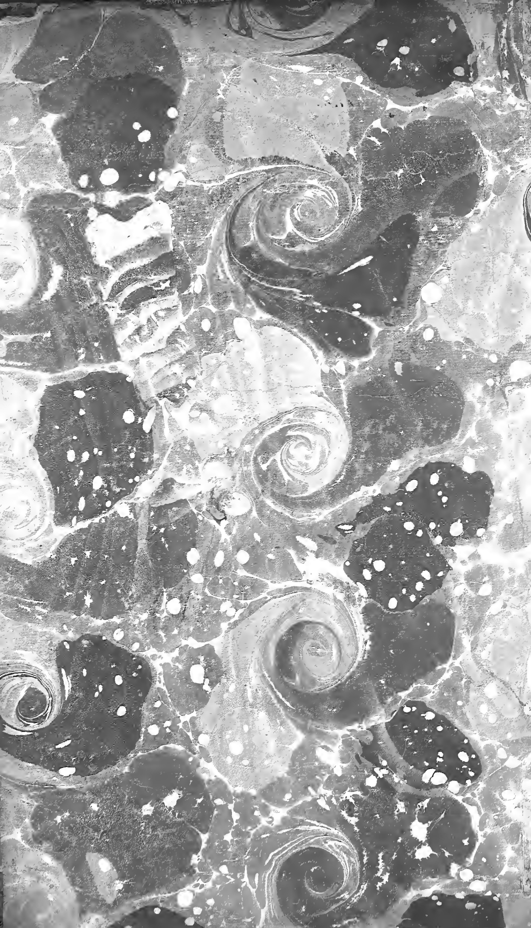






ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΟΞΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ,

ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

ΠΕΡΙ

ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΟΞΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ,

ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

ARETÆI CAPPADOCIS

DE

CAUSIS ET SIGNIS

ACUTORUM, ET DIUTURNORUM

MORBORUM

LIBRI QUATUOR.

DE

CURATIONE

ACUTORUM, ET DIUTURNORUM

MORBORUM

LIBRI QUATUOR.

Cum Commentariis integris PETRI PETITI Medici Parisiensis, atque Clarissimi JOANNIS WIGGANI doctis & laboriosis Notis & Celeberrimi MATTAIRII Opusculis in eundem, tandemque Eruditissimi atque Celebratissimi DANIELIS WILHELMI TRILLERI Observationibus & Emendatis.

EDITIONEM CURAVIT

HERMANNUS BOERHAAVE.



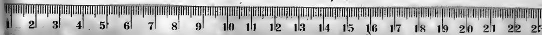




LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JANSSONIOS VANDER AA, MD CC XXXV.

Cum Privilegio Ill. ac Præpot. Ordinum Hollandiæ & West-Frisiæ.



PRIVILEGIE.

DE STATEN VAN HOLLAND EN WEST-VRIESLAND doen te weeten: *Alzoo Ons te kennen is gegeeven, by de* Janssoons vander Aa, *Burgeren & Inwoonders der Stad Leyden, dat sy, onlangs, voor een groote somme gelds, gekogt hadden in de Assortiment verkooping van wylen hunnen Oom* Pieter vander Aa, *alle de Exemplaren, met het Regt van Copye, van zeker Boek, genaamt* Aretæi Cappadocis de Causis & Signis acutorum & diuturnorum Morborum Libri quatuor, De Curatione acntorum & dinturnorum Morborum Libri quatnor, cnm Commentariis integris Petri Petiti, Medici Parisiensis, atqne Clarissimi Joannis Wiggani doctis & loboriosis Notis, & Celeberrimi Mattairii Opusculis in eundem, tandemque Eruditissimi atque Celebratissimi Danielis Wilhelmi Trilleri Observationibus & Emendatis, Editionem curavit Hermannus Boerhaave, Gr: & Lat. in Folio. *Als mede, dat sy Supplianten reeds gedrukt hadden, &, ten deele, nog bezig waren met het drukken van deze navolgende Boeken: te weeten, van* Johannes de Gorter, A. L. M., Doctor & Professor Medicinæ te Harderwyk, de Perspiratione insensibili Sanctoriana Batava Tractatus, tweede Druk, considerabel vermeerdert & verbetert, in quarto; De Secretione Humorum e Sanguine, ex solidorum fabrica præcipue & Humorum Indole demonstrata, in quarto; Medicinæ Compendium in Usum Exercitationis domesticæ digestum, in quarto, twee Deelen; *En, de* Gezuyverde Heelkonst, ter Onderwyzinge van den leerenden & konstoeffenenden Heelmeester, in Octavo; *Als ook,* De Wegwyzer der Eenvuldigen, door Jaspar de Hartogh, derde Druk, vermeerdert & verbetert, in Octavo; *Dog alzoo sy Supplianten bedugt waren, dat eenige nydige of baatzugtige menschen, 't zy binnen of buyten 's Landts, hen de voorn: werken zouden mogen komen na te drukken, waar door sy van alle hunne groote kosten zouden versteeken wesen:* ZOO *keerden sy Supplianten zig, met de diepste nederigheyd, tot Ons, ootmoediglyk verzoekende Ons Octroy, om de voornoemde Werken, voor den tyd van Vyftien eerst agter een volgende Jaaren, met seclusie van alle andere, alleen hier te Lande te mogen drukken, uyt te geven & te verkoopen in zoodaanige Taalen & Formaaten, als de Supplianten voor hun Interest best oirbaar zouden vinden, met expres verbod, waar by aan allen & eenen yegelyken buyten hen Supplianten, of die hun Actie of Regt mogten verkrygen, door Ons verboden worde, de voorsz. werken, in eenigerhande taale te drukken, na te drukken, te doen naa drukken, uyt te geven, te verkopen of te verhandelen, in 't groot nog klein, in 't geheel nog ten deele, nog onder pretext van vermeerdering, verbetering, verandering van naam, valsche tekens, ofte hoedaanig het ook genaamt zoude moge worden, of in eenigerhande taal of taalen buyten dezen Lande gedrukt werdende, dezelve niet te mogen inbrengen, te verhandelen of te verkoopen, t' elkens, op verbeurte van alle de nagedrukte, uytgegeeven, ingebragte, verhandelde ofte verkogte Exemplaren, midtsgaders daar & boven een boete van drie duyzend guldens, by Ons tegen de contraventeurs te stellen, zoo dikwils & menigmaal sy dit doen:* ZOO IS 'T, *dat Wy de zake & 't voorsz. versoek overgemerkt hebbende, ende geneegen wesende ter bede van de Supplianten, uyt Onse regte Wetenschap, souveraine Magt & Authoriteyt, dezelve Supplianten geconsenteert, geaccordeert, & geoctroyeert hebben, consenteren, accorderen & octroyeren haar by dezen, dat sy, geduyrende den tyd van vyftien eerst agtereen volgende Jaren, de voorsz Boeken, genaamt* Aretæi Cappadocis de Causis & Signis acutorum & diuturnorum Morborum, Libri Quatuor; De Curatione acutorum & dinturnorum Morborum, Libri Quatuor, cum Commentariis integris Petri Petiti, Medici Parisiensis, atque Clarissimi Joannis Wiggani doctis & laboriosis Notis, & Celeberrimi Mattairii Opusculis in eundem, tandemque Eruditissimi atque Celebratissimi Danielis Wilhelmi Trilleri Observationibus & Emendatis. Editionem curavit Hermannus Boerhaave, Gr: & Latine, in Folio. *Als mede,* Johannes de Gorter, A: L: M: Doctor & Professor Medicinæ te Harderwyk; de Perspiratione insensibili Sanctoriana Batava Tractatus, tweede Druk, considerabel vermeerdert & verbetert, in Quarto. De Secretione Hnmornm e Sanguine ex solidorum fabrica præcipne & Hnmornm Indole demonstrata, in Quarto. Medicinæ Compendium in Usum Exercitationis domesticæ digestnm, in Quarto, 2 deelen. *En, de* Gezuyverde Heelkonst, ter Onderwyzinge van den leerenden & konstoeffenenden Heelmeester, in Octavo. *Als ook,* De Wegwyzer der Eenvuldigen, door Jaspar de Hartogh, derde Druk vermeerdert & verbetert, in Octavo, *in diervoegen, als zulx by de Supplianten is verzogt, & hier vooren uytgedrukt staat, binnen den voorsz. Onsen Lande, alleen zullen mogen drukken, doen drukken, uytgeven ende verkoopen: verbiedende daar omme allen ende eenen jegelyken, dezelve Boeken, in 't geheel, ofte, ten deel, te drukken, naa te drukken, te doen naadrukken, te verhandelen of te verkoopen, ofte, elders naagedrukt, binnen den zelven Onsen Lande te brengen, uyt te geven, ofte te verhandelen & verkoopen, op verbeurte van alle de nagedrukte, ingebragte, verhandelde ofte verkogte Exemplaren, ende een Boete van drie duyzend guldens, daar & boven, te verbeuren, te appliceren Een Derde-part voor den Officier, die de Calange doen zal, Een Derde-part voor den Armen der Plaatse, daar het Casus voorvallen zal, ende het resterende Derde-part voor de Supplianten, en dit t' elkens zoo menigmaal als dezelve zullen werden agterhaalt: alles in dien verstande, dat Wy de Supplianten met dezen Onsen Octroye alleen willende gratificeren, tot verhoedinge van haare schaade, door het naadrukken van de voorsz. Boeken, daar door, in genigen deele, verstaan, den innehouden van dien te authoriseren, ofte, te advoueren, ende, veel min, dezelve onder Onse protectie & bescherminge, eenig meerder Credit, aanzien ofte reputatie te geven, nemaar de Supplianten, in cas daar inne yts onbehoorlykx zoude influëren, alle het zelve, tot haren laste, zullen gehouden wesen te verantwoorden; tot dien eynde wel expresselyk begerende, dat, by aldien sy dezen Onsen Octroye voor dezelve Boeken zullen willen stellen, daar van gene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie zullen mogen maaken, nemaar gehouden wesen, het zelve Octroy in 't geheel, &, zonder eenige Omissie, daar voor te drukken, ofte te doen drukken; ende dat sy gehouden sullen zyn, een Exemplaar van yder der voorsz. Boeken, op groot Papier, gebonden & wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheecq van Onse Universiteyt tot Leyden, binnen den tyd van ses weken, na dat sy Supplianten dezelve Boeken zullen hebben beginnen uyt te geven, op een Boete van ses hondert Guldens, na expiratie der voorsz. ses weken, by de Supplianten te verbeuren ten behoeve van de Nederduytse Armen van de Plaats, alwaar de Supplianten woonen, & voorts, op pæne, van, met er daad, versteken te zyn van het effect van dezen Octroye; Dat ook de Supplianten, schoon, by het ingaan van dit Octroy, een Exemplaar gelevert hebbende aan de voorsz. Onse Bibliotheecq, by zoo verre sy, geduyrende den tyd van dit Octroy, dezelve Boeken zouden willen herdrukken met eenige Observatien, Noten, Vermeerderingen, Veranderingen, Correctiën, of anders, hoe genaamt; of ook in een ander formaat; gehouden zullen zyn wederom een ander Exemplaar van dezelve Boeken, geconditioneert, als vooren, te brengen in de voorsz. Bibliotheecq, binnen dezelve tyd, &, op de boete & pænaliteyt, als voorsz, & daar van behoorlyk te doen blyken; alles op pæne van het effect van dezen te verliesen; Ende ten eynde de Supplianten dezen Onsen Consente & Octroye mogen genieten als naar behooren, lasten Wy allen ende eenen jegelyken, dien het aangaan mag, dat sy de Supplianten van den innehouden van dezen, doen, laaten ende gedoogen, rustelyk, vredelyk & volkomentlyk genieten ende gebruyken, cesserende alle beleth ter contrarie. Gedaan in den Hage, onder Onsen grooten Segele, hier aan doen hangen op den seventienden September, in 't Jaar onses Heeren ende Saligmakers Duyzend sevenhondert vyf & dertig.*

J. G. V. BOETZELAER. vt

Ter Ordonnantie van de Staten

WILLEM BUYS.

Aan de Snpplianten zyn, nevens dit Octoy ter handen gestelt, by Extract Anthenticq, Haar Ed: Gr: Mo: Resolutien van den 28 Juny 1715, & 30 April 1728, ten eynde, om zig daar na te reguleren.

AMPLISSIMO, NOBILISSIMOQUE,

VIRO,

D. JOANNI VAN DEN BERGIO,

J. C. MUNERE CONSULARI IN REP. LUGDUNO-BATAVA, SUMMA CUM LAUDE UNDECIES JAM FUNCTO,

AGGERUM, ET VIARUM PUBLICARUM, IN RHENOLANDIA PRAEFECTO,

ET IBIDEM PRAETORI SUMMO,

OLIM REGENDIS

BRABANTIAE ET FLANDRIAE

REBUS NOMINE INVICTISSIMI

IMPERATORIS

CAROLI SEXTI

SUMMA CUM POTESTATE LEGATO,

VIRO DE REPUBLICA ET ACADEMIA PRAECLARE MERITO,

HERMANNUS BOERHAAVE.


Rata memoria quotidie mecum repeto liberalis amicitiæ documenta, quibus, ſponte Tua, me, nullo prius officio erga Te cognitum, beaſti. Annos enimvero quadraginta plures peregi, poſtquam audendi Autor, deinde ſemper autoritate Tua me, & benificentia, firmaſti. Eo ſane tem-

poris

poris decursu, prioribus addendo alia, amore, consilio, re, id præstitisti, ut fortunarum Te mearum fabrum eximium colam, atque agnoscam publice. Prius enim cum Gravissimo, Nobilissimoque, Viro, DANIELE ALPHENO Simonis, quem dignitatis & virtutis paritas Collegam Tibi dederat, & amicum conciliaverit sincerum, constantemque, certavisti, uter utrum benefico in me studio superaret. Illo autem humanis exemto, cujus Sanctissimæ memoriæ obstricta mea pietas grates assiduo persolvit, solus perrexisti amborum beneficentiam erga me perpetuam facere, & augere. Igitur gaudeo de oportunitate nata, qua datur diu quærenti devinctissimum profiteri animum, gratissimumque testari, palam. Inscriptio hujus Autoris Tuo nomini pignus esto acceptum Tibi, quamvis exiguum, venerationis, qua virtutes Tuas prosequor, gratique animi, quem meritis erga me Tuis debeo. Faxit DEUS, diu lætus populo Batavo intersis, patriam capessas, Literatos foveas! Leydæ 17$\frac{15}{6}$30.



PRÆ-

PRÆFATIO.



Rtem medendi, ex Autoribus prius edoctus, qui contulit cum observatis Clinicis, experietur, semper in duas potissimum easque vehementer differentes inter se, sententias secessisse Medicos. Horum quippe plurimi putant, vim intelligentiæ humanæ adeo penetrabilem, ut intenta idearum, sponte animo obversantium, contemplatione discere queat, non modo vitæ rationem omnem atque sanitatis, imo vero & morbos, causas horum, eventa, quin & remedia quoque, certumque tandem curandi modum. Verum hi, postquam medicinæ exercendæ operam dabant, deploravere cito paupertatem ingenii, sollicitique cogebantur circumspicere ad experimenta rerum; ut usu saperent. Alii ergo vias ingressi, quæ duxerant ad primam disciplinæ hujus, antea ignotæ, inventionem, totos se dederunt fideliter observandæ naturæ hominis per unicum sensuum usum; vitæ, sanitatis, morborum, sanationis, mortis, imo & mortuorum; apparitiones sedulo annotabant; dumque felices notaverant eventus, minusque lætos, tandem vi memoriæ, & rationis disputatione, ex multitudine singularium lento gradu, nisuque prudenti, incipiebant generale quid condere, quod promere dein possent. Itaque caute, & circumspecte, talia sanandis applicantes ægris, addendo quid novi semper, aut demendo, corrigendo priora crebro, sera tandem experientia, longa die, inceperunt assequi facultates sano corpori proprias, aliarumque rerum in machinam humanam potestatem. Tumque demum constitit, vitæ, Sanitatis, morbi, mortis, Sanationis, certum haberi modum, & stabiles leges, quæ penitus perspectæ docent, quid fieri oporteat, quibusque usus sit, ut morbus caveatur, aut sanetur. Quo pressius quis naturæ solius vestigia hic sequitur, eo felicius mederi visus est. Ideoque prisca medicina, hæc vero Græca nobis, eo sincerior, quo minus opinionum commentis, & sectarum litibus, obnoxia, quam recentior, cui temporum inquinamenta perpetuo accesserant. Effecerat hæc veritas, ut docendo admotus *Hippocratem* laudarem discipulis, & post hunc præclarum *Aretæum*. Quia vero hujus vix dabatur copia, cogitare incepi primo de evulgandis Medicis, qui præter *Hippocratem* & *Galenum*, Græco sermone scripserant: quum uniti simul duo illi Principes, Charteriana industria facile comparandi, postulare viderentur & cæteros quoque grajos suis jungendos volumi-

nibus: ut ita Bibliotheca Græcorum medentium haberetur completa. Ipse quidem tum temporis animosus rem aggredi instituebam. Sed brevi post hæc otio carebam, & secessu, adeo ad hæc necessariis, obrutus quotidie crescentibus magis, neque evitandis, negotiis. Quare egregium Virum, ut aliis in artibus, ita in sapientia præcipue medica, versatissimum, *Joannem van Groeneveld*, Juris Utr. Doctorem & Medicinæ, nunc Senatorem, & Judicem Urbanum, excitavi, ut vellet mecum una sustinere negotium, quod, collatis consiliis, una dein destinaremus publico. Ille id alacer est aggressus, feliciter quoque absolvit, ut totus quidem textus Græcus, & Latina versio, ut hic jam offertur, impressus fuerit anno hujus seculi decimo nono, una cum subnexis notulis.

Tum incepi digerere, quæ acceperam Clarissimi *Petiti*, Ceberrimo *Menagio* memorata, & a Claro *Daniele Clerico* adeo desiderata, commentaria integra in hunc Autorem. Quum interea Vir in Arte Medica inclytus, omnique scientia, & virtute excellens, *Richardus Meadius* me donavit *Aretæo*, quem ediderat Vir Celeberrimus *Joannes Wigan*, simul addidit, trecenta modo exemplaria impressa non obstitura editioni, quam affectabam. Id Junii trigesimo anni vigesimi quarti hoc seculo contigit. Gavisus dolui! lætabar, nobili Scriptori Medico, per industriam, & Sapientiam Eximii *Wiggani* accessisse omne id pulchri, quod a peritia in Lingua Græca, eruditione medica, diligentia, & acumine ingenii solertissimi afferri poterat; publico hinc gratulans mihique. Dolui, me jam prius curavisse imprimendum hunc Autorem; scripsique, in Angliam datis literis, me, si id scivissem ante absolutionem jam factam nostræ impressionis, nunquam hanc moliturum fuisse, sed libenter voluisse omnia *Petitiana* Eximio *Wiggano* donare. Idem id egregio Viro, coram dixi, cum dulcissimo me alloquio honoraret. Singulari Ille humanitate obtulit, deditque, mihi exemplum descripti codicis Vaticani, quod Romæ conscribendum sibi curaverat, atque petenti veniam ultra ex editione sua in meam transferendi, quod vellem. En ortum hujus nostræ editionis, in qua procuranda nulla mihi laus, nulla debetur gratia. Conatus sum evulgare Autorem necessarium Auditoribus meis, neque tamen eo sane tempore usquam venalem. Addere institui, quæ illustrando illi corradere aliunde potui. Eo contentus unice nihil prorsus de meo addere ausus sum: novi, me neque instructum dotibus ad hanc rem requisitis, & carere tempore necessario. Igitur textus Græcus hic impressus juxta nitidam

Goupyli editionem. Versio Latina addita, quam *Henricus Stephanus* edidit in Principibus Medicorum; quæ est illa ipsa completa, quæ prius prodierat ab Anonymo, quem *Goupylum* Eruditi alii suspicantur; sed *Celsum Crassum*, *Junii Crassi* filium, ex *Goupyli* editione vertentem, *Petitus* asserit. In notulis subjunctis habentur, quæ, Princeps Literatorum, *Josephus Scaliger* adscripserat margini sui libri ex editione *Henischii*, quem librum postea magnus *Joannes Gerardus Vossius*, deinde *Isacus Vossius*, habuit, unde jam Bibliotheca Academica Reip. nostræ possidet. Sunt hæ emendationes fere quinquaginta per totum librum. Præterea ibidem correctiones *Petiti* ex manuscriptis, ingeniove; apponuntur, ut & conjecturæ; quin & quam brevissimo compendio ea, quæ ex *Petito* textui intelligendo sufficerent. Tum & *Goupyli*, & *Henischii*, varia ad Scripturam Græcam. Id curabam: ut Lector subsistens forte ad obscuriora, uno intuitu hæc adminicula coram cerneret. In altera notularum parte unico notantur verbulo varietates in versione, *Junii Pauli Crassi*, *Henischii*, *Petiti*, *Scaligeri*. Post textum Autoris ita absolutum curavi subnectendos Clarissimi *Petri Petiti* integros commentarios, tamdiu promissos, exspectatosque; quibus conscribendis tot annos, tot labores impendit, de quibus præfatio Autoris ipsa omnino videnda. Atque ita tandem satisfactum proposito Clarissimi Scriptoris, votisque Medicorum & Literatorum. Anni quidem sunt elapsi triginta & duo fere quum hoc Scriptum aere suo redemerat Celeberrimus *Joannes Jensius* a quodam Typotheta qui victum artis hujus opera quæritabat in Typographia *Pauli Schelti* Hagæ Comitum. Ille vero referebat, se id manuscriptum volumen reperisse in cistella, Lutetiis Parisiorum Hagam delata, cum vili supellectile ab anicula matertera in Galliis defuncta, cujus paupercula ad eam hæreditas pervenerat.

Addidi dein illa omnia, quæ Eximius *Wigganus* summa diligentia, successu felicissimo, Illustrando *Aretæo* protulerat pulcherrima ad literarum studia, artemque medicam; sola excepta versione, quam elaboravit optimam: quia jam dudum fuerat absoluta impressio textus nostræ Editionis priusquam prodiret *Wigganiana*. In his reperire est quidquid desiderari potest ad Historiam editionum hujus Auctoris, ætatem ejus, sectam, scientiam Anatomicorum, curandi rationem. Videmus hic Catalogum variarum lectionum (a *pag.* 466. *ad* 485.) summa cum cura & fide concinnatum, atque observationes acerrima quidem conscriptas solertia in easdem (a *pag.* 485. *ad* 509.) In gratiam Li-

teratorum additur & Viri Celeberrimi, *Michaëlis Mattairii* Commentarius de Dialecto *Aretæi*, ordine Alphabetico; Index Græcus Ejusdem, in quo voces, loquendique formæ, *Aretæo* propriæ, nec adeo notatæ Lexicographis; Appendix ad hunc Indicem; Dissertatio de *Aretæi* Syntaxi & Stylo; conjecturæ de quibusdam *Aretæi* locis, quorum suspecta lectio; Variantium Lectionum Appendix.

Denique Doctissimi, & Clarissimi *Danielis Wilhelmi Trilleri* conjecturas & emendationes in *Aretæum* subnexui, quas Ille in actis publicaverat Lipsiensibus, aliasque præterea, quibus ad me datis me honoravit, hancque splendide ornavit editionem.

Indicem tandem rerum medicarum copiosissimum in *Aretæum* elaboratum a Medico peritissimo & diligentissimo, *Pellerino*, offero: in quo Medicinæ studiosi uno intuitu cernunt, quidquid de quacunque cujusque morbi proprietate Auctor scripsit.

His igitur, commilitones, præclarorum Virorum laboribus uti, frui, potestis, leviaque hinc inde Typorum vitia æqui bonique ferre, quæ in minutiis Græcis vix vigil quis vitaverit.



CLA-



CLARISSIMI VIRI,

D. WIGGAN

PRÆFATIO,

Varias *Aretæi* Editiones, & quid in Ejus editione præstitum sit, recensens.

ARETÆI *Scripta hæc, priusquam* Græce *lucem vidissent*, Latine *prodierunt*, Junio Paulo Crasso, Professore Patavino, *Interprete*; Venetiis *impressa*, *A. D.* 1552. *in* 4to. *In Præfatione Interpretationi suæ annexa habet* Crassus; Forte Liber quidam *Græce* manu scriptus, veterrimus & cariosus, in manus meas incidit. In fronte Libri nomen Autoris inscriptum erat, *Aretæi* videlicet *Cappadocis*. De Morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiunt. Ipsum avide, ut mihi moris est, & ter & quater perlegi. Perlectus Liber, cum gaudio, tum mœrore, animum perfudit meum; quippe gavisus sum tam egregii Autoris Librum, qui vetustatis injuria hominumque socordia in tenebris tot sæcula jacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum: indolui vero non mediocriter, ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnisque vulneribus concisum & laceratum, ad manus nostras delatum esse. Cæterum hæc fragmenta colligere, utque pluribus usui forent, Latina facere ac publicare satius esse judicavi, quam ea in totum carie, tineis, situque deleri permittere. *Post* Aretæi *laudem hæc deinde adjicit:* Quam multos in eo transferendo labores tulerim, quantum temporis atque olei absumserim, vix queam dicere; quum plurimis undique vulneribus confossus esset. Ex *tribus* tamen *collatis Exemplaribus* multa, quæ deficiebant restitui: quæ erant depravata, castigavi: quæ confusa erant, in ordinem redegi: per conjecturas etiam certissimas ab Artis Medicæ peritia desumtas non paucos locos Librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque sinceram veritatem eruere mihique penitus satisfacere poteram, eos *Asterisco* notavi, aliorumque judiciis pensitandos castigandosque reliqui; utque in summa dicam, quantum huic Libro opis attulerim; qui candida mente & livore purgata ipsum curiose lectitabunt, & cum Græcis Exemplaribus conferent, facile deprehendent. *In Margine Libri variantes paucula* Lectiones *inveniuntur, non Græce, sed* Latine *tantum conscriptæ. Cæterum in hac* Crassi *Editione*, Libri de Diuturnorum Morborum Cura- Crassi Latina Versio.

tione Secundi *Capita* quinque, secundum *scilicet*, tertium, quintum, sextum, *atque* septimum *desiderantur*; *quæ postea in aliis Editionibus, tam Græce, quam Latine, loco suo restituta sunt.*

Quænam hujus operis partes in omnibus desint Editionibus.

Utinam & aliæ hujus operis, quæ desunt, partes e tenebris erui, & cum his quæ supersunt in corpus unum atque perfectum resarciri possent; cum manca hæc & miseris modis lacera membra perito cuique arbitro tam exquisita arte elaborata, tam vel in hac mutilatione pulchra videantur, ut ea nulli etiam integro Antiquitatis Monumento posthabeant. Nam in Libris omnibus Manuscriptis, quos vel ego vidi, vel Editores cæteri, non occurrunt de Causis & Signis Acutorum Morborum Libri Primi *Capita* prima quatuor, *neque principium* quinti; in Libro de Diuturnorum Curatione Primo, *desunt prorsus Caput* sextum, *atque* septimum, *principium etiam & finis* octavi, *dehinc autem* nonum, decimum, undecimum, *ac* duodecimum, *item* decimi tertii *principium & finis*, decimi quarti *finis*, *penitus denique* decimum quintum, & decimum sextum; *in* Libro Secundo de Diuturnorum Curatione, *deficit Caput* primum, quartum, septimi *finis*, octavum, nonum, decimum, undecimum, *cum principio* duodecimi. *In variis autem totius Operis partibus videntur deficere non modo verba quædam, sed & plurimæ quandoque Lineæ. Porro in* Libro de Acutorum Curatione Primo, *Caput* septimum (*de* Angina *scilicet medenda*) *in fine mancum esse, in aliqua vero parte saucium Caput* secundum Libri Secundi de Diuturnorum Curatione (*ubi de* Diabete *agitur*) *quod ab aliis Editoribus haud annotatum est, probavi*[a] *ex* Aëtio, *qui* Aretæum, *nonnisi in duorum istorum Affectuum tractatione, nominat; & ex eodem quædam se depromere testatur, quæ in his jam reperiri nequeunt. Caput etiam* sextum Libri de Curatione Diuturnorum Secundi, *uti conjicio, minime integrum est, sed potius maxima ex parte mutilum.*

a) Vid. Notas ad calcem Versionis horum Capitum.

Græca Goupylii Editio.

Aretæum Græce *primum edidit* Jacobus Goupylus, *adjectis iis* Libri postremi *Capitibus* quinque, *quæ in* Crassi *Versione desiderabantur. Græca e MS. in* Galliarum Regis *Bibliotheca se expressisse testatur*, duorum *aliorum* Codicum *ope, quorum unum suis sumptibus comparaverat, alterum e* Capelli *Museo depromserat. Exemplar hoc* Parisiis *nitidissime excusum est, A. D.* 1554, *in* 8vo, *apud* Adrianum Turnebum, Typographum Regium. *Quin & maximam in hac Editione curam impendit* Goupylus, *utpote cum perpauca hic Typographorum Errata occurrant, &* trium *istorum* Codicum Collatione *sententiæ plurimæ depravatæ castigentur, & in fine Libri* Variantes *adjiciantur Manuscriptorum* Lectiones, *cum conjecturis aliquot non contemnendis.*

Latina Goupylii Editio.

Eodem anno, scilicet 1554, *post Græca tamen publici juris facta*, Crassi *Interpretatio* Parisiis *edita est, apud* Guilielmum Morelium, & Jacobum Puteanum, *in* 8vo. *Huic Annotationes locorum subjiciuntur, qui in* Aretæi *Codice Græco ab Interpretatione* Crassi *discrepant*; Autore, G. M. T. *quæ Notis nostris ad Varias Lectiones intermixtæ reperientur. Hic item Capita illa* quinque, *quæ* Crassus *non verterat, jam primum* Latine *traducta sunt.* Anonymum *hunc fuisse* Goupylum *vix dubitari potest.*

Latina Henrici Stephani Editio.

Juxta proxime memoratam Editionem, Latinam Aretæi *Versionem, inter Medicæ Artis Principes impressit* Henricus Stephanus, *Anno* 1567, *in fol. omissis tamen Notulis, quæ sub fine* Anonymus *iste Editor adjecerat.*

Secunda Crassi Versio Latina.

Crassi Versio *ab ipso recognita, traductis etiam ab eodem Capitibus* quin-

quinque, *quæ in priore ejus Editione deerant*, Basileæ, *apud* Petrum Pernam, *Anno* 1581. *in* 4to, *primum impressa est: licet a* Crasso, *ut ex Epistola ejus ad Lectores data patet*, *Anno* 1555. *absoluta fuerit. Verum hæc in publicum non prodiisse ante Annum* 1581. *mortuo jam* Paulo Crasso, *constat ex Typographi ad Lectorem Epistola*, *ubi hæc leguntur*; Ediderat jam ante *Junius Paulus Crassus Aretæum* a se e Græco in Latinum versum, *Venetiis*: nunc vero, ab ipso ante obitum recognitum, & multis Capitibus ex Græco Exemplari auctum, (ut in Præfatione scribit) filius ejus *Celsus* ad nos misit.

Omnium postrema est Editio, *quæ* Græco-Latine *prodiit*, Augustæ Vindelicorum, *Anno* 1603. *in fol. In prima Libri pagina hæc* Aretæi *scripta prædicantur esse* Græce & Latine *conjunctim edita*, tribus MSS. Codicibus, Veneto, Bavarico, Augustano, collatis; *cum Commentario*, *quo obscura doctrina de nominibus & parte affecta morborum singulorum cum suis signis perspicua Methodo illustratur*, *Autore* Georgio Henischio B. Medico Augustano. *In Præfatione sua dicit hæc* Henischius: *Tria inspexi Manuscripta*, *Venetum*, *Bavaricum*, & *Augustanum*. Idem est initium in *Augustano*, quod in *Lutetiano* Exemplari: deficiunt autem in illo *sex* [a] Capita, quæ desiderata in prima Editione. *Venetum*, & *Bavaricum* contractius est, utrumque a sexto Capite περὶ τετάνου demum incipiens, & *sex* illis Capitibus similiter carens. Hæc vero Capita, quæ non alibi, quam in *Regio* Codice, reperiuntur, genuina esse non sine causa ambigo; *Aëtius* enim sermone 11. cap. 1. de *Diabete* agens, Optima, inquit, (ut ait *Aretæus*) est in dolio facta evaporatio ad exsudandum, eo modo ut caput extra dolium promineat, frigidumque aerem attrahat, reliquum vero corpus omne calefiat. Id autem in Capite de *Diabete*, quo *Aretæus* auctior redditur, non continetur: contineri deberet, si legitimum esset. Idem de reliquis judicium. *Quinam autem hic est argumentandi modus? Annon in* Aretæo *partes Capitum passim, perinde ac Capita integra, desunt? Annon etiam in curanda* Angina, *prout supra monuimus*, *verba* Aretæi *ab* Aëtio *proferuntur, quæ in hoc Libro nusquam legimus? Eodem itaque jure Caput illud de* Angina, *tanquam spurium*, *repudiare potuit. Verum in istis Capitibus scriptionis similitudo, & medendi norma eadem, quæ in cæteris usurpatur hujus Libri partibus*, *minimum dubitandi locum relinquunt*, *quin eidem quoque Autori adscribi debeant. Quid quod ea, ut in* Regio, *ita & in* Harleyano *Codice* (*de quo infra loquemur*) *inveniamus. De Editione sua hæc amplius* Henischius; Addidi autem Conversionem *Junii Pauli Crassi*, *Medici* & *Professoris Patavini*. Pauca quædam inserta Textui Latino, & diverso charactere impressa sunt, ex Notis *Anonymi Galli*. In Margine *Variæ* sunt *Lectiones*, partim annotatæ a *Jacobo Goupylo*, partim ex Codice *Augustano*. *Item* ne imperfectus esset (inquit) *Aretæus*, & ad usum minus accommodatus, colores illius obliteratos purpurisso *Galeni*, & *Alexandri Trolliani*, imprimis vero *Pauli Æginetæ*, reconcinnare, & mancum suis partibus absolvere volui, nec temere; multa enim sunt apud *Æginetam* locis aliis, quæ ex *Aretæo* desumta esse constat. *Hoc negotii sane & inaniter suscepit*, *neque feliciter exsecutus est*: *cum Autores ab eo memorati in manibus doctorum vulgo haberentur*, *neque* Aretæo *ullo modo essent*, *vel in medendi*, *vel in scribendi genere*, *similes*; Paulum *vero*, *licet* Aretæi *mentionem faciat*, *vix quicquam ex eo hausisse deprehendo*; *plurima certe*, & *ea magni momenti*, *tum in describendis tum in curandis*

Græco-Latina Henischii Editio.

a) Error hic *Henischii* est; nam *quinque* tantum Capita in *Secunda Editione* adjecta sunt.

dis morbis, Dialecto tantum immutata, in Libros suos transcripsit Aëtius; quæ loca ad imum Latinæ nostræ Versionis passim annotavimus. Cæterum Henischius Opus hoc Typis quidem satis nitidis (etenim Græci his, quibus in hac Editione utimur, haud dissimiles sunt) excusum publico dari curavit: verum in obeundo suo munere ita se gessit, ut summæ possit, vel incuriæ, vel inscitiæ, vel utriusque, merito accusari. Nam præterquam quod elegantissimo huic Autori Commentarios nonnisi jejunos admodum atque futiles attexuerit, Textum ipsum, tribus licet MSS. instructus, vix uno, ni fallor, emendavit loco. Tria hæc MSS. in fronte Libri ab eo collata dicuntur; sed Editorem ea tantum, ut in Præfatione inquit, inspexisse crediderim. Quod ad Venetum & Bavaricum attinet, nullæ annotatæ sunt ex iis Variæ Lectiones, cum se eas, quæ in Margine sunt, excerpsisse dicat, partim ex Goupyli Editione, partim ex Codice Augustano. In hoc quidem conferendo, non modo ingenti illum accuratione, sed & fide & velut religione quadam usum esse facile crederes, cum quæ Librariorum manifestissima sunt errata, & vel Accentuum differentias, pro variis Lectionibus apponat. Verum hæ omnes non ita magno in numero sunt, ut mihi, qui duos Codices MSS. cum Libris Editis contulerim, & animadverterim quot quantæque in his occurrant discrepantiæ, magnam is in hac re videatur adhibuisse diligentiam. Porro, nescio qua animi perversitate, verba quædam e Textu expulit, quæ & Autoris sensui optime congruunt, & intellectu sunt facillima; in eorum vero locum quasdam inanes literas substituit (nam voces quidem Græcæ, nedum legitimæ Lectiones, neutiquam vocandæ sunt;) & quanquam in Augustano Codice Lectiones aliquot reperiantur haudquaquam rejiciendæ, quarum pars in Textum admitti possit, pars etiam debeat, tamen harum nullam, quasi malo quodam fato, illuc inseruit. Immo Textum adeo non illustravit, ut leviuscula omnia, sive in Literis, sive in Accentibus, errata ex Goupyli Editione in suam fideliter transferri, & alia insuper incredibili numero, per solitam Typographorum negligentiam, irrepere sit passus. Latinam quidem Versionem sine minima emendatione reliquit.

Petri Petiti, Medici Parisiensis, in Aretæum Observationes brevi prodituras, sibique inscriptas testatus est Menagius ad Laërtium, 1692. editum, p. 253. sed necdum prodiisse illas intellexisse se dicit Fabricius [a]. De Petiti hujus hæredibus curavi ut quæreretur Parisiis, eo consilio ut aliquid de his Observationibus amplius cognoscerem; sed quinam fuerint illi, certior fieri non potui. Nusquam vero, cum Fabricio, puto exstare Editionem Parisiensem Aretæi Græco-Latinam, in 4to. quam auctam Petri Petiti Annotationibus memorat Merklini Lindenius renovatus, A. 1686. editus.

a) Biblioth. Græc. L. 4. Pag. 102.

Quid in hac Editione præstitum sit.

Quod ad hanc Editionem attinet, id equidem oneris suscepi impulsu solo Viri Clarissimi Johannis Freind, qui Autorem hunc, licet in doctorum manibus rariorem, inter Græcos tamen & ingenio & arte præstantissimum, in Re Medica ipse scriptis exornanda non minus eloquens & accuratus, quam in ea exercenda experiens atque felix, publicandum mihi emaculandumque commendavit. Id profecto tres circiter abhinc annos aggressus sum, & quid in hac re præstiturus essem Literatis exposui; multo autem maturius e Typographeo exiisset Aretæus, nisi proposito meo obstitisset valetudo perquam infirma. Nam in hujusmodi negotiis labor haudquaquam tenuis est, utut tenuis sit gloria. Græcum Aretæi Exemplar cum apud Bibliopolas ne quidem unum reperiri posset, & pauca ea,

quæ

quæ in privatis Bibliothecis erant, a Viris doctis pariter & curiosis maximo in pretio haberentur, Græca *hæc omnia manu mea exscripta prælo commisi. Ea ut pristino suo nitori, si ita fieri posset, quadantenus restituerentur, studium curamque haud mediocrem impendi. Etenim haud modo Libros duos editos inter se, sed eos etiam cum Codicibus* MSS. duobus *contuli. Horum alterum mihi suppeditavit e ditissima sua Bibliotheca* Dominus Dominus Harley, Comitis Oxoniensis *Filius unicus, qui, Literarum cultor fautorque eximius, ut Libros quosque optimos rarioresque undique summo studio colligit, ita eos in Literatorum usum pervolutandos summa cum facilitate impertit. Alter ut, juxta Exemplar* MS. *in* Vaticana Romæ Bibliotheca *asservatum, exscriberetur procuravi: quod non sine magna, ut videtur, accuratione præstitit* Dominicus Regoletti, Græcus, *ut ipse ait, in eadem Bibliotheca* Scriptor.

Cæterum, in Harleyano *Codice, deest pars illa Capitis de Causis & Signis Epilepsiæ, unde ordiuntur Libri Editi; alia tamen quæ in his leguntur, in eo itidem continentur omnia. Verum Capita illa* postremi *Libri* quinque, *quæ in prima* Crassi Versione *deerant, non in suo hic loco, sed in primis* MS. *paginis reperiuntur, aliquo inter ista, & illud ubi de Causis Tetani agitur, vacuo relicto spatio. Capita etiam* mutila *in omnibus* tria, *de Curatione nempe Phthiseos, Jecoris, & Lienis, extra ordinem in hoc* MS. *posita sunt: utpote cum hoc de Liene illud de Phthisi præcedat; quæ autem de Jecore scribuntur in fine totius Codicis adjecta sint, post Curationem Elephantiasis. Hoc ideo accidisse existimo, quod non ex uno Exemplari aut eodem tempore omnia exscripserit Librarius; sed, transpositis istis Capitibus post reliqui totius Libri exarationem in lucem unde unde protractis, ea illic descripserit: cum in suis quidem locis aliquid intervalli relictum foret, sed quod minus ad ista recipienda esset amplum. Codex enim integer una & eadem manu scriptus est. Hic autem, licet trecentis annis parum antiquior esse videatur, plurimisque passim mendis laborans, eas tamen ex boni potius Exemplaris, quam Librarii, defectu contraxit. Nam alioqui scriptura, pro istis temporibus, satis nitida & accurata est; & gravissima in hoc Errata aliis etiam* MSS. *communia sunt: & in eo monstra ista turpia verborum, quæ ubique occurrunt, punctulis, tanquam stigmate quodam, inuruntur. Porro ex eo plus adjumenti, in emendando* Aretæo, *habui, quam sperare ausus sum: cum omnes hujus Authoris* MSS. *de quibus ad me notitia pervenit, & parum veteres sint, & maculis etiam fœdissimis inquinati; siquidem hujus ope non modo verbis* Ionicæ *suæ terminationes passim redditæ sunt, sed & proba ac sana sententiarum quarundam lectione nitido tersoque huic Authori sensus proprius atque elegans restitutus. Quare Codicem* Aretæi, Harleyano *emendatiorem, haud ullibi exstare crediderim.* Codex Harleyanus.

Codex Vaticanus, *ut ex Amico intelligo, qui hunc rogatu meo inspexit exscribendumque curavit, valde recens est. Ex eo vix quicquam suppetiarum hausi, nisi quod* Dialectum *quandoque, hujus authoritate, ubi cæteri* MSS. *in hac re deficerent, emendaverim. Hic, ut cæteri, perquam vitiosus est. Aliis item, ut credo, magis mutilus; nam licet ista in principio, de Causis & Signis Epilepsiæ, contineat, omnia in eo desunt, quæ post Stellulas in hac Editione Capiti de Curatione Melancholiæ interpositas habentur.* Codex Vaticanus.

Haud inutiles etiam, licet numero paucæ, Variæ *fuerunt* Lectiones, *quas in suo utriusque* Aretæo *Margini ascriptas mecum communicarunt, Viri in Libris Græcis Latinisque versatissimi, deque Re Literaria optime*

meriti, Joannes Albertus Fabricius Hamburgensis, & Michael Maittaire. *Lectiones has non fuisse docti cujuspiam conjecturas, verum ex aliquo MS decerptas, ex hoc liquet, quod inter eas reperiantur aliquæ sensus plane expertes, quæque in iis quibus nos utimur* MSS *similiter leguntur.*

Nova Versio Latina. Latinam versionem *de novo dare libuit, quia* Crassi Traductio, *licet haud prorsus aspernanda, tamen sæpissime, quoniam paucis vitiosisque* MSS *instructus id operis susceperit; obscura, ut fatetur ipse, ac dubia sit; mihi quidem insuper duriuscula ac parum elegans videtur, ita ut neque Græca legentibus multa planius explicet, & ipsa, sine Græcorum auxilio, haud raro vix intelligi queat. Num in hac plus, quam in ista, operæ adhibitum sit, nescio; nostra non dubito quin Lectoribus futura sit commodior: cum rerum, quibus ille destitutus est, supra dictarum ope, &* Aretæi *cum aliis Medicis antiquis, cum* Aëtio *præsertim, qui multa ex eo, nulla ejus facta mentione, evidentissime hausit,* Aretæi *denique cum* Aretæo *ipso comparatione, sententias haud paucas, minime antea comprehensu faciles, clare saltem hic expressas invenient. Ubicunque Græca ita corrupta sunt, ut iis mederi prorsus desperaverim, ea non sine sensu aliquo, uti arbitror, probabili, Authorisque de iis rebus tractationi haud incongruo, adumbrare tentavi. Hoc quicquid est, in* Versione *licitum esse existimavi: quoniam, re sic instituta, Authori nulla fieri potest injuria; nam in* Textu Græco *nihil vel in melius, conjecturis tantum ac divinationibus meis, sed omnia aliqua authoritate fretus, immutavi. Quoniam vero* Crassum, *verbo verbum nimis fide reddentem, sententias ipsas aliquando nec Latine satis nec dilucide efferre percepi, id potius mihi curæ fuit, ut integra orationis membra, quam ut voces quasvis, plene & aperte, cum ea simul qua licuit brevitate, exponerem;* Celsique, *qui,* Tiberii *temporibus, non modo de* Medicina, *sed & de* Rhetorica[a], *optime purissimeque scriptitavit, Phrasibus & loquendi formulis, quam sæpissime potui, sum usus. Imis* Latinæ Versionis *paginis* Notulas *quasdam subjeci; ubi* Hippocratis *effata indicantur, quæ sine ulla sæpe mutatione scriptis suis immiscuit* Aretæus, *ea ut plurimum ex germanissimis ejus Libris hauriens, uti ex* Aphorismis, Prognosticis, & Libro de Victu Acutorum. *Ibidem locos etiam subnotavi, unde plurima clam in Commentarios suos intrusisse deprendi* Aëtium: *eos item, qui aliis omnino similes sunt, quos* Aëtius *ex* Archigene *sese petere testatur; quod quidem, si quem unquam* Aretæi *ulterius emendandi cupido ceperit, studiis suis haud incommodum reperiet. Quodque Morborum sæpe, quorum Signa Causasque explicaverat* Aretæus, *Curationes temporis injuria perierint, non absurdum fore judicavi, si Lectores ad medendi rationem in iisdem affectibus a Medicis ejusdem Sectæ usurpatam remitterem: præsertim cum ex his* Archigenes & Aretæus *vix quicquam de aliqua re scripserint, quod non & in instituenda Medicina plane conveniat, & iisdem fere verbis præcipiatur. Alia quoque, diversæ Materiæ,* Notis *interposui, quorum præcipua sunt quædam ad* Historiam Medicam *spectantia.*

[a] In Quintiliano reperiuntur aliqua Celsi de Rhetorica fragmenta.

Variæ Lectiones, & in has Notæ. Variantium Lectionum *congeriem, e Libris Editis &* MSS *ante memoratis collectam, ad Editionis hujus Paginas Lineasque accommodavi. Haud multa ex iis, ut opinor, quispiam eruet, quod faciliorem reddet* Aretæi *lectionem; nam quicquid ad eam rem facere videbatur,* Textui *ipsi haud dubitanter inserui; inter* Varias Lectiones *iis, quæ ejecta sunt, detrusis vocabulis: notato simul, quænam in unoquoque Libro voces sint receptæ.* Dialecticas *vero vocularum formationes, quæ in* Editis *aliter se haberent, sive has in* Harleyano *sive in* Vaticano *Codice repererim, in*

Tex-

Textum *itidem admisi; quibus in locis id factum sit, aut utrius Codicis authoritate, declarare supervacaneum existimans. Nimis multa, nimis gravia quoque & aperta Librariorum Errata metuo ne inter hos* Lectiones *posuerim; sed vel ex his alia emendandi occasionem aliquando arripui: & ex iis Lector intelliget, quam turpiter depravata ad nos pervenerint* Aretæi *scripta, quanta ideo in conjectando licentia indulgeri debeat; quamque nulla spes omnia corrigendi affulgeat. In* Notis *has* Lectiones *sequentibus, cur quasdam receperim, quasdam rejecerim, rationem reddidi; aliæ ita manifeste se tuentur, aliæque sese ipsas coarguunt, ut de iis nihil ultra dici possit. Quas feci in emendando,* Conjecturæ, *ut plurimum similibus, vel* Hippocratis, *vel* Aëtii, *vel* Aretæi *ipsius loquendi modis stabiliuntur.*

Tractatum de Aretæi Dialecto *componere decreveram; quæ res ideo prorsus negligi non debuit, quoniam adeo parvo in numero ad nos pervenerunt Scriptores* Ionici. *Hoc quod longe accuratius doctiusque quam ego id exsequi potuissem, immo quod consummatissime præstitum sit, humanitati debetur Viri eruditissimi* Michaelis Maittaire, *qui cum Librum suum insignem de* Dialectis Græcis *edidit, nondum in* Aretæi *scripta inciderat: verum ubi postea Authorem hunc evolvisset, & quædam de ejus Dialecto collegisset, ea rogatu Viri Cl.* Johannis Freind *diligentissime recensuit, & una cum* Aretæi *Libris imprimi benevole permisit.* De Aretæi Dialecto Tractatus.

Aretæus, *ubi mendæ non subsunt, Scriptor utcunque perspicuus, tamen quia verbis* Antiquis, & Poeticis, & Ionicis, Hippocratis *scilicet & Homeri stylum imitatus, frequentissime utatur, iis qui in Authorum istorum lectione non sint plurimum versati, haud raro intellectu difficilis videbitur. Habet etiam ipse verba quædam sibi propria ac peculiaria; in vocibus quoque novo more componendis, Poetarum ritu, uber, facilis, peritus. Quare* Lexicon *huic Operi attexere necessarium duxi, quod quidem minus doctis difficiliora explanaret* Aretæi *verba,* Criticis *autem novarum vocularum messem, veteresque novo sensu usurpatas, uno quasi intuitu ostenderet. Igitur quasdam, & per se satis cognitas, & licet cum aliis vocibus haud communi more connexas, tamen ex orationis serie haud difficulter comprehendendas; eas item quæ dubiæ essent, variisque sensibus in hoc Authore adhibitæ,* Alphabetico *Ordine digessi: ita ut etiam* Indicis *loco, quoad verba notatu digniora, (nam Rerum memorabilium in Libri totius fine subjicietur* Index) *hoc esse possit* Lexicon. *Medicamenta frequenter adhiberi præcipit* Aretæus, *quorum Compositio in his ejus Libris haud explicata est; (horum præparationem eum descripsisse verisimile est in iis quæ de* Re Pharmaceutica *se confecisse perhibet commentariis) quapropter in Lexico locos in Antiquorum scriptis subnotare, unde Medicamentorum istorum formulæ peti possent, non inutile futurum putavi.* De Lexico.

Præfationem hanc subsequentur Dissertationes *aliquot de* Aretæi Ætate, Secta, Opinionibus, Scientia Anatomica, & Praxi Medica; *ubi quæ de his rebus memoratu digna reperire potui in unum redacta ordine exponentur.* Dissertationes in Aretæum.

Cæterum ut hæc omnia, accurate emendata, nitideque impressa, in publicum prodirent, nec operæ nec sumtibus parcere volui. Textus *præsertim* Græcus *unius tantum & alterius literulæ menda laborat,* Typis Oxoniensibus *maximis atque optimis excusus. Utinam & alii aliquando, qui in eadem lingua de his Rebus digne tractarunt, e magnifico nostro* Typographéo *edantur. Nam cum, intra quinquaginta annos proxi-*

me elapsos, in celeberrima hac Academia plures, iique optimæ notæ, & omnis fere generis, Authores Græci, *magis emaculate, magis sumtuose, quam in ulla alia Europæ Urbe, impressi sint, jure aliquo miremur, quod nihil quicquam* Medici *cujusvis* Græci, *ne* Galeni, *ne* Hippocratis *quidem Opusculum ullum* Prælo *fuerit unquam* Oxoniensi *subjectum. Primum itaque inde prodeuntem, inter Antiquos mole, non pretio exiguum, Lectores eruditi, benigne accipite* Aretæum; *& quicquid in hoc Opere peccatum sit, studiis his jam languescentibus faventes ignoscite.*

DE

ARETÆI ÆTATE.



Quonam tempore floruerit *Aretæus*, haud ita facilè suspicari licet, eò quòd nullius omnino Scriptoris, qui quidem ad nos pervenit, nisi *Homeri* & *Hippocratis* meminerit: neque vicissim ipse, nisi a tribus Scriptoribus antiquis, Authore scilicet librorum quorundam qui sub *Dioscoridis*[a] nomine feruntur, *Aëtio*[b], & *Paulo*[c] denique, idque strictim & quasi fortuitò, memoretur. Ex his *Aëtius quinto* saltem sæculo non vetustior est, siquidem ex *Oribasio*, *Juliani* Imperatoris Medico, qui sub finem *quarti* inclaruit, multa passim se haurire testetur[d]. Immo si *Aëtium* ipsum consulamus, invenietur adhuc recentior; nam & *Cyrillum*[e], Archiepiscopum *Alexandrinum*, qui A. C. 444. mortuus est; & *Petrum Archiatrum*[f], *Theodorici*[g] scilicet *Gothi*, qui circa 500. imperavit, disertè nominat. *Aëtio* ætate inferior est *Paulus*; (si *Arabibus*[h] fides, sæculo ineunte *Septimo* clarus:) quippe qui quædam ex *Alexandro Tralliano* desumit[i]: *Alexander* autem, qui *Romæ* (teste *Agathia*) circa *Justiniani* tempora floruit, nonnulla mutuatur ex *Aëtio*[k]. *Dioscorides* verò *Anazarbæus* sine dubio Libros de Materiâ Medicâ composuit intra *Neronis Titique* imperia; is enim τȣ̃ κρατίςȣ *Licinii* (vel *Lecanii*) *Bassi*[l], quasi tum viventis, mentionem facit: *Lecanius* autem *Bassus* Consulatum gessit anno *Neronis* XI[m]; eodemque anno, quo *Plinius* Naturalem suam Historiam *Tito Vespasiano* (sic enim cum *Cigalino*[n] arbitror) dicavit, e vitâ decessit.

Ab hâc itaque parte nihil contra *Vossium*[o] dici potest, qui *Aretæum* diu ante *Cæsares* vixisse scribit, hoc innixus argumento, quòd linguâ usus fuerit *Ionica*: quam quidem *Vossius* aliquot ante hæc tempora sæculis a nemine usurpatam fuisse affirmat. Illud tamen a *Vossio* perperam asseri probat *Menagius*[p], qui, ut alia omittam, *Arriani Indica*, *Adriano* Imperatori dicata, *Ionice* scripta esse monet. Cæterùm, quod post initia *Cæsarum* exstiterit *Aretæus*, ex hoc ipsius opere luculenter evinci potest:

a) Dioscorid. Euporist. pag. 112. Edit. 1598.
b) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 47. & Tet. 3. Serm. 3. Cap. 1.
c) L. 4. Cap. 1.
d) Tet. 1. Serm. 2. Cap. 197.
e) Tet. 1. Serm. 1. C. 24.
f) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 110.
g) Du Fresne Gloss. in Voce Ἀρχίατρος.
h) Abul-Pharagii Histor.
i) L. 3. Cap. 28.
k) L. 12. Cap. 8.
l) Præf. ad Mat. Medic.
m) Pigh. Annal. Rom. L. 18.
n) Præf. ad Plin. Nat. Hist.
o) De Philosophia C. 13.
p) Amœnitat. Juris.

poteſt: Etenim non modò *Antidoti* a Rege *Mithridate* confectæ, ſed etiam (uti animadvertit Vir Doctiſſimus, *Clericus*[a]) illius, quæ quoniam ei immiſcerentur carnes Viperinæ, ab *Aretæo* ἡ δι' Ἐχιδνῶν[b], ἡ διὰ θηρίων[c], a cæteris verò *Græcis* θηριακὴ vocata eſt, mentionem facit. Hujus autem Author fuit, *Neronis* Archiater, *Andromachus*: ejuſque componendi rationem Verſibus Elegiacis, qui apud *Galenum*[d] etiamnum extant, conſcriptam ad eundem Imperatorem miſit. Quin & Medicamentum διὰ βησασοῦ, quod item, *Aëtio* teſte[e], ab *Andromacho* excogitatum eſt, adhiberi præcipit *Aretæus*[f]. Ita minimè dubium eſt, quin poſt initum a *Nerone* regnum Medica hæc ille Monumenta literis mandaverit.

a) Hiſt. de la Medecine Part. 2. Liv. 4. Sec. 2. Ch. 3.
b) Pag. 135. lin. 14; 15.
c) Pag. 122. lin. 12; & 133: 6.
d) De Antidot. L. 1.
e) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 47.
f) Pag. 87. lin. 51.

Neque minùs certò affirmari poteſt, eundem *Dioſcoridi* fuiſſe ætate æqualem, ſi Libros de *Euporiſtis*, ubi occurrit *Aretæi* nomen, rectè illi aſcriptos judicemus. Hoc quidem negant nonnulli: audiamus autem, quid de hâc re ſentiat, *Dioſcoridis* Editor, *Sarracenus*. *Duos hoſce libros, qui quidem omnium prope Morborum per* εὐπόριστα *remedia, eaque Simplicia, aut certe ex paucioribus compoſita, complectuntur, plerique* Dioſcoridi Anazarbæo *aſcriptos falsò fuiſſe ſuſpicantur: nec immeritò. Enimvero vix quiſquam reperietur, cui vel primâ inſpectione non videantur partim ex illius libris de materiâ medicâ, partim ex aliorum quorundam Autorum ſcriptis, non quidem ipſius* Dioſcoridis, *ſed alius potiùs cujuſpiam operâ, collecti & quaſi conſarcinati: quippe cùm hic ſimplicibus nonnullis prorſus aliæ tribuantur appellationes, quàm quæ apud illum exſtant, ac ſolœciſmi etiam compluſculi, in quos vix alibi Autor ille impegiſſe deprehenditur, paſſim occurrant. Attamen cum alioqui dicendi genus unum idemque conſtet eſſe, aut certè non ita ei diſſimile, quo* Dioſcorides *noſter* ἐν τοῖς Ὕλικοῖς *uſus eſt, prætereaque ſæpenumero ab Aëtio ad hunc eundem Autorem remedia varia referantur, quæ non aliunde quàm ex his ipſis* Parabilium *ad* Andromachum *libris deprompta nemo non judicet: unà cum piæ memoriæ doctiſſimis viris* Moibano *&* Geſnero *eò facilè adducor, ut credam & hoſce libros, æquè ac priores illos,* Dioſcoridi Anazarbæo *attribui oportere. Neque verò cum ſint, fuerintque ſemper, unius ejuſdemque ſtirpis diverſa Synonyma, quorum eſſent aliis alia ſignificantiora, cuiquam alienum videri debet, unum & eundem Scriptorem, prout ſuccurrit, modò hoc, modò illud nomen, ad arbitrium uſurpâſſe. Quin & pro diverſorum temporum ratione, quibus hæc ipſa ſcribi potuerunt, apud vulgum,* Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi, *diverſa quoque nomina invaluiſſe mihi ſit veriſimile. Quòd ad ſolœciſmos attinet, minimè dubium eſt, quin plerique librariorum ſeu incuriâ ſeu etiam inſcitiâ obrepſerint. Sed & nonnullos interdum ipſi* Dioſcoridi *per imprudentiam excidiſſe haudquaquam negaverim, quum & ad res magis quam ad ipſa verba attenderet, & eſſet illi ſermo* Græcus *inſolitus, ac inuſitatus, uti vel ipſe* Galenus, *lib.* XI. *Simplicium abundè teſtatus eſt. Nihilominus ut quæcunque* Dioſcoridis *nomine circumferebatur opera uno volumine comprehenderentur, hos etiam libros prioribus adjiciendos exiſtimavimus.*

De eâdem hâc re quoque dubitatum eſt, ideo quòd nihil de hoc *Dioſcoridis* Opere dixerit *Galenus*. Atqui, præterquam quòd ſilentium nullâ in re teſtimonii loco haberi debeat, hi *Euporiſtôn* Libri, in quibus Remedia tantùm paratu facilia nudè ac ſimpliciter exponuntur, neque ita diligenter elaborati, neque adeò Medicinæ uſibus accommodati videntur, ut ab iis in medendi arte magnopere juvari potuerit, Vir in

omnium Medicorum scriptis, & in Morborum curatione versatissimus, *Galenus.* Etiam *Oribasius*, qui omnia sua Volumina ex aliorum scriptis contexuit, *Dioscoridem*, licet ex his ejus Libris plurima depromat, tamen haud quatenus satis sit, de hâc re tractâsse pronuntiat [a]. Quid? an non videmus *Galenum*, & *Plinii*, & *Erotiani*, semel [b] tantùm, idque leviter, fecisse mentionem? licet *Historiæ Naturalis* ab illo collectæ haud mediocris pars e Rebus *Medicis* constet; hic autem Vocum *Hippocraticarum* Interpretationem ita diligenter conscripserit, ut *Galenus*, idem ipse agens, permulta sit ex eo mutuatus. Adeò liquet minimè hos eum latuisse Authores, & tamen parum abfuisse, quin utrumque silentio prætermiserit. Porrò *Galeni* scripta, in quibus solis idoneam is invenisset de hoc *Dioscoridis* Opere loquendi occasionem, ad manus nostras minimè pervenerunt. Nam Libri de *Euporistis*, quos inter *Galeni* scripta reperimus, pro *Subdititiis* vulgò habentur. Id profectò non injuriâ; cùm, quæ de hâc re composuit *Galenus*, ea suo tempore non superfuisse tradat *Oribasius* [c]; qui *Collectiones Juliano* dicatas de omni Re Medicâ ex optimorum Authorum scriptis in unum redegit; ita ut nihil omiserit eorum quæ *Galenus* dixerit [d]. Certè *Oribasius*, qui *Dioscoridis Euporista* disertè nominat, his ipsis, de quibus agimus, Libris usus est: cùm ex iis, uti cuivis utrumque Authorem conferenti statim patebit, magnam partem *tertii quartique* ad *Eunapium* Libri planè exscripserit. Neque alios ab his vidit, *Oribasii* ætate non ita multo inferior, *Aëtius*: quoniam ex *Dioscoridis Euporistis* aliqua se haurire profitetur, quæ & in his quoque expressa [f] invenimus. Itaque sicui minùs placuerit hos *Dioscoridi* Libros attribuere, (qui cur ei tribui non debeant, haudquaquam percipio,) quisquis tamen eorum fuerit Author, hunc, adeòque *Aretæum*, *Oribasio* vetustiorem esse omnino statuendum est. Cæterùm, ut ante *Oribasii* ætatem Libri isti, nisi ad *Dioscoridem* revera pertinuissent, ascripto ejus nomine venditarentur (præterquam quòd id ita evenisse nulla a Vetere quoquam injecta sit suspicio) videtur factu fuisse difficillimum. Etenim haud unquam Medicæ magis viguere Literæ, quàm in sæculis *Dioscoridi Oribasioque* interjectis: uti constat ex magnâ illâ insignium Medicorum copiâ, quos hæc tempora profudere, quorumque nomina, & etiam scripta quædam adhuc in *Galeno*, *Oribasio*, & *Aëtio* reperiuntur.

Fuerunt quidem, præter *Dioscoridem Anazarbæum*, alii *duo*, qui de Rebus ad Medicinam pertinentibus scripserunt, eodem nomine appellati. Horum alter, cognomento *Phacas*, *Antonii* & *Cleopatræ* familiaritate clarus [g]: alterum, quem & *Alexandrinum* & *Juniorem* vocat, paulò ante sua tempora vixisse tradit *Galenus* [h]. Is autem qui *Euporista* composuit, hæc *Andromacho* inscribit: cujus nominis *duo* itidem exstiterunt, *Neronis* Archiater, & Archiatri Filius. Horum ne *Senioris* quidem ad ætatem *Phacas* iste pervenire potuit; *Andromachi*, saltem *Junioris*, temporibus (neque enim certi quid de alterutrius *Andromachorum* morte novimus) florere poterat *Junior* ille *Dioscorides*. Sed cùm *Aëtius Paulusque*, sive quid ex Libris de *Materia Medica*, sive ex *Euporistis* desumant, nihil adjiciant, nisi se id ex *Dioscoride* hausisse: neque simul indicent, utro ex Opere, aut quo ex *Dioscoride*, idem depromant, (quia in Medicamentorum explicatione *Anazarbæum* operam navâsse erat omnibus notissimum) ambos hos eundem *Dioscoridem* pro utriusque Operis Authore habuisse censendum est. Quod si

Eupo-

a) Præf. ad Euporist.
b) Fabric. Biblioth. Tom. 4. in Indice Scriptorum a Galeno allegatorum.
c) Præf. ad Euporist.
d) Præf. ad Med. Collect.
e) Tet. 2, Serm. 4, Cap. 2.
f) Dioscor. Eup. Pag. 13, lin. 14.
g) Suidas in Lexic.
h) Præf. in Exegesin. Vid. Ἰνδικὸν in Exegesi.

Euporista Anazarbæo demum adjudicemus; hæc ab illo, *Archiatro* potiùs, quàm ejus Filio, inscripta fuisse probabile est. Nam *Erotianus* in Vocum *Hippocraticarum* Collectione, quam *Andromacho* dicat Archiatro, quædam ex *Dioscoridis* Libris de Materiâ Medicâ profert: qui, cùm ab omnibus magnopere celebrentur, & *Euporistis* longè sint accuratiùs perfectiùsque compositi, aliquo etiam post ea tempore conscripti fuisse videntur. Itaque si hæc vera esse credamus, quæ certè sunt maximè verisimilia, *Aretæum*, non modò post susceptum a *Nerone* Principatum, (de quo dubitandi non est locus) sed & ante exactum *Titi* imperium, vixisse statuendum est. Sin quis adhuc fieri posse affirmet, ut hæc de *Euporistis* Filio *Andromachi* fuerint dicata, vel etiam a *Dioscoride* illo *Juniore* composita, ne tum quidem quicquam, nisi hoc, evinceret; scilicet id tantùm ex hoc Scriptore certò colligi posse, quòd saltem vel *Trajani* vel *Adriani* temporibus haud inferior fuerit *Aretæus*.

Sed & ad opinionem nostram confirmandam id etiam facit, quod, non nisi intra determinatum illud, a *Neronis* ad *Adriani* usque imperium, annorum intervallum, *Aretæi* satis commodè collocari possit ætas. Neque enim diutiùs Secta viguit *Pneumatica*, quorum opinionibus hunc sese addixisse mox docebimus. Nam ex his, Medicorum suæ ætatis Princeps, *Trajano* & etiam *Adriano* rerum potiente (uti ex *Juvenale* [a] constat) inclaruit *Archigenes*, cujus præceptor fuit *Agathinus*, *Agathini* verò, Sectæ istius Author, *Athenæus*. Quare omnino necesse est, ut non procul a *Neronis* imperio Secta hæc initium acceperit. Præter eos, de quibus sumus jam locuti, non nisi alii tres a *Galeno* memorantur *Pneumatici*, *Herodotus*, *Magnus*, & *Leonides*; quorum *Herodotus*, *Agathino* etiam Magistro usus, *Romæ* magnâ cum laude artem suam exercuit [b]. Ante hunc, uti e *Cœlio Aureliano* discimus, scriptis suis innotuit *Magnus* [c]: *Leonides* autem *Archigeni* saltem æqualis fuit, quippe cujus mentionem faciat idem *Cœlius* [d], qui *Sorani* scripta se in *Latinum* Sermonem convertisse agnoscit [e]. *Soranus* autem iste, *Trajano Adrianoque* imperantibus [f], Medicinam excoluit. Contra Sectam hanc, tanquam jam demortuam & in Virorum illorum Libris duntaxat superstitem disputat, *Antonini* Imperatoris Medicus, *Galenus*. Itaque non alio tempore *Aretæum* exstitisse credibile est, quàm eo, intra quod aliqui saltem ejusdem Sectæ viguere Medici.

At hîc scrupulus quidam injici potest, *Galenum* scilicet, qui innumera Medicorum nomina & opiniones scriptis suis ubique immiscuit, si *Aretæum* subsequutus esset, non fuisse commissurum quin aliquam ejus alicubi fecisset mentionem. Profectò fatendum est, hujusmodi argumento multò faciliùs quemvis eò adduci posse, ut *Aretæum Galeno* fuisse juniorem, quàm ut *Euporista* illa ad *Dioscoridem* non pertinere, existimet. Neque enim omnino verisimile est, ut *Galenus Hippocraticæ*, si quis alius, Artis Eloquentiæque admirator, si in *Aretæi* scripta unquam incidisset, hunc, Medicinæ Parenti ita similem ac pene æmulum, memoratu dignum non judicâsset. Neque verò, cùm idem hic multa de morborum tam causis, quàm remediis, doceat minimè vulgaria, ejus scripta sine aliquâ vel honoris, vel reprehensionis notâ, prætermisisset *Galenus*; præsertim cùm *Pneumaticorum* cæteros frequenter collaudet, frequenter etiam coarguat. Causam verò, cur a *Galeno* Author noster parum esse cognitus posset, invenio perquam probabilem. *Archigenis* (circa cujus ætatem vixisse *Aretæum*, & quocum Sectam habuisse communem docuimus) fragmenta, sparsim apud *Aetium*

*** * 2 restan-

a) Sat. 6. l. 235; quam Satyram his temporibus scripsit.
b) Galen.
c) Ac. Morb. L. 2. Cap. 10.
d) Ac. Morb. L. 2, Cap. 1.
e) Ibid.
f) Suidas.

restantia, *Aretæi* scriptis ita omnino similia sunt, ut non modò curandi rationem, quæ & ipsa sæpe singularis & duobus hisce Authoribus quasi propria est, sed & easdem Descriptiones, Observationesque, iisdem sententiis, iisdem ferè verbis expressas, apud utrumque frequentissimè legamus. Quare minimè mirum videri debet, si *Archigenes*, qui, eadem, quæ in *Aretæi* scriptis leguntur, libris suis comprehendit, quique in Urbe *Roma*, terrarum orbis Imperatrice, Medicinam exercuit, hujus famam nominis sui celebritate præstinxerit. Quid quòd verbis *Hippocraticis* quidem, sed obsoletis, sæpissime utatur *Aretæus*, &, cùm his temporibus fusum illud & *Asiaticum* dicendi genus invalesceret, in desuetudinem jam abierant, quæ *Hippocratem* secutus eleganter hic usurpat, tum *Dialectus Jonica*, tum subtilis quædam ac venusta orationis brevitas. Contrà, *Archigenes*, licèt in eo eadem sit alioqui forma & quasi color sermonis, minimè tamen (quod ex illius scriptis apud *Galenum* restantibus patet) aut verbis, quæ *Ionibus* propria sunt, utitur, aut communes, eorundem more, voculas unquam immutat: sed *Atticam*, id est, vulgarem, sequitur loquendi normam. Atqui *Aretæi* quidem Libros, si ad ipsius manus unquam pervenissent, magni æstimâsset *Galenus*, qui, in *Hippocratis* scriptis ipse versatissimus, ea jam tum vel a *Græcis* minùs intellecta amplis doctisque illustravit Commentariis; iidem verò *Aretæi* Libri a cæteris Medicis, utpote qui eadem, magis populari sermone, docentem in manibus haberent *Archigenem*, negligi prorsus poterant, ideoqne ne *Galeno* quidem ipsi innotescere.

Cæterùm, quod ad hos duos *Pneumaticos* attinet, nullo modo dubitari potest, quin alter alterius vestigiis nimis pressè institerit. Faciliùs tamen adducor, ut credam *Archigenem* ex *Aretæo*, quàm hunc sua ex illo sumpsisse. Qnippe *Aretæum Archigene*, uti jam monuimus, magis verisimile est ætate aliqnanto priorem, quàm eo vel posteriorem, vel etiam ei æqualem fuisse. Porrò *Archigenes*, *Syria* licèt oriundus, *Romæ*, in luce atque conspectu omnium, Artem suam profitebatur; & ejusdem libri in manibus atque ore hominum versabantur, non modò *Galeni*, sed & eorum, qui *Aretæi* meminerunt, *Aëtii* scilicet *Paulique* temporibus.

Cappadox noster ubinam locorum vitam egerit, incertum; proculdubio tamen in aliquâ regione hæc literis consignavit, cui liberum cum *Roma* intercedebat commercium; quippe qui vina ægrotantibus *Italica* dari præcipiat, *Fundanum*, *Falernum*, *Signinum* [a]; quod cùm ita fuerit, quânam spe, quonam consilio notissimi illius Authoris lucubrationes pro suis venditare potuit *Aretæus*? præsertim cùm nihil ferè in rebus, nihil in rerum explicatione immutârit, nisi quòd sententias omnino similes nitidâ quidem & eleganti, sed antiquâ & insuetâ, orationis formâ vestierit. Certè de rebus tantùm, ab ipso visis atque cognitis sese loqui profitetur: opinionem suam de rebus dubiis ubique profert [b]: de reliquis duabus Medicinæ partibus, *Chirurgia* [c] scilicet & *Pharmacia* [d], sese scripsisse testatur; & Medicamentum a se inventum prædicat [e]: propriaque Experientia [f] præcepta sua confirmat singularis idem medendi artifex & Magister. An non longè faciliùs hominis obscuri scripta, qui tamen cum eo Sectam haberet communem, & cujus neqne patria ab illius gente, neque ætas ab illius ævo multùm erat remota, *Romæ* nondum inclaruisse comperiens, sibi ascribere potuit *Archigenes*?

a) Pag. 101. lin. 50.
b) Pag. 51. lin. 22, 23.
c) Pag. 115. lin. 36.
d) Pag. 134. lin. 11.
e) Pag. 132. lin. 47.
f) Pag. 47. lin. 44. & Pag. 80. lin. 36, 37.

Huic rei profectò simile quiddam admisit *Aëtius*, qui *Aretæi* quidem

in duorum affectuum tractatione mentionem fecit, multò tamen plura ex eodem, suppresso ejus nomine, passim traduxit: cùm iste cæteroqui, tam in descriptionibus, quàm in curationibus morborum, vix quicquam, nisi alicujus authoritate, præcipiat. Præter *Aëtium* non nisi pauci admodum sunt *Græci* Medici, *Galeno* juniores, quorum scripta ad hæc tempora pervenerunt; *Oribasius*, *Alexander*, *Paulus*, *Actuarius*, *Theophilus*, &c. Hos *Aretæo* recentiores esse satis manifestum est. Ex his *Paulus* duntaxat *Aretæum* nominat: atqui nec ipse *Paulus*, nec reliquorum aliquis quicquam ex eo, quantùm ex horum lectione comperio, hauserunt. Hoc quidem eò magis mirum est, quòd, cùm Libros suos ex aliorum scriptis maximam partem confecerint, vix Medicamentum quodvis præcipiant, cujus usum ii non Inventoris nomine insigniant, nec ullam curandi rationem imperent, quam non alicujus authoritate commendent. Ita vel inter *Græcos Aretæi* nomen parum inclaruisse percipimus. Immo neque, postquam in *Occidentalibus* his plagis *Græcæ* excoli cœperunt Literæ, ita multos ejus scripta lectitâsse animadvertimus; ex quibus etiam doctissimos, uti *Henricum Stephanum*, *Mercurialem*, & *Foësium*, Criticæ hæc magis, quàm Medicæ Scientiæ gratiâ, evolvisse manifestum est. Quare utcunque Author hic post initia quidem *Neronis*, nondum cœpto tamen (uti videtur) *Domitiani* imperio, Medicinam scriptis jam illustrâsset, hunc tamen a *Galeno* haud memorari res neutiquam mira est; cùm ab omnibus retro sæculis usque ad hunc diem ea semper fuerit illius fortuna, ut non nisi paucis admodum innotesceret.

DE ARETÆI SECTA.

DE *Aretæi* Sectâ altum est apud Authores silentium: primus & unicus, quod sciam, ex ipsius *Aretæi* scriptis probat, Vir multæ reconditæque eruditionis, Cl. *Clericus* [a], eam fuisse, quam vocant *Pneumaticam*. Hujus autem disciplinæ princeps fuit *Athenæus*, patriâ *Cilix*, *Attaliæ* natus (unde *Cœlio* dictus *Tharsensis* [b]) cum *Plinio* ferè ætate conjunctus. De cujus quidem in rebus medicis Philosophandi ratione hæc ex *Galeno* accipimus [c]. *Secundum* Athenæi *Sententiam*, *Elementa non sunt quatuor illa prima corpora*, *sc. Ignis*, *Aer*, *Aqua*. *Terra*, *sed eorum qualitates*, Calidum, Frigidum, Humidum, & Siccum; *ex quibus duo causarum* efficientium *munere fungi*, *puta Calidum & Frigidum*; *duo* materialium, *Siccum & Humidum supponit*. Quintum *verò ex* Stoicorum *opinione introducit*, Spiritum *cuncta penetrantem*, *a quo omnia contineantur & gubernentur*.——*Et paulo post*—— Athenæus *verò &* Archigenes Spiritu *solo ea penetrante*, *tum naturalia*

a) Histoire de la Medecine Part. 2. Liv. 4. Sec. 2. Ch. 3.
b) Acut. Morb. L. 2. Cap. 1.
c) De Sectis.

consistere, *tum morbos universos hoc priùs offenso creari dixerunt. Unde* & Pneumatici, *veluti qui omnia Spiritibus attribuant, nuncupantur.*

Sed quanquam nemo eorum, qui paulò antè floruerant, Medico-
a) Element. 15. rum, *Galeno* teste [a], ita accuratè ut *Athenæus* universam rei Medicæ
rationem literis mandaverit, ejus tamen opera, quæ fuerant plurima,
penitus interciderunt, præter reliquias quasdam, easque perpaucas,
quas sparsim hodie apud *Oribasium* invenimus. Sed neque in his litera
ulla occurrit, quæ vel illius opinionem uberiùs exponat, vel doceat
quidnam per *Spiritum* istum designare voluerit, quonam modo *pati* aut
offendi istum putaverit, aut quâ ratione denique *Spiritus* istius vis ad
morbos vel creandos vel tollendos pertinere censenda sit. Nam quod
b) Galen. de pulsf. differ. 4. 14. de *pulsu* scribit *Athenæus*, quòd scilicet sit *motus* [b] *per distentionem naturalem & involuntariam* Spiritus, *qui in arteriis est & in corde, quique ex seipso & in seipsum movetur, undque cor moveat & Arterias*,
id perperam Cl. *Clericus* vel intelligere vel interpretari videtur. Nam
in hoc ipso *Galeni* loco, non *Spiritus* legitur, sed *Calidi*. Atqui *Spiritum* a *Calido* quid esse distinctum volunt *Pneumatici*.

Idem dicendum est de *Agathino*, *Magno*, *Herodoto*, atque *Archigene*, qui *Athenæo*, & Sectâ, & ætate, successerunt: quorum etsi satis
multa *Galeni*, etiam & *Oribasii* temporibus exstiterint, perpauca tamen, eaque momenti sanè exigui, ad manus nostras pervenerunt. Ita
ut si quid de hâc medicorum Sectâ scire volumus, id nuspiam nisi ab
Aretæo, ex hâc itidem disciplinâ profectо, petendum sit.

c) Pag. 15. *Spiritum* igitur *Aretæus* a Corde per pulmones trahi dicit [c], eumque
d) 16. tertium quoddam, & ab [d] *Humoribus* & a *Solidis* partibus diversum ponit, quorum omnium convenienti ordine & modo vitam hominis administrat *Natura*: in hoc *Hippocratem* haud dubiè secutus, qui corpus
e) Epidem. L. 6. Sect. 8. dividit [e] in *Solidas* partes, *Humores*, & ea quæ *impetum faciunt*. *Spiritus* adeò hic, cùm vim obtineat maximam, quasi principium motûs
est habitus; idemque in humanâ fabricâ præstat, quod in mundi membris *Virgilianus* iste,

—— intus alit; totosque infusa per artus
f) Æn. L. 6. v. 726. Mens agitat molem, & magno se corpore miscet. [f]

Quæ quidem Philosophia e *Stoicorum* Scholis manavit; qui animam
mundi ubique diffusam esse docuerunt, ita ut omnia, *Cicerone* interpre-
g) Nat. Deor. 2, 7. te [g], uno divino & continuato *Spiritu* continerentur. Unde & *Galenus Chrysippum*, *Stoicorum* principem, *Pneumaticæ* etiam Sectæ *patrem* appellat.

Itaque *Spiritus* hic, si rectam agendi normam sine ullo impedimento sequatur, universam machinam animat, alit, conservat: eodem
h) 10. penitus compresso [h], homo non diu permanet, sed repente moritur.
Sin aliquo vitio laboret *Spiritus*, aut vi aliquâ labefactetur, quod idem
est ac cùm eum *pati* & *offendi* dicunt *Pneumatici*, varia morborum genera oriuntur, pro causarum varietate diversa.

Spiritum quippe multifariam affici posse docet *Aretæus*. Si enim in
i) 3. casu *Epileptico* [i], intra pectus ferveat & inclusus omnia commoveat,
facit ut ad respirationis exitus, os scilicet atque nares, humorum inundatio prorumpat. Si intus nascitur, frigidus ac iners, qui nec per su-
k) 18. periora nec inferiora facilè transmitti potest [k], sed per intestinorum sinus convolutus inhæret, *Ileon* parit. Refrigeratum & humiditate op-
l) 40. pressum, consequitur Asthma [l]; cui igitur mulieres magis patent, quàm
Viri, quia humidæ frigidæque sunt: eodem in morbo, ex inflatione

Spiri-

Spiritus, collum intumescit. Spissus, humidus, nebulosus *Spiritus*, *Lienis Scirrhum* [a]; subtilis & resolutus, tenuis & siccus *Phrenitin* [b]; congelatus *Apoplexiam* [c] creat. Idem in *Tympania* licèt locum non mutet, sed maneat undique æqualis [d]; tamen si in nebulam quandam & aquam immutetur, tum etiam locum mutat, & *Asciten* adesse haud obscurè prænuntiat. Quòd si in imbecillo corpore parum firmus sit, cum orbe quovis facilè convolvitur; quare si quidvis in circulo rotatum, aut circumvolutum turbinem inspiciat *Vertigini* [e] obnoxius, metus est ne *Spiritu* etiam circumvoluto in morbum recidat. Est, ubi torpentem *Spiritum* [f] excitari; est, ubi, cucurbitularum ope, ex oppressis pulmonibus [g] foras protrahi jubet *Aretæus*. Sed suam de *Spiritu* sententiam nullibi ita clarè aperit, ac cum *Anginæ Synanches* dictæ naturam explicat. *Mihi autem, inquit* [h], *videtur ipsius tantùm* Spiritus *id esse vitium, qui pravâ quâdam mutatione in calidissimum siccissimumque convertitur, sine ullâ membri cujusvis inflammatione. Neque sanè id ita fieri valde mirum videri debet; siquidem, in* Charoneis *specubus, homines non affectu quopiam corporis acutissimè strangulantur, sed vel unico* Spiritus *haustu intermuntur; priusquam corpus ullo modo sit affectum; quinetiam, sine morsu quovis, sed à linguâ canis recepto tantùm* Spiritu, *in rabiem homo agitur. Eadem itaque* Spiritus *mutatio intra hominem fieri potest: quoniam in homine aliæ res innumeræ cum exterioribus causis similitudinem habent. Succi sunt, qui extra atque intra corpus mortem inferunt; morbi venenis similes sunt, & ab epoto medicamento eadem, quæ in febribus, evomuntur. Quam ob causam factum esse verisimile est, ut in* Pestilentia, *quæ* Athenas *afflixit, nonnulli* Peloponnesios *venena in puteos, qui in* Piræo *erant, conjecisse censerent; etenim pestilenti morbo magnam esse cum* venenis *affinitatem homines non intelligebant.*

a) 4.
b) 75. 77.
c) 83.
d) 49.
e) 122.
f) 77.
g) 94.
h) 5.

Hæc ferè de *Spiritu*, *quinto* Sectæ *Pneumaticæ* principio habet *Aretæus*: an rectè, an secus, senserit, judicent alii: quod verò ad reliqua *quatuor*, calidum scilicet atque frigidum, siccum ac humidum spectat, ea in singulis ferè paginis ad explicandas, tum morborum causas, tum curandi rationes, adhibet.

Hunc in quampluribus cum *Methodicis* convenire, mihi utique non liquet; eumque qui illius scripta paulo diligentiùs expenderit, ad hanc opinor sententiam accessurùm. Sanè a *Methodicorum* charactere nihil ferè eo remotius, qui quidem nec *locum affectum*, nec *causam*, nec *ætatem*, nec *tempestatem*, nec *regionem*, nec *ægri vim* aut *naturam* aut *habitum* curant, a solo *affectu* indicationem sumere satis habentes, deque eo non speciatim sed communiter & universè statuunt, *i. e.* κοινότητας quasdam, quæ particularia comprehendant, sequuntur: hasque dicunt esse duas, præter aliam mixtam, quibus nomina στέγνωσις & ῥύσις; omnemque morbum vel στεγνὸν, vel ῥοώδες, *viz.* astrictum, vel fluentem, vel ex utroque compositum. Indicia verò curationis esse, in astrictis relaxationem, in fluentibus astrictionem; in mixto, ei quod urget resistendum.[i]

Ad hunc modum perspicuè & luculenter *Sectæ Methodicæ* de Re Medicâ opinionem aperit *Galenus*. Quid autem huic simile effert *Aretæus*? qui de hoc *astrictionis fluxisque* commento ne verbum quidem prodidit: qui cùm de morbis tractaret, id sibi tanquam perpetuam scribendi regulam præscripsit, ut eorum *Causas* præcipuè *Sedesque* erueret, signorum varietatem & implicationes omni quâ posset subtilitate explicaret: quique cætera ita minutè & exquisitè persecutus est, ut quod ad Aeris

i) Gal. de Sectis 291.

constitutionem, ad Cœli oras, ad Naturæ vires, ad Corporis temperiem, ad Ætatum denique rationes spectaret, ne minimum quidem
a) Pag. 36, 37. prætermiserit: Exemplum liceat proferre. In *Phthisi* [a] describendâ, quo judicio, quâ accuratione, formam morbi & lineamenta adumbrat? ita ad naturam exprimitur facies ista *Hippocratica*, ut etiam in conspectu nostro quasi spectrum aliquod versari videatur. Multa ibi de mali ipsius vario genere, multa de Symptomatum gradibus, nonnulla de præsagii notis disserit; quæ demum ætas, qui habitus, quæ regio huic labi suscipiendæ maximè idonea sit, haud vulgari acumine recenset. Horum ferè singula apud *Methodicos*, ut unum pro omnibus adducam *Cœlium Aurelianum* [b], frustra quæsiveris. Ita parum cum *Methodicis* congruere videmus *Aretæum*. Quòd si in curandi ratione cum iis sæpe conveniat, idem de cæteris quibuscunque *Sectis* statuendum: nam quod ad *Remediorum* delectum attinet, etiam *Dogmatici* atque *Empirici*, quorum, de morborum rationibus opiniones dissitissimæ sunt, ne dicam contrariæ, haud valde inter se dissentiunt.

b) Morb. Chron. Lib. 2. Cap. 14.

Sed de *Secta Aretæi* satis; ad alia properandum est. Hoc unicum subjicere liceat, nihil esse hoc Scriptore ad naturæ veritatem efformatius, nihil distinctius, nihil enucleatius, nihil pictius: cujus sanè ingenium, ut *Phidiæ* signum, neqnit simul non & aspici & probari. Iis quippe coloribus, tanquam exquisitus artifex, morborum imagines effingit, ut eos inter legendum oculis usurpare videamur.

c) Pag. 31. E. & seq. Varia *Maniacorum* [c] specimina, eaque ferè ab aliis intacta, tanquam in Tabulâ, depicta, contemplari libeat: ut, *quibuscunque cum hilaritate* Insania *est, noctes diesque rideant, ludant, saltent, ut in libidinem palam ferantur: & tanquam ex certamine aliquo victoriam adepti, cum coronis incedant: species hæc astantibus innoxia est. Alii verò, qui cum iracundiâ furunt, etiam vestes suas aliquando discindunt, & ministros obtruncant, & sibimet ipsis mortem consciscunt; & hæc quidem species non sine periculo est etiam eorum, qui intersunt. Species autem sunt innumeræ. Qui ingeniosi, & eruditi sunt,* Astronomiam *sine præceptore,* Philosophiam *per se ipsos callent,* Poetices *tanquam ex afflatu Musarum periti sunt; ita vel in morbis aliquid emolumenti habet liberalis institutio. Rudes autem & indocti homines, vel pondera circumferunt, aut lutum in fictilia efformant, aut fabrilem artem exercent, aut lapides dolant. Vanis etiam opinionibus addicti sunt; etenim homo fuit, qui ne* ampullæ *quædam deciderent metuebat, quoniam ex iis unam se esse arbitraretur; & alius quidem* laterem *esse se existimans, bibere prorsus noluit, ne humore difflueret.*

Hæc etiam Historia famâ divulgata est: Faber erat quidam, qui, cùm esset domi, prudens omnino fuit artifex, ligna peritè metiebatur, scindebat, complanabat, clavis connectebat, aptabatque, domum solerter exstruebat: cum iis, qui opera locabant, colloqui, pacisci, justamque poterat laboris mercedem exigere. Is adeò, intra locum, ubi artem exercebat suam, mente planè constabat: at si vel ad forum, vel ad balneum, vel aliò, quâvis de causâ, esset egressurus, instrumenta deponens primò ingemiscebat; deinde in ipso exitu constringebat humeros; postquam autem e domesticorum conspectu, & ab opere suo, ejusque limitibus processisset, homo prorsus insaniebat: & si reverteretur illico, redibat etiam ad se; ita mens ejus & artis locus iisdem erant circumscripta terminis.

d) Pag. 2, 3. *Epilepticum* [d] verò, totis artubus contortum atque convulsum; *Te-*
e) Pag. 3, 4. *tano* [e] laborantem, quasi fidiculis distractum discerptumque, quis est qui,

qui, cùm semel perlegerit, non statim se præsentem adesse & coràm intueri quodammodo sentiat: ita ut a *malo victus* (cum *Aretæo* loquor) *nullam ultra medicinam adhibere conatus una cum iis dolere tantum* condiscat. Quæ sanè illius atque omnium, uti arbitror, judicio, *magna est Medici infelicitas.*

DE ARETÆI IN REBUS ANATOMICIS SCIENTIA.

ARETÆUS Rei *Anatomicæ* scientiam, tum ad morborum causas, tum ad medendi rationes investigandas, ita necessariam esse judicavit, ut in ipso singulorum ferè Capitum initio quædam de fabricâ partis affectæ perstrinxerit. In quo quidem *Erasistrati* atque *Herophili* vestigiis institisse videtur, qui *Sectæ Dogmaticæ* Principes habiti, neminem, nisi in hâc arte versatum, Medici Munere, uti decebat, fungi posse voluerunt. Itaque, Scriptor utcunque brevis atque concisus, hunc locum fusiùs atque distinctiùs, quàm ii, qui inter Veteres de Morbis tractàrunt, explicuit *Aretæus.* Quàm verò ille Rerum *Anatomicarum* notitiam habuerit, ipsius *Aretæi* interpres fidus, paucis persequar.

Cor igitur ex illius sententiâ, vitæ atque roboris principium[a] est; in eo anima, & natura[b] ejus locatur. Quod & *Hippocrates*, & *Chrysippus Stoicus* docuit. Quare *Syncope*[c], cum *Cordis* vitæque morbus sit, humanæ constitutioni planè adversaria est, & vinculorum quædam dissolutio est, quibus facultas continetur vitalis. *Cor*[d] verò, viscus calidum, in medio *Pulmonum* jacet, quod respirationis vitæque principium est: illud etiam frigidi aëris attrahendi desiderium *Pulmoni* injicit, siquidem eum incendit: *Cor* autem est id quod attrahit.

Pulmo[e] autem naturaliter doloris est expers, quoniam illius substantiæ raritas quædam inest, *lanæ* assimilis; *Arteriæ* verò per eum disseminantur, asperæ, cartilaginosæ, eæque etiam doloris immunes: musculos nusquam, nervos tantùm exiguos habet & tenues, qui motui ipsius inserviunt. Et hæc vera causa est, cur in *Peripneumonia*, quæ *Pulmonis inflammatio* est, dolorem *Pulmo* non percipiat, sed adsit pectoris quædam gravitas, quæ tamen dolore vacet. *Membranæ*[f] verò omnes, per quas *Pulmo Pectori* annectitur, sensu acutissimo præditæ sunt: quæ si cùm eo inflammentur, accedit etiam dolor: veluti cum *Pleuritis* comitem habeat *Peripneumoniam.*

a) Pag. 16. lin. 9.
b) P. 16. lin. 29.
c) P. 15. lin. 61, 62.
d) P. 10. lin. 23, 24.
e) P. 10. lin. 37.
f) P. 10. lin. 44.

Eadem etiam ratio est in *Sanguinis Rejectione*, quòd in eo tantùm casu[g], ubi sanguis ex *Pulmone* fertur, qui affectus omnium est gravissimus, ægri, etiam cùm ad ultima ventum est, de se non desperent, quia

g) P. 15. C.

scilicet *Pulmo* dolorem non sentiat. Nam, vel in exiguô dolore, laborantes mortem horrescunt, & plerique magis exterrentur quàm læduntur: contrà, cùm in maximis affectibus dolor abest, nullus etiam mortis subest timor; & id mali magis perniciosum est, quàm terrificum.

Arteriarum pulsus sanguinem propellunt, quare si vulnerentur eæ, ob frequentem earum motum oræ vulneris non facilè committuntur.[a] *Arteria Crassa*[b], quæ secundùm dorsi spinam juxta *Venam Cavam* protenditur, *Aorta* scilicet (ab *Aretæo* post *Praxagoram*[c] Αρτηρία παχέιη dicta) unà cum *Vena Cava Inflammationem* patitur: quæ quidem *Inflammatio* a Veteribus *Causi* species vocata est. In eâ enim notæ similes iis, qui in *Causo*, oriuntur; Febris etiam, sicut in *Causis*, ad *Syncopen* tendit: etenim *Venæ* radix est *Jecur*, *Arteriæ* verò principium *Cor*. Haud abs re igitur existimes superiores horum viscerum partes præcipuè laborare; Cor enim *Arteriæ* calorem impertit, *Venæ* autem Jecur sanguinem: & cùm utraque magna sit, magnæ item sunt quæ his innascuntur *Inflammationes*. Eadem verò[d] *Arteria* in *Venæ Cavæ Inflammationibus*, juxta spinam, palpitat; quod a pulsu in alterâ præcordiorum parte significatur. Nam *Arteria*, juxta *Venam* ad sinistrum latus posita, cum illâ consentit, utpote quæ in omne corpus diducatur. De hoc *Arteriæ Venæque* hujus affectu vix ulla apud Antiquos, quorum scripta in manibus nostris versantur, reperiri potest mentio. Quicunque autem de eo tractaverint, *Praxagoræ* opinionem in hâc re secuti sunt; qui uti e *Ruffo Ephesio* discimus, in eâ *Vena*, quæ a *Jecore* in *Renes* mittit propagines, *initium* esse *Febrium* affirmavit: solamque eam, κοίλην, ipse nominavit: quanquam alii illam itidem, quæ sursùm in Cor per septum transversum evadit, ita[e] appellaverint. Ita quoque eandem vocat, ambasque has ejusdem *Venæ* continuationem esse docet *Aretæus*.

a) Pag. 13. lin. 59, 60.
b) Pag. 108. lin. 5.
c) Ruffus Ephesius de Appellat. Corp. Human. Lib. 1. Cap. 34.
d) Pag. 21. lin. 21.
e) Lib. 1. Cap. 33.

Venæ a *Jecore*, tanquam radice, oriuntur, ab eoque sanguinem accipiunt. A *Portis Jecoris*[f], inter ejus extrema, *Vena* lata procedit; quæ in tenues ac plures usque divisa, in totum denique *Jecur* per venas adeò minutas distribuitur, ut eæ visum effugiant. Harum summis osculis aliarum venarum extremitates committuntur, quæ ex tenuibus pluribusque majores paucioresque fiunt; & in medio tandem *Jecore* in *Venam* unicam atque grandem coalescunt. Inde per divisionem duæ factæ ultra *Jecur* pertinent. Harum altera, primam *Jecoris* fibram sursum penetrans, in gibbâ ejus parte iterum emergit: & postea, *Septo transverso* perforato, intra pectus protensa, nulli rei adhærescens, sed ibidem suspensa, *Cordi* inseritur; *Vena Cava* hæc vocatur. Altera, quintâ & inferiore *Jecoris* fibrâ usque ad gibbam ejus partem trajectâ, juxta spinam exit, eique usque ad coxas prætenditur; hæc etiam *Vena Cava* est: idem enim nomen obtinet, quoniam una atque eadem *Vena* est, initium sumens a *Jecore*. Nam si quis velit, lamellam possit, a superiore *Vena Cava*, quæ ad *Cor* pertingit, in eam, quæ juxta *Spinam* serpit, rursusque a *Spina* per *Jecur* intra *Cor*, transmittere; eadem enim via est.

f) Pag. 20. l. 32.

In *Vena* hâc, præter *Inflammationem* supra memoratam, oriuntur Affectus, quæ vocantur κέδματα[g]: in quo casu *Sanguinis*, ex istius ruptione, *profusio* citissimè interimit.

g) P. 20. lin. 63.

In *Cavam* autem[h] in *Cubito Venam* ex omnibus præcipuis visceribus est Sanguinis via: hæc autem quæque hâc superior *Vena* est, unius *Venæ* in brachio sunt propagines, quo fit ut nihilo magis juvet, superiorem, quàm hanc, incidere: nam propaginum ignari sunt, quot-

h) P. 96. lin. 16, 17.

quot

quot superiorem *Stomacho* & *Jocinori* anniectunt. At si a *Liene* fiat sanguinis profusio, Sinistræ manus *Venam* illam, quæ inter minimum digitum atque annularem jacet, Medicorum nonnulli incidere jubent; quoniam ad *Lienem* usque pertinere arbitrantur: sed ipsa etiam inferioris *Venæ Cubiti* propago est: cur itaque hanc prope digitos potiùs, & non in *Cubito* quis inciderit? Etenim in *Cubito* major est, & sanguinem faciliùs effluere permittit.

Opus *procreandi* [a] *Sanguinis* ad *Jecur*, quod est *Venarum radicatio*, a) Pag. 19.
pertinet; unde & illius maxima pars *sanguinis* quædam *concretio* est. Etenim, ut alimento in *Jecur* [b] semper patet introitus, nec alia via est, b) P. 106. lin. 50.
per quam cibus in omne corpus a *Ventriculo* & *Intestinis* diducatur; ita & ex hoc viscere in universum corpus sanguinis emanatio est. Quæ & *Erasistrati* fuit sententia. *Portæ Jecoris* ex membranis, nervisque tenuibus quidem illis, maximi tamen ad vitam momenti, atque ex Venis grandibus contexuntur. Itaque exiguæ inflammationes sæpissime ibidem oriuntur. Præterea, ut *Philosophi* quidam prodiderunt, huic loco *Animæ appetitus* insidet. *Bilis* [c] autem in *Jecore* creatur, quæ per *Vesicam* c) P. 44. D.
in hoc viscere sitam secernitur, & per vias quasdam in intestina defertur. Quæ viæ si vel *Inflammatione* vel *Scirrho* obstruantur, & ista exundet *Vesica*, *bilis* retro fluit; itaque sangnini commiscetur, qui per omne corpus dimanans, *bilem* quoque in omnia membra secum trahit; inde in *Ictero* corporis species *bile* tingitur. Stercus autem album est, argillæque simile, neque *bilis* colore tinctum, quoniam humoris istius affluxu caret: unde alvus etiam sicca est, quia *bile* neque madescit neque stimulatur.

[d] *Lienis* Alimentum nigrum est, isque sanguinem atrum quasi deterget & elaborat. *Lien* est viscus rarum, [e] & naturæ dissolubilis: [f] itaque vitiis, *Vomicæ* puta aut *Abscessui*, facilè obnoxius. d) Pag. 44. E. e) P. 43. lin. 52, 53.

[g] *Stomachus* Voluptatis ac molestiæ dux est; &, eò quod Cordi facultatum omnium principio, sit vicinus (siquidem Cordis Pulmonumque medio [h] annectitur, & unà cum illis spinæ adhæreseit,) ad robur animique sive firmitatem, sive demissionem, per consensum cum *Animâ* multum valet. Hæc *Stomachi* præcipua est facultas. Ex Voluptate nascitur, bona concoctio, carnosus corporis habitus, colorque vividus; ex molestiâ, his contraria, & interdum animi dejectio, *Stomacho* alimenti indigente. *Stomachi* verò affectus proprii sunt [i] *Nausea*, *Vomitus*, *Cibi fastidium*, *Singultus*, *Eructatio*, & ea nonnunquam acida. Licèt verò *Stomachi* constitutio [k] in *Stomachicis* plerumque siti vacet, in eo tamen *Sitis* [l] origo & fons est. f) P. 44. lin. 7. g) P. 56. lin. 39. h) P. 57. lin. 31. i) P. 16. lin. 16. k) P. 132. lin. 23. l) P. 128. lin. 37, 38.

Colon etiam, pariter ac *Ventriculus*, [m] *Concoctioni* inservit, [n] ab eoque ad *Jecur* deducitur alimentum. Neque verò alimentum omne per canales tantùm sensibus expositos, sed vel multo majorem ejus partem universo corpori Natura per *Vapores* subministrat, qui ab omni in omnem partem facile transeunt, a Naturâ, etiam per solida atque densa, diducti. *Colon* autem intestinum est [o] prægrande, & undequâque fusum atque sinuatum: tenuibus intestinis & carnosius, & crassius, & noxæ tolerantius; itaque cum hîc insederit dolor *Colicus*, levius est periculum. Affectis quippe *tenuibus intestinis*, [p] tenuis & acutus subest dolor; ubi verò *Colon* laborat, plurima est humoris abundantia, & gravitas ei inhæret. Porrò propter illius situm atque connexionem, dolor modò ad costas pertingit, ac *Pleuritidis* opinionem facit, siquidem in his etiam oritur febris; modò hîc aut illic sub iis costis, quæ *Nothæ* vocantur, percipitur, ita ut *Jecur*, aut *Lienis* dolere videatur; rursusque ad Ilia de- m) P. 58. lin. 14. n) P. 45. lin. 7. o) P. 19. lin. 18. p) P. 19. lin. 4.

scendit. Quibusdam etiam ob eandem causam *Ossi Sacro* infigitur, & femoribus, Musculisque testiculorum qui *Cremasteres* appellantur; cujus quidem rei rationem ipse non ignorans Medicorum quorundam inscientiam perstringit, qui in hoc casu *Cremasteras* exciderant, quasi
a) Pag. 59. lin. 34. propriam mali causam in se continuissent.[a] Quid *Recentiores Anatomici* afferunt ad veritatem propius adductum?

b) P. 61. lin. 18. *Intestinorum*[b], uti *Ventriculi*, sunt *Tunicæ duæ*, quarum altera alteri obliquè superincumbit: quando igitur harum connexio dissolvitur, uti nonnunquam fit in *Dysenteria*, *interior Tunica secundum* longitudinem absistens foras exit, multisque veritatem ignorantibus excreti ipsius intestini metum injicit, & *exterior* tantum intus remanet, carnemque contrahit, & ad cicatricem perducitur, homoque sanescit; id *inferius Intestinum* tantummodo patitur, quippe cujus *Tunicæ* carnosæ sint.

c) P. 52. lin. 42. *Renes* naturâ glandulosi sunt;[c] sed colore rubicundiores, *Jocinori* potius similes quam *mammis testiculisque*; hi enim glandes sunt, sed albidiores. *Renes* autem testiculorum figuram referunt, magis lati tamen & incurvi. His sinus insunt exigui, collo angustiori, percolandæ urinæ inservientes: ex quibus nervosi duo exeunt, fistularum instar, canaliculi, sive *Ureteres*, qui *Vesicæ* humeris utrinque inseruntur; & ab utroque *Rene* æqualis est ad *Vesicam* Urinæ via. Natura sinus *Renum* oblongos,
d) P. 53. lin. 7, 8. & *Ureteribus*, qui angustiores sunt, æquales fabricavit.[d]

e) P. 55. lin. 29, 30. *Vesica*[e] crassitudinis est admodum exiguæ, *Nervusque* naturâ existit; quapropter neque carnem contrahit, neque ad cicatricem facile perducitur. In repletione distenditur, & cum inanis est, considit; itaque idem in *Ulcere*, quod *Articulus*, in extensione & contractione, patitur: atqui in *Articulo* omnia difficulter sanescunt *Ulcera*. Ad hæc urina biliosa & acris *Ulcus*, si *Vesicam* occupaverit, erodit.

f) P. 55. lin. 10. Prope se invicem jacent *Anus* & *Vesica*[f]; quamobrem in *Recti* inflammatione, *Vesica* urinæ difficultate afficitur; & in *Vesicæ Affectibus*, *Sedes* nihil dejicit, quamquam haud sit alvus sicca.

g) P. 64. lin. 52. *Membranæ* sunt[g] ilibus affixæ, quæ *Uteri* ligamenta sunt nervosa; harum illæ, quæ *Uteri* fundo inseruntur juxta lumbos, tenues sunt: alteræ juxta cervicem ejus hinc atque hinc *Ilibus* adhærescentes, valde nervosæ existunt, latæque tanquam navigii vela. Itaque si omnes hæ *Membranæ* relaxentur, sede suâ foras exit *Uterus*. Apparet aliquando ex *duabus Uterum* succingentibus *Membranis interior*, & ab alterius continuitate divellitur: etenim *duæ* tantum Membranæ istius divisuræ sunt: quarum hæc ob humoris fluxionem abscedit, sicut etiam ex *abortu* & *partu* violento: tum verò *Chorio* adhærescit; nam si illud vi extrahitur, simul prodit *Uteri Tunica*: at si fœmina mortem evaserit, in sedem suam regressa, ei ad amussim connectitur, vel paululum extra propendet. *Uteri* aliquando *osculum*, usque ad *cervicem* duntaxat, prolabitur, sed ultro se recipit, si suffimenta adhibeantur, vel obstetricis manu sensim placideque reponatur.

h) P. 73. lin. 50, 51. *Caput* sensuum *Nervorumque* originis locus est,[h] sanguinemque a corde potius attrahit quam aliis membris impertit. Itaque cùm morbi causa *Nervis* insit, sensus noxâ haud vacant. Nervi licet[i] illinc undi-
i) P. 79. lin. 59. quaque oriantur, tamen *Sinciput*[k] locus omnium sensuum communis: ab
k) P. 85. lin. 53, 54. eoque omnia adjumenta, omnesque noxæ derivantur. Quare in *fomentis* adhibendis, usque ad *verticem* tantùm, neque ulteriùs procedere
l) P. 34. lin. 13. & seqq. oportet. Neque solùm *Sensus* initium esse a *Nervis*[l], sed membrorum actionem & *motum* omnem ab iis ortum habere, *Erasistrati* sequax,

vo-

voluit *Aretæus.* Proinde si infra *Caput principium aliquod afficiatur, uti* Medullæ Spinalis Membrana, *partes, quæ eodem nomine vocantur, & etiam continuæ sunt, resolvuntur*; dextræ, *si* Nervi *dextri læsi fuerint: si sinistri, lævæ. At si mali principium sit in* Capite, Nervis *affectis dextris, sinistræ resolvuntur partes: lævis itidem patientibus, dextræ. Hujus rei causa est, quòd* Nervorum *situs juxta originem invertitur; etenim dextri non in directum ad dextras partes, usque ad finem, pertingunt: sed utrique origini suæ inserti, continuò se invicem transeunt in figuram literæ* Græcæ X, *ad oppositam partem tendentes. Utque in summâ dicam, sive totum simul corpus, sive aliqua membra, vel ab alterutrâ, vel ab utrâque parte resolvuntur*; Nervi *interdum, qui a* Capite *oriuntur, laborant, qui, ut paucis dicam,* sensu *facilè privantur; sed per seipsos,* motum *haud ita facilè amittunt: iidem, si per consensum, ab his qui* motui *inserviunt, aliquid vitii contraxerint,* motus *quoque paululum deperdunt: aliquid enim* motus, *quanquam haud ita multum, naturaliter habent per se. Interdum verò læduntur* Nervi, *qui ex aliis musculis exeuntes in aliis terminantur: & hi sunt, qui præcipuam* motus *partem continent, eùmque* Capitis Nervis *impertiunt; ab istis enim plurimum* motus *hi derivant, licèt per se habeant paululum; isti igitur* motus *defectionem præcipuè patiuntur: raro autem, aut, ut ego arbitror, nunquam, per se sensum amittunt. Et si fortè fasciculus quispiam* Nervorum, *qui ex osse quovis proficiscentes in alio finiuntur sunt, vel exsolutus fuerit, vel disruptus, impotentes & trahuntur partes,* sensu *tamen non privantur.*

Nervis autem Morbus proprius est, juxta *Aretæum*, *Tetanus*[a]: iisque præcipuam inesse *Melancholiæ*[b] causam docet: eos in *Phrenitide*[c] laborare, ac sæpe contrahi: omnium autem *Nervorum* affectum esse *Arthritidem*[d].

Hæc ferè ad rem *Anatomicam* spectantia exposuit *Aretæus*; non ut humani corporis fabricam quasi dissector doceret, sed ut, quod Medici est, illius notitiam ad morborum rationes explicandas accommodaret: *Dogmaticorum* morem secutus, qui, *cum interioribus partibus & dolores & morborum varia genera nascantur, neminem putant his adhibere posse remedia, quas ipse ignorat*[e]. Itaque in nullius magistri verba juratus, licèt modo ad *Hippocratis*, modo ad *Erasistrati*, modò ad *Herophili* sententiam accedat, suam tamen interea opinionem liberè interponit.

a) Pag. 15. lin. 58.
b) Pag. 124 lin. 48, 49.
c) Pag. 73. lin. 8.
d) Pag. 65 lin. 28, 29.
e) Celsus in Præfat.

D E
Curandi ratione, quam tenuit *Aretæus.*

UTI ex proprio, non ex alieno penu hæc de Medendi Arte Monumenta deprompsit *Aretæus*, ita in eâdem *Naturæ ductum*[f], & *Magistram*, quam ipse vocat *optimam*[g], secutus est *Experientiam*; nec quidem ille magis in stylo efformando, quàm in remediis adhibendis, peritus artifex & concinnus. Eo ordine, eo judicio, ita distinctè plenèque traduntur curandi rationes, ut vix quicquam in hoc genere ex summi scriptoris manibus exierit absolutius. Quæ ab Antiquioribus dicta, eorum alia, utpote optima, selegit, alia limavit & expolivit: quædam ipse primus haud infeliciter tentavit. Sed hæc alias: nunc

f) Pag. 121. lin. 13, 14.
g) Pag. 80. lin. 42.

quod hujus loci est, varia medendi genera, quibus ille est usus, perbreviter recolamus.

De Vomitione. Vomitum cieri, tam in acutis, quàm diuturnis morbis, *Hippocratis* vestigiis insistens, præcipit *Aretæus.* Quippe si *Bilis* aut *pituita* exundet, si cibi corrupti [a], aut humorum, sive *cruditas* [b] subsit, sive *copia* [c], si accedat *nausea* [d], si porrò *stimulo* quodam aut corporis *contentione* [e] uti oporteat, si denique *altas radices egerit* morbus [f], ita ut cætera incassum fuerint remedia, hæc curandi via optimo consilio adhibetur. Vomitio autem interdum *Aqua tepida* [g] aut *oleo* [h], interdum *Mulsa* [i] aut *radiculis* [k], idque modò *jejuno* [l] stomacho, modò à *cœna* [m] & a *radicularum* esu commodè effici potest, siquidem leniter agendum sit: sin efficacius quid requiratur, *Helleborum* utrumque commendat, sed maximè *album*; ultimum valentissimumque omnium evacuantium auxilium [n]. Hoc autem dari jubet cum *Alica* aut *Lente* incisum ad ℥ij; vel imbecillioribus cum melle decoctum ad cochlearia duo vel tria [n]. Quod itidem factitavit, ejusdem disciplinæ sequax, *Herodotus* [p]. Sed alias easque haud mediocres virtutes habet *Helleborus albus*; *Neque enim* Vomitum *modò provocat* [q], *sed est medicamentorum etiam omnium ad humores* purgandos *efficacissimum: non excretorum varietate & copiâ, id enim* Cholera *morbus potentiùs facit; neque verò intentionibus & violentiâ inter Vomendum, id enim Nausea in mari validiùs præstat. Cæterùm neque vim neque qualitatem malam habet; quo fit ut laborantibus salutem reddat, & per exiguam purgationem, & cum intentione parvâ. Porrò vetustiorum omnium morborum, qui radices jam altas egerint, cùm reliqua auxilia nihil quicquam opis præstiterint, id unicum remedium est: siquidem igni facultate par est* Helleborus albus, *& quicquid ignis ustione facit, illo plus* Helleborus *albus per interiora discurrens operatur: Spirationem nempe facilem ex difficili; ex malo colore bonum, & ex macie habitum corporis pinguem efficit.* Et hanc fortasse medicinam libentius adhibuit *Aretæus*, *claro* ductus *Herophili præconio* [r], *qui Helleborum fortissimo duci similitudine æquabat; concitatis enim intus omnibus, ipsum in primis exire.*

Id obiter notandum, ab *Aretæo* præcipi *Vomentia*, non modò ut *primæ viæ* expurgentur, aut quicquid crudi Ventriculo inhæserit, sursum ejiciatur, quod quidem unicè Veteres attendisse videntur; sed ut motu illo vehementi & contentione quâ inter vomendum Ventriculus cæteraque viscera cientur [s], tum solidæ partes succuti ac stimulari, tum humores aut resolvi aut revelli possint. Itaque omnibus ferè in *Capitis* morbis *Vomitum* excitari jubet. Et recentior experientia nos abunde docuit, quam vim in morbis *Chronicis*, ubi altas radices egerint, exerceat hæc medendi via, præsertim in *Ischiade*, in *Tumoribus Oedematosis*, in *Ictero*.

De Purgatione. *Purgantia*, in morbis plerisque *Chronicis*, vel ad educendos humores, vel ad revellendos, vel ubi quid stimulo cieri oporteat, passim adhibet *Aretæus*. Horum alia ex mediâ Materiâ, uti *Thymus Atticus*, *Coccus Cnidius*, *Aloë*, *Hiera*, quam quidem ad ℥ij. dari præcipit: alia ex valentiore constant, ut *Cneorum* puta, *Elaterium*, *æs combustum*, & *Helleborus* niger. Efficacissimum verò omnium vel sursum vel deorsum purgantium, *Helleborus* albus. Et his quidem vel per se vel cum Ptisanâ & Mulsâ uti convenit.

a) In Ileo. P. 115. lin. 40. & in Epileptico Puerorum Paroxysmo. Pag. 84. lin. 18.
b) Ibid. & in Cholera. Pag. 103.
c) In Cœliacis. Pag. 132. lin. 35.
d) In Apoplexia. Pag. 82. lin 23
e) Ibid.
f) In Elephantiasi. Pag. 134. lin. 60. & Pag. 136. lin. 12.
g) In Cholera. Pag. 103. lin. 55. & Cœliaco Morbo. Pag 132. lin. 35.
h) In Ileo. Pag. 105. lin. 44.
i) In Cœliaco Morbo, Pag. 132. lin. 35.
k) In Cœliaco Morbo, Pag. 132. lin. 36. & Elephantiasi, Pag. 134. lin. 56. & Melancholia, Pag. 125. lin. 33. & Scotomate, Pag. 118. lin. 60.
l) In Cœliaco Morbo, Pag. 132. lin. 35. & Elephantiasi, Pag. 134. lin. 54, 55. & Melancholia, Pag. 125. lin. 33.
m) In Elephantiasi, Pag. 134. lin. 55. & Scotomate, Pag. 118. lin. 60.
n) Pag. 118. lin. 22.
n) In Scotomate, Pag. 119. lin. 5.
p) Oribas. Med Col. Lib. 8. Cap. 1, 2, 3, 7.
q) Pag. 136. lin. 12, 13.
r) Plin. Histor. Natur. 25. 5.
s) Pag. 82. lin. 23.

De

DE CLYSTERIBUS. Alvus itidem ducitur ope *Enematis*, idque commodè, ſiquid in inteſtinis emolliendum aut excernendum ſit, vel ſiquid a Viſceribus aut a Capite revellendum. Itaque in omnibus ferè morbis, quos comitatur *Inflammatio*, perpetui ſunt uſûs. *Enematum* materia pro varietate morbi multiplex eſt: *Sal*, *Nitrum*, *Hyſſopus*, *Ruta*, *Centaureum*, *Terebinthina*, *Caſtoreum*, ex *Oleo* vel *Aqua* decocta. Quòd ſi ſtimulo opus fuerit, injicienda ſunt acriora, quæ *pituitam* & *bilem* educant, veluti *Euphorbium* ac *Colocynthis*. [a]

DE SANGUINIS MISSIONE. Sanguinem in morbis quibuſcunque, ſive Diuturnis ſive acutis, utut in his frequentiùs, mitti jubet *Aretæus*. Etenim cùm acuti ſint, perſæpe ita in præcipiti ſtat vita, ut niſi hæc medendi via malum abegerit, illico moriendum ſit: igitur ille, cunctatione omni abjectâ, hoc auxilii genus præ cæteris eſſe tentandum judicat. Quare cum ſanguis incenſus fuerit, uti in peracutis morbis plerumque accidit, venam maturè atque fidenter aperit. In Renum inflammatione v. gr. expeditè & copioſè. In Anginâ Sanguinem educit, latiori inciſione, ut cum impetu & confertim exeat, quoniam ita fluens erit & ad calorem quam citiſſimè mitigandum, & ad ſtrangulationem ſolvendam, & ad reliqua omnia mala imminuenda efficax: in Pleuritide primo die & iterum eodem die extrahit: in Peripneumoniâ & Jecoris & Venæ Cavæ Inflammatione, *duarum* ſimul venarum ſectionem præcipit: in omni denique Hæmorrhagiâ, actutum, eo judice, ſecanda eſt Vena, & aſſiduè, poſtquam paululum ſanguinis detractum ſit, iterum detrahendum eſt, & eodem die, & poſtridie, & die perendino. Ita in Venæ Cavæ inflammatione idem opus ſæpius repetit. Sed ſanguinem mittere uti frequenter eſt res admodum delicata & nonnunquam periculi ſatis plena, ita acerrimo judicio utendum eſſe monet: quò fit, ut in Anginâ, Pleuritide, Peripneumoniâ, qui morbi ſunt maximè præcipites, utcunque quoad anima deficere incipiat, continuari debeat Sanguinis detractio, non tamen quoad omnino defecerit, eum fluere ſinendum eſt. Etiam in Apoplexiâ præſtar, inquit, debito minus mittendo delinquere: nam ſi largiori detractione opus eſſe videatur, & bonæ aliquæ appareant notæ, vena poteſt iterum incîdi. Ad eundem modum in Jecoris & Venæ Cavæ inflammatione, in Cephalæâ, in Melancholiâ, multus ſed non confertim, bis nempe ac ter, idque alio die, mittendus eſt Sanguis, ut vires interim confirmentur. Idem in omnibus diuturnis [b] morbis præſtare convenit.

Venas autem in diverſis corporis partibus, præcipue quidem in *Cubito*, & in *Talo*, quandoque autem ſub *Lingua*, in *Fronte*, in *Naribus*, in *Pube*, [c] incidere jubet. Primus autem ex Scriptoribus, quorum Opera his diebus ſuperſunt, *venæ Sectionis* in *Manu*, mentionem facit *Aretæus*: in eo loco, ubi contra Medicos quoſdam diſputat, qui *Siniſtræ Manus* Venam illam, quæ inter minimum digitum atque annularem jacet, in Rejectione Sanguinis, [d] incîdi voluerunt: primus itidem menſuram Sanguinis, quæ aliquando emitti debeat, ad *Heminam* [e] ſcilicet, aut ad *Heminæ dimidium*, [f] præſcripſit: quod quidem accuratiſſimi Scriptoris, Cl. *Danielis Clerici*, diligentiam fugit, cum *Aretæum* de hâc re nihil prodidiſſe affirmet. [g]

Hæc de Venarum Sectione. Secuit etiam, nullo quod ſciam Authore inductus, in Cephalæâ, Vertigine atque Epilepſiâ, *Arterias*: eaſque ad verticem, ad oculi angulos, juxta naſum, eas tum ante, tum pone aurem ſitas, earumque *Majores* quidem ramuſculos [h] aperiri commodè poſſe ſcribit: quanquam harum utique quæ *anterius* ad au-

a) Apoplex. Pag. 81. lin. 55.

b) Pag. 115. lin. 11.

c) Quando ſecetur quæpiam ex his Venis, v. Indicem in voce Phlebotomia.

d) Pag. 96. l. 27.

e) 112.

f) Pag. 116. lin. 37.

g) Hiſtoire de la Medecine, Part. 3. Liv. 3. Ch. 4.

h) Pag. 115.

rem jacent, nullam apud Scriptores mentionem fieri perperam affirmet *Severinus*. i

i) Chirurg. Effic. 40. DE CUCURBITULIS. Cucurbitularum usus apud *Aretæum* uti & apud *Hippocratem* frequentissimus, in omnibus ferè morbis, ubi sanguinem mitti oporteat. Idque tam in lentis quàm in subitis casibus; in *Lethargo*, *Cephalæa*, *Melancholia*, *Epilepsia*, *Cœliaca* atque *Iliaca Passione*, ac etiam *Hysterica*, perinde ut in *Apoplexia*, *Tetano*, *Phrenitide*, *Syncope*, *Peripneumonia*, *Cholera*; *Jecoris*, aliarumque partium, *Inflammationibus*. Et hoc quidem ille factitavit, pro morbi naturâ, diversimodè, & in variis locis. In *Melancholicis*, Cucurbitas Jocinori & Ventriculo, aut hujus ori admovet; dorso item aut inter scapulas, quâ parte adhærescit illi Stomachus. In *Phreniticis*, atque *Lethargicis*, *vertici* potius; in *Apoplecticis*, & *Tetano* correptis, *occipiti* imprimendas esse censet. Et in hoc ultimo quidem affectu ex ab utroque spinæ latere applicandæ: sed parum admodum flammæ adhibendum: nam arcta Cucurbitulæ labiorum impressio dolores convulsionesque excitat: oportet ergo diu trahere, ac leniter potiùs, quàm brevi tempore festinanter id efficere. Contrà in *Pleuritide*, Cucurbitula debet esse magna, undequaque lata, & ad dolentem locum ambiendum capax: multaque sub eâ flamma succendenda est; non modo ut carnem attrahat, verùm etiam ut ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne, si scarificando tantum sanguinis detraxeris, quantum vires permiserint, evidentissimum est in *Pleuriticis* auxilium.

Cucurbitulas etiam *Siccas*, sine ferro, quas κέφας vocant, adhibet, aut Coxis easque a dorso aut inter b scapulas, aut abdomini infra umbilicum c affigi præcipit.

a) Phrenit. 76. Apoplex. 83. b) Ileos. 105. Choler. 104. c) Ibid. d) Cæl. Aurelian. in Cephal. 121.

DE SANGUISUGIS. Restat & alia sanguinis mittendi via, ab *Hippocrate* & veteris ævi medicis haud quaquam memorata: eam primus, Hirudinum ope, instituisse vel saltem scriptis mandasse, videtur *Themison*, d *Asclepiadis* auditor, qui ætate paulò *Aretæum* præcurrit. Sed utcunque hoc fuerit *Themisonis* inventum, nulla ejus apud *Celsum* nec etiam apud *Galenum* occurrit mentio. *Aretæus* autem Hirudines tribus in locis admoveri jubet: in Satyriasi nempe ad sanguinem ex intimis locis educendum; in Cœliaco affectu, eas post cucurbitulas apponit: in Jecoris denique inflammatione, nonnullis Hirudines magis quam scarificationem prodesse scribit: siquidem bestiolæ morsus interiùs descendit, & majores erosiones facit: unde sanguinis profluvium, ab his concitatum, ægriùs supprimitur. Postquam autem animal saturatum exciderit, Cucurbitulam affigit, quæ ex intimis partibus sanguinem jam attrahat.

DE MEDICAMENTIS: Ut in signis Morborum explicandis, ea præcipuè quæ ad *Prognosin* pertinent *Aretæus Hippocratis* authoritate stabilivit; (quem, *Celso* e teste, recentiores quoque Medici, quamvis quædam in *Curationibus* mutârint, tamen hæc optimè *præsagisse* fassi sunt) ita in Acutorum Curatione ejusdem vestigia pressè secutus est, præsertim quoad Victûs institutionem, ac missionem Sanguinis. Medicamenta, in peracutis affectibus, præter Vomitoria & Purgantia, per Os sumenda, aliquando præcipit: sed ea neque varia admodum, neque multiplicia. Horum quippe Ægrotantium optimam medelam, eodem duce, f ab *Alimento* peti judicavit; neque rarò ea, quæ ægrotantibus offert, Medicamenta eorum cibo, quasi furtim, g immiscet. Cibum verò cunctis Febricitantibus humidum esse aptissimum post Medicinæ parentem docet: h *Ptisanæ* præsertim varias præparationes exhibens,

e) Præf. Lib. 2. f) Hippocr. Lib. de Aliment. g) Pag. 90. lin. 32, 33. Pag. 98. lin. 53. h) Pag. 74.

ejusque virtutes Magistri sui verbis prædicans: ita ut ad Febrilem æstum temperandum Sorbitionibus potissimùm confidat. Itaque sive Urinam [a] cieri, sive humores attenuari, & incidi, [b] sive sputa educi, [c] sive alvum liquari [d] cupit, cum Ptisanis atque jusculis modò simplicibus, modo in quibus Medicamenta ad id idonea dissolvuntur, id exsequitur. Utcumque autem victu tenui in Febribus utatur, in iis tamen ubi vires jam deficiunt, sicut in Morbo *Cardiaco*, sive is per se, sive ex alio, uti *Phrenitide*, oriatur, a paulò largiori cibo, vinique præsertim potione, nullis adhibitis Medicamentis, subsidium unicum petit. Vinum enim, inquit, in substantiâ celeriter alit, usque ad extrema ubique permeat, robori robur adjicit, Spiritum torpentem excitat, frigus calore temperat, humorum redundantiam comprimit, extrorsum erumpentia atque diffluentia coërcet: Ad hæc odore suave ac Jucundum est, ad confirmandas vires vitamque restaurandam valens, & ad mentem in furore mitigandam efficacissimum. [e] Eo itaque uti præcipuè *Cardiaco* utitur, sed cum eâ cautione, ut neque in Inflammationibus [f] propinetur (quoniam in his dolores auget, sed ubi hæ absunt, naturam instauret) neque ita meracum, ut hominem inebriet nervosque offendat [g]. Id ideo cum cibo aquâque mixtum aliàs dari præcipit, eam mediocritatem interim secutus, ut neque æger inediâ consumatur, neque cibi copia opprimatur. [h] Hâc præcipuè viâ in Curatione *Acutorum*, quibus Febres conjunguntur, nititur: vix nisi in *Pleuritide* quidem & *Peripneumoniâ* Medicamenta paulò largiùs adhibens, ea scilicet quæ humores extenuent & ad transpirandum idoneos reddant, quæque eosdem lubricos fluxosque ita ut per superiora educi possint, efficiant. [i] In his itidem duobus [k] Morbis Medicamenta *somnifera* devorari jubet, quæ ut Antiqui omnes perrarò præceperunt, ita sub mortem, quanquam hanc ab iis acceleratam minimè sensisse videatur, Communi autem præjudicio deterritus, usurpari vetat. Nam si, inquit, in ipso Strangulatûs impetu & morbo appropinquante, id genus Medicamenti exhibeas, Te necis authorem vulgus esse arbitrabitur [l]. Siquidem & Anodynis in *Ileo* uti haud dubitat, [m] *Theriacâ* puta, &c. licet in eodem Morbo somnifera Medicamenta Medico vix adhibere licere dixisset, nisi [n] ita ut, cùm præsentia mala haud evitari posse manifestè prævideat, ægrum aliquando gravitate capitis torpidâ sopiat. Ex omnibus autem, quotquot adhibet, tam ad Acutos quam Diuturnos morbos, medicamentis, præcipuè *Castoreo* utitur: utpote quod nervorum morbis mederi censeat, in Lethargo [o] scilicet, Apoplexiâ, Tetano, suffocatione Hystericâ, Satyriasi, Epilepsiâ, Gonorrhœâ. Id itaque cùm inter omnia concoctionem promoventia [p] excellat, modo potui dat, modò in intestina infra injicit, modò in nares, utpote omnium sternutamenta excitantium optimum, inspirat: externis denique applicationibus, *Perfusionibus* scilicet, *Illitionibus*, & *Cataplasmatis* immiscet. In curandis autem morbis diuturnis paulò frequentiùs medicamenta præcipit, quorum præcipua sunt quæ ad concoctionem faciunt, uti *Absinthii* succus, *Theriaca*, *Mithridatium*, *Bestini* Antidotus, *Castoreum*, [q] &c. præcipit etiam ea quæ *Urinam* movent, uti in Jecoris abscessu & Renum affectibus: aliquando & *sudorem* moventia quæque perspirationis vias fluxiliores [r] efficiunt, præscribit. Sed nuspiam ita prolixus est in remediis adhibendis, ac in morbo illo omnium contumacissimo, Elephantiasi. Id quidem obiter notandum, quòd *Hippocratem* secutus uti quiete in Acutis multùm utitur, ita ad Diuturnos exercitia maximè commendat. Horum ille varia genera perscribit: quæ non modò in Diuturnis morbis adhiberi

a) Letharg. Phrenit.
b) Pleur. Perip.
c) Ibid.
d) Ib.
e) Phrenit. 77.
f) Syncop. 100. 52.
g) Choler.
h) Syncop. 101. & 102.
i) 95. 10.
k) Pleurit. 93. 2.
l) Peripneum. 95. 24.
m) 106. 10.
n) 105. 39.
o) 79. 59.
p) 122. 11.
q) 121.
r) 109.

*** *** ** vult,

vult, sed etiam post Acutorum decessum, ubi ii in longos transiverint[a]. In ordinandâ victûs ratione valde accuratus est: præsertim omnia quæ ad *Lactis*, Asinini, Caprini, equini, ovilli, etiam muliebris usum pertinent, multis in locis fusiùs exponit.

a) Syncop. Marasm.

Quod ad *externa* Remedia spectat, ea tam in acutis quam diuturnis morbis frequentissimè usurpat. In hoc quidem cum *Methodicis* maximè congruens, uti etiam in evidentium signorum descriptione; cùm alioqui tam in causis subtilioribus enarrandis ex *Anatomiâ* scilicet petitis, quàm in magnorum remediorum indicationibus, ab iis ut plurimum dissentiat. Itaque *Perfusiones*, *Epithemata*, *Fomenta*, *Illitiones*, *Cataplasmata*, *Suffimigia*, *Embregmata*, *Balnea*, &c. omnis ferè pagina describit, ad refrigerandum & calefaciendum, ad humectandum & siccandum, ad relaxandum & astringendum, ad emolliendas partes & roborandas, ut humores per habitum digerantur, ut corpora fluxa & ad perspirationem apta reddantur. Horum materia modusque quo adhiberi debeant ubique occurrit. De *Sinapismis* itidem & *Phœnigmis* frequens est mentio: in quo auxilii genere sæpius cum *Archigene* convenit, qui, docente *Ætio*, de his multa scriptitavit.

Quædam denique ex *Chirurgiâ* petit; in Epilepsiâ *terebram* cranio adhibet; in capitis dolore, *ustionem*; *ferramentum* igne Candens in abscessu Jecoris suadet; de Asperâ arteriâ *secandâ* loquitur, quamvis sectionem ipsam improbat. In *Calculosis* Vesicam incidi jubet, locumque incisionis designat: ad Urinam eliciendam *Cathetere*, nisi inflammatio adsit, utitur. Hæc ferè habet Chirurgica: & sane dolendum est periisse ea, non modò quæ de hoc [b] ipso argumento scripsit, sed quæ de omni [c] genere *febrium*, quæ de morbis [d] *mulierum*, quæ de *Pharmaciâ* seorsim exposuit. Ingens sanè hoc rei Medicæ dispendium, quòd vel minima Scriptoris elegantissimi Monumenta intercideint.

b) 102. 126. c) 80. d) 81.

F I N I S.





ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ἡ ἀρχὴ λείπει.

ΚΕΦΑΛΗ Ε.

Περὶ παροξυσμοῦ ἐπιληπτικῶν.



ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

ACUTORUM MORBORUM

LIBER PRIMUS.

Principium deficit.

CAPUT QUINTUM.

[1] De Comitialis morbi accessione.

A * ἀμβλύτητες, ἴλιγγοι, τενόντων [a] βάρεα, [b] φλεβῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες, ναυτία τὰ πολλὰ μὲν ἐπὶ σιτίοις, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ [c] ἐπ' ἀσιτίῃσι, καὶ [d] βληχρὴ, καὶ [e] φλέγμα ἐμεῖται συχνόν· ἀποσιτίη καὶ ἀπεψίη ἐπὶ σμικροῖσι ἐδέσμασι· φυσώδεες, ἐπηρμένοι ὑποχόνδρια. τάδε μὲν οὖν διηνεκέα. ἢν δὲ πλησίον [f] εἶδεος ᾖ τοῦ παροξυσμοῦ, κύκλῳ μαρμαρυγαὶ πρὸ τῆς [g] ὄψιος πορφυρέων ἢ μελάνων, ἢ πάντων ὁμοῦ συμμεμιγμένων, ὡς δοκέειν [h] τὴν ἐν οὐρανῷ τετανύσθαι ἶριν. ἦχοι ὤτων, βαρυοδμίη, ὀργίλοι, πικρόχολοι παραλόγως. κατέπεσον γοῦν τινὲς ὑπὸ προφάσιος ἐξ ἀθυμίης· B μετεξέτεροι δὲ ῥεύματι ποταμοῦ ἀτενέες ἐνιδόντες, ἢ τροχῷ δινευμένῳ, ἢ [i] βέμβικι ἑλισσομένῃ· ἄλλοτε δὲ ὄσφρησις βαρέων ὀσμῶν [k] κατέβαλε, ὥσπερ [l] γαγάτου λίθου· τοῖσδε μὲν οὖν ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ κακὸν

* hebetudines, vertigines, tendonum gravitates, venarum colli repletiones & distensiones: nausea frequentius quidem a cibis, non minimè tamen & ab inedia, pusilla quædam nausea sequitur, & uberior pituitæ fit vomitus: paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt, flatibus replentur, præcordia elata habent. hæc sanè perpetuò comitantur. quum vero accessio appropinquat, [2] splendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes unà permixti ob oculos in orbem versantur, ac discurrunt, ut in cœlo iris prætenta esse videatur: aures sonant, fœdum odorem sentiunt, iracundi fiunt, bilis præter rationem accenditur. [3] quibusdam igitur concidendi causa, angor animi fuit: aliqui intentè fluminis decursum, aut rotam quæ circumvolvitur, aut turbinem, qui in orbem agitur, conspicati: alios autem rerum graveolentia, ut gagatis [4] lapis odoratus, prostravit: his utique

a Βαρέα *Henisch.* b Φλεβῶν τῶν ἐν τῷ. *Petit.* rep. in MS. c Ἀπ'. *Henisch.* d Βληχροὶ. *Goupyl.* rep. in MS. e Βλέγμα *Henisch.* f Ἰδέῳ f. δέῳ, ἄλλως δὲ ἰδίως *Henisch.* rep. in MS. ἴσως πλησίον δέος. ἄλλως δὲ ἰδίως. *Goupyl.* rep. in MS. πλησίον δέος ᾖ, si prope sit metus accessionis; h. e. si accessio instat, imminet. *Petit* rep. in MS. g Ὄψεως. *Henisch.* h Ἐν τῷ οὐρανῷ *Henisch.* i Βέμβικι. *Henisch.* rep. in MS. k Κατέλαβε. *Henisch.* rep. in MS. l τοῦ γαγάτου. *Henisch.*

[1] De Accessione Comitialium juxta Plinium *Petit* emend. [2] Circuli ignei, ut Cælius Aurel. habet Lib. 1. tard. pass. Cap. 4, *Petit.* [3] Quidam igitur levi de causâ, utpote ob animi angorem, ceciderunt. *Henisch.* [4] Lapidis. *Henisch.*

κακὸν ἐστηρίχθη τε, καὶ ἐντεῦθεν σημανθὲν ἄρχεται· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πορρωτέρω τῆς κεφαλῆς νεύρων, ὁκόσα ξυμπαθέα τῇ ἀρχῇ, γίγνεται. δάκτυλοι γοῦν μεγάλοι χειρῶν ἢ ποδῶν ξυνέλκονται, καὶ πόνος, καὶ νάρκη, καὶ τρόμος ἕπεται. καὶ ἐς κεφαλὴν [a] τουτέων ἡ ὁρμὴ ἥκει, ἢν ἕρπον τὸ κακὸν εἰς τὴν κεφαλὴν ἵκηται, πάταγος τουτέοισι γίγνεται ὡς ἀπὸ πληγῆς ἢ ξύλου, ἢ λίθου. καὶ ἐξαναστάντες [b] ἐνδιηγεῦνται, ὡς [c] ὑπό τευ ἐξ ἐπιβουλῆς πεπαταχθέντες. ἥδε μὲν τοίη ἀπάτη γίγνεται, ὁκόσοισι τόδε πρῶτον τὸ κακὸν ξυνέπεσε· οἷς δὲ ξύνηθες τὸ πάθος, ἢν [d] ἐπίῃ μὲν ἡ νοῦσος, ἐς δάκτυλον δὲ ἤδη ἀφίκηται, ἢ ἀπό τευ ἄρξηται, ξυνηθέας ἀρωγοὺς καλέουσι τοὺς παρεόντας, προγνώσι τοῦ μέλλοντος ὑπ' [e] ἐμπειρίης· διασφίγγειν τε καὶ [f] ἀνακλάειν καὶ συντείνειν δέονται τὰ κατάρχοντα μέρεα· καὶ αὐτοὶ δὲ ἑωυτέοισιν ἕλκουσι τὰ μέρεα, ὁκωσπερ τὴν νοῦσον ἐξαιρεύμενοι· καὶ σφέων ἡ τοιήδε ἐπικουρίη [g] κοτὲ, καὶ ἐς τὴν [h] ἡμετέρην σημασίην διώσατο. πολλοῖσι δὲ φόβος ἐστὶ ὡς ἐπιόντος θηρίου, ἢ [i] σκιῆς φαντασίῃ, καὶ οὕτω κατέπεσον. ἐν δὲ τῇ σημασίῃ ἀναισθήτως μὲν κέεται ἄνθρωπος, χεῖρες δέ οἱ σπασμῷ [k] συνέρχονται, σκέλεα οὐ διαπεπλεγμένα μοῦνον, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε βαλλόμενα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τενόντων· ἐσφαγμένοισι ταύροισι ἥδε ἰκέλη ἡ ξυμφορή· αὐχὴν ἀγκύλος, κεφαλὴ ποικίλως διάστροφος. [l] ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐς τὸ πρηνὲς τοξοῦται, [m] εὖτε ἐς τὸ στέρνον ἡ γένυς ἐρείδει, ἄλλοτε δὲ ἐς τὸ μετάφρενον ἀνακλᾶται, ὅκως τοῖς ἀπὸ τῆς κόμης ἑλκομένοισι βίῃ, εὖτε ἔνθα ἢ ἔνθα ἐπὶ τοὺς ὤμους ἰζάνει. χάσκουσι μέγα, στόμα ξηρὸν, γλῶσσα περιμήκης, ὡς καὶ κίνδυνον τρώματος μεγάλου [n] γίγνεσθαι, ἢ ἀποτομῆς· [o] κοτὲ σπασμῷ [p] ξυνερείσουσιν οἱ ὀδόντες. ὀφθαλμοὶ ἐνδεδινημένοι, βλέφαρα τὰ πολλὰ διέχονται ξὺν παλμῷ· ἢν δὲ ἐπιμύσαι κοτὲ ἐθέλοιεν, οὐ ξυμβάλλουσι τὰ βλέφαρα, ὡς καὶ τὰ λευκὰ ὁρῆσθαι ἐξ ὑποφάσιος. ὀφρύες, ἄλλοτε μὲν ἐς τὸ μεσόφρυον ἀνειμέναι, ὅκως τοῖς χαλεπαίνουσι. ἄλλοτε δὲ ἐς τοὺς κροτάφους ἀπηγμέναι, πολλόν τι μᾶλλον, ὡς τὸ δέρμα περὶ τὸ μέτωπον σφόδρα περιτετάσθαι, καὶ τὰς τοῦ μεσοφρύου ῥυτίδας [q] ἐξαληλίφθαι· μῆλα ἐρυθρὰ, παλλόμενα χείλεα, [r] κοτὲ μὲν ἄμφω ἐς ὀξὺ μεμυκότα, ἄλλοτε δὲ ἐς τὰ πλάγια ἀπηγμένα· εὖτε τοῖσι ὀδοῦσι περιτένεται τοῖσι μειδιῶσι ὁμοίως· ἐρύθημα μήλων· ἐν αὔξῃ δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ πελιδνότης τοῦ προσώπου προσγίγνεται· ἀγγείων τε ἐν τῷ αὐχένι διάτασις, ὡς ἐν πνιγὶ ἀφωνίη, ἀναισθησίη, καὶ εἰ μέγα [s] ἐμβοῇς· [t] νυγμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς ἡ φωνὴ, καὶ ἡ ἀναπνοὴ, καὶ ἡ πνὶξ ὡς ἀπαγχομένῳ· σφυγμοὶ σφοδροὶ, καὶ ταχέες, καὶ σμικροὶ ἐν τῇσι ἀρχῇσι· [v] μεγάλοι δὲ, καὶ βραδέες, καὶ νωθροὶ ἐπὶ τῷ τέλει, ἄτακτοι δὲ [x] ἐς τὸ ξύνολον· αἰδοίων ξύντασις. τάδε μὲν οὖν [y] ἐς τέλος τῆς σημασίης πάσχουσι· ἢν δὲ ἐς ἄφεσιν [z] ἀφικνέωνται τοῦ κακοῦ, οὖρα αὐτόματα, κοιλίης περίπλυσις· μετεξετέροισι δὲ

[a] Ἵκεται τουτέων. *Henisch.* rep. in MS. [b] Ἐκδιευγεῦνται. *Henisch.* [c] Ἀπὸ τοῦ *Henisch.* [d] Ἐπήῃ. *Henisch.* [e] Ἀπειρίης. *Henisch*, & *Goupyl.* repp. in MS. [f] Ἀνακλαίειν *Henisch.* ἀνακλάνειν καὶ ἀνακλάζειν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Ποτέ. *Henisch.* [h] Ἐς τὴν ἡμέρην. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. καὶ ἐς τὴν ἡμέρην ἐπισημασίην διώσατο. accessionem eo die depulit. *Petit.* rep. in MS. ἐπισημασία est prima morbi invasio. *Petit.* [i] Σκιάν *Avicenna* Lib. 3. fen. 1. tract. 5. Cap. 9. Pavorem tenebrosum dixit. ast Umbram seu Larvam, sive simulacrum defuncti, aut Dæmonis spectrum interpretatur *Petit.* [k] Συνέχονται *Petit.* rep. in MS. [l] Καὶ ὅτι *Henisch.* rep. in MS. [m] Ἤντε ἐς. *Henisch.* rep. in MS.

A utique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. nonnullos verò & corripit à nervis procul à capite positis incipiens, quicunque principium in consensum affectus inducunt. itaque magni manuum aut pedum digiti convelluntur: unde & dolor & stupor & tremor sequuntur. atque hæc in caput impetum faciunt, si & malum surrepens caput invasit. his porro fragor quidam redditur perinde ac si ab ligno aut lapide verberentur: qumque ab humo surrexerunt, quædam, tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant. hoc sane pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur. quibus verò familiare & consuetum est, simul B atque morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortum est, [1] usitatos, qui adsunt, adjutores inclamant, futuramque ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoque, ut membra unde oritur, constringant, reflectant, dirigant. quin etiam ipsimet sibi ipsis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes, trahunt velluntque: atque ita sibimet auxiliantes, [2] nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. nonnullos utique ceu invadente ferâ pavor corripuit, aut adumbrationis opinio incessit, atque ita prociderunt. at in ipso morbi insultu sensibus captus homo jacet: manus ipsi nervorum distentione convellun- C tur: crura verò non solùm distracta sunt, sed etiam huc atque illuc à tendonibus projiciuntur. id genus calamitas jugulatis tauris haud absimilis est: cervix incurvatur, caput variè distorquetur. siquidem nonnunquam pronum ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam verò in scapulas refringitur, veluti iis qui per vim crinibus trahuntur, usu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem ad humeros admovetur. sic laborantes magno hiatu os aperiunt, id siccum habent, linguam prælongam, ut periculum sit, ne aut magno vulnere saucietur, aut penitus abscindatur. interdum convul- D sione dentes inter se colliduntur: oculi inversi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt. quòd si quando connivere velint, palpebræ non committuntur, sed alba oculorum cernuntur, ac subapparent. supercilia nonnunquam (ut iis qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum revelluntur, ut cutis circa frontem valde prætenta sit, atque in superciliorum medio rugæ evanuerint. malæ rubentes palpitant: labia interdum quidem in acutum clauduntur, interdum verò ad obliqua dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circumtenduntur. malæ rubent quidem, sed quum E morbus increvit, & faciei livor accedit: cervicis vasa distenduntur: vox, ut in strangulatu, aufertur: etiamsi vehementer inclames, non sentiunt. eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio vero suffocatio quædam est, veluti in iis, qui laqueo strangulantur. inter initia arteriarum motus vehementes sunt, & celeres, & parvi: in fine vero magni, tardi, & languentes, in universum autem, ordine carentes.[3] penis quoque arrectio sequitur. hæc utique circa accessionis finem patiuntur. at ubi ad mali remissionem perveniunt, tunc sponte urinam reddunt, alvus fluit: [4] nonnullis etiam, adstrictis com-

F

[n] Γίνεσθαι. *Henisch.* [o] Ποτὶ. *Henisch.* [p] Συνερείδουσιν *Petit.* emend. [q] Ἐξηληλίφθαι. *Henisch.* [r] Ποτὶ *Henisch.* rep. in MS. [s] Καὶ μέγα ἰμβοῶσιν. *Petit.* rep. in MS. [t] Μυγμὸς. *Petit.* emend. [v] Μεγάλοι δὲ &c: nempe eorum comparatione, qui fiunt initio accessionis. *Petit.* [x] Εἰς. *Henisch.* [y] Εἰς *Henisch.* [z] Ἀφικνέονται. *Henisch.*

[1] Familiares. *Petit* emend. [2] Impulit nos, ut cognosceremus, unde malum proficiscitur. *Petit.* rep. in MS. [3] Veretri tentigo apud Cœlium Aurel. *Petit.* [4] Quibusdam semen erumpit ob compressionem vasorum spermaticorum. *Petit.*

A ἢ καὶ γονῆς ἀπόκρισις τῇ [a] θλίψει καὶ πίεσι τῶν ἀγγείων, ἢ [b] γαργαλισμῷ τοῦ πόνου, καὶ ὑγρασίης προβλῆσι. γίγνονται γὰρ ἐν νεύροισι πόνοι καὶ τοῖσδε. στόμα δίυγρον, φλέγμα πολλὸν, παχὺ καὶ ψυχρὸν, καὶ εἰ ἕλκεις αὐτὸ, ἐπὶ μᾶλλον ἂν πλῆθος αὐτέου μηρύσαιο. [c] ἢν δὲ χρόνῳ μακρῷ καὶ πόνῳ πολλῷ βεβαρηθῇ μὲν τὰ ἔνδον τοῦ [d] θώρηκος, πνεῦμα δὲ ἐγκατειρχθὲν τὰ πάντα σείσῃ. σπασμὸς δὲ καὶ τάραχος τῶν [e] αἰτίων ἔῃ· κλύδων δὲ ὑγρῶν [f] ἀναπνέῃ ἐς τὰς διαπνοὰς, στόμα καὶ ῥῖνα, σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα, [g] ἄνεσις δὴ τοῦ πρόσθεν πνίγεος ἁπάντων B ἔοικε. ἀφρὸν δὲ ἀποπτύουσι ὥσπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι, ἡ θάλασσα τὴν ἄχνην· εὖτε καὶ ἐξανίστανται δῆθεν ὡς τελευτήσαντος τοῦ κακοῦ. ἐπὶ δὲ τῇ ἀποπαύσι, νωθροὶ τὰ μέλεα τὰ πρῶτα, καρηβαρικοὶ, διαλελυμένοι, παρετοὶ, ὠχροὶ, δύσθυμοι, κατηφέες, καμάτῳ καὶ αἰσχύνῃ τοῦ δεινοῦ.

compressisque vasculis genitura excernitur. id vero & [1] dolore irritante & humiditate erumpente accidere potest. siquidem & istis nervorum dolores fiunt. ad hæc os vehementer humidum habent, pituitam multam crassam & frigidam: eam si trahas in longum veluti filum, multitudinem ipsius deduces. porro temporis longitudine & laboris vehementia, quæ intra pectus sunt, fervent: spiritus verò intus coërcitus omnia [2] concutit: eorundem quoque & convulsio & perturbatio sequitur. inter respirandum præterea humores & os & nares inundant, spiritus cum humore effertur. quum præcedens verò strangulatio remittit, omnia item remittere vi- B dentur. quinetiam, ut magnis procellis [3] concitatum mare, spumam ore profundunt: quando & tanquam jam dudum expulso morbo resipiscunt & resurgunt. cæterùm quum à morbo quiescunt, ab initio membris segnes sunt, capitis gravitate premuntur: dissoluti sunt, languidi, pallentes, consternati animo: ob lassitudinem morbique verecundiam contristantur.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Περὶ Τετάνου.

C [h] Σπασμοὶ οἱ τέτανοι, κάρτα μὲν ἐπίπονοι, ὀξύτατοι δὲ κτεῖναι, ἀτὰρ οὐδὲ [i] ῥηΐδιοι λυθῆναι. μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ τενόντων τάδε πάθεα· ξυνδιδοῖ τε τὸ κακὸν ἐς τὸ πᾶν. ἅπαντα γὰρ ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται· ἰδέαι δὲ τῆς ξυνολκῆς ἐοῦσι τρεῖς· [k] ἐς εὐθὺ, ἐς τὸ κατόπιν, ἐς τοὔμπροσθεν. ἐς εὐθὺ μὲν, ὁ τέτανος, εὖτε ἀστραβὴς ἄνθρωπος καὶ ἀκαμπὴς ἐντέταται· αἱ δὲ ἐς τοὐπίσω, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν ξυνολκαὶ, ξὺν τῇ τάσι καὶ τῷ χωρίῳ ἴσχουσι τὴν ἐπίκλησιν. τὴν μὲν γὰρ κατόπιν τοῦ νοσέοντος ἀνάκλισιν, ὀπισθό- D τονον καλέομεν, τῶν τῇδε πεπονθότων νεύρων. ἐμπροσθότονον δὲ ἣν ἐς τοὔμπροσθεν [l] καμπύληται ἄνθρωπος ἐπὶ τοῖσι πρόσθεν νεύροισι. τόνος γὰρ νεύρων καὶ ἐντάσιος οὔνομα. προφάσιες δὲ τῶνδε μυρίαι. καὶ γὰρ ἐπὶ τρώματι φιλέουσι γίγνεσθαι, ὑμένος, ἢ μυῶν, ἢ νεύρων νυγέντων. εὖτε τὰ πολλὰ θνήσκουσι. ἐπὶ τρώματι γὰρ σπασμὸς θανάσιμον· σπᾶται δὲ καὶ ἐπὶ [m] ἀμβλώματι ἡ γυνή· ἀτὰρ καὶ ἥδε οὐ μάλα περιγίγνεται· καί τοι πατάξαντος μεγάλως τὸν αὐχένα μετεξέτεροι σπῶνται. καὶ [n] ψύξις κάρτα ἰσχυρὴ γίγνεται αἰτίη. διὰ τόδε χεῖμα μὲν μάλιστα E πάντων τίκτει τάδε τὰ πάθεα. δεύτερον δὲ ἦρ, σὺν τῷ μετοπώρῳ. θέρος δὲ, ἥκιστα, εἰ μὴ κατάρξῃ τρῶμα, ἢ νούσων ἀλλοδαπῶν [o] ἐπιδημίη· γυναῖκες δὲ ἀνδρῶν σπῶνται μὲν μᾶλλον, ὅτι ψυχραί· ἀτὰρ αἵδε περιγίγνονται μᾶλλον, ὅτι ὑγραί. ἡλικίαι δὲ, παῖδες μὲν ξυνεχέες, ἀλλ' οὐ μᾶλλον θνήσκουσι, ὅτι ξυνήθες καὶ οἰκεῖον πάθος· νέοι δὲ τουτέων ἧσσον πάσχουσι, μᾶλλον δὲ θνήσκουσι· ἀκμάζοντες ἥκιστα· γέροντες δὲ πάντων μᾶλλον καὶ πάσχουσι καὶ θνήσκουσι. αἰτίη γὰρ ψύξις καὶ ξηρότης γήραος, καὶ θανάτου ἡ φύσις· ἢν δὲ ἡ ψύξις ἔῃ σὺν ὑγρῷ, ἀσι- F νέστεροί τε καὶ ἀσφαλέστεροι εἰς κίνδυνον οἱ σπασμοί.

ξυνέσι

CAPUT SEXTUM.

De Tetano seu Rigore.

C [4] Tetani, musculorum qui in maxillis sunt, & tendonum distentiones sunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrimè verò necantes, haud facilè quoque sanabiles. at noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur. omnia enim cum principiorum vitiis consentiunt. species verò convulsionis tres sunt: quum rectum corpus riget, aut retrorsum flectitur, aut prorsum versus incurvatur. recto quidem corpore, τέτανος dicitur, quum neutram in partem detortus homo atque [5] inflexilis contentus est. at convulsiones, quæ retrorsum aut in priorem partem fiunt, à tentione & loco nomenclaturam accipiunt. nam in aversam D partem ægrotantis reclinationem [6], ὀπισθότονον vocamus, nervis, qui eo loci sunt, malè affectis: [7] ἐμπροσθότονον autem, si in priorem partem homo deflectitur, nervis anteriùs positis laborantibus. τόνος enim nervorum tentionisque vocabulum est. causæ autem istorum infinitæ sunt. nam ob vulnera fieri solent, membranâ, aut musculis, aut nervis punctis, ex quo plerumque moriuntur. a vulnere enim convulsio, lethalis est. convellitur autem & ex aborsu mulier, verùm & hæc rarò admodum evadit: & ab aliquo vehementi cervicis ictu nonnulli convelluntur: & frigus asperrimum horum vitiorum causa esse potest. quapropter hyems omnium maximè horum E vitiorum ferax est: secundo loco ver & Autumnus. æstas autem minime, nisi vulnus præcesserit aut peregrini morbi grassentur in vulgus. mulieres sane magis quam viri nervorum distentione tentantur: frigidæ enim sunt, verum ipsæ frequentius liberantur, quoniam humidæ sunt. quantum ad ætates attinet, pueri assiduè hoc morbo vexantur: sed non admodum pereunt, quòd illis usitatum & familiare id vitium sit. juvenes autem rarius quam pueri id patiuntur, sed crebrius intereunt. viri minimè. at senes inter omnes magis & eo vitio corripiuntur, & eo necantur. in causa est frigiditas & ariditas senectæ, *quæ etiam est* & mortis natura. Cæterùm si F frigiditas cum humido conjungatur, minus noxiæ sunt convulsiones, minusque ab ipsis discrimen impendet.

a Θλίψη *Henisch.* b Γαργαλισμοῦ *Henisch.* c Ἐνδὲ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Θώρηκος. *Henisch.* e Αὐτίων *Petit.* emend. f Ἀναπνοὴ *Henisch.* rep. in MS. g Κνισις δὲ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. h Σπασμοὶ ἢ τέτανοι, juxta Hippocrat: aph. 57. Sect: 4. *Petit.* emend. i Ῥηιδίως. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. k Ἐπ' εὐθὺ. *Henisch.* rep. in MS. l Καμπύληται. *Henisch.* m Ἀμβλώσει, *Henisch.* rep. in MS. Attici dicunt ἀμβλώσκειν. *Petit.* n Ψύξις δὲ. *Henisch.* o Ἐπιδημίη *Henisch.*

[1] Doloris titillatione. *Petit.* [2] Concutiet. *Henisch.* [3] Concitatur. *Henisch.* [4] Convulsiones distentæ, vel distensoriæ. *Petit.* emend. [5] Inflexibilis. *Petit.* [6] Ὀπισθότονον Cælius Aurel. vocat raptum posterganeum. *Petit.* [7] Ἐμπροσθότονον Cælius Aurel. vocat raptum pronum. *Petit.*

A ξυνέσι μὲν αὐτέοισι, ἀθρόον μὲν ἅπασι [a] εἰρῆσθαι, πόνος καὶ ἔντασις τενόντων καὶ ῥάχεος, καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ θώρηκι. ἐρείδουσι γὰρ τὴν κάτω γένυν πρὸς τὴν ἄνω, ὡς μηδὲ μοχλοῖσιν ἢ σφενὶ [b] διὰ ῥηιδίως σῆσαι δύνασθαι. ἢν δὲ καὶ βίῃ διαγαγὼν τοὺς ὀδόντας ἐν στάξῃ τις ὑγρὸν, οὐ καταπίνουσι, ἀλλ' ἐκχέουσι, ἢ ἐν τῷ στόματι ἴσχουσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνακόπτεται· ὅ, τε γὰρ ἰσθμὸς συνερείδεται, καὶ τὰ παρίσθμια σκληρὰ καὶ ἐντεταμένα ἐόντα, οὐ ξυμπίπτει εἰς τὴν ἔνθλιψιν τοῦ καταπινομένου. πρόσωπα [c] ἐρυθρὰ, πεποικιλμένα, ὀφθαλμοὶ μικροῦ δεῖν ἀτενέες, μόλις περιδινούμενοι· πνὶξ ἰσχυρὴ, ἀναπνοὴ κακὴ, χειρῶν καὶ σκελέων τάσις, μύες παλλόμενοι, πρόσωπα ποικίλως διάστροφα, μῆλα καὶ χείλεα τρομώδεα, γένυς παλλομένη, ὀδόντων [d] ἄραβος· ἐπ' ἄλλῳ δ' ἄν τινι, καὶ τὰ ὦτα ἐγὼ δὲ ἐθηησάμην, καὶ ἐθαύμαζον· οὖρα ἐπισχόμενα μέχρι δυσχερέος καρτερῆς, ἢ αὐτομάτως ἐκχεόμενα θλιβομένης τῆς κύστεος. τάδε μὲν οὖν ξυνὰ πάσῃ ἰδέῃ [e] σπασμῶν· ἰδίῃ δὲ [f] ἑκάστης, τετάνου μὲν ἡ ἐς εὐθὺ ἀπότασις [g] ὅλου ἀστραβὴς πάντῃ καὶ ἀκλινής· ἰθέα δὲ καὶ σκέλεα, καὶ χεῖρες· ὀπισθότονος δὲ κατόπιν ἀγκύλλει τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὴν κεφαλὴν ἀνακεκλασμένην μεσσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων κέεσθαι· [h] βρόχος ἐξέχει, γένυς τὰ πολλὰ διέστηκε· σπάνιον δὲ, ὥστε ξυνερείδει τῇ ἄνω. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοή. προπετέες κοιλίη καὶ θώρηκα. οὖρον τουτέοισι μᾶλλον ἀκρατές. ἐπιγάστριον [i] ἐπιτεταμένον, καὶ εἰ ἐπικρούοις ἐνηχέει. χεῖρες ἐν ἐκτάσει κατόπιν κεκλασμέναι· σκέλεα [k] ξυγκεκαμμένα ἐναντίως. γὰρ ἰγνύϊ [l] κακόν τι κάμπτεται. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ἕλκωνται, κυρτοὶ μὲν τὰ νῶτα, ἐπ' ἴσον τοῖσι μεταφρένοισι τῶν ἰσχίων ἐξωθουμένων· ῥάχις [m] ἕλκει ἐς ἰθὺ· κορυφὴ, κεφαλὴ πρηνὴς, ἐς θώρηκα συννενευκυῖα· [n] γένυς ἐπὶ τοῖσι στέρνοισι [o] πεπηγυῖα, χεῖρες [p] συνηρεισμέναι, σκέλεα ἐκτεταμένα. πόνοι ἁπάντων καρτεροὶ, φωνὴ ἁπάντων κλαυθμώδης· στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον. ἢν μὲν οὖν τοῦ θώρηκος καὶ τῆς ἀναπνοῆς λάβηται τὸ κακὸν, ῥηιδίως τοῦ ζῆν ἀπήγαγε· ἀγαθὸν μὲν τῷ νοσέοντι ἐς πόνων, καὶ διαστροφῆς, καὶ αἰσχύνης ἀπαλλαγήν· ἀλυπότερον δὲ καὶ τοῖσι παρεοῦσι, κἢν υἱὸς, ἢ πατὴρ [q] ἔῃ· ἢν δὲ ἐς τὸ ζῆν [r] ἔτι διαρκέῃ τῆς ἀναπνοῆς, εἰ καὶ κακῆς, συντελουμένης δ' οὖν, ἐς τὸ πρόσθεν οὐ τοξοῦνται μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται, ὡς τὴν κεφαλὴν [s] ἐπὶ τοῖσι γούνασι ἔχειν, καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὰ νῶτα ἐς τὸ πρόσθεν κεκλάσθαι, ὡς δοκέειν ἐς ἰγνύην κατὰ γόνυ τὸ ἄρθρον ἐξῶσθαι. ἐξάνθρωπος ἡ συμφορὴ, καὶ ἀτερπὴς [t] μὲν ἡ ὄψις, ὀδυνηρὴ δὲ καὶ τῷ ὁρέοντι θέη· ἀνήκεστον δὲ τὸ δεινόν· ἀγνωσίη δὲ ὑπὸ διαστροφῆς καὶ τοῖς φιλτάτοις ἀνθρώποις· εὐχὴ δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἡ πρόσθεν οὐχ ὁσίη, νῦν ἀγαθὴ γίγνεται, ἀπελθέμεναι τοῦ βίου τὸν κάμνοντα, ἐς ἀπαλλαγὴν ξὺν τῷ ζῆν, καὶ τῶν πόνων καὶ τῶν ἀτερπέων κακῶν. ἀτὰρ οὐδὲ ἰητρὸς παρεὼν ὁρέων οὔτε ἐς ζωὴν, οὔτε ἐς ἀπονίην, ἀτὰρ οὔτε ἐς μορφὴν ἔτι ἐπαρκέει. εἰ γὰρ καὶ ἐπευθῦναι ἐθέλοι τὰ μέλη, ζῶντα

[a] Ἠρεῖσθαι. *Goupyl.* & *Henisch.* repp. in MS. [b] Διασῆσαι ῥηιδίως. *Petit..* rep. in MS. Mentel. ἢ σφὶν νὴ Δία ῥηιδίως σῆσαι ceu esset legendum ἢ σφηνὶ νὴ Δία ῥηιδίως σῆσαι. *ita ut neque vectibus neque cuneis insertis per Jovem maxillæ facilè diduci possint.* Hanc lectionem in MS. repert. ineptam judicat *Petit.* [c] Ἐρεύθει *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. Mentel. al. ἐρυθρὰ· fortasse leg. πρόσωπα ἐρεύθει facies rubescit. nam & Hippocrat: lib. 3. de morbis καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει. *Petit.* [d] Κραδεῖς *Henisch.* [e] Σπασμὸς *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἕκαστος *Henisch.* rep. in MS. [g] Ἥλου *Henisch.* rep. in MS. [h] Βρόγχος *Petit.* emend. [i] Ἐπιτεταμένοι *Henisch.* [k] Σκέλεα ξυγκεκαμμένα. ἐναντίως γὰρ *Henisch.* [l] Ἀγκὼν *Petit.* emendat. [m] Ὅλη *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. Mentel. in hoc tunc sensu deesse aliquid, & posse ita legi ῥάχις πρὶν ἐς ἰθὺ, ὅλη κορυφὴ, *Spina quæ prius recta erat, tota verticis instar prominet*, suspicatur *Petit.* [n] Γόνυς. *Henisch.* [o] Περιπεπηγυῖα *Henisch.* rep in MS. [p] Συνηρεισμέναι *Henisch.* potiùs συνηρημέναι contractæ. [q] Ἔῃ *Henisch.* rep. in MS. [r] Ἔτι *Henisch.* [s] Ἐπὶ τοῖς γούνασιν ἔχειν *Henisch.* rep. in MS. [t] Μὲν *Henisch.*

pendet. affectum hunc ista comitantur: [1] omnes subitò atque affatim corripit labor, & intentio tendonum adest, & dorsi & musculorum, qui in maxillis & pectore sunt. inferiorem enim maxillam superiori annectunt, adeò ut neque vectibus aut cuneis facilè diduci possint. quod si quis vi dentes [2] diducens, humorem instillaverit, non demittunt, sed effundunt, aut ore continent, in naresve retrudunt. isthmus enim simul inhærescit, ac tonsillæ duræ atque intentæ ejus, quod devoratur, impressioni non cedunt. facies est rubida, variegata, oculi fermè rigentes, qui vix B circumvolvuntur: strangulatio vehemens, spiratio vitiosa, manuum crurumque distentio, musculi palpitantes, facies variis modis distorta: buccæ & labia tremunt, maxillæ quatiuntur, dentes strident. in alio verò quodam & aures movebantur. ego sanè vidi & miratus fui, lotium supprimi usque ad insignem mejendi difficultatem, aut sponte effundi, quum vesica premeretur. hæc utique omnibus convulsionis generibus communia. propria verò cujusque hæc sunt: tetani quidem, in rectum totius distentio, nullam prorsus in partem detorta, neque declinans: recta quoque sunt crura & manus. C Ὀπισθότονος verò retrorsum incurvat hominem, ut reflexum caput inter scapulas locetur. guttur extat: maxilla inferior plerumque dehiscit, & raro cum superiore committitur. in respirando stertunt, venter & pectus prominent. lotium his minus contineri potest: abdomen intentum est, & si percutias resonans. manus retrorsum extensione detorquentur: crura [3] inflectuntur: è contrario poplites vitiosè curvantur. at si in priorem partem contrahuntur, convexa quidem his terga sunt æqualiter cum parte pectori opposita, quam μετάφρενον Græci appellant, coxendicibus extra pulsis: dorsum totum rectum est: vertex D caputque in pectus vergunt: mentum ossibus pectoris affigitur, manus consertæ sunt & cohærentes: crura extenta. dolores omnium atroces, vox omnium flebilis. suspirant autem mussantes profundius. si pectus & spiritum morbus occupaverit, facilè migrant è vitâ: bonum quidem ægrotanti quòd laboribus, distortione, turpitudineque liberatur: præsentibus quoque hominibus minus triste, seu filius, seu pater sit. verum si in vitâ adhuc perdurent, spiritu licet vitiato, nihilominus permanente, prorsum versus non arcus modò instar, verùm & orbis incurvantur, ut caput genibus annexum habeant, crura- E que ac terga in priorem partem refracta sint: adeo ut genu articulus in poplitem depulsus esse videatur. inhumana calamitas, injucundus aspectus, triste intuenti spectaculum, & malum insanabile: ob inversionem autem vel ab amicissimis hominibus non agnoscuntur. votum quoque illis qui adsunt, prius impium, nunc honestum efficitur, ægrum vita defungi, quo unà cum vita doloribus & acerbis malis liberetur. quin etiam neque Medicus præsens atque aspiciens, ad vitam, aut ad doloris levamen, aut ad figuræ emendationem quicquam opis adferre potest. nam si membra dirigere velit, viventem sane hominem F

[1] Ut in summa de omnibus dicam: labor &c. *Henisch.* [2] Abducens. *Henisch.* [3] Crura è contrario inflectuntur: poplites verò &c. *juxta* emend. *Goupyl.*

A ζῶντα αὖ διατμήξαι καὶ [a] κατάξαι τὸν ἄνθρωπον. τοῖσι οὖν κεκρατημένοισι οὐκέτι ἐγχειρέων ξυνάχθεται μοῦνον. ἥδε ἐστὶ τοῦ ἰητροῦ μεγάλη συμφορή.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ Συνάγχης.

Η Συνάγχη κάτοξυ μὲν τὸ πάθος· ἀναπνοῆς γὰρ ἡ πίεσις· δύο δὲ τὰ εἴδεα. ἢ γὰρ τῶν ὀργάνων τῆς ἀναπνοῆς ἐστὶ φλεγμονὴ, ἢ μούνου
B τοῦ πνεύματος [b] πάθος, ἐφ' [c] ὠυτέου τὴν [d] αἰτίην ἴσχοντος. ὀργάνων δὲ, παρισθμίων, [e] ἐπιγλωττίδος, φαρυγέθρου, κίονος, ἄκρης ἀρτηρίης· ἢν δὲ ἐπινέμηται ἡ φλεγμονὴ, καὶ γλώττης, καὶ γνάθων τῶν εἴσω· ὥστε [f] προβάλλουσι τῶν ὀδόντων τὴν γλῶτταν ὑπερβολῇ μεγέθεος. πιμπλῆσι γὰρ τὴν χώρην τοῦ στόματος, καὶ τὸ περιττὸν ταυτέης [g] ὑπὲρ τοὺς ὀδόντας ἐκχέεται. [h] συνάγχη καὶ κυνάγχη τόδε καλέεται, ἤτοι τῷ ξυνεχέϊ πάθεϊ τῶνδε τῶν ζώων, ἢ τῷ ξυνήθεϊ τῆς προβολῆς τῆς γλώσσης, καὶ ἐν ὑγείῃ. τῷ ἑτέρῳ δὲ εἴδεϊ τὰ
C ἐναντία ξυνέστι· ξύμπτωσις τῶν ὀργάνων, καὶ ἰσχνότης ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἑκάστου φύσιος· καὶ πνὶξ [i] καρτερὴ, ὡς δοκέειν σφίσι αὐτέοισι ἐς θώρηκα ἐς τὸ ἀφανὲς ἐγκεκρύφθαι τὴν φλεγμονὴν ἀμφὶ καρδίην καὶ πνεύμονα· συνάγχην τὴν δὲ καλέομεν, οἷον συνεύχουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν· ἐμοὶ δὲ δοκέει αὐτέου τοῦ πνεύματος μούνου τὸ κακὸν [k] ἔμμεναι, τροπὴν [l] πονηρὴν ἐς τὸ θερμότατον καὶ ξηρότατον τρεπομένου, ἄνευθεν τοῦ σώματός τινος φλεγμονῆς. ἔστι δὲ οὐ μέγα τὸ θῶυμα. καὶ γὰρ ἐν [m] Χαρωνίοισιν αἱ πνίξιες οὐ σωμάτων πάθεϊ [n] ὀξύταται γίγνονται, ἀλλὰ καὶ μιῇ εἰσπνοῇ θνήσκουσι ἄνθρωποι,
D πρὶν τὸ σῶμα κακόν τι παθέειν. ἀτὰρ καὶ ἀπὸ [o] γλώσσης κυνὸς εἰσπνεύσαντος μοῦνον ἐς τὴν ἀναπνοὴν, οὔτι μὴν [p] ἐνδακόντος, λυσσᾷ ὁ ἄνθρωπος. τοιήνδε οὖν τῆς ἀναπνοῆς τὴν τροπὴν οὐκ ἀδύνατον γίγνεσθαι ἔνδοθεν· ἐπεὶ καὶ ἄλλα μυρία τῶν ἐν ἀνθρώπῳ τὴν αὐτὴν ἰδέην τοῖς ἔξωθεν αἰτίοις ἴσχει. [q] χυλοὶ φθείροντες ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν· ἀτὰρ καὶ νοῦσοι φαρμάκοισι δηλητηρίοισι [r] ἴκελαι, καὶ ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι ὁκοῖα πυρετῶν εἵνεκα. ὅθεν οὐδ' ἀπεοικὸς ἐν τῷ λοιμῷ τῷ ἐν Ἀθήνῃσι, μετεξετέρους δοκέειν εἰς τὰ φρέατα ἐν τῷ Πειραιεῖ, ὑπὸ
E [s] Πελοποννησιῶν ἐμβεβλῆσθαι φάρμακα. οὐ γὰρ ξυνίησαν ἄνθρωποι τὸ ξυνὸν τοῦ κακοῦ τοῦ λοιμώδεος πρὸς τὰ δηλητήρια. ξυνέστι δὲ τοῖσι μὲν κυναγχικοῖσι φλεγμονὴ παρισθμίων, φαρυγγέθρου, παντὸς τοῦ στόματος· γλῶσσα προπετὴς ὑπὲρ τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ χείλεα· [t] σιελοχόοι, φλέγμα παχύτατον, ἀπορρέον καὶ ψυχρόν· [v] ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα, καὶ ἐπηρμένοι, ὀφθαλμοὶ ἐξίσχοντες, ἀναπετέες, ἐξέρυθροι· τὸ ποτὸν ἐς τὰς [x] ῥῖνας ἀνακόπτεται· πόνοι καρτεροὶ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ πνιγὸς συνδιωκόμενοι ἀμαυροῦνται. θώρηξ καὶ καρδίη φλέγεται· πόθη

ψυχροῦ

F
[a] Καπηλάξαι *Goupyl.* & *Henisch.* repp. in MS. [b] Ἡ πάθους *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [c] ὠυτέω. *Henisch.* rep. in MS. [d] Αἰτίων *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἐπιγλωττίδες. *Henisch.* rep. in MS. [f] Προσβάλλουσι. *Henisch.* rep. in MS. [g] Ὑπὸ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [h] Συνάγχη καὶ expungi debent. Sed fortasse Aretæus scripserat ὑάγχη καὶ κυνάγχη: nam & sues perinde ut canes Anginæ obnoxii, ut Plinius lib. 8. Cap. 51. testatur. *Petit.* [i] Καρτεροὶ *Henisch.* ast *Scaliger* emend. καρτερή. [k] Ἥμεναι *Henisch.* rep. in MS. [l] Πονηρὸν *Henisch.* rep. in MS. [m] Χαρωνίοισι *Henisch.* τὰ χαρώνεια Græci appellant specus omnes è quibus mortiferi halitus erumpunt. Galen. lib. 7. de usu partium. *Petit.* [n] Ὀξυνῖται *Henisch.* rep. in MS. [o] Ἀδούσης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Ἐνδιακόντος *Henisch.* ast *Scaliger* emend. ἐνδακόντος. [q] Χειλοὶ· *Henisch.* ast *Scaliger* emend. χυλοί. [r] ἰκέλαι *Henisch.* rep. in MS. [s] Πελοποννησίων *Scaliger* emend. [t] Συλοχόοι *Henisch.* [v] Ἐρηθροὶ *Henisch.* [x] Ῥῖνας *Henisch.*

minem distraxerit discerpseritque. igitur victis à morbo nihil ultra subueniens contristatur duntaxat. hæc verò est Medici magna infelicitas.

CAPUT SEPTIMUM.

De Angina.

ANgina peracutus affectus est. spiritûs enim compressio est. duæ vero ejus species sunt. aut enim instrumentorum spirandi phlegmone est, aut solius spiritus in seipso causam habentis affectus. instrumentorum quidem, tonsillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, summæ arteriæ. quod si depascitur Phlegmone, etiam linguæ & maxillarum interius: quum ob Phlegmones excellentem magnitudinem, linguam extra dentes proferunt. oris enim cavernam implet, & ipsius quod abundat, extra dentes exeritur. hoc malum συνάγχη *angina Latinè*, & κυνάγχη, *id est*, *canina angina*, nominatur. aut quoniam hujusmodi animalia assiduè hoc malo vexantur, aut quòd etiam sana linguam exerere consueverunt. alteri autem generi contraria eveniunt, instrumentorum collapsio, gracilitas major pro cujusque natura, & strangulatio vehemens: ut [1] ipsimet in pectore latentioribusque partibus circum cor atque pulmones abdita esse inflammatio videatur. Anginam hanc appellamus, quasi interius [2] vergentem, & angentem. ego vero existimo ipsius solius spiritus id vitium esse, prava conuersione ad calidissimum siccissimumque conversi, nulla corporis parte inflammatione laborante. id autem mirandum non est: nam in Charonæis strangulatus citra ullum corporis affectum acutissimi contingunt. immò vel unicâ inspiratione, priusquàm corpus aliquod maleficium contrahat, homines moriuntur. quin etiam & a rabido cane, qui in faciem, dum spiritus adducitur, tantummodo inspiraverit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. talem igitur respirationis mutationem interius fieri haud est ex iis, quæ fieri nequeant: quandoquidem & alia infinita eorum, quæ in homine sunt, eandem speciem cum exterioribus causis obtinent. succi perdentes intra corpus sunt & exterius morbi quoque medicamentis perniciosis assimiles: & à medicamentis talia vomunt, qualia ob febres vomere solent. quocirca neque à ratione alienum est, in pestilentia, quæ Athenas afflixit, nonnullos existimasse in puteos [3] Piræi à Peloponnensibus venena fuisse conjecta. homines enim pestilentis morbi cum lethalibus medicamentis similitudinem ignorabant. adest sane laborantibus canis angina, tonsillarum, faucium, totius oris inflammatio: lingua extra dentes & labia prominens: saliva effunditur: pituita crassissima ac frigida defluit, facies rubicunda ac inflata est: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi sunt, sed strangulatione vexati, eos obscurius sentiunt: pectus & cor ardent: frigidi aeris desi-

derium

[1] Ipsimet *Henisch.* [2] Urgentem *Henisch.* [3] Pyreæi. *Henisch.*

ψυχροῦ ἠέρος· εἰσπνέουσι δὲ μικρὸν πάνυ, ἔς τε καὶ ἀποπνιχθῆσιν, ἐμφραχθείσης τῆς ἐς τὸν θώρηκα διόδου. ἐνίοισι δὲ ἐς πνεύμονα ἡ ξυνδόσις ῥηϊδίως· οἱ δὲ μεταστάσει θνήσκουσι· πυρετοὶ νωθροὶ, μαλακοὶ, οὐδὲν ὠφελέοντες. εἰ δὲ τῷ ἐς ἀγαθὸν τρέποιτο, ἀποστάσιες [a] γίγνονται ἔνθα καὶ ἔνθα παρ' οὖς, ἔξω ἢ ἔνδον, ἐς τὰ παρίσθμια· κὴν μὲν ξὺν νάρκῃ, μὴ κάρτα βραδέως, περιγίγνονται μὲν, ξὺν πόνῳ δὲ καὶ κινδύνῳ· ἢν δὲ τρεπομένων ἐς ἀπόστασιν ὄγκος μέζων ὑπογίγνηται, ἐς κορυφὴν τῆς ἀποστάσιος ἀνισταμένης, ἀθρόον πνίγονται. ταῦτα μὲν τὰ κυνάγχης εἴδεα. ξυνάγχης δὲ σύμπτωσις, ἰσχνότης, ὠχρότης σύνεστι· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, εἴσω δεδυκότες, φάρυγξ καὶ [b] γαργαρεὼν ἀνεσπασμένοι, παρίσθμια ἐπὶ μᾶλλον προσίζοντα, ἀφωνίη· πνὶξ ἡ τοῦδε τοῦ εἴδεος τῆς πρόσθεν, πολλόν τι κραταιοτέρη. ἐν θώρηκι ἐόντος τοῦ κακοῦ, ἔνθα ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς· οἱ δὲ ὀξύτατοι θνήσκουσι αὐθήμαρ· ἔσθ' ὅτε καὶ πρὶν καλέσασθαι τὸν ἰητρὸν, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι οὐδὲν ὤναντο. ἀπέθανον γὰρ πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν ἐπὶ τέχνῃ χρήσασθαι. [c] ὁκόσον δὲ ἐς ἀγαθὸν τρέπεται, ἐπιφλεγμαίνει πάντα, ἅπερ ἐς τὸ ἔξω ἡ φλεγμονὴ ἐξωκείλει, [d] ὡς συνάγχην ἀπὸ κυνάγχης γίγνεσθαι· ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐν θώρηκι οἴδημα καρτερὸν, ἢ ἐρυσιπέλας ἐμφανέως. καὶ ἰητρὸς δὲ ἀγαθὸς, ἢ σικύῃ εἰς τὸν θώρηκα τὸ κακὸν ἀνήγαγε, ἢ σινήπι ἐς τὰ στέρνα καὶ ἐς τὰ παρὰ γνάθους μέρεα ἐπιθεὶς, [e] εἵλκυσε ἔξω καὶ διέπνευσε· μετεξετέροισι δὲ, ἐς μὲν βραχὺ τὸ κακὸν ὑπὸ τουτέων ἀπετράπη ἔξω· ἀπολυθὲν δὲ, ἀθρόως ἐπαλινδρόμησε, καὶ [f] ἐπανῆξε. προφάσιες δὲ μυρίαι, ψύξιες μᾶλλον, ἧσσον ἐκκαύσιες, πληγαὶ, ὀστέων ἰχθύων διαπάρσιες ἐς τὰ παρίσθμια, ψυχροποσίαι, μέθαι, πλησμοναὶ, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς κακά.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν κιονίδα [g] κακῶν.

ΤΟ ἀπὸ τῆς ὑπερῴης [h] ἐκκρεμὲς σῶμα στερρὸν, μεσηγὺ τῶν παρισθμίων, [i] κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται. σταφυλὴ γὰρ πάθεός ἐστιν οὔνομα. νεῦρον δέ ἐστι ἡ κιονὶς τὴν φύσιν, ἀλλ' ὑγρόν. ἐν γὰρ ὑγρῷ κέεται χωρίῳ. ὅδε οὖν ὁ γαργαρεὼν [k] πλεῖστα πάσχει πάθεα. καὶ γὰρ ἐπὶ φλεγμονῇ παχύνεται, ἴσος ἀπὸ τῆς βάσιος ἄχρι τοῦ πέρατος ἄκρου, ἐπιμήκης γιγνόμενος, καὶ ἐρύθημα ἴσχει. κίων δὲ τοῦδε τοῦ πάθεος ἡ ἐπίκλησις. εἰ κατὰ πέρας μοῦνον στρογγύλεται, καὶ μεγέθεϊ πελιδνὸς γίγνεται, καὶ ὑπομελαίνει, σταφυλὴ ἐπώνυμον τόδε τὸ πάθος. πάντα γὰρ ἴκελα αὐτέῃ, καὶ σχῆμα, καὶ χροιὴ, καὶ μέγεθος. τρίτον πάθος ἐστὶ ὑμένων, ἔνθα καὶ ἔνθα, οἷόν τι [l] λέπεα πλατέα, ἢ νυκτερίδων πτέρυγες ἐκφαίνονται· ἱμάντιον τόδε καλέεται. ἱμᾶσι γὰρ ἴκελαι αἱ τῶν ὑμένων εἰς πλάτος ἐξαπλώσιες. εἰ δὲ ἐς λεπτὸν καὶ ἐπιμήκη ὑμένα τελευτᾷ κιονὶς, οἷόν τι [m] οὐραχὸν κατὰ πέρας ἴσχουσα, κράσπεδον τὴν ἐπωνυμίην ἴσχει. γίγνε-

derium adest, & admodum exiguum inspirant, eousque donec demum intercluso ad pectus aëris transitu strangulentur. nempe quibusdam cum pulmone vitium facilè communicatur: hi verò permutatione moriuntur. febres ignavæ oriuntur, molles, nihil proficientes. ut si alicui in bonum res vertitur, abscessus secundum aurem hinc atque inde exterius aut interius in tonsillis fiunt. quòd si cum torpore non admodum tardè fiant, evadunt quidem, sed cum dolore atque discrimine: sin autem morbo in abscessum mutato tumor major subest, in acutum abscessu insurgente, repentè strangulantur. hæ sunt planè anginæ caninæ species. anginam autem collapsio, gracilitas, pallor comitantur, oculi cavi, interius demersi, fauces & gurgulio retracti, tonsillæ multò magis subsidentes, vocisque privatio. hujusce speciei strangulatus longè quàm prioris violentior: quippe, quum in pectore malum sit, ubi spirandi initium ponitur, eodem die moriuntur, [1] qui celerrimè, nonnunquam & antequàm medicum accersiverint: nonnulli & accersito medico nihil profecerunt. mortuus est enim æger antequam medicus arte uteretur. quod autem in melius vertitur, inflammat omnia, quæcunque extrorsum Phlegmone impulerit: quare ex *συνάγχη*, *id est*, *angina*, fit *κυνάγχη*, *id est*, *canina angina*. bonum quoque est, si in pectore magnum œdema oriatur, aut insigne erysipelas. egregius vero medicus, aut cucurbitula in pectus malum detrahit, aut [2] sinapi ossibus pectoris, aut partibus juxta maxillas imponens, extrinsecus [3] ulcerat, difflationemque molitur. quibusdam sanè brevi tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit: absolutum verò, subitò recurrit, & [4] ad interiora reversum est. causæ utique infinitæ sunt, refrigerationes magis, exustiones minus, plagæ, penetrationes in tonsillas ab ossibus piscium, frigidæ potus, ebrietates, saturitates, & mala à respiratione prodeuntia.

CAPUT OCTAVUM.

De affectibus Columellæ.

COrpus [5] solidum ex palato pendens, inter tonsillas positum, Columna & Gurgulio nominatur. Uva enim affectionis nomen est. columella naturâ nervus est, sed humidus: nam in humido loco situs est, iste itaque Gurgulio pluribus incommodis afficitur. etenim phlegmone crassescit, æqualisque a basi usque ad extremum terminum efficitur in longum protentus ac rubore suffusus, Columna hujusce vitii appellatio est. si in extremâ tantùm parte rotundatur, & [6] increscit, livet, atque subnigricat: uva hujusmodi affectus cognominatur: omnia enim uvæ similia sunt, & figura, & color, & magnitudo. tertius affectus est membranarum, ab utraque parte jacentium, quæ veluti squammæ latæ, aut vespertilionum alæ conspiciuntur. id genus morbi Lorum vocatur: loris enim similes sunt membranarum in latum explicationes. at si in tenuem & oblongam membranam columella desinat, veluti urinaculum in [7] extremo habens, [8] *κράσπεδον* hunc affectum nominant, *quod montis radicem vel pedem significat. Latino caremus vocabulo.* pro-

a Γίγνονται ἔνθα παρ' οὖς. *Henisch.* b Γαργαρεὼν *Henisch.* rep. in MS. c Ὁκόσοις *Henisch.* rep. in MS. d Trajectio hic verborum haud ex mente Aretæi est, quare ex sententia ejus, ita disponenda verba sunt: ὡς κυνάγχην ἀπὸ συνάγχης γίγνεσθαι. *Petit.* συνάγχειν *Henisch.* e Εἵλκωσε *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. f Ἔπνιξε *Henisch.* rep. in MS. g Παθῶν *Petit.* rep. in MS. h Ἐκκρεμὲς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. i Κιονὶς *Petit.* emend. κίων seu Gargareon est caruncula oblonga palato extremo affixa & pendula, quam plectri vice voci efformandæ conferre existimant. k Πλεῖστα *Henisch.* l Λαῖφεα *Petit.* rep. in MS. λαῖφος dicitur vestis, & propriè tenuis vel etiam attrita & lacera. m Οὐρίαχον *Petit.* emendari suspicatur: significat enim ferrum acutum, quod imæ hastilis parti impactum est.

1 Quorum acutissimum malum *Henisch.* 2 Sinapim *Henisch.* 3 Attrahit *Henisch.* 4 Et suffocavit *Henisch.* 5 Calidum *Henisch.* 6 In crescendo vel & in illa amplitudine livet. *Henisch.* 7 In extremis *Henisch.* 8 Κράσπεδον hoc loco pedem montis minùs aptè *Crassus* interpretatus est, etsi enim ea vox pro inferiore montis parte accipi interdum solet: tamen & fimbriam sæpius significare constat, nempe filum in ora vestimenti. *Petit.*

[a] γίγνεται δὲ τόδε καὶ αὐτομάτως μὲν ἐκ ῥεύματος, ὅκωσπερ καὶ ἕτερα· ἀτὰρ καὶ ἀπὸ τομῆς ἐπικαρσίης, ἐγκαταλιπόντος τοῦ [b] ἰητροῦ ὑμένα κατὰ μίαν πλευρήν. ἢν δὲ [c] δικρόα ὑμέσι διττοῖσι ἐκκρεμέσι ἔνθα καὶ ἔνθα γίγνηται, οὔνομα μὲν οὐκ ἴσχει τόδε πάθος· ἔκδηλον. ἅπαντα δὲ ῥηΐδιον θεησάμενον γιγνώσκειν. πνὶξ δὲ ἐπ' αὐτέοισι πᾶσι, καὶ ἥκιστα ῥηϊδίως καταπίνουσι. βὴξ ἐπὶ πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι ἱμαντίοισι, καὶ ἐπὶ τοῖς κρασπέδοισι. γαργαλισμὸς γὰρ τῆς ἀρτηρίης ἀπὸ τῶν ὑμένων γίγνεται· ἔσθ' ὅπη δὲ καὶ ἐνστάζει τι τοῦ ὑγροῦ λάθρη ἐς τὴν ἀρτηρίην, ὅθεν ἀναβήσσουσι· ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ καὶ τῷ κίονι δύσπνοια ἐπὶ μᾶλλον, καὶ κάρτα πονηρὴ κατάποσις. καὶ γὰρ ἐς τὰς ῥῖνας ἐπὶ τῶνδε τὸ ὑγρὸν ἀναθλίβεται, συμπαθίῃ τῶν παρισθμίων. γεραιοῖσι ὁ κίων συνήθης, σταφυλὴ δὲ νέοισι καὶ ἀκμάζουσι· πολύαιμοι γὰρ καὶ ἐπιφλεγμαίνουσι μᾶλλον. ἡβάσκουσι δὲ καὶ [d] παισὶ, τὰ ὑμενώδεα. τάμνειν δὲ πάντα, ἀσινέα· ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ ἔτι ἐρυθραινούσῃ, αἱμοῤῥαγίη, καὶ πόνοι, καὶ φλεγμονῆς ἐπίδοσις.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια ἑλκῶν.

Ἕλκεα ἐν τοῖσι παρισθμίοισι γίγνεται, τὰ μὲν ξυνήθεα, ἠπιήθεα, καὶ ἀσινέα· τὰ δὲ ξένεα, λοιμώδεα καὶ κτείνοντα. ἠπιήθεα μὲν, ὁκοῖα καθαρά ἐστι, καὶ σμικρὰ καὶ ἀβαθῆ, οὐδὲ ἐπιφλεγμαίνει, καὶ ἀνώδυνα· [e] λοιμώδεα δὲ, ὁκόσα πλατέα, κοῖλα, λιπαρὰ, ἐπιπάγῳ λευκῷ, ἢ πελιδνῷ, ἢ μέλανι συνεχόμενα· ἄφθαι τοὔνομα τοῖσι ἕλκεσι· ἢν δὲ καὶ ὁ [f] ἐπίπαγος ἴσχῃ βάθος, [g] ἐσχάρη τὸ πάθος καὶ ἔστι καὶ καλέεται· ἐν κύκλῳ δὲ τῆς ἐσχάρης ἐρύθημα γίγνεται καρτερὸν, καὶ φλεγμονὴ, καὶ πόνος φλεβῶν ὡς ἐπ' ἄνθρακος, καὶ μικρὰ διεξανθήματα, ἀραιὰ γιγνόμενα· ἔπειτα προσεπιγιγνόμενα, συνήφθη τε αὖ, καὶ πλατὺ ἕλκος ἐγένετο. κὴν μὲν ἔξω ἐς τὸ στόμα [h] νέμηται, ἐπὶ τὴν κιονίδα ἥκε τε μίην, καὶ τὴν ἀπέταμεν, καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἐσκεδάσθη, καὶ ἐς οὖλα, καὶ ἐς [i] χαλινούς· καὶ ὀδόντες ἐκινήθησαν καὶ ἐμελαίνθησαν· καὶ ἐς τὸν τράχηλον ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε. καὶ οἵδε μὲν οὐ πολυήμεροι θνήσκουσι φλεγμονῇ, καὶ πυρετοῖσι, [k] κακωδίῃ καὶ ἀποσιτίῃ. ἢν δὲ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης, καὶ αὐθήμαρ ἀπέπνιξε. πνεύμων γὰρ καὶ καρδίη, οὔτε ὀδμῆς τοιῆσδε, οὔτε ἑλκέων, οὔτε ἰχώρων [l] ἀνέχονται, ἀλλὰ βῆχες καὶ δύσπνοιαι γίγνονται. αἰτίη μὲν οὖν τοῦ [m] ἔργου τῶν παρισθμίων, κατάποσις ψυχρῶν, [n] τρηχέων, θερμῶν, ὀξέων, στυφόντων· τάδε γὰρ τὰ μέρεα, καὶ θώρηκι ἐς φωνὴν καὶ ἀναπνοὴν, καὶ κοιλίῃ ἐς τροφῆς διαπομπὴν, καὶ στομάχῳ ἐς κατάποσιν [o] διακονέεται. εἰ δὲ καὶ τοῖσι ἔνδον τι συμβαίη πάθος, κοιλίῃ, καὶ στομάχῳ, καὶ θώρηκι, ἐς τὸν ἰσθμὸν, καὶ τὰ παρίσθμια, καὶ τὰ τῇδε χωρία τοῦ κακοῦ ἡ ἀναφορὴ καὶ ἀπερεύξιες. διὰ τόδε παιδία μάλιστα πάσχει ἄχρις ἥβης· μάλιστα γὰρ παιδία καὶ [p] μεγάλα καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει. πλεῖ-

στον

a Γίγνεται καὶ τόδε καὶ Henisch. b Ἰατροῦ Henisch. c Δίκροα Petit. rep. in MS. *Sed nihil mutand.* d Παιδίοις Henisch. rep. in MS. e Λοιμώδεα δ' ἐστὶν Henisch. f Ἐπίπαγον Hippocr. μυκῆτα fungum lib. 2. de morb. vocat. *Petit.* g Ἐσχάρη nuncupatur crusta ab ulceribus, dum exsiccantur, crassior excidens. *Petit.* h Νέμηται Henisch. rep. in MS. i Χαλινοὺς supple γλώσσης *Petit.* k Κακοδμίη *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. l Ἀνέχονται *Henisch.* m Τῶν ἑλκῶν *Petit.* emend. n Τρηχέων *Henisch.* rep. in MS. o Διακονέεται *Henisch.* rep. in MS. p Μέγα *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* emend.

A [1] provenit autem & id ex fluore, quemadmodum & alia vitia: fit vero & per abscissionem oblique factam, ab uno tantum latere membranam relinquente medico. sin autem bicornis columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus, nomen quidem nullum obtinnit, verum affectus ipse perspicuus est. omnia verò hæc facile fuerit introspicientem dignoscere. omnibus ipsis strangulatus accidit, & ægrè cibum potumque devorant. tussis qnoque omnibus adest, sed præcipuè Loro vexatis & Craspedo. quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquam vero & aliquid humoris in arteriam clanculum instillatur, unde ad tussim provocantur: B uvam autem & columnam major spiritus difficultas sequitur, & magis impedita devoratio. in his enim humor in nares repellitur, [2] quoniam tonsillæ unà malè habent. senibus Columna accidere consuevit, juvenibus autem ac viris Uva: siquidem hi sanguine referti sunt, [3] & inflammationi magis obnoxii. pubescentes & pueros membranarum vitia sæpius infestant. secari autem omnia citra noxam queunt. sed in uva adhuc rubentibus locis, sanguinis effluvium, & dolores, & phlegmones incrementum superveniunt.

C

CAPUT NONUM.

De Tonsillarum Ulceribus.

Ulcera in tonsillis fiunt, aliqua familiaria, mitia, non lædentia: aliqua aliena, pestifera, necantia. mitia quidem sunt munda, exigua, non altè descendentia, non inflammata, dolorem non excitantia. pestifera sunt lata, cava, pinguia, quodam concreto humore albo, aut livido, aut nigro sordentia. id genus ulcera ἄφθαι nuncupantur. quòd si concreta illa sordes altius descenderit, affectus ille ἐσχάρα & est & vocatur: *Latinè crusta.* D crustam vero circumveniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque pustulæ, quas Græci ἐξανθήματα vocant, orientes: hisque aliæ supervenientes, in unum coalescunt, atque inde latum ulcus efficitur. id si [4] interius in os depascendo serpit, ad columellam usque pervenit, ipsamque [5] exedit, & linguam etiam occupat, & gingivas, & fræna; *id est dentium alveolos*: dentesque inde labefactantur & denigrescunt: in collum etiam Phlegmone erumpit: atque isti, haud ita multis diebus pòst phlegmone, febribus, fœtore, inediaque consumpti intereunt. at si in pectus per arteriam id malum invadat, illo eodem die strangulat. E pulmo enim & cor neque talem odoris fœditatem, neque ulcera, neque saniosos humores sustinent, sed tussis spirandique difficultas enascitur. causa maleficii tonsillarum est frigidorum, asperorum, calidorum, acidorum, adstringentiumque devoratio: quandoquidem hæ partes pectori ad vocem spiritumque edendum inserviunt, & ventri & alimenti transmissionem, & gulæ, ad ejusdem devorationem obsequio sunt. internis vero partibus si quod contingat incommodum, ventri videlicet, gulæ, & pectori, ad isthmum, & tonsillas, & loca ibi posita mali consensus & eructationes perveniunt. F quapropter pueri usque ad pubertatem maximè hoc morbo tentantur: præcipue namque pueri multum frigidumque aërem inspirant; quo-

niam

[1] Nascitur autem istud sponte quidem ex fluore. *Henisch.* [2] Tonsillis ex consensu dolentibus *Henisch.* [3] Et magis fit inflammatior, uva scilicet *Henisch.* [4] Exterius *Henisch.* [5] Excedit *Henisch.*

A σιν γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τουτέοισι. ἀκρατέα δὲ καὶ ἐδωδῆς, καὶ ποικίλων ἐπιθυμία, καὶ ψυχροποσίη καὶ βοῆσαι μέγα καὶ ἐν ὀργῇ καὶ ἐν παιδιῇ· καὶ κούρῃσι δὲ, μέχρι καθάρσιος ἐπιμηνίων τάδε ξυνήθεα. χώρη δὲ τίκτει Αἴγυπτος μάλιστα. καὶ γὰρ ἐς ἀναπνοὴν ἐὴ ξηρὴ, καὶ ἐς ἐδωδὴν ποικίλη. ῥίζαι γὰρ καὶ βοτάναι, καὶ λάχανα πολλὰ, καὶ σπέρματα δριμέα, καὶ ποτὸν παχὺ, ὕδωρ μὲν, ὁ Νεῖλος· δριμὺ δὲ τὸ ἀπὸ τῶν [a] κριθέων, καὶ τὸ τῶν βρυτέων πόμα. τίκτει δὲ καὶ ἡ [b] Συρίη, μάλιστα κοίλη· ὅθεν αἰγύπτια καὶ συριακὰ ἕλκεα τάδε κικλήσκουσι. τρόπος δὲ θανάτου, οἴκτιστος· B πόνος μὲν δριμὺς καὶ θερμὸς, ὡς ἐπ' ἄνθρακος, ἀναπνοὴ κακή. ἀναπνέουσι γὰρ ὀδωδὸς σηπεδόνα καρτερήν· τὸ αὐτὸ δὲ πάλιν συντόνως τὸν θώρηκα ἐμπνέουσι· [c] ἄσφροι, ὡς μηδὲ ἑωυτέων τὴν ὀδμὴν ἀνέχεσθαι· ὠχροὶ ἢ πελιδνοὶ τὰ πρόσωπα, πυρετοὶ ὀξέες, δίψος, ὡς ἐκ πυρός. τὸ δὲ ποτὸν οὐ προσίενται, δέει τῶν ἐμπόνων. ἄσονται γὰρ, ἢν τοῖσι παρισθμίοισι ἐνθλίβωσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνατρέχῃ· καὶ ἢν μὲν κατακέωνται ἀνακαθίζουσι, ἀνακεκλίσθαι οὐκ ἀνεχόμενοι. ἢν δὲ ἀνακαθίσωσι, ὑπὸ [d] ἀπορίης [e] αὖθις ἀνακλίνονται· τὰ πολλὰ δὲ ὀρθοστάδην περιΐασι· C ἀκρασίῃ γὰρ ἡσυχίης, τὴν ἠρεμίην φεύγουσι, πόνῳ πόνον λῦσαι θέλοντες. ἀναπνοὴ εἴσω μεγάλη· ψυχρὸν γὰρ ἠέρα ποθέουσι ἐς ἔμψυξιν· ἔξω δὲ σμικρή. πυρίκαυστα γὰρ ἐόντα τὰ ἕλκεα, προσεμπίπραται ὑπὸ θέρμης τῆς ἀναπνοῆς. βράγχος, ἀφωνίη, καὶ τάδε ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπείγει, ἔστε ἀθρόον καταπεσόντες εἰς τὴν γῆν, ἐξέλιπον.

niam in iis plurimum caloris inest; & ad cibos intemperantes sunt, & varia concupiscunt, & frigidam potant: & excandescentes ac ludentes altius vociferantur. Puellis quoque usque ad menstruæ purgationis tempora hæc vitia usitata sunt. Regio Ægypti horum affectuum planè fœcunda est: aër enim spirando siccus adducitur; varios præterea cibos suggerit. Radices enim, herbæ, atque olera ibi largè proveniunt, & acria semina, & potio crassa, utpote Nili aqua: sibi vero Ægyptii ex hordeo, & ex flocibus seu vinaceis potiones acres conficiunt. Syria quoque, maxime *illa quæ* κοίλη, *id est cava, nominatur.* hujusmodi morbos procreat. unde Ægyptia & Syriaca ulcera id genus appellant. modus vero mortis quàm miserrimus accidit. dolor quidem acer & calidus, qualis in carbunculo, spiritus vitiatus. exhalant enim maximæ putredinis odorem; [1] eundemque vehementer in pectus spirando adducunt. immundi adeo sunt ut neque suum ipsorum odorem ferre queant. pallida his seu livida facies, febres acutæ: sitis, ut igne accensi videantur: potum, veriti dolores, non admittunt. tristantur enim quum tonsillæ comprimuntur, aut potus in nares resilit. quumque decumbunt, surgunt ut sedeant, decubitum non ferentes. quòd si sedent, [2] quiete carentes, iterum decumbere coguntur: plerumque autem recti stantes obambulant. [3] nam quiescere nequeunt, solitudinem fugiunt, dolorem tollere dolore tentantes. inspiratio magna est, frigidum enim aërem ad refrigerationem desiderant: expiratio verò parva. nam veluti igne exusta ulcera quum sint, à calido præterea spiritu incenduntur. raucitas adest, vox nihil significat, atque hæc in pejus ruunt, quum subito in terram collapsis anima deficit.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ Πλευρίτιδος.

D Ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι καὶ τῇ ῥάχει, καὶ τῷ ἔνδον θώρηκι, ἄχρι κληΐδων, ὑμὴν λεπτὸς κραταιὸς ὑπέστρωται, τοῖσι ὀστέοισι προσπεφυκὼς, ὑπεζωκὼς τοὔνομα. ὧδε ἐπὴν [f] φλεγμονὴ γένηται, πῦρ ξὺν βηχὶ, καὶ πτυάλοισι ποικίλοισι, πλευρῖτις τὸ πάθος καλέεται· χρὴ δὲ ταῦτα [g] ἀλλήλοισι ξυνῳδέα καὶ [h] ξύμπνοια ἔμμεναι, ἀπὸ μιῆς αἰτίης ξύμπαντα· ὁκόσα γὰρ τουτέων σποράδην ἄλλα ὑπ' ἄλλης αἰτίης γίγνεται, κἢν τὰ πάντα ἅμα ἐπιφοιτήσῃ, οὐ καλέεται πλευρῖτις· ξυνέσει δὲ πόνος ὀξὺς κληΐδεων, πῦρ δριμὺ, [i] κατάκλισις, ἐπὶ μὲν τὴν φλεγμαίνουσαν πλευρὴν, εὔφορος. ἐν ἕδρῃ γὰρ E ἵζει τῇ ἑωυτέου ὁ [k] ὑμήν· εἰς τὸ ἐπέκεινα δὲ, ἐπώδυνος. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος καὶ τῆς φλεγμονῆς, καὶ τῆς ἐξαρτήσιος, ἀποτείνεται ἡ ὀδύνη ἄχρι τῆς ἁπάσης [l] ξυναφίης τοῦ ὑμένος, ἐς ὤμους καὶ κληΐδας. [m] μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐς νῶτα, καὶ ἐς ὠμοπλάτην τὴν νωταίην, τὴν πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. παρέπεται δὲ δύσπνοια, ἀγρυπνίη, ἀποσιτίη, μήλων ἐρύθημα φαιδρὸν, βὴξ ξηρὴ, πτύελα μόλις ἀναγόμενα, φλέγμα ἢ χολῶδες, ἢ δίαιμον κατακορέως, ἢ [n] ὑπόξανθον· καὶ τάδε τάξιν οὐκ ἴσχοντα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα ἐπιφοιτέοντα, καὶ ἀπογιγνόμενα· F κάκιον δὲ ἁπάντων, ἢν τὸ δίαιμον ἐκλείπῃ. γίγ-

CAPUT DECIMUM.

De Pleuritide id est morbo lateris.

Sub costis, dorso, & internis pectoris ad jugula usque, tenuis membrana robustaque ossibus inhærens, substrata est, cui nomen succingens inditum est: in hac quum phlegmone suborta fuerit, ignis adest cum tussi, & sputis variis, πλευρῖτις morbus iste appellatur. opus est autem omnia hæc inter se consonare atque conspirare, ab unâ causâ pendentia. quotquot enim ex his sparsim alia ab aliâ causâ proveniunt, etsi omnia simul ingruunt, πλευρῖτις non vocatur. hunc affectum comitatur dolor acutus ad jugula adscendens, ignis acer: decubitus in latus inflammatum, facilis est. in sua enim ipsius [4] sede collocatur: in oppositam vero partem decubitus dolorem concitat. a pondere enim & phlegmone, & suspensione in omnes membranæ continuas partes ad humeros usque & jugula, quibusdam vero & in terga & in dorsi scapulas dolor protenditur, Pleuritida veteres *Græci* appellarunt, *Latini morbum lateris, vel costarum.* eam verò sequitur difficilis spiritus, vigilia, ciborum fastidium, malarum rubor hilaris, tussis arida, sputa ægrè exeuntia, pituitosa aut biliosa, aut abundè cruenta, aut subflava: & hæc ordinem non servantia, sed aliàs alia advenientia, ac recedentia. ex omnibus vero pejus est, si cruentum sputum desit. deli-

[a] Κριθέων *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] Κοιλὴ συρίη μάλιστα *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἄσηροι *Petit.* emend. ab ἄση molestia, fastidium. [d] Ἀπειρίης Henisch. rep. in MS. ἀπειρίης *Petit.* rep. in MS. *sed nihil mutandum judicat.* [e] Αὖθις Henisch. [f] Φλεγμονῇ Henisch. [g] Ταῦτα πάντα *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. [h] Ξύμπνοα *Henisch.* rep. in MS. [i] Κατάκλησις *Henisch.* [k] ὕμην *Henisch.* Ὀυμὴν *Goupyl.* rep. in MS. [l] Ξυναφὶς Ionibus, idem quod Συνεχὴς, continuum *Petit.* [m] *Verborum contextum pravâ interpunctione paullum vitiatum ita* μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐς νῶτα, καὶ ἐς ὠμοπλάτην, τὴν νωταίην πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. nonnullis dolor ad dorsum & scapulas extenditur, quam pleuritidem dorsalem vel dossuariam prisci appellabant. *Petit.* emend. [n] Ἀπόξανθον *Henisch.* rep. in MS.

[1] Quo quidem protinus pectus vicissim adflant: usque adeo sibi displicent ut non suum ipsorum &c. *Henisch.* [2] Sui tolerantes *Henisch.* [3] Nam quietis impotentia quietem refugiunt Henisch. [4] Ipsius membrana *Henisch.*

A γίγνονται δὲ παράληροι· ἔστι δ' ὅτε καὶ κωματώδεες, καὶ ἐν τῇ καταφορῇ παράφοροι. ἢν μὲν οὖν ἐς κακὸν τρέπηται ἡ νοῦσος, πάντων ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπιδιδόντων, ἐντὸς ἑβδόμης οἵδε θνήσκουσι ἐς συγκοπὴν ἐμπεσόντες. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης ἑβδομάδος ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναγωγῆς τῶν πτυέλων γίγνηται, καὶ τῶν ξυντεινόντων κακῶν, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην θνήσκουσι. [a] ἔσθ' ὅτε δὲ μεσηγὺ τουτέου τοῦ χρόνου, ἐς πνεύμονα πάντων ξύνδοσις γίγνεται. ἕλκει γὰρ πνεύμων ἐς ἑωυτὸν, καὶ μανὸς, καὶ θερμὸς ἐὼν, καὶ ἐς ὁλκὴν τῶν πέλας κινεύμενος· εὖτε ἀθρόον ἀποπνίγῃ ὥνθρωπος, μεταστάσει τοῦ πάθεος. B ἢν δὲ ταύτην ὑπερέλθῃ ὁ νοσέων, καὶ ἐντὸς εἰκοστῆς μὴ ἀποθνήσκῃ, [b] ἔμπυος γίγνεται. ταῦτα μὲν οὖν, ἢν ἐς κακὸν ἐπιδιδῷ, ἢν δὲ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τράπηται, αἱμοῤῥαγίη διὰ ῥινῶν [c] λάβρως, εὖτε ἀθρόον λύεται ἡ νοῦσος· ἐπειδὴ καὶ ὕπνος καὶ ἀναγωγὴ φλεγμάτων, ἔπειτα δὲ χολωδέων λεπτῶν, ἐπὶ δὲ μᾶλλον λεπτοτέρων, αὖθις δὲ διαίμων, παχέων, σαρκοειδέων. κἢν ἐπὶ τῶν διαίμων παλινδρομέῃ μὲν ἡ χολὴ, ἐπ' αὐτῇ δὲ φλέγμα, ἀσφαλὴς ἡ ἀποκατάστασις· καὶ τάδε, ἢν ἀπὸ τρίτης ἡμέρης ἄρχηται, καὶ ῥηϊδίως ἀναβήσσουσι, λεῖα, ὁμαλὰ, ὑγρὰ, στρογγύλα. C ἐς ἑβδόμην γὰρ καθίστανται, εὖτε καὶ κοιλίης ἐκταραχθείσης χολωδέων, ἀναπνοῆς κατάστασις, γνώμη εὐσταθὴς, πυρετοὶ ἐνδιδόντες, εὐσιτέες. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης ἑβδομάδος τάδε ἄρξηται, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καθίστανται· ἢν δὲ μὴ, ἐς ἐμπύημα τρέπεται, εὖτε ῥίγεα ἐνδείκνυται, πόνοι νυγματώδεες, ἀνακαθίνυσθαι θέλουσι, ἀναπνοὴ κακίων· δέος τότε μᾶλλον μὴ πνεύμων ἀθρόον τὸ [d] πῦος ἑλκύσας, ἀποπνίξῃ τὸν ἄνθρωπον, τὰ πρῶτα καὶ τὰ μείζω διαφυγόντα κακά. ἢν δὲ ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν πλευρέων ῥέψῃ, καὶ διαστήσῃ τάσδε, D καὶ κορυφὴν ἐς τὸ ἔξω [e] προβάληται, ἢ ἐς ἔντερον ἐκραγῇ, τὰ πολλὰ περιγίγνεται ἄνθρωπος· φέρει δὲ τὴν νοῦσον ὥρη μὲν, χειμὼν μάλιστα πάντων, δεύτερον φθινόπωρον, ἦρ δὲ ἧσσον, ἢν μήκοτε ψυχρὸν γίγνοιτο· θέρος δ' ἥκιστα. ἡλικίη, πρῶτον τῶν ἄλλων πάσχουσι γέροντες, οἳ καὶ μᾶλλον ἑτέρων τὸ πάθος διαδιδράσκουσι. οὔτε γὰρ μεγάλη ἂν γίγνοιτο φλεγμονὴ ἐν ξηρῷ τῷ [f] σκήνεϊ, οὔτε ἐς πνεύμονα ἡ μετάστασις. ψυχρότερος γὰρ, ἢ ἐπὶ ἄλλης ἡλικίης, καὶ ἀναπνοὴ σμικρὴ, καὶ ἡ ὁλκὴ ἁπάντων ὀλίγη. νέοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ ἀκμῆς, οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, ἀτὰρ οὐδὲ μάλα περιγίγνονται· E οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ [g] σμικρῇ φλεγμονῇ· ἐπὶ δὲ τοῖσι μεγάλοισι μείζων ὁ κίνδυνος. παῖδες ἥκιστα νοσέουσι πλευρῖτιν· ἀτὰρ καὶ ἧσσον θνήσκουσι. τότε γὰρ σώματα μανὰ, καὶ τὰ ὑγρὰ εὔροα, καὶ πολλὴ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή. ὅθεν οὐδὲ [h] μεγάλη ξυνίσταται φλεγμονή· ἥδε τῆς ἡλικίης εὐτυχίη ἐν τῷδε τῷ πάθεϊ.

APE-

[a] Ἔσθ' Henisch. [b] Ἔμπυος Henisch. [c] Λαβρῶς Henisch. [d] Πῦον, ἄλλως, τὸ πλέον Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [e] Προσβάλληται. ἄλλως περιβάλληται Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [f] Σκήνει Henisch. [g] Ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ οὐδὲ σμικρῇ φλεγμονῇ. Henisch. σμικρῇ αἰτίῃ, οὐδὲ σμικρῇ Goupyl. rep. in MS. ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ οὐδὲ σμικρὴν φλεγμονὴν Petit. rep. in MS. [h] Μεγάλα Henisch. rep. in MS.

A delirant autem, & nonnunquam comate occupantur [1] atque in soporem gravem inclinantes, mentis alienationem patiuntur. itaque si in malum vertatur morbus, omnibus in pejus vergentibus, intra septimam isti in syncopam lapsi, consumuntur: at si in secunda hebdomade educi sputa incipiant, & mala augescant, decimo quarto die pereunt. nonnunquam sane intra hujus temporis spatium, omnium in pulmonem transitus est. trahit enim in se ipsum pulmo rarus, & calidus, & ad proxima trahenda sese commovens, tuncque morbi [2] transpositione repente homo strangulatur. caeterum si diem hunc aegrotus transierit, atque intra vicesimum non moriatur, ἔμπυος hoc est pectore suppuratus evadit. B haec profecto si morbus ad perniciem tendat, eveniunt: at si in melius vergat, sanguinis e naribus larga profusio cum impetu succedit, tuncque repente morbus discutitur: quandoquidem & somnus oritur, & pituitae rejectio advenit, postea biliosorum tenuium, deinde multo tenuiorum, rursum vero cruentorum, crassorum, carnis formam referentium. quod si post cruenta iterum exeat bilis, post ipsam pituita: secura est haec in pristinum restitutio. haec si tertio die incipiunt, & facile extussiunt laevia, aequalia, humida, rotunda: septimo die liberantur: quando & venter biliosa exturbat, C spiratio conquiescit, mens ad se redit, febres decrescunt, ciborum appetentes sunt. si secunda vero hebdomade haec inchoantur, decimo quarto die sanantur: sin minus, in ἐμπύημα, hoc est pectoris suppurationem morbus vertitur. id vero rigores indicant, doloresque punctorii: sedere cupiunt, spiritus deterius ducitur: tunc metus major est, ne pulmo pus multum subito attrahens, hominem suffocet, qui prima & majora mala evaserat. verum enimvero si inter costas morbus irrepserit, easque disjunxerit, & phlegmones fastigium extrorsum deprompserit, aut versus intestina eruperit, plerumque homo ad sanitatem redit. D inter anni tempora hyems maxime hujus morbi ferax est; secundo autumnus: ver minus, nisi interdum frigidum fit: aestas vero minime. quantum ad aetates attinet, [3] imprimis senes pleuritidi sunt obnoxii: qui etiam saepius quam alii liberantur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonem transitus facilis est: quippe quae est in senecta quam in alia aetate frigidior, quando & spiratio parva est, & omnium attractio imbecilla. juvenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbum incidunt: verum neque admodum frequenter evadunt. nam neque ab exigua causa, neque ob exiE guam phlegmonem aegrotant, in magnis autem majus inest periculum. & pueri minime pleuritide corripiuntur; minusque ab ea periclitantur: quandoquidem puerilia corpora rara, humida, fluxaque sunt, ac multa est in eis difflatio atque [4] digestio. quocirca neque magna contrahitur phlegmone. ea est hujus aetatis in hoc morbo felicitas.

B ARE-

[1] Et in illo sopore jactantur. Henisch. [2] Transitu seu migratione Henisch. [3] Contra aph. 14. lib. I Hipp. ubi senes minus à febribus acutis corripi, & cum ab iis correpti sunt, plerumque commori, testatur. item contra Hollerium in dictum aph. Scaliger. [4] Exhalatio Henisch.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

[a] ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Περὶ [b] πνευμονίης.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

ACUTORUM MORBORUM

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

De [1] Pulmonaria.

Δυοῖσι τοῖσι πρώτοισι, [c] τροφῇ καὶ πνεύματι, τὰ ζῶα ζῇ, τελέων δὲ πολλὸν ἐπικαιροτέρη, [d] ἡ ἀναπνοή. ἢν γὰρ ἐπίσχῃ τις ὠυτήν, οὐκ ἐς μακρὸν διαρκέσει, ἀλλ' αὐτίκα θνήσκει ὥνθρωπος. ὄργανα δὲ μυρία, ἀρχὴ μὲν ῥῖνες, ὁδὸς ἀρτηρίη, χώρη δὲ πνεύμων, θώρηξ δὲ, πνεύμονος ἔρυμα καὶ δοχή· ἀλλὰ [e] τἄλλα μὲν ὅκως ὄργανα μοῦνον διακονέεται τῷ ζώῳ· πνεύμων δὲ καὶ τὴν αἰτίην ἴσχει τῆς ὁλκῆς. ἐνίζει γὰρ αὐτέου μέσον [f] σπλάγχνον θερμὸν ἡ καρδίη, ζωῆς καὶ ἀναπνοῆς ἀρχή. [g] ἥδε καὶ τῷ πνεύμονι τῆς ὁλκῆς τοῦ ψυχροῦ ἠέρος τὴν ποθὴν ἐνδιδοῖ. ἐκφλέγει γὰρ αὐτόν, ἕλκει δὲ καρδίη. πρῶτον τοιγαρῶν ἢν μὲν ἡ καρδίη πάθῃ, οὐκ ἐς [h] μακρὸν τοῦ θανάτου ἡ [i] ἀμβολή· ἢν δὲ πνεύμων, ἐπὶ μὲν σμικρῇ τῇ αἰτίῃ, δύσπνοια, ζώει κακῶς, θάνατος μήκιστος, ἢν μή τις ἀκέηται· ἐπὶ δὲ μεγάλῳ πάθει, ὁκοῖον ἡ φλεγμονή, πνιγμὸς, ἀφωνίη, ἄπνοια, ὄλεθρος αὐτίκα· ἥδε ἐστὶν, ἣν καλέομεν περιπνευμονίην, φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος, ξὺν ὀξέϊ πυρετῷ, ὅτε ξύνεστιν αὐτέοισι βάρος τοῦ θώρηκος, ἀπονίη, ἢν μοῦνος φλεγμήνῃ πνεύμων. ἄπονος γὰρ ἡ φύσις αὐτέου· μανὸς μὲν γὰρ τὴν οὐσίην, εἰρίοισιν ἴκελος. ἀρτηρίαι δὲ διελήλανται τρηχεῖαι, χονδρώδεες, καὶ αἵδε ἄπονοι· μύες δὲ, οὐδαμῆ, σμικρὰ δὲ νεῦρα, λεπτὰ, ἐς κίνησιν ἐπίκαιρα. [k] ἥδε τῆς ἀπονίης αὕτη ἡ αἰτίη· ἢν δὲ καί τις τῶν ἀμφ' αὐτὸν [l] ὑμένων ἐπιφλεγμήνῃ, οἵσι πρὸς τὸν θώρηκα προσέρχεται, ξύνεστι καὶ πόνος, ἀναπνοὴ κακή, θερμὴ, ἀνακαθίνυσθαι ἐθέλουσι σχῆμα [m] ὄρθιον ἐς

[a] Ὀξέων παθῶν αἴτια καὶ σημεῖα *Henisch.* rep. in MS. [b] Idem quod περιπνευμονίης *Petit.* [c] Τροφὴ cibum & potum significat. *Petit.* [d] ἡ Πνεύμονα *Henisch.* rep. in MS. [e] Τἄλλα *Henisch.* [f] Σπλάγχνον *Henisch.* [g] ἡ δὲ *Henisch.* [h] Μακρὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [i] Ἀβολὴ *Henisch.* rep. in MS. [k] ἡ δέ τις ἀπονίης *Henisch.* [l] ὑμένων *Henisch.* [m] Ὀρθόπνοια una voce dicitur. *Petit.*

A Ob duo potissimum vivunt animalia, escam videlicet & spiritum. ex his multò magis vitæ conducit spiratio: hanc enim si quispiam supprimat, non diu fuerit incolumis, sed protinus interibit. hujus instrumenta multa parata sunt. initium sunt nares: via est arteria: locus continens, pulmo: pectus autem, pulmonis est vallum & conceptaculum. verum cætera ut instrumenta solum animali subserviunt: pulmo verò attrahendi causam in se continet. namque in ipso medio calidum viscus sedet, cor vitæ spirandique principium. id B pulmoni quoque attrahendi frigidi aëris cupiditatem injicit. siquidem ipsum incendit, verum cor est quod attrahit. in primis igitur si cor affectum est, non diuturna est mortis dilatio: si pulmo malè habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, [2] malè vitam agit, mors tardissimè advenit, si quis medelam adhibet. si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritusque sublatio: subitanea pernicies imminet. hæc est ægritudo ea quam περιπνευμονίαν vocamus, *Latini pulmoniam dicunt*, [3] vomica scilicet pulmo- C nis quam acuta febris comitatur: quibus accidit thoracis gravitas, doloris carentia, si solus Pulmo inflammatur. quippe qui naturaliter doloris immunis sit, ob corporis raritatem, lanis assimilis. asperæ arteriæ in ipso insertæ sunt, cartilaginosæ, & ipsæ dolorem non sentientes. musculorum pulmo expers est, nervos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos. his de causis pulmo dolorem non percipit. at si quæpiam ex membranis eum ambientibus & ad pectus deligantibus inflammatur, adest tunc & dolor, spiritus est depravatus, calidus: sedere [4] volunt laborantes: ad spiritum ducendum D cor-

[1] De inflammatione Pulmonis *Petit.* emend. [2] Miserè vivit *Henisch.* [3] Inflammatio *Henisch.* [4] Sedere cupiunt in rectum habitum ad respirationem *Henisch.*

ἐς ἀνάπνοιαν. τόδε γὰρ ῥήϊστον τῶν σχημάτων. ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα· ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὰ μῆλα· τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν λαμυρώτατα καὶ [a] πίονα. ῥὶς [b] ἄκρη σιμή, φλέβες ἐν κροτάφοισιν, ἢ καὶ τραχήλῳ διηρμέναι, ἀποσιτίη, σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μεγάλοι, κενοί, πυκνότατοι, ὀκέϊ ὄντι συνεληλαμένοι. θερμασίη ἡ μὲν ἐς τὸ ἔξω, [c] ἀμυδρή, ὑγροτέρη· ἡ δὲ ἐς τὸ ἔνδον, ξηρή, θερμοτάτη· ἐφ' [d] ἡ ἀναπνοὴ θερμή, δίψος, γλώσσης ξηρότης, ἐπιθυμίη ψυχροῦ ἠέρος, γνώμης ἀπορίη, βὴξ ξηρὰ τὰ πολλά· ἢν δέ τι ἀνάγηται, φλέγμα ἀφρῶδες, ἢ ὑπόχολον κατακορές, ἢ δίαιμον ἀνθηρὸν σφόδρα. τόδε ἐστὶ τὸ [e] δίαιμον τῶν ἄλλων κάκιον· ἢν δὲ ἐπὶ τὸ θανατῶδες ἐπιδιδοῖ, ἀγρυπνίη, ὕπνοι σμικροί, νωθροί, κωματώδεες, φαντασίαι ἀξύνετοι· παράληροι τὴν γνώμην, ἐκστατικοὶ οὐ μάλα, ἀγνωσίη τῶν παρεόντων κακῶν. ἢν γοῦν ἐπανείρῃ περὶ τῆς νούσου, οὐδὲν ὁμολογέουσι [f] δεινόν· [g] ἄκρα ψυχρά, ὄνυχες πελιδνοί· ἄγρυπνοι· [h] σφιγμοὶ μικροί, [i] πυκνότατοι, ἐκλείποντες, ὅτε ἀγχοῦ τουτέου ὄλεθρος. ἑβδομαῖοι γὰρ τὸ πλέον θνήσκουσιν· ἢν δὲ [k] κοτε ἐπαναφέρῃ ἡ νοῦσος, καί τι ἐς ἀγαθὸν [l] τρέπηται, αἱμορραγίη λάβρως ἐκ ῥινῶν, [m] κοιλίη ἐκταραξις πολλῶν χολωδέων, ἐπαφρῶν, οἷα δοκέειν ἀπὸ πνεύμονος εἰς τὴν [n] νειαίρην γαστέρα ἐξεῶσθαι, ἢν ἀπάγῃ πολλὸν ὑγρότερον ῥηϊδίως. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐς οὖρα ἐτράπετο. ὁκόσοισι δὲ πάντα ὁμοῦ ξυμπίπτει, οἵδε ὀξύτατοι ῥηΐζουσι. μετεξετέροισι δὲ [o] πύος πολλὸν γίγνεται ἐν πνεύμονι, ἢ [p] μετάστασις ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢν μέζον τὸ ἀγαθὸν ὑπογίγνηται. κἢν μὲν ἐς ἔντερον, ἢ κύστιν τὸ ἀπὸ τῆς πλευρῆς παροχετευθῇ πύος, ἐς μὲν τὸ παραυτίκα ἐρήϊσαν ἀπὸ τῆς περιπνευμονίης. ἕλκος δὲ μακροχρόνιον ἴσχουσιν ἐν [q] πλευρῇ· ἀλλὰ περιγίγνεται. ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα ὁρμήσῃ τὸ πύος, εἰσὶν οἱ ἀπεπνίγησαν, καὶ ἀθρόῃ ἐκχύσει, καὶ ἀναγωγῆς ἀπορίῃ· ὁκόσοι δὲ διαδιδράσκουσι τὴν ἐκ τῆς ἀπορρήξεως πνῖγα, ἕλκος οἵδε πολλὸν ἴσχουσι ἐν πνεύμονι, καὶ ἐς φθόην μεθίστανται· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀποστάσιος καὶ τῆς φθόης γέροντες οὐ πάνυ τι περιγίγνονται· ἀπὸ δὲ τῆς περιπνευμονίης, νέοι καὶ ἀκμάζοντες.

A corpus rectum statuitur: (ad id enim hic est situs aptissimus.) rubescit facies, sed malæ præcipuè: oculorum album nitidissimum ac pingue est: summæ nares simæ sunt: venæ temporum, vel etiam colli, elatæ apparent: cibos aversantur, arteriarum pulsatus initio magnos habent, inanes, creberrimos, perinde ac si festinare coacti sint. calor in exterioribus membris modicus humectusque est: in interioribus ingens, aridus. inde fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, frigidi aëris aviditas: mentis ambiguitas supervenit: tussis adest plerumque sicca. sin aliquod sputum movet, id vel spumans pituita est, aut [1] aliquid exquisitè biliosum, B aut cruentum, floreo colore valde perfusum: id verò cruentum aliis perniciosius est. quod si mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augescunt, somnus paucus, torpidus, haud absimilis sopori qui à græcis κῶμα nominatur: cogitationes vanæ insurgunt: mentis alienatur, non admodum ecstasi corripiuntur: præsentia mala ignorant. nam eos si de morbo interroges, nihil periculi instare respondent. eorum algent extrema, livescunt ungues, [2] curvanturque: motus arteriarum parvi, frequentissimique sunt, & deficientes, quando ipsis proxima mors est: nam septimo die plerumque moriuntur. porrò si nonnunquam morbus subsistit, & C aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus sanguinis eruptio conspicitur, aut per alvum cum perturbatione multorum biliosorum & spumantium succorum dejectio: qui ex pulmone in imum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liquidiores & facile dejiciuntur. nonnunquam vero & per urinarias semitas evocantur. cæterum quibuscunque hæc simul eveniunt, hi quàm primum ægritudine sublevantur. quidam utique sunt, quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si majus bonum suboritur. quòd si ad intestina, aut vesicam ex lateris morbo sanies derivata sit, tunc quidem continuè pulmonis D vomica liberantur: sed diuturnum ulcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. quibus verò in pulmonem pus irrumpit, nonnulli ob subitaneam & copiosam effusionem, & rejiciendi infirmitatem suffocantur: at quicunque suffocationis periculum ex tumoris eruptione subterfugiunt, hi longo tempore pulmonis ulcere cruciantur, & in phthisin prolabuntur. Verùm ex abscessu & phthisi pauci admodum senes liberantur, sicut neque à pulmonia juvenes & florentem ætatem agentes.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Περὶ Αἵματος Ἀναγωγῆς.

Αἵματος φορῆς τῆς διὰ στόματος, ἰδέαι δύο· ἡ μὲν ἀπὸ στόματος, καὶ κεφαλῆς, καὶ τῶν τῇδε ἀγγείων· ὁδὸς δέ, [r] ὑπερῴη, φαρύγεθρον, ἔνθα καὶ ἀρχαὶ στομάχου καὶ ἀρτηρίης. [s] ἀναχρέμψισι δὲ καὶ βηχὶ σμικρῇ καὶ προχειροτέρῃ ἐς τὸ στόμα ἀπερεύγονται τὸ αἷμα, ὡς τῇγε ἀπὸ στόματος, [t] οὐδὲ [v] ἀνάχρεμψις παρομαρτεῖ, [x] ἔμπτυσις ἥδε καλέεται· [y] ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἢν [z] βρα-

CAPUT SECUNDUM.

E *De Sanguinis [3] Rejectione.*

Sanguis ab ore duobus modis emittitur: primò, ex [4] ipso ore, capite, & vasculis quæ ibi sunt. via est palatum & fauces, ubi est [5] gulæ & arteriæ principium. screantes verò & cum parvâ tussi, vel etiam citatiore, in os sanguinem eructant, nam quum ab ore fertur, neque screatu opus est, tum ἔμπτυσις, *id est exspuitio* dicitur: [6] quum vero paucissimus & gut-

F [a] Non *propriè* quod pinguior fiat ea pars, sed quia majorem accipiat nitorem, & qualem pinguia habent. *Petit.* [b] Ἄκρη *Henisch.* [c] Ἀμυδρὴ *Henisch.* [d] Ἐφ' ἧ ἡ ἀναπνοὴ *Henisch.* [e] Subintelligitur αἰθηρόν. *Petit.* [f] Δεινὸν *Henisch.* [g] Ἄκρα *Petit.* rep. in MS. quod magis Ionicum est. [h] Σφυγμοὶ *Henisch.* [i] Πυκνότατοι *Henisch.* [k] Ποτε *Henisch.* rep. in MS. [l] Τράπηται *Henisch.* rep. in MS. [m] Κοιλίης *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. [n] Τὴν ἱερὴν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [o] Πῦον *Henisch.* rep. in MS. [p] ἢ μεταστάσει. *Petit.* emend. *tunc sensus erit:* quibusdam multum puris in pulmone colligitur, cum ex lateris inflammationem sequitur abscessus, transitque materia in pulmonem. [q] ἐν τῇ πλευρῇ *Henisch.* [r] ὑπερῴος *palatum* Jonicè dicitur. ab ὤον per contractionem ab ὠιὸν *id est* superior pars domus in linguâ Lacedæmoniorum. *Petit.* [s] Ἀνάχρεμψισι *Henisch.* rep. in MS. [t] Supple φορὴ τοῦ αἵματος *Petit.* [v] Ἀνάχρεμψις *Henisch.* rep. in MS. [x] Ἔμπυσις *Henisch.* rep. in MS. [y] Ἐπὶ δὴ *Henisch.* rep. in MS. ἐπεὶ δὲ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ἐπειδὴ *Petit.* rep. in MS.

[1] Aliud *Henisch.* [2] Vigilantque *Henisch.* [3] Rejectione ab ore. *Henisch.* [4] Ex ipsorum *Henisch.* [5] Oesophagi *Petit.* [6] Quod si amplius ejectetur sanguis guttatimque. *Henisch.*

[a] βραχέη τοῦ αἵματος, καὶ [b] στάγδην [c] καὶ ἀθρόον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος [d] ἔῃ, οὔκοτε ἀναγωγὴ καλέεται, ἀλλ᾽ ἢ τὸ αὐτὸ, ἢ πτύσις, ἢ αἱμορραγίη. ἢν δὲ νέρθεν αἴη ἀπὸ θώρηκος καὶ τῶν τῇδε σπλάγχνων, πνεύμονος, [e] τρηχείης ἀρτηρίης, τῶν περὶ τὴν ῥάχιν, ἡ ἀπὸ τουτέων φορὴ, οὐ πτύσις, ἀλλ᾽ ἀναγωγὴ καλέεται, τῆς ἄνω ἴξιος τῆς ὁδοῦ τοὔνομα ἐχούσα. σημεῖα [f] δ᾽ ἀμφοῖν, τὰ μὲν ξυνὰ, σμικρὰ καὶ [g] παῦρα, ὁκόσα καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα καὶ ἀναγωγῆς καὶ πτύσιος ἡ ξυναγωγή· τὰ δὲ ἑκάστης ἴδια μεγάλα καὶ πολλὰ, καὶ ἐπίκαιρα, οἷσιν ἑκατέρην ῥηΐδιον διαγνῶναι. ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς [h] ἔῃ, ἐπὶ μὲν πολλῷ τῷ αἵματι, μέζω καὶ πλέω τὰ [i] παρεόντα· σμικρὰ δὲ, ἐν ὀλίγῃ καὶ σμικρῇ τῇ πτύσι· [k] βάρος αὐτέοισι, πόνος, ὤτων [l] ἦχοι, ἐρύθημα προσώπου, φλεβῶν [m] διαστάσιες, [n] σκοτόδινος· καὶ πρὸ τούτων δὲ, ἡ αἰτίη εὔσημος, πληγὴ, ψύξιες, ἐγκαύσιες, οἰνοφλυγίη· ἥδε γὰρ ἀθρόον πιμπλῆσι τὴν κεφαλὴν, ἀθρόον [o] καὶ ἐκχέει ἐκραγέντος ἀγγείου· ἐπὶ δὲ σμικρῇ μέθῃ, πτύσιες [p] ἐξ ἀραιώσιος. [q] ἴσχεταί ποτε διὰ ῥινῶν αἱμορραγίη ξυνήθης· εἰς ὑπερῴην δὲ τρεπομένη, ἀναγωγῆς φαντασίην παρέχει. ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς [r] ἔῃ, γαργαλισμὸς ὑπερῴης, ἀνάχρεμψις πυκνὴ, καὶ ἐπὶ τῇδε ἡ πτύσις βύζεται· θυμὸς ἐγγίγνεται, καὶ εὖ μάλα [s] βήσσουσι. ἢν δὲ ἐς τὴν ἀρτηρίην ἀπὸ τῆς ὑπερῴης ἐκρυῇ, τότε βήσσοντες ἀνάγουσι· καὶ ἥδε ἐστὶ ἡ ἀπάτη τοῖσι ἡγευμένοισι ἀπὸ σπλάγχνων τῶν κάτωθεν ἀνάγεσθαι. ἐσρέει δὲ καὶ ἐς τὸν στόμαχον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, εὖτε ξὺν αὐτῇ ἐμέουσι· ἔστι δὲ καὶ ἥδε ἀπάτη, [t] ὡς ἀπὸ στομάχου φέρεσθαι δοκέειν. ἢν δὲ τὸ ἀπὸ τῆς [v] πτύσιος αἷμα, παχὺ μὲν οὐ κάρτα, χροιῇ δὲ μέλαν, λεῖον, ὁμαλὸν, ἀμιγὲς ἑτέρης οὐσίης. χρεμπτομένοισι γὰρ εὐθὺς ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον, ῥηϊδίως ἀπολυόμενον. ἢν δὲ καὶ τὴν ὑπερῴην καθορέῃς, δασυτέρην, καὶ ἑλκώδεα ὄψεαι, καὶ τὰ πολλὰ ὕφαιμον. ἰητρείη δὲ ἀρκέσει ἁπλῆ, σμικρὴ, [x] στύμματα μὲν ἐς τὴν ὑπερῴην, καὶ τάδε ψυχρά. ἐπὶ γὰρ τοῖσι θερμαίνουσι, καὶ τοῖσι ἀραιοῦσι καὶ εὐρύνουσι, ἡ φορὴ μέζων· καὶ τόδε τὸ τέκμαρ, τῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πτύσιος. ἐς δὲ τὴν κεφαλὴν, κενώσιες, ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ διὰ ῥινέων, ἢ δι᾽ ἑτέρης διαπνοῆς. καὶ τάδε χρὴ ταχέως δρῆν. ἢν γὰρ τὸ αἷμα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἴῃ, μελέτη μὲν ἐγγίνεται τῇ φορῇ· ἔθος δὲ τοῖσι τῇδε χωρίοισι ἐς [y] ὑπόδεξιν τοῦ αἵματος· ἑλκοῦται δὲ καὶ ἀρτηρίη, καὶ [z] βήσσουσι ἀντὶ τῆς χρέμψιος. τοὐντεῦθεν δὲ [a] φορῆς γίγνεται ἡ ἀρχή. ἡ δὲ ἀπὸ θώρηκος καὶ τῶν νέρθεν σπλάγχνων [b] αἵματος φορὴ ἀναγωγὴ καλέεται· ἔστι δὲ κάρτα μὲν ὀλεθρίη, ἢν ἀπὸ τούτων ἐπικαίρων ἐκραγέντων [c] ἔῃ, ἢ κοίλης φλεβὸς τῆς ἐν καρδίῃ, ἀπὸ τοῦ ἥπατος

[a] Δια-

guttatim sanguis exit, aut etiamsi copiosus de capite, vel ab ore eruperit, nondum appellanda est *ἀναγωγὴ id est rejectio*: sed idem vel πτύσις, *id est, sputio*, vel *αἱμοῤῥαγία, id est, sanguinis eruptio*, dicitur: sin ab inferioribus ascendat à pectore visceribusque ibi latentibus, pulmone, asperâ arteriâ, locisque spinæ finitimis, hujusmodi non πτύσις sed ἀναγωγὴ vocitatur, ascensionis ac viæ per quam fertur, nomen habens. signa verò utriusque communia, exigua & pauca sunt, quantum & locus permittit, in quem rejectio & sputum conveniunt: singulorum autem propria, magna & [1] multa, & periculosa sunt, quibus utramque effusionis sanguinis speciem internôsse leve est. Igitur si a capite sanguis decurrit, ubi multus est, plura majoraque aderunt: pauca minoraque, ubi rarò paucusque expuitur. caput grave est, dolet: sonant aures, facies rubet, venæ distentæ sunt, vertigo infestat. & ante hæc causa evidens fuit, percussus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. quippe id subito ac valde caput implet, repenteque multum sanguinis effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena [2] sanguineum sputum movet. interdum [3] per nares sanguinis consuetum profluvium sistitur: ad palatum verò conversum, rejectionis imaginem præbet. igitur si de capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber screatus fit, post quem sputum erumpit: inde [4] irascuntur, tussique magnopere agitantur. si ex palato in arteriam defluit, tum per tussim sanguinem extrudunt: idque multos falsos habuit, ex profundis visceribus rejectionem fieri suspicantes. nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, sicque cum nauseâ evomitur: falsòque multis ita persuasit, ut ex gula ferri sanguinem crederent. [5] qui expuitur sanguis, haud ita crassus est, colore ater, lævis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus, (screantibus enim confestim in linguam cadit) rotundus, avulsionique obediens. tu verò si palatum etiam introspicias, id sordidum, [6] ulcerosum, & sæpius cruentum videbis. huic simplex curatio brevisque suffecerit, adstringentia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigida. siquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ dilatant, fluxum majorem citant: eaque fit a capite cadentis sanguinis conjectura. at caput quoque vel per venæ sectionem, vel per nares, vel per aliam difflationem evacuandum est. & hæc maturè facienda sunt. nam si diutius sanguis feratur, quædam erit ejus [7] cursui exercitatio, ejusque loci membra suscipiendo sanguini assuescent. ulceratur autem & arteria: [8] unde tussis, non screatus exoritur, atque inde fit eruptionis initium. si vero a pectore inferioribusque visceribus sanguis effluxerit, *ἀναγωγὴ, rejectio Latinè*, nuncupatur. utique valde mortifera est, si ab aliquo principe membro effracto sanguis manaverit, aut a concava cordis vena, sanguinem ab jecore

[a] Βραχέη *Henisch.* rep. in MS. [b] Στάγδην. virgula notetur, ut cum voce βραχέη jungatur. φορὴ suppleatur; ita ut sit στάγδην φορὴ *Petit.* emend. [c] ἢ καὶ ἀθρόον vel etiam copiosius *Petit.* emend. [d] Ἔῃ οὔκοτε *Henisch.* rep. in MS. [e] Τρηχείης *Henisch. Petit.* emend. [f] Δι᾽ *Henisch.* rep. in MS. [g] Παῦρα *Henisch.* [h] Ἔῃ *Henisch.* rep. in MS. [i] Παρεόντα *Henisch.* [k] Aut deest aut subaudienda vox κεφαλῆς *Petit.* [l] ἦχον *Henisch.* rep. in MS. [m] Διαστάσιες *Petit.* emend. [n] Σκοτόδινοι *Henisch.* rep. in MS. [o] Δὲ *Henisch.* rep. in MS. [p] Supple αἵματος *Petit.* [q] Ἴσχει) *Henisch.* rep. in MS. Ἰσχίει) *Petit.* rep. in MS. ast ἴσχεται emend. [r] Ἔῃ *Henisch.* rep. in MS. [s] Βιώσκουσι *Henisch.* rep. in MS. [t] Ἕως *Henisch.* rep. in MS. [v] Πτύσιος *Henisch.* rep. in MS. [x] Στόμματα *Henisch.* [y] Ὑπόδειξιν *Henisch.* [z] Βὴξ & χρέμψις eo differunt, quod illa est e pectore cum motu thoracis: hæc verò e faucibus duntaxat. *Petit.* [a] Φθορῆς *Petit.* & *Goupyl.* repp. in MS. φθοῆς *Petit.* emend. [b] Αἵματι *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἔῃ *Henisch.* rep. in MS.

[1] Præcipua, & magni momenti *Petit.* emend. [2] Sc: capitis *Petit.* [3] Sistitur consuetus narium fluxus *Petit.* emend. [4] Cupidi tussiendi fiunt *Petit.* emend. [5] Quod si ex sputo sanguis sit, haud sane crassus est, verum colore ater, levis. *Henisch.* [6] Asperius, ulceratum *Henisch.* [7] Cursus *Henisch.* [8] Tussiuntque pro screatione *Henisch.*

[a] διακονδυλωμένης τὸ αἷμα, ἢ τῆς τῇ ῥάχει παρατεταμένης [b] παχείης ἀρτηρίης. αἱμορραγίη γὰρ ὅκωσπερ ἐν σφαγῇ καὶ δυσπνοίῃ, ὤκιστος ὄλεθρος. οἷσι δὲ ἀπὸ πνεύμονος ἢ πλευρῆς, ἢ ἀρτηρίης τῆς τρηχείης, [c] ἧσσον μὲν ὀξέως θνήσκουσι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἔμπυοι καὶ φθίσιες γίγνονται. τουτέων δὲ ἀσθενεστέρη, ἡ ἀπὸ τῆς τρηχείης ἀρτηρίης. ἢν δὲ ἀπὸ στομάχου, ἢ κοιλίης ἐμέηται, οὔτε κάρτα ὀλεθρίως ἴσχουσι, κἢν πάνυ πολλὴ αἱμορραγίη ἔῃ, οὔτε ἡ ἄλθεξις μακρὴ καὶ [d] ποικίλη. ἢν δὲ ἀπὸ ἥπατος καὶ σπληνὸς, οὐ ῥηϊδίη μὲν, οὐδὲ ξυνεχής. ἐς γὰρ τὴν κοιλίην καὶ ἔντερα τουτέων ἡ ἀπόκρισις ἑτοιμοτέρη. οὐ μὴν οὐδὲ ἡ ἄνωθεν διὰ πνεύμονος καὶ ἀρτηρίης, ἀδύνατος ἢ ἄπιστος. καὶ γὰρ ἐν πυρετοῖς, ἀπὸ σπληνὸς καὶ ἥπατος διὰ ῥινῶν αἱμορραγέουσι, κατ' [e] ἴξιν τοῦ σπλάγχνου τοῦ μυκτῆρος ῥέοντος. τόποι μὲν οὖν ἀφ' ὧνπερ ἡ ἀγωγὴ, οἵδε. καὶ ἡ ἐς κίνδυνον [f] ἢ ὄλεθρον διαφορή. οἱ δὲ τρόποι τρεῖς ἔασι· ἢ γὰρ ἀπὸ ῥήξιος ἀγγείου, ἢ [g] διαβρώσιος, ἢ ἀραιώσιος ἀνάγεται. [h] ῥήγνυται μὲν οὖν [i] ἐξαπιναίως, ἢ πληγῇ, ἢ ἐν τάσι ἄχθεος, ἢ ἀναθέσι, ἢ ἀπὸ ὕψους ἅλματι, ἢ καὶ βοῇ, καὶ ὀργῇ μεγάλῃ, ἢ τευ ἄλλῃ ὁμοίῃ αἰτίῃ, ὥστε αὐτίκα ἐπὶ τῇ ἀρτηρίῃ λάβρως τὸ αἷμα [k] ἐκχέεται. ἢν δὲ [l] ἀπὸ βρώσιος, χρὴ [m] ἐπανερωτῆν, εἰ κοτὲ πρόσθεν ἔβηξε ὤνθρωπος, ἢ δύσπνους γέγονε, ἢ ναυτίη, ἢ ἔμετος εἶχε πρόσθεν. ἐκ γὰρ τοιῶνδε [n] πολυχρονίων [o] διεσθίεται τὰ ἀγγεῖα ῥεύματι ξυνεχεῖ, καὶ πολλῷ καὶ δριμέϊ. ἐπὴν οὖν πολλὸν ξυνταχέντα, καὶ λεπτυνθέντα ἐς τέλος [p] ἀπαναλωθῇ τὰ ἀμπέχοντα ὑμένια, τὸ αἷμα ἐκχέει. ἢ δὲ [q] ἐξαραίωσις· ἀρραγὴς μὲν, διὰ τόδε οὔτε πολλὴ, οὔτε ἀθρόη, [r] οὔτε παχέος αἵματος. ἀραιώσι δὲ τῶν ἀγγείων, τὸ λεπτὸν [s] ἀποτιθέεται. ἢν δὲ πολλὸν [t] αὐλισθὲν ἐν κοίλῃ χώρῃ αὖθις ἀνάγηται, παχύτερον μὲν ἑωυτοῦ γίγνεται, οὐ μὴν παχὺ κάρτα, οὐδὲ μέλαν, ὁκοῖον αἱμάλωψ. πλεῖον δὲ τῷ πλήθεϊ, ὡς ἀπὸ ἀθροίσιος. οἷσι δ' εὐθὺς ἀναφέροιτο τόδε τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς, γυναιξὶ ὡς ἐπίπαν, οὐ καθαιρομένῃσι, τάδε ἐπιμήνια γίγνεται, καὶ ἐν τῇσι αὐτῇσι περιόδοισι τῆς καθάρσιος ἐπιφαίνεται, καὶ ἐπὶ τῇσι προθεσμίῃσι τῆς ἀποπαύσιος ἴσχεται. κἢν μὴ ἰηθῇ ἡ γυνὴ, ἐς πολλὰς περιόδους [v] ἀντιπερίεισι ἡ ἀναγωγή. μετεξετέρῃσι δὲ καὶ ἀπερράγη τὰ ἀγγεῖα τῷ πλήθεϊ δὲ. ἡ διαφορὴ τῆς ἀναγωγῆς, καὶ εἰ ἐξ ἀρτηρίης, ἢ φλεβὸς ἀνάγοιτο. μέλαν μὲν γὰρ καὶ παχὺ, καὶ ῥηϊδίως πηγνύμενον, ἢν ἀπὸ φλεβὸς, καὶ ἧσσον ἐς κίνδυνον ῥέπει, καὶ ἐπίσχεται θᾶσσον. ἢν δὲ ἀπ' ἀρτηρίης, ξανθὸν καὶ λεπτὸν, καὶ οὐ μάλα πήγνυται, καὶ ὁ κίνδυνος ὠκύτερος, καὶ ἡ ἐπίσχεσις οὐ μάλα ῥηϊδίη. αἱ γὰρ διασφύξιες τῆς ἀρτηρίης, αἱμορραγίης πρόκλησιν ποιέονται, καὶ τὸ τρῶμα οὐ [x] συμφέρει τῇ πολυκινησίῃ. ἄλθεξις δὲ, ἢν μὲν ἀπὸ διαβρώσιος [y] κακὸν, καὶ οὐ ῥηϊδίη, καὶ σφαλερή. ὑπὸ γὰρ ἐλλείψεως ἐς σύμφυσιν τὸ ἕλκος οὐκ [z] ἀφικνέεται. ἕλκος γὰρ, οὐ τρῶμα γίγνεται. ἐπὶ δὲ τῇσι

core illi suggerente, aut à magnâ arteriâ secundum dorsi spinam discurrente. nam erumpente sanguine, perinde ac si juguletur homo, ac stranguletur, mors instat celerrima. quibus autem ex pulmone, aut costa, aut aspera arteria profunditur, non æque citò intereunt: verumtamen in suppurationem pectoris, *quæ* ἐμπύημα *dicitur*, & in phthisin incidunt: minus periculi ab aspera arteria [1] portenditur. si autem gula aut ventriculus sanguinem vomunt, neque admodum lethalis est affectus, &, si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa curatio est, neque [2] varia. si a jecore aut liene prodeat, non facile id fit, neque continenter. namque in ventriculum & intestina expeditius hæc viscera sanguinem propellunt: haud ita tamen, quin credendum sit, hæc eadem ad superiora, videlicet, pulmonem & arteriam posse retrudere. siquidem in febribus a liene & jecinore [3] per narem illam sanguis erumpit, quæ è regione patienti visceri opponitur. locos unde fit exitus jam recensuimus, eorumque periculi vel mortis discrimina. effusionis autem sanguinis tres sunt modi; vel rupta vena aliqua, vel exesa, vel rarefacta. rumpitur quidem repentè vel ictu, vel [4] ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco desiliendo, vel clamore, vel magnâ excandescentiâ, aliâve id genus causâ, quum subito in arteriam copiosus sanguis effunditur. si ab erosa parte, hominem interrogare opus est, num prius tussierit, difficulter spiraverit, nausea vomitusve antea infestaverit? in his enim diuturnis affectibus copiosa & acri fluxione perseverante vascula exeduntur. ubi igitur detritæ, & attenuatæ & ad extremum consumptæ fuerint ambientes [5] membranulæ, hac atque illac sanguine perfluunt. at rarefactio citra rupturam est: proinde [6] non subitanea, neque cum multi aut crassi sanguinis exitu. nam quum rarescunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. quod si multus in aliquo [7] inani spatio sanguis collectus rursus emittitur, crassior se ipso redditur: non tamen multò crassior, neque ater, quale concrementum aut grumus est: sed copiosior, utpote qui unum in locum prius confluxerit. id genus autem repentini exitus plerumque fœminis, quibus menstrua non respondent, evenire solet: idque singulis mensibus evenit, iisdemque menstruæ purgationis circuitibus apparet, nec non iisdem statis cessationis diebus supprimitur. ac nisi mulieri laboranti succurratur, per multos circuitus sanguinis emissio revertetur. nempe quibusdam vasa rupta sunt, sed multitudine rejectio evariat. & ab arteria, an à vena feratur, interest. quoniam ater est sanguis, crassus, & facile spissescens, [8] qui a venâ mittitur: præterea minus periculi adfert, celeriusque compescitur. [9] ab arteriâ flavus tenuisque prolabitur, haud ita cogitur, citiùs hominem perimit, & majori negotio supprimitur. nam arteriæ agitatio, sanguinis fluorem movet, vulnusque frequenti concussione dehiscit. [10] erosionis autem curatio magnam diligentiam postulat, quum sit longa, difficilis & periculosa. etenim parte membri deficiente, ad solidationem ulcus non ducitur. ulcus enim, non vulnus efficitur. rupturæ verò

[a] Διακινυμένης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] Græci unâ voce ἀορτὴν vocant. *Petit.* [c] ἧσσι *Henisch.* [d] Id est σύνθετα composita. *Petit.* [e] Ἴξις vox Jonica est, quæ directionem & tractum significat ἀπὸ τὸ ἱκέσθαι. *Petit.* [f] ἡ *Henisch.* [g] Διαφρώσιος *Henisch.* [h] Ῥίγνυται *Henisch.* [i] Ἐξ αἰπιναίως *Henisch.* [k] Ἐκχεῖται *Henisch.* rep. in MS. [l] Διαβρώσιος Henisch. rep. in MS. [m] Ἐπανερωτῆν *Henisch.* [n] Πολυχρονίων *Henisch.* [o] Διεσθίεται *Henisch.* [p] Ἐπαναλωθῇ Henisch. [q] Ἐξ ἀραιώσιος Henisch. rep. in MS. [r] Supple φορὴ aut ἀναγωγὴ *Petit.* [s] Ἀποτίθεται *Henisch.* rep. in MS. [t] Ἀλισθὲν id est collectum *Petit.* emend. [v] Ἀντιπερίησιν *Henisch.* rep. in MS. [x] Συμφύει *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. [y] Μακρὴ καὶ οὐ *Henisch.* & *Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. [z] Ἀφικνεῖται *Henisch.* rep. in MS.

[1] Protenditur. *Henisch.* [2] Composita: *Petit.* [3] Per nares sanguinem emittunt, ex fluente nare quæ recta visceri respondet. *Henisch.* [4] Vel contentione oneris gerendi, vel ejus impositione *Henisch.* [5] Sc. vasorum *Petit.* [6] Neque subita *Petit.* [7] In cava capacitate *Henisch.* extra vasa *addit Petit.* [8] Si e venâ manet, minusque periculi adfert. *Henisch.* [9] Sin arteriâ *Henisch.* [10] Curatio, si ex erosione nascitur, longa est, difficilis & periculosa: ideoque propter defectionem ad cicatricem ulcus non perducitur. *Henisch.*

τῇσι ῥήξισι ἡ σύμφυσις ἑτοιμοτέρη. ψαύει γὰρ ἀλλήλων τοῦ τρώματος τὰ χείλεα· ἔστι δὲ [a] ὧν ἡ διαφορὴ δευτέρη ἐς κίνδυνον. ἀσινεστάτη δὲ, ἡ ἐπὶ τῇσι ἀραιώσισι· ἴσχεται γὰρ αὐτοματώς, καὶ ἰητρείης στύψις, καὶ [b] ἔκψυξις ἱκανή. σημαντέοι δὲ καὶ οἱ τόποι, ἀφ' ὧνπερ ἀνάγεται. ξυνὰ γὰρ πολλὰ σημεῖα, καὶ ἡ ἀπάτη ῥηϊδίη, καὶ ἰητρείη ἑτέρη. ἀπὸ στομάχου μὲν οὖν οὔτε λίην ἐξ ἀραιώσιος ἀνάγεται. ἡ γὰρ τῶν βρωμάτων τε καὶ τῶν πομάτων ψύξις τε καὶ στύψις ἐς πύκνωσιν ἄγει τὰ μέρεα. ἀτὰρ οὐδὲ διαβρώσιες ξυνεχέες εἰσὶ, καὶ μᾶλλον τῆς προτέρης· τὰ γὰρ ἀναδάκνοντα τῶν ῥευμάτων, οὐ προσίσχεται πολλὸν χρόνον· ἀλλ' ἢ ἀπεπτύσθη, ἢ διηλάθη κάτω. συνηθεστέρη δὲ στομάχῳ ἐστὶν ἡ ῥῆξις. εἰ οὖν ἀπορραγῇ κοτὲ, αἱμορραγίαι οὐ κάρτα μεγάλαι, ὁκοῖαι ἀπὸ θώρηκος. ἰσχνὰ γὰρ τῇδε τὰ φλεβία· σμικραὶ δὲ καὶ ἀρτηρίαι· ἰδέη δὲ τὸ αἷμα οὐ κάρτα μέλαν, ὑπόξανθον, οὐ κατακορέως λεῖον, ἢ σιάλοισι μεμιγμένον, ξὺν ναυτίῃ καὶ ἐμέτῳ ἀναφερόμενον. βὴξ μικρὴ, ἄλλοτε μὲν [c] ξὺν τῷ, ἄλλοτε δὲ μούνη ἄνευθεν ἀναγωγῆς. ξυνταλαιπωρέει γὰρ ἡ ἀρτηρίη τῷ στομάχῳ, προσπεπτωμένη καὶ ξυνημμένη· δῆξις, ἢ στύψις τοῦ ἕλκεος ἐπὶ τοῖσι καταπινομένοισι· πολλὸν δὲ μᾶλλον, ἢν ψυχρὰ κάρτα ἢ θερμὰ, ἢ στρυφνὰ ἔῃ· ἐγγίγνεται δὲ καὶ πόνος τοῦ στομάχου μετεξετέροισι· [d] οἱ δὲ μέσφι [e] μεταφρένου ἔμετοι, φλεγματώδεες· ἐπαναφέρουσι δὲ κοτὲ, ἐπὴν ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἐπιταθῇ, καὶ μέζων ἔῃ τουτέων· [f] ἀποσιτίη, πλῆθος πολύ· πυρετοὶ οὐ μάλα ξυνεχέες, ἀλλὰ ῥεμβώδεες· ἀπὸ δὲ κοιλίης ἀνάγοιτο μέλαν καὶ πηγνύμενον, κἢν ἀπὸ ἀρτηρίης ᾖ· ἢν δὲ ἀπὸ φλεβὸς, πολλόν τι μελάντερον, πολλὸν [g] δὲ καὶ παχυτώτερον· ναυτίη πολλὴ καὶ ἔμετος φλεγμάτων καὶ χολωδέων, τοῖσι σιτίοισι συμμιγνύμενον τὸ αἷμα, κἢν προβεβρώκῃ ὥνθρωπος· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ χώρῃ ἄμφω ἅμα ἀλίζεται καὶ ἡ τροφὴ καὶ τὸ αἷμα. ἐξερεύξιες πολλαὶ, βρομώδεες· κἢν μὲν πολλὴ ξυλλεγῇ, ἀπορίη, σκοτόδινος· ἢν δὲ ἐμεθῇ τάδε, ῥηΐζουσι, ἔκλυτοι, καυσώδεες τὸ σύμπαν, πόνος ξυνεχὴς τῆς κοιλίης· ἀπὸ δὲ τῆς [h] τρηχείης ἀρτηρίης, μικρὸν καὶ σφόδρα ξανθὸν τὸ αἷμα καὶ ξὺν βηχὶ ἀνάγουσι· κἢν μὴ ἀνάγωσι δὲ, διηνεκέως βήσσουσι· αἴσθησις δὲ καὶ πόνος, ἔνθα ὁ βρόγχος, μικρόν τι νέρθεν ἢ ὕπερθεν· φωνὴ βραγχώδεες, ἀσαφέες· ἢν δὲ ἀπὸ πνεύμονος ᾖ, ἀθρόως ἡ ἀναγωγὴ, ἐπὶ δὲ μᾶλλον, εἰ ἐκ διαβρώσιος. ξὺν βηχὶ πολλῇ ξανθὸν κατακορέως ἀφρῶδες, στρογγύλον, ὡς ἄλλην ἄλλης ἀναγωγὴν διακεκρίσθαι. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξυνῷ ἀγγείῳ φθορὴ τῶν τοῦ θώρηκος ἀναγομένων, [i] ἄλλη. διαστήσαις αὖ τὰ ξυμμεμιγμένα ὡς ἐκ παραθέσιος, ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος· τὴν δ' ἰδέην σαρκοειδέα δοκοίης ἂν [k] πλεύμονος ἔμμεναι μέρεα· θώρηκος βάρος, ἀπονίη, ἐρύθημα προσώπου πολλόν τι μᾶλλον τουτέοισι. ἢν δὲ ἀπὸ θώρηκος καταπίνῃ, [l] ἐς τὸ πρόσθεν κατὰ τὸ στέρνον πόνος διασημαίνει

A facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt: & hæc secundo periculi ordine consistit. minimus in rarefactione metus subest: sponte enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratioque in medendo satis est. cæterum & sedes, unde sanguis proficiscitur, observandæ sunt. siquidem multa sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu est, curatioque diversa. à gulâ igitur haud ita sæpe per rarefactionem solet sanguis effluere, quum ob cibos potionesque refrigeratio & adstrictio ejus partes condenset. quin etiam erosiones haud frequenter fiunt, ac minus quam rarefactio gulam infestant. B quippe fluxiones erodentes non multum temporis in ea subsistunt, sed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. frequentius gulæ incidit ruptio. itaque si interdum rupta est, non tam magnæ, sicuti a pectore, sanguinis profusiones fiunt: [1] in causa est venularum quæ ibi sunt, arteriarumque tenuitas. sanguis vero exiens non magnopere nigricat, subflavus est, non exactè lævorem habet: aut salivæ permixtus est, cum nausea & vomitu rejicitur. levis tussicula citatur, modò humidum quippiam movens, modò arida. id evenit, quoniam gulæ affectum arteria quoque participat, secundum illam extenta C & adhærescens. morsus vel adstrictio ulceris inter devorandum percipitur: idque præsertim, si bene frigida, aut calida, aut acerba sint, quæ deglutias. nonnullos autem & gulæ ipsius [2] dolor invadit, ad interscapulum usque interdum pertinens. vomunt pituitosa. nonnunquam, si morbus producitur & invalescit, cibum rejiciunt, cibos summopere fastidiunt. [3] febres haud ita multùm continuæ, sed erraticæ sunt. e ventriculo niger concretusque sanguis evomitur, etiamsi ab arteria fluxerit. si a vena, multo nigrior compactiorque est. nausea multa adest, pituito- D sus biliosusque vomitus: si prius homo comedit, cum cibis mixtus sanguis ejicitur. in eodem enim loco cibus sanguisque colligitur. ructus crebri fiunt, & virus olentes. quod si multa materia collecta sit, angor animi vertigoque sequitur: [4] quum materiam vomuerunt, sublevantur: resolvuntur tamen, penitus exæstuant, assiduèque dolet ventriculus. ab aspera autem arteria paucus sanguis vehementer flavus, per tussimque expellitur: qui nisi expellitur, continens tussis inhæret. sensus verò & dolor in gutture est, paullum supra aut infra: vox rauca & obscura fit. si a pulmone, repentè uberiorque sanguis emanat, idque magis si erosio E in causa sit: [5] tussis permolesta est: sanguis vero exactè flavus, spumans, rotundus, [6] sic ut pars ejecta a parte distincta fit. cæterum & in communi vase corruptio eorum, quæ de pectore exeunt, alia est: comparatione autem, permixta discernas: [7] alioqui pectoris partes specie carnosas, pulmonis esse partes censueris: verùm pectoris gravitas, indolentia, ruborque in facie multò magis in pulmonis vitio reperitur. [8] si in pectore noxa sit, in parte priori secundum os pectorale, quod vocant, dolor lacera-
tam

F

[a] ὧ Henisch. [b] Ἔμψυξις Henisch. rep. in MS. [c] Supple ἐμέτῳ Petit. ξὺν τ, Henisch. [d] Ὁ δὲ Petit. emend. refertur enim ad πόνος. [e] Μετάφρενον Rufus Ephesius vocat id quod inter tergum lumbosque, ubi renes adhærescunt, locatum est. Lib. I. Cap. II. dicitur etiam spatium quod scapulas interjacet, hinc dicitur interscapulium Petit. [f] Ἀποσιτίης Henisch. rep. in MS. [g] τε Henisch. [h] τραχείης Henisch. rep. in MS. [i] Ἄλλη διαφορὴ idest, aliud descrimen. Petit. emend. [k] Πνεύμονος Henisch. [l] Subaudiatur πνεύμων Petit.

[1] Illic enim graciles venulæ sunt, & minutæ arteriæ Henisch. [2] Ingeneratur & nonnullis dolor Stomachi, vomitus dorsotenus pituitosi Henisch. [3] Regerunt autem aliquando plurimum, ubi morbus in longum abit, estque major inedia. Henisch. [4] Si vero hæc evomuerint. Henisch. [5] Cum magnâ tussi sanguis affatim rutilus. Henisch. [6] Sic, ut ea, quæ rejiciuntur facilè inter se distingui possint. Petit. emend. [7] Prout se habent thoracis partes, pulmonis vero partes specie carnosas esse censueris Petit. emend. [8] Sin a thorace hauriat Henisch. si a pectore absorbeat Petit. rep. in MS. Pulmo addatur. Petit. ut clarior sensus fiat.

A σημαίνει τοῦ ἐῤῥωγότος μέρεος. βὴξ σύντονος καὶ μόλις ἀνάγουσα. τὸ δὲ αἷμα ξανθὸν οὐ κάρτα, μέσως παχὺ, ἄναφρον. ἢν δὲ καὶ πνεύμων ἐν τῇ παρόδῳ ξυμπαθήσῃ, προσδιδοῖ τοῦ ἀφρώδεος. ὁδὸς γὰρ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πνεύμων. ἢν δὲ ἀπὸ πλευρῆς, ξὺν βηχὶ μὲν, μέλαν δὲ καὶ λεῖον, κάκοδμον, βρομῶδες, ὁκοῖον τῆς σηπεδόνος, πόνος τῆς πλευρῆς ὀξύς. πολλοὶ γοῦν θνήσκουσι πλευριτικὸν τρόπον ξὺν πυρετῷ. ὥρη δὲ φέρει, ὑγρὴ καὶ θερμή. τοῖον δὲ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔαρ. δεύτερον τὸ θέρος, μετόπωρον ἧσσον, χειμὼν δὲ ἥκιστα. θνήσκουσι δὲ, θέρεος μὲν μάλιστα αἱμοῤῥαγίῃ. B φλεγμοναὶ γὰρ οὐ κάρτα μεγάλαι γίγνονται τότε. ἔαρος δεύτερον, [a] φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι. φθινοπώρῳ δὲ, ὡς ἐπίπαν ῥηϊδίως. [b] φθόαι γίγνονται. ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, ἐπὶ πάσῃ αἵματος ἀναγωγῇ, κἢν μικρὴ ἔῃ, κἢν ἤδη μεμύκῃ τὰ ῥαγέντα, ἕπεται δυσθυμίη, δυσελπιστίη, ἀπόγνωσις τοῦ βίου. τίς γὰρ οὕτως εὐσταθὴς, ὡς ὁρέων μὲν ἑωυτὸν σφαγῇ ἴκελον πεπονθότα, μὴ ὀῤῥωδέειν δὲ ἀμφὶ θανάτου. καὶ γὰρ καὶ τὰ μέζω τῶν ζώων, καὶ τὰ ἀλκιμώτερα, ὁκοῖον οἱ ταῦροι, αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι ὤκιστα. ἀλλὰ τόδε μὲν οὐ μέγα τὸ θῶυμα. [c] θῶυμα C δὲ μέγα τόδε. ἐπὶ γὰρ τῇ ἀπὸ πνεύμονος φορῇ μούνῃ χαλεπωτάτῃ ἐούσῃ, οὐκ ἀπογιγνώσκουσι ἑωυτῶν οἱ ἄνθρωποι, κἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσι. δοκέω δὲ ἔγωγε τὴν τοῦ πνεύμονος ἀπονίην αἰτίην ἔμμεναι· πόνος γὰρ κἢν σμικρὸς ἔῃ, θάνατον ὀῤῥωδέει· καὶ ἔστι ἐν τοῖσι πλείστοισι φοβερώτερος ἢ κακίων· ἀπονίη δὲ καὶ ἐν τοῖσι μεγάλοισι κακοῖσι, ἀφοβίη θανάτου, καὶ ἔστι κακίων ἢ φοβερωτέρη.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Περὶ συγκοπῆς.

D Εὖγε [d] ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ ὁ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦδε τοῦ πάθεος. [e] ὦ κύφων, [f] οὐ κακοῦ ἐστὶ οὔνομα. τί μὲν γὰρ μέζον, ἢ ὠκύτερον συγκοπῆς δυνάμιος· τί δὲ οὔνομα ἕτερον εἰς ἐπίκλησιν τοῦδε τοῦ [g] πρήγματος μᾶλλον εὔσημον; τί δὲ καρδίης ἄλλο καιριώτερον ἐς ζωὴν, ἢ ἐς θάνατον· οὐδὲ τὴν συγκοπὴν ἄπιστον τῆς καρδίης νοῦσον ἔμμεναι, ἢ αὐτὴν σίνος τῆς ἐν αὐτέῃ τῆς ζωῆς δυνάμιος· τόσον τε τάχος τοῦ ὀλέθρου, τοιήδε καὶ ἰδέη. ἔστι γὰρ τὸ πάθος, λύσις τῶν δεσμῶν τῆς ἐς ζωὴν δυνάμιος, ἀντίξουν τῇ συστάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐόν. E τὴν δὲ γὰρ ἀπρὶξ λαβόμενον, οὐ μεθίησι, ἀλλ' ἐς διάλυσιν τρέπει. καὶ οὐ μέγα τὸ [h] θῶυμα. καὶ γὰρ καὶ ἕτερα πάθεα ἴδια καὶ ἐπίκαιρα τινῶν [i] μερέων ἐστὶ, οἷσίπερ [k] ἐμφύνει, καὶ τουτέων ἐξάπτεται· βουβῶνες μὲν οἱ λοιμώδεες ἥπατος, καὶ σφόδρα κακοήθεες, ἐξ ἄλλου δὲ γίγνονται οὐδενός. νεύρων δὲ τέτανος, ἐπιληψίη δὲ κεφαλῆς. [l] τῶδε οὖν καὶ ἡ συγκοπὴ καρδίης ἐστὶ καὶ [m] ζωῆς νοῦσος. ὁκόσοι δὲ στομάχου ἡγέονται τὸ πάθος ἔμμεναι, οὕνεκα σιτίοισί τε καὶ οἴνῳ, μετεξετέροισι δὲ καὶ ψυχρῷ, ἡ [n] δύναμις [o] ἐπάθη, καὶ τὸ κακὸν ἐξελάθη, οἱ δέ μοι F δοκέουσι καὶ τὴν φρενῖτιν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦ

a Χειμῶνος δὲ Petit. emend. b Φθόναι Henisch. c Θαῦμα Henisch. d Ὅλος Henisch. e ἡ γὰρ συγκοπὴ, ὦ κυφῶν, κακοῦ ἐστι οὔνομα. &c. Petit. emend. f Οὐ Henisch. g Πρήγματος Henisch. rep. in MS. h Θῶμα Henisch. rep. in MS. i Μερῶν Henisch. rep. in MS. k Παρεμφύνη Henisch. rep. in MS. εἰσι παρεμφύνη Henisch. & Goupyl. repp. in MS. l ὧδε Henisch. & Petit. repp. in MS. qui & emend: m id est τοῦ ζωτικοῦ Petit. n Δυνάμις Henisch. o ἰσάθη Henisch. rep. in MS.

A tam partem ostendit. ingens tussis adest vix aliquid extrudens: sanguis non multum flavus est; modicè crassus, spuma carens. quod si & pulmoni in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per pulmonem iter datur. [1] si a membrana costas vestiente, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, lævis, tetri odoris, virosique, qualis ex putridis rebus exhalat: dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex his cum febre, ut pleuritici solent, intereunt. tempus anni humidum calidumque sanguinis emissionem maximè procreat. tale est humidum & calidum ver: secundo loco æstas, autu- B mnus minus, hyems minime. æstate maximè moriuntur ob sanguinis effluvium, quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriuntur: vere secundò, [3] phlegmonis & urentibus febribus consumuntur: autumno plurimum tabes, *quas Græci φθόας dicunt*, eveniunt. ut semel autem dictum sit, omnem sanguinis rejectionem, quantumvis modicam, quamvis jam rupta vasa coiverint, comitatur mœror, diffidentia, vitæ desperatio. quis enim est adeo firmo & constanti animo qui se jugulationi simile quiddam passum esse conspiciens non futuram mortem vereatur & perhorrescat? nam & grandiora animalia & robustiora, quales tauri sunt, sanguinis profusione ce- C lerrimè perduntur. verùm hoc haud magnopere mirandum est: illud summâ admiratione dignum, quod in solâ ex pulmone rejectione quæ omnium sævissima est, homines animum non despondent, quum tamen in extremo discrimine versentur. pulmonis indolentiam hujusce rei causam ego statuo. quilibet enim dolor, quamvis exiguus, interitus metum injicit, & plerumque terribilior est quàm [4] periculosior: contrà indolentia in plurimis vel magnis morbis a morte securitatem præstat, damnosiorque est, quàm terribilior.

CAPUT TERTIUM.

D *De [5] Syncopa.*

Rectè planè medicus & vulgus, rectè, inquam, huic affectui [6] nomen indiderunt. [7] O Cyphon: cujus mali est nomen? ecquid enim majus? ecquid celerius Syncopæ [8] facultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid vero corde ad mortem vitamve [9] potentius? neque Syncopam, cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis detrimentum, non credendum est. tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. quippe is affectus vinculorum potestatis vitam foventis dissolutio est, hominis constitutioni adversarius. E hanc enim tenaciter corripiens non dimittit, sed dissolvit ac dissipat. neque id magnum est miraculum: nam & alii affectus quorundam membrorum quibus inhærescunt, indeque accenduntur, proprii sunt & periculosi. *βουβῶνες id est inguinum tumores*, pestiferi & permaligni, jecoris soboles sunt, nullaque alia ex parte prodeunt: tetanus autem, nervorum labes est, comitialis morbus caput obsidet. pari igitur ratione & Syncopa, cordis & vitæ ægritudo est. quicunque vero stomachi affectum Syncopam esse opinantur, quoniam cibis vinoque in nonnullis & frigida vires refectæ F sunt, & ægritudo sublata, iidem mihi videntur capillorum capitis & cutis affectum esse Phrenitin opina-

[1] Sed si à latere cum tussi *Henisch.* [2] Dolor lateris. *Henisch.* [3] Hyeme vero phlegmonis &c. *Petit.* emend. [4] Infestior *Henisch.* [5] De incisione vitalium ut *perelegant interpretatur* Gregorius Magnus Dialogor. lib. 3. cap. 33. σύγκοπη enim παρὰ τὸ συγκόπτειν à concidendo, utpote quæ nexus animæ & corporis subitò abscindat. *Petit.* [6] Vocabulum, quo appellaretur, invenit: sane syncope celeriter opprimentis mali nomen est. quid igitur majus, an promptius Syncope ad perdendum? *Petit.* emend. [7] Dii vestram fidem, *Henisch.* [8] Vi & potentiâ? *Henisch.* [9] Capitalius *Henisch.*

τοῦ δέρματος νοῦσον ἡγέεσθαι, οὕνεκεν κουρῇ καὶ τέγξι αὐτέων ῥηΐζουσι οἱ φρενιτικοί. ἀλλὰ γὰρ τῆς καρδίης [a] γείτονημα [b] καίριόν ἐστι ὁ στόμαχος, ἐξ οὗπερ ἕλκει [c] ἡ καρδίη οἰκεῖον ἢ ἀξύμφορον. καὶ γὰρ καὶ διὰ πνεύμονος ἕλκει πνεῦμα εἰς ἀναπνοὴν ἡ καρδίη, ἀλλ' οὐχὶ πνεύμων ἐξ ἴσης ἀρχῆς ἀναπνέει. οὐ γὰρ ἐν τοῖσι ὀργάνοισι αἱ δυνάμιες, ἀλλ' ἔνθα [d] ἀρχὴ ζωῆς ἦν καὶ ἰσχύος. [e] στόμαχος δὲ, οὔτε ἀρχὴ, οὔτε [f] χωρίον ζωῆς· βλαβήσεται δέ τις διὰ ἀτονίην. καὶ γὰρ καὶ τὰ [g] καρδιοβόλα βρώματα, οὐ τὸν στόμαχον σίνεται, ἀλλὰ δι' αὐτέου τὴν καρδίην· ἐπεὶ καὶ οἱ ἐπὶ τοῖσδε θνήσκοντες, σημεῖα ἴσχουσι καρδίης πάθεος, σφυγμοὺς μικροὺς, ἀδρανέας, πάταγον τῆς καρδίης, ἐπὶ πηδήσι καρτερῇ· σκοτόδινος, λειποθυμίη, νάρκη, καὶ παρέσιες μελέων, ἱδρὼς ἄσχετος [h] πουλὺς, ψύξις, ὅλου ἀναισθησίη, ἀφωνίη. τοῦ δὴ τὸν στόμαχον πάσχειν τάδε; ἀλλὰ γὰρ αὐτέου ἴδια, ναυτίη, ἔμετος, ἀποσιτίη, λύγξ, ἐρεύξιες, ὀξυρεγμίη. ἐπὶ δὲ τοῖσι καρδιώσσουσι, καὶ [i] αἰσθήσι ὀξύτεροι, ὡς [k] ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι μᾶλλον ἢ πρόσθεν· καὶ γνώμη εὐσταθέστεροι, καὶ ψυχῇ καθαρώτεροι, καὶ τάδε οὐκ εἰς τὰ παρεόντα μοῦνον, καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάντιες ἀτρεκέες. μὴ οὖν καὶ αἵδε στομάχου αἱ δυνάμιες, ἀλλὰ καρδίης· ἔνθα καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ φύσις αὐτέης ἦν, [l] εἰς ἣν [m] καὶ τὸ πάθος ἢ τῆς τῇδε δυναμέων. ἔστι δὲ [n] ἧς τῆς.* [o] νόσου ἥδε ἡ ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος ἐπ' αἰτίῃ ψύξι καὶ ὑγρότητι. καὶ γὰρ ἄθερμοι, καὶ τὰ εἴσω καὶ τὰ ἔξω, καὶ ἄδιψοι, καὶ ψυχρὸν ἀναπνέουσι, κἢν ἐκ μεγάλων καὶ καυσωδέων ἔστι πυρετῶν, ἐξ ὧνπερ ἐξάπτεται ἡ ξυγκοπή. εὖτε μὲν γὰρ ἔρρωται ἡ φύσις, καὶ ἐστὶν εὔκρατος, πάντων μὲν κρατέει, πᾶσι δὲ σημαίνει, καὶ ὑγρῷ, καὶ πνεύματι, καὶ στερεοῖσι, καὶ τῇ τούτων εὐταξίῃ, καὶ ξυμμετρίῃ, ἐς ζωὴν διέπει τὸν ἄνθρωπον· ἢν δὲ τῆς φύσιος ὁ δεσμὸς, τουτέστι ὁ τόνος λυθῇ, τότε γίγνεται τὸ πάθος. κατάρχει δὲ αὐτέου, καῦσος, [p] ὅς ἐστι τοιόσδε.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Περὶ [q] Καύσων.

Πῦρ μὲν πάντη καὶ δριμὺ καὶ λεπτόν· μάλιστα δὲ τὰ εἴσω. ἀναπνοὴ θερμὴ, ὡς ἐκ πυρός· ἠέρος ὁλκὴ μεγάλη, ψυχροῦ ἐπιθυμίη, γλώσσης ξηρότης, αὐασμὸς χειλέων καὶ δέρματος, ἄκρεα ψυχρὰ, οὖρα χολόβαφα [r] καταχορέως, ἀγρυπνίη, σφυγμοὶ πυκνοὶ, σμικροὶ, ἔκλυτοι· ὀφθαλμοὶ εὐαγέες, λαμπροὶ, ὑπέρυθροι· προσώπου εὐχροίη. ἢν δὲ ἐπιμᾶλλον αὔξῃ τὸ πάθος, μέζω τὰ πάντα καὶ κακίω· σφυγμοὶ σμικρότατοι καὶ πυκνότατοι, πῦρ ξηρότατον καὶ δριμύτατον, γνώμη παράφορος. πάντων ἀγνωσίη, διψώδεες, ψαῦσαι ψυχροῦ ἐπιθυμίη, τοίχου, ἐσθῆτος, ἐδάφεος, ὑγροῦ· χεῖρες ψυχραὶ, θέναρα θερμότατα, ὄνυχες πελιδνοὶ, ἀναπνοὴ πυκινὴ, νοτὶς περὶ μέτωπα καὶ κληΐδας. ἢν δὲ ἐς ἄκρον ξηρότητος καὶ θερμασίης ἥκῃ ἡ φύσις, τὸ μὲν θερμὸν ἐς ψυχρὸν, ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς [s] ἐπομβρίην τρέπεται. αἱ γὰρ τῶν πρηγμάτων

A opinari : quoniam capillorum detonsione & [1] cutis irrigatione phrenitici relevantur. [2] verum cordi stomachus vicinus perniciosus est, unde in cor tam noxia quam utilia derivantur. etenim per pulmonem etiam, ut spiret aërem cor accersit, veruntamen pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est, quum facultates non in instrumentis, sed ubi est fons vitæ atque roboris, statuantur. at Stomachus, vitæ neque principium, neque sedes est: aliquis tamen ab ejus imbecillitate lædi potest. nam & cibi cordi nocentes, non Stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. siquidem & ab illis morientes, cordis affecti notas repræsentant, B arteriarum motus parvos, debilesque, cordis concussionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionemque, copiosum sudorem, qui supprimi nequeat, refrigerationem in toto corpore, sensus vocisque privationem. dicendumne est hæc Stomachum perpeti? sed quænam ei propria? nausea, vomitus, ubi fastidium, singultus, eructatio simplex, vel acida. illi præterea quibus cor laborat, sensus aciem exquisitiorem habent, ut videant [3] & exaudiant plus quàm antea. mente etiam sunt firmiore, & animo puriore. proinde non tantum præsentia declarant, verum etiam futura verissima di- C vinatione prædicunt. [4] nonne igitur & hæ Stomachi potestates sunt? herculè minimè, sed cordis, ubi & anima & ejus natura inhabitat, ad quod & virtutum ibi sitarum calamitas pertinet. hujus vero morbi est tenoris naturæ destructio auctore frigido humidoque: quippe hoc oppressi intus, & in cute refrigescunt, non sitiunt: frigidum spirant, quamvis magnis ac perurentibus febribus, unde ipsa Syncopa dependet, affligantur. natura enim robusta, & probè temperata, omnia superat, omnibus dominatur, ac per humorem, & spiritum, & solida, horumque omnium convenientem ordinem & modum, hominis vitam administrat. quod si na- D turæ nexus, id est tenor, dissolutus sit, tunc affectus oritur, cujus prægrediens causa est *καῦσος id est [5] febris urens vel ustoria.* is vero hujusmodi est.

CAPUT QUARTUM.

De Causo id est febre ustoria.

Ignis passim & acer & [6] tenuis est: sed intus maximè. spiritus, tanquam ab igne, calidus: aëris vehemens attractio, frigidi cupiditas, lingua arida, in labiis & cute squalor: algent extrema, lo- E tium quam biliosissimum, insomnietas, arteriarum motus crebri, parvi, imbecilli: oculi puri, lucentes, subrubri: facies bene colorata. quod si morbus ulterius crescat, omnia majora & sæviora fiunt. arteriæ minimis motibus & creberrimis agitantur: ignis aridissimus & acerrimus. mens delirat, [7] omnia ignorat. siticulosi fiunt, omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pavimentum, humorem. manus frigent, sed palmæ perquam calidæ: ungues livent. spiratio crebra est; roscidus humor circa frontem & jugula. quum ad summam aridi- F tatem caloremque corporis natura pervenerit; tum calidum in frigidum, squalor in [8] imbrem convertitur. rerum namque ad maximam molem

[a] Pro γείτων *Petit.* [b] Καιρόν ἐστι Henisch. [c] Τῇ καρδίῃ Henisch. rep. in MS. [d] ἡ ἀρχὴ Henisch. [e] Στόμαχον Henisch. rep. in MS. [f] Χωρίον Henisch. [g] Καρδιόβολα *Henisch.* [h] Πουλὺς Henisch. [i] Καὶ αἴσθησις ὀξυτέρη *Petit.* rep. in MS. [k] Ἐσιδεῖν *Henisch.* rep. in MS. [l] Ἐς *Petit.* emend. [m] Supple καρδίην *Petit.* [n] δι' ἧς *Henisch.* εἰς. *Henisch.* rep. in MS. [o] Νοῦσος *Henisch.* rep. in MS. * deleantur ἧς τῆς νόσου utpote superflua. *Petit.* emend.

[p] Ὅς ἐστι *Henisch.* [q] Καύ-ζωνος *Henisch.* & *Petit.* rep. in MS. [r] Καταχόρως *Henisch.* rep. in MS. [s] Ἐπομβρίην *Henisch.* rep. in MS.

[1] Ipsorum irrigatione. *Henisch.* [2] Sed enim Stomachi vicinitas cordi permagni interest. *Henisch.* [3] Ut *Henisch.* [4] Numne *Henisch.* [5] Comburens febris *Henisch.* [6] Acutus *Petit.* [7] Neminem agnoscit. *Henisch.* [8] Hydropem *putat* Aretæus. *Petit.*

τῶν ἐς τὸ ἔσχατον ἐπιπέσιες, εἰς τὴν ἐναντίην [a] μεταβάλλουσι ἰδέην. [b] ἐπὴν οὖν λυθῇ τῆς φύσιος τὰ δεσμά· τόδε ἐστὶ ἡ συγκοπή· τότε ἱδρὼς [c] ἄσχετος πάντη τοῦ σώματος, ἀναπνοὴ ψυχρὴ, [d] ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πουλὺς, ἄδιψοι. ἐξήρανται γὰρ τ᾽ ἄλλα. ἀτὰρ καὶ τὰ ἄλλα διψαλέα ὄργανα, στόμα, στόμαχος· οὖρα λεπτὰ, ὑδατώδεα· κοιλίη τὰ πολλὰ μὲν ξηρή· ἔστι δὲ καὶ οἷσι ὑποφέρεται βραχέα χολώδεα, πουλὺς πλάδος. [e] διαρρέει δὲ καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα· καὶ ἀπὸ πάντων ὡς ἐν ποταμῷ ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή· ψυχῆς κατάστασις, αἴσθησις σύμπασα καθαρὴ, διάνοια λεπτὴ, γνώμη μαντική. προγινώσκουσι μὲν οὖν πρώτιστα μὲν ωὑτέοισι τοῦ βίου τὴν μεταλλαγήν· ἔπειτα τοῖσι παρεοῦσι προλέγουσι τὰ αὖθις ἐσόμενα· οἱ δὲ [f] αὐτέους μὲν ἔσθ᾽ ὅτε, καὶ ἄλλο [g] φασὶ δοκέειν· τῇ ἀποβάσει δὲ τῶν εἰρημένων [h] θωυμάζουσι ὤνθρωποι. μετεξέτεροι δὲ καὶ προσλαλέουσι τῶν κατοιχομένων τισὶ, τάχα μὲν παρεόντας [i] ὁρεῦντες αὐτοὶ μοῦνοι, ὑπὸ λεπτῆς καὶ καθαρῆς αἰσθήσιος· τάχα δὲ [k] αὐτοῦ τῆς ψυχῆς προγινωσκούσης, καὶ διηγευμένης τοὺς ἄνδρας οἷσι ξυνέσονται. πρόσθεν μὲν γὰρ [l] ἐν ἰλύϊ τοῖσιν ὑγροῖσιν ἔην καὶ ζόφῳ· ἐπεὶ δὲ τάδε [m] ἐξήντλησε ἡ νοῦσος, καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν [n] ἀχλὺν ἔλε, ἐρέουσι τάτε ἐν τῷ ἠέρι, καὶ γυμνῇ τῇ ψυχῇ γίγνονται [o] μάντιες ἀτρεκέες· οἱ δὲ ἐς τοσόνδε λεπτότητος ὑγρῶν καὶ τῆς γνώμης ἀφιγμένοι οὐ μάλα τοι περιγίγνονται, [p] ἐξηερωμένης ἤδη τῆς ζωτικῆς δυνάμιος.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Περὶ Χολέρης.

Ἡ Χολέρη, παλίνορσός ἐστι φορὴ τῆς ὕλης τῆς ἐν τῷ παντὶ ἐς τὸν στόμαχον, καὶ τὴν κοιλίην, καὶ τὰ ἔντερα, ὀξύτατον κακόν· διεκθέει δὲ ὕπερθεν μὲν ἐς ἔμετον τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀλιζόμενα· διὰ δὲ τῆς κάτω διεξόδου τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ τοῖς ἐντέροις ὑγρά. ἰδέην δὲ τὰ πρῶτα μὲν ὑδατώδεα τὰ δι᾽ ἐμέτου· τὰ δὲ δι᾽ ἕδρης, κόπρανα ὑγρὰ, δυσώδεα· [q] ἀπέψιες γὰρ ξυνεχέες [r] αἱ τῆσδε προφάσιες· ἢν δὲ τάδε ἀποκλυσθῇ, φλεγματώδεα, ἔπειτα χολώδεα. τὰ πρῶτα [s] μέρη, [t] ῥηϊδίως ἄπονος· ἔπειτα δὲ ξὺν ἐντάσεσι μὲν ὁ στόμαχος, γαστὴρ δὲ μετὰ στρόφων· ἢν δὲ ἐς τὸ κάκιον ἐπιδιδῷ, καὶ στρόφοι [v] μέζονες, λειποθυμίη, ἔκλυσις [x] μελέων, ἀπορίη, ἀσιτίη· ἢν δὲ καί τι προσενέγκωνται, πολλῷ ῥοίζῳ ξὺν ναυτίῃ ἐς ἔμετον [y] διεκθέει ξανθὴ χολὴ κατακορέως καὶ τὰ διαχωρήματα ὅμοια· σπασμοὶ, ξυνολκαὶ μυῶν τῶν ἐν τῇ κνήμῃ, καὶ βραχιόνων· δάκτυλοι καμπύλοι, σκοτόδινοι, λὺγξ, ὄνυχες πελιδνοὶ, κατάψυξις ἄκρεα ψυχρὰ, καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες· ἢν δὲ ἐς τελευτὴν ἥκῃ τὸ κακὸν, ἀτὰρ ἱδροῖ ὤνθρωπος· χολὴ μέλαινα ἄνω καὶ κάτω. οὖρα [z] σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ· ἀλλ᾽ οὐδὲ οὖρον ἀλίζεται ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔντερον τῶν ὑγρῶν μετοχετεύσεως· ἀφωνίη, σφυγμοὶ σμικρότατοι καὶ πυκνότατοι, [a] ὁκόσοι ἐπὶ ξυγκοπῇ· ἐντάσιες ἐμέτου [b] ξυνεχέες κενε-

A molem incrementa in contrarium statum prolabuntur. ubi ergo naturæ nexus soluti fuerint, ea Syncopa est. tunc sudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compescitur. spiratio frigida est, [1] vapor è naribus multus exhalat. siti non vexantur: cætera enim exaruerunt. quin etiam alia instrumenta sitiunt, os & gula: urina tenuis & aquea redditur. alvus plurimum adstricta est: nonnunquam tamen pauca quædam biliosa descendunt. copiosa & [2] aliena humiditas redundat, ossa quoque tabescentia diffluunt: & undique, ut in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. animus stabilis & constans est: sensus B omnis purus & integer, subtile ingenium, mens vaticinando idonea. primum quidem se ipsos de vitâ migraturos præsentiunt, deinde præsentibus futura denuntiant. nonnulli vero interdum eorum dictis fidem non habendam putant, sed dictorum eventus homines in eorum admirationem concitat. aliqui præterea ex his cum quibusdam vitâ defunctis sermonem habent, fortasse quidem ipsi soli præ sensus acumine & puritate eos adesse cernentes, aut forte ipsorum animo viros cum quibus versaturi sunt, prænoscente atque enarrante. quippe antea in lutulentis humoribus & caligine demersus erat: quos ubi morbus exhausit, & ab C oculis tenebras detersit, quæ in aëre fiunt prædicant, exutoque sordibus animo, veracissimi vates efficiuntur. sed quorum succi & ingenium adeo extenuati sunt, ii non diu admodum solent esse superstites, quum eorum vitalis potentia jam [3] in aërem cesserit atque abierit.

CAPUT QUINTUM.

De Cholera.

Cholera est materiæ a toto corpore in gulam, ventriculum & intestina retro fluens motio: D vitium acutissimum. suprà enim per vomitum erumpunt, quæ in ore ventriculi & gula congesta fuerant: infra dejiciuntur humores in ventriculo intestinisque natantes. in primis quæ evomuntur, aquæ similia sunt: quæ anus effundit, stercorea, liquida, tetrique odoris sentiuntur. siquidem longa cruditas id malum excitavit quod si per Clysterem elevantur, primò pituitosa, mox biliosa feruntur. initio quidem facilis morbus est, dolore vacans: postea verò tensiones in ore ventriculi & gula, tormina in ventre nascuntur. si magis sæviat morbus, & tormina augescant, anima deficit, membra resolvuntur, cibos exhorrent, [4] mens consternatur. si quid acceperint, E cum magno tumultu nausea & vomitus invadit, tum sincerè flava bilis expellitur; dejectiones quoque similes sunt: nervi tenduntur, tibiarum brachiorumque musculi convelluntur; digiti incurvantur: vertigo oboritur, singultiunt: Ungues livent, algent extrema, totum corpus rigore concutitur. si malum ad ultimum venit, tum verò ægrotus sudore perfunditur: bilis atra supra infraque prorumpit. convulsione impedita vesica, lotium cohibetur, quod tamen, quum in intestina humores deriventur, abundare non potest: voce privantur, arteriarum pulsatus minimi sunt ac frequentissimi: cujusmodi in Syncopa proposuimus. conatus ad vo- F men-

a Μεταβαίνουσι *Henisch.* b Ἐπὴν οὖν *Henisch.* rep. in MS. c Τοῦ σώματος πάντη ἄσχετος *Henisch.* rep. in MS. d Ἀτμὸς ἀνὰ ῥινὸν πολὺς, vapor per cutem multus *Petit.* emend. e Διαρρέει *Henisch.* f Αὐτέοις *Henisch.* g Ἀλλοφάσσειν. id. delirare *Petit.* emend. h Θωμάζουσιν *Henisch.* rep. in MS. i Ὀρεῦντες *Henisch.* k Αὐτῶν *Petit.* emend. l Fortasse Ἐν ἰλυώδεσι ὑγροῖσι. *Petit.* m Ἐξήντλησε *Henisch.* n Ἀχλὺν ἔλεν ἐρεῦσι *Henisch.* Ὁρέουσι vident. *Petit.* emend. o Μαντίες *Henisch.* p Ἐξηερωμένης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. q Ἀπέψιαι *Henisch.* rep. in MS. r καὶ τῆσδε *Henisch.* s Τὰ πρῶτα μὲν. *Petit.* emend. t Ῥηΐδιος *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. v Μείζους *Henisch.* rep. in MS. x Μελέων *Henisch.* Ἀποσιτίη, ἀπορίη *Henisch.* rep. in MS. y Διεκθέει *Henisch.* z Σχεθεῖσα κύστι *Henisch.* rep. in MS. σχεθέντα *Petit.* rep. in MS. οὖρα σχεθέντα κύστι ὑπὸ σπασμοῦ vel οὖρα οὐκ ἀφίει σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ Urina suppressa ob convulsionem vesicæ *Petit.* emend. a Ὁκόσοι vel ὅκως *Petit.* b Ξυνεχέες κεναὶ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

[1] Magnum nares volvunt anhelitum, id est, siti &c. *Henisch.* [2] Mador ingens *Henisch.* [3] Quasi consecrata &c. non jam humana sed divina abierit. [4] Animus *Henisch.*

κενεαί, προθυμίαι τεινεσμώδεες, ξηραί, ἄχυλοι· θάνατος [a] ἐπώδυνος καὶ οἴκτιστος, [b] σπασμῷ καὶ πνιγὶ, καὶ ἐμέτῳ κενῷ. φέρει μὲν τὸ πάθος, [c] ὥρη μὲν θέρος, δεύτερον δὲ φθινόπωρον, ἦρ ἧσσον, χειμὼν ἥκιστα· ἡλικίαι δὲ, αἱ τῶν νέων καὶ [d] ἀκμαζόντων, γῆρας ἥκιστα, παιδία δὲ, τουτέων μᾶλλον, ἀλλ' οὐ θανατώδεα.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Περὶ Εἰλεοῦ.

Ἐντέροισι γίγνεται μὲν φλεγμονὴ, ὀδύνην ὀλεθρίην ἐμποιοῦσα. θνήσκουσι γὰρ μυρίοι στρόφοισι καρτεροῖσι· ἐγγίγνεται δὲ καὶ πνεῦμα ψυχρὸν, νωθρὸν, οὔτε κάτω περῆσαι ῥηΐδιον, οὔτε ἄνω [e] διελθέμεναι· μίμνει δὲ ἐπιπολὺ ἑλισσόμενον, ἐν ὀλίγῃσι τῶν ἄνω ἑλίξεσι· τοὔνεκα καὶ τὸ πάθος ἐπίκλησιν ἔχει εἰλεόν. κὴν πρὸς τοῖς στρόφοις δὲ καὶ [f] πίεσις, καὶ μάλθαξις τῶν ἐντέρων ἔῃ, καὶ πουλὺ τὸ ὑπογάστριον ὑπερέχῃ, [g] χορδαψὸς [h] τὸ τοιοῦτόν ἐστι οὔνομα· δι' ἕψησις μὲν γὰρ ἡ μάλθαξις· χορδὴ δὲ ἐντέρων ἐπώνυμον. καὶ γὰρ καὶ ἐπιχορδίδα τὸ μεσεντέριον ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν, τὰ μεσηγὺ νεῦρα καὶ τὰ ἀγγεῖα, καὶ τοὺς ὑμένας τοὺς αἰοχῆας τῶν ἐντέρων. αἰτίη δὲ [i] εἰλεοῦ, συνεχὴς μὲν διαφθορὴ σιτίων πολλῶν τε καὶ ποικίλων καὶ οὐ [k] ξυνηθέων, καὶ ἄλλη ἐπ' ἄλλῃ ἀπεψίη, μάλιστα δ' ἐπὶ τοῖσι [l] εἰλεώδεσι, [m] ὁκοῖόν τι μέλανι [n] σηπίης. οὐκ ἀδόκητος [o] δὲ πληγὴ, ἢ ψύξις, ἢ ψυχροποσίη ἐφ' ἱδρῶτι, [p] ἄδδην ἢ χανδόν· καὶ οἷσι δὲ ἔντερον ἐς τὸν ὄσχεον ξὺν κόπρῳ κατέβη, καὶ οὐκ αἰώθη ἐς τὴν κοιλίην, ἀλλ' ἀνελήφθη βίῃ, τουτέοισι ἔθος ἐπιφλεγμαίνειν τὰ κάτω ἔντερα· ξυνηθὲς δὲ τὸ πάθος παιδίοισι, [q] οἵσπερ ἂν καὶ ἀπεψίη ᾖ, καὶ τὸ βλάβος [r] διαδιδράσκουσι μᾶλλον δὲ, διά τε τὸ ἔθος καὶ τὴν ὑγρότητα τῶν ἐντέρων· ὀλισθηρὰ γάρ. γέροντες δὲ, οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, περιγίγνονται δὲ ἥκιστα· ὥρη θέρος τίκτει μᾶλλον ἦρος, φθινόπωρον δὲ χειμῶνος, ἀμφοῖν δὲ ἐπιμᾶλλον θέρος. [s] πολλοῖσι μὲν οὖν ἐπὶ [t] τούτοισι στρόφοισι θνήσκουσι αὐτίκα· μετεξετέροισι δὲ καὶ [v] πύος ἐγγίγνεται, καὶ αὖθις μελανθὲν τότε τὸ ἔντερον καὶ διασαπὲν ἐξέπεσε, καὶ οὕτως ἐξέλιπον. ξύνεστι δὲ αὐτέοισι, εἰ μὲν ἐπιεικὴς [x] εἰλεὸς εἴη, πόνος ἑλισσόμενος, στομάχου πλάδος, ἔκλυσις, μαλακίη, ἐρεύξιες κεναὶ καὶ οὐδὲν ὠφελοῦσαι, κοιλίη ὑποβορβορύζουσα φύσησι, ὁδοιπορίη [y] μέσφι ἕδρης, διέξοδοι δὲ ἀτελέες· ἢν δὲ [z] ἐπὶ πᾶσιν ἴσχῃ ὁ εἰλεὸς, πάντων ἄνω ἡ φορὴ, πνευμάτων, [a] φλέγματος, χολῆς. [b] ἐμοῦσι γοῦν τάδε· ἔξωχροι, ψυχροὶ τὸ πᾶν σκῆνος· πόνος πουλὺς, ἀναπνοὴ κακὴ, [c] διψαλέοι· ἢν δὲ καὶ θνήσκειν μέλλωσι, [d] ἱδρὼς ψυχρὸς, δυσουρίη, ἕδρη ἀπολελημμένη, ὡς μηδὲ ἰσχνὸν ἔλασμα διελάσαι· κόπρων ἔμετοι, ὤνθρωποι ἄφωνοι, σφυγμοὶ

A mendum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad dejiciendum prompta, *quam* τεινεσμὸν *Græci vocant*, sicca tamen, nihilque succi egerens. mors demum sequitur doloribus plena & miseranda per convulsionem, strangulatum & inanem vomitum. id genus maximè Æstate grassari consuevit: secundo per Autumnum, minus Vere, Hyberno tempore minimè. inter ætates autem juventa, & ea quæ robustior est, hoc ferè corripiuntur: senecta rarissimè: pueri magis, quam Senes. sed non mortiferè.

CAPUT SEXTUM.

B *De Hileo Græcè vocato, Latinè Volvulo.*

Phlegmone in intestinis gignitur, perniciosum dolorem movens. quippe innumeri torminibus acerbissimis necantur. in hisce & frigidus flatus & lentus colligitur, nec infrà, nec suprà facile penetrans. commoratur autem diu, perque superiorum intestinorum angustos anfractus revolvitur. unde & affectus, εἰλεὸς, *Latinè volvuli*, nomen accepit. quod si ad tormina compressio, & remollitio intestinorum accesserit, multumque imum ventrem superaverit, id vero jam χορδαψὸς est. quod nomen ultimâ parte elixationem remollitionemve significat: χορδὴ autem intestinorum vocabulum est. C Græci enim veteres μεσεντέριον *idest lactes* nominarunt ἐπιχορδίδα, nervos scilicet interjacentes, & vascula, & membranas, quæ intestinorum stabilimenta & fulcimina sunt. volvuli causa est perpetua ciborum multorum, diversorum insuetatorumque corruptio, & alia super aliam cruditas: præcipuè ab esu ciborum, qui volvulum excitare consueverunt: quale est sepiæ atramentum in ferculis sumptum. idem existimandum de plaga est, & de frigore, de frigidæ potione, si, dum quis sudat, eam largè abundeque ingurgitaverit. ad hæc iis volvulus accidit, quibus intestinum cum stercore in scrotum procidit, neque in ventrem repulsum, sed per vim retentum fuit, his inferiora D intestina Phlegmone vexari solita sunt. pueros hic affectus crebrò malè habet, utpote quos sæpe cruditas infestat. hi tamen sæpius etiam sanescunt, cum ob consuetudinem, tum ob humiditatem intestinorum. lubrica enim sunt. senes rarò afficiuntur, sed multo perniciosius. æstas magis quàm ver hujus mali referta est, autumnus quàm Hyems: æstas utrumque superat. multi quidem vi torminum repentè intereunt: aliis intestinum suppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt. Mediocrem volvulum hæc symptomata comitantur, [1] dolor oberrans, E in Stomacho humiditas superans, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes: alvus flatibus perstrepens, qui ad podicem usque properant, sed ibi exitus intercluditur. sin autem ex toto volvulus occupet, omnia sursum petunt, flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt. fiunt perpallidi, frigent toto corpore, acerbo dolore cruciantur, malè spirant, sitiunt. quibus verò jamjam mors instat, gelidus sudor emanat, urina difficulter exit: anus tam arctè clausus est, ut neque vel tenuem acum possis adigere: stercus per os redditur: vox aboletur, arteriæ F rarò

a Ἐπίδυνος *Henisch.* b Σπασμὸς *Henisch.* rep. in MS. c Ὥρη μὲν θέρος *Henisch.* rep. in MS. d Ἀμαζόντων *Henisch.* rep. in MS. e Ἀνελθέμεναι *Henisch.* f Ἕψησις *Petit.* emend. g Χορδαψὸς *alii* ἀπὸ τῆς ἑψήσεως, *id est*, elixatione & χορδῆς intestino. verum potius ex ἅπτεσθαι, *id est*, contingere atque coalescere & χορδῆ. *Petit.* h Δὲ τὸ *Henisch.* rep. in MS. i Εἰλεῦ *Henisch.* k Ξυνήθων *Henisch.* rep. in MS. l Εἰλεώδεσι *Henisch.* ἐλαιώδεσι *Scaliger* emend. ἐλαιώδεσι supple σιτίοις. *Petit.* m Ὁκοῖόν ἐστι μέλαν σηπίης *Petit.* emend. n Σηπίῃσιν *Henisch.* rep. in MS. o Οὐδὲ *Henisch.* rep. in MS. p Ἄδην *Henisch.* rep. in MS. q Οἵσπερ *Henisch.* rep. in MS. r Διδράσκουσι, *Scaliger* emend. f Πολλοῖς *Scaliger* emend. t Τοῖσι τοιούτοισι. *Henisch.* rep. in MS. v Νοῦς *Henisch.* rep. in MS. x Εἰλεὸς *Henisch.* y Μέχρι *Henisch.* rep. in MS. z Ἐπίζωσι *Petit.* emend. *tuncque sensus est* si vehementior fuerit volvulus. a φλέγματι *Henisch.* rep. in MS. b Ἐμοῦσι *Henisch.* c Διψαλέοι *Henisch.* ast διψαλέοι *Scaliger* emend. d Ἱδρῶς *Henisch.* ast ἱδρὼς *Scaliger* emend.

[1] Dolor oberrans in Stomacho, mador, exolutio &c. *Henisch.*

καὶ πρόσθεν μὲν ἀραιοὶ, σμικροί· περὶ θανάτου δὲ σμικρότατοι, καὶ πυκνότατοι, καὶ ἐκλείποντες. τάδε μὲν ἐν τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι [a] ξυνεμπίπτει. ἀτὰρ καὶ κώλῳ τὰ αὐτὰ πάθεα γίγνεται, καὶ τὰ ξυνόντα ὅμοια, καὶ ἡ αὐτὴ συμμορφή· τουτέων δὲ μετεξέτεροι διαδιδράσκουσί κοτε, ἢν [b] πύος [c] ἐγγένηται τῷ κώλῳ. αἰτίη δὲ τὸ βάθος τὸ σαρκοειδὲς τοῦ ἐντέρου. πόνος δὲ ἰσχνὸς μὲν, ἠδὲ ὀξὺς ἐπὶ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι· πλάδος δὲ καὶ βάρος ἴσχον ἐπὶ τῷ κώλῳ. διαΐσσει δὲ ὁ πόνος, ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τῇσι πλευρῇσι, ὥστε φαντασίη ἐγγίγνεται πλευρίτιδος· καὶ γὰρ καὶ πυρεταίνουσι οἵδε· ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τῇσι [d] νωθῇσι ἔνθαδε καὶ ἔνθα, ὡς δοκέειν τὴν ὀδύνην ἥπατος ἢ σπληνὸς ἔμμεναι, [e] αὖθίς κοτε ἐν τοῖσι κενεῶσι. πολλὸν γὰρ τὸ κῶλον καὶ παντὶ [f] ἴλικας πεποιημένον· μετεξετέροισι δὲ, [g] καὶ ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον ἐρείδει, καὶ ἐς μηροὺς, καὶ διδύμων [h] κρεμαστῆρας. ἐπὶ δὲ τοῖσι κωλικοῖσι, [i] ἔμετοι πλεῦνες κενοὶ, τὰ δ' ἐμεύμενα, [k] λεπτὰ, χολώδεα, ἐλαιοειδέα· ἔστι δὲ ὁ ἐντεῦθεν κίνδυνος τοσόνδε ἀσινέστερος, ὁκόσον καὶ τὸ κῶλον τῶν λεπτῶν ἐντέρων σαρκοειδέστερον, καὶ παχύτερον, καὶ ἀνεξικακώτερον.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ ὀξέων παθῶν.

Τῶν ἀπὸ καρδίης οἱ ἀπὸ ἥπατος, οὐκ ὠκύτερον μὲν, ἐπιπονώτερον δὲ θνήσκουσι. ἔστι γὰρ [l] αἵματος πάγος τὸ πλεῖστον ἧπαρ· ἢν δὲ ἐν τῇσι πύλῃσι αὐτέου ξυμπέσῃ τις θανάτου αἰτίη, οὐ μεῖον ὀξέως ἢ οἱ ἀπὸ [m] καρδίης θνήσκουσι· ὑμέσι γὰρ καὶ τόνοισι ἐπικαίροισι καὶ λεπτοῖσι, καὶ φλεψὶ μεγάλῃσι ἐξύφανται τάδε τὰ μέρεα. [n] ὡς δὲ καὶ τῶν σοφῶν ἀφηγέονταί τινες, καὶ ψυχῆς ἐπιθυμίη [o] τῇδε ἐγκάθηται. αἱμορραγίη μὲν γὰρ ὑπερέχει πάντα πολλόν· ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν, ἧπαρ γίγνεται· ὧν ἐν αὐτέῳ μεγάλη μὲν φλεγμονὴ, οὐ κάρτα ξυνεχέως, οὐδὲ ἐν τοῖσιν ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία· φθάνει γὰρ ἐξελθὼν τοῦ ζῆν ὤνθρωπος· σμικροτέρη δὲ θαμινά· τοὔνεκεν διαδιδράσκουσι μὲν τὸν ὄλεθρον, μακρότερα δὲ νοσέουσι. ἔργου γὰρ αὐτέου τοῦ κατὰ τὴν ἐξαιμάτωσιν, οὐκ ἔστιν ἀνάπαυλα, οὐ δὲ ἀμβολή· ἐπὶ δὲ τὴν καρδίην, καὶ τὰ νέρθεν τοῦ διαφράγματος· ἐνθεῦθεν γὰρ τοῦ αἵματος ἀφέσιες· ἢν ἐπὶ [p] μέζονι αἰτίῃ πληγῇ ἢ διαφθορῇσι ξυνεχέσι πολλῶν καὶ κακῶν σιτίων, καὶ οἰνοφλυγίῃ, ἢ ψύξι καρτερῇ, καὶ ἐν τῇσι [q] πύλῃσι γίγνεται φλεγμονὴ, ὤκιστος ὄλεθρος. πῦρ μὲν γὰρ ὑποβρύχιον, ἀλαμπὲς, δριμὺ, σφυγμοὶ νωθροί. πόνου ἰδέη ποικίλη καὶ παντοίη, ἄλλοτε μὲν ἡ ὀδύνη ἐπὶ τὰ δεξιὰ διεληλαμένη, ὡς δοκέειν ὀξὺ βέλος ἐγκέεσθαι· ἄλλοτε δὲ, στρόφῳ ἰκέλη· αὖθις δέ κοτε, πόνος βαρὺς, βαρύπετος· μεσηγὺ δὲ τῆς ὀδύνης, ἀτονίη, καὶ ἀφωνίη· διάφραγμα καὶ [r] ὑπεζωκὸς ἕλκονται. ἀπὸ τῶνδε γὰρ ἄχθος τὸ ἧπαρ ἤρτηται. διὰ τόδε ἐς τὴν κατ' ἴξιν κληΐδα ὀδύνη καρτερή· [s] βὴξ δὲ ἀτελής· προθυμίη

A raro inter initia & parum micant: instante autem morte, minimè, creberrimè, tandem micare desinunt. hæc sunt quæ tenuibus intestinis affectis incidunt. verum & in pleniore intestino, *quod Græci κῶλον vocant*, iidem affectus oriuntur, eademque symptomata eandem formam retinentia. sed nonnulli quibus κῶλον suppurat, hujusce morbi discrimen effugiunt. causa est hujusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est & acutus, in pleniore verò intestino est redundans humiditas, & incumbens gravitas. dolorque modò ad costas usque superiores ascendit, quando & speciem lateralis morbi præ se

B fert: (siquidem & isti febricitant) modo sub spurias costas in dextram aut in lævam partem [1] descendit, sic ut jecur aut lien dolere videantur: item & ilia nonnunquam dolore torquentur. colon namque prægrande est, & quoquoversum se circumvolvens. quidam sunt etiam quibus & in sacro osse dolor inhæreseit, & in femoribus, & illis in locis quibus testes appenduntur. *Græci* κρεμαστῆρας *appellant*. qui hoc genere tentantur, vomitione plerumque inani laborant. quod si quid rejecerint, id est subtile, biliosum, olei simile. in hoc malo periculum tantò levius est, quanto κῶλον, *id est, laxum intestinum* tenuibus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius est.

C

CAPUT SEPTIMUM.

De acutis Jecoris affectibus.

Quibus jecur malè habet, [2] ii non celerius quam qui corde ægrotant, sed majore cruciatu perimuntur. maxima enim Jecoris pars sanguinis concrementum est. si in hujus autem visceris portis aliqua incidat causa mortifera, æque ac si [*] ex corde laborarent, celeriter consumuntur. ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus & magni ad vitam momenti, grandioribusque venis contexuntur. præterea (ut sapientum quidam prodiderunt) hoc loco appetitricis animæ domicilium est. sanguinis utique pro-

D fluvia e Jecore omnium maxima fiunt. neque abs re. venarum enim radicatio jecur est. itaque in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: (homo enim vita excedens prævenit) at exiguæ frequentius eveniunt. inde fit, ut mortem quidem evadant, sed longinquo morbo impliciti crucientur. ipsius enim functionis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neque dilatio: atque hinc ad cor, & ad viscera intra septum sanguis diffunditur. at si qua magna injuria, ut puta verbere, longa ciborum multorum vitiosorumque corruptione, ebrietate, vehe-

E menti refrigeratione, phlegmone in portis jecoris excitatur, tunc ægrotus celerrimè jugulatur. ignis enim in profundo corpore depascitur, obscurus, acer. venarum motus torpent: doloris species variæ & diversæ sunt. nonnunquam enim dextrâ in parte defigitur, adeo ut acutum telum adactum esse videatur: interdum torminibus similis est: rursum verò interdum dolor cum summâ gravitate conjungitur: atque inter dolendum virium debilitas vocisque casus incidit: transversum septum, & interna costarum tunica inferius detrahuntur. quoniam in-

F de jecur suspensum onere suo degravat. proinde ad jugulum e regione oppositum vehemens dolor pervenit. tussicula quædam imperfecta, seu

C 2 potius

[a] Ξυνεπίπτει *Henisch.* rep. in MS. [b] Πῦον *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἐγγένητι *Henisch.* ast ἐγγίνηται *Scaliger* emend. [d] Νώθῃσι *Scaliger* emend. [e] Ἔμμεναι αὖθις *Scaliger* emend. [f] Ἕλικας *Scaliger* emend. [g] Δὲ καὶ *Scaliger* emend. [h] Κρεμασῆρας *Henisch.* ast κρεμαστῆρας *Scaliger* emend. [i] Κωλικοῖσι ἔμετοι *Scaliger* emend. [k] Ἐμεύμενα λεπτὰ *Scaliger* emend. [l] Αἵματος *Henisch.* rep. in MS. [m] Οἱ καρδίης θνήσκουσι *Henisch.* [n] Platonem in Timæo Aretæus intelligit. *Petit.* [o] Τῇσδε *Henisch.* rep. in MS. [p] Μέζον *Henisch.* rep. in MS. [q] Πόλῃσι *Henisch.* [r] Ὑπεζωκὸς χιτὼν ἕλκονται *Petit.* emend. [s] Βὴξ δὲ ἀτελής· προθυμίη δὲ μοῦνον. uno verbo θυμὸς dicitur juxta Hippocr. teste Foës. in Oecon. Hipp. pag. 275. *Petit.* De his signis *inflammati jecoris* vid. Gal. 5. de locis affectis in historiâ siculi Medici.

[1] Ascendit. *Henisch.* [2] Ac si corde laborant. *Henisch.*

A μίη ἐστι μοῦνον· κἢν ἐς τέλος κοτὲ ἀφίκηται, ξηρὴ ἀναπνοὴ κακή. οὐ γὰρ ξυντιμωρέει τῷ πνεύμονι τὸ διάφραγμα, ξυνομαρτέον ἐς ξυναγωγὴν καὶ διάστασιν. πνεῦμα σμικρὸν ἕλκουσι, ἐκπνέουσι μέζον. χροιὴν μελάγχλωροι, μολιβδοειδέες, ἀπόσιτοι. ἢν δέ τι προσενέγκωνται, φυσώδεες τῷ ὑποχονδρίῳ· [a] ἐρεύξιες χολώδεες ὀξίζουσαι, βρομώδεες· ναυτίη, [b] διάστασις κενεή, γαστὴρ ἀπολελυμένη τὰ πολλὰ χολώδεα, γλίσχρα βραχέα· αἰεὶ δὲ ἐπαυξέα γίγνεται τὰ πάθεα· γνώμη οὐ κάρτα παράφορος, νωθρή, μετέωρος, τετυφωμένη, [c] ὄκνος πουλύς, ψύξις ἀκρέων, τρόμοι, ῥίγεα, λὺγξ B κενή, σπασμώδης, ἴκτερος, χολὴ ἄκρητος, χολόβαφοι τὸ πᾶν. ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ [d], καὶ ἄλλους ἔκτεινε συχνούς· ὁκόσοι δὲ ἢ αἱμορραγίῃ, ἢ κοιλίης ταραχῇ πολλοῖσι χολώδεσι, ἢ οὔροισι ἀκρήτοισι συχνοῖσι, τὸν ὄλεθρον διήλλαντο, τουτέοισι [e] δὲ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἐς ἀπόστασιν πύου τὸ ἧπαρ τρέπεται· ἢν δὲ ἐς πολλὸν ὑπερβάλλῃ χρόνον ἄνευ ἀποστάσιος, ἐς ὕδρωπα ἄφυκτον τελευτᾷ· διψαλέοι, βραχυπόται, ξηροὶ τὸ σκῆνος, ἀλιπέες. ὀξέων ἐπιθυμίη, ἄποιος ἡ γεῦσις. τίκτει δὲ τόδε τὸ πάθος φθινόπωρον σὺν πλήθεϊ ὡραίων, καὶ ποικίλων ἀπεψίη· C ἡλικίη δὲ, πασέων μᾶλλον ἀκμή.

ΚΕΦΑΛΗ. η.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν κοίλην φλέβα ὀξείης νούσου.

Ἀπὸ τῶν πυλέων τοῦ ἥπατος εὐρεῖα φλὲψ διαΐσσει μέση τῶν τοῦδε περάτων. αἰεὶ γὰρ ἐς λεπτὰ καὶ πλεῦνα σχιζομένη, ἐπὶ τέλος ἐς ἀφανέα τῇσι ὄψισι πάντῃ τοῦ ἥπατος σκίδναται· τοῖσι δὲ τουτέων πέρασι [f] ἄλλων φλεβῶν περατώσιες [g] κατὰ τὸ στόμα ξυγκέονται, αἵπερ ἐκ λεπτῶν καὶ πλεόνων, μέζονες, καὶ ἐλάσσονες γίγνονται· ἐπιτελέως [h] ἐν μέ- D σῳ τῷ ἥπατι, ἐς μίαν φλέβα μεγάλην συναγείρονται. ἐντεῦθεν δὲ δοιαὶ ἐξ ἀποσχίσιος γιγνόμεναι, πέρην τοῦ ἥπατος ἀφικνέονται. ἡ μὲν γὰρ ἄνω τὸν πρῶτον λοβὸν διαπερήσασα, ἐς τὰ κυρτὰ αὐτέου [i] ἐξεφαάνθη· ἔπειτα περήνασα τὸ διάφραγμα [k] ἐμφύνει τῇ καρδίῃ· κοίλη φλὲψ ἥδε καλέεται. ἡ δὲ ἑτέρη, τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον διαπερήνασα μέχρι τῶν κυρτῶν, ἐπὶ τὴν ῥάχιν [l] ἔξεισι, καὶ τῇδε [m] παρατέταται, μέχρι τῶν ἰσχίων. ἀτὰρ καὶ ἥδε κοίλη. οὔνομα [n] τὸ αὐτὸ, οὕνεκεν μία καὶ αὐτή ἐστιν ἡ φλὲψ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἴσχουσα. εἰ γάρ τις ἐθέλει, διελάσαι αὖ E ἔλασμα καὶ ἀπὸ τῆς ἄνωθεν τῆς ἐπὶ τὴν καρδίην κοίλης φλεβὸς ἐς τὴν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ ἀπὸ τῆς ῥάχεος διὰ τοῦ ἥπατος ἐπὶ τὴν καρδίην, ἄνοδος γὰρ ἡ αὐτή. ἥδε οὖν ἡ φλὲψ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἡ ξύμπασα νοσέει ὀξέσι πάθεσι, καρτεροῖσι· μία γάρ ἐστι πᾶσα· μετεξετέροισι δὲ ἰητροῖσι μούνη δοκέει παρὰ τὴν ῥάχιν νοσέειν, οὕνεκα τῆς ἐς τὴν καρδίην τὰ σημεῖα οὐ προφανέα. ἐντὸς γὰρ τοῦ θώρηκος διατέταται πρὸς οὐδὲν προσισχομένη, ἀλλ' ἐναιωρευμένη τῷ θώρηκι, ἔστ' αὖ ἀπὸ τοῦ διαφράγματος ἐμφύῃ τῇ καρδίῃ· ἢν οὖν τι μεγάλων κακῶν ἴσχῃ τήνδε τὴν φλέβα, F ξυνέκρυψε ἀμπέχων ὁ θώρηξ. γίγνεται δ' οὖν ἀμφὶ τήνδε τὴν φλέβα καὶ [o] κέδματα· εἴτε ῥηγνυμένη

αἱ-

potius tantùm ad tussim inclinatio est. si quando verò tussiunt, nihil reddunt, vitiosè spirant. neque enim pulmoni transversum septum opitulatur, ei ad constringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aëris adducunt, plus expirant. colore ex atro viridique permixto infecti sunt, plumbeâ scilicet specie: cibos oderunt: quod si quid sumpserint, eis inflantur præcordia: ructus biliosi, acidi, graveolentes exeunt, nauseant, [1] vomere frustrà conantur, venter solutus multa biliosa excernit, viscida pauca: sed perpetuo augescunt mala. mens haud ita multùm delirat: torpida, suspensa, & attonita est. magna est in corpore segnities: extrema frigent, tremor adest, horrores, singultus inanis, convulsioni similis, morbus regius, pura bilis, totumque corpus bilioso colore suffunditur. quin morbus regius ante septimum diem si apparuerit, plurimos sustulit. quibus autem vel sanguinis profusio, vel per alvum multorum biliosorum exturbatio, vel urina sincera plurima effluens mortem depulit, post tres septimanas jecur his suppurat. quod si multum temporis citra abscessum prætereat, in hydropem inevitabilem terminatur. hi siticulosi sunt, parùm tamen bibunt. eorum corpus squalet, pinguedine carens. appetunt acida, sed gustatus sapores non percipit. autumnus hoc malum, fert multorum [2] variorumque fructuum esum sequente cruditate. inter ætates florens ei [3] magis obnoxia est.

CAPUT OCTAVUM.

De Venæ concavæ acuto morbo.

Ab Jecoris portis inter ejus extrema magna vena ingreditur: quæ semper in tenues plures que dum sciinditur, denique in tenuissimas visumque latentes toto jecore dispergitur. istarum summis osculis aliæ venarum extremitates committuntur: quæ [4] & gracilibus & pluribus majores amplitudine, sed numero pauciores constituuntur. demum in medio jecore in venam unicam grandem coalescunt. inde hæc in duas partitur, quæ jecoris extrema petunt. harum altera superius primam fibram penetrans, in ejus convexa egreditur: mox transversum septum perforans, in cor inseritur. hæc vena concava nominatur. altera vero quintam fibram, quæ inferius jacet, trajiciens, usque in jecoris [5] gibba, ad spinam pervenit, & eo loco ad coxendices usque porrigitur. ea quoque eodem nomine concava nuncupatur: quoniam una & eadem vena est ab initio de jecore exoriens. [6] si quis enim aliquid de superiore venâ cava cordi infixâ in eam quæ juxta spinam protenditur, aut a spina per jecur ad cor velit impellere, eundem descensum ascensumque inveniet. hæc igitur vena (ut arbitror) universa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota una est atque continua. a nonnullis autem medicis ea pars duntaxat quæ secundum dorsum discurrit, ægrotare creditur. quoniam ejus quæ cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhærens, sed in pectore sublevata protenditur, donec transversum septum egressa, cordi inseritur. igitur si quod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delitescit. in hac itaque vena κέδματα oriuntur. *sunt autem* κέδματα *diuturni affectus ex defluxu materiæ provenientes*, quando sanguis [7] copiosius erumpens,

citissi-

[a] ῥεύξιες *Henisch.* [b] Διάζωσις conatus inanis vomendi *Petit.* emend. [c] ἢ ὄκνος *Henisch.* ast ἢ *Goupyl.* rep. in MS. [d] Supple ἴκτερος *Petit.* [e] (δὲ) *Henisch.* [f] Ἄλλαι *Henisch.* rep. in MS. [g] Unâ voce ἀναστόμωσιν Græci vocant. *Petit.* [h] Ἐπιτελέως δὲ *Henisch.* [i] Ἐξεφάνθη *Henisch.* [k] Ἐμφύη. ἄλλως ἐμφύνη *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [l] Ἔξεισι *Henisch.* rep. in MS. [m] Παρατέταται *Henisch.* [n] Οὔνομα γὰρ *Henisch.* [o] Galen. in exegesi, exponit τὰς ἐκ ῥεύματος χρονίους διαθέσεις. id est: *veteres ex fluxu affectus.* vel in universis articulis, vel propriè circa coxendicem. *Petit.*

[1] Inaniter distenduntur. *Henisch.* [2] Horeorum variorumque *Henisch.* [3] Maxime *Henisch.* [4] Ex *Henisch.* [5] Concava *Henisch.* [6] Si quis enim velit, lamellam trajiciat a superiore venâ cava ad cor pertinente, in eam, quæ per spinam perreptat, & a spinâ per jecur ad cor. idem enim ascensus est. [7] Copiosius. *Henisch.*

[a] αἱμοῤῥαγίη ὤκιστα κτείνει· ὕπερθεν μὲν, διὰ πλεύμονος καὶ ἀρτηρίης [b] ἐκχεομένη, ἢν ἐν τῷ θώρηκι ῥαγῇ· ἢν δὲ περὶ τὴν ἀρχὴν, ἐς τὴν κάτω κοιλίην τοῖσι ἐντέροισι [c] περιέχεται, ὡς ἐμπλείειν τὰ ἔντερα, [d] οὔτε πρῶτον καθ' ἓν ἐκφανῆναι τὸ αἷμα, θνήσκουσι οἵδε· ἢν δὲ ἡ κοιλίη πληρουμένη αἵματος. γίγνεται δὲ καὶ φλεγμονὴ ἀμφὶ τὴν φλέβα, ἀτὰρ καὶ ἥδε ὀξέως κτείνει, ἢν μεγάλη ἔῃ· πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, δακνῶδες, ἐν τῇσι κοιλίῃσι ἀμφοῖν ἐγκαθειργμένον, βραχὺ δὲ μοῦνον ὑπερίσχον, ὡς δοκέειν ἁπτομένῳ λεπτὴν ἔμμεναι θέρμην· ὁ δὲ ὤνθρωπος καίεσθαι δοκέει· σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνότατοι, ὁκοῖόν τι πεπιεσμένοι, καὶ δεδιωγμένοι. ψύξις ἀκρέων, δίψος καρτερὸν, [e] στόματος ξηρότης, προσώπου [f] ἐρύθημα ξὺν ἀχροίῃ· ὑπέρυθροι δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα· ὑποχόνδρια σκληρὰ, ἀνεσπασμένα, ὀδύνη ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον, καὶ παλμὸς τῆσδε παραμήκης, μέχρι τῆς λαγόνος· μετεξετέροισι δὲ καὶ τῆς ἀρτηρίης τῆς παρὰ τὴν ῥάχιν, ἢν ὁ σφυγμὸς ἐς τὸ [g] ἕτερον ὑποχόνδριον διασημαίνῃ. ξυμπαθὴς γὰρ καὶ ἥδε γίγνεται παρ' αὐτέην ἐπ' ἀριστερὰ κειμένην, ὡς τὸ ἐπὶ τῷ παντὶ οὐδὲν ἐπικουφιζούσης, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθαζούσης· ξηρὸν δὲ τόδε, καὶ ῥυσσὸν, καὶ τρηχύ· καὶ ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖσι ἐξίσχουσι ὀστώδεσι· οἷον ὀλεκράνῳ, γούνασι, ἢ κονδύλοισι· ὕπνοι [h] ταραχώδεες, κοιλίη τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκδιδοῖ, τοῖς δὲ σμικρὸν, δριμὺ, χολῶδες· οὖρα ξανθὰ, δακνώδεα· τὴν γνώμην οὐ παράφοροι μὲν, νωθροὶ δὲ καὶ μαρασμώδεες, ὥστε ὁκόσοι τήνδε τὴν κατάστασιν [i] εἶδον, καῦσον ἐκάλεον. καὶ γὰρ καὶ τὸ γένος τοῦ καύσου τὰ παρεόντα, καὶ ἐν φθινοπώρῳ γίγνεται· ἐπεὶ τὸ [k] θηριῶδες, καὶ ἀκμάζουσι καὶ νέοισι, οἷσι ἰσχνὴ ὑπὸ διαίτης πονηρῆς καὶ ταλαιπωρίης ἡ ἕξις. τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι οἵδε [l] τὰ πολλὰ θνήσκουσι· [m] οἷσι δ' αὖ ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἀφίκηται, ἐν διπλασίοισι [n] ὄλλυνται ὁκόσοι δὲ, ἢ σμικρὴν ἀρχῆθεν ἴσχουσι τὴν φλεγμονὴν, ἢ τῆς μεγάλης κατὰ βραχὺ διαλυομένης, διαδιδράσκουσι μὲν τὸν ὄλεθρον, οὐδέκω δὲ [o] ἀφίενται τοῦ κακοῦ. οἱ δὲ μακρὸν μὲν τὸν χρόνον τὸν καῦσον νοσέουσι· ἀποπαύεται δὲ τὰ κινδυνώδεα, αἱ ὀδύναι καὶ ξυντάσιες τῶν ὑποχονδρίων, καὶ ἡ κακοσφυξίη, καὶ τῆς γνώμης τὸ νωθές· ἔτι [p] δὲ ἔμπης ἔασιν ἀσώδεες, ἀλύοντες ξὺν ἀπορίῃ· ξύνεστι δὲ ὅ, τε καῦσος, καὶ τὸ δίψος, καὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος ἡ ξηρότης· ἀναπνέουσι πολλὸν, μακρὸν ἕλκοντες καὶ ἀθρόον, ὅλον τὸν ἠέρα, ἐς ἔμψυξιν [q] ἐπισπώμενοι· ἀτὰρ εἴτε πίνουσι ψυχρὸν χανδὸν πολὺ πλεῖστον, καὶ ἐς μὲν βραχὺ ἀνεκουφίσθησαν, εἶτ' αὖτις ἐξάπτεται τὸ δίψος, αὖθις [r] ἄδδην πίνουσι· καὶ ἥδε ἡ διαδοχὴ τοῦ κακοῦ καὶ ἰητρὸς δὲ ἀγαθὸς, ψυχρὸν αὖ δῴη πολλὸν ἀσινέως, ὅκως ἐν τῇσι ἄλλῃσι καύσεσι· ἀσφαλέστερον δὲ τοῖσι ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς νοσέουσι τὸν καῦσον·

κῆν

A citissimè vitam delet: per superiora quidem, per pulmones & arteriam effluens, si in pectore fiat effractio: si juxta principium, in imum ventrem descendens, in intestinis continetur, atque adeo intestina replentur. quum priusquam dejectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt, [1] & ventriculus sanguine redundat. nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa, si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordaxque in ambabus cavitatibus inclusus accenditur, paucusque duntaxat foris apparet, ut tangenti [2] flamma tenuis esse videatur: æger B verò sese comburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppressi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: [3] facies decolor, rubet. omne corpus subrubidum est: præcordia dura sunt, atque revulsa. dolor in dextrâ parte major, [4] & cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia usque perveniens. quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur. quod pulsatio in alteris præcordiis manifestat. nam & ipsa venæ cavæ morborum particeps efficitur, juxta illam in sinistro latere posita, utpote ea quæ in omne corpus diducitur, nihil levaminis adferente, neque cutim emolliente. cutis autem sic affectorum, squalida, rugosa, C atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, ut in cubitis, genubus, digitorumque articulis magnis, talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. alvus quibusdam nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium [5] acre, mordaxque est. mens utique his constat: sed quâdam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum καῦσον, *id est ardoris speciem*, appellarunt. quandoquidem quæ adsunt, sub ardoris genere collocantur. per Autumnum hæc labes exoritur, [6] quum ferum quiddam & immane sapit. viros ac juvenes occupat, quibus mala vivendi ratio labo- D resque tenuem corporis habitum compararunt. decimo quarto die hi plerumque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonem habent, aut magnam, paulatim remittentem, mortem quidem evadunt, sed nondum morbo liberantur. hi longo sanè tempore causo laborant: verùm omnia periculosa jam desinunt, dolores, præcordiorum distentiones, & pulsuum malitia, & mentis ignavia. adhuc tamen fastidiosi sunt, languentes, consilii inopes: simulque & ardor, & sitis, & linguæ orisque siccitas ægrum discruciant, multum diuque trahen- E tes spirant, & subitò totum aërem unâ spiratione refrigerandi causâ adducunt. verùm si frigidam quàm plurimam affatim bibunt, brevi intervallo molestiâ levantur. postmodum ipsis sitis accenditur, rursumque uberrimè aquam ingurgitant. & hæc est mali [7] successio & reciprocatio. at egregius medicus frigidam liberaliter citra noxam propinare potest, ut in aliis ardoribus adsolet: sed longè tutius ardore a venâ cavâ oriente laborantibus eam concesserit.

F [a] Malè αἱμοῤῥαγίη pro verbo αἱμοῤῥαγῇ. *tunc sensus:* si rupta vena sanguinem effuderit. *Petit.* [b] Deest vox αἵματος *Petit.* [c] Περιχέη). si sanguis intestinis circumfusus fuerit. *Petit.* emend. [d] Εὖτε πρόσθεν ἢ ἐκφανῆναι τὸ αἷμα. *Petit.* emend. [e] Στόματος Henisch. rep. in MS. [f] Ἀχροίη quarundam vultus partium tantùm: aliarum *rubor* intelligitur. *rubedinem* hîc *remissam* & *dilutam* significari ex sequentibus verbis putat *Petit.* [g] Ἔντερον Henisch. [h] Ἀταραχώδεες Henisch. rep. in MS. [i] Ἰδέην καύσου Henisch. rep. in MS. [k] Per τὸ θηριῶδες Aretæus intelligit maciem extremam, quâ vultus efferatur. *Petit.* [l] Τὰ πολλὰ *Henisch.* [m] Οἷς δ' Henisch. rep. in MS. [n] Ὄλλυνται) *Henisch.* rep. in MS. [o] Ἀφίεν) *Henisch.* [p] Ἔτι δ' Henisch. [q] Ἐπισπώμενοι *Henisch.* rep. in MS. [r] Ἄδην *Henisch.* rep. in MS.

[1] Quod si venter sanguine plenus sit, inflammatioque nascatur, circa venam, si magna sit, ipsa celeriter hominem tollit. *Henisch.* [2] Calor. *Henisch.* [3] Versio hæc absurda videtur. quæ enim rubet facies, quomodo decolor dici possit? *Petit.* [4] Et palpitatio ipsius venæ in porrectum ad ilia usque perveniens. nonnullis etiam arteriæ secundum spinam: quod &c. *Henisch.* [5] Flavum *Henisch.* [6] Quoniam & quod ferum & immane est adolescentes & florentes occupat, quibus &c. *Henisch.* [7] Intervallum *Petit.*

κὴν μὲν ἡ γαστὴρ, ἢ ἡ κύστις τὸ ποτὸν ὑποφέρῃ, οὐδὲ ἐμέτου δεῖ· εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ πολλῷ τὸ πολλὸν τοῦ ψυχροῦ ἐμέσαι χρή. ἐκραγείη γὰρ ἂν ὥνθρωπος εἰ τοσόνδε πίνων, μηδὲν διαχωροίη, ἢ ἱδρῶσι, ἢ οὔροισι, ἢ κοιλίῃ.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς ὀξέων παθῶν.

Νεφροὶ, τὴν μὲν τοῦ σώματος ἰδέην, οὐ κάρτα ἐπίκαιροι ἐς κίνδυνον, ἢν καί τι πάθωσι ὀξέως. ἀδενώδεες γὰρ τὴν φύσιν, ἐς δὲ [a] ὄλεθρον εὐήθεες· ἐπίκαιρον δὲ αὐτέων τὸ ἔργον, [b] ἥτε διάκρισις τῶν οὔρων ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἡ ἀπόκρισις· ἐπέχει δὲ τήνδε, ἢ λίθος, ἢ ἐγγιγνομένη φλεγμονὴ, ἢ [c] αἱμάλωψ, ἤ τι τοιόνδε· ἐπεὶ ξυμπαθίης μὲν τῆς διὰ τὴν ἰδέην τοῦ σώματος κακὸν γίγνεται οὐδέν· ἡ δὲ ἐπίσχεσις τῶν οὔρων, πάντα τὰ δεινὰ πρήσσει. πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, ἀσσῶδες, ὀδύνη κατ' ὀσφὺν ἐπὶ ῥάχι βαρεῖα, διάτασις τῶν μερῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἀμφὶ [d] τὸ ὑποχόνδριον· οὔρου [e] ἐπίσχεσις, οὐκ ἐς τὸ πάμπαν, ἀλλὰ στάγδην μὲν οὐρέουσι, ἐπιθυμίη δὲ πολλὸν ἐκχέαι. πλημμύρης γὰρ αἴσθησις. ἢν δὲ καὶ τὸ οὖρον δριμὺ καὶ δακνῶδες ἐγγένηται, ψύξιες, τρόμοι, σπασμοὶ, διατάσιες καὶ πληρώσιες τῶν ὑποχονδρίων· ἰκέλη ἡ [f] ξυμφορὴ ἥδε καὶ ξυναίσθησις γίγνεται, τοῖσι ἀπὸ πλήθεος σιτίων καὶ διαφθορῆς ἐμφυσηθεῖσι τὴν κοιλίην. σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μὲν ἀραιοὶ, νωθροί· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κακὸν πιέζῃ, σμικροὶ, πυκνοὶ, ταραχώδεες, ἄτακτοι, ὕπνοι λεπτοὶ, ὀδυνώδεες, οὐ διηνεκέες, καὶ ἐξαπίνης [g] ἐκθορνύμενοι ὡς ὑπὸ νύξιος, εἶτα ὑποφέρονται ἐς κῶμα, ὡς ὑπὸ καμάτου· τὴν γνώμην οὐ κάρτα παράφοροι, ληρώδεες, πελιδνοὶ τὰ πρόσωπα· ἢν δὲ ἥκῃ αὖθις κοτὲ τῆς οὐρήσιος ἡ προθυμίη, ἐπὶ σπασμοῖσι καὶ μεγάλῃσι ὀδύνῃσι βραχὺ αὖ καὶ στάγδην ἐξέκρινε, ἐπεί τε σμικρὸν ἐπανῆκε τῶν πόνων· εἶτα ἐς τὰ αὐτὰ παλινδρομέες. ὀξύτατα δὲ θνήσκουσι τῶνδε οἷσιν οὐδὲν ἐκκρίνεται, ὁκόσοι δὴ θνήσκουσι· οἱ πλεῦνες [h] γὰρ περιγίγνονται, ἢ τοῦ λίθου ἐς τὴν κύστιν διὰ τῶν οὔρων ἐκπεσόντος, [i] ἢ τῆς φλεγμονῆς ἐς πύον τρεπομένης, ἢ κατὰ βραχὺ διαπνεομένης. ἢν γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐνδεῶς [k] διεξιέναι ῥηϊδίως τὸ οὖρον, διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον· χρόνῳ δὲ μακρῷ φθίνουσι τὴν ἕξιν. [l] ὀρθῶς τάδε οἱ νοσέοντες πάσχουσι, καὶ καταγίγνονται ἐς σύντηξιν ὑποφερόμενοι. ὧραι δὲ καὶ χῶραι, καὶ ἡλικίαι φέρουσι, [m] αἵπερ καὶ τὰ κατὰ τὰς κοίλας [n] φλέβας. ἐξερράγη κοτὲ αἷμα ἀπὸ τῶν νεφρῶν πολλὸν ἀθρόον, καὶ πολλῇσι ἡμέρῃσι ξυνεχὲς ἔῤῥεε· ἀλλ' οὔ τινες αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι, ἀλλ' ἢ φλεγμονῇ τῇ ξὺν [o] αἱμοῤῥαγίῃ γιγνομένῃ, ἢν ἐπισχεθῇ τὸ αἷμα· τὰ πολλὰ δ' ἐξ ἐπισχέσιος, ἐπὶ μεγάλῃ φλεγμονῇ θνήσκουσι.

ΚΕΦΑ-

A quòd si ventriculus aut vesica potam aquam expellant, neque vomitione opus est: sin id facere nequeant, a multâ frigidâ epotâ multum vomendum est. homo enim disrumperetur, si tanto bibito humore nihil aut per sudores, aut per urinam, aut per ventrem effunderet.

CAPUT NONUM.

De Renum acutis affectibus.

Renes, quantum ad corporis speciem attinet, haud ita multùm periculis patent, tametsi in
B aliquod acutum vitium incidant. glandulosa enim ipsorum natura est. ad mortem verò inferendam bene habiles sunt: ipsorum enim actio peropportuna est, urinæ videlicet a sanguine secretio, ejusdemque expulsio. sed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut sanguineum concrementum, aut id genus. quandoquidem ex consensu affectionis ob formam corporis provenientis nulla creatur offensio. urinæ autem interclusio omnia sæva & acerba facit, ignem acrem & fastidium inferentem, dolorem gravem secundum lumbos in dorso, partium distentionem, sed magis circa præcordia. suppressio autem lotii non
C ex toto fit, sed stillatim quidem mejunt, multum verò effundere cupiunt: redundantiam enim sentiunt. quòd si & acre mordaxque lotium inest, frigent, tremunt, convelluntur, distenduntur præcordia & replentur. hæc morbi forma perceptioque doloris, alvi inflationi a ciborum multitudine corruptioneque provenienti similis est. pulsus initio rari sunt, ac segnes: si malum plus urgeat, parvi fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. somni tenues, dolore vexati, non continui: sed repentè a somno perinde ac si quis pupugerit, prosiliunt: postea in soporem tanquam lassitudine oppressi delabuntur. mentis alienatio haud ita
D magna est: nugantur, facies livet. at si quando rursum mejendi aviditas redeat, cum [1] distentionibus magnisque doloribus modicum quiddam, idque stillatim ejiciunt. tum paulùm cruciatibus levantur, postmodum in eadem relabuntur. [2] inter hos illi celerrimè pereunt, qui nihil prorsus emittunt. quicunque verò non moriuntur (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per urinæ semitas delapso, aut phlegmone suppurante, paulatimve per difflationem exhalante, [3] discrimen evadunt. quamquam enim paulatim & avarè effundatur urina, mortem tamen facilè effugiunt: at longo temporis curriculo eorum ha-
E bitus contabescit. atque [4] jure ista ægrotantes patiuntur, in pejusque labentes ad colliquationem devolvuntur. anni verò tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in venâ cavâ laborare ferebant. nonnunquàm è renibus sanguis multus subitaneus erupit, multisque diebus continenter effluxit: verùm nemo ex hujusmodi profluvio moritur: sed phlegmones ratione quæ simul cum profluvio nascitur, & sanguinem coërcet. plerumque autem ex retentione quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

CAPUT

F
a Τὸ *Henisch.* rep. in MS. b Ἔτι *Henisch.* rep. in MS. c Αἱμάλωψ *Archigeni* sugillatio in oculis, sanguine ex plagâ in partem contusam effuso. quasi αἷμα ἐν ὠπὶ hic pro grumo sanguinis accipitur. idemque est quod θρομβὸς, apud *Galen.* in libel. adversus Lucum in descript. κνήματος. sic & ab *Hippocr*: lib. de natura pueri. *Petit.* d Τὰ ὑποχόνδρια Henisch. rep. in MS. e Ἐπίσχεσι *Henisch.* rep. in MS. f Ξυμμορφὴ *Petit.* rep. in MS. Mentel. g Θορῶ salio, ἐκθόρνυμι, & ἐκθόρνυμαι exsilio. sic apud Lucianum & Suetonium in Cajo. *Petit.* h Πλεῦνες δὲ Henisch. & *Petit.* repp. in MS. i ὁ *Henisch.* rep. in MS. k Διεξίῃ καὶ *Petit.* emend. l Idem quod ὀρθοστάδην apud *Hipp.* lib. I. epid. sect. I. text. 10. *Petit.* m Οἵπερ *Henisch.* rep. in MS. n Τὰς κοίλας φλέβας hîc in plurali, quia vena cava dividitur in adscendentem & descendentem. *Petit.* o Τῇ ξὺν τῇ αἱμοῤῥαγίῃ *Petit.* rep. in MS.

1 Convulsionibus Henisch. 2 Celerrimè qui moriuntur pereunt, qui nihil prorsus emittunt. plures enim &c. Henisch. 3 *Discrimen evadunt.* non habet *Henisch.* 4 In rectum stando *Petit.* emend. 5 Sed ex phlegmone, quæ cum profluvio sanguinis conjuncta sit, si retentus sit sanguis, *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.

Κύστις χαλεπὴ μὲν ἐν νούσοισι [a] ὀξείαισι πονῆσαι· ἢν ἄλλοισι ξυμπεπόνθῃ· χαλεπωτέρη δὲ καὶ θανατωδεστέρη, ἢν ἀφ' ἑωυτῆς ἄρξηται. καὶ γὰρ καὶ δυνατωτάτη πάντα ξυμπαθέα ποιῆσαι, καὶ νεῦρα, καὶ γνώμην. [b] νεῦρον γὰρ ἡ κύστις ψυχρὸν καὶ λευκὸν, ἀτὰρ καὶ προσωτάτω τοῦ οἰκείου θάλπεος· ἐγγυτάτω δὲ τῆς ἔξω ψύξιος. ἐν γὰρ τῇ [c] νειαιρῇ γαστρὶ κατωτάτω [d] ἵζει [e] προσωτάτω τοῦ θώρηκος· ἀλλὰ καὶ ἔργον αὐτέης ἐπίκαιρον, ἡ τῶν οὔρων ἔξοδος. ἢν οὖν μοῦνον ἥδε ἐπισχεθῇ λίθοισι, ἢ θρόμβοισι, ἤ τευ ἄλλῃ ἰδίῃ, ἢ ἀλλοτρίῃ [f] ξυμφορῇ, θανατώδης. [g] ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αὐτέων καὶ ὑστερέων φλεγμονὰς ἀναπιέζει· ἐπ' ἀνδρῶν δὲ, τὸ ἔσχατον τὸ ἀπευθυσμένον, τὸ παραμήκες ἔντερον· ἐν πολλοῖσι δὲ ἐκ καρτερίης ἀεκουσίου ὑπ' [h] αἰδοῦς ἐν ξυλλόγοισι, ἢ ξυνδείπνοισι πληρευμένης, διατέταται, ἀδρανίῃ τε περιστολῆς, οὐκέτι μεθίησι. ἐπὴν οὖν ἐπίσχῃ τὰ οὖρα, πληρώσιες καὶ τῶν ὕπερθεν μερέων, νεφρῶν, οὐρητήρων διατάσιες, λαγόνων ὀδύνη βαρείη, σπασμὸς, τρόμος, ῥίγεα, γνώμης παραφοραί. ἢν δὲ πρὸς τοῖσι καὶ ἕλκος πεπόνθῃ ἢ φλεγμονὴν, πολλὰ μὲν τὰ κακὰ, [i] ὄλεθρος δὲ πολλόν τι ἑλκέων ὤκιστος. ἀλλ' ἀμφὶ μὲν ἕλκεος καὶ ἀποστάσιος, καὶ πώδεος, καὶ τῶν ὁκόσα [k] μὴ ὀξύτατα ᾖ, ἐν τοῖσι χρονίοισι [l] λελέξεται· ὁκόσα δὲ κατόξεα, καὶ [m] ἐν ἰσῃ ἡμέρῃσιν, ἢ ὀλίγῳ θᾶσσον, ἢ βράδιον κτείνει, ὁκοίην φλεγμονὴ, ἢ θρόμβοι, ἢ λίθος ἐς τὸν τράχηλον ἐμπεσὼν, περὶ τῶνδε νῦν [n] ἐρέω. ἢν οὖν τι τουτέων ξυμβῇ, οὔρων ἐπισχέσιες, [o] ὄγκος ἐν τῷ ἐπιγαστρίῳ, ὀδύνη ὀξείη, πάντη τῆς κοιλίης [p] περίτασις τῆς κύστιος, ὁ ὠχρὸς ἱδρὼς τῇ δεκάτῃ, ἔμετοι φλεγματώδεες, ἔπειτα χολώδεες, ψῦξις [q] ὅλου, ποδῶν δὲ μᾶλλον· ἢν δὲ ἐπὶ [r] μέσον τὸ κακὸν ἕρπῃ, πυρετοὶ λυγγώδεες, σφυγμοὶ, ἀτρεξίη πυκνοὶ, καὶ μικροὶ, ἐρύθημα τοῦ προσώπου, δυσώδεες, ἀπορίη, γνώμης παραφοραὶ σπασμοί· ἐπὶ δὲ φαρμάκοισι δηλητηρίοισι καὶ κανθαρίσι, ἢ [s] βουπρήστει καὶ [t] πνεύμασι, ἐμπιπρᾶται ἡ κύστις, καὶ ἡ ξύμπασα κοιλίη [v] βιαιοτέρη καὶ πάντα κακίων, καὶ οὐκ ἐς μακρὸν ἡ τοῦ θανάτου ἀμβολή· αἱμοῤῥαγέει κοτὲ κύστις· ξανθόν τε καὶ λεπτὸν τῇδε τὸ αἷμα· ἀλλ' οὐδέν τι διὰ τήνδε θνήσκουσι, κἂν μὴ ῥηιδίη ᾖ ἐπίσχεσις· ἀλλ' ἐπὶ τοῖσι θρόμβοισι καὶ τῇ φλεγμονῇ ὁ κίνδυνος. ψύξις γὰρ καὶ νέκρωσις, καὶ γαγγραινώσιες, καὶ τὰ ἐπὶ τῇδε κακὰ ῥηιδίως κτείνει. Φέρει δὲ τὰς νόσους, χεῖμα, καὶ μετόπωρον. ἡλικίη δὲ, ἀκμὴ, ἔτι δὲ μᾶλλον γῆρας· αἱ δὲ ἄλλαι ὧραι, καὶ αἱ ἡλικίαι, οὔτε ξυνεχέως, καὶ ἥκιστα κτείνουσι. ἀσινέστατα δὲ πάντων, τὰ παιδία.

ΚΕΦΑ-

[a] Ὀξέσι *Henisch.* rep. in MS. [b] Νευρώδης nervosa *Petit.* [c] Ἱερῇ *Henisch.* rep. in MS. [d] Ἵζει *Henisch.* rep. in MS. [e] Πρὸς ὦτα τοῦ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [f] Συμμορφῇ *Henisch.* rep. in MS. [g] Locus hic mendi videtur suspectus *Petito.* sed abstinet. [h] Αἰδοῖς *Henisch.* [i] Ὄλεθρος *Henisch.* [k] Δὲ ὀξύτητα τῶν ἐν. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [l] Λελέξεται. *Henisch.* [m] Ἐνδεκάτῃ ἡμέρ. *Henisch.* rep. in MS. [n] Ἐρέω *Henisch.* [o] Ὄγκος *Henisch.* rep. in MS. [p] Περίτασις *Henisch.* rep. in MS. [q] Ὀλιγοποδῶν *Henisch.* [r] Μέζον *Henisch.* rep. in MS. [s] *Plinius* lib. 30. cap. 3. Buprestis *animal* rarum in Italia, simillimum scarabæo longipedi. fallit inter herbas bovem maximè; unde & nomen invenit; devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat. *Herba* etiam est ejus nominis de qua *Theophrast.* lib. 7. Hist. plant. cap. 8. idem *Plinius* lib. 22. Cap. 22. *Petit.* [t] Πιτυοκάμπτῃσι *Petit.* suo periculo emend. Πιτυοκάμπη genus est erucæ in piceis (credo pinis) nascens. vid. Dioscor. lib. 6. cap. 2. *Petit.* [v] Βιαιτέρη *Henisch.* [x] Οὐδὲν *Henisch.*

CAPUT DECIMUM.

De acutis in Vesica ægritudinibus.

A
Vesica difficiles in acutis morbis dolores patitur, & quum ab aliis vitium participat, sed difficiliores magisque mortiferos si per se laborare inceperit: quandoquidem omni corpori & nervis & menti labem communicare valentissimè potest. quippe vesica nervus frigidus albusque est, & [1] ab innato calido quàm longissimè, quàm proximè verò externo frigori posita. nam in imo ventre ad aures thoracis sita est: nobili quoque
B
munere fungitur, urinæ videlicet emissione. hæc porro si tantùm calculis, aut sanguinis grumis, aut quâ aliâ propriâ peregrinâve calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. in mulieribus enim ipsis & uteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum, prælongumque intestinum. [2] in plerisque verò ob involuntariam præ verecundia retentionem in cœtibus hominum, aut in conviviis repleta distenditur: constringereque non valens, nihil amplius excernit. igitur ubi urina supprimitur, superiores quoque partes, renes videlicet, replentur: οὐρητῆρες, (*id est urinæ ductus*) distenduntur, ilia dolor ponderosus infestat: ner-
C
vi convelluntur, tremunt, horrent, desipiunt. verùm si ad hæc & ulcus accedat [3] inflammatio, multa sanè damna eveniunt, sed mors ab ulceribus sanè quàm celerrima invadit. cæterum de ulceribus, abscessu, suppuratione, & id genus aliis, quæcunque non acutissima sunt, in *libro de diuturnis morbis* tractabitur. quæcunque verò peracuta sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius seriusve hominem perimunt, qualis phlegmone est, aut grumi sanguinei, aut calculus in cervicem delapsus, de istis in præsentia sermonem faciam. quapropter si quid horum inciderit, urina retinetur, abdomen intumescit, dolor acutus to-
D
tum ventrem occupat: vesica turget: decimo die luteus sudor exit, pituita vomitur primò, deinde bilis: universum corpus friget, sed pedes vehementius. si malum vires majores acquirat, tum febres cum singultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus ac pusillis motibus: rubida facies est, foetiunt, animo ancipites sunt, mens non constat, nervi contrahuntur. medicamentis præterea venenosis, & cantharidibus, aut bupreste & pneumatibus vesica deuritur: & tota alvus majorem vim patitur, ac prorsus in pejorem statum delabitur, neque longa mortis mora interponitur. nonnunquam & sanguinem vesica effundit:
E
flavus autem ac tenuis vesicæ sanguis est. sed perrarò hac de causâ homines pereunt, quamvis haud facilè sanguis supprimitur. grumi verò & phlegmonæ maximè inferunt interitum. refrigeratio enim & νέκρωσις, *id est extinctio caloris ingeniti*, sequitur gangræna quoque, & quæ eam comitantur mala. id genus facilè hominem tollit. hæc vitia hyeme & Autumno grassantur. in ætate virili, magis etiam in senecta vigent. reliqua anni tempora & ætates neque assiduè hos morbos ferunt, miniméque mortiferi sunt. pueri omnium maximè his calamitatibus vacant.

F
CAPUT

[1] Ab innati caloris fomento *Henisch.* [2] Est *Henisch.* [3] Aut *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Περὶ ὑστερικῆς πνιγός.

Ἐν τῇσι λαγόσι τῶν γυναικῶν μέσῃσι ἐγκέεται ἡ μήτρη, σπλάγχνον γυναικήϊον ἄγχιστα ζωῶδες. κινέεται γὰρ ἐξ ἑωυτέης ἔνθα καὶ ἔνθα ἐπὶ τὰς λαγόνας· ἀτὰρ καὶ ἐς τὰ ἄνω, κατ᾽ ἴξιν μὲν, ὑπὸ τὸν [a] χόνδρον τοῦ θώρηκος· ἐς τὰ πλάγια δὲ, ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἐς ἀριστερὰ, ἢ ἐς ἧπαρ, ἢ σπλάγχνα, γίγνεται δὲ καὶ προπετεστέρη ἐς τὰ κάτω, καὶ ξυλλήβδην εἰπῶμεν, πάντη ἐστὶ πλανώδης· καὶ εὐώδεσι ὀσμήσεσι τέρπεται, καὶ ἐπ᾽ αὐτὰ ἵεται· ἀχθέεται δὲ τοῖσι κακόδμοισι, καὶ αὐτὰ φεύγει· καὶ τὸ ξύμπαν ἐν τῷ [b] ἀνθρώπῳ ἐστὶ ἡ ὑστέρη, ὁκοῖόν τι ζῶον ἐν ζώῳ. ἤδε οὖν ἣν ἐξαπίνης ἀνώϊστος γένηται, καὶ ἐπιπολὺ ἄνω μένῃ, καὶ ἐκβιάσηται τὰ σπλάγχνα, ἀπεπνίχθη κοτὲ [c] ἡ ἄνθρωπος, τρόπον τὸν ἐπιληπτικὸν [d], αὐτόθεν σπασμῶν. ἐπιέζετο γὰρ ἧπαρ, διάφραγμα, πνεύμων, καρδίη. τοὔνεκεν ἀπνοίη ξυνεῖναι δοκέει καὶ ἀφωνίη. ἀτὰρ καὶ αἱ καρωτίδες ξυμπαθίῃ τῆς καρδίης πιέζονται. διὰ τόδε καρηβαρίαι τε καὶ ἀναισθησία ξύνεστι καινῷ κάρῳ. γίγνεται δὲ καὶ ἄλλο πάθος αὐτέῃσι ἴκελον τῷδε ξυμμορφῇ, ξὺν πνιγὶ καὶ ἀφωνίῃ. ἀλλ᾽ οὐκ ἀπὸ ὑστέρης. καὶ γὰρ τόδε καὶ ἀνδράσι γίγνεται [e] κατοχώδεα τρόπον. ἀλλὰ τῇσι μὲν ἀπὸ ὑστέρης κακώδεες ἐπαρήγουσι ὀδμαὶ, καὶ εὐωδέων πρὸς τὰ γυναικήϊα ὑποθέσιες· τῇσι δὲ ἑτέρῃσι τάδε οὐδὲν ἐπαρήγει, καὶ τὰ μέλεα κινέονται ἀπὸ ὑστέρης. ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου πάθεος, ἥκιστα. ἔτι δὲ τρόμοι αὐτόματοι, καὶ οὐκ αὐτόματοι. ἀλλ᾽ ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθριδίου. ψύξιες καρτεραὶ τῆς ὑστέρης, αἱμοῤῥαγίης ἀθρόης ἐπίσχεσις, καὶ ὁκόσα τοιάδε. ἣν οὖν ἄρξηται πάσχειν κινευμένης ἄνω τῆς [f] ὑστέρης, ὄκνος ἔργων πρήξιος, ἔκλυσις, ἀτονίη, γουνάτων ἀκρασίη, σκοτόδινος, καὶ τὰ [g] γυῖα [h] λύονται, κεφαλῆς πόνος, καρηβαρίη. τὰς φλέβας τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς ἀλγέει ἡ γυνή. ἣν δὲ καταπέσωσι, καρδιώσσουσι, ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι λαγόνες κεναὶ, ἔνθα ἡ ἕδρη τῆς ὑστέρης, σφυγμοὶ διαλείποντες, ἄτακτοι, ἐκλείποντες, πνὶξ καρτερὴ, ἀφωνίη, ἀναισθησίη, ἡ ἀναπνοὴ ἄσημος, ἀσαφὴς, ὤκιστος καὶ ἄπιστος ὁ θάνατος. οὐδὲν γὰρ ἴσχουσι νεκρῶδες ἐς χροιὴν, [i] ζωώδεες. ἐρυθρότεραι μᾶλλον μέχρι πολλοῦ τοῦ θανάτου· ὀφθαλμοὶ μικρόν τι ἐξίσχοντες, λαμπροὶ, οὐ κάρτα μὲν ἀτενέες, ἀτὰρ οὐδὲ κάρτα [k] κεκαμμένοι· ἣν δὲ μετακινέηται κοτὲ ἐς ἕδρην ἡ ὑστέρη, πρὶν ἐς τέλος ἰέναι τὸ πάθος, διαδιδράσκουσι τὴν πνῖγα· εὖτε κοιλίη ὑποβορβορύζει, ὑγρότης τῶν γυναικηΐων τόπων, ἀναπνοὴ δασυτέρη καὶ σαφεστέρη· [l] ὠκίστη ἐκ τοῦ πάθεος ἡ ἔγερσις, ὅκως καὶ ὁ θάνατος ὤκιστος. καὶ γὰρ ῥηϊδίως τοῖσι ἄνω προσχωρέει· ἀτὰρ ἠδὲ ῥηϊδίως ἀφίσταται· ἀκρόπλοος τε γὰρ ἡ ὑστέρη· ὑγροὶ δὲ καὶ οἱ ὑμένες [m] οἱ ὀχῆες αὐτῆς· ὑγρὸν δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα κέεται ἡ ὑστέρη· πρὸς δὲ φυγῇ τε καὶ ὁρμῇ χρέεται ἡδέων

A

CAPUT UNDECIMUM.

De Vulvæ Strangulatu.

In mediis ilibus mulierum vulva posita est, muliebre viscus, animalis ferme naturam adeptum. siquidem per se huc atque illuc versus ilia movetur: quin etiam ad superiora e regione pectoris cartilaginem subit: in latera quoque, in dextram videlicet aut lævam partem aut ad jecur aliave intestina movetur: & ad inferiora natura proclivior est. utque paucis absolvam, penitus errabunda est, & jucundis odoribus delectatur, ad ipsosque se reci-
B
pit: contrà fœdè olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit. ac prorsus est in homine vulva perinde ac in animali quoddam animal. hæc itaque si repentè superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, visceribusque violenter incumbat, interdum homo veluti comitiali morbo correpta, citra nervorum distentiones strangulatur. augustiis namque jecur, transversum septum, pulmones, cor, celeriter opprimuntur. quâ de causâ spiritus privatio imbecillitasque adesse videntur. præterea & *καρωτίδες, id est venæ somniferæ*, cordis vitium participantes, affliguntur, unde capitis gravitates & sensuum abolitio cum novo quodam sopore adveniunt. in-
C
cidit etiam ipsis aliud vitium proximè dicto non absimile, in quo spiritus & vox auferuntur: sed a vulvâ non provenit. quippe & viros infestat instar morbi, quem *κάτοχον* nominant. at mulieribus a vulvâ malè habentibus tetra odoramenta naribus subjecta, jucunda verò naturalibus [1] opposita opitulantur. altero autem affectu laborantibus hæc frustra adhibentur, nihilque opis adferunt. præterea membra in vulvæ morbo agitantur, in altero affectu quiescunt. amplius tremores spontini & non spontini, sed ex [2] amblothriæi subjectione excitantur. vulvæ refrigerationes vehementes, copiosæ sanguinis profusionis retentio, & id genus alia in causa sunt. itaque
D
si in superiora subeunte vulvâ vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur, exolvitur, infirmatur, genua labant, vertigo infestat, [3] extrema debilitantur, caput dolet, gravescitque. in venis ab utroque nasi latere jacentibus dolorem mulier percipit: quòd si ceciderit, stomacho mordetur. juxta præcordia, ilia, ubi vulvæ domicilium est, inania sunt, motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt: spiritus magnopere angitur, vox intercipitur, sentiendi facultas impeditur. spiratio ignota obscuraque est: celerrima nec opinatò mors advenit. nihil enim adest, quod mortem instare significet, color namque vividus
E
est, ac multo post mortem tempore magis rubent. oculi parùm admodum extantes fulgent, haud ita multum intenti, neque tamen valde remissi & [4] conniventes. cæterum si priusquam malum ad extremum venerit, aliquando vulva in sedem propriam migret, a strangulatione liberantur: quando alvus submurmurat, humiditas adest locorum muliebrium, spiritus asperior manifestiorque redditur. nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut sublevantur, [5] immo quàm celerrimè interitus advenit. nam facilè superiora vulva petit, facilè quoque inde recedit. quippe vulva suâpte naturâ superfluitat: membranæ verò eam
F
sustinentes humidæ sunt: humidus est & locus ubi reconditur. amplius fuga & appetentia tristium jucun-

a Cartilaginem *sc.* ξιφοειδῆ i. e. ensiformem intelligit. *Petit.* b Ἀνθρώπῳ *Henisch.* rep. in MS. c ἡ *Henisch.* d Ἀκέως *Henisch.* rep. in MS. e Αὐτοχώδεα *Henisch.* rep. in MS. f Ὑγροτέρης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. g Γυῖα *Henisch.* h Λύονται *Henisch.* rep in MS. i ζωώδεες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. k Κεκαμμένοι *Henisch.* rep. in MS. l ἥκιστα *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. m Ἀνάχες αὐτῆς *Henisch.* rep. in MS. ἀνάχες retinacula seu sustentacula *Petit.* rep. in MS.

1 Apposita *Henisch.* 2 Ex abortivi (*fœtus*) causâ. vulvæ &c. *Henisch.* sed oscitanter. ὑπόθεσις enim hic medicamentum significat, quod locis mulieris inditur: ἀμβλωθρίδιον verò dicitur, quod abortum faciat. *Hippocr.* ἐν ὅρκῳ. πεσσὸν φθόριον vocat. *Juvenal.* simpliciter abortivum. *Petit.* 3 Manus & pedes sc. 4 Conviventes *Henisch.* 5 Tam celerrimè ex hac valetudine reficiuntur, quàm celerrimè moriuntur. nam facilè &c. *Henisch.*

δέων τε καὶ ἀηδέων. ῥηϊδίως οὖν νεύει ὅκως [a] πρέμνος ἔνθα καὶ ἔνθα, [b] ἄνω τε καὶ κάτω πλώει. διὰ τόδε νεήνισι τὸ πάθος γίγνεται· γεραιτέρῃσι δὲ ἥκιστα. ᾗσι γὰρ ἡλικίη τε καὶ βιοτὴ καὶ γνώμη πλανωδεστέρη, τῇσι καὶ ὑστέρη ἐστὶ ῥεμβώδης· πηλικωτέρῃσι δὲ εὐσταθέα καὶ ἡλικίη καὶ βίος, καὶ γνώμη, καὶ ὑστέρη. ἥδε μὲν οὖν ἡ ἀπὸ ὑστέρης πνὶξ, μούνῃσι γυναιξὶ προσμαρτέει· γίγνεται δὲ καὶ ξυνὰ πρὸς ἄνδρας πάθεα τῇ ὑστέρῃ φλεγμονὴ, αἱμορραγίη· ξυνὰ δὲ καὶ τὰ παρεόντα σημεῖα, πυρετοὶ, ἀσφυξίη, ψύξις, ἀφωνίη· ἐπὶ δὲ τῇ αἱμορραγίῃ, καὶ ὀξύτεροι οἱ θάνατοι, ὁκοῖόν τι ἐν ζώῳ σφαγή.

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Περὶ Σατυριάσεως.

Οἱ σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ, ἐν τῇσι γραφῇσι, καὶ τοῖσι ἀγάλμασι, ὄρθια ἴσχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος. ἔστι δὲ καὶ πάθεος ἰδέη, ἀνίσχοντος ὄρθια τοῦ πάσχοντος τὰ αἰδοῖα, ἐπίκλησις [c] σατυρίησις ἐς ὁμοιότητα τοῦ θεοῦ σχήματος. ὁρμὴ δέ ἐστι ἄσχετος ἐς ὁμιλίην· ἀτὰρ οὐδὲ [d] ἐν τῇσι προσόδοισι οὐδὲν ὠφελέονται· οὐδὲ ἐπὶ πολλοῖσι καὶ συνεχέσι ὁμιλίῃσι πρηΰνονται τὸ ὄρθιον. σπασμοὶ δὲ ἁπάντων τῶν νεύρων, καὶ ἐντάσις τενόντων, καὶ βουβώνων, καὶ πληχάδος, φλεγμονὴ τῶν αἰδοίων καὶ πόνος, ἐρύθημα προσώπου, καὶ ἰκμὰς νοτίδι [e] ἰκέλη. περιστελλόμενοι, ἡσυχῇ ἐπίλυποι, κατηφέες, ὥσπερ ἀχθόμενοι τῇ ξυμφορῇ· ἢν δὲ ὑπερίσχῃ καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ πάθος, ἀκρατέες μὲν γλώσσης ἐς τὸ ἄκοσμον· ἀκρατέες δὲ ἐς τὸ [f] ἄμφαδον καὶ τῆς τοῦ ἔργου πρήξιος, παράφοροι τὴν γνώμην ἐς τὸ ἄσχημον. κατέχειν γὰρ οὐ δύνανται· διψώδεες, φλέγμα πολλὸν ἐμέουσι· ἐπειδὴ τοῖσι χείλεσι ἀφρὸς ἐφιζάνει, ὅκωσπερ τοῖσι [g] ὀργῶσι τῶν τράγων· ἀτὰρ [h] ἥδε ὀσμὴ ὁμοίη. οὖρον ἐξ ἐπισχέσιος πολλῆς, ἀλλ᾽ ἐς λευκὸν, παχὺ, γονοειδές. κοιλίη ἀπολελυμένη, γαργαλισμοὶ αὐτόματοι πλευρέων καὶ μασχαλῶν, σπασμώδεες, ἀπόσιτοι, εἰ δὲ προσφέροιντο, ἁρπάγδην, ταραχώδεες· ἢν δὲ ἐς ὄλεθρον ἥκῃ τὸ κακὸν, φυσώδεες· κοιλίην [i] ἐπηρμένοι, τενόντων καὶ μυῶν τῶν πάντων ξύντασις, δυσκινησίη, ξυνολκαὶ μελέων, σφυγμοὶ μικροὶ, ἀσθενέες, ἄτακτοι. ἔλυσέ κοτε τάδε πάντα κοιλίη ἐκταραχθεῖσα πολλοῖσι φλεγματώδεσι, χολώδεσι, ἔμετος ὁμοίως. οὐκ ἄνευθεν κινδύνου ἴησις, ὕπνος βαθὺς καὶ μήκιστος. ψύξις γὰρ καὶ πάρεσις καὶ νάρκη νεύρων, ὕπνος πουλύς· νάρκη δὲ καὶ ψύξις, σατυρίησιν ἰῆται. γίγνεται δὲ τὸ πάθος, ἦρος μάλιστα καὶ θέρεος. ἡλικίῃσι

δὲ

cundorumque movetur: quocirca labascit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc sursum deque impellitur. propterea & juvenes fœminæ id vitii patiuntur, seniores immunes sunt. quibus enim ætas & vita & mens vaga magis & erratica est, his vulva quoque errabunda instabilisque sit necesse est: quibus verò firma ac stabilis ætas & vita & mens fuerit, his & vulva similiter afficitur. hæc utique a vulvâ proveniens ægritudo, strangulatus videlicet, mulieribus duntaxat infesta esse potest. [1] veruntamen communes quoque viris ægritudines in vulvâ oriri consueverunt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio. communes etiam sunt quæ comitantur notæ: utpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amissio. in sanguinis autem profusione & maturius mors ingruit, quemadmodum quum quis animal jugulat.

CAPUT DUODECIMUM.

De Satyriasi.

Satyri Baccho sacri, qui picturâ quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod divinæ [2] rei signum est. est verò & affectûs species, qui laborantis penem excitat erigitque: atque ob Dei figuræ similitudinem σατυρίασις nuncupatur. est autem inexplebilis coëundi appetitus. verùm neque si ad Veneris opus accedant quicquam juvantur: neque multo assiduoque concubitu sedatur arrectio. convulsiones autem omnium nervorum fiunt, & tendonum distentio, & inguinum, partisque ejus quæ inter inguina & semen est, (πληχάδα *Græci nominant*) genitalium præterea inflammatio & dolor. in facie rubor inest, & vapor quidam, roscidæ humiditati similis. porrò ipsi ægri sese incurvant & comprimunt: quiescunt tristes, demissi, utpote calamitatem suam gravatim ferentes. quòd si hominis verecundiam id malum superet, turpiter admodum linguâ intemperantes efficiuntur [3] intemperantes quoque in alvo exonerandâ, in Venerem lascivientes, menteque indecenter titubantes. nam se continere nequeunt. siti laborant, pituitam largiùs evomunt: quoniam labris spuma (quemadmodum hircis in libidinem ruentibus) insidet. quin etiam haud absimilis odor est. lotium post longam retentionem effunditur album, crassum, genituræ simile. alvus resolvitur, costæ & axillæ spontè pruriunt ac titillantur. convelluntur, a cibis abhorrent: sed quum eos assumunt, rapaciter assumunt: conturbantur. sin ad interitum ægritudo spectat, inflantur, venterque in tumorem effertur. tendones & lacerti omnes contenduntur, ægrè admodum corpus movetur, membra contrahuntur, arteriæ parvo motu, debili, inordinatoque agitantur. hæc omnia quandoque discutiuntur, si alvus perturbata multas pituitosas biliosasque humiditates ejecerit: easdem quoque vomitus non absque discrimine effuderit. nempe medela non vacat discrimine: ea per somnum profundum longissimumque præstatur. siquidem refrigeratio & resolutio stuporque nervorum multus somnus est: stupor verò ac refrigeratio satyriasin medicatur. id morbi genus verè potissimùm atque æstate sævire consuevit. inter

æta-

[a] Πρεμνὸς *Henisch.* πρέμνον in neutro. *Petit.* emend. fortasse Aretæus ὅκως πρύμνη, *sicut puppis*, scripserat, maximè cum eo spectare videantur sequentia verba, ἄνω τε καὶ κάτω πλώει *sursum & deorsum natat.* sed receptam lectionem non sollicitat *Petit.* [b] Ἄνωτε Henisch. [c] Galenus alio flexu σατυριασμὸν lib. 2. Method. appellat. *Petit.* morbus σατυρίας *Aristoteli* lib. 4. de gen. animal. cap. 3. dictus *cùm humore nimio facies tumet ut Satyris.* [d] Ἀντῇσι Henisch. [e] Ἰκέλη *Henisch.* [f] Ἄμφοδον, ἐσφαλμένως *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Ὀργῶν propriè dicuntur animalia, cùm ad aliquem affectum iræ, vel timoris, vel audaciæ, certâ corporis mutatione mutantur: non enim ad rem veneream tantum pertinet id verbum, ut plerique existimant. deducitur ab ὀρέγω *appeto* per syncopen factum est ὀργῶ. inde & ὀργὴ *Petit.* [h] ὡδὲ Henisch. [i] Ἐπηρμένοι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

[1] Veruntamen communes vulvæ viris quoque ægritudines oriuntur: *Henisch.* [2] *Generationis* sc. quæ opus divinum est, nempe participatio æternitatis in rebus interitui obnoxiis, generant enim animalia & plantæ. *Petit.* [3] Neque verò sibi moderari queunt, quin propalam rem habeant, menteque &c. *Henisch.*

δὲ μειρακίοισι καὶ νέοισι· μάλιστα δὲ ὁκόσοισι ἡ φύσις ἐς ξυνουσίην ἑτοίμη, ὀξύτατον ἠδὲ ἀπρεπὲς, ἠδὲ ἄκοσμον κακόν. τὰ πολλὰ γὰρ ἐν ἑβδόμῃ θνήσκουσι. [a] λόγος δὲ ὅτι καὶ γυναῖκες πάσχουσι τοῦτο τὸ πάθος, καὶ ἥτε ἐς τὰ ἀφροδίσια ὁρμὴ ὁμοίη, καὶ τὰ λοιπὰ ξύμπαντα τὰ αὐτά· ἐγὼ δὲ μαχλοσύνην μὲν γυναιξὶ ὑγρῇσι πείθομαι γίγνεσθαι, ἐς ἔκχυσιν τοῦ πλήθεος τούτων· σατυρίησιν δὲ ἥκιστα. οὔτε γὰρ ἡ φύσις αὐτέων [b] ἑτοίμη· ψυχρὴ γάρ· ἀλλ' οὐδὲ μόρια ἐς ὀρθίησιν, ὁκωσπερ σάτυρος, ἴσχει γυνὴ, ὥσπερ τὸ πάθος ἐπώνυμον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πνίγει τὴν ἀπὸ ὑστέρης νοσέουσι ἄνδρες, οὕνεκεν οὐκ ἴσχει ὑστέρην ἀνήρ.

ætates autem adolescentia juventusque ei maximè patet: præcipueque illi omnes, quorum natura in Venerem propensior est. acutissimum id malum, triste fœdumque est. nam plerumque in septimâ die hominem consumit. memoriæ proditum est mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetum ac cætera omnia similia perpeti. verum ego impudicum quendam libidinis ardorem mulieres invadere mihi persuadeo, mulieres, inquam, humiditate affluentes, ut ipsius redundantia profundatur: sed satyriasin id esse minimè concesserim. neque enim ipsarum natura atque temperies, quum frigida sit, huic vitio habilis atque exposita est. præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, (unde affectui nomen est inditum) mulier obtinet: quandoquidem neque viri strangulatione ab utero vexantur, quoniam viro uterus datus non est.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ [c] ΣΗΜΕΙΩΝ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Περὶ Χρονίων Παθῶν.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

DIUTURNORUM MORBORUM

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

De Diuturnis Morbis

PROOEMIUM.

Χρονίων νούσων, πόνος μὲν πουλὺς, χρόνος δὲ μακρὸς συντήξιος, καὶ ἀβέβαιος ἡ ἄλθεξις. ἢ γὰρ οὐδὲ ἐξηλάθησαν ἐς τὸ [d] πάμπαν, ἢ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ παλινδρομέουσι αἱ νοῦσοι. οὔτε γὰρ ἀτρεμέειν οἱ νοσέοντες τολμέουσι ἐς τέλος· ἀτὰρ ἠδὲ ἁμαρτάνουσι ἐν τῇσι μακρῇσι διαίτῃσι, κἢν ἀτρεμέωσι· ἢν δὲ καὶ πόνος ἔῃ, ἐπιπόνου ἰήσιος, δίψης, λιμοῦ, φαρμάκων πικρῶν καὶ [e] ὀδυνωδέων, ἢ τομῆς, ἢ καύσιος, ὧνπερ ἐστὶ ἐν τῇσι δολιχῇσι νούσοισι χρέος, [f] ὡς ὑποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες, θανάτου δῆθεν αὐτέου ὀρεγόμενοι. ἔνθα

Diuturnarum ægritudinum dolor multus est, tempus colliquationis longum, & medicatio instabilis. vel enim haud ex toto morbi deleti sunt, vel deleti, ex qualibet levi offensâ revertuntur. nam laborantes æquo animo ferre usque in finem non audent: quin etiam si æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longâ delinquunt. si verò & dolor adest, laboriosâ curatione per sitim, famem, amara medicamina, & dolorem excitantia, aut per sectionem, aut ustionem, (quibus in diuturnis morbis egemus) miseri ægroti cruciantur, ut mortem, quam jampridem appetebant, effugiant. ubi

a Licet *Aretæus* neget, fœminas satyriasi laborare, quod non habeant μόρια ἐς ὀρθίησιν ut Satyri: non obstat tamen, quominus affectus idem, qui viris ὀρθίασιν facit, iis verè accidat: nam & mulieres tentiginem pati suo modo testantur *Galenus* lib. 14. de usu part. *Paul. Ægineta* lib. 3. cap. 56. de Satyriasi. *Juvenalis* de Messalina. *Petit.* b Ἑτοίμη *Henisch.* c Σημειωτικῶν. ἄλλως σημειωτικὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Σύμπαν *Henisch.* rep. in MS. e Ὀδυνέων *Henisch.* rep. in MS. f ὑποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες ὡς θανάτου, δῆθεν ὀρεγόμενοι i. e. sic curationum molestias subterfugiunt, ac si mortem planè expeterent. *Petit.* emend.

ἔνθα δὴ ἀρετὴ διαφαίνεται ἀνδρὸς ἰητροῦ, καὶ μακροθυμίης, καὶ ποικιλίης, καὶ χάριτος ἀβλαβέος τῶν ἡδέων, καὶ [a] παραιφάσιος· αὐτὰρ καὶ τὸν νοσέοντα χρὴ ἄλκιμον ἔμμεναι, καὶ ξυνίστασθαι τῷ ἰητρῷ κατὰ τοῦ νοσήματος. οὐ γὰρ τοῦ σώματος μοῦνον ἀπρὶξ λαβόμενον, [b] ταχὺ ἀνασμύχει τε καὶ δάπτει, ἀλλὰ ἐς πολλὰ καὶ τὴν αἴσθησιν ἐκτρέπει· ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἐκμαίνει. ἀκρασίη τοῦ σώματος τοιήνδε τὴν μανίην καὶ τὴν μελαγχολίην ἴσμεν, περὶ ὧν αὖθις ἐρέω· τανῦν δ' ἀμφὶ κεφαλαίης φράσω.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Περὶ κεφαλαίης.

Ἢν ἀλγέῃ κεφαλὴ σχεδίως ἐπὶ προσκαίρῳ αἰτίῃ, κἢν ἐπὶ [c] πλεῦνας, κεφαλαλγίη καλέεται. ἢν δὲ διεθίζῃ χρόνῳ μακρῷ τὸ ἄλγημα, καὶ περιόδοισι μακρῇσι καὶ πολλῇς, καὶ προσεπιγίγνηται [d] μέζω τε καὶ [e] πλειῶν δυσαλθῆ, κεφαλαίην κικλήσκομεν. ἰδέαι δὲ μυρίαι. τοῖσι μὲν γὰρ ἀΐδιος ὁ πόνος καὶ μικρὸς, ἀλλ' οὐ διαλείπων· τοῖσι δὲ, ἐς περίοδον περιπλεῖ, ὅκως τοῖσι πυρετήνουσι [f] ἀμφιμερινὸν παρ' ἡμέρην· ἄλλοισι δ' ἀπὸ [g] δύσιος ἐς μεσημβρίην, καὶ τῆδε τέλεον ἀποπαύεται· ἢ ἀπὸ [h] μεσημβρίης ἐς ἑσπέρην· ἢ ἐπίπροσθεν ἐς νύκτα. ἥδε ἡ περίοδος οὐ κάρτα δηθύνει· καὶ τοῖσι μὲν ἡ κεφαλὴ ἀλγέει πᾶσα· καὶ ἥδε ἄλλοτε μὲν ἐπὶ δεξιά· ἄλλοτε δὲ ἐπ' [i] ἀριστερά· ἢ μέτωπον, ἢ βρέγμα, καὶ ταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ῥεμβώδεα τρόπον· τοῖσι δὲ, καὶ τὰ δεξιὰ μοῦνον, ἢ τὰ [k] λαιὰ μοῦνον. ἐς ὅσον [l] ὅρων κρόταφος, ἢ [m] ὦς, ἢ καὶ ὀφρὺς μία, ἢ ὀφθαλμὸς ἐς μέσφι μέσου, ἢ ῥὶς ἐς ἴσα τέμνει μοῦνον, ἐπέκεινα δὲ τὸ ἄλγημα οὐ περῇ· ἐν ἡμίσεϊ μίμνει τῷ τῆς κεφαλῆς χωρίῳ. ἑτεροκρανίη τόδε μοῦνον καλέεται· οὐκ εὔηθες κακὸν, κἢν διαλείπῃ, κἢν σμικρὸν ἔμμεναι δοκέῃ· ἢν γὰρ ἐμπέσῃ κοτὲ ὀξέως, αἰσχρὰ καὶ δεινὰ πρήσσει· σπασμὸς καὶ διαστροφὴ τοῦ προσώπου γίγνεται· ὀφθαλμοὶ ἢ ἀτενέες [n] κέρασι ἴκελοι πεπήγασι, ἢ τῆδε κἀκεῖσε σπασμώδεες ἔνδον [o] εἱλῶνται σκοτοδίνως· ὀφθαλμῶν ὑποβρύχιος πόνος ἄχρι μηνίγγων. [p] ἱδρὼς ἄσχετος· τενόντων ἐξαπίνης ἄλογος, ὡς περεί τινος πατάξαντος ξύλῳ· ναυτίη, ἔμετος χολωδέων, καταπίπτωσις τοῦ ἀνθρώπου· ἢν δ' ἐπιτείνῃ κοτὲ τὸ πάθος, ὥνθρωπος ἐτελεύτησε· ἢν δὲ σμικρότερον ᾖ, καὶ ἐς ὄλεθρον ἀσινὲς, χρονίζει, ὄκνος πουλὺς, καρηβαρίη, ἀπορίη, ζωὴ δύσφορος. καὶ γάρ πως φεύγουσι τὴν αὐγήν· σκότος δὲ πρηΰνει τουτέοισι τὴν νοῦσον· οὐδὲ ἐσιδεῖν τι ἢ ἀκοῦσαι τερπνὸν, εὔφοροι· κάκοδμοι τὴν ὄσφρησιν, καὶ οὔτε τι εὐῶδες αὐτέους τέρπει· ἐκτρέπονται δὲ καὶ τὰ κακώδεα· ἄχθονται τῷ βίῳ, θανατῶσι ὥνθρωποι· αἰτίη δὲ τουτέων ξὺν ξηρότητι ψύξις· ἢν δὲ δηθύνῃ καὶ ἐς μέζον ἕρπῃ ἐπὶ τοῖσι πόνοισι τὸ πάθος, σκότωμα γίγνεται.

A ubi mehercule in magna animi constantia diu præstanda, auxiliis variandis, jucundis citra noxam ægro concedendis, ipsoque decipiendo, Medici virtus atque excellentia dignoscitur. cæterum & æger fortis sit, & cum Medico adversus morbum conspiret, necesse est: qui non solum corpus tenaciter arripiens ipsum celeriter tabefacit & exedit, verùm etiam sensum magnopere subvertit, animamque insanam reddit. namque ab intemperie corporis id genus furorem atque [1] μελαγχολίαν proficisci novimus: de quibus in sequentibus dicam: in præsentia de κεφαλαίῃ, *id est de vetere capitis dolore*, sermonem instituam.

B

CAPUT SECUNDUM.

De Cephalæa.

Si caput repentè obvia quâque de causâ per plures etiam dies dolorem patitur, hic affectus κεφαλαλγία nominatur: si multo tempore dolor infestare assuevit, & per longos frequentesque circuitus, ac in dies major violentiorque insultat, difficulter sanationem admittens, id genus κεφαλαίαν appellamus. ejus formæ infinitæ sunt. quibusdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, sed non intermittens: nonnullis per circuitus revertitur, ut
C iis qui quotidianâ intermittente febricitant: nonnullis ab occasu solis usque in meridiem: & tunc ex toto remittitur: vel a meridie in vesperam, aut etiam ulterius usque in noctem permanet. sed non multùm hæc durat circuitio. præterea dolor modò est in toto capite, modò in dextra magis, modò in sinistra, modò circa frontem aut sinciput: hæcque eodem die incertè atque erraticè fieri solent. quidam dextrâ tantum parte dolent, quidam lævâ, quâ tempus, vel auris, vel supercilium unum, vel oculus ad medium usque terminatur, vel quâ nasus in æquas partes dividit: ultra quem terminum
D dolor non progreditur, dimidium tantùm capitis occupans. id vitium solum ἑτεροκρανία dicitur: haud leve malum: quamvis intermittit, quamvis exiguum esse primâ specie videtur: nam si acutè interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta adfert: nervi distenduntur, facies obtorquetur: oculi vel contenti instar cornu rigidi sunt, vel huc atque illuc interius convelluntur, ac vertiginose agitantur: in ipsisque dolor profundus usque ad intimas tunicas descendit. sudor ex tendonibus immodicus effluit repentè, neque cohiberi potest: neque ulla causa præcessit, perinde ac si
E quis ligno plagam inflixerit. nausea & vomitus biliosus comitantur: homo consistere nequit, sed in terram delabitur. quod si vitium quandoque increscit, de hominis vitâ actum est: at si debilius est, & citra vitæ periculum, diutiùs permanet: pigritia multa adest, & capitis gravitas: animi pendent: vitam ægrè ferunt. fugiunt enim quodammodo lucem: tenebræque his ægritudinem solantur. neque quicquam jucundi aut intueri, aut audire sustinent. olfactorius in iis sensus infectus est, neque quicquam eos bene olens oblectat, pariter quoque graveolentia detestantur. vita ipsis invisa est, mortemque discupiunt. harum calamitatum fons & origo est,
F cum ariditate frigiditas. si diu teneat, magisque invalescat ægritudo, post id genus dolores vertigo subsequitur.

ΚΕΦΑ- D 2 CAPUT

a Ionicè pro παραφάσιος à παράφημι. significat admonitionem, consilium, consolationem, deceptionem *Petit.* b Τὰ χρὴ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. c Subaudi ἡμέρας *Petit.* d Μέζω & δυσαλθῆ ad vocem ἄλγημα referri debent. Scribendum esset μέζον, δυσαλθές. Sed sunt hæc neutra pluralis numeri post substantivum singulare, κατ' ἀνακόλουθον Ionibus & Atticis familiarem. *Petit.* e Πλειῶν *Petit.* emend. f Ἀμφημερινὸν, ἢ παρ' ἡμέρην ut iis qui quotidianâ febre aut tertiana laborant. *Petit.* emend. Græci ἀμφημερινὸν vocant, cujus accessiones quotidie prehendunt: παρ' ἡμέρην, quæ alternis diebus redit. g Πτώσιος *Henisch.* & *Goupyl* repp. in MS. h Μεσημβρίης *Henisch.* i Ἀριστερᾷ Henisch. k Λαιὰ *Henisch.* l Ὀρῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. m οὖς *Petit.* emend. n Al. Κεράεσι *Petit.* o Εἰλῶνται Henisch. p Ἱδρὼς ἄσχετος τενόντων πόνος ἐξαπίνης ἄλογος. *i. e.* sudor immodicus: tendonum dolor subitus sine causâ, quæ quidem appareat. *Petit.* emend. ἱδρῶς *Henisch.*

[1] Insaniam *Henisch.* vertit.

A

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Περὶ Σκοτωματικῶν.

Ἢν ζόφος τὰς ὄψιας σχῇ, καὶ δῖνος ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἑλίσσηται, καὶ ὦτα [a] βομβέῃ ὅκως ῥεόντων καναχηδὸν ποταμῶν, ἢ οἷον ἀνέμου ἱστίοισι [b] ἐγκυβερνέῃ, ἢ αὐλῶν, ἢ καὶ συρίγγων ἐνοπὴ, ἢ τρισμοῦ ἁμάξης ἰαχὴ, ὀνομάζομεν σκότωμα τὸ πάθος, κακὸν μὲν, κἢν σύμπτωμα κεφαλῆς· κακὸν δὲ, κἢν ἐκδιαδέξιος κεφαλαίης, ἢ ἐξ ἑωυτέης χρονίου νούσου φύῃ. ἢν γὰρ τάδε μὲν μὴ ἀπογίγνηται, μίμνῃ δὲ ἡ σκοτοδίνη, B ἢ χρόνῳ μακρῷ τελεωθῇ τοῖσι ἰδίοισι συμπτώμασι οὐ τινὸς ἀκεομένου, πάθος τὸ σκότωμα γίγνεται· ἔστ' αἰτίη ὑγρή τε καὶ ψυχρή· ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ παθέων ἄλλων, ἢν ἐς ἀνήκεστον τραπῇ, μανίης, μελαγχολίης, ἐπιληψίης προσεπιγιγνομένων ἑκάστῃ τῶν ἰδίων ξυμπτωμάτων· σκοτώματος δὲ ἡ ἰδέα, βάρος τῆς κεφαλῆς, ὀφθαλμῶν μαρμαρυγαὶ ἐπὶ πολλῷ τῷ σκοτώδει, ἀγνωσίη [c] ἑωυτέων τε καὶ τῶν πέλας· [d] καὶ ἢν ἐπαυξήσει ἡ νοῦσος γίγνηται, τότε [e] γυῖα λύονται, C καὶ ἕρπονται χαμαί· ναυτίη καὶ ἔμετος φλέγματος, ἢ χολωδέων, ξανθῶν, ἢ μελανῶν. ὥστε ἐπὶ μὲν ξανθῇ χολῇ, μανίαι γίγνονται· ἐπὶ δὲ τοῖσι μέλασι, μελαγχολίη· ἐπὶ δὲ τῷ φλέγματι, ἡ ἐπιληψίη. πασῶν γὰρ ἥδε νούσων τροπή.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Περὶ ἐπιληψίης.

Ποικίλον, ἠδ' ἀλλόκοτον κακὸν, ἡ ἐπιληψίη, θηριῶδες μὲν ἐν παροξυσμοῖσι καὶ κάρτ' ὀξὺ, καὶ ὀλέθριον. ἔκτεινε γάρ ποτε παροξυσμὸς εἷς. D ἢν δὲ μελέτῃσι φέρῃ ὤνθρωπος, ζῇ μὲν, αἴσχεα, καὶ ὀνείδεα, καὶ ἄλγεα φέρων· ῥηϊδίως δὲ οὐκ ἄπεισι ἡ νοῦσος, ἀλλ' ἐν ἡλικίῃσί τε τῇσι κρείττοσι ἐνοικέει, καὶ ὥρῃ τῇ ὡραίῃ. ξυνδιαιτᾶταί τε παισὶ καὶ μειρακίοισι· ἐξηλάθη δέ κοτε ὑπ' εὐτυχίης, δι' ἄλλης ἡλικίης μέζονος, ὥστε τῷ κάλλει συνέξεισι τῆς ὥρης· ἀλλὰ καὶ τότε μετεξετέρους [f] αἰσχροὺς ἀποδείξασα, ἀπόλλυσι τοὺς παῖδας φθόνῳ τοῦ κάλλεος, ἢ χειρὸς ἀκρασίῃ, ἢ προσώπου διαστροφῇ, ἢ [g] πειρώσει τινὸς αἰσθήσιος. E ἢν δὲ φωλεύσῃ τὸ κακὸν ἐς [h] ῥίζαν, οὔτε ἰητρῷ, οὔτε ἡλικίης μεταβολαῖς [i] ἔξοδον πείθεται· ἀλλὰ ξύμβιοι μέσφι θανάτου. ποτὶ, καὶ ἐπίπονος ἡ νοῦσος, σπασμοῖσι καὶ διαστροφῇσι μελέων τε καὶ ὄψιος. ἔτρεψε δέ κοτε καὶ γνώμην ἐς μανίην. ἀτερπὴς μὲν ἡ τοῦ παροξυσμοῦ θέη· αἰσχρὴ δὲ καὶ ἡ ἀπόλειψις αὐτέου, ἐπὶ ἀφόδῳ καὶ οὔροισι, καὶ αὐτομάτῳ κοιλίῃ· ἀλλὰ καὶ ἄδοξος ἡ ξυμμορφή· δοκέει γὰρ τοῖσι ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι ἀφικνέεσθαι ἡ νοῦσος· [k] τοὔνεκεν ἱερὴν κικλήσκουσι τὴν πάθην· ἀτὰρ καὶ δι' ἄλλας προφάσιας, ἢ μέγεθος τοῦ κακοῦ· ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα· ἢ ἴησιος οὐκ ἀνθρωπίνης, [l] ἀλλ' θείης, F ἢ δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον εἰσόδου, ἢ ξυμπάντων ὁμοῦ, τήνδε ἐκίκλησκον ἱερήν. ὁκό-

a Βοβέῃ *Henisch.* rep. in MS. b Ἐν κυβερνίῃ αὐλῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. c Ἑωυτέων τέ καὶ (τῶν) πέλας *Henisch.* d Κἢν *Henisch.* rep. in MS. e Γῆα *Henisch.* f Αἰσχροὺς *Henisch.* g Πηρώσει *Henisch.* h ῥίζην *Henisch.* i ἐς ἔξοδον *Petit.* emend. k Τοὔνεκεν *Henisch.* l Ἀλλὰ *Henisch.*

CAPUT TERTIUM.

De Vertigine.

Si tenebræ oculis prætenduntur, & caput in turbinis modum circumduci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cum strepitu fluminis insonat, aut tanquam ventus flatu vela percutiens, aut tibiarum fistularumque cantus, aut veluti stridor plaustri currentis obstrepit, σκότωμα *i. vertigo*, huic vitio vocabulum est: malum quidem, si capitis symptoma est: malum quoque, si cephalææ successit, aut ex eâ vetustâ ægritudine ortum est. nam si priora vitia non recesserunt, sed remanet σκοτοδίνη, *id est tenebræ oculorum & apparens motus in orbem*, aut longiori tempore cum propriis symptomatibus nullâ abhibitâ curatione ad summum pervenit, vitium *appellatum a Græcis* σκότωμα, *a Latinis vertigo* procreatur. caussam habet frigidam & humidam: aliorumque sæpe morborum, quum insanabilis evasit, initium est, ut furoris, melancholiæ, morbi comitialis, cuique suis symptomatibus accedentibus. vertiginis autem forma ita se habet: gravitas adest capitis, splendida quædam oculis inter multas tenebras sese offerunt, fuimet æger propinquorumque ignarus est: quumque morbus augescit, tunc tibiæ solvuntur, atque humi repunt. nausea fit atque vomitus pituitæ, bilisve tam atræ quàm flavæ: quando flava per vomitum rejecta, furor enascitur: atra verò, melancholia: ac pituitâ exeunte, morbus comitialis efficitur. omnium quippe morborum talis conversio est.

CAPUT QUARTUM.

De Epilepsia, id est morbo comitiali.

Varium ac portentosum morbi genus est ἐπιληψία, *quæ dicitur Latinè comitialis morbus*, [1] terribilis utique in accessionibus, & peracutus, & perniciosus: quandoquidem nonnunquam accessio una hominem rapuit. at si diligenti cura vim morbi sustinet laborans, ægrè tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias, atque dolores. morbus autem non facilè recedit, sed ætatibus melioribus & pulchriori tempore viget. [2] vexat etiam pueros & adolescentes. interdum secundâ fortunâ evenit, ut per succedentem provectiorem ætatem abigatur, quando simul cum [3] ætatis flore evanescit: sed & tum quosdam abiens deformes efficit: pueros quoque pulchritudinis invidia perdit: aut manum inutilem reddens, aut faciem torquens, aut sensum aliquem prorsus auferens. quòd si malum hoc penitus insederit, atque radices altius egerit, neque ipsum Medicus neque ætatis mutatio submovent, sed cum ægrotante vivit atque commoritur. [4] interdum morbus iste membra oculosque convellens ac distorquens, dolores ciet: interdum & mentem in furorem adegit. triste medius fidius est ipsius invasionis spectaculum: turpis & ejus desinentia, cum stercore & lotio & spontina ventris solutione. [5] ipsius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem est. quippe nonnulli flagitiosis hominibus a lunâ immitti existimant: cujus rei caussâ & sacrum hunc morbum nominant. verum & aliis rationibus id nomen fuit ei impositum: aut ob magnitudinem; (omne enim magnum sacrum dici consuevit) aut quod non humanâ ope tolli queat sed divina: aut quoniam dæmone correptus esse homo videatur, aut ob hæc simul omnia sacer morbus appellatus est. quæ-

[1] Efferatus *Henisch.* [2] Et pueris etiam, adolescentibusque contubernalis est. *Henisch.* [3] Formæ dignitate *Henisch.* [4] Insuper *Henisch.* [5] Sed & ignominiosa quoque species est. quippe nonnulli &c. *Henisch.*

ὁκόσα μὲν ὦν ὡς ἐπὶ ὀξείῃ γίγνεται τῇ νούσῳ, πρόσθεν μοι [a] λέλεκται· ἢν δὲ ἐν χρόνῳ μίμνῃ, οὐδὲ ἐπὶ τοῖσι διαλείμμασι ἀσινέες, νωθροί, ἄθυμοι, κατηφέες, [b] ἐξάνθρωποι, ἄμικτοι, οὐδὲ ἡλικίῃσι μειλίχιοι, ἄγρυπνοι, δυσόνειροι πολλοῖσι ἀλλοκότοισι, ἀπόσιτοι, πέψιες κακοί, ἄχροοι, μολιβδώδεες, δυσμαθέες [c] νωθείῃ γνώμης τε καὶ αἰσθήσιος, βαρυήκοοι, ἦχοι, βόμβοι ἀνὰ τὴν κεφαλήν· γλῶσσα ἀσαφὴς καὶ παράφορος, ἢ ὑπὸ τῆς διαθέσιος τῆς νούσου, ἢ ὑπὸ [d] τρωμάτων ἐν τῇσι καταλήψεσι, σπασμώδεες. γλῶσσα μὲν στροφᾶται ἐν τῷ στόματι ποικίλως· ὑποτείνεται δέ κοτε καὶ τὴν διάνοιαν ἡ νοῦσος, ὡς τὰ πάντα [e] μωραίνειν· ἀτὰρ καὶ τῆσδε αἰτίη ξὺν ὑγρότητι ψύξις.

quæcunque ſanè huic tanquam acuto morbo ſymptomata eveniunt, ſuperius memoravimus. at ſi diu permanet, neque per intermiſſiones citra noxam degunt torpentes, abjecti animo, mœſti, hominum aſpectum conſuetudinemque vitantes. neque ætate procedente mitiores fiunt: vigilant, per quietem multis formidoloſis imaginibus terrentur: cibum ſumere faſtidiunt, ſumptum malè conficiunt: decolores, facieque plumbeâ ſunt ob ingenii ſenſuſque tarditatem ægrè diſcunt: auditus hebet. aures tinniunt, capiti bombi veluti quidam inſonant. lingua in ſermone perplexa eſt ac titubat, aut ex vi morbi, [1] aut ob vulnera, quæ tempore exacerbationis accepit. tunc enim ob convulſionis nervorum motum lingua in ore variis modis torquetur. rationem quoque uſque eò morbus conturbat ac dejicit, ut prorſus denique infatuentur. atque horum omnium cauſa eſt cum humiditate frigiditas.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Περὶ Μελαγχολίης.

Μέλαινα χολὴ, ἐν μὲν ὀξέσι ἄνωθεν φανεῖσα, κάρτα ὀλέθριον· κάτω δὲ ἐξιοῦσα οὐ κάρτα ἀνώλεθρον· ἐν δὲ τοῖσι χρονίοισι, ἢν μὲν [f] ὑπίῃ κάτω, ἐς δυσεντερίην καὶ ἥπατος πόνον τελευτᾷ· γυναιξὶ δὲ κάθαρσις ἀντὶ τῶν [g] ἐπιμηνίων, ἢν τὰ ἄλλα ἀνώλεθροι ἔωσι· ἢν δὲ ἄνω ῥέπῃ ἐς στόμαχον, ἢ ἐς φρένας, μελαγχολίην τεύχει. φύσας τε γὰρ ἐμποιέει, καὶ ἐρυγὰς κακώδεας, ἰχθυώδεας· διαπέμπει δὲ καὶ κάτω φύσας ψοφώδεας, συνταράσσει δὲ καὶ τὴν γνώμην. διὰ τόδε καὶ μελαγχολικοὺς καὶ [h] φυσώδεας τούσδε ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν· μετεξέτεροισι δὲ οὐδὲ φῦσα, οὔτε μέλαινα χολὴ ἐγγίγνεται· ὀργὴ δὲ ἄκρητος καὶ λύπη, καὶ κατηφείη δεινή. καὶ τούσδε ὦν μελαγχολικοὺς καλέομεν, [i] χολῆς μὲν τῆς ὀργῆς συμφραζομένης, μελαίνης δὲ, πολλῆς καὶ θηριώδεος· τέκμαρ δὲ Ὅμηρος ἔνθα φησὶ,

— Τοῖσι δ' ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφὶ [k] μέλαιναι
[l] Πιμπλαντ', [m] ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι
ἐΐκτην.

τοιοίδε γίγνονται οἱ μελαγχολώδεες, εὖτ' ἂν ὑπὸ τοῦ κακοῦ κλεινέωνται. ἔστι δὲ ἀθυμίη ἐπὶ μιῇ φαντασίῃ, ἄνευ τε πυρετοῦ· δοκέει τε δέ μοι μανίης τε ἔμεναι ἀρχὴ καὶ μέρος ἡ μελαγχολίη. τοῖσι μὲν γὰρ [n] μαινομένοισι, ἄλλοτε μὲν ἐς ὀργὴν, ἄλλοτε δ' ἐς θυμηδίην ἡ γνώμη τρέπεται· τοῖσι δὲ μελαγχολῶσι, ἐς λύπην καὶ [o] θυμηδίην μοῦνον. ἀτὰρ καὶ μαίνονται μὲν ἐς τὰ πλεῖστα τοῦ βίου, ἀφρονέοντες καὶ δεινὰ καὶ αἰσχρὰ πρήσσοντες· μελαγχολῶσι δὲ οὐκ ἐπὶ [p] ἑνὶ [q] εἴδεϊ ἕκαστοι, ἀλλ' ἢ πρὸς φαρμακίην ὕποπτοι, ἢ ἐς [r] ἐρημίην φεύγουσι μισανθρωπίῃ, ἢ

CAPUT QUINTUM.

De Melancholia.

Atra bilis in acutis ægritudinibus, ſi in ſuperioribus apparet, oppidò quàm mortifera eſt. ſi ad inferiora deſcendens exiit, non valde vacat diſcrimine. in tardis autem longiſque morbis, ſi ad alvum bilis atra decurrit, in tormina jecoriſque dolorem finitur: mulieribus verò purgatio vice menſium advenit, ſi in cæteris abeſt mortis periculum. at ſi ſuperius, utputa ſtomachum, ſeptumve transverſum petit, inſaniam parit, *quam* μελαγχολίαν *nominant*: flatum namque gignit, & ructus fœtidos, piſcium odorem exhalantes. infrà verò & flatus cum crepitu transmittit: nec non & mentem ſimul alienat. proinde melancholicos juxta & flatuoſos Medici veteres ſic affectos appellârunt. porrò quidam reperiuntur in quibus neque flatus, neque bilis atra colligitur, ſed ira immoderata & mœror, & ingens animi conſternatio: hos quoque nihilominus μελαγχολικὸς nuncupamus. quippe quum ὀργὴ, *id eſt ira* ſignificetur per χολὴν. per μέλαιναν autem, *id eſt atram* πολλὴν καὶ θηριώδη, *id eſt, multa & efferata* teſtis autem Homerus eſt, ubi inquit.

Inter hos autem ſurrexit Heros Atrides
Latè imperans Agamemnon, triſtis:
Furore autem valde præcordia atra circum
Oppleta erant: ejuſque oculi igni fulgenti ſimiles erant.

tales evadunt melancholici, quum ab hoc malo [3] interimuntur. eſt autem animi angor in unâ cogitatione defixus atque inhærens abſque febre. mihi profectò melancholia μανίας, *quæ Latinè furor dicitur*, initium atque pars eſſe videtur. ſiquidem furentibus animus modò ad excandeſcentiam, modo ad voluptatem convertitur: at melancholici in triſtitiâ & animi angore duntaxat verſantur. [4] adde quod furentes, plurimum vitæ ſic tranſeunt deſipientes, & fœda atrociaque committentes. melancholici verò non in unâ tantum inſaniæ ſpecie laborant, ſed aut venenum, ne ſibi detur, ſuſpicantur, aut hominum conſuetudinem peroſi in ſolitudinem

a Λελίκται *Heniſch.* b Ἐξάνθρωποι *dicuntur*, qui ſemoti ab hominum ſocietate vivunt. *Petit.* c Νωθείης *Heniſch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Τρωμάτων *Heniſch.* rep. in MS. e Μωραίνειν Heniſch. rep. in MS. f Ἐπίῃ Heniſch. rep. in MS. g Ἐπιμηνίων *Heniſch.* rep. in MS. h Hoc genus Melancholiæ a cruditatibus Ventriculi naſcitur hoc laborantes φυσώδεες dicantur. *Petit.* i Χολῆς *Heniſch.* k Μέλαινα *Heniſch.* rep. in MS. l Πίμπλαντο Heniſch. rep. in MS. m Ὄσσε Heniſch. n Μαινομένοισι Heniſch. & *Goupyl.* repp. in MS. o Pro θυμηδίην *Petit.* legit. ἀθυμίην excandeſcentiam vel ἀθυμίην ut *Junius* legit aſt vulgatam lectionem non ſollicitat. *Petit.* quia apud Paulum Æginetam inter ſigna melancholicorum, riſum quoque poſitum videt. lib. 3. cap. 14. p Ἑνὶ *Heniſch.* q Εἴδει *Heniſch.* de variis Melancholicorum imaginibus vid. Galen. lib. 3. de locis affectis cap. 6. *Petit.* r Ἐρήμην *Heniſch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

1 Aut ex acceſſionum vulneribus: tunc enim &c. *Heniſch.* 2 Permulta *Heniſch.* 3 Sc. cum affectus ad extremum pervenit. *Petit.* 4 Furentes (etiam) plurimum *Heniſch.*

A ἢ ἐς δεισιδαιμονίην τρέπονται, ἢ μῖσος ἐστι τῆς ζωῆς τουτέοισι. ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται, ἡδονὴ προσγίγνεται ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι· οἱ δὲ μαίνονται. ὅκως δὲ καὶ [a] ἀπὸ κοίων χωρίων τὰ πολλὰ γίγνονται, φράσω. ἢν μὲν ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι μίμνῃ, ἡ αἰτίη ἀμφὶ τὰς φρένας [b] εἰλέεται, καὶ διεξίει χολὴ ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν μελαγχολῆσιν· ἢν δὲ καὶ κεφαλὴν ἐς ξυμπάθειαν ἄγῃ, καὶ ἀμείβεται τὸ παράλογον τῆς [c] ὀξυθυμίης ἐς γέλωτα καὶ ἡδονὴν ἐς τὰ πολλὰ τοῦ βίου· οἱ δὲ μαίνονται αὔξῃ τῆς νούσου [d] μᾶλλον, ἢ ἀλγεῖ πάθεος. B ἐπ' ἀμφοῖν δὲ ξηρότης αἰτίη. ἄνδρες μὲν οὖν μαίνονται καὶ μελαγχολῶσι, ἢ καὶ ἀνδρῶν ἐλάσσους· [e] κάκιον δὲ ἀνδρῶν [f] αἱ γυναῖκες ἐκμαίνονται· ἡλικίη, πρὸς ἀκμὴν, καὶ οἱ ἀκμάζοντες· ὥρη, [g] θέρεος μὲν καὶ φθινοπώρου τίκτει· ἔαρ δὲ κρίνει. τεκμηρίων μὲν οὖν οὐκ ἄσημα. [h] ἢ γὰρ ἥσυχοι, ἢ συγνοὶ, κατηφέες, νωθροὶ ἔασι ἀλόγως, οὐ τινὶ ἐπ' αἰτίῃ, μελαγχολίης ἀρχή. ἔτι δὲ καὶ ὀργίλοι προσγίγνονται, δύσθυμοι, ἄγρυπνοι, ἐκ τῶν ὕπνων ἐκθορυβεύμενοι· ἔχει δὲ αὐτέους καὶ τάρβος ἔκτοπον, ἢν ἐς αὔξησιν τὸ νόσημα φοιτῇ, εὖτε καὶ C ὄνειροι ἀληθέες, δειματώδεες, ἐναργώδεες. ὁκόσα γὰρ ὑπερεκτρέπονται ὕπαρ [i] οἱ κακοῦ, τόδε ἐνύπνιον [k] ὀρέουσι ὥρμησε· πρὸς [l] τὸ ῥηΐδιον μεταγνῶναι εὔκολοι, αἰσχροὶ, σμικρολόγοι, ἄδωροι, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἁπλοῖ, ἄσωτοι, πολύδωροι, οὐκ ἀρετῇ ψυχῆς, ἀλλὰ ποικιλίῃ νοσήματος· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κακὸν πιέζῃ, μῖσος, [m] φυγανθρωπίη, [n] ὀλόφυρσοι ἐς κενεὰ, ζωῆς κατήγοροι· ἔρανται δὲ θανάτου. πολλοῖσι δὲ ἐς ἀναισθησίην καὶ μώρωσιν ἡ γνώμη ῥέπει, ὅκως ἀγνῶτες ἁπάντων, ἢ ἐπιλήσμονες [o] ἑωυτέων, D βίον ζώωσι ζώωδεα· ξυντρέπεται δέ καὶ τοῦ σκήνεος ἐς πονηρὸν ἡ ἕξις· χροιὴ [p] μελάγχλωρος, ἢν μὴ διεξίῃ κάτω ἡ χολὴ, ἀλλὰ ἀναχέηται ξὺν τῷ αἵματι ἐς τὸ πᾶν· [q] βοροὶ μὲν ἰσχνοὶ δὲ· [r] ὕπνος γὰρ αὐτέοισι, οὔτε πόσει, οὔτε βρωτῷ συγκρατέει τὰ μέλεα· ἀγρυπνίη δὲ [s] σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν· τοιγαροῦν κοιλίη ξηρὴ οὐδὲν διεῖσα. ἢν δέ κοτε ἐκδιδῷ, ξηρὰ, [t] στρογγύλα, ξὺν περιῤῥόῳ [v] μέλανι, [x] χολώδεα, οὖρα σμικρὰ, δριμέα, χολόβαφα· φυσώδεες καθ' ὑποχόνδριον, ἐρυγαὶ κακώδεες, [y] βρομώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρεγμίη· ἀνέπλω κοτὲ καὶ ὑγρὸν δριμὺ ξὺν χολῇ. E σφυγμοὶ ὡς ἐπίπαν σμικροὶ, νωθροὶ, ἀδρανέες, πυκνοὶ, ἴκελοι τῷ ψύχει. λόγος [z] ὅτι τῶν τοιῶνδέ τις ἀνηκέστως ἔχων, κούρης ἤρα τε καὶ τῶν ἰητρῶν οὐδὲν ὠφελούντων, ὁ ἔρως μιν ἰήσατο· δοκέω δ' ἔγωγε ἐρᾷν μὲν αὐτὸν ἀρχῆθεν· κατηφέα δὲ καὶ δύσφημον, ἢ ὑπ' ἀτυχίης τῆς κούρης ἔμμεναι. καὶ μελαγχολικὸν δοκέειν τοῖσι δημότῃσιν· [a] οὗτος οὔτε μὴν [b] ἦν ἔρωτα ἐγιγνώσκων· ἐπεὶ δὲ τὸν ἔρωτα ξυνῆψε τῇ κούρῃ,

aufugiunt: aut ad ſuperſtitioſam religionem convertuntur, aut lucem hanc vitamque odio proſequuntur. verùm ſi quid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptaſque plurimis advenit. hi verò in furorem præcipitant. ſed quomodo quibuſque ſedibus affectis [1] id vitium plerumque [2] contrahatur, ſubjiciam. porro ſi in præcordiis reſidet, cauſa circa ſeptum transverſum immoratur, biliſque ſupra infrave melancholicis prorumpit. ſi caput etiam per conſenſum afficitur, & excandeſcentiæ delirium in riſum hilaritatemque per longum vitæ ſpatium commutatur. hi verò morbi potius magnitudine quàm affectûs dolore in furorem prolabuntur. in utriſque nimirum ariditas [3] accuſanda. viri ſanè & furore & melancholia corripiuntur: [4] rarius autem quàm viri, ſed deterius mulieres furiis agitantur. ætas quæ prope ſtatum eſt, & ipſe ſtatus huic malo ſubjiciuntur. æſtatis tempus & Autumni hunc morbum procreant, ver autem judicat. inter notas evidentiores hæ ſunt, quòd videlicet quieti aut triſtes, abjecti, torpenteſque ſunt abſque ratione, nullâque de cauſâ melancholia initium ſumit: præterea in iram facilè incidunt, malè ſunt animati, vigilant, ex ſomnis tumultuoſè excitantur: ingenti quoque pavore trepidant, quum morbus crementum ſuſcipit: quando & inſomnia vera ſunt, terribilia atque evidentia. [5] quotquot enim a naturali ſtatu valde aliena ſunt, ea non protinus huic malo inſunt, ſed per quietem ſeſe offerunt: quum in aliquid impetu rapti ſunt, poſtea facilè eos pœnitet: mutabiles ſunt, turpes, de minimis quibuſque ſolliciti, avari, ſed non ita multo poſt ſimplices, prodigi, multa largientes: non virtute animi, ſed morbi varietate. quod ſi malum exaſperatur, homines oderunt, ab eiſque fugiunt, de inanibus conqueruntur: vitæ maledicentes mortem expetunt. atque iſtorum multis ſenſus ac mens uſque eo ſtupore fatuitateque capiuntur, ut omnium ignari, ſuique met immemores, in morem beſtiarum vitam degant. corporis quoque habitus in pejus labitur: colore fœdo & ex atro viridique commixto tinguntur. niſi inferius bilis deſcendat atque exeat, ſed quoquoverſum per corpus cum ſanguine diffundatur. multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati ſunt, quoniam ſomnus in eis neque potu, neque cibo membra confirmat, ſed vigilia ad exterius movet, ac diſſipat: proinde & alvus arida eſt, nihil dejiciens. nonnunquam verò dejicit ſicca, rotunda, atro quodam bilioſoque circumfuſa. urina pauca redditur, acris, bilioſa. multum flatuoſi ſpiritûs in præcordiis eſt: ructus putidi feruntur, graveolentes, perinde ac ſi ex maris lacunâ exhalarent. nonnunquam & humidum quoddam acre cum bile rejiciunt. arteriarum motus ferè parvi ſunt, pigri, invalidi, crebri, frigori ſimiles. Fama eſt ex his quempiam inſanabiliter ſe habentem, quum puellam deperiret, medicis nihil proficientibus, ab amore fuiſſe ſanatum. ego verò ſuſpicor, eum ab initio in puellam exarſiſſe, inde triſtem & languenti animo, quòd eâ non potiretur, evaſiſſe, ſuiſque popularibus melancholicum viſum eſſe. hic verò nec amorem in ſe noverat: at [6] ubi puellæ amatæ ſe

F

[a] Ἀπ' οἰκείων (non aſpirato π) Ἰωνικῶς Petit. emend. [b] Εἰλίεται Heniſch. [c] Μᾶλλον Heniſch. [d] Ἀθυμίης triſtitiæ Petit. rep. in MS. & emend. [e] Κακίον Heniſch. [f] Καὶ Heniſch. rep. in MS. [g] Θέρος μὲν καὶ φθινόπωρον Heniſch. & Goupyl. repp. in MS. Φθινοπόρου Heniſch. [h] Εἰ Heniſch. & Goupyl. repp. in MS. [i] Corruptam hanc Lectionem eſſe putat, & ita, ὕπαρ ἄντος κακοῦ, quæ longius a ſtatu naturali diſcedunt, hæc, nondum præſente malo, imaginatione in ſomnis præcipiunt atque occupant. Petit. emend. [i] Οἱ Heniſch. [k] Ὀρέουσι Heniſch. [l] Τὰ Heniſch. [m] Φιλανθρωπίη Goupyl. rep. in MS. [n] Ὀλόφυρσις Heniſch. rep. in MS. Ὀλοφύρσιες ἐς Heniſch. & Goupyl. repp. in MS. [o] Ἑωυτέων Heniſch. [p] Μελαγχλώρης Heniſch. rep. in MS. [q] Θερῶν Heniſch. rep. in MS. [r] Ὕπνον Heniſch. rep. in MS. [s] Σκίδνησι Heniſch. [t] Στρόγγυλα Heniſch. [v] Μελάνῳ Heniſch. [x] Χολῶδες Heniſch. rep. in MS. [y] Ὁκόσα βρομώδεες. ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμὴν Goupyl. rep. in MS. ὀρυγμὴν Heniſch. rep. in MS. [z] Ἐν Heniſch. rep. in MS. [a] (Τοῦτο) οὗτος οὔτε Heniſch. [b] ἦν Heniſch.

[1] In Heniſch. [2] Contrahitur Heniſch. [3] Cauſanda Heniſch. [4] Aut etiam viris juniores: ſed deterius mulieres quam viri furiis agitantur. Heniſch. nimirum ob judicii infirmitatem. Petit. [5] Quæ enim cumque refugiunt & averſantur, nondum in malo, provident inſomnii occurſu: ad mutandam ſententiam faciles ſunt, turpes, parci, non munifici: ſed non ita multò poſt. &c. Heniſch. [6] (Iſte) ubi Heniſch.

A κόρη, παύεται τῆς κατηφείης, καὶ διασκίδνησι ὀργήν τε καὶ λύπην· χαρμὴ δὲ ἐξένηψε τῆς δυσθυμίης· καθίσταται γὰρ τὴν γνώμην ἔρωτι ἰητρῷ.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Περὶ Μανίης.

Μανίης τρόποι, εἴδεσι μὲν μυρίοι· γένεϊ δὲ μοῦνος εἷς· ἔκστασις γάρ [a] ἐστι τὸ σύμπαν χρόνιος, ἄνευθεν πυρετοῦ. εἰ γάρ κοτε καὶ πυρετὸς ἐπιλάβοι, οὐκ ἀπὸ μανίης ἂν ἴδιος γίγνοιτο, ἀλλ' ἐκ συντυχίης ἄλλης· B ἐκφλέγει γὰρ καὶ οἶνος ἐς παραφορὴν ἐν μέθῃ. ἐκμαίνει δὲ καὶ τῶν ἐδεστῶν μετεξέτερα, ἢ μανδραγόρη, ἢ ὑοσκύαμος, ἀλλ' οὔπω μανίη τάδε κικλήσκεται. ἐπὶ γὰρ σχεδίου γιγνόμενα, καθίσταται θᾶσσον· τὸ δὲ ἔμπεδον ἡ μανίη ἴσχει. τῇδε τῇ μανίῃ, οὐδέν τι ἴκελον ἡ λήρησις, γήραος ἡ ξυμφορή. ἀναισθήσιος γάρ ἐστι νάρκη, καὶ γνώμης νάρκωσις ἥδε τοῦ νοῦ ὑπὸ ψύξιος· μανίη δὲ θερμόν τι καὶ ξηρὸν τῇ αἰτίῃ, καὶ ταραχῶδες τῇσι πρήξεσι· ἡ μὲν γὰρ λήρησις ἀρχομένη ἀπὸ γήραος, οὔτε διαλείπει, καὶ ξυναποθνήσκει· μανίη δὲ καὶ διαλείπει καὶ [b] C μελεδῶνι ἐς τέλος ἀποπαύεται· διάλειψις δὲ ἀτελὴς, ἢν τῷ τῆς μανίης λόγῳ [c] γίγνηται, οὐκ εἰκότως ἀκεομένου τοῦ κακοῦ ἰητρείῃ, ἢ τῆς ὥρης εὐκρασίῃ. μετεξετέρους γὰρ δοκέοντας ἀσινέας [d] ἔμεναι, ἡ ὥρη τὸ ἔαρ, ἢ ἁμαρτωλὴ διαίτης, ἢ ὀργὴ ἐκ συντυχίης ἐς ἀνάκλησιν [e] ἤγαγε. καὶ γὰρ δὴ νοσέουσι οἱ φύσι ὀργίλοι, ὀξύθυμοι, ῥέκται, εὐμαρέες, ἱλαροὶ, παιδιώδεες· ἀτὰρ καὶ οἷσι ἐς ἐναντίην ἰδέην ἡ φύσις ῥέπει, ὁκόσοι νωθροὶ, ἐπίλυποι, βραδέες μὲν ἐκμαθεῖν, ἐπίμονοι δὲ προσκαμεῖν, ποτὶ καὶ μαθόντες, ἀμνήμονες, D οἵδε καὶ μελαγχολῆσαι ἑτοιμότεροι· οἱ δὲ καὶ πρόσθεν ἐκμαίνονται, ἀτὰρ καὶ ἡλικίης οἷσι τὸ θερμὸν καὶ αἷμα πουλὺ, οἵδε μαίνονται, τοῖσι ἀμφὶ ἥβην καὶ νέοισι καὶ οἷσι πάντων ἡ ἀκμή· ὁκόσοισι δὲ τὸ θερμὸν ἐκ μελαίνης χολῆς ἐξάπτεται, τό τε εἶδος ἐς ξηρὸν τρέπεται, τουτέοισι μελαγχολῆσαι ῥήϊστον· δίαιτα δὲ ἄγει, πουλυφαγίη, πλησμονὴ ἄμετρος, μέθη, [f] λαχνείη, ἔρωτες ἀφροδισίων· ἐμάνησαν κοτε καὶ γυναῖκες ὑπὸ ἀκαθαρσίης τοῦ σκήνεος, εὖτε αὐτέῃσι [g] ἀπηνδρώθησαν αἱ μῆτραι· ἄλλαι δὲ οὐ μᾶλλον δὲ ῥηϊδίως ἐκμαίνονται· E μάλα δὲ χαλεπῶς ἐκμαίνονται. αἵδε αἱ προφάσιες. καὶ γὰρ ἄνδρα ἐξάπτουσι, ἢν ξυνήθη αἵματος ἔκκρισιν, ἢ χολῆς, ἢ ἱδρῶτος ἐπίσχῃ τις αἰτίη· καὶ οἷσι μὲν ἡδονὴ ἡ ἡ μανίη, γελῶσι, παίζουσι, ὀρχέονται νυκτὸς καὶ ἡμέρης, καὶ ἐς ὀργὴν ἀμφαδὸν, καὶ ἐστεμμένοι κοτὲ ὅκως ἐξ [h] ἀγωνικῆς νικηφόροι ἔασιν· ἄλυποι τοῖσι πέλας ἡ ἰδέη· μετεξέτεροι δὲ ὑπὸ ὀργῆς ἐκμαίνονται· ἔσθ' ὅτε ἐσθῆτάς τε ἐρρήξαντο, καὶ [i] θεράποντας ἀπέκτειναν, καὶ [k] ἑωυτέοισι χεῖρας ἐπήνεγκαν· ἥδε καὶ τοῖς πέλας οὐκ ἀκίνδυνος ἡ ξυμφορή· ἰδέαι δὲ μυρίαι, F τοῖσι μέν γε εὐφυέσι τε καὶ εὐμαθέσι, [l] ἀστρονομίη ἀδίδακτος, φιλοσοφίη αὐτομάτη, ποίησις δῆθεν ἀπὸ μουσέων. ἴσχει γάρ τι καὶ ἐν

a Γὰρ ἐς τὸ *Henisch.* b Μελεδῶν *Henisch.* c Γίγνεται *Henisch.* d Ἔμμεναι *Henisch.* e Ἀνάκλησιν. καὶ γὰρ &c. *Henisch.* f Λαγνείη *Petit.* emend. g ἠνδρώθησαν juxta Hipp. lib. 6. Epid. *Petit.* emend. h Ἀγωνίκης *Henisch.* i Ut Hercules, de quo Seneca in Tragœdia ἐπωνύμῳ. *Petit.* k Ut Ajax Telamonius. *Petit.* l Absurdam hanc sententiam, nisi rudimentum quoddam Astronomiæ intelligatur in eo, qui ad eam cognitionem nunquam animum adverterit: judicat *Petit.*

se conjunxit, mœstitia recessit, ira & animi languor discussus est, gaudium tristitiam delevit, & mens ab amore medico prorsum sanata est.

CAPUT SEXTUM.

De Mania id est Furore.

Furoris modi specie permulti sunt, genere tantum unus. est enim ex toto mentis alienatio diuturna, vacans febri. etenim si febris quandoque conjungitur, id non ratione furoris propriè, sed aliò quovis casu incidit. [1] quippe & vinum mentem inflammat, & per ebrietatem delirare cogit: præterea quædam esculenta amentiam pariunt, ut mandragora & altercus. sed neutiquam hi inter furentes numerandi sunt. nam repentè hæc adveniunt, & celeriter conquiescunt: [2] furor autem stabilis ac permanens est. furori autem nihil simile delirium habet, quod senectæ calamitas est. est enim sensus, mentis, rationisque marcor & ignavia ex refrigeratione proveniens: at furor ex calidâ siccaque causâ exoritur, functionesque tumultuosas præstat. deliramentum autem a senectute incipiens, nunquam per intervalla desinit, sed simul commoritur: furor verò & intermittit, & diligenti curatione radicitus evellitur. sed intermissio non sincera est, quando per se furor desinit, quum non congruenter aut medelâ, aut temporis anni clementiâ curatur. nonnullos namque qui penitus soluti morbo videbantur, aut veris tempus, aut error in victu, aut ira casu aliquo proritata denuo ad furorem revocavit. porro illi huic vitio facile patent qui naturâ sunt iracundi, acriter excandescentes, negotiosi, faciles, hilares, qui jocosis puerilibusque delectantur. illi etiam qui contrario his sunt ingenio, quicunque videlicet stupidi sunt, tristes, tardi in discendo, in laboribus perseverantes, & qui quum demum quid didicerunt, facile oblivioni tradunt. hi & melancholia promptius capiuntur; qui & antea in furorem procidunt. verum & in ætatibus quibus calor & sanguis multus est, hi furore exagitantur, ut puberes, juvenes, & [3] viri. in quibus autem calor ex atrâ bile accenditur corporisque habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiam cadere facillimum est. item victus ratio, multi cibi assumptio, saturitas immodica, ebrietas, luxuria, Venerisappetentia, hanc ægritudinem concitant. nonnunquam & mulieres nisi mundetur corpus, furor infestat: quum ipsarum uteri ad virilem congressum apti evaserunt. aliæ verò haud ita facilè, sed admodum acerbè in furorem aguntur. causæ tales sunt: [4] vir nimium furiosus fit, si consuetus sanguinis exitus aut bilis aut sudoris, aliquâ de causa repressus est. & quibus furor voluptati est, rident, ludunt, saltant diu noctuque, irascuntur palàm, nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant. quibus obviam fiunt non sunt infesti. [5] ita se habet hujusmodi furoris species. alii verò ab irâ furentes, nonnunquam sibi vestes prosciderunt, & servos interfecerunt, & sibi ipsis manus attulerunt, & obvios quosque malè habuerunt. species utique infinitæ sunt. nam qui ingeniosi sunt ac dociles, astronomiam discunt sine doctore, philosophiamque possident a nemine traditam. poëticam quoque veluti a Musis infusam norunt. aliquid enim & in

[1] Nam & vinum in ebrietate ad mentis perturbationem accendit. *Henisch.* [2] Temerè enim orta facilius consistunt, furor autem &c. *Henisch.* [3] Quibus omnium vigor est. *Henisch.* [4] Nimirum *Henisch.* [5] Non tristis est præsentibus species. *Henisch.*

ἐν νέοισι εὐχερὴς ἣν ἡ εὐπαιδευσίη· τοῖσι δὲ ἀπαιδεύτοισι, ἀχθοφορίη, πηλοεργίη, τέκτονες, ἢ λιθοξόοι γίγνονται δὲ καὶ ἀλλόκοτοι [a] φαντασίαι. ἐδεδίει γάρ τις ληκύθων ἔκπτωσιν, καὶ ἄλλος οὐκ ἔπινε, δοκέων [b] ἑωυτὸν πλίνθον ἔμμεναι, ὡς μὴ τῷ ὑγρῷ λυθείη. μυθολογέεται δὲ καὶ τόδε, τέκτων ἤδη ἐπὶ οἴκου μὲν, σαόφρων [c] ἐργάτης ἦν, μετρῆσαι ξύλον, κόψαι, ξῦσαι, ξυγγομφῶσαι, ἁρμόσαι, ξυντελέσαι δόμον [d] νηφαλέως, τοῖσι [f] ἐργοδότῃσι ὁμιλῆσαι, ξυμβῆναι, ἀμεῖψαι τὰ ἔργα μισθοῦ δικαίου. ὁ δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ χωρίου τοῦ ἔργου, ὧδε εἶχε γνώμης· ἢν δὲ ἐξίῃ κοτὲ ἐς ἀγορὴν, ἐπὶ λουτρὸν, ἢ τὴν ἑτέρην ἀνάγκην, τιθεὶς τὰ ὅπλα, πρῶτον ἔστενεν· εἶτα ἐπῆγεν ὤμῳ ἐξιών· ἐπὴν δὲ ἀπῆλθε τῆς τε τῶν οἰκετῶν θέης, καὶ τῆς τοῦ ἔργου πρήξιος, καὶ τοῦ χωρίου, πάμπαν ἐξεμαίνετο· κἢν [e] παλινδρομήσῃ ταχὺ, αὖθις ἐσωφρόνεε. καὶ ἥδε τοῦ χωρίου καὶ τῆς γνώμης ἡ [g] ἀμβολή. ἴσχουσι δὲ τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, κεφαλὴ καὶ ὑποχόνδρια, ἄλλοτε μὲν ἅμα ἄμφω δεξάμενα· ἄλλοτε δὲ ἀλλήλοισι ξυντιμωρεῦντα· τὸ δὲ κῦρος, ἐν τοῖσι σπλάγχνοισί ἐστι ἐπὶ μανίῃ καὶ μελαγχολίῃ, ὅκωσπερ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖσι αἰσθήσεσι τὰ πολλὰ τοῖσι φρενιτικοῖσι· οἵδε μὲν γὰρ παραισθάνονται, καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα, καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ, κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται· οἱ δὲ μαινόμενοι ὁρέουσι μόνως ὡς χρὴ ὁρῆν· οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν. ἢν οὖν μέγα ἢ τὸ κακὸν, [h] εὐκίνητοι, ὀξέες τὴν αἴσθησιν, ὕποπτοι, ὀργίλοι, οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινί· δύσθυμοι μὲν ἀλόγως, οἷσι ἐς σκυθρωπὸν ἡ μανίη τρέπεται· οἷσι δὲ ἐς θυμηδίην, εὔθυμοι· ἄλλοι δὲ παραλόγως ἄγρυπνοι, ἄμφω [i] ἀλλοιώδεες τὰς ὄψιας, κεφαλαλγέες, ἢ πάντως γε βάρος τῆς κεφαλῆς ξύνεστι· εὐήκοοι δὲ, ἀλλὰ βραδύτατοι τὴν γνώμην. ἔστ' ἐνίοισι γὰρ ἔασι ἰδίῃ, ἦχοι ὤτων, καὶ βόμβοι, μέχρι δή γε σαλπίγγων τε καὶ αὐλῶν· ἢν ἐς αὔξησιν ἡ νοῦσος γίγνηται, φυσώδεες, ἀσώδεες, βοροὶ καὶ λάβροι ἐν τῇ ἐδωδῇ. ἀγρυπνέουσι γάρ· ἀγρυπνίη δὲ βορόν· ἀτὰρ οὐδὲ ἰσχνοὶ ὡς νοσέοντες· [k] μελαγχολώντων μᾶλλον εὐσαρκίη καὶ [l] ὕπωχροι. ἢν δέ τι τῶν σπλάγχνων ἐν φλεγμασίῃ ᾖ γεγονὸς, τὴν ὄρεξιν ἢ τὴν θρέψιν ἀμβλύνει· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, οὐ σκαρδαμύττοντες· πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἰνδάλματα κυάνεα, ἢ [m] μέλανα, οἷσιν ἐς μελαγχολίην ἡ τροπή· ἐρυθρότερα δὲ ἐς μανίην, καὶ φοινίκεα φαντάσματα, πολλοῖσι μὲν ὡς ἀπαστράπτοντος πυρὸς, καὶ [n] τάρβος αὐτέους ὡς ἀπὸ σκηπτοῦ λαμβάνει· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐνέρυθροι καὶ [o] ὕφαιμοι ὀφθαλμοί. ἐπὶ κορυφῆς δὲ τοῦ κακοῦ ὀνειρώττουσι· ἀφροδισίων δὲ ἄσχετος ἐπιθυμίη, ἀτὰρ οὐδὲ ἐς τὸ ἀμφαδὸν [p] αἰδὼς ἢ ὄκνος ὁμιλίης· νουθεσίῃ δὲ καὶ ἐπιπλήξει ἐς ὀργὴν ἐκκρεμασθέντες, ἐς τὸ πᾶν ἐκμαίνονται. [q] τοὐντεῦθεν ἄλλος ἄλλῃ μαίνεται· οἱ μὲν θέουσι ἀσχέ-

a De mirandis insanientium imaginibus vid. Galen. lib. 3. de loc. affect. Cap. 6. & Andr. Laurentii lib. de cur. Melancholic. *Petit.* b Ἑωυτέων *Henisch.* rep. in MS. c Ἀεργάτης *Henisch.* d Νηφελέως Henisch. e Ἐργοδοτέουσιν *Henisch.* rep. in MS. f Παλινδρομέοισι *Henisch.* g Ἀμβολὴ *Henisch.* Ξυμβολὴ conjunctio *Petit.* emend. h Εὐκίνητοι facilè mobiles. proni ad motum *Petit.* emend. i Fortè Aretæus scripserat Ἰκώδεες ut passim apud Hipp. *Petit.* k Μελαγχολώτων *Henisch.* l Ὑπωχροὶ *Henisch.* m Μέλαινα *Henisch.* n Τάρβος *Henisch.* rep. in MS. o Ὕφαιμοι *Henisch.* p Αἰδῶσιν Henisch. *Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. αἰδὼς (ἢ) ὄκνος *Henisch.* Sed Lectionem nostri Codicis rectam censet *Petit.* q Τῶν τεῦθεν Henisch.

A in morbis emolumenti præbet docilitas. rudes autem atque indocti homines hoc malo circumventi, gravia pondera ferunt: figulinam exercent aut fabrilem, aut lapides cœlant. præterea & [1] monstrosa quædam cogitant. timebat enim quispiam ne vasa olearia prociderent: alius non bibebat, se laterem esse existimans, ne humore dissolveretur pertimescens. id etiam fama divulgat: carpentarius quidam olim fuit, qui [2] domi prudens operator erat, ligna bene metiebatur, scindebat, complanabat, clavis jungebat aptabatque: in domo extruenda sobrius, cum exactoribus operum versabatur, pacifcebatur, pro laboribus justam mercedem poscebat. porro iste in loco ubi arte suâ fungebatur, mente constabat: at si in forum quandoque

B discederet, ad balneum, aut ad aliud quippiam necessarium, instrumenta deponens, primo suspirabat, deinde egrediens humeros constringebat: postea quum e servorum, fabricæ, locique illius conspectu abiisset, tum penitus insaniebat, & furore rapiebatur. quod si ad eundem locum celeriter recurrisset, iterum ad se redibat. [3] hæc erat inter locum illum & viri mentem cognatio. causa morbi hujus in capite præcordiisque continetur: modò utroque membro pariter laborare incipiente, modò altero alterum invicem lædente. verum præcipua furoris & melancholiæ sedes viscera sunt:

C quemadmodum caput & sensus in phreniticis [4] plerumque laborant, in quibus vis sensoria oblæsa est, & quæ non adsunt, tanquam jam præsentia conspiciunt: & aliis non conspicua, ipsorum sese oculis repræsentant. at furentes, tantummodo vident quæ videre oportet: sed de illis non sentiunt, ut sentiendum est. itaque si magnum est malum, promptiore ingenio sunt, sensibus acutiores fiunt, suspiciosi sunt, iracundi nullâ de causa, mœrentes præter rationem, quum in severum & tetricum furor vertitur: quum verò ad animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt prius dicti sine lædente causâ vigilant:

D utrisque visio depravata est: capitis dolor aut saltem gravitas comitatur: auditu prompti sunt, mente tardissimi. in quibusdam sanè peculiariter sonant aures, & bombis adeo perstrepunt, ut tubarum fistularumque voces audire sese existiment: idque fit, quum morbus incrementum accepit. multo vento inflantur, [5] anxii sunt, in sumendo cibo voraces atque avidi. vigilant enim, & vigilia famem suscitat. verùm neque, ut ægri solent, emaciantur: sed magis peculiaris melancholicis corpulentia est: item pallore quodam suffunduntur. si quod autem viscerum phlegmone invaserit, tunc appetentia nutricatiove hebetatur. oculi cavi fiunt, non conniven-

E tes: ob quos cæruleæ atræque imagines sese objiciunt, si ad melancholiam affectus vergit: sed rubicundiora & punicea visa sunt: si ad furorem inclinat. plerisque etiam tanquam fulgurans ignis apparet, pavorque eos veluti instantis fulminis occupat: nonnullis verò & rubent oculi & sanguine suffusi sunt. in summo ægritudinis impetu variis secundum quietem visis perturbantur, immoderatèque venerem concupiscunt: [6] neque eos etiam in publico ventrem exonerare pudet. ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt: commonefacti & increpiti ad iram excitantur, atque furore penitus insaniunt. exinde alius alio modo furit. [7] quidam immensum

F spa-

1 Visa quædam aliena ipsis gignuntur. *Henisch.* 2 Qui cum domi esset. *Henisch.* 3 Et tantum mentis habebat quantum locus protendebatur. *Henisch.* Inepta est hæc versio. *Petit.* 4 Magna ex parte. *Henisch.* 5 Fastidiosi *Henisch.* 6 Effrenatus est ad libidinem impetus, ut ne in propatulo quidem verecundia sit aut cunctatio complexus. ad mutua &c. *Henisch.* Nec eos pudor, aut metus retinet quo minus propalam coëant. *Petit,* emend. 7 Quidam effrenatè cursu rapiuntur, ignarique eodem revertuntur. *Henisch.*

ἀσχέτως, ὅτε ὅπως εἰδότες ἐς ταυτὰ [a] παλινδρομέουσι· οἱ δὲ ἐς δηρὸν τοῖσι πέλας ἀφικνέονται· ἄλλοι δ' αὖ βοῶσι ὀλοφυρόμενοι ἁρπαγὴν, ἢ βίην. οἱ δὲ φυγανθρωπεῦσι ἐς ἐρημίην, σφίσι αὐτέοισι ὁμιλέοντες· ἢν δὲ ἐπ' ἄνεσιν ἥκοιεν τοῦ κακοῦ, νωθροὶ, ἥσυχοι, ἐπίλυποι. ἐς ἐπίστασιν γὰρ τῆς νούσου ἀφικνεόμενοι, ἄχθονται τῇ ξυμφορῇ.

ΜΑΝΙΗΣ ΕΙΔΟΣ ΕΤΕΡΟΝ.

B Τέμνονταί τινες τὰ μέλεα, θεοῖς ἰδίοις ὡς ἀπαιτοῦσι χαριζόμενοι εὐσεβεῖ φαντασίῃ· καὶ ἔστι τῆς ὑπολήψιος ἡ μανίη μοῦνον, τὰ δὲ ἄλλα σωφρονέουσι. ἐγείρονται δὲ αὐλῷ καὶ θυμηδίῃ, ἢ μέθῃ, τῶν παρεόντων προτροπῇ. ἔνθεος ἥδε ἡ μανίη· κὴν ἀπομένωσι, εὔθυμοι, ἀκηδέες, ὡς τελεσθέντες τῷ θεῷ, ἄχροοι δὲ καὶ ἰσχνοὶ, καὶ ἐς μακρὸν ἀσθενέες πόνοις τῶν τρωμάτων.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

C ### Περὶ Παραλύσεως.

Ἀποπληξίη, παραπληγίη, πάρεσις, παράλυσις, ἅπαντα τῷ γένεϊ ταυτά. ἢ γὰρ κινήσιος, ἢ [b] ἀφῆς, ἢ ἀμφοῖν ἐστι ἔκλειψις, κοτὲ καὶ γνώμης, κοτὲ καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσιος. ἀλλ' ἀποπληξίη μὲν ὅλου τοῦ [c] σκήνεος, καὶ τῆς αἰσθήσιός τε καὶ γνώμης καὶ κινήσιός ἐστι παράλυσις. τοιγαροῦν [d] ἀποπληξίην λῦσαι, ἰσχυρὴν μὲν, ἀδύνατον. ἀσθενῆ δὲ, οὐ ῥηΐδιον· παραπληγίη δὲ, πάρεσις μὲν ἀφῆς καὶ κινήσιος, ἀλλὰ μέρεος, ἢ χειρὸς, ἢ σκέλεος· παράλυσις δὲ, ὡς ἐπίπαν, D κινήσιος μοῦνον, ἐνεργείης τε πάρεσις· ἢν δὲ [e] ἀφὴ ἐκλείπῃ μούνη κοτέ· σπάνιον δὲ [f] τὸ τοιόνδε. ἀναισθησίη μᾶλλον, ἢ πάρεσις κικλήσκεται. ἢν δὲ ἀπόπληκτον ὁ Ἱπποκράτης εἴπῃ σκέλος τὸ κατ' ἴξιν, ὡς νεκρῶδες, τὸ ἀχρεῖον καὶ τὸ [g] ἀναλθὲς θέλει φράσαι· ὁ γὰρ ἐπὶ τῷ ξύμπαντι ἀποπληξίη ἐστὶ ἰσχυρὴ, τόδε ἐν τῷ σκέλεϊ παραπληγίην φράζει. κύστιος δὲ οὔρων σχέσιος ἢ ἀκρασίης, πάρεσις τὸ κύριον. βλεφάρων δὲ καὶ μήλων καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοις καὶ γένυος ἐπὶ θάτερα παραγωγὴ, [h] ἢν ἐπὶ [i] σπασμῷ διαστρέφηται, κυνικὸς σπασμὸς ἡ κλῆσις· E ἔκλυσιν δὲ γουνάτων καὶ αἰσθήσιος [k] πρόσκαιρον νάρκην καὶ [l] ἀψυχίην καὶ κατάπτωσιν, λυποθυμίην καλέομεν. παραιρέεται ὦν, ἄλλοτε μὲν μέρεα καθ' ἓν, ὀφρὺς μούνη, ἢ δάκτυλος, ἢ ἔτι μέζω, χεὶρ, σκέλος· ἄλλοτε δὲ [m] ὁμοῦ πλεῦνα· καί ποτε δεξιὰ μοῦνον, ἢ ἀριστερὰ, ἢ ἰδίῃ, καὶ ἰδίῃ ξύμπαντα, εἴτ' [n] ἀκριβὲς ἢ ἧσσον, οὐ τὰ διεστῶτα μοῦνον καὶ ὁμώνυμα, καὶ ὁμόζυγα, ὀφθαλμοὶ, χεῖρες, σκέλος· ἀλλὰ καὶ τὰ ξυμφυέα, ῥὶς, [o] ἔστε ἴσον, καὶ γλῶσσα μέσφι τῶν ὁρίων τοῦ μέσου, καὶ παρίσθμιον ἓν, καὶ ἰσθμὸς, καὶ καταπόσις ἐς ἥμισυ. F δοκέω δὲ ἐγώ κοτε, καὶ στόμαχον, καὶ τὰ ἔντερα, καὶ κύστιν, καὶ τὸ παραμῆκες ἔντερον ἄχρι τῆς ἀρχῆς τωυτὸ πεπονθέναι· ἀλλὰ τὰ μὲν [p] μέλεα τὰ ἐν-

A spatium decurrunt, & quo perventuri sint nescientes, eodem unde discesserant, cursu feruntur: [1] alii per longum iter eos quibus sorte occurrerint comitantur. item nonnulli vociferantur, latrocinium, aut vim illatam querentes: alii ab hominum conspectu in solitudines fugiunt, secumque tantummodo versantur. quum verò jam inclinatus est morbus, stupidi, quieti, mœstique sunt. in notitiam enim morbi venientes, suâ calamitate miseriaque tristantur.

Alia Furoris species

B *reperitur*, quâ laborantes propria membra dilacerant, piâ cogitatione Diis suis tanquam id postulantibus gratificantes. id furoris genus a persuasione quadam duntaxat proficiscitur. in cæteris hi temperantes modestique sunt. excitantur autem tibiæ cantu, aliove animi oblectamento, aut temulentia, aut præsentium hortatu. Deorum afflatu hic furor provenit, qui quum remittitur, hilares sunt & curis vacui, tanquam Diis initiati. præterea decolores & macie affecti sunt, diuque ex vulnerum doloribus infirmum eorum corpus est.

CAPUT SEPTIMUM.

C ### *De Nervorum resolutione.*

Apoplexia, paraplegia, paresis, paralysis, omnia genere eadem sunt. aut enim motionis, aut tactus, aut utriusque defectus est: interdum & mentis, interdum & reliquorum sensuum. sed apoplexia, totius quidem corporis & sensus & mentis & motionis resolutio est. proinde apoplexiam fortem solvere nulla facultas potest: debilem verò tollere non facile est. paraplegia est tactus motusque remissio, sed in membro uno, utputa manu cruréve: paralysis autem, motus tantùm ferè est actionisque defectio. quòd si non- D nunquam solus tactus deficiat (rarò autem id evenit) potius ἀναισθησία *id est sensus abolitio* quàm πάρεσις *id est defectio* nominatur. at si Hippocrates apoplecton, *id est attonitum*, crus secundum rectum dicat, illud tanquam mortuo simile, inutile & insanabile vult significare. quod enim in toto corpore est vehemens apoplexia, illud in crure paraplegiam vocat. urinæ autem in vesica aut suppressio, aut retinendi impotentia, paresis propriè est. palpebrarum verò & malarum musculorumque in maxillis, & genæ in alterutram partem ductio, si per convulsionem torqueantur, canina convulsio nominatur. genuum resolu- E tionem sensusque per aliquantum temporis stuporem, & exanimationem, & casum, Lipothymiam *id est animæ deliquium* vocitamus. verum nonnunquam membra singulatim resolvuntur: supercilium, exempli gratia, solum, aut digitus: aut majora etiam, ut manus, crusve: nonnunquam simul plura: & aliàs dextra tantum, aliàs sinistra, aut unum post aliud omnia resolvuntur exquisitè aut debiliter. neque tantum quæ distantia sunt, & quæ eodem censentur nomine, conjugataque sunt, ut oculi, manus, crura: verum etiam conjuncta, cognatáque, ut nares usque ad medium & lingua usque ad fines, qui in ipsa media positi sunt: una F tonsilla & isthmus, ipsaque gula dimidia resolvitur. ego sane stomachum etiam, & intestina & vesicam, oblongumque intestinum usque ad principium, id est anum, idem vitium pati existimo. sed interiora

E mem-

a Παλινδρομέουσι *Henisch.* b Ἀφῆς *Henisch.* c Σώματος Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. d Verba sunt Hipp. Lib. 2. Aph. 42. *Petit.* e Ἀφὴ *Henisch.* f Δὲ (τὸ) τοιόνδε Henisch. g Ἀναλθὲς Henisch. h ἢ Henisch. i Σπασμῶν Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. k Προσκαίρου Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. l Ἀψυχίην *Petit.* emend. m ὁμοῦ Henisch. rep. in MS. n Ἀκριβέες *Henisch.* rep. in MS. o Ἐς τὸ ἴσον Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. p Μέρεα Henisch.

[1] Alii longo intervallo se ad sinos recipiunt. *Henisch.*

ἐντὸς ἑλκέων, νεῦρα κρυπτὰ καὶ ἀφανέα· ἡμιτελέες δὲ καὶ αἱ ἐνέργειαι· τῇδέ μοι δοκέει καὶ ἡμιπαθέα ἔμμεναι τὰ μέρεα διχῇ ὑπὸ τῆς νούσου τετμημένα. τόδε μέντοι τὸ πρῆγμα, δίδαγμα διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς. ἴση μὲν γὰρ καὶ ἡ προσίζουσα αἰτίη· ξυναὶ δὲ ἀμφοῖν τοῦ πάθεος αἱ προφάσιες, ἤντε ψύξις, ἤντε ἀπεψίη, ἀλλὰ ἄμφω παθεῖν οὐκ ἴσαι αἵ. ἰσόῤῥοπος δὲ ἡ φύσις, ὡς ἐν ἰσοῤῥόποισι· τοιοῦτον δὲ ἐν ἀνίσοις, ἀδύνατον. ἢν μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς κάτω πάθῃ τις ἀρχὴ, ὁκοῖόν τι τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἡ μήνιγξ, τὰ ὁμώνυμα, καὶ ξυναφέα [a] παραλύεται, δεξιὰ ἐπὶ δεξιοῖσι, καὶ ἐπ' ἀριστεροῖσι λαιά. ἢν δὲ κατάρχῃ κεφαλὴ, ἐπὶ μὲν τοῖσι δεξιοῖσι, τὰ λαιὰ παραλύεται, δεξιὰ δὲ ἐπ' ἀριστεροῖσι. αἰτίη δὲ τῶν ἀρχέων τῶν νεύρων ἡ ἐπαλλαγή. οὐ γὰρ κατ' [b] ἴξιν τὰ δεξιὰ ἐπὶ δεξιὰ ὁδοιπορέει, μέσφι [c] περατῶνται, ἀλλ' ἔμφυντα τῇ ἀρχῇ, ἕκαστα εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα φοιτῇ, ἀλλήλοισι ἐπαλλαξάμενα εἰς [d] χιασμὸν [e] σχήματος· ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, [f] εἴτε ξύμπαντος ὅμου, εἴτε μέρεα παρέεται, ἢ ξυναμφοτέρων· νεῦρα δὲ ἄλλοτε μὲν τὰ ἀπὸ κεφαλῆς πάσχει. τάδε μέντοι ἐς ἀναισθησίην τρέπονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ κάρτα ῥηϊδίως ἐς ἀκινησίην ἐξ [g] ωὑτέων ῥέπει τάδε. κὴν μὲν τοῖσι κινευμένοισι ξυμπαθήσῃ, πάσχει καὶ τάδε μικρὴν ἀκινησίην. ἴσχει γὰρ καὶ τὴν κίνησιν ἐξ ωὑτέων, εἰ καὶ ἐπὶ ἧσσον φύσει· ἄλλοτε δὲ τὰ ἀπὸ μυῶν ἐς μύας [h] περαιούμενα, τόδε τὸ [i] κῦρος τῆς κινήσιος ἴσχει, καὶ τοῖσι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς προδιδοῖ. καὶ γὰρ αὐτὰ [k] ἀπ' ἐκείνων τὸ πλεῖστον τῆς κινήσιος ἴσχει· ἴσχει δὲ καὶ ἐξ ἑωυτέων καὶ ἔλαττον· τάδε μέντοι ἀκινησίην πάσχει μᾶλλον· σπάνιον δὲ εἰ κοτὲ ἐξ ἑωυτέων εἰς ἀναισθησίην τρέπονται, δοκεῖ καὶ μὴ εἰς τὸ πάμπαν. ἢν δὲ ξύνδεσμός τις νεύρων λυθῇ τῶν ἐξ ὀστέων πεφυκότων τινὸς, καὶ [l] κραινόντων ἐς ὀστέα, ἢ [m] ῥαγέντος, ἀκρατέα τὰ μέρεα καὶ ἐπισυρόμενα, οὐκ ἀναίσθητα γίγνεται. εἴδεα δὲ παραπληκτικὰ τάδε· ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκτασιν λέλυται τὰ μέλεα, οὐδὲ παλινδρομέει ἐς κάμψιν, εὖτε [n] μήκιστα κῶλα φαίνεται· ἄλλοτε δὲ κοῖλα γίγνεται, οὐδὲ ἐς μῆκος ἀποτείνεται· εἰ δὲ ἐκτανύσαι βιᾶται, ὅκως [o] ξύλα ἱκανὰ καταξέων τὰ [p] μέλεα, βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. τάδε πάσχει ἄμφω τὰ εἴδεα, καὶ ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖσι [q] παρθένος. καὶ γὰρ ἐκχέεται πολλὸν ἐς μέγεθος, εὖτε πλατυκορίην ὀνομάζομεν. αὐτὰρ [r] ἤδε ξυνάγεται ἐς μικρὸν ἡ κούρη, εὖτε φθίσιν ἢν ἤδε μυδρίησιν ἐγὼ κικλήσκω· ἀλλὰ καὶ κύστις παρέεται, ἐπὶ τοῖσι ἰδίοισι ἔργοισι. ἢ γὰρ εἰς ἔκτασιν λύεται, ἢ ἀκρατὶ τὰ οὖρα ἐκχέει, ἢ ξυνειλέεται ἐς ἑωυτὴν, εὖτε ὅπου πληρωθῇ οὔρου οὐ διίησιν. αἰτίαι δὲ παρέσιος μὲν ἕξ· ἄρχονται δὲ τρώματι, πληγῇ, ψύξι, ἀπεψίῃ, λαγνείῃ, οἰνοφλυγίῃ· αὐτὰρ καὶ [s] ψυχῆς ἀκρατέα πά-

A membra resoluta latent, obscuraque sunt: imperfectæ verò sunt ac dimidiatæ eorum functiones. proinde mihi & membra dimidia pati videntur, in duas partes a morbo diducta. hæc res nimirum documento est, quo dextræ partis facultas & natura a sinistræ partis natura & facultate differat. quippe [1] accidens causa æqualis est, & utrique communes morbi occasiones, sive frigiditas sit, sive cruditas: sed utraque haud æque pati idonea est. natura verò æque valens est, ubi subjecta sunt æque valentia: idem autem inæqualibus inesse nullo modo potest. igitur si infra caput aliquod principium affectum sit, qualis medullæ dorsi membrana est, quæ nominis

B ejusdem sunt & contigua, dextra in dextris, & in sinistris læva resolvuntur. verùm si caput primò in dextra patiatur, sinistra: si in læva, dextra nervorum resolutione laborant. hoc ideo evenit quod nervorum initia permutata sunt. neque enim dextri nervi in dextras partes secundum rectum usque ad extremum progrediuntur: sed ab initio enati, protinus ad oppositos transeunt, se invicem permutantes in figuram *dictam* χιασμὸν *id est quæ repræsentat hanc literam* X utque semel dicam, sive omne simul corpus resolutionem nervorum patiatur, sive aliqua membra, sive ab alterutra, sive ab utraque parte, nervi de capite fluentes alia ratione patiun-

C tur. nam sensu quidem (ut paucis dicam) hi privantur, non admodum autem facilè ex se motum amittunt. quòd si per communionem cum iis qui moventur aliquid vitii contraxerint, paulum & ipsi motus perdiderint. nam & per se ipsi motum, tametsi minorem, naturaliter possident. nervi enim a musculis ad musculos transeuntes motionis principatum obtinent, & iis, qui a capite manant, impertiunt. nervi enim capitis ab illis plurimum motus participant: tamen ex se quoque (licet minorem) vim movendi habent. atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. raro autem usu venit, ut per se jacturam sensus faciant: neque tunc ex toto

D eam facere videntur. at si qua copula nervorum ab osse quopiam enatorum, & ad ossa pertinentium, soluta aut rupta sit, tum membra proprio situ non continentur. luxantur, locoque dimoventur: non tamen sensu privantur. hæ sunt autem paraplegiæ species. quandoque enim membra resoluta in longum porriguntur: neque, quando extrema longissima apparent, iterum possunt recurvari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur: si quis autem ea, ceu ligna, [2] adaptans & poliens, violenter protrahere nititur beviora ea se ipsis inveniet. utrumque id vitium & in oculis pupilla sustinet. aut enim in amplitudinem magnam

E diffunditur. (idque πλατυκορίην, *id est pupillæ amplificationem*, appellamus) aut hæc eadem in angustum contrahitur: idque phthisis, aut etiam μυδρίασις a nobis dicitur. vesica etiam in suis obeundis muneribus depravatur, & πάρεσιν *quam vocant*, patitur. aut enim per extensionem resolvitur, quum retinendi impotens lotium effundit; aut in se ipsam convolvitur, quum urinæ plena reddere nihil potest. morbi hujus, paresis videlicet, causæ prægredientes sex numerantur, vulnus, percussio, refrigeratio, cruditas, venus, vinolentia. cæterum & animi immodicæ per-

a Καλέεται Henisch. & Goupyl. repp. in MS. b Κατ' ἴξω Henisch. c Περατῶντι Henisch. παρὰ τῶνδε Henisch. & Goupyl. repp. in MS. d Εἰς χιασμὸν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. e Σχήματα Henisch. rep. in MS. f Ἢν Henisch. rep. in MS, g Ὠυτέων Henisch. h Παρεούμενα Henisch. rep. in MS. i Μῦρος Henisch. rep. in MS. k Ἐπ' Henisch. rep. in MS. l Κραίνουσιν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. m Τρωθέντος ἢ ῥαγέντος Petit. emend. n Μείκιστα Henisch. o Ἐρία ἱκανὰ vel quod minus remotum est, ἑλκύσματα, id est, tracta; Petit. emend. p Μέρεα Henisch. q Παρθένῳ, quod virginem significat Aretæus usus est, pro κόρη, quod Græci pupillam & puellam appellant: quòd in eâ parte oculi contrà intuentium ima-

F go apparet, ceu pupæ, hoc est parvulæ virginis. nonnulli tamen παρθένον sive κορὴν pupillam dici putant ab immaculatâ ejus partis oculi puritate. *Petit.* r ἤδε Henisch. & Goupyl. repp. in MS. s ψυχῇ Henisch. rep. in MS.

[1] Assidens Henisch. [2] Inconsulte hæc vertit Junius, putavit καταξέων compositum ex præpositione, & ξέω, quod radere & polire significat: cum sit compositum ex ἄγω. pro ἄγω dicunt Æoles ἄξω & κατάξω pro κατάγω formantes a futuro. Iones verò per dialysin, καταξέω. καταξέων idem valet hoc loco, quod deducens membra in longitudinem, & de lana propriè dicitur.

πάθεα, ἐκπλήξιες, φόβοι, δυσθυμίαι· ἀτὰρ καὶ παιδίοισι δείματα. παρέλυσέ κοτε καὶ χάρμα ἀδόκητον καὶ μέγα, καὶ γέλως ἄσβεστος [a] μέχρι θανάτου. ἀλλὰ τάδε μὲν, [b] ἀρχὴ πρώτη, [c] ὑστάτη δὲ καὶ καιρίη ψύξις ἐμφύτου θερμοῦ· ἐπὴν ὑγρότητι, ἢ ξηρότητι πάσχῃ ἥδε, καὶ δυσαλθὴς τῆς ἑτέρης πάσχει μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τρώμασι, καὶ διακοπῇ νεύρου, [d] ἀναλθής. ἡλικίη, γέροντες, καὶ οἵδε δυσαλθέες· παιδίοισι δὲ εὐανάκλητοι. ὥρη χειμὼν, ἔαρ δεύτερον, ἔπειτα μετόπωρον, θέρος ἥκιστα· ἕξιες, οἱ παχέες κατὰ φύσιν, ὑγροὶ, ἀργοὶ, ζωώδεες. τελεσθέντα μὲν οὖν τὰ πάθεα, ἔκδηλα ἀκινησίῃ, καὶ ἀναισθησίῃ θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ, ἀτὰρ καὶ τιλμῶν καὶ κνησμῶν, καὶ ψαυσίων. σπάνιον εὖτε τοῖσι τὰ πέρατα ἀλγέει, ἀλλὰ ἐς ἀνάκλησιν οὐ κακίων ἡ ἀπονίη. γίγνεται μὲν οὖν ἐξαπίνης· ἢν δέ κοτε καὶ ἀρχὰς ἴσχῃ ἐπιμήκεας, βάρος, δυσκινησίη, νάρκη, ψύξιος αἴσθησις, ἄλλοτε θάλπεος ὑπερβολὴ, ὕπνοι σμικροὶ, φαντασίαι μέζονες, εὖτε ἀθρόον παραλύθησαν· ἐπὶ δὲ κυνικῷ σπασμῷ, ἅπαντα μὲν τὰ τοῦ προσώπου μέρεα σπᾶται οὐ κάρτα ξυνήθεες, ἐπὶ δεξιὰ δὲ [e] τὰ ἀριστερὰ, καὶ ἐς ἀριστερὰ τὰ δεξιὰ φοιτῇ, εὖτε καὶ τῆς γένυος ἔνθα ἢ ἔνθα ἐπὶ πολλὸν ἡ παραγωγὴ, ὅκως ἐξ ἕδρης κινουμένης τῆς γνάθου. καὶ γὰρ καὶ τοῖσί κοτε ἐξέβη τὸ ἄρθρον, εὖτε μέγα [f] χανόντων ἐπὶ τὸ [g] ἕτερον ἡ γένυς παρήχθη· [h] ἴλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ σιναροῦ [i] μήλου, ξὺν τῇ [k] ὑποκοιλίδι παλμός· [l] πάλλεται δὲ καὶ τὸ ἄνω βλέφαρον, ἄλλοτε μὲν ξὺν τῷ ὀφθαλμῷ, ἄλλοτε δὲ [m] μοῦνον· [n] ξυντείνεται δὲ καὶ τὰ χείλεα ἰδίῃ ἑκάτερον· ἄλλοτε δὲ ἄμφω ξυμπεσόντα πεφλάζει. ἔστι δ' οἷς μέμυκε κάρτα, [o] ἀθρόον δ' ἵσταται, καὶ τὸν ξυνήθεα πτυσμὸν ψοφέει. σπᾶται καὶ γλῶσσα. καὶ γὰρ ἥδε μῦς ἐστὶ [p] καὶ νεῦρα· εὖτε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐς πλάτος ὅλη ἡ ξύμφυσις ἀθρόον [q] ἀφήλατο, καὶ κλόνου πάταγον ἐποίησε· σπᾶται δὲ καὶ [r] κίων, καὶ εἰ μὲν τὸ στόμα συνάγει [s] ταὐδόθεν, ἀδόκητος ὁ πάταγος· [t] ἢν δὲ διαστῇ τὸ στόμα, [v] ὄψεαι τὴν κιονίδα, ἄλλοτε μὲν προσφυομένην ἐς πλάτος τῷ οὐρανῷ, ἄλλοτε δὲ ἀποπαλλομένην βίῃ ὠκέως σωλῆνι ὁμοίως, εὖτε καὶ [x] ἥδε παταγεῖ. ἀπάτη δέ τοι ξυνέστι τοῖσι κυνικοῖσι σπασμοῖσι. δοκέει γὰρ τοῖσι θεωμένοισι τὰ [y] ἀπαθέα, τὴν νοῦσον ἴσχειν. τῇ γὰρ [z] περιτάσει καὶ τῇ χροιῇ, καὶ τῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ μέζονι, ὑγιέα τὰ σιναρὰ φαίνεται. ἐλέγχεται δὲ καὶ ἐν γέλωτι καὶ [a] λαλιῇ, καὶ [b] καταμύσει. τὰ μέν γε σιναρὰ, σπᾶται πάντα πατάγῳ, χεῖλος ἀμειδὲς, ἀκίνητον ἢν λαλῇ, βλέφαρον οὐκ ἐπίτροχον, ὀφθαλμὸς ἀτενὴς, ἀναίσθητος ἡ [c] ἀφή· τὰ δὲ ὑγιέα λαλεῖ, καταμύει, αἰσθάνεται, γελᾷ.

ΚΕΦΑ-

A perturbatione, ut repentè incussi pavores, timores, animi consternatio & mœror. præterea & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium, item risus usque ad mortem implacabilis, nervos resolvere consueverunt. hæc utique morbi prima initia sunt: sed ultima atque potissima causa est ingenitæ caliditatis refrigeratio, quando ab humiditate aut siccitate injuriam patitur. ab hâc verò magis quam ab illâ sanatu difficilis læsio est: nec non & a vulnere nervique intercisione malum insanabile provenit. quantum ad ætates attinet, senes & ipsi curationem vix recipiunt: pueri facilè ad sanitatem redeunt. inter anni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipuè, secundò ver, B tertiò autumnus, æstas omnium minimè. habitus corporis, pingues natura, humidi, desides, bellui-ni hoc vitio facilè corripiuntur. affectus hi jam perfecti talibus signis deprehenduntur, immobilitate, sensu sopito, qui neque calidum neque frigidum, neque vellicantes, aut scalpentes, aut aliter contingentes, percipiat. rarò evenit ut istis extremitates doleant: verùm sanitati recuperandæ indolentia non leviter prodest. porro morbus hic repentè invadere solet. nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, gravitatem, motum difficilem, torporem, frigoris sensum, aliàs caloris excessum, somnos breves, cogitationes sive apparitiones vehementiores: C atque tunc subito resoluti sunt. nempe in canino σπασμῷ *id est nervorum convulsione* omnes faciei partes σπᾶται *id est convelli*, non magnopere usitatum est: sed ad dextras partes lævæ ad lævas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex sede propriâ discedente maxilla, longius detorquentur. etenim quibusdam nonnunquam articulus luxatus est, quum valde hiantibus maxilla ad inferiora delapsa fuit. in læsa mala, oculi inversio & strabositas, *ut ita dicam* fit: in palpebra inferiore palpitatio. palpitat & superior, aliàs quidem cum oculo, aliàs verò sola. contenduntur & labia, seorsum D alterutrum, nonnunquam verò & ambo collapsa balbutiunt: quibusdam & exactè occluduntur, postea repentè ac latè dehiscunt, & solitum sputum cum strepitu ejiciunt. convellitur & lingua, siquidem & ipsa musculus est & nervi: quando ad palatum secundùm latitudinem tota cohærens, subitò sese removit, & concussionis sonum reddidit. convellitur & columella. ac si os quæ interius sunt in unum cogat, inopinatus sonus redditur: si verò dehiscat, columellam intueberis nonnunquam palato secundum latitudinem adhærentem, nonnunquam violentia quadam in longum productam, ac descendentem, E fistulæ persimilem: quandoquidem & ipsa sonum edit. porro caninæ convulsiones decipiunt, quippe integræ ac sanæ partes ægrotare spectantibus videntur. nam in omnem partem tentione, colore, oculi amplitudine, sanæ partes læsionem pati existimantur. deprehenduntur verò & ridendo & loquendo, & connivendo. siquidem læsæ partes omnes cum violentia & strepitu quodam trahuntur: labium risu caret: inter loquendum non movetur: palpebra non volubilis, oculus intentus ac rigens est: sensus tangendi nihil percipit. at sana membra loquuntur, connivent, sentiunt, rident.

F

CAPUT

a Hujusmodi mortis exempla vid. apud Valer. Maximum lib. 9. cap. 12. Plinium lib. 7. cap. 53. & alios. *Petit.* b Græci προκαταρκτικὴν appellant. causa evidens Celso & Plinio nuncupatur. Cælio Aurel. antecedens vocatur. *Petit.* c Τὸ συνεκτικὸν αἴτιον, conjunctam, continentem causam Galen. vocat. *Petit.* d Ἀναλθὴς *Henisch.* e Τὰ ἀριστερὰ Henisch. f Χανόντων *Henisch.* g Ἕντερον *Henisch.* rep. in MS. h Ἴλλωσις *Petit.* emend. i Μύλου *Henisch.* rep. in MS. k Ὑποκοιλίδι Henisch. hic *Petit.* emend. l Παλαίνεται *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. m Μόνον Henisch. n Συντείνεται δὲ καὶ χείλεα *Henisch.* o Ἀθρόον δ' ἵσταται) subito aperiuntur (supple) labia *Petit.* emend. p Deleatur καὶ νεῦρα. nam cum lingua musculus dicitur, hanc nervis constare nemo non intelligit. *Petit.* q Ἀφήλλατο *Henisch.* r Κιονὶς *Petit.* emend. s Ταὐδόθεν *Henisch.* t Εἰ *Henisch.* rep. in MS. v Ὄψεαι ἐς τὴν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. x Ἤδε *Henisch.* rep. in MS. y Τὰ πάθεα *Henisch.* rep. in MS. z Περιτάσει *Henisch.* a Λαλιῇ *Henisch.* b Καταμύσει Henisch. c Ἀφὴ Henisch.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Περὶ φθίσιος.

Ἢν [a] ἐντὸς ἐξ ἀποστάσιος ἐν τῷ πνεύμονι γένηται, ἢ ἐκ βηχὸς χρονίης, ἢ ἀναγωγῆς αἵματος, καὶ ἀναβρώσῃ [b] πύον, πύη, καὶ [c] φθίσις κικλήσκεται. ἢν δὲ θώρηξ, ἢ πλευρὸν ἐμπυήσῃ, ἐπινάγηται δὲ διὰ τοῦ πνεύμονος, [d] ἐμπύη ἥδε τοὔνομα. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι καὶ ὁ πνεύμων ἕλκος ἴσχῃ, ἀναβρωθεὶς ὑπὸ τοῦ διενεχθέντος πύου, τοὔνομα οὐκέτι [e] ἐμπύη, ἀλλὰ φθόην μεταλαμβάνει. ξύνεστι δὲ καὶ πῦρ ξυνεχὲς, ὡς μὴ δοκέειν, λῆγον μὲν οὔκοτε, λῆθον δὲ δι' ἡμέρης ἱδρῶτι καὶ ψύξει τοῦ σκήνεος. καὶ γὰρ καὶ τὰ [f] ἴδια φθόης ἐστὶ, ἢν ἡ θέρμη ζωπυρῇ, καὶ ἐς νύκτα [g] ἐκλάμπῃ, ἡμέρην δὲ αὖθις ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι φωλεύει. δήλη δὲ ἡ δυσφορίη, καὶ ἡ ἀδυναμίη, καὶ αἱ ξυντήξιες. ἢν γὰρ ἀπεδίδρησκε τοῦ σκήνεος δι' ἡμέρης τὸ πῦρ, πῶς οὐκ ἂν [h] ἐσαρκοῦτό τε καὶ ἠδύνατο, καὶ εὐφόρως εἶχεν ὤνθρωπος. οὔτε γὰρ ἀνάγει, ἐπὶ μᾶλλον τὰ δεινὰ [i] αὐξέεται· σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ, ἀγρυπνίη, ἄχροια, καὶ τἄλλα πάντα ὁκόσα οἱ πυρεταίνοντες. ἰδέαι δὲ ὑγρῶν μυρίαι, πελιδνῶν, [k] μελάνων· καθαρέων, ἢ ὠχρολεύκων, ἢ λευκοχλωρέων· πλατέων, στρογγύλων· σκληρῶν, δυσλύτων, ἢ μανῶν, λυομένων· ἢ ἀόσμων, ἢ [l] κακωδέων· ἅπαντα δὲ τάδε πύου ἔασι ἰδέαι. ὁκόσοι γὰρ ἢ πυρὶ ἢ ὕδατι τὰ ὑγρὰ τεκμαίρονται, οὐ κάρτα μοι δοκέουσι φθόην οἶδε γιγνώσκειν· πιστοτέρη γὰρ, ἡ ὄψις ἁπάσης ἄλλης αἰσθήσιος, οὐ τῶν ἀναγομένων μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἴδεος τοῦ νοσέοντος. ἢν γὰρ καὶ δημότης ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον ὠχρὸν, ἀδρανῆ, ἀναβήσσοντα, ξυντετηκότα, ἀτρεκέα μαντεύεται φθόην. ἀτὰρ ἤδε ὁκόσοισι μὲν ἕλκος μὲν οὐκ ἔστι ἐν πνεύμονι, ξυντετήκασι δὲ [m] πυρετοῖσι χρονίοισι, πυκνὰ δὲ καὶ σκληρὰ καὶ ἀτελέα βήσσουσι, καὶ ἀνάγουσι οὐδὲν, καὶ τούσδε φθισικοὺς κικλήσκουσι, οὐ πάνυ ἀσήμως. ξύνεστι δὲ τοῦ θώρηκος βάρος· πνεύμων γὰρ ἄτονος· ἄση, δυσφορίη, ἀποσιτίη, ἐσπέρη περίψυξις, καὶ θέρμη ἐς τὴν ἕω· ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος τῆς θέρμης δυσφορώτερος· βηχὸς ἀναγωγαὶ ποικίλαι, ὁκοίας ἔλεξα· φωνὴ βραγχώδης· αὐχὴν ὑπόσκολιος, ῥαδινὸς, οὐκ εὐπερίαγωγος· ὁκοῖόν τι ξυντεταμένος· δάκτυλοι ἰσχνοὶ, τὰ δὲ ἄρθρα, [n] παχέα· ὀστέων μούνων [o] ἡ ἰδέη· σμύχονται γὰρ καὶ σάρκες· ὄνυχες γρυποὶ δακτύλων, αἱ κοιλίαι ῥυσαὶ, καὶ πλατέες· ὑπὸ ἀσαρκίας γὰρ, οὔτε τὴν περιταινίην, οὔτε τὸ στρογγύλον ἴσχουσι. διὰ τάδε καὶ ὄνυχες γρυποί· ἥδε γὰρ ἡ ἀνακωχὴ, [p] καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέων, ἥτις ἐν τῇσι κορυφῇσι [q] πεπιλημένη [r] εἵνεκεν αὐτῶν. ἐστὶ καὶ ὁ πόνος, ὥσπερ καὶ τὰ [s] στερεά, ῥὶς ὀξείη, ἰσχνή· μῆλα ὑπερέχοντα καὶ ἐρυθρὰ, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, στιλπνοὶ, γανόωντες, οἰδα-

CAPUT OCTAVUM.

De Phthisi.

Si ab externâ [1] causâ abscessu in pulmonibus facto, aut a longinquâ tussi, aut a sanguinis rejectione & puris extussiant, πύη & φθίσις nominatur. si pectus autem costave suppuraverit, materiaque per pulmones traducatur, id genus [2] homines ἔμπυοι vocantur, *purulenti a Latinis dici possent.* quod si & ab his pulmo exulceretur a præterlapso pure corrosus, hoc vitium non ulterius ἐμπύημα, *id est, purulentiam*, sed φθόην, *id est corruptionem*, appellato. simul autem adest & ignis assiduus, qui nunquam intermittere videatur, interdiu latens sudore atque corporis frigore. hæc enim propria phthoen sequuntur, quod videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rursum in visceribus delitescit. patet autem istorum [3] angor, & imbecillitas, & colliquatio. nam si per diem corpus ignem evaderet, cur non fieret tunc homo carnosior, & robustior, & morbi tolerantior? ut enim recessit, gravia magis intenduntur: arteriarum motiones parvæ & imbecillæ fiunt: vigilant, color languet: & alia omnia patiuntur quotquot febricitantes comitari solent. at species humorum propè infinitæ sunt, lividorum, atrorum, purorum ac sincerorum, aut pallido alboque, aut albo & viridi mixtorum, latorum, rotundorum, durorum, glutinosorum, aut rarorum diffluentium, aut odore carentium, aut fœde olentium. omnes autem hæ puris formæ ac species sunt. quicunque verò aut igne aut aquâ humiditates explorant ac notant, hi haud ita multum phthoen mihi dignoscere videntur. namque visio quolibet alio sensu certior est, non modo iis quæ rejiciuntur, intuendis, sed etiam ægrotantis specie consideranda. si quis enim vel plebejus hominem viderit pallentem, imbecillum, tussientem, macie confectum, hunc verâ phthoe laborare prounciat. quin etiam quibuscunque quidem ulceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamen diuturnis febribus consumpti sunt, sæpiusque duriter & absque [4] effectu ullo tussientes nihil rejiciunt: hos quoque phthisicos haud ita multum impropriè nominarunt. simul verò & his adest pectoris gravitas: pulmo enim infirmus est, angor, intolerantia, cibi fastidium, vespertina extremorum frigiditas, & matutina caliditas. sudor usque ad pectus caliditate molestior: per tussim varia, qualia memoravimus, extruduntur. vox raucescit, cervix nonnihil tortuosa est, gracilis, non versatilis, sed veluti rigens atque intenta: digiti tenues, sed articuli crassi sunt: ossium duntaxat species remansit. siquidem & carnes extabescunt. ungues adunci fiunt: digitorum ventres rugosi, & lati. nam præ macie neque fasciam ambientem, neque rotunditatem obtinent. quamobrem & ungues adunci sunt. ea est enim ipsorum requies & fulcimen, quæ ipsorum extremitates replet. quoniam & ipsi laborem sustinent, utpote qui solida membra sunt. item nares iisdem accuminatæ, graciles: malæ extantes & rubidæ: oculi cavi, lucidi, micantes: tum-

[a] Ἐκτὸς *Henisch.* & *Goupyl*, repp. in MS. Ἕλκος ulcis *Petit.* emend. [b] Ἐκ πύου *Henisch.* rep in MS. [c] Φθόη & φθίσις differunt, quod hæc fiat cum pulmones ex abscessu in ipsis facto exulcerantur. illa verò thoracis & lateris abscessus sequatur, cum ab iis pus prodiens pulmones transitu exulcerat. *Petit.* [d] Ἔμπυοι καὶ οἵδε *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] Ἔμπυοι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [f] Διὰ φθόης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Λάμπῃ *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἐσαρκοῦτο ποτε *Henisch.* [i] Αὔξει *Henisch.* rep. in MS. [k] Μελανῶν *Henisch.* rep. in MS. [l] Κακοδέων *Henisch.* [m] Præsertim καυσώδεσιν, ut & aliis, uti quartanâ *Petit.* [n] Παχέες *Petit.* rep. in MS. *Mentel.* [o] Μούνων ἰδέη *Henisch.* [p] Ἀνακωχή supple σαρξ. i. caro. *Petit.* [q] Fortè πεπιλημένη, i. coacta in modum lanæ coactilis (de carne enim Aretæus loquitur) *Petit.* [r] Εἵνεκεν *Henisch.* [s] Στερεά *Henisch.* rep. in MS.

[1] Si ab externa (*interna*) causa. *Henisch.* [2] Id genus morbi empye, id est, purulentia vocatur. *Henisch.* [3] Fastidium *Henisch.* [4] Affectu *Henisch.*

οἰδαλέοι, ἢ ὠχροὶ, ἢ πελιδνοὶ τὰ πρόσωπα. γνάθων τὰ λεπτὰ ποιεῖ ὀδοῦσι προσιζάνειν· μειδιῶσι ἴκελοι, τὰ πάντα νεκρώδεες. ὧδε καὶ τὰ πάντα ἴσχει ἰσχνοὶ, [a] ἄσαρκοι, βραχιόνων μύες ἄδηλοι, μαζῶν οὐδὲ ἴχνη, ἐκφανέες δὲ μοῦναι θηλαί. πλευρὰς οὐ καταλέξαι μοῦνον εὔσημον, ἀλλὰ καὶ ὅπη κραίνουσι, ἐσιδεῖν ῥηΐδιον· οὐδὲ γὰρ αἱ πρὸς τοὺς σπονδύλους [b] συναθρώσιες εὐξύγκρυπτοι· δῆλαι δὲ καὶ αἱ εἰς τὸ στέρνον ἐπιβολαί· τὰ μέσα τῶν πλευρέων, κοῖλα, ῥομβοειδέα. ὡς ἐς τὴν τῶν ὀστέων περιαγωγὴν, ὑποχόνδρια λαγαρὰ, ἀνεσπασμένα, ἐπιγάστριον τῇ ῥάχει προσφυὲς καὶ λαγών. ἄρθρα ἐναργῆ, [c] ἔξαρθρα, ἀσαρκώδεα, καὶ ἡ κνήμη ἰσχύον τε καὶ βραχίων. ὑπερίσχει γὰρ ἡ ἄκανθα τῶν σπονδύλων ἡ πρόσθεν κοίλη, τῶν ἑκατέρων ἐκτετηκότων μυῶν· ὠμοπλάται ἐκφανέες ὅλαι, ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων. τουτέοισι ἢν κοιλίη ἐκταραχθῇ, ἀνέλπιστος· ἢν δὲ ἐς ὑγιείην τρέπηται, τὰ ἐναντία τοῖσι ὀλεθρίοισι ἐπιφοιτῇ. γηραιοὶ μὲν οὖν ξυνεχέες πάσχειν· διαδιδρήσκουσι δ' ἥκιστα· νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς ἀπὸ αἵματος ἀναγωγῆς φθινώδεες γίγνονται, καὶ ὑγιάζονται μὲν, οὐ ῥηϊδίως δέ· παιδία ξυνεχῶς τῇ [d] βηχὶ μέχρι [e] φθόης, κοτὲ ῥηϊδίως ὑγιάζεται· ἕξιες δὲ, ῥαδινοὶ, σανιδώδεες, πτερυγώδεες, [f] ἐξεχέβρογχοι, λευκοὶ, ἀραιότεροι τὸν θώρηκα· χῶραι δὲ ψυχραὶ καὶ ὑγραὶ, ὁκόσαι τῷ εἴδεϊ τοῦ πάθεος [g] ἀδελφαί.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ Ἐμπυικῶν.

Οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἴξιν τοῦ θώρηκος, ἢ τὰ κάτω ὑπὸ τὸ διάφραγμα πύου ἀποστάσιες γίγνονται, ἢν μὲν ἀνάγωσι, ἔμπυοι οἵδε καλέονται· ἢν δὲ τὸ πύον διεξίῃ κάτω, ἀποστηματίαι κικλήσκονται. καὶ ἐν μὲν θώρηκι, ἐν τοῖσι ἕλκεσι, ἤτοι ἐν [h] πλεύμονι, ἢν ἐκδέχεται φθόην, ἢ ὑπεζωκότι ἐν πλευρῷ, ἢ στέρνῳ, ἢ κάτω τῇ πρὸς τῇ ξυμφύσι τοῦ πνεύμονος κατὰ ῥάχιν, ἢ τῇ τοῦ θώρηκος ἄλλῃ, ξυμπάντων δὲ ἐς ἀναγωγὴν ὁδὸς τῷ πύῳ πνεύμων. ὑπὸ δὲ τὸ διάφραγμα ἐν τοῖσι [i] σπλάγχνοισι, ἥπατι, σπληνὶ, νεφροῖσι, [k] κύστις· ἐπὶ γυναικῶν δὲ καὶ ὑστέρη· ἔταμον δὲ καὶ ἐγὼ ἐν κώλῳ τινὶ κοτὲ ἀπόστασιν τὰ ἐπὶ δεξιὰ πρὸς ἥπατι· καὶ πολλόν τι ἐσσύθη ἔξω πύον· πολλὸν δὲ καὶ διὰ νεφρῶν, καὶ κύστιος ἐς ἡμέρας πλεῦνας ἐῤῥύη καὶ περιεγένετο ὥνθρωπος. αἰτίαι δὲ ξυναὶ μὲν ἁπάντων, πληγὴ, ἀπεψίη, ψύξις, [l] ἤδε ὁκοῖα τοιάδε. τοῖσι δὲ ἐν θώρηκι, βὴξ χρονίη, καὶ πλευρῖτις, καὶ περιπνευμονίη, καὶ ῥεῦμα χρόνιον· ἀτὰρ ἤδε ὀξείας νούσου ἐς ἕν τι τουτέων [m] ἀπόσκηψις. τὸ δὲ ὑγρὸν, ἄλλοτε μὲν ἀεργὸν, ἀδρανὲς, [n] ἐγκέεταί τῳ ἄλλῳ· ἄλλοτε μὲν δριμὺ δαπτῶς, καὶ σηπεδόνας ἐμποιέων μέσφι θανάτου. καὶ γὰρ καὶ ἰδέαι μυρίαι, ὁκόσας αὖθις φράσω· θαῦμα δὲ ὅκως ἐξ ὑμένος λεπτοῦ τε καὶ ἰσχνοῦ, [o] βάθος οὐκ ἴσχοντος [illegible] τοῦ

[a] Ἄσαρκοι Henisch. [b] Συναθρώσιες Petit. emend. [c] Ἔξαρθρα Henisch. rep. in MS. [d] Βήσση Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [e] Θόης Henisch. rep. in MS. [f] Ἐξεχόβρογχοι. ἄλλως. ἐξεχέβρογχοι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [g] Ἀδελφοὶ Henisch. [h] Πνεύμονι Henisch. [i] Σπλαγχνοῖσι Henisch. [k] Κύστι Henisch. rep. in MS. [l] Ἠδὲ Henisch. [m] Ἀπόσκεψις Henisch. rep. in MS. [n] Ἐκκέεται Henisch. & Goupyl. rep. in MS. [o] Βάθος Henisch.

A tumida, [1] excarnis, pallida, seu livida facies est. [2] buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus [3] assimulantur: in omnibus denique cadaveris speciem referunt. hunc in modum & cætera sese habent. tenues enim & carnibus privati sunt. brachiorum musculi non apparent: mammarum neque vestigia extant, solæ autem papillæ cernuntur. costas non solùm dinumerare perspicuè licet, verum etiam ubi desinant, intueri facile est. neque enim cum vetebris factæ articulationes occultantur. patent etiam in os pectorale costarum insertiones: quarum interstitia inania & cava sunt, rhombi figuram secundum ossium circumductum ostendentia. B præcordia vacua ad superiora convulsa sunt, abdomen & ilia spinæ dorsi cohærescunt: artus conspicui, prominentes & macri sunt: perinde se habent & tibia, & coxendix, & brachium: [4] at spina vertebris superextat a priori parte cava, utrisque musculis per tabem dissipatis. scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque avium alas imitantur. hujusmodi ægrotis si alvus perturbetur, actum est: sin ad sanitatem vergant, perniciosis contraria signis adveniunt. porrò senes in hoc malum frequenter [5] non incidunt, sed minimè evadunt. juvenes autem usque ad florentem consistentemque ætatem post sanguinis rejectionem in C phthisin prolabuntur: inde sanescunt quidem, sed non facilè. pueri assiduè tussi usque ad phthisin nonnunquam divexati facilè ad sanitatem redeunt habitus verò, in id vitium proni sunt graciles delicatique, sectilibus tabulis similes, alarum instar habentes, prominenti gutture, albidi, rariori pectore. regiones antem frigidæ atque humidæ hujusce affectus germanæ sunt.

CAPUT NONUM.

De Purulentis.

D Quibus hominibus in cavis locis e regione pectoris, aut inferius sub transverso septo puris abscessus fiunt, si per os id ejiciunt, *ἔμπυοι, hoc est purulenti* vocitantur, si per alvum pus dejicitur, *ἀποστηματίαι* dicuntur. ac si in pectore quidem, quum est ulceratum, in pulmone verò, quum phthoë laborat, aut in [6] subcingente costas membrana circa latus, aut *στέρνον, id est os pectoris*: aut inferius, ubi pulmo cum spina dorsi committitur, cohærescitque, aut si quo alio pectoris loco vitium sit, omnibus ad pus excernendum via per pulmonem munita est. sub intersepto verò in visceribus, jecore, liene, renibus per vesicam: in mulieribus etiam per uterum transitus datur. E nempe cuidam ego aliquando abscessum laxioris intestini dextrâ in parte prope jecur dissecui: multumque inde puris effusum est: multum quoque per renes & vesicam ad plures dies emanavit: unde & sanitatem homo adeptus est. causæ verò communes omnium hæ sunt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. porrò & quibusdam in pectore diuturna tussis incumbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, & fluxio longinqua, nec non & acuti morbi in aliquod istorum decubitus purulentiæ originem præbent. at humor aliàs iners, imbecillusque alii inhæret; aliàs acris & mordax & ad mortem usque F putrefaciens. nam & species infinitæ sunt, quas suo loco postea memorabimus. sed magnum profectò miraculum est quomodo id fiat, ut ab exili tenuique membranâ nihil crassitudinis habente,

 mem-

pyl. rep. in MS. [o] Βάθος Henisch.

[1] Excarnis. *non* habet *Henisch.* [2] Buccæ graciles faciunt ut dentibus propius admoveantur: *Henisch.* [3] Assimilantur. *Henisch.* [4] Spina enim *Henisch.* [5] Frequenter incidunt, & minimè *Henisch.* [6] Sublinente. *Henisch.*

τοῦ ὑπεζωκότος, τοσόνδε ῥέει πύον· πολλὸν γὰρ πολλοῖσι ξυνελέγη. αἰτίη δὲ φλεγμασίη ἀπὸ περιουσίης αἵματος, ἐφ' ᾗ παχύνεται. οὐ μὴν ἀτὰρ ἥδε ἐκ πολλοῦ αἵματος, πολλὸν γίγνεται ἐν μέσῳ πύον· κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα κατὰ χώρην τὴν σφῶν αὐτέων [a], φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέρην ἔμμεναι συμβεβῶσαν κατὰ φύσιν· ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα. ἐς γὰρ ἓν ἢ τῶν μέσων πλευρῶν τῆς ἀποστάσιος ἡ κορυφὴ ἐγείρεται, εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα πλευραὶ παρωθέονται· σημήϊα δὲ τὰ μὲν ἁπάντων, ξυνὰ· τὰ δὲ ἑκάστου, ἴδια· [b] βάρος ἢ πόνος γε, ξυνόν· πνεύμων γὰρ ἄπονος· πυρετοὶ ἀμυδροὶ, ῥίγεα πρὸς ἑσπέρην, ἱδρῶτες ἐπ' ἀνέσι, ἀγρυπνίη, οἰδήματα ἐν ἄκροισι ποσὶ καὶ χειρῶν δακτύλοισι, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε καθεστέμενα, καὶ ἐπαιρόμενα· δυσφορίη, ἀποσιτίη, ἰσχνότης ὅλου· ἢν δὲ καὶ [c] μῆκος ἴσχῃ ἡ μεταβολὴ, ἕξις φθινώδης. οὐ γὰρ ἔτι φύσις ἔργου ἔχεται. οὐ γὰρ πέψις οἰκείη πρόσθεν, οὐκ εὐσαρκίη, χροιὴ [d] ζωώδης· ἀναπνοὴ πᾶσι μὲν κακὴ, κακίων δὲ, οἷσι ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, ἅπερ καὶ βὴξ τὰ πρῶτα, [e] μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ, εὖτε καὶ πόνοι μέζονες καὶ ῥίγεα, καὶ θέρμη, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ δύσπνοια ἔτι μᾶλλον· σφυγμοὶ μικροὶ, νωθροὶ, ἀδρανέες, τὴν γνώμην παράληροι, διάτασις τοῦ θώρηκος. ἢν δὲ ἤδη εἰς γέννησιν ἥκῃ πύου, πάντα μέγιστα· ἀναγωγὴ δὲ σμικρὴ ἐπὶ βηχὶ μέζονι, καὶ ἐξ [f] ἀποστάσιος βιαίης· τὰ πρῶτα φλέγμα τῶν χολοβάφων ἐπὶ τὸ μελάντερον, ὅκως ἐξ αἰθάλης· ἔπι δὲ διαίμων καὶ παχέων· ἢν δὲ καὶ ῥαγήσεσθαι μέλλῃ, καὶ σαρκοειδέων [g] βαθέων· καὶ ἢν ῥαγῇ, κίνδυνος μὲν πνίξιος, ἢν πολλὸν καὶ ἀθρόον ἐκχυθῇ πύον· ἢν δ' οὖν ἐκρέῃ σχέδην, ἀτρεκές· πύον ἢν κάτω περῆσαι θέλῃ, τὰ μὲν ἄνω μέρεα ἔνθα ἡ ἀπόστασις, ὀξὺς πόνος, κοιλίη ὑγρὴ, τὰ πρῶτα ὑδατώδεα ξὺν φλεγματώδεσι· ἔπειτα περίῤῥοια αἱματωδέων, καὶ αὖθις σαρκοειδέων, ἢν ἤδη ῥαγῇ. ἕπεται δὲ τουτέοισι πύον, ἢ διὰ κοιλίης, ἢ οὔρων· ἀγαθαὶ δὲ πάντων μᾶλλον, αἱ ἐς νεφροὺς καὶ κύστιας μεταλήψιες· φέρεται δὲ, ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω, χρόος πύου ποικίλον, ὠχρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ τεφρίζον, ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν, καὶ κακῶδες ἢ ἄνοσμον, καὶ παχύτατον ἢ μέσως ἴσχον, ἢ λεῖον ὁμαλὸν ἢ τρηχὺ, ἢ ἀνώμαλον, καὶ σαρκοειδέα τὰ [h] ἐμπλέοντα, στρογγύλα, ἢ πλατέα, ῥηϊδίως ἀποπλυνόμενα, ἢ ἰξώδεα· ἀθρόον δὲ περὶ πύου εἰρῆσθαι, ὁκόσα μὲν λευκὰ, πέπονα, ἄνοσμα, λεῖα, στρογγύλα, καὶ ἀναβήσσεται θᾶσσον, ἢ ὑποφέρεται, περιεστηκότα· ὁκόσα δὲ ἔξωχρα, χολώδεα, ἀνώμαλα, μοχθηρά. πολλὸν δὲ τουτέων κακίω, τὰ πελιδνὰ καὶ μελανά. σηπεδόνα γὰρ, καὶ ἀνεσθιόμενα σημαίνουσι τὰ ἕλκεα· προσξυνιέναι δὲ τουτέοισι καὶ τὴν ἕξιν, καὶ τὰ [i] ξυνομαρτέοντα τῇ νούσῳ. ἢν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐκκρίσι εὐφόρως φέρῃ, ἄπυρος [k] γίγνεται· εὖτε πέσσῃ, εὔχρους, εὔσιτος· ἢν ἀναβήσσῃ εὐμαρῶς, εὔσφυκτος, εὔπνοος [l] γίγνεται, ἀνω-

membrana, inquam, costas interius obtegente, tanta copia puris effundatur: multum enim colligi in multis deprehensum est. hujus rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudine oriens, ob quam membrana crassescit: verùm ex multo sanguine multum in medio pus contrahitur. id si ad interiora subeat, costarum ossa suam propriam sedem obtinent, sed phthisis altera species, superius a nobis memorata, secundum naturam eveniet: sin ad exteriora procurrat, ossa disjunguntur. in aliquod enim inter costas medium spatium ipsius abscessus acies exeritur: quando in hanc atque in illam partem costarum ossa pelluntur. notarum autem quædam omnium communes, quædam singulorum affectuum propriæ sunt: gravitas [1] potius quàm dolor, commune signum est. pulmo enim dolorem non percipit. febres obscuræ, horrores vespertini, sudores in remissione, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuumque digitis subinde consistentes atque insurgentes: inquies, cibi abominatio, totius corporis macies. quod si & in longum mutatio producitur, habitus phthisicus redditur. neque enim ultra in officio natura perseverat: [2] quoniam concoctio non fit qualis antea. inde caro consumitur: color qualis belluæ, efficitur. spiratio cunctis quidem mala, sed illis pejor, quibus ad superiorem ventrem morbus ascendit: quin etiam tussis ab initio tantisper vexat, donec inflammatio, quæ urget, perseverat. quando & dolores & horrores augentur, & caliditas, & vigilia, & spiritus difficultas, adhuc magis increscunt. venarum motus, parvi, torpentes, imbecilli fiunt: mens delirat, pectus distenditur. verum enimverò si ad suppurationem inflammatio veniat, omnia maxima fiunt: sed rejectio parva est cum majore tussi, & ex violento abscessu. in primis pituita fertur bile infecta, ad nigritiem vergens, tanquam admixta fuligine: adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita est. quòd si proximè rumpenda inflammatio est, quæ rejiciuntur, speciem carnis habent, crassioraque sunt. at si jam rupta sit, strangulatus discrimen impendet, si multum subitaneumque pus emanavit: si pedetentim verò emittatur, exactè sanitas advenit. porrò si ad inferiora pus transire velit, partes quidem superiores, ubi erat abscessus, acutus dolor occupat: alvus verò humida est, primum aquosa cum pituitosis deijciens, diende cruenta quædam circumfluentia: rursumque carnosa, quum jam effractus abscessus est. hæc pus sequitur aut per alvum, aut per urinæ vias elabens. sed materiæ ad renes & vesicam transmutationes meliores omnibus sunt. at si pus infrà supràve feratur, ejus color varius est, pallidus, aut albus, aut cinereus, aut lividus, aut ater. pus item aut olidum est, aut odore vacans: crassissimum, aut mediocris corpulentiæ: aut læve æquale, aut asperum inæquale. & frusta caruncularum similia in eo fluitantia, rotunda, aut lata sunt, quæ facilè abluantur, aut tenacia: utque in summa de pure dictum sit, quæcunque alba feruntur concocta, inodora, [3] lævia, rotunda, & celerius extussiuntur, aut per alvum deturbantur, hæc tuta & salutaria sunt: quæcunque autem perpallida, biliosa & inæqualia sunt, ea prava esse scito: sed multò his pejora, livida & atra. putredinem enim & exedentia ulcera significant. adhæc & habitum simul animadvertere convenit, & quæ morbum comitantur. nam si excretionem bene tolerat, febre vacat, rectè concoquit, bene coloratus est, bene ad cibos se habet, si facilè extussit, si arteriarum motus bonus est, si vires fir-

[a] Mutilus hic locus. adde ἔχουσι, vel ἴσχουσι aut quid simile. *Petit.* [b] Forte scripsisset Aretæus βάρος μᾶλλον ἢ πόνος &c. ἢ hic non esse particulam disjunctivam sed negationem, putat *Petit.* [c] Μῆκος *Henisch.* [d] Χροιὴ οὐ ζωώδης *Petit.* emend. [e] Μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ· donec inflammatio adest, aut urget. *Petit.* rep. in MS. [f] Ἐξ ἀποστάσιος βιαίης, violentia exrentione *Petit.* rep. in MS. [g] Παχέων *Petit.* emend. [h] Ἐμπλέοντα *Henisch.* rep. in MS. [i] Ξυνομαρτέοντα *Henisch.* rep. in MS. [k] Γίγνεται, εὖτε πέσσῃ, εὔχρους, εὔσιτος. conjunctim hæc legantur *Petit.* vult. [l] Γίγνεται *Petit.* emend.

[1] Aut certè dolor. *Henisch.* [2] Concoctio enim antea familiaris abest, & bona corporis habitudo: color. &c. *Henisch.* [3] Levia *Henisch.*

ἀνώλεθρος ὁ νοσέων· ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνῃ, καὶ πάντα ἐς κακὸν τρέπηται, ἀνέλπιστος. προσξυνιέναι δὲ καὶ τὰ χωρία, ἔνθα αἱ ἀποστάσιες· ὁκόσοισι γὰρ ἐν τῷ στέρνῳ τὸ ἐμπύημα γίγνεται, βραδέως ἀφίσταται. ψιλὰ γὰρ καὶ ἄσαρκα καὶ [a] χονδρώδεα τὰ μέρεα· τὰ δὲ τοιάδε, οὐ ῥηϊδίως δέχεται φλεγμονῆς περιουσίην· ἀνεκπύητα δὲ μίμνει [b] πουλὺν χρόνον· ψυχρὸν γὰρ οἱ χόνδροι. ἀλλὰ τῶνδε ἀσινέες μὲν αἱ φλεγμοναί· τῆς [c] ἕξιος δὲ κακαὶ συντήξιες. [d] μικρὸν γὰρ διαπυΐσκει χρόνον. σπλὴν, καὶ ἧπαρ, καὶ πνεύμων, καὶ διάφραγμα, ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύην· ἐπικίνδυνα δὲ, καὶ θανατώδεα.

firmæ, ægrotus perniciem evadit. at si febris superveniat, omniaque in deterius convertantur, de salute desperatum est. præterea & loci abscessibus occupati simul noscendi sunt. quibuscunque enim in στέρνῳ, *id est osse pectoris*, ἐμπύημα, *id est purulentia*, fit, tardè abscedit. nudæ enim & excarnes & cartilagineæ partes illæ sunt: ejusmodi verò non facilè phlegmones redundantiam suscipiunt, & absque suppuratione multum temporis permanent. siquidem res frigida cartilagines sunt: sed earum phlegmonæ minimè nocent. ipsius verò habitus colliquationes pravæ sunt, brevi enim tempore suppurant. lienis, jecur, & pulmo, & diaphragma, *id est interseptum*, celerius quidem pus ducunt, sed periculosa & mortifera sunt.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ τῶν κατὰ τὸν πνεύμονα ἀποστάσεων.

Εὖτε ὁκόσοισι περιπνευμονικοῖσι, ἢν φλέγμα [e] ἔῃ, ἢ μὴ διαχέηται, περιγίγνονται· οἱ δὲ διαδιδρήσκοντες τὸ κάρτος τοῦ πάθεος, ἔμπυοι γίγνονται. τὰ μὲν οὖν μελλούσης ἢ τετελεσμένης ἀποστάσιος σημεῖα ἐν τοῖσι [f] ἐμπύοισι ἔλεξα· ἢν δὲ τελεσθῇ, οὐ βίης καὶ πόνων ἐς ἀπόρρηξιν καὶ ἀναγωγὴν χρέος, [g] ὅπωσπερ ἐν τοῖσι σώμασι· ἀλλὰ γὰρ ῥηϊδίως ἀναφέρεται, [h] διατάσιος μᾶλλον τῶν [i] ἀραιωσίων γενομένης, ἤπερ ἕξιος σωμάτων. μανὸς γὰρ καὶ πολύτρητος ὁ πνεύμων, σπογγίῃ ἴκελος, οὐ χαλεπαίνων τῷ ὑγρῷ· ἄλλην ἀπ' ἄλλης εὐρυχωρίην [k] ἀμείβων τῇ μέσφι τῆς τρηχείης ἀρτηρίης ἥκειν. περίοδοι δὲ τῷ ὑγρῷ ῥηΐδιαι. εὐκαμπὲς γὰρ ἠδ' ὀλισθηρὸν πόρον. ἀτὰρ καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἄνω τὸ πνεῦμα φυσῇ. περιγίγνονται δὲ τὰ πολλὰ, εἰ μή κοτέ τις ἀναπνιγῇ ἀθρόῃ ἑλκύσι τοῦ ὑγροῦ, τῆς ἀρτηρίης οὐ δεχομένης τὸν ἠέρα πλήθεϊ τοῦ πύου. θνήσκουσι δὲ μετεξέτεροι χρόνῳ τὸν φθινώδεα καὶ τὸν ἐμπυϊκῶν τρόπον· τὰ δὲ πῦα λευκὰ, ἔπαφρα, [l] σιάλῳ μεμιγμένα· ἄλλοτε δ' αὖ τεφροειδέα, ἢ ὑπομελανίζοντα· καὶ [m] βρογχίζον κοτὲ ἀνεπτύσθη ἐπὶ ποικίλῳ ἕλκεϊ, ἢν βάθος ἴσχῃ ἡ ἀπόστασις, εὖτε καὶ ἀπορρῶγες [n] ἀναφέρονται τοῦ σπλάγχνου. βραγχώδεες, βραχύπνοοι, βαρύφωνοι, τὰ στήθεά σφιν εὐρέα γίγνεται, καὶ εὐρυτέρων τῆς ὑγρασίης, δέονται· ὀφθαλμῶν τὰ μέλανα, στιλπνά· τὰ δὲ λευκὰ, λευκότατα, καὶ πίονα· μῆλα ἐρυθρὰ, φλέβες ἐν τῷ προσώπῳ κυρταί. θῶυμα δὲ ἐπὶ τουτέων. [o] τόνος μὲν γὰρ, εὐσαρκίης μείζων· εὐψυχίη δὲ τόνου δυνατωτέρη.

CAPUT DECIMUM.

De Pulmonis Abscessibus.

Quicunque pulmonia laborant, si pituita sit, nisi diffundatur, superstites erunt. hi vero morbi primum impetum evadentes, purulenti fiunt. futuri quidem aut jam perfecti abscessus indicia in capite de purulentis exposuimus: at quum perfectus jam abscessus est, non vi ac labotibus ad eum rumpendum rejiciendumque (quemadmodum in aliis corporibus usu venit) opus est: sed facile per superiora excernitur: quum magis in raritatibus quàm in corporis habitu, distentio fiat. rarus enim ac foraminulentus pulmo est, spongiæ similis, humorem haud molestè ferens; qui aliam post aliam inanitatem eousque, donec ad asperam arteriam deveniat, permutare solet. circuitus autem humori faciles sunt, quandoquidem flexile, atque lubricum pus est. respiratio etiam sursum spiritum efflat. sæpius autem mortem effugiunt, nisi aliquando quispiam subitanea ac multi humidi attractione stranguletur: quòd arteria puris multitudine obstructa aërem non recipiat. horum nonnulli progressu temporis moriuntur, quemadmodum phthisici aut purulenti extingui solent. sputa verò candida sunt, spumantia, cum salivâ permixta, aliàs cineracea, aut subnigrantia. & βρόγχια *id est asperæ arteriæ circuli*, nonnunquam expuuntur ob ulceris varietatem, si altè abscessus penetrat, quando & fragmenta visceris expelluntur. raucescunt, brevè spirant, gravem vocem edunt: ipsorum pectora latescunt, & latioribus humiditatis causâ indigent: oculorum nigræ partes fulgent, albæ verò albissimæ fiunt, ac pingues: malæ rubent, venæ in facie elatæ ac tumidæ sunt. mirum est autem in his quòd tenor, quàm pro corpulentia, major est, animi vero alacritas & constantia tenore potentior.

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Περὶ Ἄσθματος.

Εἰ ἀπὸ δρόμου, καὶ γυμνασίων, καὶ παντὸς ἔργου [p] δυσπνοεῖ ἡ ἀναπνοὴ, ἆσθμα καλεῖται· καὶ ἡ νοῦσος δὲ ὀρθόπνοια, καὶ ἥδε κικλήσκεται ἆσθμα· ἐν γὰρ τοῖσι παροξυσμοῖσι, ἀσθμαίνουσι καὶ οἵδε. ὀρθόπνοιαν δὲ ἐκάλεον, οὕνε-

CAPUT UNDECIMUM.

De Asthmate id est *Anhelitu.*

Si a cursu, exercitationibus, & quolibet negotio spiritus ægrè redditur, ἆσθμα *anhelitus Latinè* vocatur. morbus quoque ille qui ὀρθόπνοια dicitur, & ipse asthma nominatur. in accessionibus enim & ipsi anhelant. ὀρθόπνοιαν verò appellabant, quoniam dun-

[a] Χονδρώδη *Henisch.* rep. in MS. [b] Πουλὺν *Henisch.* [c] Ἕξιος *Henisch.* [d] Ἄλλως μακρὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. hæc verba tollenda sunt, & statim post συντήξιες lege σπλὴν καὶ ἧπαρ &c. *Petit.* emend. Nisi quis malit transposita hæc, statimque legenda post ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύην. hæc ad marginem adnotata erant, neque *Petito* displicet. [e] Εἴῃ *Henisch.* [f] Ἐμπυϊκοῖσι *Henisch.* rep. in MS. [g] Ὁκωσπερ *Petit.* emend. [h] Διαστάσιος *Petit.* emend. Intervalla intelligit, quæ in raris & spongiosis corporibus sunt. [i] Ἀραιώσιων *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἀμείβοντι nempe ὑγρῷ *Petit.* emend. [l] Σιάλῳ *Henisch.* rep. in MS. [m] Βρογχίζον *Henisch.* rep. in MS. Βρογχίον *Petit.* emend. [n] Ἐκφέρονται *Henisch.* rep. in MS. [o] Τόνος tenor, tensio. sæpe apud Medicos pro vigore & quodam renixu partium a spiritu vitali. unde ἄτονα languida effœta. *Petit.* [p] Δυσπνοῦ *Henisch.* rep. in MS.

οὕνεκεν ὀρθίῳ σχήματι μοῦνον ἀναπνέουσι εὐφόρως. πνὶξ γὰρ ἐν [a] κατακλίσι. [b] ἄνεκεν δὲ τοῦ πόνου, τοῦ ἐπὶ τῷ πνεύματι, ὀρθόπνοια τοὔνομα. ὄρθιος γὰρ ἀνατέταται ἐς ἀναπνοήν, ἢν ὕπτιος κατακλινθῇ ὤνθρωπος, κίνδυνος πνιγῆναι. πάσχει δὲ πλεύμων. ξυμπαθέει δὲ καὶ τὰ ξυντελοῦντα ἐς ἀναπνοήν, διάφραγμα, θώρηξ. ἢν δὲ [c] καρδίη πάθῃ, οὔκοτε ἐς πολλὸν [d] διαρκέσειε. τῇδε γὰρ ἡ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ζωῆς ἀρχή. αἰτίη δὲ ψύξις καὶ ὑγρότης τοῦ [e] πνεύματος· ὕλη δὲ, ὑγρὰ, παχέα, [f] κολλώδεα· εὐπαθέες δὲ γυναῖκες ἀνδρῶν μᾶλλον, ὅτι περ ὑγραί τε, καὶ ψυχραί· οἱ δὲ παῖδες, τούτων περιγίγνονται ῥήϊτερον. ἡ γὰρ φύσις ἐν [g] αὐξήσι θερμῆναι δυνατωτάτη. ἄνδρες δὲ εἰ καὶ μὴ ῥηΐδιοι παθέειν, ἀλλὰ θνήσκουσι θᾶσσον. ἀμβολὴ δὲ θανάτου, [h] ὅσοισι ἐν ἔργου [i] πρήξι, ἢ ἐν εἰλέοισι πλεύμων θάλπεται καὶ [k] διαίθεται, ὁκοῖόν τι τοῖσι τῆς τιτάνου ἐργάτῃσι, ἢ χαλκεῦσι, ἢ σιδηρεῦσι, [l] ἢ καὶ λουτρῶν πυρσευτῇσι. μελλισμοῦ δὲ σημήϊα, βάρος τοῦ θώρηκος, ὄκνος ἐς τὸ ξυνήθες ἔργον, ἀτὰρ ἤδε ἐς ἅπασαν πρῆξιν, δύσπνοια ἐν δρόμῳ, ἢ πρὸς ὁδὸν [m] ὀρθίην· [n] βραγχώδεες, καὶ βηχώδεες, φῦσαι ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι, καὶ ἐρυγαὶ παράλογοι, ἀγρυπνίη, θερμασίη νύκτωρ σμικρή, ἀσαφής· [o] ῥὶς ὀξείη, ἐς ἀναπνοὴν ἑτοίμη. ἢν δὲ ἐπὶ μεῖζον τὸ κακὸν ἕρπῃ, μῆλα ἐρυθρά· ὀφθαλμοὶ προπετέες, ὡς ἐπ' ἀγχόνῃ, [p] ῥωγμὸς ἐν ἐγρηγόρσι· πολλὸν δὲ μέζων [q] τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ· ὑγρὴ καὶ ἄηχος ἡ φωνή· πολλοῦ καὶ ψυχροῦ ἠέρος [r] ἐπιθυμίη· ἐς τὸ ὕπαιθρον ἵενται. πᾶς γὰρ αὐτέοισι οἶκος ἐς ἀναπνοὴν οὐ διαρκής· ἀναπνέουσι ὄρθιοι, ὅκως ἅπαντα [s] σπῆσαι τὸν ἑλκόμενον ἠέρα ποθέοντες, ὑπὸ [t] βαρέης δὲ τοῦ ἠέρος καὶ διοίγουσι τὸ στόμα, ὡς τῷδε μέζονι χρεόμενοι· [v] ὠχροὶ τὰ πρόσωπα, πλὴν τῶν μήλων. τάδε γὰρ ἐρυθρά. [x] ἱδρὼς περὶ μέτωπον καὶ κληῗδας· βὴξ συνεχὴς, βιαίη· ἀναγωγὴ σμικρὴ, λεπτὴ, ψυχρὴ, ἰκέλη ὁκοῖόν τι καὶ ἀφροῦ ἐπάνθισμα. τράχηλος οἰδέει πνεύματος πρήσι. ὑποχόνδρια ἀνεσπασμένα· σφυγμοὶ μικροὶ, πυκινοὶ, [y] πεζόμενοι, ἰσχνὰ σκέλεα· ἢν ὑπερβαθῇ τάδε, [z] ἀπέπνιξέ κοτε ἐπιληπτικῷ τρόπῳ. ἢν δὲ ἐς ἀγαθὸν τρέπηται, βὴξ μακροτέρη, καὶ ἀραιοτέρη. ἀναγωγὴ πλεόνων τε πύων ὑγροτέρων· κοιλίης ταραχὸς, πολλῶν ὑδατωδέων· οὔρων ἔκκρισις πολλὴ, ἢν ἐς ὑπόστασιν μηδέκω ἥκῃ, φωνὴ γεγωνοτέρη, ὕπνοι αὐτάρκεες, ὑποχονδρίων ἄνεσις· ἤκε [a] ποτε πόνος ἐς μετάφρενον ἐπ' [b] ἀνέσι· ἆσθμα ἀραιὸν, λεῖον, κερχνῶδες. ὧδε μὲν οὖν διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον, ἐν δὲ τῇσι ἐπανέσεσι, ἢν περιῶσι ὀρθοστάδην, τοῦ πάθεος φέρουσι ξύμβολα.

ΚΕΦΑ-

duntaxat *ὀρθίῳ σχήματι id est recto corpore* facilè spiritum ducunt. decumbentes enim strangulantur. propter extensionem igitur, quæ in spirando adhibetur, affectui nomen orthopnoea *id est recta spiratio* inditum est. erectus enim homo ad respirandum extenditur: at si supinus decubuerit, strangulationis instat periculum. afficitur autem pulmo, simul etiam quæ spirationi conducunt, afficiuntur intersepturn & pectus. at si cor vitiatum sit, nunquam diutius vita produci poterit. hoc enim loco spirandi vivendique initium situm est. causa est frigiditas spiritus, atque humiditas: materia vero, [1] crassi interiusque abditi humores. huic vitio mulieres opportunæ sunt magis quam viri: quandoquidem & humidæ & frigidæ sunt. pueri facilius quàm hæ liberantur. nam ipsorum natura in incremento est, quæ valentissimè calefacere potest. viri tametsi non facilè hoc morbo capiuntur; citius tamen capti pereunt. differtur autem interitus quibuscunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incalescit, & accenditur: quemadmodum calcis opificibus, aut ærariis aut ferrariis fabris, aut ignis in balneis excitatoribus. morbi vero [2] incipientis notæ hujusmodi sunt: gravitas pectoris, tarditas ad opus solitum, & ad aliud quodlibet gerendum: in cursu, aut in acclivi itinere difficilis & ægra spiratio: raucescunt, ac tussiunt flatus in præcordiis, atque eructationes præter rationem excitantur. vigilant, noctu parùm & obscurè incalescunt: nares acutas, & ad spirationem paratas habent. si malum in pejus ruat, malæ rubent. oculi prominent, veluti in iis qui strangulantur: stertunt dum vigilant, multo magis quum dormiunt: humida, obscura, sonoque carens vox est. [3] multum & frigidum aerem cupiunt: sub divo ambulant. quælibet enim domus ipsis ad trahendum spiritum parva & angusta est. erecti spirant, tanquam omni aëre attracto potiri cupientes. præ aëris autem cupiditate & os aperiunt, patefaciuntque, tanquam eo ampliore indigentes. ipsorum facies (præter malas, quæ rubent) pallida est: sudor circa frontem & jugula emanat. assidua & aspera tussis infestat: rejiciuntur pauca, tenuia, frigida, veluti quædam spumæ efflorescentia. instante spiritu collum intumescit, præcordia revulsa sunt: arteriarum pulsatus parvi, crebri atque depressi: crura exilia: quòd si hæc ulterius crementum acceperint, instar comitialis morbi nonnunquam hominem strangulant. at si vertantur in melius, tussis longior & rarior fiet. plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: urina copiosa scaturiet, licet nondum quicquam in ea subsidat: vox sonantior, clariorque reddetur: somni longiores quantum satisfuerit, efficientur: præcordia remittentur. dolor interdum ad scapulas in remissione transivit: anhelitus rarus, lenis, sed cum vocis asperitate fit. ita sane mortem effugiunt: sed in morbi cessationibus, licet ipsi non decumbentes obambulent, secum tamen morbi signa circumferunt.

CAPUT.

a Πνὶξ γὰρ κατακλίσι. *Henisch.* ἐνκατακλίσει. *Henisch.* rep. in MS. ἐν κατακλίσει, *Scaliger* emend. b Εἵνεκεν *Henisch.* c Κραδίη *Henisch* rep. in MS. d Διαρκέσειε *Henisch.* διαρκέσειαν *Henisch.* rep. in MS. e Τοῦ πνεύματος *Petit.* emend. f Κολπώδεα *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. g Αὐξήσει *Henisch.* h Ἴσοισι *Henisch.* rep. in MS. i Πρήξει *Henisch.* k Διαθέεται *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. l ἢ λοετρῶν *Henisch.* rep. in MS. m Ὀρθίην *Scaliger* emend. n Βραγχώδεες *Henisch.* rep. in MS. o His forte ῥὶς ὀξείη, quibus sc. nasi πτερύγια subinde comprimuntur, ut in difficili respiratione; præsertim cùm facultas imbecilla est. *Petit.* p Ῥωγμός. ἄλλως Ῥογμὸς, ἐγρήγορσις, *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. q ἐν ὕπνῳ τὸ κακὸν *Henisch.* rep. in MS. r Ἐπιθυμίη ἐς τὸ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. s Σπῶσι *Petit.* emend. t Forte ὑπ' ἀπορίης propter indigentiam. βαρέη pro βαρύτης non dicitur Græcè, licet in compositis dicatur. *Petit.* v Ἄχροι *Henisch.* rep. in MS. x Ἱδρῶς *Henisch.* ast ἱδρὼς *Scaliger* emend. y Πεζόμενοι *Henisch.* ast πιεζόμενοι *Scaliger* emend. z Ἀπέπνιξε *Henisch.* a Κοτε *Henisch.* rep. in MS. b Ἀνέσει *Henisch.*

1 Humidi, crassi, glutinosi humores. *Henisch.* 2 Imminentis *Henisch.* 3 Multi & frigidi aëris cupiditate commoti, in locum sub dio proficiscuntur *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Περὶ Πνευμώδων.

A Ἄσθματος ἰδέη τὸ [a] πνευμῶδες, καὶ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος τὸ πάθος ὅκως ἐπ' ἄσθματι. ξυνὰ γὰρ καὶ τὰ [b] παρεόντα· σμικρὸν δὲ καὶ τὸ διάφορον. δύσπνοια μὲν γὰρ καὶ βὴξ καὶ ἀγρυπνίη καὶ θέρμη ξυνά· καὶ ἀποσιτίη καὶ ἰσχνότης ὅλου. καὶ γὰρ αἰσχρὸν ὂν τὸ κακὸν ἀποτείνεται, πλέω δ' οὐ περαιτέρω ἑνὸς ἔτεος. ἤν τε γὰρ τὸ μετόπωρον ἄρξῃ, εἰς τὸ ἔαρ ἢ τὸ θέρος ἀπογίγνονται· ἤν τε χειμὼν, B ἐς τὸ μετόπωρον τελευτῶσι τὸν βίον. κοτὲ καὶ γέροντες ἁλῶναι ῥηΐδιοι καὶ ἀπόφρικτοι, ἁλόντες ὅσον βραχείης ῥοπῆς, ἐς [c] εὐνὴν θανάτου χρέος ἀγχοῦ· [d] ἄπαντες ἄπνοοι, σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνοὶ, ἀμυδροί. ἀλλὰ τάδε μὲν ξυνὰ πρὸς τὸ ἄσθμα· ἴδια δὲ ἀναβήσσουσι ὡς ἀνάξοντες. ματαιοπονέουσι δέ· οὐδὲν γὰρ ἀνάγουσι. [e] εἰ δέ τι τοῦ πλεύμονος ἀποῤῥαγείη βίῃ, σμικρὸν, λευκὸν, στρογγύλον, χαλαζῶδες· θώρηξ εὐρύτερος μὲν, ἀδιάστροφος, ἠδὲ ἀνέλκωτος· [f] ἢν δὲ ἀνεκπύητος C ὁ πνεύμων ᾖ, ὑγρῶν δὲ ὁκοίων τι πεπηγότων [g] ἔμπλεως, διαλήψιες τῶν παροξυσμῶν τοῦδε μέζονες. οἱ μὲν οὖν ἀπεπνίγησαν θᾶσσον, πρίν τι κάκιον ἐς τὸ πᾶν ἀποσκῆψαι. μετεξετέροισι δὲ ἐς ὕδερον περὶ λαγόνα ἢ [h] ἀνασάρκα τὸ πάθος τελευτᾷ.

CAPUT DUODECIMUM.

De Pulmonariis.

Asthmatis, *id est anhelitus*, species est τὸ πνευμῶδες *quasi dicas pulmonarium*, & a pulmone hoc vitium, quemadmodum & anhelitus, oritur. quæ insunt enim, utrique communia sunt, & exigua differentia est. nam spirandi angustia, & tussis, & vigilia, & caliditas utrumque vitium comitantur. item in cibos odium, & totius corporis extenuatio. id enim malum quum fœdum sit, producitur: neque tamen anni spatium excedit. nam si autumni tempore ægrotare quis inceperit, vere aut æstate futura vitam finiet. sin hyeme, sequenti autumno moriturus est. [1] interdum & senes in hanc labem facilè incidunt, & exterriti. ea correptis, levi momento ad perniciem opus est. omnes simillimè spiratione privantur: arteriarum motus parvi, crebri, infirmi sunt. sed hæc & in anhelitu reperiuntur. privatim verò hi tussiunt, tanquam aliquid expulsuri, quum tamen irritus eorum labor sit (nihil enim rejiciunt) verum si quid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinosumque est. pectus in his latius utique est, non obtortum, non ulceratum. tametsi autem pulmo non suppuret, humorum tamen veluti concretorum plenus est. temporis intercapedines inter hujusce morbi accessiones longiores sunt. nonnulli ex his celerius suffocati sunt, quàm aliquid deterius omne corpus invaserit: nonnullis vero in hydropem circa ilia, aut in eum qui ἀνασάρκα dicitur, morbus iste mutatur ac desinit.

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Περὶ Ἥπατος.

Ἧπαρ σπληνὶ ἐς γένεσιν μὲν ἰσόῤῥοπον· δεξιὰ D γὰρ ἠδ' ἐπ' ἀριστερὰ τὰ σπλάγχνα ἰσάριθμα τῇ φύσει· [i] ἄνισα δὲ ἐς δύναμιν καὶ ἐν ὑγείῃ καὶ ἐν [k] νούσοισι. ἐν ὑγείῃ μὲν, ὅτι περ τὸ κράτος τῆς τροφῆς τὸ ἧπαρ ἴσχει. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ· ἀτὰρ καὶ ἐν νούσοισι καὶ [l] ἐς ὑγείην πολλόν τι ἰσχυροτέρην ἔχει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίην. ὁκόσον οὖν ἧπαρ ἐς ὑγείην κρέσσον, τοσόνδε κάκιον ἐν νούσοισι. καὶ γὰρ ἐπιφλεγμαίνει θᾶσσόν τε καὶ βιαιότερον, καὶ ἀφίσταται ξυνεχέστερόν τε καὶ ὀλεθριώτερον. ἐπὶ σκίῤῥῳ δὲ ὠκύτερον σπληνὸς καὶ περιεργέστερον κτείνει. τὰ μὲν οὖν τῆς φλεγμασίης E ἐν τοῖσι ὀξέσι ἔλεξα· ἢν δὲ ἐς πύον τρέπηται, ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει μέσφι κληῖδος ἢ ἄκρου ὤμου. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος ἕλκει τὸ διάφραγμα, ἐξ οὗ τὸ ἧπαρ ἤρτηται· τὸ δὲ διάφραγμα [m] τὸν ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι ὑμένα βρίθει· ξυνέπεται γὰρ αὐτέῳ· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληῖδα [n] ἠδὲ [o] ἄκρω τῶν ὤμων ἀποτέταται, καὶ τάδε ξυνεφέλκεται κάτω. πῦρ δριμὺ ξὺν ῥίγεσι ἐπὶ τῇ ἀποστάσει, βὴξ ξηρὴ, οὐ μάλα πυκινὴ, χροιῇ [p] χλοήβαφοι. ἢν δὲ [q] κατακορέως ἔωσιν ἰκτερώδεες, τοῦ λευκοχρόου εἴδεος· ὕπνοι καθαροὶ φαντασίῃ οὐ μάλα. F [r] νηφαλέοι μὲν ἐς πάντα· ἐς ἕν δέ τι τῶν προσ-

καί-

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Jecore.

Jecur lieni in generationem æquilibre est: dextram enim lævamque partem hæc viscera occupant, naturaliter paria numero, sed facultate tam in sanitate quam in morbis imparia. in sanitate quidem, quoniam principatum alimenti jecur obtinet: siquidem venarum radicatio jecur est. quin etiam in morbis ad sanitatem consequendam multò quàm mors valentiorem causam habet. igitur quanto ad sanitatem jecur melius est, tanto & deterius a morbis afficitur. etenim celerius & violentius inflammatur, & frequentius perniciosiusque abscessum patitur: at scirrho, *id est duro tumore*, affectum, velocius atque dolentius quam lien interficit. cæterùm quæ ad inflammationem attinent, in libro de acutis morbis proposui. quod si in pus convertitur, dolor acutus ad jugulum usque aut [2] ad summum humerum pertinet. [3] nam præ onere trahit diaphragma, *id est interseptum*, unde jecur suspensum est: diaphragma verò membranam costis [4] substractam degravat (ipsum enim illa consequitur) quæ plane ad jugulum usque & ad summum humerum extenta est. atque hæc omnia simul ad inferiora detrahuntur. ignis acer cum horroribus in suppuratione exoritur. tussis arida, non admodum crebra, divexat: colore herbaceo ægri tinguntur: si largius colorentur, in auriginem incidunt, in albidum vergentes: somni haud ita visis imaginibusque vacant. prudentes verò quum sint in omnibus, in aliquo ta-

a Galenus πλεῦμος appellat & φθόην, seu τὸ πλευμῶδες πάθος, quod idem. *Petit.* b Παρεόντα Henisch. c Εὐνὴν θανάτου pro sepulchro interdum accipitur. hîc pro inferis, ubi mortui somnum ferreum dormire crediti, sumsit Aretæus. *Petit.* d Δὲ Henisch. ἄπαντες Henisch. rep. in MS. e Ἢν δὲ *Henisch.* rep. in MS. f Εἰ δὲ Henisch. rep. in MS. g Ἔμπλεω *Henisch.* rep. in MS. h Ἀνάσαρκα *Henisch.* i Ἄνισα Henisch. k Νούσοισι Henisch. l Ἐς Henisch. m Τῆς Henisch. n ὧδε Henisch. rep. in MS. o Ionicum est. alii unâ voce ἀκρώμιον *Petit.* p Χλοώδεες *Henisch.* rep in MS. q Κατακορέες ἔωσιν, ἰκτερώδεες τοῦ λευκοχρόου εἴδεος, *Petit.* emend.

r Eximia hæc observatio est, Jecoris inflammatione laborantes a vino abhorrere νηφαλέοι, *enim* prudentes, sobrii, abstinentes a vino dicuntur. *Petit.*

1 Si quando senes, quos facile hic morbus capit, & horrore perculsi, eo vel leviter tententur, lecto in quo mortem obeant, componantur, mortem non evadent, si semel hoc morbo vexati decumbant, omnes simillimè &c. Henisch. 2 Aut (&) ac Henisch. 3 Nam præ onere interseptum unde jecur suspensum est, detrahit. Henisch. 4 Substratam *Henisch.*

καίρων ἐξαπίνης παρακόπτουσι, καὶ κατεστάθησαν αὖθις. ὄγκος [a] ὑπὸ τιτθῆσι ἢ πλευρῆσι, ἀπάτη δὲ πολλοῖσι ὅκως περιτοναίου γίγνεται. ἀλλ' ἢν μὲν [b] ἢ ὑπὸ τὰς νόθας ὄγκος ὀδύνη πιεζομένοισι, τὸ ἧπαρ οἰδέει· [c] ἔμπλεων γὰρ [d] ὑγρασίης· [e] ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον * μίμνωσι οἰδέει, τοῦ ὑμένος τὸ σημεῖον· καὶ τοῦ μὲν [f] περιγραφῇ καὶ τὰ ὅρια δῆλα· μετὰ γὰρ τὴν περιαγωγὴν τῶν λοβῶν ἐς λαγαρὸν τὸ ἐπιγάστριον πιέζουσα χεὶρ ἱζάνει· [g] περιτοναίου δὲ ἀόριστος ἡ σκληρίη, καὶ τοῦ πέρατος ἡ ἀπόφυσις ἀφανής. ἢν μὲν εἴσω ἡ ἀπόστασις ῥέπῃ, πολλόν τι κρέσσον ἡ φύσις ἰητροῦ. ἢ γὰρ ἐς ἔντερα, ἢ ἐπὶ κύστιν τρέψει τὸ [h] πύον· ἀσινεστέρη δὲ πολλὸν ἡ ἐς κύστιν ὁδός. ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, κακὸν μὲν μὴ τάμνειν. [i] ἢν τε γὰρ οὕτως ἔῃ, ἀνεσθίεται ὑπὸ τοῦ πύου τὸ ἧπαρ, καὶ οὐκ ἐς ἀμβολὴν ὁ θάνατος. ἢν δὲ [k] θέλῃς τάμνειν, αἱμορραγῆσαι κίνδυνος, καὶ αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον ἐκθανεῖν. [l] ἄσχετος γὰρ αἱμορραγίη ἐφ' ἥπατι. ἢν οὖν ἐς ἀνάγκην τομῆς καταστῇς κοτὲ, καυτῆρα ἔμπυρον διαφανέα πυρώσας, καὶ διώσας μέσφι τοῦ πύου. τωὐτὸ γάρ σοι τέμνει τε καὶ καίει. [m] καὶ ἢν περιγίγνηται, πύον ἐκρέει λευκὸν, πέπον, λεῖον, [n] κακῶδες, ὅτι παχύ· τοῖσδε καὶ πυρετοὶ καὶ τὰ δεινὰ ξυνδιδοῖ· ῥηϊδίως τε ἀθέλγεται πάντα. ἢν δὲ ἐς ἔντερον τὸ πύον ἐγχέηται, ἡ γαστὴρ πρώτιστα μὲν ὑδατώδεα [o] διαρρέει· ἔπειτα κρεῶν πλύμασι ἴκελα. αὖθις αὖ δυσεντεριώδεα ὁκοῖα ἐφ' ἕλκεσι. ἀτὰρ καὶ [p] αἱμάλωψ κοτὲ καὶ θρόμβος ἠνέχθη. φέρεται καὶ χολὴ ξανθὴ, καθαρὴ, ἢ πρασοειδὴς, καὶ ὑστάτη ἐς ὄλεθρον μέλαινα. ἢν δὲ ἀνεκπύητον τὸ ἕλκος γίγνηται, καὶ κακώδεα ἡ γαστὴρ ὁκοῖόν τι σηπεδόνα ὑπάγῃ, τροφὴ ἄπεπτος διεκθέει ὑπ' ἀκρασίης κοιλίης τε καὶ ἐντέρων. οὐ [q] πέττει γὰρ [r] αὖθις εὖ ἔχον τὸ ἧπαρ· πῦρ τε ἐπὶ τοῖσδε δριμὺ, καὶ [s] πάντως ἐς κακὸν ἡ τροπή. σαρκῶν ξυντήξιες, σφυγμοὶ μικροὶ, δύσπνοοι, εὖτε οὐκ εἰς μακρὸν ἐτελεύτησαν τὸν βίον. μετεξετέροισι δὲ [t] ἡ δυσεντερίη μὲν καὶ τὸ ἕλκος ἰήθη· ἐς ὕδρωπα δὲ κατέστρεψε ἡ νοῦσος. ἢν δὲ ἅπαντα ξυνδιδῷ, πύον λευκὸν, λεῖον, ὁμαλόν· ἄοσμον γὰρ ἐκρέει ἡ γαστήρ· πέττει δὲ τὰ σιτία, εὔελπις ὥνθρωπος. ἄριστον δὲ δι' οὔρων κεκρίσθαι· ἀσφαλεστέρη δὲ καὶ ἀσινεστέρη ἡ τῇδε τοῦ πύου ὁδός. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἀνεκπύητον ᾖ τὸ ἧπαρ, [v] ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν ἵζον [x] εἰς σκίρρον ἱδρύεσθαι. εὖτε πόνος μὲν οὐ ξυνεχής· νωθὴς δὲ κὴν παρῇ· ἀραιὴ δὲ καὶ [y] θερμή· ἀποσιτίη, πικρῶν [z] χυμάτων ἡδονὴ, γλυκέων ἀηδίη, ῥιγώδεες, ὑπόλευκοι, χλωροὶ, οἰδαλέοι ὀσφὺν καὶ πόδας. πρόσωπα ῥυσσὰ, γαστὴρ ξηρὴ, διαχωρήσιες πυκιναί. κορυφὴ γὰρ τῶν κακῶν ὕδρωψ· ἐπὶ τῷ ὕδρωπι,

A men ad tempus oblato repentè delirant, ad seque protinus revertuntur. tumor sub mammis, aut sub costis oritur: multi autem membranæ peritonæi tumorem esse falsò crediderunt. verùm si tumor sub spuriis costis fiat, quum premitur, dolor excitatur: jecur intumescit: humiditate namque refertum est. at si non sub osse * remaneant, inflatur, membranæ signum. & ipsius quidem circumscriptio & fines patent: post enim fibrarum circumductum in vacuum abdomen comprimens manus descendit ac subsidet. peritonæi verò interminata duritia est: & extremitatis processus nequaquam cernitur. porro si ad interiora subit abscessus, longè
B Medico natura præstat. aut enim ad intestina, aut ad vesicam pus convertet. verùm multò innocentior est in vesicam via. at si extra feratur abscessus, ipsum non secare utique malum est. nam si prætermittatur incisio, a pure jecur eroditur, nullaque mortis dilatio est. si secare autem malis, profluvii sanguinis periculum instat, statimque hominem perdi contingit. nam sanguinis e jecore profusio coërceri nullo modo potest. igitur si aliquando necessariò ad sectionem venire cogeris, ustorium ferramentum candens perspicuumque ab igne accipito, & usque ad puris locum intrudito. idem enim tibi & secat & comburit. quòd si homo pe-
C riculum evadit, tum pus album effluet, concoctum, læve, olidum, quoniam crassum est. istis febres & acerba remittunt, omniaque facilè mulcebuntur. verum si in intestinum pus effunditur, ex alvo primum aquea feruntur, postea humori, in quo sint lotæ carnes, similia: item qualia in torminibus, ubi ulcerata intestina sunt, exire solent. interdum cruentum virus, interdum concretus sanguis effunditur. fertur & bilis flava, sincera, aut porracea, & postrema interitum afferens, nigra bilis. si non suppurat ulcus, & mali odoris quædam veluti putredinem venter expellit, crudum alimentum præterfluit ob ventriculi intestinorumque
D intemperiem. neque enim bene se habens jecur iterum ea concoquit. postea ignis acer suboritur, omniaque in malum prolabuntur. carnes colliquatione tabescunt, motus arteriarum parvi sunt, & ægra spiratio: ubi haud ita multo post vitæ finis imponitur. cæterum quibusdam difficultas quidem intestinorum ulcusque sanata sunt, morbus tamen in aquam inter cutem desiit. quod si omnia remittantur, pus album fit, læve, æquale, inodorum, venter dejiciat, & cibaria concoquat, homo in bonâ spe est. optimum verò est per lotium crisim fieri. hac enim securior est minusque maleficus puris transitus. verum si a phlegmone jecur non suppurat, ne-
E mini dubium fuerit, tumorem durum subsidentem in scirrhum mutari ac stabiliri: quando continuus dolor non infestat: quumque adest, obtusus inesse sentitur: rara verò & caliditas: a cibis alienatio, ab amaris delectatio: a dulcibus contristatio: horrore afficiuntur, subalbicant, virent, lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: [1] venter squalet. dejectiones crebræ fiunt. malorum autem colophon aqua inter cutem. post aquam inter cutem,

a An corrupta hæc, pro ὑπὸ νόθῃσι πλευρῇσι? nam sub nothis costis, non sub mamma tumor est. etsi tumor sub nothis costis sub mamma quoque est. verùm obscura hæc loquendi ratio, quam sufficiat notasse. *Petit.* b ἢ *Henisch.* c Ἔμπλεον Henisch. d Ὑγρασίας Henisch. rep. in MS. e Mutilus hic locus est, & asterisco notatus *Petit.* neque ipsi neque nobis in MSS. libris, quos videre licuit, quicquam, quod juvet, repertum est. f περιγραφὴ in recto casu *Petit.* emend. g Nomine περιτοναίου non tantum membrana intelligenda est tenuissima, quæ omnes abdominis partes investit & continet, sed & musculos ejusdem abdominis, qui illas quoque partes extrinsecus tegunt. *Petit.* h πῦον *Henisch.* i ἢν δὲ *Henisch.* rep. in MS. k Θέλῃς *Henisch.* l Ἄχετος *Henisch.* m Κἢν *Henisch.* n Μὴ κακῶδες haud graveolens *Petit.* emend. o Διαῤῥέειν Henisch. p Αἱμάλωψ *Henisch.*
F rep. in MS. *Goupyl.* emend. q Πέττει Henisch. rep. in MS. r In MS. *Claromont.* abest αὖθις: in MS. *Mentel.* αὖ pro αὖθις quod idem est legitur. οὐ πέττει γὰρ αὖθις, οὐδ' εὖ ἔχον τὸ ἧπαρ. hoc sensu: *si cruda Iecinoris inflammatione laborantibus vitiosa per alvum prodeant: alimentum præ ventriculi & intestinorum intemperie imperfectum per inferiora descendit*, neque enim jecur vel si bene habeat, *quæ cruda è ventriculo exeunt*, rursus concoquit. *Petit.* emend. s Πάντων Henisch. rep. in MS. t ἡ Henisch. v Ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν χρονίζοντα εἰς σκίρρον ἱδρύεσθαι. *id est*: non est absurdum, tumorem durum temporis progressu in scirrhum mutari *Petit.* emend. x Ἐς *Henisch.* rep. in MS. y Θέρμη caliditas. *Petit.* emend. z Γευμάτων *Henisch.*

[1] Alvus sicca est. *Henisch.*

ἢν μὲν οὖρα πολλὰ, παχέα, ἐπίδοσιν ἔχοντα πολλὴν, ἰλυώδεα, καταῤῥαγῇ, ἐλπὶς ἐκρεῦσαι τὸν ὕδερον· ἢν δὲ λεπτὰ καὶ ἀϋπόστατα καὶ ὀλίγα, τῷ ὕδρωπι τιμωρέει· ἢν δὲ μεταβάλλῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἡ φύσις, καὶ καταῤῥαγῇ κοτὲ εἰς κοιλίην, ἐπὶ πολλοῖσι πάχεσι, ὑδατώδεσι καὶ τὸν ὕδρωπα ἰήσατο· [a] σφαλερὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἐπικουρίη. ἐπὶ γὰρ τῇσι ἀθρόῃσι κενώσεσι, ἠδὲ τῇσι ἐσχάτῃσι ξυμπτώσεσι, ἐξέθανόν κοτε ὑπ' ἀδυναμίης οἱ κάμνοντες, ὅκως ἐξ αἱμοῤῥαγίης. ἀσινέστερον δὲ λύει ἱδρὼς, ἢν πολὺς ἐκρυῇ. οὐ πάνυ γὰρ ἰκμαλαῖοι οἱ ὑδρωπιώδεες. ἠδὲ τῶν ἐν ἥπατι παθέων ἡ τελευτὴ γίγνεται· ἢν δὲ ἐμπύῃ τὸ ἧπαρ, * [b] μείρακες, καὶ οἱ μέσφι ἀκμῆς, ἧσσον γυναῖκες. προφάσιες δὲ ἀκρασίη καὶ νοῦσος μακρὴ, μάλιστα ἐπὶ δυσεντερίῃ ξυντήξεσι. καὶ γὰρ δὴ καὶ τούσδε ἐκίκλησκον ξυντηκτικοὺς, τοὺς ἐπὶ ἕλκεσι ἥπατος ἰσχνοὺς ἀποθνήσκοντας.

ΚΕΦΑΛΗ ιδ'.

Περὶ Σπληνός.

Σπλὴν ξυνήθες χρόνιον νόσημα, σκῖῤῥος. ἔμπυος δὲ οὐ ῥηϊδίως γίγνεται δ' οὖν, εὖτε πόνος μὲν οὐ τρηχὺς, ὄγκος δὲ πουλὺς τῆς [c] ἐπιπνοίης μέζων. ἐπὶ δεξιὰ γὰρ ὤφθη μέσφι τοῦ ἥπατος ὅλη τῇ κοινωνίῃ ἐποιδέων· τοὔνεκεν πολλοῖσι ἀπάτη γίγνεται, ὡς τοῦδε οὐκ ἐόντος σπληνὸς, ἀλλὰ τοῦ ὑμένος πάθος. τὸ γὰρ περιτόναιον φλεγμαῖνον σφίσι δοκέει. ἀπηνὴς δὲ καὶ ἀτέραμνος ὅκως λίθος. τοιόσδε τὰ πολλὰ ἐπὶ σκίῤῥῳ γίγνεται σπλὴν, εὖτε καὶ [d] ἀπορίη ξύνεστι παντελής. ἢν δὲ καὶ ἐμπυΐσκῃ διαφῆς μὲν, [e] εἴκων ἐπὶ τῇ θίξει κατὰ κορυφὴν, ἔνθα ἡ τοῦ πύου [f] γέννα· ὅπη δὲ ἀνεκπύητος, οὐκ εἴκει. ἄλλοτε δὲ τῇ κοιλίῃ ἅπας ἐπαιωρέεται τῇδε κἀκεῖσε πρὸς τὰς ἀπώσιας φερόμενος· ἐς τ' ἂν σμικρότερος ἐὼν, χώρην ἐς τὸ ἐμπλώειν ἴσχῃ. ναυτίη, ἀπορίη μάλιστα πρὸς τῇσι ῥήξεσι· ἐπὶ δὲ τόκου σημήϊα, πυρετοὶ, πόνοι καὶ ῥίγεα. τὰ πολλὰ γὰρ ἔασι· ἄρριγοι δὲ ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ, καὶ ἀνώδυνοι. τῇδε καὶ λέληθέ κοτε ἐς σπλῆνα [g] ἀπόστασις. μανὸν γὰρ καὶ ἐπαναίσθητον καὶ ἐν ὑγιείῃ τὸ σπλάγχνον· οἰδαλέοι, ὑδερώδεες, μελάγχλωροι ξὺν δυσφορίῃ, ἡ δύσπνοια ὡς ἀπὸ βάρεος [h] τοῦ θώρηκος. ἐπίδηλον γὰρ τὸ κακόν· ἄχρι τῶν ἄνω γαστὴρ πίμπλαται ὑπὸ πνεύματος παχέος, ὁμιχλώδεος, ὑγροῦ, ὡς [i] δοκέειν, οὐκ ἐόντος ὑγροῦ· βὴξ, πολλὸν θυμὸς ἐγγίγνεται, καὶ βραχέα ξηρὰ βήσσουσι, κοιλίη ἤν τι κάτω φέρῃ ὑδατώδεα, τὸ πρῶτον σμικρὸν ἐπικουφίζουσι· εἰ δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐκδιδῷ, ξυντήκει μὲν τὸν [k] ἄνον· ὠφελέει δὲ οὐδὲν ἧσσον· ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ, πύον μὲν καθαρὸν πέπον, οὔ κοτε ἐσσύθη, ὑπό-

A cutem, si multa urina & crassa feratur, multum in ea limosi subsideat, & cum impetu erumpat, humorem illum intercutaneum effluere posse sperandum est: si tenuis autem, subsidentia carens, paucaque urina exeat, aquam intercutem auget fovetque. quod si pristinas vires natura recipiat, & quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet, post multorum, crassorum, aquosorumque depulsionem & ipsum hydropicum morbum tollere consuevit. verum id genus auxilii cum periculo est. post enim subitas & copiosas inanitiones, [1] extremosque casus, prostratis interdum viribus, (quemadmodum in sanguinis profluvio accidere solet) ægri interierunt. B cum minori autem noxâ morbum sudor, si liberalius effluat, dissolvit. hydropici namque haud ita multum in summa cute humectari solent. atque morborum jecoris hic finis est. quando in jecore pus nascitur, *adolescentes, & qui usque ad consistentem ætatem pervenerunt, his vexantur morbis: mulieres minus his patiendis expositæ sunt. hujusmodi vitiorum causæ numerantur victus intemperantia, & longa valetudo. præsertim post difficultatem intestinorum, συντήξεις, *id est colliquationes*, quandoquidem & eos συντηκτικοὺς, *id est colliquatos*, nominarunt, qui post ulcera jecoris tabefacti moriuntur.

C

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Liene.

Lieni familiaris longus morbus est, quem σκίῤῥον nominant. purulentia verò haud ita facilè, quandoque tamen efficitur, quum dolor non asper, tumor autem ingens spiratione major exoritur. siquidem in dextram partem ad jecur usque tota communione [2] increscere visus est. unde ut multi fallerentur in causa fuit, tanquam non lienis sed membrana affecta esset. nam peritonæum inflammatione occupari isti existimant. contumax autem atque indomitus instar lapidis tumor est. talis plerum- D que a scirrho lienis efficitur. quando & ambiguitas difficultasque maxima simul adest. verum si forte suppuret, tractabilis est utique, & in parte summa, ubi puris quoque creatio est, tactui cedit: quando verò pus non ducit, tactui omnino resistit. porro nonnunquam scirrhus totus super ventrem suspensus est, in hanc atque in illam partem, prout impellitur, delabens: donec, pusillus quum sit, locum ad fluitandum habet. adest nausea, & anxietas, maximè quum instat eruptio. incrementi autem notæ sunt febres, dolores, & horrores. multoties enim horrent: nonnunquam verò non hor- E rent, quum brevi caliditate & dolore vacant. hac de causa interdum & in splene abscessus oriens latuit. rarum enim & sensu carens in sanitate quoque viscus est. turgent isti, atque humoris, tanquam hydropici, pleni sunt, atro colore viridi admixto suffusi, ægrè omnia patientes, pectore veluti pondere oppresso graviter spirantes. evidens enim malum est. usque ad superiora spiritu venter impletur crasso, caliginoso, humido quidem ad speciem, quum tamen non sit humidus. tussis adest, multumque irritantur, sed pauca sicca extruduntur. venter si quæ infrà depellit aquosa, primò paulum sublevat, deinde si largius dejicit, hominem quidem tabefacit, sed ni- F hilominus juvat. at si & abscessus ruptus fuerit, pus utique purum & concoctum nunquam excernitur,

F 2 sed

[a] Σφαλερὴ *Henisch.* [b] Hunc locum asterisco notatum invenimus, cujus tamen neque Petitus mentionem fecit, quod miramur. [c] Ἐπιπονίης dolore *Petit.* emend. [d] Ἀπορίη *Petit.* emend. de scirrho enim loquitur, qui indolens. [e] Εἴκων *Henisch.* [f] Γόνα *Henisch.* [g] Ἀπόστημα *Henisch.* rep. in MS. [h] Supple πιεζομένοι aut quid simile *Petit.* [i] Ὡς μὴ δοκέειν *Henisch.* habet. *Goupyl.* rep. in MS. [k] Ἄνθρωπον *Henisch.*

[1] Obscura hæc versio. licet autem vox Latina non habeatur, quæ ξύμπτωσιν exprimat, eo sensu, quo apud Hippocr. in Aph. 3. sect. 1. accipienda tamen est. significat ibi vasorum in corpore mutuam in se ex nimia humoris contenti vacuatione collapsionem, (ut ita dicam) concidentiam. *Petit.* [2] Intumescere *Henisch.*

A ὑπόλευκον δὲ καὶ τεφροειδὲς, ἄλλοτε δὲ τρυγῶδες ἢ πελιδνόν· ἢν δὲ καὶ βαθυτέρη ἡ ἀπόστασις γένηται, καὶ μέλαν τὸ ὑγρόν· εὖτε καὶ τοῦ χυμοῦ τι τοῦ σπληνὸς ἔξεισι, συντακέντος. μετεξετέροισι δὲ καὶ ὅλα μέλεα τοῦ σπληνὸς ἠνέχθη. εὔλυτος γὰρ καὶ φύσει σπλήν· ἢν δὲ καὶ μὴ καθίσηται τῷ ἕλκεϊ, μίμνῃ δὲ ἐς πολλὸν χρόνον, ἀπόσιτοι, καχέκται, οἰδαλέοι, ἰδέην ἀπρεπέες, πολυελκέες πάντῃ· μάλιστα δὲ ἐς κνήμας. στρογγύλα, πελιδνά, κοῖλα, ῥυπαρά, δυσαλθέα τὰ ἕλκεα· τῇσι δ' ἐπιξυντακέντες ὤλοντο· B ἐπὶ δὲ σμικρῷ ὄγκῳ μετὰ σκληρίης, ἀντιτυπίης, ἀπονίη· διὰ τόδε πολλὸν χρόνον ζώουσι οἵδε· εἰ δὲ τοῦ πάθεος ἥττοιτο, χρεὼν ὕδρωψ, ἢ φθίσις καὶ τοῦ σκήνεος τηκεδὼν ἐπιγίγνεται· ἀτὰρ ἤδε [a] οὗτος ὁ τρόπος τοῦ ὀλέθρου σφέας τοῦ ζῆν ἐξάγει· παιδία μὲν οὖν καὶ νέοι παθεῖν τε ῥηΐτεροι καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥηΐτεροι· γέροντες δὲ οὐκ εὐπαθέες μὲν, διαφρῆναι δὲ ἀδύνατοι· ἀτὰρ καὶ πρεσβῦται ἔλαθόν τινες ὑπὸ σπληνὸς διαφθαρέντες. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρῷ ὄγκῳ τοῦ ὀλέθρου σφίσιν ἡ ῥοπή· φέρει δὲ καὶ νοῦσος μακρὴ, φθινώδης, καὶ νέοισι ἀργίη C μάλιστα, ὁκόσοισι ἀπ' ἀγωνίης ἢ γυμνασίων πολλῶν, ἄπονον τὸ σῶμα. χωρία [b] ἑλκώδεα, ὕδατα πλατέα, ἁλμυρὰ, βρωμώδεα· ὡρέων τὸ θηριῶδες μετόπωρον.

ΚΕΦΑΛΗ ιε.

Περὶ Ἰκτέρου.

ΗΝ χολῆς ξανθῆς λεκιθώδεος ἢ κροκοειδέος ἢ τῆς μελαγχλώρου, ἐς τὸ παντελὲς ἀνάχυσις ἀπὸ τοῦ σπλάγχνου γένηται, τὸ πάθος ἴκτερος κικλήσκεται, χαλεπὸν μὲν ἐν ὀξέσι· οὐ γὰρ μόνον D πρὸ ἑβδόμης κτείνει φανὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑβδόμην ἔκτεινε μυρίους· σπανίως δὲ εὖτε ἔκρινε πυρετὸν ἐς τέλος τὸ πάθος, ἀλλ' αὐτὸς οὐ ῥηϊδίως λύεται· ξυνίσταται δὲ οὐκ ἐπ' αἰτίῃ μοῦνον ἥπατος, ὅκως τισὶ τῶν ἰητρῶν δοκέει, ἀλλὰ κοιλίῃ, καὶ σπληνὶ, καὶ νεφροῖσι, καὶ κώλῳ· καὶ ἐφ' ἥπατι μὲν [c] ὅδε· ἢν φλεγμαίνῃ ἡμῖν ἢ σκίρρον ἴσχῃ τὸ ἧπαρ, ἀτρεμέον δὲ τὸ ἐς ἐργασίην ἔῃ, τίκτει μὲν ἐν τῷ ἥπατι χολήν· καὶ διακρίνει τὴν ἡ ἐν ἥπατι οὖσα κύστις· ἀλλ' ἢν αἱ φέρουσαι ἐς τὸ ἔντερον τὴν χολὴν ὁδοὶ ὑπὸ τῆς φλε- E γμασίης, ἢ τοῦ σκίρρου φραχθῶσι πλημμυρῇ δὲ ἡ κύστις, [d] παλίσσυτος ἡ χολή· τῷ αἵματι οὖν μίσγεται. τὸ δ' αἷμα, ἐς πᾶν τὸ σκῆνος φοιτέον, ἄγει τὴν χολὴν παντὶ τῷ σώματι· γίγνεται δ' ἡ [e] ἰδέη χολῆς· λευκὰ δὲ καὶ ἀργιλώδεα τὰ σκύβαλα. οὐ γὰρ γίγνεται χολήβαφα, ὅτι περ οὐκ ἴσχει τοῦ χυμοῦ τὴν ἐπιῤῥοήν· τῆδε καὶ γαστὴρ ἐπίξηρος· οὔτε γὰρ ὑγραίνεται, οὔτε [f] δάκνεται χολῇ· χροιὴ δὲ, τοῦ λευκοχλόου εἴδεος· ἐπὶ σπληνὶ δὲ ἢν ἴκτερος φανῇ, μελάγχλωρος· μέλαινα γὰρ αὐτέου ἡ τροφὴ, ὅτι περ ἐκμα- F γεῖόν ἐστιν αἵματος μελαίνου, [g] οὗ τὴν ἀκαθαρσίην ἔσσω οὐ δέχεται, οὐδὲ ἐκπονέει νοσέων ὁ σπλήν· [h] ἡ δὲ ξὺν τῷ αἵματι πάντῃ φοιτῇ. διὰ τόδε μελάγχλωροι ἀπὸ σπληνὸς ἰκτέρου· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι σκυβάλοισι τοῖσι ξυνήθεσι, ἔτι καὶ [i] μελαν-

A sed subalbidum & cinereum, quandoque fæculentum, aut lividum. quod si & profundior abscessus fuerit, nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua succi lienis, qui simul tabescit, particula exprimitur. quibusdam præterea & integræ lienis partes exierunt: siquidem & natura dissolubilis lienis est. cæterum si morbus ulcere non substitit, sed in longum tempus extrahitur, cibos aversantur, malo sunt habitu, tumidi, aspectu fœdi. multis ulceribus toto corpore, sed maximè in cruribus scatent: rotunda, livida, concava, sordida, ægrè sanabilia ulcera sunt: sicque demum tabefacti in- B teriêre. at in exiguo tumore cum duritia & renixu, indolentia est: unde fit ut isti longiorem vitam ducant. verùm si ab affectu superentur, aqua inter cutem aut phthisis necessariò sequitur: & corporis eliquatio supervenit: atque iste sanè perniciei modus ipsos e vita migrare compellit. pueri ac juvenes facilè calamitatem hanc patiuntur, facileque inde liberantur. senes verò non facilè utique læduntur, sed affecti evadere interitum nequeunt. quin etiam seniores quidam nescientes, ipsi vitio lienis absumpti sunt: nam & pusillus tumor ipsis causa interitus fuit. longa quoque ægritudo tabidos facit: & juvenibus otium maxi- C mè nocet, quicunque a certaminibus exercitationibusque corpus quieti desidiæque tradunt: loca palustria, aquæ exuberantes, salsæ, virosæ. inter anni tempora ferinus autumnus.

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De Morbo Regio.

Sibile flava, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus a viscere suffusum sit, affectus hic *a Græcis* ἴκτερ*ος*, *a Latinis regius morbus*, *sive arquatus*, *sive aurigo* dicitur. D difficile utique in acutis malum est: quia non solùm ante septimum apparens, sed etiam post septimum infinitos necavit. rarò autem ad extremum febrem bene judicavit: ipse verò haud facilè discutitur. neque vitio jecoris tantummodo provenit, ut nonnulli medicorum existimant: sed & ventriculus, & lienis, & renes & laxum intestinum in causa sunt. & ab jecinore quidem nascitur, si phlegmone aut scirrho viscus illud opprimitur, a solito tamen munere non impeditur. creatur enim in jecinore bilis, eamque in jecinore posita vesica secernit. verùm si meatus ad intestinum E bilem deferentes phlegmone aut scirrho interclusi fuerint, vesica autem exundaverit, bilis retrò labitur. cum sanguine igitur miscetur, qui per totum corpus discurrens, secumque bilem vehens, in omnia membra diffundit, atque ita corporis species bile tingitur. stercora vero albida sunt, & argillam referentia. neque enim bile colorantur, quoniam humoris ejus affluxu carent. idcirco & venter valde siccus est. siquidem bile nec madet, neque stimulatur. color autem ad [1] albedinem vergit. si morbus regius ab liene ortum habeat, color est ater cum viridi mixtus. ipsius enim atra bilis alimentum est, quum sanguinis F atri effigies quædam ac simulacrum sit: cujus purgamenta non suscipit neque elaborat lienis ægrotans. inde fit ut per omne corpus cum sanguine dilabantur. propterea qui lienis arquato laborant, cum viriditate quadam nigricant. ipsorum quoque consueta stercora nigriore colore imbu-

a Τῶν *Henisch.* b Ἑλώδεα *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* emend. c ὧδε *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Παλίσσυτος *Henisch.* e Ἰδέα *Henisch.* rep. in MS.

f Δάκνει *Henisch.* rep. in MS. g Οὐ *Henisch.* h οὐδὲ *Henisch.* i Μελάντεροι χροιῇ *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS.

[1] Ad album cum viridi mixtum vergit. *Henisch.*

A λαυτέρη χροιή. τῆς γὰρ σπληνὸς τροφῆς τὸ περιττὸν, ἐς ἔξοδον περίττωμα γίγνεται, καὶ ἐπὶ κώλῳ καὶ γαστρὶ [a] ἴκτερος, ἤνπερ εἰς πέψιν ἡ γαστὴρ [b] καὶ τῷ κώλῳ κακωθῇ. καὶ γὰρ [c] καὶ ἐν κώλῳ πέψις, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἡ ἐς τὸ [d] ἧπαρ ἀναγωγὴ τροφῆς. ἢν οὖν [e] ὠμότερον τὸ ἧπαρ τὴν ἄλλην τροφὴν λάβῃ, τὴν μὲν [f] ἰδίην ἐργασίην πονέει τὴν δὲ ὀθνείην ἐᾷ. τὸ γὰρ ἐν τῇ [g] ἀναδόσει αἷμα, τὴν ἀεργίην τὴν τοῦ κώλου ἐπέχον, διασπείρεται παντὶ χεόμενον. [h] ἀπεψίη δὲ ἡ ἐν κώλῳ, χολῆς ἐστὶ ἐργασίη. ὧδε καὶ ἐπὶ παντὶ γίγνεσθαι σπλάγχνῳ δυνατὸν ἴκτερον, οὐ μόνον τῶν ἐς
B τὸ ἧπαρ πεμπόντων τροφήν· ἀλλὰ κὴν ἀπὸ ἥπατος λαμβάνῃ. οὐ γὰρ ὀχετοῖσι αἰσθητοῖσι μοῦνον ἡ φύσις παντὶ διαπέμπεται τὴν τροφὴν, ἀλλὰ πολλῷ πλέον ἀτμοῖσι, οἵπερ ἀπὸ παντὸς [i] εἰς πᾶν ἐνεχθῆναι ῥηΐδιοι, τῆς φύσιος αὐτοὺς καὶ διὰ στερεῶν καὶ πυκινῶν ἀγούσης· γίγνονται οὖν οἱ ἀτμοὶ χολόβαφοι, καὶ χρώζουσι, ἢ ἂν ἵζωσι τοῦ σώματος. οὐ μὴν ἐπὶ [k] κῶλον [l] ἡ τῆς κοιλίης ἔκκρισις λευκή. ἄσινες γὰρ τὸ ἧπαρ ἐς γένεσιν, καὶ ἐκροὴν ἴσχει ἐπὶ ἔντερα χολῆς. δυνατωτάτη δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ παντὶ ἕξις, ἴκτε-
C ρον τεκεῖν. ἴσχει γὰρ καὶ ἐν ὅλῳ τὴν αἰτίην. ἔστι δὲ τοιήδε· παντὶ μὲν τὸ θερμὸν ἐς [m] πέψιν. παντὶ δὲ ὑγρῶν γέννα καὶ διάκρισις, ἄλλων μὲν ἄλλη, ἑκάστῳ δὲ οἰκείη· ἐν σαρκὶ μὲν ἱδρὼς, ἐν ὀφθαλμοῖσι δὲ δάκρυον· ἐν ἄρθροισι δὲ καὶ ῥινὶ μύξη, ἐν ὠσὶ κυψελίς. ἢν οὖν ἐς ἕκαστον ἔργον τὸ θερμὸν ἐγκάμῃ, αὐτὸ μὲν ἐς δριμὺ, καὶ πυρῶδες ἐτράπη· τὰ δὲ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή· πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ καὶ χολόβαφα. ἢν δὲ καὶ ἐν αἵματι [n] ἀπεψίη [o] ξυμβῇ, γίγνεται τὸ αἷμα χολοειδὲς, σκίδναται δὲ παντὶ τρέφον·
D διὰ τόδε παντὶ φαίνεται χολή· δεινὸν μὲν γὰρ τὸ πάθος, φοβερὴ δὲ ἡ χροιὴ εἴδεϊ, καὶ χρυσοειδέες ἔασι τὴν χροιήν· οὐ γὰρ ἀνθρώπῳ εὐπρεπὲς, ὅγε ἐν [p] λίθῳ καλὸν ἔῃ· περιττὸν δέ μοι φράζειν καὶ πόθεν τοὔνομα, πλὴν ὁκόσον τῶν χερσαίων [q] ἰκτίδων τῶν τετραπόδων θηρίων. τοιοῖσι δὲ ἔασι οἱ ὦπες οἵδε. εἴδεα τοῦ πάθεος δοιά. ἢ [r] γὰρ ἐς τὸ ξανθὸν, καὶ τὸ κροκῶδες ἐτράπη τοῦ λευκοχλώρου εἴδεος, ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν [s] τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη [t] εἴδη δὲ καὶ χολῶν ἐστὶ αἰτίη· καὶ γὰρ [v] τῆσδε ἡ
E μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λεπτοτέρου εἴδεος, [x] ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. [y] ἤδε κατακορὴς, ὡς κρόκον, ἢ λέκιθον φάναι τοῦ αὐτοῦ εἴδεος. δευτέρη δὲ μελαντέρης χροιῆς πρασίζουσα, ἰσατώδης, μέλαινα· μυρίαι δὲ ἐν μέσῳ τῶν χροιῶν [z] παραλλαγαί· παρὰ δὲ τὸ θερμὸν τουτέων καὶ τὰ ὑγρὰ, ἡ τροπή. ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάγ-

A imbuta sunt: nam quod alimenti in splene abundat, ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. a laxo etiam intestino & ventriculo arquatus provenit, ubi concoquendi facultas in ventriculo & colo læsa fuerit. nam & in colo concoctio efficitur, & ab ipso alimentum in jecur digeritur. igitur si aliud alimentum crudius jecur susceperit, proprium quidem elaborat & conficit, alienum verò dimittit. sanguis enim qui distribuitur coli cessationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam dissem inat. in colo autem cruditas, ipsius bilis effectrix est. hunc sanè in modum ab omnibus visceribus arquatus oriri poterit, non modò ab iis
B quæ jecori escam suggerunt, sed etiam ab iis quæ a jecore suscipiunt. neque enim per canales duntaxat sensiles, sed multo copiosius per halitus natura in omne corpus alimenta distribuit, qui a toto in totum natura ipsos per solidas ac densas partes dirigente, discurrere facilè queunt. gignuntur itaque halitus bile infecti, & corpus, ubi insederint, colorant. nempe per alvum laborante colo non fit albida excretio: jecur enim creandis succis nullam noxam patitur, exitumque bilis ad intestina patentem habet. habitus quoque totius corporis ad morbum regium citandum summopere efficax est. habet enim
C & in toto causam, quæ hujusmodi est: in omnibus corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in omnibus item humorum est creatio ac separatio: sed aliorum alia, singulis autem propria. [1] utputa in carne sudor, in oculis lacryma, in articulis & naribus mucus, in auribus κυψελὶς *Latini aurium marmorata, seu cerumina vocant.* itaque si ad singula obeunda munera calidum, fatigarum lassatumque fuerit, ipsum quidem in acre atque igneum vertitur. humiditates autem omnes in bilem abeunt. ignis enim opera amara & bile infecta sunt. quòd si & in sanguine cruditas incidat, sanguis biliosus efficitur, & quoquoversus nutriens dispergitur. propterea & ubique bilis conspicitur. plane acerbum id
D malum est, color verò specie horribilis: etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet, quod in lapide pulchrum fuerit. at supervacuum mihi videtur, unde id nomen Icterus tractum fuerit, explicare, præterquam a terrestribus feris quadrupedibus, quas Græci ἰκτίδας *Latini viverras, aliqui martes vocant, & sylvestris Mustellæ species est:* his enim bestiis oculi hujuscemodi colore tincti sunt. duæ sunt hujusce labis species. aut enim in flavum croceumque vergit, simulque albicat & virescit: aut in lividum nigrumque declinat. [2] atque adeo istorum causa & ipsius bilis causa est. aliqua enim bilis flava est, subtilis, perspicua, tenuioris gene-
E ris, [3] aut ad lividum atrumque vergens: aliqua magis colore saturata, ut crocum. aut vitellum ejusdem speciei quis affirmet. secunda bilis species nigrioris coloris est, porri aut isatidis herbæ colorem referens, atra. inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates. penes autem calorem atque humiditates istarum mutatio fit. quin etiam

 visce-

a Ἴτερος *Henisch.* rep. in MS. b ἡ γαστὴρ καὶ τὸ κῶλον *Petit.* emend. c Καὶ γὰρ (καὶ) ἐν τῷ κώλῳ *Henisch.* d Ἧπαρ *Henisch.* e Ὠμοτέρην *Petit.* emend. refertur ad τροφὴν. f Ἰδίην ἐργασίην Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. g Ἀναδόσει *Henisch.* h Ἀπεψίη apud plerosque æquivoca est. vel significat στέρησιν ἐνεργείας vel mutationem alimenti in aliam qualitatem, & a natura alienam. Hæc Aretæi, illa cummunior, & Galeno judice rectior acceptio est. *Petit.* i Ἐς *Henisch.* rep. in MS. k Ἐπὶ κώλου vel ἐπὶ κώλῳ *Petit.* emend. l Ἒν *Henisch.* rep. in MS. m Μέψιν *Henisch.* rep. in MS. n Ἀπεψίη hîc Aretæus usurpat pro mutatione sanguinis in qualitatem a natura alienam: non autem pro ipsa privatione coctionis a frigore: ut supra notatum. *Petit.* o Ξυμφῇ *Henisch.* p Lapidis nomine aurum etiam designavit, quia ex terra conflatum sicut lapis. λίθος ergo hic pro metallo. verior tamen lectio esset: ὅγε ἐν μετάλλῳ καλὸν ἔῃ. *Petit.* q Ἴκτερος ab ἰκτὶς. quo nomine Mustelam Sylvestrem Græci vocant. *Plinius* lib. 29. cap. 4. *Mustelarum duo genera sunt: unum domesticum, alterum sylvestre: distans magnitudine. Sylvestres Græci vocant* ἰκτίδας. *Idem* lib. 30. cap. 11. hunc morbum dictum putat ab ave ejusdem nominis, coloris argumento. *Petit.* r ἢ μὲν γὰρ *Petit.* emend. s Μέλαν. τῶνδε μέντοι διοσσὴ ἡ αἰτίη. εἴδη &c. *Petit.* emend. t Deesse hic aliquid videtur, sed nihil juvant MSS. Fortasse ἧπαρ ἢ σπλὴν *Petit.* v Καὶ γὰρ τῶνδε (supple) χολῶν *Petit.* emend. x Hæc verba ut spuria & aliena resecanda *Petit.* judicat. y ἡ δὲ *Henisch.* z Παραλλαγαὶ *Henisch.* rep. in MS.

1 Ut pote *Henisch.* 2 Atque istorum quidem causa est, ea verò & generabilis sunt *Henisch.* 3 Quam ut ad fuscum aut nigrum delinet *Petit.* emend.

A σπλάγχνα τοῦδε ἐστι αἴτια· ἢν ἢ ξανθὸν, ὡς τὸ ἧπαρ· ἢ πελιδνὸν, ὡς ὁ σπλήν· ἢν μὲν ἐπὶ σπλάγχνῳ τινὶ ἴκτερος γένηται, ἐπὶ ἥπατι μὲν, τὰ ἥπατος περιφανέα· ἐπὶ δὲ σπληνὶ, τὰ σπληνός. ἑκάστου δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἑκάστου· ἢν δὲ μηδενὸς φαίνηται, τῆς ὅλης [a] ἕξιός ἐστι ἡ πάθη. διαφανῆ δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖσι λευκοτάτοισι ὀφθαλμοῖσι· μετώπου δὲ, περὶ κροτάφοισι· μᾶλλον τοῖσι λευκοῖσι [b] φύσι, καὶ ἐπὶ σμικρῷ ἰκτέρῳ ἡ χροιὴ μέζων [c] ἐπανθέει. ὁκόσοισι μὲν οὖν μέλας ὁ ἴκτερος, χροιῇ μελάγχλωροι, B ῥιγώδεες, ἀδρανέες, ὄκνῳ εἴκοντες, ἄθυμοι, βρομώδεες δὲ τὴν ὀσμὴν, πικροὶ δὲ τὴν γεῦσιν, τὴν ἀναπνοὴν οὐκ εὔκολοι. γαστρὶ δακνώδεες, διαχωρήματα πρασοειδέα, ὑπομέλανα, ξηρὰ, μόλις διαχωρέομενα, οὖρα κατακορέα ἐπὶ τὸ μελάντερον. ἄπεπτοι, ἀπόσιτοι, ἄγρυπνοι, ἄθυμοι, μελαγχολώδεες. ἐπὶ δὲ τὸ λευκότερον, χροιῇ μὲν [d] λευκόχλωροι, γνώμῃ δὲ φαιδρότεροι· σιτίων ἄρξασθαι μὲν ὀκνηροὶ, ἐμφαγεῖν δὲ οὐκ ἀγεννεῖς, πέψαι ῥηΐδιοι τῶν πρόσθεν μᾶλλον· διαχωρέουσι λευκὰ, ξηρὰ, ἀργιλώδεα, οὐρέουσι ξανθὰ, ὠχρὰ, κροκοειδέα. C ἀμφοῖν δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα κνησμῶδες, θέρμη ἀνὰ ῥῖνας, σμικρὴ μὲν, δακνώδης δέ. ἀμύστον τὸ χολῶδες· γεῦσις μὲν πικρῶν, οὐ πικρὴ τὸ θωῦμα, οὐ μὴν [e] γλυκέων· γλυκέων δὲ πικρή. [f] ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ, ἐπίπροσθεν τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα, τὴν αἴσθησιν σοφίζεται τήνδε. ἡ γὰρ γλῶσσα ἀναπέπτουσα τῆς χολῆς τῆσδε, οὐκ ἐκείνων [g] αἰσθάνεται· καὶ τὸν μὲν πρόσθεν τὸν τῆς ἀποσιτίης χρόνον, [h] ἀτρεμέει ἡ χολή. ἀτὰρ οὐδὲ ἡ γλῶσσα τῷ ἤθεϊ ἄχθεται· ἢν δὲ ἀναζέσῃ [i] γεύμασι ἐπιπροσθεν τῶν ἐδεστῶν [k] τὴν γλῶσσαν εἶδε κενεήν. ἤντε οὖν πικρὸν ἔῃ σιτίον, πικρῶν [l] αἴσθησις. D ἤντε γλυκὺ, χολώδεος. φθάνει γὰρ ἡ αἴσθησις τῆς χολῆς· ἀπάτη δὲ ξύνεστι τοῖσι ἡγευμένοισι τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεσθαι. οὐ γὰρ οὕτως ἔχει. ἀλλ᾽ ὅτι μὴ ἐπὶ τῷ ἵζανον πικρῷ πικραίνεται μόνος διὰ τὸ ξύνηθες τῆς νούσου, φαντασίη γλυκάζοντος γίγνεται. ἡ ωὐτὴ δὲ κατάστασις καὶ ἐν γλυκέσι, καὶ πικροῖσι γεύμασι· ἀπατηλῶν ἄρα γευμάτων [m] περικάλυμμα ἡ χολή. ἢν μὲν οὖν μὴ ξὺν πινὸς σπλάγχνου θερμασίη φανῇ, [n] ἀσινὲς μὲν ὡς ἐπίπαν· μακρότερον δέ. ἢν δὲ καὶ ἐγχρονίσῃ, καὶ [o] ἐπιφλεγμαίνῃ σπλάγχνον, ἐς [p] ὕδρωπα τὰ E πολλὰ καὶ καχεξίην τελευτᾷ. πολλοὶ δὲ καὶ δίχα ὕδρωπος ἐκτακέντες ὤλοντο. ξύνηθες δὲ μειρακίοισι νέοισι, καὶ τοῖσι δὲ ἀσινέστερον· παιδίοισι δὲ, οὐκ ἄηθες πάγχυ· οὐ πάντη δὲ ἀσφαλές.

ΚΕΦΑΛΗ ιϛ.

Περὶ Καχεξίης.

Ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τροπή. ἅπασαι γὰρ αἱ νοῦσοι, τῆσδε [q] ἀπότοκοι. ἀτὰρ καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων [r] φαρμάκων ἐπίδοσιν ἔχουσα πολλὴν ἰλυώδεα, κατὰ F πρώτι-

[a] Ἐξιός ἐστιν, ἡ πάθη διαφανῆ δὲ Henisch. [b] Φύσει Henisch. [c] Ἐπανθέει Henisch. rep. in MS. [d] Λευκόχροοι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [e] Γλυκείων Henisch. rep. in MS. γλυκέα (ut referatur ad γεῦσις) Petit. emend. [f] ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ ἐπίπροσθεν, (Virgula sc.) deinde τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα Petit. emend. [g] Ἄχθε͂ται) Henisch. rep. in MS. [h] Ἀδρεμέει Henisch. [i] Χεύμασι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [k] Corruptissimum hunc locum ita τὴν γλῶσσαν ἤδε κινέει supple χολὴ Petit. emend. [l] Αἴσθησιν Henisch. rep. in MS. [m] Προκάλυμμα Henisch. rep. in MS. [n] Ἀσινὴς Henisch. rep. in MS. [o] Ἀπφλεγμαίνῃ Henisch. rep. in MS. [p] Ἐνύδρωπα Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [q] Ἀπότοκοι Petit. emend. quod significat, *Parentes*, *progenitores*, & huic loco congruit. Ast ἀπότοκοι *partum* sive *sobolem* significat: quod non ad propositum. [r] Ἀφορμῶν Petit. emend. παθημάτων *Junius* legisse videtur: quod nimis remotum. Ἀφορμὰς autem vocant principium unde morbus cœpit grassari Hipp. lib. 6. Epid.

viscera hujusce varietatis causæ sunt: utputa si flavum viscus sit, quale jecur est, aut lividum, qualis lienis. quocirca si ab aliquo viscere arquatus oritur, a jecore quidem, jecoris notæ sunt: a liene, lienis: singulorumque unde oritur membrorum indicia apparent. si nullius membri signa videantur, universi habitus ægritudo est. perspicua verò sunt & ea quæ in albissimis oculis cernuntur. frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipuè, & in parvo arquato color exquisitior efflorescit. porro quicunque nigro arquato laborant, in his ater color viridi commixtus apparet. iidem frigent, imbecilli, desides, tristes atque demissi animo sunt, tetrum odorem exhalant, gustatum amarum habent: spiritus non facile ducunt: in ventriculo morsum percipiunt, alvi excrementa porracea, subnigra, arida sunt, ægreque descendunt. urina bene colorata est, ad nigrius vergens. adhæc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant, mœrent, melancholia agitantur. at in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mente sunt bilariores: cibos accipere primò eos piget. sed ubi cœperunt, gnaviter comedunt, facilius quam priores concoquunt: alvi purgamenta alba sunt, arida, cretacea: lotium reddunt flavum, pallidum, crocinum. in utrisque corpus omne pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidem, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniatque: gustatus amarorum quidem, non amarus (quod mirum est) non tamen dulcis: dulcium verò amarus. in ore namque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hunc ludificatur ac decipit: lingua enim bile suffusa cibos non sentit, atque antea quidem jejunii tempore bilis quiescit. neque idcirco lingua propter consuetudinem ægrè fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis objecta prius linguam movet ac stimulat. itaque sive amara sit esca, amari sensus est: sive dulcis, biliosi perceptio, bilis enim [1] sensus prævertit. falluntur autem qui amara videri dulcia existimant. res enim haud ita se babet: sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat, propter morbi consuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repræsentat: verum in dulcibus & amaris cibariis idem status reperitur. fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. utique si nullius visceris calefactio evidens fuerit, plerumque sine noxa arquatus est, sed diuturnior: si perseveraverit, atque insuper viscus inflammatione vexatum fuerit, in aquam intercutem & malum corporis habitum ut plurimum desinit. plerique & sine aqua intercute colliquati interiêre. id malum adolescentulis juvenibusque familiare est: quibus & minus officit: pueris autem non admodum insuetum, non omnino tamen innoxium est.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De Cachexia id est *malo Corporis Habitu.*

Καχεξία *id est malus habitus*, omnium simul vitiorum conversio est: [2] siquidem ab omnibus morbis propagatur & emanat. verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multùm lutulentam nactus, a prin-

[1] Sensio *Henisch.* [2] Si quiden morbus in multum empus extrahitur. *Henisch.*

[A] πρώτιστα γίγνεται πάθος· καὶ ἕξις μὲν κακὴ σχέδιος ξυνὴ πάντων, καὶ ξυμπτώματα πολλά, καὶ ἔνομα τόδε ξύμβολον· ἰσχνότης δέ, ἢ [a] ὦχρος ἢ οἶδος, καὶ εἴ τι ἕτερον πρόσκαιρον ἀνὰ τὸ σῶμα· καχεξίη δὲ ἑνὸς μεγάλου πάθεος ἰδέη, καὶ τοῦδε τοὔνομα· ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἐς τὰ πάντα εὐεξίη, καὶ ἡ ἐς πέψιν, ἢ ἐς ἀνάδοσιν αἵματος γέννα· ἠδὲ πᾶν ἔργον φύσιος, ἐφ' οἷσι εὔπνοια, εὐτονίη, εὐχροίη, τὸ πρόσθεν ὑγείη. ἢν δὲ ἐς ἀσθενείην κακοχυμίης ἡ φύσις τραπῇ, τόδε ἐστὶν ἡ καχεξίη· ἡ νοῦσος ἠδὲ δυσαλθής, ἠδὲ μήκιστον κακόν. [B] καὶ γὰρ τίκτεται χρόνῳ μακρῷ, καὶ οὐδὲ ἐπὶ μιῇ τοῦ σώματος κακίῃ, καὶ οὐδὲ ἐπὶ σπλάγχνῳ ἑνί· ἀλλὰ γὰρ τῇ ἁπάντων τροπῇ ἐς πονηρόν. τοιγαροῦν τὰ ἀπότοκα τοῦδε νοσήματα, ἄφυκτα γίγνεται, ὕδρωπες, ἢ φθίσιες, ἢ ξυντήξιες. καὶ γάρ τι καὶ τῆς καχεξίης προφάσιες ἀδελφαὶ τῆς ξυντήξιος ἔασι. [b] ἡ δὲ νοῦσος μικρὴ δυσεντερίη ξυνεχής· νούσων ὑποστροφαὶ ἐνίοισι. εὐσιτίη μὲν γάρ, καίτοι καὶ προσφέρονται πολλά. ὠμῶν δὲ καὶ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις. ἐργασίη γὰρ τροφῆς ἡ ἐς πέψιν ἄπορος. αἰτίη δὲ [C] καὶ αἱμορροΐδων ῥόου ἐπίσχεσις, ἢ ἐμέτων ξυνήθων ἀπαλλαγή· γυμνασίων ἀργίη, αὐασμὸς ἱδρώτων, καὶ μεγάλων πόνων ῥαθυμίη· εὖτε τῶν παρεόντων ἕκαστον, ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφειν. βάρος τοῦ σκήνεος, ὦχρος ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, γαστὴρ φυσώδης, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ὕπνοι βαρέες, νωθροί. ἀλλὰ τάδε ῥεμβώδεα μὲν γιγνόμενα, νούσου ἀπιστίην ἴσχει· ἢν δὲ [c] ῥιζώσαντα μίμνῃ, μηδὲ ἀπιέναι ἐθέλῃ, μεγάλου κακοῦ ἐστὶ σύμβολα. ἑστεῶτες μέν, οἰδαλέοι, πόδας τε καὶ κνήμας. κατακλινόμενοι δέ, τὰ κεκλιμένα [d] μηρία· κἢν [D] ἐναλλάξῃ τὴν κατάκλισιν, [e] τὸ εἶδος ἐπ' ἐκεῖνα φοιτῇ· ὑγροῦ τε ἢ ψυχροῦ ἐς τὸ βάρος περίοδος. ἢν γὰρ ἡ θέρμη τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζῃ, [f] τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου, εἶτα καταρρέει. εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων. [g] ἀδδηφάγοι κάρτα. ἀνάδοσις ταχυτέρη πέψιος, ὠμοτέρων μᾶλλον ἢ ἀπέπτων. ἐξαναέργαστον δὲ ἡ [h] θρέψις. ἀλλὰ τόδε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πέσσεται ὑπὸ τῆς φύσιος. ἡ γὰρ ἐν τῇ κοιλίῃ τοῦ θερμοῦ ἀτονίη καὶ ἐν τῷ σκήνεϊ ὁμοίη. τοιγαροῦν, οὐδὲ χρηστόν, οὐδὲ εὔχροον αἷμα γίγνεται, καὶ ἐπὴν [i] ὠμῶν ὅλον τὸ σῶμα πλησθῇ, [E] καὶ ἡ ἐς τὰ σιτία ὄρεξις οἴχηται τῆς καχεξίης ὧδε μέσφι στομάχου νεμομένης, καὶ τοῦ πάθεος κορυφὴν ἴσχοντος ἤδη, οἰδαλέοι μέν, ἀδρανέες δέ, καὶ ἐς πᾶσαν πρῆξιν ἄθυμοι. κοιλίη δὲ ξηροτέρη. ἄχολα τὰ πολλά, καὶ λευκά, τρηχέα, καὶ ὠμὰ διαχωρέουσι. τὸ σκῆνος αὖοι, ἀνίδρωτες, κνησμώδεες, ὕπνος ἑδραῖος μὲν οὐδαμῇ, κεκλιμένῳ δὲ νυσταγμός. βραδύπνοοι, σφυγμοὶ ἀμαυροί, ἀσθενέες, πυκνοί· πυκνότατοι δὲ ἐπὶ πᾶσι καὶ σμικρῇ [k] πρήξι· [F] ἆσθμα δὲ ἐπὶ τοῖσδε ἡ ἀναπνοή· φλέβες ἐπὶ

[A] principio nova ægritudo gignitur. & habitus quidem malus, simplex, communis est, & symptomata multa comitantur: nomenque ipsum significanter inditum est. gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, & siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur: καχεξία autem *id est malus habitus* unius ingentis affectus species est, eique nomen tale fuit impositum. nam hominis ad omnia est εὐεξία, *id est bonus habitus*, & ad concoctionem aut ad distributionem: sanguinis creatio, atque omnis naturæ functio inde provenit. hæc consequitur facilis spiratio, validæ vires, floridus color, sed prima omnium sanitas. quod si ad imbecillitatem κακοχυμίης [B] *id est vitiosorum corporis humorum*, natura conversa fuerit, id jam est cachexia. valetudo hæc vix sanabilis est, malumque longissimum. longo enim tempore acquiritur: neque ab uno corporis vitio, neque ab uno viscere prodiens, sed omnium est in deterius conversio. quocirca ab hac enascentes morbi, inevitabiles sunt, utputa aqua inter cutem, aut phthisis, aut ξύντηξις id est colliquatio: siquidem & mali habitus causæ colliquationis germanæ sunt. morbus autem in multum tempus extrahitur:[1] intestinorum difficultas adest continua. quibusdam morborum reversiones eveniunt. bene utique cibos appetunt, tametsi multos ingerant, ac repleantur: [C] crudi verò & non confecti digeruntur: quoniam alimenti elaboratio ad coctionem pertinens, debilis admodum atque invalida est. labis hujus causæ sunt & ab hæmorroidibus *quas vocant venis* effluvii suppressio, & usitatorum vomituum retentio, & ab exercitationibus quies, & sudorum exiccatio, & ab ingentibus laboribus otium. [2] quando enim horum singula, quæ aderant, non amplius revertuntur, tunc sequitur corporis gravitas, pallor subinde repetens, venter flatibus refertus, oculi concavi, somni graves torporem afferentes. verùm enimvero hæc si erraticè & non statis temporibus fiant morbi inconstantiam infirmitatemque significant: sin al- [D] tius exactis radicibus maneant, neque desistere velint, ingentis mali nuncia sunt. stantibus pedes tibiæque intumescunt, [3] decumbentibus autem partes declives atque jacentes. quòd si decubitum mutaverint, tumor in [4] illas decumbentes partes devolvitur: humidique aut frigidi in gravitatem fit circuitus. nam si calor humidum evaporet, id vero non effundatur, postea delabetur. multos utique cibos appetunt, edaces admodum sunt: celerior concoctione distributio fit crudiorum magis quàm inconcoctorum: nutricatio non perficitur. sed hoc inde provenit quoniam in toto alimentum a naturâ non concoquitur. in ventre enim atque in omni cor- [E] pore caloris imbecillitas eadem est. quapropter neque optimus, neque boni coloris sanguis procreatur: quumque crudorum succorum omne corpus refertum fuerit, & ciborum appetentia evanescat, sic malo habitu usque ad ventriculum grassante, & affectu jam summam potentiam obtinente: tum sane tumidi fiunt, imbecilli, & ad omne opus abjecto prostratoque animo. alvus siccior est: plerumque recrementa bile privata, alba, aspera, crudaque dejiciunt, corpore squallent, sudore carentes, & pruriginosi. somnus nequaquam firmus est, sed decumbentes connivent. tardè spiritum ducunt: arteriarum motus languidi sunt, debiles, frequentes: post quamlibet [F] autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt. [6] post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in tempori-

[a] Ὠχρότης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] ἠδὲ νοῦσος μακρή, (cum Virgula) δυσεντερίη ξυνεχὴς *Crassus* legit. *Petit.* probat. [c] ῥιζωθέντα *in passivo* jactis radicibus. *Petit.* emend. [d] Μόρια *Crassus* legit. *Petit.* emend. [e] Τὸ οἶδος tumor *Petit.* emend. [f] Mutilus hic locus, quæ autem desunt supplere vix quisquam possit absque ope Manuscripti alicujus melioris iis, quæ vidi, si qua ejusmodi extant. *Petit.* [g] Ἀδήφαγοι *Henisch.* [h] Τρέψις *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [i] Ὠμῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Crassus.* legit *Petit.* emend. [k] Πρήξει *Henisch.*

[1] Morbus iste parva quædam dysenteria est continua. *Henisch.* [2] Quo tempore eorum singula, quæ aderant, nulla redeunt, gravitas corporis adest. *Henisch.* [3] Inclinata femora decumbentibus *Henisch.* [4] In illa decumbentes devolvitur. *Henisch.* [5] Respirant difficulter, & modo suspiriosorum. *Petit.*

πὶ τοῖσι κροτάφοισι [a] ἐπηρμένα· ἀστεργὴς τῶν πέριξ· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι καρποῖσι πολὺ μέζονες διοιδέουσι, μελάγχλωρον τὸ αἷμα. ἐπὶ τοῖσδε φθίσις, ἢ σύντηξις. [b] ἀναπνοή, ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα, ἢ [c] τὸν ἀσκίτην ἤγαγε. καὶ τῶνδε ἄφυκτος ἡ γέννα. φέρουσι δὲ ἡλικίαι, γήρας δὲ καὶ οὐκ ἀποδιδρήσκουσι. παῖδες ταχὺ παθεῖν τε εὔκολοι, καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥηΐτεροι· ἀκμάζοντες οὐ πάγχυ μὲν παθεῖν ἑτοῖμοι· οὐ πάμπαν δὲ ἀπαλλαγῆναι εὔκολοι. ὥρη δὲ οὐ μίη φέρει τόδε, οὐδὲ ἐς μίην τελευτᾷ· ἀλλὰ φθινόπωρον μὲν κύει, χειμὼν τιθηνεῖ, ἔαρ δὲ ἐς κορυφὴν τελεσφορεῖ, θέρος δὲ κτείνει.

poribus elatæ apparent. partes enim quæ circumjacent, emarcuerunt. verum & in brachialibus longè grandiores inflatione venæ redditæ sunt. sanguis atro colore viridi admixto infectus est. ab his phthisis aut colliquatio, hydropem ἀνὰ σάρκα vocatam, aut ἀσκίτην adducit. istorumque procreatio inevitabilis est. ætates hujus morbi feraces sunt, in primis senectus, neque mortem evadunt: pueri & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius: florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè sanantur. tempus anni non unum hanc fert ægritudinem, neque uno tempore finitur: verum autumnus concipit, hyems alit, ver ad ultimam vehementiam perducit, æstas verò interficit.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Περὶ Ὕδρωπος.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

DIUTURNORUM MORBORUM

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

De Hydrope hoc est Aqua inter Cutem.

Ὕδρωψ ἀτερπὲς μὲν ἐσιδεῖν πάθος, χαλεπὸν δὲ καὶ παθεῖν. διαδιδρήσκουσι γὰρ τόδε πάγχυ παῦροι ἐπ' εὐτυχίης, καὶ θεῶν μᾶλλον ἢ τέχνης· τὰ γὰρ μέζονα πάντα [d] ἰῶνται μοῦνοι θεοί. ἢ γὰρ ἐν σπλάγχνῳ καιρίῳ νόσημα φωλεῦσαν ἔτρεψε εἰς καχεξίην τὸ πᾶν, ἢ τὸ ξύμπαν σκῆνος λοιμοῦ καταρξάντος, ἐς κακοχυμίην ἤμειψε τὰ σπλάγχνα· εὖτε ἀλλοισι ἄμφω ἐς τὸ κακὸν ξυντιμωρέει· ἀσινὲς δὲ οὐδὲν, ἐξ [e] οὗπερ καὶ σμικρὴ τῇ φύσι γίγνοιτο ἂν ἐπικουρίη· ἔστι δὲ ἐς ἐπομβρίην [f] ῥεῦμα ψυχρὸν, παχὺ, ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντί· ἢ τροπὴ ὑγρῆς καὶ ψυχρῆς αἰτίης, ἐς τοιήνδε [g] ἕξιν ἑτεροιούσης τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ τῇ κάτω [h] ἁλλόμενον ὑγρὸν ὕδρωπα καλέομεν· ἐπεὶ οὐδὲ τὸ πάθος [i] τῇδέ ἐστι, ἀλλ' ὅτε ξυμπαρομαρτέει τῇ νούσῳ ὁ ὄγκος, τὸ οἶδος

Hydrops, *id est aqua inter cutem*, injucundum aspectu vitium est, & toleratu difficile. ab ipso enim perpauci liberantur: idque felicitate quadam, ac Deorum potius quam artis auxilio. (majora enim omnia vitia soli Dii medicantur) nam aut in viscere primario morbus delitescens totum in malum habitum convertit, aut omne corpus ingruente pestilentia in malum succum viscera permutavit, quando sibi utraque vicissim ad perniciem suffragantur: nullaque est pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre possit. est autem ad humectationem fluxio frigida, crassa, qualis est nebula universo: aut conversio ab humida & frigida causa, in talem habitum hominem permutante. neque enim in inferiori ventre fluctuans humidum, Hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium est, sed quum morbum consequitur tumor, inflatio,

[a] Ἐπηρμένη *Henisch.* rep. in MS. [b] Ἀναπνοή *Crassus* non legit. *Petit.* expungit. [c] ἤπιαι *Henisch.* [d] Ἰῶνται *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] οὗπερ καὶ σμικρῆ *Henisch.* ast ὅπερ καὶ σμικρὴ *Scaliger* emend. [f] Πνεῦμα legendum ex sequentibus ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντὶ & ex Galeno lib. de tremore *Petit.* conjicit. [g] Ἕξιν *Henisch.* [h] Ἀλλόμενον *Henisch.* ast Ἀλλόμενον *Scaliger* emend. [i] Τῇ δὲ *Henisch.* ast τῇδέ *Scaliger* emend.

δος [a] ἡ χροιὴ, ἥδε ἐς τὸ ὕδωρ ξυντήκουσα ἕξις, ὕδρωψ τέ ἐστι καὶ καλέεται. κἢν γὰρ ἐκραγῇ κοτὲ τὸ ὕδωρ αὐτομάτως ἔξω, ἢ ταμών τις τὸ ὑποχόνδριον ἐκχέῃ, ἐφ᾽ ἕδρης ἔασι οἱ ὑδρωπιώδεες. ἡ μὲν οὖν πρωτίστη αἰτίη καχεξίη· ἰδέαι δὲ πλεῦναι, [b] ἧς ἀτὰρ ὄνομα ἕτερον καὶ ἕτερον. ἢν μὲν γὰρ [c] ἡ παρέγχυσις ἔνυγρος ἐν τῇσι λαγόνεσι [d] ἐμπλώῃ, καὶ [e] ἀπὸ τῆς πρήσιος ἐν τοῖσι πατάγοισι δοκέῃ πως τυμπάνῳ, τυμπανίης κικλήσκεται. ἢν δὲ ὕδωρ ἅλις ἐς τὸ περιτόναιον ἐμπεριέχηται, ἐμπλώῃ δὲ τῷ ὑγρῷ τὰ ἔντερα, καλέομεν ἐπίκλησιν [f] ἀσκίτην· ἢν δὲ αἱ λαγόνες μὲν μηδὲν τουτέων ἴσχωσι, τὸ πᾶν δὲ περιοιδαίνῃ σκῆνος, [g] ἢν μὲν ἐπὶ λευκῷ φλέγματι καὶ παχέϊ καὶ ψυχρῷ, φλεγματίης καλέεται· ἢν δὲ ἐς χυμὸν αἱμάλωπα, ὑδατώδεα, λεπτὸν συντακῶσι αἱ σάρκες, ἀνὰ σάρκα γίγνεται ὕδρωψ· κακὴ μὲν ἡ ἑκάστου ξύστασις. [h] οὐ κακίων δέ πολλόν τι ἡ τῶνδε ἐπιμιξίη. [i] τῶνδε γὰρ ἀμφὶ τὰς λαγόνας [k] εἷς ἑνὶ τῶν ἀνὰ τὸ πᾶν ξυμβῇ γέ κοτε· χαλεπώτατος δὲ, ἢν ὁ τυμπανίας τῷ ἀνὰ σάρκα μιχθῇ· καὶ γὰρ ἰδίῃ τῶν μὲν ἀμφὶ τὰς λαγόνας, ἀσκίτου τυμπανίας χερείων· τῶν δὲ ὅλου τοῦ σκήνεος ὁ λευκοφλεγματίας τοῦ ἀνασάρκα μείων, ἐπιεικὴς μὲν ὤν, ἐν [l] ἀπελπίστοισι, ἢν ὁμοίως ξυστῇ τῷ μείονι· κακίων δὲ [m] εἴ τις τῶν μειόνων ἑνὶ τῶν μεζόνων ἐς τωυτὸ ξυμβῇ· ἢν δὲ ἐς ἄκρας ἡ μίξις [n] ἀμφ᾽ ἥκηται δυοῖν μεγάλοιν, μέζον κακὸν τὸ ἔγγονον. σημεῖα δὲ μέγιστα καὶ ῥήϊστα ἰδεῖν καὶ θιγέειν καὶ εἰσακοῦσαι· ἐπὶ μὲν τῷ ἀσκίτῃ, ἰδέειν ὄγκον ἐν τῇσι λαγόσι, οἶδος ἀμφὶ τὼ πόδε· πρόσωπα δὲ καὶ βραχίονες καὶ τὰ ἄλλα ἰσχνὰ, οἰδέουσι ὄρχιές τε καὶ [o] πόσθη, καὶ ὁ ξύμπας καυλὸς σκολιὸς ἐξ ἀνίσου τοῦ οἴδεος. θιγέειν ἤδε ἐρείσαντά πη τὴν χεῖρα καταλόγον εἴσωθεν. τὸ γὰρ ὑγρὸν, ἐπὶ τὰ ἄλλα μέρεα μεταρρέει· ἀτὰρ καὶ ἐν τῇσι τοῦ ἀνθρώπου τῇδε ἢ τῇδε ἐπιστροφῇσι, ἐς τὰς μετακλίσιας τὸ ὑγρὸν, ὄγκον τε καὶ κλύδωνα [p] ποιέει, ἐσακούειν τε καὶ τοῦ κλύδωνος· ἀλλὰ κἢν πη τὸν δάκτυλον ἐρείσῃς, ὁ χῶρος γίγνεται κοῖλος, [q] ἐς χῶρόν τε πουλὺν μίμνει κοῖλος. τάδε μὲν τὰ ἀσκίτου· τυμπανίης δὲ πρὸς τῇ τοῦ ὄγκου θέῃ καὶ ἀκοῦσαι ἐστὶ δονέων. ἢν γὰρ πατάξῃς τῇ χειρὶ, τὸ ἐπιγάστριον δονέει· οὐδὲ μεταχωρέει τὸ πνεῦμα ἐν τῇσι ἐπιστροφῇσι. πνεῦμα γὰρ, κἢν μετακλιθῇ τὸ ἀμπέχον ἄνω τε καὶ κάτω [r] ἴσον πάντῃ μένει. ἢν δὲ ἐς [s] ὀμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα· καὶ γὰρ ἀσκίτης ἀπὸ τυμπανίου ἀμείβεται μὲν, ἢν μὴ ἐς τέλος τραπῇ κοτὲ, ἡμιτελὴς [t] μεταρρέων. ὁ δὲ ἀνασάρκα [v] ἤδε τοῦ [x] λευκοῦ [y] φλέγματος, τὰς μὲν [z] λαγόνας ἴσχουσι [a] κενεὰς, οἰδαλέοι ἔασι καὶ πρόσωπα καὶ βραχίονας· ἀτὰρ ἤδε ὁκόσα τοῖσι ἄλλοισι κενεὰ, τοῖσδε γίγνεται πλήρεα. φλέγμα μὲν γὰρ λευκὸν, ἐπὶ τῷ λευκῷ φλεγματίᾳ συνίσταται, ψυχρόν τε καὶ παχύς· τοῦδε ἐμπίπλαται τὸ πᾶν, οἰδαίνει δὲ τὸ πρόσωπον, αὐ-

[a] ἡ ἀχροίη facies decolor *Petit.* emend. [b] Ἡ *Henisch.* rep. in MS. [c] Εἰ *Henisch.* rep. in MS. ἢ *Scaliger* emend. [d] Ἐμπλέῃ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] Ὑπὸ *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἀσκίτης *Henisch.* rep. in MS. [g] ἢν *Henisch.* [h] Deleatur οὐ *Petit.* & *Scaliger* emend. [i] Τῶν δὲ *Henisch.* ast τῶνδε *Scaliger* emend. [k] Εἰς *Henisch.* εἰ *Scaliger* emend. [l] Ἀνελπίστοισι. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [m] Κακίων δὲ ἢν εἴ τις *Henisch.* ast ἢ vel εἴη εἴ τις *Scaliger* emend. [n] ἀμφ᾽ *Henisch.* [o] Πόσθαι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Πεποίηκε *Henisch.* rep. in MS. [q] Ἐς χρόνον τε πολὺν *Petit.* & *Scaliger* emend. [r] Κάτω, ἴσον *Scaliger* emend. [s] Ὁμίχλην *Henisch.* [t] Μεταρρέει *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [y] Τοῦδε ἀνάσαρκα, ἤδε φλέγματος supple τάδε *Petit.* emend.

A tio, coloris fœditas, iste in aquam habitus colliquescens, ὕδρωψ & est & appellatur. nam tametsi nonnunquam foras sponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia rescindens effundit, [1] adhuc in sede sua permanent Hydropici. princeps itaque causa malus habitus est, species autem plures. verùm & ejus nomen aliud atque aliud. nam si sit humida suffusio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, quum verberantur, tympanum quodammodo referant, τυμπανίας nominatur. at si aqua copiosa in peritonæo continetur, natantque in humore intestina, ἀσκίτην cognominarunt: sin autem ilia nihil istorum B habeant, sed omne corpus intumescat, si ex alba pituita crassa & frigida, φλεγματίας ei nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, ὕδρωψ ἀνὰ σάρκα generatur: prava quidem est harum singularum constitutio, pejor autem multo ipsarum permixtio. nam earum quæ in ilibus fiunt, una uni earum quæ totum corpus inflant, sociari nonnunquam, consuevit. difficillimus est autem tympanias cum anasarca vocato copulatus. ex occupantibus enim ilia tympanias ascite improbior est: ex infestantibus verò totum corpus, leucophlegmatias quàm anasarca beni- C gnior. mitis quidem, ut in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter conjungatur. pejor verò, si aliqua ex minoribus cum altera ex majoribus admisceatur. quòd si duarum majorum mixtio exactè facta fuerit, gravius inde malum exoritur. notæ autem maximæ sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimæ. in ascite namque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuosus est. tangito verò, & aliquam in partem manum imprimens intro mo- D deratè pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. verùm etiam in corporis ad alterutrum latus conversionibus humor in locum declivem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantisque liquoris sonitus exauditur: quin etiam sicubi digitum impegeris, locus cavus efficitur, & [2] multum temporis cavus perseverat. hæc utique asciten signa declarant. tympanias autem, ultra tumoris spectaculum, etiam auditu sonorus est. nam ad palmæ percussum abdomen sonum edit: neque ad corporis conversionem spiritus locum mutat. etsi enim locus ambiens aliquorsum inclinat, spiritus tamen æ- E qualis suprà & infrà ubique permanet. cæterum si in nebulam & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfectè aliquando mutatus fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. cæterum anasarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddunt, & quæcunque in aliis vacua sunt, in hujusmodi ægrotis opplentur. quandoquidem in leucophlegmatia, alba pituita, frigida, & crassa redundat: hac omne corpus impletur: tumescunt facies, col-

G

F [x] Λευκὸν φλέγμα alii una voce appellant λευκοφλεγματίαν *Petit.* [y] Φλέγματος *Henisch.* rep. in MS. [z] Λαγόνες quasi λαγαροὶ *id est*, laxi, vacui. *Petit.* [a] Alludit ad Etymon vocis κενεών. ita enim dicta hæc pars, quia κενή. qua voce dextras & sinistras partes Hypogastricæ regionis significari tradit Laurentius Hist. Anat. lib. 6. cap. 2. *Petit.*

[1] Manet, constat morbus *Petit.* [2] Pars cava multo tempore manet. *Petit.*

αὐχὴν τε καὶ βραχίονες· παχὺ δὲ τὸ ἐπιγάστριον ἀπὸ τοῦ οἴδεος· μαζοὶ δὲ ἐς ὄγκον αἴρονται, ὁκόσοι νέοι ἀκμὴν ὄντες ἐν εὐτυχίῃ τῆς ἡλικίης ἐστί. ἐπὶ δὲ τῷ ἀνασάρκα, τηκεδὼν τῆς σαρκὸς ἐς χυμὸν [a] σαρκοειδέα, ἰχὼρ τε [b] αἱμάλωπος, ὁκοῖος ῥέει ἀπὸ [c] ἐντέρων ἕλκεσι· τοιόσδε καὶ ἐπὶ θλάσμασι ἀπὸ βάρεος ἐμπεσόντος, ἢν τάμῃς τι [d] ἐπιπολὺ, ὁ χυμὸς ἐκρέει. ἢ δὲ [e] τῶν [f] δυεῖν ἐπιμιξίη, ἀμφοῖν ἴσχει τὰ σημήϊα. ξύμπασι δὲ ὁμοῦ ξύνεστι, [g] ὦχρος, δύσπνοια, βὴξ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε νωθέες, ὄκνος πουλὺς, ἀπόσιτοι· ἢν δέ τι προσαίρωνται κἢν βραχὺ καὶ ἄφυσον, φυσώδεες, διατάσιες ὡς ἀπὸ [h] πλησμονῆς· ἄικμοι. διὸ οὐδὲ ἐπὶ λουτροῖσι ἰκμαλέοι. λευκοὶ, [i] γυναικώδεες. οἱ δὲ [k] ἀνάσαρκα, μελάγχλωροι, μελανόφλεβες. ἀσκίτῃσι μὲν καὶ τυμπανίῃσι, ἐπιφανέες καὶ [l] εὐπρόσωποι καὶ καρποῖσι καὶ ἐπιγαστρίῳ. [m] ἐπὶ δὲ τοῖσι ἀνὰ σάρκα καὶ τῷ φλεγματίῃ [n] οἴδεϊ ἅπαντα κρύπτεται, ὕπνοι βαρέες, νωθροὶ, σμικροὶ, ἀψυχίη, σμικρολογίη, φιλοζωΐη. καρτερίη οὐκ ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης ὅκως τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος, οὔτε [o] φατὸν τὴν αἰτίην θωυμάσαι τὸ δὲ μέγα. [p] ἐπὶ μὲν γε ἄλλοισι οὐ πάμπαν ὀλεθρίοισι, οἱ νοσέοντες ἄθυμοι, κατηφέες, ἐρῶνται τοῦ θανάτου· ἐπὶ δὲ τοῖσι εὐέλπιδες καὶ φιλόζωοι γίγνονται. ἄμφω δὲ τὰ ἐναντία τίκτουσι αἱ νοῦσοι. γίγνεται ὕδρωψ καὶ ἐξαπίνης κοτὲ ἐπ' ἀθρόῃ ψυχροποσίῃ, ἢν ὑπὸ δίψιος χανδὸν πολὺ ψυχρὸν ἐγχέῃ ὕδωρ, εἶτα τὸ ὑγρὸν ἐς περιτόναιον ἐνεχθῇ· δι' ἃ δὲ τῇσι κοιλίῃσι τὸ ἔμφυτον θερμὸν κατεψύχθη, ἔπειτα εἰς τοὺς κενεῶνας σταγόνες ἐκρέουσι, αἳ πρόσθεν εἰς διαπνοὴν ἐξηερούμεναι διεφοροῦντο. τόδε οὖν εἰ γίγνεται, ῥηϊτέρη ἡ τῶνδε ἴησις, πρίν τι τῶν σπλάγχνων, ἢ ὅλον τὸν ἄνθρωπον παθεῖν· ἀτὰρ ἤδη ἐδέσματα φυσώδεα καὶ ἀπεψίη καὶ [q] βούπρηστις ἔτεκον ὑδρωπίας· ἔστι δὲ ξυνόν πάντων τὸ κακὸν, ἀνδρῶν, γυναικῶν ἡλικίης πάσης, ὁκόσον ἄλλοι ἐς ἄλλο εἶδος ἔασι ῥεποί, [r] ἀνάσαρκα παῖδες ἠδὲ τοῦ [s] λευκοῦ φλέγματος· [t] νέοι δὲ μέχρις ἀκμῆς, οἱ κατὰ λαγόνας πλήσμιοι· γέροντες μὲν πάντα παθέειν [v] ἕτοιμοι, ἀπόθερμοι· ψυχρὸν γὰρ τὸ γῆρας· ἀλλ' ἐς ὑγροῦ πλῆθος ἔασι ἀναίτιοι. τοῖσδε οὖν τυμπανίης ξυνήθης. ἅπαντα μὲν οὖν [x] πονηρὰ τὰ εἴδεα· [y] τουτέστι ὕδρωψ γὰρ πάντων τῶν νοσημάτων κακόν· ἀλλὰ τουτέων λευκοφλεγματίης μὲν εὐηθέστερος. πολλὴ γὰρ καὶ ποικίλη ἐστὶ τοῦδε ἡ εὐτυχίη· [z] ἱδρῶτος ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ ἐπ' [a] αὐτέοις κατεῤῥάγη, λυομένης ἤδη τῆς τοῦ ὕδρω-

A collum, & brachia, abdomenque ex [1] inflatione crassescit. mammæ quoque in tumorem excitantur, [2] illis scilicet qui juvenes robusti in ætatis prospera fortuna consistunt. at in hydrope anasarca vocato, carnis liquamentum fit in succum speciem carnis referentem: saniesque cruenta, qualis ab intestinorum ulceribus emanat. talis verò & a membris aliquo gravi, quod superinciderit, contusis, si [3] paulum superficiem secueris, humor effunditur. ex duabus quidem speciebus permixtio, ambarum indicia obtinebit. omnibus verò simul inest pallor, spirationis difficultas, tussis: diversis temporibus segnes sunt: pigritia multa, a cibo alienatio: quòd si aliquid as- B sumant quamvis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur. distentiones patiuntur quales ex saturitate fiunt. citra madorem eorum corpus est: idcirco neque in balneis sudore madescunt: præterea albidi sunt & effeminati. qui autem hydrope anasarca laborant, colore ex atro viridique permixto infecti sunt, obscurasque & nigras venas habent. in ascite atque tympania conspicuæ atque admodum evidentes sunt in brachialibus atque in abdomine. in anasarca verò atque phlegmatia tumore omnia delitescunt: somni sunt graves, torpentes, breves, animæ deliquium, circa minima quæque sollicitudo, vivendi cupiditas. tolerantia non ex ani- C mi alacritate, ac bona spe, ut in iis est, qui prospera fortuna utuntur. sed ex ipsa morbi natura neque causa dici potest, sed mirari tantum id licet, quod mehercule magnum est. namque in aliis haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes subjecto sunt animo, tristes, mortis amatores: in his verò & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. ambo hæc contraria morbi efficiunt. aqua inter cutem nonnunquam a copioso frigidæ potu continuo provenit, quum præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitaverit: postea humidum in peritonæum delatum sit atque inde in ventribus insitus calor refrigeratus fuerit: deinde in ilia guttæ ef- D fluunt, quæ prius in aërem versæ, per transpirationem digerebantur. id igitur si incidit, facilior est hujus morbi curatio, antequam viscus aliquod aut totus homo affectus sit. cæterum & ventosus cibus, & cruditas & buprestes aquam inter cutem pepererunt. est hæc omnibus communis calamitas, viris, mulieribus, cuicunque ætati: præterquam quod alii in aliam speciem sunt propensiores. in vocatam anasarcam & leucophlegmatiam pueri: juvenes autem ad consistentem usque ætatem inundationi ilium obnoxii sunt: at senes omnibus quidem generibus sunt expositi, quum inopes sint caloris, (frigida enim E senectus est) verum ad humoris multitudinem contrahendam apti non sunt. ipsis igitur tympanias accidere consuevit. omnes quidem species pravæ. (hydrops enim morborum omnium vitium est) sed inter ipsas leucophlegmatias mitior habetur. nam multæ & variæ sunt ejus tollendæ prosperæ occasiones, sudoris aut lotii excretione aut alvi nonnunquam in hujusmodi ægrotantibus copioso effluvio jam abeunte aquæ inter cutem

a Σαρκὸς ἰδίῃ *Henisch.* rep. in MS. b Αἱματωπὸς sanguineus, colore sanguineo *Petit.* emend. αἱμάλωπος *nusquam* significat. *Petit.* c Iönicum est nominum loco παραφράσεις ponere. ut hic ἐντέρων ἕλκεα pro δυσεντερίη *Petit.* d Ἐπιπολῆς *Crassus* legit *Petit.* emend. e Τοῖν *Henisch.* rep. in MS. f Δυοῖν *Henisch.* g Ὦχρος pallorem ὠχρὸς pallidum significat. *Petit.* h Σπληνὸς *Henisch.* rep. in MS. i Molles & candidos instar mulierum Hipp. appellat. *Petit.* k Ἀνάσαρκα *Henisch.* l Εὐπρόσωποι *Petit.* emend. εὐπρόσωπον enim pulchrum adspectu aut pretiosum significat. m Supple φλέβες. *Petit.* n Οἴδω *Henisch.* rep. in MS. o Quædam deesse videntur, quæ ex conjectura sic ἔτι φατὸν διὰ τὴν αἰτίην, θωυμάσαι δὲ ἐστὶ μέγα *Petit.* emend. Οὔτι (τὸν) φατὸν *Henisch.* p (Καὶ) ἐπὶ *Henisch.* q De hoc animali (quod cantharidis genus est) antea locuti sumus. r Ἐς ἀνάσαρκα *Petit.* emend.

F s Phrasis Eliptica subauditur ὕδρωψ. ἢ δὲ ὕδρωπα τοῦ λευκοῦ &c. *Petit.* t Difficilis hic locus fortasse ita legi debet: νέοι δὲ μεχρὶ ἀκμῆς εἰσι, κατὰ λαγόνας πλήσμιοι ε. Juvenes usque ad ætatis vigorem replentur circa Ilia. Ascitem intelligit Aretæus *Petit.* v Ἕτοιμαι *Henisch.* x Πονηρὰ τὰ εἴδεα ταῦτ' ἐστι. ὕδρωψ γὰρ &c. *Petit.* emend. y Τὰ εἴδεα τέτταρα, *Henisch.* z Deesse hic aliquod verbum, a quo hæ voces ἱδρῶτος οὔρων in gignendi casu regantur, syntaxis indicat. at nihil est: nisi quis dicat posse dici εὐτυχίη ἱδρῶτος κατεῤῥάγη. quæ locutio nimis esset insolens. fortasse Aretæum scripsisse ἱδρῶτος ἢ οὔρων πλῆθος, ἢ κοιλίη, κοτὲ &c. vel ἱδρῶτος ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ αὐτέοις καταῤῥαγείσης *Petit.* conjicit. a Ἐπ' αὐτέων *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS.

1 Ex inflammatione *Henisch.* 2 Illis (sc.) qui adhuc in ætatis &c. ἀκμὴν hic enim sumitur pro ἔτι, adhuc. *Petit.* 3 Si quam partem multum secueris *Henisch.*

δρωπος ἔξιος. χαλεπὴ δὲ τυμπανίης, καὶ τῆσδε ὁ ἀνὰ σάρκα μᾶλλον· τὸν δὲ ἰητρὸν ἐν τῷδε πάθει ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι. τόδε μέντοι, οὐδὲ θεοῖσι ῥηΐτερον. [a] ὑδερικᾷ δὲ καὶ ἐν σμικρῷ κοτὲ ἄνθρωπος, ἢ κεφαλὴν ἐπὶ ὑδροκεφάλῳ, ἢ πνεύμονα μοῦνον, ἢ [b] ἧπαρ, ἢ σπλῆνα, καὶ ἐπὶ γυναικῶν ὑστέρη. καὶ τῶν ἄλλων ἥδε εὐαλθεστέρη. ἢν γὰρ τὸ στόμιον ἀνῇ ἐκ τῆς πρόσθεν μύσιος, ὑγρὸν μὲν εἰ ἔχοι, ἐκχέει ἔξω. ἢν δὲ πνεῦμα ἐξεφύσησε τόδε· ἢν δέ τι ἀνὰ σάρκα ἡ ὑστέρη πάθη, ὡς ἔπιπαν ὅλη ἡ ἄνθρωπος ὑδερικᾷ· ἰδέη τις ἑτέρη ὕδρωπος ἥδε γιγνώσκεται, κύστιες σμικραὶ, συχναὶ, πλήρεες ὑγροῦ, ἐγκέονται τῷ χωρίῳ ἔνθα ὁ ἀσκίτης ξυνίσταται· ἀτὰρ ἢν ἐμπλέωσι τῷ πολλῷ ὑγρῷ· τέκμαρ δέ· ἢν γὰρ τετρήνας τὸ ἐπιγάστριον ἐκχέῃς ἐπὶ βραχείῃ φορῇ τοῦ ὑγροῦ, ἔνδοθεν ἂν ἐπέφραξεν ἡ κύστις, κἢν τὸ ὄργανον διώσῃ, αὖθις ἐκρέει· τόδε μέντοι τὸ εἶδος οὐκ εὔηθες. πόθεν γὰρ ἂν ἐκπέσωσι αἱ κύστιες, ὁδὸς οὐκ εὔπορος· λόγος δὲ μετεξετέροισι ὅτι ἥκουν κοτὲ διὰ ἐντέρων τοιαίδε κύστιες· ἐγὼ δὲ οὐκ ὄπωπα, διὰ τόδε νῦν οὐδὲν γράφω· [c] οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτέων ὅ, [d] τι λέξω. εἴτε γὰρ ἐκ τοῦ κώλου, ἢ τῆς γαστρὸς ἡ φορὴ, τίς ὁ τρόπος τῆς [e] ξυστάσιος· ὁδὸς γὰρ ἐς ἔξοδον ἁπάντων διὰ ἕδρης εὐρόης· ἡ δὲ αὐτοῦ τοῦ ὑγροῦ τῆς ἐν λαγόνι ξυλλογῆς, ἄπιστος ἡ τῶν ἐντέρων ῥαγή. οὐ γὰρ ἀσινὲς οὐδ' ἀνώλεθρον τρωθὲν ἔντερον.

tem habitu. difficilis autem tympanias est, adhuc tympania difficilior anasarca. oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. quod per Jovem neque Diis ipsis facile fuerit. cæterum nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutem patitur: ut secundum caput in eo morbo, qui hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut jecinore, aut liene, aut in mulierum utero: & cæteris hæc species sanabilior. nam si ejus ostiolum a priori conclusione hiare cœperit, humorem quidem si habeat, effundit. si spiritum, efflat. quòd si uterus anasarca laboret, plurimum tota mulier aquam inter cutem patitur. alia quædam hydropici morbi species talis agnoscitur: in ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ, in loco, ubi ascites fieri solet, excitantur. cæterum, quod humore multo refertæ sint, illud indicio est: [1] si abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes. ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. hæc utique aquæ inter cutem species haud levis est. unde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facile reperitur. alii namque affirmant hujusmodi ampullas per intestina transiisse. ego vero id nunquam vidi: idcircò neque nunc scribendo affirmo. [2] nam sive ex intestino colo, sive ex ventre ferantur, qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionem per sedem lubricum ac patens est: at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egressio credi non potest. neque enim innoxium, neque citra perniciem intestini vulnus est.

ΚΕΦΑΛΗ ϐ.

Περὶ Διαβητέω.

Θῶυμα τὸ διαβήτεω πάθος, οὐ κάρτα ξύνηθες ἀνθρώποισι· σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον ἡ [f] ξύντηξις ὑγρὴ καὶ ψυχρὴ, ὅκως ἐν ὕδρωψι αἰτίη. ὁδὸς δὲ ἡ ξυνήθης, νεφροί τε καὶ κύστις. οὐ γὰρ διαλείπουσι οὐρέοντες. ἀλλὰ ὅκωσπερ ἐξ [g] ἀφέξιος [h] ὀχετῶν ἄπαυστος ἡ φορή. χρονίη μὲν ἡ τῆς νούσου φύσις, μακρῷ κυΐσκεται χρόνῳ· βραχύβιος δὲ ἄνθρωπος, ἢν ἡ κατάστασις τελεσθῇ· ὀξέη γὰρ ἡ τηκεδὼν, ταχὺς δὲ ὁ θάνατός ποτε, καὶ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος, δίψος ἀκρατές· πολυποσίη ἀνισόμετρος οὔροισι πολλοῖσι· πλεῖον γὰρ ἐκρεῖ τὸ οὖρον, καὶ οὐκ ἂν ἐπίσχοι τις αὐτέους, οὔτε πίνοντας, οὔτε οὐρέοντας. ἢν δὲ ἐπὶ ἀκαρὲς ἀντίσχωσι, ἢν μὲν τοῦ πιεῖν, ἄνικμοι μὲν τὸ στόμα, αὐαλέοι δὲ τὸ σκῆνος· τὰ δὲ σπλάγχνα καίεσθαι δοκέουσι, ἀσώδεες, ἄποροι, οὐκ ἐς μακρὸν θνήσκουσι· πυριφλεγέες δίψαι. ἀπουρέειν δὲ τίς ἂν ἐπίσχοι τρόπος. ἢ τίς αἰσχύνη τίνος [i] κρέσσων, ἀλλὰ κἢν ἐς μικρὸν ἐγκρατέες γένωνται, περιοιδέουσι ὀσφὺν, ὄρχιας καὶ ἰσχία· κἢν ἀνῶσι, ἐκχέουσι μὲν τὸ οὖρον [k] ἀλέα· τὰ δὲ ἐποιδέοντα [l] ἐξαήρεται. ξυνδίδοται γὰρ ἐς κύστιν ἡ πλημμύρα· κἢν μὲν τελεσθῇ τὸ κακὸν, εὔσημον· ἐπὴν δὲ μέλλῃ, ἄνικμοι τὸ στόμα, [m] σίαλος λευκὸς, ἀφρώδης, ὅκως ἀπὸ [n] δίψεος, καὶ οὐδέκω δίψος. ὑποχονδρίων βά-

CAPUT SECUNDUM.

De Diabete id est *Urinæ Profluvio.*

Diabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam est, haud ita sæpe hominibus usitatus, carnium ac membrorum in urinam colliquatio. frigida atque humida, ut in aqua inter cutem, causa est: transitus autem consuetus, renes & vesica. neque enim cum intermissione lotium reddunt: sed, perinde atque canales laxati sint, indesinens est profusio. diuturna est hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. brevis erit autem hominis vita, in quo affectus iste perfectus fuerit. velox enim est colliquatio, & festina interdum mors advenit, & vita fœda est, ac vexata doloribus. sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotii non respondens, copiosius enim lotium redditur: neque eos [3] quisquam neque a potu neque a mictu inhibere potest. quod si vel punctum temporis inhibeantur, siquidem a potu, os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt, de omnibus dubitant, haud multo post mortem obeunt, ardentissima sitis adest. mictum verò quæ ratio suppresserit, aut quæ verecundia dolore potentior? sin autem vel parum temporis a mejendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: quumque remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt: in vesicam enim confluit exundatio. quum morbus iste jam perfectus est, facilè omnes eum deprehendunt: sed quum futurus est, os humore privatur: saliva est albida, spumans, perinde atque in siti: nondum tamen sitiunt. præcordia gra-

[a] Ὑδερικῇ δὲ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [b] Ἀπὸ Henisch. rep. in MS.. [c] Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ Henisch. οὐδὲ καὶ περὶ Henisch. rep. in MS. [d] Ὅτι λέξω Henisch. [e] ξυστάσιος? Henisch. [f] ξύντηξις Henisch. ast ξύντηξις Scaliger emend. [g] Ἴσως, ἀφέσιος Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [h] Ὀχετῶν Henisch. [i] Κρέσσων; (posito sc. signo interrogationis.) Petit. emend. [k] ἀλέα vel ἀλέη, Ionicè scriptum, calorem significat. ἀλέως id est ἀθρόως confertim: quod probabilius Petit. judicat. nisi quis malit ἀλὲν Petit. [l] Ἐξαμέρεται Scaliger emend. ἐξηέρεται in aerem vanescit Petit. emend. [m] Σίαλος Henisch. rep. in MS. [n] Δίψεως. Henisch.

[1] Nam si abdomine perforato, parum admodum humoris effundas, intus vesica occludetur: at si instrumentum impuleris, iterum effluet. Henisch. [2] Neque enim de his, quod dicam habeo. nam sive ex colo, sive ex ventre proficiscantur, quis coagmentationis modus sit? Henisch. [3] Quicquam Henisch.

βάρος· αἴσθησις ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἐς κύστιν θέρμης, ἢ ψύξιος, ὅκως προσόδου πορέοντος τοῦ νοσήματος· ἀτὰρ ἤδε οὐρέουσι τοῦ ξυνήθεος μικρόν τι μᾶλλον· δίψος τε, ἀλλ' οὐδέκω μέγα. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται, θέρμανσις μικρὴ μὲν, δακνώδης δὲ, ἐνίζουσα τοῖσι σπλάγχνοισι· ἐπιγάστριον ῥυσσοὶ, ἐπίφλεβοι, ἴσχνοι δὲ τὴν ὅλην· ἕξιν, εὖτε καὶ ἡ οὔρησις, καὶ τὸ δίψος ἐπαυξέα γίγνεται ἤδη κοτε· κὴν ἐς ἄκρον τὸν καυλόν ἡ συναίσθησις φανῇ, εὐθὺς οὐρέουσι. τῇ δέ μοι δοκέει καλέεσθαι διαβήτης ἐπίκλησιν, ὁκοῖόν τι [a] διαβητησέων, οὕνεκεν ἐν τῷ σκήνεϊ τὸ ὑγρὸν οὐ μίμνει, ἀλλὰ ὅκως [b] διαβάθρῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐς [c] ἔξοδον χρέεται· διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινὰ, εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλὸν, ὅτι [d] πονέοντες οὐρέουσι, τηκεδὼν δὲ γίγνεται δεινή· οὔτε γάρ τι ἐκ τῆς πόσιος μέγα ἐς τὸ σκῆνος ἔρχεται, καὶ ξυναπέρχεται τῶν σαρκῶν ἐς τὰ οὖρα μυρία· αἰτίη δὲ ὀξέων νούσων τις ἀπέσκηψεν ἐς τόδε, καὶ ἐν κρίσι κρύβδην τὸ κακόηθες ἐγκατέλιπον αἱ νοῦσοι. οὐκ ἀδόκητον καὶ δηλητήριόν κοτε τήνδε τὴν αἰτίην ἴσχειν [e] τῶν ὁκόσα [f] κύστι καὶ νεφροῖσι ἐνσκήπτει· ἀτὰρ εἰ [g] ἐδάκη τις ὑπὸ τῆς διψάδος, τοιήδε τοῦ ἕλκεος ἡ πάθη· διψὰς δὲ τὸ ἑρπετὸν θηρίον, ἢν δάκῃ τινὰ ἄσχετον δίψος ἐξάπτει. πίπλουσί τε ἄδδην οὐκ ἐς δίψος [h] ἄκεος, ἀλλ' ἐς τὴν τῆς κοιλίης πλημμύραν ἀκορίῃ [i] ποτοῦ· ἢν δὲ ἀλγέῃ τις περιτάσιος τῆς κοιλίης, καὶ ἀχθέῃ, καὶ τὸ ὑγρὸν [k] ἐπίσχῃ ἐς μικρὸν, αὖθις ἄδδην πίνουσι, διψῶντες, καὶ ἥδε τῶν κακῶν ἡ ἀμοιβή· συντιμωρέει γὰρ ἀλλήλοισι δίψος καὶ ποτόν. ἄλλοι δὲ οὐκ οὐρέουσι. οὐδέ τις ἄλλη τοῦ πινομένου διαπνοή. τοιγαροῦν ἀκορίῃ μὲν τοῦ ποτοῦ, πλημμύρῃ δὲ ὑγροῦ, περιτάσι δὲ τῆς κοιλίης, ἐξερράγησαν ἀθρόως.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς Νεφροὺς Παθῶν.

Νεφροὶ τὴν φύσιν μὲν ἀδενώδεες, [l] χροιὴν δὲ ἐρυθρότεροι, ὁκοῖόν κε ἧπαρ μᾶλλον, ἢ μαζοὶ, καὶ ὄρχιες. καὶ γὰρ καὶ οἵδε ἀδένες· ἀλλὰ λευκότεροι. σχῆμα δὲ διδύμοισι ἴκελοι, πλατέες μᾶλλον [m] ἔσωσι ἅμα καὶ καμπύλοι. κοιλίαι δὲ σμικραὶ [n] ἰθμοειδέες ἐς τὴν τῶν οὔρων διήθησιν. ἐκπεφύκασι δὲ ὀχετοὶ νευρώδεες, ὁκοῖόν τι αὐλοὶ ἀφ' ἑκατέρου. ἐμπεφύκασι δὲ οἵδε τοῖσι [o] ὤμοισι τῆς κύστιος [p] ἑκάτερθεν. ἴση δὲ τῶν οὔρων ἀπὸ νεφρῶν ἡ ὁδὸς ἐς κύστιν· ἀμφὶ δὲ [q] τῆσδε τοὺς νεφροὺς καὶ τοὺς πόρους τούσδε, πολλὰ καὶ ποικίλα γίγνεται πάθεα, τὰ μὲν ὀξέα, ἐν αἱμορραγίῃ καὶ πυρετοῖσι, καὶ φλεγμονῇσι κτείνοντα, ὁκόσα μοι λέλεκται· τὰ δὲ χρόνια τηκεδόνι λύοντα τὸν ἄνθρωπον, ἀνώλεθρα μὲν, ἀναλθέα δὲ καὶ ξυναποθνήσκοντα· χρόνια [r] οὖν, ἀποστάσιες, ἕλκεα, λίθων γέννα, αἱμορροΐδες. ἕλκεα μὲν ἐξ ἀποστάσιος, μήκιστα καὶ δυσαλθέα πάντα τοῦ ἀνθρώπου. τῶν λίθων δὲ, χρονίη μὲν ἡ γέννα· ὀδυνώδεες σφηνώσιες. οὐ γὰρ ῥηΐστη ἡ διέξοδος· χαλεπὴ δὲ οἱ πρὸς τοῖσι καὶ ἡ τῶν οὔρων ἐπίσχεσις. ἀλλ' εἰ εἰσὶ πολλοὶ σμι-

A gravia sunt: calorem aut frigus a ventre in vesicam tendere sentiunt, prout adventantis morbi processus est: quin etiam paulò plus lotii quam moris erat, effunditur: sitis adest, sed nondum vehemens. quumque amplius crementum accipit, calefactio parva quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & urinæ profluvium, & sitis jam [1] aucta insigniter sunt: quumque ad extremum colem vitii [2] consensus pervenerit, protinus urinam reddunt: atque inde mihi huic morbo *διαβήτης* appellatio indita fuisse videtur, *perinde ac si pertranseuntem dixeris*, quod in corpore humor non remanet, B sed ubicunque in homine collectus stagnaverit, ad exitum labitur. durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu: nam cum dolore mejunt, atque atrox fit liquefactio. neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carnium magna copia in urinam eliquatur. hujusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecerit, & in crisi aliquod malignum virus latenter morbi reliquerunt. haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ vesicam & renes infestant, huic affectui causam præbuisse. quin etiam si quis a dipsade morsus sit, talis morsum affectus sequitur. C Dipsas autem reptilis fera, si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, iique copiosè bibit, neque siti medetur, sed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. at si quis ob ventris distentionem dolcat, graveturque humoris copia, & ideo paulum temporis a potu abstineat, iterum sitiens, largissimè bibit. atque hæc est malorum vicissitudo: se namque mutuo sitis & potus adjuvant. alii præterea sunt qui lotium non reddunt: neque ulla est alia ejus quod bibunt transpiratio. itaque potus insatiabili aviditate, humoris inundatione, ventris distentione repente ac penitus disrupti sunt.

D

CAPUT TERTIUM.

De Renum Affectibus.

Renes substantia adenas, *glandulas quasdam*, referunt, colore autem rubidiores sunt, quale est jecur potius, quam mammæ aut testes: nam & hi adenes sunt, verum albiores. figura testibus similes, lati magis sunt juxtà & retorti. sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorum instar foraminibus pervios. E ex utroque nervosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicæ terga utrimque sese inserunt. æqualis est autem lotii a renibus in vesicam via. hujusce viæ multi atque varii affectus renes prædictosque meatus malè habent: aliqui acuti, sanguinis profluvio, & febribus, & inflammationibus jugulantes: hi verò sunt quotquot ego enumeravi: aliqui diuturni, hominem colliquatione dissolventes, haud lethales quidem, sed insanabiles. & unà cum ægroto commorientes. diuturni itaque sunt, abscessus, ulcera, calculorum exortus, hæmorroides vocatæ. ulcera quidem hominis ex abscessu facta, omnia plane diuturnissima sunt, atque ægrè sanationem recipientia. F calculorum vero diuturna est creatio, cum dolore obstructiones: haud enim facillimus est exitus. adhæc difficilis est & lotii suppressio. at si multi sint & exi-

[a] Τις διαβήτης ἐὼν *Scaliger* emend. διαβήσεων (hinc διαβήτης morbi nomen) *Petit.* emend. [b] Διαβάθρῃ *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἔξοδον Henisch. [d] Πονέοντες Henisch. rep. in MS. πονῶντες *Goupyl.* rep. in MS. [e] Τῆς *Henisch.* [f] Κύστι *Henisch.* [g] Δακέτων ὁ τῆς Henisch. rep. in MS. [h] Ἀκέσιμον *Scaliger* emend. [i] Πότε *Henisch.* [k] Ἐπίσχῃς *Henisch.* rep. in MS. [l] Χροιῇ δὲ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. Rufus χροιῇ φακώδεες. *Petit.* [m] Ἐσῶσι Henisch. Ἔσωσι *Crassus* legit *Petit.* emend. [n] Ἠθμοειδέες. instar cribri, vel coli instar pervii *Petit.* emend. [o] Mira locutio ὦμοι de Vesica pro parte superiore *Petit.* ὦμοι propriè scapulas denotant. [p] Ἑκατέρωθεν *Henisch.* [q] Τάσδε τὰς νεφροὺς *Petit.* emend. [r] Μὲν Henisch. rep. in MS.

[1] Auctæ *Henisch.* [2] Morbi conscientiam (cum quis scilicet ægrotans, sibi aliquam partem dolere sentit, ejusque doloris sibi ipsi conscius est) *Petit.* emend.

σμικροὶ, ἀλληλουχίῃ μίμνουσι· [a] ἢν εἷς μέγας ἐμφραχθῇ, καὶ ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν νεφροῖν ξυμβῇ τάδε, ἐς οὔρων σχέσιν, καὶ διάτασιν, ὀλιγήμεροι θνήσκουσι. εὖτε μὲν τοι ἡ φύσις ἐπιμήκεα καὶ ἰσομεγέθεα τοῖσι οὐρητῆρσι τὴν κοιλίην τῶν νεφρῶν τεύξασα, σμικροῖς ἄρα μέζονα. ὅκως ἂν ἢν ἄνω συστῇ λίθος, ῥηΐστην ὁδὸν τὴν ἐς κύστιν ἴσχῃ. διὰ τόδε καὶ ἐπιμήκεες οἱ λίθοι γίγνονται· πρὸς γὰρ τοῖσι οὐρητῆρσι τὰ πολλὰ πήγνυνται· καὶ ὁκόσοι τῇδε ἐς πάχος ἄνισοι, λεπτοὶ μὲν ἔασι τὰ πρόσω, διὰ τοὺς οὐρητῆρας στενοτέρους ἐόντας· παχέες δὲ, διὰ τὸ τοὺς νεφροὺς κάτω ῥέειν. ἐγγίγνονται δὲ τοῖσι νεφροῖσι μοῦνον. ἀλλὰ τοῖσι διαπύροισι. οὐδὲ ἕδρην γὰρ ἐν τοῖσι οὐρητῆρσι, ἐνίσχουσι οἱ λίθοι, ἀλλὰ τὰ ψαμμία σὺν τοῖσι οὔροισι κάτω διαπλέει· τάπερ καὶ σημήϊα καὶ ὕλη τοῦ πάθεος γίγνεται· ἢν δὲ ἐμφραχθῇ κοτὲ τῇ κοιλίῃ μέζων τελεσθεὶς, πόνοι τῆς ὀσφύος ἀμφὶ τὰς ψόας μέσφι τῶν μέσων πλευρέων. πολλοῖσι γοῦν ἀπάτη πόνου, ὡς ἀπὸ πλευρίτιδος· βάρος ἰσχίου, κατὰ ῥάχιν δυσκαμπέες, [b] ξυννεῦσαι χαλεπῶς· ἐπώδυνοι στρόφοι, βαρέες, [c] ἀνέλιξιοι. τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς ἔντερον. ἢν καὶ πλημμύρῃ τὸ οὖρον καὶ διατάσιες, προθυμίη ἀπουρήσιος ὅκωσπερ ὠδίνων. φυσώδεες, ἀδιέξοδοι δὲ αἱ φῦσαι, πυρετοὶ δακνώδεες, ἐπίξηροι. αὐαλέη μὲν γλῶσσα, ξηρὴ δὲ ἡ κοιλίη· ἰσχνοὶ, ἀπόσιτοι· κἢν τι προσαίρωνται, οὔτε πέψαι, οὔτε ἀναλαβεῖν [d] ῥηΐδιοι. ἢν δὲ ἐς τὸν οὐρητῆρα ὁ λίθος ἐμπέσῃ, βρασμὸς ὡς ἀπὸ ῥίγεος, αἴσθησις τοῦ λίθου ὁδοιπορέοντος· [e] ξὺν πόνῳ ὁμοβιαίῳ, κἢν ἐς τὴν κύστιν ἐμπέσῃ, οὔρων [f] ἄλις ὑδατωδέων ἔκχυσις, κοιλίης ἔξοδοι, φῦσαι, [g] φυσώδεες, στομάχου κατάστασις, ἐρεύξιες, ἀνάπαυσις τῶν πρόσθεν κακῶν· προσεχύθη κοτὲ καὶ πρὸς τῶν οὔρων αἷμα, ἀναδορῇ τοῦ [h] πόρου· ἀγωνίη δὲ δευτέρη τοῦ λίθου, ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ διέξοδος. ἢν γὰρ μέζων τῆς [i] οὐρήθρης ἔῃ, [k] ἐνίσχεται πολλὸν χρόνον, καὶ πλημμυρεῖ ἡ κύστις, καὶ ἰσχουρίη νῦν ἐπαλγεστέρη· ξὺν γὰρ τῇδε καὶ οὐρητῆρες πίμπρανται· χαλεπωτάτη δὲ ἡ τῶν σκολιῶν ἔξοδος. καὶ γὰρ ἀγκιστροειδέας ὄπωπα, καὶ ἐπὶ τοῖς πόροις [l] ἐπιπωρώσιας. ἐπιμήκεες δὲ τὰ πολλὰ διαπλασσόμενοι ὑπὸ τῆς τῶν πόρων ἴξιος. χροιῇ δὲ ἄλλοι μὲν λευκοὶ, ἀργιλλώδεες, τὰ πολλὰ παιδίοισι· ἄλλοι δὲ ξανθοὶ, κροκοειδέες, γέρουσι οἷσιπερ καὶ ἐν νεφροῖσι οἱ λίθοι ξυνήθεες. ἐν κύστι γὰρ, παιδίοισι μᾶλλον. διπλαῖ δὲ αἱ αἰτίαι τῆς πήξιος. γέρουσι μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ τὸ αἷμα· ψυχρὸν δὲ, τὰ [m] πάθεα θᾶσσον πήγνυσι. τέκμαρ δὲ, τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν φύσι αἱ πηγαί· ἀποψυχθέντα γὰρ, εἰς πωρωειδέα λίθον [n] πήγνυται. παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν, γενέσιος ὅκως πῦρ τὴν ἕδραν ἴσχει. λίθων μὲν οὖν ἀμφὶ γενέσιος τοιήδε πάθη. [o] μετεξετέροισι ἐν περιόδοισι οὐρέουσι αἷμα, [p] τοῖσι ἀπὸ αἱμορροΐδων ἰκέλη ἤδε

A exigui calculi, sese mutuo impedientes, remorantur: [1] aut si unus sit magnus, locorum angustiis intrusus inhærescit. atque si utroque in rene hæc fieri usu veniat, interclusa urina, distentisque locis, paucis diebus superstites ægri moriuntur. rectè sane natura renum ventrem oblongum, & urinæ canalibus magnitudine æqualem fabricavit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò superius concretus calculus expeditissimum in vesicam iter inveniat. atque ideo lapilli oblongi generantur. plerumque enim prope urinæ fistulas id genus lapilli concrescunt, & quotquot eo loco fiunt, inæqualis crassitudinis sunt. priori in parte ob canalium angustiam gracilescunt, B posteriori autem crassiores fiunt: quoniam renes deorsum vergunt. in solis autem renibus oriuntur, hisque igne calore ferventibus. neque enim sedem in fistulis urinæ calculi obtinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia hujusce affectus sunt. quod si aliquando grandior effectus lapis concavo renis inhæserit, tunc dolores lumborum circa musculos quos ψόας appellant, excitantur, & ad medias usque costas perveniunt. multis sane dolor iste, perinde acsi morbi lateralis esset, imposuit. præterea gravitas adest coxendicis: dorsum ægre incurvatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt gravia, C perseverantia. intestinum enim sinuosum est, quumque exundat urina, & distentiones increscunt, ad mejendum ut in parturiginibus, proritantur: flatuosi sunt, sed flatus excerni nequeunt. febres adsunt mordaces, præaridæ: squalida quidem lingua, sicca verò est alvus, macrescunt, a cibo abhorrent: quod si quid assumant, neque concoquere, neque distribuere facile possunt. sin autem in lotii canaliculum lapis inciderit, concussio corporis fit, ut in rigore: calculi progressus sentitur communi simul violento. quod si in vesicam delapsus fuerit, lotium aquosum uberius effunditur: alvus dejicit: flatus indeexhalant: extentus stomachus est: ructus edun- D tur: a prioribus malis quies datur: interdum quoque ulcerato canali præter lotium cruor emanat. secunda porro calamitas est, quum per colem calculus transmittitur. nam si amplior sit quam urethra, *id est urinæ iter* capere possit, in eo multum temporis hæsitat: atque vesica multitudine urinæ completur: tumque ejus majore cum dolore suppressio fit. nam cum vesica & canales ureteres vocati, veluti incenduntur. ægerrimè autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam [2] callosas duritias. plerumque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur. at colore nonnulli albicant, argillam refe- E rentes, talesque sæpius in pueris generantur: alii flavi sunt, instar croci: hi vero in senibus reperiuntur, quibus & in renibus creari solent. crebrius enim pueris in vesica lapilli oboriuntur. concretionis autem causæ geminæ sunt: in senibus frigidum corpus, & crassus sanguis. frigidum verò crassas materias celerius cogit. indicio sunt aquarum naturâ calidarum fontes. hæ namque refrigeratæ in tophaceum lapidem condensantur. at in pueris multum [3] sanguinis limum elixatum generandi calculi veluti sedem ignis habet. igitur in calculi creatione talis est affectio. cæterum nonnulli sunt qui per quosdam circuitus sanguinem mejunt. hujusmodi affectus hæmor-

F roi-

a ἢ Henisch. rep. in MS. b ξυννεῦσαι Henisch. Hæc verba abundare videntur Petit. legit. in MS. ast an ξυννεῦσαι Petit. c Ἀνείλιξοι Petit. rep. in MS. & emend d Ῥηϊδίως Henisch. rep. in MS. e ξὺν πόνῳ βιαίῳ, cum violenta contentione Petit. emend. f ἄλις ὑδατωδέων Henisch. g Φυσώδεες στομάχου καθιστάσιες, Crassus legit. Petit. emend. h Τοῦ πόρου. ἀγωνίη δὲ δευτέρη τοῦ λίθου, ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ &c. Henisch. i Οὐρήθρης Henisch. rep. in MS. k Ἐνίσχηται Henisch. rep. in MS. l Ἐπιπωρώσιας a voce πῶρος, quæ lapidis genus quoddam significat, pario simile candore & duritia, minus tamen ponderosum. sic *Plinius* lib. 36. cap. 17. significat & callum in osse fracto succrescens, duritia in quasi defuncti ossis locum suffecta, & succenturiata. Petit. m Τὰ παχέα Petit. emend. n Ἤπερ, καὶ, ἤπερ πήγνυται Gourpyl. rep. in MS. o Μετεξέτεροι Petit. emend. p Τὰ ἀπὸ Αἱμορροΐδων ἰκέλη subaudi ῥεύματα aut quid simile. Petit.

[1] Si magnus unus locorum angustiis inhærescat, & in utroque rene hæc fiant, interclusa &c. Henisch. [2] Lapidosas Petit. emend. [3] A sanguine Henisch.

A ἤδε ἡ [a] ξυμφορή· ὁμοίη δὲ καὶ ἡ τοῦ σκήνεος κατάστασις, ἔξωχροι, νωθροί, ἀπρήκτοι, ἀπόσιτοι, ἄπεπτοι· κἢν μὲν ἐκκριθῇ, ἔκλυτοι, πάρετοι τὰ μέλεα· κεφαλὴν δὲ κοῦφοι καὶ ἐλαφρότεροι· ἢν δὲ ἐς τὴν περίοδον μηδὲν ἐκρυῇ, κεφαλαλγέες, ἀμαυροὶ τὰς ὄψιας, σκοτώδεες, ἀμφιδινεύμενοι· ἐντεῦθεν ἐπίληπτοι μυρίοι· ἄλλοι, οἰδαλέοι, ἀπαχλυσμένοι, ὑδρωπιώδεες· ἄλλοι δὲ μελαγχολώδεες, ἢ παράλυτοι. ἐπισχέσιος γὰρ αἱμοῤῥοίης ξυνήθεος, ἀπότοκα [b] τῆδε. ἢν μὲν οὖν [c] ἀπὸ νεφρῶν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν, ἀμιγὲς οὔροισι, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος τοῦ οὔρων τὸ αἷμα. B φέρεται κοτε, καὶ ἀπὸ ῥήξιος τῶν νεφρῶν πολὺ ἀθρόον· ἀτὰρ ἤδε πάγον ἴσχει, καὶ γίγνονται θρόμβοι ὡς ἔξω χυθέν· ἐπάγη κοτὲ καὶ ἐν [d] κύστι. εὖτε ἰσχουρίη γίγνεται δεινή. ἐπὶ δὲ τῇ ῥαγῇ ἕλκεα συμβαίνει χρόνια καὶ δυσαλθέα· τέκμαρ δὲ [e] ἐφελκὶς, ἢ ὑμένιον· εὖτε ἀράχνιον ἐρυθρὸν ἐκκριθὲν, ἢ πύον λευκὸν οὐρηθὲν, ἄλλοτε μὲν καθαρὸν, ἀμιγὲς, ἄλλοτε δὲ οὔροισι ξυμμεμιγμένον· τοῖσδε χρὴ καὶ ἀποστάσιας διαγιγνώσκειν, [f] ἢν προσγένωνται πυρετοὶ ἐς ἑσπέρην καὶ ῥίγεα· πόνοι ἀμφὶ τὴν ὀσφύν· κνησμοί· ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ, θρόμβοι C [g] πυώδεες, σαρκοειδέες, ἀτὰρ ἤδε λευκοῦ πύου ἀπόστασις· τὰ δὲ ἕλκεα, δακνώδεα, ἄλλοτε μὲν καθαιρόμενα, ἄλλοτε δὲ ῥυπαρὰ ὄντα. δηλοῖ δὲ τὸ πύον. ἀτὰρ ἤδε οὖρα κάκοδμα, [h] ἢ ἄνοδμα· ἔαρ μὲν οὖν αἱμοῤῥαγίας τίκτει καὶ ἀποστάσιας· χειμὼν δὲ καὶ φθινόπωρον, λίθους· ἢν δὲ ἐπὶ λίθοισι ἕλκεα γένηται, ἀναλθέες μὲν αἱ νοῦσοι, ταχείη τηκεδὼν καὶ θάνατος.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Περὶ τῶν ἐν Κύστι.

D Τῶν ἐν τῇ κύστι νούσων οὐδὲν εὔηθες· τὰ μὲν ὀξέα φλεγμασίῃ καὶ τρώμασι, σπασμῷ καὶ πυρετοῖσι ὀξέσι κτείνονται· ἕλκος δὲ καὶ ἀποστάσιες, ἢ παράλυσις, ἢ λίθος μέγας μὲν, ἀναλθὴς δέ. οὔτε γὰρ θρύπτεται, ἢ [i] πόσι, ἢ φαρμάκῳ, [k] ἢ ἀμφιθρύπτοιτο, οὔτι ἀσινέως τέμνεται. χρὴ γὰρ καὶ τὰ λεπτὰ τῆς κύστιος ξυνταμνειν· τὸ δὲ αὐτῆμαρ ἔκτεινε, ἢ ὀλίγαις ἡμέρῃσι σπασμοῖσι καὶ πυρετοῖσι θνήσκουσι· ἢν δὲ μὴ τάμῃ, εἰς οὔρων σχέσιν, καὶ πόνοισι, καὶ πυρετοῖσι ἢ [l] τηκεδόσι σμύχεται E ὥνθρωπος· ἢν δὲ μὴ κάρτα μέγας ὁ λίθος ἔῃ, σχέσιες μὲν [m] οὔρων ξυνεχέστεραι. ἐς γὰρ τὸν αὐχένα ῥηϊδίως ἐμπίπτων ἀποέργει οὔρων ἔξοδον. τάμνειν δὲ εἰ καὶ τῶν μεζόνων [n] ἀσφαλέστεροι, ἀλλὰ τέμνεται κύστις, κἢν τις τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον ἐκφύγῃ, ῥοιάδος γίγνεταί οἱ πάθος· κἢν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' οὐ φορητὸν ἐλευθέροισι ἀέναον ἐκρέειν οὖρον, κἢν βαδίζῃ, [o] κἢν εὕδῃ, ἀτερπὲς δὲ ἢν βαδίζῃ. οἱ δὲ κάρτα σμικροὶ τὰ πολλὰ τάμνονται ἀσινέως· ἢν δὲ ξυμπεφύκῃ τῇ κύστι λίθος, διάδηλος μὲν τῇσι [p] μελεδώνεσι, ἀτὰρ οὐδὲ ἀσινέες πόνοισι καὶ βάρει, κἢν F ἂν ἢ δυσουρίης ἄτερ· ἢν δὲ μὴ, καὶ δυσουρέει.

ξύμ-

roidum profluvio similis eſt: ſimilis quoque eſt corporis conſtitutio. nam valde pallеſcunt, torpent, ignavi ſunt, cibum faſtidiunt, cruditate laborant: & quum excretus eſt ſanguis, languidi fiunt, membra reſolvuntur, caput vero levius & agilius redditur. at ſi per circuitum nihil ſanguinis effluxerit, capitis dolore vexantur. oculorum acies hebet, tenebræ eis obverſantur, vertiginem patiuntur. inde alii infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfuſi, aquam intercutem patientibus ſimiles: alii morbo atræ bilis, aut nervorum reſolutione tentantur. nam ex conſueti profluvii ſanguinis retentione hujuſmodi mala proveniunt. ſiquidem [1] a renibus defluat ſanguis mundus, lotio non permixtus, plerumque tamen cum [2] veſicæ urina circumfuſus emanat. nonnunquam & ex [3] renum diſruptione ſanguis fertur multus collectim, verum cogitur, & in grumos denſatur: utque in ſanguine extra corpus effuſo fieri aſſolet, interdum utique & in veſica congelatur, quando atrociter urina ſupprimitur. ruptionem vero ulcera diuturna atque vix ſanabilia ſequuntur. indicia ſunt, ramentum, aut membranula araneæ inſtar rubida egrediens, aut pus album mejendo profuſum, modo purum & ſincerum, modo cum urina permixtum. ab iiſdem & abſceſſus dignoſcendi ſunt, ſi veſperi febres acceſſerint & rigores, dolores circa lumbos, & pruritus. at ſi ruptus fuerit, grumi purulenti, carniſque formam repræſentantes ejiciuntur: quin etiam & albida ſanies excernitur. ulcera vero mordacia ſunt, modo repurgata, modo ſordentia: id pus manifeſtat: urina quoque aut olida, aut nihil olens. ver ſanguinis profluvia & abſceſſus parit, hyems autem autumnuſque calculos. quod ſi a calculis ulcera facta ſint, inſanabiles inde morbi naſcuntur, cita colliquatio morſque adveniunt.

CAPUT QUARTUM.

De Veſicæ Affectibus.

Veſicæ morborum nullus placidus eſt. quippe acuti inflammatione, vulneribus, convulſione, febribuſque acutis interficiunt. ulcus vero & abſceſſus, aut reſolutio, aut lapis magnus tolli nequit: neque enim potione aut medicamento frangitur, aut circumteritur: neque [4] citra noxam exciditur. opus eſt enim & tenues veſicæ partes ſimul cædere. id vero aut eodem die hominem perdit, aut paucis diebus convulſionibus febribuſque conſumit. niſi excidatur autem, præter urinæ concluſionem, doloribus febribuſque aut liquationibus homo contabeſcit. ſin haud ita magnus ſit calculus, frequentius lotium cohibetur: nam facile in cervicem delapſus lotii tranſitum obſtruit. ſecurius autem quam grandiores exciditur, ſed veſica quoque neceſſario ſauciatur: quumque mortis periculum evaſerint, in fiſtulam ῥοιάδα dictam prolabuntur: quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus non eſt tolerandum, perpetuum ſcilicet urinæ profluvium, ſive quis ambulet, ſive dormiat: ambulantibus vero maxime injucundum. valde parvi autem plerumque citra noxam exciduntur. quod ſi veſicæ inhæſerit calculus, ex colliquationibus patefiet: ſed neque dolorum neque gravitatis expertes ſunt, licet urinam expedite reddant: ſin minus, & urinæ difficultas acce-

[a] Ξυμμορφὴ *Heniſch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] Τάδε (morbi ſcilicet ſuperius recenſiti, dolores capitis, vertigines, Hydrops &c.) *Petit.* emend. [c] Has voces ἀπὸ νεφρῶν omnino delendas *Petit.* vult. [d] Κύστει *Heniſch.* [e] Εὐελκὶς *Heniſch.* [f] Ἢν προσγένωνται). πυρετοὶ &c. *Heniſch.* [g] Πυώδεες *Heniſch.* rep. in MS. [h] Δὲ *Heniſch.* rep. in MS. [i] Πόσει *Heniſch.* [k] Ἀμφιθρύπτῳ Heniſch. rep. in MS. φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτῳ *Goupyl.* rep. in MS. ἢ φαρμάκῳ ἀμφιθρυπτικῷ *Petit.* emend. [l] Τηκεδόσι Heniſch. rep. in MS. [m] Μὲν ὑδέρων *Heniſch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [n] Ἀσφαλέστερος (de lapide loquitur) *Petit.* emend. [o] Καὶ ἢν *Heniſch.* rep. in MS. [p] Μελδόσεσι ἄλλως μελδώσεσι *Heniſch.* rep. in MS. Μελδώσεσι *Goupyl.* rep. in MS.

[1] A renibus *Petit.* delet. [2] Cum veſica Urinaria *Petit.* emend. [3] Ex ruptione venularum, quæ ad renes feruntur. *Petit.* [4] Præter noxam *Heniſch.*

A ξύμπαντας δὲ τοὺς λίθους διαγνοίης ἂν τῇσι τῶν ψαμμίων ἐν τοῖσι οὔροισι ὑποστάσεσι· ἀτὰρ ἤδε [a] προκόποι τὰ αἰδοῖα γίγνονται. εὖτε γὰρ ἀπουρέουσι, κἢν ὑπέσῃ καὶ ὁ λίθος ὀδυνέονται, καὶ ἀμφαφόωσι, καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα, ὅκως τὸν λίθον ξὺν τῇ κύστι ἐξαιρεύμενοι· [b] ξυμπαθεῖ δὲ καὶ ἕδρη κνησμώδης γιγνομένη· [c] προπετὴς δὲ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντάσεσι φαντασίῃ· [d] ἐκκεῖσι δὲ ὡς δῆθεν τοῦ λίθου. ἄμφω γὰρ συγκέενται ἀλλήλοισι ἕδρη τε καὶ κύστις. [e] ὧν ἑκατέρου * διὰ τόδε καὶ ἐπιφλεγμασίῃ ἀρχοῦ, ἰσχουρέει κύστις, καὶ ἐπὶ τῇσι τῆς κύστιος ἀκίσι οὐ [f] δίνησι ἕδρη, κἢν μὴ ἐπίξηρος ἡ γαστὴρ ἔῃ· τοῖα μὲν ἄλγεα τὰ λίθων· αἱμορραγίη δὲ B κἢν μὴ κάρτα ὀξέως κτείνῃ, χρόνῳ δὲ [g] ἐξέλυσε ὁμιλίους· οἱ δὲ ἀπ' αὐτῆς θρόμβοι, ἰσχουρίη, ὀξέες ὄλεθροι, ὁκώσπερ οἱ λίθοι· καὶ γὰρ [h] ἢν τὸ αἷμα λεπτόν τε καὶ ξανθὸν καὶ μὴ παχὺ ἢ εὐπαγὲς, ἀλλ' ἡ κύστις ἐς πολλὸν ἀλίζει χρόνον, καὶ ἤδε θερμαίνουσα καὶ ἕψουσα πηγνύει. καὶ ὧδε γίγνεται θρόμβος. ἰσχουρίη μὲν οὖν δυνατωτάτη κτεῖναι. προσεπιγίγνεται δὲ τουτέοισι ἄλγος ὀξὺ, πῦρ δριμὺ, γλῶσσα ξηρὴ, καὶ ἐπὶ τοῖσδε παράφοροι θνήσκουσι. ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι ἄλγος ἐκφανῇ, τρῶ- C μα μὲν [i] ὀλέθριον· τὸ δὲ ἕλκος κἢν μὴ ἀρχῆθεν κτείνῃ, πυρετοῖς ἢ φλεγμονῇ ἀνήκεστον γίγνεται· λεπτὴ μὲν τὸ πάχος κύστις· νεῦρον δὲ ὡς τὴν φύσιν· τάπερ οὐδὲ σαρκοῦται οὔτε ῥηϊδίως ἐπουλοῦται. πρόσεστι καὶ τὸ οὖρον χολῶδες, δριμὺ, δακνῶδες τοῦ ἕλκεος, ἡ ξυνὴ δίαιτα· ἤδε ἐν μὲν τῇσι πληρώσεσι διατέταται· ἢν δὲ κενωθῇ, ξυνίζει. πάσχει οὖν ἄρθρου πάθει ἐν ἐκτάσι τε καὶ κάμψει· ἄρθρῳ δὲ οὐκ εὐαλθὲς ἕλκος οὐδέν· καὶ [k] ἔμπυος δὲ ἐξ ἀποστάσιος γίγνεται· κύστιος σημήϊα, τάπερ ἐπ' ἄλλοισι μὲν [l] ἐπὶ φλέγμασι. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ πυρετοῖ- D σι καὶ ῥίγεσι ἡ ἀπόστασις, κίνδυνοι [m] οἱ ωὐτοί· πύον δὲ ἀλλ' [n] εἰς παχὺ, λευκὸν, οὐ κάκοδμον ἐκδιδοῖ, [o] εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα· ἢν δὲ ἐπινέμηται, τρυγώδεα, μυξοποιά, κάκοδμα οὐρέουσι· τῶν τοιῶνδε οὐ βραδύνει θάνατος· δακνώδεα μὲν τὰ οὖρα· ὀδυνηρὰ δὲ ἡ πρόεσις αὐτῶν, διαΐσσει δὲ ἡ ὀδύνη μέσφι ἄκρων τοῦ καυλοῦ· βλάπτει δὲ αὐτέους πάντα καὶ τἀναντία, καὶ πλησμονὴ καὶ κένωσις, καὶ ἀεργίη καὶ κίνησις, καὶ λουτρὰ καὶ ἀλουσίη, καὶ τροφὴ καὶ ἀτροφίη, καὶ γλυκέα καὶ ὀξέα. ἄλλων ἄλλα μὲν ὠφελεύντων· ἄλλα δὲ βλαπτόντων εἰς ἓν συμβῆναι μὴ δυναμένων. E

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Περὶ Γονορροίας.

Ανώλεθρον μὲν ἡ γονόρροια, ἀτερπὲς δὲ καὶ ἀηδὲς μέσφι ἀκοῆς. ἢν γὰρ ἀκρασίη καὶ πάρεσις τὰ ὑγρὰ ἴσχῃ καὶ γόνιμα μέρεα, ὅκως διὰ ψυχρῶν ῥέει ἡ θορὴ, οὐδὲ ἐπισχεῖν ἐστὶ αὐτέην οὐδὲ ἐν ὕπνοισι. ἀλλὰ γὰρ ἤντε εὕδῃ, ἤντε ἐγρηγορέῃ, ἀνεπίσχετος ἡ φορὴ, ἀναίσθητος δὲ ἡ [p] ῥοὴ τοῦ [q] γόνου γίγνεται· νοσέουσι δὲ καὶ γυναῖκες τήνδε τὴν F νοῦσον

accedet. omnes verò calculos ex sabulosis urinæ subsidentiis deprehendes: & quod istis verilia sæpius arriguntur. quando enim mejunt, subestque calculus, dolent, tractant, attrahuntque pudenda, tanquam calculum cum vesica exemturi. anus quoque vitii particeps redditur pruritu laborans. prominet verò & rectum intestinum vi, contentionibus, imaginatione, perinde acsi jam lapis excernatur. ambo enim inter se copulantur anus & vesica: quorum uno affecto, & alterum afficiatur necesse est. propterea inflammato podice urinæ exitus clauditur: & vesica exacerbata sedes non dejicit, licet alvus admodum sicca non sit. tales utique sunt ex calculis labores. at sanguinis effluvium tametsi non admodum citò enecet, tempore tamen procedente infinitos jugulavit. ab eo verò grumi creantur, lotii suppressio, & matura mors, non secus atque a calculis fieri compertum est. quamvis enim sanguis tenuis flavusque est, neque valde crassus, neque concretus, vesica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens & elixans cogit conspissatque: atque ita grumus efficitur, & ἰσχουρία *id est urinæ interclusio* inferendæ morti potentissima. his accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida: & ab his delirantes moriuntur. sin autem a vulnere dolor excitetur, vulnus utique mortiferum est: ulcus verò etsi non protinus interficit, febribus tamen aut inflammatione insanabile redditur. tenuis quidem est crassitudine vesica, nervus autem substantia. quocirca neque carnem contrahit, neque facilè ad cicatricem ducitur. accedit & urina biliosa, acris, mordax ulceris, communis victus. vesica enim quum repletur, distenditur: quum inanis est, subsidit. in extensione igitur & contractione eundem quem & [1] articulus affectum patitur. in articulo verò nullum ulcus bene sanescit: suppurationem autem ex abscessu contrahit. vesicæ signa eadem sunt quæ & in aliis membris inflammatis. nam etsi febribus rigoribusque succedat abscessus, eadem pericula impendent. verum si pus crassum, album, non tetri odoris ejiciat, ab his orta ulcera benigna sunt. at si depascantur, fœculentam, mucidam, graveolentem urinam reddunt. hujusmodi ægrotantibus non tarda mors advenit. mordax quidem urina est, & cum dolore est ejus emissio. ad summum usque colem dolor pervenit. ipsos utique omnia etiam contraria lædunt, & saturitas & inanitio, & otium & exercitatio, & lavatio & illuvies, & saturitas & jejunitas, & dulcia & acida: quum alia alios lædant, alios juvent, in unum autem convenire non possint.

CAPUT QUINTUM.

De Gonorrhœa id est [2] *seminis profluvio.*

Mortis quidem periculo vacat γονόῤῥοια *id est genituræ profluvium*, injucunda tamen est, & vel auditu insuavis. nam si intemperies & resolutio humida occupat genitaliaque membra, ut a frigidis contingere solet, profluit semen: neque ipsum vel in somnis cohibere possumus: verum si quis dormiat, seu vigilet, continens profusio est, [3] neque id quod fit sensu percipitur. ægrotant quoque & tali mor-

[a] Πρόκοποι a προκόπτω proficio, promoveor. nec absurda esset lectio πρόκωποι (per ω) & forte Aretæus scripserat hoc sensu: nempe quod dolore coacti manum identidem pudendo admoveant. *Petit.* [b] Ξυμπαθεῖ *Henisch.* [c] Προπετὴς δὲ καὶ ἄρχος βίῃ καὶ ἐντάσεσι, φαντασίῃ ἐκκρίσιος δῆθεν τοῦ λίθου. *Petit.* emend. [d] Ἐκκεῖσι *Henisch.* [e] Asteriscum notatum invenimus, cujus nulla apud *Petit.* mentio. sed *Crassus* videtur supplevisse. [f] Δίνησι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Ἐξέλυσε *Henisch.* [h] Ἢν *Henisch.* rep. in MS. [i] Ὄλεθρον *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἔμπυον *Henisch.* rep. in MS. [l] Ἐπιφλεγμαίνει *Henisch.* rep. in MS. ἐπιφλεγμήνασι *Petit.* emend. [m] Δὲ οἱ *Henisch.* [n] Εἰ *id est*, si *Petit.* emend. [o] Εὐήθεα *Henisch.* [p] Ῥοή. τὸ γὰρ γίγνεται *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. [q] Γόνου. *Henisch.*

[1] Uterus *Petit.* emend. ἄρθρον enim Articulum (& tunc ut plurimum in plurali ἄρθρα) & Uterum significat. ut hoc loco. *Petit.* [2] Seminis lapsum Cæl. Aurel. vertit. Virorum propudia lib. 28. cap. 8. Plinius nominat. *Petit.* [3] Neque genituræ fluor sensu percipitur. *Henisch.*

A

ὕσσον, ἀλλ' ἐπὶ κνησμοῖσι τῶν μορίων καὶ ἡδονῇ προχέεται τῇσι ἡ θορή. ἀτὰρ καὶ πρὸς ἄνδρας ὁμιλίῃ ἀναισχυντῷ· ἄνδρες δὲ οὐδ' ὅλως [a] ὀδάξονται· τὸ δὲ ῥέον ὑγρὸν λεπτὸν, ψυχρὸν, [b] ἄχρεον, ἄγονον. πῶς γὰρ ζωογόνον ἐκπέμψαι σπέρμα ψυχρὴ οὖσα ἡ φύσις. ἢν δὲ καὶ νέοι πάσχωσι, γηραλέους χρὴ γενέσθαι πάντας τὴν ἕξιν, νωθώδεας, ἐκλύτους, ἀψύχους, ὀκνέοντας, κωφοὺς, ἀσθενέας, ῥικνοὺς, ἀπρήκτους, ἐπώχρους, λευκοὺς, γυναικώδεας, [c] ἀποσίτους, ψυχροὺς, μελέων βαρέα, καὶ [d] νάρκας σκελέων, ἀκρατέας, καὶ ἐς πάντα παρέτους. ἥδε ἡ νοῦσος ὁδὸς ἐς παράλυσιν πολλοῖσι γίγνεται. πῶς γὰρ οὐκ ἂν τῶν νεύρων ἥδε ἡ δύναμις πάθοι τῆς ἐς ζωῆς γένεσιν φύσιος ἀπεψυγμένης. καὶ ἡμέας ἄνδρας ποιέει ζωοῦσα ἡ θορὴ, θέρμους, ἐνάρθρους, λασίους, εὐφώνους, εὐθύμους, κρατεροὺς νοῆσαί τε καὶ ῥέξαι. δηλοῦσι οἱ ἄνδρες, οἷσι δὲ οὐκ ἔνεστι ζωοῦσα ἡ θορὴ, ῥικνοὶ, ἀσθενέες, ὀξύφωνοι, ἄτριχες, ἀγένειοι, γυναικώδεις· δηλοῦσι οἱ εὐνοῦχοι. ἢν δέ τις ἀνὴρ καὶ ἐγκρατὴς ἔῃ τῆς θορῆς, κραταιὸς, εὔτολμος, [e] ἀλκῆς [f] μέσφι θηρίων· τέκμαρ δὲ ἀθλητῶν οἱ σώφρονες. καὶ γὰρ καὶ οἱ φύσι τινῶν [g] κρέσσονες ὑπ' ἀκρασίης πολλὸν τῶν χειρόνων γίγνονται χερείονες. πολλὸν δὲ οἱ φύσι χερείους ὑπ' [h] ἐγκρατίης γίγνονται κρεσσόνων κρέσσονες· ἀτὰρ οὐδὲ ζῶον ἐξ ἄλλου τευ γίγνεται κραταιὸν, ἢ θορῆς· μέγα οὖν καὶ ἐς ὑγιείην, καὶ ἐς ἀλκὴν, καὶ ἐς [i] εὐψυχίην, καὶ ἐς γένεσιν ζωοῦσα, ἡ [k] θορή. ἀπὸ σατυριήσεως ἐς [l] γονοῤῥοίης ἀπόσκηψιν ἡ κατάστασις.

morbo mulieres, sed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur: quin etiam virilem coitum impudenter appetunt. viri autem nequaquam pruriunt. nam quod effluit, humidum, tenue, frigidumque est, sine colore, infœcundum. qui enim genitale semen refrigerata natura emiserit? quod si juvenes hoc vitio laborent, omnes senilem corporis habitum induant, necesse est: quippe qui segnes fiant, resoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurvi, ignavi, pallentes, albidi, effœminati, a cibis abhorrentes, frigidi, membris graves & stupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remissi & languidi. multis sane id genus ægrotatio ad nervorum resolutionem viam stravit. quomodo enim nervorum facultas non afficiatur, quum natura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit? atqui & genitura vitalitatem impartiens, nos viros efficit, calidos, articulatos, hirsutos, vocales, animosos, ad intelligendum operandumque valentes: id viri testantur. contra verò quibus non inest vitalis genitura, rugosi sunt, debiles, acutæ vocis, glabri, imberbes, effœminati. eunuchi id manifestant. si quis autem vir & seminis profundendi abstinens fuerit, robustus est, audax neque vel feras expavescens: testimonio sunt ex athletis temperantes. nam & illi qui natura quibusdam præstant, ob intemperantiam deterioribus multo pejores fiunt: contra natura deteriores, ex temperantia præstantioribus longè meliores evadunt. neque sanè ab alio quopiam quam a genitura robustum animal generatur. vitalis itaque genitura ad sanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirificè confert. a satyriasi in gonorrhœam *id est seminis profluvium*, corporis status devolvitur.

B

C

ΚΕΦΑΛΗ ς.

Περὶ Στομαχικῶν.

CAPUT SEXTUM.

De Stomachi affectibus.

D

Στόμαχος ἡδονῆς καὶ ἀηδίης ἡγεμών· καρδίης καίριον [m] γειτόνευμα ἐς τόνον καὶ θυμὸν, ἢ ἀθυμίην, τῆς ψυχῆς συμπαθείῃ· ἥδε στομάχου πρωτίστη δύναμις. τάδε μὲν οὖν μοι ἄλλῃ λέλεκται. ἀπότοκοι ἡδονῆς μὲν, εὐπεψίη, εὐσαρκίη, εὐχροίη τοῦ σώματος, ἀηδίης δὲ τουτέων τἀναντία, [n] κοτὲ καὶ ἀθυμίη μὴ ἔχων τροφήν· μελαγχολώδεσι δὲ [o] κακοσιτίη. ἢν οὖν ὅδε νοσέῃ, μῖσος καὶ ἀποστροφὴ τῶν γευμάτων οὐκ [p] ἢν προσφέρωνται μόνον, ἀλλὰ κἢν ἀθέητα [q] μὲν ᾖ τὰ σιτία· ἀναπεμπάζονται [r] δὲ ναυτίῃ, ἢ ἀπορίῃ, ἢ πλάδῳ, ἢ καρδιαλγίῃ· καὶ [s] σιαλοχόοι δὲ, καὶ ἔμετοι ἐνίοις. κἢν ὁμῶς τὸ σῶμα [t] τείρῃ, κἢν γαστὴρ μένῃ κενεὴ τῶνδε, τὸν πόνον ῥηΐτερον φέρει τῆς προσφέρσιος. ἢν δὲ καὶ ὑπ' ἀνάγκης κοτὲ ἐς τὴν ἐδωδὴν ἴῃ, πολλὸν κάκιον· ὁ δὲ πόνος τοῦ λιμοῦ ἐν τῷ στόματι [v] λεῆναι [x] ἄλγος, καταπιεῖν μέζων ὀδύνη· ἀτὰρ καὶ οὐχὶ πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα τοιῶσδε· ἐς δὲ τὰ ἀλλό-

κοτα

Stomachus delectationis tristitiæque princeps est, [1] cordi periculosa vicinia ad tenorem, animique alacritatem sive abjectionem: ob animæ consensum [2] præcipuè Stomachi facultas confert. hæc mihi alio loco dicta sunt. [3] delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis conveniens incrementum, floridus corporis color: [4] tristitiæ verò, istorum contraria. nonnunquam & animi abjectionem, quum alimento caret, inducit: atra bile vexatur, cibum [5] refugit. quum itaque Stomachus ægrotat, escas odit & abominatur, non modo quum offeruntur, verum etiam si non in conspectum dentur, sed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore Stomachi, aut ejus ostioli dolore perciti. & salivam effundunt quidam, & vomitibus laneinantur, corpusque simul ab his vexatur. quòd si ventriculus istorum vacuus est, dolorem quàm cibi sumptionem facilius tolerat. sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo pejus est. labor quidem famis est [6] ore conterere, in devorando dolor, & major conflictatio. cæterùm non erga usitata quidem ita se habet, erga aliena verò

E

opti-

a Ὀδεύξονται *Henisch*. rep. in MS. b Ἄχρεον inutilem *Petit*. emend. c Ἀπόσιτοι, ψυχροὶ *Henisch*. & *Goupyl*. repp. in MS. d Νάρκαι σκελέων ἀκρατέες. καὶ ἐς πάντα παρετοὶ *Henisch*. & *Goupyl*. repp. in MS. in textu deesse aliquid, sustinet ast non supplet. *Petit*. e Ἀλγέης Henisch. & *Goupyl*. repp. in MS. ἀλκῆς contractum ab ἀλκήεις *Petit*. f Μέσφι θηρίων, usque ad feras. significat eum qui a rebus venereis temperet, semenque illud vitale conservet, tam validum fortemque evadere, ut ne ferocissima quidem animalia expavescat, sed ea intrepidè aggrediatur, & interficiat. *Petit*. g Χρέσσοντες *Henisch*. rep. in MS. h Ἀκρατίης *Henisch*. rep. in MS. Ἀκρατίης γίγνονται κρέσσων μὲν οὖν *Goupyl*. repp. in MS. κρέσσον μὲν οὖν κρεσσ. ἄλλως, κρέσσων μὲν *Henisch*. rep. in MS. i Ἀψυχίην Henisch. k Θωρή Henisch. l Γονόῤῥοιαν Henisch, rep. in MS. m Γειτόνευμα pro γείτων more Græcorum. *Petit*. n Κότε δὲ καὶ ἀθυμίης *Petit*. emend. o Ἀποσιτίει *Petit*. emend. p Ἂν *Henisch*. rep. in MS. q Μένῃ maneant Henisch. *Goupyl*. & *Petit*. repp. in MS. Ἀθέητα μὲν ᾖ. καὶ, ἀναπεμπάζονται δ' ἐν αὐτῇ *Goupyl*. rep. in MS. r Δ' ἐν αὐτῇ Henisch. rep. in MS. ἐν αὐτῇ *Petit*. rep. in MS. ast nihil movet. s Σιαλοχόοι Henisch. t Φυγέῃ *Henisch*. rep. in MS. v Λεῆναι Henisch. x Ἄργος Henisch.

F

[1] Cordis vicinia ad tenorem Henisch. [2] plurimum valet. hæc prima est & præcipua Stomachi facultas *Henisch*. [3] Voluptatem hæc pariunt. *Henisch*. [4] Tristitia *Henisch*. [5] Aversatur *Petit*. [6] Famis est, incibis ore conterendis angor: in devorandis dolor major adest, cæterùm &c. *Henisch*.

κοτε χρηστῶς· ἀλλαγὴ τῶν κατὰ [a] φύσιν ἐς τὸ ἔμπαλιν· ἀχθηδὼν ἐς πάντα, καὶ φυγὴ, καὶ μῖσος σιτίων· ἐπὴν δὲ τοῖσι μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων χωρέοισιν, ἄλγος πολὺ δὲ καὶ μέζον, ἢν προσφέρωνται καὶ καταπίνωσι· ἄση, ἀπορίη, ὄψιες ἀμαυραὶ, ὤτων ἦχοι, βάρεα κεφαλῆς, νάρκη μελέων. καὶ τὰ γυῖα λύονται· παλμὸς ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι, φαντασίη τῆς ῥάχιος ἐς τὼ σκέλεε κινευμένης. ἄλλοτε ἄλλη τῆδε κἀκεῖσε φέρεσθαι δοκέουσι, κἢν ἑστήκωσι, κἢν κατακέωνται. ὅκως ὑπὸ αὔρης ἀνέμων κάλαμοι, ἢ [b] δένδρεα· φλέγμα ψυχρὸν, ὑδαρὲς ἀποβλύζουσι. ἐπὴν δὲ καὶ χολὴ ἡ πικρόχολοισι, σκοτώδεες, ἄδιψοι κἢν ἐπ' ἐδέσμασι διψῆν δοκέωσι, ἄγρυπνοι, νωθροὶ, [c] νυσταλέοι. οὐχ ὕπνῳ [d] ἀτρεκεῖ κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες, ἰσχνοὶ, ἔξωχροι, ἀσθενέες, ἔκλυτοι, λειποθυμέες, ἄθυμοι, δειλοὶ, ἡσύχιοι· [e] ἐξαπίνης δὲ ὀργίλοι· κάρτα μελαγχολώδεες. καὶ γὰρ ἐξώκειλαν κοτε ἐς μελαγχολίην οἱ τοιοίδε. τάδε μέντοι τῆς ψυχῆς τοῦ στομάχου [f] ἐνδιδόντος, εἶναι δεῖ τὴν πάθην. οἱ δὲ δὴ ἄνθρωποι οὐκ εἰδότες τὰ ξυμπαθέα μέρεα, ἐφ' οἷσι τὰ δεινότατα γίγνεται, τὸν στόμαχον αἴτιον [g] ἡγοῦνται· μέγα δὲ ἐς πίστιν ὧν λέγω, ἡ ξυνάφεια τῆς καρδίης, ἔνθα πάντων ἡ ἀρχή. μέσσον γὰρ ἐνίζει τῷ πνεύμονι ἡ καρδίη. ἡ δὲ τούτων μεσότης τὸν στόμαχον συνάπτει· ἄμφω δὲ προσπεφύκασι τῇ [h] ῥάχει. διὰ τόδε πρὸς τὴν καρδίην γειτόνημα, καὶ καρδιαλγίη, καὶ ἔκλυσις, καὶ τὰ μελαγχολώδεα. αἰτίαι δὲ τῆς νούσου, καὶ ἄλλαι μὲν μυρίαι, καιρίη δὲ, πύον συχνὸν, ἀπὸ κοιλίης διὰ στομάχου χυθέν. [i] ξυνήθες δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τε ἀνάγκαις ἐκδεδιῃτημένοις λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ· ἀτὰρ καὶ τοῖσι ἐς [k] παιδείην πονεῦσι, καὶ ἐς τήνδε τλήμασι, οἷσι θείης μὲν μαθήσιος πόθη· [l] ὀλιγοσιτίη δὲ καὶ ἀγρυπνίη, καὶ μελεδώνη λόγων τε καὶ πρηγμάτων σοφῶν· οἷσι ὑπεροψίη μὲν διαίτης ἁδρῆς καὶ ποικίλης, λιμὸς δὲ ἡ τροφὴ, καὶ ὕδωρ ποτὸν, καὶ ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη· οἷσι μαλθακὴ μὲν εὐνὴ ἄστρωτος χαμαί· ἀμφίβλημα δὲ εὐτελὲς, [m] ἀμπεχόνη τριβωνίη, τὸ δὲ τοῦδε κράνος, ὁ κοινὸς ἀήρ· πλοῦτος δὲ ἐννοίης θείης περιουσίης τε χρῆσις. τάδε γὰρ αὐτέοισι ἀγαθὰ γίγνεται ἔρωτι [n] παιδείης· καὶ εἰ προσαίρονται, εὐτελὲς μὲν σιτίον, οὐδὲ ἐς [o] κόρον ἐδωδῆς, ἀλλ' ἐς ζωὴν μοῦνον· οὐκ ἐπ' οἴνῳ θώρηξις, οὐ θυμηδίη· οὐ ῥέμβος καὶ περίοδοι, οὐ σωμάτων ἄσκησις, οὐδὲ σαρκῶν περιβολή. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀπάγοι [p] παιδείης ἔρως· πατρίδος, τοκήων, κασιγνήτων [q] ἑωυτῶν μέσφι θανάτου· τοῖσδε οὖν [r] τηκεδὼν μὲν τοῦ σκήνεος, ἄχροοι, καὶ ἐν νεότητι γηραλέοι καὶ ὑπὸ ἐννοίης κοῦφοι. ψυχὴν δὲ ἀμειδέες, [s] ἀμείλιχοι, [t] στομάχου δὲ κακοσιτίῃ· ταχὺς ὁ κόρος τῆς ξυνήθεος, εὐτελέος καὶ ἑτοίμου τροφῆς, [v] ἀήθεις δὲ ποικίλης ἐδωδῆς· ὄκνος

A optimè, sed quæ naturaliter habent, in contrarium mutata sunt: & omnia gravatim [1] ferunt: fugaque adest, & odium alimentorum. in interscapulis præterea dolor inhæret: sed longe major si edant, devorentque. fastidiunt, animi pendent, visus hebetatur, aures sonant, caput gravatur, membra torpent, crura, brachiaque resolvuntur, palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moveri, aliàs aliò huc atque illuc sese ferri existimant, seu stent, seu jaceant, quemadmodum à ventorum flatu [2] arundines aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam rejiciunt. quando verò

B & in biliosis redundat bilis, istorum oculi tenebris caligant: siticulosi non sunt, etsi a cibis sitire videntur, vigilant, tardi sunt, dormitant. non verò tamen somno: ui qui sopore gravi, *quem* κῶμα *Græci appellant*, occupantur, similia patiuntur, macie confecti, valde pallentes, debiles, resoluti, animæ deliquium patientes, animo consternati, meticulosi, quieti, repente tamen irascentes, valde melancholici. nonnunquam enim in melancholiam, *id est atram bilem*, id genus ægrotantes inciderunt. talem utique stomacho impartiente animæ affectum esse oportet. verum, homines compatibilium membrorum ignari, in quibus hæc gravissima vitia fiunt, stomachum esse causam opinantur. ma-

C gnum autem ad ea quæ dico probanda testimonium cordis contiguitas est, ubi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmone cor sedet: horum autem medium stomachum conjungit: ambo verò dorso inserta sunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor cardialgia dictus excitatur, & resolutio, & morbi melancholici. nempe morbi causæ & aliæ sunt plurimæ: præcipua verò, pus multum a ventre per stomachum effusum. familiare est etiam id vitium illis qui tenui victu & duriore coacti sunt uti: quin etiam illis, qui, ut erudiantur, laborant, & ejus causa multa perferunt, quibus inest divinæ scientiæ cupi-

D ditas: qui cibi parsimonia & vigiliis macerantur, qui doctos sermones & res graves meditantur, qui victum pleniorem & varium contemnunt, sed famem pro alimentis habent, pro potu aquam, & [3] in somnis vigilant: [4] quibus molle cubile est nuda humus, stragula vestis, ignobilis, tunica lacera: ipsorum vero tectum est communis aër: [5] divitiæ autem adeptio atque usus divinæ sapientiæ. hæc utique ipsis eruditionis amore bona comparantur. quumque cibum & illum quidem ignobilem accipiunt, id vitæ tantum, [6] non saturandæ famis, neque potum vini causa assumunt. non eos abstrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio,

E non corporum exercitatio, nec carnium circumpositio. a quo enim disciplinæ amor non avocet? a patria, a parentibus, a fratribus, a se ipsis usque ad mortem. his igitur corporis macies adest, decolor facies: & in juventa senescunt, & ob contemplationem [7] stupidi habentur: animo autem severi, non ridentes, immites sunt. [8] atqui ob Stomachum erga cibos malè affectum, cito satiantur cibo usitato, vili & ad manum: variis autem dapibus non sunt assueti;

H &

[a] Φύσει *Henisch.* rep. in MS. [b] Δένδρεα *Henisch.* rep. in MS. [c] Νυσταλέες *Henisch.* rep. in MS. [d] Ἀτρεκέω *Henisch.* rep. in MS. [e] Græci una voce ὀξυθυμίαν vocant. *Petit.* ὀργίλοις *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἐνδιδόντος, ἴσως τε *Henisch.* [g] Ἡγεῦνται *Henisch.* rep. in MS. [h] ῥάχει *Henisch.* [i] Ξυνήθεσι *Henisch.* rep. in MS. [k] Παιδείην *Henisch.* [l] Ὀλιγοποσίη *Henisch.* rep in MS. [m] Qualem Socrates & Diogenes habuerunt. Græci unâ voce τριβώνιον vocant. *Petit.* [n] Παιδείης *Henisch.* [o] Bifariam hæc vox κόρος accipitur, vel enim pro πλησμονῇ τροφῆς. i. redundantia alimenti. vel etiam pro συμμέτρῳ, i. mediocri, congruo alimenti usu: uti hic. *Petit.* [p] Παιδείης *Henisch.* [q] Ἑωυτῶν *Henisch.* [r] Τηκεδὼν *Henisch.* [s] Ἀμήλιχοι *Henisch.* [t] Ἀμείλιχοι. στομάχου δὲ κακοσιτίῃ (in dativo) *Petit.* emend. [v] Ἀηθέες (in nominativo). *Petit.* emend.

F [1] Ferè *Henisch.* [2] Harundines *Henisch.* [3] In somno insomnia *Petit.* [4] Quibus molle est cubile humi sine strangulis, vile indumentum, tunica &c. *Henisch.* [5] Divitiæ autem, divinæ intelligentiæ, atque copiarum abundantiæ usus. hæc utique &c. *Henisch.* [6] Non ut cibis satientur, sed ut vitam sustineant duntaxat. non vino indulgent: non exhilarantur: non vagantur & obambulant, non exercent corpora: non fiunt carnulentiores. a quo &c. *Henisch.* [7] Leves, temerarii *Petit.* [8] Stomachus quoque iis malè erga cibum affectus est: ac celeriter assuetoque satiantur: eoque vili & ad manum, quòd variis dapibus non sunt assueti, & erga &c. *Henisch.*

ὄκνος δὲ πάντων γευμάτων. ἢν δὲ καὶ λάβωσί τι τῶν ξένων, βλάβη. ἀπόστροφοι εὐθὺς ἐς πάντα. [a] εἰ δέ ἐστι στομάχου χρονίη νοῦσος, φλεγμοναὶ [b] δὲ καὶ ῥεύματα, καὶ καρδιωγμὸς, ἢ πόνος, στομαχικὸν οὐ κικλήσκεται πάθος. θέρος ἄγει τήνδε νοῦσον ἔνθα καὶ πέψιος καὶ ὀρέξιος, καὶ πάντων ἀδυναμίη. ἡλικίη δὲ γῆρας, οἷσι καὶ δίχα πάθεος διὰ τὸ τοῦ βίου τέλος καὶ ἡ ὄρεξις ἐς τέρμα [c] ἥκει.

& erga omnes cibos pigri sunt. quod si aliquem inusitatum [1] acceperint, læduntur, omnes alios protinus aversantes. iste est stomachi longus morbus. inflammationes verò, destillationes, *καρδιωγμός*, *id est oris ventriculi morsus*, aut dolor, Stomachalis affectus non dicitur, hunc morbum æstas affert: quando & concoctionis & appetitus, & omnium est impotentia. inter ætates verò senecta, quibus & absque morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum pervenit.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ Κοιλίης Διαθέσιος.

Κοιλίη σπλάγχνον πεπτήριον κάμνει τὴν [d] πέψιν, ὁκότε διάῤῥοια τὸν ἄνθρωπον ἴσχει· καὶ ἔστιν ὑγρῆς τροφῆς ἀπέπτου ἡ διάῤῥοια· [e] ἀλλ' ἢν μὴ ἐπὶ σχεδίου τῆς αἰτίης γίγνοιτο τόδε ἐς μίην ἢ δευτέρην ἡμέρην μούνην· πρὸς δὲ, καὶ ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀσθενέει, ἀτροφίη τοῦ σκήνεος. χρονίη νοῦσος ἡ κοιλιακὴ γίγνεται, ἀτονίη τοῦ πέσσοντος θερμοῦ, καὶ ψύξι τῆς κοιλίης· εὖτε λύεται μὲν ἐς θερμὸν ἡ τροφή· ἀλλ' οὐκ ἐκπέσσεται θερμὸν, οὐδὲ ἐς χυμὸν οἰκεῖον τρέπεται, ἡμιτελέα δὲ λείπεται ἀδρανείῃ τοῦ τέλεος· ἡ δὲ ἀφεθεῖσα τῆς ἐργασίης ἐς κακὸν ἀλλοιοῦται καὶ χροιῇ, καὶ ὀδμῇ, καὶ [f] συστάσι. λευκὴ μὲν γὰρ καὶ ἄχολος ἡ χροιή· κάκοδμα δὲ καὶ βορβορώδεα· [g] ὑγρὴ δὲ καὶ ἀσύστατος ἀπεραγίη· μοῦνον δὲ ἀρετὴν ἴσχουσα τῆς πέψιος τὴν ἀρχήν· διὰ τόδε φυσώδεες ἐς τὴν γαστέρα ἐρυγαὶ ξυνεχέες, κακώδεες. ἢν δὲ καὶ κάτω [h] περήσωσι, τρύζει μὲν τὰ ἔντερα, φῦσαι δὲ διεξιᾶσι δασεῖαι, [i] ὑγραὶ, ἀργιλώδεες· φαντασίαι δὲ ἐπ' αὐτέοισι ὡς [k] διεκθέοντος ὑγροῦ. πόνος τῆς κοιλίης βαρὺς ὁκοῖον νύγμα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· ἰσχνὸς δὲ καὶ ἄτροφος ἄνθρωπος, ὠχρὸς, ἀδρανής· οὐδέν τι πρῆξαι τῶν συνήθων εὔτονος· ἀλλὰ κἢν [l] βαδίζῃ, λύεται τὰ μέλεα, φλέβες κροτάφων ἐπηρμέναι. ἀτροφίῃ γὰρ, κοιλοκρόταφοι. ἐπίφλεβοι δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι. οὐ γὰρ οὐ πέσσει μοῦνον ἡ νοῦσος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐς τὸν ὄγκον ἀναδιδοῖ. δοκέει γάρ μοι οὐ τῆς πέψιος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τῆς [m] ἀναφορῆς τὸ πάθος ἔμμεναι. ἢν δὲ καὶ ἐπ' [n] αὐξήσι ἡ νοῦσος γίγνηται, ἄγει καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἐς τὴν κοιλίην πάλιν, εὖτε ἤδε ἡ τηκεδὼν τῆς [o] ἕξιος. αὐαλέοι δὲ τὸ σῶμα, αὐχμοὶ δὲ τὴν ἐπιπολὴν, ἀνίδρωτες, κοιλίη ἄλλοτε πυριφλεγὴς ὡς [p] ἀπ' ἄνθρακος. ἄλλοτε δὲ ὡς ἀπὸ κρυστάλλου [q] ψυχροστεγής. ὁκότε δὲ καὶ αἷμα τοῖσι ἐσχάτοισι ἐν [r] σκυβάλοισι ἐπιῤῥέει ξανθὸν, ἄκρητον, ἀμιγὲς, ὡς δοκέειν φλεβὸς στόμιον ἀνεῷχθαι. ἀνεσθίει γὰρ τὸ δριμὺ τὰς φλέβας. μήκιστον καὶ δυσαλθὲς κακὸν, καὶ γὰρ ἢν δοκέῃ πεπαῦσθαι ἄνευ φανερῆς προφάσιος, παλινδρομέει ἐσαῦθις, ἢν ἤδη καὶ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ, παλίνορσος ἥκει. ἐς περίοδον γοῦν ἥδε φοιτῇ. γέρουσι ξυνήθες τὸ κακὸν, καὶ γυναιξὶ μᾶλ-

CAPUT SEPTIMUM.

De Affectu Ventriculi.

Ventriculus concoctioni destinatum viscus, in concoquendo laborat, quum διάῤῥοια, *id est alvi profluvium*, hominem premit. & est liquidi alimenti inconcocti profluvium: nisi a recenti & proxima causa unum aut alterum tantum diem permanente oriatur. præterea & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur, unde longus morbus efficitur, κοιλιακός dictus, *Latine ventricularis dici potest* ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigusque ventriculi: quum liquescit quidem a calore alimentum, sed non concoquit calor, neque in succum proprium vertit, semicoctum imperfectumque relinquens, quum perfectionem assequi non possit: id verò concoctione destitutum ad pravum commutatur & colore, & odore, & consistentia. albus est enim bile privatus color: olida excernuntur & lutulenta: liquida & inconsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modo atque principium coctionis præ se ferens. hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui, tetri odoris. quòd si deorsum penetrent, strident intestina, flatus erumpunt asperi, humidi, argillosi. videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere. dolor ventriculi gravis est, aut subinde punctiones referens: gracilis verò & emaciatus homo redditur, pallidus, iners, nihil ex negotiis usitatis valenter efficiens: sed quum ambulat, membra labascunt, temporum venæ exertæ sunt. siquidem ob alimenti penuriam tempora habent concava, atque in omni corpore venæ insignes apparent. non modo enim morbus iste non concoquit, verùm statim neque in molem corporis distribuit. nam haud solum concoctionis, sed etiam digestionis vitinm mihi esse videtur. porro si in incremento morbus sit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea jam est corporis eliquatio, os est aridum, superficies squalida, nihil sudant: ventriculus nonnunquam ut ab ardenti carbone perutitur, aliàs tanquam a [2] crystallo conglaciatur. interdum verò sanguis in extremo vitæ discrimine constitutis in dejectionibus flavus defluxit, purus, non permixtus: ut venæ ostiolum patefactum esse videatur. acredo namque venas exedit. longissimum & difficulter curabile vitium est. etenim si absque manifesta causa desiisse videtur, iterum invadit, ubi & ex levi errore jam denuo suboritur. per circuitum igitur morbus iste revertitur. senibus hoc malum familiare est, & mulieribus magis

a Ἠδέ ἐστι *Crassus* legit *Petit.* emend. b Γε *Henisch.* c Ἥκη *Henisch.* d Antiqui σῆψιν pro πέψιν usurpabant. *Petit.* e Ab his verbis usque ad voces εὖτε λύεται una est periodus. deleantur igitur puncta inscitia librariorum inserta. *Petit.* f Συστασῇ *Henisch.* g Crassus videtur legisse ὑγρὴ δὲ οὖσα καὶ ἀσύστατος ἀπεραγίη. *Petit.* emend. h Περήσωσι Henisch. i Ἀεργαὶ, ὑλώδεες *Petit.* emend. Nisi quis malit σιγώδεες, ex quo factum ἀργιλώδεες uti Hipp. lib. 1. Epid. const. 3. flatus autem σιγώδεας appellat ἀψόφους, qui nullum exeundo strepitum edunt. quales Romani *visium* dixerunt; idemque in aliis linguis nomen obtinent. sed Græcis una voce βδέσμα vel βδεσμὸν dicitur. *Petit.* k Διεκθέοντα *Henisch.* rep. in MS. l Βαδίζη *Henisch.* m Ἀναφορὰ idem quod Ἀνάδοσις i. digestio: πέψις enim coctionem significat. *Petit.* n Αὐξήσει Henisch. o Ἕξιος *Henisch.* p Ἐπ' *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. q Ψυχροστάγης *Henisch.* *Crassus* videtur legisse ψυχροπαγὴς: quod magis convenit κρυστάλλῳ, quo nomine Græci Glaciem vocant. præterea ψυχροστεγὴς non reperitur, sed ψυχροστυγής. *Petit.* r Κυμβάλοισι Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS.

1 Inusitatum cibum. *Henisch.* 2 A glacie *Petit.* emend.

μᾶλλον, ἢ ἀνδράσι. παιδίοισι δὲ διάῤῥοια μὲν ξυνεχὴς, ἐφημέρῳ ἀκρασίῃ τροφῆς. ἀλλ' οὐ κοιλίης κύτεϊ ἡ νοῦσος. τίκτει δὲ θέρος, τῶν ἄλλων ὡρέων μᾶλλον· μετόπωρον δεύτερον, χειμὼν δὲ ὁ ψυχρότατος, ἢν [a] ἀγχοῦ σβέσι τὸ θερμὸν ἥκῃ· ἐπὶ χρονίῃ δὲ νούσῳ, καὶ ἥδε, καὶ δυσεντερίη, καὶ λειεντερίη τίκτεται. ἀλλὰ καὶ χανδὸν ψυχροποσίη κοτὲ ξυνέστησε τὴν νοῦσον.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Περὶ Κωλικῶν.

Κωλικοὶ δὴ κτείνονται εἰλεῷ καὶ στρόφῳ ὀξέως. πάνυ μὲν οὖν αἴτια μυρία ἴσχει τῆς διαθέσιος· σημήϊα, βάρος μὲν ἐπ' ἀσιτίῃ, ἐνθάδε τὸ πάθος. μάλιστα δὲ κρατεῖ, ὄκνος πουλύς· νωθέες, ἀπόσιτοι, ἰσχνοὶ, ἄγρυπνοι, οἰδαλέοι πρόσωπα· κὴν μὲν πρὸς τῷ σπληνὶ νοσέῃ κῶλον, μελάγχλωροι. λευκόχλωροι δὲ, ὁκόσοι πρὸς ἥπατι, ξυμπαθείῃ τῶν ἀγχίστα σπλάγχνων· ἢν δὲ προσαίρωνται τροφὴν, καὶ ἐπὶ σμικρῇ καὶ ἀφύσῳ κάρτα φυσώδεες, καὶ προθυμίη μὲν ἐς διαπνοίην, [b] ἀδιέξοδοι δὲ φῦσαι, ἐρυγαί τε ἄνω. [c] βιεύμεναι, ἀτὰρ καὶ αἵδε ἀτελέες. ἢν δέ πη περήσῃ βίᾳ, φῦσαι βρομώδεες μὲν αἱ ἄνω, καὶ ὀξυρεγμιώδεες· νεφρὸς καὶ κύστις ξυμπαθέα πόνῳ, καὶ ἰσχουρίη, τουτέοισι ἄλλα ἀντ' ἄλλων. θῶυμα δὲ τουτέων μέζον, ἐς ὄρχιας καὶ κρεμαστῆρας ἀδόκητον ἄλγος ἐπιφοιτῇ· πολλοὺς τῶν ἰητρῶν ἥδε ἡ ξυμπαθείη λήθει. καὶ γὰρ καὶ ἐξέταμόν κοτε τοὺς κρεμαστῆρας, ὡς ἰδίην ἔχοντας αἰτίην. ἀλλὰ γὰρ καὶ τουτέοισι [d] ἀντ' ἄλλων ἄλλα. γίγνονται δὲ καὶ ἀπὸ τοιοῦδε νοῦσοι, ἀποστάσιες μὲν καὶ ἕλκεα οὐκ εὐήθεα. ὕδεροι δὲ καὶ φθίσιες, ἀναλθέα. ἐπὶ γὰρ ψύξει καὶ χυμοῖσι παχέσι καὶ φλέγμασι [e] πολλῷ κολλώδεσι ξυνίσταται ἡ νοῦσος· ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ [f] ὥρῃ ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ χώρῃ, καὶ χείματι καρτερῷ.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ Δυσεντερίης.

Ἐντέρων τὰ μὲν ἄνω λεπτὰ καὶ χολώδεα μέσφι τοῦ τυφλοῦ, [g] χολάδες ἐπίκλην· ἀπὸ δὲ τουτέων τὰ κάτω παχέα καὶ σαρκώδεα μέσφι τῆς ἀρχῆς τοῦ εὐθέος ἐντέρου. ἐγγίγνεται οὖν ἐν ἅπασι ἕλκεα· δυσεντερίη δὲ τῶνδε τῶν ἑλκέων, αἱ ἰδέαι. διὰ τόδε ποικίλαι ἔασι αἱ νοῦσοι. τὰ μὲν γὰρ [h] ἐπιπολῆς ξύει ἔντερα, ἀναδορὴν μούνην ποιεύμενα, καὶ ἔστιν ἀσινέα. ἀτὰρ δὲ ἀσινέστερα πολλὸν, ἢν τὰ κάτω ἢ τὰ πάθη· [i] ἄλλη δὲ εἰ σμικρῷ μὲν ἔπι βαθύτερα τὰ ἕλκεα, οὐκ εὐήθεα δὲ καὶ τάδε. ἀλλὰ βαθέα καὶ οὐχ ἱστάμενα, ἀλλ' ἐσθιόμενα, [k] ἀδενώδεα, [l] ἕρποντα, καὶ ἐπισφακελίζοντα, θανατώδεα. ἀτὰρ καὶ φλεβία ἐπὶ

[a] Ἄγχου Henisch. [b] Αἰδιέξοδοι Henisch. rep. in MS. [c] Μευέμεναι Henisch. rep. in MS. [d] Ἄλλα ἄνω ἄλλων Henisch. rep. in MS. [e] Πολλοῖς Petit. emend. [f] Ὥρη Henisch. rep. in MS. [g] Χολάδεες Henisch. rep. in MS. [h] Supple Ἕλκεα Petit. [i] Ἄλλῃ cum ι subscripto (est enim adverbium) Petit. emend. [k] Ὀδυνώδεα, dolentia Petit. emend. [l] Ἕρπον. τὰ &c. Henisch.

magis quam viris. pueris autem ventris effluvium assiduum est, ob quotidianam cibi intemperantiam. [1] sed non ventriculi debilitate morbus advenit. ex anni temporibus æstas hoc malum sæpius affert; secundò autumnus: deinde hyems frigidissima, si proximè ad extinctionem calor deveniat. diuturnum quoque morbum & affectus iste, & difficultas & lævitas intestinorum consequuntur. verum & largissimus frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

CAPUT OCTAVUM.

De Colicis id est *Intestini plenioris morbo laborantibus.*

Colici sane volvulo & stropho, *id est torminibus* celeriter necantur. longè plurimæ sunt hujusce morbi causæ. signa verò hæc sunt: gravitas in jejunio,[2] ubi affectus maximè urget: pigritia multa adest, tardi sunt, cibos refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. quod si prope splenem ægrotet colon, *id est laxius intestinum*, colorem habent nigrum cum viridi mixtum: album verò cum viridi, si prope jecur. ab his enim proximis visceribus malum communicatur. sin autem cibum acceperint quantumvis paucum, & flatu vacantem, mirum in modum tum inflantur, & difflandi quidem cupiditas eos incessit, sed inferius exitus intercluditur: superius vero ructus violenter tentati, neque ipsi finem assequuntur. si qua verò parte flatus vi erumpunt, virosi planè odoris sunt, sursum petentes, & acidos ructus excitantes. renes & vesica in partem hujus doloris adducuntur: & urina cohibetur. istis alia pro aliis accedunt. miraculum autem his majus est, quod in testes & cremasteras, *id est suspensores*, inopinatus dolor invadit. non paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto est: siquidem nonnunquam & suspensores exsecuerunt, propriam morbi causam eos continere opinati. quocirca & his pro aliis alia fiunt. ab hoc quoque vitio alia prodeunt, abscessus & ulcera non mitia, aqua inter cutem & phthisis, morbi insanabiles: nam a frigore & crassis humoribus, & longè glutinosa pituita propositi intestini [3] dolor exoritur. quin etiam & ætate & tempore, & regione frigida, & aspera hyeme provenit.

CAPUT NONUM.

De Dysenteria id est *Difficultate Intestinorum.*

Superiora intestina ad cæcum usque tenuia sunt, & χολώδεα, *id est biliosa*, atque inde *Græcè* χολάδες nominantur. post hæc inferiora, usque ad intestini recti initium crassa & carnosa sunt: in omnibus ulcera fiunt. dysenteria verò est horum ulcerum species: idcirco & varii existunt morbi. aliqua enim superficie tenus intestina radunt, excoriationem tantùm facientia, & innoxia sunt: sed longe innocentiora, si in inferioribus intestinis consistant. alia paulò etiam profundiora ulcera; verùm neque hæc immitia sunt: alia profunda, non uno loco manentia, sed exedentia, glandulosa, serpentia, & sphacelum inferentia, mortifera sunt. venulæ quoque in

H 2

[1] Non ventriculi tergoribus *Petitus* legit in versione Crassi. verum *nobis* non constat. nam legimus in ventriculi debilitate. *melior tamen hæc versio*, sed non ipsius ventriculi corporis morbus est, *Petito* videtur. & tunc κύτος id, quod Græcis ὄγκος, significat. [2] (Quando quis se a cibis abstinet) *Henisch.* inserit. [3] Morbus *Henisch.*

ἐπὶ τῇσι νομῇσι γίγνονται [a] περίβρωτα, ἔν τε τοῖσι ἕλκεσι καὶ στάξιες αἱμορραγίας [b] τὸ μέζον. ἄλλο εἶδος ἑλκέων, ὀχθώδεα, τρηχέα, ἀνώμαλα, τυλαίνια, ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον εἴπομεν. [c] δυσαλθέα τάδε. οὔτε γὰρ ὠτειλοῦται ῥηϊδίως ἰσχ. ῥηΐτερόν τε γὰρ λύονται. αἰτίαι δὲ δυσεντερίης μυρίαι, ἐπίκαιροι δέ, ἀπεψίαι, ψύξιες συνεχέες, δριμέων προσάρσις, [d] μυττωτῶν, κρομμύου αὐτοῦ, [e] σκορόδου, κρεῶν παλαιῶν, δριμέων ἐδωδή. ἐφ᾽ οἷσι ἀπεψίη, ὑγρὸν ἀήθες, [f] κυκεών, ἢ [g] ῥυτέων πόμα, ἢ [h] οἷα κατὰ χώρην ἑκάστην ἀντὶ οἴνου γίγνεται δίψεος ἄκεα. ἀτὰρ καὶ πληγή, καὶ ψύξις, καὶ ψυχροποσίη, τίκτουσι ἕλκεα. αἱ δὲ ἐκκρίσιες καὶ τὰ ξυνεόντα τοῖσι ἕλκεσι ἕτερα καὶ ἕτερα, ἐν ἄλλοισι καὶ ἄλλοισι. ἢν μὲν γὰρ ἐπιπολῆς ἔῃ, ἄνωθεν μὲν λεπτά, χολώδεα, ἄνοσμα, πλὴν ὁκόσον ἀπ᾽ [i] ἐντέρων. τὰ δὲ ἀπὸ τῆς νήστιος, κατακορέα μᾶλλον, κροκοειδέα, κακώδεα· τὰ δέ, καὶ ξὺν τῇ τροφῇ λελυμένη μέν, ἀλλὰ τρηχέῃ. ἄλλοτε κάκοδμόν ἐστι, [k] τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδών· ἄλλοτε δὲ ἴσχει, ὡς ἀπὸ σκυβάλων μοῦνον ἡ ὀσμή· ἀπὸ δὲ τῶν κάτω ἐπὶ τοῖσι ἕλκεσι, ὑδατώδεα, λεπτά, ἄνοσμα· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον βαθέα, ἰχωροειδέα, ὑπέρυθρα, οἰνώδεα. ἢ ὅκως κρεῶν πλύμα. ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κοπρίοισι· καὶ τάδε ὑγρὰ λελυμένα τῷ περιρρόῳ, ἄχολα, ἄνοσμα· ἢ ξυνεστῶτα ξηρὰ ἐξίασι, ὀλισθηρὰ τῷ περιρρόῳ· ἢν δὲ μέζω καὶ λειότερα ᾖ τὰ ἕλκεα, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω, χολώδεα, καὶ [l] ἀφ᾽ ὧν καὶ δι᾽ ὧν [m] ἔρχεται. καὶ γὰρ τὴν ἕδρην δάκνει. δριμεῖα γὰρ ἡ χολή, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἢν ἀφ᾽ ἕλκεος· καὶ ἡ χολὴ δὲ πίων ὅκως λίπας. ἐπὶ δὲ τοῖσι βαθυτέροις τοῖσι κάτω, αἱμάλωψ παχὺς σὺν φλέγματι, [n] σαρκοειδέα, οὐ κάρτα πίονα, ξυσματώδεα ὡς ἀπ᾽ ἐντέρων [o] εἶναι. ἀτὰρ καὶ ὅλα συμμέμικται μέλεα· φέρεται λευκά, παχέα, μυξώδεα, στέατι ξυγκοπέντι ἴκελα ξὺν τῷ περιρρόῳ. τάδε μέντοι ἀπὸ τοῦ ἰθέος τοῦ προμήκεος ἐντέρου. ἄλλοτε δὲ μυξώδεα μοῦνον, ὀδαξώδεα, σμικρά, στρογγύλα, δακνώδεα, ἐξαναστάσιας [p] πυκινάς, καὶ προθυμίην ξὺν ἡδονῇ [q] ποιεύμενα· ἐκκρίσιας δὲ κάρτα σμικράς· [r] τεινασμὸς τοῦδε ἡ ἐπίκλησις. ἀπὸ δὲ τοῦ [s] κωφοῦ φέρονται καὶ σάρκες ἐξέρυθροι καὶ μεγάλαι, περιγραφὴν πολλὸν μέζονα ἔχουσαι· βαθέα γίγνεται τὰ ἕλκεα, καὶ αἷμα παχύ, τρυγῶδες· τάδε κάκοδμα τῶν πρόσθεν

A in hisce ulcerum pastionibus circumrosæ apparent & in his ulceribus stillationes sanguinis largiores cernuntur. alia est species ulcerum, quæ oris tumentibus aspera sunt, inæqualia, callosa, ut in ligno [1] gemmam dicimus. id genus ulcera vix medicabilia sunt. neque enim cicatricem facilè contrahunt, & facilius aperiuntur. dysenteriæ causæ plurimæ sunt: principes autem cruditates, refrigerationes assiduæ, acrium ciborum assumptio, obsonii quod μυττωτὸν vocatur, *Latini moretum dicerent*, cepæ ipsius, allii, carnium vetustarum, acrium esus: a quibus postea cruditas supervenit. super hæc humidum aliquod inusitatum, ut mixtura B illa, quæ κυκεὼν dicitur. aut potio ryteon [2] appellata. aut qualia in singulis regionibus loco vini fiunt contra sitim remedia. plaga præterea, & refrigeratio, & frigidæ potus intestina exulcerant. excrementa verò, & quæ cum ulceribus sunt, alia atque alia in aliis atque aliis reperiuntur. nam si in superficie sint, ex superioribus quidem tenuia, biliosa, inodora, præter eum, qui ab intestinis fit, odorem: jejuni autem intestini excrementa, puriora, crocea, mali odoris: aliqua verò & cum alimento liquato quidem, sed aspero exeunt. at modò gravis odor ab ulcerum putredine fit, modò ut a solo stercore provenit. ab inferiorum autem intesti- C norum ulceribus aquosa, tenuia, sine odore feruntur. si profundiora ulcera sint, saniosa effluunt, subrubida, vinosa, aut instar aquæ in qua caro lota sit: & hæc modò sola, modò cum stercore. hocque liquidum est circumfuso humore dissolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, siccumque, sed ob humorem circumfluentem lubricum dejicitur. cæterum si majora lævioraque ulcera sint, & in superioribus intestinis, eorum ratione a quibus & per quæ transeunt, biliosa effunduntur. sedem enim vellicant: nam bilis acris est, eoque magis si ab ulceribus effluat. bilis verò & instar unguinis pinguis est. ex profundioribus autem ulceribus, D sed inferioribus cruenta manant, crassa, pituitosa, carnosa, non valde pinguia, ramentosa: utpote quæ ab intestinis abstrahantur. quin etiam & integræ intestinorum partes commixtæ sunt. excernuntur quoque & albida, crassa, mucosa, adipis concisæ similia, humore circumfusa: hæc utique a recto oblongo intestino feruntur. nonnunquam sanè mucosa tantùm, vellicantia, parva, teretia, mordaciaque egeruntur, crebrò surgere cogentia, & dejiciendi cupiditatem cum voluptate afferentia: sed quæ dejiciuntur valde pauca sunt. tenesmus huic vitio nomen est. [3] a cæco autem carnes longè rubicundæ & grandes excernuntur, circumscriptio- E nem multò majorem habentes: in ipso enim [4] majora fiunt ulcera, cruor etiam crassus, fæculentusque emanat: & hæc omnia multo quam ante

[a] Περίβρωμα *Henisch.* rep. in MS. [b] Τὰ μέζον *Petit.* rep. in MS. *Mentel.* an τὰ μέζονα, supple, ἐστὶ, quæ ulcera majora sunt: (τὰ pro ἃ; ut sæpe apud Iones) *Petit.* hæret. [c] Δυσαλθέα *Henisch.* rep. in MS. δυσαλθέα, difficulter curabilia *Petit.* emend. [d] Μυτλωτοῦ *Henisch.* Μυττωτὸν intriti genus est ex allio confectum acerrimi saporis. rectè *Crassus* moretum vertit. *Plautus* Alliatum (quod & mortarium dicitur apud *Donatum*) *Dioscorides* propriè intritum vocat, & ex allio & nigra oliva confici solitum tradit lib. 2. cap. περὶ σκορόδου. *Petit.* [e] Σκόρδου *Henisch.* rep. in MS. [f] Παρὰ τὸ κυκᾶν vel κυκεῖν miscere. Latine *Cocetum* dicitur, *Galenus* mixturam cibi & potus esse dicit. vimque calefaciendi atque ex rebus calidis constitisse, ex ejus verbis patet. communis parandi modus est ex vino cum farina. plura vide apud Foësium ad Hipp. lib. 6. epid. Sect. 6. Sent. 7. *Petit.* [g] Γρυτέων *Henisch.* rep. in MS. Βρυτέων *Goupyl.* & *Petit.* emend. βρύτεα vel βρύτια vel βρῦτος. (sic enim nuncupatum legit *Petit*) sunt juxta *Suidam* vinacei, qui ex uvis pressis supersunt, quas floces prisci Romani appellabant. varii sunt modi bryti parandi ut ex Athenæo patet. *Petit.* [h] Οἷον *Henisch.* rep. in MS. [i] Ἔντερον *Henisch.* rep. in MS. [k] Locus mutilus, ita supplendus: τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδὼν ἴσχει, ἄλλοτε δὲ οὐκ ἴσχει. *sententia autem hujusmodi est:* alias graveolens est, (supple διαχώρημα secessus) & tunc putredo ulcera occupat. alias non occupat. vel sic. τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδονώδεα ἄλλοτε δὲ ἴσχει, ὡς ἀπὸ σκυβάλων μόνον ἡ ὀσμή. verbum ἴσχει referendo ad ὀσμὴ odor habet, *id est* se habet. *Petit.* emend. [l] Refer ad τοῖσι ἄνω. per ἀφ᾽ ὧν duodenum intelligendum est, cui meatus biliaris insertus. per δι᾽ ὧν reliqua tenuia intestina *Petit.* [m] Ἔρχε) *Henisch.* [n] Quod signum est profundæ exulcerationis intesti- F norum, quodque Hippocrati lethale lib. 4. aph. 26. habetur. *Petit.* [o] Εἰ) *Henisch.* [p] Πυκινὰς *Henisch.* [q] Ποιεῦμενα *Henisch.* [r] Τεινεσμὸς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [s] Κώφου *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. ast κώλου *Petit.* emend. nam nusquam κωφὸς pro τυφλὸς legitur.

---

[1] Nodum *Petit.* emend. ὄζος enim est nodus, item ramus a nodo prodiens. licet autem & gemma a nodo erumpit, non tamen ὄζος appellari solet, sed voce metaphoricâ, ὀφθαλμὸς, oculus: unde inoculare arbores, gemmas inserere. *Petit.* [2] Potius Bryteon ut in lib. 1. cap. 9. quæ potio ex vinaceis conficitur. *Henisch.* [3] A colo *Petit.* emend. [4] Profunda *Henisch.*

θεν μᾶλλον. ἐπὴν δὲ ἕρπῃ καὶ ἐσθίῃ τὰ ἕλκεα, καὶ ἴσχηται μηδαμᾶ ἐπὶ [a] μηδὲν, ἄνωθεν μὲν πρὸς τοῖσι χολώδεσι τοῖσι κατακορέσι, κροκώδεα, καὶ ἔπαφρα, τρυγίζοντα, καὶ μέλανα, ἰσατώδεα, πρασοειδέα, παχύτερα τῶν πρόσθεν, κακώδεα, ὁκώς ἡ σηπεδὼν διαχωρέει. τροφὴ νῦν ἀπεπτοτέρη, ὡς ὑπὸ ὀδόντων λάβρων τετριμμένη μοῦνον. ἢν δὲ τὰ κάτω ἀνεσθίηται, αἱμάλωπες μέλανες, παχέα, σαρκοειδέα, ἐξέρυθρα, [b] θρομβώδεα, ἄλλοτε μὲν μέλανα, [c] παντοίως ποικίλα, κάκοδμα, οὐ φορητὰ, ἀφέσιες τῶν ὑγρῶν ἀβέλητοι. [d] ἀπελύθη κοτὲ καὶ εὐμήκες ἄκριτον κατὰ [e] πλεῦνα, ὁκώς ὑγιὲς τὸ ἔντερον, καὶ δέος παρέσχεν [f] ἀμφὶ ἔντερον τοῖσι ἀγνοοῦσι τοῦ πρήγματος. τόδε ἐστὶ τοιόνδε. τῶν ἐντέρων ὁκώς τῆς κοιλίης, χιτῶνες ἔασι δοιοί· ἀτὰρ καὶ ἀλλήλοισι ἐπιβάλλουσι οἵδε λοξοί. ἢν οὖν ἡ ἐπιπλοκὴ λυθῇ, ὁ μὲν ἐντὸς χιτὼν ἀποστὰς ἐς μῆκος, ἔξω χωρέει· ὁ δὲ ἐκτὸς, μίμνει μοῦνος, καὶ σαρκοῦται, καὶ ἐπουλοῦται, καὶ ἀλθαίξονται, καὶ ζώουσι ἀσινέες. πάσχει δὲ τὸ κάτω μοῦνον, αἰτίη δὲ τῶν χιτώνων τὸ σαρκοειδές. ἢν δὲ αἷμα ἀπό τευ ἀγγείου φέρηται ξανθὸν, ἢ μέλαν, καθαρὸν ῥέει, ἀμιγὲς τροφῆς, ἢ σκυβάλων ἄτερ. [g] εἰ δὲ ἐπιπαγὲς ἐπιπετάννυτο πλατέσι ἀραχνίοισι ἴκελος. θρομβοῦται [h] ἢν ψυχθῇ. οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις αἵματος ἔκκρισις· τῷ δὲ ῥοίζῳ πολλῷ ξὺν πνεύματι μέζον τῆς προστάσιος ἡ φαντασίη τῆς ἐκκρίσιος. γίγνεται κοτὲ καὶ ἐν κώλῳ πύου ἀπόστασις, οὐδέν τι τῶν ἄλλων τῶν ἐντὸς ἑλκέων [i] ξενοπρεπεστέρη. καὶ γὰρ τὰ σημήια καὶ τὸ [k] πῦον καὶ [l] ἡ ἄλθεξις τῶν ἑλκέων, ἡ αὐτή. ἢν δὲ [m] ἐκκρίσιες σκληραὶ τῶν σαρκοειδέων ἔωσι τετριμμέναι τρηχέσι σώμασι ἴκελαι, ἡ ἀπόστασις οὐ τοῦ εὐήθεος τρόπου. ῥέει κοτὲ πολλὸν ἀπὸ τοῦ κώλου ὕδωρ, δυσεντεριώδεα τρόπον. ὕδρωπος τόδε μυρίους ἐρρύσατο. τὰ μὲν ἕλκεα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰ ἐν τοῖσι ἐντέροισι, τοιάδε· ἀτὰρ ἥδε καὶ ἡ τῶνδε ἰδέη, καὶ αἱ ἀπὸ τῶνδε ἐκκρίσιες, ὁκόσας ἔλεξα. φράζω δὲ καὶ τὰ ξυνεόντα ἑκάστοισι τῶν νοσεύντων, ἤντε εὐήθεα, ἤντε σιναρὰ ἢ τὰ ἕλκεα. ἀθρόον μὲν οὖν εἰρήσθω, ἢν ἐπιπολῆς ἀναδορὴ, ἤντε ἄνω, ἤντε κάτω ἔῃ, ἄπυροι, ἄπονοι, ὀρθοστάδην ὑγιαζόμενοι, σμικρῇσι τῇσι διαίτῃσι ἑτεροίως. ἢν δὲ ἕλκος ἐγγένηται, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω, στρόφος δακνώδης, δριμὺς, ὡς ἀπὸ χολῆς θερμῆς σμικρῆς, ἔμπυοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· τὸ δὲ πλέον, ἔμπυον. ἢ πέψιες ἡμιτελέες, οὐκ ἀπόσιτοι· ἢν δὲ τοῖσι κάτω ἕλκεα γένηται, πολλόν τι ἀσινέστερα τῶν ἄνω· καὶ γὰρ τὰ ἔντερα πολλόν τι μᾶλλον τῶν ἄλλων σαρκοειδέα. ἢν δὲ κοῖλα καὶ ἀνεσθίοντα ἐς τὰ ἄνω γένηται, πυρετοὶ ὀξέες, ἀλαμπέες, ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι ὑποβρύχιοι, περίψυξις, ἀποσιτίη, ἀγρυπνίη· ἐρυγαὶ κακώδεες, ναυτίη, χολὴ, ἔμετοι, σκοτοδίνη· ἢν δὲ πολλὴ μὲν ἡ φορὴ, χολωδεστέρων δὲ γίγνηται, ἐπίμονοι στρόφοι, καὶ ἄλλοι πόνοι μᾶλλον· ποτὶ, καὶ ἐκλύσιες δυνάμιος, ὑπολύσιες γουνάτων, καυσώδεες, διψαλέοι, ἀσώδεες, ναυτίη μελάνων, γλῶσσα ξηρὴ, σφυγμοὶ μικροὶ, ἄτονοι. [n] τουτέων ἀδελφὰ, ὁκόσα ἐπὶ τοῖσι κακοειδέσι ἕλκεσι ἔλεξα τὰ θανατώδεα. καρδιώσσουσι μέσφι λειποθυμίης· μετεξέ-

A ante dicta fœdius olent. cæterum postquam serpunt & exedunt ulcera, & nullo remedio ullo in loco coërceri possunt, a superioribus quidem non solum exquisitè biliosa, sed & crocina, spumea, fæcem vini referentia, & nigra, isatidis & porri succum repræsentantia, antedictis crassiora, atque instar putredinis graveolentia dejiciuntur. alimentum nunc minus concoctum est, solum ut a dentibus voracius contritum. at si inferiora intestina ulceribus erodentur, guttæ cruoris atræ, crassa, carnosa, rubida, grumosa, nonnunquam nigra, multis modis varientia, olida, non ferenda per sedem, expelluntur: humiditatumque exitus involuntarii

B fiunt. nonnunquam oblongum quiddam in pluribus non discretum, instar sani intestini dejicitur: & ignaris rei suspicionem præbuit intestini. at negotium ita se habet. intestinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ sunt, & altera alteri obliquè superinjecta est. igitur quum earum connexio dissolvitur, interior tunica secundum longitudinem absistens foras egreditur: exterior sola intus remanet, & carnosa efficitur, & cicatrice solidatur: sanescuntque homines, & noxâ soluti vivunt. id verò inferius intestinum solum patitur. in causa est tunicarum carnosa substantia. quod si ex quopiam vasculo cruor emanet flavus, aut niger; purus, non

C cum cibo aut stercore mixtus effunditur: verum concretum quiddam latis araneolis simile extenditur. in grumum enim, quum refrixit, obduratur: neque sanguinem excretum esse crediderís. ob sonum autem multum cum spiritu major quam pro effectu est excretionis apparentia. interdum & in pleniore intestino purulentus abscessus efficitur, nulla novitate ab aliis internis ulceribus differens. etenim signa & pus & ulcerum medicatio, penitus eadem sunt. si res duræ, carnosæ, contritis asperisque corporibus similes excernantur, abscessus non benigni moris significatur. nonnunquam ex laxo intestino aqua multa dysenteriæ modo profluit, idque plu-

D rimos ab hydropico morbo liberavit. ulcera quidem intestinorum (ut paucis dixerim) hujusmodi sunt. cæterum & ipsorum formæ, & ab ipsis purgamenta tot sunt, quot supra comprehendimus. quæ singulis quoque ægrotantibus accidunt, explicabimus; seu placida, seu noxia ulcera sint. itaque collectim dictum esto, si exulceratio superficie tenus fuerit sive supra, sive infra, febrem non habent; nec dolorem: ac fine decubitu tenui victus ratione diversis modis sanescunt, fin ulcus altius descenderit, in superioribus quidem mordacia tormina & acria sunt tanquam a pauca calida bile. aliis atque aliis temporibus suppurant intestina: plerumque verò

E suppurant, aut coctiones dimidiatæ sunt, cibos tamen non horrent. si inferiora ulcerata sint, longè superioribus sunt salubriora. hæc enim humiliora intestina multò carnosiora sunt aliis: sin cava & depascentia ulcera in superioribus grassentur, febres acutæ concitantur, non emicantes, in visceribus demersæ, extrema refrigerantur, cibus fastiditur, vigilia adest, ructus malè olent, nauseabundi sunt, bilis vomitus, vertigo. quumque multa expelluntur (ea verò biliosiora sunt) tormina, atque alii dolores magis perseverant. His accedit virium consumptio, genuumque resolutio: ardore æ-

F stuant, sitibundi sunt & anxii, atra per nauseam rejiciunt, lingua est arida, pulsus pusilli, debiles. atque his germana sunt. quotquot de perniciosis ulceribus mortifera exposui. oris etiam ventriculi dolore usque ad animæ deliquium torquentur. qui-

 dam

[a] Μηδενὶ *Henisch.* rep. in MS. [b] Θρημβώδεα *Henisch.* rep. in MS. [c] Παντέως *Henisch.* rep. in MS. [d] Hæc observatio rara est & singularis. *Petit.* [e] Πλεῖμμα *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἀμφὶ ἐντέρου τοῖσι ἀγνοοῦσι τὸ πρῆγμα *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. [g] Εὖθε aliquando fortasse scriptum fuit. *Petit.* [h] Θρομβοῦται γὰρ ἢν *Henisch. Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. [i] Ξυνεπρεπεστέρη *Henisch.* [k] Πῦον *Henisch.* [l] Καὶ ἄλθεξις *Henisch.* [m] Ἐκκρίσιες *Henisch.* rep. in MS. [n] Τούτων *Henisch.* rep. in MS.

A τεξέτεροι δὲ, οὐδὲ ἐς ἀνάκτησιν ἐπαλινδρόμησαν· ἀλλ' οὕτως ἐξέθανον· τάδε τὰ δεινὰ ξυνὰ καὶ τῆσι ἀπὸ τῶν κάτω ἐντέρων διαβρώσεσι· ἢν νέμηται μὲν τὰ ἕλκεα, ἄλγεος δὲ ἡ φορή· πλὴν ὁκόσον οἱ στρόφοι καὶ οἱ πόνοι ὑπὸ τὸν [a] ὀμφαλὸν κάτω, ἔνθα τὰ ἕλκεα· ἰδέαι δὲ αἵδε τῶν ἐκκρίσιων, ὁκοίας ἔλεξα. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι πρώτοισι μικτὰ ᾖ, ἀνακωχὴ δὲ ἐς μακρὸν [b] ἡ νομῆς, ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἕλκεα γίγνεται, τῶν μὲν [c] πρηϋνομένων, ἄλλων δὲ κορυφουμένων, ὅκως ἐν θαλάσσῃ κύματα. τοιόνδε τὸ τῶν ἑλκέων χῦμα· ἢν δὲ καί B κοτε ἐπικρατέσῃ μὲν ἡ φύσις, συνασκήσῃ δὲ καὶ ὁ ἰητρὸς, πέπαυται μὲν ἡ νομὴ, καὶ [d] θάνατον οὐκ ὀῤῥωδέει. σκληρὰ δὲ καὶ ὀχθώδεα μίμνει τὰ ἔντερα, καὶ [e] τῶνδε ἐς μακρὸν ἡ ἄλθεξις· αἱμοῤῥαγίη δὲ ἀπ' ἐντέρων· ἢν μὲν μεγάλης φλεβὸς ἢ [f] ἀρτηρίης ἔῃ, ὠκὺς ὁ θάνατος. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὴν χεῖρα δυνατὸν ἔσω [g] ἐσμάσσεσθαι. καὶ τοῦ ἄλγεος θιγεῖν, ἢ φάρμακον αὐτῷ τῷ ἕλκεϊ προσβάλλειν, καίτοι καὶ εἰ ἐπίσχοιτο ἡ αἱμοῤῥαγίη φαρμάκῳ, οὐκ ἀτρεκὴς τοῦ θανάτου ἡ φυγή. μετεξετέροισι γὰρ μεγάλης ἐσχάρης ἔκπτωσις, τῆς φλεβὸς τὸ στόμιον C ἐς μέζον εὐρύνει, εὖτε καὶ θρόμβοι ἔνδον ἐγγίγνονται καὶ μίμνουσι ἔσω, ἄφυκτος ἡ νοῦσος. χρὴ οὖν ἀρχομένῃσι αἱμοῤῥαγίῃσι ἀρήγειν. δήλη δὲ ὡς ἐπίπαν γίγνεται μέλλουσα, εἰ καὶ μὴ πάμπαν εὔσημος· [h] ἄση ξυνέσι, ἀπορίη, βάρος τοῦ τόπου, ἔνθα ῥήσσεται, ἔρυθημα τοῦ προσώπου, ἢν μηδέκω ῥαγῇ· κὴν μὲν ἡ φλὲψ νεοῤῥαγὴς ἔῃ, ὡς ἐπίπαν [i] μαλθάσσεται πάμπαν. ἢν δὲ πρόσω ἡ χρόνου, χαλεπώτερον καὶ βραδύτερον. τοιάδε μὲν τὰ [k] ἐν ἐντέροις ἕλκεα γίγνεται. δὲ θέρεος [l] ὥρῃ, δεύτερον φθινοπώρου, D ἧσσον ἦρος, ἥκιστα χειμῶνος. καὶ διάῤῥοιαι μὲν παιδίοισι καὶ μειρακίοισι· δυσεντερίη δὲ ἀκμάζουσι καὶ νέοισι· γῆρας δὲ δυσαλθὲς καὶ ἐς ὠτειλὴν χρόνιον· τὰ δὲ ἀνεσθιόμενα γέρουσι, ἀήθεα· ἅπερ καὶ αἱμοῤῥαγίη ξύμφωνος γήρᾳ.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ Λειεντερίης.

E Ἢν ἐπὶ δυσεντερίῃσι καὶ ἕλκεσι [m] πλατέσι καὶ κάρτα βαθέσι τῶν ἄνω ἐντέρων ὠτειλαὶ ἐγγίγνωνται πυκναὶ, παχεῖαι, στερέμνιοι, τὰ σιτία ἐκ τῶνδε ἐς τὰ κάτω [n] διεκθέει, ὑγρὰ, ἀδιάκριτα τοῦ τροφίμου· τὸ γὰρ τῶν ἐντέρων ἀραιὸν δι' οὗπερ ἐς τὴν ἄνω φορὴν ἡ τροφὴ ἀναΐσσει, ἀπέκλεισεν ἡ ὠτειλή. ἀτροφίη οὖν τὸν ἄνθρωπον ἴσχει καὶ ἀχροίη καὶ ἀτονίη, ἐπίκλησιν τὸ πάθος λειεντερίη ἴσχει· τὸ ἀπὸ τῆς οὐλῆς λέγω τῶν ἐντέρων τοὔνομα. καὶ νῦν μὲν ἐξ ἑλκέων ἐστὶ ἡ πάθη· ἄλλοτε δὲ ἔντερα F μὲν ὠτειλὴν οὐκ [o] ἴσχει· ἔθος δὲ καὶ μελέτη [p] διαῤῥυεῖσαι ἐκδιδάσκει τὰ ἔντερα.

[a] τὸ

A dam verò neque ex eo deliquio in pristinum restituti sunt, sed in tali affectu vitam finierunt. hujusmodi calamitates & inferiorum intestinorum corrosionibus communes sunt, si depascantur ulcera. neque eorum depastionem compescere valemus, præterquam quod tormina doloresque sub umbilico inferius, ubi ulcera sunt, percipiuntur. formæ autem excrementorum tales sunt, quales supra posuimus. verum si inter initia, parva ulcera sint, in longumque tempus depastio producatur, alia aliis ulcera superveniunt, aliquibus mitescentibus, aliquibus in summum excrescentibus, quales enim B sunt in mari fluctus, talis est in ulceribus tempestas. cæterum si quando natura resistere potens fuerit, simulque & medicus supervenerit depascentia compescitur, mortisque timor removetur: intestina tamen dura, tumida, cicatricosaque remanent, & non nisi longo post tempore sanescunt. verum enimvero quum ab intestinis cruor erumpit, si ex magna vena aut arteria exeat, matura mors advenit. neque enim aut manum intromittere, doloremque attingere, aut medicamentum ipsi ulceri adhibere possumus. quin etiam si medicamento sanguinis profluvium coërcetur, non propterea tuta est ac vera mortis evasio. quandoquidem nonnullis C magna eschara; *id est crusta*, decidens, venæ ostiolum patentius efficit. ubi verò & grumi intus concrescunt, intusque remanent, inevitabilis morbus est. incipientibus igitur sanguinis eruptionibus succurrere oportet. plerumque autem quum futuræ sunt, licet non admodum claris signis, tamen sese indicant. anxietas enim adest, & animi ambiguitas, gravitas in ea parte est quæ rumpitur: & facies ruber, si nondum ruptura facta est. sin autem vena proximè rescissa est, plurimum venter mollitur omnino: si satis temporis præteriit, difficilius atque tardius solvitur. hujusce qualitatis sunt intestinorum ulcera. præcipue autem nascuntur æstatis D tempore, secundò autumni, minus vere, minimè hyeme. pueris quidem & adolescentibus ventris profluvia contingunt: difficultas autem intestinorum, viris & juvenibus. senecta verò ægrè medicabilis est, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. at ulcera exedentia senibus insitata, sanguinis verò profusio senectæ est conveniens.

CAPUT DECIMUM.

De Lævitate Intestinorum.

E Si a torminibus & ab latis valdeque profundis superiorum intestinorum ulceribus cicatrices crebræ, crassæ, solidæque contrahantur, stercora ex his deorsum liquida, ab alibi indiscreta prolabuntur. intestinorum enim raritas, per quam sursum versus alimonia discurrit, a cicatrice interclusa est. homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adest & infirmitas. affectus iste qui a cicatrice fit, λειεντερίας cognomen accepit, ἀπὸ τῶν ἐντέρων *id est ab intestinis.* & nunc quidem a cicatricibns morbus exoritur, alias verò F intestina cicatricis expertia sunt: sed consuetudo & exercitatio intestina profluvium pati edocent.

[s] in

[a] Ὀμφαλοῦ *Henisch.* rep. in MS. [b] Ἡ νομὴ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [c] Πρηϋνομένων *Henisch.* [d] Θάνατος *Henisch.* rep. in MS. [e] Ὧνδε *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἀρτηρίη *Henisch.* rep. in MS. [g] Αἱμάσσεσθαι *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἄση *Henisch.* rep. in MS. [i] *Petitus* Crassi versionem, imo & sui ipsius, quæ est, *si vena proxime rupta fuerit ut plurimum emollitur omnino*, improbat. dicit enim, *quorsum molliri venam ruptam dicat, quæ contra diligentissimè solidari debet? aut quid alvi laxationi cum ruptione venæ?* hine mendum quoddam suspicatur, & Ἀλθέεται *curatur*, *sanatur*, emend. ἀλθέεσαι pro ἀλθέω Ionice unde ἄλθεξις. [k] Τὰ ἐντέροις *Henisch.* [l] Ὥρης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [m] Πλατέσι *Henisch.* [n] Κάτω παχέως διεκθεῖ *Henisch.* [o] Ἔσχε *Henisch.* rep. in MS. [p] Ἴσως διαῤῥέειν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

τὸ γὰρ [a] ἐν τουτέοισι θερμὸν ἢν καταψυχθέν κοτε μήτε [b] καταπέσσῃ, μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν [c] ἀναΐσσῃ. ἄκρατον δὲ ὑπ' ἀθενίης ἔῃ, [d] διαδρήσκῃ πᾶν ἔργον ἡ τροφή· ἀλλ' ἢν ἐνσχέδιος καὶ μὴ ἑδραίη γένηται ἡ κάθαρσις, ἀλλὰ φαύλη, ἁπλῶς ἔμετος ἀπὸ σιτίων ἔλυσε τὴν νοῦσον. ἢν δὲ πρὸς ὠκέϊ χρόνῳ καὶ ἐν ἕδρῃ ἵζῃ ἡ αἰτίη τουτέων, οὐδὲν ὠφελέει. τίκτει δὲ καὶ χρονίη νοῦσος καὶ ὀρθοστάδην καχεξίην· ἅπερ καὶ ὕδρωπες κοτε ἐς τόδε ἀπέσκηψαν εὐτυχῶς, ἐς κακὸν μὲν ἐκ κακοῦ, ἀλλὰ κρέσσων ἡ διαδοχή.

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Περὶ Ὑστερικῶν.

Τῇσι γυναιξὶ ὑστέρη, ἀγαθὴ μὲν ἐς κάθαρσιν καὶ τόκον· ξυμφορὴ δὲ νούσων μυρίων τε καὶ κακῶν. οὐ γὰρ ἑλκέων ἢ φλεγμασίης ἢ [e] ῥοῦ μοῦνον, ἀλλὰ κἢν ἐξαπίνης ὅλη ἄνω κινέηται, ὠκέως κτείνει. γεγράφαται μὲν οὖν ἐν ἄλλοισι, ὁκοῖα τῶν ἀπ' αὐτέων ἦν ὀλέθρια ὀξέα· τὰ δὲ χρόνια [f] ῥόος διπλόος, σκληρίη, ἕλκεα, τὰ μὲν ἀσινέα, τὰ δὲ κακοήθεα, προέπτωσις ὅλης ἢ μέρεος. ῥόος μὲν οὖν ἐρυθρὸς ἢ λευκόχροος ἰδέα δηλοῖ. ἐρυθρὸς μὲν ἢν αἷμα ξανθόν, καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι ἢ πελιδνόν, ἢ μέλαν, καὶ λεπτόν, ἢ παχὺ καὶ πεπηγός, [g] οἷον θρόμβοι, ἢ λευκὸς ὡς ὕδωρ, ἢ ὠχρόξανθος ὡς χολή· παχὺς δὲ ὅκως ὑπόλεπτος, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος. λευκὸς δὲ ὡς πῦον, ὁ δὲ ἀτρεκής, ὡς λευκὸς ὀρρός· ἀτὰρ καὶ αἱμάλωψ κοτὲ τῷ πύῳ συνεκρέει. μυρίαι δὲ ἄλλαι παρὰ τὸ μᾶλλον τουτέων καὶ ἧττον ἰδέαι. περίοδος δὲ ἄλλοτε μὲν ἡ [h] ἐπιμήνια κάθαρσις, ἀλλ' οὐκ ἐς τὴν ἀρχαίην ξυνίσταται προθεσμίην. οὐ πολλὸν μὲν τὸ αἷμα, [i] ἐν ἡμέρῃσι δὲ πολλῇσι ἐκρέει· ὀλιγημέριος δὲ ἡ διάλειψις, ἀλλὰ καθαρή. ἄλλος περιόδου τρόπος, εἰς προθεσμίην δὲ, καὶ οὐκ ἐς πλῆθος [k] περὶ πλεῖστον ἡ πρώτη κάθαρσις· δὶς δὲ καὶ τρὶς καθαίρονται ἀνὰ πάντα τὸν μῆνα. ἄλλη ἰδέη ἄσχετος μὲν ἡ ῥοὴ καὶ σμικρὴ ἐφ' ἡμέρης ἑκάστης, ἀλλὰ εἰς τὸν ὅλον μῆνα οὐ πάγχυ βαιή. οὐδὲ γὰρ ὑστέρη μύει τὸ στόμα, ἀλλὰ οἴγνυται, πάρεσιν ἐς ῥύσιν ὑγρότητος πάσχουσα. εἰ δὲ μήτε διαλείπει, μήτε σμικρὸν ἐκρέει, αἱμορραγίῃ [l] θνήσκουσι. σημήϊα δὲ πρὸς τῇσι χροιῇσι τοῦ ῥόου ἡ [m] χροιὴ τῆς [n] ἀνθρώπου· ἄγρυπνοι, ἀπόσιτοι, ἀσώδεες, ἔκλυτοι ἐπὶ τὸ ἐρυθρὸν μᾶλλον, καὶ ὀδυνώδεες, καὶ [o] κάκοδμον ἐπ' ἀμφοῖν τὸ ῥεῦμα· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἧσσον ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. ὁ μὲν γὰρ λευκὸς κακίων ἢν μέζων που ἡ σηπεδὼν ἔῃ· ἄλλοτε δὲ ὁ ἐρυθρὸς ἢν ἀγριαίνῃ ἡ διάβρωσις. ἀθρόον δὲ εἰρήσθω, μέλας μὲν ἁπάντων [p] κακίων, πελιδνὸς δεύτερον, ὠχρὸς δὲ καὶ λευκὸς καὶ πυώδης, μακρότεροι μέν, ἧσσον δὲ κινδυνώδεες. τουτέων δὲ αὐτέων ὁ ὠχρὸς κακίων μὲν, πολλὸν δὲ κρέσσων ὁ τῷ συνήθεϊ μεμιγμένος. ξυνήθης δὲ ἐρυθρὸς μὲν καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα.

[a] Ἐν τούτῳ ἐστὶ θερμὸν ἦν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [b] Καλυπτέσσοι ἄλλως καλυπτέσσειν Henisch. rep. in MS. καλύπτεσσειν Goupyl. rep. in MS. [c] Ἀναΐσσοι ἄκρητος. ἄλλως ἀναΐσσειν Henisch. rep. in MS. ἀναΐσσειν Goupyl. rep. in MS. [d] Διαδιδρήσκει Henisch. [e] ῥοῦ Henisch. [f] Aliud ῥόος sive ῥοῦς, aliud καταμήνιον. nam istud sanguis est secundum naturam singulis mensibus fluens: illud sanguinis vitiosi excretio est morbosa. *Petit.* [g] Οἷοι *Henisch.* [h] Ionice pro ἐπιμήνιον; quod & καταμήνιον dicitur. *Latini* menstrua & menses vocant. item γυναικεῖον eodem sensu: *Latini* muliebria *Petit.* [i] Ἐν δὲ πολλῇσι ἡμέρῃσι *Henisch.* [k] Ἐπὶ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. [l] Θνήσκουσι Henisch. rep. in MS. [m] Χρυστῆς Henisch. rep. in MS. [n] Ἀνθρώπου Henisch. [o] Κάκοδμος *Henisch.* rep. in MS. [p] Κακὸς Henisch. rep. in MS.

A [1] in istis enim calidum quandoque refrigeratum est: ut neque concoctionem, neque digestionem moliatur: sed præ imbecillitate retinere non potest, omnemque elaborationem alimentum subterfugit. quod si ex tempore, & non stabilis sed levis momenti purgatio fiat, simplex a cibis vomitus morbum solvit. sin autem aliquo tempore prorogetur, & in sede firma istorum causa permaneat, nihil opis vomitus adfert. morbus quoque longus & malus habitus [2] qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. aqua inter cutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata est, in malum scilicet ex malo: sed melior est successio.

B

CAPUT UNDECIMUM.

De Uteri Morbis.

Mulieribus uterus ad purgationem & partum bonus est, sed morborum infinitorum malorumque acervum congerit. neque enim ulceribus tantum, & inflammationi, & fluori obnoxius est, verum etiam, si totus repente sursum versus moveatur, celerem interitum affert. alibi quidem scriptum est, quinam ipsius morbi perniciosi acuti sint.
C diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, ulcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. fluor sane ruber aut albus est: forma declarat. ruber quidem, si sanguis flavus emanet: & hujus species: vel lividus, vel niger, & tenuis, vel crassus & concretus, ut grumi. albus, ut aqua, aut flavus cum pallido mixtus, ut bilis: crassus verò aut subtenuis [3] aut tenuis liquor, ἰχὼρ *a Græcis dictus*, & male olens. albus item, ut pus: sed exquisitè albus, ut album serum. quin etiam gutta cruenta nonnunquam cum pure simul effluit: mille aliæ sunt secundum rationem majoris & minoris istorum species. circuitus verò modò est menstrua purgatio, sed non ad pristinum præscriptum diem revertitur: non
D multus quidem sanguis, sed per multos dies effluit. paucorum autem dierum fit interpositio, sed omnino pura. alter est circuitus modus, sed ad certum diem: neque plurimi sanguinis est plerumque prima purgatio. bis autem ac ter purgantur per totum mensem. tertia est quoque fluoris species: indesinens quidem effluvium est, & singulis diebus modicum, sed in totum mensem summa fit non admodum modica. neque enim uterus ostium claudit, sed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. verum si neque intermittatur, neque parum effluat, ob sanguinis effusionem moriuntur. signa utique hæc
E sunt, præter humiditatis effluentis colores, ipsius hominis color: pervigilant, cibos oderunt, [4] anxietate vexantur. dissolvuntur in rubro profluvio magis, & dolore torquentur: & in ambobus quod effluit mali odoris est, sed modò magis modò minus. album enim profluvium pejus olet, si quando major adest putredo. alias autem rubrum, quum [5] levius debacchatur erosio. brevibus sane dictum esto. ater fluor omnium pessimus est, deinde lividus: pallidus, albus, & purulentus, diuturniores quidem sunt, sed minus periculosi. ex his ipsis pallidus deterior quidem est, sed longè melior est ille qui cum usitato colo-
F re mixtus est, usitatus autem est ruber, ejusque spe-

[1] Si enim quod in istis est calidum refrigeratum neque concoquat, neque ad distributionem incitetur, sed præ imbecillitate retinere non possit, omni confectione alimentum distribuitur. quod si ex tempore &c. *Henisch.* [2] Quem quis se erigendo ac stando comparavit, lienteriam peperit *Henisch.* [3] Aut tenius *Henisch.* non habet. [4] Fastidiosæ sunt. *Henisch.* [5] Sævius *Henisch.*

εἴδεα· ἀτὰρ καὶ ἀσινέστεροι [a] ταύτῃσι οἱ ξυνήθεες· τὸ δ' ἀληθὲς γεραιτέρῃσι κακίονες οἱ ἐρυθροί· ἥκιστα δὲ νεήνισι οἱ λευκοί. ἄλλος ῥόος λευκὸς, ἡ ἐπιμήνιος κάθαρσις λευκὴ δριμεῖα, καὶ ὀδαξώδης ἐς ἡδονήν· ἐπὶ δὲ τοῖσι καὶ ὑγροῦ λευκοῦ, παχέος, γονοειδέος πρόκλησις. τόδε τὸ εἶδος γονόρροιαν γυναικείαν ἐλέξαμεν. ἔστι δὲ τῆς ὑστέρης ψύξις, οὕνεκεν ἀκρατὴς τῶν ὑγρῶν γίγνεται· αὐτὰρ καὶ τὸ αἷμα ἐς χροιὴν λευκὴν ἀμείβει. τοῦ γὰρ πυρὸς οὐκ ἴσχει τὸ φοινίσσον. τήνδε τὴν πάθην καὶ στόμαχος νοσέει καὶ ἐμέει φλέγμα· ἀτὰρ καὶ ἔντερα ὁμοίην [b] ἴσχει, εὖτε τὴν διάρροιαν νοσέει. γίγνεται ἕλκεα καὶ ἐν ὑστέρῃ, τὰ μὲν πλατέα, κνησμώδεα, ἅπερ ἅλια, ὅκως ἀναφορή τις ἐπιπολῆς, [c] πύον παχὺ, ἄνοσμον, ὀλίγον. εὐήθεα τάδε τὰ ἕλκεα· ἀλλὰ τουτέων βαθύτερα καὶ κακίονα, οἷς πόνοι σμικροὶ, [d] πύον ὀλίγῳ πλεῖον μᾶλλον, κάκοδμα, ἀλλ' ἔμπης εὐήθεα καὶ τάδε. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον βαθέα γίγνηται, καὶ τὰ χείλεα τῶν [e] ἑλκέων ἀπηνέα, ἢ τρηχέα, ἰχὼρ τις κακώδης, καὶ πόνος τῶν πρόσθεν μέζων, ἀνεσθίει δὲ τὴν ὑστέρην τὸ ἕλκος· ἐξήκει δέ κοτε καὶ [f] ἀπολυθὲν σαρκίον μηδ' εἰς οὐτειλὴν ἰὸν μήκιστον· κτείνει τόδε. χρόνιον γίγνεται καρτὰ τόδε καὶ φαγέδαινα κικλήσκεται. ὀλέθρια δὲ τὰ ἕλκεα, ἢν πρὸς τοῖσι ἄλγος ὀξὺ ᾖ καὶ ἡ ἄνθρωπος ἀπορῇ. σηπεδὼν δὲ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος ῥέει οὔτε αὐτέῃσι φορητὴ, ἀγριαίνει ψαύσεσί τε καὶ φαρμάκοισι, καὶ χαλεπαίνει [g] πῶς καὶ ἰητρείῃ. φλέβες δὲ ἐν ὑστέρῃ ἐς ὄγκον αἴρονται ξὺν περιστάσεσι τῶν πέλας· [h] ἔστι δὲ πεπνυμένοισι οὐκ ἄσημον τῇ [i] ἀφῇ. οὐ γὰρ ἄλλως δῆλον· πῦρ δὲ καὶ ἄση τοῦ παντὸς καὶ σκληρίη ξύνεστιν, [k] ἤπερ τοῖσι θηριώδεσι θανατώδεα ἐόντα ἕλκεα. αὐτὰρ καὶ ἐπίκλησιν ἴσχει καρκίνων· ἄλλος καρκίνος, ἕλκος μὲν οὐδαμῆ, ὄγκος δὲ σκληρὸς, ἀτέραμνος ξυμπιαίνει δὲ τὴν ὑστέρην ὅλην, αὐτὰρ καὶ ἄλγεα καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐφέλκει τὰ αὐτὰ δὲ ἄμφω τὰ καρκινώδεα, καὶ χρόνια, καὶ ὀλέθρια· πολλὸν δὲ τὸ ἕλκος τοῦ ἀνελκώτου κάκιον, καὶ ὀσμῇ, καὶ πόνοισι, καὶ ζωῇ, καὶ θανάτῳ. ἐξίσταταί κοτε τῆς ἕδρης ἡ ὑστέρη ὅλη, καὶ ἐπὶ τοῖσι μηροῖσι τῆς γυναικὸς ἱζάνει. ἄπιστος ἡ ξυμφορὴ, ἀλλ' οὐκ ἀθέητος ἡ ὑστέρη, οὐδὲ ἀγένητος ἡ αἰτίη. ξυνδιδοῦσι γὰρ οἱ ὑμένες, οἱ πρὸς τοὺς λαγόνας, ὀχῆες τῆς ὑστέρης ἐόντες νευρώδεες· οἱ μὲν κατὰ πυθμένα πρὸς τὴν [l] ὀσφὺν λεπτοί· οἱ δὲ κατ' αὐχένα ἔνθα καὶ ἔνθα πρὸς τοὺς λαγόνας· οἱ δὲ μάλιστα νευρώδεες, πλατέες ὅκως νεὼς λαῖφεα. πάντες οὖν ξυνδιδοῦσι οἵδε, ἢν ἔξω ἡ ὑστέρη [m] ἀΐσσῃ. κτείνει μὲν οὖν τὰ πολλὰ ἔκπλωσις ἥδε. γίγνεται γὰρ ἐπὶ ἀμβλυσμῷ καὶ σεισμοῖσι μεγάλοισι καὶ βιαίῳ τόκῳ· ἢν δὲ μὴ κτείνῃ, ἐς μακρὸν αἵδε ζώουσιν, ὁρέουσαι τὰ μὴ θεητὰ, καὶ τιθηνοῦσαι ἔξω, καὶ [n] καυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην· δοκέει δέ κοτε τῆς διπλόης τῆς ὑστέρης ὁ ἔνδον ὑπεζωκὼς χιτὼν, εὖτε ἀποσπᾶται τοῦ ξυναφέος. δοιαὶ γὰρ

αἱ-

species. quin etiam & ipsis minus noxii sunt usitati: sed revera senioribus infestiores sunt rubri fluxus: [1] minime autem puellis, quibus magis albi nocent: item altera est albi fluoris species, menstrua purgatio, exalbida, acris, & pruriginem cum voluptate afferens. in istis vero humor albus crassus, genituræ similis provocatur: hanc speciem γονόῤῥοιαν γυναικείαν, *id est fluxum seminarium muliebrem* appellavimus. est autem vulvæ refrigeratio: quamobrem humorum tenax esse non potest. quin etiam sanguinem in albidum colorem transmutat. vim enim ignis rubrificam non habet. id genus vitii & stomachus patitur, ideo & pituitam evomit. simili affectu & intestina laborant, quum profluvio, quod diarrhœa vocatur, ægrotant. in utero præterea ulcera suboriuntur, aliqua lata, puriginosa, tanquam sale inspersa; hæc sunt quædam superficiei excoriatio pus habent crassum, inodorum, paucum. ulcera hujusmodi mitia sunt. his caviora sunt ulcera & deteriora, quibus dolores parvi accidunt, pus paulò plus, gravius olent: nihilominus tamen hæc quoque placida sunt. [2] quod si altius penetrent, & labia dura asperaque fuerint, & sanies quædam olida exeat, & major fit quam in superioribus dolor, exedit vulvam ulcus, & nonnunquam caruncula quædam separata egreditur. neque ad cicatricem ulcus id ducitur, sed longissimo tempore hominem tollit, nam maxime diuturnum est. hujusmodi φαγέδαινα nuncupatur. nempe mortifera ulcera sunt, si præter ipsa dolor exacerbat, & mulier valde contristatur: & res putrida ab ulcere neque ipsis ægrotis tolerabilis emanat, efferaturque manuum attrectatione & medicamentis & quolibet genere medelæ exasperatur: venæ autem in utero turgent, & proximæ simul partes distenduntur. id verò perspicacibus Medicis tactu deprehenditur. neque enim aliter liquet. cæterum ignis & anxietas totius & duritia simul, ut in feris ulceribus, insunt; quæ & ipsa mortifera sunt, nec non & cancri appellationem obtinent. at cancer neutiquam ulcus est, sed tumor durus & indomitus, qui unà totum uterum distendit: dolores quoque, & reliqua omnia, quæ in ulcere insunt, cancrum comitantur. hæc eadem vero cancerosa utraque sunt, & diuturna, & perniciosa. ulceratus autem cancer non ulcerato longè improbior est, & odore, & doloribus, & vita, & morte. nonnunquam integra vulva de sede sua egreditur, & mulieris feminibus insidet: incredibilis calamitas. sed neque inaspectabilis est uterus, neque ingenerabilis causa. relaxantur enim membranæ ilibus appensæ, quæ uteri sunt ligamenta nervosa: quæ in fundo sunt juxta lumbos gracilia, quæ in cervice hinc atque inde juxta ilia, maximè nervosa, lataque sunt: qualia [3] navigiorum vela cernuntur. omnes igitur hæ membranæ remittuntur, quum vulva foras procidit. plerumque sane hujus exitus mortem affert. accidit enim ex abortu & magnis concussionibus, & violento partu. at si non interficit, diu hæ vitam producunt, non visibilia videntes, extrà alentes uterum atque foventes. videtur autem nonnunquam duplicitatis uteri interius succingens tunica, quando a contiguo divellitur. geminæ namque

mem-

[a] Ταύτῃσι Henisch. [b] Πάσχει Henisch. & Goupyl. rep. in MS. [c] Πῦος Henisch. rep. in MS. [d] Πῦος Henisch. rep. in MS. [e] Ἑλκέων Henisch. [f] Ἀπολυθὲν τι Petit. dividit. [g] Πᾶς Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [h] Εἰσὶ Henisch. rep. in MS. [i] Ἀφῇ Henisch. [k] Corruptus hic locus, cujus restituendi spes in MS. melioribus, ac quos videre nobis contigit. Petit. [l] Ὀσφὺν Henisch. [m] Ἀΐσσῃ Henisch. rep. in MS. [n] Βαυκαλῶσαι demulcentes propriè cantu Petit. emend. βαυκαλᾷν propriè valet fovere molliter, atque in somnum cantu componere, quemadmodum nutrices pueros consueverunt. Hoc verbum *hic* ad uterum prolapsum, & extra procidnum venuste transfert Aretæus, quem miseræ mulieres diu sustinere ac fovere gremio, ut puerum, coguntur. *Petit.*

[1] Puellis verò minimè albi nocent. *Henisch.* [2] Si vero altiora fiant & ulcerum ora immitia sint & aspera, sanies quædam tetri odoris, & major quam antea dolor existit. exedit autem vulvam ulcus &c. *Henisch.* [3] Linteum & pellem λαῖφος propriè significat. *Petit.*

[a] * ὄσχιες μοῦναι ἀπηλλαγμέναι χιτῶνος· ὁ δὲ οὖν ἀφίσταται μὲν καὶ ῥεύματι, ἅτε καὶ ἐντρωσμῷ καὶ βιαίῳ τόκῳ, εὖτε ἐπὶ τῷ χορίῳ προσπέφυκεν αὐτέῃ. ἢν γὰρ τόδε ἕλκηται βίῃ, συνεκπεράσας [b] ὁ τῆς ὑστέρης χιτὼν, ἀλλὰ ἢν μὴ ἐκθάνῃ ἡ γυνὴ, παλίνορσος [c] ἐς τὸ αὐτὸ συνήφθη κοτὲ στέθμῃ, ἢ σμικρὸν ἔξω φαίνεται· σκέπει γὰρ τοῖσι μορίοισι ἡ γυνή. προπίπτει κοτὲ τὸ στόμιον τῆς ὑστέρης μοῦνον μέσφι τοῦ αὐχένος, ἀλλ' αὖθις εἴσω δύεται, ἢν ὀσφραίνηται ἡ ὑστέρη, θυμιήσι κακώδεσι. ἕλκει δὲ αὐτέην καὶ ἡ γυνὴ; [d] ἢν ὀσφραίνηται θυμιητῶν εὐωδέων. ἀτὰρ καὶ χερσὶ μαίης ἀτρέμα εἴσω θέει, ἡσυχῇ πιεζευμένη καὶ χριομένη πρόσθεν τοῖσι ὑστέρης μειλίγμασι.

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Περὶ Ἀρθρίτιδος, καὶ Ἰσχιάδος.

Ξυνὸς μὲν ἁπάντων τῶν ἄρθρων πόνος ἡ ἀρθρῖτις· ἀλλὰ ποδῶν μὲν ποδάγρην καλέομεν, [e] ἰσχιάδα δὲ ἰσχίων, χειράγρην δὲ χειρῶν· ἢν γε μὴν σχέδιος ἢ ἐπί τι τῶν προσκαίρων αἰτίων ὁ πόνος, ἢ κρύβδην δὲ μελέτησι πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος, εὖτε ἐπὶ προφάσι σμικρῇ ὁ πόνος καὶ ἡ νοῦσος ἐξήφθη· ἔστι δὲ ἁπάντων [f] ξυλλήβδην τῶν νεύρων ἡ πάθη, ἢν αὐξηθὲν τὸ κακὸν ἅπασι ἐπιφοιτῇ· ἀρχὴ δὲ, νεῦρα τὰ δεσμὰ τῶν ἄρθρων, καὶ ὁκόσα ἐξ ὀστέων πέφυκε, καὶ [g] ἐν ὀστέοισι [h] ἐμφύεται. θῶυμα δὲ τουτέων μέγα. [i] οὐ πονέει μὲν γὰρ θρὶξ, οὐδ' ἂν [k] τέμνῃ τις ἢ θλίβῃ· ἢν δὲ ἐξ ωὐτέων πονῇ, οὐδὲ ἕτερον ἀλγέει τοῦδε δυνατώτερον, οὐ σιδήρεα σφίγγοντα, οὐ δεσμὰ, οὐ τιτρώσκον ξίφος, οὐ καῖον πῦρ. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐπαναιρεῦνται ὡς μεζόνων πόνων ἄκεα· καὶ ἢν τάμῃ τις αὐτὰ, πονεῦνται, ἀμαυροῦται ὁ τῆς τομῆς πόνος σμικρὸν ὑπὸ τοῦ μέζονος· ἢν δὲ ὅδε κρατέῃ, ἡδονὴ σφέας λάζυται ἐπιλήθουσα τῶν πάρος· πάσχουσι δὲ τοῦτο ὀδόντες καὶ ὀστέα· αἰτίην δὲ ἀτρεκέα μὲν ἴσασι μοῦνοι θεοὶ, [l] ἐοικυῖαν δὲ καὶ [m] ἄνθρωποι· ἔστι δὲ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοιόνδε. τὸ μὲν κάρτα πυκνὸν ἀναίσθητον ψαύσιος καὶ [n] τρώσιος, τῇδε καὶ ἄπονον ψαύσι καὶ τρώσι. ἄλγος γὰρ τρηχεῖα [o] ἐν αἰσθήσι. τὸ δὲ πυκινὸν ἀτρήχυντον· διὰ τόδε καὶ ἄπονον· τὸ δὲ ἀραιὸν, εὐαίσθητον, καὶ τρηχύνεται τρώματι. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ πυκνὰ ζῇ ἐμφύτῳ θέρμῃ, καὶ αἴσθοιτο τῇδε τῇ θέρμῃ. εἰ μὲν οὐσιώδης ἡ δρῶσα αἰτίη ἔοι, οἷον ἡ μάχαιρα ἢ λίθος, τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει· πυκνὸν γὰρ τὴν φύην. ἢν δὲ τῆς ἐμφύτου θέρμης δυσκρασίη λάβηται, αἰσθήσιος γίγνεται τροπή. τουτέων ἐξ ἑωυτέης πονέει ἡ θέρμη, ἐκ τε κατ' αἴσθησιν ἔσωθεν ἐγείρεται [p] ὤσιος. φύσιος δὲ τῆς ἐς μέζω ἢ πλεονεξίης, τὰ ἄλγεα. [q] ἐγχρίμπτεται δὲ ἡ [r] ἀρθρῖτις ἄλλοτε ἐς ἄλλα ἄρθρα, τοῖς μὲν ἐς ἰσχία, καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει [s] γυῖος, ἄστα

A membranæ tantùm sunt differentes à tunicâ. hæc verò abscedit & fluxione, & abortu, & violento partu, quando ipsa secundis inhæresciț. nam quum ipsæ vi extrahuntur, simul & uteri tunica extrahitur: verum nisi pereat mulier, revertens eadem tunica utero adamussim connectitur, aut paulum extra prominet. contegit autem feminibus mulier. nonnunquam uteri osculum solum ad cervicem usque procidit, sed rursum intro se recipit, si uterus suffimenta mali odoris olfaciat. ipsumque quoque mulier attrahit, [1] si grata odoramenta naribus subjiciat. quin etiam obstetricis manibus paulatim intro recurrit si placidè & sensim prema-
B tur, [2] & prius remedia uteri mitigatiora, quæ Græci ὑστερικὰ vocant, id est uterina, ei adhibita fuerint.

CAPUT DUODECIMUM.

De Arthritide & Ischiade id est *Articulorum & Coxendicis dolore.*

Communis omnium articulorum dolor est arthritis: sed pedum dolorem podagram vocamus: coxendicum ischiada: manuum verò chiragram. nempe aut ex tempore dolor est, si ex
C aliqua parum durante causa consurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus est morbus, quum ab exigua occasione dolor & morbus accenduntur. est autem omnium simul nervorum affectus, si auctum malum omnibus ingruat. initio verò nervi, articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt & in ossa inseruntur, dolere incipiunt. at istorum magnum est miraculum: non dolent quidem vel minimum, etiamsi quis secet, aut collidat: at si quis ab ipsis doleat, nihil aliud est eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adstringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis. nam & hæc assumuntur tanquam majo-
D rum dolorum remedia. quod si quis ipsa dolentia ossa præciderit, sectionis dolor, ut exiguus a majore obscuratur. sin autem iste prævaleat, eos voluptas capit, priorum malorum oblivionem afferens. id sane patiuntur dentes & ossa. causam quidem veram soli Dii noverunt, probabilem vero & apparentem, etiam homines. est autem (ut simpliciter dicam) hujusmodi: quod prædensum est, [3] contactum vulnerationemque non sentit, idcirco & ex tactu vulnerationeque non dolet. dolor enim est res asperasensui, densum autem non exasperabile, ideo quoque est indolens.
E at rarum bono sensu præditum est, & vulnere exasperatur. cæterum quoniam & densa ingenito calore vivunt, per hunc eundem calorem etiam sentire possunt. siquidem efficiens causa substantialis sit, ut gladius, aut lapis, substantialis patientis corporis pars non dolet: natura enim densa est: sed si caliditatis insitæ intemperatura corripiatur, sensus fit permutatio. quumque ipsorum ex se ipsa dolet caliditas, ab interna sensus pulsione excitatur. natura autem in majus excedente, vel ex abundantia dolores proveniunt. at aliàs in alios articulos morbus articularis invadit: quibusdam in coxendices, (eaque parte plerumque claudus remanet)
F I &

a Asteriscum hic notatum invenimus. verum MSS: nihil juvant. Ὄρχιες *Petit.* emend. a nomine ὄρχις. quod, licet nusquam apud Lexicographos, tamen apud Hipp. reperitur. lib. 7. epid. significat idem quod ὄρχιον vel ὀρχεὺς i. uterus. *Petit.* b Deest verbum ἔξω φαίνεται aut quid aliud ejusmodi *Petit.* c Παλίνορσος ἐς τὸ &c. *Henisch.* d Ἢν *Petit.* emend. e Ἰσχίων δὲ ἰσχιάδα χειρῶν δὲ χειράγρην *Henisch.* rep. in MS. f Ἁπάντων μὲν *Henisch.* g Καὶ ὀστέων εἰς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. h Ἐμφύεται *Henisch.* rep. in MS. i Aretæus hic loquitur de nervis & ligamentis, minimè de Ossibus, ut alii putant. *Petit.* k Τέμνῃ hic non simplicem sectionem significat, verum eam, qua totus nervus prorsus abscinditur. *Petit.*. l Ἐοικυῖαν *Henisch.* m Ἀνθρώποις *Henisch.* rep. in MS. n Χώσιος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. o Ἂν *Henisch.* rep. in MS. p Ὤσιος *Henisch.* q Ἐγχρίπτεται *Henisch.* rep. in MS. r Ἀρθρῖτις *Henisch.* s Γυῖος supple ἄνθρωπος *Petit.*

[1] Ut grata adoramenta olfaciat. *Henisch.* [2] Et ante mitigatoriis uterinis oblinatur. *Henisch.* [3] Contractum *Henisch.*

A ἄσσα τὲ μέλεα κοτὲ [a] μικρὸν, εὖτε οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ, πόδας τὲ καὶ χεῖρας. ἢν γὰρ μειζόνων λάβηται μελέων χωρῆσαι τὴν νοῦσον δυναμένων, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ ὄργανα· ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ σμικροῦ ἄρξηται, ἐστὶ εὐήθης καὶ ἀδόκητος ἡ εἰσβολή. [b] ἰσχιάδος μὲν ἀπὸ ἀπὸ μηροῦ κατόπιν ἢ ἰγνύος, ἢ κνήμης, ἡ ἀρχή. ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τῇ κοτύλῃ τὸ ἄλγημα φαίνεται, αὖθις ἐς γλουτὸν ἢ ὀσφὺν [c] ἰκέλη, καὶ πάντα μᾶλλόν ἐστιν ἢ δόκησις ἰσχίου· ἀτὰρ καὶ τὰ ἄρθρα [d] ὧδέ πως ἄρχεται· τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν δάκτυλον ἀλγέει, αὖθις τὴν ἐπιπρόσω πτέρνην, ᾗ ποτε στηριζόμεθα· ἔπειτα ἐς τὸ κοῖλον [e] ἧκε· τὸ δὲ σφυρὸν ἐξῴδησε ὕστατον. B πρόφασιν δὲ αἰτιῶνται ἀναίτιον, οἱ μὲν κρηπῖδος [f] κενεῆς τρίβον· οἱ δὲ μακρὴν περίοδον· ἄλλος δὲ πληγὴν ἢ πάτημα· οὐδεὶς δὲ φράσει τὴν οἴκοθεν ἐοῦσαν. ἀτὰρ καὶ ἀκούσασι τοῖσι πάσχουσι τὸ ἀτρεκὲς ἔδοξε ἄπιστον· διὰ τόδε ἐς ἀνήκεστον ἐτράπη, ὅπερ τῇσι ἀρχῇσι ὁκότε ἀσθενεστάτη ἐστὶ ἡ νοῦσος, ὁ ἰητρὸς οὐκ [g] ἐνίσταται· ἢν δὲ χρόνῳ κρατυνθῇ, ἀνόνητος ἡ μελέτη. τισὶ μὲν οὖν ἐς ποδῶν ἄρθρα μίμνει μέσφι θανάτου· τισὶ δὲ νέμεται ἐς τὴν τοῦ παντὸς σκήνεος περίοδον· τὰ πολλὰ δὲ ἀπὸ τῶν C ποδῶν ἐς χεῖρας ἤιξε. οὐ γὰρ μεγάλα τὰ ὅρια τῇ νούσῳ χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ὅτι ἄμφω ὁμοφυέα, ἰσχνὰ καὶ ἄσαρκα, καὶ ἐγγυτάτω τοῦ ἔξω ψύχεος· ἀπωτάτω δὲ τοῦ [h] ἔσω θάλπεος. αὖθις ἀγκὼν καὶ γόνυ· ἐπὶ δὲ τοῖσι κοτύλαι, περίστροφος. ἤδε μετάβασις ἐς νώτου [i] μύας καὶ θώρηκος. ἄπιστον εἰς ὅσον ἕρπει τὸ κακόν. σπόνδυλοι ἀλγέουσι ῥάχεός τε καὶ αὐχένος, καὶ ἐς ἄκρον ἐρείδει τοῦ ἱεροῦ ὀστέου· [k] καὶ ξυμπάντων τὲ ὁ βοῦς, ὄνος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη. ἀτὰρ ἤδε τένοντες, [l] ἠδένυ μύες ξὺν ἐντάσει ἀλγέουσι. γνάθων καὶ κροτάφων μύες, νεφρῶν καὶ κύστιος ἡ διαδοχή. ὢ τοῦ D θώματος. ἐπὶ πᾶσι [m] πάσχει ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ χείλεα, πάντη γὰρ νεῦρα καὶ μύες τῆς κεφαλῆς ἤλγεε τὰς ῥαφὰς, οὐκ εἰδὼς μὲν ὅ, τι πονέει, ἐδείκνυε τῶν ῥαφῶν τὰ εἴδεα λοξὴν, ἰθεῖαν, ἐπικάρσιον, ὀπίσω τὲ καὶ πρόσω. ἰσχνὴν δὲ τὴν ὀδύνην καὶ τοῖσι ὀστέοισι ἐμπεπαρμένην. πᾶσαν γὰρ ὀστέων ξυμβολὴν νέμεται ἡ νοῦσος, ὅκως ποδὸς ἢ χειρὸς ἄρθρον. γίγνονται δὲ τῶν ἄρθρων καὶ ἐπιπωρώσιες· τὰ πρῶτα μὲν ὁκοῖον ἀποστάσιες ἴσχουσι· ἐπὶ δὲ μᾶλλον πυκνοῦνται, καὶ πηγνυμένου τοῦ ὑγροῦ [n] ἀπηνέες αἱ E ἀφέσιες· τέλος δὲ πῶροι στερροὶ, λευκοὶ ξυνίστανται· ἐς δὲ πᾶν ὄγκοι σμικροὶ ὁκοῖον ἴονθοι, καὶ μέζονες· ὑγρὸν δὲ παχὺ, λευκὸν, χαλαζῶδες. καὶ γὰρ [o] τοῦ παντὸς ἡ νοῦσος [p] ψυχρὴ ὅκως χάλαζα· δοκέει δὲ θέρμης ἢ ψύξιος ἴσχειν διαφορήν. [q] καὶ γὰρ οἷσι τῶν εὖ βδελυκτέων ἡδονή· ἐμοὶ δὲ [r] ἀνδάνει μίην

A & in alia quædam membra nonnunquam exiguus. quandoque nec in parvas particulas transit, pedes & manus. nam si majora membra occupaverit morbum ipsum capere valentia, instrumenta illa non supergreditur. sed si ab exiguo membro initium cœperit, mitis est & inopinata [1] evasio. ischiadis quidem a femore posterius aut poplite, aut tibia initium est. alias verò in cotyla, *id est coxæ cavo*, *quod Latini acetabulum vocant*, dolor apparet, rursus in clunem aut lumbos impetum facit, & omnia potius esse videtur quam coxendicis morbus. verum etiam articuli ita fere dolere incipiunt: magnum pedis digitum dolor occupat: rursum calcem in B priori parte, qua nitimur, deinde in concavam subit: malleolus autem postremus intumescit. doloris causam non legitimam afferunt aliqui novæ crepidæ attritum, aliqui longam obambulationem: alius plagam, aut calcationem: nullus intestinam domesticamque causam explicabit: quin etiam ægrotis verum audientibus incredibile esse videtur. quamobrem in insanabilem affectum inciderunt: quoniam principiis, quum debilissimus morbus est, medicus non resistit: qui ut temporis spatio vires acquisivit, nihil medici diligentia proficitur. quibusdam in pedum articulis usqne ad mortem morbus residet, quibusdam in omnis corporis ambitum C vagatur: plerumque a pedibus in manus prosilit. neque enim multum interest in pedibusne, an fiat in manibus: quum utrique ejusdem naturæ sint, graciles, excarnes, externo frigori proximi, a calore interno remotissimi. item cubiti flexura & genn conveniunt. post hæc κοτύλαι *id est coxarum cavitates*, & vocatus peristrophus. transitus quoque in dorsi thoracisque musculos fit, incredibileque est quam [2] malum serpat. vertebræ dorsi cervicisque dolent, & in summo sacri ossis dolor inhærescit. simulque omnium bos, asinus & proprius cujusque dolor. verum etiam tendones & musculi cum distentione dolorem patiuntur, nec non ma- D xillarum & temporum musculi. item communicatur renibus & vesicæ. o rem admirabilem! post omnia nares, & aures, & labia afficiuntur. nam quoqnoversus nervi & musculi [3] in capite feruntur, dolent capitis suturæ, & quid doleat ægrotus ignorans, indicat suturarum species, obliquam, rectam, transversam, posterius ac prius. tenuem autem dolorem & in ossibus defixum conqueritur. nniversam enim ossium compagem morbus populatur haud secus atque pedis aut manus articulum. in articulis quoque tophacea quædam coalescunt: ab initio quidem veluti abscessus occupant: postquam verò magis spissantur, etiam concreto hu- E more difficiles fiunt inflexiones: demum tophi solidi albi consistunt. in toto antem membro tubercula exigua, quales sunt ἴονθοι *id est vari* & majora exurgunt. humiditas vero crassa, albicans. grandinosa est: nam & totius morbus frigidus instar grandinis est. videtur autem caloris aut frigoris differentiam præ se ferre: siquidem modò ex calore, modò ex frigore voluptas percipitur. at mihi placet uni-

[a] Μικρὸν (ἢ γονῦ,) εὖτε &c. *Henisch.* [b] Οὐχιάδος *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἴσως, ὀκέλλει *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Petit.* emend. [d] Ὧδέ πως ἄρχεται supple πονέειν ἄνθρωπος. ita incipit homo dolorem in membris sentire. *Petit.* [e] Ἥπου *Henisch.* rep. in MS. [f] Καινῆς *Crassus* legit. *Petit.* rep. in MS. nisi quis malit στενῆς; nam & angustiores calcei, pedibus molestiam exhibent. *Petit.* [g] Ἀνίσταται *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἔσω *Henisch.* [i] Μύας *Henisch.* [k] Καὶ ξυμπάντων τὲ ὁμοῦ πόνος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη, *id est*, & omnium simul partium morbus est (arthritis) & proprius cujusque partis dolor. *Petit.* emend. [l] Ἠδ' ὑμῦες *Henisch.* ἀδένες μῦες *Henisch.* rep. in MS. ἠδὲ μῦες *Petit.* emend. [m] *Petitus* miratur hic, fugisse Aretæi diligentiam istam Aetii observationem: *eos*, scilicet, *quibus ad extremum perductus est morbus, dolorem sentire in iride, seu corona pupillam oculi ambiente*. quod tamen magis librariorum incuriâ, aut vetustatis vitio intercidisse *Petit.* judicat. [n] Ἀπηνέες *Henisch.* rep. in MS. [o] Καὶ γὰρ (τὸ) τοῦ &c. *Henisch.* [p] *Absurda hæc sententia est.* Hæc autem, *nempe*, pituitam crassam non ab excessu frigoris verùm a calore in articulis compingi, atque in tophum postremo converti, *Petiti* opinio est. [q] Hanc Lectionem corruptam esse constat. eamque licet haud certam tamen probabilem ita καὶ γὰρ οἷσι τῶν θερμῶν, εὖτε δὲ ψυχικῶν (pro βδελυκτέων) ἡδονὴ *id est*, quidam enim calidis gaudent, interdum & iis, quæ vim habent refrigerandi. *Petit.* emend. οἱ ἤ ων εὖ δὲ λικέων *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [r] Ἀνδάνει *Henisch.*

[1] Invasio *Henisch.* [2] Quam late malum *Henisch.* [3] Et musculi feruntur *Henisch.*

μίαν μὲν αἰτίην τὴν [a] ἔμφυτον ψύξιν ἔμμεναι, μίαν δὲ καὶ πάθην· ἀλλ' ἢν μὲν εὐθέως [b] ἐπιδῷ, καὶ θέρμη φανῇ, ἐμψύξιος χρέος, καὶ τοῖσι τέρπεται. ὀνομάζουσι δὲ θέρμην τήνδε. ἢν δὲ ὁ πόνος ἐν τοῖσι νεύροισι ἔσω μίμνῃ, ξυμπεπτώκῃ δὲ τὸ ἄρθρον ἄθερμον, μηδὲ ἐποιδέῃ, ψυχρὴν τήνδε φαίην ἔμμεναι, ἐφ' ἧς θερμῶν φαρμάκων ἐς ἀνάκλησιν θέρμης χρέος. [c] χρὴ δὲ τάδε πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων. θερμασίη γὰρ τά τε ξυμπεπτωκότα μέρεα εἰς ὄγκον ἤγειρε, καὶ τὴν ἔσω θέρμην ἐς ἀνάκλησιν ἤγαγε· εὖτε τῶν ψυχρῶν χρέος. πίστις· τοῖσι γὰρ αὐτέοισι οὐ τὰ αὐτὰ ξυμφέρει· καὶ γὰρ ὅ κοτε ξυνήνεγκε, τοῦτ' ἔβλαψεν. ἄλλοτε [d] ὡς δὲ ἔβλαψεν ἄλλοτε· ὡς δὲ ἔπος εἰπεῖν, θέρμης ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ψύξιος δὲ ἐπὶ τῷ τέλει χρέος. ξυνεχὴς μὲν οὖν ποδάγρη οὐ ῥηϊδίως γίγνεται, διαλείπει δὲ ἔσθ' ὅπῃ χρόνον μακρόν. λεπτὴ γὰρ· καὶ ὀλυμπιάσι ἐνίκησε ποδαγρὸς ἐὼν ἀνέσει δρόμον. ἀλλ' ἄνδρες μὲν παθεῖν ῥηΐτεροι, γυναικῶν δὲ ἐλαφρότερον· γυναῖκες δὲ ἀραιότερον μὲν ἀνδρῶν, χαλεπώτερον δέ. τὸ γὰρ μὴ ἐν ἔθει, μηδὲ οἰκεῖον, ἢν ὑπὸ ἀνάγκης κρέσσον γένηται, βιαστὴν μέζονα τίκτει τὴν ξυμφορήν. ἡλικίη τὰ πολλὰ μὲν ἀπὸ ἐτέων πέντε καὶ τριήκοντα. θᾶσσον δὲ καὶ βράδιον ἐκ τῆς ἑκάστου φύσιος, καὶ διαίτης. δεινοὶ μὲν οὖν οἱ πόνοι, καὶ τὰ [e] παρεόντα πόνων μέζονα· λειποθυμίη, ἐπὶ τῇσι ψαύσεσι ἀκινησίη, ἀποσιτίη, δίψος, ἀγρυπνίη· ἢν δὲ ἐπανέλθωσι, τοῦτο μὲν ὅκως ἐκ θανάτου πεφευγότες, ἀνετοὶ τὸν βίον, ἀκρατέες, ἁπλοῖ, εὔθυμοι, δωροδόκοι, καὶ ἐς τὴν δίαιταν ἁβροί· τοῦτο δὲ ὡς ἐκ θανάτου αὖθις ἐσόμενοι [f] ἄδδην χρέονται τῇ παρεούσῃ ζωῇ. ἀπέσκηψε [g] πολλοῖσι ἐς ὕδρωπα ἡ ποδάγρη, ἄλλοτε δὲ ἐς ἆσθμα· καὶ τῶνδε ἄφυκτος ἡ διαδοχή.

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Περὶ [h] Ἐλεφαντιάσιος.

Ἐλέφαντι τῷ πάθεϊ καὶ τῷ θηρίῳ τῷ ἐλέφαντι ξυνὰ μόρια, καὶ ἰδέη, καὶ χροιή, καὶ μεγέθεϊ, καὶ βιοτῇ· [i] ἀτὰρ οὐδὲ [k] ἀλλοίῳ τῳ ἴκελα, οὔτε τὸ πάθος πάθεϊ, οὔτε τὸ ζῶον ζώῳ. ἐλέφας μέν γε τὸ θηρίον καὶ κάρτα διαφέρον· πρώτιστα μέν γε μέγιστον καὶ πάχιστον· μεγέθεϊ μὲν, ὁκόσον αὖ ζῶον ἐπ' ἄλλῳ ζώῳ πυργηδὸν ἀναθείης μέγα· πάχιστον δὲ, [l] ἐς πλεῦνα ζῶα πάχιστα, εἰ παράλληλα ξυνθείης. ἀτὰρ οὐδὲ ἰδέην κάρτα τῳ [m] ἴκελον· [n] χροιὴν μὲν μέλανος κατακορέος ἅπαντες καὶ δι' ὅλου τοῦ σκήνεος. ἵππος μέν γε ἄλλος μὲν λευκότατος, ὅκως οἱ Θρηΐκες Ῥήσου· ἄλλοι δὲ [o] πόδαργοι, ὅκως Μενέλεω πόδαργος. οἱ δὲ ξανθοὶ, ὅκως ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ἄλλοι δὲ [p] κυάνεοι· ἵππῳ εἰσάμενος [q] περελέξατο [r] κυανοχαίτης. ὧδε καὶ βόες,

A unicam esse morbi causam, insitam frigiditatem, unicumque esse affectum: verùm si protinus increscat, & caliditas apparuerit, refrigeratione opus est, ac talibus delectatur: & hujusmodi affectum calidum vocant. quod si dolor in intimis nervis demoretur, & articulus non calens collapsus sit, neque extumeat, frigidum hunc esse dixerim, in quo ad caloris revocationem medicamenta calida requiruntur: multis autem valde acribus opus est. caliditas enim collapsas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad superficiem evocat, quo tempore frigida medicamina proficient. huic rei fidem id facit, quod iisdem eadem non conducunt. B nam quod modo profuit, id aliàs noxium fuit. atque (ut compendio dicam) calore in principio, frigiditate in fine opus est. haud facile quidem continua podagra gignitur: sed nonnunquam longo intervallo temporis intermittitur; tenuis enim est. & in ludis olympicis podagricus morbo sedato cursu victoriam adeptus est. [1] viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. mulieres autem, licet rarius quam viri, difficilius tamen hoc vitio laborant. quod enim neque usitatum, neque familiare est, id si aliqua urgente causa potentius evaserit, violentum quum sit, majorem calamitatem infert. ætas autem huic morbo C subjecta est a quinque annis supra triginta. celerius quoque, aut tardius, prout cujusque natura aut victus ratio postulat. atroces sanè dolores sunt, sed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum immobilitas, ciborum aversatio, sitis, vigilia. si discrimen evaserint, tanquam ab inferis elapsi, laxiorem vitam degunt, incontinentes, simplices, hilares, [2] avari, & in victu molles ac delicati. idcirco verò tanquam [3] mortem rursus subituri licentiose præsenti vita fruuntur; multis in hydropicum morbum podagra concessit, quibusdam in asthma; *id est depravatam spirationem Latinis anhelitum.* hæc vero successio imme- D dicabilis atque inevitabilis est.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Elephantiasi.

Elephanti morbo & feræ elephanti communia multa sunt, & specie, & colore, & magnitudine, & victu. verum neque ulli alii similia sunt. neque affectus affectui, neque animal animali. nam elephas fera longe ab aliis differt. primum quidem ingentissima crassissimaque est. magnitudo enim tanta est, ut magnum animal super aliud animal E turris instar imponere queas. crassitudo quoque tanta, quantam plura crassissima animalia inter se conjuncta vix æquare valeant. cæterum neque specie cuipiam admodum similem invenias: siquidem omnes exquisitè nigro colore toto corpore obscurantur. nam equorum alius candidissimus est, quales Rhesi equi Thracii: alii sunt podargi. i. *albis pedibus.* qualis Menelai Podargus: alii flavi, quales centum & quinquaginta: alii κυάνεοι. i. *cœrulei. unde illud Homeri,* factus equo similis concubuit cœruleos habens crines. ita boves se ha-

[a] Verosimilius est Aretæum scripsisse τὴν ἐμφύτου θέρμης aut θερμότητος ψύξιν *id est* caloris insiti refrigerationem. verum nihil *Petit.* emend. [b] Ἐπιδῴη *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. sed nihil *Petit.* mutat. [c] Χρήζει *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [d] Hæc verba frustra repetuntur, ergo delenda. *Petit.* [e] Παρεόντα *Henisch.* [f] Ἄδδην *Henisch.* [g] Πολλῇσι *Henisch.* ast πολλοῖσι *Scaliger* emend. [h] Περὶ ἐλέφαντος *Petit.* emend. Vocatur & hic morbus a quibusdam λέων, λεοντίασις, σατυρίασις, a *Paulo* universi corporis cancer, a *Baudino* & *Langio* Vitiligo: ast malè. *Petit.* [i] Ἀλλὰ Henisch. rep. in MS. [k] Ἀλλότῳ *Henisch.* [l] Ὡς πλεῦνα *Petit.* emend. [m] Ἴκελος *Henisch.* rep. in MS. [n] Χροιὴν μὲν μέλανες καταχορέες &c. colore vehementer nigri. *Petit.* emend. μί-

F λαινας Henisch. rep. in MS. [o] Πόδαργος dicitur & de velocitate pedum. *Petit.* [p] Idem quod λευκοφαιος significat i. gryseos., non autem cæruleos. κυάνεος sæpissimè, præsertim apud Poëtas, pro *nigro* accipitur. *Petit.* [q] Παρέλξατο *Henisch.* ast παρελέξατο *Scaliger* emend. [r] Hic Homeri versus est. in quo κυανοχαίτη, quod ad ἵππῳ referri debet, *Petit.* emend.

---

[1] Viri ut facilius in hunc morbum incidunt, ita mulieribus levius torquentur. mulieres autem &c. *Henisch.* [2] Munifici *Henisch.* [3] Iterum mortem evasuri licentiosè &c. *Henisch.*

βόες, ὧδε καὶ κύνες, ἠδὲ ὁκόσα ἀνὰ τὴν γῆν ἑρπετὰ καὶ ζῶα φέρβεται. [a] ἐλέφαντες δὲ μοῦνοι [b] μέλανες, ζοφοειδέες τὴν χροιήν· νυκτὶ δὲ καὶ θανάτῳ ἴκελοι ἰδέην δὲ, κάρηνα μὲν κατέχων καὶ πρόσωπα ἄσημα, ἄδηλα τὴν μορφὴν, ἐπ' αὐχένι σμικρῷ, ὡς δοκέειν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῖσι ὤμοισι ἱζάνειν· καὶ ὧδε οὐκ ἔκδηλον. ὦτα γὰρ μεγάλα, πλατέα, πτερυγώδεα, [c] μέσφι κληΐδων τε καὶ στέρνων· [d] ὃς ἔκρυψε [e] τὸν αὐχένα [f] τοῖσι ὠσὶ, [g] ὅκως νῆες λαίφεσι. κέρατα δὲ θῶυμα διάλευκα ὁ ἐλέφας ἐπὶ [h] μελαντάτῳ· μετεξέτεροι τάδε ὀδόντας κικλήσκουσι· τάδε μοῦνα λευκότατα, ὅκως οὐδενὸς ἄλλου τε οὐδὲν οὐδὲ λευκοῦ ζώου· καὶ τάδε οὐχ ὑπὲρ μέτωπα καὶ κροτάφους, ὅκως τοῖσι κερασφόροισι ἡ φυή· ἀλλὰ κατὰ στόμα καὶ τὴν ἄνω γνάθον, ὄρθια μὲν ἐς τὸ πρόσθεν οὐ κάρτα· ἀλλὰ ἄνω σμικρόν τι καμπύλα· ὅκως [i] ἐντύοσεσθαι ἐκ τοῦ ὀρθοῦ ἐνείη, καὶ ἄρασθαι ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι [k] σιμοῖς. μεγάλα δὲ τὰ κέρατα, μῆκος μὲν ὁκόσον ὀργυιὴν οἱ [l] μέσοι. ἄλλοι δὲ πολλόν τι τουτέων μέζους, μέσφι διπλῶν· [m] προβολὴν δ' ἴσχει ἡ ἄνω γνάθος ἀπὸ τοῦ χείλεος μακρὴν, ἀόστεον, σκολιὴν, ἑρπετώδεα. δοιαὶ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς προβολῆς ἔασι ἐκτρήσιες· καὶ τάσδε διαμπερὲς μέσφι τοῦ πνεύμονος ἐτέτρηνεν ἡ φύσις, ὅκως αὐλὸν διφυέα· [n] χρέεται δὲ τὸ ζῶον ἐς ἀναπνοιὴν, ὅκως ῥινὶ τῇδε τῇ σύριγγι· ἅπερ καὶ χερσὶ τῇδε· καὶ κωθώνιον τε γὰρ λάζοιτο ὁκότε θέλει τῇ προβολῇ· ἀμφιλαμβάνει τε καὶ ἴσχει καρτερῶς, καὶ οὐκ ἄν τις ἀφέλοιτο αὐτοῦ βίῃ, [o] ἢν μὴ κρέσσων ἄλλος ἐλέφας· ἅπερ καὶ ποίην ἐς νομὴν τῇδε μαστεύει, οὐ δὲ τῷ στόματι καὶ τοῖσι σμικροῖσι ὀδοῦσι [p] ἔσθων [q] σάρκας ζῇ. πόδες γὰρ εὐμήκεες ὕπερθεν τῆς γῆς πολλὸν τὸ ζῶον ἀνέχοντες· ἅπερ καὶ σμικρὸς αὐχὴν ἔκως ἔλεξα. οὔκουν δύναται τῷ στόματι ἐς τὴν γῆν νέμεσθαι. ποτὲ καὶ ἡ τῶν κεράτων πρὸ τοῦ στόματος ἔκφυσις εἴργει τῆς ποίης ἅπτεσθαι τὸ στόμα. τοιγαροῦν ἀνιμᾶται τῇ προβολῇ φόρτον μέγαν· [r] ἔπειτα ὁκόσα *. μᾶλλον δὲ θηρεῖ τῇδε ξυνδῆσαι τῷ στόματι· ἐντίθησι πολλὸν τῇ κοιλίῃ· εὖτε οἱ πρῶτοι προβοσκίδα τήνδε καλέουσι. ἐπιπρόσθεν γὰρ [s] τοῦ ζώου τῇδε βόσκεται. ἅπερ οὐδὲ πιεῖν ἀπὸ λίμνης ἢ ποταμοῦ τῷ στόματι θέμις· ἡ αὐτὴ γὰρ αἰτίη. ἀλλὰ ἢν διψῇ, ἐντίθεται μὲν τῷ ὕδατι τῆς προβοσκίδος ἄκρην τὴν ῥῖνα· ἔπειτα ὅκως ἀναπνέων, ἀντὶ τοῦ ἠέρος, τοῦ ὕδατος ἕλκει πολλόν· ἐπὴν δὲ πλήσῃ ὅκως κώθωνα τὴν ῥῖνα, τῷ στόματι ποταμηδὸν ἐκχέει· εἶτ' [t] αὖθις ἕλκει, καὶ αὖθις ἐκχέει, ἔς τ' ἂν πλήσῃ ὅκως φορτίδος νηὸς τὴν γαστέρα. ῥινὸν τρηχὴν καὶ πάχιστον, [v] ὀχθώδεας ῥωγμὰς [z] ἴσχον-

A habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia quæ super terram depascuntur. elephantes autem soli nigri, tenebricoso colore, nocti & morti similes. specie verò tali sunt: capita quidem & facies [1] fœdas habent, figura non evidenti, super brevi cervice, ut caput in humeris considere videatur: atque ideo non evidens est. aures enim grandes sunt, latæ, alarum similes, ad jugula usque & pectoris ossa. hæ cervicem armosque tegunt, sicut navigia velis conteguntur. cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitentia possidet elephas. alii hæc dentes appellant. hæc sola autem candidissima sunt, B quale nihil in ullo alio quamvis candido animali reperitur. & hæc ipsa non super frontem & tempora, (qualis cornigeris natura est) sed in ore superiorique maxilla sita sunt, prorsum versus spectantia, recta non admodum, sed paulum in superiora retorta, [2] quo a recto detorqueri liceret, & infimis dentibus pondus extollere. grandia utique cornua sunt: longitudinem orguæ, *id est extenti brachii*, æquant mediocria: alia his multo longiora, duplo longiora sunt. prominentiam habet superior maxilla a labro enascentem, longam, exossem, tortuosam, serpentis similem. C duo verò in summa prominentia foramina sunt: & hæc in pulmones usque pertinentia natura terebravit, duplicis tibiæ imaginem referentia. hac sane fistula tanquam nare ad respirationem, nec non & vice manuum, id animal utitur. poculum etenim, quum velit, hoc processu corripit, complectiturque & valide retinet: neque ab eo quispiam vi eripere possit, nisi alius sit potentior elephas. herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribusque dentibus carnes edendo vitam ducit. prælongi enim pedes longè a terra distans animal sustinent. quin etiam breve (ut diximus) collum est. ore igitur humi pabulari D non potest. nonnunquam & cornuum ab ore processus herbam os tangere prohibet. itaque hac prominentia magnum pondus [3] haurit: deinde quotcunque [4] venatur, hac complexus, ventri futura alimentum in os detrudit. rite igitur primi illi προβοσκίδα hanc vocarunt. nam πρὸ, *id est ante se*, animal hac βόσκεται, *id est pabulatur*. verum enimvero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet, eadem enim causa est. quod si sitiat, proboscidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam respirans, vice aëris, multum aquæ attrahit: ubi vero im- E plevit narem, ceu poculum in os instar fluminis effundit: deinde iterum attrahit, iterumque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam navem compleverit. corium habet asperum, crassissimumque tumoribus inæquale, fissuras habens,

[a] Ἐλεφάντες *Henisch.* rep. in MS. [b] Error, qui veniam meretur, quia Aretæi ætate multa loca incognita. *Petit.* [c] Μέχρι *Henisch.* rep. in MS. [d] Οἷς (supple ὠσὶ) ἔκρυψε τὸν αὐχένα σὺν τοῖσι ὤμοισι. i. quibus auribus cervicem tegit una cum humeris *Petit.* emend. [e] Τὴν *Henisch.* [f] Τοῖσι ὤμοισι *Henisch. Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. [g] Ὅκως νηὸς λαίφεσι *Petit.* emend. [h] Μελαντέρῳ *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. [i] Ἐντύεσθαι seu ἐντύνεσθαι fit ab ἔντεα arma. *Petit.* ἐντύοσε) *Henisch.* rep. in MS. [k] Quos dentes σιμοὺς narret, non videt *Petit.* nisi quæ prius cornua dixit nunc dentes appellet. [l] Quum enim hic invenitur μέσοι μέσους in masculino genere, & Aretæus loquitur de cornubus, ita scripsisse: μεγάλα τὰ κέρατα ἢ ὀδόντες, & addidisse: καὶ ἄρασθαι ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς (nempe ut armorum istorum mediam inter cornua & dentes naturam indicaret) *Petit.* suspicatur. [m] Alii μυκτῆρα vocant ut Aristoteles: alii μυκασμόν. alii προνομαίαν. alii προβοσκίδα. *Petit.* [n] Χρέε) *Henisch.* rep. in MS. [o] Εἰ *Henisch.* rep. in MS. [p] Ἔσθει *Henisch.* rep. in MS. [q] Σαρκάζει *Petit.* emend. [r] Asteriscus hic deesse aliquid denotat; quid autem sit *Petit.* hæret. neque ulla *Scaligeri* mentio, qui eundem asteriscum annotavit. Ἔπειτα ὁκόσα θηρεῖ, τῇδε (supple προβολῇ) ξυνδήσας τῷ στόματι ἐντίθησι &c; *tunc sensus erit*: hac verò postquam quodcunque est illud quod cepit, ori alligaverit, in ventrem deponit. hanc planam lectionem esse *Petit.* sustinet. [s] Τὸ ζῶον (quia animal ante se hac pascitur) *Petit.* emend. [t] Αὖτε *Henisch.* rep. in MS. [v] Ὀχθώδεας ab ὄχθος. i. verruca: dicuntur fissuræ cum tumoribus verrucosis atque tuberosis, & apud medicos labra ulcerum tumida, callosa, & dura appellantur. *Petit.* ἠχθώδεας *Henisch.* rep. in MS.

[1] Facies ignobiles & obscuras habent. *Henisch.* [2] Non satis expressa hæc *Junii* versio. vult enim Aretæus *cornua Elepantorum non esse admodum recta, sed aliquantum curva, quantum scilicet ut ex recto instrui ad pugnam liceat*, hoc est, tantum ex recto incurvantur cornua, quantum opus est, ut fiant arma, quibus animal utatur ad defensionem. *Petit* [3] Educit *Scaliger* emend. [4] Inscite θηρεῖ *venatur* Crassus reddidit. nisi aliam scripturam habuit nostrâ emendatiorem. *Petit.*

[a] ἴσχοντα, αὐλῶνας ἐπιμήκεας, ἑτέρας ἐντομὰς κοίλας, ἐπικαρσίους, ἄλλας δὲ λοξὰς, βαθείας κάρτα, ἴκελον τὸ ξύμπαν [b] τριποδονίῳ. [c] τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύσι τοιαίδε αἱ χαῖται· [d] ἐλέφαντι δὲ τόδε ἐστὶ ὁ χνοῦς. μυρίαι δὲ καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα· καὶ γὰρ ὀπίσω κοτὲ κατὰ γόνυ κάμπτει, ὅκως ἄνθρωπος, καὶ μαζὸν πρὸς τῇσι μασχάλῃσι ἴσχει, ὅκως γυναῖκες· ἀλλ' οὔτι μοι χρέος τανῦν ἀμφὶ τοῦ ζώου γράφειν, πλὴν ὁκόσον ἔξ ἄλλων τε καὶ ἡ νοῦσος ὁ ἐλέφας, καὶ ὁκόσα ἴκελα ἡ ἰδέη τοῦ νοσοῦντος ἴσχει τῇ τοῦ ζώου φυῇ· ἐκίκλησκον δὲ καὶ λέοντα τὸ πάθος, τοῦ ἐπισκυνίου τῆς ὁμοιότητος [e] εἵνεκεν, ἣν ὕστερον φράσω. [f] ἢ δὲ [g] σατυρίησιν τῶν τε μήλων τοῦ ἐρυθήματος, καὶ τῆς ἐκ συνουσιῶν ὁρμῆς ἀσχέτου τε καὶ [h] ἀναισχύντου. ἀτὰρ καὶ ἡράκλειον ὅτι τοῦδε μέζον οὐδὲν, οὐδὲ [i] ἀλκιμώτερον. μέγα μὲν οὖν τὸ πάθος ἐς δύναμιν. κτεῖναι γὰρ πάντων μᾶλλον δυνατώτατον· ἀτὰρ καὶ ἰδέσθαι αἰσχρὸν, καὶ δειματῶδες τὰ πάντα, ὡς ἐλέφας τὸ θηρίον· ἀλλ' ἄφυκτος ἡ νοῦσος· τίκτεται γὰρ θανάτου ἐπ' αἰτίῃ. ψύξις ἐστὶ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ οὐ μικρή τε, ἢ καὶ πάγος, ὡς [k] ἔν τι μέγα χεῖμα. εὖτε τὸ ὕδωρ τρέπεται ἐς χιόνα, ἢ καὶ χάλαζαν, ἢ κρύσταλλον, ἢ [l] πάγον. ἥδε ἐστὶ ἡ ξυνὴ θανάτου καὶ τοῦ πάθεος αἰτίη. ἀτὰρ οὐδὲ ἴσχει τέκμαρ οὐδὲν ἡ ἀρχὴ τῆς νούσου μέγα· οὐδέ τι [m] ξενοπρεπὲς κακὸν τὸν ἄνθρωπον ἐπιφοιτῇ· οὐδὲ ἐπὶ τῇσι ἐπιπολῇσι τοῦ σκήνεος φαντάζεται, ὡς ἰδεῖν τε εὐθὺς καὶ ἀρχομένῳ ἀρῆξαι· ἀλλὰ τοῖσι σπλάγχνοισι ἐμφωλεῦσαν ὅκως ἀΐδι, πῦρ ἤδη τύφεται, καὶ τῶν εἴσω κρατῆσαν, αὖθις κοτὲ ἐπιπολαίως ἐξάπτεται, τὰ πολλὰ μὲν ὅκως ἀπὸ σκοπιῆς τοῦ προσώπου ἀρχόμενον τηλεφανὲς πῦρ κακόν. μετεξετέροισι δὲ, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἀγκῶνος, γούνατος, κονδύλων, χειρῶν τε καὶ ποδῶν. τῇδε καὶ ἀνέλπιστοι οἱ ἄνθρωποι, ὅτι περ ὁ ἰητρὸς οὐ [n] περὸς τὰς ἀρχὰς τὰς ἀσθενεστάτας τοῦ πάθεος, τῇ τέχνῃ χρέεται ῥαθυμίῃ καὶ ἀγνοίῃ τῶν καμνόντων τῆς ξυμφορῆς. νωθέες μὲν γὰρ, ὡς ἀπὸ σχεδίου προφάσιος ὑπναλέοι, ἥσυχοι, τὴν κοιλίην ἐπίξηροι. τάδε καὶ τοῖσι ὑγιαίνουσι κάρτα οὐκ ἀήθεα· ἐπὶ δὲ τῇσι [o] αὐξήσεσι τοῦ πάθεος, ἀναπνοὴ [p] βρομώδης, ἐκ τῆς ἔνδον ἀναφορῆς τοῦ πνεύματος. τοιάδε ὁ ἀὴρ, [q] ἤτι τῶν ἔξωθεν αἰτίην ἴσχειν δοκέει· οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, [r] οἷον ὑποζυγίου· [s] ἀφροδισίων ὠμῶντε καὶ ἀπέπτων ἡ [t] ἀνάδοσις, καὶ οὔτε τουτέων ἐστὶ αἴσθησίς τε καὶ μελέτη. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἢν μὴ πέψωσι γιγνώσκουσι· ὁμοίη ἀπεψίη καὶ πέψις ἥδε· ἐς χρηστὸν γὰρ ἢ [v] οἰκεῖον, οὐ ξυνήθης αὐτέοισι ἡ πέψις. ἀνάδοσις δὲ [x] ῥηϊδίη, ὅκως ἐς τὴν ἑωυτέων τροφὴν, ἁρπάγδην ἕλκοντος τοῦ πάθεος. διὰ τόδε ἐπίξηροι τὴν κάτω κοιλίην· ὄχθοι ἐπανιστάμενοι, ἄλλοι παρ' [y] ἄλλους ξυνεχέες μὲν [z] οὐδέκω, παχέες δὲ καὶ τρηχέες, καὶ τὸ μεσηγὺ τῶν ὄχθων [a] ἐρρεῖτο, ὅκως

A bens, ceu semitas prælongas, alias divisuras concavas transversas, alias vero obliquas valde profundas. totum tripodonio persimile est. pili autem aliis quidem animalibus natura, aut setæ sunt, elephanti vero sordida lanugo est. infinitæ sunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cætera animalia. etenim retroversus quandoque secundum genu flectitur, quemadmodum & homo, & mammas prope axillas habet, ut mulieres. cæterum non in præsentia mihi opus est de animalis hujus natura tractare, nisi quatenus ex eo & morbus elephas vocatus pateflat, quotque ægrotantis forma hujus animalis naturæ similia obtineat, agnoscatur. morbum quoque hunc leonem vocaverunt, ob B episcynii, *id est extremarum frontis rugarum*, similitudinem: de qua posterius dicam: satyriasis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coëundi libidinem. nec non & herculeus dicitur, quoniam eo nullus major est, neque valentior. magnus est quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam est omnium longè efficacissimus. est etiam visu fœdus, & in omnibus terribilis, quemadmodum & elephas bellua. inevitabilem quoque affert interitum: quandoquidem a mortis causa ducit originem. ea, ingeniti caloris frigiditas est non exigua, vel potius C congelatio, ceu quædam sæva hyems: quum aquam in nivem, aut etiam grandinem, aut crystallum, aut glaciem convertit. hæc est communis mortis ac morbi causa. verumtamen neque ullam insignem conjecturam morbi principium obtinet: neque ulla nova atque inusitata labes hominem incessit: neque in corporis summis partibus repræsentatur, ut protinus videre quis possit, & incipienti malo resistere. sed in visceribus (tanquam domo Plutonis) delitescens ignis jam succenditur, internorumque victor, rursum in superficie aliquando exardescit. plerumque sane a facie hæc pestis incipiens, tanquam ignis de specula procul D conspicuus, effulget: nonnullis vero ab extrema cubiti curvatura, a genu a manuum pedumque articulis. idcirco autem hujusmodi hominum salus desperata est, quoniam medicus ad morbi debilissima initia artem non adhibet, negligens, & ægrotantium calamitatis ignarus. tardi enim sunt, ut ab aliqua levi & vulgari causa, somniculosi, quieti, sicca alvo. hæc etiam sanis haud valde inusitata sunt. in morbi autem crementis respiratio grave olet ob interni spiritus exhalationem. hujusce rei aër, aut quippiam aliud extrinsecum, causam præbere videtur. lotium crassum est, album, turbidum, quale jumentum reddit. veE nerem appetunt, [1] crudorum & incoctorum distributio fit: neque istorum est sensus & meditatio, (neque enim concoxerint, nec ne percipiunt) & cruditas hæc concoctioni similis est. nam ipsis haud frequens est in optimum aut familiare concoctio. digestio vero facile fit, tanquam in suum ipsius alimentum raptim morbo attrahente. propterea valde siccitate inferioris ventris laborant; tumores alii juxta alios exurgunt, nondum quidem continui, sed crassi & asperi: & interstitium tumorum discissum est, ut

a Ἴσχον τε. *Henisch.* rep. in MS. b Τῷ τριβωνίῳ *id est* palliolo obsoleto *Petit.* emendaverat ante. alii τριποδονίῳ melius putabant. verum deinceps, τριπτῷ ὀθονίῳ, i. trito linteolo, verior lectio videbatur *Petit.* c Τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι, & αἱ χαῖται; aliis animalibus in cute nascuntur pili & setæ. *Petit*, emend. d Ἐλεφαντίδος τὸ δὲ *Henisch.* rep. in MS. e Εἵνεκεν *Henisch.* f Οἱ δὲ *Scaliger* emend. g Ἡ δὲ σατυρίησις *Henisch.* rep. in MS. h Ἀναισχύντους εἶναι *Scaliger* emend. i Ἀρκιμώτερον *Henisch*, ast, ἀλ- *Scaliger* emend. k Videtur aliquid deesse, quod ita καθ' ἕν τι per magnam aliquam Hyemem *Petit.* emend. ἔτι *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. l Πάχνην. i. pruinam, rorem concretum. *Petit.* emend. πάγος enim & κρύσταλλος ambo glaciem denotant

F Græcis. *Petit.* m Ξενοπρεπὴς *Henisch.* n Πρὸς *Henisch.* habet. *Petit.* emend. o Αὐξήσεσι *Henisch*, rep. in MS. p Βρωμώδης *Petit*, emend. q Ἤτοι *Henisch.* r Οἶον *Henisch.* οἷα *Scaliger* emend. s Σπίων *Petit.* emend. t Ἀνάδοσιν seminis emissionem interpretari *Petit*, rep. in MS. verum totus hic textus ita legi: οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, οἷον ὑποζυγίου, ἀφροδισίων σπερμάτων ὠμῶντε &c. *Petit*, vult. v Ὀκεῖον *Henisch.* ast οἰκεῖον *Scaliger* emend. x Ῥηϊδίως *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. y Παρ' ἄλλοις *Henisch.* z Οὐδεκῶ *Henisch.* rep. in MS. a Ἔρρηκτο *Junium* legisse *Scaliger* notat, ἔρρηκται a ῥήγνυμι *Petit*, emend.

1 Seminis crudi & incocti emissio fit. *Henisch.*

ὅκως τὸ ῥινὸν [a] ἐλέφας. [b] εὐρεῖαι δὲ [c] φλέβες, [d] οὐ πλημμύρῃ τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τῷ τοῦ δέρματος πάχει. [e] οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ ἕδρα δηλοῖ τοῦ παντὸς εἰς ἴσον ὄχθον ἐγειρομένου. τρίχες ἐν μὲν τῷ παντὶ [f] προαποθνήσκουσι, χερσὶ, μηροῖσι, κνήμῃσι, αὖθις ἥβῃ, γενείοισι ἀραιαί, [g] ψεδναὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμαι. τὸ δὲ μᾶλλον πρόωροι πολιοὶ, καὶ φαλάκρωσις ἀθρόη. οὐκ εἰς μακρὸν δὲ ἥβη καὶ γένειον ψιλά. εἰ δὲ καὶ ἐπιμίμνοιεν [h] παυραὶ τρίχες, ἀπρεπέστεραι τῶν ἀποιχομένων. δέρμα τῆς κεφαλῆς κατερρωγὸς εἰς [i] βαθός. [k] ῥυπεῖ δὲ συχναὶ, βαθεῖαι, τρηχεῖαι. ὄχθοι ἐς τὸ πρόσωπον σκληροὶ, ὀξέες· ἄλλοτε μὲν ἐς κορυφὴν λευκοί· [l] ποιωδέστεροι δὲ τὴν [m] βάσιν. σφυγμοὶ μικροὶ, βαρέες, νωθροὶ, ὅκως δι' ἰλύος μόλις κινεόμενοι. φλέβες κροτάφων ἐπηρμέναι, καὶ [n] ὑπὸ τῆς γλώσσης. κοιλίαι χολώδεες. γλῶσσα χαλαζώδεσι ἰόνθοισι τρηχεῖα. οὐκ ἀδόκητον καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος ἔμπλεων τοιῶνδε ἔμμεναι. καὶ γὰρ καὶ τοῖσι κακοχύμοισι [o] ἱερείοισι τὰ κρέα [p] χαλάζης ἐστὶ ἔμπλεα. ἢν δὲ πολλὸν [q] αἴρῃ τι ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἡ πάθη, καὶ ἐπὶ τοῖσι ἄκροισι φανῆται, [r] λειχῆνες ἐπὶ τοῖσι ἄκροισι δακτύλοισι, γούνασι κνησμοὶ, καὶ τῶν κνησμῶν ἅπτονται μεθ' ἡδονῆς. [s] ἀμπίσχει δὲ [t] ὁ λειχὴν καὶ [v] γένειον κοτὲ ἐν κύκλῳ. [x] ἐρεύθει δὲ καὶ μῆλα ξὺν ὄγκῳ οὐ κάρτα μεγάλῳ. [y] ὄσσιες ἀχλυώδεες, χαλκώδεες. ὀφρύες προβλῆτες, παχεῖαι, ψιλαὶ, βεβρίθασι κάτω, μεσοφρύων ξυνηγμένων, ὀχθώδεες. χρῶμα πελιδνὸν, ἢ μέλαν. [z] ἐπισκύνιον [a] οὐ μέγα ἕλκεται καλύπτειν ὄσσε, ὅκως τοῖς [b] θυμουμένοις, ἢ λέουσι. διὰ τόδε, καὶ [c] λεόντιον κικλήσκεται. τοιγαροῦν, οὐ λέουσι, οὐδὲ ἐλέφαντι μοῦνον, ἀλλὰ καὶ νυκτὶ δὴ [d] ἀτάλαντα ὑπώπια, [e] ῥὶς, σὺν ὄγκοισι μέλασι, [f] ὀκριοειδέες, χειλέων προβολὴ παχείη. τὸ δὲ κάτω πελιδνόν. [g] ἔκελνες, ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ [h] ὑπομέλανες, ὦτα ἐρυθρὰ, μελανόεντα, κεκλεισμένα, ἐλεφαντώδεα, ὡς δοκέειν μέγεθος ἴσχειν μέζον τοῦ ξυνήθεος. ἕλκεα ἐπὶ τῇσι βάσεσι τῶν ὤτων· ἰχῶρος ῥύσις· κνησμώδεα. [i] ῥυσσοὶ τὸ πᾶν σκῆνος ῥυτίσι τρηχείῃσι· ἀτὰρ καὶ ἐντομαὶ βαθεῖαι, ὁκοῖον αὔλακες μέλανες τῶν ῥινῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐλέφας τοῦ πάθεος τοὔνομα. ἰχνέων καὶ πτερνέων μέσφι τῶν μέσων τῶν δακτύλων ῥήξιες. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξῃ τὸ κακὸν, ἑλκώδεες τοὺς ὄχθους, μήλων, γενείου, δακτύλων, γονάτων, κάκοδμα καὶ ἀναλθέα τὰ ἕλκεα. ἄλλα γὰρ ἐπ' ἄλλοισι ἐξανίσταται, [k] ἐπ' ἄλλοισι ἄλλα πρηΰνεται. ἤδη κοτὲ καὶ τῶν μελέων [l] προαποθνήσκει [m] τοῦ ἀνθρώπου ἄχρι ἐκπτώσιος, ῥὶς, δάκτυλοι, πόδες, αἰδοῖα, καὶ ὅλαι χεῖρες. οὐδὲ γὰρ [n] θανατοῖ τὸ κακὸν ἐς ἀπαλλαγὴν βίου αἰσχροῦ, καὶ ἀλγέων δεινῶν

ut elephantis corium. venæ latæ sunt, non sanguinis redundantia; sed cutis crassitudine. non multo post autem & sedes declarat, universo corpore in æqualem tumorem distento. pili in omni corpore præmoriuntur, in manibus, femoribus, tibiis. item in pube, in mento rari sunt: rara quoque in capite cæsaries. quod vero majus est, intempestivi cani & calvitium affatim subitoque ingruunt. non multo post autem pubes & mentum glabrescunt. quod si qui pauci pili remaneant, hi magis dedecent quam qui defluxerunt. capiti cutis altius rescissa est: rimæ autem frequentes, profundæ, asperæ sunt. tumores in facie duri, acuti: nonnunquam fastigio albido, basi viridiore: pulsus pusilli, graves, tardi, tanquam per cœnum vix se moventes. venæ temporum distentæ sunt. & sub lingua: ventres biliosi. lingua grandinosis varis exasperatur. neque inopinabile est & omne corpus talibus scatere tuberculis: quandoquidem & in victimis pravos humores habentibus carnes grandinis plenæ sunt. sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit, impetigines summos digitos infestabunt, genua prurient, pruritusque cum voluptate scalpetur. ambit vero impetigo & mentum nonnunquam in orbem. [1] rubent malæ cum tumore haud ita magno: oculi caliginosi, ænei coloris sunt: supercilia prominentia, crassa, glabra, deorsum versus pondere vergentia: contractis glabellis eminens tumor insurgit. color lividus aut ater est. [2] epyscinium vehementer contrahitur, ut oculos contegat, quemadmodum irascentibus aut leonibus accidit: unde & leonina hæc ægritudo vocatur. igitur neque leoni, neque elephanto solum, verum etiam nocti tenebrosæ æquales sunt. ὑπώπια. i. *sub oculis. insurgentia ossa*, & nares cum atris tumoribus salebrosæ, exstantesque sunt. labiorum prominentia crassa est, pars autem inferior livescit, nasus tumet, dentes non albi sunt, sed nigricare videntur. aures rubent admixta nigritia, obstructæ, elephanticæ, ut grandiores consueto esse videantur. ulcera in basi aurium sunt: sanies defluit, pruriunt. totum corpus rugis asperis exaratur: nec non & altè descendunt scissuræ, veluti nigri in corio sulci. propterea & elephas huic morbo nomen est. plantarum & calcaneorum usque ad medios digitos fissuræ sunt. quod si plus augescat malum, tumores malarum, menti, digitorum gennumque ulcerosi fiunt, ulcera fœtida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgunt, super alia alia [3] mitescunt. siquidem membra hominem diu morte præveniunt, quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totæ manus. neque enim hæc labes prius perimit, a turpi vita, sævisque cruciatibus libe-

[a] Ἐλέφαντος *Petit.* emend. [b] Ἔρεα *Henisch.* rep. in MS. [c] Δὲ καὶ φλέβες *Henisch.* [d] Ὁ *Henisch.* rep. in MS. [e] Οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ διάδηλοι τοῦ πάντος &c. non multo post ægros deprehendi, *id est*; genus morbi palam fieri, tuberculis per universum corpus erumpentibus. *Petit.* emend. [f] Hoc verbum *Scaliger* asterisco, designavit, quid hoc velit, ignoramus. [g] Ψεδναὶ Ionicè idem quod ἀραιαί *Petit.* [h] Παῦραι *Scaliger* emend. [i] Βάθος *Scaliger* emend. [k] Ῥόπται δὲ συγχναὶ, βαθεῖς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ῥυτίδες συχναὶ, βαθεῖαι &c. *Petit.* emend. [l] Ionice pro ποωδέστεροι *Petit.* [m] Φάσιν *Henisch.* [n] ὑπὸ *Henisch.* ast ὑπὸ *Scaliger* emend. [o] Hic sues privatim intelligi debent *Petit.* [p] De suum grandinibus scribit Aristoteles lib. 8. hist. cap. 21. *Petit.* [q] Κρη) *Petit.* emend. [r] Λειχὴν, ψώρα & lepra, affectus cognati sunt. *Petit.* [s] Id vitium, quum a mento oritur latinè *Mentagra* appellatur. *Petit.* [t] Ὁ λειχὴν *Henisch.* ast. ὁ λειχὴν *Scaliger* emend. [v] Γενεῖον *Henisch.* ast γένειον *Scaliger* emend. [x] Ἐρεύθει *Henisch.* [y] Ἴσως, ὄψιες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Scaliger* emend. [z] Ἐπισκήνιον *Henisch.* ast ἐπισκύνιον *Scaliger* emend. [a] Οὐ *Scaliger* emend.

[b] θυμευθεὶς *Henisch.* ast θυμουμένοις *Scaliger* emend. [c] Λεόντιον *Henisch.* ast λεόντιος *Scaliger* emend. [d] Ἀτάλαντα refertur ad præcedens τόδε. supple πάθος *Petit.* emend. [e] Ῥὶς *Henisch.* non habet. ῥῖνες *Junius* legit & cum voce ὀκριοειδέες junxit. quam lectionem *Petit.* probat. [f] Ὀκριοειδὴς *Henisch.* rep. in MS. [3] Ita dicuntur qui magno & prominenti sunt naso. unde verbum ἐκμυκτηρίζω naso suspendo, subsanno apud Lucianum. *Petit.* [h] ὑπὸ μέλανος *tuncque sensus erit*: dentes non sunt quidem candidi, videntur tamen *præ nigredine* aliarum sc. oris partium. *Petit.* emend. [i] Ῥυσσοὶ *Scaliger* emend. [k] Καὶ ἐπ' ἄλλοισι *Henisch.* [l] Προαποθνήσκειν *Henisch.* rep. in MS. [m] Τὸν ἄνθρωπον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [n] Θανατοῖ *Henisch.* ast θανατοῖ *Scaliger* emend.

[1] Rubefacit malas (refertur enim id verbum ad impetiginem) *Petit.* emend. [2] Extremæ frontis rugæ dicuntur Episcynium, quod adducimus oculis, cum apud nos aliquid profundius cogitamus, aut pudore afficimur. *Petit.* [3] Nitescunt. *Henisch.*

νῶν προσώθεν, ἢ ἐς μέλεα διατμηθῆναι τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ μακρόβιόν ἐστι, ὅκως ἐλέφας τὸ ζῶον. ἢν δὲ καὶ ἄλγος ὑπτίως [a] ἔῃ τῶν μελέων, πολλὸν τι [b] ἐπικόπτης βαρύτερον. ἄλλη καὶ ἄλλη [c] πλανευμένων σιτίων ὄρεξις οὐκ ἀγεννής, ἄποιος ἡ γεῦσις, οὐδὲ τερπνὸν ἡ ἐδωδὴ καὶ ἡ πόσις· ἁπάντων δὲ ὑπὸ ἀχθηδόνος, [d] μῖσος, ἀτροφίη, ἐπιθυμίη λυσσώδης· κόποι αὐτόματοι, μελέων ἑκάστου ἰδέη βαρέα, καὶ τὸν ἄνθρωπον [e] ἀχθέει καὶ τὰ σμικρὰ μέλεα· ἀτὰρ καὶ τὸ σῶμα πρὸς ἅπαντα ἄχθεται, οὐ λουτροῖσι τέρπεται, οὐκ ἀλουσίῃ, οὐ τροφῇ, οὐκ ἀσιτίῃ, οὐ κινήσει, οὐκ [f] ἠρεμίῃ. πᾶσι γὰρ ἐφέστηκεν ἡ νοῦσος. [g] ὕπνος λεπτὸς, ἀγρυπνίη κακίων ἐν φαντασίῃ, δύσπνοια καρτερή· πνῖγες ὡς ἀπ' ἀγχόνης. ὧδε γοῦν τινὲς κατέστρεψαν τὸν βίον, νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες. [h] τοιούσδε οὖν ἐόντας τίς οὐκ ἂν φύγοι, ἢ τίς οὐκ ἂν ἐκτραπείη, κἢν υἱὸς, ἢ πατὴρ ἔῃ, κἢν κασίγνητος τύχῃ; δέος καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ. πολλοὶ γοῦν ἐπ' ἐρημίης καὶ ἐς ὄρεα τοὺς φιλτάτους ἐξέθεσαν, [i] οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρήγοντες τῷ λιμῷ· οἱ δὲ, ὡς ἥκιστα σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν. λόγος δὲ ὡς τῶν ἐπ' ἐρημίης ἀφιγμένων τις, ἐξερπύσαντα ἐκ τῆς γῆς ἔχιν ἰδὼν, ὑπ' ἀνάγκης τοῦ λιμοῦ, ἢ τῷ πάθει ἀχθεσθεὶς, ὡς ἀμείψαιτο τὸ κακὸν κακῷ, ζῶντος ἐνέφαγε τοῦ ἔχιος, καὶ οὐ πρόσθεν ἐτελεύτησε, πρὶν ἢ πάντα αὐτῷ διασαπῆναι καὶ ἀποστῆναι τὰ μέλεα. [k] ἄλλον δὲ ἰδεῖν ἔχιν εἰς πίθον γλεύκεος ἑρπύσαντα, πόντα τε τοῦ γλεύκεος εἰς κόρον, ἀποβλύσαι. πολλὸν δὲ καὶ τοῦ ἰοῦ συνεκχεῖν τῷ γλεύκεϊ· ἐπεὶ δὲ ἀπεπνίγη τὸ θηρίον ἐν τῷ γλεύκεϊ, χανδὸν καὶ πολλὸν τοῦ γλεύκεος πιεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου, καὶ τοῦ πάθεος διζήμενον· ὡς δὲ ἐς κόρον ἧκε καὶ μέθυον, ἔκειτο μὲν χαμαὶ τὰ πρῶτα, ὅκως ἀποθνήσκων· ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ κάρου καὶ τῆς μέθης [l] ἐξήγερτο, περιερρύησαν μὲν τὰ πρῶτα αἱ κόμαι, ἔπειτα δὲ δάκτυλοί τε καὶ ὄνυχες· ἑξῆς δὲ περιτετήκεισαν πάντα. ἐπεὶ δὲ ἔτι ἐν [m] σπέρματι ἡ δύναμις ἦν, [n] ἐκπροπλάσσεν αὖθις ὅκως ἐκ γενετῆς τὸν ἄνθρωπον ἡ φύσις. ἐξέθρεψε μὲν ἄλλας κόμας, καὶ ὄνυχας νέους, καὶ σάρκα καθαρὴν, καὶ ἐξέδυ μὲν τὸ παλαιὸν [o] ῥῆνος, ὡς γῆρας ἑρπετοῦ· ἐπανεκλήθη [p] δὲ, ὡς ἐς φῦμα ζωῆς, ὅκως ἄλλος ἄνθρωπος. ὧδε μὲν οὖν ὁ μῦθος, οὐ κάρτα μὲν ἀτρεκὴς, οὐ πάγχυ δὲ ἄπιστος. κακὸν γὰρ κακῷ βλαφθῆναι, πιστόν. τὴν φύσιν δὲ ἐπὶ τῷ ἐόντι ζωπύρῳ ἀνανεῶσαι τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἄπιστον ἐς τέρατος ἰδέην.

A liberans, quam membratim dilaceratus homo sit. at longæva est, quemadmodum & elephas animal. sin autem membrorum recens dolor sit, longe acerbius affligit. aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia est, non obtusa, sed gustatus qualitatis expers est: nullaque edendi ac potandi delectatio. omnia vero ob doloris cruciatum oderunt, alimento privatur corpus, rabiosa inest cupiditas: spontaneæ sunt lassitudines, singulorum membrorum species hominem gravitate inusitata premit, quantumlibet exigua membra sint. quin etiam corpus omnia gravatim fert: non balneis delectatur, non illuvie: non cibo, non
B jejunio: non motu, non quiete. ab omnibus enim morbus alienus est. somnus tenuis, vigilia pejor, mala sua cogitans: spirandi vehemens difficultas: suffocationes fiunt acsi laqueo strangulentur. hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem somnum in mortem dormientes. itaque tales quum sint, quis non aufugiat? aut quis non aversetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater sit? quum metus est ne morbus communiceretur. propterea [1] multi in solitudines & montes, sibi charissimos abduxerunt: aliqui eorum egestati, quoad viverent, subvenientes, aliqui vero minimè, quum eos vi-
C ta defungi mallent. fama est, eorum quendam, qui in solitudinem expositi erant, ex terræ latebris reptantem viperam intuitum, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, ut malo malum commutaret, viventem viperam edisse, neque prius e vita migrasse, quam omnia ipsius membra computruerint atque exciderint. alterum præterea ferunt, viperam in musti dolium irrepsisse conspicatum, quum mustum ad satietatem ingurgitasset, vomuisse, multumque veneni simul cum musto rejecisse, [2] quoniam in musto fera extincta fuerat: iterumque hominem mustum largissime potasse, vitæ pariter ac morbi finem
D quærentem. ut vero satiatus juxta inebriatusque fuit, primum quidem humi prostratus instar morientis jacebat: postea quam deinde gravi sopore experrectus est, ebrietatemque discussit, inprimis comæ defluxerunt, præterea digiti & ungues, deinceps omnia in ambitu corporis membra contabuerunt. quoniam vero adhuc in semine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti ex cera creavit. alios enim crines enutrivit, & ungues novos & nitidam carnem instauravit, ac vetus corium, ceu serpentis senectam exuit, & tanquam alter homo ad vitæ
E [3] munia revocatus est. ita habet fabula non admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. malum enim malo pulsum esse, probabile est. naturam vero ex residua vitæ scintilla hominem redintegrasse, haud ita à ratione abhorret, ut monstro simile esse videatur.

A P E- A R E-

a Ἐκ Henisch. rep. in MS. ἐν τῶν Goupyl. rep. in MS. b Ἐπικοπτεὶς Henisch. rep. in MS. c Πλανώμενον. (cum puncto refertur enim ad ἄλγος) Petit. emend. d Μύσος Scaliger emend. e Ἀίχθης Henisch. rep. in MS. f Ἠρεμεῖ Henisch. rep. in MS. g Ὕπνος λεπτὸς ἀγρυπνίης κακίων· ἐν ὕπνῳ φαντασίῃ. somnus quidem tenuis, sed & visa in somno ipsa insomnia pejora Petit. emend. h Τοιοῦσδε Henisch. ast τούσδε Scaliger emend. i Οἱ δὲ ἥκιστα, ὡς σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν Petit. emend. k Similem Historiam narrat Galenus lib. 11. simplic. cap. de carne Viperæ. Petit. l Ἐξέγρετο Henisch. rep. in MS. m Spermatis nomine Aretæus hic intelligit partes ex semine concretas, quas Galenus σπερματικὰ μόρια appellat. Petit. n Ἐκπροσπλάσσειν Henisch. rep. in MS. o Ῥῖνος Scaliger emend. p Δὲ, (ὡς) ἐς φῦμα ζωῆς Henisch. δὲ ἐς φῦμα ζωὴν Goupyl. rep. in MS. ζωὴν Henisch. rep. in MS.

F

[1] Quidam vel carissimos in locis desertis & montibus exposuerunt, ad tempus fami subvenientes, alii minime: utpote qui ipsos mori vellent. Petit. emend. [2] Postquam autem fera in musto extincta est avide largiterque hominem e musto bibisse. vitæ pariter &c. Henisch. [3] Germen Scaliger emend.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ
ΟΞΕΩΝ ΝΟΥΣΩΝ.
[a] ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ARETAEI CAPPADOCIS
DE
MORBORUM ACUTORUM
CURATIONE
LIBER PRIMUS.
PROOEMIUM.

A Ὀξέων νούσων [b] ἄκεα ξυναφέα τῇσι ἀμφὶ σημηΐων ἰδέῃσι, ὧν τοῖς ξυγγράμμασι ἄσσα μοι πρόσθεν γεγράφαται. ὁκόσα μὲν ὦν ἐν πυρετῶν θεραπείῃ γίγνεται, κατά τε τὴν τούτων διαφορὴν, καὶ κατὰ τὴν τῶν νοσημάτων ἰδέην, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ποικιλίην, τουτέων τὰ πλείω ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται· ὁκόσα δὲ ξὺν πυρετοῖσι ὀξέα γίγνεται πάθεα, ὁκοῖον ἡ φρενῖτις, ἢ ἄνευθε πυρετῶν, ὁκοῖον ἀποπληξίη, ἀμφὶ τῶνδε μοῦνον τὰ [c] ἄκεα φράσω, ὡς μὴ διαμαρτάνειν μηδὲ μακρηγορέειν ἕτερα ἐν ἑτέροισι γράφοντα. ἀρχὴ δὲ ἡ αὐτὴ, ἡ καὶ ἀμφὶ τῶν παθέων, καὶ τελευτὴ ἡ αὐτή.

Acutarum ægritudinum medicamina speciebus signorum contigua sunt, quæ superioribus libris a me comprehensa fuêre: quæcunque sane in febrium curatione fiunt, secundum ipsorum differentiam, & secundum morborum speciem, & in ipsis diversitatem. eorum plura in tractatione de febribus explicabuntur: quotquot autem cum febribus acuti morbi fiunt, qualis phrenitis est: aut sine febribus, qualis apoplexia. eorum duntaxat medicamina commemorabo, ut ne aberrem, neque verbosior sim, alia in aliis describens locis. idem vero principium, quod & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

B

ΚΕΦΑΛΗ α.

Θεραπεία Φρενιτικῶν.

Κατακεκλίσθαι χρὴ τὸν νοσέοντα ἐν οἴκῳ εὐμέτρῳ, εὐκρήτῳ, χειμῶνος μὲν ἐν ἀλέῃ, θέρεος δὲ [d] ἐν ψυχεῖ νοτερῷ· ἔαρος δὲ καὶ φθινοπώρου πρὸς τὰς ὥρας τεκμαίρεσθαι. ἔπειτα ἡσυχίην ἄγειν κελεύειν καὶ αὐτὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίης ἅπαντας. ὀξυήκοοι γὰρ ἠδὲ ψόφου καθαπτόμενοι φρενιτικοί. αὐτὰρ ὑπὸ τῶνδε μαίνονται. C τοῖχοι λεῖοι, ὁμαλοὶ, μηδὲ ὑπερέχοντες, μηδὲ ἄχναι, μηδὲ γραφῇσι εὔκοσμοι. ἐρεθιστικὸν γὰρ τοιχογραφίη. καὶ γὰρ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν [e] ἀμφαιρέουσί τινα ψευδέα ἰνδάλματα, καὶ τὰ [f] μὴ ἐξίσχοντα ἀμφαφόωσι ὡς ὑπερίσχοντα· καὶ πᾶσα πρόφασις ἀναιτίη, προὔκλησις χειρῶν φορῆς. κλίνης μῆκος

CAPUT PRIMUM.

Curatio Phreniticorum.

Ægrotum cubare convenit in conclavi [1] mediocris amplitudinis, aëris temperati, hyeme tepidi, æstate frigidioris & humidioris. vere autem & autumno secundum temporum naturas conjectura uti decet. deinde quiescere jubendum est, & ægrotos ipsos, & omnes domesticos. acutè namque audiunt phrenitici, & strepitibus irritantur, nec non & ab iis in furorem aguntur. parietes læves sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas, aut aliquid exertum habentes. neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat. nam præ oculis falsa quædam simulacra obversantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contrectant: omnisque occasio citra causam manuum agitationem provocat. cubilis lon-

[a] Θεραπευτικῶν Henisch. rep. in MS. [b] Ab ἀκέω venit ἄκος Scaliger. [c] Καια. φράσω, Henisch. ἄλκεα Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [d] Ut accentus est ultimæ dictionis, videretur conjunctim legendum ἐν ψυχεινοτέρῳ i. frigidiore; a voce ψυχεινὸς, quæ idem quod ψυχρὸς significat. verum disjunctim legit & ἐν ψυχεῖ νοτερῷ Petit. emend. [e] Ἀφαιρέουσι & ἀμφαιωρέουσι Henisch. rep. in MS. ἀμφαιωρέουσι (supple τοῖχοι γραφῇσι εὔκοσμοι) Petit. emend. [f] Supple νοσεῦντες. hoc κροκυδίζειν & ψυλαφᾷν Medici appellant.

[1] Mediocriter spatioso, *id est*, neque nimis amplo neque nimis angusto. *Petit.*

μῆκος καὶ πλάτος σύμμετρον, ὡς μήτε [a] βληστρίζεσθαι ἐν τῇ πλατείῃ, μήτε ἀπὸ τῆς στενῆς ἐκπίπτειν κοίτης. ἐν ψιλοῖσι τοῖσι στρώμασι, ὡς μὴ κροκυδίζειν ὑπόμνησις ἔοι. ἀτὰρ ἤδε ἐν μαλθακῇσι. ἀστεργὴς γὰρ τοῖσι νεύροισι ἡ σκληρὴ κοίτη. οὐχ ἥκιστα δὲ τῶν ἄλλων τοῖσι φρενιτικοῖσι τὰ νεῦρα πονέει. μάλα γάρ τοι σπῶνται φρενιτικοί. ἔσοδοι τῶν φιλτάτων. μῦθοι, καὶ λαλιὴ μὴ θυμοδακέες. πάντα γὰρ εὐθυμέεσθαι χρή, μάλιστα τοῖσι ἐς ὀργὴν ἡ παραφορή. κατάκλισις ἢ ἐν ζόφῳ, ἢ ἐν φωτὶ πρὸς τὸ νόσημα τεκμαρτέη. ἢν γὰρ πρὸς τὴν αὐγὴν ἀγριαίνωσι, καὶ [b] ὁρέωσι τὰ μὴ ὄντα, καὶ τὰ μὴ παρεόντα φαντάζωνται, ἢ ἀνθ᾽ ἑτέρων ἕτερα γιγνώσκωσι, ἢ ξένα ἰνδάλματα προβάλλωνται, καὶ τὸ ξύνολον τὴν αὐγὴν [c] ἢ τὰ ἐν αὐγῇ δεδίττωνται, ζόφον [d] αἱρέεσθαι χρή· ἢν δὲ μή, τοὐναντίον. ἀγαθὸν δὲ πρὸς αὐγὴν σωφρονέειν τε καὶ πρηΰνεσθαι τὴν παραφορήν. ἀσιτίη μὴ μακρή· σιτία δὲ ὑγρότερα καὶ βραχύτερα καὶ [e] συνεχῆ. μειλίγματα γὰρ θυμοῦ σιτία. εὐκαιρίη δὲ ἐν τῇσι ἐπανέσεσι ἀμφοῖν, πυρετοῦ καὶ παραφορῆς. ἢν δὲ ὑπ᾽ ἀσιτίης ἐκμαίνωνται, καὶ ἢν μὴ παρήκῃ ὁ πυρετός, διδόναι μὴ μεγάλα ἐπὶ πυρετὸν βλάπτοντα. ἀγαθὸν δὲ ξυμφωνέειν καὶ τὸν πυρετὸν, καὶ τὴν παραφορὴν, [f] ἔστε τοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐπανέσιας· ἢν ὧν ἥκῃ ὁ καιρὸς ἐς θρέψιν, πρώτιστα σκεπτέον εἰ χρὴ ἀφαιρέειν αἷμα. ἢν μὲν ὦν ἡ παραφορὴ ξὺν πυρετῷ ἀρχῆθεν εἰσβάλλῃ τῆς πρώτης ἢ δευτέρης ἡμέρης, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι μάλιστα [g] τὴν μέσην· ἀτὰρ καὶ ἢν ἐς τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέρην ἡ παραφορὴ ἥκῃ, μέσφι τῆς πρώτης τῶν κρισίμων [h] περιόδου, τάμνειν· εἰ δὲ προσωτέρω τοῦ δέοντος χρόνου ἑκταίῳ ἐόντι ἢ ἑβδομαίῳ εἴη, πολλὸν πρὸ τῶν κρισίμων ἐν τοῖσι ὀξέσι κενοῦν χρή, ἢ φαρμακεύειν, ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσι χρέεσθαι. ἀτὰρ καὶ φλέβα τάμνων, μὴ πολλὸν ἀφαιρέειν, κἢν ἐν ἀρχῇ τάμνῃς. φρενῖτις γὰρ εὔτρεπτον ἐς συγκοπὴν κακόν· ἢν δὲ πολυπληθὴς ὁ νοσέων ἔῃ, καὶ νεηνίης, καὶ ἐξ ἀδδηφαγίης καὶ οἰνοφλυγίης, οὐδὲ οὐ τῆς φρενίτιδος ἔασι οἱ λογισμοί. ἀλλὰ καὶ ἄνευ παραφορῆς, πολλὸν τουτέων ἀφαιρέειν αἷμα· πολλὸν δὲ μεῖον ἀφαιρέειν, ἢν οἵδε ἔωσι οἱ φρενιτικοί· τάμνειν δὲ φλέβα τουτέων εὐτολμότερον, ἢν ἐξ ὑποχονδρίων καὶ μὴ ἀπὸ κεφαλῆς ἡ νοῦσος [i] ἡ. ἐνθάδε γὰρ τῆς ζωῆς ἐστὶ ἡ ἀρχή· κεφαλὴ δὲ, χῶρος μὲν αἰσθήσιος, καὶ νεύρων ἀφέσιος· αἷμα δὲ παρὰ καρδίῃ ἕλκει μᾶλλον, ἢ ἄλλοισι διδοῖ. ἢν [k] ὦν πεπόνθῃ ἥδε, οὐ χρὴ τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι τάμνειν φλέβα. τάδε γὰρ πάθεα, κενεαγγέειν ἐφ᾽ οἷσι ἡ βλάβη οὐ σμικρή. κἢν μὲν ἡ δύναμις ἀντέχῃ εἰς τὸ ἱκανὸν τοῦ κενώσιος, ἅπαξ ἀφαιρέειν, ὅκως μὴ ἐν τῇ διαστάσει τοῦ ἐπαφαιρέσιος διόλλυται τροφῆς ἡ ἐγκαιρίη. ξυνεχέες γὰρ τοῖσι φρενιτικοῖσι οἱ πυρετοί, καὶ οὐδὲ ἐπανέσιας μακράς, ἀλλὰ βραχείας καὶ ἀσήμους κουφισμοὺς ποιεύμενοι. ἢν δὲ πρὸ τῆς ξυμμετρίης ἀπαυδήσῃ ὁ νοσέων, ἐς δευτέρην ἐπάνεσιν ὑπερβάλλεσθαι, ἢν μὴ ἐς μακρὸν ἐκπίπτῃ· εἰ δὲ μή, ἀνακαλεσάμενον ὀσμήσεσι καὶ ψαύσεσι προσώπου, καὶ πιέσι ποδῶν, αὐτίκα ἀφαιρέειν· γνῶμα δὲ τοῦ αὐταρκίης ἡ δύναμις· τροφὴ ὑγρὴ πᾶσι μὲν τοῖς πυρεταίνουσι· οὐκ ἥκιστα δὲ φρενιτικοῖσι

κοῖσι

a Βλησείζεται Henisch. b Ὀρέωσι Henisch. c Ἢ Henisch. d Αἱρέεσθαι Henisch. e Συνεχῆ Henisch. f Εὖτε Henisch. & Goupyl. repp. in MS. g Venam eam Aretæus intelligit, quam medianam Barbari vocant. *Petit.* h Περιόδου Henisch. i ᾖ Henisch. k ὧν Henisch.

A longitudo & latitudo moderata sit: quo neque in ampliori volutari jactarique possit, neque a nimis angusto delabi. stragulæ vestes glabræ sint, ut ne floccos colligere in mentem veniat. in molli lecto decumbant: nam durum stratum nervis ingratum est. non minime autem inter cæteros ægrotantes phrenitici nervis laborant. facile enim convelluntur. amicissimi eos invisant: fabulæ & sermones animum ne vellicent. quum delectabilia omnia esse oporteat. illis præcipue, quorum iracunda insania est: utrum in tenebris an in luce habendi sint, ex morbi natura conjicere debemus: nam si ad lu-
B men efferantur, & quæ non sunt, cernunt, & quæ non adsunt, cogitant, aut pro aliis alia cognoscunt; aut quasdam novas & vanas imagines accipiunt, atque in summa, lucem, aut quæ in luce sunt, extimescunt: obscuro loco eos continere præstat, sin secus se habeant, lucido. bonum est autem ad lucem resipiscere, placarique insaniam: [1] ne diu a cibis abstineant. cibi vero humidiores sunto, paucioresque & continui: nam cibi animum demulcent. occasio autem exhibendi cibi esto in utriusque remissionibus, febris videlicet atque delirii. quod si ab inedia furant, & non desinat febris, cibos dare non valde febrim lædentes utile est. nempe bonum est febrim deliriumque in ac-
C cessionibus remissionibusque concordare, quo exhibendi cibi oportunum tempus inveniatur. in primis itaque considerandum est, sanguis nec ne mittendus sit. si mentis quidem alienatio una cum febre a principio invaserit, vena in cubiti curvatura primo aut secundo die, media potissimum secanda est. quod si non nisi tertio aut quarto die delirium accedat, usque ad primum decretoriorum dierum circuitum venæ sectio differenda est: at si ultra conveniens tempus, ut puta sexto aut septimo die, [2] superveniat, venæ sectio dimittenda est. multo enim ante judicationes in acutis morbis evacuandum est, aut purgandum, aut aliis irri-
D tationibus utendum. venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet a principio secet. phreniticis namque malum est in syncopam facile mutabile. sin autem ægrotus valde repletus sit, & juvenis plurimo cibo, & largissimo vini potu saginatus, hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verum istis & citra delirium, multum sanguinis hauriendum est: longe autem minus auferendum, si iidem phrenitici sint. verumtamen audacius vena solvenda est, si a præcordiis non a capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est: caput verò sensus nervorumque originis locus est, sanguinemque potius a corde trahit, quam aliis distri-
E buat. igitur si membrum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non convenit. quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, a quibus non modica noxa provenit. quod si vires patiantur, ut quantum sanguinis satis est, evacuetur, semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus conteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuæ febres sunt, neque remissiones longas habent, sed breves & latentes sublevationes. cæterum si ante mediocritatem defecerit æger, ad secundam remissionem differendum est, nisi longo tempore post ventura sit: quod si non sit,
F vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione, protinus sanguis detrahendus est, quantum vero mittendum sit, facultas ostendet. esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maxime:

K ari-

[1] Inedia enim excandescentiam parit. teste Arist. lib. physic. quest. *ad marg. cod. nostr. Henisch.* scriptum legimus. [2] Accedat, multum ante judicationes in acutis morbis vacuandum aut pharmacis utendum: aut aliis irritationibus &c. *Henisch.*

A νοῦσι. [a] ἐπιξηρότεροι γὰρ πυρετῶν μούνων· [b] οὐδὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι. εὔπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. [c] χόνδροι πλυτοὶ ξὺν ὕδατι ἢ [d] μελικρήτῳ. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐκ τῶνδε [e] ῥοφήματα διδόναι ἁπλᾶ, ὁποῖα θύμβρης ἢ σελίνου, ἢ ἀνήθου [f] ἐνεψημένων· εὔπνοα γὰρ τάδε καὶ διουρητικά. σύμφορον δὲ φρενιτικοῖσι οὔρησις· λαχάνων πάντων μὲν, μάλιστα δὲ μαλάχης. ἀγαθὸν γὰρ τὸ γλίσχρασμα, καὶ ἐς λειότητα γλώσσης καὶ ἀρτηρίης, καὶ ἐς τὴν τῶν κοπρίων διέξοδον· ἄριστον δὲ καὶ τεῦτλον καὶ βλίτον, καὶ κορωνόπους, καὶ κολοκύνθη καθ' ὥρην, καὶ ὅ, τι B ἂν ἐφ' ἑκάστης ὥρης ἄριστον ᾖ. [g] πτισάνης δὲ χυλὸς, ὑγρότατος μὲν ἐν πρώτοισι ὡς [h] λιτροφώτερος ἔοι· ἔστι δὲ μᾶλλον παχύτερος, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκοι χρόνον. ὑποστέλλεσθαι δὲ ἐν τῇσι κρίσεσι, καὶ μικρόν τι πρὸ τῶν κρισίων. ἢν δὲ ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἴῃ, μὴ ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων· ἀλλὰ σιτώδεα διδόναι, ὡς ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων· εὖτε καὶ κρεῶν ἀκρέων, καὶ πετεινῶν χρέος τὰ πολλὰ τοῖσι χυλοῖσι [i] ἐκτηκομένων. κάρτα γὰρ χρὴ τάδε ἐν τῇ ἑψήσει λύεσθαι. [k] ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων εἰς κρέσσον ἔσων· ἐπίπαν δὲ τοὺς ἐν τῇ [l] χώρᾳ ἀρίστους αἱρετέον. ἄλλη γὰρ ἄλλας φέρειν ἰχθύων ἰδέας πεπίστευται χώρη. C [m] ὀπώρας οἰνώδεος ὑποστέλλεσθαι. κεφαλῆς γὰρ καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει· ἢν δὲ ἀνάγκη ἔῃ τῆς δυνάμιος ἢ τοῦ στομάχου βιαζομένων, [n] ἑφθὰ ἐν μελικρήτῳ, ἢ ὀπτὰ ἐν στέατι, ὁκοῖον μῆλα δοτέον. τῶν ἄλλων θερμῷ ὕδατι ἕκαστον ἐκλύειν, ἢν ἐς μούνην τὴν τοῦ στομάχου παραμυθίην διδῷς· ἢν δὲ καὶ ἐς δύναμιν δέῃ, μὴ κάρτα τὸ οἰνῶδες ἐκλύειν. τροφὴ μὲν ὧν ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοιήδε· τέγγειν δὲ τὴν κεφαλὴν ἐς ἔμψυξιν λίπαϊ ἐλαίης ὄμφακος τετριμμένης. ἀλεαίνεσθαι γὰρ ἡ κεφαλὴ οὐ φιλέει φρενιτικοῖσι· ἢν δὲ καὶ ἀγρυπνίη καὶ φαντασίη ἔωσι, ῥοδίνου μίσγειν ἴσον ἴσῳ D τὰ πρῶτα· ἔπι δὲ μᾶλλον τὸ ῥόδινον ἔστω πλέον ἐς στύψιν καὶ ἔμψυξιν τῆς κεφαλῆς. ἢν δὲ καὶ τὴν γνώμην παρακινέωνται, καὶ τὴν φθέγξιν ἐξαλλάσσωνται, ἑρπύλλου κόμης ἐνεψητέον ἐν τοῖσι ἐλαίοισι, ἢ κισσοῦ χυλὸν ἢ πολυγόνου παραχυτέον· ἢν δ' ἐπὶ μᾶλλον ἡ παραφορὴ ἐξάπτηται, καὶ πευκέδανον καὶ σφονδύλιον τοῖσι ἐλαίοισι ἐνεψεῖν, καὶ ὄξεος παραχεῖν. ἀτμῶν γὰρ τάδε καὶ θέρμης διαπνευστικά, καὶ παχέων χυμῶν διαλυτικά, [o] ἃ τῆς παραφορῆς ξυναίτια. πεφυλάχθαι δὲ χρὴ τάδε, ὡς μὴ ἐς [p] τὴν αὐχένα καὶ τοὺς τένοντας ἡ τέγξις ἥκῃ. πολεμίη γὰρ τένουσι E καὶ νεύροισι. [q] καιρὸς δὲ πάσης τέγξιος, πλὴν τῆς ἐσβολῆς τοῦ παροξυσμοῦ· ἀραιοτέρη δὲ ἐν τῇ ἀναβάσει· πάντων δὲ μάλιστα ἐν ἀκμῇ ἤδη ἂν ἐκμαίνωνται, τῆδε μάλιστα τέγγειν ψυχρῷ, καὶ ψυχομένῳ ἐπὶ μᾶλλον θέρεος ὥρῃ· χειμῶνος δὲ χλιαρῷ· εἰς δὲ τὸ πρηΰνειν τὴν παραφορὴν, ὀξυκρήτῳ, ἢ [r] κονύζης ἑψήματι καὶ σπογγιῇ τὰ πρόσωπα πυριῆν, ἔπειτα χρίειν οἰνανθίνῳ ἢ κροκίνῳ λίπαϊ, καὶ

aridiores enim sunt, quam si sola adesset febris. neque mulsa danda, nisi biliosi sint: nam facile a biliosis naturis concoquitur. far lotum cum aqua aut mulsa convenit. bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere, quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent. hæ namque bonam spirationem conciliant, & urinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. omnia olera prosunt: [1] sed malvæ potissimum lentor bonus est, & ad linguæ arteriæque lævorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus, cucurbita, & quicquid suis temporibus optimum fuerit. hordei vero mundati cremor, liquidissimus quidem in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiorque sit, quanto plus temporis morbus progressus fuerit: verum in judicationibus & paulo ante judicationes cibus subtrahendus est. si morbus longiori tempore producatur, cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quo sufficiat ægrotus: quando extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerumque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolvi. ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito. quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. vinosæ naturæ fructus subtrahito, quoniam caput & mentem percutiunt. verum si necessitas urgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus, mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto: aliorum singula calida aqua dissolvito, si roborandi duntaxat oris ventriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non usque adeo vinosa facultas dissolvenda est. cibi quidem (ut semel dicam) hujusmodi sunto. irrigandum vero caput est refrigerandi causa, olivæ acerbæ contritæ unguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. quod si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent, rosacei parem modum in principio misceto: adhuc verò plus rosacei addendum, quo magis extra intraque caput roboretur ac refrigeretur. at si mens labefactetur, & locutio evariet, serpylli comam oleis incoquito: aut hederæ succum aut sanguinalis affundito. si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet, peucedanum & spondylium oleis infervefacito, & aceti parum instillato. hæc enim halitus & caliditatem diflant, crassasque humiditates, quæ & ipsæ deliramenti causæ sunt, discutiunt. cavere autem convenit, ne in cervicem ac tendones madefactio descendat. tendonibus enim atque nervis inimica est. nempe irrigandi semper occasio est: præterquam exacerbationis initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissimè vigente morbo, quum maximè insaniunt, tum maximè irrigandum est humore frigido: atque æstivo tempore, multo magis refrigerato, hyeme verò, tepido. ut mitescat autem delirium, posca, aut conyzæ decocto cum spongia facies fovenda est: deinde œnanthino aut crocino unguine [2] linenda: quin etiam que melior erit, edant.

[a] Ἐπιξηροτέρη Henisch. rep. in MS. [b] Οὐδὲ μελίκρητον, ἢν χολώδεες ἔωσι· ὕποπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. neque mulsa danda est si sint biliosi: hæc enim in iis, qui multam amaram bilem colligunt, suspecta est. *Petit.* emend. [c] Χόνδρος granum significat: sed hic & passim in libris Medicorum pro genere tritici accipitur. fitque ex Zea tritico eximio. vid. Plinium lib. 18. cap. 8. 11. *Petit.* [d] Μελικρήτῳ Henisch. [e] De modo parandi sorbitiones ex alica lota. vid. Galen. lib. 1. de aliment. cap. 6. *Petit.* [f] Ἐνεψημένων Henisch. rep. in MS. [g] Hujus parandi modum Hipp. tradit in lib. de acutis *Petit.* [h] Ἀτροφώτερος Henisch. & *Goupyl.* rep. in MS. [i] Ἐκτηκομένων Henisch. [k] Deesse hic aliquid *Petit.* judicat. & sic emend. ἰχθύων οἱ πετραῖοι κράτιστοι: (aut simile quidpiam) piscium quidem præstantissimi, qui saxatiles dicuntur. τῶν ἄλλων εἰς κρέσσον ἰόντων (pro ἰόντων Atticè) ex aliis autem, ut quisque melior erit, edant. [l] Χώρη Henisch. rep. in MS. [m] Ὀπώρης Henisch. rep. in MS. Nomine ὀπώρας fructus intelliguntur Autumnales, qui post ὡραίας scilicet ad F maturitatem perveniunt. *Petit.* [n] Ἑφθὰ Henisch. [o] Τὰ τῆς Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Τὸν αὐχένα Henisch. rep. in MS. [q] Fortasse legendum καιρὸς δὲ πᾶς τέγξιος. aut πᾶς τῆς τέγξιος *Petit.* [q] Ἀναβάσει Henisch. [r] Κονύζης nomine, quæ herba intelligenda sit dubium certe est. *Persicariam* hanc vocem interpretatam *Petit.* rep. in MS. Verùm κονύζαν hic positam esse pro eo frutice, quem Græci ἄγνον aut λύγον appellant *Petit.* conjicit.

[1] Sed malvæ potissimum. Lentor enim bonus est & ad linguæ &c., & ad stercorum descensum optima est beta, blitum &c. Henisch. [2] Linienda Henisch.

καὶ τὰς ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα· τοῖσι δὲ διαχρίειν. τάδε μέντοι καὶ ὕπνε ἀγωγά. ἢν γὰρ πάννυχοι μὲν ἐγρήσσωσι, μηδὲ τῆς ἡμέρης εὕδωσι, ἀτενέες δὲ τὸ ξύμπαν ἔωσι, ὀφθαλμοὶ δὲ ὀκοῖόν τι κέρας ἑστήκωσι, βλησρίζωνται[a] δὲ καὶ ἐξανιστῶνται), ὕπνον αὐτέοισι καὶ ἠρεμίην μηχανέεσθαι, πρώτιστα μὲν διὰ τῆς κεφαλῆς τεγξίων, ῥοδίνε ἀκρήτε, ἢ ἀμαρακίνε, ξὺν χυλῷ[a] κισσοῦ, ἢ ἑρπύλε, ἢ ἐκ μελιλώτε ἐνεψημένε. ἐπὶ μᾶλλον δὲ ὑπνωτικὸν, μήκων ἀφεψηθεῖσα[b] ἐν λίπεσι, ἐς τε τὸ τῆς κεφαλῆς βρέγμα, ἢ ὕδατι ἐς τὸ πρόσωπον ξὺν σπογγιῇ· ὑποτιθέναι δὲ χρὴ καὶ αὐτὰς ὅλας, εἰ εἶεν νεοδρεπεῖς, χλωρὰς τοῖσι ὑποκεφαλαίοισι. παχύνει γὰρ καὶ ὑγραίνει τὸ πνεῦμα, ξηρὸν τε καὶ λεπτὸν ἐὸν, καὶ ὀμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι παρέχον· βαρὺ δὲ καὶ[c] νωθὲς[d] ὀμίχλη, ἥπερ ὕπνε ἀρχή. ἢν δὲ μεζόνων δέωνται, καὶ αὐτὸ τὸ μηκώνειον ἐς τὰ μέτωπα ξὺν ὕδατι χρίειν· ἠδὲ ὑπαλείφειν τὰς ῥῖνας, καὶ ἐς τὰ ὦτα[e] ἐγχέειν· ψηλαφίη ποδῶν διαφὴς ξὺν λίπαϊ, ἢ[f] ψαῦσις τῆς κεφαλῆς.[g] ἀνυστικὸν δὲ καὶ κνῆσις μάλιστα κροτάφων τε καὶ ὤτων. καὶ γὰρ καὶ τὰ θηρία ἐς ἀνάπαυλαν ὀργῆς τε καὶ θυμοῦ κνήσι ὤτων τε καὶ κροτάφων δάμνονται· ὕπνε δὲ ἀγωγὰ ἑκάστῳ καὶ τὰ ξυνήθεα· ναυτίλῳ μὲν ἡ ἐν ἀκάτῳ κατάκλισις, καὶ ἐν θαλάσσῃ περιφορὴ, καὶ αἰγιαλῶν ἦχος καὶ κυμάτων κλύπος, ἀνέμων τε βόμβος, καὶ θαλάσσης καὶ νηὸς ὀδμή· μεσικῷ δὲ αὐλῶν ἔθισμὸς ἐφ᾽ ἡσυχίῃ, ἢ ψαλμὸς[h] λύρης, ἢ[i] πηκτίδος, ἢ μελέτη παίδων σὺν ᾠδῇ.[k] διδασκάλων δὲ νηπιάχων μύθων προσομιλίη. ἄλλοισι δ᾽ ἄλλα ὕπνε θελκτήρια. τοῖσι δὲ ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ ἐμβρέγματα, καὶ ἐπιπλάσματα, ἢν φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρῃ), καὶ φῦσαι, ἔλαιον[l] δρυπετέος ἐλαίης[m] μὴ ὠμῆς ἐμβάλλειν. παχὺ γὰρ καὶ γλίσχρον καὶ ἀλεαίνον. τόδε ὦν χρέος ἐν φλεγμασίῃ. ἐνεήσθω δὲ ἐν αὐτῇ ἄνηθον, κόνυζα· ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα· ἢν δὲ καὶ φῦσα ἐνῇ, κυμίνε καὶ σελίνε τῶν καρπῶν[n], ἠδὲ ὁκόσα ἔρων καὶ φυσέων ἀγωγά· καὶ νίτρον ἐνσείσαντα ἐμπάσσειν. ἢν δὲ τὸ ἧπαρ τὴν[o] πεῖσιν καὶ τὴν ὀδύνην.[p] ἴσχῃ,[q] ἔρια μὲν ἔσω[r] οἰσύπῳ πιναρὰ ἀπὸ[f] ὄϊος· ἔλαιον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ὄμφακος, ἢ ῥόδινον μίσγειν δὲ χρὴ[t] σίραιον ἑλληνικὸν, ἢ κρῆτα, καὶ ἐνεψεῖν[v] μελίλωτον, μίξαντά[x] τε ἐς ἕνα χυλὸν τὰ πάντα[y] καταιονεῖν τὸ ἧπαρ· σπληνὶ δὲ τὸ ἔλαιον σὺν ὄξεϊ ἔσω, ἢ εἰ μέζον ἢ πρὶν δονέῃ, ὀξύκρητον, καὶ ἀντὶ ἐρίων σπογγίη ἁπαλή. μάλα γὰρ[z] τοῖς δὲ ὁ σπλὴν χαίρει τε καὶ πρηΰνεται. ἢν δὲ τὰ ὑποχόνδρια εἴσω ᾖ, ἠδὲ ἄνω[a] εἰρύηται, καὶ τὸ δέρμα περιτείνηται), ἄριστον μὲν ἀντὶ τοῦ λίπεος, ἢ ξὺν αὐτέῳ παχεῖ[b] ἐπικαίριον ἴσον· κόνυζα δὲ ἔσω καὶ λιβανωτὶς τὰ ἐνεψήματα, καὶ ἄνηθον οὐκ ἀτερπὲς ἦν δὲ ἐπιπλάσσειν, εὐκαιρίη ᾖ, τοῖσι μὲν ἐλαίοισι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι, ἐπὶ τοῖσι ὁμοίοισι· ὕλη δὲ λίνε σπέρμα, καὶ [a] τῆ-

etiam nares & aures iisdem imbuendæ. hæc enim somnum alliciunt. si quando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur, sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, jactantur autem, & e lecto prosiliunt, iis somnus & quies conciliandi sunt: primum quidem caput rosaceo mero irrigando, aut amaracino, cum succo hederæ, aut serpylli, aut etiam sertulæ decocto. magis autem soporiferum est papaver in oleo elixum, capitis sincipiti superdatum, aut in aqua faciei per spongiam impositum. ipsæ quoque integræ herbæ (si proximè lectæ fuerint) virides cervicalibus subjiciendæ sunt. crassant enim madefaciuntque spiritum aridum tenuemque, & caliginem quandam sensibus obducunt: grave autem & torpens est caligo: id vero est somni principium. at, si valentioribus auxiliis egebunt,[1] ipsa etiam papaveris lachryma ex aqua frons inungenda. quin etiam nares eâ liniendæ, & in aures infundenda est. contrectatio pedum luavis ex oleo: capitisque attactus efficax est, sed potissimum si tempora auresque scalpantur. nam & ferarum iram furoremque aurium & temporum mollis attrectatio coërcet. cuique vero usitata somnum accersunt: nautis in cymba decubitus, & maritima navigatio, & littorum sonus, & undarum murmur, ventorumque bombus, & maris navisque redolentia: musico[2] tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus, aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium: ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio, atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. cæterum præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata adhibeto, si phlegmone subsit atque durities, flatusque distendat. oleum quoque ex oliva bene matura, nequaquam acerba, injicito, id enim crassum est, & viscidum, & calefaciens. hæc utique in inflammatione facienda sunt. injiciatur vero in ipsa anethum, aut conyza. bonum quoque est si simul omnia, quod si adsit etiam inflatio, cumini & apii semina adjicito, & quæcunque lotium flatusque prolectant: nec non & nitrum cribratum inspergito. verum si in jecore vitium dolorque fuerit, lanas ab ove sordidas accipito, oleum vero acerbum, aut rosaceum, & sapam Græcam aut Creticam admisceto. sertulamque incoquito, atque omnibus in unum succum permixtis jecur irrigato. ad lienem vero oleum aceto bene facit, aut si magis quam prius turbet, posca, & pro lanis spongia mollis adhibeatur. nam mirum in modum his gaudet mitescitque lienis. porro si præcordia interius sint, sursumque trahantur, & circumtenta cutis sit, optimum hoc remedium erit loco unguinis, aut una cum ipso crasso tantundem opportunum est. cunila vero & rosmarinus incoquantur: anethum quoque non injucundum erit. quod si cataplasmatis tempus erit idoneum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus utendum est: materia sit autem, lini semen,

K 2 fœnum

[a] Κύσσε Henisch. [b] Λίπαϊ Henisch. & Petit. repp. in MS. [c] Νωθὲς Henisch. rep. in MS. [d] Ὀμίχλη propria nebula est. Petit. [e] Ἐγχέειν Henisch. rep. in MS. [f] Ψαῦσις Henisch. rep. in MS. [g] Ἀνυστικὸν Henisch. [h] Λύρης Henisch. rep. in MS. [i] Πηκτίδος (est autem πηκτὶς genus Citharæ) Petit. emend. [k] Διδασκάλῳ δὲ Petit. emend. [l] Nonnulli δρυπέτε scribunt. Græcis dicuntur olivæ quæ in arbore maturuerunt: Latini *Druppas* vocant. Petit. [m] Hæc sapiunt glossema. Petit. [n] Subaudiendum est τί. Petit. [o] Πῆσιν Henisch. & Goupyl. rep. in MS. [p] Ἴσχῃ Henisch. [q] Ionico more ita laxè loquitur Aretæus. sufficiebat enim dicere ἔρια οἰσύπῳ πιναρά. Petit. [r] Οἰσύπῳ Henisch. rep. in MS. [f] Ὄϊος Henisch. [t] Σίραιον quid sit. vid. Plinium lib. 14. cap. 14. Petit. [v] Μελίλωτον Henisch. rep. in MS. [x] Σε Henisch. rep. in MS. [y] Καταιονεῖν Henisch. rep. in MS. [z] Nempe Aceto & spongia. in Practicorum enim libris vix ullum reperies medicamentum ad lienem, quod non aceti aliquid admistum habeat. Petit. [a] Εἰρύεται Henisch. [b] Πικέριον Petit. emend.

[1] Et ipsa papaveris &c. Henisch. [2] Musico quoque &c. Henisch.

ᵃ τῆλις, καὶ ᵇ ἄλητον κριθῆς λεπτὸν ἀγαθὸν δὲ καὶ κύαμος, καὶ ὄροβος, ἢν ἐξοιδαίνῃ ἡ γαστήρ. κέγχρος δὲ ᶜ φωχθεῖσα ἐν μαρσύποισι, πυρίημα κοῦφον καὶ μαλθακόν· ἀληλεσμένη δὲ καὶ ὑδερώδεσι ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ καὶ λίνου σπέρματι, ἐπίπλασμα ἀγαθόν. αὗται δὲ καὶ βοτάναι καὶ σπέρματα ὅσα μοι ἐν τοῖσι ἐμβρέγμασι λέλεκται, καὶ ἐν τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἔστω τὰ ἑωυτά. μέλι δὲ καὶ σὺν αὐτέοισι μὲν ἀγαθὸν ἐς σύστασιν τῶν ξηρῶν, καὶ ἐς μίξιν τῶν αὐχμηρῶν, καὶ ὡς ἡ θέρμη ἐς πολλὸν διαρκέῃ. ἀγαθὸν δὲ καὶ αὐτὸ μοῦνον, καὶ ἐπίπλασμα ἡμίεφθον, καὶ ἔμβρεγμα ξὺν τινὶ τῶν ὑγρῶν λυθέν, μαλθάξαι, ἀλεῆναι, φυσέων καὶ οὔρων ἀγωγόν, ᵈ πρηῦναι πυρσίας· τάδε γὰρ καὶ μελίκρητον ποιέει ποθέν, καὶ τουτέων ᵉ πλέονα καὶ κρέσσονα, ἔσω παρελθὸν ἀρτηρίῃ καὶ πνεύμονι, καὶ θώρηκι καὶ κοιλίῃ. ξυνεχέως δὲ τὴν κοιλίην ἐρεθίζειν βαλάνοισι ἢ διαχρίσμασι. ἐπιξηραίνονται γὰρ πολλά, ἔς τε τὴν ὁλκὴν τῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἀτὰρ ἠδὲ ἐς διαπνοὴν τῶν ἐν τῷ θώρηκι ἀτμῶν, καὶ ἐς κρίσιν τῶν ἐν τῇ κοιλίῃ. ἢν δὲ καὶ πολλῶν ἡμερῶν ἡ γαστὴρ ἐπίσχηται, κλύζειν χρὴ μελικρήτῳ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ νίτρῳ· ἢν δὲ μὴ ᶠ ἀξίως ὑποκαθίστωσι αἱ τῆς φλεγμονῆς πρηδόνες, σικύην θέντα, ἐντάμνειν, ἔνθα ἂν ἡ φλεγμονὴ κραίνῃ καὶ μέζων ἔῃ· μίην δὲ ἢ δευτέρην, ὅκως ἂν τότε φλεγμαίνοντα σημαίνῃ, καὶ ἡ δύναμις κελεύῃ, ἀτὰρ καὶ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος. τοῖσι δὲ τεκμαρτέον. ἀμετρίη γὰρ συγκοπῆς αἰτίη. ἐς μὲν οὖν ἡμέρην μίην ἢ δευτέρην, τέγξις ἡ ἑωυτή, ἐς δὲ τὴν τρίτην κηρωτὴ σὺν τινὶ λιπαεῖ τῶν ἐμβρεγμάτων. ἔπειτα ἐπιθήματα, ἐν φλεγμασίῃ μὲν ἢν ἔωσι, ὕσσωπος, τῆλις ἑφθὴ ἐν μελικρήτῳ, τερμίνθου τοῦ φυτοῦ ῥητίνη, κηρός· τὰ δὲ ἔλαια ἐπὶ τοῖσι αὐτέοισι τὰ ἑωυτά. ἢν δὲ μὴ τουτέοισι ἐπαυίῃ μηδὲν ἡ παραφορή, ᵍ κουρῆς τῆς κεφαλῆς χρέος, ἢν μὲν μήκισται εἶεν αἱ κόμαι, τὰ πρώτιστα ἐς ἥμισυ· εἰ δὲ βραχύτεραι, ἐν χρῷ· ἔπειτα μεσηγὺ ἀναλαβόντα τὴν δύναμιν, σικύην κατὰ τῆς κορυφῆς προσβάλλειν, ἠδὲ ἀφαιρέειν αἷμα· κούφη δὲ προτέρη ἐς τὰ μετάφρενα ʰ κεκολλήσθω· ἐπεὶ δὲ καὶ θώρηκα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξέῃσι νούσοισι ἀκέεσθαι χρή, πάντη τὸν κάμνοντα ξὺν καρδίῃ καὶ πνεύμονι, πρώτιστα μὲν ὑπ᾽ ἀνάγκης τῆς ἀναπνοῆς, ἄλλοτε μὲν θερμῆς, ἄλλοτε δὲ ψυχρῆς· ἔτι δὲ ὑπὸ πυρετοῦ καυσώδεος καὶ βηχός, καὶ ὑγρῶν πονηρίης, καὶ νεύρων κοινωνίης, καὶ στομάχου συμφορῆς, ὑπεζωκότος τε καὶ διαφράγματος κακίης· καρδίη γὰρ ἢν ⁱ πάθῃ μέζον τι δεινόν, οὔποτε ἀκέεται· ἐπὶ δὲ τοῖσι φρενιτικοῖσι καὶ μάλα χρὴ τάδε μειλίσσειν. παραφορὴ μὲν γὰρ μετεξετέροισι ἐκ τινὸς τῶν ἐν τῷ θώρηκι· ἀναπνοὴ θερμή τε καὶ ξηρή, δίψος δριμύ, οὐκ εὔφορον πῦρ, ᵏ τῷ πάντη ἐς θώρηκα ξυρρέειν. καὶ κακίη μέν, ἀπὸ τοῦ οἰκείου θάλπεος τετραμμένου· μέζων τε καὶ δυσφορωτέρη ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐς θώρηκα ξύνδοσις. ἄκρα γὰρ ψυχρά, κεφαλή, πόδες τε καὶ χεῖρες· ὕπερθεν δὲ τῶνδε ὁ θώρηξ. καὶ δέεται ˡ ὦν ᵐ ἀρήγειν ὑγρασίῃ καὶ ψύξι. τέγξις μὲν ὦν ἔλαιον ξὺν χαμαιμήλῳ ἑψηθέν, ἢ νάρδῳ· θέρεος δὲ καὶ σίραιος ἑλληνικός· ἢν δὲ καὶ ἐπιθέτοισι δέῃ χρέεσθαι, φοίνικες ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ δευθέντες· ἔπειτα λεῖοι ἐς μάζαν πεφυρμένοι, ξὺν νάρδῳ, ἀλφίτοισι, οἰνάνθῃ, προσηνὲς θώρηκι ἐπί-

A foenum Græcum, hordei tenuis farina. bonum est autem & faba, & ervum, si venter intumescat: pariter & milium torrefactum in sacculo positum, leve molleque fomentum est: pinsitum verò & aqua inter cutem laborantibus, cum melle & oleo, & lini semine cataplasma bonum est. flores autem & herbæ & semina quæcunque a me in irrigationibus posita sunt, & in cataplasmatibus eadem sunto. mel vero & cum ipsis bonum est, ut arida cogantur, misceanturque squalentia, atque ut calor diutius permaneat: ipsum quoque solum bonum est pro cataplasmate semicoctum, & ad irrigandum, si cum ali-
B quo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiumque evocat, & ardores obtundit. nam hæc quoque mulsa epota præstat: hisque plura & meliora, si interius arteriam, pulmones, pectus & ventrem subeat. assidue vero alvus irritanda est glandulis, aut illitionibus (sæpius enim siccescit) ut a capite materiæ detrahantur, & a pectore halitus difflentur, & alvi purgamenta excernantur. quod si multis diebus venter suppressus fuit, ipsum mulsa, oleo & nitro subluere opus est. verum si non satis phlegmones exhalationes desierunt, cucurbitulam affigens incidito qua parte phlegmone extumuit, & ma-
C jor apparet: unam autem aut duas affigito, prout phlegmone significaverit, & vires præceperint, & sanguinis detrahendi copiam ab his conjectare oportet. excessus enim syncopæ auctor est. primo quidem aut altero die madefactio eadem esto, tertio vero ceratum cum aliquo ex oleis ad irrigandum aptis imposito. deinde epithemata in inflammatione, si facultas sit, ex hyssopo, foeno Græco ex mulsa decocto, terebinthi arboris resina, & cera: olea vero in iisdem eadem. quod si nihil istis delirium remittat, tondere caput necesse est: si longissimi crines sint, primum [1] dimidios, si brevio-
D res, ad cutim. postea, prius refectis viribus, cucurbitula vertici capitis affigenda est, sanguisque hauriendus: verum prius inanis cucurbitula interscapulo adhibeatur. cæterum quoniam thoracem in omnibus acutis morbis medicari oportet (nam prorsus ipse cum corde & pulmone laborat) primum quidem ob spiritus modo calidi, modo frigidi necessitatem, præterea ab ardenti febre, & tussi, & humorum pravitate, & nervorum communione, & oris ventriculi noxa, nec non succingentis membranæ, & septi transversi vitio (cor enim si majori aliquo malo oppressum sit, nunquam sanescit) in phre-
E niticis utique & hæc inprimis mitiganda sunt. siquidem nonnullis mentis alienatio ab aliquo eorum quæ in pectore sunt, vitio exoritur. ea vero sunt, spiritus calidus & siccus, sitis acris, ignis intolerabilis, qui undique in thoracem confluit, & pravitas quidem a domestico calore commutato & major & molestior provenit. ab aliis etiam membris in thoracem contributio fit. extrema namque frigida sunt, caput, pedes, ac manus: super hæc autem thorax est. igitur humectandi refrigerandique auxilio eget. hu-
F mectatio quidem fit ex oleo, in quo chamæmelum aut nardus incocta sit. æstate vero & sapa Græca bene faciet. at si epithematibus uti deceat, palmulæ vino austero maceratæ, deinde contusæ in placentam cum nardo, polenta, atque oenanthe, suave pectori cataplasma fue-

a Πίλος Henisch. rep. in MS. b Ἄλιτον ἀντὶ τοῦ ἄλφιτον Henisch. & Goupyl. repp. in MS. c Φοχθεῖσα Henisch. d Πρηῦναι Henisch. e Πρῆσι Henisch. rep. in MS. f Ἀυξίως Henisch. g Κουρῇ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. h Κεκολλῆσθαι Henisch. rep. in MS. i Πάθη Henisch. k πῦρ, τὸ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. l ὦ Henisch. m Ἀρήγειν Henisch. rep. in MS.

[1] Dimidii Henisch.

ἐπίπλασμα· ψυκτικὸν δὲ καὶ μῆλα θλασθέντα ξὺν μαστίχῃ καὶ μελιλώτῳ. πάντα δὲ κηρῷ καὶ νάρδῳ [a] ἀναλαμβάνειν. ἢν δὲ καὶ τὸν στόμαχον ἔχῃ νάρκη, καὶ ἀποσιτίη, ἀψινθίου χυλὸν ἢ κόμην τοῖσι δὲ ξυλλεαίνειν· καὶ τῷδε ἑψηθέντι ξὺν λίπαϊ [b] καταιονέειν τὸ ὑποχόνδριον. πιπίσκειν δὲ καὶ τὸ ἀπόβρεγμα, ἢ χυλὸν αὐτέου πρὸ τῆς τροφῆς, [c] ὁκόσον κυάθους δύο τοῦ ἀποβρέγματος, ἢ κύαθον πικροῦ τοῦ χυλοῦ ξὺν ὕδατος [d] κυάθοισι δύο. ἢν δὲ καὶ καῦσος ἔχῃ τὸν στόμαχον, οὐκ ἀπὸ τῆς καταστάσιος τῆς νούσου, ἀλλ' αὐτοῦ μοῦνον ἀπὸ χυμῶν δριμέων καὶ ἁλμυρῶν, ἢ ὑπὸ χολῆς δακνομένου, καὶ δίψῃ [e] αὐαινομένου, ὑδρομιγὲς [f] γάλα δοτέον ἐν τροφῇ, ὅσον ἡμικοτύλιον τοῦ γάλακτος ἐν ὕδατος κυάθῳ ἑνί· ῥυμφάνειν δὲ αὐτέου τὸ πλεῖστον· βραχὺ δέ τι καὶ σὺν ἄρτῳ ἀναλίσκειν. ἢν δὲ καὶ καῦσος [g] ἔχῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δίψος καὶ ἀπορίη, καὶ μανίη, καὶ ἐπιθυμίη ψυχροῦ ὕδατος, διδόναι, μεῖον μὲν ἢ ὁκόσον ἐν καύσου νούσῳ ἄνευ φρενίτιδος. τῶνδε γὰρ ἀμφὶ τῶν νεύρων ὀρρωδέειν χρή· διδόναι δ' ὧν ὁκόσον ἐς στομάχου ἄκος· ὀλίγον δὲ ἀπαρκέει· βραχυπόται γὰρ οἱ φρενιτικοί. ἢν δὲ καὶ ἐς συγκοπὴν τράπωνται. γίγνεται γὰρ καὶ τόδε· τῆς μὲν γὰρ δυνάμιος λυομένης, ἱδρῶτι δὲ χεομένου τοῦ [h] ἀνδρὸς, πάντων δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς τὴν φορὴν ποιευμένων τῶν ὑγρῶν, καὶ τοῦ τόνου λυομένου, καὶ τοῦ πνεύματος, ἔς τε [i] ἀκηδίην μὲν τῆς παραφορῆς, δέος δὴ ἐς ἀτμὸν λυθῆναί καὶ ὑγρασίην τὸν ἄνθρωπον· ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην, καὶ πάντῃ μέχρι περάτων μολεῖν· τόνῳ δὲ προσθεῖναι τόνον, καὶ πνεῦμα νεναρκωμένον ἐγεῖραι, ψύξιν ἀλεῆναι, στύψαι πλάδον, φερομένων ἔξω καὶ ῥεόντων κρατῆσαι, ἡδὺς μὲν ὀσφραίνεσθαι ἐς ἡδονήν. κραταιὸς δὲ στηρίξαι δύναμιν ἐς ζωήν· ἄριστος δὲ μειλίξαι θυμὸν ἐν παραφορῇ· τάδε μέντοι ποθεὶς ἅμα πάντα πρήσσει. θυμόντες γὰρ πρηΰνονται μαλθάξει φρενῶν, καὶ ἐξ ἑωυτέων ἐς δύναμιν τρέφονται· ἀτὰρ ἠδὲ [k] ἑωυτέοισι ἐμπνέουσι ἐς ἡδονήν, πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκει χρόνον. ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς νωθὴς ἔῃ, ἀτὰρ ἠδὲ ἡ παραφορὴ ἐς μώρωσιν τρέπηται· τὸ δὲ ὑποχόνδριον μὴ πολλόν τι προσβλάπτηται, ἢ ὄγκῳ, φύσησι, σκληρίῃ, κεφαλὴ δὲ τὸ πλέον ἔχῃ τῆς αἰτίης, χρὴ τολμέοντα λούειν, ἠδὲ [l] καταιονέειν πολλόν τι τὴν κεφαλήν. ἥτε γὰρ ἕξις [m] ὑγιανθήσεται, καὶ ἡ κεφαλὴ διαπνευσθήσεται, καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος [n] διητμιωθῇ. ὧδε γὰρ τὸ μὲν ξηρὸν ἀμβλύνεται, καὶ καθαρεύεται τῆς ὁμίχλης ἡ αἴσθησις· ἡ δὲ γνώμη εὐσταθὴς ἠδὲ ἔμπεδος μίμνει. τάδε μέντοι τῆς λύσιος τῆς νούσου γνώματα.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Θεραπεία Ληθαργικῶν.

Ληθαργικοῖσι κατάκλισις ἐν φωτὶ καὶ πρὸς αὐγήν. ζόφος γὰρ ἡ νοῦσος· ἠδὲ ἐν [o] ἀλέῃ μᾶλλον· [p] ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη. κοίτη εὐαφής, στρώματα, τοιχογραφίη, ποικίλα πάντα, ὁκόσα περ ἐρεθιστικὰ ὄψιος, λαλιή, ψηλαφίη ξὺν πέσι

[a] Ἀναλαμβάνειν *Henisch.* [b] Καταιωνεῖν *Henisch.* [c] Ἢ κυάμου ἀλλ' ἰσοφαλμένως, ὡς δοκεῖ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [d] Κυάμου *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἀναινομένου *Henisch.* rep. in MS. [f] Γαλαδοτέον Henisch. [g] Ἔχῃ *Henisch.* [h] Ἀνθρώπου *Henisch.* [i] Ἀκηδίην (μὲν) *Henisch.* [k] Ἑωυτέοις ἐμπλέουσι *Crassus* legit. *Petit.* emend. [l] Καταιωνεῖν Henisch. [m] Ὑγρανθήσεται humectabitur *Petit.* emend. [n] Διητμιωθήσεται. evaporabitur *Petit.* emend. [o] Ἀλέῃ Henisch. [p] Tolerabilius esset ψυχρότης ἔμψυχος, ut naturale temperamentum intelligeretur. neque hoc rectum est. verum deesse aliquid putat, & sic ψύξις γὰρ ἐμφύτου θερμότητος ἡ αἰτίη. refrigeratio enim innati caloris in causa est. *Petit.* emend.

A fuerint. refrigerant quoque mala pinsita cum mastiche & sertula. quæ omnia cera & nardo excipiantur. sin autem & os ventriculi torpeat, & a cibis abhorreat, succum absinthii aut comam una cum his terito. ipso etiam in oleo incocto præcordia irrigato: & aquam in qua maduit, aut ipsius succum ante cibum propinato, duos scilicet aquæ illius cyathos, [1] aut succi, ad amaræ fabæ magnitudinem, ex aquæ cyathis duobus. at si os ventriculi ardor male habet, non ratione morbi, [2] sed ita ut ipsum duntaxat ab acribus salsisque humiditatibus, sive a bili mordeatur, atque siti perarescat: lac aquæ admixtum
B in cibis exhibendum, heminæ videlicet dimidium uno aquæ cyatho temperatum: atque ita hujusce lactis plurimum sorbeat, nonnihil etiam cum pane assumat. verumtamen si ardor hominem torqueat, & sitis, & anxietas, & furens insania, & frigidæ cupiditas, propinanda quidem frigida est, sed non tanta quanta in ardore morbo absque phrenitide propinatur. in istis enim timendum nervis est: itaque danda est, ut ori ventriculi subveniatur. pauca vero satis est: parum enim potant phrenitici. cæterum si in syncopam prolabuntur (nam & hoc [3] accidere solet, viribus evanescentibus, in sudorem liquescente
C homine, omnibus humoribus extrorsum impetum facientibus, tenore ac spiritu fatiscentibus) tunc cura delirii posthabetur: sed quum metus sit, ne in vaporem humiditatemque homo dissolvatur, unicum subsidium vinum est. celeriter enim substantiam alendo instaurat: & quoquoversus ad extremitates usque permeat, tenori tenorem apponit, & spiritum torpentem expergefacit, frigiditatem calore temperat, laxantem madorem adstringit, extrorsum erumpentia atque diffluentia coërcet, olfactu suave delectat: vires demum fulcire ad vitam prorogandam potest: atque in insania ad animum demulcendum
D optimum est. hæc omnia epotum vinum simul præstat. iracundia namque mollescente animo conquiescit: atque ipsimet ad recreandas vires cibos accipiunt: quin etiam se ipsos ad voluptatem replent. nempe si jam plus temporis morbus extrahitur, & febris ignava est, & delirium in fatuitatem vertitur, & præcordia non usque adeo læsa sunt aut tumore, aut inflatione, aut duritia, sed in capite potissima morbi causa est: audacter lavare oportet, aut sæpius caput perfundere. habitus namque sanabitur, & caput difflabitur, & omne corpus exhalabit. atque ita siccitas ob-
E tunditur, & sensus caligo discutitur, & mens stabilis atque inconcussa firmatur. hæc utique sunt tollendi morbi præcepta.

CAPUT SECUNDUM.

Curatio Lethargicorum id est *Veternosorum.*

Lethargici in luce & ad solis radios collocentur (morbus enim nihil aliud est quam tenebræ) & magis in loco calido habeantur: ipsius enim causa est insita frigiditas. cubile agitabile sit: stragulæ vestes, parietum picturæ, omnia sint varia, quæcunque
F visum proritare queunt. multus habeatur sermo: pedes

[1] Aut amari succi cyathum cum aquæ cyathis duobus *Henisch.* [2] Sed ipsum &c. mordetur, atque siti perarescit *Henisch.* [3] Incidere *Henisch.*

πέσι ποδῶν, [a] πιλμοί, κνησμοί. ἢν [b] βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, ἐμβόησις, νουθεσίη ὀργίλη· δεῖμα ἐφ' οἷσι δειμαίνει. προσαγγελίη τῶν ὁκόσα ἐπόθεε καὶ προσεδόκεε. πάντα ἐς ἐγρήγορσιν ἐναντίως τοῖσι φρενιτικοῖσι. ἀμφὶ δὲ καὶ κενώσιος ληθαργικῶν, τάδε χρὴ γινώσκειν. ἢν μὲν ἐξ ἑτέρης νούσου, ὁκοῖόν τι φρενίτιδος διαδέξηται ἡ [c] λήθη, φλέβα μὲν μὴ τάμνειν, μηδὲ ἀθρόον ποθὲν κενοῦν αἷμα. ὑποκλύζειν δὲ τὴν κοιλίην, μὴ τοῦ κοπρώδεος εἵνεκε μοῦνον, ἀλλ' ὅκως τι καὶ ἄνωθεν ἀντισπασθῇ, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὀχετευθῇ. πλέον οὖν ἔσω. [d] ἁλῶν τε καὶ νίτρου. ἄριστον δὲ τῷ κλύσματι, εἰ καστόριον ἐμπάσσοις. ψυχρὸν γὰρ τὸ κάτω ἔντερον ληθαργικοῖσι, καὶ πρὸς ἔκκρισιν νεκρῶδες. ἢν δὲ μὴ ἐκ διαδέξιος νούσου, ἀλλ' ἑωυτέου ἄρχηται ὁ λήθαργος, καὶ δοκέῃ πεπλῆσθαι ὁ νοσέων, ἢν μὲν αἵματος, φλέβα τὴν ἔσω ἀγκῶνι τάμνειν· ἢν δὲ φλέγματος ὑδατώδεος, εἴτε ἄλλων χυμῶν, καθαίρειν χρὴ κνεώρῳ σὺν τῇ πτισάνῃ, ἢ ἐλλεβόρῳ μέλανι ξὺν μελικρήτῳ, πρὸς τῇσι ἀρχῇσι, ἢν μετρίως βούλῃ· ἢν δὲ μεζόνως, τοῦ φαρμάκου τῆς ἱερῆς καλεομένης [e] νήστι διδόναι ὁλκῆς [f] ∠ β. ξὺν μελικρήτου κυάθοις τρισί, καὶ περιμένοντα καθῆσθαι. τότε διδόναι σιτία, ἢν καιρὸς ᾖ· ἢν δὲ μή, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἡ τροφή. εὐκαιρίη δέ κοτε καὶ ἐν ἑσπέρῃ γίγνεται τῆς ἱερῆς ὁλκῆς [g] ∠ α. ὕδατι, ἢ μελικρήτῳ λυομένη κυάθοις δύο. ἀτροφίη κακόν, κακὸν δὲ καὶ πολυτροφίη. χρὴ ὦν ὀλιγοσιτίῃ χρέεσθαι ἐς ἑκάστην ἡμέρην. ἀθρόον δὲ μὴ ἀσιτεῖν. ὑπομνήσιός τε γὰρ ἠδ' ἀλέης τῷ στομάχῳ χρέος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέρην. ἀτὰρ καὶ ἡ τροφὴ ἔσω λεπτύνουσα, καὶ διαχωρητικὴ ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον ἢ [h] ὀσπρίοισι, ἀλεκτορίσι, [i] κεγχρίσι. [k] λινοζώστῳ δὲ ξυνεψείσθω, καὶ ὄξος περιχεέσθω, καὶ τοῖσι δὲ χυλοῖσι ἐμβάλλειν, εἴ που δέοι χυλῷ χρέεσθαι [l] πτισάνης, εὔπνοον. ἠδὲ οὔρων ἀγωγόν, μάραθρον, [m] σέλινον, [n] τὰ λάχανα, ἢ τουτέων τοὺς καρπούς. ἀγαθὸν δὲ καὶ πράσον τῇ δριμύτητι, καὶ κράμβη ξὺν ἐλαίῳ καὶ γάρῳ. [o] ἄριστον δὲ καὶ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ φυσέων ἠδὲ οὔρων ἐρεθιστικόν. [p] γὰρ ἡ κύστις, ἠδὲ γαστὴρ ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ. τέγξιες τῆς κεφαλῆς, αἵπερ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. ἀμφοῖν γὰρ αἱ [q] αἰσθήσιες πλέαι γίγνονται ἀτμῶν, [r] οὓς ἀπελαύνειν χρὴ ψύξει καὶ [s] στύψει, [t] ῥοδίνου καὶ κισσοῦ χυλῷ· ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοὴν τοῖσι λεπτύνουσι, [v] οἷον ἑρπύλλῳ, ὄξεϊ σὺν τῷ ῥοδίνῳ. ἢν δὲ νεύρων πόνος ἔῃ, καὶ ψύξις ὅλου, [x] πολλῷ δὲ μᾶλλον ἀκρέων, τῷ καστορίῳ ξὺν ἀνηθίνῳ λιπαίνειν, ἠδὲ τέγγειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα, καὶ τὴν ῥάχιν χρίειν τῷ αὐτῷ ξὺν λίπαϊ [y] σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ παλαιῷ. ξυγχρίειν δὲ καὶ τὼ χεῖρε ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ τὼ πόδε ἀπὸ τῶν βουβώνων. τοῖσι δὲ μέντοι καὶ τὴν κύστιν [z] καταιονεῖν, καὶ ὡς νεῦρον πάσχουσαν, καὶ ὡς οὔρων ὁδὸν κάμνουσαν. ἀτὰρ καὶ τῇ δριμύτητι τῶν χυ-

A pedes premendo tractentur. vellantur pili, membra scalpantur. si altus sopor obtineat, vociferandum est: iracunde increpandus est æger, iis quæ timere consuevit, deterrendus: quæcunque prius optabat expectabatque, annuntianda sunt: omnia ad soporem discutiendum, contra atque in phreniticis, molienda. quod ad veternosorum evacuationem attinet, hæc novisse oportet: si alteri morbo, utpote phrenitidi, succedat veternus, venam ne solvito: neque alicunde multum sanguinem educito: sed ventrem subluito, non solum stercoris educendi causa, sed etiam ut aliquid a superioribus partibus revellatur, & a capite derive- B tur. igitur multum insit salis & nitri. optimum vero sit si sublutioni castorium inspergas. imum enim intestinum veternosis frigidum est, & ad excretionem emortuum. quod si non per successionem sed suopte ingenio veternus incipiat, & æger plenus esse videatur: [1] si sanguinis *plenus*, vena in cubiti curvatura secanda est: si pituitæ aquosæ, aut aliorum succorum, purgare opus est cnico ex hordei cremore, aut nigro veratro ex mulsa inter initia, si mediocriter purgare velis. sin autem copiosius, medicamenti quod hieram, *id est sacram*, vocant, pondo drachmas duas jejuno dato cum mulsæ cyathis tribus: atque tantisper C expectans quoad purgatio confecta sit, tunc cibos, si opportunum sit, exhibeto: sin minus, in posterum diem alimentum differto. nonnunquam sane & vesperi hieræ drachma cum aquæ aut mulsæ cyathis duobus dissoluta, in tempore datur. nempe inedia malum est, malum est & cibi multitudo. igitur exiguo cibo uti singulis diebus oportet: neque subito ac penitus jejunandum est. os enim ventriculi per totum diem refectione caloreque indiget. quin etiam cibus esto attenuans, & alvum leniens, in jusculis magis quam leguminibus, gallina, [2] cenchride. herba vero mercuriali assidue utitor: acetumque affundito, & succis injicito, si D forte succo ptisanæ utendum sit. bonum autem spiritum reddit urinamque citat fœniculum, apium, olera, aut horum semina. item porrum acrimonia sua proficit, & brassica cum oleo & garo. optime facit & cuminum dulce cum brassica ad flatus [3] dirigendos & lotium evocandum. vesica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infestant. irrigationes capitis tales fiant, quales & in phreniticis. utrisque enim sensus pleni halituum sunt: quos refrigerando, adstringendoque, rosæ atque hederæ succo propulsare necesse est, aut [4] dirigere per transpirationem exte- E nuantibus: Exempli causa, serpyllo, aut aceto cum rosaceo. si nervi doleant, & totum corpus, sed multo magis extrema frigescant, caput cervicemque castorio cum anethino oleo inungito, atque irrigato. quin etiam spinam eodem sicyonio, aut gleucino aut veteri oleo admixto perfundito, nec non & manus [5] ad humeros usque, & pedes usque ad inguina perungendi sunt. nonnullis quoque vesica est humectanda: quæ tanquam nervus patitur: & tanquam urinæ iter laborat. insuper & acredine humo-

[a] Τολμοί, κνησμοί. *Henisch.* [b] Triplex enim comatis differentia βαθὺ, ὑπνῶδες, ἄγρυπνον. *Petit.* [c] Pro ληθάργῳ. quod idem significat. *Petit.* [d] Ἁλῶντε *Henisch.* [e] Νῆστι Henisch. [f] Ὁλκῆς β Henisch. ὁλκῆς γ β. Henisch. rep. in MS. [g] Ὁλκῆς α. *Henisch.* ὁλκῆς γ α *Henisch.* rep. in MS. [h] Ὀπλοῖσι (ab ὀπλάω, asso, torreo) *Petit.* emend. [i] Κέγχρις avis illa est, quam Latini tinniculum vocant. *Petit.* κεγχρίδι *Henisch.* rep. in MS. [k] Λινοζώστι *Petit.* emend. [l] Πτισάνη Henisch. rep. in MS. [m] Ἠδὲ σέλινον Henisch. [n] Nempe μάραθρον & σέλινον. quam vocem sc. λάχανα Aretæus addit, ut herbam ipsam denotet, puta caules, folia, radices: & distinguat a seminibus. *Petit.* [o] Κρεσσὸν δὲ κύμινον γλυκὺ ξὺν κραμβῃ, ἢ φύσεων (cum accentu in prima) ἠδὲ οὔρων ἐρεθιστικόν. (pro ἄριστον) ἐρεθιστέα ἡ κύστις &c: *irritanda est vesica.* ex conjectura hunc locum ita *Petit.* emend. [p] Ἡ γὰρ κύστις *Henisch.* [q] Ἄλθησις *Henisch.* rep. in MS. αἰσθήσιες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [r] Ἃς ἀπελαύνειν χρὴ ψύξει καὶ στύψει, ὄξει σὺν ῥοδίνῳ· ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοὴν τοῖσι λεπτύνουσι, οἷον ἑρπύλλῳ, ῥοδοῦ καὶ κισσοῦ χυλῷ. *Petit.* emend. [s] Στύψεϊ Henisch. [t] ῥοδίνοις Henisch. rep. in MS. [v] Οἷον ἑρπύλλῳ Henisch. [x] Πολλὸν *Henisch.* rep. in MS. [y] Genus est factitii olei, quod vim habet calefaciendi. vide Dioscor. lib. 1. cap. 29. *Petit.* [z] Καταιονεῖν *Henisch.*

F

[1] Si sanguinis, vena &c. [2] Conchride. cum herba vero mercuriali concoquito *Henisch.* [3] Digerendos *Henisch.* [4] Digerere *Henisch.* [5] Ab humeris usque: pedes item ab inguinibus &c. *Henisch.*

χυμῶν ἀχθομένων· χολώδεα γὰρ τὰ οὖρα. ἢν δὲ μέζων ὁ τρόμος ἔῃ, καὶ κίνδυνος σπασμοῦ, καὶ [a] σικυωνίῳ εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπ' ἀνάγκης χρέεσθαι· ὀλίγη δὲ ἤτω ἡ χρῆσις. ἢν δὲ καὶ φλεγμασίαι τῶν ὑποχονδρίων ἔωσι, καὶ πρήσιες καὶ φῦσαι, καὶ περιτάσιες τοῦ δέρματος, ἢ κοῖλον γίγνηται εἴσω [b] εἰρυομένου τοῦ ὑποχονδρίου, ἐμβρέγματα καὶ ἐπιπλάσματα, ὁκόσα [c] μοι ἐν φρενιτικοῖσι λέλεκται· σικύῃ ἥκιστα χρέεσθαι, ἢν ἀπὸ φρενίτιδος ἔωσι. εὐτολμότερον δὲ, ἢν ἀρχῆθεν ἡ νοῦσος εἰσβάλλῃ. ἢν δὲ γλῶσσα μελαίνηται, καὶ ὄγκος ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι σημαίνῃ, ὑπ' ἀνάγκης τῇ σικύῃ χρέεσθαι· ἐπὴν δὲ πρὸς τῷ μήκεϊ τοῦ χρόνου κενωθῇσι τῇσι αἰσθήσεσι, τἄλλα δ' εὐπετέστερον φέρῃ, τῇ κορυφῇ τῆς κεφαλῆς προσβάλλειν· ἄλυπον γὰρ τῇ [d] δυνάμι τὸ ἐντεῦθεν κενοῦν· [e] ἄγειν τε καὶ φύσας ἄνω τε καὶ κάτω. [f] φυσέων γὰρ συναγωγὸν λήθαργος, καὶ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ ἐν τῷ ὅλῳ σκήνεϊ ἀργίη, καὶ νωθίη, καὶ ἀψυχίη. διαπνευστικὸν δὲ κίνησις, ἠδὲ ἐγρήγορσις. διαχρίειν οὖν πήγανον χλωρὸν τρίβοντα ξὺν μέλιτι καὶ νίτρῳ· ἀγωγόν τε ἐστὶ μᾶλλον φυσέων ξὺν τοῖσι, καὶ τερμίνθου ῥητίνης μέρος ἕν· καὶ πυρίη προκλητικὴ φυσέων ἢ πιναροῖσι θερμοῖσι ἐρίοις, τρηχέσι παλαιοῖς ῥάκεσι, ἢ σπογγιῇ ξὺν ὕδατι, ἔνθ' ὕσσωπον, ἢ ὀρίγανον, ἢ γλήχων, ἢ ῥυτὴ ἕψηται· ἄγοι δ' ἂν φύσας, ἠδὲ ὁκόσα πρὸ τῶν σιτίων πίνεται, τάπερ καὶ φλέγμα καὶ χολὴν ἐν τοῖσι ἐντέροισι καὶ στομάχῳ ἄγει, [g] ὕσσωπον ἐν μελικρήτῳ [h] ἑψηθὲν, δίκταμνον τὸ κρητικὸν, [i] ὀρίγανον· δριμέα μὲν, [k] ἀγωγὰ δὲ, ἀδίαντον, ἄγρωστις· τάδε μέντοι καὶ φυσέων καὶ οὔρων καταρρηκτικά· ἢν δὲ τρόμος χειρῶν καὶ κεφαλῆς ἔῃ, καστόριον πιπίσκειν δραχμῆς ὁλκῆς ἥμισυ, ξὺν μελικρήτῳ κυάθοις τρισὶ ἐς ἡμέρας πλεῦνας· ἢν δὲ μὴ πίνῃ τόδε, [l] ἔκτευξιν ξυμφορῆς ξὺν ἐλαίῳ, ἔνθα πήγανον [m] ἐνεζέσθη κυάθοις τρισὶ, τὸ διπλόον [n] ἐς τὸ κάτω ἔντερον ἐγχέειν· καὶ τόδε ἐς [o] πλεῦνας ἡμέρας· μετὰ δὲ τὸ ἐκ τουτέου ξύμφορον· φύσας γὰρ ἄγει ἄνω τε καὶ κάτω· μετεξετέροισι δὲ καὶ οὖρα καὶ κόπριον· ἢν δὴ ποθὲν εἰς τὸ πᾶν διαθέον ἵκῃ, ἄτρομα, ἠδὲ κραταιὰ τὰ νεῦρα γίγνεται, καὶ τὰς ἕξιας ἐς τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν ἀλλοιοῖ, καὶ τὰς καταστάσιας τῶν νούσων τρέπει. ἄριστον δὲ καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἐμφυσῆν, καὶ γὰρ καὶ τῇδε πταρμάτων καταρρηκτικὸν φαρμάκοισι· καὶ ὁκοῖόν τι [p] κύστις ἀγωγὸν οὔρων, καὶ [q] ῥὶν μύξης· πρήσσει δὲ θέρμη προσηνεῖ τάδε τῇδε, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πταρμικῶν κρέσσον· πεπέρεος, ἐλλεβόρου, στρουθίου, εὐφορβίου. τάδε γὰρ ἐς τὴν πρώτην, ἠδὲ πυμάτην θίξιν ἀπηνέα, καὶ ταρακτικὰ κεφαλῆς τε καὶ αἰσθήσιος, ἐκ προσαγωγῆς δὲ τὸ καστόριον ἀλεαίνει· κεφαλῇσι δὲ καὶ ἄλλως ξύμφορον, ὅτιπερ τὰ νεῦρα πάντη ἐνθένδε πεφύεται· νούσων δὲ νεύρων καστόριον ἰητρεῖον. ἀλλὰ [r] ξυμμίσγειν τόδε τῶν γεγραμμένων τινὶ, ἢ τισι, οὐκ ἄχαρι. ἢν γὰρ μιγῇ, μὴ αὐτίκα μὲν κεφαλὴν ξυμμέτρως ταράξαι. ἐς μακρὸν δὲ τὴν θέρμην ἐξάψαι, ὑγρῆναι τὴν ῥῖνα προκλήσει· ὀσμαὶ δριμεῖαι μὲν ἐς αἴσθησιν, ἐς δύναμιν δὲ θερ-

A homprum vexatur: biliosum enim lotium est. sin autem major tremor adsit, & convulsionem minetur, necessario & sicyonium oleum capiti superfundendum: sed brevis ejus usus esto. quod si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida, inflata, distentaque, aut introrsum vergentibus præcordiis concava efficiatur: madefactiones & cataplasmata ejusmodi sint cujusmodi in capite de phreniticis comprehendimus. cucurbitula minimè utitor, si a phrenitide in hanc labem incidit: audacius vero cucurbitula uti poteris, si ab initio morbus iste invaserit. sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam af-
B figere necesse est. postquam verò intervallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare: quandoquidem ea parte evacuare sine ulla virium molestia possumus: & flatus supra infraque eliciendi sunt. veternus enim flatus colligit: & in ventriculis, & in toto corpore ignavia, marcor, animæque defectus conspicitur. motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito. [1] sic enim magis flatus digerit: cum his verò & terebinthinæ resinæ pars una misceatur. fotus quoque flatus provocat, aut cum sordidis calentibusque lanis, aut cum a-
C speris panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, ubi hyssopum, aut origanum, aut pulegium, aut [2] rhyte incocta sit. evocant autem flatus, & quæcunque ante cibos propinantur: quæ utique pituitam bilemve ab intestinis & stomacho educunt. hyssopum in mulsa elixum, dictamum creticum, origanum, acria quidem sunt, sed eductoria. adiantum, gramenque flatus & lotia erumpere faciunt. si manus & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi vero non possit, ad demoliendam calamitatem, cum olei cyathis tribus, in quo ruta in-
D cocta sit, duplum in imum intestinum infundatur: idque per plures dies faciendum. ultra verò utilitatem, quæ ex hoc provenit, (nam supra infraque flatus expellit, & nonnullis urinam stercusque detrudit) si forte in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nervi efficiuntur, & habitus ad calidum siccumque permutat: morborumque constitutiones convertit. optime etiam proficit si in nares inspiretur: nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit: & quemadmodum per vesicam urinam expellit, ita & per nares mucum. hos autem effectus hoc loco suavi caliditate præstat, &
E melius quam alia sternutatoria, scilicet quam piper, veratrum, radicula, euphorbium. nam hæc ad primum atque ultimum [3] attractum immitia sunt, & caput sensumque perturbant. castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, quum & alioqui capiti conducat: quandoquidem nervi undique ex capite oriuntur: morbis autem nervorum castoreum medetur. cæterum ipsum cum aliquo aut aliquibus ex supra comprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbaverit, duitius vero caliditatem accenderit. nares pro-
F ritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur, acria quidem ad sensum, sed facul-

a Σικυώνιον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. b Εἰρυομένης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. c Μὲν *Henisch.* rep. in MS. d Δυνάμει *Henisch.* e Ἄγει *Henisch.* rep. in MS. f Φύσεως *Henisch.* rep. in MS. g Ὕσσωπος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. h Ἑψηθεῖσα *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. i Ὀρίγανος. δριμὺ μὲν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. k Ἀγωγὰ *Henisch.* l Ἐς ἐκφεύξιν *Petit.* rep. in MS. m Ἐνέζεσαι κυάθων τριῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. n Subaudiendum est τοῦ καστορίου. *Petit.* o Πλεῦνας *Henisch.* p Διὰ κύστιος *Crassus* legit. *Petit.* emend. q Διὰ ῥινὸς *Crassus* legit. *Petit.* emend. r ξυμμίγειν *Henisch.* rep. in MS.

[1] Cum his vero magis quoque flatus digerit: si hæc adjungantur, & terebinthinæ resinæ pars una. fotus &c. *Henisch.* [2] Ruta *Henisch.* [3] Attactum *Henisch.*

θερμαί· ὁκοῖον αὐτὸ τὸ καστόρεον, ἢ θύμβρα, ἢ γλήχων, ἢ θύμος, χλωρὰ, ἢ ξηρὰ δευθέντα ὄξεϊ. δριμέων φαρμάκων χρίσιες κατὰ τῶν ποδῶν, καὶ [a] γουνάτων. ὕλη δὲ ἔστω ἀλεαίνουσα καὶ δάκνουσα ἐκ προσαγωγῆς. ἀμφοῖν γὰρ χρέος ληθαργικοῖσι ἐς θάλψιν καὶ ἐγρήγορσιν. τὰ πρῶτα μὲν ὦν καὶ [b] κνίδῃ μαστίζειν τὰ σκέλεα. προσίζουσι γὰρ ἡ ἄχνη, οὐκ ἐς πολλὸν μὲν διαρκέει, ἄλυπον δὲ ὀδαξισμὸν καὶ πόνον ἐνδιδοῖ. μετρίως δὲ ἐρεθίζει τε καὶ παροιδίσκει, καὶ θερμασίην προκαλέεται. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐθελήσῃς τάδε τοι γίγνεσθαι, [c] λημνιστίδος, ἠδὲ εὐφορβίου ἴσα ξὺν λίπαϊ γλευκίνῳ χρίειν. ἄριστον καὶ σκίλλης ὠμῆς λεπίοισι ἐκτρίβειν. χρὴ δὲ ἀπομάξαντα τῶν μελέων τὸ ἐλαιῶδες· ἄδηκτον γὰρ πᾶν δριμὺ ξὺν λίπαϊ, [d] ἢν μὴ φαρμακῶδες. ἢ κυπρίνῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ. ἢν δὲ ἐπὶ τουτέοισιν ἔτι βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, σικυὸν χρὴ τὸν ἄγριον ξὺν ὄξεϊ τρίψαντα, σινήπιος ἴσῃ μάζῃ ξυμμίξαντα· [e] πιθέναι. δριμὺ δὲ τὸ ἐπίπλασμα, καὶ ὠκέως ἐρυθήματα [f] ἐντεῦξον, ὠκέως δὲ [g] οἰδαλεηθήμεναι· [h] εἰ κίνδυνος δὲ φλυκταινώσιος καὶ τρωμάτων, [i] ξυνεχέως [k] ἐπαίρειν τὸ ἐπίπλασμα, καθορέοντα μή τι τουτέων ξυμβῇ. τάδε μὲν ὦν, ἐς τὸ νωθὲς καὶ νεκρῶδες αὐτέου καὶ ἐς πάντα καιρὸν, πλὴν τῇσι ἐσβολῇσι τῶν παροξυσμῶν· ἢν δὲ ἀναφέρῃ μὲν ἤδη τὴν αἴσθησιν, βάρος μέν τι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἦχος, ἢ βόμβος ἔῃ, καὶ διὰ τοῦ στόματος ἀγέειν φλέγμα, μαστίχην τὰ πρῶτα ἐς [l] μάσησιν διδόντα, ὡς ξυνεχὲς ἀποπτύοι· ἔπειτα δ' αὖθις ἀσταφίδος ἀγρίης, κόκκου τοῦ τῆς [m] κνίδης, πάντων δὲ μάλιστα σινήπιος, ὅτι τε ξύνηθες, ἀτὰρ ἠδὲ ὅτι τῶν ἄλλων μᾶλλον τόδε φλεγμάτων ἀγωγόν· κἢν μὲν καταπίῃ τις ἑκὼν, ἱκανὸν μὲν τὰ ἐν τῷ στομάχῳ λῦσαι· δυνατὸν δὲ καὶ ὑγρῆναι γαστέρα, καὶ φύσας ἀγαγεῖν· καὶ γάρ μοι κοτὲ ἐκ ξυντυχίης τάδε ξυνέβη, καταπιόντος τοῦ ἀνθρώπου κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν· ἀγαθὴ δὲ διδάσκαλος ἡ πείρη· χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν πειρῆν· ἀβλαβίη γὰρ ἀπειρίη. χρὴ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν μετὰ τὴν κουρὴν τὴν ἐν χρῷ, ἢν μὴ μέγα ἠδὲ ἀνύῃ, ξυρέειν ἐς διαπνοήν· ἀτὰρ ἠδὲ ἐς φαρμάκων δριμέων χρῆσιν, τοῦ διὰ τῆς λημνίστιδος, ἢ [n] ὕδαρ, ἢ θαψίην, ἢ σίνηπι ὑγρὸν ἐξ ὕδατος ξὺν ἄρτῳ διπλῷ ἐς τρύχνον ἐγχρίσαντα, ἐμπάσσειν τὴν κεφαλήν· φυλάξαντα δὲ ἐς ὥρην μίην, εὐκαιρίῃ σπόγγοισι θερμοῖσι πυριῆν. οὐκ ἀνωφελὲς δὲ καὶ λούειν ἤδη πάντων μὲν, ἢ τῶν γε πλείστων καὶ καιρίων τῶν ἐς τὴν νοῦσον [o] λελουμένων. τῆς δὲ νωθείης μενούσης, εὖτε καὶ αἰώρης χρέος, καὶ τρίψιος, καὶ πάσης προσηνέος κινήσιος.

ΚΕΦΑ-

A cultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia, aut arida, aceto perfusa. acribus pharmacis pedes genuaque illinantur. materia esto calefaciens, & ex adjectione mordens. nam utroque veternosis opus est ad calorem excitandum atque vigiliam. primum igitur urtica crura verberato. tenuissimæ namque urticæ partes adhærentes non diu perseverant: sed pruritum [1] & dolorem non gravem inferunt: mediocriter vero stimulant & tumefaciunt, & calorem excitant. quod si hæc vehementiora fieri volueris, lemnistidis atque euphorbii pares portiones cum unguine gleucino illi-
B nito. optimum quoque est scillæ crudæ laminis perfricare, sed a membris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtum cum unguine, [2] nisi id medicamentosum sit. quale est cyprinum, aut gleucinum, aut sicyonium. si præter hæc altus adhuc sopor occupet, proderit sylvaticum cucumerem ex aceto tritum, & æquæ sinapis portioni admixtum imponere. acre vero est id cataplasma, celeriterque ruborem concitat: celeriter quoque calefacere potest. verum ne pustulas vulneraque efficiendo periculum inferat, frequenter detrahendum est cataplasma, atque nunquid horum acciderit inspiciendum. hæc
C utique ad ipsius torporem ac veluti demortui languorem discutiendum, quolibet morbi tempore, præter exacerbationum invasiones, molienda sunt. quod si jam sensum recuperet, pondus tamen aliquod in capite insit, & sonus, aut bombus obstrepat, etiam per os pituita elicienda est. mastichen imprimis mandendam exhibe, ut continenter exspuat: postea rursum [3] uvam taminiam, granum gnidium: sed omnium maxime sinapi, & quoniam usitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac si quis sponte ipsum devoraverit, quæ in ventriculo sunt, disjicere potest: potest etiam alvum madefacere, & flatus excernere. et-
D enim aliquando casu hæc mihi evenerunt, quum homo quidam me consentiente ipsum devorasset. bonus autem magister est experientia. opus est vero & ipsum periculum facere. [4] imperitia namque timoris & cautionis causa est. caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere proficiat, ut transpiret, radendum est: quin etiam ad usum acrium medicaminum, ut ejus qui ex lemnistide constat, aut [5] hydar, aut thapsia, aut sinapi humidum, ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdandum est: quumque horæ spatio ibi permissum fuerit, spongiis calidis fovere oportunum fuerit. item ex usu
E erit & lavatio, omnibus jam, aut saltem plurimis & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente: ubi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

CAPUT

[a] Γουνάτων *Henisch.* [b] Παρὰ τὸ κνίζειν a vellicando & urendo. *Petit.* [c] Λημνήστιδος *Henisch.* rep. in MS. salsuginis genus est, quæ aliter ἀδάρκης dicitur. *Petit.* [d] Ἢν (μὴ) φαρμακώδης ἢ κυπρίνῳ, &c. *Henisch.* (ἢν καὶ φαρμακῶδες) etiamsi istud oleum medicatum sit. *Petit.* emend. [e] Ξυμμίξαντα πιθέναι. (translato puncto) *Petit.* emend. [f] Ἐνθεῦξον *Henisch.* [g] Οἰδ' ἀληθήμεναι *Petit.* rep. in MS. οἰδ' ἀλεῆναι i. calefacere. *Petit.* emend. [h] Ἀκίνδυνος *Henisch.* rep. in MS. [i] Ξυνεχέος *Henisch.* [k] Ἀπαιρέειν (sine asperatâ. Ionicè) i. solvendum, detrahendum *Petit.* emend. [l] Μάσησιν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [m] Κνίδου *Petit.* emend. Nomen est insulæ, unius e Cycladibus, unde Cnydium dictum est granum fructus Thymelææ. vid. Theophrast. lib. 9. Cap. 22. *Petit.* [n] Ὕφεαρ *Henisch.*

F & *Goupyl.* repp. in MS. ὑδαρῶ *Petit.* rep. in MS. forte εὐφόρβιον *Aretæus* scripserat. quod ex variis *Aretæi* locis, (uti ex lib. 2. de curat. acut. cap. 3. ex ejusdem lib. cap. 4. ex lib. 1. de curat. diuturn. ut & ex secundo) *Petit.* conjicit. [o] Τελουμένων *Petit.* emend.

[1] Doloris expertem inferunt *Henisch.* [2] Cum unguine, aut cyprino, aut gleucino, aut sicyonio, ne ista medicamentosa putes. Si præter &c. *Henisch.* [3] Staphidem agriam, (Latini herbam pedicularem appellant) ex Plinii lib. 23. cap. 1. *Petit.* emend. [4] Timor enim & cautio imperitiæ causa est. *Henisch.* [5] Euphorbium *Petit.* emend.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

[a] Μαρασμοῦ Θεραπεία.

Τοῖσι δὲ μέντοι κἢν μαρασμὸς ἔῃ, ἀρήγειν θᾶσσον, ἰόντα ἐπὶ λουτρὰ καὶ κινήσιας. μαρασμοῦ μέντοι καὶ γάλα [b] ἰητήριον, καὶ θρέψαι, καὶ ἀλεῆναι, καὶ ὑγρῆναι γαστέρα, καὶ κύστιν [c] πρηῦναι· ἀτὰρ ἠδὲ κατόχοις τουτὰ τὰ [d] ξυμφέροντα. ὁμοίη γὰρ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ τῶνδε τῶν νούσων ἰδέη. καστόριον δὲ τουτέοισι καιριώτερόν τε καὶ εὐμενέστερον πιεῖν τε καὶ χρίσασθαι, καὶ ἐς τὸ ἔντερον ἐνεῖναι. τῇσι δὲ γυναιξὶ, ὁκοῖα τουτέοισι ἴκελα πάθεα ἀπὸ ὑστέρης γίγνεται, ἐν τοῖσι γυναικείοισι λελέξεται.

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Marasmi id est Tabis.

Istos sane si & tabes male habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimovendo. tabis quoque lac medela est & nutricatio, & [1] ventris calefactio, & vesicæ lenitio: quin etiam eadem huic vitio quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. castoreum utique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. mulieribus autem qualia his similia ab utero vitia oriantur, in libro de mulieribus morbis a nobis disputabitur.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Θεραπεία Ἀποπληξίης.

Ἀποπληξίη [e] ἰσχυρὴ μὲν ἔῃ. ἅπαντα γὰρ ἔασι νεκρώδεες, ἢν [f] καὶ ὁ νουσέων γεραιὸς ᾖ, τοῖσί περ [g] ξυνήθες τὸ πάθος. οὐ γὰρ περιγίγνονται τῷ τε μεγέθεϊ τοῦ κακοῦ, καὶ τῇ τῆς ἡλικίης ξυμφορῇ. ὅκως δὲ τεκμαρτέα τὰ μεγέθεα, πρόσθεν μοι λέλεκται. ἢν δὲ νεηνίης, ἀσθενὴς ἀποπληξίη πέλει, ἰῆσθαι μὲν οὐ ῥηΐδιον, πειρῆσθαι δὲ ὦν. ἰσόρροπον μὲν ὦν ἰητήριον, ὡς μεγάλῳ πάθεϊ μέγα βοήθημα φλεβοτομίη, ἢν μήτις ἐς ἁμαρτωλὴν εἴη τοῦ πλήθεος· δυστέκμαρτον δὲ τὸ μέτρον. ἤν τε γὰρ σμικρῷ πλέον ἀφέλῃς, προσαπέπνιξας τὸν ἄνθρωπον. ἐς γὰρ τὸ ζῆν τουτέοισι, καὶ τὸ σμικρὸν αἷμα δυνατώτατον, καὶ [h] ἡ ἀλέη τῆς ζωῆς τοῦ σκήνεος καὶ τῆς τροφῆς ἐόν· ἤν τε μεῖον τῆς αἰτίης, οὐδὲν μέγα ὤνησας διὰ μεγάλου ἄκεος. ἔτι γὰρ ἡ αἰτίη μίμνει· κρέσσον δὲ ἐς τὸ ἔλασσον ἁμαρτάνειν. ἢν γὰρ καὶ δοκέῃ μὲν ἐνδέειν, χρησταὶ δέ τινες ὑποφάσιες γίγνοιντο, αὖθις ἐπανατάμνειν τὴν φλέβα. τάμνειν δὲ τὴν ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ἀγκῶνος, εὔροος γὰρ ἠδὲ ἐν τῷ λαιῷ· ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐν τῇ σμικρῇ ἀποπληξίῃ καὶ τὰ παρέτα μέρεα, [i] εἰ ἐπ' ἀριστερὰ, ἢ δεξιὰ ἡ πάρεσις. ἀπὸ γὰρ τῶν ὑγιηρῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν ἀφαίρεσιν χρὴ [k] ποιέειν. τῇδε γὰρ τὸ αἷμα εὔροον· τῇδε καὶ ἡ παροχέτευσις ἀπὸ τῶν σιναρῶν. ἢν μὲν ὦν ἄνευ φανερῆς προφάσιος ἀπόπληκτοι γίγνωνται, ὧδε χρὴ συλλογίζεσθαι ἀμφὶ τῆς ἀφαιρέσιος· ἢν δὲ ἀπὸ πληγῆς, ἢ καταφορῆς, ἢ [l] πέσιος ξυμβῇ, χρὴ ἀναβάλλεσθαι. μετεξετέροισι δὲ τόδε μοῦνον εἰς ἄκεσιν ἠδὲ ζωὴν ἤρκεσεν· ἢν δὲ μὴ δοκέῃ τάμνειν φλέβα, ψύξιος πολλῆς καὶ νάρκης, καὶ ἀναισθησίης ἀμφιχεούσης τὸν ἄνθρωπον, ὑποκλύζειν ἐς κένωσιν τοῦ πλήθεος τοῦ ἐν τοῖσι ἐντέροισι. [m] τὰ πολλὰ γὰρ ὑπ' ἀδδηφαγίης καὶ [n] οἰνοφλυγίης παραπλῆγες γίγνονται. [o] καὶ εἰς τὴν ἀντίσπασιν τῶν τὴν κεφαλὴν ἀμπεχόντων χυμῶν· ἔστω δὲ τὸ κλύσμα δριμὺ, καὶ φλεγμάτων καὶ χολῆς ἀγωγὸν, ὡς μὴ νίτρον ἔχειν μοῦ-

CAPUT QUARTUM.

De Curatione Apoplexiæ.

Apoplexia validus plane morbus est. [2] nam in omnibus exanimes sunt. quorum & corpus & mens stupet. si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) non liberatur. & morbi magnitudine, & ætatis [3] miseria oppressus. quibus autem notis morbi magnitudo conjectanda sit, antea a nobis positum est. si juvenis æger sit, debilis est apoplexia, non tamen facile removetur. tentanda igitur curatio est. æquale sane adjutorium, utpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est: nisi quis plus quam conveniat mittendo delinquat. modum autem conjectare difficile est: nam si paulo plus detraxeris, hominem plane strangulasti: (ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est: quum sit vitæ corporisque alimenti fomes) si minus detraxeris, quam causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim causa permanet. sed præstat minus detrahendo delinquere: nam si minus detractum esse visum sit, aliqui vero optimi successus apparuerint, iterum venam rescindere congruens fuerit: scindenda est autem vena in concavo cubiti. hæc enim in sinistro fluida est. simul quoque in pusilla apoplexia & resolutæ partes considerandæ sunt, in sinistrone an in dextro latere resolutio sit: a salubribus enim partibus (ut dicere mos est) sanguinem haurire oportet. hac enim sanguis facile delabitur: hac etiam a læsis partibus materia derivatur. igitur si absque evidenti causa attoniti reddantur, sic de secanda vena ratiocinandum est. at si ab ictu, aut delapsu, aut [4] comprehensione in hanc labem inciderint, in aliud tempus res differenda est. nonnullis vero ad medelam atque vitam id solum satis fuit. cæterum si frigiditate multa, & torpore, & sensuum abolitione hominem occupante, vena minime scindenda videatur, subluenda alvus est, ut multitudo ab intestinis extrahatur, (plerumque enim ex voracitate & crapula in morbum tales prolabuntur) utque humores caput occupantes revellantur. sublutio plane acris esto, pituitam, bilemque subducens. igitur nitrum solum ne ha-

L beto,

[a] Περὶ κατόχου vel περὶ κατόχων *Petit.* emend. non existimat enim Aretæum hoc capite ex instituto de Marasmo egisse, sed de καταλήψει seu κατόχῳ. quod colligit ex sequent. ἀτὰρ ἠδὲ κατόχοις τουτὰ τὰ ξυμφέροντα. præterea non credit, inter morbos cerebri curationem tabis Aretæum tam alieno loco interposuisse. quocirca putandum est, quæ hic de tabe dicuntur, non ex instituto, sed obiter, & quatenus ea κατόχοις accidit, dici; quod ex initio (nempe τοῖσι δὲ μέντοι κἢν μαρασμὸς ἔῃ) *Petit.* probat. [b] Ἐντήριον *Henisch.* rep. in MS. [c] Πρηῦναι *Henisch.* [d] Τουτὰ (τὰ) ξυμφέροντα. *Henisch.* ξύμφορα *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἰσχυρὴ *Henisch.* [f] Ἢν δὲ καὶ *Henisch.* [g] Ξυνήθεσι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [h] Καὶ (ἡ) ὠλέη *Henisch.* [i] Ἢ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [k] Ποιεῖν *Henisch.* [l] Πέσιος *Henisch.* [m] (Τὰ πολλὰ &c. γίγνονται) parenthesi *Petit.* includi vult. [n] Οἰνοφλογίης *Henisch.* [o] Hæc referuntur ad illa, quæ supra ὑποκλύζειν ἐς κένωσιν &c. *Petit.*

[1] Et nutricatio, & calefactio, ventrisque humectatio, & vesicæ lenitio. *Henisch.* [2] In totum enim mortem præ se ferunt: si & ægrotus senex sit, quibus familiaris morbus est: non enim liberantur: tum propter mali magnitudinem, tum propter ætatis calamitatem. quibus &c. *Henisch.* [3] Collatione, symbolo *Petit.* emend. [4] Compressione *Henisch.*

μῶνον, ἀλλὰ καὶ εὐφόρβιον, ὅσον ὁλκῆς τριωβο-
λον, ἐς τόδε ξυνήθες πλῆθος. τοῦ κλύσματος· καὶ
[a] κολοκυνθίδος τὸ ἐντός· ἢ κενταυρίου τῆς κόμης
ἀφεψήματος εἰς ἔλαιον, ἢ ὕδωρ. ἄριστον δὲ κλύ-
σμα καὶ τὸ τοιόνδε· τοῦ [b] μέλιτος τῷ ξυνήθει πή-
γανον ξὺν τῷ λίπεϊ ἑψηθὲν, καὶ τερμίνθου τοῦ
[c] δένδρεος τῆς ῥητίνης, καὶ [d] ἁλῶν ἀντὶ νίτρου, καὶ
ὑσσώπου ἑψήματος· καὶ ἢν ἐκ τῶνδε μικρὸν ἀνέ-
ρχηται ὁ ἄνθρωπος, ἢ κινεόμενος τοῖσι πυρετοῖσι,
ἢ αἰσθανόμενος ἀπὸ τῆς ἀναισθησίης, ἢ εὐσφυξίη
γένοιτο, ἢ ὅκως τὸ πρόσωπον εὔσημον ἦ, εὔελπιν
χρὴ ἔμμεναι, ἠδ᾽ ἀρήγειν εὐτολμότερον. κρατύ-
ναντα ὦν μεσηγὺ τὴν δύναμιν, τῆς ἱερῆς γὰρ καθαρτη-
ρίου διδόναι νήστει, μάλιστα μὲν τὸ πᾶν τῆς πόσιος· εἰ
δὲ [e] κώλυμα ἡ δύναμις ἔοι, ἐς τὸ ἥμισυ σὺν μελι-
κρήτῳ, καὶ κινέειν [f] αὐτὸν ἐν δίφρῳ ἐνθέντα ἀνά-
κλιτον, [g] ἀτρέμα μὲν αἰωρεόντων τῶν φερόντων,
διαναπαύοντα δὲ [h] ξυνεχὲς διὰ τὸ ἄκοπον· ἢν μὲν
ἡ γαστὴρ ἀθρόως ὑποφέρῃ, δέχεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ὕδωρ
ἢ μελίκρητον πιπίσκειν, ὅσον κυάθους δύο· ἢν δὲ
καὶ ναυτίη μὲν ἔλῃ ἐπὶ τῇσι καθάρσεσι, μὴ ἀποτρέ-
πειν. ἥ τε ἔντασις ἐς ἐγρήγορσιν ἔχει τι ζώπυρον, καὶ
ὁ τῶν φλεγμάτων ἔμετος τὴν αἰτίην τῆς νούσου ἀγ.
αἰσθήσιος δὲ καὶ κεφαλῆς, καὶ νεύρων καθαρτήριον,
ἡ ἱερὴ τὸ φάρμακον. ἀμφὶ μὲν ὦν κενώσιος παν-
τοίης τῆς ἐν ἀρχῇσι, ἅλις· ὅλον δὲ χρὴ τὸν ἄνθρω-
πον ἐρίοισι εἱλίξαντα, [i] καταιονέειν λίπεϊ σικυωνίῳ,
ἢ γλευκίνῳ παλαιῷ, ἢ εἴδει ἑκάστῳ, ἢ ξὺν παν-
τέσι συμμεμιγμένοισι· ἄριστον δὲ κηροῦ μικρὸν ἐντή-
κειν, ἐς πάχος τῶν [k] ἀλειφάτων· [l] ποιέειν δὲ χρὴ
δυνατωτέρην [m] τήνδε· ἐμπάσσειν δὲ καὶ νίτρου καὶ
πεπέρεος. ἔστω δὲ λεπτὰ [n] σησθέντα. [o] χρησέρη μέ-
γα δὲ ἐς δύναμιν τῶν [p] παρέντων καὶ τὸ καστόρειον· καὶ
[q] ἄλειμμα, ξύν τινι λίπεϊ τῶν εἰρημένων. πολλὸν δὲ
δυνατώτερον, καὶ πιπίσκειν ξὺν μελικρήτῳ. τὸ δὲ
πλῆθος, ὁκόσον ἐπὶ ληθαργικῶν ἴσμεν· ξυντεκμαί-
ρεσθαι δὲ καὶ τὴν ἡλικίην, καὶ τὴν γνώμην τοῦ νοσέον-
τος, εἰ πιεῖν ἐς πλεῦνας ἡμέρας [r] ἕτοιμος. ἔστι
δὲ καὶ [s] χρίσματα κρέσσονα τῆς τέγξιος, [t] εὐφο-
ρέστερά τε καὶ δυνατώτερα. οὔτε γὰρ περιρρέειν ἐς τὸ
τῶν στρωμάτων αἶσχος· ἄχρηστον γὰρ τοῖσι κάμνουσι
τὸ τοιόνδε, εἰ προσίζεται τῷ σκήνεϊ, ἔστε τὰ ξυν-
τηκέντα ὑπό τε τῆς ἀλέης ἀνεπόθη. ἀλλὰ καὶ τὸ [v] αἰ-
διον αὐτέων ὀνήϊστον. περιρρέει γὰρ ἡ τέγξις. ὕλη δὲ
ἀλειφάτων μὲν, ὁκόσα μοι λελέκται· ξὺν αὐτέοισι
δὲ καστόρειον, ῥητίνη τερμίνθου τοῦ δένδρεος, [x] εὐ-
φορβίου, λημνίτιδος, πυρέθρου ἴσα, πεπέρεος, χαλ-
βάνης ἐς ἥμισυ, ξὺν νίτρῳ αἰγυπτίῳ τριπλάσιον, κη-
ροῦ ὁκόσον ἐς σύστασιν ὑγρῶν. πολλὸν δὲ τουτέων φαρ-
μακίη ποικιλοτέρη, καὶ πλέον καὶ ἰδίῃ λέλεκται. ἐ-
πιπλάσματα τῇσι σκληρίῃσι, καὶ τῇσι ἐντάσεσι
τῶν μερέων, ἐπιθετέον· ὕλη δὲ, λίνου [y] σπέρμα, τῆ-
λις, ἄλφιτον κρίθινον, μέλι, ἔλαιον, ἔνθα πή-
γανον, ἢ ἄνηθον ἐζέσθη. [z] ἀλθαίης ῥίζα κοπεῖσα,
καὶ ἐν μελικρήτῳ ἑψηθεῖσα, [a] ὡς κηροειδὴς [b] γε-
νέσθαι. ἔστω δὲ εὐαφέα καὶ προσηνέα τῇ ξυστάσει. ἢν
μὲν ὦν [c] ἄπυροι ἔωσι ἔτι, ἢ σμικρὸν ἐπιπυρεταί-
ζωσι,

A beto, sed etiam euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ alvo modus usitatus est) & cucurbitæ agrestis interanea, aut centaurii comæ decoctum ex oleo, aut aqua. optima quoque sublutio fuerit. mellis consuetæ portioni ruta adjuncta, & cum unguine elixa, & terebinthi arboris resina, & sal pro nitro, & hyssopi decoctum. quod si per hæc subsidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut sensum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu restituto, aut facie utcunque meliora significante, spes salutis concipienda est, audaciusque subveniendum. interim igitur roboratis viribus, purgatorii medi-
B caminis, *quod sacrum vocant*, jejuno maxime quidem integra potio danda est: sin vires prohibeant, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitandus est, lensim eum, qui ferunt, gestantibus: frequenter vero, quo lassitudo arceatur, interquiescat: ac, si alvus liquida sit, libens admittito: sin secus, aquæ aut mulsæ cyathos duos potui dato. sin autem & dum purgatur nauscabundus sit, id ne prohibeto. nam & illa distentio vigorem quendam ad expergefaciendum præstat, & pituitæ vomitus morbi causam evellit: sensum vero, & caput & nervos repurgat sacrum
C quod vocatur medicamen. de qualibet itaque ab initio administranda purgatione satis disseruimus. totum vero hominem lanis involutum oleo sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri: aut singulis seorsum, aut simul mixtis. sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parum colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valentior reddenda est: sint vero tenuiter contrita & cribrata. at miram habet vim ad resolutos castoreum, etiam illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longe potentius est, si cum mulsa potui detur: portio vero tanta sit quantam in veternosis novimus. conjectare autem oportet & ætatem ægrotantis
D & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. nempe inunctiones irrigationibus præstant. facilius feruntur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum & stragula inquinant: [1] ægrotis vero id inutile est: illæ autem inhærentes corpori in colliquata partes a calore sorbentur. quin etiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est. nam irrigatio diffluit. inunctionum autem materia est quæcunque a me supra dicta sunt: cum ipsis vero castoreum. accipitur itaque resina terebinthi arboris, euphorbium, lemnestis,
E *hoc est adarce*, pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri Ægyptii triplum: ceræ quantum ad liquida conspissanda satis sit. cæterum medicamina multo magis quam hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdanda. horum sylva est, lini semen, fœnum græcum, farina hordei, mel: oleum, ubi ruta aut anethum [2] incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa usque ad ceræ mollitudinem decocta. sunto vero & tractabilia, & temperatura suavia. si-
F quidem adhuc febre vacant, aut leviter febricitant,

a Κολοκύνθδος Henisch. b Τῷ μέλιτι Henisch. rep. in MS. c Δένδρεω Henisch. & Goupyl. repp. in MS. d Ἀλῶν Henisch. ἄλλων Henisch. rep. in MS. e Κάλυμα Henisch. & Goupyl. repp. in MS. f Αὐτὴν Henisch. g Ἀτρέμας Henisch. rep. in MS. h Ξυνεχέες Henisch. rep. in MS. i Καταιονεῖν Henisch. k Ἀλειφάτων Henisch. l Ποιεῖν Henisch. m Τήνδε subaudiendum χρίσιν Petit. n Συνθέντα Henisch. o Κρισέρη Henisch. & Goupyl. repp. in MS. p Παρέντων Henisch. rep. in MS. q Ἄλειμμα Henisch. r Ἕτοιμος Henisch. s Χρίματα Henisch. rep. in MS. t Εὐφορέστερά τε v Ἴδιον Henisch. rep. in MS. x Εὐφόρβιον Henisch. rep. in MS. y Σπέρματος Henisch. rep. in MS. z Ἀλθαίας Henisch. rep. in MS. a Ὡστ Henisch. rep. in MS. b Γνῶσθαι Henisch. rep. in MS. c Ἄπυροι Henisch. & Goupyl. repp. in MS.

[1] Id vero laborantibus inutile est, si corpori inhæreat, inque partibus colliquatis, & a calore sorbeatur. quin etiam &c. *Henisch.* [2] Decocta *Henisch.*

γωτι, τάδε χρὴ πρήσσειν, οὐκ ἀλεγίζοντα τῆς θέρμης. ἢν δὲ πυρετοὶ ὀξέες ἔωσι, καὶ [a] ἡ ἄλλη νοῦσος σμικροτέρη τῶνδε φαίνηται, καὶ ἐς τὸν κίνδυνον οἵδε ξυνεπείγωσι, πρὸς τούσδε χρὴ τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἄλλην θεραπείην ἁρμόζεσθαι. τροφῇσι τε ὦν τελέως λεπτῇσι εὐπέπτοισι χρέεσθαι. καὶ τῇ εὐκαιρίῃ προσεκτέον νῦν μᾶλλον, καὶ τοὺς παροξυσμοὺς ὑποστέλλεσθαι ἐς πᾶσαν ἰητρείην, καὶ τὸ ξύμπαν τοῖσι πυρετοῖσι προσκέεσθαι χρή. ἢν δὲ πρόσω προβαίνῃ χρόνῳ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν αἰτίῃ ἴσχῃ, σικύην χρὴ ἐς τὸ ἰνίον προσβάλλοντα, αἱμάσσειν ἀφειδέως. καὶ γὰρ φλεβοτομίης ὀνίνησι μᾶλλον, καὶ τὰς δυνάμιας οὐκ ἀφαιρέει. προτέρη δὲ μεσηγὺ τῶν [b] ὠμοπλατέων κουφὴν τιθέσθω ἐς ἀντίσπασιν τοῦ ἐν τῷ ἰνίῳ. παρελύθη κοτὲ καὶ κατάποσις, ἥπερ μούνη καὶ ἀποπληκτοῖσι ἄλκαρ ἐστὶ σωτηρίης, εἴς τε τὴν τῆς τροφῆς κατάποσιν, καὶ ἐς τὴν τῶν φαρμάκων πάροδον. οὐ γὰρ ἀτροφίης καὶ λιμοῦ κίνδυνος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ βηχὸς καὶ δυσπνοίης, καὶ πνίξιος. κἢν γὰρ καὶ ἐγχέῃ τις εἰς τὸ στόμα ὑγρὸν σιτίον, ἐς τὴν ἀρτηρίην ὑπορρέει, οὔτε τῶν παρισθμίων ξυμπιπτόντων ἐς τὸν ὠσμὸν τῶν σιτίων, οὔτε τῆς ἐπιγλωττίδος ἐνιζούσης ἐς τὴν [c] ἑωυτῆς ἕδρην, ἥτις ἐπίθημα τῆς ἀρτηρίης πέφυκε. χρὴ ὦν [d] μελίκρητον ἢ [e] χυλὸν ἐγχέαντα μυστίλῃ μακρῇ ὑπεραίροντα ὑπὲρ τῆς ἀρτηρίης ἐς τὸν στόμαχον ἐγχέειν. τόδε γὰρ ἔτι ἐς κατάποσιν ὑπουργέει. εἰ δὲ ὁ νοσέων ἐς ὄλεθρον εἴη ὕστατον, ὁ δὲ [f] αὐχὴν σὺν τῇ ἀναπνοῇ πήγνυται. τόνδε τὸν αὐχένα, καὶ τὸν ἀνθερεῶνα θερμάσμασι χρίειν τε καὶ πυριῆν. ματαιόπονοι δὲ καὶ ἄϊδριες, ὁκόσοι σικύην ἐς τὸν ἀνθερεῶνα προσβάλλουσι, ἐς εὐρύτητα τοῦ στομάχου. οὐ γὰρ διαστάσιος χρέος ἐς ἔνθεσιν τῆς τροφῆς· ἀλλὰ ξυμπτώσιος ἐς κατάποσιν· προσδιαστέλλει δὲ σικύη, κἢν καταπίνειν θέλῃ, ἐπίσχει τῇ [g] ἀποστάσει τε καὶ ἀνθολκῇ· ἐπανιέναι δὲ χρὴ [h] ἐς τὴν προστολὴν τῆς καταπόσιος· πρὸς δὲ τουτέοισι τὴν ἀρτηρίην [i] πληροῦν ἐς κίνδυνον ἀποπνίξιος. ἀλλ' οὐδ' εἰ ἔνθα καὶ ἔνθα τοῦ βρόγχου θείης, ἀρήγει· μύες γὰρ καὶ νεῦρα, καὶ τένοντες, καὶ φλέβες, ἐπίπροσθεν ἔασι αὐτέου. κύστις δὲ καὶ τὸ χαλαρὸν [k] ἀγχοῦ, ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκκρισιν παρεῖται, καὶ ἔστι τῶν περιττῶν [l] ἀεὶ ἐόντα πλήρεα. κύστις δὲ καὶ ἐς ὄγκον μέγιστον ἀείρεται. ἄλλοτε δὲ εἰς [m] κάθεξιν [n] αὐτέων. διαρρέει γὰρ τὰ περιττά, ὡς δι' ἀψύχων. ἔνθα ὦν ἐς μὲν τὴν κύστιν τῷ καθετῆρι ὀργάνῳ οὐκ εὔτολμον χρέεσθαι· κίνδυνος γὰρ σφακελίζειν τῇ κύστι, ἠδὲ σπασμὸν διδόναι τῷ ἀνθρώπῳ. ὑποκλύζειν δὲ μὴ πολλῷ πλήθεϊ τοῦ χυλοῦ, κρέσσον· κἢν ἐκκοπρωθῇ τὸ ἔντερον, προσανιέναι ξὺν ἐλαίῳ καστόριον. ἐλπὶς δὲ μούνη καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν παρέτων, καὶ [o] ἰδίῃ τῶν μερέων, ἡ εἰς ἔλαιον ἐνίζησις. ὁ δὲ τρόπος αὐτέης, ἐν τοῖσι χρονίοισι εἰρήσεται.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία Παροξυσμοῦ Ἐπιληπτικῶν.

Τῆς ἐπιληψίης ὀλεθρίη μὲν ἡ πρωτίστη κατάπτωσις, ἢν ὀξέως εἰσβάλλῃ ἡ νοῦσος. ἐκτει-

[a] Ἡ *Henisch.* [b] Ὠμοπλατέων κέφη Henisch. rep. in MS. [c] Ἑωυτῆς ἕδρην Henisch. [d] Μελικρήτῳ *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἢ χυλὸν an Ptisanæ κατ' ἐξοχήν. *Petit.* [f] Αὐχὴν *Henisch.* [g] Ἀποστάσει *Henisch.* [h] Ἐς (τὴν) προστολὴν Henisch. κεφαλὴν ἄλλως ἐπιστολὴν Henisch. rep. in MS. ἐπιστολὴν *Goupyl.* rep. in MS. [i] Πληροῖ Henisch. rep. in MS. πληροῖ nempe σικύη *Petit.* emend. [k] Ἄγχει Henisch. ἀγχοῦ subaudi ἔντερον *Petit.* [l] (Οὐκ) ἀεὶ *Henisch.* οὐκ ἀεὶ *Goupyl.* rep. in MS. [m] Κάθευξιν *Henisch.* [n] Αὐτέων supple παρεῖται *Petit.* [o] Ἰδίῃ *Henisch.*

A tant, post habita caloris cura hæc facienda sunt: at si febres acutæ sunt, & reliquus morbus iis levior esse videtur, febres vero in discrimen adducunt, ad has & victus rationem & reliquam curationem convertere oportet. alimentis itaque summe tenuibus & facilis [1] coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc magis observanda. & per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. quum morbus autem diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipitio [2] affigenda, & sanguis largiter hauriendus: plus enim quam venæ sectio proficit, & vires nequaquam B labefactat. sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoveas, ut in contrarium ejus quæ in occipitio est succos revellat. nempe interdum & gula resoluta est, in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, devorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famisque tantummodo periculum instat, verum etiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. nam si quis intra os liquidum cibum infundat, in arteriam subterlabitur, quum neque tonsillæ ad impulsum ciborum concidant, neque epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum a natura facta est. quapropter o- C pus est mulsam aut succum longa mystila infundentem, [3] superque arteriam attollentem, in gulam demittere: id quoque enim ad deglutiendum inservit. verum enimvero si ægrotus jam morti proximus sit, ipsius adeo cervix spiritusque congelascunt. ideo cervicem & mentum calefactoriis illinito & foveto. frustra vero laborant atque imperiti illi sunt quicunque sub mento cucurbitulam, ut gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est. dilatat autem cucurbitula: & quum devorare velis prohibet, revellens ac retrahens: quum remittendum potius sit, quo in devorando constrictio fieri pos- D sit. insuper arteriam repleri, ut strangulatio fiat, periculum est. neque etiamsi hac & illa in parte gutturis affixeris, quicquam prodest. musculi namque & nervi & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. vesica utique & laxum intestinum inter se proxima, interdum ad excernendum debilitantur, resolvuntur, recrementorumque semper plena reperiuntur. vesica vero & in maximam molem extumescit. interdum autem ita resolvuntur, ut purgamenta continere nequeant. per ipsa enim tanquam inanima supervacua delabuntur. tunc igitur instrumentum, quod cathetera vocant, in vesicam demit- E tere haud sane tutum est: ne corrumpatur enim vesica, atque homo convellatur, discrimen impendet. sed præstiterit cremore haud multo alvum subluere: quumque stercus ab intestino ejectum fuerit, iterum injiciendum est cum oleo castoreum. spes autem unica omnium pariter resolutorum, separatimque singularum partium eo vitio loborantium, in oleum insessio fuerit. quomodo vero ipsa administretur, in sermone de diuturnis morbis exponetur.

CAPUT QUINTUM.

De Curatione Accessionis Epilepticæ, id est, Comitialis.

F Epilepsiæ, *id est comitialis morbi*, primus casus perniciosus est, si acutè morbus invadit: non- nun-

tit.

[1] Coueoctionis *Henisch.* [2] Affigenda *Henisch.* [3] Supraque *Henisch.*

A ἔκτεινε γάρ κοτε καὶ ἡμέρῃ μιῇ. κινδυνώδεες δὲ καὶ οἱ ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοί. διὰ τάδε μὲν ὦν καὶ ἐν τοῖσι ὀξέσι καταγέγραπται ἡ ἐπιληψίη· ἢν δὲ ἐς μελέτην μὲν ἥκῃ τοῦ κακοῦ ὥνθρωπος, [a] ἡ δὲ νοῦσος ἀπρὶξ ἐμφῦσα ἔχηται, οὐ χρονίη μοῦνον γίγνεται, ἀλλὰ μετεξετέροισι αἰωνίη. ἢν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης, ξυγγηρᾷ τε καὶ ξυναποθνήσκει. ὁκόσα μὲν ὦν ὡς χρονίη ἐστὶν ἰητήϊα, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται. ὁκόσα δὲ ἐς τὸ τάχος τοῦ ὀλέθρου πρηκτέα, τῶνδε τὰ πλεῦνα μὲν ἐπὶ τοῖσι ἀποπληκτικοῖσι λέλεκται, φλεβοτομίη, κλύσματα, χρίσιες, σικύη. τάδε γὰρ ἐς
B ἀνέγερσιν δυνατώτατα. ὁκόσα δὲ ἴδια καὶ ἰδιαίτερα ἄκεα, τάδε νῦν φράσω. παιδίοισι μὲν ὦν οἷσι ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἐκ ψύξιος ἰσχυρῆς, [b] ἀξυνήθες τὸ πάθος, ἔμετος ἢ σιτίων, ἢ φλέγματος, ἢ ἄλλου χυμοῦ τινὸς, ὀνηϊστόν. πτίλα δὲ ἰρίνῳ μύρῳ δευθέντα, ναυτίην [c] ἐρεθίζει· ἀτὰρ καὶ τὸ ἴρινον οὐκ ἄχρι σπασμῶν εἰς τὴν τῶν παρισθμίων χρίσιν. ξυμπιέζειν δὲ τὴν λαγόνα πρηέως ἐπὶ γαστέρα [d] ἐκκρεμὲς [e] προβάλλοντα τὸ παιδίον. τόδε γὰρ τὸ σχῆμα πρὸς ἔμετον ῥήϊστον· ἢν δὲ καὶ σπᾶται ἢ διαστρέφηται τὴν κάτω γνάθον, ἢ τὼ χεῖρε καὶ τὰ
C σκέλεα ῥίπτηται, καὶ [f] ξὺν παντὶ τείνηταί οἱ ὦψ, [g] ψηλαφίῃ ξὺν λιπαῖ μαλθάσσειν. ἀπιθύνειν τε τῆς ὄψιος τὰ διάστροφα· πρηέως δὲ διακρατέειν, ὡς μὴ διαστρέφηται [h] τὰ ἤθεα. τὰ ψυχρὰ πυριῆν ἐρίοισι παλαιοῖσι πιναροῖσι ῥεύχεσι, διαχρίειν τε τὴν ἕδρην μέλιτι ξὺν πηγανίνῳ ἐλαίῳ· ἢ ξὺν νίτρῳ· ἢ ῥητίνῃ ὑγρῇ ξὺν τοῖσδε, καὶ διωθέειν πρηέως ἔσω τῆς ἕδρης. τάδε γὰρ φυσέων ἀγωγά· φύσαις δὲ [i] διεξίασι τῆσδε τῆς νούσου [k] παῖδες. ἢν δὲ καταπίνειν δύνωνται, διδόναι τοῦδε τοῦ φαρμάκου, καρδαμώμου μέρος ἕν· [l] χαλκοῦ [m] κερ. α΄. τάδε
D ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. ἢ γὰρ ἐξημέουσι ξὺν τοῖσι ἐν τῷ στομάχῳ [n] πιέζουσι, ἢ ὑπηλάθη ἡ γαστήρ. ἄριστον δὲ ἔκλειγμα καὶ τόδε, τοῦ καρδαμώμου, καὶ σινήπιος, καὶ ὑσσώπου τῆς κόμης ἴσα, ἴρεως τῆς ῥίζης μέρος α΄, ξὺν νίτρου διπλασίῳ, πεπέρεος ἐς [o] τρίτον, μέλιτι φυράσαντα ὁμοῦ τὰ πάντα, διαστήσαντα τὴν [p] γένυν ἐς τὸ στόμα ἐγχέειν, ἀτὰρ καὶ ἔτι προσωτέρω τῶν παρισθμίων, ὅκως καταπίοιεν. τάδε μὲν ὦν, παιδίοισι· τοῖσι δὲ [q] νεηνίῃσι, καὶ τάδε ξύμφορα. ἀτὰρ καὶ φάρμακα δυνατώτερα ἐς ἔμετον αἱρέεσθαι, ναρκίσσου
E βολβοὺς, σινήπιος καὶ ὑσσώπου ἴσα, καὶ χαλκοῦ καὶ πεπέρεος, μοίρης τῶν προτέρων ἐς ἥμισυ, σὺν μέλιτι φυράσαντα διδόναι· τάδε μὲν ὦν ἐς ἀνέγερσιν τοῦ παροξυσμοῦ· τὰ δὲ ἐς λύσιν τοῦ νοσήματος, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται.

ΚΕΦΑΛΗ. ϛ.

Θεραπεία Τετάνου.

Νῦν μάλα χρὴ κοίτην μαλακὴν, εὐαφέα, λείην, προσηνέα, θερμὴν ἔμμεναι. ἀπηνέα γὰρ καὶ σκληρὰ, καὶ ταπεινόμενα τὰ νεῦρα ὑπὸ
F τῆς

nunquam enim & uno die hominem perdit. periculosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes: unde factum est, ut in acutorum numerum comitialis morbus poneretur. quod si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet, non solum diuturnus, verum etiam nonnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigoremque excedit, consenescit cum ægro commoriturque. quotquot igitur medicamina, ut diuturno morbo conveniunt, in sermone de diuturnis comprehendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem evitandam facienda sunt, horum plura in sermone de attonitis tradidimus, venæ sectiones, alvi subluctiones, inunctiones, cucurbitulas. hæc enim ut homo expergiscatur, valentissimè efficiunt. quotquot autem propulsui peculiaria adjutoria inveniuntur, ea in præsentia docebimus. pueris itaque, quibus ex corruptione aut ex vehementi refrigeratione insitata hæc labes incessit, vomitus aut cibi aut pituitæ, aut aliorum quorundam succorum prodesse consuevit. pennæ autem irino unguento delibutæ nauseam excitant. veruntamen & irino non usque ad convulsiones tonsillæ sunt illinendæ. comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum convertendo. hæc enim figura ad vomitum habilissima est. at si vellatur aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura jactentur, aut una cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractando demulcere convenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueantur, suaviter continendæ: frigida membra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fovenda. sedem præterea melle cum rutaceo oleo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoque [1] leviter intra anum intrudito. flatus enim proliciunt. flatum autem excretio hujusce morbi in pueris medela est. porro si deglutire valeant, pharmacum istud exhibendum est, cardamomi [2] pars, æris combusti [3] scrupulus: hæc ex mulsa propinato: aut enim evomunt una cum humoribus ventriculum infestantibus, aut alvus subducitur. optimum quoque est hujusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum nitro duplo, piperis pars tertia: omnia cum melle permisceto, & maxillam diducens in os [4] effundito: interius etiam, quam ubi sunt tonsillæ, quò deglutire valeant, injicito. hæc adeo pueris expediunt. juvenibus autem & hæc quidem prosunt, verum potentiora etiam his medicamina ad vomitum deligenda sunt, ut narcissi bulbi, sinapis, & hyssopi pares partes, æris & piperis dimidio minus quam priora, cum melle miscens exhibe. hæc profectò ad levandam exacerbationem abunde fuerint. quæ vero ad propulsandum morbum facient; in sermone de diuturnis morbis persequemur.

CAPUT SEXTUM.

De Curatione Tetani id est *Rigoris*.

In præsentia lectum mollem, tractabilem, lævem, suavem, calidumque esse necesse est. nervos enim inflexiles, duros, rigentesque mor-

a Ἤδε *Henisch.* b Ἀξύνηθες *Henisch.* c Ἐρεθίζειν *Henisch.* d Ἐκκρεμῆ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. e Προσβάλλοντα Henisch. προβάλλεις Henisch. rep. in MS. f Ξύμπαν τιταίνηται Petit. rep. in MS. & emend. g Γαυψηλαφίῃ ἴσως γλυψηλαφίῃ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. h Τὰ ἰθέα rectæ partes Petit. emend. i Διεξίασι *Petit.* rep. in MS. διεξιᾶσι (cujus thema ἰθέω pello) *Petit.* emend. k παιδίοισι Petit. rep. in MS. παιδίοισι adde ἄκος. remedium (aut quid simile) *Petit.* emend. l Post χαλκοῦ videtur deesse vox κεκαυμένου. nam æs ustum est quod præscribit. verum, cum paulò post idem medicamentum præscribens, χαλκὸν simpliciter appellet. non est quod quicquam deesse putemus. *Petit.* m Κῦρη *Petit.* rep. in MS. κέρας id est κεράτιον *siliqua*, quæ est mensuræ genus pendens quatuor grana: *kirat* Arabibus dicitur *Petit.* n πιέζουσι Henisch. rep. in MS. o Τρίτη *Henisch.* rep. in MS. p Γένυν Henisch. q Νεηνίῃσι *Henisch.*

[1] Leniter Henisch. [2] Pars una Henisch. [3] Siliqua una *Henisch.* [4] Infundito Henisch.

A τῆς νούσου γίγνεται. ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα πᾶν καρφαλέον καὶ τρηχὺ περιτέταται, τὰ περιεύτροχα βλέφαρα μόγις τοῖσι ὀφθαλμοῖσι ἐπιμύει. ὀφθαλμοὶ δὲ ἀτενέες ἐνδεδινημένοι. ἀτὰρ καὶ τὰ ἄρθρα ξυνδέδεται οὐ κινεύμενα τῇ τάσει. ἔσω δὲ καὶ ὁ οἶκος ἀλεεινός· κἢν [a] θέρεος ᾖ, μὴ μέχρι ἱδρώτων ἢ ἐκλύσιος. ἐς συγκοπὴν γὰρ ἡ νοῦσος ῥέπει. χρὴ δὲ μηδὲ ἐς τὰ [b] ἄλλα τὰ μεγάλα ἄκεα μέλλειν. οὐ γὰρ καιρὸς ἀμβολῆς. εἴτε ὦν διὰ ψύξιν, ἄνευ φανερῆς προφάσιος γένοιτο τέτανος, εἴτε ἐπὶ τρώμασι, εἴτε ἐπ' ἀμβλώσει [c] γυναικὸς, φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν.

B προμηθευόμενον καὶ τὴν πίεσιν τοῦ βραχίονος ἐν τῇ ἐπιδέσει, ὡς ἐς ἄνεσιν ἔχοι, καὶ τὴν τομὴν, ὡς εὐαφέως καὶ ῥηϊδίως γένοιτο. τάδε γὰρ σπασμῶν προκλήσιες. καὶ ἐσάπαξ ἀφαιρέειν εὐμέτρως, μὴ μέχρι λειποθυμίης καὶ περιψύξιος. [d] μηδ' ἐπ' ἀσιτίης ἔῃ. ψυχρὸν καὶ ξηρὸν λιμός. διδόναι ὦν μελικρήτου παχέος [e] ἀκρητεστέρου, καὶ [f] πτισάνης χυλοῦ ξὺν μέλιτι. τάδε γὰρ καὶ παρισθμίοισι ἐς [g] ἔκθλιψιν ἀπονώτατα καὶ στομάχῳ ἐς κατάποσιν λεῖα καὶ ῥήϊστα· καὶ ἐς μάλθαξιν κοιλίης μαλακώτατα, καὶ ἐς δύναμιν δυνατώτατα. τὸ δὲ ξύμπαν σκῆνος ἐρίοισι κατειλίχθω

C δεδευμένοισι ἐλαίῳ γλευκίνῳ, ἢ κροκίνῳ, ἐν οἷς ἡ λιβανωτὶς, ἢ κόνυζα, ἢ ἀρτεμισίη ἐνήψηται. καὶ τὰ πάντα θερμὰ ἐς δύναμιν καὶ ἐς θίξιν ἔσω. χρίειν δὲ τῷ διὰ τῆς λημνίσιδος, καὶ εὐφορβίου, καὶ νίτρου, καὶ πυρέθρου ἀλείμματι· προσβάλλειν δὲ τοῖσδε τοῦ καστορίου συχνόν· εὖ δὲ καὶ τοὺς τένοντας ξυλλαμβάνειν τοῖσι ἐρίοισι, καὶ χρίειν καὶ τὰ παρ' οὖς καὶ ἀνθερεῶνα. τάδε γὰρ μάλιστα πάσχει τὰ δεινὰ καὶ τείνεται. πυριῆν δὲ [h] κούφοις θερμάσμασι τένοντας, καὶ κύστιν, μαρσίποις ἔχουσι κέγχρον πεφωγμένην, ἢ κύστεσι βοῶν ἐλαίου θερμοῦ ἡμιπληρέσι, ὡς εἰς πλάτος ἐπικέηται τῶν πυριωμένων χωρίων.

D ἐβιήσατο κοτε ἀνάγκη πυριῆσαι κεφαλὴν, οὐκ ἀσφαλὲς μὲν αἰσθήσεσι, νεύροισι δὲ ἀγαθόν. [i] τάσδε μὲν γὰρ ὁμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν. πιμπλῆσι δὲ τὰ νεῦρα. χρὴ οὖν τῷ τρόπῳ τε τῆς πυρίης ὡς ἀσφαλεστάτῳ χρέεσθαι, καὶ ὕλῃ μὴ σφόδρα βαρυόδμῳ [k] μιῇ. ἀλλὰ ὕλη μὲν ἔστω ἔλαιον τὸ ἐν κύστεσι ἄκνισον, ἐν διπλῷ [l] ἐγγείῳ ἑψηθὲν, ἢ ἅλες λεπτοὶ ἐν τῷ μαρσιππίῳ. κέγχρος γὰρ καὶ λίνου σπέρμα εὐαφέα μὲν, ἀτμώδεα δὲ καὶ βαρύοδμα. τρόπος δὲ πυρίης. ὑποτετάσθαι δεῖ

E τοῖς τένουσι ὑπτίοισι τὰ πυριάματα, ἄχρι τῆς κορυφῆς· προσωτέρω δὲ ἐπὶ τὸ βρέγμα μὴ προβαίνειν. [m] τόδε γὰρ τὸ χωρίον, ἁπάσης μὲν τῆς αἰσθήσιός ἐστι κοινὸν, καὶ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαι αἱ ἀφέσιες ὠφελίης τε καὶ βλάψιος. ἢν δὲ [n] ἐπιπλάσσειν δέῃ τοὺς τένοντας, ὄρθιον ἔστω τὸ ἰνίον. ἀνωτέρω γὰρ εἰ θείης, τὴν κεφαλὴν πλήσεις ἀτμῶν τοῦ λίνου τοῦ σπέρματος καὶ τῆς τήλεως. ἐπὶ δὲ τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἀγαθὸν ἡ συκίη ἐς τὸ ἰνίον τῆς ῥάχιος [o] ἑκατέρωθεν· ἔσω δὲ φειδὼ πολλὴ τῆς φλογός. [p] ὀδηνηρὸν γὰρ καὶ σπασμῶδες τῶν χειλέων τῆς συκίης ἡ ἀμφίθλασις. χρὴ ὦν ἐς δηρὸν

F ἔλ-

A morbus efficit: quin etiam cutis tota squalens asperaque corpori obtenta est: palpebræ natura versatiles vix oculos connivendo protegunt: oculi intenti sunt, in profundo convoluti: nec non & artus sunt deligati, ob distentionem immobiles. ægroti domicilium calidum esto, si æstas sit, citra sudorem, aut resolutionem, ad syncopam enim morbus inclinat. neque vero ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occasio. quapropter sive ob refrigerationem absque manifesta causa rigor invaserit, sive ex vulnere, sive ex abortu mulieri incesserit, venam in cubito rescindito:

B curans in deligando brachio laxiorem compressionem fieri, sectionemque leniter & facile expediri. siquidem ista nervorum [1] convulsionem cient. semel etiam cruor, citra defectum animæ frigusque extremorum mediocriter effundatur. neque inedia æger maceretur: res enim frigida siccaque fames est. propinetur itaque mulsa spissa, meracior, & ptisanæ cremor cum melle. ista namque & tonsillis comprimendo minimum dolorem inferunt, & gulæ deglutiendo lenia sunt & facilia, & ad molliendam alvum mollissima, & ad vires instaurandas valentissima. omne corpus lanis involvito oleo gleucino aut crocino madentibus, in quibus aut rosmarinus, aut conyza, aut artemisia incocta sit:

C atque omnia & facultate & ad tactum calida sunto. oblinere autem corpus unguine convenit, quod ex lemnestide, *quam adarcem esse putamus, quod in stagnis nascitur*, & euphorbio, & nitro & pyrethro conflatum est: his vero & multum castorei adjiciatur. bene quoque fuerit tendones lanis [2] contingere, & secundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maxime patiuntur, ac distenduntur. præterea levibus calefactoriis fovendi sunt tendones & vesica, per sacculos milium torrefactum includentes, aut bubulas vesicas olei calidi semiplenas: quo locis quæ foventur, secundum latitudinem applicari valeant.

D interdum coëgit necessitas ut capiti fomenta adhiberentur: quod neque sensibus usque adeo tutum est, neque nervis salutare. sensibus enim quandam caliginem offundit, multis halitibus ipsos petentibus: nervos autem replet. quocirca modo fovendi quam tutissimo utendum est, atque materia haud ita multum fœde olens deligenda. utique materia esto oleum in vesicis in duplici vase citra nidorem fervefactum: aut sales tenues in sacculo. milium enim ac lini semen tactu quidem lenia sunt, sed halituosa & graveolentia. ratio vero fovendi, hujusmodi esto: tendonibus resupinato ægro, fomenta usque ad verticem subjicienda sunt: ulterius

E vero ad [3] sinciput ne procedito. iste namque locus omnibus sensibus communis est. ab ipsoque, tanquam ex fonte, omnia adjumenta, omnes noxæ scaturiunt. quod si epiplasmata tendonibus superdanda sunt, erectum occipitium esto: nam si magis sursum versus imposueris, caput exhalationibus complebis, materia sit autem epiplasmatum, lini & fœnigræci semina. post epiplasmata vero utilis fuerit cucurbitula occipitio ab utroque spinæ latere adhibita. sed parce admodum flamma accendatur: nam quæ ab labris

F cucurbitulæ fit [4] circumpressio, doloris convulsionisque auctor esse solet. igitur diutius trahere

 præ-

[a] Θέρεος *Petit.* emend. [b] Ἄλλα *Henisch.* [c] Γυναικὶ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [d] Μηδ' *Henisch.* [e] Phrasis hic elliptica est, subaudiendum enim est τι vel quoddam ejusmodi nomen, a quo istud genitivum regatur. *Petit.* [f] Πτισάνης χυλός. Ptisanæ succus, aliud ab ipsa Ptisana. nam hæc ipsum est hordeum purgatum atque elixatum, ita ut sorberi possit. *Petit.* [g] Ἔκθλιψιν. ἄλλως ἔνθλιψιν *Henisch.* rep. in MS. ἔνθλιψιν *Goupyl.* rep. in MS. [h] Κούφοις *Henisch.* [i] Τάσδε, (adverbialiter) ad eos *supple* sensus. *Petit.* [k] Vox μιῇ videtur παρέλκειν. *Petit.* [l] Ἀγγείῳ *Henisch.* *Petit.* emend. [m] Priorem capitis partem intelligit, & ad βρέγμα refert Aret. quod plerique omnes sinciput. sed inscite, appellant. *Petit.* [n] Ἢν δὲ καὶ ἐπιπλάσσειν *Henisch.* [o] Ἑκατέρωθεν *Henisch.* [p] Ὀδυνηρὸν *Henisch.*

[1] Convulsiones *Henisch.* [2] Contegere *Henisch.* [3] Ad anteriorem capitis partem *Petit.* emend. [4] Contusio *Petit.*

A [a] ἕλκειν, καὶ μαλθακῶς μᾶλλον, ἢ ἀθρόον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. ὧδε γὰρ ἄν σοι κυρτωθείη τὸ χωρίον ἀπόνως, ὅπερ ἐπιτάμνειν χρή. τέκμαρ δέ σοι τῆς αἱμάξιος τῆς συμμετρίης, ἡ δύναμις γιγνέσθω. τάδε μὲν ὦν τῶν ἄνευ ἑλκέων τετάνων τὰ ἄκεα. ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι σπασμὸς γένηται, ὀλέθριον μὲν καὶ δυσέλπιστον· ἀρήγειν δὲ χρή. [b] μετεξέτεροί τε γὰρ καὶ ἐκ τοιῶνδε ἐσώθησαν. χρὴ ὦν πρὸς τῇ ἄλλῃ ἰητρίῃ, καὶ τὰ ἕλκεα ἰῆσθαι, τέγξι θερμαινόντων ἅσσα μοι λέλεκται, καὶ πυρίῃ καὶ ἐπιπλάσμασι, φαρμάκοισί τε ὁκόσα ῥηϊδίως θερμαίνει τε καὶ πολλὸν τέγξι [c] πύον. ξηρὰ γὰρ ἐπὶ τετάνῳ τὰ ἕλκεα. B [d] ἔστω ὦν λιβανωτοῦ τῆς μάννης, καὶ πολίου τῆς κόμης, καὶ [e] ῥητίνης ἀπὸ τερμίνθου, καὶ πίτυος τῶν δενδρέων, καὶ ἀλθαίης [f] ῥίζης, καὶ πηγάνου, καὶ κονύζης τῆς βοτάνης. τάδε χρὴ συμμίσγειν τοῖς ἐπιπλάσμασι· τὰ μὲν τήκοντα, τὰ δὲ [g] ἐμπάσσοντα, τὰ δὲ ξὺν ἐλαίῳ προλεαίνοντα. ἐν μελικρήτῳ δὲ τὴν ἀλθαίην κεκομμένην προεψεῖν. ἐπιπάσσειν δὲ τῷ ἕλκεϊ καὶ τοῦ καστορίου· οὐ μικρὴ δὲ ἡ ἔνθεν ἀλέη ὅλῳ τῷ σκήνεϊ, ὅτι καὶ τὰ ῥίγεα τὰ ἀπὸ τῶν ἑλκέων κακοήθεα. ἐγχρίειν δὲ τὰς ῥῖνας τοῦ καστορίου ξὺν κροκίνῳ λίπαϊ· ἀλλὰ C καὶ πιπίσκειν τοῦδε ξυνεχέως ὁκόσον ὁλκῆς τριώβολον· ἢν δὲ πρὸς τόδε ἀπαυδήσῃ ὁ στόμαχος, μεσηγὺ σιλφίου ῥίζης διδόναι τῆς ὁλκῆς τὸ ἶσον τῷ καστορίῳ, ἢ σμύρνης τοῦ σιλφίου ἥμισυ. ἅπαντα δὲ ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. εἰ δὲ εὐπορίη ὀποῦ τοῦ σιλφίου τοῦ ἀπὸ τῆς [h] Κυρήνης γένοιτο, τόνδε χρὴ μέλιτι ἑφθῷ ἐνειλίξαντα ὁκόσον [i] ὀρόβου μέγεθος καταπιεῖν διδόναι. ἄριστον γὰρ [k] ὧδε, ὡς τὴν ὑπερῴην λάθοι παραλλάξας. δριμὺς γὰρ, καὶ τὴν ἐρυγὴν ἀπηνὴς καὶ κάκοδμος ἐών. ἢν δὲ μὴ δύνηται ὧδε καταπιεῖν, μελικρήτῳ λύσαντα διδόναι. ἁπάντων γὰρ D τῶν καταποτῶν δυνατώτερον, ὁκόσα πέφυκε ἀλεαίνειν τε καὶ ὑγραίνειν, καὶ ἀνιέναι τῆς [l] τάσιος, καὶ μαλθάσσειν νεῦρα. ἢν δὲ μηδὲν καταπίνωσι, ἐς τὴν ἕδρην ἐγχέειν ξὺν ἐλαίῳ τοῦ καστορίου. τῷδε καὶ χρίειν τὴν ἕδρην ξὺν [m] λίπαϊ ἢ μέλιτι· τῷδε καὶ τὴν κύστιν τέγγειν [n] τε καὶ χρίειν ἐς πάχος ξὺν κηρῷ τήξαντα. ἢν δὲ καὶ φύσας καὶ κόπρον ἄγειν καιρὸς ᾖ, τῆς ἱερῆς τοῦ καθαρτηρίου ὁλκῆς [o] δύο ξὺν μελικρήτῳ καὶ ἐλαίῳ ἐνιέναι. ξὺν γὰρ τῷ ἄγειν τάδε, ἔτι καὶ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κάτω κοιλίην ἐκπυριῇ. ποικίλον γὰρ καὶ θερμὸν φάρμακον, ἱερή. E

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Θεραπεία Συνάγχης.

Δοιαὶ συνάγχης ἔασι ἰδέαι. ἡ μὲν σὺν θερμασίῃ καὶ μεγάλῃ [p] πρήσι τῶν παρισθμίων, καὶ [q] ἐξογκῶσι ἔξω· ἅπαξ καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ὁ γαργαρεὼν, καὶ πάντα τὰ τῇδε μέρεα, ἐς ὄγκον αἰρέεται· ἡ δὲ ἑτέρη, ξύμπτωσίς ἐστι τουτέων, ἠδὲ ἐς τὸ ἔσω πίεσις, ξὺν ἀγχόνῃ μέζονι, ὡς δοκέειν τὴν φλεγμασίην εἴσω μέχρι τῆς καρδίης ἐρηρεῖσθαι. F τῇδε χρὴ μάλιστα ὠκέως ἀρήγειν. τῇδε γὰρ καὶ ὠκέως θνή-

præstat, ac molliter magis, quam plurimum brevi tempore. sic enim tibi in convexum locus sine dolore attolletur, qui concidendus est. scopus autem modi sanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. [1] hæc utique rigoribus, qui sine ulceribus fiunt, remedia conveniunt. at si ex vulnere convulsio facta sit, perniciosum profecto id est, ægreque de salute sperari potest: nihilominus tamen opem ferre decet: quandoquidem nonnulli & adhibitis remediis mortem evitarunt. oportet sane ultra cæteram medelam & ulceribus consulere cum calefacientibus, quæcunque a me jam dicta sunt, irrigando, & fotibus, & cataplasmatis & medicamentis quæcunque & facile calorem excitent, & humectando pus abunde moveant. ulcera enim in rigore sicca & squalida sunt. accipito ergo thuris mannam, polii comam, terebinthi pinique arborum resinam, althææ radicem, & rutam conysamque herbam: hæc in cataplasmatis commiscere opus est, alia liquando, alia, quæ pulverea sunt, inspergendo, alia in oleo prius macerando: althæam vero in mulsa ante contusam decoquito. inspergendum est etiam ulceri castoreum: neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit. horrores enim ab ulceribus prodeuntes malefici sunt. perungendæ quoque sunt nares castoreo cum croco unguento permixto: quin etiam castoreum trium obolorum pondere assidue bibere expediet. verum si ab hac potione gula laboret, interjicienda est laserpitii radicis exhibitio ponderis tanti, quanti & castoreum dandum esse diximus: aut myrrhæ dimidio minus quam laserpitium: sed omnia cum mulsa potanda præbeantur. quod si Cyrenaici laserpitii lacrymæ copia tibi fiat, hanc opus est melle cocto involutam ad ervi magnitudinem devorandam dare. ita enim optimum factu est, quo palatum præteriens ægrotum lateat. acris est enim, ructumque insuavis ac fœde olens excitat. si neque hac ratione devorari possit, in mulsa eliquata propinetur. omnibus enim potionibus quæcunque calefacere, humectare, distentionem laxare, & nervos remollire aptæ sunt, hæc haud dubie valentior est. cæterum si nihil ægroti deglutiant, in anum castoreum cum oleo dandum est: hoc etiam anus cum unguine aut melle illinendus: hoc item vesica irriganda, & cum cera, ut crassius reddatur, perungenda. sin autem flatum stercusque educendi tempus adsit, purgatorii, quod hieram, *id est sacram*, vocant, drachmas duas cum mulsa & oleo in sedem [2] ejicito. nam præterquam quod illa evocat, intestinum etiam & inferiorem ventrem calefacit ac fovet. varium namque & calidum medicamentum hiera est.

CAPUT SEPTIMUM.

De Curatione Anginæ.

Duæ anginæ species reperiuntur, altera cum caliditate, & magna tonsillarum inflatione, & extrorsum versus tumefactione: (quin etiam lingua, gurgulio, & omnes adjacentes particulæ in tumorem efferuntur) altera istis locis collapsis & submissis efficitur: sed interius compressio majore strangulatu discruciat ut interna inflammatio ad cor usque pertinere videatur. huic quam celerrime occurrendum est. nam & hac celerrime ægroti rapiun-

[a] Ἕλκε Henisch. rep. in MS. [b] Μετεξέτεροισι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [c] Πόος Henisch. & Petit. repp. in MS. Deest hic verbum ποιεῖ aut aliud simile. nam τέγξι verbum non est, sed nomen in dandi casu. ideoque τέγξι (Ionice sine dipthongo) πύος vel πύον (quod idem) ποιεῖ Petit. emend. [d] Ἔστω Græcis idem quod Latinis *accipe* vel *recipe*. verum deest hic vox aliqua, a quâ hi genitivi regantur. forte ἀνὰ, quæ nota est æqualis portionis. *Petit.* [e] Ῥητίνης Henisch. rep. in MS.

[f] Ῥίζης *Henisch.* [g] Ἐμπάσσοντα *Henisch.* rep. in MS. [h] Κυρηναίης Henisch. [i] Ὀρόβου Henisch. [k] ὧδε Henisch. [l] Στάσιος Henisch. rep. in MS. [m] Λίπαϊ Henisch. [n] Τέγγειν δὲ Henisch. [o] Ὁλκὰς δύο *Henisch.* [p] Πρήσει *Henisch.* [q] Ἐξογκῶσι Henisch.

[1] Hæ utique *Henisch.* [2] Injicito *Henisch.*

θνήσκουσι. ἢν μὲν ὦν ἀπὸ κραιπάλης, καὶ οἰνοφλυγίης ἔωσι, ὑποκλύζειν αὐθῆμαρ. ἀλλὰ καὶ διττοῖς κλύσμασι, τῷ μὲν ξυνήθεϊ ὡς ἄγειν κοπρώδεα· τῷδε, ὡς ἀποσπάσθαι τι τῶν χυμῶν ἀπὸ τῶν παρισθμίων τε καὶ θώρηκος. ἔστω ὦν [a] ἀλλὰ μήτε ἀκρητεστέρη, * καὶ [b] κενταυρείου καὶ ὑσσώπου ἑψήματα. τάδε γὰρ καὶ φλεγμάτων ἀγωγά. ἢν δὲ ἀπὸ λεπτῆς διαίτης ἔωσι, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι. μέζονα δὲ τὴν τομὴν σχάζειν, ὅκως ῥοιζηδὸν ἠδὲ ἀθρόον ῥέῃ τὸ αἷμα. ὅδε γὰρ ὁ ῥόος, ἱκανὸς μὲν ὡς ἥκιστα θερμασίην πρηῦναι. [c] δυνατὸς δὲ ἀγχόνην λῦσαι, καὶ πάντα μειῶσαι. οὐκ [d] ἀγεννὲς δὲ καὶ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν· [s] μὴ μέντοι λειποθυμέειν. μετεξέτεροι γὰρ ξὺν τῇ πληγῇ ἐξέθανον ἐπὶ τῇ λειποψυχίῃ. ἢ δεσμοῖσι σφυρῶν σφίγγοντες [e] ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα ἄμεινον δὲ καὶ ὑπὲρ καρποὺς ἐς πήχεας, καὶ ὑπὲρ πήχεας ἐς βραχίονα· ἢν δὲ καταπίνειν ῥήϊστον ᾖ, [f] ἐλατήριον διδόναι ξὺν μελικρήτῳ καὶ ὀῤῥῷ γάλακτος, ὁκόσον ἂν καθῆραι ἱκανὸν [g] ᾖ τὸν ἄνθρωπον. [h] ἐλατήριον δὲ τοῖσδε τῶν ἄλλων καθαρτηρίων κρέσσον. ξύμφορον δὲ καὶ κνέωρον καὶ νᾶπυ. τώδε γὰρ ἄμφω τὰς κοιλίας καθαίρει· ἐπὶ δὲ τοῖσι ἢν μὴ ἐνδιδῶσι αἱ πρήσιες, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλάσαντα τὴν γλῶσσαν, τέμνειν τὰς ἐν αὐτέῃ φλέβας. ἢν εὐρόως καὶ πολλὸν ῥυῇ τὸ αἷμα, τῶν ἄλλων μᾶλλον ἂν ὀνήσει. τέγξιες ἐπὶ τοῖσι φλεγμαίνουσι, τὰ πρῶτα μὲν στύφουσαι, ὅκως ἐς παλίῤῥοιαν ἴωσιν αἱ ὗλαι· ἔριά τ' ὦν πιναρὰ ξὺν ὑσσώπῳ δευθέντα οἴνῳ καὶ ἀλείφατι τῷ ἀπὸ τῆς ἐλαίης τῆς ὄμφακος. ἀτὰρ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα ἴκελα τῇ τέγξι, φοίνικες ἐν οἴνῳ δεδευμένοι, λεῖοι ξὺν [i] ῥόδοισι τοῖσι πεταλοῖσι. ὡς δὲ γλίσχρον τε καὶ μαλακὸν ἔῃ τὸ ἐπίπλασμα, καὶ ἄλφιτον ἔσω, ἢ λίνου σπέρμα, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον, ἐς τὴν ἁπάντων μίξιν. ἢν δὲ ἐς πύησιν τρέπηται, τοῖσι θερμοῖσι χρέεσθαι, οἷσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρης συνάγχης. [k] τῆλις ὦν ἔσω τὸ ἄλφιτον, καὶ μάννα, καὶ ῥητίνη τὰ τηκτά, καὶ πολίου κόμη ἐμπασσέσθω, καὶ [l] πυρίη θερμὴ σπόγγοισι δάφνης τοῦ καρποῦ καὶ ὑσσώπου [m] ἑψήματι. ἐς δὲ ἐμπύησιν δυνατώτατον, πελιάδων ἢ κυνῶν κόπρον προσεπιπάσσειν λεπτὴν ἀπὸ κρησέρης. διακλύσματα δὲ, μελίκρητον ξὺν φακῆς, ἢ ὑσσώπου ἑψήματι, ἢ ῥόδων, ἢ φοινίκων, ἢ ὁμοῦ πάντων. ἐγχρίειν δὲ τὸ στόμα πᾶν μέχρι τοῦ ἔσω φάρυγγος, ἁπλοῖσι μὲν χυλῷ μόρων, ῥοιῶν ὕδατι λεανθέντων, ἢ φοινίκων ἑψήματι· φαρμάκοισι δὲ, τῷ διὰ τῶν μόρων, ἢ καὶ τῷ βησασᾷ, καὶ χυλῷ ῥόος, καὶ τῷ [n] διὰ τῶν χελιδονίων. ἢν δὲ ἕλκεα ἐσχάρων ἔωσι, διακλύσματα τάδε καὶ ἀνακογχυλισμοὶ, ὑσσώπου ἀφεψήματα ἐν μελικρήτῳ, ἢ σύκων [o] τῶν πιόνων ἐν ὕδατι, καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἄμυλος διηθεὶς ἐν μελικρήτῳ, ἢ πτισάνης χυλῷ, ἢ [p] τρύγου. ἐπὴν δὲ τῆς μετεξυμπτώσιος [q] συνάγχης, ἔσωθεν ἔξω ἄγειν πάντα, καὶ

A rapiuntur. igitur si crapula & ebrietas in causa sunt, eodem die inferius humorem injicito: isque duorum generum sit: alter usitatus, quo stercora educantur: alter ejusmodi ut aliquas a tonsillis pectoreque humiditates evellere possit. neque tamen in cæteris efficacior meraciorque esto. sed centaurii & hyssopi decocta infundenda sunt. hæc enim & pituitam educere solent. si tenuis autem victus præcesserit, scindere cubiti venam expediet: & latior sectio, quo majore cum impetu, copiosiorque sanguis emanet, facienda est. hujusmodi namque profusio minime quidem ad caliditatem mitigandam satis est: sed strangulatum solvere, & reliqua omnia diminuere valet. B haud ignobile quoque adjumentum præstat, si ad animæ usque defectum ægrum perduxeris, usque eo tamen dum ne anima deficiat. quandoquidem nonnulli [1] secta vena ab animi deliquio vita excessere. item vinculis supra talos & genua constringentes opitulabimur. optima quoque sunt vincula supra brachialia versus cubitos, & supra cubitos versus humeros. at si deglutiendi via expeditissima sit, elaterium & cum mulsa, & cum sero lactis, quantum ad purgandum hominem satis sit, præbeatur. aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præstantius est. conferunt etiam cneorum *seu thimelæa*, & sinapi: siquidem hæc ambo [2] ventrem repurgant. C in quibus vero inflationes devorationem impediunt, linguam ad palatum reflectens, ipsius venas rescindito: quod si prompte multusque sanguis defluat, inter alia remedia hoc magis proderit. irrigationes utique locis inflammatis primum quidem adstringentes, quo retrorsum materiæ labantur, conveniunt. quamobrem lanæ sordidæ cum [3] hyssopo vino madentes, aut oleo ex immaturis olivis expresso accipiantur. quin etiam cataplasmata irrigationibus similia sunto: exempli causa palmulæ vino madefactæ, tunsæque cum rosarum foliis. quo fit autem viscidum & molle cataplasma, etiam hordei farina admisceatur: D aut lini semen, & mel, & oleum: ut omnium mixtura fiat. quod si ad suppurationem veniat, calida admovenda sunt: quibus & in altera anginæ specie utendum est. adesto igitur fæni græci farina, & manna, & resina, quæ liquari possunt, & polii coma inspergatur: nec non & fomentum calidum adhibeatur, spongiis in decocto lauri baccarum hyssopique madentibus. ad pus autem movendum efficacissimus est columbinus fimus, tenuiter per criseram, *id est lineum sacculum*, instar pulveris transmissus ac super inspersus. idem & caninus eodem modo præstat. ex mulsa vero, cum lentis, aut hyssopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omnium decocto, collutiones fiant. E illinendum præterea totum os est usque ad intimas fauces, simplicibus quidem, ut mororum, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis vero medicamentis, ut diamoro, *quod vocant*, aut eo quod ex besasa, *id est ruta sylvestri*, & succo rhoi componitur: aut diachelidonio, *id est ex hirundinibus confecto medicamento*. sin ulcera crustosa sint, collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa decocto, aut pinguium ficorum in aqua: præter hæc amylum percolatum in mulsa, aut in ptisanæ tragive cremore. F si angina cum concidentia, quæ erat altera species, occupet, ab interioribus extrorsum omnia evocanda sunt,

a Desiderari hic aliquid & ex nota asteristica & ex sensu patet, quod tamen suppleri non possit, nisi ope cujusdam optimi MS. fortasse vox ἱρὴ hic locum habet, ἔστω ὦν ἱρὴ, ἀλλὰ &c. sed nihil mutat *Petit.* b Κενταυρείου *Henisch.* rep. in MS. c Δυνατὸς δὲ ἀγχόνην λῦσαι, *Henisch.* d Ἀγενὲς *Henisch.* e Quædam hic deesse *Petit.* putat. sed non supplet. f Ἐλατηρίου *Henisch.* rep. in MS. g Ἢν *Henisch.* rep. in MS. h Ἐλατηρίου *Henisch.* rep. in MS. i Forte ῥόδων τοῖσι πετάλοισι. sed nihil mutat *Petit.* k Quia Τῆλις infra τὸ ἄλφιτον pro τήλεως ἄλφιτον Aretæus scripsit.

l Πυρίης *Henisch.* rep. in MS. πυρίη θερμῇ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. m Ἑψήματι *Henisch.* n Καὶ τῇ subaudi συνθέσει compositione *Petit.* o Σύκων τὰ πίονα *Goupyl.* rep. in MS. τὰ πίονα *Henisch.* rep. in MS. p Τρύγος fruticis genus fructum fert uvæ acinis similem, facultatis adstringentis. *Petit.* q Quæ proprie κυνάγχη dicitur. *Petit.*

[1] Ipsa vacuatione *Petit.* [2] Arterias & venas *Petit.* emend. [3] Oesypo vino *Henisch.*

καὶ ὑγρὰ, καὶ θέρμην, καὶ σάρκα πᾶσαν, ὡς ἐξογκέειν ἔξω τὸ πᾶν. ἔστωσαν ὦν θερμαὶ αἱ τέγξιες, ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ ἐμπασσομένου νίτρου, καὶ ἐπιπλάσματα ξὺν τουτέοισι τὰ πρόσθεν. ἀγαθὸν δὲ [a] κηρωτῶν σὺν νίτρῳ καὶ [b] σινήπι τιθέναι ἐς θερμασίην. θερμασίη δὲ ἡ ἐς τὰ ἔξω, τὰ τοιάδε ἰῆται. ἀτὰρ [c] ἠδὲ ἐξογκέει ἐς τὸν αὐχένα· ὄγκος δὲ περιπνευμονίης ῥύεται ἐπαιωρεύμενος ἔξω· εἴσω δὲ τοῖσι συναγχικοῖσι ὀλέθριον κακόν· [d] ὁκόσοι δὲ ὑπ' εὐλαβίης τῆς ἐπὶ τῆς συνάγχης πνιγὸς [e] τὴν ἀρτηρίην ἔταμον ἐς ἀνάπνοιην, οὔ μοι δοκέουσι πεῖρη τὸ πρῆγμα πιστώσασθαι· ἥ τε γὰρ θερμασίη τῆς φλεγμασίης μέζων ἐκ τοῦ τρώματος γίγνεται, καὶ προστιμωρέει τῇ πνιγὶ, καὶ βήσσουσι· ἢν δὲ καὶ ἄλλως ἐκφύγωσι τόνδε τὸν κίνδυνον, οὐ ξυνάγεται τοῦ τρώματος τὰ χείλεα. ἄμφω γὰρ χονδρώδεα καὶ ἀξύμφυτα.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὴν κιονίδα παθῶν.

Τῶν παθέων ὁκόσα ἀμφὶ τὴν κιονίδα γίγνεται, τὰ μὲν ὑποτάμνειν χρὴ, ἀλλ' οὐ τοῦ παρεόντος λόγου ἡ τῶνδε χειρουργίη· τὰ δὲ ὡς ὀξέα ἰῆσθαι. ῥηιδίως γὰρ πνίγει, καὶ δυσπνοίῃ τινὰ τουτέων κτείνει. τοιάδε μέν τοι ἐστὶ, ἣν καλέομεν σταφυλὴν τε καὶ [f] κιονίδα. ἄμφω γὰρ ξὺν φλεγμασίῃ καὶ [g] πάχεϊ καὶ μήκεϊ ξυνίστανται, ὡς ἐς τὴν ἀρτηρίην ἐκκρεμέα γίγνεσθαι, ἴσῳ μὲν πάχεϊ, ἀπὸ τῆς βάσιος μέσφι ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ὁ κίων· ἀνίσῳ δὲ, ἡ σταφυλή. τῆσδε γὰρ ἰσχνὴ μὲν ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ βάσις· ἐς δὲ τὸ ἄκρον στρογγύλη καὶ παχεῖα, ξὺν ἐρυθήματι ἢ [h] πελιδνώσει· τῇδε καὶ σταφυλὴν ἐπίκλησιν ἔσχηκε τὸ πάθος: τοῖσι ὦν χρὴ ὠκέως ἀρήγειν. ὠκιστος γὰρ ὁ ἀπὸ πνιγὸς ὄλεθρος. ἢν μὲν ὦν νεηνίαι οἱ πεπονθότες ἔωσι, τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι φλέβα, ὡς δι' ἀθρόον κενοῦν [i] μέζονι τῇ τομῇ. ὡς γὰρ ἀπ' ἀγχόνης ἀπέλυσε τῆς πνιγὸς ἡ τοιήδε ἀφαίρεσις· ἢν δὲ ὑποκλύζειν κλυσμῷ πρηέϊ, ἔπειτα δὲ δριμέϊ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἔς τ' ἂν ἑλκύσῃ τι ἄνωθεν ἐς μετάστασιν. περικέεσθωσαν δὲ καὶ δεσμοὶ σφίγγοντες ἄκροισι τοῖσι σκέλεσι ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα, καὶ ὕπερθεν καρπῶν καὶ πήχεων ἐς βραχίονας. εἰ δέ τι ἡ πνὶξ ἐπιπαρέρχοι, συκίην ἐπὶ τὸ ἰνίον, ἠδὲ ἐς τὸν θώρηκα προσβάλλειν, καὶ τουτέων ἐντάμνειν τινὰ, πρήσσειν τε ἅπαντα, ὁκόσα μοι ἐν τῇ συνάγχῃ λέλεκται. αὐτὸς γὰρ ἀμφοῖν ὀλέθρου τρόπος· ἀλλὰ καὶ τοῖσι ἐς τὸ στόμα φαρμάκοισι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι, καὶ στύψεσι, καὶ μαλθακτηρίοις, καὶ πυρίῃ τῇ ἔξωθεν, καὶ ἐπιπλάσμασι, καὶ ἐς τὸ στόμα [k] ἐγχρίσμασι· περὶ δὲ τὸν κίονα ἢ τὴν σταφυλὴν ἔσω στύμμα, ῥοὸς χυλὸς, μέλιτι ἢ ὕδατι λυθεῖσα ἀκακία, ὑποκυστὶς, γῆ σαμίη, ἢ λημνίη, ἢ σινώπις, ἠδὲ ὀμφάκιον· ἢν δὲ ἑλκώδης ἔῃ, κόμμι καὶ ἄμυλον διαλυθέντα ῥόδων ἢ φοινίκων ἀφεψήματι, καὶ πτισάνης ἢ τράγου χυλός· ἐπὶ δὲ τοῦ κίονος ἔσω πλέον τι τῶν εὐτονωτέρων, διὰ σμύρνης τε καὶ κόστου, καὶ κυπέρου. ἀνέχεται γὰρ τῶνδε τῶν δριμέων ὁ κίων· ἢν δὲ ἐμ-

A sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, ut totum foras extumeat. proinde calidæ irrigationes sunto cum ruta & anetho, nitro inspersο: & cum his superius memorata cataplasmata. proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior hujusmodi vitium tollit, [1] sed in collo tumor extuberat. tumor autem foras in sublime elatus a pulmonis inflammatione liberat, intus vero abditus anginam patientibus perniciosum malum est, at quicunque strangulationem ab angina verentes, quo laxius spiritus duceretur, arteriam secuerint, non sane experimento rem comprobasse videntur. quippe
B caliditas inflammationis major ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commovet: quin etiam, si alioqui periculum id evaserint, vulneris oræ in unum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ atque inter se inglutinabiles sunt.

CAPUT OCTAVUM.

De Curatione [2] *vitiorum Columellæ.*

Vitiorum quotquot columellam infestant, aliqua per succisionem curare necesse est: (sed
C de eorum chirurgia disputare ad præsentem locum non attinet) aliqua, utpote acuta, medicamentis sananda sunt. nam facile strangulant, & difficultate spiritus aliqua istorum hominem perimunt. talis est utique quam uvam, & quam columnam dicimus: utraque enim cum inflammatione, crassitie, longitudineque suboritur, ita ut in arteriam pendulæ fiant. æquabili sane crassitudine a basi ad summum usque palatum columna, inæquali vero uva constat. hujus enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres & crassa, rubens aut livida. idcirco & uvæ appellationem id vitium sortitum est. quapropter his mature opem ferre decet:
D celerrima namque a strangulatu pernicies impendet. proinde si ægroti juvenes sunt, a vena cubiti sanguis detrahendus est: utque largius evacuetur, majore plaga vena aperiatur. siquidem hujusmodi sanguinis detractio a strangulatu, tanquam a laqueo, ægrotantem liberat. subluenda quoque alvus est mitiori lotione primum, deinde alias atque alias acriore, usque eo dum aliquid a superioribus partibus derivetur. circumdentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos & genua, nec non & humeris supra brachialia atque cubitos. quod si strangulatio invalescat, cucurbitula occipitio atque pectori agglutinetur, & istarum aliqua [3] inci-
E dantur: omniaque administrentur quæcunque a me in capite de angina præcepta sunt, quum eadem in utroque vitio sit mortis ratio. iisdem præterea intra os medicamentis & adstringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatis, & oris inunctionibus utendum est. circum columnam vero aut circum uvam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocystida, terram Samiam, Lemniamve, aut sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. si ulcerosa sit uva gummi & amylum rosarum aut palmularum decocto liquefacta, item ptisanæ aut tragi
F cremor adhibeantur. at in columnæ curatione aliquanto plus valentiorum medicaminum adjicito, quæ ex myrrha, costo, atque cypero componantur. nam id genus acria columna tolerat. verum si non-

a Κηρωτὴν Henisch. rep. in MS. b Σινήπι Henisch. σινήπυϊ Henisch. rep. in MS. c Ἠδὶ (refertur ad θερμασίη) Petit. emend. d Ὅσοι Henisch. rep. in MS. e Hæc Operatio λαρυγγοτομία dicitur, *Barbaris* subscannatio. *Petit.* f Κίονα (nam κιονὶς nomen est partis. hic affectum præter naturam Aret. intelligit, qui mox κίων appellatur) *Petit.* emend. g Πάχει *Henisch.* rep. in MS.

h Πελιδνώσει *Henisch.* i Μέζον τῆς τομῆς Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. k Ἐγχρίσμασι *Henisch.* rep in MS.

[1] Sed & calor tumorem in collo efficit. *Petit.* emend.
[2] De curatione columellæ Henisch. [3] Incidatur *Henisch.*

ἔμπυος ὅδε ὁ χῶρος γένηται μετεξετέροισι, ἠδὲ τὰ τῆς ὑπερώης ὀστέα ἐφθάρη, καὶ ἐς μακρὸν φθίνοντες τὸν βίον [a] ἐτελεύτησαν. τῶνδε μέντοι τὰ ἄκεα ἑτέρωθι λελέξεται.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὴν φάρυγγα Λοιμικῶν Παθῶν.

Πῆ μὲν ξυνὴ καὶ τῶνδε πρὸς τἄλλα πάθεα τὰ ἐν τοῖσι παρισθμίοισι ἰητρείη, πῆ δὲ [b] ἰδίη. ἐπὶ φλεγμασίῃ καὶ ἀγχόνῃ, κλυσμοὶ, φλεβοτομίη, τέγξιες, [c] ἐπιπλάσιες, πυρίη, διάδεσμοι, συκίη, πάντα ταῦτα. [d] χρίσιες δὲ φαρμάκων δυνατωτέρων· οὐ γὰρ ἀτρεμέει τὰ ἕλκεα, οὐδὲ ἐσχάραι γίγνονται ἐπιπολῆς· ἀλλὰ κἢν ἰχὼρ ἀπὸ τουτέων εἴσω στάξῃ, ὤκιστα μὲν ἑλκοῦται τὰ μέρη, κἢν ἀσινέα [e] ᾖ· ὤκιστα δὲ εἰς τὸ εἴσω νέμεται καὶ κτείνει. πυρὶ μέν ὦν καίειν τὸ [f] πάθος ἀρωγὸν, ἀλλ' ἀξύνετον διὰ τὸν [g] ἰσθμόν. [h] φαρμάκοισι δὲ πυρὶ ἰκέλοισι χρέεσθαι, ἔς τε τὴν ἐπίσχεσιν τῆς νεμήσιος, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς τὴν τῶν [i] ἐσχαρέων ἔκπτωσιν. ἔστι δὲ [k] στυπτηρίη ξὺν μέλιτι, κηκὶς, βαλαύστιον, ξηρὰ ξὺν μελικρήτῳ. τοῖσι δὲ αὐτοῖς καὶ ἐμφυσῆν καλάμῳ, ἢ πτίλῳ, ἢ [l] καυλῷ παχέϊ, καὶ ἐπιμήκεϊ, ὡς τῶν ἑλκέων θιγγάνειν τὰ φάρμακα. ἄριστον δὲ καὶ χαλκῖτις ὀπτὴ, ξὺν καδμίῃ λείῃ ξὺν ὄξεϊ· ἔστω δὲ μοίρης διπλάσιον τῆς καδμίης, καὶ ῥῆον ἡ ῥίζα ξὺν τινὶ ὑγρῷ. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ τῶνδε τὰς ἐπιθλίψιας. ὑγραίνεται γὰρ τὰ ἕλκεα, καὶ ἐπὶ μᾶλλον νέμεται. χρὴ ὦν πτερῷ τὰ ξηρὰ καταπάσσειν· τὰ δὲ ὑγρὰ, ὑγρότατα ποιέοντα, ἐς τὸν γαργαρεῶνα [m] ἐγχέειν. ἢν δὲ αἱ ἐσχάραι ἤδη τε ἀπολύωνται, τὰ δὲ ἕλκεα ἐρυθρὰ γίγνηται, κίνδυνος τότε μάλιστα σπασμοῦ. ἐπιξηραίνεται γὰρ ὡς ἐπίπαν τὰ ἕλκεα, καὶ τοῖσι δὲ τὰ νεῦρα ξυντείνεται. χρὴ ὦν γάλακτι ξὺν ἀμύλῳ, καὶ χυλῷ πτισάνης, ἢ τράγου, ἢ λίνου [n] σπέρματι, ἢ τήλιος μαλθάσσειν καὶ ὑγραίνειν. μετεξετέροισι δὲ καὶ ἡ κιονὶς διεβρώθη, μέχρις ὀστέου τοῦ τῆς ὑπερώης, καὶ τὰ παρίσθμια ἄχρι βάσιος καὶ ἐπιγλωττίδος, καὶ ἐπὶ τῇ ὠτειλῇ καταπίνειν, οὔτε στερεὸν, οὔτε ὑγρὸν ἠδύναντο. ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν ἀνακοπτόμενον, ἀπέπνιγέ κοτε τὸν ἄνθρωπον λιμῷ.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Θεραπεία Πλευρίτιδος.

Οὐκ ἀμβολῆς καιρὸς ἐν πλευριτικοῖσι, οὐδ' ὑπερθέσιος, ἢ μεγάλης ἰητρείης· ὅ, τε γὰρ πυρετὸς κατόξυς ἐὼν, ἐς ὄλεθρον ὁρμᾷ· ἥ τε ὀδύνη τοῦ ὑπεζωκότος, ξυνεπείγει ἐπὶ τὸ κάκιον· ἀτὰρ καὶ βῆχες κλονέουσαι τὸν θώρηκα καὶ τὴν κεφαλὴν, ὑπολύουσι τὰς δυνάμιας. μάλιστα μὲν ὦν αὐθῆμαρ φλέβα [o] τάμνειν· ἢν δὲ ἀπὸ πλησμονῆς σιτίων καὶ ποτῶν ἔῃ, ἐπ' ἀσιτίης μίην ἡμέρην φυλάξαντα, ἀφαιρέειν ἀπ' ἀγκῶνος τῆς ἐν τῷ κοίλῳ

A nonnullis locus iste purulentus effectus est, atque palati ossa computruerunt, hi longo temporis intervallo vitam finiunt. sed horum auxilia nobis alio loco præcipientur.

CAPUT NONUM.

De Curatione Pestilentium in Faucibus morborum.

Horum vitiorum curatio cum aliis tonsillarum affectibus quà communis est, quà propria.
B in inflammatione & strangulatu purgatio per clysteres, venæ sectio, irrigationes, cataplasmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem atque in his conveniunt. illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ sunt: neque enim ulcera quiescunt, neque crustæ in superficie fiunt. verum si ab his sanies ad interiora destillet, [1] celeriter partes, etiamsi integræ erant, ulcerantur: celerrimeque ulcera interius depascendo serpunt, atque hominem perimunt. porro igne vitium adurere, [2] quum in superiori parte sit, imprudentis esse propter isthmum judico. sed medicamentis igni similibus, quo & depastio coërceatur,
C & crustæ decidant, utendum præcipio. ea vero sunt, alumen cum melle, galla, balaustium, arida cum mulsa. hæc eadem calamo, aut penna, aut crasso & oblongo caule, quo medicamina ad ulcera perveniant, inspiranda sunt. optima sane est & chalcitis usta cum trita cadmia ex aceto: esto autem cadmia portione dupla: & rhei radix cum aliquo humore. præterea ne ulcerum compressio fiat cavendum est: ab ea namque & humescunt & magis exedunt. [3] hac de causa opus est medicamenta arida inspergere penna, liquida vero liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. at si crustæ jam resolvuntur, & ulce-
D ra rubida fiunt: tunc convulsionis maximè periculum subest. reficcantur enim plerumque ulcera, & cum his nervi distenduntur. itaque lacte cum amylo, & succo ptisanæ, aut tragi, aut lini seminis, aut fœni Græci, remollire madefacereque convenit: quibusdam & columella usque ad palati os exesa est: quin etiam tonsillæ ad basim usque & epiglottida. ac propter cicatricem devorare neque solidum quicquam, neque liquidum poterant. sed & ipsum quod bibebat, interdum repercussum, hominem fame necavit.

E
CAPUT DECIMUM.

De Curatione Pleuritidis, id est, *morbi lateralis.*

Nulla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque succingentis membranæ in pejus urget, nec non & tussis pectus caputque concutiens vires proterit. quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. sin autem ex ingurgitatione ciborum potusque ægritudo provenerit,
F inedia diem unum ægroto imperanda. pòst, sangui-

M nem

[a] Ἐτελεύθησαν *Henisch.* [b] Ἰδίη *Henisch.* [c] Ἐπιπλάσιες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [d] Χρίσιες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] ᾗ *Henisch.* [f] Πάθος· ἀτὰρ γὰρ ἀλλὰ ξυνετὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Ἰσθμὸν *Henisch.* [h] Quod genus sunt, quæ καυστικὰ dicuntur, alumen, cadmia, chalcitis, & complura alia ex mineralibus *Petit.* [i] Ἐσχάρων *Henisch.* rep. in MS. [k] Στυπτηρίη *Henisch.* rep. in MS. [l] Καυλῷ *Henisch.* [m] Ἀγχέειν *Henisch.* [n] Σπέρματος *Henisch.* rep. in MS. [o] Τέμνειν *Henisch.* rep. in MS.

[1] Celerrimè *Henisch.* [2] Adurere sublevat: at imprudenter id fit propter isthmum. sed medicamentis &c. *Henisch.* [3] Opus est pinna medicamenta arida inspergere *Henisch.*

λῷ φλεβὸς, τοῦ μὴ κατ' ἴξιν τῇσι ἑτέρῃσι πλευρῇσι. κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν. τὸ δὲ πλῆθος, μὴ μέχρι λειποθυμίης. περιπνευμονίην γὰρ ἐπιφοιτῆσαι κίνδυνος, ἢν τὸ σῶμα ἐπιψυχθὲν, τὴν ψυχὴν ἐκλείπῃ. εἴσω γὰρ τὰ ὑγρὰ ξυνθεῖ, τῆς [a] ἐκτὸς ἀφαιρεθέντα θέρμης τε καὶ [b] τάσιος. πνεύμων δὲ μανός τε καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος· πλευρῶν δὲ γειτόνημα, πνεύμων, καὶ κοινωνὸς ἀλγέων· ἀτὰρ καὶ αἱ τῶνδε διαδέξιες, οὐ μάλα περιγίγνονται· [c] περιεσηκυῖα δὲ πλευρῖτις ἀπὸ περιπνευμονίης, εὐηθέστερον. χρὴ ὦν ἐπὶ ξυμμέτρῳ τῇ ῥοῇ τοῦ αἵματος μεσηγὺ τὸν ἄνθρωπον [d] ξυλλέξαντα, αὖθις ἀφαιρέειν· εἰ μὲν εὖ ἔχοι, αὐθήμαρ τῆς ἐπανέσιος μακρῆς γιγνομένης· ἢν δὲ μὴ, τῆς ὑστέρης· ἢν δὲ μηδὲ ὁ πυρετὸς ἐνδιδῷ· τὰ πολλὰ γὰρ μίην ἡμέρην ὁ πυρετὸς ἴσχει τε καὶ αὔξει. τῇ τρίτῃ ἐν τῇ δευτέρῃ [e] ἐπανέσι ἀφαιρέειν, τῇπερ καὶ τὰ προσάρματα δοτέον, λιπαρῶς μὲν χρίσαντα ὅλον τὸν ἄνθρωπον· ἐπὶ δὲ τῇ πλευρῇ καὶ ἔλαιον θέντα [f] μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ, πηγάνου, ἢ ἀνήθου ἀφεψήματος· [g] καταιονέειν δὲ τὸ πλευρὸν εὖ μάλα προσηνέως. μετεξετέροισι δὲ καὶ τὸ ἄλγημα, [h] καὶ ἡ [i] φλεγμαίη ἐξώκειλε, ὡς δοκέειν τῶν τῇδε τὸ πάθος εἶναι· τόδ' ἐστὶ τῶν ἔνδον αὔξησις. τροφῆς δὲ νῦν ὡς ἀμφὶ πάσης ἰητρείης ἔστω λόγος, ὡς μηδὲν ἐς ἁμαρτωλὴν ἔῃ. ἐν τροφῇ γὰρ κείσεται τὰ φάρμακα. ἀτὰρ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ. γένει μὲν ὦν θερμὴ καὶ ὑγρὴ, ἠδὲ λείη καὶ ὁμαλὴ, [k] σμηγματώδης, διαλυτικὴ, λῦσαι, λεπτῦναι φλέγμα δυναμένη. σιτίων μὲν ὦν ἁπάντων πτισάνη προκεκρίσθω· ἐν ἀρχῇ μὲν εἰς χυλὸν διηθημένη, ὡς τὸ στερεὸν αὐτῆς διακεκρίσθαι, ξὺν μέλιτι πεποιημένη μοῦνον. πτισάνης δὲ τὰ ξυνήθεα ἐς ἡδονὴν καὶ ποικιλίην φάρμακα, ἀπέστω. νῦν γὰρ ἀρκέει ὁ χυλὸς μοῦνος· ἱκανὴ μὲν ὑγρῆναι καὶ θερμῆναι. δυνατὴ δὲ λῦσαι φλέγμα, καὶ σμῆξαι· ἄνω δὲ ἀνάγειν μὲν ἀπόνως, ὁκόσα ἀνάγεσθαι χρή. ὑπάγειν δὲ ῥηϊδίως τὴν κοιλίην. προσηνὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς, καὶ ἐς κατάποσιν εὔκολον. ἀτὰρ καὶ τὸ γλίσχρασμα θερμασίας πραΰνει, ὑμένας καθαίρει, πεπαίνει βῆχας, πάντα μαλθάσσει. αἱ δὲ κριθῆς ἔασι ἀρεταί· δευτέρην δὲ χώρην ἔχουσι οἱ χόνδροι, ὀλίγοισι τοῖσι τῆς πτισάνης ἀγαθοὶ καὶ ἄριστοι ἐόντες. τὸ γλίσχρασμα γὰρ, τὸ λεῖον, τὸ προσηνὲς ἐς κατάποσιν ξυνόν· τὰ δ' ἄλλα πάντη μείους· πεποιήσθωσαν δὲ καὶ οἱ δὲ ἁπλοῖ ξὺν μέλιτι μοῦνον. ἀγαθοὶ δὲ καὶ [l] τράγοι. κακίων δ' ἐπ' αὐτῶν ὄρυζα ξηρῆναι, τρηχῦναι, [m] ἐπίσχεσιν, καθαρσίν πλευρῶν μᾶλλον ἢ ῥῆσαι. ἄριστος δὲ καὶ ἄρτος ξηρὸς κοπεὶς, κρησέρῃ σεσησμένος, εὔκρητος, εὔπεπτος, ξὺν μελικρήτῳ διαρκὴς τροφή. ἢν δὲ ἤδη μὲν προήκῃ ἡ νοῦσος, πρὸς δὲ τὰ σιτία ἀπαυδήκῃ ὥνθρωπος, πτισάνη μὲν ἐκ κριθῆς διδόσθω, λείη, καθεφθός, ἀνη-

A nema vena mittito, quæ in cavo cubiti est, non ejus qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: præstat enim maxime procul abducere. sanguinem vero ne usque ad animæ deliquium fundito. nam si refrigeratum corpus animo destituitur, pulmoniam invadere periculum est. humores enim exteriori caliditate attractioneque privati, in penitiores partes relabuntur. item pulmo rarus, calidus, ad trahendumque valentissimus est: costis etiam proximus, earumque doloris est particeps. verum morbi pulmonis pleuritidi succedentes non usquequaque salubres sunt: pleuritis vero a pulmonis vomica exoriens B benignior est. quapropter quum mediocriter sanguis effluxerit, interjecto ad recreandum hominem temporis spatio, iterum detrahere opus est: si bene quidem habeat, eodem die, quum longa remissio fit: sin minus, postridie. quod si neque febris remittat, (sæpe enim diem unum febris occupat & augetur) tertio die in secunda remissione, in qua & cibi dandi sunt, sanguinem mitte, totum hominem uberius perungens, costisque oleum molle infundens, cum calido unguine ex rutæ anethive decocto. ipsum vero latus admodum leniter irrigandum est: sed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, ut eorum locorum affectus esse videretur: quum tamen id interiorum C vitiorum incrementum sit. at in præsentia de alimonia, quemadmodum & de universa curatione, quo nihil in ea delinquatur sermonem habeamus. in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimo in alimentis medicamenta sunt. itaque genere calidus humidusque cibus esto, lenis, æquabilis, migmatodes, *id est bene permixtus*, dissolutorius, pituitam solvendi extenuandique potestatem habens. proinde cibariis omnibus ptisana anteponatur: initio quidem, quo ipsius crassamentum solidumque rejiciatur, in cremorem percoletur, soloque cum melle condiatur. D ab ipsa vero usitata ad voluptatem varietatemque parandam medicamina removeantur. in hac enim ægritudine solus cremor satis est. quippe humectare, calefacere, pituitam solvere & detergere, per superiora sine molestia, quæcunque evocanda sunt, evocare, facile quoque ventrem ducere sola ptisana potest. ipsius vero lenitas blanda est, & ad devorandum habilis: ipsius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tusses concoquit, omnia emollit: tales hordei virtutes sunt. halica vero secundum gradum occupat: quæ quum pauca quædam cum ptisana communia possideat, ob ea probatur, optimaque censetur. E lentor enim, lenitas, suavitasque in devorando utrique communes sunt: in cæteris omnibus halicam ptisana antecellit. sed ea quoque simplex cum melle solo conficiatur. tragi præterea boni sunt. deterior ipsis oryza est: quoniam siccat, & exasperat, potiusque costarum purgationem supprimit quam facilem reddit. optimus quoque est panis aridus, contusus, per subcerniculum transmissus, ‡ bene temperatus, concoctu facilis: cum mulsa quantum satis est alimenti præbet. nempe si jam diu morbus producitur, cum dictisque cibariis homo labare cœpit, ptisana ex hordeo præbeatur bene trita, bene cocta: F con-

[a] Potius internam caliditatem, *id est* naturalem, dicere debuisset Aretæus, quoniam ipse nullum alium calorem hic intelligit. *Petit.* [b] Σπάσιος *id est* attractione *Crassus* videtur legisse. τάσιος *id est* intensione *Petit.* retinet. [c] Περιεστηκυῖα *Henisch.* [d] Ξυλλάξαντα *Henisch.* [e] Ἐπανέσει *Henisch.* [f] Non temere epithetum hoc Aretæus apposuit. aliud enim est oleum molle, aliud humidum: fortassis pro viscido & lento, aut pro μαλθώδης a voce μάλθη, quæ ceram emollitam significat. hic positum est. *Petit.* [g] Καταιονέειν *Henisch.* [h] Deest verbum ἔξω. ἐς τὰ ἔξω καὶ ἡ *Petit.* emend. [i] Θερμασίη *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [k] Μιγματώδης *Crassus* legit. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [l] Τράγος e frugum est genere, sicut βρῶμος vid. Dioscor. lib. 2. Plinium lib. 18. cap. 10. *Petit.* [m] Ἐπισχέειν (deleta virgula) κάθαρσιν πλευρῶν *Petit.* emend.

‡ Postremo aqua maceratus denuo exsiccatus & compactus, bene temperatus &c. *Petit.* addit: hocque Aretæum fortasse scripsisse, sed postea librariorum incuria prætermissum esse putat.

A ἄνηθον δὲ ἔσω, καὶ ἅλες πτισάνης τὰ ὄψα, καὶ ἔλαιον λεπτὸν, ἄποιον, ἄγλισχρον, ἀτρήχυντον· κρέσσον δὲ ξὺν τῇ πτισάνῃ, ὡς μὴ πολλὸν τοῦ ἐλαίου ἑψεῖν. καὶ γὰρ πῖον ἴσχει τὸ ῥόφημα, καὶ τὴν κακίην τὸ ἔλαιον ὄλλυσι. οὐδὲ γὰρ ἐμφανὲς ἔτι γίγνεται τῇ πολλῇ [a] ἑψήσι εἰς τὸν χυλὸν ἀναποθέν. ἔσω δὲ καὶ πράσον ξὺν τῇ κόμῃ, καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ ξὺν τῷ χυλῷ ἑψόμενα. εὔπνοόν τε γὰρ καὶ φαρμακῶδες ὑπὸ τῶνδε γίγνεται, καὶ τὰ πράσα βρωθῆναι ὑπὸ τοῦ χυλοῦ ὀνησιφόρα καὶ ἥδιστα. [b] ἤδη δὲ καὶ ὠῶν καιρὸς εὐχύλων· ἢν δὲ ὑγρὴ καὶ πολλὴ ἀναγωγὴ ἔῃ, θείου τοῦ ἀπύρου ἐμπασσέσθω B καὶ νίτρου. ἄριστον δὲ τῶν ἀρτιτόκων ὠῶν δοθῆναι [c] ἐκ πυρὸς ἀπύρων. ἀπὸ γὰρ τῆς μητρὸς ἡ θέρμη, ὑγροτέρη μὲν πυρὸς, οἰκειοτέρη δὲ τῷ νοσέοντι, ὅκως ἐκ ζώου ζώῳ. ἢν δὲ φλέγμα κολλῶδες ἔῃ καὶ γλίσχρον, ἐς τὰ ὠὰ ἔλαιον ἐγχέειν, καὶ [d] ῥητίνης τῆς ξηρῆς τῆς ἀπὸ πίτυος ἐμπάσσειν, ὅκως [e] τὸ θεῖον κρέσσον ἔῃ, καὶ τῆς ἀπὸ τερμίνθου δὲ τήξαντα· καὶ πέπερι ὀνήϊστον, καὶ ἐν ὠοῖς καὶ ἐν πτισάνῃ, καὶ ἅπασι τοῖσι ἐδέσμασι, καὶ ὁκόσα πεπέρει ξυνῳδά· κρεῶν ἀκρόποδες ἐν χυλοῖσι τακεροὶ, πέλειαι, ἀλεκτορίδες ἑφθαί· συῶν ἐγκέφαλοι, C [f] ὀπτοὶ μὲν σὺν τῷ ἐπιπλόῳ· ἄνευ δὲ τουτέου, ἀκνισσοι. ἢν δ' [g] ἄκερχνος ἔῃ, δοτέον καὶ θαλασσίων, ἢ πετραίων, ὅ, τι ἂν ἄριστον ἡ χώρη φέρῃ. ὡς δὲ μὴ ἁμαρτάνῃ ἐπιθυμίῃ, μηδὲ σμήχηται ἐν τῇ λεπτῇ διαίτῃ ὁ νοσέων, χαρίζεσθαι ὀπώρης [h] μήλων ἑφθῶν, ἐν ὕδατι ἢ μελικρήτῳ ἢ στέατι ὀπτῶν. ἀφαιρέειν δὲ χρὴ τοῦ λέπους, καὶ τῶν ἐντὸς τρηχέων ξὺν τοῖσι σπέρμασι· ἐφ' ὥρης δὲ καὶ σύκων. ἀτὰρ καὶ τῆς ἄλλης δοτέον, ὁκόσον αὖ ἡ ἀβλαβὴς ἡ ὀπώρη, ἀλλὰ καὶ ὀνήϊστος. ἀμφὶ μὲν ὦν τροφῆς, τάδε· ἐπὶ δὲ τῷ πλευρῷ κέεσθαι χρὴ ἔρια θυμιηθέντα θείῳ, λίπαϊ δεδευμένα, D ἔνθα ἄνηθον ἕψηται ἢ πήγανον. ξυνεχὲς δὲ τουτέοισι τὸ πλευρὸν [i] καταιονεῖν, ἠδὲ ἐπιπλάττειν πρὸ τῆς προσφέρσιος· πρὸς τοῖσι ξυνήθεσι πλάσμασι, μελίλωτον ἑψηθὲν ξὺν μελικρήτῳ, ξυμμίσγοντα [k] μήκωνος τῆς σαρκὸς ἐνεψημένης, καὶ [l] μάννης ἄλιτον ἐμπάσσειν· ἢν δὲ ὑγροτέρη ἡ ἀναγωγὴ καὶ πολλὴ, [m] αἴρης ἄλιτον, ἢ ἐρυσίμου ξυμμίσγειν, καὶ νίτρον ἐμπάσσειν· ἢν δὲ μῆκος ἤδη τῆς νούσου γίγνηται, καὶ τῆς ὀδύνης [n] ἐγκεομένης, καὶ ὑγρῆς καθάρσιος γιγνομένης, ἔμπυον μὲν ἐλπὶς τὸν ἄνθρωπον ἔσεσθαι· σίνηπι δὲ ξυμμίσγειν καὶ [o] κά- E γχρυς τοῖσι ἐπιπλάσμασι. ἢν δὲ καὶ ψυχρῶν τῶν [p] τόπων ἔσωθεν τοῖσι κάμνουσι αἴσθησις γίγνηται, ὄξος περιχέειν. χρὴ δὲ ἐνεργὸν ποιέεσθαι ἐς πολλὸν τὴν θερμασίην τῶν ἐπιπλασμάτων διαρκέειν. κρέσσων γὰρ ἤδη καὶ ἡ θέρμη τῆς τῶν ἐπιπλασμάτων νεοχμώσιος. ἔστωσαν ὦν θάλψιες ἐν [q] κυρβασίῃσι

διὰ

A condiatur verò anetho, sale, & oleo tenui, puro, non viscido, non exasperante. at non multum olei cum ptisana coquere præstat: nam & sorbitionem pinguem reddit, & pravitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem hordei absorptum amplius non apparet. item porrum cum sua coma, & amygdala amara cum cremore incoquantur. ita namque ferculum ad spirationem expediendam commodum medicamentosumqne ab his efficitur. porri autem cum cremore comesti utilitatem juxta delectationemque summam adferunt. jam vero & ovorum bo- B num succum creantium opportunitas adest. ac si humida copiosaque per os materia feratur, sulfur ignem non expertum, nitrumque in ova inspergito. sed mirifice prosunt ova nuper a gallina edita, ex igne, igne carentia: quippe a matre caliditas inest igne quidem humidior, sed ægrotanti familiarior, utpote animali ab animali. sin autem pituita glutinosa ac tenax sit, in ova oleum infundito, ac resinam siccam pineam, quo sulphur melius reddatur, inspergito: nec non & terebinthi resinam eliquato. piper præterea in ovis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, bene proficiunt. inter C carnes extremi pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ: porcorum cerebra cum omento quidem tosta, sine illo verò nidore vacantia. si inter spirandum æger strepitum non reddit, dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quicquid optimum regio ferat. verum ut neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat, ex fructibus malum concedito in aqua, aut mulsa elixum, aut cum adipe assatum: sed corium & interiora aspera cum seminibus abjiciantur. tempore quoque illo *quod horam Græci nominant*, fici, & alii id genus fructus concedantur: quatenus scilicet innoxii sunt, quin potius ad- D jumentum præstant. hæc sane de alimentis abunde sint. lateri autem lanæ superdentur sulfure fumigatæ, unguine imbutæ, in quo anethum rutave incocta sit. igitur his latus madefaciendum, cataplasmatisque ante cibi assumptionem tegendum est. præter usitata cataplasmata sertulam in mulsa elixam accipito, cui papaveris carnem incoctam commisceto, mannæ quoque pulvisculum inspergito. at si humidius sputum copiosumque rejicitur, lolii farina, aut irionis commiscenda est, & nitrum inspergendum. cæterum si morbus productior fit, dolor est pertinax, & humida fit expurgatio, tunc E purulentum hominem fore speratur: itaque sinapi & cachrys cataplasmatis admiscenda sunt. sed si penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt, acetum [1] effundito: illud autem efficere operæ pretium est, ut cataplasmatum calor diu efficax permaneat. melior est enim id genus caliditas quam cataplasmatum innovatio. proinde calefactiones in sacculis ex hujusmodi,

 utpo-

[a] Ἑψήσει Henisch. [b] Ἤδη Henisch. [c] Ἐκ πυρὸς (divisim sc.) *Crassus* legit. ἐκπυῤῥὸν ovi rufum, ut vitellus intelligeretur. *Petit.* olim putabat: Vox ἀπύρων ova recens exclusa, & a matre calentia sine alia coctione significat. atque ita πῦρ in his vocibus πυρὸς & ἀπύρων æquivocè accipiendum esset, scilicet & pro vitali calore & pro elementari, quo in culinis utimur. *Petit.* [d] Resiuarum differentias vid. ap. Dioscor. lib. 2. & Plin. 24. cap. 6. *Petit.* [e] Desiderari hic quædem *Petit.* conjicit, quæ ex MS. solum restitui possent. [f] Mutilum hunc locum esse haud dubitat, & Aretæum ὀπτοὶ μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ κνισσώδεες. ἄνευ δὲ &c. scripsisse *Petit.* sustinet: [g] Ἄκερχνος componitur a κέρχνος: qua voce Hippocrates faucium asperitatem & strepitum in pulmone significat. *Petit.* [h] Μήλων ἑφθῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [i] Καταιονεῖν Henisch. [k] Quam hic carnem papaveris appellet Aræteus, non satis planum est, nisi capita ejus herbæ intelligat, quas κωδίας vocat Dioscorid. lib. 4. *Petit.* [l] Manna thuris hic intelligenda est, quæ ab aliis Græcis μάννη λιβάνου dicitur. *Petit.* [m] Σίῤῥης ἄλιτον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [n] Ἐγχαιομένης Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. [o] Κάγχρυ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. scribitur & κάχρυ vel κάχρυς sine γ *Petit.* [p] Per τόπους partes hic intelligendæ sunt, quibus cataplasmata imposita sunt. *Petit.* [q] Κυρβασία genus est pilei Persici, qui aliter Tiara dicitur, & Cidaris. Hic vero Aretæus pro sacco accipit, in quo semina inclnduntur ad fomenti usum. fortasse ob similitunem figuræ. nam pilei genus istud oblongum erat, & complicari poterat. *Petit.*

F

[1] Affundito. Henisch.

A διαχεέων, κέγχρου, λίπαος θερμοῦ τοῦ ἐν κύστεσι. κοῦφον δ' ἔστω πᾶν μηχάνημα πυρίης, ὡς μὴ τὰ ἄχθεα πρὸς τῷ πόνῳ, πόνον ἐνδιδοῖ. τοῖσι δὲ μέντοι καὶ ἐπὶ τῇ τροφῇ χρέεσθαι, ἢν ξυνεπείγῃ τὸ ἄλγος. ἤδη δὲ ἐπὶ τοῖσδε καὶ σικύης καιρὸς γένοιτο. ἄριστος δὲ ὁ μετὰ ἑβδόμην. πρόσθεν δὲ, μὴ ξυνεπειχθείης. οὐ γὰρ εὐήθεες αἱ νοῦσοι, ὁκόσαι πρὸ ἑβδόμης ἀπαιτέουσι [a] σικύην. ἔστω δὲ μεγάλη, εὐρεῖα πάντη, ἀμφισχεῖν τὸ ἀλγέον χωρίον ἱκανή. οὐ γὰρ εἴσω ἐνδιδοῖ τὸ ἄλγος; ἀλλ' ἐς εὖρος κέχυται. ἔστω δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τῇ σικύῃ φλὸξ πολλή. ὡς μὴ μοῦνον ἑλκύσαι, ἀλλὰ καὶ ἀλεῆναι πρὸ τῆς ἀποσβέσιος τοῦ πυρὸς, καὶ μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν ἀποχαράσσοντα, ἀφαιρέειν αἷμα, ὁκόσον ἂν ἡ δύναμις παρέῃ. πολλὸν δ' ἔστω πλέον [b] ἢ εἰ ἀπ' ἄλλης προφάσιος ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων ἀφαιρέοις αἷμα. ἐπιδηλοτάτη γὰρ ἐπὶ τῶν πλευριτικῶν ἡ ἀπὸ σικύης ὠφελείη. ἅλες δὲ ἢ νίτρον ἐπὶ τοῖσι χαράξεσι, δηκτικὸν μὲν καὶ ἀλγεινὸν, [c] ὑγιεινὸν δέ. ἀλλὰ ξυντεκμαίρεσθαι τὰς δυνάμιας, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸν τρόπον. ἢν γὰρ ἀλκήεις τὴν ψυχὴν καὶ καρτερὸς ἔῃ, ἐμπάσσειν τῶν ἁλῶν, μὴ αὐτοῖσι τοῖσι ἕλκεσι ὡς αὐτέων ψαύειν, τῇ δὲ ὀθόνῃ ἐπιπάσσειν δεδευμένῃ τῷ λίπαϊ, ἥδε ἐπιπετάσσειν τῷ [d] χωρίῳ. οἱ γὰρ ἐκ τῆς συντήξιος [e] ἰχῶρες, τῶν ἁλῶν εἰσὶ ἀδηκτότεροι. πολλὸν δὲ τοῦ λίπαος [f] καταιονέειν χρὴ, ὅκως τῷ [g] πρηνέϊ τοῦδε ἀμβλύνῃ τὸ ἄλγος τῆς δήξιος. δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ, ἄριστον τὴν σικύην προσβάλλειν, ὡς ἐκ τῶν [h] τρωμάτων ἕλκηταί τις λεπτὸς ἰχώρ. τόδε, πολλὸν μὲν τῆς ἐπίπροσθεν σικύης ἀνυσιμώτερον· πολλὸν δὲ τῆς δυνάμιος φυλακτικώτερον. οὐ γὰρ αἷμα, ἢ τροφὴ, ἀλλὰ ἰχὼρ ἐκρέει. καὶ τόδε μέντοι προδιακρίνησας ἀμφὶ τῆς δυνάμιος πρήσσειν. τῇ τρίτῃ δὲ κηρωτὴν ξὺν τῷ κυπρίνῳ καὶ πηγανίνῳ τιθέναι. ἢν δὲ ἔτι καθάρσιος τὰ [i] πτύαλα δέῃ, τοῖσι κηρώμασι ῥητίνης ξυντήκειν, ἢ τοῦ θείου τοῦ ἀπύρου ξυμμίσγειν· καὶ αὖθις πυρίην τὸ χωρίον ἔχειν· ὡς τρόπος δὲ σικύης, ἔχειν οὖν χρὴ κεραμεοῦν κοῦφον [k] ἁρμόζον τῇ πλευρῇ, [l] εὐρὺ, ἢ [m] τὸ χάλκεον, [n] πρηνὲς ἐπὶ τὰ χείλεα ἀμφιθεῖναι τοῖσι ἀλγέουσι· ὑποτιθέναι δὲ φλόγα μεγάλην ξὺν λίπαϊ, ὅκως ζώσῃ ἐς πολλὸν διαρκέῃ χρόνον· μὴ προσφίγγειν δὲ τὰ χείλεα πρὸς τῇ σαρκὶ, ἀλλ' ἐς διαπνοὴν διαδοχή τις ἔστω, ὡς μὴ διασβεσθείη τῇ [o] πνιγὶ· ἐς πολλὸν δὲ ἐξάπτεσθαι ἔνι. ἡ γὰρ ἔνδον ἐκείνου θέρμη, ἄριστον μὲν πυρίημα, ἀγαθὴ δὲ πρόκλησις ἱδρώτων. χρὴ δὲ μηδὲ τὴν [p] κάτω ἰητρείην ὑστερορῆν, ἀνδράσι μὲν ἐς τὸ ἔντερον πηγάνινον ἔλαιον ἐγχέοντα· γυναιξὶ δὲ, καὶ ἐς ὑστέρην διηνεκέα δὲ τὰ πινόμενα καὶ καταπότα ἔστω, μελίκρητον ξὺν τῷ πηγάνῳ καὶ χυλῷ πτισάνης ἢν ξυνεχὲς βήσσῃ, ὡς ἐν τροφῇ φάρμακον· ἢν δὲ μὴ τροφῆς καιρὸς ἔῃ, [q] ἔστω δή τι καὶ τῶν ποικίλων [r] πινέριον ξὺν μέλιτι ἑψηθὲν ἐς σύστασιν. τὰς δὲ χρὴ σφαίρας μέγεθος ὅσον κυάμου, στρογγύλας ἐούσας διδόναι ὑπὸ τὴν γλῶτταν ἔχειν διαφέροντα τῇδε καὶ κεῖσε, ὡς μὴ κατάποτον, ἀλλὰ τηκ-

A utpote ex milio, fiant, aut ex calenti oleo in vesica incluso. omnis vero fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adjiciant, levis esto. his enim levibus, & assumpto cibo, quum dolor infestat, uti nihil prohibet. jam vero post hæc etiam admovendæ cucurbitulæ occasio adest: sed hoc post septimum diem facere optimum fuerit: ante ne festines. haud enim placidi morbi sunt quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. esto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens: quippe quum haud interius descendat dolor, sed in latitudinem diffusus sit. at flamma sub cucurbita multa esto. quo non solum attrahat, verum

B etiam ante ignis extinctionem calefaciat. extincto igne scarificandum est, tantumque sanguinis quantum vires permittunt, detrahendum: multo vero plus esto quam si alia de causa de præcordiis sanguinem haurires: nam maxime perspicuum est quod in lateris morbo vexatis a cucurbita percipitur adjumentum. sal quidem, aut nitrum in scarificationibus mordacia sunt ac dolorifica, sed salutaria. quapropter considerandæ sunt hominis vires & ingenium; nam si forti animo ac tolerans sit, sal inspergendus est, non ipsis vulneribus ita, ut ipsa contingat, sed super linteolum

C oleo madidum inspergatur. id vero super locum scarificatum extendito. humiditates enim ex salis colliquatione manantes minus, quam sal, mordaces sunt. sed multo oleo perfundendum linteolum est, quo hujus lenitate morsionis dolor retundatur. secundo autem die cucurbitam affigere mirifice juvat, ut [1] & ex vulneribus tenuis quædam sanies extrahatur: id vero priore cucurbita multo est efficacius, multoque magis vires conservat. neque enim sanguis, aut alimentum, sed sanies emanat. atque id quidem facito, quum prius vires exquisite perpenderis. die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo imponito. quod si ulterius purgatione sputa indigeant, in ceratis resinam eli-

D quato, aut sulfur ignem non expertum admisceto, atque iterum fotum loco adhibeto. porro modus cucurbitæ talis esto: fictile vas habendum est, leve, lateri congruens, latum: aut æneum. id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam vero multam cum oleo subjicito, quo vivens flamma in longum tempus sufficiat. vasculi autem oras carni ne imprimito, sed ad difflationem transitus aliquis esto, quo minus suffocata flamma extinguatur. diutius vero illam accendere expedit. nam intra vas illud inclusa caliditas optimum fomentum est, & bona sudoris provocatio. neque ve-

E ro medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet; viris quidem in anum, rutaceum oleum, mulieribus autem & in uterum infundendum est. perpetuo sane quæ bibuntur ac devorantur, sunto, mulsa cum ruta & succo ptisanæ, si continenter tussit, ut in alimento medicamentum sit. verum si nondum alimenti præbendi tempus [2] adsit, aliquod compositum, picerium *Græcis dictum*, accipiatur, ex variis constans, cum melle ad consistentiam decoctum. globulos autem fabæ magnitudinem æquantes turbinatosque dare oportet sub lingua continendos, huc atque

F illuc jactandos: ut non devorabile sed eliquabile

[a] Σικύην, ὃ καὶ ἀληθέστερον δοκεῖ. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] Ἢ ἀπ' ἄλλης *Henisch.* [c] Ὑγιεινὸν. δὲ ἄλλα *Henisch.* [d] Χώρῳ *Henisch.* repp. in MS. [e] Humiditates, quæ e salibus liquatis distillant ἰχῶρες Aretæus appellat: quòd iis similes sunt, quæ e malignis ulceribus prodeunt. *Petit.* [f] Καταιονεῖν *Henisch.* [g] Πρηνεῖ *Henisch.* [h] Τρωμάτων *Henisch.* [i] Πτύαλα *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [k] Τὸν ἁρμόζον *Henisch.* ἁρμόζοντα *Henisch.* rep. in MS. [l] Εὐρὺν *Henisch.* rep. in MS. [m] Τὸν *Henisch.* rep. in MS. [n] Πρηνέα *Henisch.* rep. in MS. [o] πνὶξ suffocatio. πνιγεὺς vero operculum est quoddam, quo carbones suffocantur. cui fortasse Aretæus allusit. *Petit.* [p] Ita elegantissime Aretæus appellat enema, & μητρεγχυτίν. *Petit.* [q] Ἔστω *Henisch.* rep. in MS. [r] Πικέριον id est butyrum *Crassus* legit. *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* emend. *therebinthinam* in hocce eclegmate ab Aretæo positam fuisse, hancce vocem postea intercidisse *Petit.* suspicatur.

[1] Ut ex vulneribus *Henisch.* [2] Adsit *Henisch.* non habet.

πιητὸν ἔῃ ἀγρυπνέες δὲ καὶ τὸ διὰ τῆς μήκωνος ξὺν μέλιτι καὶ μελιλώτῳ φάρμακον λεῖον καὶ ὑπνικόν. τάδε μέντοι καὶ πρὸ τῆς [a] ἄρσιος, καὶ ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἐπὶ τῷ ὕπνῳ διδόναι· ἀσίτῳ δὲ, τὰ φαρμακώδεα, κνίδης καὶ λίνου τοῦ σπέρματος, καὶ ἀμύλου, καὶ κώνου τοῦ [b] κοκκάλου λείου ἑκάστου κύαθον, καὶ ἀμυγδάλων τῶν πικρῶν πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμόν· τόσοι δὲ καὶ πεπέρεος κόκκοι. φωχθέντα δὲ χρὴ λεῖα μέλιτι ἐς ἂν [c] ἔκλειγμα φυρῆν· τῶν δόσις μυστίλη μίη. ἢν δὲ ὑγρὰ καὶ ἄπεπτα ἀνάγῃ, σμύρνης ὁλκῆς [d] δύο, κρόκου [e] μίη, πεπέρεος [f] κόκκοι δεκαπέντε, μέλιτι φυρῆναι [g] λίτρῃ μίῃ. τόδε μέντοι ἤδη τὸ φάρμακον, καὶ πρὸ τῆς ἄρσιος δοτέον μυστίλης ἥμισυ. ἀγαθὸν τόδε ἐπὶ τοῖσι χρονίζουσι, εὖτε καὶ ὀξύμελι διδόναι χρὴ, ἢν δύσπνοια ξυνεπείγῃ. ψυχρὸν δὲ ὕδωρ ὁκόσοι τῶν ἰητρῶν τοῖσι πλευριτικοῖσι ἔδοσαν, οὔτε ὁκοίῳ λόγῳ ξυμβαλέειν ἔχω, οὔτε τῇ πείρῃ πιστώσασθαι. εἰ γάρ τινες ἀπὸ ψυχροῦ διηλλάξαντο τὸν κίνδυνον, οἵδε μοι οὐκ ἐδόκεον [h] εἶναι πλευριτικοί, ἀλλὰ καὶ τοῖσι παλαιοτέροισι ἰητροῖσι [i] ἰδέη τις ξυνδρομῆς πλευρῖτις ἐκικλήσκετο, χολῆς ἐκκρίσιος [k] * ἐὼν ξὺν πόνῳ πλευροῦ ἐπὶ σμικρῷ πυρετῷ, ἢ καὶ ἄνευ [l] πυρετῶν. τόδε μέντοι τὸ πάθος, οὔνομα μὲν πλευρίτιδος, τὸ δὲ πρῆγμα οὐκ ἴσχει· ἀλλὰ καὶ πνεῦμά κοτε [m] ξυνιστὰν ἐν πλευρῷ, δίψαν ἐνδιδοῖ, καὶ ὀδύνην πονηρὴν, μαλθακήν τε θέρμην· καὶ τόδε ἐκάλεσαν ἄνδρες ἄϊδριες πλευρῖτιν. ἐπὶ τῶνδε ὦν ὕδωρ ψυχρὸν ἄκος ἂν γίγνοιτο εὐτυχίῃ τοῦ χρεωμένου· ἐσβέσθη μὲν ἂν τὸ δίψος, ἢ δὲ χολὴ καὶ τὸ πνεῦμα ὑπηλάθη, καὶ διέπνευσε τὸ ἄλγος καὶ ἡ θέρμη. ἐπὶ δὲ φλεγμασίῃ πλευροῦ, καὶ τοῦ ὑπεζωκότος πρήσι, οὐ μοῦνον ὕδωρ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ ἀναπνοὴ ψυχρὴ, κακόν. ἢν ὦν ἐκ τῶν πρόσθεν ἰητρείης περιγίγνωνται οἱ πλευριτικοὶ, ἔτι δὲ βραχέα βήσσωσι, καὶ θέρμη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε [n] ἴσχῃ, σπεύδειν χρὴ διαλύειν τάδε· ἢ γὰρ ὑποστροφὰς ποιέει τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα, ἢ ἐς ἐμπύησιν τρέπεται.

[a] Προσθέρσιος, quæ vox usitatior, *Petit.* emend. licet simplex & compositum idem significent. [b] Κοκκάδος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [c] Ἔλειγμα *Henisch.* rep. in MS. [d] Ὁλκῆς δύο. *Henisch.* ὁλκῆς μία. *Henisch.* rep. in MS. [e] Κρόκου γρ. β. *Henisch.* rep. in MS. [f] Κοκκίῳ *Henisch.* rep. in MS. [g] Λίτρᾳ μίῃ (in dativo) *Petit.* emend. [h] Εἶτε *Henisch.* [i] Διὲ τῆς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. In editione *Henisch.* Asteriscum ante vocem ἰδέη notatum invenisse, hinc quædam desiderari, quæ ex MS. aliis exspectanda, *Petit.* notat. [k] Et hic in nostro codice asteriscum invenimus, cujus nulla apud *Petit* mentio. [l] Πυρετοῦ *Henisch.* [m] Ξυνιστῶν *Henisch.* [n] Ἴσχει *Henisch.*

bile sit. suave quoque est id quod ex papavere cum melle ac sertula campana medicamen conficitur, lene atque somniferum. hæc utique &[1] ante cibi assumptionem, & assumpto cibo, & post somnum ipsum præbenda sunt: sed jejuno medicamentosa[2] adhibeantur: quale est quod hæc accipit, urticæ, lini seminis, amyli, [3] nucis pineæ, cujusque contriti cyathum, amygdala amara numero viginti quinque, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiscere: horum detur mystila una. sin liquida crudaque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pondo drachmam unam, piperis grana quindecim, cum mellis pondo libra subigito. id sane medicamentum & ante cibi acceptionem, mystilæ dimidiatæ mensura dari debet. bene facit in longo lateris morbo, quando & oxymel dare convenit, si spirandi urgeat difficultas. frigidam vero aquam quicunque medici pleuriticis concesserunt, neque qua ratione id fecerint assequi valeo, neque experimento confirmare: quippe si qui a frigida periculum evitarunt, hi profecto mihi non laborare pleuritide visi sunt. verum apud vetustiores etiam medicos species quædam concursus pleuritis *seu lateralis* morbus vocabatur. quum bilis esset excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam sine febre. hujusmodi sane affectus nomen quidem pleuritidis, rem vero non obtinet. quin etiam spiritus nonnunquam in latere conclusus sitim, dolorem pravum, mollemque caliditatem excitat: id quoque vitium ignari homines pleuritin nuncuparunt. his nempe frigida aqua remedio esse poterit: quum prospera utentis fortuna extincta sitis erit, bilis ac spiritus per inferiora subducetur, & dolor & caliditas exhalabunt. verum in lateris inflammatione, & succingentis membranæ tumore, non solum frigida aqua sed etiam frigida respiratio noxia est. itaque si ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulum tamen adhuc tussiunt, & caliditas subinde repetit, atque infestat, ad hæc penitus discutienda maturandum est. aut enim quæ relinquuntur, recidivas faciunt, aut ad suppurationem convertuntur.

[1] Ante cibi, qui offertur, assumptionem *Petit.* emend. [2] Exhibeantur *Henisch.* [3] Interiores pineæ nucleos (quia hi soli esculenti sunt) Aretæum hic voluisse *Petit.* putat.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ
ΟΞΕΩΝ ΝΟΥΣΩΝ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.
ΚΕΦΑΛΗ Α.
Θεραπεία [a] Πνευμονίης.

ARETAEI CAPPADOCIS
[1] DE
MORBORUM ACUTORUM
CURATIONE
LIBER SECUNDUS.
CAPUT PRIMUM.
De Curatione Pulmonariæ.

[b] Κάτοξυ καὶ ἐπίκαιρον κακὸν φλεγμασίη καὶ πρῆσις τοῦ πνεύμονος, ἐφ' οἷσι πνῖξ ὀλιγοχρονίη. χρὴ ὦν ἀντίξοα, ἠδὲ ὠκέα ἔμμεναι τὰ ἀλεξήματα· τάμνειν αὐτίκα τὰς ἔσω ἀγκῶνι φλέβας· [c] εἴτ' ἄμφω ἅμα ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μᾶλλον, ἢ ἐκ μιῆς μέζονος· ὡς ἀφ' ἑκατέρης τῆς χώρης τοῦ πνεύμονος ἡ ἀντίσπασις τῶν ὑγρῶν εἴη, μὴ μέσφι λειποθυμίης. προστιμωρέει γὰρ τῇ πνιγὶ ἡ λειποψυχίη. ἀλλὰ κὴν σμικρὸν ἀναπνεύσωσι, ἐπισχόντα χρὴ τὴν ῥοὴν αὖθις ἀφαιρέειν. ἢν γὰρ ἐξ αἵματος αἱ προφάσιες ἔωσι, αὐτὴν τὴν αἰτίην ἡ φλεβοτομίη ἄγει· ἤν τε φλέγμα, ἢ ἀφρὸς, ἤ τι ἄλλο τῶν ὑγρῶν πρήσῃ, αἱ τῶν φλεβῶν κενώσιες εὐρυτέρην τὴν τοῦ πνεύμονος ποιέουσι χώρην ἐς δίοδον τῆς ἀναπνοῆς. χρὴ δὲ καὶ κάτω ἄγειν ὑγρὰ καὶ φύσας, ἐπὶ μὲν φλεβοτομίης [d] διαχρίοντα τὴν ἕδρην λίτρῳ, μέλιτι, πηγάνῳ, ῥητίνῃ τῇ ἀπὸ τῆς τερμίνθου τῇ ὑγρῇ. ἀντὶ δὲ τῆς φλεβοτομίης, εἰ μέζων ἡ κώλυσις ἔοι, ὑποκλύζειν χυλῷ δριμέϊ, ἁλσὶ μὲν πρὸς τῷ λίτρῳ· [e] ἡ ῥητίνη δὲ τῆς τερμίνθου ξὺν τῷ μέλιτι· πήγανον δὲ ἐν τῷ ἐλαίῳ, καὶ [f] ὕσσωπον ἐν τῷ ὕδατι ἑψηθέντα, καὶ κολοκύντης δὲ τῆς ἀγρίης αἱ σάρκες αἱ εἴσω ἑψηθεῖσαι ξὺν ὕδατι, ἄρισται· σικύαι κοῦφαι ἐς τὰ μετάφρενα καὶ τὸν νῶτον, καὶ τὰ ὑποχόνδρια πάντῃ ξύμφοροι. ἢν δέ πως ὁ θώρηξ εὔσαρκος εἴη, ὅκως μὴ ἀμφὶ τοῖσι ὀστέοισι τὸ δέρμα ἡ σικύη ἀμφιθλάσῃ ἐρείδουσα, καὶ τῷδε προσβάλλειν· ἢν γὰρ πάντῃ τοῦ σώμα-

A Peracutum lethaleque malum est inflammatio [2] repletioque pulmonis: quas strangulatus brevis consequitur. igitur æquis resistentia viribus, matureque ferenda subsidia sunt. protinus in cubito venæ aperiantur, sive utraque, in dextra videlicet ac læva manu, idque potius: sive una tantum, & ea major, quo ab utraque pulmonis regione humiditatum revulsio, non tamen usque ad animi deliquium fiat: strangulatum enim animi deliquium auget. cæterum si vel paulum respiraverit, tunc supprimendus sanguis est, ac denuo postea mittendus. nam si a sanguine morbi B causæ provenerint, eas venæ sectio tollit. atqui seu pituita, seu spuma, seu quævis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones ampliorem pulmonis locum ad respirationis transitum efficiunt. opus est autem humores & flatus post venæ sectionem deorsum versus trahere, nitro, melle, ruta, resina terebinthi liquida sedem oblinendo. sed missionis sanguinis loco si quod majus impedimentum sit, acrem succum per clysterem in sedem immittito: ut puta salem cum nitro, aut terebinthi resinam cum melle. ruta quoque in oleo, & C hyssopum in aqua decocta, item cucurbitæ sylvaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conveniunt. præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, si tergo, dorso, præcordiisque ubique adhibeantur. quod sicubi pectus carnulentum sit, quominus circum ossa cutim cucurbitula incumbens affligat, ibi eam affigito. nam si ad

quam-

[a] Quod Aretæus πνευμονίην, Medici communiter περιπνευμονίην vocant, Hippocrates πνευμονίδα, *id est*, pulmonis inflammationem, nominavit. *Petit.* [b] Κατοξὺ *Henisch.* [c] Εἴτ' ἄμφω Supple φλέβας *Petit.* [d] An balanum intelligat ano inserendum ad flatus ducendos? *Petit.* inquirit. [e] Ἡ ῥητίνη δὲ, aut resinæ (in dativo præcedente conjunctione disjunctiva ἢ) *Petit.* emend. [f] Ὕσσωπος *Henisch.* rep. in MS.

[1] De acutis morbis curandis *Henisch.* [2] Inflatioque *Henisch.*

A σώματος πάντε ὑγρὰ ἐφέλκυται, καὶ τὸ πνεῦμα ἔξω πιταίνηται, οἷσί περ ὁ πνεύμων πνίγει), ἀνάπνευσις ἂν γίγνοιτο τοῦ κακοῦ. πάντη γὰρ πολιορκέειν χρὴ τὴν περιπνευμονίην. ἀτὰρ μηδὲ τῶν διὰ στόματος ὠφελεύντων φαρμάκων ὑπεροφρῆν μηδέν. ἕλκει γὰρ ὁ πνεύμων καὶ ἐν ὑγείῃ ὑγρὸν, καὶ ἢν νοσῇ. φαρμάκων διδόναι ὦν, ὁκόσα λεπτύνει τὰ ὑγρὰ ἐς διαπνοὴν, ἠδὲ ὀλισθηρὰ καὶ εὔροα ἐς ἀναγωγὴν τάξει. πίνειν μὲν ἐς τάχος τῆς ὠφελείης· λίτρον ξὺν ὑσσώπου ἑψήματι, ἢ ἅλμην ξὺν ὄξεϊ, καὶ μέλιτι, ἢ σίνηπι ὑγρὸν ξὺν μελικρήτῳ. B ἐμπάσσειν δὲ ἑκάστῳ καὶ τῆς ἴριδος τῆς ῥίζης, καὶ πεπέριος εὔτολμον· ἀτὰρ καὶ τάδε ξηρὰ σήσαντα ξὺν μέλιτι διδόναι. ἢν δὲ ἄϋπνοι ἔωσι δι' [a] ἡμέρης, ἠδὲ [b] ἐγρηγορῶσι πάννυχοι, δέος μὴ ὁ ἄνθρωπος μανῇ, καὶ ποικίλων φαρμάκων ὑπνωτικῶν χρέος, ἢν μήτι ἐνδιδῷ ἡ νοῦσος, ὅκως καὶ τὴν παλαιπωρίην ὁ τῶν φαρμάκων καιρὸς εὐνάσῃ. τὰ πολλὰ γὰρ γίγνεται καρώδεα. ἢν δὲ ἀκμῇ τῆς πνιγὸς, καὶ ὑπὸ τῷ ὀλέθρῳ φάρμακον διδῷς, θανάτου ἂν εἴης πρὸς τοῖσι δημότῃσι αἴτιος. χρὴ δὲ καὶ τὰ σιτία ἴκελα ἔμμεναι, δριμέα, λεπτὰ, διαλυτικὰ παχέος, σμηγματώδεα· C λαχάνων πράσον, ἢ κορωνόπους, ἢ κνίδη, ἢ κράμβη ἐν [c] ὄξεϊ ἑψηθεῖσα. [d] αὐστηρὸν δὲ, πτισάνης ὁ χυλὸς τῆς ὀριγάνου, ἢ ὑσσώπου προσλαβὼν, ἠδὲ πεπέριος, καὶ λίτρου πλεῖον ἀντὶ τῶν ἁλῶν· χόνδροι ξὺν μελικρήτῳ [e] καθεφθοί. ἄφυσα δὲ πάντα ἐν τῇ ἑψήσει ἔσω. κακὸν γὰρ περιπνευμονικοῖσι φῦσαι. οἶνος ποτὸν, ἢν ἄπυροι ἔωσι, μὴ πολλόν τι τῆς στύψιος ἔχων. πυκνωτικὸν γὰρ σωμάτων ἡ στύψις. χρὴ δὲ τουτέοισι ἀραιοῦν μὲν τὰ μέρεα μᾶλλον. πολλὸν δὲ ἄγειν τὰ πτύελα· τὸ ξύμπαν δὲ, ὀλίγον ἔσω ποτόν· πνεύμονι γὰρ τέγξις κακὸν, εἵνεκεν πνεύμων ἀπὸ στομάχου ἕλκει καὶ κοιλίης. D θώρηξ δὲ [f] ἐσκεπάσθω ἐρέοισι ξὺν λίπαϊ καὶ λίτρῳ, ἢ [g] ἁλσί. ἄριστον δὲ χρῖσμα, τὸ διὰ τῆς [h] λημνίσιδος. σίνηπι ξηρὸν, ξὺν κηρωτῇ ὑγρῇ, καὶ τὸ ξύμπαν ἔξω ἄγειν, καὶ ὑγρὰ, καὶ θερμασίην, καὶ πνεῦμα. δρήγει καὶ ὄσφρησις δριμέων, χρίσιες, ἄκρων δεσμός. τάδε μὲν ποιεῦντι, ἢν μὴ εἴκῃ ἡ νοῦσος, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος.

quamcunque partem corporis humores distrahantur, & spiritus ad extima evocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali solamen invenias. omni enim ex parte pulmonaria obsidenda impugnandaque est. verum neque ullum ex iis medicamentis, quae ore sumpta conducunt, despiciendum est: quippe ea est natura pulmonis, ut, sive recte valeat, sive aegrotet ad se humores alliciat. quocirca ejusmodi medicamenta praebeantur, quae humores ad transpirandum attenuent, lubricos fluxilesque ad extrudendum efficiant. propinetur quidem celeriter juvandi causa nitrum cum hyssopi decocto, aut muria cum aceto & melle, aut sinapi humidum cum mulsa. singulis autem iridis radicem & piper inspergere auso bene cedit: item haec arida cribrato, & cum melle exhibeto. quod si interdiu insomnes sint, & noctem quoque totam pervigilent, ne hominem furor corripiat metus est: variisque somnificis medicamentis, nisi aegritudo remittat, uti decet: quo medicamenta in tempore data morbi acerbitatem leniant, & obtundant. multa vero soporifera sunt. at si in strangulationis impetu, jamque adventante interitu, medicamen praebeas, apud tuos contribules mortis ejus auctor appellaberis. alimenta pariter ejusmodi esse debent, [1] acria videlicet, tenuia, crassitudinem dissipantia, extergendique facultatem habentia. inter olera porrum, aut cornicis pes, aut urtica, aut brassica in aceto incocta: inter frumentacea vero, ptisanae cremor, parum origani aut hyssopi, nec non piperis, sed plus nitri, loco salis, accipiens. alica praeterea mulsae incocta prodest: omniaque per elixationem flatum abjiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infesti sunt. vinum (si febre vacant) quod haud ita multum adstringat, potui detur. quippe densat corpora adstrictio: istis vero membra potius laxanda sunt, sputique eductioni studendum. sed in totum potus modicus esto, quum pulmoni madefactio inimica sit: quoniam a gula atque ventriculo trahit. thorax autem lanis oleo imbutis cum nitro aut sale contegatur. optima inunctio est ea quae ex adarce fit. sinapi etiam aridum & cum cerato humido prodest. atque in summa, & humores & calor & spiritus foras educendi sunt. huic rei opitulantur acrium olfactus atque illitio, & extremorum deligatio. haec facienti nisi morbus cedat, de hominis valetudine actum est.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Θεραπεία Αἵματος Ἀναγωγῆς.

E Πᾶσαι δὲ ἐξ ἀναγωγῆς [i] αἵματος οὐκ εὐήθεες, οὐ τοῦ τρόπου μοῦνον, ἢν ἐκ ῥήξιος ἢ διαβρώσιος, ἀλλὰ κἢν ἀραίωσις φέρῃ [k] οὐδ' ἢν ἀπὸ θώρηκος, ἢ πνεύμονος, ἢ στομάχου, ἢ ἥπατος, τῶν κινδυνωδέων· ἀλλὰ κἢν ἀπὸ κεφαλῆς ἡ ἀσινεστέρη. αἵματος γὰρ ἡ φορή. αἷμα δὲ πάντων τροφὴ πάντων δὲ θέρμη, πάντων δὲ χροιή· καὶ φοβερὸν μὲν ἰδεῖν διὰ στόματος ὁκωσοῦν ῥέον· κακὸν δὲ, ἤν τε ἀπὸ σπλάγχνου καιρίου· κάκιον δὲ, ἢν ἐκ F ῥήξιος καὶ διαβρώσιος. χρὴ ὦν τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος ξυνεπείγειν μᾶλλον δρήγοντα. καὶ πρῶτον μὲν ψυχρότερον αἱρέεσθαι ἠέρα ἐς ἀναπνοὴν, [l] σηκὸν ἐπίπεδον, κλι-

CAPUT SECUNDUM.

De Curatione Sanguinis Rejectionis.

Omnes sanguinis effusiones haud mite vitium sunt, non modi solum ratione, ut si per fracturam aut erosionem, verum etiam si per rarefactionem effunditur: neque si ex pectore, aut pulmonibus, aut stomacho, aut jecore fertur, periculosum est. e capite vero si defluit, minorem noxam adfert. sanguinis enim exitus est. sanguis autem, omnium est alimentum, omnium calor, omnium color: terroremque incutit, sanguinem ab ore utcunque manantem intueri: malumque est si a primario viscere, pejus vero, si ob fracturam aut erosionem profunditur. hujus itaque vitii medicus ad opem ferendam maturet necesse est. inprimis quidem aërem frigidiorem ad respirationem deligito: conclave non titubans, cubi-

[a] Δι' ἡμέρης *Henisch. Petit.* emend. [b] Ἐγρήγορσις πάννυχος *Henisch.* rep. in MS. [c] Ὄξει *Henisch.* [d] Στιπτὸν *Crassus* legit. *Petit.* emend. σιτηρὰ Graecis dicuntur, quae nobis cerealia, aut frumentacea. *Petit.* [e] Καθεφθοὶ *Henisch.* [f] Σκεπάσθω *Petit.* emend. [g] Ἁλσὶ *Henisch.* [h] Λιμνήσιδος *Henisch.* rep. in MS. *Goupyl.* emend. λημνήσις vel λημνῆπς est quaedam salsugo in paludibus proveniens, unde nomen, ubi arundinibus & herbis adhaerens invenitur. *Petit.* [i] Αἵματος deest vox φορή Petit. [k] Οὐδ' ἢν supple μόνον *id est* tantum. *Petit.* [l] Σηκὸς proprie dicitur stabulum ovium & caprarum, tamen & pro domo accipitur, ut hic. *Petit.*

[1] Acria, videlicet tenuia, &c. *Henisch.*

κλίνην ἑδραίην ὅκως μηδὲν σείηται. ἐρεθιστικὸν γὰρ αἱ σείσιες. κοίτη δὲ στερεὴ, [a] μὴ πάγχυ εἴκουσα, μηδὲ βαθείη, ἄθερμος. ὄρθιον δὲ τὸ σχῆμα. ἡσυχίη λαλιῆς ἠδὲ ἀκουσμάτων. ψυχῆς ἀπρηξίη, εὐθυμίη. πάγχυ δὲ τοῖσι τουτέοισι ξυνομαρτέει δυσελπιστίη. τίς γὰρ ἐμέων αἷμα, θάνατον οὐκ ὀῤῥωδέει. ἢν ὦν πολύαιμοι καὶ ἐπίφλεβοι ἔωσι, ἐπὶ πάσῃ ἰδέῃ ἀναγωγῆς τάμνειν φλέβα. ἤντε γὰρ ἐκ ῥήξιος, ἢ διαβρώσιος, εὐαίμοσος φλεβοτομίη, ἤντε ἐπ᾽ ἀραιώσι, δέος μὴ ἀποῤῥήξῃ τὸ πλῆθος. τάμνειν δὲ [b] τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι [c] κοίλην. εὔροον τε γὰρ τὸ αἷμα τῆσδε. καὶ καταχάζεσθαι ῥηϊδίη, καὶ ἐς πλεῦνας ἡμέρας ῥέειν ἀσινέως εὔσημος. ἐπὶ πᾶσι δὲ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν καιρίων σπλάγχνων ὁδὸς ἥδε [d] αἵματος. ἡ δὲ [e] ἀνωτέρη τῆσδε καὶ ἥδε, ἀποσχίδες ἐοῦσι μιῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἄμφω. ὥστε [f] οὐδένα μέζον ἡ ἀνωτέρω τῆς [g] μέζης ἐς ὄνησιν ἴσχει. ἀΐδριες γὰρ τῶν ἀποσχισίων, ὅσοι στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν [h] τὴν ἄνω. ἢν δὲ ἀπὸ [i] πνεύμονος ῥέῃ, τάμνειν τῆς ἀριστερῆς χειρὸς τὴν μέσην δακτύλων μικροῦ τε καὶ παραμέσου. τήνδε γὰρ τῶν ἰητρῶν μετεξέτεροι δοκέουσι ἐπὶ σπλῆνα κραίνειν· ἀτὰρ καὶ ἥδε τῶν ἐπ᾽ ἀγκῶνι τῆς κάτω ἐστὶ ἡ ἀπόσχισις. [k] τῇ ὦν πλέονι πρὸς τρισὶ δακτύλοις, καὶ μὴ ἐπ᾽ ἀγκῶνι τάμνοι τις αὐτέην. μέζων γὰρ τῇδε καὶ εὔροος, τὸ ξύμπαν μὲν ὦν πρόσω λειποθυμίης ἐπιχέειν· ἀτὰρ μηδὲ πολλὸν ἀφαιρέειν. ἱκανὴ γὰρ καὶ ἡ αἱμοῤῥαγίη [l] γυιῶσαι [m] τὸν ἄνθρωπον. ξυνεχὲς δὲ καὶ ἀπὸ σμικρῆς ἀφαιρέσιος ἐπαφαιρέειν, καὶ αὐτῆμαρ, καὶ τῆς ὑστεραίης, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὑστέρης. ἢν δὲ ὁ ἀσθενέων ἰσχνὸς καὶ λίφαιμος ἔῃ, μὴ τάμνειν φλέβα. τάδε μὲν ὦν ἀμφὶ ἀφαιρέσιος αἵματος. ἀρήγειν δὲ καὶ δεσμοῖς ἄκροις ποδῶν μὲν ὑπὲρ σφυρὰ, καὶ γούνατα· χειρῶν δὲ ὑπὲρ καρπὸν καὶ βραχίονα· ταινίῃ πλατείῃ, ὅκως [n] ἡ [o] διάσφυγξις κρατερὴ μὲν ἔῃ, ἄλγος δὲ μὴ φέρῃ. τοῖσι δὲ αἱμοῤῥαγέουσι χωρίοισι ἐπιβάλλειν χρὴ, [p] ἔρια μὲν πινόεντα οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἰός. τέγγειν δὲ χυμῷ, οἴνῳ αὐστηρῷ, καὶ ῥοδίνῳ, ἢ μυρσίνῳ λίπεϊ. ἢν δὲ [q] ξυνεπείγῃ ἡ αἱμοῤῥαγίη, ἀντὶ μὲν τῶν ἐρίων, σπόγγοισι χρέεσθαι· ὄξεϊ δὲ ἀντὶ τοῦ οἴνου· ὑπαλειφέσθω δὲ μυρσίνῳ τὸ χωρίον· ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι σπόγγοισι τῆς [r] ἀκακίης, ἢ [s] ὑποκυστίδος ξηρῶν τῶν χυλῶν, ἢ καὶ ἀλόης. ἄριστον δὲ καὶ τὸ [t] ὀμφάκιον ὄξεϊ λυθέν· ἢν δὲ ἡ τέγξις ἄσηρον ἢ καὶ δύσφορον, ἐμπλάστροισι χρέεσθαι. καὶ γὰρ τὸ δέρμα περιτείνουσι, καὶ οἷον τῇ χειρὶ κρατέουσι. ἀτὰρ καὶ αἱ [v] δυνάμις αὐτέων [x] ψύξαι καὶ ξηρῆναι δυνατώταται. μυρίαι δὲ καὶ ἄλλοισι ἄλλαι πείρῃ ἐοῦσι πισταί. ἄρισται δὲ ὁκόσαι ὄξος ἴσχουσι. καὶ ἰτέης φύλλων χυλὸν, ἠδὲ καὶ ἄσφαλτον, καὶ ἰὸν, καὶ στυπτηρίην, καὶ

A cubile firmum, quo nullam in partem quatiatur, inhabitet: concussiones enim malum exasperant. stratum solidum, haud multum cedens, neque profundum, neque calidum esto. positus figurave corporis erecta sit. ne sermocinentur, neve sermones audiant. animi absit perturbatio, sed contra oblectamentis leniatur: siquidem id genus ægrotos magna animi consternatio corripit. quis enim vomens sanguinem mortem instantem non perhorrescat? igitur si sanguine referti sunt, & venas prominentes habent, in qualibet sanguinis profusione venam pertundito. nam sive ex fractura, sive ex erosione profluit, sectio venæ conducit. sin B rarefactio in causa est; ne multitudo venam effringat metuendum: cædenda autem est cava in cubito vena. etenim ex hac facile sanguis effluit: & ipsa sectioni exposita est, utque per plures dies sanguis innoxie decurrat, commode aperta servatur. in omnibus autem, omnium (ut ita dicam) præcipuorum viscerum hæc est sanguinis via. vena utique hac superior, nec non & hæc, unius in brachio venæ ambæ propagines sunt. quare nihilo plus superior quam media emolumenti adfert. nam propaginum ignari sunt quotquot stomacho & jecori superiorem venam copularunt. sin a liene sanguis fertur, sinistræ manus venam C illam quæ inter minimum annularemque digitum sita est, rescindito: quandoquidem medicorum nonnulli eam ad lienem usque pertinere arbitrantur: verum & hæc ipsa inter cubiti venas inferioris propago est. cur itaque potius eam quis prope digitos quam in cubiti curvatura proscindat, quum hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? prorsus quidem ante animæ defectum sanguis cohibendus est, atque haud ita multus auferendus: nam & ipsa cruoris per os effusio satis hominem labefactare potest: assiduè vero post paucum detractum sanguinem, iterum detrahito, & eodem die, & postridie, nec non & perendie. at si ægro-D tus tenuis & inops sanguinis sit, venam ne scindito. hæc de sanguinis missione abunde sint. succurrendum est etiam extremorum deligaturis, pedum quidem, supra malleolos & genua, manuum vero supra brachiale & cubitum. fascia ipsa lata sit, quo fit validior, neque dolorem moveat constrictio. nempe locis unde sanguis erumpit, lanas ovis succidas imponito, & humore perfundito, utpote austero vino, & [z] rosaceo, aut myrtino oleo. si cruoris effluvium urget, lanarum vice spongiæ admovendæ sunt: & pro vino acetum infundito, locumque myrtino subungito: in omnibus autem spongiis, acaciæ, aut hypocystidis, E aut etiam aloes succi aridi sint. optime facit & omphacium aceto liquatum. quod si irrigatio sordida sit, ægreque feratur, emplastris uti conveniet: cutim enim circumtendunt, ac velut manu corripiunt: quin etiam ipsorum facultates refrigerare, exsiccareque magnopere valent: infinitæ vero aliæ aliis experimento cognitæ vires insunt: sed optima emplastra ac tutiora sunt quæcunque acetum habent, & salicis foliorum succum, nec non & bitumen, & æruginem, & alumen, & thus

[a] Hæc est Ionica loquendi forma, nam uno verbo μαλακὴ Aretæus dicere poterat. *Petit.* [b] Venam internam intelligit Aretæus, quam basilicam vulgo nominant. *Petit.* [c] Κοιλίην *Henisch.* rep. in MS. [d] Αἱματώδης *Henisch.* rep. in MS. [e] Per venam superiorem, cephalica sive humeraria intelligenda est, aut quæ ex ramis internæ & humerariæ conjunctis efficitur. *Nigram* Arabes appellant. *Petit.* [f] Οὐδὲν μέζον *Petit.* emend. [g] Μέσης *Henisch.* rep. in MS. [h] Per τὴν ἄνω humerariam seu Cephalicam Aretæus intelligit: per τὴν κάτω basilicam, quam stomacho & jecori respondere liquet, non autem humerariam. quare τὴν κάτω pro τὴν ἄνω hîc *Petit.* emend. [i] Σπληνὸς *Crassus* legit, *Petit.* emend. [k] Τί ὦν πλέον, εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοις. *Petit* emend. [l] Γυιῶσαι *Henisch.* [m] Τὸν ἄνθρωπον *Henisch.* [n] Ἡ *Henisch.* [o] Διάσφυγξις deligatio *Petit.* emend. [p] Sufficiebat dixisse ἔρια πινόεντα, quæ οἰσύπη, id est, *lanæ succidæ*, circumlocutio est. quo fit, ut, illa οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἰός non esse Aretæi sed glossema ad ora paginæ notatum ab aliquo studioso, & postea in textum traductum esse, *Petit.* suspicetur. πινόεντα ὑοσύπῳ *Henisch.* rep. in MS. [q] Ξυνεπείγῃ *Henisch.* [r] Acacia spina est in Ægypto nascens, quæ fructus inclusos siliquis lupinis fert similes. *Petit.* [s] Ὑποκυστίδος *Petit.* emend. Hypocistidis eadem facultas est, quæ acaciæ, nempe stipandi & adstringendi *Petit.* [t] Una voce ὀξυφάκιον pro ὀξυομφάκιον *Nonnus* appellat. *Petit.* [v] Δυνάμιες *Henisch.* [x] Στύψαι stipare & comprimere *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Petit.* emend.

[z] *Roseo Henisch.*

A

καὶ λιβανωτὸν, καὶ σμύρνην, καὶ χαλκὸν κεκαυμένον, καὶ λεπίδα, καὶ ὁκόσαι τοιαίδε ἐπὶ τοῖσι ἐμπλάστροισι, ἢ ἔρια τὰ [a] πινόεντα, ἢ οἱ σπόγγοι ἐν βραχέϊ δευθέντες ὄξεϊ. ἢν δὲ τὴν πίνυσιν τῶν ἐμπλάστρων μὴ φέρωσι, ἐπίθεμα ποιέειν· φοίνικες οἱ πίονες ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ δευθέντες, ἐς μάζαν τρίβονται· ἔπειτα ἀκακίη ἐμπάσσεται λείη, καὶ σίδια· ἐγχριθέντα δὲ ἐς τρύχιον, κατὰ τοῦ θώρηκος τίθεται. ἄλφιτα οἴνῳ ἢ ὄξεϊ δευθέντα, ἠδὲ φακῆς ἄλευρον λεπτὸν, κηρωτῇ ῥοδίνῳ μύρῳ ἀναλαμβανόντα τιθέναι. μίσγειν δὲ καὶ [b] συμφύτου τῆς ῥίζης σεσησμένης. Ἄλλο. [c] Βραβύλων ἀγρίων ῥίζας ἑψέειν ἐν ὄξεϊ, καὶ τρίψαντα ἐς μάζαν, παραμίσγειν ῥοὸς καὶ [d] κόμμιος, καὶ μυρσίνης βραχύ. τῶνδε μέντοι γε ἄλλα ἄλλοισι ξυμμίσγειν, ὅκως ἂν ἰσχύος τῆς τῶν φαρμάκων καὶ προσηνείης καὶ ὀσμήσιος δέηται. χρὴ γὰρ καὶ τοῖσι κάμνουσι [e] χαρίζεσθαι. τάδε μὲν [f] ἐκτὸς θετὰ ἄκη· ἡ δὲ τῶνδε καιριωτέρη ἴησις, ἐν τοῖσι ποτοῖσι καὶ καταποτοῖσι κέεται, ὡς ἄγχιστα τῶν τετρωμένων εἴη τὰ φάρμακα. τριοσσὴ δὲ τουτέων ἡ ἰδέη, ἢ τοὺς ὀχετοὺς τοῦ [g] ῥοῦ δῆσαι ξυναγωγῇ καὶ πίεσι τῶν ἀγγείων, ἢ τὸ ῥέον παχῦναί τε καὶ πῆξαι ὡς μὴ [h] διαῤῥέῃ, κἢν

C

παραπέμπωσι οἱ ὀχετοὶ, ἢ ξηρῆναι τὰς ἐφόδους πρὸς ἕδρην τὴν ἀρχαίην τὸ αἷμα στήσαντα, ὅκως μὴ τῇ ἐπιῤῥοῇ κενεόμενοι οἱ χῶροι προσμένωσι. πλημμυρέωσι δὲ ἔνθα ἡ ξυνόδοσις. ἐπὶ μὲν τῆς ἀραιώσιος τῶν φλεβῶν, ἡ στύψις ἀρκέει. [i] διαῤῥέει γὰρ ὡς ὑδρεῖον νέον [k] οὐθὲν τῇσι ἀραιώσεσι. ἀτὰρ ἠδὲ ἐπὶ τῇσι διαιρέσεσι, στύψις μὲν ἰητρείη ἐς τὴν ξυναγωγὴν τῶν χειλέων· μέζοσι δὲ καὶ δυνατωτέροισι τοῖσι φαρμάκοισι χρέεσθαι. ἢν δὲ ὁ τῆς διαβρώσιος ἔῃ τρόπος, καὶ μὴ ξυνάγηται ὑπὸ τῆς στύψιος τοῦ ἕλκεος τὰ χείλεα, στερεὸν δὲ τὸ τρῶμα, ἀξύμβατον ἐκ τῆς διαθλίψιος ἐὸν, πάγον χρὴ τοῦ αἵματος. ἀτὰρ ἠδὲ τῆς θέρμης [l] ποιέειν. ἀκινησίη γὰρ

D

τῶνδε καὶ πῆξι ἵσταται ὁ ῥόος. [m] ὀξύκρητον μὲν ὦν τοῖσι ἀραιοῖσι ἱκανὸν ἐς στύψιν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἱμα ἄκρητον ἐστὶ τὸ ῥέον, ἀλλὰ τοῦδε ἰχὼρ διὰ σμικρῶν τῶν στομίων· καὶ τοῦδε οὐ πολλοῦ, οὐδὲ πολλάκις χρέος μετεξετέροισι δὲ καὶ ἡ ἔξωθεν ἰητρείη. ἀτὰρ καὶ φοινίκων, ἢ [n] κερατίων ἐδωδίμων ἔψημα ποθὲν μοῦνον ἤρκεσε. ἔστω δὲ τὸ ὄξος, οἴνων μὲν τῶν στυφόντων τῷ γένεϊ, εἰ μὴ φαρμακίη δὲ, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ δριμύ τε καὶ στρυφνόν. ἐπὶ δὲ τῇσι διαστάσεσι τῶν τρωμάτων πρὸς τῷ ὀξυκρήτῳ ἔστω φάρμακα ἁπλᾶ τὴν

E

πρώτην, ἀρνογλώσσου χυλὸς ἢ πολυγόνου, ἢ σέριδος, ἑκάστου [o] μοίρη πρὸς τῷ ὀξυκρήτῳ· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ῥέῃ, ὑποκυστίδος ἢ ἀκακίης [p] ξηρῶν ἐμπάσσειν, ἐς γ κυάθους τοῦ ὀξυκρήτου ὁλκῆς, τῇδε δραχμὴν μίην. ἄριστος δὲ καὶ χυλὸς ὄμφακος. ἢν δὲ [q] κρέσσον ἡ ξυμφορὴ τῷδε γίγνηται, κηκίδα λείην, καὶ βάτου ῥίζαν ξηρὴν, καὶ λίθον [r] τὴν ἐξ ἁλὸς [s] κουράλλιον λείην ξηρὴν

thus & myrrham, & æs ustum, & æris squammam: atque in summa quæcunque hujusmodi emplastra sunt, emplastris sordidæ lanæ, aut spongiæ pauco aceto perfusæ superdentur. sin emplastrorum distentionem ferre nequeunt, id genus epithema facito: palmulæ pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ, *id est placentæ*, crassitudinem conteruntur: postea acacia trita, & malicoria insperguntur: hæc omnia panniculo trito ac veteri illita, pectori inducuntur. item polentam vino aut aceto perfusam, nec non lentis farinam tenuem per incerniculum transmissam cerato ex unguento rosaceo facto excipiens imponito: cum quo & symphyti radicem tusam & cribratam admisceto. Aliud epithema hæc recipit, brabilorum, *id est prunorum Damascenorum*, agrestium radices in aceto incoquito, ad speciem placentæ contundito, ac rhoi, commis, myrti paulum misceto. ex his utique alia aliis, prout medicaminum efficacia, lenitate, odore opus est, miscenda sunt: siquidem & ægrotantibus gratificari decet. hæc nimirum exterius applicanda remedia sunto. at his præsentior medela in potionibus devorandisque consistit, ut proxima vulneratis partibus medicamina sint. porro triplex istorum forma est, ut vel fluxionis ductus ligent, cogendo vascula & comprimendo: vel defluentem humorem crassum compactumque efficiant, quò licet transitus pateant, ne destillet: vel exsiccent incursus in sede antiqua sanguinem retinentes, ut ne effluvio loci exhausti ita permaneant, exundatioque ibi sit quo facta est effusio. in venarum quidem rarefactione adstrictio satis est: [1] ipsæ namque seu situla nova imbecilla in rarefactionibus perfluunt. divisionibus vero, ut labia committantur, adstrictio quoque medetur: sed majoribus valentioribusque medicamentis utendum. verum enimvero si sit erosionis modus, neque per adstringentia ulceris oræ cogantur, sed vulnus dehiscat, neque ex compressione in unum redire valeat, sanguinem atque calorem congelare necesse est. nam istorum immobilitate concretioneque profluvium coërcetur. posca igitur rarefactis ad adstringendum satis est: neque enim sanguis effluens purus est, sed ipsius sanies per ostiola parva dilabitur. atque hujusmodi posca neque adeo multa neque frequenter egemus. nonnullis & exterius admota remedia abunde fuerunt. quin etiam palmularum aut siliquarum esculentarum decoctum potui datum solum quosdam liberavit. esto autem acetum ex vini adstringentis genere, quod, si non medicatione, tempore saltem acre adstringensque evaserit. verum in vulnerum dilatationibus, præter poscam medicamenta primum simplicia adhibeantur, ut plantaginis, aut sanguinalis herbæ, aut seridis succus, singulorum portio æqua cum posca: quod si adhuc plus effluat, hypocystidis aut acaciæ siccorum cujusque pondo drachmam in tres poscæ cyathos inspergito. optimè vero facit & uvæ acerbæ succus. at si calamitas hæc semper in pejus irritetur, gallam tritam, & rubi radicem arefactam, & lapidem ex mari, corallium quod

N vocant,

[a] Πινόεντα Henisch. rep. in MS. [b] Vide de hac radice Scribonium Largum cap. 83. de compos. medic. *Petit.* [c] Hoc nomine pruna a Rhodiis & Siculis vocari docet Athenæus. *Crassus* Damascena vertit. Verum non *fructus*, sed *arborem* ea voce Aretæus intellexit. *Petit.* Ῥαβύλων *Henisch.* rep. in MS. [d] Hac voce, cum simpliciter ponitur, vulgata gummi genera intelligi debent, quorum vim siccantem esse atque emplasticam Galen. docet lib. 7. de simpl. facult. *Petit.* [e] Χρέεσθαι Henisch. [f] Ita vulgo externa medicamenta appellamus. *Petit.* [g] Ῥοὸς *Henisch.* rep. in MS. [h] Verbum διαῤῥέειν de sanguine e venis fluente hic Aretæus usurpat, sicut & de quocunque alio humore accipi potest. Medici tamen de alvi fluxu istud usurpant. *Petit.* [i] Διαιεῖ γὰρ Henisch. rep. in MS. Διαιρεῖ γὰρ *Goupyl.* rep. in MS. [k] Δευθὲν, *id est*, irrigatum, madefactum, *Petit.* emend. [l] Θέρμης supple πάγον *Petit.* [m] Ὀξύκρητον *Posca* Latinis dictum, aquæ & aceti mistura est. *Petit.* [n] Κερατίων, *id est*, siliquarum *Petit.* emend. κεράτια ἐδώδιμα siliquæ arboris cujusdam sunt, quibus inest facultas exsiccans atque adstringens. *Dioscorid.* & *Galenus.* [o] Μοίρην Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Ξηρὸν πάσσειν Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. [q] Κρέσσων si malum prævaluerit. *Petit.* emend. [r] Τὸν *Henisch.* [s] Lapidem marinum vocat corallium Aretæus, verum lapis plane non est, sed quiddam medium inter lapides & plantas. unde a quibusdam λιθόδενδρον appellatur. *Petit.*

[1] Ipsi namque *Henisch.*

ξηρὴν ἐμπάσσειν. δυνατωτέρη δὲ τῶνδε [a] τὸ ῥίον ἡ ῥίζα, ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, στύψαι, τὰ πάντα ποιῆσαι· ἀτὰρ καὶ ἥδε ξὺν τῷ ὀξυκρήτῳ μούνῳ. ἢν δὲ μεζόνων δέηται χρέος, τοῖσι χυλοῖσι τοῦ σέρεως ξὺν ἀρνογλώσσῳ τῆς ῥίζης ἐμπάσσειν, ὁλκῆς τριώβολον ἐς κυάθους τοῦ ὑγροῦ τρεῖς ἢ τέσσαρας. ἐπὶ δὲ τῇσι διαβρώσεσι τότε ὅλως ἐν ἐκείνῃ [b] στύψιν ἐμποιέειν ἐς πάγον τοῦ διαρρέοντος αἵματος, καὶ τοῖσι δεχομένοισι [c] ὅκως ἀπὸ πολλοῦ τοῦ τρώματος μύωσιν αἱ φλέβες· ἀλλὰ καὶ τὰ πινόμενα ἔσω κραταιὰ, δυνατὰ ποιῆσαι πάγον. χυλὸν ὦν [d] κοριάνου ξὺν ὄξεϊ, ἠδὲ λαγωοῦ [e] ταμισὸς, ἢ νεβροῦ, ἢ [f] ἐρίφου, μὴ πολλὸν δὲ διδόναι. ἔκτεινε γάρ κοτε τουτέων τι τῷ πλήθεϊ· ἀλλὰ τοῦ μὲν χυλοῦ τοῦ κοριάνου, μὴ μεῖον μὲν [g] ἡμικύαθον ἐς τρεῖς τοῦ ὀξυκρήτου. τῆσδε ταμισοῦ, ὀβολοὶ μὲν τρεῖς, τὸ δὲ πλεῖστον ὀβολοὶ δ. ἐς δὲ τὰ τοιάδε εἴδεα τῆς φορῆς, καὶ γῆ ἀρίστη σαμία, καὶ ἐρετριὰς, καὶ ἀστὴρ κάρτα λευκὸς, καὶ σινώπις, καὶ σφραγὶς ἡ λημνίη. τουτέων δὲ ὁλκὴ σταθμοῦ τὸ μεῖον, [h] < α. τρεῖς δὲ τὸ πλεῖστον, ξὺν τινὶ τῶν ἑψημάτων φοινίκων, ἢ [i] κερατίων ἐδωδίμων, ἢ ῥιζῶν βάτων. ἢν δὲ τρηχύνηται ἡ ἀρτηρίη, καὶ ἐπὶ τῷδε βήσσῃ, [k] σιραίῳ τῷ κρητικῷ ἐμπάσσειν τάδε· [l] ἄριστος ἐς λείωσιν ἀρτηρίης καὶ ἄμυλος ξὺν τοῖσι δοθείς. ξὺν γὰρ τῷ λείῳ καὶ τὸ πηγερὸν ἴσχει. [m] ἢν μὲν ὦν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσάρσιος δοτέον. ἢν δὲ μὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. ἐκ δὲ τῶν φαρμάκων καὶ καταπότια ποιέειν ξηρῶν ἐν μέλιτι ἑφθῷ ἐς σύστασιν, κηκὶς λείη. ἄριστον δὲ καὶ ῥοῦς ἐς τὰ ὄψα, γίγαρτα, καὶ ὀξυλαπάθου καρπὸς, καὶ [n] ἰδίῃ [o] ἑκάστου καὶ ξυνῇ. τάδε μέντοι καὶ [p] ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἔχειν ἐς τὸ διηνεκὲς τῆς συντήξιος. ἀτὰρ καὶ [q] κόμμι [r] ξὺν τῷ φυτῷ, καὶ [f] πράσον, τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον· ποικίλων δὲ φαρμάκων, μυρίη μὲν ἡ πείρη, ποικίλαι δὲ καὶ χρήσιες· [t] τροχίσκων τοῦ διὰ τῆς αἰγυπτίας ἀκάνθης, καὶ ἑτέρου δι' [v] ἠλέκτρου, καὶ ἄλλου τοῦ κροκώδεος, ὡς ἡ σκευασίη ἰδίῃ λέλεκται. ἄνευ μὲν ὦν πυρετῶν, ἅπαντα τολμέειν ἐπὶ τοῖσι φαρμάκοισι, καὶ πολλὰ καὶ πολλάκις διδόντα· ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνωσι· τὰ πολλὰ καὶ τῇσι φλεγμασίῃσι τῶν [x] χρωτῶν γίγνονται πυρετοί· μήτε ἀθρόον ἴσχειν τὴν φορὴν, μήτε ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι φάρμακα πιπίσκειν. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ πυρετῶν θᾶσσον ὄλλυνται, ἢ [y] ὑπὸ τῆς τοῦ αἵματος φορῆς. τροφαὶ ποικίλαι, καὶ τὴν ἰδέην ὁμοῖα τὰ φάρμακα. ἀτὰρ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ. [z] οὔτε γὰρ ἐπὶ μιῇ μούνῃ ἅπαντα εὑρεῖν τὰ τροφῆς ἀγαθὰ εὔπορον· οὔτε ἢν μὲν οὐ μούνη ἐς ἰη-

τρεί-

A vocant, aridum tusumque conspergito. verum rhei radix ad refrigerandum, siccandum, adstringendum, omniaque facienda his efficacior est: sed hæc quoque cum posca sola præbetur. sin auxilia majora requiruntur, radicis hujus pondo tres obolos, seridis atque plantaginis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram compleant, injicito. in erosionibus autem prorsus adstringentia adhibere tenta: quo dilabentem sanguinem concretum compactumque reddas, & suscipientia membra constringas: ut procul a vulnere venæ concidant, & occludantur. quin etiam quæ bibuntur, tenacia sunto, concretionem efficere valentia.

B succum igitur coriandri ex aceto propinato, item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. sed multum ne concedito: nam istorum aliquod nonnunquam plus, quam convenit, datum, hominem jugulavit, coriandri quidem succi ne minus semicyatho cum tribus poscæ cyathis præbeatur: coaguli vero tres oboli, summum quatuor. adhæc hujusmodi fluoris sanguinei speciebus & terra Samia efficaciter subvenit, & eretrias, [1] & aster qui vocatur, valde candidus, & rubrica sinopica, & sigillum Lemnium. istorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres, cum decocto aliquo præbeatur, ut palmularum aut siliquarum edulium, aut rubi radicum.

C sin arteria exasperatur, propterea que tussiunt, in cretica sapa id genus terræ inspergantur. egregie ad arteriam leniendam & amylum facit: [2] nam cum lævore & glutinandi potestatem habet. si profusio sanguinis urget, semel in die ante cibi assumptionem dandum est. sin minus, & secundo & tertio sub vesperam. ex medicamentis quoque siccis catapotia fieri possunt ex melle ad consistentiam decocto, qualis est galla trita. optimus est etiam rhous, quo in obsoniis utimur, [3] vinacea, acuti rumicis semen, per se singula, & simul omnia. hæc utique & sub lingua ad perpetuam eliquationem habenda sunt.

D gummi etiam cum planta [4] porri & spinæ lachryma prosunt, variorum sane medicamentorum infinita est experientia, varii etiam usus: ut pastilli ex Ægyptia spina, & pastilli ex electro, & ejus qui croceus appellatur: quorum apparatus proprio loco expositus est. porro quum febris abest, omnia in medicamentis audenda sunt, & multa & multoties [5] exhibendo. si febre [6] vexantur, (plerumque autem corporum inflammationibus febres superveniunt) neque affatim eruptio supprimenda est, neque in accessionibus medicamenta potui danda: quoniam multi celerius febre, quam sanguinis effusione consumuntur:

E alimenta varia sunto, specieque medicamentis similia. quin etiam in cibis medicamenta reperiuntur. neque enim in uno duntaxat cibo omnia alimenti bona invenire facile est. atqui si non unus cibus ad medicatio-

nem

a Ῥίον Aretæus appellat, quod alii ῥᾶ ῥῆον & ῥέον ποντικὸν, & ῥίζαν ποντικὴν id est, radicem ponticam, vocant. *Petit.* b Aut subaudiendum est ἀναγωγῇ aut legendum ἐκείνης, supple διαβρώσεσι *Petit.* c Supple στύψιν ἐμποιέειν *Petit.* d Κοριάνου *Henisch.* e Πυτία *Henisch.* rep. in MS. f Ἐρίφου *Henisch.* g Ἡ μία κύαθος *Petit.* rep. in MS. & emend. h < α. *Henisch.* i Κερατίων *Henisch.* rep. in MS. k Siræum *Græcis* dicitur mustum decoctum, quod si ad tertiam usque mensuræ partem fiat, *Sapa*; si ad dimidiam *Defrutum* Latinis dicitur. *Petit.* l Ἄριστον *Henisch.* rep. in MS. m Totum hunc textum ita: ἢν μὲν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. ἢν δὲ μὴ ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσάρσιος δοτέον. *Petit.* emend. n Ἰδίης *Henisch.* rep. in MS. o Ἕκαστον seorsim unum quodque ex mixtis, *Petit.* emend. p Hinc hujusmodi compositio ὑπογλώσσις dicitur. *Petit.* q Κόμμις *Henisch.* rep. in MS. r Σὺν τῷ ξηρῷ φυτῷ (quæ herbæ appellatio est) *Petit.* emend. f Πράσσον *Henisch.* rep. in MS. τράγου τῆς ἀκάνθης, spinæ hirci lacryma (quod Ionicum est, alii una voce τραγακάνθαν appellant) *Petit.* emend. t Hi trochisci ex gummi, vel succo acaciæ arboris in Ægypto nascentis conficiuntur. *Petit.* v Electrum *id est* succinum: species est bituminis, quod aquis supernatat, & ad ripas Eridani statis temporibus ejectatur. *Petit.* x Χρωμάτων *Henisch.* rep. in MS. χρωμάτων *Goupyl.* rep. in MS. y Ἀπὸ *Henisch.* rep. in MS. z Οὔτε ἢν μὴ μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μὴ μούνη χρέεσθαι &c. Neque si unus simplex cibus ad medicandum sufficiat, propterea uno simplici uti facile est. *Petit.* emend.

F

[1] Et aster quæ vocatur, valde candida &c, *Henisch.*
[2] Id genus humoribus profusum: nam &c. *Henisch.* addit.
[3] Inconsulte *Junius* Vinacea vertit. nam *vinacea* propriè sunt, quæ Græcis στέμφυλα, quæ sc. ex uvis restant, postquam in prælis omnis ipsarum succus expressus fuerit. Vox autem γίγαρτον, semen est uvæ, granum sc. illud solidum & lignosum, quod in medio est acini. *Petit.* [4] Cum planta, porrum, spinæ lachrima. variorum &c. *Henisch.* [5] Exhibenda. *Henisch.* [6] Si febre accedente vexantur *Henisch.*

τρείην ἀρκέῃ, μὴ μούνῃ χρέεσθαι διὰ τὸν κόρον ῥηΐδιον. καὶ γὰρ κατὰ ποικίλα [a] εἴκειν· ἤδη δὲ ἀπὸ χρονίων γίγνεται. ἔστω ὦν στύφουσα καὶ ἐς δύναμιν ψύχουσα. ἀτὰρ ἠδὲ ἐς θίξιν. θέρμη γὰρ αἵματος πρόκλησις. χόνδροι πλυτοὶ, ὄρυζα ἐς ὀξύκρητον· ἢν δὲ τὸ ὄξος βῆχας ἐμποιέῃ, φοινίκων ἕψημα, ἄρτος ὀπτὸς κατάξηρος κοπεὶς, ἠδὲ καὶ ἐς ἄλιτον [b] σεσησμένος. ἐκ πάντων ὧν [c] ῥόφημα ξὺν λίπαϊ, [d] θύμβρη [e] ἁλσὶ ἡδυνθεῖσα, ῥοῦς ἐπίπασμα. ἢν δὲ καὶ χαρίσασθαί τι κάμνοντι ἐθέλῃς, κορίανον ἔστω ἐς ἡδονὴν ὅτῳ φίλον, ἤ τι τῶν οὐρητικῶν ἠδὲ εὐπνόων σπερμάτων. φακὸς ἢν μὲν ἡ αἱμορραγίη ἐπείγῃ, ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ. ἢν δὲ μὴ, τοῦ χυλοῦ ἔστω φειδώ. οὐ γὰρ εὔπεπτον, οὐδὲ προσηνὲς ἐς γεῦσιν. χρὴ δὲ τουτέοισι ἥκιστα πάντων δύσπεπτον διδόναι. ἢν δὲ ἐξ αἱμορραγίης θάνατον ὀρρωδέῃ, καὶ ἀτερπὲς καὶ δύσπεπτον· ἠδὲ [f] ἀπηνέα ἔστω τὰ σώζοντα· κηκὶς ὦν ξηρὴ, λείη [g] προσεπιπασσέσθω φακῷ τῷ ξηρῷ καὶ ψυχρῷ, ὠὰ [h] ἑψῆσι [i] παχέα, ξὺν ῥοιῆς σιδίοισι ἢ κηκῖδος. [k] ἠδὲ ἐστὶ ὑπ' ἀνάγκης ἐν φαρμάκῳ [l] τροφῇ. ποτὸν δὲ τὸ ξύμπαν ὀλίγον ἔστω. ξηρῇ γὰρ διαίτῃ ὑγρὸν ἀξύμφορον. τοιάδε μὲν στύψαι καὶ ψῦξαι εἰ ἐθέλεις. ἢν δὲ παχῦναι καὶ αἷμα καὶ πνεῦμα, γάλα, καὶ ἄμυλος, καὶ χόνδροι, ἄλλοτε μὲν ξὺν ἀμύλῳ, ἄλλοτε δὲ ξὺν χόνδρῳ γάλα· ἐς πῆξιν δὲ ἡ σύστασις, ὡς μὴ ῥόφημα ὑγρὸν ᾖ. ἢν δὲ ἔτι μᾶλλον παχῦναι καὶ στύψαι ἐθέλῃς, οἱ χόνδροι μὲν ξὺν φοίνιξι [m] ἑψείσθωσαν· ἐς δὲ τὴν σύστασιν, ἄμυλος ἔστω, καὶ γάλα ἄριστον, καὶ [n] φὰρ τὸ τυρρηνικὸν, παχὺ ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ κολλῶδες ξὺν τῷ γάλακτι. ταμισοῦ δὲ τοῦ ἐρίφου ὑγροῖσι τοῖσι ἑψήμασι προσεγχέειν ἐς πῆξιν, ὅκως ἐπὶ γάλακτι ἐς νέου τυροῦ ξύστασιν ἵκῃ. παχύτερον δὲ τουτέων, κέγχρος ἑφθὸς ξὺν γάλακτι ὡς τὸ φὰρ, καὶ τὸ ἐπίπαστον, ἡ κηκὶς καὶ τὰ σίδια. τεκμαίρεσθαι δὲ τὰς ξυμμετρίας τῶν ξηραινόντων ἢ παχυνόντων. καὶ γὰρ βηχώδεα ταῦτα, ὑπερβολῇ τε ξηρότητος μετεξετέροισι προσέρρηξε τὰς φλέβας. ἢν δὲ [o] πρήσσηται μὲν, ἴσχηται δὲ τὸ αἷμα, ἐς τἀναντία ἐκ προσαγωγῆς ἡ μεταβολὴ, καὶ μηδὲν ἄγαν. φιλόστροφα γὰρ τάδε καὶ κακοήθεα. χρὴ δὲ σαρκοῦν [p] ἤδη τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰς ὠτειλὰς [q] ἐς τὸ πηρὸν ἄγειν αἰώρῃς, ἢ τρίψεσι μαλθακῇσι, περιόδοισι, θυμηδίῃσι, τροφῇ ποικίλῃ καὶ ξυνήθει. τάδε μὲν ὦν ἢν ἐκ τῆς φορῆς τοῦ αἵματος τὸ τρῶμα ξυμπέσῃ, καὶ ὁ χῶρος ὑγιασθῇ ἱκανέως· ἢν δὲ ἐγκαταλείπηται ἕλκος καὶ διάπυον γίγνηται, ἑτέρης μελέτης χρέος. καὶ γὰρ καὶ [r] ἑτέρων διαδέχεται ἡ φορή. περὶ τῆσδε μέντοι, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται.

ΚΕΦΑ-

nem sufficit, non uno propterea uti ob satietatem facile est, sed per varia eundum: jam enim diuturna valetudo facta est. itaque [1] si adstringentia sint alimenta, & facultate refrigerantia, & ad tactum quoque frigida esse debent. calor enim sanguinem prolicit. alica lota, oryza in posca: sin acetum tussim exasperat, palmularum decoctum, panis assus, præaridus, contusus, atque in farinæ speciem redactus & cribratus: atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat. item thymbra sale condita, & rhous cibis aspergatur. quod si aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat, coriandrum, si gratum sit, delectationis causa concedito: aut aliquot ex seminibus urinam moventibus, facilemque spirationem reddentibus. lens utique, si profluvium sanguinis urgeat, cum plantaginis succo præbeatur: si non urgeat, a succo abstineto: quippe qui nec concoctu facilis, neque gustatui jucundus est. istis vero minime omnium ægre concoctilia danda sunt. at si ob sanguinis effusionem mortem instare verearis, tunc injucunda concoctu difficilia, quin etiam immania sint, licet ea quæ salutem adferunt. propterea galla arida trita lenti siccæ & frigidæ adspergatur: ova coquendo crassiora effecta, cum mali punici corio, aut galla exhibeto. tale utique necessario in medicamine alimentum est. potus omnino parcissimus esto: nam sicco victui humor inutilis est. hæc nimirum adhibenda sunt, si adstringere ac refrigerare statueris: si vero sanguinem ac spiritum crassiorem efficere, lac, amylum & alica prosunt: modo cum amylo, modo cum alica lac misceto. horum temperatura, ut ne sit liquida sorbitio, ad concretionem perveniat: cæterum si adhuc magis crassare adstringereque cupias, alicam cum palmulis decoquito: ad spissandum autem amylum lacque optima fuerint, & far Tyrrhenum cum lacte, crassum quum sit, viscidum & glutinosum. hœdi vero coagulum in decocta liquida, causa concretionis affundito, sicut in lac quoque, ut ad recentis casei temperaturam deveniat. his crassius est milium, ut far, in lacte decoctum. inspergantur autem galla & mali corinm. verum exsiccantium aut crassantium mediocritates conjectura assequi oportet: id genus namque tussim movent. siccitatis quoque excellentia nonnullis & venas laceravit. si bene cedit curatio, sanguisque compescitur, in contraria paulatim adjiciendo fiat mutatio: atque (ut dici solet) ne quid nimis: hujusmodi enim vitia facile reverti solent, ac maligno ingenio prædita sunt. jam vero hominem instaurare, carneque replere & novas cicatrices solidare necesse est gestationibus, mollibus frictionibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis variis atque usitatis. hæc utique facienda sunt, si a sanguinis exitu vulnus coaluit, & congruenter locus sanatus est: sin ulcus relinquitur, purulentumque fit, altera deliberatione opus est. siquidem & iterum profusio sanguinis redit. verum de hoc affectu in sermone de diuturnis morbis disputabimus.

N 2 CAPUT.

[a] Ἥκειν a verbo ἥκω eo, vado. *Crassus* legit. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. Deesse quædam, quæ supplenda ex MS. melioribus *Petit.* arbitratur. [b] Σεσησμένος *Henisch.* rep. in MS. [c] ξὺν (ἢ) ῥόφημα *Henisch.* [d] Thymbra genus herbæ est, quam Latini satureiam vocant. *Petit.* [e] Ἄλσαι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [f] Ἀπηνὲς *Henisch.* rep. in MS. [g] Προσεπιπασσέσθω *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἑψῆσαι *Henisch.* [i] Παχέα *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἢ δ' ἐστὶν *Henisch.* [l] Τροφὴ (in recto Casu) *Henisch.* *Petit.* emend. [m] Ἑψείσθωσαν *Henisch.* rep. in MS. [n] ζεὰ *Henisch.* rep. in MS. Far genus est frumenti, atque etiam cibus ex eo paratus. ζεὰ est genus illud frumenti, ex quo far conficiebatur. quod κατ' ἐξοχὴν semen dicebatur. *Petit.* [o] Πρήσσηται a πρήσσω Ionice πράσσω facio, exequor. *Petit.* emend. [p] Ἤδη *Henisch.* rep. in MS. [q] Ἐς τὸ πωρῶν ἄγειν ad callum ducere *Petit.* rep. in MS. & emend. πηρὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [r] Ἑτέρων, ἴσως, ὕστερον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

[1] Itaque adstringentia sint &c. *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Θεραπεία Καρδιακῶν.

Ἐν συγκοπῇ μάλα χρὴ τὸν ἰητρὸν προνοίαν ἐπιτηδεύειν· μέλλουσαν μὲν γὰρ ἢν προγιγνώσκῃς, τά τε [a] παρεόντα ἐπεσσυμένως συνεργὰ [b] ἔνσεο. αὐτὰρ ἤδε [c] ἐξελάσαις ἂν αὐτέην πρὶν ἥκειν. παρεοῦσαν δὲ οὐ ῥηϊδίως διαθνήσκουσι οἱ νοσεῦντες. λύσιν γὰρ τῆς φύσιος τὴν συγκοπὴν ἔλεξα· οὐ παλίσσυτος δὲ φύσις λυθεῖσα. τήνδε ὦν μάλιστα μὲν μέλλουσαν κωλύειν· ἢν δὲ μὴ, ἄρτι ἀρχομένην. προγινώσκειν δὲ χρὴ τοῖσι, ἐν τοῖσι ἀμφὶ τῶν ὀξέων νούσων λελεγμένοισι, εὖτε τὴν αἰτίην, αὐτὰρ ἤδε καὶ τὰ σημήϊα [d] ἐφραζόμεθα. καῦσος μὲν γὰρ ὁ πυρετὸς ἀρχή. ἐπὶ δὲ τῷ καύσῳ, κάκιστα [e] σημήϊα, ξηρότης, ἀγρυπνίη, θερμασίη τῶν σπλάγχνων, [f] ὅκως ἀπὸ πυρὸς, ψυχρὰ δὲ τὰ ἔξω· χεῖρες καὶ πόδες ἄκροι ψυχρότατοι, ἀναπνοὴ ἐς ὁλκὴν μακρή. ποθέουσι γὰρ ψυχρὸν [g] ἠέρα, οὕνεκεν ἐκπνέουσι πῦρ. σφυγμοὶ μικροὶ, πυκνότατοι, τρομώδεες. ἐκ τῶνδε ὦν τεκμαιρόμενος, ἠδ᾽ ὁκόσα μοι ἐν τοῖσι σημηΐοισι λέλεκται, αὐτίκ᾽ ἐξ ἀρχῆς ἀρήγειν. ἢν ὦν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, τάμνειν φλέβα· κἢν πολλὰ κωλύῃ, εἷς δέ τις ἀριθμὸς ἐπίκαιρος ᾖ, ὁκοῖον γλῶσσα τρηχείη τε καὶ ξηρὴ, καὶ μέλαινα. [h] εἴδεται γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημήϊα. ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι τὴν δύναμιν, εἰ μὴ [i] προαπηύδηκε ἐκ τῆς νούσου, πόνων τε καὶ διαίτης. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐνδείη μοῦνον, ἀλλὰ καὶ πνιγί. ἢν δ᾽ ὑπὸ πλήθεος γίγνηται συγκοπὴ, [k] καὶ φλεγμασίης τι ὑποχόνδριον, ἢ ἥπατος μέγα διασημαίνῃ, οὐδὲ ἀμβολῆς χρέος. τάμνειν δὲ τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι τὴν κοίλην· αὐτὰρ ἤδε διὰ σμικρῆς τομῆς τῆς σχάσιος ἀφαιρέειν, ὡς μὴ σφόδρα τῇ δυνάμει ἐπίδηλον ᾖ. ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον· καὶ πολλόν τι μεῖον, ἢ δι᾽ ἄλλας προφάσιας [l] ἀφαιρέειν. ἢν γὰρ ἐπὶ συγκοπῇ καὶ σμικρὸν ἁμαρτῴη, ῥηϊδίως εἰς ᾅδου τρέπει. αὐτίκα ὦν διδόναι τροφὴν ἐς νεόχμωσιν τῆς δυνάμιος· γάννυται γὰρ ἡ φύσις, καὶ τῇ τῶν παλαιῶν ἀπαλλαγῇ, καὶ τῇ τῶν ποταινίων προσθήκῃ· ἢν δὲ φλεβοτομίην μὲν ἡ δύναμις ἀποτρέπῃ, φλεγμασίαι δὲ ἔωσι, [m] σικύην τῇδε [n] προσβάλλειν, πολὺ πρόσθεν τῆς κρίσιος τοῦ νοσήματος. ἐν κρισίμοισι γὰρ ἡ συγκοπή. ἐπεὶ τῇσι αὐτέῃσι [o] περιόδοισι, αἵ τε φύσιες κρίνουσι, αἵ τε νοῦσοι κτείνουσι. κἢν γὰρ ἐς ἀνάγκην οἰνοποσίης ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐ κάρτα ἀσφαλὲς ἐπὶ φλεγμονῇσι [p] οἰνοποτέειν. οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι μὲν, πόνων ἐπίδοσις· ἀφλεγμάτοισι δὲ, φύσιος αὔξησις. ἐπίπροσθεν δὲ τῆς σικύης, περὶ μιῆς ἢ δευτέρης ἐπιπλάσιος χρέος, ἔς τε ἄνεσιν τῶν μερέων, αὐτὰρ ἤδε ἐς [q] εὐροὴν τοῦ αἵματος· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐπὶ [r] τῇ σικύῃ, ἐς τὴν δευτέρην ἐπίπλασιν. ἔστω δὲ καὶ τῇδε φειδώ· κίνδυνος γὰρ ωὑτὸς τοῦ αἵματος τῆς ἀμετρίης καὶ ἐπὶ τῇ

A

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Cardiacorum aut Syncopæ.

In syncopa medicum providentiæ sedulo navare operam necesse est. futuram enim si prospexeris, & præsentia tibi festinanter opem ferent, & ipsam, antequam invadat, propulsabis, præsentem vero non facile evadunt ægrotantes. solutionem namque naturæ, syncopam esse diximus. instaurabilis autem non est dissoluta natura. hanc igitur maxime quidem futuram arcere: sin minus, saltem nuper incipienti resistere debemus. B præscienda vero ea sunt, quæ de acutis morbis disseruimus, quando & causas & signa explicavimus. nam febris ardens initium est: febrem ardentem signa pessima consequuntur, ariditas, vigilia, caliditas viscerum, qualis ab igne provenit. extimæ partes frigent: manus pedesque extremi frigidissimi sunt: respiratio in attrahendo longa est. siquidem frigidi aëris, quoniam ignem exspirant, avidi sunt: arteriæ motibus exiguis creberrimis tremulisque agitantur. ab his itaque sumpta conjectura, & ab aliis quotquot a me inter signa comprehensa sunt, ipsi ab initio syncopæ occurrendum est. quapropter nisi hæc omnia C impediant, habitus, ætas, anni tempus, hominis timiditas, vena cædenda est. quod si multa prohibeant, quæ numerum insignem, & magni faciendum constituant, utpote lingua aspera & sicca & nigra (omnia enim interiora signa noscuntur) in omnibus facultas perpendenda est, nisi prius morbo, doloribus, inedia labefactata sit. siquidem non defectu tantum, verum etiam strangulatu prosternitur. at ubi præ multitudine syncopa fiat, & inflammatio aliqua insignis in præcordiis, aut jecinore appareat, nequaquam procrastinare expedit. secanda est igitur vena cava in D cubito: per minutas sectiones, id est scarificationem, etiam sanguis detrahendus est, quo facultas haud ita insignem jacturam faciat. copiosum enim ac subitum naturam vitiat. quin etiam multo minus sanguinis quam in aliis occasionibus hauriendum est. nam in syncopa si vel minimum erroris committitur, ad interitum ducit. protinus igitur ad vires instaurandas alimentum dare convenit. natura, enim, priorum repulsa, & novorum adjectione lætatur. utique si missionem sanguinis facultas non sustinet, inflammationesque infestant, cucurbitula tunc multo ante morbi judicationem ei admovenda est. in judicatoriis enim diebus syncopa incidere solet. in iisdem E vero circuitibus & naturæ judicant, & morbi interimunt. si vini potandi necessitas homini incidit, diligenti consideratione opus est: neque enim usque adeo tuta est in inflammationibus vini potio. siquidem vini potio inflammatione laborantibus dolores auget: inflammatione vacantibus, naturæ incrementum adfert. sed antequam semel aut iterum cucurbitulam affixisti, & ad membra relaxanda, & ad sanguinis facilem exitum utilis est. nonnullis & [1] post cucurbitulæ secundam affixionem bene fecit. hoc vero in casu & parcimonia utendum est. nam & [2] in cucurbitulæ usu, nimiæ sanguinis effusionis idem F periculum

a Τά τε γὰρ παρεόντα Henisch. b Ἔνσω Henisch. ἔνσεο Petit. rep. in MS. an legendum ἐνσήσῃ (in futuro medio) insistes. Petit. c Ἐνξελάσαις Henisch. ἐξελάσαις Henisch. rep. in MS. d Ἐμφραζόμεθα Henisch. rep. in MS. e Σημήϊας Henisch. rep. in MS. f Hoc genus causi, in quo, extremis frigentibus, interna uruntur, Medici λειπυρίαν πυρετὸν appellant. Petit. g Ἔα Henisch. rep. in MS. h Suspectum hunc locum, neque ex MS. corrigendum, ita tamen ex conjectura: ἥδε γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημαίνει. hæc enim (lingua) omnia interna (id est humores, qui intus dominantur) significat: Petit. emend. i Προαπηύδηκε Henisch. rep. in MS. k Ἢ φλεγμασίη τις ὑποχονδρίου, ἢ ἥπατος μέγα (μέγα adverbialiter hic ponitur) διασημαίνῃ. Petit. emend. l Ἀφαιρέειν Henisch. rep. in MS. m Συκύην Henisch. rep. in MS. n Προσβάλλεις Henisch. rep. in MS. o Περιόδοισι Henisch. rep. in MS. p Οἰνοποτέειν Henisch. q Εὐρόην Henisch. r Τῇσι τῇ Henisch. rep. in MS.

1 Pro secunda cucurbitæ affixione Petit. emend.
2 Post cucurbitulæ administrationem Petit. emend.

τῇ συκίῃ· κλυσμοῖσι δὲ ἐπὶ σκυβάλοισι παλαιοῖσι μοῦνον χρέος· τῆς δυνάμιος δὲ φείδεο. [a] τέγξιες κεφαλῆς ψυχραὶ, ὁκόσαι μοι ἐπὶ φρενιτικοῖσι λελέχαται, ὅκως εὐμετρίης ὀλίγῳ μέζω. καθαρὸς ἠὴρ ψυχρότερος ἐς ἀνάπνευσιν. ὄψιος τερπωλὴ, φυτῶν, γραφῆς, ὑδάτων, ὡς ὁρῆσθαι τὰ πάντα ἡδέως. λαλιὴ τῶν παρεόντων φιλομειδὴς, ἡσυχίη, θυμηδίη τοῦ νοσέοντος. ὀσμαὶ εὐώδεες, [b] ἀβαρὲς ἐς κεφαλῆς αἴσθησιν. ἀτὰρ καὶ τῶν τρεφόντων ἔσωσαν ὀσμαὶ, ἀλφίτων ξὺν ὕδατι δευθέντων, ἢ ὄξεϊ· ἄρτων θερμῶν νεοπέπτων· οἴνῳ δὲ μὴ κάρτα κλύζειν στόμα, μηδ' ἅμα εἴργειν· ποτὸν θᾶσσον καὶ συνεχὲς ἢ τοῖσι ἄλλοισι· τροφὴ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην κούφη, εὔπεπτος, τὰ πολλὰ σιτώδης, ἠδὲ καὶ [c] ἡδεῖα, κἢν μικρὸν χείρων ἔῃ. τοῖσι δὲ γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον χαριστέον. οὐχ ἥκιστα γὰρ τῷ στομάχῳ ἐς ἔκλυσιν ἡ νοῦσος [d] ἀμφυής. ἀσιτίη δὲ ἢ λιμὸς, οὐδαμά. ἱκανὴ γὰρ ἡ νοῦσος τὰ πάντα λαφύξαι. ἢν δὲ ἥκῃ μὲν ἤδη ἡ περίοδος ἐς κρίσιν, νοτὶς δὲ κληΐδα καὶ μέτωπον ἰζάνῃ, καὶ ἄκρεα ψυχρὰ, σφυγμὸς δὲ σμικρότατος, ἠδὲ [e] πυκνότατος, ὁκοῖον ἕρπων, ἀμυδρὸς τὸν τόνον, μικρόν τι ἄρα λαβεῖν χρὴ σίτων, καὶ οἴνου [f] ἐναργῶς ἀπογεύεσθαι. χρὴ δὲ κεφαλὴν προησφαλίσθαι τέγξεσι, ἠδὲ τὴν [g] κύστιν. λέλεκται δέ μοι τάδε ἄκεα ἐπὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. διδόναι δὲ οἴνου μὴ χανδὸν, μηδὲ ἄδδην· μετεξέτεροι δὲ [h] πλησμονῆς ἀκαιρίῃ, ἀνορεξίῃ τε καὶ ἀδρανείῃ τοῦ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν, ἀπώλοντο· πολλοῖσι δὲ καὶ εὐσίτοισι ἐοῦσι, λελυμένης ἤδη τῆς [i] φύσιος, οὐδὲν τὸ πλῆθος ἐς τὸ μὴ θανεῖν [k] ἤρκεσε, ἐς μὲν τὴν γαστέρα κατιόντων τῶν σιτίων, οὐκ ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς κοιλίης. ἔστω ὦν σιτία μὲν ποικίλα, τὰ πολλὰ σιτώδεα, ὡς ῥυμφάνειν μᾶλλον ἢ μασσᾶσθαι· κἢν στερεὰ ἔῃ, ὀλισθηρὰ [l] ἔσεσθαι γιγνέσθω. ὠὰ μὴ κάρτα ξυνεστῶτα; μηδ' ὀπτὰ ὅλα, τοῦ στερεοῦ γυμνά· ψωμοὶ διάβροχοι οἴνῳ, τὰ πρῶτα θερμώδεες δύο ἢ τρεῖς· ἐπὶ δὲ τοῖσι τὰ πάντα ψυχρὰ, ἢν μὴ ὑποικουρέωσι φλεγμοναί· οἶνος εὐώδης, μὴ κάρτα στύφων. [m] πλατὺς δὲ ὡς ἥκιστα. ἑλληνικοὶ μὲν, χῖος, ἢ λέσβιος, ὁκόσοι τε [n] ἄλλοι νησιῶται λεπτοί· ἰταλῶν δὲ, συρεντῖνος, ἢ φουνδανὸς, ἢ φαλερῖνος, ἢ σιγνῖνος, εἰ μὴ σφόδρα στύφῃ· φυλακτέεσθαι δὲ τῶνδε, τὸν κάρτα παλαιὸν, ἢ νεώτερον. διδόναι ὦν τὰ πρῶτα θερμὸν, μὴ μεῖον κυάθων τεσσάρων πρὸ τῆς [o] κρίσιος, μηδὲ κοτύλης πλεῖον, κἢν εὔποτος ἔῃ· ἐπὶ δὲ τῶνδε σιτίων διδόντα, εἰ τὰ τῆς φλεγμασίης παρήκοι, αὖθις ψυχρὸν ὀρέγειν, ὅκως ἐς ἄκος [p] δίψεος. πρὸς ἀνάγκην δὲ, μὴ μόνον μὲν, ξὺν σιτίῳ δέ· [q] προϋπερηρεῖσθαι δὲ χρὴ, ὡς μὴ ἄψιν φρενῶν [r] ὁ οἶνος ποιέηται. καὶ ἐπὶ [s] τοῖσι δὲ συνανέχειν· κἢν ἐκ διαστήματος εὕδειν [t] θέλῃ, ἡσυχίη [v] προσοικέειν. ἢν δὲ πουλὺς μὲν ἱδρὼς [x] ἐκρέῃ, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀκινησίην, ὀξέα

A culum adimus: evacuationibus autem per clysterem duntaxat ad inveterata stercora ejicienda opus est: sed facultatis rationem habeto. capitis irrigationes frigidæ, quotquot mihi in sermone de phrenitide relatæ sunt, paulum mediocritatem excedentes adhibeantur. aer mundus, ad inspirandumque frigidior deligendus. visus plantarum, picturæ, aquarumque aspectu oblectandus. & hæc omnia jucunde suaviterque intuenda. amicorum præsentium locutiones sint joculares atque ridiculæ. summa sit in ægrotantis corpore quies, in animo hilaritas. odoramenta suavia, quæ capitis sensum non gravent, adhibenda: quin

B etiam grati odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta est aqua aut aceto respersa, aut panis calidus recentissime coctus. nempe vino haud copiose os colluatur, neque prorsus denegetur. potum frequentiorem quam aliis, & magis assidue his concedito. esca per totum diem sit levis, concoctilis, plerumque triticea, nec non ægrotanti jucunda, licet paulo deterior: istis enim magis quam aliis gratificandum est: quandoquidem haud minime ad stomachi resolutionem id morbi genus aptum est. inedia vero aut fames nequaquam prodest: satis enim morbus ipse omnia consumere & exhaurire potest. porro quum jam

C circuitus ad judicationem pervenit, humiditas vero jugulum frontemque irrorat, extrema algent, arteriarum pulsatus minimus est, frequentissimus, veluti repens, ac tenore debilis: tum paulum quid alimenti triticei sumendum, vinumque evidenter degustandum est. sed caput irrigationibus præmunire oportet pariter & vesicam. hæc vero auxilia in tractatu de phrenitide a nobis memorata sunt. vinum utique non pleno ore, neque ad saturitatem usque ingurgitandum est. aliqui sane importune repleti, postea inappetentia, atque cibi potusque accipiendi impotentia, vita excessere: multis autem satis large vescenti-

D bus, natura jam resoluta ad mortem evitandam alimentorum copia nihil profuit: in ventriculum quidem cibis delabentibus, sed ad recreandas vires a ventre non adscendentibus. alimenta sane varia sint oportet, plerumque triticea, quo sorberi potius quam mandi apta sint: si solida sunt, lubrica saltem efficiantur. ova neque valde concreta, neque torrefacta sint, sed omnino soliditatis expertia. panis buccellæ vino madentes & calefactæ duæ tresve initio præbeantur. post autem omnia frigida ministrentur, nisi forsan interius phlegmonæ delitescant. vinum odoratum, haud ita multum adstringens, quam minime crassum deligatur:

E ex Græcis Chium, aut Lesbium, & quotquot alia insulana tenuis sunt temperaturæ: ex Italicis autem Surrentinum, aut Fundanum, aut Falernum, aut Signinum, nisi vehementer adstringat: atque ex his omnibus illud vitandum est, quod pervetustum, aut valde novum sit: nempe detur primo calidum non minus cyathis quatuor ante judicationem; neque plus cotyla, sive hemina, quamvis bibax homo sit. deinceps cibo exhibito, si inflammatio permiserit, iterum frigidum vinum, quod siti medeatur, propinandum. at si necessitas urgeat, vino non solo, sed cum cibo utendum est: verum ne mentem vi-

F num lædat, cibus ante sumendus est, & post hæc abstinendum. si post aliquod temporis intervallum dormire velit, quies concedenda est. verum si multus sudor emanet, arteriæ jam micare desinant,

a (Τέγξιες) parentheli Henisch. includit. b Ἀβαρέες Petit. emend. c Ἡδεῖα Henisch. d Ἀμφυὴς, ἴσως, ἐμφυὴς Henisch. Goupyl. & Petit. repp. in MS. e Πυκνότατος Henisch. f Ἐναργῆς Henisch. rep. in MS. g Fortasse κοιλίην legendum. Petit. h Πλησμονῇ Henisch. rep. in MS. i Φύσιος Henisch. k Ἤρκεσαν Henisch. rep. in MS. l Verbum ἴσως videtur παρέλκειν. Petit. m Παχὺς Petit. emend. n Ἄλλος Henisch. rep. in MS. o Nomen κρίσιος hic non significat motum illum naturæ subitum, quo morbus finitur, ut fere accipitur, sed motum morbi, qui aliter παροξυσμὸς, Latinè accessio dicitur. Petit. p Δίψεος Henisch. rep. in MS. q Προϋπερείδεσθαι Henisch. προϋπερηρεῖσθαι supple σιτίῳ i. corpus cibo suffulciendum est. Petit. emend. r Ὁ οἶνος ποιέεται Henisch. s Ἐπὶ τῷ διαπέχειν. Henisch. τοῖσι δὲ συνανέχειν Henisch. rep. in MS. t Θέλει Henisch. v Προσοικέειν Henisch. x Ἐκρέῃ Henisch.

A ὀξεῖα δὲ φωνὴ, ἄθερμα δὲ καὶ τὰ στήθεα, διδόναι τοῦ οἴνου ὁκόσον ἂν δύνηται πιεῖν. μοῦνος γὰρ οἶνος ἐλπὶς ἐς ζωὴν ψυχροῖς. [a] καὶ οἶνος ἐὼν [b] ξυνήθης ἔη, ἄλλοτε μὲν πιεῖν, ἄλλοτε δὲ [c] αὖ σιτίον ξὺν οἴνῳ φαγεῖν. ἐκ διαστήσιος μὲν, ἐς ἀνάπαυλαν τοῦ καμάτου, τοῦ ἔκ τε τῆς νούσου καὶ τῆς τροφῆς. ἐν γὰρ σμικρῇ τῇ ἰσχύϊ μογέουσι κάρτα καὶ ἐπὶ τῇ ἐδωδῇ. χρὴ ὦν αὐτόν τε ἀλκήεντα καὶ εὔθυμον ἔμμεναι, καὶ τὸν ἰητρὸν ἔπεσι μὲν [d] παραφάσθαι ἐς εὐελπιστίην ἔμμεναι, ὡς δὲ ἀρήγειν [e] ποικίλῃ τροφῇ τε καὶ οἴνῳ. χρὴ δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ [f] ἐνεργῷ χρέεσθαι, ἔς τε τὴν τῶν ἱδρώτων κάθεξιν, καὶ
B τῆς δυνάμιος ἀνάστασιν ἐς τὸ ζώπυρον· ἔστω ὦν [g] ἐπίθημα τῷ θώρηκι ἐς τὸν ἀριστερὸν μαζὸν, φοίνικες ἐν οἴνῳ [h] λεῖοι, [i] ξὺν ἀλόῃ, καὶ μαστίχῃ. [k] κηρωτὴ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένη ἀνειλήφθω τάδε· καὶ ἢν τόδε ἀστηρὸν γίγνηται, ἄλλο ἐπιτιθέναι ἐπίθημα, μήλων ἐξελόντα τὸ σπέρμα, καὶ ὅ, τι περ ἂν σκληρὸν ᾖ, θλάσαντα ξυμμίσγειν ἀλφίτοισι [l] εὐώδεσι. ἔπειτα [m] ἀψινθίου κόμην καὶ μυρσίνης, ἠδὲ ἀκακίης καὶ [n] μάννης σεσησμένων ξυμμίσγειν· ὁμοῦ δὲ τὰ πάντα [o] φυράσαντα, κηρωτῇ ἀναλαμβάνειν οἰνανθίνῃ· ἢν δὲ ὑπὸ τῶνδε μὴ ἴσχηται ὁ ἱδρὼς, ὄμφα-
C κος χυλὸν εἰς φύρησιν [p] ξυντεθὲν, ὀμφάκιον [q] ἀκμαῖον, καὶ ἀκακίη καὶ κόμμι δὲ, [r] ῥοὸς τὸ [s] ἐδώδιμον, καὶ στυπτηρίη, καὶ φοίνικες, καὶ ῥόδων χυλὸς εὔπνοος· ἅμα πάντα νάρδῳ τε καὶ [t] οἰνάνθῃ, τῷ λίπεϊ ἐς τὸν θώρηκα τιθέναι· καὶ γὰρ τάδε ἐμψύχει τε καὶ στύφει. κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ, εἴτε καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος· εἰ δὲ καὶ εἴη αὔρη Βορέου ψυχρὴ ἐπιπνείουσα, ζωγρήσει κακῶς κεκαφηότα θυμόν. ἔστω δὲ καὶ εἰς [v] λειμῶνας καὶ πηγὰς, καὶ κελαρύζοντας ὀχετούς· καὶ γὰρ καὶ τὸ εὔπνοον τῶνδε, καὶ ἡ θυμηδίη, καὶ τὴν
D ψυχὴν θάλπει, καὶ τὴν φύσιν ζωγρεῖ. ἀτὰρ καὶ πρόκλησις τοῦ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν. ἢν δὲ ὑπὸ ἀπορίης μὴ τάδε τις εὐτυχῇ, μιμέεσθαι χρὴ καὶ αὔρην ψυχρὴν, πτόρθων εὐωδέων ἡδονῆς ῥιπίσι, καὶ ὥρην ἦρος φύλλοισι, ἠδὲ ἄνθεσι τοῖσι παρεοῦσι στορέσαντα τὴν γῆν. ἀτὰρ καὶ ἐπίβλημα ἔστω κοῦφον, παλαιὸν, ὡς δέχηται μὲν τὸν [x] ἠέρα, διαπνέῃ δὲ τοῦ θώρηκος τὴν θέρμην. ἄριστον δὲ ὀθόνη παλαιή. [y] πάσσειν δὲ αὐχένας [z] καὶ κληῖδας ἀλφίτοισι, καὶ θώρηκα· τρέφειν μὲν τῷ εὐόσμῳ, τῷ δὲ αὐχμηρῷ ξυνέχειν. καὶ [a] παιπάλη δὲ
E τοῦ σώματος τὸ [b] ἀραιὸν ἐμπλάσσειν. ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσωπα τῇ γῇ τῇ Σαμίῃ, τῇ κρησέρῃ σεσησμένῃ ἐς ὀθόνην ἀραιὴν ἐνδήσαντα καταπάσσειν, ὡς διασήθηται ἐς τὰ μέτωπα καὶ τὰ μῆλα ἡ ἄχνη, καὶ [c] τίτανον ἐσβεσμένην, καὶ γύψον ὀπτὴν, σηθέντα [d] ἐν κρησέρῃ μικρῇ, ἐμβάλλειν ἐπὶ τοῖσι ἰκμαλέοισι. ἔ-

στησε

vox acutior reddatur, & pectus calore destituatur, vini quantum potare possit concedendum: in solo enim vino refrigeratis spes vitæ posita est. vinum itaque sit usitatum, & modo id ægrotus tantum bibat, modo cibum cum vino assumat. id autem per intervalla fiat, ad tollendam lassitudinem, quæ tum ex morbo, tum ex cibo provenit. nam qui exiguas vires habent, & post assumptum cibum valde laborant. igitur & ipsum decet forti esse bonoque animo, & medicum suavi oratione eum ad bonam spem cohortari, varioque alimento & vino opitulari: nec non & alia efficaci medela uti opus est, & ad sudores coërcendos, & ad vires instaurandas, ut pene extinctæ revivifcant. quapropter pectoris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloë & mastiche superdentur: ceratum vero cum nardo factum ista excipiat. quod si istud durum siccumque fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea, extracto semine, & quidquid durum est, contusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthii & myrti comam, acaciam quoque & mannam cribratas permisceto: simulque omnia subacta œnanthino cerato excipito. si per hæc sudor non supprimatur, uvæ acerbæ succus miscellæ addendus est. succus igitur iste quem Græci omphacium vocant, quum maxime [1] acerbus est, & acacia, & gummi, & rhous esculentus, & alumen & palmulæ, & rosarum succus bene olens, simul omnia cum nardo & [2] labruscæ pinguiori parte, pectori superponantur. hujusmodi namque epithema juxta refrigerat, & adstringit. decumbat vero æger in aëre frigido, aut & ad ursam domus vergat: at si & frigida boreæ aura afflabit, male spirantem animum excitabit. moretur autem & prope virentia prata, fontesque, [3] & obstrepentes rivos: nam & ab his emanans bonus halitus, & mentis delectatio animam fovet, & naturam suscitat, vitæque restituit: quin etiam cibi potionisque desiderium lacessit. cæterum si quis ob inopiam hæc assequi nequeat, imitari oportet & auram frigidam, ramorum bene olentium [4] voluptariis flabellis, & tempus vernum, foliis ac floribus præsentibus humum sternentes. operimentum quoque leve sit & obsoletum, ut aërem quidem accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat. optimum vero est vetus linteum. cervices quidem & jugula & pectus polenta conspergito, ut odoris suavitate nutriat, siccitate coërceat: item & polline quidem corporis raras partes contegito: nec non & faciem terra Samia linco sacculo cribrata & raro linteolo inclusa inspergito, ut minutissimus pulvis in frontem & malas excutiatur: calx præterea extincta & gypsum exustum per lineum parvum sacculum (quem Græci criseram vocant) transmissa sudore madentibus injiciantur. com-

pref-

a Καὶ οἶνος ὦν & vinum igitur *Petit.* emend. b Ξυνήθως *Henisch.* rep. in MS. c (Ἂν) parenthesi *Henisch.* includit. d Παραφάσθαι Verbum est πολύσημον. significat enim admonere, suadere, hortari: item decipere blando sermone nec non solari, uti hic. *Petit.* e Ποικίλου *Henisch.* rep. in MS. f Ἐνεργῷ *Henisch.* ἐνεργῷ, ἄλλως, ἐνεργῷ *Henisch.* rep. in MS. ἐνεργῷ *Petit.* emend. g Ἐπίθημα *Henisch.* rep. in MS. h Λεῖον *Henisch.* rep. in MS. i Ξὺν ἀλόῃ καὶ μαστίχῃ, (post ἀλόῃ Punctum) *Petit.* rep. in MS. verum Goupyli lectionem probat. k Κηρωτὴ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένη *Petit.* rep. in MS. Goupyli lectionem probat. l Sic tosti hordei farinam Latini vocant, ad differentiam ejus, quæ non tosti hordei, quæ cruda farina dicitur. *Petit.* m Ἀψίνθου *Henisch.* rep. in MS. n Μάννης *Henisch.* rep. in MS. o Φυρήσαντα *Henisch.* rep. in MS. p Ξυντεθέντα (cum puncto subsequente) *Petit.* emend. q Ἐκμαῖον *Henisch.* rep. in MS. r Ῥοῦς ῥοὸς est arbuscula fructus ferens perquam adstringentis saporis. verum
F hanc ad hunc locum non spectare indicat ἐδώδιμον. nihil enim ea planta habet esculentum. quare pro ῥοὸς, ῥοᾶς vel Ionicè ῥοιῆς legendum *Petit.* suspicatur. hac enim voce Græci malum punicum appellant. & sic ῥοιῆς τὸ ἐδώδιμον grana interiora punici mali, quæ sola edi possunt, *Petit.* intelligit. s Ἐδώδιμα *Henisch.* rep. in MS. t Οἰνάνθης *Henisch.* rep. in MS. v Λειμῶνα *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. λειμῶνας *Petit.* emend. x Ἀέρα *Henisch.* y Πάσσειν *Henisch.* πάσσειν *Henisch.* rep. in MS. z Καὶ κληῖδα ἀλφίτῳ καὶ θώρηκα. *Henisch.* a Ἀπαλάῃ *Henisch.* b Ἀραιὸν *Henisch.* c Τίτανος *Henisch.* rep. in MS. d Ἐκ κρησέρῃ *Henisch.*

1 Opportunus, tempestivus (ἀκμαῖον enim idem quod εὔκαιρον significat) *Petit.* emend. 2 Et labrusca ex oleo pectori superponatur. *Henisch.* 3 Et susurro discurrentes rivos. *Petit.* 4 Voluptuariis *Henisch.*

σησέ τε κοτὲ ἱδρῶτας, καὶ σπογγίη ψυχροῦ ἐς τὸ πρόσωπα [a] προσβληθεῖσα, πήξει μὲν τῶν διαῤῥεόντων ὑγρῶν, πυκνότητι δὲ τῆς ἀραιώσιος. [b] διαχρίειν δὲ τὴν ἕδρην, ὅκως ἡ ἐκ ψυχροῦ φῦσα, καὶ τῆς τροφῆς ἐκχέηται, ἠδὲ ἀνακαλέσασθαι τῶν ἄκρων τὴν θέρμην, γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ λίπεϊ ξὺν πεπέρεϊ, καὶ τῷ καστορίῳ [c] καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυ κηροῦ σμικρὸν ἐντήκοντα, ὡς [d] ποθίζει τὸ χρῖσμα, καὶ διὰ τῆς λιμνήστιδος, ἠδ' εὐφορβίου, καὶ δάφνης τοῦ καρποῦ [e] ἄλειμμα, ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεσθαι· ἀτὰρ καὶ βολβοὶ ὠμοὶ, οἱ σμικροί τε καὶ ἐρυθροὶ, ξὺν πεπέρεϊ καὶ ὄξεος τρυγὶ λείῃ, ἄριστον ἐπίπλασμα τῶν ποδῶν, καθ' ὥρην ξυνεχέστατα ἀείροντα. κίνδυνος γὰρ ἑλκέων, ἠδὲ φλυκταινώσιος. ἐπὶ τοῖσι ἐλπὶς τὸν ὧδε νοσέοντα διαδρῆναι τὸν ὄλεθρον· κὴν πάντα μὲν τὰ κατὰ λόγον ἰητρὸς ἔρδῃ, εὖ δὲ πάντα χωρέῃ, ξὺν τῇ ξυγκοπῇ καὶ εἰ φλεγμασίαι ἐπέασι ἐκλύονται· καὶ ἱδρὼς μὲν [f] οὐδαμᾶ, θέρμης δὲ ἀνάκλησις πάντῃ. ἀτὰρ καὶ ἐς ἄκρους πόδας, καὶ ἀνὰ ῥῖνα. τὸ δὲ πρόσωπον εὔχροον· σφυγμοὶ ἐς μέγεθος ἡρμένοι, ἄτρομοι, σφοδροί· φωνὴ δὲ [g] ξυνήθης, εὔφωνος, καὶ τὰ πάντα ζωώδης. κάματος οὐκ [h] ἀγεννὴς, ἀτὰρ ἤδη εὕδων ὁρᾶται, καὶ ἢν ἕλῃ μιν ὕπνος, ἐξέπεψε μὲν τὰ σιτία, ἐξένηψε δὲ τὴν αἴσθησιν, ἀτὰρ ἤδη ἐξεβλάστησε τὴν φύσιν. κὴν ἐξ ὕπνου ἔγρηται, εὔπνοος, εὐσταλὴς, [i] ἄτονος, ἀναπεμπάζεται δὲ ὅκως περ ὄναρ τὴν νοῦσον. μετεξετέροισι δὲ, πυρετοὶ ἀμαυροὶ ἐγκαταλείπονται, καὶ [k] πη καὶ φλεγμασίαι σμικραὶ, καὶ γλῶσσα ξηρὴ, ἄνικμοι, ῥιγώδεες, νωθροὶ, διακελυμμένοι, οἷσι ἐς μαρασμὸν ἡ περιτροπή. εὖ τε [l] οὐ καταβλακεύειν χρὴ ἠρεμίῃ καὶ λεπτῇ διαίτῃ· ἀλλ' ἐς κινήσιας ἄγειν αἰώρης καὶ τρίψιος, καὶ λουτρῶν, ὅκως ἐκ τοῦ νεκρώδεος ἐνταθείη καὶ ἀναγραφείη τὸ ζώπυρον· διδόναι δὲ καὶ γάλα μάλιστα μὲν γυναικὸς νεοτόκου, καὶ κουροτρόφου. καὶ γὰρ οἵδε ἀνατροφῆς ὅκως ἀρτίτοκοι παῖδες δέονται. ἢν δὲ μὴ, ὄνου μὴ παλαιοτόκου. [m] ἐξίτηλον γὰρ τὸ τοιόνδε γάλα· καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἐς ἀνάληψιν ἄγειν, καὶ τὰ συνήθεα.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Θεραπεία [n] Χολέρης.

Ἐν χολέρῃ ἡ τῶν φερομένων ἐπίσχεσις κακόν· [o] ἄπεπτα γὰρ χρὴ ὦν ἡμᾶς, [p] ῥηϊδίως αὐτόματα δέχεσθαι, ἢν δὲ μὴ, ὀτρύνειν, διδόντας ὕδατος εὐκρήτου [q] ῥυμφάνειν, ξυνεχές γε μὴν ὀλίγον δὲ, ὅκως μὴ ἐντάσιες ἔωσι κεναὶ στομάχου σπασμώδεες· ἢν δὲ καὶ στρόφοι ἔωσι, καὶ ποδῶν ψύξιες, τέγγειν μὲν τὴν κοιλίην λίπεϊ θερμῷ ξὺν πηγάνῳ, καὶ κυμίνῳ ἑψηθέντι, ἐς τὰς τῶν φυσέων διακρίσιας· καὶ ἐπιτιθέναι εἴριον, καὶ τὼ πόδε λιπαίνοντα, ἡσυχῇ τρίβειν, ἀμφαφόωντα μᾶλλον ἢ πιέζοντα. ἀτὰρ καὶ μέχρι τῶν γουνάτων

A pressit sudores nonnunquam & spongia ex frigida, faciei admota. dilabentes enim humores coguntur, & cutis raritas conspissatur. prodest etiam sedem inungere, ut frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. item revocandus excitandusque est extremorum calor illitu gleucini olei aut sicyonii, quod ex agresti cucumere efficitur, cum pipere, castoreo, nitro, & cachry: modicum ceræ in eis eliquando, ut inunctio membris inhæreseat. illitio quoque ex limnestide, *id est adarce*, euphorbio, & lauri bacca, calorem exsuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquam qui exigui & rubri sunt, cum B pipere & aceti fæce lævigata, valentissimum pedibus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissime auferendum est. instat enim periculum ulceris & vesicarum. porro ab his spes affulget ita ægrotantem perniciem evasurum. quod si omnia secundum rationem medicus præstet, recteque omnia cedant, cum syncopa, si inflammationes quoque adsint, discutiuntur: sudor nusquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos usque pedes & summas nares diffusus revivisicit: facies vegeto colore decoratur: pulsatus in magnitudinem efferuntur, nihil tremuli, sed vehementes: vox autem consueta revertitur, & canora est. ipseque prorsus vividus efficitur: lassi- C titudinem quidem haud exiguam percipit, verum dormire etiam conspicitur. atque si ipsum somnus occupaverit, cibaria plane concocta erunt, sensus mali obliterabitur, naturæque vis egerminabit, & revirescet: quumque a somno expergiscitur, bene spirat, levis est, expeditus & robustus: revocat autem in memoriam morbum seu quoddam somnium. at nonnulli sunt quibus febres obscuræ, tanquam morbi reliquiæ, remanent: nonnunquam & inflammationes modicæ, & lingua arida, & sudoris privatio: præterea rigent, torpent, dissolvuntur. hi sane in tabem prolabuntur. tunc vero tempus terendum non est quiete & victu tenui, sed ad D motiones æger traducendus per gestationes, frictiones & lavacra, quò vitæ residuum a morte vindicetur, augeatur ac recreetur. propinandum vero est etiam lac, maxime mulieris, quæ proxime peperit, puerumque nutrit. hi namque alimento ut nuper in lucem editi pueri, egent. si lactis humani copia non datur, asinæ quæ non pridem peperit lac accipito, tenue est enim ac fluxile hujusmodi lac. post hæc ad resumptionem & ad consueta æger ducendus est.

CAPUT QUARTUM.

E ### *De Curatione Choleræ.*

In cholera, eorum quæ ejiciuntur suppressio mala est: cruda enim sunt. quare nos oportet & ea facile sponteque exeuntia libenter permittere: si non exeant, incitare, [r] aquam tepidam sorbitioni dantes, assidue quidem, sed paucam, ne tentiones inanes in stomacho fiant convulsioni similes. si torquentur intestina, & pedes frigescunt, irriganda est alvus calido unguine, in quo ruta cuminumque incocta sint, ut flatus digerantur dissipenturque. lana quoque imponenda est, & pedes innun- F gendo molliter fricare oportet, contrectando magis quam premendo. sed genibus tenus hæc fiant,

[a] Προβληθῆσα *Henisch.* [b] Διαχρίειν *Henisch.* rep. in MS. [c] Καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυϊ. κηροῦ σμικρὸν ἐντήκοντα *Crassus* legit. *Petit.* emend. [d] Ionice pro πρόσιζε τὸ χρῖσμα. (notetur punctum) *Petit.* [e] Ἄλειμμα &c. ποιέε). vel Ἀλείμματι &c. ποιέεσθαι *Petit.* emend. [f] Οὐδαμᾶς *Henisch.* rep. in MS. [g] Ξυνήθως *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἀγεννὴς *Henisch.* [i] Εὔτονος *Petit.* emend. [k] Καί πη καὶ *Henisch.* [l] Οὐ *Henisch.* [m] Si vera est Crassi interpretatio, satis fuerit legere ἐξίτητον, *id est*, facile egrediens. ἐξίτηλον enim potius accipi solet pro evanescente, & inutili: veruntamen ἐξίτηλον *id est*, evanidum *Petit.* emend. & referri debet ad γάλα ὄνου παλαιοτόκου, quod ibi prohibet Aretæus. [n] Χολέρας *Henisch.* rep. in MS. [o] Ἄπεπτα *Henisch.* rep. in MS. [p] Εἰ ῥηιδίως *Henisch.* [q] Ῥοφάνειν *Henisch.* rep. in MS.

[r] Id est, aquam temperatam, una voce, *egelidam* dictam. *Petit.*

A γιγνέσθω τάδε, ἐς ἀνάκλησιν θέρμης. καὶ μέσφι μὲν κόπρεα κάτωθεν διαχωρέει, ἄνωθεν δὲ χωρέει χολώδεα, τάδε χρὴ ποιέειν. ἢν δὲ ὑπεληλύθῃ μὲν ὁ πᾶς παλαιὸς σῖτος, χολαὶ δὲ διίωσι, καὶ χολώδης [a] ἔμετος, καὶ διάτασις ἔῃ, ἠδὲ καὶ ἄση, καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίη, ψυχροῦ ὕδατος κυάθους δύο, ἢ τρεῖς διδόναι, ἔς τε τὴν τῆς κοιλίης σύψιν, ὅκως ἐπίσχῃ τὴν παλίῤῥοιαν, ἠδὲ τὸν στόμαχον αἰθόμενον ἐμψύξῃ. ξυνεχέως δὲ τόδε, ἐπὴν τὸ ποθὲν ἐμέσῃ, πρήσσειν. ῥηϊδίως μὲν τὸ ψυχρὸν ἐν τῇ κοιλίῃ θάλπεται· ἀτὰρ ἠδὲ ἐξεμέει ὁ στόμαχος, ἀχθηδόνι τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ· ξυνεχέως δὲ ποθέει ψυχρὸν ποτόν. ἢν δὲ καὶ

B σφυγμοὶ μὲν ἐς τὸ μικρὸν ξυμπέσωσι, ἠδὲ ἐς τὸ ξυνεχὲς καὶ πυκνὸν διώκωνται, ἱδρὼς δὲ περὶ μέτωπα καὶ κληΐδας, καὶ πάντῃ τοῦ σώματος στάγδην ῥέῃ, καὶ γαστὴρ μὴ ἐπίσχηται, καὶ ὁ στόμαχος ἐμέῃ ἔτι ξὺν τοῖσι καὶ λειποψυχίῃ, καὶ οἴνου βραχὺ [b] ἐπιστάζειν τῷ ὕδατι τῷ ψυχρῷ, εὐώδεος, στύφοντος, ἔς τε τὴν τῆς αἰσθήσιος [c] ἀνάκλησιν ὑπὸ τῆς ὀσμῆς, καὶ ἐς τὴν τούτου ῥῶσιν, ὑπὸ τῆς δυνάμιος, καὶ ἐς τὴν τοῦ σώματος πρόσθεσιν ὑπὸ τῆς θρέψιος. οἶνος γὰρ ὠκὺς

C μὲν ἐς τὴν ἄνω ἴξιν, [d] ὡς τὴν παλίῤῥοιαν σχέθειν· λεπτὸς δὲ, ὡς ῥηϊδίως χυθεὶς τῇ [e] φύσι συνέξειν ἐῤῥῶσθαι· κραταιὸς δὲ, ὡς δύναμιν στῆσαι ῥέουσαν· ἐπιπάσσειν δὲ καὶ ἀλφίτων κοτὲ νέων, εὐπνόων. ἢν δὲ ξυνεπείγῃ πάντα ἱδρὼς καὶ ἔντασις, οὐ τοῦ στομάχου μοῦνον, ἀλλὰ καὶ νεύρων, [f] λὺγξ κενεὴ καὶ πόδες ξυντείνωνται, καὶ κοιλίη ὑποφέρῃ πολλὰ, καὶ ἀχλυώδης ὁ ἄνθρωπος. σφυγμοὶ δὲ πρὸς [g] ἀκινησίην ἔωσι, τότε χρὴ φθάνειν τήνδε τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ καὶ παρῇ, ψυχροῦ καὶ οἴνου πολλόν τι διδόναι· μὴ ἀκρητεστέρου δὲ, διὰ τὴν μέθην

D καὶ τὰ νεῦρα, ξὺν σιτίῳ, ψωμοῖσι διαβρόχοισι· διδόναι δὲ καὶ τῆς ἄλλης τροφῆς, ὁκοῖα ἐν συγκοπῇ μοι λέλεκται, ὀπώρην στύφουσαν, οὖα, μέσπιλα, μῆλα κυδώνια, σταφυλήν. ἢν δὲ τὰ πάντα ἐμέῃ, καὶ ὁ στόμαχος μηδὲν ἴσχῃ, ἐς τὰ θερμὰ καὶ ποτὰ καὶ βρώματα παλινδρομέειν· μετεξετέροισι γὰρ [h] ἔστησεν ἡ μεταβολή· τὰ θερμὰ δὲ ἔστω θερμότατα. ἢν δὲ μηδέν τι τούτων ὀρήγῃ, σικύην ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων προσβάλλειν, καὶ κάτωθεν ὀμφαλοῦ [i] τρέπειν· συνεχῶς δὲ τὰς σικύας μεθιστάνειν. ὀδυνηρὸν γὰρ τὸ ἐπίμονον,

E καὶ κίνδυνον φέρον φλυκταινώσιος. ὤνησέ κοτε κίνησις [k] ὥρης εὔπνοος, ὡς καὶ τὸ πνεῦμα ζωγρῆσαι, καὶ τὴν τροφὴν ἐν τῇ κοιλίῃ σχέθειν, καὶ εὔπνοον καὶ εὔσφυκτον τὸν νοσέοντα θέσθαι. ἢν δὲ ἐπὶ μέζω γίγνηται τάδε, ἐπὶ τῆς κοιλίης καὶ τοῦ θώρηκος τιθέναι· καὶ τάδε ἔστω ὁκοῖα ἐς συγκοπὴν, φοίνικες ἐν οἴνῳ δεδευμένοι, ἀκακίη, ὑποκυστὶς τάδε ξὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ ἀναλαβόντα, ἐγχρίσαντα δὲ ἐς ὀθόνην, ἐπὶ τὴν κοιλίην τιθέναι, ἐς δὲ τὸν θώρηκα μαστίχην, ἀλόην, ἀψινθίου κόμην λείαν ξὺν κηρωτῇ [l] ναρδίνῳ, ἢ οἰνάνθης ἐπιπάσσαι ὅλῳ τῷ

F θώρηκι· ἐς δὲ τοὺς πόδας καὶ τοὺς μύας ἢν σπαίνωνται, σικυώνιον, γλεύκινον, ἢ παλαιὸν ἄλειφα, ξὺν κηρῷ σμικρῷ χρίειν· ἐπιπάσσειν δὲ καὶ τοῦ κάστορος· ἢν δὲ καὶ

[a] Ἔμεσις Henisch. rep. in MS. [b] Ἐπιστάζει Henisch. rep. in MS [c] Ἀνάκλησις Henisch. rep. in MS. [d] ὡς τῇ χύσει τὴν φύσιος ἕξιν ῥῶσαι Hæc ex conjectura Petit. emend. [e] Φύσει Henisch. [f] Λὺξ Henisch. rep. in MS. [g] Ἀκινησίην Henisch. [h] Ἔστησαν Henisch. [i] Hoc verbum τρέπειν videtur παρέλκειν Petit. [k] ὥρης, ἴσως, αἰώρης Goupyl. rep. in MS. αἰώρης Henisch. rep. in MS. αἰώρης (αἰώρη est gestatio, seu lectus pensilis, quo ægroti blande agitantur. genus est exercitationis corporis) Petit. rep. in MS. & emend. [l] Νάρδου Henisch. rep. in MS.

A fiant, ut caliditas, quæ abierat, revocetur. hæc vero tantisper facienda sunt, donec stercora per inferiora dejiciantur, & superius biliosa efferantur. sin autem omnia antiqua stercora dejecta fuerint, & biliosi humores transierint, biliosusque vomitus & distentio adsit, fastidium, anxietas, virium [1] labefactio, tunc frigidæ aquæ cyathi duo aut tres propinandi sunt ad ventris adstrictionem: ut retrogradus humorum cursus cohibeatur, utque stomachus ardens refrigeretur. assidue vero id, quum potam aquam vomuerit, facito. facile quidem frigida in ventre incalescit: verum eam stomachus evomit, a calida pariter ac frigida dolore affe-

B ctus. semper autem frigidum potum expetit. porro si arteriarum motus ad parvitatem lapsi fuerint, nec non assidue & frequenter micent arteriæ, sudor circa frontem & jugula & qualibet corporis parte stillatim effluat, alvi profluvium non sistatur, & ventriculus adhuc evomat cum distentione & animi deliquio, parum vini odorati & adstringentis aquæ frigidæ infundendum est. ut præ odore sensus excitetur, ob ejusque potentiam roboretur, & corpus ob nutricationem recreetur. vinum enim celeriter sursum petit, ut retrogradum humorum fluxum coërceat: tenue vero est, [2] ut facile diffusum naturæ ad sanitatem recupe-

C randam opem ferat: validum quoque, ut vires dilabentes fulciat atque sustineat. inspergenda est etiam nonnunquam recens & bene olens polenta, verum enimvero si omnia urgeant, sudor & tentio non stomachi modo, sed etiam nervorum, singultus inanis, & pedes contendantur, & alvus multa excernat, & homo caliget, & pulsatus arteriarum ad immobilitatem vergant, tunc ejusmodi ægroti statum prævertere opus est. quod si jam adsit, frigidæ ac vini multum præbendum est: & nequaquam meracius, ne fiat ebrius, ac ne lædantur nervi: sed cum cibo & panis bucellis

D madefactis. præbere quoque aliam escam convenit, qualis a me in capite de Syncopa tradita est, item ὀπώρην στύφουσαν. i. *fructus molliores corticis adstringentes*, sorba, mespila, mala cydonia, uvam. cæterum si omnia evomit, & stomachus nihil retinet, ad calidas potiones & cibaria recurrendum. nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compescit: calida vero, calidissima sunto. sin horum axiliorum nullum proficit, cucurbitula in interscapulo affigenda est, atque infra umbilicum. verum assidue cucurbitulæ mutandæ sunt: nam si diutius permaneant, dolorem cient,

E periculumque est, ne vesiculas excitent. profuit interdum & auræ motus suavis, ut & spiritus reviviscat, & cibus in ventriculo remoretur: utque melius ægrotus spiret, meliusque arteriæ micent. at si hæc in pejus labantur, ventri, pectorique talia imponenda sunt, qualia & ad Syncopam supra memoravimus: palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocystis, hæc [3] rosaceo cerato excepta, linteoloque illita, ventri imponito: pectori autem mastichen, aloem, absinthii comam tritam cum cerato nardino superdato: aut œnanthen toti pectori inspergito. pe-

F des vero & musculos, si convellantur, sicyonio, gleucino, aut veteri oleo cum exigua cera perungito: castoreo quoque respergito. porro si frigi-

[1] Labefactatio Henisch. [2] Ut facile diffusum per habitum confirmare valeat. (nam φύσις nonnunquam idem valet quod ἕξις habitus) Petit emend. [3] Roseo Henisch.

καὶ ψυχροὶ ἔωσι οἱ πόδες, καὶ τῷ διὰ τῆς λημνίσκου, καὶ εὐφορβίου χρίειν ἀλείμματι, καὶ ἐρίοισι [a] ἀμφελίσσειν, καὶ ψηλαφίῃ χειρῶν ἀμβλύνειν· ἀλλὰ καὶ τὴν ῥάχιν καὶ τοὺς τένοντας, καὶ τοὺς μύας, τῶν τε σιηγόνων τοῖσι αὐτέοισι χρίειν. κἢν μὲν ἐπὶ τοῖσι ἴσχηται μὲν ὁ ἱδρὼς καὶ ἡ γαστὴρ, ὅ τε στόμαχος δέχηται τὰ σιτία, καὶ μὴ ἐμέῃ, σφυγμοὶ δὲ μεγάλοι τε καὶ εὔτονοι ἔωσι, καὶ ἡ ξύντασις ἀπολείπῃ, θέρμη δὲ [b] καὶ πάντα [c] ἀναφέρῃ καὶ τὰ ἄκρα [d] ἀδικῇ, ὕπνος δὲ πάντα πέσσῃ, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἢ τρίτῃ [e] λύσαντα, [f] τρέπειν ἐς τὰ ξυνήθεα· ἢν δὲ πάντα μὲν ἀπεμέῃ, ἱδρὼς δὲ ἄσχετος ῥέῃ, ψυχρὸς δὲ καὶ πελιὸς γίγνηται ὥνθρωπος, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀπόσβεσιν ἔωσι καὶ ἀπηυδήκῃ, ἀγαθὸν ἐν πᾶσι τουτέοισι [g] εὐπρεπέα εὑρέσθαι φυγήν.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία [h] Εἰλεοῦ.

Ἐν εἰλεῷ πόνος ἐστὶ ὁ κτείνων ἐπὶ φλεγμονῇ ἐντέρων ἢ [i] ἔντασις, καὶ πρῆσις· ὤκιστος, ἥδε κάκιστος ὄλεθρος. μετεξέτεροι μὲν γὰρ ἀνελπίστως νοσέοντες, θάνατον προφανέα μοῦνον ὀρρωδέουσι· [k] οἱ δ' ἐν εἰλεῷ πόνοι, ὑπερβολῇ θανάτου ἔρανται. χρὴ ὦν μήτε σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τοῦ [l] ἰητρὸν τοῦ πάθεος, μήτε βραχύτερον· ἀλλὰ ἢν μὲν φλεγμασίην αἰτίην εὕρῃ, τάμνειν φλέβα τὴν ἔσω ἀγκῶνι μεγάλῃ τῇ [m] σχάσι, ὅκως [n] ἀθρόως διεκχέῃ τὸ αἷμα τῆς φλεγμασίης ἡ τροφὴ, κἢν μέχρι λειποθυμίης. τόδε γὰρ ἡ ἀπονίης ἀρχὴ γίγνεται, ἢ νάρκης ἐς ἀναισθησίην· ἀνάπνευσις δὲ ἐν εἰλεῷ, κἢν ὑπ' ἀγνοίης ἐς βαιὸν χρόνον ἔῃ τοῦ πόνου ἀμβολή· ἐπεὶ καὶ τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν [o] ὧδε πνέουσι εὐδαιμονίη· τῷ [p] ἀρχιητρῷ δὲ οὐ θέμις πρήσσειν. θέμις δέ κοτε προγιγνώσκοντα [q] σαφέα τὰ παρεόντα ὡς οὐ φύξιμα, καρηβαρέῃ νωθρῇ εὐνᾶσθαι. ἢν δὲ ἄνευ φλεγμασίης ἐπὶ [r] διαφορῇ, ἢ ψύξι κρατέῃ γίγνηται ὁ εἰλεὸς, φλεβοτομίην μὲν ἐᾶν, τὰ δὲ λοιπὰ ἅμα πάντα πρήσσειν, ἐμέειν ἀπὸ ὕδατος θερμοῦ, [s] συχνὸν πίνειν ἔλαιον· εἶτα αὖθις ἐξεμέειν, φύσας ἄγειν κάτω ἐρεθίσμασι. ἐρεθιστικὸν μὲν κυκλαμίνου χυλὸς, καὶ νίτρον, ἢ ἅλες· φυσέων δὲ ἀγωγὰ, κύμινον, ἠδὲ πήγανον. χρὴ ὦν πάντας ὁμοῦ ξὺν ῥητίνῃ [t] τῇ τοῦ τερμίνθου διαχρίειν τῇδε καὶ σπόγγοισι πυριῆν· ἢ τοῖσδε ὑποκλύζειν ξὺν ἐλαίῳ, καὶ μέλιτι, καὶ ὑσσώπῳ, καὶ κολοκύντης ἀγρίης τῆς σαρκὸς ἑψήματι· κἢν ἐκκριθῇ κόπρος, αὖθις ἔλαιον θερμὸν ξὺν πηγάνῳ ἐνιέναι· τόδε γὰρ ἢν ἔσω μίμνῃ, [v] πυρίημα τοῖσι ἐντέροισι εὐμενές· τέγγειν δὲ τὰ πονέοντα χωρία ἐλαίῳ ξὺν πηγάνῳ, καὶ ἀνήθῳ ἀδδὴν ἑψηθέντι. ἔστω δὲ καὶ πυρίη [x] φακῶν τῶν κεραμήων, ἢ χαλκέων, ἢ κέγχρου, καὶ ἁλῶν φωχθέν-

a Ἀμφελίσσειν Henisch. rep. in MS. b Θέρμη δὲ (καὶ) πάντα Henisch. c Ἀναφέρῃ Petit. emend. d Τὰ ἄκρα διίκῃ extrema pervaserit. Petit. emend. e Λύσαντα Henisch. & Goupyl. repp. in MS. Petit. emend. f Πρέπειν Henisch. rep. in MS. g Quam hic fugam honestam intelligat Aretæus, aliis considerandum Petit. relinquit. h Εἰλέος Henisch. i Ἔντασις Henisch. rep. in MS. k Οἱ δ' ἐν εἰλεῷ, πόνων ὑπερβολῇ, θανάτου ἔρανται· qui autem volvulo laborant, ob cruciatus acerbitatem, mortem expetunt. Petit. emend. l Medicum pro remedio accipi, & neutro conjungi generi, rarum est, & mendi suspectum. fortasse ἰητήριον aliquis legendum putet. sed nihil mutandum. Petit. m Σχάσει Henisch. n Ἀθρόον Henisch. rep. in MS. o An ὧδε πνέουσι? sed nihil mutandum. Petit. p Ἀρχιητρὸς non significat medicum Principis (uti quidam absurde notant) sed nobilem medicum. Petit. q Σαφῶς Henisch. rep. in MS. r Ἐπὶ διαφθορῇ Crassus legit. Petit. emend. s Ἔγχυε Henisch. rep. in MS. t Τῆς τοῦ Henisch. rep. in MS. v Πυρίημα Henisch. rep. in MS. x Φακὸς κεραμεὺς & χαλκεὺς genus est vasis medici, quod repletum decoctis herbarum calidis aut oleo, corpori admovetur pro fomento. Petit.

A frigidi etiam pedes sint, unguine ex adarce & euphorbio inungito, & lanis obvolvito, & manuum [1] palpatione foveto: quin etiam dorsi spinam, tendones, & musculos, nec non & maxillas iisdem inungere expedit. quod si post hæc sudor & venter suppressi fuerint, & stomachus cibos admittat, neque evomat, pulsus magni & validi sint, & convulsio desinat, sed calor ubique increscat, & extrema infestet. somnus vero omnia concoquat, secundo die aut tertio solvendus [2] est æger, & ad consueta mittendus. at contra si omnia vomitu rejiciat, sudor perennis
B effluat, frigeat laborans, & lividus fiat, pulsus etiam prope extincti sint, & vires cadant: quum ita, inquam, se habuerint, inde honestam fugam capessere bonum est.

CAPUT QUINTUM.

De Curatione volvuli.

In volvulo dolor est perimens ob intestinorum phlegmonen. distentio adest, & inflatio: celerrima ac fœdissima pernicies impendet. nonnulli enim desperata salute ægrotantes mortem evidentem tantummodo formidant: [3] aliqui vero in volvu-
C lo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt: quocirca neque remedium ullum morbo inferius neque debilius a medico adhiberi opus est. verum si morbi causam inflammationem esse invenerit, venam in cubito magna sectione aperiat, quo multus subito sanguis, inflammationis alimentum, vel usque ad animi deliquium effundatur. etenim hoc vel sedandi doloris, vel stuporis ac sensus privationis initium est. in volvulo autem recreatio est ac respiratio, vel ad breve tempus (licet præ ignorantia) tormenti dilatio: quandoquidem hominibus ita viventibus mori beatum est. [4] medicum au-
D tem cuiquam mortem inferre nefas ducitur. sed fas est interdum, quum præsentia mala evadi non posse manifeste prævideat, gravitate capitis torpida ægrotum sopire. sin absque inflammatione ob corruptionem, aut ingens frigus, volvulus provenerit, venæ sectio dimittenda est: reliqua autem omnia facienda. consulendum est igitur ut a potu aquæ tepidæ frequenter evomat, oleum multum bibat, deinde rursum evomat. flatus inferius irritamentis educendi. irritatoria quidem sunt, cyclamini succus, & nitrum, aut sal: flatus autem evocant cuminum & ruta. igitur his omnibus cum resina terebinthi sedem oblinere oportet, & spongiis
E fovere: aut hæc per clysteres infundere cum oleo, melle & hyssopo. & cucurbitulæ sylvestris carnis decocto. quod si stercus excretum sit, iterum oleum calidum cum ruta injiciendum: id enim si intus moretur, fomentum intestinis propitium est: præterea dolentes locos oleo, in quo ruta & anethum abunde incocta sint, perfundere conducit. adhibeantur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, aut ex milio & sale

O ustu-

F [1] Palpitatione Henisch. [2] Solvendus (lavandus) est æger. Henisch. [3] Hæc propria textus versio est. dolores vero in ileo præ excellentia mortem amant; *Quis enim sic loquitur?* Crassus legit *aliqui vero in volvulo* &c. quam vocem *aliqui* frustra de suo apposuit. Petit. [4] Medico autem cuiquam nobili mortem inferre &c. Henisch.

φωχθέντων. ἐπιπλάσματα πρὸς τοῖσι [a] ξὺν οἴσι, ἔσω αἴρης ἄλιτον, καὶ κύμινον, καὶ ὑσσώπου, ἢ ὀριγάνου κόμη· σικύαι δὲ κοῦφαι μὲν, συχναὶ δὲ, ἄλλη πρὸς ἄλλας πιθέμεναι ἐς τὸ ἐπιγάστριον, ἐς τὰς ἴξύας, μέσφι [b] βουβώνων· ἠδὲ κατόπιν ἐς ἰσχία πρὸς νεφροὺς καὶ ῥάχιν. πάντη γὰρ ἄν τις πάντα [c] πόνον ξυμφέρει. προπίνειν δὲ κυμίνου ἢ πηγάνου ἀφεψήματος, καὶ τοῦ [d] σίνωνος, ἢ ξὺν ἑτέροισι τῶν φαρμάκων τῶν ἀνωδύνων τινά· μυρία δὲ ἄλλοισι [e] ἄλλα πείρη γεγόνασι [f] πιστά. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ δι' [g] ἐχιδνῶν φάρμακον, μέζον τοῦ μέτρου πρὸς τὸ ξύνηθες ποθέν· ἢν δὲ μήτε ὁ πόνος ἐνδιδῷ, μήτε φῦσαι, μήτε κόπριον ἀναδιδοίη, τοῦ καθαρτηρίου τῆς ἱερῆς ὑπ' ἀνάγκης διδόναι. ἢ γὰρ ἀπήλασε ξὺν φλέγματι καὶ χολῇ τὸ φάρμακον, ἢ διῆλθεν ἐξάγον φύσας· σκύβαλα, φλέγμα, χολὴν, τοῦ κακοῦ τὰς ἐντάσιας, [h] τροφὴ διεξάγουσι. ζωμοὶ ἀλεκτορίδων, [i] κογχαρίων, πισσάνης ὁ χυλὸς [k] κάθεφθος ξὺν πολλῷ λίπαϊ, ἀρχῆθεν προσεγχυθέντι τοῦ ἑψήσιος· ἔχειν ὧδε, κύμινον, λίτρον, πράσον ξὺν τῇ κόμῃ· ἢ ἰητρείη ξὺν ζωμῷ τινὶ διαχωρητικῷ, [l] κοχλίαι ἄκρως ἑφθοὶ, καὶ αὐτῶν δὲ χυμὸς, ἢ [m] τελλίνης· ὕδωρ ποτὸν, ἢν πυρεταίνῃ ξὺν ἀσάρῳ, ἢ νάρδῳ, ἢ κάχρυ ἑψηθέν. καὶ γὰρ φυσῶν ἀγωγὰ, καὶ οὐρητικὰ καὶ εὔπνοα· ἢν δὲ [n] ἄπονος ἔῃ, καὶ οἶνος ἔς τε τὴν τῶν ἐντέρων θέρμην, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς ἀνάκλησιν τῆς δυνάμιος ἀρήγει, καὶ μαράθρου ῥίζης ἕψημα ποθὲν, καὶ ἀδίαντον, καὶ κινάμωμον· ἢν δὲ ἐς ἀπόστασιν τρέπηται ἡ φλεγμασίη, τῇδε ξυμβάλλειν ἄμεινον τοῖσι ἐς ἀπόστασιν φαρμάκοισι [o] χρεόμενον· γεγράφαται δὲ τάδε ἐν τοῖσι χρονίοισι. ἔνθα [p] κωλικῶν θεραπείη ἐγράφη.

ΚΕΦΑΛΗ ς.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὸ Ἧπαρ ὀξέων Παθῶν.

[q] Ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γέννα, καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ [r] ἀφεψή. καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ, οἷον αἵματος πάγος. ὀξύταται [s] ὦν αἱ τῇδε φλεγμοναί. ἐγκέεται γὰρ τῷ χωρίῳ τῷδε ἡ τροφή. ἢν μὲν ἑτέρωθί τη φλεγμονὴ συστῇ, οὐ κάρτα γίγνεται ὀξείη. νέη γὰρ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιρροή· ἐπὶ δὲ τῷ ἥπατι, οὐ χρέος ἑτέρωθεν ἥκειν· ἢν γάρ τις ἔμφραξις τὰς ἐξόδους ἐπίσχῃ, πίμπραται τὸ ἧπαρ τῆς ἐκροῆς ἀμερθέν· ὅδε τῆς τροφῆς ἔσροος, [t] ἐς τὸ ἧπαρ ἔτι μίμνει [v] ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων. εὐπόρως ὦν χρὴ τὴν κένωσιν ἐμποιέειν, [x] τάμνοντα φλέβας τὰς ἔσω ἀγκῶνι, συχνὸν μὲν ἀφαιρέοντα, μὴ ἀθρόον δέ. [y] ἀπεπσίη μὲν τὰ πρῶτα, ὀλιγοσιτίη δὲ αὖθις, ὅκως

[A] ustulatis. cataplasmata vero præter vulgata sunto, lolii farina, & cuminum, & hyssopi aut origani coma. cucurbitulæ quoque leves quidem, sed frequentes, aliæ juxta alias, abdomini & ilibus ad inguina usque admoveantur: quin & a tergo coxendicibus ad renes usque & dorsum. ubique enim quisque omnia dolorem levantia faciens juvat. præbibat autem cumini aut rutæ decoctum, & sinonis, aut una cum his [1] aliquod ex anodynis appellatis medicamentis. infinita autem alia ab aliis probata experimento inventa sunt. bonum vero est & ex viperis medicamentum, plus consueta portione potui datum. [B] cæterum si neque dolor remittitur, neque flatus, neque stercus dejicitur, purgatorium pharmacum, quod hieram vocant, necessario dandum est. aut enim simul cum pituita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut descendit, flatum, dura stercora, pituitam, bilem (ipsius mali fomenta) secum educens. alimenta exhibeantur alvum ducendi vim habentia, jускula gallinarum, ostreorum [2] insigni pulchritudine præditorum, hordei cremor cum multo oleo decoctus, quod a principio ante decoctionem infusum sit: habeat vero cuminum, nitrum, porrum cum coma. aut medela adhibeatur cum aliquo jure ventrem subducente, cocbleæ valde elixæ, [3] & ipsarum succus aut tellinæ. [C] aqua potui detur, si febricitet, cum asaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt. urinam cient, & spirandi potestatem facilem reddunt. at si [4] dolor absit, vinum etiam bene facit, ut intestina calefiant. utque vires labantes confirmentur. prodest etiam fœniculi radicis decoctum, si bibatur, & adianthum, & cinamomum: sin ad abscessum inflammatio convertatur, huic opem ferre satius fuerit medicamentis abscessui convenientibus utentem: ea vero in libris de longis morbis descripta sunt, ubi colici affectus sanatio traditur.

[D] CAPUT SEXTUM.

De Curatione acutorum Jecoris Vitiorum.

In jecore sanguinis creatio est, & in totum sanguinis a jecore emanatio, ac omnino jecur est veluti sanguis gelatus: ideo phlegmonæ hoc loco acutissimæ fiunt. hæc enim in parte alimentum residet. sin uspiam alibi phlegmone constiterit, non usque adeo acuta est: advena est enim sanguinis accursus. in jecur autem non opus est aliunde [5] effluere: nam si obstructio aliqua exitus occludat, jecur effusione privatum repletur, abundatque [E] sanguine: alimenti vero ad jecur transitus adhuc patet. aliud est enim iter alimenti a ventriculo & intestinis in omne corpus. quocirca evacuare facile oportet, venam cubiti secando, multum quidem sanguinis, sed non semel totum detrahendo. inedia primum jubenda est, postea cibi paucitas, ut

[a] Ξυνοῖσι communibus *Petit.* emend [b] Βουβῶν *Henisch.* rep. in MS. [c] πάντα πονῶν omnia faciens. *Petit.* emend. [d] Σίσωνος *Petit.* emend. σίνωνος tamen (pro σίσωνος) *Petit.* rep. in quodam MS. & probat. [e] Ἄλλαι *Henisch.* rep. in MS. [f] Πισταὶ *Henisch.* rep. in MS. [g] Theriacam Andromachi Aretæus hic intelligit. *Petit.* [h] τὰς ἐντάσιας, τροφὴ διεξάγουσι, ζωμοὶ &c. *Petit.* emend. [i] Κογχάρια pro μύακες i. mutili, forte Aretæus posuit. *Petit.* [k] Κάθεφθος *Henisch.* rep. in MS. [l] Contra *Galenum*, qui limaces perfecte excoctos ventrem non subducere, sed potius sistere notat. *ad quod dicendum*, Aretæum ita coqui perfecte cochleas intelligere, ut in ipsa coctione earum succus non abjiciatur, (quod facit Galenus) sed in eo carnes usque ad ultimum coquantur. *Petit.* [m] In genere ostreorum τέλλιναι ponuntur, quæ in Canopo, cum Nilus augetur, multæ nascuntur. *Petit.* [n] Ἄπονος *Henisch.* rep. in MS. [o] Χρεόμενος *Henisch.* rep. in MS. [p] Κωλικῶν *Henisch.* [q] Hæc in opinione Galeni & aliorum Galeni doctrinam sectantium. aliter hisce temporibus recentiores anatomici, qui sanguinis omnis generationem cordi tribuunt. *Petit.* [r] Hunc corruptum & mutilum locum sic: καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ αἵματος ἄφεσις. Atque inde (e jecore) sanguinis in totum corpus emissio. *Crassus* videtur legisse. *Petit.* emend. ἀφε (relicto spatio) *Petit.* rep. in MS. Mentel. [s] Ὦν *Henisch.* [t] Τῆς τροφῆς ἔσροος (virgula deleta) ἐς τὸ &c. *Petit.* emend. [v] Hunc locum inspectioni anatomicæ adversari adeoque difficilem esse, *Petit.* notat. [x] Τάμνοντα *Henisch.* rep. in MS. [y] Ἀποσιτίην pro ἀπεπσίη Aretæus hic posuit. quod novum est. ἀποσιτία enim inappetentiam ciborum denotat. *Petit.*

[1] Aliqua *Henisch.* [2] Sufficiebat parvorum ostreorum: quod de pulchritudine eorum addit *Crassus*, superfluum est & fortasse falsum *Petit.* ostreorum (parvorum) insigni &c. *Henisch.* [3] Et ipsarum aut tellinæ succus. aqua potui detur &c. *Henisch.* [4] At si pus absit, & vinum bene facit. *Henisch.* [5] Influere *Henisch.*

ὅκως καὶ τοῖσι ἐσιοῦσι τὸ ἧπαρ κενεὸν ᾖ. χρὴ δὲ καὶ τοῖσι ἐπιθέτοισι [a] διασκιδνάναι τὰ ἐν τῷ ἥπατι [b] στήθεα. τέγξις μὲν ὦν ξὺν ἀλόῃ, ἢ λίτρῳ εἴρια [c] πινόεντα οἰσύπῳ. χρέος ὦν ἐμψύξιος, οὕνεκα τῷ αἵματι [d] αἴθεται τὸ ἧπαρ. θερμὸν γὰρ τὸ αἷμα. τοιάδε χρὴ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα ἔμμεναι, ἀλήτων μὲν αἰρίνων, ἢ ἐρυσίμων, ἢ κριθῆς, ἢ λίνου σπέρματος· χυμῶν δὲ, οἴνου ὄξεος, μήλων τοῦ χυλοῦ, ἑλίκων τῆς ἀμπέλου, οἰνάνθης τῆς ὡραίης, ἢ τοῦ σὺν τῇδε λίπεος πυρίη, σπόγγοισι καρποῦ [e] δαφνῆς ἑψήματος, σχίνου, γλήχωνος, ἴριδος· ἐπὴν δὲ τουτέοισι πρηΰνῃς, σικύην προσβάλλειν μέζονα, ὡς ἀμφιλαβεῖν πάντη τὸ ὑποχόνδριον, ἐντάμνειν δὲ βαθύτερα, ὡς πολλὸν ἑλκύσειας αἷμα· μετεξετέροισι δὲ αἱ βδέλλαι [f] ἢ χάσαι κρέσσον. παραισδύεται δὲ τοῦ ζώου ἡ δῆξις· ἀτὰρ ἠδὲ μέζονας διαβρώσιας ποιέεται· τῇδε καὶ δυσεπίσχετος ἡ ἀπὸ τῶν ζώων αἱμόρροια· κἢν ἄδδην πιὸν ἐκπέσῃ τὸ θηρίον, σικύην προσβάλλειν. νέρθεν γὰρ ἕλκει τὸ [g] νῦν. κἢν ἅλις ἔχῃ κενώσιος, ἐς μὲν τὰ τρώματα [h] ἰσχαίμασι χρέεσθαι, ἀδήκτοισι, ἀραχνίων ὑφάσμασι, [i] μάννῃ, ἀλόῃ, ἐπιπάσσειν· ἠδὲ ἄρτῳ ἑφθῷ ξὺν πηγάνῳ, ἢ μελιλώτῳ, ἀλθαίης ῥίζῃσιν. ἐς δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, κήρωμα ξὺν μυροβαλάνῳ, ἢ ἀψινθίου κόμῃ, καὶ ἴριδι. ἀτὰρ καὶ τὰ μαλάγματα τοιάδε χρὴ ἔμμεναι ὁκοῖα λεπτῦναι, ἢ ἐξαραιῶσαι, ἢ οὔρησιν τρέψαι. ἄριστον μὲν ὦν τὸ διὰ τῶν σπερμάτων, ὧν ἅπασι ἰητροῖσι ἡ πεῖρη εὔγνωστος. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἔνθα [k] ἢ [l] σάμψυχος ἢ τὸ [m] μελίλωτον ἐγκέαται. τροφαὶ δὲ λεπταὶ, εὔδρομοι, οὐρήσιος προκλητικαὶ, δίοδοι, χόνδροι ξὺν μελικρήτῳ, καὶ ῥόφημα ἐκ τῶνδε ξὺν ἁλσὶ, ἠδὲ ἀνήθῳ. πτισάνης δὲ χυλὸς καὶ σμηγματώδης. ἢν δὲ καὶ δαύκου τοῦ καρποῦ [n] ἐγχέῃ τι, κρέσσον ἐς οὔρησιν. ὑπεξάγει γὰρ διὰ τῶν ὀχετῶν, οἵπερ [o] ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσι· καιρίη δὲ τοῖς ἀπὸ ἥπατος ἐκρέουσι ἡ τῇδε ἔξοδος, [p] εὐρύτητί τε τῶν ἀγγείων, καὶ ἰθύτητι τῆς ὁδοῦ. χρὴ ὦν καὶ [q] σικύῃ τῇδε ἕλκειν [r] ἐς τὴν χώρην [s] προσβάλλοντα τῶν νεφρῶν κατ' ἰσχίον· αὐτὰρ καὶ τέγγειν τάδε λίπαϊ ξὺν πηγάνῳ ἢ σχοίνῳ, ἢ καλάμῳ τῷ ἀρωματικῷ. ἐπὶ δὲ τοῖσδε ἐλπὶς τὸν νοσέοντα διαδρῆναι τὸν ὄλεθρον· ἢν δὲ ἐς ἐμπύησιν τρέπηται, τοῖσι [t] πυοποιοῖσι χρέεσθαι, [v] ὁκόσα μοι ἐπὶ κωλικοῖσι λελέξεται. ἢν δὲ καὶ [x] πύον γένηται, ὅκως μὲν [y] τάμνειν, ὅκως δὲ ἰητρεύειν, ἄλλῃ πη γεγράψεται· τάδε μοι καὶ ἐπὶ σπληνὶ γεγράφθω, ἤν κοτε ξυμφορὴ φλεγμασίης ὀξείης καὶ τόνδε καταλάβῃ.

ΚΕΦΑ-

A ut & medicamentis ingredientibus jecur inane pateat. insuper medicamentis exterius appositis, quæ in jecore acervata sunt discutere oportet. igitur illinatur aloë, aut nitro: lanæ œsypo sordentes admoveantur. refrigeratione quoque opus est: jecur enim sanguine accenditur: nam sanguis calidus est. hujusmodi ergo cataplasmata sunto: accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut hordei, & seminis lini. ex humoribus autem vinum acidum, cydoniorum succus, capreolorum vitis, labruscæ maturæ, aut oleum cum ea. item cum spongiis fomentum fiat ex decocto baccarum lauri, lentisci, pulegii, iridis. per ista mitigato morbo, cucurbitula major
B applicetur, ut ex omni parte hypochondrio circumdetur: atque altius [1] circumcidenda cutis, ut multum sanguinis effundatur. nonnullis autem hirudines quam scarificationes magis placent. nam ejus bestiolæ morsus altius penetrat. verum erosiones quoque majores facit: unde & sanguinis effluvium ægre supprimitur: quumque sanguinis potu saturata hirudo ceciderit, cucurbitula est applicanda. ab intimis enim partibus tunc attrahit. quod si satis evacuatum sit, vulnera medicamentis sanguinem coërcentibus morsuque carentibus obtegenda sunt, ut araneorum telis: manna aloëque inspergenda: panis cum ruta aut sertula aut althææ
C radicibus elixus superdandus. tertio vero die ceratum cum myrobalano aut absynthii coma & iride convenit. quin etiam & malagmata vocata medicamenta talia esse debent, ut extenuare, aut rarefacere, aut urinam ciere valeant. optimum sane est medicamentum ex seminibus constans, quorum omnibus medicis experientia perspecta est: bonum est & illud in quo aut sampsuchus aut sertula ponitur. cibi tenues sunto, labiles, lotium moventes, penetrabiles: alica cum mulsa, & sorbitio ex ea, cum sale & anetho. hordei vero cremor & detergendi facultatem habet: at si & dauci seminum nonnihil addatur, ad urinam lacessendam præstantior
D est. subducit enim per alveolos qui a jecore in renes pertinent: opportunus vero est a jecore refluentibus illuc transitus, & vasorum laxitate & itineris rectitudine. idcirco & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco, ubi renes sunt, secundum os coxendicis applicantes. cæterum & hi unguine cum ruta, aut odorato junco, aut calamo aromatico irrigandi sunt. per hæc utique ægrotum posse mortem effugere sperandum est. sin ad suppurationem convertatur, pus moventibus medicamentis utitor, quotquot a me in sermone de colicis literis prodentur. quum pus autem jam genitum fuerit, quomodo incidendum, quomo-
E doque medendum sit, alio loco scriptis mandabimus. eadem nobis & de splene scripta sunto, si quando & inflammationis acutæ calamitas eum invaserit.

CAPUT.

a Διασκιδᾶσαι *Henisch.* rep. in MS. b Quid sint hic hepatis στήθεα *Petitum* latet. στῆθος quidem in pede agnoscuut Anatomici; & saxa sub aquis latentia στήθεα Græci dixerunt, quæ Latini *aras.* an στέατα ὰ στέαρ, στέατος, vel στενὰ *angustias.* vel an σταῖτα ὰ σταῖς σταιτὸς, quod est farina triticea aqua subacta; ita quidem ut metaphoricè hoc nomine pituitam crassam & lentam jecoris viis impactam atque infixam intelligamus. *Petit.* c Πινόεντα οἰσύπῳ *Henisch.* rep. in MS. d Αἴθεται *Henisch.* e Δάφνης, ἄλλως, δάφνης *Henisch.* rep. iu MS. *Goupyl.* emend. f Βδέλλαι (ἢ) χάσαι *Henisch.* g Τὸ ἰὸν virus *Petit.* emend: h Ἰσχαίμοισι, ἰσχαίμοισι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. i Μάννης *Henisch.* rep. in MS. k Ἢ (disjunctiva) *Petit.* emend. l Observa σάμψυχος in flexu masculino: cum in neutro alii usurpent. *Petit.* m An Aretæus intelligit emplastrum de Meliloto? *Petit.* n Ἐγχέῃ *Henisch.* rep. in MS. o Nisi benigne hæc verba exponantur, pro falsis explodi oportebit: ita enim sonant, quasi velit Aretæus proprios esse & directos meatus ab hepate ad renes: quod esse falsum nemo nescit. venæ enim emulgentes dictæ, non a jecore, sed a cava nascuntur, & mediante hac a jecore. *Petit.* p Εὐρύτητι *Henisch.* rep. in MS. q Συκίησι *Henisch.* rep. in MS. r Ἕλκειν (ἐς) τὴν &c. *Henisch.* s Προσβάλλοντα τὰ *Henisch.* rep. in MS. t Πυοποιοῖσι *Henisch.* v Quæ hic Aretæus promittit, nobis invidit vetustas cum aliis multis magnis hujusce auctoris. *Petit.* x Πύος *Henisch.* rep. in MS. y Aut deest textui verbum χρὴ aut subaudiendum est. *Petit.*

F

[1] Concidenda *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Θεραπεία [a] Νωταίας φλεβὸς, καὶ Ἀρτηρίης [b] Ὀξείας νούσου.

Τὴν τῆς κοίλης φλεβὸς φλεγμασίην, καὶ παχέης ἀρτηρίης, αἳ παρὰ τὴν ῥάχιν τέτανται, [c] καύσου ἰδέην ἐκάλεον οἱ [d] πρόσθεν. καὶ γὰρ καὶ καύσοισι ἴκελα πάθεα ἐπὶ τοῖσι γίγνεται· πῦρ ὀξὺ καὶ δριμὺ, ἄση, δίψος, ἀπορίη, σφυγμὸς πολμώδης ἐν ὑποχονδρίῳ, ἠδὲ τοῖσι μεταφρένοισι, ἀλλά μοι ὁκόσα ἐπὶ τοῖσι σημείοισι γεγράφαται· ἀτὰρ καὶ ἐς ξυγκοπὴν ὀκέλλει τὸ πῦρ, ὅκως ἐπὶ τῇσι καύσεσι. τῆς μὲν γὰρ φλεβὸς ῥίζωσις ἧπαρ· τῆς δὲ ἀρτηρίης ἀρχῆς καρδίη. δοκέοις ἂν ὧν μὲν τὰ ἄνω μέρεα τῶνδε τῶν σπλάγχνων νοσέειν τὰ καίρια. θέρμην μὲν γὰρ ἡ καρδίη ἐνδιδοῖ τῇ ἀρτηρίῃ, τῇ [e] φλεβὶ δὲ τὸ ἧπαρ αἷμα· ἀμφοῖν δὲ μεγάλοιν, μεγάλα τὰ ἔργα αἱ φλεγμοναί. τάμνειν ὧν αὐτίκα τὰς ἐπ' ἀγκῶνι φλέβας. καὶ συχνὸν μὲν ἀφαιρέειν αἷμα, μὴ ἀθρόον δὲ, ἀλλὰ καὶ δὶς, [f] καὶ τρὶς, καὶ τῆς ἄλλης ἡμέρης, ὡς μεσηγὺ ἡ δύναμις [g] ἀναλάβῃ· ἔπειτα ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι, καὶ σικύῃ ἐς τὸ ὑποχόνδριον, ἔνθα ἡ [h] διάφυσις τῆς ἀρτηρίης, ἀτὰρ ἠδὲ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων. καὶ γὰρ καὶ τῇδε σφύξιες ἔασι· χαράζειν [i] τε ἀφειδῶς, ἠδὲ πολλὸν ἀφαιρέειν αἷμα. οὐ κάρτα γὰρ ἐκ τῆς κενώσιος τῶνδε λειποθυμέουσι ὤνθρωποι· ἰσχομένη δὲ καὶ γαστὴρ πολλὸν τοῦ ξυνήθεος· κλυσμοῖσι ἐς ὄλισθον χρέεσθαι μαλθακοῖσι, δριμέσι δὲ ἥκιστα· ἐπιπυρεταίνουσι γὰρ οἵδε ἅλμη καὶ νίτρου τῆξι. λίνου ὧν καρποῦ χυλὸς ἔστω, καὶ τῆλιος, καὶ μαλάχης τῶν ῥιζῶν ἕψημα, καὶ [k] ἐς προκλησιν καὶ [l] ῥῆξιν ἱκανόν, μέλη ἄκρεα πόδες, καὶ χεῖρες [m] τεθαλφθωσαν, γλευκίνῳ ἢ σικυωνίῳ λίπαϊ [n] τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος χρίσμασι. κάρτα γὰρ ψυχρὰ αὐτῶν τάδε γίγνεται. πιπίσκειν [o] τε πρὸ τῶν σιτίων, ὁκόσα οὖρον ἐξάγει, μῆον, ἄσαρον, ἀψίνθιον· ἐμπασσέσθω δὲ καὶ λίτρου· πάντων δὲ κράτιστον [p] σικύη, καὶ κινάμωμον, ἢν τις εὐπορῇ. γάλα τοῖσδε καὶ τροφὴ καὶ φάρμακον. ἐμψύξιος γὰρ δέονται, ἔνδον ὁκοῖόν τι πυρὸς [q] εἰλευμένου, καὶ τροφῆς [r] γλυκείης. ἀτὰρ ἠδ' ἐν ὀλίγῳ ὄγκῳ [s] πολλή. τάσδε μέντοι ἐν τροφῇ τὰς ἀρετὰς ἴσχει τὸ γάλα· εὐπορείσθω δὲ [t] νεοτόκου, καὶ ἐς δύο κυάθους τοῦ γάλακτος [v] ἐμβεβλήσθω εἷς ὕδατος· ἄριστον δὲ καὶ τὸ τῆς βοός· τρίτον δὲ, αἰγός· τροφαὶ εὔπεπτοι, τὰ πολλὰ χυλοὶ μαράθρου ῥίζης, καὶ σελίνου καρπὸς, ἐμβεβλήσθω καὶ μέλι, τὸ ὕδωρ δὲ τὸ πινόμενον, ἐχέτω τάδε· ἀτὰρ καὶ ἱδρῶτας χρὴ κινέειν, καὶ [x] πάντη, διαπνοὰς ὑγρὰς καὶ ῥόους ποιέειν. τέγξις κεφαλῆς ὁκοῖον ἡ ἐν καύσοισι, ἐπίθημα ἐς θώρηκα καὶ μαζὸν ἀριστερὸν ὁκοῖον ἐν συγκοπῇ· κοίτη, κατάκλισις [y] ὄρθιος, ὅκως ἴκελα πάντα τοῖσι ἐν καύσοισι [z] ἡ αἰώρη

CAPUT SEPTIMUM.

De Curatione acuti morbi dorsalis Venæ & Arteriæ.

A Venæ concavæ, crassæque arteriæ, quæ secundum dorsum extenduntur, inflammationem ardoris speciem majores nostri appellaverunt: nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur, ignis acutus & acer, fastidium, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordiis, & in *aversa parte dicta* metaphreno, & quotcunque a me in volumine de signis relata sunt, B nempe & in syncopam tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (ut ita dicam) jecur est: arteriæ vero principium cor. haud abs re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maxime ad vitam facientes ægrotare. etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem jecur infundit. amborum vero magnorum vis certum magna sunt germina, ipsæ videlicet phlegmonæ. venas itaque in cubito protinus cædito, multumque sanguinis, sed non semel totum mittito. imo & bis & ter & alio die, quo interim vires instaurentur, C repetito. deinceps cataplasmatis utitor, & cucurbitulam præcordiis, ubi est arteriæ transitio, nec non & inter scapulas (nam ibi quoque pulsationes sunt) affigito, liberiusque scarificato, & multum sanguinis detrahito: haud enim ita facile ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. verum & alvus præter consuetudinem valde suppressa, ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est revocanda. acribus autem minime utitor: nam hi facile in febrim incidunt a muria & nitri liquatione. ideo lini seminis & fœni Græci succus esto, & radicum malvæ decoctum,[1] quod ad provocandum & mordendum satis est. extremas partes, pedes videlicet & manus, gleucino oleo, aut sicyonio, aut D ex adarce unguine excalefacito. nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. præterea ante cibos potui dato quæ lotium evocant, meion, asarum, absinthium: nitrum quoque inspergito. sed omnium valentissima est cucurbita, & cinamomum, si quis ejus copiam habeat. lac istis & alimenti & medicinæ vim præbet: (etenim refrigeratione indigent, quum in eorum visceribus veluti quidam ignis exæstuet) & dulci alimento, nec non & multo in parva mole. has nimirum virtutes alimenti lac obtinet. esto autem mulieris quæ proxime peperit, & duobus lactis cyathis unus aquæ admisceatur. lac etiam bubulum optimum est: E tertio loco caprinum ponitur. cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fœniculi radix, & apii semen: indatur & mel. aqua vero quæ bibitur, ista habeto. oportet etiam sudores ciere, & ubique difflationes humidas & fluxas facere. caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. epithema pectori & sinistræ mammæ, quale in syncopa, superdetur. cubile, rectus decubitus. ut omnia iis similia sint quæ in ardentibus febribus fiunt. [2] exercitatio modica ad sudores evocan-

a Νωταίας *Henisch.* Νωταίην φλέβα dorsi venam Hippocrates appellat; alii κοίλην i. cavam. *Petit.* b Ὀξείης (Ionice) *Petit.* emend. c Καύσοισιν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Πρόσθεν *Henisch.* rep. in MS. e Φλέβα *Henisch.* rep. in MS. f Uno verbo Ἐπαφαιρέειν Græci appellant. *Petit.* g Ἀναλάβῃ *Henisch.* rep. in MS. h Διάσφυξις i. pulsatio. *Petit.* emend. i Τὰς *Henisch.* rep. in MS. k Conjunctio ἐς περιέλκει *Petit.* l Δῆξιν *Henisch.* rep. in MS. m Τεθαλφθωσαν *Henisch.* rep. in MS. n Ἢ τῷ διὰ &c. *Petit.* emend. o Τῷ πρὸ τῶν *Henisch.* rep. in MS. p Κύμινον. *Petit.* emend. q Ἐλευμένου *Henisch.* rep. in MS. ad oram duorum MS. hanc notam ∴ Συστρεφομένου *Petit.* invenit: sed glossema arbitratur & nihil mutat. Fortasse Ὠκείης i. alimento, quod cito alat (supple δέονται) egent) Alimentum enim dulce æstuosis visceribus suspectum est, quia F facile in bilem vertitur. Possumus tamen γλυκείης legere, si per hanc vocem intelligamus non formalem (ut loquuntur) dulcedinem, sed salsi, acris, amari, & aliorum ejusmodi saporum privationem, ut aquæ dulcis; vel dulcedinem modicam, qualem lactis. *Petit.* s Πολλῆς *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* emend. t Γυναικὸς νεοτόκου *Crassus* legit. *Petit.* probat. v Ἐμβεβλήσθω *Henisch.* rep. in MS. x Πάντη adverbialiter (nisi πάντῃ sit adverbum hoc loco) *Petit.* emend. y Ὄρθιος *Henisch.* rep. in MS. Ὄρθριος est decubitus matutinus, seu antelucanus ob ὄρθρος, quod primum diluculi punctum significat. sed nihil *Petit.* mutat. z ἢ *Henisch.*

[1] Et radicum malvæ decoctum ad provocandum &c. *Henisch.* [2] Gestatio parva ad &c. *Henisch.*

αἰώρη σμικρὴ ἐς ἱδρώτων πρόκλησιν· ἠδὲ λουτρὸν ἢν [a] οὗτος ὑπεκκαυθῇ. οὐ γὰρ κρίσεσι τάδε τὰ πάθεα λύεται, εἰ καὶ καύσου ἔασι ἰδέαι.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Θεραπεία τῆς κατὰ τοὺς Νεφροὺς ὀξείας Νούσου.

Κάτοχυ μὲν ἐν νεφροῖσι φλεγμασίη. συμφλεγμαίνουσι γὰρ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κρίνουσαι φλέβες· τῇσι δὲ τὸ ἧπαρ· οὐ κάρτα ἐπιμήκεες ἐοῦσαι, κάρτα δὲ εὐρεῖαι, ὡς δοκέειν τοὺς νεφροὺς ἐξηρτῆσθαι ἀγχοῦ τοῦ ἥπατος· ἀτὰρ καὶ ἰσχουρίη ἐπὶ φλεγμασίῃ γίνεται ξυντιμωρέουσα τῷ ὀξεῖ τῆς φλεγμασίης· πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν νεφρῶν [b] κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης τῶν οὔρων οὐ διεκθεόντων· τόδε μέντοι καὶ ἐπὶ λίθων γίγνεται· ἢν φύῃ μὲν ἐν νεφροῖσι, μέζων τῆς εὐρύτητος τῶν οὐρητήρων, ἐνίζει [c] μὲν μὴ διεξιών, ἀτὰρ καὶ τὰ οὖρα ὧδε ἐπίσχει. ἀλλὰ ἀμφὶ μὲν τῆς γενέσιος τῶν λίθων, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται, ὅκως ἢ μὴ [d] ξυνίσωνται ἢ θρύπτωνται γιγνόμενοι. ἀμφὶ [e] θερμασίης, ἠδὲ ἐμφράξιος, ὁκόσα ὀξέως κτείνει, τῇδέ μοι γεγράψεται. ἢν ἐνστάσιες λίθων ἔωσι [f] ἔν τε φλεγμασίῃ, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι, ἢν μὴ κωλύῃ [g] τις ἡλικίη· εὔροον δὲ καὶ πολλὸν ἔσω τὸ αἷμα. οὐ γὰρ αἱ φλεγμοναὶ πρηΰνονται μοῦνον κενώσει· ἀλλὰ καὶ σφηνώσιες τῶν λίθων χαλῶνται τῇσι τῶν ἀγγείων κενώσεσι. ἀτὰρ ἠδὲ ἐν οὐρήσι [h] διεκθέουσι οἱ λίθοι. ἔπειτα τέγξεσι γλευκίνου λίπαος, ἢ [i] κυπρίνου, καὶ πυρίῃσι, καὶ ἐπιπλάσμασι ἀνίεται τὰ μέρεα. ἀρτεμισίη δ' ἔσω ἡ βοτάνη, καὶ σχοῖνος, καὶ κάλαμος ὁ εὐώδης ἐν τοῖς καταπλάσμασι· ἔπειτα σικύην προσβάλλειν ἐς νεφροὺς κατ' ἰσχίον, μάλιστα δ' [k] ἂν ἡ ἀπὸ τοῦδε τοῦ χωρίου κένωσις ὤνησε· λελαπάχθω δὲ κοιλίη κλυσμοῖσι ὀλισθηροῖσι, γλισχροῖσι μᾶλλον ἢ δριμέσι, μαλάχης, ἢ τήλιος χυλοῖσι· κοτὲ δὲ φάρμακα πρὸ τῶν σιτίων οὐρητικά, ὁκοῖα ἐπὶ ἥπατος λέλεκται· ἀτὰρ καὶ σιτία [l] ἴκελα, εὔπεπτα. κακὸν γὰρ τουτέοισι ἀπεψίη. ἄριστον δὲ γάλα, μάλιστα μὲν ὄνου, ἵππου δὲ δεύτερον, καὶ οἰὸς δὲ καὶ αἰγὸς, [m] χρήσιμον [n] ὅτι γάλα. ἢν μὲν οὖν [o] ἄποροι ἔωσι, καὶ λούειν κρέσσον. ἢν δὲ μὴ, ἐς ἕψημα τῶν βοτανῶν ἐνίζεσθαι, ἄχρις ὀμφαλοῦ τὸ ἄγγος [p] πληρεῦντος· ἢν δὲ [q] ἐς [r] πύον τρέπηται, ὁκοίοισι χρὴ ἐπιπλάσμασι ἠδὲ φαρμάκοισι χρέεσθαι, ἐπὶ πολλοῖσι μὲν καὶ πρόσθεν ὑπερηέεται· ἢν δὲ [s] ἐνστήκῃ λίθος, πυρίῃσι μὲν καὶ ἐπιπλάσμασι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι· θρύπτειν δὲ τοὺς λίθους τοῖσι πινομένοισι φαρμάκοισι· [t] ἁπλαῖ μὲν σίου, καὶ [v] πρεωνίτης αἱ βοτάναι, ἑφθαὶ ξὺν ἐλαίῳ ἢ [x] ὄξεϊ ἐδωδίμῳ, καὶ τῶνδε χυλὸς προπι-

evocandos, nec non & balneum, si iste interius exardescit. neque enim judicationibus hujusmodi vitia solvuntur, etsi ardoris species sunt.

CAPUT OCTAVUM.

De Curatione acuti Morbi in Renibus.

Peracuta sane in renibus inflammatio exoritur. simul enim inflammantur a jecore in renes discurrentes venæ: cum illis autem & jecur, quum haud ita prælongæ sint, sed valde latæ, adeo ut renes proximi jecori suspensi esse videantur. verum & urinæ retentio inflammationi supervenit, vehementiam inflammationis adaugens. nam renum cava lotii non exeuntis alluvione replentur. porro idem & in calculis evenit, si in renibus calculus urinæ canalium laxitate major oriatur, qui non egrediens inhærescit, atque sic & ipse urinam intercludit. cæterum de calculorum creatione in libris de longis morbis sermonem habebimus, quomodo aut [1] non coalescant, aut jam concreti exterantur comminuanturque: de calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in præsentia differemus. si calculi jam [2] conflati sunt, adestque inflammatio, venam cubiti, nisi ætas præpediat, secato: bene fluidus autem multusque sanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantum evacuatione mitigantur, sed etiam calculorum intrusiones vasorum inanitione laxantur: quin etiam per mictum calculi elabuntur. postmodum irrigationibus gleucini aut cyprini olei, & fomentis & cataplasmatis particulæ remittuntur. artemisia vero herba & juncus & odoratus calamus in cataplasmatis esto. deinde cucurbitulam renibus in regione coxendicis adhibeto: maxime namque ab ea parte evacuatio [3] profuit. alvus præterea ducatur per clysteres cum lubricis & viscidis potius quam acribus, ex malvæ, aut fœni Græci cremoribus: nonnunquam vero medicamenta ante cibos urinam citantia dentur, qualia in vitiis jecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia, concoctu facilia: cruditas enim istis noxam adfert. optimum sane lac est, maxime quidem asinæ: secundo equinum: ovillum autem, & caprinum confert, quatenus lac est. [4] Si pauperes ægroti sint, eos lavare satius est: sin minus, in decocto herbarum desidant, umbilico tenus solio repleto. verum si ad pus vergat, quibus cataplasmatis ac medicamentis utendum sit, multis in locis superius traditum est. at si calculus institerit, fomentis utique & cataplasmatis iisdem uti oportet. calculi vero medicamentis potabilibus conterendi sunt, simplicibus quidem, sio & prionite (*asplenum puto*) herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis: earum quoque succo potui da-

 to:

a Τοῦτε *Henisch.* οὕτως *Henisch.* rep. in MS. sed nihil mutandum. *Petit.* b Hæc veterum sententia erat, a recentioribus rejecta. *Petit.* c Δὲ *Henisch.* rep. in MS. d Ξυνίσων) *Henisch:* ἀθροίζων) *Henisch.* rep. in MS. ξυνήσων) ne colligantur, concrescant, supple lapides. *Petit.* emend. e Ἀμφὶ δὲ *Henisch.* f Εὖτε *Henisch.* rep. in MS. g Κωλύῃ τι *Petit.* emend. h Διεκθέουσι *Henisch.* rep. in MS. i Cyprini olei, quod scilicet ex Ligustri arboris floribus conficitur. nam Ligustrum Græci κύπρον vocant. *Petit.* k δ' ὦν *Henisch.* l Ἴκελα, εὔπεπτα *Henisch.* m Χρήσιμα, *Henisch.* rep. in MS. n Ἴσως ἐπὶ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. o Ἄποροι, ἢ ἄπνοι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ἄπνοοι *Crassus* legit. *Petit.* emend. p Πληρεῦντα *Henisch.* rep. in MS. q Ἢν δὲ (ἐς) *Henisch.* r Πύος *Henisch.* rep. in MS. s Ἐνστήκῃ *Henisch.* t Ἁπλοῖαι *Henisch.* rep. in MS. Ἁπλαῖ (refertur enim ad φάρμακα) *Petit.* emend. v Πρεωνίτις (est enim fœminini generis.) *Petit.* emend. sunt qui hanc herbam *Asplenium* interpretentur; id est, *Ceterac* officinarum. quod folia in modum serræ incisa habeat. *Petit.* x Acetum esculentum ab Aretæo appellari, quo utimur in cibis condiendis, ut distinguatur ab eo, quod medicatum est, ut scillitico, *Petit.* opinatur.

1 Aut ne coalescant *Henisch.* 2 Infarcti sunt (Aretæus enim hic ἐνστάσιας appellat, quas paulò infrà σφηνώσιας) *Petit.* emend. 3 Profuit *Henisch.* 4 (Si non suppurent) eos lavare &c. *Henisch.*

A

πινόμενος· [a] ποικίλαι δὲ, ἡ Βισίμου καλευμένης, καὶ ἡ δι' ἐχιδνῶν καὶ [b] κοσκίνου τοῦ θηρίου, ὁκόσαι τε δοκέουσι ἔμμεναι τῇ πείρῃ. [c] κράτισται αἰῶραι τοῖσδε, καὶ σείσιες ἐς κίνησιν καὶ προέωσιν τῶν λίθων. κάρτα γὰρ ἐπίπονος τῶν λίθων ἡ ἐς τὴν κύστιν ὁδοιπορίη. ἢν δὲ ἐκπέσωσι ἔνθεν, ἄπονοί τε γίγνονται, [d] οὐδ' ὄναρ δοκέειν τοῦ πόνου [e] εἰθισμένοι· ἀτὰρ καὶ [f] ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν κατὰ μέλεα λύονται.

to: compositis autem, ea antidoto quæ bistimus appellatur, & ea quæ ex viperis constat, & [1] bestia, quæ coscinos, *id est cribrum*, dicitur, & quotcunque experientia optima esse comprobavit. gestationes istis, & corporis concussiones, ad movendum propellendumque calculum, bene faciunt, nam calculorum in vesicam transitus ingentes dolores concitat: quod si inde exciderint, dolor tollitur, ut neque per somnium dolorem sentire sibi videri soleant: quin etiam tanquam ex inevitabilibus malis animus perterritus solvitur.

B

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὴν Κύστιν Ὀξέων παθῶν.

Καὶ τῇ κύστι πάθεα ὀξέα ἴκελα τοῖσι νεφροῖσι γίγνεται, φλεγμοναὶ καὶ ἕλκεα, καὶ λίθοι, καὶ θρόμβων ἐμφράξιες, ἐφ' οἷσι ἰσχουρίη, στραγγουρίη· ἀλλὰ ὀξύτερος τῇδε ὁ πόνος, καὶ ὄλεθρος ὤκιστος· [g] νεῦρον γὰρ πλατὺ ἡ κύστις. νεφροὶ δὲ, ὁκοῖον [h] αἱμάλωψ τοῦ ἥπατος ἐοῦσι ἰδέης· ἀλλὰ καὶ αἰνότατοι καὶ οἴκτιστοι, ἔνθα μάλιστα [i] γίγνετ' Ἄρης ἀλεγεινὸς ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι. [k] τάμνειν ὦν αὐτίκα τὸν κενεῶνα, καταιονεῖν δὲ τὴν κύστιν λίπαϊ [l] συχνῷ, ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ.

C

ἢν δὲ θρόμβοι ἔωσι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἰσχουρίης αἴτιοι, ὀξύμελι πιπίσκειν, ἢ τιτάνου μικρὸν ξὺν μελικρήτῳ ἐς τὴν διάλυσιν τῶν θρόμβων, ἠδὲ ὁκόσα οὐρήσιας [m] προκαλέεται, καὶ βοτάνας, καὶ σπέρματα· ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥαγίης ὁ κίνδυνος, [n] ἴσχειν μὲν οὐκ εἰς ἀμβολὴν, τῶνδε μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ὅδε οὐχ ἥκιστα ὁ κίνδυνος. ἀρήγειν μὲν ὦν καὶ τοῖσι αἷμα ἀπέχουσι. ἀρήγει δὲ ἡ ψύξις τῆς κύστιος, ῥοδίνου καὶ οἴνου τέγξις, καὶ εἰρίων κατείλησις ἀπὸ [o] οἰσύπου. ἐπίθημα, φοίνικες ἐν οἴνῳ [p] δευθέντες, ξὺν ῥοιῇ, ἢ χυλῷ τοῦ ῥοός· ἢν δὲ ἐκτρέπηται καὶ τῶν ἐπιθημάτων τὰ [q] βάρεα, καὶ τὰς μεγάλας ψύξιας, ἐκτρέπειν· χρὴ γὰρ μὴ κάρτα ψύχειν ψυχρήν τε φύσι καὶ λεπτὴν ἐοῦσαν τὴν κύστιν· καταχρίειν δὲ γλευκίνῳ, ἢ ἀκακίῃ, ἢ ὑποκυστίδι, ξὺν οἴνῳ. σπόγγοισι δὲ, ἢν μὴ σφόδρα ἐπείγῃ ἡ αἱμοῤῥαγίη, μὴ χρέεσθαι. τροφαὶ σιτώδεες, εὔπεπτοι, εὔχυμοι, [r] οὐρητικαὶ, ὁκοῖαί μοι ἐπὶ νεφροῖσι λελέχαται· γάλα, οἶνος γλυκὺς, [s] θηρινὸς, ἢ σκυβαλίτης. φάρμακα πινόμενα, οὐρητικὰ, εὐώδεα, εὔροα, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα· ἄριστον δὲ [t] κύστι [v] τέττιγες, ἐφ' ὥρας μὲν ὀπτοὶ, ἔδεσμα· ἔξωροι δὲ ξηροὶ, λεῖοι ξὺν ὕδατι. ἕψειν δὲ καὶ τῆς ῥίζης τῆς νάρδου βραχὺ ξὺν τοῖσι [x] τέττιξι [y] ἀφεψῆσι. τοῖσι αὐτέοισι ἐνίζεσθαι ἀντὶ λουτροῦ ἐς ἄνεσιν τῆς κύστιος· ἢν δὲ [z] λίθων ἔμφραξις ἐπίσχῃ τὴν οὔρησιν, [a] τῷ ὀργάνῳ τῷ [b] καθετηρίῳ ὠθεῖν τὸν λίθον, ἠδὲ ἄγειν τὸ οὖρον, ἢν

CAPUT NONUM.

De Curatione acutorum Vesicæ Affectuum.

Et Vesicæ acuta vitia renalibus similia proveniunt, [2] phlegmone, & ulcera, & lapides, & grumorum obstructiones. a quibus urinæ suppressio & stillicidium exoritur: sed in hoc membro acutior dolor est, interitusque celerrimus: vesica enim nervus latus est. at renes veluti concrementum sanguinis, jecoris speciem habent. in quibus & gravissimi & maxime miserabiles morbi incidunt: unde [3] mars cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. protinus igitur ventris ea pars laxa quam ceneona Græci vocant, secanda est, multoque oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si concretus sanguis doloris impeditæque urinæ auctor sit, oxymel bibere debet, aut calcis parum cum mulsa, quo grumi dissolvantur: deinde quæ urinam movent, & herbæ, & semina exhibenda. sin ex sanguinis effusione periculum instet, absque ulla cunctatione ei magis quam cæteris subveniendum: neque enim id leve discrimen est. neque medicamina sanguinem coërcentia opem ferunt: opem fert autem vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obvolutio. epithema bonum

D

est, palmulæ ex vino cum malo punico, aut succo rhois. verum si aversatur epithemata gravia, & vehementes refrigerationes (cavendum est enim ne vesica, natura frigida tenuisque, ita multum refrigeretur) eam gleucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. a spongiis vero, nisi valde urgeat sanguinis eruptio, abstineto. escæ triticeæ, coctu faciles, bonum succum gignentes, lotiumque educentes præbeantur, quales a me in capite de renibus comprehensæ sunt: lac, vinum dulce, theræum, aut scybellite. medicamenta potabilia sunto urinaria, bene olentia, fluxilia, & id genus alia. utilissimum utique vesicæ remedium cicadæ sunt,

E

[4] suo quidem tempore, tostæ, pro cibo exhibitæ: extra tempus autem, aridæ, tritæ cum aqua. sed radicis nardi parum cum cicadis elixetur. in iisdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger [5] desidat. quod si lapillorum interpositio mictum impediat, [6] oriculario specillo lapis amovendus est, urinaque educenda,

[a] Ποικίλαι δὲ (supple. φάρμακα) ἡ Βισίμου καλευμένη (supple ἀντίδοτος) *Petit.* emend. Verum quæ sit ista compositio, quisve ille Bistimus fuerit? nemo hactenus quæsivit. lib. 1. χρονίων in curat. melancholiæ. & lib. 2. in curat. gonorrhœæ legitur βησίμου: hujusque compositionis, ut affinis cum Andromachi Theriaca, & Mithridatis antidoto mentio fit. κισίμου *Petit.* rep. in MS. βιτίνου (non βιτῖνος ut excusum est apud Galen. lib. 10. de simp. fac. cap. περὶ χολῆς) emend. & Aretæum ita forte scripsisse sustinet: vel an potius βιθυνίου pro βισίμου legendum ex Galeni lib. 10 de medic. comp. κατὰ τόπους, eruditor. judicio relinquitur. [b] Σκίγκου *Petit.* rep. in MS. & emend. quid scincus sit. vid. Plinium & Dioscorid. [c] Τῇ πείρῃ κράτισται. κράτισται καὶ αἰῶραι &c. *Petit.* emend. [d] ὥστε οὐδὲ ὄναρ &c. *Petit.* emend. [e] Αἰσθόμενοι *Petit.* emend. [f] Locus hic mire depravatus, & nisi ab quopiam MS. auxilium accedat, depositus. *Petit.* [g] Vesica propriè nervus non est, sed ob similitudinem inter partes nervosas ponitur. *Petit.* [h] Αἱμάλωψ *Henisch.*

F

[i] Γίγνεται *Henisch.* [k] Hæc enim ad renes pertinent. *Petit.* [l] Συχνῷ *Henisch.* [m] Προσκαλέεται *Henisch.* rep. in MS. [n] Ἔχειν *Henisch.* rep. in MS. [o] Οἰσύπου *Henisch.* rep. in MS. [p] Δευθέντες *Henisch.* rep. in MS. [q] Βαρέα *Henisch.* rep. in MS. [r] Οὐρητικοὶ *Henisch.* rep. in MS. [s] Θηραῖος *Henisch.* rep. in MS. [t] Κύστις *Henisch.* [v] Τέττιγες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [x] Τέττιξι *Henisch.* rep. in MS. [y] Ἀφεψήσασι *Petit.* emend. [z] Λίθῳ *Henisch.* rep. in MS. [a] Ἠδὲ τῷ ὀργάνῳ *Henisch.* [b] Ita dicitur instrumentum cavum & altera parte recurvum, quo in vesicæ cervicem immisso, suppressâ urinâ educitur calculus; etiam an in vesica existat, cognoscitur. *Petit.*

[1] Nulla datur bestia, quæ coscinos, id est, cribrum, dicitur. *Petit.* [2] Phlegmonæ *Henisch.* [3] Mors *Henisch.* Ferrum (quod ad liberandos renes interdum corpori adhibetur) *Petit.* emend. [4] Tempore suo tostæ pro &c. *Henisch.* [5] Desideat. *Henisch.* [6] Oriculario specillo *Crassus* vertit, quòd eodem instrumento, quæ in aurem præter naturam inciderunt, educantur. *Petit.*

A ἢν μὴ ἔωσι φλεγμοναί. ἐπὶ γὰρ [a] φλεγμονῇσι, οὔτε ὁ πόρος δέχεται τὸ ὄργανον, πρὸς δὲ τιτρώσκονται τῷ καθετῆρι. ἢν δὲ ἄπορος μὲν ᾖ ἡ τῶνδε ἰητρείη, θνήσκῃ δὲ ὀδύνῃσι ὥνθρωπος, [b] τάμνειν τὴν [c] τριχάδα, καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον, ἐς τε τὴν τῶν λίθων ἔκπτωσιν, καὶ τὴν τῶν οὔρων ἔκχυσιν, καὶ μάλιστα μὲν ἀκέεσθαι ἐς ὠτειλὴν ἄγοντα τὸ τρῶμα· ἢν δὲ μή, [d] ῥοιάδα γενέσθαι οὐ πουλὺ βέλτιον, ἐς τὸν αὖθις τοῦ ἀνθρώπου βίον, ἢ τῇ ὀδύνῃ [e] οἰκτίστως θανεῖν.

educenda, nisi adsit phlegmone: in phlegmonis namque neque meatus instrumentum admittit præterea oriculario specillo vulnerantur. at si expediri medicatio nequit, homoque doloribus consumitur, locum eum, qui sub glande est, cervicemque vesicæ incidito, ut lapis excidat, atque urina effundatur: ac deinde potissimum medendum est ad cicatricem vulnus ducendo: sin minus puris effluvium factum esse, pro futura hominis vita satius est, quam ut tormentis miserrime cruciatus intereat.

B

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Θεραπεία Ὑστερικῆς Πνιγός.

Ἡ ὑστέρη τῇσι γυναιξὶ, ὑμένων ἀποτάσιας ἔνθα καὶ ἔνθα κατὰ λαγόνας ἴσχει· ἀτὰρ ἤδε ζώου πάθη, ἐν ὀσφρήσι· ἵεται γὰρ ἐπὶ τοῖσι εὐώδεσι πρὸς ἡδονήν, καὶ τὰ κάκοσμα καὶ ἀτερπέα, ὑπὸ ἀχθηδόνος φεύγει. ἢν μὲν οὖν τῶν ἄνω τι λυπῇ, [f] προσιόντων γυναικηίων ἔξω. ὧν δὲ κατὰ στόμα τι ἂν [g] εἴη, ὀπίσω χάζεται, ἠδὲ ἄνωθεν· ἴῃ δ' ἄν ποτε, καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ, ξυνδιδοῖ δὲ τὰ ὑμένια ἐς ἀπόστασιν καὶ ξυναγωγήν, ὅκως νηὸς λαίφεα. πάσχει δὲ τάδε καὶ ὑπὸ φλεγμασίης. καὶ γὰρ προπετεστέρη τῷ [h] πάθει καὶ τῷ ὄγκῳ τοῦ αὐχένος γίγνεται. ἡ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη, ἄνω ῥέπει. ἢν μὲν ἐς πόδας, ἔξωθεν. [i] ἀσηρὸν μὲν οὖν καὶ ἀλεγεινὸν καὶ ἀτερπὲς· δυσχερὴς δὲ καὶ βαδίσαι καὶ ἐς πλευρὰν κατακέεσθαι, καὶ ὑπτίην, [k] ἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ γυνή. ἢν δὲ ἄνωθεν φοιτῴη, ὡς ὀξύτατα μὲν [l] τὸν ἄνθρωπον ἀπέπνιξε, πιέζει δὲ ἀγχόνῃ τῆς ἀναπνοῆς. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ φθάνει πονέειν τε καὶ βοᾶν [m] τοὺς παρεόντας κικλήσκειν ἀρωγούς. τῇσι γὰρ ἀναπνοῆς ἐπίσχεσις θᾶττον πολλῇσι· τῇσι δὲ φωνῆς. εἰκὸς οὖν [n] τοῖς ἐν τουτέοισι καλέσαι τὸν ἰητρὸν, πρὶν τὸν ἄνθρωπον θανεῖν· ἀλλ' ἢν κοτὲ ἐκ συντυχίης ἥκῃς, γνόντα τὴν φλεγμονὴν σχάσαι φλέβα, μάλιστα μὲν τὴν ἐπὶ τῷ [o] σφυρῷ· ἢν δὲ μὴ εὔροον ᾖ, τὴν ἐπ' ἀγκῶνι· ἐπαφαιρέειν δὲ ἀπὸ τοῦ σφυροῦ. πρήσσειν δὲ τὰ ἄλλα, ὁκόσα [p] ἂν καὶ ἄνευ φλεγμασίης ἀρήγῃ πνιγί. δεσμοὶ χειρῶν καὶ ποδῶν σφίγγοντες, ἄχρι ναρκώσιος, ὀσμὴ κακωδέων, πίσσης ὑγρῆς, τριχῶν εἰρίου κεκαυμένων· [q] λύχνου φλογὸς ἐσβεσμένης, καστορίου πρὸς [r] τῷ κακώδει, καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπειν. οὖρον παλαιὸν καὶ τὴν αἴσθησιν ἐξανίστησι [s] κάρτα τοῦ νεκρώδεος, καὶ τὴν ὑστέρην κάτω διώκει. τοιγαροῦν καὶ τοῖσι προσθέτοισι [t] εὐώδεσι ἐς τὴν χώρην [v] ἐπιβλητέον τῆς ὑστέρης [x], μύρῳ ὁκοῖον ἂν ᾖ προσηνές· ἠδὲ ἄδηκτον τὴν ἀφήν, νάρδον, ἢ [y] βάκχαρι τὸ αἰγύπτιον ἢ τὸ διὰ τῶν φύλ-

CAPUT DECIMUM.

De Curatione Vulvæ suffocationis.

Vulva in mulieribus membranis extentis hinc atque inde secundum ilia continetur, ac perinde atque animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis causa fere cipit, fœde olentia contristantiaque præ molestia refugit. igitur si aliquid superius triste offeratur, vulva ad naturalia descendit: si extra, ostio naturalium opponatur, retro sursumque recedit: nonnunquam vero in hoc aut illud latus ad lienem aut jecur movetur: ad recessum ejus autem contractionemque membranulæ, ut in navibus vela, cedunt atque consentiunt. hæc vero illi & propter inflammationem eveniunt: nam si ejus cervix afficitur atque intumescit, fit prominentior. si in fundo exoritur inflammatio, sursum repit: sin ad pedes foras vergat, turpis & immunda res est, dolores adferens & contristans. præterea difficulter ambulare potest, & in latus & supina decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborent. at si ad superiora vulva recurrerit, quam ocissime [1] hominem strangulat. urget autem spiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, & opem [2] adstantibus petere valet, quod nonnullis iisque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. par est itaque eos, qui his miseriis intersunt, priusquam mulier intereat, medicum accersere: verum si forte aliquando occurreris, cognita phlegmone venam scindito, præcipue quidem eam, quæ in malleolo: quæ si non bene fluida sit, eam, quæ in cubito est, petito. sed a vena malleoli sanguinis missionem repetito. alia vero omnia administrato, quæcunque strangulatui & citra inflammationem subveniunt: qualia sunt manuum ac pedum vincula ad torporem usque adstringentia: fœde olentium olfactus, ut liquidæ picis, capillorum, lanæque, exustorum: flammæ in lucerna extinctæ nidoris, castorei, quod præter fœditatem odoris nervos etiam refrigeratos calefacit. lotium præterea vetus, vel demortui fere corporis, sensum magnopere suscitat, & uterum ad inferiores partes abigit: porro medicamenta odorata naturalibus sunt imponenda: ungentum vero lene sit, & minime tactum vellicans, nardus, aut bacchar Ægyptium, aut unguentum ex mala-

F

a Φλέγμασι *Henisch.* rep. in MS. b Τάμνειν τὴν τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου τριχάδα, &c. *Henisch.* Quæ lectio redundat, quam glossematis vice, ad oram libri alicujus forte studiosi annotatam parum prudenter in textum transtulisse, *Petit.* sustinet. c πλιχάδα *Petit.* emend. quæ emendatio prædicto glossemate confirmatur. πλιχὰς enim τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου est pars sub glande virili. (quamquam non proprie glandi, sed toti pudendo subjecta ea pars) illud scilicet interstitium, quod inter femina est ad perinæum pertingens *Petit.* d Ῥοάδα *Henisch.* rep. in MS. e Οἴκτισι *Henisch.* rep. in MS. f Πρόσισι (supple ὑστέρη) τῷ γυναικηίῳ ἔξω. *id est*, accedit (uterus) ad pudendum extrorsum. *Petit.* emend. g Εἴη *Henisch.* h Βάθει *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* nihil mutat. i Ἀσηρὸς *Henisch.* rep. in MS. k Κἢν μὴ etiamsi nulla in pedibus ejus inflammatio existat. *Petit.* emend. l Τὴν ἄνθρωπον *Petit.* emend. m Καὶ τοὺς παρεόντας *Henisch.* βοᾶν, (comma) καὶ τοὺς παρεόντας *Petit.* emend. n Τοὺς ἐν τουτέοισι *Petit.* emend. o Σφυρῷ *Henisch.* p Ἄν τις καὶ &c. *Henisch.* q Λύχνος *Henisch.* rep. in MS. Tam intolerabilis est utero is dolor, ut eo accepto, mulierem interdum abortiat: testibus Aristotele lib. 8. Cap. 24. & Plinio. lib. 7. cap. 7. *Petit.* r Ad Castorium, quod proxime positum est, hæc refert *Crassus* sua interpretatione, & pronomen relativum ὃ vel τὸ Ionice videtur legisse. *Petit.* s Κάρτα *Henisch.* rep. in MS. t Εὐώδεα (in accusandi casu) *Petit.* emend. v Ἐπιβλητέειν *Henisch.* rep. in MS. x Μύρον *Petit.* emend. y Βάκχαρι *Henisch.* rep. in MS.

[1] Fœminam *Petit.* emend. [2] Ab adstantibus *Henisch.*

A φύλλων τοῦ [a] μαλαβάθρου, τοῦ δένδρου τοῦ [b] ἰνδικοῦ, ἢ κινάμωμον κοπὲν ξὺν [c] τῷ εὐόσμων τινὶ λίπαϊ· ἐγχρίειν δὲ τάδε, τοῖσι [d] γυναικείοισι χωρίοισι. ἀτὰρ ἢν δὲ [e] ἔγχυτον ἐκ τῶνδε ξυστῇ, ἐγχέειν τῇ ὑστέρῃ. [f] διαχρίειν δὲ καὶ τὴν ἕδρην φυσέων [g] ἀγωγά· ἠδὲ ὑποκλύζειν μὴ δριμέσι, μαλθακοῖσι, γλισχροῖσι, ὀλισθηροῖσι, ἐς τὴν τῶν κοπρίων ἔξοδον μοῦνον, ὅκως ἡ χώρη τῆς ὑστέρης, λαπαρὴ γίγνηται, ἀλθαίης χυλῷ, ἢ τήλιος· μελίλωτον δὲ, ἢ σάμψυχον ξὺν τῷ λίπαϊ ἑψείσθω. ἢν δὲ βίης ἢ [h] λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέῃ, B χείρεσι μὲν πιέζειν τὸ ὑποχόνδριον γυναικὸς εὐτόνου, ἢ ἀνδρὸς εὐαφοῦς, ἢ [i] διαζῶσαι ταινίαις σφιγγόντα· ὅκως τε διελάσῃ τὸν χῶρον, ὡς μὴ αὖθις ἄνω θέειν. πταρμοὺς ποιέοντα ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας. τῷ γὰρ πταρμῷ, καὶ τῇ ἐντάσει μετεξετέροισι ὑστέρη ἐς χώρην ἥξειε. φυσῆν δὲ ἐς [k] οἷά γε ῥινῶν στρουθίου ῥίζης, ἢ πεπέρεος, ἢ τοῦ [l] κάστορος· προσβάλλειν δὲ σικύας κούφας, μηροῖσι, λαγόσι, ἰσχίοισι, βουβῶσι, ἑλκοῦντα τὴν ὑστέρην· προσβάλλειν δὲ καὶ [m] πρὸς, ἐς ῥάχιν, ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων, τῇ πνιγὶ ἀρήγοντα. ἢν δὲ ἐπὶ C φλεγμονῇ πνίγηται, καὶ διαχάσαι τὴν ἐπὶ τῷ κτενὶ [n] οἰχομένην φλέβα, καὶ ἀφαιρέειν συχνὸν αἷμα. ἀνατρίψιες τοῦ προσώπου, τιλμοὶ τριχῶν, [o] ξὺν ἐμπονῆσι ἐς ἀνάκλησιν. ἢν δὲ καὶ μικρὸν ἐπανενέγκωσι, ἐς ἀφέψημα ἀρωμάτων ἐνίζειν, καὶ εὐώδεα θυμιῆν [p] ὑποθυμιῆν· πιπίσκειν δὲ [q] πρὸ τῶν σιτίων τοῦ κάστορος, καὶ τῆς ἱερῆς μικρὸν ξὺν τῷ κάστορι· καὶ ἢν ἐπανενέγκῃ, λούειν, καὶ ἐς ὥρην ἐς τὰ ξυνήθεα [r] τρέπειν· μελεδαίνειν δὲ [s] τὴν ἄνθρωπον, ὅκως ἄγηται τὰ ἐπιμήνια εὔροα.

ΚΕΦΑΛΗ ια.

D

Θεραπεία Σατυριάσεως.

Τῶν ἐν τοῖς αἰδοίοισι νεύρων ἡ φλεγμασίη [t] ὄρθιον ἀνίσχει τὸ αἰδοῖον [v] ξὺν ἐπιθυμίῃ καὶ λύπῃ ἀφροδισίων ἔργων πρήξιος. ἐντάσιες δὲ [x] γίνονται σπασμώδεες, οὐδαμᾶ πρηϋνόμεναι· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι ἀμάλθακτος ἡ ξυμφορή. προσπαραμαίνονται δὲ καὶ τὴν γνώμην, τὰ πρῶτα μὲν ἐς ἀναισχυντίην, ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ [y] πλώματος. θαρσέας γὰρ σφέας ποιέει ἡ [z] ἀκορίη τῆς ξυνουσίης· E μετέπειτα δὲ ἐπὴν [a] ἀναλωφήσωσι, εὖτ' ἂν σφίσι ἡ γνώμη τέλεον μίμνῃ. πάντων ὧν εἵνεκα, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ, καὶ πολλὸν ἀφαιρέειν, καὶ πολλάκις. οὐδὲ γὰρ ἄκαιρον νῦν λειποθυμίην ἐμποιέειν, ἐς τε νάρκην τῆς γνώμης, καὶ ἐς τὰς τῆς φλεγμασίης ξυνδόσιας, καὶ

A malabathri Indicæ arboris foliis compositum, aut cum aliquo odorato unguine tusum cinamomum: [1] atque ex his muliebres locos oblinito. quod si ex his fusile medicamen conficiatur, illud in vulvam infundito. anum quoque flatuum eductoriis inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos, lubricosque humores indito, ut stercora solum ejiciant, sedesque utero ampla vacuaque remaneat. id succus althææ, fœni Græcive præstabit. sertulam vero aut sampsuchum cum oleo decoquito. cæterum si majore vi aut depulsione vulva egeat, tunc validæ mulieris [2] aut B viri bene tenacis manibus hypochondrium comprimatur, aut fasciis adstringentibus succingatur, quo in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulva procurrat. item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamento & contentione vulva in propriam sedem redire potest. in nares autem pulvis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. item leves curcubitulæ in feminibus, ilibus, coxis, inguinibus, attrahendæ vulvæ causa defigantur: amplius & dorso inter scapulas, strangulatui subveniens, admoveto. sin a C phlegmone strangulatus proveniat, vena ad pubem veniens scindenda est, multumque sanguinis fundendum. item faciei frictiones, capillorum evulsiones, ut mulier ad se redeat, simul bene facient: at si vel parum tolerare poterit, in decocto aromatum desidat, odoratisque suffumigetur. ante cibos, castorei paulum bibat, & hieræ paulum cum castoreo. quod si ferre valet, lavetur, & in tempore ad antiquos usus revertatur. detque operam mulier, ut quam facillime menses elabantur.

CAPUT UNDECIMUM.

D

De Curatione Saturiasis.

Nervorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit, cum appetitu contristatione que in actu venereo: fiunt autem distensiones nervorum convulsioni persimiles, nunquam mitigabiles: quin & ipso concubitu sedari non potest ista calamitas. mentis quoque alienatio sequitur: nam primum quidem impudentes evadunt, dum casum suum licentiose narrant: E audaces enim eos coëundi insatietas efficit. postea vero quum affectus iste desierit, tunc ad se redeunt, & mente optime constant. igitur omnium horum causa venam in cubito & in talo aperias, & multum cruoris ac sæpe detrahas. neque enim id temporis intempestivum fuerit, & ad mentis stupefactionem, & ad inflammationis remissionem, &

[a] Celeberrimum est Malabathrum (qua voce Græci utuntur deflexa per corruptionem a Tamalapatra Indicè dicta) ex quo unguenta pretiosa parabant ad ungendos capillos. vid. inprimis Nic. Monard. medic. Hispalens. lib. de simplic. medicam. *Petit.* [b] Ἰνδοῦ *Henisch.* rep. in MS. [c] Τῷ εὐόσμων *Henisch.* rep. in MS. [d] Ita & Latini muliebres locos honestè appellant. Virg. genitale arvum. *Petit.* [e] Ἔγχυτον *Henisch.* rep. in MS. Medici una voce μετρέγχυτα vocant. *Petit.* [f] Διαχρίειν *Henisch.* rep. in MS. [g] Aut aliquid in hoc contextu desideratur, aut male ἀγωγὰ scriptum est pro ἀγωγοῖς. *Petit.* [h] Λαπάσιος *Henisch.* rep. in MS. [i] Διαζῶσαι *Henisch.* [k] Οἴακι *Henisch.* rep. in MS. quod vitiosum est. κοῖλά γε ῥινῶν cava narium *Petit.* emend. [l] Si vera hæc lectio est, ipsum animal posuit pro parte animalis μετωνυμικῶς. nam veteres illi putabant castorium medicamentum esse testes ipsos animalis. *Petit.* [m] Dictionem hanc πρὸς, ut redundantem, nisi ὄπισθεν scripserat Aretæus, *Petit.* ejicit. [n] Φερομένην *Henisch.*
F rep. in MS. *Crassus* legit. verum absurdam, neque hanc vocem scripsisse Aretæum sed potius ἰκνουμένην *Petit.* putat. [o] Ἐμπονήσεσι *Crassus* legit. quo sensu vox ξὺν non erit præpositio, sed adverbium, id est, una, simul, pariter. hanc lectionem præstare *Petit.* non ausit, quia hoc verbum ἐμποιέω nusquam reperit nisi cum nomine, ut θέρμην ἐμποιέειν. cogitaverat tamen ξὺν ἐμπονήσι cum *dolore*, quod cum capillorum vulsione convenit. [p] Ὑπομενίης *Henisch.* rep. in MS. [q] Πρὸς *Henisch.* rep. in MS. [r] Πρέπειν *Henisch.* rep. in MS. [s] Τὸν *Henisch.* rep. in MS. [t] Ὄρθελον *Henisch.* rep. in MS. [v] ξὺν λύπῃ καὶ ἐπιθυμίῃ *Petit.* emend. [x] Γεινῶνται *Henisch.* [y] An truncata dictio pro ξυμπλώματος? *Petit.* [z] Ἀκορίη inexsaturabilis coëundi libido. *Petit.* emend. [a] Ἀναλωφήσωσι *Henisch.* rep. in MS.

[1] At his &c. *Henisch.* [2] Aut viri manibus tactu non asperis, neque duris. *Petit.* emend.

καὶ ἐς τὰς τοῦ θερμοῦ τοῦ κατ' αἰδοῖον πρηΰσιας. αἷμα γὰρ πολλὸν, θερμασίης μὲν καὶ τόλμης ἔξαψις καρτερή· φλεγμασίης δὲ τροφὴ, ταραχῆς δὲ γνώμης καὶ ἀταξίης [a] ἔκκαυμα. καθαίρειν δὲ καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος φαρμάκῳ τῇ ἱερῇ. οὐ γὰρ καθάρσιος δέονται μοῦνον, ἀλλὰ καὶ φαρμακίης προσηνέος. ὀρθῶν μέντοι τάδε ἄμφω ἱερὴ δύναται. καταπλάσσειν δὲ τά τε αἰδοῖα καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὴν πληχάδα, καὶ τοὺς ὄρχιας ἐρίοισι τοῖσι ἀπὸ [b] οἴιος ῥυπῶσι· ῥοδίνῳ δὲ καὶ οἴνῳ διαίνειν χρὴ τὰ ἔρια, καὶ τέγγειν τὰ μέρεα πολλόν τι μᾶλλον τάδε [c] καταιονεῦντα, ὅκως μήτε θάλψις ἐκ τῶν ἐρίων ἔοι, αὐτὰρ ἡ ἔμφυτος θέρμη ὑπὸ ψυχρῆς δυνάμιος τῶν χυμῶν πρηΰνηται. τοιάδε χρὴ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα τιθέναι, ἄρτῳ ξὺν [d] ἀρνογλώσσου χυλῷ [e] τῇ βοτάνῃ, καὶ στρύχνῳ, καὶ σέριδι, καὶ φύλλοισι μήκωνος, καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσα [f] νάρκην καὶ ψύξιας ἐμποιέει. αὐτὰρ καταχρίειν τοῖσι ἰκέλοισι τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν πληχάδα, καὶ τὰ ἰσχία, κωνείῳ ξὺν ὕδατι, ἢ οἴνῳ, ἢ ὄξεϊ, μανδραγορίῃ, ἀκακίῃ, καὶ σπόγγοισι ἀντὶ τῶν εἰρίων χρέεσθαι. μεσηγὺ δὲ ὑποκλύζειν μαλάχης ἑψήματι, καὶ ἐλαίῳ καὶ μέλιτι. [g] δριμὺ δὲ πᾶν. ἀντερείσθωσαν σικύαι κατ' ἰσχίου, ἢ ἤτρου. ἄρισται δὲ καὶ βδέλλαι, νέρθεν ἑλκύσαι αἷμα· καὶ ἐπὶ τοῖσι τρώμασι ἐπίπλασμα, αἱ ψίχες ξὺν ἀλθαίῃ· ἔπειτα ἐνίζειν ὕδατι ἀρτεμισίης, [h] ἐλελισφάκου, κονύζης ἑψήματι· καὶ ἢν τοι προσωτέρω μὲν μήκεϊ χρόνου, μὴ κατὰ λόγον δὲ τὸ πλῆθος ἐνδιδῷ, δέος δὲ σπασμοῦ· μάλα γάρ τοι ἐπὶ τάδε σπῶνται· μεταβάλλειν χρὴ τὴν θεραπείην τοῖσι θερμαίνουσι· χρέος μὲν γλευκίνου, ἢ σικυωνίου ἀντὶ ῥοδίνου· εἰρίοισι δὲ καθαροῖσι καὶ ἐπιπλάσμασι ἀλεαίνουσι. ἐμάλαξε γάρ κοτε τῶν νεύρων τὰς πρήσιας ἡ τοιήδε θεραπείη· αὐτὰρ καὶ πιπίσκειν τοῦ κάστορος ξὺν μελικρήτῳ. [i] τροφαὶ ἄτροφοι, ψυχραί, βραχέα μὲν τὰ σιτώδη, τὰ πλεῖστα λάχανα, μαλάχη, βλίτον, θριδακίνη, ἑψητὴ κολοκύντη, σίκυος ἑφθὸς, πεπέων ὡραῖος, οἴνου δὲ καὶ κρεῶν, μέσφι πολλῆς ἀναλήψιος φειδώ. οἶνος γὰρ, θάλψις μὲν ἐστὶ νεύρων, μάλθαξις δὲ ψυχῆς, ἐπανάκλησις δὲ ἡδονῆς, γονῆς γένεσις, καὶ πρόκλησις ἀφροδισίων. τάδε μοι ἐς τὰ ὀξέα γεγράφθω ἄκεα. χρὴ δὲ καὶ τὸν αὐτόν τινα ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλλοτρίῃ ξυγγραφῇ προσίσχοντα τὸν νέον. οὕτω τὰ ὀξέα πάθεα γίγνεται, ὡς ἐν τάξι τε τοῖσι γεγραμμένοισι καὶ μούνοισι, ἢ ἅπασι χρέεσθαι.

APE-

[a] Ὑπέκκαυμα, quod fomitem significat. *Petit.* emend. ὑπέκκαυμα *Aristot.* eod. sensu usurpat. [b] Οἴιος *Henisch.* [c] Καταιονεῦντα *Henisch.* rep. in MS. [d] Ἀρνογλώσσου *Henisch.* [e] Rescribe τῆς βοτάνης (ut referatur ad ἀρνογλώσσου) vel (quod verius) καὶ τῇ βοτάνῃ (addita copula) ut intelligamus panem præcipi cum succo plantaginis, atque ipsa herba

& ad caloris virilium mitigationem faciendam, animæ deliquium adferre: quippe sanguis multus calorem & audaciam valde accendit, inflammationem alit, mentis perturbationem confusionemque, veluti esca ignem procreat. omne corpus etiam medicamento, quod hieram, *id est sacram*, vocant, purgato. neque enim purgatione solum egent, sed etiam leni medicatione: utrumque autem præstare hiera potest. insuper genitalia & lumbos, & πληχάδα *id est locos inter femina & inguina*, & locum inter anum & scrotum, & testiculos lanis ab ove detonsis adhuc sordentibus obvolvito. sed lanas rosaceo ac vino perfundito: partesque istas multa irrigatione madefacito, ne ab lanis caliditas oriatur: imo nativus calor a frigida humorum potestate obtundatur. ejusmodi quoque cataplasmata superdanda: panis cum plantaginis herbæ succo, & solano, & seride, & papaveris foliis, idque genus aliis, quæcunque torporem frigoraque injiciunt: nec non & similibus virilia, & locos inter inguina, & femina, & coxas illinito, cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia: & spongiis vice lanarum utitor. interea subluenda alvus est malvæ decocto, & oleo, & melle: omnia vero acria vitentur. defigantur in coxa cucurbitulæ, aut in abdomine. optimæ sunt autem & hirudines ad sanguinem deorsum attrahendum. & super vulnera cataplasma imponatur micæ panis cum althæa. postea in aqua desidat, ubi artemisia, salvia, conyzaque decoctæ sint. at si longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo secundum proportionem minuta fuerit, & nervorum convulsionis metus adsit (nam facile in his affectibus convelluntur) curandi rationem mutare opus est: quippe calefacientia admovenda sunt, gleucinum scilicet oleum aut sicyonium pro rosaceo. lanis autem mundis & cataplasmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem nervorum inflationes nonnunquam hujusmodi curatio mitigavit: amplius & castoreum cum mulsa bibitum. cibaria, parum nutrientia, frigidaque sunto: pauca triticea, plurima olera, malva, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo suo tempore collectus. a vino & carnibus longo temporis intervallo abstineto: siquidem vinum est nervorum calefactio, animæ remollitio, voluptatis revocatio, genituræ creatio, venerisque excitatio. hæc a me in acutos morbos remedia scripta sint. oportet autem, & juvenem Medicum, ipsum suo marte aliqua sibi comparare, neque omnia ex alienis commentariis depromere. hoc sane pacto acuta vitia fiunt, ut ordine singulis, quæ scripta sunt, aut omnibus uti valeas.

P ARE-

ad cataplasma. *Petit.* [f] Ὅσα νάρκην *Henisch.* νάρκαν *Henisch.* rep. in MS. [g] Deest aliquid, nempe ἀλαβέεσθαι, aut quid simile. *Petit.* [h] Ἐνιλισφάκου *Henisch.* rep. in MS. [i] His verbis inesse videtur contradictio, ut scilicet alimentum non alat. sed figura est. vult enim Aretæus alimentum parum nutriens *Petit.*

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ
ΧΡΟΝΙΩΝ ΝΟΥΣΩΝ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.
ΚΕΦΑΛΗ Α.
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ARETÆI CAPPADOCIS
DE
MORBORUM DIUTURNORUM
CURATIONE
LIBER PRIMUS.
CAPUT PRIMUM.
PROOEMIUM.

Ἐν τῇσι χρονίῃσι νούσοισι ἡ ἀμβολὴ τῆς ἰητρείης, κακόν. ὑπ᾽ ἀμβλακίης γὰρ ὀκέλλει ἐς ἀνήκεστα πάθεα. φυσιώσιος ἄρ᾽ ὧδε ἴσχει, [a] ὡς μὴ ῥηιδίως ἀποφοιτῆσαι ἢν ἐσβάλλῃ ἅπαξ· ἢν δὲ καὶ ἐνδηθύνῃ, χρόνῳ καρτερὰ ἔστι, καὶ ξυναποθνήσκειν γίγνεται [b] ποτε, καὶ τὰ σμικρὰ μεζόνων ποιέεται διαδέξιας· κἢν τὸ πρόσθεν ἐς κίνδυνον ἀσινὲς ἦ, ὁ τόκος τῶνδε γίγνεται ὀλέθριος. χρὴ ὦν μήτε τὸν νοσέοντα [c] σιγῇ, ἢ αἰδοῖ τοῦ ἐλέγχου τῆς νούσου, μηδὲ ὑποδιδρήσκειν δέει τῆς ἰητρείης, μήτε τὸν ἰητρὸν καταμβλακεύειν. ἄμφω γὰρ ἐς τὸ ἀνήκεστον ξυνωφέδοι. μετεξέτεροι δὲ τῶν καμνόντων, ὑπ᾽ ἀγνωσίης τε τῶν παρεόντων, καὶ τῶν αὖθις ἐσομένων, ἐς τέλος [d] ξυνδιαιτέονται τῇ νούσῳ. ἐπὶ γὰρ τοῖσι πλείστοισι, οὔτε ὀλλύονται, οὔτε ὀῤῥωδέουσι θάνατον. διὰ τόδε ὦν ἰητρῷ σφέας αὐτοὺς οὐδὲ ἐπιτρέπουσι. πίστις δὲ τουτέων, κεφαλαίη, ἧς ἀμφὶ, πρότερον φράσω.

A In longinquis morbis dilatio medelæ mala est: nam ob cunctationem in vitia insanabilia prolabuntur. inflatio sane ita habet, ut non facile secedat, si semel invaserit: at si & diutius trahitur, temporis spatio vires acquirit, & nonnunquam evenit ut commoriatur. exiguos quoque morbos majores excipiunt: quumque priores discrimine vacarent, eorum soboles pernitiosa exoritur. itaque nullo pacto ægrotum silere convenit, ne morbus deprehendatur, erubescentem, neque aufugere, vim curationis metuentem, neque medicum pigrum esse ignavumque oportet. utrumque enim ad morbum insanabilem efficiendum consentit. B nonnulli autem sunt ægroti qui præsentium, nec non & futurorum ignoratione, ad finem usque cum morbo degunt. nam plerique neque pereunt, neque futuram mortem suspicantur: quocirca neque se medici fidei committunt. horum probatio ex cephalæa colligitur, de qua prius sermonem instituam.

ΚΕΦΑΛΗ β.
Θεραπεία Κεφαλαίης.

Κεφαλῇ δὲ ὁκόσον ἐς ζωὴν ἀναγκαῖον, τοσόνδε νούσῳ χαλεπωτέρῃ, καὶ [e] τῶν ἀμφὶ τῶνδε νούσων, ἡ μὲν ἐσβολὴ εὐπαθὴς ἐπὶ σμικρῷ ἄλγεϊ, καὶ ἤχοισι ὤτων, καὶ βάρεϊ. εἰ δὲ αὔξησιν [f] προσλάβοι, καὶ τὰ τέλη ὀλέθρια. μὴ ὦν μηδὲ τὰ σμι-

CAPUT SECUNDUM.
De Curatione Cephalææ.

C Caput quanto ad vitam magis necessarium est, tanto difficiliori ægritudine laborat. atque morborum capitis invasio quidem tolerabilis est: (nam parum dolent, aures sonant, gravitas adest) [2] at si intendantur, finis est mortiferus. igitur exi-

a Ὧδε *Henisch.* b Ποτὲ *Henisch.* rep. in MS. c Σιγῇ αἰδοῖ &c. (non oportet, Aret. inquit, ægrotum silere morbi verecundia) *Petit.* emend. d Ξυνδιαιτέονται *Henisch.* rep. in MS. e Fortasse legendum τῷ ἀμφὶ τῆσδε supple κεφαλῆν. *Petit.* f Προσβάλλοι *Henisch.* rep. in MS.

[1] Aretæi Cappadocis diuturnorum morborum curativus liber primus. *Henisch.* [2] Recedat. *Henisch.*

σμικρὰ ὑπερορῆν ἄλγεα. σμικροῖσι γὰρ καὶ τοῖσι ἄκεσι [a] μετεξετέροισι [b] ἴηθη. ἢν δὲ πρόσω μὲν ἥκῃ χρόνου, μέζω· [c] γὰρ προσεπιγίγνεται ἄχθεα. τάμνειν μὲν τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι φλέβα· πρόσθεν δὲ δυοῖν [d] ἡμέρῃσιν, οἶνον [e] πιπίσκειν. ξυντεκμαιρόμενον δὲ τὴν δύναμιν, τὸ πλῆθος ἀφαιρέειν. ἄριστον δὲ [f] μὴ ἐσάπαξ. ἢν ἡ δύναμίς τε ἀνέχηται τὴν πληθὺν τῆς ἀφαιρέσιος, ξυνεχές τε τοῖσι αὐτέοισι μοχλεύηται ἡ νοῦσος. ὧδε μέντοι πάσῃσι τῇσι χρονίῃσι νούσοισι ξυνῳδόν. μεσηγὺ δὲ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν, ἀδροτέρως διαιτᾶν. ἔπειτα τὴν ἱερὴν τὸ καθαρτήριον ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. ἀπάγει γὰρ μάλιστα ἥδε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς νούσου τὴν τροφήν. πλῆθος δὲ τοῦ φαρμάκου, ὁκόσον τέσσαρες, ἢ πέντε ὁλκῆς δραχμαί. κὴν εὖ καθαίρηται, λούειν τε καὶ οἶνον διδόναι, καὶ τὴν δύναμιν αὔξειν. ἔπειτα αὖθις τάμνειν φλέβα τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ τὴν ὀρθήν. κυριωτάτη γὰρ ἥδε ἡ ἀφαίρεσις. τὸ δὲ πλῆθος ὅσον [g] κοτύλης, ἢ σμικρῷ πλέον. λύειν τε μὴ [h] περαιτέρω. κενεαγγέειν γὰρ οὐ χρή. ἔπειτα τὰς κόμας ξυρῷ ἀφαιρέοντα, σικύην τῇ κορυφῇ προσβάλλειν προτέρην. τὴν δὲ ἑτέρην τὴν μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων ἐρείδειν [i] ἀναίμακτον, σχάζειν τε τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς [k] ἀφειδέως ἔς τε [l] πλῆθος ὁλκῆν, καὶ ἐς τὴν τοῦ βάθεος ἐντομήν. κεφαλαίην γὰρ τὰ μέχρις ὀστέων ὀνίνησι τμήματα. ἢν δὲ ἐς οὐλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα, τὰς ἀρτηρίας ἐκτάμνειν. [m] διπλαῖ δὲ, αἱ μὲν κατόπιν εἰσὶ ὤτων σμικρὸν [n] τι προσωτέρω, δῆλαι δὲ τοῖς διασφύξεσι. αἱ δὲ τοῦ ὠτὸς ἐς τοὔμπροσθεν, αὐτῶν πλησίον. ἀνάγεται γὰρ τῷ [o] ἀντιτρόχῳ· ἀτὰρ καὶ αἵδε δῆλαι διασφύξεσι. τάμνειν δὲ πρὸς τοῖς ὀστέοις τὰς μέζονας. αἵδε γὰρ ὀνήϊσται. ἐπικέαται καὶ ἕτεραι. [p] ἑκάστῃσι κάρτα [q] λεπταὶ, ἃς οὐδὲ ὄφελος ἐκτάμνειν. ὁ δὲ τρόπος ἐν τῇσι χειρουργίῃσι λέλεκται. [r] μετὰ δὲ τὸ ἄκος, κεφαλαίῃσι, καὶ [s] ἐπιληψίῃ, καὶ σκοτώμασι, καὶ [t] ξυμβλήδην [v] ἁπάσῃσι τῆς τῆς κεφαλῆς νούσοισι, ἐπὶ πᾶσι δὲ φλέγμα ἄγειν χρὴ, προκενώσαντα τὴν γαστέρα, ἢ καταποτῷ ὑπηλάτῳ, ἢ κλυσμῷ· ἄλλοτε μὲν ἐκ ῥινῶν πταρμικοῖσι, ἄλλοτε δὲ διὰ στόματος τοῖσι ἄγουσι φλέγμα. εἴδη [x] δὲ, πταρμικῶν μὲν, πέπερι, [y] στρούθιος ἡ ῥίζα, [z] κάστορος τοῦ ὄρχιος. τάδε καὶ ξυνῇ· ἐς λεπτὰ δὲ κόψαντα, καὶ σήσαντα, καλάμῳ ἐμφυσῆν, ἢ καυλῷ πτεροῦ χηνὸς παχέϊ. ἀγωγότερον δὲ τῶνδε καὶ βιαιότερον εὐφόρβιον ξὺν τινὶ τῶνδε μιχθέν· ἀτὰρ καὶ ἐλαίοισι δὲ μίσγεται γλευκίνῳ, σικυωνίῳ, ἢ τῷ ἀπὸ στύρακος μύρῳ. ὑγρὸν δὲ γίγνεται κάρτα, ὡς ἔκχυτον· ἐγχεῖται δὲ διὰ τοῦ ῥινὸς τοῦ αὐλοῦ. δίδυμοι δὲ οἵδε, ξυμφυέες ἀπὸ μιῆς ἐκροῆς, ὡς ἐσάπαξ ἀμφοτέροισι ἐγχέειν. οὐ γὰρ ἀνασχετὸν

ἢ

A exiguos dolores ne spernito. nam & exiguis medicamentis in quibusdam discussi sunt. [1] at si plus temporis extrahuntur, majores cruciatus superveniunt. propterea vena cubiti incidenda est. sed duobus ante diebus vinum [2] bibat. tantum autem sanguinis detrahito, quantum ejus vires tibi conjectanti ostenderint: verum non semel totum detrahere magnopere expedit. porro quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiuntur, iis ipsis continuo morbus discutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus convenit. tribus autem quatuorve diebus interjectis liberalius alendi sunt. deinceps purgatorium *quod vocant*

B hieram, cum mulsa propinandum: ea enim a capite morbi alimentum maxime abducit. modus vero medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo esto. quod si bene purgaverit, tunc lavandus est, & vinum exhibendum, & vires augendæ; postea iterum vena frontis recta scindenda est: hæc enim est opportunissima sanguinis detractio. modus autem esto hemina, aut paulo plus. neque ultra sanguinem mittito, quoniam vasa inanire non expedit. deinde capillis novacula detractis cucurbitulam priorem vertici affigito, alteram inter scapulas citra sanguinis effusionem admoveto: & eam, quæ in vertice fixa est, liberius

C scarificato, quo sanguis uberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia namque ad ossa usque penetrantia cephalæam juvant. quod si vulnera cicatricem ducant, arteriæ secentur: duplices autem sunt, aliquæ post aures paulo ulterius, propriisque motionibus produntur: aliæ vero aurium arteriæ prorsus versus sitæ sunt, auribus proximæ: nam *instrumento dicto* antitrocho adducuntur. verum hæ quoque propriis pulsationibus innotescunt. nempe majores ossibus vicinæ secentur. hæ namque utilitatem adferunt, adjacent & aliæ singulis auribus oppido tenues, quas incidere prorsus inutile est. modum

D vero incidendi in libris de manuum operationibus exposui. cæterum post medelam in cephalæa, morbo comitiali, & vertigine, utque semel dicam, in omnibus capitis vitiis (prius ventre, aut purgatorio, quod devoretur, aut clystere evacuato) pituita evocanda est; modo e naribus per sternutatoria, modo ex ore per ducentia pituitam. species autem sternutamenta citantium sunt, piper, radix herbæ lanariæ, fibri testiculus: hæc quidem sunt vulgata, & communia: ad lævorem autem terito, & cribrato, & calamo aut crassiori pennæ anserinæ caule inspirato. his efficacius

E in attrahendo violentiusque euphorbium est, cum aliquo ipsorum admixtum. quin etiam cum oleis miscetur, gleucino scilicet aut sicyonio, *id est ex cucumere sylvatico*, aut cum unguento ex styrace: redditur autem magnopere liquidum, ut fusile sit. infunditur per nasi fistulam: hæ vero geminæ sunt, atque ab uno canali cognatæ & cohærentes, adeo ut semel utrisque infundendum sit. neque enim

P 2 tole-

[a] Μετεξετέροισι. ἴηθη ἢν *Henisch.* [b] Ζώσθη *Henisch.* rep. in MS. ἰάσθη *Goupyl.* rep. in MS. [c] Conjunctio hæc causalis γὰρ videtur παρέλκειν *Petit.* [d] Ἡμέρῃσι *Henisch.* rep. in MS. [e] Deesse hic aliquid, sc. negationem μὴ, quæ hic excidit, reponendam esse, *Petit.* existimat. [f] Κρέσσον δὲ μὴ ἐσάπαξ. ἢν δὲ ἡ δύναμίς τε ἀνέχηται &c. *Crassus* legit. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ἄρισον δὲ ἐσάπαξ (negatione sc. deleta) *Petit.* emend. [g] Κελύτης *Henisch.* rep. in MS. Κοτύλη genus est mensuræ liquidorum apud Atticos, capiens Italicas uncias novem mensurales, quæ ad ponderales reductæ, septem & dimidiam valent. sed & aliquando pro libra accipitur Cotyla teste Galeno. *Petit.* [h] Περαιτέρω *Henisch.* [i] Ἀναιμάκτως *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἀφειδὲς *Henisch.* rep. in MS. [l] πλῆθος *Petit.* emend. [m] Διπλᾶς *Henisch.* rep. in MS. [n] Σμικρὸν τῷ *Henisch.* rep. in MS. [o] Ἀντιτράγῳ *Petit.* emend. quo nomine quemdam in temporibus locum juxta aures Græci designarunt. ἀντίτραγος enim significat partem temporum eam, quæ ipsi τράγῳ e directo respondet: teste Rufo. *Petit.* [p] Si hæc vox ad aures referri debet, uti Crassus refert, ἑκάστοισι scribi deberet. verum Aretæus non auribus singulis, sed arteriis majoribus, quas ante & pone aures sitas dixit singulis adjacere alias tenues his verbis ostendit. quare ἑκάστῃσι φλεψὶ subaudiendum est. *Petit.* [q] Λεπταὶ *Henisch.* rep. in MS. [r] Μέγα ἄχος (pertinet ad ea quæ dixit de arteriis temporum secandis) *Petit.* emend. [s] Ἐπιληψίῃσι *Petit.* emend. [t] Ξυμβλήδην *Henisch.* [v] Ἅπασι *Henisch.* rep. in MS. [x] Εἴδη τὰ *Henisch.* [y] Dioscorid. & alii Græci στρούθιον appellant. quare στρουθίου videtur legendum. nisi si & στροῦθος alio flexu dicitur. cur & nihil *Petit.* mutat. [z] Deest aliquid: fortasse τὶ aut μέρος τι κάστορος quidpiam de teste Castoris. *Petit.*

[1] Si plus temporis *Henisch.* [2] Vinum ne bibat. *Petit.* emend.

ἡ διάστασις ἑκατέρου μυκτῆρος ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ. πίμπραται γὰρ ἡ κεφαλὴ αὐτίκα, καὶ δριμὺ ἄλγος αἱρέει. τὰ δὲ διὰ τοῦ στόματος ἄγοντα φλέγματα, σίνηπι, κόκκος ὁ τῆς κνίδης, πέπερι, σταφὶς ἀγρίη· τάδε ξὺν ἀλλήλοισι καὶ ἰδίῃ· ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ μασσήσασθαι μὲν αὐτὰ, καὶ τὸ πτύειν ξυνεχές ἐστι, καὶ ὕδατι ἢ μελικρήτῳ, ἢ ὀξυκρήτῳ μίξαντα διδόναι κλύζειν τε τὸ στόμα, καὶ ἐς τὰ παρίσθμια παρωθέοντα ἀνατάσει τοῦ αὐχένος, [a] τῷ τῆς ἐκπνοῆς πνεύματι κλύζειν· ἐπὴν δὲ ἐς ὅσον θέλῃς τὸ φλέγμα ἀγάγῃς, λούειν καὶ καταιονέειν, τὴν κεφαλὴν κάρτα πολλῷ θερμῷ ὕδατι ἐς διαπνοήν. ἰσχυραὶ γὰρ γίγνονται [b] σφηνώσιες. δεῖπνον εὐτελὲς ἔστω· δὲ καὶ οἶνος ἐς ἀνάκλησιν τοῦ στομάχου· μάλα γάρ τοι καὶ ὧδε [c] πονέει. ἐπὴν δὲ μεσηγὺ τὴν δύναμιν ἐδρεύσῃς, κλυσμοῦ χρέω τῷ ξυνήθεϊ, λίτρου πολλὸν ἐμπάσσων, ἢ ῥητίνης τῆς ἀπὸ τῆς [d] τερμίνθου τοῦ δένδρεος ἐντήκων ὁλκῆς δραχμὰς δύο· ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην αἷμα τῆς ῥινὸς ἔνδον ἀφαιρέειν [e], ὡς εἴσω παρωθεῖται τὸ ὄργανον [f] καττιάδιον εὐμήκες, ἢ τὸ καλεόμενον στορύνη, ἢ εἴ τις ἐλλείπῃ τῶν πρὸς τάδε ἔχει, χηνὸς χρὴ πτεροῦ τοῦ καυλοῦ τοῦ παχέος ἀπογλύψαντα τάμνειν τὰ [g] νεῦρα ἐς [h] ὀδόντας, ὅκως πρίονα· καὶ τόδε ἐς ῥῖνα καθιέναι, μέσφι τῶν ἰσθμοειδῶν· ἔπειτα ἀμφοτέρῃσι χερσὶ κινέειν, ὡς [i] ξυγχαράσσοιτο ὑπὸ τῶν ὀδόντων ὁ χῶρος. ῥηϊδίη δὲ καὶ πολλὴ τοῦ αἵματος ἡ φορή· φλέβες γὰρ ἰσχναὶ τῇδε κραίνουσι, καὶ τὰ σώματα μαλακὰ καὶ εὔτμητα. ἐασὶ δὲ καὶ τοῖσι δημότῃσι [k] πολλοὶ τοῦ ἐγχαράξιος οἱ τρόποι, καὶ βοτάνῃσι τρηχείῃσι καὶ φύλλοισι δάφνης ξηροῖσι, ἐνθέντες τάδε, ἢ τοῖσι δακτύλοισι κινέειν εὐτόνως. [l] κενώσαντα δὲ ὁκόσον χρὴ· ἔστω δὲ πλῆθος ἐς κοτύλης τὸ ἥμισυ· μάσσειν σπόγγοισι καὶ ὀξυκρήτῳ, ἢ ξηρόν τι ἴσχαιμον ἐμφυσῆν, κηκίδα, ἢ σχιστὴν στυπτηρίην, ἢ [m] βαλαύστιον. ἢν δὲ ἐπὶ τουτέοισι ἡ κεφαλαλγίη μίμνῃ, ἤν τε ἀποπαύηται, αὐτὸν χρὴ ἐς τέλος ἥκειν τῆς ἰητρείης. φιλυπόστροφον γὰρ κακὸν, καὶ ἐν ἕδρῃ ἴσον τὰ πολλὰ φωλεύει. χρὴ ὦν ἀφαιρέοντα τὰς κόμας ξυρῷ· καὶ γὰρ τόδε κεφαλῇ ὀνήϊστον· καίειν [n] πυρήσι καυτήρων, ἐπιπολῆς μὲν, ἐς μύας· ἢν δὲ μέσφι ὀστέου ἐθέλῃς, ἀπάνευθεν καὶ τῶν μυῶν· μύες γὰρ καυθέντες, ἐασὶ σπασμῶν προκλήσιες. κὴν μὲν ἐπιπολῆς καύσῃς, οἶνον εὐώδεα λευκὸν ξὺν ῥοδίνῳ καταιονέειν [o] ἅλις. ὀθόνην δὲ χρὴ τέγξαντα ἐπιπετάννυναι τῇσι ἐσχάρῃσι, μέσφι ἡμέρης τρίτης· ἢν δὲ βαθεῖαι ἔωσι αἱ ἐσχάραι, πράσου χρὴ κόμην ξὺν ἁλὶ τρίψαντα, ἠδὲ ἐς ὀθόνην ἐγχρίσαντα τιθέναι· τῇ δὲ τρίτῃ κηρωτὴν ἐκ ῥοδίνου ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολαίοισι, ἢ φακὸν ξὺν μέλιτι, ἐπὶ τῇσι βαθείῃσι ἐσχάρῃσι τιθέναι. ὁκόσα δὲ ἐπὶ ὠτειλῇ φάρμακα, ἄλλῃ πη γεγράψεται. ἔταμον τινὲς ὑπὲρ μέτωπον κατὰ τὴν [p] στεφάνην τὸ δέρμα ἄχρις ὀστέου καὶ τόδε ἐπιξέσαντες, ἢ ἐπικόψαντες μέσφι διπλόης, ἐς σάρκωσιν ἤγαγον. οἱ δὲ καὶ ἐτέτρωσαν τῷ ὀστέῳ μέσφι μήνιγγος. εὔτολμα

A tolerabilis est alterutrius naris sigillatim dilatatio, nam protinus caput accenditur, & acerbus dolor invadit. quæ autem per os pituitam eliciunt, hæc sunt, sinapi, granum cnidium, piper, uva taminia: id præstant vel mixta, vel singula. cæterum quoniam & ipsa mandere & expuere assiduum est; idcirco & cum aqua aut mulsa, aut posca permixta danda sunt: atque os eluendum. ad tonsillas enim impulso humore extentoque collo exspirationis flatu abluatur. posteaquam pituitam quamtamlibet eduxeris, permulta aqua calida lavandum caput atque perfundendum: ut perspirabile atque difflabile reddatur. ingentes enim
B obstructiones fiunt. cœna frugalis & simplex esto: in qua & vinum ad stomachi restitutionem sumatur. siquidem & ipse magno dolore vexatur. interea vero ubi vires ægri stabiliveris, lotione per clysterem usitata opus est: in qua nitri multum inspergatur, aut resinæ a terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur. postridie sanguis e nasi interioribus detrahatur. intro enim prælongum instrumentum immittitur, quod cateiadion vocant, aut illud, cui storyne nomen est. aut si quis horum copiam non habuerit, pennæ anserinæ caulem crassiorem sumere debet, ejusque nervosam partem denticulatim instar serræ inci-
C dere, atque sic in narem usque ad ithmoeidē *ossa, quæ ob cribri seu colatorii similitudinem sic vocantur*, immittere: deinde utraque manu agitare, quo locus a dentibus insculpatur, ac vulneretur. facilis est autem ac copiosus sanguinis cursus: nam graciles venæ hic desinunt, corporaque hac in parte mollia sunt, & sectioni habilia: verum & multos nares vulnerandi modos vulgus novit, herbas scilicet asperas, & arida lauri folia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitantes. quum vero quantum satis sit evacuaveris, quod erit heminæ dimidium, coërcendus sanguis est spongiis & posca: aut aliquod aridum, quod sistendi sanguinis vim habeat, naribus insufflandum,
D galla aut scissile alumen, aut balaustium. verum enim vero post hæc remedia sive dolor capitis perseveret, sive desinat, oportet ad finem hujus medicationis pervenire: quoniam id malum sæpe reverti solet, & in suo vigore consistens plerumque delitescit. itaque novacula derasis capillis, (quandoquidem & hoc capiti prodest) ferramentis candentibus urendum est; si in superficie ad musculos usque pervenias: sin ossetenus penetrare velis, a musculis caveto. nam musculi exusti nervorum distentiones cient: quod si in summa cute usseris, vinum odoratum album cum rosaceo in-
E fundere satis est: pittacium vero madefactum per triduum supra crustas extendito. quod si crustæ altius descendant, porri comam cum sale tritam linteoloque illitam superdato. tertio die crustis summam cutim tantum occupantibus ceratum ex rosa, profundioribus autem lentem ex melle imponito. sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ sint, alio loco descripsimus. nonnulli super frontem, ea in parte ubi sutura est, quæ corona dicitur, cutim ossetenus inciderunt. illudque aut exterentes, aut excidentes usque ad meditullium (quod diploe nominatur) ad carnis repletionem perduxerunt. alii & ossa ad membranam usque perforarunt.
F verum

a Ionica hæc circuitio uno verbo (sc. γαργαρίζειν) exprimi poterat. *Petit.* b Σφηνώσιες δεῖπνα εὐτελὲς. *Henisch.* c ὧδε πονέειν *Henisch.* d Τερμινθίνης *Henisch.* rep. in MS. e Post ἀφαιρέειν. (punctum) scribendum est. *Petit.* f Nusquam hæc vox reperitur. in Petiti codice editionis Turnebi apposita est sursum hæc nota ·/. quæ nota poni solet in iis de quibus dubitatur, utrum tolli debeant, nec ne. in libro quodam hoc: Καττιάδιον genus instrumenti est ad solvendas narium venas. ad oram paginæ manu exaratum *Petit.* invenit. g Olim πλευρὰ id est, latera pennæ legendum putabat *Petit.* sed nihil mutat. quia quandam similitudinem nervus quoad colorem & flexibilitatem cum penna habet. h Ὀδὸν *Henisch.* rep. in MS. i Ξυγχαράσσοι τὰ *Henisch.* rep. in MS. k (πολλοὶ &c. βοτάνῃσι) parenthesi includit *Henisch.* l Κενώσαντι δὲ ὁκόσον χρὴ *Henisch.* rep. in MS. m Καλαύστιον *Henisch.* rep. in MS. n Πυρία vel Ionicè πυρίη dicitur quicquid corpori admotum ipsum calefacit, atque igne incendit, ἀπὸ τοῦ πυρὸς. itaque & fomentum, & ferrum ignitum, quod καυτὴρ appellatur, πυρίας nomine intelligi potest. *Petit.* o Ἅλις *Henisch.* p Στεφάνην Aretæus appellat, quam Anatomici ῥαφὴν στεφανιαίαν. *Petit.*

A εὔτολμα δὲ τὰ ἄκεα. ἀλλὰ χρὴ ὧδε. [a] κἢν ἐπὶ πᾶσι μὲν ἡ κεφαλαίη ἐπιμίμνῃ, ὁ δὲ νοσέων εὔθυμος, ἢ ὁ τόνος τοῦ σώματος ἀγαθὸς. ἢν ἐκ προσαγωγῆς [b] ἔωσι, γυμνάσια [c] ὀρθὰ ἐς στέρνα καὶ ὤμους, χειρονομίη, [d] ἁλτήρων βολὴ, ἔξαλσις, καὶ ἡ ξυνδιαπείθων ἐν τούτοις ἀνείλησις· τρίψις τὰ πρῶτα καὶ τὰ ὕστατα σκελῶν, κεφαλῆς δὲ ἐς [e] μέσον. πιττοκοπίη τῷ [f] ἐμπάσσειν ξυνεχής· [g] φοινίσσειν δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἄλλοτε μὲν σινήπι ξὺν ἄρτῳ διπλόῳ [h] ἐγχρίοντα, ὡς μὴ ἀφόρητον εἴη τὸ πῦρ· ἄλλοτε δὲ φάρμακα B ξυναλείφοντα, [i] ὡς τὸ ξύνθετον τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου καὶ πυρέθρου. ἔχει δὲ καὶ ἄνοδον πρός τε τὸν ἐν καιρῷ πόνον, καὶ ἐς μόχλευσιν τῆς ῥίζης τοῦ κακοῦ, θαψίης ὁ ὀπὸς, καὶ τὰ ξὺν τῇδε [k] φάρμακα, ὁκόσα ἐπιδαίνει τὸ δέρμα, καὶ ἰόνθοισι ἴκελα ἐκφύει βλαστήματα. [l] δίαιτα δὲ, ἡ μὲν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἀλγέων, [m] λεπτὴ, ὀλιγοποτίη, καὶ ὑδροποτίη ἐπίπροσθεν μάλιστα ἄκεος τινος. ξύμπαν δὲ δριμέων μὲν ἄφεξις, κρομμύων, καὶ σκορόδων, καὶ ὀποῦ τοῦ σιλφίου, σινήπιος δὲ μὴ πάγχυ. καὶ γὰρ τὸ δριμὺ αὐτοῦ, πρὸς τῇ τοῦ στομάχου ἀρετῇ, καὶ ἐς κεφαλὴν οὐκ C ἄχαρι. φλέγμα χέον καὶ διαπνέον, ἢ διελαῦνον κάτω. ὀσπρίων κάκιστον κύαμος, καὶ ἐς τὰ τοῦδε εἴδεα, πισοί, καὶ [n] ὦχροι, καὶ δολιχοί· δεύτερον, φακοί, οἵγε ἔχουσι μέν τινας ἀρετὰς πέψιός τε καὶ ἐκκρίσιος, κεφαλῆς δὲ πλήσμιον καὶ [o] πόνου ποιητικόν· πλὴν ἑψηθέντες ξὺν πεπέρι, οὐκ ἀποξενωτέοι. χόνδροι δὲ οἵτε πλυτοὶ χαρίεντες, ξὺν οἴνῳ καὶ μέλιτι ὅσον ἥδυναι, καὶ τὸ ἐκ τουτέων ῥόφημα, καὶ οἱ ξὺν [p] ἁπλόοισι ζωμοῖσι. καλοὶ γὰρ καὶ οἱ ἐν τῇ [q] καρυκείῃ καρποί, [r] κάρου, κοριάνου, ἀνίσου, σελίνου δὲ τουτέων [s] κρέσσων, ἡ ἡδύοσμος ἡ βοτάνη, D καὶ γλήχων πρὸς τοῖσι εὐώδεσι, ἴσχουσί τι καὶ οὔρων [t] ἀγωγὸν, καὶ φυσῶν ἔξοδον. κρεῶν δὲ, πονηρὰ μὲν τὰ παλαιὰ πάντα· νεοσφαγὴς δὲ, ἀλέκτρυος [v], πτηνῶν ἡ φάσσα, ἡ πελειὰ, καὶ τὰ ἄλλα ὁκόσα μὴ μάλιστα πίονα, συῶν [x] τὰ ἄκρεα, λαγωὸς ὁ [y] ὀπτός· βοὸς δὲ καὶ οἶος [z] παχύνον τε, καὶ κεφαλῆς πλήσμιον. ἔριφος δὲ, οὐ πάντη κακὸς, γάλα καὶ τυροὶ κεφαλαλγέες. ἰχθύων, οἱ πετραῖοι, ἠδὲ ὁκόσοι κατὰ χώρην, ἄριστοι. λαχάνων δὲ [a] ἑφθῶν μὲν, ὁκόσα οὔρων καὶ κοιλίας ὑπαγωγὰ, μαλάχη, βλίτον, τεῦτλον, ἀσπά- E ραγοι· δριμὺ δὲ καὶ κράμβη· ὠμὰ δὲ, θριδακίνη πάντων ἄριστον· ῥίζαι δὲ πονηραὶ, καὶ ἑφθαὶ, ῥαφανίδες, γογγυλίδες, σταφυλῖνοι οὐρητικὰ μὲν, πλήσμια δέ· σίσαρον φυσῶδες μὲν καὶ στομάχου ἐπαρτικόν. οἶνος λευκὸς, λεπτὸς, γλυκὺς μὲν ἐγκεκράφθω, στύψιος [b] ἔχων, ὡς μὴ ἴσχειν τὴν γαστέρα· [c] τράγημα πᾶν, κεφαλαλγὲς, πλὴν [1] φοι-

verum id genus remedia temeraria sunt: nihilominus tamen adhibentur, si omnibus aliis tentatis adhuc cephalæa perseverat, & æger est animosus, vel corporis robur excellit. nempe si paulatim ad sanitatem accessio fiat, exercitationes recto corpore pectori humerisque adhibeantur, manuum fiat gesticulatio, halteres jaciantur, saltu corpus moveatur, atque in his perite corpus torqueatur: primo & postremo crura fricentur, medio tempore caput: picatio assidue picem inspergendo administretur. item caput rubrificandum, nonnunquam sinapi cum duplo pane affricando, ne intolerabilis ignis excitetur: nonnunquam medicamenta simul illinendo, quale est illud quod ex adarce, & euphorbio & pyrethro componitur. proficit autem & ad dolorem in tempore sedandum, & ad radicem mali extirpandam, thapsiæ succus, & medicamina cum ipsa jungenda, quotcunque cutim tumefaciunt, & varis similia tubercula excitant. victus ratio in singulis dolorum generibus tenuis esto: exiguus potus, & aquæ potio ante ullam medelam potissimum adhibeatur. ex toto vero ab acribus temperet, cæpis, alliis & succo laserpitii. a sinapi autem non penitus: siquidem ejus acrimonia, præterquam quod stomachi vim roborat: capiti quoque haud ingrata est, pituitam fundens ac difflans, aut ad inferiora deturbans. leguminum pessima faba est, & ejus species pisa, & *quæ a Græcis nuncupantur* ochri, & dolichi: *illi cicerculæ folio similes: hi, faseoli aut lobi a nonnullis vocitati:* secundo loco ponitur lens: quæ nonnullis concoctionis excretionisque virtutibus prædita est, sed caput replet, doloremque concitat: nihilominus cum pipere elixa, spernenda non est. far lotum haud ingratum est cum vino & melle, quantum ad condimentum satis sit: & ex ipso conflata sorbitio, & ejus semina in simplici jusculo decocta. utique bona sunt & in caryceia *condimento a Græcis ita dicto*, semina cari, coriandri, anisi; apii vero semen iis anteferendum, mentha herba & pulegium, præterquam quod bene olent, quandam vim habent & urinam movendi, & flatus per inferiora expellendi. inter carnes vetustæ omnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudantur. inter aves torquatus palumbus, columbus, & aliæ quæcunque haud ita multum pingues sunt, suum extremitates, lepus assatus. bubula ovillaque caro crassum succum creat, & caput replet. hœdus non penitus malus. lac & caseus caput dolore vexant. ex piscibus saxatiles deligendi, & quotquot in ea regione optimi censentur. olera elixa quidem ea assumantur, quæ lotium & ventrem citant, malva, blitum, beta, asparagi, acris vero & brassica est: at inter cruda, lactuca omnium est optima. radices autem etiam elixæ pravæ sunt: radiculæ, rapæ, pastinacæ urinam movent, sed caput explent. sisarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. vinum album, tenue, dulce, admittatur, tantum adstrictionis habens quod alvum non remoretur. omnia bellaria capiti inimica, quin [1] & palmu-

 larum

[a] Ἢν, *Petit.* emend. [b] Deesse hic aliquid *Petito* videtur. sed nihil addit. [c] Ita appellat Aret. exercitationes, quæ recto corpore adhibentur, ad distinctionem earum, quæ prono corpore fiunt, ut ἀλινδήσεις: cujusmodi exercitationes iis, qui caput infirmum habent, non conveniunt. *Petit.* [d] Καυτήρων βολὴ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] Crassus ἐς μέσον pro μεταξὺ accepit. *Petit.* [f] Ἴσως, ἐμπλάττειν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Φοινίσσειν *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἐγχρίοντα *Henisch.* rep. in MS. [i] Hujus compositionis, quæ vulgo φοινιγμὸς appellatur, meminit Galen. lib. 6. de sanit. tuend. *Petit.* [k] Φαρμάκῳ *Henisch.* rep. in MS. [l] Διαίτα *Henisch.* [m] Λεπτὴς *Henisch.* rep. in MS. [n] Ὤχρους ervilias plerique omnes interpretantur: Δολιχοὺς phaseolos. *Petit.* [o] Καὶ τὸ ποιητικὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Simplicis *albi* jusculi compositionis meminit Galen. lib. 2. de compos. med. κατὰ τόπους cap. 1. *nigri*; Langius epist. 58. lib. 1. *Petit.* [q] Καρυκεία jusculum est simplici operosius ex multis tragematis, & aromatum deliciis confectum. *Petit.* [r] Κάρῳ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [s] Κρέσσον *Henisch.* rep. in MS. [t] Ἀγωγῶν *Henisch.* rep. in MS. [v] Deest hic aliquid, nempe ἀγαθὰ vel quid simile. post ἀγαθὰ. (punctum) apponi debet. *Petit.* [x] Nempe ἀκρωκώλια, extremæ partes, uti pedes. *Petit.* [y] Ὀπτὸς *Henisch.* rep. in MS. [z] Παχύνοντα *Henisch.* rep. in MS. [a] Ἑφθῶν *Henisch.* rep. in MS. [b] Στύψιός τι ἔχων *Petit.* emend. [c] Τραγήματα ἀπὸ τοῦ τρώγειν, ab edendo ita dicta κατ' ἐξοχὴν propter voluptatem. dicuntur & πέμματα, Latine bellaria. *Petit.*

[1] Quin præter & palmularum &c. *Henisch.*

[a] φοίνικες πάσης ἰδέης. σύκων δὲ ὀπώρη καὶ σταφυλὴ προσηνὲς, καὶ ὅ, τι ἂν ἐπὶ τῆς ὥρης ἄριστον. πλησμονὴ πάντων καὶ τῶν [b] ὠφελεύντων κακόν. κάκιον δὲ ἀπεψίη. κόποι ἀπεψίης μὲν ἀσινέστεροι· ἐπιβλαβέες δὲ καὶ οἵδε. περίπατοι ἕωθεν ἐπὶ τῆς κοιλίης [c] ἐκκενέεσι, [d] εὔπνοοι δὲ, εὔφοροι· ἄριστοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῷ δείπνῳ· αἰώρη μακρὰ, νήνεμος, ἀνήλιος τῇ κεφαλῇ· κακὸς γὰρ αὐτέῃ ὁ [e] σείριος. ὁμιλίη γυναικὸς κεφαλῇ, νεύροις, [f] κακὸν ἐπίσπαστον. ἀποδημίη ἐς θερμότερον ἀπὸ ψυχρῶν, καὶ ἀπὸ ὑγρῶν ἐς ξηρότερον. ξύμφορος δὲ πλόος· καὶ ἐν θαλάσσῃ [g] ἐξαγωγὴ τοῦ βίου· κὴν θαλάσσιός τις ἦ, ἀγαθὸν λούεσθαί τε τῇ ἅλμῃ ψυχρῇ, καὶ νήχεσθαι τῇ θαλάσσῃ, καὶ τῇσι ψάμμοισι ἐγκαλινδέεσθαι, καὶ βιοτεύειν ἐς θάλασσαν· ἑτεροκρανίης ταὐτὰ ἄκεα. ὁκοῖον γὰρ τῇ κεφαλῇ ὅλῃ ἄκεα πρόσφορα, τοῖσδε πρὸς ἅπαν τῆς κεφαλῆς μέρος χρέεσθαι, καλόν. ὁκόσοισι δὲ ἐκ τῶνδε ἄφυκτος ἡ νοῦσος, [h] ἐλλεβόρῳ χρέεσθαι, τῇ ἐσχάτῃ καὶ δυνατωτάτῃ πάντων ἀγωγῇ.

larum omne genus. ficus autem & uva demulcent, & quicquid ea parte anni, *quam ὥρην Græci vocant*, bonitate præstat. sed quibuscunque, vel etiam juvantibus, satiari, malum est. pejor est cruditas: labores minus quam cruditas nocent: nihilominus & ipsi sunt detrimentosi. deambulationes matutinæ alvo prius exonerata citra spiritus difficultatem bene feruntur: optimæ sunt etiam & a cœna. gestatio longa per loca non ventosa conveniet, atque ubi sol caput non feriat: ei namque sirius officit. usus veneris capiti ac nervis labem accersit. peregre proficiscatur ægrotus in regiones calidiores ex frigidioribus, & in sicciores ab humidioribus. confert & navigatio, & in mari vitæ traductio: &, si quis sit maris accola, in salsa aqua frigida lavari, [1] in mari natare, & in arena volutari, victumque ex mari quærere proderit. doloris vero capitis, qui heterocrania nominatur, eadem medicamina sunto. nam quæ toti capiti remedia conducunt, eadem singulis ejus partibus adhibere bonum est. quibuscunque vero per hæc morbus depulsus non fuerit, [2] iis reliquum ut veratro utantur, utpote ultimo atque valentissimo omnium remedio.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Θεραπεία Σκοτωματικῶν.

Καὶ ἐκδιαδέξιος μὲν κεφαλαίης γίγνεται [i] σκοτοδινίη· εἴπερ καὶ [k] αὐτὴ πρώτη ἐπ᾽ αἰτίῃσι φύεται, αἱμορροΐδων ῥόου ἐπισχέσι, κὴν ἀπὸ ῥινὸς αἷμα μὴ ῥέῃ πρόσθεν ῥέον, ἢ μὴ διαπνέηται τὸ σκῆνος, ἢ ἱδρῶτι, ἢ πόνῳ πρόσθεν πονεόμενον. ἢν μὲν [l] ὦν ἐπὶ τῇ κεφαλαίῃ ξυνστῇ, τάδε χρὴ πρήσσειν ἐς ἴησιν, ὁκόσα ἐπὶ τῇσι κεφαλαίῃσι λέλεκται· τίσι δὲ καὶ βιαιότερον ἰῆσθαι χρὴ ἐς τέλος τῶν ἀκέων, ὕστερον φράσω. ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ἐπισχέσιος ὑγρῶν ἡ νοῦσος ἀποβῇ, τὴν ξυνήθη ἔκκρισιν κινέειν. ὑγιεινὸν γὰρ τῆς φύσιος ἡ παλινδρομίη. ἢν δὲ ἡ μὲν [m] μέλλῃ, τὸ δὲ πάθος αὔξῃ, ἐπὶ μὲν τῇσι ἄλλῃσι ἐπισχέσεσι τῇσι διὰ ῥινὸς, ἢ ἱδρώτων, [n] φλέβα τάμνειν τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι· ἢν δ᾽ ἐπὶ ἥπατι πλημμύροντι ἢ σπληνὶ, ἢ τινι τῶν ἐν τοῖσι μέσοισι σπλάγχνων, ἀρήγον ἡ σικύη· χρὴ δὲ ὁκόσον ἂν [o] ἐκ φλεβὸς πολλὸν ἐκρῇ, τοσόνδε ἐκ τῶνδε ἀφαιρέειν αἷμα. τόδε γὰρ τῆς προφάσιος ἡ τροφὴ, ὥσπερ δὴ καὶ γαστήρ. ἐπὶ δὲ τῷδε, τὰ τῆς κεφαλῆς ἄκεα ξυνάπτειν, φλέβα τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ ὀρθὴν τάμνοντα, ἢ τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς πρὸς τοῖσι κανθοῖσι, σικύην τῇ κορυφῇ προσβάλλειν, ἐκκόπτειν τὰς ἀρτηρίας, ξυρεῖν τὴν κεφαλὴν, φοινίσσειν, φλέγμα ἄγειν διὰ ῥινῶν πταρμικοῖσι, ἢ διὰ στόματος ὅκως ἔλεξα· ἅπαντα πρήσσειν ἐν κόσμῳ τῷ ἐπὶ τῇ κεφαλαίῃ εἰρημένῳ, πλὴν ὁκόσον κυκλαμίνου χυλὸς, ἢ ἀναγαλλίδος ἔγχυτος εἰς τὴν ῥῖνα ἔχει τὴν πρόσθεσιν. ἐπὴν δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἀκέων ἥκῃ ἐς τέλος, ὁκόσα βιαιότερα ἐς τοὺς σκοτώδεας, τάδε χρὴ πρήσσειν, ἐμέτοισι τοῖσι ἀπὸ δείπνου, ἠδὲ τοῖσι ἀπὸ ῥαφανίδων χρέεσθαι, τὸ ἐκ τοῦδε δέον [p] ἐστὶ, ἅπερ ἤδη ἐς [q] ἐλλεβόρου

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Vertiginosorum.

Et succedit cephalææ vertigo, & ipsa per se propriis de causis oritur, si profluvium ab hæmorroïdibus coërcetur, si e naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueverat, si corpus non diffletur aut sudore, aut labore antea fatigatum. igitur si a cephalæa ducit originem, ea medendi ratione uti debemus, quæ ad cephalæam supra exposita est. quibus autem violentius cum ultimis remediis occurrendum sit, posterius explicabo. sin ab aliqua humorum suppressione morbus inciderit, usitata excretio movenda est. naturæ namque salutare est materiæ recursus. at si ista tardat, malum vero increscit, in aliis quidem suppressionibus aut sanguinis e naribus manare assueti aut sudorum, sanguis mittendus est e vena cubiti: sin ab jecore multis humoribus affluente, aut a liene, aut ab aliquo ex visceribus in medio corpore positis vertigo prodeat, cucurbitulæ subveniunt. sed quantum ex vena defluit, tantundem per has sanguinis est detrahendum. sanguis enim est causæ alimentum, quemadmodum & ventriculus. deinceps capitis remedia subjungenda: [3] vena cubiti recta, aut nasi arteriæ utrinque in angulis secandæ, cucurbitula vertici affigenda, arteriæ incidendæ caput radendum, rubrumque faciendum: pituita e naribus per sternutatoria, aut ex ore (quemadmodum docui) evacuanda: omnia denique modò in cephalæa narrata administranda: duntaxat adjicitur cyclamini succus, aut anagallidis, in nares fundendus. posteaquam vero medicaminum capitis ad finem perveneris, deinde quotquot efficaciora ad vertiginosos inveniuntur, ea sunt adhibenda. vomitibus a cœna, nec non vomitibus ab esu radicularum uti postea decet: quin etiam ad veratri assumptionem hæc præparatio

a Dissona hæc sunt Dioscoridi, Galeno, aliisque, palmularum fructus dolorem capitis creare, pronuntiantibus. unde hæc *Petito* mendi suspecta lectio videbatur. verum nihil mutat, quia eadem Aretæi sententia, iisdemque fere expressis verbis reperit in cap. 3. de cur. vertiginosor. b Ἀφελεύντων *Henisch.* rep. in MS. c Ἐκκρίσις *Henisch.* d Εὔπνοος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. e Σείριος proprie est stella in ore canis majoris cœlestis sita, qua plerumque Solem auctores denotant. *Petit.* f Ἐπίσπαστον κακὸν dicitur, quod quis sibi sponte sua accersit. *Petit.* g Ἴσως, διεξαγωγὴ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. h Intelligendum hoc de candido elleboro est. *Petit.* i Σκοτοδίνη *Henisch.* k Αὐτὴ *Henisch.* l Ἢν μὲν (ὦν) ἐπὶ &c. *Henisch.* m Μάλλη *Henisch.* μέλη *Henisch.* rep. in MS. n Βλέβα *Henisch.* o Ἐκφλεβὸς conjunctim scribit *Henisch.* p Ἔστι *Henisch.* q Ἐλλεβόρου *Henisch.*

1 Et in mari &c. *Henisch.* 2 Iis reliquum est. *Henisch.*
3 Vena frontis recta, aut nasi venæ utrinque &c. *Henisch.*

•λεβόρου προσδιαιτηθείην. μελετήσι γὰρ χρὴ τὸν στόμαχον ἐμέειν, ἐπὶ τοῖσι δεινοτέροισι ἐμετηρίοισι. αὐτὰρ καὶ τὸ φλέγμα λεπτότερον νῦν γίγνεται, καὶ ἐς τὸν ἐλλέβορον εὔχυτον. ἐλλεβόρου δὲ [a] δόσιες πλεῦνες, τοῖσι μὲν ἰσχυροτέροισι ἀρῆξαι ἐς μέγεθος [b] ἀμῆς, ἢ ὀλίγον ἁδρότερον τετμημένης, ξὺν χόνδρῳ τε πλυτῷ, ἢ φακῷ· ἡ δόσις σταθμὸς δὲ ὁλκῆς δραχμαὶ δύο. ἐπὶ δὲ τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ἰσχνοτέρων, τὸ ἕψημα ξὺν μέλιτι, μέτρον μυστίλαι δύο ἢ τρεῖς. τῆσδε [c] ποιήσιος ὁ τρόπος ἄλλῃ πῃ [d] λέξεται. μεσηγὺ δὲ ἑκάστου ἄκεος [e] ὑπανατρέφειν τὸν νοσέοντα ἐς τὴν τῶν μέσων ὑπομονὴν ἀρήγειν. δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσι παροξυσμοῖσι ὧδε· διαδέειν μὲν τὰ σκέλεα ὑπὲρ σφυρὰ [f] καὶ γούνατα, καὶ χειρὸς καρποὺς τε καὶ βραχίονας ἔνερθε τῶν ὤμων πρὸς τοῖσι ἀγκῶσι. τέγξιες κεφαλῆς, ῥόδινον μύρον ξὺν ὄξεϊ. ἐνεψῆσαι [g] δὲ χρὴ τῷ ἐλαίῳ, [h] ἑρπύλλιον ἢ σπονδύλιον, ἢ κισσοῦ, ἤ τι τοιόνδε. ἀνάτριψις ἄκρων, καὶ προσώπου. ὄσφρησις [i] ὄξεος, γλήχωνος, ἡδυόσμου, καὶ τάδε ξὺν ὄξεϊ. [k] διάστασις τῆς γένυος. ἔσθ' ὅπη γὰρ ἐρείδουσι τὰς γνάθους· γαργαλισμὸς παρισθμίων, ἐμέτου πρόκλησις. ἐπὶ γὰρ [l] ἐκχύσι κοτὲ φλέγματος ἀνέγροντο ἐκ τοῦ ζόφου. τάδε μὲν ὧν ἐς τὴν τοῦ παροξυσμοῦ παρηγορίην καὶ σκέδασιν τοῦ ζοφώδεος. διαίτης δὲ πέρι ἁπάσης τῆς ἐν τῇ θεραπείῃ καὶ τῆς ἐς αὖθις τάδε γιγνώσκω. [m] ὕπνος πουλὺς, κακὸν δὲ καὶ ἀυπνίη· πολὺς μὲν γὰρ ναρκοῖ τὰς αἰσθήσιας τῆς κεφαλῆς· ἀτμῶν πλημμύρα [n] ὄκνος ἁπάσης πρήξιος. τάδε μέντοι [o] βάρεος καὶ ἤχων καὶ [p] μαρμαρυγῶν ἐστὶ αἴτια, τῆς νούσου τὰ ξύμβολα. ἀγρυπνίη δὲ ἄπεπτον, ἄτροφον, καματηρὸν, τῷ σκήνεϊ ἄθυμον, δυσπαράγωγος [q] ἡ γνώμη· διὰ τάδε ῥηϊδίως μαίνονται, καὶ μελαγχολῶσι οἵδε. ξύμφορος [r] δὲ ὁ μέτριος ἐς τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίην, καὶ ἐς ἀνάπαυλαν τῶν δι' ἡμέρας καμάτων, [s] πρόνοια καὶ ἐπιμονή. προεδρίη τῆς κοιλίης ἐς ἀπόκρισιν. διαπνοῆς γὰρ ἡ μέζων αἰτίη κοιλίη. ἀνάτριψις αὖθις σκελῶν δι' ἡμιτυμβίων τρηχέων μέσφι φοίνιξιος, ἔπειτα νώτου καὶ πλευρέων, ὕστατα κεφαλῆς· ἀπὸ τουτέων περίπατοι, πρηνέες μὲν ἀρχῆθεν καὶ ἐς ἀπόπαυσιν ἐπιτροχοὶ δὲ οἱ μέσοι, ἠρεμίη, κατάστασις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῖσι περιπάτοισι ἔστω. ἀναφωνέειν χρὴ, τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι μᾶλλον χρεόμενον [t] ἠχέειν. ὀξέες γὰρ, κεφαλῆς διατάσιες, κροτάφων παλμοὶ, ἐγκεφάλου διασφύξιες, ὀφθαλμῶν πρήσιες, ἤχων ἀκοή· μετρίη ὀξυφωνίη, κεφαλῇ ὀνήϊστον. ἔπειτα δὲ, καιρὸς αἰώρης, ἐς διαπνοὴν τοῦ παντὸς κεφαλῆς βάρεος, πλῆθος δὲ ἔστω πολλὸν, πλέον ὁκόσον ἀκάματον ἦ· ἐπὶ ἑλιγμοῖσι τοῖσι τοῦ χωρίου, μηδὲ ξυνεχέσι καμπῇσι αἰώρη γιγνέσθω. ἰλίγγων γὰρ τάδε προκλήσιες. εὐθέες δὲ καὶ μακροὶ, καὶ λεῖοι ἔστων, καὶ [v] οἱ περίπατοι. ἢν μὲν ὧν ἐν ἔθει ἔωσι ἀρίστου, ἄρτου [x] μούνου [y] ὀρέγειν, ὁκόσον μηδὲν ἐμποδὼν τοῖσι γυμνασίοισι ἔμμεναι. προ-

tio fuerit. nam præexercendus est stomachus, quum vehementioribus vomitoriis uti volumus. pituita quoque in præsentia magis attenuatur, & ad veratrum bene funditur. veratri exhibendi modi plures sunt: ut validioribus quidem succurrat, ad magnitudinem amæ, *id est placentulæ*, aut paulò crassius est incidendum: & cum farre loto, aut lente assumitur pondo drachmæ duæ. imbecillioribus autem & gracilioribus decoctum cum melle propinatur: duarum aut trium mystillarum modus esto. quis vero sit faciendi modus, alio loco declarabitur. inter singula autem remedia æger cibis reficiendus est, quo ea quæ interim incidunt, sustinere valeat. in accessionibus quoque sic opitulandum est: deliganda sunt crura supra talos & genua, & manus brachialia, brachiaque infra humeros prope cubita. ad caput irrigandum facit rosaceum cum aceto. oleo vero incoquito serpyllum, aut spondylium, aut hederam, aut id genus alia. fricentur extrema & facies. olfaciat acetum, pulegium, mentham, aliaque ejusmodi ex aceto. inter dentes aliquid apertionis causa imponatur: nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohærescunt. in tonsillis fiat titillatio, vomitus citetur: nam interdum rejecta pituita æger a tenebris excitatur. hactenus ad accessionis levamen & tenebrarum discussionem dictum sit. at de universa victus ratione tam in curando quam post curationem hæc nostra sententia est: somnus multus æque ac insomnietas inimica sunt: multus enim somnus stuporem capitis sensibus injicit: vaporum exuberantia torpet omnis actio. hi plane gravitatis & sonorum in auribus, & splendorum quorundam oculis obversantium causæ, morbi vero indicia sunt. vigilia vero cruditatem facit, alimentum subtrahit, laborem adfert, corpus contristat, [1] mentem labefactat: propterea facileque furere atque atra bile vexari isti consueverunt. mediocris autem somnus ad alimenti distributionem, & ad laborum diurnorum levationem utilis est. alvo ad excretionem consulendum: nam difflationis causa potior alvus est. iterum crurum frictio per aspera linteola usque ad ruborem, deinde dorsi & laterum, postremo capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ vero acriores. quies, consistentia spiritus post ambulationes esto. vocem leniter exercere oportet, gravibus vocibus utentem, sonum edere. acutæ namque voces, capitis distentiones, temporum palpitationes, cerebri pulsationes, oculorum inflationes, auriumque tinnitus efficiunt. mediocriter acuta vox edita capiti prodest. postea vero gestationis tempus adest ad diffiandam totam capitis gravitatem [2] opportunæ. longa sit autem, verum citra fatigationem, neque in tortuosis regionis tramitibus, neque assiduis itineris flexibus gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur: sed rectæ & longæ & [3] lenes ac superioribus locis gestationes fiant. siquidem [4] ita assueti sint, optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedimento ne sit. prius

[a] De dosi ellebori albi vid. apud Paulum lib. 7. cap. 10. *Petit.* [b] Si placentam proposuisset Aretæus ἄμητος scribendum erat. alii σησάμου legunt, id est, sesami seminis. quam lectionem *Petit.* probat. [c] Confectionis modus, quo sc. decoctum ellebori paratur. *Petit.* [d] Λεχθήσεται *Henisch.* [e] Ὑπανατρεφέειν *Henisch.* rep. in MS. [f] Σφυρὰ (καὶ) γόνατα *Henisch.* [g] Δὲ χρὴ *Henisch.* [h] Ἑρπύλλιον *Henisch.* [i] Ὄξεος *Henisch.* [k] Ἐνεψῆσαι δὲ χρὴ τῷ ἐλαίῳ διάστασις τῆς γένυος. *Henisch.* [l] Ἐκχύσει. *Henisch.* [m] Ὕπνος πουλὺς κακὸν, κακὸν δὲ &c. *Petit.* emend. [n] Ὄκνῳ ἁπάσης in dativo (nisi quis malit ἀτμῶν πλημμύρη in recto casu) *Petit.* emend. [o] Βάρος. *Henisch.* [p] Μαρμαρυγῶν (ἐστὶν) αἴτια. *Henisch.* [q] In hoc textu Solæcismus est, cum debuisset Aret. dicere δυσπαράγωγον τῆς γνώμης. *Petit.* [r] Ξύμφορος δὲ ὕπνος *Petit.* emend. [s] Quorsum hæc verba spectent, se non videre, ingenue fatetur. *Petit.* nisi magnopere fallatur vitio huc intrusa. [t] si legas ἠχέειν, nullus fuerit sensus. verum ἢ ὀξέσι, gravibus potius sonis, quam acutis utentem. *Petit.* emend. [v] Καὶ ὑπέρπατοι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [x] Μούνῳ *Henisch.* [y] Ἀρήγειν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

[1] Mens facile decipitur, aberrat, exhaustis scilicet instrumentis a longa & superflua vigilia *Petit.* emend. [2] Opportunum *Henisch.* [3] Et lenes (deambulationes) ac &c. *Henisch.* [4] Siquidem prandere assueti sint. *Henisch.*

περιπεπέφθαι γὰρ χρή. [a] κεφαλῆ καὶ χέρες, καὶ αἱ τῶνδε τρίψιες· ἐπὶ δὲ τοῖσι [b] οἷον πρηέως, ἐς ἀνάκλησιν θέρμης, καὶ εὐσαρκίης καὶ τόνου. ἔπειτα κεφαλὴν τρίβεσθαι ὄρθιον ἑωυτέου μέζονι ὑπερέχοντα· ἀτὰρ καὶ τὰ γυμνάσια ἐς τραχήλου [c] πρήσιας, καὶ ἐς δίωσμον χειρῶν συντείνει, [d] εὐπαιδεύτως· ὑπερῃωρεῦντα δὲ χρὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς ὄψιας γυμνάζειν χειρονομίῃ, ἢ δίσκων βολῇ, φιλονεικεῦντα πυγμῇ· κακὸν δὲ σφαῖρα, μικρή τε καὶ μεγάλη· τῆς γὰρ κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ δινήσιές τε καὶ ἐντάσιες σκοτώματα ποιέουσιν. ἄριστον ἁφάλσεις καὶ δρόμοι. τὸ ὀξὺ μὲν πᾶν, ἐς τὰ σκέλεα [e] πάντων τονώσιες, ψυχρολουσίη ἀλουσίης κρέσσων· ἀλουσίη δὲ θερμολουσίης. στύψαι, πυκνῶσαι, ξηρῆναι [f] κεφαλὴν, ψυχρολουσίη δυνατωτάτη, ὑγιεινὴ ἡ κατάστασις. ὑγρῆναι, λῦσαι, ἀχλυῶσαι, θερμολουσίη δυνατωτάτη. κεφαλῆς γὰρ νούσου αἱ προφάσιες. τοιοίδε καὶ οἱ νότοι, βαρυήκοοι. ἡσυχίη ἐπὶ τοῖσι γυμνασίοισι ἐς κατάστασιν τοῦ ταράχου. [g] πίεσις τῆς κεφαλῆς ἐς τὴν τοῦ δέρματος ξύσιν. [h] προπόσιες ὕδατος [i] πόσι, ἢ οἴνου ὑδαρέος, ἄριστον εὐτελές. λαχάνων κόμης τὰ μαλθακτήρια, μαλάχης, τεύτλου, βλίτου. [k] ἔμβαμμα, εὐστόμαχον, εὔστομον, κοιλίης μαλθακτικὸν, ἀβαρὲς δὲ κεφαλῇ, διὰ θύμου, ἢ θυμβρης, ἢ σινήπιος. ὠῶν, τὰ θερμὰ χειμῶνος· θέρεος δὲ τὰ ψυχρὰ, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος, μὴ ὀπτά, ἐλαῖαι, φοίνικες, τάριχος [l] ὡραῖον, χόνδρος πλυτὸς, ξὺν τινι τῶν γλυκέων, ὁκόσον ἡδῦναι αἱρετόν. ἐπὶ τοῖσδε ἅλες, ἠρεμίη, ἡσυχίη καὶ ἀκοῆς, καὶ λαλιῆς. περίπατοι, ἔνθα ἂν εὔπνοον· εὐχαρὴς ἢ δένδρεσι, ἢ βοτάνῃσι. ἢν δὲ ἐς δεῖπνον ἥκῃ, μάλιστα μὲν αὖθις ψυχρολουτέειν, σμικρὸν ὑποχρισάμενον λίπαϊ. εἰ δὲ μὴ, σκέλεα μοῦνον. τὸ δεῖπνον σιτῶδες [m] οἷον ἴτριον, ἢ ῥόφημα χόνδρου, ἢ [n] πτισάνη ἄφυσος, ἑψήσει εὔπεπτος· φάρμακα δὲ τὰ ἐς ἡδονὴν τῆς πτισάνης, πέπερι, γλήχων, ἡδύοσμον, κρομμύων, ἢ πράσων σμικρὸν, μηδὲ ὁκόσον ἐμπλεῦσαι· [o] ὄξος δὲ τὸ δριμὺ ξύμφορον· κρεῶν, τὰ ἐκ πιόνων μὴ πίονα· συῶν πόδες καὶ κεφαλή· πτηνὰ πάντα τῷ [p] πλήθει δὲ τεκμαίρεσθαι λαγῶς, καὶ τὰ θηρευτά· [q] δὲ, ἀλεκτορὶς εὔπορος καὶ ξύμφορος. τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς, πλὴν φοίνικος, ἢ τῶν ὡραίων σύκων, ἢ σταφυλῆς, ἢν ἄφυσος ὥνθρωπος ἔῃ, [r] εὖ τοῖσι ἠδὲ πεμμάτων εὔπεπτα, καὶ ἄκνισα, καὶ κοῦφα, περίπατοι, θυμηδίαι, ἐν ἡσυχίῃ ἐς ὕπνον ἄφεσις.

ΚΕΦΑ-

A prius enim concoctum esse oportet. caput & manus exercendæ, horumque frictiones faciendæ. in iis vero leniter agendum, ut caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur, [1] postea suum ipsius caput erectum fricato, diutius hunc laborem sustinens. quin & exercitationes ad cervicis usus, & ad manuum agilitatem faciunt, si scienter fiant. sursum [2] attollendo caput atque oculos exercere oportet. manuum exercitatio fit aut discorum jactu, aut certando cæstibus aut pugnis. pila vero parva & magna detrimento est. nam capitis & oculorum circumvolutiones atque intentiones vertigines adferunt. B optime faciunt saltus & cursus. omnia velocia exercitia cruribus conveniunt, & omnia roborant. frigida lavatio illuvie, illuvies autem calida lavatione melior. adstringere, densare, siccare caput frigida lavatio efficacissime potest: & hic salubris status est. humectare, solvere, tenebras offundere valentissime calida lavatio potest: & hæ capitis morborum causæ sunt. tales sunt & austri aditui graves. exercitationibus quies succedat, ut perturbationem sedet. capitis pressiones ad cutim poliendam faciunt. aquæ aut aquati vini propinatio est [3] res optima, & ad manum. coma olerum assumatur, quæ ventrem molliunt, C malvæ, betæ, bliti. liquamen bonum stomacho, ori suave, alvum leniens, neque grave capiti, ex thymo, aut thymbra, aut synapi conficitur. ova hyeme calida, æstate frigida, putamine spoliata, non tosta præbeantur. olivæ, palmulæ; salsamentum recte conditum. [4] alica elota cum aliquo dulci, quantum condiendi causa assumi debet. post hæc sal adhibendus. otium sit & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus utatur sub aëre perspirabili. delectat autem locus aut arboribus consitus, aut herbidus. utique vertiginosus quum ad cœnam accedit, maxime iterum in frigida lavetur, parum nnguine corpus subli- D nens: si nolit, at crura tantum. cœna triticea esto, quale est itrion, *quod est placentæ genus*, aut sorbitio ex alica, aut ptisana flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. medicamenta vero suaviorem ptisanam reddentia, sunt piper, puleginm, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum ut innatet: acetum vero acre utiliter assumit. carnes ex pinguibus animalibus non pingues, suum pedes & capita. volatilia omnia, sed multitudinem conjectura metiri oportet, lepus & venatio. gallina in promptu habetur & juvat. omnia bellaria caput dolore infestant præter palmulas, aut maturas ficus, aut uvas. si flatibus E homo vacet, hæc bene facient. in secundis quoque mensis utiliter ea sumuntur quæ facile concoquuntur, si nidore vacant, & levia sunt. postea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad somnum conversio adhibenda.

CAPUT.

a Κεφαλὴ καὶ χεῖρες *Petit.* emend. præterea in hoc textu deest aliquid, quod supplendum ex MS. melioribus. *Petit.* b Οἷ' πρηέως *Henisch.* sed præstat nostra lectio. *Petit.* c Χρήσιας *Crassus* legit. sed male. πρήσιας id est, inflationes *Petit.* probat. d Deesse hic aliquid propter adverbium hocce εὐπαιδεύτως, fortasse περιπλόμενα vel συμπλεόμενα, *Petit.* putat. e Supple ἄριστον *Petit.* f Κεφαλῆ *Henisch.* rep. in MS. g Πιέξις *Henisch.* rep. in MS. h Προπόσιες *Henisch.* rep. in MS. i Vox πόσι in edit. *Henisch.* inclusa est parenthesi () & merito, ut quæ omnino redundet. *Petit.* k Ἔμβαμμα Latine intinctum dicimus; liquorem scilicet simplicem, vel ex pluribus rebus compositum, cui cibos intingimus ad excitandum appetitum. *Petit.* l Ὡραῖα eadem quæ κύβια, quæ ex pelamide minore fiebant. teste Gorræo. verum hic ὡραῖον tempestivum, quod scilicet in vere conficiebatur, significat. *Petit.* m Οἷ' ἴτριον *Henisch.* n Πτισάνης *Henisch.* rep. in MS. o Ὀξὺς *Henisch.* rep. in MS. p Inusitata satis hæc locutio si nullum hic mendum est. nam πλῆθος τεκμαίρεσθαι Græci dicunt pro quantitatem conjectura assequi. *Petit.* q Particula δὲ hic videtur παρέλκειν. forte mutilus hic locus, & Aretæus scripserat ἢν εὔπορα si suppetant. *Petit.* r Εὖ καλὸν ἐν τούτοις τοῖσι ἠδὲ πεμμάτων &c. *Henisch.* Verum hunc F mendosum locum sic *Petitus* emend. post vocem ἔῃ. scribatur punctum. deleatur punctum post vocem τοῖσι & loco εὖ τοῖσι ἠδὲ legatur εὐθετήσει δὲ, quod verbum his πεμμάτων εὔπεπτα respondeat.

[1] Postea caput fricetur recto ab aliquo, qui proceriori sit corpore (ita ut æger stans inferior sit) *Petit.* emend. ὑπερέχειν enim hic non significat sustinere sed subesse, inferiorem esse alio scilicet majori. *vel sic:* ἑωυτέου μέζον ὑπερέχοντα in majus se ipso caput attollentem. sed neque hoc commentum *Petito* placet. [2] Sursum vero *Henisch.* [3] Res optima, prandium frugale ac simplex esto. coma &c. *Henisch.* [4] Conditum. (opportunum) alica &c. *Henisch.*

A

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Θεραπεία Ἐπιληψίης.

Ἀκέων, ὅτι περ μέγα καὶ δυνατώτατον, ἐς ἐπιληψίην χρέεσθαι. [a] Φυγὴ γὰρ οὐ μοῦνον ἐπιπόνου πάθεος, καὶ κινδυνώδεος ἐφ' ἑκάστης ὑπομνήσιος, ἀλλὰ καὶ ἰδέης αἴσχεος καὶ ὀνείδεος τῆς συμφορῆς· καί μοι δοκέω, εἴπερ ἐς ἀλλήλους ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι ἐνέβλεπον, ὁκόσα πάσχουσι οἱ νοσεῦντες, οὐκ ἂν ἔτι ζώειν [b] τλαῖεν ἄν. ἀλλὰ γὰρ τὰ δεινὰ B ἑκάστῳ καὶ τὰ αἰσχρὰ, ἀναισθησίη καὶ ἀθεησίη κρύπτει· ξυνομαρτέειν δὲ τὴν ἰητρείην τῇ ῥαστώνῃ τῆς φύσιος ἄριστον, εὖτε τῇσι μεταβολῇσι τῆς ἡλικίης ἐς μέγα ἀμείβει τὸν ἄνθρωπον. ἢν γὰρ ἡ ξυνήθης τοῦ κακοῦ δίαιτα ἐν ᾗ ἐμβιοτεύει ἡ νοῦσος, οἴχετο, οὐκέτι ἐπιφοιτεύει [c] ἐς τὸν ἄνον· ξυναποίχεται γὰρ τῷ πρόσθεν ἤθεϊ. ἢν ὦν τῆς κεφαλῆς λάβηται, ἐνοικέει· τῇδε ἅπαντα χρὴ πρήσσειν, ὁκόσα μοι ἀμφὶ κεφαλαίης λέλεκται, ἀμφί [d] τε τὰς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιας, ἠδ' ἀμφὶ τὰς καθάρσιας, [e] φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος, μετώπου τῆς [f] ὀρθίας· [g] σικύης· C τὰς δὲ ἀφαιρέσιας, μὴ μέσφι λειποθυμίης ποιέεσθαι. πρόσκλησις γὰρ τοῦ πάθεος, λειποθυμίη· ἀρτηρίας τάμνειν ἁπάσας, τάς τε ὤτων πρόσω τε καὶ ὀπίσω· καθάρσιας δὲ ποιέεσθαι [h] ἐξοχέας τουτέων πάντων, τῇ ἱερῇ τῷ καθαρτηρίῳ, [i] καὶ τῆς κεφαλῆς τοῖσι ἄγουσι φλέγμα· πολλῷ δὲ δυνατώτερα ἔσω φάρμακα. φέρει γὰρ ἡ ἕξις τῶνδε τοὺς πόνους· εὐθυμίη δὲ καὶ εὐελπιστίη τίθησι τοὺς νοσέοντας τλήμονας. χρεὼν καὶ πῦρ φέρειν [k] ἐς τὴν κεφαλήν. ὀνήσει γάρ. τετρῆναι δὲ χρὴ πρῶτα τὸ ὀστέον μέχρι διπλόης, ἔπειτα κηρωτῇσι καὶ ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι. ἐς τ' ἂν ἡ μῆνιγξ τῶν ὀστέων ἀποστῇ, τερέτρῳ D χρὴ περικόπτειν τὰ γυμνά, κἢν ἐπὶ [l] σμικρὰ ἀντέχῃ μέχρι αὐτομάτου ἀποσπάσιος, ἕως ὅτε μέλαινά κοτε τουτέων καὶ παχέη εὑρεθῇ ἡ μῆνιγξ· καὶ ἢν ἐς [m] μύδησιν, ἢ καὶ κάθαρσιν τοῦ ἰητροῦ εὐτόλμως ἀκεομένου ἐς οὐλὴν [n] ξυμβῇ τὸ τρῶμα, ὤνθρωπος ἐξῆλθε τῆς νούσου. ἐπὶ πᾶσι φοινίξιες κεφαλῆς, ξυνήθεες μὲν, ὁκόσαι μοι ἐν τοῖσι πρόσθεν [o] εἰρέαται· δυνατωτέρη δὲ, ἡ διὰ τῶν κανθαρίδων· χρὴ δὲ ἐπιπρόσθεν τῆς χρήσιος τριῶν ἡμερέων, πίνειν γάλα ἐς τὴν τῆς κύστιος φυλακήν. κανθαρίδες γὰρ κάρτα σίνονται κύστιν. τάδε μὲν ὦν E ἢν κεφαλὴ πεπόνθῃ· ἢν δὲ τὰ [p] μέσα εἰσάγῃ τὴν αἰτίην, καὶ τάδε ἐπάγει τὴν νοῦσον· ἥκιστα δὲ τάδε γίγνεται. ξυμπαθέει γὰρ κεφαλῇ τὰ μέσα μᾶλλον ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῷ, ἥπερ ἀρχὴ τῆς νούσου: ὅκως δ' οὖν ἔχῃ, φλέβα τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι καὶ ἐπὶ τῶνδε. ἀπὸ σπλάγχνων γὰρ ἡ ῥοή· ἀτὰρ καὶ καθαίρειν τούσδε μᾶλλον τῶν ἄλλων, καὶ τῇ ἱερῇ καὶ κνεώρῳ, καὶ κόκκῳ κνίδης.

τάδε

F

a Φυγὴ γὰρ μοῦνον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. b Τλαῖεν *Henisch.* rep. in MS. c (Ἐς) τὸν ἄνθρωπον *Henisch.* d Ἀμφὶ τοῦ τὰς &c. *Henisch.* rep. in MS. e Ἀμφὶ τὰς καθάρσιας. (Punctum fc:) φλεβῶν (adde τομὰς inciſiones aut quicquam ſimile) τῶν &c. *Petit.* emend. f Ὀρθίης Ionice (ſupple φλεβός) *Petit.* emend. g Σικύην (refertur enim ad ἀμφὶ) *Petit.* emend. h Ἐξοχίας *Petit.* emend. i Hyperbaton eſt Ionibus uſitatum: ordo enim eſt. καὶ τοῖσι φλέγμα τῆς κεφαλῆς *Petit.* k Nempe πυρωτικὰ *Petit.* l Σμικρὸν *Henisch.* rep. in MS. m Σῆψιν *Henisch.* rep. in MS. n Ξυνίδῃ *Henisch.* rep. in MS. o Εἰρέαται *Henisch.* rep. in MS. p Τὰ μέσα viſcera videlicet illa, quæ a ſitu hypochondria dicuntur: vel totam illam regionem in qua ſint portæ dictæ, & qui ab iis ductus feruntur, ubi & focum febrium intermittentium Medici conſtituunt. *Petit.*

CAPUT QUARTUM.

De Curatione Morbi Comitialis.

Ingentibus medicamentis atque valentiſſimis in morbo comitiali, opus eſt. nam quoties ejus[1] in mentem venit, non modo laborioſum malum, & periculi plenum, ſed etiam generis morbi fœditatem & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita exiſtimo, ſi ſe mutuo in acceſſionibus ſpectantes ægroti, quæcunque patiuntur cernerent, non ultra vitam ducere tolerarent. verum quæ ſingulis atrocia fœdaque inſunt, ſenſus privatio intuendique ſublata facultas abſcondit. cæterum medendi rationem[2] naturæ facilitatem ſequi optimum eſt, quando per ætatis mutationes in longe[3] melius hominem permutat. quoniam ſi uſitatus malo victus, in quo morbus alitur, deſierit, non ulterius hominem infeſtat: ſimul enim cum priore victus ſpecie morbus recedit. igitur ſi caput occupavit; inhabitat. quocirca omnia, quæ a nobis in capite de cephalæa relata ſunt, facere neceſſe eſt: detrahendo ſanguine & corpore purgando. venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta, ſecandæ ſunt: cucurbitula admovenda. non eſt autem uſque ad animi deliquium ſanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. arteriæ omnes & ante & poſt aures incidendæ. inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio quam *hieram* vocant, atque iis, quæ e capite pituitam eliciunt: ſed multo valentiora ſint medicamenta. ſiquidem iſtorum habitus eſt dolorum patiens. hilaritas vero & bona ſpes id genus ægros miſeros reddit. opus eſt etiam ignem capiti inferre: proficit enim. in primis os perforare uſque ad ſecundam laminam oportet: deinde ceratis cataplaſmatiſque uti tantiſper donec membrana ab oſſibus[4] receſſerit, terebrâ nuda oſſa circumcidere convenit: ac ſi paulum reſiſtant, uſque ad ſpontinam avulſionem perſeverandum, quouſque nigra nonnunquam iſtorum & craſſa membrana inventa fuerit. quumque per putrefactionem vel etiam purgationem audacter curante Medico vulneri cicatrix inducta fuerit, ægrotus morbum evaſit. maxime omnium capitis ad ruborem uſque frictiones valent: uſitatæ quidem quæcunque a me ſuperius traditæ ſunt: valentior eſt autem quæ fit per cantharides. ſed tribus diebus antequam his utamur, lac, ut veſica muniatur, bibendum eſt: cantharides enim magnopere veſicam lædunt. hæc abunde ſint, quum caput affectum eſt. at ſi mediæ corporis partes cauſam præbent & ab his morbus exoritur, (rariſſime autem iſta fiunt: potius enim mediæ partes in conſenſu morbi trahuntur a capite, utpote ab ingenti malo, quod ægritudinis initium eſt) utcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti ſolvenda eſt: a viſceribus enim materiæ curſus eſt. quin etiam iſti magis quam alii purgandi ſunt & hiera, & cneoro, *id eſt thymelæa*, & cocco gnidio, *quæ chamelæa dicitur*:

Q hæc

1 Quoties ejus acceſſio advenit. *Petit.* emend. 2 Naturæ opportunitatem aut levationem *Petit.* emend. 3 In longe diverſum hominem permutat. *Henisch.* 4 Abſceſſerit per putrefactionem. *Petit.* emend.

A τάδε γὰρ φλεγμάτων ἀγωγά. τὸ δὲ καίριον αὐτέων ἡ σικύη· ἐπιθημάτων δὲ καὶ ἐπιπλασμάτων ὁ φόρτος εὔδηλος, καὶ πάντη γράφειν περισσὸν, εἰ μὴ ὁκόσην δύναμιν αὐτέων γινώσκειν, ὅτι χρὴ τοῖσδε [a] λεπτῦναι, διαπνεῦσαι, εὔροα καὶ εὔπνοα ποιέειν, καὶ πεπτηρίοισι φαρμάκοισι, θερμοῖσι, ξηροῖσι, καὶ οὔρων ἀγωγοῖσι χρεόμενον, καὶ ἐν τροφῇ καὶ ἐν φαρμακίῃ· κρέσσων δὲ πάντων κάστορος ὄρχις πινόμενος ἐν μελικρήτῳ πολλάκις τοῦ μηνὸς, ὁκόσα τε ποικίλα φάρμακα τωὐτὸν πρήσσει, [b] ἡ διὰ τῶν [c] θηρίων B [d] ποικίλη, καὶ ἡ τοῦ Μιθριδάτεω [e] ἐπιποικιλωτέρη· πίνειν δὲ καὶ τὴν [f] Βησίνου, εὔπεπτα γὰρ καὶ εὔχυμα ταῦτα, καὶ οὔρων ἀγωγά. ὁκόσα γὰρ χρὴ γράφειν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, αἵδε ἔχουσι αἱ δυνάμιες, κινάμωμον, καὶ κασίην, φύλλα τὰ μαλαβάθρου, καὶ πεπέρεος, καὶ σεσέλεος πάσας ἰδέας. καὶ τί γὰρ οὐκ ἂν εὕροις ἐν τοῖσδε τῶν δυνατωτάτων. λόγος ὅτι καὶ γυπὸς ἐγκέφαλος, καὶ [g] αἰθυίης ὠμῆς κραδίη, καὶ οἱ [h] ἐνοικάδιοι γαλέοι βρωθέντες λύουσι τὴν νοῦσον· ἐγὼ δὲ τῶνδε μὲν οὐκ ἐπειρήθην· ἐθεασάμην δὲ ἀνθρώπου γε C νεοσφαγέος ὑποθέντας φιάλην τῷ τρώματι, καὶ ἀρυσαμένους τοῦ αἵματος πίνοντας. ὢ τῆς παρεούσης μεγάλης ἀνάγκης, τλῆναι κακὸν ἀκέσασθαι μιάσματι κακῷ· εἰ δὲ καὶ ὑγιέες ἐκ τούτου ἐγένοντο, ἀτρεκὲς οὐδεὶς ἔχει μοι λέγειν. ἄλλη δέ τις γραφὴ ἔφραζεν, ἧπαρ ἀνθρώπου φαγεῖν. ἀλλὰ τάδε μὲν γεγράφθω τοῖσι μέχρι τῶνδε τλήμοσι. προσαρήγειν δὲ καὶ τῇ διαίτῃ, καὶ ἑκάστοισι τῶν γινομένων, ἢ δι' ἄλλων, ἢ δι' αὐτοῦ. νῦν δὲ χρὴ οὐδὲν ὑπερορῆν, μηδὲ [i] πρήσσειν τι εἰκῇ, μάλιστα μὲν ἐφ' ἑκάστοισι σμικροῖσι πάντως [k] ὠφελεῦντα· [l] ἢν δὲ βλάπτοντα μηδέν. καὶ γὰρ ὁρά- D ματα ὁκόσα μὴ θηητὰ, καὶ ἀκούσματα, καὶ γεύματα, καὶ θυμιήματα μυρία ἐλέγχει τὴν νοῦσον φράζεσθαι· ὧν περὶ πάντων μάλα, ὕπνος πολλὸς, παχυτὴς, ἀργίη, ὀμίχλη τῆς αἰσθήσιος· ἀγαθὸν δὲ ξυμμετρίη· κοιλίης [m] ἔκκρισις ἐπὶ τοῖσι ὕπνοισι ἄριστον. μάλιστα πνευμάτων, καὶ φλεγμάτων. περίπατοι μακροὶ εὐφυέες, ἀνέλικτοι, εὔπνοοι, ὑπὸ δένδρεσι μὲν μυρσίνης, ἢ δάφνης, ἢ τοῖσι δριμέσι καὶ εὐώδεσι βοτάνῃσι δὲ, [n] καλαμίνθῃ, γλήχωνι, θύμῳ, ἡδυόσμῳ. μάλιστα μὲν τοῖσι ἀγρίοισι αὐτομάτοισι· ἢν δὲ μὴ, κἂν ποιητοῖσι· ἐν τοῖσι καὶ E αἰῶραι μακραὶ, καὶ αἵδε εὐθέες· ὁδοιπορίῃσι καλὸν χρέεσθαι, μὴ παρὰ ποταμὸν ἐς τὸ ῥεῦμα ἐνορῆν. ἰλίγγων γὰρ ποιητικὸν ῥόος. μηδὲ [o] ἐν κύκλῳ στροφεόμενον, μηδὲ βέμβηκα δινεύμενον· ἀσθενέστερος γὰρ ἑδραῖον ἱστάναι τὸ πνεῦμα. ξυνελίσσεται γὰρ τῷ κύκλῳ. δίνησις δὲ σκοτώματος, καὶ τῆς ἐπιληψίης πρόκλησις· ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης, περίπατος [p] ἠρεμαῖος. ἔπειτα ἡ ἡσυχίη, ἐς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐν τῇ

hæc enim pituitam extrahunt. peroportunum autem ipsis remedium est cucurbitula. epithematum vero & cataplasmatum sylva omnibus perspecta est, & ea ubique scribere supervacuum ducimus: nisi quatenus eorum vim nosse conveniat, quod scilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa spirabiliaque corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridisque, & urinam moventibus, in nutritione & in medicatione utendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sæpius in mense ex aqua mulsa potus. præterea quæcunque ex variis composita medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita antidotus, & Mithridatica ex pluribus constans, nec non & Bystini antidotus bibenda est. quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, utiles humores creant, & urinæ movendæ aptæ sunt. nam quæcunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur antidotis, cinamomum, casia, folia malabathri, piperis, seselisque omnia genera. & quodnam ex valentissimis remediis in istis compositis non reperies? fama est & vulturis cerebrum, & crudæ fulicæ cor, & domesticos [1] feles comesos, morbum discutere. at ego istorum periculum non feci. nonnullos autem vidi, nuper jugulati hominis vulneri phialam subjicientes, atque inde haustum cruorem bibentes. o ingentem necessitatem, quemquam sustinere, malum malo piaculo depellere! atqui ex ea ad sanitatem, nec ne, isti pervenerint, nemo vere mihi affirmare potest. quin, & quendam autorem legi qui humanum jecur epulandum apponi præcipiebat. sed hæc illis scripta sunto, qui ad hunc usque miseriæ terminum pervenerunt. præterea & victu opitulandum est, & singulis remediis, quæ aut ab aliis, aut ab ipsomet ægro fieri possunt. utique in hoc casu nihil spernendum est, nihilque temere faciendum, maxime quælibet exigua adhibendo, quæ penitus prosint, nihil vero lædant. etenim spectacula non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimenta plurima morbum patefaciunt. igitur omnia diligenter consideranda sunt. somnus multus crassitudo est, otium, nebula sensuum: bonum vero mediocritas. alvi excretio a somno, præcipue flatuum ac pituitæ, res optima. ambulationes longæ commodæ sunt, non flexuosæ, bonum spiritum reddunt, sub arboribus myrto aut lauro, aut inter acres & bene olentes herbas, [2] calamintham, pulegium, thymum, mentham: maxime quidem agrestes & sponte nascentes: sin barum copiam non babet, [3] inter humano cultu procreatas. inter has quoque gestationes longæ, & ipsæ rectæ, fiant. itinera facere bonum est: non secundum fluvium, ne delabentem aquam intueatur. vertiginem enim aquæ fluxus adfert. neque ullum qui in orbem volvatur, neque turbinem, qui circumagatur inspiciat. est enim imbecillior quam ut firmum stabiliat spiritum. nam simul cum circulo vertitur. circumvolutio autem vertiginem & morbum comitialem accersit. post gestationem lenis deambulatio, postea quies: ut agitatio in gestatione

a Λεπτῦναι. *Henisch.* b In his verbis periphrasis theriacæ est. *Petit.* c Nomen θηρίων licet generale sit, omnem feram significans, speciatim tamen pro iis animalibus, quæ morsu aut ictu virulento pestem hominibus inferunt, accipi solet, qualia una voce δάκετα Græcis dicuntur. loquitur hic Aretæus de theriaca Andromachi, quare θηρίων pro ἐχιδνῶν haud dubie accepit, quia huic antidoto carnes viperarum admiscentur. *Petit.* d Ποικίλη supple ἀντίδοτος. *Petit.* e Plures Mithridatis compositiones fuisse nomine celebratas ex his verbis patet. vid. præterea Plin. lib. 29. cap. 1. lib. 23. cap. 8. & Galen. in lib. de antidot. *Petit.* f An Βισίμου, κισίμου, βησίνου scribendum *Petit.* ignorat. neque *ipsi* liquet quæ fuerit hæc compositio, ac ne de auctore quidem. g Αἰ-

F θρῆς. *Henisch.* h Ἐνοικάδεες. *Henisch.* rep. in MS. νυμφίτρεες *Petit.* rep. in MS. quæ vox nauci est. i Πρήσσειν *Henisch.* rep. in MS. k Ὠφελεῦντα. *Henisch.* l Ἢν δὲ μὴ, (virgula sc.) βλάπτοντα &c. *Petit.* emend. m Ἔκκρισις. *Henisch.* rep. in MS. n Καλαμίνθη *Henisch.* rep. in MS. o Ἐς κύκλῳ *Henisch.* rep. in MS. p Οὐρωμαῖος *Henisch.* rep. in MS.

[1] Potius mustelas hic quam feles scribendum, (quia utrumque mustelæ genus in eorum numero ponuntur, quæ huic morbo medentur teste Plinio lib. 30. cap. 10.) *Petit.* sustinet. [2] Calamenthum *Henisch.* [3] Non habeat, humano cultu procreatas. *Henisch.*

τῇ αἰώρῃ ταράχου. γυμνάσια δὲ ἐπὶ τούτοισι πρὸς χεῖρας, ἐνόντων τῶν ἄκρων [a] ἀφ' ἡμιτυμβίου λινοῖσι [b] ὠμοῖσι· ἄλειμμα μὴ κάρτα [c] λιπαρὸν, τρίψις ἐν μελλήσει μὲν ἔστω, σκληροτέρη δὲ ἐς πύκνωσιν· οἰδαλέοι γὰρ καὶ παχέες οἱ πλεῖστοι. μεσηγὺ δὲ ὅλης τῆς τρίψιος, κεφαλὴ ὀρθὴ τετρίφθω. γυμνάσια τὰ ἐς τὸν αὐχένα καὶ ὤμους, χειρονομίη, πάντα ὁκόσα μοι ἐπὶ σκοτωματικῶν λέλεκται. ἅλις δὲ ἐνθάδε τοῦ [d] ἐκεῖ φόρτου. πλὴν ὁκόσα ὀξύτερα χρὴ τὰ τῶνδε γυμνάσια ἔμμεναι, ἐς ἱδρῶτα καὶ θέρμην. τάδε γὰρ πάντα λεπτύνει. ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ παντὶ βίῳ χρὴ ὀξυθυμίην ἀόργητον ἐμποιέειν. τροφαὶ πᾶσαι παχέεσι ὀσπρίοισι [e] κακόν· σιτώδεες δὲ ἄρτοι ξηρότεροι, χόνδροι πλυτοὶ καὶ τὰ ἐκ τῶνδε ῥοφήματα. τὰ δὲ ἐς ἡδονὴν φάρμακα, ταὐτὰ τοῖς πρόσθεν. τῶν δριμέων δὲ νῦν ἔστω πλεῦνα, πεπέριος, ζιγγιβέριος, λιβυστικοῦ. ἐμβάμματα δὲ δι' ὄξεος καὶ κυμίνου, καὶ ἡδέα, καὶ [f] χρήσιμα. κρεῶν μάλιστα μὲν ἀπειρχθω πάμπαν, εἰ δὲ μήγε, ἐν τῇ θεραπείῃ· ἐς δὲ τὴν ἀνάληψιν ἔστω ὁκόσα κοῦφα ἢ φύσι, οἷόν τι τὰ πτηνὰ, πλὴν νήσσης, καὶ τῇ πέψει ὅκως λαγωοί. [g] οἷον πόδες, τάριχος καὶ ἐπὶ τοῖσι δίψος ἀγαθόν. οἴνου ὀλιγοποσίη, λευκοῦ, λεπτοῦ, εὐώδεος, εὐόσμου, οὐρεομένου· λαχάνων ἑφθῶν, ὁκόσα ἐς δύναμιν δριμέα, [h] λεπτῦναι, οὖρα κινῆσαι, ὁκοῖόν τι κράμβη, ἀσπάραγος, κνίδη· ὠμῶν δὲ, θριδακίνη ἐφ' [i] ὥρῃ· σίκυος δὲ καὶ [k] πέπων, ἀνδρὶ μὲν κρατερῷ περιττά, τισὶ δὲ δοτέον μέσφι γεύσιος. [l] κακὸν γὰρ τῶνδε ἡ πληθὺς, ψυχρῶν ἐόντων καὶ ὑγρῶν. σύκου χλωροῦ, καὶ σταφυλῆς ἡ χρῆσις ὡραῖος· περίπατοι. ἐπὶ τοῖσι δὲ, θυμηδίη ἄλυπος· ὀργὴ δὲ καὶ λαγνείη κακόν. καὶ γὰρ τὸ πρῆγμα, τῆς νούσου φέρει τὰ σύμβολα. [m] ἀπάτη δέ τις ἔς τε μετεξετέρους ἰατροὺς συνουσίης. ἐπεὶ γὰρ ἡ τῆς φύσιος εἰς ἄνδρα μεταβολὴ ἀγαθόν τι πρήσσει, μετεβιάσαντο τὴν παίδων φύσιν ἀώρῳ ξυνουσίῃ, ὡς θᾶσσον ἀναῤῥώσοντες· ἀγνοέουσι δὲ τῆς φύσιος τὴν αὐτομάτην προθεσμίην, ἐφ' ᾗ πάντα γίγνεται τὰ ἄκεα· ἥδε γὰρ ἑκάστῃ ἡλικίῃ συντίκτει τὰ οἰκεῖα ἐν χρόνοισι ὡραίοισι· ἐν χρόνῳ γὰρ οἱ πεπασμοὶ σπέρματος, γενείου, πολιῆς. τίς ὦν ἰητρὸς προσυλλάξαι τῆς φύσιος, τοῦτο μὲν τὴν ἀρχῆθεν τῶν σπερμάτων μεταβολὴν, τοῦτο δὲ τὴν [n] ἐς ἑκάστου προθεσμίην· ἀλλὰ καὶ προσέκοψαν ἐς τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος. οὐκέτι γὰρ ἐγκαίρως τινὲς [o] εἴασι τῇ ἀρχῇ τῆς ξυνουσίης, προσινόμενοι ἀωρίῃ τοῦ πρήγματος. βιοτεύειν δὲ χρὴ ἐν χώρῃσι θερμῇσι ξηρῇσι. ψυχρὸν γὰρ καὶ ὑγρὸν ἡ νοῦσος.

ΚΕΦΑ-

tione contracta sedetur. [1] adhæc exercitationes manuum fiant, extremis sudario ex crudis linis confecto involutis. inunctio non valde pinguis sit: frictio lenta quidem, sed durior, densandi causa: tumidi enim & crassi sunt plurimi. in medio vero totius frictionis caput erectum perfricetur. exercitationes ad cervices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia quæcunque a me de vertiginosis dicta sunt, administrentur. satis vero hic ex copia ibi descripta positum est: præterquam quod velociores horum exercitationes esse oportet ad sudorem movendum, caloremque excitandum. hæc enim omnia extenuant. verum & in omni vita oportet excandescentiam iracundia vacantem injicere. alimenta omnia ex crassis leguminibus, mala: tritici vero panes sicciores præbendi, alica elota, & ex ea sorbitiones. sed medicamenta voluptatis causa eadem cum supra positis sunto: nunc autem plura ex acrioribus ponito, piper, zingiber, libysticum. liquamina vero ex aceto & cumino & suavia sunt, & utilia. a carnibus quidem maxime in totum abstineant. sin minus, in curatione saltem. in refectione vero carnes deligantur quæcunque sunt natura leves. quales sunt volatilium, præter anatem: & concoctu faciles, ut lepores, suum pedes, salsamentum. & post hæc sitis utilis est. vini paulum bibatur albi, tenuis, odorati, quod lotium movet. elixorum olerum assumantur quæcunque facultate acria extenuant, & urinam citant: qualis est brassica, asparagus, urtica: crudorum autem lactuca, ea parte æstatis quam hōram Græci Medici nominant. cucumeres autem & pepon viro quidem robusto supervacua, nonnullis vero gustatione tenus præbenda. mala est enim horum multitudo, quum frigida sint atque humida. fici viridis & maturæ uvæ usus convenit. ambulationes, post eas animi oblectatio molestia carens juvat. iracundia utique & venus noxiæ sunt. effectus enim morbi similitudinem adducit. at nonnulli Medici de concubitu falluntur. nam quoniam naturalis in virum transitus aliquantum proficit, puerorum naturam intempestivo concubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. sed isti a natura sponte præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. hæc enim singulis ætatibus propria simul opportunis temporibus creat. in tempore namque concoctiones seminis, barbæ, canorum. quis igitur Medicus naturæ commutationem seminum a principio; tum præfinitum singulis tempus variaverit; quin & in morbi naturam impegerunt. nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, ante immaturitate rei noxam accipientes. vitam autem degere oportet in regionibus calidis & siccis. siquidem res frigida atque humida hic morbus est.

Q 2 CAPUT.

[a] Ἀμφ' ἡμιτυμβίῳ in MS. Bibliothecæ Claramont. *Petit.* rep. [b] Ὤμοισι *Henisch.* rep. in MS. [c] Λιπαρεῖν *Henisch.* rep. in MS. [d] Εἰκεῖ. *Henisch.* [e] Κακεῖν. *Henisch:* rep. in MS. [f] Χάσιμα *Henisch.* [g] Οἶν *Henisch.* ὑῶν πόδες *Crassus* legit. *Petit.* emend. [h] Λεπτῦναι *Henisch.* [i] Ὥρη proprie significat eam partem æstatis, qua fructus, fugaces dicti, maturi sunt. nempe eam partem, in cujus medio canicula oritur. *Petit.* [k] Peponis nomine is fructus intelligendus est, quem & melopenem & melonem Veteres vocabant. *Petit.* [l] Κακεῖν *Henisch.* rep. in MS. [m] Πάτη δ' ἄτις *Henisch.* [n] Ἐφ' ἑκάστῳ in unoquoque *Petit.* emend. [o] Ἴσως, ἔασι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

[1] Hæc extremorum involutio in manuum exercitatione quorsum spectet, non satis se intelligere *Petit.* fatetur.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία Μελαγχολίης.

Χρεὼ βουλῆς ἀμφὶ αἵματος ἀφαιρέσιος ἐν τοῖσι μελαγχολικοῖσι, ἀφ' οὗ γίγνεται ἡ νοῦσος, ἀλλὰ καὶ κακοχυμίης οὐδ' ἐπὶ σμικρῷ τῷ πλήθει. ἢν μὲν ὦν ἡλικίης νέης λάβηται, καὶ ὥρης ἐαρινῆς, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τῷ δεξιῷ [a] μέσην, ὅκως ἀπὸ τοῦ ἥπατος εἴη ἐπίκαιρος ἡ [b] ῥοή. τόδε γὰρ τὸ σπλάγχνον αἵματος αἱ πηγαί· χολῆς δὲ ἡ γένεσις, ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή· τάμνειν δὲ κὴν ἰσχνοὶ ἔωσι καὶ λείφαιμοι· σμικρὸν δὲ ἀφαιρέειν, ὁκόσον αἴσθηται τομῆς ἡ δύναμις, οὐκ ἐλεγχθείη δὲ ἐπὶ τῷ τόνῳ. καὶ γὰρ [c] εἰ παχὺ καὶ χολῶδες καὶ πεπηγὸς [d] εἴη τὸ αἷμα, καὶ μέλαν ὅκως ἀμόργη, ἀλλὰ τόδε [e] ἐστὶ τῆς φύσιος ὁ χῶρος καὶ ἡ τροφή. ἢν ὦν τοῦ δέοντος πολλὸν ἀφέλῃς, ἀτροφίῃ ἡ φύσις ἐξίσταται τῆς ἕδρης· ἢν δὲ πολύαιμος ᾖ, τὰ πολλὰ μὲν οὐ κάρτα γίγνεται πονηρὸν, τάμνειν δὲ τὴν φλέβα, καὶ μὴ αὐτῆμαρ ὁκόσον χρὴ ἀφαιρέειν, [f] ἀλλ' ἐκ διαστάσιος, [g] καὶ αὐτῆμαρ δέ. τὸ δὲ πλῆθος δηλώσουσιν αἱ δυνάμιες· μεσηγὺ δὲ ἀδροτέρως διαιτᾶν, ἐς ἄλλης κενώσιος ὑπομονήν. χρὴ γὰρ καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ τῷ νοσέοντι καὶ κάμνοντι. τῷ δὲ τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης ἐπίπροσθεν μιῆς ἡμέρης λεπτῶς διαιτηθέντι, μέλανος ἐλλεβόρου δοτέον ξὺν μελικρήτῳ, σταθμοῦ ὁκόσον ὁλκὰς δύο. ὑπάγει γὰρ ὅδε μέλαιναν χολήν· ἀτὰρ καὶ τοῦ [h] θύμου τοῦ ἀττικοῦ ἡ κόμη καὶ ἥδε ἄγει μέλαιναν χολήν· ἄριστον δὲ ξυμμίσγοντα διδόναι ἑκάστου μέρεος ἓν ἐς ὁλκὴν [i] < δύο ἀμφοῖν, λούειν τε ἀπὸ τῆς καθάρσιος, καὶ οἴνου βραχὺ διδόναι, καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἐν τῇ τροφῇ [k] χάριτος. στομάχου γὰρ [l] τῇ δυνάμει, καματηρὸν ἡ κάθαρσις. μεταβαίνειν αὖθις ἐπὶ τὰ μέσα· ἄχρι δὲ προχαλάσαντα ἐπιπλάσμασι καὶ τέγξει, σικύην πρὸς τὸ ἧπαρ καὶ τὴν κοιλίην, ἢ τὸ στόμα ταύτης προσβάλλειν. ἥδε γὰρ ἡ ἀφαίρεσις πολλόν τι ἐπικαιροτάτη τῆς φλεβοτομίης· προσβάλλειν δὲ καὶ τοῖσι μεταφρένοισι, μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων· ἐνταῦθα τοῦ στομάχου ἐστὶ ἡ πρόσφυσις. εἶτ' αὖθις ἐπαναστρέφειν, καὶ ἢν τῇ διαίτῃ βλαστηθῇ ἡ δύναμις, τὴν κεφαλὴν ξυρέειν, ἔπειτα σικύην τῇ κεφαλῇ προσβάλλειν. καὶ γὰρ ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τῆς νούσου ἐν τοῖσι [m] νούσοισι αἰτίη. ἀλλ' οὐδὲ αἱ αἰσθήσιες ἔασι ἀσινέες. ἐκεῖθεν γὰρ σφέων ἡ ἀπόστασις, καὶ ἡ ἀρχή. ξυντρέπονται ὦν καὶ αἵδε κοινωναὶ οὖσαι τοῦ πάθεος· μετεξέτεροι δὲ καὶ παραισθάνονται, παραφορῇ τῆς αἰσθήσιος· χρὴ δὲ μάλιστα τῷ στομάχῳ ἐπαρήγειν, καὶ τοῦδε νοσέοντος, καὶ ἐν τῷδε τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης. πιπίσκειν ὦν χρὴ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀψινθίου ξυνεχῶς ἀπὸ σμικροῦ τοῦ μεγέθεος ἄχρι [n] κυάμου. κώλυμα γὰρ τόδε χολῆς γενέσιος. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἀλόη. ἥδε γὰρ ὑπάγει εἰς τὸ κάτω ἔντερον τὴν χολήν. ἢν μὲν ὦν νεοτόκον τὸ πάθος ᾖ, καὶ μὴ πολλὸν ὥνθρωπος ἐκτραπῇ, ἄλλης

CAPUT QUINTUM.

De Curatione Melancholiæ.

A Num sanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melancholicis, ex quo humore morbus oritur, quin etiam ex non pauca multitudine cacochymiæ, *id est malorum succorum*. itaque si in juvenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore, vena in dextro cubito media [1] cædenda est, ut a jecore sit opportunum effluvium. id enim viscus sanguinis fons est, & bilis generatio: utrumque vero melancholiæ alimentum. cædenda est, inquam, licet sint gra- B ciles & sanguinis inopes: sed paulum sanguinis mittendum, quatenus videlicet venæ sectionem vires sentiant, sed nullam noxam earum tenor accipiat. nam etsi crassus, & biliosus, & concretus & ater, qualis amurca, sanguis est, nihilominus ipse naturæ [2] prædium est atque alimentum. quocirca si plusquam decet sanguinis effuderis, natura cibi penuria de propria sede prolabitur. at si sanguine refertus est æger, plerumque quidem non usque adeo malus sanguis est, vena tamen utique secanda est. verum non eodem die, sed aliis diebus repetendo, quantum satis est sanguinis detrahatur: eodem vero diemo- C dum sanguinis mittendi vires declarabunt. medio tempore, quo aliam evacuationem sustinere valeat, liberalius nutriatur. opus est autem & ventriculo & ipsi quoque ægrotanti, & laboranti opitulari. eum vero si atra bilis urget, per diem unum prius tenuiter nutrito ægro, nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur. id enim atram bilem expurgat: nec non & thymi Attici coma, & ipsa bilem atram educit. commodissimum est autem singulorum partem, ut ex utroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere. post purgationem lavetur, vinique paulum bibat, & alia in cibis jucunditas conce- D datur. stomacho enim ac viribus laboriosa purgatio est. postea iterum ad media faciendus transitus. [3] quum prius vero cataplasmate atque irrigatione laxaveris, cucurbitulam jecori & ventriculo aut ejus ori admoveas. namque hæc detractio multo quam sectio venæ est opportunior. tergis quoque inter scapulas cucurbitulam affigito: siquidem eo loco stomachus adhærescit. deinde rursum reficiendus æger. atque si alimentum vires instauraverit, caput radendum: cui postea cucurbitula affigenda est. hujus enim morbi inter alios prima ac maxima causa in ca- E pite est. porro neque sensus ipsi a noxa immunes sunt: nam inde ipsorum exortus atque initium est. commutantur igitur & ipsi, ægritudinemque participant: utique nonnulli & sensibus delirantibus corrupte sentiunt. at stomacho potissimum succurrendum est: quum & ipse male habeat, & in ipso bilis atra resideat. igitur absynthii succum ab exiguo incipiens ad fabæ usque magnitudinem assidue devorato. id enim ne bilis gignatur impedimento est. benefacit & aloë. namque ipsa ad inferius intestinum bilem deducit. nempe si recens malum sit, ne- F que multum homo a naturali statu discesserit, alia

[a] Medianam Barbari appellant, natam ex coitu interioris, seu basilicæ, & superioris, quæ cephalica dicitur, ob id creditur jecur pariter & caput exonerare. *Petit.* [b] Ῥοή. *Henisch.* [c] Καὶ γὰρ, εἰ καὶ παχὺ. *Petit.* emend. [d] Ἔῃ. *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἀλλὰ τόδε (ἐστὶ) τῆς &c. *Henisch.* [f] Hoc Medici Græci ἐπαφαίρεσιν appellant. *Petit.* [g] Διαστάσιος. καὶ αὐτῆμαρ δὲ τὸ πλῆθος δηλώσουσιν &c. quantum eodem die sanguinis detrahendum sit, vires ostendent. *Petit.* emend. [h] Thymum atram bilem purgare, nuspiam legit *Petit.* nisi θύμου κόμην posuisset Aretæus pro epithymo, quod ipsum est capitulum, & spica thymi durioris, ac thymbram referentis, cui & facultatem atræ bilis per alvum subducendæ *Dioscorides* tribuit. *Petit.* θύμου *Henisch.* [i] Ὁλκὴν δύο ἀμφοῖν *Henisch.* [k] Condimenta intelligit ciborum boni odoris ad recreandum stomachum offensum qualitate medicamenti. *Petit.* [l] Γὰρ καὶ τῇ &c. *Henisch.* [m] Ἐν τοῖσι ἄλλοισι νούσοισι *Petit.* emend. [n] Ἄχρι κυάμου *Petit.* emend.

[1] Scindenda *Henisch.* [2] Prælium *Henisch.* [3] Tantisper vero dum prius laxaveris &c. *Petit.* emend.

[a] ἄλλης μὲν ἐπὶ τοῖσι ἰήσιος. τῆς δὲ λοιπῆς διαίτης χρέος ἔς τε ἀνάληψιν τῆς ἕξιος, καὶ ἐς κάθαρσιν ἀκριβείην τοῦ πάθεος, καὶ ἰσχὺν τῆς δυνάμιος, ὡς μὴ παλινδρομέωσι αἱ νοῦσοι. φράζω δὲ αὖθις τὴν ἐν τῇ ἀναλήψει βιοτήν. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσδε σμικρόν τι ὑποπιάξασι ἡ νοῦσος παλίνορσος ὀφθῇ, μεζόνων ἀκέων χρέος. μὴ ὦν ἀμβολὴ χρόνου γιγνέσθω· ἀλλ' ἢν ἐπισχέσει [b] γυναικῶν καταμηνίων, ἢ ἀνδρὸς αἱμορροΐδων ῥόου ἡ νοῦσος παγῇ, ἐρεθίζειν τὰ χωρία, προχέειν τι τοῦ ξυνήθεος· ἢν δὲ μέλλῃ καὶ μὴ ἥκῃ, ἄλλῃ πῃ τοῦ αἵματος μεταῤῥυέντος, ἐπιπαρέρχῃ δὲ ἡ νοῦσος, κενώσιας ποιέεσθαι αὐτῷ, [c] ἡγεόμενον ἀπὸ τῶν σφυρῶν. κἢν μὴ ἐς ὅσον χρὴ ἐντεῦθεν ἀφέλῃς, καὶ τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν φλέβα. μεσηγὺ δὲ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν ἀναθρέψαντα, τὴν ἱερὴν τὸ καθαρτήριον φάρμακον πιπίσκειν. ἔπειτα σικύην τοῖσι μέσοισι προσβάλλειν, τῷ ἥπατι [d] ἐγχρίμπτοντα, πρήσσειν τὰ ἔργα, ἢ τάχος ἀνύοντα. σμικροῖσι μὲν γὰρ ἄκεσι οὐ πείθεται, κἢν ἐς τὰ μεγάλα ἰθύνῃ, ἐν ἕδρῃ ἵζει ἡ μελαγχολίη, καὶ ἢν πάντῃ τοῦ σώματος ἐνοικήσῃ, αἰσθήσεσι, γνώμῃ, αἵματι, χολῇ, λάβηται δὲ καὶ νεύρων, αὐτή τε ἐς ἀνήκεστον τρέπεται, [e] ἐγκοτεῖ τε τῷ σκήνεϊ ἑτέρων νοσημάτων τόκους, σπασμοῦ, μανίης, παραλύσιος· κἢν ἐκ μελαγχολίης τάδε γίγνηται, τὰ ἐπιγιγνόμενα ἀνήκεστα. ἐλλεβόρῳ ὦν χρέεσθαι ἐς ἴησιν τοῦ κακοῦ. ἐπίπροσθεν δὲ τοῦ ἐλλεβόρου χρὴ τόν τε στόμαχον μελετῆσαι ἐξεμέειν, καὶ τὰ ὑγρὰ [f] λεπτῦναι, καὶ τὸ σκῆνος εὔροον ποιέειν, ἔμετοι δὲ τάδε πρήσσουσι, ἄλλοτε μὲν οἱ νήστιες, ἄλλοτε δὲ [g] ῥαφανίδες. φράσω δὲ τόν τε τρόπον καὶ τὴν ὕλην· φράσω δὲ καὶ τοῦ ἐλλεβόρου τὰ εἴδεα [h] τῆς χρήσιος τοῦ τρόπου. καὶ [i] ὅκως προδιακρινῆσαι ἕκαστον χρὴ, καὶ ὅκως ἐν τοῖσι ἐμέτοισι ἀρήγειν. ἄπιστον ἐπὶ τοῖσδε, εἰ μὴ ἐλύθη ἐς τὸ πάμπαν ἡ νοῦσος, ἢ πολλῶν ἐτέων ἔσχε διαλείψιας. τὰ πολλὰ γὰρ τοῦδε ἀπότοκοι μελαγχολίαι· ἢν δὲ ἔμπεδος ἤδε, μὴ ἤδη περιμένειν. χρὴ ὦν τὰ ἐς τὸν ἐλλέβορον ἅπαντα πρήσσειν. ὑγιέας μὲν ὦν ἅπαντας ποιέειν ἀδύνατον τοὺς νοσέοντας. [k] ἦ γὰρ ἂν ἰητρὸς [l] κρέσσων θεοῦ. ἀπονίην δὲ καὶ διαλείψιας, καὶ νούσων ἐπικρύψιας, δρῇν θέμις ἰητρόν. [m] ἢ ὦν ἀπαυδῇν ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἀπαρνέεσθαι προϊσχομένους ἀμφω [n] τὸ ἀναλθὲς, ἢ καὶ ἐς τέλος τοῖσι ἔργοισι ὁμιλέειν· διδόναι δὲ καὶ τῆς ἱερῆς τῆς δι' ἀλόης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καίριον γὰρ φάρμακον τῆς μελαγχολίης τόδε, στομάχου καὶ ἥπατος, καὶ χολῆς [o] καθάρσιος ἄκος ἐόν· ἀτὰρ καὶ μαλάχης σπέρματος ὁκόσον ὁλκῆς δραχμὴν πιπίσκειν ξὺν ὕδατι, ἄριστον πείρῃ τις ἐπιστώσατο.

A alia huic medela opus non est: sed reliqua victus ratione utendum, & ad pristinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam & ad vim corroborandam: quæ omnia ne iterum morbi revertantur efficiant. victum autem in refectione convenientem posterius exponam. si ab his paulum debilitatus morbus denuo invalescere visus fuerit, vehementiora medicamenta requirit: neque in aliud tempus differendum est. verum si a coërcitis mulierum mensibus, aut in viro, a suppresso hæmorrhoidum profluvio morbus creatus est, irritandi sunt loci, & aliquid soliti excrementi profundendum. si cunctatur, neque B descendit in aliam quampiam partem sanguine prolapso, morbus vero exacerbatur, evacuatio facienda est, & a talis incipiendum. quod si non quantum satis est sanguinis inde manaverit, cubiti quoque vena secetur. interjectis autem reficiendi causa tribus aut quatuor diebus hieram, *id est sacram* quæ purgatorium medicamentum est, potui dato. ad hæc cucurbitam mediis corporis partibus applicato, jecori videlicet affigens. sed maturanda negotia sunt, ac celeritas adhibenda. exiguis enim medicamentis morbus non obsequitur: si magnis autem non vincitur, sed resistit, tunc firma sede melancholia nititur. quod si penitus totum corpus C occupaverit sensus, mentem, sanguinem, bilem, nervos etiam corripuerit, & ipsa insanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem inserit, furoris, nervorum distentionis, resolutionisque; quæ si a melancholia proveniunt, sanationem utique accipere nequeunt. quamobrem ad hoc malum propulsandum veratro utendum est: sed antequam veratrum ægrotus accipiat, stomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, & corpus fluxile reddat. vomitiones autem hæc præstant, nonnunquam jejuno stomacho, nonnunquam radice [1] provocato. docebimus vero & modum & materiam, docebimus & veratri species, & utendi D rationem: item quo pacto singula & distinguere & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomitionibus subveniendum sit, indicabimus. incredibile est autem, nisi ab his funditus convulsus est morbus, at multorum saltem annorum intervallo non sopiri, plerumque enim postea melancholia rursum suboritur. quod si jam firmas radices egit, nihil jam ultra differendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia administranda. nempe ægroti omnes sanari non possunt: (Medicus enim Deorum potentiam anteiret) verum dolores sedare, morbos intercipere, atque obscurare, Medico fas est. itaque nimirum iis quæ posuimus ad- E hibitis, Medici defatigantur, seque aliud quicquam facturos negant, atque duas causas, aut morbum insanabilem esse, aut omnia se remedia tentasse prætexunt. nihilominus tamen sacram ex aloë medicinam subinde præbere haud alienum est: siquidem opportunum melancholiæ subsidium adfert, stomacho & jecori subvenit, bilemque dejiciens, mirifice prodest. quin etiam malvæ seminis pondo drachmam ex aqua propinare optimum esse, quidam experientia compertum habuit.

[a] Deesse hic aliquid, nempe ὁ χρέος aut quid ejusmodi apparet. *Petit.* [b] Γυναικὸς *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἀρχόμενον *Henisch.* rep. in MS. [d] Ἐγχρίπτοντα *Henisch.* rep. in MS. ἐγχρίμπτοντα admoventem *Petit.* emend. [e] Ἐγκοτεῖ impingit, vel infligit. *Petit.* emend. [f] Λεπτῦναι. *Henisch.* [g] Ἀπὸ ῥαφανίδων legi debere (ut a voce ἔμετοι duci intelligatur) *Petit.* existimavit olim. sed nihil mutandum, vox enim ῥαφανίδες referri potest ad verbum πρήσσουσι. [h] Καὶ τῆς χρήσιος τοὺς τρόπους & rationes utendi, vel τῆς χρήσιος καὶ τοῦ τρόπου (ut genitivus ad εἴδεα referatur) *Petit.* emend. cæterum, quod hic se traditurum pollicetur Aretæus de ratione dandi elleborum, ubi præstiterit, se nescire *Petit.* fatetur. [i] Ὅπως *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἴσως, ἦ γὰρ *Henisch.* & *Goupyl.*

F repp. in MS. [l] Ex hoc impio dicto intelligere est, in eodem versari errore Aretæum, in quo & Galenus aliique veteres Philosophi fuerunt, Divinam sc. potentiam naturæ legibus ita esse constrictam, ut citra causarum secundarum opem nihil quicquam moliri aut præstare possit, autumantes. rectius dixisset Aret. æqualem fore Medicum Deo, si omnes persanaret morbos. *Petit.* [m] Deesse hic aliquid, nempe τοῦτο ἂν κρέσσον ἢ ἀπαυδῇν, aut aliquid ejusmodi, *Petit.* suspicatur. [n] Post ἄμφω, signetur virgula. *Petit.* [o] Καὶ χολῆς διὰ καθάρσιος &c. *Petit.* emend.

[1] Provocati *Henisch.*

μυρία δὲ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων ἄλλα ἄλλοισι [a] εἴη χρηστά. ἐπὶ δὲ τοῖσι πόνοισι τοῖσδε ἐς ἀνάληψιν ἄγειν. μετεξετέροισι γὰρ, ἐς μὲν τὸ τῆς ἰητρίης καιρὸν ἡ νοῦσος, ἐξ ἕδρης δὲ ἐκινήθη ἢν δὲ ἐς ἀνάπλασιν σαρκῶν καὶ δυνάμιος ἄνθρωπος ἥκῃ, ξυναπηλάθη πάντα τῆς νούσου τὰ ἴχνια. δύναμις μὲν γὰρ φύσιος, ὑγείαν τίκτει. ἀσθένεια δὲ νοῦσον. ἀπίτω ὦν ἐς ἀνάληψιν ὁ νοσέων, πεφυκόσι θερμοῖσι ὕδασι ἐνδιαιτώμενος. καὶ γὰρ τὰ ἐν τοῖσδε φάρμακα, ὀνήϊστα, ἄσφαλτος, ἢ θεῖον, ἢ στυπτηρίη, πολλὸν πλεῦνες τουτέων ἄλλαι δυνάμιες. ἀγαθὸν μὲν γὰρ ὑγρασίη ἐξ αὐχμοῦ τῆς νούσου, καὶ ταλαιπωρίη τῆς ἰήσιος. ἀραιαὶ δὲ καὶ μαλθακαὶ σάρκες ἐπιτηδειόταται πρὸς ἄφεσιν τοῦ νοσήματος. ξηραὶ δὲ καὶ πυκναὶ τοῖς μελαγχολῶσι αἱ σάρκες. ἄλειμμα λιπαρὸν ἅμα τρίψιος εὐαφοῦς, πολλῷ τῷ λίπαϊ [b] δέχοντα * * * * * * * * * * * * * *

* [c] ἄρτοι πλυτοὶ, ξὺν τινὶ γλυκεῖ θηραίῳ [d] τῷ κρητὶ καὶ [e] σκυβελλίτῃ τῷ παμφύλῳ, ἢ οἶνος καὶ μέλι μίξιος παλαιῆς. ᾠῶν καὶ [f] ψυχροτέρων καὶ θερμῶν τῶν γυμνῶν τοῦ ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος. κρεῶν τὰ μὴ πίονα, καὶ σμηγματώδεα. συῶν μὲν πόδες καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς, πτηνῶν τὰ πτερὰ ἀπίονα, θηρίων, λαγωῶν, [g] δορκάδων, πτωκὸς, ὀπώρης, ὁκοῖόν τι ἄριστον ᾖ. ἐπὶ τῇ τοῦ στομάχου ἀναφορῇ προμηθεύεσθαι πρὸ τῆς τροφῆς, ὅκως μὴ καταποθεὶς ἀνεμῆται. διδόναι ὦν πρὸ πάντων σιτίων, μελίκρητον κυάθου ἥμισυ, καὶ πιόντα ἐξεμέειν ἐς τὴν τοῦ στομάχου κάθαρσιν. ὧδε γάρ οἱ ἡ τροφὴ ἑδραίη μένει. φάρμακα δὲ τῶν ἀναγκαίων καθαρτήρια, πίτυος καρπὸς καὶ κνίδης, τῶν σπερμάτων τοῦ κοκκάλου, καὶ πεπέριος, ἀμυγδάλων αἱ πικραὶ, καὶ μέλι ἢ [h] τῶνδε ἡ ξύστασις. ἢν δὲ ξηρῆναι θέλῃς, ἄριστον σμύρνα, καὶ ἴρεως ἡ ῥίζα, καὶ τὸ διὰ τῶν θηρίων φάρμακον, καὶ ἡ τοῦ Βυστίνου καὶ Μιθριδάτου, καὶ ἄλλαι [i] μυρίαι. ἐπιθήματα δὲ, ἡ τῶν ἐπιπλασμάτων ὕλη, μελίλωτον, καὶ μήκωνες, καὶ τερμίνθου δάκρυον, καὶ ὕσσωπον, καὶ λίπας τὸ ἀπὸ ῥόδων, ἢ τῆς οἰνάνθης. κηρὸς δὲ τουτέων πάντων πάγος. ἄλειμμα λιπαρὸν, αἰῶραι, περίπατοι, ἀλλ' ὅσα σαρκῶν τε ἀνάπλασιν ποιέεται, καὶ δυνάμιος ἰσχὺν, καὶ τῆς φύσιος ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν.

[k] * * *

ΚΕΦΑΛΗ η.

Θεραπεία φθίσιος.

* [l] ὅκως ἐν νηῒ καὶ γαλήνῃ. καὶ γὰρ εἰ εὐτυχοίη ὁ νοσέων ἐν θαλάσσῃ γίγνοιτ' ἂν αἰώρη, καὶ βιοτή. καὶ γάρ τι ξηρὸν ἐς τὰ ἕλκεα ξυνδιδῶσι [m] ἅλμη. ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης ἐφησυχάσαντα, χρέεσθαι νῦν λιπαρῷ λίπαϊ. [n] ἐπὶ τῇσι * τρίψεσι ἐξεχὲς καταιο-

A infinita præterea ſunt ſimplicia medicamenta, quorum aliis alia utilia ſunt. poſt id genus labores demum reficiendus æger eſt: quibusdam enim quamdiu medicatio adhibetur, tamdiu morbus permanet, quamvis labefactatus ac debilis: at ſi homo carnes reſarciat, ac vires inſtauret, ſimul omnia morbi veſtigia obliterantur. nam potentia naturæ ſanitatem, imbecillitas morbum parit. propterea ad refectionem convertatur ægrotans, in aquis ſponte calidis ſæpe commorans. medicamenta enim, quæ in his ſunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet aut ſulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. bona utique eſt humectatio, morbi ſquallorem tollens, & curationis vexa-

B tionem mitigans. raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remiſſionem maxime faciunt: verum ſiccæ ac denſæ melancholia laborantibus carnes ſunt. inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur, cum multo autem oleo, hæc contineat * * * * * * * panes loti cum vino aliquo dulci, Theræo, Cretenſi, & Scybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum & mel quæ jamdiu permixta fuerint. ova & frigidiora & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes, vim detergendi habentes, porcorum pedes & capitis partes: avium alæ pingui carentes:

C venatio, ut leporis, caprearum, damarum cames: fructuum autumnalium quisquis optimus fuerit. ſtomachi ſubverſioni conſulendum eſt ante cibum, quo minus devoratus rejiciatur. quare ante omnes cibos mulſæ cyathi dimiduum dandum eſt, bibitumque, per vomitum reddendum, quo ſtomachi excrementa purgentur. ſic enim cibus in ventriculo firmus reſidet. at medicamenta neceſſario educendorum purgatoria ſunt pini fructus & urticæ, ſemina coccali & piperis, amygdala amara: mel eis conſiſtentiam præbeat. ſin exſiccare volueris, optime proficit myrrha, & iridis radix, & medicamen

D ex viperis, & Byſtini, & Mithridatis antidotus, & id genus alia prope infinita. exterius apponenda ſunt cataplaſmata, quorum materia eſt ſertula, & papaver, & terebinthi lachryma, & hyſſopum, & oleum ex roſis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia cogantur. inunctio pinguis, geſtationes, deambulationes, & alia quotquot carnes reficiunt, & vires inſtaurant, & naturam in antiquum ſtatum revocant, adminiſtrentur.

* * *

E

CAPUT OCTAVUM.

De Curatione Phthiſis id eſt *Ulcerum Pulmonis.*

* quemadmodum in navi & tranquillitate. nam ſi recte habuerit ægrotans, in mari geſtatio fieri poterit: atque ibi vitam deget. cum ulceribus enim quiddam ſiccum marina ſalſugo communicat. a geſtatione quiete conceſſa, utendum in præſentia pingui oleo. poſt frictiones oleum cum aceto in

F

[a] Ἔη *Heniſch.* rep. in MS. [b] Σχεδὸν τὶ *Heniſch.* rep. in MS. [c] Quædam hic deſiderari aſtericis oſtenditur. *Petit.* [d] An Thereum Cretenſe dictum, quod Cretenſes eum importarent ad alias regiones e Thera inſula, una ex iis quæ Sporades dicuntur in Ægæo mari, ſita inter Cyrenaicas & Cretam inſulam? ſaltem virgula θηραίῳ & τῷ κρητὶ interponatur, ut Thereum a Cretico diſtinctum intelligatur, vult *Petit.* [e] De vino Scybelite vid. Galen. lib. 12. methodi & lib. 3. de alimentis. Pamphyllum aut Pamphylium idem appellari, neque apud eum, neque apud alios Scriptores *Petit.* comperit. [f] De frigiditate, & caliditate, quæ actu eſt, intelligit *Petit.* [g] Deeſſe hic aliquid *Petit.* ſuſpicatur. ſed nihil ſupplet. [h] Τῶνδε. *Petit.* emend. [i] Μυρίαι *Heniſch.* [k] Lacunam hic magnam eſſe patet ex indice capitum. mavult tamen *Petitus* Aretæum ſimpliciter mutilum habere, quam mutilum ſimul & deformem, ideoque valde invehitur & reprobat diligentiam Heniſchii, qui hæcce capita ex Paulo ſupplevit. [l] Principium hujus capitis deficit, quod ex aſteriſco & ſenſu probatur. verum *Heniſchius* non animadvertit. [m] Ἅλμη. *Heniſch.* [n] Corruptum hunc locum aſteriſco notatum ſic λίπαϊ (deleatur punctum) ἐπὶ τῇσι τρίψεσι. (notetur punctum) ἐξεχὲς γάλα πινόμενον ἀπ' ὀλίγου præſtantiſſimum eſt lac potum &c. (agitur enim hic de lacte) *Petit.* emend.

A κατακινεόμενον ἀπ' ὀλίγου ἐκ προσαγωγῆς, ἐς κοτύλας πέντε ἢ ἕξ, ἢ πολλόν τι πλεῖον· ἢν δὲ μή, ὁκόσον τις δύνηται· πολλάκι γὰρ τόδε μοῦνον ἀντὶ πάσης τροφῆς ἤρκεσε. γάλα δὲ ἡδὺ μὲν προσάρασθαι· πιεῖν δὲ ῥήϊστον, στερεὸν θρέψαι, καὶ τροφῆς ἁπάσης ἐκ παιδὸς ξυνηθέστερον· ἰδεῖν δὲ τερπνὸν τῇ χροιῇ· φάρμακον δὲ ἀρτηρίῃ ἄκερχνον, διαλεαίνουσα βρόγχον, ἄγειν φλέγμα εὔπνοον, ὀλισθηρὸν δὲ τὴν κάτω [a] διέξοδον· ἕλκεσι δὲ φάρμακον γλυκύ, καὶ ἄλλου παντὸς εὐχρηστότερον. ἢν μὲν ὦν τις πολλὸν τοῦδε πίνῃ, οὐδὲ [b] μιῆς τροφῆς ἄλλης χρέος. ἀγαθὸν γὰρ B ἐν νούσῳ ἓν φάρμακον γάλα ταυτὸν γίγνεσθαι, καὶ τροφήν. καὶ γὰρ ἀνθρώπων τῶν γαλακτοφάγων τὰ ἔθνεα, σῖτον οὐκ ἔδει· ἄριστον δὲ [c] ξὺν γάλακτι καὶ πολτοὶ, καὶ ἴτρια, καὶ χόνδροι πλυτοὶ, καὶ ὁκόσα ἔδεσα ἐκ γάλακτος γίγνεται· καὶ τροφῆς ἢν ἑτέρης δέῃ, ἔστω ὁμοίη, πτισάνης ὁ χυλὸς, εὔπεπτος, λιτή· χρὴ δὲ τοσόνδε ἡδύνθαι, ὁκόσον ῥυμφάνεσθαι ἐστὶ ῥηΐστη· ἢν καὶ τοῦ ἐς ἡδονὴν τι λαμβάνῃ, καὶ τόδε ἔστω φάρμακον, [d] λιγυστικοῦ κόμην, γλήχωνα, ἡδύοσμον, ἁλῶν βραχὺ, ὄξος ἢ μέλι. ἢν μὲν στόμαχος ἀπεπτέῃ, τόδε παρέχειν· ἢν δὲ μηδὲν ὧδε προσαναγκάζῃ, πάντων ἐστὶ πτισάνη κρέσσων· C ἔξεστι δὲ τὴν πτισάνην, ἐς χόνδρον ἀλλάξαι· ἀφυσότερος γὰρ καὶ εὐπεπτότερος, ἢν καὶ ὡς πτισάνη [e] μιγματώδης ἐπλίσθω. ἐν τῇσι ὑγροτέρῃσι ἀναγωγῇσι κύαμος [f] καθαίρει ἕλκεα, ἀλλ' ἐστὶ φυσώδης. πισὸς καὶ ὦχρος ὁκόσον ἀφυσότερα, τοσόνδε ἑλκέων ἀκαθαρτότερα. ξυντεκμαιρόμενον ὦν πρὸς τὰ [g] παρεόντα, τοῖσδε χρῆσθαι· ὄψα δὲ αὐτέων, ἅσσα καὶ ἐπὶ πτισάνῃ λέλεκται· ὠὰ δὲ, ἐκ πυρὸς μὲν [h] ὑδρέα θερμά· ἄριστον δὲ ἐκ ζώων ἀρτίτοκα, πρὶν τὴν * * * * * * * *

[i] * * *

D

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Θεραπεία Ἥπατος.

* ἤπατι ἕλκος ἐστὶ ὀλέθριον. ἡ χαλεπωτάτη δὲ ἐς τὴν γαστέρα ξύρροια τοῦ πύου· ἢν τὸν στόμαχον [k] ἴσχῃ ὁδὸν ἐς τὴν ἄνω φορήν. τροφὴ γὰρ αἰτίη τοῦ ζῆν· τροφῆς δὲ ἡγεμὼν ὁ στόμαχος· ποτὶ καὶ τὰ φάρμακα ὅδε τοῖσι εἴσω διαφέρει. ἢν ὦν πρὸς ἅπαντα E μὲν [l] ὄκνος κατάποσιος ἔλθῃ, θᾶσσον ἐκθανεῖν ἀνάγκη νούσῳ τε καὶ λιμῷ. γνώματα δὲ ἑκάστου χώρου, ὅπῃ τὸ πύον τρέψεται, ἕτερα καὶ ἕτερα, ἤν τε δι' ἐντέρων ἥκῃ, στρόφοι, γαστὴρ ὑγρὴ, φλέγματα καὶ χολὴ, ἔπειτα ξὺν περιρροῇ αἱμάλωψ, ἢ [m] περιπλύσιος ὁκοίη κρεῶν ὠμῶν· ἢν δὲ ἐς κύστιν ἐῃ, βάρος ἐν νεφροῖσι καὶ ὀσφύϊ. τὰ μὲν ὦν πρῶτα πολλὰ καὶ [n] χολοβάφια· ἔπειτα θολερὰ, ἀνυπόστατα καὶ ἀκατάστατα· ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ ἡ ὑπόστασις λευκὴ παρείη. ἢν δὲ ἐς στόμαχον ἄνω ῥέπῃ, F ναυτίη, ἀποσιτίη, ἔμετοι φλεγμάτων, ἢ χολῆς, λειποθυμίη, σκοτοδινίη, μέσφι ξυρραγῇ.

μάλιστα

[a] Διέξοδε Henisch. [b] Μίης Henisch. [c] Hæ compositiones ex lacte ἀργυροτρόφημα vocabant. vid. Galen. de succor. bonit. & vit. cap. 13. *Petit.* [d] Λιγυστικοῦ κύμινον Henisch. [e] Σμηγματώδης *Petit.* emend. [f] Καθαίρει Henisch. [g] Παρεόντα Henisch. [h] Ὑδαρέα aquosa vel ὑγρὰ humida (nempe quæ cocta quidem sed ita ut sint adhuc liquida, qualia una voce ῥοφητὰ sorbilia dicuntur) *Petit.* emend. [i] Damna quæ in fine hujus capitis, cæterisque quatuor

infundatur, paulum primo, deinde adjiciendum usque ad heminas quinque aut sex, aut multo plus etiam. sin minus, at saltem quantum quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro omni alimento satisfecit. lac vero assumtu suave, potu facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca a pueritia familiarius est: præterea visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur lævigans, ad ejiciendam pituitam facilem spiritum reddens, inferiorem exitum lubricum efficiens, ulceribus dulce subsidium, & quolibet alio benignius. si quis multum lactis potat, nullo alio eget alimento. in morbo enim bonum medicamen est lac. ejusdem & alimentum efficitur. nam hominum lacte vescentium nationes frumentum non edunt. optima vero est cum lacte & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt. quod si & alia esca indigeat, ejusdem generis esto. ptisanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ est. eatenus vero condiendus erit, quatenus absorptu facillimus sit. si quid etiam saporis jucunditatem adferens capiat, & illud medicamentum esto: qualis est ligustici coma, pulegium, mentha, salis exiguum, acetum, aut mel. si ventriculus non concoquit, hujusmodi exhibenda sunt: at si nihil ventriculo tale exhibere necesse sit, omnibus ptisana præstantior est. licet & ptisanam in alicam permutare. minus enim flatuosa, & concoctu facilior est, si quemadmodum & ptisana extersa deglubitur. in humidioribus [1] faba ulcera purgat, sed flatibus redundat. item pisum & ochrus, qui & quanto pauciores flatus citant, tanto minus ulcera purgant. itaque Medicus conjecturis ductus, prout præsentia postulant, his uti debet. istorum quoque condimenta sunto quotquot de ptisana memorata sunt. at ova, ex igne quidem aquea calida, sed ex animalibus nuper edita optima sunt, priusquam eam. * * * * * *

* * *

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Curatione Ulcerum jecoris, & puris ab eo effusionis.

* in jecore ulcus perniciosum inest. periculosissimum autem est, qui in ventrem fit saniei confluxus, si stomachum occupet, qui viam superiora petentibus præbet. alimentum enim vitæ causa est: ipsius vero alimenti dux est stomachus. insuper medicamenta intimis corporis partibus stomachus distribuit. quapropter si ad quælibet devoranda male se habeat, celerius ægrum morbo atque fame consumi necesse est. hæ sunt cujusque loci, quo se pus conversurum est, inter se differentes notæ, nam si per intestina delabitur, tormina vexant, alvus liquida est: pituita & bilis fertur: deinde cruentum virus circumfluens, aut humiditas aquæ similis, in qua crudæ carnes demersæ lotæque fuerint. si pus in vesicam defluit, gravitas in renibus lumbisque sentitur. ac primo lotium multum & bile infectum, postea turbulentum, nullam hypostasin, *id est subsidentiam* continens, inconstansque decurret: ad extremum vero & sedimen album apparebit. sin ad stomachum sursum versus pus rapitur, tunc orietur nausea, odium cibi, vomitus pituitæ aut bilis, defectus animæ, vertigo usque eo donec pus erumpet.

præci-

sequentibus, & in initio ut & in fine decimi tertii sentimus, magis promptum est queri, quam instaurare, quod non nisi ex MS. quopiam integriori (qualis nondum repertus) codice sperari potest. *Petit.* [k] Ἴσχει Henisch. [l] Ὄκνος Henisch. [m] Περίπλυσις *Petit.* emend. [n] Χολόβαφα *Petit.* emend.

[1] In humidioribus rejectionibus faba &c. *Henisch.*

A μάλιστα μὲν ὦν ἀποτρέπειν τήνδε. πονηρὴ γὰρ ἡ ὁδός. ἢν δὲ τὸ πῦον βιαιότερον [a] εὔρῃ, χρὴ πάντα ποιέειν, καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ τροφῇσι, καὶ φαρμάκοισι καὶ διαίτῃσι, πάντα μειλίχως. φαρμάκοισι ἐς τὴν τοῦ κόλπου ῥαγήν· [b] βοτάνην τὴν ὕσσωπον ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν, καὶ πρασίου τῆς κόμης, καὶ τῆσδε ξὺν μελικρήτῳ καὶ χυλῷ τῆς [c] ἀψίνθου. τάδε μέντοι πρὸ τῶν σιτίων πίνειν χρεών, ὡς λεπτὰ μὲν τὰ ὑγρὰ γίγνηται, εὔροα δὲ τὰ χωρία, εὐρηκτα δὲ τὰ ἔμπυα σώματα. διδόναι καὶ ὄνου γάλα λεῖον, ἄχολον, εὔτροφον, ἐς τυρὸν ἀσύστατον, ἥπερ ἐστὶ γάλακτος ἀρετή. B προστίθεσθαι δὲ καὶ χάριτας πόματος καὶ σίτου. κἢν μικρῷ χείρω τῶν [d] ὠφελεύντων ἔωσι διδόναι. ἔσται γὰρ [e] διέξοδος ναυτιώδεϊ [f] καὶ ἀτερπέϊ ὑγρῷ. [g] μετεξετέρους γὰρ ἡ τοῦ πύου δίοδος βλάψαι, [h] μήπω τι καὶ ἀπόσιτοι ἔσονται· κἢν νῆστιες λάβωσι [i] εὐηγέες. χρὴ δὲ καὶ ἐπὶ τῇσι ἄλλῃσι ἐκροῇσι, παντοίην μελέτην τοῦ στομάχου ποιέεσθαι· ὅδε γὰρ ἡ πάντων φαρμάκων ὁδός. μεμνῆσθαι δὲ καὶ τοῦ ἥπατος [k] χρεών, ἔνθα τῶν ἑλκέων ἐστὶ ἡ ῥίζα. ἢν δὲ ἐς κύστιν ὁρμᾷ, οὐρητικοῖσι ἐξάγειν, ἀσάρου τῆς ῥίζης, καὶ φοῦ, καὶ ἀδιάντου, C καὶ μήου τῶν ἐμποτῶν. τάδε μέντοι ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν· ποικίλον μὲν τὸ Βυστίνου φάρμακον, καὶ τὸ διὰ τῶν [l] φυσαλλίδων ἄριστον· ἤδη ὁκόσα διὰ πείρης τῇσι ἐπαινέεται. ἢν δὲ δι' ἐντέρων ἄγῃς, τὸ ἀγωγὸν ἔχεις γάλα, μάλιστα μὲν ὄνου. ἢν δὲ μή, αἰγός, ἢ μήλων. χυλοὶ δὲ ὀλισθηροὶ καὶ σμηγματώδεες, ὁ τῆς πτισάνης, ὄψα, πέπερι, ζιγγίβερι, λιγυστικόν· ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι ἀμφὶ πάσης διαίτης, ἐπὶ πάσῃ συρρήξι, τροφαὶ μὲν εὔχυμοι, εὐστόμαχοι, εὔπεπτοι, ἢ χυλοί, ἢ διὰ γάλακτος πόλτοι, ἄμυλοι, ἴτρια ξὺν γάλακτι. * * * * D

ΚΕΦΑΛΗ ιδ'.

Θεραπεία Σπληνός.

Σκίρρου τοῦ ἐπὶ σπληνὶ λύσιες οὐ ῥηΐσται· ἢν δὲ καὶ ἀπότοκοι τῶνδε νοῦσοι [m] γένωνται, ὕδρωψ, ἢ καχεξίη, ὀκέλλει τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον, [n] τὸν ἰητρὸν τὸν σκίρρον ἰῆσθαι. χρὴ ὦν ἀποτρέπειν γιγνομένους, καὶ λύειν ἄρτι ἀρχομένους· ἐνίστασθαι δὲ τῇσι φλεγμονῇσι, [o] ἤνπερ οἱ σκίρροι διάδοχον ἐς διαπνοὴν ἄγωνται τὴν ἀπόστασιν. E τάδε γὰρ φλεγμασίης ἰητρείῃσι δὲ χρέεσθαι, ὁκόσα μοι ἐν τῇσι ὀξέῃσι λέλεκται. ἢν δὲ πάντα σοὶ πρήσσοντι ἐν φλεγμασίῃ ὁ σκίρρος ἐμμένῃ, καὶ πυρὶ ἰκέλοισι χρέο ἐς μάλθαξιν τῆς σκιρρίης, τέγξεσι δι' ὀξέος, καὶ ἐλαίου, καὶ μέλιτος, ἀντὶ δὲ εἰρίων, πτύγματα ἔσω ἀπὸ λίνου. ἐμπάσσειν ὧδε τῆς μυροβαλάνου σεσησμένης, ἐπιπλάσμασί τε τοῖσι μαλθακωτάτοισι [p] * * *

* * *

APE-

A præcipuum sane fuerit in aliam partem avertere, prava enim hæc via est. quod si pus violentius feratur, omnia facienda sunt, stomachoque succurrendum escis, medicamentis, victusque ratione, sed omnia leniter adhibenda. medicamentis quidem, ut sinus effringatur, studendum est. herbam itaque hyssopum cum mulsa potui dato, & marrubii comam, ipsam quoque cum mulsa & succo absinthii. hæc utique, quo humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facile rumpantur, ante cibos bibere expedit. dandum est & asininum lac [1] bilem non generans, bene nutriens, in caseum non spissescens, quæ lactis B virtus est. adhæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, etsi paulo deteriores juvantibus sunt, nihilominus tamen concedito. nam stomachus nauseam moventi & contristanti humori transitus erit. siquidem nonnullos puris exitus offendit. cavendum est etiam ne jejuni sint: quumque aliquid cibi capiunt, illud purum sincerumque sit. opus est autem & in cæteris effluviis diligentissimam stomachi curam suscipere: quandoquidem ipse omnibus medicamentis iter præbet. meminisse quoque jecoris oportet, ubi ulcerum radix est. porro si pus in vesicam impetum facit, urinam citantibus sit eliciatur: utpnta asari radice, phu, adianto, & C meio, potabilibus. hæc enim ex mulsa potui danda sunt. Bystini utique varium medicamentum, & quod ex vesicario solano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima sunt. verum enimvero si per intestina educere malis, tibi lac eductorium esto, præcipue quidem asinæ: sin id non adsit, capræ, aut ovis, succi autem lubrici & abstergentes præbeantur, qualis est hordeaceus. obsonia sunto, piper, zingiber, ligusticum. utque semel de omni victus ratione absolvam, in qualibet puris eruptione alimenta sint boni succi, stomacho utilia, concoctionem facile admittentia: ea vero sint aut cremores, aut ex lacte pultes, & D cibi ex amylo, & bellaria cum lacte. * * * *

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Curatione Lienis.

Scirrhi in liene geniti discussiones non facillimæ sunt. quod si & ab hoc oriundi morbi proveniant, utpote aqua intercus, aut malus habitus, insanabile malum effectum est: hac ratione vero scirrhis Medicus opem ferre debet: orientes avertere, & nuper incipientes discutere oportet: inflammationibus autem resistendum. siquidem scirrhi inflammatio- E nibus ad difflationem tendentibus veluti hæreditario jure succedunt: hæc enim inflammationibus germina sunt. porro iis remediis utendum est, quæ a me in sermone de acutis morbis relata fuerunt. sitibi omnia facienti in inflammatione scirrhus immaneat, igni quoque similibus ad molliendam duritiam utitor: irrigationibus ex aceto, oleo, & melle. sed lanæ vice, panni lintei complicati accipiantur. [2] hic unguentariæ glandis pulvis cribratus inspergendus est: cataplasmatis quam mollissimis * * * *

* * *

ARE-

a Ῥεύσῃ Petit. emend. b Βοτάνη Henisch. c Notanda hîc vocis flexio, ἡ ἄψινθος, pro τὸ ἀψίνθιον Petit. d Ὠφελεόντων Henisch. e Crassus subaudit vocem στόμαχος. Petit. f Ναυτιώδεϊ ὑγρῷ omisit καὶ ἀτερπέϊ (verum ad marginem annotavit se in MS. reperisse) Henisch. g Μετεξετέρους γὰρ οὐχ ἧσσον ἢ τῆς τοῦ πύου δίοδος βλάψαι. quosdam enim hæc scilicet cibi insuavis trajectio non minus ac puris transitus male habuit. Petit. emend. & particulam ἂν, quæ verbo βλάψαι respondeat, addendam esse, conjicit. h Punctum hîc notetur, quia initium periodi est. Petit. i Εὐηγὲς Ionice pro εὐαγὲς (Suidas εὐαγὲς exponit ἁγνὸν, καθαρόν) Petit. emend. k Χρέων. Henisch. l Medicam entum intelligit ex solano halicacabo, officinis alkekengi vo- F catum, confectum. Petit. m Γίνονται. Henisch. n Ἀνήκεστον. (punctum) τὸν ἰητρὸν τὸν σκίρρον ἰῆσθαι χρὴ ὧδε. ἀποτρέπειν &c. medicum in hunc modum subvenire oportet: occurrere scirrhis dum adhuc fiunt; ipsosque dissolvere de novo incidientes. Petit. emend. o Ὧνπερ (supple φλεγμονέων) οἱ σκίρροι διάδοχοι εἰσὶ ἢν ἐς τὴν διαπνοὴν ἄγωσι) (deponens pro ἄγωσι) τὴν ἀπόστασιν. quarum scirrhi hæredes sunt, vel quibus scirrhi succedunt, si abscessum ad difflationem adduxerint. Petit. emend. p Deficere & finem hujus capitis & reliqua duo hujus libri capita asterisci & index capitum denotant.

[1] Asininum lac lene, non generans bilem. Henisch.
[2] Sic unguentariæ &c. Henisch.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κεφαλὴ πρώτη λείπει.

ΚΕΦΑΛΗ Β.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΙΑΒΗΤΟΥ.

ARETÆI CAPPADOCIS

[1]DE

MORBORUM DIUTURNORUM

CURATIONE

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM DEFICIT.

[1]CAPUT SECUNDUM.

De Curatione Diabetis id est *Urinæ Profluvii.*

A

Ὕδρωπος ἰδέη δὲ διαβήτεω πάθος αἰτίῃ καὶ διαθέσι· χώρῃ δὲ μούνῃ διάφορον, ἔνθα τὸ ὑγρὸν ἐκρέει· ἀσκίτῃ μὲν γὰρ δοχεῖον τὸ περιτόναιον, οὐδ' ἐκροὴν ἴσχει, ἀλλὰ μίμνον τῇδε πλημμυρεῖ. διαβήτεω δὲ φορὴ μὲν ὑγροῦ ἡ ἀπὸ τοῦ πάσχοντος [a] ἑωυτῇ καὶ σύντηξις· ἐς δὲ νεφροὺς καὶ κύστιν ἡ ξύνδοσις τὰ περὶ ἔξοδον φέρει. ἥδε τοῖσι ὑδεριῶσι ἡ ὁδὸς ἐπιγίγνεται, ἢν ἐς ἀγαθὸν ἡ νοῦσος τρέπηται. ἀγαθὸν δὲ ἡ λύσις τῆς αἰτίης, καὶ μὴ τοῦ ἄχθεος ἐλαφρίη μοῦνον· δίψος δὲ τουτέοισι μέζον. [b] ἐκκρέον γὰρ τὸ ὑγρὸν αὐαίνει· ἔστι δὲ τὰ ἄκεα ἐς τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ξυντήξιος, τὰ αὐτὰ τοῖσι ὕδρωψι·

B

ἐς δὲ τὸ δίψος μεγάλης ἰητρείης χρέος. τόδε γὰρ ἐν τῷ εἴδεϊ ἀλγέων πάντων μέζον. καὶ ἢν πίωσι τὸ ὑγρὸν, περίκλησις οὐρήσιος. ποτὶ καὶ ἐκθέον τόδε ξυναπάγει τηκεδόνα τὴν ἐν τῷ σκήνεϊ. φαρμάκων [c] ὧν ἀδίψων χρέος. δίψος γὰρ μέγα, ἀκορίη ποτοῦ. ποτὸν γὰρ οὐδ' ὅσον γίγνηται δίψεος ἄκος. πάντη δεῖ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν ἔνθα τοῦ δίψεος αἱ πηγαί. ἢν

a Ἠ ἑωυτῇ *Henisch.* b Ἐκρέον *Henisch.* c Ὦν *Henisch.*

[2]Diabetis, *id est urinæ profluvii*, morbus, hydropis species est, quod ad causam & habitum attinet: loco unde humor effluit, solo differt. nam peritonæum conceptaculum est ascitis, nec defluvium habet, sed illic permanens exundat: in diabete vero idem est a patiente lapsus humoris, eademque colliquatio: in renes autem & vesicam exeundo fertur effusio. aqua intercute laborantes hac via procedunt, si a morbo convalescant: ac bonum est si causa solvatur, nec ponderis duntaxat levatio fiat: his autem major sitis adest. humidum enim defluens exsiccat. remedia ad colliquationem sedandam eadem quæ ad hydropas valent: ad sitim vero medicina magna est opus. ea enim omnium dolorum genere maxima est. &, si humidum bibant, mejendi provocatio est: adde quod & effluens his humor secum abducit ea quæ de corpore colliquat. opus est igitur medicamentis sitim depellentibus. sitis enim magna est, ac potus insatiabilis cupiditas. nullus enim potus quantus quantus is fuerit, siti medeatur. omnino stomacho, unde sitis fons scaturit, succurratur necesse est.

R igitur

C

[1] Præmonere hic operæ pretium duximus, priora hujus libri quinque, quæ exstant, capita, a CRASSO haud versa esse, *Interpretemque*, quem HENISCHIUS secutus, ut & eum, quem nos cum STEPHANO, nos quoque latere; utriusque neque apud Stephanum aut Henischium, neque apud Petitum ulla mentio, quod summopere miramur: quia hæ versiones valde inter se differunt, si filum orationis, & dictionum spectemus, non autem si sensum. PETITUS autem eundem, quem HENISCHIUS, videtur secutus *Interpretem*, ideoque, si res postulat, *hunc* Henischii Interpretis nomine in posterum notabimus.

[2] Hoc *de Diabete* caput ab Aretæo haud scriptum, adeoque illegitimum esse, quia Aëtii ex Aretæo locus in medio cap. 1. de Diabete Serm. 3. tetrab. 3. in hoc capite non expressus est, *Henisch.* probat in præfat. verum hæc critica sunt. *Petit.*

ἣν οὖν τῇ ἱερῇ καθήρῃς, ἐπιθήμασι χρέο νάρδῳ, μαστίχῃ, φοίνιξι, μήλοισι κυδωνίοισι ὠμοῖσι· τῶνδε ὁ χυμὸς μὲν ξὺν νάρδῳ καὶ ῥοδίνῳ ἄριστον ἐς τέγξιν· ἐπίπλασμα δὲ ἡ σὰρξ αὐτέων ξὺν μαστίχῃσι καὶ φοίνιξι· ἐν κηρῷ δὲ καὶ [a] νάρδῳ τῷ μύρῳ ἡ τουτέων μίξις ἀγαθὴ, ἢ οἱ χυλοὶ ἀκακίης τε καὶ ὑποκύστιδος, ἔς τε τὰς τέγξιας καὶ ἐς τὰ ἐπιπλάσματα. ἀτὰρ καὶ ὕδωρ τὸ ποτὸν, [b] ξὺν τῇσι ὀπώρῃσι ἑψείσθω. τροφαὶ δὲ καὶ γάλα καὶ ξὺν τῷδε σιτία, ἄμυλοι, χόνδροι, ῥοφήματα, οἶνοι στύφοντες ἐς τὸν τοῦ στομάχου τόνον, [c] ἀκρητέστεροι μᾶλλον, ἐς τὴν τῶν ἄλλων χυμῶν ἐξηέρωσίν τε καὶ διάνηψιν. [d] ἁλμώδεσι γὰρ δίψος· οἶνος δὲ στύφων θ' ἅμα καὶ ψύχων μεταβολῇ τε καὶ εὐκρασίῃ· [e] ἐς δύναμιν δὲ κἢν οἶνος γλυκὺς ὁκοῖος αἷμα ἔῃ ἐς τὴν αὐτοῦ γῦναι. φάρμακα ποικίλα τὰ αὐτὰ, ἡ διὰ τῶν θηρίων [f] ἡ τοῦ Μιθριδάτεω, ἡ διὰ τῶν [g] ὀπωρέων, τά τε ἄλλα ὁκόσα ὕδρωπι ὀνήϊστα. ἀτὰρ καὶ ἡ ξύμπασα [h] δίαιτα καὶ ὁ βίος ὠυτός.

ΚΕΦΑΛΗ γ'.

Θεραπεία Λιθιάσεως καὶ Ἑλκώσεως Νεφρῶν.

Ἀμφὶ μὲν φλεγμασίης καὶ αἱμορραγίης, καὶ ὁκόσα ὀξέως ἀπὸ νεφρῶν κτείνει, ἐν τοῖσι ὀξέσι γεγράφαται· ἀμφὶ δὲ ἑλκώσιος, ἠδὲ λίθων γενέσιος, ὁκόσα τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει πρεσβύτῃσι, μάλιστα νῦν γράφω, ἄγχιστα μὲν ἐς ἄκεσιν· εἰ δὲ μὴ, οἷσι [i] ὄγε παρηγορήσεται. λίθων μὲν οὖν [k] εὐφυῆ γῦναι ἐς [l] ἄγονον τρέψαι ἀδύνατον. ῥηΐτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέμεναι, ἢ νεφροὺς λιθιῶντας ἀλίθους. ἐς διέξοδον [m] ὅκως ἀρήγειν χρή. ἣν οὖν ἐν [n] ἕδρῃ ἵζωσι οἱ λίθοι, τὰ ἄκεα φράσω. κάρτα γὰρ ὀδυνέονται, ποτὶ καὶ ἐξέθανον στρόφοισι καὶ εἰλεῷ κώλου, καὶ ἰσχουρίῃ. ξυναφέα γὰρ ἀλλήλοισι νεφροί τε καὶ κῶλον. ἣν γὰρ λίθων ἐνστάσιες ἔωσι, ἐπὶ δὲ τοῖσι ἰσχουρίη τε καὶ στρόφος, τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ τάμνειν φλέβα τῷ κατ' ἴξιν τοῦ νεφροῦ. αἱ γὰρ τοῦ αἵματος ἀπὸ νεφρῶν ἐκρύσιαι [o] ἀνιᾶσι τῶν λίθων τὰς [p] σφύξιας. φλεγμονὴ γὰρ δήσασα ἴσχει τὰ πάντα· φλεγμονῆς δὲ κενεαγγείη λύσις. τέγγειν τε τὰς [q] ψύας ἔνθα τῶν νεφρῶν ἡ χώρη· λίπος δὲ παλαιὸν ἢ τὸ νέον ῥύτην ἴσχετο· οὐρητικὸν δὲ καὶ ἀνήθου ἡ κόμη, καὶ λιβανωτὶς ἢ σαμψυχον. [r] τοῖσδε χρὴ ὅκως ὕδωρ καταιονεῖν. σμικρὸν γὰρ αἱ χρήσιες. [s] ἀτὰρ καὶ τοῖσδε πυριῆν, βοείῃσι κύστεσι ἐγχέοντα ἔλαιον ἀνθέμιδος. ἐπιπλασμάτων νῦν ὕλη ξὺν τοῖσι ἀλίτοισι ἡ ὠυτή. ἔλυσε καὶ σικύη κούφη ποτὲ τῶν λίθων τὴν ἔνστασιν· ἄριστον δὲ κἢν ἐπὶ φλεγμασίης σχάσῃς. ἣν δὲ τάδε σοι ποιέοντι ἔτι μίμνωσι οἱ λίθοι, ἐς ἔλαιον τὸν ἄνθρωπον καθιέναι. τὸ γάρ τοι [t] ἅμα πάντα ποιέει· ἀλέη μὲν χαλᾷ· [v] πῇ δὲ ἐκγλισχραίνει· τὸ δριμὺ δὲ ἐς προθυμίην δάκνει. τάδε μέντοι ἔξοδα λίθων, καὶ σφῶν προκλήσιες· πίνειν

A igitur ubi hiera purgaveris, epithematis utitor, nardo, mastiche, palmulis, malis cydoniis crudis. horum quidem succus cum nardo & rosaceo ad humectandum optimus, caro vero cum mastichis & palmulis cataplasma fiat. cum cera vero & nardo unguento horum mixtio bona est, vel succi acaciæ & hypocystidis, tum ad humectandum tum ad cataplasmatis fovendum. cæterum, & aqua, quæ potui dabitur, cum pomis decoquatur. alimenta sint, lac, & cum eo cibaria, amyli, alicæ, sorbilla, vinum adstringens, ad stomachum roborandum: idque si meracius sit, præstat ad evaporandos & disjiciendos alios humores. nam sitim salsi pariunt: B vinum vero una & adstringens & refrigerans, migratione pariter & temperatione. ad vires autem prodest, etiamsi vinum dulce sit ut sanguis, ad ejus procreationem. variæ medicinæ eædem adhibeantur, theriaca, Mithridatica, quæ ex fructibus mollioris corticis (quos oporam Græci vocant) conficitur, & alia hydropi conducentia: itemque universa victus vitæque ratio eadem esto.

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Calculorum & Ulcerum in Renibus.

C De inflammatione & sanguinis eruptione: & quicunque a renibus affectus acute perimunt, in libris de morbis acutis scripsi: de exulceratione, calculorumque ortu, quæ ut plurimum senibus commoriuntur, nunc potissimum scribo, ad curationem, quam proxime possum, accedens. sin minus, ad laborantium nonnullam mitigationem. calculorum igitur procreationem e fæcunda sterilem reddere nemo potest. facilius est enim uterum a pariendo prohibere quam calculosos renes calculis vacuare: ad exitum quoquo modo pro- D curandum auxilia quærenda sunt. itaque si calculi considant, remedia dicam. nam valde tum ægroti dolent, insuper & torminibus, & volvulo coli, & urinæ suppressione mortem obeunt. contigui enim sunt renes & colum. nam si calculi insistant, insitque præterea lotii suppressio ac volvulus, vena malleoli, quæ recta reni respondet, secetur. nam sanguinis e renibus fluxiones calculorum inhæsiones cohibent. inflammatio enim colligata tenet omnia: evacuatio autem solutio est phlegmones. lumbique humectandi, ubi renum locus est. adhibeatur vero veteri vel recenti oleo rythe, anethi quoque coma ad urinam ciendam prodest, & li- E banotis, ant sampsuchum: iis autem aqua inspergenda est. parum enim inunctiones essent. cæterum & iis fovendum, coriis bubulis infuso anthemidis oleo. cataplasmatum sylva cum farinis eadem esto. solvit & nonnunquam calculos insistentes cucurbitula levis: ac optimum fuerit si super inflammatione scarifices. quod si etiamnum tibi hæc facienti superstites calculi maneant, in oleum homo descendat. id enim simul omnia confert: tepor quidem emollit, quadámque tenus ad lentitiam adducit: acrimonia prompte mordet: quæ quidem & calculorum exitui prosunt, eosque provocant. F

e

a Νάρδῳ pro ναρδίνῳ sumitur hic. *Petit.* b Σὺν τῇσι *Henisch.* c Interpres *Henischii* videtur legisse εὐκρητέστεροι. vertit enim *bene diluta* (supple vina) sed nihil mutandum censet *Petit.* d Ἁλμώδεσι *Henisch.* e Deest hic aliquid nempe χρήσιμος vel ὀνηϊστός *Petit.* f Θηρίων supple ἀντίδοτος *Petit.* g Id ipsum est quod Plinius oporicen vocat, quod ex fructibus vino decoctis conficeretur. *Petit.* h Διαίτῃ *Henisch.* i Ἄγε (in plurali) *Petit.* emend. k Εὐφυῆ *Henisch.* l Ἀγόνου *Henisch.* m Ὅμως tamen, nihilominus. *Petit.* emend. n Henischii Interpr. videtur legisse ἐν ἄκρῃ si (inquit) summam sedem occupant. *Petit.* o Ἀνιᾶσι pro ἀνιᾶσι per contractionem à verbo ἵημι mitto. *Petit.* p Τὰς σφίγξιας *id est*, adstrictiones *Henisch. Interpr.* legit. *Petit.* emend. q Ψύας *Henisch.* ψύας (ψύαι & ψόαι promiscue usurpant Græci) *Petit.* emend. r Mutilum hunc locum, difficulter emendandum, versione tamen *Henischii Interp.*, (qui, *ubi aquæ incocta sint*, habet) ductus, sic. Τοῖς δὲ χρὴ ὅκως ἐς ὕδωρ ἐμβάλλῃς, καταιονεῖν *Petit.* supplet & emend. s Deest hic aliquid ὠφελέουσι aut quid simile *Petit.* t Αἷμα *Henisch.* v Λίπη pinguitudo (Ionice pro λίπα) *Petit.* emend.

A πίνειν δὲ φαρμάκων τῶν ἁπλῶν μὲν ῥίζας, φοῦ, μεῖον, ἄσαρον· βοτάνας δὲ, τὴν [a] πριονίτην, ἢ πετρόσελι, ἢ σίον, ποικίλων δὲ μύρα μὲν ὁκόσα ἴσχει νάρδον, κασίην, σμύρναν, κινάμωμον.

* * *

[b] ἀπουλώσει σίνηπι, καὶ ἐκ πυρὸς ἐσχάραι, καὶ ἐπιθήματα ἃ πρόσθέν μοι λέλεκται· δίαιτα δὲ καὶ ἄλειψις, καὶ πλοῦς καὶ ἡ ἐν θαλάσσῃ βιοτὴ, ἅπαντα τοῖσι ἐπὶ νεφρῶν ἐστὶν ἄκεα.

[c] * * *

B

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία Γονοῤῥοίης.

Καὶ τοῦ ἀτερπέος τοῦ πάθεος εἵνεκεν, καὶ τοῦ κατὰ σύντηξιν κινδυνώδεος, καὶ τῆς ἐς διαδέξιν γένεος χρείης, λύειν χρὴ μὴ βραδέως τὴν γονόῤῥοιαν, πάντων κακῶν ἐοῦσαν αἰτίην. πρώτιστα μὲν ὦν ὅκως ῥεῦμα κοινὸν ἰῆσθαι σύψεσι τῶν ἀμφὶ τὴν κύστιν καὶ τὴν ῥοὴν τῶν χωρίων, καὶ ἐμψύξεσι ψυῶν, λαγόνος, αἰδοίων, διδύμων, ὅκως μὴ ῥέῃ ἐς C πολλὸν ἡ γονή· εἶτα αὖθις ἀλεῆναι τὸ πᾶν, ἐς τὸ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. σύψεσι μὲν ὦν καὶ τέγξεσι ἔριον [d] μὲν, [e] τὸ ἀπὸ τῆς οἰὸς ξὺν τοῖς λύμασι. [f] λίπαις δὲ τὸ ῥόδινον μύρον, ἢ τὸ διὰ τῆς οἰνάνθης ξὺν οἴνῳ λευκῷ εὐώδεϊ, ἐκ προσαγωγῆς δέ. ἀλεαίνονται λίπαις τὸ κοινὸν, καὶ μελίλωτον ἐκζεσθὲν σὺν αὐτῷ, καὶ σάμψυχον, καὶ λιβανωτὸν, ἢ κόνυζα. ἄριστον καὶ ἀνήθου κόμη, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ [g] ῥυτή· τοῖσδε, ἐς τὰ ἐπιπλάσματα χρέο, κριθῶν καὶ ὀρόβων ἀλήτοισι, καὶ ἐρυσίμου τοῦ σπέρματος. καὶ [h] νίτρον· μέλι δὲ ἐς τὴν ἁπάντων ξύμπνοιαν καὶ ξυναφείην. τοιάδε καὶ ἐπιπλάσματα, D ὁκόσα φοινίσσει, καὶ ἰόνθους ἐγείρει, καὶ τὸ ῥεῦμα παροχετεύει, καὶ ἀλεαίνει τὰ χωρία. τοιόνδε τὸ χλωρὸν [i] ἐπίπλασμα, καὶ τὸ διὰ τοῦ καρποῦ τῆς δάφνης· πιπίσκειν δὲ καὶ τοῦ καστορέου συχνὸν, καὶ τῆς ῥίζης τοῦ ἁλικακάβου ὁκόσον δραχμῆς ὁλκῆς, καὶ τῆς ἡδυόσμου τὸ ἕψημα· ποικίλων δὲ τὸ διὰ τῶν δύο πεπερέων, ἡ συμφώνος, [k] ἡ Φίλωνος ἄριστον, καὶ διὰ τοῦ [l] σίγχου τοῦ θηρίου φάρμακον ποτὸν, καὶ ἡ τοῦ Βησίνου, καὶ ἡ διὰ τῶν ἐχιδνῶν τῶν ἑρπετῶν. τὸ ξύμπαν δὲ διαίτῃ διδόναι, ἐπιτρέπειν τε καὶ πιστεύειν χρὴ καὶ γυμνασίοις καὶ περιπάτοισι καὶ αἰώρῃσι. τάδε γὰρ τὴν ἕξιν ἐς θερ- E μασίην τρέπει, ὅπερ ἐστὶ τῷ πάθεϊ χρέος· εἰ δὲ καὶ σώφρων ἔοι ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι, καὶ λούοιτο ψυχρῷ, ἐλπὶς ὡς ὤκιστα ἀνδρωθῆναι τὸν [m] ἄνδρα.

ΚΕΦΑΛΗ ς.

Θεραπεία Στομαχικῶν.

Ἡ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι μετὰ τὴν θεραπείην δίαιτα, ἐς ἰσχὺν καὶ κράτος τοῦ σώματος, εὐπεψίη ἀγαθή· στομαχικοῖσι δὲ μούνοις ἥδε F γίγνεται πλημμελής. ὅκως ὦν αὐτὴ γίγνοιτο φράσω. ἱκανὴ

A e simplicibus pharmacis potui dandæ sunt radices, phu, meion, asarum: herbæ, prionites, petroseli, sium: e variis unguenta, quæ capiunt nardum, casiam, myrrham, cinamomum.

* * *

cicatricem obducet sinapi, & crustæ ab igne obductæ, & quæ antea dixi epithemata. diæta vero, inunctio, navigatio, & vita in mari acta, omnia renum affectibus remedia sunt.

* * *

B

CAPUT QUINTUM.

De Curatione Profluvii seminis.

Gonorrhœa, *id est seminis profluvium*, quæ malorum omnium causa est, haud cunctanter solvenda est, tum propter morbi turpitudinem, tum propter colliquationis periculum, tum propter successurorum liberorum procreationis necessitatem. ac primum quidem, quemadmodum communis fluxus sananda est medicamentis adstringentibus partes vesicæ & fluentibus locis propinquas, C atque refrigerantibus lumbos, ilia, pudenda, testiculos, ne diu genitura diffluat: deinde rursus universum corpus calefaciendum, ut excrementa siccentur. adstringunt igitur & macerant, & ab ove succida lana, & unguinosum rosaceum unguentum, aut œnanthinum, cum albo vino odorato, sed sensim calorem excitando: oleum commune, & melilotum cum eo servefactum, & sampsuchum, & libanotum, aut conyza. optima est & anethi coma, & multo magis rhyte. his autem ad cataplasmata utitor, hordei & ervi farinis & irionis seminis. nitrum quoque: mel vero ad omnium conspirationem & connexionem. talia etiam sunt cataplasma- D ta, quæcunque rubefaciunt, & iontbos *id est varos* cient, & fluxionem derivant, & locos tepefaciunt. tale est cataplasma viride, & quod ex lauri fructu conficitur. castoreum quoque frequenter bibendum, & de radice halicaccabi quantum drachma pondo pendet, & menthæ decoctum. ex variis medicamentis, quod ex pipere gemino conficitur, Symphonis item & Philonis antidotum, optimum: & quod ex fera, quæ Sinchus appellatur, ad potionem paratur pharmacum, & Bistini antidotum, & quod ex serpentibus viperis conficitur. universum autem victus rationi tribuendum, concedendum, & credendum est, exercitationibus, & ambulatio- E nibus, & gestationibus. bæc enim habitum ad calorem convertunt, quo affectui est opus. quod si temperans sit rerum venerearum, & frigida lavetur, spes est fore ut celerrime homo virilem habitum induat.

CAPUT SEXTUM.

De Curatione laborantium Stomachi Vitio.

In aliis morbis post curationem diæta ad vires & robur corporis, bona concoctio est: stomacbi affectibus laborantibus solis hæc vitiosa est. F quonam igitur pacto bæc comparetur, dicam.

R 2 nam

[a] Πρεονίτιδα sc. betonicam serratam *Petit.* emend. [b] Insignis hic lacuna est in omnibus MS. & excusis codicibus. attamen conjicere licet, Aretæum proximè ante posuisse remedia, quibus utendum esset, si renum inflammatio ad abscessum deducta esset: in hisque ferri mentionem fecisse, quod cuti, sub qua abscessus foret, imprimeretur: tum medicamenta tergendo ulceri idonea docuisse, demum quibus cicatrix induceretur, quorum in numero sinapi & crustas ab igne hic recenset, propter vehementem eorum exsiccationem. sed hæc, tam obscura, satius est in medio relinquere. *Petit.* [c] Caput quartum deficere index & Asterisci ostendunt. [d] Ellipsis est in ἔριον supple χρήσιμον, καίριον *Petit.* [e] Ionica circuitio est, οἴσυπη satius erat dixisse. *Petit.* [f] Λίπαις *Henisch.* [g] Ῥητή *Henisch.* Ῥυτὴν rutam herbam Aretæus appellat, quam vetustiores Græci πήγανον. *Petit.* [h] Νίτρῳ (ut referatur ad verbum χρέο) *Petit.* emend. [i] Viridis emplastri varias compositiones vid. ap. Galen. lib. 2. de composit. medicam. κατὰ γένη. facultas ejus est exsiccare & tergere. *Petit.* [k] Ἡ Φίλωνος *Henisch.* [l] Σίγχου *Henisch.* [m] ἄνθρωπον *Henisch.*

ἱκανὴ γὰρ αἰώρη, περίπατοι, γυμνασίη, φωνασκίη, τροφαὶ ἐς πέψιν ἀγαθαὶ ἀναμαχέσασθαι τὴν τοῦ στομάχου κακοσιτίην· ἀδύνατον δὲ τάδε καὶ ἀπεψίην λῦσαι μακρὴν, καὶ τὴν σκελετίην τοῦ σκήνεος [a] εὔογκον σάρκας ποιῆσαι· πολλὸν δὲ μέζον ἐπὶ τουτέων [b] ἔσω αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, καὶ τὸ καθαρῶς ἅπαν δρῆν, καὶ τοῖσι ἐπιθυμίῃσι ἕπεσθαι τὸν ἰητρὸν, μὴ μεγάλα βλάπτοντα· ἄριστον γὰρ τόδε, ἢν μὴ κάρτα [c] ὠφελεόντων ὄρεξις ἵκῃ. φάρμακα δὲ ποτὰ, χυλοὶ, ἀψίνθιον, καὶ νάρδος τὸ μύρον, καὶ ἡ διὰ τῶν θηρίων, καὶ τοῦ ἐν πέτραις ὁ καρπὸς, καὶ ζιγγιβέρεος, καὶ πεπέρεος, καὶ σεσέλιος· τάδε πεπτήρια καὶ [d] κατὰ τοῦ στέρνου ἐς στύψιν ἐπίθημα, νάρδοι, μαστίχαι, ἀλόαι, ἀκακίαι, καὶ μήλων κυδωνίων ὁ χυλός. καὶ αὐταὶ δὲ τῶν μήλων αἱ σάρκες ἀμφιθλασθεῖσαι ξὺν φοίνιξι ἐπίθημα στύφον. ἀτὰρ καὶ τἄλλα ὁκόσα μοι ἐς διαβήτεω γεγράφαται ἐς δίψεος ἄκος. τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ τοῖσι δίψος γίγνεται· ὁ δὲ τόνος τοῦ στομάχου ἄδιψον στομαχικοῖσι.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Θεραπεία Κοιλιακῶν.

Ἢν τῶν σιτίων [e] ἀκρατὴς ἡ κοιλίη ἔῃ, διαῤῥέῃ δὲ ἡ τροφὴ ἄπεπτος, [f] ἄθρεπτος, ὠμὴ, καὶ μηδὲν εἰς τὸν ὄγκον ἀνίῃ, κοιλιακοὺς τούσδε κικλήσκομεν. [g] ψύχει μὲν ἐμφύτῳ τῷ ἐς πέψιν θερμασίης, ἀτονίῃ δὲ τῆς ἐς ἀνάδοσιν δυνάμιος. χρὴ ὦν τὴν κοιλίην πρώτιστα μὲν πόνων ἀνιέναι, ἠρεμίῃ, καὶ ἀποσιτίῃ· ὧδε γὰρ παλινδρομέουσι αἱ δυνάμιες· ἢν δὲ καὶ πλῆθος τῶν ἐν τῷ στομάχῳ φαντασίη ἔῃ, νήστεσι ἐμέτοισι χρέεσθαι ἀφ' ὕδατος ἢ μελικρήτου. τὴν κοιλίην δὲ σκέπειν καὶ τέγγειν ἐς [h] στύψιν, ἐρίοισι μὲν τοῖς ἐξ οἰὸς πιναροῖσι· [i] λιπαεῖ δὲ ῥοδίνῳ μύρῳ, ἢ τῷ διὰ τῆς οἰνάνθης, ἢ μηλίνῳ· ἄριστον καὶ ἀπὸ τοῦ [k] σχοίνου, καὶ ὑποκυστὶς, ἢ ὀμφακίῳ· ξὺν τοῖσδε δὲ ἐπιπλάσματα, θερμὰ μὲν ἐς θίξιν, ἐς δύναμιν δὲ στρυφνά· καὶ ἤν πη τοῦ ἥπατος ἢ τῆς κοιλίης κατὰ στόμα ἐντάσιες, ἢ φλεγμασίαι ἔωσι, σικύην προσβάλλοντα ἐντάμνειν· καὶ ἔστι οἷσι τόδε μοῦνον ἤρκεσε. ἐπὴν δὲ κηρωτῇσι ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα, ἠδὲ ἐπὶ σκληρίην κραίνῃ, τῇ δὲ βδέλλας τὰ θηρία προσβάλλειν· ἔπειτα ἐπιθήματα πεπτικὰ ἐπιθέναι, ὁκοῖον τὸ διὰ τῶν σπερμάτων. ἢν ἴσχῃ χαμαιλέοντος ῥίζαν, ἄριστον, καὶ ἔνθα οἱ τῆς δάφνης ἐᾶσι καρποὶ, καὶ τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν τὸ χλωρὸν, καὶ τὸ μῆον τὸ [l] μυστήριον. τάδε γὰρ μαλάσσει τε καὶ ἀμύσσει, καὶ θερμασίην ἐγείρει, καὶ ἄφυσα τὰ σπλάγχνα ποιέει, ὧν περ ἐς στύψιν χρέος. ἀτὰρ καὶ σίνηπι καὶ λίμνησις, καὶ εὐφόρβιον, καὶ ὁκόσα τοιάδε πάντα, τὴν μὲν ψύξιν κωλύει, ἀνάκλησιν δὲ θέρμης ποιέεται. τοιάδε χρὴ καὶ πιπίσκειν φάρμακα ἐς στύψιν. χρέος μὲν πρώτιστα, ὁ τοῦ ἀρνογλώσσου χυλὸς ξὺν ὕδατι ἐστυμμένῳ μύρτοισι, ἢ κυδωνίοισι μήλοισι· ἄριστον

A nam gestationum, deambulationum, exercitationum, declamationum, & alimentorum concoctionem adjuvantium quod satis est, prodest quidem ad debellandum stomachi cibos fastidientis vitium: sed id concoquendi longam imbecillitatem tollere non potest, nec maciem corporis in corpulentiam convertere: multo vero magis proficiat ægrotantibus, si gratificetur, & puriter omnia faciat, ac cupiditatibus eorum indulgeat medicus in rebus, quæ non magnopere læduntur. est enim id optimum, nisi rerum valde juvantium appetitu moveantur. medicamenta potui danda sunt, succi, absynthium, nardinum unguentum, theriaca, petroselini fructus, B & zingiberis, & piperis, & seselios. hæc ad concoctionem valent, etiam [1] pectori ad adstringendum imposita, nardi, mastichæ, aloæ, acaciæ, & malorum cydoniorum succus. ipsæ quoque malorum carnes contusæ cum palmulis, epithema adstringens. quin etiam alia quæcunque in diabete ad sitis sedationem mihi commemorata sunt. eadem enim & his & illis sitim provocant: tametsi stomachicis constitutio stomachi siticulosa minime sit.

CAPUT SEPTIMUM.

C *De Curatione Cœliacorum*, id est *Ventriculo laborantium*.

Si ventriculus ciborum digerendorum impotens fit, diffluat autem alimentum non coctum, non mutatum, crudum, nihilque ad corporis molem transeat, [2] cœliacos hos appellamus, refrigerato nimirum intus innato calore, quominus coquat, & viribus quæ distribuunt alimenta, debilitatis. ventriculus igitur primum quiete & media labores remittat oportet. ita enim eo vires recurrunt. si vero multitudo eorum, quæ stomachus acceperit subesse videatur, jejunis nauseis ex aqua vel mulsa D utendum est. ventriculus autem contegendus, & ut adstringatur, rigandus lanis ab ove succidis, ac unguinoso rosaceo unguento, aut œnanthino, aut melino. optimum quoque si & lentiscino, hypocystide etiam aut omphacio. cum his etiam cataplasmata adhibeantur, calida quidem tactu, sed viribus adstringentia. atque si alicubi ad jecoris vel ventriculi os tentiones aut inflammationes sint, cucurbitula admota incidere oportet: & sunt quibus id solum sufficiat. ubi vero ceratis ad cicatricem ulcera perducta fuerint, & ad duritiem pervenerint, eo hirudines bestiæ admovendæ: deinde epi- E thematha concoctionem juvantia imponenda, quale est quod ex seminibus conficitur. si chamæleontis radicem habeat, optimum est. ubique lauri fructus infint. malagma etiam quod viride appellatur, & meum, quod mysterium est, *id est arcanum.* ea enim emolliunt & laniant, & calorem cient, visceraque flatibus evacuant, quibus ad adstringendum est opus. cæterum & sinapi, limnestis, & euphorbium, & omnia talia quæcunque refrigerationem amoliuntur, calorem autem revocant. talia quoque ad adstringendum medicamenta potui danda F sunt. primum quidem usui est arnoglossi succus cum aqua myrtis aut cydoniis malis adstricta. opti-

a Hæc phrasis est per synecdochen, Ionibus ac Poëtis familiaris. *Petit.* b Ἔσω *Henisch.* c Ὠφελεόντων *Henisch.* d Posset hic legi κάτω τοῦ στομάχου. *Petit.* e Ἀκρατὴς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Petit.* emend. f Ἄπεπτος ὠμὴ *Henisch.* verum ἄπεπτος, ἄτρεπτος *Henisch.* rep. in MS. g Ψύξει μὲν τῇ τῆς ἐμφύτου ἐς πέψιν θερμότητος. *Petit.* emend. h Ἐς γύψον *Goupyl.* rep. in MS. i Λιπαεῖ *Henisch.* k Σχοινοῦ *Henisch.* l Ita veteres Medici sua medicamenta, quæ sibi ipsi componebant, & propria esse volebant, cognominabant. *Petit.*

1 Interpretes haud recte: *pectori ad adstringendum imposita.* non enim hæc Aretæi mens, ut medicamenta stomachica pectori aut sterno applicentur, sed ut infra sternum ponantur. fefellit hos usus præpositionis κατὰ, quæ cum genitivo aliquando *in*, aliquando *infra* significat. *Petit.* 2 Ventriculosos κοιλιακοὺς interpretatus est *Cælius Aurel.* & *Petit.* emend.

ἄριστον καὶ γίγαρτον σταφυλῆς ὀμφακίτιδος· οἶνοι τῶν κάρτα στυφόντων. ἔπειτα δὲ τὰ ἀλθαίνοντα τὴν γαστέρα φάρμακα· ποτὰ ὁκόσα διὰ ζιγγιβέριος καὶ πεπέριος, καὶ σελίνου τοῦ καρποῦ τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν πέτραις, τὸ διὰ τῶν θηρίων τῶν ἐχιδνῶν [a] πηπτικώτατον· ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι μηδὲν ἢ σμικρὸν ἐνδιδῷ, τοῖσι ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοισι χρέο· ἢν δὲ καὶ ἐγκρύψῃς τοῖσδε ἐλλεβόρου [b] τῶν λευκοῦ ῥίζαν ἐς μίην νύκτα, εὐπονωτάτη ἄν σοι γένοιτο ἡ κάθαρσις ἔστε τὴν τῶν ὑγρῶν τῶν ψυχρῶν κάθαρσίν τε καὶ ἔκκρισιν, καὶ ἐς τὴν [c] ἔξαψιν τοῦ θερμοῦ· ἀτὰρ καὶ ἡ δίαιτα καὶ ὁ [d] βίος τοιῶσδε ἔστω ξύμμετρα. οἱ ὕπνοι νύκτωρ μὲν, δι' ἡμέρης δὲ περίπατοι, ἀναφωνήσιες, αἰώρη ἤτε ἐν δάφνῃσι, ἢ [e] μυῤῥίνῃσι, ἢ θύμῳ. ἔχει γάρ τι ἡ διαπνοὴ καὶ ἡ ἀναπνοὴ [f] τοιόνδε φάρμακον πεπτήριον· γυμνάσια, τρίψιες, χειρονομίη, ἁλτήρων βολαῖσι· [g] τοῦ θώρηκος, καὶ τῆς κοιλίης κόποι, προπόσιες· σμικρότατα γὰρ εἰς τόνον εὐσταλὴς ἄρτος. ἐπὶ τῶνδε φοίνιξις, περίπατοι ῥαθυ- * * * * * * * * *

[h] * * *

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Θεραπεία ἀρθρίτιδος καὶ ἰσχιάδος.

[i]* σιτίων καὶ ῥαφανίδων πολλάκις. ἔπειτα ἐς τὸν ἐλλέβορον ἄγειν· δίαιτα δὲ ἡ ἐπὶ τοῖσδε, ξυνὴ τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι, καὶ ἐπὶ τῇ διαίτῃ, ἄλειψις, ψυχρολουσίη θαλασσίη· μάλιστα μὲν [k] ὧν, ἅπασι ἀρθριτικοῖσι ξυνὰ ἄκεα. καὶ γὰρ καὶ τοῖσι ποδαγρικοῖσι ἐλλέβορος τὸ μέγα ἄκος. ἀλλὰ ἐν τῇσι πρώτῃσι προσβολῇσι τοῦ πάθεος. ἢν δὲ ἐκ πολλῶν μὲν ἤδη [l] χρόνων ἔῃ, ἀτὰρ καὶ ἐκδιαδέξιος πατέρων φανῇ, ξυναποθνήσκει ἡ νοῦσος. ἐς δὲ τοὺς παροξυσμοὺς τῶν ἄρθρων, τάδε χρὴ πρήσσειν· εἰρία μὲν ἔστω ἐξ οἰὸς τὰ οἰσυπώδεα· τέγξιες δὲ διὰ ῥοδίνου καὶ οἴνου μετεξετέροισι δὲ καὶ σπογγιὴ ξὺν [m] ὀξυκρήτῳ ὤνησεν. ἔπειτα ἐπίπλασμα ἄρτος, ξὺν τοῖσι ψύχουσι [n] κολοκύντης καὶ πέπονος, καὶ σικύη λιτὴ, καὶ ἀρνόγλωσσον ἡ βοτάνη, καὶ ῥόδων τὰ φύλλα. ἀτὰρ καὶ ἡ σιδηρῖτις ἄπονος ξὺν ἄρτῳ, καὶ βρύῳ, καὶ συμφύτου ῥίζα, καὶ πεντάφυλλος ἡ βοτάνη, καὶ [o] πράσιος ἡ τοῖσι [p] φύλλοισι λεπτή. τῆσδε μέντοι τὸ μὲν ἀφέψημα, ἐξάντλημα ἄπονον· αὐτὴ δὲ ἐπίπλασμα ξὺν ψιχὶ, ἢ κριθῶν ἀλήτῳ· [q] μήλων τε τῶν κιτρίων τὸ ἄβρωτον ξὺν ἀλφίτοισι ἄριστον· σῦκα ξηρὰ, καὶ θάσια, ξὺν τινὶ τῶν ἀλήτων. ἥδε μέντοι ψύξιος ἡ ὕλη· καὶ τόδε μέντοι

ἄλλοτ

optimus quoque acinus uvæ omphacinæ, vina vehementer adstringentia: deinde medicamenta quæ ventri medicantur: potiones quotquot ex Zingibere, & pipere, & fructu sylvestris petroselini conficiuntur: quod ex viperis feris constat, maximam vim concretionis habet. si vero his nihil aut parum proficiatur, vomitibus ex radiculis utitor. sin autem & his albi veratri radicem per noctem unam includas, valentissima tibi fiat purgatio, tum ad humores frigidos purgandos & expellendos, tum ad calorem restaurandum. cæterum & victus ratio vitaque hoc modo moderatæ sunto: noctu somni, interdiu deambulationes, declamationes, gestatio vel in lauris, vel in myrtis, vel in thymo. nam in perspiratione ac respiratione, ad bene concoquendum medicamenti vis aliqua inest. exercitationes corporis, frictiones, manus gesticulatio, halteribus jaciendis, thoracis & ventriculi [1] lassitudines, ante cibos potationes. minime enim ad vires parandas expeditus est panis. his addatur frictio ad ruborem usque, [2] deambulationes segn- * * * * * * *

* * *

CAPUT DUODECIMUM.

De Curatione morborum in Articulis & Coxendice.

* ciborum & raphanorum plerumque: deinde ad veratrum veniendum est. in his victus ratio aliarum affectionum communis est: & post victus rationem inunctio, lavatio in frigida marina, præcipue quidem omnibus articularibus vitiis communia medicamenta sunt. nam & podagricis veratrum mirifice, sed inprimis morbi invasionibus succurrit. quod si multis jam annis inveteravit vel a majoribus per successionem descendit, ægrotum ad mortem usque comitatur. artuum exacerbationibus hoc sane pacto subveniendum est. lanæ ex ove sordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex rosaceo & vino: nonnullis & spongia ex posca profuit. ad hæc cataplasma fiat, panis fumatur cum refrigerantibus, utputa, cucurbita & cucumere, accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba, & rosarum folia. nec non & sideritis dolorem sedat cum pane & musco: & symphyti radix, & pentaphyllus herba, *quinquefolium Romani vocant*: & marrubium, quod foliis est tenuibus. hujus decoctum quidem infusum, dolorem levat: ex ipsa verò herba, cum panis micis, aut cum hordei farina, cataplasma fiat. malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polenta magnopere subvenit: fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. hæc utique est refrigerationis materia. & hoc quidem remediorum genus

aliud

[a] Πεπτικώτατον maxime concoquens. vel σηπτικώτατον (quod veterum lingua idem significat) *Petit.* emend. [b] Τοῦ λευκοῦ *Henisch.* [c] Ἔξαψιν *Henisch.* [d] Βίος *Henisch.* [e] Μυῤῥίνῃσι *Petit.* emend. σμυρνίνῃσι *Henisch.* [f] Τοιῶνδε (refertur ad δάφνῃσι ἢ μυῤῥίνῃσι) *Petit.* emend. [g] Βολαῖ, σίτου θώρηκος. *Petit.* rep. in MS. hinc hanc lectionem ipsi videbatur elicere posse: ἁλτήρων βολαὶ δίσκου, θώρηκος καὶ τῆς κοιλίης κόποι. halterum jactus disci &c. verum hæc mendosum sonant. mavult igitur *Petitus* legere: χειρονομίη, ἁλτήρων βολαὶ, δίσκου, κωρύκου (pro θώρηκος) ἄκοποι. (voce κοιλίης expuncta) *id est*, manuum exercitatio, quæ fit halterum disci, folliculi incommoda, dolores, molestias depellunt. [h] Reliqua hujus capitis mutila sunt, ipsiusque jacturæ gratia quædam ex Galeni libro 5 de sanitate tuenda ad locum de particulari membrorum exercitatione proferre, ubi inquit, *quos ex levi causa vertigines, comitiales morbi* &c. haud abs re fore *Petit.* judicat. [i] Desunt quatuor Capita, & initium hujus capitis duodecimi. harum autem, quæ supersunt, prima sententia sic suppleri potest: ἰᾶσθαι ἀπὸ σιτίων καὶ &c. *Petit.* [k] Ὧν *Henisch.* [l] Χρόνον *Henisch.* [m] Ὀξυκρήτῳ *Henisch.* [n] Κολοκύνθης *Henisch.* *Crassus* videtur legisse ξὺν τοῖσι ψύχουσι, κολοκύντη καὶ πέπων, quæ lectio adstrui potest. nisi quis nihil mutando malit pro ψύχουσι legere ψήγμασι. *panis cum ramentis cucurbitæ & peponis*, ad cataplasma sc. parandum. *Petit.* [o] Πράσιος hic non est nomen substantivum (tunc enim πράσιον in neutro genere scribi deberet) sed adjectivum, respiciens ad substantivum Βοτάνη *Petit.* [p] Hujus speciei non meminit Dioscorides. sed forte primam speciem marrubii a Theophrasto lib. 6. cap. 2. descriptam Aretæus intelligit. *Petit.* [q] Acetositatem citri Barbari appellant. *Petit.*

[1] Pectoris & ventris labores *Henisch.* interp. sed nimis supinè ita vertit. κόπος enim (si textum sequemur) lassitudinem aut quamvis molestiam significat, non autem laborem simpliciter. *Petit.* [2] Deambulationes lentæ *Henisch.* habet.

ἄλλοτ᾽ ἄλλον ὤνησε, καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ [a]. μετεξετέροισι δὲ, τὰ ἀλεαίνοντα ξυμφέρει,[b] καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ ὠφελέει. λόγος δὲ καὶ τόδε κάρτα ἄπονον ἔμμεναι· αἶγα χρὴ βοτάνης τῆς ἴριδος ἐμφαγεῖν· ἐπὴν δὲ πληθυνθῇ, διαλείποντα ὁκόσον ἡ νομὴ ἐν τῇ γαστρὶ μαχθείη, καταθῦσαι τὴν αἶγα, ἠδὲ ἐντὸς τῆς γαστρὸς ἐς τὴν κόπρον ἐγκρύψαι τὼ πόδε. φάρμακα δὲ μυρία. καὶ γὰρ τοὺς νοσέοντας, ἑωυτῶν φαρμακέας εὐπόρους τίθησι ἡ ξυμφορή· τῶν δὲ ἰητρῶν τὰ φάρμακα, ἐν τῇσι γραφῇσι λελέξεται.

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Θεραπεία Ἐλέφαντος.

Τῶν νούσων μέζονα χρὴ τὰ ἄκεα ἐς λύσιν αὐτέων ἔμμεναι· ἐλέφαντος δὲ τηλικοῦ κακοῦ τίς ἀξιόνικος γίγνοιτ᾽ ἂν ἰητρείη. οὐ γὰρ [c] μέρεϊ ἢ σπλάγχνῳ ἑνὶ, ἢ ἔνδον ἐνσκήπτει μοῦνον, ἢ ἔξω τὸ κακὸν ἕρπει, ἀλλὰ ἔνδοθί τε ὅλῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνοικέει, καὶ ὅλον ἔξωθεν ἀμπέχει. ἀτερπὲς μὲν καὶ φοβερὸν ἰδεῖν· θηρείου γὰρ ἰδέη· δέος δὲ [d] ξυμβιοῦν τε, καὶ ξυνδιαιτᾶσθαι, οὐ μεῖον ἢ λοιμῷ. ἀναπνοῆς γὰρ ἐς μετάδοσιν, ῥηϊδίη βαφή. τί ἂν ὦν εὕροι τις ἐν ἰητρικῇ τοῦδε ἄξιον ἔχον ἄκος. ἀλλὰ γὰρ πάντα χρὴ ξυμφέρειν φάρμακα, καὶ δίαιταν, καὶ [e] σίδηρα, καὶ πῦρ· καὶ τάδε, κὴν μὲν ἐπὶ νεοτόκῳ τῷ πάθεϊ προσβάλλῃς, ἐλπὶς ἰήσιος· ἢν δὲ ἐς ἀκμὴν ἥκῃ γενέσιος, καὶ ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι ἑδραῖον ἵζῃ, ποτὶ καὶ ἐς τὰ πρόσωπα προσβάλλῃ, ἀνέλπιστος ὁ νοσέων. τάμνειν ὦν τὰς ἐπ᾽ ἀγκῶνι φλέβας ἄμφω δέ· τάμνειν δὲ καὶ τὰς ἐπὶ σφυροῖσι [f] αὐτῆμαρ. κρέσσον γὰρ ἡ διάστασις, ἔς τε πολλὴν τὴν τοῦ αἵματος ῥοὴν, καὶ ἐς ἀνάκλησιν τῆς δυνάμιος. χρεὼν γὰρ αἷμα πολλάκις καὶ πολλὸν ἐκχέαι, τοῦ πάθεος τὴν τροφήν. σμικρὸν δὲ ἐν αὐτέῳ τὸ χρηστὸν τῆς φύσιος ἡ τροφή. ξυντεκμαίρεσθαι ὦν ἀφαιρέοντα τὸ πονηρὸν [g] καὶ ἔντηκτον, μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον [h], μέσφι ἂν προσαπαυδήσῃ ἀτροφίῃ ἡ νοῦσος. ἡ γὰρ νεαρὴ ξυμπλακεῖσα τῷ σώματι, χρόνῳ μακρῷ ἠμαύρωσε τὴν παλαιήν· ἔπειτα τὴν ἱερὴν πιπίσκειν μὴ ἐσάπαξ· ἀλλὰ γιγνέσθω πάντα πολλάκις, ἐξ ἀναλήψιος καὶ παλινδρομίης. ἔστω καὶ ἡ ἄλλη κάθαρσις φαρμακώδης ἐν σιτίῳ· ἡ ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ [i] ἣν ἔλεξα ἔστω. [k] ἠδὲ γάλα ἀδιάκριτον· πολλὸν δὲ ἔστω τόδε ἐς διαχώρησιν πιεῖν. ἐχέτω δὲ μοίρην τὴν πέμπτην ὕδωρ, ὡς πᾶν τὸ γάλα διεκθέειν. ἐς ἐμέτους δὲ ῥᾷστον ἄγειν νήστιας τὸ πρῶτον· ἀπὸ σίτων δ᾽ αὖθις· ἔπειτα ἀπὸ ῥαφανίδων. πολλάκις δὲ καὶ ξυνεχέως πάντα γιγνέσθω. ἐς ἐλλέβορον ἄγοντα καιρῷ παντὶ, μᾶλλον δὲ ἔαρος καὶ φθινοπώρου διδόναι [l] ἡμέρην ἀφ᾽ ἡμέρης· καὶ αὖθις ἐς νέωτα. κὴν ἡ νοῦσος κρατυνθῇ, φαρμάκων ποτῶν, ὁκόσα τις γιγνώσκει πιπίσκειν. ἀγαθὸν γὰρ φαρμακεύειν πολλὸν ἐς ὄνησιν. κἀγὼ δὲ ὁκόσα γιγνώσκω γράφω,

[m] κεδρίης

A aliud alium juvit, & idem interdum alium atque alium: nonnullis vero calefacientia remedio sunt: atque idem remedium aliàs alii opitulatur. pervulgatum est autem & hoc ad dolorem tollendum [1] proficere. capram oportet herbam iridem ad satietatem depasci, deinde interposito tempore quantum ad pabulum in ventriculo conficiendum satis sit, capram immolare, atque intra ejus ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. demum infinita sunt medicamenta. ægrotos namque sibi ipsis remedia parare urgens impellit calamitas. sed medicorum auxilia in propriis libris conscribentur.

B

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Curatione Elephantis.

Morbis, quo dissolvantur, majora esse remedia opus est. sed quænam medela excogitari poterit, quæ elephantem tam ingens malum expugnare digna sit? neque enim in parte una aut viscere uno inhæresit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: sed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. triste profecto & visu terribile spectaculum. feræ namque species est. ac unà cum C his vivere, unà cibum capere, perinde atque in pestilentia formidolosum est. etenim per inspirationis communionem facilis infectio est. quid igitur quispiam, in arte medica inveniat, quod hujusce mali dignum remedium contineat? verum enim vero omnia conferre simul oportet, medicamenta, & victus rationem, & ferramenta, & ignem. hæcque si novo & orienti affectui adhibueris, sanationis spes affulget: sin ad summum suæ creationis ascendat, in visceribusque stabilis sedeat, [2] quando & in faciem invadit, tunc de ægri salute spes omnino abscissa est. itaque venas in cubito ambas incidito, & venas in malleolis [3] eodem die. temporis D enim interjectio atque separatio fundendo ubertim sanguini, & recreandis viribus aptior est. nam sanguinem sæpe & multum mittere operæ pretium est, quippe qui vitii hujus alimentum sit. exigua vero ipsius pars est optima, quæ naturæ cibum præbeat. idcirco qua ratione pravum inquinatumque detrahatur, atque interim corpori familiare ac bonum procreetur, conjectandum est: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. nova enim esca applicata corpori spatio temporis antiquam obscurat atque debilitat. postea medicinam sacram non semel propinato: quin omnia sæpius iteranda sunt, & resumptio, & ad priora reditio. esto & alia medicamentosa E in cibis purgatio: sicut antea de curatione doloris coxendicis diximus. lac etiam promiscuum atque indiscretum, sed largius ad alvum molliendam potui detur. verum quintam aquæ partem, quo lac totum dilabatur atque descendat, adjicito. at jejunos primo ad vomitum celerius ducito, deinde a cibis iterum, postea assumptis raphanis. frequenter autem atque assidue omnia fiant. veratrum quolibet tempore, sed potius vere atque autumno diebus alternis exhibeto: atque idem in proximum annum repetatur. cæterum si morbus invaluerit, potabilia medicamenta, quotquot quis cognoverit, potanda præcipiat. multa enim ac varia adhibere F medicamenta est operæ pretium. atqui & ego quotquot mihi cognita sunt literis mandabo.

Cedriæ

[a] Deest verbum ὠφελέει *Petit.* [b] Videntur hæc περιέλκειν. *Petit.* [c] Μέρει ἢ σπλάγχνῳ *Henisch.* [d] Ξυμβιῶντι *Henisch.* [e] Σίδηρα (neutrum plurale) se legisse non meminit: adeoque σίδηρον *Petit.* emend. [f] Οὐκ αὐτῆμαρ *Petit.* emend. [g] Ἔντηκτον proprie significat penitus inquinatum, cui labes seu liquefaciendo infusa, ac penitus impressa est. *Petit.* [h] Deest verbum γεννῶντα vel ἐντιθέντα *Petit.* [i] Ἣν ἔλεξα *Petit.* emend. [k] Ἠδὲ *Henisch.* Lac indiscretum appellat Aretæus, quod solidum, ut ab ubere animalis emulctum est, datur: ut distinguat a sero, quod ab alia substantia lactis arte segregatur. *Petit.* [l] Ἡμέρην *Petit.* emend.

[1] Valde proficere *Henisch.* [2] Insuper & in faciem invadat: *Henisch.* [3] Incidito venas in malleolis non eodem die *Petit.* emend.

A [a] κεδρίης κύαθον ἕνα· κράμβης δύο. μίσγοντα διδόναι. ἄλλο. σιδηρίτιδος τοῦ χυλοῦ κύαθος εἷς, τριφυλλίου εἷς, οἴνου καὶ μέλιτος κύαθοι δύο. ἄλλο. ἐλέφαντος τοῦ ὀδόντος ῥινήματος, ὁλκῆς δραχμὴ, ξὺν οἴνῳ κρητικῷ κυάθων δύο· ἀτὰρ καὶ τῶν ἐχεῶν τῶν ἑρπετῶν θηρίων αἱ σάρκες, καὶ αἵδε ἐς τροχίσκους πεπλασμέναι πίνονται· ἀποταμόντα δὲ χρὴ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐραίης ἕκαστον, ὁκόσον δακτύλους τέσσαρας, τὸ λοιπὸν ἕψειν ἐς διάκρισιν τῶν ἀκανθῶν. τὰς δὲ σάρκας τροχίσκους διαπλάσσοντας, ψύχειν ἐν σκιῇ· πιπίσκειν δὲ τούσδε, ὅκως καὶ τὴν σκίλλαν· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἔχιες ὄψον ἐν δείπνῳ, **B** ὡς ἰχθύας. δὲ χρὴ τούτους σκευάσαι· ἢν δὲ τὸ δι' ἐχιδνῶν τὸ ποικίλον παρέῃ φάρμακον, ἀντὶ πάντων πίνειν τόδε. ἴσχει γὰρ πάντα ὁμοῦ. ῥύπτειν δὲ καὶ τὸ σκῆνος, καὶ [b] τοὺς ὄχθους ἀλεαίνειν. φάρμακα δὲ ἄλλα μυρία τῶν [c] κελτίων, οἳ νῦν καλέονται γάλλοι, τὰς λιτρώδεις τὰς ποιητὰς σφαίρας, ᾗσι [d] ῥύπτουσι τὰς ὀθόνας σάπων ἐπίκλην [e], τῇσι ῥύπτειν τὸ σκῆνος ἐν λουτρῷ ἄριστον· καὶ [f] ἀνδράχνην, καὶ ἀείζωον ξὺν ὄξεϊ, ἀτὰρ καὶ λαπάθου ῥιζέων ἀφέψημα ξὺν ἀπύρῳ θείῳ ῥύπτει καλῶς. ποικίλον δὲ ἀλκυονίου τοῦ λείου, καὶ νίτρου, **C** καὶ τρυγὸς ὄξεος κεκαυμένης, καὶ στυπτηρίης σχιστῆς, καὶ θείου τοῦ ἀπύρου, καὶ κόστου καὶ ἴριδος, καὶ πεπέριος. τάχα δὲ χρὴ πάντα μίσγειν ἑκάστῳ [g] τὸ πρὸς δύναμιν· ἄλλο δὲ ἴσον καὶ τόδε καταπάσσοντα ἀνατρίβειν, [h] ἐς δὲ τοὺς ὄχθους τοῦ προσώπου, κλημάτων τὴν σποδιὴν, ξὺν τινὶ θηρίων στέατι μίσγοντα χρίειν, λέοντος, ἢ παρδάλιος, ἢ ἄρκτου, ἢν δὲ μὴ, [i] χηναλώπεκος· ὅμοιον γὰρ [k] ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ [l] ἄριστον· καὶ [m] ἀμμονιακὸν τὸ θυμίημα, ξὺν ὄξεϊ, καὶ ἀρνογλώσσου χυλῷ, ἢ πολυγόνου, καὶ ὑποκυστὶς, **D** καὶ λύκιον· ἢν δὲ πελιδναὶ ἔωσι αἱ σάρκες, προεγχαράσσειν ἐγχυλώσιος εἵνεκεν· ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι δριμέσι ῥεύμασι ἀναδαρέντα πρηΰνειν τὰ μέρεα ἐθέλῃς, τήλιος ἀφέψημα, ἢ πτισάνης χυλοῦ ῥύμμα μαλθακόν· λίπεος δὲ ῥοδίνου, ἢ σχινίνου, λουτρὰ δὲ ξυνεχέα ξύμφορα ἐς ὑγρασμὸν, καὶ ἐς διαπνοίην τῶν κακῶν χυμῶν. τροφὴ δὲ καθαρὴ, εὔχυμος, εὔπεπτος, ἁπλῆ καὶ δίαιτα εὐκρινὴς πάντῃ, καὶ ἐν ὕπνοισι, ἢ καὶ περιπάτοισι, καὶ χώρῃσι· γυμνάσια, δρόμοι, καὶ ἀνειλήσιες, καὶ κωρυκοβολίαι· ἅπαντα ἀκάματα ξὺν ἐμμελεῖ ἐπιτάσει· **E** ἔστω δὲ καὶ ἀναφώνησις τοῦ πνεύματος, γυμνάσιον τὸ καίριον. ἐσθὴς ἔστω καθαρὴ, οὐχ ὡς ὁρῆσθαι μοῦνον ἡδέα, ἀλλ' ὡς ὅτι καὶ τὰ πινόεντα, ὀδαξώδεα τῷ δέρματι. πιπίσκειν ἀψινθίου τοῦ οἴνου [n] νήστιας. ἄριστον δὲ ἄρτος ἐκ κριθῶν, καὶ τάριχος ὡραῖος, καὶ σμικρόν τι μαλάχης, ἢ κράμβης ἡμίεφθον, ξὺν κυμίνου ἐμβάμματι· ἐς δὲ δεῖπνον, [o] σταφυλῖνος ἡ ῥίζα,

A Cedriæ cyathum unum, brassicæ duos miscens dato. aliud. sideritidis succi cyathus unus, trifolii cyathus unus, vini & mellis cyathi duo. aliud. Dentis elephanti ramentorum drachma cum vini [1] cretici cyathis duobus. quin etiam viperarum reptilium, ferarum carnes, & ipsæ in pastillos conformatæ bibuntur. oportet autem & caput & caudam ad quatuor digitorum spatium præcidere, reliquum usque eo elixare, donec spinæ separentur. carnes vero in pastillos redactas in umbra frigefacere, qui potioni, quemadmodum & squilla, exhibeantur. ipsæ quoque viperæ in cœna obsonio dentur: quas coquere & condire, perinde ac pi- **B** sces, opus est. [2] at si medicaminis illius varii ex viperis compositi facultas adsit, id pro omnibus, quandoquidem omnia simul continet bibendum est. præterea corpus detergendum est, tumoresque [3] calefaciendi. alia item medicamenta sunt innumera celtarum, quos hac tempestate gallos vocant, nitrosis quoque illis factitiis globis, quibus velaminum sordes expurgant, saponemque vocant, illis inquam globis corpus in balneo detergere optimum est. & portulaca, & sedum cum aceto bene facit. rumicis etiam radicum decoctum cum sulphure ignem non experto, summopere deterget. illud item varium ex alcyonio trito, & ni- **C** tro, & aceti fæce combusta, & alumine fisso, & sulphure vivo & [4] cocto, & iride & pipere. forsitan autem omnia pro singulorum viribus miscenda sunt. aliquibus vero & hoc æquis portionibus compositum inspergentes perfricabimus. faciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videlicet, aut pantheræ, aut ursi: [5] sin his careas, chenalopecis. simile enim in dissimili, quemadmodum simia homini, mirifice prodest. item ammoniaca gutta cum aceto, [6] ex plantaginis aut sanguinalis herbæ succo, & hypocystis, & lycium. si carnes liveant, prius, quo locus succulentus reddatur, **D** scarificandus est. at si ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire volueris, [7] fœnigræci aut hordei cremoris decoctum molle absterforium est: item ex oleis rosaceum, aut lentiscinum. assiduæ vero lotiones & ad corporis madefactionem, & ad noxiarum humiditatum difflationem mire proficiunt. esca munda esto, boni succi creatrix, concoctu facilis, simplex, & victus ratio prorsus recte instituta sit in somno & vigilia, in ambulationibus & locis deligendis. exercitationes adhibeantur, cursus, conversiones corporis, peræ *aut sacculi* jactus. omnia hæc citra lassitudinem apte & congruenter intendantur. esto & vocis emissio, spi- **E** ritus opportuna exercitatio. vestis esto munda, non modo ut aspectu jucunda sit, sed quoniam etiam sordida cuti mordacia sunt. jejuni absinthite vinum potent. oppido quam utilis est & panis ex hordeo, & salsamentum tempestivum, & exiguum quid malvarum, aut brassicæ semicoctum, cum cumini liquamine. in cœna [8] staphylini radix

[a] Ita resina Cedri arboris nuncupatur. Nonnulli νεκροῦ ζωὴν *id est*, vitam mortui seu cadaveris appellant. [b] Τὰς ὄχθους *Henisch.* [c] Κελτῶν *Petit.* emend. [d] Ῥύπτουσι *Henisch.* [e] Deesse hic aliquid videtur. *Petit.* sed nihil addit. [f] Portulacam in smecticorum censum referri consentaneum est. verum an agrestem portulacam intellexit Aretæus? cui Dioscorid. lib. 2. cap. 151. vim tribuit calfactoriam, acrem, & exulcerantem. *Petit.* quærit.. [g] Μίσγειν ἑκάστῳ πρὸς δύναμιν. *Petit* emend. [h] His verbis peculiare elephantiasi defricandæ smegma præscribi palam est: proinde appositam fuisse ejus descriptionem, quæ postea interciderit, dubitari non debet. *Petit.* [i] Nomen ex ansere & vulpe compositum, non quidem quod coitu utriusque animalis gignantur hæ aves, sed fortasse quod vulpis magnitudinem, aut in plumis colorem habeant. *Petit.* [k] Ἐν ἀνομοίῳ *Petit.* emend. [l] Quod, cur dicat Aretæus chenalopecem homini prodesse, se non videre *Petitus* fatetur, aliis istud mysterium, quod inest, aperiendum relinquens. [m] Ἀμμωνιακὸν (per ω) *Petit.* emend. [n] Νήστιας *Henisch.* [o] Σταφυλῖνος *Henisch.*

F

[1] Cum vini diluti Cretici &c. *Henisch.* [2] Atsi medicaminis *ullius* varii ex viperis compositi *copia* adsit *Henisch.* [3] Tumoresque complanandi *Henisch.*. [4] Costo *Henisch.* [5] Sin his careas, animalis, quod Græcè χηναλώπεκα vocant: latine vulpanserem dicas (quod genus avis est, si per litteras χ & η prima syllaba scribitur: aut laconicum canem significat ex vulpe & cane natum, si per κ & υ eandem syllabam scripseris) simile &c. *Henisch.* [6] Et plantaginis. *Henisch.* [7] Fœnigræci decoctum aut hordei cremor molle absterforium est. *Henisch.* [8] Pistinacæ radix. *Henisch.*

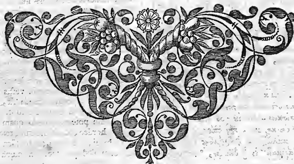
ἡ ῥίζα, καὶ χόνδροι ξὺν τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ μέλιτι παλαιῷ [a] τὴν μίξιν, καὶ τὰ θαλάσσια, ὁκόσα τὴν γαστέρα ὑπολύει, τελλίνων ζωμοὶ, ὄστρεα, ἐχῖνοι, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι· χερσαίων δὲ τὰ θηρία, λαγὼς, ἢ σῦς. πετεινῶν, πέρδικες πᾶσαι, φάσσαι, πελειάδες, καὶ ὁκόσα ἡ χώρη ἄριστα ἴσχει. [b] ἀκροδρύων, τὰ ὡραῖα· οἶνοι γλυκέες [c] οἰνωδέων κρείσσονες. λουτρὰ φύσει θερμὰ, θειώδη· καὶ βίος ἐν ὕδασι μακρὸς, εἶθε καὶ θάλασσα καὶ πλοῦς. ἐλλεβορισμοί, ἐλλέβορος λευκὸς μὲν, τῆς ἄνω κοιλίης κάθαρσις· μέλας δὲ, τῆς κάτω, καὶ ἔστιν ὁ λευκὸς οὐκ ἐμετήριον μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ξυμπάντων ὁμοῦ καθαρτηρίων ὁ δυνατώτατος, οὐ τῷ πλήθει καὶ τῇ ποικιλίῃ τῆς ἐκκρίσιος· τόδε γὰρ καὶ χολέρη πρήσσει οὐδ' ἐντάσεσι καὶ βίῃ τῇσι ἐπὶ τοῖσι ἐμέτοισι ἐς τόδε γὰρ ναυτίη καὶ θάλασσα κρέσσον· ἀλλὰ δυνάμι καὶ ποιότητι οὐ φαύλῃ τῇπερ καὶ ὑγιέας τοὺς κάμνοντας ποιέει, καὶ ἐπ' ὀλίγῃ τῇ καθάρσι, καὶ ἐπὶ σμικρῇ τῇ ἐντάσι. ἀτὰρ καὶ πάντων τῶν χρονίων νούσων ἐς ῥίζαν ἱδρυμένων, ἢν ἀπαυδήσῃ τὰ λοιπὰ ἄκεα, τόδε μοῦνον ἰητήριον. πυρὶ ἴκελον γὰρ ἐς δύναμιν λευκὸς ἐλλέβορος, καὶ ὅ, τι περ πῦρ ἐργάζεται ἐκκαίον, τοῦδε πλέον ἐλλέβορος εἴσω παρεκθέων πρήσσει, εὔπνοιαν μὲν ἐκ δυσπνοίης, ἐξ ἀχροίης δὲ εὐχροίην, καὶ ἀπὸ σκελετίης, εὐσαρκίην.

A radix apponatur, & alica, cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrem subducunt. tellinorum juscula, ostrea, erinacei, & ex piscibus saxatiles. ex terrestribus feræ, lepus, aut sus: inter aves, perdices omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inveniuntur. inter fructus arboreos admittantur horæi. vina dulcia vinosis meliora. balnea juvant sponte calida sulphurosa. vita in aquis diu ducenda est: & mare & navigatio conveniunt. præterea per veratrum purgationes fiant: album quidem superiorem ventrem, atrum vero, inferiorem purgat. quin & album veratrum non vomitum tantum molitur, sed etiam omnium simul pur-
B gantium medicamentorum efficacissimum est, non multitudine & varietate excrementorum: (id enim & affectus ille qui cholera dicitur, præstare solet) non distentionibus & violentia in vomendo, (adhoc enim & nausea & mare validiora sunt.) sed potentia & qualitate non vitiosa. quippe quæ laborantibus sanitatem reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionem. vetustorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, si cuncta alia medicamina viribus inferiora sint, id unicum remedium est. siquidem igni facultate persimile est album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius discurrens operatur: videlicet facilem spira-
C tionem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam.

[a] Videtur legendum ἐς τὴν μίξιν *Petit.* [b] Ex hoc loco patet ἀκρόδρυα generale esse nomen, omnes arborum fructus significans, (licet, si vocis originem spectemus, eos tantum quos quercus pariunt, significet) ratio est, quia veteribus δρῦς accipiebatur pro quacunque arbore, unde fructus δρυπετεῖς, qui sc. maturuerunt, moxque cafuri ab arbore sunt. *Petit.* [c] Vinum vinosum dicitur, quod est generosum & potens. *Petit.*

[r] Admittantur, quos Græci Horæos vocant: quod ea parte anni maturescant, quam iidem Græci horam appellant. *Henisch.* Fructus æstivi *Petit.*

F I N I S.



PETRI PETITI,

Doctoris Medici Parisiensis,

COMMENTARII

&

ANIMADVERSIONES

in Octo

ARETÆI CAPPADOCIS

Libros.



PETRI PETITI,

Doctoris Medici

PRÆFATIO
AD
COMMENTARIOS
in Octo
ARETÆI CAPPADOCIS
LIBROS.

PRIUSQUAM ad Auctoris enarrationem aggredior, nonnulla de Ipso, atque ejus Instituto præfanda sunt, ut omnibus fermè qui ejusmodi Literas tractant, in consuetudine esse video. Non est autem consilium octo illa capitula, ut vocant, sive *Portas* ut *Hali* appellat 1. *Theor.* 3. ambitiosiùs persequi, quæ nusquam non *Græci Aristotelis* Interpretes, eorumque exemplo *Arabes* & *Latini* ad fastidium oggerunt: sed ex iis tamen quædam attingere, operæ pretium visum est. Horum librorum Auctorem esse *Aretæum Cappadocem*, ut titulus indicat, non quisquam, quod sciam, dubitavit. Quo autem tempore vixerit; lis est inter Eruditos. Alii Antiquissimum prædicant, & longè *Galeno* superiorem: ita *Mercurialis lib.* 3. *var. Lectionum*: *Talentonius* in *Thesauro*; *Foesius*, *notis* ad *lib. Hipp.* περὶ τροφῆς, ubi *Aretæum* & gravissimum & vetustissimum Auctorem appellat. Sed & *Goupylus*, qui primus hunc luce donavit, de eo in hunc modum præfatur in *Epistola Operis nuncupatoriâ*: ἄνδρα σοφόν τε καὶ παλαιὸν τοῖς τὰ ἰατρικὰ ποθοῦσι χαριζόμενοι, Ἱπποκράτους μὲν ὕστερον γεγονότα, Γαληνοῦ δὲ πρότερον. Cujus sententiæ facilè acquiesco; nisi quod contentus hunc *Hippocrate* inferiorem dixisse, non quicquam præterea allaborat, quo ætatem ejus magis exactè noscamus. Ego verò videor reperisse conjecturas, vel potius certa argumenta, quibus hunc *Neronis* temporibus superiorem non fuisse convincam. Non semel in Libris *Therapeuticis* Theriacam præscribit illam, quæ carnes viperarum recipit, & ab ipso φάρμακον διὰ τῶν ἐχιδνῶν τῶν ἑρπετῶν dicitur *lib.* 2. *Therap.* χρονίων *cap.* 5. Item φάρμακον διὰ τῶν θηρίων, *eodem lib. capite sequenti.* Ac primum *Andromachum*, *Mithridatis* antidoto, seu *Damocratis*, ut *Amatus Lusitanus*, *centur.* 7. *curat.* 87. magis probat, cœpisse admiscere carnes viperinas, ex *Galeno* discimus *lib. de Antido-*

tis: Quod & *Jo. Gorræus* in *definitionibus Medicis* obſervavit in voce θηριακή: *nec tamen adeo vetus eſt* (inquit) *ejus Inventio, ſed Neronis ferè temporibus. Tunc autem inter Medicos celeberrimus erat Andromachus, qui, Medicis conſultantibus inter ſe, quomodo hæc Antidotus maximè præſentanea evaderet, primus excogitavit Viperas addere.* Cum ergo *Aretæus* hujus *Theriacæ Andromacheæ* mentionem faciat, certo inde cognoſcitur, fuiſſe hunc *Andromacho* inferiorem aut ſupparem; alioqui id medicamenuum nominare non potuiſſet. Præterea *Cœlius Aurelianus* in *præfat. lib.* 1. *Chronicon*, neminem ante *Themiſonem* ſcripſiſſe ex profeſſo remedia *tardarum Valetudinum* teſtatur; *Scribentium igitur medicinam nullus ante Themiſonem tardarum paſſionum curationes principaliter ordinavit.* Rectè ille quidem de Curationibus id ſignificat; alioqui editos ab *Archigene*, qui *Themiſonis* præceptor fuit, libros τῶν χρονίων παθογνωμονικῶν, ex *Galeno* diſcimus *lib.* 3. *de Loc. Affect.* cap. 8. Cùm igitur id in his Libris negotii ſuſceptum ab *Aretæo*, perfectumq; videamus, conſequens eſt Auctoris *Themiſone* recentioris eſſe hos Libros χρονίων παθῶν, quos *Aretæi* nomine reliquos verſamus. Vixiſſe autem *Themiſonem* illum, qui *Aſclepiadis* auditor fuit, ſub *Auguſto*, & *Cornelio Celſo* æqualem fuiſſe aut paulo ſuperiorem, propemodum conſtat. Aut igitur infra *Auguſti* ævum *Aretæus*, aut illo ipſo ævo floruit; quod fieri non poſſe jam probatum eſt. *Themiſone* igitur recentior *Aretæus*, atque ipſo *Andromacho*.

Nec illud in hac conjectatione nullius momenti videbitur, quod idem ille Scriptor *lib.* 6. *acutorum* in curatione *ilei* ἀρχίατρον nominat, ſi vera eſt *Mercurialis* obſervatio, apud nullum Scriptorem, qui ſuperior ſit ævo Imperatorum, id vocabulum exſtare: propterea quod id munus ante *Neronis* aut *Tiberii* tempora nondum in uſu poſitum fuerat. Verba *Aretæi*, quibus Archiatri mentionem facit, hæc ſunt: ἐπεὶ καὶ τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν ὧδε πνέουσι. (πονέουσι malim) εὐδαιμονίη, τῷ ἀρχιήτρῳ δὲ οὐ θέμις πρήσσειν. Verum, meo quidem Judicio, nihil ea vox ad eam dignitatem ſive munus Archiatrorum, de quibus, in *Variis*, *Caſſiodorus* diſputat. Neque aliud ibi eſſe ἀρχίατρον mihi perſuadeo, quàm quod *Hippocrates* dixit ἠδελφισμένον ἰατρόν, *probum & ingenuum Medicum*, non imperitum aut Sycophantam. Ita autem hanc vocem accipi debere eo loco, ipſemet *Aretæus* præcedentibus verbis haud obſcurè indicat; ubi de Medici facultate, qui morbo tam vehementi adhiberi debeat; ſollicitè admonet: χρὴ ὦν μήτε σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος, μήτε βραχύτερον. Ubi *Joh. Antonides Van der Linden*, pro, βραχύτερον, reſcribit βραδύτερον, *Medic. Selectorum* 13. § 494. cui aſſentior atque ita hunc locum verto: *par eſt igitur neque minorem eſſe medicum morbo, neque tardiorem.* Cùm igitur, quem ibi ſtrenuum Medicum, neque morbo imparem eligendum cenſet, paulo poſt ἀρχίητρον vocet; Quis inde non intelligat: nihil aliud, ut dixi, ἀρχιήτρου nomine hi demonſtrari, niſi Medicum non vulgarem, ſed medicæ artis peritia illuſtrem. Sed de hac voce accuratius infra, illo loco ubi de *volvuli* curatione, à nobis conſiderabitur.

Poſtquam oſtendimus *Neronis* ætate inferiorem fuiſſe *Aretæum*, ſupereſt quærere quanto intervallo ab eo diſtet. *Goupylus*, ut vidimus, eum *Galeno* ſuperiorem facit: qua autem conjectura non dicit. Mihi potius veriſimile ſit, poſteriorem fuiſſe. Nuſquam enim ejus mentio apud *Galenum*: At neque *Galeni* apud *Aretæum*. Omnino ἄπορον eſt hoc; neq; de eo quicquam humano ingenio conſtitui poteſt. Illud modo affirmare licet, ut longè infra *Galenum* in hac ætatis *Aretæi* perveſtigatione deſcendamus, non tamen ultra *Juliani Cæſaris* principatum progredi licere: ad hanc metam reſiſtendum neceſſariò. Certè *Aetius*, qui illius Principis temporibus vixit, & *Oriba-*

ſio

ſio σύγχρονος fuit; aliquoties *Aretæi* Auctoritate nititur, ut Antiquioris. Et hæc de ætate ſufficiant in hoc ſilentio Auctorum. Quando non temerè quemquam Veterum reperias, *Aetio* Amideno & Paulo ex *Ægina* exceptis, qui *Aretæi* mentionem fecerit. Ac ne *Photius* quidem, in illa immenſæ Lectionis epitome, cùm tot Veterum in omni Diſciplinâ atque Medicorum Scripta excerperet, de *Aretæo* nobis quicquam reliquit.

Quod ad eruditionem ſpectat & Sectam cui in rebus medicis ſtuduit, nulli hunc addictum fuiſſe cenſet *Craſſus* interpres; utpote qui in quibusdam ab *Hippocrate*, *Galeno*, & *Ariſtotele* diſſentiat: ceu neceſſe ſit, quisquis alicui Sectæ ſe dedit, ita illius conditori eſſe mancipatum, ut in quibusdam ab ipſo diſſentire ſalvo propoſito non poſſit. Mihi verò *Aretæus* planè dogmaticus fuiſſe videtur: cùm morborum cauſas priore Voluminis parte ex profeſſo tradat: περὶ αἰτίων ϰ σημείων &c. Non enim Empiricus cauſas inveſtigaret, aut redderet, cujus id proprium fuit, ex obſervationibus & Symptomatum Syndrome morborum curandorum inire rationem: Non è Methodicorum grege, qui præter κοινότητας *communitates* nihil rerum aliarum, quarum in aliis Sectis fit mentio, ad rem pertinere putabant. Præterea hunc optimarum Partium fuiſſe, veſtigia *Hippocratis* abundè indicant, paſſim in hiſce libris conſpicua; dictiones, Sententiæ ex illo Medicinæ Parente expreſſæ. Non ſolùm enim mente & doctrina, ſed etiam ore *Hippocratem* refert, ut legitima proles parentem: ob eamq; cauſam opinor eundem, tametſi *Cappadocem*, *Jonica* dialecto uſum, ut ſcilicet hac quoq; nota Medicinæ parentem exprimeret. Neque enim exiſtimandum eſt illum Orationis nitorem atque elegantiam, quam in hiſce Libris non ſine eximiâ voluptate obſervamus, ei nativam, & ut ita dicam, vernaculam fuiſſe. Immo *Cappadocum* inſignis fuit inter *Græcos* barbaries, ut qui voces Græcas perperam & ineptè enuntiarent. Quippe iis ſolemne fuit ejusdem ſoni Literas confundere, longas Syllabas breviare, breves autem producere, ut *Philoſtratus* teſtatur de *Pauſania* Sophiſta, è *Cæſarea Cappadociæ* oriundo verba faciens in Vitis Sophiſtarum. verba ejus adſcribere placet: ἐς πολλὰ δὲ ἀναφέρων τῶν Ἡρώδε πλεονεκτημάτων, τὸ μάλιςα τὸ αὐτοσχεδιάζειν. ἀπήγγειλε δὲ αὐτὰ παχείᾳ τῇ γλώττῃ, καὶ, ὡς Καππαδόκαις συνήθες, ξυγκρέων μθὺ τὰ σύμφωνα τῶν ςοιχείων, συςέλλων δὲ τὰ μηκυνόμθμα, καὶ μηκυνων τὰ βραχέα. Quare quod tam emendatè & eleganter *Jonica* Lingua præſens opus conſcripſit, more hominum eruditorum fecit; qui, quas natura voces negat, ſtudio & induſtria adipiſcuntur. Ita enim *Ælianus* Scriptum reliquit, ipſum *Hippocratem* in gratiam amici *Democriti* ſcripſiſſe *Jonicè*, cùm *Doricus* ſeu *Dorienſis* eſſet: quod tamen ultimum mendi ſuſpectum, natione enim *Coum* fuiſſe *Hippocratem* nemo neſcit: quæ inſula nihil ad eos, qui *Dores* dicebantur. Sed & *Cephalion* Rhetor *Gergetius*, auctore *Suida*, hiſtorias ἰάδι dialecto compoſuit: vixit autem is ſub *Hadriano*. Hæc eo viſum mihi eſt notare, ut nugari deſinant, qui *Aretæum* antiquiſſimum eſſe hoc quoque argumento contendunt, quod *Jonicè* ſcripſerit; ceu non poſſit quivis ex Veterum Lectione tantam ſibi *Jonicæ*, vel alius cujusvis dialecti facultatem comparare, ut eâ perquàm emendatè ſcribat: cum *Ælianus* homo *Romanus* ſic *Atticè* ſcripſerit, ac ſi in mediis *Athenis* natus eſſet: ut in ejus Vita ſcriptum reliquit *Philoſtratus*; ἠττίκιζε δὲ ὥσπερ οἱ ἐν τῇ μεσογείᾳ Ἀθηναῖοι. Sed & *Phavorinus* Philoſophus natione *Gallus*, oppido *Arelate* in *Gallia Narbonenſi*, qua floruerit *Atticæ* eloquentiæ facultate vel ex *Gellio* notum eſt. Nota & *Syneſii Platonici*, natione *Afri*, in exprimendis *Atticorum* verbis felicitas, qua αὐτοχθόνων nulli cedit. Quorſum igitur hæc? Ut ex his intelligatur, *Aretæum* non ſolum rei Medicæ apprime peritum fuiſſe; ſed etiam Literarum ſtudioſiſſimum atque doctiſſimum. Neque enim linguæ peregrinæ vim & proprietatem aſſequi cujusvis eſt hominis, ſed bene nati ad Li-

teras, & laborum patientis: Præterea tam multa in his Libris occurrunt omnifariæ eruditionis Scitamenta, præter illa quæ ad Medicinam pertinent, ex *Homero*, *Platone*, & aliorum Philosophorum fontibus deprompta; ut in hac parte velle morari perinde sit, ac si quis studeat multis verbis probare Solem lucere in meridie, vel ipsi Soli lumen fœnerari. Nam hispidas aures, corneam fibram, pectus rude, & à Musis & Gratiis omnibus aversum habeat, necesse est, qui, legens *Aretæum*, variis lepidissimis sententiis atque vocibus animum sibi deliniri non sentiat: ita de mei Auctoris Stylo & doctrina sentio, & *Amatum Lusitanum* cum sua inepta censura longè explodo & facessere jubeo, qui *centur.* 5. *curat. Med. curatione* 6. *Aretæi* siccam nec adeo succulentam doctrinam esse dicit. Quod cùm ita sit, ἀπὸ τ͂ ἀρετῆς à *Virtute* nomen tanto viro inditum videri possit; tametsi non est mos *Græcæ* Linguæ, paronymum seu adjectivum à *virtute* formari: Nam qui ἀρετὴν possidet, hunc non appellant ἀρεταῖον sed σπουδαῖον; sicut *Ammonius* ipse scriptum reliquit Scholiis, εἰς τὰς δέκα κατηγορίας ad caput de substantia: ἡ δὲ ἀρετὴ (inquit) οὔτε τοῦ ὀνόματος, οὔτε τοῦ ὁρισμοῦ μεταδίδωσι τῷ ὑποκειμένῳ. οὐ γὰρ λέγεται ἀρεταῖος, ὁ ἀρετῆς μετέχων, ἀλλὰ σπουδαῖος. Quem locum si *Goupylus* vidisset, non ita simpliciter, hunc Auctorem nostrum ἀρετῆς ἐπώνυμον vocasset: sanè istiusmodi Vocabulum, vel ad significandum hominem singularem, apud *Græcos* rarissimum est, vixq; in Libris Veterum, aliquem, qui id nomen habuerit, reperias. Planè ut suspicer inter barbaras *Cappadocum* voces esse numerandum.

Postquam de Auctore diximus, par est ut de ejus instituto in hisce libris nonnulla attingamus. De morbis acutis & diuturnis sive annosis passionibus, ut *Arnobius* loquitur in *primo contra Gentes*, institui disputationem vel ex titulo notum est: sed quid sit *acutum* in morbis, quid *diuturnum*, & quàm ejusmodi valetudinum cognitio Medicis necessaria sit, paucis explanare non gravabor. Morborum acutorum appellatio, non eorum qualitatem vimque indicat, ut in aliis quæ acuta dicuntur, putà saporibus, dolore, frigore, ingenio, & aliis id genus, sed motus qualitatem. Hoc inde statim intelligas, quod acutis morbis χρόνιοι, id est *diuturni* opponuntur. Quare quo sensu καιρὸς ὀξὺς ab *Hippocrate* dicitur in *proœmio Aphorismorum*; & quomodo *Plutarchus* in *Alexandro* de Naphthæ vi loquens, quâ Flammam celeriter attrahit, ὁλκὴν ὀξεῖαν *tractionem acutam*, hoc est *citam* dixit: sic Medici morbos acutos appellant, qui velut validi cursores, celeri & prærapido impetu sua spatia conficiunt. Non enim si quis simpliciter brevi terminetur, ob eam causam acutus censetur; sed si suopte ingenio magnus, & vehemens. Propriè tamen ὀξύτης motus conditionem indicat, nempe celeritatem; cui accidit brevi tempore ad metam pervenire: sed ei motus celeritati certa morbi natura subest, quam motus velocitas sequitur. Quo fit, ut non omnes morbi brevi desinentes, in acutorum numerum referri possint. Nemo enim febrem diariam acutam dicat, tametsi 24. horas non excedit. Ex quibus intelligitur, morbo acuto, *tardum* propriè opponi, cui item propria subest natura; sed quæ uti *Galenus* autumat, nondum proprium nomen invenit; brevi autem longum. Tametsi tardus cum longo est confusus. Nam omnis acutus plane brevis temporis est, & diuturnus omnis necessariò est tardus. At non sequitur, si quis morbus brevi tempore finiatur, hunc continuò esse acutum; aut si quis tardus, eundem & diuturnum esse. Hæc autem morbi ratio, unde acumen & celeritas provenit, vehementia est naturam impensius irritans, aut gravans, quo fit ut illa totis viribus, ac sine ulla intermissione in eum depugnet, quo celerius pestem depellat: cujus contrarium morbis diuturnis ex proportione inesse.

esse putandum est. Quæ haud dubiè causa est, cur febres, quæ acutos morbos comitantur, omnes continuæ sint, *Galeno* ita scribente ad *Aphor.* 31. *Sect.* 5. Sed quod morbi diuturni tam longum tempus durant, vel humoris crassitiem & contumaciam, vel corporis imbecillitatem in causâ esse propemodum constat: utrumque curatu difficillimum est. Acuti quidem morbi, quod suo præcelerim otu citiùs fermè ægros è medio tollunt, quàm iis remedia adhiberi potuerunt: Diuturni autem, quia humorum impactorum contumacia haud citò solvi potest; tum quod partis alicujus imbecillitas, quæ ut diximus, ferè iis morbis subest, nisi magno negotio atque industriâ Medici, restitui non potest. Quibus accedit ægrorum intemperantia, qui partim morbi longitudinem, partim remediorum molestiam pertæsi atque fatigati, minùs se consiliis obsequentes præbent. Quo fit, ut in iis potissimùm morbis tractandis, Medici prudentia & Virtus appareat; sicuti de Diuturnis ipse *Aretæus* testatur: ἔνθα δὴ ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρὸς ἰητροῦ, καὶ μακροθυμίης, καὶ ποικιλίης, καὶ χάριτος ἀβλαβέος τῶν ἡδέων καὶ παραιφάσιος. Sed neque ingentibus malis & celeriter opprimentibus promptè auxilium idoneum afferre mediocris hominis est. Ibi enim remediorum omne genus in promptu esse oportet; miraque animi Sagacitate ac Vigilantiâ opus est, ubi morbus præsentem mortem intentat.

His rationibus impulsum putamus *Aretæum*, ut in eorum morborum potissimùm natura, signis & remediis accuratius tradendis, ingenii sui eruditionisque atque experientiæ specimen dare vellet. Cujus instituti cùm partes alias sedulò & doctè exsecutus est, tum eam, quæ dignoscendi rationem atque etiam prænoscendi tradit, sic tractavit, ut omnium, quotquot unquam fuerunt, Medicorum diligentiam supergressus, posteris quoque palmam præripuisse videatur. Itaque hujus elogium in *Scaligeranis*, à summo viro hujusmodi exstat: *Aretæus* Medicus *Græcus* excellentissimus, *Jonicus* Auctor, qui exactè singulos morbos describit, ideoque ad *Hippocratem* intelligendum in primis necessarius. Cæterum (ut hujus diligentiæ specimen aliquod atque exemplum proponam) cùm nobis morbi illius horrendi, qui *Elephantiasis* dicitur, naturam explanare, faciemque notis omnibus atque coloribus adumbrare, atque oculis propemodum subjicere vellet, cum Elephanto animali hunc comparat, nominis argumento eo ducente; quod à similitudine ejus belluæ, morbo inditum, in confesso est. Et quia ex *Aristotele* in *Categoriis*, eorum, quæ inter se conferuntur, cognitio est conjuncta, ut si unum perspectum habeamus, alterum neutiquam nos latere possit; Elephanti animalis picturam nobis proponendam censuit: ut, ex ejus conspectu, similis morbi speciem atque ideam animo quisque informare posset. In hac autem tabella plusquàm *Apellem* se exhibuit. Non enim puto, ullius pictoris penicillo, Elephantum tam graphicè, tamque ad vivum effingi posse, quàm *Aretæi* calamo ibi elaboratus est. Ex qua etiam descriptione cerni potest, non in solius humani corporis, quod Medicinæ est propositum, contemplatione hæsisse hunc, sed aliorum quoque animalium naturas apprime doctum & callentem fuisse. De quibus fortasse & Libros scripserat, ut propemodum colligere est ex iis, quibus descriptionem illam concludit: ἀλλ᾽ οὔτι μοι χρέος τὰ νῦν ἀμφὶ τοῦ ζώου γράφειν. *Sed neutiquam opus est, nunc quidem de eo animali præscribere.* &c. Nam cum τὰ νῦν in præsentiarum dicit, quasi alio loco Tractatum promittit; sed hæc quidem conjectura est, vel potius suspicio: illud satis constat, præter hos libros, quos in manibus habemus, alios ab eodem fuisse conscriptos de Chirurgia, ut pote quorum mentionem faciat *lib.* 1. *Therapeut. diuturnorum cap.* 1. En temporum injuriam! quæ nos tam luculenta Scriptoris eruditissimi lucubratione privavit. Sed de *Aretæo*, & Scriptis ejus hactenus.

Restat ut, quid alii, quid Ego, in hunc Auctorem præstiterimus, exponam. Quatuor *Aretæi* Editiones exstabant: prima *Goupyli*, qui, ut dixi, princeps, hunc

hunc è ſitu & tenebris in lucem dedit. Hæc pura, puta *Græca* eſt, ideo minùs multis utilis; quod pauci *Græca* ſine verſione aſſequi poſſunt, præſertim *Jonica.* Huic ſucceſſit Editio *Junii Pauli Craſſi*, Medici & Profeſſoris *Patavini*; hoc eſt, *Latina* Interpretatio ſeorſim edita *Venetiis*: ſed ea minus accurata, ob innumerabiles, ut ipſe conqueritur, mendas Codicum *Græcorum*; quàm tertia dehinc ſecuta eſt *Celſi Craſſi* filii. Verſio item *Latina*, ſed emendatior, utpote ex *Græca Goupyli* Editione expreſſa; itemque *Rufi Epheſii*, atque aliquot aliorum rei Medicæ Scriptorum, quæ omnia eodem volumine comprehenſa exſtant; excuſa antem *Baſileæ* anno 1581. Poſtremò *Georgius Heniſchius*, Medicus *Auguſtanus*, in eodem Auctore illuſtrando nomen quoque profeſſus eſt ſuum: cui tamen nihil aliud debemus, quàm quod primus *Aretæum* utraque lingua edidit. Quam enim è regione *Græci* contextus appoſuit verſionem, ipſa eſt *Junii* verſio: Commentarius autem, quem item adjunxit, nihil habet niſi vulgare protritum atque exculcatum, nominum videlicet morborum futiles ex *Hebræis* originationes, diviſiones, definitiones multo pulvere aſperſas. Cæterùm de Auctoris verbis & locis difficilibus altum ſilentium: cumque tot occurrant in *Græco* contextu depravata & corrupta, ad omnia connivet, omnia ſicco pede tranſigit; neque, quod hominis eruditi officium erat, quicquam expendit, ant emendare conatur.

Quid autem ipſe præſtiterim, meliùs mea hæcce Commentaria docebunt, quàm ego ullis verbis explanare poſſim. Dicam tamen paucis, eorum gratia, qui ſolas librorum Præfationes legunt. Primum corrupta in hoc Scriptore loca, quorum magnus numerus, emendare ſum conatus, ope trium Codicum MSS. quorum unum è Bibliotheca inſtructiſſima Collegii *Claromontani Patrum Societatis Jeſu. Coſſardus* ejuſdem *Societatis* vir eruditiſſimus, eique Bibliothecæ præfectus olim mihi commodavit: alii Duo ex Bibliotheca *Menteliana*. Sed ut verum fatear, plures errores ex conjectura ſuſtuli, quàm ex Libris, qui omnes ab uno propagati videntur: tamen uno è *Mentelianis* me alicubi inſigniter adjutum teſtor. Viſum eſt præterea obſcuris dare lucem, dubiis auctoritatem, tum egregiè dicta, neque promiſcuæ eruditionis, diligentius notare, atque ita utilibus dulcia miſcere: ut Lectores optimis rebus ſatiando, eorum etiam faſtidio, iſtiusmodi Literarum amœnitatibus, ſubvenirem. Conſilium erat, & novam dare verſionem: ſed cum *Juniana* interpretatio magnam partem ſatisfaciat; ſatisque habeat elegantiæ & nitoris: veritus ſum ne præpoſteræ Ambitionis videretur, propter paucos lapſus, totam illam Verſionem velle mutare. ὅμοιον τῷ τὴν Ἀθηνᾶν βουλομένῳ μετακινεῖν τὴν Φειδίου, ὅτι τὰ δεσμὰ τοῦ κρηπῖδος ᾤετο ἀμείνω ποιεῖν. ut eleganter in re haud abſimili præfatur *Themiſtius.* Hoc eſt, (ut liberius *Hermolaus* vertit) *perinde ac ſi Phidiæ Minervam reformare de integro univerſam inſtituas, ut aut amentum ſoleis, aut anſulam crepidis, aut ligulam baſeis, aut quid aliud Pauxillum, quod ſubſultet, reponas.* Quæ futilis ambitio etiam viros alioqui cordatos & doctos transverſos egit, ut pauciſſimorum nævorum occaſione novas verſiones ſuſciperent; novas equidem, ſi filum orationis, & dictionem ſpectes, non autem ſi ſenſum. Ut ſcilicet novos ſe interpretes nuncuparent. Qua ambitione nihil ineptius, & homine liberali indignius judico. In eam reprehenſionem ne incideremus, verſionem illam *Junii* emendatam repoſuimus.



PETRI



PETRI PETITI,

Medici Parisiensis,

COMMENTARII ET ANIMADVERSIONES,

In Octo

ARETÆI CAPPADOCIS

LIBROS:

Quibus morborum acutorum & diuturnorum causas, signa & curationes tradit.

PRimum huncce Librum, quatuor prioribus Capitibus, & sequentis initio mutilatum esse injuriâ temporum, patet ex *Indice Libri primi Therapeutici*, quo Capitum tituli produntur. Neque enim dubium, quin eorumdem affectuum signa & causæ iisdem titulis atque ordine in primâ hacce totius operis parte traderentur. Ex quo etiam cognoscimus præsentis Capitis, quod ordine est quintum, inscriptionem fuisse, Περὶ παροξυσμοῦ ἐπιληπτικῶν, *De acccessione Comitialium.* Quod idem & ex iis, quæ hîc tractantur, conjectari potest. Proindè *Junius Paulus Crassus* horum Librorum Interpres, hoc ipso argumento inductus, sic inscriptionem restituit: *De Comitialis morbi accessione.* Nobis placet: *De accessione comitialium:* quod idem est. Verùm una voce, *Comitialium*, qua Plinius *lib.* 20. *cap.* 5. *p.* 506. *l.* 49. *ed. Lugd.* 1587. ad significandos eo genere morbi laborantes utitur, aptiùs atque concinnius Græca vox ἐπιληπτικῶν, transferri videtur. Alioqui comitiales homines qui *Plauto* dicantur, *in Pœnul. Act.* 3. *sc.* 2. *v.* 7. haud clam me est. Sed ad verborum *Aretæi* expositionem jam accedamus.

Ad Caput V. Libri Primi.

p. 1. *l.* 15. φλεβῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες] M. S. φλεβῶν τῶν ἐν τῷ &c. aptius meo quidem judicio, & magis ex proprietate Græci sermonis.

p. 1. *l.* 21. ἢν δὲ πλησίον εἰδέος ᾖ τοῦ παροξυσμοῦ] In M. S. codice πλησίον δέος ᾖ, *Si prope sit metus accessionis*, hoc est, *si accessio instat, imminet.*

p. 1. *l.* 22. κύκλῳ μαρμαρυγαὶ πρὸ τῆς ὄψιος] Gemina planè habet Aurelianus *lib.* 1. *tard. pass. cap.* 4. de hoc ipso affectu agens: *Vel quædam* (inquit) *præ oculis quasi prosplendentia macularum marmoris similia, quæ Græci marmarygmata, sive marmarygas vocant.* Et paulo post: *item velut scintillarum micas, aut circulos igneos, circumferri præ oculis sentiunt ægrotantes.* Ubi circulos igneos videtur dixisse, quas Aretæus κύκλῳ μαρμαρυγάς. Ita enim Medici quosdam fulgores oculis obversantes appellant, eorum præsertim quibus instat crisis per sanguinis è naribus profluvium. Quanquam & sanis iidem interdum apparent, quibus cerebrum aut curâ intensiore, aut mero, aut quacumque aliâ causâ incaluit. Ictu etiam capitis vehementi velut Scintillæ repentè excuti videntur: tum autem & aliâ occultiore causâ iis, qui visum amittunt, de quibus Marcellus Donatus *lib.* 2. *hist. Med. cap.* 9. Metrodorus apud Plutarchum *lib.* 2. *de placit. philos.* eos fulgores qui Navigantibus per tempestatem apparent, quos vulgus Castores vocabat, oculorum ipsorum coruscationes esse opinabatur cum metu & consternatione intuentium; τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι στιλβηδόνας. Hinc μαρμαρυγώδεα ὄμματα apud Hippocratem *in* 4. *de victu in acutis*, *p.* 390. *l.* 54. Auctor Quæstionum naturalium, quæ *Alexandri Aphrodisæi* nomine exstant, hos oculorum splendores ἀστέρας à similitudine appellat *lib.* 2. tussisq. vehementis, aut vomitûs conatu excitari docet. At Philoponus *in* 3. *de Animâ*, lucis externæ speciem in oculis clausis aliquandiu hærentem μαρμαρυγὰς & λαμπάδας vocat. Sed & vibrantem extrinsecus fulgorem, ut stellarum & aliorum splendidorum nonnunquam eâ voce designatum reperio. *Theon* Arati

interpres, *p. 39. l. 18. edit. Guil. Morel.* de Stella quæ in summa canis cœlestis maxillâ Sirii nomine observatur, κατὰ τοῦτο (inquit) ποικίλος κατὰ τὰς ἀστερομαρμαρυγὰς ὥσπερ πορφυρίζουσας. Quia porrò mira est scintillantis illius fulgoris celeritas, Homerus ad *motum* corporis transtulit, de Saltatoribus verba faciens, & μαρμαρυγὰς ποδῶν dixit, ut eorum agilitatem ostenderet, *Odyss. θ. v. 265.*

——— αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν.

p. 1. l. 22. 23. πορφυρέων ἢ μελάνων] Non simplices fulgores oculis Comitialium apparent, sed & varii colores. Modò enim purpurea quædam cernere videntur, modo nigra, interdum ex omnibus mixta coloribus; πάντων ὁμοῦ συμμεμιγμένων. Cujus varietatis difficilis explicatio est; tamen quâ ratione id fieri putem, paucis expediam. Appetente Paroxysmi tempore, ac teterrimi vaporis labe jam cerebrum afflante, Natura, ut mos ejus est, multos eò spiritus suppetiatum affluenter submittit. Sunt autem spiritus animalium lucidi. Tunc igitur in eorum cerebro quidam ceu fulgor accenditur. Verùm is non diu pestis motu invalescente potest persistere, utpote cujus caligine, quidquid in capite exsistit lucis atque cognitionis, exstingui necesse est. His namque animum caligare dixit Plinius *in undecimo*. Ac mihi videtur, si ita loqui fas est, nihil esse aliud hunc morbum, quàm lucis animæ defectum, vaporis tetri interpositione inter animam & corpus. Cùm igitur animi splendor exstingui incipit, eædem, quæ in luce externâ dum deficit, aut turbidis miscetur, colorum successiones fiunt, primumque clariores, & magis lumini affines cernuntur, deinde obscuriores, demum nigri, cùm lux propè est, ut penitus deficiat. Potest etiam diversa turbidorum vaporum conditio, spirituum animalium candorem variis inficere coloribus. Quod autem non omnino inanis sit hæc nostra causæ conjectatio, constat ex iis quæ Baccon Verulamius *in Historia vitæ & mortis* narrat de quodam curioso, qui scire voluit, quid paterentur ii qui suspendio necantur, antequam exanimentur. Is namque cùm sibi ipse laqueum induisset præsente filio, qui in tempore opem ferret, (neque enim mori volebat) in illo æstu ac conflictatione aliquandiu positus, & subjecto mox fulcro recreatus, & quasi ab inferis postliminio reversus, narrare solebat, sibi eandem colorum varietatem atque successionem objectam, quam hic notat *Aretæus*. Quis igitur non eandem esse morbi Comitialis rationem videt? qui & correpto cerebro non mediocrem ipse suffocationem inducat.

p. 1. l. 24. ὡς δοκέειν τὴν ἐν οὐρανῷ τετανύσθαι ἶριν] Homeri est hæc similitudo, qui *Iliad. λ. v. 26.* Palladis arma describens, Draconum in ejus Ægide varios colores Iridi comparat:

κυάνεοι δὲ δράκοντες ὀρωρέχατο ποτὶ δειρὴν
τρεῖς, ἑκάτερθ' ἴρισσιν ἐοικότες.

Tum illud τετανύσθαι ἶριν, expressum ex *libro Iliad. ρ. v. 547.* ubi hi versus leguntur:

ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσῃ
Ζεὺς ἐξ οὐρανόθεν.

Quod non hîc solùm facit noster *Cappadox*, ut tessellas ex *Homeri* pavimentis suo operi intexat, sed & alibi passim, ut suis locis monstrabimus.

p. 1. l. 27. μετεξέτεροι δὲ ῥεύματι ποταμοῦ] Comitiales fluminis præterlabentis, aut rotæ, aut turbinis, dum circumagitur, conspectu prosterni, haud mirum est, quando his rebus si diutiùs conspiciantur, vertiginem cieri manifestum est experientiâ. Vertigo autem proximus Epilepsiæ affectus, & ejus præludium. Ita igitur de ea Theophrastus *libello* ei dicato, *ex Aristot. edit. Sylburg. Problem. p. 361. l. 27.* ὅτι δὲ διὰ τὴν τῆς ὄψεως κίνησιν ἰλιγγιᾶν συμβαίνει, φανερὸν ἐκ πολλῶν. οἵτε γὰρ πλέοντες μᾶλλον, μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν, ὅταν ἐμβλέπωσιν τοῖς κύμασι, καὶ τῇ τῶν ὅλων ἄστρων κινήσει· διὸ καὶ ἐγκαλύπτονται τοῦτ' εὐλαβούμενοι. *Quod autem ab aspectus motu Vertigo contingat, perspicuum ex multis est. Nam & qui navigant, & magis, & citiùs vertiginem incurrunt, si aut fluctus, aut motus siderum intueantur; quod ut evitent, faciem velant nonnulli.*

p. 1. l. 27, 28. ἢ τροχῷ δινεομένῳ] Idem Theophrastus *citato loco*: καὶ οἱ τὰς αἰώρας, καὶ τοὺς τροχοὺς θεωροῦντες, ἢ καὶ συμπεριφέροντες τὴν ὄψιν, ταχὺ σκοτοῦνται. *Turbantur & ii, qui pensilia & rotas aspiciunt, & qui oculos circumvertunt.* Quæ licet de Vertigine memorat *Theophrastus*, tamen ad nostrum etiam institutum pertinent, quia ut dixi, affinis Comitiali morbo Vertigo; immo non differre ii affectus nisi secundum *magis* & *minus* videntur. Ex quo efficitur, ut quibus rebus unus excitetur, iisdem & alterius provocetur accessio. Sed elegans in primis Apulei locus exstat *in 1. Apologiâ p. 25. l. 13. edit. Priscæi* de iis, quibus Comitiales deprehenduntur. *Etiam* (inquit) *orbis à figulo circumactus, non difficilè ejusdem valetudinis hominem vertigine sui corripit. Ita spectaculum rotationis, ejus animum saucium debilitat, ac multo plus ad caducos consternendos Figulus valet quam Magus.* Hunc enim Magiæ inimici insimulabant, ac puerum quemdam ejus incantamentis tentatum, quod sæpius caderet: eum verô Epilepticum esse, ibi docet *Apulejus*.

p. 1. l. 30. ὥσπερ γαγάτου λίθου] In iis quæ ad caducos dejiciendos faciunt, est lapis Gagates, ut idem *dicto loco* testatur Apulejus: *quod si* (inquit) *magnum putarem caducum dejicere, quid opus carmine fuit? cum incensus Gagates lapis, ut apud Physicos lego, pulchrè & facilè hunc morbum exploret: cujus odore etiam in venalitiis vulgo, sani-*

sanitatem aut morbum venalium experiantur. Dioscorides de hoc ipso lapide, *lib. 5. cap. 146. edit. Saracen.* 1598. ἐστὶ δὲ καὶ ἐπιληπτικῶν ἔλεγχος ὑποθυμιαθείς. Item alii rerum medicarum Scriptores, quibus transcribendis (quod plerique faciunt) farcire hîc centones consilium non est: Neque eorum nos dicta, nisi ubi dignus vindice nodus inciderit, prolaturos testamur & denuntiamus. Casti integrique interpretis officio fungi volumus, non Sophistæ & ostentatoris. Est autem *Gagates* lapis bituminosus, seu, ut alii volunt, bituminis genus; (*Plin. Hist. lib. 36. cap. 19.*) *niger, planus, pumicosus, non multum à ligno differens; levis, fragilis; odore, si teratur, gravis.* Nomen ei à flumine *Lyciæ*, propter quem nascitur, inditum tradit *Dioscorides*. *Gagas* huic fluvio nomen. Quem tamen nunquam se reperire potuisse, cum totius *Lyciæ* oras ad ejus res explorandas legeret, affirmat Galenus *lib. 9. simpl. medic. tom. p. 69.* At *Dioscoridem* tuetur *Hermolaus* in corollario, Grammaticorum auctoritatibus, quàm validè ipse viderit. Hunc lapidem à *Nicandro* in *Theriacis* ἐγγαγίδα πέτρην dici putat *Gorreus* vir eruditissimus, veterem Scholiasten secutus. Sed, qui γαγγίτην lapidem, quem ἐγγαγίδα vocat *Nicander*, cum Gagate confundunt, falli, multis docet Salmasius *in Exercit. Plin.* in Solinum. Versus *Nicandri*, si quis requirit, hi sunt:

ἄλλοτε δ' ἀζαλέην καίων ἐγγαγίδα πέτρην,
ἣν οὐδὲ κρατεροῖο πυρὸς περικαίνυται ὁρμή.

Habemus & γαγγίτην λίθον apud Strabonem *lib.* 16. Verùm, ut probat *Salmasius*, diversum à Gagate.

p. 2. l. 3. μετεξετέροισι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν προτέρω τῆς κεφαλῆς νεύρων] Hæc *Galeni* placitis consentanea, qui *lib. 3. de loc. aff. cap. 7.* triplicem morbi comitialis modum tradit: primus est, cùm morbus proprium cerebri affectum sequitur; alter cùm oris ventriculi noxam; tertius, qui infrequentior, cùm ab aliquâ parte longinquâ, nempe digito, aut crure incipit, vapore tetro ad caput subeunte.

p. 2. l. 7, 8. ἣν ἕρπον τὸ κακὸν εἰς τὴν κεφαλὴν ἵκηται] Id malum quale sit, docet Galenus *citato loco*, ex sententiâ *Pelopis* Præceptoris, nempe esse qualitatem, aut auram tenuissimam veneni æmulam: ἐδόκει δὲ τῷ διδασκάλῳ Πέλοπι δυοῖν θάτερον, ἤτοι ποιότης ἀναδιδομένη, διαλλοιουμένων τῶν μορίων κατὰ τὸ συνεχές, ἢ πνευματική τις οὐσία. Vide quæ deinceps disputat elegantissimè, de stupendâ quorumdam venenorum subtilitate atque ἐνεργεία.

p. 2. l. 13. οἷς δὲ ξυνήθες] Qui valetudinis hujus sunt rudes, quod sæpius eam experti non sint, fere improvisa mali ceu tempestate corripiuntur: Contrà quibus familiare id malum, facile ejus motum atque accessionem præsentiunt. Tum id necessariis denuntiant, ut sibi adstent, opitulenturque, ut mox videbimus. Sic quoque Hippocrates de *morbo sacro, pag. 307. l. 46. ed. Gen.* ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσι ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι.

p. 2. l. 15. ξυνηθέας ἀρωγούς] Rectè ξυνηθέας *familiares*: alioqui enim miseros, ubi mali adventum sentiunt, fugere è conspectu hominum præ verecundiâ, auctor est Hippocrates *citato loco*: καὶ φεύγουσι (inquit) ἐκ τῶν ἀνθρώπων: pueros verò quod eorum simplex ingenium, nec dum verecundiæ capax, ad matres aut quemvis alium maximè notum confugere ibidem testatur. Iccirco *Aretæus* non simpliciter vocare auxiliatores dicit, sed ξυνηθέας familiares & necessarios. Minùs enim eorum, cum quibus assiduè versamur, nos pudet.

p. 2. l. 16, 17. διασφίγγειν καὶ ἀνακλάειν.] *Galenus* quoque, quibus malum à pede, aut manus digito incipit, prodesse vincula partium interjacentium testatur *lib. 3. de loc. aff. cap. 7.* quem locum exscribere non pigebit, utpote qui hunc *Aretæi* non parum illustrat: ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς κνήμης ἐπίληπτον παῖδα θεραπεύειν ἐπιχειρήσαντες, οἱ τότε συναθροισθέντες εἰς τὴν σκέψιν ἰατροί, δόξαν αὐτοῖς, προκαθήραντας ὅλον τὸ σῶμα προσενεγκεῖν τῷ μέρει τὸ διὰ θαψίας ἢ νάπυος φάρμακον, ἐν τῷ μεταξὺ (post μεταξὺ, lege ἐπιθέντες καὶ) δήσαντες τὸ κῶλον ἀνωτέρω τοῦ πρωτοπαθοῦντος μορίου διεκώλυσαν γενέσθαι τὸν παροξυσμὸν, καίτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν γιγνόμενον. *Sed puerum quoque cujus morbus comitialis à tibiâ oriri consueverat, Medici qui tunc ad ejus curationem convenerant, sanare aggressi; quod ipsis utile visum, in primis, post universi corporis purgationem; medicamine ex Thapsiâ, aut Sinapi parti adhibito: ligatoque, in medio, membro, supra eam videlicet partem, quæ primaria dispositione erat affecta; hoc pacto accessionem reverti prohibuerunt, quamvis antea quotidie puerum infestare consuevisset.*

p. 2. l. 17, 18. τὰ κατάρχοντα μέρεα] Partes à quibus motus accessionis incipit, sive quæ malo initium præbent. *Galenus* loco proximè citato τὸ πρωτοπαθοῦν μόριον vocat, partem videlicet, quæ primariò est affecta. Dicuntur autem eo modo κατάρχοντα μόρια, quemadmodum προκαταρκτικὰ αἴτια: & καταρκτικὴ αἰτία, pro causa evidente apud Alexandrum Trallianum *lib. 12. cap. 2.* Quam tamen vocem mutilam putat *Goupylus*, & eo loco προκαταρκτικῆς αἰτίας legendum, non καταρκτικῆς. Sed nihil esse mutandum præsens *Aretæi* locus confirmat: tum illa ejusdem verba in sequenti Capite, εἰ μὴ κατάρξῃ τρῶμα. Sed & exempla hujus verbi eo sensu usurpati congerit *Budæus* in Græcæ linguæ commentariis. Quid ni autem à verbo κατάρχω, καταρκτικὸς dicatur?

p. 2 l. 20. ἐς τὴν ἡμετέρην σημασίην] Sunt qui ita interpretantur: *impulit nos ut cognosceremus, unde malum proficiscitur.* Atque ita notatum ad oram cujusdam codicis

opti-

optimæ notæ animadverti. Tum ipse *Craßus* eodem sensu: *nos ad ægritudinis notitiam impulerunt.* Verùm iis assentior qui hunc locum corruptum putant; atque ita emendant καὶ ἐς τὴν ἡμέρην ἐπισημασίην διώσατο *accessionem eo die depulit.* Est enim ἐπισημασία prima morbi invasio, quam *Galenus* εἰσβολὴν appellat, ut notum est. Hujusmodi emendationis auctor, qui *Crassi* versionem recensuit.

p. 2. *l.* 21. πολλοῖσι δ' φόβ☉ ἐπὶ ὡς ἐπιόντ☉ θηρίων] Complures ait initio accessionis terreri ferarum irruentium imaginibus. Quod iis potissimum accidere arbitror, quibus causa morbi est humor melancholicus. Est enim ingenium ejusce humoris atri & frigidi terribiles imaginationi formas objicere. Refert Cardanus *lib.* 18. *de subtilitate*, Andreæ Osiandro Theologo Nurembergensi, cùm adolescens quartana febre laboraret, accidisse, ut sub accessionis tempus, sibi videretur in nemore esse, seque ibi à diversis feris, & serpentibus invadi. Reliqua vide apud ipsum *eo loco.*

p. 2. *l.* 22. ἢ σκιῆς φαντασίη] Crassus: *aut adumbrationis opinio:* Nam σκιὰ Græcis umbram sonat. Avisenna *lib.* 3. *fen.* 1. *tract.* 5. *cap.* 9. de signis morbi comitialis: *& ex illa est cujus vapor est melancholicus, & perveniunt cum eo rami melancholiæ & timor, & ut solus secum loquatur, & ut pavor tenebrosus, propter tenebrositatem materiei.* Ubi pavorem tenebrosum dixit, quod σκιῆς φαντασίην *Aretæus.* Sed satius videtur σκιὰν hîc interpretari umbram eâ notione, quâ interdum usurpant Latini Scriptores, Poëtæ præsertim; nempe pro larvâ sive simulacro defuncti, aut *Dæmonis* spectro. Virgil. 2. *Æneid. v.* 772.

Infelix simulacrum, atque ipsius umbra Creüsæ.

Nam & σκιαὶ Græcis nonnunquam ita accipi ex *Homero* & aliis Poëtis liquet. Sed & corporum imagines in speculis, & aliis nitidis relucentes, eadem voce aliquando exprimi certum est. Pausanias *de Narcisso in Bœoticis p.* 589. *l.* 22. *ed. Hanov.* ἐνταῦθα (inquit) ἐστὶ Ναρκίσσου πηγὴ, καὶ τὸν Νάρκισσον ἰδεῖν ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ φασὶν, οὐ συνέντα δ' ὅτι ἑώρα σκιὰν τὴν ἑαυτοῦ &c. *Ibi est Narcissi fons, in eamque aquam spectasse Narcissum ajunt. Hunc verò cum non intelligeret sese suam ipsius intueri umbram,* &c. Plinius *lib.* 33. *cap.* 9. *neque est aliud illa imago* (speculi) *quàm digesta claritas materiæ excipientis umbram.* Nunc cur vocabulum σκιὰ ita, ut dixi accipiendum putem, eloquar. Opinio vulgi fuit illis temporibus immitti hunc morbum à Diis, atque ipsos Paroxysmi initio apparere ægris, qui inde caderent præ pavore. Auctor Hippocrates *libro de morbo sacro.* 307. *l.* 46. *ed Genev.* 1657. Postqnam enim docuit, ægrum, ubi mali adventum præsentiat, subducere se è conspectu hominum, seseque abscondere, subdit; τοῦτο δ' ποιέει ὑπὸ αἰσχύνης τοῦ πάθε☉, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου, id est: *Id verò facit pudore morbi, non autem (quemadmodum vulgus putat) Dæmonis metu.* Idem testatur *Aretæus* ipse infra *lib.* 1. χρονικῶν παθῶν, ubi de eodem morbo agit; ad quem locum plura super hacce vulgi persuasione dicenda erunt. Cæterum ei opinioni occasionem atque ansam ipsos ægros præbuisse haud dubium est. Quod ii aut ineunte paroxysmo infestos sibi *Dæmones* ingruere conquererentur, aut eo finito demum ad se reversi, ea quæ vidissent, referrent: quod miror tam præcise *Hippocratem* loco allato negare ceu affectus verecundia tantùm, nunquam metu formæ alicujus animo objectæ. Hinc fortasse Mahometes, ille omnium Impostorum nequissimus, cùm morbo comitiali esset obnoxius, eoque sæpius caderet, *Angelum Gabrielem* sibi tunc apparere dicebat: vel quia reverâ spectrum aliquod videbat; vel ut ex vulgi persuasione fucum suis faceret.

p. 2. *l.* 24. χεῖρες δ' σπασμῷ συνέρχονται] In quibusdam MSS. συνέχονται. Utraque lectio defendi potest.

p. 2. *l.* 35. ξυνερείδουσιν οἱ ὀδόντες] Malim ξυνερείδουσιν in præsenti.

p. 2. *l.* 38. τὰ λευκὰ ὁρῆται ἐξ ὑποφάσι☉] ὑποφάσιας vocat *Hippocrates, p* 1258. *l.* 20. cùm dormientibus palpebræ non committuntur, sed inter eas de albo oculorum aliquid apparet, ut Celsus declarat *lib.* 2. *cap.* 4. Sed & Aristoteles *lib.* 4. *hist. anim. cap.* 10. Thunnos dormientes τὰ λευκὰ ὑποφαίνειν *alba oculorum aliqua ex parte ostendere* testatur. Galenus *in comm. ad eum aphorismum, tom.* 4. *p.* 17. *B. l.* 22. *ed. Ald.* afflictarum virium in ægris id esse signum docet.

p. 2. *l.* 50. νυγμὸς δ' καὶ στεναγμὸς ἡ φωνή] Primam dictionem unius elementi mutatione corruptam esse patet: μυγμὸς enim legendum est; *gemitus his, stridor, & suspirium pro voce.* Sic & apud Galenum in libro qui inscriptus est, ὅτι ποιότητες ἀσώματοι *quod qualitates sive formæ non sint corpora*, simile irrepsit mendum his verbis: καὶ τῆς πρὸς ἀκοὴν φωνῶν, λόγων, συριγμῶν, νυγμῶν &c. μυγμῶν enim scribi debere palam est. Ad eum modum in capite sequenti, de Emprosthotonis loquens: στενάζουσι δ' μύζοντες βύθιον. Notanda locutio μυγμὸς ἡ φωνή, hoc est, ἀντὶ φωνῆς, *gemitus vocis loco.* Nam gemitum voci amissæ aut impeditæ succedaneum facit. Sic gemitum à voce palam distinguit Suetonius *in Julio: uno modò ad ictum gemitu sine voce edito.* Plinius quoque *lib.* 9. *cap.* 8. *de Delphinis: pro voce gemitus humano similis.* Nam μύζειν Delphinorum est. Aristoteles *lib.* 8. *hist. anim. cap.* 2. *de iis disputans:* καὶ ἔξω δ' ζῇ πολὺν χρόνον μύζων καὶ στένων, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀναπνεόντων ζώων. Ubi Scaliger eum locum exponens: *Idem* (inquit) *sonus est μύζοντ☉ in ore, στένοντ☉ in pectore.*

p.2.l.52. σφυγμοὶ σφοδροὶ] Non ſunt propriè vehementes Comitialium pulſus, ſed tales videntur propter tenſionem arteriæ, ut notat Galenus *in Iſagoge pulſuum, tom. 3. p 3. B. l. 45.* ubi de motu arteriarum in convulſis diſputat: δοκεῖ δὲ σφοδρὸς εἶναι καὶ μέγας ὁ τῶν σπωμένων σφυγμός. ὁ δὲ ἐστι μὲν οὔτε ἀμυδρὸς οὔτε σμικρός· οὐ μὴν ἐφ' ὅσον φαντάζεται, σφοδρὸς ἢ μέγας. ἐξαπατᾷ γὰρ ἡ πληγὴ, διὰ μὲν τὴν τάσιν εὔρωστος φαινομένη, διὰ δὲ τὸν κλόνον ἐκπηδητική. id eſt: *vehemens autem & magnus videtur eſſe eorum, qui convelluntur, pulſus. Verum is non quidem eſt obſcurus aut parvus: non tamen quantum apparet vehemens eſt aut magnus. Fallit enim ictus, qui propter tenſionem validus videtur, tum propter concuſſionem exſiliens.* Addit *Galenus* ibidem non admodum diverſos eſſe pulſus initio, ab iis qui ſecundùm naturam ſunt, apertè ab *Aretæo* diſſentiens.

p. 2. l. 53. μεγάλοι δὲ καὶ βραδέες ἐπὶ τῷ πλεῖ] Nempe eorum comparatione, qui fiunt initio acceſſionis.

p. 2. l. 54. ἄτακτοι δὲ ἐς τὸ σμικρόν] Ob facultatem gravatam.

p. 2. l. 55. αἰδοίων ξυντάσις] Cœlius Aurelianus *lib. 3. acut. morb. cap. 6. & ſine manifeſtâ cauſâ veretri tentigo.* Manifeſtam cauſam intelligit venereorum imaginationem, mulierum conſpectum, & alia quibus libido provocatur. Quæ tunc ab illis miſeris procul abeſſe palam eſt. At verò cauſa non manifeſta ſunt flatus quibus abundant, quos acceſſionis motus ad partes genitales convertit. Quin abſque flatuum copiâ ſuffocationis labor & convulſio id facere poteſt: qua ratione nonnullos, dum ſtrangularentur, genitale arrectum habuiſſe teſtatur Cardanus *in Libris de ſubtilitate.*

p. 2. l. 57. p. 3. l. 2. μετεξετέροισι καὶ γονῆς ἀπόκρισις] Quibuſdam ſemen erumpit ob compreſſionem vaſorum ſpermaticorum, ut mox ſubdit: trahuntur enim hæc unà cum aliis nervis in conſenſum; quia nervoſa. Quà fortaſſe conſideratione adductus *Democritus* coitum μικρὰν ἐπιληψίαν appellavit. Hujus enim eſt hæc ſententia, non *Hippocratis*, ut credidit *Gellius*, & ſcriptum reliquit *lib. 19. cap 2. Hippocrates* (inquit) *divinâ vir ſcientia, de coitu Venereo* ita exiſtimabat: *partem eſſe quamdam morbi teterrimi, quem noſtri Comitialem dixere. Namque ipſius verba hæc traduntur:* τὴν συνουσίαν εἶναι μικρὰν ἐπιληψίαν. atqui nuſquam in toto *Hippocrate* hæc verba reperiuntur. Et præterea Galenus *Com. 1. in 3. Epidem. tom. 5. p. 189. A. l. 51.* Democritum hujus dicti auctorem ſcribi ſolitum teſtatur: τίς γὰρ οὐκ (inquit) ἀνάγκη γράφειν Δημόκριτον μὲν εἰρηκέναι μικρὰν ἐπιληψίαν εἶναι τὴν συνουσίαν. Eos autem ibi increpat qui *Hippocratem* enarrantes, multa nihil ad rem pertinentia oſtentandæ eruditionis cauſa inculcant. Cauſam, cur ſemen Comitialibus erumpat, idem Galenus declarat *lib. 14. de uſu part. tom. 1. p. 86. B. l. 19.* his verbis: κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἰσχυρὰς ἐπιληψίας, ὅτι τὸ πᾶν σῶμα σπᾶται σφοδρῶς, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ γεννητικὰ μόρια, διὰ τοῦτ' ἐκκρίνεται τὸ σπέρμα, id eſt, *per fortes enim epilepſias, quia univerſum corpus vehementer convellitur & cum ipſo partes genitales, idcirco & ſemen excernitur.* Ex quo patet, non in omni morbo comitiali id accidere, ſed in eo tantum qui fortis & vehemens.

p. 3. l. 3. Ἢ γαργαλισμῷ τοῦ πόνου] Altera cauſa, cur polluantur Comitiales in acceſſionis remiſſione, titillatio eſt à dolore nervos vellicante; quoniam ſic affectis nervorum dolores incidant. Dolor enim ſpiritus excitat, & ad locum patientem compellit, unde caloris intentio & pruritus, maximè ſi non ſit atrox cruciatus. Porrò iis ſub finem acceſſionis non veriſimile eſt ingentem eſſe illum nervorum dolorem, ſed mediocrem, & qui non multum à pruritu differat. Nam & pruritus doloris eſt ſpecies. Hic locus *Aretæi* mihi in memoriam reducit proditam à Cœlio Rhodigino *lib. 6. Antiq. lect. cap. 38.* hiſtoriam inſignem cujuſdam nequiſſimi nebulonis, qui ut meliùs explicaret Venerem, ſeſe flagris acerrimè cædendum præbebat. Ita impuro illi dolor occaſio erat voluptatis atque incitamentum: &, quod hîc dicitur, γαργαλισμῷ τοῦ πόνου doloris titillatione cupiditas optatum exitum conſequebatur.

p. 3. l. 6. ἢ εἰ ἕλκοις αὐτό] Lenti & viſcoſi humoris naturam graphicè exprimit: dum ejus, ſi trahatur, in majus filatim multitudinem deduci aſſerit. Philoſophus autem *in 4. de miſtorum affectionibus, cap. 9.* id quod viſcoſum eſt, catenæ complicatæ imagine declarat: cujus ſi unum annulum accipias, reliqui omnes ob mutuum nexum (id enim ἐπάλλαξις ſonat) ſequuntur: τοιοῦτον δὲ γίνεται τῇ ἐπαλλάξει, ὅταν ὥσπερ αἱ ἁλύσεις σύγκεινται τῶν σωμάτων.

p. 3. l. 9, 10. σπασμὸς καὶ τάραχος τῶν αἰτίων ἐῇ] τῶν αὐτέων legito. Cui conjecturæ meæ & *Craſſi* verſio adſtipulatur.

p. 3. l. 13. ἀφρὸν δὲ ἀποπτύουσι] Duplicem ſpumæ cauſam efficientem tradit Galenus ad *Aphoriſ. 43. ſect. 2.* motum vehementem, & calorem: materialem item duplicem, humorem, & ſpiritum. Calorem quidem in apris excandeſcentibus ſpumam gignere; motum in comitialibus: verba ita habent: ἐν μὲν τοῖς ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς ἡ συντονία τῆς κινήσεως τὸν ἀφρὸν εἴωθε γεννᾷν, ἐπὶ δὲ τῶν κάπρων ἡ θερμασία. Qua autem ratione, prædicta ſpumam generent, vide eo loco apud *Galenum* de caducorum ſpuma. Vide & Hippocratem *lib. de Flatibus ſub finem libri.*

p. 3. l. 13. ὥσπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι] Comitialium acceſſionem comparat cum tempeſtate: ut enim in hac mare ventis jactatum ſpumeſcit, ſic in illis corpus morbi

 vehe-

vehementia concuſſum ſpumas ore ejectat. Eodem ſpumæ marinæ exemplo utitur *Galenus* citato loco.

p. 3. *l.* 14. ἡ θάλασσα τὴν ἄχνην] Ut mare per tempeſtatem ejectat id quo ἁλὸς ἄχνην vocant, maris florem & lanuginem, ſic ſpumam Comitiales. Hujus marini retrimenti meminit in tempeſtatis deſcriptione Homerus *Iliad.* δ. *v.* 422. At quibus verſibus? non tempero mihi quin eos adſcribam, adeo ſunt elegantes, immo divini.

Ὡς δ᾽ ὅτ᾽ ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέϊ κῦμα θαλάσσης
Ὄρνυτ᾽ ἐπασσύτερον ζεφύρου ὑποκινήσαντος,
Πόντῳ μὲν τὰ πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ᾽ ἄκρας
Κυρτὸν ἐὸν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ᾽ ἁλὸς ἄχνην.

Atque hic quoque *Aretæus* ex *Homeri* picturis colores eraſiſſe, quibus ſuum opus Illuſtraret, deprehenditur. Meminit ἁλὸς ἄχνης Dioſcorides *lib.* 5. & ſpumoſi maris lanuginem ſeu ramentum eſſe dicit, in exilibus petris inventum. Ariſtoteles *lib.* 9. *hiſt. anim. p.* 275. *l.* 7. *ed. Sylb.* ἁλοσάχνας una voce appellat.

Ad Caput VI. quod περὶ τετάνου.

p. 3. *l.* 22. Σπασμοὶ οἱ τέτανοι] Minùs expreſſè hæc vertit Craſſus: *tetani diſtenſiones ſunt* &c. Quod ita reddendum fuit: *Convulſiones diſtentæ, vel diſtenſoriæ,* &c. Eſt enim τέτανος epithetum: ſicut apud Nicandrum in *Alexipharmacis* hoc verſu:

Αἷμ᾽ ἀναλυόμενος, τετανοῦντ᾽ ἐσκληκότα ῥινόν.

Ubi ῥινὸν τέτανον dicit quod nos pellem intentam. Ex quo etiam apparet Hippocratem *in Aphoriſ.* 57. *ſect.* 4. minùs aptè disjunctione uſum, ὑπὸ σπασμοῦ (inquit) ἢ τετάνου: ceu τέτανος non eſſet σπασμός. Quod & Galenus *in commentario advertit.* Proindè mihi olim venerat in mentem, ſcripſiſſe fortaſſe *Hippocratem*, ὑπὸ σπασμοῦ τοῦ τετάνου, aut ſimpliciter σπασμοῦ τετάνου. Verùm cùm *Galenus* vulgatam lectionem agnoſcat, & tueatur, eâ quidem ratione; quod τέτανος ἐξαίρετον peculiare eſt nomen; quoniam videlicet in eo partes non videntur convulſæ, ut in aliis ſpeciebus; propterea quod antè & retrò æqualiter tenduntur; non eſt, quod quicquam in illo *Aphoriſmo* mutemus. Potiùs in *Aretæo* mutandus videatur articulus in disjunctivam ſic; σπασμοὶ ἢ τέτανοι. Quòd conſtat *Aretæum* multa in hiſce libris ab *Hippocrate* mutuatum, ac verbis etiam ipſius elocutum. Cæterum & *Cornelius Celſus* Scriptor elegantiſſimus & *Hippocratis* imitator τέτανον ab Spaſmo diſtinguit; illum rigorem nervorum vertens, hunc diſtentionem: Tum & *Cœlius Aurelianus* ſeparat, tametſi aliter voces Latinas Græcis accommodat. Nam σπασμὸν *conductionem* ſive *contractionem* vertit, τέτανον *diſtentionem, & extenſionem.*

p. 3. *l.* 23. ὀξύτατοι ἢ κτεῖναι] Nempe intra diem quartum ex *Aphoriſ.* 6. *ſect.* 5. Tamen Hippocratis ſententiâ *in* 3. *de morbis* prorogatur is terminus à tertio die ad quintum, aut ſeptimum, aut decimum quartum, quem ſi exceſſerit æger, ſpes eſt eum poſſe convaleſcere. Celſus *lib.* 4. *cap.* 3. *neque tamen alius importunior acutiorve morbus eſt, quàm qui quodam rigore nervorum, modò caput ſcapulis, modò mentum pectori adnectit, modò rectam & immobilem cervicem intendit.* Et paulò poſt de tribus convulſionis generibus: *ea* (inquit) *ſæpè intra quartum diem tollunt: ſi hunc evaſerunt ſinē periculo ſunt.*

p. 3. *l.* 24. μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι] Cœlius: *alii ajunt diſtentionem,* (ita τέτανον vocat) *eſſe tenſionem muſculorum ſecundùm colla, atque buccas, quos Siagonitas vocant.* Ipſe ſic definit: *diſtentio* ſive *extenſio, quam, ut ſupra diximus, tetanum Græci vocaverunt, eſt involuntaria tenſio, recto atque inflexibili porrecta cremento* (alii *libramento legunt*; ego *tormento*) *collorum* (ſcribe *colli muſculorum*) *ob vehementem ſtricturam ſive tumorem.*

p. 3. *l.* 25, 26. ἅπαντα γὰρ ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι] Non ſolùm partes principiis, unde originem habent, ſed & principia partibus conſentiunt, ut nervi puncturæ cerebrum, ſicut mox ipſe *Aretæus* declarat. Idque συμπαθείας hoc eſt conſenſus ratio indicat, quæ Naturæ quâdam, ut ita dicam, continuatione inter res diverſas exſiſtit. Verumtamen in iis quæ ita conjuncta ſunt, ut unum ſit principium, alia ab illo principio deſcendant; multò facilius hæc quæ deſcendunt, principii rationibus conſentiunt, quàm è contra. Non enim eo quod à principio exoritur, quocunque modo affecto, ſtatim ipſum principium eam affectionem ſentire neceſſe eſt: At ſæpè vel minima principii mutatione omnia quæcumque ab eo dependent variari, & in alium ſtatum transferri contingit: οἷον τοῦ οἴακος ἀκαριαῖον τι μεθισταμένου πολλὴ ἡ τῆς πρώρας γίνεται μεταβολή, (μετάστασις) *ſicut clavo vel minimum quid detorto, magna proræ ſequitur converſio*, inquit Ariſtoteles *in lib. de animalium motione, cap.* 7, *p.* 156. *l.* 8. *ed. Sylb.* Qui & hoc ipſum quod dicimus, aliâ ſententiâ confirmat *in lib. de ſomno & vigilia cap.* 2. τοῦ γὰρ κυρίου τῶν ἄλλων πάντων αἰσθητηρίου, καὶ πρὸς ὃ συντείνει τὰ ἄλλα, πεπονθότος τι, συμπάσχειν ἀναγκαῖον καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Eodem pertinet quod ab eodem ſcriptum eſt *lib.* 5. *de generat. anim. cap.* 7. αἱ γὰρ ἀρχαὶ μεγέθει οὖσαι μικραί, τῇ δυνάμει μεγάλαι εἰσί, id eſt,

prin-

principia cum sint mole exigua, potestate tamen & viribus sunt magna.

p. 3. *l.* 28. ἐς εὐθὺ μὲν ὁ τέτανος] Tetani ab aliis convulsionis speciebus discrimen notat: cùm enim in illis corpus aut antrorsum aut retrorsum, unde nomina ἐμπροσθότονος, & ὀπισθότονος Græci indiderunt, flectatur; In Tetano recta & rigida est cervix, &, ut mox ait, ἀτρεκὴς ἄνθρωπος καὶ ἀκαμπὴς *inflexibilis.* Celsus *lib.* 4. *cap.* 3. de eodem: *rectam & immobilem cervicem intendit.*

p. 3. *l.* 30, 31. ξὺν τῇ τάσει καὶ τῷ χωρίῳ] A modo tensionis & parte corporis convulsiones nomen sortiuntur; à tensionis quidem modo ἐμπροσθότονος καὶ ὀπισθότονος; à parte affecta σπασμός, καὶ κυνικὸς σπασμός.

p. 3. *l.* 32, 33. ὀπισθότονον καλέομεν] *Raptum posterganeum* vocat Cœlius; *pronum* verò *raptum* quem Græci ἐμπροσθότονον.

p. 3. *l.* 35, 36. τόνος γὰρ νεύρων καὶ ἐντάσιος ὄνομα] Eadem vox τόνος tensionem, & nervum significat: quoniam nervus omnis intendi habilis. Proindè νεῦρον & τόνος Synonyma sunt apud Galenum *lib. de Motu Muscul. tom.* 1. *p.* 101. *A. l.* 12. νεῦρον δὲ καὶ τόνος, (inquit) ἐξ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου φύεται. Etymon παρὰ τὸ νεύειν καὶ τείνειν; propterea quod nervus flecti & intendi aptus naturâ est. Idem eo loco: κέκληται δὲ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν δυοῖν ὀνόμασιν ἓν ὄργανον (νεῦρον) ὅτι νεύειν καὶ τείνειν πέφυκεν.

p. 3. *l.* 40. καὶ ἐπὶ ἀμβλώματι] Attici ἀμβλώσκειν dicunt ἀντὶ τοῦ ἀτελὲς φθεῖραι, seu ἀποβάλλειν τὰ κυήματα, ut videre est apud Platonem *in Theæteto tom.* 1. *p.* 149. *l.* 30. *ed. H Steph.* hoc est imperfectum parere & conceptus perdere τά τε λοιπὰ ἐξήμβλωσαν διὰ πονηρὰν συνουσίαν &c. Supra etiam ἀμβλίσκειν eodem sensu usurpat, in quo *Mars. Ficinus* strenuè hallucinatus est. De Obstetricum facultate & officio ibi loquens *Plato* his verbis utitur: καὶ μὴν καὶ διδοῦσαί γε αἱ μαῖαι φαρμάκια, καὶ ἐπᾴδουσαι, δύνανται ἐγείρειν τε τὰς ὠδῖνας, καὶ μαλθακωτέρας ἂν ἂν βούλωνται ποιεῖν· καὶ τίκτειν τε δὴ τὰς δυστοκούσας, καὶ ἐὰν νέον ὂν δόξῃ ἀμβλίσκειν, ἀμβλίσκουσι. Quem locum ita vertit *Marsilius: quin etiam medelis & incantationibus obstetrices excitare, mollireve partus vexationes valent, & ægre parturientibus opitulari, fœtusque educere, & si intempestivum fore videatur, obtundere atque retrudere.* Igitur ἀμβλίσκειν eo loco idem esse putat quod reprimere atque, ut ipse loquitur, retrudere immaturum fœtum, ne ante tempus edatur. Qua interpretatione nihil absurdius, aut à mente *Platonis* alienius dici potest. Neque enim auctor quisquam exstat, qui sic ea voce usus sit: Et liquet *Platonem* nihil aliud velle, quàm obstetricum eam esse industriam, ut & ægrè parientes parere faciant: Et, si visum sit immaturam prolem abortu perdere, id quoque moliantur. Neque enim Ethnicis abortus procurare nefarium habebatur: quando & iis jam in lucem editos exponere aut etiam interficere nefas non fuit.

p. 3. *l.* 50. ξυνηθὲς δὲ οἰκεῖον πάθος] Familiares pueris convulsiones præsertim τοῖς πρὸς τὸ ὀδοντοφυεῖν προάγουσι, inquit Hippocrates *Aphoris.* 25. *sect.* 3. cui subscribit Galen. *com.* 2. *in* 1. *Epid. tom.* 5. *p.* 172. *A. l.* 17. *ed. Ald.* ἐπιτηδειότατα δὲ τὰ παιδία σπασμοῖς ἁλίσκεσθαι διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ νευρώδους γένους. Causæ autem duæ ab eodem traduntur *com. ad* 3. *prognost. text.* 36. *cap.* 8. usus lactis præsertim crassioris in lactentibus: In aliis immoderata, & temerè ingesta alimentorum copia.

p. 3. *l.* 53, 54. ἡ θανάτου ἡ φύσις] Et hæc natura est mortis, puta frigiditas & siccitas. Intelligendum id αἰτιατικῶς, non ὑπαρκτικῶς: harum enim qualitatum excessus, causa fit mortis viventibus. Cæterum mors ipsa mera vitalium actionum privatio est, non qualitas ulla.

p. 4. *l.* 4. ἐρείδουσι γὰρ τὴν κάτω γένυν] Hippocrates de eodem, *libro* 3. *de morbis p.* 491. *l.* 4. οἱ γένυες πεπήγασιν ὡς ξύλα, καὶ στόμα διοίγειν οὐ δύναται.

p. 4. *l.* 5, 6. ὡς μηδὲ μοχλοῖσι ἢ σφηνὶ διὰ ῥηιδίως σχισθῆναι δύναιντο] Hyperbaton est διὰ ῥηιδίως σχισθῆναι pro διασχισθῆναι ῥηιδίως. In M. S. *Mentel.* ἢ σφηνὶ νὴ Δία ῥηιδίως σχισθῆναι. Ceu esset legendum ἢ σφηνὶ νὴ Δία ῥηιδίως σχισθῆναι. *Ita ut neque vectibus, neque cuneis insertis, per Jovem maxillæ facilè diduci possint.* Quam lectionem ineptam judico.

p. 4. *l.* 8, 9. ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνακόπτεται] Hippocrates *citato loco*: καὶ ὁκόταν ἀποθνήσκειν μέλλῃ ἀνεμέει διὰ τῶν ῥινῶν καὶ τὸ πόμα, καὶ τὸ ῥόφημα, καὶ τὸ φλέγμα.

p. 4. *l.* 10, 11. οὐ ξυμπίπτει] Ideo deglutire non possunt, quia tonsillæ & fauces duræ & distentæ, non cedunt iis quæ devorantur. Haud absimili sensu Philosophus *libro* 5. *de generat. anim.* de duritie arteriæ vocalis verba faciens ἡ σκληρότης ἀξυμπτωσίαν.

p. 4. *l.* 11, 12. πρόσωπα ἐρυθρά] M. S. *Mentel.* ἐρυθρὰ *al.* ἐρυθρά, fortasse *leg.* πρόσωπα ἐρυθρὰ facies rubescit: nam & Hippocrates *citat. loc.* καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθρόν.

p. 4. *l.* 12. ὀφθαλμοὶ μικροῦ δεῖν ἀπινέες] De oculis hæc Hippocrates, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσί τε καὶ ἰλλαίνονται, id est, Fœsio Interprete; *oculi illacrymantur & pervertuntur. Aretæus* μόλις περιδινέομεν.

p. 4. *l.* 17. ἐπ' ἄλλῳ δὲ ἄν τινι, καὶ τὰ ὦτα] Cuidam ex Tetano aures motas ait se observasse, & obstupuisse: mox enim addit, ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην καὶ ἐθαύμαζον. Ego verò non video quod tantum miraculum sit, totâ facie convulsâ, ac variè distortis & concussis in ea musculis, aures unà partium continuitate præter naturam, concuti. Justior fuisset causa admirationis, si spontè moveri aures vidisset, quod nonnullis accidisse proditum est.

eſt. *Epicharmus* apud *Athenæum*, *Herculeum* tuburcinantem deſcribens movere aures dicit:

σίζει δὲ ταῖς ῥίνεσι, κινεῖ δ' οὔατα.

Ad quem locum *Caſaubonus* notat à viris fide dignis ſe accepiſſe, viſas manifeſtò aures moveri, viro cuidam eruditiſſimo, cùm per *Allobrogum* fines tranſiens, vivicomburii periculum ſibi à Magiſtratu imminere intellexiſſet: quòd diceretur nefandi criminis reus *Toloſâ* in *Italiam* fugere. Ex quibus circumſtantiis conjectare licet hunc virum eruditiſſimum, *Muretum* fuiſſe, quem conſtat *Sodomiæ* accuſatum flammas fugâ evaſiſſe, ut ei *Scaliger* exprobravit hoc diſticho:

Qui rigidæ flammas evaſerat ante Toloſæ
Rumetus fumos vendidit ille mihi.

Miſerat ei *Muretus*, quem tranſpoſitis literis *Rumetum* appellat, verſus quoſdam à ſe conſcriptos pro antiquis; quod cùm *Scaliger* credidiſſet, poſtea re cognita, dolenſque fucum ſibi factum, hoc diſticho ſe vindicavit. Sed & *Euſtathius* ait, Sacerdotem fuiſſe quemdam aures moventem. Et Caſpar Hofmannus *com. in Galen. lib. 16. de uſu part.* unum & alterum qui ſponte aures moverent, ſe vidiſſe teſtatur. Quæ exempla faciunt ut credam, haud poëticâ licentiâ (ut cenſet *Caſaubonus*) ſed ex rei veritate ſcripſiſſe Martialem *Epig. 39. lib. 6.*

Hunc verò acuto capite & auribus longis,
Quæ ſic moventur ut ſolent Aſellorum,
Quis morionis filium neget Cyrthæ.

Id ipſum & *Flacci* cognomen indicat, quod ab auribus flaccidis & mobilibus deductum fuiſſe exiſtimat Cruquius *ad Oden. 15. Epod.* Atque hanc aurium in nonnullis hominibus mobilitatem licet veram fuiſſe, virorum doctiſſimorum teſtimonio perſuadeor, tamen eſſe rariſſimam, & præter naturæ Inſtitutum credi par eſt; nihil enim hæc ſapiens Architecta temerè agit: At fruſtra is motus aurium eſſet in hominibus, qui ob ſtaturam erectam ſonos ex omni parte facilè, licet aures non moveant, excipiunt. In brutis ſecus res ſe habet, quæ, quia prono capite terram ſpectant, ſuſpenſiores & crebro mobiles aures habere decuit, ut melius undique ſtrepitus circumactæ excipiant. Sed præſtat ipſum audire Naturæ Genium, id pronuntiantem, *lib. 2. de part. cap. 11.* τὰ μὲν γὰρ τετράποδα ἀπηρτημένα ἔχει ταῦτα, καὶ ἄνωθεν τῶν ὀμμάτων ὡς δόξειεν ἄν. οὐκ ἔχει δὲ, ἀλλὰ φαίνεται, διὰ τὸ μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ ζῶα, ἀλλὰ κύπτειν· οὕτω δὲ τὸ πλεῖστον κινούμενον, χρήσιμα, μετεωρότερά τε ὄντα καὶ κινούμενα. δέχεται γὰρ στρεφόμενα πάντοθεν τοὺς ψόφους μᾶλλον.

p. 4. l. 17, 18. ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην καὶ ἐθαύμαζον] Vidi, inquit, & admiratus ſum. *Hippocrates* iiſdem verbis utitur in hiſtoriâ γυναικὸς μουσουργοῦ. *p. 236. l. 36. ed. Gen. 1657.* cùm illa ſemen utero ſuo, ſaltu excuſſum videret: κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθηεῖτο καὶ ἐθαύμασεν.

p. 4. l. 26. βρόχος ἐξέχει] Scribe βρόγχος *guttur.* apud eundem *in Therap.* una voce ἐξεχέβρογχοι.

p. 4. l. 27. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοὴ] Reſpirando ſtertunt. ῥωχμὸς enim ſtertor qui & ronchus appellatur.

p. 4. l. 31, 32. ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ] Hæc ex iis quæ præcedunt *p. 30.* exponenda ſunt: χεῖρες ἐν ὀπισθοτόνοισι κάτοπιν κεκλασμέναι, *manus in Opiſthotono retrorſum flectuntur.* Subdit ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ κακὸν τε κάμπτεται. *contrario enim modo popliti cubitus flectitur.* Emenda igitur ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ ἀγκὼν τι κάμπτεται. Ita ἀγκὼν lego non κακόν. idque ſententia poſtulat. Nam ὀπισθοτόνου formam deſcribens ait manus (totas ſcilicet, prout brachium, cubitum, & extremam manum comprehendnnt, quomodo vocem χεῖρες *Hippocrates* & *Galenus* uſurpant) manus (inquam) ait retrorſum ſic convulſis inflexas infractaſque eſſe: nempe contra quàm natura ſtatuit: quoniam ἀγκὼν cubitus contrariam in partem popliti flectitur. Poples enim retro hominibus; brachia antrorſum flectuntur. *Ariſtoteles* brachia ad cavum; crura ad ambitum flecti ait, quod idem eſt. Verba ejus ſunt *lib. de inceſſu anim. p. 127. l. 19.* ὁ ἄνθρωπος δ' αὐτὸς ἐναντίως αὑτῷ τὰ σκέλη, καὶ τοὺς βραχίονας (ſupple κάμπτει) τοὺς μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ κοῖλον τὰ δὲ γόνατα ἐπὶ τὴν περιφέρειαν κάμπτει. Item *lib. 2. hiſt. anim. cap. 1. p. 27. l. 9.* ὁ δ' ἄνθρωπος ἀμφοτέρας τὰς καμπὰς τῶν κώλων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔχει ἐξ ἐναντίας· τοὺς μὲν βραχίονας εἰς τοὔπισθεν κάμπτει, πλὴν μικρὸν ἐγκλίνονται ἐπὶ τὰ πλάγια τὰ ἐντὸς, τὰ δὲ σκέλη εἰς τοὔμπροσθεν. Id autem ſubdit *Aretæus*, ut affectus vim & Symptoma oſtendat, cujus tormento brachia retrorſum adducantur, cùm hæc antrorſum flexuram poplitibuſque contrariam habeant. Quædam hic deſiderari certò certiùs indicat conjunctio cauſalis γὰρ. ante quam de cruribus aliquid prolatum oportuit, cujus cauſam deinceps poneret. In margine codicis ſcriptum σκέλεα ξυγκεκαμμένα. quod non diſplicet.

p. 4. l. 34, 35. ῥάχις ἕλκει ἐς εὐθύ. Κορυφή] M.S. *Mentel.* ῥάχις ὅλη ἐς εὐθὺ κορυφή. Deeſſe aliquid ſuſpicor, & poſſe ita legi. ῥάχις πρὶν ἐς ἰθὺ, ὅλη κορυφή. *Spina quæ prius recta erat, tota verticis inſtar prominet*, hoc eſt, in rotundum curvatur. Quippe ut paulo infra dicit, contractione ad extremum perducta, οὐ τοξοῦνται μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται. *in arcus & ſphæræ modum curvantur.*

p. 4

p. 4. *l.* 41, 42. ἀγαθὸν μὲν τῷ νοσέοντι ἐς πόνων ἀπαλλαγὴν] Plinius *Histor nat. lib.* 28. *cap.* 1. *p.* 676. *l.* 50 *edit. Lugd.* 1587. *Nisi carenti doloribus vita ipsa pœna fit.*

p. 4. *l.* 49, 50 ἐξάνθρωπος ἡ ξυμφορὴ] Inhumanam vocat, quæ figuram humanam corrumpit, ut homo non amplius videatur homo.

p. 5. *l.* 3. τοῖσι σφῶν κεκρατημένοισι οὐκέτι ἐγχειρέειν] Juxta illud Cornelii Celsi, *lib.* 5. *cap.* 26. *initio: Est prudentis hominis, primum eum, qui servari non potest, non attingere, ne videatur occidisse, quem sors ipsius peremit.* Est sanè ea Tetani species insanabilis, quemadmodum dicitur etiam *cap.* 32. *Deuteron. v.* 24. apud Clementem Alexand. *lib.* 1. *Pædag. cap.* 8. τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρωσὶ ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονος ἀνίατος. quæ ultima verba desunt in vulgata Bibliorum versione.

Ad Caput VII.

περὶ συνάγχης.

sive de Angina.

p. 5. *l.* 9, 10 ἢ μοῦνον τοῦ πνεύματος πάθος] Anginæ divisio à partibus affectis: alia est inflammatio instrumentorum respirationis (Aretæus ὀργάνων, rectius dixisset, πόρων meatuum), nempe tonsillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, laryngis: alia ipsius πνεύματος *spiritûs* affectio. In quo non mediocris est difficultas, quomodo spiritus, quem respirando trahimus & emittimus, morbi locus dicatur, aut omninò solus causa morbi statui possit. Quod enim sedes morbi dici nequeat, ex morbi ipsius naturâ intelligitur, quæ cùm sit prava διάθεσις actiones primò & per se lædens, non potest alibi constitui, quàm in eo quod actiones perficit. At solæ veræ partes corporis actiones perficiunt. Jam aërem illum, quo inspirato vivimus, nullam nostri esse partem satis constat. Sed neque idem aër solus causa rectè statuatur, quandoquidem is quantumvis pravè afficiatur, si tamen prædictæ partes incolumes manent, nunquam profectò angina excitabitur. Satis enim perspicuum est; causas istas externas, quas Græci προκαταρκτικὰς, Celsus *evidentes* appellat, non posse morbos parere, nisi quatenus causas internas morborum in corporibus nostris procreant, vel ipsos statim morbos partibus inferunt. Quare absurdum videtur solius aëris anginam affectum ponere. Verum enimverò non ea est mens *Aretæi*, ut solius aëris vitium, nulla immutatione in organis factâ, anginam pariat. Id solùm vult, non semper anginam sequi inflammationes partium, quæ in faucibus continentur, aut ipsarum faucium, sed interdum aërem teterrimis exhalationibus corruptum, cùm intra fauces trahitur, anginam consciscere citra ullam corporis Inflammationem, licet aliam pravam diathesim Inflammationi analogam induci necesse sit: alioqui *Angina* non fieret, neque respirationi incommodaretur.

p. 5. *l.* 15, 16. πίμπλησι γὰρ τὴν χώρην τοῦ στόματος] In quibusdam *anginâ* affectis linguam adeo intumescere notat, ut ore contineri non possit; quod sane iis interdum accidere haud negandum est: tamen *anginæ* signum dici non potest, quando citra hunc morbum lingua per se in magnam excrescere molem visa est, ut de quodam Sexagenario testatur Galenus *lib.* 1. *Methodi. med. tom.* 4. *p.* 97. *A. l.* 46. *ed. Ald.* γλῶτταν γε μὴν οὕτως ἐξαρθεῖσαν εἴδομεν, ὡς μὴ χωρεῖσθαι πρὸς τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, &c.

p. 5. *l.* 17, 18. συνάγχη καὶ κυνάγχη τόδε καλέεται] Vox συνάγχη, ut & sequens conjunctio, videretur expungenda, ut quæ temere in hunc locum scioli alicujus manu irrepserit. Nam cum *Aretæus* κυνάγχην ab ea, quæ συνάγχη simpliciter dicitur, palam distinguat, ut infra apparebit, ubi quid sit συνάγχη explicat: hic autem de κυνάγχη propriè dicta agat, in qua *lingua extra os prominet*, non verisimile est eum nomina utriusque speciei sub una parte divisionis posuisse. Sed fortasse scripserat *Aretæus* ὑάγχη καὶ κυνάγχη: nam & sues perinde ut canes *Anginæ* obnoxii, ut Plinius testatur *lib.* 8. *cap.* 51. Vox κυνάγχη exstat apud Hippocratem *lib.* 2. *de morbis. p.* 464. *l.* 12. *ed. Gen.*

p. 5. *l.* 19. ἢ τῷ ξυνήθεϊ τῷ προβολῆς] Consuetum canibus, cùm æstuant ac sitiunt, linguam exserere. Itaque *Galenus* irridentes exsertâ linguâ, canum similitudine, explodit, *lib.* 5. *cap.* 7. *de loc. affect. p.* 57. *A. l.* 6. οἱ πλεῖστοι δὲ τούτων, ἐμπειρικοί τε καὶ μεθοδικοὶ γεγόνασιν· οἷς ἄν τις λέγοι δυνατὸν εἶναι, διὰ μόνης τῆς χροιᾶς ἐνίοτε διαγνῶναι τὸν πεπονθότα τόπον, ἀνοίξαντες τὸ στόμα, τὴν ἀναίσχυντον αὐτῶν γλῶτταν, ὥσπερ τινὰ κύνα λυττῶντα, τοῖς διαλεγομένοις ἀφιᾶσιν.

p. 5. *l.* 30. καὶ γὰρ ἐν χαρωνίοισι αἱ πνῖξιες] τὰ χαρώνεια Græci appellant specus omnes, è quibus mortiferi halitus erumpunt. Galenus τοὺς ἐν χάρωνι βαράθρους vocat *lib.* 7. *de usu part. tom.* 1. *p.* 44. *A. l.* 46. *ed. Ald.* Plinius *lib.* 2. *cap.* 93. *Spiritus lethales alibi, aut scrobibus emissi, aut ipso loci situ mortiferi, alibi volucribus tantum, ut Soracte vicino urbi tractu; alibi præter hominem cæteris animantibus; nonnunquam & homini, ut in Sinuessano agro & Puteolano; spiracula vocant, alii Charoneas scrobes, mortiferum spiritum exhalantes.* Strabo *p.* 579. *l.* 2. *ed. Paris.* 1620. locum ejus nominis designat in 13. regionem, scilicet in *Phrygia* circa *Hierapolim.* Difficultas antem est, quâ vi halitus illi subterranei Anginam & suffocationem afferant. *Erasistratus* quidem existimabat iis halitibus Spiritus nostros ita attenuari, ut in corpore contineri nequeant, sed statim præ ni-

nimiâ ſubtilitate evaneſcant. Verùm eam opinionem convellit Galenus *citato loco*, & potiùs ejuſcemodi halituum qnalitati alienæ ac venenoſæ eam ſuffocandi vim adſcribit; ſed verba ipſa *Galeni* proponenda ſunt: Ἐρασίστρατος δὲ κἀνταῦθα δέον αἰτιάσασθαι ποιότητος οἰκειότητά τε καὶ ἀλλοτριότητα, λεπτότητα καὶ παχύτητα, οὐκ οἶδ' ὅπως, εἰκάζει τοῦ πνεύματος, διόμενος ἀπόλλυσθαι διὰ τοῦτο, τούς τ' ἐν τοῖς χαρωνίοις βαράθροις καὶ τοὺς ἐν τῇ νεωστὶ κεχρισμένῃ οἰκίᾳ τιτάνῳ καὶ ἐκ τινὸς ἐξ ἀνθράκων ὀσμῆς, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἀδυνατοῦντος ἐν τῷ σώματι στέγεσθαι τοῦ πνεύματος ὑπὸ λεπτότητος. ἄμεινον δ' ἦν ὥσπερ τῶν βρωμάτων οἰκεία μὲν ἡ τῶν ὀσπρίων τε καὶ λαχάνων, καὶ ἄρτου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἐστὶ ποιότης, ἀλλοτρία δ' ἥτε τῆς κανθαρίδος, καὶ ἡ τοῦ λαγωοῦ τοῦ θαλαττίου, καὶ ἡ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, οὕτω νομίζειν ἀέρος εἶναί τινα ποιότητα τὴν μὲν οἰκείαν τε καὶ φίλην τῷ τοῦ ζώου πνεύματι, τὴν δ' ἀλλοτρίαν τε καὶ φθαρτικήν. Sententia igitur *Galeni* eſt, harum tetrarum exhalationum qualitate alienâ corrumpi ſpiritus nativos, & ita animal ſtatim exanimari. Quod autem addit de odore *Carbonum accenſorum*, exemplis variis confirmari poteſt: imprimis *Luctatii Catuli* viri Illuſtris, quem teſtatur Plutarchus, *Vit. p.* 431. *F. ed. Pariſ.* 1624. civili bello, quod inter *Syllam* & *Marium* exarſit, ſpe ſalutis ſublatâ, in anguſto conclavi vapore carbonum incluſo ſeſe exanimaſſe: item duorum hominum, qui, ut refert Amatus Luſitanus *Cent.* 7. *Curat.* 33. in teſtudineâ Camerâ noctu dormientes ob ſemiaccenſos in foco relictos Carbones ſuffocati perierunt. Simili modo & *Plinium* naturalis hiſtoriæ conditorem periiſſe tradit ipſius nepos *Cæcilius*, cùm ad obſervandum *Veſuvii* Incendium propiùs acceſſiſſet, vapore ſulphuris accenſi faucibus ipſius incluſis.

p. 5. *l.* 33, 34. ἀπὸ γλώσσης κυνὸς εἰσπνεύσαντος μοῦνον] Γλῶσσαν ponit ἀντὶ στόματος, quia de cane rabidâ loquitur, quæ linguam ore exſertam habere ſolet. Cæterum ex his verbis colligitur, exiſtimaſſe *Aretæum*, ſolo afflatu rabientis canis, rabiem contrahi poſſe; quod & ſcriptis prodidit Aurelianus 3. *Acut. cap.* 9. quod tamen alii negant fieri poſſe, auctoritate Galeni, qui *lib.* 6. *de loc. aff. cap.* 5. ſolam rabidi canis ſalivam, ſi in corpus humanum inciderit, rabiem excitare cenſet: καὶ τοσαύτη γε κατ' αὐτὸ γίγνεται διαφθορὰ τῶν χυμῶν ὥστε τὸ σίαλον αὐτοῦ μόνον, ἀνθρωπίνῳ σώματι προσπεσὸν, ἐργάζεται λύσσαν. Maximè verò *Fracaſtorius* huic opinioni adverſus deprehenditur, cùm *lib.* 2. *de morbis contagioſis cap.* 10. ſcribit, eam peſtem non concipi contactu omni, non fomite, non ad diſtans; ſed tum ſolùm, quum morſu canis ita dilaceratur cutis, ut ſanguis eliciatur, quod ejus ſeminaria craſſa exſiſtant. Quare multò minùs per afflatum rabies ex ejus ſententiâ communicabitur. Quidam igitur omnino inficiantur halitum ſolum ſufficere, & Auctores id dicencentes, Aretæum, & Aurelianum, dicunt *non ſimplicem halitum* intellexiſſe, ſed *ſalivæ miſtum*. Ita Jacobus Caranta *decad. Medicophyſ. lib.* 2. *cap.* 4. Verùm iſta diſtinctio nimis moroſa mihi videtur, cùm nominibus potiùs quàm ipſis rebus inhæreat, quid enim intereſt, *Salivam* dicas, an *halitum* è corpore Animalis? Atqui halitum ex ore animalis prodeuntem ab ipſius humore haud differre ſciunt, qui, vapor quo pacto generetur, non ignorant. Eſt enim vapor nihil aliud quàm humor aqueus à calore in minimas particulas ſolutus atque rarefactus. Si ergo Saliva canis inficere poteſt, poterit & halitus emiſſus. *Fracaſtorii* opinio, quæ negat niſi per apertam cutem Venenum canis rabidi poſſe introduci, omnino rejcienda eſt, cùm & *Galeni* anctoritati, & quod majus eſt, *experientiæ* adverſetur.

p. 5. *l.* 40. νοῦσοι φαρμάκοισι δηλητηρίοισι ἴκελαι] Non ſolùm morbos venenis deleteriis ſimiles quoſdam exſiſtere, ſed & venena in noſtris corporibus, occultis ex cauſis creari compluribus locis teſtatur *Galenus*, quæ ſingula exſcribere nimis prolixæ operæ eſſet. Indicabò tantùm, & digitum, quod ajunt, ad fontes intendam. Præcipua igitur petet ſtudioſus Lector ex *Lib.* 6. *de loc. affect. cap.* 5. *lib de conſtitutione art. cap.* 19. *lib.* 3. *Epid. com.* 3. *ægrot.* 4. *lib.* 6. *Epid. com.* 2. *text.* 38. & ejuſdem *com.* 6. *text.* 5. *lib.* 1. *Prorrhet. com.* 2. *text.* 17. *lib.* de *Cibis boni & mali ſucci cap.* 1. Sed & *Averrois* idem inſinuare mihi videtur, cum *lib.* 6. *Colligeti*, *cap.* 1. ſcribit, fieri poſſe, ut ex duobus hominibus eodem temperamento æquali præditis, eademque victus ratione utentibus, unus incolumis ad ultimam ſenectutem perveniat, & morte naturali ſolvatur: alter eos humores procreet, quorum pernicie præmaturâ morte exſtinguatur. Quod accidere cenſet maleficio *Fixæ præparationis*, quæ humores ad eam malignitatem occultè perducit. Fixam autem præparationem appellat, accidentia materiæ propria, ipſiuſque concretionem ſequentia. Reliqua ejuſdem ſuper hac re altiſſimæ contemplationis dicta legantur *eo loco*. Cæterum morbos illos venenis ſimiles *Fernelius* in hunc modum recenſet *lib.* 2. *de abditis cap.* 11. *Venenati morbi ex intus genito veneno hi fiunt; ſtrangulatus uteri à putri ſemine ortus, morbus comitialis cujuſcumque ſit ordinis, Syncope ex putreſcente grumo ſanguinis ſubeunte veneni naturam, cordis quædam palpitatio, Sphacelus ex Septico humore, & alia cæca Symptomata, quæ venenatus humor inferre conſuevit.* Hæc ille vir incomparabilis.

p. 5. *l.* 41, 42. ὅθεν οὐδ' ἀπεοικός] Quod morbi nonnulli venenorum lethalium perniciem æmulentur, ob id ait non abſurdè quoſdam exiſtimaſſe in illâ peſte, quæ belli Peloponneſiaci tempore *Atticam* vaſtavit, venena clam à *Peloponneſiis* in puteos conjecta fuiſſe,

cùm

cùm pestilentiæ & venenorum communis ratio nondum iis comperta esset.

p. 5. *l.* 42, 43. μετεξετέρους δοκέειν ἐς τὰ φρέατα ἐν τῷ Πειραιεῖ] Ita Thucydides tradit *lib.* 2. *p.* 111. *l.* 5. *edit. Oxon.* καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο (supple λοιμὸς) τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα.

p. 5. *l.* 53. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς πνιγὸς συνδιωκόμενοι ἀμαυροῦνται] Acerbi quidem dolores, sed qui suffocationis molestiâ & periculo obscurentur.

p. 6 *l.* 6. οὐδὲν ὠφελέοντες] Nonnullis morbis febrem pro remedio esse, & si non sponte accedat, arte excitandam docet Hippocrates *Aphoris.* 57. *sect.* 4. ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐνοχλουμένῳ πυρετὸς ἐπιγινόμενος λύει τὸ νόσημα. Item 2. *Epid. sect.* 4. ἢν λεχοῖς σπασμὸς ἐπιγένηται, πῦρ ποιεῖ. Et *lib.* 1. *de morbis p.* 449. *l.* 17. *ed. Gen.* γυναικὶ ὑπὸ σπασμοῦ πιεζομένῃ ἐκ τόκου πυρετὸν ἐπιγενέσθαι ἀγαθόν. Quin & rationem ipsius accendendæ tradit *lib. de locis in homine.* Similiter Celsus febres interdum debere accendi testatur *lib.* 3. *cap.* 9. *Sed est* (inquit) *circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere, quia curationem, ubi id quod est non recipit, potest recipere id, quod futurum est.* Eadem igitur mente dictum ab *Aretæo*, febres lentas eum morbum nihil juvare; quasi acutiores aliquid auxilii afferre possent, incidendo humores illos crassos, qui fauces obsident, & morbi materiam absumendo. Verùm illud animadvertendum est, non in quibuslibet morbis veteres febrem excitandam putasse, sed in convulsionibus & aliis ejusmodi à crassis & frigidis humoribus ortum habentibus: ex quo tamen non sequitur, & in angina tutò accendi, licet ea à crassis quoque humoribus pendeat. In hac enim urget maximè periculum suffocationis; quod procul dubio febris paulò intentior augeret; quippe quæ & aucto calore, necessitatem augeret respirationis. Cum autem angina non admittat satis aëris ad solitum usum respirationis, quid fiet, si febrilis ardor fecerit, ut æger majore copia aëris indigeat?

p. 6. *l.* 7. ἀποστάσιες γίγνονται ἔνθα καὶ ἔνθα παρ' οὖς.] Hippocrates, sæpius τὰ παρ' οὖς appellat, quas una voce alii παρωτίδας nuncupant: de quarum opportunitate ad anginas solvendas hæc quoque *Galeni* verba accipi possunt *lib.* 3 *de Crisibus*, *cap.* 3. κρίνουσι δὲ παρωτίδες λήθαργους τε καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντα. Alioqui magnis circa fauces doloribus, tumores ad aurem excitari tradit Hippocrates, *in Coac. prænot. p.* 162. E. *ed. Gen.* τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα τὸ παρ' οὖς ἔπαρμα καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται.

p. 6. *l.* 18. ἐν θώρηκι ἐόντος τοῦ κακοῦ] Malum intro vergere, cum in aliis inflammationibus, tum præcipuè in *anginâ* periculosum est. Id cùm accidit συνάγχην vocari docet *Aretæus.* In qua neque collum rubet, neque tonsillæ tumidæ apparent, neque Lingua inflammationis particeps est, ut potè inflammatione interiùs in penitissimas gutturis partes & pulmones conversâ: quod quanti sit periculi nemo non intelligit.

p. 6. *l.* 19. θνήσκουσι αὐθημὰρ] Ex hac interiore anginâ ægrum ipso die intercipi testatur etiam Hippocrates 3. *prognost. cap.* 5. Addit secundo item, ac tertio, & quarto. Verba ipsius adscribere libet: αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μέν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιρέουσιν ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτε ἐν τῷ αὐχένι· πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι, καὶ δευτεραίαι, καὶ τριταίαι, καὶ τεταρταίαι.

p. 6. *l.* 19, 20. ἔσθ' ὅτε καὶ πρὶν καλέσασθαι τὸν ἰητρὸν] Transcripta hæc penè ad verbum ex *præfatione Prognostici p.* 36. *l.* 13. *ed. Gen.* 1657. Verba hæc Hipp. ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νούσου· οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι παραχρῆμα ἐτελεύτησαν.

p. 6. *l.* 24. ὡς συνάγχην ἀπὸ κυνάγχης γίγνεσθαι] Trajectio hic verborum haud ex mente *Aretæi* est: bonus enim anginæ sævissimæ successus hic describitur ex productâ scilicet ad exteriores partes inflammatione. At συνάγχη *Aretæo* illa est interior omnium teterrima, in qua nihil extrà conspicitur: κυνάγχη quæ partes exteriores magis occupat, ita ut lingua, ut in canibus, extra os exserta appareat: ut initio capitis animadversum est. Quare ex sententia *Aretæi* ita disponenda verba sunt: ὡς κυνάγχην ἀπὸ συνάγχης γίγνεσθαι. Interim notandum *Hippocratem*, secus quàm *Aretæus* fecit, nomen κυνάγχης accipere, nempe pro eâ quæ gravissima est; mitiorem autem παρακυνάγχην appellare *lib.* 3. *de morbis p.* 490. *l.* 32. *edit. Gen.* 1657. nunquam autem συνάγχης vocabulo uti. Celsus quoque *lib.* 4. *cap.* 4. συνάγχην pro eâ anginâ accipit quæ in profundo est: *Nostri*, inquit, *anginam vocant, apud Græcos nomen prout species est. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet, sed corpus aridum est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur: id συνάγχην vocant.* In *definitionibus Medicis* συνάγχη simpliciter dicitur *angina*; nusquam κυνάγχη.

p. 6. *l.* 32, 33. ὀστέων ἰχθύων διαπάρσιες] *Herodico*, dum prandet, spina piscis hæsit in gutture, qui nihilo seciùs egressus in publicum, cùm in quemdam incidisset, magnaque voce eum ipso litigasset diu, inflammationem ejus partis contraxit, & deinde phthisin. Auctor *Plutarchus.*

Ad Caput VIII. quod est
περὶ τῶν κατὰ τὴν κιονίδα κακῶν.
De Affectibus Columellæ.

In Titulo, pro κακῶν reperi παθῶν scriptum ad marginem mei Libri ex M.S.

p. 6. *l.* 37. ἐκκεχυμένον σῶμα] Ex notis ad oram libri ἐκκεχυμένως.

p. 6. *l.* 38. κίων καὶ γαργαρεὼν] Lege κιονὶς καὶ γαργαρεὼν, ut constet sibi *Aretæus.* Nam ipsam partem mox κιονίδα appellat, νεῦρον δέ ἐστι ἡ κιονὶς τὴν φύσιν: sed & in titulo ita hanc vocem usurpat. κίων verò eidem, nomen morbi est, ut ipse indicat his verbis: κίων δὲ τοῦδε τοῦ πάθεος ἡ ἐπίκλησις. & infrà: ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ καὶ τῷ κίονι δύσπνοια ἐπὶ μᾶλλον. & mox apertissimè γηραιοῖσι ὁ κίων συνήθης. Sic visum ipsi vocibus abuti; nam *Galenus* κίονα appellat ipsam partem *lib.* 11. *de usu part. tom.* 1. *p.* 68. A. *l.* 6. *edit. Ald.* ἐνταῦθα σχισθήσεται κατά τε τὴν ὑπερῴαν, καὶ τὴν κίονα. καλεῖται γὰρ οὖν καὶ οὕτως ὁ γαργαρεών. Item Rufus κίων δὲ καὶ γαργαρεὼν ἡ ἐκ τῆς ὑπερῴας πρόσφυσις. Est autem κίων, seu gargareon caruncula oblonga palato extremo affixa & pendula, quàm plectri vice voci efformandæ conferre existimant. *Gordonius* comparat digito fistulatoris: eamdem πηγορεῶνα appellari ab Aristophane *in equitibus. p.* 309. *v.* 6. *edit. Aurel. Allobrog.* 1607. putat Scholiastes, quam tamen & λαιμὸν interpretatur, quasi λαιμὸς & γαργαρεὼν idem valeant. Sed multò magis ibidem hallucinatur, cùm ingluviem avium πρόλοβον dictam *Aristoteli*, *Historia Animalium p.* 50. *l.* 16. *edit. Sylburgi*, & φάρυγγα, pro eodem accipit. Hæc enim sunt ejus verba: κυρίως δὲ ἡ τῶν ὀρνέων φάρυγξ, ἐν ᾗ ἀγείρεται ἡ τροφή. Cæterum quatuor hic uvulæ affectus describuntur, quibus hæc nomina à similitudine imposita sunt: κίων, σταφυλὴ, ἱμάντιον, κράσπεδον. addit & quintum, sed innominatum.

p. 6. *l.* 50. οἷόν τι λέπεα πλατέα]. Notæ manuscriptæ rescribunt λαίφεα haud absurdè, λαῖφος enim dicitur vestis, & propriè tenuis, vel etiam attrita & lacera; quæ significatio satis convenit huic loco: sed & eadem voce utitur *lib.* 4. eodemque sensu de uteri vinculis loquens: πλατέες ὅκως νεὼς λαίφεα. Nec tamen est cur excusam lectionem sollicitemus, cùm vox λέπεα non minus hîc quadret.

p. 6. *l.* 51. ἢ νυκτερίδων πτέργες l. πτέρυγες] Bona comparatio: nam vespertilio δερμόπτερος Aristoteli *lib.* 1. *hist. cap.* 5.

p. 6. *l.* 54. ὁκοῖόν τι οὐραχὸν κατὰ πέρας ἴσχουσι] οὐραχὸς unum est ex vasis fœtus umbilicum constituentibus, cujus hæc descriptio est apud *Rufum*: ὁ καλούμενος οὐραχὸς, ἀγγεῖον βραχὺ καὶ ἀμφίστομον ἀπὸ τοῦ πυθμένος τῆς κύστεως εἰς τὸ χορίον ἐμβάλλον; huic ergo vasi columellam in longum extenuatam comparat, si recta hæc lectio. Verum enimverò cùm similitudines à rebus magis cognitis peti soleant; *urachus* autem res sit occulta, nec ita vulgò cognita; fit ut suspicer, non οὐραχὸν, sed οὐρίαχον legi debere. Significat autem id nomen *ferrum acutum*, quod *imæ hastilis parti impactum* est, quod cùm sit tenue & oblongum, huic vitio columellæ in tenuem & oblongam extremitatem desinentis aptius profectò quadrat quàm istud vas nondum editorum infantium. Sed hæc, ut dixi, suspicio est, & conjectura.

p. 6. *l.* 55. κράσπεδον τὴν ἐπωνυμίην ἴσχει] Minùs aptè *Crassus* κράσπεδον hoc loco pedem montis interpretatus est: etsi enim ea vox pro inferiore montis parte accipi interdum solet, tamen & fimbriam sæpius significare constat, nempe *filum in ora vestimenti*, quam notionem huic loco congruere, alteram verò contrà ab eodem alienam planè esse & abhorrentem, nemo non videt.

p. 7. *l.* 5. Ἢν δὲ ὀικρόα (sive ὀίκροα) In notis ὀίκρεα. Sed nihil mutandum.

p. 7. *l.* 20. ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ ἔτι ἐρυθραίνωσι] Hippocr. *Sect.* 3. *prog.* c. 6. οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἐς ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι. & quæ sequuntur. Eò enim respexit *Aretæus.*

Ad Caput IX. quod

Περὶ τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια ἑλκῶν.

De Tonsillarum Ulceribus.

p. 7. *l.* 24. Ἕλκεα ἐν τοῖσι παρισθμίοισι] Ita & *Hippocrates* appellat *lib.* περὶ ὀδοντοφυΐας *p.* 267. *l.* 49. *edit. Genev.* τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα In libris autem *Aphorismorum p.* 1248. D. propria voce ἄφθας vocat: unde verbum ἀφθάω. & in *lib.* 2. *de morbis p.* 478. *l.* 25. ἢν ἀφθήσῃ ἡ σύριγξ τοῦ πνεύμονος. Ita & *Aretæus* ἄφθας τοὔνομα τοῖσι ἕλκεσι. *fervidum ulcus* vertit Cornarius.

p. 7. *l.* 30, 31. ἢν δὲ καὶ ἐπίπαγος ἴσχῃ βάθος] Ἐπίπαγον appellat humorem in summâ parte ulceris concretum, quem μύκητα *fungum* vocat Hippocrates, *lib.* 2. *de morbis. p.* 478. *ed. Genev.* de his ipsis ulceribus loquens: καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐν τῷ σιάλῳ ἐμφαίνεται σκληρὰ, οἷον μύκης ἀφ' ἕλκεος. *Aretæus* autem ἐσχάρην communi nomine appellat: crusta enim ab ulceribus, dum exsiccantur, crassior excidens ita nuncupatur.

p. 7. *l.* 39. καὶ ἐς χαλινούς] Supple γλώσσης.

p. 7. *l.* 51. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης] Talem aphthæ modum vide apud Hippocratem *citato lib.* 2. *de morbis*: ἢν ἀφθήσῃ ἡ σύριγξ τοῦ πνεύμονος, &c.

p. 7. *l.* 52. καὶ αὐτῆμαρ ἀπέπνιξε] Moderandum ex *Hippocrate*, citato loco: ἢν μὴ θεραπευθῇ.

p. 7.

p. 7. l. 53. οὔτε ἑλκέων οὔτε ἰχώρων ἀνέχονται] De corde id quidem verum est; secus de pulmone, qui exulceratus non subita sed lenta morte ægrum conficit.

p. 7. l. 55. αἰτίη μὲν οὖν ὁ ἔργος τῶν παρισθμίων] Male ἔργος pro ἕλκεος. Etsi enim ἔργος variè interdum accipitur, ut pro pugna apud Homerum *Iliad. δ. v.* 470.

——— ἐπ' αὐτῷ δ' ἔργον ἐτύχθη

Ἀργαλέον Τρώων. ———

attamen hæc acceptio ab hoc loco aliena.

p. 7. l. 59, 60. εἰ δὲ καὶ τοῖσι ἔνδον τι συμβαίη πάθος] Tonsillarum partium oris internarum cum ventriculo, ventriculi ore, & thorace consensum, mutuus affectuum transitus indicat.

p. 7. l. 63. διὰ τόδε παιδία μάλιστα πάσχει] Pueris familiaria hæc ulcera, maximè recens in lucem editis, ex Hippocrate, *Aphoris.* 24. *sect.* 3. Plura de hoc puerili affectu vide apud eundem, *libro περὶ ὀδοντοφυΐας*.

p. 7. l. 64. καὶ μεγάλα καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει] Scribe μέγα. Causas deinceps tradit multi & frigidi aëris inspirationem: plus autem aëris respirant pueri multis de causis. Primùm quidem, ob caloris naturalis majorem copiam; nam iis integer ævi sanguis: hoc est, calor nativus: quæ & ratio est, cur frequentiori per somnum utimur respiratione, quia per somnum calor intus collectus est (quod fuse in sententia *Aristotel.* exponit Philoponus ad 2. *poster. analyt.* ubi quæ eadem sunt problemata philosophus docet). Deinde propter ingluviem, frigidæ potum, vociferationes in ira & ludo; quæ omnia plana sunt. Galenus *comm.* 3. *in Aphor. tom.* 5. *p.* 121. *B. l.* 19. in recens natis duas assignat causas, mollitiem interiorum oris partium, & lactis, quo aluntur, qualitatem: καλοῦσι δὲ οὕτως (ἄφθας) τὰς ἐπιπολῆς ἑλκώσεις, κατὰ τὸ στόμα, διὰ μαλακότητα μάλιστα τῶν ὀργάνων γιγνομένας, μὴ φερόντων μήτε τὴν ἀφὴν, μήτε τὴν ποιότητα τοῦ γάλακτος, ἔχοντος οὐκ ὀλίγον ἐρρῶδες ἐν αὐτῷ· ῥυπτικὸν δ' ἐστὶ τοῦτο τὴν φύσιν, ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν ἐν μαλακοῖς σώμασιν ἐργάζεσθαί τινας ἐπιπολῆς ἑλκώσεις.

p. 8. l. 4. καὶ ἐν ὀργῇ] Pueris duo imprimis adsunt, Ingluvies & Iracundia. Aristoteles *sect.* 10. *probl. p.* 83. *l.* 8. *ed. Sylburg.* διὸ πάντα τὰ ἥμερα ἄγρια γίνονται τὸ πρῶτον μᾶλλον, ἢ ἥμερα· οἷον παιδίον, ἢ ἀνὴρ παμφάγον καὶ τῷ θυμῷ ζῶν.

p. 8. l. 7. καὶ ἐς ἐδωδὴν ποικίλη] Ægyptiis multa gigni ejusmodi ulcera ob cœli intemperiem, & pravam victus rationem testatur, quod scilicet & nimio æstu torreantur, & variis pravi succi eduliis utantur. Nam æstus immodicus corpora adurit, unde acrimonia & malignitas humorum, & varietas ciborum concoctioni obstat; juxta illud Aristotelis *sect.* 1. *probl. p.* 5. *l.* 11. ἡ ποικίλη τροφὴ, νοσώδης· ταραχώδης γὰρ καὶ οὐ μία πέψις.

p. 8. l. 7. ῥίζαι γὰρ καὶ βοτάναι] Variis vescuntur radicibus Ægyptii, nempe raphanorum, alliorum, cæparum, imprimisque colocasiæ, quæ ipsi indigena est. Unde in libro *Haseroth*, sive *Numer. cap.* 11. vox Hebræorum: *Recordamur piscium quos comedebamus in Ægypto gratis: In mentem veniunt cucumeres, & pepones, porique & cæpæ, & allia.*

p. 8. l. 8. καὶ λάχανα πολλά] Multa in Ægypto olera ob multam soli uliginem ab inundatione Nili, & assiduis irrigationibus quibus agricolæ & hortulani incumbere necesse habent ad vincendam regionis siccitatem, quæ alioqui sterilis esset: quo fit ut oleribus quidem & fructibus abundent, verùm non ita bonis atque in aliis Regionibus, ob copiam humoris quo luxuriant. Ita Prosper Alpinus testatur *lib.* 1. *de Medicina Ægyptiorum cap.* 10. Brassicam tamen ab ipsis non edi, auctor est Plinius, *lib.* 21. *cap.* 15. ob nimiam amaritudinem, quo contradicit *Alpino*: deberet enim illic minùs amara esse, cum sit natura humiditatis, sapores diluere, atque obtundere; sicut siccitatis augere, præsertim *amarum*. Cæterùm præter olera multi alii sunt cibi non minus insalubres, quibus *Ægyptii* utuntur, lentes, salsamenta, caseus salitus, bubulæ carnes, atque Asinorum, etiam Camelorum: nam his vesci eos tradit *Galenus*, ob idque Elephantiasi obnoxios effici, *lib.* 2. *de curatione morborum ad Glauconem, tom.* 4. *p.* 113. *A. l.* 41. *edit. Aldinæ.* Panem quoque è papyro confecisse *Æschylus* indicat, inducens *Danaum* Regem *Argivorum* puellas, quas *Argivis* infensi *Ægyptii* eripere parabant, ita consolantem: βύβλου δὲ καρπὸς οὐ κρατεῖ στάχυν. Ad quem locum Scholiastes ait: ἐπεὶ παπυροφάγοι οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν. Quæ omnia cum pravos & crassos humores generent, meritò *Aphthis* & aliis morbis gravissimis obnoxiam eam gentem reddunt.

p. 8. l. 8, 9. καὶ ποτὸν παχὺ ὕδωρ μὲν ὁ Νεῖλος.] Crassam aquam *Nili* non immeritò prædicat, nam & limosa est, neque admodum celeri cursu fertur. Multum præterea limi ex iis locis undè oritur, & per quæ fertur, secum devehit; quod propè omnibus magnis fluviis accidit, & de *Euphrate* testatur Callimachus *hymno in Apollinem*, v. 108.

Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τὰ πολλὰ
Λύματα γῆς καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδατι συρφετὸν ἕλκει.

De *Nilo* autem maximè notum, atque in primis celebratum in sacris etiam literis Josuæ 13. *à fluvio turbido qui irrigat Ægyptum usque ad terminos Accaron.* Estque Paraphrasis *Nili* fluminis. Sed & Maro de *Nilo* in *Georgicis*, *lib.* 4. *v.* 291.

Et viridem Ægyptum nigra fœcundat arena.

Galenus *lib.* 1. *de simpl. fac. cap.* 4. aquam *Nili* quadantenus compositam esse dicit.

Non tamen propterea necesse est omnes *Ægyptios* citra exceptionem magis *aphthis* esse obnoxios, ut videtur velle *Aretæus*; neque enim omnes turbidam aquam bibunt: sed multi vasis fictilibus percolatam, ab omnibusque inquinamentis probè expurgatam, ut *lib.* 1. *de simpl. med. facultatibus, tom.* 2. p. 1. B. l. 52. *edit. Ald.* Galenus testatur, ita scribens: ἔστι δὲ δήπου καὶ τὸ ἰλυῶδες ὕδωρ σύνθετον, ὡς καὶ τὸ τοῦ Νείλου, καὶ κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κεραμίων ἀγγείων διηθούμενον ἀκριβῶς γίνεται καθαρόν. Hoc est; *Sanè verò & aqua limosa est composita qualis Nili, & per Ægyptum: verumtamen & ipsa per vasa fictilia transcolata, exactè pura efficitur.* Alium modum, quo nunc iidem utuntur, eluttriandæ aquæ tradit idem Prosper *citato loco*, quem referre haud pigebit ipsius verbis: *Aquam Camelis, in utribus è flumine domum asportatam in magno fictili vase oblongo alvum latiorem ac rotundum obtinente binasque aquæ amphoras continente, reponunt: eaque ibi reposita & projecta confertim, quinque dulcibus amygdalis modicè contusis labra vasis inungunt, & subitò manum cum amygdalis in pugnum obseratum conclusis, simul cùm toto cubito in aquam demergunt, validèque hinc inde per aquam cubitum pugnumque impetuosè movent, atque agitant, donec ipsam longè multò turbidiorem reddiderint. Indeque è vase detracto brachio amygdalis intra aquam relictis, ipsam clarefieri sinunt; quæ spatio trium horarum clarescit: quam è magno illo vase in parvis fictilibus rursum reponunt, in quibus & clarescit magis, & refrigeratur.* Hæc ille. Idem *Prosper Alpinus* affirmat *Nili* aquam ita expurgatam, omnium esse tennissimam, facillimèque in omnes corporis partes distribui, quod longo illo tractu terrarum quem peragit, antequam in *Ægyptum* perveniat (quippe è locis Tropico brumali subjectis oriri dicitur) perfectè à sole excoquatur, atque ipso etiam motu attenuetur. Cui suffragatur Scaliger *exercit.* 48. scribens, *Nilum*, ob tenuitatem, auram prorsus nullam exhalare; *causa est* (inquit) *in materia. Quippe longo cursu exercitus attenuatur humor, ita ut ne sublatus quidem in aërem possit corpus capere.* Ita aër auram exceptam sibi similem diffundi in seipsum patitur; neque cogit ut consistat: ut non tam resolvat, quam nullius indigam resolutionis secum habeat. Non ergo vera est sententia illa, si simpliciter de aqua *Nili* accipiatur, quæ ut dixi suapte natura tenuissima est: sed de eadem non defæcata, qualem vulgus bibit, cui nec vacat defæcare, nec ea suppetunt quibus expurgetur. His accedat *A. Hirtii* testimonium in eo, quem edidit, libro *de Bello Alexandrino*, qui *Cæsaris* commentariis in eandem historiæ seriem adnexi sunt; non parum etenim, quæ diximus, confirmat. Verba ipsa adscribam; *Alexandria est fere tota suffossa, specusque habet ad Nilum pertinentes, quibus aqua in privatas domos inducitur, quæ paulatim spatio temporis liquescit, ac subsidit. Hac uti domini ædificiorum atque eorum familia consueverunt. Nam quæ flumine Nilo fertur, adeo est limosa atque turbida, ut multos variosque morbos efficiat. Sed ea plebes & multitudo contenta est necessario; quod fons urbe tota nullus est.*

p. 8. *l.* 9. Δευμοὶ δὲ τὸ ἀπὸ τῶν κριθέων] Zythum una voce appellant, Herodotus, *p.* 34. *l.* 31. *edit. Græc. H. Steph.* & Dioscorides *lib.* 2. *cap.* 109. Æschylus ἐκ κριθῶν μέθυ, appellat, in Suppl. ἀλλ' ἄρσενάς τοι τῆσδε γῆς οἰκήτορας εὑρήσετ' οὐ πίνοντας ἐκ κριθῶν μέθυ.

Vox autem ζῦθον nota in ea significatione, quæ corruptè olim legebatur apud Strabonem *lib.* 16. his verbis: ἅπασα μὲν ἡ χώρα (Αἰγύπτου) αὐτη οὐκ εὔοινος, πλείω δεχομένους τοῦ κεράμου θαλάττιον ἢ οἶνον, ὃν δὴ καλοῦσι λιβυκόν· ᾧ δὴ καὶ ἐκ τῷ ζυγῷ τὸ πολὺ φῦλον χρῆται τῶν Ἀλεξανδρέων. Hermolaus autem in Coroll. ζύθῳ pro ζυγῷ plana conjecturâ legendum primus animadvertit.

p. 8. *l.* 10. καὶ τὸ τῶν βρυτέων πόμα] Quid sit βρύτεον vel βρύτιον vel βρύτον (ita enim nuncupatum legimus) *Suidas* declarat: βρύτια τὰ τῆς σταφυλῆς πέσματα ἅτινες στέμφυλα λέγουσιν, hoc est, qui ex uvis pressis supersunt vinacei, quos *flocces* priscis *Romanis* appellatos fuisse docet Gellius *in Noctibus Atticis*. Ex his genus potus confici solebat, de quo *Plinii* verba accipienda sunt *lib.* 14. *cap.* 10. *Non possunt jure dici vina, quæ Græci deuteria appellant, Cato & nos loram maceratis aqua vinaceis: sed tamen inter vina operaria numerantur.* Horum genera tria *ibidem* recenset *Plinius*. Tradit tamen Athenæus *lib.* 10. *cap.* 13. βρύτον appellari *vinum ex hordeo factitium*: τὸν δὲ κρίθινον οἶνον καὶ βρύτον τινὲς καλοῦσιν, ὡς Σοφοκλῆς ἐν Τριπτολέμῳ· βρύτον δὲ τὸν χερσαῖον οὐδιεῖν χαμαί.

Et paulò post ex *Hecatæo* refert, *Pæonas* bibere βρύτον ἀπὸ τῶν κριθῶν. quibus ex verbis liquet βρύτον idem esse quod ζῦθον, seu οἶνον κρίθινον, vel certè parum ab eo differre. Attamen & βρύτον ex vinaceis paratum fuisse haud inficiandum est, quando & ex radicibus fieri tradit idem *Athenæus* ex *Hellanico*, cujus & verba hæc ponit: πίνουσι δὲ βρύτον ἐκ τῶν ῥιζῶν, καθάπερ οἱ Θρᾷκες ἐκ τῶν κριθῶν. Ex quibus verbis colligitur non unum fuisse modum parandi Bryti.

p. 8. *l.* 11, 12. Αἰγύπτια καὶ συριακὰ ἕλκεα] *Salmasius* βουβαστικὰ ἕλκη, hoc est, *Ægyptia* (nam Βούβαστος urbs Ægypti est) interpretatur, quas vulgò *Variolas* dicimus. Verùm ex hisce *Aretæi* verbis patet hoc nomen fuisse pro *aphthis* significandis vulgò usurpatum. Licet haud negem variolas βουβαστικὰ ἕλκη rectè appellari, utpote quibus quotannis *Ægyptii* pueri infestentur, teste Prospero Alpino *lib.* 1. *cap.* 14.

p. 8.

p. 8. *l.* 16. ἄσηροι ὡς μηδὲ ἑωυτέων τὴν ὀδμὴν ἀνέχεσθαι] Lege ἀσηροὶ, ab ἄση, quod est *molestia*, *fastidium*, quo illi miseri afficiuntur ex tetro ulcerum odore.

p. 8. *l.* 22, 23. ὑπὸ ἀπορίης αὖθις ἀνακλίνονται] In *Crassi* codice ad marginem ἀπειρίης, sed nihil mutandum.

p. 8. *l.* 23. ὀρθοστάδην πεῖσαι] Qui ita ægrotant, ut lecto non detineantur, ὀρθοστάδην ægrotare dicuntur. *Hippocrati* passim in *Epid.*

p. 8. *l.* 25. πόνῳ πόνον λύσαι θέλοντες] Locutio hæc sapit Proverbium. Sic apud Herodotum *lib.* 3. *p.* 116. *l.* 8. *edit. Græc. H. Steph.* φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. Cæterum hoc loco disertè exprimitur ægri anxietas, qua variè jactatur, nec in eodem statu usquam manere potest, quod *Græcis* ἀλύκη, ἀλυσμὸς, ἄση, ῥιπτασμὸς, βληστρισμὸς, ἀπορία, διαπόνημα dicitur. Quamquam non ægrotis tantùm, sed & alioqui benè valentibus hæc inquietudo interdum accidit, maximè iis qui inerti otio abundantes, quid agant, incerti hærent, fluctuantque. Plutarchus *in Romulo* ὁ νεωκόρος τοῦ Ἡρακλέους ἀλύων, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ σχολῆς, προὔθετο πρὸς τὸν θεὸν διακυβεύειν. Item *in Antonio*: καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν, ὕπνος καὶ περιπάτοις ἀλύοντος, καὶ κρατιπαλῶντος. Est & elegans ejusdem affectus descriptio apud Lucretium *lib.* 3.

Ad Caput X. quod
περὶ πλευρίτιδος.
id est, *de Morbo Lateris.*

p. 8. *l* 34, 35. ὑμὴν λεπτὸς κραταιὸς ὑπέστρωται] Membranam intelligit quam Medici ὑπεζωκότα appellant, quod omnem thoracem succingat. Hanc esse tenuem & validam ait consentienter *Erasistrato*, qui apud Galenum *lib.* 5. *de loc. aff. cap.* 2. ὑμένα ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς, νευρώδη τε καὶ ἰσχυρὸν, καὶ δυσδιαίρετον εἶναι testatur. Quo magis mirari est, quomodo sanguis ab ea inflammata transmitti in pulmonem possit, & per os exspui. Cæterum risu digni sunt Medici illi sanè οὐ χαρίεντες, qui eam membranam nomine lateris aut Costæ, *pleuram* appellant, quo in errore & *Henischius* Aretæi commentator. Licet is multò majus ludibrium debet latinè scientibus, cùm πλευρῖτιν, à Latinis morbum Lateritium appellari censet, oblitus aut ignarus vocis *Augusti* Cæsaris, qui gloriabatur *marmoream* urbem se relinquere, quam *Lateritiam* accepisset.

p. 8. *l.* 36. ὑπεζωκὼς τένομα] Ita & *Galeno* absolutè ὑπεζωκὼς dicitur hæc membrana. *Erasistratus* tamen dixit ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς, *citato loco.*

p. 8. *l.* 36. ὧδε ἐπὴν φλεγμονὴ γένηται] ὧδε illic, id est, in ea membrana cum inflammatio fuerit, Pleuritis morbus dicitur. Ita & *Galenus* pleuritin propriè dictam definit *loco citato*: ἀλλ' ἥ γε ἀκριβὴς πλευρῖτις ἐν τῇ πρωτοπαθείᾳ τοῦ ὑπεζωκότος γίνεται.

p. 8. *l.* 37. πῦρ ξὺν βηχί.] Febris Pleuritidem comitatur necessariò, quia parum sedes affecta distat à corde, & cum panniculo ipsum involvente, ac septo transverso cognationem habet. Galenus *lib.* 5. *de loc. aff. cap.* 2. πυρετὸς δὲ πάντως ἕπεται τοῖς τοιαύταις φλεγμοναῖς σφοδρὸς, ὡς ἂν ἐγγὺς τῇ καρδίᾳ κειμένης παρόντος τόπου, καὶ συμφυὲς ὑπαρχούσης αὐτῆς τῷ χιτῶνι, καθάπερ γε καὶ ταῖς φρεσίν.

p. 8. *l.* 38, 39. χρὴ δὲ ταῦτα ἀλλήλοισι ξυνῳδέα καὶ ξύμπνοια ἔμμεναι.] In M. S. χ. δ. ταῦτα πάντα, *oportet*, inquit, *ea omnia Symptomata, puta febrem, tussim, sputa varia, in una communi origine ac causa convenire, atque conspirare*: nam si alia sit febris causa, alia tussis, alia sputorum, alia aliorum Symptomatum, nullum erit argumentum Pleuritidis; ξυνῳδέα dixit dialysi Ionica pro ξυνῳδά. Quod autem & ξύμπνοια legitur, mendum arbitror, pro ξύμπνοα. Eadem usus voce *Heraclitus*, licet alio flexu, cum ait: ξυνάψιας ὅλα, καὶ οὐχὶ ὅλα, συμφερόμενον, καὶ διαφερόμενον· συνᾷδον καὶ διᾷδον. quam sententiam posuit Auctor *lib. de Mundo ad Alexandrum*: nam συνᾷδον idem quod ξυνῳδόν.

p. 8. *l.* 40. ὁκόσα γὰρ τετέων ἀπορράδην ἄλλα ὑπ' ἄλλης αἰτίης] Quantumvis dicta Symptomata in eodem tempore accidant, si tamen ab eadem causa non fluunt, sed alia alio ex capite ducuntur, minimè erit morbus ille πλευρῖτις. cur? quia signa, quibus morbus aliquis deprehenditur, debent esse ὁμογενῆ: qualia dicuntur, quæ ab unius ejusdemque morbi ὑπάρξιος originem ducunt: exempli gratia, si dolor in latere fiat ob flatum ea parte conclusum, tussis à frigore ambientis gignatur; febris à pravis humoribus intra venas putrescentibus, difficultas respirationis à quopiam peculiari pulmonum vitio, nequaquam Pleuritidem hæc Symptomata indicare poterunt, quia non sunt ξυνῳδὰ aut ξύμπνοα, sed ἀπορράδην singula à sua causa nascuntur, more eorum morborum qui ἀποράδες dicuntur, quod singuli à causis propriis proveniant: quo differunt ab epidemiis, aut endemiis, quæ causas suæ generationis communes obtinent.

p. 8. *l.* 42. πόνος ὀξὺς ἄχρι κληΐδων] Vide Galenum *citato loco*, & Hippocratem *lib.* 4. *de victu in acutis.*

p. 8. *l.* 47. ἀποτέταται ἡ ὀδύνη ἄχρι τῆς ἀπάσης ξυναφῆς] ξυναφὲς Ionibus idem quod συνεχὲς, continuum, quod iisdem ὁμόχροον dicitur. Unde ὁμοχροία, compositum ex ὁμὸς & χρὼς, id est, *superficies*. Quod igitur ita alteri est unitum, ut æquabilis utriusque sit superficies, ὁμι-

ὁμόχρουν, & συναφὲς dicitur, ut docet *Nicolaus Vincentius* Chirurgus, vel potius Josephus Scaliger *Epistola ad Naudinum Bersuriensem.*

p. 8. *l.* 49. μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐς νῶτα, καὶ ἐς ὠμοπλάτην τὴν νωπαίην] Dolorem nonnullis ad scapulas usque extendi significat ob membranæ succingentis continuitatem, de qua proximè dictum est. Sententia plana est, sed verborum contextus prava interpunctione paulùm vitiatus. Excusi enim codices has voces ὠμοπλάτην νωπαίην virgula includunt, quasi νωπαίη, epithetum sit τῆς ὠμοπλάτης. Quod sanè *Crassus* prava scriptione deceptus credidit, qui dorsi scapulas vertit: quasi verò alibi scapulæ quàm in dorso dicantur. Separare itaque oportet has voces, & post ὠμοπλάτην, punctum aut comma pingere, tum νωπαίην jungere cum sequenti dictione πλευρῖτιν, & posteriore extrito articulo (τὴν) ita legere, τὴν νωπαίην πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. Ut fiat hæc sententia: nonnullis dolor ad dorsum & scapulas extenditur, quam pleuritidem dorsalem vel dossuariam Prisci appellabant. De νωπαίᾳ pleuritide verba sunt Hippocratis *lib.* 1. *de morbis*, *p.* 459. *ed. Genev.* ὀδύνην τε παρέχει ἐς τὸν ὦμον καὶ ἐς κληῗδα καὶ ἐς τὴν μασχάλην διὰ τόδε. & paucis interjectis; καὶ ἔστι τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὰ περὶ τὸν νῶτον χωρία διαθερμαίνεται ὑπὸ τοῦ προσπεπηγότος ὑγροῦ πρὸς τῷ πλευρῷ, φλέγματός τε καὶ χολῆς. Et *lib.* 3. *de morbis*, *p.* 493. *l.* 52. ἡ δὲ ἐς τὸν νῶτον πλευρῖτις τοσόνδε διαφέρει τῶν ἄλλων, &c.

p. 8. *l.* 53. φλέγμα ἢ χολῶδες, ἢ δίαιμον καταχορέως] Sputa in pleuritide educuntur aut flava, aut sanguinea, aut spumosa & albida, aut nigra, prout bilis, aut sanguis, aut pituita, aut atra bilis dominantur, ut notat Galenus *lib.* 5. *de loc. aff. cap.* 2. *& com. ad Aphoris.* 33. *sect.* 6.

p. 8. *l.* 56 κάκιον δὲ ἁπάντων, ἢν τὸ δίαιμον ἐκλείπῃ] Et meritò: nam sanguis, omnium humorum mitissimus, quum plurimus adest, mitiores morbos facit: ubi alii humores superant, præsertim bilis flava aut nigra; sæviores ob eorum malitiam exsistant morbi, necesse est. Optimum verò ex his sputum, quod ruboris quiddam ducit ex sanguine, non autem valdè sanguinolentum est. Hoc enim, teste Hippocrate *coac. cap.* 16. *text.* 14. periculosum est; maximè si initio appareat. Idem *Hippocrates* biliosas & sanguineas pleuritides nono & undecimo die judicari, & maximè sanari ibidem affirmat.

p. 9. *l.* 3. καὶ ἐν τῇ καταφορῇ παράφοροι] Delirii genus sopori admistum intelligit, qualia deliria Hippocrates *in prorrhetico p.* 70 A. ἀσαφεῖς παρακρούσιας appellat, & phreneticis interdum accidere testatur *lib.* 3. *Epid sect.* 3. ita scribens: οὐδὲ ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδεὶς, ὥσπερ ἐπ᾽ ἄλλοισι· ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ, βαρέως ἀπώλλυντο. Ad quæ verba *Galenus* ita scribit, *tom.* 5. *p.* 203 *B. l.* 12 *edit. Aldin.* θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν, ἠθροισμένων ἐν τῷ σώματι χυμῶν ὠμῶν, ὥς τά γε διαχωρούμενα τὴν ἔνδειξιν ἐποιήσατο, κωματώδεις τε ἅμα καὶ παραφρονοῦντας γενέσθαι. κωματώδεις μὲν, διά τε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ψυχρότητα τῶν ὠμῶν χυμῶν, παραφρονοῦντας δὲ, διότι σηπόμενοι, δριμύτητά τε καὶ θερμασίαν ἐκτῶντο, id est: *nihil itaque mirum, collectis in corpore crudis humoribus, quæ dejiciuntur, indicasse comatosos simul & desipientes fuisse: comatosos quidem propter tum multitudinem, tum frigiditatem crudorum humorum: desipientes verò, quod putrescentes acrimoniam & caliditatem generarent.*

p. 9. *l.* 16, 17. αἱμοῤῥαγίη διὰ ῥινῶν λάβρως] Pleuritidem, si rectè habeat, sanguinis è naribus fluxu judicari docet: quod & Galenus testatur *lib.* 3. *de Crisib. cap.* 3. addens tamen in hoc pleuritidem, velut medium obtinere locum inter eos morbos, qui propriè hæmorrhagia finiuntur, qualis phrenitis est & *Causus*: item inflammationes calidæ & acutæ, quæcumque sub præcordiis fiunt: & alios qui aliter judicantur, quo in numero sunt Lethargus, & Peripneumonia; quos morbos non gaudere sanguinis fluxu, Galenus *ibidem* docet: ἀλλὰ καὶ δι᾽ αἱμοῤῥαγίας τε τὰς ἐκ ῥινῶν, ἔστιν ὅτε φρενῖτις ἐκρίθη βεβαίως, οὐ μὴν λήθαργος, ἢ περιπνευμονία χαίρουσιν αἱμοῤῥαγίας· ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐστιν πλευρῖτις· ἧττον μὲν γὰρ ἢ καῦσος καὶ φρενῖτις, μᾶλλον δὲ ἢ περιπνευμονία, καὶ λήθαργος αἱμοῤῥαγίαις λυθήσεται).

p. 9. *l.* 24. λεῖα, ὁμαλὰ, ὑγρὰ, στρογγύλα.] Parum hæc cohærent ὑγρὰ, στρογγύλα; humida sputa, eademque rotunda: à vehementi enim pulmonum ardore sputa exsiccata in rotundam figuram coguntur: unde delirii prænuntia dicuntur. 6. *Epid. sect.* 3. τὰ στρογγυλόμενα πτύαλα παρακρουστικά. quod pulmonum fervorem sequantur, à quo fumi ad caput tolluntur; sed & *prognostici sect.* 2. *cap.* 10. *text.* 46. sputum rotundum damnatur: τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον, καὶ στρογγύλον, ἀλυσιτελές. Item *in Coacis prænot. cap.* 16. *text.* 13. Fortasse in Codice *Aretæi* incuria Librarii, aut alio casu excidit negativa particula, & legendum, οὐ στρογγύλα.

p. 9. *l.* 36, 37. ἢ ἐς ἔντερον ἐκραγῇ] Negotium habent Medici in invenienda via, per quam pus è thorace in alvum atque intestina transfluat. Galenus *lib.* 6. *de loc. affect. cap.* 4. rarum esse hoc iter, sed tamen aliquando hoc contingere in raris quibusdam corporum constitutionibus testatur; in quibus venam concavam quodam vase intermedio portæ conjunctam fuisse, aliquando observatum est. Idem *com. ad Aphoris.* 30. *sect.* 7. transsumi materiam purulentam in asperas pulmonis arterias atque inde cor delatam, mox aut per concavam ad gibba hepatis, indeque ad sima; & per portas demum in intestina; aut per aortam, in eam arteriam, quæ mesenterium perreptat, deferri existimat. Alii, ut Marcellus Donatus *hist. med. lib.* 4. *cap.* 9. per venas septi transversi, quibus interdum pro-

pago

pago venæ portæ uniatur. Quidquid sit, non esse hanc viam commodam aut tutam, satis constat ex *Hippocrate*, *p.* 186. H. *ed. Genev.* qui lethale censet si pus empuicorum per alvum secedat: τοῖσι ἐμπυοῖσι τ̃ πνεύμονα; κἢ κοιλίην πύον ὑποχωρέειν θανάσιμον. A quo tamen hoc loco dissentit *Aretæus*, eosque quibus pus extrorsum inter costas vergat, aut in intestinum descendat, ut plurimum censet convalescere.

p. 9. *l.* 38. χειμῶν μάλιστα πάντων] Pleuritides maximè hibernis temporibus fieri dixit quoque Hippocrates *Aphoris.* 23. *sect.* 3. ἐν δὲ χειμῶνος πλευρίτιδες. Galenus *in Commentario tom.* 5. *p.* 121. B. *l.* 8. causam, quamobrem id ita accidat, censet, quod frigore ambiente instrumenta respirationis lædantur. Ducitur enim in pectus aër frigidissimus necessariò, propterea quod respirationis usu neque nobis interdicere possumus, neque aliundè datur respirandi facultas. Aristoteles *sect.* 1. *problem.* 6. morbos acutos generatim magis per hiemem urgere ait, quod eo tempore multum humoris superflui colligi soleat: hunc verò postquam incaluerit, morbum acutum excitare, celeriterque interficientem, quod natura multùm humorum non facilè concoquat.

p. 9. *l.* 48. οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ φλεγμονῇ.] In manuscripto οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ οὐδὲ σμικρὴν φλεγμονήν.

Ad Caput I. Libri Secundi.
περὶ πνευμονίης.
de *Pulmonaria*.

Πνευμονίην vocat, quam trito vocabulo περιπνευμονίην infra appellat; hoc est φλεγμονὴν τ̃ πνεύμονος, *Inflammationem pulmonis*. Henischius *latinè* Pulmoniam pulmonariam dici autumat, nec tamen hujus vocabuli auctorem ullum citat. Barbari fortasse ita nuncupent. Nam profectò apud idoneos scriptores eam vocem non reperio. Idem igitur *Aretæo*, πνευμονίη & περιπνευμονίη. Πνευμονίας meminit Aëtius *lib.* 2. *de morbis acutis*, ex *Tetrabibl.* 2. *serm.* 4. *cap.* 66. Idem *Henischius*, quos Hippocrates 6. *Epid. sect.* 4. πνευμώδεας appellat, περιπνευμονικοὺς interpretatur, *Fœsiumque* aliter interpretantem castigat: cui illud *Terentii* congruit; *tute lepus es, & pulpamentum quæris.*

p. 10. *l.* 14. δυοῖσι τοῖσι πρώτοισι, τροφῇ καὶ πνεύματι.] Animalium vitam duobus sustentari generatim asserit, alimento & respiratione: nam Πνεῦμα more *Hippocratis* pro *respiratione* ibi usurpat, *p.* 386. *l.* 1. (ubi *Galenus* exponit ἀναπνοή) ut mox Ipse explicat. Videtur autem respexisse ad quemdam locum *Hippocratis*, qui est *Initio Libri* περὶ φυσῶν, *p.* 296. quo dicuntur corpora animalium tribus contineri, cibo, potu, spiritu. Hæc autem ejus verba sunt: τὰ γὰρ σώματα τ̃ τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὑπὸ τριῶν τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι τούτῃσι ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτά, πνεύματα. *Aretæus* autem duo tantùm dixit prima; nempe *alimentum* & *spiritum*; quia τροφῆς nomine Potum comprehendit.

p. 10. *l.* 16. ἢν γὰρ ἐπίσχῃ τις αὐτήν.] *Hippocrates* eo loco: ἢν δέ τις ἀπολάβοι τοὺς τ̃ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης ἀπόλοιτο ἄν. ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τ̃ πνεύματος.

p. 10. *l.* 18. ἀρχὴ μὲν ῥῖνες.] Hippocrates, *citato loco:* (sed leguntur hæc verba in Libro περὶ τροφῆς.) ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος, ῥῖνες. &c. ubi & alias partes per quas spiritus intro fertur aut excipitur commemorat; minus tamen distinctè earum usum declarat, quàm *Aretæus*; nam omnes illas partes ἀρχὴν esse dicit: *Aretæus*, alias ἀρχὴν, alias ὁδὸν, quasdam χώρην, ἔρυμα καὶ δοχήν.

p. 10. *l.* 22, 23. πνεύμων δὲ καὶ τὴν αἰτίην ἴσχει τ̃ ὁλκῆς.] Videtur his verbis *Aretæus* inclinare, vel potius ire in sententiam *Averrois*, qui *lib.* 2. *Colligeti cap.* 19. pulmonem vi propria moveri contendit, non ad motum thoracis, ut *Galenus* existimavit; additum autem thoracis motum voluntarium, ut cùm magnæ inspirationis urgeret necessitas, pulmonis operam suo subsidiario motu adjuvaret: neutrum igitur motum ab altero dependere, sed utrumque sibi mutuas ad cordis refrigerationem operas tradere. Plura vide apud *Averroim.*

p. 10. *l.* 23. ἡ καρδίη, ζωῆς καὶ ἀναπνοῆς ἀρχή.] Ita Aristoteles *lib.* 3. *de partibus*, *cap.* 3. ὁ δὲ πνεύμων κεῖται οὗ ἡ καρδία, καὶ περὶ ταύτην ἡ δὲ ἀναπνοὴ διά τε τ̃το (lege τ̃τον, supple πνεύμονα) καὶ διὰ τ̃ ἀρχὴν, τ̃ ἐν τῇ καρδίᾳ συνυπάρχουσαν. *Lib.* περὶ ἀναπνοῆς.

p. 10. *l.* 25. ἕλκει δὲ καρδίη.] Hippocrates *lib. de corde*, *p.* 269. *l.* 31. *ed. Genev.* ἔπειτα τὸν ἐὸν ἑλκτικὸν, παρέσχηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι χοάνοισιν οἱ χαλκέες.

p. 10. *l.* 26, 27. οὐκ εἰς μακρὰν τ̃ θανάτου ἡ ἀμβολή.] Dictum est Aristotelis *lib.* 3. *de part. cap.* 4. μόνον δὲ τῶν σπλάγχνων, καὶ ὅλως τῶν ἐν σώματι μορίων, ἡ καρδία χαλεπὸν πάθος οὐδὲν ὑπομένει. καὶ τ̃το εὐλόγως. φθειρομένης γὰρ τ̃ ἀρχῆς, οὐκ ἔστιν ἐξ οὗ φύοιτ᾽ ἂν βοήθεια τοῖς ἄλλοις ἐκ ταύτης ἠρτημένοις. *Plinius* lib. 11. cap. 37. *solum hoc viscerum vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit, læsumque mortem illico affert:* de gravi læsione intelligi hæc debent, non de quacumque, & ita exponit Aretæus *lib.* 1. *Therap.* ὀξέων παθῶν *cap. de curat. phrenit.* καρδίῃ γὰρ, ἢν πάθῃ μέζόν τι δεινὸν, οὔκοτε ἀκέει. Plura de iis quæ cordi accidunt, infra ad caput περὶ συγκοπῆς.

V *p.* 10.

p. 10. *l.* 35. ἄπονος γὰρ ἡ φύσις αὐτέου.] Pulmonem ſenſu carere ſcripſit & *Galenus*: Cauſam affert *Aretæus*, quia rara ejus inſtar lanæ ſubſtantia, muſculis & nervis caret, præterquam exiguis & tenuibus, qui ipſi ad motum inſerti ſunt. Rectè. Vis enim in rara materia langueſcit, ut Ignis in ſpiritu vini, & καλάμινον πῦρ ἀσθενέστερον διὰ τὴν τῆς ὕλης ἀσθένειαν, inquit *Ariſtoteles.* Sic & cerebrum, licet promus & diribitor omnis ſenſifici vigoris, tamen ant nullo modo, aut obtuſè ipſum ſentit; quia rariore eſt & glandulosa conſiſtentia: nervi accutiſſimè, quia modum ſubſtantiæ habent denſiorem: è contrariò verò hepar & oſſa propter ſpiſſiorem ſubſtantiam obtuſiſſimè omnium ſentiunt: mediocris itaque conſiſtentiæ eſſe debet, id qnod ſentiat; nec laxum nimis, aut denſum, quod illud ſpiritum animalem diffundat, hoc penitus excludat.

p. 10. *l.* 43. ἀνακαθίννυσθαι ἐθέλουσιν.] Malum id eſſe cum in omnibus morbis acutis, tum maximè in peripneumonia teſtatur Hippocrates *in* 1. *prognoſt. cap.* 19. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ τοῖσι περιπνευμονικοῖσι

p. 10. *l.* 43. & *p.* 11. *l.* 2. σχῆμα ὄρθιον ἐς ἀναπνοήν] Una voce dicitur ὀρθόπνοια, cùm ſcilicet æger ſpirare non poteſt, niſi erecto corpore.

p. 11. *l.* 2. τόδε γὰρ ῥήϊστον τῶν σχημάτων.] Cur hæc commodior ſit figura, varias affert cauſas Galenus, *Tertio* quidem *prognoſt. text.* 16. quia ægris ſupinis jacentibus meatus gutturis extremus premitur, priore corpore in cervicis vertebras concidente; erectis autem meatus paululum laxatur. Verùm hanc rationem meritò explodit *Cæſalpinus*, propterea quod muſculi cervicis, & laryngis, motu voluntario moveri poſſunt in quacumque corporis poſitione: ex quo ſequitur, non neceſſariò eos concidere ſupino ægroto, qui, licet conciderent, non tamen corpus cartilaginoſum ita comprimere poſſent, ut meatum clanderent. Præterea *quæ* (inquit) *concidentia aut pondus eſſe poteſt tenuium muſculorum, qui intra laryngem exſiſtunt, quorum quidem inflammatio graviſſimam excitat anginam, cui orthopnœa accidit: magis probabile eſſet, muſculos externos inflammatos concidendo anguſtiam facere, cùm ſint majores, & tumorem manifeſtum habeant, quatamen in ſpecie anginæ non fit orthopnœa.* Idem Galenus *Com.* 2. *in* 1. *Prorrhet.* credit, & veriſimilius quidem, in ſitu cervicis recto, majorem fieri cavitatem aſperæ arteriæ omniumque ejns propaginnm: quoniam tnnc viſcera inferiora ſeptum transverſum non comprimunt, atque ita nihil thoracis ſpatio detrahunt, nt fit, cùm æger ſupinus decumbit: & *Com.* 2. *ad* 3. *Epidem. ſect.* 4. eo conferre ſitum erectum cenſet, ut omnes thoracis muſculi ſuperiores faciliùs moveantur: quòd, cùm ſepti tranverſi motus ad reſpirandum non ſufficit, partes thoracis ſuperiores attollere cogamur; quam ſublimem reſpirationem vocat *Hippocrates.*

p. 11. *l.* 2, 3. ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα] Pulmone inflammationem patiente, acres vapores in vultum ob vicinitatem facilè aſſurgunt; ſanguinem attenuantes, cntisque meatus laxantes, rubore enndem diffundunt.

p. 11. *l.* 3, 4. τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν λαμπρότατα] Album oculorum iis nitidiſſimum eſt, quod magnitudo caloris Spiritus multos ad eam partem adducat, qui ſplendorem faciunt. Addit καὶ πίονα eodem ſenſu: non quod pinguior fiat ea pars, ſed quia majorem accipiat nitorem, & qualem pinguia habent.

p. 11. *l.* 6, 7. σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μεγάλοι, κενοὶ,] Pulſus vacuos, ut quidem conjicio, appellat, qui non multùm ob laxitatem arteriæ tangenti reſiſtunt: venæ enim vacuæ cedunt tangenti, plenæ duriores fiunt & renixum habent. Pulſus in inflammationibns pulmonum eſſe molles, & velut fluctuantes *Galenus* aſſerit in *Iſagoge pulſuum*, *tom.* 3 *p.* 3. *A. l.* 54. *ed. Ald.* ὁ δὲ περιπνευμονικῶν (σφυγμὸς) μέγας ἐστὶ καὶ κυματῶδές τι ἔχων, καὶ ἀμυδρὸς καὶ μαλακὸς ὁμοίως τῷ τῶν ληθαργικῶν. &c. molles autem fiunt ob humorum circa cor & pulmones copiam, quibus arteriæ humectantur.

p. 11. *l.* 8. θερμασίη ἡ μὲν ἔξω, ἀμυδρὴ, ὑγροτέρη] Vaporum copiâ, qui à parte inflammata continuè ad ambitum corporis feruntur.

p. 11. *l.* 10. δίψος] Non mirnm ſitire Peripneumonia laborantes, quibus ferveant ſupra modum pulmones: nam & qui ſanguinolentum habent pulmonem, φιλοπότας eſſe notat Ariſtoteles, *ſect.* 27. *probl.* 4. quantò igitur magis, quibus hæc ipſa pars inflammationem patitur? Cæterum notandum eſt, quod *ibidem* Ariſtoteles tradit, non ſimpliciter potum appetere, qui eo morbo affliguntur, ſed vinum inſuper concupiſcere: καὶ οἱ ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ, καὶ οἱ μαινόμενοι, ἀμφότεροι ἐπιθυμοῦσιν οἴνου· καίτοι τῶν μὲν διὰ τὴν θερμασίαν, θερμὸς ὁ πνεύμων· τῶν δὲ διὰ τὴν ταραχήν. Mirum ſanè eſt, quibus tantùm pulmo æſtuet, vinum jucundum eſſe. Cauſam ibidem affert non minus admirabilem; quia vinum ſitim magis exſtinguit, quam aqua: quam rem à ſe alibi declaratam ſcribit. Fortaſſe id accidit, quia vinum magis in membra penetrat ob ſpirituoſam ſubſtantiam & calidam: penetrans verò melius exhauſtam partium humiditatem, atque ita magis ſitim, ad tempus ſaltem, depellit; frigore etiam actuali.

p. 11. *l.* 13, 14. ἢ δίαιμον αἰθηρὸν σφόδρα.] Floridus eſt ſanguis, qui è pulmone ejicitur; idem qui ἀφρώδης ab *Hippocrate* appellatur *Aphoriſm.* 13. *ſect.* 5. Galenus *in Commentario*

rio ait, se in palæstris ab iis, qui prostrati adversario pectori superincumbente fuissent, vidisse sanguinem tussi ejici εὐχρέστατον *coloratissimum*.

p. 11. *l.* 14, 15. τόδε ἐστὶ τὸ διάφορον τῶν ἄλλων κάκιον.] Sic & Hippocrates *in Coac. in praenot. cap.* 16. *text.* 14. αἱματῶδες δὲ λίαν, ἢ πλεῖον εὐθέως ἐν ἀρχῇ, κινδυνῶδες. Sed τὸ διάφορον intelligit ἀνθηρὸν, de quo proximè, id est, floridum sanguinem, qui, cùm è pulmone ejicitur, semper periculum minatur.

p. 11. *l.* 17, 18. παράληροι τὴν γνώμην, ἐκστῆναι οὐ μάλα.] Quicquid pristinum mutat statum, ἐξίστασθαι dicitur *Aristoteli* & *Theophrasto*. Unde *Physic.* 4. *p.* 90. *l.* 22. *ed. Sylburg.* μεταβολὴ πᾶσα φύσει ἐκστατικόν. (quæ propria & maximè communis significatio hujus verbi.) Demum ad mentem translata hæc vox, cùm aberrat & alienatur, quod *de statu mentis dejici*, (animum certo de statu dimoveri) vocat Cicero *Orat. pro Cecin.* differre verò ἔκστασιν à simplici delirio, quod παραφορὰ, & παράκρουσις, vel λῆρος, (unde παράληροι,) dicitur, ex hoc *Aretæi* loco perspicuum est. Hoc autem differre videtur ἔκστασις à delirio, quod hæc major mentis perturbatio est, quæ insania & furor dicitur, ut ex variis *Hippocratis* locis colligi potest: *In Coac. cap.* 2. *text.* 20. οἱ ἐκστάντες, ὀξέως ἐπιπυρέξαντες φρενιτικοὶ γίνονται. Ceu ἔκστασις furor sit absque febre, quæ si accidat, eaque acuta & vehemens, φρενῖτις is furor propriè dicatur. Idem *supra*, οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι, καὶ πυαλίζοντες, ἢ ῥᾷ γε φρενιτικοί. Ergo ἔκστασις vehemens est dementia, & ferox: qualem atra bilis incensa, aut phrenitis excitat. Idque etiam auctoritate *Aristotelis* confirmari potest, qui 2. *de part. anim p.* 27. *l.* 7. *ed. Sylb.* ait, animalia, quorum sanguis fibris multis & crassis plenus est, θυμώδη esse τὸ ἦθος καὶ ἐκστατικὰ διὰ τὸν θυμόν. & Demosthenis, *Oratione* περὶ παραπρεσβείας *de muliere Olynthia ab Æschine pulsata*, ἔξω δὲ αὐτῆς οὖσαν ὑπὸ τοῦ κακοῦ καὶ πράγματος ἡ γυνή. Idem *Aristoteles* adhuc manifestiùs hanc differentiam insinuat cum *sect.* 29. *probl.* 1. scribit, ἐκστάσεις *fieri cùm bilis atra incenditur*: ἐὰν δὲ ὑπερθερμανθῇ, τοὺς μετ' ᾠδῆς εὐθυμίας καὶ ἐκστάσεις.

p. 11. *l.* 21. ἄκρεα ψυχρά] M. S. ἄκρεα, quod magis Ionicum est.

p. 11. *l.* 25, 26. αἱμοῤῥαγίη λάβρως ἐκ ῥινῶν.] Superius *libro* 1. *capite* 10. περὶ πλευρίτιδος, iisdem propè verbis: ἢν δὲ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τράπηται, αἱμοῤῥαγίη διὰ ῥινῶν λάβρως. Vide quæ ad eum locum notamus.

p. 11. *l.* 26. κοιλίη ἐκταράξις] κοιλίης.

p. 11. *l.* 27. ἐπάφρων, οἷα δοκέειν ἀπὸ πνεύμονος] Spumosa esse, quæ à pulmone prodeunt, consentaneum est, quia pulmonis substantia laxa, velut spuma est: debent autem, quæ ab aliqua parte prodeunt, naturam ejus quodammodo repræsentare: quare & spumosum sanguinem prodire à pulmone, dixit Hippocrates *Aphoris.* 13. *sect.* 5.

p. 11. *l.* 32. ἡ μετάστασις ἀπὸ τῆς πλευρῆς] Legerem ἡ μετάστασις, hoc sensu; quibusdam multum Puris in pulmone colligitur, cùm ex lateris inflammatione sequitur abscessus transitque materia in pulmonem, quamquam hoc parum ad Peripneumoniam attinet: de qua hìc sermonem instituit. Nam si ex pleuritide fiat abscessus in latere, eoque rupto, materia purulenta in pulmones & bronchia perveniat, sputis vacuanda; non continuò efficietur Peripneumonia: nam aut pus excernetur; & sic in totum liberabitur homo: aut in pulmone consistet, moramque trahet ob crassitiem, & alia impedimenta; quo casu nec Inflammatio pulmonum sequetur, sed aut suffocatio si magnus fuerit abscessus, aut ulcus, & ulceris soboles, phthoë, ut deinceps tradit. Quare hic locus difficilis videtur ad explicandum, & omnino mihi negotium facessit.

p. 11. *l.* 33, 34. κἢν μὲν ἐς ἔντερον] Si (inquit,) pus à latere in intestinum, aut vesicam deductum fuerit, statim à pulmonis inflammatione convalescunt. Hæc verba quam vim habeant non video, nisi Aretæus πλευρῖτιδα & περιπνευμονίαν promiscuè & indiscriminatim hìc accipit. Planè hic locus multam ἀπορίαν & ἀλογίαν præ se fert: expediant, qui se omnia hujus Auctoris perspectissima, atque in numerato habere jactant.

Ad Caput II.

περὶ αἵματος ἀναγωγῆς. *de Sanguinis rejectione.*

p. 11. *l* 48. Αἵματος φορῆς τῆς διὰ σώματος] Quæcumque sanguinis per os excretio, sive à capite, sive à pulmone, arteria, membrana succingente, & aliis partibus internis, simpliciter φορὴν τὴν διὰ στόματος appellat: mox tamen propriè usurpat pro ea sanguinis excretione, quæ ab ipso ore, seu partibus ore contentis dumtaxat procedit.

p. 11. *l.* 50. οὖδος δὲ ὑπερῴη] ὑπερῴη, & ὑπερῷος *palatum* Ionicè dicitur. Vocis origo ᾠὸν, id est, superior domus pars in lingua *Lacedæmoniorum*, ut notat Eustathius, ᾠὸν autem per contractionem ab ᾤιον. Ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ νῦν τῶν οἰκιῶν παρ' ἡμῖν καλούμενα ὑπερῷα ᾠά, inquit Athenæus ex *Clearcho*: additque ex *eodem*, Helenam, quod in ᾠοῖς nata atque educata fuisset, ansam præbuisse fabulatoribus fingendi, quod ipsa ex ovo genita esset: τὴν Ἑλένην φάσκων ἐν τοιούτοις οἰκήμασι τεθραμμένην, δόξαν ἀπενέγκασθαι παρὰ πολλοῖς ὡς ἐξ ᾠοῦ εἴη γεγονυῖα.

p. 11. *l.* 51. ἀρχαὶ στομάχου] Oesophagi qui veteribus στόμαχος.

p. 11. *l.* 53, 54. ὡς τῆς ἀπὸ στόματος] Supple φορῆς τοῦ αἵματος, ubi propriè & specialiter, ut monui, *sanguinis per os excretionem* usurpat; additque hanc ἔμπτυσιν nuncupari.

p. 12. *l.* 2, 3. ἀπὸ δὲ μᾶλλον ἢν βραχέη τοῦ αἵματος καὶ σταγόνες, καὶ ἀθρόον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος ἔη.] Pro ἀπὸ δὲ legendum ἐπειδὴ ex notis M. S. *Mentel.* pro καὶ ἀθρόον, emendo; ἢ καὶ, *vel etiam*, post σταγόνες, virgula notetur, ut istud adverbium cum voce βραχέη jungatur, sic: ἢν βραχέη τοῦ αἵματος καὶ σταγόνες. Supple φορῆ. Cui Lectioni congruit *Junii* versio.

p. 12. *l.* 7. τρηχείης ἀρτηρίης] Scribe τρηχείης.

p. 12. *l.* 8, 9. ἀλλ' ἀναγωγὴ καλέεται]. Distinguit ἀναγωγὴν τοῦ αἵματος, ἀπὸ τῆς πτύσιος, ἢ αἱμοῤῥαγίης *à sputione vel sanguinis eruptione*; quod propriè ἀναγωγὴ dicatur, quùm sanguis è thorace & partibus eo contentis, pulmone, aspera arteria, & partibus aliis internis sursum per os fertur, idque nomen ipsum indicat, compositum ex ἄνω, quod est sursum, & ἀγωγή· τὸ ἄνω (inquit) ἴχνος τὸ ὁδὸς τοὔνομα ἔχουσα· πτύσις verò est, cùm sanguis ab ore: αἱμοῤῥαγίη, cùm undecumque procedit. Ex quo patet errasse *Hofmannum*, qui *lib.* 5. *var. lect. cap.* 22. Dioscoridis hunc locum de *facultate Amygdalarum* explicans, καὶ πρὸς αἵματος ἀναγωγὴν μετ' ἀμύλου λαμβανόμενα, contendit αἵματος ἀναγωγὴν ibi accipi pro sanguinis fluxu præter naturam, quocumque & per quas partes eat. Ad quam expositionem probandam, argumento hoc grammatico utitur: Si ἀναγωγὴ τῆς νεῶν rectè exponitur ἔκπλους, cur ἀναγωγὴ τοῦ αἵματος non rectè exponatur ἐκροὴ τοῦ αἵματος. Quasi verò analogia semper de ejusmodi locutionibus decernat, ac non potius usus veterum scriptorum, qui nobis linguas illas constituerunt, atque reliquerunt.

p. 12. *l.* 10. σημεῖα δ' ἀμφοῖν] πτύσι καὶ ἀναγωγῇ.

p. 12. *l.* 13. πολλὰ καὶ ἐπίκαιρα] Junius vertit *periculosa, vel periculum indicantia*, non satis commodè, & expressè. Ego potiùs verterim: *præcipua & magni momenti*; nam & partes corporis quæ ad vitam magis conferunt, ἐπίκαιρα μόρια passim apud Medicos dicuntur.

p. 12. *l.* 17. βάρος αὐτέοισι] Aut deest, aut subandienda vox κεφαλῆς, ut contextus indicat; nam hic signa sanguinis à capite prodeuntis tradit. Junius, *caput grave est*, &c.

p. 12. *l.* 18. φλεβῶν διαστάσιες] Scribe διατάσιες, ut supra *lib.* 1. *cap.* 5. φλεβῶν τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες.

p. 12. *l.* 20. ἐς καύσιες] A sole capite feriente. Nam ex hac causa sanguis in vasis capitis tenuatur, & ad fluxum impellitur: unde ingentes sæpè hæmorrhagiæ, quod ipse in æstiva peregrinatione expertus, testari possum.

p. 12. *l.* 23. πτύσιες] Supple αἵματος.

p. 12. *l.* 23. ἐξ ἀγγείων] Nempe Vasorum capitis.

p. 12. *l.* 23. ἰσχνεταί ποτε διὰ ῥινῶν] Alii ἰσχέεται, lege ἴσχεται. *Sistitur consuetus narium fluxus*, & ad palatum vertitur.

p. 12. *l.* 28. θυμὸς ἐγγίνεται] Junius: *Inde irascuntur*, sed toto cœlo aberrat: θυμὸς hic non *ira* sed *cupiditas tussiendi*, ὁρμὴ, ἐρεθισμός. Hippocrates 2. *prognost. text.* 60. θυμὸς Græcis vox æquivoca est, sæpius ira, interdum tamen apud Medicos impetus tussiendi ita appellatur: καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι. Galenus, *in Com. tom.* 5. *p.* 73. *A. l.* 31. *edit. Aldin.* ἀλλὰ καὶ βῆξαι, φησὶ, θυμὸς αὐτοῖς γίνεται, τοῦτ' ἔστι, προθυμία.

p. 12. *l.* 43, 44. καὶ τόδε τὸ τέκμαρ τῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πτύσιος] Si nimirum qui exspuitur sanguis, niger sit, lævis, æquabilis, sincerus, si screantibus confestim in linguam ducatur rotundus, facileque procedens; si palatum inspicienti, sordidum, ulcerosum, & subcruentum appareat: si frigidis & adstringentibus medicamentis simplicibus curetur, calidis & rarefacientibus magis provocetur.

p. 12. *l.* 47, 48. μελέτη μὲν ἐγγίνεται τῇ φορῇ] dispositio, præparatio, exercitatio.

p. 12. *l.* 50. Βήσσουσι αὐτὴ τῆς χρέμψιος] Βὴξ & χρέμψις eo differunt, quod illa est è pectore cum motu thoracis; hæc verò è faucibus dumtaxat.

p. 12. *l.* 50, 51. τοὐντεῦθεν δὲ φορῆς γίγνεται ἡ ἀρχή] φθορῆς habent notæ MS. rectiùs fortasse φθόης: ita enim φθόσιν nuncupari ex *Galeno* didicimus; & ipse *Aretæus* hanc vocem infra *eodem capite* usurpat: φθινοπώρῳ δὲ ὡς ἐπίπαν παίδιας φθόαι γίγνονται. Ea voce etiam utitur Aristoteles *sect.* 1. *probl.* 10. Sed & res ipsa ita legendum suadet. Nam ex asperæ arteriæ exulcerationibus, φθόην, hoc est, tabem adduci, nisi citiùs curentur, certissimum est. Vox verò φθορά, generalior est, & quamcumque corruptionem significat.

p. 13. *l.* 3. παχείης ἀρτηρίης] Græci una voce ἀορτὴν appellant.

p. 13. *l.* 10, 11. ὅτι ἡ ἀλθεξις μακρὴ καὶ ποικίλη] Id est, σύνθετος. Ita enim *Aretæus* solet ποικίλην, pro, σύνθετον, dicere. Hæmoptysis quæ à gula, aut ventriculo fertur, non eget medicamentis compositis, quia unus scopus est venam in gula apertam stringere; ad id verò solum sufficit medicamentum adstringens. Vide scopos compositionis medicamentorum apud Galenum *lib.* 1. *de medicam. comp.* κατὰ γένη *cap.* 1.

p. 13.

p. 13. *l.* 16, 17. κατ' ἶξιν τοῦ σπλάγχνου] ἶξις, *Ionica* vox, quæ *directionem* & *tractum* significat παρὰ τὸ ἱκέσθαι, unde ἶξιν Galenus εὐθυωρίαν vocat, magis tritô vocabulo. Vide Scaligerum, *com. in Hippoc. de Insomniis.* Ab hepate sanguis κατ' ἶξιν, per narem dextram profluit, à Liene per sinistram: non propter rectitudinem villorum, quæ in venis apparent, sed ratione situs, quo dextra dextris, sinistra sinistris respondent.

p. 13. *l.* 31. τὰ ἀμπέχοντα ὑμένια] Vasorum scilicet.

p. 13. *l.* 33. οὔτε ἀθρόη] Neque subita, supple, φορὴ, aut ἀναγωγή.

p. 13. *l.* 35. ἢν δὲ πολλὸν αὐλισθὲν ἐν κοίλῃ χώρῃ αὖθις ἀνάγηται] Etsi vox αὐλισθὲν non est absurda, malim tamen legere ἀλισθὲν *collectum*; non enim de mora sanguinis collecti in pulmone, sed de ipsa coacervatione agitur, ex qua fit, ut copiosior sanguis feratur; quod autem hæc sit sententia hujus loci, sequentia hæc verba indicant: πλεῖον δὲ τῷ πλήθεϊ, ὡς ἀπὸ ἀθροίσιος. Quod enim major sanguinis copia erumpat, non mora ipsius sanguinis, sed collectio, congregatioque efficit.

p. 13. *l.* 35. ἐν κοίλῃ χώρῃ.] In aliquo spatio extra vasa.

p. 13. *l* 45. καὶ ἀπεῤῥάγη τὰ ἀγγεῖα] Debent hæc puncto includi.

p. 13. *l.* 53, 54. καὶ τὸ τρῶμα οὐ συμφέρει τῇ πολυκινησίῃ] Notæ M.S. οὐ συμφύει vulnus arteriæ, ob multam ipsius motionem non coalescit.

p. 13. *l.* 54, 55. ἄληξις δὲ ἢν μὲν διαβρώσιος, κακὸν] Notæ M. S. μακρὴ, ita etiam legisse *Junium* versio indicat.

p. 14. *l.* 8. 9. ἀπὸ στομάχου] A gula.

p. 14. *l.* 21. ἄλλοτε μὲν ξύν τῳ] Supple ἐμέτῳ.

p. 14. *l.* 27. οἱ δὲ μέσφι μεταφρένου.] Scribe: ὁ δὲ, refertur ad πόνος. Sensus est, dolorem œsophagi pertingere usque ad metaphrenum: est autem μετάφρενον, τὸ μεταξὺ τοῦ νώτου καὶ ὀσφύος, κατὰ τὴν τῶν νεφρῶν πρόσφυσιν, inquit *Rufus Ephesius*, περὶ ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων. Item spatium quod *Scapulas* interjacet; Interscapulium.

p. 14. *l.* 49. ἀφρῶδες] Vide *Aphor.* 13. *sect.* 5.

p. 14. *l.* 49, 50. στρογγύλον] Vide Hippocratem, 6. *Epidem. com.* 3.

p. 14. *l.* 49, 50.] ὡς ἄλλην ἄλλης ἀναγωγὴν διακεκρίσθαι.] Junius: *sic ut pars ejecta à parte distincta sit*: ego potius verterim: *sic, ut ea, quæ rejiciuntur, facilè inter se distingui possint.* Sic enim sputorum, quæ à thorace procedunt, differentias tradit: nempe alia sunt admodum flava, quædam spumosa, nonnulla & rotunda.

p. 14. *l.* 50, 51. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξυνῷ ἀγγείῳ φθορὴ τῶν τοῦ θώρηκος ἀναγομένων ἄλλη.] Scribe διαφορὴ, *discrimen.*

p. 14. *l.* 52. ὡς ἐκ παραθέσιος] Ea, quæ exspuuntur, comparans cum partibus thoracis: rei enim excretæ proprietas, similitudine partem indicat, unde profecta est: ut si bronchium exspuatur, pulmonem esse exulceratum cognoscitur. Bronchia enim per totum pulmonem disseminantur. Vide Galenum, *initio Lib.* 1. *de loc. aff.* Si σαρκοειδέα tussi rejiciuntur, pulmonis frustum intelligitur.

p. 14. *l.* 52, 53. ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος.] *Prout se habent thoracis partes*, id est, naturæ variæ excretorum discernuntur comparatione, prout talia esse noscuntur, quales sunt partes thorace comprehensæ. At *Junius* conjunctim hæc legit; ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος, τὴν δὲ ἰδέην, σαρκοειδέα δοκοίης αὖ πλεύμονος ἔμμεναι μέρεα. atque ita vertit: *alioqui pectoris partes specie carnosas pulmonis esse partes censueris.* Cui non assentior.

p. 14. 56, 57. ἢν δὲ ἀπὸ θώρηκος καταπίνῃ] Junius: *si in pectore noxa sit*, & ad marginem: *si a pectore absorbeat*; ad verbum quidem, sed quid est *absorbere à pectore*? Obscurissimus hic locus est, sed qui planus fiet, subaudiendo πνεύμων; si pulmo à thorace absorbeat, nempe sanguinem aut pus è Thoracis ulcere. Sanguis enim è thorace, neque sursum ferri aut exspui potest, nisi prius ipsum pulmo imbiberit, absorbueritque. Unde paulo infra Aretæus, *pulmonem* ait *viam esse & transitum à thorace in arteriam*: ὁδὸς γὰρ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πνεύμων.

p. 15. *l.* 14, 15. ἔαρος δεύτερον, φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι.] Post δεύτερον, scribe χειμῶνος δὲ, quæ dictiones Librarii socordiâ omissæ sunt. Patet ex contextu & sententiæ filo: ait, *ægrotos æstate mori potius hæmorrhagia quam inflammatione, quod id temporis inflammationes non gignat.* ἔαρος δεύτερον, hoc est, verno tempore magis fiunt sanguinis profluvia, sed non ut æstivo: χειμῶνος δὲ, per hiemem vero ab inflammatione magis & febribus ardentibus periclitantur, quam ab hæmorrhagiâ. Vide *libro superiore cap.* X. περὶ πλευρίτιδος, ubi verba hæc leguntur, φέρει δὲ τὴν νοῦσον (πλευρῖτιν) ὥρη μὲν χειμὼν μάλιστα πάντων. Pleuritis autem Inflammatio est. Item Aristot. *sect.* 1. *probl.* 6. Præterea cum anni tempora ordine recenseat, hiemem ab ipso prætermissam fuisse, non est verisimile.

Ad Caput III.
περὶ συγκοπῆς.
De Syncopa.

p. 15. *l.* 36. Ἐυχε ὅλως ὁ ἰητρὸς ἠδὲ ὁ δημότης] Immo eum laudat, qui primò hunc morbum

bum nuncupavit eo nomine, quod mox videbimus, sive is medicus fuit, sive quis è plebe. Nam δημότης *plebs* vulgò sonat. Xenophon *lib.* 1. ἀπομνημ. ταῦτα δὴ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαινοίη παίεσθαι τοὺς δημότας καὶ πένητας. Hippocrates eodem sensu ἰδιώτας sæpius vocat. Particula εὖγε *bene*, *sanè* significat. Eâ etiam utuntur Græci, cùm aliquem laudando compellant, ut in Anthol. *lib.* 1.

Εὖγε λέγων τὸν καιρὸν ἔφης θεὸν, εὖγε Μένανδρε.

p. 15. *l.* 37, 38. ὦ κύφων οὗ κακοῦ ἐστι οὔνομα.] Quid sit illud ὦ κύφων non est facile divinare. Non enim κυφῶνες Aristophanis *in Pluto*, *Act.* 2. *Scen.* 4. *Vers.* 62. quod genus tormenti. Quid enim huic cum Syncope, quæ non cruciatu aut distortione, sed defectu virium enecat? Deinde illud ὦ, si accentum spectes, θαυμαστικὸν, aut σχετλιαστικὸν est: cum tamen sequentis dictionis casus non respondeat: regunt enim genitivum adverbia ejusmodi ὦ τῆς θέας, ὦ τοῦ θαύματος. Crassus, κλητικὸν ἐπίφθεγμα existimavit, ita enim vertit: *O Cyphon, cujus mali nomen est?* quasi Aretæus *Cyphonem* alloqueretur. nugæ. non est hoc nomen viri, sed morbi. De nomine hic agit, & deinde rationem ipsius exponit his verbis, τί γὰρ μέζον ἢ ὠκύτερον συγκοπῆς δυνάμιος: & paulo post, τόσον τε τάχος τοῦ ὀλέθρου. Quibus ex verbis veram lectionem conjecto esse ὠκυφόνον, id est: *celeriter interimens.* Nulla enim appellatio Syncope, præcipiti morbo, aptius convenit; ut meritò eorum, qui ipsam imposuerunt, ingenium laudet *Aretæus.* *Henischius* absurdissimè vertit: *Dî vestram fidem!* quæ quidem verba magis nobis congruunt, tam absurdum commentum admirantibus, quàm præsenti loco. Non solùm verò corruptus hic locus est, sed etiam mutilus, nonnullis dictionibus abolitis. Sic autem mihi (quantum conjectura assequi datur) concipiendus videtur: εὖγε ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦ δὲ τοῦ πάθεος· ἡ γὰρ συγκοπὴ, ὠκυφόνου κακοῦ ἐστι ὄνομα. τί μὲν γὰρ μέζον, ἢ ὠκύτερον &c. id est: *Bene omnino Medicus, sive vulgus, bene, inquam, huic affectui vocabulum, quo appellaretur, invenit. Sanè Syncope celeriter opprimentis mali nomen est. Quid igitur majus aut promtius Syncope ad perdendum?* Dicta est enim Syncope παρὰ τὸ συγκόπτειν, à *concidendo*, utpote quæ nexus animæ & corporis subitò abscindat. Itaque Gregorius Magnus *Dialogorum lib.* 3. *cap.* 33. pereleganter & scitè συγκοπὴν interpretatur *incisionem vitalium.*

p. 15. *l.* 52, 53. νεύρων δὲ τέτανος] Hic pro omni convulsione τέτανος usurpatur, cum tamen vulgò species existimetur, qua recta & immobilis cervix intenditur, ut Celsus definit *l.* 4. *c.* 3. Sed eodem nomine genus & speciem significari plerisque in rebus usu venit. Idem *lib.* 1. ὀξέων, *Acutorum*, *cap.* 6. περὶ τετάνου. σπασμοὶ οἱ τέτανοι. Quod autem hic nervorum esse tetanum asserit, oblitus videtur sui ipsius; in *illo* enim *cap.* 6. περὶ τετάνου ita scripsit; μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι, καὶ τενόντων τάδε πάθεα. Verùm cum musculi nervis etiam constent; facilè illa discordia componitur.

p. 15. *l.* 53, 54 τῷ δὲ οὖν καὶ ἡ συγκοπὴ] Scribe ὧδε. not. M. S.

p. 15. *l.* 54. καὶ ζωῆς νοῦσος] Hoc est τοῦ ζωτικοῦ. Vita enim vel operatio est vitalis, vel unio animæ & corporis, quibus certè morbus non accidit; sed impedimentum ex morbo alicujus vitalium.

p. 15. *l* 54, 55. ὁκόσοι δὲ στομάχου ἡγέονται τὸ πάθος ἔμμεναι.] Supra στόμαχον pro *gula* accepit, nunc pro receptaculo ciborum, seu ventriculo, vel potius ore ventriculi: quod Nicander δοχαίην στομάχοιο appellat in *Alexiph.* *v.* 21.

p. 16. *l.* 2, 3. καρδίης γειτόνημα καιρίον ἐστι στόμαχος] Notanda locutio, γειτόνημα, pro γείτων, Ita apud Ælianum in quadam Epistola: ἀργαλέος εἶ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, ἁλμυρὸν γειτόνημα.. Plura exempla vide apud Casaubonum *ad Athen. lib.* 1. *cap.* 9.

p. 16. *l.* 7, 8. οὐ γὰρ ἐν ὀργάνοισι αἱ δυνάμιες] Eget hæc sententia explicatione. Facultates primario quidem non sunt in Instrumentis; secundariò tamen & simpliciter iisdem inesse necesse est, alioqui nullam actionem edere possent. Eo modo intelligendum illud *Alexandri Aphodisæi*, περὶ ψυχῆς, ubi de Organo tactus disputat: κεῖται γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἐν τῇ σαρκὶ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν, ἀλλ' εἶναι ταύτην ἔσχατον.

p. 16. *l.* 20, 21. ἐπὶ δὲ τοῖσι καρδιώσσουσι καὶ αἰσθήσει ὀξύτεροι.] Solœcophanes, nisi legas; καὶ αἴσθησις ὀξυτέρη, ex notis M. S. Neque obstant quæ sequuntur: καὶ γνώμη διαυγέστεροι, καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάντιες ἀτρεκέες. Utpote seorsum legenda; in quo nihil est absurdi. Quod sententiam attinet, disputat in eos qui Syncopen Stomachi esse morbum putant, conjectura ex remediis ducta, cibis scilicet, vino, & frigida, quibus prostratæ vires reficiuntur. Ipse proprium cordis esse affectum, cum ex aliis Symptomatis, probat, tum præcipuè hoc argumento; quia καρδιώσσοντες sensu ac mente magis valent ad pervidenda non solum quæ præsentia sunt, sed etiam futura, qua in re nihil vatibus legitimis prædictionum veritate prorsus concedunt. Cum igitur hæc stomacho minimè conveniant, cordi autem, in quo est animæ principatus, & mentis sedes, merito tribuantur, concludit ex his *Aretæus*, cordis esse affectum Syncopen: cui tamen Stomachus causam, viciniæ ratione, præbeat.

p. 16. *l.* 27, 28. εἰς ἣν καὶ τὸ πάθος] Supple καρδίην, pro εἰς verò scribe ἐς.

p. 16. *l.* 28, 29. ἐστι δὲ ἧς τῆς νόσου ἥδε ἡ ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος] Delenda hæc verba, ἧς τῆς νόσου, utpote superflua, ac ut puto glossema.

p.16.l.35. πᾶσι δὲ σημαίνειν] Sumptum ex Homer. *Iliad.α. v.*288.

πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν. Id eſt, *Imperare.*

Ad Caput IV.

περὶ καύσων.

de Febre Uſtoria.

p.16. l.42. περὶ καύσων] In notis M. S. περὶ καύσων⊚.

p.16.l.43. πῦρ μὲν πάντη καὶ δριμὺ καὶ λεπτόν.] Πῦρ pro febre intenſa paſſim apud *Hippocratem.* Cur antem addat λεπτὸν, non poſſum ſanè divinare: niſi λεπτὸν pro acuto accipit, nt πόνον ἰσχνὸν infra *cap.*6. περὶ ειλεȣ̃. πόν⊚ δὲ ἰσχνὸς μὲν, ἠδὲ ὀξὺς ἐπὶ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι. Sic apud *Arabes*, febris Syncopalis minuta, quæ à bile.

p.16.l.55. θέναρα θερμότατα] Quænam pars manus, θέναρ propriè dicatur, non convenit inter auctores. Laurentio θέναρα ſunt monticuli manus prominentiores: Aliis τὸ μεταξὺ διάστημα τȣ̃ λιχανȣ̃, καὶ τȣ̃ μεγάλȣ δακτύλȣ σαρκῶδες, id eſt, *Spatium quod inter indicem digitum, & pollicem patet*, ut Rufus teſtis eſt. *Hippocrati* verò, πᾶν τὸ πλατὺ τῆς χειρὸς, hoc eſt, palma, eodem *Rufo* teſte: qua in ſignificatione id nomen videtur *Aretæus* hoc loco uſurpaſſe. Sed & *Theodorus Gaza* θέναρ *palmam* interpretatur apud Ariſtotelem 1. *hiſt. c.* 15.

p.16.l.56. νοτὶς περὶ μέτωπα καὶ κληῖδας] Ejuſmodi ſudores, qui circa collum aut faciem tantum leviter & parce moventur, κεγχροειδέες dicuntur Hippocrati 1. *prognoſt.c.*2.*text.*25. οἱ δὲ κεγχροειδέες καὶ μȣ̃νον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι πονηροί· κάκιστοι δὲ οἱ ψυχροί τε καὶ μȣ̃νον περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τὸν αὐχένα. Idem *libro* 4. *de victu acutorum*, de hiſce malis ſudoribus: καὶ περὶ ὑπορρίνιον καὶ μέτωπον ἱδρῶτες καὶ αὐχένα ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. Sunt autem hi ſudores valdè mali ominis, quia extremam virium exſolutionem indicant.

p.16.l.59,60. ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς ἐπομβρίην τρέπεται] Imbrem pro hydrope uſurpat αἰνιγματωδῶς, eſtque alluſio ad verba *Heracliti*, quæ vide apud Laërtium *in ejus vita*. De aqua intercute, quæ morbis acutis ſuccedit, vide Hippocratem 2. *prognoſt. cap.* 1.

p. 16. *l.*60. & *p.*17.*l.*2. αἱ γὰρ τῶν πηγμάτων ἐπιτάσιες &c.] Sic apud *Maronem* 1. *Georg. v.*93. *Boreæ penetrabile frigus adurat.* Servius ad illud verbum: *& ad ſolum* (inquit) *& ad frigus pertinet. Nam uno ſermone duo diverſa concludit, quæ tamen unum effectum habent. Nam & frigus eſt caloris initium, & ſummus calor eſt frigoris principium. Unde quaſi unus effectus eſt frigoris & caloris.* Hæc ille. Apulejus, 1. Metam. *Tunc ego ſenſi naturaliter quoſdam affectus in contrarium provenire*, & quæ ſequuntur. In Scripturis; *extrema gaudii luctus occupat.* Eadem ſententia non paucis exemplis naturalibus firmari poteſt. Apud Hippocratem 3. *Aph. lib.* 1. *p.* 1242. *H. ed. Genev.* 1657. αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραί, &c. Notum & ex bile flava & calidiſſima generari melancholiam frigidam; multaque alia ad hunc modum afferri poſſunt. Sed huic ſententiæ adverſatur tritum axioma; *ab extremo in extremum non fit tranſitus, niſi per medium.* Reſpondetur, per ſe non dari ejuſmodi tranſitum, quia priùs calor neceſſe eſt à contrariò frigore minuatur ac debilitetur, quàm in frigus tranſeat. Alteratio enim motus eſt, ergo ſucceſſiva: per accidens tamen ex ſummo calore fieri mutationem in contrarium frigus non abſurdum eſt, abſumpto nimirum pabulo, quo calor ſuſtinebatur: ut in noſtro caſu, immodicus ille calor in febre ardenti, depaſcens naturale humidum, quo nativus calor continetur, hunc quoque neceſſario diſſipat, & ſic per accidens vices adducit frigiditatis.

*p.*17. *l.* 3,4. τῆς φύσι⊚ τὰ δεσμά.] Ingenitus calor, ſpiritus.

*p.*17. *l.* 4,5. ἱδρὼς ἄσχετ⊚ πάντη τȣ̃ σώματ⊚] Ob virium reſolutionem, δι' ἔκλυσιν σωμάτων, 1. *prognoſt. p.* 38. *ed. Genev.*

*p.*17. *l.* 5. ἀναπνοὴ ψυχρή.]. Hippocrat. 1. *prognoſt.p.*38. ψυχρὸν δὲ ἀναπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τȣ̃ στόματ⊚, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. Significat enim hoc extremam calidi nativi deſtructionem, & proximam exſtinctionem. Addit Aretæus ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πολύς. Quæ ſi vera eſt lectio ὁμόσε χωρεῖ Hippocrati, qui *citato loco* dicit ψυχρὸν ἀναπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν· at ἀτμὸς vapor eſt, qui calidus. Auſim emendare ἀτμὸς ἀνὰ ῥινὸν πολὺς, *vapor per cutem multus.* ῥινὸς, cutis, corium; ea voce utitur 1. χρον. *cap.* περὶ ἐλεφαντιάσι⊚. Ea verò lectio aptè quadrat contextui huic. Ut enim Syncopes, atque extremi virium defectus Symptomata ſunt, ſudor per totum corpus ἄσχετ⊚, qui nequit compeſci; frigida reſpiratio: ſic vapor per cutem erumpens, ob exſolutionem ſcilicet & ſubſtantiæ partium diſſipationem. Expreſſit autem hanc ſententiam Hippocratis, ex *lib.* 6. *Epid. ſect.*4. *p.* 1181. A. σημεῖα θανατώδεα, ἀνὰ δέρμα, ῥῖνα, θερμὸς ἀτμὸς πρότερον δὲ ῥὶς ψυχρὸν πνεῦμα ἀφίησιν.

*p.*17. *l.*10. ἄδιψοι ἐξήρανται γὰρ τ' ἄλλα] Videtur is ſenſus: non ſitiunt ægri; quia alia

qui-

quidem membra arida, non tamen quæ ſitim faciunt, διψαλέα ὄργανα, ut mox vocat; nempe os & ventriculus. Puto, quia imbuuntur ſeroſa quapiam humiditate à calore fuſa, aut colliquatione.

p. 17. *l.* 10. διαῤῥέει δὲ καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα] Adipem, carnes, parteſque omnes molles colliquari facilè intelligimus: oſſa verò tam ſolida, tam dura; durum, mirum, inuſitatum, inauditum.

p. 17. *l.* 11. καὶ ἀπὸ πάντων, ὡς ἐν ποταμῷ ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή] In validis corporibus & apprimè robuſtis, motus ſemper à circumferentia ad centrum: in imbecillis, è contrario, fluviorum adducit exemplum, qui peregrina omnia extrorſum, hoc eſt, ad ſuperficiem, & littus propellunt, ut ex ſordibus & ſpumis riparum liquet. Quod evidentius in mari. Vide Plinium, *lib.* 2. *cap.* 98.

p. 17. *l.* 12. ψυχῆς κατάστασις] Mentem conſtare dicit Celſus *l.* 3. *c.* 19.

p. 17. *l.* 12. αἴσθησις σύμπασα καθαρή.] Magis mirum de ſenſibus externis, qui prorſus materiales. Ut tamen credamus, facit *Hermolaus Barbarus*, qui de ſuo Patre ſcripſit in quadam Epiſtola, eum ſenſus omnes mentis & corporis, quibus pauci eum mortales vincebant, non ſolum integros, verùm etiam ſubtiliores, quàm priùs, ad extremum uſque oſtendiſſe.

p. 17. *l.* 13. γνώμη μαντική] Divinare morientes etiam *Homerus* docuit, apud quem *Patroclus* moriens cædem prædicit *Hectori*; & Hector *Achilli*. Cicero itidem teſtatur *l.* 1. *de Divinatione*: *Viget autem* (inquit) *& vivit animus, quod multò magis faciet poſt mortem, cum omninò è corpore exceſſerit: itaque, appropinquante morte, multo eſt divinior. Nam & id ipſum vident, qui ſunt morbo gravi & mortifero affecti, inſtare mortem. Itaque his occurrunt plerumque imagines mortuorum: tumque vel maximè laudi ſtudent; eoſque, qui, ſecus quàm decuit, vixerunt, peccatorum ſuorum tum maximè pœnitet. Divinare autem morientes, etiam illo exemplo confirmat Poſidonius: quo affert* Rhodium *quemdam morientem, ſex æquales nominaſſe, & dixiſſe, qui primus eorum, qui ſecundus, qui deinceps moriturus eſſet.* Eò adſcribere totum hunc locum viſum eſt, quia quæ deinceps addit *Aretæus*, adeò ſimilia ſunt, ut inde ſumpta videri poſſint: Προγινώσκουσι μὲν οὖν πρώτιστα μὲν ωὑτέουσι τοῦ βίου τὴν μεταλλαγήν· ἔπειτα τοῖσι παρεοῦσι προλέγουσι τὰ αὖθις ἐσόμενα. De divinatione morientium, longè gravior auctoritas Scripturæ, *capite* XLIX. Geneſeos: *Congregamini*, (inquit *Jacob* moribundus) *ut annuntiem, quæ ventura ſunt vobis, in diebus noviſſimis.* Similiter *Moſes*, inſtante obitu, quæ populo eventura eſſent, vaticinatur. Sed & *Tertullianus* libro de Anima, *capite* de exceſſu: *Hinc denique* (inquit) *evenit, ſæpe animum in ipſo divortio potentius agitari, ſollicitiore obtutu, extrordinaria loquacitate, dum ex majore ſuggeſtu, jam in libero conſtituta, per ſuperfluum, quod adhuc cunctatur in corpore, enuntiat, quæ videt, quæ audit, quæ incipit noſſe.* Unde tanta vis mentis in corpore quaſſo? Indidem ſcilicet: corpori enim attenuato & confectò minus immerſa mens, ideo acrior, juxta illud Medici: (*lib. de Inſomn. initio, p.* 375. *l.* 47. *ed. Genev.*) ὁκόταν δὲ τὸ σῶμα ἡσυχάσῃ, ἡ ψυχὴ κινευμένη, καὶ ἐπεξέρπουσα τὰ μέρη τοῦ σώματος διοικεῖ τὸν ἑαυτῆς οἶκον. Adde, quod nuſquam magis ab curis externis animus liber eſt, quàm quùm mors prope eſt: ſolutus autem animus magis capax divinationis. Vide Valleſium *de ſacra Philoſ. cap.* 30. *in fine.*

p. 17. *l.* 16. οἱ δὲ αὐτέοις (αὐτέους) μὲν ἔθ' ὅτι, καὶ ἄλλο φασὶ δοκέουσι] Scribe ἀλλοφάσσειν, id eſt, *delirare*. Hippocrates, 3. *progn. de ſignis leth. in morbis acutis, p.* 44. *ed.* G. 1657. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι δύσπνοοι γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τά τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. Eſt autem hæc dictio Ionica, *Xenocrito* teſte apud *Erotianum*. Ratio ejus eſt, quod deſipientes abſurda & aliena effutire ſolent. Celſus *l.* 3. *c.* 18. *Illud ante omnia ſcire oportet; interdum in acceſſione ægros deſipere, & loqui aliena.*

p. 17. *l.* 21. τάχα δ' αὐτὸ τῆς ψυχῆς προγινωσκούσης] Scribe αὐτῶν.

p. 17. *l.* 23. ἐν ἰλύϊ τοῖσι ὑγροῖσι εἴλω] Fortaſſe ἐν ἰλυώδεσι ὑγροῖσι. Craſſus vertit, in *lutulentis humoribus.*

p. 17. *l.* 24, 25. καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀχλὺν ἕλε] Sumptum ex Homero, *Il.* ε. *v.* 127.

> Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἢ πρὶν ἐπῆεν,
> Ὄφρ' εὖ γινώσκῃς ἠμὲν θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

Ad hoc exemplum, Virgilius exegit hæc 2. *Æneid. v.* 604.

> ——— *namque omnem, quæ nunc obducta tuenti*
> *Mortales hebetat viſus tibi, & humida circum*
> *Caligat, nubem eripiam.*

p. 17. *l.* 25. ἐρέουσι τά τε ἐν τῷ ἠέρι] Scribe ὁρέουσι *vident*; namque ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ſuprà. Fuit opinio quorumdam veterum, plenum eſſe aërem Diis, ſeu animis immortalibus. Auctor *lib. de Mundo*: διὸ καὶ τῶν παλαιῶν εἰπεῖν τινες προήχθησαν, ὅτι ταῦτά ἐστι πάντα θεῶν πλέα τε καὶ δι' ὀφθαλμῶν ἰνδαλλόμενα ἡμῖν, καὶ δι' ἀκοῆς, καὶ πάσης αἰσθήσεως. Laërtius in *Pythagora*: εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων· καὶ τούτους δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι. Succinit penè *Poſidonius* apud Ciceronem 1. *de divin.* aſſerens *plenum eſſe aërem immortalium*

lium animorum, in quibus tanquam insignitæ notæ veritatis appareant. Possem plura proferre ex *Platonicis*, sed studeo brevitati.

p. 17. *l.* 28. ἐξηγερωμένης ἤδη τῆ ζωτικῆς δυνάμεως] Virgilius, 4. *Æneid. v.* 704.

——— *omnis & unà*

Dilapsus calor, atque in ventos vita recessit.

Existimabant ii animam in aëre reddi oportere; utpote quæ esset naturæ æthereæ: in aqua autem suffocatorum exstingui eam, neque reddi suæ origini, astris scilicet: quod summam miseriam credebant: eamque ob causam præ cunctis mortis generibus laqueum & naufraginm execrabantur. Ovidius:

Demite naufragium, mors mihi munus erit.

Homerus:

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ.

Vide Synesium, *epistolâ quartâ.*

Ad Caput V.
περὶ χολέρης.
de Cholera.

p. 17. *l.* 41. τὰ πρῶτα μέρη ῥηϊδίως ἄπονος] Scribe τὰ πρῶτα μὲν.

p. 17. *l.* 52, 53. οὖρα, σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ.] Notæ M.S. σχεθέντα, Scribe igitur οὖρα σχεθέντα κύστιος ὑπὸ σπασμοῦ, Vel nihil mutando, sed supplendo; οὖρα οὐκ ἀφίει σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ, *Urina suppressa ob convulsionem vesicæ.*

p. 17. *l.* 54. ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔντερον] Per copiosos alvi successus, non æque respondet mictio, & è contra. vide *Aphoris.* 82. *sect.* 4. *p.* 1252. *G. edit. Genev.* 1657. οὔρησις πολλή. Causa est humorum μετοχέτευσις.

p. 17. *l.* 56. ὁκόσοι ἐπὶ συγκοπῇ] ὁκοῖοι. vel ὅκως.

Ad Caput VI.
περὶ Εἰλεοῦ.
de Volvulo.

p. 18. *l.* 11. περὶ εἰλεοῦ] Cœlius, *lib.* 3. *acut. cap.* 17. *Tormentum* (inquit) *dictum est, quod existiment ægrotantes convolvi atque torqueri suorum intestinorum verticula:* vel quod *spiritus ob abstinentiam clausus sese involvens, vinctiones, obtrusiones, atque tormenta efficiat: vel quod vehementia dolorum, supra eas partes quæ patiuntur, ægrotantes arcuati convolutique plicentur.* Quidam Pythagorici in *Sicilia* Medici, eodem referente, *Phragmón* appellarunt.

p. 18. *l.* 14. πνεῦμα ψυχρὸν ἀργόν] Flatum in Ileo frigidum ac pigrum volvi aliquando atque aberrare per tenuia Intestina cum exitum non habeat, fortasse haud absurdum est; quamquam *Galenus* id negat fieri posse, 6. *de loc. affect. cap.* 2. Non tamen id necessarinm aut perpetuum: sæpiusqne absque ullo ejusmodi flatu concludi tenuia intestina atque etiam crassa contingit, infarctu pituitæ viscidæ, aut duriorum fæcum; etiam inflammatione, aut quovis alio tumore: proinde nominis ratio aliundè repetenda. Sanè hoc etymon non probat Scaliger; eosque reprehendit, qui ipsum amplectuntur. Εἰλεὸν, pro σκοτοδίνῳ *Siculos* dixisse testatur Scholiastes *Aristophanis* in Ἀχαρνῆς, ab εἰλεῖσθαι deducentes. Eumdem morbum Latini *volvulum* vertentes dixerunt, quo nomine & eos idem Scaliger castigat *Comment. in librum Hippoc.* περὶ ἐνυπνίων. *Ileon* (inquit) *malè* (inepte) *volvulum appellant, cujus neque natura neque effectio volvitur.* Respondet Vander Linden *Medic. select.* 4. §. 5. partem affectam volvi, nempe intestina: *Intestinorum* (inqnit) *volutio nihil est aliud quam acceleratio motûs peristaltici.* Sed instaret *Scaliger*, aliud esse περιστέλλεσθαι, aliud εἰλεῖσθαι (εἰλεῖσθαι): prius illud contractio est; posterius volutio: quæ enim volvuntur totum locum mutant, ut cum globus volvitur; aut secundum partes, ita ut quæ pars erat superior, fiat inferior, & contra, ut in orbium cœlestium revolutionibus; quæ autem contrahuntur, non item. Nihilominus tamen *Aretæus*, ab spiritus volumine nomen hoc trahit: μίμνει γὰρ (inquit) ἐπιπολὺ ἑλισσόμενον ἐν ὀλίγῃσι τῇ ἄνω ἑλίξεσι· τοὔνεκε (τοὔνεκα) καὶ τὸ πάθος ἐπίκλησιν ἔσχεν εἰλεόν (εἰλεόν). Cui Etymo favet Actuarius. Ego potins ab Ileo intestino uno ex tenuibus, cujus multi amfractus atque volumina. Est enim hoc πάθος τῶν λεπτῶν ἐντέρων. Galenus, 6. *de loc. affect. cap.* 2. Celsus, *lib.* 4. *cap.* 13.

p. 18. *l.* 18, 19. καὶ πίεσις καὶ μάλθαξις] Scribe ἕψησις, ut mox declarat.

p. 18. *l.* 19, 20. ἢ πουλὺ τὸ ἐπιγάστριον ὑπερέχῃ] Galenus 6. *de loc. affect. cap.* 2. καθάπερ ἕτεροι χορδαψὸν, ὅτ' ἂν ἐξέχῃ τις ὄγκος ἐν τῇ χώρᾳ τῶν λεπτῶν ἐντέρων, ὡς δοκεῖν, οἷον χορδήν τινα περιεστράφθαι τὸ ἔντερον.

p. 18. *l.* 20. χορδαψὸς τὸ τοιοῦτόν ἐστι] Vocem hanc χορδαψὸς deducit ἀπὸ τῆς ἑψήσεως & χορδῆς. Unde & μάλθαξιν supra dixit, quam eandem cnm ἑψήσει, hoc est, elixatione statuit:

tuit: χορδὴ autem *intestinum* dicitur: nempe quum intestinorum substantia vehementer emollita, ac veluti elixata est, tunc dici χορδαψόν. Sed, pace tanti Auctoris dixerim, hallucinatur. Non ab ἑψῶ id nomen formatum est, sed ex ἅπτεσθαι & χορδή, quod tunicæ intestinorum, quæ aliquo interstitio interius patere debent, se contingant, atque coalescant. Hippocrates, 3. *de Morbis*, *p.* 491. *l.* 36. *ed. Gen.* ξυνααίνεται γὰρ τὸ ἔντερον καὶ ξυμπιλέεται ὑπὸ τῆς φλεγμασίης. Idque Riverii observatione, *cent.* 3. *obser.* 26. confirmari potest. Ibi enim refert *Guilelmi* Patris aperto cadavere, inventum esse intestinum Ileon tribus complicationibus convolutum, & quasi compactum in unam massam circa finem illius: tota autem illa intestini portio complicata, Gangræna affecta erat, cum portione mesenterii sibi adjuncta. [Nec minùs futilis illa distinctio, quum ait, εἰλεὸν dici, cùm flatus volvuntur; χορδαψὸν, cum tunicæ supra modum molliuntur. Siquidem *Diocles Carystius*, qui appellationis hujus auctor traditur, citra ullam distinctionem, χορδαψὸν tenuis Intestini morbum nuncupavit, ut apud Celsum videre est *lib.* 4. *cap.* 13. Tum Galenus ipse duo hæc nomina, εἰλεὸν & χορδαψὸν, promiscuè usurpari testatur 6. *de loc. affect. cap.* 6. γίγνονται δὲ ποτὲ καὶ ἄλλοι πόνοι σφοδρότατοι κατὰ τὰ μετέωρα μέρη τῶν ἐντέρων, ἱκανῶς σπαράσσοντες ἐμέτοις, ὡς ἐπὶ πλέον κόπρον ἐμέσαι τινάς, ἐξ οὗ πάθους ἀπανιώτατα τις ἐσώθη· καλοῦσί τινες αὐτὸ, εἰλεὸν, καθάπερ ἕτεροι χορδαψόν.]

p. 18. *l.* 22. καὶ γὰρ καὶ ἐπιχορδίδα τὸ μεσεντέριον &c.] Ait veteres *mesenterium* vocasse ἐπιχορδίδα. Id vocabuli situm intestini superiorem significat: cum tamen mesenterium non sit supra, sed in medio intestinorum, ut vox μεσεντέριον indicat. Aristoteles tamen favet huic appellationi *lib.* 1. *de hist. an. cap.* 16. sic mesenterium describens; ὑπὲρ δὲ τῶν ἐντέρων, τὸ μεσεντέριόν ἐστι. &c. aliter μεσαραῖον dicitur. Hippocrates, *lib de ossibus*, *p.* 274. *l.* 15. & *p.* 277. *l.* 10. *ed. Genev.* 1657. mesenterium distinguit à mesocolo, quod illud ad tenuia intestina pertineat, hoc ad crassa.

p. 18. *l.* 23, 24. τὰ μεσηγὺ νεῦρα καὶ τὰ ἀγγεῖα] Descriptio est mesenterii, nisi quod omittit *glandulas*, quibus insignibus nec paucis constat, ad fulciendas venarum Mesaraicarum propagines. De quibus ita tradit Hippocrates, *libro* περὶ ἀδένων, *p.* 271. *l.* 28. καὶ νέμονται αἱ ἀδένες ἐν τοῖσι ἐντέροισιν ἐμπιεζόμεναι τὸ πλάδον.

p. 18. *l.* 27, 28. μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι εἰλεώδεσι] Supple σιτίοις.

p. 18. *l.* 29. [ὁκοῖόν τι μέλανι σηπίης] Scribe: ὁκοῖόν ἐστι μέλαν σηπίης. Choleram morbum ex sepiæ esu contrahi auctor est Hippocrates 7. *Epid.* 40. τὰ χολερικὰ ἐκ σηπίης. Atqui iisdem εἰλεὸς (εἰλεὸς), quibus cholera excitatur.

p. 18. *l.* 49, 50. ἢν δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἰσχύῃ ὁ εἰλεὸς] Lege ἐπίπεσιν ἰσχύῃ, id est, *si vehementior fuerit volvulus.*

p. 18. *l.* 52. ψυχροὶ τὸ πᾶν σκέλος] De his Symptomatis vide Hippocratem 3. *Epid. sect* 2. *in histor. mulieris volvulosæ.*

p. 18. *l.* 53. ὑπνώδεες] Hippocrates *citato loco*, *in eadem historia mulieri volvulosæ*: ὑπνώδης. Sed utrumque defendi potest. Sitis ab inflammatione ventris haud dubiè affligit: eadem, exstincto tandem calore nativo, conquiescit; tunc mors proxima.

p. 19. *l.* 4, 5. ἀτὰρ καὶ κώλῳ] Ileon *Galenus* & plerique alii, solis tenuibus intestinis accidere putant. *Aretæus* etiam in crassis, ut colo, fieri tradit, cui diligentiores suffragantur; imo maxime in colo fieri, probant, non sublestis argumentis. Primo quidem, Ileo tandem vomitum fæcum supervenire constat: at fæces in crassis intestinis continentur. Secundo, dolor ferè ad hypochondria sentitur, ut licet observare ex illa historia mulieris ileosæ, 3. *Epid. sect.* 2. at colon tangit hypochondria. Tertio, *Fernelius*, postquam exposuit causas tardæ dejectionis, addit: *hæ causæ cum supra modum excreverunt, excrementorum via prorsus occlusa, miserabilem Ileum reddunt.* Quarto, ex Tralliano, *Libro* 10. *titulo de doloribus colicis*: *Ileos nihil est aliud quam colici affectus intentio atque incrementum.* Supponit igitur eandem esse utriusque affectus sedem & causam. Præterea *Salius Diversus* testatur se vidisse, nonnullos, cùm hunc morbum ex fæcum mora & pertinaci obstructione contraxissent, nonnisi post vigesimum secundum fæces evomuisse; quod fieri non potuisset, si hæc affectio in tenuibus tantùm intestinis fuisset; neque enim illa tantam stercoris copiam tamdiu continere possint, sed promptè ventriculum in consensum trahentia, statim quicquid intus est cibi & potus vomitu exploderent.

p. 19. *l.* 19. ἐπὶ δὲ τοῖσι κωλικοῖσι] [Hieronymus Mercurialis *Var. lect. lib.* 5. *cap.* 11. notat colicum dolorem, nec ab *Hippocrate*, nec ab ullo ante *Cornelium Celsum* nominatum fuisse. Unde ait nonnullos mirari, quomodo Hippocratem latere potuerit morbus satis vulgatus, aut ejus ætate non exstitere. Et respondet omnia intestinorum, atque ventris tormina, uno Ilei nomine indicasse. Quæ responsio viri doctissimi cum auctoritate *Celsi*, quem citat, tum hoc *Aretæi* loco confirmari videtur; quo dolorem colicum & Ileum, una eademque disputatione comprehendit. Nisi quod hîc quidem τὰ κωλικὰ nominat; & tamen Libro ultimo *Therapeut.* χρον. *in indice capitum*, habetur hic titulus, θεραπεία κωλικῶν. Sed hoc non est contra *Mercurialem*, [qui de *Hippocrate* & anti-

antiquioribus loquitur. Nos vero *Aretæum* multo tempore *Celso* inferiorem demonstravimus.

Ad Caput VII.

περὶ τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ ὀξέων παθῶν.

De acutis Jecoris affectibus.

p. 19. *l.* 27, 28. ἔστι γὰρ αἵματος πάγος τὸ πλεῖστον ἧπαρ] Galenus, *libro* 4. *de usu part. tom.* 1. *p.* 25. *B. l.* 10. *Editionis Aldinæ*, 1525. εἰ γὰρ ἐννοήσεις ὑπὸ θερμότητος ἐξατμιζόμενον αἷμα, καὶ παχυνόμενον, οὐδὲν ἄλλο εὑρήσεις γιγνόμενον, ἢ τὴν τοῦ ἥπατος σάρκα. Ad hanc mentem Fernelius: (6. *Physiol. cap.* 3.) *dum ea caro* (supple hepatis) *quæ substantia concretum & coactum sanguinem exprimit.* Idem tamen, 6. *path. cap.* 4. Jecoris substantiam è semine conflatum affirmat. *Jecoris* (inquit) *solida substantia, spermatica cum sit, non magis quam pulmonis reparari potest.*

p. 19. *l.* 32, 33. ὡς δὲ καὶ τῶν σοφῶν ἀφηγέονταί τινες] Platonem intelligit, qui *in Timæo*; τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς in jecore collocat.

p. 19. *l.* 35. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ γίγνεται] Vide Hippocratem, περὶ τροφῆς· venarum principium hepar facit: aliter *Aristoteles*: Cujus in sententiam nunc plerique omnes pedibus vadunt.

p. 19. *l.* 53, 54. διάφραγμα καὶ ὑπεζωκὸς ἕλκοντα] Scribe ἕλκονται *trahuntur*. Scribe & ὑπεζωκώς, supple χιτών.

p. 19. *l.* 56. βὴξ δὲ ἀτελής, προθυμίη δὲ μοῦνον] Uno verbo θυμὸς dicitur, ut supra notavimus ex Hippocrate. De his signis inflammati jecoris, vide Galennm, 5. *de loc. affect. in historia Siculi Medici*, *tomo* 3. *p.* 57. *A. l.* 49. *ed. Ald.*

p. 20. *l.* 9. ναυτίη, διάστασις κενεή] Legendum, διάτασις, *contentio*, *conatus inanis vomendi*. Apud Aristotelem, 7. *polit.* διατάσεις τῶν παίδων dicuntur, cùm plorantes spiritum continent, atque ita distenduntur, quod & in vomitu fieri palam est, διατεινόμενα παιδία. *ibid.*

p. 20. *l.* 10, 11. αἰεὶ δὲ ἐπαυξέα γίνεται τὰ πάθεα] Morbi ἐπαυξεῖς dicuntur Hippocrati, qui tempore increscunt, & deteriores subinde efficiuntur. Galenus, *Com.* 5. *in* 6. *Epid.*

p. 20. *l.* 14, 15. χολόβαφοι τὸ πᾶν] Id est, ἰκτερικοί, *arquati*, *auriginosi*, *morbo regio affecti.*

p. 20. *l.* 15. ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ (supple ἴκτερος) καὶ ἄλλως ἔκτεινε συχνούς] Ita Hippocrates, *Aphoris.* 62. *sect.* 4. Plinius, *lib.* 26. *cap.* 12. *Morbum regium in oculis præcipuè mirari est, tenuitatem illam, densitatemque tunicularum felle subeunte. Hippocrates à septimo die in febre mortiferum signum esse docuit: nos scimus vixisse aliquos etiam ab hac desperatione.* Ubi parum sincerè *Hippocratis* sententiam expressit ille. Non enim à septimo die, sed ante septimum scripsit Hippocrates; neque aliud quam κακὸν denuntiatur, illo *Aphorismo*, quod non necessario est cum desperatione: pro mortifero tamen accipere hic videtur *Aretæus*, dicens: ἄλλως ἔκτεινε συχνούς.

p. 20. *l.* 16. ὁκόσοι δὲ ἡ αἱμοῤῥαγίη] Icteri ante septimum diem apparentis minas averti asserit, triplici genere evacuationis, hæmorrhagia, ventris profluvio bilioso, & copiosis urinis sinceris, hoc est flavis admodum, & biliosis; quæ sententia est Hippocratis, 1. *Epid. sect.* 2. *part.* 65. ἔστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἐκτελέοισι, ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα ὠφελήσειεν· ἢ δαψιλὴς αἱμοῤῥαγία, οἷον Ἡρακλείδης, &c. Vide & *lib.* 4. *de victu in acutis.*

p. 20. *l.* 16, 17. ὁκόσοισι (ὁκόσοι) δὲ ἡ αἱμοῤῥαγίη, ἢ κοιλίης ταραχῷ] Locus depravatissimus, sed qui minimo momento restitui potest, addita scilicet negatione μὴ, è qua cùm litera μ extrita fuisset, ex negatione facta est conjunctio disjunctiva ἢ, quæ sententiam absurdissimam efficit. Quid enim absurdius, quàm post ἀπόστασιν per sanguinis è naribus profluvium, aut biliosorum copiosam dejectionem, aut denique urinæ ἀκρήτου, hoc est biliosissimæ vacuationem, jecur suppurari? Cum testetur *Hippocrates* ejusmodi evacuationibus Criticis materia depulsa, Icteri præcocis minas averruncari; nempe verbis modo allatis ex *lib.* 1. *Epid. sect.* 2. *part.* 65. ἔστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἐκτελέοισι; ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ ἐκταραχθεῖσα ὠφελήσειεν, ἢ δαψιλὴς αἱμοῤῥαγία, οἷον Ἡρακλείδης. Eandem sententiam tradit & *lib.* 4. *de victus rat. in acut.* Idem & testatur *Aretæus*: dicit enim τὸν ὄλεθρον διήλαστο. Cui dicto planè est ἀνακόλουθον, quod sequitur; τουτέοισι δὲ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἐς ἀπόστασιν, πὺον τὸ ἧπαρ τρέπεται, nisi negatio, ut dixi, reponatur. Etsi enim non omnem suppurationem hepatis lethalem esse docet *Hippocrates*, & post eum Galenus, *Aphor.* 45. *sect.* 7. quæ nimirum non est in substantia jecoris, sed in tunicâ: tamen cùm simpliciter ad suppurationem converti jecur dicat *Aretæus*; non est ad rem hæc distinctio: deinde neque in tunicâ suppurationem fieri posse post illas copiosas evacuationes satis puto omnibus perspicuum.

Ad Caput VIII.

περὶ τῆς κατὰ τὴν κοίλην φλέβα ὀξείης νούσου.

De Venæ Concavæ acuto morbo.

p. 20. *l.* 32, 33. κατὰ τὸ στόμα συγκέονται] Una voce, ἀναστόμωσιν Græci vocant.

p. 20. *l.* 35. ἐς μίαν φλέβα μεγάλην] Ita etiam *Aristoteles* appellat μεγάλην, & μεγίστην φλέβα. 1. *hist. c.* 17.

p. 20. *l.* 37, 38. τὸν πρῶτον λοβὸν] Veteres in jecore humano plures lobos seu fibras agnoverunt. Ita Galenns, *cap.* 4. *de usu part.* διὰ τί δὲ περιέβηκε τὴν γαστέρα τὸ ἧπαρ, ἢ ὅπως αὕτη μὲν ὑπ᾽ ἐκείνου, τὰ σιτία δὲ ὑπὸ ταύτης θερμαίνοιτο; δι᾽ αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ ἀκριβῶς αὐτὴν περιλαμβάνει, καθάπερ δακτύλοις τισὶ, τοῖς λοβοῖς. οὐδ᾽ ἔστιν εἷς ἀριθμὸς αὐτῶν καθ᾽ ἕκαστον ζῶον. Sic Poëta de Tityi visceribus, 6. *Æneid. v.* 600.

——— *nec fibris requies datur ulla renatis*

De jecore enim hæc debent intelligi. Servius ad eum locum: *fibræ sunt eminentiæ jecoris.* Si tamen αὐτοψίᾳ standum est, vix ejusmodi fibras in homine admittemus. Fernelius, 1. Phys. *Jecur fere fibras in* 7. (*Græci* λοβοὺς *vocant*) *dissectum; quamvis conspectum à nobis est; nec rarò, solidum, nullisque fibris divulsum.* Aristoteles quidem nullam hujusmodi fibrarum fecit mentionem, sed de jecore hæc tantum tradit; 1. *hist.* 17. στρογγύλον δὲ ἐστὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἧπαρ, καὶ ὅμοιον τῷ βοείῳ.

p. 20. *l.* 41. τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον] Galenus, *citato loco*, variare numerum fibrarum in variis animalibus notat.

p. 20. *l.* 59. κέδματα] Galenus, *in Exegesi*, exponit τὰς ἐκ ῥεύματος χρονίους διαθέσεις, id est, *veteres ex fluxu affectus.* Malè tamen ibi χρονίους pro χρονίου· vel in universis articulis, vel propriè circa coxendicem.

p. 20. *l.* 59. & 21. *l.* 2. εὖτε ῥηγνυμένη αἱμορραγίη ὤκιστα κτείνει]. Male αἱμορραγίη, pro verbo αἱμορραγέῃ. *Si rupta vena sanguinem effuderit.*

p. 21. *l.* 2, 3. διὰ πνεύμονος καὶ ἀρτηρίης ἐκχεομένου] Deest vox αἵματος.

p. 21. *l.* 4, 5, 6. ἢν δὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν, ἐς τὴν κάτω κοιλίην τοῖσι ἐντέροισι περιέχεται, ὡς ἐμπλέειν (ἐμπλείειν) τὰ ἔντερα] Corruptum hic est περιέχεται, pro quo lege περιχέηται. *Si sanguis intestinis circumfusus fuerit.*

p. 21. *l.* 6, 7. εὖτε πρώην καθ᾽ ἓν ἐκφανέωσι τὸ αἷμα]. Non valdè perspicacem esse oportet, qui hæc corrupta esse non sentiat: πρώην adverbium est, latinè *nudius tertius*, καθ᾽ ἓν *Sigillatim:* quæ sanè huic loco non quadrant. Scribe itaque, εὖτε πρόσθεν ἢ ἐκφανέωσι τὸ αἷμα. Plana hæc lectio, cui & *Crassi* versio congruit.

p. 21. *l.* 16, 17. προσώπου ἔρευθημα ξὺν ἀχροίῃ] Junius vertit, *facies decolor rubet*, quod absurdum videtur: quæ enim rubet facies, quomodo *decolor* dici possit. Eadem perplexitas in verbis *Aretæi:* nisi ἀχροίη quarumdam vultus partium tantùm; aliarum rubor intelligatur. Sed puto rubedinem hic significari remissam & dilutam; quod sequentia verba indicant; ὑπέρυθροι δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα.

p. 21. *l.* 34. ἐπεὶ τὸ θηριῶδες] Vox hæc occurrit passim apud Hippocratem *lib.* 2. *Epid. sect.* 1. φθινοπώρου μάλιστα θηριώδεες. item 6. *Epid. sect.* 1. *part.* 13. & *sect.* 2. *part.* 8. De cujus expositione inter Doctos non convenit, ut nec ipsum nomen ejusdem ubique significationis. Duæ autem sunt acceptiones magis vulgatæ: vel pro malignitate vique morbi aut humoris indomitâ & efferâ, qualis atræ bilis; vel pro Lumbricis. Loca id confirmantia obvia apud Hippocratem. Fœsius secundam acceptionem magis amplectitur, & *citato loco ex* 2. *Epid.* θηριώδεες exponit, *quibus interaneorum animalia autumni malignitas ingenerat.* Verùm aliam acceptionem hujus dictionis minus tritam nobis hic insinuare videtur *Aretæus*, nimirùm pro macie extrema, qua vultus efferatur. Pravis enim alimentis homines non solum contabescere, sed etiam efferari certum est: ἐπεὶ, inquit, τὸ θηριῶδες καὶ ἀκμάζουσι, καὶ νέοισι, οἷσι ἰσχνὴ ὑπὸ διαίτης πονηρῆς καὶ ταλαιπωρίης ἡ ἕξις. Aristoteles *in probl. p.* 112. *l.* 18. *edit. Sylburg.* διὰ τί θηριώδεις τὰς ὄψεις καὶ τὰ ἤθη οἱ ἐν τῇ ὑπερβολῇ ὄντες ἢ ψύχους ἢ καύματος. Ibi θηριώδεις τὰς ὄψεις intelligo *squallore ac macie corporis deformes & ferini.* Atque hoc sensu τὸ θηριῶδες hic accipiendum esse patet iis Symptomatis, quæ in hocce affectu proponit, nempe cutis siccitate, rugis, atque asperitate; tum eos ægros ait esse μαρασμώδεας.

p. 21. *l.* 53. καὶ ἤδε ἡ διαδοχὴ τοῦ κακοῦ] Olim divinavi, διακωχὴ, *Intermissio, pausa, induciæ:* sed nihil mutandum. Διαδοχὴ propriè *successio*; cui autem aliud succedit id non est perpetuum. Ita hæc vox pro intervallo rectè accipitur.

Ad Caput IX.

περὶ τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς ὀξέων παθῶν.

de Renum acutis affectibus.

p. 22. *l.* 14, 15. ἐπίσχει δὲ τήνδε ἢ λίθος, ἢ ἐγγιγνομένη φλεγμονὴ ἢ αἱμάλωψ,] Quibus urinæ fluxus intercipitur, memorata. Est autem αἱμάλωψ Archigeni *sugillatio in oculis, sanguine*

guine ex plagâ in partem contusam effuso; quasi αἷμα ἐν ὠπί. Hic vero pro *grumo sanguinis* accipitur; idemque est quod θρόμβος, ut Galenus exponit *in libello adversus Lycum* (*Tomo* v. *p.* 158. *B. l.* 15. *Ed. Aldin.*) in descriptione κυήματος, hoc est, conceptus sex dierum, traditâ ab Hippocrate, *libro de natura pueri*, *p.* 236. *l.* 43. *Ed. Genev.* Hæc sunt verba Hippocratis: ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἶνες λευκαί, καὶ παχεῖαι εἰλημμέναι ξὺν ἰχῶρι παχεῖ, καὶ ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν αἱμάλωπες. Galenus hunc locum explicans, ἀδιάπλαστος γὰρ, inquit, τις σὰρξ μαλακὴ παραπλήσιος αἵματος θρόμβῳ, διαδέχεται τὴν πρώτην τοῦ κυήματος ἰδέαν ἐν αὐτῇ τινὰ ἔχουσαν, καθάπερ Ἱπποκράτης ὠνόμασεν, οἷον αἱμάλωπα, ἐκ τοῦ σπέρματος οὐσίας, τοῦ ἐν αὐτῇ λευκότητος ὑπαρχούσης. Ubi obiter pro τοῦ, legendum censuerim τινὸς; id est, *quodam exsistente in ipsâ* αἱμάλωπι, *mole scilicet sanguinea, albore ex seminis substantiâ*; quæ rudimentum est partium spermaticarum, ut deinceps scribit. Ex quibus *Galeni* verbis patet, αἱμάλωπα ibi pro θρόμβῳ, hoc est, *grumo sanguinis* usurpari ab Hippocrate; quemadmodum hic ab *Aretæo*.

p. 22. *l.* 26. ἰκέλη ἡ ξυμφορὴ ἤδε καὶ ξυναίσθησις] In M.S. *Mentel.* ξυμμορφή.

p. 22. *l.* 31, 32. ὕπνοι λεπτοί, ὀδυνώδεες, οὐ διηνεκέες ἐξαπίνης ἐκθορνύμενοι, ὡς ὑπὸ νύξιος] Θορῶ, *Salio*, ἐκθόρνυμι, & ἐκθόρνυμαι *exsilio*. Sic apud Lucianum ἀποθορεῖν ἀπὸ τοῦ ὕπνου. Talem somni modum notat in *Cajo* Suetonius: *incitabatur insomnia maximè: neque enim plus quam tribus nocturnis horis quiescebat; ac ne his quidem placidâ quiete, sed pavidâ miris rerum imaginibus.*

p. 22. *l.* 40. οἱ πλεῦνες γὰρ περιγίγνονται] M. S. οἱ πλεῦνες δέ.

p. 22. *l.* 43, 44. ἣν δὲ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐνδεῶς διεξιέναι ῥηϊδίως τὸ οὖρον] Legendum διεξίῃ καί.

p. 22. *l.* 45, 46. ὀρθῶς τάδε οἱ νοσέοντες πάσχουσι] Junius: *atque Jure ista ægrotantes patiuntur.* Inconsultè; ὀρθῶς hic idem quod ὀρθοστάδην apud *Hippocratem*, loca obvia.

p. 22. *l.* 48. καὶ τὰς κατὰ τὰς κοίλας φλέβας] Supra, *cap.* 7. τὴν κοίλην φλέβα in singulari dixit: hic in plurali, quia vena cava dividitur in adscendentem & descendentem. Aretæus, *cap.* 7. ἐντεῦθεν δὲ δοιαὶ ἐξ ἀποσχίσιος γιγνόμεναι, πέρην τοῦ ἥπατος ἀφικνέονται: & paucis interjectis, postquam cavam descendentem descripsit, subdit: αὕτη καὶ ἥδε κοίλη. Ob hanc causam hic in plurali κοίλας φλέβας dixit.

p. 22. *l.* 52. ἀλλ' ἡ φλεγμονὴ τῇ ξὺν αἱμορραγίῃ γιγνομένη] M.S. τῇ ξὺν τῇ αἱμορραγίῃ.

Ad Caput X.

περὶ τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.

de Acutis in Vesica ægritudinibus.

p. 23. *l.* 4. Κύστις χαλεπὴ μὲν, ἐν νούσοισι] Hippocrates, *sect.* 2. *prognost. cap.* 13. *part.* 71. κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι.

p. 23. *l.* 8. νεῦρον γὰρ ἡ κύστις] Nervum latè accipit pro nervoso corpore: non enim propriè νεῦρον *Vesica*, sed νευρώδης. Galenus certè distinguit, *lib.* 3. *de alim. cap.* 5. ἄδηλον δὲ ὅτι νευρώδη μόρια τὰ κατὰ τοὺς πόδας ὀνομάζω, καθ' ὁμοιότητα τὴν πρὸς τὸ κυρίως καλούμενον νεῦρον, ὃ τὴν γένεσιν ἐξ ἐγκεφάλου, καὶ νωτιαίου μυελοῦ λαμβάνει. In quo autem consistat ea similitudo, propter quam uterus & vesica partes nervosæ dicuntur, aperit idem Galenus; *Com.* 1. *in* 1. *Epid. part.* 2. & nos quoque declaramus in nostris problematis Medicis.

p. 23. *l.* 15, 16. ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αὐτέων τῶν ὑστέρων (ὑστερῶν) φλεγμονὰς ἀναπέζει] Locus mihi mendi suspectus: sed abstineo.

p. 23. *l.* 19. ἀδρανίη τε περισσολῆς] Ita Galenus, *lib.* 6. *de Symptomatum causis*; (*Tomo* 3. *p.* 24. *B. l.* 46. *Editionis Aldinæ* 1525.) περιττότερον δέ τι κατὰ τὴν κύστιν ἔοικε συμπίπτειν ὑπερπληρωθείσαν, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς μόνοι τεθεάμεθα γινόμενον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμεθα. πληρωθείσης γὰρ αὐτῆς, αἰδεσθέντων τινῶν ἐξαναστῆναι τοῦ δείπνου, καὶ οὐρῆσαι, τὴν ἐνέργειαν ἀπολέσθαι συνέβη, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἐκκρῖναι τὸ οὖρον, κἂν ἱκανῶς βιαζόμενοι τύχοιεν.

p. 23. *l.* 41. ἡ βουπρήστει] Plinius, lib. 30. cap. 3. *Buprestis animal rarum in Italia, simillimum Scarabæo longi-pedi: fallit inter herbas bovem maximè; unde & nomen invenit; devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat.* Herba etiam est ejus nominis, de qua Theophrastus, *lib.* 7. *histor. plant. cap.* 8. Idem Plinius, lib. 22. cap. 22. *Buprestim magnâ inconstantiâ Græci in laudibus Ciborum etiam habuere, iidemque remedia tanquam contra venenum prodiderunt. Et ipsum nomen indicio est, boum certè venenum esse, quos dissilire gustatâ fatentur.*

p. 23. *l.* 41. καὶ πώμασι ἐμπιπρᾶται ἡ κύστις] Mira scripturæ depravatio. In dictione πώμασι, lege meo pericnlo, πιτυοκάμπησι. Genus est erucæ in piceis nascens, de quo vide Dioscoridem, *lib.* 6. *cap.* 2. Indicio est verbum sequens ἐμπιπρᾶται (ἐμπίπραται); *accenditur.* Non enim flatu vesica inflammari potest.

Ad Caput XI.

περὶ ὑστερικῆς πνιγός.

de Vulvæ Strangulatu.

p. 24 *l.* 8. τὸν χόνδρον τοῦ θώρηκος] Cartilaginem intelligit, quam ξιφοειδῆ *ensiformem* Ana-

tomici appellant: de qua Galenus, *libro 6. de usu partium*, *Tomo* 1. *p.* 45. *B l.* 33. *Editionis Aldinæ*, ita scribit: διὰ τοῦτο καὶ τῷ στέρνῳ κατὰ τὸ πέρας, ὁ καλούμενος ξιφοειδὴς ἐπιπέφυκε χόνδρος, οὗτος μέν γε σαφὲς ἐστι πρόβλημα, τοῦ τε τῆς γαστρὸς στόματος, καὶ τοῦ ταύτῃ μέρους τῶν φρενῶν ἤδη δὲ καὶ τῆς καρδίας. Notat igitur *Aretæus*, uterum hystericis ad Cartilaginem usque ensiformem interdum adscendere; & in omnem partem vagari, ceu animal quoddam sit in animali, quemadmodum de Pudendo ait Aristoteles, *libro de motu Animalium*: (*p.* 160. *l.* 16. *Edit. Sylburg.*) eam scilicet partem esse, ὥσπερ ζῶον κεχωρισμένον. Quæ opinio etsi fusè à Galeno refellitur, *in libro 6. de loc. aff. cap.* 5. tamen & *Hippocratis* & *Platonis* auctoritate, *Aretæi* quoque hoc loco, atque Experientiâ standum potius est, quàm *Galeni* rationibus, quas & ipse *Fernelius*, ut experientiæ contrarias explodit, *libro 6. de Sympt. cap.* 16. Hippocratis verba sunt, *libro de loc. in homine*, (*p.* 423. *l.* 40. *Edit. Genev.*) καὶ οἷον σφαῖραι (μῆτραι) ἐν τῇ γαστρὶ ὑποτρέχουσιν.

p. 24. *l.* 32, 33. ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθριαίου] Crassus vertit *ex abortivi fœtus causâ*; oscitanter; ὑπόθεσις hic medicamentum significat, quod locis mulieris inditur: ἀμβλωθριαῖος verò dicitur, quod abortum faciat. Hippocrates ἐν ὅρκῳ, πεσσὸν φθόριον vocat. Juvenalis (*Satyr.* VI. *v.* 366.) simpliciter *abortivum*:

Et quod abortivo non est opus.

p. 24. *l.* 56, 57. οἱ ὑμένες οἱ ὀχῆες] M. S. ἀνοχῆες, *retinacula*, seu *sustentacula*. Galenus ἐρτήματα appellat, *libro 6. de loc. aff. cap.* 5.

p. 25. *l.* 2, 3. νέει ὅκως πρέμνος ἔνθα καὶ ἔνθα,] Scribe, ὅκως πρέμνον in neutro. Comparat motum uteri cum motu arboris, quam ventus impellit in diversas partes, ob quam caussam nutare videtur. Quia tamen sæpius πρέμνου similitudo usurpatur, ad exprimendam rerum stabilitatem, quæ nullam in partem inclinent; quomodo usum *Phavorinum*, cùm de Socratis constantiâ verba faceret, testatur Gellius *Atticarum Libro* 2. *c.* 1. πολλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον εἱστήκει, ἀτραβέστερος τῶν πρέμνων venit mihi in mentem, fortasse Aretæum, ὅκως πρύμνη, sicut *puppis* scripsisse, maximè cùm eo spectare videantur sequentia verba, ἄνω τε καὶ κάτω πλάζει, *sursum & deorsum natat*. Sed tamen receptam lectionem non sollicito.

Ad Caput XII.
περὶ Σατυριάσεως.
de Satyriasi.

p. 25. *l.* 20. ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος] Generationis scilicet, quæ opus divinum est, nempe participatio æternitatis in rebus interitui obnoxiis. Generant enim animalia & plantæ, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου μετέχωσιν, ᾗ δύνανται, inquit Aristoteles, *libro 2. de Animâ*: (*pag.* 28. *l.* 26. *Edit. Sylburg.*) quare generationem eleganter θεῖον πρῆγμα vocat Aretæus. Porrò verba hæc citat ex Plutarcho, *in Pericle*, Claudius Minos, *Commentariis in Alciati emblemata*, *embl.* 72. manifesto lapsu memoriæ; sed & judicii, qui non adverterit Ionicæ dialecti verba, quæ nusquam apud *Plutarchum*.

p. 25. *l.* 22. ἐπίκλησις σατυρίησις] Galenus alio flexu σατυριασμὸν appellat, *libro 2. Methodi*, *Tomo* 4. *p.* 25. *B. l.* 29. *Editionis Aldinæ*. Item in libro *de tumoribus præter naturam*, *tomo* 3. *p.* 84. *B. l.* 53. ubi & varios affectus ea voce significari docet: Nam & incipientem *Elephantiasim* ita appellari notat, & tubercula juxta aures: τοῦτο τὸ πάθος ἀρχόμενον ὀνομάζουσι σατυριασμὸν, ἐπειδὴ τοῖς σατύροις ὅμοιοι γίγνονται τὸ πρόσωπον· ἔνιοι δὲ τὰς κατὰ τοὺς κροτάφους ἐξοχὰς ὀστώδεις οὕτω καλοῦσιν. γίγνονται δὲ καὶ κατ' ἄλλα μόρια τοιαῦται τῶν ὀστῶν ἐξοχαί· καὶ καλοῦσιν αὐτὰς ἐξοστώσεις ἔνιοι, καθάπερ καὶ τὰς κατὰ φύσιν ἐντάσεις τῶν αἰδοίων μὴ καθισταμένας, τινὲς ὀνομάζουσι σατυριασμὸν, τινὲς δὲ πριαπισμόν. Tolle obiter mendum, κατὰ φύσιν, pro quo scribe, παρὰ φύσιν. Est & morbus σατυρίας dictus Aristoteli; *libro 4. de gen. an. c.* 3. cùm humore nimio facies tumet, ut Satyris. De *Satyriasi* iterum noster, *capite* περὶ ἐλέφαντος.

p. 25. *l.* 22, 23. ἐς ὁμοιότητα τοῦ θεοῦ σχήματος] Galenus, *citato libro Methodi*, ubi de morborum nomenclaturis, σατυριασμὸν & πριαπισμόν iis morbis annumerat, quæ nomen ἀπὸ τῆς πρός τι τῶν ἐκτὸς ὁμοιότητος acceperunt.

p. 25. *l.* 37. ὅκωσπερ τοῖσι ὀργῶσι τῶν τράγων.] ὀργᾷν propriè dicuntur animalia, cùm ad aliquem affectum iræ, vel timoris, vel audaciæ, certa corporis mutatione incitantur: non enim ad rem veneream tantum pertinet id verbum, ut plerique existimant. Aristoteles, *libro 1. de anima*: (*pag.* 3. *l.* 25. *Ed. Sylb.*) μηνύει δὲ τὸ ποτὲ μὲν ὑπὸ ἰσχυρῶν καὶ ἐναργῶν παθημάτων συμβαινόντων μηδὲν παροξύνεσθαι, ἢ φοβεῖσθαι· ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ μικρῶν καὶ ἀμαυρῶν κινεῖσθαι, ὅταν ὀργᾷ τὸ σῶμα, καὶ οὕτως ἔχῃ ὥσπερ ὅταν ὀργίζηται. Ex quibus verbis liquet hoc verbum κατασκευὴν indicare corporis ad aliquem animi motum, ceu inchoatum affectum. Sic apud *Suidam*, Herodotus ad *Olorum* patrem Thucydidis; μακαρίζω σε Ὄλορε τῆς εὐτεκνίας· ὁ γὰρ σὸς υἱὸς ὀργῶσαν ἔχει τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ μαθήματα. Quapropter non planè assentior *Galeno*, cùm explicans *Aphoris.* 22. *sect.* 1. ait hoc verbum translatum esse ab animalibus ad Venerem concitatis. Latius enim patere hoc verbum, origo ipsa indicat: ab ὀρέγω enim appeto, per Syncopen factum est, ὀργῶ, inde & ὀργή. Hippocra-

tes

tes ὀργίσαντας τὸ ὅμοιον dixit, 6. *Epid. com.* 2. pro *humores* πρὸς ἔκκρισιν ἑτοίμους παρασκευάσαι, *promptos paratosque ad excretionem facere.*

p. 26. *l.* 5. λόγος δὲ ὅτι καὶ γυναῖκες] Disputatio hîc de nomine, ut vulgò loquuntur. Negat *Aretæus* fœminas Satyriasi laborare, quod non habeant μόρια ἐς ὀρθίησιν, caudam videlicet salacem, quæ præter naturam recta maneat, qualem Satyri habent. Verùm, ut largiamur eâ causâ in fœminis σατυρίασιν dici non posse; attamen hoc non obstat, quominns affectus idem, qui viris ὀρθίασιν facit, iis vere accidat: nam & mulieres tentiginem pati suo modo testatur Galenus *libro* 14. *de usu part. tom* 1. *p.* 83. *B. l.* 21. *Edit. Aldin.* αὐτὸν (supple αὐχένα τῆς ὑστέρας) ἐξειργάσατο δικαίῳ μέτρῳ, σκληρότητος μὲν νεύμασι τοσοῦτον, ὅσον δεξύτητά τε ἅμα καὶ εὐθύτητα παρέξειν αὐτῷ σύμμετρον ἔμελλεν ἔσεσθαι ἐν ταῖς τοῦ σπέρματος ὑποδοχαῖς, &c. Paulus Ægineta, *lib.* 3. *cap.* 56. disertè de Satyriasi agens, ἔστι δὲ τὸ νόσημα σπάνιον μὲν καὶ γυναιξὶν συμβαῖνον. Quod autem fœminæ affectum ipsum, qui subest ei nomini, patiantur, confirmari potest verbis Juvenalis de *Messalina*, *Satyr.* 6. *v.* 128.

—— *tamen ultima cellam*

Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ.

Cùm enim impudicissima illa mulier, nullâ veneris abundantiâ satiari posset, ut ipsemet ait *Juvenalis*, planè affirmare licet, hanc laborasse eo affectu, qui in viris Satyriasis dicitur; utpote quæ, ut initio Aretæus definit, nihil aliud sit quam ὁρμὴ ἄσχετος ἐς ὁμιλίην, *libido effrænis*; quæ nullo concubitu sedari potest; οὐδὲ ἐπὶ πολλοῖσι καὶ συνεχέσι ὁμιλίῃσι πρηΰνονται τὸ ὄρθιον. Ejusmodi esse & furorem uterinum arbitror Satyriasi virorum analogum; quem, ad clariorem doctrinam, μαχλοσύνην appellat *Aretæus*, quasi propria sit fœminarum μαχλοσύνη, verbis, ut verisimile est, *Hesiodi* inductus his: μαχλόταται δὲ γυναῖκες. (Ἔργ. v. 584.)

AD

ARETÆI CAPPADOCIS

CAPUT I. LIBRI PRIMI,

Qui de

CAUSIS & SIGNIS

DIUTURNORUM MORBORUM.

p. 26. *l.* 34. Ἁμαρτάνουσι ἐν τῇσι μακρῇσι διαίτῃσι] Hippocratis, *de ægrorum intemperantiâ*, elegans sententia est, *libro* περὶ τέχνης· καὶ πλήρεις μὲν τῆς νόσου, κενοὶ δὲ σιτίων, ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον ἥδεα μᾶλλον, ἢ τὰ πρὸς ὑγιείην προσδέχεσθαι.

p. 26. *l.* 39. θανάτου δῆθεν αὐτέου ὀρεγόμενοι] Aliter Hippocrates, citato loco; *ægros nolle quidem mori, sed tamen morbi molestiam constanter ferre non posse*, οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. Sed non diversa *Hippocrati* sentit Aretæus verum transpositio particulæ, ὡς, sententiam corrumpit. Ita enim legendum: ὑποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες, ὡς θανάτου δῆθεν ὀρεγόμενοι, id est, *sic curationum molestias subterfugiunt, ac si mortem planè expeterent.*

p. 27. *l.* 3, 4. καὶ χάριτος ἀβλαβοῦς τῶν ἡδέων] De hac re Hippocrates hoc modo, *in sexto Epid. sect.* 4. *part.* 7. αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, οἷον τὸ καθαρείως δρᾷν, ἢ ποτὰ ἢ βρωτὰ, ἢ ἃ ἂν ὁρᾷ, μαλακῶς ὅσα ψαύῃ, ἀλλὰ μὴ μεγάλα βλάπτῃ. Eodem spectat illud *in Aphor.* τὸ σμικρῷ χεῖρον, &c.

p. 27. *l.* 4. Καὶ παραιφάσιος] Ionicè pro παραφάσιος à verbo παράφημι, significatque *admonitionem, consilium, consolationem, deceptionem.* Homerus, *Iliade* λ. *v.* 792. ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου, *bona est amici admonitio.* Idem Homerus, *Iliade* ξ. *v.* 217. ubi ceston *Veneris* describit:

Ἔνθ᾽ ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ᾽ ἵμερος, ἐν δ᾽ ὀαριστὺς,
Πάρφασις, ἥπερ κλέψε (ἢ τ᾽ ἔκλεψε) νόον πύκα περ φρονεόντων.

Ubi πάρφασις videtur accipi pro blanda persuasione, qua quis decipitur: & hæ acceptiones hujus nominis probè quadrant huic loco. Nam & Medicorum est admonere ægrotos, & blandâ oratione permulcere ac consolari, non acerbè increpare atque corrigere; ut quidam *Callianax*, qui ægro interroganti, num ex eo morbo moreretur, respondit *Homerico versu* 107. *Iliadis* φ.

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Refert Galenus, *Com.* 4. *ad* 6. *Epid. part.* 7.

Sed etsi *deceptionem* hac voce intelligamus, quemadmodum *Junius*; nihilo secius commoda erit interpretatio: siquidem & ægri interdum decipiendi sunt, cum aliter

cu-

curari non possunt. Sic Galenus, *libro* 14. *Meth.* Illustrem fœminam *Romæ* herpete laborantem, & medicamentum ad bilem purgandam sumere pertinaciter recusantem, fefellit utiliter, immisso clanculum in serum lactis Scammoniæ pauxillo. Lucretius, *libro* 1. *v.* 935.

Nam veluti pueris absinthia &c.

Notissimi sunt versus & obvii. Ob hanc causam Plato *libro* 3. *de Repub.* Medicis, sicut & Magistratibus, mendacium concedit: εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι, καὶ τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον· ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει δηλονότι τό γε τοιοῦτο ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον.

p. 27. *l.* 5. καὶ τὸν νοσέοντα χρὴ ἄλκιμον ἔμμεναι] Hippocrates, *Aphoris.* 1. *sect.* 1. δεῖ δὲ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέοντα (ποιοῦντα), ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα.

Ad Caput II.
περὶ κεφαλαίης.
de Cephalæa.

p. 27. *l.* 16. κὴν ἐπὶ πλεῦνας]. Aut reponendum, aut subaudiendum, ἡμέρας ad plures dies.

p. 27. *l.* 18, 19. καὶ προσεπιγίγνηται μέζω τε καὶ πλεῦνον δυσαλθῆ] Locus videtur corruptus: duo hæc nomina μέζω, δυσαλθῆ, ad vocem ἄλγημα referri debent; at quomodo in hoc flexu, scribendum enim esset μέζον, δυσαλθές. Sed video: sunt hæc neutra pluralis numeri post substantivum singulare, κατ' ἐναλλαγὴν *Ionibus* atque etiam *Atticis* familiarem: πλεῦνον quoque male pro πλεῦν. Ita enim Iones pro πλέον; ut passim apud *Herodotum*.

p. 27. *l.* 21. Ἀΐδιος ὁ πόνος] Ita Græci ἀεὶ, & ἀΐδιον dicunt, quod longo tempore perseveret. Ab his Plinius, *libro.* 17. *cap.* 43. ubi de visco agit: *adjiciunt discrimen visco, in his quæ folia amittant, & ipsi decidere: contra inhærere nato in æternâ fronde.* Exempla obvia apud bonos auctores.

p. 27. *l.* 23. ἀμφιμερινὸν, παρ' ἡμέρην] Scribe ἀμφημερινὸν, ἢ παρ' ἡμέρην, *ut iis qui quotidiana febre, aut tertiana laborant.* Ita Græci ἀμφημερινὸν vocant, cujus accessiones quotidie prehendunt: παρ' ἡμέρην, quæ alternis diebus redit. Hanc & διὰ τρίτης iidem Græci vocant; unde τριταῖος πυρετός. Hippocrates, *Aphor.* 12. *sect.* 1. καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιες, ἤντε καθ' ἡμέρην, ἤντε παρ' ἡμέρην, ἤντε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίγνωνται. Galenus *in Commentario* hæc explicans, *quotidianam*, *tertianam*, & *quartanam* febrem subjicit.

p. 27. *l.* 32. ὦς] Auris, pro οὖς.

p. 27. *l.* 40. κέρασι ἴκελοι] Aliàs κεράεσι.

p. 27. *l.* 41, 42. ὀφθαλμῶν ὑποβρύχιος πόνος ἄχρι μηνίγγων] Galenus, *libro* 3. *de loc. aff. cap.* 9. Interni doloris signum hoc facit, si oculorum radices doleant: οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς μὲν πᾶσιν αὐτῶν τὰς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ὀδυνᾶσθαι μήνιγγας, ἐνίοις δὲ τὸ περικράνιον· ἡ διάκρισις δὲ αὐτῶν ἐν τῷ διήκειν, ἢ μὴ διήκειν τὰς ὀδύνας εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν. Εὔλογον γὰρ οἷς ἡ διάθεσις ἔνδον τοῦ κρανίου, τούτοις εἰς τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις ἀφικνεῖσθαι τὸν πόνον· ἐπειδὴ καθήκουσιν εἰς αὐτὰς ἀποφύσεις ἐξ ἐγκεφάλου τε καὶ ἀμφοτέρων μηνίγγων, ἔτι τε καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγγείων. Sed hac distinctione quidem frustra est *Galenus*; quando & externum dolorem ad radices oculorum pertingere consentaneum est, ob eam causam; quod pericranium, cui inhæret, oculorum orbitam prætexit.

p. 27. *l.* 42, 43. ἱδρὼς ἄσχετος τενόντων ἐξαπίνης ἄλογος, ὡσπερεί τινος παταξαντος ξύλῳ] Junius: *sudor ex tendonibus immodicus effluit repente, neque cohiberi potest, neque ulla causa processit, perindè ac si quis ligno plagam inflixerit.* Absurdam esse hanc sententiam, nemo non videt: incusso enim fuste tendonibus quidem citra vulnus, vibex ex contusione sequitur; cum vulnere sanguis profluit, non sudor. Deinde ut sudor profluat, quomodo is ἄλογος *absque causa*, cum dolorem capitis sequatur? Quare ita hæc distinguenda sunt: post ἱδρὼς ἄσχετος, ponatur virgula: tum in his; τενόντων ἐξαπίνης ἄλογος, repositâ, quæ excidit, voce πόνος, lego τενόντων πόνος ἐξαπίνης ἄλογος· hoc est, *tendinum dolor subitus sine causa, quæ quidem appareat.* Ita Galenus, 5. *de sanitate tuenda* (*tom.* 4. *p.* 26. *B. l.* 13. *Edit. Aldin.* ἡμικρανίᾳ γοῦν ἐνοχλοῦνται πολλοὶ, καὶ τένοντας ἄλλοι συνεχῶς ἀλγοῦσιν ἐπὶ μικραῖς προφάσεσιν· quem locum respexisse videtur *Aretæus*.

Ad Caput IV.
περὶ ἐπιληψίας.
De Morbo Comitiali.

p. 28. *l.* 35, 36. ἡλικίῃσι, τῇσι κρείσσοσι] Meliorem ætatem appellat adolescentiam; quomodo *Afranius* malam ætatem pro senectute usurpavit hoc versu:

Mala ætas nulla delinimenta invenit.

Et Plautus, *Mostell.* (at legitur in *Menæchm. Act.* 5. *Scen.* 2. *v.* 6.)

Ut ætas mala, mala merx est ergo.

Virgilius:

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit.

p. 28. *l.* 36. ὥρῃ τῇ ὡραίῃ] Eadem formâ dictum, qua οἶνος οἰνώδης.

p. 28. *l.* 38. ὑπ' εὐτυχίης] Secundæ fortunæ adscribit, quod morbus Comitialis commutatione ætatis tollatur: quia videlicet non omnes ita liberantur: immo pauci quos æquus amavit Jupiter, eo beneficio fruuntur. De prospera in morbis fortuna infra fusius dicemus.

p. 28. *l.* 38. δι' ἄλλης ἡλικίης μέζονος] De hac re est *Aphoris.* 45. *sect.* 2. τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισιν ἀπαλλαγὴν, &c. ἡλικίην μέζονα intelligit *Juventutem*, quæ cùm sit calida & sicca, pituitas illas, morbi Comitialis auctores, absumit aut discutit.

p. 28. *l.* 41. φθόνῳ τοῦ κάλλεος] Olim φθόρῳ, suspicabar legendum: sed nihil muto. Alludit ad vulgi opinionem, qua credebantur formosi pueri lædi invidiâ contuentium, atque fascinari: qua de re fusè Plutarchus *in Sympos. libro* 5. *cap.* 7. Heliodorus *libro* 3. *Æthiop. cap.* 8.

p. 28. *l.* 44. οὔτε ἡλικίης μεταβολαῖς ἔξοδον πείθεται] Lege ἐς ἔξοδον.

p. 28. *l.* 49, 50. ἐπὶ ἀφόδῳ] Comitialibus sub finem accessionis alvi retrimenta prodire, patet, *ex Libello de morbo sacro*: ἢν δὲ καὶ τὸ κόπρος τι πιέζῃ, ὃ πολλάκις περὶ γίνεται ὑπὸ τῆς νόσου (νούσου) βιαζομένοισι, Ἐνοδίης προσκεῖται ἡ προσωνυμίη. Quibus verbis insuper exagitatur impostura sacrificulorum, qui symptomata teterrima ei morbo accidentia, certis Diis assignabant, ut stercoris secessum τῇ Ἐνοδίῳ. Conjectura, ut apparet, sumpta ab affinitate nominum, ἄφοδος, quod *alvi retrimentum* significat, & ἐνόδιος. Hæc enim nomina ab eodem, nempe ὁδὸς quod est *via*, additis initio præpositionibus derivata & conflata. Qua conjectura quid futilius dici potest? Erat autem Ἐνόδιος, cognomentum *Dianæ*, cui *Colophonios* catulum nigrum immolasse Auctor est Pausanias, *in Laconicis*; θύουσι γὰρ Κολοφώνιοι μέλαιναν τῇ Ἐνοδίῳ σκύλακα. Fœsius ad hunc locum *Dianam* compitalem fuisse autumat.

p. 28. *l.* 51, 52. ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι] A Luna immitti hunc morbum iis, qui ipsius numen violassent, priscis illis persuasum fuit: undè verbum σεληνιάζεσθαι, & σεληνιαζόμενοι apud Matthæum, *Capite* 4. ποικίλαις νόσοις, καὶ βασάνοις συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους, καὶ σεληνιαζομένους. &, *cap.* 17. Κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Ex quibus verbis liquet, *Epilepticos* dici *Lunaticos*. Galenus, *libro* 3. *de diebus Criticis*, *capite* 2. à Lunâ comitialium circuitus custodiri asserit? ἱερὰ νόσος αὕτη τῇ σελήνῃ ἀνάκειται· ὑπὸ ταύτης (ταύτην) γίνεσθαι φασί. Suidas in ἱερὰ νόσος. Idem ἱερὴν interpretatur θαυμασίην. Invaluit autem ea opinio, quod viderent morbum augeri statis Lunæ temporibus, nempe plenilunio, aut interlunio. Cujus discriminis causam acutè explicat Vallesius, *libro de sacra philosophia cap.* 71.

p. 28. *l.* 53. ἱερὴν κικλήσκουσι τὴν πάθην] Hanc quoque causam ait esse, cur is morbus sacer dicatur, quòd nimirum à *Lunâ*, quæ Dearum una, immitti credatur: quam stultam persuasionem pluribus argumentis convellit Hippocrates, *lib. de morbo sacro.* (*p.* 301. *l.* 15. *ed.* G 1657.) Alias verò ipse affert, nempe morbi magnitudinem; ἱερὸν γὰρ (inquit) τὸ μέγα: quo sensu ἱερὸν ὀστοῦν à magnitudine dictum Anatomicis; & ἱεραὶ νόσοι omnes magni & periculosi morbi, apud Athenæum, *lib.* 7. *cap.* 10. ubi de *Menecrate* Medico: τοὺς ὑπ' αὐτοῦ θεραπευομένους ὑπὲρ τὰς ἱερὰς καλουμένας νόσους συγγράφεσθαι ἠνάγκαζεν, ὅτι ὑπακούσονται αὐτῷ δοῦλοι σωθέντες. Ad quem locum *Casaubonus* notat ἱερὰς νόσους ibi esse, ἀπεγνωσμένας, desperatos morbos. Atque hoc sensu ἱερὸν λόχον *sacrum agmen* Thebanis dictum interpretari licet, quòd ejus præcipua esset vis, eoque maximè confiderent, utpote quòd ex selectis viris & bellicâ virtute spectatissimis conflatum esset; ut innuit Plutarchus, *in Pelopida*: τὸν δ' ἱερὸν λόχον (ὥς φασιν) συνετάξατο Γοργίδας ἐξ ἀνδρῶν ἐπιλέκτων τριακοσίων, οἷς ἡ πόλις ἄσκησιν, καὶ δίαιταν ἐν τῇ Καδμείᾳ στρατοπεδευομένοις παρεῖχεν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκ πόλεως λόχος ἐκαλοῦντο. Verùm hæc ratio stare non potest, quia tunc plures essent ἱεραὶ νόσοι; At unum esse hunc, de quo agimus, nempe comitialem eo nomine cognitum, liquet ex libro de morbo sacro, & aliorum Medicorum libris: εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον θεῖον νομιεῖ), πολλὰ τὰ ἱερὰ νοσήματα ἔσται, καὶ οὐχὶ ἕν.

p. 28. *l.* 55. ἡ ἴησις ἐκ ἀνθρωπείης, (ἀνθρωπίης aliàs ἀνθρωπίνης.) Superstitiosas Magorum curationes intelligit, de quibus diligenter Hippocrates, *citato Libro.*

p. 28. *l.* 56. ἡ Δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον εἴσοδος] Dæmonis in homines ingressu morbum Comitialem conflari existimabant, qua opinione *Mahumetum*, Turcarum Legislatorem, usum ferunt, ad persuadendum illis Barbaris, quod statis temporibus ad se Angelus *Gabriel* accederet, cujus adspectu exanimaretur: at nebulo iste, ab ineunte ætate, morbo comitiali corripiebatur. Quod autem ea opinio de Dæmonis insultu pervulgata esset, ex citato sæpius *Hippocratis* Libro perspici potest; ἡρώων ἐφόδους nominat: & causam declarans, cur miseri illi accessum morbi præsentientes in loca secreta

 se

ſe includant: τοῦτο δὲ (inquit) ποιεῖ ὑπὸ αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου.

p.29. l.5. ἐξαίνθρωποι] Qui ſemoti ab hominum ſocietate vivunt.

Ad Caput V.
περὶ μελαγχολίης.
De Atra Bile.

p.29. l.21, 22. κάτω δὲ ἐξιοῦσα, οὐ κάρτα ἀνώλεθρον.] Non temere bilem exacte atram, excerni abſque pernicie docet Galenus, *libro de atra bile*, (*tom.3. p.86. A. l.18. Edit. Ald.*) his verbis: ἐγὼ δ᾽ ἐκ μειρακίου παρὰ Πέλοπι τῷ διδασκάλῳ μαθὼν ἑκατέρου τῶν χυμῶν τὰ γνωρίσματα, κἄπειτα παραφυλάττων αὐτὰ διὸ ὅλου τοῦ ἐμοῦ βίου μέχρι δεῦρο, τὸν μὲν τῆς ἀκριβοῦς μελαίνης χολῆς χυμὸν ὀλεθρίως ἐκκρινόμενον ἐθεασάμην ἀεί.

p.29. l.31. φυσώδεας τούσδε ἐπίκλησκον οἱ πρόσθεν.] Genus melancholiæ, quod à ventriculi cruditatibus naſcitur, intelligendum eſt, quo qui laborabant φυσώδεες dicti; ſicut & ipſe morbus, flatuoſus à quibusdam cognominatus eſt; ut quidem *Diocles* teſtatur apud Galenum, *lib.3. de loc. aff. tom.3. p.42. B. l.21. Ed. Ald.* Verba *Dioclis* ſunt ejusmodi: ἄλλο δὲ γίνεται μὲν περὶ τὴν κοιλίαν· ἀνόμοιον δ᾽ ἐστὶ τοῖς προειρημένοις. καλοῦσι δ᾽ αὐτὸ, οἱ μὲν μελαγχολικὸν, οἱ δὲ φυσῶδες. &c. Huc ſpectant verba Philoſophi, *ſect.30. probl.1.* ὅτι χυμὸς, καὶ ἡ κρᾶσις ἡ τῆς μελαίνης χολῆς πνευματικά ἐστι; διὸ καὶ τὰ πνευματώδη πάθη, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μελαγχολικὰ οἱ ἰατροί φασιν εἶναι. Ibid. οἱ μελαγχολικοὶ πνευματώδεις. Cauſa autem, cur melancholici flatulenti ſint, abundantia eſt cruditatum, quæ in iis gignuntur vitio, cùm temperamenti frigidi & ſicci, tum humoris nigri, qui calori adverſatur.

p.29. l.31, 32. μετεξετέροισι δὲ οὔτε φῦσαι, οὔτε μέλαινα χολὴ ἐγγίγνεται.] Genus quoddam melancholicorum proponit, qui neque flatibus, neque bile atra abundant, ſed ira immoderata, mœrore, atque ingenti animi conſternatione produntur: eos nihilominus melancholicos appellari tradit, quod iræ argumento bilis denominationem ſortiantur; ſicut immanitas iræ nigredinis appellatione intelligitur: nigredo enim inauſpicati, ac pernicioſi ſymbolum cenſetur. Declarat id verſibus Homeri, *ex Iliade* Α. *v.*101.

——— ——— τοῖσι δ᾽ ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης, εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων,
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφὶ μέλαιναι
Πίμπλαντ᾽, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

Ubi μέλαινας φρένας exponit furenter iracundas, nigroris appellatione, ut dixi, ad immanitatem affectus tranſlata. Cui congruit Scholiaſtes, qui μέλαινας τεταραγμένας διὰ τὴν ὀργὴν exponit. Eodem igitur & ſenſu *Virgilius* dixerit: (*Æneid.* VIII. *v.*19.)

Hic verò Alcidæ furiis exarſerat atro
Felle dolor.

Id eſt, immani & pernicioſa ira.

p.29. l.43, 44. εὖτε αὖ ὑπὸ τοῦ κακοῦ κτινέωνται.] Ait hoſce iracundos, fieri melancholicos, cùm eo malo moriuntur; hoc eſt, cum affectus ad extremum pervenit. Verbum κτείνω non ſemper ſignificat ſeparationem animæ à corpore, ſed exceſſum rei cujuspiam, qui non longè abſit à morte, ut in hoc verbo λιμοκτονεῖν. Sic in *Ciri* Virgiliana: (*v.*235.)

——— ——— *cùm mœſta parentis*
Formoſos circum virgo morerere capillos.

Lucretius 4. *v.*1116.

——— ῥαδινὴ *verò eſt jam mortua tuſſi.*

p.29. l.44, 45. ἐπὶ μιῇ φαντασίῃ.] Proprium id melancholicorum, ut uni cuidam imagini mentem addictam habeant. Themiſtius *ad Librum de divinatione*: οὕτω καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχόμενοι τοῦ ὁμοίου διανοοῦνται καὶ βλέπουσι, καὶ πρὸς τούτοις διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἐκκρούεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ᾽ ἑτέρας κινήσεως. Ob eam cauſam hoſce imagini uni addictos, comparat Ariſtoteles *Philægidæ* poëmatis, quod ea, μεταβολὰς προσώπων καὶ διηγημάτων μιταπλάσεις, id eſt, *vices perſonarum & narrationum varietates nuſquam haberent*, inquit Themiſtius, *eodem loco.*

p.29. l.50, 51. ἐς λύπην καὶ θυμηδίην μοῦνον.] Mendi mihi ſuſpectus locus. Hæc enim ſententia eſt; melancholiam videri initium eſſe ac rudimentum μανίας, id eſt, *furoris, inſaniæ*, quod furentibus animus modo ad iram, modo ad hilaritatem declinet: Melancholici ad triſtitiam & iram tantum. Quocirca pro θυμηδίην legendum cenſeo, ὀξυθυμίην; vel, ut legit *Junius*, ἀθυμίην. Ratio conſtat hujus emendationis. Dicit Aretæus *melancholiam eſſe initium furoris*: ergo oportet aliquid eſſe in furore, quod non ſit in melancholia. Furori inſunt *ira* & θυμηδίη, id eſt, *voluptas*: non igitur melancholiæ cum triſtitiâ hæc ineſſe poteſt; alioqui non differrent hi affectus. Nam & melancholiæ conjunctam eſſe iram, *Aretæus* ipſe fatetur, in ſignis melancholiæ recenſendis: ὀρ-

γῇ δ' ἄκηρτ@, καὶ λύπη, ἢ κατηφείη δεινή. Et in calce hujus capitis de Juvene, quem amor liberavit à melancholia: ἐπεὶ δ' τ ἔρωτα ξυνῆψε τῇ κόρῃ, παύε) τ κατηφείης ἢ διασκίδνησι ὀργῆς τε καὶ λύπης. Et Plutarchus *de Lysandro in parallelis*, ἤδη δὲ παντάπασιν χαλεπὸς ὢν ὀργὴν, διὰ τ μελαγχολίαν ἐπιτείνασαν εἰς γῆρας, περιῆσε τὰς ἐφόρους. Quod autem differant melancholici ab insanis hoc discrimine θυμήδης, quod ea scilicet careant, quamdiu melancholici permanent; luce clarius declarat *Aretæus*, cùm ait: ἢν δ' ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένη), ἡδονὴ προσγίγνε) ἐπὶ τοῖσι πλείοσι· οἱ δὲ μαίνον). Quibus ex verbis liquet, melancholicos, cùm è tristitia in hilaritatem transeunt, non amplius dici melancholicos, sed furentes. Sed hoc ad judicandum aliis malim credi à me propositum, quàm quod lectionem vulgatam sollicitandam putem: cùm apud *Paulum Æginetam* inter signa melancholicorum, risum quoque positum videam: καὶ τὰς μὲν ἀεὶ γελᾶν, τὰς δ' κλαίειν. *lib* 3. *cap*. 14.

p. 29. *l*. 53, 54. ἀπὸ ἐπὶ ἑνὶ εἴδεϊ] De variis melancholicorum imaginibus, vide Galenum, *lib*. 3. *de loc. aff. cap*. 6.

p.30 *l*. 5. ἀπὸ χοίων.] Scribe ἀπ' ὀκοίων, non aspirato π. ἰωνικῶς.

p.30. *l*. 10, 11. τὸ παράλογον τ ὀξυθυμίης ἐς γέλωτα.] Lege ἀθυμίης, ad marginem versionis Latinæ rectè notatum, *tristitiæ*.

p. 30. *l*. 15, 16. κάκιον δ' ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες ἐκμαίνον).] Eadem ratione, qua ὀξυθυμότεραι, *proniores ad excandescentiam*, nimirum ob judicii infirmitatem. Argumento esse potest quod de Bacchantibus legimus, quæ à furore μαινάδες dicebantur. In iis enim Orgiis fœminæ primas partes tenebant furoris quadam prærogativa, præsertim in *Thracia*, de quibus Plutarchus ita scribit *in Alexandro*: ἕτερ@ δὲ περὶ τούτων ἐστὶ λόγ@, ὡς πᾶσαι μὲν αἱ τῇδε γυναῖκες, ἔνοχοι τοῖς ὀρφικοῖς οὖσαι, καὶ τοῖς περὶ τ Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τ πάνυ παλαιοῦ, κλώδωνές τε καὶ μιμαλλόνες ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς ἠδωνίσι, καὶ ταῖς περὶ τ αἷμον (αἷμον) θρῄσσαις ὅμοια δρῶσιν, & quæ sequuntur. Ad alia etiam, in quibus furore opus, fœminæ semper quæsitæ, ut *Sibyllæ* ad vaticinandum; quod furoris opus existimatur. Quantus autem fuerit *Sibyllarum* furor, liquet ex iis quæ de *Cumæa* vate cecinit Maro, 6. *Æneidos*, *v* 46. Tanta enim vis furoris illius fuit, ut quædam in accessione exanimarentur, ut de quadam refert Plutarchus, *libro de defectu oraculorum*.

p 30. *l*. 18. ἔαρ ἢ κεῖνο.] Rectè & congruenter Galenus, qui exponens *Aphorif*. 20. (*sect*. 3.) quo morbi Veris enumerantur, in quibus τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά, &c. eam causam affert, quod eo tempore morborum seminaria ad extremas partes & cutem quodam criseos impetu pellantur: quo fit, ut pericula, quæ à pravis humoribus impendebant, planè avertantur, sitque Ver ὑγιεινότατον, ἢ ἥκιστα θανατῶδες. Ver igitur aucto naturæ vigore, multos, quos autumnus gignit, morbos judicat.

p.30. *l*.23. ἢ πάρε@ ἔκτοπον.] Aristoteles, *sect*. 30. *probl. p*. 2616. *l*. 11. *ed. Sylb*. ubi de moribus melancholicorum agit; ἄλλοις δ' (inquit) ἀθυμίαι ἰσχυραί, ἢ φόβοι· τοῖς δὲ θάρρη λίαν, οἷον καὶ Ἀρχελάῳ συνέβαινε τῷ Μακεδονίας βασιλεῖ. Suetonius, *cap*. 51. *de Caligula*; quem fuisse melancholicum ex ipsius vita colligi potest; *non immeritò* (inquit) *mentis valetudini attribuerim diversissima in eodem vitia, summam confidentiam* (hoc πάρε@ ἔκτοπον) *& contra nimium metum*.

p.30. *l*.24, 25. ὅτι ἢ ὄνειροι ἀληθέες.] Aristoteles, *libro de divinatione per insomnia*: μελαγχολικοὶ, διὰ τὸ σφόδρα ὥσπερ βάλλοντες πόῤῥωθεν, εὔστοχοί εἰσι, ἢ διὰ τὸ μεταβλητικὸν ταχὺ τὸ ἐχόμενον φαντάζονται αὐτοί. Themistius *ad eum locum*: καὶ αὐτοὶ τὸ μέλλον ὥσπερ παραπαίζουσι τῷ τάχει τ κινήσεως· εὐμετάβολον γὰρ ὂν τὸ φανταστικὸν αὐτοῖς ταχὺ τὸ ἐχόμενον τ ἀρχῆς τ ἐσομένων φαντάζε).

p. 30. *l* 25, 26. ὁκόσοι γὰρ ὑπερεκτρέπον) ὅπω οἱ κακῷ.] Corrupta ni fallor lectio. Crassus: *quotquot enim valdè adversantur, ea non protinus huic malo insunt, sed per quietem videntibus sese offerunt*: quæ versio nec Græco contextui quadrat, nec probum sensum præ se fert. Sic igitur emendo: ὅπω ὄντ@ κακῷ· *quæ longiùs à statu naturali discedunt, hæc, nondum præsente malo, imaginatione in somnis præcipiunt atque occupant*. Cùm dictionis, ὄντ@, posteriores literæ evanuissent, atque etiam litera ν, ex parte adesa, superesset, ο, indocti quidam, ex iis reliquiis fecerunt οἱ, hoc est, pronomen tertiæ personæ in dandi casu, quod hîc locum habere non potest.

p. 30. *l*. 30. ἀλλὰ ποικίλη νοσῆματ@.] Morum inæqualitatem in melancholicis animadvertit quoque Aristoteles. *sect* 3. *probl*. 1. ὅσοις δ' ἐν τῇ φύσει συνέστη κρᾶσις τοιαύτης, εὐθὺς οὗτοι τὰ ἤθη γίνον) παντοδαποί. Ibidem: διὰ μὲν τὸ ἀνώμαλον εἶναι τ δύναμιν τ μελαίνης χολῆς, ἀνώμαλοί εἰσιν οἱ μελαγχολικοί.

p. 30. *l*. 36. βίον ζώουσι ζωώδεα.] Causam reddit Philosophus, *libro de somno & vigilia, cap*. 3. οἱ δὲ φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοὶ διὰ εὔρυτα (εὔροιαν) τ φλεβῶν, ἂν μή τι ἄλλο πάθ@ ἔχωσιν ὑπεναντίον, οὐδ' οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκ) γὰρ ὁ ἔσω τόπ@, ὥσθ' οὐ γίνε) αὐτοῖς πλῆθ@ ἀναθυμιάσεως. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοί, σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ἀπολελαυκότα διάκει) τὰ σώματα αὐτοῖς. Quia malè nutriuntur melancholici ob duritiem corporis, & sanguinis nigri acerbitatem: idcirco perpetuò esuriunt, ut inter cibos *Tantalus*: hinc voracitas. Galenus, *libro de plenitudine*, *Tom*. 3. *p*. 82. *A*. *l*. 36. *Ed. Ald*. Sapori acido succi melancholici ventriculum

 imbuen-

imbuentis id adſcibit: ἱκανῶς ϑ πινώδεις (lege πεινώδεις) εἰσὶν, οἷς ἂν ἡ μέλαινα χολὴ τ̃ ὀξεῖαν ποιότητα κρατοῦσαν ἔχῃ.

p. 30. l. 40, 41. ἀγρυπνίη δὲ σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν.] Ob hanc cauſam Hippocrates vigiliam *voracem* dixit. 6. *Epid. p.* 1180. *F. ed. Genev.* 1657.

p. 30. l. 44. φυσώδεις καθ' ὑποχόνδριον,] Ejuſmodi melancholia *hypochondriaca* appellatur, Arabibus *Mirachialis* à voce *Mirach*: quæ eorum lingua ſignificat *hypochondrium*. Hujus meminit Ariſtoteles *ſect.* 30. *probl.* διὸ, ἢ τὰ πνευματώδη πάθη ἢ τὰ ὑποχόνδρια μελαγχολικὰ οἱ ἰατροὶ φασιν εἶναι lege, ἢ τὰ ὑποχονδριακά.

Ad Caput VI.

περὶ μανίης.

De Furore.

p. 31. l. 16, 17. οὐδέν τι ἴκελον ἡ λήρησις.] Diſtinguit amentiam ſenilem à mania: quod illa defectu caloris accidat, hæc exceſſu caloris & ſiccitatis, obidque actuoſa ſit & turbulenta: Item quod ſenilis amentia non habeat intervalla, ſolaque morte finiatur: mania, & intermittat, & curetur. Sed & genere ipſo, ſeu eſſentia ipſa differunt, quod mania ſpecies ſit τ̃ παραφροσύνης, nempe, depravata mentis actio, cum quis ratiocinando aberrat: παραλλάξιας φρενῶν, παρακοπὴν, παράκρουσιν vocat Hippocrates. μώρωσις vero, hoc eſt, ſenilis amentia, non eſt ἀποτυχία, ſeu aberratio rationis, ſed privatio. Galeni verba, in hanc ſententiam, adſcribere libet, *ex Com.* 2. *in* 2. *prorrhet.* μώρωσις ἐστι χωρὶς τ̃ παραφροσύνης σύμπτωμα τοῖς φύσει μωροῖς, ὁμοίως ἀποφαῖνον τοὺς νοσοῦντας, ὥσπερ καὶ τ̃ λεγομένων ἀποκρατῶν ἐνίοις ἴσμεν γιγνομένους. Item planè ſentit *Aretæus*, cùm eandem definit, νάρκην αἰσθήσιος, ἢ γνώμης νάρκωσιν, ἤδε ἢ νοῦ ἀπὸ (ὑπὸ) ψύξιος. Cicero, *libro de ſenectute*, una voce *delirationem* appellat.

p. 31. l. 17. γῆρας ἡ ξυμφορή.] Id non ita accipiendum eſt, quaſi omnibus decrepita ætas eam calamitatem importet. Nam, ut rectè ait *Cicero*, libro de ſenectute; *Iſta ſenilis ſtultitia, quæ deliratio appellari ſolet, ſenum levium eſt, non omnium.* Sanè ipſe non paucos vidi moribundos ſenes, qui non delirarent. Patri meo, qui octogeſimum & quintum ætatis annum attigit, mens adeo ſemper conſtitit, adeo acre ingenium, uſque ad mortem: ut ego, qui ei ſemper intimus omnia ejus dicta excipiebam, interdum mirarer. Quamquam id non magis in eo mirabile fuit, quàm quod homo literis, illis ſcilicet humanioribus non expolitus; (ab ineunte enim ætate rei familiaris procurationi, & illi actuoſæ vitæ addictus fuerat) attamen quam alii multo ſtudiorum labore prudentiam atque in rebus perſpiciendis acumen vix aſſequuntur, ſola ingenii bonitate præſtaret. Sed & ſingularis in eo fuit morum probitas, ſincerus in Deum affectus: in congreſſionibus verò & converſatione ſuavitas tanta, ut nemini non valdè ejus & vultus, & verba probarentur: homo alioqui naturâ argumentoſus, qui ſi qua incidiſſet de humanis rebus quæſtio, tot rationes, tot argumenta excogitaret, ut non ſolum doctus, ſed etiam Philoſophus videretur. Hanc digreſſiunculam, quæſo, Lectores affectui meo condonent, qui optimo parente orbatus, adhuc flagrantiſſimo luctu vel quovis momento ad imagines doloris mei invitus rapior.

p. 31. l. 28. ἢ ὀργὴ ἐκ συντυχίης.] Non mirum, ſi ira μανίαν, hoc eſt, furorem non bene exſtinctum revocat, cùm ab ea, ſi ſit vehementior, creari hunc morbum teſtetur Seneca *lib.* 2. *de ira cap.* 36. *nulla celerior* (inquit) *ad inſaniam via eſt.* Quin iram tempore tantùm à furore differre, quod nimirum brevior ſit, cenſet *Themiſtius*, qui hanc definit μανίαν ὀλιγοχρόνιον: quod & *Horatius* confirmat ſententia vulgata:

Ira furor brevis eſt.

Arnobius: *Quid eſt enim aliud iraſci, quàm furere, quàm in ultionis libidinem ferri, & in alterius doloris crucem efferati pectoris alienatione bacchari.* Virgilius *in Epigr.* de Ludo:

Principio furiis Ira eſt, tribus addita quarta.

Sed & ibidem *Seneca* inter Iræ effectus ponit, quod multi ejus inflammatione in morbos reciderint.

p. 31. l. 41. λαγνείη.] Scribe λαγνείη.

p. 31. l. 43, 44. ἀπηνδρώθησαν αἱ μῆτραι.] Verbum hoc variè accipitur apud *Hippocratem*: Nam & de ea dicitur, quæ viro copulatur, *ut libro* περὶ παρθενίων: (*p.* 563. *l.* 16. *ed. Gen.* 1657.) Ubi de virginum inſania: εἰ ϑ μὴ ἔη αὐτέων, ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ ὀλίγον ὕστερον ἀνδρὸς), ὅπερ μὴ ἀνδρωθῶσι. Fœſius vertit, *niſi viro jungantur.* Cornarius eodem ſenſu, *ſi non viro nupſerint.* Galenus *in Exegeſi*, ἱμερωθεῖσαι, ἀνδρὶ μιγεῖσαι, ſine dubitatione lego ἀνδρωθεῖσαι. Etſi ſeries Literarum fere tollit mendi ſuſpicionem, non tamen ſemper. Exemplum apud *Suidam* in voce ῥεδαῖος, in litera ρ. quæ lectio mendoſa, pro σεδαῖος quod nomen eſt detortum à Latino, *ſubadjutor.* Aliter idem vocabulum accipitur, *in fine* 6. *Epid.* ubi de *Phaëthuſa* Pythei uxore, ex menſium ſuppreſſione laborante: τὸ σῶμα ἠνδρώθη, καὶ ἐδασύνθη πάντα, καὶ πώγωνα ἔφυσε. *Corpus virile factum eſt.*

Are-

Aretæus, *lib.* 8. de gonorrhœa exhauſtis, & vires recuperantibus id verbum uſurpat ἐς δ' καὶ σώφρων ἔοι ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι, καὶ λέοιτο ψυχρῷ, ἐλπὶς ὡς ὤκιστα ἀνδρωθῆναι τ᾽ ἄνθρωπον.

p. 31. *l.* 43, 44. ἀπανδρώθησαν αἱ μῆτραι] Vertit Craſſus, *cùm ipſarum uteri ad virilem congreſſum apti evaſerunt:* quaſi hoc verbum ἀπανδρόω de matura viro puella uſurpari poſſit: decepit eum locus Hippocratis, *ex lib.* περὶ παρθενίων, perperam intellectus: αἱ δ' παρθένοι, ὁκόσῃσιν ὥρη γάμου, παρανδρούμεναι ac ſi hoc ſit participium cum voce παρθένοι jungendum. Sed non ita eſt. Infinitivus eſt Aeolicus, neque παρανδρούμεναι, ſed παρανδρούμεναι legendum: ut & Foeſius annotavit; quamquam is ὥραι in plurali legit, refertque ad παρανδρούμεναι, inconſultè mea quidem ſententia. Sed malim eo ſenſu accipere quo uſurpavit Hippocrates *citato lib. Epid.* ut nimirum intelligamus mulieres ex menſium ſuppreſſione in furorem agi, atque interdum etiam uteri ipſarum temperie ad virilem converſa, ob retentionem ſanguinis, iiſdem ea accidere, quæ de *Phaëthuſa* tradit Hippocrates.

p. 31. *l.* 50. ἢ ἐς ἀγρίω (ὀργῷ) ἀμφαδὸν,] Et huic loco mendum obrepſit in voce ὀργῷ· ſed alibi nos emendavimus.

p. 31. *l.* 53, 54. καὶ θεράποντας ἀπέκτειναν.] Ut Hercules, de quo Seneca *in Tragœdia* ἐπωνύμῳ.

p. 31. *l.* 54. καὶ ἑωυτοῖσι χεῖρας ἐπῆνεγκαν.] Ut Ajax Telamonius.

p. 31. *l.* 57. ἀστρονομίῃ ἀδίδακτ☉.] Id eſt, nullo doctore præeunte: ob Ingenii enim ſolertiam, & magnam animi intentionem, quam melancholica intemperies affert, (ſunt enim melancholici attenti, & cogitabundi) vel ſubtiliſſimas artes diſcere ex ſe ipſis poſſunt: quas alii ſub præceptoribus magno labore vix comparant. Hæc nigri illius humoris prærogativa eſt, de qua fuſè Ariſtoteles, *ſect.* 30. *probl.* 1. Homines ſola ecſtaſi ab humoribus accenſis, poëtas repentè exſiſtere, atque etiam philoſophos, non eſt planè incredibile: eoſdem verò fieri Aſtronomos (quæ peritia multis eget obſervationibus, multarumque diſciplinarum abſtruſarum antegreſſione, ut Arithmeticæ, Geometriæ, Perſpectivæ) haud facilè perſuadeor. Si Marcus Tullius, 2. *de Divinatione*, negat furentis eſſe ἀκροστιχίδας condere, (poëmatis genus eſt, cùm deinceps ex primis verſus Literis aliquid connectitur) *quoniam*, inquit, *id magis attenti eſt animi quàm furentis, adhibentis diligentiam, non inſani:* quanto minus ſiderum magnitudines, intervalla, ac motus menſurâ comprehendere? Quocirca abſurdam hanc ſententiam judico, niſi rudimentum quoddam Aſtronomiæ intelligatur in eo, qui ad eam cognitionem nunquam animum adverterit. Nec verò magis placet quod *Huartes* in examine Ingeniorum pertendit, eos qui Inſania laborent ipſius vi morbi linguarum ſibi prius ignotarum notitiam capere: nam & ea cognitio ſtudii multi ac diligentiæ eſt. Sanè Ariſtoteles *citato ſæpius problemate ſect.* 30. non plus furori attribuit, quàm impetum ad vaticinia, & verſus fundendos.

p. 31. *l.* 58. ποίησις δῆθεν ἀπὸ μουσέων.] Ariſtoteles, *citato problem.* Μαρακὸς δ' ὁ Συρακούσι☉, καὶ ἀμείνων ἦν ποιητὴς, ὅτ' ἐκσταίη. Rectè: nam ad res poëticas fingendas, & verſus modulandos, calore non modico opus eſt; qui ſpecies Imaginatione conſignatas excitet, illuſtretque: quæ præparatio, ſi non eſt furor, furori eſt proxima. Undè illud Platonis *in Phædro:* ὃς δ' ἂν ἄνευ μανίας Μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύρας ἀφίκηται, πεισθεὶς, ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανῶς ποιητὴς ἐσόμεν☉, ἀτελὴς αὐτός τε καὶ ἡ ποίησις ἠφανίσθη. Seneca, *libro de Tranquillitate animi capite ultimo: fruſtra poëticas fores compos ſui pepulit.* Et apud Horatium *in arte, v.* 296.

— *excludit ſanos Helicone Poëtas*
Democritus.

Sed de his plura in noſtra diſſertatione de furore poëtico.

p. 32. *l.* 4. ἀλλόκοτοι φαντασίαι.] De mirandis inſanientium imaginibus, vide Galenum, *lib.* 3. *de loc. affect. cap.* 6. Andream Laurentium, *lib. de curatione melancholicorum*, & Practicorum medicinæ librorum conditores.

p. 32. *l* 19. ἢ χωρίς καὶ τ' γνώμης ἡ ἀμβολή.] Scribe ξυμβολὴ, conjunctio. Junius; *& hæc erat inter locum illum, & viri mentem cognatio.* Rectiſſimè. Heniſchius; *& tantum mentis habebat, quantum locus protendebatur*; ineptiſſimè.

p. 32. *l.* 26. καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν, ὡς παρεόντα.] Has παραισθήσεις, ut vocat *Aretæus*, vel potius φάσματα inſanorum annotavit & Hippocrates, *libro* περὶ παρθενίων. (*p.* 562. *ed. Genev.* 1657.) ὥστε παραφρονέειν καὶ ὁρῆν δοκέειν δαίμονας τινὰς ἐφ' ἑωυτῶν δυσμενέας. Cauſam harum illuſionum acutè exponit Averroes, *libro* 3. *Collig. cap.* 38. cujus verba referre libet: *Item accidit habenti cogitationes corruptas, propter aliquam cauſam intrinſecam, vel extrinſecam, ut ſentiat malo ſenſu: quod eſt, quia quamvis ſenſatorum motus ad ſenſum veniat ab extra, non eſt impoſſibile ut fiat ſimile etiam per contrarium. Quia propter hanc corruptionem cogitabit unum, & confirmabitur, ita quod forma illius movebit à latere interiori ſpiritum iſtius ſenſus, & tunc videbitur oculo, ut iſtud ſit deforis.* Et paucis interjectis: *ſolvitur quidam vapor & adſcendit cerebrum, & imprimi-*

tur in ipsum forma rei excogitatæ : & adscendendo superiùs movet spiritum animalem, & reducitur iste motus usque ad virtutem imaginativam ; & ipsa, spiritu mediante, movet sensum communem, & ille movet particulares ; & sentitur res sicuti si esset extra. Et populi credunt, quod hoc fiat ab Angelis, aut à Dæmonibus. Hæc Averroes.

p. 32. *l.* 30. εὐκρίνητοι, ὀξέες τ̃ αἴσθησιν.] Lege εὐκίνητοι, *facilè mobiles, proni ad motum.*

p. 32. *l.* 34. ἀλλοιώδεες τὰς ὄψιας.] Fortasse scripserat Aretæus, ἰλλώδεες τὰς ὄψιας, quæ vox frequens occurrit apud *Hippocratem.*

p. 32. *l.* 37, 38. ἦχοι ὤτων ϗ βόμβοι, μέχρι δήγε σαλπίγγων τε καὶ αὐλῶν.] Ex his qui sibi sonum quasi tibiarum audire viderentur, κορυβαντιῶντας vocatos Platonis verbis probat apud Catullum *Josephus Scaliger*, criticorum Aquila. Verba divini philosophi ex Dialogo qui *Crito* inscriptus est, hic adscribere haud abs re erit, quia ad nostri Auctoris enucleationem faciunt : ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τ̃ αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν. Item ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τ̃ αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τ̃ λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τ̃ ἄλλων ἀκούειν. Hunc morbum imaginosum dici à *Catullo* his versibus, non temere censet Scaliger :

Non est sana puella, nec rogate
Qualis sit. Solet hæc imaginosum.

Supple, *affectum* sive *morbum pati.*

Atque hunc ipsum esse affectum, quem hîc describit *Aretæus*, palam est. Quocirca non rectè citato loco dixit vir ille magnus, morbi imaginosi seu κορυβαντιασμοῦ, nullam in Medicorum libris fieri mentionem: cum hic *Aretæi* locus contrarium testetur. Cæterùm, quia iis imaginibus vexati dormire non possunt, sed attenti iis oculos apertos habeant : idcirco qui patentibus oculis dormirent, κορυβαντιᾶν Græcè dictos auctor est Plinius *lib.* 11. *cap.* 37. quam vocem dum Critici emendare conantur, nihil aliud quam operam ludunt. κορυβαντιῶντας insomnia vexari solitos testatur Plato *septimo libro de Legibus :* ibidem docet eam insomniam tibiarum incentione curari solitam fuisse : τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασι, καὶ ἐγνώκασι ὂν χρήσιμον, (de motu & agitatione infantium loquitur) αἵ τε τροφοὶ τ̃ σμικρῶν, καὶ αἱ περὶ τὰ τ̃ Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι. ἡνίκα γὰρ ἄν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τ̃ παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσι, ἀλλὰ τοὐναντίον κίνησιν, ἐν τ̃ ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσαι· καὶ οὐ σιγὴν, ἀλλά τινα μελῳδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυλοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτῃ τῇ τ̃ κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ μούσῃ χρώμεναι. Hujus moris rationem deinde affert, quod nimirum motio à sonitu tibiarum inducta, interiorem utpote debiliorem sedaret : ὅταν οὖν ἔξωθέν τις προσφέρῃ τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμὸν, ἡ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνησις προσφερομένη τ̃ ἐντὸς φοβερὰν οὖσαν ϗ μανικὴν κίνησιν. Rursus τοὺς δ᾽ ἐγρηγορότας ὀρχουμένους τε, καὶ αὐλουμένους, μετὰ θεῶν, οἷς ἂν καλλιεροῦντες ἕκαστοι θύωσι, κατειργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἔμφρονας ἔχειν.

p. 32. *l.* 40. βοροὶ ϗ λάβροι ;] De fame melancholicorum, suprà abundè.

p. 32. *l.* 41. ἀγρυπνίη βορόν.] Verba sunt ipsa Hippocratis, 6. *Epid. sect.* 4. *sent.* 18. ὕδωρ βορὸν, καὶ ἀγρυπνίη βορόν. Supersedeo monere vigiliam dici voracem, non quod ipsa sit vorax, sed quod homines voraces faciat. Id autem præstat τῷ διαφορεῖν, ut inquit Galenus, *in comm. tom.* 5. *p.* 241. *B. l.* 7. *Ed. Ald.* quia calore ad partes extimas diffuso, habitum corporis resolvit.

p. 32. *l.* 42. μελαγχολώντων μᾶλλον εὐσαρκίη.] Non absque causa aliquis admirabitur melancholicos esse εὐσάρκους, qui sanguinem nigrum & fæculentum habeant, multis cruditatibus abundent, eoque multis obstructionibus laborent : postremo, ut uno verbo dicam, qui pessimè concoquunt, ut Aristoteles, *libro de Sensu & Vigilia* (*p.* 44. *l.* 8. *ed. Sylb.*) tradit, ἡ δὲ μέλαινα χολὴ, ψυχρὰ οὖσα, ϗ τ̃ θρεπτικὸν τόπον ψυχρὸν ποιεῖ. Tum ex Hippocrate 6. *Epid.* ἀπεψίη πάντων σύγχυσις, *cruditas omnia confundit.* Verisimile est, quantum quidem conjectura assequi possum, in causa esse duritiem atque densitatem melancholici corporis, quod non ita diffluit : quo enim densius corpus, eo minus perspirabile est: eo etiam conferre flatus arbitror, quorum diffusione per corpus membra distenduntur ; quo pacto carnes bubulæ in macello à laniis sufflatæ.

p. 32. *l.* 45. οὐ σκαρδαμύττοντες.] Melancholicorum spiritus, ob crassitiem & frigiditatem, minùs mobiles: quare & membra, quæ ab iis moventur, præsertimque oculi & palpebræ, qui spirituum animalium motum magis sequuntur. Sed & vehemens, & profunda cogitatio, oculos defigit, atque ut ita dicam, rapit. Philostratus, *in vita Marci :* ϗ τοῦτο ἐδηλοῦτο μὲν τῇ τῶν ὀφθαλμῶν στάσει, πεπηγότων τὰ πολλὰ ἐς ἀπορρήτους ἐννοίας. Plinius, *lib.* 11. *cap.* 37. fortitudinis argumentum censet non connivere ; *Viginti* (inquit) *paria Gladiatorum in Caji Principis ludo fuere : In iis duo omnino, qui contra comminationem aliquam non conniverent, & ob id invicti.*

p. 32. *l.* 46. ἰνδάλματα κυάνεα.] De his diximus initio Libri primi.

p. 32. *l.* 53. οὐδὲ ἐς τὸ ἀμφαδὸν αἰδὼς, ἢ ὄκνος ὁμιλίης.] M. S. ἐς τὸ ἀμφαδὸν αἰδῶσιν, sequente particula ἢ parenthesi inclusa ; sed recta est lectio quam habemus. Crassus: *ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt*, ceu ὁμιλίη hîc colloquium, & non potius congressum,

&

& coitum Venereum ſignificet; aut ὄκνος ὁμιλίης, initium ſit alterius periodi. Addit: *neque eos in publico ventrem exonerare pudet.* Quæ in Græco non habentur. Ex prava ſcriptione profecta conjicio; quod pro adverbio ἀμφαδὸν, *palam, aperte*, ἄφοδον legiſſet, οὐδὲ ἐς ἄφοδον αἰδὼς, quod non probo. Jungenda enim hæc ſunt, ut rectè in excuſis codicibus, αἰδὼς ἢ ὄκνος ὁμιλίης; quæ verba ſic convertimus: *nec eos pudor, aut metus retinet, quo minus propalam coëant.* Nam ὄκνον pro metu etiam accipi, vel ex Lexicographis manifeſtum eſt: tum ex Laertio *in Zenone*, ubi de Dogmatis Stoic. ὄκνος enim ibi ſpecies metus ponitur, itaque definitur: ὄκνος δὲ φόβος μελλούσης ἐνεργείας.

p. 33. *l.* 11. τέμνονται τινες τὰ μέλεα, θεοῖς ἰδίοις] Corybantes innuit, Galloſque matris Deûm atque etiam Deæ *Syriæ*, quæ fortè eadem ac *Cybele* eſt, ſacerdotes: qui omnes furorem mentientes, quo vulgum vaticinationis ſpecie luderent, ſibi brachia gladiis laniabant, flagellis etiam ſemet converberabant. De his Apuleius ita ſcribit, 8. *Mileſianarum: Nec paucis percurſatis Caſulis, ad quamdam villam poſſeſſoris Britini perveniunt, & ab ingreſſu primo, ſtatim abſonis ululatibus conſtrepentes fanaticè pervolant; diuque capite demiſſo, cervices lubricis torquentes motibus, crineſque pendulos rotantes in circulum, & nonnunquam morſibus ſuos incurſantes muſculos, ad poſtremum ancipiti ferro, quod gerebant, ſua quiſque brachia diſſecant.* Et paulo infra: *cerneres profectu gladiorum, ictuque flagrorum, ſolum ſpurcitie ſanguinis effœminati madeſcere.* Eodem ſpectat Plauti iſtud *in Truculent. Act.* 2. *ſcen.* 7. *v.* 41. *Hoc vide; dentibus frendit, icit femur. Num nam, obſecro, ariolus eſt, qui ipſus ſe verberat?* Et *Moſtel. Act.* 2. *ſcen* 1. *v.* 11. *Ubi iſti, qui Dindymeneis* (ita enim legendum, non *quindenis*) *haſtis corpus transfigi ſolent:* Vide & in ſacris literis, *Regum libro* III. (*alias* I.) *cap.* 18. Ubi de ſacerdotibus Baal: *Clamabant ergo voce magna, & incidebant ſe cultris & lanceolis donec pefunderentur ſanguine.* Septuaginta: ἀλλά γε καὶ κατετέμνοντο τὸ ἔθος αὐτῶν μαχαίραις, καὶ σιρομάσαις ἕως ἐκχύσεως αἵματος.

Ad Caput VII.

περὶ παραλύσεως.
De Nervorum reſolutione.

p. 33. *l.* 28. ἀποπληξίην λῦσαι.] Verba ipſamet Hippocratis, *Aphoriſ.* 42. *ſect.* 2.

p. 33. *l.* 29. παραπληγίη δὲ,] παραπληγίης à paralyſi diſcrimen tradit, quod hæc ſit privatio ſolius motus: illa verò motus & tactus ſimul, idque in parte aliqua privatim. *Galenus* non ita planè; ſed in eo tamen cum *Aretæo* convenit, quod παραπληγία ſit partis cujuſpiam privæ reſolutio: ita enim quid ſit *paraplegia*, declarat, *Comm.* 2. *in* 1. *Epid.* παραπληγίας μὲν καλεῖ, τὰς ἐξ ἀποπληξίας εἰς τὶ μόριον κατασκηψάσας παραλύσεις. Hanc qui reſolutionem patiuntur παραπλῆγες dicuntur Hippocrati, *libro de vict. acut. p.* 397. & παραπληγικοὶ 6. *Epid. ſect.* 7. *ſent.* 1. οἱ δὲ τῇ χειρὶ πονήσαντες ἐς χεῖρας μόνον παραπληγικοί. Idem Galenus, *lib.* 3. *de loc. aff. cap.* 10. privarum partium reſolutionem ſimpliciter παράλυσιν illius partis appellat καθάπερ εἰ καὶ κατά τι τῶν κώλων γένοιτο, τοῦ μέρους ἐκείνου παράλυσίς ἐστι.

p. 33. *l.* 31. παράλυσις δὲ ὡς ἐπίπαν κινήσιος μοῦνον.] Ita & Galenus, *loco citato*: μάλιστα μὲν οὖν ἡ παράλυσις ἐπὶ τῇ τῆς κινήσεως ἀπωλείᾳ λέγεται τῶν τὴν αἴσθησιν ἀπολελωκότων μορίων, ἀναισθήτων μὲν εἶναι, παραλελύσθαι δ᾽ οὐ πάνυ τι συνήθεως (συνήθως) λεγομένων.

p. 33. *l.* 32. ἐνεργείης τε πάρεσις.] Poſtquam dixit paralyſim eſſe motûs tantùm privationem, addit ἐνεργείης, uberioris explicationis gratia, ut ab ἀναισθησίᾳ ſeu ſtupore diſtinguat, quæ ſenſum dumtaxat adimit. Senſus enim paſſio eſt; motus verò actio.

p. 33. *l.* 35, 36. ἀπόπληκτον σκέλος τὸ κατ᾽ ἴξιν.] Locus is quem laudat, exſtat in 3. *Epid.* in conſtitutione peſtifera: ſed & in 2. *prorrhet.* ἀπόπληξιν τῶν μελέων, pridem annotavimus.

Lege Not. in Var. Lectiones *Aretæi* ex edit. Oxonienſi.

p. 33. *l.* 39. κύστιος δὲ οὔρων σχέσιος.] Hanc vocem πάρεσις, communem eſſe omni impotentiæ nervorum, ex ſuperioribus patet: nunc propriam acceptionem tradit; nimirum pro veſicæ reſolutione, qua urina excerni, aut retineri non poteſt.

p. 33. *l.* 42 κυνικὸς σπασμὸς ἡ κλῆσις.] Ita appellatur genus convulſionis, quo genæ ita in alteram partem trahuntur, ut rictus quaſi canum efficiatur; unde nomen affectui inditum. Simplicius, *ad text.* 1. *lib.* 2. *de Anima*, videtur κυνὸς appellare; id enim verba ejus ſonant: ἐπειδὴ καὶ μία πως ἡ τῆς ψυχικῆς ζωῆς ἔννοια, ἡ ἔνδοθεν κινητική, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων πλείους, καθ᾽ ἕκαστον ἰδίας, ἄλλη γὰρ ἡ τοῦ χερσαίου κυνὸς παρὰ τὴν τοῦ θαλασσίου, καὶ παρὰ τὴν τοῦ ἀστρῴου, καὶ ἔτι παρὰ τὴν τοῦ ὡς σπασμοῦ, ἔννοιαν.

p. 33. *l.* 43. ἔκλυσιν δὲ γουνάτων] In deſcriptione λειποθυμίης rectè genuum facit mentionem. Ita enim & apud Homerum, (*Iliade* ε. *v.* 176.) λύειν γούνατα, pro *vires*, aut *animam adimere.* Et apud Maronem; (*Æneid.* 12. *v.* 905.) *genua labant*, de Turno fatiſcente. De genuum principatu, vide Plinium, *libro* 11. *cap.* 37.

p. 33. *l.* 45. ἀψυξίην] Scribe; ἀψυχίην, *exanimationem*, ut rectè vertit *Junius.*

p. 33. *l.* 57. τὰ ἐντὸς ἑλκέων, νόσοι κρυπτὰ καὶ ἀφανέα] Emendo alibi hunc locum.

p. 34. *l.* 5, 6. δίδαγμα διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς] Vide Ariſtotelem,

lem, *in* 3. *de partibus Animalium, cap.* 7. ubi oſtendit omnia eſſe in corpore διφυᾶ: quod autem ait differre facultate, dextra à ſiniſtris, altioris profectò eſt contemplationis, quam præſentis inſtituti ratio ferat. Nonnulla tamen pro præſentis loci explicatione annotare libet. Præter argumentum igitur quod hîc propoſitum eſt, ſumptum ab inclinatione hujus morbi, qui uni potius lateri corporis, quàm alteri incumbit, alia multa proferri poſſunt. Apuleius, *Apol.* 1. de muliere comitiali: *Cæterùm, quod dextræ auris crebriores tinnitus fatebatur; ſignum erat morbi penitus adacti. Nam dextera corporis validiora ſunt: eoque minus ſpei ad ſanitatem relinquunt, cùm & ipſa ægritudini ſuccumbunt.* Mox ſubdit: *Ariſtoteles adeo in problematis ſcriptum reliquit, quibus æquè caducis à dextero morbus occipiat, eorum eſſe difficiliorem medelam.* Si verum dicit *Apuleius*, eum locum, in qno id docet *Ariſtoteles*, excidiſſe oportet: nuſquam enim in Libris iis, quos habemus, *problematum* exſtat. Aliud argumentum ex iiſdem libris problematum proferam, quod exſtat in *ſect.* 32. *problemate* 7. Quærit *Ariſtoteles*, cur ſiniſtra auris ocyus, magna ex parte perforata, conſolidari, quàm dextra, poteſt: *quia*, inquit, *ſiniſtræ partes humidiores & calidiores.* Addit, ob eam cauſam, mulieres aurium alteram, marem vocare; alteram, fœminam. Aponenſis *in Commentario*, differentiam hanc dextræ auris & ſiniſtræ, alio modo explicat: *Et ideo* (inquit) *quis fortè probabiliter cauſam hujus aſſignabit oppoſitam, dicens; partem dextram ſenſibiliorem fore ſiniſtra; quæ autem talis condolet in amplius: ſimiliter dextra plus viget ſanguine: & decurſus naturæ ad locum fit dolentem: quare in humectatione partis inciſæ conſequente, tardiùs conſolidatio accidit: cum vulnera non conſolidentur, niſi priùs fuerint exſiccata.* Fortaſſe ob eam cauſam in *Lucæ* (*c.* XXIII. *v.* 50.) & *Joannis c.* XVIII. *v.* 10.) *Evangelio*, ubi de illo facinore *Petri*, contra Pontificis ſervum, auricula potius dextra ejus abſciſſa notatur, quo majus miraculum cognoſceretur, ſtatim ea reſtituta, quæ difficilius poſſet coaleſcere. Poſſim hîc referre, *Hippocrati* teſtem ſiniſtrum cenſeri θηλύγονον: quod & confirmat Ariſtoteles *in hiſtoriis & libris de generat. animal.* Galenus autem accuratè explicat, *lib.* 14. *de uſu partium, tom.* 1. *p.* 85. *A. l.* 43. & *B. l.* 1. *ed. Ald.* 1525. cauſam adſcribens frigidiori temperamento ſiniſtri teſtis; utpote qui ſanguine ſeroſo alatur per venam & arteriam ſpermaticam in ſiniſtro latere, non à magnis vaſis ſed ramis ab emulgente vena & arteria deductis prodeunte. Ibidemque pronuntiat dextra omnia fortiora eſſe in omni animalium genere: ἅπαντα τὰ δεξιὰ τῶν ἀριστερῶν ἰσχυρότερα κατὰ πάντων τῶν ζώων ἐστὶ τὰ γένη. Amatus Luſitanus cauſam, cur dextra manu promptiore utamur, ſe inveniſſe gloriatur, *Centuria* 4. *Curatione* 100. nempe, *quod oſſa brachii dextri ponderoſiora ſint: Cum* (inquit) *os brachii dextri & ſiniſtri à cubito ad humerum incedens æqua bilance librarem. dextrum in uno latere, ſiniſtrum in altero ponens, dextrum ſive brachii dextri longè plus gravitare os ſiniſtri oſſe inveni.* Hæc ille. Et quod ea diſparitas majori dextræ partis exercitationi tribuenda non ſit; ait idem *Amatus*, ſe & in puero recens nato periculum feciſſe, in eoque itidem os dextri brachii ponderoſius fuiſſe. Nec mihi adeo diſplicet conjectura. Nam ſi graviora ſunt oſſa in dextro latere, ſequitur & muſculos, qui eis movendis inſerviunt, firmiores atque robuſtiores eſſe oportere. Ex quo intelligitur non eſſe planè verum quod ait Ariſtoteles, *ſect.* 31. *probl.* 12. partem dextram ſola exercitationis conſuetudine meliorem atque firmiorem evadere. Et ſanè hac ſententiâ ſecum ipſe pugnat Philoſophus. Nam qui & in divinis corporibus eandem dextri & ſiniſtri differentiam agnoſcat, in quibus nullus exercitationi aur profectui locus eſſe poteſt: quomodo hanc in corporibus animalium non vidit? Præterea in ejuſdem ſchola, naturale id cenſetur, quod vel ſemper, vel ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ut plurimum fit. At omnes homines, paucis admodum exceptis, dextra utuntur expeditiore: naturale igitur id putandum. Poſtremò, naturale eſſe id diſcrimen, planè veterum ſapientum firmat auctoritas; qui inter ſumma rerum principia δεξιὸν, & ἀριστερὸν numerant, *lib.* 1. *Metaphyſ. cap.* 5 ſed de his hactenus. Sed neque *Amatus Luſitanus* veram quæſiti cauſam eſt aſſecutus. Ut enim illi largiamur, os dextræ partis eſſe ponderoſius, (qua de re ipſe viderit) non tamen hæc prima cauſa eſſe poteſt expeditioris motus dextræ manus; ſed alia occultior, magiſque univerſalis; qua factum putandum eſt, ut in omnibus dextra ſiniſtris ſint potiora.

p. 34. *l.* 15, 16. ἐπὶ μὲν τοῖσι δεξιοῖσι τὰ λαιὰ παραλύεται.] Obſervatio hæc pulcherrima eſt, qua compertum eſſe dicit, ſi infra caput, principium aliquod nervorum læſum ſit, puta pars quæpiam ſpinalis medullæ; ex eodem latere nervos inde exortos reſolvi: contrà, læſa parte capitis dextra, ſiniſtros nervos injuriam ſentire, dextroſque ſiniſtrâ: Verba *Hippocratis* (nam ab *Hippocrate* ut pleraque alia id quoque ſumpſit *Aretæus*,) exſtant *in libro* 7. *Epidem.* (*p.* 1218. *l.* 16. *edit. Genev.* 1657.) ubi de vulneratis in capite hæc habet: ξυμβαίνει δὲ τοῖσι πλείστοισι, καὶ ἐμέτους ἐπιγίνεσθαι, καὶ τὰ σπασμώδεα ἐπὶ τελευτῇ, καὶ ἐνίους κλαγγώδεας εἶναι, καὶ ἐνίους ἀκρατέας· καὶ ἢν ἐν τοῖσι δεξιοῖσι τὸ τρῶμα ᾖ, τὰ ἀριστερά· ἢν δ' ἐν τοῖσι ἀριστεροῖσι, τὰ δεξιά. Ut autem præclara eſt hæc (ut dixi) obſervatio, ita explicatu difficillima; quâ cùm ſe ultro abſtineat Foeſius, *Com. ad illa verba Hippocratis*; & mihi quæſtionem tam abſtruſam prætermittere nunc quidem liceat, & Lectores ſtu-

ſtudioſos remittere ad *Laurentii libros Anatomicos*, in quibus de hac re fuſè diſputatur, *lib. ſcilicet* 10. *quæſt.* 6.

p. 34. *l.* 17, 18. ἐ γὰρ κατ' ἴξιν τὰ δεξιὰ ἐπὶ δεξιὰ ὁδοιπορέει] Rationem propoſitæ obſervationis reddit, ſed falſam, ut evincit Andreas Laurentius, *loco citato*.

p. 34. *l.* 30, 31. καὶ τοῖσι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς προόδοι] Nervos moventes à ſentientibus diſtinguit, quod & *Galenus* interdum facit; & illos à ſpinali medulla vult ortum ducere; hos à cerebro. Quod cùm jam à multis confutatum ſit, non eſt quod in quæſtione jam profligata tempus teramus. Addit, motores nervos motum impertire ſentientibus; qui eum non habeant, niſi valdè imbecillum: quæ omnia fictitia eſſe, patet ex noſtro libello *de motu animalium ſpontaneo*; in quo vim movendi & ſentiendi unam naturam eandemque eſſe demonſtravimus, nedum ut locis diſtingui poſſint.

p. 34. *l.* 38. ἢ ῥαγέντος] Deeſt quid ante disjunctivam particulam ἤ. Scribe τρωθέντος (τρωθέντος vel θραυσθέντος) ἢ ῥαγέντος.

p. 34. *l.* 40, 41. ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκτασιν λέλυται τὰ μέλεα] Duplex genus paralyſeos tradit; unum per extenſionem partis, alterum per contractionem, quod perſpicuè infra in veſica declarat.

p. 34. *l.* 44, 45. ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταξέων τὰ μέλεα] Junius vertit: *ceu ligna adaptans & poliens*. Inconſultè: putavit καταξέων compoſitum ex propoſitione, & ξέω, quod *radere & polire* ſignificat: cùm ſit compoſitum ex ἄγω, nam pro ἄγω dicunt *Æoles* ἄξω, & κατάξω pro κατάγω formantes à Futuro: *Iones* verò per dialyſim, καταξέω. Igitur καταξέων, hoc loco, idem valet quod *deducens membra in longitudinem*; & de lana propriè dicitur: unde καταγματα ἐρίε, Heſychius, κατάγματα, μηρύματα ἐρίε. Latini *tracta*, in neutro genere & numero plurali, vel *tractas* in fœminino uſurpant, ut multis docet Joſephus Scaliger ὁ πάνυ, *ad Librum* 1. *Tibulli*, *Eleg.* 6. *v.* 80. Quo fit, ut ſuſpicer corruptum eſſe hunc locum; & pro ξύλα ἱκανὰ, legi debere ἔρια ἱκανὰ: vel quod minùs remotum eſt, ἑλκύσματα, id eſt, *tracta*. Ita enim aptior fiet ſimilitudo, quæ à lignis idoneis, ut vulgata lectio habet, ineptiſſima eſt.

p. 34. *l.* 46, 47. καὶ ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖσι παρθένος] Quia Græci *pupillam* κόρην appellant, eademque voce *puellam*; idcirco *Aretæus* Synonymo uſus eſt, παρθένος, quod *virginem* ſignificat. Ratio ejuſmodi denominationis eſt, quod in ea parte oculi contrà intuentium imago apparet, ceu pupæ, hoc eſt, parvulæ Virginis. Plinius, *lib.* 11. *cap.* 37. ubi de oculis: *adeoque iis abſoluta vis ſpeculi, ut tam parva illa pupilla, totam imaginem reddat hominis*. Rufus Epheſius, *de partium humani corporis nomenclaturis*: οἱ δὲ ὄψιν μὲν, ᾗ βλέπομεν, κόρην δὲ καὶ γλήνην, τὸ εἴδωλον, τὸ ἐν τῇ ὄψει· ὅθεν ὁ μὲν ῥήτωρ τὸν ἀναίσχυντον, οὐκ ἔφη κόρας ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν, ἀλλὰ πόρνας. Dicitur κόρη *puella* effigies, quæ pupilla apparet; unde orator de quodam impudente dixit, hunc non habere κόρας, hoc eſt, *puellas* in oculis, ſed ſcorta. Sunt tamen, qui παρθένον ſive κόρην pupillam dici putant ab immaculata ejus partis oculi puritate.

p. 35. *l.* 4. καὶ γέλως ἄσβεστος μέχρι θανάτε] Riſus inexſtinguibilis. Epithetum eſt Homeri, *α. Iliad. v.* 599. ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσι. Addit *uſque ad mortem*: quod nonnullis accidiſſe legimus, ut nimio & repentino gaudio morerentur: exempla apud Valerium Maximum, *lib.* 9. *cap.* 12. Plinium, *lib.* 7. *cap.* 53. & alios. *Philemonem* riſu exanimatum tradit idem *Valerius*, cum appoſitas ficus aſinum conſumentem vidiſſet.

p. 35. *l.* 5. ἀρχὴ πρώτη] *Cauſa evidens* Celſo nnncnpatur. Item Plinio, *lib.* 7. *cap.* 53. Græci aliter προκαταρκτικὴν appellant. Cœlius Aurelius, *libro* 1. *Antecedentem* vocat.

p. 35. *l.* 5, 6. ὑστάτη δὲ, καὶ καιρίη] *Poſtremam & potiſſimam* cauſam appellat, quam Galenus τὸ συνεκτικὸν αἴτιον, *conjunctam*, *continentem*, libro 1. de cauſis pulſuum cap. 1. ἓν μὲν τὸ πρῶτόν τε καὶ κυριώτατον, ὃ δὴ καὶ συνεκτικὸν καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ συνέχειν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ὠνομασμένον, ὅπερ ὡς ἔμπροσθεν ἐῤῥέθη γενέσεως αἴτιον.

p. 35. *l.* 12. ἕξεις οἱ παχέες κατὰ φύσιν] Non mirum ſi iſti citius reſolvantur, quando arvinam hanc viaticum eſſe ad mortem tradit Hippocrates, *Aphoriſ.* (*p.* 1246. *C. edit. Genev.* 1657.) οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν, ταχυθάνατοι μᾶλλόν τῶν ἰσχνῶν. Et Philoſophus, *lib.* 2. *de part. cap.* 5. διὸ καὶ γηράσκει ταχέως τὰ λίαν πίονα· ὀλίγαιμα γὰρ, ἅτε εἰς τὴν πιότητα ἀναλισκομένου τοῦ αἵματος· τὰ δ' ὀλίγαιμα ἤδη προοδοποιεῖται πρὸς τὴν φθοράν.

p. 35. *l.* 30. ἴλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ] ἴλλωσις.

p. 35. *l.* 31. ξὺν τῇ ὑποκοιλίδι] Scribe, ὑποκοιλίδι, accentu mutato, *palpebra inferiore*.

p. 35. *l.* 34, 35. ἄλλοτε δὲ ἄμφω ξυμπεσόντα παφλάζει] παφλάζω, verbum eſt factum per onomatopœiam, certarum rerum ſtrepitum ſignificans, ut fluctunm apud Homerum (*Iliad. ν. v.* 798.) κύματα παφλάζοντα: & pultis, ſeu freſi leguminis; quod Græci ἔτνος vocant. Ariſtoteles, *ſect.* 24. *probl.* 9. διὰ τί τὸ μὲν ὕδωρ ζέον οὐκ ἐκπαφλάζει; Theodorus vertit *expeſlat*: hic verò pro titubantia oris. Galenus in γλωσσῶν ἐξηγήσει· παφλάζουσιν· ὠνοματοπεποίηκε τοὺς πταίοντας, καὶ ἐπαναλαμβάνοντας ἐν τῷ διαλέγεσθαι δηλῶσαι βουλόμενος. Noſtri dicunt *bredoüiller*.

p. 35. *l.* 36. ἀθρόον δ' ἴσταται] Videtur ita legendum: ἀθρόον δὲ διΐσταται *subito aperiuntur*, supple *labia*.

p. 35. *l.* 37. 38. καὶ γὰρ ἤδε μῦς ἐστι καὶ νεῦρα] Ineptè additum à quodam sciolo καὶ νεῦρα. Nam cùm lingua musculus dicitur, hanc nervis constare nemo non intelligit.

p. 35. *l.* 40, 41. αἴρεται δὲ καὶ κίων] Scribe κιονίς de parte enim agit: at κίων nomen est affectus præter naturam. Vide supra *in acutis cap.* ϛ. & hic ex iis, quæ mox sequuntur, patet; ὄψεαι τὴν κιονίδα.

Ad Caput VIII.
περὶ Φθίσιος.
de Phthisi.

p. 36. *l.* 4. ἢν ἐντὸς ἐξ ἀποστάσιος ἐν τῷ πνεύμονι γένηται] Mendum cubare in voce ἐντὸς, arbitror: pro qua ἕλκος citra dubitationem legendum, suadet contextus, ordo, ac Syntaxis; quæ profectò nomen desiderat ante verbum γένηται. Sententia quoque id postulat, quia Φθίσιος primùm causas tradit; nempe abscessum in pulmone, tussem diuturnam, & sanguinis è pectore expulsionem: à quibus exulcerari pulmones manifestum est: & Pthisim pulmonum ulcera sequi, nemo est, qui ignoret.

p. 36. *l.* 11, 12. τοὔνομα φθίσιν μεταλαμβάνει] Φθόη, & Φθίσις differunt, quod hæc fiat, cum pulmones ex abscessu in ipsis facto exulcerantur: Illa verò. thoracis & lateris abscessus sequatur, cum ab iis pus prodiens pulmones transitu exulcerat. Testantur id verba *Platonis Comici* citata à Galeno, *com.* 7. *Aphoris.* 44. μετὰ ταῦτα δὲ Εὐαγόρου ὁ παῖς ἐκ πλευρίτιδος Κινησίας, σκελετὸς, ἄπυγος καλάμινα σκέλη φορῶν, φθόης προφήτης, ἐσχάρας κεκαυμένος πλείστας ὑπ' Εὐρυφῶντος ἐν τῷ σώματι. Ubi patet ex pleuritide φθόην existere. Galenus tamen sæpè confundit, ut & plerique omnes, *in Com. ad* 1. *Epid. sect.* 1. φθινώδεις ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι καὶ φθινώδη νόσον, ἣν καὶ φθόην τινὲς ὀνομάζουσιν, ἐπιτήδειοι παθεῖν. Ulcera pulmonum non posse sanari *Galenus* pluribus in locis docet. Tamen *Theopompum Atheniensem* ex Phthoë contabescentem curatum fuisse ab *Æsculapio*, refert Suidas: Φθόη νοσοῦ Θεόπομπον τὸν Ἀθηναῖον μνώμενον, καὶ λειβόμενον ἰάσατο ὁ Ἀσκληπιός.

p. 36. *l.* 16. καὶ ἐς νύκτα ἐκλάμπει] Signum φθόης proprium notat, si interdiu mitior sit febris, & delitescat, noctu invalescat: quod & Hippocrates confirmat in *prognostico sect.* 2. *text.* 60. *de signis* ἐμπύων, id est, *suppuratorum*: (est autem Empyema species phthiseos) τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖσι σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων. Galenus, *in Commentario* (*tom.* 5. *p.* 73. *A. l.* 22, 27. *ed. Ald.* 1525.) hanc febris ἔκλαμψιν contingere ait, non ipsius morbi ratione, cen hanc nox per se intendat: sed quod tunc cibus acceptus incipiat distribui per universum corpus, partesve solidas irrigans, ipsarum calorem perinde intendat ac calcis calorem infusa aqua per antiperistasin: ὅταν (inquit) φάγωσί τι καὶ πίωσιν, ὅμοιόν τι συμβαίνει τοῖς γινομένοις κατὰ τὴν τίτανον ὕδατι βραχεῖσαν, ὥστε τοὺς ἁπτομένους ἔξωθεν αἰσθάνεσθαι πολὺ θερμοτέρας ἢ κάμνοντος. Idem repetit, *libro* 1. *de differ. febr. cap.* 12. At filius Rois, *lib.* 4. *Collig. cap.* 29. hanc rationem floccum (flocci) facit, fabulisque cantorum similem esse dicit: *Impossibile est* (inquit) *ut virtus nutribilis à nutriente tantum sit elongata; ut ipsum eidem sit contrarium, sicut aqua calci.* Aliam igitur proponit ipse; quod scilicet *alimentum partibus solidis per nutritionem appositum, assimilatumque, eum calorem peregrinum, qui membris impressus est, suscipiat atque ita augeat.* Verùm hoc modo febrilis calor materialiter, (dentur hæ voces philosophanti) sive substantiâ tantùm, non formaliter seu secundum qualitatem augeretur: sicut, cum sani alimentum nobis adjungimus, non evadimus formaliter calidiores; quia natura alimenti est servare calorem, non augere.

p. 36. *l.* 20. πῶς οὐκ ἂν ἐσαχθήσετο] Probat eos interdiu etiam febrire, licet obscurè; *quoniam*, inquit, *si febris intermitteret, nihil obstaret, quominus æger carnosior fieret, robustiorque, & morbi tolerantior: at & ægrè fert morbum, & debilitatur, atque extenuatur, grassante semper ex occulto febre.*

p. 36. *l.* 29, 30. ἔοικασι γὰρ ἡ πυρὴ, ἡ ὕδατι τὰ ὑγρὰ τεκμαίρονται] Hippocrates, *Aphoris.* XI. *sect.* 5. Phthisim lethalem cognosci his signis asserit; si sputum carbonibus injectum graviter oleat, capilli defluant. In *Coacis autem prænotionibus cap.* 17. *sent.* 2. τῶν φθισικῶν εἰσιν ἐπὶ θάλασσαν πτύουσι ἐς τὸν πυθμένα βαδίζει τὸ πῦον, ὀλέθριον συντόμως· addit, ἔσω δὲ ἐν χαλκῷ ἢ θάλασσα quod cur requirat ad ejusmodi experimentum, non video. At hanc rationem non probat *Aretæus*, ut superfluam, quoniam ex ipso adspectu morbi natura certiùs intelligatur.

p. 36. *l.* 31, 32. πιστοτέρη γὰρ ἡ ὄψις ἁπάσης ἄλλης αἰσθήσιος] Philosophus etiam, *Initio lib.* 1. *Metaph. de visu*: μάλιστα ποιεῖ γνωρίζειν τι ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων. Unde proverbium de oculato teste. Non tamen id in universum asserit *Aretæus*, sed de cognitione Phthisicorum.

p. 36.

p. 36. *l.* 37, 38. ξυντετήκασι ἢ πυρετοῖσι χρονίοισι] Præsertim καυσώδεσιν. Galenus, *lib.* 1. *de differ. feb. cap.* 10. sed & aliis, ut quartana. Juvenalis: (*Satyr.* 9. *v.* 16.)

Quid macies ægri veteris, quam tempore longo
Torret quarta dies, olimque domestica febris?

Quos autem potissimum affectus Phthisis sequatur, docet Galenus fuse, *ejusdem libri cap.* 12. *in fine.*

p. 36. *l.* 44. ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος] Ejusmodi sudores, qui quasdam tantum partes occupant, maximè superiores, ut collum, frontem, humeros, aut thoracem, naturæ oppressæ signa sunt. Cùm enim hæc viget, aqueum illud excrementum æqualiter per omnem corporis habitum propellit. At verò cùm ita fracta est, ut humores amplius regere non valeat: tunc vapores, ex quibus sudor gignitur, à natura, ut ita dicam, abdicati, proprium impetum sequuntur, qui sursum ducit, atque ita superiores partes petunt. Unde Axioma est; *omnes sudores à medio sursum esse inutiles, immo perniciosos.*

p. 36. *l.* 46. αὐχὴν ὑπόσκολιος, ῥαδινός] Cervix tenuis & e longa Phthisi laborantibus propter carnium consumptionem. Avicenna, *lib.* 3. *fen.* 10. *tract.* 5. in Phthisica descriptione: *& extendunt collum*, nempe propter siccitatem, ut exponit *Gentilis*.

p. 36. *l.* 48. τὰ ἢ ἄρθρα παχέα] In M. S. *Mentel.* τὰ ἢ ἄρθρα παχέες. Ita videmus in valde emaciatis. Ovidius *in descriptione famis:* (*Metamorph.* 8. *v.* 807.)

Auxerat articulos macies.

p. 36. *l* 52. ἤδε γὰρ ἡ ἀνακωχὴ] Supple σὰρξ, id est, *caro*, quæ ungues fulcit, sustentatque: eâ igitur consumptâ incurvantur, ut supra dixit, & Hippocrates, 2. *prog. de Empyis:* (*p.* 42. *l.* 32. *ed. G.* 1657.) καὶ οἱ μὲν ὄνυχες χειρῶν γρυποῦνται. Est igitur ἀνακωχὴ *sustentaculum:* unde verbum ἀνακωχεύειν quo utitur Herodotus *lib.* 7. *p.* 252. *l.* 3. *edit. Græc. H. Steph.* ubi de machinamento *Xerxis* in jungendo navibus *Hellespontο:* ἵνα ἀνακωχεύῃ τ τόνον τ ὅπλων. Item Aristoteles, *lib.* 4. *de Cœlo text.* 42. ubi super illo problemate; *cur scilicet æs & plumbum dilatata fluitant, in massa mergantur*; sententiam *Democriti* refert: ἐκεῖνος γάρ φησι τὰ ἄνω φερόμενα θερμὰ ἐκ τ ὕδατος ἀνακωχεύειν τὰ πλατέα τ ἐχόντων βάρος, &c. Idem sonat ἀνακωχίζειν apud Hippocratem, *in Mochlico.* Ubi *paginâ* 45. *F.* editio *Genevensis* habet ἀνακωχίζειν uti & editio *Basiliensis.* Anni 1538. Cujus exemplar penes me habet in margine manu adscriptum ἀνακωχέειν, quod & probat *Fœsius*. Editio hujus libri a *Fed. Morello*, 1579. vulgata, habet ἀνακωχήσας, juxta exemplaria manuscripta, pro ἀνακωχήσας, sicut observat *Fœsius*.

p. 36. *l.* 53, 54. ἐν τῇσι κερυφῇσι πεπιλημένη] Fortasse scripserat *Aretæus* πεπιλημένη *coacta in modum lanæ coactilis* (de carne enim loquitur.) Nam & *Plato* de eadem loquens, hac ipsa voce utitur in *Timæo:* τὴν ἢ σάρκα προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα ἢ χειμώνων, ἔτι ἢ πτωμάτων, οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι κτήματα, &c.

p. 36. *l.* 55, 56. μῆλα ὑπέρεχοντα καὶ ἐρυθρά] Malæ rubræ eadem de causa, qua & *Empyi*, nempe ob vapores putridos & acres eo subeuntes; quod & *Avicenna* testatur citato loco de Empyis. Ita & Hippocrates, 2. *prognost.* (*p.* 42. *l.* 31. *ed. Genev.* 1657.) αἱ ἢ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχει.

p. 37. *l.* 9. αἱ πρὸς τὰς σπονδύλας συναθρώσιες] Scribe συναρθρώσιες.

p. 37. *l.* 13. ἐπιγάστριον τῇ ῥάχι προσφυὲς] Ovidius, loco citato (*Metamorph.* 8. *v.* 805.)

Ventris erat pro ventre locus: pendere putares
Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.

p. 37. *l.* 14. ἄρθρα ἐκφανῆ, ἔξαρθρα] Bifariam intelligere possumus: vel enim exstare articulos; quo sensu ἄρθρα παχέα dixit suprà: vel suis sedibus emotos & luxatos. Nam id admodum macilentis corporibus contingere auctor est Hippocrates, *libro* περὶ ἄρθρων. (*p.* 784. *G. edit. Genev.* 1657.) verba hæc sunt: Διαφέρει μὲν πι καὶ φύσις πς σώματος· τοῖσι μὲν γὰρ εὖ ἔχει τὸ γυῖον, καὶ σεσαρκωμένοισι ἐκπίπτει τε ἧσσον, ἐμπίπτει τε χαλεπώτερον· ὅταν ἢ αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότεροι, καὶ ἀσαρκότεροι ἔωσι, τότε ἐκπίπτει τε μᾶλλον, ἐμπίπτει τε ῥᾷον. Id autem declarat, boum exemplo, quibus, sub finem hyemis, femur luxari solet, cum macilentissimi evaserunt.

p. 37. *l.* 16. ὑπερέχει γὰρ ἡ ἄκανθα τῶν σπονδύλων, ἡ πρόσθεν κοίλη] Bene habitis spinæ locus cavus est: consumptis, spina eminet, atque etiam coccyx: unde illud *Martialis* obscœnum quidem, sed tamen eo spectans: (*libro tertio, epigramm.* 98. *v.* 2.)

Pædicare potes, Sabelle, culo.

Ovidius, citato loco: (*Metamorph.* 8. *v.* 804.)

Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis.

p. 37. *l.* 18. ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων] Galenus, *com.* 1. *ad* 1. *Epid. tom.* 5. *p.* 167, *B. l.* 49. *edit. Aldin.* 1525. Φθινώδεις ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι ἢ φθινώδη νόσον, ἣν ἢ φθόην τινὲς ὀνομάζουσιν, ἐπιτήδειοι παθεῖν· τοιοῦτοι δ᾽ ὑπάρχουσι φανερώτατοι, ὅταν ὁ θώραξ στενὸς καὶ ἀβαθὴς εἰς πρόσω, ὡς τὰς ὠμοπλάτας ἐξέχειν ὀπίσω, δίκην πτερύγων· ἐντεῦθεν ἢ καὶ πτερυγώδεις ὀνομάζουσι τὰς τοιούτας. Vide eundem *lib.* 2. *de temper.* & *lib. de causis morborum.* (*Tom.* 1. *p.* 18. *B. l.* 53. & *tom.* 3. *p.* 6. *B. l.* 39. *edit. Ald.* 1525.) Videndus & Hippocrates *lib.* 6. *Epidem. sect.* 3. *sent.* 10.

p.37.l 19. ἢν κοιλίη ἐκταραχθῇ ἀνέλπιστος] Hippocrates *sect.* 5. *Aphor.* 12. de iisdem: ἢν τοῖσι διαῤῥοίης ἐπιγενομένης ἀποθνήσκουσιν.

p. 37. *l.* 22. νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς] Hippocrates, *Aphor.* 29. *sect.* 3. τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες.

*p.*37.*l.*26. ἕξιες δὲ, ῥαδινοί] Id est, *tenues*, *graciles*. Eadem voce utitur *Lucretius*, & de Phthisicis usurpari solitam innuit, *lib.* 4. *v.* 1159. his versibus:

> Ἰσχνὸς (ἰσχνὸν) ἐρωμένιον *tum fit, cùm vivere non quit*
> *Præ macie*; ῥαδινὴ *verò est jam mortua tussi.*

Nam mortuam tussi intelligit Phthisicam.

*p.*37.*l.*27. λευκοί] Corpora alba ad Phthisim opportuna esse docet ob frigidum temperamentum, à quo flatus multi gignuntur. Ab iis verò pulmonum vasa disrumpi testatur Galenus, *lib.* 5. *Method. Med. tom.* 4. *p.* 44. *A. l.* 51. ὅτι δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ στέγειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς αἷμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ πνευματικὸν, οὐκ ὀλίγα ῥήγνυται &c. Vide & *lib.* 4. *de loc. affect.* & *lib.* περὶ πλήθους. *tom.* 3. *p.* 51. *A. l.* 8. & *p.* 77. *B. l.* 11. *ed. Ald.* 1525. De habitudine corporis ad Phthisim opportuna elegans est locus *Ciceronis in Bruto*, seu de Claris Orat. *Erat eo tempore in nobis summa gracilitas, & infirmitas corporis, procerum & tenue collum: qui habitus, & quæ figura non procul abesse putatur à vitæ periculo, si accedit labor, & laterum magna contentio.* Ubi periculum vitæ illud, quod à Phthisi imminet, ab eo intelligi dubium non est.

Ad Caput IX.
περὶ Ἐμπυϊκῶν.
De Purulentis.

p. 37. *l.* 43. ἔμμεν δὲ καὶ ἐγὼ] *Aretæum* professione atque ἔργῳ, hoc est, operibus ipsis Medicum fuisse, non ex eorum numero, quos Galenus λογικοὺς ἰατροὺς appellat; ex hoc loco patet. Quod ob eam causam notare visum est, quia quosdam vidi ambigere, fecissetne medicinam *Aretæus*; an homo eruditus, hæc exercitandi ingenii gratia elucubrasset, ut de *Cornelio Celso* proditum est: propterea quod in his Libris elegantior est, quàm reliqui harum rerum scriptores esse solent.

*p.*37.*l.*53,54. δριμὺ δαπέδως] *Mordicus acre*. Ita Galenus, *Com.* 3. *ad lib.* κατ' ἰητρεῖον, ἀπαρεγκλίτως (ἀπαρέγκλιτον) ὀρθὴν γωνίαν appellat.

*p.*37.*l.*56. θαῦμα δὲ ὅκως ἐξ ὑμένος λεπτοῦ] Miratur, quomodo in pleuritide tanta puris copia ex membrana succingente, (quæ vulgò, sed barbarè pleura appellatur) prodire possit: cùm hæc sit tenuis admodum, nullam penè crassitudinem habeat. Qui locus fortasse impulit *Renatum Moræum*, Medicum Parisiensem valdè doctum, ut novam opinionem de Sede pleuritidis vulgaret libello edito; quo probare nititur, eum morbum non esse membranæ ipsius proprium, sed pulmonis; propter viciniam autem, & consequenter membranæ. Respondet autem *Aretæus*, sanguinis copiâ influentis eam membranam crassiorem evadere, quæ ratio valdè probabilis est. Quando & uteri membranas, gestationis tempore, in magnam crassitudinem, ob sanguinis affluxum augeri compertum est.

*p.*38.*l.* 6,7. αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα οὐ χώρην τὴν σφῶν αὐτέων] Mutilus locus. Verbum desideratur, ἔχουσι, ἴσχουσι, aut quid simile.

*p.*38.*l.*12, 13. βάρος ἢ πόνος γε ξυνόν] Crassus vertit, *gravitas potius quam dolor*. Sed non potest. Scripsisset Aretæus μᾶλλον. Mea sententia est, particulam ἢ non esse ibi disjunctivam, sed negationem; quomodo ab *Hippocrate* usurpatam notat Galenus, *com. ad lib.* κατ' ἰητρεῖον ad hæc verba σωλῆνα παντὶ τῷ σκέλει ἢ ἡμίσει· ubi particula ἢ, negatio est: præcepit enim Hippocrates, canalem (instrumentum est Chirurgicum) *toti cruri, non dimidio tantùm* aptari. Hæc sunt Galeni verba: (*tomo* 5. *p.* 351. *B. l.* 9, 19. *ed. Ald.*) ὅσον γὰρ ἐπὶ τῇ λέξει δυνατὸν, καὶ ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν ὡς διαζευκτικὴν εἰρῆσθαι σύνδεσμον· ἀλλ' ἐκεῖνον ἐνοήσαμεν, ἀντ' ἀποφάσεως αὐτὴν τετάχθαι. βούλεται γὰρ ἅπαντι τῷ σκέλει οὕτως ἡμᾶς τὸν σωλῆνα χωρὶς βλάβης ὑποβάλλεσθαι, καθάπερ ὅμηρος ἔφη, (*Iliad.* α. *v.* 117.) βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀπολέσθαι. Quod ita *Aretæus*, hoc loco, particulam ἢ usurpet, sequentia ejus arguunt: πνεύμων γὰρ ἄπονος.

*p.*38.*l.*14. ῥίγεα πρὸς ἑσπέρην] Quia pus conclusum eo tempore movetur, unde vapores maligni in habitum corporis, & febris augetur, ut notat Hippocrates 2 *prognost. p.* 42. *l.* 7. *ed. G.* ubi de signis suppuratorum tradit.

*p.*38.*l.*20. χροιὴ ζώδης] χροιὴ οὐ ζώδης· debet repeti negatio.

p. 38. *l.* 23. μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ] Crassus: *donec inflammatio, quæ urget, perseverat*, sed ad marginem positus est asteriscus cum his verbis; *adest, aut urget*; quod fortasse rectius: tunc verò Græca ita leges: μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ, mutato accentu particulæ ἢ ut fiat disjunctiva, & verbi modo.

*p.*38.*l.*27,28. ἢν δὲ ἤδε ἐς ῥῆξιν ἥκῃ πῦος, πάντων μέγιστα] Vide *Aphor.* 47. *sect.* 2.

*p.*38.*l.*29. ἐξ ἀπαρτέσιος βιαίης] Rectè notatum ad marginem Codicis Crassi, *violenta extensione*. Scribe igitur ἐξ ἀποτάσιος.

p. 38. *l.* 32, 33. σαρκοειδέων βαθέων] Rectius, παχέων, & ita legit *Crassus.*

p. 38. *l.* 35. ἀτρεκές] Deest aliquid, hic & in proximo contextu, quod supplendum ex M. S.

p. 38. *l.* 57. ἄπυρος γίγνεται] Scribe γίγνηται, εὖτε πέσῃ, εὔχρως, εὔσιτος. Hæc enim conjunctim legenda sunt: itemque in sequenti periodi membro, εὔσιτος γίγνεται, &c. Nisi sit enallage.

p. 39. *l.* 11, 12. μικρὸν γὰρ διαπνῖσαι χρόνον] Hæc verba sapiunt glossema, neque hic locum habent. Tollenda igitur, & statim post σωτῆρες, lege quæ sequuntur; σπλὴν, καὶ ἧπαρ, καὶ πνεύμων, καὶ διάφραγμα, ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύλην. Ad quæ verba notaverat studiosus ad marginem μικρὸν γὰρ διαπνῖσαι χρόνον. Nisi quis malit transposita esse hæc, statimque legenda post ista; ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύλην· quod nec mihi displicet.

Ad Caput X.

περὶ τῆς κτ τῶν πνεύμονα ἀποστάσεων.

de Pulmonis Abscessibus.

p. 39. *l.* 23. ὅπωσπερ.] Scribe ὅκωσπερ.

p. 39. *l.* 23. ἐν τοῖσι σώμασι] Quasi verò pulmo non sit corpus; sed nimirum corpora privatim appellat eas partes quæ solidæ, succi plenæ, & compactæ: pulmones quia laxi multis foraminibus pervii, pro meatu tantùm & itinere habet.

p. 39. *l.* 24. διάζωσις μᾶλλον τῆ ἀραιώσιων (ἀραιώσιων) φυομένης] Scribe διάστασις, intervalla intelligit, quæ in raris & spongiosis corporibus. Ita Avicenna, *lib.* 3. *fen.* 9. *tract.* 1. *in raritate pulmonis & in locis vacuis.*

p. 39. *l.* 27. ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἀρυχωρίην ἀμείβων τῇ] Scribe ἀμείβοντι, nempe ὑγρῷ, eo enim refertur.

p. 39. *l.* 37, 38. καὶ βρογχίζον κατὰ αἰσθῆσθαι] Scribe βρογχίον· ita vocantur, quæ in arteria aspera cartilagines. Galenus, *lib.* 4. *de loc. affect. cap.* 9. βρογχία δ' καλοῦσιν οἱ ἀνατομικοὶ τοὺς χόνδρους τῆς τραχείας ἀρτηρίας, σιγμοειδεῖς ὑπάρχοντας τῷ σχήματι. Hippocrates κρότωνας ἕλκεος appellat, 2. *de morbis, Galen. interp.* Hæ cum in pulmone sint admodum exiguæ, ubi ipsas ab ulcere putredo invasit, integræ per sputum ejici possunt. Galenus, *lib.* 1. *de loc. aff. cap.* 1. σῶμα γοῦν τι χονδρῶδες ἐστι, κτ τοὺς τοῦ πνεύμονος τραχείας ἀρτηρίας, ὃ καλοῦσι βρογχίον τὴν ἰδιότητα μόνοις τοῖς πεπαιδευμένοις ὑπάρχει γινώσκειν. ὅταν μὲν οὖν ποτε τοῦτο μετὰ βηχὸς ἀναπτυσθῇ, μέγιστον ἕλκος ἐξ ἀναβρώσεως ἢ σηπεδόνος ἐν πνεύμονι λογιζόμεθ' ὑπάρχειν. & quæ sequuntur.

p. 39. *l.* 39. εὖτε καὶ ἀποῤῥαγῇς] Galenus id confirmat, *lib.* 4. *de loc. affect. cap.* 9. ἀνέπτυσαν δ' πάντες ἤτοι τελεῦτῶντες αὐτοῦ τοῦ πνεύμονος μέρη σεσηπότα.

p. 39. *l.* 46. τόνος μὲν γὰρ] Τόνος *tenor, tensio.* Sæpè apud Medicos pro vigore & quodam renixu partium à spiritu vitali; unde ἄτονα languida & effœta.

Ad Caput XI.

περὶ ἄσθματος.

de Anhelitu.

p. 40. *l.* 9. ἔστε ἐς πολλὸν διαρκέσαι] Plinius, *lib.* 11. *cap.* 37. *Solum hoc viscerum vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit, læsumque mortem illico affert:* quæ verba de gravi læsione intelligenda sunt. Nam quosdam corde non altè vulnerato vitam in multos dies traxisse historiæ testantur.

p. 40. *l.* 9, 10. τῆδε γὰρ ἡ τῆς ἀναπνοῆς καὶ ζωῆς ἀρχή] Cum *Aristotele* sentit *Aretæus*, qui libro περὶ ἀναπνοῆς, *p.* 86. *l.* 1. *ed. Sylb.* cor principium seu causam efficientem respirationis docet: aucto scilicet calore ipsum extendi atque itidem pulmones, & qui hæc continet, thoracem: δεῖ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν εἶναι τῆς φυσικῆς δυνάμεως. Αἴρεται μὲν οὖν πλεῖον φυόμενον, αἰρομένου (αἰρομένης) δ' ἀναγκαῖον αἴρεσθαι κὶ τὸ περιέχον αὐτὸ μόριον· ὅπερ φαίνονται ποιεῖν οἱ ἀναπνέοντες· αἴρουσι γὰρ τὸν θώρακα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῦ τοῦ τοιούτου μορίου ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. Averrois, *lib.* 2. *collig. cap.* 19. motum respirationis partim voluntarium, partim naturalem statuit: quà voluntarius est, pendere à musculis thoracis & diaphragmatis: quà naturalis, à corde & pulmone. Ita *Galenum* Aristoteli conciliat.

p. 40. *l.* 10, 11. αἰτίη δ' ψύξις καὶ ὑγρότης τοῦ πνεύματος] Immo τοῦ πνεύμονος, & ita emenda. Cæterum Avicenna, *lib.* 3. *fen.* 9. *tract.* 1. *c.* 38. iis causis adjungit siccitatem. *Et quandoque fit, sed raro, & ex exsiccatione pulmonis, & siccitate ejus*; quod & *Rasis* tradit 4. *contin.*

p. 40. *l.* 27. ἐς ὀξέην, ἐς ἀναπνοὴν ἑτοίμη] Fortasse nasum acutum dicit, quibus scilicet nasi πτερύγια subinde comprimuntur, ut in difficili respiratione accidere docet Galenus, *lib.* 4. *de loc. aff. tom.* 3. *p.* 27. *A. l.* 15. *edit. Ald.* 1525. præsertim cùm facultas imbecilla est.

p. 40. *l.* 28, 29. ὀφθαλμοὶ προπετέες, ὡς ἐπ' ἀγχόνῃ] Hippocrates, *lib.* 3 *de morbis in descriptione anginæ:* (*p.* 490. *l.* 24. *ed.* G. 1657.) καὶ τὼ ὀφθαλμὼ πονέετόν τε καὶ ἐξέχετον, ὡς ἀπαγχομένοισι.

p. 40. *l.* 29. ῥωγμὸς ἐν ἐγρηγόρσι] Rectè notat stertorem, etiam dum vigilant: quia hoc signum obstructi pulmonis, non si idem in somno contingat: nam plerisque stertere dormientibus familiare est.

p. 40. *l.* 30, 31. ὑγρὴ καὶ ἦχος] Vocem omnem humidam esse, quippe vaporem è pulmonibus, testatur Aristoteles, *probl.* 45. *sect.* 11. ἡ φωνὴ ἀήρ τίς ἐστι μεθ' ὑγροῦ· ideoque hanc deorsum etiam deferri autumat: qua etiam mente dixit Poëta, (*Æneid.* 7. *v.* 533.) *udæ vocis iter.* Sed hîc excessum humiditatis notat; ob quem fiunt voces obscuræ, ἀσαφεῖς, ut dicitur in *lib.* περὶ ἀκουστῶν, ubi verba hæc leguntur: ὅταν μὲν γὰρ ὦσιν ὑγρασίας πλήρεις πολλῆς ὅ, τε πνεύμων καὶ ἡ ἀρτηρία, διασπᾶται τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δύναται περαιοῦσθαι εἰς τὸν ἔξω τόπον συνεχῶς· διὰ τὸ προσκόπτειν, καὶ γίνεσθαι παχὺ, καὶ ὑγρὸν, καὶ δυσκίνητον· καθάπερ καὶ περὶ τοὺς καθάρρους (κατάῤῥους) καὶ τὰς μέθας.

p. 40. *l.* 34. ὅκως ἅπαντα στῆσαι] Scribendum σπᾶσαι. (nisi forsan σπῆσαι sit more Ionico.)

p. 40. *l.* 34. ὑπὸ βαρίης τοῦ ἠέρος] βαρίη, pro βαρύτης dici Græcè non arbitror, licet in compositis dicatur, ut καρηβαρίη· fortasse scripserat ὑπ' ἀπορίης propter indigentiam aëris: quia per pulmones obstructos, nunquam satis aëris attrahnnt. Mendum ex transpositione literarum.

p. 40. *l.* 35, 36. καὶ διοίγουσι τὸ στόμα] Galenus, *lib.* 11. *de usu part. tom.* 1. *p.* 68. *A. l.* 15. *ed. Ald.* 1525. respirationis instrumentum proprium esse dicit nares; cum nullum in iis, aut in pulmonibus impedimentum est: iisdem verò impeditis atque obstructis, quod non satis, per nares, aëris trahatur, os necessariò diduci; atque ita per accidens effici instrumentum respirationis. Verba adscribere libet, quia hunc locum non mediocriter illustrant: φλεγμονῆς γὰρ ἢ σκίῤῥου γενηθέντος, ἤ τινος ἄλλης διαθέσεως ἀποφραττούσης τοὺς πόρους τῆς ῥινὸς, ἀναγκάζονται μὲν καὶ τότε διὰ τοῦ στόματος εἰσπνεῖν· ἀλλ' ὅτι μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσι οἱ πόροι τῆς ῥινὸς, ὑγιαινόντων δὲ αὐτῶν ἀκριβῶς, οὐδὲν δεῖ τοῦ στόματος, εἰ μὴ κατεπείγοιτό τις ἄσθματι πολλῷ καὶ σφοδρῷ· κἀν τῷδε δῆλον, ὅπερ ἤδη καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ τὴν μὲν ῥῖνα τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων εἶναι τὸ πρῶτον τῇ τάξει, τὸ στόμα δὲ μηδενὸς μὲν παθήματος τὸ ζῶον βιαζομένου, μηδ' ὅλως ἀναπνευστικὸν ὑπάρχειν.

Ad Caput XII.
περὶ πνευμωδῶν.
De Pulmonariis.

p. 41. *l.* 4. ἄσθματος ἰδέη τὸ πνευμῶδες] Galenus πλεύμονος appellat in Lexico, & φθίσιν seu τὸ πλευμῶδες πάθος exponit: unde verbum πλευμονοῦν. ibid. πλευμονεῖ, πλευμώδης γίνεται, ἢ φθινεῖ. Speciem Asthmatis sive suspirii facit *Aretæus.*

p 41. *l* 14. ἐς αὐνὴν θανάτου] αὐνὴν, pro sepulchro interdum accipi auctor est *Eustathius.* Hîc αὐνὴν θανάτου pro inferis, ubi mortui somnum ferreum dormire crediti, sumpsit *Aretæus.*

p. 41. *l.* 20. στρογγύλον χαλαζῶδες] Pituita viscida in pulmonibus interdum ita exsiccatur, ut in modum grandinis dura sit, qualem se vidisse *Galenus* testatur, non quidem grandinis, sed lupini effigie, non sine pernicie ejus, qui exspueret. Locus est in *lib.* 4. *de loc. aff. cap. ult.* ἕτερον δὲ πάθος εἶδον ἐν πνεύμονι τοιόνδε· βήττων τις ἐκ χρόνου πολλοῦ, καὶ πτύων ὀλίγα καὶ γλίσχρα, χαλαζίων μικρῶν παραπλήσιον ἀνέβηξέ τι, καί μοι κομίσας ἔδειξεν αὐτό. Et paucis interjectis addit, μεγέθει δ' ἦν τὰ χαλάζια τοῖς καλουμένοις ὀρόβοις ἴσα κατὰ τὸ πλεῖστον· ἔστι δ' ὅτε, καὶ μείζω τούτων, ὥσπερ γε καὶ μικρότερα, Fernelius, *lib.* 5. *Patholog. cap.* 10. ubi de Asthmate agit: *Malo* (inqnit) *ingravescente, lentus humor in grandinem concrescit, atque hæc tandem in veros calculos, quibus interdum dissectos pulmones confertos deprehendimus.* Deinde historiâ id confirmat ejusmodi: *Sed etiam non ita pridem vir occurrit; qui, quoties exercitatione incalescit, concitata tussi calculos è pulmonibus edit prædurus, eosque exscreat, modo hordei, modo pisi magnitudine. Bona tamen is valetudine fruitur, præterquam quòd paulo difficilius respirat, & in medio thorace gravitatis cujusdam pondus percipit.*

Ad Caput XIII.
περὶ ἥπατος.
De Jecore.

p. 41. *l.* 30. ἧπαρ σπληνὶ ἐς φύσιν μὲν ἰσόῤῥοπον] Quia animalium corpus bifariam divisum est in dextram & sinistram partem; ideo naturæ, viscerum alia gemina effecit; alia quæ solitaria esse oportebat, ita confirmavit, ut in iis discrimen dextri & sinistri servaretur: quo scilicet corpus ἰσόῤῥοπον, & in quodam æquilibrio esset. Proinde quia jecori sedes in dextro erat; hinc lienem in sinistro adversum constituit, eaque figura donavit, quæ jeco-

jecoris quoddam ceu rudimentum intelligeretur. Unde eum Philoſophus νόθον ἧπαρ eleganter appellat, & ita gemina hæc viſcera fecit, ut ſimilitudine naturæ, & officii conſpiratione, pro ſimplici haberi poſſent: καὶ γὰρ ὡς μονοφυὲς ἑκάτερον, καὶ ὡς ἀνθ' ἑνὸς δύο παραπλησίαν ἔχοντα τὴν φύσιν. Videatur Ariſtoteles, *libro* 3. *de partibus cap.* 7. Nihil ea diſputatione elegantius eſſe poteſt.

p. 41. *l.* 34, 35. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ] Ita Hippocrates, *libro* περὶ τροφῆς. *pag.* 382. *l.* 12. *Ed. Genev.* 1657.

p. 41. *l.* 36. ἰσχυροτέρην ἔχει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίην] Sanè; jecur enim princeps eſt pars, & vitæ neceſſaria, non lien: maximè ſi verum eſt, quod *Plinius* tradit, *lib.* 11. *cap.* 37: *inuri impune curſorum laborantibus, & eo per vulnus exempto vivere animalia*: quod *Caſpar Hofmannus* fabuloſum cenſet, & veterem fabulam appellat, *cap.* 2. *de uſu lienis.* Vide & *Fallop. lib. de vulner. cap.* 12. Attamen, cum aſplenii paſtu conſumi lienem pecudibus *Dioſcorides* & alii complures peritiſſimi auctores teſtentur, citra eorum animalium perniciem: cur non & hominibus aut ferro, aut igne, aut qua alia ratione ſine vitæ periculo eximi poſſe credamus?

p. 41. *l.* 39, 40. καὶ ἀφίσταται ξυνεχέστερόν τε καὶ ὀλεθριώτερον] Quia princeps pars, ſi nimirum abſceſſus fiat, in ipſo parenchymate: nam ſi intra tunicas pus contineatur non eſt lethalis. Vide Hippocratem *ſect.* 7. *Aphoriſ.* 45.

p. 41. *l.* 40, 41. καὶ ἐπὶ σκίῤῥῳ δὲ ὠκύτερον σπληνὸς καὶ περιαλγέστερον κτείνει] Jecur & lienem ad ſcirrhum opportuniſſima eſſe teſtatur Galenus, *libro* 13. *Methodi*: (*tom.* 4. *pag.* 92. *B. l.* 34. *ed. Aldin.*) ἐπιτηδειότατα γάρ ἐστι σκιῤῥωθῆναι τὰ δύο σπλάγχνα, τό θ' ἧπαρ, καὶ ὁ σπλήν. Et paulo infra de jecore: ἡ γάρ τοι τοῦ ἥπατος οὐσία ῥᾷστα σκίῤῥοις ἁλίσκεσθαι πέφυκεν, ἔχουσά τι καὶ φύσει πηλῶδες, ὡς παίζων τις ἔλεγεν ἰατρὸς τῶν καθ' ἡμᾶς. Non immerito autem jecoris ſcirrhus dicitur celeriùs mortem afferre, utpote qui jecoris facultatem deſtruat, qua corpus carere non poteſt. Ita enim abolita ſanguinis generatione hydrops immedicabilis brevi conſequitur.

p. 41. *l.* 43. μέσφι κληῖδος ἢ ἄκρου ὤμου] Galenus, *libro* 5. *de loc. aff. tom.* 3. *pag.* 56. *A. l.* 32. *edit. Aldin.* ſigna inflammationis hepatis ponit τὸ εἰς τὴν κλεῖν ἄλγημα διατεῖνον. Quo ſenſu & *Aſclepiades* dolorem jecoris ὁλκιμον appellabat, cujus verba hæc exſtant apud Galenum *lib.* 2. *de loc. aff p.* 36. *A. l.* 17. ὁ δὲ τοῦ ἥπατος ὁλκιμος ἐμπεφυκὼς, καὶ ναρκώδης ἐστὶ, καὶ ἀντειρότερον (malè pro ἀσηρότερον) ἐγκείμενος quam tamen hujus vocis acceptionem in eum ſenſum non probat *Galenus*. Cur autem dolor ad claviculam uſque pertingat, nemo diſertius declarare poteſt, quàm hîc *Aretæus*.

p. 41. *l.* 47, 48. ἠδὲ ἄκρω τῶν ὤμων ἀποτέταται] Dividit more Ionum: alii una voce ἀκρωμιον.

p. 41. *l.* 50, 51. ἢν δὲ καταχλωρέως ἔωσιν] Malim legere καταχλωρέες ἔωσιν, cum virgula, & mox ἰκτερώδεες τοῦ λευκοχλόου εἴδεος. Ut intelligamus eos fieri quidem ictericos, ſed eo genere icteri, qui ad album magis colorem declinet.

p. 41. *l.* 53. νηφαλέοι μὲν ἐς πάντα] Eximia eſt hæc obſervatio, & paucorum hominum; jecoris inflammatione laborantes à vino abhorrere. Contra omnino accidit, ſi jecoris ſubſtantia penitus corrumpatur; οὐσίας διαφθορὰν Græci vocant: quippe tunc patientes incredibili vini optimi ac meracioris deſiderio flagrare, ſicut & in corruptela pulmonum, teſtis eſt Fernelius, *lib.* 6. *pathol. cap.* 4.

p. 42. *l.* 3. ὄγκος ὑπὸ τιτθῇσι ἢ πλευρῇσι] An corrupta hæc, pro ὑπὸ νόθῃσι πλευρῇσι? nam ſub nothis coſtis, non ſub mamma tumor eſt in jecoris inflammatione: etſi tumor ſub nothis coſtis ſub mamma quoque eſt. Verùm obſcura hæc loquendi ratio, quam ſufficiat notaſſe.

p. 42. *l.* 7, 8. ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον μίμνωσι οἰδέει] Mutilus hic locus eſt, & aſteriſco notatus: neque in manu-ſcriptis libris, quos videre licuit, quicquam reperi, quod juvet.

p. 42. *l.* 8, 9. καὶ τοῦ μὲν περιγραφῇ, καὶ τὰ ὅρια δῆλα] Scribe περιγραφὴ in recto caſu. Diſcrimen notat inter inflammationem jecoris, & muſculorum abdominis, quod in illa circumſcriptio ſit tumoris juxta figuram viſceris, in hac non item, ſed ἀόριστος, ut mox ait. Galenus itidem tumorem circumſcriptum jecoris inflammati proprium aſſerit, *libro* 5. *de loc. aff. cap.* 6. τῷ δὲ ἥπατι μόνῳ συμβέβηκεν ἀθρόως περιγραφόμενον ἴσχειν αὐτόν.

p. 42. *l.* 11, 12. περιτοναίου δὲ ἀόριστος ἡ σκληρίη] Nomine περιτοναίου non tantùm membrana intelligenda eſt tenuiſſima, quæ omnes abdominis partes inveſtit & continet; ſed & muſculi ejuſdem abdominis, quæ illas quoque partes extrinſecus tegunt: quod diligenter hoc loco eruditioribus notandum propono.

p. 42. *l.* 24, 25. πύον ἐκρέουσι λευκὸν, πέπον, λεῖον, κακῶδες, ὅτι παχύ] Cùm hic puris laudabilis conditiones tradat, quæ ſi appareant convaliturum ægrotum ſignificant; cur hoc ipſum pus κακῶδες, *graveolens* dicat, non video: ſi quidem è contrario minimè graveolens eſſe debet, ut patet *ex* 1. *prognoſt, cap.* 11. τὸ δὲ πύον ἄριστον λευκόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλὸν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες· τὸ δὲ ἐναντίον τούτου, κάκιστον. Ratio etiam, quam mox affert, non quadrat: ὅτι παχύ. Contrà enim, pus quod craſſum eſt, minùs fœtet, ſive craſſities à coctione, ſive ab alia cauſa humorem abſumente inducatur: qui, ut putredinis, ita & fœ-

fœtoris parens: quare negationem desiderari, & reponi debere arbitror, ut sic legatur; μὴ κακῶδες ὅτι παχύ.

p.42.l.36. οὐ πέπτει γὰρ αὖθις] In M.S. *Claromont.* abest vox, αὖθις in *Menteliano* legitur αὖ, pro αὖθις, quod idem est. Sic censeo legendum: οὐ πέπτει γὰρ αὖθις, ἔτ' εὖ ἔχον τὸ ἧπαρ, hoc sensu: Si cruda jocinoris (jecoris) inflammatione laborantibus, vitiosa per alvum prodeant; alimentum præ ventriculi & intestinorum intemperie imperfectum per inferiora descendit. Neque enim jecur, vel si bene habeat, quæ cruda è ventriculo exeunt, rursus concoquit.

p.42.l.47. ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν ἴζον εἰς σκίρρον ἱδρύεται] Lege, τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν χρονίζοντα εἰς σκίρρον ἱδρύεσθαι, id est, *Non est absurdum, tumorem durum, temporis progressu, in scirrhum firmari.*

p.42.l.49. νωθὴς δὲ κἢν περῆ] Cum abscessus jecoris non maturatur, in scirrhum compingi ait; & tunc neque dolorem continuum esse, neque magnum esse, quo etiam tempore exercet, sed obtusum seu segnem: id enim significat vox νωθὴς. Cui voci respondet ea, qua usus est *Archigenes*, ad designandum hepatis dolorem: nam hunc ναρκώδη appellabat, Galeno teste, *lib.2. de loc.aff.tom.3.p.35. A.l.53.*

p.42.l.49,50. δριμὴ δὲ, καὶ θερμὴ] Mendum hîc in accentu. Scribe θέρμη, *caliditas*; ut rectè vertit *Crassus.*

p.42.l.54. κορυφὴ γὰρ τῶν κακῶν ὕδρωψ] Apicem malorum hepatis omnium hydropem eleganter vocat, sive ad magnitudinem morbi respexit, sive ad tumorem abdominis, quod in fastigium elevatur κορυφοῦται.

p.43.l.8,9. σφαλερὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἐπικουρίη] Periculosam hydropis curationem censet, qua serosi humores affatim vacuantur: quod vires subita ejusmodi evacuatione prorsus affligantur; hand secus ac immodico sanguinis profluvio. Aliam rationem proponit Galenus, *com.6. ad Aphor.27.* quia scilicet scirrhus visceris non amplius ab aquosa redundantia sustentatus, suo pondere diaphragma, tum viscera etiam thorace contenta deorsum detrahat: ἀλλὰ καὶ ὁ τοῖς σπλάγχνοις σκίρρος, ὡς ἂν μηκέτ' ὀχλούμενος, (lege ὀχούμενος) ὑπὸ τῆς (τῆς) ὑδατώδους οὐσίας, κατασπᾷ τό, τε διάφραγμα, καὶ τὰ κατὰ τὸν θώρακα σπλάγχνα. Eidem causæ adscribendum est, quod olim grassatores Ægyptii, corio exuti, diuque in illo cruciatu viventes, simul ac umbilicus ferro tactus præcisusve esset, exspirarent, referente Scaligero, *exercit. 246. sect. 2.*

p.43.l.10. ἐσχάτῃσι ξυμπτώσεσι] Crassus interpres obscurè, *extremos casus* vertit. Nec tamen, fateor, Latinam vocem habemus, quæ σύμπτωσιν seu, quod idem est, ξύμπτωσιν hîc positam exprimat; quæ eo sensu accipienda est, quo apud *Hippocratem* in *3. Aphor. sect. 1.* μηδὲ τὰς ξυμπτώσιας τὸ ἔσχατον ἄγειν. Significat autem hæc vox vasorum in corpore mutuam in se ex nimia humoris contenti vacuatione collapsionem, atque ut ita dicam, coincidentiam.

p.43.l.19. τοὺσδε ἐκίκλησκον ξυντηκτικούς] Qui ex jecinoris ulceribus, tabidi effecti moriuntur, συντηκτικοὺς propriè appellari docet. *Syntecticos* etiam Plinius vocat passim in historia.

Ad Caput XIV.

περὶ σπληνός.

De Liene.

p.43.l.26,27. τῆς ἐπιπνοίης μέζων] Scribe, ἐπιπονίης, *dolore major.*

p.43.l.27, μέσφι τοῦ ἥπατος] Tumorem lienis usque ad jecur, & per totam abdominis latitudinem extendi aliquando, non solum ex his *Aretæi* verbis, sed & ex *Plauto* discere licet; apud quem quidam se liene ut Zona cinctum conqueritur: quo etiam spectant verba illa è *Casina, Actu. 1. scen.* ex summis opibus:

Perii! seditionem facit lien, occupat præcordia.

Athenæus, *lib.8.cap.9.*

καταμαθὼν δ' ἡνίκ' ἐξῄει πάλιν·
τῆς κοιλίας τὸν σπλῆνα ἔχοντα διπλασίονα.

p.43.l.33. οὔτε καὶ ἀπορίη ξυνέσι παντελής] Malim ἀπονίη, de Scirrho enim loquitur, qui indolens.

p.43.l.45,46. μελάγχλωροι] Ex nigro virescentes. Notus est *Stratonici* Citharœdi jocus in *Caunios*, quos omnes lieonosos fuisse proditum est, ex *Homeri* versu, (*Iliad. ζ. v. 146.*)

οἵηπερ φύλλων γενεή, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Nempe hos comparabat foliis, quod colore viridi essent. Cùm verò quidam ægrè ferrent urbem notari, ut insalubrem: *Ego* (inquit) *insalubrem dicere verear, in qua mortui ambulant?*

p.43.l.46,47. ἡ δύσπνοια ὡς ἀπὸ βάρεος (βάρεος) τοῦ θώρηκος] Desideratur aliquid, puta, πιεζομένου, aut quid simile.

p. 44. *l.* 5. καὶ ὅλα μέλεα τοῦ σπληνὸς ἠνέχθη.] Nonnullis lienis frusta integra ex abscessu per alvum dejici observat: an salvo Animali, non dicit. De hâc re vide, quæ supra annotavimus.

p. 44. *l.* 6. εὔλυτος γὰρ καὶ φύσι σπλήν.] Quia corpus ejus friabile; undè facilè in humore diluitur.

p. 44. *l.* 9. πολυελκέες πάντη.] Non alienum ab hoc loco, quod *Aristoteles* prodidit, *sect.* 29. *probl.* 1. eos scilicet, qui præter modum melancholici sint, scatere ulceribus, quod *Herculis* & *Lysandri* exemplis confirmat: de priore scribens; καὶ ἡ περὶ τὴν ἀφανίσεως ἐν Οἴτη τῶν ἑλκῶν ἔκφυσις γινομένη τοῦτο δηλοῖ· καὶ γὰρ τοῦτο γίνεται πολλοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς. mox de *Lysandro* sic: συνέβη δὲ καὶ Λυσάνδρῳ τῷ Λάκωνι πρὸ τῆς τελευτῆς γενέσθαι τὰ ἕλκη ταῦτα.

p. 44. *l.* 14. εἰ δὲ τοῦ πάθεος ἥττοιτο, χρεὼν ὕδρωψ.] Refrigerato per sympathiam jecore: Sympathia antem propter propinquitatem. Vide Galenum, *lib.* 6. *de loc. aff. cap.* 1.

p. 44. *l.* 15. ἡ φθίσις καὶ τοῦ σκήνεος τηκεδών.] Ob eam causam *Trajanus* Imperator fiscnm lieni similem dicebat, quod eo increscente reliquæ partes contabescerent.

p. 44. *l.* 23. καὶ νέοισι ὀργίη μάλιστα] Quia sedentariam vitam agentibns multitudo crudorum humorum coacervatur, qui ad lienem delati, ipsum tumefaciunt.

p. 44. *l.* 25. χωρία ἑλκώδεα.] Scribe ἑλώδεα. Hippocrates, *lib. de aëre, loc. & aquis*, (*p.* 283. *l.* 48. *Ed. Genev.* 1657.) tradit, iis, qui aquas paludosas & stagnantes bibant, σπλῆνας αἰεὶ μεγάλους εἶναι rationem addit εἰς γὰρ τὰ σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται.

Ad Caput XV.

περὶ ἰκτέρου.

De Morbo Regio.

p. 44. *l.* 34, 35. ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑβδόμην ἔκπινε μυρίους.] Non solùm ante septimum diem, quemadmodum scripsit *Hippocrates*, sed & post id tempus arquatum morbum innumeros jugulâsse testatur: cui contrariam videre est sententiam apud Hippocratem, *lib.* περὶ κρισίων: (*p.* 552. *l.* 17.) ubi scriptum est, morbum regium, si post septimum diem accedat, sudorem criticum portendere, atque ægrum convaliturum: ἐν τοῖσι καύσοισιν ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος δῆλον ἱδρῶτος· τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλη ἀφίστασθαι οὐδαμῇ, ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. Ibid. paulo infra: ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται ἢ ὕστερον ἐν καύσῳ, καὶ δυσχερείᾳ, σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔν τε τοῖσι καυσώδεσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ἢν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων γινομένων ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι, ἢ φυμάτων μεγάλων ἀποστασιν, ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος. &c. quibus ex locis patet non esse perniciosum Icterum post septimum diem.

p. 44. *l.* 35. σπανίως δὲ οὔτε ἔκρινε πυρετὸν,] Quia eo modo bilis, neque multum, neque affatim vacuatur; quare abscessus ille est ἡμίρροπος, non autem αὐτάρροπος: rectè autem dicit σπανίως, quia febrem acutam biliosamque Ictero judicari interdum accidit; ut Galenus, *lib.* 5. *de loc. aff.* (*tom.* 3 *p.* 58. *B. &c.*) testatur his verbis: πυρέξας γοῦν τις ὀξὺν, καὶ χολώδη πυρετὸν, ἑβδομαῖος ἀπηλλάγη τοῦ νοσήματος, χολῆς ξανθῆς παμπόλλης εἰς τὸ δέρμα κατασκηψάσης.

p. 44. *l.* 37. ξυνίσταται δὲ οὐκ ἐπ' αἰτίῃ μοῦνον ἥπατος.] Galenus, *citati libri cap.* 7. hanc quæstionem proponit; utrum semper in Ictero pars affecta sit hepar, & multis de causis negat; *quoniam*, inquit, *& per crises morborum jecore nihil affecto ad cutem effunditur bilis pallida: & à causis externis sanguinem* (sanguis) *nullo viscerum læso in bilem totus converti-tur, ut iis quos vipera momordit?* quod exemplo confirmat cujusdam τῶν αὐτοκρατορικῶν οἰκετῶν, cujusdam ex imperatoris Officialibus, cui viperarum capiendarum provincia demandata erat. Addit folliculi biliaris propria imbecillitate nonnunqnam icterum accidere, cùm bilem secernere non potest; aut humore ita distenditur, ut ipsum deinceps expellere nequeat; aut etiam quia meatus ejus obstructi sunt: quæ omnia, illæso hepate, contingere posse manifestum est.

p. 44. *l.* 38, 39. ἀλλὰ κοιλίῃ καὶ σπλῆνι, καὶ νεφροῖσι, καὶ κώλῳ.] A splene quidem fiunt nigri icteri, diffuso in habitum corporis humore nigro: ventriculi vero & coli vitio bilem in membra effundi, nullus quod sciam præter *Aretæum* dixit.

p. 44. *l.* 52, 53. οὔτε δάκνεται χολῇ] Una ex causis, propter quas alvus non respondet, est impeditæ bilis in intestina profusio; qua vim eorum expultricem exstimulari oportet: quam idcirco μαστίζουσαν, καὶ καταπλαύνουσαν χολὴν appellat Alexander Aphrodisæus *in problematis.* Vide *Aristotel. problem. p.* 303. *l.* 25.

p. 45. *l.* 4, 5. ὥσπερ εἰς πέψιν ἡ γαστὴρ καὶ τῷ κώλῳ κακωθῇ.] Rectiùs legatur, ἡ γαστὴρ καὶ τὸ κῶλον.

p. 45. *l.* 5, 6. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ κώλῳ πέψις.] Ita & Galenus, *lib.* 4. *de usu partium*, (*tom.* 1. *p.* 27. *B. l.* 13. *ed. Ald.*) intestinis vim quamdam coquendi alimenti tribuit, licet non ex naturæ instituto: sed quia iis ad meliorem functionem abutitur: πέπτεται μὲν οὖν ἔτι καὶ κατὰ τὴν τούτων δίοδον ἡ τροφὴ, καθάπερ καὶ ἐν ταῖς φλεψὶν ἁπάσαις τὸ αἷμα· γέγονε δ' οὔτε τὰ ἐντέρων οὐδὲν ἕνεκα πέψεως, οὔτε φλέβες αἱματώσεως, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ μηδέποτε τι (τι) συγχρῆσθαι πρὸς τὸ βέλτιον ἑκάστῳ

τ̃ ὀργάνων ἡ φύσις. &c. Idem innuit Philoſophus cùm 4. *de part.* 3. quod terra eſt ſtirpibus, id animalibus ventrem atque inteſtina eſſe ſcribit: τοῖς δὲ ζώοις ἡ κοιλία καὶ ἡ τ̃ ἐντέρων δύναμις, αὐτὴ γῆς ἐστιν, ἐξ ἧς δεῖ λαμβάνειν τ̀ τροφήν. Ubi terræ ſtirpium continenti alimentum comparat ventrem atque inteſtina, utpote natura atque officio conjuncta; nempe concoquendi Chyli: qua & mente *Juvenalis*, inteſtina pro receptaculo ciborum, puta ventre poſuit: (*Satyr.* 7. *v.* 78.)

——— *& capiunt plus inteſtina poëtæ.*

Cicero ſatis apertè *lib.* 1. *de Natura Deorum*, ciborum in inteſtinis, quæ alvi nomine deſignat, concoctionem fieri docet: *In alvo*, inquit, *multa ſunt mirabiliter effecta, quæ conſtant ferè è nervis. Eſt autem multiplex & tortuoſa, arcetque & continet, ſive illud aridum eſt, ſive humidum, quod recipit; ut id mutari, & concoqui facilè poſſit: eaque tum adſtringitur, tum relaxatur, atque omne quod accepit, cogit & confundit; ut facilè & calore, quem multum habet, & (ex) terendo cibo, & præterea ſpiritu omnia cocta, atque confecta, in reliquum corpus dividantur.* Ex quibus verbis apparet hunc exiſtimare coqui cibos in inteſtinis: quæ, ut dixi, alvi multiplicis & tortuoſæ nomine intelligenda ſunt. Cur autem colum præ aliis inteſtinis nominet, non planè perſpicio, nec accuratiùs inveſtigare operæ pretium puto.

p. 45. *l.* 6. καὶ ἀπὸ τοῦδε ἐς τὸ ἧπαρ ἀναγωγὴ τροφῆς.] Non planè negandum eſt, quin aliquid Chyli, dum alimenti diſtributio fit in colo, reperiatur, quod ad hepar feratur. At id eſſe paucum contendo, præ eo quod in tenuibus inteſtinis continetur, quæ Chylum omnem ſtatim à ventriculo excipiunt: cùm ad colon penè nil aliud quam ſcybala perveniant, exſucta jam per venas meſaraicas meliori parte. At *Aretæus* à colo perferri alimentum ad jecur ita abſolutè prædicat, ac ſi Chyli inſigne quoddam promptuarium eſſet, atque effatu dignum.

p. 45. *l.* 7, 8. ἢν οὖν ὠμότερον τὸ ἧπαρ τ̀ ἄλλω τροφὴν λάβῃ.] Lege ὠμοτέρην, refertur ad τροφήν.

p. 45. *l.* 11, 12. ἀπεψίη δὲ, ἡ ἐν κώλῳ χολῆς ἐστὶ ἐργασίη.] Vox ἀπεψία apud pleroſque æquivoca eſt: vel enim στέρησιν ἐνεργείας ſignificat; quæ acceptio communior eſt, & Galeno judice rectior: vel ἀλλοίωσιν εἰς ἑτέραν ποιότητα, μὴ μέντοι κτ̀ φύσιν, *mutationem ſcilicet alimenti in aliam qualitatem, & à natura alienam*: quo poſteriore modo videtur accepiſſe *Aretæus*, cùm dicat ex ἀπεψίᾳ in colo bilem gigni: quod de privatione coctionis, ne animo quidem fingi poteſt. Quis enim dicat bilem calidiſſimum humorem & igneum, caloris coquentis defectu, ac privatione effici? Sed rurſum difficultas naſcitur; quoniam bilioſum excrementum, ut & fæcem ſanguinis, & pituitam una cum ſanguine in hepate gigni, *Galeni* compluribus locis, & reliquorum Medicorum conſtans ſententia eſt; quomodo igitur in Colo eadem gigni poteſt? Quod autem ibi generari non poſſit, hinc etiam perſpicere licet: in eo loco, qui pituitæ frigidiſſimæ, qualem *Praxagoras* vitream appellabat, gignendæ aptus eſt, non poteſt gigni humor calidiſſimus: natura enim loca rebus creandis accommodat, ut plurimum. Et locum locati velut formam ſtatuit Philoſophus, 4. *phyſicor.* ut ſumma neceſſitudo intelligatur. At pituitam illam vitream in Coli cellulis gigni Galenus, 2. *de loc. aff. cap.* 1. ubi de dolore colico agit, perſpicuè declarat. Igitur non illic bilis flava ortum accipere poteſt. De ea, quæ πρασοειδὴς dicta à porri colore, dubitari poteſt. Verum neque hanc in colo gigni putat *Galenus*, ſed in ventriculo, vitio alimentorum illic putreſcentium. An vox χολή, uſurpata hic pro quocunque humore? ut Græcis in more eſſe notat Galeottus Martius *de Doctrina promiſcua cap.* 13. Cujus rei teſtem citat *Perſium*, qui *Satyra* 3. *v.* 8. ſcripſerat:

——— *turgeſcit vitrea bilis.*

Verùm neque *Galeotto* fidem ullam habendam cenſeo de Literis Græcis, quarum ille penitus expers fuit: cum alioqui non meminerim me quicquam ſimile obſervaſſe apud ullum Græcum Scriptorem. Neque, ſi illa obſervatio vera ſit, tamen hic locum habeat, ubi de ictero agitur, quem ſolâ à bile vel flavâ vel atrâ effici certum eſt.

p. 45. *l.* 12, 13. καὶ ἐπὶ παντὶ γίγνεσθαι σπλάγχνῳ δυνατὸν ἴκτερον.] Quia in omni viſcere bilis gigni poteſt à calida intemperie, ſicut de habitu corporis mox dicet.

p. 45. *l.* 15. ἐν τοῖσιν ὀχετοῖσι ἀισθητοῖσι.] Pulcherrima, veriſſimaque ſententia: non per manifeſtos meatus, ſed & per inſenſiles, vaporis in modum ſubire alimentum in corpus univerſum. Auctor libri *de plantis*, qui adſcriptus vulgò *Ariſtoteli*, *lib.* 2. cum vaporibus ſubire pituitam & ſanguinem ad caput ſcribit; ſed & ipſos vapores ſuaves alimentorum nutrire haud dubium eſt, quando ex iis ſi effluere prohibeantur cute à frigore aut aliter denſata, ſanguinem augeri, & πληθώραν effici docet Galenus *lib.* περὶ πλήθους (*tom.* 3. *p.* 79. *A. l.* 16. *ed. Ald.*) Sed & *Ariſtoteles* ali vaporibus corpus non obſcurè innuit, *lib. de ſomno & vigilia cap.* 3. cum ait, melancholicos eſſe edaces, quia non multum in iis vaporis tollitur, quo corpus alatur: οὐδὲ οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γὰρ ὁ εἴσω τόπος, ὥστε οὐ γίνεται αὐτοῖς πλῆθος ἀναθυμιάσεως· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς.

p. 45. *l.* 21. 22. οὐ μὴν ἐπὶ κῶλον ἡ τ̃ κοιλίης ἔκκρισις λευκή.] Legi ἐπὶ κώλου in colo, vel in dativo ἐπὶ κώλῳ.

p. 45. *l.* 24. δυνατωτάτη δ' ἡ καὶ ἐπὶ τῷ παντὶ ἕξις ἴκτερον τεκεῖν.] Morbum regium non solum à visceribus, sed & ab habitu corporis proficisci, his verbis docet: *quoniam omni parti calor inest naturalis, quo humorem prolicit, concoquit, generat, secernit; unaquæque secundum propriam conditionem.* At ubi ea reperiuntur, bilis quoque generari potest. Ex quo efficitur, hunc morbum ab ipso etiam habitu deduci posse. Huic quoque sententiæ subscribit Avicenna, *lib.* 3. *fen.* 15. *tract.* 1. *cap.* 3. verba ejus placet adscribere: *Et calefit complexio hepatis valdè, & facit choleram secundum quod scivisti in loco suo; generans verò ipsam non in natura est totum corpus. Nam cùm ipsum superfluè calefit, convertitur, quod in ipso est, ex sanguine ad choleram.* Et paucis interjectis eandem sententiam repetit: *& multitudo generationis choleræ quandoque est in hepate, & quandoque est in corpore toto, secundùm quod scivisti.* Ejusdem meminit & Joannes Fernelius, *lib.* 6. *Pathol. cap.* 8. *Comminiscuntur* (inquit) *plerique alias icteri causas, ut folliculi fellis imbecillitatem, & partium, quæ in habitu sunt corporis, calidiorem intemperiem: quæ tamen omnes rarissimæ cum sint, in earum numero haberi debent, quæ cogitatione potiùs quam usu & eventis deprehensa sunt.*

p. 45. *l.* 28. ἐν σαρκὶ μὲν ἰδίως] Locus hic sumptus ab Aristotele, qui *sect.* 4. *probl.* 27. similem sententiam posuit: ἡ ὅτι ἐστὶν ἑκάστη περιττώσει τόπος, εἰς ὃν πέφυκεν ἀποκρίνεσθαι κατὰ φύσιν· καὶ πόνῳ γινομένῳ τὸ πνεῦμα ἐξιὸν ἀνοιδεῖν ποιεῖ, καὶ συνεκκρίνει αὐτήν· οἷον τὸ μὲν ξηρὸν εἰς κύστιν, ἡ δ' ἐξικμασμένη τροφὴ εἰς κοιλίαν· τὸ δὲ δάκρυον εἰς ὄμματα· μύξαι δ' εἰς μυκτῆρας. αἷμα δ' εἰς φλέβας· ὁμοίως δὴ τούτοις καὶ ἡ γονὴ εἰς ὄρχεις καὶ αἰδοῖα.

p. 45. *l.* 32. τὰ δὲ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή.] Omnes humores in bilem posse converti censet, ubi dominatur calor: quia bilis extremus est terminus, ad quem calor humores citra exsiccationem perducere potest.

p. 45. *l.* 33, 34. ὡς δὲ καὶ ἐν αἵματι ἀπεψίη ξυμβῇ.] Vide supra quæ annotavimus de hujus vocis ambiguo usu. Hic autem ἀπεψίαν usurpat pro mutatione sanguinis in qualitatem à natura alienam; non autem pro ipsa privatione coctionis à frigore: hæc enim non biliosum facit sanguinem, sed ἰχωροειδῆ, (ἰχωροειδὲς sc. αἷμα) serosum, aquosumve.

p. 45. *l.* 39. ὅγε ἐν λίθῳ καλὸν ἔῃ] Lapidis nomine aurum etiam designavit, quia ex terra conflatum sicut lapis. Suidas *in voce* ἴκτερος, τοὺς ἰκτέρῳ χρωσθέντας ὥσπερ χρυσίῳ. λίθος igitur hîc pro metallo: si tamen nullum huic vocabulo irrepsit vitium; cùm vera lectio esset; ὅγε ἐν μετάλλῳ καλὸν ἔῃ.

p. 45. *l.* 40, 41. πάλιν ὁκόσον τῶν χερσαίων ἰκτίδων τῶν τετραπόδων.] ἰκτέρου etymon deducit ab ἰκτῖς, quo nomine Græci mustelam silvestrem vocant. Plinius, *lib.* 29. *cap.* 4. *Mustelarum duo genera, alterum silvestre; distant magnitudine: Græci vocant ictidas.* Mutilus locus; interim restituo: *Mustelarum duo genera; unum domesticum, alterum silvestre. Distant magnitudine. Silvestre* (vel Silvestres) *Græci vocant ictidas.* De ictide quam Theodorus *Viverram* interpretatur falsò, ut arguit *Scaliger*, scribit in hunc modum Aristoteles, *lib.* 9. *de hist. an. cap.* 6. ἡ δ' ἴκτις (ἰκτὶς) ἐστὶ μὲν τὸ μέγεθος, ἡλίκον μελιταῖον κυνίδιον τῶν μικρῶν· τῇ δασύτητι, καὶ τῇ ὄψει, καὶ τῷ λευκὸν τὸ ὑποκάτω, καὶ τῷ ἤθους τῇ κακουργίᾳ, ὅμοιον γαλῇ. Suidas, ἀπὸ τῶν ἰκτίνων, hoc est, à Milvis nomen hoc trahit: ἴκτερος, inquit, νόσος ἐκ χολῆς συνισταμένη· τοὺς ἰκτέρῳ χρωσθέντας ὥσπερ χρυσίῳ· λέγουσι δὲ εἶναι πόνον ὠχροειδῆ ἀπὸ θυμοῦ ἐγειρόμενον, ὥστε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κεκρατημένων ὠχροὺς, καὶ μέλανας ποιεῖν, ὡς καὶ τῶν ἰκτίνων· ἀφ' ὧν καὶ καλοῦνται οἱ ἰκτεριῶντες. At Plinius, *lib.* 30. *cap.* 11. hunc morbum dictum putat ab ave ejusdem nominis, coloris argumento. Id enim verba ejus sonant: *Avis icterus vocatur à colore, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & avem mori. Hanc puto latinè vocari Galgulum.* Quamquam nonnulla hic in verbis est perplexitas, sicque concipienda hæc sententia videtur: *Icterus vocatur à colore avis; quæ si spectetur, sanari* &c.

p. 45. *l.* 42, 43. εἴδεα δὲ πάθεος δοιά.] Duas morbi regii species tradit: una scilicet, in qua corpus flavo & croceo colore infectum apparet, quam λευκοχλώρου εἶδος, *speciei ex albo virentis* esse statuit: altera in qua corpus lividum, aut nigrum; has autem species à duplici genere bilis: unum quidem, quod sub se comprehendit bilem flavam, tenuem, perspicuam; atque unà bilem rubram instar croci, aut ovorum vitelli, cujus color plenior saturatiorque est. Id enim significat vox καπνηρής, quo sensu & Poëta; *vellera ---- hyali saturo fucata colore* dixit 4. *Georg. v.* 335. Alterum genus bilis ad nigrum magis declinans, sub quo bilis, quæ à porri colore πρασοειδὴς dicitur, & quæ ἰσατώδης à colore glasti, quod græcè ἰσάτις appellatur. Hæc est sententia hujus loci, qui nunc integer exscribendus est, ut vitium appareat vulgatæ lectionis, & ratio constet nostræ emendationis: εἴδεα δὲ πάθεος δοιά. ἡ ἐς τὸ ξανθὸν, καὶ τὸ κροκῶδες ἑτέρη δὲ λευκοχλώρου εἶδος, ἡ ἐς τὸ πελιδνὸν ἢ μέλαν. τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη. Post hæc verba videntur quædam deesse, sed nihil juvant MSS. Fortasse ἤπερ ἡ σπλήν. εἴδη δὲ χολῶν ἐστὶ αἰτίη. ἡ γὰρ τῆσδε ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λεπτοτέρου εἶδος, ἡ ἐς τὸ πελιδνὸν ἢ μέλαν. ἠδὲ (ἡ δὲ) καπνηρὴς, ὡς κρόκον, ἢ λεκίθου φαίνει τοῦ ὠοῦ εἶδος· δευτέρη δὲ μελαντέρης χροιῆς πρασίζουσα, ἰσατώδης, (ἰσατώδης,) μέλαινα· μυρίαι δὲ ἐν μέσῳ τῶν χροιῶν παραλλαγαί. Sic ergo hunc ipsum locum lego: εἴδεα δὲ πάθεος δοιά. ἡ μὲν γὰρ ἐς τὸ ξανθὸν καὶ τὸ κροκῶδες ἑτέρη δὲ λευκοχλώρου εἴδεος, ἡ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. Sequentia vero ita lego: τῶνδε μέντοι

 αἰτίη

διοτὴ ἡ αἰτίη· εἴδη ͅ ἢ χολῶν ἐστ αἰτίη. ἢ γὰρ τῶνδε, (supple χολῶν) ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διαδὴς, λεπτοτέρη εἶδε©. Deinde; ἡ ἐς τὸ πελιδνὸν ἢ μέλαν· quae verba ut spuria & aliena resecanda censeo. Cùm enim duplex bilis genus distinguat; unum λεπτοτέρη, aut λεύκοχλώρη, siveut dixit *superiori capite* περὶ ἥπατ©, λεύκοχρὸς εἶδε©, nempe album aut ad albedinem vergens; cujus species facit duas, bilem flavam & vitellinam: alterum ad nigrum declinans, cujus species porracea bilis, & glastea: frustra hic addit bilem flavam tenuiorem esse, quàm ut ad fuscum aut nigrum declinet. Ita enim rectius hæc verba vertamus, quàm quomodo Crassus vertit *aut in lividum nigrumque declinat*: quod est contra mentem *Aretæi*, & à sententia planè alienum.

p 46. *l*. 27. οὐ μὴν γλυκέων.] Γλυκέα, ut referatur ad γεῦσις. *Gustus* (inquit) *amarorum non amarus, nec tamen dulcis*: id est, amara, cum gustantur, non videntur amara, etsi non dulcia sed insipida: dulcia verò amara sentiuntur. Cujus rei, ut παράδοξον, causam perscrutatur; idque accidere censet propterea, quod lingua bile infecta, amarum incidens non percipit ob familiaritatem, quia similia non movent: contrà dulcibus oblatis bilis, qua delibuta est lingua, fervet atque diffunditur; atque ita sensum movere occupans, saporem dulcem obscurat: cùm tamen ipsa, antequam cibus sumatur, minimè sentiatur; quia organo consueta, & familiaris.

p. 46. *l*. 28, 29. ἡ γὰρ ἐν τῷ σώματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ, ἐπιπρόσθεν τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα.] Crassus: *namque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens, sensum ludificatur*. Quis hæc intelligat? *bilis prius cibis occurrens sensum ludificatur*. Aliter igitur distinguenda hæc sunt, & virgula, quæ voci γλώσσῃ affixa, in suum locum rejicienda post sequentem hanc, ἐπιπρόσθεν (quæ propria huic sedes) collocanda est; ut hæc conjunctim legantur: ἡ γὰρ ἐν τῷ σώματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ ἐπιπρόσθεν, deinde, τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα.

p. 46. *l*. 35. τὴν γλῶσσαν εἶδε κενεήν.] Corruptissimus locus. Lege τὴν γλῶσσαν ἤδε κινέει, supple χολὴ *bilis*; postquam cibis oblatis efferbuerit, linguam movet. Vidit *Crassus* meliore usus codice.

p. 46. *l*. 43, 44. ἀπατηλῶν ἄρα γλυμάτων προκάλυμμα ἡ χολή.] Elegans hæc sententia, cujus hic sensus est: quoniam bile suffusis cibi dulces perinde & amari, ejusdem saporis apparent, atque eam ob causam fallunt: idcirco, ait, bilem eorum ciborum velamentum esse, ad fucum scilicet faciendum.

p. 46. *l*. 48, 49. δίχα ὕδρωπ© ἐκτακέντες ὤλοντο.] Quia bilis in jecoris substantiam diffusa, ibique ex mora putrescens, visceris διαφθορὴν, id est, *corruptelam* invehit. Fernelius, *lib*. 6. *Path. cap*. 4. *Substantiæ corruptela non minus jecur, quàm pulmo contaminari solet, qua laborans sensim languore contabescit: ea fit ex omni humore, frequentius autem ex biliosa sanie per jecoris substantiam effusa; quæ sensim lenteque putrescens, ipsam pariter jecoris substantiam labefactat, atque corrumpit*.

Ad Caput XVI.

περὶ καχεξίης.

De malo Corporis Habitu.

p. 46. *l*. 54. ξυμπάντων ὁμῶ παθέων καχεξίη τροπή.] Omnes morbi in malum habitum desinunt, cùm videlicet perennant: tractu enim vires naturalium viscerum debilitantur; unde humorum vitium, & vasorum impuritas, quam malus habitus sequitur.

p. 46. *l* 54, 55. ἅπασαι γὰρ αἱ νοῦσοι τῆσδε τόκοι.] Vox τόκ©, ut hic scripta est, cum accentu in antepenultima, significat *partum* sive *sobolem*; quæ significatio non est ad propositum: at si scribatur τοκῆες, cum accentu in penultima, significabit *parentes, progenitores*: quem sensum huic loco congruere patet: quare ita emendandum censeo.

p. 46. *l*. 56. αὐτὰρ (ἀτὰρ) καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων φαρμάκων.] Corruptum esse hunc locum in voce φαρμάκων nullus dubito; & fatebitur quicumque animum advertet. *Junius* legisse videtur παθημάτων, sive alicubi hanc Lectionem reperit, sive ipse aut quis alius ita emendavit: ita enim vertit; *verum & ipse solus citra alios morbos*, &c. Ego legendum censeo, ἀφορμῶν: quæ vox Medicis nota. Ita enim vocant principium, unde morbus cœpit grassari; ut in 6. *Epid*. τὰς ἀφορμὰς ὁκόθεν ἤρξαντο κάμνειν, quæ initia si exigua sunt, προφάσεις *ab Hippocrate* appellari solent, *Galeno* teste, *Com*. 3. *in* 3. *Epid*. Quod autem germana hæc sit lectio, indicant sequentia hæc verba: καὶ πρώτησι γίνεται πάθ©, quæ respondent his; ἄνευθεν τῶν ἄλλων ἀφορμῶν.

p. 47. *l*. 19, 20. ἡ δὲ νοῦσος μικρὴ δυσεντερίη ξυνεχής.] *Crassus* videtur legisse: ἡ δὲ νοῦσος μακρὴ, cum virgula, deinde δυσεντερίη ξυνεχής· quam lectionem non improbo.

p. 47. *l*. 24. αἱμοῤῥοΐδων ῥόος.] Simili figura apud *Aristotelem*, ὄμματα μελανόμματα.

p. 47. *l*. 24, 25. ἡ ἐμέτων ἀπαλλαγή.] Erat vomitus antiquis illis familiaris, ut ex pluribus locis Auctorum veterum colligere licet. Cicero *in oratione pro Dejotaro ad Cæsarem*: *Cum* (inquit) *vomere post cœnam velle te dixisses*. &c. Item *in epistola ad Attic. lib*. 13. de Cæsare: *unctus est, accubuit, ἐμετικὴν agebat*. Idem testantur verba hæc Cornelii Celsi, *lib*. I. *cap*. 3.

cap. 3. *Rejectum esse ab Asclepiade vomitum, in eo volumine, quod de tuenda sanitate composuit, video: neque reprehendo, si offensus eorum est consuetudine, qui, quotidie ejiciendo, vorandi facultatem moliuntur.* Plinius de eodem Asclepiade, *lib*. 26. *p*. 643. *l*. 13. *Ed. Lugd*. 1587. *damnavit meritò & vomitiones tunc supra modum frequentes.* Item *Suetonius* de Vitellio; *sed vel præcipuè luxuriæ sævitiæque deditus, epulas trifariam semper, interdum quadrifariam dispertiebat: In jentacula, & prandia, & cœnas, commessationesque; facilè omnibus sufficiens vomitandi consuetudine.* Quamquam hanc rationem vomendi ab iis potius intemperantiæ quàm valetudinis causa initam fuisse palam est: tamen & hujus causa istud olim fieri solitum liquet ex *Hippocrate*, qui, *libro de salubri diæta*, ἐξ μῆνας τοὺς χειμερινοὺς ἐμέειν, ad evacuandam pituitam præcipit: tum ex *Aristotele*, *sect*. 1. *probl*. 4. ubi cur temporum anni mutationibus vomendum sit quærit. *Ægyptios* quoque triduo singulis mensibus vomitu purgari solitos, tradit Herodotus, *lib*. 2. *cap*. 77. Hoc συρμαΐζειν vocabant à voce συρμαία, quod est raphanus; quo ad provocandum vomitum utebantur. Quosdam τὸ συρμαΐζειν, aliter accipere scio; sed de his alias.

p. 47. *l*. 32. ἢν δὲ ῥιζώσαντα μίμνῃ] Melius ῥιζωθέντα in passivo: *jactis radicibus*.

p. 47. *l*. 34. οἰδαλέοι πόδας τε καὶ κνήμας.] Propter σύντηξιν, ut ait Aristoteles, *sect*. 1. *probl*. 5. οἱ κισσηλιῶντες, καὶ οἱ ὑπὸ λιμοῦ τοὺς πόδας οἰδοῦσιν· ἢ διὰ τὴν σύντηξιν ἀμφότεροι. Hinc autem iis σύντηξις, *colliquatio*, fit, quod vitiosa alimenta membris non affigantur, neque in eorum nutritionem cedant, quæ proinde in venis relicta, atque ab omnibus partibus abdicata, tandem in declives partes suopte pondere decidere est necesse. Hieronymus Mercurialis, *lib*. 6. *var. cap*. 3. per κισσηλιῶντας, ictericos debere intelligi eo loco contendit, adversus *Theodorum*, qui cibo vitioso utentes interpretatur. Sed ipse κισσηλιᾷ, & nodum in scirpo quærit.

p. 47. *l*. 35. τὰ κεκλιμένα μηρία.] *Crassus* legit μόρια, & meliùs.

p. 47. *l*. 36, 37. τὸ εἶδος ἐπ᾽ ἐκεῖνα φοιτῇ.] Scribe τὸ οἶδος, *tumor*.

p. 47. *l*. 37, 38. ὑγροῦ ἡ ψυχροῦ ἐς τὸ βάρος περίοδος.] Circuitum humidi intelligo, cùm humor in vaporem solvitur à calore, deinde vapor coërcitus denuo in humorem redit, & in partes inferiores decidit. De hoc circuitu videndus Aristoteles, *lib*. 2. *de ortu & interitu cap*. 10. ubi ita scribit: οἷον τὰ ἁπλᾶ σώματα μιμεῖται τὴν κύκλῳ φορὰν. ὅταν γὰρ ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται, καὶ ἐξ ἀέρος πῦρ, καὶ πάλιν ἐκ τοῦ πυρὸς ὕδωρ, κύκλῳ φαμὲν περιεληλυθέναι τὴν γένεσιν διὰ τὸ πάλιν ἀνακάμπτειν· ὥστε καὶ ἡ εὐθεῖα τούτων φορὰ μιμουμένη τὴν κύκλῳ, συνεχής ἐστιν.

p. 47. *l*. 39. τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου, εἶτα καταῤῥεῖ] Mutilus locus; quæ autem desunt, supplere vix quisquam possit, absque ope manuscripti alicujus melioris iis, quæ vidi, si qua ejusmodi exstent.

p. 47. *l*. 40, 41. ἀδηφάγοι κάρτα.] Quia alimentum in habitu corporis corrumpitur, priusquam assimiletur; nec partes eo refici possunt: penuria igitur laborantes perpetuo cibi desiderio tenentur, ut de Melancholicis, quos βόρους appellat (*Aretæus* 36. 17.) tradit Aristoteles, *libro de somno & vigilia. pag*. 44. *l*. 7. *edit. Sylb.*

p. 47. *l*. 47. ἐπὴν ὠμὸν ὅλον τὸ σῶμα πλησθῇ.] Lege ὠμῶν, ut *Crassus*.

p. 47. *l*. 54, 55. ὕπνος ἐδραῖος μὲν ὕδαρής.] Somnum ἑδραῖον appellat *Hippocrates*, βαθὺν, ut *Galenus* interpretatur *ad sect*. 4. *sent*. 15. *Epid*. Verba *Hippocratis* hæc: ὕπνος ἑδραῖος ὀρθῷ νυσταγμός.

p. 47. *l*. 58. ἆσθμα δὲ ἐπὶ τοῖσδε ἡ ἀναπνοή.] Id est, *respirant difficulter, & modo suspiriosorum*. Nam ἆσθμα Medicis morbus est; aliis scriptoribus sæpe pro respiratione.

p. 48. *l*. 5. ἡ σύντηξις ἀναπνοὴ ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα ἤ τιν᾽ ἀσκίτην ἤγαγε.] *Crassus* non legit, ἀναπνοὴ, neque sanè hìc locum habet, quare expunge.

AD LIBRUM II. χρονίων παθῶν OBSERVATIONES.

Ad Caput I.

περὶ ὑδρωπος.

De Aqua inter cutem.

p. 48. *l*. 29. ὑπ᾽ εὐτυχίης.] Fortunam solam hydrope correptis subvenire posse autumat, eamque à Diis oblatam; qua sententia imitatus est planè *Hippocratem*, qui, *libro de victu in acutis*, (*p*. 405. *l*. 15. *ed. Gen*. 1657.) de eodem morbo verba faciens, ei qui evasurus sit, εὐτυχίῃ esse opus testatur his verbis: ὑδρώπων δύο φύσιες, ὧν ὁ μὲν ὑποσαρκίδιος ἐγχειρέων γίνεσθαι, ἀφυκτος· ὁ δὲ μετ᾽ ἐμφυσημάτων, πολλῆς εὐτυχίης δεόμενος. Idem, *lib*. 1. *p*. 446. *l*. 10. *Ed. Gen*. περὶ νούσων, ἐπιτυχίῃ in morbis curandis celebrat: ἐπιτυχίῃ δὲ (inquit) τὰ τοιάδε οἱ ἰητροὶ ποιέουσιν ἐν τῇ θεραπείῃ ἀγαθά· quod dictum pluribus exemplis declarat, quæ exscribere non necesse est. Sed & Galenus *lib*. 11. *Methodi* (*tom*. 4. *p*. 82. *B*. *l*. 33. *edit. Aldin*. 1525.) quibusdam inscitiam in morbis curandis in bonum vertere declarat, eorum exemplo, qui musculi cujuspiam abdominis tumorem circumscriptum pro jecinoris inflammatione curantes relaxantibus cataplasmatis utuntur, quæ jecori inflammato perniciosa sunt, musculi abscessui non inutilia. Verba *Galeni* libet adscribere: ἔνιοι δ᾽ ὥς

φησιν Ἱπποκράτης, οὐ σμικρὰ κερδαίνουσιν, ὅτι ἀγνοοῦσιν. Οἷον) γοῦν ἥπατος φλεγμονὴν ἰᾶσθαι χαλαστικοῖς βοηθήμασιν, ἐξ ὧν ἐν τῇ διαγνώσει σφάλλονται), δόξαν ἑαυτοῖς πορίζόμενοι· φαίνεται) γὰρ ἐνίοτε τοῦ καθήκοντος εἰς ὑποχόνδρια μυὸς ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ θώρακος ἡ περιγραφὴ, παραπλησία τῷ ἥπατι· θαυμαστὸν δ' οὐδὲν οἶμαι τοὺς μήτ' ἄλλο μηδὲν ἐν τῇ τέχνῃ καλῶς ἐκμαθόντας, μήτ' ἀσκηθέντας ἐν διαγνώσεσι πεπονθότων μορίων, τὰ τοιαῦτα κερδαίνειν. Aliter etiam fortunatus esse potest Medicus, nempe eo modo quem explicat Cardanus, *de vita propria cap.* 40. *Si quis* (inquit) *incidat in morbum, in quo diu & feliciter versatus fuerit, fortunatus dici potest; secus contra.* Patet igitur ex his, casu morbos interdum sanari. Unde Montanus, *consultatione* 51. *ad curationem* (inquit) *tria requiruntur, natura, ars, & fortuna*; ut dicunt *Hippocrates & Galenus*. Sic & Josephus, *libro* 15. *cap.* 11. *Antiquit.* de morbo *Herodis* Regis verba faciens: Medicos postquam morbus remediis non cedebat, hunc postremo & suæ cupiditati, ut quidquid expeteret ederet, & fortunæ commendasse testatur: πάντα οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθείη, παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀνατιθέντες τῇ τύχῃ. Nec verò obstat quod Hippocrates *lib.* περὶ τέχνης (*pag.* 4. *l.* 39. *Ed. G.* 1657.) fortunam à Medicinæ Sacrario, imo à rerum natura excludere videtur: τὸ δὲ αὐτόματον οὐ φαίνεται) οὐσίην ἔχον οὐδεμίην, ἀλλ' ἢ ὄνομα μοῦνον. Non enim his verbis fortunam excludit, sed potiùs confirmat: cùm ipsam prudentiæ atque arti ancillari asserit: quod nimirum ea, quæ rectè aguntur, εὐτυχίη, *bona fortuna* consequi soleat: iis verò quæ temerè & inconsultè ἀτυχίη *infelicitas.* Ita igitur eodem loco scribit: ἐγὼ δὲ οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδ' αὐτὸς τὴν τύχην, ἔργου οὐδενός. ἡγοῦμαι (ἡγεῦμαι) δὲ τοῖσι μὲν κακῶς θεραπευομένοισι νοσήμασι τὰ πολλὰ τὴν ἀτυχίην ἐπεσθαι· τοῖσι δὲ εὖ, τὴν εὐτυχίην. Latius igitur patet fortuna quàm existimavit *Aristoteles*, qui hanc in iis tantum esse voluit, quæ præter finem ac destinationem agentium rationalium contingunt, ut cùm rusticus agrum pangendæ arboris causa fodiens thesaurum invenit. Atqui & iis, quæ consilio agimus molimurque, si optatus eventus respondeat, fortunæ id quoque esse putandum est. Atque ita *Simplicius* fortunam accepit *com.* 60. *ad lib. Physic.* cum ait, fortunam per se in omni bonorum adeptione, & participatione agnosci: καὶ τὴν μὲν κατ' ἀξίαν διανομῆς τὴν δίκην λέγομεν αἰτίαν· τοῦ δὲ τυχεῖν τοῦ κατ' ἀξίαν, τὴν τύχην. &c. Locum hunc Latinè exprimam: *Duæ sunt potestates in mundo; una quidem quæ congruentia cuique distribuit, hæcque Justitia dicitur, seu Themis Dea Judiciorum: Altera, quæ dat unicuique bonum debitum assequi: hæc fortuna dicitur; & tunc maximè apparet, ubi nulla alia causa particularis cognita est. Unde fortuna non est tantùm in iis, quæ rarò eveniunt, nisi quoad nos: quia tunc solum fortunam agnoscimus, cum causæ propriæ alicujus effectus nos latent.* Hæc ille. Rectè meo quidem judicio; nisi enim Deus adspiret, prudentia frustra est, & omnis humanus labor, sicut multis exemplis demonstrari potest quorundam illustrium virorum, quos summa prudentia præditos omnia fefellerunt consilia, Deo successum negante. Quare Pausanias de *Aristodemo* Messeniorum Rege ita scribit: τὰ μὲν εἰς ἀνθρώπου λογισμὸν ἥκοντα, Μεσσηνίους σώσας· τῆς τύχης δὲ ἐς τὸ μηδὲν ἀγαγούσης τότε ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὰ βουλεύματα. Quæ omnia alta mente perspiciens Scaliger in *tertio Poëtices*; inter ea quæ Medicum perficiunt, fortunam adscribit: *Medicum* (inquit) *effinges doctum, probum, lenem, diligentem, maturum, fortunatum.* &c.

p. 48. *l.* 29, 30. καὶ θεῶν μᾶλλον ἢ τέχνης.] Fortunam Deorum, à fortuna artis distinguit, cujus sententiæ hanc puto esse vim; ut Deorum successum intelligamus, cùm præter consilium res prosperè succedunt: cujus meminit Aristoteles, *lib.* 7. *Eudem. cap.* 14. ubi fortunatos eleganter comparat πλοίῳ κακῶς νεναυπηγημένῳ, navi malè compactæ, quæ rectius sæpè agitur non per se, sed quia peritum gubernatorem nacta: hos scilicet optimum habere Gubernatorem Deum: non quia is tantùm successus à Deo, sed quia talis nobis manifestior est. Artis verò successum; cùm omnia ex arte, & κατὰ λόγον ποιοῦντι, ut loquitur *Hippocrates*, prospera succedunt. Aristoteles *eodem loco* θείαν εὐτυχίαν appellat, cùm quis κατὰ τὴν ὁρμὴν διορθωτικός, hoc est, *impulsu animi citra rationem prospere agit*: alium εὐτυχίας modum, cùm & παρὰ τὴν ὁρμὴν καὶ τὸν λόγον.

p. 48. *l.* 30, 31. τὰ γὰρ μέζονα πάντα ἰῶνται) μοῦνοι θεοί.] Eadem mens Hippocratis, cum *libro* περὶ εὐγνωμοσύνης, ait Medicos Diis plurimum concedere: οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασι.

p 48. *l.* 37. ἔστι δὲ ἐς ἐπομβρίην ῥεῦμα ψυχρόν.] Eadem locutione usus *Heraclitus*, cùm de hoc morbo Medicos αἰνιγματωδῶς suo more consuleret. Laërtius *in ejus vita*: καὶ τῶν ἰατρῶν αἰνιγματωδῶς ἐπυνθάνετο, εἰ δύναιντο ἐξ ἐπομβρίας αὐχμὸν ποιῆσαι. Cæterùm non ῥεῦμα, sed πνεῦμα legendum conjicio ex iis, quæ sequuntur; οἷον ἡ ὁμίχλη (ὁμίχλη) τῷ παντὶ, *sicut nebula per universum corpus*: Sed & infra; ἢν δὲ ἐς ὁμίχλην (ὁμίχλην) καὶ ὕδωρ τρέπηται) τὸ πνεῦμα. Nam ipsa ὁμίχλη, (ὁμίχλη) πνεῦμα ψυχρὸν, παχὺ, rectè dicitur, neutiquam ῥεῦμα. Galenus *lib. de tremore, & palpitatione, tom.* 3. *p.* 90. *A. l.* 37. *Ed. Aldin.* 1525. &c. πνεῦμα, παχὺ καὶ ὁμιχλῶδες (ὁμιχλῶδες) appellat.

p. 49. *l.* 2. ἡ χροιή.] Lege ἀχροίη, *facies decolor.*

p. 49. *l.* 5. ἐφ' ἕδρης ἐᾶσι οἱ ὑδρωπιώδεες.] *Manet, constat morbus.*

p. 49. *l.* 14, 15. ἢν μὲν ἐπὶ λευκῷ φλέγματι.] Quatuor distinguit; species aquæ intercutis τυμπανίαν, qua abdomen flatibus distentum, tympani in modum, pulsu resonat; ἀσκίτην,

quà

qua idem humore, ceu uter impletur; λευκοφλεγματίαν, qua habitus corporis pituita albescit & tumet; ἀνὰ σάρκα, seu ὑποσαρκίδιον, (quæ vox *in 4. de victu in acutis*) cùm carnes universæ in tenuem & aquosum sanguinem liquantur. Eodem modo distinguit & Theodorus Priscianus, *lib. 5. de hydropisi: malignior* (inquit) *hydrops est tympanias. 2. hyposarca. 3. ascites. 4. leucophlegmatia:* quam distinctionem, etsi ex ipso contextu satis perspicua est, tamen hîc proponere visum est, ut minùs vulgatam, & fortasse falsam. Certè *Galenus* hanc palam improbat, *Com. ad citatum lib. 4. de victu in acutis:* cujus verba hæc; ἔνιοι μὲν οὖν τῶν ἰατρῶν τέτταρας λέγουσιν εἶναι διαφορὰς τῶν ὑδέρων, ὑπερβαίνοντες τὸ προσῆκον, ἀλλ' οὐ νῦν καιρὸς ἐλέγχειν αὐτούς. Et fortasse *Galenus*, cum ait ἔνιοι ἰατρῶν, *Aretæum* intellexit, qui ant ipsi æqualis, aut paulò superior fuit, ut ostendi in Præfatione.

p. 49. l. 19. οὐ κακίων δὲ πολλόν τι ἡ τῶνδε ἐπιμιξίη.] Delenda est negatio οὐ, quæ hîc παρέλκει.

p. 48. l. 23. ἀσκίτου τυμπανίας χερείων.] Et hoc contra aliorum opinionem, qui ascitem omnium gravissimum judicant; deinde tympaniam, postremò ἀνάσαρκα (ἀνὰ σάρκα) seu λευκοφλεγματίαν. Namque in Ascite & causa, & symptomata deteriora sunt. Causa quidem, nempe imbecillitas jecoris, quam in ascite esse majorem, quàm in tympania, ex eo perspici potest: quod in illo generatio sanguinis penitus abolita sit, solumque serum pro sanguine gignatur: in hoc humores in flatum solvantur à calore quidem naturalem modum egresso, à calore tamen. Calor etenim naturalis cum calore igneo consistere potest; cum frigiditate valdè intensa, nullo modo. Quod autem & symptomata sint graviora, vel unius serosi illius humoris, qui ascitis proprius est, argumento constat: adeo enim acris ejus & maligna est natura, ut corpus ulceret, cutisque interdum in cruribus tumefactis sponte rumpatur; ut cuidam ascite laboranti accidisse testatur Matthæus Gradus *2. part. pract. cap. 9.* Averroes tamen *lib. 3. Colligeti cap. 21.* hoc graviorem tympaniam censet, quod Medicis majus negotium facessat, incertis, caloris ne excessu, an frigoris obrepserit: utriusque enim sobolem esse constat. Verùm etiamsi tam à frigore quàm à calore is morbus dependeat, tamen sæpius ab illo effici certum est: neque tam abstrusæ causæ hæ sunt, ut nequeant à sagaci Medico deprehendi.

p. 49. l. 40, 41. ὁ χῶρος γίγνεται κοῖλος.] In ascite, tumenti parti si quis digitum imprimat, vestigium manet ad aliquod tempus, cen fossa: βοθροῦται ait *Galenus*, & hoc signum certum censetur aquæ intercutis.

p. 49. l. 41. ἐς χῶρόν τε πολλῶ (πουλλῶ).] Lege, ἐς χρόνον τι πολλῶ. (πουλλῶ). Pars cava multo tempore manet.

p. 49. l. 50. ὁ δὲ ἀνάσαρκα (ἀνασάρκα) ἠδὲ (τοῦ) λευκοῦ φλέγματος.] Λευκὸν φλέγμα appellat Hippocrates, *lib. de aëre loc. aquis*, (*p. 284. l. 4. Ed. G. 1657.*) quod alii una voce λευκοφλεγματίαν. Sic autem scribe: τῶδε ἀνάσαρκα (ἀνασάρκα) ἠδὲ λευκοῦ φλέγματος. Supple, τάδε: ita enim supra; τάδε μὲν τὰ ἀσκίτου.

p. 49. l. 51. τὰς μὲν λαγόνας ἴσχουσι κενεὰς,] Alludit ad etymon vocis κενεών. Ita enim dicta hæc pars, quia κενή, qua voce dextras & sinistras partes hypogastricæ regionis significari tradit Laurentius, *hist. anat. lib. 6. cap. 2* à laxitate videlicet, quia flaccidæ sunt: quod & *Rufus* testatur *lib.* περὶ ἀνθρώπ. μορ. τὰ δὲ (inquit) ὑπὸ τῶν πλευρῶν μαλακὰ, λαπάρας καὶ κενεῶνες. Eadem & *ilia* dici idem *Laurentius* affirmat, cui potius assentior quàm *Celso*, qui *lib. 4. cap. 1.* Ilia accipit pro eo intervallo, quod est inter coxas & pubem, imo ventre: vulgò inguina dicimus. *Ipsa* (inquit) *Ilia inter coxas & pubem, imo ventre, posita sunt, à quibus ac pube abdomen sursum versus ad præcordia pervenit*: nisi mendosum Codicem dicamus, & pro *coxas*, legamus *costas*, quam conjecturam confirmant sanè verba *Rufi* supra allata. Item *Galenus*; cum *in com. ad 2. Progn. cap. 1. text. 1.* κενεῶνας appellat partem, in qua jejunum, mesenterium, & tenuia intestina continentur, quas partes λαπάρας ab *Homero* nuncupari tradit. Cæterùm ut κενεῶνες dicti, quasi κενοὶ, ita & λαγόνες quasi λαγαροί. Est enim λαγαρὸς, laxus, vacuus: qua dictione in eumdem sensum utitur Plutarchus *in Poplicola* de columnis loquens, præter modum limatis atque accisis; τοῦ καλοῦ διάκενοι, καὶ λαγαροὶ φανέντες.

p. 49. l. 54. ἐπὶ τῷ λευκῷ φλεγματίᾳ.] λευκὸν φλεγματίαν, qui λευκῷ φλέγματι laborat.

p. 50. l. 4. ἀκμὴν ὄντες ἐν εὐτυχίῃ.] Crassus vertit: *qui juvenes robusti in ætatis prosperæ fortuna consistunt.* Quid vox ἀκμὴν, hoc loco significaret, non intellexit: sumitur autem adverbialiter, pro ἔτι, *adhuc*, ut apud Isocratem *oratione ad Demonicum*: καὶ σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, *tu adhuc sapientiæ studes.*

p. 50. l. 6. ἰχῶρ τε αἱμάλωπος] Scribe αἱματωπὸς, sanguineus, colore sanguineo: αἱμάλωψ & αἱμαλωπὶς apud *Dioscoridem* reperitur, & substantivum est: αἱμάλωπος nusquam.

p. 50. l. 7. ἀπὸ ἐντέρων ἕλκεσι.] Ionicum est, nominum loco, περιφράσεις ponere, ut hic ἐντέρων ἕλκεα *ulcera intestinorum*, pro *dysenteria.*

p. 50. l. 8. 9. ἢν τάμῃς τι ἐπιπολύ.] *Crassus* videtur legisse ἐπιπολῆς, ita enim vertit: *si paulùm superficiem secueris.* Nam ἐπιπολὴ Græcè est superficies, ut omnes sciunt; & me-

meliorem puto hanc lectionem: nam si multum & altè pars quæpiam secetur, non ἰχὼς sanguineus, sed sanguis ipse sincerus effluit; quare pro ἐπιπολὺ, ἐπιπολῆς legendum.

p. 50. *l.* 11. ὤχρος. [ὦχρος cum accentu in prima, substantivum est, & *pallorem* significat, ὠχρὸς *pallidum*.

p. 50. *l.* 15. ἄνικμοι] Et apud Aëtinm *lib.* 10. *cap.* 20. ἀνιδρωσις inter signa aquæ intercutis; quod sanè mirum est, in tanta humoris eluvie. Causa est, aut expultricis imbecillitas, aut cutis meatuum obstructiones, vel utrumque.

p. 50. *l.* 16. γυναικώδεες.] Ita appellat *Hippocrates*, molles & candidos instar mulierum.

p. 50. *l.* 18, 19. ἐπιφανέες καὶ εὐπρόσωποι καὶ καρποῖσι καὶ ἐπιγαστρίῳ.] Supple φλέβες, de venis enim loquitur, quas ascite & tympania laborantibus conspicuas esse in carpo brachii, & abdomine observat. Unde mendi suspecta mihi vox, εὐπρόσωποι, quæ, cum ex particula εὖ & πρόσωπον composita sit, pulcrum adspectu aut speciosum significat: nam πρόσωπον facies dicitur. Quare mallem, εὐπρόσωποι: imò citra dubitationem rescribo.

p. 50. *l.* 26, 27. ἔπι (ἔπε) φατιν τ̃ αἰτίην θαυμάσαι.] Videntur nonnulla deesse, quæ sic ex conjectura suppleri possint: ἔπι φατιν διὰ τὴν αἰτίην, θαυμάσαι δὲ ἐστι μέγα.

p. 50. *l.* 31, 32. γίγνε) ὕδρωψ καὶ ἐξαπίνης κοτὲ ἐπ' ἀθρόη ψυχροποσίη.] Similia his Galenus, *lib.* 5. *de loc. aff. c.* 6. Postquam enim citra ullum jecoris tumorem interdem aquam intercutem, ob ingentes aliarum partium affectus, fieri docuit; insuper id confirmat hisce verbis: μάλιστα δ' ἐναργῶς ἐστιν ἰδεῖν (ἰδεῖν) τοῦτο τοῖς ἱστορήκασιν (ἱστορήσασι) ἐπ' ἀκαίρῳ ποτῷ ψυχρῷ, καταψυχθὲν ἀθρόως τὸ ἧπαρ, ὡς εὐθέως ἐργάσασθαι περιέγχυσιν ὑδερικὴν πρὶν εἰς ὄγκον ἀρθῆναι σκιῤῥώδη. Hippocrates, *lib. de Inter. Affect. cap.* 6. ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τῶνδε γίνε), ὁκόταν θέρεος ὥρη διψήσας, ὕδωρ πουλὺ πίῃς: ἐπείπερ ἐκ τῶδε γίνεσθαι φιλέει μάλιστα.

p. 50. *l.* 41, 42. καὶ βούπρηστις ἔτεκεν ὕδρωπας.] Βούπρηστις genns est Cantharidis, ut tradunt Dioscorides, *lib.* 2. *cap.* 66. & Galenus *lib.* 11. *simpl. med. tom.* 2. *p.* 85. *A l.* 31. Plinius, *lib.* 30. *cap.* 4. Scatabæo longipedi Buprestim comparat: nomen ἀπὸ τ̃ βοὸς & πρήθειν, quod *inflare* & *inflammare* significat. Plinius pro *inflammare* accipit citato loco: *Buprestis* (inquit) *animal est rarum in Italia, simillimum Scarabæo longipedi: fallit inter herbas bovem maximè, unde & nomen invenit: devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat.* Nisi Plinius *inflat*, scripserat. Cujus mendi suspicio animum percussit meum, cùm hæc legerem. Id & *Gorræus* viderat, ut postea comperi ex ejus scholiis ad *Nicandri Alexipharmaca*: sed & prior syllaba aliter quàm apud *Nicandrum*, & *Plinium* accipi potest, ut non bovem, sed magnitudinem intelligamns, velut in his vocibus, βουλίμιον, βούπαις & aliis ejusmodi; de quibus vide in Etymologico magno. Quod autem *Aretæus* inter causas aqnæ intercntis *Buprestim* ponit, confirmatur *Nicandri* & *Dioscoridis* testimonio. Nicandri verba sunt in *Alexipharmacis*, ubi Buprestis devorati symptomata recenset:

Πᾶσα ᾗ οἱ νηδὺς διαπίμπραται, ὡς δ' ὅτε ὕδρωψ
Τυμπανόεις ἀνὰ μέσσον ἀφυσγετὸν ὀμφαλὸν ἵζει.

Dioscorides autem de eadem re ita scribit *lib.* 6. τοῖσδε βούπρηστιν πεπωκόσι δοκεῖ κατὰ τ̃ γεῦσιν ὁμοίον τι βρωμώδη νίτρῳ, προσανελθεῖ δὲ ἄλγημα στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρὸν, ὄγκος τε στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρὸς ὁμοίως ὑδρωπικοῖς· καὶ πρέπει) αὐτοῖς ἐπιφάνεια ὅλου τ̃ σώματος.

p. 50. *l.* 44, 45. ἀνάσαρκα παῖδες.] Deest præpositio ἐς, quam series orationis postulat: ὁκόσον ἄλλοι ἐς ἄλλο εἶδος ἐασι ὑγροὶ, ἐς ἀνάσαρκα παῖδες &c.

p. 50. *l.* 45. ἠδὲ τ̃ λευκοῦ φλέγματος.] Phrasis elliptica, subauditur ὕδρωψ. ᾗ τὸ ὕδρωπα τ̃ λευκοῦ. &c.

p. 50. *l.* 46. νέοι ᾗ μέχρι ἀκμῆς, οἱ κατὰ λαγόνας πλήσμιοι.] Difficilis locus: fortasse legendum: νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς εἰσι κατὰ λαγόνας πλήσμιοι, id est, *Juvenes usque ad ætatis vigorem replentur circa ilia.* Ascitem intelligit.

p. 50. *l.* 50. πονηρὰ τὰ εἴδεα· τουτέστι ὕδρωψ γὰρ &c.] Ita emenda, & distingue: πονηρὰ τὰ εἴδεα πάντ' ἐστ' ὕδρωψ γὰρ. &c.

p. 50. *l.* 54. ἰδρῶτος, (ἰδρῶτος) ἢ ἔρων, ἢ κοιλίης κοτὲ ἐπ' αὐτέοις κατεῤῥάγη.] Et hic aliquod verbum deesse syntaxis indicat: debet enim aliquid esse à quo hæ voces in gigendi casu nempe ἰδρῶτος, ἔρων &c. regantur: at nihil est. Nisi quis dicat referri ad nominativum εὐτυχίη, & posse dici εὐτυχίη ἰδρῶτος καταῤῥάγη, quæ locutio nimis esset insolens. Ex conjecturâ hîc etiam, ut ferè semper, res gerenda est: fortasse scripserat Aretæus ἴδρωτος (ἰδρῶτος) ἢ ἔρων πλῆθος, ἢ κοιλίη (in recto casu) κοτὲ ἐπ' αὐτέοις καταῤῥάγη. Vel ἴδρωτος (ἰδρῶτος) ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ αὐτέοις καταῤῥαγείσης. *sentent. ex Coac. prænot.* τοῖσι ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τῦ ὕδατος λύσις. Expressit autem hanc sententiam è *lib. Hippocr.* περὶ κρισίων· ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων κατὰ τὰς φλέβας ἐς τ̃ κύστιν ἢ κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις.

p. 51. *l.* 2. χαλεπὴ ᾗ τυμπανίης καὶ τῦδε ὁ ἀνάσαρκα μᾶλλον.] Anasarca omninm pessimum censet, fortasse auctorem secutus *libri* 4. *de victu in acutis*, (nec enim is liber *Hippocratis* est) qui ὑποσαρκίδιον, si hominem prehenderit, ἄφυκτον esse testatur. Cui Avicen-

na

na *can.* 3. *fen.* 14. *tract.* 4. & communis Medicorum sententia adversatur, argumentis sanè efficacissimis: quam disputationem apud *Gentilem* videre licet: nec enim eas controversias tractare nunc operæ, aut lubentiæ est.

p. 51. *l.* 3, 4. τὸ δὲ ἰητρὸν ἐν τῷδε πάθει ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι] Hæc est ratio, qua tuetur se *Aretæus*, quod nimirum gravius sit malum, quod totum hominem occupat: *Anasarca* vero est totius corporis. Distinguo, si cætera sint paria, verum est; secus falsum. Nam & febris ephemera per universum diffunditur corpus: An igitur hæc ascite, qui solius abdominis, deterior, periculosior: non esse paria cætera, patet. In ascite, ut supra annotavi, tanto major est hepatis imbecillitas, quàm in *Anasarca*; quantò longius à sanguinis natura abest aqua, quàm crudus & pituitosus sanguis: quare & in isto sanguinem mittere licet; in Ascite mittere nemo audeat, inquit Galenus, *com. ad* 4. *de victu in acutis*. Sunt & Symptomata graviora in *Ascite*, sitis inexstinguibilis, & periculum suffocationis atque Syncopes. Quod autem morbi extensio in *Anasarca* cum *Ascite*, circumscriptione, ne comparari quidem possit; hinc arguit Constantinus, *in Viatico lib.* 5. quod melius est materiam vitiosam per membra dispergi ac dividi, quàm una in regione cumulari: coacervata enim fortiora sunt, & difficiliùs vincuntur. Si tamen poneretur, venas omnes, atque habitum corporis, unà cum hepate in *Anasarca* ita esse alienatum, quemadmodum in *Ascite* hepar, minimè dubitari posset, quin gravior multò *Anasarca* esset, quàm *Ascites*; omniumque hydropis specierum teterrimus esset.

p. 51. *l.* 4, 5. τόδε μὲν τοι, οὐδὲ θεοῖσι ῥηΐτερον] Minus magnificè, quam par est, de Divinitate sentit *Aretæus*; cum ei in rebus humanis quicquam difficile factu putat. Multò sapientius Naso *lib.* 8. *Metam.*

——— Immensa est finemque potentia cæli
Non habet, & quicquid superi voluere, peractum est.

In eodem fuit errore *Galenus*, ut videre est in *lib.* 11. *de usu part.* In ea disputatione adversus *Mosem*, qua Deum Naturæ legibus subdit, neque quicquam adversus eas moliri posse existimat: εἶναι γάρ τινα (inquit) λέγομεν ἀδύνατα φύσει, καὶ τούτοις μηδ' ἐπιχειρεῖν ὅλως τὸν θεόν, ἀλλ' ἐκ τῶν δυνατῶν γενέσθαι, τὸ βέλτιον αἱρεῖσθαι. Plinius eadem mente, *lib.* 2. *cap.* 7. *Per quæ declaratur haud dubiè naturæ potentia, idque esse quod Deum vocamus.* Hujus insanientis sapientiæ vanitas, manifestior est, quam ut egeat argumentis, quibus confutetur: nisi eorum nomine, quæ naturæ impossibilia dicuntur, ea intelligamus, quæ contradictionem implicant.

p. 51. *l.* 6, 7. ἢ πνεύμονα μόνον] De pulmonum Hydrope agit Hippocrates, *lib. de internis affect.* ejusque causam ita explicat: primùm quidem nasci in pulmone φύματα aquosa: deinde his ruptis aquosum humorem in pectus erumpere: quod demonstrat exemplo boum, canum, & suum; in quorum pulmone ejusmodi interdum pustulæ aqua plenæ conspiciantur. Nec dubium esse ait, quin tales & in hominum, qui victu insalubriore utuntur, pulmone excitentur; verba hæc sunt: γίνεται δὲ (ὕδερος) καὶ ἢν φύματα ἐν τῷ πνεύμονι ἐμφυῇ, καὶ πληθῇ ὕδατος, ῥαγῇ ἐς τὰ στήθεα· ὡς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ φυμάτων ὕδερος, τόδε μοι μαρτύριον, καὶ ἐν βοΐ, καὶ ἐν κυνὶ, καὶ ἐν ὑΐ· μάλιστα γὰρ τῶν τετραπόδων ἐν τούτοισι γίνεται φύματα ἐν τῷ πλεύμονι, ἅπερ ἔχουσιν ὕδωρ· διατάμνων γὰρ γνοίης τάχιστα. ῥεύσεται γὰρ ὕδωρ· δοκέει δὲ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ γίνεσθαι τοιαῦτα πολλῷ μᾶλλον, ἢ ἐν προβάτοισι, ὁκόσῳ καὶ τῇ διαίτῃ ἐπινοσωτέρῃ χρεόμεθα μᾶλλον· ἐγένοντο δὲ πολλοὶ καὶ ἔμπυοι φυμάτων ἐγγενομένων. Hæc ille.

p. 51. *l.* 7. ἢ ἧπαρ] Hydropem jecinoris nunc intellige; non cujus jecur causa est tantùm, sed cujus & sedes: quod accidere existimo, cùm in eo nascuntur vesiculæ aqua plenæ, quas Græci ὑδατίδας vocant: de quibus *Galenus* verba facit *com. ad Aphoris.* 55. *sect.* 7. ἐπιτηδειότατόν ἐστι τὸ ἧπαρ ὑδατίδας γεννῆσαι κατὰ τὸν ἔξωθεν αὐτῷ περικείμενον ὑμένα. φαίνεται γοῦν ἐπὶ τῶν σφαττομένων ζώων ἐνίοτε μεστόν. ἐὰν οὖν ποτε συμβῇ ῥαγῆναι τὰς ὑδατίδας, ἐκχεῖται δηλονότι τὸ ὕδωρ εἰς τὴν κατ' ἐπιγάστριον περιτοναίου χώραν, ἐν ᾗ καὶ τὸ κατὰ τοὺς ὕδερους ἀθροίζεται. Respexit autem *Aretæus* ad verba *Hippocratis* in eo Aphorismo, ὁκόσοισι τὸ ἧπαρ ὕδατος πληρωθέν. &c. plenum enim aqua jecur intelligit, quod refertum est istiusmodi vesiculis aquosis. Harum & *Rasis* meminit, easdemque circa jecur animalium mactatorum sese conspexisse testatur 7. *Contin.* quomodo autem nascantur *Fernelius* declarat *lib.* 6. *Pathol. cap.* 8. his verbis: *quod si sola visceris substantia diffinditur, ambiens autem ac cingens membrana integra manet, aqua non excidit: sed vesiculæ aqua plenæ* ὑδατίδες *Græcis dictæ, emergunt, quibus sæpè pecudum boumque jugulatorum jecur scatere deprehensum est.*

p. 51. *l.* 7. ἢ σπλῆνα] De Hydrope Lienis agit Hippocrates, *lib. de loc. in homine*; multò verò accuratius, *lib.* 1. *de morbis mulierum*: ἐπὴν πῦρ ἔχῃ, καὶ μὴ ἀφίῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δίψα μιν λαμβάνῃ καρτερὴ, καὶ πίνῃ, καὶ μὴ ἀπεμέσῃ, τὸ μὲν γὰρ ἐς τὴν κύστιν διελθὸν διαρρέεται· τὸ λοιπὸν δὲ ὁ σπλὴν λαμβάνει διὰ πόρων, ἀπὸ τῆς κοιλίης πρὸς ἑωυτόν. ἅτε ἀραιὸς ὢν καὶ σπογγοειδὴς, κείμενός τι κατὰ τὴν κοιλίην. Qui locus eò magis observatione dignus est, quod eum paucis mutatis expressit Philosophus, *lib.* 3. *de part. anim. cap.* 7. ita enim scribit: ὁ γὰρ σπλὴν ἀνέλκει ἐκ τῆς κοιλίας τὰς ἰκμάδας τὰς περιττάς· καὶ δύναται συμπέττειν αἱματώδης ὤν. Addit *Hippocrates*, his

 ita

ita se habentibus, si neque exsudarit, neque venter solvatur, exinde splen attollitur, idque magis si aqua epota fuerit: tum si quis ipsum attractet, mollis est velut lanæ tomentum, ὡς χνῶς, interdumque etiam durus ac renitens: in tumorem autem sublatus, & oppletus, per venas in corpus transmittit, maximè in omentum, & partes ventrem ambientes, & crura. In corpore enim, ubi in unaquaque parte plus quàm par sit, aut quàm continere possit, humoris affuerit, altera ad alteram transmittit. Ex eo verò semper Hydrops subsequitur: ubi Lien natura rarus & laxus ad sese trahere consueverit.

p. 51. *l.* 13. κύστιες σμικραὶ, συχναὶ] Aliam speciem aquæ intercutis proponit valdè singularem; in qua ὑδατίδες *vesicæ aquæ plenæ*, non in ipso hepate, sed eo loco abdominis in quo serosus humor colligitur, nascuntur: interdum etiam per ipsas intestinorum tunicas propagantur. An verò detur re verâ talis species aquæ intercutis, haud dixerim ego: quando nec *Aretæus* affirmare audet, ut qui inusitatum hoc neque à se unquam conspectum fateatur.

Ad Caput II.

περὶ Διαβήτεω.

de Urinæ Profluvio.

p. 51. *l.* 32, 33. ὁ κάρτα ξύνηθες ἀνθρώποισι] Rarum esse morbum διαβήτην testatur & Galenus, *lib.* 6. *de loc. affect. cap.* ubi scribit se illum bis tantùm videre potuisse. Testatur idem Rabbi Moises, *part.* 8. *Aphor.* 69. cujus & Aphoris. sequenti verba hæc sunt: *Similiter ego non vidi eam contingere in Occidente: neque audivi ab aliquo meorum Doctorum antiquorum, quod viderit eam.* Subdit mox: *sed tamen hoc in Ægypto vidi aliquos patientes, & hoc significat, quod multoties generatur in regionibus calidis, & fortè accidit, ut dixi, in regione Ægypti, saporositate aquæ Nili, quam omnes bibunt.* Hæc ille. An tamen verum sit hunc morbum *Ægyptiis* familiarem esse dubito, propterea quod *Prosper Alpinus*, qui de harum gentium morbis satis accuratè scripsit, nusquam hujus mentionem facit.

p 51. *l.* 33, 34. σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον ἡ ξυντηξις ὑγρὴ καὶ ψυχρή] Causam *Diabetæ* statuit pravam habitus corporis διάθεσιν, qua carnes & membra in urinam tabescunt in serumque abeunt; quod deinde per renes colatur. Verùm si nihil aliud subest causæ occultioris, cur potiùs per renes, quàm per alvum atque intestina ejusmodi serum vacuatur? Quare *Galeni* opinio probabilior est, renum esse proprium hunc morbum: quo fit, ut serosum humorem strenuè quidem à vena cava separent ad seque attrahant, non tamen ullo tempore retinere possint, propter imbecillitatem: trahere autem licet imbecilles, ob eam causam, statuit, quod vehementi serosi liquoris cupiditate irritentur: sicut nonnullis lientericis accidit, ut cibos impensius appetant, neque tamen eos ferre possint: quam rem declarat exemplo Seleucidarum avium, quæ locustas avidè haustas statim evomunt: item eorum, qui fame, *canina* dicta, laborant. Unde autem tam vehemens renum cupiditas attractioque fieri, *Galeni* erat explicare; à calore immoderato, an à siccitate: utrumque in causa esse verisimile. Sed de hoc alibi fusiùs.

p. 51. *l.* 36. ἀλλ᾽ ὅκωσπερ ἐξ ἀφέξιος ὀχετῶν] Perinde ac si meatus laxati sint; perennis fit lotii effluxus. Quod, exempli gratia, affert *Aretæus*; interdum causis accedere testatur. Avicenna, 3. *fen.* 19. *tract.* 1. *c.* 17. *Et causa quidem diabetis est dispositio renum aut propter debilitatem accidentem, & dilatationem, & apertionem orificiorum meatus.* Valescus etiam *lib.* 5. *cap.* 21. ubi refert nonnullos existimare, nimiam quoque latitudinem vasorum, quæ è gibba jecoris parte ad renes pertingunt, per quas attractio fit, causam huic morbo interdum præbere.

p. 51. *l.* 39. ὀξέη γὰρ ἡ τηκεδών] Ex diabete mors prompta, ob consumptionem corporis: simul enim cum urina boni humores vacuantur. *Cardanus* tamen se quadraginta annos profluvio urinæ laborasse testatur in libro quem scripsit *de vita propria*: verba adscribere libet: *Inde anno M. D. XXXVI.* (*quis credidisset*) *correptus fluxu urinæ, & magno etiam, cum annis pene* 40. *laborem eodem, à* 60. *unciis ad centum in singulos dies, vivo; nec contabesco* (*indicio annuli iidem*) *nec sitio*: quamquam non videtur verus *diabetes* fuisse ea dispositio, quando nec sitiebat, nec per tot annos consumebatur. Sed aliqua alia similis, qualem in *Italia* frequenter accidere testatur Matthæus Gradus; 2. *part. pract. cap.* 18.

p. 51. *l.* 41. δίψος ἀκρατές] Inde διψακὸν à nonnullis appellatum, notat Galenus, 6. *de loc. aff. cap.* 3.

p. 51. *l.* 48, 49. ἢ τίς ἂν διαχωρήσαι τινα κρέοσιν (alias κρέοσιν.)] Sed signum interrogationis apponendum est post κρέοσιν;

p. 51. *l.* 51. ἐκχέουσι μὲν τὸ οὖρον ἀλέα] Crassus vertit *lotium profundunt calefactione*: ἀλέα sanè calorem significat: sed si id vult *Aretæus*, cur non ἀλέῃ scriptum Ionicè. Olim emendabam ἀλέως id est ἀθρόως *confertim*, ut *Galenus* exponit apud *Hippocratem*: quæ

con-

conjectura nec nunc mihi displicet, nisi quis malit ἀλέν. Quod autem ea sit mens *Aretæi*, patet: post enim retentam aliquamdiu urinam, laxato exitu, confertim hanc vacuari necesse est. *Hom. Iliad.* ψ.

ῥωχμὸς ἔλω γαίης ἢ χειμέῤῥου ἀλὲν ὕδωρ.

p. 51. *l.* 52. τὰ δ' ἐποιδέοντα ἐξαήρεται] Legendum, ἐξηερῦται· *in aërem vanescit.*

p. 52. *l.* 10, 11. κῆν ἐς ἄκρον τοῦ καυλὸν ἡ συναίσθησις φανῇ] Malè Crassus συναίσθησιν, *consensum* vertit. Nam Latinis purè loquentibus *consensus* aliud est, nempe id quod Græci συμπάθειαν vocant. Ita enim hanc vocem *Cicero* interpretatur, modo *consensum* appellans, *ut lib.* 3. *de Natura Deorum*; modo *convenientiam & conjunctionem naturæ*, in 2. *de Divinatione*. Plinius quoque συμπάθειαν *consensum* reddit, ἀντιπάθειαν *dissensum*: quo nomine *Romanos* veteres castigat Scaliger in *Exercit.* 44. ut crassiusculos in Philosophia. Verùm non id voluerunt, verum sensum inesse in ferro & magnete, & aliis ejusmodi rebus: sed quod ita afficiantur, ac si sensu prædita sint, ac nonnullam sensus imaginem habeant. Videtur enim ferrum magnetem sentire, cum ad eum ex intervallo sponte tendit. Unde apud *Plinium* eleganter in *proœm. lib.* 20. *Odia amicitiaque rerum surdarum, ac sensu carentium, quod Græci Sympathiam & Antipathiam appellavere:* Ita enim legendus is locus est, qui & mutilus est, & transpositione depravatus in Editionibus. Non est igitnr συναίσθησις consensus. Ego *Budæum* secutus sum, qui *in Commentariis Linguæ Græcæ*, veluti morbi conscientiam *Latinè* reddit: cum quis scilicet ægrotans, sibi aliquam partem dolere sentit, ejusque doloris sibi ipse conscius est. Quam propriam esse hujus vocis notionem *Galenus* testatur in *decimo tertio Methodi medendi, initio:* λεγόντων δὲ πολλάκις τῶν παλαιῶν φλεγμονὴν τὴν φλόγωσιν, ἰστέον γοῦν ἡμᾶς οὐ περὶ ταύτης διέρχεσθαι τῆς φλεγμονῆς· ἀλλ' ἥτις ἅμα τῇ φλογώσει καὶ τάσιν ἔχει περὶ τὸ μόριον, ἡμῖν ἀπλοϊκῶς φαινομένην, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης συναισθήσεως. Eodem sensu *Plotinus* hanc vocem accepit *Ennead.* 4. *lib.* 4. *cap.* 24. ubi de dubiis animæ agit: nam Mundo tribuit συναίσθησιν, quo suas ipsius partes sentiat, seseque ipse per illas: καὶ γὰρ εἰ δεῖ τὸ μὲν ὄργανον τοῦ αἰσθανομένου εἶναι, ἕτερον δὲ παρὰ τὸ ὄργανον, τὸ οὗ αἰσθάνεσθαι ὑπάρχει, τὸ δὲ πᾶν ὅλον ἐστὶν, οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ τὸ μὲν δι' οὗ, τὸ δὲ οὗ ἡ αἴσθησις· ἀλλὰ συναίσθησιν μὲν αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἡμῶν συναισθανόμεθα, δοτέον. Ex quo patet in voce, συναίσθησις, præpositionem non denotare duorum inter se affectionem, sed unius ad se ipsum.

p. 52. *l* 12, 13. ὁκοῖόν τι διαβητησέων] Lege διαβήσεων. Hinc διαβήτης, morbi nomen, quod scilicet non moretur in corpore nrina, sed statim pertranseat. Ita & Fernelius *lib.* 3. *Pathol. cap.* 11. *appellatur* (inquit) *ea affectio diabetes à celeri urinæ transitu &c.* unde & nomen inditum Siphoni διαβήτης, quod est instrumentum ad exhauriendas aquas inventum. De hoc Columella *lib.* 3. *cap.* 10. *de re rust. Naturali enim spiritu omne alimentum virentis, quasi quædam anima per medullam trunci veluti per Siphonem, quem Diabeten vocant Mechanici, trahitur in summum.*

p. 52. *l.* 22, 23. τῆς ὀκόσα κύστι καὶ νεφροῖσι] Ut Cantharides, quæ tamen diabetem non afferunt, sed ulcera in vesica & mictum sanguinis.

p. 52. *l.* 23. εἰ ἐδάκη τις ὑπὸ τῆς διψάδος] Inter causas *Diabetis* ponit Dipsadem Serpentis genus, ita dictum, quod sitim inexplebilem iis quos momordit inducat. Verùm, cùm ex Nicandro *in Ther.* & ejus interprete *Gorreo*, morsi à dipsade, aquæ immodicam copiam ingurgitent; nihil autem ejus per alvum, aut vesicam reddant; propterea que abdomen eorum præ nimio tnmore interdum rumpatur: non diabetis, sed Hydropis potius causa censeatur dipsas. Nicandri versus sunt ejusmodi:

Αὐτὰρ ὅγ' αὖτε πυρὸς ὑπὲρ ποταμοῖο νενευκὼς
Χανδὸν, ἀμέτρητον δέχεται ποτὸν, εἰσόκε νηδὺς
Ὀμφαλὸν ἐκρήξειε, χέῃ δ' ὑπεραχθέα φόρτον.

p. 52. *l.* 25, 26. διψὰς δὲ τὸ ἑρπετὸν θηρίον] Nicander citato loco Dipsadem minori viperæ similem tradit:

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται αἰὲν ἐχίδνῃ
Παυροτέρῃ.

Galenus autem *lib.* 10. *simpl.* testatur se à *Marsis*, qui *Romæ* viperis capiendis quæstum facerent, audivisse, nullum esse proprium Dipsadum viperarum genus: sed quæ in *Africa* & locis maritimis vivant, quia ob pabuli rationem, salsas habent carnes, sitim inferre; atque ita Dipsades vocari, licet ejusdem naturæ ac reliquas. Hæc sunt *Galeni* verba: ἡ μὲν δὴ τῶν ἐχιδνῶν σὰρξ εἰς τοσοῦτον ἥκει τῆς ξηραντικῆς δυνάμεως· ἐπεὶ δ' ἔνιοι τῶν φαγόντων αὐτὴν, ἑάλωσαν δίψει σφοδροτάτῳ, τοῦτο προσαγορεύουσιν τὰς ἐχίδνας διψάδας. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τοὺς δηχθέντας ὑπ' αὐτῶν φασὶν οὐκ ἐμπίπλασθαι πίνοντας, ἀλλὰ διαῤῥήγνυσθαι πρότερον, ἢ παύσασθαι διψῶντας. (ita Nicander versibus laudatis) διὰ τοῦτο τῶν ἐν Ῥώμῃ τὰς ἐχίδνας θηρευόντων, οὓς ὀνομάζουσι Μάρσους, ἐπυθόμην εἴ τι σημεῖον ἔχοιεν με διδάξαι διακριτικὸν ἑκατέρου τοῦ γένους τῶν ἐχιδνῶν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως ἔφασαν εἶναι γένος ἐχιδνῶν διψάδων, ἀλλὰ τὰς παρὰ θαλάττῃ τόποις ἁλμυρίδα πολλὴν ἔχουσι διαιτωμένας, ἁλμυρὰν ἔχειν τὴν σάρκα· διὸ καὶ κατὰ Λιβύην πολλὰς γίγνεσθαι τοιαύτας, ἐν Ἰταλίᾳ δ' οὐκ εἶναι διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς χώρας. ταῦτα μὲν οὖν ἤκουσα τῶν Μαρσῶν λεγόντων, οὐ μὴν

ἔχω

ἔχω βεβαίως εἰπεῖν, εἴτ' ἀληθεύουσιν τὸ σύμπαν, εἴτε καὶ ψεύδονταί κατά τι. Deinde paucis interjectis, addit: οὐ μὴν, ὡς οὐδέν ἐστι πόρος ἐχθρῶν διψάδων, ἀποφώσω δύναμαι.

Ad Caput III.

περὶ τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς παθῶν.
De Renum Affectibus.

p. 52. *l*. 36. Νεφροὶ ἀδενώδεες] Ad mentem *Hippocratis*, qui renes in glandium numero collocat *lib*. περὶ ἀδένων.

p. 52. *l*. 36, 37. χροιὴν δὲ ἐρυθρότεροι] *Rufus χροιᾷ φακώδεις*.

p. 52. *l*. 39, 40. πλατέες μᾶλλον ἐοῦσι] *Crassus* videtur legisse, ἔασι, & melius.

p. 52. *l*. 40. καὶ καμπύλοι] Auctor *lib. de renum affect. dign.* σχῆμα δὲ ἔχουσι σιγμοειδές.

p. 52. *l*. 40, 41. κοιλίας δὲ σμικραὶ, ἰσθμοειδέες] Nemo non videt legendum esse, ἠθμοειδέες, instar cribri, vel coli instar pervii. *Rufus* de iisdem: κατὰ δὲ τὰ ἔνσημα ὑμένας ἔχουσι κατατετρημένους ἠθμοειδῶς, &c.

p. 52. *l* 43, 44. τοῖσι ὤμοισι τῆς κύστιος ἑκάτερθεν] Mira locutio; ὦμοι de vesica pro parte superiore. Crassus *vesicæ terga* vertit. Ar Plinius de cumino herba loquens; dorsum posuit pro radice, quæ in terræ superficie jacet: *& necatur* (inquit) *Cuminum ab ipso dorso, nisi repurgetur*. Videndus *Ivo Villiomarus*, vel potius *Josephus Scaliger* contra *Robertum Titium*.

p. 52. *l*. 45. ἀμφὶ δὲ τῇσδε τοὺς νεφροὺς] Lege ἀμφὶ δὲ τοὺσδε τοὺς νεφροὺς.

p. 52. *l*. 47. ὁκόσα μοι λέλεκται] *Lib*. 2. ὀξέων κεφ. θ.

p. 53. *l*. 5. εὖτε μὲν τοι ἡ φύσις &c.] Naturæ providentiam atque sollicitudinem celebrat, quæ sinus renum æquales fecit ureteribus; ne calculi in illis majores fierent, quàm quos isti transmittere possent. Neque enim hæc tantùmmodo usum & speciem spectavit in partium conformatione, sed & occasiones morborum, quantum potuit, vitavit. Sic Caput, & pleraque alia corporis membra rotunda effecit ad δυσπάθειαν. Sic gemina sensuum instrumenta, geminos renes, geminos testes, esse voluit: ut si alterum istorum patiatur, reliquum munere fungatur: quam esse communissimam omnium geminorum organorum utilitatem, docet Galenus, *lib*. 8. *de usu part*.

p. 53. *l*. 17, 18. τὰ περ καὶ σημήια καὶ ὕλη τοῦ πάθεος γίγνεται] Nempe τὰ ψαμμία *arenulæ*: At Galenus à succo crudo & viscoso calculum generari tradit, *l*. 1. *de alimentis cap*. 5. quem locum adscribere libet: quia, quomodo confletur id malum in renibus, apertè declarat: τοῦ μὲν γὰρ ὠμοῦ περιπλεονάζοντος τὸ γλίσχρον, ὅταν αἱ κατὰ τοὺς νεφροὺς διέξοδοι στενότεραι ὦσι τοῖς (τοῖσιν) ὑπάρχουσαι φύσει, χρονίζον αὐτόθι τὸ παχύτατόν τε καὶ γλίσχρον, ἑτοιμόν ἐστι γεννῆσαι πῶρον, ὁποῖος τοῖς ἀγγείοις, οἷς τὸ ὕδωρ θερμαίνομεν, ἐπιτρέφεται, καὶ τοῖς λίθοις πεπήγνυται κατὰ πολὺ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν. Addit causam efficientem, renum calorem acrem & igneum. Idem tradit Auctor *lib. de renum aff. dignosc.* ubi de causis calculi: ὑλικὸν δὲ (inquit) αἴτιον, ἢ παχὺς, ἢ γλίσχρος χυμὸς, ἢ ἀμφότεροι. Addit *Hippocrates*, vel potiùs Auctor Appendicis *ad lib. de nat. humana*, pus è tuberculo ad crassam venam enato in renibus compacto: ὁκόσοισι ψαμμώδεα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι τετέοισι τὴν ἀρχὴν, φῦμαζ ἐγένετο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διεπύησεν· ἔπειτα δὲ ἅτε οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων πῶροι συνετράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵτινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν. Ab his Aristotelica hæc, *lib*. 3. *de hist. an. c*. 19. σημεῖον δὲ γίνεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι πύον, ἐκ δὲ τοῦ πύου πῶρος. De Calculi generatione accurate Galenus, *Com*. 1. *ad lib*. 6. *Epid. partic*. 5. Quod ait *Aretæus* τὰ ψαμμία, *arenulas*, signa esse Calculi, verum est, si jam facti, non ipsius generationis intellexit: cùm enim gignitur Calculus, nullæ in urina arenulæ subsident; retinentur enim in renibus ad concretionem. Vide eundem libellum *de ren. aff.* Vide & Hippocratem, *de int. aff. pag*. 539. *editionis Fœsii*.

p. 53. *l*. 19. πόνοι τῆς ὀσφύος] Ratio est, quia renes calculo jam facto, atque magnitudinem adepto distenti, lumborum musculos premunt: unde etiam νάρκη κατ' ἴξιν cruris accidit. Galenus *lib*. 6. *de loc. aff. cap*. 3. dolorem profundum circa λαγόνας ilia percipi docet: πολλοὶ δὲ τῶν πασχόντων, ὀδύνης μετρίας αἰσθάνονται διὰ βάθος, κατὰ τὰς λαγόνας ὑπαρχούσης ἀπ' ἀρχῆς.

p. 53. *l*. 22. βάρος ἰσχίῳ] Juxta illud Hippocratis, *sect*. 1. *lib*. 6. *Epid. part*. 5. νάρκη μηροῦ τοῦ κατ' ἴξιν dextri scilicet cruris, si Ren dexter laboret; sinistri si alter. Cujus συμπαθείας causam non omnes eodem modo explicant. Galenus, *Com*. 1. *in* 6. *Epid.* venarum & arteriarum ratione fieri docet, quæ ad renes & crura pertingunt, ita enim scribit: τὴν δ' εἰς τὸ σκέλος διήκουσαν ὀδύνην ναρκώδη, διὰ τὴν τῶν ἐπικειμένων ἀγγείων τῇ ῥάχει, τῆς κοίλης φλεβὸς, καὶ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας, πρός τε τοὺς νεφροὺς καὶ τὰ σκέλη κοινωνίας, ἡγητέον γίνεσθαι· μέγισται γὰρ ἐπ' αὐτὰς τοὺς νεφροὺς ἀποπεφύκασι, μεθ' ἃς οὐ μεγάλαι τινὲς ἐν ὀσφύϊ, κἄπειθ' ἑκάτερον τῶν ἀγγείων διχῇ σχίζεται, εἰς ἑκάτερον ἀφικνεῖται τῶν σκελῶν εἰς ὅλον αὐτὸ διανεμόμενον. At Recentiores duplicem causam proponunt: prima est compressio musculi ψόας dicti, cui renes incubant; is autem musculus flectendo cruri inservit, & in cruris inferiorem partem inseritur: altera est nervi compressio, qui in cruris musculos omnes abit, ob duritiem & pondus calculi: unde (inquiunt) is stupor, nisi adaucto calculo, non accidit. Sed &

Laurentius, qui ita rem expedit; in *controv. Anat.* facetè hanc *Galeni* sententiam, ceu *Langii* & *Jacotii* esset, confutat: *Stuporis* (inquit) *causam referunt doctissimus Langius in Epistolis suis, & Jacotius com. in coac. prænot. ad Venarum repletionem.* Quibus ex verbis apparet, minus ipsum *Laurentium* in *Galeni* Lectione diligentem fuisse, quàm eum deceat, qui *Galeni* patronum se ubique venditet: nam si eum locum notasset, fortasse *Galeni* auctoritati cessisset: qui, *citato loco*, eos taxat, ut parum peritos Anatomes, qui pro causa illius consensus ureteras, membranas quasdam aut nervos, vel etiam peritonæum assignant: ὅσοι δὲ (inquit) διὰ τῶν οὐρητήρων, ἢ τινων ὑμένων ἢ νεύρων, ἢ καὶ τοῦ περιτοναίου λέγουσι κοινωνίας εἶναι τοῖς νεφροῖς πρὸς τὰ σκέλη παντάπασιν ἀπείρως ἔχουσιν ἀνατομῶν. Cæterùm quid *Langius* de causa hujus Symptomatis existimaverit *Epist.* 8. operæ pretium est referre; præclarè enim *Galeni* sententiam declarat. Venam cavam & ejus ramos, qui ad renes & crura feruntur, impleri censet seroso humore; quem scilicet renes à phlegmate crasso obstructi, tophis, calculo, aut arenularum saburra trahere non potuerunt: quo fit, ut serum in ea vena & arteriis regurgitans ipsas distendat, & sic stuporem cruris directo affecti pariat.

p.53.l.22,23. ξυννεῦσαι χαλεπῶς] An ξυνδύουσι χαλεπῶς.

p.53.l.23. στρόφοι, βαρέες, ἀνέκλιστοι] Lege ἀνέλιστοι. M. S.

p.53.l.25,26. περιθυμίη ἀπουρήσιος ὅκωσπερ ὠδίνων] Id est, dolorem lumborum & Iliorum, ut exponit Hippocrates *lib. de inter. aff.* In *descriptione 4. morbi renum* eadem similitudine utitur, ὀδύναι πιέζουσιν αὐτὸν ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν καὶ ἐς τοὺς μῦας τῆς ὀσφύος, καὶ πάσχει ὁκοῖα γυνὴ ὠδίνουσα. Conatus calculosorum in urina reddenda laboribus mulierum in pariendo comparat: ex quo intelligitur, quàm gravis sit ille dolor. Nam & partus dolores etiam in proverbium abiere in sacris literis, & quædam apud Theocritum ait:

Ὠδῖνα τρομέω χαλεπὸν βέλος Εἰληθυίης.

p.53.l.32. ξυνῷ ὁμοβιαίῳ] Instar portenti hæc lectio. *Crassus* tamen vocum vestigia sequutus vertit: *communi simul violento*, & ad oram Codicis scriptum; *hæc verba abundare videntur.* Legerim ego ξὺν τόνῳ βιαίῳ, cum violenta contentione.

p.53.l.34. φῦσαι, φυσώδεες, στόμαχος καταστάσιος] Quorsum hæc duo, φῦσαι φυσώδεες, non video; alterutram enim posuisse sufficiebat. Fortasse vox φυσώδεες, cum sequentibus jungenda, ac ita legendum: φυσώδεες στόμαχος κατατάσιος. Cui emendationi occasionem præbet *Crassus*, qui vertit: *extentus stomachus est*; cùm in suo Codice legisset κατατάσιος, non καταστάσιος. Sed & huic conjecturæ nostræ favet vox sequens, ἐρεύξιες. Ructus enim fit, cum ventriculus, membranis intentis, flatum per superiora explodit.

p.53.l.37,38. ἀγωνίη δὲ δευτέρη τοῦ λίθου ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ διέξοδος] Immo tertius labor. Primus etenim est, cùm calculus è renis corpore in cavitatem excidit: quem processum, uteri contentioni fœtum excludentis eleganter comparat Auctor libelli de *dignos. ren. affect.* tanquam is sit Calculi partus: secundus labor est, cum in ureteres truditur: tertius, cùm in uretram. Vide eundem libellum.

p.53.l.39. ἐνίσχεται] De hac re historiam habemus citato illo libro *de dignos. ren. affect.* quam ipsius Auctoris verbis; quæ sunt corruptissima in vulgatis codicibus; referre placet, ut illa emendes: οἶδα δέ τινα, τὰ μὲν ἄλλα διεξελθόντα τὸν λίθον, κατὰ δὲ τὸ ἄκρον τοῦ αἰδοίου ἐμφραχθέντα, ὀλίγα ἐδέησεν ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον ταῖς δυσχερείαις, καὶ τῷ ὀξυτάτῳ πόνῳ· ἀλλὰ τῇ στενῇ λαβίδι οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξιλεῶσαι αὐτὸν, τομὴν παραμήκη ἄνωθεν διελογιζόμεθα. Quem locum, ut apparet, insigniter corruptum sic restituo: οἶδα δέ τινι τὰ μὲν ἄλλα διεξελθόντα τὸν λίθον, κατὰ δὲ τὸ ἄκρον τοῦ αἰδοίου ἐμφραχθέντα, ὀλίγα δεῆσαι, ἀπολέσαι τὸν ἄνθρωπον ταῖς δυσχερείαις καὶ τῷ ὀξυτάτῳ πόνῳ· ἀλλὰ τῇ στενῇ λαβίδι, οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξιμῶσαι αὐτὸν, τομὴν παραμήκη ἄνωθεν διαλογιζόμενοι.

p.53.l.43. καὶ γὰρ ἀγκιστροειδέας ὤπωπα] Curvos calculos instar humorum. Auctor Libri de *dignosc.* καὶ οἱ μὲν περιφερεῖς καὶ λεῖοι καὶ μικροὶ, εὐέκκριτοι· οἱ δὲ μείζονες, ἢ ἄλλως πως ἐσχηματισμένοι, καὶ μάλιστα οἱ ἐπιμήκεις καὶ τραχεῖς δυσέκκριτοι.

p.43.l.53,44. ἐπὶ τοῖς πόροις ἐπιπωρώσιας] Ἐπιπώρωσις à voce πῶρος, quæ lapidis genus quoddam significat, pario simile, candore & duritia, minùs tamen ponderosum, ut Plinius docet, *lib.36.cap.17.* & ante illum *Theophrastus.* Tophum vertit *Theodorus.* Significat & callum in osse fracto succrescens, duritia in quasi defuncti ossis locum suffecta, & succenturiata, ut verbis utar *Scaligeri.* Crassus, *callosas duritias* vertit; ego malim *lapideas*, ut naturam poro lapidi similem agnasci ureteribus intelligamus, ob transitum materiæ viscosæ & lapidescentis. Jam sæpiùs laudatus auctor libri de *dignosc. Ren. Affect.* πωρωθῆναι τὸν λίθον dicit, de calculo loquens. De hac enim re sermo est.

p.53.l 45,46. χροιὴ (μὲν) δὲ ἄλλοι μὲν λευκοί] Eodem libro de *dignosc.* tres calculorum colores traduntur: *niger, subalbidus, pallidus*: καὶ γὰρ μέλανες εὑρίσκονται, καὶ ὑπόλευκοι, καὶ ὠχροί.

p.53.l.48,49. ἐν κύστι γὰρ παιδίοισι μᾶλλον] Auctor libri de *dignosc* ἐστιν οὖν πάθημα τῆς κύστεως ἡ λιθίασις παιδικόν. & multò ante Hippocrates 6. *Epid.* τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα τοῖσι παιδίοισι. ἢ ῥέπει θερμότερα. Vide Galenum ad hæc verba, & præfatum auctorem de *dignosc.* Ubi

causa

propter quam pueris calculus potius in veſica, ſenibus in renibus naſcatur, fuſè declaratur. Præclara & quæ *Aretæus* hîc notat.

p. 53. *l.* 50, 51. γέρουσι μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ τὸ αἷμα] Ariſtoteles *lib.* 3. *de hiſt. an. cap.* 19. ἐν μὲν γὰρ τοῖς πάμπαν νέοις ἰχωροειδές ἐστι καὶ πλεῖον· ἐν δὲ τοῖς γέρουσι, παχὺ καὶ μέλαν καὶ ὀλίγον.

p. 53. *l.* 51, 52. ψυχρὸν δὲ τὰ πάθεα θᾶσσον πήγνυσι] Scribe τὰ παχέα, *craſſos humores*, ex quibus calculi concreſcunt; cujus concretionis auctorem facit frigus *Aretæus*: contra quàm Hippocrates *lib. de aëre loc. & Aquis*, ubi eos calculis obnoxios cenſet: calculo autem laborare ſcribit, quorum alvus & veſica πυρετώδης eſt. Calore etiam materiam pituitoſam ἀπογαιοῦσθαι & πωρωθῆναι tradit Auctor ille de *dignos*. Negatque frigus tantum in animali eſſe poſſe, quanto opus eſſet ad lapidem gignendum: ἐν ἡμῖν δὲ ψύξις λίθον οὐ ποιεῖ, οὐδὲ γὰρ ἐν ζῶντι σώματι δυνατὸν ὑποθέσθαι τοσαύτην ψύξιν, ὡς δυνηθῆναι ποιῆσαι λίθον.

p. 53. *l.* 52, 53. τέκμαρ δὲ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν φύσει αἱ πηγαί] Calculos frigoris vi concreſcere declarat *Aretæus*, exemplo fontium calidorum, quorum aquæ, cùm refrigeſcunt, in tophaceos lapides durantur. Verùm etiam ſi id concedatur, non tamen inde ſequitur, frigus eſſe cauſam, cur lapides concreſcant: calori potius is effectus adſcribendus eſt, qui dum exhalat tenuiores aquæ partes educit, quibus detractis, craſſæ remanentes, in lapidis duritiem demum concreſcunt. Ita fit, ut dum aqua redit ad frigus, lapis gignatur: quia tunc demum illa tenuiorum partium à craſſioribus ſecretio perfecta eſt. Cæterum lapides in aquis calidis coagmentari docet etiam Ariſtoteles, *ſect.* 24. *probl* 11. διά τι ὑπὸ τῶν θερμῶν ὑδάτων μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν πήγνυνται λίθοι; πότερον, ὅτι τῇ τοῦ ὑγροῦ ἐκλείψει γίνεται λίθος; μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἢ τοῦ ψυχροῦ ἐκλείπει τὸ ὑγρόν· καὶ ἀπολιθοῦται δὴ διὰ τὸ θερμόν. καθάπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησι, τάς τε πέτρας καὶ τοὺς λίθους, καὶ τὰ θερμὰ τῶν ὑδάτων. Auctor Lib. *de dignos*. ὥσπερ ἐν ὑπονόμοις καὶ σωλῆσι τῆς θερμότητος ἐγγινομένης ἀπὸ ὕλης ἀδιαπνευστούσης. οἷον ὕδατος ὄντος ἐν τῷ σωλῆνι γίνεται θερμότης παρὰ φύσιν, ταύτης δὲ διαφορούσης τὸ λεπτομερὲς ἐκεῖ ἰλυῶδες ὕδατος, τὸ παχυμερὲς ἀπογαιοῦται, καὶ μένων ἐν τῷ σωλῆνι προστίθεται τῇ οὐσίᾳ τοῦ λίθου, καὶ οὕτω γίνεται λίθος. Et ibidem non ita multis interjectis: παραπλησίως τοῖς αὐτοφυέσι ὕδασι, κἂν χλιαρώτερα τῶν συμμέτρων ᾖ, φαίνονται συνιστάμενοι πῶροι.

p. 53. *l.* 57, 58. μετεξετέροισι ἐν περιόδοισι οὐρέουσι αἷμα] Lege μετεξέτεροι in recto caſu. Mictionis ſanguinis circuitu recurrentis cauſa cenſeri debet plenitudo. Cùm enim ſanguine gravatur natnra, eum variis modis expellit, per nares, per vomitum, per hæmorroidas, per urinas. Interdum per porum cutis, ſtato tempore, apertum: quod de quodam juvene robuſto teſtatur Benivenius *lib. de abditis morb. cauſis cap.* 4. Sed & qnibuſdam mulieribus ex pertinaci menſium ſuppreſſione lachrymas fluxiſſe ſanguineas legimus in *Dodonæi obſervationibus*. Ejuſmodi vacuationum, quæ circuitu redeunt, meminit Galenus *lib.* 7. *Method.* his verbis: πολλοῖς μὲν γὰρ αἱμοῤῥοῒς εἰθίαζ (εἴθισται) τὸ περιττὸν ἐκκενοῦν· ἐνίοις δ᾽ αἱμοῤῥαγίαι διὰ ῥινῶν, ἢ ἔμετος, ἤ τι κατ᾽ ἄλλον τινὰ τόπον ἐν ὡρισμέναις περιόδοις ἀποσημαινόμενον ἀγγεῖον. οἶδα γοῦν ἐν στόματι, καὶ φάρυγγι πολλοῖς τοῦθ᾽ ὑπάρχον. ἔστι δ᾽ οἷς καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ἔκκρισις ἀνὰ χρόνον γίγνεται. Hæc Galenus. De mictu autem ſanguinis mentionem facit *lib.* 6. *de locis affect.* variaſque ejus canſas tradit, nempe ruptionem vaſis in renibus, ob ſanguinis multitudinem, caſum, aut plagam vehementem: ἀλλὰ καὶ ῥηγνυμένου τοῦ ἀγγείου διὰ πλῆθος ἢ ἐκ καταπτώσεως, ἢ πληγῆς σφοδρᾶς, οὔρησαν αἷμα δαψιλὲς ἔνιοι. quam ſententiam repetit. *com. ad Aphor.* 78. *ſect.* 4.

p. 53. *l.* 58. τοῖσι ἀπὸ αἱμοῤῥοΐδων ἰκέλη] Τὰ ἀπὸ αἱμοῤῥοΐδων, pro αἱμοῤῥοΐδες, locutio Græcis familiaris: οἱ ἀπὸ στοᾶς, pro στωϊκοί· ſubaudiendum autem ῥεύματα, aut ſimile quidpiam.

p. 54. *l.* 10, 11. ἐπισχέσιος γὰρ αἱμοῤῥοΐης ξυνήθεος ἀπότοκα τῇδε.] Lege τάδε, nempe morbi ſupra recenſiti, dolores capitis, oculorum caligo, vertigines, comitialis morbus, hydrops, melancholia, reſolutio nervorum. *Hippocrates*, quem hic ut alibi ſemper ſequitur, duos in exemplum proponit, ut graviores, ὕδρωπα & φθίσιν *Aphoriſ.* 12. *ſect.* 6.

p. 54. *l.* 12. ἢν μὲν οὖν ἀπὸ νεφρῶν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν] Hæ voces ἀπὸ νεφρῶν delendæ omnino ſunt, quæ, neſcio quo pacto, ibi præter mentem Auctoris interpoſitæ ſunt. Vult enim *Aretæus*, ubi ſanguis purus redditur, nec urinæ miſtus, cognoſci à veſica hunc prodire: contrà cùm è renibus, ut ſuperioribus partibus; ſicut de *pure* docet Galenus, *lib.* 6. *de loc. aff. cap.* 4. Ita ergo legendum: ἢν μὲν οὖν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν ἀμιγὲς οὔροισι, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος τῶν οὔρων· τὸ αἷμα, his expunctis ἀπὸ νεφρῶν, quæ ſenſum vitiant. Sic plana efficitur lectio, quæ, ut vulgò legitur, perplexa admodum, immò falſa: non enim ſincerus eſt, qui è renibus fluit per veſicam ſanguis, ſed urinæ admiſtus, niſi vena in renibus rumpatur, & ſanguis copioſus confertim profluat; qua de re mox agit. Ceterum *Aretæi* elegans locutio notanda; quæ fugit interpretem: ἀπὸ κύστιος οὔρων. Craſſus *veſicæ urinam* vertit, contra quàm decuit: κύστις οὔρων dicitur *Aretæo* veſica urinaria; ut diſtinguatur ab ea quæ bilem recipit.

p. 54. *l.* 14, 15. καὶ ἀπὸ ῥήξιος τῶν νεφρῶν] Id eſt, ex ruptione venularum, quæ ad renes feruntur, ut videre eſt apud Hippocratem *lib. de intern. affect.* γίνεται δὲ τὸ νόσημα ἀπὸ

παλαι-

πλαιπωρίης, ὁκόταν ῥαγῇ τὰ φλέβια, τὰ ἐς τὸν νεφρὸν τείνοντα. ἔπειτα ὁ νεφρὸς αἵματος ἐμπλησθῇ, ὅτου ὁκόταν ταῦτα πάθῃ ἐξουρέει ἅμα τῷ οὔρῳ αἷμα κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος: ἔπειτα πύον περιϊόντος τοῦ χρόνου.

p. 54. l. 16, 17. ἐπάγη κοτὲ καὶ ἐν κύσι] Quàm gravia, ex sanguinis grumo, in vesica, intestinis, ventriculo, thorace, retento, Symptomata oriantur, docet Galenus, *lib. 6. de loc. aff. cap. 4.* Cùm enim sanguis concretus putrescit in aliqua parte extra vasa; animi defectiones, palloresque inducit: pulsus verò parvus est, obscurus, frequens, patiensque cum anxietate resolvitur. Quæ & accidentia contingunt, cum grumo obstructa est vesica; qua causa multos periisse, testatur ibidem *Galenus.*

p. 54. l. 22, 23. ἣν προσγένωνται πυρετοὶ ἐς ἑσπέρην καὶ ῥίγεα] Febres & pituita putrescente, & suppuratione quapiam sub vesperam prendere solent: idque cum rigore; quem excitant vapores maligni ab abscessu erumpentes: de qua causa rigoris sententia est *in Coac. prænot.* ῥῖγος ἀπὸ τῶν ἀγγείων, ἢ ἀφ' ἑλκέων. Ibi enim ἕλκεα per περίληψιν usurpari pro ipsa vomica nondum pus evomente notat *Duretus* ad hunc locum. *Galenus* de renum abscessibus loquens, *lib. 6. de loc aff. c. 4.* horrores inordinatos, rigoresque cum febribus exiguos iis accidere testatur: ὁ μὲν γάρ τις ἤλγησε πρότερον, τὰ κατὰ τὸ χωρίον τῶν νεφρῶν πολλάκις, ἄτακτοί τε φρῖκαί ποτε καὶ ῥίγη τὰ σμικρὰ σὺν πυρετοῖς ἐγεγόνει.

p. 54. l. 24, 25. θρόμβοι πυώδεες σαρκοειδέες] Carnosa esse, quæ à renum abscessibus prodeunt, docet etiam Hippocrates *Aphoris. 76. sect. 4.* ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι σαρκία σμικρὰ, ἢ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται. Galenus in *com.* τὰ μικρὰ σαρκία τῆς τῶν νεφρῶν οὐσίας εἰσὶ γνωρίσματα. Idem *citato 6. de loc. aff.* πεταλώδη μὲν γὰρ ἐστι, τὰ τῆς κύστεως ἀποσυρόμενα μόρια, σαρκοειδῆ δὲ τὰ τῶν νεφρῶν.

p. 54. l. 28, 29. ἔαρ μὲν οὖν αἱμοῤῥαγίας τίκτει] Ita Hippocrates, *Aphoris. 20. sect. 3.* inter Veris incommoda refert αἵματος ῥύσιας: ratio est, quia sanguis eo tempore abundat.

p. 54. l. 29, 30. χειμὼν δὲ καὶ φθινόπωρον λίθους] Multis de causis hieme, & autumno potius calculi gignuntur. Primo corpus magis refertum est pituitosis & crudis humoribus; quia tunc major ciborum copia ingeritur, & quidem pravorum autumno: 2. meatus corporis magis comprimuntur à frigore ambientis; quo fit, ut nec facilis superfluorum fiat excretio; immo ob antiperistasim in profunda corporis pellantur: 3. Calor in ventribus & cavis corporis auctus pituitosa illa densare atque compingere amplius potest.

p. 54. l. 30. ἢν δὲ ἐπὶ λίθοισι ἕλκεα φύηται] Ulcera calculis renum supervenientia, insanabilia esse docet; quod scilicet maligniora sint. Alioqui ulcera renum licet curatu difficilia sint, tamen si quis exquisita medendi lege, & remediis ntatur, curari posse patet ex *Aphoris. 6. sect. 6.* τὰ νεφριτικὰ, καὶ ὁκόσα κατὰ τὴν κύστιν ἀλγήματα ἐργωδῶς ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβύτῃσι. Quibus verbis in senibus renum & vesicæ affectus difficulter quidem curari dicuntur, non tamen nullo modo curari posse. Ex quo sequitur in juvenibus minùs difficilem esse eam curationem. Hujus certè exemplum habemus apud Valleriolam *Observatione 1. lib. 6.*

p. 54. l. 31. ταχέη τηκεδὼν καὶ θάνατος] Tabem ex ulceribus renum induci testatur & Hippocrates *lib. de internis aff.* hæc autem νεφριτικὴ appellatur.

Ad Caput IV.
περὶ τῶν ἐν κύστι.
De Vesicæ Affectibus.

p. 54. l. 38, 39. ὅτι οὐ θρύπτεται] Magna hîc dissensio inter rei Medicæ scriptores passim observatur: alii enim calculum, non modo rennm, sed & vesicæ comminui posse, penitusque atteri medicamentis existimant: Alii, in quibus *Aretæus*, hoc loco negant ullum omnino, præter sectionem, remedium suppetere. Quæ controversia cum sit maximi, in Medicina, momenti, neque satis ab ullo, quod sciam, explicata fuerit: non erit alienum à præsenti instituto proponere breviter, quid mihi verisimilius dici posse videatur. Primùm auctoritates & verba adducam eorum, qui posse calculum atteri negant: deinde & eorum, qui id concedunt. Igitur *Hippocrates* in *Jusjurando* profitetur se permissurum calculosorum sectionem peritis ejus operationis Magistris: οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας· ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσι ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. Ex quibus sanè verbis infertur; non habuisse *Hippocratem* remedium aliud cui confideret: alioqui enim miseros ægros lanienæ crudelissimæ non reliquisset. Sed & *Galenus* disertè incisionem, ut unicum calculi remedium, proponit *lib. de arte medicinali cap. 94.* ubi de expediendis obstructionibus agit: ἡ μὲν ὑπὸ γλίσχρων καὶ παχέων γινομένη χυμῶν, ἕνα μὲν ἔχουσα καὶ αὐτὴ σκοπὸν ἐναντίον τῷ πάθει τὴν ἔκφραξιν· αἴτια δὲ ὑγιεινὰ, τά τε ῥυπτικὰ καὶ τμητικὰ τῶν φαρμάκων. ἡ δὲ ἀπὸ κόπρου σκληρᾶς ἐμφραχθείσης ἐν ἐντέρῳ, προτέραν μὲν ἔχει τὴν τῆς σκληρότητος ἐπανόρθωσιν ἐξ ὑγρῶν καὶ λιπαρῶν κλυσμάτων, ἑξῆς δὲ τὴν κένωσιν ἐκ δριμέων· ἡ δι' ὑπὸ λίθου κατὰ κύστιν, ἐν μὲν τῷ θεραπευτικὰ τὴν μετάθεσιν· ἴασεως δὲ παντελοῦς ἕνεκα, τὴν διὰ τομῆς κομιδήν. Idem *com. ad Aphor. 18. sect. 6.* de Vesicæ agens vulneribus, suo tempore quotidie calculi causa homines secari solitos testatur: ἀμέλει (inquit) καὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς (suppl. κύστεως) ὁρῶμεν ὁσημέραι θεραπευόμενον ἐν

τοῖς

τοῖς λιθοτομίαις· ἐπειδὴ σαρκώδης ἐςί. An igitur *Galenus* secari miseros quotidie sivisset, si aliud remedium tutius habuisset. Hinc satis firma nisi fallor conjectura ducitur præstantissimis illis totius Medicinæ Magistris, non fuisse aliud calculi remedium cognitum; neque iis, quæ appellantur λιθοθρυπτικοῖς fidendum censuisse: sed nec sequins hoc argumentum est, quod in tanto artium omnium & Medicinæ profectu adhuc optimates & principes secari videmus. An igitur tantis cruciatibus, tantoque discrimini se exponerent homines φιλοζωώτατοι, καὶ φιλοψυχότατοι, si melius quidpiam reperiri posset? Quid enim homo non det pro anima sua? Accedit ratio non inefficax. Etsi dentur Medicamenta ejusmodi, quæ calculum frangere possint; tamen eorum vim, priusquam ad renes aut vesicam perveniat, debilitari ac solvi necesse est; tum partes, quà transeunt, læduntur: ex uno lapide plures fiunt, iique angulares, unde major cruciatus. Quocirca *Montanus*, qui inter *Italos* Medicos magnum nomen habuit, nec doctrina tantùm, sed & artis operibus claruit, *consult. Medic.* 84. de hac re ita statuit: *quantum ad calculum, dico quod non curabitur sine incisione: nam licet plurimi tentarint dissolutionem, nemo tamen eam est assecutus.* Eadem est *Dureti* sententia ad *Coacas prænotiones*. Nunc contrariæ opinionis fautores audiamus: nam & ii suas auctoritates habent, & rationum momenta, & experientias utrique jactant. Primùm quærunt, quid sibi velit illa toties monumentis Antiquorum celebrata λιθοθρυπτικῶν facultas, cujus quoties *Dioscorides* meminerit, dici non potest: quam & *Galenus* ipse prædicat, commendatque *lib.* 10. *de comp. medic.* κτ̀ τόπους *cap.* 1. Ubi quamdam compositionem describit, qua calculos ita frangi perhibet, ut non renascantur; tum ea *Bassam* uxorem *Marii* curatam fuisse testatur. Adscribam ipsa verba πρὸς λιθιῶντας, ὡς Βάσσα ἡ Μαρίῳ ἐθεραπεύθη ὥστε θρύπτειν καὶ αὖθις μὴ συνίστασθαι. Quales & alias complures ibidem coacervat. Scio quid nonnulli respondeant: Exscripsisse quidem ea medicamenta *Galenum*, & scriptis mandasse; sed ea neque probasse, neque in usu habuisse. Verùm hæc responsio magnæ væcordiæ atque impudentiæ plenissima est. Adeone ineptum fuisse *Galenum* existimamus, ut tantum operæ, in colligendis medicamentorum compositionibus poneret, quas inutiles crederet: quam porrò malè *Galenum* cognoscunt, qui hæc effutiunt, virum, si quis unquam fuit, agyrticæ vanitatis atque ostentationis inimicissimum, ut in quampluribus ipsius operum locis videre est. Quid autem vanius, quid futilius, quid homine veritatem amante (qualem fuisse *Galenum* nemo dubitat) indignius, quàm tantùm laboris in frivolis compositionum formis coacervandis insumere, ad solam videlicet πολυγραφίας ostentationem? Apage istam impuram à tanto viro calumniam. Liquet autem quosdam ejusmodi nugas blaterare, eo consilio, ut inscitiæ suæ atque ignaviæ patrocinentur. Qui enim nihil aliud sciunt quàm sanguinem mittere, fenam propinare, alvum eluere, non mirum si operosiores medicamentorum apparatus damnant, &, ementita magnorum virorum auctoritate, suam ignaviam tegere conantur. Quos tamen *Hippocratis* volumina ipsa strenuè confutant, nempe referta herbarum mentione, ut *Plinius* loquitur: sed de his alias. Redeo ad λιθοθρυπτικὰ, quorum & mentionem factam à *Galeno* videmus *lib.* 9. *de simpl. cap. de Lapide Judaico.* & *lib.* 1. *de Alimentis cap.* 22. ubi de Cicerum facultate ita scribit: ὑπάρχει δ' ἡ καὶ ῥυπτικὴ δύναμις αὐτοῖς ἐπὶ πλέον, ἢ τοῖς κυάμοις. ὥστε τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν νεφροῖς συνισταμένους λίθους ἐναργῶς θρύπτειν. Sunt & *Rhasis* verba in libro Galeni de *Medicinis experimentatis:* (hic enim titulus Libri) *& scio virum qui curabat lapidem in vesica perfecta curatione, & hoc in multis hominibus, & lucrabatur infinitam pecuniam per hoc, & solummodo per hanc Medicinam acquisiverat sibi nomen optimi Philosophi.* Multa possem ex practicorum veterum, & recentiorum scriniis depromere. Nam de sanguine hircino nullus non affirmat, cujus & parandi rationem tradit *Jac. Sylvius.* Veréque ab ipso calculos minui confirmat Julius Cæsar Scaliger *exercitatione ad Cardanum* 344. *sect.* 8. hæc autem ejus verba sunt: *frangere tamen (hirci sanguinem) in renibus, atque in vesica lapidem, tam verum est, quàm meridie lucere: quam plurimos enim ejus vi comminuimus: sed & leporino fit hoc idem.* Hanc autem ejus vim & si nunquam sum expertus, tamen esse ejusmodi qualem is testatur, tam certo credo ac si expertus fuissem. Cur enim tot viri id scriptis prodidissent: Cur verò & *Scaliger*, cujus fidem elevare mihi profectò religio est; viri non solùm doctissimi, sed etiam probi, & veritatis amantissimi. Quid ergo faciemus iis qui aliter censent, magnis quoque viris, & peritissimis. Ego Calculos renum aut vesicæ non unius generis esse arbitror: quosdam videlicet esse compactiores duriorésque, eosque difficilius medicamentis dissolvi; de quibus minuendis *Hippocratem* & *Galenum*, & reliquos auctores loqui putandum est, cùm solo ferro eximi posse calculos dicunt: alios rursus molliores, friabilioresque nondum ad saxosam duritiem perductos; quibus λιθοθρυπτικὰ, atque imprimis hircorum sanguis subveniat; tales fuisse quos *Scaliger*, & alii practici comminutos viderunt. Sed de his hactenus, ad reliqua Auctoris nostri pergamus.

P. 54. *l.* 39. ἡ πόσι ἡ φαρμάκῳ, ἡ ἀμφιθρύπτοιτο] Scribe ἡ φαρμάκῳ ἀμφιθρυπτικῷ.

P. 54. *l.* 40. ἔτι ἀσινέως τέμνεται] Grandiores calculos non tutò incisione eximi docet *Aretæus:* & sanè res ipsa, ut ait Demosthenes, μονονουχὶ τὴν φωνὴν ἀφιεῖσα testatur. Tamen

men *Cardanus* ex *Paulo Æginetâ* refert, *lib. de vita propria cap.* 23. quibus lapis magnus è vesica eximatur, minus pati, ob labores præcedentes, quàm quibus exiguus, atque ob id etiam rariùs mori.

p. 54. *l.* 48. εἰ καὶ τ̃ μεζόνων ἀσφαλέστεροι.] Lege ἀσφαλέστερ☉· de lapide enim loquitur in singulari.

p. 54. *l.* 50. ῥοιάδ☉ γίγνεται οἱ παῖδες.] Scribo ῥοάδ☉, vel potiùs ῥυάδ☉· ita vesicæ vitium appellat, cùm, post incisionem, urinam subinde remittit per vulnus, quod nequit coalescere. Est tamen ῥυὰς Galeno, *fluxio lacrymarum involuntaria*, ob carunculæ, quæ in majore oculi angulo fixa est, deperditionem. Ceterum non est verum, vulnera quibus calculi extrahuntur, nunquam perfectè sanari: non enim in ipso vesicæ corpore fiunt, sed in collo; quod, quia carnosum, cicatricem admittit. Sed nimirum de maximis & mediocriter magnis lapidibus loquitur; qui, ut possint egredi, majorem incisionem requirunt: qua non collum tantùm, sed corpus ipsum vesicæ dividitur. Ideo tales lapides negat extrahi ἀσινέως, quod saltem vu'nus maneat incurabile, à quo urinæ perenne effluvium.

p. 55. *l.* 4. προέκοπτε τὰ αἰδοῖα γίγνον).] An quia post mictionem, doloris impatientia, penem manu tractant; unde spirituum ad illam partem motus. Hippocrates *lib. de aëre loc. & aq.* καὶ ὀχέτον ἐρεῖ πρὸς τ̃ στόμαχον τ̃ κύστι☉ προσπίπτει (supple τὸ σύσσαγμα) ὑπὸ δ̃ ἔρου βιαζόμενον, καὶ κωλύει ἐρέειν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρίω· ὥστε τὰ αἰδοῖα τρίβουσι, καὶ ἕλκουσι τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα. δοκεῖ γὰρ αὐτέοις τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσι☉. Idem vide in libro ejusdem *de internis affectionibus*. Aliam rationem affert Auctor *lib. de dignos. ren. aff.* quod nimirum lapide incumbente ad vesicam, quædam cen titillatio excitetur, secundum quam, natura irritata spiritus mittat ad locum doloris; à quibus mox coles inflatur: ἐπειδὴ δ̃ λίθ☉ ἐγκειμένε οἷον γαργαλισμός τις γίνεται, καὶ ἐπεγειρομένης τῆς φύσεως πρὸς τὸ κενῶσαι τὸ λυπῆν, πνεύματα ἐπιτρέχουσιν, ἅπινα εἰς τὸ σμεγγῶδες δ̃ αἰδοίε ἐμπίπτοντα παραλόγως αὐτὸ ἐντείνουσιν. ἐπὶ πάσῃ γὰρ κινήσει φυσικῇ, συντρέχει τὸ αἷμα καὶ τὸ πνεῦμα, τὰ ὀχήματα αὐτῆς. Priorem causam sequentibus verbis confirmat *Aretæus*: καὶ ἀμφαφόωσι καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα &c. Quod ad dictionem attinet, προέκοπτε τὰ αἰδοῖα, nomen istud à verbo est προκόπτω *proficio*, *promoveor*: quod iis pudendum augeatur. Nec absurda esset lectio προέκωπα per ω, eo sensu, quo Herodianus *in Maximino* posuit: ἔχοντές τε αὐτὰ (ξίφη) προέκωπα, id est, *nudos pugiones manibus tenentes*: & fortasse scripserat *Aretæus* προέκωπα τὰ αἰδοῖα γίγνον), hoc sensu; nempe quod dolore coacti manum identidem pudendo admoveant.

p. 55. *l.* 8, 9. προπετὴς ἢ ἀρχ☉ βίῃ ἢ ἐντάσει φαντασίῃ ἐκκρίσι (ἐκκρίσι) ἢ ὡς ὅθεν δ̃ λίθε.] Sunt hæc nonnihil corrupta, quæ sic restituo: προπετὴς ἢ καὶ ἀρχ☉ βίῃ καὶ ἐντάσει, φαντασίῃ ἐκκρίσι☉ ὅθεν δ̃ λίθε.

p. 55. *l.* 28. πάμπαν ἐδὲ συρκοῦται, ὅτι ῥηιδίως ἐπουλοῦται.] Nervosa semel incisa non coalescere, saltem in adultis, κατὰ πρῶτον σκοπὸν, ut ait *Galenus*, omnes uno ore affirmant: sed pauci rationem, qua id fiat, tenent: quæ una est: quia nimis sicca & dura. Etenim vulgò dicunt Itali: *duro col duro non fà muro.* Argumento sunt pueri tenelli, in quibus propter mollitiem exsanguia etiam illa perfectissimè coalescunt.

p. 55. *l.* 31, 32. πάσχει ἐν ἄρθροις πάθει] Crassus ineptissimè ita vertit: *In extensione igitur & contractione eundem quem & articulus affectum patitur.* Deceptus scilicet ambiguitate vocis ἄρθρον, quod Græcis non solùm articulum sive ossium duorum commissuram; sed etiam matricem significat: quamquam sæpius in ea significatione dicuntur ἄρθρα, in plurali numero. Herodotus *in Thalia*, ubi de equisone Darii: τῆς ἵππου ταύτης τ̃ ἄρθρων ἐπιψαύσας τῇ χειρί. Item Aristoteles, *lib.* 2. *de gener. anim. cap.* 7. *in fine*, ubi agit de hysterica suffocatione: καὶ αἱ σπερματικαὶ ὁδοὶ, καὶ καθάρσεις ἀπὸ τ̃ ὑποζώματός εἰσιν· ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς φύσεως ἐντεῦθεν· ὥστε δῆλον ὅτι πρὸς τ̃ θώρακα τὰς κινήσεις ἀπὸ τῶν ἄρθρων. Comparat igitur *Aretæus* vesicam cum utero, eamque eodem modo affici, secundùm extensionem & contractionem, atque ipsum uterum, testatur: id est, similiter utramque partem extendi ac contrahi.

p. 55. *l.* 32, 33. ἄρθρῳ ἢ οὐκ εὐαλθὲς ἕλκ☉ ἐδέν.] Ulcera matricis omnia curatu difficilia, tum ob partis naturam nervosam & frigidam, tum ob situm. Cloaca enim est ad recipienda excrementa totius corporis.

p. 55. *l.* 34, 35. πάμπαν ἐπ' ἄλλοισι μὲν ἐπὶ φλέγμασι.] Lege, ἐπ' ἄλλοισι μὲν ἐπιφλεγμήνασι.

p. 55. *l.* 36, 37. μόνον ἢ ἀλλ' εἰς παχὺ,] Lege εἰ .. ſi.

Ad Caput V.

περὶ γονοῤῥοίας.

De Seminis profluvio.

p. 55. *l.* 50, 51. ἀπρεπὲς δὲ καὶ ἀηδὲς μέσφι ἀκοῆς.] Hunc morbum Græci γονόῤῥοιαν dicunt, à seminis genitalis fluxu involuntaria. Eundem non incommodè Aurelianus *lib.* 2. *Taril. pass.* *Seminis lapsum*, Latinè vertit, nec minus aptè *Plinius* hunc ipsum virorum propudia videtur nominare; cum *lib.* 28. *cap.* 8. ubi de cinere unguium Lyncis exustorum ita prodit:

Ungues earum omnes cum corio exuri efficacissimè in Carpatho insula traduntur. Hoc cinere poto, propudia virorum: ejusdem aspersu, feminarum libidines inhiberi. Eundem inter priscas Hebræorum devotiones fuisse, apparet ex *secundo Regum cap.* 3. ubi David ob cædem Abner, *Joabo* interfectori maledicit: *mundus* (inquit) *ego sum, & regnum meum apud Deum in Sempiternum à sanguine Abner filii Ner: & veniat super caput Joab, & super omnem domum patris ejus: nec deficiat de domo Joab fluxum seminis sustinens. &c.* Gonorrhœa tabem dorsalem succedere testatur Hippocrates, *lib. 2. de morbis.*

p. 55. l. 53. ῥέῃ ἡ θορή.] θορὴ & θορὸς idem quod γονὴ *semen genitale*: licet *Aristoteles* privatim usurpat pro semine piscium. Hinc cervi pudendum πηεῖνα θορεῖην appellat Nicander *in Theriacis.*

p. 56. l. 5, 6. ἄχρουν.] Semen eorum, qui gonorrhœa laborant, humidum, tenue, frigidum, & infœcundum rectè dicitur: ἄχρουν decolor, cur idem appelletur, non video: quare ἄχρειον haud dubitem legere.

p. 56. l. 12. μελέων βάρεα καὶ νάρκας σκελέων.] Deest aliquid.

p. 56. l. 16, 17. καὶ ἡμέας ἄνδρας ποιέει ζώουσα ἡ θορή;] Vivens semen appellat, quod fœcundum est: non quòd revera animatum sit semen, ut quidam subtiliter magis quàm verè disputant: sed quòd auctor sit vitæ, & causa efficiens saltem ὀργανική. Quomodo sanum alimentum dicimus, non quia ipsum formaliter, ut ajunt, sanum est: sed quia, sanum ut sit animal, efficit. Eo sensu accipienda sunt loca illa *Aristotelis*, quæ *J. Cæsar Scaliger*, & post eum *Sennertus*, & alii ejus factionis pro ἐμψυχίᾳ seminis adducunt. Nam & *Galenum* ita esse intelligendum haud dubito; cùm lib. περὶ μαρασμοῦ semen viventium numero adscribit: ἔστι δὲ (inquit) τρία γένη τῶν ζώντων, ζῶα, φυτὰ, καὶ σπέρματα. Quod autem semen in sententia *Aristotelis* animatum dici non possit, alias ostendam tam dilucidè, ut nemo in posterum de sententia *Aristotelis* ambigat.

p. 56. l. 18. κρατερῶς νοῆσαί τε καὶ ῥέξαι.] Tali Theseum fortissimum virum fuisse indóle notat *Plutarchus* in ejus vita: ἐπεὶ δὲ μειράκιον ὢν ἅμα τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ διέφαινεν ἀλκὴν καὶ φρόνημα μετὰ νοῦ καὶ συνέσεως βέβαιον.

p. 56. l. 23: ἀλκῆς μέσφι (μεσφὶ) θηρίων.] Ἀλκῆς contractum est ab ἀλκήεις, ut à τιμήεις, τιμῆς. Legitur etiam ἀλκῆς apud Nicandrum, in *Alexiph.* Illud μεσφὶ θηρίων, *usque ad feras*, significat eum qui à rebus venereis temperet, semenque illud vitale conservet, tam validum fortemque evadere, ut ne ferocissima quidem animalia expavescat, sed ea intrepidè aggrediatur, & interficiat. Id autem ob eam causam addidit scriptor eruditissimus, quòd priscorum Heroum fortitudinis specimen fuit feras interficere; ut Homerus in *primo Iliad.* notat, ubi Nestor ita loquitur:

Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι,
Οἷον Πειρίθοόν τε, Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν,
Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε, καὶ ἀντίθεον Πολύφημον,
Θησέα τ' Αἰγείδην ἐπιείκελον ἀθανάτοισι.
Κάρτιστοι δὴ κεῖνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν.
Κάρτιστοι μὲν ἔσαν, καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο,
Φηρσὶν ὀρεσκώοισι.

Plutarchus *de Theseo*: ἅμα τῶν μὲν ἀνθρώπων τοῖς πονηροῖς ἀμυνόμενοι διόμενος δεῖν τὸν ἀγαθὸν προσφέρεσθαι· τῶν δὲ θηρίων, καὶ προσεπιχειροῦντα τοῖς γενναίοις μάχεσθαι, καὶ διακινδυνεύειν.

p. 56. l. 23. τέκμαρ δὲ ἀθλητῶν οἱ σώφρονες.] Inter Athletas, qui, roboris augendi gratia, ab omni rerum venerearum usu abstinuerunt, memorat Plato *lib. 8. de Legibus*, Iccum Tarentinum, quem ait nullam unquam toto exercitationis tempore venerem cognovisse: item Crissonem, Astyllum, & Diopompum; de quorum studio addit: οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα, πάλης, καὶ δρόμων, καὶ τῶν τοιούτων, ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος. Galeni etiam de eorundem temperantia verba habemus *lib. 6. de loc. aff. cap. ult.* ex quibus intelligi potest, quantum in his rebus consuetudo & bene propositum valeat; siquidem iis, qui se illi vitæ generi addixerunt, rugosum & exiguum ex veneris desuetudine penem fieri testatur: ὅσοι δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ ἀθλοῦντες ἢ φωνασκοῦντες ἄπειροι τῶν ἀφροδισίων διετέλεσαν, εἴρξαντες παντάπασιν ἑαυτοὺς ἁπάσης ἐννοίας τε, καὶ φαντασίας τοιαύτης; ἰσχνὰ καὶ ῥυσὰ τοῖς τῶν γερόντων ὁμοίως, αὐτοῖς γίνεται τὰ αἰδοῖα. Vide & Scaligerum *Exercit.* 369.

p. 56. l. 29. μέγα οὖν καὶ ἐς ὑγίειαν, καὶ ἐς ἀλκήν,] Virilitatis, & vigoris masculi principium esse in testibus, animalium exsectorum argumento liquet: quæ statim vires amittunt, & in fœminæ naturam mutantur, auctore *Aristotele*: cujus hæc sententia exstat *lib. 5. de gener. anim.* ἐκτεμνόμενα δὲ πάντα εἰς τὸ θῆλυ μεταβάλλει. Sed & Galenus *lib. 1. de semine* scribit, exsectis testiculis, animi robur ac virilitatem perire: χρὴ γὰρ ἤδη διελθεῖν ἡμᾶς ὁ παρορῶσιν ἅπαντες σχεδὸν ἰατροί τε, καὶ φυσικοὶ φιλόσοφοι, περὶ χρείας τε καὶ δυνάμεως ὄρχεων, οὐ γινώσκοντες, ὡς ἐπὶ τῶν ἐκτμηθέντων αὐτοὺς, ἀπόλλυται τῶν ζώων, οὐ τὸ σπερμαίνειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνδρεία τε, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἀρρενότης. Et paucis interjectis, ἀλλ' οὐκ ἀσφαλὴς ἡ τομὴ συνεκτέμνουσα τοῖς ὄρχεσι τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος. Quamobrem eosdem in ordinem principum partium cooptare non dubitat *capite 9. artis Medicæ*: & eodem libro *de semine*, cordi testes

haud

haud dubitat præferre, quod non solum calorem & robur universo corpori impertiant, sed etiam perpetuandæ speciei causa exsistant.

Ad Caput VI.

περὶ στομαχικῶν.

De Stomachi Affectibus.

p. 56. *l.* 35, 36. καρδίης καίριον γειτόνημα.] Quanta sit ventriculi & cordis conjunctio, ex usu priscorum seu Medicorum seu vulgi patet, qui Galeno teste *libro* 5. *de loc. aff. cap.* 5. καρδίαν pro superiore ventriculi ore usurpabant, ut hæ voces indicant, καρδιωγμὸς & καρδιαλγία. hunc autem consensum inter eas partes facit vicinia. Os enim ventriculi cordi in propinquo adjacet: γειτόνημα autem posuit pro γείτων, more Græcorum. Nam & Ælianus *in quadam Epistola*, γειτόνημα eo modo posuit: ὀχληρὸς εἶ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον ἁλμυρὸν γειτόνημα. Plura exempla vide apud Casaubonum, *ad lib.* 1. *Athen. cap.* 9.

p. 56. *l.* 41. κοτὲ δὲ καὶ ἄθυμίη μὴ ἔχων τροφὴν.] Lege κοτὲ δὲ καὶ ἀθυμέῃ, si velis Syntaxi constare.

p. 56. *l.* 42. μελαγχολώδεσι δὲ κἀποσιτίη.] Similiter legendum ἀποσιτέῃ. alioqui expediat filum hujus contextus, vel ipse Lynceus, quisquis nunc audit, Criticorum. Sensus iis, qui melancholico succo abundent, stomachum ἀποσιτέειν, hoc est, cibos aversari. Quod autem melancholici; maximè quibus stomachus imbecillus est; inediam tolerent, & quidem diutissimè, ratio confirmat: ejusmodi enim hominum dura sunt corpora, & minimè ei dissolutioni, quæ κατ' ἄδηλον διαπνοὴν fit, opportuna: quare neque in eorum stomacho suctio fit, quæ famis causa est. Dixi autem, quibus stomachus imbecillus: nam si valeat stomachus, admodum voraces sunt, nedum sint ἀπόσιτοι. De ἀποσιτία quorumdam prodigiosa fusè disputat Sennertus *lib.* 3. *Practicæ part.* 1. *sect.* 2. *cap.* 3: variisque opinionibus suo more propositis & explosis, concludit tandem, quosdam multis annis cibo omni abstinuisse, quod nullo indigerent; non indiguisse, quod in iis nulla fieret jactura substantiæ. Cujus monstri causam statuit peculiarem humoris, quo nostrum sustentatur corpus, conditionem, quæ calori nativo resisteret. Ejusmodi qualitatem reperiri posse in corporibus viventium, variis è rerum natura petitis documentis confirmat: Incernarum in primis quarumdarum, quæ *Romæ*, & pluribus aliis *Italiæ* locis repertæ sunt; quas multis arsisse seculis compertum fuit: tum juniperi carbonibus, in quibus ignem per annum integrum vivere auctor est Scaliger *exercit.* 328. Item Chymicorum experimentis, qui res plurimas φλογιστὰς fixatione eo perducunt, ut aut nullo modo, aut certè difficulter admodum, inflammentur: postremò pyraustæ insecti exemplo, cujus humidum primigenium in ipsis fornacibus incorruptum manet. Tandem ejus proprietatis causam in corporibus humanis scrutatus, à melancholico humore proficisci docet; cujus acore sic alimentum corporis occulta quadam ratione densetur atque comparetur, ut actioni caloris resistat: alioqui eam esse indolem istius humoris, ut, dum corrumpatur, mirabiles & occultas ex se vires ac symptomata proferat. Hæc summatim visum est referre, quia hunc locum difficillimum non parum illustrant.

p. 56. *l.* 44, 45. ἀλλὰ κἢν ἀδέηται μὲν ἢ τὰ σιτία.] M. S. Mentel. μένη *maneant.*

p. 56. *l.* 45 ἀναπεμπάζονται δὲ ναυτίη.] Idem M. S. pro ναυτίῃ, habet ἐν αὐτῇ. id tantùm moneo, nec quicquam moveo.

p. 57. *l.* 4. μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων.] Iis dolor in medio scapularum percipitur, quia ei loco respondet superius ventriculi orificium.

p. 57. *l.* 9, 10. Φαντάζεται τὸ ῥάχιν ἐς τὰ σκέλεα κινδυνεύσης.] Mirum hoc symptoma, & ut censeo inexplicabile: quale illud est, quod tradit Plutarchus ex *Libris Meloniis*, vel potiùs *Menoniis*, (ut olim emendavi) corrupti jocinoris signum fuisse, si ægri sorices domi avidè, felium more, persequerentur; quod signum exolevisse ibidem ait. Locus est *lib.* 8. *sympos. quæst. problem.* 9.

p. 57. *l.* 20. ἐξαπίνης δὲ ὀργίλοι.] Græci una voce ὀξυθυμίαν appellant.

p. 57, *l.* 33. ἀπὸ κοιλίης διὰ στομάχου χυθὲν.] Κοιλίης nomine fac ut ventriculum intelligas: hic enim si quando inflammatione corripiatur, facto inde abscessu, & rupto, pus sursum per stomachum effundi consentaneum est. At verò, cùm stomachus sit exquisitissimi sensus, non potest non magnopere offendi teterrimi puris contagio. Hanc igitur causam statuit vel præcipuam ejus imbecillitatis, vel potius pravitatis, qua & fiunt, & dicuntur stomachici.

p. 57. *l.* 34, 35. ὑπό τε ἀνάγκας ἐκδεδιητημένοις λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ.] Quas hic ἀνάγκας appellet, non est difficile perspicere. Ita enim, in longis navigationibus, homines sordidis cibis & paucis vitam tolerare coguntur: item in urbium obsidionibus, & aliis ejusmodi περιστάσεσι. Qualem fortunam & victum *Achæmenidis* describit Virgilius, quem ita loquentem inducit:

Tertia jam Lunæ se cornua lumine complent,
Cùm vitam in Sylvis, inter deserta ferarum

 Lustra,

Lustra, domosque traho, vastosque ab rupe Cyclopas
Prospicio, sonitumque pedum, vocemque tremisco.
Victum infelicem, baccas, lapidosaque corna
Dant rami, & vulsis pascunt radicibus herbæ.

p. 57. *l.* 35, 36. ἀτὰρ καὶ τοῖσι ἐς παιδείην πονεῦσι.] Inter occasiones, quæ hunc morbum adducunt, merito assignat labores studiorum. His etenim cum universum corpus, tum maximè stomachum, debilitari Celsus testatur, *lib.* 1. *cap.* 2. ita scribens: *At imbecillis stomacho (quo in numero magna pars urbanorum, omnesque penè cupidi literarum sunt) observatio major necessaria est.*

p. 57. *l.* 39. οἷσι ὑπεροψίη μὲν διαίτης ἁβρῆς, καὶ ποικίλης.] Videntur hæc expressa è Platonis *Phædone*; ubi *Socrates* ostendir, non esse philosophi ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς τοιάσδε, οἷον σιτίων, καὶ ποτῶν. qua de re supra in præfatione.

p. 57. *l.* 40. λιμὸς δὲ ἡ τροφή.] Audax figura, sed tamen, cui affines reperias apud Poëtas. Mart. in *Lemmatis* glirem sic inducit loquentem:

——— ——— *& pinguior illo*
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Idem in Cinnam:

Tu tibi cavisti cœnando tam malè semper;
Ut nunquam possis Cinna perire fame.

Huic ergo & λιμὸς τροφὴ *fames pro alimento fuit.*

p. 57. *l.* 40. καὶ ὕδωρ ποτὸν,] Studiosos ὑδροπότας facit, quia vinum vaporibus sensus & animum perturbat, maximè si largiùs bibatur; καὶ τὸ λογιζόμενον τῆς ψυχῆς, ἀμβλύ τε καὶ πηλωμένον ἐργάζεται, ait Galenus, 1. *de sanit. tuen.* Attamen mediocriter sumptum juvare adultos, idem testatur: ὑγραίνων μὲν καὶ ἀνατρέφων, ὅσ' ἀμέτρως ἐξήρανται, πραΰνων δὲ τὸ δριμὺ τοῦ πικροῦ χυμοῦ, καὶ δι' ἱδρώτων τε, καὶ οὔρων ἐκκενῶν. quare non studiosis istis ὕδωρ ποτόν. Verùm ex hac victus ratione suspicor hoc loco non studiosos quoslibet, aut philosophos, sed *Cynicos*, & qui eorum more vivunt, describi; ἀνιπτόποδας, χαμευνάδας, ἀεροίκους, ut appellat *Eubulus* Comicus: excepto quod Cynici iidem λάρυγγες & ἀλλοτρίων κτεάνων περιδειπνίδες, ob eorum edacitatem, ab eodem *Eubulo* appellantur. Revera enim nonnulli ex literas professis ita vivunt, ut omnem vitæ mitioris atque humanitatis sensum exuisse videantur: sive ita decere judicant literarum cultorem: sive ob egestatem carent iis rebus, quæ ad corporis cultum necessariæ sunt: sive præpostera quadam ambitione, qualem in plerisque sui temporis Poëtis, notat Horatius, in arte:

Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus, bona pars, non ungues ponere curat,
Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium, nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit.

Et nos in Scholasticis & Gymnasticis, ut vocant, Academiæ contuberniis, complures ejusmodi Artium Magistros novimus, ἀγροδιαίτους, καὶ ἀπανθρώπους, quos nostri, per contumeliam, *Pedantes* appellant.

p. 57. *l.* 41. ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη.] *In somno insomnia:* qui nimirum in somno reliquorum hominum, quo tempore omnes dormiunt, ipsi insomnem noctem lucubrationibus transfigunt.

p. 57. *l.* 42, 43. ἀμπεχόνη ἀραιή,] Qualem *Socrates* & *Diogenes* habuerunt: Græci una voce τριβώνιον vocant.

p. 57. *l.* 46, 47. οὐδὲ ἐς κόρον ἐδωδῆς, ἀλλ' ἐς ζωὴν μοῦνον.] Huic parcimoniæ contraria est, quæ dicitur ἀναγκοφαγίη; propria olim Athletarum teste Galeno in προθρεπτικῷ. Sed quæri potest, quomodo *Aretæus* inter peccata victus rationis ponat *non satiari cibis?* cum *Hippocrates* ἀκορίην τροφῆς, *conservatricem sanitatis* appellat *lib.* 6. *Epidem.* Dicendum est hanc vocem κόρον bifariam accipi; vel pro πλησμονῇ τροφῆς, *redundantia alimenti*; aut alius cujusvis boni, ut exponit Scholiastes Pindari 1. *Olymp.* ad hæc verba, κόρῳ δ' ἕλεν ἄταν ὑπερόπλον: & hac significatione ἀκορίην laudat Hippocrates *citato loco:* vel etiam pro συμμέτρῳ, pro mediocri, & congruo ac sufficienti alimenti usu: de quo hæc *Aretæi* verba accipienda sunt. Nam qui non tantùm ciborum sumir, quantum concoquere atque conficere potest, is suum, ut ait *Terentius*, defraudat genium, miseréque & infeliciter vitam tolerat.

p. 57. *l.* 49, 50. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀπάγοι παιδείης ἔρως.] De scientiæ cupiditate hominibus innata vide Aristotelem *initio Metaphysicor.* Augustinum Niphum *præfat. ad libr. destrustr. Algaz.* Josephum Scaligerum *Epistola ad Jo. Monluc. Episcopum*, *initio suarum Festi Castigationum*, & complures alios. Hac quantum *Cicero* flagraverit, declarant hæc ejus verba *ad Atticum Epist.* 77. *lib.* 4. *Nos hic voramus literas cum homine mirifico* (ita me hercule sentio) *Dionysio, qui te omnesque vos salutat,* οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἰδέναι.

&

& quæ idem scribit præcedente Epistola: *Sed, me hercule, à cæteris oblectationibus deferor & voluptatibus, propter Rempublicam. sic literis sustentor & recreor, maloque in illa tua sedecula, quam habes sub imagine Aristotelis, sedere, quàm in istorum Sella Caruli.* Quocirca meritò Franciscus Picus Mirand. *lib.* 2. *de studio divinæ & humanæ Philosophiæ*, ut monstra admiratur duos suæ ætatis Philosophos: quorum alterum ait sibi confessum, eo se animo esse, ut quam haberet scientiam, mille aureis nummis libenter, si liceret, addicturus esset: Alterum verò affirmare, se equum esse malle, dummodo copiosa suppeteret alimonia, quàm eo victu vivere, quo degebat; licet hic non planè egeret. Quæ referre eò visum est, ut pateat quantùm isti, ab iis studiosis, qui hic describuntur, discrepent.

p. 57. *l.* 50. πατρίδος.] Nempe qui discendi causâ peregrinantur, quales olim Pythagoras, Democritus, Plato, Eudoxus, Apollonius Thyaneus, de quibus Hieronymus *Prologo Galeato in Biblia.*

p. 57. *l.* 50, 51. τοκήων, κασιγνήτων] Nihil tam sanctum est inter homines, quod non μουσοπάτακτοι studiorum voluptati, sive ambitioni postponant.

p. 57. *l.* 51. ἑωυτῶν μέσφι θανάτου.] Ut *Anaxagoras*, qui minimo minùs fame interiit, dum soli naturæ contemplationi incumbit, resque vitæ necessarias negligit. Refert enim Plutarchus *in Pericle*, eum Philosophum in senectute inopia pressum, ab omnibusque derelictum, atque ipso *Pericle*, cujus præceptor fuerat, cepisse consilium de morte sibi consciscenda, tum *Pericli* accedenti & roganti, ut vivere vellet, ne se tanto amico ac consiliario privaret, dixisse ὦ Περίκλεις, καὶ οἱ τοῦ λύχνου χρείαν ἔχοντες, ἔλαιον ἐπιχέουσιν. Similiter *Thales*, dum astra noctu contemplatur, in foveam lapsus: Empedocles *Æthnæ*, Plinius *Vesuvii* incendio, dum propius, rem investigandi studio, accedunt, periisse traduntur.

p. 57. *l.* 53. ὑπ' ἐννοίης κοῦφοι.] Crassus, *ob contemplationem stupidi habentur*; immò *leves, temerarii*: loquitur ex mente vulgi, qui ejusmodi homines, quia parum usu rerum civilium subacti peritique sunt, pro ineptis & fatuis habet, & contemnit: quemadmodum latiùs demonstrat Plato in *Theæteto*. Fatendum tamen est in multis altissimæ eruditionis viris, stultitiam, aut certè mixturam sapientiæ ac dementiæ, signis haud obscuris, deprehensam fuisse. Ut enim vetustiores illos taceam, Democritum, Heraclitumque, & Hippocratem, Geometram peritissimum, quem stultitiâ suâ multum pecuniæ amisisse testatur *Aristoteles*: referre libet quæ de *Cardani* ingenio Thuanus *in historiis* prodidit: *Romæ* (inquit) *eum diverso ab aliis cultu incedentem pauc̣is ante obitum annis conspicati & allocuti, ac sæpius admirati sumus; cùm celeberrimi tot scriptis hominis recordatio subiret, neque tamen quidquam in eo, quod tantæ famæ responderet, animadvertemus: eoque magis Julii Cæsaris Scaligeri acerrimum judicium suspeximus, qui divinium ingenium suum in opere de subtilitate exagitando præcipuè exercuit, inæqualitate illius ubique diligenter notata, qui in quibusdam interdum plus homine sapere, in pluribus minus pueris intelligere videatur.* De eodem Cardano vide & Naudæum *in Judicio*, quod de eo scripsit, & exstat initio librorum *de vita Cardani.*

p. 57. *l.* 53, 54 ψυχὴν δὲ ἀμειδέες ἀμείλιχοι,] Plinius, *lib.* 7. *cap.* 19. *Socratem clarum sapientia eodem semper visum vultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quemdam, torvitatemque naturæ duram, & inflexibilem, affectusque humanos adimit; quales Apathes Græci vocant, multos ejus generis experti: quodque mirum sit auctores maximè sapientiæ, Diogenem, Cynicum, Pyrrhonem, Heraclitum, Timonem, hunc quidem etiam in totius odium generis humani evectum.*

p. 57. *l.* 54, 55. στομάχου δὲ κακοσιτίη· ταχὺς ὁ κόρος τοῦ ζωμήθεος.] Lege στομάχου δὲ κακοσιτίῃ in dativo casu; & commate eraso, signetur punctum post ἀμείλιχοι.

p. 57. *l.* 56. ἀηθείη δὲ ποικίλης ἐδωδῆς.] Rectius in nominativo ἀηθείη.

p. 58. *l.* 4. εἰ δέ ἐστι στομάχου χρονίη νοῦσος.] Lege ἡ δέ ἐστι. &c. quomodo & *Crassus.*

Ad Caput VII.

περὶ κοιλίης διαθέσιος.

De Affectu Ventriculi.

p. 58. *l.* 13. Κοιλίη σπλάγχνον πεπτήριον.] Hippocrates σηπτικὴν κοιλίην appellat, more Antiquorum, qui σῆψιν pro πέψει usurpabant. Galenus 4. *de usu part.* ταμιεῖον κοινὸν ἁπάντων μορίων, *penus* seu *promptuarium commune omnium partium*, θεῖόν τε, καὶ οὐκ ἀνθρώπειον ὑπάρχον δημιούργημα.

p. 58. *l.* 15, 16. ἀλλ' ἢν μὴ ἐπὶ σχεδίου.] Ab his verbis, usque ad vocem εὖτε, una est periodus: quæ tamen puncto perperam interrupta est inscitia Librariorum. Delendum igitur punctum post hæc verba; ἀτροφίη τοῦ σκήνεος.

p. 58. *l.* 17. μίην ἢ δευτέρην ἡμέρην μούνην.] Celsus *lib.* 4. *cap.* 19. *Sed uno die fluere alvum sæpè pro valetudine est; atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, & quod intus læsurum erat, utiliter effunditur: verum spatium periculosum est.*

p. 58. *l.* 19. κοιλιακὴ γίγνεται.] Cœliacum morbum Celsus *lib.* 4. *cap.* 12. in hunc modum describit: *In ipsius ventriculi porta consistit is, qui & longus esse consuevit,* κοιλιακὸς *à Græcis nominatus. Sub hoc venter indurescit, dolorque ejus est. Alvus nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit: Extremæ partes frigescunt: difficulter spiritus redditur.* Ita & Benivenius *de abditis morborum &c. cap.* 106. Fernelius cœliacam à lienteria distinguit, quod hanc cruditas gignat, atque imbecilla ventriculi coctio: illam distributionis impedimentum. Alii congeneres affectus putant, & solum penes magis & minus differre; à majori ventriculi cruditate lienteriam; à minori cœliacam proficisci. Quam partem amplecti videtur *Aretæus*, cum κοιλιακῆς causam assignat ἀπονίην τοῦ πέσσοντος θερμοῦ, καὶ ψύξιν τῆς κοιλίης.

p. 58. *l.* 26, 27. ὑγρὴ δὲ καὶ ἀσύστατος ἀπεψίη.] Crassus: *liquida & inconsistens ob profligatam actionem substantia est.* Ex quo conjicere est, desiderari aliquam vocem, puta οὐσίαν, eumque ita legisse ὑγρὴ δὲ οὐσία καὶ ἀσύστατος ἀπεψίη quæ rectior haud paulo lectio est. Prava censentur autem alvi excrementa; quæ sunt ἀσύστατα, id est non cohærentia: contra quæ ξυνεστηκότα conhærentia, atque æqualibilis consistentiæ, bona. Ita enim appellat Hippocrates 2. *Prognost. sent.* 13.

p. 58. 30, 31. φῦσαι διεξιᾶσι, δασεῖαι, ὑγραὶ, ἀργιλώδεες.] Cur flatus ἀργιλώδεας, argillosos, ut ad verbum reddit *Crassus*, appellet, non sanè intelligo. Alvi excrementis hoc esse aliquando epithetum apud *Hippocratem*, & alios Medicos scio; cum intercepto bilis per intestina exitu decolorata atque albida instar argillæ apparent, quod regii morbi frequens est symptoma: at flatum argillosum nemo dicat, qui naribus potiùs quam visu sentiri solet. Corrupta igitur indubiè hæc vox: vera lectio, ἀργαὶ, εἰλώδεες. Nisi quis malit σιγώδεες, ex qua factum ἀργιλώδεες. Hippocrates *lib.* 1. *Epid const.* 3. φῦσαι σιγώδεες, ψοφώδεες. flatus autem σιγώδεας appellat ἀψόφους, qui nullum exeundo strepitum edunt; quales Romani *visium* dixerunt, unde nostrum *vesse*: Græci quoque una voce βδέσμα & βδεσμὸν, ut ex glossis liquet: sicut eum qui sonorus est, πορδὴν, Latini *peditum* appellant. Ex quo intelligitur quid velit Cicero, cùm *erudita Epistola ad Pætum* voci huic, *divisio*, inesse obscœnum scribit: *quid enim? num honestum verbum divisio? at inest obscœnum, cui respondet intercapedo.* nempe *visio* inest, quod idem est ac βδέω; sicut huic, intercapedo, inest *pedo*, πέρδω. Ita observat Josephus Scaliger *ad Catullum*. Hunc ipsum flatum σιγώδεα Barbari inepta voce & ridicula *trullam* vocant: ita apud Valescum de Taranta *lib.* 4. *cap.* 2. & *trullizantes*, qui visiunt, apud Aponensem, *commentariis in libros problematum.*

p. 58. *l.* 38. ἐπίφλεβοι δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι.] Τοὺς λεπτοὺς, hoc est, graciles & macilentos, ἐπιφλέβους venosos esse dicit Hippocrates hac sententia: οἷς θερμοκοιλίη, ψυχρόσαρκοι, καὶ λεπτοὶ αὐτοὶ, ἐπίφλεβοι. Aristoteles *libro de somno & vigilia*, eosdem φλεβώδεις appellat: quibus opponit τοὺς ἀδηλοφλέβους, quibus venæ non sunt conspicuæ, ut pinguibus. Venosi autem dicuntur macilenti, quia actu apparent eorum venæ usque ad capillares, quæ in corpulentis & obesis sunt, tantùm δυνάμει φλέβες, ἐνεργείᾳ vero σάρκες. id est, *potentia duntaxat venæ, actu carnes.* ut dicit idem Aristoteles 3. *de part. anim. cap.* 6.

p. 58. *l.* 41. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναφορῆς.] Ἀναφορὰ hoc loco idem quod ἀνάδοσις, *digestionem* vertit Crassus aptissimè: aliud enim digestio, aliud coctio. Probis rei Latinæ auctoribus, coctio πέψις est, digestio ἀνάδοσις, hoc est, distributio in corpus. Soli Barbari has voces promiscuè usurpant. De hac re videndus Scaliger *Com. ad insomnia Hippocratis.*

p. 58. *l.* 47. ὡς ἀπὸ κρυστάλλου ψυχροστεγής.] Crassus vertit: *tanquam à Crystallo conglaciat*: unde intelligo eum legisse ψυχροπαγής, quæ melior videtur lectio. Nam ψυχροστεγὴς non reperitur, sed ψυχοστεγής: attamen vox ψυχροπαγὴς magis convenit κρυστάλλῳ, quo nomine Græci glaciem vocant. Cæterum *Crassus* minùs commodè græcam vocem posuit: Neque enim Crystallus Latinis glaciem significat, sed lapidem sui generis.

p. 58. *l.* 48. τοῖσι ἐσχάτοισι.] Eos qui in extremis versantur moribundos, ἐσχάτους eleganter appellat.

p. 59. *l.* 3, 4. ἀλλ' οὐ κοιλίης κύτεϊ ἡ νοῦσος.] Crassus: *non ventriculi tergoribus morbus advenit.* minus commodè. Melius sic; *sed non ipsius ventriculi corporis morbus est.* κύτος non significat tergus, sed quem Græci ὄγκον vocant, ut testatur *Suidas*: quo sensu hîc acceptam hanc vocem censeo. Mens hujus loci est; διάῤῥοιαν pueris accidere non ob ullum ventriculi ipsius morbum, sed propter errorem externum, nempe immodicam cibi copiam, qua ventriculum toto die inferciunt, onerantque: sicut sola interdum qualitas alimentorum, ἀπεψίαν, integra ventriculi facultate, invehit; ut *Galenus* exemplo τῶν γιγάρτων *nucleorum uvæ* declarat *lib.* 1. *de loc. aff. cap.* 4. ubi & γαστρὸς σῶμα appellat, quod *Aretæus* κύτος: εἰ μὲν γὰρ (inquit) ἐπεφύκει κατὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων γαστέρα μεταβάλλειν τὰ γίγαρτα, τότ' ἂν αἰτιώμεθα τὸ σῶμα τῆς κοιλίας αὐτὸ, καὶ μοχθηρῶς ἔχειν ἐνομίζομεν. ἐπειδ' οὐ πέφυκεν, ἀλλ' ἔστι τῆς τῶν γιγάρτων οὐσίας σύμπτωμα, τὸ μὴ πέττεσθαι, ταῦτα μὲν εἰκότως λεχθήσεται μὴ πεπέφθαι, τὸ δὲ τῆς γαστρὸς σῶμα κατὰ φύσιν ἔχειν. Hactenus Galenus.

Ad Caput VIII.

περὶ κωλικῶν.

De Inteſtini plenioris morbo laborantibus.

p. 59. *l.* 17, 18. κἢν μὲν πρὸς τῷ σπλὴνὶ νοσέῃ κῶλον, μελάγχλωροι.] Colo laborante prope lienem æger ex nigro vireſcit; ſi juxta hepar cum virore albus eſt; ob ſympathiam utriusque viſceris: quia ſcilicet cruciatu illo vicinæ partes ob ſpirituum affluxum incenduntur, atque adeo excrementa in iis contenta, ejuſdem caloris vi, in ambitum corporis funduntur. Galenus tamen *lib. 6. de loc. aff. cap.* 2. notat qnoſdam eſſe, qui omnino negent colicam affectionem in ſiniſtris partibus fieri poſſe.

p. 59. *l.* 20, 21. ἐπὶ σμικρῇ καὶ ἀφύσῳ κάρτα φυσώδεες.] Quæ affectio Pylori, ramorum venæ portæ, partiumque adjacentinm, melancholiam hypochondriacam, atque tympaniten creat; ea ſi ſoli colo accidat, colicum dolorem efficit. Eſt autem præfervida intemperies, materiam quamlibet ſtatim in flatus reſolvens, etiam quæ minimè apta ad flatus gignendos. Unde Galenus *lib. 2. de loc. aff.* inter ſigna colici affectus ponit, ſi alvi excrementa aquæ innatent, ut bubula: καὶ στρόφοι τινὲς καὶ διαχωρήματα φυσώδη· γνωρίσεις δ' αὐτὰ τῷ καθ' ὕδατος ἐποχεῖσθαι προσεοικότα βολβίτοις.

p. 59. *l.* 25, 26. νεφρὸς δὲ κύστις ξυμπαθέα πόνῳ.] Hunc locum vindicat, tentatque Marcellus Donatns *lib. 1. de Medic. hiſtor. mira. cap.* 7. hiſtoriamque affert hujusmodi: *Nos*, inquit, *in Mapheo quodam Tragnato pannorum textore ſene tumorem tactu indolentem, ſupra penem in pube ſponte elatum vidimus, panis craſſitiem æquantem, nullo alio malo patientis, niſi quod per initia ægre urinam reddebat: quæ progrediente morbo & augeſcente tumore quoque ſuppreſſa eſt, ſed diſcutientibus medicamentis ventoſo tumore reſoluto urinam liberè excrevit, & ſanitati præſentaneo auxilio ſtatim redditus, qui proximè animam emiſſurus credebatur.*

p. 59. *l.* 27. θῶυμα ἢ τῶν ὄρχεων μέζον.] A colico dolore teſtes quoqne & muſculos κρεμαστῆρας vocatos, per conſenſum laborare, non ita ἄτοπον, ut admirationem viris doctis, & rerum naturalium peritis excitare debeat: conſtat enim ex Anatome, prædictos muſculos continuos eſſe peritonæo, ipſiusque productionibus hærere: continuis autem partibus eoſdem dolores communicari, perquam rationi conſentaneum eſt.

p. 59. *l.* 29. πολλοὺς τῶν ἰητρῶν ἤδε ἡ ξυμπαθείη λήθει.] Ait à mnltis Medicis hanc ſympathiam, qua inter ſe colon & teſtes conſpirant, ignorari. Sanè, namneque ejns quod ſciam *Galenus* usquam meminit.

p. 59. *l.* 30. καὶ γὰρ καὶ ἐξέταμόν κοτε.] Qnemadmodnm Hippocrates *lib. 5. Epidem.* ſeſe deceptum fuiſſe, in dignoſcendis futuris à cranii fiſſura, ingenuè fatetur: ἔκλεψαν δέ με τῶν γνωμέων αἱ ῥαφαὶ ἔχουσαι ἐν σφισὶν ἑωυτοῖσι τοῦ βέλεος τὸ σίνος· ſic *Aretæus* agnoſcit ſe à memorato coli & teſtium conſenſu in errorem inductum, ut κρεμαστῆρας ſecaret, tanquam in iis propria doloris cauſa exſiſteret; ita enim ſcribit: καὶ γὰρ δὲ ἐξέταμόν κοτε τοὺς κρεμαστῆρας, ὡς ἰδίην ἔχοντας αἰτίην. Quam erroris confeſſionem non modo non vitio vertit Celſus, ſed etiam in laudibus magnorum artificum ponit *lib. 8. cap. 4. Magno ingenio multaque nihilominus habituro convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio, præcipuéque in eo miniſterio, quod utilitatis cauſa poſteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt.*

p. 59. *l.* 35, 36. καὶ φλέγμασι πολλῷ κολλώδεσι.] Scribe πολλοῖς κολλώδεσι. Pituitam vitream *Praxogoræ* appellatam intelligit: ab ea enim colicnm dolorem creari teſtatur Galenus *lib. 2. loc. aff. cap.* 1. ubi & hunc humorem ψυχρότατον eſſe aſſerit.

Ad Caput IX.

περὶ Δυσεντερίης.

De Difficultate Inteſtinorum.

p. 59. *l.* 41, 42. καὶ χολώδεα μέσφι τοῦ τυφλοῦ.] Tenuia inteſtina χολώδεα, *bilioſa* meritò appellat: quoniam in *duodenum*, quod primum ordine, *ductus Cholidochus* ſe exonerat.

p. 59. *l.* 42. χολάδες ἐπίκλην.] Ita etiam appellat Homerus:

——— ——— ἐκ δ' ἄρα πᾶσαι
χύντο χαμαὶ χολάδες.

Hoc antem nominis etymon ἀπὸ τῆς χολῆς, trahere videtur *Aretæus.*

p. 59. *l.* 47. τὰ μὲν γὰρ.] Supple ἕλκεα.

p. 59. *l.* 50. ἄλλη δὲ εἰ σμικρῷ μὲν ἔπι βαθύτερα.] Scribe ἄλλῃ cum ι, ſubſcripto: eſt enim adverbium.

p. 59. *l.* 52. ἀλλ' ἐσθιόμενα, ἀδενώδεα.] Craſſus; *ſed exedentia, glanduloſa*, &c. de ulceribus inteſtinorum loquitur, quæ glanduloſa appellare abſonum planè eſt. Vera Lectio eſt, ὀδυνώδεα, *dolentia.*

p. 60. *l.* 3. καὶ στάξιες αἱμοῤῥαγίας τὸ μέζον.] Craſſus vertit: *& in his ulceribus ſtillationes ſanguinis largiores cernuntur.* Optima quidem ſententia, ſed verba Græcis non reſpondent.

dent. In M.S. *Mentel.* non τὸ μέζον, sed τὰ μέζον scriptum est. An τὰ μέζονα, supple, ἐςὶ *quæ ulcera majora sunt*: τὰ pro ἃ, ut sæpe apud *Jones*.

p. 60 *l.* 5. ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον ἐμπομφὸν.] Crassus: *ut in ligno gemmam dicimus*: minùs distinctè, ὄζον, *gemmam* reddidit: est enim ὄζος *nodus*, item *ramus à nodo* prodiens. Licet autem & gemma à nodo erumpat, non tamen ὄζος appellari solet, sed voce metaphorica, ὀφθαλμὸς, *oculus*: unde *inoculare arbores*, gemmas inserere. Interdum tamen gemmam & nodum promiscuè accipi, haud me latet: Plinius certè confundit *lib.* 17. *cap.* 21. ubi de vinearum culturis: *quæ raros habet nodos infœcunda judicatur: at densitas gemmarum fertilitatis indicium est*. Malim tamen distinguere cum *Marone*, verborum proprietatis scientissimo vate, qui gemmas appellat id, quod è nodo erumpit, cùm plantæ germinant:

Nam qua se medio trudunt de cortice gemmæ,
Et tenues rumpunt tunicas, angustus in ipso
Fit nodo sinus.

p. 60. *l.* 6. δασυχθέα τάδε.] Scribe δυσαλθέα. *difficulter curabilia.*

p. 60. *l.* 9. μυτλωτῷ.] Intriti hoc genus ex allio confectum, acerrimi saporis. Pollux *lib.* 6. μυτλωτὸς, τρίμμα ἐκ σκορόδων δριμύ. *Moretum* Crassus rectè vertit, quod & nomen ἀπὸ τῷ μυτλωτῷ factum esse demonstrat Scaliger *Com. ad Moretum Virgil.* Idem significat *alliatum*, apud Plautum, *in Mostel. act.* 1. quod & *mortarium* dici testatur Donatus in *Phorm. act.* 2. *scen.* 2. Item propriè *intritum*, de quo Proverbium; *tu te hoc intristi: tibi omne est comedendum.* Hujus meminit Dioscorides *lib.* 2. *cap.* περὶ σκορόδου, & ex allio & nigra oliva confici solitum tradit: τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῆς μελαίνης ἐλαίας γινόμενον τρίμμα, καλούμενον δὲ μυτλωτὸν. ita enim legendum, non ut in excusis codicibus μυςτὸν.

p. 60. *l.* 12. κυκεὼν,] Nomen παρὰ τὸ κυκᾶν, vel κυκεῖν, quod est *miscere*: latinè *cocetum* dicitur. Quid sit *Cyceon* Scholiastes Homeri *ad Iliad.* χ. in hunc modum declarat: ἔτι δὲ δίψης ἴαμα ὁ κυκεὼν, ἐκ διαφόρων εἰδῶν σκευαζόμενος. Suidas verò sic: κυκεὼν πόμα ἐκ διαφόρων μιγμάτων κιρνάμενον. Galenus *lib.* 6. *Epid. com.* 6. mixturam cibi & potus esse dicit: κυκεὼν δ' οὐκ ἂν βλάψειεν, ἔχων ἐν αὐτῷ τὴν τροφὴν. ἐκ γὰρ τῆς ἀμφοῖν συμμέτρῳ μίξεως, ὁμαλὴ καὶ βραχὺ θάλψις ἐν τοῖς πεπονθόσι μορίοις αὐξανομένη, χωρὶς ἀτμῶν πολλῶν, ἐκθερμαίνει τε τὰ κατεψυγμένα, καὶ διαφορεῖ τὰ ἐμπεφραγμένα. Quibus ex verbis patet κυκεῶνα habuisse vim calefaciendi, atque ex rebus calidis constitisse. Cæterum neque explicat distinctius ex quibus constaret: nisi quod tale quiddam esse dicit, quale apud Homerum scribitur: τοιοῦτον γάρ τι πρᾶγμα ἐστὶν ὁ κυκεὼν, ὡς καὶ παρ' ὁμήρῳ μεμαθήκατε. Subdit μιγνυμένων μὲν ἄλλα τῷ οἴνῳ, τινῶν δ' ἐχόντων ἁπάντων αὐτῶν ἴσως δὲ καὶ τὸ μετ' ἀλφίτων μὲν εἶναι τὸν οἶνον. Quem locum mutilum esse suspicor, sublata dictione ἄλλων: sic enim legendum: μιγνύντων μὲν ἄλλων ἄλλα τῷ οἴνῳ &c. Vult igitur *Galenus*, alios alia admiscere vino in *Cyceonis* confectione: communne tamen omnibus parandi modis esse vinum cum farina. Ideo autem ἄλλων placet legere, quia doctissimi viri existimant, non unum fuisse modum Cyceonis parandi apud Antiquos: quod rationi valdè consentaneum est: Nam & apud Hippocratem *lib. de internis affect.* κυκεῶνα ἀσθενῆ legimus: & κυκεῶνα inter acria potulenta recenset *Aretæus*. Hippocrates inter ῥοφήματα, acutè ægrotantibus dari solita, *lib. de victu in acutis.* qualia certè non sunt acria. Cyceonis meminit Homerus *Iliad.* χ. & *Odyss.* λ. Aristoteles *sect.* 3. *probl.* Athen. *lib.* 11. Plura vide apud Foesium *ad sect.* 6. *lib.* 6. *Epid. sent.* 7.

p. 60. *l.* 12. ἢ ῥυτέων πόμα.] Scribe βρυτέων, ut supra *lib.* 1. περὶ τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια ἑλκῶν.

p. 60. *l.* 22. τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδὼν ἄλλοτε δὲ ἴσχει.] Locus mutilus: ita supplendus: τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδὼν ἴσχει, ἄλλοτε δὲ οὐκ ἴσχει. Sententia autem ejusmodi est: aliàs graveolens est, (supple διαχώρημα, *secessus*) & tunc putredo ulcera occupat; alias non occupat: vel sic: τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδονώδεα (interdum voces mutilari nemo nescit) ἄλλοτε δὲ ἴσχει, ὡς ἀπὸ σκυβάλων μόνον ἡ ὀσμή. verbum ἴσχει referendo ad ὀσμή. Odor habet, id est, se habet.

p. 60. *l.* 32. καὶ ἀφ' ὧν, καὶ δι' ὧν ἔρχε).] *A quibus & per quæ vadunt*: refer ad τοῖς ἄνω. Vult χολώδεα biliosa prodire à superioribus intestinis, tum à quibus prodeunt, tum per quæ transeunt. Per ἀφ' ὧν, *duodenum* intelligendum est, cui meatus biliaris insertus: per δι' ὧν, reliqua *tenuia intestina*.

p. 60. *l.* 36, 37. σαρκώδεα.] Hoc signum profundæ exulcerationis intestinorum; & si fides *Hippocrati* lethale: ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένῳ, ἐκοῖαι αἱ σάρκες ὑποχωρήσωσι, θανάσιμον. *lib.* 4. *Aphoris.* 26.

p. 60. *l.* 46. ἀπὸ δὲ τῷ κωφῷ.] Crassus, vertit, *à cœco*; quasi κωφὸς cœcum etiam significet. Verùm non constat ubi hæc vox, pro τυφλὸς, legatur. In M.S. *Mentel.* non κωφῷ, sed κῶφῳ scriptum est, accentu in penultima; quasi à κῶφος: quod nec probo: tamen ex ea Lectione conjicere est veram fuisse, κώλου.

p. 61. *l.* 9. ὑπὸ δὲ τὰ κάτω αἰμαλεὰ), αἱμάλωπες.] Ab ulceribus inferiorum intestinorum, sanguinolenta ac grumi sanguinis prodeunt, quia ea intrinsecus carnosa.

p. 61. *l.* 13. ἀπελύθη κοτὲ καὶ ὥμπκες ἀκρέτον.] Interiorem intestinorum tunicam aliquando divelli ab exteriore, in dysenteriis, ac per sedem excludi annotar, citra ægrotantium perniciem; quæ observatio rara est, & planè singularis.

p. 61.

p. 61. *l.* 25, 26. εἰ δὲ ἐπίτευγος] Fortaſſe ſcriptum fuit εὖτε, *aliquando.*

p. 61. *l.* 27. θρομβοῦται ἐν ψυχθῇ] M. S. *Mentel.* θρομβοῦται γὰρ ἐν ψυχθῇ.

p. 62. *l.* 32. μαλθάσσεται πάμπαν] Si inquit vena proximè rupta fuerit ut plurimum, emollitur omnino: vel (ut vertit Craſſus) *ut plurimum venter mollitur omnino.* Ubi quærendum, quorſum molliri venam ruptam dicat, quæ contrà diligentiſſimè ſolidari debet: aut quid alvi laxationi cum ruptione venæ? quæ ἀσύστατα eſſe, & abſurda nemo non videt. Quare mendum quodpiam in hac voce μαλθάσσεται haud dubiè cubat; pro qua, ſi locus conjecturæ eſt, legerim ἀλθέσσεται *curatur,* ſanatur. ἀλθέσσω, pro ἀλθέω, Ionicè, unde ἄλθεξις.

p. 62. *l.* 40. αἱμοῤῥαγίη ξύμφωνος γήρᾳ] Ob vaſornm laxitatem, & ἀτονίαν. Nam ſenum corpora, ut vetera ædificia, laxiorem babent membrorum compagem, ὥσπερ τὰ παλαιὰ οἰκοδομήματα διεστῶσαν ἔχει τὴν τῶν μορίων σύνθεσιν. Ariſtoteles *probl. Sect.*

Ad Caput X.

περὶ λειεντερίης.

De Levitate Inteſtinorum.

p. 62. *l.* 45, 46. ὧτειλαὶ ἐγγίγνωνται πυκναὶ,] Ex veterum opinione cauſam Lienteriæ tradit *Aretæus:* ii enim exiſtimabant, ſi quando interior inteſtinorum tenuium, maximè ejus, quod νῆστις *jejunum* dicitur, naturalem aſperitatem amitteret, & lêvis ac lubrica fieret, creari morbum, indè dictum λειεντερίαν: quo cibi ſtatim atque aſſumpti ſunt, nihilque immutati, peſſum dejiciantur, quod inteſtinis lêvibus hætere non poſſint, ut ex his verbis *Praxagoræ* à Galeno *in commentario, ad Aphor.* 1. *lib.* 6. *citatis ex libro ipſius* 2. τῶν συνεδρευόντων, hoc eſt *ſignorum concomitantium*, perſpici poteſt: τοῖς δὲ λειεντερικοῖς, ἐπειδὴ ὄλισθον ἔχει τὸ ἔντερον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ περὶ τὴν νῆστιν, ἀνάγκη ταχέως φέρεσθαι τὰ ἀπὸ τῶν σιτίων διαχωρήματα. Idem placuiſſe *Cornelio Celſo* apparet, cùm *lib.* 4. *cap.* 16. ex torminibus, hoc eſt, *dyſenteria*, lêvitatem oriri inteſtinorum ſcribit: quòd nimirum ſanatis ulceribus, quæ tormina faciebant, relinquantur in iiſdem cicatrices, quibus eorum interior ſuperficies lêvis ac lubrica efficitur: quod & infra innuit *Aretæus*, ubi morbi hujus etymon declarat. Item Aëtius *Tetrab. ſermone* 1. *cap.* 51. Ceterum Galenus, *eo loco*, Antiquis illis vehementer reclamat: imo eos, qui primi hunc morbum, λειεντερίαν, appellarunt, apertè improbat; ut qui cibos à ventriculo ipſo contineri, donec perfectè cocti ac ſubacti fuerint, ignoraſſe videantnr; ob idque inteſtinis tribuerint, quod ſoli ventriculo competit. Cujus ſententiæ ac judicio planè acquieſcendum eſt. Nec enim idoneum argumentum eſt; à levitate inteſtinorum, ob cicatrices inducta, lienteriam accidere, quòd ea dyſenteriis magnis ſuccedat: cùm hujus ſucceſſionis alia ratio afferri poſſit, nimirum, quòd ventriculi facultas, toto tempore dyſenteriæ, ſupra modum attrita, ac debilitata fuerit, propter conſenſum, qui inter ventriculum atque inteſtina exſiſtit.

p. 62. *l.* 47, 48. ὑγρὰ ἀδιάκριτα τῆς τροφίμου] Ait ſtercora à ſucco alibili indiſcreta prodire deorſum per alvum, ob eas cicatrices, quæ poros inteſtinorum, per quos alimento ſurſum iter eſt, obſtruunt, ac diſtributionem impediunt. Ita lienteriam haud diſtinguit à diarrhœa illa, quæ ob impeditam ἀνάδοσιν interdum accidit; niſi fortè genere obſtructionis, quod hæc à Cicatricibus fiat in lienteria; à craſſis autem & viſcidis humoribus, aut aliis ejuſmodi cauſis in diarrhœa: quod tamen diſcrimen non mutat ſpeciem, utpote ſumptum à cauſis externis, nihilque ad morbi eſſentiam pertinentibus. Parum enim intereſt, quibus cauſis obſtructæ viæ alimenti diſtributionem impediant, & diarrhœam pariant. Quare, aut cum priſcis illis errat *Aretæus*, lienteriam cum diarrhœa confundens; aut lienteriam latè interdum pro diarrhœa accipit. Dicendum eſt, quod veriſimilius puto, & colligi poteſt ex iis Symptomatis, quæ lienteriæ adjungit Auctor *lib.* 2. *Prorrhet.* ſeu μείζονος προῤῥητικοῦ, ut citat Galenus in *Exegeſi.* Ibi enim, in lienteria prava, prodire dicitur excrementum, aut valdè crudum, aut nigrum & lêve; & mali odoris, καὶ τοῦ διαχωρήματος ὑπιόντος, ἢ ὠμοῦ ἰσχυρῶς, ἢ μέλανός τε καὶ λείου καὶ δυσώδεος. Nam ſi ſola lienteria eſſet, in qua Cibi omnino crudi cito dejiciuntur, ut definit *Galenus*, falſo ibi nigrum, & lêve, & fœtidum excrementum dejici in lienteria diceretur. Cùm *Galenus* in lienteria, ciborum, qui per alvum ſecedunt, non colorem modo, & conſiſtentiam, ſed odorem quoque ſervari teſtetur; *com. ad Aphor.* 1. *ſect.* 6. Ita enim hanc definit: στέρησιν πέψεως, οὔτε κατὰ χροιὰν, οὔτε κατὰ σύστασιν, ἢ ὀσμὴν, ἢ ὅλως ἡντινοῦν ποιότητα γινομένης ἐν τῇ γαστρὶ μεταβολῆς τῶν σιτίων.

p. 63. *l.* 5, 6. σχέδιος, καὶ μὴ ἑδραίη] Extemporalem, & non ſtabilem purgationem vocat, quæ à levi incommodo, nec confirmato procedit.

Ad Caput XI.

περὶ ὑστερικῶν.

de Uteri Morbis.

p. 63. *l.* 16. ξυμφορὴ δὲ νούσων μυρίων τι καὶ κακῶν] Sic & Hippocrates, *lib. de loc. in homine,*

ne, ab utero omnium morborum muliebrium initium repetit, hac ſententia: τὰ γυναικεῖα νοσεύματα καλεόμενα, αἱ ὑστέραι πάντων τῶν νοσημάτων αἰτίαι εἰσίν· αὗται γὰρ ὅπῃ ἂν ἐκ τῆς φύσιος μετακινηθέωσι, νόσους παρέχουσιν. Cui ſimilem protulit Plato *in Timæo* de eadem parte loquens: καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχεται. Nec immerito id præclariſſimi illi auctores prædicant: ſi quidem, ut notat Duretus *in Coacas*, uterus eſt qui facit mulierem, eamque cùm à viro diſtinguit, tùm in ſe conſtituit: utpote qui habeat legem menſtruæ purgationis, quæ ipſa fortaſſis muliebritas eſt, ut velle videtur *Hippocrates*, cùm in hiſtoria *Phaëthuſæ* ait, eam non potuiſſe γυναικωθῆναι muliereſcere, ſeu muliebritatem recipere, hoc eſt, ad ſtatam menſtrui ſanguinis purgationem redire, quam diuturno viri exſulantis mœrore amiſiſſet. Undè colligit Vir Doctiſſimus fundamentum naturæ muliebris, ac muliebrium purgationum eſſe uterum, cui omnino reſpondeat corporis univerſitas ſimiliter, ut ille, conſtituta. Et ſuffragatur *Galenus*, ſcribens corpus univerſum uteris omnino ſimile eſſe: καὶ γὰρ τὸ σύμπαν σῶμα τοὐπίπαν ὅμοιόν ἐστι ταῖς μήτραις. Cum igitur muliebris habitus uterus cauſa ſit, eidem & muliebrium morborum origo adſcribenda eſt: quoniam in corpore idem principium morborum, quod bonæ valetudinis; hujus quidem, cùm ſecundum naturam ſe habet; illorum verò cùm prave eſt affectum.

p. 63. l. 21. ῥόος δίπλοος] Aliud ῥόος, ſive ῥοῦς, aliud καταμήνιον. Nam iſtud ſanguis eſt ſecundum naturam, ſingulis menſibus fluens: illud ſanguinis vitioſi excretio eſt morboſa, ut & Philoſophus docet, *lib. 3. hiſt. cap. 19.* μάλιστα δὲ καὶ τῶν θηλέων ζώων ἡ γυνὴ πολύαιμον, καὶ τὰ καλούμενα καταμήνια γίνεται πλεῖστα τῶν ζώων ἐν ταῖς γυναιξί. νοσηρὸς δὲ τοῦτο τὸ αἷμα καλεῖται ῥοῦς. Porrò duplicem facit Aretæus ῥοῦν, *rubrum & albidum.*

p. 63. l. 32. ἡ ἐπὶ μηνὶ κάθαρσις] Ionicè vocabulum dividit, communiter enim ἐπιμήνιον, & καταμήνιον dicitur. Latini & *menſtrua*, & *menſes* dicunt: γυναικεῖον etiam dicunt Græci eodem ſenſu, Latini in plurali numero *muliebria*. Hippocrates *Aphoriſ.* γυναικείων ἀγωγόν. Ariſtoteles *lib. 7. hiſt. cap. 2.* ἡ δὲ τῶν γυναικείων ὁρμή. Tertullianus, *lib. de Virginibus velandis: Aſpice nuptam jam illam tuam virginem, & animam exſpectatione, & carnem transfiguratione, cui tu ſecundum paras maritum. Jam & vox obſolefacta eſt, & membra completa ſunt, & pudor ubique veſtitur, & menſes tributa dependunt: & tu mulierem negas, quam muliebria pati dicis.* In Geneſi; *deſierant Sarræ fieri muliebria.* Quia autem purgatio illa menſtrua eſt, ut Lunæ circuitus; quidam dixerunt haud infacetè Lunam eſſe fœminam: ὅτι ἅμα συμβαίνει ταῖς μὲν ἡ κάθαρσις, τῇ δ' ἡ φθίσις· καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν φθίσιν, ἡ πλήρωσις ἀμφοῖν· inquit Ariſtoteles *lib. 7. hiſt. anim. cap. 2.*

p. 64. l. 10, 11. ἐκ γὰρ πυρὸς οὐκ ἴσχει τὸ φοινίσσον] Sequitur *Platonem*, qui rubrum colorem creat miſtione ignei ſplendoris cum humore. Sic enim in *Timæo* ſcribit: τῇ δὲ διὰ τοῦ νοτίδος αὐγῇ τοῦ πυρὸς μιγνυμένῃ, χρῶμα ἔναιμον παρεχομένῃ, τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν. Eandem opinionem tenet Cæſalpinus *in quæſtionibus peripateticis*: ideoque ſanguinem eſſe rubrum cenſet, quia in perfectis animalibus dominatur calor.

p. 64. l. 24. ἐξίκει δέ ποτε καὶ ἀπολυθέντα σαρκίον] Divide ἀπολυθέν τι σαρκίον, caruncula hæc ex uteri ulceribus enaſcens, in longumque producta, videtur ſpecies quædam eſſe condylomatis.

p. 64. l. 30. καὶ χαλεπαίνει πῶς καὶ ἰητρείη] Ita de Cancris occultis dixit Hippocrates *Aphor. 38. ſect. 6.* ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκίνοι γίνονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον. Rationem reddimus in noſtris Problematis.

p. 64. l. 34. ἤπερ τοῖσι θηριώδεσι θανατώδεα ὄντα ἕλκεα] Corruptus hic locus, cujus reſtituendi ſpes omnis in M. S. melioribus, ac quos videre nobis contigit.

p. 64. l. 36. ἄλλος καρκῖνος, ἕλκος μὲν οὐδαμῇ] Cancrum dividit in ulceratum, & non ulceratum, ſeu occultum κρυπτοὺς καρκίνους. Galenus interpretatur: ἤτοι τοὺς χωρὶς ἑλκώσεως, ἢ τοὺς κεκρυμμένους, ὅπερ ἐστὶ μὴ φαινομένους, *aut qui ſine ulcere ſunt, aut qui latent, hoc eſt, non conſpicui ſunt.* Ex quibus verbis patet quoſdam eſſe Cancros ſine ulcere.

p. 64. l. 49. πλατέες ὅκως νεὼς λαίφεα] Comparat ligamenta, quæ latera matricis continent, velis navium, quod nimirum ſint tenuia & lata ſicút linteum: hoc enim λαῖφος ſignificat, & pellem quoque, ut apud Homerum *hymno* εἰς Πᾶνα.

——— λαῖφος δ' ἐπὶ νῶτα δάφοινον
λυγκὸς ἔχει.

Horum vinculorum, tum eorum quæ ad ſpinam ſunt, repletione atque extenſione, nec non vaſorum, uterum retrahi voluit *Galenus*; non ipſum per ſe attolli, & in hanc aut illam partem moveri, *lib. 6. de loc. aff.*

p. 64. l. 50. πάντες οὖν ξυνδίδουσι οἷδε] Omnibus vinculis relaxatis, uterus deorſum volvitur, & procidit; velut interdum infantibus ſedes.

p. 64. l. 52, 53. καὶ βιαίῳ τόκῳ] Quo pacto laborioſus partus fiat cauſa uteri procidentiæ, declarat luculenter Galenus *lib. 3. de naturalibus facultatibus*: ubi de expultrice potentia uteri agit; cujus verba ad hujus loci illuſtrationem adſcribere haud pigebit: καὶ πολλαῖς τῶν γυναικῶν ὠδῖνες βίαιοι, τὰς μήτρας ὅλας ἐκπεσεῖν ἠνάγκασαν, ἀμέτρως χρησαμέναις τῇ τοιαύτῃ δυνάμει· παραπλησίου τινὸς γιγνομένου τῷ πολλάκις ἐν πάλαις τισὶ καὶ φιλονεικίαις συμβαίνοντι, ὅταν ἀνατρέψαι τι, καὶ καταβαλεῖν ἑτέρους σπεύδοντες, αὐτοῖς συγκαταπέσωμεν. οὕτω γὰρ καὶ αἱ

μήτραι

μήτρας τὸ ἔμβρυον ὠθοῦσαι συνεξέπεσεν ἐνίοτε· καὶ μάλιστα ὅταν οἱ πρὸς τὴν ῥάχιν αὐτῶν σύνδεσμοι, χαλαροὶ φύσει τυγχάνωσιν ὄντες. Id eſt, *non paucis quoque mulierum, quæ utique immodicè hujuſmodi facultate ſunt uſæ; violenti partus dolores totum uterum excidere ſubegerunt: Simili quodam in his accidente ei, quod in lucta & contentione ſæpè viſitur: quando, qui alios invertere dejicereque nitentes, ipſi unà concidimus. Ita namque uterus, dum fœtum extrudit, ipſe aliquando ſimul excidit: potiſſimum cum ejus ad ſpinam ligamenta, naturaliter ſunt laxa.*

p.64.l.54,55. τιθηνοῦσαι ἔξω καὶ καυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην] Scribendum eſt βαυκαλῶσαι; *demulcentes*, propriè cantu, ceu infantes ſolent nutrices. Suidas, βαυκαλᾶν, τιθηνεῖσθαι μετ' ᾠδῆς τὰ παιδία. Eadem voce utitur Ælianus *lib.* 14. *cap.*20. περὶ ζώων ἰδιότητος· ἱμέρῳ πολλῷ καταλαμβάνονται, καὶ ὁρᾶν διψῶσι καὶ ἀκούειν λειβομένης, καὶ τοῦτό γε αὐτοὺς καταβαυκαλᾷ, καὶ κατευνάζει. Igitur βαυκαλᾶν propriè valet *fovere molliter*, atque in ſomnum cantu componere, quemadmodum nutrices pueros conſueverunt; unde & καταβαυκαλήσεις, *nutricum cantiones* dictas eſſe, notat Scaliger 1. *Poëtic.* 50. Baucis enim nomen uſurpatum in re futili. Hoc igitur verbum ad uterum prolapſum, & extra prociduum venuſtè transfert *Aretæus*: quem miſeræ mulieres diu ſuſtinere ac fovere gremio ut pnerum coguntur. Simile mendum eſt in his verbis Alexandri Aphrod. *lib.* 1. *Probl.* 202. Διὰ τί τὰ λεγόμενα καυκάλια ἐν τῷ πληροῦσθαι ὕδατος ψόφον τινὰ ἀποτελεῖ. Scribendum enim βαυκάλια.

p.64. l.57. & 65. *l.*2. δοιαὶ γὰρ αἰοχίες μοῦναι ἀπηλλαγμέναι χιτῶνος] Αἰοχίες malè, pro ὀχίες, a nomine ὄχις. Quod tamen nuſquam apud Lexicographos reperitur. Verùm apud Hippocratem, ſi non mendoſus codex, legitur, ἕδρη ἔξω ἐς τὰς ὀχίας, & in *Coac.* τὰ περὶ τὰς ὀχίας οἰδήματα, *tumores circa extremas uteri oſculi oras* vertit Fœſius in ſua editione Hippocratis: Opſopœus, *tumores circa eminentias oſculi uteri*, quos vide in notis. Craſſus *membranas* vertit; cui ſubſcribo. Videtur autem ὄχις ibi idem ſignificare, quod ὄσχεον, vel, ut Ariſtoteles appellat, ὀχεὺς, hoc eſt, *Scrotum.* Ita enim ille *lib.* 1 *hiſt. de an. cap.* 13. τοῦ δὲ αἰδοίου ὑποκάτω ὄρχεις δύο· τὸ δὲ πέριξ δέρμα, ὃ καλεῖται ὀχεύς. At hoc (inquies) quid ad uteri membranas? fortaſſe quia, ut *Galenus* docet, fundus matricis ſcroto ſimilis eſt. Nunc quod ὀχίας dicit ἀπηλλαγμένας χιτῶνος, conſiderandum venit ex Galeni Libro περὶ μήτρης ἀνατομῆς, ubi ſtructuram matricis tradit hunc in modum: αὐτὸ τὸ σῶμα αὐτῆς δύο χιτῶνες εἰσὶν ἀντιστρόφως κείμενοι, νευρωδέστερος μὲν ὁ ἔξωθεν, φλεβωδέστερος δὲ ὁ ἔσωθεν, ἐπὶ πολὺ διΐστασθαί τε καὶ συστέλλεσθαι πεφυκότες. τούτων ὁ μὲν ἔξωθεν ἁπλοῦς τε καὶ εἷς ἐστι, διπλοῦς δὲ ὁ ἔσωθεν, καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ συμβάλλει μὲν ἀλλήλοις· οὐ συμφύεται δὲ οὐδὲ ἑνοῦται, ἀλλὰ μόνον περίκειται, ὑπὸ τοῦ περικειμένου χιτῶνος συνεχόμενα. εἰ οὖν θελήσαις ἀποδείρας χωρίσαι, δύο σοι φανοῦνται μῆτραι, ὑφ' ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χιτῶνι κείμεναι. τοῦτον γὰρ ὑπὲρ καὶ τὴν μήτραν τὸν χιτῶνα εἰς δύο χωρίσαι οὐκ ἔτι δυνήσῃ. id eſt, *Ipſum verò corpus vulvæ ſunt duæ tunicæ ex adverſo poſitæ, quarum exterior nervoſa, interior venoſa eſt, ea naturâ utræque, ut multum & diſtendi & contrahi facilè poſſint. Exterior ſimplex atque una eſt: interior duplex, cujus partes inter ſe cohærent, non tamen ita, ut conjunctæ atque unitæ ſint: ſed adjacent tantùm, ab altera tunica circumdatæ: unde ſi velles eas excoriando ſeparare, duæ planè vulvæ eſſe viderentur, ſub una & eadem tunica concluſæ. Nam hanc tunicam non amplius licet, quemadmodum vulvam, in duas partes dividere.* Ex quo *Galeni* loco apparet, hæc verba Aretæi; δοιαὶ γὰρ ὄσχιες μοῦναι ἀπηλλαγμέναι χιτῶνος, de iis tunicis accipienda eſſe, ex quibus interior conflata eſt; quas ab exteriore tunica poſſe ſeparari ibi *Galenus* obſervat. Suprà autem, utraſque illas interiores χιτῶνος ὑπεζωκότος nomine appellat, quòd eæ conjunctæ invicem unam conſtituant: atque hanc tunicam interiorem duplicem, ſolam in uteri prolapſu decidere, atque in conſpectum dari; externâ, quæ ſimplex eſt, ſuo in loco manente, teſtatur Soranus *lib.* περὶ μήτρας καὶ γυναικείου αἰδοίου, quæ & verba adſcribere libet: οἱ μέντοι δύο χιτῶνες αὐτῆς (μήτρας) συνέχονται πρὸς ἀλλήλους ὑμέσι λαγαροῖς, καὶ νεύροις, ὥστε πολλάκις ἐπεκτεινομένων αὐτῶν προπίπτειν τὴν ὑστέραν. τοῦ μὲν νευρώδους χιτῶνος κατὰ χώραν μένοντος· τοῦ δὲ ἔσωθεν, κατ' ἐκτροπὴν προπίπτοντος. id eſt, *duæ verò ipſius tunicæ invicem copulantur, laxis quibuſdam membranis & nervis; adeo ut ſæpè, ipſis ſupra modum extenſis, uterus procidat: ea quidem tunica, quæ nervoſa eſt, (puta externa) immota, altera verò interiore per divortium extra procidente.*

p.65.l.5,6. συνεκπεράσης (συνεκπεράσας) ὁ τῆς ὑστέρης χιτὼν,] Deeſt verbum ἔξω φαίνεται, aut quid aliud ejuſmodi.

*p.65.l.*11. ἢν ὀσφραίνηται ἡ ὑστέρη] Modum indicat, quo interius uteri os prociduum, intro ſuam in ſedem cogatur: idque perfici docet, ſi ingrati odores locis appoſiti fuerint, ut ipſos uterus olfaciat; his enim offenſus refugit. Hîc quærunt nonnulli, quo pacto fieri poſſit; ut uterus odores percipiat, cui nullum inſit inſtrumentum, quo odorem percipiat: in cerebro enim iſtud, aut in ſpongioſis corporibus, quæ ad naſi radicem poſita ſunt. Ad quam quæſtionem, non puto aliud poſſe dici, quàm quod Laurentius in *controv. Anat.* ſcilicet, uterum moveri ab odoratis, *non quatenus ſunt odorata*, ſed *quatenus ſpiritus emittunt*: à quibus, prout varia eorum conditio eſt, uterus aut mo-

lestiam aut voluptatem capit: uterus autem potissimùm; quia is exquisitissimi tactus.

p. 65. *l.* 12, 13. ἐν ὀσφραίνηται] Rectius ἐὰν ὀσφραίνηται.

Ad Caput XII.

περὶ ἀρθρίτιδος καὶ ἰσχιάδος.

De Articulorum & Coxendicis dolore.

p. 65. *l.* 18. ξυνὸς μὲν ἁπάντων τῶν ἄρθρων πόνος] Hanc Arthritidis à Podagra, & aliis articulorum morbis differentiam tradit: quod illa omnes articulos invadit, ceteri articulorum morbi quasdam dumtaxat partes infestant; pedum articulos *podagra*; manuum *chiragra*; *ischias* coxendicem. Quæ differentia subjectorum est locorum, non generis & speciei: ne quis putet *arthritidem*, ut genus, *podagram* continere: quod falsum esse ex *Galeni* verbis colligi potest; cùm ad *Aphoris.* 28. scribit, arthriticos fere omnes priùs fieri podagricos: quo demonstratur, non posse podagram speciem dici arthritidis, utpote quam præcedat; neque enim species prior genere esse potest. Ut igitur Podagra & Chiragra, sic & Arthritis ipsa species est sub genere ἀνωνύμῳ, puta debilitate articulorum diuturnâ cum fluxione, ut definit Aëtius 3. *Tetrabib. Sermon.* 4. *cap.* 6.

p. 65. *l.* 20, 21. ἦν γε μὴν σχέδιος ᾖ] Duas arthritidis differentias facit juxta diversum generationis modum: propterea quod alia repentè à causis recentibus & temporariis conflatur; alia occultè & progressu temporis obrepit: donec cujusvis exiguæ causæ impulsu excitetur, atque in apertum erumpat; qui & modi traduntur ab Aëtio *loco citato*.

p. 65. *l.* 26. ἀρχὴ δὲ νεῦρα, τὰ δεσμὰ τῶν ἄρθρων] Non dicit nervos simpliciter, sed qui vincula sunt articulorum. Νεῦρα συνδετικὰ appellat Galenus *initio lib de ossibus ad Tirones:* quo loco tria distinguit genera nervorum: voluntarios, qui à cerebro originem habent: ligamentales, qui ab ossibus: & tendones, qui à musculis nascuntur. Ibidemque eos, qui ab ossibus procedunt, proprio nomine συνδέσμους, id est *ligamenta* appellat: ab his incipere morbum articularem censet Aretæus; ab ipsis articulis Galenus, cujus hæc sunt verba *lib.* 10. *de compos. med.* κοινὸν δὲ τῶν τελῶν παθῶν ἐστι πλεονεξία χυμοῦ καταλαμβάνουσα τὴν πάγχυσιν διαρθρώσιν· ἧς πληρωθείσης, εἰς πάντα συμβαίνει τείνεσθαι, τοῖς περικειμένοις νευρώδεσι μορίοις, κἀκ τούτων γίγνεσθαι τὴν ὀδύνην. Ita hic locus in excusis libris legitur; quem sic vertit Cornarius: *Commune habent hi tres affectus humoris redundantiam, quæ affectam occupat articulationem; qua expleta, in omnem partem circumsitæ nervosæ particulæ tenduntur, & ex his dolor oritur.* Ita inquam *Cornarius*, qui corrupta esse hæc non vidit; εἰς πάντα συμβαίνει τείνεσθαι τοῖς περικειμένοις &c. Lege tu: εἰς πάντα συμβαίνει τείνεσθαι τὰ περικείμενα νευρώδη μόρια. id est, *in omnes circumpositas particulas nervosas extendi contingit*; supple πλεονεξίαν χυμοῦ. Item Aëtius *citato loco cap.* 9. de ejusdem morbi initio ac processu ita scribit: *in podagricis autem & arthriticis appellatis, usque ad juncturas per altum repletio ex fluxione contingit, una cum hoc quod nervi permadescunt, & distenduntur; itemque ligamenta & pelliculæ, omniaque circumcirca sita.* Quibus ex locis patet, in sententia *Galeni* & *Aëtii* articulos primum humorem influentem excipere, eoque repleri; deinde ligamenta & alias partes circumjacentes. Quærunt hic nonnulli, nec immeritò, quid sit, quamobrem nullus podagricus convulsionem patiatur? Ratio dubitandi, quia convulsio sequitur necessariò magnas inflammationes nervosarum partium: at Podagra harum partium inflammatio est non mediocris. Respondet Amatus Lusitanus *in centuriis*; in podagra, non omnia nervosa, sed sola ligamenta inflammari & distendi; non autem nervos aut tendones, qui proinde ob eam causam tantum dolent, quod ligamentis consentiant.

p. 65. *l.* 28, 29. οὐ πονέει μὲν γὰρ θρὶξ] Obscurus hic locus est, ut nescias utrum hæc ad δεσμὰ, id est, *ligamenta* referre debeas, an ad ὀστέα. Nam & ligamenta Galeno *lib.* 1. *de motu musculorum cap.* 2. & aliis locis, sensu carent. Cùm tamen mox in serie Orationis dicat, καὶ ἣν τάμῃ τις αὐτὰ πονεῦντα, *si quis ipsa dolentia secet*; satis intelligitur hunc de ossibus loqui, quæ interdum secari necesse est, cùm ligamenta nunquam secentur. Sed rursus cùm ibidem ait, ipsa si dolere accidat, nullum esse dolorem, qui cum ipsorum dolore conferri possit; ἢν δὲ ἐξ ωὐτέων πονῇ, οὐδὲ ἕτερον ἀλγέει τοῦδε δυνατώτερον, de ossibus quomodo hæc verba intelligi possunt, quæ aut nullum prorsus sensum habent, aut valdè obtusum, ut voluit *Avenzoar*. Certe *Scaliger* ossibus nullum sensum inesse testatur *exercit.* 2. *Ossa egomet* (inquit) *mihi abrupi ex hiantibus vulneribus, absque dolore ullo.* Quomodo igitur dicit, ex se ipsis dolere ossa; hoc est, ex causa interna atque intemperie. De Nervis igitur & ligamentis hæc verba superiora accipienda sunt. Nam & nervos inflammari, ac dolere acriter, & abscindi interdum ob eam causam, ut convulsio & delirium ex ea consequens tollatur, docet Galenus *citato libro cap.* 1. ἀλλὰ καὶ φλεγμαίνοντος (νεύρου) ἐσπάσθησάν τε καὶ παρέπαισαν οὐκ ὀλίγοι· καί τινες τῶν οὕτως ἐχόντων, ἰατροῦ προφρονεστέρου τυχόντες τέμνοντος τὸ νεῦρον, αὐτίκα μὲν ἐπαύσαντο τοῦ σπᾶσθαί τε καὶ παραπαίειν. Item *libro* 3. *Method. Medic. cap.* 9. Quod autem & ligamenta sentiant contendit contra *Galenum*

lentum Fabricius ab Aquapendente, *lib. de musculi fabrica*; probans eandem esse ligamenti in musculo & tendinis naturam, coloris argumento, qui idem ambobus: ambo sensu prædita, & eundem habent usum, tensionem scilicet & contractionem, ac motum. Constat igitur de nervis hìc loqui *Aretæum*, quos negat dolere vel minimùm, etiamsi incidantur, aut contundantur: falli proinde *Andream Laurentium*, qui *lib.* 2. *Anat. quæst.* 3. prædicta *Aretæi* verba, tanquam de ossibus scripta proponit. Ceterùm verbum istud τέμνη *secet*; hîc non significat simplicem sectionem, qua vulnerentur nervi, (ejusmodi enim in nervis facta atroces cruciatus excitat) sed eam sectionem, qua totus nervus prorsùs abscinditur. In quo quidem non mediocris exoritur difficultas, quamobrem nervus punctus acerrimum dolorem, præcisus nullum excitet: difficile id quidem explicatu est, sed tamen dici potest; nervum punctum acriter dolere; quod spiritus animalis, qui tactum largitur, ad vulnus accurrat, ejusque angustiis coërcitus unitusque, majorem vim sentiendi afferat: qui nervo penitus exciso in sectione ipsa aut dissipatur statim; cùm non habet quo contineatur; aut potius inde revocetur à natura, ne frustra abrupto itinere progressus, dissipetur.

p. 65. *l.* 34, 35. ἀμαυρῶται ὁ τῆς τομῆς πόνος] Minus molestam esse dicit nervi dolentis præcisionem, quod major nervi cruciatus eum, quem sectio affert, obscuret. Sic quibus lapis è vesica eximitur, minùs pati ob labores præcedentes, quàm quibus exiguus, ob idque rarius mori testatur *Paulus ex Ægina*, & Cardanus *de vita propria cap.* 23.

p. 64. *l.* 37, 38. πάσχουσι δὲ τοῦτο ὀδόντες καὶ ὀστέα] Hoc est, secantur sine dolore, ex se autem atque ob intemperiem calidam vel frigidam vehementer dolent. Hic notanda quædam sunt: primo; ossibus sensum tribui, saltem ad calorem & frigus percipiendum: secundo; dentes distingui ab ossibus: utrumque autem videtur falsum. Prius quidem; quia ossa sensu omni carere abundè experientia docet: cum absque ullo dolore quotidie perforentur, secentur, urantur: contra experientiam autem & sensum, rationes adducere perridiculum est. *Avenzoar* quidem sentire ossa putat, licet obtusè: ideoque, cum secantur aut uruntur, videri non dolere; quod vehementior periostei & vicinarum partium dolor minorem illum obscuret. Ita enim ait *Hippocrates*, cùm dolores duo simul non in eadem parte exsistunt, obscurat qui acrior est minorem. Verùm neque istud, neque quas addit rationes, ad probandum ossium sensum, ullius sunt momenti contra hanc demonstrationem. Opus igitur est demonstratione, qua istam pervicaciam contundamus. Natura nihil frustra facit: at frustra faceret, si sensum ossibus adderet. Probatur consecutio: sensus est propter animalis conservationem, ut scilicet noxia declinet, apta autem & naturæ congrua prosequatur; ex Aristotele 3. *de anim. text.* 63. At ossa cùm propria duritie ac soliditate terreâ, tum ipso situ, (in profundo enim corporis ut basis & fundamentum reliquarum partium constituta sunt,) satis ab externis causis tuta sunt; quum carnibus, nervis, membranis, ligamentis, eximio sensu præditis, circumcirca muniantur. Sic & jecur, quia, in abdomine inclusum, partes circa se habet sentientes; intus autem succos recipit expurgatos noxiis excrementis, operâ lienis, cystis fellis, intestinorum; meritò non habet sensum, nisi in superficie; putà in membrana ambiente; propria autem substantiâ, quæ παρέγχυμα dicitur, non sentit. Igitur frustrà & temerè Natura ossibus sensum tribuisset. Sed & illud posterius, puta dentes distingui ab ossibus, videtur falsum: cùm sensui repugnet; quo teste, dentium & aliorum ossium substantia eadem probatur. Eadem quippe frigiditas, siccitas, durities, color. Si quid porrò dentes habent, quo ab aliis ossibus differant, hinc sanè efficietur dentes suæ speciei esse ossa, non autem in numero ossium non esse. Eodem spectat *Scaligeri* argumentum; quo probat dentes non esse ossa: nempe lapide Sarcophago totum corpus absumi intra quadraginta dies, exceptis dentibus. Hoc, inquam, argumentum non probat, dentes non esse ossa; sed esse ossa suæ speciei. Ut enim carnis modus non unus, ita neque ossium.

p. 65. *l.* 38, 39. αἰτίην δὲ ἀτρεκέα μὲν ἴσασι μοῦνοι θεοί] Duplicem distinguit causam; unam veram, aliam probabilem: illam solis Diis cognitam esse; hanc & hominibus. Pauca enim sunt in Naturæ contemplatione, quæ verè sciamus; hoc est, certò & indubitanter. Cujus imbecillitatis humani ingenii vel potius Naturæ obscuritatis sibi conscius Plato *in Timæo* disputaturus de Mundi origine, de Deo & universo Naturæ ambitu, probabili se usurum ratione, & pro captu humani ingenii testatur: μεμνῆσθαι (inquit) χρὴ ὡς ὁ λέγων, ὑμεῖς τε οἱ κριταὶ, φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν, ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους, πρέπει μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν. Causa hujus obscuritatis rerum naturalium, est ἄστατον καὶ ἄδηλον materiæ ex Ptolemæo, *lib.* 1. μαθηματικῆς συντάξεως: ubi Mathematicas disciplinas cum Theologia & scientia naturali comparans, hoc statuit discrimen; quod illæ scientia comprehendi possint, hæ sola animi conjectura æstimentur: hancque esse causam cur nullum de hisce litigandi finem Philosophi faciant: ἐξ ὧν διανοηθέντες, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα δύο γένη τοῦ θεωρητικοῦ μᾶλλον ἄν τις εἰκασίαν, ἢ κατάληψιν ἐπιστημονικὴν εἴποι· τὸ μὲν θεολογικὸν, διὰ τὸ παντελῶς ἀφανὲς αὐτοῦ, καὶ ἀνεπίληπτον· τὸ δὲ φυσικὸν, διὰ τὸ τῆς ὕλης ἄστατον καὶ ἄδηλον, ὡς διὰ

τούτου μηδέποτε ἂν ἐλπίσαι περὶ αὐτῶν ὁμονοῆσαι τοὺς φιλοσοφοῦντας. Similis ſententia eſt Valleſii *cap.65. de ſacra Philoſophia*: eorum, quæ in opinione verſantur, cujuſmodi ſunt omnia Phyſica problemata, nullum conſtat prorſus ſciri poſſe: quia ſi quodpiam illorum ſciretur, accedente ſcientia tolleretur omnis opinio, ſublata omni obſcuritate & incertitudine, quæ non poſſunt abeſſe ab opinione. Non ſolum autem non eſt hactenus comparata ſcientia phyſicarum aſſertionum, ſed ne comparari quidem poteſt: quia Phyſicus non abſtrahit à materia. Plura in hanc rem & præclara afferre poſſem: ſed modus quidam hiſce in notis tenendus eſt; ne longius, quàm par eſt, excreſcat oratio.

p.65.l.40 τὸ μὲν κάρτα πυκνὸν] Problema eſt; cur dentes à ſolidis & duris citra dolorem frangantur, aut contundantur; à calore verò aut frigiditate immoderata non mediocri cruciatu lædantur. Sic autem reſpondet: quæ valdè denſa ſunt, ut oſſa, tangentium atque vulnerantium impreſſionem non ſentiunt, adeoque ab ejuſmodi cauſis non dolent. Eſt enim dolor aſpera ſenſio: quod autem denſum eſt, non eſt ejuſmodi, ut poſſit fieri aſperum; quod ſolida ſit & compacta ejus ſubſtantia. Ex quo ſequitur, ab iſtiuſmodi rebus dolorem non creari. Quod autem rarum & molle eſt, id vulnere aſperatur. Ceterum hæc ipſa denſa, & ſi à duris & ſolidis dolorem non capiunt, tamen quia vivunt, naturalemque habent calorem, eum qui foris affertur, profectò ſentiunt eumdemque, ſi modum excedat, moleſtè ferunt, atrociſſimoſque inde cruciatus perſentiunt. Hæc ſolutio eſt *Aretæi*, quæ in eo offendit, quod calorem naturalem vitalemque ſufficere ad ſenſum efficiendum putat: cùm certum ſit ſenſum & motum non contingere ulli parti, citra influxum facultatis animalis, quam nervi à cerebro deferunt. Ex quo efficitur, nullam partem ſentire poſſe, niſi in quam nervus aliquis tendat. Cùm igitur nervi illi, à cerebro ortum habentes, oſſibus non adjungantur; fruſtra eſt, quod *Aretæus* iis ſenſum ineſſe fingit; quia calorem ſibi inſitum habeant, cujus beneficio vivunt. Aliud enim eſt vivere, aliud ſentire. Atque hic locus eſt, ex quo intelligi poſſit, minùs exercitatum fuiſſe in Philoſophia *Aretæum*: maxime, cùm οὐσιῶδες appellat, quod inſtar ferri, aut lapidis durum eſt: εἰ μὲν (inquit) οὐσιώδης ἡ δρῶσα αἰτίη ἔοι, οἷον ἡ μάχαιρα ἢ λίθος, τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει· quaſi οὐσία idem ſit, quod πυκνότης. Quod quam ſit a Philoſophorum uſu alienum, ſciunt, qui Philoſophiam, vel primis, quod ajunt, labris attigerunt. Si quis porrò quærat, quid ipſe de illa difficultate ſentiam: equidem, ſi cum *Galeno* dentes ipſos ſentire fatendum eſt; hæreo, nec quicquam probabile afferre poſſum: ſi verò, quod alii cenſent, dentes non ſentiunt, ſed ipſe nervus, qui eorum radici inſertus eſt; ad quem per poros dentium calor & frigus tanſmeant; in promptu eſt ſolutio: nam ad nervum qualitates activæ, utpote incorporeæ, facilè ſubeunt: durities verò, & aliæ ejuſmodi materiales non ita: quia materiæ propriæ, ceu modi quidam, ita adhærent, ut extra ipſam non poſſint diffundi.

p.65.l.54,55. τοῖς μὲν ἐς ἰσχία] Unde nomen morbo ἰσχιὰς, à parte ſcilicet affecta, ut Galenus docet *lib.2. Meth. med.* Eſt autem ἴσχιον, oſſis ſacri pars, cui femur commiſſum eſt, ampla cavitate in ipſo oſſe, quæ κοτύλη dicitur. Galenus *lib. de oſſibus ad Tirones*: τὸ μὲν κατὰ μηρὸν ὀστοῦν, μέγιστον μὲν ἁπάντων ἐστὶ τῶν κατὰ ζῶον· διαρθροῦται δ' ἄνω μὲν πρὸς ἰσχίον. &c.

p.65. l.55. καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει γυῖος] Supple ἄνθρωπος, γυῖος autem hîc pro χωλὸς à γυῖον, quod membrum ſignificat, & propriè pedes *ex Etymol.* unde *Vulcanus* ab Homero ἀμφιγυήεις paſſim appellatur.

p.66.2,3 εὖτε οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ] Ex hoc loco patet, non ſemper arthritidis initium eſſe à podagra: quod tamen *Galenus* exiſtimare videtur; cùm in *com. ad Aphoriſ.* 28. ſcribit, omnes in univerſum arthriticos priùs fieri Podagricos: τούπίπαν γὰρ ἅπαντες οἱ ἀρθριτικοὶ, πρότερον γίνονται ποδαλγικοί. Niſi ibi τούπίπαν Galenus accepit pro ἐπὶ τὸ πολὺ *ferè*, aut σχεδὸν, ut nonnunquam accipi obſervatum eſt.

p.66.l.9,10. ἐς γλουτὸν ἢ ὀσφὺν ἰκέλη] In *Heniſchii* Editione ad marginem, pro ἰκέλη, ὀκέλλει ſcriptum eſt, & ita ſcribendum.

p.66.l.11. τὰ ἄρθρα ὧδέ πως ἄρχεται] Supple πονέειν ἄνθρωπος, *Ita incipit homo dolorem in membris ſentire.*

p.66.l.12. τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν δάκτυλον] Ita & *Aëtius*, cujus hæc ſunt verba Latinè expreſſa: *ut plurimùm verò clanculum & paulatim fluxus irruere ſolet: alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor invaſit; aliis verò calcanei extremum, rurſuſque aliis cavum pedis* &c. Quibus verbis paulo abit diverſus ab *Aretæo*. Nam hic in eodem homine proceſſum morbi notat, à pollice pedis ad anteriorem calcanei partem, inde ad plantæ cavum, poſtremò ad malleolum: *Aëtius* verò has ipſas pedis partes diſtinguit, ceu totidem loca, à quibus morbus initium in aliis & aliis hominibus capit.

p.66.l.15,16. κρηπῖδος κενεῆς τρίβον] In Codice Mentel. ad maginem ſcriptum eſt καινεῆς per diphthongum: quam ſecutus emendationem *Craſſus* vertit *novæ crepidæ attritum*; quod nom improbo, niſi quis malit στενῆς: nam & anguſtiores calcei, pedibus moleſtiam exhibent.

p.66.

p. 66. l. 19. ἐς ἀνήκεστον ἐτεράπη.] Similis ſententia eſt Maronis 3. *Georgic.*

—— —— alitur vitium creſcitque tegendo;
Dum medicas adhibere manus ad vulnera paſtor
Abnegat.

p. 66. l. 21, 22. ἢν δὲ χρόνῳ κρατυνθῇ, ἀνόνητος ἡ μελέτη.] Simile illud *Ovidii* ab omnibus tritum;

Principiis obſta, ſero Medicina paratur.

Ejuſmodi morbi, qui tempore incrementum capiunt, altiuſque ſubinde defixis radicibus immedicabiles fiunt, ἐπαυξεῖς ab Hippocrate appellantur 6. *Epid. ſect.* 5. ut exponit Galenus *in Commentario*; in eorumque numero ponit arthritidem, nephritidem, epilepſiam, & melancholiam: νόσους τὰς ἐπαυξεῖς τὰς αὐξανομένας ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ χείρονας ἀεὶ γινομένας, εἰ μὴ φθάσειαν λυθῆναι, οἷον ποδάγρας, ἀρθρίτιδας. &c.

p. 66. l. 33. καὶ ξυμπάντων τε βοῦς, ὄνος, καὶ ἡ ἰδέη ἑκάστου ὀδύνη.] Craſſus *ſimulque omnium bos, aſinus*; ad verbum ſecutus ſcripturam corruptiſſimam. Scribe καὶ ξυμπάντων τε ὁμοῦ πόνος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη. Sic plana lectio efficitur. Poſtquam docuit *Aretæus*, quemadmodum *Arthritis* ſerpit latè per univerſum corpus, partes etiam deſignavit, quas ſigillatim occupat: addit, ceu per epiphoneſim, omnium ſimul partium morbus eſt (arthritis) & proprius cujuſque partis dolor: ſic *lib.* 1. χρον. εἴτε ξύμπαντα ὁμοῦ, εἴτε μέρεα. &c. Et ſupra hoc libro, capite περὶ καχεξίης ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων.

p. 66. l. 34. ἀτὰρ ἠδὲ τένοντες, ἠδένυ μῦες.] In editione *Heinſchii*, vox poſtrema ita dividitur ἠδὲ νυμῦες, & ad marginem ſcriptum eſt, ἀδένες μῦες. Ego ſyllabam, νυ, expungo, & lego ἠδὲ μῦες.

p. 66. l. 37. πάρχει ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ χείλεα.] Dolorem arthritidis ad renes uſque & veſicam; item ad nares, aures, & labra extendi notat: cujus rei admiratione exclamat: ὢ τοῦ θαύματος. Verùm quod ſcribit *Aëtius*, multò admirabilius eſt; eos ſcilicet quibus ad extremum perductus eſt morbus, dolorem ſentire in iride, ſeu corona pupillam oculi ambiente: quod miror fugiſſe *Aretæi* diligentiam. Niſi fortaſſe id notaverat *Aretæus*: poſtea autem librariorum incuria, aut vetuſtatis vitio, intercidit.

p. 66. l. 51. ἡ νοῦσος ψυχρὴ, ὅκως χάλαζα.] Quia pituita in articulis in modum grandinis concreſcit, propterea morbum articularem, grandinis inſtar frigidum eſſe dicit; quod planè abſurdum eſt. Non enim, ut aqua, vi frigoris mediæ regionis, aut potius, ut vult *Ariſtoteles*, ἀντιπεριστάσει caloris aëris, quæ frigus nubium in unum colligens quàm maximè intendit, in grandinem duratur: ita pituita craſſa in articulis ejuſdem frigoris exceſſu compingitur: ſed calore potius, qui, humoris partes tenuiores paulatim diſcutiens, reliquas craſſiores & terreas denſat, compingit, atque in tophum poſtremò convertit: quo pacto & calculos in renibus & veſica gigni, conſtans omnium Medicorum opinio eſt.

p. 66. l. 52, 53. καὶ γὰρ οἶσι τὸ εὖ βδελυκτέων ἡδονή.] Satis conſtat mendum eſſe in voce βδελυκτέων, immo multis modis hunc locum eſſe corruptum: verùm, quæ ſit ineunda ratio illius reſtituendi, haud liquet. Primùm, quid velit *Aretæus* perſpiciendum eſt. Supra dixit, articularem morbum inſtar grandinis frigidum eſſe, tophorum argumento, quos in articulis gignit: nunc addit, hunc habere tamen differentias caloris & refrigerationis; ad quod declarandum verba, quæ nunc expendimus, ponit. Quare hæc debent eſſe ejuſmodi, ut rationem, propter quam arthritis diſcrimen habere caloris & frigoris intelligatur, aperiant. Hæc cùm ſit mens *Aretæi*; poſſum Lectionem, ſi non certam, ſaltem probabilem, & quæ ad ſcopum propiùs attingat, afferre; eſtque ejuſmodi: καὶ γὰρ οἶσι τῶν θερμῶν, εὖτε δὲ ψυκτικῶν ἡδονή. nempe indicium, quo intelligitur in arthritide, modo eſſe calorem, modo frigus, hoc tradit; quod quidam calidis gaudent, interdum & iis quæ vim habent refrigerandi. βδελυκτέων igitur pro ψυκτικῶν, partim interpolatione, partim tranſpoſitione quarumdam Literarum factum conjicio. Hippocrates *lib. de affect.* ubi de curatione ejuſdem morbi, refrigerantia jubet adhiberi, τούτῳ ξυμφέρει προσφέρειν, ἢν αὐτὴ ὀδύνη ἔχῃ, ψύγματα. Sed & θερμῶν ibidem ſcriptum fuiſſe veriſimile eſt; ad probandum θέρμης ἢ ψύξιος διαφορὴν: tum adverbium εὖτε ſcriptum fuiſſe, quod poſtea εὖ, voce mutilata. Hæc nos ex conjectura; quæ ſi cui non ſatisfacit, meliora ipſe excogitet, aut exſpectet; dum Codices M.SS. integriores, quam quos vidi, veram ſcripturam repræſentent.

p. 67. l. 2. τὴν ἔμφυτον ψύξιν.] Craſſus vertit *inſitam frigiditatem*, nempe temperamentum frigidum. Rectè, ſi vera hæc lectio eſt: ſed veriſimilius eſt ſcripſiſſe *Aretæum*, τῆς ἐμφύτου θέρμης, aut θερμότητος ψύξιν, *caloris inſiti refrigerationem*: rarò enim *Græci* ita loquuntur, ut dicant ἔμφυτον ψύχος, aut ψύξιν *inſitam frigiditatem* in animali, pro temperamento frigido. Contrà ἔμφυτον θερμὸν & *Hippocrates* & *Ariſtoteles* & alii juxta Philoſophi & Medici dicere ſolent. Adde, ψύξιν, non frigus, ſed *refrigerationem* propriè ſonare: At refrigeratio, cùm ſit paſſio à frigore agente in id quod refrigeratur, non refrigeratur, non rectè ἔμφυτος *inſita* animali, quod calidum ſuapte eſt natura, dici poteſt.

Sed

Sed hoc ſic proponere viſum eſt, ut tamen propterea quicquam nolim mutare: poteſt enim excuſa Lectio defendi.

p.67. l.3. ἢν μὲν εὐθέως ἐπιδῴη καὶ θέρμη φανῇ.] Alii legunt ἐπιδώσῃ, ſed nihil mutandum: quia dixit unicam cauſam arthritidis ſibi videri eſſe calidi innati refrigerationem, & ſupra, morbum hunc frigidum inſtar grandinis pronuntiavit: nunc declarat, quomodo etiam videatur calida in tantum, ut refrigeratione opus ſit. Hunc igitur caloris in morbo frigido motum accidere docet, quum morbus incrementum acceperit, idque εὐθέως *ſtatim*: quæ celeritas incrementi maximè percipitur, cùm fluxio ſanguinea eſt. Talis enim ob ſanguinis calidi naturam promptius ad incrementum & maturitatem pervenit. In tumoribus autem ſanguineis aut bilioſis, maximus calor eſt in incremento: quia eo tempore natura materiam alienam vincere conatur, ob eamque cauſam, magnam vim ſpirituum ad partem laborantem mittit; qui eo collecti, calorem inſignem excitant.

p.67. l 14, 15. τοῦτ' ἔβλαψεν ἄλλοτε, ὡς ἔβλαψεν ἄλλοτε.] Poſteriora hæc verba fruſtra repetuntur: delenda igitur.

p.67. l.15, 16. θέρμης ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ψύξιος δὲ ἐπὶ τῷ τέλει χρέος.] Initio calore opus ad depellendum frigus, quod lædit articulos; propter quod dixit ſupra, morbum articularem frigidum eſſe: refrigeratione verò in fine, hoc eſt, poſtquam humor, facto influxu, inflammationem ac dolorem excitavit.

p.67. l.21. γυναῖκες δὲ ἀραιότερον.] Sententia eſt Hippocratis *Aphoriſm.29. ſect.6.* mulierem non capi podagra, niſi cum ipſam menſes defecerunt: γυνὴ οὐ ποδαγρᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῇ ἐκλίπῃ. Quam cùm exceptionem menſium deficientium addit, cauſam innuit nobis, quamobrem non ſint mulieres podagræ obnoxiæ, ut viri, nempe vacuationem pravorum humorum per menſes. Sed animadvertendum eſt cum Galeno *in commentario*, dictum *Hippocratis* olim verum fuiſſe, cùm mulieres parum in victus ratione delinquebant: nam poſtea ob luxum atque ingluviem, fluentibus etiam menſibus, podagra vexari cœpere: quod & *Seneca* notat *in Epiſtolis*, in luxum invehens feminarum ſui temporis: *Beneficium*, (inquit) *ſexus vitiis perdiderunt: & quia feminam exuerunt, damnatæ ſunt morbis virilibus.* Certè Marcus Tullius *lib.1. Epiſt. ad Att.7.* de ſua uxore ita ſcribit: *Terentia magnos dolores articulorum habet*: ſive jam vetula erat illa, & ipſi menſes procedere jam deſierant: ſive luxui dedita, ſive articulos natura debiles habebat, & applicata erat naturaliter ad eum morbum patiendum. Qualem fuiſſe ſororem *Chyroci*, cujuſdam nobilis *Anconitani*, Amatus Luſitanus teſtatur *centur.4. curat.51.* quæ, in ipſa adoleſcentia, podagra conflictabatur, etiamſi ſemper menſes benè reſpondiſſent.

Ad Caput XIII.
περὶ ἐλεφαντιάσιος.
De Elephantiaſi.

p.68. l.39. Ἐλέφαντι τῷ πάθει.] Vel ex his verbis patet corruptum eſſe titulum; ſiquidem & hîc aliàs ſemper *Aretæus* morbum hunc ἐλέφαντα appellat, non ἐλεφαντίασιν: quippe &, in ſequentibus libris Therapeuticis, caput, quo ejus curationem tradit, inſcribit περὶ ἐλέφαντος: ut dubitare non liceat, quin huic quoque eandem inſcriptionem feciſſet. Vix etiam *Galenus*, *Paulus ex Ægina*, *Actuarius*, aliter nominant. Ælianus eundem morbum deſignat hac Periphraſi *lib.14. de Animalium natura cap.4.* τὸ δὲ ἧπαρ ἄρα τοῦ ἐχίνου τούτου (θαλαττίου) ἰᾶται ὑφ' ἡλίου γνόμενον αὖον, τοὺς μέντοι νόσῳ τῇ τοῦ καλουμένου ἐλέφαντος κατειλημμένους. Quin & *Lucretius* eadem voce utitur *lib.6.*

Eſt Elephas morbus, qui propter flumina Nili
Gignitur, Ægypto in media, neque præterea uſquam.

Ælianus νόσον ἐλέφαντος vocat *lib.14. cap.4.* de animalibus, ubi de marino Echino: τοῦ δὲ (inquit) ἧπαρ ἄρα τοῦ ἐχίνου τούτου ἰᾶται, ὑφ' ἡλίου γνόμενον αὖον, τοὺς μέντοι νόσῳ, τῇ τοῦ καλουμένου ἐλέφαντος κατειλημμένους. Eundem nonnulli λέοντα appellant, ut notat Aretæus, *hoc capite.* Quidam λεοντίασιν alio flexu, ut apud *Aëtium* videre eſt: alii denique σατυρίασιν, teſte eodem *Aretæo*; quarum appellationum rationes ſuo loco reddemus. Eſt autem Elephas, tumor & aſperitas totius corporis, cum puſtulis & ulceribus, à melancholici humoris ingenti labe ac malignitate; quem natura in corporis habitum depellit. Undè à Paulo *univerſi corporis cancer* appellatur. Quo error *Bodini* deprehenditur, qui ad *lib.2. Oppiani de Venat.* ἐλεφαντίασιν *vitiliginem* interpretatur, deceptus, opinor, vocis λέπρας ambiguitate: quòd Eleaphantiaſim plerique lepram cum *Arabibus* appellant. Quo nomine & vitiliginis ſpecies quædam intelligitur in Literis Sacris, Hebraicè *Sarahath* (צרעת) quam Beatus *Auguſtinus* coloris & cutis vitium fuiſſe cenſet, non item valetudinis atque integritatis ſenſuum. Quæ & *Arnobii* ſententia eſt, de Chriſti miraculis ita prodentis: *unus fuit è nobis, cujus fœdæ vitiligines juſſioni obtemperabant.* Item alio loco: *vitiligines querqueras, atque intercutes morbos.* Rurſum de iiſdem Chriſti miraculis agens:

Ille

Ille notas albicantium vitiliginum manu admota deterſit. Propterea quod igitur vitiligo, ut dixi, in literis ſacris lepra appellatur; eodemque nomine elephantiaſis, in Arabum Medicorum libris: credidit *Bodinus* vitiliginem eſſe eandem ac elephantiaſim: quos tamen affectus differre magno diſcrimine, ex eorum deſcriptione intelligi poteſt. Vitiligo namque ſolius eſt cutis, quæ vitiato alimento alba efficitur; eſtque, ut dixit *Hippocrates*, αἶσχος μᾶλλον ἢ νόσος· Elephantiaſis maximus eſt morbus, carnium ſcilicet, per univerſum corpus corruptio; quas atra bilis undiquaque fœdat, & depaſcitur. Sed condonandus is error *Bodino*, qui Medicus non fuit, adeoque in libris Medicorum minùs exercitatus: magis mirum eſt *Langium*, inter Germaniæ Medicos haud vulgariter doctum, in eundem errorem incidiſſe; ac lepram Judæorum, quæ, ut dixi, *vitiligo* erat, idem quod Græcorum elephantiaſim exiſtimaſſe, *epiſtola* 42. [Niſi iſti *Plinium* ſequi maluerunt, qui *lib.* 25. *cap.* 6. elephantiæ albæ mentionem facit, qua voce vitiliginem intellexiſſe veriſimile eſt: ſed ſi eum locum ſpectarunt, albedinis Epithetum additum oportuit.] Ceterum, ut nomen lepræ ambiguum eſt, ita & elephantiaſeos: nam Græcis, elephantiaſis graviſſimus eſt morbus, qualem ſupra oſtendi. Arabibus autem non perinde ſævus: neque aliud eſſe videtur, quàm crurum cum varicibus intumeſcentia, cum totius habitus corporis infuſcatione, ut apud Rhaſim videre eſt *in* 9. *ad Almanſ.* nec multum aberret, qui varicis quoddam genus ſtatuat: quod idem *Rhaſis* innuere videtur; qui, *in libro diviſionum* ſtatim poſt varices, de Elephantia agit. Primum eo morbo correptum fuiſſe *Pharaonem* Ægyptiorum Regem, teſtatur *Euſtathius*, Epiſcopus Antiochenus *Com. in Hexaëmeron*: μόνος γὰρ αὐτοὺς (Ἰουδαίους) λινῆν ἐσθῆτα φορεῖν κελεύσας, διὰ τὸ εὔσημον, εἰς σφαγὴν αὐτοὺς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκδίδωσιν· ἐφ᾽ ᾧ ὁ θεὸς μεγίστῃ τιμωρίᾳ τοῦτον ἐκόλασε. πρῶτος γὰρ παντὸς ἀνθρώπου ἐλεφαντιάσας ὁ Φαραὼ, αἰσχρῷ τὸν βίον τέλει κατέλυσεν.

p. 67. *l.* 45, 46. πάχιστον δὲ, ἐς πλεῦνα ζῶα] Scribe, ὡς πλεῦνα &c.

p. 67. *l.* 48. χροιὴν μὲν μέλανος καταπορεος ἅπαντες.] Scribe χροιὴν μὲν μέλανες καταπορέως. &c. *colore vehementer nigri.* Imò adeò iis naturalis nigredo, ut veſtium albarum adſpectu efferentur. Auctor Plutarchus *lib. de Fortuna & virtute Alexandri.* Hinc bellua nigra pro elephanto, apud Martialem *lib. Epig.* 77. Sed hos, etſi qui alii nigros omnes elephantos dixere, poſterioris ævi experientia refellit: qua compertum eſt, apud *Indos*, atque etiam in *Africa* candidos reperiri elephantes. Ita enim Monardes refert, *lib.* 1. *hiſtor. ſimplicium apud Indos naſcentium: Rumor eſt* (inquit) *regem Siam, in cujus regno præſtantiſſimi, poſt Zeilanos inveniuntur elephanti, candidum elephantem habere, atque inde regens candidi elephanti, honoris cauſa, vocitatum:* cui & alii ſubſcribunt. Camerarius *Medit. hiſtor. centur.* 2. *cap.* 97 his verbis: *In multis Aſiæ & Africæ locis, in quibus fulminatrices machinæ nondum in uſu ſunt, eorum (elephantorum) adhuc in bello & ad pompam uſus eſt. In primis autem in candidis, divini aliquid latere exiſtimant, ſi rariſſimè inveniuntur: ita ut reges nonnulli Narſingæ diu ob unum candidum elephantum acerrima bella geſſerint.* Hæc illi auctores. Ceterum certis locis *Æthiopiæ*, non eſſe raram candidorum elephantorum nationem, Scaliger narrantibus credit *Exercit.* 204. *In libris* (inquit) *Luſitanarum navigationum hoc quoque compertum eſt; ſub regno Benamen infimæ Æthiopiæ ad torridam plagam maximos elephantos eſſe, omnesque albos.* Idemque repetit *com. ad lib.* 2. *Hiſtor. de Animalibus part.* 133.

p. 67. *l.* 50. ὅκως οἱ Θρήϊκες Ῥήσου.] Coloris elephantorum ſingularem rationem notat *Aretæus*, quod omnes per totum corpus unius ſunt coloris: cum fere animalia alia, in eadem ſpecie colores diverſos, variisque in partibus habeant; ut equi, quorum alii candidiſſimi ſunt; alii ſolos pedes candidos habent, qui πόδαργοι Græcè dicuntur; alii, quorum major eſt numerus, fulvi; alii denique cœrulei, ſeu, ut vulgò dicimus, *griſei*; quos communiter Græci λευκοφαιοὺς vocant. De candore equorum adducit exemplum *Rheſi* Thracum Regis equos, de quibus Homerus in Iliade fecit mentionem his verſibus:

Ἐν δέ σφιν Ῥῆσος βασιλεὺς, πάϊς Ἠϊονῆος,
Τοῦ δὴ καλλίστους ἵππους ἴδον, ἠδὲ μεγίστους.
Λευκότεροι χιόνος. &c.

p. 67. *l.* 51. ὅκως Μενέλεω πόδαργος] Ποδάργου, equo *Menelai* nomen à pedum candore inditum cenſet, incerta conjectura: quando & eodem nomine pedum velocitatem pari jure poſſe intelligi palam eſt. Porrò inter *Hectoris* equos unum ejuſdem nominis memorat Homerus. *Iliad.* Θ.

p. 67. *l.* 52. ἄλλοι δὲ κυάνεοι.] Κυανέους dicit, quos aliter Græci λευκοφαιοὺς vocant; nos vulgo *griſeos*, non autem cœruleos: nulli enim equi eo colore naſcuntur. Poſſemus & nigros intelligere: interdum enim, κυάνεος, pro nigro accipitur, maximè apud Poëtas, ut apud Homerum *lib. ult. Iliad.*

Ὣς ἄρα φωνήσασα, κάλυμμ᾽ ἕλε δῖα θεάων
Κυάνεον, τοῦ δ᾽ οὔτι μελάντερον ἔπλετο ἔσθος.

Neque aliter hanc vocem accipiendam putem in hoc ejuſdem verſu:

Ἦ καὶ κυανέοισιν ἐπ᾽ ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

Complura alia ejuſdem, & aliorum Poëtarum loca afferre poſſem, quibus id probetur

contra *Hieronymi Magii* sententiam, qui *lib.* 3. *Miscel. cap.* 14. putat in funeribus puerorum, atque adolescentium, lugubres vestes atque ornamenta fuisse cœrulei coloris; idque *Maronis* hocce loco persuadere conatur de Polydori exsequiis:

——— stant manibus aræ
Cœruleis mœstæ vittis, atraque cupresso.

Sed frustra, cum ex versibus *Homeri* supra adductis, κυάνεον colorem pro nigro interdum accipi, constet: quin apud ipsum *Maronem*, cùm cœrulea puppis *Charontis* dicitur hoc versu:

Cœruleam advertit puppim, ripæque propinquat.

Non profectò à mente Poëtæ aberraverit, qui nigram intellexerit: Neque alius stygiæ cymbæ color esse potuit in nigerrimis undis semper versantis: qua ratione & Juvenalis, *stygio nigras in gurgite ranas dixit.*

p. 67. *l.* 52, 53. ἵππῳ εἰσάμενος.] Versus est Homeri *ex Iliad. υ.* in quo malè κυανοχαίτης, pro κυανοχαίτῃ· est enim equi epithetum, & ad vocem ἵππῳ, refertur. Celebrantur ibi equæ *Erichthonii* Regis, utpote quæ tam speciosæ fuerint, ut ad eas potiendas Boreas equi figuram induere amoris impatientia coactus fuerit.

τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο βοσκομενάων,
ἵππῳ δ' εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτῃ.

Et & κυανοχαίτης *Neptuni* epithetum apud eundem *Homerum* & *Hesiodum* in *Theogonia.*

p. 68. *l.* 3, 4. ἐλέφαντες δὲ μῦνοι μέλανες.] Rursus omnes elephantos nigro esse colore notat manifesto errore, sed qui veniam meretur: quia ætate ejus nondum satis orbis mediterranea & longinqua erant cognita.

p. 68. 4, 5. νυκτὶ καὶ θανάτῳ ἴκελοι.] Elephantos valdè poëticè ait similes nocti & morti, propter nigredinem: quia nimirum nigredo una omnium colorum, minimùm habet lucis; ideoque candori contraria est, qui lucis plurimum continet. Quo fit, ut quemadmodum tenebræ sunt ipsamet luminis carentia in perspicuo: ita nigredo privatio sit albedinis in colorato, ut scribit Aristoteles *lib. de sensu & sensili cap.* 4. καὶ ὥσπερ τὸ μέλαν, στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦ λευκοῦ. &c. Ac ut albedo luci, sic nigredo sit tenebris cognata. Niger igitur color merito nocti similis dicitur, ob eam cognationem: morti verò, quia & mors lucis quædam privatio est; vel ejus quam, dum vivimus, videmus; unde mortui luce carentes dicuntur: vel ejus, quam insitam habent spiritus vitales & animales; quibus vita continetur. Apud Petronium *de puero Æthiope,*

Manu puer loquaci
Tinctus colore noctis.

p. 68. *l.* 10. ὃς ἔκρυψε τ' αὐχένα τοῖσι ὠσί.] In M.S. reperio τοῖσιν ὤμοισι, pro τοῖσι ὠσί, ex qua scriptura suspicor hunc locum debere ita legi, οἷς, supple ὠσί. (supra enim descripsit Elephanti aures) ἔκρυψε τ' αὐχένα σὺν aut ξὺν τοῖσι ὤμοισι. *Quibus auribus cervicem tegit una cum humeris.*

p. 68. *l.* 10, 11. ὅκως νῆες λαίφεσι.] Melius ὅκως νηὸς λαίφεσι. λαῖφος vestimentum: hîc pro velo navis accipitur, ut apud Apollonium 2. *Argonaut.*

——— ——— πουλὺ δ' ἔπιπρὸ
λαιφέων πιμπλαμένων τέμνον πλόον εὐδιόωντες,

Non potuit magis elephanti aurium amplitudinem exaggerare, quàm ut eam navium linteis compararet. Itaque & Sidonius Apollinaris de quodam Gnathone *Epistola* 13. *lib.* 3. *Gerit & aures immanitate barrinas.*

p. 68. *l.* 11. κέρατα δ'.] In eorum est opinione, qui ebur cornua esse putant; quorum præcipui sunt, *Varro*, *Juba*, *Pausanias*, *Oppianus lib. de venatione.* Quibus *Bodinus* in *Commentario* ad eum librum *Plinium*, & *Dionysium Afrum* adscribit: quod μνημονικὸν est ἁμάρτημα. Ille enim *lib.* 8. *cap.* 3. Jubam reprehendit cornua appellantem: hæc sunt ejus verba: *prædam ipsi in se expetendam, sciunt solam esse in armis suis, quæ Juba cornua appellat: Herodotus tanto antiquior, & consuetudo meliùs, dentes.* Hic verò ἐλεφάντων ὀδόντας appellat his versibus:

——— ——— ——— οἱ δ' ἐλεφάντων
Ἀργυφέους πελεθέντας ὑποξύουσιν ὀδόντας.

Quæ loca cùm luculenta sint, miror, quid *Bodino* acciderit, ut ea non videret. Contrà alii longè gravissimi Auctores, *Herodotus*, *Aristoteles Dionysius*, *Plinius*, *Solinus*, *Philostratus*, *Ælianus*, *Isidorus*, *Achilles Tatius* de *Clitophontis & Leucippes amor. lib.* 3. arma illa Elephantorum dentes esse contendunt: ut difficile sit, quid de ea re statuendum sit, videre. Nam & eorum rationes, qui cornua esse volunt, validæ sunt: & item eorum qui dentes asserunt: ut omittam auctoritatem *Aristotelis*, & *Plinii*, & aliorum vetustissimorum Scriptorum. Arguit *Pausanias* cornua esse his argumentis: Alcæ in superciliis, Æthiopici tauri in naribus cornua habent: quidni igitur in ore habeant Elephanti? Dens nulli animalium jam adulto, cùm semel decidit, renascitur: quæ autem in ore exserunt arma Elephanti, ea & deponunt statis temporibus, & denuo reparant, sicut cornua aliæ animantes: igitur cornua hæc, non dentes censenda. Dentes non obe-

obediunt igni, neque emolliuntur unquam, nec artibus tractabiles sunt, ut & *Oppianus* ait:

— —— ἀκαμπέες εἰσὶν ὀδόντες

οὐδὲ τέχναις εἴκουσιν. &c.

Contra bonm cornna, & Ebur Elephantorum, sic igni emolliuntur, ut quamlibet figuram accipiant. Hoc argnmentum ex eo confirmat *Bodinus*, quod alii dentes Elephantorum non eandem habeant naturam, ac illa arma: quod tamen esse oporteret, si essent dentes: quia animalia χαυλιόδοντα, ut Aper, Crocodilus, Hippopotamus, equus ferus, omnes dentes habenr ejusdem naturæ ex *Aristotele*. Qunm ergo horum natura non sit eadem ac aliorum dentium, cornua verè hæc censenda sunt, non dentes. Postremò ex inferiore maxilla Hippopotami & Apri dentes exserunt; Elephanti arma è superiore maxilla: sunt igitur cornua, quæ à temporibus exorta ita sese per os extrorsum resupinata effernnt. Addit idem *Bodinus*, (quod imprimis validum est) propagines illas non in mandibula superiore radices agere, sed in ipso cranio; & alimenta ex venis cephalicis trahere, ut cornua. Nonnulli & eo argumento utuntur, quia cava sint illa arma; quod alienum à narura dentium. Cæterùm hæc argumenta non planè persuadent. Quod enim quibusdam animalibus cornna in superciliis, aut naribus fixa sint, hinc non sequitur, & Elephantis cornua in ore esse: Dentes non decidunt aut renascuntur, non omnes fateor, sed neque omnia cornua: par igitur in hoc ambiguitas dentium & cornuum. Illud autem, arma illa domari ignibus, non reliquos dentes, arguit esse aliquam differentiam horum ab aliis dentium speciebus, quod ultro fatemur: non autem ut excludat eas propagines è genere dentium. Neque obstat quod aliorum animalium χαυλιοδόντων dentes sint omnes ejusdem rationis: Cur enim non aliter in Elephantis? Quæ sequuntur argumenta de loco unde nascuntur, illæ sannæ ita explicari possunt, ut dicamus dentium illarum naturam esse mediam inter cornuum natnram, & dentinm: ideoque è superiore maxilla prodire atque in cranio radices habere, si verè id retulit *Bodinus*: cavos præterea esse, & decidere, & igne molliri, quæ cornuum natnram sapiunt: ex ore verò emitti, & alia habere dentibus convenientia, quatenus eorum naturam participant; quæ sententia est *J. C. Scaligeri* in præclarissimis illis Commentariis, quos scripsit in libros historiarum de animalibus. Libanius *in disputatione Tuberana* de Denribus: *De Elephantum*, inquit, *vocato dente adhuc sub judice lis est, sitne dens potiùs, an cornu: & affinis est consideratio de dentibus aprugnis. Ad eversiones, incisiones, decorticationes, defensionemque videntur dati. Cùm itaque masticatorum dentium finem non habeant, nec respondeat forma; aliud quiddam videntur esse, quàm dens, licet ita appellentur.* Potest & argumentum, qnod cornua sint illa Elephantorum, capi ex verbis *Ennii*, qui Lucam bovem dicit pro Elephanto, eo versu, *atque prius pariet Locusta Lucam bovem.*

Nam cùm (inqnit Varro *lib. 6. de Lingua Latina*) *nostri maximam quadrupedem, quam ipsi haberent, vocarent bovem, & Lucani, Pyrrhi bello, primùm vidissent apud hostes Elephantos, id est, quadrupedes cornutas; nam quod dentes multi dicunt, sunt cornua; Lucam bovem appellarunt.* Cornutos esse Elephantes *Heresbachius* quoque affirmat *in Thereuticis*, ita scribens: *nihil ex hac bellua vescum, nisi promuscis, & labra, & cornuum medulla.* Adstipulatur & Bodinus in *Theatro naturæ lib. 3.* ubi quærit *Theorus*, quid habeat Elephas præ cæteris belluis? cui respondet Mystagogus, *summam corporis vastitatem, summam prudentiam, summam vitæ diuturnitatem: cornuum verò moles interdum tanta est, ut æquare possit pondo 220. Th. Cur ita? Quia dentes non à mandibula, sed à cerebro, veluti cornua, & contra naturam dentium in omnes partes flexibilia, promit. Ex his etiam Eborarius circulos, arcus, & omne genus supellectilium instrumentorum conficit, quæ fragilis & indomita dentium natura ferre non potest.* Eamdem opinionem tuetur Camerarius *meditat. historic. Cent. 1. cap. 25.* & *Centur. 2. cap. 96.* Hæc in ntramque partem argumenta proponere visum est, ut eruditi judicent; & quæ iis potior videbitur sententia, hanc sequantur. Absit enim, ut ego judicis mihi partes inter tantos auctores dissentientes sumam. Verumtamen non dissimulabo, mihi eorum opinionem magis placere, qui arma illa elephantorum, neque planè esse dentes, neque cornua censent, sed naturam mediam.

p. 68. l. 18, 19. ὅκως ἐντύνεσθαι ἐκ τοῦ ὀρθοῦ ἔοικε.] Crassus vertit; *quo à recto detorqueri liceret*: sed non satis expressè. Nam id vult *Aretæus*, Cornua Elephantorum non esse admodum recta, sed aliquantum curva; quantum scilicet ut ex recto instrui ad pugnam liceat: hoc est, tantùm ex recto incurvantur cornua, quantum opus est, ut fiant arma, quibus animal utatur ad defensionem: ἐντύνεσθαι enim seu ἐντύνεσθαι verbum est derivatum ab ἔντεα, arma.

p. 68. l. 19. καὶ ἀεραθῇ ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς.] Quos dentes *simos* narret non video; nisi quæ prius cornua dixit, nunc dentes appellet. Aristoteles ἀνασίμους eosdem in maribus, hoc est, resimos & sursum minantes, (sed ἀνωσίμους malè in excusis codicibus pro ἀνασίμους,) appellat *lib. 2. hist. cap. 5.*

p. 68. l. 20, 21. μῆκος μὲν ὅκόσον ὀργυιῶν] Magnitudinem cornuum Elephantorum ulnæ æqualem tradit; quæ mensura est sex pedum. Illud scilicet spatium, quod inter ambas ma-

nus expanſas intercedit, ſimul comprehenſo pectore ipſo. Verùm addit, hanc eſſe eorum mediocrem menſuram: alia enim hunc modum vel duplo excedere. Sed quæret aliquis, quamobrem poſtquam κέρατα dixit, eorum mox menſuram tradens, nominibus maſculinis utatur, μέσοι, μέζες; An hæc non de cornibus, ſed de ipſis Elephantis dicit? non opinor; ſupra enim de eorum proceritate atque amplitudine egit. An aliqua deſunt? & μεγάλα τὰ κέρατα ἢ ὀδόντες ſcripſerat? ut proximè poſtquam cornua appellaverat, addidit; καὶ ἀραιοὶ ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς; nempe ut armorum iſtorum mediam inter cornua & dentes naturam indicaret. Cæterùm Scaliger *Exercit.* 204. iis dentibus octonum pedum longitudinem, *Aloyſii Muſti* teſtimonio, aſſignat; idemqne *ex Indicis hiſtoriis* refert, duos Elephanti dentes pependiſſe pondo trecenta viginti quinque: quo ex pondere colligi poſſit, quanta eſſet eorum moles. Quin & Vopiſcus *in vita Firmi* teſtatur, hunc habuiſſe duos dentes Elephanti, pedum denum; è quibus *Aurelianus* ipſe ſellam conſtituerat facere. Sunt autem naturaliter cavi illi dentes: Ipſeque memini me olim vidiſſe inter ſupellectilem nobilis Viri *Jo. Matthiæ Salmatorii*, Pedemontani, avunculi mei, dentem Elephanti in buccinam formatum, foramine aperto in dentis ſuperficie ad inſpirandum haud longè à ſima ejus parte: quoniam hæc in acumen deſinebat; nec meatum habebat, cui os applicari poſſet. Erant autem lacerti aliquot per totum dentem inſculpti in ipſo ebore mirâ arte, è ſuperficie buccinæ non parum exſtantes; ut intelligeretur, quanta fuiſſet dentis craſſitudo.

p. 68. *l.* 22. προβολὴν δ' ἴσχει.] Μυκτῆρα communi voce appellat Ariſtoteles, *lib.* 2. *hiſt. cap.* 1. & *in* 2. *de partibus*: ἔχει δὲ μυκτῆρα τοιοῦτον, καὶ τηλικοῦτον, ὥστε ἀντὶ χειρῶν ἔχειν αὐτόν. Ubi *Scaliger* dubitat, an quia ſic naſus omnium animalium appelletur; an etiam ob ſonum, quem ea parte edit ceu μυκασμόν unde noſtri *Trompe* vulgò appellant. Achilles Tatius σάλπιγγι comparat. Philoſtratus *in vita Apollonii* προνομαίαν vocat; quod ea ad carpendum pabulum ntatur: alii προβοσκίδα, teſte Oppiano, *lib.* 2. *de ven.* & ipſo Aretæo *infra*.

p. 68. *l.* 24. ἑρπετώδεα.] Serpenti ſimilem. Hinc Lucretius *Anguimanos Elephantos* appellat; quod manum, hoc eſt, proboſcidem angui ſive ſerpenti ſimilem habeant.

p. 68. *l.* 28. ἀτὰρ καὶ χερσὶ τῇδε.] Ariſtoteles *lib.* 1. *hiſt, cap.* 11. τοῖς δὲ ἐλέφασιν ὁ μυκτὴρ γίνεται μακρὸς καὶ ἰσχυρὸς, καὶ χρῆται αὐτῷ ὥσπερ χειρί· προσάγεταί τε γὰρ, καὶ λαμβάνει τούτῳ, καὶ εἰς τὸ στόμα προσφέρεται τὴν τροφὴν, καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν μόνον τῶν ζώων. De uſu proboſcidis Elephantis fusè *Galenus*, & præclarè tradit *lib.* 17. *de uſu part.* quem locum ut nimis prolixum adſcribere non placnit. Adeat ſtudioſus Lector. Oppiani autem verſus, quibus eam partem deſcribit, ſubjicere libet:

Τῶν δ' ἤτοι μεσσηγὺς ὑπεκπροθέει μεγάλη ῥὶς,
Λεπτή τε, σκολιή τε, προβοσκίδα τὴν καλέουσι
Κείνη θηρὸς ἔφυ παλάμη, κείνῃ τὰ θέλουσι
Ῥηϊδίως ἔρδουσι.

p. 68. *l.* 32, 33. οὐδὲ τῷ στόματι καὶ τοῖσι σμικροῖσι ὀδοῦσι ἔεθων σάρκας ζῇ] Corruptus hic locus: quorſum enim, poſtqnam dixit Elephantum proboſcide herbam quærere ad paſtum, ſcribat mox hunc carnibus non victitare; quod ſatis ſuperque omnibus notum eſt. Exiſtimo itaque mendum eſſe in his vocibus σάρκας ζῇ, pro quibus σαρκάζει haud dubiè legendum eſt: verbum huic loco aptiſſimum, quod valet, ſummis labris ac dentibus utrinque commiſſis herbam vellere. Galenus *in Exegeſi*: σαρκάζειν, κυρίως μὲν τὸ διὰ τῶν χειλῶν δείξεως χλευάζειν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης, καὶ τοῖς ἄκροις τοῖς χείλεσι συναγομένοις ἀποτίλλειν τι. Eodem verbo Hippocrates, eademque ſignificatione utitur *libro* περὶ ἄρθρων. Ipſamet ejus verba adſcribam: τά τε αὖ μώνυχα τῶν ζώων, ἅτε ἀμφόδοντα ἐόντα, δύναται μὲν σαρκάζειν, δύναται δὲ ὑπὸ τὴν βραχείαν πῶλ ὑποβάλλειν τοὺς ὀδόντας. Hâc eâdem emendatione, noſtram confirmant, quæ de eodem animali ſcribit Caſſiodorus *lib.* 10. *variarum* 30. mirè huic loco *Aretæi* congruentia, ceu eum dedita opera interpretari voluiſſet: *Eſt enim, ut ita dixerim, prædicta belluæ naſuta manus, per quam data ſuſcipit, ut ori ſuo voranda tranſmittat. Nam cùm ſit altum animal, breviſſima cervice compoſitum eſt: ut quod cibos ex humo non prævalebat carpere, hoc ſe miniſterio videretur poſſe ſatiare.* Ubi vox *carpere* eſt pro σαρκάζειν.

p. 68. *l.* 35. πόδες γὰρ εὐμήκεες.] Vide citatum locum *Caſſiodori*.

p. 68. *l.* 40, 41. ἔπειτα ὁκόσα.] Poſt hæc verba lacuna eſt cum aſteriſco, ut intelligatur aliquid deeſſe. Quid ſit autem iſtud, hæreo.

p. 68. *l.* 41. μᾶλλον δὲ τηρεῖ τῇδε ξυνδῆσαι τῷ στόματι.] Fortaſſe ita hæc diſtingui poſſunt, ut poſt, τηρεῖ, virgula ſit; quod hoc verbum ad ea quæ antecedebant referendum ſit: dehinc ita legatur, τῇδε (ſupple, προβολῇ) ξυνδήσας τῷ στόματι ἐντίθησι. &c. ſublato commate, quod eſt poſt vocem στόματι· quæ lectio plana eſt. *Hac verò*, (inquit) *poſtquam, quodcunque eſt illud quod cepit, ori alligaverit, in ventrem deponit.* Inſcitè *Craſſus* τηρεῖ *venatur* reddidit, refragante Scriptura: niſi ſi aliam Scripturam habuit noſtrâ emendatiorem.

p. 68. *l.* 43. ἐπίπροσθεν γὰρ τοῦ ζώου.] Scribe ἐπίπροσθεν γὰρ τὸ ζῶον. quia animal ante ſe hac paſcitur. Etymon proboſcidis aperit.

p. 68. *l.* 49, 50. τὸ (τῷ) στόματι ποταμηδὸν ἐκχέει.] In hoc adverbio ἔμφασις eſt, ad indicandum,

dum, quantam vim aquæ Elephantus uno haustu ingurgitet. Testatur enim Aristoteles *lib.* 8. *hist. cap.* 9. quemdam Elephantem quatuordecim aquæ μετρητὰς, hoc est amphoras Macedonicas, semel hausisse. Est autem Metreta *Græcis* idem quod Cadus *Latinis*; quamquam & cadus vox Græca, est mensura quædam liquidorum: cujus quis fuerit modus declarat Dioscorides *lib.* 5. ἔστι δὲ ὁ μετρητὴς χόες δέκα. *Metreta dicitur decem congii.* Porro decem congii sexaginta sextarios valent; id est, amphoram & quadrantem. Ex quo intelligitur ingentem fuisse hanc mensuram. Quod autem *Aristoteles* non simpliciter Metretas dicit, sed *Macedonicas*, videndus esset modus Metretæ Macedonicæ; quod aliis investigandum relinquo.

p. 68. *l.* 52. ὀχθώδεας ῥωγμὰς ἴσχοντα.] Nunc cutem elephanti describit, eam dicens asperam, variisque qua tumoribus, qua fissuris & cavitatibus inæqualem & salebrosam habere; scilicet ῥαγμὰς ὀχθώδεας, hoc est, fissuras cum tumoribus verrucosis atque tuberosis in ea notari. Id enim sonat vox ὀχθώδεας, ab ὄχθος, quod est *verruca*: & apud Medicos labra ulcerum tumida, callosa, & dura, hoc nomine appellantur. Sic & *Galenus* illam elephantiasi laborantium cutis asperitatem, τὸ τοῦ δέρματος ὀχθῶδες appellat *lib.* 10. *simpl. cap.* περὶ σαρκὸς ἐχίδνης. Oppianus autem eodem sensu ipsorum elephantorum δυσπέμπελον δέμας dixit *lib.* 2. *de venat.* Eodem spectat illud Plauti *in Milite glorioso*:

Herus meus elephanti corio circumtectus est, non suo:
Neque habet plus sapientiæ, quàm lapis.

Quoniam quibus carnes, cutisve admodum dura, asperaque est, isti obtuso, hebetique ingenio esse existimantur: quod & *Aristoteles* hac sententiâ confirmat: σκληρόσαρκοι ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν. De ejusdem corii elephantini duritie atque asperitate, testatur hunc in modum Plinius *lib.* 11. *Elephantorum* (inquit) *tergora impenetrabiles cetras habent.*

p. 69. *l* 2. αὔλακας ἐπιμήκεας.] Cassiodorus citato loco: *cutis hujus* (elephanti) *ulcerosis vallibus exaratur.* &c.

p. 69. *l.* 4. ἴκελον τῷ ξύμπαν τερποδονίῳ.] Quid est τερποδόνιον? portentum id vocabuli, nec explicari potest. Corruptam igitur esse hanc scripturam haud dubium est, modo possimus emendare: conjectura autem; nullum enim in M.SS. quos videre licuit, præsidium: qui eundem errorem habent. *Jo. Tarinus* Professor Eloquentiæ regius in hac Academia Parisiensi, Varro seu Nigidius hujus ætatis, mihi consulenti respondit, τρίποδι νέῳ, quod & tripodes lebetesve recens fabricati ex mallei crebris ictibus similes inæqualitates habeant. Quod & si verum est, tamen non adducor, ut credam *Aretæum* cum tripode aut lebete νεοκμήτῳ animalis cutem comparasse. Nimis hoc Hercle remotum est. Ego scissilis palliastri, ut vocat *Apulejus*, fissuras, suturasque asperas & nodos exstantes undiquaque non semel in illis mendicabulis contritus, τῷ τριβωνίῳ, id est, *palliolo obsoleto*, cutis illam asperitatem assimilatam, atque ita posse legi existimavi. Quæ conjectura si non medium scopum ferit, certè non valdè aberrat. Sanè cum eam *Petro Vattiero* Ducis Aurelianensis quondam Medico, viro *Græcè & Latinè* non vulgariter docto, & linguæ *Arabicæ* imprimis perito, communicassem, meam illam conjecturam ita accepit, ut ex ea verissimam illico extunderet lectionem; hanc scilicet τετριμμένῳ ὀθονίῳ, *trito Linteolo.* De qua Lectione non est dubitandum, quin sit verissima. Confirmant eam lectionem Homeri verba, quæ leguntur in calce *lib.* 13. *Odyss.* ubi de Perâ loquens, πυκνὰ ῥωγαλέην hoc est *rimis frequentibus scissam atque asperam* dicit. Quales ῥωγμὰς & in cute Elephanti agnoscit noster Auctor, ut proxime visum est. Quare admodum verisimile est Panni attriti & laceri speciem cogitasse, cui belluæ istius corium assimularet.

p. 69. *l.* 4, 5. τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύσι, ποιαίδε αἱ χαῖται.] Hæc non nihil corrupta sic emendo, τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι, καὶ αἱ χαῖται. Mox sequitur ἐλέφαντι δὲ τόδε ἐστὶ ὁ χνοῦς. Plana est sententia: aliis animalibus in cute nascuntur pili & setæ; elephantis verò pro his lanugo. Minimè pilosum esse elephantum testatur & Aristoteles *lib.* 2. *hist. cap.* 1. ὁ δὲ ἐλέφας ἥκιστα δασύς ἐστι τῶν τετραπόδων. Item Plinius *lib.* 8. *Durissimum* (inquit) *dorso tergus, ventri molle, setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium abigendo tædio muscarum, (namque id & tanta vastitas sentit) sed cancellata cutis & invitans id genus animalium odore. Ergo cùm extenti recepere examina, arctatis in rugas repente cancellis comprehensas enecant.* Hoc iis pro cauda, juba, villo est.

p. 69. *l.* 7, 8. ὀπίσω κατὰ τὸ γόνυ κάμπτει.] Ita & Aristoteles *lib.* 2. *hist. cap.* 4. testatur id esse singulare Elephantorum generi, quod crura posteriora antrorsum flectunt, ut homines crura: cùm aliæ quadrupedes retrorsum flectant. Nam pecudes & jumenta, & alia ejusmodi, antrorsum priora, posteriora retrorsum flectunt contrariis flexionibus: quadrupedes verò oviparæ, crura flectunt omnia retrorsum. Hac in re igitur Elephanti cum hominibus conveniunt, ab aliis quadrupedibus differunt. Verba *Aristotelis* hæc sunt: τὰς δὲ κάμψεις τῶν κώλων καὶ τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὄπισθεν, ὑπεναντίως ἔχουσι τι ἑαυταῖς, καὶ ταῖς τοῦ ἀνθρώπου καμπαῖς, πλὴν ἐλέφαντος. Quæ cum ita se habere constet in iis *Aretæi* verbis, adverbium ὀπίσω non debet conjungi cum verbo κάμπτει, quasi diceret flectere retrorsum, sed seorsum legendum; hæc verò conjunctim, κατὰ γόνυ κάμπτει, *flectit ad genu*,

genu, quod idem est, ac antrorsum, quia genu antrorsum prominet.

p.69.l.8,9. καὶ μαζὸν πρὸς τῇσι μασχάλῃσι ἴσχει] Ita & Ælianus *lib. 4. de animalibus cap. 31.* μαζοὶ δὲ αὐτῷ πρὸς ταῖς μασχάλαις. At Aristoteles *citato loco.* ὁ δ' ἐλέφας ἔχει μὲν μαστοὺς δύο, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ στήθει, ἀλλὰ πρὸς τῷ στήθει. Elephantus verò, & si duas tantum mammas habet, tamen non in pectore sed juxta pectus. *Aretæus* verò dicit *juxta alas.*

p.69.l.13. ἐκίκλησκον δὲ καὶ λέοντα τὸ πάθος] Infra diminutivo usus est; λεόντιον.

p.69.l.14. τοῦ ἐπισκυνίου τῆς ὁμοιότητος εἵνεκεν] Quid sit ἐπισκύνιον docet Rufus Ephesius *in partium hominis nomenclaturis*: αἱ δὲ ἔσχαται (inquit) τοῦ μετώπου ῥυτίδες, ἐπισκύνιον, ὅπερ ἐπάγομεν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἣν πρὸς ἑαυτοὺς φροντίζωμέν τι ἢ αἰδώμεθα. ἄλλοι δὲ τὸ ὑπὸ τὰς ὀφρύας σαρκῶδες, ἐπισκύνιον ὀνομάζουσι. id est, *extremæ frontis rugæ* ἐπισκύνιον *dicuntur, quod adducimus oculis, cum apud nos aliquid profundiùs cogitamus, aut pudore afficimur. Atque illud carnosum quod subest ipsis superciliis* ἐπισκύνιον *appellant.* Eandem vocem explanat hoc modo *Theocriti* Scholiastes *ad* εἰδύλ. χάριτες· τὸ σκύζειν κυρίως ἐπὶ λέοντος, ὅταν τὸ ἐπισκύνιον χαλάσῃ ὀργιζόμενος· λέγεται δὲ ἡ τῶν ὀφρύων κάθεσις, ἐπισκύνιον. Quibus ex verbis patet, ut σκύζειν, ita ἐπισκύνιον vocem inde deductam, propriè dici de Leone, cùm iratus frontem contrahit; quod & Homerus testatur *Iliad.* ρ. de Leone ita scribens:

πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται ὄσσε καλύπτων.

Quod *Papinianus* ita expressit in Sylvis de Leonibus *Domitiani* loquens:

——— *& totas duxere in lumina frontes.*

Sed & ipse *Aretæus* hîc, & infra *eodem capite*, ubi hanc ipsam appellationem, cur huic morbo indita sit, docet: ἐπισκύνιον μέγα ἕλκεται καλύπτειν ὄσσε, ὅκως τοῖς θυμουμένοις, ἢ λέουσι. διὰ τόδε, καὶ λεόντιον κικλήσκεται. Ita enim legendum μέγα ἕλκεται, absque negatione. Hinc illud *Zenodoti* Stoici apud Laërtium de *Zenone* Stoicorum parente in Epigram. Ζήνων σὺ πολιῷ σεμνὸς ἐπισκυνίῳ. Quod moribus austeris esset *Zeno* & gravi supercilio.

p.69.l.15. ἢ δὲ σατυρίησιν] Aliud nomen hujus morbi tradit, quod est, σατυρίασις, & ipsum à similitudine inventum: tum quia in eo malæ ut Satyris rubent, tum ob protervam salacitatem, atque impudicam impudentiam, ut loquitur Cicero *in Oratione de Aruspicum responsis*; id enim est, ἡ ἀφροδισίων ὁρμὴ ἀναίσχυντος. Hujus appellationis meminit & Galenus *lib. de tumoribus præter naturam*: τοῦτο τὸ πάθος, (τὸν ἐλέφαντα) ἀρχόμενον ὀνομάζουσι σατυριασμόν· ἐπειδὴ τοῖς σατύροις ὅμοιοι γίγνονται τὸ πρόσωπον. Idem ejus similitudinis rationem explicat *lib. 2. de causis morborum* ita scribens: καὶ γὰρ οὖν καὶ ὁ ἐλέφας ὀνομαζόμενος, καὶ ἡ φθόη, φανερῶς ἐξαλλάττουσι τὴν μορφήν· σιμοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥίς, καὶ τὰ χείλη παχέα, καὶ ἀπεξυσμένα τὰ ὦτα φαίνεται, καὶ τὸ σύμπαν ὅμοιοι τοῖς Σατύροις οἱ ἐλεφαντιῶντες γίγνονται.

p.69.l.15,16. μήλων τοῦ ἐρυθήματος] Ab eodem malarum rubore hunc morbum & φοινίκινον dici ad Hippocratem notat *Galenus* in ἐξηγήσει· φοινίκινος, ἀπὸ τοῦ χρώματος, οὕτως εἰρῆσθαι τὴν ἐλεφαντίασιν ὑπονοήσειεν ἄν τις.

p.69.l.17. αὐτὰρ καὶ ἡράκλειον] Herculeum morbum dici Elephantiasim notat; sed alia ratione ac morbum comitialem. Hic namque eo nomine appellatur, quia *Herculem* ei morbo obnoxium fuisse proditum est. Quod & Aristoteles testatur *sect. 30. probl. 1.* διὰ τί πάντες ὅσοι περιττοὶ γεγόνασιν ἄνδρες, ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, ἢ πολιτικὴν, ἢ ποίησιν, ἢ τέχνας, φαίνονται μελαγχολικοὶ ὄντες· καὶ οἱ μὲν οὕτως, ὥστε καὶ λαμβάνεσθαι τοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς ἀρρωστήμασιν; οἷον λέγεται τῶν τε ἡρωϊκῶν τὰ περὶ τὸν Ἡρακλέα. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔοικε γενέσθαι ταύτης τῆς φύσεως· διὸ καὶ τὰ ἀρρωστήματα τῶν ἐπιληπτικῶν, ἀπ' ἐκείνου προσηγόρευον οἱ ἀρχαῖοι ἱερὰν νόσον. Verumtamen Politianus *Miscel. cap. 9.* negat contra *Theodorum Gazam* interpretem, ex his verbis elici posse, morbum comitialem *Herculeum* appellatum fuisse, sed solum ab Hercule *sacri* nomen traxisse. Illud etiam inquit, diligentius cogitandum, sacerne tantum morbus, an etiam Herculeus, quod de suo *Theodorus* adjecit, appelletur.

p.69.l.17,18. ὅτι τοῦδε μέζον οὐδὲν, οὐδὲ ἀλκιμώτερον] Isidorus *lib. 4. cap. 8. Elephantiasis morbus dicitur, ex similitudine Elephanti, cujus naturaliter dura, & aspera pellis nomen morbo in hominibus dedit: quia corporis superficiem similem facit elephantorum cuti: sive quia ingens passio est; sicut animal ipsum, ex quo derivatum ducit nomen.* Nullum elephantiasi majorem esse morbum intelligendum est, ratione habita facultatis, quam is morbus sævis & gravibus Symptomatis affligit, quæ infra recensentur: qua mente Aetius eumdem maximum appellat *lib. 13. cap. 120.*

p.69.l 24. ὡς ἔν τι μέγα χεῖμα] Videtur deesse aliquid, scilicet præpositio κατὰ, ut sic legamus: καθ' ἕν τι *per magnam aliquam hyemem*; propter ea quæ sequuntur; εὖτε τὸ ὕδωρ. &c.

p.69.l.25. ἢ κρύσταλλον ἢ πάγον] Non video quam hîc differentiam ponat inter κρύσταλλον, & πάγον, cùm utraque vox, glaciem Græcis significat: nisi πάγον, pro πάχνην accepit. Est autem πάχνη *pruina*, ros concretus. Quin πάχνην scripsisse *Aretæum* suspicor, & ita legendum.

p.69.l.34. ἀπὸ σκοπιῆς τοῦ προσώπου ἀρχόμενον] Propter τῶν μήλων ἐρύθημα, de quo supra: & à quo hunc morbum σατυρίασιν cognominatum fuisse dicit.

p.69.l.34,35. τηλεφανὲς πῦρ] Suid. τηλεφανής, αὐλητής· τηλεφανὴς μακρόθεν φαινόμενος.

p. 69. *l.* 38. οὐ πρὸς τὰς ἀρχὰς ἀσθενεστέρας οὐ πάθος] Alludit ad *Aphorism.* 30. *sect.* 2. περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη πάντα ἀσθενέστερα. Legendum autem πρὸς, non πρὸς, ut in excusis codicibus.

p. 69. *l.* 43, 44. ἀναπνοὴ βρομώδης] Scribe per ω. βρωμώδης. In hoc quidem distat valdè hic morbus ab Elephanto animali: cujus halitum suavissimi esse odoris, & qualem *Indica* aromata spirant; & dolori capitis mederi testatur Achilles Tatius *lib.* 4. *de Clit. & Leucipp. amoribus.*

p. 69. *l.* 46. οὖρα παχέα] Propter magnam vim crudorum humorum, quos coctio vitiata accumulat.

p. 69. *l.* 47. ἀφροδισίων ὠμῶντε καὶ ἀπέπτων ἡ ἀνάδοσις] Non potest consistere hæc lectio: quid enim est venereorum crudorum atque incoctorum digestio seu distributio? Distribuuntur alimenta per corpus, non semen genitale: quod etiam ambigo, an nomine ἀφροδισίων intelligi posset. Ita enim res Veneris, hoc est, ipse concubitus appellari solet. Tum licet hac voce semen intelligi posset, non tamen, ut dixi, huic convenit ἀνάδοσις. Sunt tamen qui ἀνάδοσιν hîc seminis emissionem interpretantur, ut scriptum ad marginem Latinæ editionis *Crassi*; quod nec probandum est: cùm huic interpretationi repugnent sequentia. Subdit enim; καὶ ὅτι τούτων ἐστὶ αἴσθησις καὶ μελέτη· οὐδὲ γὰρ, οὐδ᾽ ἢν μὴ πέψωσι, γιγνώσκουσι. id est, *neque horum sensum aut curam habent: propterea quod an minus concoxerint, nec cognoscunt.* Quæ quis prioribus illis cohærere dicat? Quocirca mendum in voce ἀφροδισίων cubare oportet; cujus loco τῶν σιτίων legere haud dubitem. Sanè ἀφροδισίων pro σιτίων mendosè positum faciliùs credat, qui sciat τῶν σιτίων pro ἀφροδισίων aliquando scriptum, contrario errore; ut apud Aristotelem *in problemate* 27. *sect.* 4. ubi de iis rebus agens, quibus libido excitatur, sic habet: ἡ δ᾽ ἐπιθυμία καὶ ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ διανοίας γίνεται· ex iis enim quæ præcedunt, & quæ sequuntur, liquet hunc locum ita legi debere: ἡ δ᾽ ἐπιθυμία καὶ ἀπὸ τῶν ἀφροδισίων, aut sine articulo, καὶ ἀπὸ ἀφροδισίων διανοίας γίνεται. Vult enim Philosophus & sola cogitatione venereorum, homines ad coitum incitari. Nec mihi displiceat sic legi hunc locum: οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, οἷον ὑποζυγίου, ἀφρώδεα· σιτίων ὠμῶν τε &c.

p. 69. *l.* 56. τὸ μεσηγὺ τῶν ὄχθων ἐρρῆτο] Mendosum & hoc, pro ἔρρηκται, à ῥήγνυμι.

p. 70. *l.* 2. ὅκως τὸ ῥινὸν ἐλέφας] Lege ἐλέφαντος.

p. 70. *l.* 4, 5. οὐκ ἐς πολλὸν δὲ, καὶ ἕδρα δηλοῖ τοῦ παντὸς εἰς ἴσον ὄχθον ἐγειρομένου] Vitiosa quoque hæc lectio: cùm ex ea nullus sensus bonus elici possit. Quid enim sibi volunt, & quò spectant hæc, καὶ ἕδρα δηλοῖ? Lege οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ διάδηλοι τοῦ παντὸς, &c. Supra dixit *Aretæus*, initio hunc morbum latere, utpote, qui nullum singulare symptoma, nec pro tanta pernicie, primo tempore ostendat: nunc morbi motum & tractum persequens, subdit; non multo post ægros deprehendi, id est, genus morbi palam fieri, tuberculis per universum corpus erumpentibus.

p. 70. *l.* 7, 8. ψεδναὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμαι] ψεδναὶ *Ionicè*, idem quod ἀραιαί. Ea utitur Homerus *Iliad.* 6.

—— ψεδνὴ δ᾽ ἐπενήνοθε λάχνη.

p. 70. *l.* 12. ῥυπεῖ δὲ συχναὶ, βαθεῖαι] Lege ῥυτίδες συχναὶ, βαθεῖαι, &c. nam de rugis & infra: ῥυσσοὶ τὸ πᾶν σκῆνος ῥυτίσι τρηχείῃσι.

p. 70. *l.* 14. ποιωδέστεροι] *Ionice* pro ποωδέστεροι.

p. 70. *l.* 20. καὶ γὰρ καὶ τοῖσι κακοχύμοισι ἱερήοισι] ἱερεῖα generaliter dicta, quæcunque animalia Diis immolabantur. Hîc tamen *Sues* privatim intelligi debent: quoniam ita fere eas appellabant, quod sæpius immolarentur. Sicut liquet ex *Hippocratis* & *Galeni* monumentis. Illius quidem verba sunt *lib.* 4. *de victu in acutis*: ὕεια δὲ βέλτιστα τῶν κρεῶν ἁπάντων· κράτιστα δὲ τὰ μήτ᾽ ἰσχυρῶς πίονα, μήτε λεπτὰ, μήτε ἡλικίην φέροντα ἱερείου παλαιοῦ. Nomine enim ἱερείου παλαιοῦ Suem ἔξωρον, & quæ ætatem adultæ excessit, intelligit. Galenus autem apertissimè *in lib.* 2. *de temperamentis*, disputans de recens natorum temperamento, humidissimum esse ostendit, porcelli exemplo, quem, νέον ἱερεῖον appellat: ἀλλὰ, καὶ εἰ νέον ἱερεῖον, εἴτε ἐσθίειν ἐθέλεις, εἴτ᾽ ἀνατεμὼν σκέπτεσθαι, μυξώδη μὲν καὶ πλαδαρὰν εὑρήσεις τὴν σάρκα, &c.

p. 70. *l.* 20, 21. τὰ κρέα χαλάζης ἐστὶ ἔμπλεα] De Suum grandinibus ita scribit Aristoteles *lib.* 8. *hist. cap.* 21. χαλαζώδεις δέ εἰσι τῶν ὑῶν αἱ ὑγρόσαρκοι, τά τε περὶ τὰ σκέλη, καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον, καὶ τοὺς ὤμους· ἐν οἷς μέρεσι καὶ πλεῖσται γίνονται χάλαζαι· κἂν μὲν ὀλίγας ἔχῃ, γλυκερὰ ἡ σάρξ· ἂν δὲ πολλὰς, ὑγρὰ λίαν καὶ ἄχυλος γίνεται. Ex quibus verbis patet, χαλάζας, sive grandines, in carnibus gigni ex humoris pituitosi & viscidi redundantia: qui per carnes diffusus, paulatim crassescit, ac demum in grandinem concrescit.

p. 70. *l.* 21, 22. ἣν δὲ πολλὸν αἱρῇ τι ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἡ πάθη] Rescribe ἢν δὲ πολλὸν αἴρηται.

p. 70. *l.* 23. λειχῆνες ἀπὸ τοῖσι δακτύλοισι] λειχὴν, Latinè *impetigo*, vitium est cutis, ut ψώρα & lepra: qui affectus cognati sunt, & ferè simul recensentur apud Hippocratem, ut *in lib. de affect.* λέπρη καὶ κνησμὸς, καὶ ψώρη, καὶ λειχῆνες, καὶ ἀλφὸς, καὶ ἀλώπεκες ὑπὸ φλέγματος γίνονται· ἔστι δὲ ταῦτα, αἶσχος μᾶλλον, ἢ νοσήματα. Sunt qui λειχῆνα à Celso *papulam* appellari putant. De causa videndus Galenus *lib.* 5. *cap.* 5. *de med. comp.* κατὰ τόπους·

nbi

ubi ait hunc affectum nasci ex humore non simplici, sed ex misto tenuibus, serosisque, atque acribus, unà cum crassis in unum permistis. Ceterum hæc mistio in iis qui atram bilem multam habent, facilè locum habet. Nam atra bilis ex se crassa est, sero autem multo tenui atque acri diluta: quo fit ut qui atra bile abundant, ii impetigine fœdentur: sicut in 2. *prorrhet.* scriptum: αἱ δὲ λέπραι, καὶ οἱ λειχῆνες ἐκ τῶν μελαγχολικῶν. Meritò igitur *Aretæus* inter Elephantiacorum Symptomata *impetiginem* recenset.

p. 70. *l.* 23, 24. γένυσι κνησμοὶ] Non in genibus tantùm, sed & in facie pruritus excitatur; quod esse principium elephantiasis, liquet ex *citato libro & capite de compos. med. κτ τόπους* ubi talis inscriptio legitur: πρὸς τὰς ὀχθώδεις διαθέσεις, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου κνησμούς, καὶ ἀρχὴν ἐλεφαντιάσεως.

p. 70. *l.* 25. ἀμπίσχεται δὲ ὁ λειχὴν καὶ γένειον, κατὰ ἐν κύκλῳ.] Celsus *lib.* 5. *cap. ultimo de prima papularum specie*: *Idque vitium maximè rotundum incipit, eademque ratione in orbem procedit.* Cæterùm id vitium cum à mento oritur, *mentagram* Latinè appellatum docet Plinius *lib.* 26. *cap.* 1.

p. 70. *l.* 26. ἐρεύθεται δὲ καὶ μῆλα] Refertur id verbum ad λειχὴν, *rubefacit malas.* Malè in Crassi versione *rubent malæ.*

p. 70. *l.* 29. ὀχθώδεες] Ὀχθώδεες διαθέσεις à Galeno dicuntur in Elephantiacis *citato loco.*

p. 70. *l.* 30. ἐπισκύνιον οὐ μέγα ἕλκεται καλύπτειν ὅσσε] Quid sit ἐπισκύνιον, & cur hic morbus λέων aut λεόντιον dictus sit, supra à me explicatum est.

p. 70. *l.* 33. ἀλλὰ καὶ νυκτὶ δοῦ ἀτάλαντα] Scribe, ἀτάλαντον. Refertur ad præcedens, τόδε, supple πάθος.

p. 70. *l.* 34, 35. ὑπώπια, ῥὶς ὄγκοισι μέλασι, ὀχεώδεες] In editione *Henischii*, deest vox ῥὶς. Junius vero Crassus videtur ῥῖνες legisse, & cum sequenti voce ὀχεώδεες, junxisse, quæ Lectio probanda.

p. 70. *l.* 36. ἔκρινες] Ita dicuntur, qui magno & prominenti sunt naso: unde verbum ἐκρινίζω, *naso suspendo*, subsanno, apud *Lucianum.*

p. 70. *l.* 36. ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπομέλανες] Crassus vertit, *dentes non albi sunt, sed nigricare videntur.* Atqui non hæc mens *Aretæi*; sed dentes non esse quidem candidos, videri tamen propter nigredinem reliqui corporis. Ita igitur legenda & distinguenda hæc sunt: ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπὸ μέλανος, præ nigredine aliarum, scilicet oris partium. Deesse aliquid puto.

p. 70. *l.* 41. ἐντομαὶ βαθεῖαι] Profundæ per cutem incisuræ: ita & folia ulmi & quercus ἐντομὰς habere testatur Theophrastus *lib.* 1. *cap.* 16. *hist.*

p. 71. *l.* 3. μακρόβιόν ἐστι, ὅκως ἐλέφας τὸ ζῶον] In eo & morbus similis elephanto, quòd diu vivit: si quidem vivere est, tam immanem morbum perferre. De longævitate elephantorum prodit *Aristoteles*, existimari à nonnullis vivere annos ferè trecentos, ab aliis ducentos. Verba hæc, in *lib.* 8. *cap.* 9. *hist.* τὸν δ᾽ ἐλέφαντα ζῆν φασιν, οἱ μὲν περὶ ἔτη τριακόσια, οἱ δὲ διακόσια· quod & repetit *lib.* 9. *cap.* 46. Ælianus autem *lib.* 4. *cap.* 31. tradit elephanto florem ætatis esse ad annum sexagesimum; terminum vivendi ad ducentesimum. Causam tam diuturnæ vitæ Bodinus *lib. de Repub.* humori melancholico adscribit; quo naturaliter id animal abundet: eo argumento, quod cervi, corvi, & cornices, quæ item melancholica sunt diutissimè vivant. Cui sanè opinioni ratio suffragatur: is etenim humor & frigiditate sua calorem naturalem temperat, & densitate dissolutioni obstat, & acerbitate corpus constringens, humidum ejus foras difflari prohibet: quare & sine alimentis quosdam multum temporis spatium vixisse proditum est. Cardanus *in libris de subtil.* diu vivere elephantos propter bonitatem temperamenti putat, qua nulli quadrupedi alii cedat, tum autem & quia corpore est magno: quarum rationum elenchum vide apud Scaligerum *Exercit.* 204. *sect.* 2. Mirum verò loquendi genus morbum elephantiasim diu vivere, ut elephantum. Sanè vita hujus tantùm, quod per se subsistit; quomodo igitur morbus dicatur vivere, qui accidens est, nempe mala constitutio actiones lædens? Præterea morbus vitæ adversatur, ut hostis; quippe ejus actiones corrumpit, & ita mortem affert; certè via est ad interitum: potius igitur mori qui æger est, quàm vivere censendus est, quatenus ægrotat: sed hoc χαριέστερον, ut multa apud *Aristotelem*, ad vivum unguem neutiquam resecanda. Ita enim Poëtam *in* 4. *Æneid.* ali vulnus, & vivere dicitur: *vulnus alit venis.* Item: *tacitum vivit sub pectore vulnus.*

p. 71. *l.* 6, 7. ἄλγη (ἄλλη) καὶ ἄλλη, πλανώμενον σιτίων ὀρέξις] Malè hæc distincta sunt; malè etiam πλανωμένων in plurali pro πλανώμενον: refertur enim ad ἄλγος, quod suprà positum. Itaque post istud participium debet punctum signari.

p. 71. *l.* 9, 10. ἐπιθυμίη λυσσώδης] Libidinem intelligit, quam & rabiem appellat Horatius *in carm.* ad anum impudicam: *indomitam properat rabiem sedare.*

p. 71. *l.* 14, 15. ὕπνος λεπτὸς ἀγρυπνίη χακίων ἐν φαντασίη] Hæc ita ut excusa sunt non satis intelligi possunt, & corrupta esse suspicor. Ita rectiùs legantur: ὕπνος λεπτὸς, ἀγρυπνίης κακίων, ἐν ὕπνῳ φαντασίη somnus quidem tenuis; sed & visa in somno ipsa insomnia pejora: quia scilicet dormientes tam tetra & horrenda somniant, ut vehementius terreantur:

tur: quod pejus esse censet, quàm si omninò non dormirent.

p.71.l.17. νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες] Alludit ad illud Homeri:

ὕπνος

Νήγρετος, ἥδιστος, θανάτῳ ἄγχιστα ἐοικώς.

Petronins Arbiter *in Trojæ halosi:*

hîc graves alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem ultimam
Somnos.

p.71.l.20. δέος δὲ, καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ] Rectè; malum enim id imprimis contagio serpit, & in multos funditur; ut etiam Galenus testatur *lib. 11. simpl. c. de carne viperæ.*

p. 71. l. 22, 23. οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρήγοντες τῷ λιμῷ· οἱ δὲ, ὡς ἥκιστα σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν] Malè hæc distincta, transposita etiam. Sic lego, οἱ δὲ ἥκιστα, ὡς σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν. *Quidam vel carissimos in locis desertis & montibus exposuerunt, ad tempus fami subvenientes: alii minimè; utpote qui ipsos mori vellent,* quod videlicet eos mori, quàm in ea miseria vivere, satius ducerent.

p.71.l.29,30. ἄλλον δὲ ἰδεῖν ἔχιν ἐς πίθον γλεύκεος] Similem historiam narrat Galenus *libro 11. simpl. C. de carne viperæ;* cujusdam scilicet Elephantiaci, cui cùm ancilla vinum dedisset, in quo fortuitò vipera suffocata fuerat, sperans eum necatum iri eo potu, morbo præter spem liberatus est.

p.71.l.30,31. πιόντα δὲ (τε) τοῦ γλεύκεος ἐς κόρον] Serpentes vinum appetere testatur Philosophus *lib. 8. hist. de Anim. cap. 4.* οἱ δὲ ὄφεις καὶ πρὸς τὸν οἶνόν εἰσιν ἀκρατεῖς· διὸ θηρεύουσί τινες καὶ τοὺς ἔχεις εἰς ὀστράκια, διὰ τὸ τιθέναι οἶνον εἰς τὰς αἱμασιάς.

p.71.l 40. ἐπεὶ δὲ ἔτι ἐν σπέρματι ἡ δύναμις] σπέρματος nomine intelligit partes ex semine concretas, quas Galenns πεφυκότα μόρια appellat: in his vim formatricem residere, vel in adultis, *Aretæus* hoc loco pronuntiat; & *Galenus* hinc confirmat; quod in magnis & cavis vulneribus venæ deperditæ denuò instaurentur. Plura de carnis viperinæ facultate vide infra, in calce libri; ubi de curatione elephantiasis.

Ex Libro I.

Therapeuticῶn morborum acutorum.

Ad Procemium.

p.72.l.13. ὀξέων νούσων ἄκεα ξυναφέα] Ordinem horum librorum insinuat dicens; acutorum morborum curationem, ideis, seu speciebus signorum, quibus morbi illi cognoscuntur, conjunctam esse. Nam ideo Medici morborum causis & differentiis ac signis dignoscendis animum advertunt, ut iis congrua remedia adhibeant: nisi enim morbi natura exploratè perspecta fuerit, non potest rectè curari. Postquam igitur morborum acutorum, & diuturnorum causas & signa tradidit, mox ad horum ipsorum remedia & curationes transit, totidemque libris ea persequitur.

p.72.l.18. ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται] Hic pollicetur *Aretæus* de febribus se Tractatum editurum; quod an præstiterit, scire non possumns: si præstitit, & exstat alicubi, optare superest, ut exeat in lucem: si non præstitit, aut non exstat illnd opus, jacturam tantam ut defleamus.

p.72.l.22. μηδὲ μακρηγορέειν ἔπεα ἐν ἑτέροις γράφοντα] In eos qui easdem res variis locis & alienis inculcant, quod factum ab *Hippocrate* & *Galeno* liquet iis qui ejus libros πεπατήκασι.

Ad Caput I.

περὶ Θεραπείας Φρενιτικῶν.

de Curatione Phreniticorum.

p.72.l.27. ἐν οἴκῳ ξυμμέτρῳ] οἶκον εὔμετρον appellat cubiculum mediocriter spatiosum; hoc est, neque nimis amplum, neque nimis angustum: illud enim nimia prospectus amplitudine spiritus sursum in adspectum evocat: in hoc aër non satis perflatur, eoque est tepidus.

p.72.l.28. ξυγκρήτῳ] Addit debere esse temperatum: cur autem non frigidum? Ita enim febri acutæ atque inflammationi magis resisteret? An quia frigus, ambientis constrictis cutis meatibus, halituum fervidorum perspiratum impediret, atque ita augeret per accidens inflammationem? Ita quidem censet *Alexander Trallianus.* Ceterum prudentiores de ea re ita statuunt; debere esse aërem actu quidem & formaliter temperatum: interim herbarum idonearum vaporibus ita comparari, ut sit potestate frigidus, ac inspiratione, morbi incendio mederi possit: quæ & sententia est *Avicennæ*, his verbis: *& oportet ut in domo ejus, & juxta ipsum sit multitudo redolentium frigidorum.*

p. 72. l. 28, 29. χειμῶνος μὲν ἐν ἀλέῃ, θέρεος δὲ ἐν ψύχεϊ νοτερῷ] Ut accentus est ultimæ dictionis, videretur conjunctim legendum, ἐν ψυχεινοτέρῳ, *frigidiore*, nempe cubiculo, à voce ψυχεινὸς, quæ idem quod ψυχρὸς significat. Verùm, quia priùs ἐν ἀλέῃ dixit, cui sanè hæc respondent ἐν ψύχεϊ νοτέρῳ, malim hæc separatim legi, ut excusa sunt: sed tunc non rectè accentus acutus signatus in penultima; qui debet circumflexus esse in ultima νοτερῷ. Quod ad sententiam attinet; videtur noster sibi ipsi contradicere, qui hic hyeme tepidum aërem, æstate frigidum & humidum requirat, quem modo temperatum debere esse dixit. Sed non ita est: comparaté enim tepidum, & frigidum dicit. Nam si aërem temperatum hiberno & gelidiori compares, tepidum rectè dices: si æstivo calori, frigidum. Et eodem quidem sensu, *Aetii*, vel potius *Posidonii* verba accipienda sunt *Tetrabibl. 2. cap. 2. Æger* (inquit) *decumbat; hyeme quidem in domo tepida, æstate verò frigida.*

p. 72. l. 33. ὀξυήκοοι γὰρ] Calorem, licet præter naturam, tamen nonnullas functiones vegetare, haud absurdum est, maximè quæ animales dicuntur; sensum videlicet & motum. Et ratio est, quia ejusmodi functiones, spirituum ope, perficiuntur: quos calor ille mirum in modum acuit, splendidos & ad impetum faciendum habiles reddit. Quo fit, ut ad instrumenta sensuum promptiùs veniant, magisque ipsa intendant: maximè verò auditum intendit, dum partes, quibus sonos percipimus, impensiùs exsiccat: facit enim maximè ad auditum siccitas instrumenti, auctore Hippocrate *lib.* περὶ σαρκῶν ubi de auditus instrumento agit: ὅτι ξηρότατον, inquit, ἠχεῖ μάλιστα.

p. 72. l. 33. ἅτε ψόφου καθαπτόμενοι] Hippocrates *in Coac. cap. 2. sent. 21.* οἱ δὲ φρενιτικοὶ βραχυπότης, ψόφου καθαπτόμενοι.

p. 72. l. 34, 35. τοῖχοι λεῖοι, ὁμαλοὶ, μηδ' ὑπερέχοντες, μηδὲ ἄχναι] Quia minima inæqualitas in pariete eorum imaginationem ita excitat, ut varias inde sibi effingat Figuras animalium, aut aliarum rerum: ut de febricitantibus testatur Philosophus *libro de insomniis cap. 2.* διὸ καὶ τοῖς πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται ζῶα ἐν τοῖς τοίχοις, ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τῶν γραμμῶν συντιθεμένων. &c. id est, *ideo & febricitantibus interdum animalia videntur in parietibus, à modica similitudine linearum compositarum.*

p. 72. l. 36. ἐρεθιστικὸν γὰρ τοιχογραφίη] Matthæus Gradus: *sit etiam Camera benè disposita, nuda picturis* &c. *Quia*, inquit, *infirmi multum imaginantur, & diligunt intueri in illis figuris, & sic multum laborant.* Addit neque vestes variis coloribus distinctas iis objici debere, quod varias inde concipiant imagines. Cœlius Aurelius *lib. 1. cap. 9. Sit etiam* (locus) *sine ullo picturæ figmento: ne visa ægri ex picturis mente accipientes, quæ Græci phantasmata vocaverunt, plus asperentur, aut in risum solvantur.*

p. 72 l. 37, 38. ἀμφαφόωσι τινα ψεῦδεα ἰνδάλματα] Legendum planè, ut ad marginem editionis *Henischii* scriptum est, ἀμφαφόωσι, *suspendunt*, supple τοῖχοι γραφῇσι εὔκοσμοι.

p. 72. l. 38, 39. καὶ τὰ μὴ ἐξέχοντα ἀμφαφόωσι ὡς ὑπερέχοντα] Supple νοσεῦντες hoc κροκυδίζειν, & ψηλαφᾶν Medici appellant. Galenus *lib. 4. de loc. aff.* de se ipso acutè febricitante: πυρέττων γὰρ ἐν θέρει πυρετῷ διακαεῖ, τῆς τε κλίνης ἐξέχειν τινὰ κάρφη κατὰ τὴν χρόαν ὀρφνώδη, καὶ τῶν ἱματίων ὁμοίας κροκύδας ἐνόμιζον· εἶτ' ἀφαιρεῖν μὲν αὐτὰς ἐπεχείρουν. &c. Ac tunc non erat quidem phreniticus *Galenus*; sed tamen ardenti febre laborabat, quæ non longè à phreneſi aberat: ut ex iis, quæ ibidem scripta sunt, patet. Noster post paulò ἐν ψιλοῖσι τοῖσι στρώμασι· ὡς μὴ κροκυδίζειν ὑπομνήσιος ἔοι. Cœlius *lib. 1. cap. 5. de discernenda Phrenitide: Ab aliis deliriis ita discerni vel internosci potest, cùm neque crocidismum in ægrotantibus viderimus, quod est ex operimentis fimbriarum veluti decerptio; neque carphologiam, quæ est festucarum levium à parietibus velùti detractio, quam necesse est Phreniticos facere.*

p. 73. l. 8. μάλα γάρ τοι σπῶνται φρενιτικοί] Ob siccitatem immodicam: calor enim vehemens nervos torrens contrahit ad suum principium: in quo consistit natura convulsionis. Idem Hippocrates testatur *Coac. cap. 2. sent. 21.* φρενιτικοὶ τρομώδεες ἢ σπασμώδεες.

p. 73 l. 11, 12. κατάκλισις ἢ ἐν ζόφῳ, ἢ ἐν φωτὶ πρὸς τὸ νόσημα τεκμαρτέη.] Phrenitici in tenebris an in luce habendi sint, ex ipso morbo æstimandum censet: quod cujusmodi sit, *Cornelius Celsus* planè *Aretæo* congruenter declarat *lib. 3. cap. 18.* quem locum elegantissimum adscribere operæ pretium est: *Fere verò Antiqui tales ægros in tenebris habebant; eo quod eis contrarium esset exterreri, & ad quietem animi tenebras ipsas conferre aliquid judicabant. At Asclepiades, tanquam tenebris ipsis terrentibus in lumine habendos esse dixit: neutrum tamen perpetuum est. Alium enim lux, alium tenebræ magis turbant; reperiunturque in quibus nullum discrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo possit. Optimum itaque est utrumque experiri; & habere eum qui tenebras horret, in luce; eum qui lucem, in tenebris. At ubi nullum tale discrimen est, æger si vires habet, loco lucido; si non habet, obscuro continendus est.* Eadem ferme Aetius *Tetrab. 2. cap. 2.* & Cœlius Aurel. *lib. 1. cap. 15.*

p. 73. l. 20, 21. μειλίγματα γὰρ θυμοῦ σιτία] Causam quamobrem cibus animum demulceat, Plinius in hunc modum tradit *lib. 22. cap. 24.* ubi de mulsa agit: *Hunc potum bibendum*

al-

alsiosis (invenio) *item animi humilis & præparci, quos illi dixere micropsychos. Est & ratio subtilitatis immensæ à Platone descendens: corpusculis rerum lævibus, scabris, angulosis rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus: ideo non eadem omnibus amara aut dulcia esse: sic & in lassitudine proniores esse ad iracundiam, & in siti. Ergo & hæc animi asperitas seu potius animæ, dulciore succo mitigatur. Lenit transitum Spiritus, & molliores facit meatus, ne scindant euntem redeuntemque. Experimenta in se cuique, nullius non ira luctusque tristitia, & omnis animi impetus cibo mollitur. Ideoque observanda sunt quæ non solùm corporum medicinam, sed & morum habent.* Ita quidem Plinius ex sententia *Platonis*, qui mihi respexisse videtur ad ea, quæ summns ille Philosophus in *Timæo* disserit de causis saporum, & voluptatis aut molestiæ, quam ex iis percipimus; de qua ratione non est nunc tempus disputandi. Id quod ad cibornm congruentium potestatem attinet, ad mores mutandos, hæc quidem pluribus exemplis confirmari potest. Quippe Claudio Cæsari iram epulis ita mitigatam, nt *Messalinæ* flagitii propè oblivisceretur, auctor est Tacitus *lib.* 11. *Annal.* his verbis: *Claudius domum regressus, & tempestivis epulis delinitus.* &c. Sed & in Literis Sacris, Ruth 3. *cùmque comedisset Booz, & bibisset, & factus esset hilarior.* Quin apud *Hebræos*, cibos fuisse proprios lngentium, quibus tristitia eorum levaretur, legimus apud Ezechielem *cap.* 24. Lucretius *lib.* 5.

Hæc animos ollis mulcebant, atque juvabant
Cum satietate cibi: nam tunc sunt omnia cordi.

p. 73. *l.* 30, 31. τὴν ἐπ' ἀγκῶνι μάλιστα τὴν μέσην] Venam eam intelligit, quam *medianam* Barbari vocant. Eadem ad verbnm Ætius *citato loco.*

p. 73. *l.* 33, 34. ἢν δὲ προσωτέρω τοῦ δέοντος χρόνου ἐκτέμω ἐόντι, ἢ ἑβδομαίῳ ἐλεῖ (ἔλῃ)] Intra primam Crisium periodum, nempe diem quartum, vena ut secetur, præcipit: sin delirium non nisi sexto aut septimo accidat, ut omittatur: eoque spectant hæc *Aetii* verba, citato loco. Quod si ob aliquam causam, venæ sectionis auxilium relinquatur, per clysteres ventrem evacuare oportet. Ex quibus patet, veteres in sanguine Phreniticis mittendo cautos valdè olim & circumspectos fuisse: quando & *Asclepiades* sanguinem iis mitti perinde esse dixit, ac si trucidentur; quod scilicet nulla iis febris remissio fieret. Quod etsi *Celsus*, qui id refert, non probat; enm tamen etiam in ea re oppido circumspectum fuisse, ex verbis ejus hisce colligi potest: *quod si vires ægri patiantur, sanguis quoque mitti debet.*

p. 73. *l.* 37. μὴ πολλὸν ἀφαιρέειν] Non multum sanguinis iis detrahendum est, quia sanguine opus est ad vires sustentandas, quas febris incendium, & ipsius delirii agitatio, tum vigiliæ assiduæ dissipant: quo fit ut in Syncopen facilè incidant; quod his verbis mox docet: φρενῖτις γὰρ εὐτρεπὴς ἐς συγκοπὴν κακόν.

p. 73. *l.* 40, 41. οἵδε οὐ τῆς φρενίτιδος ἔασι οἱ λογισμοί] Iis quidem qui sanguine abundant, juvenesque sunt, & ex ingluvie & crapula morbum contraxerunt, multum sanguinis rectè mitti concedit, sed non ratione morbi: quando & citra Phrenitidem, cùm febriunt, minuendi ampliter sunt, qui corpus humorum plenitudine oneratam habent.

p. 73. *l.* 45. ἢν ἐξ ὑποχονδρίων] Phrenesim ex hypochondriis videtur intelligere, quam inflammatio septi transversi accendit: ibi enim id septum prætensum est. Atque eo casu audentiùs sanguinem mitti posse autumat, qnod ibi principium sit vitæ & sanguinis: caput sit locus sensus & nervorum originis; quod potius sanguinem aliunde mutuari habet, quàm aliis largiri.

p. 74. *l.* 2. ἐπιξηρότεροι γὰρ πυρετῶν μόνων] Ratio est, quia præter febrem, quæ exsiccat; ex delirio insuper jactantur, vociferantur, vigilant.

p. 74. *l.* 2, 3. οὐδὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι· εὔπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι] Hic locus mihi olim mendi suspectus fuit; utpote quo, præter sententiam *Hippocratis*, mulsa biliosis commendatur, ut familiaris & εὔπεπτος. Verba Hippocratis in *libro de victu in acutis* hæc sunt: μελίκρητον δὲ πινόμενον, διὰ πάσης τῆς νούσου ἐν τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι, τὸ ἐπίπαν μὲν τοῖσι πικροχόλοισι, καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι ἧσσον ἐπιτήδειον ἢ τοῖσι, οὐ τοιούτοισι. Sed & Galenus *lib.* 7. *Meth.* ἔστι μὲν δὴ καὶ μελίκρατον εἰς ἁπάσας τὰς εἰρημένας ἐκκρίσεις ἐπιτήδειον· ἀλλ' οὔτ' ἄδιψον, ὥσπερ ἡ πτισάνη, κἂν ταῖς πικροχόλοις φύσεσιν ἐκχολοῦται ῥᾳδίως. At noster non esse dandam mulsam ait: ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι· *nisi biliosi fuerint.* Auget dubitationem, quod Plinius *lib.* 22. *cap.* 24. mulsam dari solitam refert iis, qui animi humilis & præparci, quos illi dixere *micropsychos:* quales multum à biliosis & picrocholis, & maximè à Phreniticis abesse putandi sunt: hi enim acutis & sævis humoribus flagrant, audacissimique sunt & iracundi; illi frigidi & segnes. Itaque non immerito aliquis hunc locum mendi suspectnm habeat. Paucis autem mutatis sic mihi videtur restitui posse: si prorsus deleatur negativa μὴ, & pro εὔπεπτον, legamus, ὕποπτον, *suspectum*; & fiat hæc sententia: οὐδὲ μελίκρητον, ἢν χολώδεες ἔωσι· ὕποπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. *Neque mulsa danda est, si sint biliosi: hæc enim in iis, qui multam amaram bilem colligunt, suspecta est.*

p. 74. *l.* 4. χόνδροι πλυτοί] χόνδρος *granum* significat: sed hic & passim in libris Medicorum pro genere tritici accipitur. χόνδρος enim, ut dixi, granum seu semen dicitur:

fitque ex Zea, tritico eximio. Ita igitur fcribit Plinius *lib.* 18. *cap.* 8. *Qui Zea utuntur non habent far.* Eft & hæc *Italiæ* in *Campania* maximè, femenque appellatur. Addit hujus caufa Homerum ζείδωρον ἄρουραν dixiffe. Idem *cap.* 11. *Alica fit è Zea, quam femen appellavimus.* Dehinc modum tradit alicæ conficiendæ, quam *lib.* 22. rem effe *Romanam*, neque antiquiorem *Pompei Magni* ætate docet: tum quod ad rem pertinet, eximiè utilem effe; *five eluta detur ex aqua mulfa, five in forbitiones decocta, five in pultem.* Ex quibus verbis patet, alicæ elutæ præcipuum ufum fuiffe in forbitionibus ægrorum. Quod & Galenus teftatur *lib.* 1. *de alimentis cap.* 6. his verbis: μάλιστα δὲ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς σκευαζομένοις ῥοφήμασιν ἐκ τοῦ καλουμένου πλυτοῦ χόνδρου. Ubi notanda vox καλουμένου: qua intelligitur in ufu tam frequenti fuiffe χόνδρον πλυτὸν, ut eo nomine vulgo appellaretur.

p. 74. *l.* 5. ἀγαθὸν δὲ, καὶ ἐκ τῶνδε ῥοφήματα] De modo parandi forbitiones ex alica lota, vide Galenum *citato loco.*

p. 74. *l.* 7, 8. σύμφορον δὲ φρενιτικοῖσι οὔρησις] An quia bilis tenuis, qua maximè Phrenitici abundant, per urinas commodius vacuatur? An quia calor pituitam & fanguinem liquat, quod fanè indicat Hippocrates *lib.* 2. *de morbis*, ita fcribens: οὐρέει πολλὸν, ὅταν ὑπερθερμανθῇ ἡ κεφαλή· τήκεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὸ φλέγμα. &c. Aut quia id vacuationis genus morbis capitis præcipuè accommodatum.

p. 74. *l.* 13. πτισάνης δὲ χυλὸς] Ptifanæ fuccus eft, quem Latinè *cremorem ptifanæ* dicimus. Hippocrates adjecto epitheto πτισάνης χυλὸν λεπτὸν appellat *lib.* 3. *de morbis*; cujus parandi modum tradit, *lib. de victu in acutis*: κριθὴν δὲ ὀθονίῳ διηθέοντες τὸν χυλὸν διδόασι. Ptifanam verò ipfam non colatam παχείην πτισάνην idem appellat *eodem loco* & πτισάνας ἀδιηθήτους, & κριθώδεα πτισάνην.

p. 74. *l.* 16, 17. καὶ μικρόν τι περὶ τῶν κρισίων] Sumpta hæc & quæ fequuntur de moderando victu Phreniticorum ex prioribus Aphorifmis *fect.* 1.

p. 74. *l.* 17, 18. σιτώδεα διδόναι.] Σιτώδεα appellat, quæ multum nutriunt.

p. 74. *l.* 18. ἐόντα καὶ κρεῶν ἀκρέων] Galenus ægris reficiendis porcorum pedes in ptifana exhibebat *lib.* 7. *Method. Med.* Nota obiter elegantiam ex vocum fimilitudine, κρεῶν ἀκρέων, Paronomafiam vocant Rhetores; ut δῶρα ἄδωρα· βίος ἄβιος.

p. 74. *l.* 19. καὶ πετεινῶν χρέος] Avicularum præfcribit carnes, ut minùs excrementi habentes, & concoctu faciliores: fed hic dubitatio eadem mihi inceffit, quæ olim apud Galenum; cùm *lib.* 8. *Method. cap.* 2. ubi de victu eorum, quos πικροχόλους Græci vocant, nempe multam amaram bilem gignentium, difputat; iis primo loco perdices in victu imperat, & montanas aviculas, quas στρουθοὺς appellat: ἐκ δὲ τῶν πτηνῶν, ἄριστοι μὲν οἱ πέρδικες ἅμα τοῖς ὀρείοις ἅπασι στρουθοῖς· ἐφεξῆς δὲ ἀλεκτορίδες καὶ φασιανοὶ, καὶ νέαι περιστεραί. Caufa cur dubitem eft, quia ejufmodi aves funt aliis ficciores, & fucci tenuioris: quas proinde Galenns *lib. de attenuante victu cap.* 8. iis præfcribit, qui victu ejufmodi humores attenuante indigent. At nullis minus ejufmodi victus, quàm πικροχόλοις convenit: qui potiùs refrigerari atque humectari debent. Accedit quod Hippocrates, 6. *Epid.* aves effe biliofas, hoc eft, bilem, fi edantur, gignere, hac fententia docet: ἡ χολὴ οἷον εἶπον περὶ τῶν ὀρνίθων, ὅτι χολώδεες. Pedeftrium igitur animalium carnes iis viderentur utiliores; aut faltem domefticarum avium, quæ minus ficcæ funt, ut gallinarum; quas tamen perdicibus & montanis aviculis poftponit, eo loco, Galenus. Ad hoc refponderi poteft, *Galenum* non fimpliciter biliofis naturis perdices, & montana avitia commendare, nt femper iis utantur, fed à morbo convalefcentibus. Ejufmodi autem non poffunt non effe utiliffimæ, licet paulo ficciores; quia omnium minimè excrementofæ funt: ex qua re multo plus commodi convalefcentibus præftatur, quàm incommodi ex ficcitate: idque ex fequentibus *Galeni* verbis colligi poteft. Poftquam enim gallinas, phafianos, & juniores columbos nominavit, de eorum educatione addit, non debere eos intus, hoc eft, domi includi, quod fic fiant excrementitii: μὴ κατειρχέσθω δ᾽ ἔνδον μὴ δὲ ταῦτα· περιττωματικὰ γὰρ ἅπαντα τὰ ἀγύμναστα. Porrò Nofter ejufmodi aves non toftas, quo pacto nimiùm exficcarent, fed τοῖς χυλοῖσι, fuccis ptifanæ fcilicet diu ad tabem ufque elixatas exhibet: qua præparatione, earum vim ficcandi non parum emendari palam eft.

p. 74. *l.* 21. ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων εἰς κρέσσον ἔστων] ἔστων pro ἔστωσαν, Imperativus pluralis in *Attica* dialecto, quæ eadem fermè eft *Ionicæ*. Craffus ita vertit: *ex pifcibus faxatiles aliis præftantiores fint.* Ego deeffe quidpiam arbitror, puta vocem κράτιστοι, aut fimile quidpiam, ut fiat colon periodi ἰχθύων οἱ πετραῖοι κράτιστοι· tum aliud efto colon; τῶν ἄλλων εἰς κρέσσον ἔστων· fed tunc pro ἔστων, legendum ἔσθων, hoc eft ἐσθώντων *edant*, à verbo ἔσθω, quod item ut ἐσθίω ufurpatur. Et fiet hæc fententia: pifcium quidem præftantiffimi, qui faxatiles dicuntur: ex aliis autem, ut quifque melior erit, edant. Ceterùm pifces πετρώδεις, hoc eft, *faxatiles* ex marinis dicuntur, qui non in lævibus, aut arenofis, aut terreis litoribus, fed in faxofis promontoriis, atque inter faxa delitefcunt ac pariunt: cujufmodi funt fcarus, merula, turdus, julia, fuca, perca, auctore Galeno *lib.* 3. *de alim. cap.* 28. Atque ejufmodi faluberrimi cenfentur, quia in aquis puriffimis verfantur, & fluctuum ad faxa agitatione magis exercentur.

p. 74.

p. 74. *l.* 22, 23. ἄλλη γὰρ ἄλλως φέρειν ἰχθύων ἰδέας] De Piſcium bonitate, ſecundum regiones, vide fragmentum elegans Ennii *Hedypatheticorum* apud Apulejum *Apolog.* 1. & in *Appendice Maronis*, quam edidit *Joſ. Scaliger.*

p. 74. *l.* 24. ὀπώρας οἰνώδεος ἀποσέλλεσθαι] Nomine ὀπώρας, fructus intelliguntur autumnales, qui poſt ὡραίως ſcilicet ad maturitatem perveniunt: ὀπώρα autem οἰνώδης, qui ex iis fructibus, ſaporem habent vinoſnm, hoc eſt, dulci & acido miſtum. Hos ideo removet à victu phreniticorum, quia caput & ejus membranas feriunt: κεφαλῆς γὰρ (inquit) καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει. Cujus ratio eſt, quod inſtar vini bulliant in ſtomacho, & ſic vapores craſſos ad caput tollant. Proinde ubi ſtomachi, aut virium reficiendarum cauſa neceſſarii videntur, in mulſa coqui, aut in paſta aſſari, ſi ſint ex malorum genere, præcipit: alios autem macerari aqua calida, ut ſaporêm vinoſum exuant, niſi vires aliud indicent.

p. 74. *l.* 46, 47. καιρὸς δὲ πάσης τέγξιος, πλὴν τῆς ἐσβολῆς τοῦ παροξυσμοῦ.] Fortaſſe legendum, καιρὸς δὲ πᾶς τέγξιος, aut πᾶς τῆς τέγξιος.

p. 74. *l.* 52. ἢ κονύζης ἑψήματι] κονύζης nomine, quæ herba intelligenda ſit, dubium certè eſt. Quæ enim eo nomine deſcribitur à Dioſcoride, *lib.* 3. ea ad irrigandum fovendumve caput phreniticorum bona eſſe non dicitur: & non tacuiſſet ille autor, qui uſus medicamentorum tam diligenter exſequitur, ſi Medicis ad talem uſum expetita olim fuiſſet. Quare nonnulli *Perſicariam* interpretati ſunt, ut in quodam libro notatum ad marginem vidi: quæ nec mihi placet interpretatio; utpote nullo nixa fundamento. Dicam quod mihi in mentem venit: nec levis certè conjectura hæc eſt, κόνυζαν hîc poſitam pro eo frutice, quem Græci ἄγνον aut λύγον appellant. Nempe hunc & κόνυζαν olim vocatum fuiſſe ex iis, quæ Scholiaſtes *Theocriti* notat, intelligi poteſt; ad hos ſcilicet verſus *Idyllii*, quod eſt inſcriptnm Θαλύσια.

Χ' ἀ ςιβὰς ἐσσεῖται πεπυκασμένα ἐς τ' ἐπὶ παχυὼ
Κνύζα τ' ἀσφοδέλω.

Verba ibi Scholiaſtæ hæc ſunt: τὴν κόνυζαν, κνύζαν εἶπεν· ἔστι δὲ φυτὸν ψυκτικώτατον. ἔνθεν καὶ ἐν τοῖς θεσμοφορίοις ὑποστρωννύουσι τὸ φυτόν· τὴν θερμότητα τὴν κατὰ τὰ ἀφροδίσια ἐκκόπτοντες. Quibus verbis planè idem tribuit *conyzæ*, quod Dioſcorides *vitici*: ὠνόμασται δὲ ἄγνος (inquit) διὰ τὰς ἐν τοῖς θεσμοφορίοις ἁγνευούσας γυναῖκας, εἰς ὑπόστρωμα χρῆσθαι αὐτῇ. Quod autem decoctum τῆς ἄγνου infundi ſoleret capiti Phreniticorum, (quod hîc jubet *Aretæus*) teſtatur idem Dioſcorides. *eodem loco:* καὶ ἐπὶ ληθαργικῶν τε καὶ φρενιτικῶν, ἐμβρέχεται σὺν ὄξει καὶ ἐλαίῳ.

p. 74. *l.* 53. ἢ κροκίνῳ] Id quoqne unguentum ad eandem opem commendat Cornelius Celſus *lib.* 3. *cap.* 18. *Prodeſt ad ſomnum inducendum, atque etiam ad mentem ipſam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum.* De hoc unguento vide *Dioſcoridem.*

p. 75. *l.* 11. ἐν λείπουσι] λίπουσι.

p. 75. *l.* 16, 17. βαρὺ δὲ καὶ νωθὲς, ἥπερ ὕπνου ἀρχή] ὁμίχλη propriè nebula eſt, quam ſic definit Auctor *libri de Mundo:* ἔστι δὲ ὁμίχλη, ἀτμώδης ἀναθυμίασίς τις, ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα· νέφους δὲ ἀραιοτέρα. Rectè autem ſpiritum nebuloſum principium ſomni facit: talem enim eſſe evaporationem illam, qnæ ſomnum efficit, teſtatur Ariſtoteles *libro de ſomno & vigilia;* nempe τὴν τρόφιμον ἀναθυμίασιν καὶ μὴ νοσώδη. Eo alluſiſſe *Ovidius* in antri ſomni deſcriptione, videri poteſt, his verbis:

——— *nebulæ caligine miſtæ*
Exhalantur humo.

p. 75. *l.* 23, 24. κνήσι ὤτων τε καὶ κροτάφων δάμνονται] Tactu ac fricatione aurium & temporum ferarum iram manſueſcere ait, nedum hominum furorem. Hinc vox *manſueſcere*, quaſi *manu aſſueſcere*, & cicurari. Ariſtoteles *lib.* 9. *hiſt. de Anim. cap.* 1. καὶ τιθασσεύεται θᾶττον, καὶ προσίεται τὰς χεῖρας μᾶλλον. Tum de equo Virgilius 3. *Georg.*

——— *& plauſæ ſonitum cervicis amare.*

p. 75. *l.* 25. ναυτίλῳ μὲν ἡ ἐν ἀκάτῳ κατάκλισις] Ex *Relationibus Americanis P. P. Soc. Jeſ.* quidam ex ipſis, qui diu apud iſtos Barbaros hnmi cubare aſſueviſſet, poſtquam ad ſuos redierat, in cubili quieſcere non potuit, donec ad ſomnum capiendum, in nnda humo, ut ſolitus fuerat, corpus componeret. Tanta eſt in omnibus vis conſuetudinis. Quo facto confirmabatur planè quod Hippocrates dixit *libro de victu in acutis:* κοίτη ἡ παρὰ τὸ ἔθος μαλθακὴ πόνον ἐμποιέει καὶ σκληρὴ παρὰ τὸ ἔθος.

p. 75. *l.* 28. καὶ θαλάσσης καὶ νηὸς ὀδμή.] Huc ſpectat Hiſtoria quædam in *Zacuti Luſitani obſervationibus;* quam ipſius verbis referre libet: *Quum Luſitaniæ Rex Sebaſtianus ex Conimbrica Olyſipponem proficiſceretur, quoddam oppidum maritimum pertranſiens, tanto gaudio ab oppidanis excipiebatur, ut paſſim in foribus ſuæ quiſque domus odores ſuffirent: viæ autem qua tranſiret floribus ſternerentur, ac totus denique aër ſuffitu, organis muſicis, & populi exſultantis plauſu arderet. Cui turbæ cum ſe quoque piſcator quidam viſendi cupidus immiſcuiſſet, ſubita vertigine correptus, ita concidit, ut pro apoplectico in proximum tectum deferretur: qui à Medicis ibi conſuetis remediis multum vexatus,*

non

non tamen ad se redire poterat. Tum Rex, misericordia motus, eò Thomam à Veiga, Archiatrum suum misit: qui intellecto ut ille miser concidisset, suspicatus, id quod erat, eum inusitata thymiamatum fragrantia in id malum incidisse, illico eumdem in littus transferri jussit, atque ibi limo, & alga totum integi: quod cum esset factum, brevi homo consueto odore recreatus convaluit.

p. 75. l. 28, 29. μυσικῶ ᾗ ἐθισμὸς αὐλῶν] Mira vis consuetudinis, qua fit ut incentio tibiarum, quæ alios excitat; consuetis earum sonitum audire, somnum provocat. Cornelius Celsus: *quorumdam discutiendæ tristes cogitationes, ad quod Symphoniæ & Cymbala, strepitusque proficiunt.*

p. 75. l. 30. ἡ πυκλίδ@.] Scribe πηκλίδ@. Est autem πηκτὶς genus Citharæ. Suidas: πηκτὶς, εἶδ@· ὀργάνε κιθαρῳδικῶ.

p. 75. l. 30, 31. διδασκάλων δὲ] Scribe διδασκάλῳ δὲ, Ludi Magistro puerilium fabellarum narratio animum demulcet, & somnum conciliat.

p. 75. l. 31, 32. ἄλλοισι δ' ἄλλα ὕπνε θελκτήρια] Hinc & illud Juvenalis:

——— ——— *quibusdam*
Somnum rixa facit.

p. 75. l. 35. ἔλαιον δρυπετὲς ἐλαίης] Olivæ δρυπετεῖς, vel ut scribit *Eustathius*, δρυπέτεις, Græcis dicuntur, quæ in arbore maturuerunt; Latini *druppas* nominant. Plin. *lib.* 15. *cap.* 1. Optima autem ætas ad decerpendum inter copiam bonitatemque, incipiente bacca nigrescere. Nostri vocant *drupas*, Græci verò *drypetas*. Athenæus *lib.* 2. *cap.* 15. ad Eupolidis versum Σηπίας, δρυπετεῖς τ' ἐλαίας· ταύτας (inquit) Ῥωμαῖοι δρύππας λέγουσι. (Quamvis tamen nomen *druppa* potius a δρύπεψ, aut si mavis a rariore voce, δρυπέπης, sit derivandum.)

p. 75. l. 35, μὴ ὠμῆς.] Glossema sapiunt hæc: id enim vox δρυπετεῖς suprà, satis indicat.

p. 75. l. 36. κυμίνε ᾗ σελίνε τ' καρπῶν] Subaudiendum est τί.

p. 75. l. 39, 40. ἔρια μὲν ἔσω οἰσύπω πιναρὰ ἀπὸ τ' οἶ@·] Sufficiebat dicere; ἔρια οἰσύπω πιναρὰ, sed *Jonum* mos est ita laxè loqui. De Oesypo vide Dioscoridem *lib.* 2. *cap.* 272.

p. 75. l. 41. σίραιον ἐλλιπὲς,] De Siræo infra plura in curatione τ' αἵματ@· ἀναγωγῆς. σίραιον est quod Latini *Sapam* vocant. Plinius *libro* 14. *cap.* 14. *Siræum, quod alii hepsema, nostri sapam appellant, ingenii non naturæ opus est, musto usque ad tertiam partem mensuræ decocto: quod ubi factum ad dimidiam est, defrutum vocamus.*

p. 75. l. 46. μάλα γὰρ τοῖσδε ὁ σπλὴν χαίρει] Nempe aceto, & spongia. De aceto scitum est Averrois, *lib.* 7. *collig. cap.* 3. *Quæ in purgatione splenis dantur, non debent ab aceto privari, quia ipsum est ei cibus & medicina.* Atque in libris practicorum vix ullum reperias ad lienem medicamentum, sive intra sumendum, sive imponendum, quod non aceti aliquid admistum habeat.

p. 75. l. 47. ἢν ᾗ τὰ ὑποχόνδρια εἴσω ᾖ, ἤδε ἄνω εἰρύηται] Verba ipsamet *Hippocratis* posuit: ἐκ κοσμίε θρασείη ἀποκλεισις, φωνὴ ὀξείη, κακὸν· ὑποχόνδρια τετάσιον εἴσω εἰρύαται. *Coac. cap.* 1. *sent.* 52. Quod autem addit ἄνω idem est, & præcedentis dictionis expositio est. Nam quibus septum transversum inflammatione capitur, iis tunica intercostalis, atque unà transversi hypochondriorum musculi sursum, hoc est, ad ipsum septum trahuntur: unde & hypochondrii ξυνέλκυσις πρὸς ὀμφαλὸν ὑπολάμπειος, *contentio ad umbilicum, mollis dicta* oritur. Lib. enim vocat Hippocrates *lib.* 1. *Epid. sect.* 3. *hist.* 2.

p. 75. l. 49, 50. ὑπικαίειον ἴσον] Scribe πικέριον, quæ vox apud Hippocratem *lib.* 2. *de morbis*. Galenus *in Exegesi* βούτυρον exponit. Item Erotianus *in Onomastico*.

p. 76. l. 39, 40. κέφη ᾗ σποτέρη] Σικύῃ κέφῃ *levem cucurbitulam* appellat, quæ imponitur citra partis scarificationem.

p. 76. l. 40. ἐς τὰ μετάφρενα κεκολλῆσθαι] Idem verbum in ænigmate de cucurbita medica:

Ἄνδρα ἴδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα.

Hujus autem ænigmatis autorem fuisse *Cleobulinam*, Cleobuli unius è septem sapientibus filiam, & ipsam sapientem, discimus ex *Plutarcho*, qui id tradit *in convivio septem sapientum*; quem locum olim *Ægidio Menagio* viro Clarissimo indicavimus.

p. 75. l. 40, 41. ἐπεὶ ᾗ καὶ θώρηκα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξέῃσι νέσοισι ἀκέεσθαι χρή.] Ita & ille Amatus Lusitanus *Centur.* 7. *curat.* 40. ubi de curatione agit febris malignæ & pestilentis: *Sollicitus sit Medicus, oportet, ut in multis, ita circa duo hæc præcipue; quando ægrotum maligna & malè morigerata febre laborantem tractaverit: primum ut fauces ægrotantis sæpe advertat, perspiciatve: secundum, ut scapulas thoracemque consideret; cùm ut in illis ulcuscula sæpe contingunt, ita in iis non raro exanthemata pullulent.*

p. 76. l. 47, 48. καρδίη γὰρ ἢν πάθῃ, μέζον τι δεινὸν] Plinius *lib.* 11. *Solum hoc viscerum vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit.* Cur autem non sanentur graviores cordis morbi, docet Philosophus 3. *de part.* 4. Φθειρομένης γὰρ τ' ἀρχῆς, ἐκ ἔστιν ἐξ ἧς βοήθεια τοῖς ἄλλοις ἐκ ταύτης ἠρτημένοις.

p.76.l.53. ὑπὸ τῆς οἰκέης θάλπεος τετραμμένον] An intelligit converfionem caloris nativi in igneum, juxta definitionem febris à Galeno traditam *Com. ad Aphorif.* 14. *fect.* 1. τροπὴ τῆς ἐμφύτε θερμότητος ἐπὶ τὸ πυρῶδες ὁ πυρετὸς γίνεται; An potius caloris nativi exftinctionem. Nam mox: ἄκρα γὰρ ψυχρὰ &c. Frigidas fieri extremas partes prædicat. Sed prior interpretatio melior.

p.76.l.57. ὑγρήγειν ὑγρασίη ἡ ψύξι.] Quæ fcilicet caloris innati exftinctioni fuccedit in ejufmodi febribus acutiffimis.

p.77.l.7. τὸ ἀπόβρεγμα] Ita aquam appellat, in qua quid herbæ immaduit.

p.77.l.22. βραχυπόται γὰρ οἱ φρενιτικοί] Sententia eft Hippocratis ex *Coac. prænot. cap.* 2. *part.* 21. caufam vulgò affignant, impedimentum fenfus communis, propter quod rei moleftæ fenfio non conftat. Ego aliud occultius fubeffe puto, & quale in rabiofa cane demorfis, cùm aquam reformidant. Nam hanc Phreniticorum βραχυποσίαν non genere, fed gradu ab hydrophobia rabientium differre ftatuo.

p.77.l.27,28. ἐς ἀτμὸν λυθῆναι καὶ ὑγρασίην τῆ ἀνθρώπου] Hominem folvi in vaporem & fudores ait, non totum quidem, (non enim offa, & aliæ partes folidæ, fic folvi poffunt) fed calorem nativum.

p.77.l.37,38. ἤδε ἑωυτέοισι ἐμπνέεσι ἐς ἡδονήν,] Craffius videtur legiffe ἑωυτέας ἐμπλέεσι, *fe ipfos replent*: quod & ipfe rectius judico.

p. 77. l.44. ἔπι γὰρ ἕξις ὑγρανθήσεται] Fortaffe ὑγρανθήσεται, *humectabitur*: de perfufione enim capitis agit, quam largam fieri præcipit. Et mox infra: ὧδε γὰρ τὸ μὲν ξηρὸν ἀμβλύνεται· *ita enim ficcitas obtunditur*.

p. 77. l. 45. διητμίσθη] Lege διατμισθήσεται, *evaporabitur*; truncata enim ultima hujus vocis.

Ad Caput II.

περὶ Θεραπείας Ληθαργικῶν.
de Curatione Veternoforum.

p.77.l.53. ζόφος γὰρ ἡ νῦσος] Eadem mente *Lucretius* de animi morbis loquens *lib.* 3. *Adde quod in nigras Lethargi mergitur undas.*

p.77.l.54. ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη] Mira fententia hæc, & genus quoque loquendi infolens. Quis enim refrigerationem innatam alicui corpori unquam dixit: & abfurdum dictu eft. Quod enim refrigeratur, neceffe eft frigidum antea non fuiffe: tolerabilius effet ψυχρότης ἔμψυχος, ut naturale temperamentum intelligeretur. Quod nec rectum eft: Lethargus enim à caufis externis etiam fit: quin fæpè Phrenitidi fuccedit caloris innati diffipatione, ab eo qui præter naturam eft. Quo cafu lethargum ab innata frigiditate ortum nemo dicat: deeffe igitur aliquid puto, forte θερμότητος aut θέρμης, ut fiat hæc fententia, ψύξις γὰρ ἐμφύτε θερμότητος ἡ αἰτίη· *refrigeratio enim innati caloris in caufa eft.*

p. 78. l. 2, 3. ὑπὸ βαθὺ κῶμα ἴσχει] Triplex enim comatis differentia, βαθὺ, ὑπνῶδες, ἄγρυπνον.

p.78.l.5. ἐναντίως τοῖσι φρενιτικοῖσι] Et meritò quidem: funt enim affectus contrarii Lethargus & Phrenitis; Galeno *lib.* 13. *Meth. cap.* 21. id docente his verbis: καὶ τοῦτο μὲν τὸ πάθος ἐναντίον πῶς ἐστι κατὰ τὴν ἰδέαν τῇ φρενίτιδι· id eft, *Linacro* interprete: *nam & id vitium contrarium quodammodo fecundum fpeciem Phrenitidi eft.* Ex quibus verbis difputant recentiores, lethargum effe inflammationem. Contrarius (inquiunt) Lethargus Phrenitidi eft κατὰ τὴν ἰδέαν, fecundùm fpeciem ex Galeno; igitur utrique idem genus. Id autem inflammatio eft. Nos refpondemus cum Chiocco Veronenfi *lib.* 2. *quæft.* 7. per hanc vocem ἰδέαν *Galenum* non femper fpeciem, qua res eft id quod eft, intelligere; fed interdum conditiones materiales, & qualitates feu temperiem ea voce interdum fignificare: quo pacto & εἶδος Ariftoteles de differentia accidentali nonnunquam ufurpat: nempe *libro de longitudine & brevitate vitæ cap.* 1. λέγω δὴ κατὰ γένος μὲν διαφέρειν, οἷον ἄνθρωπον καὶ ἵππον· κατ' εἶδος δὲ ἄνθρωπον πρὸς ἄνθρωπον. Ita igitur *Galenus* Lethargum à Phrenitide fpecie diverfum ftatuit; quia, quæ illi accidunt, planè contraria funt iis, quæ Phrenitidi affident, Symptomatis: alterum enim morbum frigiditas, fopor, immobilitas comitantur; alterum æftus, vigiliæ, agitatio, inquies. Celfus tamen non Lethargum, fed Cardiacum morbum Phrenitidi contrarium facit. *lib.* 3. *c.* 19.

p. 78. l.8. διαδέξηται ἡ λήθη] λήθην oblivionem pro λήθαργῳ ponit: nam eadem vis utriufque vocis.

p.78.l.14. ψυχρὸν γὰρ τὸ κάτω ἔντερον] Frigidum lethargo affectis effe inteftinum, & ignavum ad naturales fæcum expulfiones notat; ideo acrium injectionibus irritandum. Cui tamen contraria videtur Hippocratis obfervatio in *Coac. prænotionibus text.* 139. Inter alia enim Symptomata quæ ibi affert lethargi, κοιλίαι χολώδεες, καὶ ἀκρατέες ponuntur: id eft, Ventres biliofi & incontinentes; qui fcilicet biliofa excrementa continere non poffunt, fed effluere finunt. Verùm *Fæfius* eo loco, ἀκρατέας κοιλίας, *exfolutas, & propemodum*

emor-

emortuas intelligit, hancque expositionem hisce *Aretæi* verbis confirmat. Tametsi alvum lethargicis humidam liquidisque dejectionibus manantem aliàs non negat *Hippocrates*: verùm iis qui in extremis versantur. Ita enim notat *lib. 3. de Morbis*: καὶ ὅταν μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι, κάτω ὑποχωρέει ἐπιπολὺ, καὶ ὑγρὸν, τούτῳ ἐλπὶς μὲν πάνυ βραχεῖα περιγενέσθαι.

p.78. l.21,22. ἢν δὲ μεζόνως] Postquam purgationem per Elleborum nigrum proposuit; addit si fortius purgandum sit, *Hieræ* 3. 11. dari oportere: ac si major insit Hieræ potestas in purgando, quàm Ellebori nigri. Quod longè à Galeni sententia abhorret; qui *libro 6. de simplic. fac.* Aloëm habet in eorum medicamentorum albo, quæ ἐκκοπρωτικὰ Græcis dicuntur, hac causa, quia nihil aliud quam alvi excrementa detrahunt, nec primam corporis regionem transcendunt: quod idem de compositione ipsa censet quam *Sacram* Græci dixere; ut videre est *lib. 7. Method. cap.* 11. Cui subscribit Averroës *lib. 5. Collig. cap. 42.* his verbis: *Aloë non attrahit, nisi quod est in extremitate stomachi, & venis hepatis, & in illo habet proprietatem.* Est autem Aloë basis ejus compositionis, quæ ἱερὴ appellatur. Nonnus Medicus δι' ἀλόης ἱερὰν vocat. Hujus & Apulejus sic mentionem facit *lib. 10. Metam. Necessaria præcordiis leniendis bilique subtrahendæ illa prænobilis potio, quam* sacram *doctiores nominant* &c. Quibus verbis confirmare Galeni sententiam videtur, cum ab ea leniri præcordia memorat. Ceterùm multum hanc facultatem excedit *Veratrum nigrum*, licet *Albo* minus vehemens, anctore Dioscoride & aliis medicamentorum peritis. Sed existimandum est non *Hieram* Galeni hîc ab *Aretæo* præscribi, sed qua *Pacchius Antiochus* utebatur multò valentiore, ut quæ Colocynthidem haberet. De qua vide Scrib. Largum *cap. 97.* hæc enim illam multum viribus superat.

p.78. l.30. ὑπομνήσιός τε γὰρ] ὑπόμνησιν vocat pauci & levioris cibi administrationem subinde repetitam; utpote qua admonetur potius ventriculus cibi capiendi, quam sufficienti impletur.

p.78. l.33. ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον ἢ ὀσπρέοισι] Locus sine dubio corruptus. Crassus vertit: *Cibus esto attenuans & alvum leniens in jusculis magis, quàm leguminibus.* Sed cum de victu attenuante agat, quorsum hic leguminum mentionem faciat, non planè intelligo: tum autem cur legumina opponat jusculis, cùm ex iis juscula esse possint. Sed & deinceps de Gallina & tinnunculo addit; quas res cum præscriberet, non opus fuit de rejiciendis legnminibus monere, quæ tantò ab illa bonitate abesse omnes intelligunt. Quocirca locus is, ut dixi, corruptus est. Ac nisi me animus fallit, pro ὀσπρέοισι legendum est, ὀπτοῖσι ab ὀπτάω, quod est *asso, torreo.* Vult enim *Aretæus* jurulentis potiùs, quàm assis Lethargicos refici.

p.78. l.33,34. ἀλεκτορίδι, κεγχρηΐδι] ἀλεκτορὶς quid sit, scinnt omnes; κεγχρηῒς autem avis illa est, quam Latini *tinnunculum* vocant: ita enim hanc vocem vertit *Theodorus* apud Aristotelem. Item *J. C. Scaliger*, ejusdem interpres. Hujus autem meminit Aristoteles *lib. 2. hist. cap. ult.* ubi de ventriculo avium disputat. Verba ejus hæc sunt, ἔνιοι δὲ τὴν κοιλίαν αὐτὴν ἔχουσιν ὁμοίαν προλόβῳ, οἷον ἡ κεγχρηΐς. De tinnunculo consule Plinium *lib. 10. cap. 37.*

p.78. l.34. λινοζώστιος δὲ] λινοζώστι, ita enim *Dioscorides* & alii Græci hanc dictionem efferunt. Herba est, quam nos *Mercurialem* vocamus.

p.78. l.37. μάραθρον, σέλινον, τὰ λάχανα] τὰ λάχανα nempe μάραθρον, & σέλινον. Quam vocem addit, ut herbam ipsam denotet; puta caules, folia, radices; & distinguat à seminibus: nempe aut herbam ipsam, aut semina ad urinam ciendam commendat.

p.78. l.41. ἐρεθιστικὸν γὰρ ἡ κύστις] Hæc mendosa esse nemo non videt. Hoc vult *Aretæus*: in omni morbo vesicam & alvum irritandam esse: quæ sententia est præclara, & notanda. Vox autem ἐρεθιστικὸν significat id quod irritandi vim habet. Quare non debet jungi cum vocibus κύστις aut γαστὴρ, sed potiùs cum præcedentibus sic: ἄγριον δὲ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ φύσεων, (ita enim accentus notari debet, non in penultima, ut in excusis codicibus) ἠδὲ οὔρων ἐρεθιστικόν. Sed tunc quid fiet his nominativis κύστις, γαστὴρ, quibus nullum adjunctum erit verbum. An mutila hæc dicemus? An potiùs ita emendabimus, ut ἐρεθιστικὸν pro ἄγριον legamus: & deinde pro ἐρεθιστικὸν, ἐρεθιστέα ἡ κύστις &c. *Irritanda est vesica.* Videant Eruditi: mihi certe posterior hæc conjectura non displicet.

p.78. l.42,43. τέγξιες τῆς κεφαλῆς, ὥσπερ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι] Idem docet Galenus *lib. 13. Method. cap. 21.* ubi de Phrenitidis & Lethargi curationis communitatibus & differentiis agit: κοινὸν δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὀξυρρόδινον προσφέρειν· ἀπωσασθαι γὰρ χρὴ τῆς κεφαλῆς τὸν χυμὸν, ὁποῖος ἂν εἴη. id est, *commune autem utriusque est, ut oxyrrhodinum in principio admoveas. Nam repellendus à capite humor est, quisquis is fuerit.*

p.78. l.45 ῥοδίνου καὶ κισσοῦ χυλῷ] Lege ῥόδου· (ῥόδου) vox enim ῥόδινον de unguento dicitur. Sunt autem hic quædam transposita: nam cum mox jubet, quæ in capite sunt tenuari, & per insensilem transpirationem discuti; materiam indicans qua id perficiatur, serpyllum ponit & oxyrrhodinum: οἷον ἑρπύλλῳ, ὄξεϊ σὺν τῷ ῥοδίνῳ. Quod tamen posteriùs minimè ad eam rem aptum est: reprimit enim potiùs & densat. Quare sic digerenda hæc puto: ὡς ἀπελαύνειν χρὴ ψύξει καὶ σύψι, ὄξεϊ σὺν ῥοδίνῳ· ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοίην τοῖσι λεπτύνουσι, οἷον

ἑρπύ-

ἑρπύλλῳ, ῥόδῳ ἢ κισσῷ χυλῷ. veram esse hanc lectionem fatebitur, quisquis horum simplicium facultates perspiciet. Succus enim hederæ acerrimus est, & pro errhino usurpatur, Galeno teste *lib.* 7. *de simpl facult.* rosæ etiam succus impensè est calidus.

p. 78. *l.* 51. ξὺν λίπεϊ σικυωνίῳ.] Genus est factitii olei, quod vim habet calefaciendi; de quo legendus Dioscorides *lib.* 1. *cap.* 29. Nomen ei ἀπὸ τοῦ σικύος, *à cucumere*, ex quo conficiatur, inditum, videtur existimasse *Jo. Guinterius* Medicus in quadam Epistola ad *Jo. Tagaultium* Medicum Parisiensem, quam vice præfationis præfixit editioni suæ Librorum Galeni *de morborum curatione ad Glaveonem*, quos Græcè dabat. Verba ejus adscribam, ne quis me falso eum carpere putet: atque ut hominis vanitas Doctiorem se coarguentis pateat. *Nuper*, inquit, *quidam magni nominis Professor, & doctus alioqui, nec non Græcis tinctus litteris, sed leviter, cùm ingenii sui ostentandi gratia, ex bonis auctorum dictionibus malas faceret, idque absurdè satis & impudenter; incidit in oleum Sicyonium, ex urbe quadam Sicyoniæ regionis allatum interpretatus, Sicyoniorum, ut puto, memor calceorum. Qui si vim Græci vocabuli inspicere potuisset, & originem olei, & facultatem explicasset.* Hæc ille. Cæterùm quàm ipse inconsideratè & impudenter hæc effutiat, patet ex *Dioscoride*, qui *loco citato* ejusmodi oleum à *Sicyonia*, ubi conficiebatur, *Sicyonium* appellatum diserte asserit his verbis: σκευάζεται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐν σικυωνίᾳ, σικυώνιον καλούμενον. Quæ verba *Ruellius* Doctissimus ita vertit: *In Sicyonia maximè fieri consuevit, Sicyonii inde accepto cognomine.* Atque hæc non eo dico, quod nesciam fuisse aliam Sicyonii olei compositionem ἀπὸ τοῦ σικύος ἀγρίου dictam, in qua scilicet radices agrestis cucumeris cum multis aliis rebus ponerentur; cujus meminit Ætius *sermone* 1. *Tetrabibl.* 1. sed temeritatem ostendam tam insolenter reprehendentis, quod non minus defendi potest.

p. 79. *l* 2. χολώδεα γὰρ τὰ οὖρα] Hoc universim dictum accipi debet; non ut symptoma lethargi: neque enim causa est, cur biliosas urinas in lethargo potissimùm credamus esse, sed potiùs cur contrà.

p. 79. *l.* 5, 18, 19. ὀλίγη δ' ἥτω &c. συναγωγὸν λήθαργος.] Ait lethargum flatus colligere, quia scilicet calore sopito, ac per torporem non discutiuntur: nam motus & vigilia discutiendi excrementa vim habet. Ita & Aristoteles *sect.* 33. *prob.* 15. καθεκτικώτερος γὰρ ἐστιν, ἢ περιεκτικώτερος ὁ καθεύδων τοῦ πνεύματος.

p. 79. *l.* 36. ἐκπνέειν ξυμφορῆς.] In margine boni MS. ἐς ἐκφύσην.

p. 79. *l.* 38. τὸ διπλόον ἐς τὸ κάτω ἔντερον.] Subaudiendum est κασορίης, si bibi non possit prædicta mensura *Castorei*, saltem per clysterem duplum ejus infundendum est.

p. 79. *l.* 45, 46. πνευμάτων καταῤῥηκτικὸν πταρμοῖσι.] Hoc ex mente *Aristotelis*, qui πταρμὸν definit, spiritus confertim erumpentis latio; ὁ γὰρ πταρμὸς, ἡ πνεύματος ἀθρόος φορά ἐστιν &c. *sect.* 10. *probl.* 53.

p. 79. *l.* 46, 47. ἢ ὁκοῖόν τι κύστις ἀγωγὸν οὔρων.] Crassus videtur legisse διὰ κύστιος, & διὰ ῥινός, ita enim vertit: *& quemadmodum per vesicam urinam expellit, ita & per nares mucum.* quæ potior lectio.

p. 80. *l.* 7, 8. κνίδῃ μαστίζειν τὰ σκέλεα.] Κνίδη Latinè *urtica* dicitur; genus herbæ notissimum. Nomen παρὰ τὸ κνίζειν, à *vellicando* & *urendo*. Unde metaphoricè *urtica*, pro libidinis ardore ac pruritu apud Juvenalem: *acres Divitis urticæ*: &, *unde hæc tetigit grandine tuos urtica nepotes.* Dicitur etiam ἀκαλήφη, quæ vox idem ac jucundi tactus negationem valet. Hâc vellicari crura lethargicorum jubet *Aretæus*, quo expergiscantur. Haud absimili modo Anus apud Petronium, *Encolpium* ceu lethargicum aut paralyticum fasce urticæ excitat: *nasturtii succum cum abrotono miscet, perfusisque inguinibus meis* (loquitur ipse Encolpius) *viridis urticæ fascem comprehendit, omniaque infra umbilicum cœpit lenta manu cædere.*

p. 80. *l.* 8. προσίζεσαι γὰρ ἡ ἄχνη.] Qua ratione urtica cutem vellicet, deinceps his verbis declarat; nempe in contactu ipso lanugo quædam ejus herbæ, cutis superficiei infigitur; unde ardor & pruritus: quod verum esse patet herbam diligentiùs consideranti. Habet enim in superficie exiles admodum aculeos, seu spicula immensæ subtilitatis: quorum ea est natura, ut vel minimo contactu à planta revellantur, & cuti adhærescant. Ceterum urticæ affrictus pustulas in cute excitat, quas Hippocrates πομφὸς vocat; καὶ κατεπίμπλα) πομφῶν, ὡς ὑπὸ κνίδης.

p. 80. *l.* 12. λημνιάδος.] Salsuginis genus, quæ aliter ἀδάρκης dicitur; de qua vide *Dioscoridem.*

p. 80. *l.* 16. ἢν μὴ φαρμακῶδες.] In editione *Henischii*, negativa inclusa est parenthesi: ἀδηκτον γὰρ πᾶν δριμὺ ξὺν λίπεϊ, ἢν μὴ φαρμακῶδες, ἢ κυπρίνῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ. Quæ verba Crassus ita vertit: *quodlibet enim acre minimè mordax est, admistum cum unguine, nisi id medicamentosum sit, quale est Cyprinum* &c. Sed integrum hunc locum non puto: pro ἢν μὴ φαρμακῶδες, lego: ἢν ᾖ φαρμακῶδες. atque mendum hac in voce ἢν suboluit certè ei, qui parenthesi inclusit. Hæc mens hujus loci: priusquam scillæ laminis defricentur crura, oleum quo corpus illitum fuisset, diligenter detergendum esse: quod medicamenti vim atque acrimoniam olei pinguitudo obtundat; etiam si istud oleum medicatum fit. Hæc igitur ἢν ᾖ φαρμακῶδες, parenthesi includi debent.

p. 80. *l.* 19,20. συνήπτος ἴση μάζῃ ξυμμίξαντα· πιθέναι] Mala interpunctio: transfer comma vel colon post πιθέναι.

p. 80. *l.* 21. ὠκέως δὲ οἰδαλεηθῆμεναι.] MS. οἰδ' ἀλεηθῆμεναι. Scribe οἰδ' ἀλεῆναι *calefacere.*

p. 80. *l.* 23. ξυνεχέως ἐπαίρειν] Fortasse ἀπαιρέειν, *solvendum, detrahendum*: sine aspirata, *Ionicè.*

p. 80. *l.* 30,31. ἔπειτα δὲ αὖθις ἀσαφίδος ἀγρίης.] Malè hic functus suo munere est interpres, cum ἀσαφίδα ἀγρίην, vertit *vuam taminiam.* Secutus opinor *Cornelium Celsum*, qui ita appellat: sed *Plinium* consuluisset, qui eum castigat, *lib.* 23. *cap.* 1. *Staphis agria* (inqnit) *sive staphis, quam vuam taminiam aliqui vocant falsò, (suum enim genus habet) cauliculis nigris rectis, foliis labruscæ, fert folliculos verius, quàm acinos, virides, similes Ciceri, in his nucleum triangulum. Maturescit cum vindemia, nigrescitque, cum taminiæ rubentes norimus acinos: sciamusque illam in apricis nasci, hanc non nisi in opacis.* Quibus verbis *Plinius* præclarè ostendit differentiam *staphidis & taminæ vuæ.* Et quod hujus rubentes esse acinos notat; confirmari potest auctoritate *Verrii*, qui ut *Festus* notat, taminiam vuam dictam censebat, quòd *tam mira sit quam minium.* Quem locum haud infeliciter emendat *Lucas Fruterus*, in quadam epistola ad *Muretum*: pro *mira* enim legit *rubra*: *quod tam rubra sit quàm minium.* Est autem *staphis agria* ea herba, qnam Latini *herbam pedicularem* appellant.

p. 80. *l.* 31. κόκκου τοῦ κνίδης.] Lege, κνίδου. Nomen est Insulæ unius è *Cycladibus*, unde Cnidium dictum est granum frnctus Thymelææ. Cujus tanta est caloris vis atque acrimonia, ut quibus devorandum datur purgationis causa: prius pane aut adipe obducendum sit, ne fauces transitu adurat. Theophrast. *lib.* 9. *cap.* 22. ὁ δὲ κνίδιος κόκκος, στρογγύλον, ἐρυθρὸν τῇ χροιᾷ· μεῖζον δὲ τοῦ πεπέρεως· ἰσχυρότερον δὲ πολὺ τῇ θερμότητι. διὸ καὶ ὅταν διδῶσι καταπότιν (διδόασι γὰρ πρὸς κοιλίας λύσιν) ἐν ἄρτῳ ἢ στέατι περιπλάττοντες· καίει γὰρ ἄλλως τὴν φάρυγγα. Quem locum quum excerperet *Plinius* verba illa πρὸς κοιλίας λύσιν ita accepit, quasi *Theophrastus* contra alvi solutionem hoc granum exhibere diceret: cùm contrarium planè intelligat, nempe ad alvum solvendam solere dari. Hujus verba sunt de cocco gnidio: *cocco gnidio color croci, magnitudo grano piperis major, vis ardens. Itaque in pane devoratur, ne adurat, cùm gulam transit: Huic vis præsentanea contra cicutam; sistit alvum.* Quamobrem desinat *Matthiolus* tantopere mirari *Plinium*, cur eo grano alvum sisti scripserit: deceptum eum fuisse ambiguo præpositionis hujus πρὸς significatu palam est. In quem errorem & *Theodorus Gaza* incidit, qui πρὸς κοιλίας λύσιν, vertit *contra alvi solutionem.* Quo exemplo apparet, quàm non sit versionibus fidendum. Ceterùm cum tam ardens sit id granum; haud scio, an tutò apophlegmatismi vice dari possit, in ore masticandum, ut hîc censet *Aretæus.*

p. 80. *l.* 38. ἀγαθὴ δὲ διδάσκαλος ἡ πεῖρη.] Manilins:

Per varios usus artem experientia fecit,
Exemplo monstrante viam.

Huic magistræ omnes artes, omnes scientiæ acceptæ ferendæ sunt.

p. 80. *l.* 39. εὐλαβίη γὰρ ἀπειρίη.] In artibus etiamsi quis præceptis pulcherrimè instructus sit, tamen ubi ad usum ventum est, si nullam dum operum artis experientiam habuit, in multis hæreat, titubet, paveat, necesse est.

p. 80. *l.* 41. διὰ τῆς λημνιστίδος ἢ ὑδάρ.] Vox ὑδάρ monstrum planè est: quæ quomodo restituatur haud facilè est videre. Ad marginem cujusdam libri editionis *Turnebi* ὑδαροῦ scriptum erat à quodam studioso: sed & hoc alienum. Fortasse εὐφορβίου scripserat *Aretæus*; ex qua voce, partim extritis partim inversis quibusdam literis, factum sit ὑδάρ. Id ex eo conjicio, quod ferè semper, ubi acria ejusmodi medicamenta, phœnigmata scilicet aut vesicatoria præscribit, illi quod ex lemnistide seu adarce paratur, euphorbium subjnngit, ut *lib.* 2. *de curat. acut. cap.* 3. ὡς ποθ' ἴζει τὸ χρίσμα, καὶ διὰ τῆς λιμνησίδος, ἢδ' εὐφορβίου. &c. & *ejusdem lib. cap.* 4. καὶ τῷ διὰ τῆς λιμνησίδος καὶ εὐφορβίου χρίειν ἀλείμματι. *lib.* 1. *de curat. diuturn.* ἄλλοτε δὲ φάρμακα ξυναλείφοντα, ὡς τὸ ξυνθετον, τὸ διὰ τῆς λιμνησίδος καὶ εὐφορβίου. Præterea *in secundo de curat. diuturn.* ἀτὰρ καὶ σίνηπι, καὶ λιμνησὶς, καὶ εὐφόρβιον. Quæ loca, cùm huic similia sint, me inducunt, ut credam, nomen εὐφορβίου, hoc quoque loco, legi posse.

p. 80. *l.* 47. τῶν ἐς τὴν νοῦσον λελυμένων.] Crassus; *ad morbi depulsionem adhibitis*; quæ quomodo huic loco congruant, quemve sensum efficiant, non video. Mendum in dictione ultima, λελυμένων; qua expuncta, scribe, πλυμένων.

Ad Caput III.
περὶ Μαρασμοῦ θεραπείας.
De Curatione Tabis.

Non existimo egisse ex instituto *Aretæum* hoc capite de marasmo, sed de eo morbo, qui κατάληψις, seu κάτοχος dicitur, in quo æger immobilis & rigidus manet, velut statua: idque ex his verbis, quæ hic subjungit, colligi potest: ἀτὰρ ἤδε κατόχοις ταυτὰ τὰ ξυμ-

ξυμφέροντα. Adde, quod non eſt veriſimile, inter morbos cerebri, quos hic tractat *Aretæus*, curationem maraſmi, ſeu tabis, tam alieno loco interpoſuiſſe. Quocirca quæ hîc de maraſmo dicuntur, non ex inſtituto & per ſe, ſed obiter, & quatenus is κατόχοις accidit, dici putandum eſt: quod his ipſis verbis, quæ initio hujus fragmenti poſita ſunt, colligo: τοῖσι δὲ μᾶλλον καὶ μαρασμὸς εἴη &c. nam τοῖσι κατόχοις ſubaudire oportet. Ceterùm κατόχοις maraſmum, ceu maciem corporis ſupremam, poſſe accidere, haud caret ratione. Primum, quia is affectus frigidæ & ſiccæ intemperiei ſoboles cenſetur, quæ eædem ſunt maraſmi cauſæ: tum autem quia congelatis humoribus & ſpiritibus, ut motus & ſenſus, ſic nutritio intercipitur, unde macies & conſumptio corporis: quod maximè accidit, ubi morbus in longum protenditur. Vera itaque inſcriptio eſto: περὶ κατόχε, aut in plurali numero περὶ κατόχων.

Ad Caput IV.

περὶ Θεραπείας ἀποπληξίης.

De Curatione Apoplexiæ.

p. 81. *l.* 17, 18. τοῖσι περ ξυνήθης τὸ πάθος.] Apoplexia morbus eſt ſenibus familiaris, atque inter morbos ſenectutis recenſetur ab Hippocrate *Aphoriſ.* 31. *ſect.* 3. & apud Avicennam, 3. *can. fen.* 1. *tract.* 5. *cap.* 11. *Apoplexia accidit habentibus ætates.* Ratio in promptu eſt: quia frigidus is morbus eſt, ſicut ſenectus, ab humore pituitoſo cerebri ventriculos implente: quibus humoribus & ſenum corpora abundant.

p. 81. *l.* 18. ἐ γὰρ περιγίνονται.] Senem Apoplexia correptum non convaleſcere ait duabus de cauſis; & quia magnum eſt malum, & quia ætas cum ipſo morbo conſpirat: id enim eſt, ἡλικίης ξυμφορῇ. Verum enim ξυμφορὰ eo loco non ſignificat calamitatem, ut vertit Craſſus, ſed *collationem*, Symbolum. Atque in hoc morbo ſcire licet non uſquequaque verum illud effatum Hippocratis, quod eſt 34. *in ordine Aphoriſ. ſect.* 2. ἐν τῇσι νούσοισιν ἧσσον κινδυνεύουσιν οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσιος, καὶ τῆς ἡλικίης, καὶ τῆς ἕξιος, καὶ τῆς ὥρης ἡ νοῦσος ᾖ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατά τι τουτέων. Id eſt, *Minus periculoſè ægrotant, quorum vel naturæ, vel ætati, vel conſuetudini, vel tempori familiaris morbus eſt, quam quibus horum nullo affinis cognatusque exſiſtit.* Nam ob illam familiaritatem morbi & ætatis Apoplexia in ſenibus incurabilis hîc, & meritò quidem judicatur. Cui objectioni diſtinctiones à *Galeno* poſitæ, in expoſitione ejus Aphoriſmi, non ſatisfaciunt.

p. 81. *l.* 22. ἰῆσθαι μὲν ἐ ῥηΐδιον.] Vide *Aphoriſmum* 42. *ſect.* 2.

p. 81. *l.* 23. ὡς μεγάλῳ πάθεϊ μέγα βοήθημα, φλεβοτομίη.] Rectè ex magnitudine morbi, magni auxilii adhibendi indicationem capit: cujusmodi ſanè eſt venæ ſectio, ut Galenus teſtatur *Com. ad Aphoriſ.* 29. *ſect.* 2. cùm ait initio morborum non pernicioſorum τὰ μείζω βοηθήματα *majora auxilia* adhibenda eſſe: è quibus præcipuum eſſe ait venæ ſectionem. Porrò morbi magnitudinem eſſe unum è ſcopis ſanguinis mittendi, oſtendit auctoritate *Hippocratis* idem Galenus *lib.* 4. *Method. med. ſub finem*, & aliis locis paſſim. Tres quippe ſcopos mittendi ſanguinis tradit Hippocrates *libro de victu in acutis*: vehementiam morbi ſeu magnitudinem, (idem enim eſt) florentem ætatem, & virium robur: qui duo poſteriores in unum incidunt: τὰ δὲ ὀξέα πάθεα φλεβοτομήσεις, ἢν ἰσχυρὸν φαίνηται τὸ νόσημα, καὶ οἱ ἔχοντες ἀκμάζωσι τῇ ἡλικίῃ, καὶ ῥώμη παρῇ αὐτέοισιν. Quod ſpectat ad Apoplexiam; an ei uſus eſſet venæ ſectio, dubitavere quidam; quia is morbus pituitoſæ cacochymiæ & frigidi cerebri ſoboles cenſetur: verùm in tanto & tam præcipiti morbo nihil rejiciendum, quo corpus promptè vacuari poſſit: tum non omnis à pituitâ accidit Apoplexia, ſed & ſæpè à ſanguine in cerebrum affatim delato: quemadmodum expreſſè Galenus edocet *lib. de curan. rat. per ſanguinis miſſionem cap.* 5. unde & ictus ſanguinis appellatur in hiſtoria Auguſta. Id quoque auxilium ei morbo proponit *Celſus*, ſed ut anceps, & quod vel occidat, vel liberet. Id & innuit Aetius 2. *Tetrab. ſerm.* 2. ita ſcribens: *his peractis venam ſecare oportet prædicto periculo.*

p. 81. *l.* 25. δυσέκμαρτον δὲ τὸ μέτρον.] Declarat periculum venæ ſectionis in apoplecticis, quoniam quantum ſanguinis mitti debeat conjectare haud proclive eſt: cujus ſi plus paulo quàm par ſit auferas, illico ægrum ſuffocas: ſin minùs quàm uſus eſt, nihil opis, quod effatu dignum ſit, laboranti affers.

p. 18. *l.* 34, 35. εὖρος γὰρ ἤδε ἐν τῷ λαιῷ.] Cur ex ſiniſtro brachio potius ſanguinem mitti præcipiat, non ſatis liquet; maximè cum Aetius *citato loco* in ejus morbi curatione, expreſſè dicat, ſanguinem è dextra manu educendum eſſe. Nam quod ait ſanguinem magis ex ea parte fluere, ſi quidem id ita eſſet, optima ratio videri poſſet: verùm cùm hujus rei neque experientiam habeamus, atque aliter uſus Medicorum ferat, qui expeditiùs ſanguinem vacuari per manum dextram exiſtimant; cùm præterea aliter ratio ſuadere videatur: calidior enim ſanguis in latere dextro ob jecoris propinquitatem, qui ibi ſuos fontes habet, nempe venam cavam, cujus ſanguine univerſum corpus fovetur: contra in ſiniſtro lien jaceat frigidum viſcus, excrementi atri & feri conceptaculum; atque ita omnium ſententia ſit, partes corporis dextras ſiniſtris eſſe calidiores: difficile

 eſt

eſt huic *Aretæi* ſententiæ accedere. Niſi fortaſſe ſanguinem in ſiniſtris partibus, ob has ipſas cauſas, humidiorem, magisque ſeroſum, ideoque magis ad fluendum pronum exiſtimavit.

p. 81. *l.* 42. ἀπὸ πληγῆς.] Ita enim quemdam colapho inflicto in Apoplexiam incidiſſe, & paucas intra horas periiſſe, teſtatur Antonius Benivenius *libro de abditis &c. cap.* 110.

p. 81. *l.* 43. ἢ πίσιος ξυμβῇ.] In editione *Heniſchii* πέσιος.

p. 81. *l.* 43, 44. χρὴ ἀναβάλλεσθαι.] Si Apoplexiæ occaſionem dederit ictus, caſusve, aut compreſſio capitis, differendam eſſe venæ ſectionem cenſet: donec ſcilicet tempus exactum ſit, in quo his cauſis obſtupefacti ad ſe ſponte revocari ſolent. Quo fortaſſe ſpectat conſilium *Halyabbatis*, cùm *lib.* 5. *practicæ cap.* 22. ubi ægri vultus non rubet, non livet, viridisve eſt, quæ ſigna ſunt humorum dominantium, vetat moveri omnino ægrum ullis remediis, donec horæ 72. pertranſierint; qua de re fuſè diſputat Aponenſis *differ.* 182. *conciliatoris.*

p 81. *l.* 48, 49. ὑπὸ ἀδδηφαγίης καὶ οἰνοφλυγίης ἀπόπληγες γίνονται.] De quo genere Apoplexiæ & *Aphoriſm. Hippoc. in quinta ſectione*: ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται. &c. Ejusdem & meminit Ariſtoteles *ſect.* 3. *probl.* 28. διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαινόμενοι μάλιστα χαίρουσιν; ἢ ὅτι δέονται πέψεως, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ κατεψύχθαι. διὸ καὶ αἱ ἀποπληξίαι καὶ αἱ ἀποναρκώσεις τάχιστα μετὰ τοὺς πότους γίνονται. Porro ſuperiora *Aretæi* verba parentheſi includi debent.

p. 81. *l.* 50. καὶ εἰς τὴν ἀντίσπασιν.] Hæc referuntur ad illa quæ ſupra; ὑποκλύζειν ἐς κένωσιν. &c.

p. 82. *l.* 25. αἰσθήσιος δὲ καὶ κεφαλῆς, καὶ νεύρων.] Rectè; nam Hieræ baſis eſt aloë, ut omnibus notum eſt: quam bilioſa & pituitoſa excrementa capitis purgare teſtatur Meſue *cap. de Aloe* his verbis: *ſolutione educit choleram & phlegma ipſius, & mundificat caput ab eis.* Sed & quæ ei admiſcentur in illa compoſitione, multum & ipſa ad eam rem valent: nempe cinnamomum, macer, nux moſchata, ſpica, caryophylli.

p. 82. *l.* 31, 32. ποιέειν δὲ χρὴ δυνατωτέρην τήνδε.] Subaudiendum χρίσιν: hujus autem validioris unguenti deſcriptionem hoc loco prætermiſſam fuiſſe ab *Aretæo* veriſimile non eſt: imo hanc ab eo ſubjectam fuiſſe, indicat pronomen demonſtrativum, τήνδε. ſed librariorum incuria intercidiſſe putandum eſt.

p. 82. *l.* 39, 40. ἔστι δὲ καὶ χρίσματα κρέσσονα.] Meliores & potentiores ſunt litus irrigationibus, triplici nomine: & quia non inquinant lintea, & lecti involucra, velut irrigationes, dum defluunt, quod turpe eſt: tum quod non ſtatim calore corporis bibuntur, quod inutile eſt: & poſtremò, quia perpetuò adhærent.

p. 83. *l.* 26. ἢ χυλὸν.] An ptiſanæ, κατ᾽ ἐξοχήν.

p. 83. *l.* 26. ἐγχέαντα μυστίλῃ μακρῇ.] Μυστίλην Græci dicebant, panem cavum ad juſculum hauriendum: Scholiaſtes Ariſtophanis, *in equites*: μυστίλη ὁ κοῖλος ἄρτος, ᾧ διώκαπτεῖ τις, καὶ ζωμὸν ἀρύσασθαι. Hinc & verbum μυστιλᾶσθαι. Ariſtophanes *citato loco*, κἀμφοῖν χεροῖν μυστιλᾶται. Et noſter *Rabelæſius* doctiſſimus, in 1. *Ridicularum fabularum, quibus gratiſſimo Deo riſui Hypatenſium ritu litavit, cap.* 40. dixit *amuſtiller* vel *amouſtiller*, hinc vocabulo in Gallicum ſonum deflexo. Vide & Pollucem *lib.* 6. *cap.* 40.

p. 83. *l.* 31, 32. Ματαιόπονοι δὲ καὶ αἵδε, ὁκόσοι σικύην ἐς τὸν ἀνθερεῶνα προσβάλλουσι ἐς εὐρύτητα τοῦ στομάχου.] Id quidem, ea ratione ſi fiat, abſurdum eſſe, ut aſſentior *Aretæo*; ſic ad liberandas fauces, ſi quo humore arctentur, inutile eſſe neutiquam negandum: nam & in angina cucurbitulam ſub mento & circa fauces rectè admoveri tradit Celſus *lib.* 4. *cap.* 4.

p. 83. *l.* 39. τὴν ἀρτηρίην πληρῶν.] Scribe πληροῖ, nempe σικύη.

p. 83. *l.* 43. καὶ τὸ χαλαρὸν ἀγχοῦ.] Subaudi ἔντερον: ita rectum inteſtinum appellat, quod juxta eſt veſicam, eique connexum.

p. 83. *l.* 49, 50. ἄλλοτε δὲ ἐς κάθεξιν αὐτέων.] Supple παρεῖται. Dictarum partium quandoque excretrix facultas deperditur, dum reſolvuntur per Apoplexiam: interdum & retentrix poteſtas, ut excrementa ab iis haud ſecus ac in cadaveribus profluant.

Ad Caput V.

περὶ Θεραπείας παροξυσμοῦ ἐπιληπτικῶν.

De Curatione acceſſionis Comitialis.

p. 83. *l.* 62. ὀλεθρίη μὲν ἡ πρωτίστη κατάπτωσις.] Ita quidem & *Hippocrates* ſtatuit, ſi multus ac craſſus fuerit pituitæ fluxus: κἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πολὺ ᾖ, καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει. Cuncta enim ſymptomata, quæ in paroxyſmo ejus morbi apparent, adſcribit *Hippocrates* frigidæ pituitæ in calidum ſanguinem præterfluenti.

p. 84. *l.* 4. καὶ ἐν τοῖσι καταγέγραπται ἡ ἐπιληψίη.] Celſus *lib.* 3. *cap.* 23. morbum comitialem intra 14. dies acutum eſſe poſſe teſtatur: at ſi illud ſpatium exceſſerit, acuti vim deponere, & ſi manet curandum exinde, pro diuturno.

p. 84. *l.* 7, 8. ἢν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμήν.] Vide *Aphoriſ.* 7. *ſect.* 5. & *Aphoriſ.* 45. *ſect.* 2. item ſententiam 4. *part.* 1. *lib.* 6. *Epidem.*

p. 84.

p. 84. *l.* 8, 9. συγγηρᾷ (ξυγγηρᾷ) τι καὶ ξυναποθνήσκει.] Ita Hippocrates *Aphorismo illo septimo sect.* 5. ex quo sequi videtur, eum morbum comitialem, qui non sua sponte flexu ætatis curatur, insanabilem esse, contrà quàm experientia docet. Distinguendum itaque est, quemadmodum Galenus *com. ad citatum locum* 6. *Epidem.* Quibus videlicet non in prima statim ætate, ipsaque in infantia, sed paulo adultioribus morbis comitialis accidit, his in causa est aliquod peccatum aut in victu, aut quidpiam aliud externum: hique à Medico curandi sunt, non exspectata commutatione ætatis: idem vero, si pueros illico propter humiditatem corripiat, adveniente ætatis mutatione, citra operam Medici cessat.

p. 84. *l.* 25. ἢ ξυὼ παντὶ πίνηται οἱ ὦψ.] M.S. ξύμπαν πιπίνηται. rectè. Sic *in curatione cardiacorum*, πάδες ξυντιπείνων).

p. 84. *l.* 28. ὡς μὴ διασρέφηται τὰ ἤθεα.] Scribe τὰ ἴθεα· rectæ partes.

p. 84. *l.* 32, 33. Φύσιος δὲ διεξίασι τῆσδε τῆς νόσου παῖδες.] In margine Editionis *Turneb.* notatum ex M.S. διεξιῶσθαι, & pro παῖδες παιδίοισι. ex qua scriptura veram expiscari non difficile est. Scribendum enim est διεξωθεῖ, cujus thema ὠθέω pello.

p. 84. *l.* 33. παιδίοισι.] Deest aliquid, nempe ἄκος remedium; aut quid simile. Patet ex Crassi versione: *fluctuum autem excretio hujusce morbi in pueris medela est.*

p. 84. *l.* 35. χαλκοῦ κερ. α.] In margine ejusdem libri reperio, κέρα, id est, κεράτιον, *siliqua*; est autem mensuræ genus pendens quatuor grana; *Kirat* Arabibus dicitur: sed videtur post χαλκοῦ, deesse vox κεκαυμένου. Nam æs ustum est, quod præscribit. Verumtamen cùm paulo post idem Medicamentum præscribens, χαλκὸν simpliciter appellet; non est quod quicquam deesse putemus. Aeris usti igitur quatuor grana cum parte una cardamomi ex mulsa propinat ad vomitum ciendum: quam ejus facultatem tradit & Dioscorides *lib.* 5. *capite proprio*: κινεῖ δὲ καὶ ἐμέτους μεθ' ὑδρομέλιτος ποθεὶς, ἢ ἐκλειχθεὶς σὺν μέλιτι.

Ad Caput VI.

περὶ θεραπείας ῥιγεος.

De Curatione Rigoris.

p. 85. *l.* 7. κλεῦ θέρεος ἤ.] Scribe θέρεος.

p. 85. *l.* 19. διδόναι δὲ μελικρήτου παχέος, ἀκρητεστέρου.] Phrasis elliptica nostro auctori familiaris; subaudiendum enim est τι vel quodpiam ejusmodi nomen, à quo iste genitivus regatur. Quod μελίκρατον id est *mulsam* iis, qni tetano laborant, imperat, more facit veterum Medicorum; qui eo ægros, quibus victu tenui opus esset, cibabant: ut videre est apud *Hippocratem*, pluribus locis; & præsertim in libro *de victu in acutis.* Ubi distinguit duplex melicratum: unum ἄκρητον, *meracum*; alterum ὑδαρὲς, *aquosum.* Nunc *Aretæus*, quod *Hippocrates* ἄκρητον appellat, ipse παχὺ ἀκρητέστερον vocat: distinguitur etiam melicratum apud Hippocratem *eodem loco*, in ἑφθὸν καὶ ὠμὸν, hoc est, in coctum & crudum, quorum eandem vim censet. Ibidem *Hippocrates* notat, mulsam vulgo existimatum vires prorsus profligare, & promptam mortem afferre. Quod ipse non probat, & falso creditum ostendit, hacce occasione: quod scilicet, qui sibi mortem inedia consciscerent, sola mulsa uti solerent. Verùm id non faciebant, ut citiùs morerentur; sed contrà, ut lentiùs, ac sensim sine sensu. Mulsa enim, ob mel admistum, multo amplius nutrit qnàm simplex aqua: sed aliorum ciborum comparatione, tenue & imbecillum præbet nutrimentnm: unde qui ea tantùm utatur, paulatim vires sibi attenuari sentiat; donec iis subinde labefactis atque prostratis, ad summam imbecillitatem & mortem deveniat. Verba *Hippocratis* adscribere libet: κατέγνωσται δὲ μελίκρητον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς καταγυιοῖ τοὺς πίνοντας, καὶ διὰ τοῦτο ταχυθάνατον εἶναι νενόμισται. ἐκρήθη δὲ τοῦτο διὰ τοὺς ἀποκαρτερέοντας· ἔνιοι γὰρ μελικρήτῳ μόνῳ χρέονται ποτῷ, ὡς τοιοῦδε δῆθεν ἐόντος· τὸ δὲ οὐ παντάπασιν ὧδε ἔχει. ἀλλ' ὕδατος μὲν πολλῷ ἰσχυρότερόν ἐστι πινόμενον μοῦνον, ἢν μὴ ἐκταράσσῃ τὴν κοιλίην.

p. 85. *l.* 20. καὶ πτισάνης χυλοῦ σὺν μέλιτι.] Πτισάνης χυλὸς i. *ptisanæ succus*, aliud ab ipsa ptisana: nam hæc ipsum est hordeum purgatum atque elixatum, ita ut sorberi possit. Fuit enim πτισάνη ῥόφημα, velut citato loco expressè *Hippocrates* docet: εἰ μὲν τοι ῥοφήματι χρέοιτο πτισάνῃ. succus autem ptisanæ colatura hordei ita elixi fuit. Quod si ptisana ipsa & mulsa æger aleretur, plurimum referret utrum prius daretur: nam post ptisanam mulsa epota, (ut ibidem *Hippocrates* ait) πλησμονῶδες ἂν εἴη, καὶ φυσῶδες, καὶ τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια σπλάγχνοισιν ἀξύμφορον. Id est, *inflat*, & *replet*, *atque hypochondriis inutilis est.* Eadem verò prius exhibita, juvat potius, quàm lædit.

p. 85. *l.* 38, 39. τᾶσδε μὲν γὰρ ὁμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν.] Τᾶσδε adverbialiter ut Ὄλυμπονδε apud Homerum; *ad cælum*: ad *eos* enim, supple, *sensus.* Fomenta ex rebus calidis & odoratis, nisi magna urgeat necessitas, ne admoveantur capiti, monet: quod ea sensus obnubilent, nervos repleant. Respexit ad *Aphoris.* 28. *sect.* 5. γυναικείων ἀγωγὸν, ἡ ἐν ἀρώμασι πυρίη. πολλαχοῦ δὲ καὶ εἰς ἄλλα χρησίμη, ἂν ἦν εἰ μὴ καρηβαρίας ἐνεποίει.

p. 85. *l.* 41, 42. μὴ σφόδρα βαρυόδμῳ μιῇ.] Vox μιῇ videtur παρέλκειν.

p. 85. *l.* 43. ἐν ἀπαλῷ ἐγγείῳ.] ἀγγείῳ.

p. 85. *l.* 44. κέγχρ[ος] γ,] De Milii facultate ad partes fovendas, vide Galenum 12. *Method.* Ubi id genus fomenti, omninm & levissimum esse & maxime siccans; tum, quod ab eo exspirat, innoxium esse, morsusque expers testatur: tamen id ob gravem odorem, & vapores in fovendo capite suspectum habet *Aretæus.*

p. 85. *l.* 49. τὸ ἔμπροσθεν τὸ χωρίον.] Priorem capitis partem intelligit, & ad βρέγμα refert; quod plerique omnes *sinciput*, sed inscitè appellant. Nam βρέγμα propriè pars illa est capitis, qua excurrit sutura, *sagittalis* dicta; constatque duobus ossibus, quæ retrò sutura lambdoide, antrorsum coronali, superius sagittali, inferiùs squammiformi comprehenduntur; ut Galenus docet libro *de ossibus ad Tirones.* Idque nomen ei impositum volunt, quod sub iis ossibus cerebrum humidissimum, atque amplissimum exstat. Ego ab usu Medico potius traherem, quo ἐμβροχαὶ *irrigationes capitis*, ea potissimum parte, ob cranii tenuitatem & raritatem administrari soleant. At verò sinciput totam anteriorem capitis partem, nempe & faciem atque aures significare, ex *Censoriarum Legum paginis* probari potest; quibus sincipita verrina cœnis interdicebantur. Nihil enim in sincipite verrino sapidi, præter rostrum & aures. Ex quo quidem concludit J. C. Scaliger, *com. ad lib.* 1. *hist. de Anim.* sinciput Antiquos pro dimidio capite usurpasse, quasi *scinciput*, scissum caput, extrita una litera: neque tam opponi occipiti, quàm toti capiti. Quod & innuit adagium: *frons occipite prior*: frontem enim, non scinciput, occipiti opposuerunt veteres. Ex quo patet nugari And. Laurentium, dum *lib.* 10. *cap.* 2. scinciput, quasi summum caput dictum putat. Hæc eo annotare visum est, ne quem *Crassus* falsum habeat; qui ad hunc locum, βρέγμα, communi errore sinciput vertit, cum anteriorem capitis partem deberet. Ceterum *Aretæus* in fovendo capite, tendonibus, qui in occipitio sunt & posteriori parti usque ad verticem, remedia adhiberi vult; non ultra autem ad *bregma* usque extendi debere, quod ex ea parte cerebri, quæ sub bregmate est, sensuum omnis facultas descendat. In quo quidem antiquam *Galeni* opinionem sequitur. Attamen recentiores Anatomici ipsa αὐτοψίᾳ inducti sunt; ut posterius cerebrum, quà in medullam spinalem definit, ut omnium nervorum, sic sensuum ac motuum originem statuerent. Quod & *Hippocrates* fortasse voluit, hoc effato, quod exstat in *lib. de ossium natura:* νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν ἐστί.

p. 85. *l.* 53. τῆς κεφαλῆς πλήσις ἀτμῶν τοῦ λίνου τοῦ σπέρματος.] Frustra nunc monet, si fotus iret usque ad bregma, fore ut caput seminum lini vaporibus impleretur: quorsum enim attinet, qui id genus seminis, ne ad usum fomenti adhibeatur jam supra interdixerit.

p. 85. *l.* 56. ἔσω δὲ φαῦδ πολλὴ τῆς φλογός.] Ita affigi cucurbitam debere autumat, ut parum flammæ intus accendatur; & rationem affert: quia ἡ ἀμφίθλασις, *contusio*, quæ circum in corpore ægri fit ab labris seu oris instrumenti, dolorem & convulsionem excitare potis est: qui effectus non est, (ut Dialecticorum voce utar) immediatus: contusio enim non statim ob magnam flammam accidit, sed propter insignem tumorem, quem ejusmodi flamma excitat: magna enim potentius humores ad superficiem attrahit, quàm mediocris.

p. 86. *l.* 7, 8. ἐλέϊθεμον μὲν καὶ δυσέλπιστον ἀρήγειν δὲ χρή.] Videntur hæc contraria esse ei præcepto, quod dat Cornelius Celsus *lib.* 5. *cap.* 26. *Est prudentis hominis; primum eum, qui servari non potest, non attingere: nec subire suspicionem ejus, ut occisi, quem fors ipsius peremit.* Quod idem Galenus monitum dat *Com. ad Aphoris.* 29. *sect.* 2. οὐ χρὴ κεκρατημένοις ἐγχειρεῖν, ἀλλ' ἀφίστασθαι, δηλονότι προαγορεύσαντα μόνον ἐς ὅ, τι τελευτήσει τὸ νόσημα. Id est, *non oportet iis, quos jam morbus afflixit prostravitque, adhibere manus: sed ii, exitu morbi prænuntiato relinqui debent.* Verùm hæc, quæ de sinistro morborum eventu decernuntur, ut & alia pleraque non ita accipienda sunt, quasi aliter fieri impossibile sit; sed ὡς ἐπὶ τὸ πολύ: qua præfatione ferè pericula judiciorum temperat *Hippocrates*, sicut vocibus *fortasse*, & *quandoque* Avicenna: quem ob crebriorum eorum adverbiorum usum quidam hæsitabundum appellant. Sed & illud considerandum est, quod ait Hippocrates, *Aphoris.* 19. *sect.* 2. nempe in morbis acutis non esse planè certas mortis aut salutis prædictiones. Quo fit, licet morbus lethalis videatur, experienda nihilominus sint remedia: eoque maximè, quod, ut notat *Averrois*, monstra etiam in morbis nonnunquam contingunt.

p. 86. *l.* 13. καὶ πολλὸν πέγξει πόνον.] Alii πόν[ος] legunt, quod idem est. Deest porrò verbum ποιεῖ, aut aliud simile: nam πέγξει verbum non est, sed nomen in dandi casu; ideoque scribenda ultima syllaba sine diphthongo, sic πέγξι, *Ionicè.*

p. 86. *l.* 14. ἔσω ὦν λιβανωτοῦ τῆς μάννης.] Adverte primò formam præscribendi apud *Græcos*, ἔσω pro eo, quod nos dicimus, *accipe.* Tum horum Medicamentorum, quæ hic præscribuntur, quantitatem non definiri, præter quam Medici consuerunt & fieri convenit. Quare vocem, quæ eam mensuram significet, deesse suspicor; fortassis, ἀνὰ, quæ nota æqualis portionis; maximè cum ratio syntaxeos requirat aliquam vocem pro regimine horum Genitivorum.

p. 86. *l.* 22, 23. ὅτι καὶ τὰ ῥίγεα τὰ ἀπὸ τ̃ ἑλκέων κακοήθεα.] In eo *tetano*, quem vulnera excitant, prospiciendum imprimis censet, ne rigores ab ulceribus maligni sint. Videtur respexisse ad illud Hippocratis *in Coac.* ῥῖγος ἀπὸ τ̃ ἀγγείων, ἢ ἀφ' ἑλκέων. Quamquam *Duretus* ad eum locum, ἕλκεα accipit pro *vomicâ* nondum pus vomente; & per πολλὴν sententiam interpretatur.

p. 86. *l.* 29. εἰ δ' εὐπορίη ὀπῦ ἢ σιλφίη ἢ ἀπὸ τ̃ κυρήνης.] Si, inquit, copia fuerit liquoris *Cyrenaici*. Atqui tempore *Plinii* jam, imo & *Strabonis*, id medicamentum in ea terra non reperiebatur, ut ipse testatur *lib.* 17. & Plinius *lib.* 19. *cap.* 3. ita scribens: *multis jam annis in ea terra* (Cyrenaica Provincia) *non invenitur: quoniam Publicani, qui pascua conducunt, majus ita lucrum sentientes, depopulantur pecorum pabulo. Unus omnino caulis nostra repertus memoria, Neroni Principi missus est.* Hæc ille. Hic igitur locus est, quo Aretæus *Neronis* temporibus superior probari possit, qui copiam liquoris Cyrenaici posse suppetere existimet: sed de his supra in proœmio satis. Ceterum multa hic possem de illo liquore: sed nolo exscribendis, quæ in Græcorum monumentis de ea re scripta exstant, farcire centones; cum ea passim legentibus obvia sint. Scribonius Largus, qui *Tiberii* tempore floruit, *lib. de compos. medic. cap.* 67. *Laser Cyrenaicum si poterit inveniri.*

Ad Caput VII.

περὶ Θεραπείας συνάγχης.

De Curatione Anginæ.

p. 86. *l.* 54. ἢ δ' ἑτέρη ξύμπτωσίς ἐστι τοιῇδε.] Hanc speciem δυσοπνοίην appellat Hippocrates 3. *Progn. cap.* 5.

p. 86. *l.* 57. & *p.* 87. *l.* 2. τῇδε γὰρ καὶ ὠκέως θνήσκουσι.] Nempe eodem die, secundo item, ac tertio, & quarto ex Hippocrate, *eodem loco.*

p. 87. *l.* 5. τάδε ὡς ἀπωτάτω π. τ̃ χυμῶν ἀπὸ τ̃ παρισθμίων.] Multò ulterius clysmatum facultatem extendit, quàm vulgo fieri posse persuasum est. Quippe vel ab ipsis tonsillis humores anginæ posse eorum usu detrahi autumat: cùm tamen ultra crassa intestina non penetrent. Atque in eo quod *cæcum* appellatur, valvulam exsistere, quæ per sedem infusa sistat, ne superiùs adscendant, existimet Andreas Laurentius *lib.* 6. *hist. anat. quæst.* 14. Quod ex *Galeno* etiam colligi potest, qui *lib.* 5. *Methodi cap.* 5. clysteres intestinis crassis medendis propriè accommodatos dixit: verba ejus hæc sunt: ὀργάνοις γὰρ ἐνίοτε χρώμεθα, διὰ τ̃ ἰδιότητα τ̃ μέρους, ἄλλοις μὲν ἐπὶ μήτρας, ἄλλοις δ' ἐπὶ κύστεως, ἄλλοις δ' ἐπὶ τ̃ παχέων ἀπάντων ἐντέρων. εἰς ταῦτα μὲν γὰρ διὰ κλυστῆρος, εἰς μήτραν δ', διὰ μητρεγχύτων, τ̃ ἐπιτηδείων τι φαρμάκων ἐνίεμεν. Idemque *lib.* 4. ait, tenuium intestinorum ulceribus ad medelam, quæ per sedem infunduntur, non sufficere: sed & quæ per os sumuntur adhibenda esse, ob nimiam scilicet eorum distantiam. Demum Avicenna *lib.* 3. *fen.* 16. *tract.* 4. *cap.* 11. *Et scias quod enematis æqualis quantitatis juvamentum non consequitur intestina superiora.* Quod si enematis virtus non perinde valet ad vitia tenuium intestinorum, quod ad ea non pertingat: quantò minus humores è faucibus detrahere poterit? Possumus ad id respondere: per se quidem enema non quicquam valere supra crassa intestina: attamen per accidens, successione videlicet ei quod vacuatur, ex remotissimis etiam partibus materias ac[illegible]rbare posse. Quod enim effectus enematum longè transcendat metam crassorum intestinorum, satis *Galenus* ostendit; cùm in com. ad *librum* 4. *de victu in acutis*, latus affectum in pleuritide clystere expurgari posse censet: quod ut omnibus pateat, ipsius verba adscribam: εἰ δὲ ἀσθενέστεροι φησὶν εἶναί σοι δοκῶσιν, ἢ διὰ τὸ πλῆθος ἢ δι' τ̃ φλεβοτομίαν ἀφαιρεθέντος αἵματος, ἢ καὶ ἄλλως, ἀντὶ τ̃ καθαίρεσθαι, κλυσῆρι χρῶ διὰ τρίτης ἡμέρας. χαλασθέντος γὰρ τ̃ σώματος ὑπὸ τ̃ φλεβοτομίας, ὅσον ὑπολείπεται κατὰ ποιότητα μοχθηρὸν, τ̃ νοσοποιούντων χυμῶν, τοῦτο διὰ τ̃ κλυστήρων ἐκκενοῦσθαι βούλεται. Mox addit, πρόδηλον δέ ἐστι, ὅτι σκοπὸς ἐχεὶ, οὐ μόνον ὑπάγειν τὰ περιττώματα τ̃ τροφῆς, ἀλλὰ καὶ τ̃ πεπονθότα τόπον ἐκκαθαίρειν. Id est, *Si verò imbecillior, inquit, æger tibi esse videbitur, vel propter sanguinis ablati copiam, vel ob aliam quamvis rationem, purgationis vice clysterem tertio quoque infundes die. Nempe relaxato per sanguinis missionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate vitiosum superest, id per clysterem evacuari jubet. Quod autem scopus illi sit, non solùm alimenti excrementa subducere, verùm & locum affectum expurgare, palam est.* Accedit *Avicennæ* testimonium, scribentis *lib.* 1. *fen.* 3. *Doct.* 5. *cap.* 17. valere enema etiam in attrahendo superfluitates a membris principalibus superioribus. Quæ verba *Gentilis* interpres de eo enemate exponit, cui admista sunt cathartica; ut Agaricum, Cassia, Rhabarum, Hiera. Atque juxta hanc expositionem dicemus, non de quolibet enemate, sed solùm de purgante hunc locum *Aretæi* accipiendum esse. Quod sanè videtur innuere, cùm duplex clysmatum genus distinguit, unum ξυνῆθες, hoc est, *familiare*, quo deturbetur stercus ex intestinis; alterum, quo humorum pravorum portio quæpiam è remotissimis partibus revelli possit. Hæc igitur esto solutio propositæ dubitationis.

p. 87. *l.* 6, 7. ἔστι ὦν ἀλλὰ μήτε ἀκρητεστέρη.] Quædam hic desiderantur; sed quæ suppleri non possint, nisi ope cujusdam optimi M.S. qui ubi sit nescio. Fortasse vox ἱερὴ hic locum habebat: ἔστι ὦν ἱερὴ, ἀλλὰ μήτε ἀκρητεστέρη, sed desino: namque hic fateor, *Davus sum, non Oedipus.*

p. 87. *l.* 13, 14. οὐκ ἀγεννὲς δὲ καὶ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν.] Contra Aetius *Tetrabibl.* 2. *serm.* 4. *cap.* 47. auferre autem sanguinem parce, nsquequo animi defectio sequatur: citius enim animo linquuntur, & alias sanè ex refrigerationibns & animi defectione perfacilè materia à faucibus ad pulmonem defertur, & inevitable periculum infert. Sed illud, μέχρι, explicat *Aretæus*: mox enim addit; μὴ μέντοι λειποθυμέειν, quo significat mittendum esse confertim sanguinem usque ad animi defectum, vernm exclusivè, ut loquuntur: nempe tantam fieri evacuationem, ut non multum absit quidem æger ab animi defectu, non tamen in eum incidat.

p. 87. *l.* 15, 16. ξὺν τῇ πληγῇ ἐξέθανον.] In ipsa vacuatione.

p. 87. *l.* 16, 17. ἢ δεσμοῖσι σφυρῶν σφίγγοντες.] Et hîc quædam deesse arbitror. De his extremorum deligationibus plura pòst, in *curatione* αἵματος ἀγωγῆς.

p. 87. *l.* 22, 23. ἐλατήριον δὲ τοῖσδε τῶν ἄλλων καθαρτηρίων κρέσσον.] Id & ex verbis *Dioscoridis* colligi potest, ubi de Elaterio agit: ἀρίστη δὲ τοῖς δυσπνοοῦσιν, ἡ δι' αὐτοῦ κάθαρσις. Angina enim laborantes ob faucium coarctationem, atque inflammationem, difficulter spirant. Verumtamen *Hippocrates* non in ipso morbo, sed pòst ad alterius morbi præservationem elaterium adhibebat. Verba ejus sunt *lib.* 3. *de morbis*, ubi de curatione anginæ: ἐπειδὰν δὲ ἀφῇ ἡ νοῦσος, καὶ σιτίων γεύηται, ἐλατηρίῳ νέῳ καθῆραι, ἵνα μὴ ἑτέρῳ κακῷ περιπέσῃ.

p. 87. *l.* 24. τῶδε γὰρ ἄμφω τὰς κοιλίας καθαίρει.] Quas dicit κοιλίας ventres, venæ sunt & arteriæ: ita enim eam vocem accipit Hippocrates *Aphoris.* 15. *sect.* 1. αἱ κοιλίαι χειμῶνος. &c. & in ea sententia *sect.* 4. *lib.* 6. *Epid.* οἱ θερμοκοίλιοι, ψυχρόσαρκοι, καὶ λεπτοὶ, ὅτι ἐπίφλεβοι καὶ ὀξυθυμότεροι. non enim iis assentior, qui θερμοκοιλίους intelligunt, qui ventriculum calidum habent: non enim homines eo præcalidi & biliosi & iracundi, quos hic notat *Hippocrates* a ventriculnm necessario aliis calidiorem habent, immò fortasse minus; sed sanguinis conceptacula. Atque ut calidiorem ventriculum habeant, certè non solum, sed multò magis venas & arterias. Quare etiam, vasa illa debere illo effato intelligi palam est.

p. 87. *l.* 26, 27. ἀνακλάσαντα τὴν γλῶσσαν, τάμνειν τὰς ἐν αὐτῇ φλέβας.] Ita & *Hippocrates*, citato loco: καὶ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ. Atque id remedium, quàm sit efficax ad levandam anginæ suffocationem, ostendit Galenus *in comm. ad librum* 4. *de victu in acutis*, hac sententia: ἄνευ δὲ φαρμάκων αἱ ὑπὸ τὴν γλῶτταν φλέβες ἐντεμνόμεναι, τὴν ἐν τῇ φάρυγγι φλεγμονὴν ἐκκενοῦσιν. Verumtamen ne temerè ejusmodi venæ secentur, cautio est: non enim statim secandæ, neqne priùs quàm aliarum venarum sectione corpus sanguine levatum fuerit; alioqni pericnlum est, ne, secta lingua, hnmores ab aliis partibus ad loca superiora trahantur. Qua de re præclarè disputat Matthæus Gradus *part.* 1. *pract. de ægrit. gutturis*; ubi de venæ sectione in eo affectu loquitur. Sed nec differendum id auxilium est; verum eodem die, non multò post sanguinem è brachiis detractum, adhibendum est. Quia præceps morbus est, qui remediorum procrastinationem non exspectet. Quam ob causam Alexander Trallianus *libro* 4. ubi de sanguinis missione in eo morbo agit, testatur se urgente malo, venam manè aperuisse; dil[illegible] linguæ subjectas secuisse: & vesperi ex cremore ptisanæ lacrymam scammoniæ [illegible] dedisse.

p. 87. *l.* 35. ξὺν ῥόδοισι τοῖσι πετάλοισι.] Duo substantiva absque conjunctione non aptè conjungi docent Grammatici. Quare legendum fortasse ῥόδων τοῖσι πετάλοισι. non tamen muto, quoniam & infra τῆλις, τὸ ἄλφιτον *fænugræci farina* pro τήλεως ἄλφιτον.

p. 87. *l.* 44, 45. ἢ κυνῶν κόπρον προσεπιπάσσειν.] Stercus caninum pro Angina commendat Galenus *libro* 10. *de simpl. medic. fac. capite proprio.*

p. 87. *l.* 51. καὶ τῇ βησασᾷ.] Ita Syri rutam agrestem appellant. Dioscorides *lib.* 3. *cap.* περὶ πηγάνου ἀγρίου. καλοῦσι δέ τινες αὐτὸ ἄρμαλα· σύροι βησασᾶ.

p. 87. *l.* 51, 52. ἢ τῇ διὰ τῶν χελιδονίων.] Snbaudi, συνθέσει, *compositione.* Vim hirundinibus propriam inesse, ad anginam curandam & præcavendam, testatur & Cornelius Celsus, *lib.* 4. *cap.* 4. ita scribens: *vulgo audio si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari; servatumque ex sale, quum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulsam (quæ potui datur) infriari & prodesse.* Galenus *lib.* 11. *de simpl. fac.* οὐδ' ἐφ' ὧν εἶπον μόνον ζώων, ἀλλὰ καὶ τῶν χελιδόνων ἐχρήσαντο πολλοὶ, καίοντες, καὶ τῇ τέφρᾳ μέλι μιγνύντες, εἶτα διαχρίοντες τοὺς κυναγχικούς. Recentiores non pullos, sed nidos ipsos hirundinum emplastris miscent. Varias διὰ χελιδόνων compositiones vide apud Scribonium Largum *cap.* 67. & Ætium 2. *Tetrabible serm.* 4. *cap.* 47.

p. 87. *l.* 56, 57. ἢ πτισάνης χυλῷ ἢ τράγου.] Tragus fruticis genus: fructum fert uvæ acinis similem, facultatis adstringentis, ex Dioscoride *cap.* 4.

p. 87. *l.* 57, 58. ἐπὴν δὲ τὸ μετὰ ξυμπτώσιος συνάγχης.] Quæ propriè κυνάγχη dicitur.

p. 88. *l.* 8. αὐτὰρ ἥδε ἐξογκέει.] Lego ἤδε. & est pronomen demonstrativum, quod refertur ad θερμασίη. Sed & calor tumorem in collo efficit.

p. 88. *l.* 11, 12. τὴν ἀρτηρίην ἔταμον ἐς ἀναπνοήν.] Improbat eos qui asperam arteriam secant ad aërem introducendum in periculo snffocationis: quæ operatio λαρυγγοτομία Græcè dicitur, Barbaris *subscannatio*. De qua vide *Aponensem*, qui eam defendit, *different.* 188.

Ad Capnt VIII.

περὶ Θεραπείας τῶν κατὰ κιονίδα παθῶν.

De Curatione vitiorum Columellæ.

p. 88. *l.* 25, 26. σταφυλήν τε καὶ κιονίδα.] Scribe κίονα: nam κιονὶς nomen est partis. Hic affectum præter naturam intelligit, qui mox κίων appellatur.

p. 88. *l.* 32. τῇδε καὶ σταφυλὴν ἐπίκλησιν.] Hujus appellationis meminit & Aristoteles *lib.* 1. *hist. de Anim. cap.* 11. ἔσω δ᾽ ἄλλο μόριον σταφυλοφόρον, κίων ἐπίφλεβος, ὃς ἐὰν ἐξυγρανθεὶς φλεγμήνῃ, σταφυλὴ καλεῖται, καὶ πνίγει. Hippocrates & γαργαρεῶνα appellari hunc affectum tradit *libro* περὶ παθῶν. ἢν δὲ ἡ σταφυλὴ καταχρεμασθῇ καὶ πνίγῃ, ἔνιοι δὲ τοῦτο καλέουσι γαργαρεῶνα. quod & posuit Aretæus *lib.* 1. ὀξέων παθῶν. Sed videre operæ pretium est verba *Hippocratis*, quibus hune ipsum affectum describit *libro* 2. *de morbis*, quia inde *Aretæum* apparet sumpsisse, quæ hic dicit: ἢν σταφυλὴ ἐν τῇ φάρυγγι γένηται, ἐμπίπλαται ἄκρος ὁ γαργαρεὼν ὕδατος· καὶ γίνεται στρογγύλος τὸ ἄκρον, καὶ διαφανής. & supra *eodem libro*, σταφυλὴ δὲ γίνεται, ὅταν ἐς τὸν γαργαρεῶνα καταβῇ φλέγμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ κατακρήμναται καὶ γίνεται ἐρυθρός. ἢν δὲ πλείων χρόνος γένηται, μελαίνεται. μελαίνεται δὲ ὧδε· ἐπίφλεβός ἐστιν ὁ γαργαρεὼν παχέης. καὶ ἐπὴν φλεγμήνῃ θερμαίνεται. &c. ubi vides ἐπίφλεβος γαργαρεὼν, ut κίων ἐπίφλεβος, eo loco *Aristotelis*, quem superius laudavi. Theodorus *venæ applicatum* exponit. Scaliger *eum qui venæ insideat*; rectè. At Cornarius malè *venosum* hìc interpretatus est. Porrò mirum videri possit nullam hìc Chirurgiæ mentionem factam in curatione ejus affectus; cnm præsertim *Hippocrates* eam adhibeat, & ipse Aretæus *lib.* 1. ὀξέων παθῶν, id genus auxilii tutum ibi affirmet his verbis, τάμνειν δὲ πάντα ἀσινέα.

Ad Caput IX.

περὶ Θεραπείας τῶν κατὰ φάρυγγα λοιμικῶν παθῶν.

De Curatione Pestilentium in Faucibus morborum.

Pestilentium in tonsillis affectuum nomine intelligit ulcera maligna & serpentia in iis partibus, quæ ab *Hippocrate* νομαὶ appellantur, in *libro* περὶ ὀδοντοφυΐας· Λοιμὸς, *pestis* quicquid multos eodem tempore interficit ex Galeni *Com.* 3. *in* 3. *Epid.* Ejusmodi autem malum, & necessariò eâ naturâ est, ut serpat perfacilè, & ab uno ad alium transeat. Ex quo patet propriam pestis rationem esse id, quod dicitnr *contagium*. Nam & Virgilius ignem *pestem* dixit, qui citò se diffundat.

p. 89. *l.* 19, 20. φαρμάκοισι δὲ πυρὶ ἰκέλοισι.] Quod genus sunt, quæ καυστικὰ dicuntur, alumen, cadmia, chalcitis, & complura alia ex mineralibus. Reliqua hujus capitis plana sunt, neque expositione egent.

Ad Caput X.

περὶ Θεραπείας πλευρίτιδος.

De Curatione morbi Lateralis.

p. 89. *l* 46. οὐκ ἀμβολῆς καιρός.] In morbis acutis non esse procrastinationi locum, rectè monet: cùm enim acuti morbi definiantur à Galeno *com. ad Aphor.* 23. *sect.* 2. qui magnitudinem habentes brevi ad summum vigorem perveniunt: τὰ ὀξέα νοσήματα, μεγάλα τέ ἐστι, καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐπειγόμενα, διὰ ταχέων· ipseque Hippocrates *Aphoris.* 7. *sect.* 1. dicat, morbum peracutum αὐτίκα τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχειν· *extremos protinus labores afferre*: satis intelligitur, quantùm sit periculum remedia protrahere iis in morbis, qui, ubi cesses, ægrum statim in extremum capitis discrimen adducant. Quod Galenus *citato loco* luculenter declarat, hac sententia, quæ non parum hunc *Aretæi* locum illustrat, ideo adscribenda: ὅτι δ᾽ ἀνάγκη διὰ τὸ μέγεθος τῶν νοσημάτων, καὶ τὴν σφοδρότητα τῶν συμπτωμάτων ἢ νικηθῆναι διὰ ταχέως τὴν δύναμιν, ὥστ᾽ ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ πρὸς τὴν τῶν λυπούντων ἔκκρισιν ὁρμήσασαν, εἰ μὲν κρατήσειε τῶν πεῦθετο, κρίσιν ἀγαθὴν, εἰ δὲ κρατηθείη, κακὴν ἐργάσασθαι, πρόδηλον παντί. *Quòd verò necessarium sit morborum magnitudine & symptomatum vehementia urgente, aut citò virtutem succumbere, ita, ut moriatur æger; vel strenuè ad mali expulsionem impetu sumpto, ubi superior fuerit, bonam crisim, aut eamdem victam, malam facere, nemo est qui dubitet.* Hæc igitur causa est, cur in peracutis morbis non sit procrastinandum.

p. 89. *l.* 49. ξυνεπείγει ἐπὶ τὸ κακίον.] Dolor membranæ succingentis in pejus urget, qui novos subindè humores ad partem affectam trahit, atque ita auget inflammationem: inflammatio autem febrem, & difficultatem respirationis.

p. 89. l. 50. βῆχες κλονέουσαι τὸν θώρηκα.] Altera causa præcipitis mali. Quia tussis thoracem & caput, irrequieto motu agitans, ægroti vires fatigat, & exsolvit: cui malo promptè occurrendum.

p. 90. l. 2. μὴ κατ' ἴξιν τῇσι ἑτέρῃσι πλευρῇσι.] Iis qui ex ciborum ac potuum repletione dolorem lateris contraxerunt, inedia diei interposita, jubet sanguinem detrahi cubito; non eo qui è directo respondet lateri affecto, sed ex opposito: & rationem addit: κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν, *præstat enim è maxima distantia trahere.* Quoniam ita demum revulsio intelligitur, si ad partem remotam & oppositam, qui in fluxu est humor revocetur: quod sanè fit in ipsa parte opposita & distanti vena incisa: ut videre est apud Galenum *libello de hirudin. revulsione* &c. ubi observatis corporis sex dimensionibus, quas Philosophus distinguit *lib. περὶ ζώων πορείας cap. 2.* nempe sursum & deorsum; ante & retro; dextrum & sinistrum; quibus ipse hanc sesygiam intro & extra adjungit; semper inter oppositas differentias revulsionem instituit. At verò idem hujus legis, quam ipse promulgavit, oblitus, in pleuritide venam è directo laborantis lateris secandam censet; hoc est, in eodem latere, non autem oppositam; ut ex ejus verbis patet, quæ habet in *lib. de curat. per sanguinis missionem, cap. 16.* τὸ μὲν γε κἀπὶ τῶν πλευριτικῶν, ἡ κατ' εὐθὺ τοῦ πάσχοντος πλευροῦ φλεβοτομία, τὴν ὠφέλειαν ἐνεργεστάτην ἐπεδείξατο πολλάκις· ἡ δὲ ἐκ τῆς ἀντικειμένης χειρὸς, ἢ πάντως ἀμυδρὰν, ἢ μετὰ χρόνον. Ubi animadvertendum est, *Galenum* non negare venæ sectionem, quæ in opposito fit latere, prodesse; sed parum & obscurè, & post tempus. Cùm recentiores factiosi Arabicæ Medicinæ osores, ac, ut rectè eos *Scaliger* appellat, destructores literarum, non modo nihil juvare, sed multum incommodare contrarii lateris venæ sectionem, vociferentur; tum in *Avicennam* contumelias velut è plaustro passim effundant. Qui tamen non in ea est opinione; sed *Aretæum* inter Græcos, gravissimum rei Medicæ auctorem, in *Hippocratis* Libris apprimè versatum, & quod caput est, in artis operibus exercitatissimum (quod signorum in morbis apparentium tam acutæ, tam accuratæ descriptiones indicant, tum etiam remediorum tanta experientia, quibus rebus omnes antiquos longè superavit) suffragatorem habeat. Sed nec quæ in adversum afferunt magni ponderis sunt, quæ scilicet tam acutè, tam nervosè repercussit vir ingenio & doctrina singulari præditus *J. C. Scaliger*, in illis eruditissimis atque acutissimis commentariis, quos in *lib. Hippocrat. de Insomniis* edidit: ut facilè appareat eos *Hippocratis* & *Galeni* auctoritate potiùs, quàm ratione fretos, has turbas excitare. Una tamen distinctio mihi in hac re pernecessaria videtur; nempe initio detrahendum esse sanguinem ex opposito latere, si sanguis in universo corpore redundet, quod Græci πληθώρειν appellant: sin minus, ex eodem latere juxta sententiam *Hippocratis* & *Galeni*. Eo enim casu maximè periculum esse potest à sanguine de novo in partem affectam influente, si multitudine nullo modo imminuta è latere affecto vacuetur: quod periculum quale sit, demonstratione lineali & Geometrica ostendit *Scaliger*, eo loco. Cujus hæc conclusio est: venam ejusdem lateris non modo humorem non tollere; sed etiam trahere ad locum malè affectum. Hæc, inquam, ratio valet, ubi subest redundantia humorum; non simpliciter & absolutè. Nam & si sanguinem superfluum ad partem vacuatam attrahi valdè rationi consentaneum est, non tamen sequitur, sanguinem, qui modum non excedit, eodem modo ad latus, unde vacuatur, attrahi: quantumvis majore copia contineatur in eo spatio corporis, quod est inter latus oppositum, & illud quod vacuatur. Nam partes quidem quod superfluum est ab se facilè dimittunt. Ceterùm mediocrem sanguinem, ut amicum & familiarem retinent, nec sibi temerè sua bona eripi patiuntur. Quare, ut dixi, ea opinio de mittendo sanguine statim ex opposito latere non valet; nisi cum sanguis per universum corpus redundat. Quod fortasse innuit *Aretæus*, cùm eam notat Pleuritidem, quæ à repletione ciborum & compotationum ortum habuerit. Quoniam, qui ingluviei dediti sunt, plenitudinem facilè contrahunt.

p. 90. l. 4, 5. περιπνευμονίην γὰρ ἐπιφοιτῆσαι κίνδυνος.] Ne sanguis in pleuritide usque ad animi defectionem mittatur, ob hanc maximè rationem deterret, quod hac re soleat pulmonum inflammatio contrahi, dum materia à latere in vicinum pulmonem commigrat: idque ob humorum refluxum ad internas partes, quem natura viribus collapsis facere solet: cui accedit pulmonis conditio, qui substantia sua rara & spongiosa, humores undecunque promptè attrahit.

p. 90. l. 6, 7. τῆς ἐκτὸς ἀφαιρεθέντα θέρμης τε καὶ τάσιος.] Humores ait τῆς ἐκτὸς θέρμης *externa caliditate* atque extensione destitutos intro refugere. Ubi quærendum, quam caliditatem externam intelligat? nam potius internam dicere debuit; nempe naturalem: Nam ea sanè privantur humores in lipothymia, quæ nihil est aliud quàm resolutio & defectus virium: vires autem à spiritibus & calore nativo non distinguuntur. Et certè *Aretæus* alium calorem non intelligit, quàm naturalem. Sed nimirum is calor, etsi ratione originis, & quia præcipuis corporis partibus ceu habitus inhæret, *internus*, naturalis, infitus verè prædicatur: tamen, prout motu arteriarum per universum ambitum partesque extimas corporis fusus est, *externus* dici potest; ejus scilicet comparatione, qui

qui cordi & aliis visceribus ac vasis corporis perpetuò inhæret: sicut partes ipsæ, quæ in ambitu corporis sitæ sunt, & oculis patent, respectu viscerum, exteriores dicuntur; licet illis interioribus non minùs sint animali innatæ & propriæ. Addit verò & πάσιος, quæ vox intensionem significat, qua etiam humores per animi defectiones privantur: quia calore & spiritu deficiente non possunt amplius ad extrema corporis extendi. Hunc enim motum habent à spiritibus, qui omnia in corpore impellunt, ob eam causam τῶν ὁρμώντων nomine ab *Hippocrate* appellati. Crassus tamen non πάσιος sed σπάσιος videtur legisse: ita enim vertit: *humores enim exteriori caliditate attractioneque privati &c.* Sed non est, quod vulgatam lectionem mutemus: cùm rationi apprimè consentaneam esse, ex iis quæ diximus constet.

p. 90. *l.* 7, 8. πνεύμων δὲ μανός τε καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος] Raritas substantiæ & calor, sunt res aptæ ad trahendum: Calor quidem, ut causa efficiens tractionis; raritas verò ut id, quod recipit humorem. Hincque est quod spongiosæ & molles particulæ, lien, pulmo, glandulæ, humores facilè ebibunt, juxta hanc sententiam *Hippocratis* in libro de *veteri Medicina*: τὰ δὲ σπογγοειδέα τε καὶ ἀραιὰ, οἷον σπλὴν, πνεύμων, καὶ μαζοὶ προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίνει, καὶ σκληρυνθείη, καὶ αὐξηθείη ὑγρότητος προσγινομένης· ταῦτα μάλιστα ὁ πνεύμων.

p. 9. *l.* 10, 11. αἱ τῶνδε διαδέξιες οὐ μάλα πρηγίνονται] Quæ à latere in pulmonem transeunt vitia, haud esse mitia rectè asserit: quia ab ignobiliore parte in nobiliorem μεταστάσεις non potest non esse periculosa. Idque de peripneumonia pleuritidem sequenti expressè docet Hippocrates, *sect.* 7. *Aphoris.* 11. ἐπὶ πλευρίτιδι περιπνευμονίη, κακόν. In *Coac.* tamen *prænot.* 22. paulo aliter sentire videtur; dum ait, pulmonnm inflammationes, quæ ex lateris dolore per metastasim nascuntur, iis quæ initio & per se exsistunt, tutiores esse: τῶν περιπνευμονιῶν αἱ ἐκ πλευριτικῆς μεταστάσιος, τῶν ἐξ ἀρχῆς γινομένων ἀσφαλέστεραι. Verùm hæc loca, si rectè perspiciantur, minimè inter se pugnant: in illo *Aphorismo*, de Pulmonis Inflammatione loqnitur, quæ Pleuritidi accidit κατ' ἐπιγένεσιν: in *Coacis*, de ea, quæ κατὰ μετάστασιν, & morbi in alium mutationem, efficitur. Est autem id discrimen inter ἐπιγένεσιν & μετάστασιν, quod in illa, priori morbo adhnc vigente, novus supervenit ob materiæ copiam & propagationem: μετάστασις autem dicitur, cum morbo uno cessante, alter exoritur, sicut ex die nox; ob materiæ totius translationem ab nna parte in aliam. Facilè autem apparet multò majus esse periculum, cùm morbus unns materiæ pravæ redundantia atque extensione alium de novo sibi adsciscit, quàm cùm translata penitus materia, ab uno loco in alium; unus ibi exstinguitur, alter illic accenditur.

p. 90. *l.* 20, 21. ἔλαιον θέντα μαλθακὸν] Non temerè epithetum hoc μαλθακὸν, hoc est, *molle*, apposuit *Aretæus*: Cur tamen ita statuerit, quærendum ampliùs est: Nam profectò oleum esse humidum sive molle (si quidem & liquori hæc vox accommodari potest) satis vulgò intelligitur, ut verbis opus non fuerit: sin quód Philosophus docet 4. *de affectionibus mistorum*, aliud humidum, aliud molle: pro olei peculiari conditione accipiendum erit; & fortassis pro viscido & lento; aut certè pro μαλθώδες, à voce, μάλθα, quæ ceram emollitam significat.

p. 90. *l.* 24. καὶ ἡ φλεγμασίη ἐξώκειλε] Deest adverbium ἔξω, vel ἐς τὰ ἔξω, quod restituendum est. Ita enim legendum esse liquet ex contextu.

p. 90 *l* 25, 26. τὸ δὲ ἐστὶ ἔνδον αὔξησις.] Ita, inquit, interdum vitium ad partes extimas convertitur, ut inhærere in iis partibus videatur: quod tamen non ita est; sed nihilominus intus affectus latet, licet propter incrementnm extra se propagatione diffundat.

p. 90. *l.* 27, 28. ἐν τροφῇ γὰρ κέεσται τὰ φάρμακα] Sententia est Hippocratis *lib.* περὶ τροφῆς. ἐν τροφῇ φαρμακείη ἄριστον ἐν τροφῇ φαρμακείη.

p. 90. *l.* 32. πτισάνη προκεκρίσθω] Ita & Hippocrates *libro de victu in acutis*, ubi Ptisanæ eximias dotes, tam copiosè & facundè explicat, ut ab ea integrum illud volumen olim περὶ πτισάνης vulgo citaretur, nt videre est apud *Athenæum.*

p. 90. *l.* 40. προσηνὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς.] Hippocrates, *citato loco*: τὸ γὰρ γλίσχρασμα αὐτῆς λεῖον, καὶ ξυνεχὲς, καὶ προσηνές ἐστι, καὶ ὀλισθηρὸν, καὶ πλαδαρὸν μετρίως, καὶ ἄδιψον &c.

p. 90. *l.* 49. ἀγαθοὶ δὲ καὶ τράγοι] τράγος è frugum est genere, sicut βρῶμος; de quibus vide Dioscoridem *lib.* 2. Item Plinium, *libro* 18. *cap.* 10.

p. 90. *l.* 50, 51. ἐπίχεειν, κάθαρσιν πλευρῶν μᾶλλον, ἢ εἰρῆσαι.] Scribe ἐπιχέεσαι κάθαρσιν πλευρῶν, deleta virgula

p 90. *l.* 51, 52: ἄριστος δὲ καὶ ἄρτος ξηρὸς κοπεὶς κρησέρῃ σεσησμένος.] Nihil aliud vult *Aretæus*, quam quod Ætius 2. *Tetrabibl. serm*: 4. ubi de eodem morbo: ut scilicet micæ panis tenuissimæ ex aqua mulsa eis dentur. Nam multa ex *Aretæo* transcripsisse *Ætium*, patet. Ipse Aretæus *libro sequenti de curatione* ὀξέων *cap.* θεραπεία αἵματος ἀναγωγῆς· eamdem rem sic præscribit: ἄρτος ὀπτὸς καθαρὸς ξηρὸς κοπεὶς, ἤδε καὶ ἐς ἄλητον σεσησμένος. Ad panem lotum hæc pertinere videntur, cujus parandi modum hoc loco tradit *Aretæus*; nempe eum exsiccari debere, deinde contundi, tum incerniculo transmitti, postremo aqua maceratum denuò exsiccari ac compingi; quod posterius tamen non expressit,

 quod

quod id satis notum esset. Aut fortasse scripserat, & postea Librariorum incuria prætermissum est. Locus igitur hic notatu dignus est: quia pauci ex veteribus admodum ejus præparationis rationem docuerunt. Quippe *Galenus* panis ipsius mentionem facere contentus fuit, omissa parandi ratione. Post tamen *Oribasius* eam ex *Antylli* instituto prodidit *libro* 4. *collect.* & ex eodem *Aetius*; Deinde Avicenna *lib.* 2. *tract.* 2. *cap.* 572.

p. 91. *l.* 14, 15. ἄρισον ἢ τῶν ὀρτιτόκων ὠῶν δοθῆναι ἐκπυρός ἀπύρων] Crassus vocem ἐκπυρὸς divisim legit, cùm ita verteret: *Sed mirificè prosunt ova nuper à gallina edita ex igne igne carentia.* Verùm cùm ex iis, quæ sequuntur pateat, hunc ova recens exclusa præscribere, & a matre calentia, sine alia coctione; quod & vox ἀπύρων significat: cur ejusmodi ova ἐκ πυρὸς ἀπύρα appellet, miror. Nisi innatum animalis calorem, πυρὸς nomine, intellexit; ut aliquando *Hippocrates*, atque etiam *Aristoteles*, & maximè in *lib. de respiratione*, ubi calorem nativum ψυχικὸν πῦρ appellat: quomodo etiam & *Theophrastus*, & plerique omnes antiqui usurpant. Atque ita πῦρ in his vocibus πυρὸς & ἀπύρων æquivocè accipiendum esset, scilicet, & pro vitali calore, & pro elementari, quo in culinis utimur. Id adeo, ut fieret in verbis figura & argutia, quam ut puto, ὀξύμωρον Grammatici appellant *acutam stultitiam*, ova ex igne sine igne: ejusmodi enim verborum lusus amant Iones. Verumtamen existimavi olim pro ἐκπυρὸς legi posse ἐκπυῤῥὸν; ovi *rufum*, ut *Vitellus* intelligeretur: quod hunc ita *Ætius* appellet, περιφραστικῶς in *libro* scilicet 3. *cap.* περὶ κλυσμῶν, ubi enema præscribit hisce verbis: χαμαιμήλινον ἢ ἔλαιον, καὶ ὠῶ τοπ πυρὸν καὶ τὸ λευκὸν· &c. nam πυῤῥὸν ibi non πυρὸν legi debere palam est; estque vitelli ovi periphrasis. De utraque Lectione judicent Docti.

p. 91. *l.* 18, 19. καὶ ῥητίνης τ. ξηρῆς τ. ἀπὸ πίτυος ἐμπάσσειν] ῥητίνη, *resina* in genere duplex à *Dioscoride* distinguitur, *lib.* 2. una humida, altera sicca: humida rursus triplex; πιτυΐνη, πευκίνη, κυπαρισσίνη, sumpta appellatione ab arboribus, quæ ipsam emittunt, nempe pinu, picea, & cypresso. Siccæ autem differentiæ hæ traduntur: στροβιλίνη, ἐλατίνη, πευκίνη, πιτυΐνη, quod ex pineis nucibus, abiete, picea, & pinu petantur. Plinius *libro* 24. *cap.* 6. ubi de resinis: *summæ species duæ, sicca & liquida: sicca è pinu & picea fit; liquida, è therebintho, larice, lentisco, cupresso.* Quæ verba ita accepit *Brasavolus*, ubi de resinis agit, quasi è pinu & picea siccam tantum resinam provenire dicat *Plinius*; cùm ait, *Plinium* in resinarum historia dissentire à *Dioscoride*: sed non ita est. Etsi enim resinam siccam ab iis arboribus prodire dicit, attamen humidam ab iis quoque exire non negat: sed siccam dixit, ut distinguat ab aliis arboribus, quæ humidam tantum fundunt. In quo ipse *Brasavolus* magis culpandus est, qui inter arbores humidam resinam fundentes, lentiscum numeret; cujus resinam, mastichen dictam, verè esse siccam nemo nescit. Vide *Matthiolum in* 1. *Diosc.*

p. 91. *l.* 19, 20. ὅκως τὸ θεῖον κρέσσον εἴη.] Quædam hic desiderari conjicio. Sed ea ex M.S. Codicibus solum restitui possent.

p. 91. *l.* 24 συῶν ἐγκέφαλοι] Suillum cerebrum diligenter assum, vel in albo jure legitimè elixum, porro & anetho injectis dabat quoque *Galenus* iis, quorum vires attenuatæ erant ad eas instaurandas. Vide eum *lib.* 12. *Method.*

p. 91. *l.* 25. ὀπτοὶ μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ.] ἐπίπλοον nomen est membranæ fundo ventriculi adhærentis, quæ quod intestinis innatet, id cognomentum accepit: hâc, cum sit adiposa, involvebant jocinora animalium frixa, quo essent opimiora; ut *Philetæus* docet apud *Athenæum* in *tertio.* Ad quem modum & cerebrum Suis assum omento involutum apponebant: quod tamen *Aretæum*, in Pleuriticorum victu, probasse non verisimile est. Quis enim acutè febricitantes nidorulento cibo, & ægrè impleri patiatur? Quare mutilum esse hunc locum dubitandum non est. Et nisi me valdè conjectura fallit; scripserat *Aretæus*, ὀπτοὶ μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ κνισσώδεες· ἄνευ δὲ τούτου ἀκνισσοι.

p. 91. *l.* 26. ἢν δ' ἀκέρχνος ἔῃ.] Nomen compositum à κέρχνος: qua voce *Hippocrates* faucium asperitatem & strepitum in pulmone significat, Galeno teste, in *Exegesi.*

p. 91. *l.* 40, 41. ξυμμίσγοντα μήκωνος τ. σαρκὸς ἑνηψημένης.] Quam hic carnem papaveris appellet, non satis planum est: nisi capita ejus herbæ intelligat, quas κωδίας vocat Dioscorides *lib.* 4.

p. 91. *l.* 41. 42. καὶ μάννης ἄλιτον ἐμπάσσειν] Manna thuris intelligenda est, quæ à *Dioscoride*, *Galeno*, & aliis Græcis μάννη λιβάνου dicitur: ita autem appellantur micæ, quæ è thureis glebis resolvuntur. In quo non parum hallucinatus est *P. Crinitus*, putans; quam *Dioscorides* μάννην λιβάνου appellet, eamdem esse illi, quæ mellis genus est, & ad purgandum leniter alvum usurpari solet. Ita enim scriptum ab eo est *lib.* 25. *cap.* 7. *de honesta disciplina.*

p. 91. *l.* 47. 48. καὶ κάγχρυς] De quo vide Dioscoridem *lib.* 3. *Cornarius* Ætii interpres ad 2. *Tetrabibl. serm.* 4. *cap.* 68. ubi multa ex *Aretæo* exscripta leguntur, *Canchry* semen rosmarini interpretatur. Quod non est intelligendum de nostro rosmarino, qui *coronarius* dicitur; hic enim sterilis est: sed de alia specie ferulacei generis, cujus semen κάγχρυς & κάγχρυ propriè dicitur. Scribitur & κάχρυ vel κάχρυς sine γ

p. 91.

p. 91. *l.* 48, 49. τὴν δὲ καὶ ψυχρῶν τῶν πόνων.] Per πόνους partes intelligendæ sunt, quibus cataplasmata imposita sunt: in quibus si frigus intus sentiatur, acetum affundi jubet. Habet enim acetum calorem non obscurum; & in cataplasmatis iis, quæ Sinapismi dicuntur, vim Sinapi suscitat.

p. 91. *l.* 54. θάλψιες ἐν κυρβασίῃσι] κυρβασία genus est pilei Persici, qui aliter Tiara dicitur, & Cidaris. Pollux, τὴν δὲ κυρβασίαν, καὶ κίδαριν, καὶ πῖλον καλοῦσι. Ita & Galenus in *Exegesi.* Suidas in *hac voce*; & Scholiastes Aristophanis *in avibus.* Hic verò accipit *Aretæus* pro sacco, in quo semina includuntur ad fomenti usum; fortasse ob similitudinem figuræ. Nam pilei genus istud oblongum erat, & complicari poterat, teste eodem Scholiaste Aristophanis ibidem: ἔστι δὲ αὕτη (inquit) καὶ περιεπόμενον, παρὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθος, καὶ ἐπτυγμένην καὶ προβάλλουσαν εἰς τὸ μέτωπον ἔχειν, τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ὀρθήν.

p. 92. *l.* 26. οἱ γὰρ ἐκ τῆς συντήξιος ἰχῶρες.] Humiditates, quæ è salibus liquatis distillant, ἰχῶρες appellat: quod iis similes sunt, quæ è malignis ulceribus prodeunt. Ita enim appellat Celsus *libro* 5. *cap.* 26. ἰχὼρ *tenuis*, *subalbidus ex malo ulcere exit*, &c. Ipse *Aretæus* mox ubi de vulneribus per scarificationem factis expurgandis agit: οὐ γὰρ αἷμα ἡ τροφή, ἀλλὰ ἰχὼρ ἐκχέει. De hac voce plura nos in nostro tractatu de *Lacrymis lib.* 1.

p. 92. *l.* 38. θεῖου τοῦ ἀπύρου] Sulphur ignem non passum deligit; quia id optimum est, ut expressè ait Dioscorides *lib.* 5.

p. 92. *l.* 40. ἔχειν δὲ χρὴ κεραμεοῦν κοῦφον] Vasis descriptio est pro fomento, atque ipsum vice cucurbitæ lateri dolenti applicari jubet cum magna flamma; non ut corpus tangat, sed interposito aliquo spatio, ne flamma exstinguatur: ejusmodi sunt, quæ φακοὺς κεραμέας infra appellat *libro* 2. *therap. cap. de curatione Ilei.*

p. 92. *l.* 46. ὡς μὴ διασβεσθέῃ τῇ πνιγί.] πνὶξ suffocatio: πνιγεὺς verò operculum est quoddam, quo carbones suffocantur. Aristoteles *lib. de Juvent. & Senect. cap.* 5 παράδειγμα δὲ ἐκ τούτου λαμβάνειν ἐστὶ τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν καταπνιγομένων ἀνθράκων. ἂν μὲν γὰρ ὦσι περιπεπωμασμένοι τῷ καλουμένῳ πνιγεῖ συνεχῶς, ἀποσβέννυνται ταχέως. Allusit fortasse *Aretæus.*

p 92. *l.* 49 τὴν κάτω ἰητρείην] Ita elegantissimè appellat *enema*, & μητρέγχυτα.

p. 92. *l.* 55. πιέλου ξὺν μέλιτι ἑψηθὲν ἐς σύστασιν] In Editione *Henischii* ad marginem πικέριον, quod idem esse ac butyrum, supra docuimus. Quam lectionem esse probam liquet ex *Ætio*, qui in curatione pleuritidis, butyrum quoque recens cum mellis & terebinthinæ æqualis partibus decoctis, pro pilulis, sub lingua tenendis, commendat; quod hinc mutuatum esse nullus dubito. Quo fit ut suspicer fortasse & terebinthinam ab *Aretæo* positam in hocce eclegmate, & eam vocem postea intercidisse.

p. 93. *l* 4. καὶ πρὸ τοῦ ἄρτου] Usitatior est vox composita πρόσφαγμα pro cibo, qui offertur; sicut & πρόσφαγμα; quibus vocibus passim utitur Hippocrates. Attamen & simplex nomen idem significare nihil vetat.

p. 93. *l* 6, 7. κνίδης καὶ λίνου τοῦ σπέρματος] Eandem compositionem videre est apud Ætium, *citato loco*; nisi quod simplicium mensuræ non congruunt.

p. 93. *l.* 7, 8. καὶ κώνου τοῦ κοκκάλου] Non satis constat, quid per has voces intelligat; ipsas ne nuces pineas, quæ & στρόβιλοι vocantur, quæ propria est notio hujus vocis, κῶνος: an interiores nucleos, qui soli esculenti sunt: quos *Galenus* πυρῆνας στροβίλων appellat *lib.* 6. *de compos. Medic. in bechicarum Antipatri recensione*: & simpliciter πυρῆνας in libro εὐποριστῶν: in *descriptione eclegmatis bechici*, πυρήνων ἤτοι στροβίλων. Græcis autem & propria voce πιτυΐδες dicuntur, ut ex verbis *Dioscoridis* patet: πιτυΐδες δὲ καλοῦνται ὁ καρπὸς τῶν πιτύων καὶ τῆς πεύκης. Nam & κώνους, hoc est nuces pineas locum habuisse in compositionibus medicamentorum, ex verbis *Plinii* colligi potest, quæ scripta sunt in *libro* 23. *cap.* 8. *Nuces pineæ, quæ resinam habent, contusæ leviter, additis in singulis sextariis aquæ ad dimidium decoctæ, sanguinis exscreationi medentur.* Et postea nucleornm nucis pineæ facit mentionem paulo infra. Immo στροβίλους & κώνους non modo pineas nuces, sed etiam nucleos ipsos à *Græcis* appellatos fuisse *Dioscoridis*, & *Galeni*, & *Plinii* etiam testimonio constat. Nam quæ περὶ στροβίλων scribit *Dioscorides*, nucleis manifestè congrunnt: στρόβιλοι, inquit, καὶ καθαροὶ ἐσθιόμενοι, ἢ μετὰ γλεύκεος καὶ σικύου σπέρματος πινόμενοι. &c. Non enim nuces ipsæ esculentæ sunt, sed interiores nuclei. Tum autem *Plinius* dum eum locum in historiam transferret, quas facultates strobilis tradit *Dioscorides*, nucleis ipse assignavit. Ex quo patet στροβίλους nucleos pineæ nucis interpretatnm fuisse. Quod & amplius confirmatur iis, quæ in *eodem capite* addit *Dioscorides*: postquam enim στρόβιλοι καθαιρόμενοι quid præstare possent, docuit; postea de integris strobilis ita agit: ὅλοι δὲ στρόβιλοι ἀπὸ δένδρων πρόσφατοι θλασθέντες ἐν γλυκεῖ, καὶ ἑψήματι, ἁρμόζουσι παλαιαῖς βηξί. &c. Sed & *Simeon Sethi*, στροβίλους accepit pro fructibus *lib. de alimentis cap.* 8. οἱ κοκκονάριοι ἤτοι στρόβιλοι· ὁ τοιοῦτος καρπὸς &c. στρόβιλοι autem iidem, qui κῶνοι. ut *Galenus* docet scribens *lib.* 2. *de alim. fac.* quos Antiqui Græci κώνους vocarent, à recentioribus Græcis στροβίλους postea esse appellatos. Ut igitur huic Disceptationi finem imponam, existimo & nostrum *Aretæum* hîc κώνους & κοκκάλους pro nucleis sumpsisse. Quoniam eos propriè pectoris morbis convenire testatur *Dioscorides*, citato loco: Galenus *lib.* 8. *de simpl. med. facultatibus*; & reliqua turba Medicorum.

p. 93. *l.* 11. μυσίλη μίη.] Quid sit μυσίλη, supra docuimus.

p. 93. *l.* 14. λίτρα μίη] Melius in dandi casu λίτρᾳ μίῃ.

p. 93. *l.* 13, 18. ψυχρὸν ᾗ ὕδωρ ἐκόσοι τῶν ἰητρῶν] Eos improbat, qui frigidam pleuritide laborantibus propinant: meritò, utpote quæ ἀνάπτυσιν impediat: frigus enim humores densat, vias adstringit, coctionesque impedit, & peculiariter pectori inimicum est: ut ex *Aphoris.* 24. colligi potest; & expressè docet Celsus *lib.* 4. *cap.* 6. ubi de Pleuritide agit: *utendum* (inquit) *cibis potionibusque calidis, vitandum frigus.* Et *Trallianus* de victu item pleuriticorum tradens; *aqua tepida*, inquit, *pleureticis semper exhibenda.*

p. 93. *l.* 23. ἰδέη τις ξυνδρομῆς.] Vox hæc Empiricorum, qui ita multorum signorum concursum appellabant; ex quibus, qui esset corporis status, cognosceretur: nempe πληθωρικὴν συνδρομήν· cùm omnia, quæ plenitudinem humorum indicant, in eodem corpore reperirentur. In editione *Henischii* ante vocem ἰδέη, asteriscus est, quæ mutilæ aut corruptæ scripturæ nota est: & sanè aliquid desiderari arbitror. Sed exspectandum auxilium à M. S. Cod.

p. 93. *l.* 27. ἀλλὰ ᾗ πνεῦμα κατὰ ξυνιεὸν ἐν πλευρῷ.] Ita & Ætius 2. *Tetrabibl. ser.* 4. *cap.* 68. ubi de notha pleuritide: non alienum ab hoc loco est, quod de quadam falsa pleuritide observat Amatus Lusitanus *centur.* 7. *curat.* 72. in qua scilicet dolor esset extensivus in exteriore parte thoracis, difficilis in partem decubitus, febris continua, tussis sicca, & qua nihil effatu dignum exspueretur. Hanc autem Pleuritim refert in abscessum exteriorem phlegmaticum degenerasse; quo aperto, non multò post æger mortem oppetierit.

Ad Librum Secundum

Curationis Morborum Acutorum.

περὶ Θεραπείας πνευμονίης.
de Curatione Pulmonariæ.

Ita pulmonis inflammationem vocat *Aretæus*; quam Medici communiter περιπνευμονίαν· Hippocrates *libro de internis affectionibus*, alio flexu πνευμονίδα nominavit. Ita enim hanc vocem *Fœsius* interpretatus est.

p. 94. *l.* 19. ἐπ' ἀμφω.] Supple φλέβας.

p. 94. *l.* 24, 25. ἢν γὰρ ἐξ αἵματος αἱ προφάσιες ἔωσι.] Causas perstringit, quæ pulmonis inflammationem faciunt: sunt autem hæ, sanguis, pituita, spuma; quas & causas tradit *Hippocrates*, citato libro; φλεγμονὴ ᾗ γίνεται ὅταν τῇ ᾗ μάλιστα. ὁκόταν ὁ πλεύμων αἷμα ἑλκύσας ἐφ' ἑωυτὸν, ἢ φλέγμα ἁλμυρὸν μὴ ἀπῇ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυσραφῇ, καὶ ξυμπαγῇ. Ob has verò venæ sectionem esse necessariam ostendit: quia si sanguis causa est, per eam vacuatur; sin alii humores, sic quoque ea benefacit: quod corpore vacuato, meatus pulmonis liberiores reddat, ad usum respirationis. Est proinde quod miremur, hanc ab *Hippocrate* esse prætermissam in eo libro; ubi ejus morbi curationem tradit.

p. 94. *l.* 30, 31. διαχρίοντα τὴν ἕδρην λίτρῳ] An balanum intelligit ano inserendum, ad flatus ducendos?

p. 94. *l.* 32, 33. ἀντὶ ᾗ τῆς φλεβοτομίης.] Enema acre, ubi sanguinem mittere non licet, vicem supplere docet *Aretæus*; quod & Galenus testatur *lib.* 5. *Method.* qui matronæ cuidam, quæ sanguinem è pulmonibus rejiciebat acrem, clysterem imperavit: quod ei venam nollet incidere, propter inediam; quam per quatriduum passa fuerat.

p. 94. *l.* 34. ἢ ῥητίνη ᾗ,] Scribendum, ἢ ῥητίνῃ ᾗ, *aut resinæ*, in dandi casu, præcedente conjunctione disjunctiva ἢ.

p. 94. *l.* 37. κολοκύντης ᾗ τῆς ἀγρίης αἱ σάρκες αἱ ἔσω.] Pulpam interiorem Colocynthidis, quam *Hippocrates*, ἐντεριώνην vocat, pro enemate, aqua incoqui jubet: in qua decoctione eximiè cavendum est, ne qua particula ejus, cùm liquore in alvum penetret: nam ea inhærescens intestinis, ulcus in iis insanabile crearet. Quod accidisse *Guillelmo Pelisserio* viro eruditissimo atque clarissimo testatur Pierius *lib.* 2. *de Literatorum infelicitate*; cùm scelerati Pharmacopolæ culpâ catapotia ex malè trita colocynthide sumpsisset. Quare, ut in medicamentorum præparationibus exactissimè conteratur monet Avicenna *lib.* 2. *tract.* 2. *cap. de Colocynthide. Et oportet* (inquit) *ut in ejus contritione ad summum perveniatur: pars enim minima ejus in sensu, quùm invenit humiditatem, inflatur, & adhæret partibus stomachi, & involutionibus intestinorum, & apostemat.* Idem & *Serapio* confirmat apud *Mesue.*

p. 95. *l.* 16. δι' ὑμέρης] δι' ἡμέρης.

p. 95. *l.* 21. ἢν ᾗ ἐν ἀκμῇ τῆς πνιγὸς] Medicus suæ famæ consulere debet, neque committere ut in morbi extremo impetu & desperatione quicquam remedii admoveat; ne eum interfecisse credatur, quem sua fors peremit.

p. 95. *l.* 26, 27. ἀνηρὸν ἢ πλαίνης ὁ χυλὸς] Non est dubium, quin σιτηρῶν legi debeat pro ἀνηρὸν, quod & ex *Crassi* versione patet: dicunt autem *Græci* σιτηρά, quæ nos *Cerealia*, aut frumentacea.

p. 95. *l.* 30, 31. κακὸν γὰρ περιπνευμονικοῖσι φῦσαι.] Flatus iis, qui inflammatione pulmonum laborant, vehementer nocere rectè judicat. Nam iis distenta hypochondria & ventriculus, premunt pulmones: aut si iidem pulmonum substantiam occupent ac distendant, meatus animæ angustiores reddunt, atque ita augent suffocationem.

p. 95. *l.* 31. οἶνος ποτὸν ἢν ἄπυροι ἔωσι] Vinum concedit peripneumonicis, si febre careant, quod sanè rarum est, ut febris pulmonum inflammationem non comitetur. Inter signa namque, quibus ea cognoscitur, febrem ponit Galenus *lib.* 4. *de loc. aff. cap.* 9. ὅτ' ἂν ἢ τῇ μετὰ στενοχωρίας τε, καὶ βάρους, δύσπνοια, πυρετὸς ὀξὺς συνεισβάλλῃ, φλεγμονὴ τὸ πάθημά ἐστι τοῦ πνεύμονος. Quin ipse *Aretæus* id dicit supra *lib.* 2. *de causis & signis acut.* ubi de eodem morbo agit: ἥδε ἐστὶν, ἣν καλέομεν περιπνευμονίην, φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος, ξὺν ὀξεῖ πυρετῷ. Attamen interdum hunc morbum sine febre esse haud absurdum est; quo casu vinum concedit, idque ejusmodi, quod non multum habeat adstrictionem; ne pulmonum augeant obstructionem. Cæterum eo morbo laborantes vinum cupidè expetere docet Aristoteles *in* 27. *sect. probl.* 4. & causam addit, quia ob internum fervorem vehementer sitiunt: vinum autem licet natura calidum, sitim magis sedet, quàm aqua: proptereà quod magis penetrat, & partes sitientes potentius humectat quàm aqua; quia non solùm est potus, sed & alimentum.

p. 95. *l.* 37. θώρηξ ἢ ἐσκεπάσθω] Scribe σκεπάσθω.

p. 95. *l.* 39. τὸ διὰ τῆς λημνήσιδος] Hujus compositionis Galenus mentionem facit *lib.* 6. *de sanit. tuend.* τοῖς δὲ διφορεῖν καὶ λημνήσιδος, ἣν ἄδαρκην τε, καὶ ἄδαρκον ὀνομάζουσι, ἐχρῶντο φαρμάκοις. Ubi λημνῆτιν appellat quod alii λήμνησιν. Qua & voce utitur *libro* 1. *de compos. medic.* κατὰ τόπους: καθ' ἕτερον ἢ τρόπον ἡ λημνῆτις ἐδέετο τούτων δεύτερον &c. Est autem λήμνησις, vel λημνῆτις salsugo quædam in paludibus proveniens, unde nomen, ubi arundinibus & herbis adhærens invenitur.

Ad Caput II.

περὶ Θεραπείας αἵματος ἀναγωγῆς.

De Curatione Sanguinis Rejectionis.

p. 95. *l.* 47. πᾶσαι ἢ ἐξ ἀναγωγῆς αἵματος οὐκ ἠθέες] Deest vox φοραί. αἵματος φορῆς supra *lib.* 2. *cap.* 1. *de causis & signis acutorum morborum*: & hîc paulò infra αἵματος γὰρ ἡ φορή. Versus finem; ἐς ἢ τὰ τοιάδε εἴδεα τῆς φορῆς. & rursus paucis interjectis: ἢν μὲν ὦν ξυνεπείγῃ ἡ φορή. ἐξ ἀναγωγῆς autem idem valet, atque per superiora. Namque ἀναγωγὴ Medicis propriè accipitur pro sanguinis è pulmonibus rejectatione, quicquid reclamet Hofmannus *lib.* 5. *Var. Lect. cap.* 22. ubi ineptè grammaticatur, ut supra ostendimus eo loco.

p. 95. *l.* 49, 50. εἰ ἢν ἀπὸ θώρηκος, ἢ πνεύμονος, ἢ στομάχου, ἢ ἥπατος τῆς κινδυνωδέων] Reponendum hîc adverbium μόνον, quod desideratur, ut sequens exceptiva declarat, ἀλλὰ κὴν ἀπὸ κεφαλῆς. Sed & sententia id postulat: neque enim tantùm, si à thorace aut pulmone, aut stomacho aut hepate (supple sanguis fertur) periculosum est; sed & si à capite, quæ sanguinis ejectio magis innocua.

p. 95. *l.* 58. σηκὸν ἐπιπέδον] Σηκὸς propriè dicitur stabulum ovium & caprarum; tamen & pro domo accipitur, ut hîc.

p. 96. *l.* 2, 3. ἐρεθιστικὸν γὰρ αἱ σείσιες] Motu & concussione humores quosvis irritari ad eruptionem ex *Aphorismo* 14. *sect.* 4. colligi potest: quo *Hippocrates* jubet, eos qui Veratrum sumpserunt, moveri, quo scilicet vomitum sibi magis provocent: ἐπὴν πίνῃ τις ἐλλέβορον, πρὸς μὲν τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν. &c. Ad quæ verba Galenus in *commentario* annotat, corpus ut quiete in eodem statu servatur, ita à motu immutari atque alterari: ἡσυχία μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς αὐτῆς καταστάσεως φυλάττει· μεταβάλλει ἢ καὶ ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα κίνησις. Addit *Hippocrates*, ibidem, exemplum à navigatione, in qua quidem corpus à motu perturbari planè perspicitur: vomunt enim qui navigant, non odore maris, ut quidam putant, sed agitatione navis; ut docet Galenus *in Commentariis.*

p. 96. *l.* 4, 5. μὴ κάρτα εἴκουσα.] *Lectus non admodum cedens corpori.* Amant circuitiones *Iones*: nam uno verbo μαλακὴ dicere poterat, pro qua voce definitionem posuit. Nam Aristoteles *molle* ita definit *libro de mistorum affectionibus*: μαλακὸν ἢ τὸ ὑπεῖκον. Sed addit τῷ μὴ ἀντιπεριίστασθαι, hoc est, ut ipse explicat, εἰς τὸ ἐπίπεδον, quod omisit *Aretæus*, quia non id agebat: & mollis lectus satis intelligitur, qui cedat prementi. Lectum autem non probat iis, qui sanguinem per os rejiciunt, qui valde sit mollis, & in quo profundiùs corpus mergatur, qualis plumeus est; quod talis nimio plus quam satis est calefaciat. Itaque mox addit ἄθερμος.

p. 96. *l.* 13. τὴν ἐπ' ἀγκῶνι κοίλην] Eam intelligit, quam *Hippocrates* τὴν ἔσω φλέβα, *venam internam* appellat *Libro* 4. *de victu in acutis*, & ἀγκῶνα metonymicè, in *tertio*

tio Epid. ὀγδόῃ ἀγκῶνα ἔπεμον. *Basilicam* vulgò nominant.

p. 96. l. 17, 18. ἡ ἢ ἀνωτέρη τ̃ ἢ] Per venam superiorem, *cephalica* sive humeraria intelligenda est; aut quæ ex ramis internæ & humerariæ conjunctis efficitur. *Nigram* Arabes appellant, quam venam superiorem negat se videre, cur potiùs in eo affectu secari debeat, quàm basilica, quandoquidem utraque unius ejusdemque venæ, quæ à brachio descendit, hoc est, axillaris rami propago est.

p. 96. l. 19. ὥστε ὐδένα μέζον] Scribe ὐδὲν μέζον.

p. 96. l. 20, 21. ἀΐδριες γὰρ τ̃ ἀποχίσιων] Improbat eos, qui venas brachii certis visceribus respondere volunt; quos ait ignorare divortia & propagationes venarum: quoniam quæ ab eadem vena propagines scinduntur, eamdem habere ad vacuandam opportunitatem, consentaneum est. Qua quidem sententia apertè *Galeno* ὁμόσε χωρεῖ, ut dicitur: qui referre utra ex iis venis secetur pro situ partium affectarum; neque promiscuè secandas esse expressè asserit in libello *de curat. per sanguinis missionem*: quem locum, quoniam prolixior est, adscribam ita ut a *Fuchsio* Latinè est conversus. *In oculorum itaque doloribus tum humeraria vocata vena, tum quæ ex ea derivata est, in gibbero incisa, manifestum celeriter commodum afferunt: laborante autem latere, aut pulmone, aut septo transverso, aut liene, aut jecore, aut ventriculo, quæ per alas ad gibberi juncturam pertingit, secanda verò tum maximè interior erit. Quod si non ea, quæ ab ipsa deducta, in juncturæ flexura apparet: Cognovisti sanè paulò ante ab humeraria vena deduci prædictam, connectentem ipsam. Tres enim hi sunt mittendi ex gibbero sanguinis loci; interior, exterior, medius. Interior igitur, in quibus partes, quæ infra collum sunt, laborant; utilis est. Exterior verò quibus partes quæ supra collum sunt, ut facies, aut caput, malè afficiuntur. Medius locus interdum utrasque habet diductas venas, in anteriorem manus partem protensas, ac deinde hîc coeuntes: interim verò statim in ipso juncturæ flexu in unum mutuò congredientes nonnunquam manifestam earum alteram, obscuram verò alteram. Proinde ubi vena laboranti parti propria obscurior exsistit, & ad mediarum aliquam accedis, conare eam quæ à propria derivatur, potiùs incidere. Accidit autem ubi & quæ inferiores sunt gibberi junctura, eas nimirum quæ in cubito sunt, secare nihil impediat, non apparentibus iis, quæ in gibbero sunt: atque harum quidem eas quæ in rectum sunt laborantium partium. Porrò tam perspicuam sæpè celeriter utilitatem quæ in rectum fiunt laborantium partium venæ sectiones afferunt, ut & qui laborant, & familiares ipsorum sæpè numero obstupescant.* Hæc Galenus. Quorum locorum collatione, *Aretæi* (inquam) & *Galeni* nonnulla iis, qui sagacius talia odorantur suspicio fieri potest, *Aretæo* eam opinionem *Galeni* de peculiarium venarum sectione innotuisse quidem, usqueadeo tamen improbabilem visam, ut hîc dedita opera confutandam putarit.

p. 96. l. 21. ὅσοι σομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν τὴν ἄνω.] Per τὴν ἄνω *humerariam* seu Cephalicam intelligit: per τὴν κάτω, quam *basilicam* vulgò appellant, quam stomacho & jecori respondere liquet, non autem humerariam, ex paulo ante citatis *Galeni* verbis. Quare pro τὴν ἄνω τὴν κάτω scribere convenit.

p. 96. l. 22. ἣν ἢ ἀπὸ πνεύμονος ῥέῃ] Et malè hic πνεύμονος pro σπληνὸς legitur: de incisione enim ejus venulæ, quæ inter minimum digitum & medicum, qui *Græcis* παράμεσος dicitur, sinistræ manus sita est, loquitur: quam spleni vacuando, non autem pulmoni dicatam esse, ex *Paulo Ægineta*, *Avicenna*, & aliis discimus; sed maximè ex *Ætio*; qui *Tetrabibl.* 1 *serm.* 3. *cap.* 15. ita scribit; *quod si splen patiatur, venam inter anularem, & parvum digitum manus seca, aut in cubito internam.*

p. 96. l. 27. τῇ ὧν πλέονι πρὸς τελσὶ δακτύλοις.] Mendosa lectio hæc, quam sic emendo: τί ὧν πλέον, εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοις. &c. Quam igitur majorem utilitatem capiet, si quis ipsam juxta digitos, non autem in cubito secet. Sententia autem plana est. Quemadmodum enim supra eos ut venarum distributionis ignaros redarguit, qui quum sanguis è pulmonibus rejicitur, superiorem puta humerariam venam secare malunt, quàm internam cubiti; siquidem & illa è ramo axillari descendit: sic nunc iis succenset, qui ad lienis affectus mediam inter medicum & minimum digitum sinistræ manus pertundunt, ceu non hæc ab ea, quæ in cubito est, propagata sit. Sic est *Aretæi* sententia de his venis, quam nunc recentiores sequuntur, præsertim qui Anatomiæ impensius student. Attamen aliud in venis præter agnationes & propagationes spectandum fortasse est: & in venis ab eodem ramo fruticantibus discrimina occulta à situ & rectitudine reddi, haud absurdum est, ut quidam surculi visceribus certis respondeant; quod *Galeno* placuisse patet ex libro illo de *curat. per sanguinis missionem*. Ubi somniis quibusdam se admonitum testatur, ut arteriam inter indicem & pollicem sitam tunderet. Par enim ratio est salvatellæ, & illius arteriolæ: sic ergo ille scribit: προτραπεὶς ὑπὸ τινῶν ὀνειράτων δυοῖν ἐναργῶς μοι γενομένων, ἧκον ἐπὶ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ λιχανοῦ τε καὶ μεγάλου δακτύλου τ̃ δεξιᾶς χειρὸς ἀρτηρίαν. ἐπιτρέψαι τε ῥεῖν ἄχρις ἂν αὐτομάτως παύσηται τὸ αἷμα, κελεύοντος οὕτω τ̃ ὀνείρατος. ἐῤῥύη μὲν οὖν οὐδ᾽ ὅλη λίτρα· παραχρῆμα δ᾽ ἐπαύσατο χρόνιον ἄλγημα, κατ᾽ ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος ἐρεῖδον, ἔνθα συμβάλλει τῷ διαφράγματι τὸ ἧπαρ.

p. 96.

p. 96. *l.* 36, 37. δεῖγειν ἢ καὶ δεσμοῖς ἄκρεις ποδῶν.] Ita est usus omnium ferè, qui Medicinam faciunt; ut ad sistendum sanguinem per nares aut os erumpentem, extrema corporis arctis vinculis comprehendant. Quod tamen *Asclepiadi* non placuisse refert Cornelius Celsus *libro* 4. *cap.* 4. ubi de tussi agit: *Erasistratus horum crura quoque & femora, brachiaque pluribus locis deligabat: id Asclepiades adeo non prodesse, ut etiam inimicum esset, proposuit.* Etiam *Scribonius* auctoritate ejusdem *Asclepiadis* adversus eum usum disputat in libro *de compos. Med. cap.* 83. ubi ad eum ipsum affectum remedia proponit: quibus tamen argumentis respondere haud difficile est.

p. 96. *l.* 39. ἡ διάσφυγξις.] γε. διάσφιγξις, deligatio.

p. 96. *l.* 41, 42. ἔρια μὲν πινόεντα οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἰὸς.] Sufficiebat dixisse ἔρια πινόεντα quæ οἰσύπῳ, hoc est, *lanæ succidæ* circumlocutio est. Quo fit ut suspicer illa οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἰὸς non esse Auctoris; sed glossema ad oram paginæ notatum ab aliquo studioso, in textum postea traductum esse. Et sanè paulò inferiùs ἔρια πινόεντα nominat: neque quicquam prætererea addit ad œsypum significandum.

p. 96. *l.* 47. τῆς ἀκακίης ἢ ὑποκυστίδος ξηρῶν τε χυλῶν] Scribe ὑποκιστίδος per ἰῶτα, Acacia spina est in *Ægypto* nascens, quæ fructus inclusos siliquis fert lupinis similes: è quibus succus expressus siccatur in umbra ad usus medicos; præcipua ei vis stipandi atque adstringendi. *Dioscorides* περὶ ἀκακίας, τὸ δὲ καρπὸν ὥσπερ θέρμον ἐν λοβοῖς κείμενον, ἐξ οὗ καὶ ἐκθλίβεται τὸ ἐγχύλισμα ξηραινόμενον ἐν σκιᾷ. Quod igitur is succus in umbra exsiccaretur, ea causa ξηρῶν χυλῶν dicit *Aretæus*. De eodem succo *Nonnus* è posterioribus Græciæ Medicis *cap.* 1. διαλύων ἀκακίας καρποῦ τῷ ἀφεψήματι· τοῦτ' ἔστι τῶν λεγομένων ἀκανθῶν κερατίων. Hypocistidis eadem facultas, quæ Acaciæ.

p. 96. *l.* 48. τὸ ὀμφάκιον ὄξει λυθέν.] *Nonnus* una voce ὀξυφάκινον appellat pro ὀξυομφάκινον.

p. 96. *l.* 52. ψύξαι καὶ ξηρῆναι.] Lege σύψαι, *stipare* & comprimere.

p. 97. *l.* 12, 13. μίσγειν δὲ καὶ συμφύτε τῆς ῥίζης] Hanc etiam radicem pro eo affectu commendat *Scribonius Largus*; & à nonnullis *inulam rusticam*, ab aliis *alum gallicum* nominari auctor est *cap.* 83. *de compos. Med.* Ubi & animadvertit, ei qui eam radicem comedat, eo die cavendum esse ab aceto; ne degustet, quod hujus radicis effectum resolvat: quæ observatio sagacibus ingeniis magnum scrupulum injiciat, mirantibus quid sit, quamobrem acetum, cùm ipsum stypticum sit, eandem symphyti facultatem minuat, quam potius augere deberet.

p. 97. *l.* 13, 14. βραβύλων ἀγρίων ῥίζας ἑψεῖν] Quid sit βράβυλον docet *Athenæus* ex Clearcho Peripatetico *lib.* 2. nempe hoc nomine pruna à *Rhodiis* & *Siculis* vocari, unde *Theocritus*:

Ὄρπηκες βραβύλοισι καταβρίθοντες ἔραζε.

Item:

Ὅσον μῆλον βραβύλοιο.

Addit nomen iis inditum ab effectu, quia alvum laxant: τὰ δὲ βράβυλα φησὶ, ὅτι κοιλίαν, καὶ τὴν βορὰν ἐκβάλλοντα. tum formam & saporem declarat in hunc modum: ἔστι δὲ ταῦτα ἀκρόδρυον μικρότερον μὲν τῇ περιφορᾷ τῶν κοκκυμήλων, τῇ δὲ ἐδωδῇ τὰ αὐτὰ, πλὴν ὀλίγον δριμύτερον. *Crassus* interpres *Aretæi* βράβυλα à Græcis dici propriè *Damascena* posuit in versione: quod à *Theocriti* Scholiaste, aut *Suida* accepisse videtur; qui vocem βράβυλον ita exponunt. Sed & magnum Etymologicum βράβυλα exponit δαμασκηνὰ, postea tamen βράβυλα ait dicta esse *Damascena* κατ' ἐξοχὴν, quod pruna meliora eo loco proveniant; quod falsum puto: quia neque *Athenæus*, neque *Dioscorides*, neque ipse *Galenus* tacuisset: in eodem errore *Hadrianum Junium* in *Nomenclatore* versatum comperio. De prunis autem sylvestribus, agit quæ πρῦμνα ab *Asiaticis* suo tempore dicta fuisse *Galenus* testatur, *libro* 2. *de vi alimentorum*, qualia profectò *Damascena* non sunt. Ceterum hæc quæ de prunis dicta sunt, parum ad rem producta intelligo: cùm Aretæus βραβύλων, *prunorum agrestium* radices ad cataplasma conficiendum incoqui jubeat. Ex quo patet, non fructus, sed arborem ea voce intelligi voluisse. Atque ita βράβυλον non fructum tantùm, sed & arborem significabit. In Editione *Henischii* notata hæc vox est asterisco, & ad marginem è regione ϱαβύλων pro βραβύλων legitur.

p. 97. *l.* 15. καὶ κόμμιος.] Hac voce, cùm simpliciter ponitur, vulgata gummi genera intelligi debent, quorum vim esse siccantem atque emplasticam *Galenus* docet *libro* 7. *de simpl. facultatibus.* Nam si ex iis quodpiam eximium, & usu efficaciùs requiratur; ut quod è junipero & tragacantho accipitur, id non simpliciter, sed cum epitheto adjuncto effertur, gummi juniperi, tragacanthæ. Ceterum Fuchsius *lib.* 1. *de compos. Med. cap.* 12. notat, quod nunc gummi Arabicum vocamus, concretum ex acacia Ægypti spina liquorem, veteribus gummi absolutè appellatum fuisse.

p. 97. *l.* 18. χρὴ γὰρ καὶ τοῖσι κάμνεσι χαρίζεσθαι] Ita & visum Hippocrati *lib.* 6. *Epid. sect.* 4. *sent.* 7. αἱ τοῖσι κάμνεσι χάριτες, οἷον τὸ καθαρείως δρᾷν ἢ ποτὰ ἢ βρωτὰ, ἢ ἃ ἂν ὁρᾷ, μαλακῶς ὅσα ψαύει, ἄλλαι, ἃ μὴ μεγάλα βλάπτει, ἢ εὐαντίληπτα, οἷον τὸ ψυχρὸν ὅκε τοῦτο δεῖ· ἄλλαι, εἴσοδοι, λόγοι, σχῆμα, ἐσθὴς, τῷ νοσέοντι· κουρὴ, ὄνυχες, ὀδμαί. id est, *in his ægrotantibus gratifican-*

ficandum est, ut scilicet cibus & potus purè conficiantur, puraque sint quæcumque viderint, & mollia quæ tangunt: Aliæ quæ non magnopere lædant, & facilè reparabilia sint, veluti frigida, ubi ea opus est. Pari ratione introitus, sermones, figura, vestitus, tonsura, ungues, odores, ægro grata sint. Partem igitur hanc, quæ odores spectat, quibus ægro morigerandum censet *Hippocrates*, non solùm de ipsius Medici odoribus accipere oportet; ut ne qnid oleat, quod possit ægrum offendere, puta allium, aut vinum, ut *Galenus* interpretatur: sed & de aliarum rerum odore, quæ circa ægrum sunt, aut ei offeruntur. Qua mente *Aretæus* epithematis aliquid suaveolens admisceri præcipit, quo æger medicamentum minùs aspernetur.

p. 97. l. 19. ἐκτὸς θεταὶ ἄκη.] Vulgò externa medicamenta appellamus.

p. 97. l. 23, 24. ἢ τὸ ῥέον παχυῶσαί τε καὶ πῆξαι ὡς μὴ διαῤῥέῃ] Verbum διαῤῥέειν, de sanguine è venis fluente usurpat, sicut & de quocunque alio humore accipi potest: nam διαῤῥέειν est *diffluere:* quæ significatio omnium rerum fluxum comprehendit: fere tamen Medici istud verbum de alvi fluxu usurpant, quem simpliciter διαῤῥοίας appellant. Ceterum triplicem rationem sistendi sanguinis tradit, prout sunt causa fluxum efficientes: primùm ut vasorum tunicæ, quibus sanguis continetur, densentur, atque constipentur; cùm scilicet earumdem raritas in causa est: 2. ut ipse sanguis densetur, figaturque, ne possit fluere, etiam si viæ pateant: 3. ut sanguis in sede pristina contineatur, ne ab una parte in alia transfluat.

p. 97. l. 29, 30. διαῤῥέει γὰρ ὡς ὑδρεῖον νέον ἐθὲν τῇσι δερμώσεσι.] Apparet vocem ἐθὲν corruptam esse, cùm sententiæ minus congruat. Pro ea igitur legerem, δεθὲν, quod valet *irrigatum*, madefactum. Venam enim ita rarefactam, ut per tunicam sanguinem transfluere sinat, comparat situlæ novæ, quæ aqua impletur, ut mos est, ut humore imbuatur: nam initio diffluit, postea ubi aquam imbibit, eam continet. Sumpta autem ea similitudo est ab *Hippocrate*, qui in libro de *internis affectionibus* eadem utitur: ὥσπερ ὑδρεῖον νέον διαπηδᾷ, πιλωθὲν μὲν στέγει· οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ διὰ τὴν τροφὴν, καὶ ὑποστέλλεται ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον.

p. 97. l. 37. ἀτὰρ ἠδὲ τὸ θέρμης ποιέειν.] Supple πάγον: rectè calorem ipsum figendum, atque cogendum censet: nam calor est, qui sanguinem fluidum reddit, ita docente Hippocrate *libro* περὶ ἀρχῶν· hæc sunt verba: τὸ δὲ ὑγρὸν ψυχρὸν ἐὸν κρατηθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διελύθη, καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ τοῦτο: & mox: πῶς μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν ἐστι τὸ αἷμα. Quod de causa efficiente intelligendum est: nam materialis, ipsa est aqua; quæ in mixtione excedens terreas partes, mistum totum fluidum reddit, sicut ipsa est: ut in nostro tractatu de lacrymis diximus, ubi causas fluoris humorum nostrorum altius scrutamur.

p. 97. l. 38, 39. ὀξύκρητον μὲν ὦν τοῖσι δειλοῖσι ἱκανὸν ἐς σύνψιν.] Ὀξύκρατον mistum est aquæ & aceti, ut & mulierculis notum est. Hanc plerique Latinè *poscam* dici autumant. Et apud Græcos auctores, ὀξύκρατον, *poscam* vertunt; ut *Linacer* in sua interpretatione *lib. Method. Medend.* Quod non improbo, cùm ita voce hac *Celsus* & *Plinius* utantur. Sed id tamen animadversione judico dignum, quod Petrus Bellonius *lib. 2. obser. cap. 98.* poscam esse oxycratum negat, veterumque poscam *zythum* esse probat auctoritate *Suetonii*, qui in *Vitellio* tradit *Asiaticum* ejus libertum fugitivum, *Capuæ* deprehensum fuisse poscam vendentem: quem oxycratum in sua taberna venale habuisse non putat verisimile. Verùm & aliam potionem similem zytho, poscæ nomine appellatam fuisse, ut concedamus, fieri etenim potest: attamen, quin veteres poscæ nomine oxycratum intellexerint, non est quod dubitemus, post *Celsi* & *Plinii* auctoritatem. Et videtur, duplicem fuisse poscam, unam simplicem, quæ eadem atque oxycratum fuit; alteram compositam, cujus duas species tradidit Ætius *Tetrabibl. 1. sermone 3.* Communis autem, qua utebantur, & nunc in *Asia* passim utuntur, parari consuevit farinæ subactæ in vase æneo excoctæ portione in aquam conjecta: quæ deinde sine igne bulliat, atque despumet, ut eo loco tradit *Bellonius*. Haud absimilis fuit illa potio, quam *Maro* describit in *Georgicis:*

——— & pocula læti
Fermento atque acidis imitantur vitea sorbis.

Fuit hæc posca Scythicarum Gentium. Eam olim militibus assignatam, atque inter cibos Castrenses habitam testatur *Spartianus* in *Adriano*. Simeon Sethi in libro *de alimentis*, ei potui, quem φοῦκας dictum ait, interpretes autem poscam vertunt, eadem tribuit, quæ zytho *Dioscorides*. Ex quibus intelligi potest non unam fuisse rationem poscæ conficiendæ; atque hoc nomine, *posca*, multa & varia potuum genera comprehendi.

p. 97. l. 39, 40. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἷμα ἄκρητόν ἐστι τὸ ῥέον.] Sufficere ait, contra venarum rarefactionem, uti oxycrato: eò quod neque sanguis ipse, qui per venarum oscula effluit, sincerus sit, sed sero multo dilutus, qui ἰχὼρ propriè dicitur. Qnæ ratio, quid ad Oxycrati usum pertineat, non sanè perspicio: nisi id vult, ea ratione ostendere, non multùm patere illa oscula venarum, per quas sanguis fluat: quia qui effluit tenuis & aquosus est,

eſt, & per exiguos meatus ſubire poteſt: exiguis autem meatibus ſtringendis *oxycratum* ſufficere poteſt.

p. 97. 40. ἀλλὰ τῶδε ἰχῶρ.] Sanguinem aquoſum & tenuem ἰχῶρα appellat; quo modo & *Ariſtoteles*, qui hunc definit ἄπεπτον αἷμα, ἢ τῷ μὴ πω πέπεφθαι, ἢ τῷ διεῤῥῶσθαι. *Celſus* verò aliter accipit, pro humore tenui, ſubalbido, qui ex maligno ulcere exit, maximèque ubi nervo læſo inflammatio ſecuta eſt. Plura de *ichoribus* in noſtro libro *de Lachrymis*.

p. 97. *l.* 42. ἢ κεράτων ἐδωδίμων ἕψημα.] Lege κερατίων, id eſt, *ſiliquarum*. Rectè autem addit ἐδωδίμων, ut diſtinguat à ſiliquis, ſeu fructu acaciæ, qui teſte Galeno *lib.* 1. τῶν πτισ. κεράτια ἀκάνθης vocantur. Sunt κεράτια ἐδώδιμα, ſiliquæ arboris cujuſdam, quibus ineſt facultas exſiccans, atque adſtringens, teſte Dioſcoride *lib.* 1. & Galeno *lib. ſimpl. fac.* Eſt autem viliſſimum hoc edulium & pravum: unde idem Galenus *lib.* 2. *de vi alimentorum*, ſatius fore ait, ſi à regionibus Orientalibus, in quibus naſcitur, ad nos non importetur. Atque hoc fortaſſe eſt genus ſiliquæ, quo adoleſcens ille prodigus, cujus fit mentio in Euangelio, in extrema inopia ventrem implere cupiebat, invidens porcis, quibus ii fructus, ut viliſſimi, ad ſatietatem projiciebantur.

p. 97. *l.* 52. ἢν δὲ κρέσσον ἡ ξυμφορὴ τῆσδε γίγνη.] Scribe κρέσσων, per ω, ſi malum prævaluerit.

p. 97. *l.* 54. καὶ λίθον τὸ ἐξ ἁλὸς κοράλιον.] Lapidem marinum vocat *corallium*. At *Theophraſtus* non lapidem, ſed quaſi lapidem appellat *libro* περὶ λίθων; cujus hæc verba ſunt: τὸ γὰρ κουράλιον (καὶ γὰρ τοῦθ᾽ ὥσπερ λίθος) τῇ χρόᾳ μὲν ἐρυθρὸν, &c. & mox ei calamum Indicum lapideſcentem ſimilem eſſe natura teſtatur: τρόπον δέ τινα οὐ πόῤῥω τούτου τῇ φύσει, καὶ ὁ ἰνδικὸς κάλαμος ἀπολιθωμένος. Quibus ex verbis patet, hunc non eſſe planè lapidem; ſed quiddam medium inter lapides & plantas: unde à quibuſdam λιθόδενδρον fuiſſe appellatum teſtatur Dioſcorides *libro* 5. τὸ δὲ (inquit) κοράλιον, ὅπερ ἔνιοι λιθόδενδρον ἐκάλεσαν, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον σκληροποιεῖσθαι δὲ, ὅταν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἑλκυσθῇ, ἔξαλον γινόμενον καὶ βαπτόμενον, ἤτοι πηγνύμενον, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου ὑμῖν ἀέρος. Quem locum obiter emendo voce βαπτόμενον, pro qua βλαπτόμενον lego, *offenſum* ab aere. Ita & *Ovidius* Coralium è virgis natum canit, quæ ſanguinis *Gorgones* tactu diriguiſſent. Qua fictione ejus fruticis naturam poeticè adumbravit; vide hunc *libro* 4. & 15. *Metamorphoſewn.* His *Plinius* ſubſcribit *lib.* 32. *cap.* 2. ubi & illud notat; Coralium in Perſico mari *Jace* appellari. Sunt & verſus *Orphei*, illius qui de Magicis expiationibus ſcripſit de Coralio, idem teſtantes:

Χλωρὴ γὰρ βοτάνη πρῶτον φύε, οὐδ᾽ ἐνὶ γαίῃ,
Ἤγε φυτῶν ἴσμεν στερεὴν τροφὸν, ἀλλ᾽ ἐνὶ πόντῳ,
Ἀτρυγέτῳ, ἵνα φυκί᾽, ἵνα βρύα γίνετ᾽ ἐλαφρά.

Et ibidem infra:

Οὐδέ τ᾽ ἔλω οἴσασθαι, ἐπεὶ στερεὴ λίθος ἦεν
Ἐκ δ᾽ ὄλεσεν βοτάνης ὑγρὸν δέμας, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Οὐλομένης πάμπαν βοτάνης οὐκ ὤλεσεν εἶδος.

Sed de corallii natura nimis multa. De facultate addo, idem eſſe adſtringens & refrigerans: ideoque ad ſanguinis exſpuitiones utile remedium; quod hic *Aretæus* docet, & *Dioſcorides* citato loco. Quidam & id ipſum berberorum ſucco ſolutum propinant dyſentericis: quo remedio ſe uſum felici ſucceſſu teſtatur Langius *libro* 2. *epiſtol. medicin.* 49.

p. 98. *l.* 2. δυνατωτέρη δὲ τῶνδε τὸ ῥίον ἡ ῥίζα.] ῥίον appellat, quod alii ῥᾶ, ῥέον & ῥέον ποντικὸν, & ῥίζαν ποντικὴν, id eſt, *radicem Ponticam* vocant; *Dioſcorides*, *Galenus*, *Paulus Actuarius*. *Celſus* quoque *radicem Ponticam*; Plinius *rhacoma*, *libro* 27. *cap.* 12. niſi mendum eſt, & *rha* ſimpliciter ſcripſerat *Plinius*; cui voci poſtea ſyllabæ illæ vitio acceſſerint. Hac radice utebantur veteres, ubi adſtringere meatus & comprimere fluentem ſanguinem, aut partem aliquam confirmare volebant: ut & *Aretæus* apertè teſtatur ſequentibus verbis, quibus facultates ejus explicat: δυνατωτέρη δὲ τὸ ῥίον ἡ ῥίζα, ἐμψύξαι, ξηρῆναι, σύψαι, τὰ πάντα πιῆσαι. Unde apparet eum recentioribus Græcis, *Paulo Actuario*, & *Nicolao Myrepſo* antiquiorem fuiſſe: quoniam his primùm, iſtud, quo utimur, *Rheum*, quod ex *India* defertur, & bilis purgandæ facultate pollet, innotuiſſe conſtat: licet fortaſſe iſtud à *Rhapontico* veterum non diſtinxit, ut credit *Matthiolus* in 3. *Dioſcoridis*. Nam ſi *Aretæus* illud purgans cognoviſſet; non opinor ſimpliciter *Rheum* ad medendam ſanguinis ἀναγωγὴν præſcripſiſſet; ſed aliquam diſtinctionem adhibuiſſet: neque etiam illud in cenſu adſtringentium medicamentorum poſuiſſet. Fuit igitur illud Antiquorum *Rheum* diverſum ab eo quod habemus, ad quos à *Ponti* regionibus, quæ ſupra *Boſphorum* ſitæ ſunt, afferri ſolebat; unde ipſum vocabatur *ponticum*, ſola vi adſtringendi præditum; quum noſtrum aut ex *Barbaria*, aut ex *India*, ſeu Indiæ finitimis locis, nempe *Sinarum* tractu petatur: quæ cauſa eſt, cur ipſum Meſue *rhaved ſceni* appellet: cui vis purgandi ineſt haud imbecilla, qualem ſuo *Rheo* nulli veterum tribuerunt. *Manardus* in epiſtolis ſcripſit primùm ex poſterioribus Medicis Averrois

rhabarbarum in numero Catharticorum habuisse: quod miror virum tam doctum scripsisse, siquidem, ut dixi, *Paulus ex Ægina*, qui *Averroe* antiquior fuit, hanc vim *rhabarbari* purgantem videtur agnovisse, cùm *lib.* 1. *cap.* 43. ait terebinthinam olivæ quantitate sumptam ante somnum, alvum mediocriter laxare; potentiùs verò, si ei aliquantum *rhapontici* adjiciatur. Nisi ita intellexit, *Averroim* primum ex *Arabibus* Medicis fuisse, qui hanc *rhabarbari* vim cognovit. Ex his patet, eos frustra laborare, qui *rhaponticum*, veterum idem nostro illi Indico specie contendunt; & discrimen omne quod in iis observatur, à locorum diversis naturis esse repetendum. Quæ opinio fuit *Manardi, epist.* 2. *lib.* 6. *Ruelii, Aloysii Mundellæ* in *examine simplicium*, & aliorum, quos tam strenuè *Matthiolus* & *Fuchsius* confutarunt; ut de hac re amplius disputare superfluum sit. Ceterum mirè in hac planta *Albertus* hallucinatus est *lib.* 6. *de plantis tract.* 1. *cap.* 32. primùm quidem, quòd de *Rhapontico* antiquorum loquens *rhabarbarum* appellavit; quæ & Interpretum *Avisennæ* & *Serapionis* stupiditas fuit. 2. Quod lignum esse putet: postremo quòd ipsum à primo & secundo climate importari dicit. Cùm regio in qua *rhaponticum* provenit, sit fermé in septimo climate: talis enim est *ponticarum* regionum situs. Verùm non mirum si in eo lapsus est, qui quæ de eo medicamento scripsit, ab *Avicenna* sumpsit (hic autem *rhabarbarum* arborem appellat) vir in philosophia perfectus, sed omnium medicamentorum imperitus.

p. 98. *l* 7. τότε ὅλως ἐν ἐκείνῃ.] Aut subaudiendum est ἀναγωγῇ; aut legendum ἐκείνης, supple διαβρώσεσι.

p. 98. *l.* 8, 9. καὶ τοῖσι δεχομένοισι.] Supple, σύψιν ἐμποιέειν.

p. 98. *l.* 13, 14. ἔκτεινε γὰρ κοτε τετέων τὶ τῷ πλήθεϊ.] Aliquot ponit medicamenta ad venas ferruminandas, si quando disruptæ fuerint, nempe Coriandrum, leporis aut hœdi coagulum; quorum ne nimia quantitas sumatur monet: quoniam copiosius sumpta nonnunquam interficiunt. De Coriandro testatur Dioscorides *lib.* 3. πλεῖον δὲ ληφθὲν κινεῖ τὴν διάνοιαν ἐπικινδύνως· ὅθεν δεῖ φυλάττεσθαι τὴν πλείονα καὶ συνεχῆ χρῆσιν αὐτοῦ. Sed & apud eundem *libro* 6. in numero venenorum recensetur, & μανίαν *furorem* inducere dicitur, qualem vinum plerisque potulentis solet, μετ' αἰσχρολογίας. à quo non parum dissentit *Avicenna* scribens *libro* 2. succum ejus ad ʒiiii. sumptum necare per tristitiam & syncopim, quæ symptomata furori & petulantiæ prorsus contraria sunt: uter verus sit, penes expertos esto judicium. Est etiam coagulum leporis aut hœdi periculosum majore copia sumptum: quod & *Dioscoridi* innuit scribens ejus potu mulieres abortire; tum de omnibus pronuntiat, commune iis esse, ut dissipata cogant, coacta dissolvant: κοινῶς δὲ πᾶσι πηκτὰ πήσσειν μὲν τὰ διαλελυμένα· λύειν δὲ τὰ συνεστῶτα. Nam quæ coacta suâ vi dissolvunt, veneni haud dubiè in corporis substantia dissolvenda effectum habent, si alia quæ dissolvant non reperiant.

p. 98. *l.* 15. μὴ μεῖον μὲν ἡμικύαθον.] Scribe, ἢ μία κύαθος ex M. S.

p. 98. *l.* 18. καὶ γῆ ἐρέτρια σαμία.] De his glebis vide Dioscoridem *libro* 5. Galenus *lib.* 6. *de compos. Med.* κατὰ τόπους, μίλτον σαμίαν appellat, quia rubra est.

p. 98. *l.* 18, 19. καὶ ἀστὴρ κάρτα λευκός.] Non hæc quadrant iis, quæ de earum glebarum differentiis tradit *Dioscorides*, qui *asterem* terræ *Samiæ* speciem censet: quod & *Galenus* apertè indicat: σάμιον ἀστέρα appellans *lib.* 6. *de composit. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 4. περὶ αἵματος ἀναγωγῆς. Noster autem seu genere distinctas separat: prius enim *Samiam* terram seorsim memorat, deinde *eretriam*, tum deinde *asterem*.

p. 98. *l.* 23, 24. σιραίῳ τῷ κρητὶ,] *Siræum* appellant Græci mustum decoctum; quod si ad tertiam usque mensuræ partem fiat, *sapa*; si ad dimidiam, *defrutum* Latinis dicitur. Galenus ab Asiaticis ἕψημα appellari scripsit *lib.* 1. *de alimentis cap* 13. & *lib.* 7. *de med. comp.* κατὰ τόπους *cap.* 1. ubi & notat σιραῖον quoque appellari: id etiam dicit in *libro de victu attenua. cap.* 12. τὸ τῶν ἰσχάδων ἀφέψημα *decoctum ficuum* ab aliis Græcis dici, neque inter eos convenire, utrum σιραῖον sit vinum decoctum, an ficuum ἀφέψημα. Quam vocem ait eorum esse qui Attica dialecto utuntur. Ibidem *Galenus* ad arteriæ & pulmonum affectus, γλυκὺν κρητικὸν celebrat: quod Cornarius *passum Creticum* interpretatur: nec multum à Siræo differt: cujus *Juvenalis* meminit *Satyr.* 14.

Qui gaudes pingui antiquæ de litore Cretæ,
Passum, & municipes Jovis advexisse lagenas.

p. 98. *l.* 26, 27. ἢν μὲν ὦν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης.] Hæc & sequentia in hoc periodo, alio ordine scripta sunt, quàm oportet: quod ut pateat, totam adscribere placet: ἢν μὲν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσαίρεσιος δοτέον· ἢν δὲ μὴ καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. Id est, *si profusio* sanguinis *urget: semel in die ante cibi assumptionem dandum: sin minùs, & secundo & tertio sub vesperam.* Quis non videt contra fieri debere, scilicet si sanguinis rejectio urgeat, bis & ter dari debere, nempe amylum ad liniendam arteriam, & sanguinem spissandum; de hoc enim loquitur: sin minùs, sufficere, si semel in die ante Cibum detur? Hæc sanè mens *Aretæi*, hæc sententia. Quocirca ita ut ratio postulat, legemus, si sic legamus: ἢν μὲν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην· ἢν δὲ μὴ ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσαίρεσιος δοτέον. Ceterum quod ait *Aretæus*, ἢν ξυνε-

ξυνεπείγῃ, *si malum urgeat*, quid sit declarat Galenus *lib. 7. de compos. Med. κτ' τόπους cap. 2.* ὀνομάζω δὲ κατεπεῖγον, τὸ δεόμενον βοηθείας μείζονος.

p. 98. l. 32. γίγαρτα.] *Vinacea* Crassus vertit inconsulte. Nam vinacei seu vinacea sunt propriè quæ Græci στέμφυλα appellant, nempe τὰ στερεὰ λείψανα τῆς σταφυλῆς, ἐπειδὰν ἐν τοῖς ληνοῖς ἐκθλιβῇ πᾶς ὁ χυλὸς αὐτῶν. id est, *quæ ex uvis restant, postquam in prælis omnis ipsarum succus expressus fuerit*, ut definit Galenus *lib. 2. de vi alimentorum.* Quod apertè indicant hæc Plinii verba de lora *cap. 10. lib. 14. Non possunt jure dici vina, quæ Græci deuteria appellant, Cato & nos loram maceratis aqua vinaceis.* Ubi per *vinaceos* haud dubiè idem quod *Galenus* intellexit, uvarum acinos expressos & siccos, ex quibus aqua maceratis Lora conficiebatur. Vox autem γίγαρτον & in plurali γίγαρτα, semen est uvæ, granum scilicet illud solidum & lignosum, quod in medio est acini: ut ex eodem *Galeno* discimus *citato loco*, ubi ῥαγὸς, hoc est, acini uvæ anatomen instituit: ἡ γάρ τοι τῶν ῥαγῶν οὐσία σύνθετός ἐστιν ἔκ τε τῆς οἷον σαρκὸς αὐτῶν καὶ τῆς παρεσπαρμένης κατ' αὐτὴν ὑγρότητος, ἐξ ἧς ὁ οἶνος γίγνεται, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι γιγάρτων τε καὶ τοῦ τὰ πάντα περιέχοντος ἔξωθεν ὑμενώδους σκεπάσματος. Id est, *Nam acinorum substantia composita est ex ipsarum velut carne & humore, qui per carnem est dispersus, ex quo fit vinum: præterea ex seminibus, atque ex membranoso tegumento, quod omnia hæc extrinsecus circumambit.* Eodem modo vinaceos accipit Varro *lib. 3. de Re rust. cap. 11. Pabulum iis (anatibus) datur triticum, ordeum, vinacei, uvæ &c.* non enim verisimile nucleos ex acinis uvæ dari in pabulum. Item *lib. 1. de re rust. cap. 54.* ubi uvas in dolia plena vinaceorum jubet contrudi, ad eas diutius servandas. Qui tamen & expressos acinorum folliculos pro vinaceis ibidem appellat in tradenda Loræ conficiendæ ratione. Quæ notio vinaceorum, etsi vera est, & usitatior: attamen acinum vinaceum pro γιγάρτῳ scio *M. Tullium* posuisse in libro *de Senectute.*

p. 98. l. 33. καὶ ἰδίῃ ἑκάστου καὶ ξυνῇ.] Scribe ἕκαστον, seorsim unum quodque ex mixtim.

p. 98. l. 33, 34. τὰ δὲ μέντοι καὶ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἔχειν.] Hinc ὑπογλωσσὶς dicitur ejusmodi compositio.

p. 98. l. 35, 36. ἀπὰξ καὶ κόμμι ξὺν τῷ φυτῷ καὶ πράσου, τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον.] Corruptum esse hunc locum, & quidem insigniter, nemo non videt: nam gummi ξὺν τῷ φυτῷ, hoc est, cum planta, & spinæ lacrymam præscripsisse *Aretæum* quis credat? quorum nominum cum illud sit commune omnium plantarum, hoc omnium spinarum, nihil quicquam his peculiare designatur, quod in usum Medicum venire possit. Quod cum palam sit, superest, ut veram scripturam ex his corruptis reliquiis instaurare conemur. Arbitror igitur *Aretæum* scripsisse ἀπὰρ καὶ κόμμι ξὺν τῷ ξυμφύτῳ, ἢ τράγου τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον. Cujus emendationis ratio nunc reddenda est. Primùm pro φυτῷ, quod nomen, ut dixi, generale est, lego ξυμφύτῳ, quæ herbæ appellatio est Medicis apprime cognitæ: cujus vis præcipua in adstringendo & cogendo versatur, ut *Dioscorides* docet. Hæc enim tanta est, ut si carnibus minutatim dissectis incoquatur, omnia frusta in unum conglutinet, velut ibidem tradit *Dioscorides.* Quare hujus factam hic mentionem in censu eorum, quæ sanguinem è venis pulmonis fluentem cogunt, densant, comprimunt, haud absurdè opinor conjectamus. Præterea verò pro πράσου τῆς ἀκάνθης, non minus felici, ut quidem arbitror, conjectura lego, τράγου τῆς ἀκάνθης, *spinæ hirci lacryma:* Ita enim Iones pluribus dictionibus hujus herbæ nomen exprimunt, quam alii una voce τραγάκανθαν appellant. Quod Ionibus esse familiare, à *Corintho Grammatico* animadversum est: cujus rei aliquot exempla subjungere operæ pretium est: pro πελοπόννησος igitur, nomen dividentes πέλοπος νῆσος dicunt: pro αἴγαγρος, αἶξ ἄγριος: & ne à nostro auctore abeamus, apud eum similia exempla passim occurrunt: ut infra in *lib. 1.* θεραπ. χρονίων παθῶν *in curat. melancholiæ:* οἶνος καὶ μέλι, μίξιος πελαιῆς, quod alii dicunt οἰνόμελι, καὶ σελίνου τοῦ ἐν τῇ πέτραις ὁ καρπός. Item *capite sequenti ejusdem Libri*, ἢ σελίνου τοῦ καρποῦ τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν τῇ πέτραις, & sic passim.

p. 98. l. 38. τροχίσκων, τῶν διὰ τῆς αἰγυπτίας ἀκάνθης.] Trochiscos ex *Ægyptia spina* appellat, qui in gummi, vel succo acaciæ arboris in Ægypto (ut docet *Dioscorides*) nascentis conficiuntur.

p. 98. l. 39. καὶ ἑτέρου δι' ἠλέκτρου.] Pastillum ex electro, hoc est, succino, Arabes de de *Carabe* appellant; cujus compositionem tradit Mesue in *Antidotario 8. distinct. de Trochiscis.* Quæ sit autem succini natura, pridem à viris doctissimis constitutum est: species nimirum bituminis, quod aquis supernatat, & ad ripas *Eridani* statis temporibus ejectatur. De qua re plura vide apud *Plinium, Georgium Agricolam, Matthiolum*, & alios. Vis ejus est, sistere fluxiones, præcipuè stomachi & alvi, secundum *Dioscoridem.*

p. 98. l. 47. τροφαὶ ποικίλαι.] Ut Medicamenta, ita cibos debere esse varios censet, contra multorum opinionem, qui horum varietatem noxiam, & morborum parentem esse putant: in quibus est *Aristoteles*, cujus hæc sententia exstat in *sect. 1. probl.* ποικίλη τροφὴ, νοσώδης· ταραχώδης γὰρ, καὶ οὐ μία πέψις. quem sequitur Plinius *lib. 11. cap. 53.* ita scribens: *homini cibus utilissimus simplex: acervatio saporum pestifera, & condimenta*

etiam perniciosiora. De qua re etiam videndus Macrobius *lib. 7. saturn. cap.* 4. quo loco *Disarius* multa adversus multiformem alimoniam disputat. Ex recentioribus autem *Montanus* Veronensis Medicus, sua ætate percelebris, id effatum protulit *in 66. consultatione: De cibis imprimis generalis illa regula sanciatur, in valetudine tuenda; cibum seu obsonium simplex, atque unum esse oportere, ac ut mea quidem fert sententia, deterius est uti ciborum laudabilium etiam ac salubrium varietate, quàm unico, utcumque etiam sit pravus.* Quam controversiam Ficinus *lib. 2. de stud. sanit. tu. cap.* 18. sic componendam censet: corpus ex variis compositum, variis nutriendum esse alimentis, verùm non eadem mensa. Deinde ut id verè de sanis dicatur, tamen alia est ratio ægrorum, qui illa ciborum varietate melius reficiuntur propter voluptatem, quæ una cum appetitu excitat naturam, & vires naturales: propter quod *Hippocrates* dicit in *Aphorism.* 38. *sect.* 2. paulò deteriorem cibum aut potum, sed jucundiorem, melioribus sed ingratis esse præferendum: ideoque voluptati etiam aliquid concedendum est, modo non magna inde noxa accidat: quam indulgentiam χάριτα ἀβλαβῆ *gratiam innocuam* noster appellat infra *lib.* 1. χρον. *cap.* 1. Sed & illud considerandum est, si ea alimenta sumantur, quæ habeant qualitates morbi curationi accommodatas, adhuc utiliorem fore eorum varietatem; non ut ea simul ingerantur, quod perturbationem afferret, sed ut suo quodque loco sumantur: quia sic nulli nimis assnescit Natura, & dum singula ut nova subinde accipiet, eorum qualitatibus magis afficietur.

p. 98. *l.* 48. ἀτὰρ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ.] Supra in *curatione pleuritidis* eamdem sententiam posuit, quam, ut ibi animadverti, mutuatus est ab *Hippocrate*. Ejusdem meminit & Galenus *lib.* 1. *de aliment. facult. cap.* 1. & de iis alimentis intelligit, quæ vim aliquam purgantem substantiæ alibili admistam habent; ei similem, quæ in Scammonia, colocynthide, veratro, & id genus aliis deprehenditur. Quo sensu & Celsus accepit *lib.* 2. *cap.* 12. *Ubi* (inquit) *febres sunt, satius est ejus rei causa cibos, potionesque assumere, qui simul & alant, & ventrem molliant.* Quibus verbis præfatam sententiam *Hippocratis* enarrasse videtur.

p. 98. *l.* 50. & *p.* 99. *l.* 2. οὔτε ἢν μὲν ἐς μοῦνος ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μὴ μούνῃ χρέεσθαι διὰ τ' κόρον ῥήϊδιον.] Ad verbum: *neque si quidem non unus cibus ad medicationem sufficit, non uno propterea uti ob satietatem facile est.* Quibus verbis cùm nulla subsit idonea sententia, corruptum esse hunc locum putandum est. Ita ergo hunc restituo: ὅτε ἢν μὴν μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μὴ μόνῃ χρέεσθ. &c. Id enim vult *Aretæus*, neque si unus simplex cibus ad medicandum sufficiat: propterea si uno simplici uti facile esse, propter ægri stomachum, qui eodem alimento cito satiatur.

p. 99. *l.* 3. καὶ γὰρ κατὰ ποικίλα ἔχειν.] Crassus pro ἔχειν legit ἥκειν à verbo ἥκω, quod est, eo, vado: ita enim vertit, *sed per varia eundum.* Ego deesse quædam arbitror, quæ supplenda ex MSS. melioribus.

p. 99. *l.* 6, 7. θέρμη γὰρ, αἵματος πλήρωσις.] Idcirco Hippocrates *Aphoris.* 23. *sect.* 5. ἐν πτύσει δὲ δεῖ τῷ ψυχρῷ χρέεσθαι ὅκόθεν αἱμοῤῥαγέει, ἢ μέλλει.

p. 99. *l.* 7. χόνδροι πλυτοί.] Vide supra.

p. 99. *l.* 11. θύμβρη ἀλλὰ ἡδυσμα.] Tymbra genus herbæ est vulgò cognitæ, quam Latini *satureiam* appellant: facultate est non mediocriter calida. Quare si per se sanguinis rejectio spectetur, non ei aptum est remedium: sed contrà non parum noceat calore insigni quo pollet. Verumtamen per accidens prodesse potest, tum grumos sanguinis in pulmonibus effusi dissolvens, (nam Thymus cui facultate est par, teste *Dioscoride* id facit, αἵματος θρόμβους διαλύει) tum alios humores crassos, si qui ibi inhæreant, tenuante, quo fiant εὐαναγωγοὶ. quod & thymo tribuit *Dioscorides*. Non meris enim adstringentibus & glutinantibus in tali affectu utitur *Aretæus*, sed Medicamenta miscet: vel denique propter illos cibos adstringentes & glutinantes, concoctuque difficiles, ut iis admista coctionem eorum juvet, ne cruditates exsistant, quæ in eo affectu, ut mox notat, summè cavendæ sunt. Simeon Sethi *lib.* περὶ τροφῶν *cap.* περὶ θύμβρας, ita enim *satureiam* vocat, συνεργεῖ τι περὶ τ' πέψιν τ' τροφῆς, & paulò post καὶ διὰ τὸ πεπτικὸν εἶναι τ' τροφῶν δυσπέπτοις προσπλέκουσι τοῦτον τινές.

p. 99. *l.* 16. ἐκ χυλοῦ ἐς ὦ φειδώ.] Parcè succo plantaginis utendum monet, iis qui sanguinem è pulmonibus rejiciunt; quia & difficilè coquitur, & gustui ingratus est: minimè autem iis danda sunt, quæ coctu difficilia sint, ut mox dicit.

p. 99. *l.* 24. ἐν φαρμάκῳ τροφῇ.] Scribe τροφῇ in recto casu.

p. 99. *l.* 33. ἢ φὰρ τὸ πυῤῥινόν.] Far genus est frumenti, atque etiam cibus ex eo paratus, quo priscos *Romanos* usos primùm fuisse testatur Plinius *lib.* 18. *cap.* 8. Asclepiades apud *Galenum lib.* 9. *de compos. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 3. far idem esse quod ζειὰν *Græcorum* existimavit in quadam compositione pro hydropicis, ita scribens: φάρεος ὃ καλοῦσι ζέαν ἀλλεσμένης. &c. Sed est tamen eorum id discrimen, quod ζέα est genus illud frumenti, ex quo far conficiebatur, quod κατ' ἐξοχὴν *semen* dicebatur.

p. 99. *l.* 42. ἢν δὲ πρήσσῃ μᾶλλον.] Scribe πρήσσῃ, à πρήθω facio, exsequor. Et Ionicè πρήσσω.

p. 99. *l.* 43. ἐς τ' ἐναντία ἐκ προσαγωγῆς.] Sententia est Hippocratis 6. *Epidem. sect.* 1. ἐκ προσαγωγῆς τ' ἐναντία προσάγειν. Vide & eumdem *Aphoris.* 51. *sect.* 51. Sed & noster *sequenti*

quenti cap. in curatione cardiacorum id ipsum docet his verbis: ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον.

p. 99. *l.* 44. καὶ μηδὲν ἄγαν.] Dictum est unius à septem Sapientibus, puto, *Chilonis Lacedæmonii*: ita enim Aristoteles *lib.* 2. *Rhet. cap.* 12. licet Ausonius *Cleobulo* adscribat. Alii tamen hujus sententiæ auctorem citant *Sodamum* quemdam, & patet ex Epigrammate, quod olim in *Tegea* scriptum legebatur:

Ταῦτ' ἔλεγε Σώδαμος, ὃ ἐπηρέασε ὃ μ' ἀνέθηκεν,
Μηδὲν ἄγαν, καιρῷ πάντα πρόσεστι καλά.

Vide Scholiastem Euripidis in *Hippolyto* mastigophoro. Respexit etiam *Aretæus* ad hæc verba *citati Aphorism.* καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον.

p. 99. *l.* 45, 46. χρὴ δὲ σαρκοῦν ἤδη τὸν ἄνθρωπον.] Ita & Hippocrates præcipit *lib. de internis affectionibus*, hujus morbi curationem tradens: εἶτα ἀνακομίζειν ὡς μάλιστα, ὅκως ἂν ἥκιστα λεπτὸς ᾖ· ὥστε γὰρ τῷ τοιαύτην νόσον ξυμφέρει λεπτὸν εἶναι.

p. 99. *l.* 46. ἐς τοὺς ὑπνίλας ἐς τὸ πηρὸν ἄγειν.] Manuscriptus Codex habet, ἐς τὸ πωρῶν ἄγειν, *ad callum ducere*, quæ lectio probata est. Dioscorides *lib.* 1. *cap.* 112. κάπυγμα πωροῖ.

Ad Caput III.

περὶ θεραπείας καρδιακῶν.

De Curatione Cardiacorum aut Syncopæ.

p. 100. *l.* 4. Ἐν συγκοπῇ μάλα χρὴ τὸν ἰητρὸν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν.] Hippocrates generatim *initio Prognost.* τὸν ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι, πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. Recte autem *Aretæus* in Syncope potissimum providentiam esse necessariam censet: propterea quod is morbus, ut est acutissimus, ita illico hominem, nisi parata adsunt remedia, præcipitem rapit. Quare ut ea, quibus subveniri potest, prompta habeantur, convenit Medicum Syncopim futuram non ignorare.

p. 100. *l.* 6. συνεργὰ ἔνσο.] In editione *Henischii* ἔνεσω, & ad oram paginæ ἔνσεο. An legendum ἐνστήσῃ in futuro medio *insistes*.

p. 100. *l.* 9, 10. Οὐ παλίσσυτος δὲ φύσις λυθεῖσα.] Hoc Philosophi ita enuntiant, *à privatione ad habitum non datur regressus*. Quod ab Aristotele sumptum, qui ita scifcit in Categoricis: ἐπὶ τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως ἀδύνατον εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γενέσθαι. Cui similis sententia J. C. Actio semel exstincta non reviviscit amplius. *l. funus* §. *sed si pactum ff. de pactis.* Non tamen hoc verum de omni privatione: tenebræ enim nihil aliud in aëre, quam lucis privatio; à quibus tamen quotidie datur ad habitum reditus; dum aër denuo pulsis tenebris illustratur. Quæ sit autem ea privatio, à qua ad habitum non reditur, doctè explicat Rodolphus Goclenius *probl. Logic. part.* 1. *problem.* 66. quem vide.

p. 100. *l.* 17. ψυχρὰ δὲ τὰ ἔξω.] Genus Causi notat periculosissimum, quem proprio nomine Medici λειπυρίαν πυρετὸν appellant, in quo extremis frigentibus, interna uruntur: de quo *Aphorismus* 48. intelligendus est: ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. Galenus hanc caloris inæqualitatem hinc proficisci putat, quod viscera in eo morbo inflammentur: quo fit, ut universus è toto corpore sanguis ad partem laborantem trahatur. Idem tamen Galenus in *Commentario ad eum Aphorismum* in Causo etiam simpliciter dicto, si sit malignus, profunda corporis exuri, cute inalgescente, asserit, licet nulla subsit viscerum inflammatio.

p. 100. *l.* 27. εἰδέῃ γὰρ τὰ ἔσω πάντα σημήια.] Mirè perplexus locus, & cujus sensum non facilè quisquam eliciat; si ita legatur ut scriptus exstat in excusis codicibus. Neque verò Manuscripti quicquam opitulantur: ex quo corruptum eum esse suspicari licet: Atque si locus conjecturæ est, ita posset legi: ἤδη γὰρ τὰ ἔσω πάντα σημαίνει. Hæc enim (lingua) omnia interna significat, id est humores, qui intus dominantur; & alludit ad hanc sententiam *Hippocratis*, quæ est in 5. *sect. lib.* 6. *Epid.* γλῶσσα οὔρον σημαίνει· γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεες. &c.

p. 100. *l.* 32, 32. ἡ φλεγμασίης τι ὑποχόνδριον, ἢ ἧπαρ μέγα διασημαίνει.] Lege ἢ φλεγμασίης τι ὑποχονδρίῳ, ἢ ἧπαρ μέγα διασημαίνει· sic ut vox μέγα adverbialiter sumatur.

p. 100. *l.* 36. ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον.] Vide quæ superius notavi, cùm similem ejusdem sententiam exponerem.

p. 100. *l.* 40. χαίνει γὰρ ἡ φύσις.] Sententia elegans, qua ostendit naturam priorum abjectione, novorum autem adjectione delectari. Quod & *Hippocrates* innuere videtur, cum *Aphorism.* 3. *sect.* 1. dicit εὐεξίας, id est, bonas corporum habitudines non manere ἐν τῷ αὐτῷ posse, neque prorsus conquiescere. Quod explicans Galenus *in Commentario* ita scribit: Quum enim semper natura coctionem alimenti, distributionem, in sanguinem mutationem, adjectionem, agglutinationem, & assimilationem moliatur, quando nihil adjici potest solidis corporis partibus, & refertæ venæ non habent jam quo distributum alimentum recipiant: tùm necessario periculum adfertur, ne aut vas aliquod rumpatur, aut suffocato calore nativo mors sequatur repentina. His igitur verbis *Galenus* declaret, quemadmodum Natura non conquiescat; quia novas semper coctiones alimentorum molitur;

litur; quæ deinde partibus adjungat: quod nutritio & incrementum appellatur. Ratio autem hujus rei ἄμεσος hæc est, quia, quam naturam appellamus, ipse est calor innatus; qui semper agat in aliquam materiam, eamque alteret, necesse est: non potest autem in eandem diu agere; quia actio inter contraria versatur. Ubi igitur materia perfectè alterata est à calore; & ad finem naturæ propositum pervenit, cessat contrarietas; & propterea nova quærenda est materia contraria, quam calor alteret, atque assimilet. *Ficinus* haud absimili sensu de Venere *libro 2. de sanit. tuen. cap. 15. Hæc ergo quæ nova semper est, nova semper affectat; odit vetera, facta destruit, unde construat facienda.*

p. 100. *l* 46. ἐπεὶ τοῖσι αὐτέῃσι περιόδοισι, ἅτε φύσιες κρίνουσι.] Mortem in eadem morborum tempora ac circuitus incidere, quibus natura ipsos morbos judicat, asserit ex mente Hippocratis, qui id *lib. 2. Epidem. sect. 6.* docet hac sententia: ὅσοι θνήσκει, ἀνάγκη γονίμῳ ἡμέρῃ, καὶ γονίμῳ μηνὶ καὶ γονίμῳ ἔτει. nam ibi γόνιμος ἡμέρη dicitur, quo natura morbos utiliter & perfectè judicat. Quod & ex Crisis definitione à *Galeno* tradita intelligi potest: qua dicitur ὀξύῤῥοπος ἐν νόσῳ μεταβολὴ πρὸς ὑγίειαν ἢ θάνατον. Nam dicens mutationem esse ad sanitatem aut morbum, satis indicat eodem motu naturæ aut ægrum servari, si natura vincat, aut mori, si eadem succumbat.

p. 100. *l.* 54, 55. ἐς τὴν δευτέρην ἐπίπλασιν.] Crassus: *& post cucurbitulæ secundam affixionem*; Inconsultè planè. Id enim vult *Aretæus* nonnullis post cucurbitulæ admotionem, vinum exhibendum ad sanguinem liquandum pro secunda cucurbitæ affixione. Præpositio εἰς idem valet quod πρὸς, *ad*, & finem denotat.

p. 100. *l.* 56. & *p.* 101. *l.* 2. καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ.] Crassus: *& in cucurbitulæ usu*; neque hoc benè. Nam & hic præpositio ἐπὶ, cum dativo, ut sæpe apud Græcos, idem valet quod μετὰ, *post*. Nam (inquit) vel post cucurbitulæ administrationem, metuenda est sanguinis immoderata effluxio; quàm voce ἀμετρίης designavit. Idcirco licet jam cucurbitula semel affixa fuerit, & de sanguine detractum: tamen parcendum vino est, ne sanguis ejus calore commotus, cum rursus cucurbita affigitur, immoderatius feratur cum periculo ægrotantis.

p. 101. *l.* 10, ἀβαρὲς ἐς κεφαλῆς.] Scribe ἀβαρέες.

p. 101. *l.* 12, 13. ἄρτων θερμῶν νεοπέπτων.] Odores rerum alentium rectè præscribit cardiacis & animo deficientibus, atque imprimis panum calentium, quibus fertur *Democritus* spiritum labentem triduo sustinuisse rogatu sororis, ne sua morte *Cereris* sacra interpellaret, ut est apud Laërtium, *in ejus vita.* Athenæus autem paulo diversiùs rem hanc narrat *lib. 2.* & mellis odore vitam prorogasse ait: δεηθεισῶν τῶν οἰκείων γυναικῶν μὴ ἀποθνήσκειν κατὰ τὴν πανήγυριν, ὅπως ἑορτάσωσι, πεισθῆναι, κελεύσαντα, μέλιτος ἀγγεῖον παρατεθῆναι. &c. De hoc & *Marsilius Ficinus* sic tradit, *libro 2. de sanit. tu. cap. 18 Commemorare vobis iterum placet, Democritum jam jam exspiraturum, ut obsequeretur amicis, spiritum ad quatriduum usque olfactu calentium panum retinuisse; ulterius etiam, si modo placuisset, spiritum servaturum. Sunt & qui dicunt, id mellis odore fecisse. Ego, si modo usus est melle, existimo illum mel vino liquefactum, calentibus panibus infudisse.* Sed & *Aretæo* cum panum calentium odorem laudaret, vini odorem esse prætermissum merito aliquis miretur, & potius aceti meminisse: cum natura vini tam apta sit ad vires vel solo olfactu recreandas: de cujus odore supra in curatione phreneticorum ita scripsit: ἡδὺς μὲν ὀσφραίνεσθαι ἐς ἡδονήν. De recreatione virium per odores habemus & sententiam Hippocratis *in lib. de alimento*: ὁκόσοι (inquit) ταχέης προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα ἐς ἀνάληψιν δυνάμιος κράτιστον· ὁκόσοι δὲ ἔτι ταχυτέρης δι' ὀσφρήσιος. Quod non ita accipiendum est quasi odores ipsi per se vires corpori addere possint, cum sint qualitates: sed quod id per accidens præstare possint ratione spirituosæ substantiæ alimentorum, cui tanquam proprio subjecto inhærent.

p. 101. *l.* 16, 17. καὶ ἡδέα, κἢν μικρὸν χεῖρον ἔῃ.] Alludit ad *Aphoris.* τὸ σμικρῷ χεῖρον. &c.

p. 101. *l.* 19. ἡ νοῦσος ἀμφώδης.] M.S. ἀμφώδης. alii legunt ἐμφώδης.

p. 101. *l.* 27. ἠδὲ τὴν κύστιν.] Cur una cum capite vesicam præmuniri atque confirmare velit priusquam vinum offeratur, non planè intelligo. Fortasse κοιλίην.

p. 101. *l.* 38. ὀλιγοθυμέει ἔσεσθαι γίγνεσθαι.] Verbum ἔσεσθαι videtur παρέλκειν.

p. 101. *l.* 43. πλατὺς δὲ ὡς ἥκιστα.] Παχὺς, legendum esse nemo non videt. Celsus *lib. 3. cap. 19.* ubi hujus affectus curationem tradit: *si verendum est ne deficiat, tum & intrita ex hoc (vino) & hoc ipsum austerum quidem, sed tamen tenue, meracum.* &c. Sed & noster mox ὁκόσοι τε ἄλλοι νησιῶται λεπτοί.

p. 101. *l.* 45. ἰταλῶν δὲ, συρεντῖνος.] Vinum *Surrentinum* inter ea recenset Galenus *lib. 12. Methodi*, quæ suapte natura austera sunt & adstringentia: cujusmodi complura ibi enumerat; *Signinum, Sabinum, Tiburtinum, Marsum*: quæ omnia in *Italia* proveniunt. Ob id ea iis reficiendis, qui in syncopen incidissent idonea habita; præsertim *Surrentinum*: quod, ut ibidem notat *Galenus*, cùm mediocriter adstringat, tum calidius ceteris, tum jucundius est. De Surrentinis vinis Plinius *lib. 14. cap. 6.* in hunc modum prodit: *Item Surrentina in vineis tantum nascentia, convalescentibus maximè probata, propter tenuitatem, salubritatemque. Tiberius Cæsar dicebat, consensisse Medicos, ut nobilitatem Surrentino darent, alioquin esse generosum acetum. C. Cæsar, qui successit illi, nobilem vappam.* Ex quo intelligitur

ligitur illud vinum non fuisse valdè suave & jucundum potu, sed austerum potius & adstringens.

p. 101. *l.* 46. φουνδανὸς (φύνδανος).] Genus vini, de quo *Plinius*, citato loco: *juncta his præponi solebant Calena, & quæ in vineis arbustisque nascuntur, Fundana.*

p. 101. *l.* 46. φαλερῖν⊛.] Plinius eodem loco ait, *primam nobilitatem fuisse Cæcubo in palustribus populetis nascenti, sinu Amyclano; secundam, Falerno agro, & ex eo maximè Faustiano*; tum paucis interjectis addit: *nec ulli in vino major auctoritas: solo vinorum flamma accenditur.* Tria ejus genera esse, *austerum, dulce, tenue*, ibidem mox tradit. Quibus ex verbis patet, vinum *Falernum* quoddam austerum fuisse, quod puto hîc imperari ab *Aretæo*: de hoc & illud *Juvenalis* accipiendum est:

——— ——— *tristissima ruga*
Cogitur in frontem velut acri ducta Falerno,

Acri enim pro *austero* positum eo loco arbitror. Galenus tamen *libro de cibis boni & mali succi*, Falernum mediocriter dulce asserit.

p. 101. *l.* 46. ἢ σιγνῖν⊛.] Vinum hoc insigniter austerum, ideoque medicaminibus adscriptum fuisse testatur Plinius *citato libro* 14. *cap.* 6. *Nam quod Signiæ nascitur, austeritate nimia continendæ utile alvo, inter medicamina numeratur.* Ob id *Aretæus* addit: ἢ μὴ σφόδρα συ̃φη. nisi vehementer *adstringens* fuerit.

p. 101. *l.* 49. περὶ τ̃ κρίσι⊛.] Nomen κρίσι⊛, hic non significat motum illum naturæ subitum, quo morbus finitur, ut ferè accipitur; sed motum morbi, qni aliter παροξυσμὸς, latinè *accessio* dicitur: quo sensu usurpavit Hippocrates *Aphorismo* 19. *sect.* 1. ut animadvertit *in Commentario.*

p. 101. *l.* 52. ὅκως ἐς ἄκ⊛ δίψ⊛.] Lege ἐς ἄκ⊛ δίψε⊛.

p. 101. *l.* 53, 54. προυπερηρεῖσθαι ἢ χρὴ.] Corrupta nisi fallor, hæc scriptio est: lege προυπερείδεσθαι, supple σιτίω, priusquam vinum offeras, prius cibo suffulciendum est. Lucretius: *cibus ut suffulciat artus.*

p. 102. *l.* 4, 5. καὶ οἶν⊛ ἐών.] Lege ἢ οἶν⊛ ὤν. & *vinum igitur.*

p. 102. *l.* 10. καὶ τ̃ ἰητρὸν ἔπεσι μλὺ παραφάσθαι.] παραφάσθαι verbum est πολύσημον: nam & *admonere, suadere, hortari* significat, ut apud *Homerum* ἀγαθὴ ἢ παράφασις ἐστιν ἑταίρου *bona est socii admonitio*: significat & *decipere blando sermone*, ut apud eumdem *Homerum* in Cesti Veneris descriptione *Iliad* ξ. ἐνθ' ἐνὶ μλὺ φιλότης, ἐν δ' ἵμερ⊛, ἐνδ' ὀαρισὺς, πάρφασις ἥτ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων. Hic verò significat *solari*, quod interdum præstare debet Medicus, ut ægri animum jacentem erigat, & in meliorem spem adducat: à qua utilitate multùm *Callianax* Medicus discessit, qui, referente Galeno *in* 6. *Epid.*, ægro interroganti, num moreretur, respondit *Homeri* verbis:

Κάτθανε καὶ Πάτροκλ⊛, ὅπερ σεο πολλὸν ἀμείνων.

p. 102. *l.* 12, 13. καὶ τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ ἐνεργῆ χρέεσθαι.] Legendum ut MSS. habent ἐνεργῷ.

p. 102. *l.* 16. ξὺν ἀλόῃ. ἢ μασίχῃ.] Post ἀλόῃ virgula, post μασίχῃ verò punctum scribatur.

p. 102. *l.* 16, 17. κηρωτὴ ἢ ξὺν νάρδῳ πεποιημλύη.] Scribe κηρωτῇ, & πεποιημλύῃ in dandi casu.

p. 102. *l.* 20. ἀλφίτοισι εὐώδεσι.] Polenta odorata: ita Latini hordei tosti farinam vocabant, cui alicujus condimenti admistione odorem conciliabant. Addebant autem vicenis hordei libris ternas seminis lini, & coriandri selibras, ut est apud Plinium *lib.* 18. *cap.* 7. qua ratione odorata efficiebatur. Cujus conficiendæ modos varios Plinius *ibidem* observat. Hesychins, ἄλφιτον, τὸ ἀπὸ νέας κριθῆς ἢ σίτε ἄλευρον πεφυρμλύον. Ita igitur vocabant tosti hordei farinam, ad differentiam ejus quæ non tosti hordei: quæ Græcis ὠμὴ λύσις, hoc est, cruda farina dicitur; cujus frequens usus fuit in veterum Medicina & libris: simpliciter etiam ἄλευρον κρίθινον vocat Scholiastes Nicandri in *Alexipharm.* ad hæc verba *Nicandri* ηια κριθάων νεοθηλέα exponit ἄλευρον κρίθινον & ὠμλὺ λύσιν

p. 102. *l.* 25. εἰς φύρησιν ξυντεθέν.] Lege ξυντεθέντα, in accusativo singulari, & punctum post hanc vocem notetur.

p. 102. *l.* 25, 26. ὀμφάκιον ἀκμαῖον.] Crassus vertit *succus*, quem Græci *omphacium* vocant, cum maximè acerbus est: mihi videtur, aliter accipiendam esse hanc vocem ἀκμαῖον, nempe pro εὔκαιρον, *opportunum, tempestivum*, & iis quæ sequuntur vocibus æque respondere.

p. 102. *l.* 26, 27. ῥοὸς τὸ ἐδώδιμον.] ῥῦς ῥοὸς quid sit satis notum est ex *Dioscoride* & aliis: *Sumach*, officinæ appellant: & est arbuscula fructus ferens perquam adstringentis saporis: sed hanc nihil ad hunc locum spectare indicat sequens epithetum, τὸ ἐδώδιμον. nihil enim ea planta habet esculentum. Quare pro ῥοὸς, ῥοᾶς, vel Ionicè ῥοιᾶς legendum suspicor, qua voce Græci *malum punicum* appellant: nam ita ῥοᾶς τὸ ἐδώδιμον intelligemus grana interiora punici mali, quæ sola edi possunt.

p. 102. *l.* 31, 32. εἰ ἢ εἴη αὔρη Βορέω ψυχρὴ ἐπιπνείουσα.] Hæc & sequentia verba *Homeri* sunt, qui *Iliad.* ε. Sarpedonis ex vulnere λειποψυχίαν in hunc modum describit:

— — περὶ δὲ πνοιὴ Βορέαο

ζώγρει ἐπιπνείουσα κακῶς κεκαφηότα θυμόν.

p. 102. *l.* 33. ἔσω ἢ καὶ ἐς λιμῶνας.] Quidam MSS. λειμῶνα habent nonnihil corruptè pro λιμένας, sed hanc lectionem sequentia redarguunt; πηγὰς καὶ κελαρύζοντας ὀχετούς, id est, *fontes & susurro discurrentes rivos*: quæ res magis pratis quàm portubus conveniunt.

p. 102. *l.* 46. 47. καὶ παιπάλη ἢ ἐκ σώματος τὸ ἀερίον ἐμπάσσειν.] Celsus *libro* 3. *cap.* 19. in eo casu quemlibet ex via pulverem injicit, si alia desint.

p. 102. *l.* 51. καὶ γύψον ἐπιπλάσσειν.] Idem Celsus: *si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso. &c.*

p. 103. *l.* 8. καὶ τῷ κασσιτέρῳ καὶ νίτρῳ καὶ κάχρυ κηρὸς σμικρὸν ἐντήκοντα.] Hic locus ita legendus est: καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυϊ κηρὸς σμικρὸν ἐντήκοντα. Cui Lectioni *Crassi* versio adstipulatur.

p. 103. *l.* 9, 10. ὡς ποθίζει ἢ χρίσμα.] Ποθίζει Ionicè, id est πθίζει. sed post vocem χρίσμα, notetur punctum.

p. 103. *l.* 11, 12. ἄλειμμα ἐπαναλήψιν θέρμης ποιέεσθαι.] Scribe ποιέεται, *facit*; aut si placet infinitivum, non ἄλειμμα, sed ἀλείμματι legi consentaneum est.

p. 103. *l.* 12. ἀτὰρ καὶ βολβοὶ ὠμοὶ.] Bulbos pedibus applicatos laudat ad evocandum calorem; quos & Celsus *libro* 3. in ejusdem affectus curatione contritos applicat, sed toti corpori, idque ut vinum in stomacho contineatur, ex eoque toti corpori calor, venisque vis redeat.

p. 103. *l.* 29. εὐσταλὴς, ἄτονος.] Lege εὔτονος.

p. 103. *l.* 41. ἐξίτηλον γάρ.] Crassus vertit, *tenue est enim ac fluxile ejusmodi lac*: quæ si vera est interpretatio, satius fuerit legere ἐξίτητον, quod est, facilè egrediens, ut est apud Hesychium: Nam ἐξίτηλον potius accipi solet pro *evanescente*, & inutili, ut initio Historiæ Herodoti: ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται. Nisi quis aliter vertendum putet quàm *Crassus* vertit, & ἐξίτηλον eo loco non fluxile, sed evanidum, ut alibi semper, intelligatur, & ἐξίτηλον referatur ad γάλα ὄνε παλαιοτέρε, quod ibi prohibet *Aretæus*, non autem ad γάλα μὴ παλαιοτέρε. Sicut si dicam, dandum esse vinum ægroto non vetus, hoc enim nimium calefacit. Pronomen demonstrativum, vetus vinum indicat, non illud quod vetus non est: quam veram esse hujus loci expositionem non dubito.

Ad Caput IV.

περὶ θεραπείας χολέρης.

De Curatione Choleræ.

p. 103. *l.* 48, 49. ὕδατος εὐκρητε ῥυμφαίνειν.] Aquam temperatam appellat, quæ mediocriter calida est, quam egelidam una voce dicere licet, exemplo *Celsi*, qui vinum *egelidum* dixit pro tepido, *libro* 3. *cap.* 19. quo modo & *Catullus* accepit in illo: *Jam ver egelidos refert tepores*: & *Ovidius* hoc versu, apud *Senecam* auctorem controversiarum: *& gelidum Boream, egelidumque Notum.* Horatius Græcorum æmulator, *in* 1. *carmin.* dixit, *quis aquam temperet ignibus.*

p. 104. *l.* 5. ὁ πᾶς παλαιὸς σῖτος.] Σῖτον pro *stercore* posuit exemplo *Hippocratis*, qui ita usurpat hanc vocem 4. *Epidem.* ἐπεὶ ἦ (inquit) ἐλθούσης ἕλμινθος ὑποπεπηχέης, καὶ σῖτε ὀλίγε &c. Iterumque *ibidem*, καὶ σῖτος ἐγκατελείφθη μέχρι δεκάτης. Ex Latinis etiam *Celsum* Hippocratis imitatorem, cibum pro stercore posuisse reperio in Præfatione Librorum de re Medica: *naturales* (inquit) *actiones appellant, per quas spiritum trahimus, & emittimus cibum.* Etiam Aristoteli hic loquendi modus placuisse videtur; cum fæces τροφὴν ἐξικμασμένην appellavit *sect.* 4. *problem.* 27. tametsi enim non simpliciter τροφὴν appellat, sed ἐξικμασμένην, hoc est, *exsuctæ humiditatis privatione sicciorem*, non tamen non etiam τροφῆς, hoc est, alimenti vocabulo usus est.

p. 104. *l.* 9. θάλψη ἢ παλίρροιαν.] Παλίρροιαν, id est, *recursum*, æstum appellat bilis motum per superiora erumpentis.

p. 104. *l.* 26. ὡς ῥηϊδίως χυθεὶς τῇ φύσει συνέξειν ἐρρῶσθαι.] Crassus non satis aptè ita vertit: *ut facilè diffusum naturæ ad sanitatem recuperandam opem ferat.* Sic autem vertendum: ut facilè diffusum per habitum confirmare valeat. Nam φύσις nonnunquam idem valet quod ἕξις, *habitus*. Quod ad verba attinet, hæc quidem corrupta esse nemo non videt: emendare autem haud facile: mihi videtur non incommodè sic posse legi; ὡς τῇ χύσει τὴν φύσιος ἕξιν ῥῶσαι. Sed hæc conjectura est; de qua docti judicent.

p. 104. *l.* 45. καὶ κάτωθεν ἐμφαλὲ τρέπειν] Hoc verbum τρέπειν videtur περιέλκειν.

p. 104. *l.* 48. κίνησις αἰώρης ὄχνος.] MSS. αἰώρης rectè. Est autem αἰώρη *gestatio*, seu lectus pensilis, quo ægroti blandè agitantur. Genus est exercitationis corporis.

p. 104. *l.* 50. καὶ ὡς ψυκτον ἢ νοσέοντα θέρμαμαι.] Scribe θέρμαμαι.

p. 105. *l.* 10, 11. θέρμη δὲ καὶ πάντα ἀναιρεῖ καὶ τὰ ἄκρα ἀδικεῖ.] Cum hîc de morbi declinatione loquatur, quo tempore Symptomatis mitescentibus natura recreatur, & calor nativus, qui cruciatu afflictus intro confugerat, ad extrema corporis diffundi incipit, quod optimum signum est: neque intelligi possit quomodo calor tunc rediens partibus externis inju-

injuriam inferat, qui contrà partes omnes fovet, tuetur, vegetat: mendum in hac voce ἀδικῇ cubare, pro certo existimandum est; quod mendum facilè eluitur, legendo τὰ ἄκρα δίνῃ, *extrema pervaserit.* Sed & præcedens verbum ἀναιρῇ vitiosum est; in quo mihi *Jo. Tarini* doctissimi viri, & Regii eloquentiæ Professoris Clarissimi vehementer placet conjectura, qui mihi olim, cùm eum de hoc loco consulerem, ἀναῤῥέῃ legendum respondit.

p. 105. *l.* 12. δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἢ τρίτῃ λύσαντα.] Legendum sine dubio, ut quidam MSS. codices habent, λύσαντος. Quam lectionem notavit *Henischius* ad oram suæ editionis.

p. 105. *l.* 15, 16. ἀγαθὸν ἐν τοῖσι τοιοῖσι εὐπρεπία εὑρέσθαι φυγήν.] Quam hîc fugam honestam intelligat; aliis considerandum relinquo.

Ad Caput V.
περὶ θεραπείας εἰλεοῦ.
de Curatione Volvuli.

p. 105. *l.* 22, 23: οἱ δ' ἐν εἰλεῷ πόνοι, ὑπερβολῇ θανάτου ἔρανται] Si hanc lectionem sequamur, ad verbum sic vertendum erit: *dolores vero in Ileo præ excellentia mortem amant:* qua forma dicendi usum esse *Aretæum* non arbitror. Quis enim sic loquatur: dolores mortem amant? Itaque *Crassus* sic maluit reddere: *aliqui verò in volvulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt*; qui tamen frustra *aliqui* de suo apposuit. Ego minima interpolatione veram lectionem exhibeo: οἱ δ' ἐν εἰλεῷ, πόνων ὑπερβολῇ, θανάτου ἔρανται: *ubi* οἱ ἐν εἰλεῷ non ita vertendum ut Crassus *aliqui in volvulo:* sed sic; qui autem εἰλεῷ laborant. Phrasis Græca est ut οἱ ἐν ἀξιώματι *Magistratus.*

p. 105. *l.* 24. σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τὸ ἰητρὸν τοῦ πάθεος.] Medicum pro remedio accipi, & neutro conjungi generi, rarum est, & mendi suspectum. Fortasse ἰητήριον aliquis legendum putet. Sed nihil mutandum: Medicum morbo minorem dici, nota locutio est, etiam apud Latinos.

p. 105. *l.* 32. τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν ὧδε πονέουσι εὐδαιμονίη.] An ὧδε πονέουσι? sed nihil mutandum. Quod ad sententiam attinet, ex horto Epicuri, atque eorum certè, qui omnia homini morte exstingui arbitrabantur, neque post obitum, malo ulli aut bono locum esse profecta videtur. In quorum opinione dixit Aristoteles φοβερώτατον πάντων ὁ θάνατος· πέρας γὰρ· καὶ οὐδὲν δοκεῖ τῷ τεθνεῶτι, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν εἶναι. At contrà dicebat *Epicurus* minimè mortem metuendam, quæ omnia finiat; miseris etiam expetendam, quæ malorum sensum omnem adimat. Notum est argumentum, quo inferebat nihil ad nos mortem pertinere. De quo quidem vide Gellium *lib.* 2. *cap.* 8. Sed neque *Socrates* longè ab ea opinione abhorrere videtur, in *Apologia* sub finem: ita namqne apud judices disputat; ut mortem nihil mali habere, imò expetendam esse ostendat, sive anima sit immortalis, sive mortalis. Eodem spectant *Æschyli* versus:

> Ὡς οὐ δικαίως θάνατον ἔχθουσι βροτοὶ
> Ὅσπερ μέγιστον ἴαμα τῶν πολλῶν κακῶν.

Imò idem apud *Plutarchum* in *consolatione ad Apollonium* exclamat; ὦ θάνατε παιὰν, ἰατρὸς μόλοις. *mors Pæan, Medicus accedas.* & Plinius *lib.* 7. *cap.* 55. contra animæ immortalitatem disputans: *perdit profectò ista dulcedo credulitasque præcipuum Naturæ bonum, mortem* &c. Quid autem istos memoro, cùm & in sacris literis similes reperiantur sententiæ, ut Ecclesiastici *cap.* 41. *O mors bonum est judicium tuum homini indigenti.* &c.

p. 105. *l.* 33. τῷ ἀρχιητρῷ ἢ οὐ θέμις πρήσσειν] Vox ἀρχιητρὸς non significat Medicum Principis: sed nobilem Medicum, ut rectè vertit *Crassus.* Cùm enim dicat non licere ἀρχιητρῷ mortem ægro deplorato afferre, si id nomen pro Medico Principis accipias, sequetur aliis Medicis id licere, quod absurdum dictu & impium. Quocirca rejicienda omnino opinio est Hieronymi Mercurialis, qui *lib.* 4. *Var. Lect. cap.* 1. pluribus contendit ἀρχιατρὸν propriè esse Imperatoris, Principisve, atque familiæ regiæ Medicum, hoc est ἄρχοντος ἰατρὸν, non ἀρχόντα ἰατρῶν. Ita quidem acceptum olim fuisse id nomen sub Cæsaribus, ut notat, haud planè inficias iverim, sed hanc propriam fuisse ejus acceptionem. Id verò esse falsum cùm ex aliis ad eandem formam fabricatis nominibus, ἀρχιτέκτων, ἀρχιμάγειρος, ἀρχέτυπος patet, tum ex his verbis *Aretæi*, quæ, ut dixi, de Imperatoris Medico rectè accipi non possunt. Quem locum si vidisset *Mercurialis*, aut certè in memoria habuisset, fortasse non ita absolutè de hujus vocis acceptione pronuntiasset, certè non debuisset. Quod autem ibidem addit, idcirco ante Imperatores id nomen in usu non fuisse, quod nondum Medicus Principis creatus esset: quomodo ipsi in mentem venerit nequeo satis mirari: qui non putet *Persarum* Reges & aliarum gentium Medicos proprios habuisse. Non ei tunc, cum id scribebat in mentem veniebat, *Philippi* Medici *Alexandri Magni*, de quo sic scribit Curtius, *libro* 3. *Erat inter nobiles Medicos è Macedonia Regem secutus Philippus natione Acarnan, fidus admodum Regi, puero comes & custos salutis datus:* Non *Pyrrhi* Regis *Epirotarum* Medici, de quo ha-

bemus in historia Romana: non *Erasistrati*, qui fuit Medicus *Seleuci* regis unius è successoribus *Alexandri*; non *Ctesiæ* Regis *Artaxerxis*, ac familiæ ejus Medici ordinarii, ut ex his *Plutarchi* verbis, in *Artaxerxe* initio, colligi potest: ἀλλὰ τ̃ Κτησίαν οὐκ εἰκὸς ἐςὶν ἀγνοεῖν τοὔνομα τ̃ βασιλέως (Artaxerxis) παρ' ᾧ διέτελε θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα, ἔτι καὶ μητέρα, καὶ παῖδας: Non *Cleopatræ* Ægypti Reginæ Medici, cui *Olympus* nomen fuit, quem historiam illius temporis scripsisse auctor est Plutarchus in *Antonio*. Non denique *Euphorbi*, Jubæ Mauritanorum Regis Medici, qui *Antonii Musæ* Medici frater fuit, & *Euphorbio* medicamento, cujus inventor fuit, nomen indidit. Floruisse enim hunc Regem ante Cæsares palam est, etsi *Augusti* etiam tempore.

p. 105. *l.* 35. καρηβαρέη νωθρῇ ὀδυνάσθαι] Hoc narcotica medicamenta efficiunt, quæ stupefaciendo spiritus sensum adimunt, atque ita efficiunt ne dolor sentiatur. Miserum sanè auxilium, quod naturam, ne patiatur, evertit: sed ad istud tamen confugiendum est, cum dolores insanabiles sæviunt dies noctesque. Et satius est nullum esse sensum quàm esse in cruciatum. Sic *M. Agrippa* (inquit Plinius *lib.* 23. *cap.* 1.) supremis suis annis conflictatus gravi morbo pedum, cum dolorem eum perpeti nequiret, unius Medicorum portentosa scientia, ignorante Divo *Augusto*, tanti putavit usu pedum sensuque omni carere: dummodo & dolore illo careret, demersis in acetum calidum cruribus, in acerrimo impetu morbi.

p. 105. *l.* 36. ἐπὶ διαφορῇ.] Crassus legit ἐπὶ διαφθορῇ quod probo.

p. 105. *l.* 51, 52. ἔςω δὲ καὶ πυρίη φακῶν τ̃ κεραμέων, ἢ χαλκέων.] φακὸς κεραμεὺς & χαλκοῦς genus est vasis Medici, quod repletum decoctis herbarum calidis aut oleo, corpori admovetur pro fomento. Hesychius: φακός· σκεῦος ἰατρικόν. Hippocrates *libro de natura muliebri*; φακὰς ὀςρακίνας appellat. Et Galenus *in Exegesi*, ἀσκὰς κεραμᾶς, ὡς καὶ πυελατὰς, καὶ φακὰς ὀνομάζουσι. Quæ verba emendat Gorræus in *definit. med.* & πυέλας φακωτὰς, *fomenta lenticulata* mavult legere. Invenitur & φακωτὸν πυελατήριον apud *Hippocratem*. Utque Græci φακὸς, ita Celsus *lenticulas* dixit.

p. 106. *l.* 2. πρὸς τοῖς ξυνοῖσι] Lege una voce ξυνοῖσι, *communibus*.

p. 106, *l.* 7, 8. πάντη γὰρ ἂν τις πάντα πόνον ξυμφέροι.] Scribe πάντα ποιῶν, omnia faciens.

p. 106. *l.* 9. καὶ τ̃ σίνωνος.] Non habemus in nostris Libris *Dioscoridis*, aut aliorum, qui de materia Medica scripserunt, herbam hujus nominis: ex quo suspicio esse posset hunc locum esse corruptum; veram lectionem esse σίσωνος. De qua herba Dioscorides *lib.* 3. Cæterum in quodam Codice excuso *Aldinæ Editionis*, ad oram exaratum eleganti manu reperi σίνωνος, pro σίσωνος: quam lectionem, ut & aliæ multæ, quæ ibidem adscriptæ sunt ad oras paginarum, ex collatione MSS. expressam, dubium non est. Et apud Galenum *lib.* 9. *de compos. Medic.* κτ̃ τόπους *cap.* 4. in catalogo colicorum medicamentorum, *Sinonis Syriaci* & *Hispani* non semel mentio fit.

p. 106. *l.* 10. φαρμάκων τ̃ ἀνωδύνων τινά.] Anodyna, dolorem sedantia propriè dicuntur, quæ blando calore, partiumque tenuitate evacuant, digerunt, rarefaciunt, extenuant, concoquunt, & æquabile reddunt, quicquid in partibus dolore vexatis, aut humorum acrium, aut lentorum, aut crassorum, aut multitudine peccantium tenuibus spiramentis infarctorum, aut etiam vaporosi, crassi, vel admodum frigidi spiritus exitum commodum non invenientis, inhæsit, atque inclusum est. Ita enim definit Galenus *libro* 5. *de simpl. fac. cap.* 19. quæ id faciant primo ordine debere esse calida, & tenuis substantiæ.

p. 106. *l.* 12. τὸ δ' ἐχιδνῶν φάρμακον] *Theriacam Andromachi* intelligit, qui primus *Damocratis* Antidoto carnes viperarum miscuit, ut testatur auctor, *libro de Theriaca ad Pisonem*: quo probatur certissimè *Aretæum* Neronis tempore, cujus *Andromachus* iste, Archiater fuit, antiquiorem non esse. Sed de ætate *Aretæi* satis multa diximus in præfatione.

p. 106. *l.* 17, 18. τ̃ κακῶ τὰς ἐντάσιας, τροφῇ διεξάγουσι] Post ἐντάσιας, punctum aut comma signandum est, & delendum illud quod est post διεξάγουσι, virgula appingenda.

p. 106. *l.* 19. κογχαρίων] Crassus: *Ostreorum parvorum insigni pulchritudine præditorum.* Sufficiebat parvorum ostreorum: quod de pulchritudine eorum addit, superfluum est, & fortasse falsum. Porro κογχάρια appellat, quæ *Aristoteles* ὀςρακόδερμα (hujus enim esse hanc vocem, testatur *Galenus*) ita dicta, quod pro cute tegumentum solidum habeant instar testæ: quod genus sunt, murices, purpuræ, buccinæ, chamæ, ostreæ, μύακες, id est, *mituli*, quos fortasse *Aretæus* per diminutivum κογχάρια designavit: quorum omnium id commune esse docet Galenus *libro* 3. *de vi alim. cap.* 33. ut alvum subducat salso illo succo, quod in carne continent.

p. 106. *l.* 23. κοχλίαι ἄκρως ἑφθοί.] Atqui Limaces perfectè excoctos ventrem non subducere, sed potius sistere notat Galenus *lib.* 3. *de alimentis cap.* 3. quem locum latinè, utpote prolixum ponam: *Quod si hujus animalis carne, ut cibo solo esculento, uti velis; ubi priùs in aqua elixaris, in aliam aquam transferas, in qua rursus elixabis: tum demum condies, ac tertio elixabis usque dum caro tota intabescat. Hoc enim modo præparata, alvum quidem sistet, sed alimentum corpori dabit non contemnendum.* Ad quod

di-

dicendum eſt, *Aretæum* ita coqui perfectè cochleas intelligere, ut in ipſa coctione earum ſuccus non abjiciatur, quod facit *Galenus*, ſed in eo carnes uſque ad ultimum coquantur.

p. 106. *l.* 24. ἢ πελλίνης.] In genere oſtreorum τέλλιναι ponuntur, quas in *Canopo* multas naſci, cum *Nilus* augetur, teſtatur Athenæus *lib.* 3. duaſque earum facit ſpecies βασιλικὰς, & ποταμίας. id eſt, *regias* & *fluviatiles*: Illas per alvum facilè reddi, & ſatis nutrire: has eſſe dulciores: deinceps verò de mitulis, qui μύες & μύακες dicuntur, diſputat: quod ideo annotare viſum eſt mihi, quia Sarracenus *in Scholiis ſuis ad librum* 2. *Dioſcoridis*, Athenæum erroris inſimulare auſus eſt, quod *Tellinas* cum Romanorum *mitulis*, quos μύας ſeu μύακας Græci vocant, eaſdem eſſe crediderit: quam caſtigationem injuſtiſſimam eſſe patebit ei, qui locum hunc *Athenæi* legere non gravabitur.

Ad Caput VI.

περὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ ὀξέων παθῶν.

De Curatione acutorum Jecoris vitiorum.

p. 106. *l.* 37. ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γένα.] Hæc in opinione *Galeni* & aliorum *Galeni* doctrinam ſectantium. Aliter hiſce temporibus recentiores Anatomici, qui ſanguinis omnis generationem cordi tribuunt.

p. 106. *l.* 37, 38. καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ ἀφεψή.] Et corruptum eſſe hunc locum & mutilum indicat cùm Aſteriſcus in Codice Græco poſt articulum τοῦ, tum vox nihili, ἀφεψή, pro qua in Codice Menteliano, ἀφε ſcriptum eſt, relicto ſpatio. Quibus ex veſtigiis & vera lectio elici poteſt, & ſuppleri quod deeſt. Sic igitur lego: καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ αἵματος ἄφεσις. Atque inde (è jecore) ſanguinis in totum corpus emiſſio. Hæc emendatio nec *Craſſum* fugit, ut patet ex ejus verſione.

p. 106. *l.* 38, 39. καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ οἷον αἵματος πάγος.] Ita & *Galenus* paſſim.

p. 106. *l.* 45. ὁ δὲ τῆς τροφῆς εἴσρους, ἐς τὸ ἧπαρ ἔπι μίμνει.] Non rectè poſt εἴσρους virgula appicta eſt.

p. 106. *l.* 45, 46. ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος.] Satis difficilis hic locus eſt, cùm obſtructis vaſis, per quæ ſanguis è jecore ſatiato redundat in alias corporis partes nihilominus per alias vias ſanguinem in corpus univerſum à ventre & inteſtinis diffundi ac diſtribui poſſe autumat. Quod ſanè inſpectioni Anatomicæ adverſatur. Nulla enim ex venis iis, quæ ventriculum & inteſtina alluunt, in totum corpus quicqnam deducere poteſt. Ejuſmodi enim venæ propagines ſunt ejus trunci, quem ab officio Græci Medici metaphorica voce, πύλας dixere: quod nomen ab antiquo quodam Viro & Naturæ perito ei impoſitum fuiſſe cenſet Galenus *libro* 4. *de uſu partium*. Cæterum portarum propagines omnes intra ventriculum & inteſtina, & lienem & omentum conſumi, neque omnino partes peritonæo contentas excedere, convenit inter auctores. Qui igitur fieri poteſt, ut à ventriculo & inteſtinis alimentum citra hepatis commeatum in omne corpus feratur? Niſi de vaporibus alimentorum intellexit *Aretæus*, quod tamen & abſurdum dictu: non ſunt enim hi alimentum, niſi per accidens, propter motum caloris ſurſum; certum autem alimentum proprios habet meatus à Natura deſtinatos, per quos diſtribuatur.

p. 106. *l.* 50. ἀποσιτίη μὲν τὰ πρῶτα] Victus hic omnium tenuiſſimus in extremè acutis morbis eſt omni abſtinere cibo, modo vires ferre poſſint, teſte Galeno *comm.* 1. *Aphoriſ.* 7, ubi hæc verba *Hippocratis* exponit: καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ. &c. ἐν τούτοις τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ χρῆσθαι, φερούσης τῆς δυνάμεως, καὶ ἀσιτίας παντελῆ. &c. Notandum interim hanc vocem, ἀποσιτία, ferè ſemper apud *Hippocratem* & *Galenum*, accipi pro *inappetentia ciborum* ut in *Aphoriſ.* 17. *ſect.* 4. ἀπυρέτῳ ἐόντι ἀποσιτίη, καὶ καρδιωγμός: ubi Galenus *in Comment.* ἡ μὲν ἀποσιτία (inquit) τὸ αὐτὸ δηλοῖ τῇ ἀνορεξίᾳ. Hinc & illud in 1. *Epid. ſect.* 1. ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διετέλεον. Ubi *Galenus* diſtinguit inter ἀσίτους, & ἀποσίτους, aitque ἀσίτους à Græcis appellari eos, qui cibos omnino appetentia non ſumunt, quia appetentia carent: ἀποσίτους verò, qui cibos quidem ſumunt, ſed quos ſumpſere, faſtidiunt & averſantur. Hic tamen *Aretæus* poſuit ἀποσιτίαν pro ἀσιτίᾳ, quod novum eſt.

p. 107. *l.* 3, 4. τὰ ἐν τῷ ἥπατι σήθεα.] Quid ſint hîc hepatis σήθεα me latet: σῆθος quidem præter vulgatam ſignificationem in pede agnoſcunt Anatomici; & ſaxa ſub aquis latentia σήθεα Græci dixerunt, quæ Latini *Aras*, ut Maro 1. *Æneidos*; ſed hæc nihil ad jecur: corrupta igitur vox hæc. Alii aliter alia divinent; στείνεα à στεῖνος στεινὸς vel στενὰ *anguſtias*; ut apud Dioſcoridem *lib.* 6. *capite de lacte coagulato* ἐνιστάμενον γὰρ ἐπὶ τὰ τοῦ στομάχου στενά. &c. Aut σίνεα *nocumenta*. An σταῖτα à σταὶς σταιτὸς, quod eſt farina triticea aqua ſubacta; ita quidem ut metaphoricè hoc nomine pituitam craſſam & lentam jecoris viis impactam atque infixam intelligamus.

p. 107. *l.* 11, 12. καρποῦ δάφνης ἑψήματος.] Reſcribe δαφνίνου.

p. 107. *l.* 18, 19. δυσεκλίζετος ἡ ἀπὸ τῶν ζώων αἱμόῤῥοια] Hirudines timet, quod ab earum

morſu

morfu fanguis difficulter fiftatur: quod & ex Galeni verbis in libro *de hirudinibus, revulfione: &c.* colligi poteft: *ubi* (inquit) *deciderint, fi fanguis cum impetu erumpat, linteum aceto imbutum imponito.* &c. Sed & alia pericula ab iis cavenda funt; virus videlicet, nifi præcipua in iis legendis diligentia adhibeatur. Interdum etiam accidit, ut dum avelluntur, capita fua feu denticulos in carne defixos relinquant: *quæ caufa* (inquit Plinius *lib.* 32. *cap.* 10.) *vulnera infanabilia facit, & multos interimit, ficut Meffalinum è Confularibus Patriciis, cùm ad genua admififfet.*

p. 107. *l.* 19, 20. κὴν ἄλλω πὸν ἐκπέσῃ τὸ θηρίον.] Plinius, citato loco: *decidunt fatietate, & pondere ipfo fanguinis detractæ, aut fale adfperfæ.* Galenus & cinere infperfo ipfarum ori, decidere tradit: fæpius tamen fponte nimio fanguine graves decidunt. Unde illud Horatii *in arte:*

Non miffura cutem nifi plena cruoris hirudo.

p. 107. *l.* 20, 21. νέρθεν γὰρ ἕλκῃ τὸ νῦν.] Alienum planè ab hoc loco adverbium temporis νῦν. Scribe ἰὸν *virus.* Poftquam hirudines deciderunt, cucurbitulam affigi jubet; ut fi quid virulenti relictum fit trahatur. Galenus, μετὰ δὲ τὸ ἀποπεσεῖν, σικύα χρὴ τὸ ἰῶδες ἐξέλκειν.

p. 107. *l.* 30. τὸ διὰ τῶν σπερμάτων.] Medicamenti διὰ τῶν σπερμάτων Galenus meminit *lib.* 5. *method. med.* in curatione adolefcentis, qui ex tuffi fanguinem rejectaverat: cujus fe auctorem non obfcurè teftatur; ἡμέτερον *noftrum* appellans. Hæc funt verba: εἰς ἑσπέραν ἔδωκα τὸ διὰ τῶν σπερμάτων, ἡμέτερον φάρμακον. quo ex loco certiffimè demonftratur *Aretæum* Galeno effe pofteriorem, qui Medicamentum à *Galeno* excogitatum præfcribat, ut docui in Præfatione.

p. 107. *l.* 31, 32. καὶ ἐνθεὶ ἡ σάμψυχ☉.] Scribe ἢ disjunctiva. Obferva σάμψυχ☉ in flexu mafculino: cum in neutro *Diofcorides*, & alii ufurpent.

p. 107. *l.* 33. ἢ τὸ μελίλωτον.] An intelligit *emplaftrum de Meliloto?*

p. 107. *l.* 39. ὅπερ ἀπὸ ἥπατ☉ ἐς νεφρὰς κεαίνεσι.] Nifi benignè hæc verba exponantur, pro falfis explodi oportebit: ita enim fonant, quafi velit *Aretæus* proprios effe & directos meatus ab hepate ad renes: quod effe falfum nemo nefcit: venæ enim *emulgentes* dictæ, non à jecore, fed à cava nafcuntur, & mediante hac à jecore.

p. 107. *l.* 48. ὀκόσα μοι ἐπὶ κωλικοῖσι λελέξεται.] Ait fe dicturum poft de Medicamentis pus moventibus in curatione colicorum: verum hanc partem nobis invidit vetuftas cum aliis multis magni hujufce Scriptoris.

p. 107. *l.* 49. ὅκως μὴ τάμνειν.] Aut deeft textui verbum χρὴ, aut fubaudiendum eft.

Ad Caput VII.

περὶ θεραπείας νωταίας φλεβὸς. &c.

De Curatione acuti morbi dorfalis Venæ & Arteriæ.

p. 108. *l.* 3, 4. In Titulo καὶ ἀρτηρίης ὀξέας νόσε.] Scribe, Ionico flexu, ὀξέης.

p. 108. *l.* 3. νωταίαν φλέβα] Dorfi venam appellat *Hippocrates*; & alii Medici κοίλην, *cavam* appellant, quæ fecundum dorfi longitudinem protenditur, eique incumbit. Hippocrates libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν in plurali κοίλας φλέβας appellat, quarum magnum morbum defcribit, & renum morbo contrahi afferit.

p. 108. *l.* 9, 10. σφυγμὸς παλμώδης ἐν ὑποχονδρίῳ.] Hippocrates *in* 1. *prognoft.* ubi de conditione hypochondriorum tradit, pulfum in hypochondrio, cenfet turbationem aut delirium fignificare: εἰ δὲ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην. Quod & repetit in *Coacis prænotionibus*, quam fententiam priorem exponens Galenus; in quibusdam exemplaribus, non σφυγμὸς fed παλμὸς legi teftatur; in pluribus tamen σφυγμὸς. Quod confiderans doctiffimus *Aretæus*, utrumque nempe σφυγμὸς παλμώδης pofuit. Addit ἧδε τοῖσι μεταφρένοισι, ea fcilicet parte dorfi, quæ ad feptum transverfum fita eft; feu, ut *Rufus* in partium hominis nomenclatura definit, quæ eft inter dorfum & lumbos: quod & ipfum fignum eft vehementis inflammationis; utpote ipfius arteriæ magnæ, quam ἀόρτην vocant, juxta fpinam fitæ pulfatio, quæ nec ipfum ægrotantem fallit; ut *Galenus*, citato loco, teftatur his verbis: ἤτοιγε ὡς συνὼν τῶν μεγάλαις φλεγμοναῖς (σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ) ἢ καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν ἀρτηρίας τῆς μεγάλης ἡ αἰσθητὴ κίνησις τῷ κάμνοντι.

p. 108. *l.* 13. ἡ μὴν γὰρ φλεβὸς ῥίζωσις ἧπαρ.] Nempe venæ magnæ, quæ *cava* dicitur. At Hippocrates *lib.* περὶ τροφῆς, in genere dixit, omnium venarum radices effe in hepate. ῥίζωσις φλεβῶν ἧπαρ, &c. fententia eft galeata, qua *Galenus* paffim munit fe, quoties certamen de hac re initurus eft cum Peripateticis.

p. 108. *l.* 20. μὴ ἀθρόον, ἀλλὰ καὶ δὶς, ἢ τρὶς.] Uno verbo ἐπαφαίρεσιν Græci appellant.

p. 108. *l.* 23, 24. ἔνθα ἡ διάφυσις τῆς ἀρτηρίης.] Scribe διάσφυξιν τῆς ἀρτηρίης: non enim hic agitur de interftitio, aut re quapiam intercurrente interpofitaque, quæ notiones hujus vocis διάφυσις traduntur; fed pulfationis arteriæ, quam fupra inter morbi, de quo agit, fymptomata commemoravit.

p. 108. *l.* 32. ἐς πελάλησιν.] Conjunctio παρέλκει.

p. 108. *l.* 34, 35. τῷ διὰ τῆς λημνησίδος.] Repone disjunctivam ἢ τῷ. &c.

p. 108. *l.* 35, 36. κάρτα γὰρ ψυχρὰ αὐτῶν τάδε γίγνε).] Numero febrium duo omnino memorantur, in quibus extrema ita frigent, ut partes internæ urantur: nempe ardens febris perniciosa, quæ καῦσος dicitur; & λειπυρίας. quarum altera ex pulmonis, ventriculi, & jecoris erysipelate originem habet: altera ex partium internarum viscerumque inflammationibus. Malignas autem admodum esse Lipyrias testatur Galenus *com.* 4. *Aphorism.* 48. quo Aphorismo generatim declarat *Hippocrates*, quàm horrendæ sint febres, in quibus non intermittentibus externa corporis frigent; interna autem flagrant: ἐν τῇσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσι, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ἦ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

p. 108. *l.* 38, 39. πάντων, ἢ κράτιστον σικύη, ἢ κιννάμωμον, ἢν τις εὐπορῇ.] Corruptam esse hanc scripturam fatebitur, qui mecum diligentius animum advertet. Hîc enim remedia præscribit *Aretæus* urinæ ciendæ idonea, quorum postquam nonnulla proposuit *Meum*, *Asarum*, *Absynthium*, quibus & nitri aliquid inspergi jubet: mox omnium præstantissimum esse censet σικύην & κιννάμωμον. De *Cinnamomo*, quod efficaciter urinam provocet, *Dioscorides*, & ceteri omnes, qui de simplicium viribus scripserunt, consentiunt. *Cucurbitam* antem in ea re esse præcipuam, à nemine unquam proditum. Quare mendosam esse illam vocem σικύη minimè est dubitandum. Quid autem ejus loco potissimum substituam, quod cùm Cinnamomo comparari possit, cogitanti mihi nihil aptius occurrit, quàm κύμινον, cujus vis in ciendis urinis nota est: scripturæ autem ratio non multum à σικύη diversa est, apparetque pravæ huic scripturæ occasionem hinc datam, quod hujus vocis, κύμινον, prima tantum elementa remanserant κύμ, reliquis deletis. Tum litera μ ob similitudinem in η degeneraverat. Ita cum imperiti librarii κύη legerent addita syllaba, σικύη, fecerunt.

p. 108. *l.* 40. γάλα τοῖσδε ἢ τροφὴ ἢ φάρμακον.] Non sine causa miretur aliquis, lac acutissimè febricitantibus, nec certè mitius, quàm in causo, præscribi hîc ab *Aretæo*, & ut alimentum & ut Medicamentum: cùm *Hippocrates*, cujus doctrinam multis locis sequitur, lac febricitantibus non esse dandum expressè asserat *Aphoris.* 64. *sect.* 5. γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι κακόν· κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσι. & *ibidem* paulo infra: ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίην πολλῷ πυρέσσουσι. quibus verbis lac, licet phthisicis utile, prohibet, si valdè febricitent. Rationem hujus sententiæ reddit Galenus *in Commentario*, quia ab omnibus causis calidis lac in nidorem celerrimè vertitur: ex quo concludit, meritò iis qui acutè febricitant lac noxium censeri. Neque obstat, quod ibi affert *Aretæus*, lacti inesse vim aliquam refrigerandi; ideo esse aptum igni intus grassanti exstinguendo: non enim exstinguit, sed potius accendit, quia facilè aduritur, & in nidorem vertitur. Sed hinc eum tueri possimus, quod non merum lac ita acutè febricitantibus propinat, sed dimidia aqua temperatum: in duos enim lactis cyathos unum aquæ injici jubet. Sed & νεοτόκε, hoc est, recens fœti animalis imperat, quod quidem & frigidius, & magis humidum est.

p. 108. *l.* 41. ἔνδον ὁκοῖον τι πυρὸς εἰλεῦμένε.] Ad oram MS. *Claromontani* adscripta hæc noto, συστρεφομένε. quæ eadem & in *Menteliano*, sed glossema arbitror: nihil mutandum.

p. 108. *l.* 41, 42. τῆς τροφῆς γλυκέης.] Supple δέον). id est, dulci alimento egent. Imò alimentum dulce æstuosis visceribus suspectum, quia facilè in bilem vertitur. Fortasse ὠκέης legendum est; alimento quod citò alat: quale ardenter ex interiorum inflammatione febricitantibus necessarium videtur ad reficiendas vires; quæ facilè, ut superius posuit, in syncopen labuntur. Possumus tamen γλυκέης legere prout excusum est, si per hanc vocem intelligamus non formalem, ut loquuntur, dulcedinem, sed falsi, acris, amari, & aliorum ejusmodi saporum privationem: quo sensu γλυκὺ *Græci* appellant, quod est ἄποιον, ut aqua dulcis, quæ salsa non est: vel dulcedinem intelligit modicam, qualem lactis; de lacte enim loquitur.

p. 108. *l.* 42. ἀτὰρ ἤδε ἐν ὀλίγῳ ὄγκῳ πολλή.] Scribendum πολλῆς.

p. 108. *l.* 44. εὐπορείσθω δὲ νεοτόκε.] Cùm tria lactis genera proponat *Aretæus*, ut ex his quæ posteriùs addit verbis patet, τρίτον δὲ αἰγός· mutilum esse hunc locum fatendum est, & nomen animalis deesse, ex quo lac sumatur. Sanè *Crassus* cùm id vidisset, aut meliorem nactus Codicem, γυναικὸς legendum existimavit, ut ejus versio indicat: *Esto autem mulieris, quæ proximè peperit.*

p. 108. *l.* 50. καὶ πάντα.] Malim adverbium πάντῃ nisi sit πάντα adverbium hoc loco.

p. 108. *l.* 54. κατάκλισις ὄρθιος] Editio *Henischii* ad oram paginæ habet, ὄρθριος, hoc est, decubitus matutinus, seu antelucanus ab ὄρθρος, quod primum diluculi punctum significat. Sed nihil mutandum: κατάκλισιν ὄρθιον vocat, & præcipit hîc, ut causo laborantibus accommodatam; nempe eum decumbendi modum in quo æger erecta cervice & parte superiori corporis sedenti est similior quam decumbenti.

p. 109. *l.* 2. ἤδε λετρὸν, ἢν ἔτος ὑπεκκαυθῇ.] In editione *Henischii* ad oram paginæ, ἔτως, scriptum est, sed nihil mutandum; sudores gestatione proliciendos, & si vehementiùs ille (æger) succensus fuerit, balneo esse opus censet.

p. 109. *l.* 3. εἰ γὰρ κρίσει τάδε τὰ πάθεα λύεται.] Attamen Lipytiam febrem choleta superve-

veniente, magna scilicet & vehementi, bilis sursum deorsumque eruptione solvi, ab *Hippocrate* scriptum est.

Ad Caput VIII.

περὶ θεραπείας τῆς κατὰ τοὺς νεφροὺς ὀξείας νόσου.

De Curatione acuti morbi in Renibus.

p. 109. *l.* 13, 14. πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν νεφρῶν κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης.] Ita est sententia veterum, cavos esse renes; quorum auctoritatem potiùs, quàm αὐτοψίαν secutus *Gorræus* in definitionibus Medicis, renes ita describit: *renes sunt partes carnosæ, duræ, densæ, concavæ.* &c. At recentiores Anatomici, qui profunda corporis humani altiùs atque accuratiùs scrutati, in quibus est *Andreas Laurentius*, nullos in renibus humanis sinus observari testantur.

p 109. *l.* 15. τόδε μέν τοι, καὶ ἐπὶ λίθων γίγνεται, ἢν φύη.] Mutat numerum primo λίθων mox in singulari ἢν φύη μέζων τῆς εὐρύτητος. Ita Terentius *in Eunucho*:

—— Eunuchum porro dixti velle te,
Quia solæ utuntur his Reginæ.

Rursum in eadem fabula:

Adeo ne homines immutarier ex amore, ut non cognoscas eumdem esse.

p. 109. *l.* 19. ὅκως ἢ μὴ ξυνήσωνται] Scribe ξυστήσωνται, ne colligantur, concrescant, supple *lapides.*

p. 19. *l.* 22. ἢν ἐνστάσιες λίθων ἔωσι.] ἔνστασις apud Aristotelem 8. *Topic.* exceptio est seu objectio, qua respondens utitur contra disputantem: unde ἐνίστασθαι passim apud eumdem, cui respondet Ciceronianum verbum *resistere*; hîc infarctum significat: quo sensu & Dioscorides usurpat *lib.* 6. ubi de lacte, cui admistum fuit coagulum: ἐνιστάμενον γὰρ ἐπὶ τοῦ τοῦ στομάχου στενὰ τεθρομβωμένον πνίγει. *Infarctum enim stomachi angustiis cum fuerit coagulatum strangulat.* At Crassus pro ipsa concretione accepit: *Si* (inquit) *calculi jam conflati sunt.* Haud absque errore, ut patet, ἐνστάσιας profectò hîc appellat *Aretæus*, quas paulo infra σφηνώσιας.

p. 109. *l.* 24. κωλύῃ τις ἡλικίη.] Mallem legere τὶ.

p. 109. *l.* 26. ἀλλὰ σφηνώσιες τῶν λίθων χαλῶνται] Sententia elegans, qua ostenditur, quomodo sanguinis missio calculorum infarctus leviores reddat: quoniam scilicet vacuata vasa laxantur ceduntque lapidi hærenti: atque ita minùs eo læduntur, quæ antea humore distenta premebant, & premebantur.

p. 109. *l.* 29. ἢ κυπρίνου] Cyprini olei, quod scilicet ex *Ligustri* arboris floribus conficitur. Nam ligustrum Græci κύπρον vocant. Auctor Dioscorides *lib.* 1. his verbis: τὸ δὲ σκευαζόμενον ἐξ αὐτοῦ (ἄνθους) χρίσμα κύπρινον, θερμαντικὸν γίνεται, καὶ μαλακτικὸν νεύρων. Ex quo patet non esse planè verum quod cecinit Maro *Eclog.* 2.

Alba Ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur.

Nam & flores, quos per alba ligustra intelligi notant Grammatici, atque etiam Turnebus *lib.* 30. *advers. cap.* 14. flores, inquam, ligustri, ipsi etiam leguntur, & in usum Medicinæ veniunt. Sed quis non videt pastorem esse, qui hæc dicit; quem de florum usu medico falsum esse, & ita induci, optimè, & ex decoro fecit *Virgilius.*

p. 109. *l.* 41, 42. ἢν μὲν οὖν ἄποροι ἔωσι] Ad oram paginæ in editione *Henischii* ἄπωροι, ἢ ἄπυοι, quam posteriorem lectionem sequutus est *Crassus*, & vertit, *si non suppurent.* Rectè: nam quæ paulò post sequuntur ei lectioni consona sunt: ἢν δὲ πύον τρέπηται. Proprium etiam phlegmones suppurare, qua de re hîc agit.

p. 109. *l.* 49, 50. ἁπλαὶ μὲν σίον.] Scribe ἁπλᾶ, refertur enim ad φάρμακα.

p. 109. *l.* 50. ἢ πελονίτης.] Scribe πελονῖτις: est enim nomen feminini generis. Sunt qui hanc herbam *asplenium* interpretentur; hoc est, *Ceterac* officinarum, quod folia in modum serræ incisa habeat, quos *Crassus* sequitur. *Prionitidis* herbæ meminit Al. Trallianus *lib.* 8. *cap.* 4.

p. 109. *l.* 51. ὄξεϊ ἐδωδίμῳ.] Acetum opinor esculentum appellat, quo utimur in cibis condiendis: ut distinguat ab eo quod medicatum est, ut *scillitico.* De aceto esculento verba sunt Plinii: *Aceti nequitiæ virus inest ad multos usus necessarium, & sine quibus vita mitior degi non possit.*

p. 110. *l.* 2. ποικίλαι δὲ τῆς βιστίμου καλουμένης.] Scribe ποικίλα, supple φάρμακα: deinde loco genitivi, τῆς βιστίμου καλουμένης scribe, ἡ βιστίμου καλουμένη supple ἀντίδοτος. quæ sit autem ista compositio, quisve ille *Bistimus* fuerit, neminem hactenus quæsiisse non mirum est. Quis enim hactenus *Aretæum* excussit? immo quis nisi obiter legit? Porrò hujus non hîc tantùm mentio fit, sed & sequenti libro χρονίων *in curatione melancholiæ*, & libro 2. in *curatione Gonorrhææ:* quibus locis non βιστίμου per ἰῶτα, sed per ἦ, βηστίμου, nomen illud scriptum est; hujusque compositionis, ut affinis, cum *Andromachi* Theriaca, & *Mithridatis* antidoto, mentio fit: ad oram tamen mei Codicis ex M.S. exaratum habeo κιστίμου pro βιστίμου: quo suspecta sanè mihi fit hujus nominis prolatio: tum autem quia nul-

nullibi in veterum monumentis quemquam hoc nomine appellatum reperio. Apud Galenum quidem *libro* 10. *de simpl. fac. cap.* περὶ χολῆς, ubi de trochiscorum oculis utilium compositione agit, *Bitini* trochiscum nominat, βιτίνου enim lego, non ut excusum est βιτῖνος. Galeni verba hæc sunt: μέμνηται δὲ τοῖς μὲν ὀνομαζομένοις κυκλίσκοις τε καὶ τροχίσκοις, οἷος ὅτε τοῦ ἀνδρωνός ἐστι καὶ Πολυείδου, καὶ Πασίωνος, καὶ ὁ Βιτῖνος. quare fortassis βιτίνου scripserat *Aretæus*. Licet enim Bitini illa compositio, quam citat *Galenus*, ad oculos pertinet: tamen hunc ipsum, & ad alios usus, compositionem istam, de qua agitur, paratam habuisse, non absurdum est. Idem Galenus *libro* 10. *de Medicam. compos.* κατὰ τόπους, inter nephritica medicamenta *Biennitæ* cujusdam antidotum commemorat: ἄλλη ἡ τοῦ βιεννίτου (supple ἀντίδοτος) φάρμακον ἐπιτετευγμένον, ἀνώδυνον, χρήσιμον καὶ νεφριτικοῖς, καὶ πρὸς τὰς περὶ κύστιν ἑλκώσεις, καὶ λίθους θρύπτει, καὶ πηλὸν ἀπουρεῖν ποιεῖ. An igitur hîc βιεννίτου legendum pro βισίμου, videant eruditi.

p. 110. *l.* 3. καὶ κοσκίνου τοῦ θηρίου] *Crassus* ad hunc locum; & bestia quæ *coscinos*, id est, cribrum dicitur: atqui nulla est bestia quæ κόσκινος, hoc est, *cribrum* dicatur. Lege ex MSS. *Claromontano*, & *Menteliano*, σκίγκου. Scincus genus est lacerti, *quem nonnulli*, (inquit Plinius) *terrestrem Crocodilum dixerunt, candidiore tantùm & tenuiore cute. Addit; præcipua tamen differentia dignosci à Crocodilo, squamarum seta à cauda ad caput versa.* Ubi *Seta* perperam legitur pro *serie*. Horum maximum *Indicum*, deinde *Arabicum*, afferri salsos: præcipuum usum ad provocandum veneris appetitum, quod & *Dioscorides* tradit *lib.* 2. ubi quatuor Scincorum differentias facit; unum *Ægyptium*; alterum *Indicum*; tertium, qui in *Erythra* nascitur; quartum, qui in *Lydia Maurusiadis*; vel ut emendat *Sarracenus*, ex veteri exemplari *Sambuci*, in *Lybia Mauritaniæ* .In Antidota quoque nobilia addi, idem *Plinius* & *Dioscorides* testantur; quod & ex hoc loco *Aretæi* perspicuè patet, qui Theriacæ Antidoto adjungit & eam quæ ex Scinco paratur.

p. 110. *l.* 3, 4. καὶ ὁκόσοι τε δοκέουσι ἔμμεναι τῇ πείρῃ] Deesse vox κεράσαι, quam redde: ad ea autem quæ deinceps sequuntur κεράσαι αἰῶραι τοῖσδε, repone particulam καὶ, κεράσαι καὶ αἰῶραι τοῖσδε.

p. 110. *l.* 8. οὐδ' ὄναρ δοκέειν τοῦ πόνου εἰθεσμένοι.] Deest hic vox ὥστε, opinor, nimia Librariorum festinatione omissa, quam repone: ita certè contextus postulat; ὥστε οὐδὲ ὄναρ. &c. Vox quoque εἰθεσμένοι, mendo non caret: recta enim lectio est: τοῦ πόνου αἰσθόμενοι. Sententia & contextus, ita esse legendum, clamant: *ita ut ne per somnium quidem dolorem sensisse videantur.*

p. 110. *l.* 9. ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καταμελέα λύονται.] Locus mirè depravatus; &, nisi ab quopiam M. S. auxilium accedat, depositus.

Ad Caput IX.

περὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.

de Curatione acutorum Vesicæ Affectuum.

p. 110. *l.* 17. νεῦρον γὰρ πλατὺ ἡ κύστις.] Non ad vivum, quod ajunt unguem resecandum est, quod hîc de vesica pronunciat *Aretæus*, hanc esse nervum latum. Non enim propriè nervus dici potest vesica, neque è nervis orta: cùm eos propriè nervos intelligamus, qui è cerebro originem habent, quod de vesica dici non potest. Verumtamen nervus quodammodo dici potest, ob similitudinem, quæ eam inter & nervos intercedit: ob quam certè similitudinem, inter partes nervosas ponitur.

p. 110. *l.* 17, 18. νεφροὶ δὲ ὁκοῖον αἱμάλωψ τῆς ἥπατος ἐασι ἰδέης.] Rectè renes, quos jecori similes facit, ceu αἱμάλωπα, hoc est, *grumum sanguinis* esse dicit: nam supra de jecore ita pronuntiavit: καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ, ὁκοῖον αἵματος πάγος. nam αἱμάλωψ, & αἵματος πάγος, una eademque res.

p. 110. *l.* 18, 19. ἀλλὰ καὶ αἰνότατοι καὶ οἰκτιστοι] Postquam dixit vesicæ dolores esse auctiores, tamen & renum gravissimos esse asserit.

p. 110. *l.* 19. ἔνθα μάλιστα.] *Homeri* verba sunt ex *Iliad.* ν.

—— —— ἔνθα μάλιστα
Γίγνετ' Ἄρης ἀλεγεινὸς ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι.

Crassus per vocem Ἄρης, quod *Martis nomen est*, simpliciter intelligit mortem: *unde mors* (inquit) *cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit.* Sed fortasse præstat *ferrum* intelligere, quod ad liberandos renes interdum corpori adhibetur: quod & mox expressè dicit.

p. 110. *l.* 20, 21. τάμνειν ὦν αὐτίκα κενεῶνα.] Hæc quidem ad renes pertinent: mox enim ad vesicæ affectus redit: confusè autem admodum. Nam cùm quatuor memoret, quibus vesica pariter & renes affligi solent; inflammationes, ulcera, calculos, obstructiones meatuum a sanguine coagulato; postea ad renum dolores curandos, κενεῶνα, hoc est, laterum mollitudinem ferro aperiri jubet; nec dicit in quo potissimùm affectu ex quatuor memoratis id fieri debeat: utcumque tamen ex ejus verbis colligi potest, cùm

dolores renum ait gravissimos esse, & maximè miserabiles, ideoque statim κενεῶνα incidi jubet. Cùm enim cruciatuum acerbitas calculum ureteribus impactum satis declarat; idque etiam iliorum incisio testatur; ea enim regione ureteres utrinque siti sunt.

p. 110. *l.* 40. θηρινὸς ἢ σκυβαλίτης.] A *Galeno* θηραῖος & σκυβελίτης hæc vina appellantur, libro περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας. Sunt autem hæc vina crassa admodum & dulcia: Galenus *ibidem* πάντων δ᾽ οἴνων κοινόν ἐστι, ὅσοι γε μὴ πάνυ παχεῖς εἰσι καὶ λίαν γλυκεῖς, ὥσπερ ὁ θηραῖός τε καὶ ὁ σκυβελίτης. &c.

p. 110. *l.* 42. ἄριστον δὲ τέττιγες] Ita & *Dioscorides* memoriæ prodidit *libro* 2. τέττιγες ὀπτοὶ ἐσθιόμενοι τοῖς περὶ τὴν κύστιν ἀλγήμασι βοηθοῦσι.

p. 110. ξὺν τοῖσι τέττιξι ἀφευψήσι.] Scribe ἀφεψήτοισι.

p. 110. *l.* 47, 48. τῷ ὀργάνῳ τῷ καθετηρίῳ.] Ita dicitur instrumentum cavum, & altera parte recurvum: quo in vesicæ cervicem immisso, suppressa urina educitur; calculus etiam an in vesica exsistat, cognoscitur. Hujus apud *Celsum* descriptio hæc est *libro* 7. *cap.* 26. *Ergo æneæ fistulæ fiunt, quæ ut omni corpore ampliori, minorique sufficiant, ad mares tres, ad fœminas duæ Medico habendæ sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum: media duodecim: minima novem. Ex muliebribus, major novem: minor sex. Incurvas verò esse eas paulùm, sed magis viriles oportet, lævesque admodum.* Crassus *oriculario specillo* Latinè convertit: quo eodem instrumento, quæ in aurem præter naturam incidernnt, educantur. Ceterùm apud Hippocratem *libro* 2. *de morbis mulierum* καθετῆρος nomine, significatur etiam τὸ στρεπτὸν μοτάριον, hoc est, *lineamentum tortum*, quod ulceribus inditur; ut exponit *Galenus* in *Exegesi.*

p. 111. *l.* 6. τάμνειν τὴν τριχάδα.] In Editione *Henischii*: τάμνειν τὴν τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου τριχάδα, quæ lectio redundat: nam hæc verba ὑπὸ κάτω τῆς βαλάνου, non exstant in Editione *Turnebi*, quam sequimur; & meritò: quando hæc glossematis vice ad oram libri ab aliquo studioso notata fuisse apparet, quæ *Henischius* parum prudenter in textum transtulit. Sed & vox τριχάδα mendi mihi suspecta, vel manifesta potius, omninoque legendum, πληχάδα. Quæ emendatio prædicto etiam glossemate confirmatnr: est enim πληχὰς, τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου: *pars sub glande virili*; quamquam non propriè glandi, sed toti pndendo subjecta ea pars; illud scilicet interstitium, quod inter femina est ad perinæum pertingens. Rursus de humani corporis partium nominibus: βουβῶνες δὲ αἱ ἀρχαὶ τῶν μηρῶν· τῶν δὲ μηρῶν τὰ μὲν εἴσω μέρη παραμήρια· τὰ δὲ μεταξὺ τούτων πρὸς τὸ περιναῖον πληχάδες.

Ad Caput X.

περὶ θεραπείας ὑστερικῆς πνιγός.

De Curatione Vulvæ Suffocationis.

p. 111. *l.* 18, 19. προσιόντων γυναικηΐων ἔξω.] Non potest stare hæc lectio, cujus ut vitium magis pateat, totum periodnm exhibere operæ pretium est: ἢν μὲν οὖν τῶν ἄνω τι λυπῇ προσιόντων γυναικηΐων ἔξω· ἢν δὲ κατὰ στόμα τι ἂν εἴη, ὀπίσω χάζεται. hæc ad verbum sonant: *si igitur quid eorum, quæ supra sunt, molestiam facessat, accedentibus pudendis extrorsum: si vero aliquid juxta os (vulvæ) fuerit, retrocedit.* Quæ quam sint absona, nemo non videt: mihi autem non magna interpolatione hæc posse restitni videntur, si sic legamus: πρόσεισι (supple ὑστέρη) τῶν γυναικηΐων ἔξω: id est *accedit (uterus) ad pudendum extrorsum.* In verbo πρόσεισι deperditur litera ε, (quo quid faciliùs) remanserat προσισι, & conjunctis in unam duabus dictionibus προσίσιτων, ex quo imperiti homines προσιόντων fecerunt. Hæc depravandæ scriptnræ, nisi fallor, occasio.

p. 111. *l.* 21. ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ.] Superius *libro* 2. *de causis & signis acutorum cap.* 11. uterum dixit prope animal esse alterum in animali: γυναικήϊον ἄγχιστα ζωῶδες, & paulo post, ὁκοῖόν τι ζῶον ἐν ζώῳ. ad quem locum nos vide.

p. 111. *l.* 23. ὅκως νηὸς λαίφεα.] Eadem similitudine utitur *citato loco.*

p. 111. *l.* 24. καὶ γὰρ περιπετέστερη τῷ πάθεϊ καὶ τῷ ὄγκῳ τοῦ αὐχένος.] Aliter βάθεϊ, quæ lectio in *Henischiana* Editione ad oram signata est. Ego nihil muto.

p. 111. *l.* 26. ἢν μὲν ἐς πόδας ἔξωθεν.] Post hanc vocem ἔξωθεν asteriscus est in Editione *Henischii*, & ad oram è regione.

p. 111. *l.* 28, 29. ἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ γυνή] Ait, quibus uterus ex hysterico affectu foras decumbit, difficnlter posse ambulare, in latus vel supinam decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborent. Quæ exceptio quorsum spectet, non satis perspicio: ceu vero ad eas functiones, nempe decubitnm in hanc vel illam partem, & maximè incessum, expeditior futura sit mulier, si etiam pedes inflammatione tenrentur; quo quid absurdius dici potest? Corruptum igitur esse hunc locum oportet, atque unius elementi nempe κ, jactura: quod si reponas ante ἢν, plana fiet sententia: κἢν μὴ. Igitur scribendum: *Est autem difficilè mulieri sic viribus uti, ut aut incedere, aut in latus decumbere, vel supina possit, etiamsi* (inquit) *nulla in pedibus ejus inflammatio exsistat.*

p. 111. *l.* 30. ὡς ὀξύτατα μὲν τὸν ἄνθρωπον.] Scribe τὴν ἄνθρωπον: fœminam scilicet.

p. 111. *l.* 31, 32. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ φθέγγεσθαι πονέει τι, καὶ βοῶν τοὺς παρόντας κικλήσκειν ἀρωγούς.] Non

prius

prius laborat mulier quàm ſuffocetur: ideoque vociferari, ac familiares, qui auxilium ferant, vocare non poteſt. Ante igitur has voces τοὺς παρεόντας, conjunctio, quæ hic deeſt, reponenda eſt; nempe καὶ τοὺς παρεόντας.

p. 111. *l.* 34. τοῖς ἐν τουτέοισι.] Scribe τοὺς, eos qui ejuſmodi rebus interſunt, Medicum vocare oportet, cùm ægra loqui non poſſit.

p. 111. *l.* 43. λύχνου φλογὸς ἐσβεσμένης.] Tam intolerabilis eſt utero is odor, ut *Ariſtoteles*, eo accepto, mulierem interdum abortire ſcribat *libro* 8. *cap.* 24. ἐκβάλλει δ' ἐνίοτε κύουσαι ὀσμὴν λύχνου ἀποσβεννυμένου· συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἐνίαις κυούσαις. Ubi obiter legendum moneo ὀσμῇ, loco accuſativi iſtius ὀσμὴν, qui unde regatur, non apparet. Plinius *lib.* 7. *cap.* 7. *Miſeret atque etiam pudet æſtimantem, quàm ſit frivola animalium ſuperbiſſimi origo: cum plerumque abortus cauſa fiat odor à lucernarum exſtinctu.* Quod ſi verum eſt, potiùs metuendum ab ejuſmodi fœtore exiſtimarem: ne ejus perceptione uterus magis affligeretur.

p. 111. *l.* 44. πρὸς τῷ κακώδει, καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπειν.] Hæc ad Caſtorium, quod proximè poſitum eſt, refert *Craſſus* in ſua interpretatione; & pronomen relativum ὃ, vel τὸ Ionicè videtur legiſſe: quod præter fœditatem odoris, nervos etiam refrigeratos calefacit.

p. 111. *l.* 47, 48. καὶ τοῖσι προσθέτοισι εὐώδεσι ἐς τὴν χώρην ἐπιβλητέον τῆς ὑστέρης] Pro εὐώδεσι, mallem εὐώδεα in accuſandi caſu, propter verbum ſequens ἐπιβλητέον.

p. 111. *l.* 48, 49. μύρῳ ὁκοῖον ἂν ἔῃ προσηνές.] Mihi & μύρον placet legere.

p. 111. *l.* 50. *p.* 112. *l.* 2. καὶ τὸ διὰ τῶν φύλλων τοῦ μαλαβάθρου.] Celeberrimum eſt Malabathrum in veterum monumentis, ex quo unguenta pretioſa parabant ad ungendos capillos, ut ex his verbis *Horatii* patet:

—— coronatum nitentes
Malobathro Syrio capillos.

Eſt autem vox μαλάβαθρον, quâ Græci utuntur, deflexa per corruptionem à *Tamalapatra*, quo nomine hanc plantam *Indi* appellant. Arabes *Cadegi Indi*, id eſt, folium Indum; Folium etiam κατ' ἐξοχὴν vocabant: unde & unguentum ex eo paratum *foliatum* dicebatur. Galenus *lib.* 8. *Methodi cap.* 5. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὰ τῆς τρυφῆς ἕνεκα τῆς διατεθρυμμένων γυναικῶν σκευαζόμενα μύρα ταυτὶ τὰ πολυτελῆ, χρήσιμα πρὸς τὰς τοιαύτας διαθέσεις τῆς γαστρός· ὥσπερ ἔοικεν ὑπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ τρυφῆς εὑρεθέντα, καὶ τὰς προσηγορίας ἔχειν ῥωμαϊκάς. ὀνομάζεται γέ τοι σπικάτα γὲ καὶ φουλιάτα. Ubi φουλιάτα unguenta ſunt, quæ ex folio Malabathri parabantur, quicquid nonnulli contra garriant, qui *ſpicatum* & *foliatum* nardini unguenti ſpecies faciunt, idque tantum differre, quod illud ex ſpica nardi fieret, iſtud ex ejuſdem folio. Tametſi *Plinii* ſe auctoritate tuentur, qui Nardinum & Foliatum idem pntat *lib.* 13. *cap.* 1. ejuſque deſcriptionem hanc tradit: *Nardinum ſive foliatum conſtat omphacio, balanino, junco, coſto, nardo, amomo, myrrha, balſamo.* Cæterum de natura ejus plantæ, unde Malobathrum ſumitur, non convenit inter Auctores. Dioſcorides *libro* 1. folium eſſe tradit ſine radice, paludibus, inſtar lentis paluſtris, innatans: quem Plinius ſequitur *libro* 12. *cap.* 27. Qui tamen aliud Malobathrum Syriacum deſcribit longè ab illo diverſum, nempe arboris folium: *Dat* (inquit) *malobathrum Syria, arborem folio convoluto.* &c. qnod quidem genus *Malabathri* ſolum verum eſt, alterum verò fabuloſum, ſi recentioribus credimus.

p. 112. *l.* 2. τοῦ δένδρεος τοῦ ἰνδικοῦ.] Malobathrum genus eſſe *Indicæ* arboris contra *Dioſcoridem* rectè *Aretæus* dicit: cui ſententiæ ſuffragatur *Nicolaus Monardis* Medicus Hiſpalenſis *libro de ſimplicibus medicamentis*, teſtis omni exceptione major; utpote qni in ipſa *India* medicinam exercuerit: *Non* (inquit) *aquis innatat hoc folium, lentis paluſtris modo, ut ſcripſit Dioſcorides lib.* 1. *cap.* 11. *& hunc ſequutus Plinius lib.* 12. *cap.* 26. *quibus impoſitum eſt in hujus deſcriptione: ſed naſcitur in procera arbore procul ab aquis, cum multis aliis locis, tam in Cambaya.* Addit folium ejus arboris ſimile eſſe mali Medicæ folio, anguſtius tamen, per extremum colore viridi, tribus per longitudinem excurrentibus coſtis, (qua nota facilè dignoſcitur) odoratum, Caryophyllos, quodammodo redolens, non tam vehementis odoris, ut nardus, aut macis; neque tam ſubtilis & acuti, ut eſt canella. Quæ notæ cum tam inſignes ſint, tam diſtinctæ, miror *Scaligerum* virum diligentiſſimum, *exercitat.* 140. negare auſum *Malobathrum* revera exſiſtere in natura, aut unquam exſtitiſſe. *De Malobathro* (inquit) *veteres ſomniarunt. Qui enim omnes Arabias, univerſas Indias penetramus, hodie, nuſquam folium illud mirabile compertum habemus.* Cæterum *Arrianus* in *periplo maris Erythræi* triplex Malobathri folium tradit; unum amplius, quod ἁδρόσφαιρον dicatur; alterum mediæ magnitudinis, μεσόσφαιρον dictum; tertium minimum, quod μικρόσφαιρον cognominetur: ibidemque rationem, qua reperitur & colligitur ab illis gentibus, ſcitu haud injucundam ponit, quam hic tranſcribere non neceſſe eſt.

p. 112. *l.* 4. τοῖς γυναικείοισι χώροισι.] Ita & Latini muliebres locos honeſtè appellant. Virgilius, *genitale arvum.*

p. 112. *l.* 5, 6. ἢν δὲ ἔγχυτον ἐκ τῶνδε ξυστῇ, ἐγχέειν τῇ ὑστέρῃ.] Medici una voce μητρέγχυτα vocant.

p. 112. *l.* 6, 7. διαχέειν δὲ καὶ τὴν ἕδρην φυσέων ἀγωγά.] Aut aliquid in hoc contextu desideratur, aut malè ἀγωγὰ scriptum est pro ἀγωγοῖς.

p. 112. *l.* 14. ἢ ἀνδρὸς διαφοῦς.] Crassus vertit *viri benè tenacis manibus*. Rectiùs: *viri manibus tactu non asperis, neque duris.*

p. 112. *l.* 18, 19. φυσῆν δὲ ἐς οἷά γε ῥινῶν στρουθίου ῥίζης.] Editio Henischiana ad oram habet οἷακε pro οἷά γε, quod & vitiosum est. Lege, κοῖλά γε ῥινῶν, *cava narium.*

p. 112. *l.* 19. ἢ τοῦ κάστορος] Si vera hæc lectio est, ipsum animal posuit pro parte animalis, μετωνυμικῶς. Nam veteres illi putabant Castorium medicamentum esse testes ipsos animalis.

p. 112. *l.* 21, 22. προσβάλλειν δὲ καὶ πρὸς, ἐς ῥάχιν.] Dictionem hanc πρὸς ut redundantem ejicio, nisi ὄπισθεν scripserat *Aretæus.*

p. 112. *l.* 24, 25. τὴν ἐπὶ τῷ κτενὶ οἰκουμένην φλέβα.] Ad oram paginæ Editionis *Henischii*, φερομένην scriptum est: quam lectionem expressit *Crassus*. Sanè absurdum est, venam sub pube sitam secare velle, quæ nulla istuc est insignis, è qua sanguis multus, ut vult, educi possit: nec tamen φερομένην *Aretæum* scripsisse puto, quod à scriptura nimium discrepat; sed quod propiùs est ἱκνουμένην.

p. 112. *l.* 27. ξὺν ἐμποιήσι ἐς ἀνάκλησιν.] *Crassus* ita vertit, ac si ἐμποιήσουσι scriptum esset, aut ita scribendum sit; capillorum evulsiones, ut mulier ad se redeat, simul benefacient: quo sensu non erit ξὺν præpositio, sed adverbium, id est, *una, simul pariter*. Non ausim tamen eam lectionem præstare, propterea quod verbum hoc ἐμποιέω nusquam reperio nisi cum nomine, ut θέρμην ἐμποιέειν. Cogitaveram ξὺν ἐμπονήσι, *cum dolore*, quod cum capillorum vulsione convenit.

Ad Caput XI.

περὶ θεραπείας σατυριάσεως.
de Curatione Satyriasis.

p. 112. *l.* 37, 38. ξὺν ἐπιθυμίῃ καὶ λύπῃ ἀφροδισίων.] Mallem ξὺν λύπῃ καὶ ἐπιθυμίῃ.

p. 112. *l.* 42. ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ πλώματος.] An truncata dictio pro ξυμπλώματος.

p. 112. *l.* 43. ἡ ἀκυρίη τῆς ξυνουσίης.] Lege ἀκορίη, *inexsaturabilis coëundi libido.*

p. 113. *l.* 4, 5. παρέχει δὲ γνώμης καὶ ἀταξίης ἔκκαυμα] Haud dubiè ὑπέκκαυμα legendum, quod *fomitem* significat. Qua voce Hippocrates ad alimentum significandum utitur, quod sit fomes caloris innati. Vide *Aphoris.* 14. *sect.* 1. Aristoteles ὑπόκαυμα eodem sensu usurpat.

p. 113. *l.* 16. ἄρτῳ ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ τῇ βοτάνῃ.] Rescribe τῆς βοτάνης, ut referatur ad ἀρνογλώσσου, vel quod verius puto, καὶ τῇ βοτάνῃ addita copula, ut intelligamus panem præcipi cum succo Plantaginis, atque ipsa herba ad cataplasma.

p. 113. *l.* 23. θερμὸν δὲ πᾶν.] Deest aliquid, nempe ὠφελέεσθαι, aut quid simile.

p. 113. *l.* 36. τροφαὶ ἄτροφοι] Videtur inesse his verbis contradictio, ut scilicet alimentum non alat: sed figura est; ut ἀπύρηνα mala, non quæ nullos, sed exiguos habent nucleos: ἄποδες hirundines à brevitate pedum. Ad hunc modum & δῶρα ἄδωρα, γάμος ἄγαμος.

p 113. *l.* 40, 41. οἶνος γὰρ] Vini potestates brevi admodum & tereti orationis filo complexus est. Primo (inquit) vinum est θάλψις τῶν νεύρων *calefacit nervos:* propter spiritus, qui statim nervos subeunt, & calefacinnt. Quare & immoderatè sumptnm eosdem debilitat, & pueris convulsiones affert. Addit μάλθαξις δὲ ψυχῆς animum mollire, quia videlicet sanguine aucto universum corpus humectat, atque ita eam partem, in qua est τὸ θυμοειδὲς non parum relaxat, quo fit ut bene poti in omnem lasciviam solvantur. Quod & *Homerus*, omniscius vates, probè intellexit. Nam cùm *Hecuba* Hectori filio à pugna redeunti ad objurgandum *Paridem* vinum ipsi bibere ad vires reficiendas his verbis suaderet;

Ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει.

Ipse vinum sumere recusat, ne eo potu robur atque animum amittat: atque ita Matri respondet:

Μή μοι οἶνον ἄειρε μελίφρονα πότνια μήτηρ,
Μή μ' ἀπογυιώσῃς, μένεος δ' ἀλκῆς τε λάθωμαι.

Id est, *ne mihi affer, ô Mater, vinum, ne me prorsus debilem reddas, roborisque & virtutis obliviscar.* Iram autem, & animi impetum intelligit, quam vini largiore potu mitescere nemo non in se experitur. Hanc hujus loci solutionem, inter alias, proponit Scholiastes; quam ut magis probabilem ipsius verbis subjicere libet: δυνατὸν δὲ καὶ οὕτως λύειν τὸ προκείμενον· ὅτι τὸ μένος διχῶς νοεῖται· ἐπὶ θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ ἐπὶ δυνάμεως. ἡ μὲν οὖν ἑκάβη, φύσει τὴν δύναμιν τοῦ πίοντος τὸν οἶνον αὔξειν λέγει· ὁ δὲ μαραίνεσθαι τὴν ὀργὴν ἢ τὸν θυμὸν τοῦ πίοντος λέγει ὑπὸ τοῦ οἴνου· ὥστε μὴ κινεῖσθαι ἐναντίως. Plura in eandem sententiam afferri possunt. Nam & eo sensu Horatius *Ode ad Bacchum* canit:

Tu

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro.

Eodem & spectant *Nilei* versus de vino, quos citat *Galenus*, libro, *quod animi mores sequantur temperamentum corporis:*

———— ὅς ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
Καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε.

Favet & verbi notatio; μέθυ ἀπὸ τ' μεθέσεως, *à remissione animi* dictum esse testatur *Philo*: ἀπὸ τ' μεθημοσυνης, *Eustathius*: μέθυ (inquit) ὁ εἰς μεθημοσύνην ἄγων οἶνος. Addit *Aretæus* ἐπανάκλησις ἡδονῆς, *vis revocandi voluptatem*; qui alius est vini effectus. *Galenus*, libro, *quod animi mores &c.* λύπας ἁπάσας καὶ δυσθυμίας κουφίζει οἶνος πινόμενος. Varro:

Vino nihil jucundius mortalibus cluit,
Hoc ægritudinem ad medendam invenerunt.

Notum & illud est in Proverbiis Salomonis: *Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt animo: bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius.* Item 3. *Esdræ cap.* 3. inter vini potentiæ argumenta, id quoque ponitur, *quod omnem mentem convertit in securitatem & jucunditatem, & non meminit omnem tristitiam, & debitum*, &c. Præterea vinum dicitur γονῆς φρενὸς quia sanguinem auget, ex quo semen conficitur: omnium enim, quibus vescimur, vinum facillimè in sanguinem vertitur, utpote quod minima mutatione egeat, ut in sanguinem mutetur; ut *Galenus* pluribus locis testatur. Additur postremò καὶ πρόκλησις ἀφροδισίων, quod vinum Venerem provocet: Philosophus *sect.* 30. *probl.* 1. οἶνος ἀφροδισιαστικὰς ἀπεργάζεται, καὶ ὀρθῶς Διόνυσος καὶ Ἀφροδίτη λέγονται μετ' ἀλλήλων εἶναι. Quam vim ei inesse ibidem autumat, quia natura est calidum simul & flatuosum, quibus rebus libidinem excitari palam est. *Nolite*, inquit Apostolus, *inebriari vino, in quo est Luxuria.* Adde Plinium *lib.* 14. *cap.* 22. Cæterum *Apulei* verba *in* 2. *Metam.* mirè verbis *Aretæi* congruunt: *Ecce* (inquit ad Fotidem) *Veneris hortator, & armiger Liber advenit ultro: vinum istud sorbeamus hodie omne; quod nobis restinguat pudoris ignaviam, & alacrem vigorem libidinis incutiat.* Sed & *Aristophanes*, quantum sit libidinis fomentum atque irritamentum vinum abundè ostendit; cùm vinum Lac Veneris appellat:

Ἡδύς τε πίνειν οἶνος ἀφροδίτης γάλα.

Ex Lib. 1. de Curatione morborum diuturnorum.

Ad

Procemium.

In procemio monet, non esse differenda remedia morborum diuturnorum; quoniam in acutis, nisi maturè subveniatur, mors occupat: sic diuturni morbi procrastinatione insanabiles evadunt; qui tandem aut ægrum conficiunt, aut miseris modis usque ad mortem exercent. Fit etiam interdum, ut morbus levior in graviorem & perniciosum mutetur: ac qui primo expers periculi videbatur, ea deinceps proferat vitia, ex quibus mors sequatur. Quæ scire Medicum atque ægrotum pariter interest. Hunc, ne pudore aut etiam metu remediorum morbum dissimulet; illum, ne manibus insinuatis sedeat, dum morbo occurrendum est: quibus rebus vitia ita invalescunt, ut postea evelli non possint. Nunc verba inspiciamus.

p. 114. *l.* 23. χρὴ ὧν μήτε τ' νοσέοντα σιγῇ ἢ αἰδοῖ ἢ ἐλέγχῳ τῆς νούσου.] Lege σιγῆν, sublata sequente particula disjunctiva ἢ, in quam litera ν addita linea degeneravit: *non oportet* (inquit) *ægrotum silere morbi verecundia.* &c. Hieronymus ad illud *Ecclesiast. cap.* 10. 11. *Si mordeat serpens in silentio, &c.* ait; *quod ignorat Medicina non sanat.* Consonum & illud Maronis in 3. *Georgicorum*: *Alitur vitium, crescitque tegendo*: tum alia passim apud Auctores, in eundem sensum. Maxime vero dignus memoratu *Heliodori* auctoris *Æthiopicôn* locus, *lib.* 4. quo Præfatio hæc *Aretæi* tota, paucis verbis, comprehenditur: πᾶσα γὰρ ἀκὼν τὸ μὲν ὀξέως γνωσκόμενον, εὐθεράπευτον· τὸ δὲ χρόνῳ παραπεμπόμενον, ἐγγὺς ἀνίατον. Τροφὴ γὰρ νόσων, ἡ σιωπὴ· τὸ δὲ ἐκλαλούμενον εὐπαραμύθητον.

Ad Caput II.
περὶ θεραπείας κεφαλαίης.
De Curatione Cephalææ.

p. 114. *l.* 36. καὶ τ' ἀμφὶ τῶνδε νούσων.] Fortasse legendum est τῶν ἀμφὶ τήνδε, supple κεφαλήν.

p. 115. *l.* 4. μέζω γὰρ προσπίγνηται ἄκεα.] Conjunctio illa causalis γὰρ videtur παρέλκειν.

p. 115. *l.* 5, 6. πρόσθεν ἢ δυοῖν ἡμέραιν, οἶνον πιπίσκειν] Vereor ne desit quiddam: quia non satis rationi consentaneum videtur, quod hic præcipit, ut scilicet vinum biduo ante æger bibat, quod quidem calido spiritu, quem exhalat, caput haud dubiè repleret, atque ita

morbum augeret: existimo itaque negationem μὴ, quæ excidit, reponendam esse.

p. 115. l. 7. ἄμεινον δὲ μὴ ἐσάπαξ] Planè vitiosus hic locus est, quod & Asteriscus indicat, post ἐσάπαξ, in *Henischiana* Editione: in qua & ad oram ὧν scriptum est; ceu ita legi debeat: ἄμεινον δὲ μὴ ἐσάπαξ· ὧν δὲ ἡ δύναμίς τε ἀνέχηται, &c. Tametsi huic lectioni congruit *Crassi* interpretatio: *verùm non semel totum detrahere magnopere expedit. Porrò quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiuntur, his ipsis continuò morbus discutitur.* Qui profectò sensus haud absurdus: Attamen si, ut mox subdit, per unam venæ sectionem multo confertim detracto sanguine morbus illico tolli potest; non video cur optimum sit non semel detrahere. Immo longè optimum est semel multum detrahere, modo id quod dicit, vires ferant: prompta enim curatio cæteris partibus optima semper censetur. Qua certè ratione adducor, ut credam absolutè ἄμεινον δὲ ἐσάπαξ, deleta negativa particula, legendum esse.

p. 115. l. 13, 14. ἀπάγει γὰρ μάλιστα ἥδε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς.] Quod *hiera* humores pravos potissimum è capite detrahat, testatur & Galenns *lib. de compos. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 1. qua idcirco idem ad emendandas alopecias se uti solitum tradit: τοὺς γὰρ τοιούτους (alopecia laborantes) καὶ μάλιστα ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἡ διὰ τῆς κολοκυνθίδος ἱερὰ καθαίρειν πέφυκεν, inquit, eo loco.

p. 115. l. 18. τάμνειν φλέβα τὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν ὀρθίην.] Hippocrates quidem venam recta in frontem excurrentem iis, qui posteriore capitis parte dolerent, ad revulsionem secabat: de qua re agit *Aphoris. 68. sect. 5.* Aretæus verò simpliciter ad caput exonerandum hanc ipsam venam incidi imperat.

p. 115. l. 19, 20. τὸ δὲ πλῆθος ὅσον κοτύλης] Κοτύλη genus est mensuræ liquidorum apud *Atticos*, capiens Italicas uncias novem mensurales, quæ ad ponderales reductæ, septem & dimidiam valent. Sed & Cotylam pro libra in usu medico quandoque acceptam testantur hæc *Galeni* verba *lib. 4. de sanitat. tuenda.* ἐμβαλλέσθω δ' εἰς τὰς εἴκοσι καὶ πέντε κοτύλας μόδιος Ἰταλικὸς τοῦ σπέρματος τῆς ἐλάτης, εἰσὶν δὲ τῶν κοτυλῶν Ἰταλικῶν, ἃς δὴ καὶ λίτρας ὀνομάζουσιν.

p. 115. l. 25. ἔστε πλῆθος ὁλκήν] Scribe πλήθεος.

p. 115. l. 31, 32. περιάγεται γὰρ τῷ ἀντιτρόχῳ.] Strenuè hìc hallucinatus est *Crassus*, qui instrumentum nescio quod, ἀντίτροχον dictum, ad arterias adducendas somniavit; cum vocem, ἀντιτρόχῳ corruptam esse non animadverteret, vel certè emendare non posset. Non enim ἀντιτρόχῳ (quæ vox aliena plane huic loco) sed ἀντιτράγῳ scribendum est: quo nomine quemdam in temporibus locnm juxta aures *Græci* designarunt. Quod ut planum fiat, Rufi è *lib. de hominis partium nomenclaturis*, verba, quibus partium, quæ in auribus, & locorum adjacentium proprias appellationes tradit, referre operæ pretium est: ὦτα καλοῦνται αἱ ἐπαναστάσεις αἱ ἐξ ἑκατέρου μέρους τῶν κροτάφων πρὸς τοῖς πέρμασι πεφυκυῖαι. ὧν τὰ μὲν τρήματα, πόροι ἀκουστικοί, δι' ὧν ἀκούομεν· τὰ δὲ ἐκκρεμῆ καὶ σαρκώδη, λοβοί· τὰ δὲ χονδρώδη καὶ ἀνωτάτω πτερύγια. ἕλικες δὲ, τὰ ἐντεῦθεν συνάπτοντα τὴν περιφέρειαν. ἀνθέλικες δὲ, τὰ ἐν μέσῳ ὑπαίροντα μετὰ τὴν ἕλικα παρὰ τὴν κοιλότητα. κόγχη δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἀνθέλικος κοῖλον· τὸ δὲ ἀπεναντίας τῆς κόγχης ἔξαρμα παρὰ τὸ πέρας τοῦ κροτάφου τράγος. τὸ δὲ ἀντικρὺ τούτου παχυτέρας τῆς ἀνθέλικος, ἀντίτραγος. Quo ex loco patet ἀντίτραγον significare partem temporum eam, quæ ipsi τράγῳ è directo respondet.

p. 115. l. 34. ἐπικέαται καὶ ἕτεραι ἑκάστησι κάρτα λεπταί.] Crassus: *adjacent* & aliæ singulis auribus oppido tenues: ceu verò vox ἑκάστησι, πρὸς τὰ ὦτα, hoc est, ad aures, referri possit: nam ἑκάστοισι scribi deberet Cæterum *Aretæus* non auribus singulis, sed arteriis majoribus, quas ante & pone aures sitas dixit, singulis adjacere alias tenues, his verbis ostendit. Quare ἑκάστησι φλεψὶ subaudiendum est.

p. 115. l. 35, 36. ὁ δὲ τρόπος ἐν τῇσι χειρουργίῃσι λέλεκται.] Hinc patet *Aretæum* scripsisse libros de *arte Chirurgica*; qui cùm bona parte horum, quos illustramus, interciderunt magno rei Medicæ detrimento, quæ tam eximiis monumentis privata est.

p. 115. l. 36, 37. μετὰ δὲ τὸ ἄκος κεφαλαίῃσι.] Scribendum videtur μέγα ἄκος, non μετὰ ἄκος, & pertinet ad ea quæ dixit de arteriis temporum secandis: quam sectionem magnum ait esse remedium cephalææ, comitialis morbi, & omnium denique capitis graviorum affectuum.

p. 115. l. 37, 38. κεφαλαίῃσι καὶ ἐπιληψίῃ] Scribe ἐπιληψίῃσι in numero plurali.

p. 115. l. 44. στρούθιος ἡ ῥίζα.] Dioscorides & alii Græci στρούθιον appellant; quare στρουθίου videtur legendum: nisi si & στρούθις alio flexu dicitur. Non pauca enim nomina variè apud Græcos flectuntur, ut nomen πρῖνος, quod significat Ilicem, cùm per tertiam declinationem communiter flectatur: attamen interdum per quintam, πρῖν πρινός: veluti in iis *Simonidis versibus*, quos citat *Plutarchus* in *Theseo:* φοινίκεον ἱστίον ὑγρῷ πεφυρμένον πρινὸς ἄνθει ἐριθάλλου. Quare nihil muto. Cæterum hanc herbam lanariam Latini appellant, quod ea ad sordes lanarum eluendas uterentur. Columella *lib. 2. Oves Tarentinæ lanaria herba lavari debent, ut tonsuræ præparentur.*

p. 115. l. 45. καστορος τοῦ ὄρχιος.] Deest quid: fortasse τι, aut μέρος τι. Quidpiam de teste Castoris. Putabant veteres illi Castoreum medicamentum è testibus fibri animalis accipi: quod testantur hæc verba Hippocratis *libro* περὶ ἀφόρων *de sterilibus:* καὶ πτίσσειν τὸ

δικ-

δικτάμνον, τὸ κρητικὸν ἐν οἴνῳ. εἰ δὲ μὴ, καὶ τὸ καστόριον ὄρχιν. Id & *Juvenalis* apertè testatur de Castore ita scribens:

—— —— cupiens evadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.

Plinius *libro 32. cap 3.* spectabilis naturæ potentia in his quoque, quibus & in terris & in aqua victus est, sicut & fibris, quos *Castores* vocant, & *Castorea*, testes eorum. Postremo & Galenus *Castorium* testes esse affirmat *lib. 11. de simpl facul.* ὄρχεις κάστορος, ὀνομάζουσι καστόριον. Cæterum diu est, quod recentiorum diligentia antiquæ hujus opinionis errorem patefecit: ex quo *Rondelentius*, vir in rerum naturalium investigatione solers & diligens, singularique doctrinâ præditus, dissecto Castore, præter testes, qui parvi subtrictique sunt, & adhærentes spinæ; vesicas binas, seu folliculos in inguinibus ad instar testium sitos reperit: in quibus liquor ille virosus, qui *castoreum* dicitur, continebatur. Qua experientia patuit falsum esse, quod de Castore ab Antiquis proditum est; hunc metu Venatorum persequentium testes sibi mordicus in fuga præcidere; siquidem hi intra corpus latent spinæ adnexi: tum etiam quod iisdem creditum est, Castoreum medicamentum, ipsos esse animalis testes. Nam liquor ille remediis expetitus, in iis, quos dixi, folliculis naturaliter continetur, non in testiculis. Quamquam nec veteres id ignorasse videntur: quod enim non sibi testes amputent, *Sestium* Medicinæ diligentissimum docuisse, Plinius, *citato loco*, testatur: liquoremque hunc medicatum in prædictis vesicis contineri, non in testibus, innuere videtur *Dioscorides*, quum ait; divisa pelle, liquorem illum, mel colore & consistentia referens, excipi: δεῖ δὲ διελόντας τὸ δέρμα κομίσασθαι σὺν τῷ περιέχοντι ὑμένι, τὸ ὑγρὸν ὂν μελιτῶδες: idemque ex Plinii verbis, quæ *citato libro & capite* scripta sunt, colligi potest: postquam enim figmentum illud, de testium amputatione, *Sestii* auctoritate, explosit, subdit: *adulterari autem renibus ejusdem, qui sint grandes: cùm veri testes parvi admodum reperiantur. Præterea ne vesicas quidem esse, cùm sint geminæ, quod nulli animalium: in his folliculis inveniri liquorem, & asservari sale.* Quibus verbis negat vesicas esse, nempe urinarias, quia sint geminæ, quod nulli animalium: unicum enim omnibus animalibus urinæ conceptaculum: esse igitur folliculos sui generis ei liquori excipiendo dicatos. Mirum autem est *Baconem Verulamium*, tam curiosum Naturæ investigatorem, ignorasse quid esset *Castorium*, quod sanè verba ejus in *Cent. 7. exper. 693. sylv. syl.* indicant: *partes quoque bestiarum* (inquit) *putrefactæ (uti Castoreum & Moschus, quæ subtilissimas partes habent) huc referendæ.*

p. 116. l. 10, 11. τῷ τῆς ἐκπνοῆς πνεύματι κλύζειν.] Impulso ad tonsillas humore, collum extendendo, ipso exspirationis spiritu colluere: uno verbo γαργαρίζειν dicere poterat; sed more *Ionum*, multorum verborum circuitione uti maluit, ac propria voce omissa, rationem ac modum oris colluendi.

p. 116. l. 20. αἷμα τῆς ῥινὸς ἔνδον ἀφαιρέειν.] Post verbum ἀφαιρέειν, punctum scribendum est.

p. 116. l. 21. τὸ ὄργανον κατειάδιον εὐμηκες.] Vox hæc κατειάδιον, nullibi, quod sciam, reperitur. In meo Codice Editionis *Turnebi*, apposita est sursum hæc nota .s. quæ nota poni solet in iis, de quibus dubitatur, utrum tolli debeant, nec ne; ut docet Isidorus *lib. 1. Etym.* Quare de ea voce non multum est laborandum. Si cui tamen placet eam retinere, quid per eam intelligi debeat, in quodam libro, manu exaratum, ad oram paginæ inveni εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λύσαι τὰς τῆς ῥινὸς φλέβας. *genus instrumenti ad solvendas narium venas:* quod & ex contextu satis perspicuum est.

p. 116. l. 24. τάμνειν τὰ νεῦρα ἐς ὀδόντα.] Olim vitiosam esse hanc vocem, νεῦρα, existimavi; quod ea pars pennæ, quam incidi denticulatim jubet, nervi nomine posse appellari non videbatur: nihil enim commune habet cum nervo, præter fortasse colorem, qui ejus ut nervi albus est, πλευρὰ autem legebam, *latera pennæ.* Quæ conjectura necdum mihi displicet: verum tamen nihil censeo mutandum. Etsi enim propriè hæc pennæ pars nervus non est, tamen propter quamdam similitudinem, quia colore & flexibilitate in animali nervosum quiddam præ se fert: præterea membranulis quibusdam & fibris nervosis obsita est, quarum ratione nervorum nomine *Aretæo* designare hanc visum est: postremò quod *Aretæus* non hæc ad vivum unguem resecat, ex aliis jam animadvertimus. Illud verò ἐς ὀδόντα, non planè mihi rectum videtur; mallem ἐς ὀδόντας in plurali, propter sequentem vocem, ὅκως πρίονα: vult enim secari pennæ calamum in modum serræ: at serra non uno, sed multis constat dentibus.

p. 116 l. 42. πυρίῃσι καυτήρων.] Πυρία vel Ionicè πυρίη dicitur, quicquid corpori admotum ipsum calefacit, atque igne incendit, ἀπὸ τοῦ πυρός. Itaque & fomentum, & ferrum ignitum, quod καυτὴρ appellatur, πυρίας nomine intelligi potest.

p. 116. l. 54. κατὰ τὴν στεφάνην.] στεφάνην appellat, quam Anatomici ῥαφὴν στεφανιαίαν appellant.

p. 117 l. 2. κἢν ἐπὶ πᾶσι μὴν] Redundat istud κ. eo igitur expuncto lege ἢν.

p. 117. l. 4, 5. ἢν δὲ ἐκ περισταγωγῆς ἔωσι] Deesse aliquid videtur.

p. 117.

p. 117. *l.* 5. γυμνάσια ὀρθά] Ita appellat exercitationes, quæ recto corpore adhibentur, ad distinctionem earum, quæ prono corpore fiunt, ut ἀλίνδησις. Cujusmodi exercitationes iis, qui caput infirmum habent, non conveniunt.

p. 117. *l.* 8, 9. κεφαλῆς δὲ ἐς μέσον] Crassus, ἐς μέσον pro μεταξὺ accepit; vertit enim *medio tempore.*

p. 117. *l.* 13. ὡς τὸ ξύνθετον, τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος] Hujus compositionis, quæ ex Adarce, Euphorbio & Pyrethro constat, & à rubore, quem in cute excitat, φοινιγμὸς vulgò appellatur, meminit Galenus *libro* 6. *de sanitate tuenda.*

p. 117. *l.* 26. ὀσπρείων κάκιστον κύαμος] Habet enim, ut ait *Cicero*, inflationem magnam; ut is cibus difficulter in ventriculo coquitur; ac capite crassis vaporibus oppleto molesta somnia excitat: quare cùm omnibus id genus leguminis insalubre est, tùm præcipuè iis, quibus caput infirmum est.

p. 117. *l.* 27. πίσοι (πισοὶ) ὦχροι, καὶ δολιχοὶ] Crassus nomen Græcum posuit *ochri*, plerique omnes *ervilias* interpretantur; de quo tamen Medici litigant. *Manardus* quidem vir doctissimus, *epistola* 3. *lib.* 1. erviliam putat esse δολιχὸν *Theophrasti*, quem Galenus *phaseolum* & *lobum* appellat; Theodorus *siliquam*; Serapio *Lubiam*. Contra *Matthiolus* erviliam distinguit à phaseolo, hancque genus esse pisi Græcis, ὦχρος dictum, censet: cui & subscribit *Cornarius*, vertens apud Hippocratem in *libro de diæta* ὤχρους *ervilias*, δολιχοὺς verò *phasiolos*.

p 117. *l.* 33. καὶ οἱ ξὺν ἁπλοῖσι ζωμοῖσι.] Juris, quod Græci ζωμὸν appellant, duplex fuit genus apud Antiquos; unum simplex, alterum operosius ex multis tragematis & aromatum deliciis confectum, quod καρυκείαν vocabant; de quo mox *Aretæus*. Simplex item, ant album, aut nigrum: prioris illius *Galenus* passim meminit; cujus & conficiendi rationem tradit *lib.* 2. *de compos. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 1. ubi remedia persequitur, quibus dolor capitis ex ebrietate, & meraci potu ortus curatur. Præscribens enim iis, ad victum, Gallorum testiculos & alas, saxatiles pisces, & pullos columbarum, jubet eos cibos in albo jure concinnari: sunt hæc ejus verba: ἑψῆσθαι δὲ πάντα ταῦτα χωρὶς γάρου καὶ οἴνου, κατὰ τοὺς λευκοὺς, καὶ ἁπλοῦς ζωμοὺς, ἐν οἷς ὕδωρ ἐστὶ μόνον μετ' ἐλαίου καὶ ἀνήθου, βραχέως πράσου τὴν ἕψησιν παρεσχημένου, ἐπεμβαλλομένων ἁλῶν ὀλίγων, οὐκ εὐθὺς ἐξ ἑψήματος ἐν ἀρχῇ, ἀλλ' ὅταν ἤδη πως γένωνται τακεροί id est: *hæc verò omnia citra garum & vinum, in albis & simplicibus jusculis coquantur, in quibus aqua sola cum oleo, & anetho, ac modico porro, cocturam perficiat, modico adjecto sale, non statim in principio cocturæ, sed cùm jam aliquo modo flaccida facta fuerint ac victa.* Jus autem nigrum, quod item illis Antiquis frequenti in usu fuit, præsertim *Lacedæmoniis*, ut testatur Cicero in *S. Tusculana*, & Plutarchus in *Lycurgo*, & in *Apophthegmatis*. Fieri solitum ex sanguine, & σιραίῳ, hoc est, sapa seu defruto testatur Langius *epistola* 58. *lib.* 1. Quos igitur ἁπλοὺς intelligat *Aretæus*, ex dictis perspicuum est.

p. 117. *l.* 33, 34. καλοὶ γὰρ καὶ οἱ ἐν τῇ καρυκείᾳ καρποὶ] Præter jus illud simplex, fuisse aliud quoddam exquisitius jam ostendimus. Id autem genus *Græci* καρυκείαν vocabant, *Lydorum* inventum, fiebatque ex sanguine ferarum, & aliis scitamentis. Hesychius: καρύκη. περίεργος ζωμὸς, βρῶμα λύδιον ἐξ αἵματος, καὶ ἄλλων ἡδυσμάτων συγκείμενον & mox: καρυκεία, ἡ ἡδύτης τῶν ζωμῶν, ὀψοφαγία. Item καρυκείαις μαγειρεύμασιν, ἀρτύμασι, ταραχαῖς. De καρυκείᾳ vide Plutarchum in *Sympos.* & Athenæum *lib.* 4. ubi versum *Achæi Eretriensis* affert ex *Alcmæonis* poëmate Satyrico, quo *Delphos* καρυκοποιοὺς per contumeliam appellat, ceu nimiæ luxuriæ deditos:

Καρυκοποιοὺς προβλέπων βδελύττομαι.

Idemque *lib.* 12. Lydos hujus condimenti inventores prædicat, καρύκην autem alio flexu nominat: πρῶτοι δὲ Λυδοὶ, καὶ τὴν καρύκην ἐξεῦρον, &c. Ex his & *Suidas* in καρυκεία. ἡ ἡδύτης τῶν ζωμῶν: & mox καρύκη ἔδεσμα ἐκ πολλῶν συγκείμενον βρῶμα λύδιον ἐξ αἵματος καὶ ἄλλων ἐδεσμάτων.

p. 117. *l.* 38 νεοσφαγὴς δὲ ἀλέκτορος] Deest aliqnid, nempe ἀγαθὰ, vel quid simile. Cui punctum aut comma appone.

p. 117. *l.* 39 πτηνῶν ἡ φάσσα] Postquam gallos gallinaceos memoravit, deinceps ex avium genere quas maximè probet, subjungit ceu Galli Gallinacei sub πτηνῶν, hoc est, avium genere non comprehendatur. Fortassis ea ratione est impulsus, quod galli gallinacei & gallinæ, licet revera sint πτηνὰ, (habent enim alas) attamen ob pondus corporis, & quia domesticæ sunt, raró alis utuntur ad volandum; quemadmodum & anseres, anates, & meleagrides.

p. 117. *l.* 40. συῶν τὰ ἄκρεα] Nempe ἀκρωκώλια, *extremæ partes*, ut pedes, quos *Galenus*, ptisanæ elixæ incoctos, commendat, *libro* 3. *de vi alim. cap.* 4. & alibi passim.

p. 117. *l.* 43 γάλα καὶ τυροὶ κεφαλαλγέες] Hippocrates *Aphoris.* 64. *sect.* 5. γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι κακόν.

p. 117. *l.* 52. σύψιος ἔχειν] Scribe σύψιός τι ἔχων.

p. 117. *l.* 53. τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς] τραγήματα ἀπὸ τοῦ τραγεῖν, ab *edendo* ita dicta κατ' ἐξοχὴν, propter voluptatem: dicuntur & πέμματα, Latinè *bellaria*, ut ex *Varrone* discimus

mus apud Gellium *lib. 13. cap. 11. Bellaria, ea maxime sunt mellita, quæ mellita non sunt: πέμμασιν enim & πέψει, societas infida.* Ubi quæ sint bellaria *Gellius* deinceps declarat hisce verbis: *quod Varro in hoc libro dixit bellaria, ne quis fortasse in ista voce hæreat, significat id vocabulum, omne mensæ secundæ genus: nam quæ τραγήματα Græci aut πέμματα dixerunt, ea veteres nostri bellaria appellarunt.* A quo non multùm dissentit *Galeni* expositio in *libro 1. de vi alimentorum cap. 34.* ὀνομάζω δηλονότι τραγήματα, τὰ περὶ τὸ δεῖπνον ἐσθιόμενα, καὶ ἐπὶ τὸ πίνειν ἡδονῆς ἕνεκα. Fere autem bellaria erant semina variarum stirpium, legumina etiam fricta eorum loco apposita; ut *Phanias* in libris plantarum testatur apud *Athenæum*: τραγήματος ἔχει χώραν ἁπλᾶ μὲν, ὦχρος, κύαμος, ἐρέβινθος ξηρὰ δὲ ἑφθὰ καὶ φρυκτὰ σχεδὸν τὰ πλεῖστα. Idem *libro 2. cap. 14.* σησαμίδας refert ἐκ μέλιτος καὶ σησάμου πεφρυγμένου καὶ ἐλαίου σφαιροειδῆ πέμματα. *lib. 14. cap. 14.*

p. 117. l. 53. & p. 118. l. 2. πλέω φοίνικες πάσης ἰδέης.] Suspecta mendi mihi hæc Lectio videri potest tam dissona aliis auctoribus *Dioscoridi*, *Galeno*, *Simeoni Setho* pronuntiasse *Aretæum* de fructibus Palmarum; qui omnes uno ore testantur, eos fructus capitis dolorem creare. Galenus *lib. 2. de alimentis*: δυσπεπτοι δὲ εἰσὶ, καὶ κεφαλαλγεῖς, οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἧττον ὄντες ὑγροί τε, καὶ γλυκεῖς, καὶ ξηροὶ, καὶ στύφοντες. & paucis interjectis: οἱ δὲ φοίνικες, δύσπεπτοί τε εἰσὶ καὶ κεφαλαλγεῖς, πλείονες βρωθέντες. Id est, *Palmæ si largius sumantur, omnes concoctu sunt difficiles, & capiti dolorem afferunt.* Quæ verba, etsi restrictionis vim habent, ceu non capiti palmulæ simpliciter noceant, sed si copiosiùs edantur: attamen nec alii fructus, qui tragematum nomine censentur, opinor, dolorem capitis creant, si parcè sumantur: neque id *Dioscorides*, & *Galenus* in eo fructu potissimum animadvertissent. At enimverò cum Aretæus *infra in curatione vertiginosorum cap. 3.* eandem sententiam iisdem verbis repetat; non quicquam hîc temere mutandum: potiusque existimandum est, non fuisse *Aretæum* ita addictum aliorum placitis, ut ab iis nunquam sibi licere discedere arbitraretur; nisi vim peculiarem ad caput offendendum haberent.

p. 118. l. 8, 9. αἰώρη μακρὰ νήνεμος ἀνήλιος τῇ κεφαλῇ.] Supple ἀρίστη vel προσηκής. Gestationem (id enim Græcis αἰώρη significat) capite dolentibus utilem esse docet, si tranquillo cœlo, nec in sole adhibeatur: cujus remedii ratio ad propositum, ut melius percipiatur, sciendum est ex Aetio *tetrabibl. 1. serm. 3. cap. 6.* plures esse gestationis differentias, pro earum rerum diversitate, in quibus homines gestantur: quarum præcipuæ hæ commemorantur; lectus pensilis, fulcra mobilia juxta angulares pedes habens; lectica; currus; navis; equitatio, quæ & ipsa gestationis est genus: quarum profectò gestationum non eadem vis censeri debet. Quæ enim curru fit, non parum corpus concutit, ut diuturnos morbos commovere possit: qui etiam equitant non solum ab equo, sed & ex se moventur. Navigatio, si tranquillo mari & juxta terram fiat, lenissima est: si autem in alto, vehementissima; varias etenim & maximas mutationes affert: non enim corpore tantum, qui ita gestantur, vehementius agitantur, sed etiam animo; dum pro diverso maris statu, spe, timore, tristitia, lætitia afficiuntur, & modo in tranquillitate gaudent, modo ex tempestate periclitantes pavent, & ad ultimam desperationem aguntur. Qui omnes motus, dum ita miscentur, eas in corpore mutationes excitant, quæ veteres morbos facilè depellant. Proinde non quamlibet gestationem, sed quæ mitissima est, capitis morbis medendis esse accommodatam, rectè *Ætius*, eo loco, docet.

l. 118. p. 9. κακὸς γὰρ αὐτέῃ ὁ σείριος.] Videtur *Aretæus* σείριον pro Sole ipso accipere: siquidem scribens, gestationem debere esse ἀνήλιον *sine sole*, hoc est, fieri in loco solis radiis non exposito, hac ratione, quia Sirius capiti noxius est: igitur Sol & Sirius idem. Non solus porrò ita ea voce usus *Aretæus*, sed & alii; ut videre est apud *Hesychium*; qui eodem nomine non modo Solem, sed & omnia astra antiquis dicta notat, his verbis: Σείριος, κυνὸς δίκην, Σοφοκλῆς τὸν ἀστρῷον κύνα· ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Vide & *Suidam* in hac voce. Dicebant & σεὶρ σειρὸς pro *sole*: sæpius tamen & magis propriè σείριος stella est in ore canis cœlestis, *Arato* auctore in *phænomenis*: ubi canem cœlestem describit:

—— ἡ δὲ οἱ ἄκρη
Ἀστέρι βέβληται δεινῷ γένυς.

Scholiastes: ἡ ποικίλος (κύων) διὰ τὸ ἐπ' ἄκρας αὐτοῦ τῆς γένυος, ὃς ἰδίᾳ σειρὸς καλεῖται παρ' ὅσον σέσηρεν αὐτοῦ τὸ φῶς, καὶ ἔστι περφυρίζον ἐκ τοῦ πολλοῦ τῆς λαμπηδόνος. quibus verbis etymon deducit ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι ab *hiatu* oris propter copiam luminis, quod aperto ore evomere videtur; ut mox subdit, explicans hæc verba *Arati* de eodem Sirio: ὅς ῥα μάλιστα ὀξέα σειριάει· σειριάει δὲ, ἀντὶ τοῦ τὸ φῶς ἀφίησι σεσηρότως. &c. Est igitur Sirius stella splendidissima omnium fixarum in canis majoris constellatione posita: ubi os designant, quæ & *canis*, nomine totius constellationis, & *canicula*, ut ab ea distinguatur, interdum & προκύων, licet minùs propriè, dicitur: quam Ptolomæus *libro 8.* magnæ constructionis, in hunc modum describit: ὁ ἐν τῷ στόματι λαμπρότατος καλούμενος κύων ὑπόκιρρος. Oriri cum Sole Cancrum ingrediente, auctor est citatus Scholiastes; Aponensis, in quinto gradu Cancri; Servius verò, 8. Calendas Julii: quo nomine eum castigat Bodinus *com. ad 3. lib. Oppiani*

 κυνηγετ.

κυνηγετ. ut qui existimaverit eumdem esse ortum Caniculæ & Sirii: *nam* (inquit) *Sirius oritur Non. Julii, id est 23. gradu cancri: procyon verò gradu* 10., *id est, octavo calendas Julii.* Sed de his hactenus.

p. 118. *l.* 10. ὁμιλίη γυναικὸς κεφαλῇ, νεύροις, κακὸν ἐπίσπαστον.] Ἐπίσπαστον κακὸν dicitur, quod quis sibi sponte sua accersit: quam locutionem ab *Homero*, ut plerasque alias sumpsit *Aretæus*, qui, ultimo Libro *Odyss.* aliquem sic loquentem inducit:

Καὶ νῦν ὧδε γένοιτο πίθεσθέ μοι ὡς ἀγορεύω.
Μὴ ἴομεν, μή πού τις ἐπίσπαστον κακὸν εὕρῃ.

Ubi *Eustathius* ἐπίσπαστον κακὸν exponit αὐθαίρετον. Eodem sensu dixit Plautus in *Amphit. Act.* 1. *Scen.* 1. *Illic homo à me sibi malam rem arcessit jumento suo.* Nunc sententiam consideremus: cùm venerem capiti & nervis inimicam esse dicat, id quomodo verum sit, paucis explicandum est. Ratio hæc esse videtur, quòd una cum semine magna spirituum ex omni corpore vis excernitur: quibus quidem spiritibus calor vitæ, & potestas omnis consistit: cùm autem cerebrum non sit admodum calidum suapte natura, sed potiùs frigidum, consequens est, ut dispendium caloris nativi maximè sentiat, ac præter modum refrigeretur: ex quo humores, si qui sint in eo superflui, crudiores fieri necesse est. Quod autem ea sit coitus conditio, auctorem habemus Aristotelem *in* 4. *sect. probl.* 19. ubi quærit, cur libidinosis pili palpebrarum defluant: cui quæstioni sic satisfacit: αἴτιον δ', ὅτι καταψύχει τὰ ἄνω ἡ λαγνεία, ὀλίγαιμα ὄντα, ὥστε οὐ πέττει τὴν τροφὴν ὁ τόπος. Præterea concussio corporis in venere obeunda, spiritibus commotis atque excalefactis, humores pravos ac vapores ad extremas partes quoquo versum diffundit: ex qua re capitis dolores angeri contingit. *Coitus*, (inquit Avicenna *libro* 4. *fen.* 7. *tract.* 3. *cap.* 7.) *movet materias ad exteriora, & excitat vaporem calidum, putridumque venientem ad partem superficiei cutis.* Idem *libro* 3. *fen.* 19 *tract.* 1. *cap. de nocumentis coitus: Et coitus perducit corpus ad caliditatem fumosam extraneam.* Duplici igitur nomine Venus capite dolentibus fugienda est: & quia caput debilitat, & quia vapores fumosos excitat.

p. 118. *l.* 20. ἐλλεβόρῳ χρέεσθ.] Elleborum, ut extremum remedium, proponit contumacis, & aliis remediis invicti capitis doloris. Quod de candido Elleboro intelligendum est: hoc enim ad exstirpandos penitus morborum radices potentius, capiti etiam liberando aptius testatur Plinius *lib.* 25. *cap.* 1. hisce verbis: *nigrum alii* (*elleborum*) *entom on,* (lege *ectomon*, ut apud Hippocratem *lib.* 1. περὶ γυναικ. & Galenum *in exegesi*) *vocant: alii polyrrhizon: purgat per inferna. Candidum autem vomitione, causasque morborum extrahit, quondam terribile, postea tam promiscuum, ut plerique studiorum gratiâ ad pervidenda acriùs, quæ commentabantur, sæpius sumptitaverint.* Galenus quoque *Com. ad particul.* 5. *sect.* 1. *lib.* 6. *Epid.* ἐλλεβορίζειν μὲν, ἐὰν πάνυ χρόνιον ᾖ τὸ πάθος; καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, μοχλείας δεόμενον, εἰς ταῦτα γὰρ ἐλλεβόρῳ χρώμεθα.

Ad Caput III.

Περὶ Θεραπείας σκοτωματικῶν.

De Curatione Vertiginosorum.

p. 119. *l.* 2. μελέτησι γὰρ χρὴ τοῦ φαρμάκου ἐμέειν.] De præparatione corporis ad purgationem per Elleborum est Aphorismus 13. *sectionis quartæ*: ubi *Hippocrates* generatim docet, iis, qui non facilè per superiora purgantur, corpus copiosiore alimento humectandum esse, priusquam Elleborum sumant. Quod & Cornelius Celsus *lib.* 2. *cap.* 13. confirmat his verbis: *quisquis daturus erit* (*Elleborum album*) *id agere ante debet, ut accepturi corpus humidum sit.* Sed & *lib.* 6. *Epid. sect.* 5. idem Hippocrates lavacrum ad maturandum Ellebori effectum imperat: ἐλλέβορον πόντα θᾶσσον καθαίρειν ἢν ἐθέλῃς, λούειν, ἢ φαγεῖν. Addit Hippocrates, *citato illo Aphorismo*; & quietem ad id utilem esse: non quod quies per se humectet, sed quia per accidens, quatenus acceptam ab alimentis humiditatem non discutit; ut *Galenus* declarat in *Commentario*. Idem *Com. ad particul.* 5. *sect.* 1. *lib.* 6. *Epidem.* exponens hæc verba τοὺς νέους ἐλλεβορίζειν, & quæ sequuntur: εἴρηται δὲ καὶ τὸ μὲν λεπτῦναι περὶ τῶν χυμῶν· τούτοις γὰρ προσήκει λεπτῦναι. τὸ δὲ ἁπαλῦναι περὶ τῶν στερεῶν. ἑκάτερον γὰρ χρήσιμον ἐπὶ τῶν τὸν ἐλλέβορον ληψομένων, εἰς τὸ τῆς καθάρσεως ἀκίνδυνον. Id est, *quod autem* λεπτῦναι, id est, *attenuare, dictum est, ad humores spectat: hi enim ejusmodi sunt, ut attenuari possint: at* ἁπαλῦναι, *hoc est, mollire, de solidis accipiendum est: utraque autem res utilis est iis, qui elleborum sumpturi sunt, quo tutiùs celebretur purgatio.* Nam ut deinceps narrat, si humoribus non priùs attenuatis, aut laxatis iis partibus, quarum opera fit vomitio, neque ita comparatis, ut intentionibus, atque vellicationibus obsequantur, detur Elleborus; periculum erit, ne aut purgandus ob crassitudinem humorum suffocetur, aut convellatur, aut, duritie instrumentorum, vas aliquod intus rumpatur.

p. 119. *l.* 5. ἐλλεβόρου δὲ δόσιες πλεῦνες.] De dosi Ellebori passim apud Antiquos. Paulus *lib.* 7. *cap.* 10. imbecillioribus drachmas duas exhibebat ad summum in succo ptisanæ, aut alicæ, aut quapiam altera sorbitione: minimum verò drachmam unam: ἐπὶ μὲν τῶν ἀσθε-

ἀσθενεστέρων χυλῷ πτισάνης, ἢ ἄλικος, ἢ τοιούτου τινὸς ι. β'. τὸ πλεῖστον τούλάχιστον δὲ, μίαν τοῦ ἐλλεβόρου συνεψήσεις δὲς πιεῖν. *Mesue* autem dosim ejus definit *à chirat.* VI. *usque ad* $\frac{1}{3}$ *drachmæ unius*, vel usque ad drachmam unam. Arabum autem *kirat* pendet 4. grana, teste *Guaynerio.*

p. 119. *l.* 6. ἐς μέγεθος ἄμης.] Quid sit ἄμης in recto casu, declarat Scholiastes Aristophanis in *Pluto* ad eum versum:

Ἄμητά τε προσέπεμψεν ἡμῖν τουτονί.

Ibi Scholiastes, ἄμης εἶδος πλακοῦντος γαλακτώδης. Hesychius quoque ἄμητες πλακοῦντος εἶδος. Vide & Pollucem *lib.* 6. *cap.* 11. & Suidam *in hac voce*, & Athenæum *lib.* 2. Fuisse autem hanc placentam mole exiguam oportet, utpote cujus magnitudine metiatur *Aretæus* Ellebori dosim. Sunt tamen, qui non ἄμης, sed σησάμου hic legant, quantitate sesami seminis scilicet: quæ quidem lectio verior videtur. Nam si placentam proposuisset *Aretæus*, ἄμητος scribendum erat in gignendi casu.

p. 119. *l.* 10. μυστίλαι δύο.] Quid sit μυστίλη, supra abundè à nobis declaratum est.

p. 119. *l.* 10. τῆς δὲ ποιήσιος.] Confectionis modus, quo scilicet decoctum ellebori paratur.

p. 119. *l.* 27, 28. ὕπνος πουλὺς, κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη.] Deest vox, κακὸν, statim post πουλὺς restituenda: ὕπνος πουλὺς κακόν· κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη.

p. 119. *l.* 29, 30. ἀτμῶν πλημμύρα ὄκνος ἁπάσης πρήξιος.] Scribe in dandi casu ὄκνῳ ἁπάσης: nisi quis malit ἀτμῶν πλημμύρα in recto casu, &c. Dicit somnum prolixiorem capitis sensus obstupefacere; tum multitudine halituum, qui per somnum collecto intus calore sursum attolluntur, quibus caput repletur; & consequenter nervi, qui ad sensoria propagantur; tum etiam ipsa functionum cessatione: quæ ratio *Hippocratis* sententiæ est consentanea, qui *in libro* κατ᾽ ἰητρεῖον usum vigorem addere: otium vero contra tabefacere ait: χρῆσις κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει. Similis sententia est *Platonis* à *Galeno* citata *libro & capite ultimo de loc. aff.* τὴν μὲν ἡσυχίαν, ἐκλύειν λέγων· τὴν δὲ ἐν τοῖς οἰκείοις ἔργοις διατριβὴν, αὐξάνειν τὴν ῥώμην. Quod omnibus animæ facultatibus commune esse ibi statuit *Galenus*, ut scilicet intermissione propriarum functionum languescant; usu autem vigeant. Nam & visum diutius feriando obtundi, ac planè aboleri, multorum calamitas docuit: qui cùm diu in tenebris inclusi fuissent, cæci tandem evaserunt. Observatum & iis animalibus, quæ Græcis φωλεύοντα dicuntur, ex longo secessu in terræ latibulis, ita debilitari visum, ut certis rebus postea sibi mederi necesse habeant. Ita enim serpentes adventu verisè foveis exeuntes pænè cœci, visus aciem longo terræ situ obtusam fœniculo admoto recuperare tradit Nicander *in Theriacis*:

—— —— ἦμος ἵνα ποίη
Πρῶτα κυϊσκομένη σκιάει χλοάοντας ἰάμνους.
Τῆμος, ὅτ᾽ ἀζαλέων φολίδων ἀπεδύσατο γῆρας
Μῶλυς ἐπιστείχων, ὅτε φωλεὸν εἴαρι φεύγων
Ὄμμασιν ἀμβλώσσει. μαράθου δὲ ἐνιχυτὸς ὄρπηξ
Βοσκηθεὶς ὠκύν τε καὶ αὐγήεντα τίθησι.

p. 119. *l.* 33, 34. εὐπαράγωγος (εὐπαράγωγος) ἡ γνώμη.] Crassus non benè: *mentem labefactat*, supple, *vigilia.* sic enim vertendum est: mens facilè decipitur, aberrat, exhaustis scilicet instrumentis à longa & superflua vigilia. Est autem in hoc contextu σολοικοφανές: nam postquam dixit ἀγρυπνίη δὲ ἄπεπτον, ἄτροφον; καματηρὸν τῷ σκήνει, ἄθυμον, subdit, εὐπαράγωγος ἡ γνώμη, cum debuisset εὐπαράγωγον τῆς γνώμης.

p. 119. *l.* 35, 36. ξύμφορος δὲ ὁ μέτριος ἐς τὴν τροφῆς οἰκονομίην.] Etsi supra ὕπνος posuit; ad quam vocem hæc referantur: tamen cum multa interjecta sint, ut quæ modo de vigiliæ nocumentis dixit, existimarem & ὕπνος hic legi debere, ξύμφορος δὲ ὕπνος &c.

p. 119. *l.* 35, 36. ἐς τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίην.] Probè per somnum alimentum distribuitur; quia tunc calor intus collectus, vegetiorque, per universas corporis partes, quodam refluxu, se diffundit: cujus signum est, quod tunc sudores maximè exeunt, cum cætera excrementa cohibeantur: quia habitus corporis, appulsu alimenti, humectior fit. Unde Poëta dixit:

—— *fessos sopor irrigat artus.*

Quibus verbis, distributionem alimenti in corporis membra omnia fieri, intellexit; hoc namque modo artus irrigantur. Quam mentem doctissimi Poëtæ Grammatici non perspexerunt.

p. 119. *l.* 37. πρόνοια καὶ ἐπιμονή.] Hæc verba quorsum spectent, ingenuè fateor, me non videre: nisi magnopere fallor, vitio huc intrusa. Sanè *Crassus* interpretatione dignatus non est.

p. 119. *l.* 38.] διαπνοῦς γὰρ ἡ μέζων αὐτῆ, κοιλίη.] Quia cum alvo probè respondente, reliquum corpus melius perspirat.

p. 119. *l.* 43. καθέσιος τοῦ πνεύματος.] Ita vocat respirationis augendæ modum, formamque ac legem observandam in tempore definito exercitationis, quæ ambulando atque exspatiando sumitur.

p. 119. *l.* 44. ἀναφωνέειν χρὴ, τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι μᾶλλον χρεώμενον ἤ χέειν.] Pravè hic legitur ἠχέειν. legendum autem, ἢ ὀξέσι, res ipsa & contextus docet. Vociferari oportere ait utentem gravibus potiùs sonis, quàm acutis. Si legas ἠχέειν, nullus fuerit sensus.

p. 119. *l.* 46. ὀξέες γὰρ, κεφαλῆς διασείσιες.] Hæc nocumenta, quæ ab acuta vociferatione provenire dicit, ex eo exsistunt, quod qui acutè clamat, magis spiritum comprimit: magis autem comprimit, quia, ut vox acuta reddatur, spiritum vehementius impelli oportet. Vocis namque acumen celeritate motionis definit *Aristoteles*. Quare ut vehemens & citus fiat motus aëris per arteriam, labore opus est, & spiritus compressione ad vehementiam impulsionis. Spiritus porro compressionem ea mala afferre posse, quæ memorat, manifestum est.

p. 119. *l.* 54, 55. ἐν μὲν ὦν ἐν ἔθεϊ ἐὼν ἀρίστου.] Antiquo more receptum non erat, ut omnes meridie se implerent, ut nunc facimus: sed modesti homines pauxillum quid cibi sumebant, ut de *Augusto* refert *Suetonius*; qui ne bibere quidem interdiu curabat, sed iis potiùs utebatur, quæ sitim levarent, ut perfuso aqua frigida pane. &c. *Aristophanes*, περὶ ᾗ μελήσεῖ, ὅταν ᾖ δεκάπουν τὸ στοιχεῖον, λιπαρῶς χωρεῖν εἰς δεῖπνον, notat *Suidas in* Δεκάπουν σκιάν, & vespertinum tempus exponit, quo ad cœnam loti & uncti conveniebant: περὶ ἡλίου τροπὰς φησὶ τοῦτ' ἐστι, ὅ ἡλίου ἡ σκιὰ ὅταν δέκα ποδῶν, ἤγουν, ὅτε γίνεται ὀψινόν. Plura vide apud Mercurialem *lib.* 4. *variarum cap.* 17. quin vitio olim datum, si quis largiùs pranderet, liquet ex *Suetonio*: qui de *Domitiano*, ut illi peculiare narrat, eum lavasse de die, & prandisse ad satietatem. Ejusmodi homines ἀριστητὴς, quadam nota intemperantiæ, dicebantur. Hippocrates, *lib. de aëre loc, aquis*, ubi Medico, hominum, ad quos accesserit, vivendi rationem esse explorandam monet, his verbis utitur: πότερον φιλοπόται, καὶ ἀριστηταὶ, καὶ ἀταλαίπωροι. Ita & observatum fuisse apud Hebræos colligo ex his *Eccl.* verbis: *Væ tibi Terra, cujus Rex puer est, & cujus Principes manè comedunt.*

p. 120. *l.* 2, 3. κεφαλῇ δὲ χεῖρες, καὶ αἱ τῶνδε τρίψιες.] Non placet κεφαλῇ in dandi casu, scribe κεφαλὴ δὲ χεῖρες. Præterea deest aliquid, supplendum ex M. S. melioribus.

p. 120. *l.* 3. ἔπειτα δὲ τοῖσι οἷον πρηνέως.] Editio *Henischii* habet ἀντ' πρηνέως, sed præstat legere, ut est in Editione *Turnebi*.

p. 120. *l.* 5, 6. κεφαλὴν τρίβεσθαι ὄρθιον, ἑωυτέω μέζονι ὑπερέχοντα.] Vult fricari recto ab aliquo, qui proceriori sit corpore; ita ut æger stans inferior sit. Infra *cap. de curat.* ἐπιληψίης: κεφαλὴ ὀρθὴ τριβέσθω. *Crassi* interpretatio planè inepta est: *postea suum ipsius caput erectum fricato diutius hunc laborem sustinens*. Hic enim ὑπερέχειν non significat *sustinere*, sed *subesse*, *inferiorem esse*, alio scilicet majori. Quoniam recto alicui caput, nisi ab homine proceriore, fricari non possit: nam si is qui fricat minor est aut æqualis, non facilè poterit. Si cui porrò hæc lectio non placet ut perplexa valdè & dubia; fortasse in melius sic, parva mutatione, convertatur; scribendo ἑωυτὴν μέζον ὑπερεχόντα, *in majus se ipso caput attollentem*: ut intelligamus, ægrum ad idoneam frictionem caput rectum extenso collo ita attollere, ut se ipso major videatur. Sed neque hoc commentum placet.

p. 120. *l.* 6, 7. ἐς τραχήλου πρήσιας.] Crassus legit χρήσιας, & malè: rectum est πρήσιας, *inflationes*: atque exercitationes ad colli inflationes & manuum διασμοὶ, *dispulsionem*, conferre, si scienter fiant. Quod autem violentis corporis motibus collum inflетur, patet experientia: & ratio monstrat, quia, compresso spiritu, venæ & arteriæ omnes, & maximè quæ in collo sunt, intenduntur. Puto autem aliquid desiderari, propter adverbium hocce ἀπουδέτως, fortasse πραττόμενα vel συμπλεκόμενα.

p. 120. *l.* 19. χαλὸν δὲ σφαῖρα μικρὴ τε καὶ μεγάλη.] Pilæ lusus inter genera exercitationum corporis censetur; cujus valdè antiquum esse usum, *Agallis*, mulier *Corcyræa*, Grammaticam professa, censuit, scribens, hujus auctorem fuisse *Nausicaam* Alcinoi filiam, argumento, quod *Homerus* solam ex Heroidibus pila ludentem inducat *Nausicaam*: alii tamen aliter de inventione censuerunt. Nam *Dicæarchus* hanc *Sicyoniis*, Hippasus *Lacedæmoniis* adscripsit; ut in primo tradit *Athenæus*, de quo & librum scripsisse *Timocratem Lacedæmonium* testatur. Quatuor porrò pilarum genera *Græcis* celebrata: μεγάλη σφαῖρα, μικρὰ, κενὴ, καὶ κώρυκος, teste Oribasio 6. *collectaneorum*. Apud *Latinos* hæc fuerunt genera: follis ex aluta vento repleta: pila trigonalis, vel, ut *Isidorus* appellat, *trigonaria*, qua inter tres luditur; & pila paganica, vulgaris scilicet, quæ fiebat ex corio pluma repleto. Arenariam addit *Isidorus*, qua in grege, dum ex circulo adstantium spectantiumque emissa, ultra justum spatium pilam excipere, ludumque inire consueverunt. Hæc de pilarum differentiis, & ludo, quem laudat *citato loco* Athenæus, ob cervicis agitationes vehementes, & crebras: sed verba ipsius præstat adscribere, ut mendum, quod fugit *Casaubonum*, tollam: τὸ δὲ καλούμενον διὰ τῆς σφαίρας ἀρπαστὸν, φαινίνδα ἐκαλεῖτο, ὃ ἐγὼ πάντων μάλιστα ἀσπάζομαι· πολὺ δὲ τὸ σύντονον καὶ καματηρὸν, τό τε περὶ σφαιρισικὴν ἁμίλλης, τό, τε κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον. Mendum est in his vocibus, πολὺ δὲ τὸ σύντονον. Primùm etenim vox, πολὺ, cum verbo ἀσπάζομαι conjungi debet, affixa commatis nota: deinde expunctis δὲ τὸ, scribendum διὰ τό. Arbitror autem hanc mendam, ut leviorem, à *Casaubono* esse neglectam. Sed & *Galenus* ludum parvæ pilæ adeo

pro-

probavit, ut de eo volumen conscribendum putarit: ubi quidem in ejus laudibus ponit, quod pila una omnes corporis partes aptissimè exerceat, ipsumque etiam visum, quod ludenti attentissimè observandum sit, quo dilapsura sit pila, ne in illius apprehensione aberret: ideoque ipsa oculis sequenda sit. Quin etiam sollicitudine ipsa de rectè obeundis ludi rationibus, animum exerceri idem existimat. Id tamen genus exercitationis malum censet *Aretæus*, non simpliciter, sed iis, qui vertigine laborant; cujus sententiæ rationem subjungit sequentibus verbis.

p. 120. *l.* 11, τῆς γὰρ κεφαλῆς, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ δινήσιές τε καὶ ἐνστάσιες.] Qui pilæ operam dat, motus ejus omnes acies inconniva observare debet, ut semper præsto sit, quocumque illa cadat. At hæc intentio & motio oculorum vertiginosis inimicissima est, ut quæ ipsa vertiginem excitet: dum spiritus primùm, qui in oculis exsistunt, una cum re, quæ conspicitur, moventur; deinde, propter continuitatem atque consensum, cum iis qui in cerebro. Neque aliunde accidere arbitror, ut nonnullis fluviorum in declive labentium conspectus vertiginem excitet.

p. 120. *l.* 13, 14. τὸ ὀξὺ μὲν πᾶν, ἐς τὰ σκέλεα.] Supple ἄριστον, omnis exercitatio vehemens cruribus prodest, & omnia roborat.

p. 120. *l.* 21. μέσης τῆς κεφαλῆς.] Editio *Henischii* ad oram, μέξιος.

p. 120. *l.* 22. ἀποπίνεσ ὕδατος πῶς ἢ οἴνε ὑδαρέος.] Vox πῶς in Editione *Henischii* inclusa est parenthesi, ( ) & meritò, ut quæ omnino redundet.

p. 120. *l.* 25, 26. ἔμβαμμα, ἐστόμαχον.] Ἔμβαμμα Latinè *intinctum* dicimus; liquorem scilicet simplicem, vel ex pluribus rebus compositum, cui cibos intingimus ad excitandum appetitum.

p. 120. *l.* 27. ἀβαρὲς δὲ κεφαλῇ διὰ θυμὲ, ἢ θύμβρης, ἢ σινήπιος.] Quod laudat sinapi pro intinctu, ut minimè caput gravans, cum *Alexandro Tralliano* non sentit, qui *lib.* 1. *cap.* 15. ἔμβαμμα ἐκ σινήπιος negat aptum esse comitialibus: quod licet vim incidendi habeat, tamen non nihil caput repleat.

p. 120. *l.* 30. τάριχος ὡραῖον.] Genus quoddam salsamenti ὡραῖον fuisse nuncupatum discimus ex Athenæo *libro* 3. non tamen, quodnam istud fuerit, explicat, neque nominis rationem declarat. Gorrhæus *in definitionibus* ὡραῖα eadem esse, quæ & κύβια dicantur, existimat, hoc est, partes Thynnorum caudæ propinquæ; has enim κύβια à figura *cubi* appellabant. Ex quo intelligitur, in ejus sententia ὡραῖα pro οὐραῖα παρὰ τὴν οὐρὰν fuisse nuncupata: hinc est quod ὡραῖον pro *salsamento* acceptum scribit absque aspiratione. Verùm hunc falli manifestum est: nam in omnibus Libris excusis ὡραῖον, genus salsamenti, cum denso spiritu scriptum est: & præterea τάριχος ὡραῖον apertè à cybio distinguit *Icesius* apud Athenæum *lib.* 3. Ἱκέσιος δέ, ἰσχρὰ ἐκ εἶναι εὐεκκρίτως κοιλίαις, ὅτε πηλαμίδας, ὅτε τὰ ὡραῖα. Id est, *Icesius tradit neque Pelamidum cybia, neque oræa salsamenta facilè alvo reddi.* Quippe ex Pelamide minore κύβια, sicut è majore θύννια, *Gorrhæo* ipso teste, fiebant. ὡραῖον igitur τάριχος idem est, ac καίριον *tempestivum*, quod scilicet in Vere conficiebatur. Hesychius: ὡραῖον, καίριον, καὶ τὸ ἱερεῖον, τὸ θῦμα τὸ καθ' ὥραν· καὶ ὁ τάριχος ὁ εἰς τὸ ἔαρ συντιθέμενος.

p. 120. *l.* 36, 37. τὸ δεῖπνον σιτώδες οἷον ἴτριον.] Duplex *Galeno* est ἴτριον, nempe ῥύημα & λάγανον *lib.* 1. *de Alim. Fac. cap.* 4. Quæ cùm multis de causis improbet *Galenus*; sunt enim crassi succi, alvum cohibent, viscera obstruunt: nihilominus proponi ab *Aretæo* in cœnam vertiginosorum putandum est: quod minimè cerebrum offendant, flatibus aut exhalationibus, siquidem optimè fuerint confecta.

p. 120. *l.* 43. τῷ πλήθει δὲ τεκμαίρεσθαι.] Locutio satis inusitata, si nullum hîc mendum est: nam πλῆθος τεκμαίρεσθαι Græci dicunt pro *quantitatem conjectura assequi.* Sic apud *Hippocratem*, τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, cum accusativo rei, de qua conjecturam facimus.

p. 120. *l.* 44. λαγῶς καὶ τὰ θηράτα δέ.] Particula δὲ videtur περιττεύειν. Sed fortasse mutilus locus est, & scripserat *Aretæus* ἢν εὔπορα, *si suppetant*: mox enim subdit de gallina ἀλεκτορὶς εὔπορος, καὶ ξύμφορος.

p. 120. *l.* 45, 46. τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς πλὴν φοίνικος.] Vide suprà ad caput περὶ κεφαλαίης.

p. 120. *l.* 47, 48. εὖ ποίοι ἤδη πεμμάτων εὔπεπτα.] Hic locus & mendo deformis est, & laborat ab interpunctione: primum ante hæc verba scribi debet: tum autem comma, quod post has voces, εὖ ποῖοι positum, dele omnino: postremo pro his, εὖ ποῖοι ἤδε, lege εὐθετητοὶ δὲ, quod verbum his πεμμάτων εὔπεπτα respondeat.

Ad Caput IV.

περὶ Θεραπείας Ἐπιληψίης.

De Curatione morbi Comitialis.

p. 121. *l.* 6. ἐφ' ἑκάστης ὑπομνήσιος.] Crassus hanc vocem ὑπομνήσιος in vulgata significatione accepit, & vertit: *quoties ejus in mentem venit.* Sed hoc loco ὑπομνησις videtur ac-

 cipi

cipi pro ipso παροξυσμῷ sive *accessione*, propterea quod morbi accessio, de ipso morbo aurem vellit, eumque in memoriam & sensum revocat, qui exstinctus videbatur; ob quam causam & ἐπισημασίας, hoc est, *significationis* nomine indigitatur.

p. 121. *l.* 12. ξυνομαρτεῖν δὲ τὴν ἰητρείην τῇ ῥαςώνῃ τῆς φύσιος.] Crassus ῥαςώνην τῆς φύσιος vertit, *naturæ facilitatem*, quod non planè improbo. Est enim ῥαςώνη facilitas: sed tamen aptius, meo quidem judicio, ad rem erit, si *naturæ opportunitatem* aut *levationem* vertamus. Nempe eam corporis mutationem intelligit, quæ ætatis flexu fit in adolescentibus, & caloris naturalis ἐκλάμψει aliquando morbi pertinacissimi causas discutit. Hanc superiùs *part. patholog. lib.* 1. χρον. *cap.* δ. εὐτυχίην appellavit.

p. 121. *l.* 14, 15. ἢν γὰρ ἡ ξυνήθης τῷ κακῷ δίαιτα.] Præter ætatis mutationem, victus etiam mutatio morbum comitialem depellit. Quæ omnia *Hippocrates* brevi sententia in hunc modum est complexus *aphor.* 45. *sect.* 2. τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισι ἀπαλλαγὴν αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς ἡλικίης καὶ τῶν τόπων καὶ τῶν βίων ποιέουσι.

p. 121. *l.* 20. ἤδ' ἀμφὶ τὰς καθάρσιας φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος.] Laborat hic locus ab interpunctione, atque insuper mutilus est. Post ἀμφὶ τὰς καθάρσιας, claudenda est periodus, vel certè commate distinguenda: dehinc restituenda est vox aliqua, quæ cum hac φλεβῶν jungatur, nempe τομὰς *incisiones*, aut quæpiam similis.

p. 121. *l.* 21. μετώπου τῆς ὀρθίας.] Mallem τῆς ὀρθίης Ionicè, supple φλεβός.

p. 121. *l.* 21. σικύης.] Scribe σικύην, refertur enim ad ἀμφὶ.

p. 121. *l.* 25. καθάρσιας δὲ ποιέεσθαι ἐξοχέας.] Scribe, ἐξεχέας; ut infra in Phthisis curatione ἐξεχὲς γάλα, *lac eximium, excellens*. Nunc ad rem: Excellentes purgationes humorum in morbo comitiali censet, quæ *hiera* perficiuntur: cujus ope Galenus *lib.* 5. *de loc. aff.* testatur se Grammaticum quemdam à morbo comitiali liberasse, ter eum quotannis purgando ejusmodi Medicamento.

p. 121. *l.* 26, 27. καὶ τῆς κεφαλῆς τοῖσι ἄγουσι φλέγμα.] Ordo est; καὶ τοῖσι φλέγμα τῆς κεφαλῆς· sed amant *Iones* hyperbata.

p. 121. *l.* 30. πῦρ φέρειν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν.] Nempe πυρωτικά.

p. 121. *l.* 33. ἔς' ἂν μήνιγξ τῶν ὀστέων ἀποστῇ.] Crassus vertit, *ab ossibus recesserit*; imo *abscesserit* per putrefactionem.

p. 121. *l.* 33, 34. περίτρω χρὴ περιτέμνειν τὰ γυμνά.] Rationem curandi Epilepticos per chirurgiam tradit, quæ ejusmodi est: calvariam carnibus nudatam, terebra in circuitum incidi eo usque jubet, donec pars comprehensa sponte avelli possit, & membrana ossis, quæ *pericranios* dicitur, nigra conspiciatur: quod contactu aëris necessario accidit: quæ postquam putrefacta fuerit, ac purgatum à Medico ulcus, ad Cicatricem perductum fuerit, tùm verò homo evadit liber à morbo.

p. 121. *l.* 43. πίνειν γάλα ἐς τὴν τῆς κύστιος φυλακήν.] Antequam phœnigmi ex Cantharidibus corpori applicentur, præmuniendum esse ægrum adversus earum maleficium, lactis per triduum potu, optimè consulit: alioqui tanta est earum potentia, ut vel admotæ, nedum devoratæ, vesicam exulcerent; quemadmodum pluribus exemplis compertum est. Matthæus Gradus, 1. *part. pract. de ægritudinibus Cerebri in curatione paralysis*, testatur, quemdam Chirurgum *Papiæ* derepente sanguinem minxisse, quod in loculis cauterium ex cantharidibus confectum haberet: quam fuisse causam sanguinei mictus, ex eo apparuit, quod nulla alia evidens causa præcesserat; quodque ex Medicamento abjecto, statim homo liber ab eo symptomate evasit. Consimilem Historiam narrat *Barthol. Montegnana*, inter Medicos *Italiæ* clarus, quemdam scilicet nomine *Franciscum Braccam*, civem *Paduanum*, cum genu cantharides applicuisset, plus pondo quinque Librarum sanguinis eminxisse: idemque malum iis accidisse, qui ad unguium leprosorum ψώρην, vel scabritiem tollendam, easdem pollici pedum alligassent. Cæterum non immeritò Langius *lib.* 1. *epist.* 47. Cossinii Equitis Romani historiam emendat, quem Plinius *lib.* 29. *cap.* 4. refert à Medico, quem ex *Ægypto* accersiverat, ad Lichenem, quo erat affectus, curandum, cantharidum potu interemptum fuisse: quod scilicet ad ejusmodi cutis vitia nemo bibendas Cantharidas offerat, sed extrinsecus corpori applicet. Unde externa potius Cantharidum applicatione, quam potu, eum Equitem interfectum fuisse, probabili admodum conjectura judicat. Cæterum de lactis facultate, ad retundendam vim Cantharidum, testatur Scribonius Largus *cap.* 189. ubi remedia ad Cantharidas tradit: *adjuvantur* (inquit) *cum sæpius rejecerunt, passo cum oleo poto, vel omni lacte, sed debent plurimum ejus sumere.* Nicander etiam in *Alexipharm.* lac cum per Clysteres in alvum infundi, tum potari præcipit:

Πολλάκι δ' ἐν κλυστῆρι νέον γλάγος οἰὸς ἀμέλξας
Λῦσε. τὰ δ' ἤλιθα γαστρὸς ἀφόρβεια κενώσειας.
Ἄλλοτ' ἀλυσθαίνοντι ποθὲν γάλα πῖον ἀρήξει.

p. 121. *l.* 44. κανθαρίδες γὰρ, κάρτα σίνονται κύστιν.] Quibusdam venenis vim esse in certas corporis partes, tam veteres quam recentiores Medici testantur: Lepus enim marinus, teste Galeno *lib.* 1. *de compos. Med.* κατὰ γένη, *cap.* 1. pulmonem solum exulcerat, de qua re *Jo. Gorræus* fusè disputat in sua ad *Rondeletium* Apologia. Cantharides vesicam, mul-

multa & cerebro peculiariter nocent, ut solanum somniferum, hyoscyamus, opium, venennm rabidi canis, & alia id genus mentem turbantia: at jecori privatim infestum virus elephantiasis & venereæ luis; tum autem herba illa, quæ sanguinem, sumpta per alvum, vacuabat, cujus meminit Galenus *lib. de purgantium medic. facult. cap.* 4. Sunt & quæ genitalia sic debilitant, ut sterilitatem inducant: auctor Cardanus *lib.* 3. *de venenis.* Harum proprietatum causas assignare certas, difficillimum arbitror; quoniam ad ipsam rernm formam atque essentiam pertinent: formæ autem rerum in alto Naturæ sinu abstrusæ sunt. Sennertus qnidem Germaniæ Medicinæ lnmen eximinm, qui theoricam Medicinæ partem imprimis excoluit, *lib.* 6. *pract. part.* 5. *cap.* 1. hanc difficultatem explicare aggressus, nihil aliud præter insignem veneni cum certa parte ἀντιπάθειαν adducit: alii qualitatem occultam, proprietatem totius substantiæ causantur: quæ quidem verba, non minus atque id quod quæritur, obscura. Ausus est tamen *Cardanus* manifestam horum effectuum causam profiteri, *in primo de rerum varietate cap.* 1. Ibi Cantharides vesicam potissimum exulcerare censet, duabus rationibus: primò quod ciendæ urinæ naturalem vim habeant; quod iis cum aliis Medicamentis diureticis commune: deinde quod substantiæ snæ ratione exulcerare valeant; ut pote quæ sint ex iis Medicamentis, quæ *escharotica* dicuntur. *Quid ergo* (inqnit) *mirum, si Cantharides communi ratione, qua omnia, quæ urinam movent, urinam cieant & agitent? Alia communi ratione exacuant, & exulcerent, quod è numero sint escharoticorum Medicamentorum? & rursus quod ab urinæ acredine, nullum membrum tentari præter vesicam & penem possit, epotis cantharidibus statim & solam affici vesicam?*

p. 121. *l.* 45. ἐὼ δ' τὰ μέσα εἰσάγῃ τ̃ αἰτίω.] Quid per τὰ μέσα intelligat non obscurum est; viscera videlicet illa, quæ à situ *hypochondria* dicuntur: vel totam illam regionem, in qua sunt portæ dictæ, & qui ab iis ductus feruntur; ubi & focum febrium intermittentium Medici constituunt.

p. 122. *l.* 10. κάστορ⊛ ὄρχις πινόμθμος ἐν μελικρήτῳ.] De Castoreo Medicameto, & quid sit in animali, supra abundè diximus: nunc illud animadvertendnm, quod propinat Castoreum Comitialibus, nulla adhibita causarum distinctione: cùm tamen ejusmodi esse possit epilepsia, cui Castorei potns vehementius noceat quam prosit; si nimirum ab acri quopiam humore proveniat, cerebrum vellicante: tunc enim calida & tenuis substantiæ Medicamenta, quale est imprimis Castorium, eam causam augeant potiùs quàm minuant. Et *Galenus* eos Medicos reprehendens, qui promiscuè Castoreum ad tremores aut convulsiones, aut singultus usurpant, expressè pronuntiat; si singultus à siccitate aut acrium humorum morsu provenerit, tale medicamen esse fugiendum: εἰ μὲν ὑπὸ πλήθους τοῦτο πάσχοιεν οἱ κάμνοντες ἐπὶ τ̃ κασορίου χρῆσιν ἥκε, διὰ ξηρότητα δὲ καὶ κένωσιν, ἢ δι' ὑγρῶν δριμέων δῆξιν εἰ συμβαίη, φεῦγε τὸ φάρμακον. Et si verò de singultu id dicit, tamen & morbo comitiali & aliis eumdem διορισμὸν debere accommodari; palam est: uno enim proposito exemplo, reliqua, quæ sunt ejusdem rationis, intelligenda sunt.

p. 122. *l.* 11. ὁκόσα τε ποικίλα φάρμακα.] Et quotquot varia Medicamenta sunt, hoc est, composita: nam ποικίλα intelligit, quæ ex variis simplicibus Medicamentis constant.

p. 122. *l.* 12. ἡ διὰ τ̃ θηρίων ποικίλη.] Auctor, *libro de Theriaca ad Pisonem*, de ipsa loquens: καὶ γάρ ἐστιν ὡς οἶδας ποικιλίαν ἔχουσα τοῖς μίγμασι, καὶ πολυειδῆ τ̃ χρῆσιν ἐν τοῖς ἔργοις. Est autem periphrasis *theriacæ* in his verbis, ἡ διὰ τ̃ θηρίων ποικίλη, supple ἀντίδοτ⊛: cujus circuitionis ratio aperienda est. Sed prius notandum est, nomen θηρίον, licet generale est, omnem feram significans; tamen speciatim pro iis animalibus accipi, quæ morsu aut ictu virulento pestem hominibus inferunt: qualia una voce δάκετα Græcis dicuntur, quod sanè veternm Medicorum scripta testantur, qui id genus Medicamentorum, quibus homines adversus ejusmodi pestes muniantur, aut jam icti, & periclitantes liberantur, θηριακὰ dixernnt; quo nomine poëma elegantissimum *Nicandri* exstat. Ab his differnnt ἀλεξιφάρμακα, quæ venenis intra corpus assumptis, propriè subveniebant; cùm theriaca iis potissimum, quæ ejus generis animalium morsu insinuant, medeantur. Dioscorides in *præfat. lib.* 7: καὶ ὁ μὲν (λόγ⊛) περὶ τ̃ ἰοβόλων προσαγορεύεται θηριακός· ὁ δὲ περὶ τ̃ θανασίμων, ἀλεξιφάρμακ⊛: ubi per θανάσιμα intelligit venena, quæ per os sumuntur. Tum hoc discrimen insinuat Scribonius Largus *lib. de comp. med. cap.* 163. ita scribens: *ut sis tutus, etiam si quando rus secesseris, ponam Theriacarum compositiones, id est, ad serpentum morsus atque ictus medicamenta.* Ad hunc modum & vox, *bestia*, cùm sit nomen generis, tamen ad venenosa animalia designanda interdum contrahitur à *Cicerone*, ut in primo de Divinatione: *mirari licet quæ sint animadversa à Medicis herbarum genera, quæ radicum ad morsus bestiarum.* Quod & *Turnebus* animadvertit *lib.* 5. *advers. cap.* 20. quo ex loco *Ciceronis* apparet, huic voci θηρίον sumptæ pro animali virulento, respondere Latinam, *bestia.* Ita etiam hanc vocem accepisse videtur Prndentius in *Hamartigenia*; ubi serpentem describens, his verbis utitur: *bestia sorde carens*, &c. Plinius *lib.* 10. *cap.* 1. de terrestribus animalibus usurpat, prout distinguuntur ab avitio genere: *sequitur* (inquit) *natura avium, quarum grandissimi, & penè bestiarum generis struthiocameli* &c. Sed & apud *Plautum* in Captivis: *sus terrestris bestia est.* Tum adhuc stri-

ctius

ctius eandem vocem usurpari interdum constat pro *vipera*; quod præsens *Aretæi* locus declarat: τὴν διὰ τῶν θηρίων ποικίλην, supple ἀντίδοτον. Ubi vocem θηρίων, pro ἐχιδνῶν haud dubiè accipit. De theriaca enim *Andromachi* loquitur, qui, ut refert auctor de *Theriaca ad Pisonem*, princeps theriacæ, Antidoto carnes viperarum admiscuit. Qua de causa *Andromachus*, ut ibidem proditum, hanc compositionem Antiquis γαλήνην, ἱλαρὰν & εὔδιον dictam, ipse à θηρίων, hoc est, viperarum carnibus illi admistis *Theriacen* nuncupandam putavit. Non quia non etiam veteribus *Theriace* diceretur; sed quia his a facultate adversus virulentos bestiarum ictus sic vocabatur: quæ postea à carnibus etiam viperarum commixtis id nomen habuit. Hinc & apud Barbaros *Arabum* Medicorum Interpretes *Thyrum* pro vipera legas, voce per corruptionem à Græca θηρίον deflexa. Elephantes etiam θηρία κατ' ἐξοχὴν dici, notat *Suidas* in *Collectaneis*; ubi & commune virulentarum bestiarum nomen id fuisse docet: θηρία οἱ ἐλέφαντες· θηρία καὶ τὰ δάκετα, ἔχιες, φαλάγγια, ὄφιες.

p. 122. l. 13. καὶ ἡ Μιθριδάτειος ἐπιποικιλωτέρη.] Ex his verbis patet plures fuisse compositiones *Mithridatis* nomine celebratas. Nam quæ affertur à *Sereno Samonico*, nemo ἐπιποικιλωτέρην, hoc est, magis variam, pluribusque ex rebus conflatam dixerit, quàm Theriaca ipsa esset: cum hæc ex numeroso & exquisito apparatu simplicium medicamentorum constet; cum illa Antidotus pauca admodum contineat, ipso *Samonico* teste, his versibus:

> *Bis denum rutæ folium, salis & breve granum*
> *Juglandesque duas, terno cum corpore ficus:*
> *Hæc oriente die parco conspersa Lyæo*
> *Sumebat*, &c.

Quæ profectò, ut ille ait, vilis synthesis est, nec digna quæ cum *theriaca Andromachi* comparetur. At enimverò aliam fuisse Antidotum *Mithridaticam* operosiorem, atque locupletiorem, ex *Plinio* discimus *lib. 29. cap. 1.* ita scribente: *Mithridaticum Antidotum ex rebus* LIIII. *componitur, interim nullo pondere æquali, & quarumdam rerum sexagesima denarii unius imperata*: cùm idem *lib. 23. cap. 8.* illam Antidotum *Mithridatis* à *Samonico* traditam descripsisset: ex quo perspicuè apparet, multas hujns nominis compositiones olim exstitisse. Sed & *Galenus* in libro *de Antidotis*, multò plures eodem nomine insignes ex variis auctoribus collectas recenset: quarum optimæ censendæ sunt, quas ibidem tum ab *Andromacho*, tum ab *Antipatro* concinnatas memoriæ prodidit.

p. 122. l. 14. πίνειν δὲ καὶ τὴν Βησίνε.] Quæ fuerit hæc compositio non liqnet, ac ne de auctore quidem, cujus nomen in his libris variè scribitur Βισίμε, κισίμε, Βησίνε· ut quæ vera sit lectio difficile sit statuere; sed hoc parum nostra interest.

p. 122. l. 19 καὶ τί γὰρ οὐκ ἂν εὕροις ἐν τοῖσδε τῶν δυνατωτάτων.] In Theriaca *Andromachi*, & *Mithridatis* antidoto exquisitiora quæque medicamenta & valentiora miscuerunt veterum Medicorum solertissimi: ut nullum esset venenum tam atrox, cui non resisteret, excepto tamen napello, quem unum vim theriacæ eludere scripsit *Averrois* in *tractatu de Theriaca*. Hinc nomina illa præclara, quibus à Græcis illis magistris ornata est: γαλήνην enim dixere, à tranquillitate, quam, depulsis morborum procellis, affert; item ἱλαρὴν, quod homines restituta valetudine hilares reddat; εὔδιον quoque, quod ceu nubibus depulsis, animis serenitatem inducat. *Nicolaus*, teste *Gentili*, Commentariis ad *Avic.* Theriacam appellabat Dominam Medicinarum. Nec minùs eleganter, auctor libelli de *Theriaca ad Pisonem* hanc ipsam compositionem, πῦρ καθάρσιον vocat: quod hujus vi pestis seminaria non minus potenter exstingui existimaret, quàm illis ignibus, quos *Hippocrates* adversus pestem ab *Æthiopia* ingruentem accendisse fertur. Ex quo quidem æstimare licet, quæ sit præstantia hujus compositionis; quæ venenorum atrocissimorum immanitatem infringere, ac penitus exstirpare valeat. Nec immeritò quidem in tanto delectu medicamentorum nobilium, quæ singula quadam substantiæ proprietate viscera omnia conservare, & corroborare possunt, tam singularis fuit Medicorum in ea compositione solertia; qua de re locum insignem *Alexandri Aphrodisæi* è primo *problematum* Libro proferre non erit alienum: non est vero necesse hic censum habere medicamentorum, quæ Theriacam ingrediuntur: satis sit ad declarandas ejus vires illud posuisse pro Coronide, quod *Galenus* se animadvertisse testatur *lib. de plenitudine*; vasculum videlicet stanneum, in quo recondita erat Theriaca, spiritu & vapore medicamenti in tantùm fuisse distentum, ut pellis quo involutum erat una cum vinculo rumperetur, ipsum autem vasculi latus curvaretur: ἐναγχος γοῦν ἀγγεῖον κασσιτέρινον εἰς τοσοῦτον διεφυσήθη πρὸς τοῦ περιεχομένου κατ' αὐτὸ φαρμάκου τοῦ διὰ τῶν ἐχιδνῶν, ὥστε καὶ τὸ περικείμενον αὐτῷ δέρμα, καὶ τὸ χοινίον, ᾧ κατέδητο, ῥαγῆναι καὶ τὸ πῶμα κυρτωθῆναι.

p. 122. l. 20. λόγος ὅτι καὶ γυπὸς ἐγκέφαλος.] In remediis morbi comitialis cerebrum vulturis haberi asserit: alii verò ejusdem jecur & cor posuerunt, ut refert Plinius, *lib. 30. cap. 10.* *Jecur* (inquit) *vulturis tritum cum suo sanguine ter, septenis diebus potum; cor pulli vulturini ad alligatum, sed & ipsum vulturem in cibo dari jubent, & quidem*

satia-

ſatiatum humano cadavere. Quidam pectus ejus bibendum cenſent, & in cerrino calice. Cerrinum calicem vocat, è *Cerro*, quæ ſpecies eſt glandiferæ arboris, confectum.

p. 122. *l.* 21. καὶ αἰθυίης ὠμῆς κεδίη.] *Galenus* hujus facultatis mergi avis, *in libris ſimplicium Medic.* non meminit, ſed alterius, quam ejuſdem ventriculo ineſſe vulgo ſit creditum; nempe juvandæ coctionis: quod tamen inane eſſe promiſſum ipſe teſtatur *libro* ejus tractationis *undecimo*.

p. 122. *l.* 21, 22. ἐνοικάδιοι γαλεαὶ βρωθέντες.] Ad oram paginæ in Codice MSS. *Claromont.* & *Menteliano*, exaratum fuit νυμφίτρας, quæ vox nauci eſt. Porrò ἐνοικαδέας γαλεὰς exponit Craſſus *feles domeſticos*. Quod tamen animal communiter Græci γαλέην, & vel γαλῆν vocant: quo etiam nomine *muſtelam* ſignificant. Ex quo aliquis non temere conjiciat, hoc loco muſtelas potiùs quàm feles proponi ab *Aretæo*, inter remedia comitialis morbi: eſt enim & muſtelarum genus quoddam domeſticum. Accedit huic conjecturæ, quod ab aliis utrumque muſtelæ genus in eorum numero ponuntur, quæ illi morbo medentur, teſte Plinio, *lib.* 30. *cap.* 10. Idemque *Galenus* ex aliorum commentariis tradit: muſtelam videlicet arefactam & potam comitialibus prodeſſe. Cæterùm hæc & alia ejuſmodi remedia, quæ nulla certa ratione certis morbis aſſignantur, doctis & elegantibus Medicis non valdè probantur: quæ ita contempſit *Galenus*, ut neque ſanguinem teſtudinis, neque arietis ſibi unquam experiundum putarit: hæc verò, quæ deinceps ponit, deteſtabilia & impia.

p. 122. *l.* 23. ἐθεασάμην ἤ ἀνθρώπου νεοσφαγέος ὑποθέντας φιάλην τῷ τρώματι, &c.] Hujns abominabilis remedii, ſi modo remedium dicendum eſt, meminit & Celſus *lib.* 3. *Quidam* (inquit) *jugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, tali morbo ſeſe liberarunt: apud quos miſerum auxilium, tolerabile miſerius malum fecit.* Idem *Plinius* teſtatur & deteſtatur, in procemio *lib.* 28. *Sanguinem gladiatorum bibunt, ut viventibus poculis comitiales morbi (curentur) quod ſpectare facientes in eadem arena feras quoque horror eſt. At Hercule illi ex homine ipſo ſorberi efficaciſſimum putant calidum ſpirantemque unà ipſam animam ex oſculo vulnerum, cùm plagis ne ferarum quidem admoveri ora fas ſit humana.* Alexander Trallianus *lib.* 1. Gladiatoris occiſi panniculum cruentum comburi, ejuſque cinerem vino miſtum, ſepties ægro dari efficaciſſimum tradit, idque inſigni experimento ſæpe eſſe compertum. Non ſolum autem morbum comitialem, ſed & alios ſanguine humano curarunt. Ægyptii quidem Reges, ſi quando elephantiaſi correpti eſſent, ſolia humano ſanguine temperari juſſiſſe ad Medicinam eam, idem Plinius refert *lib.* 26. Item ex *Orpheo* & *Archelao*, ſanguine hominis ex quacumque parte emiſſo, efficaciſſimè anginam illini. A qua re non multùm abeſt inventum *Marcilii Ficini*, ad refovendam ſenectutis maciem; ut ſcilicet ſanguis è corpore adoleſcentis ſani & optimi habitus, aperta ipſius vena, ſugatur calidus & ſpirans à decrepito, ſicut faciunt hirudines.

p. 122. *l.* 29. ἧπαρ ἀνθρώπου φαγεῖν.] Scribonius Largus in *lib. de compoſ.* ubi tradit remedia ad comitialem morbum *cap.* 17. ita ſcribit: *Item ex jocinore gladiatoris jugulati particulam aliquam novies datam conſumant*; moxque addit: *quæque ejuſdem generis ſunt extra Medicinæ profeſſionem cadunt: quamvis profuiſſe quibuſdam viſa ſunt.* Quibus verbis nefanda ejuſmodi remedia ab arte repudiat, atque exterminat: non enim id prudenti Medico ſolum ſpectandum eſt, ut morbum depellat; ſed & quibus modis id præſtet, nempe iis quæ legitima ſunt, religioſè proſpiciendum eſt: ne eorum impietatem ſequatur, qui ad magicas artes, & malorum geniorum impoſturas confugiunt: quod impius ille *Theophraſtus Paracelſus* defendere auſus eſt. Eſt enim Medicina Dei Optimi Maximi munus præſtantiſſimum, cui nihil cum nefariis artibus commune eſſe poteſt. Scelus eſt profecto, quicquid naturam, cujus Deus eſt anctor, violat: humanum autem ſanguinem ac viſcera ab homine devorari, non minus contra naturam hominis cenſeri debet, ac ſi homo in feram vertatur. Itaque præclarum illud *Plinii* de iſtiuſmodi Medicorum propudiis, ſemper in memoria habendum eſt: *Procul à nobis, noſtriſque literis abſunt iſta: nos auxilia dicemus non piacula: vitam quidem non adeo expetendam cenſemus, ut quoquo modo trahenda ſit. Quiſquis es talis, æquè moriere, etiam cùm obſcœnus vixeris, aut nefandus.* Et noſter *Aretæus* ibi in eos, qui pro recuperanda valetudine talia experiri ſuſtinent, exclamat; ὦ τῆς πυρεούσης μεγάλης ἀνάγκης, τλῆναι κακὸν ἀκέσασθαι μιάσματι κακῷ. Admiratur enim quemquam reperiri, qui ulla morbi violentia ant mortis metu induci poſſit, ut ſibi medeatur polluendo ſe.

p. 122. *l.* 32, 33. νῦν ἢ χρὴ οὐδὲν ὑπερορᾷν] Alludit ad verba Hippocratis in 6. *Epid. ſect.* 42. μηδὲν εἰκῇ μηδὲν ὑπερορᾷν.

p. 122. *l.* 35. ἢν δὲ βλάπτοντα μηδέν.] Scribe ἢν ἢ μὴ, cum virgula. Expreſſit *Hippocrati* cum illud in primo quidem *Epidem. ſect.* 2. ἀσκεῖν περὶ τὰ νοσήματα δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν. *Duo in morbis Medico ſpectanda ſunt, primum ut proſit; deinde ſi non prodeſt, ſaltem ne noceat.*

p. 122. *l.* 50, 51. ἀσθενέστερος γὰρ ἑδραῖον ἱστάναι τὸ πνεῦμα.] In comitiali morbo cerebrum ſemper eſt affectum, vel κατ' ἰδιοπάθειαν, vel κατὰ συμπάθειαν, admodumque debile eſt, ut omnes

partes morbosæ: hinc fit, ut spiritus animales, quos naturaliter continet, ad sensuum functiones, minùs possit regere: quod regimen in eo consistit, ut eos intendat, firmosque ac immotos contineat coram iis, quæ extrinsecus objiciuntur: Ita enim oportet ut species rerum aptiùs recipiantur atque insigantur, quò interior facultas rectè de illis rebus judicet. Quod enim recipit & judicat, tum demum rectè recipit & judicat, si quietum atque immotum fuerit.

p. 123. *l* 3. ἐόντων τ̄ ἄκρων ἀφ' ἡμιτυμβίης.] Crassus hanc sententiam ita reddidit: *Ad hæc exercitationes manuum fiant extremis sudario ex crudis linis confecto involutis.* Quæ extremorum involutio in manuum exercitatione, quorsum spectet, non satis intelligo. In MS. Bibliothecæ *Claromont.* non ἀφ' sed ἀμφ' ἡμιτυμβίη notatum ad libri marginem reperi.

p. 123. *l.* 7. κεφαλὴ ὀρθὴ πτερ͂φθω.] Locum huic similem tentavimus supra, in curatione σκοτωματικῶν, quem vide.

p. 123. *l.* 13. χρὴ ὀξυθυμίην ἀόργητον ἐμποιέειν.] In nonnullis morbis utilem esse excandescentiam testatur *Hippocrates*, quam & expressè imperat *lib.* 2. *Epid. sect.* 4. ad excitandum calorem naturalem, & sanguinem fundendum: ἐπιτηδεύειν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, ᾗ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ ἐγχυμώσιος. Hîc verò præscribitur ab *Aretæo* comitiali morbo detentis, ad calorem pituitosis humoribus oppressum exsuscitandum, crassosque humores tenuandos, maximè qui in capite fixi sunt; inde enim morbus pendet. Quod autem id Ira præstare possit, docet Hippocrates 6. *Epidem.* hac sententia: ὀξυθυμίη ἀνασπᾷ τὴν καρδίην καὶ πλεύμονα ἐς ἑωυτὸ, καὶ ἐς κεφαλὴν, καὶ τὰ θερμὰ καὶ τὸ ὑγρόν. Quibus verbis docet, per iræ effervéntiam, calorem & humorem ad caput attolli: idque *Galenus* in ejus sententiæ enarratione confirmat; scribens, iracundiam vehementer nocere iis, quibus cor & caput, aut naturali intemperie aut adscitia calidiora sunt: utilem autem & provocandam iis, quos frigidi affectus malè habent, aut quibus caput naturâ est frigidius: χρήσιμος ἢ (inquit) τ̄ εἰρημένων ἡ γνῶσις, εἰς τὸ ποτὲ μὲν φυλάττεσθαι τὴν ὀξυθυμίαν, ποτὲ ἢ αὐτὴν ἐπιτηδεύειν· φυλάττεσθαι μὲν, ὅταν ἡ καρδία, ᾗ ἡ κεφαλὴ θερμότεραι ἢ προσήκοντος ὑπάρχωσι κτ̀ φυσικὴν δυσκρασίαν, ἤ τι πάθος θερμὸν ἐπίκτητον· ἐπιτηδεύειν ἢ ἐν τοῖς πάθεσι ψυχροῖς, ᾗ τῇ φύσει ψυχροτέρᾳ κεφαλῇ. Ex quibus patet, cur *Aretæus* comitiales ad iram concitari velit: affectus enim is frigidus est, & frigidioris temperaturæ soboles, præsertim in capite, quod morbi illius sedes. Cæterum quod ὀξυθυμίην vult esse ἀόργητον, eget consideratione: aliud nimirum est ὀργὴ, aliud ὀξυθυμίη. Prior illa concitatio est appetitus irascibilis ex dolore injuriæ illatæ cum appetitu vindictæ, ideoque in virum fortem cadens: posterior, impetus est præceps ex minima causa, levibus & infirmis ingeniis accidens, ut pueris & mulieribus, de quibus illud *Terentii* in *Hecyra*:

> *Pueri inter sese quam pro levibus noxis iras gerunt?*
> *Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.*
> *Itidem illæ mulieres sunt ferme, ut pueri levi sententia.*
> *Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc consciverit.*

Quibus versibus apprimè Comicus excandescentiam puerorum & mulierum expressit. Atque hæc naturæ frigidioris censetur & δυσδιαφορήτυ teste Galeno *com.* 2. *ad lib.* 1. *Epid.* quo loco τὺς ὀξυθύμυς magnopere discrepare ait ab animosis & robustis, quos θυμώδεις & ἀνδρείυς Græci vocant. *Fœsius* tamen ad *lib.* 2. *Epid.* inter eos affectus non adeo magnum statuit discrimen, neque differre, nisi penes *magis* & *minus* :cùm ὀξυθυμίην ceu gradum ad iram ac viam definit, perinde ac si excandescens aliquis, nondum irascatur, sed ad irascendum moveatur: cui suffragari videtur Scholiastes *Aristophanis* in *ranis* ad illum versum:

> Καὶ μὴ πρὸς ὀργὴν σπλάγχνα θερμαίνης κότῳ.

Ubi exponens multa vocabula, quibus modi iræ designantur, θυμὸν definit ὀργὴν ἐναρχομένην, *iram incipientem*: ceu ὀξυθυμία ipse sit θυμὸς, cum additione tamen celeritatis. Interim aliter vocem, θυμὸς, ab aliis scimus accipi, pro *iracundia* scilicet, sive habitu irascendi; sicut χόλον pro actu, atque ipso motu: ita enim *Scaliger* in *com. ad historias de animalibus.* Ego, ut huic disceptationi finem imponam, existimo, ὀξυθυμίην id est, *excandescentiam*, esse asperam offensionem omni ex re non congruente. Ut enim corpus lædentium occursu graviter movetur, qui motus dolor dicitur: sic & animus ab iis, quæ ipsi non conveniunt. De qua re *Vives* accuratè disputat *lib.* 3. *de anima cap. de offensione.* Hanc igitur offensionem, sive excandescentiam comitialibus prodesse censet *Aretæus*; quod sanguinem attenuet, diffundat, corpus calefaciat: iram autem improbat; quòd hæc propter opinionem injuriæ illatæ, tristitiam conjunctam habeat, eamque corpori afferat perturbationem, quæ ipsa per se epilepsiam creare possit: certè hac, si vehemens sit, accessionem illico induci certum est.

p. 123. *l.* 21 ὁκόσα κῦφα ἢ φύσι.] Carnium, quibus in victu utimur, levitatem duobus æstimat, naturâ, & concoctione: natura quidem leves censentur, quæ non multum, neque crassum præbent alimentum; quod carnibus volatilium generatim tribuit Galenus *lib.* 3. *de vi alim.* quod non absolutè, sed comparando, cum gressilium animalium carnibus

nibus intelligendum esse monet: coctione verò leves censentur, quæ perfacilè à naturali calore vincnntur.

p. 123. *l.* 22. πτιλῶν νήσσης] E censu volatilium, quæ carnium levitate probantur, anates eximit, & meritò: quippe, quarum carnem duriorem esse quam turdorum, aut mernlarum, aut parvorum passerum, scribat *Galenus*. Easdem & mali succi esse testatur Avisenna *lib.* 1. *fen. cap.* 15. & carni vaccinæ atque equinæ proximas facit: *exemplum* (inqnit) *spissi multi nutrimenti, mali chymi; caro vaccina, caro anatis, & caro equina.* Idem *lib.* 2. *tract.* 2. *Anatis carnem morari in ventriculo, gravemque esse testatur: si tamen concoquatur, cæterarum avium carnibus potentius nutrire.*

p. 123. *l.* 22, 23. καὶ τῇ πέψει ὅκως λαγωοί.] Leporum carnem concoctn censet facilem *Aretæus*; esto: At *Galenus* sanguinem ex illa crassiorem gigni docet *lib.* 3. *de Aliment. fac. cap.* 2.

p. 123. *l.* 23. οἷον πόδες.] Scribe ὑῶν πόδες; Ita enim & *Crassus* legit.

p. 123. *l.* 27. θριδακίνη ἐφ' ὥρᾳ.] ὥρα propriè significat eam partem æstatis, qua fructus fugaces dicti maturi sunt; ut Cerasa, pyra, ficus, & alia ejusmodi, qui inde ὡραῖοι, ducta appellatione à tempore, quo proveniunt, Græcis nominantur: nempe eam partem, in cujus medio Canicula oritur, constatque hæc diebns fermè qnadraginta, ut definit *Galenus.* Cui tempori succedit ὀπώρα, pars posterior æstatis, huicque φθινόπωρον. Eo igitur tempore, permittit comitialibus *Aretæus* lactucas crudas, alio tempore non parum frigiditate atque humiditate nocituras: tunc verò propter cœli æstum & siccitatem non inutiles.

p. 123. *l.* 27, 28. σίκυος δὲ καὶ πέπων.] Cncumerem & peponem comitialibus concedit, sed parva quantitate, & μετρίως γεύσεως, ita ut tantnm gustentur, idque æstate: peponis autem nomine is fructus intelligendus est, quem & meloponem & melonem vocabant, qua & voce nsos veteres liquet ex catalectis veterum Poëtarum in mensium pictura:

Augustum penitus torret Phaëthontius ardor
Quem recreat fessum Gillo, facella, Melo.

Ad quem tamen locum scribens *Scaliger*, hunc melonem negat nostrum esse melonem, præstantissimum fructum; quem veteribus omnino ignotum fuisse censet. Hanc antem duabus rationibus confirmat: prima est, quod melones veterum in generibus cncumerum fuerint: altera, quòd onerosos eos stomacho scribat *Plinius.* Denique nihil eorum, quæ veteres Melonibus & peponibus suis tribuerunt, melonibus nostris convenire, quibns & omnis ambrosia, & nectar cedat, licet: hæc igitur *Scaliger*, dicto loco. Sed pace tanti viri dixerim, fallitur, ipseque & eum secutus *Casaubonus*, notis in *Albinum Capitolini.* Ut enim scitè animadvertit *Nonnius Antverpiensis*, cucumeris nomen apud veteres generale fuit, sub se velut species, cucurbitas, pepones, melopepones, & cucumeres comprehendens: quod patet ex voce σικύα, quæ *cucurbitam* significat, voce à σίκυος, quæ cucumerem sonat, deducta. Hinc factum est, nt veteres *cucumeris* nomine nostros melones describerent: quod patet ex iis, quæ de cucumere scribit Plinius *lib.* 19. *cap.* 5. quæ de melone nostro accipienda, nemo nisi protervus neget: *Cartilaginei* (inquit) *generis extraque terram est cucumis, mira voluptate Tiberio Principi expetitus: nullo quippe non die contigit ei, pensiles eorum hortos promoventibus in solem rotis olitoribus; rursusque hibernis diebus intra specularium munimenta revocantibus.* Quibus ex verbis satis perspici potest, eam cucumerem, quem ait tantopere *Tiberio* expetitum, ut quotidie in mensis habere vellet, multo gustui suaviorem fuisse, quàm qui nobis eo nomine noti sunt. Nisi fortè putamus Principi illi tam insulsum fuisse palatum, ut nostros cucumeres, qui fatuo sunt sapore, in deliciis haberet: alias pro ea re conjecturas vide apud eumdem *Nonnium.* Cæterum pepones & melopepones eosdem esse fructus censemus, licet *Galenus* eos distinguere videtur propriis capitibus, de utroque agens *lib.* 2. *de alim.* Verùm illud discrimen solius figuræ fuit, quod melopepones malis forma similes essent, hoc est, rotundiores; sicut *Plinius* his verbis indicat: *Ecce cùm maximè nova forma eorum* (cucumerum, de his enim agit) *in Campania provenit, mali cotonei effigie; fortè primò natum ita audio unum: mox semine ex illo genus factum, melopeponas vocant.* De nostro melone haud dubiè sunt hæc verba *Aristophanis*, citata ab Athenæo *lib.* 1. ubi de vino *pramnio* agit:

τὸν ἀθηναίων δῆμον οὔτε ποιηταῖς ἥδεσθαι
Σκληροῖς καὶ ἀστεμφέσιν
Οὔτε πραμνίοις σκληροῖσιν οἴνοις
Συνάγουσι τὰς ὀφρῦς τε καὶ τὴν κοιλίαν,
Ἀλλ' ἀνθοσμίᾳ καὶ πέπονι νεκταροσταγεῖ.

Illud præterea considerandum est, cùm pepones in genere cucumerum habiti sint, quod quidem omnes fatentur, videri non sinceram scripturam σίκυος δὲ καὶ πέπων, quod ad verbum est *cucumis vero & pepon*; quibus verbis cucumeris nomen commune simul & speciei proprium, ceu rerum genere differentium ponuntur: mea conjectura est, scri-

 pisse

pſiſſe *Aretæum* ſine conjunctione, σίκυ☉ δὲ πέπων: quomodo & Hippocrates *lib.* 7. *Epidem. in Hiſtor. Clovingi Abderitani*: ἐδίδοτο σίκυον πέπονα.

p. 123. *l.* 33, 34. καὶ γὰρ τὸ πρῆγμα τῆς νόσε φέρει τὰ σύμβολα.] Ira & libido fugienda, quod eæ res morbi comitialis notas ac ſymptomata habeant: σύμβολα igitur poſuit pro συμπτώματα, ut ſupra in curatione σκοτωματικῶν: τὰ δὲ μὲν τοι βάρε☉ καὶ ἦχων καὶ μαρμαρυγῶν ἐπ αἴτια, τῆς νόσε τὰ ξύμβολα: ceu irati & coëuntes ſimiles ſint iis qui inſultu epileptico quatiuntur: namque illis, ut comitialibus, ſpuma circa os, & indecora corporis jactatio. Atque ut verbis Senecæ dicam, ex *lib.* 1. *de ira cap.* 1. *Spiritus coactus ac ſtridens articulorum ſe ipſos torquentium ſonus, gemitus, mugituſque & parum explanatis vocibus ſermo præruptus.* &c. Tum autem utriſque caligo mentis: privatim verò, qui in concubitu ſunt, quemdam convulſionis modum patiuntur. Qua de cauſa *Hippocrates*, vel potiùs *Democritus*, coitum μικρὰν ἐπιληψίαν appellabat: de qua re ſupra *lib.* 1. *de cauſis & ſignis morborum diuturnorum cap.* 2. nonnulla annotavimus.

p. 123. *l.* 34, 35. ἀπάτη δὲ τις ἐς τε μετεξετέρους ἰατρὸς συνεσίης.] Eos Medicos reprehendit, qui pueros inveſtes hoc morbo laborantes, ad immaturam venerem compellebant: quòd viderent eos convaleſcere, qui primùm per ætatem coire cœpiſſent: quorum inſcitiam atque errorem deinceps redarguit.

p. 123. *l.* 36, 37. ἡ τῆς φύσι☉ ἐς ἄνδρα μεταβολή.] Virgilius:

Mox ubi jam firmata virum te fecerit ætas.

Virum fieri intelligimus, cùm pubes erumpit, & ſemen: quod circa quartum & decimum annum contingit, teſte Ariſtotele *lib.* 5. *hiſtor. de Animal. cap.* 14. ubi de ætate, qua homo incipit coire, & notas virilitatis proferre, ita ſcribit: αἱ δὲ ἡλικίαι τοῖς ὀχεύεσιν, αὐτοῖς μὲν πρὸς αὐτοὺς τοῖς γένεσι τοῖς πλείσοις σχεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν γίνονται χρόνον, ἐὰν μή τι προτερῇ, ἢ διά τι τερατῶδες πρᾶγμα, ἢ διὰ βλάβην τῆς φύσεως. τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις ἐπισημαίνει κατὰ τε τὴν φωνὴν μεταβολὴν, κατὰ τὰ αἰδοῖον, οὐ μόνον μεγέθει, ἀλλὰ καὶ εἴδει· ἔτι τῶν μαστῶν ὡσαύτως· μάλιστα δὲ τῇ τριχώσει τῆς ἥβης. ἄρχεται δὲ φέρειν τὸ σπέρμα περὶ τὰ δὶς ἑπτὰ ἔτη· γεννητικὸς δὲ περὶ τὰ τρὶς ἑπτά. id eſt, *ætas verò accommodata ad coitum quæque ſuo in genere plurima ex parte fere tempus idem ſortitur: niſi qui præmaturet, & aut aliquam ob rem monſtroſam, aut ex detrimento naturæ, & vitio anticipet. Res igitur homini innoteſcit, tum vocis mutatione, tum etiam teſtium, non magnitudine tantum, verum etiam ſpecie, quemadmodum mammis etiam declaratur: ſed præcipuè ortu pilorum pubis. Semen enim ferre incipit circiter annos bis ſeptem, ſed vim genitalem recipit circa annos ter ſeptem.* Vide & *lib.* 7. *hiſt. cap.* 1. ubi & de notis quibus ſe prodit virilis ætas. Cæterum eo flexu ætatis epilepſiam curari à natura in pueris teſtatur Hippocrates 6. *epid. ſect.* 1. hac ſententia, ad quam haud dubiè reſpexit *Aretæus*: αἱ τῶν νηπίων ἐκλάμψιες ἅμα ἥβῃ, ἐσὶν οἷσι μεταβολὰς ἴσχεσι καὶ ἄλλας. Quem locum *Galenus*, & alii interpretes ad eam quæ caloris effulgentis beneficio contingit morbi comitialis curationem pertinere putant. Enimverò ejus libelli, qui *Medicus* inſcriptus eſt, auctor, de epilepſia ſcribens, eum *Hippocratis* locum videtur ſubindicaſſe: ἰᾶται δὲ τὸ πάθ☉ ἐπὶ μὲν τῶν περὶ ἥβης παίδων ἡ φύσις ἐκλάμψασα περὶ ἥβην, καὶ κρίσιν τοῦ νοσήματ☉ ἐργασαμένη τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ ἀναξηράνασα τὰ αἴτια. Vide & *Aphoriſ.* 7. *ſect.* 5. & *Aphoriſ.* 45. *ſect.* 2. ſed & Plinius *lib.* 28. *cap.* 4. id ipſum teſtatur: *multa* (inquit) *genera morborum primo coitu ſolvuntur, primoque fœminarum menſe: aut ſi non id contingat, longinqua fiunt, maximéque comitiales.*

p. 123. *l.* 37, 38. μετεβάσαντο τὴν παίδων φύσιν ἀώρῳ ξυνεσίῃ.] Qualem violentiam in filio *Dionis* exercuit *Dionyſius* junior, Siciliæ tyrannus, cui, ut refert *Nepos*, puero priuſquam pubes eſſet, ſcorta adducebantur; & puero illi qui nutricem ſuam novennis compreſſit, teſte *Hieronymo*: tum etiam illi, qui pari petulantia corruptus, in prima pueritia filium genuit ſuccreſcentem tam parvo annorum intervallo, ut ambo fratres exiſtimarentur; quam rem lucnlentis hiſce expreſſit verſibus Papinius *lib.* 7. Thebaidis:

—— —— non prima errore videndi
Falleris Antigone. Multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. Pater eſt, natuſque, ſed ævi
Confudere modos. Puerum Lapithonia Nympha
Directis, expertem thalami, crudumque maritis
Ignibus, ante diem cupido violavit amore.
Improba connubii, nec longum & pulcher Alathreus
Editus, ac primæ genitorem in flore juventæ
Conſequitur, traxitque notas, & miſcuit annos.
Et nunc ſic fratres mentito nomine gaudent.

p. 123. *l.* 39, 40. ἀγνοέεσι δὲ τῆς φύσι☉ τὴν αὐτομάτην προθεσμίην.] Nihil quod fit præcox, vitale aut frugiferum eſſe teſtatur experientia: qua de re memorabile inprimis exemplum eſt *Ludovici* IX. ejus nominis Regis *Hungariæ*. Is enim matre *Anna Candalenſe* Regiæ Navarrenæ ſtirpis apud *Vaſcones*, in *Gallia*, in puerperio exſtincta natus, partuque immaturo editus, cutem, quam naſcens non habuit, arte atque unguentis recepiſſe dicitur: idem, anno ætatis ſecundo coronatus, uxorem duxit nono, cœpitque regnare anno deci-

decimo. Nec minùs præpropere adolescens, ante tempus barbam emisit, inde vix annum decimum octavum egressus, canos ostendit; denique cæsus, vel, ut alii tradunt, suffocatus in palustri loco post prælium, circa vigesimum annum oppetiit. Vide Camerarium in *meditationibus historicis cap.* 23. Hæc autem eo pertinent, ut intelligamus, naturam certis legibus omnia perficere: quibus legibus non solum agendi rationes, instrumenta, atque apparatus, sed & tempus, quo unaquæque res absolvatur, sibi ipsi præstituit: quod hic *Aretæus* τ̃ φύσι© αὐτομάτlω προθεσμίlω appellat; αὐτομάτlω quidem, id est spontaneam, quia suapte atque interna vi agit natura; utpote principium motus & quietis ejus, in quo est. Nam ita αὐτόματον sæpè usurpatur; pro eo scilicet quod vi interna agitur, citra causam externam & evidentem. Ita enim *Galenus* exponit *com.* 3. *ad lib.* 1. *Epid.* αὐτόματα ἢ δηλονότι καλεῖται τὰ χωρὶς τ̃ ἔξωθεν αἰτίας. Quo sensu & *Cicero* passim accipit, ut spontè fieri dicat, quod quis à nullo impulsus sibi faciendum putavit. Hinc Aristoteles *lib.* 1. *de gen. an. cap.* 1. scribit αὐτοματίζειν τlὼ φύσιν, cùm stirpes absque semine ex terra putrescente procreat. Cæterum vox προθεσμία *præfinitum tempus* significat, qua voce utitur Galenus *lib.* 2. *de diff. feb.* ad significandum tempus, quo superflui humores coacervantur in febribus intermittentibus ea quantitate, quæ novæ accessioni instaurandæ sufficiat: ἐ μlὼ ἐδ' ἐκεῖνο θαυμαςόν ἐςι, τὸ μὴ ἢ κτ̃ μίαν ἀθροίζεσθαι προθεσμίαν ἅπαντα τὰ περιττώματα. Ibidemque paulo ante de eadem re loquens dixerat: καὶ κτ̃ τlὼ αὐτlὼ ἢ χρόνε προθεσμίαν ἀθροισ. περιττώματα. Tum Dioscorides *cap.* 2. *Theriac.* προθεσμίαν pariter vocat tempus, quo ἐσχάρα, hoc est, *crusta* ab ulcere excidit: φροντιςέον, ὅπως μὴ τάχιον τὰ μέρη συγκλεισθείη, ἀλλ' εἰ δυνατόν ἐςι, πολὺ τῆς προθεσμίας τοῖς ἑλκώσεις τηρητέον. Interim videant eruditi, an non præstet legere, cum præpositione, μετὰ πολὺ προθεσμίας. Quibus verbis docet, ulcus virulentum, cui ignis admotus fuit, non citò obsignandum esse, sed vel post tempus, quo eschara excidere solet, conservandum esse. Tracta autem hæc vox est à foro: diem enim præfinitam, qua quis aliquid facere aut adesse debebat, προθεσμίαν & κυρίαν dicebant: unde apud Lucianum; ὑπερήμερ© τῆς προθεσμίας, & ὑςερόθεσμ© τ̃ ὀφλήματ©, qui non solvit debitum ad præstitutum tempus, & ἐκπροθεσμεῖν in Pandectis Græcis *in mora esse*: ut contra ἐμπροθέσμως aliquid fieri dicebant, quod fieret ἐντὸς τῆς προθεσμίας *inter. præfinitum tempus*, ut notat Budæus in *commentariis linguæ Græcæ*. Unde & Plinius *lib.* 18. *cap.* 26. *tempestatum vadimonia*, hoc est, τῶν ὡρῶν προθεσμίαν dixit elegantissimè, forensi vocabulo Græcum exprimens.

p. 123. *l.* 40. 41. ἐφ' ἡ πάντα γίνεται τὰ ἄκεα.] Ut verbi gratia febres tertianæ exquisitæ intra septimam periodum finiuntur, ex *Aphor.* 59. *sect.* 4. & *in Epid.* ἐ πρόσω τ̃ ἐνιαυτ̃ ὁ τεταρταῖ©. quartana non ultra annum extenditur: & morbi Podagrici sedata inflammatione intra dies quadraginta conquiescunt, *Aphoris.* 49. *sect.* 6. & sic de aliis.

p. 123. *l.* 41, 42. ἤδε γὰ ἑκάςη ἡλικίη ποιητικὴ τὰ οἰκεῖα ἐν χρόνοις ὡραίοισι.] Natura opportunis temporibus unicuique ætati convenientia profert, ut dentes septimo mense, anno decimo quarto pubem, & procreandi officium in masculis, purgationis autem effectum in fœminis. Qua de re elegans *Tertulliani* locus, hancque ipsam Naturæ legem & προθεσμίαν pulcrè demonstrans in libro de *Virginibus velandis*, non parum superiora illustrat, ideo adscribendus: *Nihil* (inquit) *pertinet procrastinatio parentum, aut continentiæ votum ad ætatem sua spatia currentem, suaque debita maturitati luentem: alia in occulto mater natura, & alius in latenti pater tempus filiam suam legibus suis maritarunt. Aspice nuptam jam illam tuam virginem, & animam exspectatione, & carnem transfiguratione, cui tu secundum paras maritum. Jam & vox obsolefacta est, & membra completa sunt, & pudor ubique vestitur & menses tributa dependunt, ac tu mulierem negas, quam muliebria pati dicis.*

p. 123. *l.* 45. τlὼ ἐς ἑκάςε προθεσμίlω.] Hic mendum est in dictione ἐς, pro qua lege ἐφ' *in unoquoque.*

Ad Caput V.

Περὶ Θεραπείας μελαγχολίης.

De Curatione Melancholiæ.

p. 124. *l.* 7. ἣν μlὼ ὦν ἡλικίης νέης λάβηται.] Non solent juvenes prehendi melancholia ex temperamento quidem ætatis: sed tamen ob victum alienum, & alias causas bilem atram gignentes, in eum morbum nonnunquam incidunt; quemadmodum & in morbum comitialem ex *Aphoris.* 29. *sect.* 3.

p. 124. *l.* 7, 8. καὶ ὥρης ἐαρίνης.] Hippocrates *Aphor.* 20. *sect.* 3. τ̃ μlὼ γὰ ἦρ© τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά. *Vere furores & melancholiæ grassantur*: non quod eos morbos verna tempestas procreet, qua nulla corpori nostro amicior ant salubrior: sed quia excitat, & ut noster supra in 1. *de causis & signis diut.* scripsit, indicat: ὥρη θέρεος μlὼ, καὶ φθινοπώρε τίκτει· ἔαρ ἢ κρίνει· Clementia enim verni temporis, pravorum humorum seminaria extennans commovet, simul vim naturalem roborans ad alias partes expelli facit.

p. 124 *l.* 8, 9. φλέβα μέσην.] Medianam Barbari appellant natam ex coitu interioris seu basilicæ, & superioris, quæ Cephalica dicitur: ob id creditur jecur pariter & caput exonerare.

p. 124. *l.* 11. ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή.] Uterque humor melancholiam alere, hoc est, augere potest, sanguis videlicet, & bilis: ille quidem, si sit crassus & fæculentus; hæc si aduratur: ita enim nigrescit, & crassa efficitur.

p. 124. *l.* 14. καὶ γὰρ εἰ παχὺ καὶ χολῶδες.] Deest particula καὶ, post εἰ reponenda; ita enim legendum, καὶ γὰρ, εἰ καὶ παχύ. Hoc consilio Melancholicis tametsi macilentis & pauci sanguinis, sanguinem parcè detrahi permittit, ut Natura excitetur, non debilitetur. Licet enim sit crassus, atque ita fæculentus & concretus, ut nigredine amurcam referat; tamen naturis hujusmodi est fomes & alimentum.

p. 124. *l.* 21. ἀλλ' ἐκ διαστάσιος.] Hoc Medici Græci ἐπαφαίρεσιν appellant.

p. 124. *l.* 21, 22. καὶ αὐτῆμαρ δέ. τὸ δὲ πλῆθος δηλώσουσιν.] Aliter hæc interpungenda sunt: nam ante, καὶ αὐτῆμαρ, punctum notari debet; tum priore particula δὲ manente in loco, altera sequens delenda est; ut hæc fiat lectio; καὶ αὐτῆμαρ δὲ τὸ πλῆθος δηλώσουσιν. &c. quantum eodem die sanguinis detrahendum sit, vires ostendent.

p. 124. *l.* 29, 30. καὶ τοῦ θύμου τοῦ ἀττικοῦ ἡ κόμη.] Thymum in *Attica* fuisse præstantissimum, pluribus ex locis veterum scriptorum notum est: cujusmodi esse acerrimum testatur Aristoteles *sect. & problem.* 20. Ob quam causam & mel Atticum in pretio olim habitum, quod scilicet apes ex thymo illo sumerent. Cæterum ejus hanc proprietatem fuisse, ut atram bilem purgaret, non memini me apud alium quempiam legisse. *Dioscorides* quidem ait à thymo, si cum sale & aceto sumatur, pituitosa per alvum educi: *Galenus* eodem viscera expurgari. Cæterum *Mesuens* hanc plantam in censum purgantium medicamentorum non redegit, sed ipsum epithymum, cujus insignem in atra bile expurganda utilitatem omnes agnoscunt. Quo fit ut mirer nullam hic ab *Aretæo* factam fuisse epithymi mentionem, maximè cùm plurimùm ejus in *Cappadocia*, Aretæi patria, *Dioscoride* teste, nascatur: nisi θύμου κόμην posuisse putamus pro epithymo, quod *Dioscoridi* (Scaligero adnotante in *lib.* 4. *Propertii*) ipsum est capitulum, & spica thymi durioris, ac rhymbram referentis: nam & huic facultatem atræ bilis per alvum subducendæ idem *Dioscorides* tribuit.

p. 124. *l.* 32, 33. λούειν τε ἀπὸ τῆς καθάρσιος.] Balineas, ut inquit Plinius, *lib.* 25. *cap.* 5. dispensabant post purgationem ex Elleboro, opinor, ad medendam corporis siccitatem, quam pharmacum illud potens fecisset: & Hippocrates 6. *Epid. sect.* 5. Veratri effectum balneo accelerabat: ἐλλέβορον πόντα θᾶσσον καθαίρειν ἢν ἐθέλῃς, λούειν ἢ φαγεῖν.

p. 124. *l.* 33, 34. καὶ τῆς ἄλλης ἐν τῇ τροφῇ χάριτος.] Condimenta intelligit ciborum boni odoris ad recreandum stomachum offensum qualitate medicamenti: ita enim & *Hippocrates* cuminum medicamentis purgantibus miscebat.

p. 124. *l.* 36. ἄχρι δὲ προχαλάσαντα.] *Tantisper verò dum priùs laxaveris* &c. omisit hanc dictionem interpres.

p. 124. *l.* 45. μεγίστη τῆς νούσου ἐν τοῖσι νούσοισι αἰτίη.] Scribendum est ἐν τοῖσι ἄλλοισι, ut omnes videre arbitror.

p. 124. *l.* 53, 54. ἄχρι κυάμου.] Scribe ἄχρι κυάθου. Succum enim absynthii propinat, qui sanè liquor est, ut omnes intelligunt, & vox πιπίσκειν, qua utitur, probat: at liquidorum mensura non est fabæ magnitudo, sed eorum quorum spissior est consistentia. Cæterum quod stomachum, contra vim atræ bilis ei incumbentis, absinthii succo præmuniendum censet, contrariam habemns *Mesuei* observationem, qui scripsit succum Absinthii nocere stomacho propter bauracitatem suam: ita Barbari salsuginem vocant. Hunc & *Dioscorides* improbat scribens κακοστόμαχον esse, & κεφαλαλγές.

p. 124. *l.* 45. κώλυμα γὰρ τόδε χολῆς γενέσιος.] Sententia est *Galeni* in libro de *Theriaca ad Pisonem*, absinthii potu bilem edulcorari: προκενώσας αὐτοὺς (de quartanariis loquitur) τῷ ἀπὸ δείπνου ἐμέτῳ, εἶτα τῇ ἑξῆς ἐπιδοὺς τὸν χυλὸν τοῦ ἀψινθίου, ἵνα ἐπιγλυκάνῃ καὶ καταχεράσῃ τὴν χολήν. Quo nomine eam herbam valdè commendarunt veteres ad sanitatis conservationem. Dioscorides *lib.* 3. καὶ ἄλλως δὲ προπίνουσιν ἐξ αὐτοῦ θέρους ὑγείας ποιητικὸν εἶναι νομίζοντες. Sed & Populi Romani sacris olim celebratam fuisse eadem ratione testis est Plinius *lib.* 27. *cap.* 7. *De usu ejus (absinthii) convenit dicere herbæ facillimæ, atque inter paucas utilissimæ, præterea sacris populi Romani celebratæ peculiariter. Si quidem Latinarum feriis quadrigæ certant in Capitolio, victorque absinthium bibit: credo, sanitatem præmio dari honorificè arbitratis majoribus.* Absinthium igitur saluberrimum habitum, quod bili resistit, ejusque generationem prohibet: cui humori omnes propè morbos adscribendos putabant. Sanè *Anaxogoræ* opinionem refert Aristoteles *lib.* 4. *de part. cap.* 2. statuentis fel causam acutorum morborum; ibidemque veterum quosdam censuisse longioris esse vitæ animalia, quæ felle carerent: διὸ καὶ χαριέστατα λέγουσι τῶν ἀρχαίων οἱ φάσκοντες, αἴτιον εἶναι τοῦ πλείω ζῆν χρόνον, τὸ μὴ ἔχειν χολήν. Atque hæc de flava & amara bile intelligenda sunt, quam simpliciter χολὴν appellari passim docet *Galenus*. Huic enim propriè adversatur absinthium, non aliis humoribus: ut jam difficultas nobis oc-

currat

currat ex his verbis *Aretæi*, quibus Absinthium adversus vitia atræ bilis præscribit, tum ex eo loco Libri *de Theriaca ad Pisonem*; ubi ille auctor (non enim is *Galenus* est) absinthio bilem mitigat atque edulcorat in febre quartana. Cni quæstioni respondendum est, vix esse atram bilem sine ea, quæ flava & amara est, utpote quæ hujus adustione gignatur. Unde superius bile ali melancholiam dixit *Aretæus*: τὸ δὲ γὰρ τὸ σπλάγχνον αἵματος αἱ πηγαὶ, χολῆς φύσεις, ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή.

p. 125. *l.* 2. ἄλλης μὲν ἐπὶ τοῖσι ἰῆσιος.] Quædam deesse apparet, nempe οὐ χρέος, aut quid ejusmodi.

p. 125. *l.* 19. τῷ ἥπατι ἐγχείπλοντα.] Scribe ἐγχειμπλοντα, *admoventem.*

p. 125. *l.* 25. ἐσκοτεῖ τε τῷ σκελέϊ ἑτέρων νοσημάτων τόκους.] Mendum est in voce ἐσκοτεῖ, quæ ab hoc loco prorsus aliena: sed facile tollitur, una litera ρ. qnæ excidit, reposita: scribendum enim ἐγκροτεῖ *impingit*, vel *infligit*.

p. 125. *l.* 32. ἄλλοτε δὲ ῥαφανίδες.] Existimavi primo aspectu, ἀπὸ ῥαφανίδων, legi debere, ut à voce ἔμετοι duci intelligatur: sic ἔμετοι δὲ τάδε πρήσσουσι, ἄλλοτε μὲν οἱ νήστιες, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ ῥαφανίδων. *Vomitus hæc faciunt nonnunquam jejuni*, seu jejuno stomacho: *interdum & à radiculâ provocati.* Sed nihil mutandum est, amant quippe *Iones* ejusmodi ἀνακόλουθα, quemadmodum & *Attici* eorum consanguinei. Quare vox ῥαφανίδες, potest referri ad verbum, πρήσσουσι, ceu sic loquamur: vomitus id præstant, nonnunquam jejuno stomacho provocati: interdum id præstant radicnlæ, nempe ut corpus sit ὑγρόν, vomitu scilicet, quem excitant.

p. 125. *l.* 33, 34. φράσω δὲ καὶ τοῦ ἐλλεβόρου τὰ εἴδεα τῆς χρήσιος τοῦ τρόπου.] Si sententiam spectemus, legemus ita: καὶ τῆς χρήσιος τοὺς τρόπους. *& rationes utendi*: vel conjnnctio καὶ addenda, ita ut genitivus τοῦ τρόπου ad εἴδεα referatur: quod aliis dijudicandum relinquo. Cæterùm, quod hic se traditurum pollicetur *Aretæus* de ratione dandi Elleborum, ubi præstiterit nescio. Illud scio ab aliis multis veterum præstitum, conscriptis de ea re libris propriis, in qnorum numero commendat *Philonidem* quemdam Siculnm ex *Enna* oppido Dioscorides *lib.* 4. ejusque methodum præ aliis sibi probari testatur: ἡ δὲ (inqnit) προσαγωγὴ καὶ ἐπιδιαίτησις ἐξείργασται παρὰ τοῖς προηγουμένως περὶ τῆς δόσεως αὐτῆς γεγράφασι· μάλιστα δὲ συγκατατιθέμεθα Φιλωνίδῃ τῷ σικελῷ τῷ ἀπὸ Ἔννης.

p. 125. *l.* 36, 37 ἄπιστον δὲ ἐπὶ τοῖσδε, εἰ μὴ ἐλύθη ἐς τὸ πάμπαν ἡ νοῦσος.] Ex his verbis patet nullum alind potentins remedium habuisse veteres ad exstirpandas morbornm diuturnorum fibras Elleboro: ad quod, cæteris remediis consumptis, ceu ad sacram anchoram confugiebant, vel potiùs ad Deorum manus, quæ ægrornm spem non frustrarentur.

p. 125. *l.* 42. ὑγιέας μὲν ὦν ἅπαντας ποιέειν ἀδύνατον τοὺς νοσέοντας.] Penè ad verbum ex *Hippocrate*, cujus hæc verba sunt *in prima sectione prognost. initio*: ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας, ἀδύνατον, Ex quo etiam illùd tritum *Nasonis* profluxit: *non est in Medico, semper relevetur ut æger* &c. Snnt enim quidam morbi incnrabiles, quos ne attingere quidem debet prudens Medicus. Quippe, ut idem Hippocrates *lib. de arte* disputat; nullus opifex absque instrumentis ex arte sua quicquam moliri possit. Porrò Medicina, ut aliæ artes, sua instrumenta habet, quibus operetur, atqne ita depellit eos morbos, quibus depellendis idonea remedia nacta est. Verùm si quando accidant morbi ita vehementes, ut omnem exsuperent Medicinæ potentiam, rationes, consilia, instrumenta; cujusmodi esse multos constat: non est mirum, si eos non curat; utpote, qui ipsius facnltatem excedant. Quod intelligens prudens Medicus non committit, ut in iis, quæ non sunt suæ artis, frustra laboret. Sententia est ejusmodi: ὧν γάρ ἐστιν ἡμῖν, τοῖσι τε τῶν φυσίων, τοῖσι τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατέειν, τούτων ἐστὶν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι· ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν τι πάθῃ ἄνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσόν ἐστι τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐ δὲ προσδοκᾶσθαι δεῖ ὑπὸ ἰητρικῆς κρατηθῆναι ἄν. &c.

p. 125. *l.* 43 ἢ γὰρ ἂν ἰητρὸς κρέσσων θεοῦ.] Rectius dixisset, æqualem fore Medicum Deo, si omnes persanaret morbos: nunc scribens hoc modo; fore ut sit fortior, videtur existimare ne Dei quidem esse hanc vim, ut omnes morbos depellere valeat; quo nihil magis impium dici potest. Sed nimirum in eo errore versari videtur *Aretæus*, in quo *Galenus* & plerique omnes veterum philosophorum fuerunt; Divinam potentiam Naturæ legibns ita esse constrictam, ut, citra causarum secundarum opem, nihil quicquam moliri aut præstare possit.

p. 125. *l.* 43, 44. ἀπονίην δὲ καὶ διαλείψιας.] Probi Medici officium esse docet, si non possit ægrum omnino sanare, saltem curâ efficere ut leviorem morbum habeat, ut minus urgeatur doloribus, ut morbus inducias concedat, & nonnisi ex intervallis sæviat: denique ipsum, si penitus depellere non possit, saltem componere ac sopire laboret, ut quibusdam ceu latibulis abstrusus lateat.

p. 125. *l.* 45. ἢ ὦν ἀπαυδῆν ἐπὶ τοῖσδε.] Deesse aliquid suspicor; fortasse, τοῦτο ὦν κρέσσον ἢ ἀπαυδῆν. Certè aliquid ejusmodi: id enim sententia postulat.

p. 125. *l.* 46. περιϊσχομένους ἄμφω τὸ ἀναλγές.] Post ἄμφω signetur virgula.

p. 125. *l.* 49, 50. στομάχου καὶ ἥπατος.] Hieræ confectionem ad melancholicos affectus, præ-

præcipuam censet; quod bilem stomacho & jocinori hærentem optimè deducat. Cui sanè subscribit Galenus *lib.* 8. *de compos.* κατὰ τόπους de Hieræ facultate sic tradens: εἰδέναι τοίνυν χρὴ τὰς ἐπὶ χυμοῖς μοχθηροῖς διαθέσεις, κατά τε γαστέρα καὶ τὸν στόμαχον, ὠφελουμένας μὲν διὰ τῆς ἀλόης φαρμάκων. &c. ibidemque paulo ante scripserat de eodem medicamento: διὸ καὶ τῶν χολωδῶν τῶν ἐν τῇ γαστρὶ διαθέσεων ἄριστόν ἐστι φάρμακον, ὡς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πολλάκις ἰάσασθαι στομαχικῶς ἐνοχλεῖσθαι πεπιστευμένους πολλούς.

p. 125. *l.* 50. καὶ χολῆς καθάρσιος ἄκος ἐόν.] Deest præpositio διὰ, sic enim legendum, καὶ χολῆς διὰ καθάρσιος ἄκος ἐόν.

p. 126. *l.* 7, 8. δύναμις μὲν γὰρ φύσιος ὑγείαν τίκτει.] Non ipsa medicamenta curationem melancholiæ absolvunt, sed natura. Ideo, postquam idoneis remediis emotus è sua sede est morbus, ad ipsius corporis naturam cura convertenda est: quæ apto victu confirmanda est, donec vegetior facta, & suæ spontis, morbi reliquias facilè expugnet. Congruit huic sententiæ illa *Hippocratis*; νούσων φύσιες ἰητροί.

p. 126. *l.* 9, 10. πεφυκόσι θερμοῖσι ὕδασι ἐνδιαιτώμενος.] πεφυκότα θερμὰ ὕδατα appellat, aquas sponte calentes, ut thermarum; de quarum caloris causa disputant Philosophi: Nos dicere supersedemus, ne à nostro instituto longiùs discedamus.

p. 126. *l.* 17, 18. πολλῷ τῷ λίπεϊ δέχοντα.] Post hæc verba asteriscus est: quo quædam desiderari signo ostenditur.

p. 126. *l.* 19. ξὺν τινὶ γλυκέϊ θηραίῳ τῷ κρητί.] An *Theræum Cretense* dictum, quod Cretenses eum importarent ad alias regiones è *Thera* insula una ex iis quæ *Sporades* dicuntur in *Ægeo* Mari? Inter *Cyrenæas* & *Cretam* insulam sitam esse testatur Strabo *lib.* 8. Quare hanc esse vicinam *Cretæ* verisimile est, nt ob eam causam, vinum quod in ipsa proveniret, *Cretense* diceretur. Saltem virgula his interponenda est, nt *Theræum* à *Cretico* distinctum intelligatur. De vino *Theræo* & *Scybelite*, quæ pro exemplo dulcium vinorum statnuntur à Galeno, vide *lib.* 12. *Method. lib* 3. *de Alimentis*; *libellum de cibis boni & mali succi*, & *lib.* 5. *de sanit. tuen.* Idem *Therini* vini meminit, quod aliud à *Theræo*.

p. 126. *l.* 20. καὶ σκυβελλίτῃ τῷ παμφύλῳ.] Vini quidem *Scybelitæ*, ut dixi, mentionem fecit *Galenus*: Pamphyllum verò aut *Pamphylium* idem appellari, neque apud eum, neque apud alios scriptores comperi.

p. 126. *l.* 21. ὠῶν καὶ ψυχροτέρων καὶ θερμῶν.] De frigiditate, & caliditate quæ actu est, intelligo.

p. 126. *l.* 24, 25. θηρίων.] Opponit θηρία *feras* τοῖς πτηνοῖς, hocqne nomine intelligit ea animalia è quadrupedem genere, quæ in sylvis immansuetam vitam agunt, quemadmodum lepores, capreas, & damas, quas mox recenset.

p. 126. *l.* 25. λαγωῶν, δορκάδων.] Nisi valdè fallor, deest hic aliquid.

p. 126. *l.* 29. καὶ πόντῳ ἐξεμέειν.] Hanc rationem purgandi stomachi per vomitum tangit Juvenalis.

—— —— de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim.

p 126. *l.* 33, 34. καὶ μέλι ἢ τῶδε ἡ ξύστασις.] Leve hic mendum; τῶδε pro τῶνδε.

Ad Caput VIII.

περὶ θεραπείας φθίσιος.

De Curatione Vlcerum Pulmonis.

Magnam hic esse lacunam patet ex Indice capitnm, qui exstat initio hujus primi Libri. Deest scilicet caput illud, quo tradebatnr θεραπεία μανίης *curatio furoris*; tum sequens quo θεραπεία παραλύσεως, *curatio nervorum resolutionis.* Quæ capita ex *Paulo Ægineta* supplevit *Henischius*: mihi alia mens est: nec placet licentia illa supplendi auctores mutilos, insitiis aliorum Scriptorum partibus: quæ ut doctrina atque argumento congruant, attamen forma immane quantum discrepent: nt si quis mutilæ statuæ nasum aut brachium ex alia diversæ omnino mensuræ atque etiam materiæ instauret. Cæterùm frustra esse hanc diligentiam palam est, nihilo enim minus *Aretæus* mutilus est; etiam si emblemata ex *Paulo* habeat: sicut mancus esse non desinit, qui brachium ferreum, aut crus ligneum sibi ad alligandum curavit. Cæterum malim me *Aretæum* habere simpliciter mutilum, quàm mutilum simul & deformem, monstrosumque. Dicet aliquis pro *Henischio* & aliis supplementorum auctoribus, hos studiosis gratum fecisse hac repræsentatione rerum, quas discere cupiant; quasi verò non cuivis æquè proclive promptumque sit sumere volumen *Pauli Æginetæ*, aut *Ætii*, aut alterius scriptoris, & ea quæ hic desiderantur per se accipere.

p. 126. *l.* 48. ὅκως ἐν νηΐ καὶ γαλήνῃ.] Hæc pendent ex aliis, quæ initio hujus capitis docuerat de utilitate navigationis ad phthisim curandam: de qua & Plinius *lib.* 28. *cap.* 4. *Equitatio stomacho, & coxis utilissima: phthisi navigatio.* Item *lib.* 31. *cap.* 6. ubi de utilitate maris: *præterea est alius usus multiplex, principalis verò navigandi phthisi affe-*

affectis, ut diximus, aut sanguinem egerentibus: sicut proximè Anneum Gallionem fecisse post Consulatum meminimus. Neque enim Ægyptus propter se petitur, sed propter longinquitatem navigandi.

p. 126. *l.* 50. καὶ γὰρ τι ξηρὸν ἐς τὰ ἕλκεα ξυνδίδωσι ἅλμη.] Causam declarat, quamobrem navigatio conferat phthisicis; hæc nempe est siccitas, quam marinus halitus salsugine, qua pollet, iis inducit: hæc autem in ulceribus præcipuè expetenda: si quidem sanatio ulceris, auctore *Hippocrate*, ipsa est exsiccatio. Eadem de causa tabe laborantes *Stabias* mittebat *Galenus*; quòd is locus & inclinatione ad meridiem, & vicinia maris, ac *Vesuvii* montis, ignem vomentis, aërem haberet sicciorem. Cujus tractus descriptionem accuratam apud eumdem videre est *lib.* 5. *method. med.*

p. 126. *l.* 52. ἐπὶ τῇσι τρίψεσι ἐξεχὲς καταιονεόμενον ἀπ' ὀλίγε ἐκ προσαγωγῆς.] Corruptus insigniter locus; quod & asteriscus in editione *Turnebiana* indicat. De lacte hîc agi, sequentia ostendunt: ἀπ' ὀλίγε ἐκ προσαγωγῆς, ἐς κοτύλας πέντε ἢ ἕξ, ἢ πολλόν τι πλεῖον (ἢν δὲ μή, ὁκόσον τις δύνη) πολλάκι δὲ τοῦτο μοῦνον ἀντὶ πάσης τροφῆς ἤρκεσε. Quæ quis ad lactis administrationem summe phthisicis commendatam pertinere non videt? Sed & mox, quasi consilii sui rationem reddens addit: γάλα δὲ ἡδὺ μὲν προσπέσασθαι, πιεῖν δὲ ῥήϊσον, & quæ sequuntur. Quare sic censeo legendum esse; ἐξεχὲς γάλα πινόμενον ἀπ' ὀλίγε. *præstantissimum est lac potum.* &c. causa mendi, quod duæ dictiones, γάλα πινόμενον, in unam coaluerant, quarumdam literarum interpolatione: unde homines parum perspicaces, καταιονεόμενον vaticinati sunt, præcedentis dictionis τρίψεσι argumento: qui enim scirent post frictiones adhiberi interdum perfusiones, quas καταιονήσεις *Græci* vocant; hîc etiam eas præscribi falsò existimarunt. Mutanda insuper interpunctio est, puncto post vocem τρίψεσι notato; delendum & comma, quod λίπει perperam appositum.

p. 127. *l.* 5. γάλα δὲ ἡδύ.] Lactis dotes exponit, quod nimirum gustui jucundum sit propter dulcedinem, & ita libentiùs sumatur; haustu facillimum, ob substantiam liquidam; tum autem quod firmum alimentum præbeat, ob partem caseosam quam continet, jam inde ab ineunte ætate nobis familiarissimum: cui accedit candoris gratia oculos alliciens. Præterea facultas ad arteriam leniendam, & vias pulmonis laxandas; quod pituitæ expectoratione facilem respirationem efficiat: alvum humida & leni substantia lubricet: ulceribus denique detergendis & siccandis remedium sit blandum, omniumque benignissimum. De lactis facultate non pauca Galenus *lib.* 3. *de vi alim.* & *lib.* 5. *de valetud. tuenda.* Idemque *libro* 5. *Method. med.* lac *stabianum* imprimis ad ulcera pulmonum & phthoën commendat, quod illic præter situm & conditionem loci, (nam ibi collis assurgit,) herbæ siccandi vim habentes proveniunt, agrostis, lotus, polygonum, melissophyllum, & frutices earumdem virium, quibus pastæ pecudes, lac conficiant ulceribus siccandis opportunum. Hunc igitur esse montem, quem Cassiodorus *lib.* 11. *Variar. cap.* 10. lactarium montem appellat, si quis contendat, non à scopo aberrat, meo quidem judicio: cum ibi de phthisico ad eum montem mittendo, Medicinæ causa, agatur: & quæ loci conditio, armentorumque ibi pascentium lacte notantur, apprime *Stabiano* congruant. Hæc autem ejus verba fidem facient: *Huic ferocissimæ passioni beneficium montis illius divina tribuerunt: ubi aëris salubritas cum pinguis arvi fœcunditate consentiens, herbas producit dulcissima qualitate conditas: quarum pastu vaccarum turba saginata lac tanta salubritate conficit, ut quibus Medicorum tot consilia nesciunt prodesse, solus videatur potus ille præstare: reddens pristino ordini resolutam passionibus vim naturæ. Replet membra vacuata, vires effœtas instaurat, & fomento quodam reparabili ægris ita subvenit, quemadmodum somnus labore fatigatis.*

p. 127. *l.* 14. καὶ γὰρ ἀνθρώπων τῶν γαλακτοφάγων.] Eos, qui propter ulcera pulmonum lac potant, nullo alio cibo debere uti, docet, exemplo earum nationum, quæ solo lacte victitant. Mysos autem intelligit *Thraciam* habitantes in *Ponto*, quos Homerus *Iliad.* ν. ἱππομόλγους & γαλακτοφάγους appellat:

—— —— αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινὼ
Νόσφιν ἐφ' ἱπποπόλων Θρηκῶν καθορώμενος αἶαν
Μυσῶν τε ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν ἱππομόλγων.

Horum & meminerat *Hesiodus* in Opere inscripto γῆς περίοδος, scribens, *Phineam* ab Harpyis in galactophagorum terram delatum fuisse, ut refert Strabo *libro* 7. Quos tamen non solo lacte, ut *Aretæus* censet, sed & carnibus tum equinis, tum aliis vesci idem *Strabo* testatur: οἱ δ' αὐτοὶ οὗτοι καὶ γεωργοὶ ἐκαλοῦντ' ἰδίως· διὰ τὸ τοὺς ὑπερκειμένους νομάδας εἶναι, τρεφομένους κρέασιν, ἄλλοισί τε καὶ ἱππείοις, ἱππείῳ τε τυρῷ καὶ γάλακτι, καὶ ὀξυγάλακτι. τοῦτο δὲ καὶ ὄψημά ἐστιν αὐτοῖς κατασκευασθέν πως, διόπερ ὁ Ποιητὴς ἅπαντας εἴρηκε τοὺς ταύτῃ γαλακτοφάγους· non solo igitur lacte alebantur isti, etiamsi frumento, ut *Aretæus* notat, non uterentur: sed quod plurimum lacte uterentur, ita appellatos putandum est: posse tamen in victum lac sufficere; immo & debere, *Salomon* ille Regum sapientissimus, si literam spectemus, admonere videtur, *Proverb. cap.* 27. ita scribens: *sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.* Certè quod ad phthi-

 si

si laborantes attinet; his sufficere in cibum existimat Cœlius *lib. 2. tard. pas. cap.* 14. *Quamquam* (inquit) *sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens.* &c.

p. 127. *l.* 15, 16. ἄριστον δὲ ξὺν γάλακτι καὶ πολτοὶ καὶ ἴτρια.] Apparet ex his verbis *Aretæum*, non mero & simplici lacte ali velle phthisicos, sed iis etiam eduliis omnibus, quæ ex lacte parantur; quale fuit illud quod ὀξυγαλοτρόφημα appellabant, celebratum à Galeno in *libro* περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, *cap.* 16: quare minus ad rem videtur, quod in exemplum attulit Galactophagos non vesci frumento.

p. 127. *l.* 26, 27. ἢν καὶ ὡς πτισάνη μυγματώδης.] Scribe σμηγματώδης.

p. 127. *l.* 28. κύαμος καθαίρει ἕλκεα.] Ob eam vim detergendi qua pollent, idcirco Avicenna *libro* 2. *tract.* 2. *cap.* 244. bonas esse pectori & sputo sanguinis testatur; quod & Galenus docuit *lib.* 7. *de simpl. fac.*

p. 127. *l.* 32, 33. ὠὰ δὲ ἐκ πυρὸς μὲν ὑδρέα θερμά.] Scribe ὑδαρέα *aquosa*, vel ὑγρά, humida, nempe quæ cocta quidem, sed ita ut sint adhuc liquida, qualia quæ una voce ῥοφητὰ, *sorbilia* dicuntur. Reliqua hujus capitis desiderantur, & quatuor sequentia, quæ Index initio Libri promittit; nempe θεραπεία ἐμπυϊκῶν· θεραπεία τῶν ἐς τὸν πνεύμονα ἀποσκήψιων· θεραπεία ἄσθματος· θεραπεία πνευμωδῶν quæ damna magis promptum est queri, quàm instaurare, quod nonnisi ex manuscripto quopiam integriore, (qualis nondum repertus) codice sperari potest. At ubinam est liber ille, fato nostrum incolumis servatus in ævum, cui soli vetustas pepercit?

Ad Caput XIII.

περὶ Θεραπείας ἥπατος.

De Curatione Jecoris &c.

Et hoc caput initio & fine mutilum. Multa de jocinoris inflammationibus ibi ab eo explicata fuisse haud dubium, tum & de consequente abscessu atque ulcere, quod quidem posterius exstat, initio hujus fragmenti. Censet igitur, ulcus si quod in hepate oriatur, perniciosum esse. Quod nemini non statim fit manifestum, ob partis hujus necessitatem atque dignitatem, nec non curandi difficultatem: de qua re supra à nobis dictum est in ea parte, quæ de causis & signis agit. Proximum periculum addit, si pus per stomachum sursum erumpat, quod ea spurcitia stomachus, qui alimenti dux, offendatur vehementer; adeo ut neque alimenta, neque Medicamenta amplius admittere valeat.

p. 127. *l.* 47, 48. ἡ περίπλυσις.] Lege περίπλυσις. mendum hinc natum, quod coaluerat hæc dictio cum sequenti ὀκοίη, sic περιπλυσιοκοίη.

p. 127. *l.* 50. καὶ χολοβάψια.] Scribe χολοβαφέα.

p. 128. *l.* 3. ἢν δὲ τὸ πῦον βιαιότερον εὕρῃ.] Scribe ῥεύσῃ.

p. 128. *l.* 8. καὶ χυλῷ τοῦ ἀψίνθου.] Notanda vocis flexio, ἡ ἄψινθος, pro τὸ ἀψίνθιον.

p. 128. *l.* 11. διδόναι καὶ ὄνου γάλα λεῖον.] Lac asininum multis nominibus commendat; quod æquabile sit, quod bilem non generet, quod benè nutriat, quod in caseum non concrescat: quibus haud absimilia de eodem lacte profert Galenus *lib.* 7. *method.* λεπτότατον γὰρ ὑπάρχει, ἥκιστά τε τυρῶδες, καὶ τάχιστα διαδίδοται πανταχόσε. Quæ dotes ipsi conveniunt, quia multum seri continet.

p. 128. *l.* 15, 16. ἔστω γὰρ διέξοδος ναυτιώδεϊ καὶ ἀτερπεῖ ὑγρῷ.] Interpres subaudit vocem, στόμαχος, hoc sensu; cibos gratos licet paulò deteriores, ob eam causam permitti debere, quia stomachus ipse humorem seu alimentum ingratum & nauseam movens transmittat: ceu innuat cavendum esse, ne ad eam molestiam, quam stomachus à puris transitu accepit, ingrati cibi fastidium accedat.

p. 128. *l.* 16, 17. μετεξετέρους γὰρ ἧσσον ἢ τοῦ πύου δίοδος βλάψαι.] Ex superiori sententia aliquid hîc deesse conjicio, scilicet negationem cum adverbio ἧσσον, quæ si restituantur, lectio hæc fiet haud absurda: μετεξετέρους γὰρ οὐχ ἧσσον ἢ τοῦ πύου δίοδος βλάψαι. Quosdam enim hæc scilicet cibi insuavis trajectio non minùs ac puris transitus malè habuit: fortasse & particula ἂν addenda, quæ verbo βλάψαι respondeat: hæc mea conjectura est, ut puto, à veritate non abhorrens.

p. 128. *l.* 17. μή πω τι καὶ ἀπόσιτοι ἔωσι.] Initium hoc periodi, ideoque hæc, μή πω, à præcedentibus puncto separanda sunt.

p. 128. *l.* 18. κἤν τι λάβωσι εὐηγέες.] Scribe εὐηγὲς Ionicè pro εὐαγές. *Suidas* εὐαγὲς exponit ἁγνὸν, καθαρόν.

p. 128. *l.* 25, 26. καὶ τὸ διὰ τῶν φυσαλλίδων ἄριστον.] Medicamentum intelligit ex *solano halicacabo*, seu, ut officinæ vocant, *alkekengi* confectum. Nam & φυσαλὶς, ea *solani* species Græcis dicitur, teste Dioscoride *lib.* 4. ἔστι δὲ καὶ στρύχνον, ὃ ἰδίως ἁλικάκαβον καλοῦσιν οἱ δὲ φυσαλίδα. Ratio nominis est, quod semen habeat in folliculis orbiculatis vesicularum figura: vis autem ei urinas potenter ducendi.

Ad Caput XIV.

περὶ θεραπείας σπληνός.

De Curatione Lienis.

p. 128. *l.* 39, 40. τὸ ἰητρὸν τῶ σκίῤῥων ἴηθαι χρὴ ὧν ἀποτρέπειν.] Cum ex malâ interpunctione laborat hic locus, tum alio etiam mendo: nam pro ὧν legendum ὧδε. Ita ergo distinguenda hæc sunt à præcedentibus, affixo puncto ante τὸ ἰητρὸν; tum illud punctum, quod verbo ἴηθαι, adjacet, curandum ut post ὧδε signetur, quo facto rectè ita legetur: τὸ ἰητρὸν τῶ σκίῤῥων ἴηθαι χρὴ ὧδε. *Medicum in hunc modum subvenire oportet*: occurrere *scirrhis* dum adhuc fiunt; ipsosque dissolvere de novo incipientes.

p. 128. *l.* 41, 42. ἐπίσχεσθαι ἢ τῇσι φλεγμονῇσι, ἥνπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι ἐς τὴν διαπνοιὴν ἄγωνται τὴν ἀπόστασιν.] Depravatissimus locus, cui haud scio quam Medicinam faciam: enitar nihilominus, ut in aliis: mihi legendum videtur: ὧνπερ (supple φλεγμονῶν) οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι, ἢν ἐς τὴν διαπνοιὴν ἀγώνται τὴν ἀπόστασιν. *Quarum scirrhi hæredes sunt, vel quibus scirrhi succedunt; si abscessum ad difflationem adduxerunt.* ἀγωσι) deponens, pro ἄγωσι, ut apud *Xenophontem* 2. παιδ. κατανοήσας γὰρ τὸν ταξίαρχον σύνδειπνον ἀγόμενος ἄνδρα ἐπέρδασιν.

Ex Libro II. Therapeut.

χρονίων παθῶν.

Ad Caput II.

περὶ θεραπείας διαβήτεω.

De Curatione urinæ profluvii.

p. 129. *l.* 17. Ὕδρωπός ἰδέη ἢ διαβήτεω πάθος.] Aetius *Tetrabibli* 3. *Serm.* 3. in morbi hujus curatione auctorem nostrum citat, his verbis: *Optima verò* (inquit *Aretæus*) *est in dolio facta evaporatio ad exsudandum, eo modo ut caput extra dolium promineat: frigidumque aërem attrahat, reliquum verò corpus calefiat.* Quod remedium, quia in præsenti capite non habemus, infert *Henischius* non esse hoc caput ab *Aretæo* conscriptum, sed spurium; quemadmodum alia, quæ in solo codice regio inveniuntur: sed missa hac critica, quæ hîc sunt, pergamus recensere. Diabetem hydropis speciem quandam non immeritò censet, quando utriusque idem est symptoma, scilicet serosi humoris perennis generatio: hoc solo discrimine, quod is humor in hydrope exitum non habet. In diabete autem à renibus continenter tractus & transcolatus extra profunditur: quam horum morborum cognationem ii probè perspexerunt, qui διαβήτην ὕδερον εἰς ἀμίδα, hoc est, *hydropem ad matulam* cognominaverunt, teste Galeno, *lib.* 5. *de locis aff.*

p. 129. *l.* 19. ἀσκίτη μὲν γὰρ δοχεῖον τὸ περιτόναιον.] Partem, in qua aquæ hydropicorum concipiuntur, ait esse peritonæum; membranam scilicet illam, quæ ab officio περιτόναιος dicta est: quod omnes abdomine contentas partes involvat, iisque circumtendatur. Compertum enim experientia est, ex cadaverum hydropicorum inspectione, fluctuare eam eluviem inter intestina, & prædictam membranam. Idque omnes Medici attestantur præter quosdam Arabes, qui aquis illis locum assignant inter *mirach* & *siphach*, hoc est, *abdomen* & *peritonæum*. Qui vel ipsorum principis *Avisennæ* testimonio confutari possunt, ita pronuntiantis *lib.* 3. *fen.* 14. *tract.* 4. *Et plurimum stationis ejus non est, nisi inter Zirbum & inter Siphach intrinsecum.* Nam *Zirbus* Mauritanis ἐπίπλοον est Græcorum, membrana scilicet intestinis superiori parte innatans, quam Anatomici Latinè *omentum* appellant. *Siphac* autem Arabibus idem sonat, quod Græcis περιτόναιος χιτὼν, vel neutrum περιτόναιον, supple σκέπασμα. Quo significat *Avisenna*, locum aqueæ humiditatis in ascite esse sub peritonæo: si quidem inter omentum, quod intestinis superioribus obtensum & peritonæum: si quidem utrumque istud integumentum subtus atque intra abdomen esse constat. Nec tamen negandum, quin ii rem ita se habere, ut scripserunt, in quibusdam corporibus deprehenderint: cum id visum aliquando fuisse in sectione cadaveris hydropicæ, nempe aqnas inter peritonæum & abdomen conclusas, Joannes Acholzius *in consil.* 339. memoriæ prodiderit.

p. 129. *l.* 23, 24. ἠδὲ τοῖσι ὑδεριῶσι ἡ ὁδὸς ἐπιτυγχάνει.] His verbis innuit hydropem ascitem ex prava renum diathesi serosum non expurgantium humorem sæpius contingere: licet ex consensu jecoris, cujus pravis affectionibus communicant, ut doctè explicat Marcellus Donatus *lib.* 4. *histor. Medicæ cap.* 21. quod & Avenzoar testatur *in Theizir lib.* 1. *tract.* 13. *cap.* 1. ita scribens: *si quidem ascites generatur, quando non possunt renes attrahere aquositatem, quæ generatur in hepate cum sanguine, qui consuevit descendere ad renes per vias urinæ: quia cùm remanet in hepate cum sanguine, repudiatur a membris; unde sanguis ille aquosus ab ipsis membris expellitur ad ventris concavitatem: & inde fit Ascites. Nota tamen, quod si hic error fuerit principaliter ab errore & debilitate hepatis,*

tis, non potentis ſequeſtrare purum ab impuro, & ſpecialiter aquoſitatem dictam, fit primo hydropiſis, quæ dicitur hypoſarca: & ſecunda ſcilicet aſcites à debilitate renum habet provenire. Hactenus *Avenzoar*, cujus opinionem confirmat diſtinctio quædam apud Aurelianum *lib.* 3 *tard.paſ. cap.* 8. Item dicunt *hyderon* ex renibus generari; hydropen vero ex duritate jecoris. Exſtat Sylvii Lanceani *Tractatus de Hydrope*, in quo oſtendit eum non ſemper fieri ab hepate. Ex quibus verbis apparet, eum ſentire aſcitem propriè eſſe ſymptoma imbecillitatis renum; idque experientia confirmari poteſt, qua conſtat parum hydropicos urinæ reddere; & quod nunquam obſervatum ſit, aquoſum hydropem urinæ fluxu perſanatum fuiſſe, ut *citato loco* ait *Marcellus Donatus*: quod ſi verum eſt, licebit provocare ad *Aretæo* ad diſciplinarum Magiſtram experientiam; cùm hîc contra aliorum obſervationes ſciſcat, hydropem, cùm ad ſalutem vertitur, urinæ profluvio ſanari.

p. 129. *l.* 25, 26. καὶ μὴ ὁ ἄχθεος ἐλαφρίζημένοι.] Egregia ſententia & Medicis ante oculos ſemper habenda, non ſolis ſymptomatis, quorum pondere urgetur Natura, occurrendum eſſe; ſed imprimis ad cauſam, quæ morbum efficit, ſpectandum eſſe. Illud enim circulatoris eſt & imperiti; hoc ſcientis Medici, & officio ſuo bona fide fungentis.

p. 129. *l.* 29, 30. τὸ δὲ γὰρ ἐν τῷ εἴδεϊ ἀλγέων πάντων μέζον.] Sitim in genere eſſe doloris manifeſtum eſt: quem dolorem vehemens ſtomachi exſiccatio excitat: nulla eſt enim qualitas, quæ ſi modum multum excedat, negotium & moleſtiam naturæ non faceſſat. Is autem dolor, quem ſitim dicimus, licet non ſit valdè acutus, ut multi alii, haud ſcio tamen an ullus ſit magis intolerabilis: quod ex quibuſdam hydropicis patet, quos ſitis impatientiâ urinam ſuam bibiſſe ac malagmata etiam devoraſſe memoriæ proditum eſt: cujus exemplum habemus apud *Cornelium Celſum* cujuſdam ex Amicis Regis *Antigoni*, qui, potu omni, quo ſitim levaret, adempto, malagmata ſua devorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſe præcipitavit. vide *lib.* 3. *cap.* 21.

p. 130. *l.* 6, 7. καὶ νάρδῳ τῷ μύρῳ] Obſerva hanc locutionem νάρδον μύρον, pro νάρδινον.

p. 130. *l.* 12, 13. ἀκρητέστεροι μᾶλλον.] Interpres videtur legiſſe εὐκρητέστεροι, vertit enim *benè diluta*; ſupple vina: ſed nihil mutandum. Vinum enim adſtringens, licet meracius detur ad ſitim medendam, non eſt inutile; ſed juvat non parum, dum ſtomachum adſtrictione ſua roborat, & calore humores ſalſos ventriculo infixos potentius diſcutit atque abſtergit.

p. 130. *l.* 15. ψύχων μεταβολῇ τε καὶ εὐκρασίῃ.] Deeſt aliquid, nempe χρήσιμος vel ὀνήσιμος.

p. 130. *l.* 18. ἡ διὰ τῶν θηρίων.] Supple ἀντίδοτος, ἡ διὰ τῶν ὀπωρέων φάρμακον διὰ τῶν ὀπωρέων, idipſum eſt quod Plinius Oporicen vocat, quòd ex fructibus vino decoctis conficeretur. Ita enim de eo tradit *lib.* 24. *cap.* 14. *Unum etiamnum arborum Medicinis debetur nobile Medicamentum, quod Oporicen vocant: fit ad dyſentericos ſtomachique vitia, in congio muſti albi lento vapore decoctis malis cotoneis*, &c. Ejuſdem meminit & Galenus *lib.* 8. τῶν κατὰ τόπους. ex Aſclepiade; idque Medicamentum δι᾽ ὀπώρων appellat: apud Al. Trall. *lib.* 9. *cap.* 1. τὸ διὰ τῶν ὀπώρων σύνθετον βοήθημα.

Ad Caput III.

περὶ θεραπείας λιθιάσεως &c.

De Curatione calculorum &c.

p. 130. *l.* 29. οἷσι ὅγε περιηγορήσεται.] Mallem in numero plurali, ὅγε.

p. 130. *l.* 29, 30. λίθων μὲν ὧν εὐφυῆ γίνεσθαι ἐς ἄγονον τρέψαι ἀδύνατον.] Hujus rei cauſam reddit Fernelius *lib.* 6. *de partium morbis & Symptomatis cap.* 12. ubi de renum calculo agit, quam ipſius verbis placet adſcribere: *efficientem cauſam omnes quidem profitentur immoderatum eſſe renum calorem; qui humores perurens, ſiccans & obdurans cogit in lapidem.* At certè alia ſtatuenda cauſa efficacior, longèque frequentior renum arenoſa calculoſaque conſtitutio, quam quisquis ab origine contraxit, vix ulla ratione calculi tormenta effugere poſſit: quandoquidem hoc vitium omnium maximè hereditarium cenſetur: quin non paucis pariter cum renibus calculus procreatur.

p. 130. *l.* 30, 31. ῥήϊτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέμεναι.] Feſtivè renum habilitatem ad calculos gignendos cum matricis fœcunditate comparat; aitque faciliùs eſſe uterum inhibere ne concipiat & pariat, quàm renes calculoſos à calculorum generatione.

p. 130. *l.* 32. ἐς διέξοδον ὅκως δ᾽ ἐξηγεῖν χρή.] Hic mendum eſt in voce ὅκως, pro quo lege ὅμως, *tamen*, nihilominus.

p. 130. *l.* 33. ἢν ὧν ἐν ἕδρῃ ἵζωσι.] Interpres videtur legiſſe, ἐν ἄκρῃ. *Si* (inquit) *ſummam ſedem occupant.*

p. 130. *l.* 40. ἀνιᾶσι τῶν λίθων τὰς σφύξιας.] Lege τὰς σφίγξιας *adſtrictiones*, ut rectè interpres vertit: ἀνιᾶσι autem & pro ἀνιέασι à verbo ἵημι *mitto*, & per contractionem ἀνιᾶσι, qua contractione uſus eſt Hippocrates, *lib. de exciſione partus*: ἔνιαι δὲ καὶ τὰ λόχια πρὸ τοῦ ἐμβρύου ἀφιᾶσιν. Id propterea viſum eſt animadvertere, quia viri eruditi, qui nobis inſtitutiones Græcæ linguæ compoſuerunt, ejus contractionis non meminerunt.

p. 130.

p. 130. *l.* 42. ψήας.] Scribe ψύας. ψύαι & ψόαι promiscuè usurpant Græci.

p. 130. *l.* 45. τοῖσδε χρὴ ὅκως ὕδωρ καταιονεῖν.] Videntur hæc mutila & corrupta, sed eadem emendare non certè promptum est. Interpres vertit *ubi aquæ incocta sint*; quod sane sententiæ hujus loci congruit: sed quemadmodum id ex hoc contextu fiat, non ita perspici facile potest. Fortasse tamen non male ita mutilum hunc locum supplebimus: τοῖσδε χρὴ, ὅκως ἐς ὕδωρ ἐμβάλλῃς, καταιονεῖν. Nam ex ὅκως atque ἐς, conjunctis duabus his dictionibus ὅκως factum verisimile est: verbum autem ἐμβάλλῃς excidisse non minus verisimile; præsertim cum id sententia atque ipsa scriptura postulare videatur.

p. 130. 45, 46. σμικρὸν γὰρ αἱ χρήσιες.] Et hic quidpiam deesse quis non videt? ὠφελέουσι certè, aut quid simile.

p. 130. *l.* 49. ἔλυον καὶ σικύη κάφη.] Cucurbitula ad deturbandum è renibus calculum valet communi ratione, qua humores ad superficiem cutis attrahit; fuga scilicet vacui humoribus succedentibus ad locum, unde humor decessit tractus ab instrumento: in qua successione calculi si exsistant, è priori sede necessariò movebuntur.

p. 130. *l.* 53. ἀλέη μὲν χαλᾷ. πῇ δὲ σκγλιαχεσίνη.] Corruptum est illud πῇ priore syllaba amissa: lege λίπη *pinguitudo*, pro λίπα mutato α in η ἰωνικῶς, nomen est indeclinabile, & olei epithetum passim apud *Homerum* λίπ' ἐλαίῳ. Hic vires olei *anthemidis* traduntur, quod scilicet calore blando laxet, pinguitudine lentorem afferat, acrimonia autem ad expulsionem excitat.

p. 131. *l.* 3. βετόνικας δὲ, τ πτερὶνίδω.] Supra de nomine hujus herbæ diximus, & πεττονίκαν in accusandi casu dici ostendimus, cum sit generis feminini. Nunc de ipsa herba dicendum; quæ scilicet hoc nomine intelligi debeat: sunt enim qui ambigant. Cæterum, removet dubitationem *Antonius Musa*, qui sub *Augusto* floruit: *betonicam* ita appellari à *Græcis* testatur in libello *de Vetonica*, qui & à Latinis eamdem ferratam dici ibidem refert. Ratio nominis sumpta à forma foliorum, quæ in ambitu dentes instar serræ habent. At Nicander in *theriacis*, herbam ἐνόγρον appellavit ἐμπρίον, ejusdem significationis vocabulo, quia sit ἀκανθώδης καὶ τρηχὺς, *spinosa* & *aspera*: ita enim exponit Scholiastes.

p. 131. *l.* 7. πολυλαεσὶ σίνησι, καὶ ἐκ πυρὸς ἐσχάρας.] Insignis hic lacuna est in omnibus MSS. & excusis codicibus; quæ causa est, cur minus liquidò appareat, quid his verbis velit *Aretæus*. Attamen conjicere licet, eum proximè ante posuisse remedia, quibus utendum esset, si renum inflammatio ad abscessum deducta esset: in hisque *ferri* mentionem fecisse, quod cuti, sub qua abscessus foret, imprimeretur: tum Medicamenta tergendo ulceri idonea docuisse; demum quibus Cicatrix induceretur, quorum in numero Sinapi & crustas ab igne hic recenset, propter vehementem eorum exsiccationem: sed hæc tam obscura satius est in medio relinquere. De sectione abscessus renalis vide Hippocratem *in lib. de internis morbis*.

p. 131. *l.* 9. καὶ πλέειν ἢ ἐν θαλάσσῃ βιοτῇ.] Laudat navigationem in victu calculosorum, quod mollis illa navigii motio arenulas & calculos sensim ad exitum propellere valeat.

Ad Caput V.

Περὶ Θεραπείας γονοῤῥοίης.

De Curatione Profluvii Seminis.

p. 131. *l.* 17. πάντων κακῶν ἐστιν αἴτιον.] Omnium malorum causam statuit fluxum seminis involuntarium, quòd inhonestus sit, quòd periculosus, quòd denique fœcunditatem, qua genus perpetuatur, adimat. Cujus dicti hæc ratio est, quòd præcipuum & proprium hominis bonum est honestas; alterum vita, quæ ipsi cum stirpibus & animantibus communis; tertium generis propagatio per generationem, commune item mortalitatis solatium: quare id, quo iis omnibus bonis privamur, omnium malorum causa merito dici potest.

p. 131. *l.* 23. ἔρεον μὲν τὸ λίπ' τῆς οἰὸς ξὺν τοῖς λύμασι.] Quam profusi sint verborum & laxi *Jones*, ex hoc loco clarè perspici potest. Quot verba posuit, cum una voce οἰσύπη dicere posset? observanda etiam locutio elliptica· σὺν ὅσσεσι μὲν ὂν ἔρεον, supple χρήσιμον, καίεσον.

p. 131. *l.* 28. καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ῥυτή.] ῥυτήν *rutam* herbam appellat, quam vetustiores Græci πήγανον.

p. 131. *l.* 30. καὶ νίτρον.] Lege, νίτρου, ut referatur ad verbum supra positum χρέο.

p. 131. *l.* 34. ἡ χλωρὸν ἐπίπλασμα.] Viridis emplastri varias compositiones recenset Galenus *lib.* 2. *de composit. medic.* κατὰ γένη, quem vide. Facultas ejus est exsiccare; & tergere.

Ad Caput VI.

περὶ θεραπείας στομαχικῶν.

De Curatione Laborantium stomachi vitio.

p. 132. *l.* 6. εὔογκον σάρκας ποιῆσαι.] Phrasis per synecdochen, quæ *Ionibus* & Poëtis familiaris.

p. 132. *l.* 7. αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες.] Sententia est Hippocratis in *sexto epidem. sect.* 4. ut supra indicavimus.

p. 132. *l.* 14. κατὰ τοῦ στέρνου ἐς σύψιν ἐπίθημα.] Interpres haud rectè: *pectori ad adstringendum imposita:* non enim hæc *Aretæi* mens, ut Medicamenta stomachica pectori aut sterno applicentur, (quod planè esset absurdum; non enim ibi stomachus;) sed ut infra sternum ponantur: quo in loco situm est superius ventriculi os. Fefellit eum usus præpositions κατὰ, quæ cum genitivo aliquando significat *in*, aliquando etiam *infra*, ut in illo Aristophanis κατὰ γῆς ἀποπέμπω: posset legi κάτω τοῦ στομάχου.

Ad Caput VII.

περὶ θεραπείας κοιλιακῶν.

De Curatione Ventriculo laborantium.

p. 132. *l.* 24. ἢν τῶν σιτίων ἀπέλωσις ἡ κοιλίη ἔῃ.] Scribe ἀχεπτὴς, ut est ad oram paginæ in Editione *Henischii*. Cæterum κοιλιακοὺς *ventriculosos* interpretatur *Cælius Aurelianus* aptissimè.

p. 132. *l.* 27. ψύχει μὲν ἐμφύτῳ τῷ τῆς ἐς πέψιν θερμασίης.] Hæc esse mendosa, quis dubitet? non enim frigus coctionem lædens, quod cœliaci affectus causam statuit, ἔμφυτον, id est, *innatum* dici potest. Quippe quod innatum, secundum naturam est: quod autem cœliacos facit, præter naturam: sed neque ψύχος θερμασίης, *frigus caliditatis* rectè dicatur: quare sine dubitatione legendum est, ψύξει μὲν τῆς τῆς ἐμφύτου ἐς πέψιν θερμότητος.

p. 132. *l.* 46. καὶ τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν χλωρόν.] Hujus malagmatis nullam fecit mentionem *Galenus* in descriptione malagmatum, quæ collegit *lib.* 7. *de compos. med.* κατὰ γένη.

p. 132. *l.* 47. καὶ τὸ ἐμὸν τὸ μυστήριον.] Ita veteres Medici sua Medicamenta, quæ sibi ipsi componebant, & propria esse volebant, cognominabant: velut ex *Galeno* etiam colligi potest; qui *lib.* 10. *de composit. medic.* κατὰ τόπους de quadam compositione verba faciens: τοῦτο (inquit) ἀπὸ ῥευστικοῦ ὡς μυστήριον ἐλάβομεν.

p. 183. *l.* 6. τὸ διὰ τῶν ἐχιδνῶν πηκτικώτατον (πηπτικώτατον).] Cubat sine dubio mendum in voce hac πηκτικώτατον, id est, *summopere coagmentativum*, ut vertit interpres: quod Theriacæ minimè convenit, quæ calidissimis constat Medicamentis. Scribe igitur πεπτικώτατον, *maximè concoquens:* de iis enim agit Medicamentis, quæ concoctionem promovent. Nisi quis malit ὀπτικώτατον, quod veterum lingua idem significat.

p. 133 *l.* 8. ἢν δὲ ἐγκρύψῃς ταῖσδε.] Rationem parandi *veratri albi* facilem & priscis usitatatam edocet, quæ est ejusmodi: veratri radix raphano seu radici inseritur, atque includitur, spatio unius noctis: post raphanus veratri facultate imbutus solus propinatur. Recens hoc fuisse inventum tempore *Plinii*, testatur ipse *lib.* 25. *cap.* 5. *Nuper* (inquit) *invenere dissectis raphanis inserere elleborum, rursusque comprimere raphanos, ut transeat vis, atque eo lenimento dare.* Cujus præparationis alicubi *Galenus* fecit mentionem.

p. 133. *l.* 14, 15. ἢ μυρσίναισι.] Leve hic mendum. Scribe μυρσίνῃσι.

p. 133 *l.* 15, 16. ἔχει γὰρ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀναπνοὴ τοιόνδε φάρμακον πήληριον.] Neque rectum hoc τοιόνδε. Pro quo lege in genit. plurali, τοιῶνδε: refertur ad illa δάφνῃσι, ἢ μυρσίνῃσι &c. Insignis hic locus de salubri hortorum suaveolentium aura ab herbis & virgultis medicam vim habentibus, quales commemorat Myrtos, Lauros, Thymum: de quibus est illud *Maronis* in Poëmate elegantissimo *Ciris*:

Cecropius suaves exspirans hortulus hortos
& Romanæ fidicen Lyræ,
——— *tum violaria &*
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent olivetis odorem
Fertilibus Domino priori.

Alia ratio, immò longè diversa hortorum meritoriorum: in quibus frugiferæ arbores multæ, & magna olerum copia educatur, fimetis undique per pulvillos digestis, variisque aquarum incilibus passim discurrentibus: quorum hortorum aëri, cùm multis herbarum atque aquarum vaporibus inquinetur, parumque ob frequentiam arborum difflетur, vix salubritas constare potest, si præsertim brassica, careo & buxo abundent: quemadmodum *Galenus* ex quorumdam *Hippocratis* Interpretum sententia, quam ipse probat, referr *com. ab lib.* 3. *epidem.* ejus verba ut in re insigni adscribere placet: τρίτον ἐπὶ τούτοις, ὅτι πολλὴν ἀφθονίαν ἔχοντες λόγων εἰς τὸ διαβάλλειν τὸν ἐπὶ τοῖς κήποις ἀέρα. τοῦτο μὲν ὅλον τὸ μέρος

ῥ@ ἐξέλιπον ἐξετράποντο δ᾽ ἐπὶ τὰ λάχανα, διωχλοῦσι καὶ τῶν ὀχετῶν μνημονεύειν, ὡς τὰ πολλὰ τοὺς ἀποπάτους ἐκκαθαιρόντων εἰς τοὺς κήπους, ἄπεισίν τε τὴν τοιαύτην δυσωδίαν, ἐπί τε τὴν ἀπὸ τῶν λαχάνων, καὶ δένδρων, καὶ θαμνῶν ἀναθυμίασιν, ὥσπερ ἀπό τε κράμβης καὶ κάρεως καὶ πύξου. Φανερῶς γὰρ ὁ ἀὴρ μοχθηρὸς ἀπὸ τῆς τούτων ὁμιλίας γίνεται.) Ubi notandus obiter mos derivandi in hortos cloacas & ductus subterraneos urbium purgamenta, quæ lætaminis loco plantis darentur.

p. 133. *l.* 17, 18. ἁλτήρων βολαῖσι, ἢ θώρηκος, ἢ τῆς κοιλίης κόποι.] Ad oram libri excusi has syllabas σι τε conjunctim, & à voce præcedenti disjunctim, à quodam scriptas animadverti ex quodam MS. ex qua observatione veram mihi videor elicere posse lectionem: ἁλτήρων βολαὶ, δίσκου, θώρηκος καὶ τῆς κοιλίης κόποι. halterum jactus, disci. &c. sed & illa mendosum sonant θώρηκος καὶ κοιλίης κόποι. ceu vero parti ulli ægrotanti atque imbecillæ defatigatio conveniat. κόπος enim lassitudinem aut quamvis molestiam significat, non autem laborem simpliciter, ut nimis supine vertit Interpres: neque ventriculus est ejusmodi, qui laboris sive exercitationis, atque inde consequentis lassitudinis capax sit: pars in medio corporis abstrusa, & musculis carens; licet aliarum partium, quæ voluntariè moventur atque exercentur, motibus juvetur. Malim itaque legere cum negatione ἄκοποι fortasse & pro θώρηκος κωρύκου legendum: quo nomine follis significatur, olim in usu apud Græcos, atque etiam hisce temporibus, ad corporibus exercitationes: unde vox κωρυκομαχίη apud Hippocratem *lib.* 2. *de Ratione victus.* χειρονομίη, ἁλτήρων βολαὶ, δίσκου, κωρύκου ἄκοποι. voce κοιλίης expuncta, hoc est: *manuum exercitatio quæ fit halterum disci, folliculi, incommoda, dolores, molestias depellunt.* reliqua hujus capitis mutila, ipsumque caput mutilum MS. cujuspiam opem exspectat, de quo jactura sarciatur. Non abs re porrò fuerit, *Galeni* locum de particulari membrorum exercitatione ex libro 5. *de sanitate tuenda*, Latinè conversum, quia prolixus est, proferre. *Quos ex levi causa vertigines, comitiales morbi, gravis ophthalmia, vel aurium dolores malè habent, iis inclinato capite; dorsove, aut humi volutatis exercitari non expedit: imò tum ambulatione sæpè, tum cursu mediocri, tum gestatione in vehiculis citra fatigationem uti. Simili modo nec quibus tonsillæ, (quas παρίσθμια Græci vocant) aut vitia, quas ἀντιάδες appellant, aut anginæ facilè incidunt, nec quibus promptè in columellam, gingivas, dentes, neque partem aliquam ex iis, quæ circa collum, aut totum caput habentur, fluxiones procumbunt. Quippe nonnulli dimidio capite infestantur; aliis tendones, ex levi qualibet causa dolent. Quorum nemo exercitationem sustinet, quæ caput impleat: sed sunt his omnibus, quæ per crura geruntur, utilia; sicut è diverso qui imbecillis sunt cruribus, his superioribus partibus exercitari est satius, chironomiis, acrochirismis, disci jactu, halterum usu: præterea his omnibus, quæ in palæstra humi exercent. At quorum mediæ crurum, brachiorumque partes opportunæ offensionibus sunt, iis quodvis exercitationum genus idoneum fuerit: modò ne reliquarum considerationum ulla prohibeat. Quæ tamen circa thoracem partes sunt, magis inferiorem exercitatione juvantur; quæ circa vesicam, & renes, superiorum: Lien, ventriculus, jecur, intestina, & colon, sicuti in medio superiorum, inferiorumque sunt, ita se ad exercitationes habent.* Hactenus Galenus.

Ad Caput XII.

περὶ θεραπείας ἀρθρίτιδος.

De Curatione morborum in Articulis & Coxendice.

p. 133. *l.* 24. σιτίων καὶ ῥαφανίδων πολλάκις.] Deest initium huic capiti ut patet. Horum autem, quæ supersunt prima sententia sic suppleri potest, ἐμέειν ἀπὸ σιτίων καὶ. &c.

p. 133. *l.* 26, 27. ψυχρολουσίη θαλασσίη.] Marina lavacra morbis articulorum bifariam prodesse possunt, priore modo salsugine, cui vis exsiccandi, & absumendi superfluos humores: deinde frigiditate actuali, calorem intro revocando, quod θέρμης ἐπανάκλησιν vocat *Hippocrates*: unde proverbium:

θάλασσα κλύζει πάντα τ᾽ ἀνθρώπων κακά.

p. 133. *l.* 37. ξὺν τοῖσι ψύχουσι κολοκύντης καὶ πέπονος.] Interpres videtur legisse ξὺν τοῖσι ψύχουσι, κολοκύντῃ καὶ πέπων. Quæ lectio adstrui potest: nisi quis nihil mutando malit pro ψύχουσι, legere ψήγμασι. *Panis cum ramentis cucurbitæ & peponis*, ad cataplasma scilicet parandum.

p. 133. *l.* 41, 42. καὶ πράσιος ἡ τοῖσι φύλλοισι λεπτή.] An πράσιος usurpat flexu masculino, quod alii Scriptores in neutro, non est ita: neque hîc, πράσιος, nomen est substantivum, sed adjectivum, quod refertur ad substantivum, βοτάνη· ita enim & supra πεντάφυλλος ἡ βοτάνη, *herba quinque folia*, quam alii in neutro substantivè πεντάφυλλον vocant. Addit τοῖσι φύλλοισι λεπτή, *tenuium foliorum*: cujus speciei non meminit Dioscorides. Sed, nisi fallor, primam speciem marrubii à *Theophrasto* descriptam intelligit folio herbaceo, & magis inæquali, incisurisque profundioribus, & magis conspicuis. Vide eum *lib.* 6. *cap.* 2.

p. 133. *l.* 44, 45. μήλων τε τῶν κιτρίων τὸ ἄδρωτον.] Acetositatem citri barbari appellant.

p. 133.

p. 133. *l.* 46. σῦκα ξηρὰ καὶ θάσια.] Supple κάρυα, *nuces Thasiæ*; aliter *amygdalæ*. Vide Macrobium *lib.* 3. *satur. cap.* 18.

p. 134. *l.* 2. καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ.] Deest verbum ὠφελέει, quod refer in suum locum.

p. 134. *l.* 3. καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ.] Videntur hæc παρέλκειν; supra enim hæc eadem posuit.

p. 134. *l.* 8, 9. καὶ γὰρ τοὺς νοσέοντας ἑωυτῶν.] Qui morbis sæpe conflictantur, periti Medicamentorum efficiantur, necesse est: unusquisque enim ea requirit, & cognoscere studet, quibus maximè indiget: ipsa etiam calamitas ingenium excitat, juxta illud Nasonis:

——— ——— grande doloris
Ingenium est miserisque venit solertia rebus.

Eo pertinet illud Celsi in proœmio: *primoque medendi scientia sapientiæ pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturæ contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit: scilicet his hanc maximè requirentibus, qui corporum suorum robora, inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant.* Et nos vulgò eodem sensu homines valetudinarios, pharmacopœorum officinas vocamus.

Ad Caput XIII.
περὶ θεραπείας ἐλέφαντος.
De Curatione Elephantis.

p. 134. *l.* 20. θηρίου γὰρ ἰδέη.] Vide supra *lib.* 2. *de signis* χρονίων· ubi multa de natura hujus morbi annotavimus.

p. 134. *l* 20. δέος δὲ ξυμβιῶντι.] De contagione elephantiasis confirmat Galenus *lib.* 11. *de simpl. fac.* ubi de carne viperæ disputat, cujusdam scilicet elephantiaci exemplo; cujus consuetudine cum nonnulli ex ejus sodalibus eundem morbum contraxissent, reliqni, ne idem discrimen incurrerent, misero illi tugurinm extra vicum in colle construere fuerunt coacti: rem se vidisse *Galenus*, dum in *Asia* esset juvenis, testatur.

p. 134. *l.* 23, 24. ἀλλὰ γὰρ πάντα χρὴ ξυμφέρειν φάρμακα καὶ διαίτην καὶ σίδηρα καὶ πῦρ.] Σίδηρα, neutrum plurale me legisse non memini. Scribe igitur σίδηρον. Ad rem, nullum esse remedium, quod si seorsim sumatur, huic tanto malo expugnando sufficiat, censet. Igitur omnia Medicinæ præsidia adhibenda esse, quæ quatnor generibus summatim comprehendit; Medicamentis, victus ratione, ferro, & igni. Horum duo posteriora, ut omnium valentissima, non nisi in extremis morbis usurpantur, quùm alia parum prosunt. De igne quidem sententia est Hippocratis in *libro* περὶ τέχνης, qua hunc potissimum esse Medicinæ instrumentum decernit: tum in *Aphorism.* ejusdem παρεμβεβλημένοις, remediorum is progressus notatur: ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται· ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται· ὁκόσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα. De ferro est illud *Maronis* in tertio *Georgic.*

Non tamen ulla magis præsens fortuna laborum est
Quàm si quis ferro potuit rescindere summum
Ulceris os.

Cui adde illud Ovidii ex primo *Metam.*

——— sed enim immedicabile vulnus
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

p. 134. *l.* 30. καὶ τοῖς ἐπὶ σφυροῖσι αὐτῆμαρ.] Negativa particula οὐκ videtur deesse, ut ex sequenti contentn intelligi potest: mox enim subdit: κρέσσον γὰρ ἡ διάτασις. &c.

p. 134. *l.* 36. τὸ πονηρὸν καὶ ἔντηκτον.] Ἔντηκτον, *penitus inquinatum*, cui labes ceu liquefaciendo infusa, ac penitus impressa est. Ita namque Græci verbum, ἐντετηκέναι usurpant de eo quod alicui tam altè impressum, ut bituminis aut adipis liquefacti modo instillatim firmissimè hæreat. Sophocles in *Electra*:

Μῖσός τε γὰρ παλαιὸν ἐντέτηκέ μοι ἐντήξας.

Vide *Suidam* in voce ἐντήξας.

p. 134. *l.* 36, 37. μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον.] Deest verbum φυῶντα vel ἐνθέντα· estque sententia ejusmodi: sanguinem vitiosum, qui in corporibus illis redundat detrahere oportet, sed non affatim, & una vacuatione quantum est ejus in venis, quia vires unà exhaurirentur: sed tantum vacuandum est, quantum satis est, alimentum morbo subtrahere volenti, non præsidium naturæ: cui interim novus sanguis familiaris probis alimentis sufficiendus est in locum corrupti: quam rationem curandæ cacochymiæ Medici ἐπίκρασιν vocant; eaque utuntur, cum vires integram pravi humoris vacuationem non ferunt, ut docet Galenus *lib.* 9. *Method. Ther.* cujus verba hæc sunt: χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδείξεων, κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ' ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας.

p. 134. *l.* 42, 43. ἢ ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ ἢ ἔλεξα ἔσω.] Melius ὡς ἔλεξα. quænam sit hæc purgatio in cibo; quam in ischiadis curatione se docuisse ait, scire non possumus: quia præcedens caput, in quo eam rem tradiderat, dimidia ferme parte truncatum est.

p. 134.

p. 134. *l.* 43. γάλα ἀδιάκριτον] Lac indiſcretum appellat, quod ſolidum, ut ab ubere animalis emulctum eſt, datur: ut diſtinguat à ſero, quod ab alia ſubſtantia lactis, arte ſegregatur.

p. 134. *l.* 50. ἡμέρων ἀφ' ἡμέρας] Alternis diebus; idem quod παρ' ἡμέραν. Scribe autem ἡμέραν.

p. 135. *l.* 2. κεδρίης κύαθον ἕνα] Ita nuncupatur reſina cedri arboris, cujus mira eſt vis contra putredinem: qua de cauſa à nonnullis νεκρῶ ζωὴν, id eſt *vitam mortui* ſeu cadaveris appellatam fuiſſe auctor eſt *Dioſcorides*. Ea etiam libros olim illini ſolitos ad perpetuitatem, ex variis veterum ſcriptorum locis cognoſcimus. Verùm eamdem viventia putrefacere idem *Dioſcorides* confirmat. Qui tamen eam in ecligmate præſcribit elephantiacis, cen mortuis propè modum, & cadaveroſis; quemadmodum hîc *Aretæus*: ὠφελεῖ (inquit) καὶ ἐλεφαντιῶντας ἐκλειχομένη ἢ περιχριομένη.

p. 135. *l.* 5. ἐλέφαντος τοῦ ὀδόντος ῥίνημα] Eboris ſcobem ſimpliciter paronychiis imponit *Dioſcorides*, & vim habere adſtringentem aſſerit, neque quicquam præterea. Quare ſi tanto malo ſcobes illa opitulatur, occulta proprietate id eam præſtare oportet.

p. 135. *l.* 5, 6. ἀτὰρ καὶ τῶν ἐχιῶν τῶν ἑρπετῶν θηρίων αἱ σάρκες] De vi carnis viperinæ adverſus elephantiaſim, complura experimenta Galenus *lib.* 11. *de ſimpl. med. fac.* quæ quiſque eo loco videre poteſt. In quo creatoris ſapientiam non eſt ſatis mirari atque celebrare, qui ex animalibus nocentiſſimis, humanæque naturæ infeſtiſſimis, remedia exquiſitiſſima contra immanes morbos ſuppeditat nobis: ne quid uſquam eſſet in natura, quod homini non prodeſſet. Quod veſanos Momos, atque Epicuréos admonere poterat non fuiſſe hanc rerum univerſitatem fortuito illo & ab omnibus ſanis hominibus exploſo atomorum concurſu creatum: cum experientia demonſtret, nihil prorſus in mundo eſſe, quod non homini apprimè utile ſit, ſi quis eo uti ſciat. Verùm ignavia hominum, quidvis potius quàm ſecreta illa inveſtigantium, obſtat, quominus naturæ munificentiam cognoſcere poſſimus: multò enim eſt proclivius, ſi quid eſt in herbis, aut animalibus, aut foſſilibus, naturæ noſtræ parum congruens damnare, atque inde incuſare Naturam, quam utilitates in illis ipſis rebus latentes inveſtigare, in lucemque proferre. Quid verò adeo mirum eſt, ſi in rebus materia concretis bona malis mixta ſunt; ſi viperæ ſalivâ enecant, carnibus juvant? cum ea ſit ratio materiæ illius primæ, ex qua cuncta procreantur, ut contrarias & qualitates, & formas ſuſcipiat; alioqui una eſſet res ſimplex univerſum. At Mundus ex pluribus & diverſis immo omnibus naturis conſtet, neceſſe eſt, ſi ſit mundus, quem Græci κόσμον ab ornatu & pulchritudine dixerunt: quis enim locus pulchritudini (de rebus corporeis loquor) eſſe poteſt, ubi nulla ſit partium proportio atque ſymmetria: & quæ ſymmetria eſſe poteſt, ubi nulla varietas partium, nulla diſtinctio. Quod ſi mundum diverſis naturis conflatum eſſe oportuit, ſequitur & formas diverſas debuiſſe recipi in materia mundi: atque adeò diverſas & pugnantes inter ſe qualitates, tum in elementis, tum in iis quæ ex elementis gignuntur, ſequi debuiſſe. Ex quo etiam intelligitur fieri non poſſe, quin aliqua aliquibus noxia infeſtaque ſint, propter illam qualitatum pugnantiam, quæ formas rerum diverſas neceſſariò conſequitur. Sed illud in his admirabile eſt ex illis rebus, quæ nobis ob inſignem naturæ diſtantiam adjungi non poterant, comparata eſſe nobis remedia, & *ſalutem ex inimicis noſtris*, ut ſacer vates cecinit. Unde illud etiam Sidonii Apol. *lib.* 9. *epiſt.* 9. *Acrium more Medicorum, qui remedium contra venena cùm ratio compellit, & de ſerpente conficiunt*. In qua re perſpicienda Medicinæ ſcientia verſatur. Nam ut propoſito exemplo inſiſtam, non ſolum viperarum carnes elephantiaſim curant; ſed etiam jocinoris obſtructionibus mirum in modum conferre creduntur: de qua re *Aponenſis* teſtatur *in Supplementis practicæ Meſuei, capite de Oppilatione hepatis*: aitque earum carnium uſu emendari, quidquid in jecore emendabile eſt. Quod & *Franciſcus Pedemontius* in ſuis ad eumdem *ſupplementis* confirmat: quibus accedit teſtimonium Avicennæ ita ſeribentis; 2. *can. cap. de ſerpente*, quo nomine viperam deſignavit: *& caro quidem ejus, quum in uſu habetur, prolongat vitam, & confortat virtutem, & conſervat ſenſus & juventam*. Patrocinantur & quæ *Iſigonus* apud Plinium *lib.* 7. *hiſt. cap.* 1. de iis qui *Athon* montem incolunt, memoriæ prodidit: nempe hos annis centenis quadragenis vivere, quod viperinis carnibus alantur; ex eaque cauſa nec capiti nec veſtibus eorum noxia corpori ineſſe animalia. His adjungi poteſt hiſtoria relata à *Guaynerio in tractatu de venenis*: ibi enim narrat ſe vidiſſe Chirurgum quemdam, grandi admodum ætate, ſed corpore adeo vegeto & firmo, ut juvenis videretur: hunc autem eum vigorem, carnibus ſerpentum more anguillarum frequenter eſitandis ſervaſſe. Sed & Porphyrius *lib.* 1. *de abſtinentia ab animalibus*, viperarum eſu viſum reſtitui affirmat: τοὺς γοῦν τῶν ὄφεων ἀποτυφλωθέντας ἔστιν ἰδεῖν ἔχεως βρῶσει τηρήσαντας ὅρασιν. Κρατεροῦ δὲ τοῦ ἰατροῦ οἰκέτης ξένῳ περιπεσὼν νοσήματι, τῶν σαρκῶν ἀπόστασιν λαβουσῶν ἐκ τῶν ὀστῶν, τοῖς μὲν φαρμάκοις ὠφελήθη οὐδὲν· ἰχθύος δὲ τρόπῳ ἔχεως σκευασθέντι καὶ βρωθέντι διεσώθη, τῆς σαρκὸς συγκολληθείσης. id eſt: *Fuerunt* (inquit) *qui viperæ eſu, utriuſque oculi deperditam lucem recuperarint. Quin & Crateri Medici quidam familiaris novo & inaudito morbi genere correptus, quo carnes ab oſſibus abſ-*

cedebant, cum nullo medicamine juvaretur, appositis piscium vice viperæ carnibus, ut iis vesceretur, post usum autem carne cum ossibus coalescente, pristinæ sanitati restitutus est.

p. 135. *l.* 8, 9, 10. ἀποτάμνονται δὲ χρὴ τῆς κεφαλῆς, καὶ τῆς οὐραίης ἕκαστον ὁκόσον δακτύλους τέσσαρας] Ita & alii auctores, qui de theriaca conficienda scripserunt, præcipiunt: cujus præcepti rationem Auctor Libelli de *Theriaca* ad *Pisonem* reddit his verbis: καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐχιδνῶν, οὐχ ὅλα τὰ ζῶα εἰς ἀντίδοτον πέμπομεν, ἀλλ' ἀποτέμνοντες τὰς κεφαλὰς, καὶ τὰς οὐρὰς, οὕτω τοῖς ἄλλοις αὐτῶν σώμασιν εἰς τὴν μῖξιν χρώμεθα· καὶ τοῦτο οὐ παρέργως, οὐδ' ἄνευ λόγου τινὸς ποιούμενοι, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ κεφαλαὶ τὸν κάκιστον τῶν χυμῶν, αὐτὸν τὸν ἰὸν ἐν αὐταῖς ἔχουσι, διὰ τοῦτ' ἀποκόπτειν αὐτὰς πειρώμεθα· ἵν' ὀλιγώτερον τῆς ἀπ' αὐτῶν δυνάμεως ἔχῃ τὸ φάρμακον, τῆς τούτων φύσεως μεταβλητικὴν τινὰ δύναμιν εἰς τὸν ἰὸν ἐχούσης, ὥσπερ δὴ καὶ ἐν τοῖς διδύμοις τὸ σπέρμα, καὶ ἐν τοῖς μαζοῖς τὸ γάλα μεταβαλλόμενον γίνεται. id est, *atque ipsarum viperarum corpora non integra antidoto immittimus, sed amputatis capitibus, caudisque, ita reliquis ipsarum partibus in mistura utimur, idque non extra propositum, nec sine ulla facientes ratione: sed quoniam capita pessimum humorem, nempe ipsum virus in se continent, ideo ipsa præcidere conamur, ut minùs de ipsorum potestate medicamentum recipiat, quum natura eorumdem vim quamdam in venenum mutandi obtineat: quemadmodum & in testibus semen, in mammis lac mutatur.* Hactenus ille auctor. Galenus autem *lib.* 11. *simplicium*, præcidi capita oportere ob eam causam simpliciter dicit, quod ejusmodi animalia venenum ore contineant; cæterum à ratione alienum videri & caudas demere: ἐπεὶ δὲ ἔθος ἡμῖν ἐστιν, ὅταν τοὺς καλουμένους ἀρτίσκους θηριακοὺς σκευάζωμεν, ἀφαιρεῖν οὐ μόνον τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐρὰν, ἐνενόησα πολλάκις εὐλόγως ἴσως μὲν τὴν κεφαλὴν ὅλην διὰ τὸν ἐν τῷ στόματι περιεχόμενον ἰὸν, ἀλόγως δὲ τὴν οὐρὰν ἀφαιρεῖσθαι· οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι διὰ τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς, τά θ' ὑγρὰ, καὶ τὰ ξηρὰ πρακτέον οὕτως ἐστίν· ἀποκτείναντες γὰρ αὐτὰ, εἶτ' ἐκδείραντές τε, καὶ ἀναπτύξαντες ἐξαιροῦμέν τε καὶ ἀπορρίπτοῦμεν ἅπαντα τὰ ἔνδον, ὡς μόνην καταλείπεσθαι τὴν τῶν σαρκῶν οὐσίαν ἅμα ταῖς διαπεφυκυίαις αὐτῶν ἀρτηρίαις τε καὶ φλεψὶν, ἐλάχιστον ἐχούσαις ὄγκον, ὡς πρὸς τὴν ὅλην σάρκα καὶ μηδὲ φαινόμενον, ἐὰν πάνυ τις ἐπιμελῶς κατασκέψηται. id est, *Porrò quoniam ex more, cùm artiscos Theriacos, quos vocant, præparamus, non tantùm caput, sed & caudam earum abjicimus, subiit mihi frequenter rationi consentaneum fortassis esse caput quidem totum abjici ob venenum, quod ore continent; verùm à ratione alienum esse, adimere & caudam. Nec enim dicere liceat, quod id faciendum sit ob excrementa tum liquida, tum sicca. Nam interfectis illis, atque excoriatis, apertisque, exempta interanea omnia abjicimus, ut sola sit carnium substantia reliqua, unà cum arteriis venisque per ipsas innatis, quarum minima est moles, ut ad totam carnem, ac ne apparens quidem, nisi quis multùm accuratè consideret.* Hæc Galenus. De ea autem ratione, quam ille auctor *Theri.* ad *Pisonem* posuit; quod videlicet caput serpentum propria vi virus illud progignat, ejusque sit principium, haud satis liquet: quando alii aliunde per venas ad caput venenum deferri existimarunt, quorum meminit Plinius *lib.* 11. *cap.* 37. ita scribens: *non aliud esse hoc quam fel serpentum, & inde venis sub spina ad os pervenire diligentissimi auctores scribunt.* Plura de hac re disputamus in nostro libro Problematum medicorum.

p. 135. *l.* 13. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἔχιες ὄψον ἐν δείπνῳ.] Idem se cuidam viperarum venatori, qui elephantiasi laborabat, consuluisse, itaque eum sanatum testatur Galenus citato loco: refert Cœlius Aurel. *lib.* 3. *cap.* 1. in curatione hujus morbi: *Dant etiam viperas mandendas, sed amputata capite, atque cauda:* &c.

p. 135. *l.* 18, 19. τῶν κελτίων, οἱ νῦν καλέονται γάλλοι.] Κελτίων non benè pro κελτῶν. *qui* (inquit) *nunc Galli appellantur.* Quia serò id nomen apud Græcos in usu fuit, sed κελτοὺς vocabant, qui postea γάλλοι, & γαλάται: nam *Galli* & *Galatæ* iidem. Quod & *Pausanias* confirmat in *Atticis*, sic scribens: ὀψὲ δέ ποτε αὐτοὺς καλεῖσθαι γαλάτας ἐξενίκησε· κελτοὶ γὰρ κατά τε σφᾶς τὸ ἀρχαῖον, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὠνομάζοντο. Et Strabo *lib.* 4. τὸ δὲ σύμπαν φῦλον (Gallorum) ὃ νῦν γαλλικόν τε καὶ γαλατικὸν καλοῦσιν. &c. quibus verbis testatur *Strabo*, eo tempore quo vivebat, cœpisse *Gallos* appellari, qui prius *Celtæ* dicerentur: quod cùm & de sua ætate affirmet *Aretæus*, hunc circa tempora *Tiberii*, quibus floruit *Strabo*, aut paulo infra, *Neronis* scilicet principatu, vixisse oportet. Sed de ætate *Aretæi* superius in Præfatione.

p. 135. *l.* 20. σάπων ἐπίκλην.] Ita & nunc vulgò appellamus du *Savon*: deesse autem quidpiam, contextus indicat. Eodem nomine utitur Plinius *lib.* 28. *cap.* 12. & Gallorum proprium agnoscit: *Prodest* (inquit) *& sapo Gallorum* &c.

p. 135. *l.* 21, 22. ἀνδράχνην.] Portulacam in smecticorum censum referri, consentaneum videtur; utpote, cujus Galenus *lib.* 6. *simpl. fac.* vim refrigerantem agnoscat cum humiditate viscida, qua eamdem mederi hæmodiæ idem tradit cum Aristotele *sect.* 7. *probl.* 10. Ejusmodi enim qualitates multum diversæ ab iis, quæ ῥυπτικοῖς & σμηκτικοῖς tribuuntur. An etiam aliquid detergens habet ea herba, quod vi minus manifestum auctores illi prætererunt? quod enim non careat omni vi detergendi, liquet ex *Dioscoride*, qui ad capitis pustulas succum, aut decoctum ejus cum vino pro smegmate com-

commendat *lib.* 2. πρός τε τα ἐν κεφαλῇ ἐξανθήματα, σὺν οἴνῳ σμῆγμα. An *agrestem portulacam* intellexit Aretæus? cui *Dioscorides* vim tribuit θερμαντικὴν, δριμεῖαν, ἑλκωτικὴν, χοιράδων ἀφαιρετικήν. &c.

p. 135. *l.* 27, 28. μίσγειν ἑκάστῳ τὸ πρὸς δύναμιν.] Delendum illud τό.

p. 135. *l.* 28, 29. ἄλλο γ᾽ ἴδιον καὶ τόδε κατάπλαστον ἀναγέγραπται.] Peculiare elephantiasi defricandæ smegma his verbis præscribi palam est: proinde appositam fuisse ejus descriptionem, quæ postea interciderit, dubitari non debet.

p. 135. *l.* 32. χηναλώπεκος.] Hujus meminit Aristoteles *lib.* 6. *hist. de animal. cap.* 2. & Plinius *lib.* 10. *cap.* 22. *Anserini* (inquit) *generis sunt chenalopeces. Et quibus lautiores epulas non novit Britannia chenerotes, fero ansere minores.* Nomen ex *Ansere* & *vulpe* compositum, non quidem quod mistione & coitu utriusque animalis gignantur hæ aves (id enim plane impossibile est) sed fortasse quod vulpis magnitudinem, aut in plumis colorem habeant.

p. 135. *l.* 32, 33. ὁμοίον γὰρ ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ ἄριστον.] Lege: ἐν ἀνομοίῳ. Ait simile in dissimili, ut simiam homini, valdè esse accommodatum; & simile in dissimili intelligit, opinor, animal, quod in suo genere similitudinem alterius animalis diversæ speciei habeat; ut chenalopex vulpis, est simia hominis: quod cur dicat homini optimum esse, fateor me non videre. Aliis istud mysterium quod inest, aperiendum relinquo.

p. 135. *l.* 34, 35. καὶ ἀμμωνιακὸν τὸ θυμίημα ξὺν ὄξεϊ καὶ ὀνογλώσσε χυλῷ.] Scribe: ἀμμωνιακὸν per ω. Hic *Themisonem* videtur imitari, qui teste Cœlio *lib.* 4. *Chron. cap.* 1. in hoc morbo habitum corporis refrigerantibus atque adstringentibus comprimere studebat, cupiens revocare tetros humores ad interiora, adhibitis subinde enematis & purgantibus medicamentis: *Item*, (inquit de Themisone) *ventrem inter paucos dies leviter deduci jubet atque superficiem corporis constringi unguento myrobalani, cum aceto, & oleo rosaceo parvo, vel myrtino, & ammoniaci gutta cum alumine. Reponit etiam ægrotantes in decoctione frigida ex herba perdicio confecta, vel plantagine, aut murto, aut rubo, bis in die,* & paulo infra adhibet etiam ammoniaci guttam cum aceto, vel vino: quam curationem cum elephantiasi adversissimam esse pateat, non immeritò scripserit *Juvenalis*:

Quot Themison ægros autumno occiderit uno.

p. 135. *l.* 36, 37. ἣν δ᾽ πελιδναὶ ἔωσι αἱ σάρκες, ὑποεγχαράσσειν.] Hujus meminit & *Cœlius* citato loco vituperans: *Alii quoque,* (inquit) *etiam cutis vulnerationem affectandam probant, qua corpus exhumoretur; neque cunctis commune judicium, & ignaris cognitum providentes, quod pejorante passione superficies corporis ulceratur.*

p. 136. *l.* 2, 3. καὶ τῷ μέλιτι, παλαιῷ, τὴν μίξιν.] Videtur legendum, ἐς τὴν μίξιν.

p. 136. *l.* 8. ἀκροδρύων τὰ ὡραῖα.] Ex hoc loco patet ἀκρόδρυα generale esse nomen, omnes arborum fructus significans, licet si vocis originem spectes, eos tantùm quos quercus pariunt, significet: nam δρῦς Græcè est quercus. Suidas ἀκρόδρυα, καρποὶ δενδρικοὶ πάντες οἱ τῶν δένδρων καρποί. Ratio est quia veteribus δρῦς accepta pro quacunque arbore, unde fructus δρυπεπεῖς, qui maturuerunt, moxque casuri ab arbore sunt. Ita igitur acceptum id nomen etiam ὡραῖα fructus æstivos comprehendere manifestum est. Propriè tamen ita dicebantur fructus ligneo putamine muniti: quod genus nucum appellatione à Latinis intelligitur.

p. 136. *l.* 8, 9. οἶνοι γλυκέες οἰνώδεες χρεόντες.] οἶνος οἰνώδης *Vinum vinosum* dicebant, quod esset generosum & potens. Cujus generis non censetur vinum dulce: sicut expressè docet Aristoteles *lib.* 4. *Meteor. cap.* 9. ὁ δὲ γλυκὺς θυμιᾶται· πίων γάρ· καὶ γὰρ ταὐτὰ ποιεῖ τῷ ἐλαίῳ· οὔτε γὰρ ὑπὸ ψύχεος πήγνυται, καίεταί τε. ἔστι δὲ ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ δ᾽ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμός. διὸ καὶ οὐ μεθύσκει. id est, *vinum autem dulce exhalat sive suffitur: est enim pingue: etenim eadem præstat oleo, neque enim à frigore concrescit, uriturque. Est autem nomine vinum, effectu non item. Neque enim vinosus sapor, ideoque non inebriat.* Hippocrates etiam 2. *de victu in acutis* vinum dulce ab οἰνώδει distinguit: ὁ μὲν γλυκὺς ἧσσόν ἐστι καὶ καρηβαρικώτερος ἢ οἰνώδης, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος. De vino dulci, & citata Aristotelis sententia, vide Chioccum Veronensem *lib.* 1. *quæst.* 4.

p. 136. *l.* 13, 14. καὶ ξυμπάντων ὁμοῦ καθαρτηρίων ὁ δυνατώτατος.] Veratrum scilicet, de hoc enim loquitur: & sanè ejus tantam esse vim, tam gravem spiritum tradit *Plinius*, ut effossuri, allio, ac vino inter fodiendum hauriendo sese præmunirent, celeriterque opus conficerent, alioqui capitis gravitatem contraherent. Magno etiam ægrorum & medentium pavore olim exhibitum fuisse, idem *Plinius* auctor est: *Album*, inquit, *optimum, quod celerrimè movet sternutamenta, sed multo terribilius nigro, præcipuè si quis apparatum poturorum apud Antiquos legat, contra horrores, strangulatus, intempestivas somni vires, singultus infinitos aut sternutamenta, stomachi dissolutiones, tardiores vomitus aut longiores, exiguos aut nimios. Quippe alia dare soliti, quæ concitarent vomitiones, ipsumque elleborum extraherent medicamentis aut clysteribus, sæpè etiam sanguine venis emisso. Jam verò & cùm prosperè cedat, terribili visu variis coloribus vomi-*

tionum, & post vomitiones, observatione alvi, balinearum dispensatione, totius corporis cura, antecedente omnia hæc magno terrore famæ. Namque tradunt absumi carnem si coquatur una: sed antiquorum vitium erat, quod propter hos metus parciùs dabant; cùm celeriùs erumpat quo largius sumitur. Hæc Plinius.

p. 136. *l.* 14, 15. οὐ τῷ πλήθει καὶ τῇ ποικιλίῃ τῆς ἐκκρίσεως.] de variis coloribus vomitionum ab elleboro albo, modò ex *Plinio* dictum est.

p. 136. *l.* 18. ἀλλὰ δυνάμι καὶ ποιότητι ἔτι φαύλη.] Notatu digna sententia magni Medici, qua *elleborum album*, potentissimum prædicat medicamentorum omnium purgantium, non vacuandi quantitate, aut varietate eorum quæ educuntur, sed potestate & qualitate excretionis: quod scilicet ea, quæ oportet, vacuet, morborumque seminaria stirpitus evellat. Cui & *Hippocrates* suffragari videtur de *nigro Veratro* scribens ad pleuritidem inferiorem: ἀλλ' (inquit) καλλίω καὶ κερσιμώτερα. De *albo* autem est sententia in *Coac. cap.* 12. ἐν ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ καὶ ἀποφορῇ πλέονι, ἀπ' ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα συχνὰ ὠφελεῖ. Ad quem locum *Duretus* hæc annotat: *hic autem significatur albus absolutè usurpatus; in quo tanta vis inest purgandi, ut priusquam ad tenuium intestinorum anfractus perveniat, humorem qui in vitio est, radicitus ab ima parte exstirpet, ipsumque vomitione excludat. Notabile est autem, quod elleborismum præscribit, non inopia, sed delectu catharticorum, ut idem scripsit de nigro ad pleuritidem inferiorem.* Hæc Duretus.

p. 136. *l.* 23. πυρὶ ἴκελον γὰρ ἐς δύναμιν.] Eleganter igni elleborum album comparat: nam ut ignis vi sua omnia pervadit, potenterque immutat, edomatque: ita elleborus intus corporis latibula omnia irrumpens, diuturnorum inibi morborum semina populatur, fibrasque omnes ad vivum resecat: atque ita quicquid est mali profligat, delet, exterminat, ut non possit amplius repullulascere. Eodem sensu Theriacam ab Auctore Libri de *Theriaca* ad *Pisonem* πῦρ καθάρσιον appellari ob præcellentem ejus vim supra observavimus. Atque hic Observationes & castigationes nostras in *Aretæum* Dei Optimi Maximi Auspiciis susceptas, cum debita illi omnium bonorum Auctori gratiarum actione absolvimus. Die Jovis duodecima Januarii, Anni millesimi, sexcentesimi, sexagesimi secundi.

F I N I S.



INDEX GRÆCUS
IN
ARETÆUM.

Editori ARETÆI doctiſſimo JOANNI WIGAN, A. M. Ædis Chriſti alumno S. D. *Michael Maittaire.*

Multum tibi, vir doctiſſime, cùm à tuis popularibus, tum ab omnibus medicæ artis Græcarumque literarum ſtudioſis debetur; quòd primus opus medicum, quale tua nunquam protulit patria, Græcè typis mandaveris: quòd Aretæum apparatu magnificentiſſimo, Latinâ verſione novâ & longè elegantiore, notis accuratiſſimis ornatum in lucem produxeris; ſcriptorem tam raró hactenus obvium, ut penè pro inedito haberetur: tot mendis obſitum, ut lectorem prorſus abſterreret; in ſuo tamen genere, ſi ſcriptionis nitorem, vim verborum, copiamque nunquam nimiam, ſi orationis facundiam, puram dialectum, rerumque qnas tractat methodum ſpectemus, facilè principem. Exemplar ſanè cunctis librorum deinceps editoribus propoſuiſti, quod poſſint imitari quidem, vix ſuperare. Optandum fuerat, ut qui Aretæo manus medicas admoviſti, meliori ipſe valetudine utereris. Verùm nequid tnis laudabilibus inceptis moram injiceret, cavit vir clariſſimus Joannes Friend, M. D. qui pro ſuâ medicinæ linguæque Græcæ (hujus nunquam ab illâ ſejungendæ) peritiâ tuæ ſimul & Aretæi ſaluti conſuluit. Quoniam autem indici Græco coronidem imponere hinc abiens non potuiſti, quam opellam per tenuem mearum virium modulum & temporis anguſtias licuit, præſtiti: operis quippe illa pars erat, ad quam pertinacia laboris magis quàm ingenii acumen poſtulabatur.

In hôc indice adnotantur pleræque voces raræ & inſigniores, loquendique formulæ: præſtantiſſimo huic authori vel propriæ, vel cum aliis, Hippocrate præſertim, Homero & Herodoto, ad qnorum normam ſuum ſtylum conformavit, communes. Vocabnla in Conſtantini Lexico & Henrici Stephani Theſauro prætermiſſa aſteriſco indicantur; obelo, quæ in illis occurrunt ἁμάρτυρα. Loci paſſim inſeruntur ex variis authoribus, quorum editiones ſunt eædem, quæ in Commentario de Aretæi dialecto memorantur. Sicubi aliæ adhibeantur, earum in hujus indicis fine fiet mentio. Plura ex Galeno aliiſque rem medicam Græcè tractantibus exempla accerſere potuiſſem, ſi mihi aut major cum illis familiaritas aut plus otii fuiſſet. Nonnihil ad calcem de quibuſdam Aretæi locis, quorum lectio ſuſpecta eſt; déque ejuſdem ſtylo peculiari ſyntaxique adtexendum curavi. Vale; meamque hanc pauperculam ſymbolam æqui bonique conſule. Ex muſeo. *Calendis Novembribus*, 1723.

A.

ἀλκ-

φλέγμα-

Ιλ. ε. 585. ubi Schol. πνδισιῶν, σφοδρῶς ἀναπνέων. ἆσθμα, Ιλ. ο. 241.

ἀσινὴς ἀβλαβὴς, Hesych. *illæsus.* αἰσθήσιες ἀσινέες, 124: 46. Sic Herodot. 82. 32. Homer. Οδ. λ. 109. ἀσινὴς, *innoxius, non lædens,* ἀσινέες ῥήξιες, Hippocr. 1008. F. Xenoph. 15. A. Æschyl. Agam. v. 1350. ἀσινέστεροι σπασμοὶ, 3: 55, 56. ἀσινεστάτη, 14: 4. † ἀσινῶς, Xenoph. 281. B. ἀσινέως, 96: 14. Hippocr. 938. E.

ἀσιτίη, Hippocr. 599. 16. ἀσιτίαι, Id. 137. A. ἀσιτίῃσι, 1: 18.

ἅσσα, *pleraque,* 72: 14. aut *quædam.* ἅσσα, ἅτινα, ἅττα, τινὰ ψιλῶς, Hesych. sæpius *quæ vel quæcunque* ἅτινα, Homer. Ιλ. α. 554. Οδ. τ. 218. ἅττα pro ἅσσα, 16: 19. *quædam.* Xenoph. 47. D.

ἀστεργὴς νεύροισι κοίτη σκληρὴ, 73: 6.

† ἄστρωτος εὐνὴ χαμαὶ, 57: 40, 41.

ἀσύμφορος, *inutilis.* Opponuntur οἰκεῖον & ἀξύμφορον, 16: 5.

ἀσύνετος. ἀξύνετον καίειν, &c. 89: 19. *inconsultum est urere,* &c.

ἀσύστατος. γάλα ἐς τυρὸν ἀσύστατον, ἥπερ ἐστὶ γάλακτος ἀρετὴ, 128: 12, 13. *lac non coagulabile.*

ἀσφαλέστεροι ἐς κίνδυνον, 3: 56. *minus periculosi.*

ἀσφυξίη, *pulsûs privatio,* 25: 12. Galen. l. 1. de præcogn. ex puls.

ἄσχετος ἐς ὁμιλίην, 25: 24, 25. ἄσχετος ἡ φορὴ, 62. 5.

† ἀσχέτως θέουσι, 33: 2. ἀμέτρως, Suid.

ἄσωτοι, 30: 29. *prodigi, profusi.* Opponitur voci σμικρολόγοι. ἀσώτως ζῶν, Luc. XV. 13. ἄσωτος, Prov. VII. 11.

* ἀτάξιοι σφυγμοὶ, 23: 39.

† ἀταραξίη ψυχῆς, 96: 6.

ἀτελὴς διάλειψις, 31: 23. *imperfecta intermissio.* ἀτελὴς θάνατος, Homer. Οδ. ε. 546.

ἀτενέες ἐνιδόντες, 1: 27. ὀφθαλμοὶ λαμπροὶ, οὐ κάρτα μὲν ἀτενέες, 24: 48. ὀφθαλμοὶ ἐκλάμπουσιν ἀτενέως, Hippocr. 78. C. ὄμματα ἀτενίζοντα. Idem 1162. D.

ἄτερ, adverbium poëtis familiarius. ἄτερ πολέμου, Homer. Ιλ. δ. 376. ἄτερ κακῶν, 2 Maccab. XII. 15. Postponitur frequenter casui; κεφαλῆς ἄτερ, Anthol. lib. 4. cap. 8. Epigr. 31. δυσχερίης ἄτερ, 54: 57. σκυβάλων ἄτερ, 61: 25.

ἀτέραμνος, ὅκως λίθος, 43: 33, 34. ὄγκος σκληρὸς, ἀτέραμνος, 46: 37. σκληρά τε καὶ ἀτέραμνα, Hippocr. 282. 35. κῆρ ἀτέραμνον, Homer. Οδ. ψ. 167. Schol. σκληρόν.

ἀτμοὶ χολώδεες, 45: 20.

ἄτοκον μήτρην θέμεναι, 130: 31.

ἀτονίη, 24: 20, 21. jungitur cum ἀπνοίη. ἀτονία, ἀδυναμία, Hesych. Sic Aquila ἀτονέω pro ἀσθενέω, Psalm. XXVI. 1.

ἀτρεκὲς, Homer. Ιλ. ε. 208. Herodot. 127. 37. ἀτρεκὴς δίαιτα, Hippocr. 868. E. ἀτρεκεῖ ὕπνῳ, 57: 16. ἀτρεκέα φθίσιν, 36: 36. οὐκ ἀτρεκὴς τοῦ θανάτου ἡ φυγὴ, 62: 22, 23.

† ἀτρεκέω. ἀτρεκήσαντα, ἀκριβώσαντα, Εὐελπίδ. ἐν Βασιλ. Hesych. ἀτρεκέως, ὁ Ἱπποκράτης πλεονάκις ἐπὶ τοῦ ἀκριβῶς, [Hippocr. 44. 10.] σπανιάκις δὲ ἐπὶ τοῦ ἀληθῶς [Hippocr. 409. 20.] Erotian. ἀτρεκέει, 38: 36. *res vera est, certa, salva.*

ἀτρέμα, 82: 18. Homer. Ιλ. ο. 318. Aristoph. Nub. p. 169. ἀτρέμας, 65: 14. Homer. Ιλ. β. 300. Herodot. 296. 9. ἔχ᾽ ἀτρέμας, Aristophan. 138. C. ἀτρεμέας, Hippocr. 1155. F.

ἀτρεμέει ἡ χολὴ, 46: 33. τὰ ἕλκεα, 89: 14. ἀτρεμέοντα, Hippocr. 766. E. ἠρεμοῦντα, Erotian. ἀτρεμέειν, Herodot. 244. 1. ἀτρεμήσαι, ἡσυχάσαι, Hesych. ἀτρεμίαν ἔχειν, Xenoph. 165. C. ἀτρεμέειν, *persistere, perseverare,* 26: 34.

ἄτρεπτος, de cibo *non mutato, indigesto.* ὠμῶν καὶ ἀτρέπτων, 47: 22. ὠμοτέρων ἢ ἀπέπτων, 47: 22.

* ἀτρήχυτον, 65: 43. *quod non potest* τρηχύνεσθαι. Sequitur mox vox opposita τρηχύνεται. ἀτρήχυτον ἔλαιον, 91: 3.

ἄτρομα νεῦρα, 79: 42. *firmi nervi,* ἄτρομον μένος, Homer. Ιλ. ε. 126. Ιλ. ρ. 157. ἄτρομος θυμὸς, Ιλ. π. 163.

ἄτροφος, *non nutritus,* ἄνθρωπος, 58: 34. Plin. Histor. lib. 28. c. 9. ἄτροφος, *non nutriens.* χυλὸς ἀτροφώτερος, 74: 14. Sic ἄτροφος χυλὸς, Theophr. lib. 6. c. 4. ἀτροφίη, 58: 18.

ἀτυχέω, dicitur, cum quis voti compos fieri non potest. ὑπ᾽ ἀτυχίης τῆς κύρης, 30: 53. Eo sensu ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα, Anacreont. Od. 46. & Hesych. ἀτυχήσεις, ἀποτεύξεις.

† αὐαινομένου δίψει [στομάχου] 77: 13. Hippocr. 598. 33. ξηραινομένου, φθειρομένου, Hesych. τὸ ὑγρὸν αὐαίνει, 129: 27.

† αὐασμὸς χειλέων καὶ δέρματος, 16: 45. ἱδρώτων, 47: 25.

αὐασμὸν, Hippocr. 47. 43. ξηρασμὸν, ὡς Ὅμηρος [Ιλ. φ. 327.] ξύλον αὖον, Erotian.

αὐλισθὲν ἐν κοίλῃ χώρῃ [αἷμα] 13: 35. αὐλιζομένῳ, μένω, ἐνδιατρίβω, Hesych. aut vide prius in ἀλίζω.

αὐλὸς, *tibia, fistula,* 32: 39. & 75: 29. αὐλῶνας [*sulcos*] ἐπιμήκεας, 69: 2.

αὔξη ἐπὶ μᾶλλον τὸ πάθος, 16: 49. αὔξει πυρετὸς, 90: 19. αὔξησις. ἐς αὔξησιν τὸ νόσημα φοιτῇ, 30: 42. ἢν νόσος γίγνηται, 32: 40. ἐπ᾽ αὐξήσει γίγνηται, 58: 42. αὔξιν, αὔξησιν, Hesych. ἐν αὔξῃ τοῦ κακοῦ, 2: 47. αὔξη οἱ γίνεται, Hippocr. 602. 55. αὔξαι καρπῶν, Arat. v. 1051.

αὐπνίη ἐν ὕπνῳ, 57: 40.

αὐτῆμαρ, 7: 45. Homer. Ιλ. α. 81.

αὐτὸς, *idem,* cum dativo. τὴν αὐτὴν ἰδέην τοῖς αὐτοῖς, 5: 38.

αὐτομάτῳ κοιλίῃ, 28: 50. [ὃ καὶ ἡ uti ἀδίδακτος ἀστρονομίη, 31: 57.] & αὐτομάτη φιλοσοφίη, 31: 57, 58.

αὐχμὸς ἐς ἐπομβρίην τρέπεται, 16: 57, 58. αὐχμὸς & ἐπομβρίη, opponuntur in Aristoph. Nub. p. 186. D.

ἀφαιρέειν [cum gen°.] τοῦ λέπτος, 91: 31. ἀφαιρεθέντα [etiam cum gen°. *privatum*] θέρμης τε καὶ τάσιος, 90: 8.

ἀφαίρεσιν ποιέειν, 81: 38. idem ac ἀφαιρέειν αἷμα, 92: 15.

ἀφάλσεις καὶ δρόμοι, 120: 13.

ἀφανής. ἐς τὸ ἀφανὲς, 5: 23, 24. ἐς ἀφανέα, 20: 30.

* ἄφεξις [*abstinentia*] δεσμέων, 117: 21.

* ἀφεψὴ, 106: 38.

ἀφίενται [*liberantur*] τοῦ κακοῦ, 21: 41, 42. ἀφεθεῖσα τῆς ἐργασίας [τροφὴ] 58: 23. *cibus non concoctus.*

ἀφικνέονται [cum dat°.] τοῖσι πέλας, 33: 3. ἀφικνέωνται ἐς ἄφεσιν τοῦ κακοῦ, 2: 55. ἐς ἐπιστασίην τῆς νόσου, 33: 9. ἀφίκηται νόσος ἐς δάκτυλον, 2: 14. ἐς μῆκος, 21: 38. ἀφικνέεται ἕλκος ἐς σύμφυσιν, 13: 56, 57. δοκέει ἀλιτροῖσι ἀφικνεῖσθαι ἡ νόσος, 28: 53.

† ἀφλεγμάτοισι, 100: 50. ἀφλέγμαντον, Hippocr. 91. A.

† ἀφοβίη θανάτου, 15: 32.

ἄφοδος. τὰς ἀφόδους ξηραίνειν, 131, 22.

ἀφόρητον πῦρ, 117: 12. ἀφόρητοι πυρετοὶ, Hippocr. 53: 23.

ἀφροδισίων ἄσχετος ἐπιθυμίη, 32: 53. ἐς τὰ ἀφροδίσια ὁρμὴ, 26: 7.

† ἀφρώδης σίαλος, 51: 55. ἀφρῶδες αἷμα, Hippocr. 198. G.

ἄφυκτος ἡ γλῶσσα, 48: 7. ἄφυκτα νοσήματα, 47: 16, 17.

ἄφυσον, 50: 14. ἀφυσότερα, 127: 29.

ἀχαρής. οὐκ ἀχαρὲς, *non est injucundum,* ξυμμίσγειν, 79: 56.

† ἀχθέω. ἀχθέει τὸν ἄνθρωπον, 71: 10. ἀχθήσας, γεμώσας, Hesych. ἀχθέη, 52: 29.

διαπέμπει ἡ φύσις τὴν τροφὴν παντὶ, 45: 16. διαπομπὴν τροφῆς, 7: 51.

διαπεραίνειν & διαπερᾷν, pertransire, penetrare. διαπερήνασα —— διαπερήσασα, 20: 38, 41.

διαπλασσόμενοι ἐπιμήκεες, 53: 44, 45. efformati in figuram oblongam.

διαπλέει κάτω τὰ ψαμμία, 53: 17. delabuntur; navigant deorsum.

διαπνέειν, difflare, dissipare. διέπνευσε [τὸ κακὸν] 6: 29. & neutraliter, διέπνευσε τὸ ἄλγος, 93: 33. διαπνεύσεται ἡ κεφαλὴ, 77: 45. * διαπνευστικαὶ ἀτμῶν καὶ θέρμης, 74: 43. διαπνοὴν, spiritûs transmissionem, 59: 23.

† διαπτερῶσαι βρόχον, 127: 8. Hippocr. 393. 49. expandere. διαπτύξαι [falsò διαπλύσαι] διαπτερῶσαι, ἀναδρῦναι, διαστῆσαι, Hesych.

διάπυον ἕλκος, 99: 51. ἧπαρ, Hippocr. 1260. B. διαπυΐσκει, 39: 12.

διαπύροισι νέφροισι, 53: 15.

διαρκὴς ἐς διαπνοὴν οἶκος, 40: 33. τροφὴ, 90: 55. διαρκέσειε ἐς πολλὸν, 40: 9. διαρκῆσαι, βοηθῆσαι, Hesych. διαρκοῦντες, βοηθοῦντες, Erotian. οὐκ εἰς μακρὸν διαρκέει, 10: 17. non diu est superstes. ἢν ἐς τὸ ζῆν ἔτι διαρκέῃ, 4: 58.

διασημαίνει [cum genitivo] τοῦ ἐρρωγότος μέρεος, 14: 57. 15: 2. indicium est.

διασήπω. διασαπὲν ἔντερον, 18: 43.

διασπείρει ἧπαρ αἷμα παντὶ, 45: 11.

διάστροφος, ποικίλως κεφαλὴ, 2: 28. διάστροφα ποικίλως πρόσωπα, 4: 15.

διασφίγγειν τὰ μέρεα, 2: 16.

* διάσφιγξις κραδίῃ, 96: 38.

* διασφύξιες ἀρτηρίης, 13: 52. ἐγκεφάλου, 119: 47. φλεβῶν, Hippocr. 383. 4.

* διαχάσαι φλέβα, 112: 24.

διατμηθῆναι ἐς μέλεα τὸν ἄνθρωπον, 71: 2. διατμῆξαι τὸν ἄνθρωπον, 5: 2. διατμήξας, Homer. Ιλ. φ. 3. Schol. διατεμών.

* διατμίζομαι. διητμίσθη τὸ ξύμπαν σκῆνος, 77: 45. perspiravit.

διαφανέα ἔμπυρον καυτῆρα, 42: 22. διαφανὲς, λαμπρὸν, διάπυρον, Hesych. διαφανέσι, διαπύροις, Erotian. διαφανέα τὰ σιδήρια, Hippocr. 891. H.

διάφορον, differens, 129: 18. διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς, 34: 5, 6. potestate & crisi dextras à sinistris differre [hoc docet.] διεφορεῦντο, dissipabantur, 50: 37. διαφόρησις, apud medicos est humorum dissipatio.

διάφυσις τῆς ἀρτηρίης, 118: 23. commissura arteriæ. διάφυσιν, Hippocr 760. F. 842. C. D. 6. 30.

διαχωρέουσι, excernunt. λευκὰ, 46: 22. διαχωρήματα, 17: 47. διαχωρήματα, —— μόλις διαχωρέομενα, 46: 15, 16, 17. διαχωρήσιες πυκιναὶ, 42: 53. διαχώρησιν, 134: 46. Hippocr. 1245. A: 217. B.

δίδαγμα τόδε πρῆγμα, 34: 5. hoc docet. διδάσκαλος ἀγαθὴ ἡ πεῖρη, 80: 38. ἔσχεν [πενίαν] ἀγαθὴν διδάσκαλον τῶν ἀρίστων, Lucian. 43. C.

διδέω pro δίδωμι. διδοῖ, 73: 48, 49. Herodot. 29. 5. Homer. Ιλ. ι. 515.

* διεθίζῃ, [assuefiat] χρόνῳ μακρῷ τὸ ἄλγημα, 27: 17. diu moretur.

διειδὴς [χολὴ], 45: 47. λαμπρὰς, διαυγὴς, Hesych. Suid. διειδὴς ὅρασις, Polychr. in Ezech. 1. 4.

διεκθέει, 17: 34 & 42: 35. & 134: 46.

* διεκχέῃ τὸ αἷμα, 105: 27, 28.

διενεχθέντος πύου, 36: 10, 11. traducto pure. à διενέγκω vel διενέχω pro διαφέρω. διενείκας, Herodot. 6. 34. & ex aliâ significatione, διενειχθέντων, Herodot. 44. 29. contendentibus. διαφέρω enim traduco; διαφέρειν αἰῶνα, Herodot. 113. 2. διαφέρεται πουλὺν χρόνον, Hippocr. 522. 2. & differo, discrepo.

διεξάγουσα τροφὴ, 106: 18. cibus facilè per alvum transiens. Sic ἐξαγαγόντες intransitivè, Homer. Ιλ. η. 435. Schol. ἔξω προελθόντες.

* διεξανθήματα μικρὰ, 7: 35, 36.

διεξίασι φύσαι, 58: 31. Et à διεξίω [uti ἐξίει apud Herodot. 2. 34.] διεξίασι τοῦ ἤ τοῦ νόσου παῖδες, 84: 33. exeunt è morbo, evadunt morbum.

διέξοδος τῶν λίθων οὐ ῥηϊδίη, 52: 57. non facilè transeunt.

διέπει φύσις τὸν ἄνθρωπον ἐς ζωὴν, 16: 36. hominem in vitam restituit. διέπειν, administrare, frequentius cum accusativo rei; διέπε στρατὸν, Homer. Ιλ. β. 207. Schol. διέτασσε, διῴκει. διέποντες ἀγῶνα, Herodot. 186. 15.

† διηθέεται τὰ ἀγγεῖα, 13: 28.

διζήμενον, 71: 34. Homer. Ιλ. ε. 168. Herod. 37. 16.

διηγέεσθαι, cum accusativo rei sæpius; διηγεῖται λοιμὸν, τοὺς ἄνδρας, 17: 21, 22. ψυχῆς διηγευμένης

διηθεὶς ἄμυλος, 87: 56. percolatus. Aorist. 2. Particip. διηθέω. † διήθησιν τῶν οὔρων, 52: 43.

διΐημι. οὐ διίησι ἕδρη, sedes nil transmittit; non dimittit.

διΐστημι. διαστήσειας ἂν τὰ ξυμμεμιγμένα, 14: 51, 52. διαστάσιες κεφαλῆς, 119: 46. distractiones. διαστάσει, 73: 53. intervallo.

δίκροα [κιονὶς] 7: 5. bifida columella. τὸ δικροῦν γλώσσης, Hippocr. 156: A. δίκρουν, τὸ οἷον δίκερων, ὅπερ καὶ διχοειδὲς ὀνομάζουσι, Galen. Expos. Voc. Hippocr.

† δινήσιες κεφαλῆς καὶ ὀφθαλμῶν, 120: 12.

διοίγουσι τὸ στόμα, 40: 35, 36. διοίγω, Sophoc. Ajac. v. 353.

διοιδέουσι [φλέβες] πουλὺ μέζονες, 48: 3, 4.

διόλλυται τῆς τροφῆς ἐγκαιρίη, 73: 53, 54. interea perditur, &c. Sic διόλλυται καιρὸς, Plat. lib. 2. de republ.

δίσκων βολῇ, 120: 9, 10. inter exercitia corporis. Homer. Ιλ. β. 774.

† δίυγρον σῶμα, 3: 5. Hippocr. 543. 10.

διφυέα αὐλὸν, 68: 26. duplicem tibiam.

δίψαι πυριφλεγέες, 51: 47, 48. δίψος ἀκρατὲς, 51: 41. διψαλέα ὄργανα, 17: 7. διψαλέος μῦς, Batrachom. v. 9.

διψώδεες, 16: 52. διψώδης οἶνος, Hippocr. 392. 25.

διώκονται σφυγμοὶ ἐς τὸ ξυνεχὲς καὶ πυκνὸν, 104: 15, 16.

διῶται, 42: 23. & 51: 18. * διωσμὸν χειρῶν, 120: 7. inter gymnasia.

δοιοὶ, 61: 17. [poëtica vox pro δύο] Homer. Ιλ. μ. 455. δοιαὶ, 64: 57.

δοκέει, 64: 55. apparet, in conspectum venit.

δόκησις τὸ μὴ ὂν νομιζόμενον οἷον φαντασία, Hesych. δόκησιν παρέχοντες, Thucyd. 155. C. Schol. δόξαν. πάντα μᾶλλόν ἐστιν ἡ δόκησις ἰσχίου, 66: 10, 11. quidvis videtur potiùs esse quàm ischias.

δονέων ἐστὶ ἀκοῦσαι, 49: 43. auditu sonorus est. & mox δονέει. lin. 44. At vulgò δονεῖ, κινεῖ, περιάγει, σαλεύει, Hesych. Sic Homer. Ιλ. ρ. 55. Ιλ. μ. 157.

δόσις, 93: 11. δόσιες πλεῦνες, 119: 5. de portione medicaminis cujuslibet à medicis præscriptâ. ἡ δόσιον τὴν δόσιν, Genes. XLVII. 22. demensum unicuique constitutum.

δοχὴ πολέμοιο θώρηξ, 10: 19. 20. id est, δοχεῖον, receptaculum. Sed alibi δοχὴ ἀρίστων, Hesych. convivium, Genes. XXI. 8. Luc. v. 29.

δρᾷν ἀποπαύειν, διαλείψιας, νόσων ἐπικρύψιας, 125: 45, 46. efficere, ut morbi conquiescant, intermittant, lateant. ὁ δράσας τοῦ χαίρειν, Thucyd. 124. D. Schol. ὁ ἀρξάμενος χαρίζεσθαι. δρῶσα αὐτὴ, 65: 46, 47.

δρόμον νίκησε [Ionicè pro ἐνίκησε] 67: 19. cursu vicit.

δρυπετοῦς ἐλαίης, μὴ ὠμῆς, 75: 35. δρυπετεῖς, ἀπὸ δένδρου πεπτωκυίας, ὠμὰς [lege μὴ ὠμὰς] Hesych. nam δρῦς, πᾶν δένδρον, Hesych.

δύναμαι, firmâ sum valetudine. ἠδυνάμην [augmento Atticè geminato] 36: 20. Opponuntur hìc ξυντήξιες & ἐσαρκοῦτο, δυσφορίη & εὐφόρως ἔχειν, ἀδυναμίη & ἠδυνάμην; uti apud Lysiam (in H. Steph. Thes.)

726. B. & 727. D. & 802. A. sed ἐμφύω potest etiam neutraliter æquè ac activè, accipi, uti φύω; φύει generat, Homer. Ιλ. ζ. 148. nascitur, ibid. v. 149.
ἐμφύτῳ θέρμῃ, 65: 45. ψύχει, 132: 27. ἐμφύτῳ τῇ ἀρχῇ, 34: 19.
ἐμφωλεύσαν σπλάγχνοισι ὅκως ἀΐδηλον πῦρ, 69: 31. eâdem metaphorâ utitur Philo de mundo (654. 32.) πῦρ πεφωλευκε.
ἐμψύχει, 102: 29. † ἐμψῦξιν, 8: 26. & 74: 37.
ἐναιωρεύμενη τῷ θώρηκι [φλὲψ] 20: 54. ἐναιωρεύμενοι ὀφθαλμοὶ, Hippocr. 37. 20.
ἐναλλάξῃ τὸ κατάκλισιν, 47: 36.
ἐναντίως [cum dat°.] ἰγνύῃ, 4: 31, 32. cum gen°. H. Steph. ex Aristot.
ἐναργῆ ἄρθρα, 37: 14. prominentes articuli.
* ἐναργυώδεες ὄνειροι, 30: 25. ἐναργῆ ἐνύπνια, Hippocr. 67. F.
ἐναφεψήματα, 75: 9, 10. ἐναφέψω, sive ἐναφεψέω, H. Steph. ex Diosc. ἀφεψηθεῖσα, 75: 10, 11. ἀφεψήματος, 82: 5. & 106: 9.
ἐνδάκνω. ἐνδακόντος κιωὸς, 5: 35.
ἐνδέειν, opus esse, 81: 32. ἐνδεῶς ἐπὶ σμικρὸν, 22: 43. aliquantulum morbo remittente, aut viribus indigente. ἐνδείῃ, defectu, 100: 30.
† ἐνδιαιτώμενος ὕδασι, 126: 10. ἐνδιαιτᾶται, σιωέσι, διατρίβει, Hesych.
ἐνδιδοῖ [injicit, impertit] τὴν πόλιν τῷ πλεύμονι, &c. 10: 24, 25. & cum genitivo. τάδε τῆς ψυχῆς τοῦ στομάχου ἐνδιδόντος, 57: 21, 22. ἐνδιδόντες [remittentes] πυρετοὶ, 9: 27. Sic ἐνδῦναι, Hippocr. 43. 48. ἐνέδοσαν, Thucyd. 277. B. Schol. ἔκλιναν, ἐχαυνώθησαν, & ibid. 142. B. 340. A. ἐνδιδόναι. Herodot. 115. 18. Sic Hesych. in ἐνεδίδου & Suid. in ἐνδῦναι.
ἐνδινέω. ἐνδεδινημένοι ὀφθαλμοὶ, 2: 35, 36. & 85: 4, 5. ἐνδεδινημένα ὄμματα, Hippocr. 1162. C. ἐξεστραμμένα, Erotian. in voce ὄμματα.
* ἐνειλίξαντα, 86: 31.
ἔνειμι. ἄκρων [χειρῶν] ἐνόντων λίνοισι, 123: 3, 4. extremis manibus impositis [involutis] in linteis.
ἐνεργὸν ποιέεσθαι [ἐπίπλασμα] 91: 50.
ἐνεργέης πάρεσις, 33: 32. remissio virium.
* ἐνέρυθροι ὀφθαλμοὶ, 32: 51, 52.
* ἐνεψεῖν, 74: 42. ἐνεψημένων, 74: 7. ἐνεψητέον, 74: 39.
* ἐνεψήματα, 75: 53.
* ἐνζέομαι. ἐνεζέσθη, 79: 37.
ἐνηχέει ἐπιχάσελον, 4: 29, 30. resonans. ἔνθεος μανίη, 33: 14, 15. ἔνθους, μαινόμενος, Hesych.
ἔνθεσιν τῆς τροφῆς, 83: 34. immissionem cibi, ἔνθεσις pro ipso cibo apud Aristoph. [311. B.] Schol. τροφὴ, qui locus à Suidâ citatur.
ἐνθλίβωσι τοῖσι παραθμίοισι, 8: 20, 21. ἐνθλίβοις, Nicand. Alexiph. v. 453. Schol. ἀντὶ τοῦ πιέζοις.
ἔνι [pro ἔνεστι] ἐξάπτεσθαι, 9: 47. ἀγαθὸν ἔνι, 127: 12, 13. sic Aristoph. 39 B. Xenoph. 694. C. Herodot. 65. 19. Homer. Ιλ. ξ. 216. & pro ἔνεισι, Ιλ. ξ. 141.
ἐνίζει μέσον πνεύμονι ἡ καρδίη, 57: 26, 27. ἐνίζουσι τῇ γλώσσῃ χολὴ, 46: 28. ἐνίζεσθαι τοῖσι αὐτέοισι ἀντὶ λύτρου, 110: 45, 46.
* ἐνίζησις ἐς ἔλαιον, 83: 53.
ἐνίσταται ἰατρὸς τῇσι ἀρχῇσι, 66: 20, 21. ἐνίστασθαι τῇσι φλεγμονῇσι, 128: 42. ἐνίσταται τοῖς πολεμίοις, Thucyd. 601. B. ἐνστάντες, Id. 186. A. Schol. ἐναντιωθέντες.
ἐνστάσιες ὀφθαλμῶν, intentiones, 120: 12. λίθων, inhæsiones, 130: 36. ἔνστασιν, 130: 49.
ἐνναίης θέρμης πλοῦτος, 57: 42, 43.
* ἐνοικάδιοι γαλεοὶ, 122: 21.
ἐνοικέει νοῦσος ἐν ἡλικίῃσι, 28: 35, 36.
ἐνοπὴ αὐλῶν ἢ συρίγγων, 28: 7, 8. κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν, ὄρνιθες ὣς [de Trojanis] Homer. Ιλ γ. 2. ἀριδαίων ἐνοπῇ [de Orpheo] Apollon. Argon. lib. 1. v. 27. Schol. τῇ τῶν ᾠδῶν εὐρυθμίᾳ. οὐκ εὖ δέ. ἡ γὰρ ἐνοπὴ καὶ ἐπὶ θορύβου.
ἐνραγῇ, rumpatur, 9: 37. ἐνερράγη ταῖς πόλεις, irruit, Joseph.
* ἐνσήθω, cribro transmitto. ἐνσήσαντα, 75: 40.
ἐνσκήπτει κύστει καὶ νεφροῖσι, 52: 23. ἐνσκήψαντες, ἐφορμήσαντες, Hesych. Et transitivè, immittere, Herodot. 28. 31. & 156. 26.
ἐνστάζει ἐς ἀρτηρίην, 7: 12. ἐνστάξῃ, 4: 7. ἐνέστακται, Homer. Οδ. β. 271 ἐνέστακτο, Herodot. 324. 19.
ἐνστήκῃ, 109: 47. ab ἐνστήκω, themate à perfecto [qualia themata frequenter formantur]; nisi quis maluerit poni pro ἐνεστήκῃ, abjecto augmento, ab ἐνίστημι.
* ἐνσχέδιος κάθαρσις, 63: 5. levis. σχέδιοι, ἀτελεῖς, Hesych.
† ἔντασις τενόντων, 4: 3. ἐντάσει ἄχθεος, 13: 22. ἦτρου, Hippocr. 1129. C.
ἐντετηκότων μυῶν, 37: 17. * ἔντηκτον [αἷμα] 134: 37.
ἐντομὰς κοίλας, 69: 3. ἐντομαὶ βαθεῖαι τῶν ῥινῶν, 70: 41.
† ἔνυγρος παρέγχυσις, 49: 8.
ἐξ [post] αὐχμοῦ ὑγρασίη, 126: 13. sic ἐκ τούτου, 122: 27. Xenoph. 48. C.
ἐξάγει σφέας τοῦ ζῆν, 44: 17, 18. enecat. Diosc. 274. A. ἐξάγειν ἑαυτὸν τοῦ βίου, Cicero vertit mortem oppetere. Vide H. Steph. Lexic. Ciceron. p. 58. & Bud. Comment. p. 380.
ἐξαγωγὴ τοῦ βίου ἐν θαλάσσῃ, 118: 13. in mari vitam degere. At in ejusd. Lex. Cic. p. 184. ἐξαγωγὴ, excessus è vitâ.
ἐξαείρεται τὰ ἐπιγεόντα, 51: 52. ἐξαειρεύμενα τὰ οἰδήματα. Hippocr. 765. E.
ἐξαερεῦται, Hippocr. 244. 47. ἐξηερωμένης τῆς ζωτικῆς δυνάμιος, 17: 28, 29. ἐξηερωμέναι [σιαγόνες] 50: 36, 37.
* ἐξηέρωσιν τῶν χυμῶν, 130: 13. Lege Bud. Comm. p. 179. ἐξαερωθῆναι & ἐξαερωθῆναι.
ἐξαιμάτωσιν, 19: 41. sanguinis generationem. Galen. 2. ad Glaucon.
ἐξαιρεόμενοι τὴν νοῦσον, 2: 19. eximentes. ἐξέλετο φρένας, Homer. Ιλ. ζ. 234.
ἐξαλλάσσονται τὴν φθέγξιν, 74: 38.
ἔξαλσις, 117: 6. inter corporis exercitia. Sed ἔξαλσις apud Hippocr. 811. F. G. de vertebrarum è suo loco exsultu.
† ἐξανέργαστον ἡ τρέψις, 47: 42, 33.
ἐξάνθρωποι, 29: 5. dicitur de Epilepticis. ἐξάνθρωπος ἡ ξυμφορὴ, 4: 49. quæ verba H. Stephanus citans ex Athenæo in authoris nomine lapsus est.
ἐξαντλέω. ἐξήντλησε τάδε ἡ νοῦσος, 17: 24.
* ἐξάντλημα ἄπονον, 133: 43.
ἐξαπίνης [pro ἐξαίφνης] 22: 31. Hippocr. 204. H. Herodot. 19. 19. Homer. Ιλ. ε. 91. Xenoph. 306. B. ἐξαπιναίως, 13: 21. Hippocr. 1275. 42. Xenoph. 446. C. Thucyd. 99. D. Schol. ἀπροσδοκήτως.
* ἐξαπλώσιες τῶν ὑμένων ἐς πλάτος, 6: 52, 53. ἐξαπλῶσαι, explico, expando, Suidas. ἐξαπλῶν, διπλασιάζων, πολυπλασιάζων, ex Sophoc. Ajac. [v. 284.] ubi tamen legitur ἐξ ἁπλῶν. ἁπλώσεις τὰς παλάμας, extendes. Symmach. in Job. xi. 13.
ἐξάπτεται ἡ συγκοπὴ, 16: 32. ἐξάπτηται ἡ περιφορὴ ἐπὶ μᾶλλον, 74: 40, 41. ἐξήφθη ὁ πόνος καὶ ἡ νοῦσος, 65: 23, 24.
ἐξαψιν τοῦ θερμοῦ, 133: 11, 12.
* ἐξαραιῶσαι, 107: 28. rarefacere.
ἐξάρθρα, 37: 14. quæ artus prominentes habent. ἐξαρθροι, Hippocr. 787. B. exsertos articulos habentes. ἔξαρθρος, ἐκμελὴς, Hesych. ἐξωστισμένος, Suid.
ἐξαρκέειν, perdurare. ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων, 74: 19. sic Hippocr. 1243. E.
† ἐξαρτήσιος, suspensionis, 8: 47.
ἐξαλμίζει ἡ θέρμη τὸ ὑγρὸν, 47: 38.

ἐξέχομαι. ἐκ τῆς κάρης καὶ τῆς μέθης ἐξήχετο. 71: 36, 37.

ἐξελάσις [συσκοπήν] 100: 7. ab ἐξελάω, unde ἐξελαύνω.

* ἐξερεύξιες πολλαὶ, 14: 38. eructationes.

ἐξερπύσαντα ἐκ τῆς γῆς ἔχιν, 71: 29.

ἐξέρυθροι σάρκες, 60: 46, 47. ἐξέρυθρος, Hippocr. 67. C. ἐξέρυθρον, τὸ λίαν ἐρυθρὸν. Erotian.

ἐξέρχομαι. ἐξελθὼν τοῦ ζῆν, 19: 39. ἐξῆλθε τῆς νούσου, 121: 39. ἐξέρχεται [ἡ νοῦσος] Hippocr. 559. 6. & 557. 30.

* ἐξεχὲς, 126: 51. ejusdem formæ ac συνεχές.

* ἐξεχέβρογχοι, 37: 28. Hippocr. 807. C. quibus guttur prominet. Sic ἐξεχέγλωττοι, Hippocr. 823. C.

ἐξήκει [exit] σαρκίον, 64: 24. ἐξῆκεν [præteriit] ὁ χρόνος, Xenoph. 380. B.

ἕξις, habitudo corporis. τὴν ἕξιν φθίνουσι, 22: 45. ἐς θερμασίην τρέπει.

ἐξίσχοντες ὀφθαλμοὶ, 5: 51. Hippocr. 27. 20.

ἐξίτηλον γάλα, 103: 42, 43. fluxile. At ἐξίτηλος τροφὴ, Hippocr. 380. 46. evanidas. sic etiam Xenoph. 847. B. & ἐξίτηλος ἐλαία, putrida oliva, Habac. III. 17. in Var. lect. ἐξίτηλος, ἀφανὴς, ἀτελὴς, χαῦνος, Suid. ἄχρηστος, ἀδόκιμος, διεφθαρμένος. Hesych. ἐξίτηλον ἐξ ἀνθρώπων γίγνεσθαι, ex memoriá deleri, Herodot. 1. 3.

* ἐξοιδέει [θερμασίη] ἐς τὸν αὐχένα, 88: 7, 8. ἐξοιδέει ἔξω τὸ πᾶν, 88: 2, 3. ἐξοιδέω occurrit in Lexicis.

* ἐξογκώσει τοῦ πνεύμονος, 86: 51, 52.

ἔξοδος, substantivum; ἔξοδοι κοιλίης, 53: 33, 34. Adjectivum; ἔξοδον φυσῶν, 117: 37. τάδε ἔξοδα λίθων, 130: 55. eductiva, expellentia.

* ἐξοιδαίνη ἡ γαστὴρ, 76: 3 ἐξῴδησε σφυρὸν, 66: 14.

ἐξοκέλλειν neutraliter; ἐξώκειλε φλεγμονὴ ἐς τὸν τράχηλον, 7: 41, 42. ἐξώκειλαν ἐς μελαγχολίην, 57: 20. activè; πάντα, ἅπερ ἐς τὸ ἔξω ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε, 6: 23, 24. [ubi videtur legendum ἐξώκειλε vel ἐξοκέλλει] ἐξώκελλεν, ἐξέπεσεν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν πλοίων, Hesych.

ἐξοχέας τουτέων πάντων καθαρσίας, 121: 25. purgationes quæ magis, quàm omnia hæc, valeant. Si ἐξοχέας ab ἔξοχος derivari placet, notandum est hoc adjectivum flecti tricatalecticè, ἐξόχας, non ἐξόχους, deinde ἐξοχέας pro ἐξόχας, ε Ionicè inserto. Si minùs id placeat, facili mutatione reponi poterit ἐξεχέας, ab ἐξεχής. cujus exemplnm suprà datum est, nisi quis maluerit adjectivum ἐξοχὴς ab ἔξοχος formari.

ἐξωθέω. ἐξῶσθαι, 4: 49. & cum Attico augmento ἐξεῶσθαι, 11: 27. ἐξεωσμένοι, 2 Reg. XIV. 14.

ἔξωροι [cui opponitur ἐφ' ὥρας] 110: 43.

ἔξωχροι, 18: 51. admodum pallidi. ἔξωχρον, Theophr. Hist. Plant. 403. 12.

ἐπαιώρηται, 43: 39. ablato augmento pro ἐπηώρηται, perfecto verbi ἐπαιωρέομαι.

* ἐπαλγεστέρη ἰσχνείη, 53: 40, 41. ἐπαλγὴς, idem ac περιαλγὴς, quo uti Platonem notat H. Stephanus.

ἐπαλλαξάμενοι ἀλλήλοις ἐς χιασμὸν σχήματος, 34: 20. ἐπαλλαγὴ τῆς ἀρχέων τῶν νεύρων, 34: 17.

ἐπαναιρέονται, 65: 33. adsumuntur. ἐπανελέσθαι, ἐπαναλαβεῖν, Hesych.

* ἐπαναίσθητον σπλάγχνον, 43: 46, 47. sensûs valde expers.

† ἐπανακαλέομαι. ἐπανεκλήθη ἐς φύσιν ζωῆς, 71: 44, 45. ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεσθαι, 103: 11, 12. sic Hippocr. 427. 32. & H. Steph. ex Galen. ad Glaucon.

ἐπαναλίσκομαι, consumor. ἐπαναλωθῇ, 13: 31. ἀναλωθήσονται, ἀφανισθήσονται, Suid.

* ἐπανατέμνειν αὖθις τὴν φλέβα, 81: 33.

* ἐπανατρέφειν αὖθις, 124: 42.

ἐπαναφέρουσι [effundunt] πλῆθος, 14: 28, 30. [paulò antè l. 20. ἀναφερόμενον] ἐπαναφέρῃ [remittat] ἡ νοῦσος, 11: 23. At in Hippocr. 118. B. ἐπανενέγκαντες, vires resumentes.

ἐπαναφορή. ὁμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν, 85: 39. omittit caliginosos vapores.

ἐπανθέει ἡ χροιὴ μέζων, 46: 11. ἐπῴθη, Hippocrat. 1211. G. [à quo ἐπενήνοθε, Homer. Ιλ. 6 219.] H. Steph. ἐρύθημα ἐπανθεῖν, ex Lucian. & ἔρευθος ἐπανθεῖ, & Galen. ad Glauc.

* ἐπάνθισμα ἀφροῦ, 40: 40. ἐπάνθισμα ἀφρῶδες Hippocr. 69. A.

ἐπανίημι, remitto. σμικρὸν ἐπανῆκε τῶν πόνων, 22: 37. ἐπανιέντα, Hippocr. 74. H.

* ἐπανέσιας μακρὰς—βραχείας, 73: 55, 56. & ibid. l. 25. παροξυσμοὺς & ἐπανέσιας opponuntur. ἐν τῇσι ἐπανέσεσι, 40: 52.

ἐπαρκέει ἰητρὸς ἔτι οὔτε ἐς ζωὴν, οὔτε ἐς ἀπονίην ἀτὰρ οὔτε ἐς μορφὴν, 4: 56, 57, 58. ἢν ἐπαρκέσῃ ἡ φύσις, 62: 13. ἐπήρκεσεν, ἐβοήθησεν, Hesych.

* ἐπαείρουσι στόμαχον, 117: 50, 51. attollit, inflat. ἐπάρσιες κοιλίης, Hippocr. 129. G.

* ἐπαυξέα γίγνεται (augentur) τὰ πάθεα, 20: 11. & 52. 9. ἐπαυξέας νόσους, Hippocr. 1185. D.

ἐπαφαιρέειν (scil. αἷμα) 111: 38. iterum vel paulò post mittere. * ἐπαφαιρέσιος, 73: 53.

ἐπάφρων, 11: 26.—χολωδέων, ibid. ἔπαφρα χολώδεα, Hippocr. 74. E. ἔπαφρα, τὰ διαφλοίσβοντα καὶ οἷον ἀφρώδη, Erotian.

* ἐπεσσυμένως, 100: 6. ἐπέσσυται, Homer. Ιλ. α. 173. ἐσσυμένως, Ιλ. γ. 85. ἐπεσσύμενος Οδ. ε. 428.

ἐπευθῦναι (recta reddere) τὰ μέλη, 4: 58.

ἐπιβάλλουσι (incumbunt) ἀλλήλοισι, 61: 18. ἐπιβάλλουσαι ἀλλήλαις, Plat. in Phæd. 248. A.

ἐπιβολαὶ (insertiones) ἐς τὸ στέρνον, 37: 10, 11.

† ἐπιβλαβέες κόποι, 118: 5, 6.

ἐπιδιδοῖ ἐπὶ τὸ θανατῶδες, 11: 15. ἐπιδιδόντων ἐπὶ τὸ κακὸν, 9: 4, 5. ἐπιδιδόντες ἐπὶ τὸ ὀξύτερον, Hippocr. 940. G. ἐπιδιδῷ ἐς κακὸν, 9: 15, 16. ἐς τὸ κάκιον, 17: 43. ἐπεδίδοσαν εἰς τὸ χεῖρον, H. Steph. ex Herodian.

ἐπίδοσις (incrementum) φλεγμονῆς, 7: 22. Hippocr. 998. B. ἐπίδοσις, ἡ αὔξησις, Hesych.

ἐπιεικὴς (mitis) ἐν ἀνελπίστοισι, 49: 25. τὸ ἐπιεικὲς, Hippocr. 68. B.

* ἐπιθλίψιας φυλάσσεσθαι, 89: 28, 29. à compressionibus cavere.

ἐπίκαιρον, κάρτα κακὸν, 94: 15. μεγάλα καὶ ἐπίκαιρα, Hippocr. 984. E. ἐπικαίροισι τόνοισι, 19: 30, 31. ἐπικαιροτέρη τουτέων ἡ ἀναπνοὴ, 10: 15, 16. ἐπίκαιρα ἐς κίνησιν νεῦρα, 10: 38, 39. ἐπίκαιρα ἐς τέκμαρσιν, Hippocr. 283. 36.

ἐπικαρσίην, πλαγίαν, Erotian. ἐπικάρσιος, Herodot. 161. 10. & 252. 2. Flectitur dicatalecticè, ἐπικαρσίους ἐντομὰς, 69: 2, 3. & tricatalecticè, ἐπικαρσίης τομῆς, 7: 3. ἐπικάρσια, πλάγια, οὐ κατ' εὐθεῖαν φερόμενα, Hesych.

ἐπικίνδυνος, periculosus, qui infert periculum. ἐπικίνδυνον, Herodot. 293. 5. Et periculo obnoxius, cui infertur periculum (uti θανατῶδες, lethale, Hippocr. 1257. A. & letho obnoxium) ἐπικίνδυνα καὶ θανατώδεα, 39: 14.

ἐπίκλησις, cognominatio, τὴν ἐπίκλησιν ἴσχουσιν, 3: 31. ἐπικλήσιος τοῦ πάθεος, 15: 37. ἐπίκλησιν ἀσκίτην καλέομεν, 49: 12, 13. ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι, Homer. Ιλ. σ. 487.

ἐπίκλην τὸ πάθος λεοντείη ἴσχει, 62: 51, 52. ἀστέρα ἐπίκλην ἔχοντα πλάνητες, Plat. Tim. 38. C. σάτιον ἐπίκλην, 135: 20. Κράσσος ὁ Μάρκος ἐπίκλην, Appian. 92. 224 (quod novè dictum scribit H. Stephanus in Thes.) ἐπίκλην, ἐπωνυμία. ἡ ἐπίκλησις παρὰ Ἀττικοῖς, Hesych. τὸ ἐπίκλησιν παρὰ τοῖς ὕστερον συνηθὲς, τοῦ ἐπίκλην ἐπίρρημα πεποίηκεν. Eustath. 672. 6. vel συνήθην ἐκ τοῦ ἐπικληθῆναι. Id. 1255. 15.

Ἐπι-

Z.

H.

Θ.

† θερ-

† θερμολουσίης κρέσσων ἀλεωρή, 120: 15, 16.

θετὰ ἐκτὸς ἄκη, 97: 19. pro θετέα

θητὸς, Dionyſ. Perieg. v. 513. Heſiod. Theog. v. 31. ὀρέμματα μὴ θηητὰ, 122: 35, 36.

† θηρεύοντα, 120: 45.

θηρία δάμνον) κυνὶ ὥσπερ καὶ κροταφων, 75: 22, 23.

θηριῶδες [*lethiferum*] ἀκμάζουσι, 21: 34, 35. & 28: 31.

θηριῶδες μετόπωρον, 44: 28. τὸ θηριῶδες φθινοπώρου, Hippoc. 1165. B.

θίγειν, 49: 34: 35. Exod. XIX. 12. Moſch. Idyll. 1. v. 29.

θιγέειν, 49: 29. θιγγάνειν, 89: 25.

θίξιν, 79: 50. & 85: 27. τῇ θίξει, 43: 36.

θλάσμασι, 50: 8. Amos VI. 11.

θνήσκῃ [*moriturus ſit*] ὀδυνήσει, 111: 5. & lin. 10, 11. τῇ ὀδύνῃ οἰκτίστως θανεῖν, *emori.*

θάνατος μήκιστος, 10: 29. *tardiſſima. diu ægrotat, antequam mortem obeat.* cui opponitur ὠκύς, 24: 54. & ὀξύτεροι θάνατοι, 25: 14. & μακρόβιον κακὸν, 71: 3. μέχρι πολλοῦ τοῦ θανάτου, 24: 46.

θανατῶδες, *lethale*, Hippocr. 1257. A. ἐπὶ τὸ θανατῶδες ἐπιδιδοῖ, 11: 15. θανατώδης, *letho obnoxius*; παιδία οὐ θανατώδεα, 28: 8.

θανατόω. θανατῶν, ἀποκτείνων, Suid. οὐδὲ θανατοῖ τὸ κακὸν, 70: 50: 51. θανατάω. θανατῶν, θανάτου ἐπιθυμῶν, Heſych. Suid. θανατῶσι, 27: 53.

θολερὸν οὖρον, 69: 46. & 127: 51. θολερὸν πνεῦμα, Hippocr. 76. D. ταραχῶδες, ἀκάθαρτον, βορβορῶδες, Heſych.

θρὶξ οὐ πονεῖ, 65: 29. lege πλέξ. quæ vox occurrit, 48: 2, 3.

θρόμβοισι, 23: 14. θρόμβοι αἵματος, Luc. XXII. 44. Hippocr. 1252. E.

θρομβώδεα, 61: 11. Hippocr. 216. D. θρομβώδεις ἀφροὶ, Sophoc. Trachin. v. 699. H. Steph. [σπέρματα] μὴ θρομβώδη, Ariſtot. Anim. Hiſt. lib. 7. in fin. cap. 1.

θρομβοῦται [ἐπήγνυται] 61: 27. Nicand. Alexiph. v. 315. Schol. πήγνυται.

θρύπτειν λίθους φαρμάκοισι, 109: 48, 49. θρύπτονται [λίθοι] 109: 20. Dioſc. lib. 3. cap. 158.

* θυητὰ μυρία, 122: 37. *ſuffimenta.* Galen. in Exp. Voc. Hippocr. habet θύματα, θυμιάματα.

* θυμέησι κακώδεσι, & θυμιητῶν εὐωδέων, 65: 12, 13, 14.

θυμηδίην, 29: 50. θυμηδία, ἡδύτης, τέρψις, ἀρέσκεια, Heſych.

θυμοδακέες μῦθοι, 73: 9. θυμοδακὴς μῦθος, Homer. Οδ. θ. 185. Schol. τῆς ψυχῆς ἀψάμενος. ἀψικάρδιος, λυπῶν τὴν ψυχὴν, Heſych.

θώρηξις ἐπ' οἴνῳ, 57: 46, 47. θώρηξις, οἰνοποσία, Heſych. Erotian. & Galen. Hippocr. 1260. C. Vide Schol. Ariſtoph. 719. A. & Nicand. Alexiph. v. 225. ubi θωρήξαιο, Schol. exp. χόρτασον οἴνῳ γλυκεῖ. Euſtath. in Homer. 166. 12. θώρηξις, κατὰ τοὺς παλαιοὺς, οἰνοποσία καὶ ἀκρατοποσία.

I.

Ἰάομαι. ἰήθη μετεξετέροισι ἄκεσι σμικροῖσι, 115: 2, 3. *ſanatio facta eſt*; imperſonaliter & paſſivè. Paſſiva ſignificatio occurrit apud Marc. v. 29. Luc. VII. 7. & 1 Pet. II. 24.

ἴησις οὐκ ἀνθρωπίνης ἀλλὰ θείης, 28: 55.

ἰητροῦ ἀνδρὸς, ἀρετὴ, &c. 27: 2. ἰητρὸς πρὸς τὰς ἀρχὰς, &c. 69: 38. ἰητροῦ συμφορὴ, 5: 4.

* ἰητρεῖον ἰσόῤῥοπον, 81: 22, 23.

ἰαχὴ τελσμοῦ ἀμάξης, 28: 8. ἰαχὴ, *pugnantium*, Homer. Ιλ. δ. 456. Schol. φωνὴ, βοὴ, Ιλ. μ. 144. *de Marte*, Heſiod. Scut. v. 441.

ἰδέην νοσημάτων, 72: 17. *formam.* ἰδέα, μορφὴ, Heſych.

ἰδίῃ, 32: 38. *particulariter.* ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ, 33: 49. *ſigillatim.*

ἱδρόω. ἱδροῖ ἄνθρωπος, 17: 52. ἱδρώσει, Homer. Ιλ. ε. 388. ἱδρῶσαν, Xenoph 206. A.

ἱδρῶτας κινέειν, 108: 50. ἱδρώτων περίκλησιν, 109: 2.

ἱερὴν πάθην —— ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα, &c. 28: 53, 54, 55. ἐπιληψίαν μεγάλην νοῦσον ἱερὰν καλοῦσι, Plutarch. de Solert. Animal. Sic Galen. comment. 6. in 6. Epidem. ἱερὰ νόσος ἐπιληψία, Heſych. Vox ἱερὸς, dici ſolet de iis, quæ in ſuo genere cæteris præſtant; utì apud Homerum; ἱερὸν ἰχθὺν, Ιλ π. 407. Schol. μέγαν. ἱερὸν κνέφας, Ιλ. λ 194. ἱερὸν μένος, Οδ. η. 167. Sic videtur accipi etiam vox δῖος, δῖον ποταμὸν, Ιλ. ε. 522. δῖαν ἅλα, Ιλ α. 141. ubi Schol. θαυμαστήν. Hæc loquendi ratio ab Hebræorum linguâ manavit; apud quos vox θεὸς addita affert ἐξοχὴν; ποταμὸς τοῦ θεοῦ, Pſalm. LXV. 9: κέδρους θεοῦ, Pſalm. LXXX. 10. ὄρη θεοῦ, Pſalm. XXXVI. 7.

ἱερὸς, cum Gen°. οἱ σάτυροι, τοῦ Διονύσου ἱεροὶ, 25: 18. ἱερείοισι [*victimis*] κατεσχυμένοισι, 70: 20. ἱερεῖα, θύματα, Heſych.

ἱερήϊον, Homer. Ιλ. χ. 159. ἱερείων αἷμα, Lucian. 739. B.

ἵζειν, *ſedere.* ἵζει ἐν γαστρὶ, 23: 11. ἐν ἕδρῃ, 8: 44, 45. ἵζωσι, 130: 33. ſic Homer. Οδ. λ. 448. Herodot. 87. 8. *ſubſidere.* ἵζον, 42: 48. ἵζει, Hippocr. 1125. G. & activè, ἷζε [*ſedere fecit*] βουλὴν, Homer. Ιλ ε. 53.

ἱζάνει ἐπὶ μηροῖσι, 64: 43. ἱζάνοντι, 46: 40. [ubi mallem ἱζάνοντι; licet ſciam terminationem — άνω & — αίνω in hujuſmodi verbis frequentari] ἱζάνει ὕπνος ἐπ' ὄμμασι, Homer. Ιλ. κ. 93. Sapph. Od. & cum acc°. ἱζάνη νοτὶς κληῖδα, 101: 24. ἱζάνω, etiam *ſedere facio.* ἷζανε λαὸν, Homer. Ιλ. ψ. 258.

ἵημι vel ἵεμαι, vel ἴω, *eo.* πρὶν ἐς τέλος ἰέναι τὸ πάθος, 24: 49, 50. [ἕλκος] ἐς ὠτειλὴν ἴον, 64: 24, 25. ἴῃ, 56: 50. ἢ νοῦσος ἐς μῆκος, 74: 17. ἴωσιν αἱ ὗλαι ἐς παλίῤῥοιαν, 87: 31. ἵεμαι, *cupio, geſtio.* ἵεται πρὸς ἡδονὴν ἐπὶ τοῖσι εὐώδεσι, 111: 16. *cupidine fertur ad voluptatem*, i.e. *delectatur.* Vel ſi placeat lenis ſpiritus [ἵεται, utì apud Turneb. & Heniſch. edition.] *it in voluptatem*; eodem ſenſu. Hic locus conferendus cum 24: 12.

* ἰθύνει τῆς ὁδοῦ, 107: 39, 40. in Lexicis legitur (ſed ſine authore) εὐθύνης; pro quo ἰθύνης, utì pro εὐθὺς ἰθὺς, & pro εὐθύνω ἰθύνω. κἢν ἐς τὰ μεγάλα ἰθύνῃ, 125: 22. *ſi valentibus etiam reſiſtat.* Craſſ. *ſi magnis non vincitur.* ἰθύειν, *cum impetu ferri.* ἴθυσαν, Homer. Ιλ. δ. 507. Schol. ἐπ' εὐθείας ὥρμησαν. Eodem ſenſu accipitur hìc ἰθύνῃ. τὸ ἰθύνειν eſſe ὁμώνυμον λέξιν τῷ ἰθύειν, docet Euſtath. Homer. 1122. 29.

ἴκελα, 67: 41. ἴκελοι, 68: 5. & 52: 41. Hippocr. 386. 17. Herodot. 124. 5. Homer. Ιλ. ε. 478. Hoc vocabulum poëtis tantummodo uſitatum eſſe ſcribit Henr. Stephanus.

ἰκμὰς νοτίδι ἰκέλη, 25: 30. † ἰκμαλέοι, 43: 14. & 50: 16. Hippocr. 243. 32. ἰκμαλέα, τὰ δίυγρα, Erotian. ἰκμαλέον, ὑγρὸν, Heſych.

ἱκνέομαι. ἵκηται τὸ κακὸν ἕρπον εἰς κεφαλὴν, 2: 8. ἀφίκηται νοῦσος ἐς δάκτυλον, 2: 14. ἀφικνέονται ἐς ἄφεσιν τοῦ κακοῦ, 2: 56. οὐκ ἀφικνέεται τὸ ἕλκος ἐς σύμφυσιν, 13: 56: 57. ἀφίκηται νοῦσος ἐς μῆκος, 21: 38. ἀλιτροῖσι ἐς σπλῆνα, 28: 52. ἀφικνεόμενοι ἐς ἐπίστασιν τῆς νόσου, 33: 7, 8. Vide λεπτότης.

ἴλιγγοι, 1: 15. ἰλίγγων προσκλήσιες, 119: 52, 53. Hippoc. 1247. H. Schol. Ariſtoph. 398. F. & 427. E. ἴλιγγος, ὁ τῆς κεφαλῆς σκοτισμὸς, Heſych. Vide Plutarch. Erotic. 763. A. de Sapph.

ἰλύϊ, 17: 23. ἰλύος, 70: 16. Homer. Ιλ. φ. 318. ἰλὺς, *fæx vini*, Hippocr. 615. 55. ἰλυώδεα, 43: 3. Hippocr. 210. H.

* ἴλλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ, 35: 30. *diſtortio.* & per gemi-

καταβλακεύειν, *negligentem esse*, 103: 35. καταβλακεύειν, καταβλακεῖν, ῥαθυμεῖν, ἢ δαπανᾶν ῥαθύμως, Hesych. Et cum accusativo *negligere*. καταβλακεύοντα τὴν διόρθωσιν, Hippocr. 820. A. & τὴν ἐδαφείην, ib. κατολιγωρέουσι, Galen. Expos. Voc. Hippocr. καταβεβλακευμένως [cui ibidem opponitur προθύμως] Aristoph. 36. D. & 37. A. Schol. βραδέως· βλὰξ γάρ ἐστιν ὁ μαλθακευόμενος. Legitur cum μ [si modo lectio sana sit] καταμβλακεύειν, 114: 25. Potest fieri (nam Aretæus gaudet decompositis) ex κατὰ & ἀμβλακεύειν pro ἀναβλακεύειν. vel ἀμβλακεύειν (uti φοιτέω pro φοιτέω; vide Comment. de Dial. Aret) pro ἀμβλακεῖν ἁμαρτεῖν, Hesych. de quâ voce prius. βλακεύειν, Xenoph. 279. B. & 368. E. ὀλιγωρεῖν, ἐπὶ πλεῖστον διατρίβειν, Erotian. ἔτι καταβλακευσαμένου τὰ τούτου, Xenoph. 415. D.

καταγίγνονται ἐς ξυντήξιν ἀποφερόμενοι, 22: 46, 47. *tabidi tandem evadunt*. καταγίγνεσθαι, *moram trahere, vitam trahere*, καταγίγνομαι, Demosth. 388. B. *moror, habito, vivo*.

κατάγνυμι κατάξαι τὸν ἄνθρωπον, 5?2. *diffringere*. κατάξας τὸν αὐχένα, Hippocr. 689. 19. *secans*, i. e. καταχάσας.

καταθῦσαι τὴν αἶγα, 134: 7. κατέθυσε ἑκατόμβας, Herodian. 98. 16.

καταιονεῖν, 75: 46. & 77: 6. καταιονεόμενον, 127: 2. καταιονᾶν ἐλαίῳ, H. Steph. ex Galen. Fines -άω & -έω in verbis frequenter permutantur.

κατακέομαι pro κατάκειμαι. κατακέονται, 8: 21.

κατακορὲς [*abunde*] ὑπόχολον 11: 13. κατακορὲς ποικίλον, Hippocr. 218. A. κατακορέως δίαιμον, 8: 53: 54. ἰκτερώδεες κατακορέως, 41: 52. Hippocr. 1121. C. Hæc adverbia ab adjectivo κατακορής; κατακορὴς χολὴ, 42: 32. Hippocr. 1228. E. Galen. exp. ἀκρήτου χολῆς. κατακορὴς ὀχληρός, Hesych. ἐπιπολεάζων, Suid.

κατάληψις, *apprehensio vel oppressio sensuum*, Aurel. c. 10. l. 2. acut. lege Paul. Ægin. l. 3. c. 6. & Galen. l. 4. de loc. aff. & Gorræum, ἐν τῇσι καταλήψεσι, 29: 12, 13. *in accessionibus*. κατάληψις, Hippocr. 1027. D. *interceptio*.

καταμύει, 35: 55. unde nomen * καταμύσι, 35: 51. H. Stephanus affert καταμυήσεις, ex Plut. Camill. (p. 239. suæ editionis) & legendum putat καταμύσεις à καταμύω. καταμύει in loco citato, *connivet*. Sic καταμύσαι, Lucian. 35. D. Et cum accus°. καταμύει τὰ βλέφαρα, Xenoph. 980. B. ἐκάμμυσαν, Esai. vi. 10.

καταξέων ξύλα, 34: 44, 45.

κατάξηρος ἄρτος, 99: 8. κατάξηρος ψυχὴ, Numer. xi. 6.

καταπάσσειν τὰ ξυρὰ πλευρῶν, 89: 30, 31. καταπάσας πίτυρον ἀπὸ τῆς τραπέζης, Aristoph. 133. B. καταπεπασμένοι γῇ, Job. 11. 12.

καταπέσση, 63: 3. Metaphoricè apud Homer. χόλον καταπέψῃ, Ιλ. α. 81.

καταπίπτω, *concido, deficio*. κατέπεσόν τινες ὑπὸ προφάσιος ἐξ ἀθυμίης, 1: 25, 26. μὴ καταπίπτετε, Nehem. viii. 11. κατάπτωσιν, λειποθυμίην, 33: 45. κατάπτωσις τοῦ ἀνθρώπου, 27: 45.

κατάποσιν τροφῆς, 83: 18. sic 90: 49. Et κατάποσις pro *gulâ*, 33: 54. & 83: 16.

* κατάποτον, Hippocr. 1146. A. ποτοῖσι καὶ καταποτοῖσι, 97: 20, 21.

καταρρήγνυμι. δέρμα καταρρωγὸς, 70: 11, 12. ἀσκοὺς κατερρωγότας, Josuæ ix. 4.

* καταρρηκτικὰ φυσέων καὶ οὔρων, 79: 32, 33. Hippocr. 394. 6. καταρρηκτικὸν πνευμάτων φαρμάκοισι, 79: 46.

κατάρχειν, *principium dare*. ἢν κατάρχῃ κεφαλὴ, 34: 15. *si caput primùm affectum morbo fuerit*. Et cum genitivo, κατάρχει αὐτοῦ [scil. πάθεος] καῦσος, 16: 38. τὰ κατάρχοντα μέρεα, 2: 17, 18. *partes morbo primùm affectas*.

κατάστασις ψυχῆς, 17: 12. *animus constans*. κατάστασις, *status sive conditio*; καταστάσιος τοῦ νούσου, 77: 11. κατάστασις τεταρταίων, Hippocr. 44. 22. καταστάσιος ὅλης, καὶ κατὰ μέρεα τῶν ἐτησίων καὶ χώρης ἑκάστης, Id. 959. A.

καταστρέφειν, neutraliter *vergere, converti*: ἐς ὕδρωπα κατέστρεψεν ἡ νοῦσος, 42: 41. αἱ φθοραὶ τῶν παρθένων εἰς γάμους καταστρέφουσι, H. Steph. ex Plut. Symp.

καταχάζεσθαι ῥηϊδίη [φλέψ] 96: 13, 14. τὰ ἐν κύκλῳ βαθυτέραις ἀμυχαῖς καταχαστέον,. Dioscor. Ther. 424. E. διὰ τοῦ καταχασμοῦ, ibid. 422. A. καταχάσαι, ἰατροὶ μὲν χρώμενοι ἔχουσιν ἀπολογίαν, ὡς ὄντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τοῦ ἔχαζον ἀντὶ τοῦ ἔχαζον καὶ ἐκέντουν ἀλλὰ κατανύξαι ἡμεῖς λέγομεν, Phrynich. p. 36. καταχάσαι, ἀμυχὰς ποιῆσαι, Hesych. χῶ, χάζω, Hesych. ἔχαζον, Aristoph. Nub. p. 150. E. Schol. ἔχαζον ἐστι γὰρ ἀπὸ τοῦ χάω χῶ, ἐξ οὗ τὸ σχάζω.

καταφορῇ νωθρῇ, Hippocr. 1085. G. ἐν τῇ καταφορῇ παράφοροι, 9: 3. Aquila in 1 Reg. xxvi. 12. καταφορά, Symmachus κάρος, Theodotion ἔκστασις, LXX. θάμβος.

καταψύχομαι κατεψύχθη τὸ θερμὸν, 50: 35. κατεψύχθαι, Hippocr. 82. B.

* κατείλησις εἰλεῶν, 110: 30. *involutio*.

κατειλίσσειν, 113: 8, 9. κατειλίχατο, Herodot. 259. 22.

κάτειμι vel κατίημι, *descendo*. unde Aorist. 2. κάτιον. ἢν κατίῃς ἐς ἀνάγκην τομῆς, 42: 21, 22.

κατοίχομαι, *decedo, morior*. κατοιχομένων, 17: 18, 19. νεκρῶν, τεθνεώτων, ἀπελθόντων, ἀποθανόντων, Hesych.

κάτοξυς πυρετὸς, 89: 48. κάτοξυ πάθος, 5: 7. κάτοξεα [πάθεα] 23: 28. κάτοξυ νόσημα, Hippocr. 1243. C. κατοξείας βοῆς, Aristoph. 461. E. Schol. σφοδρᾶς, ὀξείας.

κάτω, postpositum casui. τῆς κεφαλῆς κάτω, 34: 11.

κελαρύζοντας ὀχετοὺς, 102: 34. κελάρυζε, Homer. Ιλ. λ. 812. Schol. μετ' ἤχου ἐφέρετο. ἠχεῖ, φωνεῖ ἢ συνεχῶς ῥεῖ, Hesych.

Κελτέων, οἳ νῦν καλέονται Γάλλοι, 135: 18. οἱ πρότεροι Κέλτας ὠνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευθῆναι, Strab. 189. C. In hôc Aretæi loco Cappadociæ pars est.

κενεαγγέειν, 73: 50. & 115: 21. Hippocr. 816. G. κενεαγγείη, 130: 41. Hippocr. 391. 11. Aretæus de vasorum inanitione per sanguinis missionem, Hippocrates per inediam intelligit.

κενεῖν, *purgare*, 73: 35. *Sanguinem mittere*, ἀθρόον κενεῖν αἷμα, 78: 9. κενωθήσονται τῇσι αἰσθήσεσι, 79: 14, 15. *evacuatione purgatio facta fuerit sensibus*. κένωσις, cui opponitur πλησμονὴ, Hippocr. 1199. F. τὸ ἱκανὸν τῆς κενώσιος, 73: 52. ἐς κένωσιν τοῦ πλήθεος, 81: 47. κενώσιας ποιέεσθαι, 125: 14. τὴν κένωσιν ἐμποιέειν, 106: 47, 48.

κεραοφόροισι, 68: 15, 16. Herodian. 24. 18.

κεγχρώδες ἆσθμα, 40: 50, 51. κεγχρωδέων βρωμάτων, Hippocr. 817. C. De hâc voce affatim H. Steph. & Fœs.

κεφαλαλγὴς, *cui caput dolet*. Plut. Sympos. sept. Sapient. κεφαλαλγέες, *qui capiti dolorem afferunt*, 117: 43. & 120: 44, 45.

κῆν, 14: 38. *& si*. sic 7: 37. sed 14: 30. *licet*. sic 15: 18, 29.

κηροπλαστήσειε ἔρωτα. Eubul. in Athen. 562. C. ἐκηροπλάστεεν αὖθις τὸν ἄνθρωπον ἡ φύσις, 71: 40, 41.

κικλήσκω, 34: 50. κικλήσκομεν, 27: 20: κικλήσκουσι, 8: 12. Homer. Ιλ. ε. 813. ἐκίκλησκον, 18: 23. & 69: 13.

κλῆσις, *nomen*. σπασμὸς ἡ κλῆσις, 33: 43.

κινδυνώδεες [ῥόοι] 63: 54. κινδυνώδη [ἐπιβολήν] Herodian. 91. 31.

κίνησις. ἐς κινήσιας ἄγειν, αἰώρης, τρίψιος, λουτρῶν, 103: 36.

κλίνης μῆκος καὶ πλάτος σύμμετρον, 72: 39. & 73: 2. & lin. 4. κοίτη. & lin. 3, 4, 6. σκληρὴ, πλατέη, στενή.

κλόνῳ πάντοιον ἐπείησε, 35: 40. κλόνον, Homer. Ιλ. ε. 167. Schol. θόρυβον, ταραχήν.

κλονέει, Homer. Ιλ. λ. 526. neutraliter. Et activè, κλονέοντα φάλαγγας, Ιλ. ε. 96. Schol. ταράσσοντα. βῆχες κλονέουσι τὸν θώρηκα, 89: 50.

κλύδωνα περὶ τὸ ὑγρὸν, 49: 38, 39.

* κνῆσις κροτάφων καὶ ὤτων, 75: 22. κνήσει, 75: 23. τῇ κνήσει φλεβὸς, Hippocr. 192. D.

† κνησμώδες σῶμα, 46: 24. Hippocr. 188. F.

* κοιλοκρόταφοι, 58: 37, 38.

κοινωνὸς ἀλγέων, 90: 10, 11. κοινωνοὶ πόνων, Xenoph. 197. E. κοινωνίῃ τῇ ὅλῃ, 43: 29. *in omnibus vicinis partibus.*

κολλᾶσθαι. κεκολλήσθω [σικύη] ἐς τὰ μετάφρενα, 76: 40. κολλώδεα, 40: 12.

* κόπρανα, 17: 38. Hippocr. 152. E. * κοπρώδεος, 78: 10. Lexicogr. habent κοπρώδης, sed sine authore.

* κωρυκοβολίαι, 135: 45, 46. exercitii genus. κώρυκος est *pila è pellibus consuta*, *follis pugillatorius*. Scribitur & per ω; κώρυκος, θυλάκιον, δερμάτινον ἀγγεῖον ὅμοιον ἀσκῷ, Hesych. [Et idem etiam in ordine litteræ ο, sed cum ω] κωρυκομαχίη, Hippocr. 364. 16. & 372. 39. & 374. 3. Lege Athen. lib. 4. cap. 17. p. 161. A. & lib. 6. cap. 12. p. 246. F. & not. Is. Casaub. in eund. Consule etiam Hier. Mercurial. art. gymn. lib. 2. cap. 4.

κορυφῆς δὲ κακοῦ, 32: 52. ἐς κορυφὴν ἀνισταμένης ἀποστάσιος, 6: 11, 12. κορυφὴν ἐς τὸ ἔξω προβάλληται, 9: 36. ἐς ἓν τι πλευρῶν τῆς ἀποστάσιος ἡ κορυφὴ ἐγείρεται, 38: 10, 11. κορυφουμένων [ἑλκέων] ὅκως ἐν θαλάσσῃ κύματα, 62: 11. κῦμα θαλάσσης —— κορυφοῦται, Homer. Ιλ. δ. 422. 426.

κόσμος. ἐν κόσμῳ πρήσσειν ἅπαντα, 118: 49. idem ac κατὰ κόσμον, Homer. Ιλ. β. 214. Schol. κατὰ τὸ πρέπον.

κουροτρόφου γυναικὸς, 103: 39. κουροτρόφος, de Ithacâ, Homer. Οδ. ι. 27. Hanc vocem esse Atticam scribit Jul. Poll. l. 1. c. 31.

κουφισμοὺς ἀσήμους ποιεύμενοι πυρετοὶ, 73: 56.

κραίνουσι, λήγουσι, Galen. Exp. Voc. Hippocr. κραίνουσι, 37: 8. κραίνειν ἐπὶ ἀπλῶα, 96: 24. κραινόντων ἐς ὀξέα, 34: 37. ὅπῃ κραίνουσι, Hippocr. 810. A. ubi Galen. exp. κραίνουσι, τελευτῶσι ὁμοίως τῷ ποιητῇ· εἴπερ δὴ κρανέω γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἔσται. [quem sanè versum apud Homerum non reperio] κρήηνον, Ιλ. α. 41. Schol. ἐπιτέλεσον. κραίνω etiam *regno*. κραίνουσι, βασιλεύουσι, Hesych. Erotian. Sic Homer. Οδ. θ. 391. quo sensu accipitur, ἔνθα ἡ φλεγμονὴ κραίνῃ καὶ μέζων ἔῃ, 76: 25.

κραιπάλαι, Hippocr. 1252. H. ἢν ἀπὸ κραιπάλης καὶ οἰνοφλυγίης ἔωσι, 87: 2, 3. *si ex crapulâ sint*, scil. *ægri anginæ morbo*. κραιπάλης. Aristoph. 384. E. & 33. B. Schol. ἡ ἐξ ἑωθινοῦ μέθη, κραιπάλη λέγεται, ἢ ἀπὸ χθιζῆς οἰνοποσίας. sic Thom. Mag. & Hesych. ὁ ἐκ πολλῆς οἰνώσεως παλμός· ἀπὸ δὲ τὸ κάρα πάλλειν τοὺς μεθύοντας, Suid.

κράνος, *lecti tectum*. τὸ δὲ τοῦδε κράνος ὁ κοινὸς ἠὴρ, 57: 42. κράνος vulgo περικεφαλαία, Hesych. *galea*. κράνος χρυσοῦν, Lucian. 358. C.

κρατῆσαν τὸ εἴσω [πῦρ] 69: 32. *ignis, qui in interiores partes dominatur*. Sic κρατέειν πάντων, 16: 33, 34. Homer. Ιλ. α. 288. κεκρατημένοισι, 5: 3. *morbo victis*. κεκρατημένοισι ὑπὸ τῶν νοσημάτων, Hippocr. 3: 27.

κραταιοὺς (cum infinitivo) νοῆσαί τε καὶ ῥέξαι, 56: 18.

κρατύνοντα τὴν δύναμιν, 82: 13, 14. κρατῦναι τὴν πόλιν, Thucyd. 44. B. Schol. ἰσχυροποιῆσαι. ἢν ἡ νοῦσος κρατυνθῇ, 134: 53. & 66: 21, 22.

κρέσσων. ἄλλων ἐς κρέσσον ἔσων, 74: 22. *aliis potiores sunto*.

κρηπῖδος καινῆς τρίβον, 66: 15, 16. *calcei novi attritionem*.

κρησέρῃ σηθέντα, 82: 33. *cribro*. Vide Jul. Poll. lib. 6 cap. 11. & lib. 10. cap. 25. & Galen. Exp. Voc. Hippocr. Erotian. legit per ν, κνησέρης. Fœsius reponit in Hippocratis locis 642. 30. & 680. 17. κρησέρης, vel κνησέρης pro ἀίρης vel κρίσρης.

κρίνει ἔαρ, 30: 18. *ver judicat* [scil. *morbum*,] *indicat*, *finit*. Sic interpretatur Fœsius κρίνεσθαι (λύεσθαι) apud Hippocr. 37. 6. juxta Cels. lib. 2. cap: 2. sed Galen. exp. δοκιμάζεσθαι, ἀναγνωρίζεσθαι.

κροκώδεες, 45: 43, 44. κροκώδεος [τροχίσκου] 98: 39. † κροκοειδέος χολῆς, 44: 31.

κροκυδίζειν, 73: 5. scribitur etiam κροκιδίζειν. Galen. & Æginet. & Trallian. expon. καρφολογεῖν. κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν, Hippocr. 38. 4. & τὰς κροκίδας ἀφαιρέειν, Id. 399. 5.

κρύβδην, 52: 20. Hippocr. 610. 22. Homer. Οδ. λ. 454. H. Steph. notat hoc adverbium esse in usu & prosæ scriptoribus, inter alios Demostheni.

† κτανεῖ, 64: 25. κτάνειν, κτείνειν, Hesych.

κτύπος κυμάτων, 75: 27. ἵππων, Homer. Ιλ. κ. 535. ποδοῖιν, Οδ. π. 6. Lucian. 499. B. ἀνδρῶν. Homer. Οδ. φ. 238. θεῶν, Ιλ. υ. 66. σακέων καὶ τρυφαλειῶν, Ιλ. μ. 338. ὅπλων καὶ βελῶν, Xenoph. 178. B. πετρῶν, Sapient. XVII. 19.

κυΐσκεται ἡ τῆς νόσου φύσις, 51: 38. *concipitur, generatur morbus*. κυΐσκει, συλλαμβάνει, Hesych. κυΐσκει [περιστερὰ] καὶ τίκτει, Geopon. 377. 12. & κυΐσκεται, ἔγκυος γίνεται, Hesych. Aristot. Histor. Anim. lib. 6. cap. 2.

κυρβασίῃσι, 91: 53. *saccellis in coni speciem figuratis*. κυρβασίην, Hippocr. 666. 34. κυρβασία, *pileus acutus*. κυρβασίην, πῖλον ἔξω ὅνπερ καὶ τιάραν, Galen. Exp. Voc. Hippocr. τιάραν. Ἑκαταῖος δέ φησιν ὅτι πῖλον βαρβαρικὸν οἱ κωμικοὶ λέγουσι, Erotian. Lege Schol. in Aristoph. 564. C. & Hesych.

κῦρος ἐν σπλάγχνοισί ἐστιν ἐπὶ μανίῃ, 32: 23, 24. *præcipua insaniæ sedes in visceribus*.

κυρτωθείη τὸ χωρίον, 86: 3. *cutis in convexum tumorem se attollat*. κυρτοῦμαι, *incurvor*. κυρτοῦνται, Xenoph. 190. B. κύρτωμα τῆς γαστρὸς, Hippocr. 108. D.

κυψελὶς ἐν ὠσὶ, 45: 30. ὁ ἐν τοῖς ὠσὶ ῥύπος, Schol. Aristoph. 668. C. 669. B. Lucian. 525. A. Hesych. Suid.

κώθωνα, 68: 48. κώθωσι, Hippocr. 1278. 47. κώθων, Λακωνικὸν ἔκπωμα, Athen. 483. B. κεράμεον εἶδος ποτηρίου, Hesych. κώθων, *epulatio*, Esther. VIII. 17. κωθωνίζειν, 68: 28. *largam potionem*. κωθωνίσαι, μεθύσαι. κώθων, μέθυσος, Hesych. ἐκωθωνίζοντο, Esther. III. 15.

κώλυμα ἔοι ἡ δύναμις, 82: 16. *probibeant vires*. † κώλυσις ἔοι μέζων, 94: 33. κώλυμα ἔσται, Thucyd. 297. B. Schol. ἀντὶ τοῦ κωλύσουσι. κωλύμῃ, Id. 61. C. Schol. κωλύσει· ἰδία δὲ ἡ λέξις Θουκυδίδου.

κῶμα, Hippocr. 74. G. κώματι, Apollon. Argon. lib. 2. v. 205. Schol. ὕπνῳ, ἐκλύσει κατὰ συγκοπὴν ἀπὸ τοῦ κοίμημα. κῶμα, καταφορὰ, Galen. Exp. Voc. Hippocr. κοίμισμα, ὕπνος ληθώδης, καταφορὰ ὕπνου βαθέος, Hesych. ὑποφέρονται ἐς κῶμα, 22: 33.

† κωματώδεες, 9: 2. κωματώδεες ὕπνοι, Hippocr. 147. D. κωματώδεες οἱ μετὰ κώματος καταφερόμενοι. Κῶμα γὰρ ὁ ὕπνος, καὶ οἷον κοίμημα, Erotian.

Λ.

Λάβροι [καὶ βοροὶ] ἐν τῇ ἐδωδῇ, 3: 42. λάβρος, Anthol. lib. 2. cap. 47. Epigr. 10. λάβρον, βορόν. λάβρος, πολὺς, σφοδρὸς, Hesych. Tribuitur etiam rebus inanimatis, λάβρον ὕδωρ, Aristot. Probl. sect. 26. n. 37. Apollon. Arg. l. 1. v. 541.

μαρασμώδεες, 21: 31. μαρασμώδης πυρετὸς, apud Galen.

μαρμαρυγῶν, 119: 31. μαρμαρυγὰς ὁρᾷν, Galen. μαρμαρυγαὶ ὁρῶντο περὶ τῶν ὀφθαλμῶν, Hippocr. 1222. D. λαμπηδόνες πυκναὶ, καὶ οἷον ἀστραπαὶ πυκναὶ, αἰφνίδιοι, πυρώδεις· ὡς καὶ Ὅμηρος, μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν, Erotian. Locus [Οδ. θ. 265.] ab Erotiano citatus metaphoricè intelligitur. μαρμαρυγαὶ αἱ συνεχεῖς τῶν ποδῶν κινήσεις, ἢ λαμπηδόνες. μαρμαρυγὴ, φῶς, ἀστραπὴ, βῆμα, πήδημα, λαμπηδὼν, κίνησις ποδῶν συνεχὴς, αὐγὴ ὀφθαλμῶν, Hesych.

μαρσίποις, 85: 34. μαρσιπίῳ, 85: 44. μαρσίπιον, Hippocr. 890. E. μαρσύπισι, 76: 4. μάρσιππος ex Alex. Trallian. & μαρσίπου, ex Xenoph. Anabas. affert H. Steph. μαρσίππιον, βαλάντιον, Hesych. μάρσιππος, σάκκος, θυλάκιον, σακκίον, Suid. ubi locus Xenophontis affertur, sed scribitur μαρσίπους. μαρσίππῳ, Deuter. xxv. 13. Mich. vi. 11. Gen. xliv. 1, 2. μαρσίππιον, Prov. i. 14. μαρσυππίῳ, Esai. xlvi. 6. μαρσυππίῳ, Sirac. xviii. 33.

μάσσειν, pinsere. μαχθεῖν ἐν χαρεῖ νομῇ, 134: 6. μεμαγμένη μᾶζα, Athen. 30. F. μεμαγμένον, Aristoph. 34. D. & ἔματτεν, ibid.

μασσᾶσθαι, 101: 37. mandere. μασσώμενος, Athen. 530. D. Aristoph. 36. A. ἐμασσῶντο, Joh. xxx. 4. Legitur & per σ unicum; μασᾶσθαι, Athen. [ex Eupol.] 52. D. μασῶνται, Theophr. Hist. Plant. l. 4. c. 9. μάσησις. μαστιχῶν ἐς μάσησιν ὀδόντων, 80: 29, 30.

μαστεὺς πόθεν ἐς νομὴν, 68: 32. τὴν τροφὴν μαστεύειν, Xenoph. 832. C. μαστεύω, Anthol. lib. 1. cap. 46. Epig. 4. ματεύσομεν, Homer. Ιλ. ξ. 110. Schol. ἀντὶ τοῦ ζητήσομεν· ἔνιοι, μαστεύσομεν.

μαστίζειν τὰ σκέλεα κνίδῃ, 80: 7, 8. μάστιξεν ἵππους, Homer. Ιλ. ε. 768. ἐμάστιζον, H. Steph. ex Plut. Alexand.

* ματαιόπονοι, 83: 31.

ματαιοπονέουσι, 41: 17, 18. H. Steph. ex Chrysost. in Epistol. ad Ephes. & ex Schol. Aristoph.

μαχλοσύνην, 26: 7, 8. Homer. Ιλ. ω. 30. Schol. τὴν πρὸς συνουσίαν καταφέρειαν.

μέγα ἐς πίστιν, ὧν λέγω, ἡ ξυναφεία, 57: 25. multum fidei facit; comprobat.

μεγάλα, adverbium; μὴ μεγάλα βλάπτοντα, 73: 24. μεγάλως, 3: 41. Herodot. 4. 43. Homer. Ιλ. ε. 723. μέζον τοῦ μέτρου, 106: 12.

* μεθιζάνειν τὰς σικύας, 104: 46.

μεθίστανται ἐς φθίσιν, 11: 41. μεθίστανται εἰς τεταρταῖον, Hippocr. 139. A. de morbi in alium transitu. μετάστασις, morbi ex unâ in alteram partem migratio. μετάστασις ἐς πνεύμονα, 9: 44. μεταστάσι τοῦ πάθεος, 9: 13. & 6: 5. Sic Hippocr. 1253. A. in quem locum lege Galen.

μειλίσσειν, 76: 49. μειλισσέμεν, Homer. Ιλ. η. 410. μειλίγμασι ὑστέρης, 65: 15. μειλίγματα θυμοῦ, Homer. Οδ. κ. 217. νόσων, Nicand. Ther. v. 896. μειλίχιοι, 29: 6. Homer. Ιλ. λ. 137. Thucyd. 82. A. & Schol. Aristop. 150. G.

μείρακες, 43: 16. νέοι, νεώτεροι, γυναῖκες, Hesych. μείρακα, Aristoph. 741. F. Schol. ἀρσενικῶς εἴρηται, καίτοι Ἀμμωνίου λέγοντος, ὅτι τὸ μὲν μειράκιον ἐπὶ ἀρσενικοῦ, τὸ μεῖραξ ἐπὶ θηλυκοῦ. Lege Ammon. de simil. & differ. voc. & Hesych. μείρακα, τὴν νέαν γυναῖκα· μειρακίοισι, 46: 49, 50.

μελάγχλωρος χροιὴ, 30: 37, 38. μελάγχλωροι χροιὴν, 20: 6. μελάγχλωροι, 50: 17. ἔτος μελάγχρους, Hippocr. 1170. D. pro quo legi μελάγχλωρος in quibusdam exemplaribus notat Galenus.

μελαγχολῶσι, 30: 14, 15. & 29: 32. τοῖσι μελαγχολῶσι, 29: 49. μελαγχολᾷς, Aristoph. 40. B. μελαγχολῶντα, Id. 4. B. Schol. χολᾶν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ μαίνεσθαι· παρὰ δὲ τοῖς κοινοῖς τὸ θυμοῦσθαι, Lucian. 534. C.

* μελαγχολώδεες, 47: 18, 19.

* μελανέοντα ὦτα, 70: 37. Posset etiam legi μελανέοντα; uti μελανέον, in quibusdam exemplaribus MSS. Hippocr. 36. 33: ubi Galen. exp. Voc. Hippocr. μελανέον τὸ ἐν τῷ προγνωστικῷ, τινὲς μὲν ὑφ' ἓν ἀναγινώσκουσι, ἵν' ᾖ τὸ μελανοῦν· ἔνιοι δὲ διαιροῦσι, χλωρὸν ἢ μέλαν ἐὸν, ἀντὶ τοῦ ὄν.

* μελανόφλεβες, 50: 17, 18.

μελέτη, curatio. μελέτη ἀνόνητος, 66: 22. ἑτέρης μελέτης χρέος, 99: 52. μελέτην τοῦ στομάχου ποιέεσθαι, 128: 19, 20. μελέτην ποιέεσθαι ἑλκέων, Hippocr. 606. 28. Galen. in Hippocr. 759. H. μελέτης τῆς ἐπιμελείας λέγει, κατὰ συνήθες τοῦτο τοῖς Ἴωσι. μελέτη, exercitatio; uti μελέτῃ Λιβανίου. μελέτῃ παιδῶν σὺν ᾠδῇ, 75: 30. μελέτη, ἄσκησις, Hesych.

μελετᾷ, ἐπιμελεῖται, Hesych. χρὴ τὸν στόμαχον μελετῆσαι ἐξεμέειν, 125: 30, 31. assuefaciendus vomitioni stomachus. Quo sensu etiam accipitur μελέτη in locis sequentibus. μελέτησι χρὴ τοῦ στομάχου ἐμέειν, 119: 2, 3. [ubi optimè reponit editor doctissimus μελετῆσαι —— τὸν στόμαχον] ἢν μελέτησι φέρῃ, 28: 33. si exercitationibus assueverit ferre. μελέτη ἐγγίγνεται τῇ φορῇ, 12: 47, 48. ἢν δὲ ἐς μελέτην ἥκῃ τοῦ κακοῦ, 84: 4, 5. ἔθος καὶ μελέτη, 84: 5. sic ἢν —— μελέτησι [pro μελετῇ idque pro μελετᾷ, subj. verbi μελετάω. πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος, 65: 22. Quid si suprà pro φέρῃ legatur φέρειν?]

μεληδὼν, cura. μελεδῶνες, αἱ φροντίδες, Hesych. μεληδῶνι, 31: 22, 23. τῇσι μεληδώνεσι, 54: 55, 56. μεληδώνη, curatio, studium. μεληδώνης πολλῆς δέεται, Hippocr. 605. 11. μεληδῶναι, Homer. Οδ. τ. 517. Schol. μέριμναι. μεληδώνη λόγων καὶ πρηγμάτων σοφῶν, 57: 37, 38.

μεληδαίνειν τὸν ἄνθρωπον, 112: 32. μεληδαίνειν τὰς ὑστέρας, Hippocr. 598. 26. μεληδαινομένη, Id. 616. 55. ubi proximâ paginâ, p. 617. l. 1. legitur vox τὴν μεληδὼν; quam tuentur H. Stephanus & Fœsius. μεληδαίνειν, Herodot. 317. 4.

μέλλειν μηδὲ χρή: [morari non oportet, i. e. properandum est] ἐς ἄκεα, 85: 8, 9. sic οὐκ ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι, H. Steph. ex Thucyd. οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν, Thucyd. 57. C. Schol. ὑπερθησόμεθα. ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα, Xenoph. 299. D. μέλλε, μένε. μέλλετε, βραδύνετε, ὑπερτίθεσθε, Hesych.

μέλλησις, βραδυτής. μελλησμοῦ, ὑπερθέσεως, βραδυτῆτος, Hesych. τρίψις, ἐν μελλήσει ἔστω, 123: 4, 5. Crass. lenta. Oxon. diuturna. τῇ μελλήσει, Thucyd. 44. D. μέλλησις, μελλησμὸς, βραδυτὴς, ἀναβολὴ, Jul. Poll. lib. 1. cap. 3. * μελλισμοῦ, 40: 21. Oxon. morbi adventantis. Crass. morbi incipientis. Annot. G. Morel. futuri morbi vel potiùs dilationis morbi. Quid si legatur μελλησμοῦ?

μεσηγὺ τουτέου τοῦ χρόνου, 9: 9. & sine casu, μεσηγὺ, 8: 14. & 86: 26. & 90: 13. Sic Homer. Ιλ. θ. 556. & Ιλ. υ. 370.

μεσότης τούτων, 57: 27. Hanc vocem citat H. Steph. ex Plat. Tim. & Plut. Virt. Mor. Vide & Aristot. Moral. Magn. lib. 1. cap. 8, 9. μέσως [mediocriter] παχὺ, 15: 4. μέσως ἔχομεν, Aristot. Ethic. Nicom. lib. 2. cap. 5.

μέσφι τοῦ δείου τοῦ μέσου, 33: 53. ἀκμῆς, 43: 16. τῆς τελέης ἀρτηρίης, 39: 29. ἀπρεπὲς καὶ ἀηδὲς μέσφι ἀκοῆς, 55: 50, 51. cum verbo μέσφι ἂν παραπαυθήσῃ, 134: 37. μέσφι διαχωρέῃ, 134: 38. μέσφα, poëticum esse adverbium pro μέχρι, scribit Henr. Stephanus. Constantinus habet μέσφι & μέσφα. μέσφ' ἠοῦς, Homer. Ιλ. θ. 508. μέσφ' αὖτις, Apollon. Argon. l. 2. v. 1231. μέσφα διχαιομένης, Arat. v. 806. μέσφι παρ' αὐτὴν οὐρὴν, Id. v. 600. [& v. 603. ἄχρι παρ' αὐτὸν κρητῆρα] Aretæus utitur etiam μέχρι; βόμβοι μέχρι ἄγαν σαλπίγγων, 32: 39.

N.

Ξ.

† ξύ-

Accusativo personæ sæpius; τὸν δὲ πατὴρ ὀλοφύρατο, Homer. Ιλ. θ. 245. Schol. κατῴκτισεν, ἠλέησε. τὰς σφετέρας ὀλοφύρομαι, Thucyd. 127. C. rei aliquando; ὀλοφυρόμενοι ἁρπαγὴν ἢ βίην, 33: 4, 5. ἀπολοφύροντε τὰς ἑαυτῶν ξυμφορὰν, Xenoph. 431. B. ὀλοφύρσιες ἐς κενεὰ, 30: 32. τὰς ὀλοφύρσεις, Thucyd. 132. B. Schol. θρήνους.

ὁμαλὸν πόνον, 42: 42, 43.

Ὅμηρος τέκμαρ, 29: 36, 37. *Homerus testatur.* Homeri alii loci, 67: 52, 53. & 70: 33. & 110: 19, 20.

ὁμιλῆσαι τοῖσι ἐργοδότῃσι, 32: 10, 11. σφίσι αὐτέοισι ὁμιλέοντες, 33: 6. ἀνδράσιν ὡμίλησα, Homer. Ιλ. α. 261. ὁμιλεῖν καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις, Isocrat. 22. D. ὁμιλεῖ [*cohæret*] ὁ βραχίων τῷ κοίλῳ, &c. Hippocr. 780. E.

ὁμιλίῃσι πολλῇσι, καὶ συνεχέεσι, 25: 25. de coitu Venereo. Sic etiam 118: 10. &c. Alibi vocat ξυνουσίην, 26: 3. Ὁμιλίη σημαίνει τρία· ἐνθάδε μὲν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀναστροφὴν, uti [ὁμιλίαι ex Menandro D. Paul. 1. Cor. xv. 33.] παρὰ τὸ ὁμοῦ εἰλεῖσθαι· ἐν δὲ τῷ περὶ ἄρθρων [vide prius], ἁπλῶς τὴν παράθεσιν καὶ γειτνίασιν, ὅτε φησὶν, ὁμιλεῖ δὲ βραχίων τῇ κοτύλῃ [at in exemplarib. Hippocr. τῷ κοίλῳ] τὴν δὲ τρίτην, ὅτε φησὶ, ταύτην τὴν τέχνην οὐ μόνον λόγῳ ἀσκεῖν χρὴ, ἀλλὰ καὶ ὁμιλίῃ [de quo loco lege Foes.] Erotian.

ὁμίχλη τῷ παντὶ, 48: 38. ἐς ὁμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπεται τὸ πνεῦμα, 49: 47. ὁμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι παρέχον, 75: 16. τῆς ὁμίχλης καθαιρέεται ἡ αἴσθησις, 77: 47. ὁμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν, 85. 39. ὁμίχλη τῆς αἰσθήσιος, 122: 39. ἔστι δὲ, ὁμίχλη μὲν, ἀτμώδης ἀναθυμίασις τις, &c. Aristot. de Mund. cap. 4. ἠΰτ' ὀμίχλη [Ionicè leni spiritu notatur] Homer. Ιλ α. 359. Schol. ὁ παχὺς καὶ ὑγρότατος ἀήρ. & Ιλ. γ. 10.

ὁμιχλώδεος πνεύματος, 43: 48, 49. ὁμιχλώδεις νύκτας, Plut. Moral. 721. F.

ὁμόζυγα καὶ ὁμώνυμα [μέρεα] 33: 51. ὁμόζυγες ἀμφιφορῆες, Nonn. in Evangel. Joan. cap. 11. 6.

ὁμοιοπαθέες, 75: 17. Act. xiv. 15. Aristot. Ethic. Nicom. lib. 8. cap. 11. ubi variant exemplaria, alia habent ὁμοπαθεῖς, ὁμοιοπαθεῖς in margine.

ὁμοφυέα ἄμφω [χεῖρες καὶ πόδες] 66: 26.

ὀνειρώττειν [*somniare*] Plat. 2. Tom. 476. C. *inter somniandum semen emittere.* ὀνειρώττουσι, 32: 53. Hippocr. 557. 55. τὸ ὀνειροπολεῖν, ἐπὶ τῶν ἐνύπνιον ὁρώντων· τὸ δὲ ὀνειρώττειν, ἐπὶ τῶν νυκτὸς αὐτομάτως ἀφιέντων γόνον, Schol. Aristoph. 123. F.

ὄνησις. οὐδὲν μέζον ἐς ὄνησιν ἴσχει, 96: 18, 19. ὀνήσιος, Homer. Οδ. 402. Schol. ὠφελείας.

ὀνηϊστὸν τὸ αὐτέων αἴδιον, 82: 34, 35. Vide & 84: 18. & 91. 21. & cum genitivo; τάπε ἄλλα, ὁκόσα ὕδρωπος ὀνηϊστὰ, 130: 19. ὀνήϊστον πενέεσθε, Apollon. Argon. lib. 2. v. 335. Schol: ὠφελιμώτερον ποιεῖτε καὶ πράττετε. Notandum est obiter ὀνήϊστον, ab H. Stephano antepenacui in Thesauri & Apollonii editionibus, sed ὀνηϊστὸν gravari in Lexico Ciceron. (p. 142.) ubi ex Heraclito [vide Diog. in ejus Vit.] epistolis affert, ἡμέων μηδὲ εἷς ὀνήϊστος ἔστω.

† ὀνησιφόρα, 91: 11. ὀνησιφόρος, ὠφέλειαν φέρων, Hesych. Jul. Poll. lib. 5. cap. 30. hanc vocem non probat τὸ ἀνησιφόρον, μοχθηρόν.

ὄξος, 74: 42. ὄξος τρυγίη λείη, 103: 13, 14. ὀξίζουσαι ἐρεύξιες, 20: 8. ὀξιζούσης σταφυλῆς, Diosc. lib. 5. cap. 12.

ὀξὺς, *acutus; celer.* ὀξέων παθῶν & χρονίων opponuntur, 1: 3. & 26: 18. οἱ μὲν ὀξεῖς, οἱ δὲ βραδεῖς, Thucyd. 623. A. ὀξεῖς ἐπινοῆσαι, Id. 45. C. ὀξύτατοι κτεῖναι σπασμοὶ, 31: 23. ὀξύτατοι θνήσκουσι, 6: 19: ὀξύτατοι θνήσκουσι τῶνδε, 22: 38, 39. ὀξέως κτείνειν, Hippocr. 75. D. ὀξὺ, Homer. Ιλ. ε. 680. Schol. ταχέως ἐνόησεν. ὀξύτεροι αἰσθήσι, 16: 21. ὀξὺς πρὸς αἴσθησιν, Plat. Politic. lib. 2. p. 375. A.

ὀξυήκοοι, 72: 32. A. H. Steph. ex Basil. affert τὸ ὀξυήκοον τῶν ζώων. ὀξύκοοι, apud Aristot. Histor. Anim. lib. 4. [edit. Wechel. in 4to] p. 104. l. 28. & p. 105. l. 2.

ὀξύθυμος, Prov. xiv. 17. [Aquil. & Symm. ἄφρων] cui ibidem opponitur φρόνιμος. ὀργίλοι, ὀξύθυμοι, ῥέκται, 31: 29. οὐδὲν ἡμῶν ζῶον ἠρεθισμένον μᾶλλον ὀξύθυμόν ἐστι, Aristoph. 510. C.

ὀξυθυμίην ἀόργητον ἐμποιέειν, 123: 13. Hippocr. 1037. F. τὸ παράλογον τῆς ὀξυθυμίης, 30: 10. 11.

ὀξυρεγμίη, ἐρεύξιες, 16: 20. Hippocr. 388. 35. ὀξυρεγμίην, τὴν τοῖς ἀπέπτοισι παρακολουθοῦσαν ἐποξίζουσαν ἐρυγὴν, Erotian.

ὀξυρεγμιώδεες φύσαι, 59: 24, 25. ὀξυρεγμιώδεες, Hippocr. 1257. E. ubi Galen. expon. οἱ ὀξεῖαν ἔχοντες ἐρυγήν.

† ὀξυφωνίη μετρίη, 119: 48. κλαυθμώδης, Hippocr. 159. D.

ὀξυνέη ἄλγος πρὸς τοῖσι, 64: 27. *acutior fiat dolor, increscat.* Sæpiùs transitivè, *acuere;* σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, Prov. xxvii. 17.

ὅπλα, 32: 14. *instrumenta fabrilia.*

ὄργανα, 10: 18. organa respirandi, 5: 8, 9. & 51: 18. & 83: 47. chirurgica.

ὀργυιὴν, 68: 21. de quâ mensurâ lege Herodot. 94. 11, 12. & Xenoph. 746. G.

ὁράω. ὤπωπα, 51: 22. & 53: 43. ὄπωπα, Homer. Ιλ ζ. 124. Æschyl. Eumen. v. 57. Sophoc. Antig. v. 1140.

ὄρεξις σιτίων σὺν ἀγλωνίῃς, 71: 6. [De ἀγλωνίῃς vide priùs] ὄρεξις διχῆ ἐς τὰ σιτία, 47: 48.

ὀρθίη τετράφθω κεφαλὴ, 123: 7. ὄρθιον, 120: 5.

* ὀρθίνσιν, 26: 11. † ὀρθόπνοιαν, 40: 4. Hippocr. 1211. C.

† ὀρθοστάδην πρήσσουσι, 8: 23. & 40: 53. Hippocr. 985. C.

ὀρθοστάδην ὀγκαζόμενοι, 61: 44. ὀρθοστάδην ἄπυροι, Hippocr. 938. E. Lege Galen. Comm. 1. in lib. 1. Epid.

ὁρμᾷ ἐς ὄλεθρον ὁ πυρετὸς, 89: 48.

ὁρμὴ ἡδέων χρέεται, 24: 45. ὁρμὴ ἄρχεται ἐς ὁμιλίην, 25: 23, 24.

ὀρρωδέει θάνατον, 15: 29, 30. ἀμφὶ θανάτου, 15: 21. ὀρρωδέειν, ἀγωνιᾶν, φοβεῖσθαι, Erotian. ἐκεῖνον ὀρρωδῶ πάνυ, Aristoph. 13. D. ubi lege Schol. ὠρρώδησαν, μὲν, &c. Thucyd. 366. D.

* ὀρυγμίη. βρομώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμίη, 30: 46, 47. Crass. *maris lacuna.* Oxon. editionis versio: *salina.* Turneb. & Henisch. Text. ὀρεγμίη. Var. lect. ὀρυγμίη. [Vide Editoris notas in Var. lect.] Quid si legeretur ἁλμυρίη?

* ὀσμήσεσι σαπρώδεσι, 24: 11, 12. Vox facta à verbo ὀσμάομαι. H. Steph. ὀσμησάμενοι ex Anthol.

ὅσον βραχείης ῥοπῆς, 41: 13 14. ἐς ὅσον ὅρον, 27: 31, 32. ὁκόσον δραχμῆς ὁλκῆς, 131: 36.

ὅστε, 70: 31 Vide priùs in ἐπισκύνιον.

ὀστρακώδης. τὸ ὀστρακώδες γυμνὰ [ὠὰ] 120: 28. ὀστρακώδης ἐπιφανείᾳ, Diosc. lib. 5. cap. 84.

ὀσώδεσι ἐξίσχουσι, 21: 27. ὀσώδη γλῶσσαν, Athen. 310. F.

ὀσφραίνεσθαι ἡδὺς [οἶνος] ἐς ἡδονὴν, 77: 33. cum Gen°. vel Dat°. ὀσφραίνεται θυμιητῶν, θυμίησι, 65: 11: 12.

* ὄτιες ἀχλυώδεες, 70: 27. ὄτιες, ὄψεις, Hesych. Nil quamvis ausim mutare, præsertim contra Hesych. authoritatem, lubet tamen observare Aretæum alibi semper uti voce ὄψις; κατ' ὄψιν, 32: 28. ὄψιας, 28: 4. ὄψιος, 28: 47. ὄψισι, 20: 31. & facilem esse lapsum ab ὄψιες in ὄτιες.

ὅτῳ [pro ᾧ τινι] φίλον, 99: 12. Homer. Ιλ. μ. 428. Thucyd. 26. B. & 58. B. Xenoph. 42 A. & 67. E. & alibi sæpius.

οὐδὲ —— οὐκ, 53: 15. Negatio duplex plus negat. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ, 26: 13.

οὐ τοῦ ἐνήθεος τρόπου ἀπόστασις, 61: 35. Periphrasis hæc οὐ τοῦ ἐνήθεος, exprimitur postea 61: 40, 41. per unam vocem συναρὲ; ἦν τε ἐνήθεα ἦν τε συναρὲ ἕλκεα.

ἕλκεα. Id frequens apud Hebræos, & inde apud versionem Bibliorum Græcam; πόσῃ ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, Psalm. XXXVI. 4. ἐξ ἔθνους οὐχ ὁσίου, Psalm. XLIII. 1. Lege plura in Buxtorf. Thes. lib. 2. cap. 19.

οὐδὲν, 55: 33. οὐθὲν, 97: 30. οὐθεὶς διὰ τοῦ θ, εἰ καὶ Χρύσιππος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν οὕτω λέγουσι, σὺ δὲ ἀποτρέπου λέγειν. οἱ γὰρ ἀρχαῖοι διὰ τοῦ δ λέγουσιν οὐδείς. Phrynich. p. 30.

οὐλῇ ἐντέρων, 62: 52, 53. *cicatrice.* οὐλὴν, Homer. Οδ. τ. 390. & 393. Schol. τὸ ὑγιασθὲν τραῦμα.

οὖρα κινῆσαι, 123: 26, 27. οὔρησις, 74: 8. οὔρησιν τρέψαι, 107: 28. ὁκόσα οὐρήσιας προκαλέεται, 110: 25. οὐρεομένου οἴνου, 123: 24, 25. οὐρητικὸς οἶνος, Athen. 32. C. ὁ δὲ Λέσβιος μᾶλλον οὐρεῖται, ibid. F. οὐρηθὲν πύον, 54: 20.

† οὐσιώδης ἡ δρῶσα αἰτίη, 65: 46, 47. τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει, lin. 47, 48.

ὀχετοῖσι αἰσθητοῖσι οὐ μοῦνον ἡ φύσις διαπέμπει τὴν τροφὴν, &c. 45: 15, 16.

ὄχθοι, 69: 54. & 70: 13. *verrucæ.* ὄχθους ἀλεαίνειν, 135: 17. ὄχθος, *tumulus*, *locus eminens*, Xenoph. 936. E.

ὀχθώδεα [ἕλκεα] 60: 4. ὀχθώδεας ῥωγμοὺς, 68: 51. ὀχθώδης, Diosc. lib. 1. cap. 156.

Π.

Πάγος αἵματος, 19: 28. & 106: 39. [αἷμα] πάγον ἴσχει, 54: 15. ποιῆσαι πάγον, 98: 12.

† παγετώτερον [αἷμα] 14: 34. adjectivum à substantivo παγετὸς, Xenoph. 979. A.

† παγερός. τὸ παγερὸν ἴσχει, 98: 27. Hâc voce utitur Proclus in Comment. ad Hesiod. Ἔργ. v. 503. ubi Moschop. & Tzetzes. πηγάδας expon. παγετούς.

πάγχυ. οὐ πάγχυ ἀηθεες, 46: 51. βαιὴ, 63: 48. ἄπιστος, 71: 47. μὴ πάγχυ, Homer. Ιλ. ε. 24.

πάθη [pro πάθος] 46: 8. τοῦ πάθεος, 124: 41. τὴν πάθην, Herodot. 12. 41. αἱ πάθαι, Sophoc. OEdip. Colon. v. 7. Schol. αἱ συμφοραί.

παῖς. ἐκ παιδὸς, 127: 6, 7. [sic Latini *à puero*] ἐκ παιδὸς ἀλλάττοντα τὴν ἡλικίαν, Xenoph. 974. E.

παιδιὰ, *ludus.* ἐν παιδιῇ, 8: 4. ἡ παιδιὰ —— καὶ ὁ γέλως, Aristot. Rhetor. lib. 1. [p. 45. l. 13. Edit. Sylburg.]

παιδιώδεες, 31: 30. παιδιώδης —— ἡ παιδιὰ ἄνεσίς ἐστι. Aristot. Ethic. Eudem. lib. 7. cap. 7.

παιδείη & παιδίη, *eruditio.* ἔρωτι παιδείης, 57: 44. ἐς παιδίην πονεῦσι, 57: 35.

* παλαιοτόκος; ὄνου μὴ παλαιοτόκου, 103: 42. cui opponitur νεοτόκου, lin. 40.

* παλινδρομὴς, idem ac παλίνδρομος; ἐς τὰ αὐτὰ παλινδρομέες, 22: 38.

παλινδρομέουσι ἐς ταυτὰ, 33: 2, 3. ὧδε παλινδρομέουσι αἱ δυνάμιες, 132: 30. κακὸν —— ἐπαλινδρόμησε, 6: 30, 31.

† παλινδρομίη φύσιος, 118: 35. παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, Hippocr. 43. 27. [ubi lege Galen.] παλινδρομίη ἀποστάσιος, Id. 91. C. παλινδρομεῖ, ἀνατρέχει, ὑποστρέφει, Hesych.

παλίνορσος φορὴ τῆς ὕλης, 17: 32. ἡ νοῦσος παλίνορσος, 125. 7. παλίνορσος, ὀπισθόρμητος, πάλιν ὑποστρέψας, Hesych. παλίνορσος ἀπέστη, Homer. Ιλ. γ. 33.

† παλίῤῥοιαν ἐπίσχη, 104: 9. τὴν παλιῤῥοίην σχέθειν, ib. lin. 25. ἐς παλίῤῥοιαν ἴωσιν αἱ ὗλαι, 87: 30, 31.

† παλίσσυτος ἡ χολὴ, 44: 47. φύσις, 100: 9, 10. παλίσσυτοι, ἀναχωρήσαντες, Hesych.

παλμοὶ κροτάφων, 119: 46. βλέφαρα τὰ πολλὰ διέχονται ξὺν παλμῷ, 2: 36. παλμὸς καρδίης, Hippocr. 1117. F.

* παλμώδης σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ, 108: 9, 10. παλμώδεες πόνοι, Hippocr. 70. A.

πάννυχοι ἐγρήγορωσι, 75: 3, 4. ἐγρηγορέωσι, 95: 16. Vide priùs in ἐγρήγορωσι.

παντελὴς ἀπειρίη, 43: 33, 34. ὁλοτελὴς, Hesych. ἧττον παντελῆ, Plut. in Amat. Narr. εἰς τὸ παντελὲς, Luc. XIII. 11. Hebr. VII. 25.

πάντη πάρα, 16: 42. πλανώδης, 24: 11. φοιτῶντες, Hesiod Ἔργ. v. 324. ἐπῴχετο, Homer. Ιλ. α. 384. πάντη καὶ πάντως, Aristot. Ethic. Nicom. lib. 1. cap. 10. Hippocr. 736. F. Et cum gen°. πάντη τοῦ ἥπατος, 20: 31. τῆς κοιλίης, 23: 33. τοῦ σώματος, 17: 5. Galen. ad Glauc.

παντοίως ποικίλα, 61: 11, 12. παντοίως τὴν μνήμην ἀνενεώσατο, Herodian. 96. 35.

παραγωγὴ γίνεται ἐπὶ θάτερα, 33: 41, 42. αἱ παραγωγαὶ τοῖς θέναρσιν, Hippocr. 795. B.

παράθεσις. ὡς ἐκ παραθέσιος, 14: 52.

παραισθάνονται, 32: 26, 27. & 124: 49. *in sensu falluntur.* παραισθάνεσθαι, Plat. 1. Vol. 157. E.

παραίφασις, παραμυθία, Hesych. Homer. Ιλ. λ. 792 Schol. παραίνεσις. παραιφάσιος, 27: 4.

παρακινέωνται τὴν γνώμην, 74: 37, 38. παρακεκινημένον, Lucian. 858. A.

παρακοπὴ, *delirium*, Hippocr. 124. A. παρακόπτει, μαίνεται, Hesych. παρακοπαὶ, 42: 2.

παραλλάξας, παρελθὼν, Hesych. τὴν ὑπερώην, παραλλάξας, 86: 32, 33. παρήλλαξαν τὴν ἐνέδραν, Xenoph. 546. C.

παραλλαγαὶ μυείαι ἐν μέσῳ τῶν χροιῶν, 45: 51, 52. μυείαι καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ [ἐλέφαντι] πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα, 69: 6, 7. παραλλαγὴν, idem ac διαφορὰν, Theophr. Hist. Plant. lib. 6. cap. 6. παραλλαγαὶ μυῶν καὶ νεύρων, Hippocr. 797. F. παραλλαγῆς, ἐναλλαγῆς, ἀλλοιώσεως, Hesych.

παράλογοι ἐρυγαὶ, 40: 25, 26. τὴν παράλογον βέλησιν, Herodian. 26. 36. παράλογος apud Thucyd. 52. C. est nomen substantivum, τοῦ πολέμου τὸν παράλογον, Schol. ἀπροσδόκητον ἀρσενικῶς τὸν παράλογον, ἀλόγιστον, Hesych.

παραλόγως πικρόχολοι, 1: 25. παραλόγως ῥήξοντα οἰδήματα, Hippocr. 1034. B.

† παράμηκες ἔντερον, 23: 17.

παραμυθίην τοῦ στομάχου, 74: 30.

παράφοροι ἐν τῇ καταφορῇ, 9: 3. παράφορος γνώμη, 16. 51, 52. [παράφορον γνώμης, Hippocr. 70. B. activè, *quod mentem movet*, Fœsio interprete] παράφοροι τὴν γνώμην ἐς τὸ ἄσχημον, 25: 34. παράφορος, παραφερόμενος, ἐξεστηκὼς, Hesych.

παραφορῇ τῆς αἰσθήσιος παραισθάνονται, 124: 49. τὴν παραφορὴν σωφρονέειν πρὸς αὐγὴν καὶ πρηΰνεσθαι, 73: 18, 19.

παραφάσθαι τὸν ἰητρὸν ἔπεσι χρὴ ἐς εὐελπιστίην ἔμμεναι. 102: 10, 11. παράφημι, Homer. Ιλ. α. 577. Schol. παραινῶ, συμβουλεύω. παρφάσθαι μαλακοῖς ἐπέεσσι, Οδ. π. 287.

παραχεῖν, 74: 42. παραχεέσθω ὄξος, 78: 35. παρακέχυται, Galen. ad Glauc. παραχεομένου οἴνου, Diosc. lib. 1. cap. 155.

* παρέγχυσις ἔνυγρος, 49: 8.

παρέεται μέρεα, 33: 46. & 34: 22. κύστις, 34: 51. [de quâ voce lege Comm. de Dial. Aret. in litt. E.] παρεῖται, παρελύθη, Hesych.

πάρεσις, 55: 51. & 33: 22. Hippocr. 1136. H. παρέσιες μελέων, 16: 16.

† πάρετος, παραλελυμένος, Hesych. διαλελυμένοι, πάρετοι, 3: 17.

παρεισδύεται ἡ δῆξις, 107: 17. παρεισδυώντες, Herodian. 7. 45.

* παρεκθέων (*discurrens*) ἔσω ἐλλέβορος, 136: 25.

παρεόντα, 21: 33. *signa morbi; quæ adjuncta sunt.*

παρέσχεν δέος, 61: 15. *metum injecit.* παρέχω σοι δέος, H. Steph. ex Plut. Themistocl.

παρηγορήσεται ὅγε τοῖσι, 130: 29. τί δή μοι ταῦτα παρηγορέεις, H. Steph. ex Apollon. Rhod. παρηγορήσειεν

τὴν

περι-

πολέμιος, cum Dat°. vel Gen°. τέγξις πολεμίη τένεσι καὶ νεφροῖσι, 74: 46. τὸ πήγανον πολέμιόν ἐστι ταῖς κυούσαις, Plutarch. Moral. 647. B. ποτὸν μνήμης πολέμιον, Lucian. 808. D.

πολιορκέειν πάντη χρὴ τὸ περιπνευμονίην, 95: 4, 5.

πολὺς [ὕπνος] 119: 27, 28. Homer. Οδ. υ. 393. pro quo πουλὺς & πολλός. πουλὺς ὕπνος, 119: 27, 28. ὅμιλος, Homer. Οδ. θ. 109. πολλὸς ὕπνος, 122: 38. πολλὸς λόγος, Herodot. 7. 34. ἐς πολλά, 27: 8. *plurimum.* πολλὸν cum comparativis: πολλὸν πλέον, 92: 16. πολλὸν μεῖον, 73: 43. & 100: 37. πολλὸν πλεῦνες, 126: 12. πολλὸν παυρότεροι, Homer. Οδ. ξ. 17. πολλὸν ἄριστος, Ιλ. α. 91. πολλὸν ἐλάσσων, Herodot. 20. 15. πολλὸν καλλίστην, Id. 3. 8. πλεῦνα pro πλέονα, 6: 42. & πλεῦνον pro πλέον, 27: 19. [de quibus Comm. de Aret. Dial. in litt. Τ. & Metapl.] πολλάκις τοῦ μηνὸς, 122: 11. H. Steph. ex Xenoph.

πολύαιμοι, 7: 18, 19. & 96: 8. H. Steph. ex Galen. ad Glauc.

πολύδωροι, 30: 29, 30. Homer. Ιλ. ζ. 394.

* πολυελκέες πάντη, 44: 10.

πολυήμεροι θνήσκουσι, 7: 41, 42. πολυήμερος νεκρὸς, affertur ex Nazianz. Orat.

* πολυκινησίη, 13: 54.

† πολυπληθὴς νεσέων, 73: 39.

πολυποσίη, 51: 41. Hippocr. 1258. G. Diosc. lib 5. cap. 11.

πολύτρητος πνεύμων σπογγῷ ἴκελος, 39: 26, 27. πολύτρητα φύλλα, Diosc. lib. 2. cap. 213. σπόγγοισι πολυτρήτοισι, Homer. Οδ. α. 111.

† πουλυφαγίη, 31: 40.

πονηρῆς ὑγρῶν, 76: 45. πονηρίην κοιλίης, Hippocr. 154. C.

πόνος βαρὺς [& emphaticè] βαρύτατος, 19: 52. πόνος θάνατον ὀρρωδέει, 15: 29. & οἱ πόνοι θανάτου ἔρανται, 105: 22, 23. ubi πόνος pro πονέων vel νοσέων sumitur; nam ibidem præcedit, νοσέοντες θάνατον ὀρρωδέουσι.

πονέει τοῖσι φρενιτικοῖσι τὰ νεῦρα, 73: 7, 8. *dolent.* Et transitivè; πονέει ἐργασίην ἧπαρ, 45: 8, 9. *elaborat.*

* πορέοντος τοῦ νοσήματος, 52: 3, 4. Thema πορέω nullibi adhuc legi. Insuetum est, & ab illo potest fieri usitatius πορεύω. Sic à δοκέω fit δοκεύω, &c. Aut legendum est παρεόντος; utì in Not. ad Var. Lect.

πόρος, 111: 3. *meatus corporis, porus.* τοῦ πόρου ἀναδορῇ, 53: 37. πόρους, 52: 48. Aristot. de Anim. Gener. lib. 1. cap. 3.

ποταινίων, 100: 42. Hippocr. 389. 44. Lege Comm. de Aret. Dial. in litt. Τ. ubi & de ποτὶ, 34. 15. pro πρός.

† ποταμηδὸν, 68: 48, 49. δίκην ποταμοῦ, Hesych. Suid.

πρὶν [cum infinitivo] δὴ τὸ στόμαχον πάσχειν τάδε, 16: 18.

πρασίζουσι, 45: 50, 51. πρασίζων, Diosc. lib. 3. cap. 94. & lib. 4. cap. 155.

† πρασοειδὴς χολὴ, 42: 32. πρασοειδέα διαχωρήματα, 46: 16. Hippocr. 40. 20.

* πρηδὼν, idem ac πρῆσις. αἱ τῆς φλεγμονῆς πρηδόνες, 76: 24.

† πρῆσις, πρήσιος, ἐμφυσήσεως, Galen. Expos. Voc. Hipp. πρήσει πνεύματος, 40: 41. πρήσιες ὀφθαλμῶν, 119: 47. πρήσιας πρηῦναι, 76: 14. πρήσιας τραχήλου, 120: 7. [ubi Crass. leg. χρήσιας.] Et cum σ gemino; πρῆσσις, 105: 20. juxta quosdam.

πρήσσει πλέον, 136: 24, 25. *plus operatur.* πρήσσῃ, 94: 27. vers. Oxon. edit. *fecerit morbum.* [Crass. *tumefaciat*, quasi pro πρήσῃ à πρήθω]

πρηῦναι πρήσιας, 76: 14. πρηΰνομαι, cum accusativo οὐδὲ πρηΰνονται τὸ ἔρεθον, 25: 25. πρηϋνόμεναι ἐντάσιες, 112: 39. πρηΰνσιας τοῦ θερμοῦ τοῦ κατ' αἰδοῖον, 113: 2. πραΰνσις, Aristot. Rhetor. lib. 2. pag. 64. l. 9. edit. Sylburg.

† πρισῆρα, 116: 25. *serram* unde fit πρισηροειδὴς, πρισηροειδεῖς τροχοὺς, Isai. XLI. 15. πρισηροειδὴς αἰχμὴ, Suid.

† προαπαυδήσῃ ἀτροφίῃ ἡ νοῦσος, 134: 36. προαπηύδηκε ἐκ τοῦ νόσου πόνοιντε καὶ διαίτης, 100: 29.

† προασφαλίζω. χρὴ τὴν κεφαλὴν προησφαλίσθαι τέγξεσι, 101: 26.

προβάλλουσι [*protendunt extra*] τῶν ὀδόντων τὴν γλῶτταν, 5: 14. confer cum 5: 48.

προβολῆς τῆς γλώττης, 5: 19, 20. προβολὴ χειλέων παχέη, 70: 35. προβολὴ τοῦ χείλεος λεπτὴ, Hippocr. 785. A. προβολὴν [de elephantis proboscide] μακρὴν ἀνέστεον, 68: 22, 23, 24.

προβλῆτες ὀφρύες, 70: 27. προβλῆτες ἀκταὶ, Homer. Οδ. ε. 405. Schol. αἱ προβεβλημέναι.

* προβλῆσι ὑγρασίης, 3: 3, 4 *eruptione.*

† προβεβρώκῃ, 14: 36.

προγιγνώσκουσι [scil. ægri] ὠυτέοισι τοῦ βίου τὴν μεταλλαγὴν, 17: 13, 14. προγινώσκων [scil. medicus] καὶ προλέγων παρὰ τοῖς νοσέουσι τάτε παρεόντα καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, Hippocr. 36. 2. προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, 2 Pet. III. 17. Sic Erotian. expon. προβουλεύοντες, προγιγνώσκοντες καὶ προφυλαττόμενοι.

προγνῶσι τὰ μέλλοντα ὑπ' ἐμπειρίης, 2: 15, 16. de ægro. Et de medico; πᾶσαν ἔχων πρόγνωσιν ἐν ἄλγεσιν, Anthol. lib. 2. cap. 22. Epigr. 19.

προδιδοῖ [τὰ νεῦρα] τὸ κῦρος τῆς κινήσιος τοῖσι, 34: 30, 31. *tradunt, impertiunt.*

* προεξαρχέουσιν, 135: 37.

προέσις αὐτῶν [scil. οὔρων] ὀδυνηρὴ, 55: 41. προέσις χρημάτων, Aristot. Ethic. Nicom. lib. 2. cap. 7.

* προεκκλινῆσαι, 125: 36. προεκκλινήσας ἀμφὶ τῆς δυνάμιος, 92: 34. * προεξεκκλινήσαντας, Hippocr. 1244. D.

† προεψεῖν, 86: 20, 21.

προήκω. ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκοι χρόνον, 74: 15, 16.

προθεσμία, καιρὸς, ὅρισις, διορία, ὁρισμὸς, Hesych. προθεσμίας νόμος, Δημοσθένης ὑπὲρ Φορμίωνος· τὴν πέντε ἐτῶν προθεσμίαν ἂν λέγοι ὁ ῥήτωρ, Harpocr. ἐπειδὰν ἡ προθεσμία παρέλθῃ, Lucian. 22. C. ὡρισμένην προθεσμίαν, Diosc. Ther. cap. 3. τὴν ἐς ἕκαστον προθεσμίην, 123: 45. τῆς φύσεως τὴν αὐτομάτην προθεσμίην, 123: 39, 40. περίοδος οὐκ ἐς τὴν ἀρχαίην ξυνίσταται προθεσμίην, 63: 32, 33. ἐπὶ τῇσι προθεσμίῃσι τῆς ἀποπαύσιος, 13: 42, 43.

προθυμίαι [*cupiditas dejiciendi*] τεινεσμώδεες, 18: 2. προθυμίη ἀποκρίσιος, 53: 25. τὸ δριμὺ ἐς προθυμίην [*excretionem calculorum*] δάκνει, 130: 54.

προϊσχομένας [*prætexentes*] τὸ ἀναλθὲς, 125: 46. πρόφασιν, Herodot. 240. γῆρας προϊσχόμενος, Herodian. 34. 16. προϊσχόμενοι ξυγγένειαν, Thucyd. 19. C. Schol. προτείνοντες.

προκαλέεται θερμασίην, 80: 11. προκαλεῖται ἔμετον, Alex. Aphrod. Probl. lib. 1. Probl. 126. προκαλεσαμένων τὰς ὀρέξεις εἰς ἐπιθυμίας, Herodian. 127. 41.

πρόκλησιν αἱμορραγίης ποιέονται, 13: 53. προκλήσει, 79: 58. προκλήσιες, Hippocr. 425. 34.

προκάλυμμα, *tegumentum*; προκαλύμματα, Thucyd. 148. D. [Et metaphoricè, *prætextus*; πρόσχημα, πρόφασις, προκάλυμμα, Hesych.] γευμάτων προκάλυμμα ἡ χολὴ, 46: 43, 44.

* προκενώσαντα τὴν γαστέρα, 115: 39, 40.

πρόκοπται τὰ αἰδοῖα γίγνονται, 55: 4. *arriguntur.* προκοπῆς, αὐξήσεως, Hesych.

προκεκρίσθω πλισάνη σιτίων ἁπάντων, 90: 32. προκεκρίσθαι τῶν πολιτῶν, Bud. Comm. p. 234. ex Xenoph.

προλεαίνοντα ξὺν ἐλαίῳ, 86: 19. προλεαίνειν ὁδὸν affertur ex Chrysost.

προλέγουσι τὰ αὖθις ἐσόμενα, 17: 15. Vide priùs προγινώσκουσι.

προμηθέεσθαι, *respectum* aut *rationem habere*, προμηθεόμενος

ξυμ-

τέγξις

Φ.

tamen utraque mihi videtur simpliciter de autumno intelligi; Aretæus enim, quatuor anni tempestates sic enumerat; θέρος, φθινόπωρον, ἦρ, χειμὼν, 18:5,6. & 18:38,39. χειμὼν, ἔαρ, μετόπωρον, θέρος, 35:11,12. χεῖμα, ἦρ, μετόπωρον, θέρος, 3:43,44,45.

φθινώδεες γίγνονται, 37:23. *tabidi.* Hippocr. 943. F. τὸ φθινῶδες [νόσημα] Id. 939. F. *tabificus morbus.*

φθορὴ τῶν ἀναγομένων, 14:50,51. φθορὰ ἀνθρώπων, Thucyd. 129. B. φθορῆς ἀρχὴ, 12:51.

φιλέουσι γίγνεσθαι, 3:37. φιλέει ὑποχωρέειν, Hippocr. 798. H. φιλεῖ, εἴωθεν, Erotian. Sic Hesych. & Herodot. 62. 16. & Thucyd. 551. C. Ita frequenter *amo* apud Latinos; *aurum amat ire*, Horat. lib. 3. Od. 16. v. 9:

φιλόζωοι καὶ εὐέλπιδες, 50:29. φιλόζωον δένδρον, affertur ex Theophr.

φιλοζωΐη, 50:23. φιλοζωΐα, Diog. Laert. 6. in fine vit. Antisthen.

φιλομειδὴς λαλιὴ, 101:9. Homerus per μμ, metri gratiâ, teste Eustathio; φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη, Ιλ. γ. 424. Schol. ἡ φιλόγελως καὶ ἱλαρὰ, καθ' Ὅμηρον. κατὰ δὲ Ἡσίοδον (v. 200.) φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη ὅ ἐστι, τῶν αἰδοίων.

φιλονεικεῦντα πυγμῆ, 120:10.

† φιλόστροφα, 99:43. *recidiva.* φιλόστροφον ἔλεγον οἱ ποιηταὶ τὸ εὐμετάβολον, Jul. Poll. lib. 6. cap. 27. sect. 7. Sed hìc φιλόστροφος, idem est, ac * φιλυπόστροφος; φιλυπόστροφον κακὸν, 116:39. φιλυπόστροφα, Hippocr. 76. A. & 172. H.

φοινίσσω, *puniceo colore inficio, rubefacio.* φοινίσσει, 131:32. τὸ φοινίσσον τοῦ πυρὸς, 64:11. *ignea rubefaciendi facultas.* τὰ ὅποθεν ἐφοινίχθη, Hippocr. 1234 E. φοινίσσειν τὴν κεφαλὴν, 117:10. & 118:47. Lege Schol. in Aristoph. 387. C. ubi τὸ φοινιχθῆναι αἱμαχθῆναι. φοινίσσων, ἐρυθρῶν. φοινίξαι, αἱμάξαι, Hesych.

† φοίνιξις, 133:19. μέσφι φοινίξιος, 119:40. φοινίξιες κεφαλῆς, 121:39.

φορητός. οὐ φορητὰ, 61:12.

φόρτος, *copiosa quædam materia.* ἐπιθημάτων καὶ ἐπιπλασμάτων ὁ φόρτος εὔδηλος, 122:3,4. ἅλις δὲ ἐνθάδε τοῦ ἐκεῖ φόρτου, 123:10. φόρτον μέγαν ἀνιμᾶται, 68:39.

φορτίδος νηὸς, 68:50. Homer. Οδ. ε. 250. Schol. φορταγωγοῦ ἢ ὁλκάδος καλουμένης.

φράζειν, *vocare.* τόδε παραπληγίην φράζει, 33:38,39. & φράσσει, lin: 37. φράζεσθαι μάλα περὶ πάντων, 122:36,37. ἀμφὶ μάλα φράζεσθε, Homer. Ιλ. σ. 254. Schol. ἐπιμελῶς βουλεύεσθε.

φραχθῶσι ὁδοὶ, 44:46. *obstruantur* φράσσω τὴν ὁδὸν, Hos. 11. 6.

* φυγανθρωπεόυσι ἐς ἐρημίην, 33:5. * φυγανθρωπίη, 30:32. φύξιμα, 105:34. *fugienda.* ἢν φύξιμος ᾖ, Hippocr. 532. 52. φύξιμον, *effugium*, Homer. Οδ. ε. 359. Schol. φευκτὸν, i. e. *quò confugere debeo.* φύξιμον ὀδμὴν, Nicand. Ther. v. 54. *odorem, qui fugat & abigit.*

φυλάξαντα ἐπ' ἀσιτίης μίην ἡμέρην, 89:53,54 *unum diem observet, transigat jejunus.* πεφυλάχθαι χρὴ τάδε, 74:45. *hæc observanda sunt.*

φυλακὴ, *custodia*, seu *conservatio.* ἐς δὲ τῆς κύστιος φυλακὴν, *ad vesicam tutandam*, 121:43.

φυλακτικώτερον τῆς δυνάμιος, 92:33. *vires magìs conservat.* φυλακτικὸς τῶν ἐγκλημάτων, Aristot. (Edit. Sylburg.) Rhetoric. 67. 21.

† φύρησιν, *commixtionem*, 102:25. pro φύρασιν.

φύσης ἀγωγὰ, 106:25. & 75:40. & 79:23. φυσώδεες, 32:39. & 29:31. φυσώδης, Hippocr. 392. 26.

φυσίωσις, 114:17. φυσιώσεις, 2. Cor. XII. 20.

φύω. ὕδασι πεφυκόσι θερμοῖσι, 126:9,10. *aquis naturalibus calidis.*

φυὴ τῆς νόσου κυΐσκεται, 51:37. τῆς τοῦ ζώου φυῆ, 69:12,13. φυὴν ἀδενώδεες, 52:38.

φῦμα ζωῆς, 71:44. *propaginem.*

φύσις κρέσσον ἰητροῦ, 42:14. ἐκηροπλάστεεν αὖθις τὸν ἄνθρωπον, 71:40,41. αἱ φύσιες [νόσους] κρίνουσι: 100:46.

φώγνυμι. καίεται καὶ ὀπτᾶται καὶ φώγνυται, Diosc. lib. 1. cap. 79. φωχθεῖσα κέγχρος, 76:3,4. πεφωγμένην κέγχρον, 85:34,35.

φωλεύη ἡ θέρμη ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι, 36:17. ἢν φωλεύσῃ τὸ κακὸν ἐς ῥίζην, & φωλεύσαν ἐν σπλάγχνῳ νόσημα, 48:32.

φωνασκίη, 132:2,3. idem ac ἀναφώνησις, 133. 14. φωνασκία, Lexicogr. ex Theophr. Hist. Plant. lib. 9. [φωνασκοὶ, Alex. Aphrod. lib. 1. probl. 119. φωνασκοῦντας, Arist. Probl. lib. II. probl. 22.] De hôc exercitio lege Cœl. Aurel. p. 282. & Mercurial. Gymnastic. lib. 6. cap. 5.

X.

Χάζεται ὀπίσω ἠδὲ ἄνωθεν, 111:20.

χαλάζης ἔμπλεα κρέα, 70:21. χάλαζα hìc *tuberculum*, vitium in suibus. χαλαζώδεις τῶν ὑῶν — χαλαζῶσαι. —— ἐν τῆς γλώττης τῷ κάτω ἔχουσι τὰς χαλάζας, Aristot. Histor. Anim. lib. 8. cap. 21. γλῶσσα χαλαζώδεσι ἰόνθοισι τετρηχέα, 70:18. γλῶσσα ἐτετρηχύνετο, ὥσπερ χαλαζώδει πυκνῷ, Hippocr. 1121. H. ἢν δέ τι τοῦ πνεύμονος ἀποῤῥαγείη —— χαλαζῶδες, 41:18,19,20. ὑγρὸν χαλαζῶδες, 66:50.

χαλαρός. τὸ χαλαρὸν ἀρχῆς, 83:42: Hippocr. 810. G. χαλαρῷ χαλινῷ, Xen. 948. B.

χαλάω. χαλῶνται, 109:27.

χαλεπὴ πονήσει κύστις, 23:4. i. e. χαλεπῶς πονεῖ.

χαλεπαίνει [σπληδὼν] ἰητρείῃ, 64:30. *irritatur.* πνεύμων — οὐ χαλεπαίνων τῷ ὑγρῷ, 39:27. *non offenditur.* τοῖς χαλεπαίνουσι, 2:40. *iratis.* χαλεπαίνειν πᾶσιν, Xenoph. 143. A. οὔτε τι μοι δῆμος ἀπεχθόμενος χαλεπαίνει, Homer. Οδ. π. 114. Schol. ὀργίζεται.

* χαλκώδεες ὄρνιες, 70:27.

χαλκεῦσι, 40:20. χαλκεὺς, Homer. Ιλ. μ. 295. χαλκέας, τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους, Aristot. Poëtic. cap. 25. Aretæus junxit χαλκεῦσι ἢ σιδηρεῦσι. τὸ χάλκεον, 92:41.

χανδὸν, πολὺ καὶ ὅσον δυνατὸν καὶ ἀθρόως ἀπὸ τοῦ κεχηνέναι πλατὺ, Hesych. ἐφ' ἱδρῶτι ἄδδην ἢ χανδὸν, 18:30. & 59:9. χανδὸν ἕλῃ [οἶνον] Homer. Οδ. φ. 294. Schol. ἀθρόως καὶ κεχηνότως. * χανδόθεν ἑλκεῖ, Hippocr. 272. 33.

χάριτος ἐν τῇ τροφῇ, 124:34. *gratiæ in cibo*, i. e. *grati cibi.* Sic χάριτας πόματος καὶ σίτου, 128:13,14. χάριτες ἔστων τοῖσι κάμνουσι, 132:7. *gratum fiat, oportet gratum facere.* αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, Hippocr. 1180. C. χάριτες, αἱ χάριτες· ἔνιοι χάριτας εἶπον τὰς πιθανότητας, Erotian. χάριτος ἀλαβαβοῦς τῶν ἡδέων, 27:3. ubi χάρις est τὸ χαρίζεσθαι, *res gratas innoxiè indulgere.*

χαριζόμενοι θεοῖς, 33:11,12. χαριζόμενος βασιλῆϊ, Homer. Ιλ. λ 23. χαριζόμενοι τῇ ἡδονῇ, Xenoph. 99. A. χαρίζεσθαι, τὸ δρᾶν τὰ κεχαρισμένα, Hesych. Et cum Gen°. χαρίζεσθαι ὀπώρης, 91:29. χαριζομένη παρεόντων, Homer. Οδ. α. 140. Schol. ἐκ τῶν παρόντων ἐπιδιδοῦσα.

χάρμα ἀδόκητον καὶ μέγα, 35:3.

χάρμη, 31:3. *prægaudio.* Phocylid. v: iii. Apud Homerum restringitur plerumque ad *gaudium bellicum*; χάρμη γηθόσυνοι, Ιλ. ν. 82. & ad ipsum bellum; μνήσαντο χάρμης, Ιλ. δ. 222. Schol. τοῦ πολέμου. χάρμη γὰρ ἡ μάχη, ἡ χαρὰν ἐμποιοῦσα τοῖς νικῶσιν.

Χαρωνίοισι, &c. 5:30. De Charoneis fossis aërem pestilentem exhalantibus, lege Galen. Comm. 1. in lib. 1. Epidem. & Plin. lib. 2. cap. 94. & Strab. 636. B. ac 649. D. & Diog. Laert. in Zenon. 193. D. Edit. Lond.

χειμὼν, 15:12. pro quo poëticum χεῖμα; χεῖμα πιτῆ

σιδε

IN

ARETÆI Indicem Appendix.

Nequid Lector, in quo possit adjuvari, desideraret; in Appendicem sequentem conjiciuntur vocabula plurima, præsertim medica, quales sunt partes humani corporis, morbi cum variis medicamentis, animalibus, vegetalibus, aliisque ad philosophiam naturalem pertinentibus; quæ pleraque nomine tenus commemorâsse hic sufficier; plenius quippe in variorum authorum hanc materiam de industriâ tractantium operibus explicata. Inseruntur præterea quædam Editoris observationes, ad quas in suis ad Latinæ versionis oram notis aut alibi passim lectorem remittit.

ζώε

μανδραγόρη, 31:13. μανδραγορίη, 113:21. μανδραγόρας, ἢ μανδραγόρου, Diosc. lib. 4. cap. 76. Theophr. Hist. Plant. lib. 6. cap. 2. Athen. lib. 11. cap. 15. Genes. xxx. 15. Cantic. VII. 13.

μανίης, 31:7. & 27:10.

μάννα, 87:41. μάννης, alibi. ἄλητον, 91:43. Pulvis, qui fracto & concusso thure colligitur. μάνναν λιβάνου, vocat Diosc. lib. 1. cap. 83. & λιβανωτὸν λεπτὸν, lib. 3. cap. 99. πρὸς ἃ [ἐξανθήματα] τῇ μάννῃ χρώμεθα, Hippocr. 1014. G. *ad pustulas manna thuris utimur*; ita vertit Lindenus; cæteri plerumque *thuris pollinem dicunt*.

μάραθρον, 78:37.

μαρασμὸς, 81:4. & 103:34.

μαρμαρυγαὶ περὶ τὰς ὄψιος, 1:22. Cœl. Aurel. vertit, *quædam præ oculis propendentia, macularum marmoris similia*.

μάσσειν σπόγγοισι, 116:35. οὐ μόνον τὸ ἀναδεύειν ἢ φυρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκθλίβειν, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νούσων τῷ μείζονι, Galen. Exp. Voc. Hipp. At Foes. notat in loco illo non reperiri μάσσειν, sed ἐκμάσσων, Hippocr. 466. 28.

μαστήσασθαι, 116:6.

μαστίχη, 77:3. & 102:16.

μαζὸν ἀριστερὸν, 102:15.

μασχαλῶν γαργαλισμοὶ, 25:42. μασχάλῃσι, 69:9.

μειλίγματα, 73:20. Vid. Ind. præced.

μέλαινι σηπίης, 18:28. μέλαινα χολὴ, 29:20. μελαίνης, πολλῆς καὶ θρομβώδεος, 29:36. μελαγχολίην, 27:11. & 29:19, 46. μελαγχολικοὺς, 29:30. μελαγχολίης θεραπεία, 124:3.

μελέτη ἢ αἴσθησις, 69:49. μεληδόνη & μελεδαίνειν. Vid. in Ind. præced. μελέτη, ἐνέργεια. μελεδῶνας, θεραπείας. μελεδαίνειν λέγεται τὸ μεριμνᾶν ἢ θεραπεύειν, Erotian. μελεδαίνοντι, ἐπιμελούμενοι, θεραπεύοντι. καὶ μελεδὼν, ἡ ἐπιμέλεια, Galen. Exp. Voc. Hipp. μελεδωνοὶ, Herodot. 72. 10. id est φροντισταὶ, Lexic. Voc. Herodot. μελεδαίνειν νοσέοντας, Herodot. 317:4.

μέλη ἄκρεα, 108:33. μέλεα διασπαίρουσι, &c. 71:28.

μέλι, 76:9. μελίκρητον, 74:2, 3.

μελιλώτου, 75:9.

μεσεντέριον, 18:22, 23.

μεσόφρυον, 2:43.

μέσπιλα, 104:39.

μετάβασις περίστροφος, 66:30.

μεταλαμβάνει φθόην, 36:12. *phthoes nomen sibi adsciscit*.

μεταῤῥυέντος αἵματος, 125:13.

μετάφρενον, 2:30.

μετέωρος γνώμη, 20:12. μετεωρισμὸν γνώμης, Hippocr. 398. 47. *Ita sum μετέωρος, & magnis cogitationibus impeditus*, Cicer. lib. 15. Epist. ad Attic.

μέτωπον, 2:42.

μέχρι δῆτε [id est, ὥσπερ, *quasi*] σαλπίγγων ἢ αὐλῶν, 32:39.

μήκισαι κόμαι, 76:36.

μήκων ἀφεψηθεῖσα, 75:10.

μηκώνιον, 75:18. Hippocr. 407. 36. τὸ πέπλον καλέομεναι· ὃν ἢ μηκωνίτιν ὀνομάζει, Galen. Exp. Voc. Hipp.

μῆλα, *mala*; 74:28. & 77:2. κυδώνια, 104:39. μήλων κιτρίων τὸ ἄβρωτον, 133:44.

μῆλα, *genæ*, ἐρυθρὰ, 2:43.

μῆνιγξ, 34:12. & 121:33. παχείη, Ibid. 36. μήνιγγος, 116:57. μηνίγγων, 27:42.

μῆον, 108:37. μήου, 128:24.

μηροὺς, 19:18.

μήτρη, 24:5.

μιάσματι κακῷ ἀκέσασθαι κακὸν, 122:27.

μιγματώδης, 127 27. Vid. Not. ad Var. Lect.

Μιθριδάτειω [ἀντίδοτος] ἐπιποικιλωτέρη, 122:13. & 130:18. Μιθριδάτου, 126:36. Hujus medicamenti formam tradit, Galen. tom. 2. p. 441. l. 20.

μολιβδῶδες χρῶμα, Hippocr. 37. 1. Vid. Ind. præced.

μορίοισι σκέπει ἡ γυνὴ, 65:9.

μυδρίασιν, 34:50. Μυδρίασιν ab Aretæo solo eundem affectum ac φθίσιν oculi dictum invenio; cæteri πλατυκορίην & μυδρίασιν eosdem esse dicunt. Vid. Æt. 134. *Affectus oculi, in quo pupilla diffunditur, & dilatatur, aciésque ejus hebes est, ac penè caligat*, Cels. lib. 6. cap. 6. *Latitudo pupillarum μυδρίασις vocatur*, Cœl. Aurel. lib. 2. Morb. Chron. cap. 1. p. 344. μυδρίασις λέγεται, ὅταν ἡ κόρη, &c. φθίσις δὲ λέγεται, &c. Galen. tom. 4. p. 387. l. 11.

μυελοῦ νωτιαίου, 34:12.

μυθολογέεται, 32:7. μυθολογοῦσι δέ τινες, Hippocr. 820. C.

μυκτῆρος ἑκατέρου διάστασις, 116:2.

μύξης ῥὶν [ἀγωγὸν] 79:47. μυξοποιὰ οὐρέουσι, 55. 39. Legit Calvus μυξόπυα pro μιξόπυα, apud Hippocr. 948. A.

μύρον, μύρῳ, 111:48. ῥοδίνῳ, μηλίνῳ, 132:35. μυροβαλάνῳ, 107:26.

μυρσίνης, 122:43. μυῤῥίνῃσι, 133:15. μύρτοισι, 132:55.

μῦς. μύες ἄδηλοι βραχιόνων.

μυστήριον, 132:47. [Vid. Ind. præced.] Formam emplastri ita denominati habet Ætius, Tetrab. 4. Serm. 3. cap. 14.

μώρων χυλῷ, 87:49. τῇ διὰ τῶν μώρων, 87:51.

Νάπυ, 87:24.

νάρδῳ, 77:3. νάρδῳ τῷ μύρῳ, 130:6. & 132:11. νάρδοι, 132:15.

ναρκίσσου βολβοῦ, 84:46.

νεαρὴ [τροφὴ] 134:39. νεαρὰ ὀδύνη, Hippocr. 44. 40.

νειαίρης, 81:21.

νειαίρην γαστέρα, 11:27. & 23:11. Hippocr. 391. 7. Βακχεῖος φησὶ τὸ κῶλον· ὃ τινες κάτω κοιλίαν προσαγορεύουσι, Erotian.

νεκρῶδες σκέλος, 33:36. ἔντερον, 78:14, 15. νεκρώδεος, 111:46. & 103:37. νεκρώδεες τὰ πάντα, 37:4. ἄπαντα, 81:17.

νεοπέπτων ἄρτων, 101:13.

νεοσφαγῆ [κρέα] 117:38.

νεύρων πρόσωτέρω τῆς κεφαλῆς, 2:3, 4. τοῖσι πρόσθεν νεύροισι. τόνος νεύρων καὶ ἐντάσιος ὄνομα. 3:35. νεῦρα, τὰ δεσμὰ τῶν ἄρθρων, 65:6.

νεφροὶ, 22:9. & 52:38. τῶν κατὰ νεφροὺς ὀξείας νόσου θεραπεία, 109:6.

νηπιάχων μύθων, 75:31.

νήστης, 123:23.

νίτρον, 131:29. [pro quo Atticè λίτρον, 94:31, 34. & 95:11. vid. Ind. præced. λιτρώδης.] νίτρῳ, 76:53. Αἰγυπτίῳ, 82:49.

νέθας [πλάδαρὰς] 42:5. νωθῆσι, 19:14: Sic omnia impressa exemplaria. Sed (ut puto) legendum est νέθησι.

νομὴ, *pabulum*, 134:6. & 68:32.

νοτὶς περὶ μέτωπα ἢ κλῆιδας, 16:55. κλῆιδα καὶ μέτωπον ἱζάνη, 101:22.

νυκτερίδων πτέρυγες, 6:51.

νυσταγμὸς, 47:55.

νῶτα κυρτοὶ, 4:33. νῶτα ἐς τὸ πρόσθεν κεκλίσθαι, 4:48. νωτιαίην πλευρῖτιν, 8:51.

Ὀβολοὶ, 98:17.

ὀδόντες, 2:35.

ὀιδαλεηθήμεναι, 80:21. Vid. Not. ad Var. Lect.

οἴδημα καρτερὸν, 6:25.

οἰκίῃσι, 110:19.

οἶνος ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι, θρέψαι, &c. usque ad πάντα πρήσσει, 77:28. & 104:24. & 102:4. οἴνῳ αὐστηρῷ, 76:60. [οἶνοι] Ἑλληνικοὶ, Χῖος, Λέσβιος, νησιῶται λεπτοί· Ἰταλοὶ, Συρεντῖνος, Φυνδανὸς, Φαλερῖνος, Σιγνῖνος; 101:47. Θηραῖος, Σκυβαλίτης, 110:40. οἴνου ὀξέος, 107:9. ἀψινθίου, 135:50. [Vid. Ind. præced.] ὀνομάζεται ὁ μὲν ἰσχυρὸς οἰνώδης, ὁ δὲ ἀσθενὴς ὑδατώδης, Galen. tom. 5. p. 71. l. 19.

Lege

ῥυπεῖ,

De ARETÆI Syntaxi ac Stylo Dissertatio.

De Aretæi ætate; sectâ; scientiâ in rebus anatomicis; ratione, quam in curandis ægris tenuit; dialecto, quâ scripsit; dictum est. Si quis fortè curiosior in medici nostri religionem inquirendum putaverit; locos in voce Θεὸς indicatos consulat; eumque de rebus divinis (pro captu hominis à fide Christianâ alieni) non perperam sensisse comperiet. Nonnihil restat de Stylo illius & Syntaxi dicendum.

Sermonis brevitas, multiplex materiæ copia, vis verborum, in causâ fuerunt, ut stylus quidam ei proprius esse, & à communi aliquantulum recedere videatur. Quicquid est superfluum, quicquid ex ipso sermonis filo & artificiosâ vocabulorum structurâ potest intelligi; id omne resecat: unde fit, ut emphatica & elleiptica ei admodum placuerit syntaxis. Omne vocum luxuriantium famulitium aspernatus; quod docet, absque ambagibus luculentè indicat; tot res profert, quot verba: suumque argumentum, licèt nudum exponat, adeò feliciter ornare callet, ut, dum alii colores undecunque varios conquirunt, illi satis sit rem ipsam scripsisse. Sic miramur pictorum illorum principum peritiam, qui sciunt nudis & paucissimis lineis sine ullo alio umbrarum apparatu vitam imaginibus quasi inspirare.

De Syntaxi Nominum.

ADjectivum neutrum, subaudito χρῆμα, cum substantivo diversi generis aut numeri jungitur; [quod satis quidem cùm Græcis tum Latinis scriptoribus familiare; οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, Homer. Ιλ. β. 204. *triste lupus stabulis*, Virgil. Eclog. 3. v. 80.] θανάσιμον σπασμὸς, 3:39. sic 51:2. & 79: 20, 21. & 85:18, 19. & 95: 32, 33. & 98: 25. & 99: 36. & 105: 41. & 122: 9, 10. & 130: 4. & 132: 20. & 133: 19. & 136:17.

μέλαινα χολὴ ὀλέθριον, 29:20, 21. κρέσσον ἡ φύσις ἰητρῦ, 42: 13. sic 32: 42. & 47: 42. & 55: 50. & 57:25. & 71:76. & 72. 35. & 74:7. & 75:10. & 75:16, 21. & 78:28. & 79:18, 20, 21. & 85: 55. & 89:26. & 90:13. & 95:32, 36. & 109:39. & 114:15, 16. & 115:52. & 117:47. & 118:4, 5. & 118:34. & 119:28, 32, 48. & 120:10. & 122: 9. & 122:39. & 123:31. & 123:34, 49. & 124: 35. & 126:13. & 129:25. & 131:27. & 134:32. & 136:17. Sic ἀρήγον ἡ σικύη, 118: 40.

ψυχρὸν οἱ χόνδροι, 39: 9. sic 117:26.

στάξιες αἱμορῥαγίης τὸ μέζον, 60: 3. αἱ βδέλλαι ἢ σχάσιες κρέσσον, 107:16, 17. κακὸν φύσιες, 95:30. ἐρεθιστικὸν αἱ σείσιες, 96: 2.

ψυκτικὸν μῆλα θλασθέντα, 77:2. ἄριστον ἐρπῖτοκα [ὠὰ] 127: 33. ἀγαθὸν τὰ πάντα, 75: 38.

ἄριστον ἀσφάλσιες καὶ δρόμοι, 120: 13. ἄριστον καὶ πόλτοι ἢ ἴτρια καὶ χόνδροι, 127:15.

μεγάλα τὰ ἔγγονα αἱ φλεγμοναὶ, 108: 18.

Articulus Neutrius generis cum genitivo substantivi pro ipso substantivo usurpatur; τὰ τῆς φλεγμασίης, 101: 52.

Adjectivum [& aliquando Participium] neutrum supplet locum substantivi; ἀνήκεστον τὸ δεινὸν, 4:51. πημανθὲν ἄρχεται, 2:2. id est, πῆμα.

Neutrum hujusmodi Adjectivum, aut Participium, sibi genitivum Substantivi adsciscit; τὸ κάτοξυ τοῦ πάθεος, 39:19. [τὸ ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, Philipp. IV. 5. τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως, ibid. III. 8.] τὸ ξυνήθες τῆς νούσου, 46:41. τὸ ξυνὸν τοῦ κακοῦ, 5:45. τὸ πᾶν τῆς πόσεος, 82:15. ὁκόσον τῶν ἰκτίδων, 45:40. τὸ σαρκοειδὲς τῶν χιτώνων, 61:23. τὸ εὔπνοον τῶνδε, 102: 45. τὸ ἀΐδιον αὐτέων, 82: 44, 45. τὸ μᾶλλον τουτέων καὶ ἧττον, 63:31. τῷ ξυνήθει τῆς προσβολῆς, 5: 19. τῷ ὀξέϊ τῆς φλεγμασίης, 109: 12. τῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ μέζονι, 35: 49. ὁκόσα κακοῦ, 30:25, 26. τὰ πολλὰ τοῦ βίου, 30: 12. τὰ πλεῖστα τοῦ βίου, 29:51. τὰ μέζω τῶν ζώων, 15: 22. τεκμηρίων οὐκ ἄσημα, 30: 18, 19. ὁκόσα φαρμάκων, 122: 15, 16. κρεῶν τὰ μὴ πίονα, 120: 42. & 126:22, 23. πεμμάτων εὔπεπτα, 120: 47. ὠῶν τὰ θερμὰ, τὰ ψυχρὰ, 120: 27, 28. μυρία τῶν σκηνῶν, 52: 18, 19. τὰ κυρτὰ αὐτέου, 20: 38. λεπτοῖσι σκίλλης, 80:14. ὁκόσον θηρίων, 45:40, 41.

τὰ ἀναδάκνοντα τῶν βρωμάτων, 14: 13.

Eadem Syntaxis in masculino genere & feminino observatur: ἀθλητῶν οἱ σώφρονες, 56: 23, 24. [τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων, Isocrat. 4. B.] ἰχθύων οἱ πετραῖοι, 74: 22. & 117:43, 44. τοῖσι ὀργῶσι τῶν τράγων, 25:38. ἀμυγδάλων αἱ πικραὶ, 126:33.

Huc refer substantivum genitivo vocis, quæ cum eo concordare debuit junctum; οἶνοι τῶν κάρτα συφέρτων, 133: 2, 3.

Adjectiva neutra tam pluralia quàm singularia sæpe adverbiascunt; τὸ πλέον, 11: 23. κακόν τι, 4: 32. ξύμπαν, 117:21. τὰ πολλὰ, 1: 17. θαμινὰ, μακρότερα, 19: 39, 40. ξυνεχέστατα, 103:15. βαθύτερα, 107: 15. ὡς ὀξύτατα, 111:30. τὰ πρῶτα καὶ τὰ ὕστατα, 117:8. σμικρότατα, 133:18. πάντα, 108:54. Huc refer τάδε, 16: 18.

Adjectiva [in quibus etiam Articuli includuntur] cum substantivis diversi generis construi solent: φλεγμασίη καὶ πρῆσις, ἐφ᾽ οἷσι, 94: 15, 16. Vide Νοῦσος & Ὠμοτέρων in Indice]. διπλασίοισι, 21: 38. scil. ἡμέραις; aut flectitur ὁ καὶ ἡ διπλάσιος. τὰ κέρατα — οἱ μέσοι ἄλλοι ἦν, 68: 20, 21. aut forsan refertur ad ὀδόντας. lin. 12, 13. τῆς τροφῆς — καταποθεὶς, 126: 27. subaudiri potest σῖτος. ὥρη, χειμὼν μάλιστα πάντων, 9: 38. id est, πασῶν ὡρῶν; sed πάντων potest referri ad φθινόπωρον, ἦρ, θέρος.

Sæpissime nomen generis superadditur nomini speciei; quale θηρίον, ἑρπετὸν, φυτὸν, δένδρον, βοτάνη: βδέλλας τὰ θηρία, 132: 42. ἐχέων τῶν ἑρπετῶν θηρίων, 135: 7. Vide & 45: 41. & 52: 24, 25. τερμίνθου τοῦ φυτοῦ, 76: 33. τερμίνθου τοῦ δένδρεος, 82: 47. ἀρνόγλωσσον ἡ βοτάνη, 133: 38.

Substantivum cum substantivó nectitur vice adjectivi: [ὕβριν ἀνέρα, Hesiod. Ἐργ. v. 189. i. e. *injurium*. sic apud Latinos; *testa anus*, Martial lib. I. Epigr. 106. i. e. *annosa*. Hoc est idioma Hebræum, אני שלום, Psalm. CXX. 7. *ego pax*; ubi Græc. interpr. εἰρηνικός] νυγμὸς καὶ στεναγμὸς ἡ φωνὴ, 2: 50. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοὴ, 4: 27. ἆσθμα ἡ ἀναπνοὴ, 47: 58. θῶυμα τὸ πάθος, 51: 32. τὰ ἕλκεα σηπεδὼν, 60: 22. φλεβῶν γειτόνημα πνεύμων, 90: 9. Et aliquando vice verbi; ὀξέες [φθόγγοι], κεφαλῆς διατάσιες, κροτάφων παλμοὶ, ἐγκεφάλου διαφυσήσιες, ὀφθαλμῶν πρήσιες, ἤχων ἀκοὴ, 119: 46, 47. *distendunt; creant palpitationes, pulsationes, inflationes, tinnitus*. τὸ ὀξὺ πᾶν ἐς τὰ σκέλεα, πάντων τονώσιες, 120: 13, 14. *corroborat*. ὕπνος πολλὸς, παχύτης, ἀργίη, ὁμίχλη τῆς αἰσθήσιος, 122: 38, 39 *creat crassitudinem, ignaviam, caliginem*. αἷμα ἡ τροφὴ, 92: 33. i. e. τρέφει.

Appositio vocum nonnunquam supplet locum regiminis; ἐν ἰλύϊ τοῖσι ὑγροῖσι, 17: 23. i. e. τῶν ὑγρῶν. ἄχθος τὸ ἧπαρ, 19: 54, 55. i. e. τοῦ ἥπατος, ἐχέτω μοίρην τὴν πεμπτὴν ὕδωρ, 134: 45, 46. i. e. ὕδατος. ῥόδοισι τοῖσι πετάλοισι, 87: 35. i. e. ῥόδων, nisi quis malit legere ῥοδίνοισι. φαντασίη ἐκκεῖσι, 55: 9. i. e. ἐκκείσιος; aut φαντασίη hic est adjectivum à φαντάσιος; quod tamen nullibi adhuc legi.

Gradus comparationis pro se invicem accipiuntur: [lege Rudim. Gr. Gramm. Westm. p. 135.] positivus pro comparativo; θᾶσσον καὶ ξυνεχὲς, ἢ, &c. 101: 15, 16. i. e. συνεχέστερον. πολλὸν τοῦ δέοντος, 124: 17. i. e. πλεῖον. Et pro superlativo; τῶν νοσημάτων κακὸν, 50: 50, 51. i. e. κάκιστον. τὸ καίριον αὐτέων, 122: 2, 3. i. e. καιριώτατον. Superlativus pro comparativo; ἐπικαιροτάτη τῆς φλεβοτομίης, 124: 39. i. e. ἐπικαιροτέρη.

Comparativi constructio varia est; cum dativo; vel accusativo; vel infinitivo; ὀλίγῳ θᾶσσον, 23: 29. πλεῖον, 64: 19. σμικρῷ βαθύτερα, 59: 50. πολλῷ δυνατώτερα, 121: 27. πολλὸν μᾶλλον, 14: 25. πολλόν τι μελάντερον, 14: 33, 34. ἀσθενέστερα πολλὸν, 59: 49. ἀσθενέστερος ἱστάναι, 122: 50, 51. *infirmior, quàm ut possit stabilire*.

Gradus exprimuntur per periphrasin; πλεῦνον δυσαλθῆ, 27: 19. i. e. δυσαλθέστερα. κάρτα ἰσχυρὴ, 3: 42, 43. i. e. ἰσχυροτάτη.

Comparativus μέζω adverbiascit; ἀμετρίης ὀλίγῳ μέζω, 101: 5. μείζω ἢ κατὰ λόγον, Aristot. de part. Anim. (edit. Sylburg.) 71. 7.

Transitio fit sæpe ab uno numero ad alium: à singulari ad pluralem; κέεται ἄνθρωπος — σκέλεα βαλλόμενα αὐτοῖς, 2: 23, 24, 25. ἢν ἀλγέῃ τις — πίνουσι διψῶντες, 52: 28, 30. ἢν γηραιὸς ᾖ, τοῖσιπερ, 81: 17. ἐν φλεγμασίῃ, ἢν ἐπέωσι, 76: 31, 32. σκίῤῥου — ἀπεπτικοὶ τῶνδε νοῦσοι, 128: 37, 38. Et à plurali ad singularem; πικρὸν σιτίον — πικρῶν αἴσθησις — γλυκὺ, χολώδεος, 46: 36. αἱμοῤῥαγίῃσι — δήλη γίγνεται μέλλουσα, 62: 27. τοῖσι — γυῖος, 65: 55.

Permutatio casuum crebra legitur: Nominativi absolutè positi pro genitivo; βὴξ, πολλὸν θυμὸς ἐγγίγνεται, 43: 50. *tussiendi desiderium*. [At βὴξ omittitur in loco consimili, 12: 28.] Et pro accusativo; προσβλεπνήσιες — πρήσσειν, 92: 34. pro προσβλεπνήσαντα; nam ἀποχάσαντα ἀφαιρέειν, ibid. lin. 15.

χυθεὶς,

χυθεὶς, 104: 26. pro χυθέντος. Genitivi absoluti; παρ' αὐτίκα — ειμένων, ὡς τ — ἐπιπαφιζέσης — μαλθαζέσης, 21: 23, 24. Accusativi absoluti; μὴ μεγάλα βιώσιοντα, 132: 9. χείσαντος — θέντος, &c. Casuum absolutè positorum usus occurrit in hagiographis & profanis scriptoribus; ὁ νικῶν — δώσω αὐτῷ, Apocal. II. 26. & III. 12. εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, Thucyd. 324. D. Schol. Æ. P. Ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ εἰωθότων τῶν ἀνθρώπων. ὁ ἕτερος παραγγέλλων, Xenoph. 458. B. pro τοῦ ἑτέρου παραγγέλλοντος. Κρονίωνα — ἀσεράπτων, Homer. Il. β. 353. pro ἀσεράπτοντα. Sic παρακαλῶ ὑμᾶς — ἀνεχόμενοι — σπουδάζοντες, Ephes. IV. 1, 2, 3.

Genitivi duo seorsim ab uno substantivo reguntur; αὐτῆς τῆς ψυχῆς τῆς ἐν λαγόνι ξυνεσιῆς — & — τῶν ἐντέρων ῥαγῇ, 51: 26, 27, 28.

Nomen substantivum adverbii formam induit; κέρας θαῦμα ἐκπαγλον, 68: 11. i. e. θαυμασίως.

De Syntaxi Verborum.

Permutari crebrò solet Verborum vox, modus, & tempus.

Activum passivam aut neutralem significationem recipit; τείνει, 85: 33. *tenduntur*, *extenduntur*. Hujus verbi neutrali sensu accepti exempla producit Henr. Stephanus; ποῖαι πόλεις οἰκίσειαν, Xenoph. 201. A. pro οἰκεῖντο. ἔφερον, Thucyd. 398. C. Schol. ἐφέροντο. χαλεπαὶ ἄρξαι, Id. 497. C. Schol. ἀντὶ παθητικῶς ἐνεργητικῶς εἴληφθαι. Sic Participium ἀναλαμβάνοντος, 97: 12. pro ἀναλαμβανομένου. ἀσινέα τάμνειν, 7: 20. pro ταμνέσθαι.

Indicativus sumitur pro subjunctivo; ὅκως μὴ διαλύεται, 73: 53. aut pro optativo; εἴδε ὄνεσθαι ἔη — ἐδὲ αὐξάνοι πνιγνῆ, 83: 28, 29. Subjunctivus pro Indicativo; ἔῃ, 126: 12. & pro Infinitivo; ὡς ὀρθῶς μὲν — μὴ ἐρρώδεη ᾖ, 15: 20, 21. pro ἐρρῶσθαι; sed ὡς modis omnibus jungi potest. [Consule Rudim. G. Gramm. West. p. 199.] Infinitivus pro Indicativo; φέρεσθαι, 82: 41: δοκέειν, 11: 26. φλάσειν, 111: 45. διαπέμψεσθαι, ἄγειν, 127: 8, 9. & pro Imperativo; χρέεσθαι, 102: 13. [quod frequentissimum esse comperies in Rudim. Gr Gramm. Westm. p. 178.] ἔχειν ὧδε, 106: 21. pro ἐχέτω; vel subauditur χρή. & pro nomine substantivo; βοῆσαι μέγα, 8: 3, 4. ἐφίδεσθαι, 104: 27.

Tempora diversa aliquando per copulativam particulam junguntur; ἡ κεφαλὴ διαπυδεθήσεται, ἐς τὸ σπῖθος ἀνιμήσῃ, 77: 44, 45. Sic & modi; εἰ — μίμνουσι, ἢ — ἐμφραχθῇ, 53: 2, 3. nisi legas μίμνωσι.

Casus diversi eidem verbo subnectuntur; πιπίσκειν βοτάνην τῆς νόσου καὶ πεᾶσιν τῆς κόμης, 128: 6, 7. χρέα ἀλήπεσι, καὶ νάρκα, 131: 29, 30.

Verbum aliquando in suum Participium & Verbum substantivum resolvitur: ἦν διδάσκων, ἦσαν καθήμενοι, ἦσαν ἐληλυθότες, Luc. V. 17. ἦν ἐγγιγνώσκων, 50: 55. ἦ γεγονός, 32: 45.

De usu Participii.

Participium nonnunquam fungitur Verbi munere indicativi: ἡ φύσις τελέσασα, 53: 5, 7. i. e. ἐτέλεσε. ἔτως ὀργὸς εἶ, ὡς μὴ ἐπικύψας πιεῖν, Lucian. 139. A. ubi Participium ἐπικύψας ponitur pro Verbo; vel (quod malim) πιεῖν regitur ab ὡς, & ἐπικύψας est pro ἐπικύψαντος; qualis syntaxis occurrit apud Aretæum, 104: 25, 26. διαπιδασόμενοι, 53: 44, 45. i. e. διαπιδασόνται. imperativi; σφίγγοντες, 87: 17. i. e. σφιγγέτωσαν. infinitivi; χρὴ ἐπιμάξαντος, 80: 14. i. e. ἐπιμάξαι. sic χρὴ κατηθήσαντας, ἐρείδοντα, ἀντερείδοντα, Hippocr. 761. G. Huc refer ἀείροντος, 103: 15. pro χρὴ ἀείρειν. ῥᾳδίως ἂν ληφθὲν, Thucyd. 520. A. Schol. Æ. P. σημείωσαι τὸ καινότερον σχῆμα ἀντὶ τῦ ληφθῆναι ἄν. ἐσθέντες τάδε, ἢ κινέειν, 116: 32, 33. ubi & Participium & Verbum absolutè ponuntur; pro ἐσθέειν, ἢ κινέειν. μεσηγὺ ἀναλαβόντας, 76: 38. ubi ἀναλαβόντας videtur mihi poni pro ἀναλαβεῖν, *interea dum recuperat*. ἀφήγειν, — ἰόντος, 81: 4, 5. pro ἰέναι.

De Præpositione.

Præpositioni duo aliquando casus diversi sibi in eâdem clausulâ conjuncti adnectuntur; ἐπὶ τῇ κλῃῖδα ἠδὲ ἄκρῳ τῷ ὤμῳ, 41: 47. nisi malis legere in duali ἄκρω τῷ ὤμω.

De Conjunctione.

Copula inter duas voces repetitas diversitatem significat: ἄνεμα ἕτερον καὶ ἕτερον, 49: 7. *nomen diversum*. Sic apud Cicer. in Orat. *res alio atque alio elata verbo*. Huc refer ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, 58: 33, 34.

Hoc videtur sapere Hebraismum; quo usi sunt sæpe Bibliorum interpretes; ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ, Psalm. XII. 3.

Gerundivæ (quas Grammatici vocant) voces junguntur non tantùm accusativo, sed etiam dativo; τὰς αἴγας [ἰχθύας] αἱρετέον, 74: 23. προσφάρματι δοτέον, 90: 20. ἐπιπλάσματι ἐπιθετέον, 82: 52, 53. τοῖσι προθέτοισι ἐπιβλητέον, 111: 47, 48.

Finis -τον pro -τέον usu venit; αἱρετὸν χόνδρος, 120: 29, 30. ἀποβλητὰ δῶρα, Lucian. 44. D.

De multis varii generis vocibus simul coëuntibus, sed absolutè & ἀσυνδέτως positis.

ἀναπνοῆς κατάστασις, γνώμη ὀξεῖης, πυρετοὶ ἐνδιδόντες, ἔμετοι, 9: 26, 27. δάκτυλοι καμπύλοι· σκοτόδινοι· λύγξ· ὄνυχες πελιδνοί· καταψύξεις, ἄκρεα ψυχρά· καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες, 17: 49, 50, 51. ἔμβρεγμα — λυθὲν μαλθάξαι, ἀλείψαι· φυσίων καὶ ἔρων ἀγωγόν· πῆξαι πῆσαι, 76: 12, 13, 14. κόνυζα — ἀδίαντον — κόκκοι, 93: 8, 9, 10. Sed hæc & multa ex iis, quæ antea adduxi, exempla facilè conciliari possunt, si ad Elleipticam scribendi rationem, eam scilicet, quam Hippocrates maximè secutus est, redigantur.

Voces multæ, quæ inter se minimè cohærent, sæpe unà coacervantur; & aliquando lectori hujusmodi ἀσυντάκτῳ syntaxi inassueto σύγχυσιν pariunt; ψυχρὸς [& per epenthesin μελάνωβαρέα, καὶ νάρκας σκελέων] ἀκρασίας, 56: 11, 12. ἕλκεα [ἰχῶρος· ῥύσις] κνησμώδεα, 70: 39. λαχάνων κόμης, [τὰ μαλθάσσεια] μαλάχης, τεῦτλα, &c. 120: 23, 24. ἔσω (τροφή) ὁμοίη, [πιεόντος ὁ χυλός], εὐπεπτος, λιτή, 127: 18, 19. συμφλεγμαίνουσι φλέβες· [τῇσι δὲ τὸ ἧπαρ, scil. συμφλεγμαίνει] ἡ καρδίη ἐπιμήκεες ἔσεαι, 109: 7, 8, 9, 10. τέγγειν λίπαϊ — μηκώνος [ἀείσεν, κλῶ δὲ τὸ ὄξος] καὶ ὑποκυσίδι, 132: 33, 34, 35.

Confusio quædam in vocum ordine suborta difficultatem affert; ξυνέσι μὲν αὐτέοισι, ἀθρέον μὲν ἅπασι εἰρῆσθαι, πόνος, 4: 2. i. e. αὐτέοισι ἅπασι. κατηφέα δὲ δύσθυμον ᾖ, 30: 52. i. e. ἢ καὶ δύσθυμον, vel ἢ καὶ μελαγχολικόν. φυγὴ τε καὶ ὀρμὴ χρέεσθαι ἡδέαν καὶ ἀηδέων, 24: 58. i. e. φυγὴ ἀηδέων, ὀρμὴ ἡδέων. Sic 31: 23, 24. puto hunc esse vocum ordinem, διάκενος δὲ ἀτελὴς, ἦν τῷ μανίης λόγῳ γίγνηται, ἢ τῷ ὥρῃς εὐφορίης, οὐκ εἰκότως, &c. & 117: 35. σελίνε· τὸ τέτων δὲ κρέατων, &c; juxta Oxon. Vers. sed Crassus aliter, interpungens post κρέατων.

Vocum Tmesis.

διὰ ῥηϊδίως φησὶ, 4: 6. pro διαφησί. ἐπὶ δὲ πίσος, 43: 40, 41. pro ἐπιπίσος δὲ. Sic ἀνὰ πὲ ἔφαμεν, Herod. 16. 29. κατὰ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, Id. 277. 34. ἐκ γαῖαν κάλυψε, Homer. Il. ξ. 114. ἐπὶ δὲ τέχνῃ χρέεσθαι, 6: 22. pro ἐπιχρέεσθαι.

Vocum Elleipsis.

Subauditâ voce rectrice, Genitivus sæpe solet quasi absolutè poni; μέλι, καὶ πήγανον, καὶ ῥητίνης, καὶ ἅλων, ἐς ὄσφρησιν, 82: 6, 7, 8. ἔσω λιβανωτὲ τῆς μάννης, ἐς πλῆθος κόμης, &c. 86: 14, 15, 16. τῆς ἀκακίης, &c. 96: 45. ὠῶν, &c. 126: 12. τῶν αρτεμάτων, &c. 126. 31.

Subintelligitur Nomen: προσδιδοὶ δὲ ἀφρόδεος, 15: 5. i. e. π... sic μὴ ἀφαιρέειν τῶν προθέσιων, 74: 18.

προσ-

περιβραχέων ὄζυς, 74: 42. τῶν μελέων περιαποθνήσκει, 70: 48. βραχείη τοῦ αἵματος, 12: 2. διδόναι τοῦ φαρμάκου, 84: 34. & 106: 15. ἐπιπάσσειν τοῦ κασορίου, 86:21. ἐμπασσέσθω λίτρου, 108: 38. προσλαβὼν τοῦ ὀριγάνου ἢ ἰσσώπου, 95: 27, 28. μίσγειν συμφύτου, 97: 12, 13. [At mox vox rectrix exprimitur, παραμίσγειν ῥοὸς βραχὺ, 97: 15.] τῶν ὤων διαθλῦψαι, 91: 14. σίλφιον ἔχων, 117: 52. i.e. πόσον. βοὸς καὶ ὄιος, 117: 41. i.e. κρέας. ἐς διαβήτεω, 132: 18. i.e. θεραπείην. εἰς ᾅδου, 100: 39. i.e. οἶκον [uti Homer. Ιλ. φ. 48.] πολλόν τι τοῦ ξυνήθεος, 108: 28. i.e. μέζον. φυσέων ἠδὲ οὔρων, 78: 41. [ubi, nisi fallor, sic legi posset, φυσέων ἠδὲ οὔρων ἐρεθιστικόν. ἐρεθιστὸν, &c. Vide Not. in Var. Lect.] ἐκχεομένου, 21: 3. i.e. αἵματος. sic ἀφαιρέειν, 89: 54. i.e. αἷμα. ἀπερείδθω νεοτόκου, 108: 44. i.e. γάλα. πᾶσι, 95: 47. i.e. νούσοισι τῆσδε, 21: 19. i.e. φλεβός. ἐπιφανέες, 50: 18. i.e. φλέβες [quæ vox includitur in adjectivo præcedente μελανόφλεβες]. τὴνδε, 22: 14. i.e. χρῆσιν. πλεῦνας, 27: 16. i.e. ἡμέρας. μέζω, δυσαλθῆ, 27: 19. i.e. ἀλγήματα [nam ἄλγημα præcedit, lin. 17.] κεραμεῦν, 92: 40. i.e. σκεῦος vel ἀγγεῖον. ῥοδίνου [ἐλαίου] 74: 35. sic σφετέρην [πατρίδα] Herodot. 140. 11 σύμφορα, 99: 4. i.e. τροφὴ [nam τροφαὶ, 98: 47.] sic νεαρὴ, 134: 38. [nam τροφὴ includitur in ἀτροφίῃ]. τὸ ἀπὸ τερμίνθου, 91: 20. i.e. ῥητίνης. προσφέροιντο, 25: 42. i.e. σιτία. αὐτὰς, 75: 13. i.e. μήκωνας [ex 75: 10.] τὸ, 110: 3. i.e. ἀντίδοτον; sic & 122: 12, 13. & 126: 36. [sic Diosc. Alexiph cap. 34.] οἷσι, &c. 13: 4. i.e. αἵματος φορὴ [ex 12: 52.] sic 13: 8. & 13: 32. ὁκόσα πέφυκε ἀλεαίνειν, 86: 36. i.e. δυνατά. ἀσφαλέστεροι, 54: 48. i.e. λίθοι οὐ κάρτα μεγάλοι [ex lin. 45.]

Verbum; substantivum sæpissime; 4: 12, 13, 14, 15, 16. & 16: 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48. & 57: 33. usque ad 43: 49. 32: 34, 42. & 72: 13. εἴσοδοι, &c. 73: 8. i.e. ἔστωσαν. προσξυνιέναι, 38: 56. i.e. χρή; sic 42: 22, 23. & 73: 30. & 89: 52. & 98: 41. 99: 3. & 107: 47. ξυνεχέες, 3: 49. i.e. πάσχουσι; sic 36: 22: 23. τὰ ὦτα, 4: 17. i.e. ἐπάλλοντο [nam lin. 16. παλλομένη]. πνεύμων, 10: 27, 28. i.e. πάθη [vide lin. 26.] ὕδωρ Νεῖλος, 8: 9. i.e. δίδωσι, [vel per appositionem, pro ὕδωρ Νείλου]. ἰδέειν, 59: 46. i.e. καλέον]. κέρατα ὁ ἐλέφας, 68: 11, 12. i.e. ἔχει; sic τὰ ἄνω μέρεα πόνος, 38: 37. & πῦρ — μάλιστα δὲ τὰ εἴσω, 16: 41. [aut subauditur κατά]. φλέβα τάμνων μὴ πολλὸν ἀφαιρέειν, 73: 37. i.e. ὀφείλει; sic φυρῆσαι λίτρα, 93: 14. & τεκμαιρόμενος — ἀρήγειν, 100: 21, 22. λιγυστικοῦ κόμην, 127: 21. i.e. λαμβανέτω. σμικρὸν, 130: 45, 46. i.e. ὠφελέουσι: γαστὴρ, — χολώδεα. 20: 9. i.e. ἐκκρίνει vel ὑπάγει, uti 42: 34.

Participium; παιδία τῇ βηχὶ, 37: 24 i.e. νοσέοντα. sic φυσώδεες — ὀργίλαι, 1. 20, 25. i.e. νοσέοντες εἰσί. & τῶν — οἱ, 19: 26. i.e. νοσεόντων — νοσέοντες.

Præpositio; ἰδέην, 17: 37. i.e. κατά; quod crebrum est; sic 22: 9. & τρόπον, 15: 10. & 24: 17. & 27: 30. & τὸ μετόπωρον, 14: 10. & τὴν μίξιν, 136: 3. δυσελπιστίη, ἀπογνώσει τοῦ βίου, 15: 19. i.e. σὺν ἀπογνώσει [nisi quis legere malit ἀπόγνωσις]; sic Herodot. 131. 37. Lege plura de variis ἐλλείψεως generibus in Æmilii Porti Lexico Ionico; lege item Thesaur: Henr. Stephani in voce σύν.

Conjunctio; ἤκη, &c. 77: 38. i.e. ἐὰν; quæ [lin. 22. exprimitur]. ἀλλὰ ἐλιγμοῖσι, 119: 50. i.e. μηδέ; nam mox sequitur, μηδὲ καμπῇσι.

Integra aliquando clausula videtur subaudiri; ἐδεδίει τις λεκύθων ἔκπλωσιν, 32: 5. scil. δοκέων ἑωυτὸν λήκυθον ἔμμεναι; quod in sententiâ proximâ exprimitur, καὶ ἄλλος οὐκ ἔπινε, δοκέων ἑωυτὸν πλίνθον ἔμμεναι.

De Sermonis Ornamentis.

Hactenus ea, quæ ad singulas præsertim voces pertinent, fuerunt adnotata: nequaquam autem præterire oportet illa, quæ in universum passim sermonem spargere solet Aretæus ornamenta. Pleraque sunt in illo emphaseôs plena: plurimæ voces per metaphoram ad illius sensum translatæ lucem & vim sententiis inducunt, τοξεύεται εἰς τὸ πλευρὸν, 2: 28, 29. σφαιροῦνται: 4: 46. μηρύσασθαι πλῆθος, αὐτίκα [φλέγματος] 3: 6, 7. νούσων ἐπιδημίη, 3: 46. φλέψ ἐξυφαίνεται μέρεα, 19: 31, 32. τὸ ξηρὸν ἀμβλύνεται, 77: 46. πολιορκέειν τὸ ἐπιπνεύμονιον, 95: 4, 5. ἀναμάχεσθαι τὴν κακοσιτίην, 132: 3. φθινόπωρον [νοῦσον] κύει, χειμὼν τίκτει, ἔαρ ἐς κορυφὴν τελεσφορεῖ, θέρος κτείνει, 48: 12, 13, 14. χεῖμα τίκτει τὰ πάθεα, 3: 43, 44. [ἀναπνοῆς] ἀρχὴ, ῥῖνες· ὁδὸς, ἀρτηρίη· χώρη δὲ πνεύμων· θώρηξ δὲ, πλεύμονος ἔρυμα καὶ δοχὴ, 10: 18, 19, 20.

Poëtarum more, Homeri inprimis, cujus vestigiis semper studet insistere; multus est in parabolis aut similitudinibus: quæ locis aptis insperſæ, tot instar stellularum, scintillant, lumenque per totum opus diffundunt. 1: 24. 2: 26. 3: 13. 6: 50. 7: 34. 8: 17. 10: 36. 17: 11. 18: 28. 19: 50, 51. 25: 2: 30: 46. 32: 49, 50. 34: 44. 35: 45. 37: 18. 38: 32. 43: 33. 45: 49. 48: 38. 51: 36. 52: 44. 53: 26. 57: 12. 58: 46, 47. 60: 5. 61: 26. 62: 12. 64: 49. 66: 51. 68: 10, 11. 68: 26, 50. 69: 24. 69: 31, 32. 78: 15. 70: 42. 75: 5. 75: 23. 97: 29, 30. 103: 30. 103: 40. 111: 23. 124: 15, 16. 126: 48.

In Aphorismis frequens; quibus enumerandis locus hic non sufficit: in sententiis, quas licèt non nimius affectet, tamen pro re natâ, & ubicunque ex ipsâ materiâ sponte oriuntur, argumentóque proposito subserviunt, inserit, gravis est, at nunquam frigidus. 36: 31. πιστοτέρη γὰρ, &c. 42: 13. κρέσσον, &c. 65: 38. αἰτίην, &c. 76: 48. καρδίη, &c. 80: 38. ἀγαθὴ, &c. ἀλαβὴ, &c. 96: 7. τίς γὰρ, &c. 123: 43. τίς, &c. 134: 9. τοὺς νοσέοντας, &c.

Lectorem historiis faceto cum sermonis lepore subinde reficit. 30: 50. 32: 7, 8. 71: 17. usque ad l. 50. 122: 23.

Artem medicam eâ methodo tractat, ut omnibus, qui ipsi & præiverunt & successerunt, palmam ferè præripuisse videatur. Summum artificium cum acri judicio assiduâque experientia conjunctum elucet in accuratis, claris brevibúsque morborum singulorum definitionibus (3: 24, 28, 29, 36. 5: 7. &c.) in æquâ generum variorum partitione (3: 26. &c.) in causis signisque (1. usque ad 72.) & multifariâ curatione (72. usque ad 136.) in indicandis distinctè ac dilucidè, partibus corporis, quæ afficiuntur (2: 23. usque ad 47. 4: 2. usque ad 50. &c.) anni tempestatibus, cùm morbi magis aut minùs sæviunt (3: 42. 9: 38. &c.) humanæ vitæ sexibus (3: 46. & 67: 19. &c.) & ætatibus, quæ iisdem morbis diversè vexantur (3: 48. 7: 16. &c.) necnon iis aliquando regionibus, quæ eos plurimùm generare solent (8: 5, 9.) In describendis ægritudinibus ægrisque, vividum ingenium, natura ipsa nullo fuco illita, imagines veræ cernuntur. Verborum ubique copia (3: 16. 29: 5. 56: 9. 57: 14. &c.) venâ ubere exundans fluit, nusquam inepta, nusquam superflua: & quoties sese dat eloquentiæ locus (4: 48. 15: 36. 57: 34. &c.) tam egregia exhibet facundiæ specimina, ut dubites, medicúmne magis mireris, an oratorem. Quo autem major spectatur Aretæi nostri in rebus, de quibus differit, rectè cogitandis, iisdémque aptè ac disertè exprimendis facultas; eò graviùs dolendum est & de temporis injuriâ conquerendum, quod authoris tam consummati opera, & non omnia ad nos usque pervenerint, & quæ pervenerunt, propter librariorum incuriam tot mendis obsita, tot lacunis hiulca deformentur: necdum satìs integri & sani compareant Manuscripti codices, quorum ope loca depravata restitui, deperdita reponi, omnia denique pro scriptoris

exi-

eximii dignitate castigatissimè emendata eruditorum oculis offerri possint. Nihilominus, quantum per exemplarium fidem modestámque conjecturæ libertatem assequi licuit, curatum est, ut nonnulla passim corrigantur errata; authórque, lacer utcunque & mancus, veste tamen ipso non prorsùs indignâ cooperiatur.

Quædam de aliquot Aretæi locis, quorum lectio suspecta est, conjecturæ.

IN Græco Aretæi textu nihil editor esse voluit, nisi quod bene pensitatâ codicum impressorum collatione & certâ manuscriptorum exemplarium fide niteretur: istos confidentiores criticos minimè imitatus, qui suas crudas conjecturas in textûs exulantis & ad oram marginum dejecti sedem intrudunt. Quicquid autem ex ingenio, quo pollet sagaci, immutandum censuit, ad operis calcem rejectum suis in Variantes, quæ undecunque copiosè satìs, nec tamen absque delectu judicioque, conquisitæ sunt, lectiones notis inseruit. Post præstitam à messore tam strenuo operam, non nisi exile, quod decerperem, superfuit spicilegium. Id, qualecunque sit, candidæ lectoris humani censuræ excutiendum subjicio. 4: 26. βρέχος, leg. βρόγχος, utì 14: 45. 6: 24. ἐξώκελλε, leg. ἐξώκειλε vel ἐξόκελλε. Vide Indic. 8: 40. ξυνῳδέω, potiùs ξυνῳδέω; quæ vox occurrit 91: 23. aut ξυνῳδέα pro ξυνῳδά, injecto ε Ionicé. 11: 4. λαμυρώτατος. Crass. vert. *nitidissima*; & videtur legisse λαμπρώτατος. At Oxon. *humidissimum*. λαμυρὸς exponitur *procax*, *protervus*. Quid si λαπυρώτατος. λάπυρον, ὑγρὸν, Erotian. 12: 2. βραχέη, Not. ad Var. Lect. ῥαγῇ ᾖ, vel ῥαγῇ, vel βραχέη φορῇ, utì 51: 17. Nulla fortasse mutatione opus est; nam à βρέχομαι, Aorist. 2. ἐβράχην, cujus subjunctivus βραχῶ, 3a pers. βραχῇ, & inserendo ει diphthongum βραχέῃ; quod poëtis est familiare; δαμείω, Homer. Οδ. σ. 54. pro δαμῶ. ἢν βραχέῃ τοῦ αἵματος [i. e. τι τοῦ αἵματος Elleipticè] *si fluxerit aliquantum sanguinis*. 13: 34. ἀποτιθέεται. Var Lect. ἀποτίθεται. Quid si legatur ἀποκείνεται? Certè legitur ἀπόκρισις, 13: 13. 15: 50. & 20: 39. ἐμφρωὴ, leg. ἐμφυὴ [utì lin. 53.] sic Var. Lect. MSS. de quibus postea. 20: 24. σὺν πλήθεϊ. In Not. ad Var. Lect ζὺν πλήθει. At Turneb. σὺν πλῆθος —— quam lectionem non penitus rejicio; nam σὺν aliquando absque casu adverbiascit; utì Ecclesiastæ III: 17. & IV. 3. & VII. 26, 29. & IX. 15. & XI. 7. & XII. 9. sic Nicand. Theriac. v. 8. 24: 54. τοῖσι, leg. ταῖσι—nam de mulieribus scribit. 28: 7. ἐγκυβερνέῃ, leg. ἐγκυρκανέῃ. Consule Not. in Var. Lect. Vox κυρκανᾶν legitur apud Aristoph. 813. B. 30. 9. μελαγχολῶσι, lege μελαγχολῶσι—utì 29: 49, 52. 30: 26. ἔπω οἱ, lege forsan ἔπει. 31: 51. ἀγωνίκη, leg. ἀγωνίης; utì Not. ad Var. Lect. ἀγώνίη apud Herodot. 76: 43. Error ortus est ex eo, quòd vox proxima incipiat à litteris νικη, quarum duæ in vocem præcedentem confusæ transierunt. 33: 46. & 34: 22, 51. παρέεται, lege forsan παρίεται; utì ἀνίεται, 109: 29. 34: 18. μέσφι περάτωνδε, quid si legarur, μέσφι πέρα τῶνδε—[utì in Var. Lect. nam junguntur μέσφα & πέρα apud Arat. v. 600.] vel μέσφι πέρα τῶνδε. vel si minùs placeat jungi duo adverbia μέσφι & πέρα, legi poterit μέσφι πέρας τῶνδε; μέχρι enim accusativum etiam regit; consule Rudim. Gramm. Gr. Westm. p. 189. 35: 10. παιδίοισι δὲ, quid si παιδία δέ. 38: 7. αἱ φλέβαι τὰ ὀστέα—interpretes videntur legisse τῶν φλεβῶν—sed ope Appositionis salvus est sensus. 42: 47. ὄγκον—Crassus vertit *nemini dubium fuerit, tumorem durum subsidentem in scirrhum mutari ac stabiliri*; quæ versio si admittatur, legendum videtur τὸν ὄγκον τότε σκληρὸν, ut sit, quicum concordet participium ἐὸν. 44: 15. ἠπίοιτο, Var. Lect. ἠπίηντο. scil. ab ἠπιάομαι. Sed ἠπίοιτο potest admitti, ab ἠπιέομαι, nam Iones frequenter usurpant terminationem -έω pro -άω; vide Comment. de Dial. Aret. 49: 7. ἧς—mallem ᾗς pro αἷς, ut concordet cum ἰδέαι. 50: 25, 26. ὅτι φατὸν τὴν αἰτίην θωυμάσαι. Quid si interpungatur, & legatur, ὅτι φατὸν τὴν αἰτίην· θωυμάσαι τόδε μέγα, &c. 51: 15. ἐμπλέωσι—Not. ad Var. Lect. ἔμπλεοί εἰσι—Posset & legi ἐμπλέωσι. Turneb. & Henisch. ἢν ἐμπλέωσι. 52: 14. ὅκως διαβάθρῃ—*tanquam canali*—sed Crass. *ubicunque stagnaverit*—accipiendo διαβάθρῃ non pro nomine [διαβάθρα, *scala*], sed pro verbo. Habetur in Var. Lect. διαβαθρέῃ, quod facili transpositione legi potest διαβρεθῇ, *ebullierit*, à διαβρέζω. 53: 23, 24. ἀνέκλιστοι, leg. ἀνέλικτοι [sic Not. ad Var. Lect.] *tortuosi*: quæ vox occurrit 122: 42. sed alio sensu, περίπατοι ἀνέλικτοι, *ambulationes non tortuosæ*. Crassus in 69: 1. vertit, *tormina perseverantia*; & videtur legisse ἀνέκλειπτοι. ἀνέκλειπτος *indeficiens*, apud Henr. Stephan. sed sine authore. 55: 15. ἐξείλυσε—Vers. Oxon. *absumpsit*—Crass. *jugulavit*. Nullibi legi ἐξειλύω. Occurrit εἰλύω, *verso, volvo*. & ἐξειλέω, *evolvo*. ἐξειλεῖν, ἐκβαλεῖν, Hesych. Editio Turneb. habet ἐξέλυσε, quod mihi placet, ab ἐκλύω. 56: 40. ἀθυμίη μὴ ἔχων τροφὴν. si sic interpungas ἀθυμίη, μὴ ἔχων [scil. στόμαχος] τροφήν· is erit sensus; *ex molestiâ* [*oritur*, ἀηδίης ἀπόντοκα, τούτων τἀναντία, κατὰ καὶ] *animi dejectio*, [& nominativus absolutè positus pro genitivo, de quo priùs in Permutat. Cas.] *stomacho cibum non habente*. Turneb. & Henisch. ἀθυμίῃ in Dativo, non ita bene. Not. ad Var. Lect. ἀθυμέῃ, quasi ad verbum, ab ἀθυμέω. 62: 56. διαρρυεῖσαι—Quid sibi velit μελέτη διαρρυεῖσαι, nondum intelligo. Interim mallem διαρρυῆσαι vel διαρρυέντος, scil. ἔντερα. 65: 2. αὐχίες, leg. αἱ αχίδες Vide ἀποσχίδες in Ind. prior. 65: 52. φύσιος τῆς ἐς μέζω, ἢ περιουσίης—*ex naturâ in majus* (vel *in majora*, pro μέζονα, scil. *adauctâ*) *vel ex abundantiâ* scil. *naturæ*. Posset etiam legi, φύσιος τῆς ἐς μέζον περιούσης; à verbo περίειμι, unde nomen περιουσίη. 66: 33. ὁ βοῦς, ὄνος, Not. ad Var. Lect. ὁμοῦ πόνος—Posset etiam legi ξυνὸς πόνος, utì 65: 18. 66: 53. εὖ βδελυκτέων—Locus pessimè corruptus. Si sensus versionis expendatur, posset legi ἑκατέρων; nisi quòd pauciores in hâc unâ voce, quàm in illis duabus, sint literæ. 67: 23. βιαστὴν μέζονα—ξυμφορήν. Quid hæc vox βιαστὴν? βιαστὴς substantivum locum hìc nullum habet. βιαστὸς adjectivum in Lexicis non occurrit; quin autem tale sit adjectivum, nil in analogiâ repugnat, nam legitur ἀβίαστος. Sed quid opus est voce βιαστὴν, cùm μέζονα sufficiat? Crassus certè vertit, *cùm sit violentum*, & videtur legisse βιαστὸν, referendo ad articulum τὸ, qui præcedit. 67: 27. παρεόντα quid si παρεόντα? utì 33: 21. 68: 40. ὁκόσα τῇ ῥινὶ **** μᾶλλον δὲ τηρεῖ τῇδε ξυνδῆσαι τῷ στόματι, ἐντίθησι, &c. ex versione interpretum (*quæcunque venatur, hâc complexus in os detrudit*, &c.) elicio lectionem hanc; ὁκόσα τῇ ῥινὶ θηρᾷ (vel θηρεύει, pro quo corruptè legitur τηρεῖ), μᾶλλον τῇδε ξυνδήσας τῷ στόματι, ἐντίθησι, &c. 70: 2. ὅκως τὸ ἑλινὸν ἐλέφας. Interpret. *ut elephantis corium*. Metathesis cum levi mutatione reponet ὅκως ἑλινὸς ἐλέφαντος. Turneb. & Henisch. habent τὸ ἑλινὸν, quod quia cum genere vocis neutiquam convenit, Variantes Lectiones reponunt τόν. 70: 12. ῥυπεῖ δὲ ζυγχαὶ, βαθεῖαι, τρηχεῖαι. In Not. ad

Var. Lect. obſervatur ſubſtantivum deficere, quale ἐντιμῇ: ſed, niſi mea me fallat conjectura, non opus eſt quicquam ſupplere, modò pro ῥύπῳ δὲ legatur ῥυπῶδες; cui non tantùm favet faciliima literarum mutatio, ſed etiam lectio, ῥύποισι κεχρῆσθαι, 70:41. 71: 5, 6. πλανωμένων σιτίων, Craſſ vert. *paratorum ciborum*—Legit itaque πονουμένων —— 75: 37. ἐνεήσθω—Not. ad Var. Lect. ἐνεψείσθω—vel quidni ἐνέσω (ab ἔνειμι *inſum*) vel ἐνείσθω (ab ἐνίημι *injicio*; cujus perf. paſſ. ἐνεῖμαι)? Imò ab ἐνείσθω fiet ἐνεήσθω, mutando ει in η, & inſerendo ε; quæ Ionibus non ſunt inſueta; ἠέλιος, Herodot. 50: 40. pro ἥλιος: ἀδελφεὸς, Id. 117. 42. pro ἀδελφός. 75:47, 48. δονέει, lege forſan ὀδυνέει [ab ὀδυνέω, Ionico 130: 34. pro ὀδυνάω]; nam lin. 41. ὀδύνην ἔχει. 79: 36. ἐκτάξιν ξυμφορῆς—lege forſan ἐς τέγξιν ξυμφέρει— 80: 20, 21. τὸ ἐπίπλασμα, καὶ ὠκέως ἐρυθήματα ἐντεῦξον, ὠκέως δὲ οἰδαλεηθήμεναι. Lege in hunc locum Var. Lect. & Not. Nolim vero quicquam hìc mutari. ἐντεύχω [cujus exemplum alibi mihi non occurrit] idem hìc ſignificat, ac τεύχω, *facio*: à quo participium ἐντεῦξον, quod regit & nomen ἐρυθήματα & infinitivum (qui modus nominis ſæpe locum ſupplet) οἰδαλεηθήμεναι. Is itaque erit ſenſus; *cataplaſma facturum & rubores & tumefieri*. i. e. *excitaturum ruborem & tumorem*. 83: 8, 9. καὶ τοὺς παροξυσμοὺς ἀποστέλλεσθαι—ἀποστέλλεσθαι, ſcil. τροφήν; unde ergo regitur accuſativus παροξυσμοὺς? An ſubauditur κατὰ? aut forſan legendum eſt κἂν τοῖς παροξυσμοῖς: uti ἀποστέλλεσθαι ἐν τῇσι κρίσεσι, 74: 16. 84: 32, 33. φύσας δὲ διεξίασι τοῦ δὲ τοῦ νόσου παῖδες. Hujus ſententiæ ſenſus eſt ſatis obvius, uti ab interpretibus traditur: ſyntaxis verò non item. φύσας enim, unde regatur, non habet, niſi aliqua ſubintelligatur præpoſitio. Legerem φῦσαι, vel διὰ δὲ φύσας ἐξίασι. Occurrit in libro cum MSS. collato (de quo poſtea) lectio hæc παιδίοισι; poſſet igitur legi φῦσαι δὲ διεξίασι (vel διεξίασι, uti 58: 29, 30. παιδίοισι. Neque tum conſtat de ſyntaxi genitivi νόσου, an cum νόσου [*flatus morbi*, i.e. *qui in morbo expelluntur*] vel παιδίοισι [*pueris morbi*, i. e. *qui morbo laborant*] conſtruatur. 86: 13. τέγξει—Not. in Var. Lect. τεύξει—nam τεύχειν πόνον, eâdem ſyntaxi, quâ ἐντεῦξον ἐρυθήματα 80: 21. 90: 45, 46. ὀλίγοισι τοῖσι τοῦ πλεῦνος ἀγαθοῖς—Legiſſe, τισι videtur Craſſus [*pauca quædam*] & Not. ad Var. Lect. ἀγαθοῖσι. 92: 39. πνεῖην τὸ χωρίον ἔχειν. Lege forſan πνεῖν [uti in Heniſchiani mei codicis margine]. [uti 85: 33.] & amove ἔχειν, quippe irreptitium ex lineâ 40. Sin id placeat, ſyntaxis erit hæc, *locus habeat* [ἔχειν pro ἐχέτω] *fomentum*. 96: 26. τῇ ὦν πλέονι, &c. Videtur mihi legendum, τί ὦν πλέον, &c. *cur igitur magis*, &c. In Not. ad Var. Lect. obſervatur hæc ſe rectè non habere. In Turneb. & Heniſch. τελσὶ δακτύλοις—& in margine libri ſuprad. adſcribitur hæc vox, ἀσυνέτων. 97: 27. κενεόμεναι—*exinaniti*—at verò κενέω nullibi (quod ſciam) legitur, ſed κενόω. Lego itaque κενούμεναι, vel κενεύμεναι. 100: 6. ἔνσεο—In libri mihi ſæpe antè memorati Var. Lect. hæc omittitur vox, & hiatus eſt inter συνεργὸν & ἀτάρ. Turneb. habet ἔνσεω, Heniſch. ἐνέσω. Poſſet legi neque incommodè, ἔνεσι vel ἐνέσω. 100: 31, 32. φλεγμασίης τι ὑποχόνδριον—In libri ſuprad. margine, φλεγμασίη τινὸς ὑποχονδρίου—101: 55. καὶ ἐπὶ τοῖσδε ζυνανέχειν. Verbum ζυνανέχω fruſtra quæſivi. In libr. ſuprad. marg. καὶ ἐπὶ τοῖσι δὲ ἀνέχειν. Legerem, καὶ ἐπὶ τοῖσδεσιν ἀνέχειν. Nam τοῖσδεσι, Homer. Ὀδ. φ. 93. & ἀνέχειν, *ceſſare*, *deſinere*; vide H. Steph. Theſ. 102: 39. ἡδονῆς ῥιπῇσι. Not. ad Var. Lect. ἡδέης—vel ἡδείης. Neſcio, annon & ſyntaxi & ſenſui conveniret lectio hæc; πλόρθων ἀωδέων ἐλπίσι· ὥρην ἡδονῆς καὶ [vel ἡδονὴν καὶ ὥρην] ἔαρος—110: 8. ἐυθισμένοι lege forſan αἰθόμενοι. 110: 45. τοῖσι τέττιξι ἀφεψήσι. Ad verbum, *cum cicadis decoctione*; i. e. *quæ fiant decoctio*, ſive *decoctis*. Duo enim ſubſtantiva non rarò per hujuſmodi appoſitionem (de qua priùs) junguntur. Non tamen invenio ἀφέψησις, ſed ἀφέψημα, 112: 28. Not. ad Var. Lect. ἐφ' ἑψήσι. 112: 18, 19. ἐς οἴαγε ἐνῶν—Quid ſi pro οἴαγε legeretur κοῖλα? Neque enim valde adverſantur literarum veſtigia: & ſanè ἐνὸς κοῖλα apud Galen. legi. 114: 26. ξυνῳδὰ leg. ξυνῳδὰ vel ξυνῳδά. Vide priùs, 8: 40. 114: 36. τῶνδε—annon τῆσδε, i. e. κεφαλῆς? 115: 44. τοῦ ὄρχεος. Not. ad Var. Lect. οἱ ὄρχιες Aut (uti in libr. ſuprad. Var. Lect.) ὄρχις, per contractionem Ionibus perfamiliarem. 119: 37. πρόνοια καὶ ἐπιμονή. προεδρείη, τῆς κοιλίης—Quid hìc ſibi vult προεδρείη? Vulgata vocis προεδρεία ſignificatio huic loco nequaquam convenit. Ex interpretum verſione, mihi non diſplicet lectio hæc, πρόνοια καὶ ἐπιμονὴ πρὸς ἕδρην τῆς κοιλίης— *proviſio & attentio* (*perſeverantia*) *fiat ad ſolutionem alvi*. 120: 5. κεφαλὴν τρίβεσθαι ὄρθιον ἑωυτοῦ μέζονι ἀπέχοντα. Abſque voce μέζονι (quam corruptam puto) fuerit, voces reliquæ ſyntaxi non omnino repugnarent. viz. (*oportet ægrum*) *fricari ſurſum tenentem ſuum caput erectum*. Quid ſi μέζον pro μέζονι legeretur? μέζον ὄρθιον *magis erectum*; vel μέζον τρίβεσθαι *magis fricari*. 121: 21. σικύης. Quid ſi σικύας? ſcil. ἀμφὶ—uti priùs, ἀμφὶ τὰς ἀφαιρέσιας, ἀμφὶ τὰς καθάρσιας. 122: 35. ἢν δὲ—lege ἤδε—uti in Var. Lect. libr. ſuprad. 126: 34. τῷδε—ſcil. φαρμάκῳ; aut τοῖσδε—ut referatur ad φάρμακα, lin. 31. 128: 18. ἀκηρέες. Interpretes vertunt, *id purum ſincerumque ſit*. Quid ſi per levem metatheſin legatur ἐῇ ὑγιὲς, *ſit ſanum*? 128: 18. τῇσι (ſubaud. ἀνθρώποισι—& regitur ab ἐπὶ, ex quâ verbum ἐπαινέω componitur) *præter hæc*—ſed Craſſ. *aliquibus*—& legit τισὶ—128: 40, 41. τὸ ἰητρὸν τοῦ σκίρρον ἰῆσθαι. vox, à qua regatur infinitivus ἰῆσθαι, deſideratur. Forſan poſſet, puncto ſublato, ſic legi;—ἰῆσθαι χρὴ ὡς (id eſt, οὕτως), ἀποτρέπειν, &c. *medicum ſcirrho mederi oportet ſic*; viz. *avertere eoſdem*, &c. In Aretæi textu quædam redundare mihi videntur; qualia ſunt hæc: 3: 11. σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα; idem eſt ac κλύδων ὑγρῶν ἀναπνέῃ ἐς τὰς ἀναπνοάς. 37: 32. τοῦ ἀνθρώπου; vox, niſi fallor, ſuperflua. 39: 17. εὖτε hìc redundat, & ἢ pro ἢν forſan legendum; & is erit verborum ordo; ὁκόσοισι προεκπνευμονικοῖσι ἢ φλέγμα ἐῇ, ἢ μὴ διαχέηται, &c. 40: 40. ἰκέλη ὁκοίη—quid hìc voce ἰκέλη opus ſit, non video. 41: 37. ἐς ὑγείην—ex lineâ præcedente repetita ſunt, & in hanc malè trajecta. 51: 44. ἢν μὲν—hæc tollenda ſunt, nam τοῦ πιεῖν ab ἀντίσχωσιν regitur; vel legendum, ἢν δὲ ἢ μὲν (*vel quidem*) ἐπ' ἀκαρὲς ἀντίσχωσι τοῦ πιεῖν. 105: 6. τῶντε συγγόνων—nonne τῶντε redundat? 134: 48. ἐς ἐλλέβορον ἄγοντα—Præpoſitio ἐς otiatur, niſi fortè ſit tmeſis pro ἐσάγοντα.

Authorum aliquot ſuprà citatorum editiones.

Biblia Gr. Rom. 1587. fol°. Hippocr. Genev. 1657. fol°. Plat. H. Steph. 1578. fol°. Strabo, Lutet. 1620. fol°. Polybius, Lutet. 1609. fol°. Theophr. Hiſt. Plant. Amſtel. 1644. fol°. Lucian. Paris. 1615. fol°. Iſocrat. H. Steph. 1593. fol°. Diog. Laërt. H. Steph. 1594. 8°. Geoponic. Baſil. 1539. 8°. Adamant. Phyſiognom. Paris. 1540. 12°. Oppian. A. Turneb. 1555. 4°. Heſychius. Hagen. 1521. fol°. Phrynich. Attic. Diction. Aug. Vindel. 1601. 4°.

Varian-

Variantium Lectionum APPENDIX.

HÆC Appendix ex Aretæi apud Turnebum impressi & cum quinque manuscriptis Bibliothecæ Regiæ Parisiensis codicibus collati marginibus excerptur. Hic liber ad doctorem Johannem Freind non ita pridem transmissus est. Omnibus illius libri variantibus lectionibus non indiligenter perlectis & examinatis, animadverti compluria errata à scribis ineruditis aut oscitantibus inducta, multa passim alia aut nullius aut levis admodum momenti abunde congesta; tritici itaque pauxillulum post paleas excussas superfuturum. Ne tamen lector fraudem sibi factam conqueratur, eorum primùm, quæ prætermittenda censui, rationem reddam; illa deinde, quæ acervo exemi, subjiciam; neque quicquam indignabor, siquis solidi sensus quam harum minutiarum studiosior omnia omnino unâ literâ expungenda putaverit. Veram enim criticen non in meris vocum fragmentis apicibusque, nucum quasi putaminibus, insistere, sed in genuino sensu scriptoris eruendo præsertim versari credo. Attamen criticis, generi hominum (Aristophanicorum instar * crabronum) maximè irritabili, qui de rebus minimis lites maximas sæpe solent agere, mos gerendus est.

Hanc Manuscriptorum rationem dat, qui ea contulit. Ἰστέον, ὅτι εἰσὶν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ πέντε Ἀρεταῖοι, ἤτοι πέντε ἀντίγραφα τοῦ αὐτοῦ· οὐδὲν δὲ ἐκ τούτων τέλειον, καὶ παλαιόν· μετεγράφθησαν δὲ ὑπὸ διαφόρων. Ἀρεταῖος Καππαδόκης ἰατρὸς, οὗ ἡ ἀρχὴ λείπει καὶ τὸ τέλος. C. 2146. Ἀρεταίου Καππαδόκου ἰατρῶν ἀρίστου βιβλία ζ΄. C. 3161. Ἕτερον χειρόγραφον Ἀρεταίου ἐν ᾧ οὔτε κεφάλαια οὔτε ὑποθέσεις εἰσί. Μετετέθησαν δὲ ὕστερον ἑτέρᾳ χειρί. Ἔχει δὲ ἐν ἀρχῇ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ τετυπωμένου, ἅπερ οὐχ' εὗρον ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις ἀντιγράφοις. C. 2142. Ἕτερον ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ ἀνεπίγραφον· ἄρχεται δ' εὐθὺς, ἀμβλύντητες, ἴλιγγοι. Καὶ τοῦτο ἄνευ τάξεως. C. 2819. Ἕτερον ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ, ἐν ἀριθμῷ, 3160. οὗ ἀρχὴ, Ἀρεταίου Καππαδόκου ὀξέων νούσων βιβλίον α΄. περὶ Διαβήτου κ. γ΄. ὕδρωπος ἰδέη τοῦ διαβήτεω, &c. καὶ τὰ λοιπὰ ὥσπερ ἐν τῷ τέλει τοῦ τετυπωμένου, (vide p. 129.) (113: 48.—χρέεσθαι.) Ἐνταῦθα τεῦχε τέλος καὶ τὸ, 2142. ἀντίγραφον τοῦ Ἀρεταίου. Ὁμοίως ἐνταῦθα περατοῦται καὶ τὸ, 3160. ὃ τῶν ἄλλων ὀρθώτερον εὗρον. (126: 18.—δέχονται ***) ἐνταῦθα (scil. in MS. 2146.) τρεῖς σελίδες ὑπάρχουσιν ἄγραφοι· ἔχει δὲ, Ζήτει τὰ λοιπά· εἶτα ἄρχεται, ἄρτοι πλυτοὶ, &c. Ἐνταῦθα τέλος ἔχει καὶ τὸ ἐν ἀριθμῷ, 3161. ἀντίγραφον, μεταγραφθὲν ὑπὸ ἀπείρου τινὸς ἀμαθοῦς νεωστὶ, ὅμως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκ παλαιοῦ ἀντιγράφου. Ἐτελειώθη ἐνταῦθα καὶ τὸ, 2819. (126: 43.—ἀποκατάστασιν.) Ἐνταῦθα οὐ λείπει (scil. MS. 2146.) ἔχει δὲ, Θεραπεία σπληνὸς, κεφ. ς΄. ὅρα ὄπισθεν (scil. p. 128.) (127: 34 — πρὶν ἢ ***) Λείπει καὶ ἐνταῦθα (in MS. 2146.) ἄλλη σελὶς, ἔχει δὲ, Ζήτει τὰ ἄλλα. Εἶτα ἄρχεται, σιτίων καὶ ῥαφανίδων, &c. ἄνευ ἀρχῆς καὶ κεφαλαίου. ὅπερ ζήτει ὄπισθεν, (p. 133.) (128: 35.—ξὺν γάλακτι.) Ἔχει καὶ ἐνταῦθα πλείστας σελίδας ἀγράφους· τάδε κεφάλαια διαβήτου, λιθιάσεως, γονοῤῥοίης, στομαχικῶν, κοιλιακῶν, οὐχ' εὗρον ἐν τῷ ἐν χερσί μου τούτῳ ἀντιγράφῳ τῷ ἐν, 2146. ἀριθμῷ οὔτε μὴν ἕτερόν τι. (128: 50.—μαλθακωτάτοισι αἱ ***) Ἐνταῦθα (in MS. 2146.) λείπει σελὶς μία· ἔχει δὲ, Ζήτει τὰ ἑξῆς. Εἶτα ἄρχεται—ὅκως ἐν νηΐ καὶ γαλήνῃ, &c. ἄνευ κεφαλαίου καὶ ὑποθέσεως· ὅπερ ζήτει ἔμπροσθεν (p. 126) (129: 14) Ταῦτα ἔνεστι ἐν ἀρχῇ τοῦ, 2142. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ, 3160. (133: 20.—ῥᾷθυ ***) Λείπει πολύ. Εἶτα, σπασμοὶ οἱ τέτανοι (uti 3: 22. &c.) τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ, 3160. (136: 27.—διουρηΐην.) Ἔστι καὶ ἐνταῦθα (in MS. 2146.) μία σελὶς ἄγραφος, καὶ ἔχει, Ζήτει τἄλλα. Εἶτα ἄρχεται—ἥπατι ἕλκεος ἐοὶ ὀλέθριον, &c. καὶ τοῦτο μέρος τι, ὥσπερ τἄλλα, ὃ ζήτει σελίδι (127: 38.)

In iis, quæ ex hâc illorum quinque Manuscriptorum collatione excerpsi, figuræ 1, 2, 3, 4, 5. Manuscriptum primum, scil. 2146. secundum scil. 3161. tertium scil. 2142. quartum scil. 2819: quintum scil. 3160. denotant.

De Variantium Lectionum Erratis.

Errata, quæ in Variantes Lectiones ex Librariorum inscitia incuriâve solent frequenter irrepere, ad tres commodè classes reducuntur; Enallagen, Elleipsin & Pleonasmum. Enallagen maximè pariunt par litterarum vocúmve sonus aut structura, aut quælibet alia affinitas; item transpositio, & orta ex vocis unius in plures distractione vel plurium in unam confusione depravatio. Aliquot exempla singularum ex multis in lectoris usum sufficient.

α pro ο; p. 119. l. 55. ἀρήγειν (pro ὀρέγειν) 1, 2, 3. αι pro ε; 33: 32. πάραισις, 1. 37: 53. ἐγκαίεται, 2. ε pro α; 18: 21. μάλθεξις, 2. & pro αι; 5: 43. Πειρέεσι. 6: 23. διαφλεγμένου. 86: 16. ἀλθέης, 1. &c. quæ mutatio est admodum frequens. & pro ι; 65: 15. χρεόμενοι, 5. 112: 6. διαχρέειν, 1, 2, 3. & pro η; 5: 42. Ἀθλωέσι. ει pro η; 44: 24. φθινώδεις, 1, 2, 3, 5. 99: 9. σεσεισμένος. & pro η; 30: 12. αὔξει, 1. & pro ι, 18: 17. ἐλείξεσι, 2. 137: 27. ἐπλείσθω, 1. & pro υ; 92: 38. ἀπείρου. 62: 12. χεῖμα, 1, 4. & pro ω; 99: 45. πεῖρον, 1, 2, 4, 5. η pro ε; 97: 46. διαστάσησι, 2, 3. & pro ει; 82: 46. ἀληφάτων. 120: 33. δήπνεν. & pro αι; 122: 10. τλῆεν, 1. & pro ι; 41: 47. βρήθει, 1, 2, 3. 84: 20. χρῆσιν, 1, 2, 3, 4, 5. & pro υ; 104: 4, 5. ὑπεληλήθη, 2, 3. 97: 24. παχῆναι, 3. η pro ι; 23: 40. κανθάρησι, 1, 2, 3, 4, 5. ι pro η; 6: 13, 14. ἰσχνότις, ὠχρότις, 5. 82: 54. ἄλιτον, 1, 4, 5. 89: 22. κικὶς, 1, 2, 3, 4, 5. & pro ει; 98: 31. λίη, 1. & pro υ; 99: 6. ὄριζα, 2. ο pro α; 25: 33. & 32. 53. ἄμφοδον, 4. & pro ι; 131: 39. σόγκος, 5. & pro υ; 107: 39. ὀρότητι, 2, 4. & pro ω; 11: 49. ὑπερόη, 1, 4. οι pro υ; 25: 30. ἐπίλοιποι. υ pro η, 110: 32, 33. ἐπιθυμάτων, 2. & pro ι; 16: 12. συνέπεται, 2. & alibi, ψύχες, 2. & pro ο; 47: 35. μυρία; 2, 3, 4, 5. (sed cujus loco etiam ibi in aliis μηρία) & pro ω; 53: 53. πυροειδέα. ω pro ο; 12: 53. ὠλεθρίη, 2. 77: 6. & 78: 54. καταιωνεῖν, 2, 3. & pro υ; 54: 25. πωώδεες, 4. γ pro κ; 20: 57. ξυνέγραψεν (pro ξυνέκρυψε) 2, 3. δ pro θ; 29: 8. δυσμάδεες, 2, 3, 4, 5. 52: 20, 21. κανθήδες, 1. & pro λ (Δ pro Λ); 100: 8. δύσιν, 1. 93: 8. κοκκάδος, 1, 2, 3, 4, 5. θ pro χ; 44: 52. θυμοῦ, 1. & pro ψ; 130: 42. θύρας, 5. λ pro γ; 30: 32. φιλανθρωπίη, 1. & pro ρ; 23: 41. βυπλήσει. 1, 5. μ pro β; 59: 23. μινύμεναι (pro βινύμεναι) 3. & pro π; 29: 7, 8. μέμψαι (pro πέψαι). ν pro υ; 51: 45. ἀναλέοι, 2. 77: 13. ἀνακινομένου. 112: 29. θνητὰ, 2, 4. ξ pro ζ; 80: 19. μάξῃ, 1. π pro τ; 95: 36. πράσου (pro τράγου) 1, 4, 5. & pro φ; 108: 33, 34. πεπαλαίωσαν, 2. At forsan Ionismus erit potiùs quàm erratum. ρ pro γ; 38: 29. μέρισα, 1, 2, 3, 4. τ pro θ; 106: 19, 20. κάπηλος

---

* Aristoph. Vesp. 443. G. 444. F.

(pro

(pro καθεφθος) 1, 2, 4, 5. Hìc etiam, utì suprà, potest esse Ionismus. & pro π; 61: 26. ἐπιτετάνυτο 1. & pro σ; 88: 14. φλεγματίης, 5. χ pro γ; 84: 38. ἔκλειχμα, 1, 2, 3, 4. 93: 11. ἔκλεχμα, 1, 2, 3. 46: 34. χθύμασι, 2, 3, 4. & pro θ; 54: 31. ἀναλχέες, 2. & pro φ; 83: 19. ἀπεοχέης, 3. & pro ψ; 78: 34. ξυνεχέσθω, 1. Præterea ex soni aut figuræ in literis, syllabis, vocibusque proferendis & scribendis affinitate multæ aliæ oriuntur earundem mutationes, omissiones, additiones, transpositiones, conjunctiones, & distractiones; quarum nonnulla mox dabuntur exempla: Mutationum; 28: 2. κυαναὶ (pro κενεαὶ) 1, 2, 3, 4, 5. 31: 25. ἐγκεόμενα (pro οἰκεομένα) 1, 3. 59: 42. χολώδεες (χολάδες) 1, 2, 3, 5. 80: 9. ὀδακνισμὸς (ὀδαξισμὸς) 2, 3. 45: 55. μελεδόνεσι (μελεδώνεσι) 1, 3, 4, 5. 107: 5. ὑοσώπῳ (οἰσύπῳ) 1, 2, 3, 4, 5. 133: 33. ὑοσωπώδεα (οἰσυπώδεα) 1. Omissionum; 70: 25. ἀπίαλ (ἀμπίαλ) 2, 3. 30: 25. ἀληθὲς (ἀληθέες) 1, 4. (& id crebró; 70: 29. ὀχθώδες, 1, 2.) 27: 23. ἀφημέελνος, 4. 18: 25. διαφορὴ (διαφθορὴ) 2. 56: 6. ἐκπέψαι (ἐκπέμψαι). Literarum geminarum altera sæpe omittitur; 6: 37. στερὸν (στερρὸν) 3. sic 12: 41. σύματα, 1. 39: 20. μελέσης, 1. Finalis litera ante similem initialem aliquando omittitur; 35: 45. ὠκέω σιαλῶν (ὠκέως, σιαλῆσι) 1, 2, 3, 4, 5. Additionum; 36: 49. χυπλοὶ (χυτοὶ) 2, 3. 41: 9. ἀποκτείνεται (ἀποτείνεται) 2, 3. 14: 49. ἀφρώδεες (ἀφρῶδες) 1, 4. (& id crebro; 21: 29, 30. χολώδεες, 1, 3, 4. 22: 50. ξυνεχέες, 2, 4, 5.) 101: 13. νεοπέμπλων (νεοπέπλως) 1. 108: 53, 54. ὄρθελος (ὄρθιος) 2. 102: 3. πιεῖν (πιεῖν) 1, 5. Litera sæpe geminari solet, præsertim ρ; 35: 39, 40. ἀφήλλατο, 2, 3, 4, 5. 94: 16. πρῆσις, 1, 4, 5. alibi, ἀρρῆξαι, 2. 82: 20. εὐρρόως, 2, 3. 95: 9. εὔρροαι, 3. Syllaba aliquando geminatur; 5: 2. καταπίξαι (καπίξαι) 2, 3. 35: 41. καὶ κακίων (καὶ κίων) 1, 4, 5. Hujus generis est 88: 40. δεσμοῖς σφίγγοντες (δεσμοὶ σφίγγοντες) 1, 2, 3, 4, 5. Transpositionum; 66: 25. ἴηξεν (ἤϊξεν) 1. 97: 4. πινέοντα (πινόεντα) 2. 45: 20. ζωρέεσι (χρώζωσι) 2. 28: 28. μέλαν σηπίησι (μέλανι σηπίης) 2. 102: 51. ψύγος (γύψος) 1, 2, 3, 4. Huc refer 69: 54. κατοικίαν λίαν (κατα κοιλίαν) 1, 4. 88: 54. διεθέντα (διαθέντα) 5. Conjunctionum; 20: 45, 46. ἀνέλασμα (ἂν ἔλασμα) 1, 4. 83: 46. διαψύχων (δι' αἰψύχων) 5. 119: 54. ἐπειδὴ (ἐπὶ ᾗ) 1, 2, 3, 4, 5. 28: 21, 22. ἐπαυξήσῃ (ἐπ' αὐξήσει) 1, 4, 5. 54: 31. ἐνῦσι (αἱ ὗσαι) 2. 63: 45. χροιῆτης (χροιῆ τῆς) 1. 8: 45. ὑμῖν (ὁ ὑμὴν) 1, 2, 3, 4, 5. 75: 25. ναυτιλλομένα (ναυτίλῳ μὲν ἡ) 1. 119: 54. ἀπέρατοι (οἱ περίπατοι) 1, 2, 3. Distractionum; 23: 11. πρὸς ὦτα (προσωπάτω) 1, 2, 3, 4, 5. 50: 6. σπερχὸς ἰδέα (σπερχοειδέα) 1, 3, 4. 56: 45. δ' ἐν αὐτῇ (ἡ ναυτίη) 1, 2, 3, 4, 5. 50: 34. διὰ ἢ (δι' ἅδε) 1, 2, 3, 4, 5. 55: 55, 56. τό γ' ἐν οὐ (τοῦ γόνυ) 2, 3, 4, 5. 38: 22. καὶ κίον (κακίων) 1. 59: 22. αἱ διέξοδοι (ἀδιέξοδοι) 1, 5. 63: 2. τούτῳ εἶσι (τουτέοισι) 1, 2, 3, 4, 5. 69: 55. οὐ δοκῶ (οὐδένω) 1, 2, 3, 4. 53: 6. ἧσσον μεγέθεα (ἰσομεγέθεα) 1, 2, 3, 4, 5. 98: 16. ἡ μία κυάθου (ἡμικυάθου) 3. 97: 27. πρὸς μὲν ἔωσι (προσμεμένωσι) 5. 115: 21. καὶ νεαγγέειν (κενεαγγέειν) 2. 133: 17. βολαὶ σίτου (βολαῖσι τοῦ) 5. 135: 45, 46. κορύκοβοι λεῖαι (κορυκοβολίαι) 1. Error denique aliquando ex vocibus per compendium scriptis exoritur; 54: 48. μέζως (μεζόνως) 1, 2, 3, 4, 5. 106: 6. βουβὼς (βουβῶνας) 2.

De Variantibus Lectionibus, quæ, quamvìs in erratorum numero haberi non debeant, haud magnum tamen momentum afferre ad sensum videntur.

Hujusmodi lectiones pariunt plerumque Dialectus neglecta; 73: 40. ἀδηφαγίης (ἀδδηφαγίης) 4. 54: 51, 52. ἀέναον (ἀένναον) 3. 4: 25. μεσηγὺ (μεσσηγὺ) 5. 54: 28. ἄνοσμα (ἄνοδμα) 3. 4: 4. θώρηκι (θώρηκι) 1, 2, 3. 88: 14. τραύματος (τρώματος) 3, 4, 5. 83: 9. ἰητρείην (ἰητρείην) 5. 8: 48. κλεῖδας (κληῖδας) 2. 52: 40. ὄρχεες (ὄρχιες) 1, 4, 5. 75: 8. τέγξιων (τεγξίως) 1, 2, 3, 4. 75: 40. φυσῶν (φυσέων) 2, 3. 14: 2. ῥήξεσι (ῥήξισι) 1, 2, 3, 4, 5. -ει perquam frequentissimè in Dativo singulari pro -ι; 2: 15, 16. προγνώσει, & 3: 2, 4. θλίψει, πίεσει, προβλήσει, 2, 3. 13: 22, 34. ἐντάσει, ἀναθήσει, ἀραιώσει, 1, 2, 3, 4, 5. &c. 17: 43, 44. μείζους (μέζονες) 1, 2, 3, 4. 74: 7. ἐνηψημένων (ἐνεψημένων) 1, 2. Dialectus inducta; 11: 39. διαδιδρήσκουσι (διαδιδρείσκουσι) 5. 2: 23. ὤνθρωπος (ἄνθρωπος) 3. 54: 15. πουλὺ (πολὺ) 3. 108: 11. σημήοισι (σημείοισι) 1, 3. 131: 15. ξυώτηξιν (συώτηξιν) 5. 87: 59. εἴσωθεν (ἔσωθεν) 1, 2, 3, 4. 76: 47. κραδίη (καρδίη) 2. 4: 20. ὤν (οὖν) 5. 62: 29. ἄσση (ἄση) 1, 2, 3. 74: 23. χώρη (χώρα) 4. 56: 37. συμπαθίη (συμπαθείη) 2, 3, 4, 5. 66: 40. λοξείην (λοξίην) 1, 4. 31: 58. μυσέων (μυσέων) 1. 90: 2. ἐπέρησι (ἐπέρησι) 1. 13: 15. πυρετοῖσι (πυρετοῖς) 2, 4. 79: 49. πεπέλος (πεπέρεος) 1, 5. 91: 22. πεπέρει (πεπέρει) 4, 5. 20: 34. ἐλάσσους (ἐλάσσονες) 2, 3, 4, 5. 35: 43. ὄψει (ὄψεαι) 3. 78: 21. βούλει (βούλῃ) 1. 83: 26. ὑπεραιμέοντα (ὑπεραιμοῦντα) 1, 4, 5. 4: 13. περιδινεύμενοι (περιδινεόμενοι) 2, 3. 89: 42. δυναῦντο (ἠδύναντο) 2, 3. 52: 36. προχύθη (προσεχύθη) 1, 4. Omissio consonæ ν in fine vocum ante initialem vocalem; 8: 17. ἐμπνέουσιν ἄσηροι — Aut ejusdem additio ante consonam; 7: 39. ἀπεταμένον, καὶ ——

Varia vocis ejusdem scriptura, aut flexio: 24: 51. ὑποβορβορίζει (ὑποβορβορύζει) 3. 51: 55. σίελος (σίαλος) 2, 3. 33: 22. παραπληξίη (παραπληγίη) 1. 95: 28. νίτρου (λίτρου) 2. 41: 50. πυκνὴ (πυκινὴ) 2, 3. 76: 4. μαρσίπποισι (μαρσύπποισι) 3. 78: 38. μάραθον (μάραθρον) 5. 79: 30, 31. δίκταμνον (δίκταμον) 5. 57: 40. ἀγρυπνίη (αὐπνίη) 3. 53: 4. ὀλιγοήμεροι (ὀλιγήμεροι) 2, 4. 9: 32. τὸ πύον (τὸ πύος) 2, 3, 4, 5. 45: 30. κυψελὴ (κυψελὶς) 3, 4. 50: 21. οἴδῳ (οἴδει) 2, 3, 4, 5. 76: 58. χαμαιμήλῳ (χαμαιμήλῃ) 1. 81: 46. ἀναισθησίης (ἀναισθήσιος) 5. 4: 32. ἰγνύη (ἰγνύϊ) 1, 3, 4. 82: 48, 49. χαλβάνου (χαλβάνης) 2, 3. 62: 46. παχέες (παχεῖαι) 2, 3, 5. sic 70: 12. βαθεῖς (βαθεῖαι) 1, 2, 3. & 23: 4. ὀξέσι (ὀξείαισι) 1, 2, 3, 4, 5. (lege Indic. in voce νόσων.) 40: 5. κατακλυσθῇ (κατακλυσθῇ) 1. 85: 34, 35. πεφυσμένην (πεφυγμένην) 1, 5. 65: 36. λάζηται (λάζυται) 2, 3. Voces sensu affines pro se invicem positæ; 109: 28. ὄροισι (ὀρῆσι) 1. 3: 40. ἀμβλώσει (ἀμβλώμασι) 3. 4: 18, 19. μέσφι (μέχρι) 5. 92: 20. ὑγιηρὸν (ὑγιεινὸν) 1, 4, 5. 47: 4. ὠχρότης (ὦχρος) 1. 43: 45. ἀπόστημα (ἀπόστασις) 2, 3. 26: 32. ξύμπαν (πάμπαν) 2, 3. 20: 38. διαπορήσουσι (διαπερήσουσι) 1, 2. Partes orationes inter se permutatæ: Articnlus alius pro alio; 62: 16. ὧν δε (τῶνδε) 1, 2, 3, 4, 5. Et pro Adjectivo; 93: 23. τοῦ (τὶς) 1, 2, 3, 4, 5. Et pro Adverbio; 28: 23. τότε (τότε) 4. Nomen pro Verbo; 95: 16. ἐγρήγορσις πάννυχος (ἐγρηγορῶσι πάννυχοι) 2, 3. Substantivum pro Adjectivo; 30: 39. βορῆ (βορεὶ) 3. 46: 2. αἰτίαι (αὖται) 55: 25. ὄλεθρος (ὀλέθριον) 4. Adjectivum pro Substantivo; 96: 47. ὀμφάκινον (ὀμφάκιος) 1. Et pro Adverbio; 52: 35. ἀθρόος (ἀθρόως) 2, 4. Et pro Participio; 81: 8. ξύμφορα (ξυμφέροντα) 4, 5. Verbum pro Articulo; 45. 21. ἦ (ἡ) 1, 2, 3, 4. Et pro Participio; 49: 49, 50. μεταρρέει (μεταρρέων) 1, 4. Et pro Nomine; 11: 51. ἀναχρέμψουσι (ἀναχέμψισι) 1, 2, 3, 4, 5. Participinm pro Verbo; 68: 42. καλέοντες (καλέουσι) 1, 4. Adverbium pro Adjectivo; 69: 52. ῥηϊδίως (ῥηϊδίη) 1. 101: 15, 16. συνεχῶς (ξυνεχὲς) 2, 3. Præpositio alia pro aliâ; tam in compositione quàm regimine; 17: 53. ἀπὸ (ὑπὸ) 2, 3. 34: 31. ἐπ' (ἀπ') 1, 2, 3. 118: 11. ὑπὸ (ἀπὸ) 2, 3. 113: 45. περιέχοντα (προσίσχοντα) 1, 2, 3, 4, 5. 5: 19. προσβολῆς (προβολῆς) 1, 2, 3, 4. Particula alia pro aliâ; 72: 20. ἄνευ (ἄνευθε) 1. 62: 31. μήκω (μηδέκω) 5. 3: 57. ἢ (τε) 1, 4, 5. 6: 12. τε (ἢ) 4. Vocum simplicium & compositarum mutua commutatio; 36: 16. λάμπῃ (ἐκλάμπῃ) 3. 39: 37. συμμεμιγμένα (μεμιγμένα) 4, 5. 12: 46. διαναισθήτους

(ἀναι-

(ἀναπνοῆς) 5. 125: 35. ἀκελήσαι (τροφὰ κελήσαι) I. Accidentium, quæ ad orationis partes pertinent: Numerorum; 35: 2. φθό@- (φθόαι) 1, 4. 105: 33. πῖς ἀρχιητεῖς (τῷ ἀρχιητεῷ) 2, 3. Casuum; 101: 27. σῖτον, καὶ οἶνον (σῖτον, καὶ οἶνε) 3. 124: 34. ἐσμάχω (ἐσμάχε) 1. Generis; 102: 2. ἄθερμοι (ἄθερμα) 2. Graduum; 68: 12. μελαντάτῳ (μελαντέρῳ) 4. Modorum; 87: 52. δεῖ (δέη) 4, 5. 73: 13, 14. ὁρέωσι, φαντάζονται (ὁρέωσι, φαντάζωνται) 1, 4, 5. 6: 11. ὑπογίγνεται (ὑπογίγνηται) 1, 5. 92: 54. ἐσαι (ἔσω) 2, 3. 79: 17. ἀγεῖ (ἄγειν) 2, 3. 15: 17. εἰρῆσθω (εἰρῆσθ) 1, 2, 3, 4, 5. 99: 25. ἐθελήσαις (ἐθέλεις) 2. 46: 46. ἐγχρονίσαι (ἐγχρονίσῃ) 1. 2: 31. ἰζάνη (ἰζάνῃ) 2, 3. 9: 31. τρέπῃ (τρέπηται) 1, 4. 57. 49. ἀπάγη (ἀπάγει) 1. 83: 15. πιθέσθω (πιθέσθω) 1, 4, 5. Vocis; 99: 20. προσεπιπιοσέτω (προσεπιπιοσέσθω) 2, 3, 4. Temporum, 46: 11. ἐπανθεῖσι (ἐπανθῇ) 2, 3, 4, 5. 11: 29. ἐκτρέπετ (ἐκτρέπετ) 2, 3. Personarum; 4: 58. ἐθέλοις (ἐθέλοι) 1. 50: 9. ταμῇ (τάμνης) 5. Syntaxeos variatio; 106: 10, 11. μυελοὶ ἄλλα πεῖραι γεγένασι παιδί (μυελοὶ ἄλλα πεῖραι γεγένασι παιδί) 1, 2, 3, 4, 5. 16: 22. γνώμη εἰσελέστέρη καὶ ψυχὴ καθαρωτέρη (εἰσελέστεραι, καθαρώτεραι) 1, 4. Omissiones vocum; 6: 34. ἀπὸ ἀναπνοῆς (ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς) 113: 41. μὴν νόθων (μὲν ἐσνόθων) 2, 3. 87: 15. ᾐσθητ (ᾐσθητή) 2, 3. 29: 36. πολλῆς πελιώδεα (πολλῆς γε πελιώδεα) 3. Omittitur syllaba; 36: 20. ἐσεφέρετε (ἐσεφέρετο τότε) 1, 4, 5. Additiones; 9: 37. ὁ ἄνθρωπος (ἄνθρωπος) 6: 46. ἐς ἐς (ἐς) 5. Syllabæ geminantur; 14: 18, 19. καὶ καθαρὰ καθαρεύεις (καθαρεύεις). Transpositiones; 51: 23. οὐδὲ νῦν (νῦν οὐδὲν) 4, 5. Conjunctiones; 56: 45. μένη (μένῃ) 1, 2, 3, 4 104: 19. ξυνπίσι (ξυν πίσι) 1. 27: 23. παρήμερον (παρ' ἡμέρην) 5. Distractiones; 108: 11. ἀλλ' ἄ (ἄλλα) 5. 49: 35: 36. ἔσω ὠθεῖν (εἰσωθεῖν).

Expositis Variantium Lectionum originibus; quæ sunt mera scribæ indocti aut indiligentis ac festinantis σφάλματα, vel quæ vocis structuram magis quàm sensum afficiunt (utcunque ars critice solet aliquando & his & illis uti ad veritatem lectionis eruendam,) accedo ad eas, quæ sensum aliquo modo explicant aut variant.

Syllabus Variantium Lectionum.

3: 32. ἀνάκλισιν) ἀνάκλησιν, 2. Ionice, pro ἀνάκλασιν ab ἀνακλάω. Ἀνάκλησις autem ab ἀνακαλέω aliud significat. 4: 20. ἰδέαν) ἰδέη, 1, 3, 4, 5. 37 φύσις ὅσῃ πᾶσι σέρεοισι πεπηγυῖα. deest 5. 5: 10. πάθ@-) ἢ πάθος, 1, 2, 3, 4, 5. 17. ἐκχέηται) 3, 4, 5. aut potiùs ἐκκεῖ) ab ἐκκέειν. 37. χυλοὶ) ἴσως χυμοὶ. 6: 33. ἀπαρτίας) ἀπαρτίας, 1, 2, 3, 4, 5. Reperio περαίς, non ἀπαρτίας. 7: 15. κάρτα πονηρή) καταπονηρή, 1, 2, 4, 5. Forsan καί καταπονηρή. 8: 22. ἀπείρης) ἀπειρίης, 1, 2, 3, 4, 5. 8: 39. πάντα) πάντα πάντα, 1, 2, 3, 4, 5. 9: 10. ξυνδόσις) ξυνεδ@- — vox altera in alteram transit facili metathesi literarum. 9: 33. πῦ@-) πῦον, 1. alibi. διακονδυλμένης) διακενδυλμένης, 1. à διακενέω, à διακενέ@-: κ enim ab -έω, uti & ab -έω, in ευ migrat. Lege Dial. Gr. Ling. p. 209. B. 13: 34. ἀποπιέζεται) ἀποπιέζηι, 2, 3. Vide Conjectur. 42. πεισθεῖσι) πιεσθεῖσι, 2, 3. 15: 49. ἐμφύεσι) ἐμφύῃ, 2. Sic 20: 55. Vid. Conjectur. 16: ἡ καρδίη) τῆ καρδίῃ, 1, 2, 3, 4, 5. 18: 54. ἀπολελημμένη) ἀπολελυμένη, 1. uti legitur 25: 40. 19. 33. τῆδε) τῆ δε, 1, 2, 3, 4, 5. 19: 54. ἡ φωνὴ deest. 20: 18. διήλασε) διήλασε. Vid. Indic. in διαπαχῆ. 21: 25. ἀλλ' οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθάζεσθαι deest, 1. 32. εἶδον) ἰδεῖν, 1, 2, 3, 4. Lege Editoris Not. 22: 25. ξυμφορὴ) ξυμμορφὴ, 2, 4, 5. (sic 23: 15. & 54: 2.) Facilis est literarum transpositio / Vox ξυμμορφὴ occurrit 24: 24. ubi lege Editoris Not. 23: 28: ὀξυτάτ@-) ὀξυτάτη, 1, 2, 3, 4, 5. 35. περίτασις) περίτασις — quæ vox occurrit 64: 31. 35. ἐπεὶ τὰ χολώδεες, &c. usque ad σφυγμοὶ deest 1. 24: 6. ἔνεσθαι deest, 3. 23. καινῷ καίρῳ) ἐν ῷ καιρ@-. Sensu sanè commodissimo. 24. 45. ζωώδεες) ἴσως ζοφώδεες. 24: 53. ὠκίσι, 1, 2, 3, 4, 5. 27: 6. ἐ ᾗ ἐ σώματ@-

deest, 5. 31: 43. ἀπιωθέωσιν) ἀπωθέωσιν, 3. Reperio ἀδέμμαι, adolesco, non ἀφαδέμαι, quod hæc lectio exhibet cum π pro φ, Ionicè. 33: 52. ξυμφύεα) ξυμφαία, 5. quæ vox legitur 34: 13, 14. ἐῶ δὲ, &c. usque ad περιλύεται deest, 5. 27 καὶ, &c. usque ad ἐξ deest, 3. 35: 47. πᾶσι, &c. usque ad πελιτῆι deest, 1, 3, 5. 36: 47. ξυμπεπτυμέν@-) ξυμπεπτυγμέν@- — sic 40: 5. ἀνατέτατ) ἀνατέτακ, 2, 3. 37: 23, 24. εὐάζονι, deest 5. 53 ἐγκέει) ἐγκαίει, 2. Sic 12: 26. & 124. 52. ἐγκεομένης) ἐγκαιομένης, 2, 3. 40: 12. κολλώδεα) κολπώδεα, 1. 41: 4. πνεμώδες) πνευματώδες, 1. ἐμπλέως) ἐμπλέω (sic 42: 6.) 1, 2. Terminatio -ω pro -ως authoribus est familiaris; lege Dial. Gr. Ling. p. 28. C. & p. 29. D. 42: 7. οὐδὲ) ὅδε, 1, 2, 3, 4, 5. 7. μίμνωσι deest. 43: 35. θιξεῖ) θιξῇ, 2, 3, 5. Consule H. Steph. Thes. in voce θίξις. 44: 15. ἥσιον) ἥσιον, 1, 4. ἥσιων, 2, 3. Vid. Conjectur. 45: 26. παντὶ μὲν, &c. usque ad παντὶ δ deest, 1. 46: 19, 20. λεκόχλωροι) λευκόχλωροι, 2, 3. 48: 30. ἰῶνται) ἰῶνται, 1, 2, 3, 4, 5. Hoc verbum ubi formatum reperiam, nescio, nisi in Perfecto, ἴημαι. 49: 7. ἢ ἕτερον deest, 2. 52: 14. ἀγαθέεσθαι) ἀγαθεῖ, 1, 2, 3, 4, 5. Vide Conjectur. 52: 29. ἐ ὀσφύῃ deest, 1, 3. 53: 14. πᾶσι — ἄλλα) ὁ τοῖσι — ἄλλα. 32. ξυνδομελίαιν) ἴσως, ξυν ὁρμῇ βιαίῃ. 54: 17. ἀπὸ ἣ τῇ ῥαγῇ ἴσως, ἐπεὶ δὲ τι ῥαγῇ. διαίοσὴ) διαοσὴ, 1. Vide διαοσὴ in Indic. 57: 36. ὀλιγοσίτη) ὀλιγοσιτίη, 3, 4. 59: 18. λεκόχλωροι deest. 60: 46. κωφὰ) κωφὰ, 1, 2, 3, 4, 5. 61: 14. πλεῖονα) πλέονα, 1, 2, 3, 4, 5. 62: 56. ἐκδιδάσκει) ἐκδιδάσκει, 2, 3. 64: 32. πεπυμένοισι) πεπυημένοισι, 2, 3. 64: 53. πόνω) κόπω, 5. 65: 7. σωμάτη) σωμάτη, 2, 3, 9. μελοισι) μηλίοισι, 2, 3. 17. κεφαλαλγί@- deest, 1. 66: 33. ξυν, &c. usque ad νεφρῶν deest, 1. 68: 10. ὡσὶ) ὤμοισι, 1, 4. 21. ἢ μέσοι) ἴσως, ἢ μέσων 69: 23. ὁ deest, 1, 2, 3, 4. 69: 33. ἀπιπαίως) ἀπιπλῆσι, 1, 4. quæ vox legitur paulo antè l. 2. 38. ὁ deest, 1. 70: 12. ῥύπεῖ) θερόφιες — Vid. Conjectur. 71: 2. ὁ ἄνθρωπος) ὁ ἄνθρωπος, 1, 2, 3. & lege ἀναπιθῆσκεν, uti in Var. Lect. V. A. G. v. l. 12. ὁ, deest, 1, 2. 73: 2. βλαστάζεσθαι) ἤγαν ὀλισθαίνειν. 75: 41. πῖσον) πῆσον, 1, 2, 3, 4. Vox πῆσις non in Lexicis occurrit, regulariter tamen ab obsoleto πήθω derivatur. 76: 3. ἡ γασήρ, &c. usque ad κάφον deest, 2 76: 14. πέησιας) ἤγαν πέισμαπ. 24. πηνώδεες) ἤγαν ἀναθυμιάσεις. 46. ἢ νόθων κοινωνίης deest, 5. 52. τῷ) τὸ, 1, 2, 3, 4, 5. 77: 54. 55. εὐαφής, γρώματι) εὐαφής γρώματι 78: 11, 12. ἐ ἀπὸ τῆ κεφαλῆς ἐχέτωσι deest, 5. 34. κεγχρίδων) κογχαρίων, 4. κογχαρίδων, 5. 43. ἀιδήσιες) ἀλθήσιες, 4, 5. 79: 4. χρέεσθαι) χρέεσθ. 7. πελτάσιες) πελμάσιες, 2, 3. 8. εἰργομένης) εἰργομένη, 2, 3. 36. μὴ deest, 2, 3. 37. ἐνεζέσθαι, κνάσθοις τελεοὶ ἐνιζέσθ κνάθων τελεῶν, 1, 2, 3, 4, 5. 80: 21. εἰδαλενήσθμα) οἶδ' ἀλαινήσθμαι, 1, 4. Legerem fortè οἶδ' ἀλεηθῆμεαι (ab ἀλεαίνομαι) i. e. novit incalescere. Vide etiam Conjectur. 81: 7. ἢ ὑγείαι deest, 1. 82: 29, 30 ἡ ξυμπέντοισι ξυμμεμιγμένοισι deest, 1. 33. κρησέρῃ) ἤγαν κοσκίνῳ. 82. 49. νίτρῳ Αἰγυπτίῳ) νίτρον Αἰγυπτίε, 1, 4, 5. Omitte ξυν, ut genitivus à τεταρτάσιον regatur. 83: 43. ἀεὶ,) οὐκ ἀεὶ, 1, 3, 4, 5. 85: 38. τῆσδε) τῆ δε, 4. 88: 27. ἐ μὴ καὶ, &c. usque ad ἀπὸ deest, 1, 4, 5. 89: 53. ἐ πτῶν deest. 5. 90: 2. ἐ μὴ) ἴσως μὴ τὸ. 25. φλεγμασίῃ) θερμασίῃ, 2, 3. 91: 3. ἀγλιαχρον) ἤγαν καθαρόν. 92: 55. πικέλαιον) μελίτωμα. 95: 47. ἐξ ἀναγωγῆς) ἴσως, ἀναγωγαί. 48. & 56. ῥήξι@-) τήξι@-, 1, 2, 3, 4, 5. 98: 13. τυμιότε) πυτία, 1, 3, 5. 98: 41. τρωμάτων) χρωμάτων, 1, 2, 3, 4, 5. 99: 3. καπὶ) ἴσως, ἢ τῇ 99: 32. φάρ) ζειὰ, 2, 5. 51. ἑτέρων) ἕτερον, 1, 2, 3, 4, 5. 100: 31, 32. φλεγμασίης τί ὑποχονδρίου) ἴσως, φλεγμασίη τιν@- ὑποχονδρίε. 34. σμικρῆς, deest 1. τεμῆς deest 5. 101: 21. ἀμφοῖ) βλασιῆ. 101: 45. ὑπηκεῖμαι) ἤγουν εἰδομωχῶσι. 57. ἀπὸ πᾶσι δὲ σιωπαίρχειν) ἀπὸ πᾶσι δὲ ἀνέχειν, 5. 102: 17. ἀνειλίσθω) αἰνηλίφθω, 1, 2, 3, 4. ἀσηρὸν) ἀχησίην, 18. 1, 5. 104: 24. πρόθεσιν deest, 2, 3.

105: 20. ἔντασις) ἔκστασις, 1, 2, 4, 5. quæ vox legitur 130: 49. 106: 2. φωχθέντων) ἤγουν φευχθέντων. 19. κεγχραείων) ἐχόντων μέγα κάλλος, 1, 5. 26. ἄπυος) ἄπονος, 1, 2, 3, 4, 5. 108: 22. ἀναλάβῃ) ἀναβάλλῃ, 2, 3. ἀναθύσῃ, 1, 4, 5. ἀναθύω, H. Steph. in Thes. exp. ἀναλαμβάνω τὸ πρᾶγμα διὰ χρόνου, *ad opus intermissum quasi cum impetu feror.* 32. ῥῆξιν) δῆξιν, 1, 4. 41. εἰλευμένα) συστρεφομένα δηλαδή. 109: 50. πελονίτης πελονίτις ἴσως βελονίτης. 110: 15. στραγγουρίη deest, 1: 32. χυλῷ) χυμῷ, 5. 111: 6. τῇ τριχάδι) τὴν τε ὑποκάτω τῆς βαλάνου. 24. πάθει) βάθει, 2, 3, 4. 26. ἀστηρὸν) ἤγουν διεστηκὸς, 1, 5. 112: 7. ἀγωγὰ) ἴσως ἀγωγοῖς 8, γλισχροῖσι deest 1. 22, περὶ deest 5. 25. εἰλευμένα) φερομένα, 1, 2, 3. 113: 9. τῇ πληχάδα) τὸ πτέρινον, 1, 5. 115: 44. κάστορος ὁ ὄρχις) κάστορος ὄρχις. 116: 21. κατειάδιον) εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λῦσαι τὰς τῆς ῥινὸς φλέβας, 1. 116: 55. ἐπιξέσαντες, ἡ deest, 2, 3. 118: 44. φλέβα, &c. usque ad ἡ τὰς deest, 1. 119: 37. παράνοια καὶ ἐπιμονὴ deest, 1. 120: 17. ὑγιέης, &c. usque ad θερμολουσίῃ deest. 121: 6. καὶ κινδυνώδεος, &c. usque ad l. 26. l. 23. λειποθυμίη deest, 2, 3. 121: 37. μύδησιν) σῆψιν, 1. 122: 21. γαλεοὶ) τὰς γεμφίτζας λέγει, 1. vox barbara. 122: 50. βέμβηκα) τροχὸν, 1. βέβικα. 123: 41. ὡραίοισι deest, 2. 124: 16. ἀμοργὴ) ἡ τρυγία τοῦ ἐλαίου, 1. 125: 32. νῆστες) οἱ περὶ τροφῆς, 1. 133: 15, 16. καὶ ἡ ἀναπνοὴ deest.

VARIÆ LECTIONES.

Litera G, vocem vocesve Græcas hanc proxime antecedentes ita in *Goupyli* Editione: O, in *Oxoniensi*, legi indicat; H, eam easve in *Harleyano* Codice: V. in *Vaticano*: A, in *Augustano*: F, inter *Fabricii*: M, inter *Maittarii*: G. v. l. inter *Goupyli* Varias Lectiones: H. m. in *Harleyani* Codicis Margine, V. m. in Margine *Vaticani*, inveniri significat.

Pag. I, Lin.
16 ἐν G, τῶν ἐν V.
18 βληχρὴ G. βληχροὶ V. G. v. l.
21 εἶδος G. ἴδεος A. V. ἰδέας G. v. l. δέος (ἴσως) G. v. l.
28 βέμβικι G. V. βέβικι A.
29 κατέβαλε G. V. κατέλαβε A.
II,
7 τουτέων G. V. ἵκηται, τουτέων A.
ἥκεν. ἣν ἕρπῃ G. ἥκεν. ἕρπον V.
10 ἐκδιηγῶνται V. ἐνδιηγῶνται G.
12 ὁκόσοισι G. ὅκως οἷσι V.
13 ἐπὴν G. ἐπὴν V.
16 ἐμπειρίης G. ἀπειρίης V. G. v. l.
17 ἀνακλάειν G. ἀνακλάνειν V. G. v. l. ἀνακλάζειν G. v. l.
20 ἡμέρην (ἴσως) G. v. l. ἡμετέρην G. V.
23 κέεται G. καίεται V.
24 ξυνέρχον) G. V. ξυνέχονται M.
28 ἄλλοτε G. V. καὶ ὅτε A.
29 εὖτε G. ἦν τε V. A.
35 ξυνερείσουσιν G. ξυνερείσουσιν V.
43 ἐξαληλίφθαι G. ἐξηληλεῖφθαι V.
44 κοτὲ G. H. ποτὲ V. A.
50 καὶ εἰ μέγα ἐμβοῇς G. καὶ εἰ μέγα ἐμβοέεις V. ἢ μέγα ἐμβοᾶν G. v. l.
III,
7 ἦν G. ἐν V. G. v. l.
10 ἀναπνέῃ G. ἀναπνοὴ V. G. v. l.
12 δὴ G. δὲ V. G. v. l.
20 Κεφ. ς'. G. η'. V.
23 ῥηΐδιοι G. H. ῥηϊδίως V. G. v. l.
26 ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνε) G. V. τῇσι ἀρχῇσι γίγνε) ξυμπαθέα H.
27 ἐς G. ἐπ' H. A. ἐς V.
32 ἀνάκλισιν G. H. ἀνάκλησιν V.
ὀπισθότονον G. H. ὀπισθότατον V.
33 ἐμπροσθότονον G. H. ἐμπροσθότατον V.
40 ἀμβλώματι G. H. ἀμβλώσει V. A.
42 ψύξις ἢ κάρτα H. V. A. ψύξις κάρτα G.
IV,
2 εἰρῆσθαι G. ἠρεῖσθαι H. V. F. G. v. l.
5, 6 σφηνὶ διὰ ῥηϊδίως στῆσαι G. σφηνὶ νὴ Δία ῥηϊδίως στῆσαι H. M. σφηνὶ ῥηϊδίως στῆσαι V.
7 τὶς G. V. M. τι H. V.
12 ἐρυθρὰ G. ἐρευθῇ H. V.
19 ἐκχεόμενα G. H. ἐγχεόμενα V.
20 κύστιος H. κύστεος G. V.
21 Σπασμῶν G. σπασμὸς H. V. A.
21 ἰδία H. ἰδίη G. V. ἰδέη V. m.
ἑκάστης G. H. V. ἕκαστος A.
22 ὅλου G. H. V. ἥλου A.
24 ἀγκύλαι H. V. ἀγκύλλαι G.
26 βρόχος G. H. V. βρόγχος F.
27 ῥωχμὸς G. H. V. ῥογμὸς F.
30, 31 κεκλασμέναι· σκέλεα ξυγκεκαμμένα· ἐναντίως H. V. G. v. l. κεκλασμέναι· ἐναντίως G.
31 ξυγκεκαμμένα H. V. G. v. l. ξυγκεκαμμένα A.
32 ἰγνύϊ G. V. ἰγνύη H.
34 ὅλη H. V. A. ἕλκει G.
34 κεφαλὴ H. κορυφὴ, κεφαλὴ G. V.
35 πεπηγυῖα G. H. περιπεπηγυῖα V. A.
42 ἔῃ G. ἔην H. V. A.
46 ἐπὶ G. H. V. ἔπι A.
57 ἐπαρκέει G. V. ἀπαρκέει H.
V,
2 ἐθέλοι τὰ μέλη, ζῶντα ἂν διατμῆξαι καὶ κατάξαι G. ἐθέλοις ζῶντα τὰ μέλη, διατμήξαις ἂν καὶ κατάξαις H.
2 κατάξαι G. καταπάξαι V. G. v. l.
10 πάθος G. ἢ πάθεος H. V. G. v. l.
ὠυτέου G. H. ὠτέου V. A.

10,

10, 11 αἰτίην G. H. αἰτίων V. A.
11, 12 ἐπιγλωττίδος G. H. V. ἐπιγλώττιδος A.
14 προβάλλουσι G. προσβάλλουσι H. V. A.
17 ὑπὲρ G. ὑπὸ H. V. G. v. l.
ἐκχεῖται G. ἐκκεῖται H. V. F.
19 προβολῆς G. προσβολῆς H. V.
21 ξύμπτωσις G. V. m. ξύμπτωμα H. V.
27 ἔμμεναι G. H. ἔμμεναι V. A.
28 πονηρὴν G. H. V. πονηρὸν A.
29 τρεπομένου ἄνωθεν G. V. προτρεπομένου ἄνωθεν H.
30 Χαρωνίοισιν αἱ G. V. Χαρήνοισι καὶ V.
31 ὀξυτάτῳ H. V. ὀξύτατα G.
33 τὸ σῶμα G. H. τὰ σώματα V.
34 γλώσσης G. H. V. λύτης (ἴσως) G. v. l.
35 οὔτι G. H. οὔπω V.
40 ἴκελαι H. G. (γρ.) ἴκελαι G. ἰκέλαι V.
ἀπὸ G. H. V. ἄνευ F.

VI,

11 ὑπογίγνηται G. V. ὑπογίγνεται H.
15 γαργαρεῶν G. H. V. γαργαρέων A.
16 ἀφωνίη. πνὶξ ἡ H. V. G. v. l. (γρ.) ἀφωνίη, πνίξ. ἡ G.
17 κραταιοτέρη G. V. κρατεοτέρη H.
20 ὅκη G. H. ὅποι V.
21 ἀπέθανον G. H. ἀπέθανε V.
22 ὁκόσοις V. A. ὁκόσον G. H.
τρέπηται G. H. τρέποιτο V.
24 Κυνάγχην ἀπὸ Συνάγχης O. Συνάγχην ἀπὸ Κυνάγχης G. H. V.
26 ἡ σικύη G. εἰ συκίη V.
28 εἵλκυσε G. H. V. εἵλκωσε G. v. l.
30 ἀπετάθη G. H. ἀπεστάθη V.
31 ἔπνιξε G. v. l. ἐπανῆξε G. H. V.
33 διαπάρσιες G. διαπαρέσιες V. διαπερέσιες H.
35 ἐκκρεμὲς A. V. ἐκκρεμὲν G. H. F.
36 μεσηγὺ G. μεσσηγὺ H. F. μεσυγὴ V.
35 στερρὸν G. H. στέρνον V.
36 περιθμίων H. V. περθμίων G.
44 εἰ G. H. εἰ δὲ V.
στρογγύλεται G. V. στρογγυλαίνεται H.
48 λαίφεα H. F. λαίπεα V. λέπεα G.
49 πτέρυγες F. G. v. l. (γρ.) πτέργες G. πτερύγεσιν H. V.
52 Κιονὶς G. H. ἡ κιονὶς V.
τι G. V. τινὰ H.
δὲ G. V. H. καὶ A.

VII,

5 δίκροα G. δίκρεα H. V.
6 πάθος G. H. πάθεος V.
10 γαργαλισμὸς G. V. γαργαρισμὸς H.
12 τι G. V. τινι H.
14 κάρτα πονηρὴ G. κατὰ πονερὴ H. V.
16 συμπαθίη G. H. V. συμπαθεῖ F.
17, 18 πολύαιμοι G. V. πολύαιμος H.
19 παισὶ G. H. παιδίοις V. A.
πάντα μὲν ἀσινέα H. V. πάντα ἀσινέα G.
λι
29 ῥυπαρὰ H. λιπαρὰ G. V.
37 νέμηται G. H. V. νεμῆται A.
40 ἐκινήθησαν, καὶ ἐμελάνθησαν, καὶ ἐς G. V. ἐκινήθησαν, καὶ ἐς H.

42 κακωδίη G. κακοδωὴ H. V. κακοδμώη G. v. l.
45 ἔτι G. H. οὐδὲ V.
48 τρηχέων G. H. V. τροχέων A.
51 διακονέεται G. V. διαχωνέεται H. διακηνέεται A.
56 μέγα H. V. A. μεγάλα G.

VIII,

6 ἡ Αἴγυπτος H. Αἴγυπτος G. V.
10 κριθέων G. H. κνηθέων V. G. v. l.
9 δριμὺ ἢ τὸ G. V. δρῦ ἢ καὶ τὸ H.
11 Συρίη, μάλιστα κοίλη G. H. κοίλη Συρία μάλιστα V. A.
12 μὲν G. H. δὲ V.
16 ἐμπνέουσι G. V. ἐκπνέουσι H.
αὐστηροὶ H. ἀσειροὶ G. V.
21 καταχέωνται G. κατακαίωνται H. V.
22 ἀπορίης G. ἀπειρίης H. M. V. ἀπειρίοις A.
24 ἠρεμίην G. ἐρημίην H. V.
28 βράγχος G. V. βράχος H.
37 πτυάλοισι G. H. πτυέλοισι V.
38 ταῦτα ἀλλήλοισι G. ταῦτα πάντα ἀλλήλοισι H. V. A.
39 ξύμπνοα V. ξύπνοα A. ξύμπνοια G. H.
40 ἄλλο H. ἄλλα G. V.
41 ἅμα G. V. ὁμοῦ H.
45 ὁ ὑμὴν G. οὐ μὴν H. V. G. v. l.
54 ὑπόξανθον G. H. V. ἀπόξανθον A.

IX,

5 οἵδε θνήσκουσι G. H. οἵδε ἢ θνήσκουσι V.
10 ξυνόδοσις G. V. H. m. ξυνόδος H. M.
24 ἀναβήσσουσι G. H. ἀναβήσσωσι V.
ζε
31 ἀνακαθίνυσθαι G. V. ἀνακαθίνυσθαι H. ἀνακαθίζεσθαι M.
33 πύος G. H. V. πύον A. πτύον G. v. l.
36 κορυφὴν G. V. κορυφὴ H.
προβάληται G. προσβάληται A. προσβάλληται H. V. G. v. l.
40 γίγνοιτο G. H. γένοιτο V.
42 ἑτέρων τὸ G. V. ἑτέρων οἵδε τὸ H.
48 πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ, οὐδὲ σμικρῇ φλεγμονῇ H. V. G. v. l. πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ φλεγμονῇ G.
49 τοῖσι μεγάλοισι G. V. τῇσι μεγάλῃσι H.
52 μεγάλη G. H. V. μεγάλα A.

X,

3, 4 Περὶ Αἰτίων καὶ Σημείων Ὀξέων Παθῶν, Βιβλίον δεύτερον. Τάδε ἔνεστι ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ G. H. Ὀξέων Παθῶν Αἰτίαι (Αἴτια A.) καὶ Σημεῖα V. A.
19 πλεύμονος H. πνεύμονος G. V. πνεύμονα A.
27 μακρὸν V. G. v. l. μακρὰν G. H.
ἀμβολὴ G. H. V. ἀβολὴ A.
28 ζωὴ G. H. ζώη V.
29 μὴ F. μὲν G. H. V.
35 φλεγμήνῃ G. V. φλεγμαίνῃ H.
43 θέλουσι G. H. ἐθέλουσι V.

XI,

5 ἄκρη G. H. V. ἄρκη A.
19 ἐπανείρῃ G. ἐπανήρῃ H. V.
20 ἄκρεα H. V. ἄκρα G.
χρυποὶ F. ἄγρυπνοι G. H. V.

21 σφυγμοὶ H. V. σφιγμοὶ G.
23 κοτε G. H. ποτε V. A.
24 τρέπηται G. H. τράπηται V. τράκειται A.
25 κοιλίης V. A. κοιλίη G. H.
νειαίρην
27 νειαίρην G. ἱερὴν H. ἱερὴν V. G. v. l.
30 πύος G. πύον V. ἕλκος H.
38 ἐκχύσι G. H. ἐγχύσει V.
42 τοι G. H. τι V.
46 Αἵματος G. V. Αἱμάτων V.
51 ἀναχρέμψιοι V. ἀναχρέμψιαι H. V. G. v. l.
53 ἀνάχρεμψις G. H. V. ἀνάχρεψις A.
54 Εμπλυσις G. H. V. Εμπυσις A.
ἐπὶ δὲ G. ἐπεὶ δὲ H. ἐπειδὴ V.
XII,
2 βραχέη H. V. A. βραχέη G.
4 ἔη G. εἴη H. V. A.
ὅκοτε G. H. ὁκότε V. A.
5 Πτύσις G. V. Εμπλυσις H.
7 τρηχέης H. V. τραχέης G.
10 δι' G. H. δι' V. A.
11 ὁκόσα G. H. ὁκόσον V. A.
17, 18. ἦχοι G. H. V. ἦχον A.
18 διαπτύσιες G. H. διαστάσιες V.
19 σκοτόδινοι V. A. σκοτόδινος G. H.
21 ἀθρόον G. H. ἀθρόη V.
21 ἀθρόον δὲ καὶ H. V. A. ἀθρόον καὶ G.
23 ἴσχεται H. V. A. ἴσχυεται G.
26 ἔη G. εἴη H. V. A.
καρχαλισμὸς G. V. καρχαρισμὸς H.
27 βύζεται G. σβέννυται M. H. σβύζεται V. H. m. βύεται H. m.
28 οὐ O. εὖ G. H. V.
βήσσουσι G. H. V. βιώσουσι A.
33 ξὺν ναυτίῃ V. ξὺν αὐτῇ G. H.
ὡς G. H. V. ἕως A.
34, 35. Πτύσιος G. H. V. πλώσιος A.
38 μὲν ἐς G. V. δὲ καὶ H.
51 Φθορῆς H. V. G. v. l. φορῆς G.
52 αἵματος G. H. V. αἵματα A.
53 τοῦ τ H. τούτων G. V.
ἔη G. εἴη H. V. A.
XIII,
2 διακονδυλώδης G. H. V. διακινδυνώδης G. v. l.
18 ἢ G. H. V. ἡ A.
21 ἐξαπιναίως G. H. V. ἀπιναίως A.
22 ἐνταῖσι G. V. ἐκταῖσι H.
25 διαβρώσιος V. A. βρώσιος G. H.
30 λεπλυνθέντα G. H. λεπλωθέντα V.
31 ἀπαναλωθῇ G. H. ἐπαναλωθῇ V. A.
32 ἐξ ἀραιώσιος V. A. ἐξαραίωσις G. H.
34 ἀποτιθέεται G. H. ἀποτίθεται V. A.
40 τὰ V. τάδε G. H.
44 ἀντιπαθείῃσι H. V. G. v. l. ἀντιπερίοισι G.
46 διαφορὴ G V. H. m. ἀναφορὴ H. διαστροφὴ H. m. εἰ G. ἢ H. V.
54 συμφύει H. V. A. συμφέρει G.
ἦν G. H. ἡ V.
55 μακρὴ H. V. G. v. l. κακὴν G.
57 ἀφικνέεται G. H. ἀφικνεῖται V. A.
XIV,
6 ἔμψυξις G. H. V. ἔκψυξις A.
14 ἀνεπλύθη G. H. ἀπεπτύθη V.
18 αρτηρίαι G. H. αἱ ἀρτηρίαι V.
27 μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι H. μετεξετέροισι οἵδε μέσφι G. V.
28 κοτὲ G. ὅτε H. V.
31 ἀποσιτίη G. H. ἀποσιτίης V. A.
32 ἀλλὰ ῥεμβώδεες G. H. ἀλλ' ἐρεμβώδεες V. F.
38 ἅμα ἁλίζεται G. V. αἷμα ἀλλίζεται H.
40 πολὺ V. πολλὰ F. πολλὴ G. H.
42 τῆς G. V. καὶ H.
42, 43 τρηχέης G. H. V. τραχέης A.
45 πόνου F. πόνος G. H. V.
48 εἰ G. V. ἢ *H.*
52 ἄλλη G. V. ἀλλ' εἰ *H.*
XV,
14 ἔαρος G. H. V. θέρους F.
17 εἰρῆσθαι G. εἰρήσθω H. V.
20 οὕτως H. V. οὕτω G.
ὡς ὁρῆν G. H. V. ὃς ὁρῶν F.
37 ὠκυφόνου F. M. ὢ κύφων οὐ G. H. V.
40 πρήγματος H. V. A. πράγματος G.
47 μεθίησι G. V. μεθίη H.
48 θωῦμα G. H. θῶμα V. A.
49 μερέων G. H. μερῶν V. A.
50 περ ἐμφύνει G. παρεμφύνη H. A. παρεμφύη G. v. l. περ ἐμφύησι F.
53 ὧδε G. H. V. τῷδε A.
58 ἐστάθη V. A. ἐπάθη G. H.
XVI,
4 ἕλκει G. V. ἕλκεται H.
5 ἡ καρδίη G. H. τῇ καρδίῃ V. A.
9 στόμαχος G. H. V. στόμαχον A.
10 χωρίον G. H. V. χώριον A.
10, 11 ἀτονίην G. H. ἀπονίην V.
21 ὡς ἰδεῖν G. H. V. ὡσιδυεῖν A.
22 εὐσταθέστεροι G. V. εὐσταθεστέρη H.
23 καθαρώτεροι G. V. καθαρωτέρη H.
εἷς
27 ἧς G. V. ἧς H.
28 νούσου G. H. V. νοῦσος A.
33 τὸ καὶ ἔρρωται H. τὸ ἔρρωται G. V.
34 σημαίνει G. H. συμμένει V.
41 Καύσων G. V. Καύσωνος H.
46 καταχορέως G. H. V. καταχόρως A.
52, 53. ψυχροῦ G. V. ψυχροῦ τ H.
58 ἐπομβρίην G. H. V. ἐποβρίην A.
XVII,
2, 3. μεταβάλλουσι G. H. V. μεταβαίνουσι A.
3 ἐπὴν οὖν G. H. V. ἐπὸ νοῦν A.
4, 5. ἄσχετος ἱδρὼς πάντη τοῦ σώματος G. H. ἱδρὼς πάντη τοῦ σώματος ἄσχετος V. A.
16 ἀλλοφάσσειν F. ἄλλο φασὶ G. H. V.
17 θωυμάζουσι G. H. θωμάζουσιν V. A.
18, 19 κατοιχομένων G. H. κατοιχουμένων V.
19 ὀρεῦντες G. H. V. ὀρεοῦντες A.
25 ἐρέουσι G. H. V. ὀρέουσι F.
28 τοι G. V. τι H.
ἐξηρωμένης G. V. ἐξιερωμένης H. G. v. l.
39 ἀπεψίαι H. V. A. ἀπέψιες G.
41 ῥηιδίως ἄπονος G. H. V. ῥηϊδίως, ἀπόνως (ἴσως) G. v. l. ῥηΐδιος, ἄπονος A.
42 ἐνταίσεσι G. H. ἐν τὰ σε V.
43, 44 μέζονες H. μείζονες G. μείζους V. A.
44, 45. ἀπορίη, ἀποσιτίη G. H. ἀποσιτίη, ἀπορίη V. A.
52, 53. οὖρα σχεθέντα κύστει V. A. οὖρα σχεθείσης κύστις

κύςις G. ὅρα ὅμοια, ἣν ἡ κύςις ϰεϑῇ H.
56 ξυνεχέες G. H. V. ξυνοχέες A.
XVIII,
2 κενεαὶ G. κυαναὶ H. V. G. v. l.
4 σπασμῷ G. H. V. σπασμὸς A.
5 θέρος H. V. A. θέριος G.
7 ἀκμαζόντων G. H. V. ἀμαζόντων A.
12, 13 ὀλεθρίην G. H. ὀλέθριον V.
20 Χόρδαψος τοιῦτόν G. H. V. Χόρδαψος δὲ τοιῦτόν A.
20, 21 ἔνομα ἕψησις H. ἔνομα δ' ἕψησις G. V. ἔνομα δὲ ἕψησις A.
23 τὰ μεσηγὺ G. V. τά τε μεσηγὺ H.
26 ξυνήθεων G. H. V. ξυνήθων A.
28 σηπίης G. H. σηπήσιν V. A.
29 δὲ ἐδὲ πληγὴ V. A. δὲ πληγὴ G. H.
31 τὸν G. H. τὸ V.
30 ἄδδην G. H. ἄδην V. A.
34 οἷσι περ G. οἷσπερ H. V. A.
λοὶ
40 πολλοῖσι V. πολλοῖσι G. H.
ἐπὶ τέοισι G. H. ἐπὶ τοῖσι πιέτοισι V. A.
42 πύος G. H. πύον V. A.
44 ἢν H. V. εἰ G.
48 μέσφι G. H. μέχρι V. A.
50 Φλέγματος G. H. Φλεγμάτων V. G. v. l. Φλέγματα A.
50 ἐμέσι G. H. V. ἐμοῖσι A.
54 μηδὲ G. V. μηδὲν H.
XIX,
4 ξυνεμπίπτῃ G. H. V. ξυνεπίπτῃ A.
6 ξωόντα G. V. ἐξυνοίτα H. F.
6 ξυμμορφὴ G. H. V. συμφορὴ F.
7 πύος G. H. πύον V. A.
7, 8. ἐγγίνηται G. H. V. ἐγγίνῃ τε A.
9 πόνος ἢ ἰσχνὸς G. H. V. πόνος ἰσχνὸς A.
11 διαίσσει F. διαΐσσει G. H. V.
14 ἔνθα καὶ ἔνθα H. V. ἐνθάδε καὶ ἔνθα G.
16 ἔλικας F. ἴλιγας G. V. ἰλίγγας H.
28 αἵματος G. H. V. αἵματα A.
29 πύλησι G. H. σιπύλησιν V.
30 ὑμέσι G. H. ὑμένοισι V.
33 τῇδε G. H. τῇσδε V. A.
37 ἐπίκαιρα V. ἐπικαίρια G. H.
42 δὲ G. H. V. γὰρ F.
43 γὰρ G. H. V. δὲ F.
44 μέζονι G. H. V. μέζον A.
46 γίγνηται V. γίγνεται G. H.
54 ἑλκόντα ἀπὸ G. V. ἕλκοντα τὰ ἀπὸ H.
55 ἐς τὴν G. ἐσι H. V.
56 κληῖδα G. V. κληῖδος H.
βὴξ ἢ ἀτελὴς G. H. βὴξ ἀτελὴς V.
XX,
12 πεφωρμένη G. V. πεφωρμένη ἢ H. G. v. l.
24 σὺν πλήθεϊ V. σὺν πλῆθος G. σὺν τέτοις καὶ πλῆθος H. M.
27 νόσε H. V. A. νόσε G.
30 ἀφανέα G. H. ἀφανέας V.
33 ἄλλων G. H. ἄλλα V. A.
38 διαπερήσασα G. διαπορήσασα H. V.
39, 40. ἐμφύνῃ G. ἐμφύνῃ A. ἐμφύῃ H. V. A.
42 ἔξεισι G. H. V. ἔξεισι A.
περιπέταται G. H. V. περαπέταται A.
43 ὄνομα γὰρ τὸ H. V. ὄνομα τὸ G.

45 ἐθέλοι V. ἐθέλῃ G. H.
55 ἐμφύῃ G. H. V. ἐμφωῇ G. v. l.
XXI,
3 ἐκκεομένε G. H. ἐγχεομένε V.
6 καθὲν O. καθ' ἓν G. H. V.
16 σόματος G. H. V. σόματα A.
21 ἢν H. V. ἣν G.
22 διασημαίνῃ H. V. διασημαίνῃ G.
26 ἐπὶ H. V. καὶ ἐπὶ G.
28 πεaρχώδεες G. H. V. ἀπαρχώδεες A.
32 εἶδον G. ἰδέειν H. V.
Καῦσον G. H. Καῦσε V.
37 οἷσι G. H. οἷς V. A.
38 ὄλλυται G. H. V. ὄλλυται A.
50 ἐπιπαρώμενοι G. H. V. ἐπιπαράμενοι A.
52, 53 ἄδδην G. H. ἄδην V. A.
55 τοῖσι ἄλλοισι καύσοισι V. τῇσι ἄλλῃσι καύσεσι G. H.
XXII,
11, 12 δὲ ὄλεθρον G. H. V. δὲ τὸ ὄλεθρον A.
12 ἤτε G. H. V. ὅτε A.
20, 21 τὰ ὑποχόνδρια V. A. τὸ ὑποχόνδριον G. H.
21 ἐπίσχεσις G. H. ἐπίσχεσι A.
22 ἐπιθυμίη G. V. ἐπιθυμίαι H.
26 ξυμφορὴ G. H. ξυμμορφὴ V. M.
40 γὰρ G. H. δὲ V. A.
41 ἡ τῆς G. H. V. ὁ τῆς A.
43 διαπνεομένης G. V. διαπλεομένης H.
43, 44 διεξίη V. διεξίεναι G. H.
48 αἴπερ G. H. V. οἵπερ A.
50 ξυνεχὲς G. ξυνεχέες H. V.
XXIII,
4 ὀξέαισι G. ὀξέσι H. V. A.
9 μὲν ἐς H. ἐς G. V.
10 ναιαίρῃ G. H. ἱερῇ V. A.
11 ἴζῃ G. ἴζῃ H. ἴζει V. A.
προσωτάτω ἐς G. πρὸς ὦπα ἐς H. V. G. v. l.
14 ξυμφορῇ G. ξυμμορφῇ H. V. A.
15 θανατῶδες G. θανατώδεες H. V.
18 αἰδῶς G. H. V. αἰδοῖς A.
27 ὁκόσα μὴ ὀξύτατα ᾖ, ἐν G. ὁκόσα μὴ ὀξύτητι ᾖ, ἐν H. V. ὁκόσα ἢ ὀξύτητι καὶ ἐν G. v. l.
28, 29 ἐν δέκα H. ἐν ιδ' G. V. ἐνδεκάτῃ δ' A.
32 ὄγκος G. H. V. ὄγκον A.
34 περίτασις G. H. V. περίεισι A.
ὠχρὸς V. ὁ ὠχρὸς G. H.
36 μέζον H. A. μέσον G.
38 ἀτάξιοι H. F. ἀταξίῃ G. V.
41 βηχὶ ἠσεῖ ἐμπίπραται H. βηχὶ ἠσεῖ, καὶ πνεύμασι, ἐμπίπραται G. V.
42, 43 πάντα κακίων G. V. πάντα τὰ κακίων H.
XXIV,
17 ἥδε G. V. εἰ δ' H.
18, 19. τὸν Επιληπτικὸν G. V. τῶν Επιληπτικῶν H.
19, 20 ὠκέως G. H. V. ἀκέως A.
27 κατοχώδεα G. H. V. αὐτοχώδεα A.
37 τέρης G. ὑψοτέρης H. V. G. v. l.
ὄκνος G. V. ὄκνοι H.

39 λύοντα G. H. V. λύοντας A.
40 ἐκατέρωθεν G. ἑκάτερθεν H. V.
46 ζωώδεες G. H. ζωῶδες H. V. G. v. l.
49 κεκαμμένοι G. H. V. κεκαυμένοι A.
52 ὑποβορβορύζει G. H. ὑποβορβορύζει V.
54 ὠκίσι G. ἤκιστα H. V. G. v. l.
58 ἀνοχῆς H. F. ἀνώχεες V. A. ὀχῆες G.
αὐτῆς G. H. V. αὐτέες A.

XXV,

6, 8 καὶ τσέρη G. H. καὶ ἡ τσέρη.
20 θεῖε H. θεῖ G. V.
33 ἀμφαδὸν G. ἄμφοδον H. V. G. v. l.
44 ἐπηρμένοι G. V. ἐπηρμένην H. G. v. l.
48 ὁμοίως G. V. ὁμοίων H.

XXVI.

6 καὶ ἦτε G. H. ἦτε V.
17, 18 Περὶ Αἰτίων καὶ Σημείων Χρονίων Παθῶν G. H. Χρονίων Σημειωτικὸν V. G. v. l. Χρονίων Σημειωτικῶν A.
21 Παθῶν G. H. Παθῶν Αἴτια καὶ Σημεῖα V. A.
21 Χρονίων παθῶν G. H. Χρονίων Παθῶν Αἰτίων καὶ Σημείων V. A.
29 Χρονίων G. V. Προοίμιον, χρονίων H.
31 πάμπαν G. H. ξύμπαν V. A.
36 λιμῷ G. V. λοιμῷ H.
37 ὀδυνέων V. A. ὀδυνωδέων G. H.
ὥνπερ G. V. ὥσπερ H.
39 θανάτῳ G. θάνατον H. V.

XXVII,

3 ἢ χάρτος G. V. χάρτός τι H.
7 μῶνον G. H. μόνῳ V.
7 παχὺ G. τὰ χρῆ H. V. G. v. l.
7, 8 ἀνασμύχει G. V. ἀνασμύχειν H.
8 δάπτει G. V. δάπτειν H.
9 ἐκτρέπει G. V. ἐκτρέπειν H.
9 καὶ τὴν ψυχὴν G. V. H. m. γὰρ τῇ ψυχῇ H.
14 Κεφαλαίης G. H. Κεφαλῆς V.
15 κεφαλῇ σχεδίως ἐπὶ G. V. κεφαλὴ ἐπὶ H.
18 μακρῆσι καὶ πολλοῖσι G. V. μακροῖσι καὶ πολλοῖς H.
19 καὶ πλεῦνον G. V. καὶ πλεῦνον καὶ H.
23 ἄλλοισι G. H. ἄλλοι V.
24 δύσιος G. πτήσιος V. G. v. l. πτήσεως H.
27 τοῖσι G. ποὶ H. V.
30 τοῖσι G. ποὶ H. V.
30, 31 δὲ τὰ V. δὲ καὶ τὰ G. H.
32 ὅρων G. H. ὁρῶν V. A.
33 ἐς O. εἰς H. ἐς G. V.
τέμνει G. V. τέμνη H.
34, 35 μίμνει G. V. μίμνη H.
35, 36 τόδε μῶνον G. H. τὸ δεσμῶν V.
40 κέρασι G. H. κεράεσι V.
40, 41 σπασμώδεες G. V. σπασμωδέως H.
42 πῖνος G. H. ὕπνος V.
52 ἐκτρέπονται G. H. ἐκτέρπονται V.

XXVIII,

5, 6. βομβέει G. H. V. βοθέει A.
7 ἐγκυβερνέει, ἢ αὐλῶν G. ἐνεργέει νηὶ, ἢ αὐλῶν H. M. ἐν κυβερνήῃ αὐλῶν V. G. v. l.
8 ἐνοπὴ G. H. ἐν ὀπῇ V.
21 κὴν G. H. V. καὶ ἢν A.
22 αὔξησι G. V. αὔξησιν H.
22 ποτὲ G. τὰ τε H. V.
36 καὶ ὥρη τῇ ὡραίῃ G. H. καὶ ὥρῃ τε τῇ ὡραίῃ V.
37 ποτε G. H. κότε V.
43 ῥίζῳ A. ῥίζαν G. H. V.
44 ἰητρῷ G. H. ἰητρὸς V.
49 ἀπόλειψις G. H. ἀπόληψις V.
55 ἀνθρωπίνης. H. V. ἀνθρωπίης G.
57 ξυμπάντων G. H. ξὺν πάντων V.

XXIX,

8 δυσμαθέες G. δυσμαδέες H. V.
9 νωθείη G. νωθέης H. V. G. v. l. νωθείης A.
12 τρωμάτων G. H. V. τρωματίων A.
14, 15 δέ κοτε καὶ G. H. δὲ καὶ V.
15, 16 μωραίνειν G. H. V. μαραίνειν A.
23 ὑπείη G. H. V, ἐπὴν A.
25 ἐπιμηνίων G. H. V. ἐπιμονίων A.
26 ἢ ἐς φρένας G. H. ἢ φρένας V. A.
31 ἐκίκλησκον G. V. ἐπικίκλησκον H.
36 πολλῆς καὶ θηλώδεος G. H. πολλῆς θηλώδεος V.
40 Ἀχλύμος G. V. ἀχλυμένος H.
μέλαιναι G. H. V. μέλαινα A.
41 Πίμπλαντ' G. πίμπλαντο H. V. πίμπλετο A.
45 δοκέει τε δὲ G. V. δοκέει δὲ H.
47 μαινομένοισι G. H. V. μαραινομένοισι G. v. l.
48 θυμηδίην G. V. θυμηδίης H.
52 μελαγχολῶσι G. V. μελαγχολῶσι H.
54 ἐρημίην G. V. ἐρήμην H.

XXX,

5 κοίων G. V. ὁκοίων H.
10 ἀμείβεται G. ἀμείβηται H. V.
16 αἱ G. H. V. καὶ A.
17, 18 θέρος μὲν καὶ φθινόπωρον G. v. l. θέρεος μὲν καὶ φθινοπώρου G. θέρεος μὲν φθινόπωρον H. V.
19 ἢ γὰρ G. H. V. εἰ γὰρ (ἴσως) G. v l.
27 τι G. H. V. τὰ A.
32 φυγανθρωπίη G. H. V. φιλανθρωπίη G. v l.
ὀλοφύρσιες (ἴσως) G. v. l. ὀλοφύρσεες A. ὀλόφυρσι G. H. V.
37 πονηρὸν G. H. πονηρὴν V.
37, 38 μελάγχρος G. H. V. μελαγχλώρης A.
39, 40 βοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ G. H. βορὴ μὲν ἰσχνοὶ V. θερῇ μὲν ἰσχνοὶ δὲ A.
40 ὕπνος G. H. V. ὕπνον A.
42 ἔξω φορῆς G. H. ξυμφορὴν V.
44 χολώδεα G. H. χολώδεες V. A.
46 ἐρυγαὶ κακώδεες, βρομώδεες, ὡς G. V. ἐρυγαὶ κακώδεες, ὡς H. ἐρυγαὶ κακώδεες, ὁκόσαι βρομώδεες, ὡς G. v. l.
46, 47 ὀρυγμὴ H. G. v. l. ὀρεγμὴ G. V.
49 πυκινοὶ H. V. πυκνοὶ G.
49 ὅτι G. H. V. ἔτι A.
50 τοιῶσδε τις G. V. τοίων τις H.
52, 53 δύσθυμοι H. V. M. δύσφημοι G.

XXXI.
9 ἄνθε H. V. ἄνθεν G.
11 ἐκφλέγει δὲ H. ἐκφλέγει τῷ G. V.
18 ἤδε O. ἤδε G. H. V.
23, 24 ἀτελὴς, ἣν τῷ G. V. ἀτελὴς τῷ H.
25 ἀκεομβὺς G. ἐγκεομβὺς V. ἐγχεομβὺς H.
33 πρὸς τὸ καμεῖν H. προσκαμεῖν G. V.
41 λαγνείη H. V. λαχνείη G.
42 ἐμάνησαν δέ κοτε H. ἐμάνησάν κοτε G. V.
γυναῖκες ὑπὸ G. V. γυναῖκες καὶ τοῦτο ὑπὸ H.
44 μᾶλλον ῥηϊδίως H. V. μᾶλλον δὲ ῥηϊδίως G.
48 ἤ ἡ G. V. ἤ καὶ H.
51, 52 πέλας G. V. πέλασιν H.
54, 55 ἤδε G. οἱ δὲ H. V.
XXXII.
6 ἑωυτὸν G. H. V. ἑωυτέων A.
10, 11 ἐργοδότησι G. ἐργοδοτέησιν H. ἐργοδοτέοισιν V. A.
22 ξυμπιμωρεῦντα G. H. ξυμπιμωρεῦνται V.
27 ἄλλῳ G. V. ἄλλως H.
43 ἢ G. V. ἣν H.
48, 49 ἀπαστράπτοντος G. H. ἀπαστράπτοντα V.
49 πάρδος G. H. V. πάρθος A.
53 ἀμφαδὸν αἰδῶς ἢ G. ἀμφοδὸν αἰδῶσιν V. H. m. G. v. l. ἀφοδον αἰδῶσιν H.
55 πάμπαν G. H. πᾶν V.
XXXIII.
2 ὅτε G. H. οὕτως V.
4 δ' αὖ G. H. δὲ V.
14, 15 ἡ θυμηδίη H. καὶ θυμηδίη G. V.
26 σκῆνος G. H. V. σώματος A. G. v. l.
33, 34 τοιόνδε G. V. τοιοῦτον H.
36, 37 ἄναλθες G. H. V. ἄνελθες A.
42 ἣν G. H. V. ἢ A.
σπασμῷ G. V. σπασμῶν H. A. G. v. l.
43 Κυνικὸς Σπασμὸς G. H. Κυνικοὶ Σπασμοὶ V.
44 προσκαιρον G. H. προσκαίρου V. G. v. l.
45 ἀψυχίην G. H. ἀψυχίην V.
47 ἢ G. H. καὶ V.
48 ὀμῶ G. ὤμου H. V. A.
50 ἀκριβέες G. H. ἀκριβέες V. A.
52 ξυμφυέα G. V. H. m. ξυναφέα H.
52 ἐς τὸ (ἴσως) G. v. l. ἔς τε G. H. εὖ τε V.
XXXIV.
13 παραλύεται G. H. V. καλέεται G. v. l.
18, 19 περάτωνδε O. παρὰ τῶνδε H. V. G. v. l. περατῶνται G.
20, 21 Χιασμὸν σχήματος G. H. Χιεσμὸν σχήματος V. G. v. l. Χιεσμὸν σχήματα A.
εἰρῆσθαι G. H. ἠρεῖσθαι V.
ἔστε G. H. V. ἦντε A.
23 ἄλλοτε G. ἄλλῳ H. ἄλλα V.
29 μύες G. H. μύσιν V.
περαινόμενα G. H. περαινόμενα V. A.
30 κύρος G. H. V. μύρος A.
31 ἀπ' G. H. ἐπ' V. A.
37 κραινόντων G. κραίνουσιν H. G. v. l. κρένουσιν V.
49 ἤδε G. v. l. ἤδε G. H. V.
53 εὖτε ὅταν πλησθῇ G. V. εὖτε πλησθῇ H.
56 ψυχῆς G. H. ψυχῇ V. A.

XXXV.
2 φόβοι G. V. φόβος H.
6, 7 ἡ ξηρότης G. H. ἡ ξηρότης V.
9 ἀναλθὴς G. H. V. ἀνελθὴς A.
11 ἔαρ G. H. ἔαρ δὲ V.
20 νάρκη G. H. νάρκαι V.
25 δεξιὰ δὲ G. δεξιὰ H. V.
26 τὰ ἀριστερὰ V. τὰ ἀριστερὰ G. H.
29, 30 ἕτερον G. H. V. ἔντερον A.
31 μήλου G. H. V. μύλου A.
32 πιλέεται G. H. V. πιλαίνεται G. v. l.
39, 40 ἀφήλατο G. ἀφήλλατο H. V.
41 τἄνδοθεν G. τὰ ἔνδοθεν V. ἔνδοθεν H.
42 ἣν G. H. εἰ V. A.
42, 43 διασήσῃ G. H. διασήσῃς V.
43 ὄψεαι τὴν G. V. ὄψεαι ἐς τὴν H. ὄψαι ἐς τὴν G. v. l.
44 ἐρανῷ G. V. ἐρανίσκῳ H. M.
45 ὠκέως σωλῆνι G. ὠκέω σωλῆνι V. ὠκέω σπλῆνι H.
46 ἤδε G. H. V. ἤδη A.
48 ἀπαθέα G. πάθεα H. V. A.
49 προτάσι G. H. προσάσι V.
XXXVI.
4 ἐντὸς G. ἐκτὸς H. V. G. v. l.
6 ἀναβήσῃ G. V. ἀναβήσεῖ H.
πόνον G. H. πόνος V. A.
8 ἐμπνεύσῃ G. V. ἐμποιήσῃ H.
9 Ἔμπνοι ἤδε G. Ἔμπνοοι οἵδε H. V. G. v. l.
11 Ἐμπνόη G. Ἔμπνοοι H. V. G. v. l.
15 ἴδια G. διὰ H. V. G. v. l.
16 ζωονυρῇ G. H. ζωοπυρῇ V.
ἐκλάμπη G. H. λάμπη V. A.
17 φωλεύῃ H. V. φωλεύει G.
19 ἣν G. H. εἰ V. A.
20 ἐσαρκεῦτο τότε H. ἐσαρκεῦτό τε G. V.
καὶ G. V. τῷ καὶ H.
21 ἀνάγκη G. V. ἀνάγκη H.
22 αὔξεται H. V. αὐξέεται G.
25 μελάνων G. H. V. μελαινῶν A.
32 ἁπάσης H. V. πάσης G.
33 εἶδος H. V. ἶδος G.
47 ξυντετραμμένος G. V. H. m. ξυντεταγμένος H.
49 αἱ σάρκες G. H. καὶ σάρκες V.
55 τὰ στερεὰ G. H. V. στερεαὶ A.
XXXVII.
5 ἴχνη G. V. ἰσχνοὶ H.
8 ῥηΐδιον G. H. οὐ ῥηΐδιον V.
9 συναρθρώσιες V. συναθρώσιες G. H.
14 ἔξαρθρα G. H. ἔξαθρα V. A.
15 ἰσχίον H. V. ἰσχύον G.
19 ἣν G. V. εἰ H.
ἡ κοιλίη H. κοιλίη G. V.
21 πάσχειν G. V. πάσχουσι H.
25 βηχὶ G. βήσσῃ H. V. G. v. l.
φθόης G. H. V. θόης A.
27 ἐξεχέβροχοι G. ἐξεχέβροχοι H. V. A. ἐξεχέβρωχοι G. v. l.
42, 43 κύσις G. H. κύσει V. A.
44 ἐπὶ δεξιὰ H. V. A. τὰ ἐπὶ δεξιὰ G.
51, 52 ἀπόσκηψις G. H. V. ἀπόσκεψις A.
53 ἐγκέεται G. ἐκκέεται H. G. v. l. ἐκκαίεται V.
54 ἐμποιέον H. ἐμποιέων G. V.
XXXVIII.
4 ὁ ὕμιν O. οὐ μὴν G. H. V.

14 γε G. τε H. V.
ξυνὸν G. H. ξυνῶν V.
16 καὶ χειρῶν G. V. καὶ χειρῶν καὶ H.
21, 22 ζοφώδης M. ζωώδης G. H. V.
28 παράληροι G. H. παράλογοι V.
31 ἀποστάσιος O. ἀπόστασις G. H. V.
37 ἀτρεκέα G. ἀτρεκέα H. ἀτρεκέη V.
49 ἐμπλόωντα G. H. V. ἐμπλήωντα A.
55 κακίω G. V. κακίων H.
58 ξυνομαρτέοντα G. H. ξυναμαρτέοντα V. ξυναμαρτανέοντα A.
60 πέση G. V. πέσῃ H.
XXXIX.
6, 7 χονδρώδεα G. χονδρώδη H. V. A.
8 ἀνεκπύητα G. H. ἂν ἐκπύηται V.
11 σμικρὸν H. V. μικρὸν G. μακρὸν (ἴσως) G. v. l.
14 θανατώδεα G. V. θανατώδεα. Περὶ Πνευμονικῆς Κεφ. ί. H.
16 κατὰ V. A. εἰς G. H. περὶ τῶν κατὰ τὸν Πνεύμονα Ἀποστάσεων Κεφ. ί. G. V. Περὶ Πνευμονικῶν (Πνευμονικῆς G. v. l.) Κεφ. ί. Περὶ τῶν κατὰ Πνεύμονα Ἀποστάσεων Κεφ. ια΄ H. G. v. l.
17 ἢ G. V. ἦν H.
19 Ἐμπύοισι G. H. Ἐμπυΐκοῖσι V. A.
21 ὅκως περ H. V. ὅπως περ G.
23 ἀραιώσιων G. H. V. ἀραιωσίων A.
26 ἀπ' G. V. ἐπ' H.
27 ἥκειν G. H. ἔκειν V.
31 ἀναπνοῇ G. V. ἀναπνοὴ H.
34 Ἐμπυΐκῶν G. V. Ἐμπυϊκὸν H.
35 σιάλῳ G. H. σιέλῳ V. A.
μεμιγμένα G. συμμεμιγμένα H. V.
36, 37 βρογχίζον G. βρογχίζων H. V. βρογχίζον A.
38, 39 ἀναφέρονται G. H. V. ἐναφέρονται A.
50 δυσπνοεῖ G. V. δυσπνοὴ H. A.
XL.
3 ἐν καταλκλίσι G. H. V. καταλκλίσι A.
5 καταλκλιθῇ G. V. καταλκλιθῇ H.
8 καρδίη G. H. κραδίη V. A.
9 διαρκέσειε G. H. V. διαρκέσειαι A.
12 κολλώδεα G. H. V. κολπώδεα A.
17 ὅσοισι G. H. ἴσοισι V. A.
19 διαιθέεται G. H. διήθεται G. v. l. διαπίθεται V.
20 ἢ λετρῶν G. H. V. ἤλεκτρων A.
24 βραγχώδεες G. βραχὺ δὲ H. V. A.
29 ῥωγμὸς ἐν ἐγρηγόρσι G. ῥωγμὸς, ἐγρήγορσις H. V. A. ῥογμὸς, ἐγρηγορσις G. v. l.
30 μέζον H. V. μέζων G.
τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ G. H. ἐν ὕπνῳ τὸ κακὸν A. ἐν ὕπνῳ V.
31, 32 ἐπιθυμίη ἐς τὸ G. H. V. ἐπιθυμίη ἐς τὸ (ἴσως) G. v. l.
36, 37 ὠχροὶ G. H. V. ἄχροι A.
41 πέρσι G. πέρυσι H. V.
45 μικροτέρη O. μακροτέρη G. H. V.
46 τε πύων G. H. τε καὶ πύων V.
50 κοτε V. A. ποτε G. H.
XLI.
15 ἅπαντες G. H. V. ἅπαντας A.
18 ἦν V. A. εἰ G. H.
21 ἀδιάστροφος δὲ ἤδε H. ἀδιάστροφος ἤδε G. V.
ἦν G. H. εἰ V. A.
23 ἔμπλεως G. ἔμπλεω H. V. ἔμπλω A.
35 ἀτὰρ καὶ ἐν G. H. ἀτὰρ ἐν V.
43 μέσφι G. H. μέχρι V.
47 ἤδε G. ὅδε H. V. A.
50 χλοήβαρος H. χλοήβαφοι G. V. χλοήβαφοι A.
XLII.
6 πεζόμενον G. πεζομένοις H. V.
ἔμπλεον A. ἔμπλεων G. ἔμπλεω H. ἔμπλω V.
7 ὑγρασίης G. ὑγρασίη H. V. A.
12 ἀφανὴς G. V. ἀποφανὴς H.
17 ἤντε G. H. V. ἦν δὲ A.
30, 31 αἱμάλωψ H. A. G. v. l. (γε) αἱμάλωψ G. V.
36 πτῆσι V. A. πτῆσι G. H.
38 πάντων G. H. V. πάντως A.
48 ἐς V. A. εἰς G. H.
ἱδρύεται M. ἱδρύεται G. H. V.
50, 51 γυμάτων G. H. V. γύματα A.
XLIII.
13 ἰκμαλέοι G. ἰκμαλαῖοι H. V.
16 μέσφι G. H. μέχρι V.
18 Δυσεντερίῃ καὶ Ξυντήξεσι H. V. δυσεντερίῃ ξυντήξεσι G.
19 ἐπίκλησιν G. V. ἐκάλεον H.
26, 27 ἐπιπολῆς G. V. H. m. ἐπιπολῆς H.
35 θρὶξ H. θρὶξ G. V.
41 ῥίζα G. H. ῥήγνα V.
42 ἄεργοι G. ἄεργοι V. ἄεργοι H. M.
44 Ἀπίστοις G. H. Ἀπίσημα V. A.
49 ὡς δοκέειν G. H. V. ὡς μὴ δοκέεις G. v. l.
XLIV.
5 τε G. H. καὶ V.
7 φύσει G. V. σφίσι H.
15 ἦν H. εἰ G. V.
ἥδοιτο G. H. ἥδητο V.
τρόφῳ G. H. ὕδωρ V.
17 ὅτος G. H. V. τοῦτο A.
26 ἐλώδεα H. V. A. ἐλκώδεα G.
34 ἐν G. H. ἐξ V.
41 ὧδε (ἴσως) G. v. l. ὅδε G. H. V.
41 ἡμῖν G. ἢ μὲν V. ἢ μὲν H.
50 ἰδέη G. ἰδέα H. V. A.
51 χολόβαφα H. χολήβαφα G. V.
53 γαστὴρ G. V. τὸ H.
54 δάκνεται G. H. V. δύναται A.
XLV.
2 μελαντέρη G. μελάντεροι H. V. G. v. l.
4 ἴκτερος G. H. V. ἴτερος A.
5 καὶ τὸ κῶλον H. M. καὶ τῷ κώλῳ G. V. σὺν τῷ κώλῳ M.
8 ἰδίην ἐργασίην G. H. ἰδέην ἐργασίη V. G. v. l.
18 ἐς V. A. εἰς G. H.
20 ἢ G. H. οὐ V.
21 ἢ τῆς G. ἐν τῆς H. V. A.
26 πέψιν G. H. V. μέψιν A.
27 ἄλλῳ μὲν H. ἄλλων μὲν G. ἄλλων τε V.
30 κυψελὶς G. H. κυψέλη V.
37 εἴδει G. H. ἤδη V.

39 καλὸν G. V. κακὸν H.
42 οἱ ὧπες οἷδε G. V. οἷοί περ οἷδε H.
42, 43 εἴδεα ἢ πάθε@ δοιά G. V. ἰδέαι ἢ πάθε@ δοιαὶ H.
51 ἰαιτώδης H. ἰατώδης G. V.
52 παραλλαγαὶ G. H. V. παραλλαγὰς H.

XLVI,

11 μέζων ἐπανθεὶς G. H. μέζον ἐπανθέον V. μέζων ἐπανθέοι A.
19 λευκότερον G. V. λευκόχλωρον H.
19, 20 λευκόχλωροι G. V. λευκόχροοι H. G. v. l.
27 γλυκέων G. H. γλυκεῶν V. A.
29 ἐπίπροσθεν G. H. ἔμπροσθεν V.
31, 32 αἰσθάνεται G. H. αἴσθηται V. αἴσθεται A.
34 ῥεύμασι G. H. χεύμασι V. G. v. l.
35 οἶδε κινέειν H. οἶδε κινεῖν G. V.
36 αἴσθησις G. H. V. αἴσθησιν A.
40 ἰζάνουσι H. M. ἰζάνον G. V.
μόνον H. μόν@ G. μῦν@ V.
43 καὶ ἐπιπικρέοισι H. V. καὶ πικρέοισι G.
44 περικάλυμμα G. H. V. περικάλυμα A.
45 ἀσινὲς G. H. ἀσινὴς V. A.
47 ἐπιφλεγμαίνη G. H. ἐπιφλεγμήνη V. ἀπιφλεγμαίνη V.
ἐς ὕδρωπα G. H. V. ἐνύδρωπα G. v. l.
54 ὁμῶς παθέων G. V. ὁμῶς τῶν παθέων H.

XLVII,

4 ὦχρ@ G. V. ὠχρότης H. G. v. l.
14 καὶ οὐδὲ G. V. οὐδὲ H.
15 γὰρ τῆ G. H. τῆ V.
ἀπάντων τροπῆ G. H. ἀπάντων ἐπὶ τροπῆ V.
16 νοσήματα G. H. νοσήματος V.
18 τοι H. V. τι G.
19, 20 μικρὴ G. μακρὴ H. V.
23 ἐργασίη G. H. ἐργασίης H.
34 τε G. H. δὲ V.
35 δὲ τὰ G. H. τὰ δὲ V.
35 μόρια O. μηρία G. μυρία V.
36 οἶδ@ H. V. εἶδ@ G.
41 παχυτέρη G. παχυτέρη H. V.
43 τρέψις G. v. l. θρέψις G. H. V.
47 ὠμῶν G. v. l. ὤμων G. H. V.
57 πάσῃ H. V. πᾶσι G.

XLVIII,

2 ἐπηρμένα G. H. V. ἐπηρμένη A.
17, 18 Σημειωτικὸν Βιβλίον Δεύτερον G. Σημειωτικὸν V. Σημειωτικὸν Βιβλίον Δεύτερον, ἐν ᾧ πεῦτα περιέχεται H.
30, 31 ἰῶνται G. ἰῶται H. V. G. v. l.
ἢ G. εἰ V. H.

XLIX,

5 ἐκχέη G. H. ἐγχέη V.
7 ἧς G. H. ἦν V. A.
ἢ G. H. εἴη V. A.
9 ἐμπλῶη G. ἐμπλέη H. V. G. v. l.
ὑπὸ H. V. ἀπὸ G.
10 δοκέη G. H. δοκεῖ V.
13 Ασκίτιν G. H. Ασκίτης V. A.
15 καὶ παχέι G. V. παχέπι H.
20 εἰς ἐνὶ τῆ G. εἰς ἐνὶ τὸν V. εἰς ἐνὶ αὐτὸν τις H.
25, 26 ἀνελπίσοισι H. V. G. v. l. ἀπελπίσοισι G.
26 ὁ μείων H. ὁμοίως G. V.
27 εἰ G. ἦν H. V.
28 ἴκηται V. ἥκηται G. H.
33 πόθη G. H. V. πόθῳ A.
39 ποιεῖ G. H. V. πεποιεῖ A.
41 χρόνον M. χῶρον G. H. V.
42 τάδε μὲν οὖν τὰ V. τάδε μὲν τὰ G. H.
48 καὶ γὰρ Ασκίτης G. H. καὶ Ασκίτης V.
49, 50 μεταῤῥέων G. V. μεταῤῥέει H. G. v. l.
50, 51. φλέγματ@ G. H. V. φλέγματα A.
54, 55 Λευκοφλεγματία V. λευκῷ φλεγματία G. H.

L,

6 σαρκοειδέα G. σαρκὸς ἰδέα H. V.
9 ἐπιπολῆς O. ἐπὶ πολὺ G. H. V.
10 τοῖν δυοῖν H. V. A. τῶ δυεῖν G.
13 ἣν ἢ G. H. οὐδὲ V.
15 πλησμονῆς G. H. V. σπλῶος A.
18, 19 ἐπιφανέες καὶ G. H. ἐπιφανέες τε καὶ V.
19, 20 ἐπιγαστρίῳ G. V. ἐπιγάστριον V.
21 οἰδεῖ G. H. V. οἴδω A.
34 δι' ἄδε G. H. διὰ δὴ V.
46 μὲν πάντα G. V. μὲν πάντα μὲν H.
54 αὐτέοις G. αὐτέων H. V. G. v. l.

LI,

2 χαλεπὸν H. χαλεπὴ G. V.
3 τῶδε τῷ πάθει H. τῷδε πάθει G. V.
5 ὑδερικὴ H. G. v. l. ὑδερία G. ὑδερικῆ V.
7 Ηπερ G. H. V. ἀτὰρ A.
15 ἀτὰρ ἐμπλέωσι V. ἀτὰρ ἢν ἐμπλέωσι G. H.
20 γὰρ ἂν ἐκπίσωσι G. V. γὰρ ἐκπίσωσι H.
23 νῦν οὐδὲν G. H. οὐδὲ νῦν V.
23 περὶ G. H. V. ἐπὶ A.
26 ἢδε O. ἢ ἢ G. H. V.
35 τε G. δὲ H. V.
36 ἀφέξι@ G. H. V. ἀφέσι@ (ἴσως) G. v. l.
43 ἐπίσχοι G. ἐπίσχη H. V.
51 οὖρον G. V. H. m. ὕδωρ H.
52 ἐξαείρε) H. ἐξαήρε) G. V.
55 σίαλ@ G. H. σίελ@ V. A.

LII,

6 θέρμαισι G. H. θέρμη V.
12, 13 διαβήτης ἐὼν O. διαβητισέων G. H. V.
14 διαβάθρη G. διαβαθρῇ H. V. διαβαθρῇ A.
14, 15 ἔξοδον H. V. ἔξοδον G.
16 πονέοντες G. H. πονῶντες V. G. v. l. πονεῶντες A.
18 ἔρχε) G. H. ἐξέρχε) V.
22 τῆ G. H. V. τὸ A.
23 ἐδάκη τις ὑπὸ G. δακέτων ὁ H. V. A.
26 πίνουσι M. πίπτουσι G. H. V.
26, 27 δίψε@ ἄχ@ O. δίψ@ ἄχε@ G. H. V.
28 ποτοῦ G. H. V. ποτὰ A.
29 καὶ ἐπίσχη τὸ ὑγρὸν G. ἐπίσχης τὸ ὑγρὸν H. τὸ ὑγρὸν ἐπίσχης V. ἐπισχὴς τὸ ὑγρὸν A.
34 ἢ ἢ ὑγροῦ H. ἢ ὑγροῦ G. V.
35 ἀθρόως G. H. ἀθρόον V.
38 χροιὴν G. H. V. χροιῇ G. v. l.
21 ἐκπεφύκασι G. H. ἐμπεφύκασι V.
24 τῆσδε O. τῆσδε G. V. τῶνδε H.
27 φλεγμονῇσι G. H. φλεγμονῇ V.
30 οὖν G. H. V. μὲν A.
34 οἱ G. H. V. ἢ M.
τοῖσι G. V. ἢ H.

LIII,

2 μίμνουσι G. H. μίμνωσι V.
ἢν G. ἢ H. V. A.

6 ἰσομεγέθεα G. H. ἥσσον μεγέθεα *V*.
7 σμικροῖς G. H. σμικρὸν *V*.
28, 29 ἴω δέ τι G. H. κὴν ἢ V.
30 ῥηΐδιοι G. H. V. ῥηϊδίως A.
33 ἄλις G. H. V. ἄλλως A.
39 οὐρήθρης G. H. V. ἐρήθης A.
39 ἐνίσχεται G. H. V. ἐνίσχηται A.
42 διέξοδος G. H. ἔξοδος *V*.
43 ἄπωπα G. V. ὅπωπα H.
51 δὲ τὰ παχέα O. δὲ τὰ πάθεα G. V. τὰ πάθεα δὲ *H*.
52 τὸ θερμῶν G. τὸ θερμὸν H. V.
53 πωροειδέα H. πωρωειδέα G. ποροειδέα V.
54 ὑπὸ G. ἤπερ *H*. V. G. v. l. καὶ ἤπερ G. v. l.
57 τοιάδε V. τοιῶδε G. H.

LIV.

2 ξυμφορὴ G. H. ξυμμορφὴ V. G. v. l.
4, 5 ἔκλυτοι, πύρετοι τὰ μέλεα G. V. ἔκλυτοι τὰ μέλεα, καὶ πάρεστι H.
12 ἐκρεῖ G. H. ἐκρυῇ *V*.
25 πυώδεες G. H. πωώδεες V. A.
28 ἢ G. H. V. ἢ δὲ A.
35 ἀηθες G. H. ἄηθες V.
38 ἀναλθὴς G. H. αναχθὴς V.
39, 40 φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτῳ G. v. l. φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρύπτοιντο G. H. φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρύπτῳ *V*.
44 τηκεδόσι G. τηκεδόνι H. V. A.
46 ἔρων G. H. νεῦρων V. G. v. l.
50 ἐκφύγῃ G. H. ἐκφύγοι V.
52 κὴν G. H. V. καὶ ἢν A.
55, 56 τῇσι μελεδώνεσι G. τοῖσι μελεδόσεσι H. τῇσι μελεδόσεσι V. G. v. l. τῇσι μελεδώσεσι G. v. l. τῇσι τηκεδώσεσι M.

LV.

13 δίνησι G. v. l. δίησι G. δίεισιν H. V.
17 ἢν G. V. ἢ H. A.
21 φανῇ G. H. ἐκφανῇ V.
22 ὀλέθριον G. H. V. ὄλεθρον A.
24 δὲ τὸ V. A. δὲ ὡς τὸ G.
30 ἔμπυος G. H. ἔμπυον V. A.
32 ἐπὶ φλεγμασίῃ γὰρ M. ἐπὶ φλέγμασι. εἰ γὰρ G. H. ἐπιφλεγμαίνῃ. εἰ γὰρ V.
33 κίνδυνοι δὲ οἱ H. V. κίνδυνοι οἱ G.
34 οὐ κάκοθεν G. V. οὐκ ἀδόμου H.
38 διαίτας G. V. διάτας H.
39 ἄκρον G. H. ἄκρῳ V.
42 γλυκέα καὶ ὀξέα G. γλυκέη καὶ ὀξέη H. V.
48 ἀκεῖς G. V. ἀκεῖς *H*.
53 οὐ γένυ γίγνεται G. H. τὸ γὰρ ἐν οὐ γίγνεται V. τὸ γὰρ γίγνεται V. τὸ γὰρ γίγνεται G. v. l.

LVI.

3 τῇσι G. τοῖσι *H. V*.
4 ἀναισθητω G. V. ἀναισθήτω H.
5 ὀδάξει G. H. V. ὀδάξουσι A.
11 ἀπόσιτες G. H. V. ἀπόσιτοι G. v. l. ψυχρὲς G. V. ψυχροὶ H. G. v. l.
12, 13 νάρκαι σκελέων, ἀκρατίαι, καὶ ἐς πάντα πυρέτης G. V. νάρκαι σκελέων, ἀκρατίες, καὶ ἐς πάντα πάρεστι H. G. v. l.
23 ἀλκήεις H. M. ἀλκῆς G. ἀλγέης V. G. v. l.
24, 25 κρέσονες G. H. V. κρέσσοντες A.
26, 27 ἐγκρατὴς γίγνονται κρεσσόνων κρέσσονες G. ἐγκρατὴς πολλὸν τῶν κρεσσόνων γίγνονται κρέσσονες H. ἐγκρατὴς γίγνονται κρέσσον μὲν οὐ κρέσσονες V. A. ἀκρατὴς γίγνονται κρέσσων μὲν οὐ κρέσσονες G. v. l.
30 εὐψυχίῃ G. V. ἀψυχίῃ A.
31 Σατυριήσεως H. V. Σατυριάσεως G. Γονοῤῥοίης G. H. Γονοῤῥοίας V. Γονοῤῥοιαι A.
38 εὐπεψίῃ G. H. ἀπεψίῃ *V*.
40 τουτέων τἀναντία G. V. τὰ τούτων ἐναντία H.
41 καὶ ἀποσιτίη G. H. καὶ ἀποσιτίη *V*.
42 μῖσος G. V. ἢ μῖσος H.
43 ἢν G. H. ἂν V. A.
προσαίρονται G. H. προσαιρεῦνται V.
44 μὲν ἢ G. H. μὲν V. G. v. l. δὲ ναυτίη G. δ' ἐν αὐτῇ H. V. G. v. l.
47 τείρη G. H. V. γείρη A.
48 καὶ ὑπὸ G. ὑπὸ H. V.
50 λελεῖφαι G. H. V. λελεῖφαι H.

LVII.

2 φύσιν G. H. V. φύσει A.
11 ἐσήκωσι G. V. ἐσήκει H.
12 δένδρεα G. H. V. δένδρα A.
15, 16 νωθροὶ, νυσταλέοι G. νωθροὶ, διψαλέες, νυσταλέες H. νωθροὶ, νυσταλέες *V*.
16 ἀτρεκεῖ G. H. ἀτρεκέω V. A.
19 ὀργίλοι G. H. V. ὀργίλοις A.
21, 22 ἐκδιδόντος G. H. V. ἐκδιδόντος A. εἶναι G. H. V. εἶπε A.
24 ἡγεῦνται H. V. A. ἡγεῦνται G.
25, 26 καρδίης G. H. κραδίης V.
26 μέσον G. V. μέση H.
33 ξυνήθεες δὲ G. H. ξυνήθεσι V. A.
34 λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ G. H. λεπτῇσι καὶ σκληροτέρῃσι διαίτῃσι *V*.
36 ὀλιγοσιτίη G. ὀλιγοποσίη H. V. A.
43 τε χρήσιες G. V. τι καὶ χρήσιες H.
51 ἄχροοι καὶ G. V. ἄχροοι τὴν μορφὴν καὶ H. *εὐεῖς*

LVIII.

4 ἤδε O. εἰ δὲ G. H. V.
29 ἢ δὲ G. ἢ δὲ H. V.
32 διεκθέοντος G. H. V. διεκθέοντα A.
44 ἤδη V. ἤδε G. H.
46 ἀπ' G. ἐπ' H. V. G. v. l.
48 σκυβάλοισι G. κυμβάλοισι H. V. G. v. l.
48 καὶ G. H. δὲ καὶ V.
54 ἤκη H. V. ἤκῃ G.
54, 55 ἤδε G. V. ὅδε H.

LIX.

6 σβέσει G. σβέσῃ V. H.
7 χρονίη G. V. χρονίῳ H.
14, 15 ἔνθα δὴ V. A. ἐνθάδε G. *H*.
22 αἱ διέξοδοι G. αἱ διέξοδοι H. V. A.
23 βιέωνται G. H. μειοῦνται V. A.
25 ὀξυρεγμιώδεες G. V. ὀξυρεγμώδεες H. Νεφροὶ H. Νεφρὸς G. V.
32 ἀντ' ἄλλων ἄλλα G. H. ἄλλα ἀντ' ἄλλων V. ἄλλα ἄνω ἄλλων A.
35 φλέγμασι G. H. V. φλέγματι M.
37 ὥρῃ G. H. V. ὥρῃ A.
42 χολάδες G. H. χολώδεες *V. A*.
42 ἐπίκλησιν H. ἐπίκλην G. *V*.
50 ἀλλ' ἢν δὲ σμικρῷ H. ἄλλῃ δὲ εἰ σμικρῷ G. ἄλλῃ δὲ εἰ σμικρὸν *V*.

ἐπὶ

ἔπι βαθύπερα G. V. ἐπιβαθύπερα H.
51 βαθέα G. V. κακοήθεα H.

LX,
2 πείβρωτα G. H. πείβρωα V. A.
5 ὄζους H. ὄζον G. ὄζων V.
6 δυσαλθέα H. V. δυσαχθέα G. δυσαλθέω A.
10 αὐτοῦ, καὶ σκορόδου H. αὐτοῦ, σκορόδου G. αὐτοῦ, σκόρδου V. A.
20 βρυτέων G. v. l. ῥυτέων G. H. V. χυτέων A.
οἷα G. οἷον H. V.
27 ἐντέρων G. H. ἔντερον V. A.
30 σηπεδὼν G. V. σηπεδονώδεα H.
31 τὴν ὀσμὴν H. ἡ ὀσμὴ G. V.
36 τάδε G. V. ταῦτα H.
43 πίων G. H. πύων V.
47 εἶναι G. H. V. ἔσται A.
54 Τεινεσμὸς G. V. v. l. Τεινασμὸς G. H.
55 κωφοῦ G. κοῦφου H. V. A.

LXI,
2 ἐσθίῃ G. V. ἐσθίηται H.
3 μηδενὶ H. V. A. μηδὲν G.
4, 5 κροκώδεα G. V. κροκώδεσι H.
11 θρομβώδεα G. H. V. θρημβώδεα A.
14 πλεῦνα G. πλεύμονα H. V. A.
15 ἀμφὶ ἐντέρου (ἴσως) G. v. l. ἀμφὶ ἔντερον G. H. V.
16 τοῦ πρήγματος G. H. V. τὸ πρῆγμα (ἴσως) G. v. l.
17 δοιοὶ G. δοιαὶ H. V.
21 ἀλθέξονται H. ἀλθάξονται G. V.
22 ζώωσι G. H. ζώοσι V.
26 ἐπιπετάννυται G. H. ἐπιτάννυται V.
27 θρομβοῦται γὰρ ἣν H. G. v. l. θρομβοῦται ἣν G. V.
28 μέζων H. V. μέζον G.
33 ἐκκρίσιες G. H. V. ἐκκρίσεις A.
38 ἠδὲ O. ἤδε G. V. ἢ H.
40 φράσω H. V. φράζω G.
47 ἔμπυοι H. ἔμπυον G. V.
59 ἀσώδεες G. V. ἀσσώδεες H.
60 τουτέων G. H. τούτων V. A.

LXII,
4 διαβρώσεσι G. V. διαβιβρώσεσι H.
6 ὀμφαλὸν G. H. ὀμφαλόον V. A.
8 μικρὰ O. μικτὰ G. H. V.
9 ἢ νομῆς G. H. ἢ νομὴ V. G. v. l.
12 χῦμα G. V. χεῖμα H.
14, 15 θάνατον G. θάνατος H. V. A.
16 τῶνδε G. ὧνδε V. A.
18 ἀρτηρίης G. H. ἀρτηρίη A. ἀρτηρίη V.
ὠκὺς G. V. ὅκως H.
20 ἐσμάσσωνται G. αἱμάσσωνται V. A. αἱμάσσωνται H.
20 θίγειν G. H. θήγειν V.
21 προσβάλλειν G. H. προσβαίνειν V.
29 ἄσῃ G. ἄσση H. V. A.
35 ὥρῃ G. V. ὥρης H. G. v. l.
46 ἐγγίγνωνται G. H. γίγνωνται V.
πυκιναὶ H. V. πυκναὶ G.
παχεῖαι G. H. παχέες V.
55 ἴσχει G. H. V. ἔσχει A.
56 διαῤῥυεῖσαι G. H. V. διαῤῥέειν (ἴσως) G. v. l.
56 ἐκδιδάσκει G. H. ἐκδιδράσκει V.

LXIII,
2 τουτέοισι G. τούτῳ οἷσι H. V. G. v. l.
3 καταπέσσῃ G. καταπέσσειν H. v. l. καταπέσσον V. A.
4 ἀναΐσσῃ G. ἀναΐσσειν H. G. v. l. ἀναΐσσον V. A.
ἄκρατον G. H. ἄκρατος V. A.
8 προσοκείλῃ H. πρὸς ὠκεῖ G. πρὸς ὠκεῖ V.
26 οἷον G. H. V. οἵπερ A.
37 περὶ πλεῖστον G. H. V. ἐπὶ πλεῖστον G. v. l.
44 θνήσκουσι G. H. V. θνήσκουσαι A.
45 χρισιῆς τοῦ ἀνθρώπου G. χρυσιῆτις ἀνθρώπου H. χρυσιῆτις V.
47 κάκοδμον G. H. V. κάκοδμοι A.
52 κακίων G. H. V. κακός V. A.
53 πυώδης H. πιώδης G.
55 πολλὸν G. H. πολλῷ V.
56 μὲν καὶ G. μὲν ἔτι καὶ H. V.

LXIV,
6 τοῖσι καὶ ὑγροῦ G. τοῖσιν ὑγροῦ V. τισι ὑγροῦ H.
10 τοῦ G. τὸ H. V.
13 πάσχει V. G. v. l. ἴσχει G. H.
16
18 } πύον G. πύος H. V. A.
21, 22 ἢ τρηχέα G. ἡ τρηχέα H. V.
25 ἰὸν G. V. ἐὸν H.
30 πῶς G. H. πῦς V. G. v. l.
32 ἐστι G. οἷσι H. ἦσι V. εἰσὶ A.
πεπυρωμένοισι G. H. πεπυρωμένῃσιν V.
42 κοτε G. H. δέ κοτε V.
43 μικροῖσι G. H. σμικροῖσι V.
50, 51 ἀΐσσῃ G. H. V. αἰΐσσῃ A.
52 ἀμβλωσμῷ H. ἀμβλυσμῷ G. V.

LXV,
3 ἐκτρωσμῷ H. V. ἐντρωσμῷ G.
7 σιωνήφθη G. H. σιωνήχθη V.
11 θυμιήσι G. V. καὶ θυμιάσι H.
17 Περὶ Αρθρίτιδος καὶ Ισχιάδος G. V. Περὶ Αρθρίτιδος H.
20 Ισχιάδα ἤ, ἰσχίων Χειράγρην ἤ, χειρῶν G. H. ἰσχίων ἤ, Ισχιάδα χειρῶν ἤ, Χειράγρην V. A.
20 μὲν G. H. μὲν V.
24 μὲν ξυλλήβδην H. V. ξυλλήβδην G.
28 ἐν ὀστέοισι G. H. V. ὀστέων οἷσι G. v. l.
ἐμφυῶσι G. εὐθυῶσι V. A. ἐκφλεώσῃ H.
36 λάζυται G. λάζηται H. V.
39 ἄνθρωποι G. ἀνθρώποισι H. V. A.
41 τρῶσιος G H. V. χῶσιος G. v. l.
42 ἐν G. ἂν H. V. A.
46 αἴσθοιτο G. V. αἴσθηται H.
53 ἐγχρίμπτεται G. H. ἐγχρίπτεται V. A.
54 Αρθρῖτις H. V. Αρθρῆτις G.
55 γυῖος G. H. γύιος V. γόνυος H. m.

LXVI,
2 μικρὸν ἧγον εὖτε H. V. A. μικρὸν εὖτε G.
5 οὐχ ὑπερβαίνει G. V. H. m. οὐ δεῖ ὑπερβαίνειν H.
ἰσχιάδος G. H. V. ἐσχιάδος A.
10 ὀκέλλει H. G. v. l. (ἴσως) ἰκέλῃ G. V.
14 ἧκε G. H. ἧκον V. A.
16 καινεῆς H. κενεῆς G. V.
17 φράζει H. φράσει G. V.
21 ἐνίσταται G. H. V. ἀνίσταται A.
29 τοῖσι κοτύλαις G. V. τῇσι κοτύλῃσι H.
34 ἰδίῃ H. ἰδέῃ G. V.
34, 35 αἰδένες V. A. ἠδέ νυ G. H.
57 ἀπηνέες G. ἀπηνεῖς H. V. A.
63 γὰρ τοῦ G. γὰρ τὸ τοῦ H. V.

63 οἷσι τῶν εὐβδελυκτέων G. V. οἷ τι ὧν εὖ ἢ λικέων H. G. v. l.

LXVII,

3,4 ἐπιδώη G. H. ἐπιδώσῃ V. A.
9 χρὴ G. H. V. χρήζει (ἴσως) G. v. l.
13 ξυμφέρει H. V. ξρμφέρει G.
14,15 ἄλλοτε· ὡς δὲ ἔπος H. V. ἄλλοτε. ὡς δὲ ἔβλαψεν ἄλλοτε· ὡς δὲ ἔπος G.
19 νίκησε G. V. ἐνίκησε G.
40 μύρμα O. μόρμα G. H. V.
41 ἀτὰρ οὐδὲ G. ἀτὰρ οὔπε H. ἀλλὰ οὐδὲ V. A.
43 διαφέρον G. διαφέρων H. V.
44 ἂν G. V. ἐν H.
47 ἴκελον G. H. ἴκελος V. A.
48 μέλανες κατακορέως V. μέλανος κατακορέος G. ἐς μέλαν κατακορὲς H. μέλανας κατακορέος A.
50 οἱ Θρήϊκες G. H. V. G. v. l. (γρ.)
51 ὅκως Μενέλεω Πόδαργος G. V. ὅκως οἱ Μενέλεω H.
52,53 ἵππω ἐεισάμενος G. ἵππω δ' ἐεισάμενος H. V.
53 κυανοχαίτῃ H. κυανοχαίτης G. V.

LXVIII,

3 ἐλέφαντες G. H. V. ἐλέφαντας A.
5 μὴν μελάντατα κατέχων H. μὴν κατέχων G. V.
9 μέσφι G. H. μέχρι V. A.
10 ὃς G. V. ἃ H.
τὸ G. H. V. τὴν A.
ὤσι G. ὤμοισι H. V. G. v. l.
12 μελαντάτῳ G. H. V. μελαντέρῳ G. v. l.
18 δατύσσεσθαι O. ἐντύσσεται G. ἐντύσσεται H. V. A. δατύσσεται H. m.
26 ἐτέτρωσεν G. H. ἐτέτρεν V.
27 χρέεται G. H. V. χρῆεται A.
31 ἢν G. εἰ H. V. A.
33 ἔσθων G. ἐσθίων H. ἔσθει V. A.
39 φόρτον μέγαν G. V. χόρτον μέγα H.
40 ὁκόσοι τῇ ῥινὶ * μᾶλλον H. ὁκόσοι * μᾶλλον G. V.
42 καλέουσι G. V. καλέοντες H.
45 τῷ H. V. τὸ G.
49 εἶτ' αὖθις G. H. V. εἶτ' αὖθι A.
50 πλήσῃ G. H. πρήσῃ V.
51 ἐχθώδεας G. H. ἠχθώδεις V. A.

LXIX,

2 ἴσχοντα G. H. V. ἴσχονται A.
5,6 χαῖται· ἐλέφασι δὲ G. χέονται, καὶ τρίχες ἐλέφαντι δὲ H. χέεται ἐλεφαντίδος V. χαῖται ἐλεφαντίδος A.
11 τε G. H. δὲ V.
13 ἐκίκλησκον G. V. ἐπεκίκλησκον H.
15 ἠδὲ Σατυρίησιν G. H. ἠδὲ Σατυρίησις V. A.
23 θερμοῦ οὐ μικρὰ G. θερμοῦ μικρὰ H. V.
24 ἔν τε G. H. V. ἔπι G. v. l.
24,25 τρέπεται G. τρέπηται V. τρέπῃ H.
25 ἢ καὶ χάλαζαν G. V. ἢ χάλαζαν H.
32 αἴδηλον H. αἴδη V. ἀΐδι G.
38 οὐ πρὸς G. V. πρὸς H.
42,43 κάρτα οὐκ ἀήθεα G. H. κάρτα ἀήθεα V.
43 αὐξήσεσι G. H. V. αὐξέσεσι A.
45 ἤ τι G. ἤτοι H. V.
52 ῥηϊδίη G. V. ῥηϊδίως H. G. v. l.

55 περὶ G. V. ἐπ' H.
55 οὐδέκω G. H. οὐ δοκῶ G. V. v. l.

LXX,

2 τὸ H. τὸ G. V.
2,3 εὐρεῖαι δὲ καὶ φλέβες οὐ G. H. ἔρεαι δὲ καὶ φλέβες ὁ A. ἔρμα δὲ φλέβες ὁ V.
6 κνήμῃσι G. H. κνήμῃ V.
12 ῥύπει G. ῥύπτει H. V. G. v. l.
συχναὶ G. H. V. συγχναὶ A.
βαθεῖαι G. βαθεῖς H. V. G. v. l.
13 ὄχθοι G. H. αἱ ὄχθοι V.
26 ἐρσωθῇ H. V. ἐρσώθη V.
27 ὄτιες G. V. ὦπες H. ὄψιες (ἴσως) G. v. l.
27,28 προβλῆτες G. H. προσβλῆτες V.
29 ὀχθώδεες G. H. ὀχθῶδες V.
30 καλύπτον H. V. καλύπτειν G.
32 Λεόντιον G. H. Λεόντειον V.
40 ῥύσις, κνησμώδεα G. V. ῥύσις, τὰ κνησμώδεα H.
41,42 βαθεῖαι G. H. βραχεῖαι V.
42 τοῦτο G. H. τόδε V.
43 καὶ ὁ ἐλέφας G. V. καὶ ἐλέφας H.
44 μέσων τῶν δακτύλων G. μέσῳ τῶν δακτύλων V. δακτύλων μέσων H.
48,49 προαποθνήσκει τοῦ ἀνθρώπου G. προαποθνήσκειν τοῦ ἀνθρώπου H. προαποθνήσκειν τὸν ἄνθρωπον V. A. G. v. l.

LXXI,

4 ἔῃ G. H. V. ἐκ G. v. l.
5 ἐπικόπτει G. ἐπικοπεὶς H. V. A.
10 ἀχθεὶς G. αὐχθὶς H. V. αἰχθὶς A.
12 οὐ λουτροῖσι G. H. λουτροῖσι V.
13 ἠρεμίῃ G. H. ἠρεμεῖ V. A.
ἐφέσηκε G. V. ἀφέσηκε H.
15,16 γοῦν τινὲς κατέστρεψαν G. V. γοῦν κατέστρεψαν H.
36,37 ἐξήγρετο G. H. ἐξέγρετο V. A.
40 ἐκηροπλάστεεν G. H. ἐκηροπλάπτεν V. A.
42,43 τὸ παλαιὸν ῥινὸν H. τὸ παλαιὸν ῥῆνος G. V. δὲ ἐς H. V. G. v. l. δὲ ὡς ἐς G.
ζωῆς G. H. ζωὴν V. G. v. l.

LXXII,

3,4 Ὀξέων νούσων θεραπευτικὸν βιβλίον πρῶτον G. H.
Ὀξέων θεραπευτικῶν α΄. V. A.
5 Προοίμιον H. deest G. V.
5 Προοίμιον G. H. Θεραπεία φρενιτικῶν α΄. V.
20 ἄκεα G. H. ἄλκεα G. v. l.
30 αὐτὸν τὸν νοσέοντα V. αὐτὴν νοσέοντα G. H.
34 ἄχναι G. V. ἄχναις H.
εὔκοσμοι G. V. εὐκόσμοισι H.
35,36 ἀμφαιρέουσι G. ἀφαιρέουσι H. V. A.
ἀμφαιωρέουσι A.

LXXIII,

3 στεινῆς H. V. στενῆς G.
5 κροκυδίζειν G. H. κροκιδίζειν V.
24 πυρετῶν H. πυρετὸν G. V.
26 ἔς τε G. H. εὖτε G. v. l.
33 περιόδου G. H. V. περίοδοι A.
34,35 πολλὸν πρὸ G. V. πολλὸν γὰρ πρὸ H.
36 ἐρεθισμοῖσι H. ἐρεθμοῖσι G. V.
40 οἶδε G. V. εἰ δὲ H.
46 ἐνθάδε G. ἔνθα H. V.
48 καρδίης H. καρδίῃ G. κραδίῃ V.
54,55 φρενιτικοῖσι H. φρενετικοῖσι G. A.

LXXIV.

LXXIV,
2 ἐπιξηρότεροι G. H. V. ἐπιξηροτέρη A.
7 ἐνεψημένων G. ἐνηψημένων H. V. A.
12 κολοκύντη H. κολοκύντης G. V.
13 Πποσώνης G. V. Πποσάνης H.
14 ἀτροφώτερος (ἴσως) G. v. l. εὐτροφώτερος G. H. V.
15 ἔτι H. ἔς τι G. V.
16 προσήκει G. V. προσήκη H.
22 ἔσων G. ἔσω H. V.
23 χώρα G. H. χώρη V. A.
ἄλλης G. H. ἄλλην V.
24 ἰδέαν G. H. ἰδέην V.
25 ὀπώρης G. H. V. ὀπώρας A.
34 γὰρ G. V. δὲ H.
37 ἔμψυξιν G. V. ἔκψυξιν H.
39 ἑρπύλλε H. ἑρπύλε G. V.
41, 42 σπονδύλιον G. V. σπόνδυλον H.
44 τὰ H. V. G. v. l. ἃ G.
45 τὸν G. H. V. τὴν A.
47 πᾶς H. V. πάσης G.
47 πλὴν G. V. πρὶν H.
51 ὥρη G. V. ὥρης H.

LXXV,
2 τοῖσι διαχέειν V. τοῖσι δὲ διαχέειν G. H.
9, 10 ἐναφεψήματι G. ἐν ἀφεψήματι H. V.
11 λίπαι H. V. A. λέπεσι G.
12 ἔμβρεγμα H. βρέγμα G. V.
17 νωθὲς G. H. νωθέες V. A.
20 ἐγχέειν G. H. ἐγχεῖν A.
21 ψαύσει G. H. V. ψαύσι A.
29 λύρης G. H. λύρας V. A.
30 πικτίδος H. πυκτίδος G. V.
παίδων G. H. παιδίων V.
34 Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται· ἔλαιον O. Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαείρηται· ἔλαιον H. Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται καὶ φῦσαι· ἔλαιον G. V. H. m.
37 Φλεγμασίη H. V. φλγμασίη G.
40 ἔρων G. ἔρε H. V.
40 ἐνσήσαντα H. ἐνσείσαντα G. V.
41 πίεσιν G. πῆσιν H. V. πάθην H. m.
42 οἰσύπῳ G. H. οἰσώπῳ V. οἰσώπων A.
44 χρὴ G. V. χερὶ H.
45 μελίλωτον G. H. V. μελίλωπον A.
45 τε G. H. V. σε A.
46 καταιονέῃν G. H. καταιωνέειν H. καταιονεῖν A.
47, 48 δονέῃ G. V. δονέοι H.
52 ξὺν αὐτέῳ παχὺ πικέριον H. H. m. ξὺν αὐτέῳ παχεῖ ἀπικαίριον G. V.
πικέριον H. m. πικέριον H.

LXXVI,
2 πῆλις G. H. V. πῖλος A.
ἄλητον G. H. ἄλιτον V. ἄλιτον ἀντὶ τοῦ ἄλφιτον G. v. l.
4 μαρσύποισι G. μαρσίποισι V. μαρσίπποισι H.
14 πτήσιας H. πτίσιας G. V. πτῆσι A.
21 ἔκκρισιν H. ἐς κρίσιν G. V.
24 Σικύῳ G. H. Συκίῳ V.
32 ὕσσωπος G. V. ὕσσωπον H.
34 αὐτέοισι G. H. ὀσέοισι V.
ἑωυτὰ G. V. αὐτὰ H.
35 κερὴ G. V. κερῷ G. v. l.
40 κεκοιλάνθω G. H. V. κεκοιλᾶνθαι A.
52 τῷ G. τὸ H. V. G. v. l.
55 ἄκρεα H. V. ἄκρα G.
57 ἀρήγειν G. H. ἀρηγεῖν A. ἀῤῥήγειν V.
60 αὐσηρῷ G. H. καυσηρῷ V.

LXXVII,
4 ἀναλαμβάνειν H. V. ἀναλαμβάνειν G.
9 κύαθον G. κυάμε V. A. G. v. l.
13 αὐαινομένε G. H. ἀναινομένε V. ἀναινομένων A.
26 ἔς τε ἀκηδίην μὲν τῆς G. ἔς τε ἀκηδίην τῆς V. ἔς τε ἀκηδίη μὲν τῆς H.
39 ἥκῃ χρόνε, ὅ, τε πυρετὸς H. ἥκῃ χρόνον, ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς G. V.
46, 47 καθαιρεύεται δὲ τῆς H. καθαιρεῦσαι τῆς G. V.
51 Θεραπεία G. V. Περὶ Θεραπείας H.

LXXVIII,
18 ἀγκῶνι G. V. ἀγκῶνος H.
21 βέλη G. βέλος H. V.
23 < β'. G. V. << β'. H. γ'. β'. A.
μελικρήτε G. H. μελικρήτῳ V.
27 < α'. G. H. V. χα'. A.
27, 28 λυομένης H. λυομένην G. V.
29 ὀλιγοσιτίη G. H. ὀλιγοποσίη V.
33, 34 ἀλεκτορίδων, κεγχρίδων· H. ἀλεκτορίδι, κεγχρίδι G. ἀλεκτορίδι καρχαρίδι V. ἀλεκτορίδι κογχαρίδι A.
34 λινοζώσει H. λινοζώστῳ G. V.
36 πλισώνης G. H. πλισώνη V. G. v. l.
43, 44 αἰσθήσιες G. H. ἀλθήσιες V. G. v. l. ἀλθήσης A.
45 ῥοδίνε G. H. V. ῥοδίνοις A.
48 πολλὸν V. A. πολλῷ G. H.

LXXIX,
4 σικυωνίῳ G. H. σικυώνιον G. v. l. συκιώνιον V.
5 χρίσις H. V. χρῆσις G.
8 εἰρυομένε G. H. εἰργομένε V. G. v. l.
9 μοι G. H. V. μὲν A.
17 ἄγειν G. H. ἄγε A.
18 Φυσέων G. H. V. Φύσεως A.
26 ὕσσωπον G. V. ὕσσωπος H.
27 ὀρίγανον G. V. ὀρίγανος H.
30 ὕσσωπον G. V. ὕσσωπος H. G. v. l.
ἑψηθὲν G. V. ἑψηθεῖσα H. G. v. l.
31 ὀρίγανον G. V. ὀρίγανος H. G. v. l.
δερμέα G. δερμεῖα H. V. δερμὸν G. v. l.
37 ἐνεζέσθη κυάθοις τρεῖς G. ἐνέζεσθαι κυάθων τριῶν V. ἐνέζεται κυάθων τριῶν H. G. v. l.
38 Τὸ ἢ διπλόον H. τὸ διπλόον G. V.
41 δὴ G. δὲ H. V.
51 αἰσθήσιος H. V. G. v. l. (γρ.) ἀσθήσιος G.
55 ξυμμίσγειν G. H. ξυμμίγειν V. A.

LXXX,
12 λημνίσκος G. V. λιμνήσκος H. G. v. l. (γρ.)
14, 15 ἀπομάξαντα G. V. ἀπομάξαντα H.
21 οἰδαλεηθῆμαι G. οἰδαλέη θῆμαι V. ἤδη ἀλεηθῆμαι H.
22 εἰ κίνδυνος G. H. ἀκίνδυνος V.
26 ἐσβολῆσι G. V. ἐπιβολῆσι H.

27 μέν τι G. H. V. μέντοι V.
29 μάσησιν G. H. V. μάσησιν A.
32, 33 δὲ μάλιστα G. V. δὲ καὶ μάλιστα H.
36 γαστέρα G. V. τὰ στερὰ H.
43 χρέσιν V. χρῆσιν G. H.
44 ὕδαρ G. V. ὕδας H. ὕφεαρ (ἴσως) G. v. l.
θαψίην G. H. θαψίη V.
45 τρύχνον O. στρύχνον G. H. V.
ἐμπλάσσειν H. ἐμπάσσειν G. V.
49 λελυμένων H. λελεμένων G. V.

LXXXI,

6 ἰητήριον G. H. V. ἰητήριον A.
9 ξυμφέρονται G. H. ξύμφορα V. A.
10 ὁμοίη G. H. οἰκείη V.
ἑωυτῇ O. ἐν ωὐτῇ H. ἐν αὐτῇ G. V.
14 τοῖσι γυναικείοισι G. V. τῆσι γυναικείῃσι H.
18 νεκρώδεες G. V. νεκρώδεα H.
ἢν καὶ ὁ G. V. ἢν δὲ καὶ ὁ G. v. l. ἢν ὁ H.
19 ξυνήθες G. H. ξυνήθεσι V. G. v. l.
26 δυσέκμαρτον G. H. δυσεκμαρτέον V.
37 εἰ G. V. ἢ H. G. v. l.
44 πέσσ⟨ος⟩ A. πισσ⟨ος⟩ G. V. πεσσ⟨ος⟩ H.
48 ἐς κένωσιν G. H. ἐς μὲν κένωσιν V.

LXXXII,

2 τρίβολον H. τριώβολον G. V.
6 μέλι τὸ ξυνῆθες καὶ πήγανον H. τὸ μέλιτ⟨ος⟩ τῷ ξυνήθει πήγανον G. τῷ μέλιτι τῷ ξυνήθει πηγανον V. A
7 τερμίνθε τὸ δένδρε⟨ος⟩ V. θερμίνθε τὸ δένδρε⟨ος⟩ G. θερμίνθε τὸ δένδρεω G. v. l. τερμίνθε μέρ⟨ος⟩ τὸ δένδρε⟨ος⟩ H.
8 ἀλῶν G. H. V. ἄλλων V. A.
16 κώλυμα G. H. V. κάλυμα G. v. l.
ἔοι G. H. ἔῃ V.
18 ἀτρέμα G. H. ἀτρέμας H. A.
19 ξυνεχὲς G. H. ξυνεχέες V. A.
21 ἢν V. εἰ G. H.
22, 23 ἀποτρέπειν ἧττε G. H. ἀποτρέπειν * ἧττε V.
29 ξυμπάντεσι H. V. ξὺν πάντεσι G.
33 σποδεῦν⟨τος⟩ H. V. σποδεῦν⟨τος⟩ G.
κερασέῃ G, κεράσῃ H. V. G. v. l.
34 παρέντων G. H. V. παρέντων A.
καὶ τὸ G. V. τὸ H.
40 χείσματ⟨ος⟩ G. H. V. χρίματι A.
43 ἔς τε τὰ G. V. ἐς τὰ H.
44, 45 αἰδοῖον G. H. ἴδιον V. A.
47 δὲ G. H. δὲ τὸ V.
ῥητίνη G. H. ῥητίνης H.
48 ἀφορβίας G. H. V. εὐφόρβιον A.
λιμνήσιδ⟨ος⟩ H. λημνίσιδ⟨ος⟩ G. V.
49 νίτρῳ Αἰγυπτίῳ G. νίτρου Αἰγυπτίου H. νίτρου Αἰγυπτίῳ V.
54 σπέρμα G. H. V. σπέρματ⟨ος⟩ A.
55 ἄλητον H. ἄλφιτον G. V.
56 ἐζέσθη G. V. ἔζεσαι H.
ἀλθαίης G. H. ἀλθαίας V. A.
57 ὥστε V. A. ὡς G. H.
58 φλέβα G. H. V. φλέβα A.
59 ἄπυροι G. H. V. ἄπυροι G. v. l.

LXXXIII,

7 λεπτῇσι V. λεπτοῖσι G. H.
15 ὠμοπλατέων G. H. V. ὠμοπλατῶν A.
κύφη V. A. κύφην G. H.
πθέσθω G. πιθεὰς H. πήσω V.
16, 17 μένη V. μένη καὶ G. μένης καὶ H.
23 τὸν ὀσμὸν G. H. τὴν ὀσμὴν V.
25 μελίκρητον G. H. V. μελικρήτῳ A.
30 τόνδε αὐχένα H. τόνδε τὸν αὐχένα G. V.
37 περιπολὴν G. H. V. ἐπιπολὴν G. v. l. κεφαλὴν A.
38 πληροῖ G. H. V. πληρῦν A.
43 πελτῶν ἀεὶ G. πελτῶν οὐκ ἀεὶ H. V. G. v. l.

LXXXIV,

9 ὡς χρονίη G. V. ὡς ἐν χρονίῃ H.
20 ἄχρηστον F. ἄχρι σπασμῶν G. H. V.
20, 21 χρίσιν G. χρῆσιν H. V.
22 ἐκκρεμὲς G. V. ἐκκρεμῆ H. G. v. l.
προσβάλλοντα G. προσβάλλοντα H. V. προσβάλλεις A.
25 ξύμπας πταίνηται οἱ ὢψ F. ξὺν παντὶ τέγνηται οἱ ὢψ G. ξύμπαν πταίνηται οἱ ὢψ H. V.
26 ψηλαφίη G. χαιοψηλαφίη H. V. G. v. l. χαιοψηλαφίη (ἴσως) G. v. l.
29 τρύχεσι G. V. τρηχέσι H.
33 διεξίεσι G. V. διεξίεσαι H.
παῖδες G. V. παιδίοισιν H.
35 μέρ⟨ος⟩ ἓν G. μέρ⟨ος⟩ α'. V. μέρ⟨ος⟩ H.
κεκαυμένε μέρ⟨ος⟩ H. κερ. α'. G. κέρατα α'. V.
37 πιέζει G. H. V. πιέζεσα A.
38 ἔκλειγμα G. H. ἔκλειχμα V.
41 ἴριδ⟨ος⟩ τῆς ῥίζης μέρ⟨ος⟩ α'. G. V. μέρος ἴριδος ῥίζης H.
νίτρῳ διπλασίῳ V. νίτρε διπλασίῳ G. H.
42 τρίτον G. H. V. τρίτη A.
46 τάδε μὲν ξύμφορα H. τάδε ξύμφορα G.
48 βολβὸς M. βολβὸς G. H.

LXXXV,

4 μόγις H. V. μόλις G.
9 ἐ G. V. ὁ H.
12 ἀμβλώμαλ H. ἀμβλωσεῖ G. V.
γυναικὸς G. H. V. γυναικὶ G. v. l.
21 ἔνθλιψιν H. V. A. ἔκθλιψιν G. ἔνθληψιν G. v. l.
23 μαλθακώτατα H. μαλακώτατα G. V.
25 ἐν οἷς G. . v. l. (γρ.) H. V.
33 κύφοις G. H. V. κύφης A.
34 μαρσίποις G. V. μαρσίπποις H.
34, 35 πεφωγμένην G. V. πεφωσμένην H.
36 ἐπικέηται G. V. ἐπικέηται H.
πυριωμένων G. V. πεπυριαμένων H.
43 ἄκνισον H. ἄκνισον G. V.
ἀγγείῳ H. V. ἐγγείῳ G.
51 δὲ καὶ ἐπιπλάσσειν H. V. δὲ ἐπιπλάσσειν G.
52 δέῃ G. δεῖ H. V.
54 τὸ λίνε σπέρματος V. τὸ λίνε τὸ σπέρματος G. H.

LXXXVI,

4 τέκμαρ G. τεκμαρτέον H. V.

8 μετεξέτεροί τε G. H. μετεξετέροισί τε V. G. v. l.
12 θερμαίνει τε G. V. θερμαίνη) H.
13 πῦον G. H. V. πῦος A.
15 ῥητίνης G. H. V. ῥητίνος A.
19 ἐμπάσσοντα G. V. ἐμπλάσσοντα H. ἐμπέσσοντα A.
24 δὲ καὶ ταῖς H. ἢ ταῖς G. V.
30 Κυρήνης G. H. V. Κυρκόης A.
37 ταῖσιος G. H. V. σαῖσιος A.
42, 43 κόπρελον H. V. κόπρον G.
44 < G. V. < < H.
47 ἡ ἱερὴ H. ἱερὴ G. V.
52, 53 ὁ γαργαρεὼν G. V. οἱ γαργαρεῶνες H.
56 μέσφι H. μέχρι G. V.

LXXXVII,
5 ἀποσπάσαι τι H. ἀποσπάσας τι G. V.
6 ἀλλὰ G. H. V. τἄλλα F.
7 κενταυρείου G. H. V. κενταυρίου A.
8 ἑψήματι G. H. ἑψήματα V.
11 ὅδε G. V. ὧδε H.
14 μέσφι H. μέχρι G. V.
17, 18 ἄριστον G. V. ἄριστοι H.
20 ἐλατήριον G. H. V. ἐλατηρίου A.
ξὺν G. V. καὶ ξὺν H.
21 ἱκανὸν ᾖ τὸ G. ἱκανὸν ἦν τὸ H. A. ἱκανὸν τὸ V.
22 ἐλατήριον G. H. V. ἐλατηρίου A.
27 ταμνεῖν H. τέμνειν G. V.
32 οἰσύπῳ O. ὑσσώπῳ G. H. V.
35 ῥόδοισι G. H. V. ῥοδίοισι F.
37 ἄλητον H. ἄλφιτον G. V.
ἢ λίνου G. H. λίνου V.
42 ἐμπιεσσέσθω G. H. V. ἐμπλασσέσθω F.
Πυρίη θερμὴ G. H. πυρίῃ θερμῇ V. G. v. l. πυρίης θερμὴ A.
48 μέσφι H. μέχρι G. V.
49 ἢ ῥοιῶν H. ῥοιῶν G. V.
52 χελιδόνων H. F. χελιδονίων G. χελιδονίων V.
55 τῶν πιόνων G. τὰ πίονα H. V. A. τε πίονα G. v. l.

LXXXVIII,
6 κηρωτὴν G. V. κηρωτὴ H. κηρωτῶν A.
6 σινήπι G. σινήπυϊ V. A.
10 Ὁκόσοι G. H. ὅσοι V. A.
26 Κίονα H. κιονίδα G. V.
πάχεϊ G. H. V. πάχεϊ A.
27 πάχεϊ ἀπὸ H. V. πάχεϊ καὶ μήκεϊ ξυνίσανται, ὡς ἐς τὴν ἀρτηρίην ἐκκρεμέα γίγνεσθαι. ἴσῳ μὲν πάχεϊ ἀπὸ G.
36 μέζονι τῇ τομῇ G. μέζονι τῆς τομῆς H. μέζον τῆς τομῆς V. G. v. l.
38 Δεῖ H. ἦν G. V.
42 ἐς H. ἐπὶ G. V.
50 Ἐγχρίσμασι G. H. V. ἐχρίσμασι A.
54 διαθέντα G. V. διεθέντα H.
57 τε G. τι H. V.

LXXXIX,
12 Ἐπιπλάσιες G. Ἐπιπλήσιες H. G. v. l.
13 Χρίσιες G. V. χρήσιες H. G. v. l.
18, 19 ἀρωγὸν, ἀλλ' ἀξυνέτον G. ἀρωγὸν ἀλλὰ ξυνετὸν V. ἄνω γὰρ, ἀλλὰ ξυνέτον H. A.
21 ἐσχαρέων G. H. ἐσχάρων V. A.
22 συπληρίη G. H. συπληρία V. A.
28 ῥήου H. ῥίον G. V.
32 ἐγχέειν G. H. V. ἀγχέειν A.
34 τότε G. V. τόδε H.
36 χυλῷ G. V. χυλοῖς H.
37 σπέρματος H. A. σπέρματι G. V.
52 ταμνεῖν G. H. V. τέμνειν A.
52 ὑπ' G. V. ἀπ' H.

XC,
2 οὐ μὴ G. μὴ οὐ H. V.
9, 10 κοινωνὸς G. H. κοινωνὸν V.
11, 12 Περιπνευμονίης G. V. Πνευμονίης H.
12 εὐηθέστερον γὰρ H. εὐηθέστερον G. V.
16 ἑτέρης G. H. ὑστέρης V.
24 Φλεγμασίη G. H. θερμασίη V. G. v. l.
25 τὸ δὲ H. τόδε G. V.
30 σμηγματώδης G. μιγματώδης H. V. G. v. l.
34 μέλιτι πεποιημένη μοῦνον G. μέλιτι δὲ μοῦνον πεπονημένη H. V.
πεποιημένη G. H. m. πεπονημένη H. V.
50 ἐπίσχειν H. ἐπίσχεσιν G. V.
52 εὔκρητος G. H. V. εὔκριτος F.

XCI,
3 ἄγλισχρον G. ἄνισχρον V. ἄκισχρον H.
30 μήλων ἑφθῶν G. μήλῳ ἑφθῷ H. V. G. v. l.
39 πρὸς δὲ τοῖσι V. πρὸς τοῖσι G. H.
43 αἴρης G. σέῤῥης V. G. v. l. σέῤῥης (αἴρης) H.
45 ἐγκεομένης G. H. V. ἐγκαιομένης G. v. l.
47, 48 κάγχρυ H. V. G. v. l. κάγχρυς G.

XCII,
17 ἀφαιρέοις G. V. ἀφαιρέουσιν H.
19 τῇσι V. τοῖσι G. A.
25 χωρίῳ G. H. χώρῳ V. A.
33 ἡ τροφὴ O. ἡ τροφὴ G. V. αἱ τροφαὶ H.
34 ἐκρέει G. V. ἐκρέουσι H.
προσδιακρινήσας G. H. προσδιακρινήσαις V.
37 πτύελα V. G. v. l. πτύαλα G. H.
40 ἁρμόζον G. ἁρμόζοντα H. V. A.
41 εὐρὺ ἢ τὸ χάλκεον G. εὐρὺν ἢ τὸ χάλκεον H. V. A.
τρηνὶς G. τρηνέα A. τρηνέα H. V.
42 ἀλγέουσι. Ὑποτιθέναι G. V. ἀλγέουσι. ἐπί. Ὑποτιθέναι H.
46 ἀποσβεσθείη H. διασβεσθείη G. V.
47 ἐκείνου G. V. οὐκ ἐκείνου H.
52 ἔσω G. H. V. ἔσαι A.
54, 55 ἔσω δή τι καὶ τῶν ποικίλων G. V. ἔσω δέ τι τῶν ποικίλων H.
55 ἔσω δή τι καὶ τῶν ποικίλων· πικέριοι ξὺν μέλιτι O. ἔσω δὴ τὸ ποικ, ἔρειον νεαρὸν ξὺν μέλιτι F.
55 πικέριον H. V. G. v. l. πινέριον G.

XCIII,
8 κοκκάλου G. H. κοκκάδου V. G. v. l.
10, 11 ἐς ἂν ἔκλειγμα G. ἐς ἂν ἔλειχμα V. A. ἐς ἂν ἔλειγμα H.
12 < δύο G. < < β'. H. < β'. V. γ'. β'. A.
13 κρόκου μίη G. H. κρόκου < α'. V. κρόκου γ'. α'. A.
κόκκος G. κόκκους A. F. κοκκία V. κοκκίῳ A.

19 ξυμβαλέειν G. V. τὸ ξυμβαλέειν H.
20 τινες H. V. F. τιν☉ G.
21 εἶναι G. H. V. ἐπὶ A.
23 ἰδέη τις G. δέη τ̃ H. δέῃ τ̃ V. G. v. l.
24 ἔκκρισις ἐῶσα F. ἐκκρίσι☉ ἐὼν G. H. V.
26 μὲν ἔχε πλαδαρώτερ☉ V. μὲν πλαδαρῶδ☉ G. H.

XCIV,

3, 4 ὀξέων νούσων θεραπευτικὸν βιβλίον δεύτερον G. H. ὀξέων θεραπευτικῶν β΄. V.
5 δεύτερον G. H. δεύτερον, ἐν ᾧ περὶ ἐνεσ H.
7 περιπνευμονίης H. πνευμονίης G. V.
33 μέζων G. H. μεζόνων V.
34 ἢ H. ἡ G. V.
36 ὕσσωποι G. H. ὕσσωπ☉ V. A.

XCV,

2 ἐφέλκηται H. V. ἐφέλκυ G.
16 ἐγρηγορῶσι πάννυχοι G. H. ἐγρήγορσις πάννυχ☉ V. A.
16, 17 δέ☉ μὴ G. V. δέ☉ δὲ μὴ H.
26 σιτηρῶν F. αὐστηρὸν G. H. V.
42 χρίσιες G. V. χρήσιες H.
δεσμοὶ G. H. δεσμὸς V.
48 ῥῆξι☉ G. V. πῆξι☉ H.
56 ῥῆξι☉ G. V. σωτῆξι☉ H.

XCVI,

8 φλέβες G. H. πολύφλεβοι V.
12, 13 κοίλω G. H. V. κοιλίῳ A.
14 ἀσινέως G. H. ἀπηνέως V.
18 οὐδὲν F. οὐδένα G. H. V.
μέζον G. V. F. μέζων H.
ἢ O. ἢ G. H. V.
18, 19 ἀνωτέρω G. V. ἀνώτερον H.
19 τ̃ μέσης H. V. A. τ̃ μέζης G.
20 ὁκόσοι H. V. ὅσοι G.
26 τοῖσι M. τρισὶ G. H. V.
27 ἀγκῶνι G. V. ἀγκῶν☉ H.
τάμνοι G. H. τάμνῃ V.
38 διάσφιγξις H. V. διάσφυγξις G.
41 πινόεντα G. H. V. πινόεντα A.
οἰσύπῳ G. H. ὑσσώπῳ V. A.
42 μυρσίνῳ G. V. μυρσινίνῳ H.
44 ὑπαλειφέσθω G. V. ὑπαλείφθω H.
50, 51 δυνάμεις H. V. δυνάμις G.
51 ψύψαι H. V. G. v. l. ψύξαι G.

XCVII,

2 καὶ χαλκὸν, καὶ κεκαυμένον, καὶ λεπίδα H. καὶ χαλκὸν κεκαυμένον, καὶ λεπίδα G. V.
3 ἑκάστη τοιαίδε G. V. ὁκόσαι τοιαίδε H.
4 πινόεντα G. H. V. πινόεντα A.
ἐν βραχέϊ G. V. ἐς βραχὺ H.
6 ἐπίθεμα G. V. ἐπίθημα H.
9 τρύχνον G. V. τρίχνον H.
11, 12 ῥοδίνῳ μύρῳ G. H. ῥοδίνῳ ἢ μύρῳ V.
13 βραβύλων G βραβείλων H. V. ῥαβύλων A.
18, 19 χαρίσαιο G. H. V. χρίσαιτο A.
23 ῥόα G. H. ῥόος V. A.
δῆσαι G. V. σῆσαι H.
29 διαῤῥεῖ γὰρ G. H. διαῤῥεῖ γὰρ V. διαιρεῖ γὰρ A. διαιρεῖ γο G. v. l.
31 μὴν ἡ ἰητρείη H. μὴν ἰητρείη G. V.
43 κεραμίων F. κεράτων G. H. V.

49 μοίρῃ G. μοίρῃ H. V. G. v. l.
50 ξηρῶν G. H. ξηρᾷ V.
50, 51 ἐμπάσσειν G. H. V. πάσσειν G. v. l.
55 τὸν G. H. τὴν V. A.

XCVIII,

2 τὸ ῥῆον F. τὸ ῥίον G. H. V. ξ ῥίῃ M.
10 τοῖσι δεχομένοισι G. H. τοῖσι δὲ χρωμένοισι V.
13 λαγῶ G. V. λαγωῦ H.
τεμιοὺς H. V. θαμιοὺς G. πλεία A. (ἢ) πτιπία V.
16 ἡμικυάθω H. ἡμικύαθον G. ἡ μία κύαθ☉ V.
19 ἀρίση Σαμία G. H. ἀρισήσαισι μία V.
20 καὶ ἡ σφραγὶς H. καὶ σφραγὶς G. V.
23 κεραμίων G. κεράτων H. V. A.
24 σειραίῳ τῷ Κρηϊκῷ H. σιραίῳ τῷ Κρῆτι G. σιρέῳ τῷ Κρητὶ V.
25 ἄριστον H. V. A. ἄρις☉ G.
32 καὶ ὀξυλαπάθω H. ἢ ὁ ὀξυλαπάθῳ G. V.
33 ἰδίῃ G. H. V. ἰδίης A.
36 καὶ τράγου τῆς ἀκάνθης F. καὶ πράσον τ̃ ἀκάνθης G. H. V.
πράσον G. H. V. πράσσον A.
37 κόμμι G. H. V. κόμμις A.
43 τρωμάτων H. χρωμάτων V. G. v. l. χεραμάτων A. χρωτῶν G.
46 ὑπὸ G. H. V. ἀπὸ A.
50 μὴν οὐ μόνη ἐς G. μὴ οὐ μόνη ἐς H. μὴ ἐς V. μὴν ἐς V. m.

XCIX,

3 ἥκειν G. v. l. ἔχειν G. H. V.
9 σεσησμέν☉ G. H. V. σεσημένῳ A.
9 ἁπάντων ὧν ῥόφημα V. ἐς πάντων ὧν ῥόφημα G. ἐς πάντων ἢ ῥόφημα H. A.
10 ἄλεσι G. v. l. ἀλσὶ G. H. V.
11 τι τῷ κάμνοντι V. τι κάμνοντι G. H.
18 ὀῤῥώδης H. V. ὀῤῥωδὴν G.
19 ἀπηνέα G. H. ἀπηνὲς V. A.
20 προσεπιπασσέσθω G. H. προσεπιπασσέτω V. A.
21 παχέα G. H. V. παχεῖα A.
31 ἑψείσθωσαν G. ἑψείσθωσαν V. m. ἑψήσθωσαν H. ὑφείσθωσαν A. ἑψείσθω V.
32 φακὸς G. H. V. (ἢ) ζειὰ H. m. V. m. ζεὰ A.
40 τε G. τ̃ H. V.
41, 42 πρήσσηται H. F. πρήσσῃ G. V.
44 45 ἤδη G. H. V. ἤσσης A.
46 τὸν πῶρον O. τ̃ πόρον F. τὸ πῶρον H. τὸ πειρὸν V. τὸ πηρὸν G.
52 ἑτέρων G. H. ἕτερον V. ὕστερον (ἴσως) G. v. l.

C,

6 ἔνισσο G. V. ἔνθεο H. ἐνέσω A.
7 ἐξέλαοις G. H. ἐξέλαες V. A.
9 διαδιδρήσκουσι H. V. διδρήσκουσι G.
10 παλίσσοντος G. παλίνσοντος H. V.
15 ἐφραζόμεθα G. ἐμφραζόμεθα V. A. ἐφραζόμεν H.
16 σημήϊα G. H. V. σημήϊος A.
20 ἱέρα G. H. V. ἕω A.
30 προαπηύδηκε G. H. V. προαπηύδηκε A.
31 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ G. H. οὐ γὰρ ἀνδ V.

35 σμικρῆς τομῆς τ̃ χάσι© G. σμικρῆς τ̃ τομῦς τ̃ χάσι© V. σμικρῆς τ̃ χάσι© H.
38, 39 ἀφαιρέειν G.H.V. ἀφαιρεῖν A.
41 νεόχμωσιν G.H. νεώχμωσιν V.
43 πτισανίων G.H. πτισανίων V.
44, 45 Συχίῳ G.H. σικένη V. σικύη A.
45 προσβάλλειν G.H.V. προσβάλλεις A.
47 πεδόδοιο G.H.V. πεδίδοισι A.
53 ἐπιπλάσιος G. ἐπίπλα V. ἐπιπλασμάτων H.
55 ἐπὶ τῇ G.H.V. τῇσι ἐῃ A.
CI,
10 ἀβαρέες ἐς O. ἀβαρέες H. ἀβαρέες ἐς G.V.
17 ἡδέα κ̀ ἡδεῖα G.V. ἔσω ϳ̀ κ̀ ἡδεῖα H. ἔσω ϳ̀ κ̀ ἡδέα V.
χεῖρον V. G. v.l. χείρων G.H.G.v.l. (γρ.)
19 ἀμφυῇ G. ἀμφυνῇ H.V.G.v.l. (ἴσως)
23 σφυγμὸς H.V. σφιγμὸς G.
26 ἐνεργῶς V. ἐναργῶς G.H. ἐναρπής A.
26, 27 περισφαλίας G.V. περισφαλίσας H.
30 πλησμονῆς G.H.G.v.l. (γρ.) πλησμονῇ V.A.
33, 34 ἥκεσε G.H.V. ἥκεσαν A.
42 ὑποκηρέωσι G.H. ὑποκηρέωσαι V.
44, 45 ἄλλοι G.H.V. ἄλλ© A.
49 κελίσι© G.H. κελισέρης V.
51 σιτίον H.V. σιτίων G.
52 δίψεος G.G.v.l. (γρ.) δίψας H.A. δίψος V.
53, 54 Προνοεῖσθαι A. V. m. προϋπερηφεῖσθαι G.H.V.
55 τοῖσι ϳ̀ συνανέχειν G. τοῖσδε συνανέχειν V. τοῖσιν ἀνέχειν H. τ̃ δέσιν ἀνέχειν A.
CII,
5 ξυνήθης G.H.V. ξυνήθως A.
6 διαστάσι© V. διασήσι© G.H.
11 ποικίλη G.H.V. ποικίλον A.
12, 13 ἐνεργῷ G.G.v.l. (γρ.) ἐνεργεῖ H.V.A.
14 ἀνάστασιν G.H. ἐπανάστασιν V.
15 Ἐπίθημα G.H.V. Ἐπίθημα A.
16 λεῖοι G.H.V. λεῖον A.
21 ἀψίνθιε G.H.V. ἀψίνθου A.
κόμης V. κόμῃ G.H.
22 μάννης G.H.V. μάνης A.
23 Φυράσαντ© G.H. Φυρήσαντ© V.A.
26 ἀκμαῖον G.H.V. ἐκμάλλον A.
26 κόμμι δὲ, ῥοὸς G. κόμμι, ῥοὸς H.V.
28, 29 οἰνάνθης H.V. οἰνάνθη G.
33 λειμῶνας G.H λιμῶνας V. λειμῶνα A.
42 ἠέρα G. ἀέρα H.V.A.
44 πάσεειν G.H. πάσειν V. πᾶσιν A.
44, 45 κληῖδας G.H. κληΐδα V.A.
45 ἀλφίτοισι G. ἄλφιτα H.A. ἄλφητα V. ἢ δὲ ἀπαλὴ
46 πιπάλη ϳ̀ G. πιπάλη H. ἡ ἀπαλὴ κ̀ V. ἀπαλαίη ϳ̀ A.
47 ἐμπάσσειν O. ἐμπλάσσειν H. ἐμπλάσσειν G.V.
50, 51 πίνον G. πίανος V.A.
51 γύψον ὀπτὴν G. γύψος ὀπτὴ H. ψύχος ὀπτὴ V.
CIII,
4 διαχέειν G.H. διαχρέειν V.A.
8 κάχρυ G. κάγχρυ H.V.
9 ποθίζε G.H. ποθ' ἴζε V.
20, 21 ἐδαμᾶ G.H.V. ἐδαμᾶς A.
24 ξυνήθης G.H.V. ξυνήθως A.
25 ζωώδης G.H. ζωώδεα V.
27 ἐξένηψε G. ἐξένιψε H.V.
29 εὐσταλὴς G.H. ἀσταλὴς V.
35 καταβλακεύειν G.H.V.m. καταμαλακεύειν V.
40 κὴν ὅδε G.V. κὴν ὅδε H.
45 Θεραπεία Χολέρης G.V. Περὶ Χολέρης Θεραπεία H.
45 Χολέρης G.H.V. Χολερῆς A.
47 ἄπεπτ© G.H.V. ἄπεπτε A.
47 ἐς ῥηϊδίως H.V.A. ῥηϊδίως G.
48 ἢν V. εἰ G.H.
49 ῥυμφάνειν G. ῥομφαίνειν H.V. ῥοφαίνειν A.
CIV,
3 κόπεια G.V. κόπρεια H.
6 ἔμετος G.H.V. ἔμεσος A.
20 ἐπιστάζειν G.H.V. ἐπιστάζει A.
48 αἰώρης H. αἰώρης (ἴσως) G.v.l. ὥρης G.V. αὔρης F.
50 θήλυμα G.V. θέλυμα H.
57 νάρδε H. ναρδίνῳ G.V. ναρδίν A.
CV,
4 εἰρίοισι H. ἐρίοισι G.V.
11 ἀδικῇ G.H. ἀδηκῇ V.
12 λύσαντα G.v.l. λύσαντα G.H.V.
τρέπειν G.H.V. πρέπειν A.
20 ἔντασις G. ἔνστασις H.V.A.
20 περῆσις G.H. περίσις V.
23 πόνοι G.V. πόνε V.F.
27 ἀθρόον V.A. ἀθρόως G.H.
30 ἀνάπνευσις G.H. ἀνάπνευσιν V.
34 σαφῶς A. σαφα G.H.V.
35 καρηβαρίη O. καρηβαρέη G.V. καρηβαρέη H.
36 διαφορῇ H.V.M. διαφορῇ G.
39 συχνὸν G. εὐχνε V.A. εὐχε H.
43 πάντα H. πάντας G.V.
τῇ G.H. τε V. τ̃ A.
49 Πυρίημα G.H. Πυρέημα V.A.
CVI,
6 βεβώνων G.H.V. βεβῶν A.
8 ξυμφέροι G. ξυμφέρῃ H.V.
10 μυρία G. μυρίαι H V.
11 ἄλλα G. ἄλλαι H.V.A.
πισὰ G. πισαὶ H.V.A.
19 ἀλεκτορίδων, κογχαρίων G.H.V. (ἢ) ἔχόντων μέγα κάλλος V.m.
19, 20 καθεψθος G.V. καθεπτης A. καπτης V.
21 λίτρον G.H.V.m. λύτρον V.
24 ἡ πελλίνης G. τ̃ πελλίνης H. τ̃ ἰπελίνης V.
25 κάχρυ G. κάγχρυ V. κάγχρυΐ H.
26, 27 ἄπνος G. ἄπονος H.V.A.
30 κινάμωμον G.V. κιννάμωμον H.
32 χρεόμμον G.H.V. χρεόμμ© A.
33 ἡ θεραπεῖη V. θεραπεῖη G.H.
38 ἀφεψη G.V.m. ἀφε H. ἀφη V.
42 νέῃ G.V. νέη H.
44 ἀμερθὲν G.H.V. χωρισθὲν V.m.
48 τάμνοντα G.H.V. τάμνειντα A.
CVIII.
3 διασκιδνᾶναι G.H. διασκιδᾶναι A. διασκηδᾶναι V.
5 πινόεντα G.H.V. πνέοντα A.
οἰσύπῳ G.H. ὑοσώπῳ V. οἰσώπῳ A.
9 οἴνε G.V. λίνε H.
12 δάφνης H.G.v.l. (γρ.) δάφνε G.V.

16 ἢ χάσμ G. χάσμ H. V.
22 ἰχαίμασι G. H. V. ἰχαίμοισι (ἴσως) G. v. l.
23 μάννη G. μάννης H. V. A.
ἁλόη G. V. ἁλόης H.
36 ἐγχέη τι G. ἐγχέη τις V. ἐγχέη τι H. ἐγχέειν τι A.
39 εὐρύτητι G. H. εὐρότητι V. A.
40 καὶ Συκίῃ G. καὶ σικύησι H. σικύησιν V.
41 προσβαλλόντα G. H. V. προσβαλλήειν τὰ A.
κατ' G. H. ἐς V. A.
42, 43 οἴνω G. V. οἴνω H.
44 διαβραίνῃ G. V. διαβρέῶσι H.
47 πόνον G. H. πόν@ V. A.
50 τόνδε H. V. G. v. l. (γρ.) τοῦδε G.
CVIII,
7 Καύσεως G. Καύσισιν H. V. G. v. l.
προσθεν G. H. V. πρόσθεν A.
12 τῇσι Καύσεσι G. τῇσι Καύσισι H. τοῖσι Καύσεσι V.
13 ἀρχῇ H. V. ἀρχῆς G.
16 φλεβί G. H. V. φλέβα A.
21 ἀιαλάβῃ G. ἀιαβάλλῃ A. V. m. αἰσθῇ H. αἰσθάνοιτο V.
24 τε G. H. V. τοῖς A.
31 ῥῆξιν G. δῆξιν H. V. A.
32 πηδαλφθωσιν G. H. πηδαλθωσιν A. πηδάλπτωσιν V.
35 τε G. H. V. τῷ A.
36 μῆνον H. F. μεῖον G. V.
38 κασσίη F. σικύη G. H. V.
40 πυρὸς G. V. πυροῦ H.
εἰλευμένα G. ἐλευμένα V. A. ἀλησμένα H. (ἢ) συστρεφομένα V. m.
42 πολλῆς H. V. A. πολλῆ G.
44 ἐμβεβλήσθω G. H. V. ἐμβεβλήσω A.
52, 53 ὄρθιος G. H. ὄρθρι@ V. A.
CIX,
3 ἔτως H. A. ἔτ@ G. V.
17 μὲν μὴ G. μὲν ἢ H. V. A.
19, 20 ζωήσων) G. ζωήσων) V. σωήσων) H. ἀθροίζων) A. ἀθροίζων) V. m.
20 ἀμφὶ ἢ θερμάσης H. V. ἀμφὶ θερμάσης G.
22 ἔν τι G. H. V. εὖτε A.
28 διεκθέσει G. H. διεκθεῖσει V. A.
31 χοῖν@ G. V. χῖν@ H.
38 ἥπατι V. ἥπατ@ G. H.
41 χρήσιμον G. H. V. χρήσιμον A.
ὅτι G. H. V. ἔτι (ἴσως) G. v. l.
42 ἄπυροι H. ἄπυροι G. V. ἄπωροι G. v. l. ἄπνοι G. v. l.
44 πληρεῦντα H. V. A. πληροῦντα G.
49 ἀπλοῖ G. ἀπλόοισι H. V. A.
50 πελονίτις G. πεμνίτις V. A.
ἐφθαὶ G. H. ἐφθὴ V.
CX.
2 Βισίνε H. Βισίνε G. V. Βεσίνε F.
3 κροκίνε G. V. κροκινε H. καρκίνε F. ὀνίσκε M.
8 εὐθισμένοι G. H. V. ἠθημένοι F.
19 Ἄρης G. H. V. (ἢ) θάνατος V. m.
21 κενεῶνα G. H. V. ἀγκῶνα F.
25 προσκαλέει) G. H. V. προσκαλέει) A.
27 ἴσχειν G. H. V. ἔχειν A.
30, 31 οἰσώπε G. H. οἰσώπε A. ὑσσώπε V.
31 διαθέντες G. H. V. διαθέντες A.
33 βάρεα G. H. βαρέα V. A.
40 θηραῖος G. v. l. G. V. θηλεῖος H.
Σκυβαλίτης G. H. σκυμβαλίτης V.
42, 43 τέτλιγες G. H. τέτλιγγες V. τόνπγες A.
45 τέτλιξι G. H. V. τόνπξι A.
47 λίθων G. H. λίθω V. A.
CXI,
2, 3 φλεγμονῆσι G. H. V. φλέγμασι A.
6 τριχάδα G. H. V. (ἢ) τὸ ὑποκάτω τῆς βαλαίης V. m. πληχάδα, ἢ τὸ ὑπὸ κάτω τῆς βαλαίης M. πληχάδα F.
9 Ῥοιάδα G. H. ῥοάδα V. A.
11 οἴκησιος G. H. V. οἴκησι A.
15 ἤδε H. ἥδε G. V. ἴδεε F.
18, 19 προσιόντων G. V. m. προσίτων V. προσιέντι τῶν F.
22 ἀποστάσιν G. V. ἀναστάσιν H.
24 πάθεϊ G. βάθεϊ H. V. G. v. l.
26 ἄσηρὸν G. V. ἄσηρὸν H. διεσηκὸν A. (ἢ) τὸ διεσηκὸς V. m.
30 τὴν H. V. τὸν G.
32 καὶ τοὺς H. V. τοὺς G.
34 ὧν τοῖς G. V. ὧν ἂν τοῖς H.
37 ἐπὶ G. H. ἐν V.
39, 40 αὖ καὶ G. αὖ τις καὶ H. V.
43 λύχνε G. H. V. λύχν@ A.
43, 44 καστορίε G. V. καστόριον H.
46 κάρτα G. H. V. κάρτε A.
48 ἐπιβλητέον G. H. V. ἐπιβλητέειν A.
48 μύρῳ G. H. V. μύρων F.
50 βάκχαρι G. H. V. βάκχαρ A.
CXII,
2, 3 Ἰνδικῶ G. H. ἰνδῶ V. A.
τῶ δένδρεος τῶ Ἰνδικῶ G. τῶ Ἰνδικῶ δένδρε@ H.
3 τῶ G. H. V. τῷ A.
5 ἔγχυτον O. ἔγχυτον G. ἐγχυτειν A. ἐπιχέειν V.
6 Διαχέειν G. H. V. διαχέεεν A.
12 λαπάξι@ G. λαπάσι@ H. V. G. v. l.
18 ἥξει H. V. ἥξεε G.
φυσᾶν G. φύσιν H. V.
οἷά γε G. H. V. οἷάκε (ἴσως) G. v. l.
25 εἰκασμένην G. εἰκασμένην V. ἀκασμένην H. φερομένην A. V. m.
27 ἐμποιήσι G. H. V. ἐμποιήσεις F.
29 ὑποθυμιῆν G. H. V. ὑπομένην A.
29 πρὸ G. H. V. πρὸς A.
32 τρέπειν G. H. V. πρέπειν A.
32 τὴν G. A. V. τὸν A.
37 ὄρθιον G. H. V. ὄρθριον A.
42 ἐς αἰαιχωτίην ἐπὶ παῤῥησίην τῶ G. V. ἐς αἰαιχωτίην H.
42 πρήγματ@ H. m. πώματος G. V. θώματ@ H.
43 ἀκυρίη G. V. ἀκαιρίη H.
44 ἀναλωφήσωσι G. ἀναλωφάσωσι A. ἂν λωφάσωσι H. αὖ λεφάσωσιν V.
CXIII,
2 αἴδιον G. H. ἴδιον V.
πρηΰνοιας H. G. πρηΰνσιας G. V.
9 πληχάδα G. H. V. (ἢ) τὸ πτερίνιον V. m.
11 διαίνῃ G. διέναι H. δίαιται V.
12, 13 καλαιονδῶτα G. H. καλαιονῶτ) A. καταιωνῶτα V.
18 νάρκην G. H. νάρκαν A.

24 ἀντερείδωσιν G. H. ἀντιερήθωσιν V.
27 ἐλελισφάκου G. ἐλελισφάγου H. V. ἐνελισφάγμου A.
28 εὖτ' ἂν G.H. εὖταν V.
25 βλίτον G. H. V. m. κρῖτον V.
26 πεπίων G. V. πέπων H.
27 πολλῆς G.H. πολλὸν V.
32 προσίσχοντα G.V. προΐσχοντα H.
CXIV,
3, 4 Χρονίων Νούσων Θεραπευτικὸν. Βιβλίον πρῶτον G. H. χρονίων θεραπευτικῶν α΄. V.
6, 7 Προοίμιον. Κεφ. α΄. desunt V.
20 κοτε G. H. ποτε V. A.
24 ὑποδιδρήσκειν G. V. m. ἀποδιδρήσκειν H.V.
25 καταμβλακεύειν G. καταβλακεύειν V. καταμαλακεύειν H.
28 ξυνδιαιτέον) G. H. ξυνδιαιτέοντα A. ξυνδιαιτεῶν) V.
29 30 θάνατον G. H. τῷ θάνατον V.
30 τάδε G. V. τόδε H.
32 φράσω H. V. σφράσω G.
34 Θεραπεία G. H. Περὶ V.
33 Κεφ. β΄. G. H. α΄. V.
37 σμικρῷ ἄλγεϊ G. V. σμικρῷ πάθεϊ ἢ ἄλγεϊ H.
38, 39 προσλάβοι G. V. προσλάβη H. προσβάλλοι A.
CXV,
3 ἰήθη G. H. ἰαύθη V. G. v. l. ζαύθη A.
4 χρόνου G. V. χρόνον H.
5, 6 ἡμέραιν G. H. V. ἡμέραιν A.
8 ἣν G. ὧν H. V. A.
20 κοτύλης G. H. V. κολύτης A.
21 κενεαγγέειν G. H. καὶ νεαγγέειν V.
24 ἀναίμακτον G. H. V. ἀναιμάκτος A.
25 ἀφειδέως G. H. V. ἀφειδὲς A.
τε G. H. V. τὴν A.
26 Κεφαλαίην G. κεφαλαίη H. V.
27 ἥκη G. H. εἴη V.
28 διπλαῖ G. H. V. διπλαῖς A.
29 τι G. τῷ H. V. A.
34 ἐπικέα) G. ἐπικέαν) H. V.
35 λεπταὶ G. H. λεπαὶ V. A.
37 Κεφαλαίησι G. V. κεφαλαίη τε H.
38 ἁπάσῃσι G. H. ἅπασι V. A.
CXVI,
6 ἐπεὶ G. H. ἐπὶ V.
17 χρέω G. V. χρεὼν H.
18 τῆς τερμίνθου G. τῆς τερμινθίνης V. A. τερμινθίνης H.
21 Κατειάδιον G. H. V. εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λῦσαι τὰς τῆς ῥινὸς φλέβας V. m.
22 Στρυφνὴ G. V. στρόνη H.
24 ὀδόντα G. ὀδὸν H. V. A.
27 ξυγχαρείσατο G. H. V. ξυγχαρείσαι τὸ A.
33 ἢ G. H. καὶ V.
τοῖσι H. V. M. τισὶ G.
33, 34 κενώσοντα G. H. V. κενώσειν A.
34 ὀκόσον G. H. V. ὑκόσειν A.
35 μάσσειν G. αἱμάσσειν H. V.
37 βαλαύστιον G. H. V. καλαύστιον A.
42 καύειν G. H. V. m. καὶ ἐν V.
ἐπιπολῆς G. H. ἐπὶ πολλῆς V.
43 ἀπάνευθεν G. ἀπάνευθε V. ἐπάνευθε H.
52 βυθίοισι H. βαθίοισι G. V.

CXVII,
6 ἀλτήρων G. καυτήρων H. V. G. v. l.
9 ἐμπάττειν G. H. V. ἐμπλάττειν (ἴσως) G. v. l.
10 φοινίσσειν G. H. V. φοινίσων A.
11 ἐγχέοντα G. H. V. ἐγχρέοντα A.
13 ξυνθετον τὸ διὰ G. H. ξυντεθὲν διὰ V.
17 φάρμακα G. H. V. φαρμάκῳ A.
18, 19 Δίαιτα H. V. δίαιτα) G.
20 λεπτὴ G. H. V. λεπτὴν A.
30 πόνου G. τὸ H. V. A.
35 κάρου G. H. κάρῳ V. G. v. l.
36 κρέσσων G. κρέσσον V. κρέσσειν A.
42 λαγὸς V. λαγωὸς G. H.
ὀπτὸς G. H. ὅπος A.
42 παχυῶόν τι G. παχυώοντα H. V. A.
46 ἐφθῶν G. H. V. ἐθῶν A.
53 ἴσχειν G. H. ἰσχνὸν V.
CXVIII,
4 ὠφελεόντων G. H. V. ἀφελεόντων A.
7 εὔπνοοι G. εὔπνοες H. V. G. v. l.
εὔφοροι G. V. ἔφοροι H.
13 ἐξαγωγὴ G. H. ἡ ἀγωγὴ V. διεξαγωγὴ (ἴσως) G. v. l.
29 ξυστῇ H. ξυωστῇ G. V.
30, 31 κεφαλαίῃσι G. κεφαλῇσι H. V.
31 τισι G. τοῖσι H. V.
35 μέλλῃ G. H. V. μάλλη A.
38 πλημμύρωντι G. πλημμύρον τι V. πλημμυροῦντι H.
41 ἐκρῇ G. H. ἐκρεῖ V.
45 ἢ G. H. καὶ V.
52 ἐστὴν G. ἐπεὶ H. ἐπὶ V.
56 ἐστὶ G. ἐστὶν V.
CXIX,
4 τῆς H. V. τὸ G.
7 τετμηκέναι H. τετμημένας G. V. (ἐν ἄλλῳ) τετμηκέναι V. m.
8 δραχμαὶ G. H. δράχμας V.
12 ὑπαναστρέφειν G. ὑπαναστραφεῖν V. ὑπαναστραφέειν H. ὑπαναστρεφεῖν A.
18 ἢ σπονδύλιον G. H. καὶ σπονδύλιον V.
31 μαρμαρυγῶν G. μαρμαρυγμῶν H. V.
34 τόδε H. τάδε G. V.
37 καμάτων. Πρόνοια, καὶ ἐπιμονή προεδρίη G. καμάτων· προεδρίη H. καμάτων προεδρίη V. (ἢ) πρόνοια καὶ ἐπιμονὴ V. m.
54 οἱ προείπατοι G. ὑπέρτατοι H. V. G. v. l.
CXX,
7 διωσμὸν G. V. διωγμὸν H.
16 κεφαλὴν G. H. κεφαλῇ A. κεφα V.
21 πίεσις G. πίεξιες H. V. A.
22 προπόσιες G. H. προσόπιες V. A.
ὕδατος ἢ οἴνου H. V. ὕδατος πόσι ἢ οἴνου G.
26 θύμβρης H. V. θρύμβρης G.
32 ἢ εὔχαρι H. εὔχαρι ἢ G. V.
37 πλισσάνη G. H. V. πλισσάνης A.
40 ὄξος G. ὄξεος H. V. A.
46 εὖ καλὸν ἐν τούτοις τοῖσιν A. εὖ τοῖσιν G. H. εὖ τοῖσιν V. (ἢ) καλὸν ἐν τούτοις V. m.
CXXI,
3 Θεραπεία G. H. Περὶ V.
5 γὰρ οὐ μοῦνον G. γὰρ μοῦνον H. V. G. v. l.

10 ζώειν G. V. ζώω H.
τλᾶιεν G. τλῆεν H. V. A.
34 σμικρὸν H. V. σμικρᾷ G.
37 μύδησιν G. H. V. σῆψιν A. V. m.
38 ξυμβῇ G. ξυμβέῃ H. V. A.
41 εἰρέαται G. H. εἰρέαν) V. A.

CXXII,

9, 10 κρέοσον H. κρέασων G. V.
12 τωυτὸν G. V. τέτων H.
14 Βησίνε G. Βυσίνε H. V.
17 κασίλω G. V. κασσίλω H.
21 αἰθυίης G. H. αἰθείης V.
ἐνοικάδιοι G. H. V. ἐνοικάδες A.
25 πίνοντας G. H. V. πόντας H. m.
33 πρήσσειν G. H. V. πρήσσεις A.
34, 35 ὠφελεῦντα G. H. V. ὠφελεῦνται A.
36 μὴ G. V. μὲν H.
θνητα G. θνητὰ H. V.
40 ἔκκλεισις G. H. V. ἔκκλεισι A.
44 καλαμίνθη G. H. V. καλαμίθη A.
49 ἐν G. H. ἐς V. A.
50 βέμβηκα G. H. V. (ἢ) τρέχον V. m.
51 ἰσιέναι G. ἐσιέναι H. V.
53, 54 ἠερμαῖος G. H. V. ὑρωμαῖος A.
54 ἡσυχίη H. ἡ ἡσυχίη G. ἡ σικύη V.

CXXIII,

4 ὡμοῖσι G. H. V. ὤμοισι A.
λιπαρὸν G. H. V. λιπαρεῖν A.
14 κακὸν G. H. V. κακεῖν A.
23 ὑῶν H. V. M. οἴων G.
28 σίκυος G. σίκυες V. σίκυα H.
30 κακὸν G. H. V. κακεῖν A.
32 ὡραίως H. ὡραῖος G. ἑραῖος V.
40 ἤδε G. H. ἢν δὲ V.
44 ἕκαστον H. ἑκάστε G. ἑκάστην V.
46 εἴασι G. V. εἴασὶ H. ἔασι (ἴσως) G. v. l.

CXXIV,

3 Θεραπεία G. H. Περὶ V.
13 αἴσθηται H. αἴσθητε G. V.
15 ἦν H. V. A. εἴη G.
22 δὲ G. H. δεῖ V.
26 ἐγκεομένης G. H. ἐγκαιομένης V.
31, 32 μέρος H. μέρεσ G. V.
32 ◁G. ◁◁H. V.
34 σωμάτων γὰρ τῇ δυνάμει G. σωμάτων γὰρ καὶ τῇ δυνάμει H. V.

CXXV.

5 φράσω H. V. φράζω G.
9 γυναικὸς H. V. A. γυναικῶν G.
14 ἡγεόμενον G. H. V. (ἢ) ἐρχόμενον V. m. ἐρχόμενον A.
16, 17 αἰαθρέψιος G. V. αἰατρέψιος H.
19 ἐγχείραντος G. ἐγχρέπτοντος A. ἐγχρεπτοντος H. ἐγχρέμπτοντος V. (ἢ) ἐνθέντα V. m.
25 ἐγκοτεῖ G. ἐν κοτεῖ H. V.
35 ὄκως G. H. ὅπως V. A.
προσδιαχειρῆσαι G. V. διαχειρῆσαι H.
36 ἄπισον G. V. ἄγευσον H.
40, 41 πειρώμενον G. V. πειρωμένειν A.
43 ἢ G. V. ἢν H. G. v. l. (ἴσως).
ἢ γὰρ αὖ ἰητρὸς G. V. ἣν γὰρ ἰητρὸς H.

CXXVI,

8 ἀπαυδῆν G. ἀπαυδεῖν V. ἀπαυδεῖ H.
3 ἢν χρηστὰ H. A. εἴη χρηστὰ G. οὐχ χρηστὰ V.
18 δέχοντα G. δεχόντα H. σχεδὸν τὰ V. A.
19, 20 σειραίῳ τῷ Κρητικῷ H. θηραίῳ τῷ Κρητὶ G.
σκυβελλίτη G. σκυβελλίτῃ H.
38 τερμίνθε H. θερμίνθε G.
52 ἐξεχὲς G. ὀξεχὲς H.

CXXVII,

7 ἢ καὶ τερπνὸν H. ἢ τερπνὸν G.
19 λιτῇ G. λιτῆς H.
26 ἣν G. ἡ H.
49 ὀσφύϊ G. ὀσφυῒ H.
53 ἔμετοι G. ἔμετος H.

CXXVIII,

17 βλάψαι G. βλάψαι δύναται H.
24 μὴ H. μέσε G.
ζωὴν H. ζωὴ G.
25 Βησίνε G. Βησσίνε H.
34 ἢ οἱ διὰ H. ἢ διὰ G.
38 φύσιν) G. φόνων) H.
46 χρέο G. χρέος H.
50 μαλθακωτάτοισι· αἱ H. μαλθακωτάτοισι G.

CXXIX,

8 Θεραπεία G. Περὶ H.
17 ἐς G. τὸ H.
26, 27 ἐκρέειν H. ἐκκρέειν G.

CXXX,

4 χυμὸς G. χυλὸς H.
5, 6 μαστίχησι G. μαστίχῃ H.
22 Θεραπεία G. Περὶ H.
31 θέρμαι G. θήμαι H.
40 σφίγξιας H. σφύξιας G.
42 ψυΐας G. ψύας H.
43 ἡ G. ὁ G.
32 διέξοδον ὅκως ἀρήγειν G. H. διέξοδον ἀρήγειν M.
48 ἀλίτοισι G. ἀλφίτοισι H.
51 τάδε σοι G. τὰ μέσοι H.

CXXXI,

3 μῆον H. μεῖον G.
3 πελινίτην G. H. βρυωνίτην H. m.
πετροσέλινον H. πετροσέλι G.
4 ποικίλων δὲ, μύρα μὲν ὀκόσα G. ποικίλων μὲν ὀκόσα μύρα H.
13 Θεραπεία G. Περὶ H.
19 ψυῶν G. ἢ ψυῶν H.
20 λαγόνος G. λαγόνων H.
21 ἐς τὸ τοὺς G. ἐς τοὺς H.
27 λιβανωτὶς H. λιβανωτὸν G.
36 ἀλικακάβε H. ἀλικακκάβε G.
39 καὶ διὰ τὸ ὄγκε G. καὶ τὸ διὰ ὄγκε H.
46 ἄκισα G. ἥκισα H.

CXXXII,

8 τῇσι H. τοῖσι G.
24 ἀκρεσίης G. H. ἀκρατὴς (ἴσως) G. v. l.
25 ἄθρεπτος G. H. ἄτρεπτος (ἴσως) G. v. l.
31 ἢν G. ἔοι H.
33 σύψιν G. σόψον H. G. v. l.
37 τοῖσδε καὶ H. τοῖσδε δὲ G.
42 ἤδε G. εἰ δὲ H.
κραίνῃ G. κραίνοι H.

CXXXIII,

CXXXIII,
6 ἢν G. τῃ H.
7 μηδὲν ἢ G. μηδενὶ H.
13 οἱ ὕπνοι G. ἄϋπνοι H.
17 βολαῖσι τοδ G. βολαὶ, σίτε H.
18 τόνον G. τοίλω H.
37 κολοκαύθης H. κολοκύντης G.
38 δρυόγλωσσον G. δρυογλώσσε H.
40 βρύον H. βρίω G.
CXXXIV,
44 πιεῖν G. ποιεῖν H.

CXXXV,
18 Κελτέων H. κελτίων G.
34 ἀμμωνιακὸν H. ἀμμονιακὸν G.
45, 46 κορυκοβολίαι G. κορύκοβοι λεῖαι H. κόρυμβοι λεῖαι M. H. m.
CXXXVI,
6 λαγὼς G. λαγωὸς H.
17, 18 κρέοσον G. κρέοσων H.
20, 21 ἀπὲρ καὶ πάντων G. ἀπὲρ ἁπάντων H.
25 παρεκθέων G. περ ἐκθέων H.

NOTÆ
IN
VARIAS LECTIONES, EMENDATIONES, & CONJECTURÆ.

QUÆ res maximè solent Antiquorum Libris labem inferre, eæ videntur omnes ad depravanda hæc *Aretæi* scripta conspirasse. Horum enim Codices MSS. sunt quidem ii numero non admodum pauci, (de *tredecim* ad me notitia pervenit;) sed quoniam alii cum aliis tam in mutilis truncisque partibus, quam in prodigiosis erratis perpetuo ferè tenore exhibendis mirificè consentinnt, alii ab his in utrâque re interdum haud parum discrepant, eos neque ex uno, neque ex valde multis Exemplaribus descriptos fuisse censendum est. Sunt etiam, (de plurimis ita esse audio,) manu admodum *Recenti* scripti; ideoque eos, utpote ab indoctioribus Librariis exaratos, vitiis scatere minimè mirum est; quibus quidem Codicibus etiamsi paulo frequentiora menda irrepsissent, condonandum esset hominibus, cùm ibidem de Arte tractaretur sibi neutiquam intellectâ, & in qua voces sæpe occurrerent extra communem usum positæ, obscuræ, nisi Medicis fere inauditæ. Quid quòd *Aretæus* ad duorum fere Antiquissimorum Scriptorum, *Homeri* scilicet & *Hippocratis*, dicendi rationem, stylum conformarit: & non modò obsoletas horum voces freqnenter adhibeat, sed & novas ipse haud rarò effingat; omniaque Dialecto, jam etiam suo tempore desuetâ, comprehendat. Neque verò, exceptis tribus, Medicum quenquam Græcum, de *Aretæo* vel famâ audivisse percipimus. Ex iis autem qui de eo mentionem faciunt, *Paulus* unam duntaxat, eamque haud magni momenti sententiam, affert; neque in describendis medendisve morbis, hujus vestigiis insistere videtur. In eo autem loco, ubi *Dioscorides* ex illo aliquid adducturus fuit, hiatus reperitur. *Ætius* autem quater ex *Aretæo* quædam se desumere fatetur; quæ licet multùm immutata, ex isto, quem nobis usum præstiterunt, quantùm restituendis corrigendisque Veterum Libris prosit hos ab insequentium Sæculorum Authoribus citari, declarant. Ad hæc, neque inter Criticos, nisi unus fortè aut alter, exstitit, quem in *Aretæi* lectione versatum esse constat; hos autem, ut *Mercurialem*, *H. Stephanum*, & *Foesium*, ex eo aliis Authoribus lucem attulisse, non item ex aliis hunc emendasse, invenio. Cæterùm Editiones, nonnisi duæ, hujus Authoris *Græcæ* prodierunt; quorum prima à Viro & docto & diligenti data est: is quidem, quicquid è MSS. colligi potuit, ad illustrandum Textum fideliter & cum judicio

dicio disposuit; conjecturas, doctas quidem sed paucissimas, easque nudas, ne verbo quidem addito, attexuit. Posterioris Editionis Author, quàm nihil hujusmodi, aut aliud sanè quippiam utile effecerit, in Præfatione declaratum est.

Superest, ut exponam quas mihi potissimum in emendando *Aretæo* leges præscripserim. Cùm, uti supra dictum est, *Homeri* ac *Hippocratis* dictionem studiosè imitetur, siquid apud istum barbari, obscuri, absurdi, duri, levi mutatione in eorum verba detorqueri possit, magnas mihi adstipulari authoritates censebo. *Ætius* quoque, uti palam feci, multa ex *Aretæo*, nomine hujus celato, decerpit; multa ex *Archigene* desumit; quæ cum his *Aretæi* planè eadem sunt; adeoque non mediocre Emendationi momentum accedet, quam cum scriptis istis congruere demonstrabo. Quin & *Aretæus* ipse, si loca sensu à se invicem non multùm abhorrentia contuleris, sanis frequenter sententiis depravatas optimè castigabit: quòd dicendi rationem ubique servet pressam, teretem, uniformem.

Cæterum, detegendis indicandisque præcipuis errorum originibus, commodè sæpe eruitur, firméque stabilitur vera lectio. Jam cùm in exarandis Codicibus, verba, vel à Dictante, vel ex Autographo, excepta, chartæ mandentur: quidam malè legendo, quidam male audiendo, omnes malè scribendo peccant. Qui audit, quique legit, pravâ scripturâ literas confundit, dimidiatas pingit, alias aliis nimis similes exprimit: negligentiâ quædam omittit, quædam transponit. Qui malè audit, ea quæ sono ad se invicem accedunt, pro se invicem ponit; voces incognitas perperam scribit: pro non intellectis notas, pro inusitatis communes substituit. Qui legit, litteras & verba sibimet formâ similia pro se invicem sumit; si voces similes aut similiter terminatæ haud longè inter se distent, ultimam earum cum intermediis omnibus omittit: eâdem de causâ nonnulla repetit; particulæ etiam, & voculæ minutæ hujus visum effugiunt: verba è Margine Textui, quæ ibidem admitti non debent, & quæ debent, alieno loco, inserit; Glossemata vel vocibus quæ per hæc declarantur, addit, vel ista inducens has ejicit. Uterque, si ad res magis, quàm ad verba, attendit, horum ordinem, servato sensu, invertit: voculas idem significantes alias aliarum loco supponit: particulas frequenter omittit, frequenter mutat, præpositiones item & adverbia: numeros, casus, modos confundit: voces simplices pro compositis, & has pro illis, usurpat. Quòd si sensum haud assequantur vel parum curent, ambo verba ineptè separant, & conjungunt; malè interpungunt, Spiritus & Accentus perperam appingunt. Causas errandi, & ei qui id quod scripturus, & ei qui id quod dictaturus est, legit, communes esse constat. Rectè quidem interdum legunt, quod haud rectè rursus exscribunt: ubi scilicet vetustas, aut caries, aut injuria quævis alia, vocabula sive litteras, vel earum partes delendo obscurandove, ita immutârit, ut diversa potius repræsentent. Porrò cùm MSS. partim Majusculis, partim Minusculis, Litteris exarentur; quarum Majusculæ prope similes sunt, earum Minusculas sæpe haudquaquam ejusdem formæ esse contingit: idemque vice versâ obtinet. Est etiam observandum, Majuscularum formam in diversis Codicibus non esse admodum diversam: Minuscularum species esse quamplurimas, plurima item abbreviationum genera, ita ut difficiliùs ex his conjectura formari possit; cùm planè nesciatur quonam scripturæ genere exaratum fuerit Exemplar, è quo Codex alius sit exscriptus. Frequenter etiam accidit, ut Codices depraventur, eò quòd Librarii, quæ vel non intelligant, vel non probent, scribere nolint: adeoque conjecturas suas pro his substituant. Frequenter etiam, ut Libri sui castigatiores perfectioresque appareant, lacunas ex ingenio suo quoquo modo supplere satagunt; ubi nempe vel finis vel principium vocabuli erasum est, quippiam

piam

piam pro suo captu assuentes, unde linguæ saltem ejusdem cum cæteris videatur: sensu interim, prout obtigit, vel aliquo, vel nullo. Trium tres dissimiles in unâ eâque notissimâ Voce mendorum causas proferre liceat. Pag. 105. lin. 39. legitur, συχνὸν πίνειν ἔλαιον, pro συχνὸν, Codices duo habent εὖχυς. scilicet quia Majusculum σίγμα, hoc (C) atque hoc (Σ) modo scriptum, facilè temporis injuriâ & Scriptoris negligentiâ, Majusculum Εψιλὸν duobus his modis (є) atque (E) expressum, plurimùm referet: unde εὐχνὸν factum est; Νῦ autem, cùm minusculâ sic (ν) scribatur, ab Υψιλὸν minusculo (υ) parum differt: ita εὖχυς factum est; Librarius autem tertius, in Græcæ fortasse Linguæ scientiâ se versatum existimans, neque hujusmodi vocem in eâ reperiens, sagaciter εὔχυ, Imperativum scilicet ab εὔχομαι, Libro suo inseruit.

His omnibus de causis plurima in *Aretæi* Libros fluxisse vitia credo; ad eamque corrigendi normam Emendationes & Conjecturas sequentes sæpius accommodabo.

Notandum, quicquid ex *Hippocrate* citatur, id paginis lineisque Exemplaris, *Genevæ* Anno 1651. impressi; quicquid ex *Ætio*, id solius, quæ prodiit, Græcæ Editionis, *Venetiis* An. 1533. aptari.

Quæ Stellulis notantur Capita, vel partim, vel ex toto perierunt.

Pag. I,

21 πλησίον εἶδεος ἢ, Malim, πλησίον εἴη δέος, uti legi debere conjicit *Goupylus*, uti etiam hæc verba transtuli. Si εἶδεος servandum est, eo sensu intelligendum est, quo, Σκοτώματος ἢ ἡ ἰδέη, βάρος τῆς κεφαλῆς &c. (28: 18.) ἰδέας etiam pro εἶδεος inter Var. Lect. reperitur.

II,

20 ἐς τὴν ἡμέρην, σημασίην διώσαντο. Ita legendum, rectè proculdubio, conjecit *Goupylus*; Libri enim omnes, pro ἡμέρην, ἡμετέρην habent: & *Crassus* ista vertit, *nos ad ægritudinis notitiam impulerunt*; σημασίη vero, uti infra (l.23. & 55.) accessionem semper, idem scilicet quod παροξυσμὸν, significat.

35 ξυνερείσουσιν. Legendum ξυνερείδουσιν ut (4: 4.)

47 ἐρύθημα μήλων. Ex Margine hæc Textui inserta videntur; etenim antea dixit, μῆλα ἐρυθρά.

III,

10 αἰτίων. *Crassus* αὐτέων legit; utpote qui, *eorundem*, verterit. Priori verò loquendi genere passim utitur, ut αἰτίης τροπὴ (48: 39.) Hæc autem juxta *Hippocratis* sententiam dicta sunt, Lib. de Flat. (300; 41.) & de Morb. Sac. (306: 38.)

11 σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα &c. Videntur hic quædam deficere, & mendum etiam cæteris subesse.

26 ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται G. V. τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται ξυμπαθέα H. Exemplum hoc verborum transpositionis, quod in MSS. frequentissimè accidit, unicum dare sufficiat.

32 ἀνάκλισιν G. H. ἀνάκλησιν V. Malim ἀνάκλασιν ab ἀνακλάω. Ita, (2: 30.) κεφαλὴ ἐς τὸ μετάφρενον ἀνακλᾶται. & (4: 24.) τὴν κεφαλὴν ἀνακεκλασμένην. vide etiam 4: 34, 48. Ἀνάκλησιν *Ionicè* usurpari nequit, quoniam ista vox, ab ἀνακαλέω formata, aliud significat.

49 ξυνεχέες. πάσχειν hic, puto, deficit, Ita (5: 18.) ἤτοι τῷ ξυνεχέϊ πάθεϊ τῶνδε τῶν ζώων. & (9: 40.) ἡλικίη, πρῶτον τῶν ἄλλων πάσχουσι γέροντες. & (48: 8.) παῖδες παχὺ παθεῖν τε εὔκολοι.

53 καὶ θανάτου ἡ φύσις. *Goupylus* vertendum monet, *quæ etiam est mortis natura*. Hæc autem meliùs intelligentur ex istis quæ habentur in Capite de Elephantiasi (69: 22.) ἄφυκτος ἡ νοῦσος, πίπτεται γὰρ θανάτου ἐπ' αἰτίῃ· ψύξις ἐστὶ ἐμφύτου θερμοῦ — ἥδε ἐστὶ ἡ ξυνὴ θανάτου καὶ τοῦ πάθεος αἰτίη.

IV,

5 σφηνὶ διὰ ῥηϊδίως εἴησαν. Absurde in quibusdam Codicibus legitur, σφηνὶ νὴ Δία ῥηϊδίως εἴησαν. *Crassus* autem vertit, *cuneis per Jovem facilè diduci* possint; quem ab *Ionicâ* tmesi falsum rectè monet *Goupylus*. Hæc quidem apud *Poetas* frequentissima; quâ *Aretæus* quoque in aliis locis utitur, ut (6: 21.) πρὶν ἢ τῶν ἰητρὸν ἐπὶ τέχνῃ χρήσασθαι. & (24: 12.) ἐπ' αὐτοῖς ἵεται. Porrò ex ultimâ syllabâ τοῦ (σφηνὶ) Librarii formarunt νὴ ante διὰ, tmesin hanc pariter non intelligentes.

26 βρόχος. Legendum βρόγχος ex *Fabricii* Var. Lect.

34 ῥάχις ὅλη ἐς ἰθύ. Hæc profectò sana esse nequeunt; neque enim congruunt Emprosthotono affectis, qui, ut supra dixit, sunt κυρτοὶ τὰ νῶτα; &, uti mox eos describet, ἐς τὸ πρόσθεν οὐ τοξοῦνται μοῦνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται. *Goupylus*, pro ὅλη, legit ἕλκει.

κεφαλὴ πρηνὴς ἐς θώρηκα συννενευκυῖα H. κορυφὴ, κεφαλὴ πρηνὴς, ἐς θώρηκα συννενευκυῖα. G. V. Malim κορυφὴ πρηνὴς, κεφαλὴ ἐς θώρηκα συννενευκυῖα. Mendum hoc ita accidisse potuit; κορυφὴ omissum est, ac in Margine positum; ab alio deinde, sed haud suo loco, restitutum. Verùm hoc modo multo elegantior sententia est, cum caput ita pectori affixum describatur, ut

ejus vertex in terram pronus dependeat.

V,

17 Συνάγχη καὶ Κυνάγχη ἥδε καλέεται. Legendum existimo, Κυνάγχη ἥδε καλέεται, cætera autem ex Margine assumpta. Nam cùm duas, easque contrarias, describat Anginæ species, cur hæc κυνάγχη vocetur, hic rationem reddit: mox autem alteram magis specialiter appellari Συνάγχην docet, οἷον συνιοῦσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν, cui quidem contrarium Symptoma huic speciei, nempe tumorem & eruptionem, competere affirmat.

50 ψύχον. An, ψυχρὸν?

VI,

24 ὡς Κυνάγχην ἀπὸ Συνάγχης γίγνεσθαι. Ita ex conjecturâ meâ; sed in Textum per incuriam irrepsere, cum nihil hujusmodi facere decreveram. In Libris omnibus legitur, ὡς Συνάγχην ἀπὸ Κυνάγχης γίγνεσθαι perperam certè. Συνάγχης enim jam Sympromata describit, quæ quidem in κυνάγχην feliciter rransit; ita enim exteriores gutturis partes afficiuntur, interiores liberantur; atque ita periculum evanescit. In hâc præcipuè re duas has Anginæ species à se discrepare manifestum est.

46 εἰ. Meliùs εἰ δὲ ut in V.

50 ὑμῶν, ἔνθα &c. An ὑμῶν, εὖτε ἔνθα &c. Sententia sanè alioqui manca est; hâc autem loquendi formâ ubique fere utitur (ut 2: 31. & 10: 33.) Ista vox autem facilè omitti potuit, propterea quòd ejus initium sequentis voculæ initio non absimile est.

λαίφεα. Ita legendum ex Cod. H. non ut in G. λέπεα. Sic Uteri Membranas navigii velis comparat, (64: 49.) ὑμένες νευρώδεες, πλατέες ὅκως νεὼς λαίφεα.

VII,

30 ῥυπαρὰ H. λιπαρὰ G. Quid pingue Ulcus sit, nescio; sordidum, ut mali moris, semper notatur: eique καθαρὸν opponitur. (44: 11.) πελιδνά, κοῖλα, ῥυπαρά, δυσαλθέα τὰ ἕλκεα. Et (54: 26.) ἕλκεα, ἄλλοτε μὲν καθαρόμενα, ἄλλοτε δὲ ῥυπαρά.

41 ἐκινήθησαν, καὶ ἐμελάνθησαν, καὶ ἐς G. ἐκινήθησαν, καὶ ἐς H. Hæc, ut Exemplum verborum quorundam omissionis propono; propterea quòd similia similiterque terminata non longè à se invicem distant.

VIII,

3 βῶσαι. An βοῶσι, vel subintelligendum αἰσθομένοι?

6 ἔη. An ἦδε?

IX,

15 κακόν. An rectiùs κάκιον? (ut 8: 56. & 51. 17: 43.)

X,

39 αὐτή. An αὐτὴ?

XI,

13 ὑπόχολον καθαρόν. Legendum credo, ὑπόχολον οὐ καθαρόν: quoniam ὑπόχολον, subflavum significat, καπνῶδες autem aliam pituitam denotat ejusdem coloris, sed gradus intensi. Ita (14: 19.) dicitur αἷμα ὑπόξανθον οὐ καθαρόν. Et (14: 48.) ξανθὸν καθαρώτατον pro flavissimo colore usurpatum. *Ætius* hæc in suos Commentarios transcribens ita ait, βὴξ ξηρὴ· εἰ δὲ καὶ ἀναχθείη τι, ἀφρῶδες, κατάχολον, ἔστιν ὅτε καὶ Ναίμον ἀνθηρὸν σφόδρα. (174. 50.)

19 ἐπανέρη. An ἐπανείρης?

20 γρυποί F. *Crassus*, in Variis Lectionibus *Edit. Basil.* 1581. pro *curvantur*, *vigilant*, legendum monet. Omnes enim, ἄγρυπνοι, habent; sed perperam. In purulentis *Hippocrates* ait, eorum οἱ μὲν ὄνυχες γρυποῦνται (42: 32.) *Aretæus* (36: 52.) Phthisicorum, ait, ὄνυχες γρυποί. *Ætius* hæc ex *Aretæo*, uti totum fere hoc caput, desumens; ἄκρα ψυχρά· ὄνυχες πελιδνοί, καὶ γρυποῦνται. Unguium uncatio, quam γρύπωσιν vocant. *Cæl. Aurel.* (L. 2. c. 32.)

52 ὡς τῇσι. An rectè?

XII,

2 βραχείη. An ῥαγὴ ἢ? vel ῥαγῇ, ut (62: 31.) τῇ ἀπὸ πλεύμονος ῥαγῇ. Vel an φορὴ deest? ὑπὸ βραχείη φορῇ τοῦ ὑγροῦ (51: 17.)

5 ἀνίῃ. Num ἀνίῃ?

9 τῆς ἄνω ἰξιος τοῦ ὁδοῦ. τοῦ ὁδοῦ, videtur Glossema; ἴξις enim τὴν εὐθυωρίαν (rectam viam) significare apud *Ionas* à *Corintho* notatur, atque ita à *Galeno* (in Exeg.) apud *Hippocratem* usurpari dicitur. *Aretæus* etiam, αἷμα ὠκὺς μὲν ἐς τὴν ἄνω ἴξιν inquit (104. 24.) ἴξις πόρων (53: 45.) V. Lexicon, in voce ἴξις.

27 βύζεται. Ita legendum, licèt vox inusitata; formatur autem ab Adverbio βύζην, quod frequenter apud *Hippocratem* reperitur, ut (237: 17.) αἷμα βύζην ἀπιόν: exponitur autem à *Galeno*, *Erotiano*, & *Hesychio*, ἀθρόως. V. Lexic.

οὐ μάλα βήσσουσι. Ita lego, *Ætii* authoritate, licèt Codices omnes habeant εὖ μάλα βήσσουσι. Ille enim, immutatâ paululum Dialecto, εἰ μὲν ἐν ἀπὸ κεφαλῆς φέροιτο, γαργαλισμὸς τοῦ ὑπερῴας γίγνεται, καὶ ἀνάχρεμψις πυκνή, καὶ οὕτως ἀποπτύουσιν. ἐρεθίζονται γὰρ πρὸς βῆχα, καὶ οὐ πάνυ βήσσουσιν. (171: 36.) Illud autem θυμὸς ἐς γίγνεται, quod ex *Aretæo* reddit *Ætius*, ἐρεθίζον πρὸς βῆχα, loquendi forma est ex *Hippocrate* desumta (Progn. 39. 25.) βηχές τε καὶ θυμὸς τετέοισιν ἐς γίγνεται, καὶ οὐδὲν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου, in quem locum commentans *Galenus* ait, θυμὸν εἴρηκε τὴν νῦν προθυμίαν ἣν ἴσχουσι πρὸς τὸ βήσσειν, ἐρεθιζόμενοι μὲν ὡς πρὸς τὸ σύμπτωμα, ἀρχὴν δ' αὐτὸ παυόμενοι καὶ μόνον ἀρχῆς τοῦ βήσσειν πειρώμενοι. *Aretæus* hoc ipse explanat, (19: 57.) βὴξ δὲ ἀτελής, προθυμίη δὲ μοῦνον. Et (43: 50.) βὴξ, πολλὸν θυμὸς ἐς γίγνεται, καὶ βραχέα, ξηρὰ βήσσουσι. Itaque οὐ certè, contra omnium Librorum authoritatem, legendum.

38 ἀπολυόμενον. Malim ἀποπτυόμενον. Sputum enim, quo minus fluidum est, eo faciliùs in globulos formatur, & exspuitur, difficiliùs autem liquefit & dissolvitur. *Ætius*

hæc

hæc transcribens ait, εὐθὺς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον, καὶ ῥαδίως ἀποπλύεται. Et *Alexander Trallianus* (L. 7. c. 1.) Γνωρίσεις δ' ὅτι οὐκ ἐκ τῶν κάτωθεν μερῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὴν ἀρτηρίαν, ἐκ τοῦ μόνον ἀναχρεμπτομένοις αὐτοῖς καὶ βήσσουσι πάνυ ἀναπλύεσθαι.

51 Φθορῆς. An Φθόης? siquidem ex hoc affectu in Phthisin præceps est transitus. Ην ἐντὸς ἐξ Αποστάσιος, ἐν τῷ Πνεύμονι γένηται, ἢ ἐκ βηχὸς χρονίης, ἢ Αναγωγῆς αἵματος, καὶ ἀναβήσσῃ πύον, Πύη καὶ Φθίσις κικλήσκεται (36:4.) qui affectus Φθόη etiam vocatur, (36:31.) Vel num Φορῆς legendum? ut G. scilicet ut sanguinis effusio ab Asperâ Arteriâ fieri dicatur.

55 τοῦ. An τεῦ, pro τινος, *Ionicè*? certè τοῦ τοῦ separatim legendum, non, ut apud G. τούτων.

XIII,

7 Εμπυοι. An Εμπύαι? Ita (36:7.) ἢν δὲ θώρηξ ἢ πλευρὸν ἐμπυήσῃ, ἐπανάγηται δὲ διὰ τοῦ πνεύμονος, Εμπύη ἤδε τοὔνομα.

35 αὐλισθέν. Num ἀλισθέν? ut (14:37.)

45 τῷ πλήθεϊ δὲ ἡ διαφορὴ &c. Meliùs fortasse τῷ πλήθεϊ ad præcedentem sententiam rejici posset, ac legi ἡ δὲ διαφορὴ &c. Etenim antea de signis ex minore vel majore copiâ sanguinis aliquid dixerat; nnnc autem de iis tantùm agit, unde dignosci possit si ex Venâ vel Arteriâ fluxerit.

XIV,

5 ἰητρίης. Legendum ἰητρίη, ut (12:40.) ἰητρίη δὲ ἀρκέει ἁπλῆ. & alibi. σύνψις μὲν ἡ ἰητρείη.

21 ξυὼ τῳ. Vocem aliquam potiùs deficere crediderim, ut σιάλῳ, quam τῳ hic pro τινι usurpari; neque enim aut commune aut sanum genus loquendi videtur. Substantivo certè alibi semper utitur in occasione simili, ut (60:20.) τάδε καὶ ξὺν τῇ τροφῇ. & (60:27.) ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κυπρίοισι.

27 μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου. ἔμετοι φλεγματώδεες, H. μετεξετέροισι οἵδε μέσφι μεταφρένου ἔμετοι φλεγματώδεες. G. V. Fortasse μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου· οἱ δὲ ἔμετοι φλεγματώδεες.

29 μέζων ἐὴ τουτέων ἀποσιτίη, πλῆθος πολύ. An μέζων ἐὴ ἀποσιτίη, τουτέων πλῆθος πολύ?

34 παγετώτερον. Inusitatè, neque bene formatur comparativum hoc ex Substantivo πάγετος. Malim παγερώτερον, ut (98:28.) τὸ παγερὸν ἴσχει.

57 καταπίνῃ. Certè vox mendosa. *Crassus* vertit, *Si in pectore noxa sit*; quid legerit, voci καταπίνῃ simile, conjicere nequeo. Inter Varias Lectiones legendum monet, *Si à pectore absorbeat.* An ἐπανίῃ? his enim præpositionibus verba in simili casu decomponit, ut ἐπανάγηται διὰ τοῦ πνεύμονος (36:8.)

XV,

14 οὐ. Delendum puto. Inflammationes enim æstate maximas oriri minimè dubium est. Οἱ Καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γίγνονται). Hippoc. (L. 2. Epid. 995.) Sequitur etiam apud *Aretæum* homines mori ἔαρος δεύτερον, φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι Καυσώδεσι.

19 ἀπογνῶσι. Malim, ἀπόγνωσις. Etenim malam spem ex desperatione omnimodâ sequi, absurdè dicitur; δυσελπιστίη, ἀπόγνωσις τοῦ βίου, cum gradatione expressio est.

37 ὠκυφόνου F. M. ὦ κύφων τοῦ G. V. H. *Goupylus* inquit, O cyphon, exclamatio est indignantis, Dii vestram fidem! Quânam authoritate fretus hoc ita exponat, haud reperio. Ωκυφόνου certè, vox *Homericè* composita, commodissimè legi potest. *Paulus* (L. 3 c. 24.) καρδία πάσχουσι ὀξὺν ἐπιφέρουσι θάνατον. *Aretæus* infra, τόσον τι τάχος τοῦ ὀλέθρου (15:44.)

50 Βουβῶνες οἱ λοιμώδεες Ηπατος. Ηπατος pro Ηβης falsò hic scriptum suspicor. Ità parum enim proprii sunt Jecori Bubones Pestilentes, ut hujus Visceris Tumorem aut Ulcus nusquam Bubonem appellari meminerim. Inguen contrà in Peste perpetuò occupant. Quin & ex eo tantùm quòd τοὺς βουβῶνας adeo frequenter infestent, βουβῶνες etiam hi Tumores dicti sunt. Ita Βουβὼν à *Polluce* (Onomast. L. 2.) describitur τὸ περὶ βουβῶνας οἴδημα μετὰ φλεγμονῆς. Quænam verò partes hoc nomine appellentur, ita desinit *Rufus Ephesius*, (de Appel. Part. Corp. Hum. 24.) Βουβῶνες δὲ τὰ ἔμπροσθεν τῶν μηρῶν τὰ παρὰ τὴν Ηβην.

57 ἐστάθη. Ita legendum non, ut G. ἐτάθη. Sic (16:22.) γνώμη εὐσταθέστεροι. & (17:12.) ψυχῆς κατάστασις.

XVI,

24 καί. An ἀλλὰ καί?

27 Εστι δ' ἧς τῆς νούσου ἥδε. Hæc pessimè vitiata esse manifestum est. An Εστι δὲ τῆσδε τῆς νούσου ἰδέη? ut (28:18.) Σκοτώματος δὲ ἡ ἰδέη, βάρος τῆς κεφαλῆς.

48 εὐχροίη. Legendum existimo, ἀχροίη. Ita in Venæ Cavæ Morbo, quem Causi speciem esse dicit, (21:47.) προσώπου ἐρύθημα ξὺν ἀχροίῃ (21:16.) & (36:23.) ἀγρυπνίη, ἄχροια, καὶ τἄλλα πάντα ὁκόσα οἱ πυρεταίνοντες. Signum revalescentis Cardiaci dicit, cùm ei est πρόσωπον εὔχροον (103:22.)

XVII,

6 τἄλλα· ἀτὰρ καὶ τὰ ἄλλα. Qnid hæc sibi velint, equidem prorsus ignoro.

16 ἀλλοφάσσειν. Ita optimè ex F. cum antea, ἄλλο φασὶν, nullo sensu legeretnr. Αλλοφάσσοντες autem, vox ab *Hippocrate* usurpata, (Prænot. 44. 28.) à *Galeno* (in Exeg.) exponitur, παραπαίοντες, παραφρονοῦντες. V. Lexic.

25 ἐρέουσι. Meliùs fortasse ὀρέουσι, ut F.

41 μέρη. Malim legere, φέρει vel ἔχει; quid enim μέρη hic significet? τὰ πρῶτα per se frequenter adhibet, & adverbialiter, ut (38:38.) τὰ πρῶτα ὑδατώδεα, &c. Et, τὰ πρῶτα, πολλὰ καὶ χολοβάφια, ἔπειτα &c. Postea verò, pro ῥηϊδίως ἄπονος, malim ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως, ut apud *Hippocratem* (Prænot.

not. 45. 19.) ἢν ῥηϊδίως τι καὶ ὑπόνως ἔχειν δοκέῃ.

XVIII.

21 χορδῇ. Malim χορδαῖ. Nam uti refert *Cæl. Aurelianus*, Veteres Græci inteſtina *Chordas* vocaverunt (Ac. Morb. L. 3. c. 7.) Et *Homerus* ait, χορδῇσιν λιπαρῇσιν (Βατραχ. 221.)

28 εἰλεώδεσι. *Stephanus* in Theſ. Ling. Græc. & *Scapula*, εἰλεώδης, ex *Aretæo*, exponunt, *ileo laborans*; quod quidem in hoc loco niſi abſurdè neutiquam ſignificârit; neque verò alibi apud Authorem hunc legitur. *Conſtantinus* vocem hanc apud *Plinium* (L. 20. c. 4.) eodem ſenſu inveniri falsò notat; *Plinius* enim illic, *ilioſos*, dicit. Idem *Conſtantinus* τὰ εἰλεώδη, *inteſtini tenuis torſiones*, exponit; ſed Authorem nullum, in quo id ita uſurpatur, adducit. Equidem valde dubito an vox hæc uſpiam, niſi apud *Hippocratem*, idque ſemel tantùm (Epid. L. 3. Æg. 9. occurrat; γυναικὶ ἣ τὰ εἰλεώδεα δυσφόρως ὥρμησεν. *mulieri, cui inteſtini tenuis torſiones graviter ingruerant*. *Foëſius* tamen vocis hujus in *Oeconom.* mentionem non fecit. Sed neque hoc ſenſu hic tolerari poteſt: neque verò eo quo ego illam transtuli, ſcilicet, *Ileum ex cibis iis maximè contrahi, qui Ileum inferre ſolent*. Certè hic legendum, πιμελώδεσι, *pinguibus*: quod non modò cum Experientiâ congruit, ſed cum iis quæ *Ætius* ex *Archigene* his omnino ſimilia profert, de causâ Ilei, Αἰτίη δὲ εἰλεῶ, διαφθορὰ σιτίων πολλῶν τε καὶ ποικίλων καὶ ἀζυμώδεων, καὶ μάλιστα τῶν καταπιμέλων κρεῶν. Hæc ex MS. in Bibliothecâ *Bodlejanâ* exſcripta ſunt, ut & ea quæ in Notâ ſequenti leguntur.

32 ἀνελήφθη. Legendum, ἀνεθλίφθη, *quibus inteſtinum in ventrem non retruſum, ſed violenter colliſum eſt*. *Ætius* enim hæc ita exprimit, συμβαίνει δὲ καὶ οἷς ἔντερον εἰς τὸν ὄσχεον σὺν τῇ κόπρῳ κατέβη, εἶτα ἀνεθλίβη μετὰ βίας.

XIX.

16 παντί. An πάντη? ut (20: 31.) πάντη τὸ ἧπαρ σκίδναται.

52 πόνος βαρύς, βαρύτατος. Simili loquendi formâ utitur *Cæl. Aurelianus*, (Ac Morb. L. 3. c. 18.) anhelatio crebra atque creberrima.

54 ἕλκεται. An ἕλκονται? Trahuntur enim deorſum à Jecore Diaphragma & Pleura, utpote quod ex iis ſuſpenditur.

ἤρτηντο. An ἤρτηται? V. 48. 8.

XX.

18 διήλλαντο. An διηλλάξαντο? ut (93: 20.) διηλλάξαντο τὸν κίνδυνον. A διάλλομαι, διήλλαντο legi deberet, Phraſis tamen haud congrua.

24 σὺν πλήθεσι. An σὺν πλήθει? & ὡραίων pro ὡρίων, uti ſemper fructus horarii ab omnibus vocantur, & ab ipſo (136: 8.) ἀκροδρύων τε ὡραίων.

34 ἐπιπλέως. An meliùs ἐπὶ τέλεος?

47 παρά. Melius ἡ παρά.

XXI.

6 καθέν. Meliùs ita, quàm antea ſeparatim καθ' ἕν. malim tamen, χυθέν, ut 57: 32.

24 κειμένω. Legendum, κειμένη. Nam Aorta ad ſiniſtram Venæ Cavæ, non hæc ad illius lævam jacet.

32 εἶδον G. ἰδέην H. V. Et, Καύσον G. H. Καύσος V. Legendum credo, ἑκόσοι τήνδε τὴν καύσωσιν εἶδον, ἰδέην Καύσος ἐκάλεον. Ita (108: 5.) Τὴν τῆς Κοίλης φλεβὸς φλεγμασίην καὶ Παχέης Ἀρτηρίης, αἳ παρὰ ῥάχιν τέταται), Καύσος ἰδέην ἐκάλεον οἱ παλαιοί. Quoniam duæ hæ voces εἶδον & ἰδέην, altera alteram, proximè ſequebantur, ac ſibimet haud abſimiles erant, Librarii ambas in Textu locum ſervare non debere exiſtimarunt: itaque alii hanc, alii illam, expulerunt; aut fortè alteram incuriâ omiſſam, ac poſtea in Margine aſcriptam videntes, hanc receperunt, illam ejecerunt.

34 ἐπεὶ τὸ θηλώδες. An rectè? an ἔπειτα pro ἐπεί τι?

XXII.

45 ὀρθῶς τάδε. ὀρθοστάδην legendum credo. *Hoſce morbos ita patiuntur ægroti, ita ut ex iis tamen decumbere & lecto affigi non cogantur*. Eo ſenſu hac voce frequenter utitur *Hippocrates*, ut (Epidem. L. I. 944.) πουλὺν χρόνον (πυρετοὶ) παρέμενον ὀρθοστάδην τε καὶ κατακειμένοισι. ibidem (938.) πλείστοισιν ἀπύροισιν ὀρθοστάδην; in quod commentans *Galenus* inquit, ὀρθοστάδην ἐνοχλεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς τὰς νόσους φέροντας ἀλύπως περιερχομένους, καὶ μὴ καταναγκαζομένους κλινήρεις γίνεσθαι. Eodem ſenſu hâc voce utitur *Aretæus*, (63: 9.) χρονίη νοῦσος, καὶ ὀρθοστάδην καχεξίη.

51 ἀλλ' ἤ. Num ἀλλά?

XXIII.

15 αὐτέων καὶ ὑστερῶν φλεγμονάς. Mendum in hiſce verbis aliquod latet; quædam fortè deficiunt. Quâ ratione reſtitui poſſint, conjicere nequeo; ſenſum facilè capio. Fieri poſſe dicit, ut Veſica Urinæ ſuppreſſionem patiatur per conſenſum cum aliâ parte, putà, ſi inflammetur Uterus Mulieribus, aut Inteſtinum *Rectum* in Viris; quoniam ea per Membranas Utero in illis, *Recto* in his annectitur. Membranarum, quæ Uterum & Veſicam jungunt, inflammationem, *Soranus* cauſam reclinationis ac retractionis Uteri prædicat; quidni eadem Urinam quoque in Veſica ſupprimat. An πλεκτάνας pro φλεγμονάς legendum? quæ pars Uteri vocatur apud *Soranum* & *Rufum*.

19 πληρεμένης. Legendum πληρεμένη.

20. ἐπίοχη τε. Meliùs ἐπίσχηται τά.

28, 29 ἐν δέκα H. ἐν ιδ'. G. *Aretæum* credo, *Hippocratis* doctrinæ obſervantiſſimum, *Peracutorum* morborum terminum, circa *decimum* potiùs, quam *quartum atque decimum* diem præſcripſiſſe. *Acuti*, inquit *Hippocrates*, (Aph. 23. L. 2.) Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι. *Galenus* autem in voces, κάτοχυ νόσημα (Aph.

(Aph. 7. L. 1.) commentans ait, τοῦτο ἂν εἴη τὸ αὐτίκα ἀκμάζον. & in Aph. 10. L. 4. ὅτι δὲ λίαν ὀξέα κέκληκε νῦν, ἃ πρόσθεν ὠνόμασε κατόξεα, δῆλον παντί· καὶ μέντοι καὶ ὅτι ἡ τούτων κρίσεως ὅρος ἐστὶν ἡ ἑβδόμας ἡ πρώτη, λέλεκταί μοι καὶ τοῦτο.

34 ὠχρὸς ἱδρώς. Legendum credo, ψυχρὸς ἱδρώς. De *luteo sudore*, uti vertit *Crassus*, mentionem nullibi factam reperio; *frigidus* autem morientibus præsertim, cum *Convulsione*, familiarissimus. *Ætius* de Satyriasi affectis dicit, ἱδρῶσι ψυχρὸν, ὁποῖον συμβαίνει καὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις σπασμοῖς καὶ ἀπολλυμένοις.

41 βαρησεῖ H. βαρησεῖ, καὶ πνεύμασι. G. V. Haud mihi persuadere possum, *Aretæum*, utut *Pneumaticæ* Sectæ addictum, utut etiam (50:39, 40.) ἔδεσμα φυσῶδες καὶ βάρησιν Hydropas generare dicat, Vesicam flatibus inflammari credidisse. De iis tantùm rebus loqui videtur, quarum fortuitâ assumtione Vesica afficitur, uti cum de causâ Diabetis agit (52:21.) οὐκ ἀδόκητον καὶ δηλητήριον κοτε τῶνδε τὸ αἴτιον ἴσχειν, τὸ ὁκόσα κύστιν καὶ νεφροῖσι ἐνσκήπτει. Illud itaque (καὶ πνεύμασι) meliùs omitti posse censeo

42 πάντα κακίων. Hæc duo verba rectissimè se non habere suspicor. πάντα τὰ κακίων H.

XXIV,

9 σπλάγχνα. Certè legendum, σπλῆνα. σπλάγχνα enim, omnia generaliter Viscera, significat. Itaque mox rectè ait, ἢν ἐξαπίνης ἀναΐξῃ, ψαύσῃ, καὶ ἐκθλάσῃ τὰ σπλάγχνα, omnia nempe Viscera, vel ex iis quælibet, indicans. Jam verò, cum de singulis partibus agat, quas Uterus è loco suo commotus impetit; eumque modò directè sursum ferri sub Pectoris cartilaginem, modò obliquè ad dextram aut sinistram: jecurque, quod ad dextram partem situm est nominet, ineptè prorsus σπλάγχνα postea dixerit, rectissimè vero σπλῆνα, quod Viscus in sinistrâ lateris parte, Jecori oppositum, jacet. Ita in Curatione hujus mali, de Utero ibidem loquens (111:20.) ὀπίσω χάζεται, ἤδε ἄνωθεν ἵη δ' ἄν ποτε καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ.

20, 21 ἀπονίη. Certè legendum ἀφωνίη. Imbecillitas rectè quidem pro Symptomate nominatur, ubi malum hoc nondum accessit, sed jam instat, ut infra. (35.) ἢν δὲ ἄρχηται πάσχειν, ὄκνος ἔργων πρήξιος, ἔκλυσις, ἀπονίη. Hic autem mulier in ipsa Suffocationis impetu acutissime moriens describitur: ἐπιέζετο ὠκέως στενοχωρίῃ ἧπαρ, διάφραγμα, πνεύμων, καρδίη. τοῦνεκεν ἀπνοίη ξυνέναι δοκέει καὶ (non ἀπονίη, sed) ἀφωνίη. Oppressio scilicet omnium Respirationis partium, Diaphragmatis, Pulmonum, Cordis, quæ *spiritum*, eodem quoque tempore *vocem* elidit. Ita cùm de alio Morbo huic simili loquitur (24.) fit, inquit, ξὺν πνιγὶ καὶ ἀφωνίη. In Symptomatis, ubi mulier jam conciderit, (24:42.) simul ponuntur πνῖξ καρτερὴ, ἀφωνίη. Inter hujus affectus perpetua symptomata rursus nominatur ἀφωνίη (25:13.) Arteriarum *Carotidum* compressionem inter Suffocationis causas ponit *Aretæus*; quæ quare ita vocentur exponens hæc habet *Rufus*, lectu non indigna; καρωτίδας δὲ τὰς διὰ τοῦ τραχήλου κοιλίας ὠνόμαζον πάλαι, ὅτι πιεζόντων καρώδεις καὶ ἄφωνοι ἐγίνοντο· ὤφθη δὲ νῦν τὸ πάθημα, οὐ τῇ ἀρτηριῶν, ἀλλὰ νεύρων αἰσθητικῶν πεφυκότων πλησίον. Cum suo nuper tempore repertum, pro confesso autem jam haberi dicat *Rufus*, Arteriarum *Carotidum* pressionem *Comatis* non esse causam, id autem à *Nervis sensoriis* prope has jacentibus oriri: cumque *Rufus Ephesi*, prout in *Cappadociâ Aretæus*, ambo scilicet in *Asiâ minore*, Medicinam exercuerint; profectò verisimile est, si his temporibus exstitisset *Aretæus*, eum vel novæ huic de *Comatis* causâ, secus quàm senserint Veteres, opinioni contradicturum fuisse; vel eam ipsum approbaturum. Neque verò, si paulo vel multo post hanc ætatem claruisset, quid de hâc re à Medicis diceretur, ignorare potuit: cùm etiam post hujus ævum, *Ætii* scilicet temporibus, *Rufi* inter cæteros permultos, scripta plurima Medica maximo in pretio haberentur. Itaque pro aliquo hoc argumento fuerit, *Aretæum* ante *Rufum* viguisse. *Rufus* autem (teste *Suidâ*) *Trajani* imperio floruit.

23 καινῷ κάρῳ. Malim δεινῷ vel αἰνῷ, quâ voce, utpote *Homericâ* & *Hippocraticâ*, eodem sensu utitur, (110:19.) αἰνότατοι ἐς οἶκτισαι. Vel fortasse pro καινῷ, κακῷ legendum. *Hippocrates* Epid. L. 3. 1085. inquit, ἄλλη τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθεῇ βαρέως ἀπώλλυντο. Καταφορὴ enim apud *Hippocratem* idem quod κῶμα, vel κάρος, significat. Κῶμα δὲ καὶ καταφορὴ (Epid. L. 3. 1109.) *Erotianus* exponit κωματώδεες, οἱ μετὰ κώματος καταφερόμενοι· κῶμα γὰρ ὁ ὕπνος, καὶ οἷον κοίμημα. οἱ δὲ μετά τινος νωθρείας ἐν καταφορᾷ ὄντες, κωματώδεες καλεῦνται. *Aretæus* dicit (9:3.) ἐν τῇ καταφορῇ παράφοροι.

24 ξυμμορφῇ. Malim ξυμφορῇ. Voces hæ pro se invicem Librariorum incuriâ sæpe positæ sunt, ut 19: 6.

31 αὐτόματοι. Videntur hic quædam lineæ deficere. Neque enim cum sequentibus bene cohærent; neque adhuc distinctionem inter duos istos affectus complevisse videtur. ψύξιες &c. inter causas Hystericæ Suffocationis numerari credo.

XXV,

7 πηλικωτέρησι. Vocem hanc nusquam invenio. πηλίκος, quantus, significat. *Herodotus*, ἀπηλικέστερος, *Ionicè* pro ἀφηλικέστερος, *junior*, ponit: quod & hic legendum credo.

XXVI,

35 πόνος ἐπιπόνε ἴησι. An rectè?

38 ὡς. An rectè?

XXVII,

16 ἐπὶ πλεῦνας. Videtur, ἡμέρας, deficere. Ita

 loqui-

loquitur (37: 46.) ἐς ἡμέρας πλεῦνας. & rursus, (79: 35.) Absurde enim πλεῦνας ad αἰτίας referatur, *Si caput levi de causâ, vel pluribus de causis, doleat.* Id autem vult, licèt per aliquot dies continuet dolor, nondum Κεφαλαίω vocari, nisi διεθίζῃ χρόνῳ μακρῷ &c.

19 πλεῦνον. An πλεῦνα, Symptomata nempe. Πλεῦνον enim, *magis*, significare nusquam reperio.

31 εἰς. Quidam Codices ἐς, H. εἰς habet. Spiritum igitur & Accentum immutare haud dubitavi, cùm id sensus postulet, & ἐς μέσφι nunquam usurpetur pro, *usque ad.*

34 ἐν ἡμίσεϊ μίμνῃ. Videtur legi debere, ἀλλ' ἐν ἡμίσεϊ μίμνῃ, vel μίμνον pro μίμνῃ.

35 μοῦνον. Videtur redundare.

42 ἱδρὼς ἄχετ⊙ τενόντων ἐξαπίνης ἄλογ⊙, ὥσπερεί τιν⊙ πεπαξαντ⊙ ξύλῳ. Tendinum quid sit sudor, explicatu haud facilè est. Legendum puto, ἱδρὼς ἄχετ⊙ πινόντων ἐξαπίνης ἄλγ⊙, ὥσπερεί τιν⊙ πεπαξαντ⊙ ξύλῳ. Ita quoque hæc reddidi. Nervos majores Cervicis *Cœlius* à Græcis Τένοντας vocari scribit: (Morb. L. 3. c. 3.) qui tamen *Tendines* potiùs appellari debent, & in dolore Capitis non rarò & ipsi afficiuntur. *Cœlius* inquit in Cephalæâ, (Morb. Chronic. L. 1. c. 1.) Occupat (dolor) occipitium atque colla.

XXVIII,

7 ἐγκυβερνῆν. Vox hæc nusquam reperitur; neque κυβερνᾷν quippiam hic sensûs congrui significat. An, ἐγκυρκανέη, vel ἐγκυκανέη? nam κυρκανᾷν & κυκανᾷν idem significant. V. Steph. Thes. Græc. Κυρκανᾷται autem ab *Erotiano* exponitur, περιθέεται, quod hic quidem sensûs optimi est. Vid. quæ de hac voce dicta sunt in Notis ad 64: 55.

35, 36 ποι. An τῇσι?

XXIX,

6 οὐδὲ ἡλικίησι μειλίχιον. Hæc ita reddidi, *neque ætate procedente quicquam mitigantur:* quem sensum in his verbis solum invenio, eumque duriter sanè ex Græcis expressum. Malim, pro ἡλικίησι, legere, ὁμιλίῃσι, *colloquia*, *consortia*, ἄμικτοι, οὐδὲ ὁμιλίῃσι μειλίχιοι *hominum colloquia defugientes*, & quando iis intersunt, morosi; scilicet, *nec visu faciles*, *nec dictu affabiles*. *Maniacos* describens, inquit, Φυγανθρωπέουσι ἐς ἐρημίην, σφίσι αὐτέοισι ὁμιλέοντες (33: 5.) νηπιάχων μύθων πεφροντικίη (75: 31.)

50 θυμηδίην. Malim, ἀθυμίην. *Crassus* vertit, *animi angorem.* In hoc enim differre ait *Maniacos* à *Melancholicis*, quod *Maniacorum* nonnulli vehementer iracundi sint, nonnulli risu ac lætitiâ perpetuâ occupentur, (uti etiam eorum genera eleganter describit in proximo Capite: *Melancholicorum* verò mens perenni tristitia obumbretur, & sicubi eorum mœror in lætitiam transeat, in furorem illos agi, & *Maniacos* appellari debere. Ην ᾗ ἐξ ἀθυμίης &c. (30: 3.) Dixerat etiam antea *Melancholiam* sibi *Maniæ* principium ac partem videri.

XXX,

9 Μελαγχολῆσιν. An μελαγχολέουσιν vel Μελαγχολίῃσι?

10 ἀμείβεται. Meliùs forsan ἀμείβηται, ut H. V.

περίαλογον τ' ὀξυθυμίης. *Crassus* vertit, *excandescentiæ delirium.* Videtur legisse, περίφορον τ' ὀξυθυμίης. Monet etiam pro, *excandescentiæ*, legendum, *tristitiæ*: unde in alio Exemplari, ἀθυμίης invenisse putandum est.

20 νωθροὶ ἔασι ἀλόγως, ἔστιν ἐπ' αἰτίῃ. Cum ἀλόγως idem significet quod, ἔστιν ἐπ' αἰτίῃ, malim istam istasve voces ex hoc loco auferre, & post ὀργίλοι legere in eâdem lineâ. Ita alibi: ὀργίλοι οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινι, δύσθυμοι ᾗ ἀλόγως.

Τεκμηρίων. An Τεκμήρια?

21 Μελαγχολίης ἀρχή. Videntur hæ duæ voces ex Margine desumtæ, ubi eas aliquis adscripserat ut notaret hic inveniri *Melancholiæ incipientis* signa: quod submonuerat *Aretæus* dicens, Τεκμηρίων vel (τεκμήρια) μὲν ὦν οὐκ ἄσημα. Ita etiam (69: 27.) Αὐτὰρ οὐδὲ ἴσχει τέκμαρ οὐδὲν ἡ ἀρχὴ τ' νόσου μέγα. Vel fortasse transposita sunt, & legendum, Τεκμήρια μὲν ὦν οὐκ ἄσημα, Μελαγχολίης ἀρχή.

26 ὁκόσοι γὰρ ὑπερεκτρέπονται ὅσοι οἱ κακοῦ. Sensus ex his verbis facilè elici potest, tamen ὅσοι οἱ non sanam esse Lectionem suspicor. *Crassus* vertit, *Quotquot enim à naturali statu valde aliena sunt, ea non protinus huic malo insunt*, *sed per quietem sese offerunt.* Videtur plura, non tamen saniora legisse.

48 σφυγμοὶ ἴκελοι τῷ ψύχεϊ, quid sint, nescio. *Crassus* monet legendum, affectui: quare, πάθεϊ, in quodam Codice reperit; quod tamen sensum haud illustrat.

46 Ως ἐξ ἄλος ὀρυγμήν. Comparatio certè longè petita. Crediderim pro ἐξ & ὀρυγμὴν legendum ὀξυρεγμίη, & mendum quoque alind subesse. G. legit ὀρεγμίη. Ita (16: 19, 20.) στομάχῳ ἴδια, ἐρεύξιες ὀξυρεγμίη. (& 59: 24.) φῦσαι βρομώδεες μὲν αἱ ἄνω, καὶ ὀξυρεγμιώδεες.

53 ἤ. Redundat, puto.

XXXI,

45 οὐδὲ αἱ προφάσιες, καὶ ἢν ἄνδρα ἐξάπτωσι. Malim hæc ita legere; Αὐταὶ ᾗ αἱ προφάσιες, αἳ καὶ ἄνδρας ἐξάπτωσι. *Ætius*, qui multa ex *Aretæo* de Maniâ exscribit, hæc ita exprimit, ἀλίσκον) ᾗ τῷ πάθει — καὶ οἱ τὰς συνήθεις ἐκκρίσεις ἐπισχόμενοι διὰ τοῦτο καὶ γυναῖκες ἐνίοτε μαίνονται, αἷς ἐπίσχηται τὰ καθάρσια.

51 ἀγωνίης. Legendum ἀγωνίης, ut 44: 25.

XXXII,

5 λαχύθων ἐκπλωσιν. Verba paucula hic ad explendum sensum deficere videntur, qualia in Versione addidi. Paulus (L. 3. c. 14.) ait Melancholicorum, τοὺς μὲν δοκεῖν εἶναι σκεῦη ὀστράκινα, ἢ φοβεῖσθαι τὸ καταγῆναι.

XXIII,

XXXIII,

15 τ̃. Legendum ἢ τ̃.

25 ἄλλης. Malim, ὅλης. Neque enim de ullo *Sensu* antea locutus est.

36, 37 ἀναλθές. Malim ἀναλδὲς, quæ vox *Hippocratica* à *Galeno* & *Erotiano*, ἀναυξὲς, ἄτροφον, exponitur. Etenim, quibus modis afficiatur *Crus* hoc, Ἀπόπληκτον ab *Hippocrate* dictum, explanat: νεκρῶδες scilicet id *sensu* carere indicat ἀχρήϊον *motu*, ἀναλδὲς autem *nutrimento* quoque *destitui* ac *minui* & *tabescere*; quæ sanè omnia in *Crure* vehementi *Paralysi resoluto* eveniunt. *Hippocrates*, (Lib. De Artic. 823. 2.) quibus os femoris luxatum est, inquit, ἀχρήϊον παντάπασιν καὶ ἀναυξὲς ὅλον τὸ σκέλος γίγνεται). In imo Versionis Latinæ notavi, Ἀπόπληκτον σκέλος, quod ex *Hippocrate* citat *Aretæus*, reperiri Epidem. L. 3. à *Dureto* (Com. in Coac.) deceptus, qui id illic legi monet haud verè; pro comperto enim habeo verba hæc in isto Libro haud legi; neque sanè, post longam & frequentem conquisitionem Ἀπόπληκτον σκέλος apud hunc Authorem ullibi deprehendo. *Paulus* etiam in Capite de Apoplexiâ (L. 3. c. 18.) eadem ex *Hippocrate* profert, Φησὶ γοῦν Ἱπποκράτης, Ἀπόπληκτον αὐτῷ τὸ σκέλος ἐγένετο.

49 ἢ ἰδίη καὶ ἰδίη ξύμπαντα. Malim, ἢ ἰδίη καὶ ἰδίη, ἢ ξύμπαντα, *vel per se singula, vel simul omnia.*

XXXIV,

2 ἑλκέων ναὶ. Quid hæ voces hic significent, divinare nequeo. An ἐκλυόμενα, vel aliquid simile?

6 κρίσιος. Legendnm puto, χρήσιος.

18, 19 περάτωνδε. Vox hæc pro περατῶνται, incuriâ huc irrepsit.

30 τόδε. Malim, τάδε, scilicet νεῦρα.

31 προδιδοῖ. Malim προσδιδοῖ, ut 15: 5.

44 ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταξέων. Non dubito, qnin insigne mendum his verbis insit; ea saltem non intelligo.

τὰ μέλεα βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται). Forsan, pro ἑωυτέων, ὑγιέων legendum. *Hippocrates* (Lib. de Artic. 821.) hæc habet. Οἷσι δ᾽ ἂν κατὰ τὸ ἰσχίον ἐξάρθρησις γένηται, τούτοισι τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὁμοίως· τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός ἐστιν, ἀλλὰ βραχύτερον τοῦ ὑγιέος γίγνεται).

XXXV,

41 εἰ μὲν τὸ σῶμα ξυνάγη) τοὔνδοθεν, ἀδόκητος ὁ πάταγος. Malim hæc ita legere & interpungere, εἰ μὲν τὸ σῶμα ξυνάγηται, ἔνδοθεν ἀδόκητος ὁ πάταγος.

50 ὑγιέα τὰ σιναρά. Nominativo præponi debet Articulus, quod hic est ὑγιέα; pars enim ista faciei quæ sana est, intenditur, & decolor est, & oculum habet altero ampliorem: eò quòd altera pars quæ convulsionem patitur & contrahitur hanc quidem vehementer intendit, non tamen mali quicquam ei communicat. Legendum ergo, τὰ ὑγιέα σιναρά.

XXXVI,

4 ἐντὸς. *Crassus* male legerat, ἐκτὸς. Nam, *externâ causâ*, vertit.

17 δῆλα. An non meliùs, δηλοῖ? molestia scilicet, imbecillitas, & colliquatio *manifestum faciunt* febrem non desinere interdiu, licèt eo tempore delitescat. Ita (54: 27.) δηλοῖ γὰρ τὸ πόνον, & (63: 23.) ἰδέα δηλοῖ.

54 ὥσπερ καὶ τὰ στερεά. Hæc mendosa esse opinor.

XXXVII,

3 ποιεῖ. Num rectè?

11 ῥομβοειδέα. *in rhombi figuram.* Figura hæc nullo modo Ossium istorum figuræ similis est. Costæ enim omnes ex Osse uno atque incurvo consistant, cujus circumferentia convexa ad exteriorem partem spectat: adeoque linea quæ Costæ cujusvis vertices, per superficiem ejus externam ducta, conjungit, una, atque eadem curva & convexa est. Illas itaque similitudine nullo modo referunt *Figuræ Planæ*, *Rhombus* & *Rhomboeides* dictæ; cùm earum utraque, utpote *Parallelogramma*, constet ex *Angulis* quatuor atque totidem *rectis lineis*. Idem de *Figuris Solidis*, *Rhombo* & *Rhomboeide*, dicendum. Nam cum hic pariter atque ille describatur ex *Figuræ planæ* eodem nomine appellatæ convolutione circa alteram ex Lineis suis Diagonalibus manentem immobilem, liquet etiam omnem undique hornm Corporum *superficiem* describi à duabus *Rectis Lineis* quæ eorum vertices connectunt, *Angulum* autem ipsæ simul in *Superficie* constituunt. Legendum credo, ῥοιβοειδέα, aut ῥοικοειδέα, *recurva*. *Corinthus* enim apud *Jonas* significare inquit Ῥοικὸν, τὸ εἴσω νεῦον καὶ στρεβὸν, ὃ καὶ ῥοιβὸν λέγεται). Et *Erotianus*, ῥοικώδη, ἁπλᾶ καὶ γαῦσα καὶ στρεβλὰ ἐκάλεσαν. Verbnm certè illud ex *Hippocrate* petitum est, (Lib. de Artic. 810.) καμπυλώταται γὰρ πλευραὶ ἀνθρώπου εἰσὶ, ῥοβοειδέα τρόπον. Sed legendum illic etiam, ῥοιβοειδέα vel ῥοικοειδέα, vel etiam ῥεβοειδέα. Nam uti notat doctissimus *Foësius* in hunc locum, ῥεβὸν, idem quod ῥοικὸν aut κυλλὸν, significat, atque ita id usurpat *Galenus* (Com. 3. in Lib. κατ᾽ ἰητρεῖον.) Hanc etiam sententiam spectat *Erotianus* in *Vocum Hippocraticarum Collectione*; locus autem perquam vitiosus est, uti innuit *Foësius*, (Com. in Lib. de Artic.) & sic legendum monet, Ῥεβοειδέστατον, καμπυλώτατον· ῥεβὸν γὰρ καὶ γαῦσον τὸ στρεβλὸν λέγεται) καὐτὸς δέ που φησι, καμπυλώταται γὰρ ἀνθρώπου πλευραί εἰσι, ῥεβοειδέα τρόπον, τουτέστι πλαγίως, ἐπεὶ τοῦ κατά τι μὲν κοίλου, κατά τι γὰρ καμπύλου. Rursus *Hippocrates*, (in Mochlic. 842.) πλευραὶ γὰρ κατὰ τὰς διαφύσιας τῶν σπονδύλων, νωμέων, προσπεφύκασιν, ἀπ᾽ αὐχένος ἐς ὀσφὺν ἔσωθεν ἔμπροσθεν γὰρ κατὰ τὸ στῆθος, χαῦνον καὶ μαλθακὸν καὶ ἄκρον ἔχουσαι, εἶδος ῥομβοειδέστατον τῶν ζώων. Similis hic error ac apud *Aretæum*. *Galenus* (Exeg. Hippoc.) ῥαιβοειδέα, καμπύλον, exponit. Sed Librariorum hæc errata fuisse credendum est; veramque lectionem, sive ῥοιβοειδέα,

 sive

five ῥοικοειδέα; quarum utramque vocem *Ionicam* esse antea demonstratum est; in earum verò locum, cum valde insitatæ & antiquæ sint, ῥομβοειδέα, voculam communem neque sono absimilem, irrepsisse minimè mirum est.

14 ἄρθρα ἐναργῆ. Videtur Glossema in sequentem vocem ἔξαρθρα. *Hippocrates* ait, (Lib. de Artic. 787.) ἄλλοι γὰρ ἄλλων ἔξαρθροι πεφύκασι, ubi *Galenus* ἐξάρθρους vocari scribit, τοὺς ἐκκείμενα καὶ προὔχοντα κεκτημένους ἄρθρα.

21 οἱ. *Crassus* legit, οὐ. Siquidem vertit, Porro Senes in hoc malum non frequenter incidunt.

XXXVIII,

4 παχυνθῇ ὁ ὑμὴν ἀτὰρ ἤδη &c. Ita lego, nullà mutatâ literâ, cum Codices omnes habeant παχυνθῇ· ὁ μὲν ἀτὰρ ἤδη &c. Etenim ἀτὰρ ἤδη, voces Authori hinc frequentissimæ in sententiæ initio semper usurpantur, ut 36: 36. ὁ ὑμὴν autem ut claritas sententiæ constet, penè necessaria sunt. In Var. Lect. (8: 45.) ubi Codex unus, ὁ ὑμὴν, habet; in alio, ὁ μὲν, reperias.

8 φθίσιν ἔλεξα &c. Hæc quidem prorsus haud intelligo.

21 χροιὴ ζοφώδης. Ita lego ex M. cum Codices χροιὴ ζωώδης habeant. *Purulentis* enim color semper *luridus*. ζωώδης autem, *floridum colorem*, significat, ut (24: 45.) ἐς χροιὴν ζωώδεες, ἐρυθρότεραι μᾶλλον. At (68:3.) μέλανες, ζοφοειδέες τὴν χροιήν.

24 μέσφι ἂν ᾖ. Malim μέσφι ἂν ᾖ, *quoad remiserit*; μέσφι enim, *quoad*, non, *quamdiu*, significat.

30 ἀποστάσιος βιαίης. Ita lego, licèt Codices Græci, ἀποστάσιος habeant; quoniam *Crassus*, inter paucas eas, quas Libro suo subjecit, *Varias Lectiones*, ex suis legi debere dicit, *intentione violenta*: quæ quidem, cum pus ex pulmone fertur, non potest abesse. *Abscessus* autem violentus incongruè dicitur. *Variarum* istarum *Lectionum* mentionem non facio, nisi quid occurrit à *Græcis* nostris MSS. discrepans, quod quidem perrarò accidit.

47 ἢ ἀνώμαλον. ἢ supervacaneum videtur.

49 ἀποπλυνόμενα. Melius fortasse ἀπολυόμενα.

XXXIX,

28, 29 τῇ μέσφι. Num rectè?

38 βρογχίζον. Legendum βρογχίον. *Rufus* inquit, Τῆς δὲ τραχείας ἀρτηρίας καλεῖται βρόγχος, αἱ δὲ εἰς τὰ πλέγμα ἀποφύσεις βρογχία.

XL,

21 πυρεσυτῆρι. Legendum, πυρεσυτῆρσι.

35 ὑπὸ βαρέης. Quonam modo afficiantur in statu aliquo aëris *Asthmatici*, minimè jam agit. Malim itaque legere, ὑπ᾽ ἀπορίης δὲ ἠέρος καὶ διοίγουσι τὸ σῶμα, ὡς τὰ ὅδε μέζονι χρεόμενοι, eò quòd aëris valde indigeant, os etiam aperiunt, ut ejus ita quamplurimum attrahere possint. *Ætius* de *Asthmaticis* inquit, τὸ δὲ ἀσπνεόμενον αὐτοῖς ἔλαττόν ἐστιν, ἢ κατὰ τὴν χρείαν τῆς ἀναπνοῆς.

45 μικροτέρη. Codices Græci omnes habent μακροτέρη. *Crassus* autem indicat, pro *longiore*, legi, *minore*. Neque dubitari potest, quin, quo minor sit in Asthmate Tussis, eo meliùs cum ægro agatur.

46 τὰ πόνων G. H. τὰ καὶ πόνων V. Meliùs, τὰ πόνων καὶ.

53 ἀθεόντι. Legendum, ἀθεῦντι.

XLI,

8, 9 αἰσχρὸν ὄν. Melius, εἰς χρόνον, *in tempus aliquod*. Neque enim turpitudo in hoc affectu ulla est. οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρκέοντες (71: 21.) Διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινὰ, εἰ δὲ μὴ κάρτα πολλόν (52: 15.)

13, 14 ὅσον βραχέης ῥοπῆς. Hæc sana esse nequeunt.

20 εὐρύπεος. Malim, ἀραιόπεος. Ita Phthisi *Pulmonum* obnoxii dicuntur, ἀραιοὶ τὴν θώρηκα. (37: 27.) Certè *Pulmonum vitiis*, nulli magis immunes, quàm quibus *Thorax latus* & quadratus obtigit: nulli contrà iis magis opportuni, quam quibus is *arctus, compressus, contortusque* est. *Pneumode* autem affectis *Thoracem*, neque *Ulceratum* esse dicit, licèt rariòr atque arctior sit; ideoque non acutus valde morbus exsistit; sed εἰς χρόνον ἀποτείνει. Quid quod haud infrequenter eveniat, ut quibus *pectus acutum* est, ii quoque *gibbi* sint, & ergo hos alterâ malæ istius conformationis parte affici, alterâ carere innuit.

30 δεξιὰ. Malim ἐπὶ δεξιά.

35, 36 ἐς ὑγείην. Redundare videntur.

44 ἔλκει. Melius ἔλκεῖ.

45 ἤρτη. Melius ἤρτη. V. 19: 55. Ubi melius etiam ἤρτη pro ἤρτητο.

46 ξυνέπη. An ξυνέχει?

47 ἄκρων τῶν ὤμων. An ἄκρον τῶν ὤμων, vel ἄκρα τῶ ὤμω, ut eodem casu ponatur quo κληῖδα.

λελοχρός. Malim, λελοχλωρὸς, ut 45: 44. 46: 19. Vid. etiam Not. in 44: 54.

XLII,

7 μίμνουσι οἰδέῃ. Quiddam hic, opinor, deest.

25 κακώδες. Certè legendum, οὐ κακώδες. *Pus* enim in *Abscessu* malè olere malam perpetuò signum. Πύον, ἢ δὲ ἀλλ᾽ ἐς παχὺ, λευκὸν, οὐ κακοδμον ἐκδιδοῖ. εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα (55: 36.) Ἀθρόον δὲ ἀπὸ πνεύμονος ἐκραγέν, ὀκόσα μὲν λευκὰ πέπονα, ἄοσμα, λεῖα, ἀθεσηκότα. (38: 49.) Vid. etiam 42: 43.

27 ἀλθέξεται. Malim ἀλθέξεται, ut 61: 21. Voce ἀλθέξη utitur *Hippocrates*, sed sensu longè ab hoc diverso. V. *Foës Oeconom*. Ἀλθέξις, frequens apud *Aretæum* & *Hippocratem* vox; à quâ ἀλθεῖν & ἀλθέξω & ἀλθαίνειν format *Hippocrates*, quæ *Galenus* & *Erotianus* ὑγιάζειν, θεραπεύειν, exponnnt; *Aretæus* ἀλθέξει ab eâ derivat, ambo ἀλθαίνειν.

43 γὰρ ἐκρέει. Nihil frequentiùs est quàm ut particulæ à Scribis negligentibus pro se mutuò ponantur, uti γὰρ & δὲ pro invicem, Var. Lect. 19: 42. γὰρ autem pro δὲ unum posuisse credo alterum, δὲ loco

co δὴ; quare διεκρέε hic legere velim.

47 ἄπορον &c. Hæc vitiata esse satis constat; sensum tamen verum elicuisse mihi videor in Versione.

26, 27 ἐπιπνοίης, G. ἐπιπονίης, H. Nullo sensu. ἐπιπολῆς satis commode legi potest. Tumor exstat major ipsâ Lienis *superficie* apparens.

30 πάθος. Legendum, πάθεος.

44 ἐπανιαίσθητον. Annon melius ἀνεπαίσθητον?

XLIV,

6 μέλεα. Legendum μέρεα.

27 πλατέα. Legendum, παχέα, ut apud *Hippocratem*, (De Aer. Loc. & Aq. 283. 38.) ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἑλώδεα, καὶ στάσιμα, καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρεος εἶναι θερμὰ καὶ παχέα — τοῖσι δὲ πίνουσι, σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι.

41 ἡμῖν. An rectè?

42 τὸ ἐς ἐργασίην. τροφὴ, pro τὸ, legendum puto. Ην οὖν ὠμότερον τὸ ἧπαρ τὴν ἄλλην τροφὴν λάβῃ, τὴν μὲν ἰδίην ἐργασίην πονέει (45: 7.) & (47: 22.) ὠμῶν δὲ καὶ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις, ἐργασίη γὰρ τροφῆς ἡ ἐς πέψιν ἄπορος.

54 λευκοχρόου. Malim, λευκόχλωρου, *color ex albo viridique permixtus. Crassus* monet, (in Var. Lect.) legendum, *album cum viridi mixtum.* Statim etiam subjicit, in *Nigro Ictero* colorem esse μελάγχλωρον. Vid. 45: 44. & 46: 19.

XLV,

7 ὠμότερον τροφήν. Substantiva fœminini generis cum Adjectivo Masculino non raro copulantur, ut hic: ut χρονίου νούσου (28: 11.) κοιλίαι πλατέες (36: 50.) quod & apud *Poëtas* & *Hippocratem* non infrequens. Id subnotare volui, ne fortasse menda putarentur.

45 Τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη· εἴδη δὲ καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη. Hæc ita legi fortasse debent, τῶνδε μέντοι, εἴδη καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη. Ex Margine alterum ἡ αἰτίη desumtum credo, ubi notabatur in hoc loco reperiri diversas Icteri causas. Sequetur mox, ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάγχνα ἐστὶ αἰτίη, simili & congruo dicendi modo.

XLVI,

35 οἶδε κινέειν. Sensus hic restitutionem, in loco plane desperato, *Harleyano* Codici debemus, cum antea legeretur εἶδε κενεὴν.

50 νέοισι. Malim, καὶ νέοισι.

XLVII,

3 σχέδιος: An, σχεδίως?

8 αἵματος γόνα, ἠδὲ πᾶν ἔργον φύσιος. Malim, ἠδὲ πᾶν ἔργον φύσιος, αἵματος γόνα. Sæpe accidit, cùm omissum aliquid in Margine adscribatur, qui ex isto Exemplari aliud exscribit, id loco non suo restituat.

10 τὸ πρόσθεν. An rectè?

26 Εὖτε &c. Hæc profectò non intelligo.

35 μόρια. Ita legendum, non μηρία. *Crassus, partes,* vertit.

XLVIII,

5 ἀναπνοή. Sine hâc voce sensus optimè constat, cum eâ nullus est. Hanc ex Margine desumtam credo, cùm illic ad notandum posita est, ἀναπνοὴν interdum ἆσθμα vocari, suprà (47: 58.)

34 ἄλλοισι. Legendum, ἀλλήλοισι, ut (32: 21, 22.) ἄλλοτε δὲ ἀλλήλοισι ξυντιμωρεῦντα, & rursus (52: 31.)

40 ἀλλόμενον. Legendum ἀλιζόμενον, ut (17: 35.) ἀλιζόμενα ἐν στομάχῳ. Etenim ἄλλομαι (ἄλλομαι) nihil nisi, *salio,* significat.

XLIX,

8 ἔνυγρος. Certe, ἄνυγρος. Proprium enim Tympaniæ est, ut humore careat; & (49: 47.) ἢν ἐς ὀμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα, Ἀσκίτης ἀπὸ Τυμπανίου fit.

10 δοκέῃ πως Τυμπάνῳ. An δοκέῃ ὅπως Τύμπανον. Ita (49: 43.) ἢν γὰρ πατάξῃς τῇ χειρὶ, τὸ ἐπιγάστριον δοκέει.

25 ὁ μείων H. ὁμοίως G. V. Hac lectione sensum optimè huic loco restitui liquet.

35 κατὰ λόγον. Certe, κατὰ λαγόνα, legi debet.

L,

4 νέοι ἀκμὴν ὄντες. An νέοι καὶ ἀκμάζοντες, vel ἀκμὴν ἔχοντες, vel ἐν ἀκμῇ ὄντες?

9 ἐπιπολῆς. Græci Codices ἐπιπολὺ, omnes habent. Sed cùm *Crassus, superficiem,* reddat, ἐπιπολῆς, utpote genuinam lectionem, reponere haud dubitavi.

19 εὐπρόσωποι. Certè, ἐν προσώπῳ, legendum. Hydropicum quisquis intuetur, εὐπρόσωπον vix dixerit, sed potius ἀπρεπέα ἐσιδεῖν. (48: 27.) Hoc vult, venas iis in faciei superficie exstare, uti in Cachecticis, qui ab Hydrope, ipsi non longè absunt: (47: 59.) Φλέβες ἐν τοῖσι κροτάφοισι ἐπηρμέναι, ἀσαρκίῃ τῆς πέριξ· αὐτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι καρποῖσι πουλὺ μέζονες διοιδέουσι.

25 οὔτι φατόν. Haud rectè hæc se habere existimo.

42 ὁκόσον. An πλέον ὁκόσον? ut 62: 5.

LI,

16 τουτέστι. An rectè?

20 κατέρραγη. An καταρραγῇ, *ruptione?* Syntaxis, ut nunc est, parum congrua.

15 ἐμπλέωσι. An ἔμπλεοι εἰσι?

18 διώσῃ. An διώσῃς, ut prius ἐκχέῃς?

24 λέξω. Post hanc vocem, vox ἔχω, ut opinor, deest.

26 ὑδρόης. Melius, ὕδρος.

36 ἀφέξιος. An ἀφέσιος ab ἀφίημι? ἀφέξιος ab ἀπέχω alio sensu invenitur 117: 21. Sed ἀφέσιες ὑγρῶν legitur 61. 12.

39, 40 ταχὺς δὲ ὁ θάνατος ποτὶ καὶ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος. Malim ταχὺς δὲ ὁ θάνατος ποτὶ καὶ ὁ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος. *Galenus* inquit (Com. in Hip. Lib. de Attic.) τῇ φωνῇ (ποτὶ) χρῆται, ὅταν αὐξῆσαι βουληθῇ τὸ λεγόμενον. *Aretæus,* (28: 45.) ξυμβίοι μέσφι θανάτου, ποτὶ καὶ ἐπίπονος ἡ νοῦσος.

46 τὰ δὲ σπλάγχνα &c. Hæc ex *Aretæo* citat *Ætius* (Tet. 3. Serm. 3 c. 1.) Λέγεται δὲ προσέτι καὶ ταῦτα, τὰ σπλάγχνα αὐτοῖς καιεσθαι δοκοῦσιν· ἀσώδεις γὰρ οὗτοι καὶ ἄποροι, οὐκ εἰς μακρὸν θνήσκουσιν, ὡς ἐν πυρὶ, φλέγονται δίψει καὶ ἀποχρέμψεις αὐτοῖς τραχεῖα. ἀλλὰ κἂν εἰς μικρὸν καταρχῶσι τὸ οὖρον παραυξάνονται ὀσφὺν, ὄρχεις,

 ἰσχία.

ἰσχία. Εἰ δὲ ἔτι μᾶλλον αὔξεται, (γρ. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται) θερμασία δακνώδης ἐν τοῖς σπλάγχνοις. τὸ ἐπιγάστριον ῥυπδεῦται, καὶ αἱ φλέβες ἐν ἑαυτῷ ἐπαείρονται, ἰσχνοὶ δὲ τὴν ὅλην ἕξιν, καὶ τηκεδὼν τοῦ σώματος γίγνεται δεινή. Ἄλλοι δὲ οὐκ (γρ. οὐχὶ) οὐρέουσιν, οὐδέ τις ἄλλη τοῦ πινομένου διαπνοή. τοιγαροῦν ἀκορέες μὲν τοῦ ποτοῦ, πλημμυρεῖ δὲ τὸ ὑγρόν· καὶ πείσχεσις τῆς κύστιος καὶ τῆς κοιλίας, ὅθεν ἐρράγησαν ἀθρόοι. Vid. quæ ad imam in Versione hujus Capitis Paginam annotata sunt. Græca hæc è MS. in *Luparæa Galliarum Regis Bibliothecâ* exscripta sunt. Est etiam alius in *Bibliothecâ* nostrâ *Bodlejanâ* perquam recens, qui Caput hoc de Diabete, inter pauca alia *Ætii* scripta continet. In quibus à *Regio* Codice variat, apponere non pigebit, quoniam ad *Aretæi* verba propiùs accedunt. γὰρ ἔτοι καὶ R. desunt B. ὡς ἐν πυρὶ φλέγονται δίψῃ R. πυριφλεγέες δίψαι B. ἀπούρησις αὐτοῖς τραχεῖα R. ἀπορέουσι ταχεῖα B. παροιδοῦνται R. παροιδέουσιν B. εἰ δὲ ἔτι μᾶλλον αὔξεται R. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται B. δακνώδης R. δακνώδεις B. αἱ φλέβες R. φλέβες B. ἑαυτῷ R. αὐτῷ B. ἀκορεῖς R. ἀκορίη B. πλημμυρεῖ δὲ τὸ ὑγρὸν R. πλημμυρίη δὲ τοῦ ὑγροῦ B. καὶ πείσχεσις τῆς κύστιος καὶ τῆς κοιλίης R. πειταίσι δὲ τῆς κοινῆς (sic) B.

LII,

3 πορέοντος. An παρεόντος?

12 διαβήτης ἐών. Codices omnes habent διαβητησέων, & *Crassus* vertit, *quasi pertranseuntem dixeris*, monstrum hoc verbi à διαβαίνω formatum putans. Si separatim legas, διαβήτης ἐών, nulla restat difficultas; Διαβήτης enim *Siphonem* perinde ac morbum *Diabetem* significat: illique hic non absurdè comparatur, cùm humor per ægroti corpus eâdem ferè celeritate ac per instrumentum illud perfluat. *Ætius* morbum hunc *Siphonem* à fusorii Instrumenti similitudine appellatum dicit. *Siphon* autem Græcè Διαβήτης dicitur. Vid. *Stephani* Thes. Græc.

26 δίψεος ἄκος. Codices quidem omnes habent, δίψος ἄκεος. Sed cum minimè Dubium sit, quin prior Lectio tantùm vera esse possit, condonabunt mihi spero Lectores, quòd in Textum incuriâ meâ (siquidem vel hujusmodi Lectiones sine authoritate illic admittere non destinaveram) irrepserit.

43 ἰσθμοειδέες. Ferri sanè potest hæc vox, cùm *isthmó* similis sit quodammodo pars quâ Renum pelvis Ureteribus annectitur. Sed cùm sequatur, ἐς τὴν τῶν οὔρων διήθησιν, malim, ἠθμοειδέες, *cribriformes*. Ita *Rufus*, (De Appel. Part. Corp. Hum. 47.) κατὰ δὲ τὰ ἔνσιμα (Νεφροὶ) ὑμένας ἔχουσι κατατετρημένους ἠθμοειδεῖς, ἀφ' ὧν δύο πόροι κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς κύστεως συνάπτουσι. Legitur (116.26.) ἰσθμοειδῶν, ubi sine dubio ἠθμοειδῶν legi debet, siquidem de Osse *Ethmoeide* sive *Cribriformi*, agitur.

47 τοῦσδε. Vox hæc inter scribendum, cùm eam veram esse constaret, Textui inserta est, licèt Codices omnes habeant τῆσδε.

LIII,

13 παχέες δέ. Ad explendum sensum, ὀπίσω, etiam hic legi debere videtur.

16,17 Οὐρητῆρσι, Certè οὔροισι, legendum. Etenim per Ureteres quidem, sed cum Urinâ, fluunt arenulæ.

23 ἀνέκλιστοι. Legendum puto, ἀνέλικτοι, *tortuosi*, ab ἀνελίσσω formatum. Ita ἀνείλησις 117: 7. & 135: 45. sensu quidem diverso; quæ tamen apud *Hippocratem* pro *intestinorum torsionibus* usurpatur: στρόφοι καὶ ἀνειλήσιες κακοήθεες (1086.) Ἀνέλικτοι ab *Aretæo* (122: 42.) *non tortuosa*, significat; ubi ab ἄλφα privativo & ἑλίσσω componitur.

31 Λίθου ὁδοιπορέοντος ξυνῷ ὁμοβιαίῳ. Quid ὁμοβιαίῳ, vel, ut *Crassus* vertit, *communi simul violento*, significet, neminem credo intelligere. Haud dubito quin *Aretæus* scripserit, ξὺν πόνῳ βιαίῳ. Nam, in Curatione Calculi, (110: 6.) inquit, κάρτα γὰρ ἐπίπονος τῶν Λίθων ἡ ἐς τὴν Κύστιν ὁδοιπορίη.

34 Φυσώδεες. Meliùs fortasse cum ἐρυγμοῖς jungenda hæc vox est; & priores φῦσαι eæ intelligendæ quæ per κοιλίης ἔξοδον transeunt.

41 πίμπρανται. Malim πίμπλανται. ut (109: 13.) πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν Νεφρῶν κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης τῶν οὔρων οὐ διεκθεόντων.

51 παχέα. Codices omnes, πάθεα, perperam legunt. Sed cum *Crassus* vocem hanc, *crassas materias* reddat, παχέα reposui.

57 Μετεξετέροισι. An μετεξέτεροι δέ?

LIV,

13 τῶν οὔρων. Redundare videtur.

38 Λίθος μέγας μὲν, ἀνιαλθὴς δέ. Absurdè sanè dicere videtur, Calculum magnum quidem, verùm insanabilem: quasi, quo major esset Calculus, eo facilior interdum esset curatio. Equidem vocem aliquam intercidisse credo, & sic, vel aliquid eodem sensu, ab Authore scriptum. Ἕλκος δὲ, καὶ Ἀποστάσιες, ἢ Παράλυσις, ἢ Λίθος μέγας, χρόνια μὲν, ἀναλθέα δέ. Ita præcedentibus aptè hæc congruent. V. 52: 52. ubi de Renum Morbis eodem planè modo locutus est.

LV,

30 Η ξυνὴ δίαιτα. Abrupta hæc videtur Sententia.

52 διὰ ψυχρῶν. Malim, δι' ἀψύχων. Ita (83: 45.) in Paralysi Vesicæ, ait, διαρρέει πείσματα, ὡς δι' ἀψύχων. Vulgò notum est, in morientibus excrementa per omnes corporis partes exprimi. In Paralysi vehementi oppressis semen etiam effluit.

LVI,

13 ἤδε. An ἤδη?

17 ζώουσα. An ζέουσα, *fervens*?

41 ἀθυμίη. An ἀθυμέῃ, ut constet Syntaxis?

53 τοιῶσδε. Num rectè?

LVII,

16 κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες. An κωματώδεσι ὁμοιοπαθέες, nam quid ὁμοιοπαθέες per se significare possit, non video.

21 τοῦ Στομάχου. Legendum τῷ Στομάχῳ.

33 ὑπ' ἀνάγκαις. Legendum ὑπ' ἀνάγκης, ut 56: 49, 50.

43 περιουσίης τε χρῆσις. Malim ἐπιουσίῃ τε χρημάτων, quæ Phrasis frequentissima est.

52 κῶφοι. *Crassus* reddit, *stupidi*: verum neque id significat κῶφοι, neque si significaret, aliquos propter cogitationem stupidos haberi crederem. Commodè legi potest κωφοὶ, taciturni, uti quidem omnes cogitabundi solent esse; idque cum prioribus ψυχὴν ἀμαθέες, ἀμείλιχοι optimè convenit. Ubi unus Codex (60:46.) κωφὸς habet, alter κῶφος repræsentat.

LVIII,

4 Ηδε. Codices habent, εἰ δὲ. *Crassus* autem reddit, *iste*; rectè procnldubio.

47 ψυχροπαγέης. Legendum, ψυχροπαγής.

49 ἄκρητον. Legendum ἄκρητον, *sincerum*, *impermixtum*. Ita, ὅδε αἷμα ἄκρητόν ἐστι τὸ ῥέον (97: 39.) χολὴ ἄκρητος (20: 14.) ἀκρήτῳ ὕδατι (20: 17.) Ακρητον, τὸ ἄκρατον· οὕτως ὀνομάζεται πᾶν τὸ ἀμιγὲς ἑτέρου. (Gal. Exeg.)

LIX,

4 κύστι. Vox hæc, *cavitatem*, significat: sed hoc sensu vix hoc loco usurpando. An πάθει?

7, 8 Δυσεντερίῃ καὶ Λειεντερίῃ. Malim in Dativo casu legere, & vertere: *Diuturno etiam morbo hic affectus, & Dysenteriæ, & Lienteriæ succedit.*

25 Νεφροί. Ita, ut H. non, ut G. Νεφρός. Etenim ambo Renes æquè Colo consentiunt, quippe cùm eadem ambobus subsit causa, utriusque scilicet ad Colum adhæsio. Itaque in Renum Calculo Colon quoque tortionibus afficitur; &, ut ipse ait, (130: 35.) ξυναφέα ἀλλήλοισι Νεφροί τε καὶ Κῶλον.

35 Φλέγμασι πολλῷ κολλώδεσι. Legendum, Φλέγματι πολλῷ κολλώδεϊ.

37 χώρῃ. Legendum, καὶ χώρῃ.

LX,

3 τὸ μέζον. Meliùs proximæ sententiæ voces hæ junguntur.

27 τάδε. Meliùs separantur, leguntur que τὰ δέ.

38 μέλεα. An μέρεα?

LXI,

22 ζῶουσι. Malim ζώουσι, ut 64: 54. vel ζῶσι, ut 44: 14. ζώωσι in subjunctivo ponitur 30: 36.

25 εἰ δέ. Malim ἤδε legere; & post, ἐπιπεπίνυνται.

47 σμικρῆς. Malim, πικρῆς. Ita τὰ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή· πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ ἡ χολόβαφα. (45: 32.)

55 χολή. Malim, χολῆς.

LXII,

40 ξύμφωνον. Malè, credo. Quomodo enim Senibus convenit Hæmorrhagia? Si servari debet hæc vox, fortasse eodem sensu, quo ξυμφυής, intelligenda.

49 ἀναφορήν. Malim ἀναφορὴν, quæ vox apud *Aretæum* significat *distributionem ciborum post concoctionem*; ut (58: 40.) δοκέει γάρ μοι, οὐ τὸ πνεῦμα μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναφορῆς, τὸ πάθος ἔμμεναι. Mox (63: 2.) μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναίσθη.

LXIII,

5 ἐνοχέδιος. Hæc vox, nisi ab *Aretæo* solo composita est, an legi debet μὴν, vel μὲν, σχέδιος? ut 65: 20, 21.

8 περισκελής. Ita legendum ex Codice H. sensu aperto & eleganti: cùm antea legeretur, πρὸς ὠκέϊ, planè nullo. Verbo autem, ὀκέλλω, & simplici & composito, frequenter utitur *Aretæus*; ἄλγημα ἐς ὀσφὺν ὀκέλλει (66: 9, 10.) ἐς Συγκοπὴν ὀκέλλει τὸ πῦρ. (108: 12.) ὀκέλλοι τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον (128: 40.) τὸ ἄλγημα καὶ ἡ φλεγμασίη ἐξώκειλε. (90: 25.) ἐξώκειλαν κοτὲ ἐς Μελαγχολίην οἱ τοιοίδε (57: 20.)

20 αὐτέων. Legendum, αὐτῆς.

27 ὅκως ὑπόλεπτος. Videtur inter hæc duo verba quiddam deficere, cui crassitudinem fluoris comparaverat.

LXIV,

30 πῶς καί. Malim, πάσῃ.

31 περιεστᾶσι. Malim, περιέζωσι.

34 ἥπερ &c. An rectè?

55 καυκαλῶσαι. Vocem hanc nusquam invenio. Proculdubio legendum κυρκανῶσαι, *Uterum inversum habentes, partesque ejus confusas ac turbatas*. Vox hæc apud *Hippocratem* occurrit (De Morb. Mul. L. 1. 610. 38.) Ην αἱ μῆτραι φλέγματος ἐμπλησθῶσι, τὰ ἐπιμήνια προέρχεται ἐλάσσονα, λευκὰ, φλεγματώδεα. ἔστι δ' ὅτε αἷμα λεπτὸν, ἀκραιφνὲς, ὑμένων ἀνάπλεον. καὶ ἔστιν ἤσιν κυρκανᾶ), καὶ τρὶς ἢ μηνὸς ἐπιφαίνεται. *Erotianus* autem ex hoc loco exponit, κυρκανᾶν, ταράσσειν, κινεῖν. *Hesychius*, κυρκαιᾷ, κυκᾷ, ταράσσῃ.

56 ὁ ἔνδον ὑπεζωκὼς χιτὼν &c. Miretur quispiam, qnomodo *interior* Uteri Tunica procidat, remanente *exteriore*; quod idem & in Intestinorum Tunicis accidere declaravit, 61: 19. Idem accidere dicit *Soranus*, in Libro de Utero. Η δ' ὅλη μήτρη συνέστηκεν ἐκ δυοῖν χιτώνων ἑαυτοῖς ἐσχηματισμένων ἐμφερῶν ταῖς τῶν χαρτῶν ἰσίν. Ο μὲν οὖν ἔξωθεν νευρωδέστερός ἐστι καὶ λειότερος, σκληρότερος, καὶ λευκότερος· ὁ δ' ἔσωθεν, σαρκοειδέστερος, καὶ δασύτερος, καὶ ἁπαλώτερος, καὶ ἐνερθέστερος, δι' ὅλε μὲν κατεπεπλεγμένος ἀγγείοις, πλεῖστα ἢ καὶ ἀξιολόγοις κατὰ τὸν πυθμένα, καὶ διὰ τοῦ σπέρματος ἐκεῖ κομιζομένους, καὶ τῆς καθάρσεως ἐκεῖθεν φερομένης. Οἱ μέντοι δύο χιτῶνες αὐτῆς συνέχονται πρὸς ἀλλήλους ὑμέσι λαγαροῖς καὶ νεύροις, ὥστε πολλάκις ἐπεκτεινομένων αὐτῶν περιπίπτειν τὴν ὑστέραν, διὰ μὲν νευρώδης χιτῶνος κατὰ χώραν μένοντος, τοῦ δ' ἔσωθεν κατ' ἐκτροπὴν περιπίπτοντος.

LXV,

2 αἴγιες. An αἱ αἶγες? V. Lexic.

9 μορίοισι. Malim, μηροῖσι. *Crassus* vertit, *fæminibus*.

9 Προσπίπτει. Legendum, περιπίπτει, ut (63: 22.) περίπτωσις ὅλης. & in iis quæ è *Sorano* suprà allata sunt.

29 θρίξ. Vocem hanc non intelligo. Inusitato sensu apud *Hippocratem* legitur. (Vid.

Foes. Oecon.) sed unde nulla huic loco lux affertur.

34 πονεῦνται. Legendum credo, πονεῦντα.

50. τετέων &c. Haudquaquam hic recte se habent omnia.

55 γυῖος. Fortè γυῖα, pro μέλεα legendum; μέλεα vero, Glossema in γυῖα, huc insertum, & transpositum γυῖα, mutatumque in γυῖος. Τὰ γυῖα λύονται (57: 8.) Vox *Homerica* & *Hippocratica*. *Erotianus* ait: Γυῖον. Βακχεῖος ἐν α', σῶμα φησὶν ἢ μέλος, οὐκ ὀρθῶς φήσας· καὶ γὰρ τῶν μυῶν ἰδίως τέτακται, ὡς καὶ Ὅμηρος, Γυῖα δ' ἔθηκεν ἐλαφρά. Vide autem Foes. Oecon. ubi *Erotianum* redarguit. Γυῖα ab *Hesychio* τὰ κῶλα, τὰ μέλη, χεῖρές τε καὶ πόδες, exponuntur.

ἤγεν ὄντε. Vitiata, credo, Sententia.

LXVI.

29 περίστροφος ἤδε. Malim, περίστροφοι, ἠδέ. *Coxarum acetabula contorquentur, & inde transitio fit ad dorsi pectorisque Musculos.*

33 ὁ βοῦς ὄνος. Hæc à *Crasso* fideliter redduntur, *bos*, *asinus*. Quonam sensu? Certè legendum, ὁμῶς πόνος. Ita eleganter vehementia doloris describitur, *Vertebræ & dolore torquentur, qui omnes æquè occupare percipitur, & alium etiam insuper sentiunt, qui singulis suus atque proprius videtur.*

39 τίς. An τῆς?

48 ἀφέσιες. Si vox hæc servari debet, vertenda est, solutiones. Malim tamen ἀποφύσιες, *ossium extremitates*, in quibus tophi hi generari solent.

53 ὡς βδελυκτέων. Locus insigniter corruptus.

LXVII.

7 Φαίω. Legendum φαίειν, ut antea, ὀνομάζουσι. Aliorum enim, non suam, hic sententiam exponit.

23 μέζονα. Hoc Glossema puto in βιαστήν.

27 παρεόντα. Legendum παρεόντα, *symptomata*, ut (12: 15.) μέζω καὶ πλέω τὰ παρεόντα. & (21: 33.) ἢ φύσις ἢ Καῦσος τὰ παρεόντα. ξυνεόντα etiam eodem sensu adhibet, ut 60: 15.

40 μυρία. Sic lego, quia *Crassus*, *multa*, vertit; Codices, μόρια, habent. Sed quomodo μόρια βιοτῇ ζωὰ esse possunt?

51 ὅκως Μενέλεω Πόδαργος G. V. ὅκως οἱ Μενέλεω H. ὅκως ὁ Μενέλεως satis congruè legi posset, nam apud *Homerum* legitur, Αἴθην τὴν Ἀγαμεμνονέην, τὸν ἐόν τε Πόδαργον. Il. ψ'. 293.

52 Ἵππῳ ἐεισάμενος &c. Apud *Homerum* legitur, Ἵππῳ δ' εἰσάμενος &c.

LXVIII.

4 Νυκτὶ δὲ ἢ θανάτῳ ἴκελοι. Versus principium ex Poetâ aliquo desumtum hæc verba esse conjicio.

11 νῆες. An νεὸς?

12 μελαντάτῳ. Post hanc vocem, verbum aliquod, ἔχει fortasse, deficit.

37 ποτέ. An ποτί? V. not. in Var. Lect. 79: 12.

43 τῇδε. An ἤδε?

LXIX.

4 τριποδονίῳ. Ita omnes Codices, quod *Crassus* vertit, *tripodonio*; unde Lector proculdubio, quid hæc vox significet, planè intelligit. Equidem in Versione hæc omittere malui, quàm ea scribere, quæ ipse non intelligebam. Nunc autem veram Lectionem mihi assecutus videor, reponens, τριπόλῳ νειῷ. quod *Aretæum*, *Homeri* ubique, & in hoc præsertim Capite imitatorem studiosum & elegantem, scripsisse non dubito. Hæc autem *Poeta* habet, in Scuto *Achillis*. Il. σ'. 541.

Ἐν δ' ἐτίθει νειὸν μαλακὴν, πίειραν ἄρουραν,
Εὐρεῖαν, τρίπολον.

Νειὸν, *Didymus* exponit, τὴν λεγομένην νεατὸν, ὅ ἐστι νεωστὶ ἠροτριασμένην, ἁπαλὴν, καὶ διακεχυμένην· ὡς γὰρ νέα φαίνεται ἡ τοιαύτη γῆ. Exponit autem, τρίπολον, τρὶς ἐστραμμένην, καὶ ἠροτριασμένην. Quare, ἴκελον τὸ ξύμπαν τριποδονίῳ, verto, *id novali ter arato prorsus simile est*; quod quidem optimè refert corium ἰχθυώδεας ῥωγμὰς ἴσχοντα, αὔλωνας &c.

16 ἐκ. An ἐκ τοῦ?

32 ἀΐδηλον. Ita H. alii ἀΐδη, aut ἀΐδη. Rectè sine dubio ἀΐδηλον. Ἀΐδηλα τὴν μορφὴν, 68: 6. Ex *Homero* vocem desumsisse videtur,

Ἠΰτε πῦρ ἀΐδηλον ἐπιφλέγει ἄσπετον ὕλην.

Il. β'. 455. quòd exponit *Didymus* ἀδηλοποιὸν, ἀφανιστικόν. sed Il. ε'. 880. ἀφανῆ quoque, & Od. θ'. 309. ἄδηλον.

47 Ἀφροδισίων. *Crassus* vertit, *Seminis*; quod quidem istam vocem significare nunquam repperi; porrò nec ἀνάδοσις, *emissionem*, ut ille vertit, significat, sed *cibi distributionem*, ut 47: 8. & 47: 41. & 69: 51. In hoc loco, de nullâ re, nisi de cibi concoctione agit. Quare istam vocem hic redundare credo; & eò magis, quod in alio loco mox deficere videtur. V. Not. in 71: 8. σιτίων autem hic scribendum puto, cujus finis ἀφροδισίων refert; ultimamque hanc vocem admisisse Librarium, fortasse quia longior esset, illam expulisse. Εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων, ἀνάδοσις παχυτέρη πέψιος, ὠμοτέρων μᾶλλον, ἢ ἀπέπτων. (47: 40.) Notat etiam *Crassus* legi, *crudorum & inconcoctorum distributio fit*; aliter, *Seminis crudi & inconcocti emissio fit*.

52 ἑωυτέων. An ἑωυτέης? πάθεος scilicet.

LXX.

12 βαθέαι, τρηχέαι. Substantivum deficere videtur, quale ἐντομή. Ita alibi. ἐντομὰς κοίλας, ἄλλας βαθείας κάρτα. & (70: 41.) ἐντομαὶ βαθέαι.

21 αἴρη τι. Num αἴρηται?

30 ὡς. Vel redundat, vel ὡς legi debet. Horum enim supercilium Leonis supercilio comparat, *Homeri* versiculum de Leone ante oculos habens, πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται, ὄσσε καλύπτων. (Il. ρ'. 136.) ideoque, in proximâ lineâ legere velim, pro θυμουμένοις, ἢ Λέοσι, θυμουμένοισι Λέοσι.

33 ἀταλάντῳ. Ita Codices omnes. Tamen haudquaquam temerarium esset ex *Homero* (Il. μ'. 463.) legere ἀτάλαντος.

37, 38 κεκλεισμένα. Malim κεκλασμένα, *fissa, facta*; sicut totum Elephanti corium apparet; mox etiam Elephantiacorum aures Ulceribus scatere dicit.

40 κνησμώδεα. Difficulter hæc vox cum ἐλκεα jungatur; siquidem integra sententia, ἰχῶρ⊙ ῥύσις, interponitur. H. habet, τὰ κνησμώδεα. Itaque legendum fortasse, ὡς τὰ κνησμώδεα.

LXXI,

5 πλανώμβμων. An πλανώμβμον? ut cum ἄλλ⊙ concordet.

8 ἐπιθυμίη λυσσώδης. *Crassus* hæc, *cibi appetentiam*, vertit. Dixit antea *Aretæus*, σιτίων ὄρεξις ἐκ ἀγωνίης. Sanè, ἀφροδισίων, quod 69: 47. redundare videtur, hic deesse credo. Idque hoc modo accidere potuit; omissa suo loco hæc vox est, postea in interiore Margine adscripta: à Librario deinde, qui ex hoc Exemplari Librum suum descripsit, huic loco, proximâ scilicet in Paginâ, insertum. *Ætius* certè, qui Elephantis signa ex *Archigene* se describere profitetur, ubi omnia his similia reperiuntur; iis est, inquit, ὁρμὴ πρὸς ἀφροδίσια ἐπιτεταμένη. Hoc ex MS. *Regis Galliæ* petitum est. Sic, Maniacis, *Aretæus*, est, ait, ἀφροδισίων ἄχετ⊙ ἐπιθυμίη (32: 53.) & Satyriacis, ἐπιθυμίη καὶ λύπη (quod λύσση legendum conjicio,) & ἀφροδισίων ἔργων πείξι⊙ (112: 38.)

13 πᾶσι γὰρ ἐφέσηκεν ἡ νοῦσος. An rectè?

14 ἀγρυπνίη. Malim ἀγρυπνίης. Neutiquam observanda res esset, vigilias somno molestiores esse. Hoc, puto, notare vult, somnum his adeo turbulentum, & somniis terrificis infestum, ut ipsis vigiliis pejor sit. Sic Melancholicis fiunt ὄνειροι ἀληθέες, δειματώδεες, ἐναργέες. (30: 25.) Ita Stomachicis est ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη, (57: 40.)

16 νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες. Hæc verba unius versûs finem, alterius principium esse existimo.

28 Ἄλλον &c. Similem huic Historiam de Homine, quem ipse pariter affectum, pariter revalescentem, suis ipse oculis vidit, narrat *Ætius* (Tet. 1. Serm. 2. c. 170.)

LXXII,

35 ἄχναι. Malim ἄχναις. In Codice H. s, partim repræsentatur. *Cæl. Aurelianus* (Ac. Mor. L. 1. c. 9.) in Curatione Phreniticorum, inquit, sit etiam (locus) sine ullo Picturæ figmento. —Hinc etiam splendidi colores parietum, sive straminum, vel operimentorum, prohibendi. Et alibi, Convenit etiam sanguineos colores parietum, vel straminum, sive operimentorum declinare. (Morb. Chronic. L. 2. c. 13.) Apud Antiquos verisimiliter in usu fuit, sicut etiam nunc est præcipuè in *Hollandiâ*, stramina variis coloribus picta intertexere; iisque, tapetorum loco, parietes operire.

LXXIII,

13 καὶ ὁρέωσι τὰ μὴ ὄντα. Videtur hoc Glossema esse in, καὶ τὰ μὴ ὑπεόντα φαντάζονται.

ἡ ἀνθ' ἑτέρων ἕτερα γιγνώσκουσι. Videtur hoc Glossema in, ἢ ξένα ἰνδάλματα περιβάλλονται, idque falsum; nam alibi (32: 25.) ait, (φρενιτικοὶ) μὲν γὰρ παραισθάνονται, καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα, καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται· οἱ δὲ Μαινόμενοι ὁρέουσι μόνως, ὡς χρὴ ὁρῆν, ὀ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν. Hic manifestum est, Phreniticos à Maniacis distingui, eò quòd illorum visus decipiatur, horum judicium in cognoscendis rebus labet atque erret. Quid quòd eadem planè sint, ξένα ἰνδάλματα περιβάλλονται, ac, τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται.

LXXIV,

14. ἀτροφώτερος. Ita legendum, non ut G. ἐντροφώτερος. Neque enim dubium esse potest, quin quo liquidior Ptisanæ cremor est, eò minùs nutrimenti det; quo crassior, eò plus. Ita ἄτροφοι τροφαὶ (113: 36.) Ita febrientes alit *Hippocrates* (De Vict. Acut. 385. 15.) πλῆθος δὲ ἀρκέε (Πτισάνης) κατ' ἀρχὰς διδόναι μὴ πολλὸν, μηδὲ ὑπέρπαχυ.

47 πᾶς τεῦχος H. πάσης τεύχεος G. Utrâque Lectione elegantiùs & meliùs, πᾶς τῆς τεύχεος, reponi posset. His similia affert *Ætius* ex *Archigene*, περὶ Αποπνιγμοῦ (Tet. 1. Serm. 3. c. 170.)

LXXV,

9, 10 ἐναφεψήματι. An meliùs ἐν ἀφεψήματι?

12 ἔμβρεγμα. Licèt huc ex H. vox hac irrepserit, prætulerim βρέγμα cum G.

16 παρέχον. Sensus certè postulat, ut legatur παρέχει. Neque enim spiritus, cum siccus & tenuis est, sed cùm humidus & crassus efficitur, nebulam sensibus offundere existimatur.

30, 31 διδασκάλων. Legendum, διδασκάλῳ, ut antea, ναυτίλῳ, μυστικῷ.

34 σκληρίη ἐπαίρηται H. σκληρίη ἐπαίρηται, καὶ φύσαι G. Postremæ duæ voces meliùs absunt: nam infra (38.) ait, ἣν δὲ καὶ φύσαι ἐνῇ.

μὴ ὠμῆς. Videtur Glossema in δρυπετέος. Oleum fit & per expressionem Olivarum, partim cùm maturæ sint, ita ut ipsæ ex arbore per se decidant, unde δρυπετέες vocantur: partim cùm immaturæ sunt, quod *omphacinum* vocant, λίπος ἐλαίης ὀμφακος πεπεμμένης (74: 33.) *Ætius*, (in voce Ελαιον) ait, Ελαιον τὸ ἐκ καρπῦ τῆς ἐλαίας ἐκθλιβόμενον.—πιῖον δέ ἐστι τὸ γλυκύτατον, ἐκ δρυπετέος μάλιστα καρπῦ γινόμενον—διαφορητικώτερον δὲ ὠμοτεῦς. τὸ δὲ ὠμοτεῦς, ἢ ὀμφάκινον, ὀνομαζόμενον &c. Vid. etiam Plin. Nat. Hist. L. 15.

37 ἐνεψέσθω. Malim ἐνεψείσθω. Infra (53.) κόνυζα δὲ ἔσω, καὶ λιβανωτὶς, τὰ ἐναφεψήματα.

47 μέζον ἢ πρὶν δοκέει. Malim, μέζον ἢ πρὶν δοκέει. Frequentissimè in Febribus intumescit Lien, ut apud *Hippocratem* (Epidem. L. 1. Æg. 1.) σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι. Et (Æg. 3.) σπλὴν ἐπήρθη paulòque post, σπλὴν ἐμείζω. Dixerat suprà (34.) *Aretæus*, ἢν (ἐν ὑποχονδρίοισι) φλεγμονὴ ἢ σκληρίη ἐπαίρηται.

52 παχὺ πικρέλαιον. Ita optimè ex *Harleyano* Codice, cùm cæteri, παχεῖ ἐπικαίρελον, habeant.

beant. Πικέρλον autem ab *Erotiano* & *Galeno* exponitur, βούτυρον. Unde sensus, antea nullus, planissimus efficitur. Eâdem voce rursus utitur. *92:55.*

LXXVI,

5 ὑδερώδεσι. Quid hic cum Hydropicis? Quid verò hujusmodi Emplastrum iis conferre possit? Annon legendum, ὑποχονδρίοισι. Certè antea (32.) proposuerat sibi de Embregmatis & Emplastris loqui, quæ *Hypochondriis* apponenda judicat. De Embregmatis dictum; jam verò de Materiâ Emplastrorum eundem loqui apparet. Hoc ita legi debere, liquidò, puto constabit ex iis quæ dicturus est *79:5.* Ην δὲ καὶ φλεγμασίαι τῶν ὑποχονδρίων ἐῶσι, καὶ πρήσιες, καὶ φῦσαι, καὶ περιτάσιες τοῦ δέρματος, ἢ κοῖλον γίγνηται, ἔσω εἰρυσμένου τοῦ ὑποχονδρίου, Εμβρέγματα καὶ Επιπλάσματα, ὁκόσα μοι ἐν φρενιτικοῖσι λέλεκται).

56 θώρηξ. Videntur post hanc vocem pauca quædam deficere.

LXXVII,

26 ἔς τι ἀκηδίην. Malim legere, ἔσω ἀκηδίη, hoc scilicet sensu, Quia vires ægri sudatione effusissimâ adeò languent, ut omni modo statim sustinendus reficiendusque sit, id vinum optimè præstabit, licet alioqui in Phrenitide perquam noxium. Nam (100:48.) οὐ κάρτα ἀσφαλὲς ἐπὶ φλεγμονῇσι οἰνοποτέειν. οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι πόνων ἐπίδοσις, ἀφλεγμάτοισι δὲ φύσιος αὔξησις. Ideoque præcipit Phreniticis, etiam ὀπώρης οἰνώδεος ἀποσέλλεσθαι· κεφαλῆς γὰρ καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει. Jam verò in hoc statu, non habenda ratio Phrenitidis sed virium fractarum, quibus vino optime succurritur.

38 Πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκῃ χρόνου. Mendum sine dubio subest. Commodè legi possit. Ην δὲ πρόσω μὲν πολλὸν ἥκῃ χρόνου. Ita. ἢν δὲ πρόσω ᾖ χρόνου (62: 32, 33.) ἢν δὲ πρόσω μὲν ἥκῃ χρόνου (115:3.) ἢν δὲ πρόσω προήκῃ χρόνου (83:10.)

41 ᾖ. Vel redundat, vel transpositum est.

50 Caput hoc totum cum quinque Exemplaribus *MSS*. collectum est, in *Regis Galliæ Bibliothecâ* exstantibus. Tria quatuorve verba, à nostris, satis commodè discrepantia, Codex ex his alius vel alius habet, quæ suo mox loco proferam. Ex his autem apparet, nihil memorabile à *MSS*. ope exspectari debere.

55 στρώματα, τοιχογραφίη, πάντα ὁκόσα περ ἐρεθιστικὰ ὄψιος. Adjectivum certè post στρώματα deest. An sic, στρώματα ποικίλα, τοιχογραφίη, πάντα ὁκόσα περ ἐρεθιστικὰ ὄψιος? Apud plurimos Authores reperias, στρώματα ποικίλα & πεποικιλμένα.

LXXVIII,

34 Κεγχρείδων. Unus *Regiorum*, κογχαρίων, habet: & sanè ζωμοὶ ἀλεκτορίδων, κογχαρίων. (106: 18.) Κεγχρὶς autem avis quædam species est. V. Steph. Thes. in voce κέγχρος. Κογχαρία verò non invenio, licèt fortasse diminutivum à κόγχη non malè formari possit.

41 ὕδρων. Post hanc vocem, alia, ut ἀγωγὸν, videtur deficere. Ita (76: 14.) φυσέων ἠδὲ ὕδρων ἀγωγόν. Vel ἐρεθιστικὸν ad hanc sententiam pertinet, ut (105: 40.) φύσας ἄγειν κάτω ἐρεθίσμασι· ἐρεθιστικὸν μὲν κυκλαμίνου χυλὸς &c. Aliquod autem ante vocem γὰρ deficit, ejusdem ferè sensus quod ἐρεθιστικόν. Licet enim ξυνεχέως τὴν καλίην ἐρεθίζειν, rectè dicatur, (ut 76: 17.) tamen ἐρεθιστικὸν, puto, semper significat, *id quod irritat*, non, *irritandum est.* Ita suprà sumitur, & (96:2.) ἐρεθιστικὸν αἱ σείσιες. & (72: 35.) ἐρεθιστικὸν γὰρ τοιχογραφίη. (& 77: 56.) ἐρεθιστικὰ ὄψιος. Quare siquid ab ἐρεθίζω posteriori sententiæ jungendum est, malim ἐρεθιστέον, vel ἐρεθιστέα.

LXXIX,

23 τέοισι. An τετέοισι?

25 τρηχέσι. Unus è *Regiis* habet, τρύχεσι, cui si præponatur, ἢ, veram Lectionem puto; &, παλαιοῖς ῥάκεσι, in vocem hanc Glossema. Τρύχος enim, *pannum vetus atque lacerum*, significat. (Vid. Foës. Oecon. Hip.) unde τρύχιον, quâ voce utitur *Aretæus* (97: 8, 9. ἐγχελαθέντα δὲ ἐς τρύχιον. *Hesychius*, τρυχηρά, exponit, ῥακώδη· &, τρυχίνοις, ῥακίοις. *Erotianus* explicat, τραχέων ἐρέων, ἐρέων ῥακῶν. Sed illic legendum τρυχίων ἐρινέων, ἐρινέων, (vel ἐρίων) ῥακῶν. Nam apud *Hippocratem* (L. de Artic. 837.) reperias τρυχίων ἐρινέων ἐρρηγμάτα.

30, 31. δίκταμον. An δίκταμνον, ut unus *Regiorum?*

36 ἔκτοξιν ξυμφορῆς. Certè perperam. Fortasse pro ξυμφορῆς ξυμφέροι, vel ξύμφορον, legendum; &, pro ἔκτοξιν, ἑψεῖν, aut aliquid sensus non absimilis.

57 ξυμμέτρως. Malim ἀμέτρως. Vel certè vertendum, uti quoque transtuli, *ne mediocriter quidem.*

58 ὑγρῆναι. Malim καὶ ὑγρῆναι.

LXXX,

12 λιμνήσιδος G. V. Ita legendum, non, λημνίσιδος, uti hic & frequenter postea, habent Codices. Vid. Not. in hujus Pag. lin. 42. Quod semel monuisse sufficiat.

13 ὠμῆς τοῖσι λεπτοῖσι. Pro his Codex unus Regius habet, ὠμῆς λεπῖσι, quæ quidem vox multo meliùs legitur, quam λεπτοῖσι. Scillarum enim, sicuti cæparum, fragmenta, squamis satis congruè comparantur. Malim tamen legere, ὠμῆς τοῖσι λέπεσι, *corticibus.* Λέπος κυάμου. (Ἐτ. in voce Κύαμος.) Λέκιθον, φακῶν τὸ ἔνδον τοῦ λέπους. (Gal. Exeg.) & φακῆς λέπος. (Æt. 43. 33.) & μήλου λέπος, in *Aretæo* (91: 31.)

20 οἰδαλεηθήμεναι. Sensus sine dubio est, *partes in tumorem attollit. Cæl. Aurelianus*, de *Sinapismo* in Lethargicis, ait, Adducit enim ad semet materiam: sicut *inflatæ* atque in ruborem adductæ ejus appositione partes demonstrant. (Ac. Morb. L. 2. c. 9.) Rursus, in Hydrope, Item Sinapismus usque ad *cutis tumorem adhibendus.* (Morb. Chron. L. 3. c. 8.) οἰδαλεηθήμεναι

ta-

tamen, quod ab οἰδαλεαίνω solo, οἰδαλέησω, οἰδαλεήθῃν, οἰδαλεηθῶμαι, *Ionicè* οἰδαλεηθήμομαι, formatur, in Passivâ Voce reperitur: cum Activa vox hic necessaria sit. An, οἰδαλέα γίνομαι? Præter cæteras varias lectiones, Codex Regius unus habet οἰδ' ἀλαιθήμομαι.

41 λημνίσιδ@. Legendum, λιμνήσιδ@. V. suprà, (12.)

42 ὕδαρ. H. habet ἀδάρκη, quod pro ἀδάρκη scriptum est, Glossema proculdubio in vocem λιμνήσιδ@. Inter ea, quæ ad dropaces & picationem constituunt apud *Archigenem* (*Æt.* 70. 21.) ponitur λιμνῆσις ἡ καλουμένη ἀδάρκη. Et *Paulus* (195. 15. Ed. Basil.) λημνίσιδ@, ἔστι δὲ ἡ ἀδάρκη. Quid sit ἀδάρκη (quæ & ἀδάρκης, & ἀδάρκιον, & ἄδαρκ@ vocatur,) vide apud *Dioscoridem*, (L. 5. c. 127.) καθ' ὑγρῶν καὶ πλματωδῶν τόπων γινόμενον, —καὶ ἔστιν οἱονεὶ λιμνεῖον ἀλκυόνιον. Unde λιμνῆσις, non λημνίσις vocanda, uti sæpe scribitur. Reg. unus absurdè ὕδαρχόγει legit.

43 τρύχιον. Ita repono, licèt Codices Græci habeant στρύχνον. *Crassus* enim vertit, *linteolo veteri*. V. Not. in 79: 25. Ita (97: 8, 9.) ἐγχελυθέντα δὲ ἐς τρύχιον. *Ætius*, de *Sinapismo* ex *Archigene* (71. 8.) ita hoc exprimit, ἐμπλασθέντα εἰς ὀθόνιον. Στρύχνον (item τρύχνον) *Æt.* 23. 8.) *Solanum* denotat, quod quidem ipsum per se soporiferum est, adeoque huic affectui certè minimè idoneum. *Aretæus* στρύχνον inter ea numerat, ὅσα νάρκην καὶ ψύξιας ἐμποιεῖ (113: 18.)

47 ἐς τὴν νῆσον. Malim ἐν τῇ νόσῳ.

LXXXI,

3 Θεραπεία Μαρασμοῦ. κεφ. γ'. Caput hoc priori de Lethargicis jungendum, sine distinctione, existimo; siquidem non de *Marasmo* in genere agit, sed de eo tantùm qui ex Lethargo oritur. Ita in proximo Libro, Curationi Cardiacorum Curationem quoque *Marasmi*, qui iis supervenit, in eodem Capite, addit.

9 ἑωυτῇ. Ita lego, quia *Crassus*, *eadem*, vertit; licet Græci Libri omnes habent, ἐν ὠυτῇ. (αὐτῇ)

21 ἀσθενής. An, καὶ ἀσθενής?

43 χρὴ ἀναβάλλεσθαι. Certè, οὐ χρὴ ἀναβάλλεσθαι, legendum. Quomodo enim dilatio Phlebotomiæ dici poterit, *medela sola*? Quid quòd, in his casibus, *ictu*, *lapsu*, *collisione*, etiamsi *Apoplexia* non superveniat, ut plurimum mitti Sanguinem necessarium sit. Ita *Celsus*, (L. 2. c. 10.) Sanguinis detractionem requirit, quicquid subitò supprimit vocem; & quâcunque de causâ ruptum aliquid intus atque collisum est. Idem, paulò post, si ex superiore parte aliquis decidit, si contusus est (de Sanguine loquitur) ne, si subsederit, corpus affligat. Idemque in aliis casibus repentinis, qui strangulabunt, dictum erit. οὐκ ἀμβολῆς καιρός, in Pleuriticis, ait *Aretæus*, cum eodem die venam incidi jubet. Particula, οὐ, sæpe omittitur.

LXXII,

12 ὅκως. An rectè?

17, 18 ἀνάκλιτον. Forsan legendum, ἀνακλίτῳ, ut cum δίφρῳ congruat. De hujusmodi Sellâ loquitur *Hippocrates* (261. 24.) ἐπ' ἀνακλιτοῦ δίφρου τετρυπημένου καθῆσθαι. In Notis ad hunc locum Foësius scribit, ἀνακλήτου, sic legunt quotquot adhuc videre licuit Exemplaria, sed, ἀνακλίτου, legimus, huncque locum bis expressimus in nostrâ Oeconomiâ. Est autem hîc ἀνάκλιτ@ δίφρ@ idem ferè quod ἀνακλισμὸς *Hippoc.* L. de Artic. ἀνάκλιντρον, aut ἀνακλιντήριον, exponunt. κλισμὸς, vocat *Homerus* Il. Θ', & Ι', καθέδρας ἀνακλίσεις ἐχούσας. Sed neque vocem ἀνάκλιτον, neque ἀνάκλισμ@, in *Oeconomiâ*, invenio; neque has in voce δίφρῳ memoratas.

23 ἤτε ἔντασις. Inter priorem & has voces in Cod. V. spatii paululum relictum est; & sane aliquid deficere videtur, ut καὶ γὰρ. Ita loquitur (21: 33.) καὶ γὰρ καὶ &c.

29 εἴδεϊ. Legendum ἰδίῃ. Ita (98: 33.) καὶ ἰδίῃ ἑκάστου, καὶ ξυνῇ.

37 ἴσμεν. An rectè?

41 ἐπὶ γὰρ περιῤῥέειν &c. Sensus quidem in his duabus Lineis facilè eruitur: verba tamen haud prorsus castigatè legi puto.

47 στυρόεσσαν, ῥητίνῃ. Malim, καστορίης, ῥητίνης, uti postea σφονδυλίου &c. nempe ut horum Medicamentorum, prout etiam aliorum omnium, quantitatem definiat. ῥητίνης habet H.

LXXXIII,

29 εἴη. An ἴῃ?

30 τόνδε. An τόντε?

42 χαλαρὸν ἀγχοῦ. Verum sanè est, Vesicam Rectumque Intestinum, prope se jacere; malim tamen, χαλαρὸν ἀρχοῦ. Ita *Hippocrates* (Lib. de Artic. 810.) κύστις τε γὰρ, καὶ γοναὶ, καὶ ἀρχοῦ τὸ χαλαρὸν ἐκπιέζει. Quæ verba exponens *Galenus* (de Vulv. Lect.) ait, ἀρχὸν μὲν εὖ λέγων, (Ἱπποκράτης) τὸ ὅλον ἀπευθυσμένον· καὶ χαλαρὸν δὲ ἀρχοῦ, τὸ κάτω μέρ@ τοῦ ἀπευθυσμένου, ἔνθα καὶ μάλιστα ἀνεῤῥωγότα. V. Foes. Not. & Oeconom. in, χαλάω, & ἀρχός. ἀρχοῦ Vox medica est; & si cornu τοῦ ρ obscurum est, facile τῷ γ simile videbitur: unde in ἀγχοῦ mutatum est.

48 σφακελίζειν τῇ κύστι. Verbum hoc Activum cum Dativo haud probè conjungi credo. An σφακελίζειν τὴν κύστιν, vel σφακελισμὸν τῇ κύστι?

LXXXIV,

16 ἀξιωθῆς. Certè legendum, οὐκ ἀξιωθῆς. Ita enim proprius Pueris morbus Epilepsia est, ut παιδίων πάθ@ vocetur.

20 ἄχρησον. Ita optimè ex M. cum antea absurdè legeretur, ἄχρι σπασμῶν.

25 ξύμπας πταίνηταί οἱ ὤψ. Ita certè ex F. legendum; cum H. & V. quoque ξύμπαν πταίνηταί οἱ ὤψ, habeant. Τιταινόμενα τὰ νεῦρα.

(84:56.) & τοὺς μῦας, ἣν πταίνωνται. (104:58.) Aliqua his similia profert *Trallianus* ex *Archigene*, διακρατεῖν δεῖ πάντα τὰ μέρη, καὶ τῶν μελῶν ἕκαστον λιπαραῖς χερσὶν ἀπευθύνειν μετὰ συμμέτρου συντονίας, μαλάσσοντας τά τε ὄμματα αὐτῶν ἡσυχῇ καὶ καταψήχοντας. Lib. 1. c. 15.

26 ψηλαφίη. Codices quidam habent γαιοψηλαφίη. Equidem istud γαιο formatum puto ex, χειρῶν, in Exemplari partim eraso. Nam *Trallianus* qui hunc locum pene expressit, λιπαραῖς χερσὶν ait. Ipse *Aretæus*, (105:4.) ψηλαφίη χειρῶν ἀπιθύνειν.

28 τὰ ἤθεα. Legendum credo, κατ' ἤθεα. Ita *Hippocrates* (675.21.) τὰς μήτρας στραφῆναι κατ' ἤθεα. *Foësius*, κατ' ἤθεα hic, *pro more*, reddit: haud scio an accuratè prorsus, licèt ἦθος *morem*, significet. *Corinthus*, ἤθεα, exponit, τοὺς τόπους ἐν οἷς ἀναστρέφονται. *Hesychius*, ἦθος, γνώριμος τρόπος, ἀναστροφή. An legendum, γνώριμος τόπος ἀναστροφῆς, ut cum *Corintho* congruat. *Æmilius Portus*, in Lexico *Ionico*, ἤθεα significare dicit, sedes, in quibus aliquis habitare consuevit. ἐς ἤθεα Περσέων Herod. 41. 2. &c. Itaque κατ' ἤθεα reddi potest, *in iis locis quibus distorqueri solitæ sunt*. Cùm hæc vertebam, τὰ ἔθεα, vel ἴθεα, legendum conjeci.

29 ἐρίοισι παλαιοῖσι, πιναροῖσι τρύχεσι. Malim ἐρίοισι πιναροῖσι, παλαιοῖσι τρύχεσι. Ita (87:31.) ἔρια πιναρά. Ut etiam frequenter alibi. Quanquam verò τρύχεσι per se significet, panniculum vetus. V. Not. in 79:25. tamen hujusmodi Epithetum addere non absurdum est, utpote cùm apud Authores optimos similia exempla frequentissimè occurrant.

35 κεκαυμένου. Ita rectissimè, ut H. Apud G. κερ. legitur; in V. κέρατα. Mendum hoc ita accidere potuit. Apud Medicos Græcos usitatum est Medicamenta compendiosè scribere. Ita κεκ. pro κεκαυμένου usurpatur, nempe χαλκοῦ. Inde κερ. formatum est; & ex hoc rursus κέρατα.

LXXXV,

39 ὁμίχλης ἐπαναφορήν. An ὁμίχλη ἐπ' ἀναφορήν?

52 ὄρθιον ἔσω τὸ ἰνίον. Hæc haud intelligo. Legendum forsan, ἔνερθεν ἔσω τοῦ ἰνίου, *infra sinciput fiat*; quod quidem optimè congruit sequentibus, ἀνωτέρω γὰρ εἰ θῇς. Manifestus id ex *Ætio* apparebit, qui his omnino similia de Curatione Tetani affert ex *Archigene* (110.52.) ἐπιφέρεσθαι δὲ ἔσω καὶ κοῦφα τὰ καταπλάσματα. καὶ πυρία δὲ προσαγέσθω, ὑποκειμένου τοῦ καταπλάσματος, διὰ κύστεως εὐμεγέθους καὶ ἡμιπλήρους ἐλαίου θερμοῦ, ἢ ἁλὸς φρυκτοῦ, ἢ κέγχρου ἐν μαρσύπποις. καὶ τὰ καταπλάσματα δὲ ἐν μαρσίπποις ἐμβληθέντα ἐπιτιθέσθω, ἕνεκα τοῦ ἀμολύντως πυριᾶν, καὶ μάλιστα εἰ τῇ κεφαλῇ περιτιθέναι δέοι, πεφυλάχθαι δὲ τὰς συνεχεῖς ἐμβροχὰς ἐπὶ κεφαλῆς, πληρωτικαὶ γὰρ τυγχάνουσι. περιλαμβανέτω δὲ τὸ κατάπλασμα, καὶ ἐμβροχαὶ, αὐχένα καὶ σιαγόνας, καὶ ῥάχιν ὅλην μέχρι ψοῶν. Haud similiora sunt *Aretæi* verbis ea quæ ex *Aretæo* ipso alibi citat.

LXXXVI,

10 πέψεις. An τήξεις? ea Medicamenta scilicet, quæ pus movent, quæque (107:45.) πυοποιὰ vocat.

LXXXVII,

7 ἀκηρτεστέρη * * καὶ &c. Deficiunt hic quædam. Ex *Ætio* suppleri possunt, κλύζειν δι' ἀφεψήματος κενταυρίου, ἀψινθίου, καλαμίνθου, ἀριστολοχίας, μέλιτος, νίτρου πλείστου. Quæ hæc præcedunt & sequuntur ex *Archigene* se desumere prodit; sed & omnino cum his quæ leguntur apud *Aretæum* eadem reperias.

32 οἰσύπῳ. Ita lego, nunquam Codices omnes ὑσσώπου habeant. *Crassus* rectè vertit cum *æsypo*. Ερια πινόεντα οἰσύπῳ passim adhibet, ut 96:40. Frequens etiam error hic ὑσσώπου pro οἰσύπου, ut Var. Lect. 110:31. οἴσυπον, vox *Ionica* & Antiqua in Lexico declaratur.

51 τῇ βησσασῷ καὶ χυλῷ ῥοός. Legendum fortasse meliùs hic, ut apud cæteros Medicos Græcos, τῇ διὰ βησσασοῦ, καὶ τῇ διὰ χυλοῦ ῥοὸς, uti semper appellantur Medicamenta hæc composita; utque in sequentibus vocat τῇ διὰ χελιδόνων: saltem apparet hæc eadem Composita hic indicari.

LXXXVIII,

18 ἀξύμφυτα. Finis fortasse Capitis hujus hic est: in eo tamen aliqua deesse de Curatione Anginæ μετὰ ξυμπτώσιος liquet ex *Ætio*, qui, in Curatione κρυπτῆς Συνάγχης, hæc habet, (163.8.) Αρεταῖος δὲ πρὸς τούτοις φησὶν Επὶ τῆς κρυπτῆς, εἰ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ἐνδίδωσι, σικύας κολλῆσαι δεῖ πάντη τοῦ θώρακος· ἀρχὴ δὲ γινέσθω κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ, περισυνατρέχειν δὲ ἐπὶ πλευρὰς καὶ μετάφρενα, συνεχῶς μεταφέροντα ἀπὸ τοῦ τόπου εἰς ἕτερον τόπον, καὶ ἕλκοντα τὴν σικύαν ἄνωθεν ἐπὶ τὰ κάτω. Εἰ δὲ πάνυ ἐπείγει ἡ πνῖξις, σίνηπι τρίψαντας σὺν ὕδατι καὶ ἐμπλάσσοντας ῥάκει ἐπιτιθέναι ἐπὶ τὸ στῆθος. Εκλειγμα δὲ ἐπὶ τούτοις, σίνηπι, νίτρον, ὕσσωπον, σκίλλαν ὀπτὴν, θεῖον ἄπυρον. δίδου ἴσα πάντα μετὰ μέλιτος κοχλιαρίου ἐκλείχειν.

32 ἢ τὴν Σταφυλήν. Malim, ἐπὶ τῇ Σταφυλῇ; (de *Morbo* enim jam loquitur;) &, Περὶ δὲ τὸν κίονα, *Circa Columellam*, reddere. Nam Columella (6.38.) κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται. Σταφυλὴ γὰρ πάθεός ἐστιν οὔνομα. Quare videmus licèt alii ita vocent, *Aretæum* nolle *morbum* Σταφυλὴν appellari; affectum autem, qui κίων dicitur, ipse describit. (6:46.) Hic igitur, quid Columellæ applicari velit, in *Morbo* Σταφυλῇ, præcipit: mox, quid in eo *Morbo*, qui κίων vocatur, eidem parti apponendum est, præcepturus.

LXXXIX,

22 Εστι. An Εσω?

XC,

2 τοῦ μὴ κατ' ἴξιν &c. An τοῦ μὲν κατ' ἴξιν. Sequitur enim κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν, quod quidem fieri supponunt omnes ex brachio late-

lateris non inflammati. Ita in Pleuriticis *Cœlius Aurelianus*, (Ac. Morb. L. 2. c. 18.) Adhibenda Phlebotomia, sed ex alio brachio, quod fuerit dolenti lateri contrarium. *Ætius* ex *Archigene*, (176. 31.) τέμνειν χρὴ τὴν ἐν ἀγκῶνι φλέβα μὴ ἐξ ἀλγοῦντος ἀλλὰ κατ' ἀντίθετον βραχίονος τῆς φλεγμαινούσης πλευρῆς. Cætera quæ sequuntur cum sequentibus in *Aretæo* omnino eadem sunt. Itaque vel hic μὲν legendum, vel alia vox pro ἐπίσχει.

7 ἐκτός. Num ἐντός? Nam Sanguis calorem internis partibus præcipuè communicat.

12 ἀγαθέστερον γάρ. H. Alii, γὰρ, omittunt; Crassus vero περιεσκηκότα, *exoriens*, vertit: significat autem, *salutaris, salutem promittens*, vox hæc *Hippocratica*, (Prænot. 39. 42.) περιεστηκότων σημείων. *Aretæus* etiam περιεστηκότα πάντα, (38: 52.) usurpat eodem sensu. Quare, γὰρ, hic prorsus necessarium est.

31 Σιτίων *Hippocrates*, è quo *Aretæus* hæc de Ptisanâ expressit, ait (De Vict. Acut. 385. 1.) Πτισάνη μὲν οὖν δοκεῖ ὀρθῶς προκεκρίσθαι τῶν σιτηρῶν γευμάτων. Et *Aretæus* sanè *frumentorum* tantùm virtutes hic inter se comparat. Itaque Σιτίων vertere malim per, *frumentum*; quod & apud *Hippocratem* significat. V. Foës. Oecon. in voce, Σῖτος.

45 τοῖσι. Malim, ποσί. (Sic 117: 28.) φασὶ, οἵγε ἔχουσι μὲν τινας ἀέρας πέψιος.

45 ἀγαθοὶ καί. Ἀγαθοῖσι, legendum existimo.

50 τρηχῆναι. Ita omnes, sed τρηχῦναι certè reponendum.

50 ἐπίσχειν. Ita legendnm cum H. non, ut in V. G. ἐπίσχειν. Hæc facilè intelligetur ex significatione οὐρῆσαι, quæ vox *Hippocratica* non modò, *urinam reddere*, aut *urinam movere*, sed etiam, *fluidum reddere, sero diluere, ad evacuationem idoneum facere*. Οκόταν οὖν χολὴ κινηθεῖσα ἐς τὰς φλέβας καὶ ἐς τὸ αἷμα εἰσέλθῃ, διεκίνησε καὶ διούρησε τὸ αἷμα ἐκ τῆς εἰωθυίης συστάσιος τε καὶ κινήσιος (Hippoc. De Morb. L. 1. 460. 43.) V. Διουρῶσθαι in Foës. Oecon. ubi διουρεῖσθαι & διορεῖσθαι pro διαρέειν & διαρρεῖσθαι à quibusdam legi monet.

XCI,

28, 29 σμήχηται. Legendum σμύχηται, ut (36: 49.) σμύχονται γὰρ αἱ σάρκες. σμήχω, *detergo*, significat.

39 πλάσμασι. Vocem hanc pro Emplastris usurpari non reperio. Εμπλάσμασι, ut ea semper appellat, legendum credo, & omissum ἐπὶ ob similitudinem cum ἔτι in fine præcedentis vocis ζωμήθεσι. ἐπὶ planè redundat in paginâ sequenti, juxta Codicem H. vid. Var. Lect. 92: 41. Unde forsan rectè conjici potest, illic ex Margine perperam, ἐπὶ, insertum; quod in hoc loco fieri debuit.

50 ἐς. Malim, ὡς ἐς. *Ætius*, qui hæc, inter alia pleraque, ex hoc Capite excerpsit, ait, φροντιστέον δ' ὅπως θερμὰ διαμένη τὰ καταπλάσματα. (175. 47.)

52 Ηδη καί. Malim, καὶ ἤδε.

XCII,

2 διὰ εἰδῶν. Quid hæ voces significent, haud intelligo. Certè legendum, διὰ ἁλῶν. Ita, *sale*, cum milio, utitur *Hippocrates*, pro Fomento in Pleuriticis (De Vict. Acut. 387. 18.) Πυρίη δὲ ξηρὴ, ἅλες, κέγχροι πεφρυγμένοι ἐν εἰρινέοισι μαρσιππίοισιν. *Aretæus* in Ileo utitur (105: 51.) Πυρίη ἁλῶν καὶ κέγχρων φωχθέντων: In Tetano, (85: 44.) *sale*, sed non milio; ἅλες λεπτοὶ ἐν τῷ μαρσιπίῳ, κέγχρος γὰρ &c.

4 ἐνδιδοῖ. An ἐνδιδῷ?

28 ἀμβλώσῃ τό. An ἀμβλώσῃ τῇ?

33 ἡ τροφή. Ita lego, non ut alii omnes Codices habent, ἡ τροφή. Sic alibi, αἷμα δὲ πάντων τροφὴ (Et 97: 39.) οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἷμα ἀκηρτόν ἐστι τὸ ῥέον, ἀλλὰ τόδε ἰχώρ. *Ætius*, hæc transferens, inquit, οὐ γὰρ αἷμά τι, ἐστὶ τὸ ἐκκρινόμενον, ἀλλ' ἰχῶρες. (175. 54.)

36 πηχίνῳ. Legendum, πηγανίνῳ, ut antea κυπρίνῳ, *oleo rutaceo*. *Ætius* hæc quoque ex *Aretæo* decerpens, τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὴν ἀφαίμαξιν, χρηστὴν κυπρίνῳ ἢ πηγανίνῳ ἐπιτιθέναι τοῖς ἀμυχαῖς. (176. 1.)

39 Ως τρόπος δέ. Malim, ὁ τρόπος δέ.

41 πρηνὲς ἐπὶ τὰ χείλεα. Hujusmodi figuræ vas, cujus os scilicet æqnè ac fundus ejus capax sit, adhiberi jubet: quoniam Cucurbitulæ à Medicis usurpatæ, ore angusto, fundo lato, formari solebant; uti constat ex *Sorano*, (de Vulvâ) σχῆμα δὲ μήτρας ἰατρικῇ Σικύᾳ παραπλήσιον· ἀπὸ γὰρ περιφερεῖς καὶ πλατέος ἀρξαμένη ἐξ πυθμένα πέρατος πρὸς λόγον ἐπὶ στενὸν συνάγεται τὸ στόμιον.

55 πικέριον. Ita sine dubio legendum ex H. V. Tota etiam Sententia, licèt integra, uti in hac Editione ponitur, in nullo alio Libro reperitur, tamen ex singulis restituta est. V. Var. Lect. Πικέριον à *Galeno* & *Erotiano*, βούτυρον, exponitur. Πικερίῳ antea usus est (75: 52.) *Aretæus*. *Ætius*, inquit, Βούτυρον νέαρον μετὰ ἴσου μέλιτος ἑψήσας. Unde, minimâ mutatione, pro ἔσω δὴ ποικίλων, πικέριον &c. legi aptè possit, ἔσω δὴ τὸ πικέριον νεαρὸν, siquidem F. in Var. Lect. habet ἔσω δὴ τὸ ποικ. ἔρεον νεαρὸν &c. Librarii vocem antiquam, πικέριον haud intelligentes ποικ. ἔρεον scripsernnt; unde ποικ. pro ποικίλων compendiosè scribi creditum est, & ἔρεον idem quod ἔριον· νεαρὸν autem omissum est ob similitudinem cum voce præcedenti ἔριον. Ποικίλων hic non satis commode legi puto, quia butyri & mellis mixtio Medicamenti ex variis rebus compositi nomine appellari neutiquam potest.

XCIII,

11 ἀν. Num ἐν?

33 διέπνδον. An διεπνδόθη?

XCIV,

19 ἔτι, An ἤδε?

XCV,

26 σιτηρῶν. Ita ex F. cnm alii αὐστηρῶν habeant inepte. V. Not. in 90: 33. *Crassus* autem vertit, *Inter frumentacea*.

47 ἐκ ἀήθεες. Videtur hic deficere, αἱ νοῦσοι. *Aretæus* (92. 8.) inquit, οὐ γὰρ ἀήθεες αἱ νοῦσοι.

XCVI,

21 Ην δὲ ἀπὸ Πνεύμονος &c. Multa hic periisse suspicor: siquidem nihil hic de Curatione eorum præcipiat *Aretæus*, quibus Sanguis ex Pectore, Stomacho, aut Liene aut alio Viscere, fertur; cum multa de his dignoscendis in Signorum descriptione tradiderit. Porrò hæc quæ contra Sinistræ manus venam inter digitos secundam disputat, eam incîdi solere in profusione Sanguinis e *Liene* declarant. Hujus in affectu hoc Sectionem præcipit Oribasius (Med. Collect. L. 7. c. 5. *Ætiusque*. (Tet. 2. S. 4. c. 62.)

26 τῇ ὧν πλέονι. Haud recte hæc se habere manifestum est; sed quomodo apte restitui possint, licet sensum mihi assecutus videor, non conjicio.

45 ἐπὶ πᾶσι Legendum, ἐπιπάσσειν, ut (97: 50, 51.) ὑποκυστίδος, ἢ ἀκακίης, ξηρῶν, ἐμπάσσειν.

XCVII,

30 οὐθέν. An recte?

52 τῆδε. An τῆσδε?

XCVIII,

8 ἐν ἐκείνῃ. Num, ἐν ἐκείνης, nempe διαβρώσεσι?

35 κόμμι ξὺν τῷ Φυτῷ. Gummi quidem cum ejus *plantâ* devorari nequit, quippe cùm id ex arbore exsudet, adeò ingenti ut navibus onerariis exstruendis materiam suppeditet, teste *Herodoto*, Τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσί ἐστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοίη τῷ Κυρηναΐκῷ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστί. (Lib. 2.) Certe legendum κόμμι, ξὺν τῷ ξυμφύτῳ. Librarii, quid *Symphytum* esset ignorantes, ξὺν vel ξυμ inanem repetitionem esse crediderunt. Extra dubium hoc ponit *Ætius*, hæc habens, ἄμυλον διδόσθω, κόμμι, τραγάκανθα,——καὶ τὸ σύμφυτον μασσώμενον καὶ καταπινόμενον. [173: 3.] Huic affectui σύμφυτον idoneum esse, ex ipso nomine declaratnr: eoqne utpote glutinanti astringentique, utuntur Græci fere omnes, & inter alios *Aretæus* in *Topicis* applicationibus. (97: 12, 13.)

τράγου τῆς ἀκάνθης. Ita ex F. cum alii habeant πρέσου τῆς ἀκάνθης, sed inepte. Com muniter quidem arbor hæc τραγάκανθα vocatur: sed cùm ex vocibus τράγος & ἄκανθα componatur, eas *Aretæus*, *Poetarum* more, rursns dividit. Quæ in superiore notâ ex *Aetio* allata sunt, huic etiam Lectioni fidem astruent.

40 ὡς. An ὧν?

43 τρωμάτων. Ita recte ex H. legi apparebit ex superioribus (97: 21, 35.)

50 οὐ. Si vocula hæc in hâc Lineâ deleatur, &, pro μὴ, in sequenti, legatur, μιῇ, Sententia tota facilè intelligetur.

XCIX,

22 κηκίδος. Legendum κηκίδι, neque enim κηκίδος σίδια dicuntur. τὸ ἐπίπαστον κηκὶς καὶ σίδια. (99: 38.)

45 τὸν πῶρον. Ita scribo, cum F. τὸν πόρον legat; cæteri diversa. *Crassus* autem, τὸ στερεὸν, legisse videtur: nam, *solidari*, vertit; & sane (62: 45, 46.) occurrit ὠτειλαὶ στερέμνιοι. Et *Cœl. Aurelianus* (Mor. Chronic. L. 2. c. 13.) in Hæmorrhagiæ Curatione inquit, poterit *cicatricis* firmari *soliditas*.

C,

6 ἔνστο. Hic vel verba quædam deficere, vel mendosa existimo.

25 ἀριθμὸς. Hæc haud satis capio. An ἀριθμὸς ἐπίκαιρος significat, *Symptomatum memorabilium concursum?* Ἀριθμὸς γὰρ λέγεται ἡ εὔνοια καὶ φιλία. Erot. in voce Συναρθμοῦται. Et ἀρθμία, φιλία, λέξικ. Ἡροδ. Nonnisi unum tamen postea notatur Symptoma. Totam equidem sententiam depravatam credo.

32 ὑποχόνδριον. An ὑποχονδρίου.

34 τομῆς τῆς σχάσιος. Τομῆς, puto, Glossema est. Σχάζειν, ἀμύξαι. (Gal. in Exeg.) licèt σχάζειν τομὴν occurrat, 87: 10.

40 γάννυ) An γάνυται? ut apud *Homerum*, γάνυται δ' ἄρα τε φρένα ποιμήν. Il. Ν'. 493

50 ἀφλεγματοισι. Videtur ἀφλεγμάντοισι à φλεγμαίνω formatum scribi debere; cùm ἀφλεγμάτοισι à φλέγμα, *pituita*, derivetur. Sed apud *Hippocratem Galenus* in Exegesi vocis φλέγμα, id ait, οὐ μόνον τὸν χυμὸν τοῦτον τὸν λευκὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ φλόγωσις δηλοῖ.

52 ἐπιπλάσιος. Hæc sanè de Emplastris, contra quàm *Crassum* secutus, verti, intelligi debere credo. Nam Συκύην ἐπιπλάττειν nusquam reperio, at (85: 54.) Ἐπὶ δὲ τοῖσι Ἐπιπλάσμασι ἡ Σικύη. Qnod si ita sit, mutanda vox in sequentibus (86: 11.) ἐπίπλασιν, & legendnm ἐπίπλασις. V. 124: 36. προχαλάσαντα Ἐπιπλάσμασι καὶ Τέγξει Σικύην πρὸς τὸ ἧπαρ, καὶ τὴν κοιλίην, προσβάλλειν.

CI,

22 κλῆιδα Præpositionem, ut ἐπὶ, deficere puto. Ἐπὶ τοῖσι μηροῖσι τῆς γυναικὸς ἱζάνει. (64: 43.)

26 ἐνεργῶς V. Ita, non ἐναργῶς, ut G. H. Sic ἰητρείῃ ἐνεργῷ (102: 12.)

38 ἔσεαι. Neque ad sensum vox hæc desideratur, neque Grammaticè cum cæteris congruit: Pro eâ, ἑψήσει, legendum credo. *Elixando lubrica fiant*. Hoc modo carnes etiam dissolvit, ac in liquorem redigit. (74: 19.) εὖτε καὶ κρεῶν ἀκρέων καὶ πετεινῶν χρέος, τὰ πολλὰ τοῖσι χυλοῖσι ἐκτηκομένων· κάρτα γὰρ χρὴ τάδε ἐν τῇ ἑψήσει λύεσθαι.

43 πλατύς. An παχύς?

52 ὅκως. Annon meliùs ὁκόσον? ut (102: 3.) διδόναι δὲ οἴνου, ὁκόσον ἂν διψήσῃ πιεῖν.

CII,

5 ἐών. An meliùs ὤν?

11 ὡς δέ. Malim, ἠδέ.

25 χυλὸν ἐς φύρησιν ξυντεθέν. Ut recta & congrua sit hæc sententia, videtur legi debere, χυλὸς ἐς φύρησιν ξυντεθείς.

26 κόμμι δὲ, ῥοὸς &c. An κόμμι ἠδὲ ῥοὸς &c?

28 νάρδῳ. An νάρδου, scilicet, ut οἰνάνθης, λίπαϊ? *oleo nardino*; ut κηρωτῇ νάρδου ἢ οἰνάνθης 104: 57.

31 ἔπε. Malim, ἔσω δὲ. Vel, εἰ δὲ. & eâdem lineâ pro, εἰ ᾖ, ἤδε.

39 ἡδονῆς. Vox fine dubio mendosa. An ἠδέης, *lenibus* ventilationibus. V. ῥιπὶς in Lexic.

CIII,

3 πεϱσϐληθεῖσι. Malim, πεϱσϐληθεῖσι.

9 ποθῆζ. Meliùs ποθῆζῃ, in Subjunctivo.

11 ἀλειμμα. Legendum, ἀλέμμαλι, ut Syntaxis postulat, ac prout legitur. 105: 3.

29 ἄτονΘ. Certè legendum, εὔτονΘ.

CIV,

26 τῇ φύσι συνέξειν εἴρῶσ. Hæc manifestè depravata sunt. An τὴν φύσιν ξυν ἐξ ἐρρῶσθαι, vel, ξυν τῇ φύσι ἐξιν ἐρρῶσ? His similia de Vini virtutibus habet *Cœlius*, (Ac. Morb. L. 2. c. 37.) Sunt enim hæc efficacia, & quæ faciliùs omnia, quæ de vino speramus, accelerent: sufficientia fortificare, & totam relevare *habitudinem* corporis, omni etiam parti atque particulæ sese insertare, & per omnes tenues vias celeri motu percurrere.

28 κοτὲ νέων. Legi debere credo, ποταινίων. κοτὲ enim meliùs abest; ποταινίων autem idem quod νέων significat apud *Hippocratem*, & *Aretæum*, (100: 42.) cujus loci v. Var. Lect.

57 ἐπιπάσαι. Legendum, ἐπιπλάσαι. Nam de Emplastris jam agit; & ex materiâ prædictâ eam compositionem fieri, quæ Emplastrum constituat, non quæ inspergi possit, satis liquet.

CV,

6 τι. Meliùs deleretur.

10, 11 ἀναιρῇ καὶ πάντως ἀδικῇ. Pro ἀδικῇ fortasse, ἀφίκῃ, legendum; Hippocrates voce ἀφίκῃ utitur, (224. 4.) ἀναιρῇ quoque vix tolerandum puto.

12 λύοντα. Alii λύοντα, perperam. *Paulus*, in Curatione Choleræ, ait (L. 3. c. 39) ὕπνου ἐπιτρεπτέον, μετὰ δὲ τὸ τελείαν πέψιν λουτροῖς χρηστέον. Et *Alexander*, (L. 7. c. 14.) παυσαμένης δὲ τῆς κενώσεως μετὰ τὸν ὕπνον, μηδὲ πυρετοῦ παρόντΘ, ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἄγειν σπουδάζειν αὐτούς.

20 ἔντασις. An ἔνστασις? ut 109: 22.

20 πρῆσις. Legendum πρῆσις, ut 113: 34.

23 πόνοι. Quanquam πόνος etiam legitur, idque communius loquendi genus videtur, tamen πόνοι servo, quoniam *Aretæus* aliàs ita habet, (15: 29.) πόνΘ γδ, κἢν σμικρὸς ἔῃ, θάνατον ὀρρωδέει.

27, 28 διεκχέῃ τὸ αἷμα. Liquet τὸ αἷμα hic in Casu Nominativo usurpari, quia cum eo concordat ἡ τροφή. Quare διεκχέῃ, verbum Activum, malè hic adhibetur. Malim διεκχέηται αἷμα, vel διεκρέῃ τὸ αἷμα.

12 πνέουσι. Malim πονέουσι. Quanquam *Celsus* de Apoplecticis jam morientibus loquens (L. 3. c. 27.) eos *miserum spiritum trahere* dicat.

CVI,

2 ξυν οἷσι. Malim ξυνοῖσι, *ea quæ vulgò adhiberi solent*. *Ætius* Satyriasi affectos præcipit ἐπιπλάσσειν τοῖς κοινοῖς καταπλάσμασι.

7 ἂν τις παντως. Num ἀντιπαράν τιν? Nequeo aliter ex his sensum elicere.

19 κογχαρίων. Vid. Not. in 78: 34.

21 ὧδε. An rectè?

26, 27 ἄπυΘ. Malim ἄπυρΘ, *sine febre*, licet postea dicat, ην δὲ ἐς ἀπύρεξιν τρέπηται ἡ φλεγμασίη. Nam cùm antea dixisset, ὕδωρ ποτὸν, ἢν πυρεταίνῃ & hic de vini exhibitione statim præcepta subjiciat, ἄπυρΘ commodissimè legitur; quæ etiam (100: 42.) (juxta quædam Exemplaria) rursus invenitur. Nam quidam legunt ἄποροι, alii aliter habent. *Crassus*, hæc transferens, *si dolor absit*, inter Var. Lect. aliter, *febris*, pro dolore legi monet.

38 ἀφειψή. Ex literis aliquibus, quas percipere inter alias juxta erasas sibi videbantur Librarii, formata est vox hæc non intelligenda.

44 πίμπρα). Malim, πίμπλα).

45 ἐπὶ ρη. Legendum, ὐχ ἐπὶ ρη, ex præcedentibus evidenter apparet.

CVII,

4 σῆθεα. Quid hoc significet, nescio. *Crassus*, *quæ acervatâ sunt*, vertit. An σωρευθέντα, vel σπελχθέντα?

22 ἰσχαίμασι. Malim, ἰσχαίμοισι, quia prior vox non occurrit: posterior usitatissima.

36 ἐγχέῃ τι. Nonnisi de liquidis dicitur ἐγχέειν. An itaque, ἐγκέα), ut supra, (31.)

CVIII,

18 μεγάλα τὰ ἔγγονα αἱ φλεγμοναί. Dura omnino expressio. An μεγάλαι τ' ἐγγίγνονται φλεγμοναί? Ita (19: 46.) γίγνη) φλεγμονή. & in hujus Morbi descriptione, γίγνε) δὲ καὶ φλεγμονὴ ἀμφὶ τὸ φλέβα. (21: 8.) utitur etiam voce ἐγγίγνο)), alio loco.

28 πολλόν τι. An πολλόν τι μᾶλλον? ut 2: 41. & 113: 12.

44 νεοπκυ. An γυναικὸς, vel ὄνυ, deficit. Vid. 103: 39, 41.

50 πάντα, An πάντῃ?

53 Κοίτη. Num quid deest?

CIX.

24 τις ἡλικίη. Vix crediderim *Aretæum* ætatem solam in hoc casu respexisse, quæ Sanguinem mitti prohibere debeat. Porro, τις ἡλικίη, ad designandum puerilem ac senilem ætatem, (quæ solæ interdum, idque præcipuè Antiquos, ab usurpandâ Phlebotomiâ dehortantur) Phrasis minimè clara aut idonea est. Multæ quoque res in hoc affectu, putà, *corporis habitus*, *vires*, *aliarum Evacuationum ratio &c.* multò magis considerandæ sunt, quàm ætas. Itaque legi cupiam, τις ἄλλη αἰτίη. Ita *Rufus* apud *Ætium*, de iis quorum inflammatur Vesica, τούτων, εἰ μηδὲν ἕτερον κωλύοι, φλέβα τάμνειν. Et *Aretæus*, (100: 23.) Ην ὧν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, φλέβα τάμνειν.

41 ὅτι. An rectè?

CX.

2 Βισίνου. Legendum, Βησίνου, ut 128: 25. & 122: 14. & apud *Aetium* (Tet. 3. S. 2. c. 6.)

3 κροκίνου. Legendum σκίγκου. Inter Antidota ad Calculosa, *Aetius* quoque hoc commendat.

mendat. Quod si *Mithridatis* compositione abundes, eam quæ *Scincos* admixtos habet, præbe. (Tet. 3. S. 3. c. 13.) Id Antidotum à *Paulo* describitur. (L. 7. c. 11.) *Scincus* autem est terrestris Crocodilus juxta *Oribasium* (Med. Collect. L. 12.) Vid. *Aret.* 131: 39.

8 ἐδ' ὄναρ δοκέειν ἢ πόνε ἐισθησθαι. Quomodo sententia hæc, sine dubio mendosa, aptè corrigi possit, haud reperio, V. Var. Lect. *Crassus* vertit, *ut neque per somnium dolorem sibi sentire videri soleant.*

20, 21 τ̃ κενεῶνα. *Fabricius* habet, τ̃ ἀγκῶνα. Profectò *Ventris incisio*, eo duntaxat fine ut *perfundi* possit *Vesica*, audax nimis Experimentum, & uti parum utilitatis, ita multùm periculi allaturum. Operatio sanè à nemine in hoc casu, ne ab *Aretæo* quidem, puto, tentata. *Vesicam* certè sæpius *Perfusionibus irrigari* præcipit, *sine ullâ incisione*; ut 78: 54. & 86: 41. & 101: 27. Quid quòd κενεὼν haud vocatur illa pars ventris in quâ sita est Vesica, quæ quidem inter Umbilicum & pubem jacet. Κενεῶνες enim appellantur illæ partes quæ à Costis obliquè ad Os Ilii porriguntur. *Rufus* inquit, τὰ δὲ ὑπὸ τ̃ πλευρῶν μαλακὰ, λαπάραι, καὶ κενεῶνες. (24.) &, Τὸ δὲ ὑποκάτω τῦ ὀμφαλῦ, ὑπογάστριον, ἦτρον. (23.) Legendum itaque, τ̃ ἀγκῶνα. *Hippocrates* inquit: (Epid. L. 3. Æg. 8.) ἀγκῶνα ἔπεμον. Vel, fortasse, τ̃ ἐπ' ἀγκῶνι, ut apud *Aretæum* ipsum. (111: 38.) *Rufus* apud *Ætium*, in Inflammatione Vesicæ similem plane ei quæ ab *Aretæo* præcipitur *Perfusionem Venæ Sectioni* statim subjicit: Φλέβα τάμνειν, μὴ ὡς μακρὸν· ἐμβρέχειν δὲ τὰς πόπυς ἐλαίῳ ἐν ᾧ ἄνηθον, λινόσπερμον, ἐνίοτε δὲ καὶ τήλινον, καὶ ἀλθαία ἐνέψηι.

40 Σκυβαλίτης. Legendum σκυβελίτης ut apud *Ætium* (2. 8.) Legitur σκυβελλίτη 126: 20.

45 ἀφεψήσι. An ἐφ' ἑψήσι?

CXI,

6 τεκχάδα. Vox nullibi invenienda. Legendum πληχάδα. Apud *Rufum* (23.) dicitur, Τὸ δὲ μεταξὺ τῦ ὀχέε καὶ ὑποσήματος καὶ μηρῦ, πληχάδα (καλέεσι.) Rursus, (39.) Τὰ δὲ μεταξὺ τέτων (μηρῶν) πρὸς τ̃ περίναιον πληχάδες. Vox hæc ab *Aretæo* usurpatur locum eundem designans 25: 27. & 113: 9. ubi τὸ περίνεον in V. m. (*Perineum*, nam περίναιον scribendum) & rursus (113: 20.) V. Lexic. & Foes. Oeconom.

κυσίθος. Ita declinatam vocem κύσις neque apud *Aretæum*, neque alibi invenio. Malim igitur, uti semper, κυσιος.

9 Ῥοιάδα ῥηίδιη τῦ πόνε. Pro, πόνε, legendum puto, ὄρε. Neque enim ex *Lithotomiâ Abscessus* fieri solent qui per longam hominis vitam continent: frequenter verò perpetua *Urinæ destillatio*. Ita postquam Vesicæ sectæ periculum exposuit *Aretæus*, (54: 49.) hæc subjicit, Κἢν τις τ̃ τῦ θανάτε κίνδυνον ἐκφύγη, Ροιάδος γίγνεται οἱ πάθος· κἢν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' ἐ φορητὸν ἐλευθέροισι ἀέενναον ἐκρέειν ὄρον, κἢν βαδίζῃ, κἢν εὕδῃ. In Urinæ itinere *Fistulam* à *Græcis* οὐρορυάδα vocari tradit *Celsus*. (L. 7. c. 26.)

18, 19 προσιόντων. Apud F. προσέησι. An προσίησι τ̃? *prodeat*, ut ἀντιπροσίησι 13: 44. In proximâ lineâ, ait, ἢν δ' ἂν ποτε &c.

26 πόδας. & rursus

29 τὼ πόδε. Videtur hoc nomine partem aliquam Uteri hic appellare. Hæc quidem minimè capio.

44 πρός. Ante vocem hanc τὸ, *quod*, deficere credo; & postea, pro θάλπειν, legendum θάλπει.

48 μύρῳ. Cum F. legendum, μύρων.

CXII,

18 οἷά γε. *Goupylus* legendum conjicit οἴακε, quam vocem nullam significationem huic loco congruam habere invenio.

21 ἑλκῦντα. Legendum ἕλκοντα. *Crassus* quoque, *atrahendæ*, vertit.

25 οἰκδομέειν. Legendum, οἰχομένειν, ex Verbo οἴχομαι, ab *Aretæo*, pro more, in Verbum contractum ex Barytono mutatum. Inter Var. Lect. φερομένειν appositum est pro Glossemate.

27 ξυνεμποιησι. *Crassus* ξυνεμποιέει legit; utpote qui, *simul bene facient*, verterit: Malim, ξυνεμπέσι, vel potiùs ἐκπίεσι. Ita (77: 56.) ψηλαφίη, ξὺν πίεσι ποδῶν, πλησμονῆσι.

38 λύπη. Certè legendum, λύσση, *rabiosâ cupidine*. neque enim λύπη cum sensu optimo hic servatur; quanquam, ubi calamitatem suam secum reputant morbo hoc affecti, (25: 30.) describuntur ἐπίλυποι. Idem hic dicitur, quod, (25: 23.) ὁρμὴ δὲ ἐστι ἄσχετος ἐς ὁμιλίην. & (25: 33.) ἀκρατέες δὲ καὶ ἐς τὸ ἀμφαδὸν τ̃ τῦ ἔργε πρήξιος. Maniacis quoque (32: 52.) contigit ἀφροδισίων ἄσχετος ἐπιθυμίη: sed & ii quoque, (33: 7.) de malo suo cogitantes, sunt ἐπίλυποι. Elephantiacis quoque inest (71: 8, 9.) ἐπιθυμίη λυσσώδης, quod desiderium in Notas ad hunc locum de Venere intelligi debere indicavi. De Satyriasi affectis infra quoque dicit, προσεοικμαίνοντες δὲ καὶ τ̃ γνώμην &c.

42 πράγματος. Ita legendum ex H. m. non πόματος ut G. V. Per hæc idem exprimitur ac per ista (25: 33.) ἀκρατέες δὲ καὶ ἐς τὸ ἀμφαδὸν τ̃ ἔργε πρήξιος.

ἀκυρίη, certè legendum, ἀκορίη. *Crassus* vertit, *insatietas*.

44 εὖ τ' ἂν &c. Vel mendosa, vel manca, hæc esse suspicor.

CXIII,

11 διῆναι. Legendum διῆναι.

16 ἄρτῳ. Num ἄρτον?

16, 17 τῇ βοτάνῃ. An τ̃ βοτάνης?

23 δριμὺ δὲ πᾶν. Deest hic aliquid, per quod acria *vitanda* esse præceptum est. *Aetius*, qui ex Capite sua magnâ ex parte desumsit, hæc ita exprimit, ἐπεχομένην τε τ̃ κοιλίαν μὴ δριμεῖ κλυσῆρι, ἵνα μὴ παροξυνῃ τὰς φλεγμονάς.

28 εὖτ' ἂν. Legitur in V. εὖτ' αὖ. Malim ὅταν. & pro μῆν, μὴν.

πλῆθος. Certè legendum, πάθος.
46 νέον. Legendum certè, νόον. Phraſis omni Scriptori familiaris, προσέχειν τὸν νοῦν.

CXIV,

17 φυσίωσις. An φύσις, ſcilicet, morborum horum *natura?*
23 σιγῇ, ἢ. Malim, σιγὴν, legere.
29 οὔτε ὀλλυμένον), οὔτε ὀῤῥωδέουσι θάνατον. Antea morbos hos periculoſos, & in mortem plerumque deſinentes dixerat. Itaque eos haud mori (οὔτε ὀλλυμένον) abſurdè jam affirmet. An igitur, ὅτι, ὅτε ὀλλυμένον), ὀῤῥωδέουσι θάνατον. Quæ quidem ſecuritas, ut mortem non in ipſo mortis articulo ægri, cum jam ad extrema ventum eſt, neque pertimeſcant, neque adeſſe ſentiant, in Morbis Chronicis frequens eſt, præcipuè in Phthiſi. V. 15: 23.

CXV,

8 ἦν G. ὧν H. V. A. Legendum credo, ὡς. Ita (108: 19, 20.) συχνὸν μὲν ἀφαιρέειν αἷμα, μὴ ἀθρόον δέ· ἀλλὰ καὶ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ τῆς ἄλλης ἡμέρης, ὡς μεσηγὺ ἡ δύναμις ἀναλάβῃ.
19 κυριωτάτη. Malim, καιριωτάτη. Ita (124: 39.) ἀφαίρεσις πολλόν τι ἐπικαιροτάτη. Et (124: 9.) ἐπίκαιρος ἡ ῥοή. Et, (122: 2, 3.) τὸ δὲ καίριον αὐτέων, ἡ Σικύη.
25 πλῆθος. Legendum πλῆθος.
32 ἀντιτρόχῳ. Legendum, ἀντιτράγῳ. Nam auris pars eſt Ἀντίτραγος dicta. V. Polluc. Onom. L. 2.
44 τοῦ ὄρχιος. An οἱ ὄρχιες?
50 ἔκχυτον. Legendum, ἔγχυτον, ut 112: 5.
51 εὐροῆς. Malim, ἐκροῆς, ut (45: 23.) ὑπὲρ ἐκροίην ἴσχει.

CXVI,

6 τῷ. Malim τό.
16 ὧδε. Legendum, ὅδε.
20, 21 ὡς εἴσω πυρωθεῖσαι. An rectè?
22 Στορωύη. Vocem hanc nuſquam invenio. Στόρθη ſignificat *cuſpidem ferri*, unde inſtrumentum Chirurgicum nomen fortaſſe traxerit. Τορωύη ab H. Steph. exponitur, *id quo in Ollâ teritur aut agitatur aliquid, ut ſunt cochlearia & ſpathæ.*
24 ὀδόντε. Legendum ὀδόντες, ut mox ὀδόντων.
26 ἰσθμοειδῶν. Legendum, ἠθμοειδῶν. *Rufus*, inquit, (26.) τὰ πυκνὰ ταύτης (ῥινὸς) τρήματα ἠθμοειδῆ καλεῖται.

CXVII,

9 ἐμπάσσειν Legendum, ἐμπλάσσειν.
14, 15 ἄνοδον. Legendum, ἀνώδυνον. Idem verbis parum diverſis dicitur (119: 24, 25.) Τάδε μὲν ὦν ἐστὶ τοῦ παροξυσμοῦ παρηγορίη, καὶ σκέδασιν τοῦ ζοφώδεος.
24 ἐς. Meliùs abeſt.
35 δὲ τουτέων. An τουτέων δέ?
36 πρός. An αἱ πρός?
38, 39 ἀλέκτορος. Malim, ἀλεκτορὶς, eodem caſu quo ſequentia φάσσα, πέλεια. Ita 120: 44.

CXVIII,

7 εὔπνοοι δὲ εὔφοροι. An εὔπνοοι δὲ καὶ εὔφοροι. Vid. 120: 33.
17 ὄκιον, Malim, ὀκοῖα.
21 ἀγωγῇ. Nihil hic vox hæc, niſi, *remedium evacuans*, ſignificare poteſt: quo ſenſu ἀγωγὴ quidem, ab Authore noſtro frequenter uſurpatur; ἀγωγὴ autem vel ἐξαγωγὴ βίου ſuprà (13.) alio longè ſenſu invenitur. Legendum credo, ἀρωγῇ, auxilio, quæ quidem vox *Homerica* eſt. Vocem ἀρήγειν in omni ferè Paginâ ponit *Aretæus*, per quam, *mederi*, intelligit. Et (89: 18.) καίειν ὦν τι πάθος ἀρωγόν. Craſſus ἀγωγῇ *remedio* vertit; quare & ipſe ἀρωγῇ forſan legit.

CXIX,

2 μελέτησι γὰρ χρὴ τοῦ στομάχου ἐμέειν. Legere malim, μελετῆσαι γὰρ χρὴ τὸν στόμαχον ἐμέειν, (ἐξεμέειν) ut 125: 31, 32.
6 ἄμης. *Craſſus*, *placentulæ*, vertit. Verùm exiguam ſanè *placentulam* eſſe oportet, quam exæquent magnitudine fruſtula inciſa Hellebori, quæ ſimul omnia nonniſi drachmas duas pendant. Ad hæc, ἄμης in Nominativo caſu eſt, *placentam*, ſignificans; & ἄμητος dixiſſet, uti notat *Goupylus*, ſi de *placentâ* locutus eſſet. Apud *Athenæum* (Ed. Caſaubon p. 649. l. 3.) ἄμης, πλακοῦς. Reponendum fortaſſe, χήμης. Χήμη oſtrei genus eſt. Lege *Athenæum* L. 3. p. 92. & 93. item *Phrynichum* p. 72. & in eum *Nunneſ.* p. 74. *Neander*, (p. 25.) inter Menſuras *Atticas* habet χήμη, 2. Scr. gr. 4 $\frac{4}{5}$. *Chamam* apud *Plinium* reperiri notat *Nunneſ.* *Hamæ*, quam inſtrumenti genus eſſe dicit, ſcribendum putat *Goupylus*. Ἀμη quidem, *falcem*, ſignificat, &, *fabrile* inſtrumentum. Vid. Steph. Theſ. verùm his ineptè compararentur Hellebori particulæ inciſæ, etiamſi eas magnitudine non ſuperarent.
12 ὑπαναστρέφειν. Malim ἐπαναστρέφειν, ut 124: 42.
22 γαργαρισμός. Legendum, γαργαλισμός. Ita (7: 10.) γαργαλισμὸς ἀρτηρίης. & (12: 26.) γαργαλισμὸς ὑπερώης. *Oris collutionem*, γαργαρισμὸς ſignificat: *titillationem*, γαργαλισμός; quæ cum in Tonſillis fit, Vomitum per ſe ſæpe provocat.
27 Ὕπνος πουλὺς, κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη. Certè legendum, Ὕπνος πουλὺς κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη. Sic (78: 28.) Ἀτροφίη κακὸν, κακὸν δὲ καὶ πολυτροφίη.
37 Πρόνοια &c. An rectè omnia?
51 ἐπί. An μὴ ἐπί.

CXX,

2 Κεφαλὴ &c. An rectè omnia?
3 οἷον πρηέως. *Leniter agendum*, vertit *Craſſus*. Quid pro οἷον, ſimile legerit, haud conjicio; quicquid fuerit, haud multo commodiùs, quàm οἷον; *leniter agendo* enim, θέρμης ἀνάκλησιν haud bene quiſpiam aſſequetur. οἶνον, pro οἷον, legendum certè; pro πρηέως autem verbum aliquod, uti πιεῖν, πιπίσκειν.
5 μέζονι ὑπέχονται. An rectè?
12 ἐνστάσιες. Meliùs, ἐμπάσιες.
27 ᾠῶν τὰ θερμὰ χειμῶνος, θέρεος δὲ τὰ ψυχρὰ, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος, μὴ ὀπτά. Hæc tranſpoſita credo, & ita legenda, ᾠῶν τὰ θερμὰ χει-

χειμῶνος, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος μὲν ὀπτὰ, θέρεος δὲ τὰ ψυχρά. Nam ova frigida putamine exuta, devorari quis, nisi absurde, præceperit? Ea verò ita, vel cum putamine, coqui solent. Vel, μὴ ὀπτὰ, ut Glossema in τὰ ψυχρὰ, omitti possunt. Vid. 126: 21. ὠῶν, καὶ ψυχροτέρων, καὶ θερμῶν, τῶν γυμνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος.

46 εὖ καλὸν &c. Mendosa hæc esse manifestum est.

CXXI,

37 μύδησιν καὶ κάθαρσιν. Hæc, *Crassum* secutus verti, *putrefactionem & purgationem*. Μύδησις (v. H. Steph. Thes. Græc.) *humiditatem* quidem eam significat, quæ ad *putredinem* tendit. *Aretæus* hic ante oculos videtur habuisse locum *Hippocratis* ex Libro de Capitis Vulneribus (909.) ubi hæc reperias, Κακὸν δὲ καὶ ὑγρὴν τε εἶναι τὴν σάρκα ἐν τῷ ἕλκει, καὶ μυδῶσαν, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον καθαίρεσθαι. & post, —— ἢν γὰρ αὐτίκα ἐκπρίσας τὸ ὀστέον καὶ ἀφελὼν ἀπὸ τῆς μήνιγγος ψιλώσῃς, αὐτὴν καθαρὴν χρὴ ποιῆσαι ὡς τάχιστα καὶ ξηρὴν, ὡς μὴ ἐπὶ πουλὺν χρόνον ἐοῦσα μυδήσῃ τε καὶ ἐξαίρηται· τούτων γὰρ οὕτω γινομένων, σαπῆναι αὐτὴν κίνδυνος.

CXXII,

42 εὐφυέες. Malim, εὐθέες, ut 119: 53. & infrà, 47.

CXXIII,

3 ἀφ'. An ἐφ'?

18 λιβυστικοῦ. Legendum, λιγυστικοῦ, ut 127: & 128: 32.

25 εὐώδεος, εὐόσμου. Altera ex his vocibus sufficit, cum ambæ idem significent.

46 ἐγκαίρως. Malim, ἔγκαιροι.

CXXIV,

36 ἄχρι δέ. Voces hæ nihil hic significare possunt. Legendum opinor, τὰ δὲ χρὴ &c. Ita (92: 56.) τὰς δὲ χρὴ &c.

45 νέοισι. Sine dubio legendum, νεύροισι. Infrà dicit, ἢν πάντη τοῦ σώματος ἐνοικήσῃ (ἡ Μελαγχολίη) αἰσθήσεσι, γνώμῃ, αἵματι, χολῇ, λάβηται δὲ καὶ νεύρων &c.

54 κυάμου. Legendum, κυάθου. Etenim fluidi quantitas solidæ rei, uti *fabæ*, male comparatur; vel si fieri apte posset, nimis certè pusilla est, quæ fabam tantùm æquet. Vid. 77: 7, 8. πιπίσκειν δὲ τὸ ἀπόβρεγμα (ἀψινθίου) ἢ χολὸν αὐτοῦ, πρὸ τῆς τροφῆς· ὁκόσον κυάθους δύο τοῦ ἐπιβρέγματος, ἢ κύαθον πικροῦ τοῦ χυλοῦ. Pro κύαθον, hic etiam quidam Codices κυάμου habent.

CXXV,

2 ἄλλης. Sensus postulat ut οὐκ ἄλλης legatur.

19 τά. Malim, τε.

25 ἐγκοτεῖ. Vocem hanc nihil huic loco aptum significare invenio. An ἐγκύει, *parit?* quo sensu, de morbis procreandis, usurpatur κύει, (48: 12.) & κυΐσκεται, (51: 38.)

34 τοῦ τρόπου. Legendum, τοὺς τρόπους, vel τὸν τρόπον.

38 τὰ πολλὰ &c. Quædam hic videntur deficere.

45 ἄμφω. An ἀμφί.

CXXVI,

14 πελαιπωρίη. Legendum, ταλαιπωρίης.

20 σκυβελλίτη. V. 110: 40.

52 ἐξεχές. Vid. quæ ad locum hunc in Versione annotata sunt.

CXXVII,

20 ἢν καί. Malim, ἢν δὲ καί.

27 μιγματώδης. Vocem hanc alibi non invenio. Legendum, σμηγματώδης, ut 107: 35. & 128: 29. Vide etiam 90: 31.

27 ἐπτίσθω. Legendum, ἔπτισαι, vel ἐπτίσθη, *decorticatum fuerit*. Ἀπτίστων *Erotianus* exponit, ἀλεπίστων· πτίσσειν γὰρ λέγεται, τὸ λεπίζειν καὶ κόπτειν.

33 ὑδρέα. Vox hæc in Lexicis non occurrit. An ὑδαρέα? *Aquosa* fortasse ova, ea vocat quæ absque putamine in aquâ coquuntur. ὠῶν θερμῶν, τῶν γυμνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος (126: 21, 22.

48 περιπλύσιος. An περίπλυσις?

48 ἔη. Legendum, ἴῃ.

CXXVIII,

8 ἀψίνθου. Legendum, ἀψινθίου.

18 εὐηγέες. An εὐαγές?

39 τὸν ἰητρὸν &c. Quædam hic deficiunt.

42 ἤνπερ &c. Omnia hæc sana non videntur.

49 ὧδε. An rectè?

CXXIX,

29, 30 ἐν τῷ εἴδει. An rectè?

CXXX,

2 καθαίρῃς. Legendum, καθαίρῃς.

4 χυμός. Meliùs, χυλὸς, ut 132: 16.

16 κὴν &c. An rectè?

20 Fortasse finis Capitis hic esse debet. Quædam tamen ex eo periisse manifestum est ex *Ætio*, qui hæc habet. Ἀριστον δέ φησιν Ἀρεταῖος, καὶ ἡ ἐν πύθῳ (πίθῳ m.) γινομένη πυρία, ὥστε ὑπερέχειν ἄνω τοῦ πύθου (πίθου m.) τὴν κεφαλὴν, ἵνα τὸ μὲν πᾶν σῶμα θερμαίνηται, ψυχρὸν δὲ ἕλκῃ ἀέρα.

32 ὅκως. An ὅμως?

37 ἰσχυρίῃ τε καὶ στρόφῳ. Legendum, ἰσχουρίη τε καὶ στρόφοι.

42 ψύας. Legendum, ψόας. ut apud *Rufum* (30.) οἱ δὲ μύες οἱ ἔνδοθεν τῆς ὀσφύος, ψόαι.

43 ἴσχετο. Legendum, ἰσχέτω.

46 χρήσιες. Legendum, χρίσιες. *Crassus* vertit, *inunctiones*.

48 ἀλίτοισι. Legendum, ἀλήτοισι. *Erotianus* ἄλητον exponit ἄλευρον.

53 πῆ. Vox hæc, utcunque interdum expletiva, hic quidem ineptè ponitur, & desideratur alia. Itaque pro πῆ legi debere puto, πίον, *pinguitudo*. Ita de *Oleo* loquens (91: 4.) Πτισάνη ὡς μὴ πολλὸν τοῦ ἐλαίου ἑψεῖν· καὶ γὰρ πίον ἴσχει τὸ ῥόφημα. Oleum verò partes propter *pinguem* ejus qualitatem ἐγγλισχραίνειν manifestum est.

55 σφῶν περικλήσιες. Ineptè profectò insessione in Oleo Calculos provocari dicit, cùm in vocibus immediate præcedentibus hos eâdem Methodo exitum invenire prædicasset. Legendum credo, οὔρων περικλήσιες. Ita, (107: 31, 32.) τροφαὶ οὐρήσιος περικλητικαί. & (110: 25.) ὁκόσα οὐρήσιας προκαλέεται. Ita mendum hoc verisimiliter accidit: apex τοῦ σ erasus est, unde Librario visum est ο μικρὸν repræsentare; υ autem & ρ, si nimis propinqua sint, pene referent.

CXXXI.

CXXXI,

19 ψυῶν. Legendum, ψοῶν. Vid. Not. in 130: 42.

30 νίτρον. An, νίτρῳ?

38 Σύμφωνος. In Versione, *Symphonis* legitur, quasi nomen esset hominis. Σύμφωνος autem à Græculis vocatur *compositio* ab *Aetio* (Tet 2. S.4. c. 55.) & Galeno (De Comp. Med. Loc. L. 7. c. 2.) descripta, quasi ad varia ægro adjumenta præstanda *conspirans*.

39 σίγκε. Legendum, σκίγκε. Vid. Not. in 110: 3.

51 ὠπεψίη ἀγαθή. Voces hæ mihi transpositæ videntur, & legi debere post πλημμελής.

CXXXII,

5 σκελετίνην. Vox in Lexicis non occurrens. Meliùs formari videtur σκελετίη (136:27.) quæ tamen nec ipsa in his reperitur.

6 σάρκας. Legendum, σάρκα.

24 ἀκρασίης. Legendum, ἀκρατής. [64:9.] ὑστέρη ἀκρατὴς ὑγρῶν.

25 ἄθρεπτος. Legendum, ἄτρεπτος, ut 47:22.

27 ἐμφύτῳ τῷ. Malim ἐμφύτε, ut ad θερμασίης referatur. Vid. 58:19, 20.

42 ἠδὲ. An sic, ἤδε?

CXXXIII,

3 ἀλθαίνοντα. Legendum, ἀλεαίνοντα, *calefacientia*, utì apprime sane exsistit zinziber, & piper &c.

12 τοιῶσδε. An recte?

19 ὠστελές. An recte?

CXXXIV,

23 ἄξιον ἔχον. Legendum ἀξιόνικον, ut supra (15.) ἀξιόνικος ἰητρείη.

24 φάρμακα. Melius credo legeretur καὶ φάρμακα. Neque enim omnia Medicamenta in hoc morbo quispiam danda præceperit; sed omnia conferre oportet, & medicamenta, & victûs rationem, & ferrum, & ignem.

30 αὐτῆμαρ. Legendum οὐκ αὐτῆμαρ, quod sequentia satis probant verba.

33 πόλλ' Num πολὺ, vel πολλόν?

36 μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον. An μεσηγὺ τοῦ οἰκείου, vel num vox aliqua deest?

CXXXV,

6 κρήσιος. Legendum, κρητὸς, vel κρητικῷ. *Crassus* etiam *Cretico*, legi monet.

9 ἕκαστον. Legendum, ἑκάστου.

17 ἀλεαίνειν. Legendum, λεαίνειν. *Craßus* vertit, *complanandi*.

21,22 ἀνδράχνην. Legendum, ἀνδράχνη.

27 τάχα δ' ἢ χρή. An, ταῦτα δ' ἢ χρὴ, vel τὰ δὲ χρή.

33 ἐν ἀνομοίῳ. Num ἂν ἐν ὁμοίῳ?

37 ἐγχυλώσιος. Legendum, ἐκχυλώσιος. *Cælius* (Morb. Chron. L. 2.) in Elephantiacis, inquit, Alii quoque etiam cutis vulnerationem affectandam probant, quâ corpus *exhumoretur*.

CXXXVI,

6 πέρδικες πᾶσαι, φάσσαι. Pro πᾶσαι perperam scriptum puto; deinde vocem illam admissam, hanc non, uti debuit, expulsam.

13 ἐμετήριον. Meliùs fortasse, ἐμετηρίων.

DE ARETAEI *Dialecto* COMMENTARIOLUS.

Clarissimo doctissimoque Viro JOANNI FREIND Medicinæ Doctori Michael Maittaire S. P. D.

TUUM Aretæi *Exemplar, quod tribus abhinc circiter septimanis mihi legendum miseras, tibi, Vir Amicissime, remitto.* Aretæum *equidem, Dialecti, quâ usus est, observandæ gratiâ, olim legeram. Eundem verò majori cum voluptate nunc relegi; quòd, post duas Editiones satìs raras carasque, non admodum multis etiamnum notus & intellectus, luce tandem clariore à Typis* Oxoniensibus *acceptâ, ulceribusque (quibus oppletus deformabatur) exquisitâ Editoris docti curâ purgatis, brevì proditurus sit tersus ac nitidus; eoque, qui Authorem tam luculentum decet, ornatu spectabilis. Quis enim Author Editorem doctum meretur magis ac requirit, quàm qui summam peritiam cum* ex-

excultâ dictionis elegantiâ conjungit; rerumque, quas tractat, copiam eâ verborum brevitate complectitur, ut neque illa tædium, nec hæc obscuritatem pariat. Limatum est Aretæi *in vocibus deligendis judicium, egregia ars in componendis; tam mira demum in tradendis morborum naturis accuratio, ut credas illum non tam scripsisse, quam pinxisse; imò potiùs ægrotos ipsos tibi vivos coràm cernendos admovisse; ut videaris non legere aut inani picturâ oculos pascere, sed miserrimis illis decumbentibus interesse, varios illorum labores intueri, clamores, gemitus, & suspiria audire; ut sentias te pro diversis malorum, quibuscum conflictantur, generibus, horrore concuti & misericordiâ commoveri.*

Aretæus, * natione Cappadox, in quâ regione, licèt barbarâ, tres tamen gentes, *Dorica*, *Ionica*, & *Æolica*, floruere, suâ patriâ linguâ *Ionica* scripsit: *multis subinde admiſsis, quæ* Dorismum & Æolismum, *cum magno ubique ferè* Homerum *imitandi studio, sapiunt. Dialectum, quam coluit, in compendium redigere, te hortante aggressus;* Homerum, Herodotum, & Hippocratem, *eadem Dialecto usos; præter multos alios, passim citavi, quò major exemplis lux & authoritas accederet. In proferendis Authorum quorundam locis, paginam lineamque indicavi: quam igitur in illis Editionem secutus sim, oportet hic subnotare.*

Aretæus *Græcè* & *Latinè*, *brevi edendus:*	Oxon. *fol.*
Herodotus *Græcè.*	*apud* Henr. Stephanum. 1570. *fol.*
Hippocrates *Græcè.*	Basil. 1538. *fol.*
Thucydides *Græcè* & *Latinè.*	Francof. 1594. *fol.*
Demosthenes *Græcè* & *Latinè.*	Aurel. Allob. 1607. *fol.*
Aristophanes *Græcè* & *Latinè.*	Aurel. Allob. 1607. *fol.*
Plato *Græcè* & *Latinè.*	Francof. 1602. *fol.*
Xenophon *Græcè* & *Latinè.*	Lutet. 1625. *fol.*
Arrianus *de Expedit. Alexand. Græcè* & *Latinè:*	*apud* Hen. Steph. 1575. *fol.*
Diog. Laërtius *Græce* & *Latine, cum fragmentis* Pythagoreorum:	*apud* Hen. Steph. 1592. 8vo.
Lucianus *Græce* & *Latinè.*	Salmur. 1619. 8vo.
Athenæus *Græce* & *Latinè.*	Lugdun. 1657. *fol.*
Lyrici *Græce* & *Latine.*	*apud* Commelin. 1598. 8vo.
Stobæus *Græce* & *Latine.*	Aurel. Allob. 1659. *fol.*
Enstathius *in Homerum*, *Græcè.*	Rom. 1550. *fol.*
Budæi *Commentarii:*	*apud* Rob. Stephanum. 1548. *fol.*

Ubicunque nullius Authoris nomen numeralibus figuris præit, ibi semper Aretæus *intelligitur.*

Habes, Vir Eruditissime, quæ a me raptim, & nimis forsan properanter, elucubrata sunt. In his, pro tenui mea facultate, Grammatici, *non* Medici, *partes egi: utriusque, tuæ sunt. Si qua in meis placuerint, utere: quæ secus, dele, corrige: si nulla omnino, aut redde, aut flammis subjice. Tua interim amicitia confisus, nil à te non amicum mihi polliceor. Vale. Ex Museolo meo. X. Cal. Novemb. M.DCC.XXII.*

* Lege Jun. Paul. Craſſ. Præfat. in suam Aretæi & Rufi interpretationem.

ALPHA-

ALPHABETUM DIALECTICUM.

A.

PRO ε. τάμνειν 7: 19. Hippocrat. 155, 21. ἀποτάμνοντα 135: 8. Herodot. 66, 1. Item κτάνῃ 64: 25. pro κτενῇ. verbo vix usitato nisi in compositis; ἀποκτάνων Isai. c. 66. v. 3. juxta editionem Aldinam; nam Complutensis, habet ἀποκτείνων, Romana ἀποκτέννων.

Pro η. Doricè in his Adverbiis; μηδαμᾶ 61: 3. Herodot. 17, 5. ὐδαμᾶ 101: 20. pro ὐδαμῇ 10: 38.

Pro υ in Verbo ἐγκαλινδέεσθαι 118: 16. Sed καλινδέω pro κυλινδέω in communi usu esse confirmant exempla in Lexicis obvia.

Pro ν ante -ται & -το in tertiis personis pluralibus Verborum. ἱδρύαται Hippocrat. 410, 2. Homer. Ιλ. α. 239. ἱδρύατο Herodot. 110, 38. Eustathius (1568, 31.) docet tertias illas personas plurales fieri à tertiis singularibus per Epenthesin τῦ α Ionicé. Ejusdem formae sunt εἰρέαται 121: 41. ἐπικέαται 115: 34. διακέαται Herodot. 28, 33. γεγράφαται 63: 19. κεκρύφαται Hippocrat. 280, 49. τετράφαται Herodot. 77, 37. λελέχαται. 101: 5. ἀποδεδέχαται Herodot. 67, 19. Ad eundem etiam modum affertur aliquando tertia singularis: ἐγκέαται 106: 40. (ubi tamen quidam legunt ἐγκέεται) 107: 31. οἰκέαται Herodot. 50, 10.

Inseritur Verbis ante α. ἐξεφαάνθη 20: 38. Quod Poeticum est. φαάνθη Homer. Ιλ. ρ 650.

Demitur medio vocum ex Praepositionibus compositarum: ἀμβολὴ 10: 27. ἀμβολάδην Herodot. 177, 25. Homer. Ιλ. φ. 364. ἀμβαλλώμεθα Homer. Ιλ. β. 436. ἀμφύς 101: 19. ἀμφαίνειν Theocrit. Idyll. 24. e. 12. ἀμπαύομαι Herodot. 46, 71. ἀντέλλει Herodot. 92, 13. Hæc Poetis sunt perfamiliaria. Henricus Stephanus in suo Thesauro scribit ἀμφύς (cujus exemplum ex nullo authore profert) & ἀμβολὴ per Æolicam & Poeticam Syncopen poni pro ἀναφύς, ἀναβολή.

B.

Pro π. ἀμβλακίης 114: 16. pro communiori ἀμπλακίας. ἀμπλάκημα Daniel c. 6. v. 4. ubi D. Hieronymus notat Theodotionem & Aquilam vertisse ἀμβλάκημα. καταμβλακεύειν, 114: 25.

Δ.

Pro σ. ὀδμῆς 7: 45. ὀδμὴν Hippocrat. 12, 29. Herodot. 21, 17. κακόδμου 15: 8. pro κακόσμου 111: 17.

Geminatur Poeticé. ἄδδην 18: 30. Homer. Ιλ. ε. 203. pro ἄδην Homer. Ιλ. γ. 315.

E.

Pro α Atticè in flexione quorundam Nominum: Μενέλεω 67: 51. pro Μενελάε. ναῦς, νεὼς 64: 49. Ionicè in Verbis plurimis incontractis forma -αω: ὁρέω Hippocrat. 527, 29. ὁρέομεν Herodot. 120, 25. ὁρέωσι 39: 27. ὁρέωσι 73: 13. ὁρέων 4: 56. καθορέῃς 12: 39. καθορέοντες 80: 23, 24. τολμέωσι 26: 33. τολμέοντα 77. 43. φοιτέω Herodot. 10, 6. φοιτέειν 44: 48, 49. ἐπιφοιτέοντας 8: 55. ὀδυνέονται 130: 34. χρέεται 24: 58. Herodot. 13, 3. χρέονται 67: 33. Herodot. 9, 20. χρεόμενος Hippocrat. 388, 2. χρεόμενοι 40: 36.

Inseritur mediis vocibus. κενεὴ 56: 48. κενεὰ 49: 51. ἄκρεα 11: 20. Hippocrat. 112, 47. ξένεα 7: 25. καινέης (καινῆς) 66: 16. κόπρεα 104: 3. πεπέων 113: 39. pro πέπων 123: 28, 29. Sic ἀδελφεὸς Herodot. 117, 42. ἀδελφεὴ Hippocrat. 342, 18. Huc referenda sunt alia plura in vocum flexionibus: τέοισι 79: 23. Herodot. 10. 7. ἡμερέων 76: 21. (alii tamen more communi hîc habent ἡμερῶν) Hippocrat. 384, 20. Herodot. 52, 35. ὀχέων 34: 17. Herodot. 49, 39. πασέων 20: 25. πλαδρέων 11: 31. Κελτέων 135: 18. (hic tamen exemplarium dissensus) βρυτέων 8: 10. χειρέων 69: 36. Hippocrat. 16. 8. ἡμέας 56: 16. Herodot. 7, 34. σφέας 44: 17. σφέων 2: 19. αὐτέη 65: 5. αὐτέα 3: 7. ταυτέα 9: 9. Hippocrat. 8, 41. αὐτέης 16: 26. ταυτέης 5: 17. αὐτέῳ 19: 36. τουτέῳ Hippocrat. 9, 39. αὐτέῃ 6: 48. Hippocrat. 20, 1. αὐτέην 21: 33. τουτέων 2: 7. αὐτέων 16: 2, 3. τουτέοισι 2: 9. αὐτέοισι 4: 2. αὐτέῃσι 24: 24. αὐτέοις 17: 16. ταυτέας Hippocrat. 1, 13. διπλέοισι 7: 5. κτενέωνται 29: 44. πηχέων 5: 33. Sic -έως pro -ως in Adverbiis: ἀσινέως 54: 54. ἀφελέως 83: 13. Herodot. 42, 17. διηνεκέως 14: 44. ἐμφανέως 6: 26. ἐπιτελέως 20: 34. ταχέως 99: 49. καταχρεέως 8: 53, 54. ξυνεχέως 76 17. πρηνέως 84: 21. Hippocrat. 340, 7. παραινέως 90: 23. Inseri etiam videtur verbo παρέεται 33: 46. 34: 22, 51. pro παρίεται vel παρεῖται: nisi malis fieri à παριέω παριέεται παρέεται per Metathesin. Sic ἀφίει Homer. Ιλ. α. 25. ab ἀφιέω.

Præfigitur initio Verbi substantivi. ἔω 17: 23. ἔῃ 3: 10. ἔωσι 15: 27. Hippocrat. 15, 3. ἐὼν 9: 11. Herodot. 4, 43. ἐὸν 15: 46. ἐόντος 6: 18. ἐούσῃ 15: 26. ἐόντα 4. 10. ἐόντες 64: 46. ἔωσι 109: 10. ἔωσι 101: 32. Itidem in Compositis: παρεὼν 4: 56. Hippocrat. 1, 12. παρεόντων 101: 8. παρεῶσι 4: 43. παρεόντας 2: 15. ξυνεόντα 60: 15.

Demitur quibusdam vocibus. ἐγῆθιν Herodot. 14, 38. συμπαθίη 7: 16. ὑγίη 43: 45. pro ὑγιέη 5: 20.

H.

Pro α. ἠὴρ 101: 6. Herodot. 44: 26. ἰητρὸς 4: 56. Hippocrat. 12, 23. σηγόνων 105: 6. σιπυ-

ϱήισις 25:22. πϱήϊος 22:18. πϱῆγμα 34:5. διαδιδρήσκουσι 18:35. τεσσεϱήκοντα 67:25 θώϱηξ 5:54. In Particulis λάθϱῃ 7:12. λίην 14:9. Hippocrat. 18,34. πέϱην 20:37. ἤν 1:21. κἤν 4:43. ἐπὴν 8:37. In flexionibus Nominum & Verborum: νεηνίης 73:40. Herodot. 10,4. μύξη 45:30. ἰδέη 28:19. Herodot. 74,16. ξυμφοϱὴ 2:27. ἀποσγυνὴ 75:48. ἡμέϱης 95:16. Hippocrat. 403,41. δεξτηϱίης 5:12. Φλεγματίη 50:21. ἀποσγνῆ 75:12. ἕδϱη 8:44. ἰδέην 5:38. ἡμέϱην 2:20. Herodot. 8:36. Hippocrat. 11,42. ναῦς, νηὸς 68:50. Herodot. 1,17. νηῒ 126:48. Herodot. 1,25. νῆες 68:11. ἰσχυϱὴ 3:43. τοίη 2:11. ὀξέη 23:33. μίη 48:11. δευτέϱης 9:6. ὀξείης 20:27. μιῆς 8:40. οὐδεμίης 127:12. ὀξέη 29:2. πονηϱὴν 5:28. μίην 76:25. ἰησθαι 118:31. Hippocrat. 131. 1. ὀϱῆσθαι 2:38. χϱῆσθαι 127:31. πεϱῆσαι 18:15. θεησάμενον 7:7. Item η pro αι in dativis Nominum. αἰώϱῃς 99:46. ab αἰώϱη 133:14. Et pro α in terminationibus Verborum. ἐμβοῆς 2:50 φοιτῇ 30:24. φυσῇ 39:31, 32. διψῆν 57:15. ὁϱῆν 12:47. ὁϱῆν Hippocrat. 388.27. Huc refer ηι pro α: ῥηΐδιον 7:7. ῥηΐδιοι 3:23. ῥηϊδίως 4:6. ῥήϊστον 11:2. ῥηΐτεϱον 40:14. & pro αι: ῥηΐζω 14:37. ῥηΐζει Hippocrat. 396,33. ἐϱήϊσαν 11:34.

Pro ε in flexione Nominum in -εύς. ὀχῆες 64:46. ἀνοχῆες 24:58. τοκήων 57:49, 50. κεϱαμήων 105:52. ἀνοχῆας 18:24. βασιλῆες Herodot. 47,11. βασιλήων Herodot. 88,22. Item ηι pro ει. γυναικήϊον 24:5. Herodot. 24,36. σημήϊα 38:12. κληῒς Herodot. 208,7. κληῗδα 19:57. Hippocrat. 389,24.

Inseritur Verbis Poeticè: ἀνήη 12:5. Homer. ιλ. β. 34.

I.

Pro ε in flexione Nominum contrahibilium in -ις & -ι. ὄψιος 1:22. πόλιος Herodot. 7,40. ξυνέσιος Hippocr. 1,4. πεπέϱιος 93:10. pro πεπέϱεος 79:49. σινήπιος 80:19. παϱδάλιος 135:31. θλίψι, πέσι 3:2. πϱογνώσι 2:15, 16. πόλι Herodot. 71,11. μάντι Herodot. 290,34. πεπέϱι 117:30. -ι contractè pro -ϊι, idque pro -εϊ] ἕξιες 135:13. πληϱώσιες 1:16. ψαύσιων 35:16. ὄψισι 20:31. ὄψιας 28:4. Item in Particulâ Atticâ ὡδὶ 114:18.

Inseritur post ε, quod Poetarum proprium est. σεινῆς 73:3. ξεῖνος Herodot. 5,29. Homer. ιλ. δ. 377. εἴϱιον Homer. ιλ. μ. 434. εἰϱίου 111:42. εἰϱίοισι 113:33. pro ἐϱίοισι 113:10. κϱειῶν 113:40. Homer. ιλ. λ. 550. εἴσω 65:11. Homer. ιλ. α. 71. εἵνεκα 5:40. Homer. ιλ. α. 214. εἵνεκε 78:10. εἵνεκεν 36:54. Herodot. 1,26.

Et post ο. χϱοιὴ 6:49. Homer. ιλ. ξ. 164. pro χϱοὴ 45:37. Henricus Stephanus in Thesauro exemplis probat χϱοιὰ, licèt poeticum & Ionicum esse videatur, tamen in prosâ etiam usurpatum reperiri.

Et post α in Præpositione παϱὰ, poeticè: παϱαὶ Homer. ιλ. ο. 175. παϱαίφασις Homer. ιλ. λ. 792. παϱαιφάσιος 27:4. Item in Præpositione ἐν, ἐνὶ Atticè: quæ accentu retracto, sustinet vicem Verbi ἔνεστι; ἔνι 127:13. Herodot. 265,19.

Subjicitur dativis pluralibus. τοῖσι 3:35. Hippocrat. 19,23. Herodot. 9,20. τῇσι 2:53. Hippocrat. 19,21. Herodot. 12,42. οἷσι 13:4. νεηνίῃσι 84:45. Herodot 10,37. δημότῃσι 30:54. μαθηταῖσι Hipppocrat. Jusjurand. μυῤῥίνῃσι 133:15. πλευϱῇσι 8:33. ἀϱχῇσι 2:52. Hippocrat. 390,47. ταύϱοισι 2:26 ὀστέοισι 8:35. ὀξείαισι 23:4. τϱηχείῃσι 70:41. μακϱῇσι, πολλῇσι 27:18. πϱώτοισι 10:14. ἁπλοῖσι 87:48.

Demitur mediis vocibus. τέλεον 27:24, 25. τελεωθῇ 28:13. ἐτελέωσε Herodot. 125,20. ὑγέη 5:20. ὑγέην 37:20. ὀξέης 107:50. τϱηχέης Herodot. 160,43. παχέην, ὀξέην Hippocrat. 330:4. βαϱέων 1:29. κϱέσσων 51:49. Herodot. 279,34. κϱέσσον Hippocrat. 2,46. μέζων 6:11. Herodot. 52:17. μέζω 9:33. μεζόνως 78:22. Herodot. 97,23. Et in Præpositione ἐς 2:13 Atticorum propriâ.

K

Pro π. κοῖος Herodot. 10,8. κοίων 30:5. ὁκοῖα 5:41. ὁκοῖον 10:30. Herodot. 327,13. ὁκόσα 2:4. ὁκόσοι Hippocrat. 4,39. ὅκως 2:19. Herodot. 3,13. κοτὲ 2:20. Herodot. 10,5. κῃ 21:41. Herodot. 9,1.

Demitur medio quorundam Verborum in Perfecto, correptâ vocali præcedente: ἑστεῶτες 47:33. Homer. ιλ. β. 320.

Λ

Pro ν; πλεύμων 40:6. pro πνεύμων 39:12, 16. Quod Atticum esse docet Scholiastes Aristophanis pag. 703.

M

Pro β. τεϱμίνθου 76:33. 79:23. De quâ voce lege Foesii Œconom Hippocrat. τέϱμινθος Josuæ c. 24, v. 26. τεϱέμινθος Id. c 17, v. 19. pro τεϱέβινθος Genes. c. 14. v. 6. Etymologici Author (in voce Βάϱβιτον) Æolibus hanc mutationem τοῦ β εἰς τὸ μ tribuit.

N

Pro -σαν (quod Atticorum est) in Verborum imperativis pluralibus. ἔστων 74:22. Plato. p. 860. δικαζέσθων Aristophan. p. 187. Et in Optativo modo, correptâ vocali præeunte. εἶεν 75:13. Xenoph. p. 220.

Ξ

Pro σ Atticè in Praepositione ξυν 4:20. ἀξύμφοϱον 16:5. διαξύγκϱυπτοι 37:9, 10. πϱοσξυνιέναι 38,56. ξυνήνεικε Herodot. 215,18. ξυνέσιος Hippocr. 1, 4.

O

Inseritur Verbis ante ω poeticè: ἀμφαφόωσι 55:5, 6. 72:38. ἀμφαφόωντα 103:55. ἀμφαφόων Homer. οδ. δ. 196. γανόωντες 36:56. Homer. ιλ. ν 265.

Demitur medio quorundam Comparativorum.

rum. γεραιτέρησι 25: 4. γεραιτέροισι Hippocrat. 75,37. γεραίτερ☉ Aristophan. p. 360.

Π

Pro φ ἀμπίχων 20: 57. 13: 31. pro ἀμφέχων 81: 50. ἄμπεχεν Homer. Οδ. ζ. 225. ἐξαπίνης 22: 32. Herodot. 19, 15. (per metathesin pro ἐξαίφνης) ἐξαπιναίως 13: 21. Hippocrat. 526, 3.

Ρ

Transponitur apud Poetas. καρτερὸς 92: 22, 23. Homer. Ιλ. α. 178. καρτερῆς 4: 19. Herodot. 20, 12. κραδίη 108: 14. Hippocrat. 54, 34. Homer. Ιλ. α. 225.

Σ

Pro ρ Atticé. μυρσίνης 97: 15. pro μυῤῥίνης 133: 14.

Præfigitur vocibus quibusdam Poeticè: σμικρῇ 8: 27. σμικρὸς Herodot. 2, 29. σμικροῖσι 1: 19. σμικρῇσι Homer. Ιλ. ρ. 757.

Geminatur poeticé. πέσσεις 105: 20. pro πέσεις ut alibi. ὅσσα Herodot. 11, 32. μέσσ☉ Homer. Ιλ. λ. 266. μεσσηγὺ 4: 26.

Τ

Pro θ in voce κολοκύντη 74: 12. Aristophan. p. 144. pro κολοκύνθη Hippocrat. 52, 3. Hoc Atticorum esse docet Athenæus Lib. 2. cap. 18. Hujus etiam meminit Lucianus in Judic. Vocal.

Pro σ, Atticè: ἅττα 16: 19. pro ἅσσα Xenoph. p. 698. quod pro ἄττα. Et Doricè in Præpositione ποτὶ, pro πρὸς: quæ vel sumitur adverbialiter pro πρόσεστι, & sinè casu; 28: 45. 33: 31. 55: 28. 61: 57. 130: 34. Hippocrat. 492, 42. [ubi Galenus notat Hippocratem hâc voce ποτὶ uti, ad augendam significationem. Idem Galenus in Exegesi, ποτὶ πότι, πρὸς, πρόσδε.] Budæus in Comment. p. 70. exemplis probat πρὸς adverbialiter poni. Vel jungitur casui; ποτὶ σπλῆνα 111: 21. ἐν ποτὶ σπεῤῥόμεθα Hippocrat. 475, 26. ποτὶ sine casu. Homer. Ιλ. κ. 108. [ubi Schol. exponit πρὸς δὲ] cum casu. Homer. Ιλ. α. 426. ποτὶ χόον ἀοιδὸν Theocrit. Idyll. 7. v. 47. ποθ' ὑμὲ Lacæna mulier apud Aristophan. p. 840. Ex ποτὶ componitur ποταίνι☉. Galen. Exegesi ποταίνια, τὰ πρόσφατα, οἱ Δωριεῖς. Idem tamen Galenus in Comment. ad Hippocrat. de rat. vict. in morb. acut. τὰ πρόσφατα ποταίνια κέκληκε τῇ τῶν ἴώνων φωνῇ καὶ τῇ τῶν παλαιοτέρων. Corinth. de dialect. Ionic. τὰ πρόσφατά φασι ποταίνια. Βακχεῖ☉ ἐν β φησὶ τὰ πρόσφατα. Hesych. Phavorin. Suid. ποταίνιον, νέον, πρόσφατον, ξένιον. Etymolog. ποταίνιον, τὸ ξένιον, τὸ πρόσφατον καὶ οἱονεὶ τὸ νέον, ἵνα ᾖ ποτίνεον τὸ νεαρόν. Sed Eusteth. in Homer. pag. 1106. l. 24. & 1374, 25. & 1481, 61. ποταίνιον, τὸ πρόσφατον, Δωρικῶς ἐκ τοῦ ποτὶ καὶ τοῦ αἶνος. ποταινίων 100: 42. ποταίνια Hippocrat. 220, 12.

Demitur Nominibus in -ας -ατος. γῆραος 3: 54. Herodot. 105, 43.

Υ

Pro ο, in Comparativo πλεῦνα 6: 42. 20: 30. 61: 14. pro πλέονα 76: 16. πλεῦνες 19: 19. Herodot. 22, 2. πλεύνων 20: 33. Item in Verbis incontractè flexis ab -έω. πονεῦνται 65: 34. (pro πονέονται) ἐκδιηγεῦνται 2. 10. ποιεῦνται Herodot. 37, 25. ἐθηεῦμην 4: 18. ποιεῦμεθα 19: 17. [Huc refer & pro ου: πονεῦσι 57: 36. ποιεῦσι Herodot. 37, 21.] Hanc formam sequuntur Verba etiam in -άω: πλανεύμενον 71: 5. ὁρεῦντες 17: 19. Hippocrat. 530, 2. Et in -όω: πληρεῦνται 109: 44. πληρεύμενη 21: 7. πληρεῦντες Hippocrat. 504, 43. πληρεύμεναι Hippocrat. 172, 33. ἐδικαίευ Herodot. 27; 35. Ad eundem modum flectuntur Verba barytona, ἀνέχευ Herodot. 53, 15. Pronomina, σεῦ Herodot. 3, 22. Nomina, νοσεύματ☉ Hippocrat. 14, 20. pro νοσήματ☉ Hippocrat. 4, 4. quasi à nominativo νόσευμα: quale tamen vocabulum nondum legi. Hanc transmutationem τοῦ ο εἰς τὸ υ, & τοῦ ε καὶ ο, vel τῆς ου εἰς τὸ ευ Iones mutuantur ab Æolibus & Doribus. Consule Eustath. in Homer. p. 27. l. 37. & Etymolog. in vocibus αἰρεύμενον, & ἀκεύμεν☉. ὄνυμα Pindar. Olymp. Od. 6. Epod. 3. θεῦς Callimach Hymn. in Cerer. v. 57. ἐλέγευ Theocrit. Idyll. 1. v. 86. μοχθεῦντες Alcæi fragment. inter Lyric. p. 102.

Inseritur post ε, in Verbis quibusdam Poeticis: ἐπιφοιτεῦσι 121: 16. φοιτεῦσι pro φοιτέω, idque pro φοιτάω. ζητεῦσι pro ζητέω. ζητεῦσιν Homer. Hymn. in Apollin. v. 215. Hesiod. Εργ. β. v. 18. Et post ο, quod apud Poetas frequens νοῦσ☉ 2: 13. Hippocrat. 4, 41. Herodot. 5, 23. Homer. Ιλ. α. 10. οὔνομα 3: 36. Herodot. 1, 15. Homer. Οδ. ζ. 194. μοῦνον 2: 25. Herodot. 5, 17. Homer. Ιλ. ι 478. πουλὺς 16: 17. Hippocrat. 357, 1. Homer. Ιλ. ε. 776.

Ω

Pro α. ὤνθρωπ☉ 9: 12. Quod mihi videtur ad Dores potius pertinere. Sic ὡγαθὸν scripsit Epicharmus Siculus apud Athenæum. p. 363. ωυ pro αυ. θωῦμα 5: 30. Herodot. 6, 7. θωυμάζω Herodot. 267, 30. θωυμάζουσι 17: 17. ἐθώυμαζε 4: 18. Frequentissimè in Pronominibus: ὠυτὸς 130: 20. Herodot. 74, 43. ὠυτὸ Hippocrat. 401, 34. ὠυτὴ 20: 44. 46: 42. τωυτὸ 33: 57. ἡ ἑωυτὴ 129: 22. ὠυτέῳ 5: 10. ἑωυτέῳ 8: 45. Hippocrat. Jusjur. ἑωυτῆς 23: 6. Herodot. 8, 16. ἑωυτῆς 24: 6. τωυτὸν 34: 10. 122: 12. ἑωυτὸν 9: 11. Herodot. 6, 20. ὠυτὴν 10: 16. ἑωυτὴν 34: 45. ὠυτοὶ 55: 36. Herodot. 98, 34. τὰ ὠυτὰ 64: 39. τὰ ἑωυτὰ 76: 9. τωυτὰ 33: 23. ὠυτῶν 106: 23. ὠυτέων 65: 30. 34: 25. ἑωυτῶν 57: 50. Herodot. 22, 2. ἑωυτέων 8: 16. Hippocrat. 22, 23. ὠυτέοισι 17: 14. Hippocrat. 78, 22. ἑωυτέοισι 2: 18. ἑωυτέοις Hippocrat. 78, 39. Notandum est, quòd ὠυτὸς (Homer. Ιλ. ε. 296.) sit dissyllabum, non trisyllabum. Turnebus in suâ Aretæi editione (ωυ) sinè dialysi, Henricus

Stephanus in suo Herodoto (ωϋ) cum dialysi excudit.

Pro ο in Nominibus Atticè flexis: ἔμπλεως 41: 23. ἐμπλέων 70: 19. Μενέλεω 67: 51. νεὼς 64: 49.

Pro ω. θώματος 66: 37. τρῶμα 13: 57. Herodot. 173, 27. τρώματος 2: 33. Hippocrat. 438, 41.

Pro ε. ὡς 27: 32. ὧν 33: 46. Herodot. 2, 2. Quod Dorum proprium est. μῶσα Theocrit. Idyll. 1. v. 9.

Resolvitur in αο: σαόφρων 32: 8. Homer. Ιλ. φ. 462. οδ. δ. 158. poetice pro σώφρων; uti observat Henricus Stephanus in Thesauro.

Diphthongi.

αι inseritur vocibus in -α vel -η terminatis. ἱερή, ἱερίη; ἱερέης 135: 9. Sic ἀναγκαίη Herodot. 4, 1. Ἀθηναίη Herodot. 5, 21. Homer. Ιλ. β. 371.

ει demitur mediis quibusdam vocibus, poeticé. ἔγρητο 103: 29. ἔγρετο Homer Ιλ. β. 41. ἐξήγερτο 71: 36. ἀνέγρετο 82: 9. ἀνέγροντο 119: 24.

Resolvitur per εα, in tertiis pluralibus Verborum in -μι. ἔασι 3, 27. (at, addito ι, εἴασι 123: 46.) ἐπιθέασι 103: 20. συντιθέασι Herodot. 145, 8.

Et per εε. ξυγκέεται 55: 10.

ε resolvitur per οε. πηλοεργίη 32: 3. ἀγαθοεργίη Herodot. 132, 32. κακοεργὸς Homer. οδ. σ. 54.

Et per εο, in genitivo Pronominum substantivorum. ἐμέο Herodot. 34, 32. Thessal. apud Hippocrat. 539, 26. σέο Herodot. 3, 18. Huc libet referre vocem Aretæi in editionibus corruptam, & diverse lectam; in Henischianâ ἐυέσω, in Turnebianâ meliùs & in Oxoniensi ἐυσεο 100: 6. Mallem legere ἀωσέο, quæ vox in Hesychio & Phavorino occurrit, & exponitur ἐπὶ σε.

Et per -εω, in genitivo Nominum ab -ης. Ἀγαθύρσεω 51: 32. Μιθριδάτεω 122: 13. δεσπότεω Herodot. 187, 29. Καμβύσεω Herodot. 11, 19.

υι resolvitur in υϊ. γυϊὸς 65: 55. pro γυιός.

RESOLUTIONES

Contractarum & Vocalium & Diphthongorum in eas, ex quibus per contractionem coaluerunt, litteras, sunt in Nominibus & Verbis ferè perpetuæ apud Iones: quibus forma incontracta magis placet, quàm contracta.

ὀφρύες 2: 39. ὀφρύας Herodot. 72, 9. ἰχθύας 135: 14. μεγέθεος 5: 15. ἔπεος Herodot. 4, 18. πάθεϊ 5: 19. σκέλεϊ 57: 10. βάρεα 1: 15. μελέων 17: 44. πηρώσεϊ 28: 42. βρωτήσεϊ 23: 41. περιέρεϊ 91: 22. πόλεϊ Herodot. 71, 6. φαρμακέας 134: 9. Βασιλέας Herodot. 99, 6. πήχεας 87: 18. λοιμώδεος 5: 45. ἡμίσεϊ 27: 34. νήσεϊ 82: 15. ξυνεχέϊ 5: 18. ἀκριβέεα 125: 3, 4. Φυσώδεες 1: 20. ἀληθέες 30: 25. παχέες 2: 52. διηνεκέα 1: 21. ξυνήθεας 2: 15.

Δοκέω 15: 27. Herodot. 3, 12. δοκέῃ Hippocrat. 1, 4. καλέομεν 3: 33. Herodot. 192, 23. καλέουσι 2: 15. ἐκάλεον 8: 51. ἐσωφρόνεε 32: 18. ἀφαιρέοις 92: 17. πηλινδρομέῃ 9: 21. δοκέειν 1: 24. νοσέων 9: 14. καλέεται 5: 18. κινέηται 63: 18. ἀφικνέωνται 2: 56. αἱρέεσθαι 84: 46.

Huc refer secundas personas -αι, -εο, abjecto σ, pro -εσαι, -εσο; vel pro -η. -ε. ὄψεαι 12: 39. Homer. Ιλ. δ. 353. (pro Attico ὄψει Matth. c. 27. v. 4. quod pro ὄψῃ Deut. c. 22. v. 4. magis regulari, ac minùs usitato) φοβέο 101: 3. ἔπεο Herodot. 185, 15. Ejusdem formæ est imperativus Verbi χράομαι, χρέο 128: 47. Hippocrat. 226, 3. Legitur etiam χρέω 116: 17. Herodot. 40, 28.

Ionibus hiatus & concursus vocalium adeò gratus est, ut in finibus dativorum & tertiarum personarum sæpe non adsciscant ν ante vocalem sequentis vocis initialem. σμικροῖσι ἐδέσμασι 1: 19. αὐτέοισι, ἀθρόον 4: 2. ἅπασι εἰρῆσθαι 4: 2. καταπίνουσι, ἀλλ' ἐξέχουσι ἤ 4: 7, 8. ἀναλείχουσι ἀλλήλων Herodot. 19, 29. ἐστι οὔνομα 15: 38. ἐξήντλησε ἡ νόσος 17: 24.

Quamvis hujusmodi resolutionibus & vocalium concursu summopere delectentur, Crasis tamen non est omnino iis ignota: quæ Atticis & Doribus est magis in usu.

α ex α α. ταὐτὰ 118: 17. τἄλλα Aristophan. p. 66.

ex α ε τἀνδόθεν 35: 41. τἀκεῖ Aristophan. p. 594.

α ex αι ε. κἀκεῖσε 2: 25. κἀγὼ 134: 56. Aristophan. p. 71.

ε ex ο ε. τοὔμὸν 132: 47. Euripid. Hecub. v. 501. τοὐντεῦθεν 12: 50. τοὐναντίον Aristophan. p. 3.

ex ο ο. τοὔνομα 8: 37. Aristophan. p. 127.

ex ε ε. οὕνεκα 15: 55. Aristophan. p. 115. οὕνεκεν 16: 2. τοὔνεκε 18: 17. τοὔνεκεν 43: 28.

ω ex οι α. ὥνθρωποι 5: 45. (ubi Turneb. ἄνθρωποι) 108: 28. (ubi Turneb. ὤνθρωποι sine ἰῶτα subscripto, ut sit pro ἄνθρωποι, sicut ὤνθρωπος 9: 12. pro ἄνθρωπος.) ὧλλοι Herodot. 11, 43. ὧλλοι Theocrit. Idyll. 22. v. 178. ὦνδρες Herodot. 167, 25. In quibus notandus est varius spiritum & accentum appingendi modus.

METAPLASMUS.

Sive mutatio terminationis flexionísque frequens est & in Nominibus & in Verbis. Eâ figura valde utuntur Poetæ, perinde ac Iones.

In Nominibus.

Τρυγία (Hesych. τρύγιος, τρυγία οἴνε. pro τρυγίας Psalm. 74. v. 9.) τρυγίη λείη 103: 14. Βιοτὴ 25: 5. Herodot. 254, 19. Homer. οδ. λ. 489. pro βίοτος aut βίος.

πολὺ

Πόθη 5: 54. Homer. ιλ. α. 240. pro πόθος.
Πάθη 46: 8. Herodot. 12, 41. pro πάθος.
Αὔξη 2: 47. (pro αὔξησις) unde adjectivum ἐπαυξέα 20: 11.

Γνῶμα (pro γνώμη, sensu tamen non omnino eodem) 73: 61. Herodot. 255, 31. γνώματα 77: 49.

Σκῆνος *corpus* (pro σκηνὴ *tabernaculum*; corpus enim est animæ tabernaculum) 18: 51. σκήνει 9: 43. 18: 51. 20: 22. Hippocrat. 55, 32. Hesych. σκῆνος, σῶμα. Et sic accipitur à D. Paulo, 2 Cor. c. 5. v. 1, 4. Nicandr. Ther. v. 742. σκήνεσι Alex. v. 447. σκήνεος.

Δυοί (pro δύο) unde δυοῖσι 10: 14. Herodot. 8, 39. Hesych. δυοῖς, τοῖς δύο.

Τῶ (pro τινὸς) 2: 11. 3: 41. 13: 23. Herodot. 3, 2. 207, 27. Homer. ιλ. β. 388. τῳ (pro τινὶ) 6: 6. Homer. ιλ. α. 299.

Πλεῦνον 27: 19. πλεῦναι 49: 7. à πλεῦνος -η -ον, pro πλείων.

Dativus pluralis refingitur apud Poetas à dativo singulari, mutando -ι in -εσι. χείρεσι 112: 13. Homer. ιλ. υ. 468. λαγόνεσι 49: 18. μελεδώνεσι 54: 55. σωνεχέεσι 25: 55. ξυμπάντεσι 82: 29. Hanc Poeticam flexionem Dores crebrò usurpant. πολίεσι Lacedæmon. fœd. in Thucyd. p. 397. πάντεσι Onat. in Strob. Eclog. lib. 2. cap. 3. ὄντεσι Ecphant. in Strob. Sentent. p. 332.

In Verbis.

Verba barytona adsciscunt sibi formam contractorum; & è contrà contracta barytonorum. Πιεζέω (pro πιέζω) unde πιεζεύμενοι 40: 42, 43. ῥιπτέω (pro ῥίπτω) Herodot. 303: 6. ἑλκέω (pro ἕλκω) unde ἑλκεῦντα 112: 21. προσκλινέω (pro προσκλίνω, εὐκλινὰς Homer. ιλ. π. 199.) unde προσευκλινῆσαι 125: 37. Ἀγκυλόω (pro ἀγκυλόω, ἠγκυλωμένος Aristophan. p. 597.) ἀγκυλῆ 4: 24. ἀγκυλῆ apud Hesychium. καμπύλη 3: 34. καμπυλέεσθαι Hippocrat. 486, 23. pro καμπυλέεται Hippocrat. 494. 16. στρογγύλη 6: 46. στρογγυλῆται.

Κέομαι (pro) κεῖμαι: unde κέεται 2: 23. Herodot. 45, 37. κέονται Hippocrat. 452, 27. κέεται 91: 35. Sic etiam in Compositis: ὑπερκέεται 109: 46. καταικέεσθαι 102: 30. περικέεσθαι 88: 40. κατακέων 8: 21. ἐγκέεται 19: 51. προσκέεσθαι 82: 10. ἐγκεομένης alibi. His adde ἐπικέω 85: 36. quasi à κῆμαι pro κεῖμαι.

Verborum contractorum fines inter se permutantur. -έω pro -άω, ὁρέω (Vide priùs E pro α.) pro ὁράω; & pro -όω, πληρέω pro πληρόω, unde πληρεῦντα (Vide priùs Y pro ο.) όω pro άω; βιόομαι (pro βιάομαι) unde βιεύμενοι 59: 23.

Verba in -μι imitantur formam contractorum, à quibus oriuntur. εἰμὶ ab ἔω. ἴοι 65: 47. Homer. ιλ. ι. 142. τίθημι à τιθέω; προσίθη 128: 13. τίθη Homer. ιλ. α. 441. δίδωμι à διδόω; διδοῖ 73: 48. Homer. ιλ. ι. 515. ξυνδιδοῖ 3: 25. Mirè formatur imperativus ἴτω 79: 5. Psalm. 104, v. 31. 2 Cor. c. 16. v. 22. ab ἠμὶ pro εἰμί, uti ἵημι ab ἱέω. (Imperfectum ἦν fit regulariter ab ἠμί). Imperativus ab ἠμὶ erit ἔθι, ἔτω; sicut à τίθημι τίθετι τιθέτω, ab ἵημι ἕθι. Tum ἔτω producta penultimâ, fiet ἤτω: nam solent Verba in -μι aliquando vocales longas pro brevibus substituere: δίδωθι Homer. οδ. γ. 380. pro δίδοθι.

Verba in -ω adoptant formam Verborum in -μι, & efferunt Optativum modum -οιμι per -οίην. (Eustath. in Homer. p. 58. l. 38. τὸ περιπεπτοίην ἐκ τοῦ περιπέπτοιμι μετεπλάσθη) δοκοίης 14: 53, 54. δοκοίη Hippocrat. 372. 24. Thucyd. p. 398. φοιτοίη 111: 29, 30. εὐτυχοίη 126: 47. διαχωροίη 22: 5. Et -οιμι per -ῴην: ἁμαρτῴη 100: 38. ῥιγῴη Hippocrat. (aut Polyb. juxta Galen.) 25, 39. Hujusmodi Metaplasmus apud Atticos scriptores creberrimus occurrit. Hunc fieri more Æolum docet Gaza in secundo suæ Grammaticæ libro. Æolibus certè proprium est efferre Verba in -ω per μι: φίλημι Sappho apud Athenæum. p. 697. & Phavorin. νόημι φίλημι, Αἰολεῖς τὰ εἰς -ῶ εἰς -μι προφέρουσι. Phavorinus -ῴην pro -ῷμι Atticis & Ionibus attribuit, in voce ἀγαπῴην: consule & Hort. Adonid. in voce ζῴην. Observanda est præterea, in Verbis supradictis ἁμαρτῴη & ῥιγῴη, mutatio τῆς οι εἰς τὸν ῳ. ἁμαρτῴη vel pro ἁμάρτοι in Aoristo secundo ab ἥμαρτον ab ἁμαρτάνω: vel pro ἁμαρτῷ in Præsenti ab insueto themate ἁμαρτάω. ῥιγῴη pro ῥιγοῖ in Præsenti à ῥιγέω vel ῥιγόω. Mutatio τῆς ου εἰς τὸν ῳ familiaris est Verbis in -όω vel -ωμι: ἀναβιῴην Aristophan. p. 219. pro ἀναβιοίμι ab ἀναβιόω. δῴη Plato. p. 328. pro δοίη à δίδωμι.

Optativi modi Aoristus primus personas in -αις, -αι, -αιεν refingit per -ειας, -ειε, -ειαν. ἑλκύσειας 107: 15. βλέψειας Aristoph. p. 340. διαφρήξειας Herodot. 104, 40. ἀντιάσειας Mosch. Idyll. 2. v. 145. μείνειας Homer. ιλ. γ. 52. διαφρήξειε 40: 9. μείνειε Hippocrat. 22, 25. ποιήσειε Demosth. p. 111. ἀγγείλειε Homer οδ. ζ. 50. ποιήσειαν Thucyd. p. 588. κρίνειαν Mosch. Idyll. 2. v. 27. τίσειαν Homer. ιλ α. 42. Hanc flexionem Grammatici plerique asserunt ab Æolibus primùm derivatam ad reliquas Græciæ gentes & dialectos manâsse. Consule Gazam & Chrysoloram; Eustathium in Homer. p. 36. l. 43. Phavorinum & Etymologici Authorem in voce τίσειαν; Hortos Adonidis in voce ἀποσφήλειεν. Idem in voce τίσειας; εια (τίσεια, quod in nullo authore adhuc legi) prima persona Æolibus propria; reliquæ ab illâ persona omnibus communes sunt. Subjunctivi modi tertia persona singularis -η transit in -ησι. ἀποθέλησι 13: 44. ἐθέλησι Homer. ιλ. α. 408. Hanc terminationem Eustathius (in Homer. p. 1576. l. 57.) Heraclidæ grammatici authoritate fretus adjudicat dialecto Rheginorum, in Indicativo; παμφαίνησι Homer. ιλ. ε. 6. pro παμφαίνῃ; & dialecto Ionum, in Subjunctivo; λάβησι Homer. ιλ. ι. 324. λάχησι Homer. ιλ. η. 171. pro λάβῃ, λάχῃ. ἐθέλησι Lucian. p. 905. in Syriâ Deâ, ubi Ionicâ dialecto utitur.

Infinitivus modus transformat -ειν in -έμεναι, -εναι in -έμεναι, -ῆναι in -ήμεναι, ἀπελθέμεναι 4: 54. ἀνελθέμεναι 18: 15. ἔμμεναι 29: 46.

ἔμμεναι 5: 27. οἰδαλεηθήμεναι 80: 21. ab οἰδαλεαίνομαι, quod Verbum in lexicis nondum invenio. Phavorinus in voce Απαρέμφατα. τύπτειν, τύπτεν Δωρικῶς, τύπτην Αἰολικῶς καὶ Δωρικῶς, τυπτέμεναι Ἀττικῶς, καὶ Δωρικῶς, τυπτέμεν Ἰωνικῶς. μερίζεν Theocrit. Idyll. 21. v. 31. χαίρην Theocrit. Idyll. 14. v. 1. Etymologi Author in voce Εὑρέμεν. οἱ Ἴωνες καὶ οἱ ποιηταὶ εἰς -έμεν. (ἀκουέμεν Homer. ιλ. α. 547.) Idem autem in voce Αειδέμεναι. Παραγωγὴ ποιητικὴ, ἢ Δωρικὴ διάλεκτος. Confule Euftathium in Homer. p. 69. l. 41. In Hortis Adonidis, ad vocem Εμμεναι, finis -μεναι pro -ναι Doribus tribuitur. Sic inter fe variant Grammatici. At certè in fcriptoribus Ionicis rariffima eft terminatio -μεναι: in Herodoto (ni fallor) haud fæpius, quàm femel, ἑστέμεναι Herodot. 5, 5. pro ἑστέναι: in Poëtis; & Doribus authoribus frequentiffima; ἔμεναι. Homer. ιλ. γ. 40. θέμεναι Homer. ιλ. β. 285. μιχθήμεναι Homer. ιλ. λ. 438. ἔμμεναι Pindar. Olymp. Od. 1. Stroph. 2. ἀπεχθέμεναι Theocrit. Idyll. 26. v. 27. ἀλεξέμεναι Lacedæmon. fœd. apud Thucyd. p. 397. Clinias inter fragment. Pythagoreor. p. 841.

AUGMENTUM.

Verborum negligitur: Temporale; ἔλεν 17: 25. pro εἷλεν. Sic ἕων Herodot. 288, 41. pro εἴων. Syllabicum; πεποιήκεισαν 71: 38. δεδέλωντο Herodot. 26, 18.

Verbum λαμβάνω, ab infolitis thematibus λήβω vel λάβω, accerfit augmentum regulare & magis infuetum pro alio Attico magis ufitato. ἀπολελημμένη 18: 54. ἀπολελαμμένη Hippocrat. 315, 7. διαλελαμμένος Herodot. 129, 12. pro εἰλημμένος.

Verba quædam (quod eft Atticorum Augmentum) geminant primam fyllabam. δεδήλαντ) 10: 37. ἀπήγαγε 4: 41. ἤγαγε Herodot. 3, 28. ἀγαγέσθαι Thucyd. p. 570. ἐλήλατο Homer. ιλ. δ. 135.



DANIE-

DANIELIS WILHELMI TRILLERI, M. D.

Conjecturæ & Emendationes in ARETÆUM.

Fortunato ſane contigit, ut, quum abſoluta jam eſſent, quæ ex Celeberrimi Wiggani pulcherrima Editione, veniam precatus, addenda noſtræ cenſui atque curavi, inciderim in Actorum Lipſienſium annum MDCCXXVIII, ibidemque ad paginam 101. *ſubſiſterem. Lætiſſimo quippe animo vidi, virum longe Clariſſimum, Danielem Wilhelmum Trillerum, medicas adhibuiſſe manus, ad emendandum, atque reſtituendum Aretæum. Ea profecto eximii hujus Medici eſt in Græcis, inque arte medica, peritia, ea in detegendis Scripturæ vitiis acuties, ea in corrigendo ſolertia & felicitas, ut optima quæque ſtatim præceperim, votis majora invenerim. Hæc igitur egregii viri obſervata, ad ornatum atque perfectionem hujus Editionis, arripui: quum mereantur, ut, vaga in illo opere, proprio adjungantur corpori. Utinam generoſa Eruditorum liberalitas incitet Auctorem Optimum, ut brevi promiſſum orbi ſiſtat Hippocratem! poſtquam ſpecimen jam modo editum docuit, quantus ipſe vir, quantum hoc futurum ſit opus; quod nemo me flagrantius deſiderat.*

Quum nuper nitidiſſimam Aretæi Editionem Oxonienſem paullo attentius perluſtrarem, quædam mihi, in aliquot loca dubia, obſcura & deſperata, ſubnatæ ſunt inter legendum conjecturæ; quas hic cum Lectoribus harum rerum cupidis communicare placet. Nec mihi ſuccenſebit, ſpero, Cl. *Wigan*, modeſte ab ipſo nonnunquam diſſentienti. Sed quid plura? fiat ergo initium.

Legitur: ἐξήρανται γὰρ τἄλλα· ἀτὰρ καὶ ἄλλα διψαλέα ὄργανα, στόμα, στόμαχος. Quid hæc Pag. 17
ſibi velint, equidem prorſus ignoro, inquit Cl. *Wigan*. Putem ego legendum eſſe: ἐξήρανται γὰρ τῇ ἀλέᾳ, *æſtu enim exaruerunt*. ἀλέα ſeu ἀλέη, æſtus, in hoc ſignificatu aliquoties apud Aretæum occurrit; item apud Homerum atque Hippocratem legitur.

Ἐρυγαὶ κακώδεες, βρομώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμίη. Longe petita videtur Cl. *Wigan* hæc de p. 30.
halitu ex ſalinis, ut quidem vertit, Comparatio: mallet ergo, deleta voce ἁλὸς, legere ὀξυρεγμίη, voce Hippocrati familiari. Forſan tamen & ita ſanari poſſet locus: ὡς ἐξ ἁλὸς ἐρυγμοί, *quemadmodum ſunt ructus a muria*, aut, *quemadmodum ſunt ructus & vomendi conatus ex mari nauſeantium*. Certe res nota eſt. Vox ἅλς quoque utrumque ſignificatum admittit.

Εἰ δὲ ἐκτανύσαι βιᾶται, ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταξέων, τὰ μέλεα βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. In- p. 34.
ſigne mendum his verbis ineſſe credit Cl. *Wigan*, nec injuria. Videtur tamen hoc modo illud poſſe tolli: ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταδέων, h. e. *ſi quis idonea ligna*, i. e. aſſulas, ad extendenda & firmanda membra luxata aut fracta Chirurgis conſuetas (νάρθηκας vocat Hippocr. de officin. Med. & *ferulas* Celſus) *ſubligaverit*, aut κάτω δέων, *infra ligaverit*, aut denique καταζευγνύων, *adjunxerit*. Senſus ſane ita clarus fit atque perſpicuus. Paulo ante legitur μέλεα κοῖλα, *membra cava*, ubi malim κυλλὰ, *curva*, ſequitur enim: ἐς μῆκος ἀποτείνεται: forſan tamen & illud ferendum. Nihil definio.

Εἵνεκεν αὐτῶν (ὀνύχων) ἐστὶ πόνος, ὥσπερ καὶ τὰ στερεά. Mendoſa hæc eſſe recte opinatur Cl. p. 36.
W. forſan ſic legendum fuerit: ὥσπερ κέρατα στερεῶν, *dolor unguium veluti cornua rigidorum*. Senſus quidem haud ineptus.

Κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ τὸ πῦον, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα κατὰ χώραν τῶν σφῶν αὐτέων φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν p. 38.
ἑτέραν ἔμμεναι, συμβεβῶσαι κατὰ φύσιν. Hæc, prout jacent, nemo intelligit, ut ipſe candide quoque faſſus eſt Cl. *Wigan*. Hoc tamen modo ſenſus aliquis depravato huic loco reddi poſſe videtur: κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα (κατὰ χώραν τῶν σφῶν αὐτέων φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέραν ἔμμεναι) συμβαίνουσι κατὰ φύσιν, h. e. *ſi interiora verſus vergat abſceſſus, coſtarum oſſa (juxta quarum regionem phthiſin illam alteram fore ſupra pronunciavi,) conjuncta manent ſecundum naturam ſuam*. Certe ſenſum hunc intendiſſe Aretæum, colligitur ex ſequentibus: ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα, & mox: εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα ἡ πλευρὰ παραθεύεται. Συμβαίνουσι vero hic ſignificat *coaleſcunt*, *conſentiunt*, item & *contingunt*, quomodo verbum συμβαίνειν uſurpari notum eſt.

Γέροντες ἀπόφελκτοι ἁλόντες, ὅσον βραχείης ῥοπῆς ἐς εὐνὴν θανάτου χρέος. Hæc ſana eſſe ne- p. 41.
queunt, Cl. *Wigan*; mihi ſecus videtur. Interpungendus & vertendus locus: ἀπόφελκτοι ἁλόντες ὅσον βραχείης ῥοπῆς, ἐς εὐνὴν θανάτου, χρέος: *ſenes quum ſemel horrore cor-*

repti fuerint, tunc levi saltim momento ad mortis quietem opus est. Sensus planissimus. Citius exstinguuntur senes exsucci, ac alii vegeti & succi pleni.

Pag. 42. Ἄπορον μὲν ἐ γίγνεῖ τ ὄγκον τε τ σκληρὸν ἴζον ἐς Σκίῤῥον ἰδρύεσθ. Vitiata hæc esse putat Cl. Editor: mihi vero facile sanari posse locus videtur, legendo saltim ἴζοντα, & vertendo: *nullum quidem suboritur dubium, tumorem durum subsidentem Scirrhum demum confirmari*, quod & jam in sua versione suboluisse Crassum monet Cl. Maittairius, qui ipse mallet τὸ τὸ σκληρὸν, ut concordet nempe melius cum τῷ ἴζον, quod tamen non necesse. Imo & ἴζον cum τῷ ὄγκον jungi potest πρὸς τὸ σημαινόμενον, aut per ἀνακόλουθον figuram. Ut βρέφος φέροντα apud Anacr. od. III. καρποὺς ἃ apud Lucian. in Amor. λόγος ἐκεῖνο, apud Ælian. V. H. XII, 60; plura collegere Grot. ad Luc. XXII, Cleric. Art. Crit. P. II. S. IC. 10, Perizon. ad Sanctii Minerv. p. 725. Voss. ad Catull. p. 296, imprimis vero Jensius in Lect. Lucian. L. II. c. 4. & J. F. Gronov. ad Senec. L. IV. de Benef. c. 32. p. 175.

p. 47. Εἰ τ παρεόντων ἕκαστον ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφειν. Hæc se non intelligere jure conqueritur Cl. *Wigan.* Sed ita fortasse verba sint constituenda: εἰ ἢ τ πρὶν ἕκαστ. ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφῃ, h. e. *si vero horum quid, quæ antea in usu fuerant, ceu penitus sublatum non revertitur*, sensu loco accommodatissimo. τὸ μηδὲν εἶναι Græci dicunt de re plane sublata, inde οἱ μηδὲν ὄντες illis eleganter dicuntur mortui.

p. 53. Στρόφοι βαρέες ἀνέλιξοι, τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς ἔντερον· ἀνέλικτοι, *tortuosi*, legit Cl. *Wigan* ab ἀνελίσσω, quod tamen & alibi & apud ipsum Aretæum *evolvo* significat, unde ἀνέλικτος, *non tortuosum*. Crassus hic legisse videtur ἀνέκλειπτοι, vertit enim *tormina perseverantia*, ab ἀνεκλείπω; verum hanc vocem in Thesauro Stephani sine autoritate legi bene monet Cl. Maittaire, nec sensum quidquam hic juvat: ratio enim additur, cur involuta sint & tortuosa tormina, τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς τὸ ἔντερον, *ipsum enim intestinum*, in quo scil. motantur & luctantur, *est tortuosum.* Mihi vix dubium est, quin legendum hic sit: στρόφοι ἀναχύλισοι, ab ἀναχυλίω, *tormina involuta, tortuosa.*

p. 53. Αἴσθησις δ' λίθε ὀδοιπορέοντ⊙ ξυνῷ ὁμοίαιῳ. Cl. Editor haud dubitat, quin Aretæus scripserit: ξυνῷ πάνυ βιαίῳ. Concinna sane lectio; forsan tamen & scripsit: ξείνῳ οἴμῳ βιαίη, hoc sensu: *violenta est sensatio calculo insolita via iter facientis*, sive *a calculo iter faciente.* οἶμ⊙ autem vox est poetica, Homerica imprimis, quales crebro Nostro placuisse ex omnibus fere paginis constat; accedit, ipsum Hippocratem eadem usum fuisse.

p. 64. Καυκαλῶσαι τ ὑστέρην, de feminis loquitur Autor ex uteri prolapsu laborantibus. Vertit Cl. *Wigan: quasi a caule germinantem uterum*, quasi vox sit a καυλὸς, quum potius secundum analogiam derivanda esset a καυκαλὶς, herbæ notæ specie. In Notis vero procul dubio legendum esse censet Κυρκανῶσαι, *uterum inversum habentes*, ex Hippocrate, Hesychio & Suida. Optime quidem ad sensum loci; paullo vero remotius a veteri scriptura. Malim igitur simplicissime: ἀναχαλῶσαι τ ὑστέρην, *uterum relaxatum habentes.*

p. 66. Καὶ γὰρ οἷσι τ εὖ βδελυκτέων ἡδονή. Locum insigniter corruptum pronunciat Cl. *Wigan*, nihil tamen tentat. Cl. Maittairius legere mavult ἑκατέρων, proxime quidem ad sensum; remotissime vero a priscis literarum εὖ βδελυκτέων vestigiis, ut ipse fatetur. Tentabo interim: καὶ γὰρ οἷσι τοιῶτο εὐμελικτος ἡδονή, *tale enim* (frigus nempe aut calor,) *ipsis*, arthriticis, *suavissima est voluptas*; sive sic: καὶ γὰρ οἷσι τούτων ἐν ἀβδελυκτέον, οἷσι ἢ μὴ, *etenim horum unum quibusdam gratum est, quibusdam vero non.* Et hoc alteri præfero.

p. 69. Ἀφροδισίων ὠμῶν καὶ ἀπέπτων ἡ ἀνάδοσις. Priorem vocem in σιτίων mutandam censet Cl. *Wigan*, optime. Malim vero: ἀπὸ σιτίων, quod melius adhuc repræsentat veterem scripturam ἀφροδισίων.

p. 92. Διὰ εἰδῶν κέγχρε. Διὰ ἀλῶν, acute legit Cl. *W.* sed legi quoque haud inepte posset: διὰ κρηθῶν, κέγχρε, *per hordea, milium*, vel: διὰ κρηθῶν κάγχρυ⊙, *per farinam tostam hordeaceam.*

p. 96. Τῇ ὧν πλέονι πρὸς τοῖς δακτύλοις, καὶ μὴ ἐν τ' ἀγκῶνι, τάμνοι τις αὐτὴν. Haud recte hæc se habere manifestum est, inquit Cl. Editor. Facilis vero est emendatio: τί ὧν πλέον κ. λ. *quid igitur prope digitos magis, & non in cubito, eam venam inciderit?*

p. 100. Εἰς δέ τις ἀριθμὸς ἐπίκαιρ⊙. Totam sententiam depravatam credit Cl. *W.* facili vero negotio eam restitui posse crediderim legendo: εἰς δέ τις ῥυσμὸς ἐπίκαιρ⊙, *si vero unica figura, unica dispositio, unicum indicium fuerit periculosum.* ῥυσμὸς enim idem est ac θέσις, διάθεσις, σχῆμα, τύπος, ut exponit Eustath. ad Dionys. Perieget. Conf. ad Diog. Laert. L. IX Segm. 47 p. 414: sæpius vox ista occurrit apud Autorem Libelli de Anatome inter Hippocratea relati, ad quem plura notavimus in *Specimine Hippocratico.*

p. 102. Πτερύθων εὐωδέων ἡδονῆς ῥιπῇσι. Pro ἡδονῆς legendum suadet Cl. *W.* ἠδέης, *lenibus.* Facilior vero lectio: ἑδανοῖς ῥιπῇσι, *suavibus, voluptuariis flabellis*, voce Homerica Aretæo propria.

Ἐν

Ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γένα, καὶ ἐς πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ —— ἀφεψή. Locus mutilus ex ingenio supplendus: Legi ergo sic posset: καὶ ἐς πᾶν σκῆνος ἔνθεν ἡ τοῦ αὐτοῦ (αἵματος) ἀπόπεμψις, *& in universum corpus exinde illius distributio.* Vel sic: καὶ ἐς πᾶν ἔντερον ἡ τοῦ αὐτοῦ ἀνάθρεψις, vel hoc modo: καὶ ἐς πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ σκήνεος δέξις. Omnia hæc huc quadrare videntur, si subsequentia quidem consulantur. P. 106.

Χρὴ δὲ καὶ τοῖσι ἐπιθέτοισι διασκιδνάναι τὰ ἐν τῷ ἥπατι σῆθεα. Quid hoc significet, nescio. Crassus, *quæ acervata sunt*, vertit. An σταθέντα vel στεγχθέντα? ita in Not. Cl. *Wigan.* Fortassis scripserit Aretæus στῆθεα, ut dicitur ἀσταθέα & διασταθέα, quod ipsum apud Nostrum occurrit. Verum quia nullum mihi adhuc notatum exemplum, ubi simplex σταθὴς ita fuerit usurpatum, mitto hanc conjecturam. Magis vero verisimile est, scripsisse Aretæum πλήθεα, a πλῆθος, quod nonnunquam idem esse solet ac πληθώρα, plenitudo humorum, ut & sanguinis redundantia atque infarctus. Ita enim Galenus πλῆθος esse ait πλεονεξίαν χυμῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι συνισταμένην, *redundantem in toto corpore humorum consistentiam seu stagnationem*, vid. Foes. in Hipp. Oeconom. Haud ergo mihi amplius superest dubium, quin in Aretæo scribendum sit πλήθεα, imprimis quum πλήθεα & σήθεα vel apud ipsum Hippocratem aliquoties confundi inter se solere animadverterim. p. 107.

Τῇ ἐσχάτῃ καὶ δυνατωτάτῃ πάντων ἀγωγῇ. Mallet Cl. *Wigan* ἀρωγῇ, *auxilio*, voce Homerica & Nostro hinc familiari, acutissime quidem; vix tamen videtur necessum. ἀγωγὴ hic est *eductio*, *evacuans*, ut sæpe apud Hippocr. & Galen. Vocat ergo Aretæus Elleborum jure ἐσχάτην καὶ δυνατωτάτην ἀγωγὴν, *ultimum & potentissimum evacuans.* p. 118.

Εὖ. καλὸν ἐν τούτοις τοῖσιν, ἠδὲ πεμμάτων εὔπεπτα καὶ ἄκνιστα καὶ κοῦφα. Manifeste corrupta hæc reputat Cl. *Wigan.* Nos sic tentavimus locum desperatum: εὔχυλον ἐν τούτοις ὀνήϊστον, ἠδὲ πεμμάτων κ. τ. λ. *præstat vero in his illud, quod bonum chylum generat, vel ex secundis mensis ea, quæ facile concoquuntur.* Commodior certe sensus huic reddi vix potest. p. 120.

De Melancholia: ἐγκοτεῖ τε τῷ σκήνεϊ ἑτέρων νοσημάτων τόκους. Hic ἐγκύει mavult Cl. *Wigan*, quia illam vocem nihil huic locum aptum significare invenit. Forsan tamen scripserit Aretæus: ἐγκοιτεῖ, a κοίτη, *cubile*, *coitus*, *seminis conceptio*, atque hic libertate poetica pro ἐγκύει usurpaverit. p. 125.

Atque hæc fere sunt, quæ in Aretæo mihi emendanda & interpretanda visa sunt. Æquum nunc super his subitaneis mihi exposco judicium, cum a Cl. *Wigan*, tum ab aliis literarum Græcarum amatoribus.



ADMONITIO AD LECTOREM.

Postquam omnia, quæ præcesserunt, jam impressa fuerant, accepi novas observationes, & emendationes in Aretæum editum a Clarissimo Wiggano. Has debemus nunquam requiescenti industriæ ejusdem Celeberrimi Trilleri, qui acri cura Græcos imprimis Autores noctes, diesque, versans, & excutiens, semper boni quid his sanandis adfert. Illi gratias agite! en *hæ sunt.*

OBSERVATIONES & EMENDATIONES IN ARETÆUM,

Edit. Cl. Wigan. numeris nostræ editionis appositis.

Pag. 2. lin. 23. De Epilepticis loquens: χεῖρες δὲ οἱ σπασμῷ ξυνέρχονται,] Haud videtur satis exprimere hoc verbum violentam illam manuum contractionem; quare mallem: ξυνείργονται, *firmiter concluduntur,* vel ξυνέλκονται, *contrahuntur.*

ibid. lin. 46. ἐρύθημα μήλων,] Videtur abundare, nam præcessit jam μῆλα ἐρυθρὰ, quare etiam in versione omisit Cl. Wigan: vel legendum, ut stare possit, ἐρύθημα μελῶν, f. μελέων, *membrorum rubor*, a sanguinis sui nimia agitatione & versus extrema appulsu.

p.4. lin. 33. De Emprosthotonico: ῥάχις ὅλη ἐς εὐθὺ,] Hæc profecto sana esse nequeunt, inquit Cl. Wigan, neque enim congruunt Emprosthotono affectis, qui, ut supra dixit, sunt κυρτοὶ τὰ νῶτα Sed quid tum, inquam ego, faciemus Hippocrati, pariter de Emprosthotonico loquenti, de Diebus indicat. §. V. οὐ δύναται ξυγκάμπτειν τὴν ῥάχιν, quod scite expressisse videtur Aretæus perpetuus Hippocratis imitator, per verba: ῥάχις ὅλη ἐς εὐθύ·

p. 12. lin. 1. ἢν βραχέη δὲ αἵματος ——— ἔῃ,] Deesse hic aliquid, nemo non videt: Cl. Wigan ita mederi defectui conatur, ut legat vel ῥαγὴ ᾖ, vel ut substituat φορὴ, utrumque haud plane inconcinnum. Malim tamen faciliore negotio rem conficere legendo, ἢν πρηχὴ δὲ αἵματος, *si profusio sanguinis* &c. πρηχὴ, inquit Suidas, παντὸς ὕδατος ἐκροή.

p. 12. l. 26 ἀνάχρεμψις πυκνὴ, καὶ ἐπὶ τῇδε ἡ πτύσις βύζεται,] Ita legendum monet Cl. Wigan, verbo ab adverbio βύζην apud Hippocratem obvio formato. Sensus tamen postulare potius mihi videtur, ut legamus βιάζεται, h. e. *multa & frequens est exsiccatio, & ab hac, sive post hanc, ipsum sanguinis sputum urgetur, cogitur:* posset quoque haud incommode substitui βλύζεται, *per vomitum rejicitur*; quomodo verbo ἀποβλύζειν aliquoties in hunc sensum usus est Aretæus.

p. 14. l. ultima, ἢν ἀπὸ θώρηκος καταπίνῃ,] Postremam vocem stare hic non posse, legentibus facile apparet, nam nullum prorsus efficit sensum: ideo legendum suadet Cl. Wigan: ἐπανίῃ, optime quidem ad sensum; non æque ad prima literarum elementa. Crassus hic plane est crassus, nec aliquid subtile huc affert: Legendum mihi hinc facillime videtur pro καταπίνῃ, καταβαίνῃ. *si a pectore sanguinis sputatio contigerit*, vel, *si e pectore sanguini sputum adscenderit.* Vocem πνεύμων aut excidisse aut subaudiendam esse putat Petitus, non ego.

p. 16. lin. 27. ἔστι δ᾽ ἧς τὸ νόσου ἦδε ἔκλυσις τοῦ τόνου,] Pessime vitiata hæc esse vere pronunciat Cl. Wigan: haud infeliciter quoque emendat, ἔστι δὲ τῆσδε τῆς νόσου ἰδέη. Nihilo pejus vero etiam legi posset: ἔστι δ᾽ τῆσδε τῆς νόσου ἦθος, ἔκλυσις τ.τ. *est vero hujus morbi mos, ut dissolvat tonum.*

p. 25. l. 29. De Satyriasi affectis: ἀχθόμενοι τῇ ξυμμορφῇ,] Aegre hoc locum hic habere posse videtur, malim ergo melius: τῇ ξυμφορῇ, *casu illo turbati, dejecti.* Notat quoque Cl. Wigan alicubi, ambas has voces pro se invicem librariorum incuria sæpius positas esse.

p. 28. lin 5. οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυβερνέῃ.] Vox hæc nusquam reperitur, inquit Cl. Wigan, quum tamen ἐγκυβερνᾶν apud Diog Laërtium & Plutarchum & alibi inveniatur. Sed in eo haud fallitur, quando eam hic locum habere non posse pronunciat. Emendare igitur vult, ἐγκυκανέῃ, vel ἐγκυμανέῃ, quæ voces per περιστέλλειν exponuntur ab Hesychio, Erotiano & aliis. Sed valde dubito, an Græce dicatur: ἄνεμος ἐγκυμανέῃ, vel ἐγκυκανέῃ ἱστίοισι, pro eo, *ventus concutit & cum impetu inflat vela*, vel *velis cum strepitu incumbit*, quem tamen sensum hic locus necessario sibi postulat. Mihi igitur, donec melius succurrat, legendum videtur: οἷον ἄνεμος ἱστίοις ἐγκυβερνήτου, h. e. *quemadmodum ventus inter navigandum in vela irruit*, ita ut verbum ἀποκλινεῖ repetatur, vel aliud subaudietur; vel substituendum potius, quo animus magis inclinat, ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυρέῃ, *quemadmodum ventus in vela irruit*, unde *stridores rudentum* apud poetam, sensu sane aptissimo.

p. 29. l. 5. καὶ ἡλικίησι μειλίχιοι,] Pro ἡλικίησι mavult Cl. Wigan ὁμιλίησι, quasi hominum consortia fugientes: sed mirum quantum hoc recedit a pristina voce: Malim ergo ἥλιξι, *coætaneis*, *amicis æquævis* alioquin charis admodum & acceptis, etiam morosi, ἀπὸ τοῦ ἧλιξ, ἥλικος. Allusisse vero videtur Aretæus ad tritum Græcorum proverbium: ἧλιξ ἥλικα τέρπει, cujus & inter alios plures Autores meminit Ælianus L. 1. *cap.* 46. *de Nat. Animal.* adeo ut Epilepticorum σκυθρωπασμὸν significantius exprimere potuisse vix videatur.

p. 30. lin. 25. ἔπω οἱ κακοῦ.) Lectionem haud sanam jure suspicatur Cl. Wigan: videtur legendum ἔπω ἐόντος κακοῦ, *malo nondum exsistente*, vel, *præsente*, sensu commodissimo.

Ibid. lin. 48. σφυγμοὶ ἴκελοι τῷ ψύχει.) Nescit Cl. Wigan, quid sint, Crassus legit πάθει, nullo sensu. Malim interim: ποικίλοι τῷ ψύχει, *pulsus frigore variati*, quomodo Hippocrates VII. *Epidem.* §. XV. de Theodori uxore: ἦν δὲ περὶ τὰς χεῖρας ψυχρότερον τὸ σῶμα τοῖς ἀρτηρίαις. vel ποικίλοι τῇ φύσει, *contractu diversi*, vel denique ἴκελοι τῇ ψυχῇ, *respirationi similes*, h. e. *fracti & inæquales*: attendisse vero veteres, & inprimis Hippocratem, ad respirationem potissimum, & exinde pulsus rhythmos collegisse & judicasse, immo spiritum frequentius pro pulsu sumsisse, luculenter testatur Heurnius in *Institut. Med. Lib. X. Cap.* 1.

p. 34. lin. 1. τὰ ἐντὸς ἑλκέων νόσ.) Monstra hæc verborum. Cl. Wigan mavult ἐκλυόμενα: ego vero: τὰ ἐντὸς ἐκχωλούμενα, *intus mutilata & ad usum & motum inepta & fatua*, vel ἃ ἐντὸς ἔκλυσιν ἔχει, *quæ intus resolutionem habent*, vel ἃ ἐντὸς ἀναλκείην ἔχει, *quæ intus roboris & toni destructionem habent*, ubivis sensu perspicuo. Petitus se alibi hunc locum emendaturum promittit, quod factum non credo.

p 37. lin. 31. De Empyicis & tabidis: οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι τοῦ ἀνθρώπου κατ᾽ ἴξιν τοῦ θώρηκος κ. λ.) Inepta hic est & prorsus fatua vox ἀνθρώπου, pro qua libenter legere vellem φθινοπώρου autumno, empyicis vero & tabidis

autumnum esse periculosum, lippis quoque & tonsoribus notum: facilis vero lapsus est inter φθινοπώρυ & ἀνθρώπυ, fit enim per literarum Metathesin ἀνθρώπυ, θανπώρυ, unde φθινοπώρυ.

p. 46. *lin.* 54. De Cachexia: ξυμπάντων ὁμῦ παθέων καχεξίη τροπὴ,) Quanquam ferri hoc & intelligi possit, prout scite explicatum fuit a Petr. Petito in Commentario: malim tamen forsan melius, legere πλοκὴ, est enim Cachexia omnium morborum complexus quasi & concursus.

p. 50. *lin.* 17. ἐπιφανέες καὶ εὐπρόσωποι καὶ κιρσοῖσι καὶ ἐπιγαστρίῳ,) De venis nempe Ascite & tympania laborantium exstantibus & admodum conspicuis loquitur Aretæus. Unde apparet εὐπρόσωποι commode locum habere non posse. Mutat igitur Cl. Wigan in ἐν προσώπῳ; non infeliciter: Melius tamen & longe ingeniosius Petitus legit εὐπρόσοπτοι, quod perbelle cohæret cum antecedente voce ἐπιφανέες. Nisi quis legere malit εὐπλοχθοι, *ramificationibus conspicuæ*, ut est apud Suidam, quod qui non intelligebant, facile errore mutarunt in εὐπρόσωποι. Vel divisim legendum: εὐρέαι πρὸς ὄψιν vel πρὸς ὀπωπὴν, voce Homerica, *aspectu latæ & amplæ*, quod non improbabile videtur.

Ibid. lin. 24. ἐπὶ φατὸν τὴν αἰτίην θαυμάσῃ,] Hæc haud recte se habere existimat Cl. Wigan; nihil tamen tentat. Forsan legendum ἐπὶ μάτην, τὴν αἰτίην θαυμάσῃ, *neque incassum fuerit caussam admirari.* Aliter Petitus in Comment.

Ibid lin. 35. ἐξ ἀφέξιος ὀχετῶν,] Nihili hoc esse recte vidit Cl. Editor, malletque proinde ἀφέσιος legere quæ emendatio rejicienda non est: propius tamen ad sensum & ad ipsam vocem corruptam legerim, ἐξ ἀνοίξιος ὀχετῶν, *ex canalium apertura.*

Ibid. lin. 48. πονηρὰ τὰ εἴδεα τετέσι,] Legendum haud dubie τετέων ἐςι, nempe ἀνασάρκης, λευκοφλεγματίας & aliorum quæ præcesserant.

p. 53. *lin.* 15. σὺν τοῖσι ἐρητῆρσι] ἔρωσι, legendum jubet Cl. Editor; sed commode retineri potest vox ἐρητῆρσι, modo pro τῷ σὺν legatur ἐν. Vel legendum σὺν ἐρήμασι Voce Hippocratica, quod idem ac ἔρεισι.

p. 57. *lin.* 15. κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες,] Legendum videtur Cl. Editori: κωματώδεσι ὁμοιοπαθέες, quid si legatur, ὀνειροπαθέες, *insomniis inquietati?* certe ita videtur.

p. 59. *lin.* 2. ἀλλ' ἐ κοιλίης κύτεϊ ἡ νῦσος,] Mavult Cl. Wigan πάθεϊ, haud incommode: forsan vero simplicissime legendum fuerit τότε ἡ νῦσος, quod antecedentia fere suadent.

p. 62. *lin.* 39. αἱμοῤῥαγίη ξύμφωνος γήρᾳ,] Legendum forte ἀξύμφωνος, nam senibus haud congruit Hæmorrhagia, ut notum.

p. 71. *lin.* 12. πᾶσι γὰρ ἐφέςηκεν ἡ νῦσος,] Malim ἀνθέςηκεν, hoc sensu: *omnibus enim ante commemoratis remediis resistit hic morbus, (Elephantiasis,) cedere nescius.*

p. 82. *lin.* 25. δίφρῳ ἀνάκλιτον,] Mallet Cl. Wigan ἀνακλίτῳ potius legere, ut sic melius respondeat τῷ δίφρῳ, ἀνακλίτε vero δίφρε meminit Hippocrates *Lib. de superfœtat.* ut rectissime quidem emendavit Fœsius, quum antea nullo sensu legentur ἀνακλήτε. Ubi in Notis ad istum locum ita scripsit optimus hic Hippocratis restaurator: *hunc locum bis expressimus in Nostra Oeconomia.* Ad hæc ita regerit Cl. Wigan: *sed neque vocem ἀνάκλιτον, neque ἀνακλισμὸς in Oeconomia invenio, neque has in voce δίφρῳ memoratas.* Quasi vero alibi non exstent, vocibus nempe ἀνακλίσεις, & ἕδος θεσσαλικὸν, quæ sane sunt bina ista loca, ad quæ provocavit in Notis Fœsius, adeo ut datam fidem abunde liberaverit immerito hinc de negligentiæ & oblivionis culpa suspectus redditus.

p. 104. *lin.* 25. De Vino: τῇ φύσει συνέξιν ἐῤῥώσθη,] Cl. Wigan legit τὴν φύσιν ξὺν ἕξει ἐῤῥώσθη, vel ξὺν τῇ φύσει ἕξιν ἐῤῥώσθη, utroque modo bene: forsan tamen & sic sanandus fuerit locus, τῇ φύσει σπέλξιν ἐῤῥώσθη, quod de vino dicunt Scriptores Sacri item & diætetici. Vel lege: τῆς φύσιος ἕξιν.

p. 105. *lin.* 9. θέρμη δὲ πάντῃ ἀναιρῇ καὶ τὰ ἄκρα ἀδικῇ,] Sensus ineptus ob verba loco minus congrua: legendum videtur: θέρμη δὲ πάντῃ ἀνέρπῃ καὶ ἐς ἄκρα ἀφίκῃ; sed posterius jam occupatum video a Cl. Editore.

p. 110. *lin.* 7. De Lithiacis: ὡς ὄναρ δοκέειν τῷ πόνῳ εἰθισμένοι ἄπυρ ἐςὶ, ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καὶ μέλεα λύονται,] Non reperit Cl. Wigan, quomodo hæc sententia sine dubio mendosa apte corrigi possit, quare & studio versionem hujus loci justo obscuriorem fecisse videtur. Nobis interim legendum videtur: ὡς ὄναρ δοκέειν τῷ πόνῳ εἰθισμένοις, h. e. *tam facilis & expedita est calculi ex Vesica prodeuntis via, ut illis, qui dolori assueti vel crebro ex calculo laborarunt, leve quasi somnium videatur:* præcessit enim; ἣν δὲ ἐκπέσωσι ἔνθεν, ἀπνοίτε γίγνονται. Reliqua vero ita legenda censemus: ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὰ μέλεα λύονται: *Veruntamen omnes calculo laborantes animam artusque tanquam ex desperatis & inevitabilibus malis exsolvunt.* Quibus summum indicare vult periculum, quod omnibus Lithiacis impendere solet, priusquam calculus Vesica exciderit.

p. 112. *lin.* 43. De Satyriasi affectis: εὖ τ' ἂν σφισι ἡ γνώμη τέλεον μίμνῃ.] Vel mendosa vel manca hæc esse suspicatur Cl. Wigan; prius verum est, non æque posterius. Facillimo vero negotio ita locus fuerit restituendus: αὖτ' ἂν σφισι ἡ γνώμη τελέως μίμνῃ, *rursus vero ipsis animus perfecte constat, ita ut præteritorum recordentur.* αὖτ' pro αὖτε, rursus, stilo Homerico, Aretæo proprio.

p. 128. *lin.* 38. τὸ ἰητρὸν τὸ σκίῤῥον ἴησθαι χρὴ ὧν K. A.] Deest hic aliquid, & forte exciderit μέλλοντα, τὸ ἰητρὸν μέλλοντα σκίῤῥον ἴησθαι, χρὴ, K. A. sensu perspicuo.

p. 130. *lin.* 41. ψύας.] Legendum inquit Cl. Wigan ψόας, & infra p. 145. lin. 9. pro ψυῶν, pariter legit ψοῶν. Sed miror Græcantissimum virum haud meminisse, utrumque rectum esse & ab ipso Hippocrate, Athenæo aliisque promiscue dici, qua de re pluribus agit Camerarius in *Comment. utr. Linguæ*, p. 380. 387. adde & Fœsium *in Oecon. Hipp.* adeo ut proinde nihil prorsus immutandum sit in binis his Aretæi locis: inprimis quum Jonibus ψύαι familiarius sit ac ψόαι: quis vero Aretæo ἰωνικότερος?

p. 132. *lin.* 4. τὴν σκελετίνην τῷ σκήνεος εὔογκον σάρκας πιῆσαι,] Recte expungit vocem σκελετίνην Cl. Wigan ceu nullibi obviam & nulli Lexicographorum annotatam, atque hinc rectissime σκελετίην substituit, quo infra usus est Aretæus *p.* 151. *lin.* 11. fallitur vero in eo, quod etiam illam vocem σκελετίην sive σκελετείην, quod unum idemque est variata saltim Dialecto, ut notum in nullo Lexico reperiri asserit, Stephanus enim habet & ex eo Scapula, Budæus aliique, item Galenus in Glossario Hippocratis: σκηλήματι, σκελετείᾳ συμφθίσει. Universus igitur locus sic mihi legendus videtur: τὴν σκελετείην τῷ σκήνεος εὔογκον καὶ εὔσαρκον ποιῆσαι. Nam licet & vulgata lectio per syntaxeos regulas εὔογκον (κατὰ) σάρκας, optime defendi possit; sic mihi tamen longe videtur concinnior, nisi legendum potius ex Hippocrate, Lib. de *Affect.* fuerit σαρκοφυῆσαι, ut sane vel maxime videtur. Cur vero σάρκας legere malit Cl. Wigan, divinare ego quidem non valeo, nisi ad vocem εὔογκον respexerit, quod tamen haud videtur necessarium.

F I N I S.

INDEX

INDEX
MORBORUM ET MEDICAMENTORUM,
de quibus agit
ARETÆUS CAPPADOX.

B.

Casto-

D.

E.

G.

H.

Hi-

J.

M.

N.

O.

P.

Pi-

V.

Venæ

F I N I S.

ERRATA INDICIS.

Aceti usus in Lethargo. 28 C *vid.* 78 C
—— in lienis Scirrho. *vid.* 128
Adianthum &c. tuncque *leg.* hincque. 29 C *vid.* 79 C
Algor extremorum in Peripneumonia &c. 12 B *vid.* 11 B
Aloe Bilem ad &c. 129 E *vid.* 124 E
Apoplectico &c. 83 E *vid.* C
Arenulæ &c. 57 *vid.* 53
Arthritis impellit ægros. 104 *vid.* 134
Artus conspicui &c. 32 *vid.* 37.
Calami aromatici &c. 101. *vid.* 107
Calcis cum mulsa &c. 120 *vid.* 110
Calculi Medicamentis &c. 109 C *vid.* E
Calor Exterior Synanchen tollit. 17 A *vid.* 88 A
—— *in Peripneumonia* modicus &c. 17 A *ved.* 11 A
Cicatrices novæ &c. 99 C *vid.* E
Colicæ quinam morbi &c. 59 B *vid.* D
Color ex pallido &c. 137 *vid.* 136.
Cremoris Tragi &c. 88 C *vid.* E
Cretici vini &c. 175 *vid.* 135
Cubile Lethargicorum 77 C *vid.* E
Cucurbitæ usus in Arteriæ &c. 102 *vid.* 108
—— Sylvaticæ &c. 14 C *vid.* 94 C
Dentium spasmo collisio &c. 3 E *vid.* 2 D
Diuretica quænam &c. *vid.* 128 B
Dolor in Arthritide sedatur &c 137 *vid.* 133
Elephantiasis si ad summum &c. 139 *vid.* 134
Faseoli pessimi. 112 B *vid.* 117 C
Febrium observatio &c. 48 E *vid.* 98 E
Gestatio ad torporem &c. 81 *vid.* 80
Gravitas in renibus &c. 27 E *vid.* 127 E
Jecoris inflammatio &c. 94 *vid.* 44
Jecur Sanguinem venæ &c. 101 *vid.* 108
Illitiones in faucium. 82 *vid.* 89
Iracundiæ effectus &c. *ibid.* *vid.* 123 D
Irritationibus &c. 73 E *vid.* C
Juvenes usque ad &c. 31 B *vid.* 37. B
Lepus assatus &c. *vid.* 117 D
Maniaci ad mutua &c. *ibid.* *vid.* 132 E
Medicamenta potabilia in Urinæ *lege* Vesicæ. 100 D *vid.* 110 D
Melancholia vel atrabilis. 92 B *vid.* 29 B
—— *post rejectionem* &c. 26 C *vid.* 28
Melancholiæ adventantis. 130 *vid.* 30
Mors cita ex Sanguinis &c. 62 E *vid.* B
Nares & aures imbuendæ. 74 *vid.* 75
Odoratis. *vid.* 112.
Oesypi usus &c. 102 *vid.* 107
Olera cruda &c. 117 D *vid.* E
Ossa tabescunt &c. 1 *vid.* 27
Otium & quies &c. *vid.* 120.
Papaveris foliorum &c. *vid.* 113
Picis liquidæ &c. 11 *vid.* 111
Pituita Volvuli &c. *vid.* 106
Plantaginis herbæ succi. *vid.* 113
Porri cum cremore &c. 91
Resolutio totius corporis &c. 33 E *vid.* C
Tabes ex longis &c. 38 *vid.* 36
Vena Secanda &c. 77 *vid.* 73
—— *Sectio* in Melancholia. 129 *vid.* 124



